GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICVS.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII PACHYMERIS
ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM
AB ANDRONICO SENIORE

In Imperio gestarum usque ad Annum ejus Ætatis undequinquagesimum.

E BIBLIOTHECA BARBERINA

Interprete PETRO POSSINO è Soc. IESV.

ACCESSERVNT EIVSDEM, OBSERVATIONVM LIBRI TRES.

ROMAE, Typis Barberinis. M.DC.LXIX.

EXCVDENTE FABIO DE FALCO.

SVPERIORVM PERMISSV.

LECTORI.

DISPVNGO ecce non vetus Nomen; & quam debere ante hoc Biennium ceperam Partem alteram Pachymerianæ Historiæ, haud nimis sera, si moles æstimetur Operis, solutione, repræsento. Describit ea sex & viginti priores annos Imperij Andronici Palæologi, ab ipsi cognomine Nepote, nec valdè concorde Collega, vulgò distingui, Senioris, adjuncto soliti. Est hæc infelicissimi Principatus Imago à nostro Historico formata, magis conditione Argumenti, quàm ingenio Pingentis, Parrhasianæ illius similis, qua Plinius [a] testatur, *Demon*, sive Populū, *Atheniensem* ab isto summo Artifice sic adumbratum, ut mores ejus motusque, licet inter se se contrarij, simul tamen in Tabula sui sensum cierent; agnosceretque uno intuitu Spectator, eundem *varium & constantem, iracundum & exorabilem, iniustum & clementem, gloriosum & humilem, ferocem & fugacē*. Pari siquidē exemplo, dum sincera narratione Noster Andronici Acta exprimit, unum ipsum exhibet, hinc audacissimum Religionis contemptorem, illinc superstitiosissimè formidolosum; plerumque solicitum Discordiarum Ecclesiæ componendarum; mox vehementissimum Disturbatorem conciliatæ tot laboribus à Patre Pacis Ecclesiarum; Aliquando frugi ac Parcum, statim effusissime Prodigum; semper versutissimum in excogitatione rationum quod vellet efficiendi, numquam non imprudentissimum in electione consiliorum; frequenter supra modum affectan-

[a] Hist. Nat. Lib. xxxv. Cap. x.

ctantem famam Officiosi erga Domesticos, nec raro ferina impietate debacchantem, violandis sine respectu necessitudinibus Sanctissimis: utiq; qui non modò non sit veritus amantissimi & nimis in ipsum benefici Parentis Memoriam Iustis funebribus fraudare; Matrem viduam tyrannicis minis ad Viri ipsius, Patris sui, judicium scriptò damnandum adigere; Conjugem Regis Vngariæ filiam, cujus tenerrimè dilectæ mortem mollissimè flevisset, ex levi suspicione, sepulturæ honore mulctare; Fratrem Porphyrogenitum, circumferre clathrata cavea, & diro carcere ad mortem macerare: verùm & horum partem non dubitarit, uti facinora præclara, jactabundis gloriosè ostentare Concionibus.

II. Moribus tam instabilibus Principis unus constãtissimè respõdit perturbatissimus & calamitosissimus universę Reipublicę Status. Aerarium exinanitũ; semper exhausti Tributis immanibus Populi; interversa Ministrorum quoque Palatinorum autoramenta; ad mendicitatem redacti pudendam ipsi Ecclesiæ Proceres; Classis funditùs neglecta; Arcium limitanearum præsidia subtracta: Terrestres Exercitus planè dissipati: Inerme Imperium irritatis temerè Barbaris objectum, summa tutelæ ac salutis publicæ infidis, feris, Rapacibus Exteris inconsultissimè commissa: hinc statim consecutis necessarijs effectibus talium causarum, Vastationibus Provinciarum, Direptionibus Vrbium, Deprædatione, Captivitate, Cæde, Fuga Populorum: Desolatione, omnium fando umquam auditarum, tristissima, cunctarum latissimè in utraque

Asiæ

Asiæ Europæque continente Romano subiectarum Imperio Regionum; ipsa vix Vrbe Regia, cujus Portubus, cujus Portis, mari Classes Piraticæ, terra latrocinantium infestæ acies Barbarorum impunè semper insultabant; ipsa, inquam, Imperii Sede Constantinopoli, vix liberum spiritum muro & propugnaculis tutante, inter grassantem intùs famem, sævientem luem, seditionum ferro, face, deprælian-tium sanguinarios furores, Terræmotus, dira incendia, & id genus immissas divinitùs clades; quę dubitare cives miserrimos cogerent, utra esset minus calamitosa fortuna, Gementium ne sub servitute Barbarica semel Abductorum; an adhuc sub tecto patrio extremis terroribus Aestuantium, &, quo casu perituri mox forent, cruciabili anxietate incertorum.

III. Tam atrox irati Numinis vindicta quibus tunc sceleribus provocaretur, disquisitum à plurimis anxiè, ipsum quoque se non dissimulans ejus abstrusæ rei sciscitatorem curiosum, non semel Pachymeres affirmat. Aperiamus hoc nos illis Arcanum, & indigitemus trabem, quam quia infixam gerunt oculis, videre illusi nequeunt. Relapsio in Hæresim S. Spiritus processionem è Patre simul cum Filio negantem; Repetitum Schisma, Rebellio iterata in Christi Vicarium Romanum Pontificem, Vestra Byzantini hoc Opere publicata crimina sunt. Ne quærite alias istarum sub quibus gemitis exitialium, tenore continuissimo nexarum; aucta semper gradibus atrocitate crescentium causas calamitatum. Vtcumq;

probi,

probi, mites, justi, Principes vestri videantur, Populus satis compositus, Clerus gravis, & honestus; unum est odio in vos Dei concitando vel efficacissimum flagitium, pertinax amplexus reprobi Dogmatis, pervicax contemptus Supremæ Ecclesiasticæ Autoritatis in Petri Successore Romano Episcopo Christi ipsius institutione constitutæ. Hęc vobis lerna malorum, origo cladium, fons infortuniorum omnis generis unus est omnium. Doletis vestros Exercitus numerosissimos, ductante per se ipso vestro Augusto Michaële Iuniore, nunc incompositis, nec multis, oppositos in Asia Barbaris, nunc in Occidua continente paucis imparatis, extorribus, obiectos acie Latinis, terrore fuisse consternatos panico, fusos, fugatos, profligatos? consternavit, disiecit, perdidit divina Nemesis, Hæresim in vobis & schisma vindicans. An verò ex quo legitimum Antistitem, Orthodoxi Dogmatis de Processione S. Spiritus ex Patre Filioque, eruditissimum, disertissimum, constantissimumque defensorem, Throno Patriarchali Ioannem Veccum deturbastis, vestra umquam in ulla vel umbra tranquillitatis conquievit Ecclesia? Non ille quem pro Vecco intrusistis Gregorius Cyprius, jactationibus concussus assiduis, præceps tandem sede corruit? Non paria passus illi suffectus Athanasius? paria Ioannes Cosmas? Similia, imò pejora, iterùm contra jus fasque repositus in rectè ablato Patriarchatu Athanasius idem, vobis insuper ipsis infestissimus & abominatissimus? Quid memorem sævas, immanes,

nes, rabiosis commissas & vobiscum, & invicem Iurgijs Sectas Arsenianorum, Iosephitarum, Hyacinthinorum, Aliorum, modò Georgij Moschamparis, modò Marci Discipuli Cyprii, modò Andronici Sardensis, modò Ioannis Ephesini, modò Nicetæ Dyrrhachiensis, modò Theolepti Philadelphiensis, Partes tuentium? Quis æstus implacabiliter rixantium? quàm immedicabilis furor obnixis irrevocabiliter studijs se se mutuò infestantium? Cœlo ipso, cujus de vestris Controversiis judicium illo Atramyttiensi conventu, per quandam superstitiosè curiosam Pyromantiam, exploratum iveratis, partis utriusque scriptis sacra flamma concremandis, luculenter declarante: æquè omnia vestra conventicula Deo esse, ac Superis exosa.

IV. Sed frustrà laboramus admonendis iis, quos voluntaria cæcitas à videndo, quod palàm est, prohibet. Nos potius hunc fructum ex hujus Historiæ lectione referamus, ut non dubitandum putemus ampliùs, quin ad puniendum Græcorum in Oriente Imperantium Schisma contumax, Dogma reprobum, Deus Ottomanorum Potentiam excitaverit. Statim ferè atque Andronicus Palæologus Senior compos factus Imperii vires ejus convertit universas ad labefactandam, extirpandamque ab ejus Parre Michaële initam cum Apostolica Sede concordiam, eruperunt è Perside in Christianas Terras tumultuariæ latronum manus. Harum Dux unius; quem Noster *Atmanem* vocat, aliis *Ottomanes* nominatus, ex obscuro, egente, infirmo, inclarescere, ditari, corroborari paula-

tim non desiit, quoad multis, prout Pachymeres sparsim hic memorat, auctus successibus, prædis locupletatus, Arcibus, Vrbibus, Provinciis suæ Ditioni subditis, Prusæ tandem, quam in Bithynia occupaverat, Regnum instituit, circa Christi annum millesimum trecentesimum, Andronici Nostri hujus, in Imperio duodevicesimum. Ottomani qui triginta circiter pòst annis successit in Regno morienti filius Orchanes, capta Nicæa altera Regia Byzantinorum Augustorum, Nicomediam præterea, reliquasque Tractus ejus Civitates inclytas, tum Mysiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam, cunctasque ad Hellespontum, & Euxinum Regiones, Romano ereptas suo adiecit Imperio. Cujus etiam adhuc regnantis auspiciis Solimanes Filius, ante Patrem deinde mortuus, in Thraciam traiiciens, Ottomanicis primus Europam armis delibavit. Sic gestum Orchanes annis duobus & viginti Principatum transmisit Amurathi ex se genito, superstiti relicto, qui Callipoli, Hadrianopoli, & subiectis urbi utrique regionibus Romanam minuens arctavit, Ottomanicam adaugens, dilatavit Ditionem. Ex hoc Bajazethes natus Thessaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Mysiam & Bulgariam Græcis eripuit. Vicit & abduxit Tamerlanes Bajazethem, sub cujus filiis, Solymane, Musa, Mahomete I. breves velut Induciæ Malorum Byzantinos recrearunt; expectante Deo an resipiscerent: Sed Schismate illic, & Hæresi perseverantibus, novus ultor exurrexit Amurates II. Mahometis Primi Filius, Secundi Pater. Hic Thes-

salo-

ſalonicam Vrbem maximam expugnavit: Hungaricis Ioannis Huniadis, Epirenſibus Scanderbergi ſucceſibus, retardatus à Conſtantinopolitano funditùs Imperio delendo. Interim enim Clementiſsimus Dominus ultimum velut experiri conatum voluit Græcos reſtituendi Catholicæ Communioni ac Fidei, congregata circa Chriſti annum 1440. Sacra Oecumenica Florentina Synodo, in qua Nova Eccleſię Græcę cum Latina tandem eſt Conciliatio ſancita. Verum & ab hac rurſus pleriſque ipſorum reſilientibus, Mahometes II. Amuratis Secundi Succeſſor, & Filius, Conſtantinopolim vi cepit An. Chr. 1453. & Vrbis expugnatæ ruinis obruto Conſtantino Imperatore ejus nominis Octavo, Palæologorum Andronici Poſterorum ordine ſexto, ſorte ultimo, Imperium Orientale abolevit, manifeſtè ultus reſciſſam à Græcis ſecundam cum Latinis conventionem publicè initam Florentiæ, ſicut ad prioris violationem in Lugdunenſi coalitæ Concilio vindicandam, excitatus divinitùs fuerat in majorum ejus ſerie continua retrò ſextus Ottomanes,

V. Hujus Orbi univerſo luctuoſiſſimæ Tragœdiæ Primus Actus Pachymere docente, in hac, cujus modò Siparium reducimus, Scena velut quadam luditur. Nuſquam alibi Principatus iſtius ΚΥΡΙΑΣ ΔΟΞΑΣ, vota, orſa, deſtinata, machinamentorum obliquos flexus, fucoſas ſpecies obtentuum, aſtutarum arcana molitionum, vafra, eademque caſſa plerumque ſucceſſu, artium illaudatarum tentamẽta reperias, deſcripta candidè, patefacta ſimplici-

ter, à Conſcio & Autopta. Summos modò harum apices Rerum pervolans ſtringit Gregoras, unus, quod ſciam, alius Græcorum tempus iſtud tractans; idemq;non omnium inſpector præſens,quippe Iunior Pachymere, nec comparandus huic dignitate, & impar judicio; inſuper favore nimio in Partes ſibi Amici Senioris adversùs Iuniorem declarato Andronicum, ſtudio erga Barlaamum Hæreſiarcham, invidia factionis Acyndinianæ, cujus erat Signifer, licentia obtrectandi Principibus, & Monachis, indelebilibus maledici ac mendacis ab ipſius æquali Cantacuzeno [b] ſtigmatibus inuri meritus: denique parùm etiam Cantacuzeno deferentium & liberorum omni præjudicio Lectorum æqua ſententia notabilis, quod ſibi famam fidei, quæ eſt anima Hiſtoriæ, non ſatis ſolicitè ſit tuitus adversùs juſtas ſuſpiciones ſtyli affectibus obnoxii, & ingenii venalis.

[b] *Lib.* IV. *Cap.* XXIV.

VI. Vnicum ergò Andronici Actorum teſtem hunc, Prudens Lector, habe idoneum Pachymerem; nec metue perniciem quæ à narratione felicium ſcelerum cavenda meritò legentibus præſcribitur, ne ad imitationem incautos allectent. Magna hic Andronici Senioris, ſed vindictæ acris nec dilatæ præſenti velut antidoto, nullo jam periculo cognoſcentium, crimina produntur. Exhibetur is fœdifragus, perduellis Chriſti Vicario, contumax, contumelioſus, ingratiſſimus Eccleſiæ Apoſtolicæ Romanæ; ſed & continuò idem oſtenditur imprudentiſſimus in omni conſilio, infeliciſſimus in omni cepto; nulli quamvis imbecillo non ſuccumbens

Ho-

Hoſti; nulli non ludibrium adverſari auſo præbens; impunè ſemper contemptus, cum lucro irriſus; cujus minæ nullum pondus, nullam conſtantiam decreta, nullam fidem verba, nullum deſideria ſucceſſum habuerint; umbra Imperatoris, larva Principis, ſcopus ſortis adverſæ, fœcundus in ſuum dedecus ac damnum, longævus ad perpetuitatem Miſeriæ; Denique, à quo inclinationem ultimam ad exitium irreparabile inclyto decem ſæculis Novę Romę Imperio datam, omnis jure deplorans, & deteſtans Poſteritas queretur. Hæc, candide, Lector, occurrerunt quę in hoc Tibi limine pręfarer. Nam de mea interpretandi ratione, de ordine ac Methodo notandi, eadem quæ in fronte Prioris Partis admonui, dicta hic quoque velim intelligi. Vale. Scribebam Romæ pridie Idus Ianuarij An. Chr. CIↃ IↃCLXVIII.

Facul-

Facultas Præpositi Gen. Societ. IESV.

CVm Andronicum Pachymeris à P. Petro Possino Nostræ Societatis latinè conversum, unà cum Tribus ad eam Historiam Observationum Libris ab eodem P. Possino adiectis, Tres eiusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandentur, si iis ad quos pertinet, ita videbitur. Datum Romæ 10. *Septembris* 1668.

Ioannes Paulus Oliva.

Imprimatur, Si videbitur Reverendiss. Patri Magistro Sacri Pal. Apostolici.

M. Episc. Ariminen. Vicesger.

Legi

Legi magnâ cum animi voluptate, nec ut arbitror sine profectu, alterum hoc Volumen Pachymerij Historiarum, cujus Pars multò maxima versatur in exequendâ Defectione Græcorum ab Ecclesiâ Catholicâ, cum quâ post diuturnum Schisma Lugdunensi Concilio sublatum, viginti ferè per annos in gratiâ fuerant. Voluptati fuit Ingenij Morumque hujus Gentis reputatio, non abhorrentium in proximis hisce de Processione Spiritûs Sancti Controversijs, ab iis; quæ per Arrij, Nestorijq; & Eutychetis tempora, in illâ immani de Christi Domini Divinitate, atque Humanitate contentione versata sunt; illa altercandi pertinacia, illa cavillandi verba SS. Patrum vanitas, illa Scripturæ sententias depravandi temeritas; ut quomodò ex Tabulæ cujuspiam habitu, manum Artificis, sic ex Rebus gestis, quæ hîc traduntur, earum Autores facilè agnoscas; & Græcos potissimùm fuisse pronuncies. nisi quod Oriens primis illis Ecclesiæ sæculis, cum immobilibus Apostolicæ Petræ fundamentis niteretur, non magnâ Spiritualis sui Aedificij parte, certè non diù nutaverat: mox iis subrutis, universa ejus moles in præceps abijt. Nam quid Ego de impotenti Principum in Sacra Dominatu, deque Vulgi confidentissimâ in turbandâ Religione licentiâ dicam? Profectò in ANDRONICO alterum CONSTANTIVM; in Pessimi cujusque de Populo & Clero Constantinopolitano audaciâ, Turbas illas Sirmiensis, Mediolanensis, & Ariminensis Conciliorum intueri licet. Iam verò, ut aliquid propositæ Materiæ attingam; quid tam frigidum, ac tam jejunum, quàm quod ad Damasceni Doctrinam, cujus auctoritatem contemnere non audebant, de duplici Spiritus Sancti Processione jactatum est, quarum altera *Extantia*, altera *æterna Explendescentia* diceretur; ut præclarus ejus Inventi Autor, dum Verbis tam grandibus sententiam quam subijceret, non reperiret, meritò à suis per deridiculum sit habitus. Quâ vel unâ in re fructus non mediocris Legenti constat, aeres illos mendacii Patronos hæsitantes, perplexos, &; vt cu m Augustino loquar, deficientes in Scrutationibus suis, ac magno conatu magnas nugas agere, intuenti. Hoc autem, ne plura consectando justo verbosior sim, leviter attigisse sufficiat. Illud pro mei Muneris ratione non omiserim admonere Lectorem, ne inter serias auditiones recensendum sibi putet, quæ in Capite XXXII. Libri III. habentur de Nomenclatione Imperatoriæ Virginis. Non enim magis superstitione vacant, quæ Cultu superfluo, quàm quæ Cultu falso introducuntur. Cæterùm cum omnia ferè quæ hîc leguntur, studiosis Antiquitatis Ecclesiasticæ mirificè utilia sint; & validissima suppeditent argumenta pro Meliori in Controversijs cum Ecclesiâ Orientali Causâ, Dignum omninò Editione, & studijs curaque Fidelium Librum censuimus, & facultatem ejus imprimendi libenter concedimus.

Fr. Hyacinthus Libellus Sac. Palatij Apost. Magister.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII
PACHYMERIS
ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, vsque ad annum eius ætatis vndequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER PRIMVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.

Ὅπως ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὰ κατὰ τοὺς Τοχάρους διῴκησεν.

CAPITA LIBRI PRIMI.

CAP. I.

Vt Imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit.

A CAP.

CAP.

CAPVT I.

Vt Imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit.

DEFVNCTO in hunc modum Imperatore Michaële, Filius eius Andronicus, iam ante coronatus in Augustum & Patri consors Imperij, capessere solus habenas Reipublicæ coactus est: urgente ad id maximè curâ Tocharicarum Copiarum; quæ evocatæ è Patriâ priori tractatu, præstò aderant, paratæ ad Imperatoris nutum. Non enim iam eò progressi persuaderi facilè poterant ut Domum vacui redirent. Sanguinaria quippe Gens, & lucrum ac quæstum unicè spectans, unde aut è quibus prædas ageret, nihil pensi habebat: neque vel primam mentionem audire sustineret sanæ admonitionis; si quis eis ut cupiditatem iustitiæ subiungerent, suadere conaretur: ut periculum esset, nisi occasio eis spoliorum ex terrâ quadam Exterâ rapiendorum offerretur, ne ipsi ea sibi Romanâ regione, inermi tum & ad omnem iniuriam expositâ, agendâ ferendaque magno publico damno conficerent; quippe homines innutriti latrocinijs & nullam umquam juris & æqui soliti habere rationem. Tali vice rerum ac periculi publici, destitutus, Parentis obitu, Iuvenis Imperator, annos natus quatuor supra viginti, meritò ad tantam impendentem rerum molem exhorrescebat. augebantque horrorem domesticæ turbæ Reipublicæ, è Religionis scandalo natæ; unde contigerat Imperatorem ab Ecclesiæ autoritate jam animo deficere: utcumque corpore ac specie adhuc in subiectione perstaret. Ac negotio quidem tum maximè urgenti Tocharici terroris abundè providit Andronicus, prudenti usus consilio cum multorum aliorum, tum potissimùm Muzalonis Theodori, quem Pater in Magni Logothetæ dignitatem, loco Acropolitæ mortui promoverat. Ex hujus igitur sententiâ cum Tarchaniotem Glabam ex magno Papiâ & postea Pincernâ magnum Conostaulum declarasset, Ducem præficit Tocharis, Romanas copias non paucas circa se habente Michaële Despota, ut eos ex Romanorum terris in Triballos ducerēt. non quod magna tunc necessitas Triballici belli esset, sed ut objiceretur unde avaritiam explerent mercenarijs accitu Imperatoris ea spe profectis; qui non facilè inducerentur ad revertendū vacuis manibus. quare illis prædarum opimarum, spoliorum rapinarumque seges erat alicubi quærenda, in quam famelicorum, ex amicis, si hostes deessent, paratorum lucra congerere, impetus averteretur. Igitur Imperator eos verbis & donis

Οὕτω μὲν τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος, ὁ ἐξ ἐκείνου Ἀνδρόνικος αὐτόθεν τὸ κράτος ἔχων προκεχειρισμένος εἰς Βασιλέα, ἐπειλῆφθαι καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηναγκάζετο. καὶ μᾶλλον, ὅτι τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστὰν, ἕτοιμον ἦν, κατὰ τὰς προσφθάσας ὁμολογίας ὁρμᾶν, ὅποι ἂν ἄρχοι καὶ κελευσθείη πρὸς Βασιλέως. μὴ δὲ γὰρ εἶναι κενοὺς ὑποστρέφειν, αἱμοχαρεῖς γε ὄντας καὶ μόνον ὁρῶντας πρὸς τὸ κερδαίνειν. ὅπου δὲ καὶ πίστιν μηδ' ἐπαΐειν ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν εἰ μή γε σκύλων ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐπιβάλλοιντο, ἐπὶ Ῥωμαίους ὁρμᾶν, καὶ γ' ἑτοίμους κειμένους εἰς προνομὴν, ἀπειλεῖν τε καὶ σκυλεύειν τὸν σφῶν τρόπον καὶ νόμον, μηδὲν μηδενὸς φροντίζοντας. τούτοις, καὶ νέος ὢν ὁ ὑπολειφθεὶς ὅτι γεγονὼς τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τηνικάδε, πρὸς τοιοῦτον ὄγκον ἀρχῆς κατωρρώδει. ηὔξε δὲ τὴν ὀρρωδίαν καὶ ἡ τῶν πραγμάτων σύγχυσις, καὶ ἔτι πολλοῖς ἐπεισφρῆσαν τὸ τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλον ἀποστατεῖν ἐποίει τὰς γνώμας τοῦ βασιλεύοντος, εἰ καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποπεπτώκασι. τὰ μὲν οὖν παρὰ πόδας, καὶ λίαν ἐξεθεράπευε. πλείστοις μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χρώμενος· μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζάλωνι Θεοδώρῳ, ὃν ὁ πατὴρ εἰς μέγαν Λογοθέτην, τοῦ Ἀκροπολίτου ἀποθανόντος, ἐτίμα. καὶ δὴ ἐκ μεγάλου Παπίου, ἔπειτα δὲ καὶ Πιγκέρνου εἰς μέγαν Κονοσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην τιμήσας Γλαβᾶν, τοῖς Τοχάροις ἐφίστησιν, οὐκ ὀλίγου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περὶ τὸν Δεσπότην Μιχαὴλ ὄντος, ἐφ' ᾧπερ σφᾶς ὁρμῆσαι ἐξιόντας τῆς τῶν Ῥωμαίων εἰς Τριβαλλοὺς, οὐ χρείᾳ τινὸς πολέμου, ἀλλὰ κέρδους τῶν κεκλημένων καὶ σκύλων, καὶ λημμάτων ἕνεκα, ὡς μὴ κενὴν σφίσι γενέσθαι τὴν ἐκστρατείαν, καὶ μᾶλλον παρακεκλημένοις πρὸς Βασιλέως, ἐξ ὧν καὶ κατεδραμοῦνται μισθοφορήσουσιν. ὁ δ' οὖν Βασιλεὺς τὰ εἰκότα ἐκείνους καὶ λόγοις καὶ δώροις φιλοφρονησάμενος, σὺν ἅμα τοῖς ἀμφὶ τὸν Δεσπότην, καὶ τὸν μέγαν Κονοσταῦλον ἀπέπεμψεν, ἅμα μὲν προσεξαλοῦντας, ἅμα δὲ καὶ κερδανοῦντας ἑτέρωθεν. ὡς δὲ διὰ ταχέων ἄρτι προσώπους μητρολογησάμενος πρόσφυμα, τῷ πατριαρχοῦντι ἐπι-

ἐπέστελλε, γράψας δι' ἀπορρήτων καὶ τῷ μεγάλῳ Τζαουσίῳ τῷ Παπύλᾳ, ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰς φυλακὴν ἀσφαλεστάτην τῆς πόλεως ἐγχειριζόμενος· τῷ δέ γε Πατριάρχῃ τὸν τοῦ Βασιλέως δηλοποιούμενος θάνατον. καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιστήσεται κατὰ πόδας. μηδὲ γὰρ ἂν ἄλλως ἐξεῖναι γνῶναι τὴν Αὐγοῦσταν περὶ τῶν συμβάντων πρὶν ἂν αὐτὸς ἐπιστῇ, καὶ παραμυθίαν ὡς δῆθεν τὴν πρέπουσαν. ὁ γοῦν Πατριάρχης, ἔτυχε μὲν καὶ πρὸ τοῦ τὸ δρᾶμα μαθεῖν, καὶ θρήνοις ὡς εἰκὸς τὸν τοῦ Βασιλέως ἀφωσιώσατο θάνατον, μὴ εἰδότων ὅλως τῶν περὶ ἐκεῖνον ἐφ' ᾧ καὶ θρηνοίη. τότε δὲ δεξάμενος τὸ τοῦ Βασιλέως πρόσταγμα παρὰ τοῦ Παπύλα, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπισημηνάμενος, ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰκότα κοινολογησάμενος, ἀποπέμπει. τῷ δέ γε συγγραφεῖ παρέχει τὸ πρόσταγμα, ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχοι γνῶναι διαστοχασάμενος, οὗτινος αὖθις τὸ μηνολόγημα. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ καὶ παρῄκτο τοῖς τοῦ πατρός, ὡς μὴ ῥᾳδίως διαγνῶναι ἔχειν καὶ τὸν εἰδήμονα. ἐν μόναις δέ τινος ξυσμῆς βραχυτάτης ἐπὶ τῇ παραλλάξει καταμανθανόμενον, ὑπονοεῖν ἐδίδου τὴν χεῖρα, καὶ γνωρίσαντι ἤδη τὸ σύμβαμα. τότε καὶ δῆλος μὲν ἦν Πατριάρχης κλαίων. δῆλος δὲ καὶ παραμυθούμενος, τὰ μεγάλα παρὰ Βασιλέως ἔχειν ἐλπίζων περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς εἰκὸς ἀνυψώσεως, αὐτοῦ γε ὄντος, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ Βασιλέως, πολλή τις οὖσα καὶ θαυμαστή, ἐχέγγυος τῶν ἐλπιζομένων εἰς πίστιν ἦν. ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν.

A delinitos, cũ Despotâ magnoque Conostaulo, ac sequentibus unumquemque horum copijs eò quò diximus dimisit, sane volentes, ut in expeditionem ipsis quæ stuosam. Inde ipse conscriptas celeriter regias literas, & mensis tum primum ac temporis appositione consignatas, ad Patriarcham misit; arcanis etiam mandatis commendatâ Magno Tzausio Papylæ custodiâ Vrbis quam intentissimâ. Patriarchæ verò nunciabat Imperatoris mortem; ac mox se adfuturum confirmabat: ut iacturam communem ipse præsens indicaret Augustæ; quam utique non oporteret tam B acerbi casûs indicio turbari priusquam ipse præstò esset qui ei consolationem adhibere convenientem posset. Ac Patriarchæ quidem iam innotuerat quod evenerat. quare is sibi soli adhuc notam Imperatoris mortem, luctu magno & manifesto, sed cuius causa in obscuro esset, prosequebatur, eum regias à Papylâ quas diximus literas accepit. quibus cum eâ quâ par erat doloris significatione lectis, quæ tempus exigebat clàm collocutus cum Papylâ, ipsum dimisit. ac ipsi hujus Historiæ Scriptori forte præsenti traditis quas recens à Iuvene Augusto acceperat literis: C percontabatur: ecquid assequi coniectura posset cuius esset ea subscriptio mensis annotatione firmata? adeo enim exactè referebat paternam manum, ut ne periti quidem facilè discernerent. una quippe intererat vix observabilis differentia brevissimi puncti sub flexus apicum, ex quâ intelligi manus vtriusque discrimen posset: ad quod ij ferè soli adverterent, qui cognitâ Michaëlis Patris morte, non alium huius scripturæ suspicari autorem quam Filium Andronicum possent. Tunc verò non se lugere solùm Patriarcha declaravit, sed & in luctu consolationem accipere.

Ex spe nimirum quam ex notâ religione novi Principis concipiebat amplissimam evehendarum in maius Ecclesiæ rerum operâ Imperatoris: quem ad id non frustra stimulandum à se, benevolentia insignis quædam Andronici in Patriarcham signis iam ante non dubijs declarata suadebat; & quasi certo pignore firmabat securam eius rei fiduciam.

CAPVT II.

Vt Imperator conventiones cum Papa initas se improbare significans, quod in eas consensisset excusaverit.

Ὁ δέ γε Βασιλεὺς μεθ' ἡμέρας καταλαβὼν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐμφανὴς ἦν λογισμοὺς στρέφων καὶ μάλα διανοούμενος περὶ ὧν αὖ καὶ πράξοι, ἐφ' ᾧ τὸ τῆς Ἐκκλησίας σχίσμα συνουλωθείη, καταστελλέντος τοῦ ἀνοιδοῦντος. Τότε δ' ἦν οὐκ ὀλίγης καὶ

A AT Imperator post paucos dies Constantinopolim appulsus acri curâ pungebatur cuius indicium extabat in vultu cogitabundo & sane solicito; anxiè videlicet quærens secum, quid ageret; quâve ratione assequeretur ut Schisma Ecclesiæ velut hians vulnus, coalesceret; repressis noxijs humoribus quibus tumescens hactenus, coire

coire in cicatricem fuerat prohibitum. In eâ A momenti non vulgaris & necessitatis (vt apparebat) cui præverti nil deberet, deliberatione versanti Augusto supervenit, eius amita Eulogia plausibile suggerens consilium, magnopereque urgens (quo etiam per se ultro ipse Andronicus propendebat) ut quæcumque nuper circa Pacem Eclesiarum convenissent rescinderet, irritaque redderet; profitens se invitum Patris authoritate ad ea probanda tractum, nunc damnare infectumque velle quod perperam egisset; atque adeo Ecclesiæ proceribus qui contraria sentirent, pænitentem se subijcere; exhibereque para- B tum ad pœnas omnes subeundas quascumque in expiationem tanti criminis præscribere ipsi voluissent. In hanc ille sententiam concessit. Statimque aggressus adversantium paci delinire infensas in se voluntates, allegavit eis assentabundus & supplex: Esse cur
„ miseratione ipsis & veniâ dignandus videri
„ posset suus lapsus, qui non tam volens aut
„ sustinere sese valens cecidisset, quam sub-
„ sidente deorsum absorptus in præceps ter-
„ râ, voragine quadam haustus esset. Nam
„ fidem Papæ datam Diplomatibus aureâ
„ bulla munitis, quibus subscribere post Pa- C
„ trem nequivisset ipse recusare; tum iura-
„ menta istis addita, cæteraque acta circa hoc
„ negotium Pacis Ecclesiarum vtrimque so-
„ lemnitate tanta stipulata, num minus inelu-
„ ctabilem putarent habuisse ad se pertrahen-
„ dum vim, quam subito casu dehiscens so-
„ lum ad quamvis molem quæ supra steterit
„ ruinâ tristissimâ sternendam? Ignoscerent
„ igitur pro communi humanitate ac suble-
„ vandum veniâ censerent se, non tam infir-
„ mitate prolapsum propriâ, quam alienâ
„ propulsione, cui resistere haud potuerit,
„ deiectum in foveam. Ad hanc Andronicus D profitendæ præteritorum pœnitentiæ humilitatem descendit, auctoribus maxime Eulogiâ & Theodoro Muzalone: qui quamvis præ se ferebant incitari se ad ea suadenda Zelo Religionis & studio reponendæ in statum optimum perturbatæ, ut aiebant, his novitatibus Ecclesiæ; non fallebat tamen plerosque rerum transactarum memores, & prudentes æstimatores actionum humanarum, indulgere in hoc utrumque horum iræ odio-

τυχούσης μελέτης. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναγκαίας ὡς ἐῴκει καὶ προὔργου παντός. ἔτυχε γὰρ καὶ ἡ αὐτοῦ θεία ἡ Εὐλογία, βουλὰς εἰσηγοῦσα πιθανάς, καὶ τὰ πολλὰ κατεπείγουσα, καὶ ἄλλως παρακινουμένου ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ Κρατοῦντος, τὰ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἀναλαμβάνειν καὶ τοῖς σχιζομένοις ἀπολογεῖσθαι, ὡς παρὰ γνώμην τῷ πατρὶ συμπράξει, καὶ ὡς καταγνοίη τῆς πράξεως, ὡς ὑπ' αὐτοῖς ὅλον γενέσθαι, κἂν τι δικαιοῖεν ἐκεῖνοι παθεῖν αὐτόν, ἑτοίμως ὑπέχειν τὰς δί-B κας ὡς ἁμαρτήσαντα. καὶ τῷ μὲν οὕτως ἐδόκει, ὑποποιουμένῳ τὰς γνώμας τῶν σχιζομένων, ὥσπερ αὖ εἰ ἀπερρωγότος βοθύνου ἐξαπιναίως πεσών, ἐζήτει παρ' ἐκείνων ἀναλαμβάνεσθαι. αἱ γὰρ διὰ χρυσοβουλλείων λόγων πίστεις καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ὅρκοι, καὶ ὅσα τὰ ξυμβεβήκει τοῖς βασιλεῦσιν, αὐτοῦ δηλονότι, καὶ τῷ πατρί, εἰς τὴν τῆς τελεσθείσης εἰρήνης βεβαίωσιν, οὐκ ἀπεοικὸς πρὸς βοθύνους ἔχειν καὶ φάραγγας παρ' αὐτοῦ, οἷς ὀλίσθῳ γε ὁμοίως ἐμπεσεῖν ᾤετο. οἱ δέ γε πρὸς τοῦτο παρακινοῦντες, C ἡ Εὐλογία οὗτοι καὶ ὁ Μουζάλων Θεόδωρος, ἐῴκεσαν μὲν καὶ κινουμένοις εἰς ζῆλον διὰ τὰ παραχθέντα. καί γε ζητοῦντες τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν κατεφαίνοντο. ἐδόκουν δὲ τοῖς πολλοῖς προεγκατειλημμένοι τὰς γνώμας καὶ κατὰ τοῦ ἀποιχομένου μηνίοντες. οἷς ἔτι ἡ μὲν εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρούριον σὺν ἅμα παιδὶ τῇ τοῦ Ῥαοὺλ γυναικὶ ἐξωρίζετο. ἐπαίζοντος καὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαρίαν συμβάντος τοῦ ἔχθους, ἣν θυγατέρα ταύτης καὶ Βουλγάρων Δέσποιναν ὁ λόγος προεδήλωσεν. ὁ δὲ ζηλωτοῦ D δόξας, καὶ τὴν εἰς Ἰταλοὺς πρεσβείαν ἀποποιούμενος, ἐνί γε καὶ μόνῳ εἰς τιμωρίαν ἀλλακτῇ τῷ αὐταδέλφῳ ἐχρήσατο Λέοντι τὰς ἐπιφορὰς τῶν ῥάβδων δεχόμενος. συνάμα δ' ἄμφω τὰς αἰτίας πρὸς τὸν πατριάρχην ἀνάγοντες, δῆλοι κατ' ἐκείνου, ὡς δόξαντος τὴν αἰτίαν εἰληφέναι τῆς ἐπ' ἐκείνους, ἀγανακτήσεως.

que in mortuum Augustum proprijs: cuius actis rescindendis, & memoriâ fœdandâ, ulcisci studebant, Eulogia quidem exilium quod eius iussu pertulerat, in Arcem Sancti Gregorij ab illo cum filia Raülis uxore relegata; prætereaque eiectionem Mariæ alterius filiæ e regno Bulgariæ: Theodorus vero Muzalon atrox probrosumque supplicium fustuarij quod sub oculis imperantis Michaëlis, fratris Leonis manu pertulerat, in pænam recusatæ ad Italos legationis. Cæterùm ambo in Patriarcham haud dubiè fremebant, eique iam non dissimulanter exitium minabantur, autorem eum sibi ferentes malorum omnium quæ ex odio in ipsos Augusti defuncti redundassent.

CAPVT III.

Vt Imperator Vecco Dimisso, se Iosepho adiunxerit.

Ὡς γοῦν ἡ τῆς Χριστοῦ γενεθλίου προσήλαυνεν ἑορτή, καὶ ἔδει μὲν ὡς ἔθος προελθεῖν Βασιλέα, ἔδει δὲ καὶ τὴν μυστικὴν ἐν Ἀνακτόροις ἱερουργίαν τελεῖσθαι· καὶ ἡ μὲν προέλευσις, κατὰ δεῖγμα λύπης, κἀπὶ τοῦ Βασιλέως ἱσταμένης, οὐκ ἐγεγόνει· τὰ δὲ τῆς μυστικῆς ἱερουργίας ὑπερέκειτο, μήπως καὶ ὁ εἰς Πατριάρχην ἔτι τελῶν, μνημονεύοιτο, ὃ δὴ καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἐσιώπων τέως, αἰτίας πλαττόμενοι. δῆλοι δ' ἦσαν ἄλλοις, τὰ μὴ ὄντα προφασιζόμενοι. ἡ γὰρ Εὐλογία νόμῳ μὲν συμπαθείας, ἐθρήνει τὸν ἀποιχόμενον. ὃ δὲ πλέον θρηνεῖν προσεποιεῖτο τὴν τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τὸ χθὲς γεγονὸς ἐξαπώλειαν, καὶ τὴν Αὐγοῦσταν θρηνοῦσαν τὸν σύζυγον, ἐν οὐ καλαῖς περὶ ἐκείνου ἐλπίσιν ἐποίει. ὡς οὐδὲν ἐντεῦθεν τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου πραχθησομένου, κἂν ὅτι καὶ ἦν βοηθήσοντος. εἶχεν καὶ τοῖς Πατριάρχαις συνελθοῦσι κατὰ παραμυθίαν, ἐκείνη καταδήλως οὖσα, τὸ ποιητέον ὑπὲρ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐπυνθάνετο. καὶ προφανῶς ἔδειξεν ἐκείνη τοιαῦτ' ἐρωτῶσα τὸ παρὰ τοῦ Βασιλέως δυσφορουμένου. ἐκεῖνος γὰρ καὶ νύκτας ὅλας παρὰ Ἰωσὴφ ἴαυε, καὶ ἀνάγκην ἐποιεῖτο, ἕνεκα μικρᾶς πνοῆς, νεκρὸν τὸ σύνολον ὄντα. ὡς δ' ὁ περὶ ἐκεῖνον ἐκ τοῦ παραχρῆμα προσθέντες μονονοὺ κατήπειγον τὴν ἀνάβασιν, ὁ μὲν ὡς αὖ γε τὰ τῆς Ἐκκλησίας δεῖν καταστήσοντι πράγματα, τοῦ κατὰ τὸν Γάνου λυθέντος σκανδάλου· ὁ δὲ ὡς αὖ καὶ πλεῖον τοῦ εἰκότος καταπαρρησιασθεὶς, καί γ' ἀνακαθάροντας μὲν Ἐκκλησίας, ἀπομόρξοντας δ' ἐκείνων, καὶ ἱερῶν ἄλλων, ἐπιτιμίοις δὲ καὶ κολάσεσι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας, πείθοντες Πατριάρχην τελέσαι. ἦσαν δ' οὗτοι καὶ μάλιστα ὁ Γαληνιώτης τὰ Γαλακτίων, καὶ ὁ Μελέτιος, ὃς καὶ Ἀθῷος, ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου κείμενος. ὧν ὁ μὲν στέρησιν ὀμμάτων, ὁ δ' ἐκτομὴν γλώττης πέπονθεν. ἐπ' αἰτίαις, ὁ μὲν ψόγους, ὡς ἤδη Βασιλέα λέγων ἀζύμοις εἰς ἁγιασμὸν χρώμενον, τὴν Ἀνατολὴν διερχόμενος· ὁ δ' ὕβρεως, Ἰουλιανὸν ἄλλον τὸν Βασιλέα εἰπὼν κατὰ πρόσωπον. ὁ Βασιλεύς, ἔνθεν μὲν ἀποστέλλων τὸν Πατριαρχοῦντα Ἰωάννην, τὴν ἐκείνου ἀπελογεῖτο παραίτησιν, ὡς βίᾳ καὶ ἐξ

A Igitur illuscescēte anniversaria die Christi Domini natali, cum illo festo de more oporteret prodire Augustum & mysticum sacrificium in sacrâ æde Palatinâ ritu solemni celebrari, neutrum horum est factum. Ac exitus quidem domo & progressus in publicum tali die omissi ab Augusto causa utcumque plausibilis ferebatur, luctus ejus ex recenti Patris morte, ob quam adhuc consternatus sederet mœrens & lucis fugitans imis in conclavibus domus augustæ. Omissæ mysticæ oblationis vera erat ratio (utcumque illam ij quos petebat suspicio, negabant; va- B nos alios comminiscentes prætextus) vera inquam erat ratio, ne Patriarchæ quem novus Augustus exautorari volebat, necesse esset in Palatino templo recitari nomen inter sacra, & sic eum in novo quoque Principatu tenere possessionem primi honoris. Erat & aliud quod contrariarum Augusto defuncto Principes partium istâ liturgiarum in æde sacrâ Palatinâ intermissione sequebantur, id videlicet agentes, ut fraudaretur interim piacularibus officijs ac sacris anima Principis: & sic ei quasi mortuo in hæresi atque Anathemare, suffragia Ecclesiæ, ut inutilia irrevoca- C biliter damnato, denegari putarentur. hanc enim palam inurere conabatur ignominiam Eulogia memoriæ fratris exosi, artifici pietate speciem affectans mœroris ultra sororiæ necessitudinis modum exaggerati; quasi quæ non temporarium corporis solùm, sed æternum prætetea interitum animi Tartaro irreparabiliter addicti, flere in Germano videri vellet. Quē etiā in sensum pertrahere viduam Augustā, & nil ei sperandū de sēpiternā salute viri sui mortui persuadere conata est; præfracte denuntians: Quidquid precum aut piaculorum vel adhiberet ipsa, vel impendi ab alijs curaret ad purgandam animam Impera- D toris defuncti, frustra omnino fore. Nec parvam ea vox curæ ac doloris accessionem Imperatrici scilicet obtulit. Vnde illa anxia, cum decessor, successorque Patriarchatûs, ad eam simul consolandam convenissent, utrumque mœstissima interrogavit, quid sibi faciēdum præscriberent quo iuvari anima Coniugis posset? Atque hæc percontatio Augustæ non ad Ioannem duntaxat tunc unum Patriarcham, verum ad Iosephum etiam, dudum istâ dignitate defunctum, directa, primum indicium extitit machinationum Andronici arcanarum, restituere Patriarchali Throno Iosephum molientis. Si quidem ille (quod non erat ignotum Augustæ) magnopere nitebatur ad

tur ad

tur adducere Iosephum decrepitâ ætate vix spirantem ad denuò capessendum Ecclesię regimen. atque hoc ut seni moribundo persuaderet replicatis sine fine instantijs, totas apud eum exigebat noctes, in quo illum Partiarij Iosephi, Schismatis Duces, non persunctorie iuvabant: quippe ad quorum rationes, & spem rescindendi negotij concordiæ, peraccomodatum id ipsis iure videretur. Ergo cum ad Iosephi familiarium flagrantia eios restitutionis desideria, ægrè ac tandem ipsius quoque debilissimi Senis assensus accessisset, statim omnes arrectis animis Factionis pacem latinam non probantis antesignani ultro instare apud Andronicum vehementissimè, ne quam moram tam salubri ac necessario, ut aiebant, consilio interponeret. In quâ commuoi operâ negotij urgendi suas quique diversas spes & vota varijs affectibus consentanea sequebantur. Quorumdam hic unus scopus erat, restituere in pristinum statum res Ecclesiæ, amoto Papæ agniti scandalo. Alij hoc minimè contenti, spes immoderatius tollebant, efferreque sese iusto altius meditabantur: Destinantes iam tum expiationes Ecclesiæ tanquam recentibus actis pollutæ, purificationes imaginum, & rerum sacrarum aliarum: Denique pænas graues in Ecclesiasticos qui pacem procurassent aut in eam consensissent, se decerni curaturos confidebant; ea se omnia persuasuros Iosepho, si eum Patriarcham iterum haberent, confidentes. Talia præ cæteris mente versabant Galesiota Galactio, & Meletius qui & sanctus vocabatur, in Monasterio Sancti & Iusti Lazari residens. Quorum ille quidem excæcationem, hic vero linguæ abscissionem passus erat; in pænam posterior quidem mendacij quo temerè affirmaverat: à se per Orientem peregrinante, visum alicubi Michaëlem Augustum Azymis utentem in perceptione Eucharistiæ; Prior autem contumeliæ verbo illatæ, Imperatori ausus in os improperare, esse illum alterum Iulianum Apostatam. Cæterum Andronicus Imperator, quam his de causis moliebatur Vecci depositionem quâ minimâ vi posset ac strepitu administrare volēs, diligēter apud ipsū excusavit per certos
„ ad hoc allegatos homines: nullo se ad hoc consilium eius contemptu aut odio impelli; sed
„ periculo Reipublicæ & merâ necessitate firmaodi novi Principatûs. nam effervescere nunc
„ quàm vnquam æstuosiùs sopita Patre vivente studia Partium Paci constitutæ adversarum,
„ adeoque invalescere scandalum, ut bonos etiam & naturâ placidos, nedū impotentes ac præ-
„ fractos, resilire ac rebellare palàm cogat. Abunde magnis agitatum motibus Imperium per-
„ venisse ad se, ut sit ipsi tenerâ ætate regnum auspicanti omni sedulitate præcavēdum, ne no-
„ vis præterea procellis misceri Rempublicam contingat. Id haud dubie futurum nisi quate-
„ nus fas est, a se deliniantur animi multorum inquietè inhiantium mutationi ac turbis. Intel-
„ ligere se vocibus multorum: efferari plerosque redactione in ordinem Iosephi, quem verum
„ adhuc esse Patriarcham autumant, & vi aiunt iniustâ prohiberi ab exercendo Ecclesiæ regi-
„ mine; unde ortum contendunt quod nuper extitit scandalum, tranquillitate, si throno ille re-
„ stituatur, statim ultrò redimirâ. Haud sibi esse tutum in teneris initijs imperij negligere tot
„ istorum ac tam potentum minas, apparatusque novitatum. Exarmandam sibi esse Factionem,
„ demendo prætextu Schismati, si periculum præsentissimum amittendi principatus velit effu-
„ gere. Plane confidere se ex perspectâ Ioannis in sese caritate, paratum eum pro sua Impe-
„ ratoris incolumi securitate non modò Patriarchalem paci sci dignitatem, sed vitam quoque
„ ipsam profundere. nec vero ægrè ferre aut indignari debere ipsum quod tam necessarijs de
„ causis Throno tantisper cedere cogatur; cui utique Imperator spondeat pati apud se gratiæ
„ loco ac prius, pari existimatione ac dignatione honoris, vbi ad vitā privatam redierit futu-
„ rum; utcumque alius pro eo Ecclesiæ præfecturam gerat. Hæc per Chartophylacem, Melitenioten, & Archidiaconum iussit Andronicus a se renuntiari Vecco, solicitè necessitatem excusans quæ ipsi tale consilium, ut aiebat, extorqueret invitissimo. Interim ipse magnam noctium partem cum Iosepho & eius studiosis transigens, sedulò consultabat quâ optimè ratione ille reponi Thronum in Patriarchalem posset.

ἀνάγκης γινομένην. Τὸ γὰρ ἐκ πολλοῦ σκάνδαλον ἀναζεῖν, πόθον καὶ τὸν εὔνουν ἀποστατεῖν. αὐτὸν δὲ νέον εἰς ἀρχὴν καθιστάμενον, ἀνάγκην ἔχειν τὸ ἀνορμοῦν καταστέλλειν. καί γε τὰς γνώμας καθόσον ἐστὶ τὴν ὑποδεξομένην ἐξημεροῦν, πολλοὺς δ᾽ ἀκούειν χρίζεσθαι καὶ μεγάλους προφασιζομένους τὴν τοῦ Ἰωσὴφ ἀναχώρησιν, καὶ τὸ σκάνδαλον, ὃ δὴ προσίζα ξυνέβη, ὡς παρορᾶν μηδόλως ξυμφέρειν νεωστὶ μοναρχοῦντι. ὃ δὴ καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ γε μεγίστην πληροφορίαν ἔχειν ἀγάπης ὡς ἤδη τῆς ἀπ᾽ ἐκείνου πρὸς ἑαυτόν, μὴ μόνον Πατριάρχου τιμὴν, ἀλλά γε δὴ καὶ ζωὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως προέσθαι, καὶ τῆς ἐκείνου σωτηρίας. ἄλλως μέντοι, μηδὲ χαλᾶν ἀξιοῦν, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀγάπην ἣν ἤδη καὶ τὴν τιμὴν ἕξοντα παρ᾽ αὐτοῦ, εἰ καὶ ἄλλος τῆς Ἐκκλησίας προΐσταιτο. καὶ ταῦτα μὲν πέμπων τὸν Μελιτηνιώτην χαρτοφύλακα καὶ Ἀρχιδιάκονον, θερμῶς τὴν ἀνάγκην ἀπελογεῖτο. ἐκεῖθεν δὲ συνδιανυκτερεύων τῷ Ἰωσὴφ καὶ τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον προεμηθεῖτο ἀνάβασιν.

CAPVT IV.

Secessus Patriarchæ Vecci in Panachrantæ Monasterium.

Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης καὶ ἄλλως εὐθὺς ὤν, A ἔτι γε καὶ τῆς τοῦ Πατριάρχου τιμῆς ἀπηκόρως ἔχων, ὡς πολλάκις καὶ λέγων καὶ πράττων ἔδειξε. ἐλπίζων δὲ καί τι γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς τοῦ Ἰωσὴφ ἀναβάσεως. τὰ γὰρ ξυμβάντα οὐκ ἂν πάντως ξυνέβη ζῶντος ἐκείνου, ὡς ἐκ πολλῶν ἦν ὑπονοεῖν. διὰ ταῦτα ἕτοιμος μὲν ὢν ἐκεῖνος κατὰ τὴν Χριστοῦ ἑορτὴν λειτουργεῖν, ἕτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀποιχομένου κατὰ τὸ εἰκὸς μνήμης φροντίζειν, B ἀφεὶς τὰ πάντα, τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἑορτῆς κάτεισι, καὶ τῇ τῆς Παναχράντου μονῇ φέρων ἑαυτὸν δίδωσι, ζητήσας παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξοντας· προφάσει μὲν ὡς [illegible], ἵν᾽ ἢ τις τῶν τοῦ Κλήρου ἀπαιδεύτως ἐπ᾽ ἐκεῖνον ὁρμήσῃ, τῷ δὲ βαθυτέρῳ σκοπῷ τὴν τοῦ λειποταξίου ἐκφεύγων κατηγορίαν ὡς ἐκεῖνος ᾤετο, παρὰ Θεῷ κρίνοντι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο εἰκοστῇ ἕκτῃ μηνὸς Σκιρροφοριῶνος.

Ioannes Porrò qui & aliunde rectus esset: quemque præterea satias iam cœpisset Patriarchalis honoris, ut sæpe dictis factisque ostenderat; sperans insuper extiturum ex Iosephi restitutione boni quidpiam: (nam quæ conigerunt haud quaquam eventura vivente Iosepho, multis ex indiciis licet conijcere) eum & instante Christi festo solemne sacrum facere, &, quod suus Augusti de more flagitabat, parentare ritu sacro Michaëli nuper defuncto tum maximè pararet, cunctis his repente omissis, postridie festi, descendens Patriarchio in Panachrantæ monasterium se contulit, impetratis ab Imperatore abductoribus, ne in Dei judicio locum sponte deseruisse posset argui. Quamquam Imperator Vecci petitioni eiusmodi annuēs, videri studuit, non vis inferendæ, sed præsidij causâ ei armatos mittere. quia enim palam erat, multos illi e Clero vehementer infensos, haud facilè omissuros occasionem proterve illudendi decedenti Patriarchali dignitate: professus Imperator est, eo se duntaxat ut haberet Veccus qui se ab inimicorum insultibus tegerent, militaris ipsi manus Comitatum addidisse. Et hæc quidem sic gesta sunt sextâ & vicesimâ Decembris die.

CAPVT V.

Restitutio Iosephi in Patriarchatum.

Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τριακοστὴν περὶ A ἑσπέραν, ἐντεθεὶς λίκνῳ ὁ Ἰωσήφ, μόνον οὐκ ἄπνους, πολλῶν παρ᾽ ἑκάτερα παρεπομένων, καὶ εὐφημούντων τὰ προπεμπτήρια, ἐφ᾽ ὕμνοις καὶ κρότοις ἀνθρώπων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας συνακτηρίων κωδώνων, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀνάγεται. οἱ δὲ τοῦ Κλήρου, μόλις τὴν ἑσπερινὴν ὑμνῳδίαν καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐκπληρώσαντες, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν καὶ πρὸς B τὴν Ἐκκλησίαν ἀπῄεσαν κατὰ τὸ σύνηθες, σφίσιν ἑαυτοῖς ἄβατον ὄντα ναὸν κατενόουν, ὡς μή γε σημάντροις καὶ κώδωσιν ἠθροισμένοι. ὡς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἐμάνθανον, προστεταγμένον μὴ δ᾽ εἰσιέναι αὐτοῖς εἰς Ἐκκλησίαν ἐκείνοις Θεοῦ ἔξω ποιήσαντες, καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐκτελέσαντες. τὸ γὰρ τῆς ἑορτῆς περιφανὲς καὶ παραβαίνειν τὰ σφίσιν δοκοῦντα ἔπειθεν οὐ τοὺς τοῦ Κλήρου. τέλος ἐπὶ

Eiusdem mensis post diem tricesimam, sub vesperam, impositus gestatorio Iosephus tantum non exanimis, multis utrimque comitantibus, & certatim acclamantibus faustum reditum, cum hymnis & plausibus hominum, inter increbrescentes præterea tinnitus campani æris, quo in Ecclesiam convocari populus solet, in Aedes Patriarchales reportatur. At Clerici ægrè vespertinâ Hymnodiâ privatim expletâ, cum diluculo de more convenirent in Ecclesiam, obseptum repagulis obiectis Templum repererunt: neque enim consuetum coëundi signū ære campano fuerat editum. Vt autem ejus novitatis percontati causam, audierunt: vetitum esse ipsis ingressum in Ecclesiam Dei, extra stantes, & ibidem persoluto precum Ecclesiasticarum penso, (eam enim festi præcipui, quod in eam diem inciderat, religionem esse statuerunt, ut contra quorumvis interdictum sacra ritè obire officia deberent)

domum

domum quisque recesserunt, ibique quiescentes, expectabant quid futurum esset: non sine anxiâ inquisitione causæ quæ movisset Interdicti denunciatores ad sic agendum. Illi vero exortu posteræ diei, precationes in primo aditu nondum Sacrati Templi ritu Ecclesiastico pronuntiari solitas, expediebant: ut sic progrederentur ad expiationẽ loci quem prophanatum rebus in eo nuper actis videri volebant. Mox per quosdam ipsorum, Porticus Exteriores ac peristylia vestibuli, suggestusque in ijs sigillatim & columnæ, signaque ac Sacræ imagines, aquæ lustralis aspersione purgabantur quasi à pollutione prius contractâ. Minister piacularis cæremoniæ procedebat manu deductus, quippe oculis carens quibus gressus regeret, Galactio; a quo, ubi sacris præsertim iconibus multâ infusione lustralis undæ maculam, ut putabat, contractam studiosius eluisset, spectantes etiam poscebant, ut se quoque ipsos labe, si quam susceperant, mundaret.

A τῶν οἰκιῶν καθεσθέντες, ἐκαραδόκουν τὸ μέλλον, καὶ τί δεῖ ποιεῖν τοῖς παραγενομένοις τὸ πρᾶγμα. ἐπιφαύσκει ἡ ἡμέρα, καὶ οἱ μὲν ἐπιβατηρίους ἀρχὰς ἐσχεδίαζον, ὡς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καθαίρεσθαι προσδοκῶντες. οἱ δὲ ἐπῄεσαν ἁγιασμοὺς σὺν δι' ὕδατος, καὶ πρόθυρα καὶ ἐξώστρα ἀναστήματά τε καὶ κίονας ἀλλὰ B καὶ τιμίας εἰκόνας τοῦ μεγίστου ναοῦ διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιρραντίσεως ἡγίαζον. διήρχετο τούτων τυφλὸς ποδὶ χειραγωγούμενος ὁ Γαλακτίων καὶ ἐπερραίνετο, καὶ τὸ, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει, μύσος τῶν σεβασμίων εἰκόνων, ὑπ' αὐτοῖς ἀποκαθαίρεσθαι ἁγιάζουσι. ἐζήτουν δὲ καὶ οἱ ὁρῶντες ἀπολυμαίνεσθαι.

CAPVT VI.

De mulctis & pænis quibus sunt subiecti cùm Ecclesiastici, tum Laici.

SVpplicia hinc alia Laicis, Deo dicatis alia Hominibus raptim indicebantur. Ac in Laicos quidem arbitrium eius generis Monachis permissum: qui prout ipsis libuerat, magno aut modico taxabant adeuntes reconciliationis gratiâ. Nempe ut admitterentur ad Psalmodiam, & panis benedicti participationem, mediocre pretium exigebatur. Sin supplex usque ad sacræ perceptionem Eucharistiæ restitui cuperet, maiori videlicet id erat collatione promerendum. Episcopos & Clericos, ubi accederent, ad Patriarcham remittebant. qui tamen cum adiri ob morbum non posset, ipsi videlicet tanquam eo convento ex eius sententiâ pronuntiabant quâ quemque opus esset mulctâ pænâve expiationem redimere, & ad quædam senex licet ægrè ac subinvitus annuebat ab illis suggesta; quædam impunè ipsi comminiscebantur, & velut à Patriarchâ edicta exigebant ipsius nomine: pro gradu communionis quem quisque supplicum ambiret intendentes pænarum gravitatem. Sic istis arbitratu suo Ecclesiam prætextu restituendi turbantibus, & Templo cunctis clauso persistente; coëuntes Episcopi ministros harum novitatum interrogarunt, quibus de causis talia facerent? Ad hæc illi producto Patriarchâ, velut massâ exanimâ, per Monachum Gennadium eius vice loquentem horribilia illa intonarunt, quibus defendi quæ egerant putabant: *Gravissimo vos scelere obligastis: sacrum Evangelium violatum est.* Quæ illo

A ΚΑΙ' δὲ ἄλλα μὲν λαϊκοῖς, ἄλλα δὲ ἱερωμένοις ἐσχεδιάζοντο ἐπιτίμια. καὶ τὰ μὲν τῶν λαϊκῶν, μέλον ἦν ἐκτιθέναι τοῖς μοναχοῖς· καὶ ὡς σφίσιν ἐδόκει, πολλοῖς καὶ ὀλίγοις ἐτίμων τοὺς προσιοῦσιν, εἰ μὲν ἐπὶ μόνῃ ψαλμῳδίᾳ, καὶ ἱεροῦ κλάσματος μεταλήψει τὰ τῆς κοινωνίας εἶχον μετρίοις. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θείων δώρων μετοχῇ, ἐπιτιμῶντες τοῖς μείζοσιν. Ἀρχιερεῦσι δέ γε καὶ Κληρικοῖς, αὐτοὶ τῷ Πα- B τριάρχῃ ὑποβαλλόμενοι, ἐκείνῳ προσανετίθουν τὰ πρόστιμα. καὶ δὴ νοσοκομουμένου, αὐτοὶ προσελθόντες. ἐστὶ δ' οὗ κἀκεῖνο τὰ τῆς ἰδίας προσαπαντιθέμενοι γνώμης, ἐν πολλοῖς ἐπαινουμένῳ καὶ ἄκοντι, καθίστων τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σφίσι δέδοκτο. ποινὰς γὰρ βαρείας τοῖς κατά τι προσκειμένοις εἶπον τό. ὅθεν καὶ τοῦ ναοῦ πᾶσιν ἐγκεκλεισμένου, τῶν Ἀρχιερέων προσελθόντων ἐφ' ᾧ καὶ μαθεῖν ἐπὶ τίσιν αἰτίαις πράτ- C τοιεν ταῦτα, αὐτοὶ τὸν μὲν Πατριάρχην προθέντες ἄψυχον οἷον φόρτον. τὸν δὲ μοναχὸν Γεννάδιον προστησάμενοι, τὰ φρικτὰ ἐκεῖνα πλήρη ἀπελογοῦντο, ὡς παρηνομήκατε μὲν σφίσι τὰ μέγιστα. παραβέβασται δὲ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐφ' ᾧ καὶ δεινοπαθήσασι ταραχὴ καὶ θόρυβος ἐγεγόνει, καὶ κατεμέμφοντο τοῦ εἰπόντος. καί γε τοῦ Πατριάρχου διαπυνθανομένου, εἰ αὐτοῦ θέλοντος λέγοιντο ταῦτα. ὁ δὲ ἀπεσιώπησε τὸν εἰπόντα,

εἰπόντα, καὶ ὡς οἷόν τε τὰ παριστάμενα προσωμάλιζε. Τέλος ἐκτίθεσι γνώμην τοῦ Πατριάρχου ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, Ἀρχιερεῦσι μὲν καὶ Κληρικοῖς τρίμηνος ἀργὸν προσεπιθεῖσα. λαϊκοῖς δὲ κατὰ τὸ μέτρον τῆς κοινωνίας. πλέον ἐπ' ἔλαττον τὰ τῶν ἐπιτιμημάτων τάττοντες. τοῖς δέ γ' Ἀρχιδιακόνοις. τῷ τε Μελιτηνιώτῃ φημὶ καὶ τῷ Μετοχίτῃ, ὅτι πρέσβεις ἐκπεμφθέντες πρὸς βασιλέως ξυνῆλθον τῷ Πάπα λειτουργοῦντι, καίγε συνίστατο B ἐπείπερ καὶ ἐνταῦθα ὁ ἀμφὶ τὸν Παράστρον Ἰωάννην φρέριοι, καὶ αὖθις πρὸς τοῦ Πάπα κατὰ πρεσβείαν σταλέντες, ὅπως ἐπισταλὲν, λειτουργοῦντος τότε τοῦ Πατριάρχου Ἰωσὴφ, καίγ' ἀνακτὸν ἐδόκει καὶ μηδὲν ἔχον πρόκριμα. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τοιαύταις αἰτίαις ὡς παραβᾶσι τὰ μέγιστα, τέλειαν ἐπῆγον καθαίρεσιν.

A vociferante murmur extitit & tumultus abominatis audita Multitudinis, quare, velut de fide alieno loquentis nomine, iure se rati dubitare Antistites, ex ipso percontabantur Patriarchâ: Ecquid volente ipso talia dicerentur? Ad quæ ille abnuens, etiam eum qui fecerat loquutus obiurgavit, convicio pernegās: ex suo ista sensu prolata; tum alijs quibus poterat verbis & modis sedare turbas, & præsentia componere studuit. Tandem scripto conceperunt Patriarchæ de his sententiam, & B apud Ecclesiam legetunt; quâ Episcopis & Clericis in trimestre suspensio infligebatur; Laicis verò pro modo usurpatæ cum Latinis communionis, congruæ, singillatim ad minima descendendo, indicebantur pœnæ. Archidiaconis vero Meliteniotæ & Metochitæ, quòd Legati ab Imperatore missi, celebranti Missam Papæ adstiterant, quamquam pari modo se Constantinopoli Ioannes Parastron, & eius socij Frerij à Papâ Legati gesserant, sacrum facienti Patriarchæ tum Iosepho, & ipsi assistentes, quo removeri omne à tali facto crimen plerisque videbatur, tamen eam ob causam, ut atrocissimi reis sceleris, perpetuam Dignitatis amissionem irrogarunt.

CAPUT VII.

Quomodo & quando qui Iosephi nomine res administrabant, Ecclesiasticos in communionem receperint.

Ἔπει μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πέμπτης οἱ δὲ A ἱκανῶς τὸν ναὸν καθαγνίσαντες, ὑπέστη γὰρ ἡ τῶν Θεοφανείων ἑορτὴ, εἰς κοινωνίαν τοῦ ψάλλειν σὺν τῆς Ἐκκλησίας παραλαμβάνουσι. ἐπεὶ δὲ τελεσθέντων τῶν ὕμνων, ἔδει δὲ τὴν τοῦ Ἁγιάσματος γίνεσθαι τελετὴν, συνέρχονται μὲν ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς Ἐκκλησίας· ἅμα μὲν ἐκεῖνοι, ἅμα δὲ Κληρικοὶ, ἅμα δὲ καὶ λαὸς, ὅσοι τῶν Γραικῶν καὶ ὅσοι τῶν Ἰταλῶν. προσίζουσι δὲ τὸν τυφλὸν Γαλακτίωνα τῆς τελετῆς Ἔξαρχον, καὶ ὑπὸ πολλῷ καὶ δαψιλεῖ τῷ φωτὶ, δοθέντων κηρῶν καὶ αὐτοῖς Ἰταλοῖς, τὰ τῆς ἑορτῆς ἐτέλουν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα, τοῦ B Βασιλέως ὡς σφίσιν ἤρεσκε, πάνθ' ὑφιέντος ἐπέτελλεν. ὡς οὖν γοῦν μόνον τὰ τῆς χθεσινῆς καταιγίδος καταστορεσθεῖεν, ἧς χάριν δῆλος ἦν τοῖς ἀμφ' ἐκεῖνον πικρῶς, καὶ πρότερος ὀδυνώμενος, τῷ πατρὶ συνάρχων τε καὶ συμπράττων, εἰ καὶ μηδόλως ἀντιβαίνειν εἶχε, ταῖς τοῦ καιροῦ δυσκολίαις ἀγχόμενος. ὁ μὲν οὖν C οὕτως συμπαραλαβόντες καὶ σὺν τοῦ Κλήρου οἱ ἄλλοι δὲ γε σὺν Ἰταλοὺς ὁρῶντες ἱσταμένους μετὰ κηρῶν δι' οὓς χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἡ Ἐκκλησία

MEnsis inde Ianuarij quintâ sub vesperam, cum Templum satis purgassent (urgebat enim imminens Theophaniorum festum) in communionem psallendi Ecclesiasticos assumunt. Absolutis vero hymnis, quoniam oporteret & sanctificationis ceremoniam peragere, conveniunt circa Phialam Ecclesiæ simul illi, simul & Clerici: unà præterea populus, quotquot Græci, quotquot Itali. Ante omnes statuunt cæcum Galactionem Ceremoniæ præsulem: B & cum numeroso, & abundanti lumine, datis etiam ipsorum unicuique Italorum cereis, quæ Festi titus poscebat peragebantur. Hæc isti sic egerunt, Imperatore ipsos cuncta pro libito permittente facere; in eum solum finem, ut quæ nuperâ illâ tempestate turbata fuerant, componerentur. Nam ea dum ferveret, offensum illum indoluisse ijs quæ tum fierent, ipso etiam Patri cooperante, norant C familiares arcanorū ejus conscij sensuū; & si eos palàm non prodebat, nec obluctari contra quàm probabat agentibus, conabatur, difficultatibus temporum constrictus. Portò tam qui sic Clericos in societatem sacræ functionis assumpserant, quam alij, Italos spectantes cum cereis adstare, propter quos heri, & nudius tertius Ecclesia expiationibus subiecta,

vix tandem multâ precum piacularium recitatione patefacta fuerat, somnia se videre, non res intueri quæ verè fierent, putabant. Cæterùm prius illud tempus finem acceperat: & hæc hactenus erant acta, nequaquam propaganda inposterum. Nam Imperatoris bono gaudens animus, parati etiam Ecclesiæ Paci procurandæ vitam ipsam impendere, multa ista quæ diximus, utcumque parùm sibi probata, fieri siverat, unum uniceìn scopum intuens, restituendæ populo quietis, dissensionis hebetatis aculeis. Ea illi conivendi causa fuit ad vexationes etiam iniquas; quales erant haud dubiè, subijcere piaculis gravibus, velut infandi compertos sceletis, eos qui Latinis communicare coacti fuerant: qui vel si rem in eo nefariam fecissent, excusationem haberent culpæ, quam non voluntate liberâ, sed adacti necessitate ineluctabili conscivissent. cuius certè qualiscumque peccati alios potius quosvis pænas exegisse opportuerat, quam eos ipsos qui Principi tunc dominanti gratificantes, vim intulerant ad hoc ipsum faciendum, quod modò ut crimen atrox inexorabiliter ultum ibant. qui uno sane modo excusare poterant violentiam grassationis tunc exercitæ, & piaculum quod alios ad malum adurgendo contraxerant, à se deprecari, si se coniungerent ijs quos insectabantur; & in pari aut in peiori se agnoscentes causâ, consortium eorum in pænâ luendâ ultrò deposcerent, quos se se recordarentur peccare coëgisse. Sed nondum videlicet horum supplicij tempus advenerat. coquebatur enim & his infelicibus malum, tumescentibus, at adhuc utcumque pressis, ultionis in illos destinationibus, eorum ipsorum qui ministris istis ad alios hactenus male mulctandos utebantur: Verbis interim eos lactantes blandis, vel artificio dissimulandi arcanum odium, vel metu Patriarchæ, quem verè sciebant abhorrere ab huiusmodi genere acerbitatis. à quá ipsi moderatione multum aberant; in animo habentes, quamvis adhuc dissimularent, hos qui essent Imperatori obsequuti adigendis ad amplectendam Latinorum communionem Græcis, ut summi sceleris reos extremis subijcere supplicijs. Cum ipsos contra Patriarcha dignos veniâ duceret: memor vehementi eos tunc regnantis imperio ad id compulsos. Quippe Imperator Michaël nihil mitius pæna Læsæ Maiestatis reis infligi solitâ, intentabat ijs qui sibi obsequi in ijs quæ iuberet ad negotium conciliationis Ecclesiarum opportuna, neglexissent. Est autem is tantus, & tam in virum etiam constantem cadens metus, ut meritò ei excusandum videretur quidquid ejus instinctu erat factum. Itaque ignoscendum censebat, & quantum in ipso erat benignè infirmos sublevabat condolens. Eius autem inclementes Ministri, ut sibi obnoxios, & ad

A καθαιρομένην ὑπ' ἀρχῆς ἱλαστηρίοις ἠνοίγετο, ὀνείρους ἐδόκουν ὁρᾶν τὰ πλημμελήματα, ἀλλ' ὁ τότε καιρὸς διεχώρει, καὶ τοιαῦτα πῶς ἐπράττετο. ὁ γὰρ Βασιλεύς, νοῦς ὢν ἐκεῖνος φιληδῶν τῷ καλῷ, καὶ τῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνης καὶ αὐτὴν ψυχὴν προϊέμενος, ἐφίει πολλὰ τὰ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην γίνεσθαι, μόνῳ τῷ τέλει προσέχων. ἵν' ὅπως ἐντεῦθεν ὁ λαὸς εἰρηνεύοιτο καὶ τὸ τῆς διχοστασίας ἀπαμβλυνθέντων κέντρον ὃ παρ' ἣν αἰτίαν καὶ σφίσιν διεκεχώρητο προσέταττεν, καὶ τὰ δεινὰ ἐφῆπται, ὡς παραβεβηκόσι B τοῖς κοινωνεῖν ἀναγκασθεῖσι. ὅσοι γε κἂν εἰ κακίας δίκας ὑπέχειν ἐδικαιοῦντο διὰ ταῦτα ἃ δὴ καὶ βιασθέντων ἐπεπράχθησαν, ἄλλως ἐχρῆν εἶναι σὺν προσχήματι τοὺς σὺν χάριν βασιλικῆς ἀληθείας βιασαμένους, οἱ δὴ καὶ μίαν εἶχον τῆς μὲν πλημμελείας ἀπολογίαν, τῆς δὲ προσγεγονυίας ἀποφυγήν, εἰ καὶ αὐτοὶ χωρήσειαν ὁμόσε τοῖς βιασθεῖσιν· ἀλλ' οὔπω ταῦτα. ἔτι δ' ὑπετύφετο τοῖς ταλαιπώροις τὸ χαλεπόν, κἂν πως λόγοις ἡμέροις καὶ τῇ τοῦ Πατριάρχου ἐνστάσει τῆς C ἀληθείας συνεκαλύπτετο. τοῖς μὲν γὰρ τὴν ἐσχάτην προστιμᾶν ἐδόκει, ὡς πλημμελήσασι καὶ τὰ ἔσχατα, Πατριάρχῃ δὲ τὴν βίαν εἰδότι, καὶ τὴν πάλαι τοῦ Βασιλέως ἐπίθεσιν, ὡς καὶ καθοσιώσεως σὺν αἰτιασαμένους ἐγκαλεῖσθαι. καί γε δὴ τὰ τῶν καθωσιωμένων εἰς τιμωρίαν ὑπέχειν, συνήθως τὰ ἐκ βίας διεγινώσκοντο. πλὴν ἀλλ' αὐτοῦ μὲν μᾶλλον ἦν τὴν νοσοκομίαν· ἐκεῖνοι δὲ σὺν Ἀρχιερεῦσιν ὑποποιούμενοι τὸ πᾶν τῆς αἰτίας προσανατιθέναι τῷ γε πατριαρχεύοντι. D ὥσπερ αὖ οὐκ αὐτὸς ἦν, ἀλλ' οὐ μὴ καταδεξομένου τὴν τοῦ θρόνου ζημίαν πλὴν τὸ δύσζηλον, ὥσπερ ἀλόγοις οὔπω δὴ καὶ λογικοῖς ἐφῆπται. καὶ διὰ τοῦτο σὺν μὲν ὅλως ἀμηχάνει τὴν μόνιμον ἀνίεσαν καὶ τῆς μέμψεως. πλέον δ' ἐκεῖνος ἐπεῖχεν, ὡς ἀδικήσουσι. καί γε αὐτὸν μὴ δ' ἐν ἐπιεικέσι λογίζεσθαι, οὐδὲ ἦν, πάσης ἀσχολίας καθυπερθέμενος. εἰς τί γὰρ ἔδει καὶ κρίνειν καὶ μᾶλλον διὰ τὸ εἶναι ποιμένα, ὧν τοῦ θρόνου καθαιρεθέντα τοῦ πρώτου προτιμηθέντος, E κἂν καλῶς εἶχε τῆς γνώμης, κἂν μή, εἰ μή γε αὐτὸν μὲν ἐβούλοντο ἀχρειοῦν, τοῖς λοιποῖς δὲ προσγράφειν ἄγος τὸ μέγιστον. καὶ οὓς τέως εἶχον κατ' ἐκείνου συλλήπτορας, ὡς ὀρθοσεβοῦς σφαλέντος, τούτους καταδικάζειν ὡς κοινωνοὺς ἐσφαλμένους καθύστερον, ὡς καί τινα τότε τῶν ἐκφερόντων λέγειν, ὁ Ἀδριανουπόλεως δ' ἐκεῖνος ὁ Θεόκτιστος, ὡς νῦν μὲν εἰς ὄπτησιν τὴν ἐκείνου, ὀβελοὺς ξυλίνους χρεὼν εἶναι τοῖς κρίνουσιν.

ὕστερον

ἔσαγον, καὶ αὐτοὶ πυρὶ δοθέντες κατεφλέχθησαν· ὃ A καὶ γέγονεν ὕστερον.

quæ tunc agebant adiutores promptos, Antistites haberent,eos simulabant se omni perperàm priùs actorum crimine solvere, quorum universam invidiam in Veccum avertebant, quasi nisi ipse fuisset, haud alium extiturum putarent qui Throni honorem admitteret. (nimirum malus livor ut brutis belluis, ita hominibus quoque ratione præditis obrepit) hinc alios scilicet culpâ liberabant, & irreprehensos dimittebant, illum unum, ut totius fontem mali, omnisque Iniuriæ autorem vehementer incursabant. eratque illis unum studium, una cunctis prævertenda reliquis occupatio;in tantum diffamare obtrectationibus,& querelis Veccum, quoad assequerentur, ut ne tolerabilis quidem ac mediocriter malus homo, vel aliquâ saltem parte laudis summa vitia redimens, haberetur, nisi enim hoc furore uterent, quid attinebat Veccum in ius trahere, eo præsertim nomine quod Pastoralem usurparet dignitatem, cum eam Throno deiectus abdicasset,& honorem Decessori reddidisset? An parum hinc manifestè patet, id egisse summo conatu illos, ut hunc summâ deformatum ignominiâ inutilem ad quidvis redderent: & hoc ipsum fundamentum iacerent calumniæ in cæteros, quibus interim parcebant:vt postmodum ipsos,quòd homini videlicet criminosissimo utcumque adhæsissent, tanquam hoc ipso atrocissimi manifestos sceleris,piaculis subijcerent maximis: & quos ut rectæ cultores religionis, adiutores adhibuerant ad Veccum, velut à ritu legitimo aberrantem, evertendum, eosdem postea damnarent, quòd ei erranti communicassent, & ex illius, cui se alias iunxissent, contagione pestilenti, labem ad extremum omni acerbitate luendam in se traxissent. Quæ causa viro tum prudenti fuit Adrianopolitano Theoctisto dicendi: *Nunc quidem autores huius tumultus, uti Episcopis in Synodum ad iudicium vocatis, tanquam verubus ligneis ad assandum Veccum; in animo habentes eosdem postmodum, Vecco absumpto, illis ijsdem flammis exurere.* Ita ille non vanus vates, ut eventa deinde probaverunt.

CAPVT VIII.

De celebratis Synodis.

ΤΟ' τε δ' αὖ ὑποποιούμενοι μὲν Ἀρχιερεῖς, ὑποποιούμενοι δὲ πάντας καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Πατριάρχην Ἀθανάσιον, ἄνδρα πολλοῦ τινος ἄξιον, θρόνους τε προστιθεῖσι δύο, ὃν μὲν κενὸν εἰς τιμὴν καὶ σχῆμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃν δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας προκαθεζόμενον ἔχοντα. καὶ γ' ἑαυτοὺς κατέστησαν εἰς δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου ἤδη νοσοῦντος, ἐπιτηρητὰς, Σύνοδόν τε συγκροτοῦσιν Ἀρχιερέων· παρόντος μὲν ἐκεῖσε καὶ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου, παρόντος δὲ καὶ Γεωργίου τοῦ Κυπρίου, καὶ τοῦ ῥήτορος Ὁλοβώλου, ἄρτι ἐκ τῆς τοῦ μεγάλου ἀγροῦ μονῆς ἐπιδεδημηκότος τῇ Κωνσταντίνου, καὶ γε τοῦ μοναχοῦ Θεοδοσίου Σαπωνοπούλου, ὃν ἐν Πρωτονοταρίοις ἔχοντος τοῦ Κρατοῦντος, ὁ μοναχὸς διεδέξατο βίος, καὶ ἄλλων πλείστων προκαθημένων, καὶ τὰ τῶν γραφέντων ἐθελόντων ἐξουλεῖν, οὐκ εἰρηνικὴ μᾶλλον, ὃ μὴν ἀσφαλὲς ἐγκρίνοντες, τὸ δ' ἀπεμφαῖνον ἐθελόντες· ἀλλ' ὅτι τὰ σκάνδαλα φέρει, κἂν καλῶς ὁ γράφοντες ἔχον τῆς δόξης, οὐχ ὅπως ἔκρινον ἐξετάζειν, ἀλλὰ μόνον ὅτι καὶ δόγματα ἐλαλήθησαν, καὶ γραφαὶ ἀντιλέχθησαν, καὶ λόγοι Πατέρων εἰς ἀπολύσιν τῆς

TVnc igitur hujus motores machinæ, omni genere delinimentorum cum cæteros qui aderant Antistites,tum Alexandrinum præ omnibus Patriarcham Athanasium, virum existimationis & autoritatis maximæ, in suas attrahere partes non inutiliter conati, duos Thronos statuerunt, alterum vacuum,insignibus ornatum Patriarchæ Constantinopolitani Iosephi, & quasi eum repræsentantem, quod is morbi necessitate decumbens præesse Synodo nequiret;alterum cui palàm præsideret Alexandrinus Athanasius,se autem ipsos,ut Iosephi ægroti vicarios, & ejus sensuum nuncios, ac voluntatis executores, in capite Synodi fixerunt. Frequēs inde convenit Episcoporum cœtus, præsente ibidem Magno Logothetâ, præsente insuper Georgio Cyprio & Rhetore Holobolo nuper ex magni agri Monasterio Constantinopolim reverso: Assidente prærerea Monacho Theodosio Saponopulo,qui ex Ordine Protonotariorum Imperatoris in vitam monasticam transierat; alijsque pariter assistentibus plurimis. Delatæ ad hunc conventum Ioannis Vecci, & præcipuorum cum illo concordiæ duarum Ecclesiarum Autorum accusationes sunt; de quibus qui pro Iosepho agebant, ferri sententias studebant; non quæ dogma ipsum dijudicarent; & quid, vt securum ad pacem Ecclesiæ tenendum; quid, ut

minus

minus probatum, reijciendum esset, declararent: sed quia causabantur scandalum ortum ex intempestivâ ventilatione quæstionum quas inexploratas relinqui præstiterat; contendebant non esse inquirendum, rectè ne an secus qui de controversijs nuper motis suas ediderant sententias, scripsissent: verum eos hoc ipso quod dogmata movissent, quod in disputationem prius in usu habita vocassent; quod scripturas replicassent, quod per illos sando auditæ dum recitarentur Patrum auctoritates essent, tanquam perturbatores quietis publicæ, ac gravissimi reos criminis, condemnari satagebant: & obsequentibus quos convocaverant, re vera condemnandos curaverunt, ac gravissima quæque animadversionis Ecclesiasticæ exempla in eos ediderût, quos se ne minimâ quidê aspersos côscientiâ Hæreseos, & nusquam a rectâ fidei declinasse regulâ, & affirmantes, & paratos demonstrare offerentes, ut atrocium convictos delictorum damnaverunt, pænisque addixerunt maximis. in quo erat hæc mira procedendi ratio. Libellos ab unoquoque flagitabant quibus exponerent, quid crederent. Prolatis ijs, si quid quispiam de Dogmatibus mussitasse videretur, damnabatur, non scriptum, ut aiebant, sed scriptor: Isque idcirco solum quod ea consignasset literis quæ prava, rectane essent, in medio relinquebatur, extremis Ecclesiasticæ censuræ notis affectus declarabatur. Primus ad cæterorum Exemplum isti se subiecit ignominiæ, quasi remedium canonicæ absolutionis pœnitentiæ professione ambiens, Magnus Logotheta Muzalo: qui simulans se de doctrinâ nihil præjudicare, frustra erat. Eminebat enim ejus flagrans studium in partes Processionem ex Filio Spiritûs negantium, cuius Dogmatis tanto flagrabat zelo, ut flammam spirare videretur. Tamen ille libellum à se priùs imperante Michaële palàm datum, quo se professus erat idem cum Latinis credere, ultrò iam execrans, & comburendum offerens, iureiurando etiam interposito est coram Synodo professus: se se haud ideo flammis hoc scriptum donare, quod sibi esset conscius pravum in eo aut à sanâ doctrinâ exerraos quidpiam positum: sed quoniam agnosceret eo ipso se graviter peccasse, quòd omnino scribere de dogmate ausus esset; quòd de talibus differeret; quod Patrum testimonia de his inquirere, congerere, accommodaret, & utilia tunc visa ad causam quæ agebatur; licet non ignoraret idem olim à multis, & magnis Vitis simili occasione factitatum. Verum quia illa tunc à se non tempore pacis allegata fuissent, at importunè oggesta tum cum atrox & vehementissima procella sævis hinc inde fluctibus multorum undecumque insurgentium Ecclesiam ageret ferretque. Ergo quia in eo se religione supervacaneâ intemperanter elatum, setò tandem pœnitens intelligeret, velle in detestationem eius erroris igne consumi hoc suum scriptum; non quatenus testimonia contineba Patrum, sed quatenus sui ipsius fœtus esset ingenij. Consequenter scriptum super eodem argumento veteris magni Logothetæ productum, aliaque aliorum, & quibus qualiscumque mentio iuesse Dogmatum deprehensa est, universa, ut eo nomine abundè rea, igni sunt tradita. His quasi præstructis ad Vecci causam præiudicijs, ipsum sunt denique aggressi animo infensiori, quippe quem non intempestivæ modo motionis Dogmatum, sed Hæreseos reum peragere studerent. Et erat ille quidem haud dubiè eius affinis de quâ modo est

ἐπέθηκαν, μεγίστην ταύτην παραβασίαν ἡγούμενοι, τοὺς μηδ' ὅτι καὶ αἵρεσις εἴη γινώσκοντας, ὡς τὰ μέγιστα παραβάντας ἔκρινον, καὶ μηδὲν ὀρθοῦ ὅλως παρεκκλίνειν διατεινομένους, λιβέλλους ἐζήτουν πίστεως. εἰ δ' ἔγκυξέ τις περὶ δογμάτων γράψας, οὐ τὸ γραφὲν ἦν, γράψαντα δ' αἰτιώμενοι, καταδίκας ἐπῆγον ἐχέγγυα· καὶ προηγουμένως, αὐτὸς δὴ ὁ τῶν Λογοθετῶν μέγας, ὁ καὶ πῦρ πνέων ὑπὲρ δογμάτων ὡς ἐῴκει, παρεῖχε τὸ σύγγραμμα καίεσθαι, οὐχ ὅτι ἐσφάλταί οἱ, καθὰ δὴ καὶ αὐτὸς ἔνορκος ἐπὶ τῇ Συνόδῳ διωμολόγει, αὐτόθεν λογογραφοῦντι περὶ δογμάτων. ἀλλ' ὅτι γράφειν ἐπῄει καὶ συνετίθει Πατέρων ῥητὰ χρήσιμά πως δοκοῦντά οἱ, πρὸς ὅ τι πλουμένην. ταῦτα καὶ πολλῶν προσῆπτε μεγάλων αὐτοῖς δὴ συγχρησαμένων ἐφ' ὁμοίαις ταῖς ὑποθέσεσιν· ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ οὐκ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐλέχθησαν, ἀλλ' ὅτε δεινόν τι κῦμα καὶ τρικυμίας κατερρόθει τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς τῶν πολλῶν ἀντερέσεως, ἅμα δὲ καὶ τῷ δοκεῖν προσεῖναί οἱ τῆς ἀσεβείας, οὐχ ὡς ῥητὰ Πατέρων ἐδίδου τὰ συναχθέντα πυρί, ἀλλ' ὡς ἴδιον σύγγραμμα. καθεξῆς δ' ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸ τοῦ παλαιοῦ μεγάλου Λογοθέτου σύγγραμμα, ὁμοίως κἀκεῖνο ἔχον, καὶ ἄλλοις οἷς γράφειν ἐπῄει καὶ μόνον μεμνῆσθαι δογμάτων, ἐπάγοντες μῶμον, πυρὶ παρεδίδουν τοὺς τόμους. ἐντεῦθεν οὐ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην αἰτιᾶσθαι ἠξίουν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον αἰτίας ὑπόπτου αἱρέσεως, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς Πατέρων ταῖς ἀληθείαις ῥητοῖς λιχνευσάμενος αὐτὰ λαβὰς διδόναι τοῖς αἰτιωμένοις ὡς εἰκὸς ἐκινδύνευε, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ταῖς ἐννοίαις τῶν ῥητῶν ἐμβαθύνων ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ νοῦν ἀνθρωπίναις διανοίαις παρατολμᾶν, τὰ γὰρ περὶ Θεοῦ σιωπῇ μᾶλλον ἔχειν τι καὶ τιμᾶν, ἢ λόγοις συνιστᾶν καὶ δεικνύειν πέφυκεν.

dò est dictum, intemperantiæ, nimiâ curiositate scrutandarum arcanarum veritatum quas scriptis abstrusas Patrum, illic tanquam in sacro quodam operto, ut humano superiores captu, tacitè obnoxiéque venerari fuerat satius: cæterum ulterius nitebantur ejus accusatores, qui eum istâ investigatione impetu concitatû nimio, præcipitasse in Hæresim demonstrare conabantur.

CAPVT IX.

De Vecco & de causâ cur scripserit.

Ἐκεῖνο τοίνυν τὸ ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα παρὰ τῶν Πατέρων λεγόμενον ἐκπορεύεσθαι ἐπὶ τῇ θεολογίᾳ τοῦ Πνεύματος, μὴ τοῦτο μόνον λαμβάνων ὅτι προσθέσεως καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις πατράσι τετόλμηται, ἐπ' αὐτῇ δὲ ταύτῃ τῇ ἀσυννοήτῳ ἐκ Πατρὸς ἐκπορεύσει τοῦ Πνεύματος, ἐφ' ᾧ γε τὴν προσθήκην τῶν Ἰταλῶν ἴσως μετρίας ἴσως εἴπερ ἐβούλοντο. ἀλλὰ καὶ διδοὺς ἐξετάσει, καὶ τὰ ὑπὲρ νοῦν ἐρευνῶν ἀνθρωπίνοις νοήμασιν, ἔλαθεν οὐκ οἰστὰς αἰτίας περιβαλὼν ἑαυτόν. οὐ χεῖρον δ' εἰπεῖν καὶ διασαφῆσαι τί γε ξυμβεβηκώς, καὶ τίσι περιστατικοῖς τῶν γραφῶν, οὐ καλαῖς ταῖς αἰτίαις ξυνείχετο, κἂν μόνος ἐκεῖνος μηδενὸς ἄλλου συμπεράττειν τολμήσαντος, θεολογίας ἄπειρον πέλαγος μικρῷ τινι ἀκατίῳ, ἀνθρωπίνῳ νοῒ διαμετρεῖν ἐτόλμα περᾶσθαι, τῷ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ζήλῳ, ὥσπερ τινὶ φυσήματι, ὡς ἐκεῖνος ᾤετο, κουφιζόμενος, πρὸς δίκαιον τοῖς ὀψιγόνοις, ὡς ἔλεγε, κἂν οἱ παρόντες οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ ἐγχείρημα. ἐκεῖνος τοίνυν τὰς τῶν Ἁγίων γραφὰς ἐπιμελέστερον διερχόμενος, τὸ μὲν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ προχεῖσθαι, ἐκλάμπειν, χορηγεῖσθαι, προϊέναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πολλῶν καὶ πολλάκις λεγόντων, ἐμάνθανε. τὸ δὲ καὶ ἐκπορεύεσθαι, πρώτως μὲν παρὰ τῷ μεγάλῳ Μαξίμῳ ῥηθὲν εὕρισκε. δευτέρως δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ, ἐφ' οἷς καὶ τὸν μέγαν Ταράσιον σὺν ἑβδόμῃ πάσῃ Συνόδῳ, ἐπὶ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς Πατριάρχας, καταδήλως κατενόει θεολογοῦντας. εὑρὼν γοῦν τὸν τῆς Μαρωνείας Νικήταν καὶ χαρτοφύλακα, ὕστερον δὲ καὶ Θεσσαλονίκης πρόεδρον, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βλεμμίδην Νικηφόρον γραφαῖς συγχρησαμένους εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν ὡς δῆθεν ἀπολογίαν, καὶ Φώτιον αὐτὸν λέγοντα, ὡς καὶ Ἀμβρόσιός τε, καὶ Αὐγουστῖνος, καὶ ἔτι ὁ Ἱερώνυμος, οὕτω μετὰ προσθήκης ἀπολογοῦσι περὶ τοῦ Πνεύματος. ἀλλ' ὡς Ῥωμαῖοι πάντως καὶ οὐχ ὡς Γραικοὶ ἔγραφόν τε καὶ ἔλεγον τὴν προσθήκην, τὰς μὲν

Nimirum illud quod Patres dum S. Spiritûs Theologiam explicant, asfirmasse constabat, eum *ex Patre per Filium procedere* præterquam eò trahebat, hactenus tolerabiliter, ut Latinorum Additionis, exemplo ausorum patria græcorum Patrum, invidiam minueret: etiam prurigine studij provectus in ulteriores, easque humanis invias mentibus indagationes divinitatis, litibus se se imprudens non sanè ferendis implicuit. quo de toto eius facto consilijsque ac processu ancipitis cepti tradere hic aliquid distinctiùs operæpretium existimo: ut intelligatur, quibus transfixus accusationibus, non iustis sanè causis, reus sit peractus: qui eatenus tantum culpæ affinis videri potuit; quòd solus, nemine alio ipsi cooperari ad hoc auso, Theologiæ immensum Pelagus exiguâ cimbâ humani Ingenij transfretare conari non dubitaverit, studio Pacis, velut quodam velum impulsuro, ut quidem putabat, a puppi vento, provehendus in opeatum portum, confidensque, (quod dicere solebat) Posteris certè laudandum suum consilium, si minus id præsens Aetas probare voluisset. Ergo ille Sanctorum scripta attentiùs perlegens, in horum plerisque sæpe dici observavit Sanctum Spiritum *ex Patre per Filium profundi, explendescere, praberi, prodire. Procedere* quin etiam, primùm affirmari reperit à Sancto Maximo, deinde a Summo quoque Theologo Damasceno: quibus consentaneè magnum præterea Tarasium cum universâ septimaSynodo in Confessione fidei ad Orientales Patriarchas, manifestè deprehendit disseruisse. Ad hæc eum insuper invenisset Maroniensem Nicetam, Chartophylacis etiam dignitate insignem, ac postea in Thessalonicensem evectû Cathedram, itemque post hunc Nicephorum Blemmidam elucubrasse ac vulgasse scripta testimonijs firmata scripturarum, in defensionem Italorum; ipsumque Photium fateri Ambrosium Augustinum & Hieronymum processionem Sancti Spiritus ex Patre cum additione *ex Filio* docuisse: cæterùm eos Patres ut Romanos, non ut Græcos, additionem comprobasse: hæc Photij exceptio nimium quam infirma Vecco visa est. Quomodo enim videri possis consentaneum, eundem Patrem nunc vt Græ-

vt Græcum magnificere, mox ut Latinum hæreſeos accuſare? Quos autem & quales viros? Primum Hieronymum à Damaſo eruditum, æqualem Baſilij magni; Deinde Auguſtinum Hipponenſem, a ſextâ Synodo, quæ virum illum Beatæ memoriæ prædicat, commendatum. Tertium Ambroſium, cuius etiam apud nos acta in Eccleſiâ magnis laudibus efferuntur. Ex quibus colligebat nec pudenter, nec prudenter, nec veriſimiliter aut ad perſuaſionem validè, Photium de tantis Patribus ita locutum videri debere. Horum igitur Omnium libris Veccus in manus ſumptis acri attentione meditandis quiddam paſſus eſt humanitùs, indulgens pluſculum ambitioſo cuidam ſtudio aggregandi ſe ſe ad ſententiam tam celebrium autorum: quam in rem hac ætate nullus alius expedire impetum auderet. Ac facilè providens, ut tum erant ſenſus præoccupatarum aliâ quadam opinione mentium, famam ſibi ex hoc facto ſecuturam ancipitis potius pendulique in præceps, quam laudabilis incepti, corrogavit ad ſui defenſionem teſtimonia diligentiùs, & labore magno hinc inde longis Sanctorum omnium veterum ſcriptis inſperſas in rem ſuam ſententiolas congeſſit. Ac nunc quidem invenit Athanaſium dicentem: *Fieri autem non poterat in Trinitatis ordine cognoſci ſpiritum, non progreſſivè exiſtentem ex Deo per Filium, ſed efficienter aut productive, ut loquuntur.* Nunc Magnum Baſilium: *poſteriorem quidem Origine Filio ſpiritum, tradit videlicet vera doctrina.* Rationem porro affirmationis quâ Filius Patre, Spiritus Sanctus utroque Origine poſterior dicitur, in quibuſdam quidem libris diſertim expreſſam, in alijs omiſſam, aut obliquè tantum inſinuatam reperit. Alibi Nyſſenum invenit in hunc modum diſtinctè tradentem tenendas de Deo ſententias, *ut credatur in eo aliud cauſa, aliud ex cauſâ. Tum eius quod ex cauſâ exiſtat aliam differentiam intelligimus, ut aliud ſit citra medium ex primo, aliud per id quod citra medium ex primo eſt.* Et rurſus in fine Primi Antirrheticorum: *ſecundus a Patre Filius quod ex eo ut cauſâ ſit. Secundus item a Filio Spiritus iuxta cauſa rationem.* Alias vero magnum Cyrillum dicentem de Spiritu: *exiſtere ipſum ex ambobus ſubſtantialiter, hoc eſt ex Patre & Filio.* & rurſus, *Os quidem Patris* appellantem *Filium* Divinitatem vero Spiritûs ita declarantem, *ut per os ſuam is nobis Exiſtentiam indicet.* Epiphanium quoque deprehendit & multis in libris, & ſæpe in unoquoque, eadem affirmantem. Viſum igitur Vecco hæc & plura colligere, complectique ac differere ſcriptis commentarijs Theologiam Patrum, ut putabat. Quò duram nimirum illam accuſationem Italorum, quæ & in Græcos propter nuper admiſſam nominis Papæ inter ſacra mentionem cum ijs communicantes contagione

λύσεως τούτου, καὶ λίαν ὡς ἀσθενοῦς καταγινώσκειν. ὥσπερ ἂν ἦν ἱκανὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα πατέρα, νῦν μὲν ὡς Γραικὸν μεγαλύνειν, νῦν δ' ὡς Ῥωμαῖον αἱρέσεως γράφεσθαι. Ἱερώνυμον δὲ καὶ Αὐγουστῖνον, τὸν μὲν ὑπὸ Δαμάσου παιδευθέντα, καὶ σύγχρονον Βασιλείου τοῦ πάνυ, καὶ μέγαν ἐγνώριζεν, Αὐγουστῖνον δὲ τὸν Ἱππῶνος, καὶ ἐπὶ τῆς ἕκτης Συνόδου, μακαρίας μνήμης ἠξιωμένον καὶ ἀφημισμένον. τὸν δὲ τρίτον Ἀμβρόσιον καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας μεγαλυνόμενον. τὸ γοῦν τὸν Φώτιον οὕτω λέγειν περὶ ἐκείνων καὶ ἀποφαίνεσθαι, οὐκ ἔκρινε συνετόν, καὶ ἄλλως δίκαιόν τε καὶ ἰσχυρόν, ἐκείνων δὲ τοῖς βιβλίοις, προσσχών, καί τι παθὼν ἀνθρώπινον, φιλοτιμησάμενος, εἴγε καὶ αὐτὸς στῆσαι τῆς γνώμης συνάορον, εἰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος προσαπεδέχετο τὸ ἐγχείρημα, βάξιν παρητημένην ἐντεῦθεν οὐκ ἐπαινετὴν δεδιώς, μέτεισί τε φιλοπονώτερον τὰς γραφὰς καὶ τὰ παρεγγεγραμμένα τοῖς λόγοις ἐκείνων ῥησείδια, ἐξ ὅλων λόγων τῶν ἁγίων συλλέγει· καὶ νῦν μὲν εὑρίσκει Ἀθανάσιον λέγοντα· ἦν δὲ ἀδύνατον ἐν τῇ τῆς Τριάδος τάξει τὸ Πνεῦμα γινώσκεσθαι, μὴ προοδικῶς ὂν ἐκ Θεοῦ δι' Υἱοῦ, ἀλλὰ ποιητικῶς ὡς λέγουσι. νῦν δὲ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἀξιώματι μὲν δευτερεῦον τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, παραδίδωσιν ἴσως ὁ τῆς ἀληθείας λόγος. τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως, ἐν πολλαῖς μὲν τῶν βιβλίων κειμένην καὶ ταύτην, ἐν δέ γ' ἐνίαις παρησημένην καὶ ταύτην εὑρίσκει. ἐπειδὴ τὸν Νύσσης Γρηγόριον οὕτω πως διαιροῦντα τὰς περὶ Θεοῦ δόξας· ὡς τὸ μὲν αἴτιον πιστεύειν, τὸ δὲ ἐκ τοῦ αἰτίου, καὶ τοῦ ἐξ αἰτίας ὄντος, πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν. τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου· τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου. καὶ αὖθις ἐν τῷ τέλει τοῦ τῶν Ἀντιρρητικῶν πρώτου· δευτερεύει μὲν ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς αἰτίου, δευτερεύει δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον. ἀλλαχοῦ δὲ τὸν μέγαν Κύριλλον λέγοντα, τὸ ἐκ ἀμφοῖν οὐσιωδῶς ὑπάρχον, τουτέστιν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ. καὶ αὖθις στόμα μὲν τοῦ Πατρὸς λέγοντα τὸν Υἱόν. θεολογοῦντα δὲ περὶ τοῦ Πνεύματος· καθάπερ διὰ στόματος τὴν ἰδίαν ἡμῖν ἀποσημαῖνον ὕπαρξιν. Ἐπιφάνιον δὲ καὶ ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγοντα καταλαμβάνει. ἔδοξεν οὖν ἐκείνῳ ταῦτά τε καὶ πλείω συνάγειν καὶ λογογραφεῖν τὴν τῶν Πατέρων θεολογίαν ὡς ᾤετο, καὶ τὸ ἀπηνὲς μὲν τῆς κατηγορίας τῶν Ἰταλῶν, ὃ δὴ καὶ τοῖς κοινωνοῦσι διὰ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὀνόματος

προσ

προεφέρετο, ἐξιᾶσθαι τέως κατὰ τὸ δυνατὸν, καὶ θεραπεύειν ἐβούλετο. δεδιὼς δ' αὖθις καὶ τῆς κατηγορίας τῆς τόλμης, ταῖς ἀληθείας ὅρκους προσανεπίπλετο σὺν φρικώδεις. ἢ μὴν μηδ' ὡς δῆθεν καταγινώσκων τὴν ἡμετέραν ἢ ἐγκαλῶν ἀλλάξεως, κἀκείνοις προσκεῖσθαι ὡς κρειττόνως λέγουσι, ἢ τὶ τοιοῦτον, καὶ ἐκεῖνο γράφοντα, ἀλλ' ἵνα πως καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο, οὐ τῶν Ἰταλῶν ὑμνούντων. ἐκείνους γὰρ κἂν ἐπὶ πᾶσιν ἀφεῖσθαι τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τολμῆσαι προσθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, ἔγκλημα κεῖσθαι τὸ μέγιστον· ἅμα τῶν κανονοῦντων ἐκείνοις, εἰρημένης ὅμως καὶ παλαιᾶς καταστάσεως ἕνεκα. αὐτοπτεῦσαι δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς ἐκ, ὡς τὴν διὰ καὶ τὴν τῶν προθέσεων αὐτοπεριχώρησιν, ὅπου ἂν καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ Υἱοῦ τόποις εὑρίσκοιτο. οὕτω γὰρ φησὶ διδάσκειν καὶ τὴν ἱερὰν ὁπλοθήκην, βίβλον οὖσαν ἐγκρινομένην ταῖς γνησίαις τῆς Ἐκκλησίας. τοῦτο δ' ἐποίει τὴν τῶν Ἰταλῶν προσθήκην τῆς ἡμετέρας εὐλογώτερον δεικνύειν. καὶ τέλος ὁ κορωνὶς τῆς τόλμης, ὅτι εὑρίσκεται μὲν καὶ τὸν θεολογικώτατον Δαμασκηνὸν ἐν τρεισκαιδεκάτῳ τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ κεφαλαίων λέγοντα· καὶ διὰ λόγου προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος, ἐκλαμβανόμενος δὲ τὸ προβολεὺς εἰς τὸ αἴτιος, μὴ δὲ γὰρ εἶναι τὴν λέξιν ἐπ' ἄλλου σημαινομένου λαμβάνεσθαι, καὶ διὰ λόγου αἴτιον τὸν Πατέρα λέγων τοῦ Πνεύματος, χώραν αἰτίας δεδώκει καὶ οὐ παροδίας, οὐδέ γε μὴν τῆς τυχούσης, συνδοξάζειν αἴτιον τὸν Υἱὸν, ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς αἰτίᾳ τοῦ Πνεύματος. καίτοιγε τὰ μέτριά γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσπαραθησόμενος, ὅτι τις καὶ αὐτοπτεύσει αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, ὡς πολλῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων, καὶ δὴ καὶ κακίας ἐπιφερόντων ἔμφασιν, τὰ μὲν λεγόμενα ὡς Ἁγίων ῥήματα προσποιούμεθα, τὸ δ' ὑπεμφαινόμενον, οὐ προσδεχόμεθα. λέγεται φησὶν ὡς οὕτω, Θεὸς τέλειος ὁ Πατὴρ, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ Υἱὸς, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ Παράκλητος· ἆρ' οὖν διὰ τὸ τρεῖς Θεοὺς ὑπεμφαίνεσθαι, καταφρονοῦμεν τὴν θεολογίαν; πῶς εἰς ἀποφυγὴν τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ἑτέροις κεφαλαίοις τὸν ἐπὶ τῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρᾳ ἀναγινωσκόμενον ὅρον ἐπ' Ἐκκλησίας ἐπιτύξας προστιθεὶς, ποιούμενος ὑπ' ἀνάθεμα τοὺς ἤτοι δοξάζοντας, ἢ αἴτιον, ἢ μετὰ τοῦ Πατρὸς συναίτιον τὸν Υἱὸν τοῦ Πνεύματος, ἢ συγκοινωνὸν ἐν γνώσει καταδεχόμενον τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ δοξάζουσι. ταῦτα ἔλεγε καὶ ἔγραφε. εἰ δ' ἀνάγκη τί φησι τῇ διὰ εἰς τὸν τῆς αἰτίας

quadam propagabatur, emolliret, aut purgaret prout poterat. Rursus metuens ne audaciæ accusaretur, suis illis de verâ Doctrinâ Dissertationibus addebat horrenda iuramenta, quibus studebat persuadere; se nequaquam hæc allegare, ut aut damnaret Nostros, aut defectûs argueret; neque quò Latinis tanquam melius loquentibus, spretis suis, se adiungeret. quorum nihil ne primâ quidem cogitatione tenus sibi venisse in mentem scribenti, delerabat. Solùm voluisse purgare crimen, non illud proprium Latinorum quo ipsos attentandâ additione ad symbolum prolapsos fatebatur, gravissimè peccando contra Disciplinam, non tamen à Fide aberrando: sed crimen hæreseos, quod si hærere in Latinis putaretur, haud dubiè in Græcos quoque cum ijs communicantes redundaret. Consuluisse igitur se suis Græcis operâ illa, & de ijs bene meritum: utique eum sic ostenderit, nihil eos nefarium egisse, quando propter pacis bonum, & veterem rerum Ecclesiæ statum reducendum, consenserant in communionem eum ijs usurpandam, quos puros ab omni Hæreseos maculâ esse constaret. Porro æquivalentiam inter se se, ac promiscuam notionem propositionum *ex, & διὰ per* maximopere adstruxit, contendens persuadere, quoties ex tradendâ Filij æterni Theologiâ usurparentur, sic omninò intelligendas tanquam unum idemque ambæ significarent, idque disertè doceri aiebat in Opere cui *sacra Hoplotheca* sive sacrū *armamentarium*, nomen est, qui liber inter authenticos & sanam Ecclesiæ Doctrinam rectè declarantes censeri solet. Id ille faciebat quò Italorum Additionem Nostris tolerabiliorem minusque invidiosam redderet. Denique (quod ei culmen audaciæ fuit) eum invenisset summum Theologum Damascenum in Tertiodecimo Theologicorum suorum Capitum dicentem, de Patre: *& per Verbum* προβολεὺς *productor enunciatorij Spiritus*, intelligens in voce προβολεὺς vim principij & causæ; quin contendens id vocabulum in aliq significatu sumi non posse: sicque affirmans Patrem per Verbum principium sive causam Spiritûs esse; locum accusationi sui dedit haud sanè contemnendæ; cum non levis nec vulgaris error videatur, præter vim principij & causæ quæ in Patre à cunctis agnoscitur respectu Spiritûs; etiam Filio attribuere rationem principij, & causę erga Spiritum eundem. Nec ille non sentiebat invidiam dicti, quam ut emolliret, moderationis quandam speciem inferebat, ac velut ad flexum commodum inarticulabat, disputationi alioqui rigidiusculæ, occurrendo ultrò ingenio lectoris, ex allegatis Patrum sententijs, ut pronum erat, collecturi: falsam re verâ, & veteri Ecclesiæ Doctrinæ contrariam esse Græco-

rum hodiè vigentem opinionem, quâ Sanctus Spiritus ex Patre dumtaxat ab ijs agnoſcitur procedens, cum ratio principij & cauſæ reſpectu Spiritus attributa per ſanctos ipſorum Patres etiam Filio, ex ipſo quoque procedere ipſum, iuxta Latinorum mentem, demonſtrare videatur. Contra hoc enim ille præſcribebat: multa de Deo neceſſariò affirmari, ſic irrefragabili autoritate ſubigente, ex quibus mala de ipſo, & neutiquam admittenda, clarè conſequi appareat. quam ideo conſecutionem Orthodoxi non admittunt, cum antecedentia, ex quibus infertur, recipiant. Igitur & nos (Veccus aiebat) hîc quoque Patrum diſerta teſtimonia recipimus: ſed quod ex his apparet conſequi, non recipimus. Inſtabatque, argumento è Græcis ducto ipſis: An non, inquiens, vos quoque & dicitis & rectè dici fatemini, Patrem eſſe perfectum Deum, Perfectum item Deum eſſe Filium: denique Paracletum perfectum & ipſum Deum eſſe? Verum igitur quia inde tres eſſe Deos videtur inferri, falſo iſto & reſpuendo Corollario Theologiam inquinabimus? Hæc ille quæ ad ſubterfugium Criminis aſtutè ipſum præparare ſibi, palàm erat. quem etiam ad finem decretum de Fide legi ſolitum in Eccleſiâ, die quæ vocatur *Ortodoxia* tribus auxit Capitulis, ei adiungens triplex anathema; In eum qui ut Dogma fidei aſſereret *Filium eſſe cauſam Spiritus*: quî diceret, *Filium eſſe cum Patre concauſam Spiritus*: Poſtremò qui ſciens communicaret, nec adiungi renueret quibus vis ita loquentibus & credentibus. Hæc dicebat, hæc ſcribebat: illud quoque addens: Si quis ineſſe contenderit Propoſitioni *διὰ per*, notionem cauſæ; audax id dictu cogitatuque fuerit. & quiſquis id auſit, affirmabit is ſanè quod ex Patrum teſtimonijs videtur conſequi: cæterùm idem temeritatis omninò accuſationem, auſi pœnam feret. Hæc planè ſunt quæ Veccus circa hoc negotium ſcripſit, dixit, geſſit, & nihil his plus: quæ datâ operâ ſtudui minutatim ac paulò latius Hiſtoriæ commendare: ut ſit manifeſtum, quomodo & quibus ex cauſis in extremum Eccleſia periculum magni mali ſubeundi venerit. Temperantiùs autem Veccus, meâ quidem ſententiâ, feciſſet, ſi nihil circa hoc moviſſet: tamen ejus culpæ magnam partem ſuſtinent, qui hoc illi faciendi vehementem impulſum, & quandam quaſi neceſſitatem impoſuerunt. Accurrens quippe is ad iuſtam defenſionem Latinorum contra eos à quibus immeritò Hæreſeos damnabantur, induit ſe non advertens, & ſtudio elatus, in iuſtas ſuſpiciones ejus labis quâ purgare ſatagebat alios; viſus in Hæreſim impingere. Atque in præſens quidem qui res iſtas gubernabant, unum hoc ſpectabant, ut Ioannem Ioſepho ſubijcerent volentem: perſuadendo illi, ut ab hoc veniam ſupplex peteret, quod ipſo adhuc vivente Thronum conſcendere auſus eſſet: & quòd cum videret Ioſephum adeo ab Eccleſiarum pace abhorrere, ut ne illam probaret, cedere Patriarchatu mallet: tamen ipſe vacuum ejus receſſu Patriarchale ſolium non modò non dubitaverit oblatum admittere; ſed etiam libris editis conatus fuerit evincere, nihil in eâ pace reprehenſibile fuiſſe. Hæc ut ab eo extorquerent, Synodum plenam quam primùm ſtuduerunt cogere.

A λόγος, τοῦτο, τόλμημα μὲν λέγειν ἢ ἐννοεῖν. εἰ δέ τις τολμώη, τὸ ἐκ τοῦ λόγου μηδ' ἔτι ἐμφαινόμενον, αἰτίαν δὲ πάντως ἀποίσεται τοῦ τολμήματος. ταῦτα μὲν ὁ Βέκκος ταῖς ἀληθείαις, καὶ πλέον οὐδέν. διὸ δὴ καὶ ἡμᾶς ἐξεπίτηδες τὰ τῆς ἱστορίας κατὰ λεπτὸν ἐπλατυνάμεθα, ἵν' ᾖ δῆλον ὅπως καὶ ἐφ' οἵαις αἰτίαις, ὅσον οὐκ ἤδη ἡ Ἐκκλησία πᾶσα τοῦ κακοῦ παραπολαύσειν ἤμελλε. συνέφερε μὲν οὖν, κατ' ἐμὴν γνώμην, B μηδὲν περὶ τούτων κινεῖσθαι. ἀλλ' ὅμως τούτου καὶ οἱ ἐκεῖνον ἐποξύνοντες, αἴτιοι. βουλόμενος γὰρ τοῖς αἰτιωμένοις ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἔγκλημα φεύγειν αἱρέσεως, ἔλαθεν αἱρέσει δόξας δικαίως περιπαρείς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἓν εἶχον κατὰ σκοπόν, τὸ καθυποκλῖναι τὸν Ἰωάννην τῷ Ἰωσήφ, καὶ παρ' ἐκείνου ἐπειδὴν ζητεῖν συγγνώμην, ὡς ὅτι ζῶντος ἐκείνου, ἐπιβῆναι τοῦ θρόνου τολμήσειε, καὶ τὰ τῆς εἰρήνης μὴ καταδεχομένου, ὡς C καὶ ἀποχωρεῖν διὰ ταῦτα, ἐκεῖνος μὴ ὅτι γε μόνον τὴν Πατριαρχείαν καταδέχοιτο, ἀλλὰ καὶ γραφαῖς πειρῷτο δεικνύναι τὴν πρᾶξιν ἀνεπιτίμητον. ὅθεν καὶ ὁσημέραι Σύνοδον μὲν ἐντελῆ καθίζων.

C A P V T X.

Vt Veccus citatus in Synodum, adfuerit.

PVlſibus ergo crebris Aeris Eccleſiæ A campani turbam ſimul Advenarum ſibi faventem, urbanum ſimul Populum magno numero convocarunt. Congregandæ multitudinis hæc factioſa erat cau-

Κρότοις δὲ συχνοῖς τῶν τῆς Ἐκκλησίας Καμπάνων ξυγκλύδας ξυμφορήσαντες καὶ πλῆθη, ἔσω τις ὡς ποθοῦσιν πεῖσαι, παρακινοῦντα τὰς ὁρμάς, καθ' ὧν ἄρα τοῦ ὀρθοῦ παρέστη.

προκινησάντων σφᾶς ὑποπλάσασθαι, καὶ μάλα θερμῶς ἠξίουν τὸν Ἰωάννην μετάπεμπτον κριθησόμενον. συχνῶν γοῦν ἐγκλημάτων πρὸς ἐκείνου γενομένων, ἐφ' ᾧ παρεγίνοιτο λόγον δώσων τῶν γεγραμμένων, καὶ μάλ' ἐκείνων ἐπιδεικνυμένων τοῖς πλήθεσιν. ἐκεῖνος δὲ ἄλογον τῆς ὁρμῆς τῶν πολλῶν δεδιώς, ἐπὶ πολύ τι ὤκνει καὶ ἀνεβάλλετο, τὴν ὡς ἐκείνους ἄφιξιν. δῆλον γὰρ εἶναι τὴν παρακινδύνευσιν εἰ πλῆθος ἀσεβήσειν πεισθείη, ὥστε μὴ μένειν ἐπὶ τοῦ καθεστηκότος ἔχοντος. ἀλλ' ὅλαις ὁρμαῖς ἐπὶ τὸν αἴτιον φέρεσθαι. ἀλλ' ὁ μέγας Λογοθέτης ἐμβριθέστερον τὴν τοῦ πλήθους παρακίνησιν καταστείλας, ὡς εἰς αὐτὸν Βασιλέα τοῦ ἐπ' ἐκεῖνον ἀποκτείνοντος δόξοντος ἁμαρτεῖν, καὶ οἱ δηλώσας τὴν ἀπερίτρεπτον ἀσφαλῆ, ὅπου ποθῇ παραγενέσθαι. καὶ δὴ τὸν ἔσχατον τόπον ἐλθόντι δόντες, ἐκεῖθεν ἀπολογεῖσθαι καθήμενον κατηνάγκαζον. ἐκεῖνος δὲ πάντα μᾶλλον εἰδὼς ἀπολογίας καιρὸν, ἢ ἐκεῖνον, τὴν τοῦ γράφειν αἰτίαν, ἐπὶ καιροῖς ἐτίθει, οὓς οὐκ εἶναι τότε διωμολόγει, καὶ πράγμασι ζητοῦσι καὶ ταῦτα, ἄλλως ἢ ὡς τὸ παρὸν ἔχουσι. ὧν μετακινηθέντων ἀνάγκην εἶναι καὶ τὰ γραφόμενα συναργεῖν. αἰτίας γὰρ εἶναι τὰς ἀναγκαίας, δι' ἃς καὶ γεγράφθαι, μηδενὸς αὐτόθεν ὁρμήσαντος. τὸ γοῦν κινεῖν λόγους τῶν πραγμάτων ἀπόντων, ἐφ' οἷς ἐλέγχθησαν, ὥσπερ τοῖς ἐρωτῶσιν ἔχει τὸ παρακαίριον, οὕτω τοῖς ἀπολογουμένοις τὸ μάταιον. ἀναγκαῖον δ' εἶναι καὶ μόνον τὴν Σύνοδον ἀποφήνασθαι, εἰ ὃν εἰς ἀρχιερωσύνην προσεκαλέσαντο, μή τι μὴν εἰδότες, μή τι μὴν ἀξιοῦντες, ἀπογνώσαντα τῶν λυθέντων ἐκείνων, καὶ τοῦ γνησίου ἀνακληθέντος ποιμένος, ἄξιον δεῖ καὶ αὐτοὶ κρίνουσι, τὴν τιμὴν καὶ ἔτι ἐκεῖνον κατέχειν ἣν ἔσχεν ἀρχῆθεν ψηφιζομένων καὶ προσκαλεσάντων αὐτόν. τὸ δ' ἦν ἄρα εἰπόντος ἐκείνου, τοῖς πολλοῖς ἧλος κατὰ καρδίας, καὶ πού γε ἄρα φασὶν ἀρχιερατεύσεις γνησίου τινὸς παρόντος Ἀρχιερέως, ἀνὴρ, καὶ λίβελλον ἐπὶ πίστει δίκαιος ἐκτίθεσθαι, καὶ πληροφορεῖν ἐξαναλύκως τὸ ὀρθὸν τοῦ σεβάσματος; ὧν μὴ οὕτω ὑπὸ παρακρουσάμενοι τὴν ἀξίωσιν ἐμβριθῶς, ὁρμαῖς ἄλλως λαβόντες αὐτὸν, ἄγουσι παρὰ τὸν Ἰωσὴφ, καὶ μετανοίᾳ ἐξιλεοῦσθαι ὡς δῆθεν δυσμεναίνοντα πείθουσιν, εἶτα καὶ λίβελλον ἐκτεθέντες εἰς ὁμολογίαν μετὰ τοῦ ὀρθοῦ, ἀποβολὴν δὲ τῶν εἴ τι καὶ παρεξελέχθη, καὶ αὐτῆς δὴ πλέον τῆς ἱερωσύνης παραίτησιν, ὑπογράφειν διδόασι. καὶ οὕτω τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενοι, ἀποπέμπουσιν. ὅπερ μαθὼν ὕστερον Ἰωσὴφ,

A sa. Sperabant ipso apparatu Synodi quae cogi ferebatur ad emendanda quae perperam acta fuerant in conventione cum Latinis, intellecturos homines è vulgo, se deceptos ab Autoribus conventionis ejus, in impietatem fuisse prolapsos, quam nunc expiari oporteret. inde autem confidebant exarsuros eos, & in seditionem concitandos adversus Veccum, quem ejus rei totius praecipuum artificem suspicarentur. quare illum huic invidiae objecturi, ardenter petebant, citari ritè ac iuberi se sistere iudicandum a Synodo. Crebris igitur Viatorum missitationibus Veccus B comparere coràm congregatis Patribus iussus est, ad reddendam rationem eorum quae scripserat: idque dum fieret, interim qui haec iactabant, scripta illa Vecci, ut errorum & fraudum plena invidiosissimè apud Populum traducebant, magnoperè ostentantes, exaggerantesque perniciem illorum. Id Veccus non ignorans cunctabatur obtemperare vocantibus, mutasque innectebat longas suo in vadimonium occursui: non in- „ verisimiliter allegans: manifestum esse pe- „ riculum, ne Populus persuasus gravi se im- „ plicatum malo, piaculoque subiectum per C „ Pacem cum Latinis initam, furiose in ejus „ Pacis autorem erumperet, cum is primùm „ in conspectum esset datus. Itaque cum non „ ignoraret, arte Adversariorum totam ejus „ negotij culpam in se conferri, haud sibi vi- „ deri tutum proficisci quò vocaretur: discer- „ pendo utique à multitudine, cui qui se vel- „ lent perditum sinistris ante sparsis rumori- „ bus persuaserant, penes se unum residere „ causam mali omnis. Haec iure causari eum magnus Logotheta intelligens, acri nec inutili operâ incubuit ad seditionem comprimendam Populi, metu huic admoto ab Imperatore, quem, si qua vis fieret, offendendum D graviter, & severè animadversurum in violentiae compertos, denunciavit. Sic sedato Plebis impetu, Veccum aggreditur, demonstrans non esse iam quod causaretur ullam à seditione formidinem: nec ille abnuit venire: cui comparenti ultimus in Synodo locus datus est; indeque ut causam ille sedens diceret, seseque purgaret ab objectis circa scripta sua vehementer instabant. At Veccus aliud potiùs quodvis, quam quod tunc erat, talia purgandi tempus esse sciens, Respondebat: „ causas quibus defendi suum scribendi con- „ silium posset, ei fuisse tempori affixas quod E „ nunc praeterijsse fatebatur. Scire se se, quâ „ tempestate illa scripsisset quae modo in cri- „ men vocabantur, exegisse à se tunc praesen- „ tem rerum statum, ut talia scriberet: ini- „ què secum agi si post conversionem rerum „ tantam praestare nunc cogatur, ea recta es- „ se, quae cum suam ab opportunitate rectitu- „ dinem ducerent, mutatione quae incidit, „ temporum, suam quasi Defensionem ami-

 serunt.

„ ferunt. Omittatur ergo crimen modò in-
„ tempestivum, aut in tempus differatur, ejus
„ quod nuper extitit, simile. Res quæ tunc
„ gerebantur imposuisse sibi necessitatem
„ scribendi quæ scripserit, nemine alio ad id agendum occurrente quod publicè intererat ab
„ aliquo fieri. Vocare autem in Examen Sermones bene in tempore prolatos, remotis iam
„ circunstantijs quibus illorum Opportunitas palàm monstrabatur, ut in rationem exigenti-
„ bus inquisitionem habet intempestivam; sic respondentibus conditionem iniungit iniquis-
„ simam, causæ talis dicendæ, cuius omnis defendendæ conatus vanus ac stultus meritò existi-
„ metur. Illud solum decidere oportere Patres Synodi præsentis, An non eum quem nec co-
„ gitantem nec volentem ad Patriarchatum ipsi vocaverunt, modò redactum in ordinem per
„ illos, & priore in proprium Thronum revocato Pastore, æquum sit, ipsis iudicantibus, retine-
„ re etiamnum honorem quem illorum antea eligentium, & ad Patriarchatum vocantium suf-
„ fragijs acceperat? Hæc postrema præsertim Vecci Propositio plerorumque cordibus infixit spiculum: audiebanturque indignantium Voces: *Tu scilicet Patriarchatus honore gaudebis, præsente iam legitimo Patriarchâ? Tu, inquam, suspectus Hæreseos, a quo iure, scripto edita fidei professio exigatur, cuique multis argumentis opus sit ad persuadendum te rectè ac catholicè sentire?* Sic illi repulsâ iracundè Vecci postulatione, mitiùs deinde cum illo agentes, blandè perpulerunt, ut sistere se coràm Iosepho vellet. quò ipso adducto, & persuaso delinire sibi offensum supplici significatione pœnitentiæ: deinde ipsi compositum Libellum, quo professio rectæ fidei coniungebatur cum amolitione suspicionum si quæ in contrarium extarent; quibus ad extremum annectebant Abdicationem Sacerdotij, Vecco ut subscriberet dederunt: atque ita verbis officijsque paulò benignioribus commodiusculè tractatum dimiserunt. quod cum postea Iosephus cognovisset, vim illatam homini Orthodoxo, ut dignitatem abdicaret, uti minimè Regulis Patrum conformem, iniustam fuisse iudicavit.

A τὴν ἐπὶ τῇ παρρησίᾳ βίαν ὀρθοδοξοῦντος, ὡς οὐ κανονικὴν, ἄδικον ἔκρινε.

CAPVT XI.

Vt Prusam relegatus Veccus fuerit.

NOn ita multo post ijdem Imperatori A persuadent, ut Veccum, à quo tamen sibi satisfactum præ se tulerant, Prusam exulatum mitteret. Destinavit igitur Imperator qui eum illuc abducerent, assignatis ibi ei pensionibus ad victum sufficientem. Porro istis qui nomine Iosephi Ecclesiam curabant, familiariter ad cætera quoque se indulgebat Imperator, admittens quoties vellent, audiendisque illis, & B expediendo quodcumque poscerent, perlibenter vacans. quin & cum quidvis pro quolibet intercederent aut peterent, promptè annuens, multaque ex usu præsenti faciens, prout illi fieri omnino debere suggessissent. Confirmabat autem sententias horum sibi loquentium cum promptâ significatione benevoli assensûs, tum ubi res posceret, Literis & Diplomatibus ad earum sanciendum effectum daris. Istorum hisce concessorum à Principe hoc maximum & primum fuit, quod ijs suadentibus vetuit: ne signo ullo honorificæ memoriæ, nec iustis funebribus cantu Psalmorum rite celebratis, imo ne sepulturâ quidem Ecclesiasticâ Pater ejus Augustus nuper defunctus dignaretur. Et hæc illi quidem sic egerunt. Imperator autem propensâ istâ ad eorum nutus omnes facilitate obsequendi, defunctum se turbis, & magnam in posterum, cunctis compositis, se sibi tranquillitatem confecisse arbitrabatur. Id quod vanum somnium sibi faventis animi fuit.

Ὀλίγον δὲ μεταξὺ, καὶ βασιλέα συμπείθουσιν εἰς Προῦσαν ὑπερορίζειν, ᾧ τέως καὶ διελύοντο. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τάξας αὐτῷ καὶ τὸ σιτηρέσιον αὔταρκες, ἐκεῖνον μὲν τοῖς ἀπάξουσιν ἐπὶ Προύσης ἐκδίδωσιν. αὐτοῖς δ' ἐχρῆτο τῶν ἄλλων ἐκκλησιάζουσι, ὅτι ἄρα προστάξειαν, καί γε ἡδέως μὲν ἤκουε μεσιτευόντων. πολλὰ δ' ἐξεπλήρου τῶν ἀναγκαίων ὑπομιμνησκόντων. B ἐβεβαίου δὲ καὶ τὰς γνώμας λεγόντων, καὶ προθύμου καρδίας τε καὶ γράμμασιν, ὧν τὸ μεῖζον καὶ πρῶτον μὴ ἂν ποτ' ἀφιέναι μνήμης, μὴ ψαλμῳδίας, μὴ ταφῆς ἀξιωθῆναι τὸν ἀποιχόμενον. ὁ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα. Βασιλεὺς δ' οἰόμενος πραγμάτων ἀπηλλάχθαι, τὸ πᾶν κατορθοῦν ἐνόμιζε. τὸ δ' ἄρα ἦν ὄνειρος.

CAPVT XII.

De Arsenianis & morbo Iosephi.

Οἱ γὰρ Ἀρσενιάται ἀδείας καιρὸν λαβόμενοι πεσόντος τοῦ καιροῦ, καὶ πανταχόθεν ὑπεξαναδύντες τῶν φωλεῶν, τοῦ Βασιλέως ἀνιέντος, ὡς καιρὸν εἰς εἰρήνην ἄγειν ἐλπίζοντος, ὑπέτρεχον τοὺς πολλούς· καὶ μᾶλλον θαρροῦντες ἐπ' Ἀνδρονίκῳ τῷ ἀπὸ Σάρδεων, ὃν ὅσον οὔπω ἥξαντα προσεδέχοντο, ἐπεί τοι τὸν Ἰωσὴφ ὑπ' ἀφορισμὸν ἐκ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου διεβεβαίουν, καὶ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν μὴ ὅτι γ' ἐκκλίνοι ὡς ἄγος ἐξέκλινον, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔπειθον φεύγειν, ὥστε καὶ ὁσημέραι πλείους ἐκείνοις προστίθεσθαι, κἀξ ὀλίγων τῶν πρώτων, πολλοὺς γίνεσθαι. ἀλλ' ἐφόσον μὲν ὁ Ἰωσὴφ ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος τῆς Πατριαρχείας ἀντείληπτο, καιρὸν οὐκ εἶχον ἐκεῖνοι πρὸς Βασιλέα. τὸ γὰρ σφοδρὸν ἀκατάλλακτον τῶν τοῦ Ἰωσὴφ ἐκ πλείστου εἰδότες, καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν Πατριάρχην τὸν Ἰωσὴφ εἶχον, ἐκεῖνοι δὲ οὐδ' ἄξιον Χριστιανικῆς ὁμιλίας ἔκρινον, καὶ διὰ ταῦτα ἀδύνατον τὴν ξύμβασιν κρίνοντες, προκατελάμβανον τὸν Βασιλέα, μαρτυρόμενοι σφίσι τὰ χείριστα, καὶ ὡς οὐδ' ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτῷ βασιλεύοντι, ἐκεῖνοι τὴν Ἐκκλησίαν σχίζουσι, λέγοντες, φροντίσιν οὐ ταῖς τυχούσαις ἐδίδου. ἐπεὶ δ' ἐκορυφοῦτο τῷ Πατριάρχῃ ἡ νόσος, καὶ ἤδη ἐσχάτως ἐκλελειμμένος ἦν, ὡς καὶ τὸν θάνατον ἀποκαραδοκεῖσθαι, καὶ διὰ ταῦτα παρῃτεῖτο τὴν προεδρίαν, καὶ γράμμα συνθέμενος παραιτήσεως, ὑπορρέειν μὲν τοὺς τούτου, ὡς πλῆθος δὲ ξυνιόντες ἐκεῖνοι, ὡς καὶ τὸν πάνυ θαρραλέον δεδιέναι καὶ τὴν ἐκείνων ὑποποίησιν ἀναγκαίαν ἡγεῖσθαι, λόγου μείζονος ἀξιοῦσθαι, νεύσαντος ἐπὶ τούτους τοῦ Βασιλέως, καὶ πολλῷ γε νικῶντες τὸ πλῆθος τῶν τοῦ Ἰωσήφ. ἐξῆρχον μὲν οὖν ἐκείνων, ἔνθεν μὲν ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης, καὶ τοῦ Βασιλέως αὐτανέψιος, τῆς γὰρ Μάρθας τῶν ξυναίμων ὕστερος ἦν, ᾧ δὴ καὶ αἱ ἀδελφαὶ τούτου, ἥ τε Θεοδοσία, καὶ ἡ Νοστογγίσσα. ἐκεῖθεν δὲ ὁ προσθηλωθεὶς Ἰάκινθος. ἦρχον δὲ καὶ τὸν ποτὲ Σάρδεων προηγημένον, ὃς δὴ καὶ πρὸς Βασιλέα συχνὰς προσόδους ποιούμενος, ὁ γὰρ Ἰωάννης καὶ προσηνὴς ὤν, ἀλλ' ὅμως ἐπ' ἀκριβείᾳ μεγίστῃ κατορθῶν τὰ τοῦ ζήλου, ὡς ᾤετο, πλέον τῶν περὶ τὸν Ἰάκινθον κατησχύνασε, καὶ τὰ

A Rseniani quippe, ex mutatione & ipsi temporum fiduciâ arreptâ suas res agendi, undique prodeuntes e latibulis (connivente Augusto qui hos quadam lenitate adduci ad pacē posse sperabat) multos ambire atque in partes trahere ceperunt. Columen ejus tum Factionis erat Andronicus olim Episcopus Sardium, quem nupetrimè appulsum exceperant avidè, eoque autore magnopere freti, fidenter affirmabant, subiacere Iosephum anathemati in eum quondam intorto ab Arsenio cum Patriarchatum gereret: ipsiusque eâde causâ communio-B nem non modò ut piaculum vitabant, sed & non paucis ut ab illâ se abscinderent persuadebant. Vnde multis quotidie ad paucos qui primùm apparuerant, se aggregantibus, exiguo tempore in numerum ingentem excrevit Arseniana Factio. Hi tamen quoad Iosephus Patriarcharûs utcumque possessionem, gravi licet vrgente morbo, tenuit, parùm apud Augustum valuerunt. Nam cum ex longo compertum haberent qui Iosephum sequebantur, irrevocabili Arsenianos in eum instinctos odio; nec superesse viderent cōciliationis spē ullam inter partes tam C acri discidio commissas, ut quem alia principem Sacrorum veneretur, altera ne laicâ quidem communione dignandum Iosephum duceret, maturè pro sua ceterâ apud Andronicum autoritate, eum in contrarium præmunierant, gravium Arsenianos accusantes criminum, metumque intentantes, ne hoc Schisma invalescens, non Ecclesiæ modò, sed Imperio quoque ipsi perniciosissimum ad extremum evaderet: quibus credulus Princeps auditis, in non vulgarem ab Arsenianis cavendi solicitudinem contrahebatur. Postquam vero intendente se gravibus augmentis Patriarchæ morbo, adeò ut æger planè D iam defectus viribus, & haud dubiè mortem expectans, Patriarchatum abdicaret (cujus abdicationis scriptum ritè formatum prodijt) qui ejus nomine res gerebant despondere animus, & diffluere ceperunt. quò fidentiùs se se iam Arseniani ostentantes, tanto se numero ferebant, ut terrorem Adversarijs non parvum incuterent, curamque adderent Augusto necessariam, eos ne sævirent deliniendi. In eam ergo partem ille incubuit, maiori quàm antea honoris significatione Arsenianos tractans: quo brevi effectum ut hi multitudine longè vincerent Iosephi Asseclas. Capita eminebant hujus numerosæ turbæ, ac velut factionis Duces, hinc quidem Ioannes

Tar-

Tarchaniota Consobrinus Imperatoris, quippe Marthæ, sororis Michaëlis ejus Patris, trium Filiorum natu minimus; cum quo & ejus Sorores Theodosia & Nostungissa: inde autem superiùs memoratus Hyacinthus. Hi uno consensu præire sibi universis patiebâtur Antiquum Episcopum Sardium, qui nomine omniū crebrò Imperatorē conveniebat, huic libentius partes illas cedente, atque adeo pro suâ obconsanguinitatem gratiâ admissionem facilem parante Ioanne, qui exquisitâ quadam religionis diligentiâ, zelo, ut putabat, veriori obsequens, minus in multis probabat, quæ Hyacinthus agebat, haud adeò superstitiosè communionem alienorum à sectâ suâ vitans, quàm necesse Tarchaniotæ videbatur. unde ab illo & ejus sequacibus plerumque secedens, conventiculum sibi seorsum habebat proprium: nec tamen se planè palàm abscindens, ne robur Factionis coërvaret: quin pro virili Andronicum Sardensem adiuvans in his quæ in Sectæ utilitatem ac securitatem universæ cum Imperatore transigebat.

A ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἀποσχίζεσθαι. διὰ πᾶν ἐκείνου τὰ τῆς παρρησίας σφίσι προσχωροῦντες, ὡς ἀσφαλὲς εἰς ὃ καὶ λέγοιεν ἔχειν.

CAPVT XIII.

De morte Iosephi, & his quæ tunc contigerunt.

INter hæc, mense Martio ineunte, morbo A & senio consumptus Iosephus obiit, & ejus cadaver in Monasterio S. Basilii sepultum est. At Imperator ab eo expeditus, impetu maximo incubuit in conatum adiungendorum sibi Arsenianorum. Itaque admittens eos in colloquium frequenter, omni ope tentabat verbis demulcere exulceratos eorum animos metu & suspicione: quoniam etsi hostes eorum Iosephitæ non vigebant jam, nec eos infestabant amplius, tamen quæ ab illis dum rerum potirentur acceperant B vulnera, cicatrices adhuc teneras & nec dum satis obduratas reliquerant. quare in iis observandis, deliberandóque, uti se cum illis gereret, perattentè, versabatur, suâ causâ; quippe metuens ne quid turbarent, & ad id prævertendum invigilans. Iosephum quod attinet, quamquam, ut à quo nihil iam metueret, non anxiè curabat: præ se ferebat tamen studium Acta ejus & memoriam tuendi, non vero affectu, sed in speciem: ne Sectarios ipsius, si contemnere illum videretur, à se C abalienaret. Aliam quoque nonnulli simulationis hujus causam non inverisimilem suspicabantur, ex curâ ductam: ne si prævaluisset Arsenianorum opinio, Iosephi Patriarchatum illegitimum censentium, ut intrusi per vim in sedem iure non vacantem; & præterea, ob anathema contractum, ejus dignitatis incapacis, inauguratio ipsius Andronici in Imperium ab eo facta, irrita videri posset. Verùm, utcumque præ se ferens à Iosepho se D stare, multam sanè adhibebat diligentiam in deliniendis, sibique conciliandis Arsenianorum animis; quà blandis eos verbis alloquens, quà largè & liberaliter præbens quibus ad victum indigebant. Ponebant & hi vicissim haud segnem in hoc operam, ne sinistris ullis de se Augusti suspicionibus, gra-

A ἘΝ τοσούτῳ δὲ καὶ μηνὸς ἐνισταμένου Κρονίου, νόσῳ τε καὶ γήρᾳ τρυχωθεὶς Ἰωσὴφ, ἐκδημεῖ. καὶ ὁ νεκρὸς ἐκείνου τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου εἰς ταφὴν δίδοται. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς ἀπαλλαγεὶς ἐκείνου, τὸν Ἀρσενιατῶν ὁρμῇ μεγίστῃ ἐπετρέπετο καταλαβέσθαι· καὶ δὴ τὴν πρὸς αὐτὸν αὐτοῖς πρόσοδον, λόγοις ἐπείρα παντοίοις. τὰ γὰρ παρὰ τῶν Ἰωσηφιτῶν κάκα, τὰ μὲν πρότερον πλήξαντα, B οὐλὰς ἐνεποίει καὶ φόβου τε ὑπονοίας, καὶ παντός γε μᾶλλον, διὰ ταῦτα πῶς αὐτοῦ γε χάριν τὰ κατὰ σφᾶς ἀνέκρινε. Πάτροκλος δ' ἔδοξεν Ἰωσὴφ τῷ μὲν φαινομένῳ, διὰ τὸ μὴ χαλεπῆναι αὐτὸν ἀμφ' ἐκείνῳ προσελθόντος ἐκείνου. ὡς δὲ ἴσως ὑποπτεύειν μερίμνῃ τῇ περὶ αὐτοῦ μεγίστῃ, μὴ τὰ τῆς στοφορίας ἐκείνου μεμψίμοιρον δόξαντος ἀπείρξει ὅλως ἐκείνου, καί γε φόρ- C τος ἄγος ἀφορισμοῦ. ὅμως πολὺς ἦν τὰς γνώμας ἐκείνων ὑποποιούμενος. τοῦτο μὲν φιλοφρονούμενος λόγοις, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς κατὰ σφᾶς ἐδωδίμοις ἀρκούντως δωρούμενος. οἱ δὲ τὰ μὲν τῆς ὑπονοίας τοῦ Βασιλέως, ὡς εἶχον, ἐξεθεράπευον. τὰ δὲ καθ' αὐτοὺς ζημιοῦντες ὡς ἐνδίκως καὶ τρόποις θείας βουλῆς ἐξημμένοις χωρίζοντες, ἐπεὶ θεοστυγεῖς ἀπεῖδον καὶ τέρατα, D καὶ δὴ σφίσι ναὸν εἰς προσευχὴν ζητήσασιν. ὅπου μόνος ἐκ παλαιτάτου τὰ τοῖς ἱεροῖς νομιζόμενα ὑπουργεῖ ἐκεῖ, ὡς μηδὲν ἐπιφέρεσθαι τοῦ εὐσεβοῦς μετὰ τὴν Πατριάρχου προαχθέντων Ἀρσενίου ἄγος, ὡς ᾤοντο, ὁ τῶν Ἁγίων πάντων ναὸς ἐδίδοτο. οὗ μὲν μεγέθους καὶ κάλλους ἔχων, ἅμα μὲν εἰς ὑποδοχὴν

τῶν

τῶν ἀφικνουμένων, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὴν μετρίαν παραψυχὴν καὶ τέρψιν, ἐκ πολλοῦ δὲ κεκλεισμένος, ὡς μηδὲ πολλοὺς μεμνῆσθαι εἴ τί ποτε καὶ ἐτελέσθη ἐν τούτοις τῶν ἱερῶν τελετῶν, ὡς γοῦν ἐκεῖσε συναχθέντες ὑπ' ὀπτῆρσι πιστοῖς, ὡς μὴ λαθών τις εἴσοι τῶν σφίσιν ἀκοινωνήτων, τὰς συνάξεις ἐτέλουν, καὶ συχνάκις πέμπων ὁ Βασιλεὺς τινὰ τῶν κατ' αὐτὸν ἐν φροντίσι μεγάλαις ἔχειν παρεῖχε δόκησιν, αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσήσαντες, πρὸς τὰ ἐν Χαλκηδόνι πάλαι τελεσθέντα, ὡς ὁ λόγος αἱρεῖ, ἐπὶ τῷ τῆς κλεινῆς παρθένου καὶ μάρτυρος Εὐφημίας σώματι, ἀνάγουσι τὴν ἐνθύμησιν, καί γε καὶ αὐτοὶ ὑπὸ σώματι ἁγίου πάλαι κατατεθνεῶτος νεκροῦ τὰ καθ' αὐτοὺς, ὡς ἀρεσκείας ἐξημμένα θείας, δεικνύειν ἤθελον· καὶ ἅμα τῷ δεῖξαι ὡς ἤλπιζον, σφίσι παρέχειν ἀξιοῦν τοὺς ἄλλους καὶ πείθεσθαι, κἂν ὅτι λέγοιέν τι καὶ προτείνοιεν. πείθεται τούτοις ὁ Βασιλεὺς καὶ σῶμα μὲν τὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ θείου πατρὸς Ἰωάννου αὐτοῖς αἰτοῦσι δίδωσιν. ὡς οὖν δὲ μὴ ἦν καὶ ῥᾳδιουργηθείη ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις τέρασιν, ἃ μέλλει καὶ ὑποπτευθείη ῥᾳδιουργηθὲν, τόμοις γὰρ ἐπιτεθησομένοις τῷ σώματι, τὰ καθ' αὐτοὺς ἐπιγράφειν ἐβούλοντο, ἐξ αὐτῆς Βασιλεὺς προστάσσει, ἐπισκευασθῆναι μὲν ἑτέραν μείζονα θήκην, καὶ σῶμα καὶ θήκην αὐτὴν ἐν ᾗ τὸ σῶμα, χωρήσουσαν. οὕτω δὲ ταύτην οἷόν τ' εἶναι ἀσφαλισθῆναι καὶ κλεισὶ καὶ σφραγῖσιν, ὡς μηδὲ τῷ ἐντεχνοτάτῳ καὶ Δαιδάλῳ παρεγχειρεῖν μηδοπωσοῦν δυνασθαι. αὐτὸν μέντοι παρέχειν ἕτοιμον, εἰ προσληφθείη ταῖς τοῦ ἁγίου χερσὶν ὁ τόμος πρὸς ποσὶ τεθεὶς, τὰ γεγραμμένα προτείνειν ἀναμφιβόλως. ἐν ὅσῳ μὲν οὖν ταῦτ' ἐπράττετο, κἀκεῖνοι νηστείαις καὶ προσευχαῖς παντοίαις προσετελοῦντο, καὶ παννυχίσιν ὑμνῳδίαις ἐσχόλαζον, ὁ Βασιλεὺς κἂν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, κἂν ἄλλου γε ὑπομνήσαντος, περὶ ἑαυτῷ ὡς ἔδοξεν, ὑπονοήσας, μήπως καὶ ἐπ' αὐτῇ Βασιλείᾳ, καὶ τῇ περὶ ταύτης ζητήσει, καὶ ταῦτα γὰρ ἐλέγετο ζητεῖν ἐκείνους, ἀμφισβητεῖν προαχθεῖεν, καί γ' ἐπὶ τοῦτ' ἀδοξήσας, ἀναλαμβάνει τὸ τῆς ὁμολογίας ἐξαίφνης, καὶ πέμψας, ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, διαπωλεῖ τοὐγχείρημα, ὃ τῶν πολλῶν καχυπονόητον ἀνατέλλων, εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς, ὡς εἴπερ μὴ ἐπιτρέψειαν ἐννοίαις ἡμετέραις τὰ πράγματα ἀξιοῦμεν, ἀλλὰ τὴν θεόθεν ζητεῖν συμβουλὴν, καὶ γὰρ οὕτω καὶ ἄξιον, ἀργεῖν μὲν ἀνάγκη ἐκ παλαιοῦ τὰ σημεῖα, τῆς ἀσεβείας πλατυνθείσης, ἔχειν δὲ τὰς γραφὰς τῶν Πατέρων, ἐξ ὧν καὶ χειραγωγουμένους, τὰ κατ' ἀρέσκειαν τοῦ θείου

tiæ, quam benignè ipsis offerebat, periclitari constantiam, aut vim diminui, contingeret: perseverantes tamen fiduciâ maximâ in affirmanda suæ secessionis æquitate; quippe in quam causis iustissimis, & non dubiâ divinæ indicatione voluntatis, se se asserebant fuisse impulsos: exhibentes se quin etiam ad id signis humanâ vi superioribus, comprobandum. Verùm ut præstare id possent, necessariam sibi esse causabantur Ædem Sacram nô pollutam côtagione Iosephi, Sequaciumque ipsius; qui scilicet Templa omnia quæ tunc Constantinopoli paterent, sacris illegitimè attentandis prophanaverant; ut iam in nullo eorum castè ac ritè propitiari Numen posset. Assignaretur modò sibi Templum, si quod esset, ubi post expulsum Arsenium nemo fuisset operatus sacris: in eo se se confidere impetraturos, re sacrâ canonicè, religioséque peragendâ, ut Deus manifesto miraculo monstraret Arsenij sanctitatem, suæque ipsorum Innocentiam Sectæ, rectitudinemque Actorum. Inclinatus Andronicus ad morem ijs gerendum, Templum Sanctorum omnium attribuit, satis capax magnæ multitudinis, magnificeque ornatum, ut in id qui convenirent cum iucundo sensu animi consolationéque non modicâ dare operam religioni possent; at idem (quod præsertim quærebatur) ex tam longo vacans & clausum tempore, ut pauci viventium recordarentur ullam in eo functionem sacram exerceri se vidisse. Ibi ergo cum suos Arseniani conventûs (fidis ad valvas custodibus appositis, ne quis irreperet eorum cum quibus communicare nefas arbitrabantur) cepissent concursu ingenti celebrare, affectabat ijs demerendis intentus Imperator, certos è suis illuc frequenter mittere, qui præstò ipsis essent, & securitatem quam optarent maximam præstarent, ac sibi esse curæ res ipsorum, fidem facerent certissimam. Inde illi aucti animis polliceri ausi sunt: se miraculo ejus simili quod olim apud Chalcedonem in corpore Sanctæ Virginis, & martyris Euphemiæ ostensum fuisse fama ferret, veritatem suæ Doctrinæ Iustitiamque Sectæ probaturos. Petebant igitur dari sibi corpus aliquod Sancti dudùm mortui, certò confidere se aientes, demonstraturum per illud Deum: quidquid ipsi egissent, se hactenus volente ac iubente factum: quo viso deinde par esset Adversarios ipsorum Divinæ autoritati cedere; nec iam amplius, sicut ad hanc usque diem fecerant, de innocentiâ ipsorum, sanctitateque dubitare. Assensit & his Augustus, Sanctique & divini Patris Ioannis Damasceni sacrum ad hoc experiendum corpus ijs tradidit. quia vero Arseniani iactabant, se scripta professionem suę ipsorum Fidei, iuriumque assertionem complectentia ad sancti corporis pedes posituros: postmodum verò eadem

scripta

scripta è pedibus ad manus Sancti divinâ vi promota repertum iri: solicitus Imperator ne fraus interveniret in eo quæpiam;ac(quod suspicatu promtum erat de hominibus ingenti, quæ palàm extaret,toto in hoc negotio cupiditate tuentibus) ipsi manu adiuvarent, ut quod studebant, divinitùs effectum appareret, hanc ejus periculi præcavendi rationem prudenter iniijt. Præter Thecam in quâ Sancti Damasceni reliquiæ servabantur conditæ, intra quam suas Arsenianos deponere chartas oportebat; aliam maiorem parari arcam iussit, in quam eadem Theca conijceretur scriptis iam in eam missis. Arcam porrò exteriorem istam seris, sigillis, clavibus muniri curavit ita firmiter, ita contra omnium astutiarum dolos impenetrabiliter, ut ne Dædalus quidem, aut si quis isto versutior, fraudem in eo moliri ullam, attentareve indeprebensus posset. Ingens erat eventûs expectatio, Arsenianis ieiunando, pervigilandis in Hymnodiâ noctibus, omni denique supplicij ac religionis exquisitissimæ genere, voti effectum apud Superos urgentibus: quando Imperator vel per se se veritus cepti ancipitis exitum, vel ab aliquo monitus, quantæ rei aleam iaceret, cum manifestè constaret, si cœlesti testimonio Arseniani commendarentur, suam ut ab illegitimo & excommunicato Patriarchâ factam, evectionem ad Imperium haud dubiè vocandam in controversiam; si non & pro inani ac planè nullâ reprobandam,revocavit trepidè quæ decreverat,& misit repente qui, reserari sacrum loculum, explorarique, ecquid situm scripturæ illic depositæ mutassent, omninò prohiberent;simul Arsenianis renunciari à se iussit: re meliusperspectâ si-
„ bi visum: expectari reverenter oportere divina Oracula dum suâ se sponte proferant, non
„ impatienti curiositate prælicenter ab irrumpentibus in adyta exquiri. hoc enim esset a co-
„ gitationibus potiùs nostris quam a Dei providâ sapientia, consilium in dubijs incidentibus
„ petere. Dudùm esse cum videmus cessasse divinum Numen à crebrâ editione mirabilium si-
„ gnorum; audivimusque a Doctoribus Sacris causas plane idoneas cur expediat talia pro-
„ miscuè non ostendi, verâ iam religione per Orbem late diffusâ, satisque stabilitâ, cui spar-
„ gendæ ac fundandæ talia olim,quando id conveniebat, fuisse constat utiliter adhibita. Suf-
„ ficiat nobis habere scripturas Patrum quibus manuducei ad mores probos, & ad intelligen-
„ dum quid Deo cordi sit à nobis fieri,satis erudiri possumus. Nam & Diviti scimus illi apud
„ Evangelium poscenti,ut mortuus aliquis ad vivos rediens, Fratres suos admonitum mittere-
„ tur, divinitùs responsum: habere illos Mosem, & Prophetas, à quibus admoneri, doceri-
„ que sufficienter valerent. In hunc modum repressis ab incepto audaci Arsenianis, cautior Andronicus in posterum, ut in Iustiorem,suæque securitati accommodatiorem,studiosiùs propendit Iosephitarum Sectam: sic tamen, ut Arsenianam haud prorsus reprobare videretur; quippe quam numero prævalidam haud quaquam contemnendam, in seque temerè irritandam meritò duceret, acri semper, & anxiâ in eam solicitudine intentus.

A πλεῖν. τῷ γὰρ πλουσίῳ ζητοῦντι ἐξαναστῆναί τινα καὶ διδάξαι τοὺς ἀδελφούς, ἔχειν ἐκείνους Μωσέα καὶ τοὺς Προφήτας λελέχθαι, ὡς αὐτοῖς ἱκανοὺς ὄντας, πείθειν τε καὶ διδάσκειν. Οὕτω μὲν οὖν ἐκκρουσθέντων τῆς ἐγχειρήσεως τῶν Ἀρσενιατῶν, ὁ Βασιλεὺς μᾶλλον τῷ μέρει τοῦ Ἰωσήφ, B ὡς ἀσφαλεστέρῳ προσκείμενος, οὐ δὲ τοὺς Ἀρσενιάτας καθάπαξ ἀπεδοκίμαζε. Τὸ γὰρ τῶν ἐκείνους πλῆθος παρεῖχε καὶ σφᾶς ἔτι μᾶλλον φροντίζειν.

C A P V T XIV.

Vt Imperator, non reprobans Arsenianos, sed pacis causâ liberaliter tractans, Cyprium promovit in Patriarcham.

MEdiam itaque inter utriusque offensionem Factionis ingredi viam constituit; ita ut neque Arsenianos contristaret, & Iosephitas tamen amplecteretur, quæ hi cuperent permittens fieri. Cupiebant verò illi nihil minùs quam totius, ut verbo dixerim, trasformationem Ecclesiæ. Eligit igitur in Patriarcham oriundum è Cypro Georgium, virum doctrinis innutritum, quem commendaret Iosephitis à Iosepho Patriarchâ benedictio accepta. Quippe illum

A Τῷ τοι καὶ τὴν μέσην ἐγνωκὼς βαδίζειν, ὡς μὴ τὸ ἀνιᾶν τούτους, κἀκείνους δέχεσθαι, τῷ τὰ ζητούμενα παρ' ἐκείνων συγχωρεῖν γίνεσθαι. τὰ δ' ἦσαν πάντως, ἡ τῆς Ἐκκλησίας ὡς εἰπεῖν μεταποίησις. ἐκλέγεται μὲν εἰς Πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου Γεώργιον, ἄνδρα λόγοις ἐντεθραμμένον, καὶ σφραγῖδα τοῦ Πατριάρχου Ἰωσὴφ φέροντα, ὅ τι τοῦ πρωτοαποστολαρίου εἰς Ἀνακτόρων ἐπιφερόμενος σύμπαγμα, καὶ τούτῳ

τούτῳ δὲ δόξας Ἰωσηφίταις μὲν ἐκ τῆς σφραγῖδος ὑποποιούμενος, Ἀρσενιάταις δὲ, τῷ μὴ κατὰ τὰ διατεταγμένα τῷ Ἰωσὴφ ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ συγχωρεῖν γίνεσθαι, καὶ λίαν ἐξεθυμίζεν εἰς εἰρήνην ἐλπίζων, Ἀρχιερεῦσι μὲν ἐκείνοις καὶ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῷ πατριαρχεύσοντι ψῆφον, μηδ' ἴκταρ εἰς νοῦν βάλλων. ἀψηφίστως δὲ πάλιν ἀνάγειν μὴ ἀπρεπὲς δοκιμάζων καὶ εὔσχημον. μᾶλλον μὲν οὖν τῇ πράξει καὶ εἰς καιρὸν προσχησόμενος, τινὰς τῶν δοκούντων ἐκλεξάμενος, καὶ τούτοις καθ' ἕνα, ἅμα μὲν αὐτοῖς τὴν βουλὴν ἐκοινοῦτο, πληροφορῶν ὡς εἶχε, καὶ τὸ σφίσιν ἐς αὖθις ἀκίνδυνον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ψῆφον τὴν ἀπ' ἐκείνων ἐκχώρησιν ἐλογίζετο. ἐφ' εἷς καὶ τὴν τοῦ ἀπὸ Σάρδεων Ἀθανασίου, ὅπως Ἀνδρονίκου γνώμην δεξάμενος, ὃν δὴ καὶ εἰς Πατέρα ἐπετίθει γράφων ὁ Βασιλεὺς, κἀντεῦθεν τὸ τῆς ἀποτεύξεως τῆς Πατριαρχείας, ἐκείνου τὰ πολλὰ τεχνιτεύοντος, ἐπὶ τούτοις ὡμάλιζεν. ὡς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Πατριάρχην ὕστερον καθυποκλίνειν εἰς Εὐλογίαν τὴν παρ' ἐκείνου· οὐ χρείᾳ μᾶλλον ἢ κολακείᾳ καὶ ὑποποιήσει σφοδρᾷ καὶ ἀφύκτῳ, τὸ ἱκανὸν ἔχειν καὶ βέβαιον ἐπὶ ταῖς ψήφοις ἐπίστευε. ἐπεὶ δ' ἤδη καὶ τελεῖσθαι τὰ μείζω ὡς εἴθιστο, οἱ δ' Ἀρχιερεῖς ὠβελίζοντο. καὶ πῶς γὰρ οὔ; ὅπου γε καὶ εἰς ψήφους μόνας οὐκ ἠξιοῦντο, τῶν τινι Ἐπισκόπων Καζύλης, πεμφθέντι κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐκ δυτικῶν, καὶ ἀχράντῳ δόξαντι ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι πάλαι, ὡς ξένῳ μάλα τῶν ἡμετέρων, γλυκὺς ἀγνοοῦσι δὴ λέγεται. τινὲς γὰρ, ὡς ἐλέγετο, ἦσαν οἳ καὶ τοῦτον ἑωράκασιν εἰδότες, τῷ μεγάλῳ Κυρίῳ Φιλίππῳ, ποτὲ οὐ καὶ φθάσαντες ἱστορήκασιν, καὶ ζῶντι ἱερατικῶς ἐνδουλεύοντα, καὶ σφαγέντος, ἐπὶ χρυσοῦ πίνακος προσκειμένης τῆς κεφαλῆς, οὕτω δόξαν τῇ συζύγῳ Φραντζαίνῃ, τὰ τῶν ἐπιταφίων ὕμνων εἰς μνήμην ἐπιπλουτοῦντα, τὰ τῆς τελετῆς τοῦ Πατριαρχεύοντος ἐγχειρίζουσιν, ὃ δὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ Κρονίου μηνὸς παραλαβὼν ἐκεῖνος εἰσάγει τὴν τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας μονὴν σὺν ὀλίγοις τισὶ, καὶ ναὸν λέγοντες ἐπ' ἀμπελῶνος, ἀργὸν ὡς ἐδόκει καὶ κενὸν ὄντα, ἐκεῖσε τὰ εἰκότα τελέσας, μοναχὸν μὲν ἐκ λαϊκοῦ ἀποδείκνυσι, Διάκονον δ' ἐξ Ἀναγνώστου χειροτονεῖ. τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας καὶ Πατριάρχην ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνον προβάλλεται. ἐντεῦθεν ἐκεῖνος ἐκκεχωρημένος ἔχων διὰ προσεπτῶν ἐνεργεῖν τὰ οἱ προσήκοντα, τὸν τοῦ Ἀκακίου, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς, καὶ τὰ πολλὰ συντετηρημένου, καὶ ἐπὶ τοῖς χθὲς πραχθεῖσι δόξαντος ἀμφιγνωμονεῖν,

ad functionem Primarij Ecclesiastis Palatinæ Concionis, consuetâ sacris ritibus tali occasione bene precandi formulâ palàm à se delegatum, certo charactere suæ approbationis, ac favoris Iosephus, dum viveret, insigniverat; unde hoc promovendo, non dubiam inire se à Iosephi sectarijs gratiam sentiebat Imperator. Qui tamen idem eo demereri Arsenianos se putabat, & proniores ad assensum in reconciliationem sperabat reddere, quòd componi res Ecclesiasticas iuxta Iosephi decreta non fineret. Porrò à sic decretâ sibi Cyprij electione liberis Antistitum committendâ suffragijs longissimè Andronicus abfuit, ac ne primâ quidem deliberatione tenus, eiusmodi, quippè nimium anceps, & exitu dubium, consilium admisit. Aliundè tamen secum reputans evectionem privati Hominis in Patriarchalem Thronum, citra qualiacumque ius ad talem electionem habentium suffragia, tentatam, omni cariturам apud Populum ratæ autoritatis specie; ut rei vitium, quam quomodocumque ceptam usu tandem, ac tempore convaliturам confideret, quantum ad impunè incboandum necesse videretur, occultaret in principijs; quosdam ex Electoribus, faciliores videlicet, & flexibilioris ad nutum indolis, ex cæterâ vitæ consuetudine speratos fore, singillatim evocatos edocuit quid pararet, omni asseveratione confirmans nihil ipsis damni proprij ex hac, publicis alioqui rationibus necessariâ, Georgij promotione metuendum: petere idcirco magnoperè, sibi ut ad illam commodare ne gravarentur, si minus disertum assensum, saltem tacitam conniventiam, ultrà enim hanc, & usum in præsens, & apud se meritum pleni suffragij habituram, aliud se modò non quærere: viderent quantulo esset contentus; nec dubitarent nullo suo labore, nullâ invidiâ, immortaliter sibi obstringere Principem; Hâc arte cum alios ex Antistitibus, ne sibi obstarent, adstrinxit, tum in primis ex Sardensi olim Andronico, nunc tædio suo magno adhuc monachum Athanasium, quem non intactum cupiditate Patriarchatûs, quò se in præsens exclusum Throno, alterius in eum evectione, levius ferret, præoccupavit astutus Princeps, gratissimo ipsi deferendo, scriptis etiam literis, titulo spiritualis Patris. erat in eo cum præsens honoris fructus, tum spes in posterum crescendi: quo utroque delinitus ambitiosus animus, inquietudinem composuit ad tempus, & machinari nova desinens, securitatem quam captabat in usum obvium præbuit Augusto: qui ut eâdem ansa teneret hominem, ne is prius quàm esset rebus commodum, fuco animadverso resiliret, gnaviter in simulatione studendi Andronico perstitit, adiuvante ipso pro se quoque, postquam est Patriarcha creatus, Cyprio; dum se inclinare sustinuit usque ad Eu-

logiam ab eo accipiendam, non usu alio, A quam adulandi,& tantò strictioribus fictæ bonorificentiæ vinculis gloriosum Monachum causæ,ac partibus alligandi. Inde porro abundè se faventium suffragiorum ad tutò peragendam Cyprij promotionem habere ratus Andronicus, ubi progredi ad maiora, ipsamque Ordinationem adoriri tempestivum est visum, nullius Orientalium Antistitum ad tale ministerium operam probavit (nec erat sanè consequens ad ejus illos ab Augusto B consecrationem adhiberi, quorum ne suffragia quidem ad electionem dignatus fuerat requirere)sed functionem illam detulit Episcopo Cozyles ex Occiduis Tractibus legationis causâ nuper appulso, & quòd peregrè vixisset in summa disiunctione à rebus nostris, nullâ contaminato contagione piaculorum, quæ ex Actis antehac Constantinopoli, plerique illic degentium aut contraxerant, aut contraxisse putabantur. Erat is homo prætereа gratificari quidvis poscentibus facilis, & iuxta tritum adagium, dulcis cubitus, quem videlicet ad quidquid ex usu foret placidè sequacem flecteres. Nonnullis enim, quibus fuerat anterior eius vita planè perspecta, notum erat, Magno eum Domino Philippo, de quo aliàs narravimus, & viventi operam Sacerdotalem gratè, atque obnoxiè navasse: & ad ejus occisi propositum in aureo disco caput, quod sic ejus Coniugi Phrantzænæ visum esset, sacra funebria, pronunciandis hymnis, quibus mortuorum memoriam prosequi fas est, ritè peregisse. Hic igitur commissam sibi designati Patriarchæ ordinationem auspicaturus, mense Martio susceptum eum introducit cum paucis in Monasterium à Prodromo & Petrâ nominatum, ubi Templo in vineâ reperto, in quo & ipso apparebat rem divinam ex longo fieri desiisse, in eo consuetis ceremonijs Monachum, ex laico instituit Cyprium; moxque Diaconum è Lectore ordinat. Eâdem porro die eumdem Imperator declarat Patriarcham. Hinc iam Patriarcha, qui multorum suasionibus inductus, certum, ac planè constitutum haberet, non alium adhibere ad sui cōsecrationem, quam eum, de quo inter omnes constaret, longè alienum esse ab omni specie piaculi, quale plerique Antistitum contraxisse mutuis flagrantium factionum insimulationibus culpabantur, discipulum Germanum filium Acacij Viri Pij, & valdè circumspecti, qui se in palàm nuper actis quasi neutrum habuerat, assensum in partem utramvis sustinens, & utrique, quantum dumtaxat satis erat ad securitatem, favens; hunc quoque ipsum multâ religionis existimatione commendatum, præterea ita moribus simplicem, ut eum ille, qui Patriarchatum nuper gesserat Spiritualibus accensuisset; hunc, inquam, quasi, de quo nulla esse posset cuiusquam plausibilis exceptio, in sui Ordinatorem præparavit; eligens eum, suffragante in id pariter Cozyleno, in Præsulem Heracleæ Thraciæ. Post quod Episcopo mandavit, ut eum confestim, (res enim moras non ferebat) in eam sedem ritè Metropolitam ordinaret. Isti functioni delectum est Antiquæ Irenes divinum Templum, cuius sacra, & mystica mensa multis prius purgationibus expiata, & certis sanctificata precibus, Germani novi Heracleensis inaugurationem vidit. Hic porrò vicissim promotorem suum Cyprium, primùm quidem Sacerdotio initiavit, deindè in Celebri Palmarum festo, cooperante Antistite Cozyles, Patriarcham ordinavit. de quâ ordinatione non erit abs re, quædam hîc distinctiùs referre.

μαθητὴν Γερμανὸν ἔλαβε γε χειροτονῆσαι, καὶ τὸ ἦθος ἁπλοϊκόν, ὡς καὶ ἐν ἀναθεματικοῖς πραχθέντα τῷ πατριαρχήσαντι, ἅμα μὲν σὺν τῷ Κοζύλης προέδρῳ Ἡρακλείας τῆς κατὰ Θρᾴκην, καὶ χειροτονητὴν εἶναι ψηφίζονται, ἅμα δὲ τῷ Ἐπισκόπῳ προστάττει, ὑπὸ τοῦ καιροῦ χρηματίζοντος, εἰς Μητροπολίτην χειροτονεῖν, καὶ ὁ τῆς παλαιᾶς Εἰρήνης θεῖος ναός, πολλὰ καταπλυνθείσης πρότερον τῆς ἱερᾶς καὶ μυστικῆς τραπέζης, καὶ ποτ᾽ ἀγιασθείσης ἀρχαῖς, τὴν ἐκείνου εἶδε χειροτονίαν. αὐτὸς δ᾽ αὖθις κἀκεῖνος πρῶτον μὲν ἱερέα, εἶτα δὲ κατὰ τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν τῶν Βαΐων, Ἀρχιερέα τὸν Πατριάρχην χειροτονεῖ, οὐ χεῖρον δὲ μικρὰ καὶ περὶ τῆς χειροτονίας διαλαβεῖν.

CAPVT XV.

Inauguratio Patriarchæ Cyprij; & quæ circa eam contigerunt.

LVstrata primum est precibus, & piacu- A laribus ritibus Maximi Templi Sacra Mensa. Congregati deindè sunt circa designatum Pontificem Schismaticorum Sodales, viri Sacrorum rituum rudes, qui sibi vice omnis Ceremoniarum peritiæ suffice-

ΗΤισιν μὲν ἀρχαῖς τε καὶ ἀγιάσμασιν ἡ τῆς μεγίστης Ἐκκλησίας ἱερὰ τράπεζα. Συνηγορτο δὲ περὶ τὸν χειροτονηθησόμενον οἱ δὲ καὶ τὴν σχιζομένην συγκατασκευάζοντο, ἄνδρες πρὸς μὲν τὰ τελούμενα ἀμαθεῖς, δόξαντες δὲ τῷ ζήλῳ

ζῆλον προσιστάναι. μαρτύριον δὲ τὸ μὴ δ' εἰδέναι μηδόλως μὴ ὅτι γε χειροτονίας τάξιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν τὴν τοῦ βήματος, ὡς καὶ κινδυνεύειν διὰ ταῦτα παρορᾶσθαι τὴν ἐκείνων ἀκριβῆ παρατήρησιν. ἐκείνοις γὰρ ἦν ὁ σκοπὸς, ἀπειπεῖν Κληρικοῖς μὴ παρεῖναι, μηδ' ὄψιν προσβάλλειν τοῖς πληρουμένοις, κἂν ὅστις καὶ εἴη. ἡ δ' ἀνάγκη τῶν πραττομένων ὡς δέοιτο τὰ τῆς τελετῆς ἁμηγέπη, ἕνα τῶν τοῦ Κλήρου προσληφθῆναι, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις τὸ μέγιστον, τὸν Ἐκκλησιάρχην ἔπεισε, ἐφ' ᾧ ξυμπαραλαμβάνειν σφίσι καὶ πράττοντα, καὶ διδάσκοντα. καὶ οὕτω μὲν ἐκείνοις ἀποχρῆν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐδόκει, εἰ παραβαίνοιτο τὸ μέρος, τὸ καθόλου διαφυλάττοιτο. τῶν δὲ τοῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας μὲν τὸ παράπαν ἐξεκλείοντο, ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Λογοθέτης, μηδενὸς κωλύοντος, ἀλλ' αὐτός γε κρίνων τὴν ἀπουσίαν ἑαυτοῦ ἀξίαν τοῖς πλημμελουμένοις, μακρόθεν ἐπεζυγωμένης τῆς πύλης ἱστάμενος, μόλις ἑώρα καὶ τῷ ὑποσταλμένῳ τοῦ ἤθους τὸ ἀνάξιον παρεδείκνυ. αὐτόθι δέ που τῶν κατηχουμενείων παραδυόμενοι, ἐπήρειας εἶχον τοῦ μὴ παρακύψαι μὴ δ' ἰδεῖν τὰ πραττόμενα. ὡς ἐντεῦθεν κωλυθησομένους δῆθεν τοῦ μὴ δυναμένους ὑπέχεσθαι τῷ ἀξίῳ, τῆς τῶν συμπεσόντων ἀναξιότητος χάριν δι' ἀγαθότητα Πνεύματος. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τῆς τελετῆς διηνύσθη, καὶ τρισὶ προηγιασμένοις αὐτοῖς, ὡς ταῖς πρώταις ἡμέραις τῆς μεγάλης ἑβδομάδος ἠρκέσουσι, τὸ τῆς Ἐκκλησίας πυξίον ἐνικαύετο, ὁ Πατριάρχης πρὸς Βασιλέα αὐτόθεν ἀπελεύσεται ἐκτελέσων μετ' ἐκείνου τὴν ἑορτὴν κατὰ τὸ σύνηθες. τῶν δὲ καὶ αὖθις τῆς ἱερᾶς Συνάξεως ἐξεκλείοντο, παρ' οὐδὲν θεμένων τὰς τοῦ Ἰωσὴφ προστιμήσεις. ἐπέφραττο ἃ δεύτερα καὶ τοῖς μὲν τοῦ Πατριάρχου ὁ ναὸς ἀνεῖτο, τοῖς δέ γε Κληρικοῖς ἄβατον τὸ τέμενος ἦν. ἐπεὶ γὰρ ἡ τρίτη καὶ τὰ αὐτὰ διεπράττετο, ὡς δ' ἡ τετάρτη παρῆν, καὶ ἤδη συγχωρεῖν ἔμελλον σφίσιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἐκείνους ἐπὶ τοῖς δόξασι, ἀλλ' ἀμφιγνωμόνουν ἐπὶ πολὺ, ὡς καὶ παρελθεῖν τῆς προηγιασμένης τελετῆς ὥραν, μόλις ἐνστάντες ἐφ' ἑκάτερα ὄχλων ἄλλως, καὶ πλῆθος δημοσίων ἐν ζηλωταῖς ἀριθμεῖσθαι, μέσον ἐκείνων παρὰ θάτερα τῶν ὡραίων πυλώνων παρεῖχον οὖν τῆς Ἐκκλησίας διερχομένους, προσαπαιτεῖν καὶ συγγνώμην αὐτῶν, καὶ οὕτως ἀξίους νομίζεσθαι τῆς συνεκκλησιάσεως. ἅμα γοῦν τὰ τῶν ἑσπερινῶν ὕμνων ὑπὸ σκότῳ τελέσαντες, παριδόντες τὴν λειτουργίαν, οὐκ οἶδα διὰ τὸ καιρὸν μὴ ἐκχωροῦντα, ἢ μᾶλλον διὰ τὸ μὴ διηγεῖσθαι

A re putarent, quo uri, ac quasi tabescere videbantur, zelum. documento fuit, quod consecrationis Pontificalis quam celebraturi convenerant, ordinem ignorabant funditùs: sed ne sacri quidem altaris, ac divini Sacrificij functio quo pacto exerceretur, tenebant: ut propterea periculum esset ne despiceretur,& ut præposterè sedula, ludibrio esset, illa exquisita observatio;quippe cuius accuratissima diligentia ne id quidem teneret, sine quo irrita iure censeri posset, quam moliebantur, ordinatio. Illorum autem obnixum studium ad eum scopũ tendebat. ut Clerici arcerentur B à sacrâ illâ ceremoniâ; ac ne quivis illorum, quantæcumque alioqui dignitatis, vel visu procul usurpare quidquam ea occasione gerendorum posset. Coëgit tamen eos mera necessitas defungendi utcunque ministerij adhibere unum saltem aliquem è Clero gnarum Ordinis Sacrorum, cujus ductu, admonituque regerentur; præsertim in eâ parte, quæ præcipua, primariaque; sed eadem Arcanis, & perplexè multiplicibus constans ritibus, intra ipsa penitùs agitur adyta. Adsciverunt igitur Ecclesiarchum, qui partim ipse faceret, partim ipsis suggereret quæ quove C pacto fas erat tali occasione fieri. Ac sic in præsens sibi satis cautum putaverunt,ut omissa licet parte consuetarum circumstantiarum,negotium tamen ipsum subsisteret,quantum ad ratam autoritatem esset satis. Omnes ergo, præter unum, Clerici, prorsus exclusi Templo sunt, dum in eo Patriarcha consecrabatur:quando & modestiam ostentare miram Logotheta ipse Magnus affectavit, dum nemine licet Aedis sacræ ingressum prohibente, ultrò velut se indignum admissione in Sacri conscientiam reputans, extra procul stetit, ex adverso Templi Ostij foribus ob- D ductis clausi, demissis etiam in terram oculis, & humili habitu quasi præseferens agnoscere se iure arceri, quippe indignum, ac profanum,& iustam animadversionem boni consulere. Ne qui autem in superioribus Vestibuli Odeis, quæ Catechumenea vocabantur, forte delitescentes furtivis illinc delibarent obtutuum coniectibus, quæ tunc in Templo gerebantur, aderant qui hoc vetarent speculatores ibi locati, neminem per crates, aut fenestras demittere oculos in Ecclesiam sinentes: ut quos videlicet in officio spontaneæ, à sacris, quibus erant indigni, absentiæ, E non contineret suæ ipsorum modesta reputatio labis, & verecundia pœnitentes decens, eos denunciatio Custodum, &, nisi audirent, vis utique addenda, prohiberet à temerandis procaci aspectu Sacris: in quorum usurpationem irrumpere haud par, fasve esset noxæ inexpiatæ sibi conscios; præsertim exemplo admonitos aliorum paris affinium piaculi, quos viderent æquo animo ferre sui ab ijs exclusionem. Vbi vero peractum mysterium est;

& sacra pyxis Ecclesiæ tribus est præconsecratis instructa panibus, quot ad tres Hebdomadæ Maioris dies, quibus non nisi ex præsanctificatis sacra fieri fas est, erant ex recepto usu necessarij, Patriarcha quidem ad Imperatorem rectà inde se contulit, celebraturus cum eo, de more, festum. At Clerici nihilominus sacris Synaxibus excludebantur, à nihili ducentibus sanctiones Iosephi Patriarchæ nuperi, utcunque & ipsas pœnarum Ecclesiasticarum iniunctione firmatas. Illuxit secunda Hebdomadæ dies, quâ item familiaribus novi Patriarchæ permissus ingressus in Templum est, Clericis vero prohibitus. Supervenit & tertia, quâ & ipsâ similiter est actum. ut vero quarta dies adfuit, quâ decrevisse videbantur remittere iam Clericis Interdicti pœnam, nec eos de cætero Sacris arcere: verùm ad hoc prius ab ipsis exigebant certum assensum ad quædam ipsis placita, quem cum plerique Clericorum non statim expedirent, sed deliberabundi, verentesque consultarent, quidam etiam clarè abnuerent, in his altercationibus hora legitima fieri ea præsanctificatis tali die celebrari soliti præterijt. Serò tandem, re in conventionem adductâ qualemcumque, dispositis magno numero in duplicem seriem altrinsecus à dextris, & sinistris Portæ speciosæ ijs è populo sibi obnoxio, qui zelo maiori sensa, decretaque ipsorum amplecti putabantur, patefactis foribus præbuerunt aditum extrà stantibus, cum eo ut in limine procidentes, veniam poscerent, sieque digni deinceps admissione in Synaxes iudicarentur. Dum hæc fierent Hymni vespertini decantabantur, quibus absolutis, nocturnis iam tenebris, dimissa Ecclesia est, sacrâ Liturgiâ, quæ iuxta receptum ritum eâ die fieri debuerat, præteritâ: haud scio an quod ejus hora, ut dixi, esset elapsa; an potius, quod qui modo in Templum introduci cœperant, nondum satis purgati antiquis piaculis viderentur, ut sacro fragmento impertirentur: quam ultimam suspicionem veriorem adstruit id, quod postridiè actum est. Igitur tunc quidem omnes in hunc modum ad sua quisque recesserunt. Cum verò luce posterâ solemne Sacrum Feriæ quintæ Hebdomadæ Maioris celebraretur, præsentibus iam cunctis, quippe sine discrimine admissis universis, qui rei præerant frustiari communione reconciliatos pridiè, sine ipsorum sensu, quòd ita decreverant, studentes, panem è foro clam allatum, & sectum in frustula ijs ignaris tamquam Sacri panis particulas distribuerunt. quod cum illi deinde rescivissent, immane quantum indignati efferatique sunt. Verum ita in ruinam res ipsorum incumbebant, ut reputantibus quid verisimiliter in posterum timerent, tolerabilia existimari præsentia, utcumque acerbissima, par esset. Ferebant igitur, ut poterant, & durabant se ad patientiam graviorum, acriùs inquietati formidine impendentium incommodorum, quam sensu iam appulsorum. Nam malum præsenti vi pungens homines naturâ expositos incursui longè magis atrocium malorum, contristat quidem, & cruciat pro conditione mortalitatis ei subiectum caput; non tamen sine levamento consolationis ejus, quæ ex consortio multorum paria tolerantium offerri miseris solet: quæ autem imminere in posterum calamitas creditur, acriori fere curâ, & nullius temperato admistione solatij dolore æstuantes angit animos, & ærumnosiùs sauciat. quare istos his, quæ nunc patiebantur utcumque tolerandis pares, exanimabat atrox expectatio sequentium; & minas futuræ miseriæ sæviores ad se excruciandos experiebantur, illo ipso quo tum maximè vexabantur infortunio. Inter hæc evolutis Sanctioris Hebdomadæ ferijs, Princeps solemnitatum Dominica Resurrectionis illuxit, quâ ex more oportebat Christianos omnes, nedum Ecclesiæ Ministros pacis invicem,

ἔτι ἁγιασθῆναι σὺν συγχωρηθέντας τῷ ἱερῷ κλάσματι, ὡς ἡ ὑστεραία ἔδειξεν, ἐπ' οὐκ ἀπελύετο ἕκαστος. ὡς δὲ τῆς ἱερᾶς καὶ μεγάλης πέμπτης ἐπελεῖτο ἡ λειτουργία, καὶ αὐτοὶ συμπαρῆσαν, ἐκεῖνοι θέλοντες σφίσι παραλογίσασθαι τὸν ἁγιασμόν, πέμψαντες κρυφηδόν, ἐξ ἀγορᾶς λαμβάνουσιν ἄρτον, καὶ κλάσαντες εἰς λεπτά, μηδὲν εἰδόσι, μεταδιδόασιν ὡς ἱεροῦ ἄρτου κλασμάτων, ὃ δὴ καὶ γνωσθὲν ὕστερον οὐκ ἔσχον ὅτι ἐξ ἐσχάτης ἀνοίας καὶ ἐγίνοντο. ὅμως δὲ πρὸς τὰ ἐς αὖθις ἐλπιζόμενα, οἷος κἀκεῖνο ἐδόκει, καὶ φέροντες τὰ τῶν κακῶν προσδοκηθὲν μείζω ἢ πόσον τοῖς παροῦσι διὰ τὴν πεῖραν, ὅσον τοῖς προσδοκωμένοις διὰ τὴν ἐλπίδα ἐξανιώμενοι. τὸ γὰρ παρὸν λυπηρόν, ἐπιστὰν ἀνθρώποις, φύσιν ἔχουσι φέρειν καὶ τὰ ἐκτύπωσιν, λυπεῖ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἀνιᾷ τὸν παρασχεθέντα τῇ δυσχερείᾳ· τῇ δὲ παρὰ τῶν πολλῶν παραμυθίᾳ, ἐκλύεσθαι πέφυκε· ἐλπιζόμενον δὲ δυσδιάθετον τὴν φροντίδα τῷ πεισομένῳ παρέχει. ταῦτ' ἄρα κἀκείνοις τὸ παρὸν τῶν κακῶν ὡς ἐκεῖνο φέρουσι, δεινὴν ἐλπίδα τοῦ ἐπελευσομένου εἶχε, καὶ οἷον ἐδόκει τὸ ἐπιτεῖνον πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος λυπηροῦ, ἐκεῖνο ἦν. καὶ ἡ Κυρία ἐπέστη τῶν Ἑορτῶν, καθ' ἣν ἔδει καὶ συνδεῖσθαι σὺν τῆς Ἐκκλησίας Χριστιανούς γε ὄντας, ἀγάπης φιλήματι. καὶ δὴ προσεκαλοῦντο μὲν Ἀρχιερεῖς, προσεκαλοῦντο δὲ Κληρικοί, καὶ τῆς ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ Κυρίᾳ δευτέρας συναχθέντες ἅμα φιλήμασιν ἁγίοις· εἴ τι ἡμέρα παρῆν καὶ ὁ χρόνος ὑπῆρχε, τὴν πρὸς ἀλλήλους συνῆψαν ἀγάπην.

vicem, & caritatis osculo mutuam profiteri germanitatem. Coovocantur ergo Antiſtites, convocantur & Clerici; Omneſque ſecundâ poſt primum Paſchæ Feſtum die ſanctis inter ſe oſculis, prout tempus, & officium poſcebat, ſuum pro ſe quiſque in cæteros fraternum amorem declarabant.

CAPVT XVI.

De Stellâ circa meridiem apparente.

ΗΝ δὲ ἅμα γέλως καὶ εἰρωνεία ὅτι περ πραχθὲν, ὃ δὴ καὶ ἀστὴρ ὁ Κρόν@ οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ λέγουσι, παρεδείκνυ. ἵνα μὴ λέγω καὶ τὸ καθ' ὕπνους δόξαν τινὶ τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἅμα καθεζομένων ἁπάντων ἐν Συνόδῳ μείζονι, συντρίβεσθαι μὲν ἐξαίφνης τὸ μακρὸν θρόνιον ἐκεῖνο. ἅμα δὲ πάντας κατὰ γῆς ἀσχημόνως ἐῤῥίφθαι, καὶ ὑπὸ κεῖσθαι ἕλκοντας τὸν ἀπὸ πολλῶν ἔλεον. ἀλλ' ἔστι τὸ τοῦ Ἀστέρος. μεσούσης γὰρ ἡμέρας, τοῦ Ἡλίου λάμποντος, μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἱσταμένου, ὅτε τὴν ἐαρινὴν τροπὴν παρελαύνων Ἥλιος, καθαρώτερος ἢ πρότερον δείκνυται, τῶν χειμερινῶν νεφῶν διαλυομένων, καθ' Οὐρανὸν μέσον ἐπέφανε στίλβων, εἰ καὶ μὴ στίλβειν οἱ Πλανῆται διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι λέγονται· ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος, τοῦτο μὲν τῆς κατ' αὐτὸν σφαίρας ὑψώματι, τοῦτο δὲ καὶ τῷ τὰς τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας δεχομένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ κατ' αὐτὰς ἀῤῥωστεῖν παρεγχύματι, εἴπερ καὶ ἐξ αἰτίας τὸ στίλβειν, καθόσον ἦν ἔστιλβεν. οἱ μὲν οὖν ἐν ἀγαθοῖς ἔταττον τὸ σημεῖον. περιλάμψαι γὰρ σφίσι τὸ τῶν ἀγαθῶν φῶς μέλλειν, καὶ πᾶν σκοτῶδες καὶ ἀμαυρὸν ἀπελαθῆναι, τῇ τοῦ Πατριαρχεύοντος παῤῥησίᾳ. λόγιοι δ' ἀνδρῶν μεγίστων ἀφανισμὸν, καὶ τῆς κατὰ σφᾶς τιμῆς φθορὰν ἐνεσόμενον, κρεῖττον μαντευόμενοι· τὸ γὰρ Ἀστέρος ὕψωμα τῷ μεγαλείῳ τῶν ἀνδρῶν παραβάλλοντες, τὸ κρονικὸν καὶ ψυχρὸν αὐτοῖς ἐπετίθουν, ὡς πηχθησομένοις τῷ κρύει τῶν συμφορῶν, ὃ δὴ κατὰ πόδας ἠκολούθει.

Sed quæ tūc fiebant, nihil niſi mimus videlicet erant, & quaſi è Scenâ oſtentata ridicula fictio: id quod indicare viſa eſt apparitio præter ſolitum diurna ſtellæ, quam periti rerum talium Sidus Saturni fuiſſe contendunt: ut interim omittam viſum cuidam tunc Epiſcopo per ſomnium oblatum huiuſmodi. Videbatur ipſi, conſidentibus cunctis in maiori Synodo, repente longum illum ſubſelliorum ordinem inopinatiſſimè confringi, corruereque indecenter univerſos, & ſic humi iacere, vertentes in ſe ſe miſerationem multorum ſpectantium. Sed de ſtellæ phænomeno diſtinctiùs referamus. Mediâ igitur die, lucente ſole ſub initium Aprilis, quando vernum cardinem iniens ſol, purior, quam prius cernitur, diſcuſſis nebulis, ac nubibus hibernis, Aſtrum Saturni clarè Cœlo medio emicuit ſcintillans: ſcintillans, inquam: etſi enim non fugit de planetis negari, ſcintillare ipſos propter terræ viciniam maiorem: tamen ille tum quidem ſcintillabat: ſive quod forte in apogeo vel apſide ſummâ ſuæ ſphæræ poſitus, eam ſupra cæteros planetas omnes attigiſſet à globo terreno diſtantiam, quæ ad ſcintillationem reſpectu è terrâ cernentium ſufficeret: ſive tali tempore conſpectum ex accidenti ſcintillare contigerit: quod ſcilicet intuentium oculi Solis propè fulgentis perculſi radijs, & ſic coacti nictare, ſcintillationem viſæ ſtellæ tribuebant, quæ ipſorum infirmitati trepidantium ex vi plenâ iubaris ſolaris, veriùs imputaretur. utcumque ſit, hoc quidem oſtentum in omen aliqui trahebant proſperum, quippe qui ſignificari augurarentur, exorituram ipſis felicem lucem, tenebris cunctis, & caliginoſis offucijs errorum, ac factionum procul abigendis, fauſto ac ſalutari regimine Patriarchæ, qui nunc Eccleſiæ gubernacula capeſſeret. contrà Sapientiores, portendi eo ſigno maximorum virorum abolitionem in nihilum; & ipſius dignitatis qua floruiſſet hactenus ipſorum Eccleſia, corruptionem, atque interitum ominabantur; vaticinantes opinor veriùs. dum celſiſſimi planetæ exaltationem ſummam, minari verticibus eminentiſſimorum capitum; gelu vero tetricum Saturnij ſideris, ſibi communiter denunciare triſtiſſimas hyemes calamitatum, quarum rigore glaciali mox congelaſcerent, interpretabantur: id quod ſtatim eſt eventibus probatum.

CA-

CAPVT XVII.

De condemnatione, & è gradu deiectione Antiſtitum in Blachernis.

NAm feriâ ſecundâ Hebdomadis, A quam *Diakineſimam* vocant, ſtatim ſequētis poſt diem Reſurrectionis, Proponitur edictum Imperatoris; & qui fuerat eatenus Monachus Athanaſius in Antiſtitem Andronicum traſformatur; idemque non modò decernitur, & ſcribitur Epiſcopus Sardium; ſed & in Patrem, ac confeſſionum Imperatoris Arbitrum legitur. Quamquam audivi equidem à Viris omni mendacij exceptione, aut ſuſpicione, propter ſummam religionem, remotiſſimis, haud hoſce illi titulos ab alijs delatos; verùm uſurpatos, palamque iactatos ab ipſo ſe ſe arroganter oſ- B tentante; dum etiam prædicabat, ſe videlicet à Providentiâ ſervatum ultorem læſi olim divini Numinis per Acta nefaria, quibus debitam nunc tandem ſuâ operâ rependi pœnam oporteret. In quo & miſerum, & inopinatum erat, illos qui & ipſi tempori ceſſerant, ac conſequenter affines erant eiuſdem culpæ ſi qua erat, tam iniquo diſcrimine partiri ſortes unius cum ipſis alioqui claſſis hominum, ut alios quidem ex ijs pœnæ ſecum immunes eſſe vellent; in alios ſævum hunc iratumque immitterent vindicem. Nam iſtis quidem placebat, ea quæ heri, ac nudius ter- C tius de Papâ conſtituta fuerant, uti contra canones, quemadmodum ipſi loquebantur, attentata, retractare, ac reformare in ſtatum priſtinum: hic autem ardente incumbebat ſtudio ad ea immiſericorditer punienda, quæ olim publicè peccata criminabatur, primùm quidem in exautoratione Ioannis, filij Laſcaris Auguſti; deinde in deturbando è Sede Patriarchali Arſenio, quòd is amotum à ſucceſſione Imperij legitimum Heredem iniquè ferret; poſtremò in ſuo ipſius ad vitam monaſticam, e Pontificali gradu, deſcenſu, ad quem ſe coactum fuiſſe, quoniam illa non probaret, querebatur. Atqui utriuſque tem- D poris quæcumque demumerat invidia pariter moderatores nunc arbitroſque rerum, ac quoſvis alios gravabat. unde iſti manifeſtè contra ſua ipſorum in hoc exempla, & præiudicia ruebant, tam ſeveram parari ultionem permittentes, & volentes participibus paris ſecum criminis, ſe autem ipſos æquum ducentes extra omnē animadverſionis aleam ſecuros, & dominantes florere. An non enim hos, ſi, ut videri volebant, zelo movebantur, dumtaxat ob violatum agnitione primarùs Papæ ius *Byzantinæ* ſedis, ſatis fuerat in hoc ipſum experrecto cooperari, & obſecundare Patriarchæ, Græcos utique ac Conſtan-

A Τῇ γὰρ δευτέρᾳ ἑβδομάδος μετὰ τὴν Ἀντιπάσχα, ἣν δὴ καὶ Διακαινήσιμον λέγουσιν, ἐκτίθεται μὲν δόγμα βασίλειον, κατασκευάζεται δὲ ὁ τέως μοναχὸς Ἀθανάσιος εἰς Ἀρχιερέα Ἀνδρόνικον, τελεῖται δὲ καὶ γράφεται Σάρδεων, καὶ εἰς πατέρα τοῦ Βασιλέως. ὡς δ' ἐγὼ τινῶν ἤκουσα, ἀνδρῶν μὴ οἵων τι ψεύσασθαι καὶ δικαίῳ Θεοῦ, οὐ παρ' ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ ἑαυτὸν φημίζων· καὶ λέγων, φυλάττεσθαι γὰρ παρὰ τῆς προνοίας, ἐφ' ᾧπερ ἐκδικήσειε τὸ θεῖον τοῖς ἀνιέροις ἐπεξιόντα. καὶ B τό γ' ἐλεεινὸν καὶ ξένον, τὸ ἐπ' ἄλλοις μὲν συγχωροῦντας ἐφιέναι ταῦτα γίνεσθαι, ἐπ' ἄλλοις δ' ἐκεῖνον τὰς ἐκδικήσεις ποιεῖν ἑτοιμάζεσθαι. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἦν θελητὸν τὰ χθὲς καὶ πρώην ἐπὶ τῷ Πάπα πραχθέντα, κατὰ κανόνας τέως, ὡς κἀκεῖνοι ἔλεγον, ἀξιοῦντες μετιέναι καὶ καθιστᾶν. ἐκείνῳ δὲ τὰ πάλαι ξυμβάντα διά τε εἰς τὸν Ἰωάννην παρανομηθέντα τὸν υἱὸν τοῦ Λάσκαρι Βασιλέως, καὶ τὴν τοῦ Πατριάρχου παρέωσιν Ἀρσενίου, διὰ τὴν ἐκείνου ζη- C λοῦντος παραθεώρησιν. καὶ τρίτον τὴν ἑαυτοῦ ὑποχώρησιν, ἐφ' οἷς δεῖν εἶναι κἀκείνους ξυνέπεσθαι, Ἀρχιερεῖς γε ὄντας, καὶ τῷ Πατριάρχῃ συναίρεσθαι σὺν αὐτοῦ τῆς σπουδῆς, μὴ μέντοι ἀθετεῖν ἐκεῖνον, καὶ ἄλλον ζητεῖν, καὶ αὐτὸν μὲν παρορᾶν ζηλοῦντα, ἀντεισάγειν δὲ τῇ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ τὸν Χαλαζᾶν, ἐφ' οἷς καὶ παρασκευασμένος, τοῖς μὲν καθ' αὑτὸν ἐχόλα καὶ παλαιοῖς, ὅσοι δὴ καὶ προσῆκεν εἰσίει, ὅμως δ' ἐπικαλύψων τὴν γνώμην, κοινῶς ἐπεξῄει πᾶσι. τούτων καὶ πρόσταγμα μὲν ἐκτίθεται Βασιλέως, αὐτὸν μὲν εἰς Πατέρα τέλον ὡς εἴρηται. τὰ δὲ γ' D ἐκείνῳ δόξαντα βεβαιοῦν. αὐτοπροσωποῦντος δὲ τῷ Κρατοῦντι, τοῦ ἀμφὶ τὸν στρατηγόπουλον πεμπομένου Μιχαήλ. ὃς ἐσαῦθις καὶ τῷ τοῦ Πρωτοστράτορος τετίμητο ἀξιώματι. τόπος δὲ τῆς ἐκείνων συνάξεως συμπαρόντος καὶ Πατριάρχου ὁ τῆς Βλαχερνῶν τῆς Θεοτόκου ναός. ἦν δὲ σὺν ἄλλοις κἀκεῖνο προσεπιταγμένον, τὸν κατὰ τοῖς δόξασιν ἀντιστάμενον, ὡς ἐπὶ καθοσιώσει κρίνεσθαι. προσκαλοῦνται τοίνυν ἅμα μὲν Πατριάρχης, ἅμα δὲ καὶ ὁ Σάρδεων, καὶ οἱ ἀμφ' ἐκεῖνον τῶν σχιζομένων παμπληθεῖς ὅσοι, οἱ τοῦ Βασιλέως ἐπιρρωσθείς, ἔκδικοι τῆς πράξεως προ-

προσεπεπάθεντο. οἱ μέντοι γε Ἀρχιερεῖς μετακεκλημένοι εἰσήγοντο κριθησόμενοι. καὶ πλέον οὐκ ἦν ἐκείνοις τὸ ἀλγούμενον, ὅτι μὴ ἀχθῆναι ἐδόκουν, καὶ κατὰ προέστησαν ἡ κατηγορία ὡς πεπλανημένων. ἦσαν δ' οὖν καὶ τῶν μοναχῶν οἱ δὴ καὶ παρίσων, ὡς ἐδιώχθησαν. καὶ ἄλλως ὁ μὲν κρίνων ἀπήντα. ὁ δὲ, τί; ὁ ἀσεβὴς ἐπέλεγον, οἱ δὲ τῶν τοῦ Παλατίου χειρῶν καὶ ποδῶν ἡμμένοι, μετ' ἀτιμίας ἔξω σύροντες τὸν κατάκριτον, τῶν δὲ μοναχῶν οἱ μὲν ἐπῄδον μεγαλοφώνως τῷ ἀναθέματι. οἱ δὲ καὶ προσεπιπτόμενοι ἐπαμύνοντες, διέσχιζόν τε μανδύας αὐτοῖς καὶ ἐπετίθεσαν τὰ δεινὰ ὡς ἀναξίως δῆθεν φορούντων. ἐπὶ τοῦ τελουμένων τῆς ἑβδομάδος ἐκείνης, καὶ μηδενὸς ἐκφυγεῖν δυναμένου τὰς ἄρκυς τῆς τιμωρίας, ὁ μὲν Πατριάρχης δυσχεραίνων ἦν, ὡς ἐδόκει, καὶ τὸ πλεῖστον προσποιούμενος διαπεφωνηκέναι, ὅμως δ' εἵπετο, καὶ τοῖς δόξασι κατετίθετο. κρύφα δὲ, καὶ πονηρὸν συνέδριον τὴν ἐκείνων Σύνοδον καλεῖν οὐκ ἀπώκνει. τέλος, ἐπεὶ καὶ τοὺς μὴ ἑκουσίως ἀπαντῶντας, πέμποντες καὶ ἄκοντας ὑπὸ βασιλικοῖς ὑπηρέταις ἔφερον, ζητοῦσι καὶ τὸν Κυζίκου Θεόδωρον. ὁ δὲ τῇ τοῦ Προδρόμου μονῇ ὡς εἶχε παραδυόμενος, ἐπειρᾶτο διαφυλάττειν τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν. οὐ γὰρ τὰ τῆς καθαιρέσεως ἐκείνοις τόσον ἦν ἐπαχθῆ, ὅσον τὰ τῆς ἀτιμίας ἦν παρακολουθοῦντα ὑφίσταντο. καὶ δὴ πέμπουσι τοὺς ἀπάξοντας, ὁ δ' ἀντέτεινε καὶ ἀντέβαινε, καὶ ὡς λεπὰς πέτρας, τῆς μονῆς εἴχετο. ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐπισυνάπτουσι τοῖς προτέροις, καὶ αὖθις ἄλλους, καὶ κατηνάγκαζον τῆς μονῆς ἀποστάντα, τῷ κατὰ σφᾶς ἐπιστῆναι συνεδρίῳ. ὡς δ' οὐκ ἦν ὅλως πεισθῆναι καὶ βίαν ἐκεῖνοι προσάγειν ἐβούλοντο, αὐτὸς προκαταλαβὼν εἰσέρχεται τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ, καὶ ὡς ἱερᾷ ἀσυλίᾳ τῇ μυστικῇ τραπέζῃ χρώμενος, ἐκεῖθεν ἀντεπέμπετο τοὺς ἀπαιτοῦντας μὴ ἐξελθεῖν, μή τι μέλλων ἀφοσιοῦσθαι, κἂν ὅτι καὶ προστάττοιεν. ὡς γοῦν ἀπεσόβουν μὲν ὁ πέμπων τοὺς ὑπηρέτας, ὑπέστρεφον δὲ κενοὶ πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας, τῆς ἡμέρας ἐν τούτοις τελεσθείσης, ἐπεὶ πλασθέντος τοῦ ὡς κρίνειν καθεζομένου, ἐρωτᾶν· ὡς ἡ πρὸς τὸν Κυζίκου ἀσχολία, πλείστας ἐπὶ τοῖς λοιποῖς πράξεις ἤργησε, καὶ μηδὲν προαχθέντα, ἀνέστησαν. κανόνα θέμενοι καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῷ Πατριαρχοῦντι, ᾧ δὴ συγχωρεῖν ἐκεῖνος, τὰ ὅμοια καὶ τοὺς ἄλλους διέθετο. οὕτω μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς προτέροις καὶ τῶν λοιπῶν ἐρήμην κατακριθέντων, τοῦτο πλέον ἐχόντων τὸ μὴ μετ' ἀτιμίας καθαιρεῖσθαι. πρὸς ἓν τοῦτο συμπαθῶν φανέντων τῶν καθαιρούντων.

tinopolitano Patriarchatui subiectos Antistitea? quid igitur attinebat, quasi ei dithisos alium quærere; veluteque illum in ordinem redigere, altero suffecto? nihil quippe minua agere sunt visi, dum Cyprium quantumuis acri studio satagentem emendare nuper acta, contempserunt; ac pro eo Ecclesiæ Chalazam imposuerunt, irritatum hominem, & longâ succenso morâ odio flagrantem, ad persequendas penè obliterata querelaa temporia, & si qui supererant iam senes conscitæ olim in iuventute, quam ipse vocabat, culpæ, in eandem pariter cum iuvenibus & recentiùs lapsis, pæne communis, eiusque atrocis, sortem durissimam compingere; nudatâ modò, cum primum per tempus licuit, immanis propositi sententiâ. Sed ut querelis omissis rem exponamus ipsam, proponitur, vt dictum est, palàm Edictum Imperatoris, Chalazam titulo Spiritualis Augusti Patris honestans; ac quidquid ipse decrevisset, ratum esse iubens. Delegatur præterea qui personam Imperatoris repræsentaret Michaël Strategopulus, qui postea Protostratoris dignitate ornatus est. Locus autem conventus, cui & ipse adfuturua Patriarcha esset, Deiparæ Templum assignatur in Blachernis situm. Erat autem & hoc præter cætera statutum, ut quisquis adversaretur qualicumque istius Synodi decreto, reus Læsæ Maiestatis ageretur. Præsidebant porrò simul quidem Patriarcha, simul autem Sardensis, unà cum plurimis eorum qui occasione damnationis, & secessus Arsenij sese dudum à communione cæterorum absciderant. Assidebant ex adverso Regij Ministri missi ad exequendam inexorabiliter quamcumque Synodus decerneret Reorum ob Acta nuper, & olim, tunc vituperabilia visa, peragendorum, vindictam. Tunc qui accusabantur Antistitea singillatim causam dicturi, citati nominatim introducebantur. nihilque ibi audiebatur aliud, nisi: ducatur hic, aut ille. Mox cuique in faciem dica impingebatur violatarum Legum. Plerique Accusantium Monachi erant, summam criminis in eo ipso constituentes, quòd, ut querebantur, persecutionem ab his iniustam passi essent. Subitò Iudex, torvè Reum intuens, tollatur, aiebat; nempe impius, & malo dignus, acclamabant Assessorea. Quas ad voces Imperatorij qui aderant Satellites, condemnatum vinctis manibus, & pedibus ignominiosè trahebant foras; Monachia interim Accusatoribua partim magnâ voce diris devoventibus damnatos, partim manus sævas non abstinentibus à pulsandis miseris, & sacria eorum Penulis, quas indignè gestari ab ijs exprobrabant, contumeliosè discerpendis. Dum ea per illam Hebdomadam ita gererentur, nemine retia undique tensa crudelitatis vindictæ inhiantia effugere valente, haud obscuris indicijs deprehendebatur, ini-

quo hæc animo Patriarcham ferre. At is, utcumque tingebatur mœrore, ac indignatione intimis, cernens quæ fierent, sequebatur tamen præeuntes assentiens in speciem ipsorum Placitis; cæterùm clàm damnans, & detestans immania decreta: adeò ut privatim apud fidas aures non dubitaret, illorum Synodum vocare, Conciliabulum sceleratum. Denique cum eos, qui se ultrò non sisterent, trahere frustrà repugnantes per Ministros Imperatorios cepissent, incessit eos cupido Theodori quoque Cyziceni coràm se in Reorum subsellijs videndi. quare Satellitibus, ut eum abducerent mandarunt. Porrò ille non comparere certus, quàm potuerat tutissimè se absconderat, in Prodromi Monasterio, procellam sub tecto dum detonaret opperiens. Causa huic, & alijs declinandi vadimonij non tam erat judicij periculum, & damnationis, aut de gradu dejectionis ignominia, quàm metus contumeliarum intolerabilium, quibus se coràm illic à vilissimis homunculis dehonestandos, prius expertorum acerbitatem illam exemplo didicerant. Igitur Missi à Synodo corripuerunt repertum in latebris Theodorum. at ille obluctans resistebat; ut Lepas Petræ, sic Monasterio inhærens. Lictores trahendo impares, socijs adhibitis vim ingeminabant; quam sæpiùs auxerunt, alijs, atque alijs accitis. quorum inter summâ ope conantium, & ad invisum tribunal raptantium infestas manus, elapsus ille, Templi adyta subijt, & inviolabili, ut putabat, sacræ mensæ asylo potitus, inde per Ecclesiasticos Ministros quorum eò penetrandi ius est, denunciabat satellitibus, se neutiquam, quidquid contra molirentur, inde abscessurum. quare illi, die in his frustrà consumpto, coacti sub vesperam redire re infectâ, ut Synodo renunciarunt, quod evenerat, perculsus qui ut judex sedebat, nempe, ait, inanis circa Cyzicenum longi temporis opera, otium inutiliter consumpsit, multis cæterorum absolvendis causis suffecturum. & his dictis surrexit, præscripta Patriarchæ formulâ quam tenere deberet in alijs pari exemplo puniendis. Ita post eos, qui vexati, maleque mulctati præsentes fuerant, reliqui, ut contumaces, in absentiâ damnantur: hoc uno benignè agere in hos visis feris illis Arbitris, quòd acerbitates contumeliosissimarum inconnitiationum in præsentes exercitarum, remisere; loco movere non comparentes, citrâ ignominiosam ipsorum adstantium traductionem, contenti.

CAPUT XVIII.

De Sanguine, ut existimatum est, è Cælo lapso.

INeunte Maio Mense, quo arbor omnis, & quidquid è terrâ oritur, fruticat, guttæ sanguinis è Cœlo destillarunt. Harum quotquot in terram inciderunt, aut exsuctæ bibulâ superficie, aut naturali, nec planè absimili soli subrubentis colore confusæ, sui sensum ad oculos non pertulere, sed inobservatæ vanuerunt. Quæ verò folijs frondentium plantarum, quæ petris, quæque velis, ac textu vestium sunt exceptæ, uti discolore maculâ pingentes subiectam materiam, clarè sui naturam animadvertendam præbuere. Id ostentum utrum à Deo sit immissum ad ejus significandam de rebus, quæ tunc gerebantur sententiam, haud equidem definire certò, affirmareve ausim. quod autem Historici officium exigit, non dissimulabo: visum quibusdam hoc pertinere, tum ad ea, quæ modò retulimus, tum ad alia, quæ pari immanitate tunc à rerum potentibus impunè designabantur, Acta reprobanda. quasi scilicet ille cruor vice naturalis pluviæ demissus è nubibus, adumbraret intrusionem violentam novorum Antistitum in sedes per vim ejectorum. utcumque sit, isti certè, dum suo arbitratu, ad Ecclesiam, sicut videri volebant, componendam tam vehemente incumbebant operâ, tyrannicâ in multis grassari licentiâ non immeritò censebantur: abutentes mansuetudine Imperatoris, qui vanâ spe inductus ab illis factâ pacis, ac concordiæ plenè restituendæ, si agere ipsos quæ vellent, sineret; cuncta in eorum arbitrium proiecerat, effectum exoptatissimum,

Μηνὸς ἐνστάντος Πυανεψιῶνος, καθ' ὃν εἰς τέλος ἅπαν δένδρον, καὶ πᾶν ἐκ γῆς ἀνατέλλον πεφύλλωτο, ψιάδες αἵματος οὐρανόθεν ἐφέροντο. ὅσαι μὲν εἰς γῆν ἔπιπτον, τοῖς χώμασιν ἐκπλυνόμεναι μηδεμίαν παρέχουσαι τισὶν αἴσθησιν, ὅσαι δὲ φύλλοις, ἢ πέτραις, ἢ ἱματίοις κατερράνοντο, ἐπισημαίνουσαι τὰ δεχόμενα, ἀκριβῶς παρίστων τὴν φύσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν ἀναμφιβόλως φάσκειν διὰ ταῦτα συμβῆναι ἐκεῖνα, οὐ πίστις ἔνεστιν ἀκριβής· ἱστοροῦντι δὲ λέγειν καὶ ταῦτα κἂν ἐκείνων κἂν ἄλλων ἕνεκα γίνοιντο, οὐκ ἀπῳδὸν οἶμαι δοκεῖ. ἄλλως μέντοι γε ἐκεῖνοι τῆς Ἐκκλησίας ἀντισηκώσαντες, κατὰ τρόπον τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡς εἶχον διέθηκον, τυραννοῦντες δὲ εἰς τὰ πολλὰ τούτων, καὶ τὴν βασιλικὴν ἡμερότητα, ἑνὸς καὶ μόνου τὰ πάντα καταπροϊεμένην, τοῖς κοινῆς ὁμονοίας καὶ καταστάσεως, ὡς ὑπέσχοντο.

mum,

mum, & promissum publicæ tranquillitatis benè quovis emendum pretio ratus, & è tali conniventiâ prudenter, ut ipsi videbatur, expectans.

CAPVT XIX.

De Augustâ Theodorâ, & Patriarchâ Alexandrino.

Ἀπῄτουν μὲν οὖν καὶ τὴν Αὐγοῦσταν Θεοδώραν, λίβελλον μὲν πίστεως, ἀποβολὴν δ' ἔγγραφον τῶν χθὲς γεγονότων. ἀσφαλίσασθαι δὲ ἐκ τοῦ μή ποτε ζητοῦσαν περὶ τἀνδρὸς αὐτῆς, ἐφ' ὥσπερ ἐν ψαλμῳδίαις ταφῆναι, καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις ἆθλον, ὡς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας φασὶ βασιλικῶς σὺν τῷ υἱῷ μνημονεύοιτο. ἀπῄτουν δὲ ἐκ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου, ὁμογνωμοσύνην μὲν ἐπὶ τοῖς καθαιρεθεῖσιν, ἀποβολὴν δὲ ἐκ αὐτῶν τῶν πραχθέντων, ἐπεὶ ἐκ αἰτίας τῆς προρρηθείσης, φθάσας συγκεκοινώνηκε. ὡς αὖ καὶ αὐτὸς δηλονότι, τὰ ὅμοια κατασφαλισάμενος, ἐν τοῖς διπτύχοις τοῖς Πατριάρχαις συμμνημονεύοιτο. τῷ γὰρ Ἀντιοχείας Θεοδοσίῳ τῷ Πρίγκιπι, λεληθὼς μὲν δέος ἐμπίπτει μή καί τι δράσωσι τοῦτον τῶν ἀβουλήτων, φανερῶς δ' ὑπεφαίνετο καὶ ὑπεφρόνει τῶν πραττομένων. ἀμέλει τοι καὶ πέμψας, τοῦ Βασιλέως μὴ εἰδότος, παρῄτειτο κατὰ Συρίαν, καὶ ἄλλῳ παρεχώρει τοῦ θρόνου. ἔτι γὰρ ἐσώζετο μὲν Τρίπολις, ἐσώζετο δὲ ἡ κατὰ Συρίαν Πτολεμαΐς, πρὸς δὲ Βηρυτός, καὶ Σιδών, καὶ Τύρος, καὶ τὰ Παράλια, τῆς Ἰταλικῆς ἀρχῆς κραταιοτέρας οὔσης τῶν Αἰθιόπων. οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης δεξάμενοι τὴν παραίτησιν, κοινῇ ψήφῳ τὸν Ἁγιοσυμεωνίτην καθιστῶσιν Ἀρσένιον, ἄνδρα τὸ σύμπαν ἀξιοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον, ὃ δὴ καὶ τέως μὲν οἱ ἐνταῦθα δεξάμενοι ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐκοινώνουν ἐκείνῳ τῆς μνήμης διπτύχων. ὕστερον δὲ αἰτίαν ἔχοντα ἐκ φήμης ἠκούσης ὡς οὗτος συμβὰν τῷ Ῥηγὶ τῆς Ἀρμενίας τῆς ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκοινώνησε στάσεως, μηδὲν ἀναμείναντες συνεξετάζειν τὸ γεγονός, ἀχεραῖς ἐξαιροῦσι τοὔνομα. ἐκείνου δὲ μὲν δ' ἐς βραχὺ περιγνωμένου. ἴσως γὰρ αὖ καὶ ἀπαιτεῖται πρὸς τὴν κατηγορίαν εἰ πρέπει, οἱ Ἀρχιερεῖς ἀμφιγνωμονήσαντες, ὁ μὲν κατὰ Κιλικίαν ὁ τῆς Πομπηϊουπόλεως Διονύσιον· οἱ δὲ ἀμφὶ Συρίαν, ὁ τῆς Τύρου Κύριλλον καθιστῶσι. καὶ τοῦ Διονυσίου κραδαινομένου, φθάνει προκριθεὶς ὑπὲρ ἐκεῖνον ὁ Κύριλλος. ὁ τῆς νῦν Ἀλεξανδρείας ἐνταῦθα παρόντι, οὐκ ἐδύνατο μὴ τοῖς ἄλλοις συμμνημονεύεσθαι. τὰ γὰρ τοῖς πολ-

Sed ut ad Synodi Acta redeamus, in his & illud est. Ab Augustâ Theodorâ Fidei libellum exegerunt: prætereaque, ut scripto dato se renunciare profiteretur Conventioni Ecclesiarũ & Obedientiæ Papæ paulo antè publicè admissis: Sanctè denique polliceretur, se numquam petituram persolvi Viro suo defuncto iusta funebria, decantatione Psalmorum, & cætero Ecclesiastico ritu celebranda. Harum rerum merces ostentabatur, honos commemorationis nominis ejus in Ecclesiâ, inter Sacra coniungendi cum nomine Imperatoris ipsius filij. Ab Alexandrino item Patriarchâ postularunt Athanasio, ut assensu comprobaret suo damnationem, & deiectionem è gradu privatorum suis Sedibus Antistitum: insuper ut ipse quoque disertè declararet: pro irritis & perperam decretis se habere, quæ nuper in causâ Papæ ac Conciliationis Græcæ cum Latinâ Ecclesiarum statuta fuissent. Hoc postremum ab eo petendi causa fuit, quod is propter rationes à nobis ante memoratas, communicasset cum ijs qui illa egerant. Addebatur, hâc dumtaxat conditione, si hæc scripto, & chirographo firmaret, ei tribuendum, vt è sacris Diptychis nomen ejus inter cæteros Patriarchas memoraretur. At Antiochenus Patriarcha Theodosius Princeps, occulto tactus metu, ne quid hi gravius in sese consulerent, exteriùs tamen præseferebat, haud sibi probari, sed nec ad se quidquam arbitrari pertinere, quæ fierent. Ergo aspernabundus, & speciosè securus, conscriptam abdicationem Patriarchatûs, Imperatore inscio, Antiochiæ reliquit, ipse in Syriam migrans; ubi Latinorum in potestate multæ rum adhuc, & magnæ Civitates erant, Ptolemais, Berytus, Sidon, Tyrus, oraque illa marinma universa, in quâ Itali adversus Opes Aethiopum suum egregiè Imperium tuebantur. Clerus porro Antiochenus Abdicatione Principis acceptâ, concordibus calculis Patriarcham creavit Hagio-Symeonitem Arsenium, Virum præclarâ Sanctimoniȩ specie venerabilem, quem statim Constantinopolitani agnoscentes in communionem admiserunt, pronunciato palàm ejus è Diptychis nomine. Postmodum tamen, famâ sparsâ, communicasse ipsum cum Rege Armeniæ ab Ecclesiâ discisso, minimè sumpto ad inquisitionem veri spatio, cupidè mulctarunt honore isto, & è sacris tabulis

bulis ejus nomen expunxerunt. Contigit autem ipsum sub hoc tempus è vivis cedere. quem est credibile, si vel modicum superfuisset, ad causam dicendam Constantinopolim venturum. Cæterùm Antistites ad ei successorem eligendum congregati duas in sententias scissi sunt. Cilices quippe Pompeiopolitanum Dionysium, Syri vero, Cyrillum Tyrium in Patriarchatum vocaverunt. inter quæ deliberante ac trepidante Dionysio, præoccupavit Thronum Cyrillus, & in eo firmatus prævaluit. Igitur Alexandrinum hic Constantinopoli degentem nullo admodum doloris affecit sensu, quod inter Patriarchas non recitaretur nomen eius: societas enim in pari sorte multorum privatam ipsius molestiam levabat. neque spes illi oblata istius honoris adipiscendi, magnum habuit illicium; præsertim quod carò emenda proponeretur; exactâ in id comprobatione inconvenientium Actorum Synodi præsentis: quorum quin se fundum, & autorem ferret, ac consequenter eorum invidiam in se susciperet, qui talia gerentibus communicaret, vitare non posse, facilè videbat.

A δοῖς συμβεβηκότα τὸ καθ' αὐτὸν λυπηρὸν ἀπέκρυπτεν. οὔτε μὴν τὸ ἀξιοῦσθαι μετέχειν σφίσι τῆς μνήμης ἔθαλπε. τὰ γὰρ παρὰ τὸ πρέπον πραχθέντα, οἷς κοινωνεῖν ἦν γεγονότα, συγκάταιτον περιΐστατο.

CAPVT XX.

De Vxore Terteris.

VErum his adhuc in deliberatione versantibus, contigit instauratio fœderis inter Imperatorem, & Terterem. Is in Regnum Bulgariæ post Asanis indè secessum, ut aliàs diximus, evectus, religioni se ducere profitens, tenere in contubernio sororem eiusdem Asanis, quam, repudiatâ contrà fas priore legitimâ coniuge, duxisset; nec ferre amplius, ut aiebat, valens se ab Ecclesiâ sui Regni Sacrorum exortem eo nomine censeri, atque à communione reijci, misit ad Imperatorem, qui hæc ipsa exponerent, & paratum se se ad pacem cum eo sanciendam affirmarent eâ conditione, si veram sibi suam, quæ Nicææ detinebatur, uxorem redderet. Ad quæ Imperator annuens, eductam custodiâ mulierem ad Terterem remisit; pactus, ut is vicissim Sororem Asanis ad se remitteret, quod & factum est. Moxque, cum iam Asani spes nulla esset recuperandi Regni Bulgarici, cuius in possessione validissimè firmatus appareret Terteres, optimum factu putavit Imperator fœdus cum hoc icere, utique parùm ad manum habens Romanarum copiarum alacrium ad pugnas, & ad rem benè gerendam cum tam vicino strenuoque hoste promptarum satis. Convenit ergo cum Bulgaro: Asani, iuxta pacta priùs à Patre cum eo inita, dignitatem Despotæ Romaidis, in qualemcumque Regni amissi compensationem, tribuens.

A Ἀλλὰ τούτων ἀπαρτιζομένων καὶ ἔτι, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Τερτερῆ γὰρ διὰ Βασιλέα Βουλγάρων ὁ λόγος ἐδείκνυ, τοῦ Ἀσὰν ἐκεῖθεν ἀναχωρήσαντος, πέμψαντος καὶ ἀξιοῦντος περὶ τῆς γυναικὸς, τὴν γὰρ τοῦ Ἀσὰν αὐταδέλφην ὡς παρανόμως συζευχθεῖσαν ἀπέστεργε, καὶ ἄλλως ὅτι καὶ τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας μὴ παραδεχομένης αὐτὸν ἐν ἁγιασμοῖς ὡς ἔλεγε, περὶ τὴν σύζυγον ἀπομίζοντα. B τοῦτο τοῦ Τερτερῆ διαμηνυομένου, καὶ τὰς ἐς αὖθις ἀγαπῶντος σπονδὰς, ἀποστείλας ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα Νικαίηθεν, ἐκεῖ γὰρ ἐσυνετηρεῖτο, ἀπολύει πρὸς τὸν Τερτερὴν, πέμψοντα κἀκεῖνον αὐτίκα τὴν τοῦ Ἀσὰν ἀδελφὴν, ὃ δὴ καὶ γέγονε. καὶ τὸ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ ἀδύνατον C ἦν τὸν Ἀσὰν βασιλεύειν Βουλγάρων, κραταιωθέντος ἤδη τοῦ Τερτερῆ, ἐκείνῳ μὲν σπένδεται. τὰς γὰρ δυνάμεις τῆς Ῥωμαΐδος, πολεμησείσας ἐκλελοίπει. τὸν δ' Ἀσὰν κατὰ τὰς προτέρας συνθεσίας τοῦ πατρὸς, Δεσπότην Ῥωμαΐδος ἀποκαθίστησι.

CA-

CAPVT XXI.

De Profectione Imperatoris in Orientem.

A Αὐτὸς δὲ ἔμμονον μέριμναν ἔχων τῆς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὁμονοίας καὶ καταστάσεως, δι' ἣν καὶ ταῦτα πάντ' ἐπραγματεύετο. ἡ γὰρ τῶν Ἀρσενιατῶν ἐπισύστασις πολλή τις ἦν, καὶ καθ' ἑκάστην πληθυνομένη, ἠρεμεῖν οὐκ εἴα. ἀπαίρει τῆς Κωνσταντίνου, ἐπ' Ἀνατολῆς ἐλαύνων. ἐπισκήψας καὶ Πατριάρχῃ σὺν τοῖς λοιποῖς, ὅσοι τὰ περὶ τὸν Πατριάρχην ἔζων, καὶ ὅσοι τῆς ἐναντίας μοίρας ἐκεῖσε περὶ τὰς Ὑποπλακίας Θήβας, ἀπαντᾶν τὴν ταχίστην ὑπὸ βασιλικαῖς τριήρεσί τε καὶ ἐφοδίοις, ὡς ἐκεῖ κινηθησομένων τῶν ὅλων. οὐκ ὀλίγον γὰρ τὸ περὶ τῶν χθὲς πραχθέντων ἀνέζει σκάνδαλον. καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ τῶν παρ' Ἰωσήφ, ἃ καὶ παρὰ τῶν ἀμφ' ἐκεῖνον πραχθέντων παραβεβασμένων, αὐτοὶ ζηλοῦντες ἐντεῦθεν, καὶ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν παραδοχὴν ὑποπτεύοντες, τοῖς παθοῦσιν ἐπωρχίζοντο, καὶ ἄδικα πάσχειν διωμολόγουν. διὰ ταῦτα καὶ συνόδους ἐκεῖ ὁ κρατῶν συνῆγεν, ὡς ἂν ἐντελοῦς γενομένης τῆς συνελεύσεως, τὸ ποιητέον ἀπὸ κοινῆς τῆς σκέψεως γένηται. καὶ δὴ συνελθόντων, ἐν τῷ εἰκότων προσμονοῦντος σφίσι τοῦ βασιλέως, ὡς διαχειμερίσαι περὶ τὸ Ἀδραμύττιον, ἀργήσας πάμπαν τῆς ἔξωθεν δουλείας ὁ κρατῶν, σχεδὸν τὰ περὶ τοῦ πῶς ἂν τὸ Ἀρσενιάτῃ τοῖς προαχθεῖσι συγκαταπεισθῆσαν εἰρηνεύσαντες, διεσκέπτετο. συνήγοντο δὲ ἐκεῖσε, ἔνθεν μὲν ὁ περὶ τὸν Πατριάρχην, οἷς συνῆν τὰ πλεῖστα καὶ ἡ Εὐλογία, καί γε αἱ θυγατέρες αὐτῆς, ἥτε Θεοδώρα, καὶ ἡ ἐκ Δουκῶν Ἄννα, ἡ καὶ Βασίλισσα, δῆτα τότε καλοῦσα κατὰ φήμην τῶν γερόντων ἀναχθεῖσα πρὸς βασιλέα, καὶ ὁ ῥηθεὶς μέγας Λογοθέτης ὁ Μουζάλων τὰ πολλὰ παρὰ βασιλεῖ δυνάμενος· καί γε τιμηθεὶς καὶ τῇ τῶν μεγιστάνων χρυσοκοκκίνῳ καλύπτρᾳ, καὶ παρὰ τὴν τοῦ προσόντος αὐτῷ ὀφφικίου τάξιν. ἐκεῖθεν δὲ ὁ ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον μοναχοί, οἷς συνηριθμεῖτο καὶ οἱ χθιζὰ παθόντες, καὶ τυφλωθέντες, Λάζαρός τε ὁ Γοριανίτης, καὶ ὁ Περιστέρης Μακάριος· ὁ γὰρ Ἀσπενδηνὸς Ἀθανάσιος ἐκ τῶν παλαιῶν ζηλωτῶν ἦν τῶν μεγάλων. οὐκ ὀλίγοι δ' ἦσαν σὺν τούτοις, τοῦ Βασιλέως ἐνδόντος ἀνέδην φαίνεσθαι πάντας. καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν καί γε τοῦ Παλατίου, οἷς δὴ καὶ συγκα-

A Hac curâ soluto Imperatori, acrior alia, & perseverantior altiùs insidebat animo, concordiæ tandem in Ecclesiâ bonâ fide statuendæ: quam unicè ad rem, etsi cuncta, quæ nunc maximè fierent referebantur; tamen nihil admodum hactenus esse profectum apparebat. Ergo solicitum tali causâ Principem cessare in inquisitione ulteriori mediorum ad finem tam necessarium, cum minimè sineret, flagrans plusquam umquam, & pollens numero, inque dies augescente multitudine succrescens Arseniana Factio, movens Andronicus Constan- B tipoli, versus Orientem tendit, præscripto Patriarchæ cum suis, alijsque Antistitibus, cunctisque pariter qui partes his adversas tuerentur, ut sibi quantocius circa Hypoplacias Thebas frequentes occurrerent, imperatorijs eò deferẽdi triremibus, quas copiosissimis, & quantævis implicitorum isti causæ hominum multitudini, vel si nemine dempto vniversi accurrerent, suffecturis, ad hoc ipsum instrui commeatibus iusserat. ut tam multos, tamque varios convenire unum in locum Imperator vellet, inde erat quod studenti perfectam Ecclesiæ restituere concor- C diam, necessariò faciendum videbatur, ut multiplicium autores Sectarijve Factionum unà consulerent, suisque singuli allegatis iuribus, ac votis, communi consensu cuncta componerent. Nam non exigua in plerorumque animis adversus nuper initam cum Latinâ Ecclesiâ, Romanoque Pontifice conventionem fervebat offensio, tertiæ prætextus plausibilis coitionis; eò iam damnosioris, quod duabus dudum anteà conflatis, commissisque, ac per acria nunc maximè discidia grassantibus, in mali cumulum supervenerat. Nondum quippe resederat oblocutorum Iosephi contra ejus, quam vocabant, intrusio- D nem in Patriarchatum, & Acta, ut ipsi iactabant, multis nominibus illegitima, murmurationes, favore comprobatæ plurimorum. Vigebat item his fronte adversâ comparata & flagrantibus infesta iurgijs Arseniana Coniuratio. Nec Iosephitarum tamen in Arsenianos infensè certantium non quædam in ijs concordia erant studia sensaque. ut enim utrique se se invicem æmulatione inquietissimâ suspectabant: & urebat præsertim Iosephitas, minimè iam dissimulata, necnon magnam rebus ipsorum securim infligens, Imperatoris erga venerantes Arsenij memoriam indulgentia, quæ ne usque in plenâ ipsorum admissionem comprobationemque profice-

 ret, ve-

ret, verebantur: ita utrisque ex æquo parum placebant quæ sæva, immaniaque a modò in Ecclesiâ Dominantibus decerni, gerique cernebant: palamque ambæ partes miseratæ sedibus deiectos Antistites, iniuste ipsos sibi videri passos talia, conspiratione non dubiâ profitebātur. His tot tā varijs ac perplexe cōplicatis vnâ mederi studeos Imperator operā discidiorum Ecclesiā miserè discerpētium causis, vniversos seducto in loco vnum cogere in cœtum utile putavit: fore autumans, ut sic collato consilio, viam communiter aliquam inirent consensionis adeò publicè necessariæ firmandæ. Cum igitur omnes Atramytij convenissent, ubi cunctis ad victum in totam hyemem necessaria largè Imperator providerat; ipse interim sepositis Civilium negotiorum curis; atque à quotidianis quoque cæteris Principatûs functionibus feriari, quoad hæc expedisset, volens, unicè in propositum incubuit Ecclesiæ pacandæ. Cuius negotij principium ab Arseniatarum reconciliatione ducendum ratus, totum fermè studium ad hanc procurandam vertit. Congregantur ergo hinc quidem Patriarcha, & huic adhærentes, quibuscum frequens versabatur Eulogia, nec non huius Filiæ, Theodora videlicet, & quæ occiduis è Tractibus ad harum famam rerum recens in Comitatum accurrerat Anna, cui & nomen Reginæ tribuebatur; præterea quem memoravimus Magnus Logotheta Muzalo, plurimum apud Imperatorem valens, à quo in gratiæ singularis indicium honoratus fuerat facultate gestandi tegmen capitis auro, & cocco textum; proprium insigne Megistanum, & decus excedens meritum, ac gradum istius quod gerebat officij. Alterâ ex parte comparebant Hyacinthus cum manu Monachorum coniurantium secum. His connumerabantur gravia nuper passi, excæcatique Lazarus Gorianites, & Macarius cognomine Columba. Nam Lependrenus Athanasius ex antiquis Zelotis erat, atque adeò inter eos magnus. Non pauci autem ad horum se partes aggregabant, Iodulgentiâ Imperatoris; cuique ad audendum profiteri liberè sensus arcanos, faciente animum. unde plenâ fiduciâ conceptâ, ipsi iam sortis infimæ plebeij; ipsi Palatini, quibus utpote peculiariter autoratis obsequio Principum, minùs quam cætera licere videbatur Acta ipsorum improbare, minimè tunc profiteri dubitabant sua in partes, ac memoriam Arsenij à Michaele Augusto relegati, studia incensa. Hos simul omnes idem, qui convocaverat Imperator, statis quavis hebdomade diebus per totam alloqui Quadragesimam perseveravit, apparens in Conventu, adsistentibus hinc inde sibi Patriarchâ cum suis, & summo conatu in id incumbens, ut quàm efficacissimis orationibus persuaderet eis concordiam, & communionem invicem. Sed cum modò moneret, modo argueret, interdum rogaret, aliquando minaretur; nihil non denique moveret; neque ad extremam dicendi, agendive, quæ ad id facerent contentionem sibi quidquam reliqui faceret, frustra tamen semper fuit; haud ullâ ratione arteve mitigare valens efferatas inveteratis odijs mentes, obnixè in proposito utrimque perstantium; nec nisi signis diuinitùs editis cessuras se se profitentium, aut persuaderi contraria creditis hactenus, passuras. sic enim apud se se disserebant: verti suam ipsorum in hoc existimationem, & famam Sectæ: nec, si verbia tantùm, & rationibus humanis de tam constanter hucusque affirmatâ sententiâ dimoverentur, vitare ipsos posse, quin iure viderentur, arbitrariâ solùm præfractâ animi contumaciâ, sine argumento, fundamentove autoritatis idoneæ, antiquis adeò inflexibiliter placitis hæsisse.

A λέγων ὁ Βασιλεὺς ἐν ἡμέραις τεταγμέναις τῆς ἑβδομάδος ἑκάστης ὡμίλει, ἔχων παρ' ἑκάτερα καὶ σὺν τῷ Πατριάρχῃ, καί γ' ἑταίρα δι' ὅλης τῆς τεσσαρακονθημέρου συμβιβάζειν καὶ συνιστᾶν ἀμφοτέρους, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῆς κοινωνίας συμπλήρωσιν, ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν, ὅτι μὴ παρακαλῶν, ὅτε δ' ἐλέγχων, καὶ πᾶσι B τρόποις ἐπιτρέχων καὶ δημαγωγῶν γνώμας ἀπαυθαδιασθείσας δὴ τῷ χρόνῳ, ἐξ ὑπό ποθεν σημείοις ἐθελούσας, εἰ μόνοις, καθυποκλίνεσθαι. γὰρ οὕτω τοιούτους λόγους καὶ παραλόγως ἐκκρούειν, ὑφιστάμενοι τοὺς ἀκριβείας, δικαιοῦντες εἶναι γνώμης ἀνταρσιαζούσης, καὶ τὰ τῆς περὶ ἐνστάσεως ὑπελάμβανον.

CAPVT XXII.

De Conventionibus Adramytij per ignem initis.

ITaque rati sic excusari dumtaxat posse A præteritam pertinaciam; si non nisi signo manifesto divini contrarij iudicij, palàm ostenso, veterem persuasionem remisisse dicerentur; ultrò provocabant ad prodigia,

Ὅθεν καὶ σφεῖς τὰ πάλαι τοῦ Θεοῦ σημεῖα, οἷς δὴ ἐνεθαυμάζοντο τοῖς ἁγίοις ἀπέβλεπον, καὶ ὥσπερ εἶναι τὸν αὐτὸν νῦν τε καὶ πάλαι, οὕτως ἀεὶ καὶ τὰ σημεῖα μὴ διαχειρομένων

μένον μόνον, ὅσον τὸ γίνεσθαι, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐξ ἴσου ἑαυτῶν ἐπιτρέπειν, ὡς ἐκείνοις ἐψηφισμένον πάντως καὶ ἀμφοτέροιν, οἷς δὴ καὶ Θεὸς ἐμφανὴς ἀποστελλόμενος. καὶ δὴ αὐτοὶ μὲν καὶ Βασιλεὺς (οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν Πατριάρχην, ὡς ἐνδοιάζοντος, ἀπηγόρευον, ὥστε μὴ φανερῶς συμπαραγίνεσθαι) τὰς συνθήκας ἐπλήρουν. οἱ δὲ γε συνθεῖναι· αὐτῶν ἀνὰ μέρος συνθεῖναί τε καὶ γράψαι ὅσα σφίσι προσηκόντα τῷ εἰρημένῳ δόξειεν. ἐκείνους δ' αὖθις ἕτερον τόμον συνθεῖναι, καὶ δηλοῦν ἐφ' ὅσον εἶχον ἐγκαλούμενοι πρὸς ἐκείνων ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἅμα πῦρ ἐναύσαντας, οἷόν τ' ἂν συντῆξαι καὶ τὸν ἀδάμαντα, ἐμβαλεῖν, κἂν μὲν ὁ εἷς φυλαχθείη, ὁ δὲ μή, καὶ ἀμφοτέρους τῷ ἀβλαβεῖ διατηρηθέντι, τιμήν, ὡς ἐπὶ τούτῳ νικηθέντος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόφασιν. εἰ δ' ἀμφοτέρους διαλυμανεῖται τὸ πῦρ, καὶ αὖθις συνιέναι καὶ εἰρήνην, ὡς ἐν πυρὶ γεγονυιῶν τῶν συνθηκῶν ἁπασῶν. ἦν ταῦτα. καὶ Βασιλεὺς μὲν ὁλκὴν παραχὼν ἀργύρου ἐξ ἀφειδοῦντος χειρός. καὶ τί γάρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν βασιλείαν προΐετο ἄν, ὡς ἐδόκει, τῆς εἰρήνης ἐκείνων, τὸν πυροδόχον λέβητα, ἐκέλευσεν ἀργυροποιεῖσθαι. αὐτὸς δὲ ἐπεὶ καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἁγία Ἑβδομὰς ἐφεστήκει, ἡμέραν ἔχουσαν τὸ πλέον τοῦ μεγαλείου, καὶ πρὸς τῇ ἀναστασίμῳ οὖσαν, εἰς τὴν δοκιμὴν ἐκείνην ἐπιτάττει. ἦν δ' ἡ ἡμέρα τοῦ μεγάλου πάντως Σαββάτου. ὅτ' ἦν συναχθέντες ἅμα, περίτρον πολλοὶ τὸ θεῖον περὶ τὴν προκειμένην λιτανεύσαντες, ὑπὸ τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς, παρόντος ἐκεῖ καὶ τοῦ Βασιλέως, ἔλαβον χερσὶν σὺν τόμους ἐπίσθεν. οἱ δὴ καὶ πάντες ὑπονοίας αἰτίαν ὑποτιθέμενοι, ἐμβάλλουσι τῷ πυρὶ σὺν χάρτας. συγκλυτουμένων ἐκείνων, καὶ τὰ θεοφιλῆ πεποιημένων, ἐφ' ᾧ προσέχειν τὸν Θεόν, καὶ ἐμφανίσαι τὴν οἰκείαν βούλησιν, τὴν μακρὰν στάσιν λαμπαρίαν δυσωπηθέντα. ὡς γοῦν ἐνεβλήθησαν, καλάμη ἦσαν πρὸς κάμινον καὶ ἀμφότεροι, καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἔγνω τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, καὶ συνεπιδυομένην ἀφαρότως ἐπελαμβάνετο, ὥστε καὶ μιᾶς, ἢ καὶ δευτέρας ὥρας, σποδὸν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρους. τό τε γοῦν τέλος ἀποκαραδοκήσαντες, ἔργον τῶν τόμων, ὥσπερ ἐκεῖνοι πυρί, οὕτως αὐτοὶ Βασιλεῖ ἐνεδίδουν, καὶ δὴ δεῖν ἦσαν ὑποκλινοῦντες τῷ Πατριάρχῃ. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς διαχυθεὶς ἐπ' ἐκείνοις, ὡς πλείστην τῶν θαυμασίων (θαυμαστὸν γὰρ ἐδόκει γνώμας ἰσχυρὰς ἐν ἀκαρεῖ μαλαχθῆναι) ὡς ἤδη τὸ ὅλον κατωρθωκὼς ἐξ αὐτῆς λαφυραγωγήσαντες προσάγειν τῷ Πατριάρχῃ ὡς εἶχον ὥρ-

A qualium ad coarguendas, aliter ac res erat opinantium, humanæ ratiocinationibus mentis indeprehensibiles allucinationes, usum extitisse olim in veteribus rerum Ecclesiasticarum monumentis celebrem, se se observasse meminerant. In quo adeò sibi favebant, largâ propriorum æstimatione meritorum, ut suam inter, & Sãctorum quorumque hominum sortem nihil discernendum autumarent; & cum idem utique qui olim, nunc quoque polleret Deus, dubitandum non putarent quin ipsis intrepidâ fiduciâ poscentibus, paria suæ supremæ indulgeret experi-

B menta potestatis ijs, quæ in sibi catorum quondam, & spectatæ sanctimoniæ hominum gloriam mirabiliter patrare, sibi duxisset gloriosum. Hoc igitur & audacter, & magnificè iactabant, permittere se rem Deo: declaraturum haud dubiè ipsum mirâ cuiuspiam editione portenti, favorem in causam ipsorum suum, eâ evidentiâ, cui neutrius Partis quantavis obniti pertinacia sustineret. Non displicuit Imperatori propositio. Ergo is (utcumque Patriarcha suspectam haberet ancipitem novitatem; & ei palàm cooperari, facinus se dignum haud duceret) in istam cum

C Arsenianis conditionem cupidè convenit: ubi quidem primùm scripto prolixè commentario mandarent suas de Adversantibus querelas, ac quibus eos purgari piaculis iuberent, post quæ suscepta, bonâ fide ipsos in communionem non gravaturi essent admittere: Iosephitæ contra volumini pariter otiosè concinnato committerent defensiones suas, quibus Arsenianorum obiecta refellerent. Tum pyra succenderetur tanti ardoris, qui consumendo vel adamanti par penè futurus videri posset: & in eam scriptura utraque conijceretur. Si unâ ex his vi flammæ con-

D sumptâ, illæsa altera perstaret: superstiti, ut divino testimonio probatæ, universi acquiescerent, & Sectæ à quâ esset scripta, veritas & innocentia cum veneratione debitâ, & promptâ executione præscriptorum agnosceretur. Sin utrumque volumen æquè ignis exureret, tunc quoque velut abolitis Divino iussu dissensionum causis, concordia syncera iniretur, & flammâ usæ arbitrâ, pacatis iam animis, in Societatem ambæ Partes coirent intimam, atque in tempus omne durabilem. Sub hæc pactis ita firmata sanctissimis, Imperator cæ-

E lesti experimento pretiosum apparandum instrumentum ratus, magnum argenti pondus conflatori dedit, ex quo lebes formaretur ignis sacri receptaculum. quidni vero? qui totum ipsum, penè dixerim, Imperium in spem conciliationis longè sibi optatissimæ libenter profligaturus videretur? destinavit præterea tanti momenti ceremoniæ diem omnium sacerrimam, hoc est, quoniam maior iam Hebdomas institerat, Sabbatum ipsum Sanctum, Paschæ festorum Principis Vigiliam.

giliam. Tali ergo luce congregatis cunctis, A propitiato longis communiter orationibus Deo, ut cepta fortunare dignaretur: tandem universis inspectantibus, ipso præsente Augusto, Piorum hominum, & neutri parti suspectorum manibus volumina utrimque consigoantur. Ea illi, quod benè verteret, in ignem iaciunt. intendentibus preces cum maximè, per summam fiduciam, Arsenianis; & quasi Deum admonentibus: adesse tempus declarandi sui numinis in gratiam ipsorum zeli pro ejus gloriâ tandiù frustrà tabescentis: ac longissimas miserias patientissimè pro veritate toleratas, clarissimâ sui favoris, B qui calumnias humanorum errorum cunctas dilueret, significatione consolandi. Hæc illis orantibus, stipula in fornace ambo pariter libri fuere. nihil utriusvis respectu acris suæ virtutis remisit flamma. & quamqoam pro modulo Lebetis, haud multum prunarum erat, atque utrumque codicem, pro suo quæque pars studio, sedulò complicatum, & compactum, validis insuper involucris sepserat, protexerat; tamen unâ, alterâve horâ nihil ex utroque nisi cinis superfuit. Hic iam confusi frustratâ expectatione, Arseniani præsertim, imitati suas chartas, ut illæ igni, sic C ipsi Augusto cesserunt: Et fidem pactorum reposcenti, ostenderunt: haud se recusaturos subijci deinceps, atque obtemperare Patriarchæ. Quo successu incredibiliter exultaos, gratulansque Imperator (miram quippè rem divinitùs interpretabatur factam: quòd tam invicta, tam annoso velut callo indurata pertinacia, momento emollita, resolutaque cerneretur) veluti iam voti vix sperati plenè compos, festinavit victoriæ suæ quasi manubias ac spolia Patriarchæ sistere. eademque horâ; etsi tum forte contigit asperam desævire tempestatem, pinguidis floccis coelo passim hyemante depluentibus, per nives & gelu pedes viam mediam emensus, D eâdem Sabbati Sancti vesperâ, Patriarcham adit, eique Arsenianos offert; qui supplices admoti, Eulogias ab eo, & sacri panis fragmentum accipiunt: planè, ut tum apparebant, significantes renunciare se pristinis persuasionibus, & vero tandem agnito dedoctos, cuncta illa superiora, quæ pro necessarijs abscindendi sese ab Ecclesiâ causis habuerant, remittere ac velle oblivisci bonâ fide. Cæterùm vix posteræ inde diei sol exortus illuxerat, cum borum studium illud in pacem pri- E dianum cepit languescere. Ne sibi esset illusum transacta retractaores verebantur; ac taotam sui, nictu properatam oculi, mutationem admirati: nullis sibi argumentis, nisi casûs eventu fortuiti, tam alte insculptas animis evelli potuisse persuasiones querebantur; serò iam agnoscentes scilicet: doctrinæ solidæ, non sortis instabilis, talem par fuisse effectum existere. Ægrè ad ejus diei vespe-

A μα, καὶ χρυμώδη καταινίφοντος, ἠφέρητίς τε, καὶ λαβὼν ἐκείνους ἅμα πεζῇ βαδίζων, ὀψὲ Σαββάτου τῷ Πατριάρχῃ παρίστησιν. οἱ δὴ καὶ αὐτόθεν προσπεσόντες, εὐλογίας τε μεταλαγχάνουσι, καὶ ἱεροῦ μεταλαμβάνουσι κλάσματος, δῆλοι τὸ εἶναι ἐξ ὧν ἔλεγόν τι καὶ ἔπραττον, πάντ' ἐῶντες, ἐφ' οἷς τὸ πρότερον ὡς ἰσχυροῖς ἐξ ἀνάγκης μεγίστης ἐσχίζοντο. ἐπέφωσκε δὲ ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ θερμὸν ἐκεῖνο καὶ ὕστερον πρὸς εἰρήνην ψυχροῦσθαι καὶ καταχαλᾶν ἤρχετο, καὶ ὡς καταπεφιλῆσθαι σφίσιν ἑαυτοῖς προσεῖχον. B ἐν ἀφανεῖ δὲ τέως τὰ τῆς μεταβολῆς ἔχοντες, κτῆμα γὰρ εἶναι ἐπεθοῦς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' οὐ τύχης ἔκρινον. μόλις καὶ ἐς ἐκείνης ἡμέρας ἑσπέραν, ὡς ἀφυλάκτως ἐμπεσόντες, ἐν δεινῷ τεθορυβημένοι ἦσαν, προφάσεις δὲ πλὴν ὀλίγων, πάντες παρεσκευάζοντο. ὁ γοῦν Κρατῶν ἐπεὶ ἔγνω τὸ πᾶν εἰργασμένους μάτην, συνάγει τὰ σὺν προσεύχοντας καὶ δημηγορεῖ. καὶ τὸν μὲν Πατριάρχην, ἕως ἂν περιβαλούσας ἐστολισμένον στολὰς ἱεράς, προσέπιπτεν ἠρεμαίως. αὐτοῖς δὲ C στρέφειν αὖ δῆλα, καὶ τεχνιτεύειν, ὡς ἦν πρὸς τοὺς ἐκείνων διπλόας ὅπως ἂν ἔχοιεν γνώμης τὸν πατριαρχοῦντα διεπυνθάνοντο. τοῖς δὲ μὴ ὁμολογεῖν μὲν ἐκεῖνον Πατριάρχην, ὁ παρ' ἐκείνου ἁγιασμὸς καὶ ἡ Εὐλογία προσίσατο. ὁμολογεῖν δέ, τέως δ' ἔχειν ἀπλᾶ καὶ λέξιν σκανδάλου παρεκτικά οἷς δὴ καὶ πολλοὶ προσπταίοντες, τὴν ὁμόνοιαν ἀπαναίνοιντο, ἀσχήμονος δοκοῦν, ὅμως ἀμφοτέρωθεν προσίσαντο καὶ ἐξ ἐφόδου. ὡμολόγουν δὲ τέως τὸν Γρηγόριον Πατριάρχην. τοῦτο γὰρ ἦν ἐκείνῳ, καὶ τὸ ἐν Γεωρ- D γίου μοναχικὸν ὄνομα. καὶ εὐθὺς ἀπροόπτως περιστάσεις ἐκεῖνος παρὰ τοῦ Βασιλέως οἰκονομήσαντος, καὶ αὖθις ἀκούσας ὡς Πατριάρχης λέγοιτο, ἐπεκαλεῖ μὲν αὐτίκα σφίσι τὴν ἀποστασίαν, καὶ τὴν τῶν συνθηκῶν παράβασιν, ὡς οὐκ ἀνθρώποις διαψευσαμένων, ἀλλὰ Θεῷ. ἐπιφέρει δὲ αὖθις τὸν ἀφορισμόν, ἄνδρας εὐλαβεῖς διὰ τοῦτο οἴεσθαι προσεπιξέσθαι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, καὶ τὸν Λεπενδρηνόν. οἳ δὴ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπεσύροντο. τὸ δ' ἄρ' ἦν μᾶλλον ἐκεί- E νοις πρὸς ἀποστασίαν παρόρμησις, καὶ ἀφίσταντο, μικρὰ τῶν ἀφορισμῶν ἐκείνου φροντίσαντες. ἐπέμενον δὲ καί τινες, οἷς δὴ ὡς πᾶσιν ἠσμένιζον. ἀπῄτουν δὲ κἀκεῖνοι τὰ ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δίκαια, ἃ δὴ πολλοῖς ἐμπλησθέντων τῶν πρότερον ἐλήφθησαν. τὰ δ' εἶναι χειροτονίαν μὲν πᾶσαν τοῦ Ἰωσὴφ ἀργεῖν, κἂν αὐτὸς ἦν ὁ χειροτονητής, κἂν ἐκ προέδρους ἐχειροτόνουν ἕτεροι. πλὴν ἐπὶ τοῖς ἐντὸς τῆς μεγαλο-

πόλεως

πόλεως, τοῖς δ' ἐκτὸς ἐπιτιμηθεῖσι κατὰ χειρὸς ἀντέχεσθαί τι καὶ ἐνεργεῖν. διώκταις δὲ (διωγμὸν ἐκάλουν, κἂν τις ἐν τοῖς διαφόροις ἐγκύψῃ τι φαγεῖν, ἢ μὴν μετρίαν προσδόντας, ἐν συνεργοῦσι) πρόστιμον εἶναι τὴν εἰς ἀεὶ ἀπραξίαν, κἂν ἐντὸς εὑρίσκοιντο κἂν ἐκτός· τοῖς δ' ἄλλοις τῶν κληρικῶν ἐπιτιμηθεῖσι, τὴν λύσιν δίδοσθαι· πλὴν μὴ ἐς μείζω προκόπτειν βαθμόν, κἂν ἐς ὁπόσον προΐοιεν ἀρετῆς. ταῦτα τάξαντές τε καὶ γράψαντες, ἐπανήεσαν.

A ram novorum istiusmodi sensuum qualiscumque dissimulatio pervenit. urebat quippe penitùs & inquietissimè, ut indicia erumpentia vix tenerent, agitabat superbos animos memoria impudentiæ, quâ se incautè obiecissent periculo ruinæ, in quam & præcipitaverant. Larvam tamen eâ utique luce B non deposuere. Postridie, præter paucos, universi palàm motu ingenti reclamarunt. Imperator ubi frustrà se laborasse intellexit, convocat Capita ipsa Sectæ, & orationem ad eum cœtum habet. Sed antequam dicere aggrederetur Patriarcham Pontificali ornatum cultu præstò esse iubet, expectantem in vicino conclavi. Arsenianos ipse interim implicare callidè conatur; anceps quæsitum, ad eorum utrimque pervias ambiguitates opponens. Percontatur videlicet ex ijs: quid de Patriarchâ, qui nunc talis vocetur, sentiant? Ecquid eum tali revera dignitate, cuius nomine dignetur, agnoscant præditũ? Hærebant in expediendo responso. Hinc enim durum videbatur, & parùm consequens, profiteri se illum pro Patriarchâ non habere, à quo ipsi volentes Eulogiam, à quo Eucharistiæ participationem admisissent. Tribuere illi confessione quoque suâ honorem cuius à cunctis ferret titulum; excipere tamen, aliqua in eo se culpare, quæ quia multos offenderent, eius interim communione abstinendum putarent; minus quidẽ apparere improbabile: cæterùm ab hoc quoque proferendo, alternantibus metu ac pudore tardabantur; & deliberationi concludendæ spatium cunctando, ac tergiversando captabant. Ad extremum, ne nihil dicerent, illud unum responderunt: haud negare se se Patriarcham esse Gregorium. nam hoc Cyprio, ex Georgio mutatum, cum professionem in præparatione Patriarchatûs assumeret Monasticam, nomen insederat. Tum enimvero patefactis repente iussu Imperatoris valvis, coram adfuit propè dispositus in latebris Cyprius: & audisse se, præfatus, agnosci ab Arsenianis Patriarcham, iure illius potestatis uti velle addidit, in hominum sibi subiectorum rebelli defectione castigandâ. Sic ingressus, perfidiosam infractionem cõventorum vehementer obiurgavit, haud hominibus ipsos, sed Deo mentitos, increpans: intorsit sub hæc excommunicationis in contumaces fulmen; eo terrore, non perfrictæ planè frontis, nec nullius religionis homines, Hyacinthum præsertim, & Lependrenum, reducendos ad frugem, & in fide pactorum confirmandos opinatus. In quo eum spes fefellit sua. nam unde illos revocandos ad subiectionis officium credidit, inde sunt ad defectionẽ urgentiùs impulsi. palàm ergo rebellarunt, spretis minis anathematis inflicti. Perstiterunt nihilominus ab ijs se abscindentes, quidam, plerisque se iam statutis acquiescere professi, exigẽtes & hi tamen; ut quæ ex antea promissis nondum impleta causabantur, dura sane quædam & Ecclesię gravia, executioni mandarentur. ut nimirum suspenderentur ab Ordinum exercitio, quicumque Ioanne Vecco Patriarchatum gerente ordinati fuerant; sive illis ipse per sese manus imposuisset, sive alij nutu, & auspicijs ipsius; dumtaxat intra urbem Constantinopolim. nam ijs qui alibi sic fuissent inaugurati, correptis obiurgatisque, post tẽpus aliquod restitutionem in usum Ordinum, legitimamque Sacerdotij functionem annuebant. Persecutoribus verò (Persecutionem vocabant si quis vel monendi gratia compellasset asperiùs, aut Proditoribus delatoribusque ipsorum cooperatus esset) pœnam sanciri utique volebãt suspensionem irrevocabilem in tempus omne; sive ij intra Vrbem, sive extrà reperirentur aut degerent. Cæteris è Clero castigatis, remissionem deiectionis è gradu post aliquam pœnitentiã relaxabant. sic tamen, ut provectionem in superiorem Ordinem non concederent, quantumvis deinceps in virtute profecissent. His statutis, & in scripta relatis, ad sua se quisque receperunt.

CAPVT XXIII.

Vt Sardensis Andronicus delatus Lesæ Maiestatis, reiectus ab Imperatore, ac dehonestatus fuerit.

CÆterùm ut olim apud Lampsacum, A Lucem fulguris detegentem insidias Barbarorum statim secuta dicitur vis ultrix fulminis, ac flamma, quâ sunt ijdem hostes absumpti: sic & nunc divina Iustitia, non longum, ut aliàs plerumque consuevit, spatium interposuit inter culpam & pœnam Autoris horum malorum & artificis præcipui, quondam Antistitis Sardensis; cuius ductu impulsuque hactenus narrata, licet non interesset coràm ipse præsens, geri atque administrari palam erat. Hũc ergo, quẽ impunè hactenus peccãtem, quasi præteriisse dissimulans cœlestis censura videbatur, converso strenuè vestigio, rediens, severo B supercilio revisit, altéque sublatæ manus ictu immedicabili afflixit immiserabilem. Nam cum à Galactione quodam ejus Discipulo Monacho delatus ad Imperatorem esset, tãquam pessima in eum machinãs, & loquẽs; is indicio tali ad suas cæteras gravissimas suspiciones adiuncto, planè persuasus, pravum esse istum, ac sibi capitaliter infestum, hominem; pœnis eum Perduellium, & læsæ Maiestatis Reorum, addixit. Ergo in os proscissus convicijs, & per omnes contumelias quibus incomitiare compertos scelerum, ac deprehensos in flagranti vindicta insultans solet, ignominiosissimè traductus à passim ex- C probrantibus, quòd susceptâ professione Monasticâ, non esset veritus dehonestare sacrũ habitum ambitione insolenti, quâ in gradum Antistitum insilire rursus, seque intrudere affectasset; tum progredientibus verbis ad verbera, pugnis, plagisque multorum manus certatim inferentium cõtusus; ad extremum raptatione dirâ tractus extra cõsessum, longè indè proiectus est: quando Larissensis Nicander, qui, quòd fuisset ordinatus â Ioanne Vecco, Chalazæ operâ motus loco fuerat, fortè hic præsens, & suæ autorem ignominiæ ignominiosissimè vicissim eijci haud invitus cernens, paratum ad meditatam irrisionem cucullum Monachi, Chalatzæ dum se coràm asportatur, capiti obiter iniecit. Hoc punctus aculeatissimæ subsannationis stimulo, velut expergisci Chalaza visus est, cũ ad cætera hebes obtorpuisset. Sensu igitur sic demum recepto, reiecit maximo statim conatu insigne invisæ professionis: sed dũ superimpositum ei, quem prius gestabat, proprio Antistitum Pileo, Monachicum operculum cupidè excutit, arreptis simul fortè lacinijs, fundæ figurâ hinc inde pendentibus, Calyptræ, hanc quoque simul abijciens, nudum iam verticem solaribus acriter urentibus exposuit radijs. quo Nicander viso, iterùm Caputium ingessit, iterumque illud sine morâ Sardensis excussit. Tertiò & sæpiùs idem ludicrum certamen inter ambos frequentatum est, magno adstantium risu, ambitionẽ Pseudoantistitis Monachi, extremâ in calamitate perdurantem effusâ cachinnatione traducentium. Interim dum Prudentiores quique,

A Οὐ μὴν δὲ πρὸς τῷ κατὰ Λάμψακον καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μήκιστον χρόνου δρόμος ἦν, ὡς εἴθισο τὰ πολλὰ διαμέλλουσα. ἀλλὰ τῷ ἀρχηγῷ τῶν τοιούτων, τῷ ἀπὸ Σάρδεων, κἂν οὐ παρῆν, πεπλασμένων, παλίμπους οὖσα ἐξ ὑστέρας περιέσπα χειρός. καὶ δὴ παρὰ μαθητοῦ αὐτοῦ, τοῦ Μοναχοῦ προσαγγέλλεται Γαλακτίωνος, χείριστα καὶ φρονῶν καὶ λέγων κατὰ Βασιλέως. ὡς δὲ καὶ ὑποπτευθεὶς τὰ μέγιστα πρὸς πολλά, δίκαις καθοσιώσεως καθυπάγεται. ὁ δ' ἐντεῦθεν ἀπαίσιος τὰ λοιδορίαις περιβληθείς, B καὶ ἐλεγμοῖς τοῖς εἰκόσιν, ὅτι καὶ Μοναχὸς ὤν, οὐκ ἔφριξεν, ἀθετήσας τὸ σχῆμα, καὶ πρὸς τὸν τῶν Ἀρχιερέων μεταπηδήσας βαθμόν. καὶ τὰ δεινὰ παθὼν ἐκ πολλῶν, πλείστοις πυγμαῖς τε καὶ ὠθισμοῖς ἀνάρπαστος γεγονώς, ἔξω που τοῦ κοινοῦ Συνεδρίου παρέρριπται. ὅτε καὶ ὁ Λαρίσσης Νίκανδρος τῆς Ἰωάννου χειροτονίας ὤν, καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἐκείνου καθαιρεθείς, ἐκεῖσε παρών, καί γ' ἀτίμως ἐκεῖνον ἐκριφθέντα θεώμενος, λαβὼν μοναχικὸν ἐπιτύμβιον, μεθ' ὅσου μυκτῆρος καὶ χλευασμοῦ ἐπιτίθησιν. ὁ δὲ πρὸς τοῦτο μόνον ἐν ἑαυτοῦ γεγονώς (τὰ γὰρ πλεῖστα C ἔξω νοὸς ἦν) ἐρρίπτει τὸ παραυτίκα ἐπισχὼν τὴν καλύπτραν ἐκ σφενδονῶν, καὶ ταῖς ὀξείαις βολαῖς τοῦ Ἡλίου γυμνὴν ἐδίδου καθυπακούειν τὴν κεφαλήν. ὁ δὲ καὶ αὖθις ἀναλαμβάνειν ἐπετίθει. καὶ αὖθις ἐκεῖνος ἀπέρριπται. καὶ τοῦτο πολλάκις γεγονός, γέλως ἦρε τοῦτο παρὰ τῶν παρόντων, καὶ χλεύη καὶ ἐπιτίμησις οὐ μικρά· οἱ δέ γε προσεκτικώτεροι, ἀνάγοντες τὸν νοῦν, πρὸς ἅπερ ἐκεῖνος ἐποίει τοὺς Ἀρχιερέας πρότερον, ὁμοίαις δίκαις ὑποβάλλεσθαι ἐκεῖνον κατενόουν τὴν πρόνοιαν.

repu-

reputantes Acta nupera Chalazæ, Providi Numinis æquum iudicium venerabantur, quo supplicia, quibus hic paulò ante subiecisset immeritos Antistites, meritò nunc retorta in ejus ipsius agnoscebant caput.

C A P V T XXIV.

Vt Cotanitza Prusâ fugerit.

Ὁ μέντοι γε Κοτανίτζης τὸ σχῆμα φέρων τῶν μοναχῶν, κἀν τῇ τῆς Περιβλέπτου μονῇ ἀσκῶν, ὑποκρινόμενος δὲ καὶ πᾶσαν ἀπλότητα, ὡς ἐκ ψυχῆς ἀγαπήσας τὴν πολιτείαν, καὶ ταύτῃ συναποθανεῖν αἱρούμενος, καὶ τοιαύτης ἀπάτης τοὺς μοναχοὺς ὑπελθὼν, παρῄτει ἐφεῖναι τούτῳ, καταλαβεῖν τὴν ἐν Προύσῃ μεγίστην μονήν, ἣ δὴ ἀφιγμένος, ἐκεῖθεν τεχνιτεύει τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα δραπέτευσιν. γράφει γὰρ δι' ἀπορρήτων, ἐπασχολουμένου τοῦ Βασιλέως τοῖς ἄλλοις, καὶ σχεδὸν εἰρηκὼς τὸ ἁρμόδιον, καὶ ἁλιάδα ἐνήρη παρὰ τῶν οἰκείων διηρετηθεῖσαν, ἵππους φέρουσαν πέμπεσθαι. καὶ δὴ προσοχθείσης αἰγιαλῷ τῆς νεὼς, οἱ ταύτην ἄγοντες, δηλοποιοῦσι τῷ Κοτανίτζῃ τὴν ἄφιξιν, καὶ ὁρισθείσης νυκτὸς, αὐτοὶ μὲν τῷ τείχει τῆς μονῆς ἅμα καὶ πόλεως ἐφιστῶσι τοὺς ἵππους. ἐκεῖνος δὲ ὑποχαλασθεὶς σχοίνῳ, καὶ ἐπιβὰς ἵππου, καταλαβὼν τὸν αἰγιαλὸν, αὐτοσχεδὶ ἀνάγεται, καὶ τὴν φυγαδείαν ὡς εἰκὸς διατίθεται.

A T Cotanitza susceptum, ut in loco retulimus, habitum Monachi adhuc gerens, in Periblepti Monasterio egregiè Religionem simulare instituit: præseferens tali vitæ consentaneam simplicitatem, omnibusque contestans indicijs, ex animo acquiescere se ascetica professioni, in eâque usque ad spiritum extremum perseverare planè decrevisse. Sic suorum sibi parato favore Sodalium, facilè ab ijs impetravit, ut honâ Moderatorum gratiâ, in Maximum Prusæ Monasterium se transire paterentur. Huc porrò ille translatus, agere vafer opportuno loco, quod dudum coquebat, cepit; suam nimirum in Patriam, ac familiarem Larem fugam machinari. Scripsit enim arcanò per fidissimos nuncios suis Domesticis, quæ ab ipsis fieri volebat, tutò iam administranda, quando Imperator diversissimis intentus, ad sensum inopinatissimæ molitionis adversus mentem, timeri handquaquam posset. Cognatis ergo Cotanitzæ tali articulo non cessantibus, comparuit brevi Prusæ Piscatoria remis instructa equos advehens, quâ littori appulsâ excendentes vectores Cotanitzæ necessarij, clàm hominem conventum ad fugam invitant. Conditâ inde nocte isti Muro Monasterij, qui ab eâ parte idem cum muro urbis erat, cum equos admovissent, descendit ipse fune demissus è pinnis mœnium, equoque conscenso, abundante ad iter quod ad mare restabat, noctis ad id lectæ tempore, littus tempestivè attigit, navéque exceptus, velis de cætero remisque servientibus, abijt.

C A P V T XXV.

De Protovestiarij Tarchaniotæ expeditione in Occiduos Tractus.

Ὅπερ μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐν δεινῷ ποιησάμενος, ἐπεὶ καὶ τὸν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ δυσικοῦ Σεβαστοκράτορος υἱὸν Μιχαὴλ, πολλὴν δραστηριότητα ἔχειν ἐμάνθανε, τοῦ μὲν τὸ θερμουργὸν ὑπονοῶν, ὅμως εἰς καιρὸν ἐτίθει τὴν περὶ αὐτοῦ σκέψιν. τοῦ δὲ, τὸ αὐτίκα δραστήριον, τὰ πολλὰ ὑποπτεύσας, ὡς ἐσομένου πολεμίου ἀνυποστάτου πρὸς ὃ δὴ καὶ ὁρμήσοι, λόγους τι κινεῖ περὶ τούτου, καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτανεψιᾷ συνοικίσει) Ἄννῃ τῇ Βασιλίσσῃ. ἡ

E A fuga nunciata gravē incussit Imperatori dolorē ex solicitudine, quâ reputâs Cotanitzam gnavū & exercitatum bellis hominem, paratum instrumentum res novandi facilè futurum Michaëli Ioannis Ducæ Occiduorum Tractuum Sebastocratoris filio, strenuo & inquietæ indolis Iuveni; de Cotanitzâ quidem, quamvis suspectos meritò habebat eos, quorum aliâs damnis publicis specimen dederat, ardentes ad rebellionem impetus, intentiorem in tempus aliud curam distulit: statim autem occurren-

currendum ratus erupturis haud dubiè proximè in apertum bellum Michaëlis, pro ejus & ætatis & ingenij fervore, consilijs, anxiè inquisivit, ecquid illi posset utile præoccupando vel arcendo comminisci. Secum tandem ac cum alijs deliberato negotio, tentandum putavit animum, specie cum eâ consultandi, Annæ Reginæ consobrinæ suæ; quippe ex Eulogiâ natæ Patris sui sorore. Nec Anna cunctata est animum & studium accommodare votis Imperatoris. Reputans enim securius quæstuosiusque sibi fore, Augusti propinqui demereri gratiam cooperando ad depressionem ferocis adolescentis è Viri sui fratre Notho geniti, à cujus & ipsa præcipiti naturâ malum impendêre sibi nec modicum nec longè differendum intelligebat: quàm potuit asseverantissimè ad fidem promissi faciendam Andronico confirmavit: daturam sese pro viribus operam, & ad id fiduciâ quam necessitudo affinitatis sibi erga natum ex Germano mariti sui tribueret, peritè usuram, ut callidè circumventum suspectum Iuvenem & redactum in potestatem, tutò ad Imperatorem mitteret. Huius incepti promovendo successui, decrevit Andronicus, Exercitum alio prætextu in Occiduos Tractus itinere terrestri mittere, præposito ei summo Duce Protovestiario Tarchaniotâ; quem iussit usque ad Demetriadem cum Copijs progredi, bellumque illic ducere, occupando quantum terrarum posset, ac manus Hostium obvias fundendo; interimque, quod arcanum & præcipuum destinatum erat, expectando dum captum dolo Michaëlem Anna, iuxta condicta, ipsi transmitteret. His in hunc modum clàm constitutis Imperator, Annam primùm cum pace, & honore dimisit: ac quem post illam mittere Protovestiarium parabat, quò penitùs sibi priùs devinciret, atque ad fideliter strenueque rem gerendam tantò certiùs obstringeret, exquisitis omnis generis affecit honoribus: adeo ut ipsâ quoque se illum insigniturum Cæsaris dignitate polliceretur. quod is audiens, modestè reposuit: vix se quidem vnquam tali dignum fastigio futurum: cæterùm tum minùs inconvenienter tantâ cumulandum gloriâ, cum edito aliquo in magnum usum Romanæ Rei memorabili facinore consecutus foret, ut non gratis, sed in præmium navatæ operæ in eum apicem videri evectus posset. Quæ porrò erant procincto ad hanc expeditionem Tarchaniotæ necessariò numerandæ pecuniæ, eas petierat ille quidem ex publico promi ærario, quemadmodum apud suos deinde familiares affirmavit: verùm ijs quibus tunc Imperator utebatur consiliarijs satius visum, eam summã ex novâ collatione conficere. Edictũ ergo est, ut quicumque pensiones annuas è Fisco acciperent, earum pensionum decimam in huius exercitûs sumptum conferrent. quod cum statim esset exactum; videbatur quidem parcitum Plebi, reiecto in Proceres talis vectigalis onere. cæterùm contrà contigit. Nam Summatum quisque pro potestate à sibi subditis expressit, quantum in id solvendum fuit. Magnum igitur inde contractum pecuniæ numerum auferens Protovestiarius, cum numerosis copijs celeriter ad Demetriadis viciniam se contulit, terrâ exercitum ducens.

A δ' ἐκ τῆς δυνατοῦ τοῦ Βασιλέως χαριζομένη, καὶ γείτονα οὐ κακὸν ἑαυτῇ εἰδυῖα, ὡς ἄρχε καθυπισχνεῖτο, παντοίως τὸν ἀνεψιὸν μετελθεῖν, καὶ μηδὲν ἀνάγκῃ δουλαγωγηθῆναι, καὶ ὡς δυνηθείη ἐκεῖνον περιχεῖν ἀφύκτως εἰς χεῖρας, καὶ πέμψειν τῷ Βασιλεῖ. Συνίσταται δὲ καὶ δυνάμεις ὁ Βασιλεὺς ἀφιξομένας σὺν ἅμα τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ Ταρχανειώτῃ πρὸς δύσιν πεζῇ, καὶ τῇ Δημητριάδι ἐπιμιξομένας, ὡς κατασχεῖν μὲν, B ὁπόσον καὶ τῆς ἐκεῖ δυνηθεῖεν νόμῳ πολέμου καὶ μάχης, ἕτοιμος δ' εἶναι λαμβάνειν πεμπόμενον παρὰ τῆς Ἄννης ἐκ κατασχέσεως δολοῦντα τὸν Μιχαήλ. ταῦτα πράξας τε καὶ κυρώσας ὁ Βασιλεὺς τὴν Ἄνναν, μετ' αἰδοῦς ἀποπέμπει καὶ τιμῆς. αὐτὸς δὲ παντοίως ὑποποιούμενος τὸν Πρωτοβεστιάριον, καὶ τιμαῖς αἰρούμενος ταῖς μεγίσταις, ὡς καὶ τῷ τοῦ Καίσαρος ἀξιώματι σεμνυνεῖν καθυπισχνεῖσθαι, πρὸς τὴν δύσιν ὥρμα. ὁ δὲ μόλις ἀξίωμα μὲν ἔλεγε τότε λαμβάνειν διδόντος, C ὅτε καὶ αὐτὸς ἄξιόν τι Ῥωμαίοις ἐπεξεργάσαιτο κατόρθωμα, ὡς μὴ δωρεὰν, ἀλλ' ἆθλον λαμβάνειν. τότε δὲ χρείας ἐνστάσης χρημάτων, αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμιείου, ὡς αὐτὸν διαβεβαιοῦσθαι πρὸς τῶν οἰκείων ὕστερον, ἐζήτει τὰ χρήματα. ὁ δὲ περὶ τὸν Βασιλέα ἑτέρως ἐκ κοινῆς συγκροτήσεως συλλέγεσθαι ἐδικαίου, ἐξ ὧν ἔχουσι τῆς προνοίας, τῶν ἐχόντων προνοίας, δέκατον. D ὁ δὴ καὶ συνέβη μὲν, ὡς ἔδοξεν ἐκ τῆς δικαίων τοῦ Δεσπότου. τὸ πᾶν δ' ἐκ παροικούντων ἀπετίννυον δυναστευόντων ἐκείνων, συναχθέντων μὲν μεγάλων χρημάτων ἐντεῦθεν. ταῦτα λαβὼν ὁ Πρωτοβεστιάριος ἅμα πλείσταις δυνάμεσιν, ἐπὶ Δημητριάδος, καὶ τῆς ἐκεῖ ταχέος ἐξώρμα, πεζῇ τὰς δυνάμεις ἄγων.

CAPVT XXVI.

Vt Triremes Romaidis neglecta fuerint.

Τὸ δ' ἦν ναυτικόν, ὃ ἐκείνου γαμβρὸς Ῥαοὺλ Ἀλέξιος ἦγε περὶ τὰς ὀγδοήκοντα ναῦς σὺν αὐτῷ δ' αὐτοῦ καὶ ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Συναδηνός, καὶ χρήσιμον ἐδόκει τὰ μέγιστα τὸ ναυτικὸν τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἀποστροφὴν οὕτω δόξαν κατημελεῖτο, ὡς ζημιοῦν πλέον, ἢ συνοίσειν κατὰ καιρούς. ὑπενοοῦντο γὰρ καὶ ταύτῃ καὶ πρὸς τὸ πιστεύειν ἦσαν τινὲς οἷς ἤρεσκε τὸ οὕτω πεπρᾶχθαι. ὡς ἐπεί γε τὴν Ἐκκλησίαν ἐν ἀταραξίᾳ καταστῆναι ξυνέβη, Βασιλέως σπεύσαντος, πᾶν ἐντεῦθεν πολέμιον συσταλῆσαι τότε καὶ ἀπρακτῆσαι τοῦ Θεοῦ νεύοντος. ἐντεῦθεν δὲ καί τινες τῶν βασιλικῶν ἀρχόντων καὶ βουληφόρων βουλὰς εἰσῆγον, πολὺ μὲν τὸ αὐτερετικὸν εἶναι, πολὺ δὲ τὸ κατὰ τὰς ναῦς μισθοφορικόν, ὧν ἐκείνων μετὰ τὰ τέλη τοῦ δημοσίου ταμιείου καταβαλλόντων χρημάτων ἀπορεῖν πολυβδάλλους Βασιλείαν, καὶ τούτοις κατὰ σπουδάς τε καὶ συνηθείας, ἀκενοῦ τι καὶ ἀπραγμόνως διαφέρειν τὰ τῆς ἀρχῆς. ταῦτ' ἐκεῖνοι πείθοντες Βασιλέα, οὐκ ἐνιδόντες καὶ πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν Ῥωμαίων, ὡς οὐχ οἵας τ' οὔσης ἀρχῆθεν τοῖς οἰκείοις ἐμμένειν, ἀλλὰ ζημίαν ἡγουμένης, εἰ μὴ καὶ ἄλλα προσλαμβάνοιτο, καὶ ὅτι τῆς Κωνσταντίνου κρατούσης, καὶ νήσους ἐχούσης ἀδύνατα δίχα τριήρων ἀρχῇ, καὶ πάντα τοῦ Ἰταλικοῦ δὲ ὅτι πλείστης κορυζῆς ἀνηγηγερμένης πρὸς ἀνάληψιν, ὧν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἐκείνων ἦσαν, καὶ τῇ ἀρχῇ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῶν τριήρων προσεκτήθησαν. ταῦτα Βασιλεὺς μὲν ὡς εἰκὸς ξυνειδέναι ἱκανῶς ἔχων, καὶ περὶ τῆς ἐούσπαν ἡλικίας τῆς ἐς μάλιστα βασιλικῆς ἐπιστήμης, καὶ τῶν νεῶν εἴχετο. ἀλλ' ἐνίκα τὸ μέρσιμον, καὶ τοῖς λέγουσι πείθειν ἦν. καὶ τὸ εἰρηνικὸν δὲ τοῦ καιροῦ, συνυποκλινομένων καὶ τῶν λοιπῶν Βενετικοῖς τε καὶ Γενουΐταις, ἐκποδὼν μάλιστα, καὶ τοῦ Καρούλου γενομένου, ἀδιάθετον τὴν γνώμην ἐτίθει. ὁ μὲν οὖν τὰς ναῦς παριδόντες, ἐκεῖνοι ἐκείνας χρείων ἱκανὸν καὶ μένον δίχα τοῦ συνεργοῦντος, εἰς φθορὰν λογιζόμενον. τὸ δὲ ἐπὶ ταύταις ἀποτεταγμένον στρατιωτικόν τε καὶ μάχιμον παρ' οὐδὲν ἔχοντες, τοῖς μὲν βαναύσους τέχνας μεταχειρίζειν ἀφῆκαν, εἰς ἀποστροφὴν, ὁπόσον τις ἐκεῖθεν δυνατὸς ἦν, τοῖς δὲ καὶ αὐτομολεῖν τοῖς

A Negligebarur enim classis,quâ ci. ...s in eas partes fieri commodè potuerat. Præerat illi eiusdem Tarchaniotæ gener Alexius Raül, octoginta eireiter naves habens. cum hoc erat Magnus quoque Stratopedarcha Synadenus. Ac quamquam satis apparebat, perutilem Romanis rebus esse maritimam potentiam: tamen post conversionem rerum quæ capessente Imperij habenas Andronico facta est, ea curari oscitantiùs ceperat, prævalentibus consilijs opinantium, rectè lucrifieri sumptum istum posse, quòd plus damni, ut aiebant, quàm commodi, B ex instructis impensâ maximâ classibus Reipublicæ proveniret. Allegabant ad hoc persuadendum non argumenta illi quidem satis valida, at ne verisimiles quidem coniecturas, sed suspiciones fere meras. tamen hæc pronis accipiebantur auribus, & quod deerat verisimilitudini rationum, studia gratiosorum apud Augustum & voluntates proprio isthuc propendentes impetu, supplebant. quorum etiam audiebatur oratio, ex Actis Imperatoris, & contentione quâ ad res Ecclesiæ componendas incumberet, augurantium; inutilem deinceps Classem fore: Deo sic vide- C licet remuneraturo aelum sibi gratum Principis, restituendæ in integrum Religioni tam solicite intenti, ut nutu ejus disijcerentur omnes infensæ molitiones oppositarum nostræ Continenti Gentium, & nulla de cætero vis ab ijs foret inferenda, quam ad propulsandam usum habere possent aliquem copiç navales. His primò magis non reprehensis quam probatis, deinde quodam quasi successu impunitatis increbescentibus, fiebat ut etsi nondum publico decreta consilio foret dimissio exercitûs maritimi, tamen in deliberationibus de sumptu in Rempublicam facien- D do, si qui præcipuorum Imperij Ministrorum commendare se providæ parsimoniæ specie volebant, tum pronissimè audirentur cum dicerent; supervacaneum ali numerum Remigum, mercede conductam in naves militiam Exterorum in nimiam excrevisse multitudinem. cuius duplicis generis hominum, si priores quidem vectigalia, ut cæteri suæ sortis, ærario imperata solverent: hi vero exauctorati militiâ gravare Rempublicam impendio stipendij desinerent: fore haud dubiè ut Fiscus multiplici refectus hinc inde sumptu, nec largis erogationibus exhaustus, abundaret pecuniâ, quâ peritè Princeps utens, facilè Hostes exarmaret, stabiliretque securum otium subditis citrà pulverem ac pugnam,

conciliandis prudenter conventionibus ac A pactis, quibus certiùs quàm victorijs strepitu ac discrimine quæsitis, salus quiesque publica, quantum ad felicem Imperij cursum optandum esset, firmaretur. Talia cum isti disputarent, non statim quidem probabant Andronico; qui & usu iam quodam Principatûs, & indole, pro ætate, regnandi artium capaci, animo præterea gloriæ avido, ac servare illibatum Imperio Romano suum antiquum decus, prout posset, certo; satis uique sentiebat, ad splendorem imperantis Orbi Civitatis, B nec non ad defensionem Insularum obiectatum incursibus Gentis Italicæ, partim avitis odijs, partim irâ recenti curâque recuperandi nuper amissa, in nostras semper iniurias armatæ, maximè opportunum esse præsidium Triremium: tamen nescio quo fato sensim prævaluit, utcumque non creditum, nec firmis nixum rationibus consilium; seu Divinæ Providentiæ deprimere res nostras statuentis vis ineluctabilis hæc fuit, seu Principis & Principatûs Ministrorum, supinè indormiens fiduciæ præsentis tamquam duraturæ in ævum omne Pacis, improvida quædam & gravibus olim luenda damnis socordia. Videbant: tunc, nimirum, obnoxiè quiescere Latinum omne nomen; nec quemquam ex Italis, magis quam Venetos & Genuenses, qui tranquillissimè in Terris Imperij degerent, adversus dominantem Constantinopoli Augustum hostilia machinari; sublato scilicet è medio Carolo, cunctos ad id incitare dum viveret solito. Hinc subrepsit usu quod ratio non probaverat, ut compendium fieret sumptuum in classem tuendam impendi solitorum; dumque sic agitur quasi constaret, lucro accrescere publico quidquid subtraheretur rationibus navalis apparatus, sensim deventum eò est, ut Romana Classis non flammis illa quidem uno momento absumenda traderetur; cæterùm permitteretur abolenda tempori; & nullâ in navium, quibus illa constabat, tuitionem aut restaurationem parte curæ impensâ, tantum dumtaxat relinqueretur duratura, quanto erat opus spatio, ut naves omnes mero neglectu putrescerent, aut solutâ compage abolerentur. Istud postea contigit, hoc prævorsum ac repræsentatum maturius est. Classiarij milites multi ac fortes, nec parum exercitati prælijs, spreti omnes, mulctatique stipendio, partim ad artes se se conferre mechanicas quibus victum quærerent, partim ad Hostes transfugere sunt coacti, quorum inde ductu piraticis incursibus rem oramque nostram infestarunt. Tamen hoc quo de scribimus tempore, plurimi horum in pedestres centuriati copias Protovestiarium sunt secuti, expeditionem in Tractus occiduos ducentem; quâ is progressus Demetriadem usque, ibi constitit, Copiisque in manûs divisas, partim excurrere, ac è vicinis Hostium terris prædas agere, partim restaurare oppida Romanæ ditionis incursionibus deformata hostilibus iussit: ipse interim opperiens, ut dictum est, effectum promissorum Reginæ Annæ, & simul illa in suos laqueos incautum induisset Michaelem Leviri sui filium, sibique iuxta condicta tradidisset; correpturus eum eoque perducturus ad Augustum. Hæc quippe vera erat moræ causa, cui speciosè obtendebatur quam dixi labefactatorum iniuriâ vel temporis vel belli mœnium reparatio; cuius primum specimen fuit, quatuor & viginti ligneorum turrium in circuitu Demetriadis uno die perfecta extructio; quibus & fossa producta duplex est, aquâ insuper è mari vicino in utramque derivata. quibus deproperatis ad tutelam operis, intrà id vallum securè iam est solidorum è saxo mœnium per otium ædificatio curata. In his diù suum Exercitum Protovestiarius occupatum habuit, nihil admodum interea negotij Hostibus facessens.

ἐχθροῖς, ὥστε συνάμ' ἐκείνοις, πειρᾶσθαι τὴν ἔσω, τὴν Ῥωμαίων κακοῦν. τότε δὲ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου ἐξορμηθέντος, πολύ τι πλῆθος ἐπὶ τὸ ἐπὶ δύσεως. καὶ δὴ προσβαλὼν Δημητριάδι, ἐκεῖ συνέταττε τὰς δυνάμεις, ἃς μὲν πέμπων εἰς σκῦλα καὶ ἁρπαγάς, οἷς δ' ἐπὶ ἀνοικοδομὴν τῶν ἐκεῖ χρειωδῶν πολισμάτων, ἀποκαραδοκῶν, καὶ τὴν τῆς βασιλίσσης πρᾶξιν ἐπὶ τῷ ἀνεψιῷ Μιχαήλ, ὡς λέλεκται. καὶ πρῶτον αὐτοῦ τῶν ἔργων, πύργοις ξυλίνοις αὐθημερὸν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας ποσουμένοις περιβάλλεται Δημητριάδα, διχῆ τε περιφράσσει, καὶ ὕδωρ ἐκ θαλάσσης ἐνῆκε ταῖς τάφροις, καὶ ὕστερον ἀνέδην καταλίγον κτίζοντα ἀνεγείρειν λίθοις τὸ πόλισμα. διὰ ταῦτα καὶ ἀσχολίας ἐποιεῖτο, καὶ ἀργὸς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐφαίνετο.

CAPUT XXVII.

De Protovestiario; & ut deinde successum habuerint quæ contra Michaëlem comparabantur.

Τοῦ γοῦν καιροῦ τριβομένου, νόσος ἐμπίπτει τῷ στρατιωτικῷ βαρεῖα πάνυ, καὶ αὐτουργὸς τοῖς πολλοῖς θανάτου. βαρείας γὰρ χεῖρας ὁ λοιμὸς ἐκείνοις ἐφῆκε, καὶ ἐπισσύτως ἔθνησκον. πλὴν δὲ καὶ αὐτὸς ὁ στρατηγὸς Πρωτοβεστιάριος, νόσου γέγονε παρανάλωμα. κἀντεῦθεν οἱ περιλειφθέντες μηδὲν τῶν χρησίμων πράξαντες, ὑπανεζεύγνυον. ὕστερον δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ βασίλισσα συνάμα τῷ ἀνδρὶ Νικηφόρῳ, δόλοις ὑπελθόντες καὶ ὅρκοις, ἐξαπατήσαντες τὸν Μιχαήλ, ὡς γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἀξιούμενοι, μηδ' αὐτοῦ τὸ κεκαλυμμένον ἐκείνης ὑπονοήσαντα, ὑπὸ χεῖρας ποιοῦνται, καὶ τῷ Βασιλεῖ, συχνὰ τῶν χρημάτων λαβόντες, πέμπουσι δέσμιον, ὃν ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ φρουραῖς, καὶ ἀνέσεσιν ἔχων, ἐτίμα. καὶ τὴν ἀνεψιὰν τὴν τοῦ Ἀσὰν θυγατέρα εἰς γάμον δὴ κατηγγύα. ἀλλ' ἐκεῖνος πολλάκις μὲν ἐπιχειρήσας φεύγειν, τοσαυτάκις δὲ οἱ ἐμποδὼν ἔστη ἡ τύχη, καὶ ἡλίσκετο παραυτίκα, ὥστε καὶ φυλακαῖς δίδοσθαι διὰ ταῦτα. οὗ δὴ καὶ μίαν φυγὴν τὴν ὑστέραν μετὰ χρόνους συμβᾶσαν κατὰ καιρὸν τοῦ λόγου καὶ διηγήσομαι· ἀπεδήμει μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς εἰς Θεσσαλονίκην, ὡς αὐτίκα κατὰ καιρὸν ἐροῦμεν. κατείχετο δὲ οὗτος ἐν φυλακαῖς, σὺν αὐτῷ δὲ ἦν καὶ ἡ αὐταδέλφη τούτου, ἣν δὴ παρὰ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου σεβαστοκρατοῦντος δεξάμενος Τερτερῆς ὡς μνηστὴν τῷ υἱῷ Ὀσφεντοσθλάβῳ, ἔτι ἐν ἀνηβότητι οὖσαν, ἐπειδὴ αὐτὸς τὰς πρὸς Βασιλέα σπονδὰς ἠγάπησε, συνάμα τῇ τοῦ Ἀσὰν ἀδελφῇ, καὶ αὐτὴν εἰς Βασιλέα πέμπει. ἦν οὖν σφίσι μία ἡ φυλακή. οἱ δὲ καὶ τῷ Ἐρρῇ ἐξ ἐγκλίσεων ὄντι σὺν ἅμ' ἑτέροις καὶ τρίτῳ παιδὶ, εἰς φυλακὴν ἐπιτετράφατο. ὑπέρχεται γοῦν ὁ Μιχαὴλ τὸν Ἐρρῆν ὑπισχνούμενος γαμβρὸν ἕξειν ἐπ' ἀδελφῇ ταύτῃ ἣν δραπετεύσειαν. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν, ὅτι καὶ πορνικῶς ἐκείνῃ ὁ ἐξ ἐγκλίσεων συνήρχετο, τὰ πιστὰ τῆς ἐπιγαμβρείας ἐντεῦθεν λαμβάνων. ἦν γοῦν ὁ Ἐρρῆς καὶ τῶν δεσμίων φυλακῶν ἐπιστάτης, καὶ πολλοὺς ἀνὰ χεῖρας ἔχων, πρὸς τὰ πολλὰ δοκῶν βασιλεῖ. δελεάζεται τοίνυν ὁ βάρβαρος, μείζοσιν ἢ κατ' αὐτὸν ὑποσχέσεσι, καὶ καταναδέξας τὴν

Ceterùm in Romanorum Castrorum Milites longam tali loco & opere trahentes moram, gravis incubuit calamitas pestilentis morbi; quo multi sunt brevi spatio necati. Lue quippe per contagia grassante, ac corrupto magis magisque cœli tractu sævam augente vim, frequentatis in momenta funeribus, inexpletâ Libitina feritate bacchabatur, fœdâ strage cadaverum latè cuncta consternens; adeò nec ipsis parcente Principibus clade, ut Protovestiarium quoque ducem ejus exercitûs supremum Pestis extinxerit: quo sublato Reliquiæ Copiarum, nullâ re gestâ tanto apparatu, & expectatione dignâ, ingloriè reverterunt. Postea tamen ipsa per se Regina, cooperante pro virili Coniuge ipsius Nicephoro, dolis aggressa Michaëlem, unam illi fallendo efficacissimam reperit machinam, speciosum ostentatæ affinitatis nomen. ubi enim promitti sibi Michaël audivit nuptias Regiæ Virginis Nicephori Despotæ & Annæ Reginæ Filiæ; & tam splendidi sponsionem Matrimonij, uttiusque sibi Puellæ Parentis iuramentis sanctissimis firmari, facilè se speratorum Socerorum potestati permisit: imprudens qui non reputaverit, quàm esset incredibile, velle revera Despotas collocare Legitimam hæredem Nothi filio; nec vereri maculare avitam Nobilitatem admistione spurij generis. Verùm Iuvenis ambitione præceps ne suspicione quidem primâ tenus tam iustum admittens metum, cæcâ fiduciâ in laqueos se induit. dans quippe se in manus insidiantium Propinquorum, vinctus ab ijs & grandi est Imperatori pecuniâ venditus, qui eum ad se adductum in tutâ quidem, liberâ tamen custodiâ tenuit, varijs ipsum remissionibus & significatione honoris delinire studens. adeò ut eriã Sororis propriæ filiam ex Asane natam in matrimonium ipsi promitteret. Sed placando feroci animo iniuriâ proditionis irritato, nullæ satis aut blanditiæ præsentes, aut ostensæ in posterum gratiæ fuerunt. Involvens se irrevocabili contumaciâ Michaël totus stabat intentus expediendæ per fugam furtivam libertati. At crebri ejus elabendi conatus adversâ semper fortunâ successu caruere, retracto ipso quoties evaserat, & vinculis reddito, quæ in longa post hoc, tempora, semper invitissimo hæserunt. Vnam hîc ego ejus, quamquã aliquot ab hinc annis, postremò tentatam fugam, argumenti cognationi

setiem

seriem temporum posthabens, referam. Profectus erat Thessalonicam Imperator, ut mox suo tempore narrabimus, relicto Michaële sub custodiâ, cuius in societatem propria ipsi Soror accesserat, tali occasione. Dissidens ab Imperatore causis quas diximus, Bulgariæ Rex Terteres, Ioannis Sebastocratoris Patris huius Michaëlis firmare se fœdere curaverat, despondendâ suo filio Osphentisthlabo filiâ ipsius, quam & ad se transmissam adhuc impubem domi habuit. Verùm securius deinde rebus suis Terteres reputans pacem, uti retulimus, cum Imperatore facere, sponsalibus cum filiâ Sebastocratoris abruptis, puellam vnâ cum Sorore Asanis ad Imperatorem misit, quam is eidem quo Michaël tenebatur frater Virginis Carceri mandavit. Erat ambobus custodiendis Præfectus Erres quidam, sic vocatus, oriundus ex Enclinis. Huic suberant duo milites, quibus tertius accesserat puer administer, ætatis teneræ. Venit in spem Michaël eluctandi tam exigui præsidij si attrahere in partes Erren Præfectum potuisset. Ergo in id incumbens, multis hominem ambivit precibus, promisso etiam ipsi coniugio Sororis in præmium operæ quam eis in libertatem asserendis contulisset. Sunt qui dicant delibatum iam tum usum istius ostentati connubij præsumptâ inter destinatos Sponsos stupri licentiâ, nec inscio nec invito Michaële, qui nihil pensi haberet, vel tam turpi sibi pignore tantò certiùs oppignerare fidem Enclinensis in repræsentandâ quamprimùm promissâ solutione captivitatis exosissimæ. Huius rei facultatem non parvam habebat Erres, quòd præterquam, ut dixi, summum ejus custodiæ arbitrium obtinebat, etiam ejus fidei securè acquiescebat Imperator. quare quid posset sentiens, facilè ad ostentatum honorem tantò superioris suâ sorte affinitatis arrexit animum, & facturum se quod rogabatur prolixè recepit. Age, venitur ad apparatum negotij. conferuntur consilia cum libertate fruentibus Amicis necessarijsque Michaëlis. Hi, quod opus erat, navem clàm comparant, remigio & commeatu cætero largiter instructam, haud parvo in hoc sumptu facto. condicitur hora quâ occiduo maris litori lembus paratus admoveretur, excepturus è Custodiâ elapsos: qui ut tuto exirent, cæterâ erat Erri diligentiâ curandum. obstabat duorum, de quibus dixi, subservientium ipsi Satellitum præsentia, quorum tentare fidem communicato arcano, anceps nimis periculosumque videbatur. Decretum, quod longè apparebat tutius, utrumque occidere. Nec difficile fuit iniunctis ministerijs disiunctos conficere singillatim infelices. Puerum sola ætatis miseratio servavit. Sufficere visum est pedes lacertosque adolescentuli astringere validis vinculis. Sic igitur cum, vinctis etiam, ne vociferari posset,

πρᾶξιν. καὶ δὴ διεξεπράζετο μὲν παρὰ τῶν οἰκείων τῷ Μιχαὴλ (οἳ δὴ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ διάγοντες, ὑπούργουν ἐκείνῳ τὰ ἀναγκαῖα) ἁλιάδα τεχνῶνται, καὶ ἄνδρες ἐρέται μισθοῦ τοῦ μεγάλου οἱ τέως αὐτάρκεις, καὶ ὁ καιρός, καθ' ὃν ἐκεῖνοι μὲν τῇ κατὰ δύσιν θαλάσσῃ προσχόντες σωθήσονται). αὐτοὶ δὲ τῆς φυλακῆς ἐκβάντες ἐπιβήσονται), ἐς τὸ ἀκριβὲς πέπλεκται. καὶ ἐπειδὴ δύο ὄντας οὐκ ἦν καταγωνίσασθαι τοὺς λοιπούς, οὐδὲ γὰρ πᾶσιν ἔκπυστος ἦν ἡ βουλή, μερίζουσιν ἐκείνους ὡς ἐπὶ πρᾶξιν πέμποντες, καὶ καθ' ἕνα ὑποδεξάμενοι κτείνουσι, τοῦ δευτέρου μὴ εἰδότος τὸ τῷ προτέρῳ συμβάν. οἶκτος δὲ σώζει τὸν παῖδα καὶ μόνος. συμποδίσαντές τε καὶ ἐπαγκωνισάμενοι, καί γε δεσμὸν ἐμβαλόντες τῷ στόματι ἀφιᾶσιν. ἐκεῖνοι δ' ὡς εἶχον ὑποκλείσαι τὴν φυλακὴν σφραγίσαντες, ὡς μὴ ἐκκυλισθὲν τὸ παιδίον, ἐμφανὲς πρὸ καιροῦ τὸ δρᾶμα ποιήσειεν, ὑπὸ πρώτας φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐξίασι. τῷ γὰρ Ἔῤῥῃ ὥσπερ αἱ φυλακαί, οὕτω καὶ αἱ τῆς πύλης τῆς ἐκεῖ κλεῖδες ἐπιτετράφατο. ὡς ἂν δὲ μὴ δόξῃ δόλος τὸ δρώμενον, ἐκεῖνος κάτωθεν τοῖς φύλαξιν ἐκφωνεῖ, διυπνίζων δῆθεν πρὸς τὴν τῶν κατεχομένων φυλακήν. ὡς αὐτοῦ γε τάχα ἐν ἀποῤῥήτοις δουλείαις σχολάζοντος. καὶ γὰρ τινὲς ἰδόντες, οὐδὲν ἄλλο ὑπενόουν τότε ἢ ἐπὶ ὁρισθὲν πρὸς Βασιλέως δι' ἀποῤῥήτων, αὐτὸς οἰκονομοίη τὰ προστεταγμένα, καὶ τοὺς ὁρισθέντας ἐκφέροι νυκτὸς ὅπου ἂν καὶ προστάσσοιτο. ἐκεῖνοι δὲ τὰς φυλακὰς ὑποδραμοῦντες, ὑπεμβαίνουσι τῆς νηός. καὶ ἦν αὐτοῖς ὡς καὶ πᾶσι γνωσθέντος ὁ νοῦς ἐν ἐλπίσιν ἀναμφιβόλοις, ὡς οὐδὲν ἐμποδὼν ἔσεσθαι, δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἡμερῶν τῇ Εὐρίπῳ προσχεῖν, καὶ τὴν τῆς φυγῆς ἀνελῦσαι φόβον, τῆς ἀδελφῆς κυριευούσης τῆς νήσου. ἀλλ' ἡ παλίμποινος ἐφείπετο δίκη, καὶ τὰ τῶν φονευθέντων αἵματα, δεσμὸς ἦν τὴν πρόσω πορείαν κωλύων, ἄῤῥητός τε καὶ ἄλυτος. ἀντιπνεῖ γὰρ ἐξαίφνης πνεῦμα βίαιον νότου, ὡς καὶ τὰς ἐνελλιμενιζούσας ἐξοκέλλειν ἐκ βίας, καὶ ἄνεμος ἐμποδὼν ἔστη παραγενομένοισιν. οὐ γὰρ μίαν ἢ καὶ δευτέραν ἡμέραν ἠπόρει ἐκ βιαίων νότων τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἐφ' ἡμέραις, μέχρις ἂν ἐκεῖνοι κατὰ τὴν Ῥαιδεστὸν ἐξοκείλαντες ὑπὸ χεῖρα γίνοιντο τοῖς τυχοῦσι. καὶ ταῦτα μὲν μετὰ χρόνους πέπρακται. τῆς δ' ἀκολουθίας διδούσης τοῦ λόγου ἐνταῦθα παρανατέτακται. ἡμῖν δὲ ἴτω πρὸς τὰ ἑξῆς. ἔμπης δὲ προσθετέον καὶ τοῦτο σφίσιν. ἐπικοινωνεῖ γὰρ τοῖς παρανατεταγμένοις. ἐνδοὺς γὰρ ἐκ τούτου χρόνου διαγνωσθέντος, καὶ τὴν οἰκείαν

αὐτοῦ

αὐτοῦ δὲ ζητουμένου τῷ πρεσβεύεσθαι, παρὰ βασιλέα, καὶ καθυποσχνεῖσθαι τὰ μεγάλα, εἰ μόνον ἀνεῖτο τῆς φυλακῆς καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐγίνετο· ὁ μὲν Κρατὴρ ἀνήρτα τὰ περὶ τούτου, καὶ λόγοις οἰκονομίας, οὔτε πάμπαν ἀνίνατο, οὔτε μὴν κατένευεν εἰς τὸ παντελές. τὰς γοῦν τοιαύτας ἀναβολὰς μανθάνων ἐκεῖνος, βουλὴν βουλεύεται, κακίστην μᾶλλον ἢ συνετήν. εἰργόμενος γὰρ τῶν Ἀνακτόρων ἐγκεκλεισμένος ὅπου δὴ καὶ βασιλεὺς ᾤκει, ἔγνω πῦρ ἐνιέναι τοῖς οἴκοις, ὡς δῆτα γενναῖον ποιήσων, τὸ εἰς τοσοῦτον ἀναρρίπτειν κίνδυνον. καὶ δὴ νυκτὸς ἀωρὶ κάγκανα ξύλα ἑτοιμασάμενος, ὡς δῆθεν θερμαίνοιτο, χειμὼν γὰρ ἐπεκράτει τότε, περὶ τὸν Σκιρροφοριῶνος τὰ μέσα, ὅς ἐστιν ὁ Δεκέμβριος, τὰς θύρας τῆς εἱρκτῆς ἀσφαλισάμενος ἔνδοθεν πῦρ ἐνίησιν. ὁ δὲ καὶ τὰς ὀροφὰς καταπατήσας, ἐξῆπτε, καὶ τοῖς ἐκτὸς δῆλον ἦν, φθάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα, ἀγρυπνοῦντα ἔτι, τὸ γεγονός. καὶ ὃς σὺν ἀμυνουμένους οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλὰ τὸ πῦρ εἰς κατάσβεσιν ἀπέπεμπε. καί τις τῶν ἄλλων ἐκτομίας Κάρβας λεγόμενος προφθάσας, ταῖς θύραις προσεπέλασεν ὡς ἀνοίξων, ὡς δ' οὐκ ἦν ἀνοίγειν ἠσφαλισμένας, ἀξίναις τὰς θύρας αὐτοῖς μοχλοῖς καὶ βαλανάγραις ἐξετίναξεν. ὅπου δὲ καλὰ ὁ Ἐκτομίας ἔφθη, οὐδ' οὐ διαβεβαιὼς κἀκεῖνος ἔνδοθεν τῇ μαχαίρᾳ προσουτάσαντα, καὶ τοῖς σπλάγχνοις ταύτην ἐμβάλλει, καὶ αὖθις ἄλλην, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις, καὶ νεκρὸς ὁ πληγεὶς αὐτίκα, καὶ ἄλλως πολλοὶ μὲν ἐστρώννυσαν. ὁ δὲ πελεκυφόρος τάγμα βασιλέως, ἀγανακτούμενοι τῷ συμβάντι, πελέκεσιν ἐκεῖνον ἀνηλεῶς κατακτείνουσι, καὶ τὸ οὗτος ὑπὸ τρυφῇ παρέντα ἔξω τοῦ ἐκβεβλημένον κατὰ τὴν Ἀργυρᾶν λεγομένην εἰκαίως πως καὶ ὡς ἔτυχε θάπτουσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, εἰς δεῖγμα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι σκιᾶς μᾶλλον ἢ τούτοις πιστεύειν ἄμεινον.

faucibus, dimiserunt: exeuntes sub primam noctis vigiliam, & clavibus, quas habebant, diligenter occluso carcere, ne Puer sese torquēdo foras prorepens præmaturè indicium fugæ faceret. Sic eductis Erres captivis duobus, inclamavit voce contentâ reliquis intus Satellitibus, quasi excitaturus tum fortè dormientes, ut vigiliam se utique absente intenderent. valiturum hoc non frustrà credidit ad discutiendas suspiciones obviorum, tali horâ notum Imperatoris Ministrum tendere ad litus cum duobus eductis custodiâ cernentium. Itaque non aliud in mentem venit fortè occurrentibus, nisi mandatum arcanum quoppiam Erren tali tempore exequi, & vinctos quò esset iussus transportare. Per hanc speciē etiā, quas pertransire oportuit, nocturnorū Vigilū custodijs elusis, inobservati incolumesque omnes navem expectantem conscenderunt, optimâ spe gestientes felicissimi successûs; nec dubitabant quin, ut initia se dabant, cunctis ad votum fluentibus, biduò triduove appellerent Euripum, atque apud isti dominantem Insulæ Sororem ipsorum, miserarum anxiæ fugæ formidinum & longi carceris ærumnarum unicè securi, tranquillam de cætero vitam agerent. Verùm intervertit successum cruenti cepti persequens Homicidas cœlestis ultio. Sanguine scilicet miserorum quos incautos oppresserant, clamante ad Deum, & remoram inijciente fugitivis ineluctabilem. Vix altum tenuerant, cum eis in adversum tam vehemens auster incubuit; ut adhuc tenentes portum naves, in illâ ipsâ tutâ statione concuteret: ac, quo momento aura inopinatissimè resflavit, quâ perseverantiâ duravit, tantùm non clarè appareret; sceleribus fugientium infensum Cœlum, receptus ipsis securi negare facultatem. Non enim uno alterove die intractabile violentissimis austris mare horruit, sed pluribus continuè diebus, quoad infelix navigium sustinendo impar reiectum ad Rhædesti oram, ibi fortè inventis Augusti Ministris, quos vehebat fugitivos in manus tradidit. Hæc postquam, ut indicavi, posteriùs gesta, ex occasione præoccupavimus exponere, resumere ordinem eventuum, & ad ea quæ deinceps fieri contigit, eâdem quâ transacta sunt serie referre sermonem debueramus: Piger tamen hinc discedere non impositâ longo negótio clausulâ. Addatur ergo qui lentis diù dilatus intervallis tandem supervenit, novissimus & planè tragicus fabulæ Actus. Octavum iam in custodiâ infelix Michaël annum expleverat, cum necessarijs ipsius, crebris legationibus Imperatorem urgentibus, & magna pollicentibus, si miserum tantisper vinculis solutum ad suos redire permisisset: Augustus non ille quidem præfractè negavit, aut omnem supplicibus impetrandi aliquando quod peterent spem abscidit: Verumtamen nec planè annuit: sed verbis placidis & exorabilis ubi maturum foret animi quadam humanâ significatione condîtis, anxiè solicitorum vota delinivit. Has Michaël Andronici tergiversationes & artificiosas, ubi cognovit, detestatus moras, consilium init & ceptu & eventu potiùs desperatissimum ac pessimum, quam ullo astutiæ ingenio commendabile. Cum enim in Turri servaretur Palatinis admotâ ædibus intrà quas ipse diversabatur Imperator, visus sibi est generosum aliquid facturus, si flammis suo carceri subiectis, ipsius quoque invisi Principis contiguum incenderet domicilium.

Nocte

Nocte igitur intempestâ, priùs obseratis diligenter Carceris valvis, ignem infecit in struem lignorum aridorum quam ante congesserat, specie habendæ ad manum materiæ necessariæ foco cubiculi longum in tempus alendo, prout rigor Brumalis tempestatis requirebat (nam hæc circa Decembris medium acta sont) Flamma rapto fomite celeriter pyram obviam amplexa, luculentis horæ spatio inclarescens auctibus, per erumpentes è tecto intrà quod ceperat, fumosos immistis scintillis globos, usque ad sensum extrà degentium in proximo indicia sui pertulit. Rem in primis, adhuc, commodùm, vigilans Augustus animadvertit: ac raptim, pro instantiâ periculi, satellites quotquot ad manum fuere, iussit accurrere ad carcerem, non pœnas inflicturos Incendiario, quem adhuc quis esset nesciebat; sed incendium ipsum extincturos. Ante omnes ad iussum evolavit Eunuchus Carbas nomine, tentatisque foribus, ubi munitas impenetrabiliter sentit, securibus effractas cum seris simul ipsis ac vectibus subruit, obstaculaque amolitus intrò irrumpit. Vix limini pedem iniecerat, cum adversus irruens Michaël ensem ei adigit in viscera, repetitisque bis terve similibus plagis miserum stravit exanimem. Ad facinoris atrocitatem subitis, ut fit, clamoribus momento divulgati, confluxere statim plurimi; & inter hos Cohors Securigerorum excubare ad Regiam solita. Hi cruento spectaculo perculsi autorem cædis nefariæ, irâ omnem misericordiæ sensum obruente, crudeliter securibus conciderunt. Talem nactus finem est Filius Ioannis Sebastocratoris, quem longè dissentanea mollitiei principalis educationis sepultura sic mortuum excepit, humo temerè iniectâ obiter, contemptimque tumulatum loco profano extrà Vrbem, propè paludem quæ dicitur, argeotea. Hæc prolata velut in specimen sint vanitatis pomparum humanarum. quæ rectè quis æstimans, non plus reputet claritati natalium opumque ac titulorum illustrium splendori, quàm umbris prorsùs inanibus fidendum.

CAPVT XXVIII.

De Sacro Pane.

Hoc porrò, vt ad intermissa me referam, tempore, tetro, & portentoso experimento deprehensum est, ex vero convenire sacris nostris vulgò eis attributam appellationem τῶν πεπλασμένων; sed eâ rariori notione quâ ista interdum vox pollutum, & contaminatum designat quidpiam. Contigit quippe res visu quidem horribilis, auditu quin etiam infanda: cuius aliam alij causam ubi quantâvis contendendo perscrutatione quæsierint, aut vel argutissimis nixi conjecturis assignarint; haud tamen certo judicio definiant, vel quo per homines contractus casu, vel quo Dei consilio permissus, fœdus hic & infaustus eventus fuerit. *quis enim cognovit sensum Domini? aut quis*, vt Iob ait, *usque ad ultimos eius sapientiæ pervenit terminos*? Nam merâ fortuiti temeritate occursûs, citrà ullam certos sequentem fines Numinis cuncta regentis providentiam, fieri cernique qualia mox referam, qui diceret aut existimaret; hujus equidem vel affirmationem, vel sententiam ausim dicere, iuxtà Pindarum: haud longè à furore discrepare. Mihi utcumque insuavis accidit commemoratio istiusmodi monstrorum inauspicatæ mentionis, non est tamen liberum, ex quo istam ultrò necessitatem subij, susceptâ professione qualescumque res gestas exponendi, ab his scripto mandandis abstinere. in quo intrepidè affirmandi facit animos evidentia testatissimæ veritatis: nec deterret, verisimiliter ex-

Ἐπλήθυνε δὲ τοῖς τότε πεπλασμένοις καί τι συμβάν. φοβερὸν μὲν ἰδεῖν, φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι. ὃ δὴ καὶ ἄλλος ἄλλο τι ἂν αἰτιάσαιτο, καὶ ἄλλο ἄλλος. οὐδεὶς δ' ἂν οἶμαι ἀσφαλῶς ἔχοι θείαν τὴν κρίσιν, κἂν πολλὰ κάμοι περιστρεφόμενος. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; εἰς δὲ τὰ ἔσχατα τῆς σοφίας αὐτοῦ, τίς ἀφίκετο; φησὶν ὁ Ἰώβ. ὁ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρεικότος ἐπὶ τοῖς θείοις τοιαῦτα γίνεσθαι λέγειν ἢ καὶ δοξάζειν, οἷα δὴ τὸ ἐροῦμεν, μανίαισιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος. ἐμοὶ δ' ἅπαξ ἐμαυτὸν καθηκότι εἰς ἀγγελίαν τῶν πεπραγμένων, ἣν που καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γέγονεν, οὐ δικαίως ἂν καὶ παραιτητέον εἴη ὅτι λέγοιμι. νέμει γὰρ τὸ θαρρεῖν ἡ ἀλήθεια. καὶ οὐδὲν χεῖρον οἶμαι ὑπὸ τῶν ἀκουσόντων ἂν πάθοιμι λέγων, ὧν ἐμαυτὸν ἴσως δράσαιμι μὴ εἰπών. ἐκεῖθεν μὲν γὰρ δόξαν ἀποίσαιτ' ἄν τις τοῦ πάντ' ἐπέχειν ἐκ φιλαυτίας τοῖς τότε ξυμβᾶσι, καί γ' ἀνάγειν πρὸς ἕν τι τὸ μὴ κατὰ τρόπον ἐκεῖνα καὶ ἀσφαλὲς πεπρᾶχθαι. ἐντεῦθεν δ' ἀλλ' εἰ μή τι γε πλέον, τὸ γοῦν ἑκόντα παρατρέχειν τὸ ξυμπεσὸν ἐκ δαιμονίου οἶμαι προνοίας, ἐναντίοι τ' ἂν ἡ κατ' ἱστορίαν ἀλήθεια. τῷ τοι καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις λεχθήσεται, δεῖγμα μὲν φέρον Θεοῦ προνοίας, πρὸς ὅ, τι δ' ἂν φέρῃ, ἢ παρελθὸν ἢ ἐσόμενον ὡς εἰκὸς ἀγνοούμενον. ἡμέρα μὲν οὖν

τῆς

τῆς Τυρινῆς κυριακῆς ἐνεστὼς τότ' ἐφίστατο. ἐκάλει δὲ τὸν ἐπ' Ἐκκλησίας ἱερουργοῦντα τὸ σύνηθες. τὸ δ' ἦν, τὸ προηγιασμένης ἀναφορᾶς τὸ ἱερὸν πυξίον ἐς ὅτι μάλιστα ἐμπιπλᾶν κατὰ χρείαν τῶν τελεσθησομένων λειτουργιῶν. ἐπεὶ γοῦν τετέλεστο μὲν ἡ τῆς ἱερᾶς θυσίας ἀναφορά, ἀνεπτύσσετο δὲ τὸ πυξίον ἐφ' ᾧ τὸν ἱερέα ἄρτους τεθῆναι, εὑρηταί τις εὐθὺς ἐντὸς τῶν προηγιασμένων ἀναφορά, ἣν δὴ καὶ εἴκασέ τις ὁρῶν μίαν τῶν τότε ἐκείνων εἶναι, ἣν καὶ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τετράδος μέλλουσαν ἀναφέρεσθαι, συμβὰν τότε καιροὺς λελοιπέναι μὴ τὰ τῆς ἱερᾶς τελεσθῆναι θυσίας, διὰ τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν παρουσίαν δυσποτοῦν ἐφ' ἑ τῆς ὥρας γεγονυῖαν συγχώρησιν, ἐκεῖσέ που ἀφεθεῖσαν τῆς πράξεως, κεῖσθαι συνέβαινεν. ἡ δ' ἠχρείωτο πάμπαν καὶ σέσηπτο, ὡς μὴ δ' εἰκόνα φέρειν ἄρτου, μὴ ὅτι γ' ἄρτον καὶ ἀμπλέπῃ φαίνεσθαι, ἀλλά τινα τύπον θρυμμάτων μελάνων θηριακῆς, ἢ ἑνὸς ἄλλου τοιούτου σκευάσματος. τρόμος οὖν ἰδόντα παραυτίκα λαμβάνει τὸν ἱερέα, καὶ οὐ, τί πράξοι, οὐ γὰρ ἦν ἐκεῖνο ἐνοῦν εἰς κατάληψιν τοῖς προσφάτοις, διεγνώσκετο. καὶ τὸ πρᾶγμα φοβερὸν ἔδοξεν, οὐ πάθον τόσον, ὅσον φανέν, ἐπείπερ τὰ τῆς διαθέσεως ἠμαύρωτο. τοίνυν καὶ εἰς κοινὴν θέαν προὐτέθη, καὶ τὸ ποιητέον, μεθ' ὅτι πλείστης, ἐζητεῖτο τῆς εὐλαβείας. ἀλλ' ὃ ἦν, καὶ ἐδόκει, τὸ προστεθὲν ἦν τὸ παλαιὸν τῆς ἐναλλαγῆς, οὐκ ἐδίδου γίνεσθαι καὶ δὴ πρὸς τὴν μετάληψιν ὀκνῶν ὁ ἱερεὺς, οὐ προσίετο. Θεῷ δ' ἀναφέρειν ἄλλως οὐκ ἦν μὴ μεταλαβόντα τὰ δῶρα. καὶ ἔνθεν μὲν φόβος, ἐκεῖθεν δ' ἀπορία τὸν θεομένους διεμερίζετο, οὐκ ἔχοντας ὅτι καὶ πράξοιεν. ὁ γοῦν φόβος τὰς σφῶν γνώμας συνέστησε πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἄγων βουλήν, τὸν ἱερέα κἂν ὅ, τι, καὶ πάθοι, προσίεσθαι τὸ φαινόμενον. τοῦ δὲ μηδόλως προσιτὸν ἐκεῖνο νομίζοντος μὴ δ' ἀκριβῶς εἰπεῖν χείλεσι τὸ πρᾶγμα ἡ ἀπορία περιτεθλιμμένα ἐσχεδίαζε μηχανήν, πολὺ μὲν τῶν ἀξίων ἀποδέουσαν, ἀναγκαίαν δ' ἄλλως ὑπὲρ πᾶν ἕτερον, ὃ δὴ καὶ ἐννοήσει τις πώποτε. Θεῷ μὲν οὖν ἄρα τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν ἐκείνων μέλειν εἰκὸς, καὶ ἔμελε πάντως, ἐκεῖνος δὲ τότε, ὁ τοῖς τοιούτοις ἀφιερωμένος τόπος ἐκ παλαιοῦ, ὃς δὴ καὶ ἱπνὸς ἅγιος λέγεται, ὁσίως ἐπιρριφέντα, ὁσίως δέχεται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

A ceptutus narrationem meam, quidam horror Auditurorum ex me casum dictu fœdum; qualia delicati genij Lectores, haud ferè citrà iudicia fastidij, & quasi abominabundi transmiserint. Etenim dum reputo rem attentiùs, facilè sentio: impelli me ad idem conspirantibus in unum, hinc respectu iudiciorum alienorum, hinc proprij officij præscripto. cum nec utique me fugiat; culpari ab Eruditis Historicos si quos deprehenderint, indulgere privato gustui, damno memoriæ publicæ, accommodandâ narratione ad certam adamatam ipsis concinnitatis fu- B cosæ speciem; quam quoad confecerint, nihil pensi habeant dissimulare, ac detorquere in subiecto argumento, si quid isti formæ reluctari contumaciùs viderint; nec dissimulare possim convicia conscientiæ, quid meum à me munus exigat, monentis; edicentisque quadam inexorabili severitate censuræ, me si conscio silentio involverim quod nunc divino haud dubiè nutu contigit, maculam, si nihil aliud, inusturum quandam Historicæ veritati. quare illud ante omnia dicatur, divinæ quidem Characterem Providentiæ præferens; de quo tamen prudenter æstiment: C ignorari quid tandem vel respiciat præteritum, vel auguretur ac portendat eventurum. Dominica illuxerat proprio vocabulo dicta *Tyrine* à casei tunc adhuc usu permisso; quâ ritus consuetus vocabat Sacerdotem ad præparandas in sacrâ pyxide tot oblationes consecrati panis, quot ad celebrandas iuxtà morem instantes Liturgias ex præsanctificatis oportebat. ubi ergo est, incruenti Sacrificij peractâ functione, aperta pyxis ad collocandos intrà eam consecratos panes, inventa intus quædam apparuit ex præsanctificatis oblatio, quam quis intuens suspicaretur unam D ex ijs esse, quæ anno superiori feriâ quartâ hebdomadæ maioris cum offerri debuisset, oblata minimè fuerat, ut indicatum est superius, propter recessum Ecclesiasticorum ex Ecclesiâ, qualibuscumque de causis præversum ceremoniæ debitæ tali diei; ac propterea ibi fuerat relicta, neglectaque ad hoc usque tempus: quo spatio corrupta scilicet, ac plane iam putris, destinatis inepta usibus fuerat reddita; quippe quæ ne speciem quidem retineret panis: sed formam quamdam ha- E beret fragmentorum atrorum Theriacæ, aut similis alterius confectionis ejus generis. Diriguit visu repentè inopinatissimo Sacerdos, & tremore totius corporis horrorem ac æstum animi declarans, incertus quid ageret, hærebat. Neque enim miscere se putabat posse veterem illam particulam cum recentibus, quasi, ut, hæ sic illa offerri percepturis posset, & Sacrificio ex præsanctificatis celebrando digna hostia censeri. cū ergo ad spectaculum tam deforme, ad tam anceps utrimque periculum, arcente hinc & inde metu, & tamen agendi necessitate cunctari prohibente, diù deliberabundus expediret nihil; denique adhi-

buit circumstantes ad consilium, vocatisque ostenso quod videbat, quid opus facto videretur, suggerere ne gravarentur, summâ contentione demississimè oravit. statim occurrebat cunctis factu optimum fore, si fragmen sacri panis mucidum illud & vetustate alterarum Sacerdos edendo consumeret: vacuoque iam vasi,à se modò consecrata recentia inderet. Sed tam tetra erat ejus species, ut tantum imperare stomacho celebrans se negaret posse, ac ne summis quidem labris adeò rancidum frustum omninò sustineret attingere. Absolvi tamen Sacrificium non poterat, nisi statueretur circa hoc quidpiam, & quomodocumque amoveretur inde nauseabilis ista Eucharistiæ Sacræ portio. Inita denique via est magis utique necessaria quam decens, ad quam spontè Sacerdos multo angore cruciatum animum tandem advertit. divinæ nimirum providentiæ permittendam putavit consumptionem ultimam illius fragmenti sacri, seponendo illud in seductum locum, qualia in Sacrarijs parari antiquus Ecclesiarum usus obtinet: *Furnum Sanctum* nostri vocare consueverunt, alveum, cavernæ formâ, sub Sacris adytis cavatum, quo sacrarum rerum ævo aut situ marcentium inutiles reliquiæ, reverenter, quantum fas est, condantur. In id conceptaculum putrefactâ particulâ cautè honesteque repositâ, ibi videlicet quoad aboleretur remansurâ, expeditus utcumque Sacrificus est, perintricati perplexitate nodi, qualitercumque sic defungens.

C A P V T XXIX.

De Scythis Danubij Accolis, ut debellati fuerint.

Illâ porro tempestate nubes Scytharum è circumdanubianis collecta Tractibus, quo animo, quâve occasione, incertum; numerum fere implens capitum decies millium, trãscursâ Bulgariâ, vicinisque isti regionibus vagâ direptione vastatis, ad Iugũ exterius consedit; non ibi haud dubiè quietura: sed procellam minans irruptionis barbaricæ, è finitimis Macedoniâ vel Thraciâ prædas mox, quas aiunt, Mysorum, abacturæ. Præerat tum forte Mesembreæ circumsitisque terris autoritate Ducis summi Curopalates Vmpertopulus, vir & probitate gaudens, & prudentiâ ornatus. Hic fretus Religione Imperatoris, quâ oppigneratũ ejus armis divinũ favorẽ crederet, quas sub se habebat modicas copias cõmittere statim cũ quantacumque istorũ multitudine minimè dubitavit, eo successu, ut virtus numerum vinceret, & pauci longè pluribus cladem inferrent multò maximam. Siquidem plerisque Scytharum gladio cæsis in acie, permultis alijs vicino amne haustis, qui rari effugerunt, ignari locorum per calles avias quantâ maximâ poterant pedum pernicitate ferebantur, tristi tum primùm experimento edocti: expertẽ consilij turbâ consilio certiùs quã fortitudine superari. His Imperator cognitis; primùm ingentes egit Deo pro eâ, cuius præsens & illustre documentum isto eventu dederat, benevolâ protectione Imperij: deinde Curopalatæ virtutem, maiorem in modum admiratus, multis eum nec parùm splendidis remuneratus est donis: Dignitatem ejus augens, non solum pretiosis Vestibus, sed & auro & equis, quorum illum magnificâ largitione honoravit; accumulans super omnia munus amplissimum Magni Papiæ, quod in præmium virtutis, & dignum tam illustri victoriâ Trophæum, contulit.

Τὸ δέ τι καὶ νέφος Σκυθῶν παριστρίων ἐπισυναχθὲν, οὐκ οἶδ' ἔκποθεν, καὶ ἐκ ποίας τῆς ἀφορμῆς, εἰς δέκα σχεδὸν χιλιάδας ποσούμενον, διελθὸν τὴν Βουλγάρων γῆν, καὶ τὴν πέριξ πολλὰ ληϊσάμενον, κατὰ τὸν ἔξω ζυγὸν ἦν· καὶ δὴ προσδόκιμον ἦν ἐκδραμούμενον, καὶ τὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης λείαν ποιῆσον τὴν τῶν Μυσῶν ὑμνουμένην. ἔτυχε δὲ τότε τὰ ἀμφὶ τὴν Μεσήμβρειαν κατέχων ἄρχοντος τύπον καὶ στρατηγοῦ, ὁ Κουροπαλάτης Οὐμπερτόπουλος, ἀνὴρ ἀγαθωσύνῃ χαίρων, καὶ ἀγχινοίᾳ κοσμούμενος· οἷς δὴ καὶ συμπλακεὶς ἐξαίφνης, θαῤῥήσας τῇ τοῦ Βασιλέως θεοσεβείᾳ, ὀλίγοις ἐπάγων, πολλοῖς τοῦ προτερήματος ἐγεγόνει. ὡς τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονέναι, τοὺς δὲ καὶ ἀποπνιγῆναι κατὰ τὸν ἐκεῖ παραῤῥέοντα ποταμόν. ὀλίγοι δ' ἐκ πολλῶν διαδράντες, μὴ δ' ὅπη γῆς χωροῖεν εἰδότες, τὰς δυσχωρίας διεκπαίοντες, ᾗ ποδῶν εἶχον ἔφθανον, ἄρτι πρῶτον μαθόντες, ὡς ἄβουλον πλῆθος, ἀβουλίᾳ μᾶλλον ἢ ἀνδρείᾳ καταγωνίζεται. ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς καὶ πρῶτον μὲν δοξάσας τὴν θείαν ἀντίληψιν. εἶτα δὲ καὶ ὑπερθαυμάσας τὸν ἄνδρα, πολλοῖς δωρεῖται, ὀφέλλων τὴν ἐκείνου τιμὴν, οὐκ ἀλλαγαῖς μόνον ἱματίων, ἀλλὰ χρυσίῳ, καὶ ἵπποις αὐτὸν δεξιούμενος, ἐφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Παπίου δωρεῖται τιμὴν, ὡς ἆθλον ἀρετῆς καὶ τροπαίου ἄξιον.

CAPVT XXX.

Vt Imperator signis tunc editis motus, vehementer institerit orando adhortandoque, ut discissi conciliarentur.

Βασιλεὺς δ' ἐπιστὰς τῇ πόλει οὐ καθάπαξ ἀφίει τοὺς σχιζομένους τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ ξυντόνως μετεχείριζε τὴν ἐκείνων ὁμόνοιαν. ὅθεν πέμπων, ἔστι δ' οὗ καὶ προσκαλούμενος, πολὺς ἦν δεικνύων διὰ φροντίδος ἔχων τὰ ἐκείνων μὴ δεχομένους παραίτησιν, καὶ μᾶλλον ὅτι τέρατ' ἄττα πληθύμενα κατεμάνθανεν, οἷα τ' ὄντα, καὶ τὸν λίαν θαρροῦντα δεδίττεσθαι. ἐχόμενα γὰρ τοῦ περιπύστου νεὼ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, ἔν τινι δημοσιακῷ οἰκήματι, ἐν τοίχῳ τῆς Θεοτόκου εἰκὼν καθιστόρητο, καὶ ἡ εἰκὼν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐδακρυρρόει, ἀμάρας ἐξ ὀφθαλμῶν χέουσα, ὥστε καὶ σπόγγοις τὸ ῥεῖθρον συνάγεσθαι. ἐλθόντος δὲ καὶ αὐτοῦ βασιλέως, ἅμα μὲν κατὰ προσκύνησιν, ἅμα δὲ καὶ κατὰ θέαν τῶν τελουμένων, καὶ προσταγὲν ἀσφαλισθέντος τοῦ οἴκου βεβαίως, τὰ αὐτὰ ἦν καὶ πάλιν τοῖς πρότερον. καὶ αὖθις ἐν τοῖς Χαρσίου, αἷμα τῆς εἰκόνος τοῦ λαμπροῦ ἐν μάρτυσι λάμποντος Γεωργίου δαψιλῶς ἀνέβλυζε. ταῦθ' ὁρῶν ὁ κρατῶν δίδημιον ὢν, ὡς τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ εὐλαβής, φόβον οὐ μικρὸν εἶχε, μήπως Θεῷ δοκοῖ ἐκείνοις προσέχειν, αὐτὸς ἐπ' ἄλλοις ἔχοι τὸν νοῦν, καί γ' ἔξω τοῦ θείου θελήματος διαπράττοιτο. ὅθεν καὶ συγκαλῶν, παρεκάλει, καὶ ἰδίᾳ καὶ φανερῶς, καθιστῶν συνόδους λαῶν, γενέσθαι ποτὲ τῆς εἰρήνης ἀξίους, καὶ ἀπιδεῖν πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὁμόνοιαν, ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν. ἦν γὰρ ἐκείνοις φανερῶς προσπεσούμενον τὸ τοῦ Ἰωσὴφ μνημόσυνον, καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ᾤοντο λέγοντες, ῥύπασμα, κοινωνούσης ἀφορισμοῖς. ἀφορισμὸν δ' ἔλεγον τὸν τοῦ Ἀρσενίου πρὸς Ἰωσήφ. οὐκ οἶδα δὲ καὶ τὰ εὐορκωμοτημένα πάλαι, μὴ λαβόντα λύσιν, ὃν δεῖ ἔχειν λύσιν ἐγκεχωρημένον παρὰ Ἀρσενίου τὸν Ὑάκινθον λαβόντα τὸν θρόνον διεβεβαίουν. μέρος ἦσαν καὶ ταῦτα συμβαλλόμενον πρὸς τὸ ῥύπασμα, εἰ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν Γάζαν προστιθοῖεν τρίτον, μὴ τοῖς πρότερον ἱκανούμενοι, ἔστω καὶ τοῦτο. καθ' ἃ δὴ πάντα αὐτῶν ἀθιγεῖς ὄντας καθάπαξ τῶν ῥυπασμάτων, αὐτῶν καὶ τὴν διόρθωσιν δικαίως εἶναι προσῆκεν. ἄλλως δὲ μηδ' ὁπωσοῦν καταδέχεσθαι τὴν ὁμόνοιαν.

Reversus in Vrbem Imperator neutiquam indormijt negotio conciliandorum Ecclesiæ qui se ab eâ discissent; nec ijs quæ semel erat en in genere conatus, tamquam exonerandæ suæ conscientiæ sufficientibus, acquievit; sed velut rem quam omni ratinne confectam vellet, ac quantovis emendam benè pretio duceret, eorum concordiam urgere infatigabiliter institit. Itaque nūc missis ad eos certis hominibus, interdum ipsis ad se vocatis, multus erat in demonstrandn: haudquaquam se admittere ipsnrum excusationes, nec pertinacem probare recusationem. Ad hoc autem sic agendum magis magisque incitabatur nunciatis sub id tempus prodigijs; talibus sanè quæ vel præfidens summeque audax ingenium terrore percellerent. Nam in privatâ quadam domo contiguâ inclyto Templo divinæ Sapientiæ, depicta in pariete Deiparæ Imago multis diebus lacrymas emisisse ferebatur, fontes uberes fundens ex oculis, adeò ut spongijs collecta liqunris copia congregaretur. Contulit eò se Imperator, quà venerandi religione, quà curiositate cognoscendi; post qund cum ejus iussu prohibitus esset eò concursus, obserato diligenter eôclavi, fluxus tamen lacrymarū, planè ut priùs, perseveravit. Rursus in Aedibus Charsiæ, sanguis ex effigie splēdidè illustris interMartyres Georgij, cnpiosè manavit. Hæc Imperator videns, hnmo naturâ, ut verum fatear, paulò formidolosior in talibus, metum haud modicum concepit, ne fortè Deus per hæc indicaret, minimè sibi probari, quod Princeps Ecclesiæ pacandæ curâ remissâ, interim alijs attenderet. unde etiam secuturum videlicet erat, ut quæcumque susciperet, aversi causâ istâ Numinis favore destituta, malè succederent. Tali solicitudine instinctus, vocat, coogregar, alloquitur singillatim, palàm adhortatur, plebem etiam densam iu hos conventus admittens; nec indignum se reputans, humillimos etiam ambire, admonendo, suadendo, rogandn quemque, pro se ne gravaretur ad Pacis negotium conferre; miserarentur Ecclesiæ scissuras & bis resarciendis mndicum quid impendere privatarum ne cunctarentur rationum. Ita ille. Sed surdis ea cuncta canebantur. nbnixi perstabant Arseniatæ in bis in quæ palàm convenerant, haud se umquam cessuros nisi satis ipsnrum arbitratu adversa Pars purgaret labem; ut rebantur, contra-

ctam, primùm admittendâ in Sacris commemoratione Iosephi; deinde anathemate communiter ab Ecclesiâ contracto ex contagione Iosephi eiusdem, quem excomunicatum, ut putabant, quòd non solum communione dignata, sed velut Patriarcham fuisset venerata, maculam ipsius in se attraxerat. Suberat & fortè alia ex clàm constitutis & iureiurando quondam sancitis inter ipsos, causa obscurior. nempe coniurasse Arsenianos aliqui ferebant, numquam se bonâ fide inituros cum adversarijs concordiam, nisi Hyacinthus, quem sibi substituisset vicarium iniustè detrusus Arsenius, in Patriarchalem evectus Thronum, ligatos anathemate, legitimâ demum absolutione reconciliaret sacris. ut ut de hâc famâ sit, haud planè ad liquidum exploratâ, tertiam certè agnitam iam publicè obiectabant Ecclesiæ labem, admissi Principatûs Papæ; cuius piaculi cum esset in confesso ipsos unos fuisse prorsùs expertes, solos haberi debere ipsos idoneos, qui modos id purgandi præscriberent. Id ni fieret, haud se se omninò umquam in Pacem conventuros.

CAPVT XXXI.

De Reportatione Reliquiarum Patriarchæ Arsenij.

A Harum rerum apud Imperatorem urgendarum pro Arseniatis cæteris, cura incumbebat quibusdam ipsorum, satis ad hoc gratiosis, quòd ij manus, ut dictum est, apud Atramytrium, dedissent, Augustoque datam fidem soli adhuc ex omnibus servarent. His causam reliquorum agentibus plurimum Augustus favoris impertiebat, quòd per eos, speraret alios trahendos. Per istos igitur interpretes Arseniana factio cum referre plurimum ad summam sui statûs reputaret, reportari Arsenij cadaver è Proconneso in Vrbem, id ab Andronico petere instituit. B Erat hæc perartificiosa, & valdè astutu petitio; quippe quæ fronte primâ nihil præferens periculosius, ea erat tamen quâ concessâ recusare Iosephitæ non possent, quin & Pseudo-Patriarcha, & vero perculsus Anathemate Iosephus agnosceretur. cum enim reportatione ossium Arsenij è loco exilij, quò eiectus fuerat in Metropolim sui Patriarchatûs, verum ipsum, etiam dum exularet, atquè adeò ad mortem usque, fuisse Patriarcham declararetur, palàm erat Iosephum, qui eo vivente locum ipsius tenuit, nihil nisi sedis invasorem alienæ, per vim intrusum videri, & dici posse: & C quod ab eodem Arsenio ante suam electionem interminatione anathematis prohibitus idem Iosephus fuisset, Imperatori peccata confitêti absolutionem impertiri, quod hunc tamen fecisse nihilò seciùs constaret; manifestum indidem apparere: Iosepho, dum sedi præesset, excommunicationem adhæsisse. Præiudicia ergo præcipuorum causæ suæ capitum in hâc Arsenij reliquias reportandi facultate dolosè latentia captabant, cum hanc per suos ab Andronico postularent, qui tamen præoccupatus studio ingenti pacificandæ quomodocumque Ecclesiæ, & illectus spe blandiente, se per istam concessionem nulli, ut videbatur, admodum rei damnosam, exar-

A Ἦν μὲν οὖν καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν τινὲς ἐξεληλυθόσιν, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ κατὰ τὸ Ἀτραμμύττιον συνεληλύθεσαν ὡς εἴρηται), ἐσπούδαστο ταῦτα. ἦν οὖν τότε καὶ σφίσιν ἔφεσις ἐπὶ τοῖς προτέροις ἐκείνοις ἀνακομίζειν τὸ σῶμα τὸ Ἀρσενίου ἐκ Προικοννήσου. οἱ δὴ καὶ αὖθις Βασιλεῖ προσανέφερον καὶ ἠξίουν. πλὴν καὶ σκέμμα τι βαθὺ καὶ γενναῖον ἐν τούτοις ἦν, ὡς ἔδειξεν ἀξιοῦσι. ὁ γὰρ ὡς ἀδίκως ἐκβληθεὶς ἐπὶ τὴν προτέραν τιμὴν ἀναγόμενος, ἄχει δηλοῦν ἐντεῦθεν τὸν Ἰωσὴφ ἐπιβάτην. B ᾧ δὴ καὶ ἀφορισμὸς προστριβόμενος, ὡς ἔλεγον, παρ' ἐκείνου, ὑποσύρειν τι καὶ κατ' ἐκείνου πλέον ἐδίδου, αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτοῦ ἐκείνου θαυμάζουσι. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὅλως ἀφορῶν εἰρήνην, ὡς τοὺς ὁρῶντας πείθειν, προσκαταλαμβάνων δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν. τὸ γὰρ σφίσιν ἰσχυρὸν προτεινόμενον, ἡ ἐξορία τοῦ Πατριάρχου ἦν, δι' ἣν ὑπῆγον τοὺς ἄλλους ἀδίκως ἐκβεβλημένους, ὃ δὴ καὶ προσαναστέλλειν ἠβούλετο τῷ πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῆς μετακομιδῆς τοῦ σώματος τιμὴν C γίνεσθαι, παραχρῆμα νεύει πρὸς τὴν ἀξίωσιν. ἦν δὲ μόνον εἰς τοῦτο τῷ Βασιλεῖ προσιστάμενον, τὸ φθάσαι λεχθῆναι παρά τινων, ὡς ἀφορισμὸς ἐπενήνεκται παρ' ἐκείνου, τοῖς ὁπηνίκα ποτὲ τὸ σῶμα μετακομίσουσι, παρ' ὃ καὶ μόνον ἕτοιμος ἦν ἐκ τοῦ παραχρῆμα τῇ καταγωγῇ τοῦ σώματος τὸν ἐξορισθέντα τιμᾶν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο παρὰ τῶν εἰδότων ἐλέγετο, ὡς ψευδῶς ἐλέχθη, καὶ ὡς ἐπλάσθη παρὰ τοῦ μαθητοῦ ἐκείνου Ματθαίου τὸ φημιζόμενον, τῷ τάχει προσθῆναι μετὰ τοῦ σώματος θέλοντος, εὐθὺς ταχυναυτοῦντες ἐν Ἐνήρει, ὁ ἀμφὶ τὸν Μανουηλίτην Θεόδω-

ρον

ἐπ᾽ ἀτιμάζοντο· οἱ δὲ καὶ ἡμερῶν ὀλίγων ὑπὸ προσηκούσῃ τιμῇ καὶ αἰδοῖ ἀξίᾳ, μετ᾽ ἀπλοίας πάσης, τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβάνουσι. καὶ τότε ξυνέρχεται μὲν Βασιλεὺς ξὺν πάσῃ συγκλήτῳ, συνέρχεται δὲ Πατριάρχης σὺν τοῖς Ἀρχιερεῦσι, καὶ τῶν Κληρικῶν, ὅσοι μετ᾽ ἐκείνου εὑρίσκοντο, καὶ λαὸς ἅπας τῆς πολιτείας, οἱ μὲν προσκληθέντες, οἱ δὲ καὶ αὐτόκλητοι, καὶ τὰ τοῦ Εὐγενίου καταλαβόντες, θήκην μὲν ἐκείνου, πέπλῳ τῶν καλλίστων περικαλύπτουσι, καὶ χερσὶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸ προσῆκον [illegible]σαντες, ὑπὸ φωσὶ δαψιλέσι καὶ θυμιάμασιν, ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς καὶ εὐφημισμοῖς τοῖς πρέπουσι πεζῇ καὶ βάδην, τὸ μέγα καὶ ἱερὸν τέμενος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καταλαμβάνουσι, καὶ σφίσιν ὥσπερ αὐτοῖς οἰκειοῦν τὸ τῶν Ἀρσενιατῶν βουλόμενοι σέμνωμα, ὡς καὶ τοῦ Πατριάρχου κοινωνοῖς φανεῖσι, καὶ συλλειτουργοῖς αὐτίκα, ἐπενδυόντο μὲν τὰς ἱερὰς ἐσθῆτας. πρὸς τῷ τελεῖν δὲ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ὄντες, τῶν ἀντιφώνων ψαλλομένων, στολῇ καὶ τὸ σῶμα τῶν ἱερῶν ἀπενδύσαντες, χερσὶν Ἀρχιερέων φερόμενον συνεισοδεύουσιν. εἶτα πρὸς τῷ συνθρόνῳ δόξαντες ἐπικαθίζουσιν, τὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς συνεπλήρουν εἰς τέλος, περὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης ἱσταμένῳ τῷ σώματι. ἐντεῦθεν καὶ περὶ τὰ δεξιὰ τοῦ βήματος τῷ κιβωτίῳ ἐνθέντες ἱστῶσι, κλεισὶ καὶ σφραγῖσι τὴν ἐκ τῶν Ἀρσενιατῶν κλοπὴν ὡς ἐνῆν φυλαττόμενοι, καὶ τρίτης ἑκάστης ἑβδομάδος πρὸς τιμὴν τῶν ὁδηγῶν καθ᾽ ἔθος λαοῦ συντρέχοντος, κἀκεῖνο ὑπανοιγόμενον, τοῖς προσιοῦσιν ἀνετὸν ἦν. ἐν ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἡ Ῥαούλαινα Πρωτοβεστιαρίσσα ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου μονῇ τοῦ τῆς κρίσεως, ἱερὸν οἶκον εἰς κάλλος ἐξησκημένον καὶ μέγεθος ἀνιστᾷ. καὶ ἐπεὶ συνήθειαν εἶχεν ἐκείνη πρὸς τὸν Πατριάρχην, οὗ τὴν τύχην, καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, ἀξιοῖ Βασιλέα καὶ λιπαρῶς δεῖται δοθῆναι τὸ σῶμα τῇ κατ᾽ αὐτὴν μονῇ, ἐφ᾽ ᾧπερ ἀποτεθῆναι τῷ παρ᾽ αὐτῆς ἀνεγερθέντι ναῷ. ὃ δὴ καὶ γέγονεν. ἑτέρας τότε συστάσης κατὰ τὸ εἰκὸς πανηγύρεως, καθ᾽ ἣν Βασιλεὺς καὶ Σύγκλητος, καὶ τῶν ἱερωμένων σχεδὸν οἱ πάντες, οὐ δὲ τῆς λαώδους λοιποὺς μοίρας ἐκλεῖσεν πεζοπορούντες τὴν τιμὴν ἐτέλουν τῷ Πατριάρχῃ, οὐκ ὀλίγα τοῦ Βασιλέως καταβαλόντος καὶ τὰ τῶν πόνων ἐφόδια.

A maturum omnem reliquam ejus Sectæ contumaciam, & Arsenianos iam vniversos, delinitos inani honore celebrium exequiarum ejus à quo nomen ducerent, planè se habiturum in potestate, coniuncturumque pro voto cæteris, facilè annuens, permittere se translationem dixit: cum eo tamen, si priùs declararetur; vetum non esse, quod aliqui iactabant, vetuisse Arsenium antequam in Proconneso diem suum obiret, ne suum umquam ibi mortui corpus indè tolleretur; ac si quis id aliò transferre attentasset, excommunicationi subiaceret. Verùm istam haud B difficulter Arseniani exceptionem submoverunt, adhibitis rei conscijs testibus idoneis probantes; haud umquam tale aliquid ab Arsenio vetitum, vel minis anathematis sancitum; sed fictum eum rumorem à Matthæo quodam discipulo ipsius, qui cum propè sepulcrum Patriarchæ statione sibi commodâ, perstare in totam vitam cuperet, eam fabulam excogitaverit, & sparserit, quæstuoso ipsi, sed inanissimo commento. His ità declaratis, pleno iam in rem sibi optatissimam Imperatoris assensu avidè Arseniatæ arrepto, expediunt strenuè cum instructissimâ remigio C Triremi Theodorum Manuëlitem in Proconnesum: qui paucis diebus, navigatione usus prosperâ, Constantinopolim redijt, honore, ac veneratione consentaneis referens Arsenij Cineres peregrè dudum extincti. Præstò fuit ijs excipiendis ipse primùm Imperator, vniverso Senatu comitante, convênit ad id ipsum Patriarcha cum Episcopis, & cunctis Clericis, qui huius communionem amplectebantur; Populus quoque, ac Cives planè omnes, partim evocati nominatim, par- D tim sponte occurrentes. Quæ vniversa multitudo ubi locum ab Eugenio nomen nactum attigit, Theca quidem quâ Arsenij cadaver claudebatur, velo è pulcherrimis delecto contecta est. tum qui ceremoniam curabant, feretrum manibus sacrorum hominum ritè consignatum, multiplici facum lumine, ac thymiamatum suffitu, inter hymnorum, canticorumque modulationes, acclamationibusque decentibus, lento & gravi passu ad sacrum usque Templum Dei sapientiæ, prose- E quentibus cunctis, perduxerunt; certante, ut apparebat, pro se unoquoque, studium in memoriam, tamquam veri demùm ipsorum Patriarchæ ostentare; ut ne ipsis quidem in hoc cedere Arsenianis videri vellent. Adeò ipsi etiam qui vel intimè Patriarchæ nunc Ecclesiam regenti adhærerent, eique ad nutum inservirent, sumptis ultrò sacris stolis contendebant inter primos cooperari venerationi Arsenij, sacrâ in ejus honorem liturgiâ ritè celebrandâ; qui etiam dum Antiphonæ cantarentur, corpus ejus ornatu indutum patriarchali, cum manibus Antistitum in Thronum ad confessum Patriarchæ portaretur, eò usque dum illuc esset illatum, comitati sunt, moxque relato inde, atque ante sacram mensam reposito, iusta cætera funebria, prout ritus poscebat

persol-

persolverunt, nullâ parte ceremoniæ omissâ. Tum illud Arculæ à dextris Altaris paratæ indentes, clavibus eam sigillisque munierunt, caventes scilicet, ne id Arseniatæ furari attentarent. Deinceps porrò tertiâ quâque feriâ cuiusvis hebdomadæ, ad venerationem Angelorum in viâ salutis Ducum, populo de more concurrente, reserabatur Arca depositum Arsenij continens, idque omnium visere studentium liberis obtutibus exponebatur. Aliquanto post tempore Raülæna Protovestiarissa, in Sancti Andreæ Monasterio à Iudicio cognominato, sacram Aedem exquisito artificio elaboratam exstruxit. ac quoniam non vulgari ea Mulier studio se amplecti Patriarcham illum quoad vixit, & postquam decessit, semper ostenderat, consentaneè huic noto ejus affectui, enixè oravit Imperatorem, ut dari iuberet Arsenij corpus suo isti Monasterio, honorificè scilicet ab eâ deponendum in isto erecto à se templo. quod cum impetrasset, ità factum est; idque apparatu & pompâ non minùs, quam in priori Translatione magnificis. Nam tunc quoque congregato cœtu magno, iterum per Vrbem supplicatio processit: Augusto ipso, ac Senatu, nec non Ecclesiasticis fermè omnibus, nec minori, quam antea Populi multitudine, ordinato & lento incessu funus perhonorificè prosequentibus, quam in celebritatem non modicum etiam sumptum Imperator fecit, artificibus, qui qualemcumque ad id contulissent operam, larga de suo stipendia persolvens.

C A P V T XXXII.

De Cladibus Christianorum in Syriâ.

CIrca hoc tempus gravissimæ Syriam calamitates afflixerunt. Nam Babylonis Sultan captâ olim, & solo æquatâ Antiochiâ, internecinum in Italos oram Syriæ maritimam obtinentes bellum, odijs perpetuandû hereditarijs dudum transmiserat. cui per hæc tempora obsequentes Arabes, aut potius Aethiopes, primùm quidem expugnatâ Tripoli, omnes in eâ repertos puberibus maiores interfecerunt, urbemque ipsam à fundamentis eversam solo æquarunt. Idem postmodum fecerunt, & Populosissimæ Ptolemaidi: & orâ universâ maritimâ subactâ, mancipatis in diram servitutem Christianis ejus incolis, præclarum illum & mirificum florentis hactenus Syriæ statum exciderunt. Visaque sunt nostra illa, quæ nuper memoravimus, portenta, clades istas indicasse; lacrymasque illas, & cruorem ex Imaginibus fusa, longè aliò respexisse; ac velut in longinquas à nobis fuisse amandata terras, in ijs explenda malis quorum non dicam experientia, sed ne conspectus quidem aut è vicino sensus ad nos pertingeret: uti nec illis ipsis vicissim Gentibus, quæ nos urgebant adversa, nota erant; abrupto a nobis invicem commercio. Id quod ubi est animadversum, valuit ea observatio ad relevandam in nostris mœstitiam ex minis signorum istiusmodi conceptam. Recrearunt illi scilicet animos, & benè sperare perrexerunt, ubi compertum, & re ipsâ demonstratum apparuit: haud veram esse pervulgatam opinionem illam, quâ sibi hactenus homines persuaserant: eventa significationum funestarum illis omninò in locis extitura, in quibus prodigia clades istas minantia fuissent edita.

A ΤΟ'τε καὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἐπεπράττετο πάνδεινα. ὁ γὰρ τῆς Βαβυλῶνος Σουλτὰν πρὸ χρόνων λαβὼν Ἀντιόχειαν, καὶ εἰς ἔδαφος κατερείψας, ἀφῆκε τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἀκήρυκτον ἔχειν μάχην μετὰ τῶν Ἰταλῶν, τῶν τὴν παραλίαν οἰκούντων ἐκ παλαιοῦ. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν τότε καιρῶν στρατολογησάμενοι Ἄραβες, ἢ μᾶλλον Αἰθίοπες, πρῶτον μὲν αἱροῦσι τὴν Τρίπολιν, καὶ B ἡβηδὸν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν πόλιν ἀνατρέπουσιν ἐκ θεμέθλων. ἔπειτα καὶ τὴν πολυπληθῆ Πτολεμαΐδα τὰ ὅμοια δρῶσι, καὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν ἐξανδραποδισάμενοι τὰ θαύματα τῆς Συρίας ἠφάνιζον. καὶ ἔδοξε τὰ ἡμέτερα τέρατα ἐπ' ἐκείνοις φανέντα τε καὶ πληρωθέντα. δάκρυα γὰρ ἐκεῖνα καὶ αἵματα πρὸς τὰ μακρὰν ἡμῶν ἀπεφέροντο, ἀποπεμπομένων τὰ φοβερὰ ἡμῶν ἑτέροις, τοῖς μὴ C ὅτι γ' εἰς πεῖραν, ἀλλ' οὐδ' εἰς θέαν δυναμένοις μόνην τῶν ἰδίων κακῶν ἡμῖν κοινωνῆσαι. τὸ δ' ἦν ἄρα παραψυχὴ καὶ κακῶν ἀνάρτησις, γνωσθέντος παθόντων, ὡς ὅπου τὸ τῶν δηλῶν σημεῖον, ἐκεῖ ξυμβαίνει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα γίνεσθαι.

C A-

CAPVT XXXIII.

De secundo matrimonio Imperatoris.

Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς υἱοὺς ἔχων ἐξ Ἄννης τῆς ἐξ Οὔγγρων δύο, Μιχαήλ τε καὶ Κωνσταντῖνον, τὸν μὲν βασιλικῶς ἀνῆγε, καὶ ὡς τῆς Βασιλείας διάδοχον ἐθεράπευε. τὸν δὲ Κωνσταντῖνον εἰς Δεσποτείαν ἔτρεφε. τῷ μέντοι γε Μιχαὴλ καὶ ὁ Πάππος αὐτοῦ Μιχαὴλ τῆς εἰς τὴν Βασιλείαν καταστάσεως ἦρχε, καὶ ὡς Βασιλέα παρεῖχε κηρύττεσθαι, ὡς οὐ μικρὰν παραψυχὴν τῷ παιδὶ διὰ τὸν τῆς Δεσποίνης ἀλύοντι θάνατον. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἐκ Ῥηγῶν τῶν μεγίστων κῆδος κατὰ δεύτερον συνοικέσιον μὴ ἔχων ὅλως προσποιεῖν ἑαυτῷ, ὡς ὑπὸ ἀρχὴν πάντως ἐσομένην τοῦ ἐξ αὐτοῦ, τὴν ἐκ Μαρκεσίων Εἰρήνην. καί γ' ἐκγόνην τοῦ Ῥηγὸς Ἱσπανίας, ἀγαθὸς ἀγαθήν, οὐχ ἧττον τὸ ἦθος ἢ [illegible], ἄγεται, Γρηγόριος δ' ἦν ὁ ταινιωτής, καὶ τὰ στέφη ἡ Αὐγοῦστα καὶ μήτηρ ἐδέχετο.

A At Imperator cum ex Annâ Vngarâ duos superstites haberet filios, Michaëlem, & Constantinum, priorem quidem iam in Imperij consortium evectum regio, uti collegam & successorem designarum, cultu honorabat: minorem alterum in Despoticæ dignitatis insignibus educans. At Michaëlis quidem supremæ potestatis participatione cum certâ spe successionis ornandi, Autor Avus ipsius Michaël fuerat, qui post nunciatam Annæ norûs mortem, afflictissimum eo casu B Andronicum non parùm recreaverat, filio ejus parvulo sibi cognomini conferendis insignibus Imperij, eundemque ut collegam Augustæ potestatis promulgando iam nunc, & agnosci colique ab omnibus iubendo. Cæterùm illa ipsa causa fuit, cur in secundas nuptias aliquam maximorum Regum filiam sibi petendam Augustus non duceret. Cum enim nascituro è secundo coniugio filio destinare Imperium, alteri iam oppigneratum successori nequiret, non erat æquum ad gignendos privatos, coniugem è summo rerum humanarum adsciscere fastigio. Elegit igitur Irenen, e Dynastis quidem dumtaxat minoribus quos Marcesios, sive Marchiones appellant; cæterùm neptem Regis Hispaniæ, quam bonus bonam, nec minus moribus probatam, quàm genere illustrem, ritè uxorem duxit; coronante ipsam, & ubi Mater est factâ, in Augustam solemniter inaugurante Gregorio.

CAPVT XXXIV.

Vt evocatus è Prusâ Veccus sit, & de eius iudicio.

Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ Προύσῃ ἐπισκήπτετο πρόεδρος ὁ ἐξ ἀμαγειρεύτων Νικόλαος, μετονομασθεὶς ἐκ μοναχῶν εἰς Νεόφυτον. καὶ τοῦτο γὰρ κανὼν ἐτίθετο παρ' ἐκείνοις, εἰ καὶ μὴ ἔχων κατὰ τὸ ἄλλως τὸ ἀπαραίτητον, τὸ σήμερον μὲν ἱστᾶν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀγγέλων, καὶ τὰς συνθήκας ἀπαιτεῖν τῆς μοναχικῆς πράξεως. εἶτα τὸν εἰς ὑποταγὴν προχθέντα, τὴν αὔριον εἰς Ἀρχιερέα χειροτονεῖν. ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ἐδόκει πολλοῖς ἐπιλήψιμον, καταλαβόντι τὴν λαχοῦσαν τῷ ἱερεῖ, ἔδοξε καινόν τι ποιεῖν παρὰ τὰ πραχθέντα διὰ τὸ χθεσινὸν τοῦ Πάπα μνημόσυνον, καὶ δὴ κοινῇ προστάττει ἐφ' ἡμέρας τισὶν ἀπέχεσθαι τῶν κρεῶν, ὡς πρόστιμον τοῦ ῥυπάσματος. τὸ δ' ἦν βαρὺ προσγυναίοις δόξαν, τῷ αἰτίῳ τῶν χθὲς συμβάντων ἐνίπτοντες κατα-

C Cum vero Prusæ declaratus Præsul fuisset Nicolans quidam ex olim emeritis coquinæ imperatoriæ ministris, qui Neophyti nomen tractum ex Monachis, ad quos è Palatinâ familiâ transierat, ad Thronum Ecclesiæ pertulit: hanc enim isti, frequentandis talium assumptionum, utcumque alijs minùs probatarum, exemplis, iam sibi quasi regulam fecerunt, ut pro gradu ad Episcopalem dignitatem eliga- D tur suscepta in eum finem humilitas professionis monasticæ. ac qui hodie coram Deo, & Angelis in spontaneam se obedientiam abiecerit, oppignerasse hoc ipso infulas sibi, & iure promeruisse videatur crastinam in Episcopatum promotionem: quod reprehensioni obnoxium qui censeant, multi sũt. Huic igitur novo Prusæ Antistiti visum est factu optimum, insignire auspicia sui Sacerdotij quadam inusitatâ significatione zeli sui adversus

versus nuper admissam usurpatamque Papæ inter Sacra commemorationem. Indicit ergo commoniter universis certi numeri dierum abstinentiam ab esu carnium; in expiationem videlicet tanti criminis: quam importuni iciunij molestiam pertæsi Prusæenses, dira, ut fit, imprecabantur autori talis commemorationis, incommodissimo nunc ipsis piaculo luendæ. Occurrebat autem in quem hoc nomine stomachum erumperent relegatus, ut dictum est, apud Prusam Veccus: qui populari odio tali se obiectum calumniæ sentiens, & convicia non ferens quibus, ubicumque appareret, proscindebatur petulantiâ plebeculæ in os ipsi exprobrantis: esurie se macerari culpâ ipsius; maledictaque impotenter accumulantis, non in eum solum, sed & in ejus familiares, quoties in publicum prodirent. Eam Veccus contumeliam nec tolerabilem, nec sibi dissimulandam ratus, stãs aliquãdo medius in impluvio Monasterij maximi, ut ab omnibus exaudiretur, clarâ voce Prusæum, tamquam Ecclesiasticarum imperitum rerum, libero contemptu reprehendit: in Patriarcham quoque Gregorium non parciùs invectus: *Qui, malum, vos transversos error agit,* inquiens, *aut qua malesuada urget vesania opprobrijs conscindere, lacerare rabiosis dicterijs, ac tam aspernanter aversari me Romanum hominem è nova Roma Civibus natum, ibidemque educatum: interim dum pro Patriarchâ veneramini, plausuque, & acclamationibus honoratis Cyprium advenam, in eâ Latina ditionis Insulâ è Latinis genitum, cultu adhuc, & lingua sone istius peregrinitatis signa hic quoque clara praeferentem? Quod si non personarum praiudicato discrimine, sed zelo religiosa Dogmatum in istam vos iniquitatem abripi causamini: age convocet cœtum Imperator, & nos audiat pro causâ disputantes: Scripturisque allegatis & sententijs Patrum veterum, suffragia Sapientium corroget, sicque statuatur de negotio, non invidiosis tumultibus, sed tranquillâ disceptatione, more maiorum, decidendo. dum hoc quidem in morâ est, quorsum plaustra in nos plebeia dicacitatis effunditis vestram ipsorum traducentes inscitiam, nec rudium sellulariorum indoctis iudicijs veremini stultam credulitatem adducere.* Hæc Veccus palàm proloquens, haud dubitabat quin citò ad Imperatorem deferrentur, hoc ipso animo id agens. nec sua eum spes fefellit. statim quippe admonitus Augustus, Prusâ Veccum accersit. neque is cunctatus nave ad Cosmidij Monasterium appulsâ, eo exscendit. Dicta hinc dies Colloquio. coit Synodus Ecclesiasticorum, præsente ipso Principe, in Triclinium Alexiacum. Adest Patriarcha Gregorius: Alexendrinus quoque Athanasius, quòd fortè tunc ægrotaret, decumbens in lectulo portatur. Ordo universus Antistitum convenit; nec Clerici desunt; nec plerique Monachorum, nec Laicorum quique lectissimi: His præsidebat Imperator circà se habens summatũ Primores, & Senatûs capita ipsa, ac columina. In primis eminebat Logotheta, suas in colloquio, simul cum Patriarchâ, partes obiturus. Prima omnium vox extitit Ecclesiæ Rhetoris Veccum in hæc verba compellantis.

A ῥαίνω, καὶ μάλα οἱ ἐνεφόρουν ὕβρεις. ὁ δ' ἦν, δι' ὃν, ὡς ἔλεγον, ἔμελλον νηστείαις προστιμᾶσθαι καὶ κακουχίαις. τοῦτ' ἀκούσαθεν Βέκκος, πολὺ γὰρ ὑφεῖρπε, καὶ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδόρουν, καὶ τὸ ἐκείνου ἔξω διάγοντες, κατὰ πρόσωπον ὠνείδιζοντο, οὐκ ἀνεκτὸν ἔδοξε, οὐδ' ὥστε καὶ ἐνεγκεῖν φορητὸν, ὅθεν καὶ θυμὸν ἀναλαμβάνει μείζω, καὶ ἐπὶ μέσης στὰς τῆς τῆς μονῆς μεγίστης αὐλῆς, ὡς παρὰ πάντων ἀκούοιτο, τῷ μὲν τῆς B Προύσης καὶ λίαν καταφρονητικῶς ἔχειν, ὡς ἀμαθεῖ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ, αὐτόθεν ἐῴκει, τῷ δὲ Πατριαρχοῦντι Γρηγορίῳ, καὶ λίαν τοῖς λόγοις ἐπεῖχε. καὶ τί παθόντες, ἔλεγεν, ἐμὲ μὲν τὸν παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ ἐκ Ῥωμαίων γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα, συχναῖς περιβάλλοντες λοιδορίαις, ἐᾶσθαι φεύγετε, ἄνδρα δὲ παρ' Ἰταλοῖς γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα, καὶ οὔπω ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλώττῃ πρὸς τὰ ἡμέτερα παρεισφρήσαντα, εὐφημοῦντες δέχεσθε; εἰ δὲ δογ- C μάτων ἕνεκα λέγετε, Βασιλεὺς προσκαλείτω, καὶ συναχθέντων ἁπάντων, ἀκουέτω τὸ φρόνημα, κἂν δόξω κακῶς φρονεῖν, ξυνετῶν ἀνδρῶν, καὶ τὰς γραφὰς κρινόντων καὶ ἀπολαβών. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἵνα τοῖς λόγοις ἀμαθῶν καὶ βαναύσων ἑπόμενοι, ἐμοὶ τὰ χείριστα περιάπτετε. ταῦτ' ἔλεγε Βέκκος ἀναφανδὸν, καὶ δῆλος ἦν, θέλων καὶ Βασιλεῖ προσαγγέλλεσθαι. ὃ δὴ καὶ οὐκ εἰς μα- D κρὰν ἐγεγόνει. κοινῇ τε γὰρ σκέψει κατάγεται, καὶ τῇ μονῇ τοῦ Κοσμιδίου προσσχὼν τῆς νηὸς ἀποβαίνει. ὁρίζετό τε ἡμέρα τῆς διαλέξεως, καὶ σύνοδος ἱερῶν ἀνδρῶν, παρόντος καὶ αὐτοῦ Βασιλέως, ἀνὰ τὸν Ἀλεξιακὸν Τρίκλινον συνῆν. παρῆν μὲν οὖν ὁ Πατριαρχεύων Γρηγόριος, παρῆν δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος, κλινοπετής τε καὶ ἐπὶ σκίμποδος. συνῆν δὲ καὶ πᾶσα τῶν Ἀρ- E χιερέων ὁμήγυρις. ἦσαν δὲ καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μοναχοὶ πλεῖστοι, καὶ τῶν λαϊκῶν τὸ ἐλλόγιμον, ἐφ' οἷς προὐκάθητο Βασιλεύς, καὶ ἀμφ' ἐκεῖνον ἦσαν ὅσοι τε τῶν μεγιστάνων καὶ τὸ τῆς συγκλήτου ἅπαν περιφανές. ἦν δὲ καὶ ὁ μέγας Λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συλλεγομένων, συνὼν τῷ Πατριάρχῃ, ἀναδεξάμενος τὰ τῆς διαλέξεως. ἐπὶ τούτοις ὁ τῆς Ἐκκλησίας Ῥήτωρ, ὡς δὴ καὶ τῶν διαλόγων κατήρχετο.

C A-

CAPVT XXXV.

Colloquium Vecci cum Gregorio, & eius Sequacibus.

ΡΗΤΩΡ. A

Καὶ ἵνα τί φησιν ὦ οὗτος ὑγιοῦς αὐτῶν καὶ ἔτι τῶν σῶν συλλαβῶν, ἐφ' οἷς ὡμολογήκεις ἐσφάλθαι, καὶ συγγνώμην ᾔτεις, καὶ παραίτησιν ἐποιοῦ, σήμερον ἀναλαμβάνεις τὰ ὡμολογημένα, καὶ ἀδικηθῆναι διισχυρίζῃ, ὥστε καὶ τοιαύτην δὴ καὶ τοσαύτην συγκροτηθῆναι τὴν παροῦσαν Σύνοδον;

ΒΕΚΚΟΣ. B

Ὅτι, φησί, λόγους Πατέρων εἰπόντες, καὶ λόγον ἀπαιτούμενοι περὶ τούτων, ἡμεῖς, ἄλλον μὲν εἰδότες καιρὸν τῆς ἐκείνων ἀναπτύξεως, ἄλλον δὲ τὸν τότε παρόντα, εἰρήνην θέλοντες μόνον, ἀφέντες τὰ πάντα, τοῦτ' ἐπράξαμεν. οὐ μὴν δὲ καὶ ὥστε σοι βουλομένοις ἐγκαλεῖν, καὶ παρασχεῖν ἡμῖν αἱρέσεως ἔγκλημα.

RHETOR.

Quorsum heus tu, salvo adhuc, & extante libello supplicationis tuæ, quo errasse te confessus, veniam poscebas, renũciabasque Dignitati; hodiè resumis quæ ritè stipulatus abdicaveras, & iniustè actum recum, serò tandem contendis; Principesque coëgisti hanc talem tantamque causæ isti cognoscendæ congregare Synodum?

VECCVS.

Quia quam memoras abdicationem non eo quo credere quidam videntur fecimus animo. vexationem quippe dumtaxat intempestivam per illam voluimus redimere: minimè autem, ut vos putatis, præiudicare quidquam circà dogma. Itaque invidiâ inde in nos conflatâ quòd *Patrum* dicta probando protulissemus, cum eo nomine causam tumultuosè iuberemur dicere; nos reputantes in illis fluctibus concitationis popularis locum haud fore tranquillæ indagationi veritatis, aliudque ab hoc expectandum tempus, quo istæ Dogmaticarum controversiarum perplexitates utiliter evolverentur, cunctis omissis, ea quæ dicis fecimus, sponte Honorem abdicantes. Non tamen per hoc ansam præbere arbitrariè insultantibus volentes, reos nos erroris peragendi, & impingendi nobis crimen Hæreseos.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. C

Καὶ τὸν λόγον ἀναλαβόντα τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, καὶ τί γε τὸ δοξαζόμενον, φάναι, τοῖς ἀμφὶ σέ; ἦσαν γὰρ σὺν ἐκείνῳ καὶ οἱ πάλαι Ἀρχιδιάκονοι, ὅ τε Μελιτηνιώτης Κωνσταντῖνος, καὶ Μετοχίτης Γεώργιος.

PATRIARCHA.

Hîc Patriarcha Gregorius sermonem occupans: quis autem, inquit, horum qui sunt circà te de dogmate sensus est? erant quippe cum Vecco, quondam Archidiaconi Meliteniores Constantinus, & Metochita Georgius.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Οἱ δὲ, εἰ μὲν τὴν ἁπλῶς θεολογίαν βούλει μαθεῖν, καὶ τὴν δόξαν, ἣν καὶ καρδίᾳ πιστεύομεν, καὶ ὁμολογοῦμεν στόματι, αὕτη ἐστὶν, ἣν ἅπας θεολογεῖ, ἧς καὶ ἡμεῖς ἐμμένομεν μέχρι καὶ αὐτῆς τελευταίας ἀναπνοῆς, εἰ δὲ ζητεῖς καὶ τὴν τῶν Πατέρων, ἣν οὐκ ἐναντίαν φαμὲν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀνάπτυξιν καὶ διασάφησιν μᾶλλον τῶν κειμένων ἐν τῷ Συμβόλῳ, εὑρίσκομεν ἐν γραφαῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, χορηγούμενον, διδόμενον, ἀποστελλόμενον, προερχόμενον ἐκ Πατρὸς διὰ Υἱοῦ. ἔστι δ' οὗ καὶ παρ' ἐνίοις τῶν Πατέρων, ἐκπορευόμενον. λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, καὶ Προβολέα διὰ λόγου ἐκφαντορικοῦ πνεύματος. ταυτὸν δὲ τὸ Προβολέα, τῷ αἰτίῳ γινώσκομεν. αἴτιον οὖν οὐ φαμὲν τὸν Υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς προόδῳ τοῦ Πνεύματος, ὅτι μὴν

ARCHIDIACONI.

Qui sic continuò, responderunt: siquidem bonâ fide vis quid de Spiritûs Sancti processione sentiamus ex nobis discere: quam de hoc dogmate sententiam & corde credimus, & ore profitemur, hæc eadem est quam quivis consuetâ formulâ fidem de Deo suam profitens exprimit, cui & Nos hæremus, perstare in eâ certi usque ad extremum spiritum. Sin autem quæris sententiam de hoc Patrum, quam non contrariam esse contendimus Symbolo fidei, sed explicationem potiùs & declarationem verborum Symboli, reperimus in scriptis authenticis Spiritum Sanctum *præberi, dari, mitti, prodire ex Patre per Filium*, interdum & à quibusdam Patrum dici, *procedere*. ait autem & de Patre Magnus Ioannes Damascenus esse illum, *productorem per Verbum enunciatory Spiritûs*. in voce autem *productoris* principij activi notionem agnoscimus. Causam igitur non dicimus Filiũ in suâ ex Patre processione, Sancti Spiritûs,

ritûs; ac neque concausam; quin & anathematizamus & rejicimus sic loquentem. Sed Patrem causam per Filium, Sancti Spiritûs dicimus, quandoquidem vocabulo προβολεὺς *productor*, principij activi significatus subest.

MAGNVS LOGOTHETA.

Et quomodo, heus vos, non facitis Filium in processione ex Patre causâ S. Spiritûs, quandoquidem per Verbum causam ejus profitemini Patrem? ostendiris enim ex his, quæ dicitia, haud quaquam futurum fuisse ut Pater produceret Spiritum Sanctum, nisi generaret Filium, ex quo apparet veram causæ proprietatem Filio convenire respectu Spiritûs.

ARCHIDIACONI.

Ad ea illi, vitandi absurdi quod inferebatur hanc rationem inicere. dixerunt: multa esse in totâ explicatione Divinæ Trinitatis, quæ si quis metiatur angusto modulo rationis naturalis, & ad libram exiguitate suâ tam magnis rebus ponderandis imparem, examinare, utique apparenter inserant absurdum, & Deum dedecens quidpiam. An non enim, exempli gratia, dicimus: Pater est perfectus Deus, Filius item perfectus Deus, Spiritus quoque Sanctus & ipse perfectus Deus. Vnde quis non videt apparere, inferendam, admittẽdamque, quam tamen respuimus, Deorum Trinitatem. Similiter cum dicimus genuit Pater Filium, nonne videmur dare Ario ansam affirmandi, intercessisse momentum aliquod aut punctum temporis medium inter generantem, & genitum. Verùm hoc tamquam blasphemum aversamur, cum illud unde in speciem consequitur, tamquam orthodoxum teneamus. Sic igitur in præsenti quoque controversiâ facimus, stantes intra terminos religionis, & profitentes quidem quod disertè scriptis authenticis expressum cernimus; quod ex ijs videtur absurdum sequi, repudiamus, ac repellimus. Hic Moscampar Georgius, qui tunc erat Ecclesiæ Chartophylax, spurium & supposititium esse affirmavit, istud attributum Damasceno testimonium. Verùm ad ejus aurem capite proximè admoto, ne alij audirent, Magnus Logotheta insusurravit. Et quomodo, inquiens, proferre ad evincendum efficacia videbimur, tam infirmâ defensione utentes? quandoquidem hoc dictum à te rejectum ut apocryphum, disertè ac syllabis totidem extat in sacrâ Hoplothecâ, libro ut scis autoritatis omni exceptione maioris, adiuncto etiam clarè nomine Magni Damasceni, ejus Autoris.

MAGNVS LOGOTHETA.

Quibus submissè immurmuratis, sublatâ iam voce Archidiaconos Logotheta intuens: Admitto, ait, testimonium, & sancti esse verè Damasceni agnosco: cæterùm non assentiar: Spiritum per Verbum & Filium originem ex Patre trahere. Sic enim dicens audaciùs loquerer, quam ij qui affirmant, ex Patre & Filio Sanctum Spiritum procedere. quoniam in hoc Latinorum dicto communio Præpositionis *ex* pariter adaptatæ Patri, Filioque ad

συναίτιον, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα τὸν οὕτω λέγοντα. τὸν δὲ Πατέρα αἴτιον δι' Υἱοῦ τοῦ Πνεύματος λέγομεν, ἐπείπερ τὸ Προβολεὺς εἰς αἴτιον ἐκλαμβάνεται.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Καὶ πῶς ὦ οὗτοι, φησὶν ὁ μέγας Λογοθέτης, οὐ ποιεῖτε αἴτιον τὸν Υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς προόδῳ τοῦ Πνεύματος, ἐπείπερ διὰ Λόγου αἴτιον ὁμολογεῖτε τὸν Πατέρα τοῦ Πνεύματος, δείκνυται γὰρ ἐξ ὧν λέγετε, ὡς οὐκ ἂν ὁ Πατὴρ προὔβαλε Πνεῦμα, εἰ μὴ Υἱὸν ἐγέννα. τὸ δ' ἐστὶν ἐμφαινόμενον αἴτιον.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Τοὺς δὲ θέλοντες ἐκφεύγειν τὸ ὑπονοούμενον ἄτοπον, φασί· ὡς πολλὰ ἐπὶ τῆς θεολογίας λέγονται ἃ δὴ μικρῷ τῷ λόγῳ τὰ μεγάλα σταθμώμενα, ἐμφαίνουσί γε ταῖς χαμερπέσιν ἐννοίαις, καὶ ἄτοπον ὅλως καὶ μὴ πρέπον Θεῷ. οὐ λέγομεν, τέλειος Θεὸς ὁ Πατὴρ, καὶ τέλειος Θεὸς ὁ Υἱὸς, καὶ τέλειος Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐ συνυπονοεῖται τριθεΐα τὸ συναγόμενον; οὐ λέγομεν ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν; οὐκ ἀνάγκη Ἄρειος, ἐνιστᾷν ῥιπὴν καὶ ἄτομον χρόνου μέσον τοῦ γεννῶντος καὶ τοῦ γεννωμένου; ἀλλὰ τὸ βλάσφημον ἀποφαινόμεθα. ἱστάμεθα δὲ καὶ ὅροις τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ τῆς Γραφῆς ὁμολογοῦντες, καὶ τὸ κακεμφαῖνον οὐ παραδεχόμενοι. Ἐνταῦθα ὁ Μοσχάμπαρ Γεώργιος Χαρτοφύλαξ ὢν τῆς Ἐκκλησίας τότε, νόθον ἔλεγε τὸ ῥητόν. ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας Λογοθέτης ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πύθοιατο ἄλλοι, καὶ πῶς ὦ οὗτος, φησὶν, ἰσχυρῶς λέγειν δόξομεν, οὕτως ἀπολογούμενοι; ἐπεὶ ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς ἱερᾶς Ὁπλοθήκης κατὰ ῥῆμα κεῖται τὸ ῥητὸν, ὡς Ἁγίου ῥητὸν, καὶ τοῦ μεγάλου Δαμασκηνοῦ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Ἀλλὰ πρᾴως πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας, ἔλεγεν, ὡς δέχομαι μὲν τὸ ῥητὸν Ἁγίου εἶναι, πλὴν οὐχ ὁμολογήσω τὸ Πνεῦμα διὰ Λόγου τε καὶ Υἱοῦ, τὴν αἰτίαν ἐκ τοῦ Πατρός. οὕτω γὰρ καὶ παραβολωτέρων εἴποιμι, τῶν ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ λεγόντων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι παρ' ὅσον ἐκεῖ μὲν τῆς αὐτῆς προθέσεως ἐπὶ τῆς κοινωνίας καὶ τοῖς δυσὶ, κἂν κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῆς ὑπο-

ὑποστάσεων· ὃ ταυτὸν τῶν προσθέσεων κείμενον, ὃ ἅπερ ἐν τῆς τόλμης, ἀμηχάνη πέφυκεν ἐπαλύφειν. ἐνταῦθα δὲ ὃ διάφορος τῶν προσθέσεων, διάφορος ἐν τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐργαζόμενος, διαφορὰν παρασπείρει μεγίστην, ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προόδου τοῦ Πνεύματος, τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, ὡς ἄλλην μὲν αἰτίαν, εἶναι τὸν Πατέρα, ἄλλην δὲ τὸν Υἱὸν, ὃ τί αὖ εἴη τὸ χεῖρισον; οὕτως εἰπόντος, ἐν ἰσχυρῶς πάνυ δόξαντος λέγειν, ἐκείνους μὴ δυνηθέντας ἀπολογεῖσθαι πρὸς ταῦτα, μόνον λέγειν,

A æqualitatem Hypoſtaſum inter ſe adſtruendam magis quadrans, audaciæ invidiam niſi planè diluit, emollire certè plurimum poteſt. In aliâ vero ſententiâ dum Spiritus *ex* Patre *per* Filium aſſeritur procedere, illa diverſitas præpoſitionum Patri Filioque accommodatarum emphaſim neſcio quam abſooam differentiæ immiſcet uni ſimplicique Proceſſioni Sancti Spiritus ex Thearchicis Hypoſtaſibus, velut ſubindicans aliud eſſe S. Spiritus Principium activum, Patrem: aliud eiuſdem B Principium activum Filium: quo quid peius damnabiliuſque dici poteſt?

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς λέγεις ταῦτα; λέγε πρὸς τὸν εἰπόντα· καὶ εἰ μὲν, κενοφωνεῖν οἶει τὸν Δαμασκηνὸν. εἰ δὲ τὸν λόγον δέχῃ, ἵνα τί ἡμεῖς ἐν αἱρέσει κατηγορούμεθα, εἰ ταυτά σοι προσιέμεθα καὶ τὸν λόγον, καὶ αὐτοὶ ὡς Ἁγίου λόγον τιμῶμεν;

ARCHIDIACONI.

Sic Magno Logothetâ locuto, & validè ac ineluctabiliter à cunctis exiſtimato diſputaſſe, Archidiaconi nihil quod contrà ſententiam hiſcerent idoneum in promptu habere viſi, hoc dumtaxat de autoritate repoſuerunt: quid ad nos iſta dirigis? refer potiùs ad Autorem dicti contrà quod diſputas, quē agnoſcis, & magni æſtimas, Ioanoem Damaſcenum. Hunc inceſſe, ac temerè locutum pronuncia, quod dici neceſſe eſt, ſi quam a te modò audivimus, admittitur oratio. Sin id quidem attentare haud ſuſtines; & tanti Patris verecundiâ erroris ſuſpicione liberandam cenſes Orthodoxiſque accenſendam, genuinam, & citrà dubium legitimam Ioannis e Damaſco ſententiam; cur nos Hæreſeos accuſamur, quòd pariа tecum, & teſtimonium à te quoque pro vero agnitum Sancti Damaſceni honoramus?

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

C

Τιμᾷ τις τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὁ Πατριάρχης φησὶ, λέγων μείζονα τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα. ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο καὶ μόνον, εἰ μὴ καὶ ὀρθῶς ἐξηγοῖτο τὸ θεοπαράδοτον λόγιον. τί γοῦν εἰ καὶ ὑμεῖς δεχόμενοι τὸ ῥητὸν, στρεβλοῦτε τὴν ὑπόνοιαν; ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετά εἰσι τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα. ἐπεὶ καὶ ἐξ ἑνὸς ἐν ἁπλοῦ Πνεύματος διαφόρως ἐῤῥέθησαν. δείξατε τοίνυν τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ὑμεῖς λέγετε συγκροτούμενον καὶ ἐξ ἄλλων. εἰ δ' οὐκ ἔχετε, καθὼς ἄρα οὐδ' ἔχετε, τί ἄλλο βούλεται ἡ τοιαύτη προτείνεσις, εἰ μὴ στρεβλοῦν τὸ ῥῆμα πρὸς διάνοιαν ξένην τῆς κοινῆς τῶν Πατέρων ἐννοίας καὶ ἀπεμφαίνουσαν; ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Πατριάρχου, καὶ μάλα γενναίως ἐνστάντος, ἐκεῖνοι πρὸς τὸ δεύτερον ἀπορήσαντες, πρὸς τὸ πρότερον ἀπελογοῦντο.

PATRIARCHA.

Honorat quis (inquit hîc Patriarcha) ſacrum Evangelium, admittens in eo verè dici Maiorem Filio Patrem. Sed hoc non ſufficit, niſi rectè ac ſenſu Catholico exponat, iuxtà Maiorum Traditionem, illud ipſum oraculum. Quare igitur vos admittentes Damaſceni teſtimonium, rectam ejus Interpretationem pervertitis? Præſertim cum ſint invicem nexa, & mutuò implicata Sanctorum effata; utique cum ex uno & ſimplici Spiritu D differenter efferantur. Oſtendite igitur hanc quam profertis Patris unius ſententiam, conflari confirmarique ex alijs quoque. Sin id non poteſtis; ut revera non poteſtis; quid aliud eſt veſtra iſta obtruſio dicti obſcuri, & ancipitis, quam detorſio veri effati ad ſententiam alienam à ſenſu Patrum, atque à Catholicâ diſſonam regulâ?

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

E

Τὸ μὲν τοῦ Εὐαγγελίου ῥητὸν ὦ βέλτιστε, λέγοντες, ἰδίαν ἔχει παρὰ τῶν Πατέρων τὴν ἐξήγησιν προσφορον, καὶ κακὸς πάντως, ὁ μὴ ταύτην δεχόμενος· τὸ δὲ προκείμενον τοῦτο ῥητὸν, ἐξ ἀνάγκης σημαντικὸν ἐννοίας ἐστί. δείκνυε τοιγαροῦν τὴν ἐξήγησιν, καὶ ἡμεῖς ἑψόμεθα. εἰ δ' οὐκ ἔχεις ἀλλὰ σὺ λέγεις, ἐπεὶ τὴν ἡμετέραν οὐ παραδέχῃ, καὶ ἀκουσόμεθα.

ARCHIDIACONI.

Talia, quæ Archidiaconos validè urgebant, Patriarcha cum dixiſſet, illi ſecundæ ejus Orationis parti nihil habentes, quod objicerent, adverſus priorem ſic ſe tutari ſunt aggreſſi. Atqui Evāgelicū inquiētes, dictū quod memoras, o Bone, legitimam habet, & Erudito cuivis obviam traditam à Patribus expoſitionem, quam qui non receperit, palàm ſe damnabilem præbeat: Effatum autem quo

de agi-

ritûs; ac neque concausam; quin & anathematizamus & reijcimus sic loquentem. Sed Patrem causam per Filium, Sancti Spiritûs dicimos, quandoquidem vocabulo προβολεὺς *productor*, principij activi significatus subest.

A συναίτιον, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα τὸν οὕτω λέγοντα. τὸν δὲ Πατέρα αἴτιον διὰ Υἱοῦ τοῦ Πνεύματος λέγομεν, ἐπείπερ τὸ Προβολεὺς εἰς αἴτιον ἐκλαμβάνεται.

MAGNVS LOGOTHETA.

Et quomodo, heus vos, non facitis Filium in processione ex Patre causâ S. Spiritûs, quandoquidem per Verbum causam ejus profitemini Patrem? ostenditis enim ex his, quæ dicitis, haud quaquam futurum fuisse ut Pater produceret Spiritum Sanctum, nisi generaret Filium, ex quo apparet veram causæ proprietatem Filio convenire respectu Spiritûs.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Καὶ πῶς ὦ οὗτοι, φησὶν ὁ μέγας Λογοθέτης, οὐ ποιεῖτε αἴτιον τὸν Υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς προόδῳ τοῦ Πνεύματος, ἐπείπερ διὰ Λόγου αἴτιον ὁμολογεῖτε τὸν Πατέρα τοῦ Πνεύματος, B δεικνύντες γὰρ ἐξ ὧν λέγετε, ὡς οὐκ ἂν ὁ Πατὴρ προεβάλε Πνεῦμα, εἰ μὴ Υἱὸν ἐγέννα. τὸ δ' ἐστὶν ἐμφαινόμενον αἴτιον.

ARCHIDIACONI.

Ad ea illi, vitandi absurdi quod inferebatur hanc rationem iniere. dixerunt: multa esse in totâ explicatione Divinæ Trinitatis, quæ si quis metiatur angusto modulo rationis naturalis, & ad libram exiguitate suâ tam magnis rebus ponderandis imparem, examinare, utique apparenter inferant absurdum, & Deum dedecens quidpiam. An non enim, exempli gratia, dicimus: Pater est perfectus Deus, Filius item perfectos Deus, Spiritus quoque Sanctus & ipse perfectus Deus. Vnde quis non videt apparere, inferendam, admittẽdamque, quam tamen respuimus, Deorum Trinitatem. Similiter cum dicimus genuit Pater Filium, nonne videmur dare Ario ansam affirmandi, intercessisse momentum aliquod aut punctum temporis medium inter generantem, & genitum. Verùm hoc tamquam blasphemum aversamur, cum illud unde in speciem consequitur, tamquam orthodoxum teneamus. Sic igitur in præsenti quoque controversiâ facimus, stantes intra terminos religionis, & profitentes quidem quod disertè scriptis authenticis expressum cernimus; quod ex ijs videtur absurdum sequi, repudiamus, ac repellimus. *Hic* Moseampar Georgius, qui tunc erat Ecclesiæ Chartophylax, spurium & suppositirium esse affirmavit, istud attributum Damasceno testimonium. Verùm ad ejus aurem capite proximè

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Τοὺς δὲ θέλοντας ἐκφυγεῖν τὸ ὑπονοούμενον ἄτοπον, φάναι· ὡς πολλὰ ἐπὶ τῆς θεολογίας λέγονται ἃ δὴ μικρῷ τῷ λογισμῷ τὰ μεγάλα σταθμώμενα, ἐμφαίνουσί τι ταῖς χαμερπέσιν ἐννοίαις καὶ ἄτοπον ὅλως καὶ μὴ πρέπον Θεῷ. οὐ λέγο- C μεν, τέλειος Θεὸς ὁ Πατήρ, καὶ τέλειος Θεὸς ὁ Υἱός, καὶ τέλειος Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐκ ὑπονοεῖται τριθεΐα τὸ συναγόμενον; οὐ λέγομεν ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν; οὐκ ἀναξίῳ Ἀρείῳ, ἐνδοῦναι ῥιπὴν καὶ ἄτομον χρόνου μέσον τοῦ γεννήσαντος καὶ τοῦ γεννηθέντος; ἀλλὰ τὸ βλάσφημον ἀποφαινόμεθα. ἱστάμεθα δὲ καὶ ὅροις τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ τῇ Γραφῇ ὁμολογοῦντες, καὶ τὸ κακεμφαῖνον οὐ παραδεχόμενοι. Ἐνταῦθα ὁ Μοσχάμπαρ Γεώργιος Χαρτοφύ- D λαξ ὢν τῆς Ἐκκλησίας τότε, νόθον ἔλεγε τὸ ῥητόν. ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας Λογοθέτης ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πυθοίατο ἄλλοι, καὶ πῶς ὦ οὗτος, φησίν, ἰσχυρῶς λέγειν δόξομεν, οὕτως ἀπολογούμενοι; ἐπεὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἱερᾶς Ὁπλοθήκης κατὰ ῥῆμα κεῖται τὸ ῥητόν, ὡς Ἁγίου ῥητόν, καὶ τοῦ μεγάλου Δαμασκηνοῦ.

admoto, ne alij audirent, Magnus Logotheta insusurravit. Et quomodo, inquiens, proferre ad evincendum efficacia videbimur, tam infirmâ defensione utentes? quandoquidem hoc dictum à te reiectum ut apocryphum, disertè ac syllabis totidem extat in sacrâ Hoplothecâ, libro ut scis autoritatis omni exceptione maioris, adiuncto etiam clarè nomine Magni Damasceni, ejus Autoris.

MAGNVS LOGOTHETA.

Quibus submissè immurmurans, sublatâ iam voce Archidiaconos Logotheta intuens: Admitto, ait, testimonium, & sancti esse verè Damasceni agnosco: cæterùm non assentiar: Spiritum per Verbum & Filium originem ex Patre trahere. Sic enim dicens audaciùs loqueter, quam ij qui affirmant, ex Patre & Filio Sanctum Spiritum procedere. quoniam in hoc Latinorum dicto communio Præpositionis *ex* pariter adaptatæ Patri, Filioque ad

D Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Ἀλλὰ ἠρεμαίως πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας, ἔλεγεν, ὡς δέχομαι μὲν τὸ ῥητὸν Ἁγίου ὄν, πλὴν οὐχ ὁμολογήσω τὸ Πνεῦμα διὰ Λόγου τε καὶ Υἱοῦ, τὴν αἰτίαν ἐκ τοῦ Πατρός. οὕτω γὰρ καὶ παραβολώτερον εἴποιμι, τῶν ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ λεγόντων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι παρ' ὅσον ἐκεῖ μὲν τῆς αὐτῆς προθέσεως ἐπὶ τῆς κειμένης καὶ τοῖς δυσί, κἂν κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῆς ὑπο-

ὑποστάσεων; ὃ ταυτὸν τῇ προσθέσει κείμενον, ὃ ἀπηρὲς τῆς τόλμης, ἀμηγέπη πέφυκεν ἐπικαλύπτειν. ἐνταῦθα δὲ ὁ διάφορος τῶν προθέσεων, διάφορος καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἑρμηνευόμενος, διαφορὰν παρίστησι μεγίστην, ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προόδου τοῦ Πνεύματος, τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, ὡς ἄλλην μὲν αἰτίαν, εἶναι τὸν Πατέρα, ἄλλην δὲ τὸν Υἱόν, οὗ τί ἂν εἴη τὸ χείριστον; οὕτως εἰπόντος, καὶ ἰσχυρῶς πάνυ δόξαντος λέγειν, ἐκείνους μὴ δυναμένους ἀπολογεῖσθαι πρὸς ταῦτα, μόνον λέγειν,

A æqualitatem Hypostasum inter se adstruendam magis quadrans, audaciæ invidiam nisi planè diluit, emollire certè plurimum potest. In aliâ vero sententiâ dum Spiritus *ex* Patre *per* Filium asseritur procedere, illa diversitas præpositionum Patri Filioque accommodatarum emphasim nescio quam absonam differentiæ immiscet uni simplicique Processioni Sancti Spiritûs ex Thearchicis Hypostasibus, velut subindicans aliud esse S. Spiritus Principium activum, Patrem: aliud eiusdem B Principium activum Filium: quo quid peius damnabiliusque dici potest?

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς λέγεις ταῦτα; λέγε πρὸς τὸν εἰπόντα· καὶ εἰ μὲν, κενοφωνεῖν οἴει τὸν Δαμασκηνόν. εἰ δὲ τὸν λόγον δέχῃ, ἵνα τί ἡμεῖς ἐν αἱρέσει κατηγορούμεθα, εἰ ταυτά σοι προσιέμεθα, καὶ τὸν λόγον, καὶ αὐτοὶ ὡς Ἁγίου λόγον τιμῶμεν;

ARCHIDIACONI.

Sic Magno Logothetâ locuto, & validè ac ineluctabiliter à cunctis existimato disputasse, Archidiaconi nihil quod contrà sententiam hiscerent idoneum in promptu habere visi, hoc dumtaxat de autoritate reposuerunt: quid ad nos ista dirigis? refer potiùs ad Autorem dicti contrà quod disputas, quẽ agnoscis, & magni æstimas, Ioannem Damascenum. Hunc incesse, ac temerè locutum pronuncia, quod dici necesse est, si quam a te modò audivimus, admittitur oratio. Sin id quidem attentare haud sustines; & tanti Patris verecundiâ erroris suspicione liberandam censes Orthodoxisque accensendam, genuinam, & citrà dubium legitimam Ioannis e Damasco sententiam; cur nos Hæreseos accusamur, quòd paria tecum, & testimonium à te quoque pro vero agnitum Sancti Damasceni honoramus?

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τιμᾷ τις τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὁ Πατριάρχης φησί, λέγων μείζονα τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα. ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο καὶ μόνον, εἰ μὴ καὶ ὀρθῶς ἐξηγοῖτο τὸ θεοπαράδοτον λόγιον. τί γοῦν εἰ καὶ ὑμεῖς δεχόμενοι τὸ ῥητὸν, στρεβλοῦτε τὴν ὑπονόησιν; ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετα εἰσὶ τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα. ἐπεὶ καὶ ἐξ ἑνὸς καὶ ἁπλοῦ Πνεύματος διαφόρως ἐρρέθησαν. δεῖξον τοίνυν τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ὑμεῖς λέγετε συγκροτούμενον καὶ ἐξ ἄλλων. εἰ δ' οὐκ ἔχετε, καθὼς ἄρα οὐδ' ἔχετε, τί ἄλλο βούλεσθε ἢ τοιαύτη παρενόησις, εἰ μὴ στρεβλοῦν τὸ ῥῆμα πρὸς διάνοιαν ξένην τῆς κοινῆς τῶν Πατέρων ἐννοίας καὶ ἀπεμφαίνουσαν; ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Πατριάρχου, καὶ μάλα γενναίως ἐνστάντος, ἐκεῖνοι πρὸς τὸ δεύτερον ἀπονήσαντες, πρὸς τὸ πρότερον ἀπελογοῦντο.

C PATRIARCHA.

Honorat quis (inquit hîc Patriarcha) sacrum Evangelium, admittens in eo verè dici Maiorem Filio Patrem. Sed hoc non sufficit, nisi rectè ac sensu Catholico exponat, iuxtà Maiorum Traditionem, illud ipsum oraculum. Quare igitur vos admittentes Damasceni testimonium, rectam ejus Interpretationem pervertitis? Præsertim cum sint invicem nexa, & mutuò implicata Sanctorum effata; utique cum ex uno & simplici Spiritu D differenter efferantur. Ostendite igitur hanc quam profertis Patris unius sententiam conflari confirmarique ex alijs quoque. Sin id non potestis; ut revera non potestis; quid aliud est vestra ista obtrusio dicti obscuri, & ancipitis, quam detorsio veri effati ad sententiam alienam à sensu Patrum, atque à Catholicâ dissonam regulâ?

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Τὸ μὲν τοῦ Εὐαγγελίου ῥητὸν ὅπερ, λέγοντες, ἰδίαν ἔχει παρὰ τῶν Πατέρων τὴν ἐξήγησιν προσφορον, καὶ κακὸς πάντως, ὁ μὴ ταύτην δεχόμενος· τὸ δὲ προκείμενον τουτὶ ῥητὸν, ἐξ ἀνάγκης σημαντικὸν ἐννοίας ἐστί. δείκνυε τοιγαροῦν τὴν ἐξήγησιν, καὶ ἡμεῖς ἑψόμεθα. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σὺ λέγε, ἐπεὶ τὴν ἡμετέραν οὐ παραδέχῃ, καὶ ἀκουσόμεθα.

E ARCHIDIACONI.

Talia, quæ Archidiaconos validè urgebant, Patriarcha cum dixisset, illi secundæ ejus Orationis parti nihil habentes, quod obijcerent, adversus priorem sic se tutari sunt aggressi. Atqui Evãgelicũ inquiẽtes, dictũ quod memoras, o Bone, legitimam habet, & Erudito cuivis obviam traditam à Patribus expositionem, quam qui non receperit, palàm se damnabilem præbeat: Effatum autem quo

de agitur, aliquid significet oportet, utique à recto non aberrans. quale autem id demum sit, ostendesis, & Damasceni admissum à te testimonium, prout debet intelligi, enarra. Sequemur expositionem quam probam attuleris. nec recusare potes quin interpretationem proferas tuam, cum nostram reijcias. loquere igitur, audimus.

PATRIARCHA. A

Dictum hoc (Patriarcha reponit) satis illi exponunt qui dicunt: Spiritum Sanctum ex Patre procedere.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἐκεῖνοι τὸ ῥητὸν, φησὶ ὁ Πατριάρχης, ἐξηγοῦνται, οἳ δὴ ἐκ Πατρὸς φασὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι.

ARCHIDIACONI.

Et quis non ita sentit? inquiunt: hoc & nos amplectimur, in hâc fide salutis spem fundamus.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Καὶ τίς οὐ φρονεῖ τοῦτο; φασὶν, τοῦτο καὶ ἡμῖν ἀγαπητὸν, καὶ σωτηρίας ἐλπίς.

MAGNVS LOGOTHETA.

Si hoc recipitis, ait Magnus Logotheta, quid illud aliud obtenditis?

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ.

Καὶ εἰ δέχεσθε τοῦτο, ὁ μέγας Λογοθέτης φησὶ, τί ἐκεῖνο προβάλλεσθε;

ARCHIDIACONI. B

Propterea quod, respondent illi, tempus poscebat ad Pacem Gentium conciliandam, talia proferri.

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Ὅτι καιρὸς ἀπῄτει εἰς ἐθνῶν εἰρήνην, τὸ ταῦτα λέγειν, φασί.

VECCVS.

Veccus hîc resumpto sermone, siquidem ità vultis, ait, silentio deinceps premendum erit hoc dictum, cui à vobis magnæ audaciæ nota inuritur. cæterùm ex hoc hactenus allegato, post silendo, hunc saltem obiter, iure opinor nostro, fructum legimus, ut in eâ quæ impingitur nobis accusatione perversionis Sacrorum Dogmatum, minor incumbat in posterum necessitas defensionis; quippe satis C excusans autoritate quam allegamus. Atque hîc Veccus Muzalonem intuens: commoda, oro te, mihi brevem attentionem, Domine mi, Magne Logotheta. Te enim video (nec palpum obtrudendi gratiâ loquor) te, inquam, novi dialecticis in disserendo uti regulis, & accommodate ad veri dijudicationem disputare. Hic Logotheta concitate interpellans: ne aduleris, ait. cui Veccus, absit id quidem. moxque pergens subiunxit: Etsi equidem multum vereor assimulare conari quæ ullâ satis exprimi similitudine nequeunt; cum mihi tamen videar verbis insi- D stens Patrum, & intra eorum exempli autoritatem, quasi cis antemurale solidissimum, tutò ac securè stare ac loqui, non dubitabo uti comparationibus, quas illi adhibuere ad divinas utcumque emanationes adumbrandas. Afferunt hi videlicet solem, radium, & lucem; rudes utique imagines nullo pingi simulacro valentium Processionum Beatæ Trinitatis: afferunt rursus oculum fontis, aquam, & fluvium. Sicque harum effigie formarum, divinarum Trium personarum, quoad licet humano captui, insinuare speciem satagunt. Ecce, aientes, Sol & radius continue ex ipso. per radium porrò priusquam quisquam novus interincidat sensus, & ipsum lumen ex sole. Verum igitur radius, an sol luminis caussa? Adaptat hunc mihi sermonem Nyssenus Gregorius dum ait: *Eius quod ex caussâ est, (hoc est, caussatorum) rursus aliam differentiam intelligimus. aliud enim est continuè ex primo; aliud per eum qui est continuè ex primo.*

ΒΕΚΚΟΣ.

Νῦν δὲ, φησὶν ὁ Βέκκος, εἰ μὲν βούλεσθε, σιγητέον ἡμῖν τὸ ῥῆμα πολὺ τὸ τολμηρὸν ἔχειν δοκοῦν. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ παραβασίας πέρι τὰ ἱερὰ ἐγκαλουμένοις δόγματα, αἰτία ὡς οἶμαι μείζων ἀπολογήσασθαι. Καὶ δὴ πρόσχες μοι Κύριέ μου φησὶ μέγα Λογοθέτα. σὲ γὰρ ὁρῶ (καὶ οὐχ ὑποτρέχων λέγω) διαλεκτικοῖς κανόσι χρώμενον καὶ κατὰ τὸ πρέπον διαλεγόμενον. ἀλλὰ μὴ θώπευε, ἐγκόψας φησὶ ἐκεῖνος. μὴ γένοιτο ἔφη, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἐξεικονίζειν τὰ ἀνεικόνιστα, φόβος μέγας· τῶν δὲ Ἁγίων λεγόντων ἕπεσθαι, ἐχόμενος πάντως τοῦ προτειχίσματος, ἀσφαλῶς ἕξω, ἐς ὅτι καὶ λέξω. ἥλιον, ἀκτῖνα, καὶ φῶς, τὴν ἀνεικονίστων εἰκόνα φέρουσι· καὶ αὖθις, ὀφθαλμὸν πηγῆς, ὕδωρ καὶ ποταμὸν, οὐχ οὕτω λέγουσιν ἐπὶ τῆς μακαρίας Τριάδος οἱ θεολόγοι Πατέρες; ἰδοὺ γοῦν ἥλιος καὶ ἡ ἀκτὶς προσεχῶς ἐξ αὐτοῦ, δι' αὐτῆς δὲ πρίν τι καινὸν παρεμπεσεῖν νόημα, καὶ αὐτὸ τὸ φῶς ἐξ ἡλίου. ἆρ' ἡ ἀκτὶς, ἢ ὁ ἥλιος αἴτιος; ἀθετεῖ μοι τὸν λόγον καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγων, τοῦ δὲ ἐξ αἰτίας ὄντος, τουτέστι τῶν αἰτιατῶν, πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν. τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου.

PATRIARCHA CVM SVIS. E

Ad quod Patriarcha cum suis, interpellantes occurrerunt: Tunc, aientes, non confiteris,

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

Πρὸς ὃν ἐκεῖνοι, καὶ οὐχ ὁμολογεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,

τὸ ἅγιον, προσεχὲς τῷ Πατρί, ὥσπερ καὶ τὸν Υἱόν; Καὶ ποία αὖ ἀκοὴ τὸ τοιοῦτον παραδέξαιτο; εἰ ὁ μὲν Υἱὸς προσεχής ἐστι τῷ πατρί, τὸ δὲ Πνεύματος, τοπικῇ τινι διεχείᾳ διΐσταται· τῆς ἀτοπίας. εἰ γὰρ ὁ Κύριος λέγει, ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί· ἀλλ' οὖν ἀκόλουθον τὰ αὐτὰ λέγειν καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος, εἴπερ ὀρθοδοξεῖν βουλόμεθα, τὸ Πνεῦμα ἐν τῷ Πατρί, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Πνεύματι, καὶ αὖθις ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πνεύματι, ἢ οὐ ταῦθ' οὕτως ἔχει;

A Spiritum Sanctum continuum Patri esse, sicut & Filium? quis autem audire sustineat, Filium quidem continuum Patri, Spiritum vero locali quadam separatione distare? O absurditatem! si enim Dominus dicit: Ego in Patre,& Pater in me: convenit utique nos eadem de Spiritu quoque dicere. Siquidem Orthodoxè sapere volumus: credere nimirum,Spiritum esse in Patre,& Patrem in Spiritu; rursus Spiritum in Filio, & Filium in Spiritu. An non hæc ita se habent?

B

ΒΕΚΚΟΣ.

Βέκκος, ναί φησιν. προσεχὲς μὲν ὁμολογεῖν τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα, ἔστι καὶ ἀδιάστατον. ἐπεὶ καὶ τὸ φῶς προσεχὲς τῷ Ἡλίῳ, ἔτι γὰρ ἔχομαι τῆς εἰκόνος, τῶν λίαν εἰκότων οὖσι, καὶ οὐ διαμάχομαι· προσεχῶς δ' ἐννοεῖν τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πατρός, ὁ λόγος οὐ δίδωσι τῆς διαφορᾶς. τὸν μὲν γάρ φησι προσεχῶς, τοῦ δὲ διὰ τοῦ προσεχοῦς. ὑμεῖς δὲ τοπικὰς διαστάσεις, ἢ μὴν καὶ χρονικὰς ἐμβάλλοντες, συνάγετε πάντως τὸ ἄτοπον. τὸ γοῦν γεννᾶσθαι καὶ τὸν Υἱὸν ἐκ τοῦ Πατρός, ἀπορροήν τινα καὶ διέξοδον τοπικὴν σχεδὸν δίδωσιν ἐννοεῖν. ἀλλὰ τὸ ἀδιαστάτως προσκείμενον, καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου εἶναι δηλοῖ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ ἐκείνῳ, καὶ αὖθις εἶναι οὐκ ἀφαιρεῖται. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Πνεύματος νόει μοι, ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς εἰκόνος ὁ λόγος γινέσθω, ὡς αὖ ἀσφαλέστερον λέγοιμεν. ἀκτῖνα λέγομεν ἐξ Ἡλίου, ἀποτομὴν δὲ ἐκείνου ταύτης οὐκ οἴδαμεν. φῶς λέγομεν δι' αὐτῆς ἐξ Ἡλίου, καὶ τὴν μεσιτείαν ἐννοοῦμεν, καὶ τὸ προσεχίζεσθαι τὸ φῶς τῷ Ἡλίῳ, διὰ τὴν τῆς ἀκτῖνος μεσιτείαν οὐκ ἀπαρνούμεθα. διὰ τοῦτο καὶ ἐπιφέρει ὁ Ἅγιος τῆς τοῦ Υἱοῦ μεσιτείας, καὶ αὐτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς τοῦ Πατρὸς σχέσεως μὴ ἀπειργούσης.

VECCVS.

Ita, respondit Veccus. fateri, inquam, continuum Patri Spiritum utique indistantem, nam & lumen continuum Soli est (hæreo quippe adhuc in similitudine) consentaneum est maximè,non repugno. sentire autem continuum ex Patre Filium, ratio non concedit differentiæ. Nam Gregorius de Filio quidem ait: esse illum continuè ex Patre, de Spiritu vero; esse per eum qui continuè ex Patre est. Vos verò locales distantias, aut spatia interijcientes temporum, absurditatem om-C ninò inducitis. Enimvero generari Filium ex Patre,cum solum auditur,præbet quidem animo nescio quam speciem quasi effluxûs, & localis egressionis distantiam inferentis. Sed corrigitur imaginatio cum additur, indivulsè indistincteque generari: verè sic ex Patre significans esse Filium, ut simul in Patre sit; nec enim esse ex, aufert esse in. Sic & mihi ratiocinare de Spiritu. Aut potiùs ad similitudinem superiùs adductam referatur sermo; ut securiùs loquamur. Radium dicimus ex Sole. & tamen abscissum ex sole quidpiam non existimamus esse radium. Lu-D men dicimus per radium esse ex Sole. & mediationem intelligimus, & continuari lumen Soli per radij mediationem non negamus. propterea, & addit Sanctus hæc verba: *Filij mediatione, & ipsi unigeniti proprietatem servante, & Spiritum à Patris relatione non arcente.*

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Βέκκου, ὁ Ἀλεξανδρείας αὐτόθεν ἀπὸ τοῦ σκίμποδος πρὸς αὐτόν. ὡς ἡμεῖς τῆς Ἐκκλησίας κρατοῦμεν τὰ δόγματα, ἃ καὶ παρελάβομεν. ταῦτα δὲ λέγειν οὐκ ἐδιδάχθημεν. εἰ μὲν οὖν πλατικῶς ἐκράτει ταῦτα ἡ Ἐκκλησία, οὐκ ἂν καὶ ἡμᾶς ἐξ ἀνάγκης διέλαθεν. ἐπεὶ δὲ ἁπλῶς τὴν πίστιν καὶ ἀπεριέργως ἔχομεν καὶ τὰ τῆς πίστεως δόγματα, οἷς ἄρα καὶ συνανετράφημεν. τί γοῦν ἰσχυρίζεσθε εἰσάγειν ἐν Ἐκκλησίᾳ Θεοῦ παρ' ὃ παρελάβομεν λέγειν; σπένδεσθαι δὲ τῆς εἰρήνης, τὰ πολλὰ ταῦτ' ἀφέντας, ξυμφέρει.

ALEXANDRINVS PATRIARCHA.

Hæc cum dixisset Veccus, Alexandrinus Patriarcha ex lectulo in quo iacebat, sic est eum allocutus. Nos Ecclesiæ Dogmata mordi-E cùs tenemus,prout ex traditione accepimus. Ita verò loqui non didicimus. Si autem explicitè talia tenuisset Ecclesia,nos utique non laterent. Quoniam igitur simpliciter Fidem, & citrà curiositatem, habemus, simpliciter habebimus & Fidei dogmata, quibus scilicet innutriti sumus. quid igitur nitimini inducere in Ecclesiâ Dei licentiam loquendi prætetquam accepimus? Dare autem se Paci, multis istis prætermissis, expedit.

VEC-

VECCVS, & ARCHIDIACONI.

Atqui, responderunt Veccus cum suis, accusamur Hæreseos, Domine.

ALEXANDRINVS.

Et quidem meritò, reposuit Alexandrinus, nam appingere Dogmati Ecclesiastico insuetum quiddam, etiamsi securum foret, Hæresis utique repureturr. Quod ut facere desinatis, magnoperè autor vobis sum. & ut vos redigatis ad sententiam communem, palamque manifestam; sicque in pacem conveniatis, quemadmodum expedit. Præsertim Sancto Imperatore sequestrum se Paci huic conciliandæ adhibente.

PATRIARCHA.

Hîc Patriarcha ad Veccum,& Socios. Nempe vos dicitis eiusdem esse potestatis in his Patrum testimonijs præpositiones *ἐκ ex*: & *διὰ, per*: ita ut, cum S. Gregorius dicit de Spiritu. *Hic vero per eum qui continuè ex primo est*. Vos iure vestro puteris, nihil ab eo discrepando, posse dicere: *ex eo qui continuè ex Primo est*. quod quidem ultrà quem inscitiæ non excedit modum? ubi enim plus clarè deprehendatur nugatoriæ loquacitatis, quàm in eiusmodi oratione: quæ simul & ex primo esse & ex eo qui continuè ex primo est, eidem tribuit? Quam qui admittunt quid respondebunt interrogati: si ex primo est, quomodo & ex eo qui continuè ex primo est? videte in quas vos perplexitates induitis, Theologiam conspurcantes.

VECCVS CVM SVIS

Fatemur temeritatem & veniam poscimus; quâ & digni videri possumus, quatenus non levi prurigine novitatis, aut iactabundæ curiositatis instinctu in ista volentes incurrimus, sed spe ingentis operæ pretij pertracti: quod istâ solâ ratione putabantur, vetera & perniciosa dissidia dudum infestarum invicem Ecclesiarum Græcæ Latinæque, posse componi. Cum enim in eo cardo litigij verteretur, quòd in explicando divinarum emanationum Dogmate Latini præpositione *ex* uterentur, Nos vero præpositione *διὰ*, quæ ipsis valet *per*, manifestum est, non fuisse aliam controversiæ finiendæ rationem, utrisque in præiudicatâ sententiâ obnixè perstantibus, quàm demonstrando: rectè, hâc duarum vocularum synonymiâ, conciliari Partes ambas; & in unam Orthodoxi dogmatis, locutiones speciè discrepantes adaptari sententiam. Quid autem? An hoc agendo nefariæ à totâ fide ac religione Catholicâ defectionis crimen conscivimus? An commeruimus ut Hæreseos manifestæ damnaremur? nū tanta est invidia procuratæ sic pacis, ut & nostrā ordinationem ideò rescindi fas fuerit, ut Sancta contaminata declarari; ut sacrum ipsū Chrisma, quòd nostrâ esset benedictione sanctificatum, abijci ut prophanum, conculcarique deberit? Atqui à Vobis quoque in modo de divinis emanationibus loquendi offensum est quidpiam, ut ostendemus. Num propterea vos à nobis pro excommunicatis vitari par est? num & nos labis ejus conscios religio subigit abrumpere hoc colloquium & communionem vestram, tamquam anathemate percussorum, aversari; ac sic omnem conciliandæ concordiæ spem viamque præcidere?

A ΒΕΚΚΟΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΙ.

Οἱ δὲ, ἀλλ' ἐγκαλούμεθα αἱρέσεως, δέσποτα.

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Καὶ ναί φησι, τὸ συνεισάγειν θέλειν ἀσυνήθες, κἂν ἀσφαλὲς ᾖ, αἵρεσις ἂν λογισθείη, ὃ δὴ καὶ ἐατέον παρακαλῶ, τῆς κοινῆς δόξης γεγονότας, καὶ φανερᾶς, καὶ τῆς εἰρήνης, ὃ δὴ καὶ ξυμφέρει, καὶ ταῦτα τοῦ ἁγίου Βασιλέως μεσολαβοῦντος.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

B Καὶ ὁ Πατριάρχης αὖθις πρὸς αὐτούς. ἀλλ' ὑμεῖς φατὲ ἰσοδυναμεῖν ἐπὶ τούτοις τὴν ἐκ τὴν διὰ, ὡς τοῦ ἁγίου λέγοντος. τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, ὑμᾶς λέγειν καὶ ἐκ τοῦ πρώτου, ὃ δὴ καὶ ποῖον ὅρον ἀμαθίας οὐ παρελήλυθεν; ὅπου γε καὶ ἡ ἀδολεσχία μείζων καὶ προφανής. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ προσεχῶς, πῶς ἐκ τοῦ πρώτου; εἰ δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, πῶς ἐκ τοῦ προσεχῶς; ὁρᾶτε εἰς ποῖα ἀρκύστατα πίπτετε, τὴν θεολογίαν καταρρυπαίνοντες.

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΒΕΚΚΟΝ.

C Ὁμολογοῦμεν τὸ παρατόλμημα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦμεν. οὐ δὲ γὰρ αὐτόθεν ἡμῖν ἡ ὁρμὴ τοῦ ταῦτα λέγειν ἐκ ματαίας ὀρέξεως, ἀλλ' ἦν τὸ παροξυνῖαν αἴτιον, τὸ δ' ἦν νομιζομένη τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν διχονοίας διάλυσις. ὥστε ἐκείνων μὲν χρωμένων τῇ ἐκ, ἡμῶν δὲ τῇ διὰ, προστιθέντων καὶ ἀμφοτέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῆς θεολογίας τόπου, οὐκ ἄλλως ἔχειν συμβιβάζειν, εἰ μὴ οὕτω λέγοιμεν. Τί δαὶ διὰ τοῦτο παρα-D βασίας ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ ἐφ' αἱρέσει κριθείημεν; ὡς ἀθετεῖσθαι μὲν χειροτονίαν, καταπλύνεσθαι δὲ τὰ Ἅγια, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τελεστικὸν ἅγιον ἀθετεῖσθαι μύρον, καὶ παραρρίπτεσθαι, ὅτι ἡμῖν τετέλεσται; ἐπεὶ τοί γε φασὶ καὶ ὑμῖν, παραβέβασταί τι θεολογοῦσιν, ὡς δείξομεν, ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα, ἀφέντες ὑμῖν ἐγκαλεῖν, τὸ πᾶν ἀφανίσομεν.

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

Καὶ τῶν, εἰπόντων, καὶ ποῦ, καὶ ἐπὶ τίσιν ὑμῖν παραβεβήκασι; ἐκεῖνος ἐκβαλεῖν αὐτοῖς χαρτίον καὶ ἐμφανίζειν. καὶ σὺν αὖθις ἀναγνόντας ἀρνεῖσθαι, καὶ ἀναθεματίζειν τὸν λόγον. σχεδὸν δὲ, καὶ αὐτὸν τὸν γράψαντα. ἀλλὰ τὸν Μοσχάμπαρα ἰδόντα, ὁμολογεῖν ἑαυτοῦ τὸ σύγγραμμα εἶναι καὶ ἀπολογεῖσθαι πειρᾶσθαι. ἐφ' οἷς ὁ Βέκκος, μεθ' ὅσου εἴποι τις ἂν τοῦ χαριεντισμοῦ, ἡμεῖς μὲν προσεδοκῶμεν, σὸν εἶναι, πρὸς τὸν Πατριάρχην φησίν· εἰ δὲ μὴ σὸν, ἀλλὰ τούτου, ὡς καὶ αὐτὸς ὡμολόγησε, ψύλλα τις ἐπικαθίσασα τῷ τῆς ἁμάξης ῥυμῷ, οὔτ' ἀνασπᾶν, οὔτε κατασπᾶν ἔχει τὴν πείρινθα. τοῦτο δ' εἶπε, διωνυμουμένου χαρτοφύλακος. πλὴν εἰδείημεν ἂν φησιν, ὁποῖα τὰ ἐπιτίμια ἐπάξεις τῷ παραδογματίσαντι. ἐπὶ πολὺ γοῦν τριβομένων τῶν λόγων, τὸν Βέκκον αὖθις ἐπενεγκεῖν, ὡς ἕπεσθαι κἀγὼ τῆς εἰρήνης ὢν ἐραστὴς, γνώμην οἴσω, ἁπλῶς καὶ ἀπεριέργως τοῖς λόγοις χρώμενος· ἡμεῖς μὲν οὖν τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ ἐπὶ καιρῶν εὑρόντες ζητουμένων, ὡς ἀσφαλῶς ἔχοντα ὀρθόδοξα προσηκάμεθα. καὶ τὸν μὲν ὁμολογοῦντα ἐκ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἀπεδεχόμεθα, καὶ ἀποδεχόμεθα. λόγος γὰρ τοῦ Σωτῆρος, καὶ τῆς Συνόδου· καὶ ἡμεῖς καθεκάστην οὕτως ὁμολογοῦμεν. οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ λέγοντα ἐκπορεύεσθαι, ὡς Συνόδῳ πάσῃ τῇ ἑβδόμῃ ἑπόμενον ἀποδεχόμεθα καὶ αὐτόν. τὸν δέ γε μὴ τιμῶντα τὰ τῶν Ἁγίων ῥητὰ, τόλμης γραφόμεθα. ἰδοὺ γοῦν σήμερον, πάρεισι μὲν Πατριάρχαι· πάρεισι δ' Ἀρχιερεῖς, καὶ Κλῆρος ἅπας, καὶ μοναχοὶ εὐλαβεῖς, καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι. θέλω καὶ ὀρθοδοξοῦσιν ὑμῖν κοινωνεῖν, καὶ κοινῶς ὅπως δήποτε τοῦ ὀρθοῦ σφαλεῖσι, τὴν μεθ' ὑμῶν καταδίκην αἱροῦμαι παρὰ Θεῷ κρίνοντι, ἢ μόνος τὴν ὑμετέραν ἀσφάλειαν. τὸ γοῦν ὑμᾶς ἐμὲ ζητεῖν τι καὶ ἀναγκάζειν, καὶ σὺν μετ' ἐμοῦ ἀποβαλέσθαι δόγμα Πατέρων, οὕτω δὴ παλαιὸν, καὶ παρὰ πολλοῖς λεγόμενον. ὑμᾶς δὲ μηδὲν περὶ τούτων φροντίζειν, οὔ μοι δοκεῖ ἔχειν τὸ εὔλογον. ἔστι γὰρ καὶ ἐμοὶ εὐλάβεια, μή πως παρασφαλῶ τοῦ ὀρθοῦ. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ τὴν κατ' ἐμαυτὸν γνῶσιν ἀφεὶς, ὅλως ὑμῶν γίνομαι, καὶ διδασκάλοις ὡσανεὶ ὑμῖν χρῶμαι· ὑμεῖς προηγεῖσθε, κἀγὼ ἕψομαι παραιτήσιν. ἐκτιθέσθω τόμος, καὶ ἀποπεποιήσθω τὸ δόγμα, καὶ ἀποβεβλήσθω τὸ δι' Υἱοῦ, εἰ βούλεσθε, κἂν μὴ ἕψομαι καὶ αὐτὸς, καίτοι γ' εἰδὼς Πατέρων ῥητὸν, καὶ μέγαν ἐπηρτημένον τῆς παρορμήσεως κίνδυνον, αὐτὸς αἰτίαν

PATRIARCHA CVM SVIS

Hîc Patriarcha cum ſuis è Vecco requiſivit: ubi & quibus in verbis erratum à ſe foret? Statim Veccus Chartam è ſinu prolatam oſtendit. quam cum illi legiſſent, ſuam negarunt;& non modò quod erat in ea ſcriptum, ſed & ipſum penè ſcripti autorem, quicumque foret,ſub deteſtatione anathematis abominati ſunt. Hîc Monſcampar, qui ſibi erat conſcius ſe ſcripſiſſe, nec inficiari ſuſtinebat manifeſtam rem; ſuam eam ſcripturam faſſus eſſe; quòd eam exaraſſet, eſt conatus excuſare. Quo Veccus audito, renidenti, ac ſpirante multam gratiam vultu Patriarcham intuens,Expectabamus nos quidem (inquit per urbaniſſimam facetiam) te hoc ſcriptum pro tuo agniturum. nunc ſi non tuum illud, ſed huius eſt, prout fatetur ipſe, Pulex quiſpiam plauſtro inſidens, nec incitare, nec reflectere aut ſufflaminare cutrûs utique ruentis impetum valeat (*Hæc Veccus dixit*, lepidè alludens ad nomen aliud Chartophylacis Moſcamparis. erat enim vir ille binomius) cæterùm, ſubdidit,cognoſceremus libenter quam tu huic pœnam inflicturus ſis, manifeſti iam erroris in Dogmatis expreſſione comperto. Hoc loco cum varij varia dixiſſent, nec reperiret exitum fruſtrà productus ſermo, reſumens Veccus, ſic intulit. Sequar quò vos præire votis video, quaque vultis occurro. En ego quoque quam deſideratis, cuius causâ ſatagitis, nemine remiſſiùs pacem amans, proponam ſimpliciter, ſi permittitis,& verbis fuci expertibus, meam ſuper hâc declarabo ſententiam. Nos quidem teſtimonia Sanctorum cum inveniſſemus, negotijs quæ tunc tractabantur exigentibus, opportunè protulimus, ut ſecura & planè Orthodoxa. Et, ut eum qui dixerit: Spiritum Sanctum ex Patre procedere, ſuſcepimus, & ſuſcipimus pro rectè ſentiente loquenteque: hoc enim Salvator docuit, hoc Synodus ſancivit: idem & nos quotidie ſymbolo recitando profitemur: ſic nec illum averſari fas putamus qui dicere voluerit: Spiritum ex Patre per Filium procedere. quidni enim & hunc recipiamus,qui Synodi Septimæ univerſæ autoritatem in hoc ſequatur? Itaque nos haud dubitemus, ſi quis ſit qui diſertis teſtimonijs Sanctorum Patrum honorem non habuerit, hunc temeritatis damnare. En igitur hîc hodiè adſunt Patriarchæ, adſunt Epiſcopi, vnà eſt Clerus univerſus, nec non Monachi religioſi, & è Laicis quique lectiſſimi. Volo & vobis Orthodoxè ſentientibus communicare, & cum ijſdem vobis ſi forte communiter quacumque ratione à recto deflexiſtis, pœnæ omnis ac noxæ, quâ hoc nomine à Deo iudicante afficiamini, conſortium ſubire paratus ſum. Cæterùm quærere vos à me, & nos omninò ad hoc cogere,ut abijciamus Dogma Patrum adeo antiquum,ab adeo multis aſſertum;Vos

autem

autem nullum habere velle respectum rationum allegationumque nostrarum, nec omninò reputare, quam validis defensionibus obiecta repellimus, haud mihi videtur æquũ esse, aut consentaneum moderationi in ijs necessariæ qui bonâ fide dirimendis controversijs Pacique conciliandæ dant operam. Nempe ad hoc utrimque cedere quidpiam tractantes convenit. Cedo autem ego, etiam ad vivum resecans, etiam vim faciens proprio sensui. Inest porrò & mihi religiosus metus aberrandi à recto dogmate. Tamen ecce proprium abdicans iudicium planè vester fio, Disciplinæque me vestræ subijcio, docilem en me haberis auditorem, ducite Magistri quò lubet credulitatis paratæ discipulum. Edatur Tomus, reprobetur dogma, reijciatur, si ita vultis, ex declaratione divinarum emanationum mentio processionis Spiritus Sancti ex Patre per Filium, nisi sequar & ipse (utcumque conscius contrarij Patrum effati; nec ignorans quam magno periculo autoritas tanta negligatur) ipse culpam babebo; sive temerariæ persuasionis, seu etiam Hæreseos. Volo enim vobiscum communiter omnibus & iustificari, & condemnari. Sin vos tenet verecundia ne reprobare dicta Patrum audeatis: & in nos deoneratis facti eius invidiam; ita ut quam per vos refugitis decernere abrogationem doctrinæ à Sanctis clarè traditæ, nobis attentandam iniungatis, aio meo iure, ac contendo, consentaneum rationi esse, ut non & factu necessarium dicam, timentibus ac cunctantibus in re tantâ vobis, nos quoque metuere, ne forte postmodum in eo quod citrà vestrum exemplum privatâ fiduciâ incepetimus, aberrasse à recto atque offendisse deprehensi, soli luamus inconsultam audaciam, in exitium, quod vos sapientiùs timuistis, immiserabili ruinâ præcipites lapsi.

A ἔξω, εἴ τι μὲν πλεισμονῆς, εἴ τι μὲν καὶ αἱρέσεως. θέλω γὰρ σὺν ὑμῖν πᾶσι καὶ δικαιωθῆναι καὶ κατακριθῆναι. εἰ δ' ὑμεῖς μὲν διευλαβεῖσθε τὴν πρᾶξιν· ἡμῖν δ' ἐπιφορτίζετε τὴν ἀποβολὴν, εὔλογον εἶναι πάντως, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκαῖον εἴπω, ὑμῶν διευλαβουμένων καὶ διαμελλόντων, καὶ ἡμᾶς δεδιέναι, μή πως παρασφαλεῖσιν ἡμῖν καὶ μόνοις τὰ τοῦ κινδύνου προσίστηται.

PATRIARCHA CVM SVIS

Hîc Patriarcha cum suis ut argumentationis, quâ urgebantur, Vecci, vim à sese depellerent: Atqui nos, inquiunt, ista non scripsimus; nos ista libellis editis non indidimus testimonia. Vos hæc allegastis, à vobis illa sunt mota. Vos proindè solos abijcere ac revocare talia oportet. Ad ea Veccus: quid autem impedit quominus & vos ait, audeatis occupare, quæ præscribitis, & exemplo præire, magno utique operæpretio: quando sic Fratres vobiscum assumetis, adiungetisque iam per vos curatos ab eo, quo laborare illos erroris aut culpæ morbo causamini. Verum hæc dicentes Veccus, & qui ab eo stabant, non persuaserunt Patriarchæ, qui potiùs efferatus instantiâ eorum, stomachum acriter in Veccum erumpens, nec contumelijs, abstinuit: quibus & hic irritatus, haud sedatiora reposuit: ac postquam (magis tamen ingeniosè quam accerbè) comi libertare satis castigavit hominem, ad Augustum conversus, clarâ inclamavit. voce, iureiurando etiam dictum confirmans, ne vnquam speraret procellam quâ modo turbaretur Ecclesia, sedandam, nisi qui nunc Patriarchalem insidebat Thronum, inde amoveretur. Quo talia vociferante, excandescens Imperator exurgensque: En, ait, quem fructum referimus gravium pro Ecclesiâ laborum! non sufficiunt vobis priora: sed & rursus Ecclesiam turbabitis, duplici eam distrahentes bello. hinc quidem per vos obiectam insultibus Schismaticorum, inde autem vestris, ût levissimè dicam, importunitatibus iactatam. ut periculum esse videatur, ne una, indivulsè cohærens sibi, secum iam tumul-

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

B Ἀλλ' οὐ γεγράφαμεν ἡμεῖς φασὶν οἱ περὶ τὸν Πατριάρχην ἀπολογούμενοι. ὑμῖν γέγραπται καὶ κεκίνηται. ὑμῖν καὶ ἀποβλητέον ταῦτα. τί γε τὸ ἐμποδὼν, οἱ περὶ τὸν Βέκκον, ἐθάῤῥει φασὶν, ὅπου καὶ ἀδελφοὺς προσλήψεσθε θεραπεύσαντες. ἀλλ' οὐκ ἔπειθον λέγοντες. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τραχυνθέντος κατ' ἐκείνους τοῦ Πατριάρχου, ὡς καὶ ὕβρει διαλοιδορήσασθαι, τὸν Βέκκον παροξυνθέντα, ἐκείνῳ μὲν ἀφειδῶς ἐπιπλῆξαι. πρὸς δὲ C τὸν Βασιλέα ἐπιστραφέντα, μεγαλοφώνως εἰπεῖν μεθ' ὅρκου, ὡς εἰ μὴ αὐτὸς ἐξέλθοι τοῦ Πατριαρχείου, οὐκ ἄν ποτε τὸν τῆς Ἐκκλησίας καταστορεσθήσεσθαι κλύδωνα. καὶ οὕτως εἰπόντος, ὀργῇ ληφθέντα τὸν Βασιλέα, ἐξαναστῆναι. καὶ τί δαὶ, φάναι, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας δυσπαθήσαντα, οὐκ ἀρκεῖ τὰ πρότερα· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν ταράξετε; καὶ δυσὶ περιβαλεῖτε πολέμοις, ἔνθεν μὲν ταῖς τῶν σχιζομένων προσβολαῖς, ἐκεῖθεν δὲ καὶ ταῖς παρ' ὑμῶν αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, ἐνοχλαρ- D ρίαις, ὥστε κινδυνεύειν τὴν μίαν καὶ ἄῤῥηκτον Ἐκκλησίαν καθ' αὑτὴν στασιάζουσαν, ἐν τῷ ἐσθίειν τὰ αὐτῆς ἀλλήλους δαπανηθῆναι. ὑπὲρ ἧς αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὸ οἰκεῖον αἷμα ἐξέχεε. ταῦτα καὶ πλείω τούτων εἰπὼν, δῆλος ἦν ἀλύων, μὴ εἰς καλόν τι μὴ δ' εἰς συμφέρον, ὃ δὴ καὶ προσεδόκα, καταληξάσης τῆς διαλέξεως. τότε δὲ, ὡς δέ τις ἂν εἴποι πρὸς πλησίον ἄλλον, ὢ πόποι, ἦ μέγα δὴ τὸ ταῦτα κινεῖν καὶ ζητεῖν συνιστᾶν τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ἕκαστον. ἱκανὸν ὂν εἰ διαλυθέντος

θέντος τοῦ κατὰ τὸν Πάπαν σκανδάλου, καὶ τ' ἄλλα πάντα συνδιαλύοιτο. νυνὶ δὲ ἀλλ' ἕκαστος τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦσι, τὴν τοῦ Θεοῦ, δικαιοσύνην, οὐ φθάσαι πώποτε, ὡς ἐκεῖνοι. τὸ δ' ἐς ὅ, τι περιῆλθε, περιιόντες ἐροῦμεν. ἐκείνους μὲν οὖν τότε τῆς Συνόδου διαλυθείσης, ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἶχε μονή, πλὴν ὑπὸ φρουροῖς καὶ φυλακαῖς προσηκούσαις· οὓς δὴ καὶ πέμπων ὁ Βασιλεύς, εἰρηνεύειν ἠξίου, καὶ πᾶσαν δικαιολογίαν ἀφέντας, διάγειν ἀδεῶς, καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀσφάλειαν ἔχοντας. εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἐξορίας προσαπειλεῖ, καὶ κακουχίας ἐπαξομένας σφίσι. μὴ δὲ γὰρ εἶναι ἄλλως, ἢ ὡς ἐπήχθη γίνεσθαι. αὐτοὺς δὲ φήμην κακὴν ἔχοντας παραπόλλυσθαι, εἰ μή γε μετανοήσαντες τῆς εἰρήνης φροντίσαι. ταῦτα τοῦ Βασιλέως συχνάκις διαμηνυομένου, καὶ ἀγαθὰ προτείνοντος, ἐκεῖνοι, οὔτε πρὸς δέος τῶν λυπηρῶν προήχθησαν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ἐμαλακίσθησαν. διατονοῦντες δὲ πρὸς ἀμφότερα, ἑτοίμους ἑαυτοὺς παρεῖχον, πρὸς ὅ, τι δόξει τῷ Βασιλεῖ, ὡς ἐκεῖνα μᾶλλον προσοισομένους ἡδέως, ἢ τοῖς οὕτω καταδικάζουσι συνεσομένους. ἐπὶ μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ Βασιλεὺς παροξύνετο ἀνενδότως μένοντας τὸ [illegible], πάντων δ' ἀπορηθεὶς τῶν μαλάττειν ἐχόντων ψυχήν, τέλος ἐξορίαις δικαιοῦν ἔγνω. καὶ δὴ πρὸς τὸ κατὰ δεξιὰ εἰσπλέοντι τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον φρούριον, τὸ οὕτω πως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπιλεγόμενον, προστάσσει πλοίῳ χρησαμένους ἀπάγεσθαι. οὗ δὴ καὶ ἐγκλεισθέντες, ὑπὸ φρουροῖς Κελτοῖς, καί τινι τῶν ἐκ προκοιτουμένων τῷ Βασιλεῖ, ἀφεῖντο, ὅσα τὰ εἰς χρείαν τῶν ἀναγκαίων ἀπρονόητοι. οὐδὲν πλέον ἀπονάμενοι Βασιλέως· ὅτι μὴ μετὰ καιρὸν ἐπ' Ἀνατολῆς ὁρμηθέντος Πατριαρχοῦντος Ἀθανασίου, τόν τε κατὰ τὴν Ἑλενόπολιν περαιωθέντος πορθμόν, καὶ τὸν μέγαν Λογοθέτην ἐπ' αὐτοὺς πέμψαντος, ὃν καὶ εἰς Πρωτοβεστιαρίου ἀνεβίβασεν. ὁ μὲν ἑκατὸν χρυσίνοις ἐπικαρποῦτο· ὁ δέ γε Μελιτηνιώτης, πεντήκοντα. ὁ γὰρ τρίτος ὁ Μετοχίτης, διὰ νόσον προκατήχθη ἐπὶ τὰ οἴκοι ἐκεῖθεν, Βασιλέως προστάξαντος.

A tuans, & suos seditionibus committens, dum illi se mordent invicem, ipsa consumatur, pro quâ ipse Christus proprium sanguinem effudit. Hæc & plura his Augustus locutus, haud obscurè ferebat sibi molestissimum accidere, quod hic congressus longè contra quàm speraverat, in nihil nec privatim honestum nec communiter utile desineret. Huiusmodi tum gesta quis intuens, meritò insusurraret in aurem Socio: Heu me! an magnum hoc quidpiam, movere ista, & quære-
B re suam quemque statuere iustitiam, cum æquum esset, sublato iam de Papâ scandalo, cunctas pariter reliquas controversias componi? nunc autem suam unusquisque iustitiam quærens, ad Dei iustitiam non perveniet umquam. Ita illi mussitabant. quò vero res tandem eruperit in progressu referemus. Veccum porrò & socios soluto conventu Cosmidij Monasterium excepit: cæterùm illic sub fidâ babiros custodiâ: quos & dimittens Imperator, ut se ad pacem inclinarent, orabat; & omissa pugnacitate iura pro-
C pria tuendi, mallent degere securè gratiâ fruentes ipsius; sin id nollent, exilia & ærumnas ipsis infligendas comminans. non enim se passurum aliter, quam prout fuisset ordinatum, fieri. porrò ipsos coopertos infamiâ malè perituros, nisi hactenus actorum poenitentiâ conceptâ, conferrent animum ad pacem. Talia cum sæpe significasset Imperator, &, si audire vellent, prospera esset cuncta pollicitus, illi nec metu tristium adducti, nec promissis lætorum emolliti sunt: obdu-
D rantes se adversus utraque; seque paratos exhibentes ad quidvis mali subeundum quod infligere ipsis voluisset Imperator; ut qui omninò constituissent, quamlibet potiùs acerbitatem libenter perpeti; quam ullo cum ijs fœdere coire, qui se isto modo condemnassent; quâ eorum declaratâ obstinatione spem nullam relinquente resipiscentiæ in posterum, magis est in ipsos magisque concitatus Imperator: & nihil habens reliquum, cuncta frustrà expertus, quo se speraret posse illo-
E rum animos mollire, tandem exilijs ipsos damnare constituit. Iubet itaque nave deportari in Arcem à dextris ingredienti sinum Astacenum sitam, cui nomen à Sancto Gregorio est, ubi conclusi sub custodiâ Celtorum, cui præerat unus ex Imperatorijs excubitoribus, relicti sunt, sine ullâ interim provisione pensionis ad victum: inopiâ diù frustra præstolatâ necessarium ab Imperatore subsidium; quoad aliquantò posteriùs proficiscens in Orientem Patriarcha Athanasius, & ad Helenopolim fretum traijciens, misit ad eos Magnum Logothetam, postea Protovestiarium creatum, qui Vecco quidem centum aureos, Melireniotæ verò quinquaginta donavit. Nam tertius Metochita propter morbum deportatus inde iam ante in suam Domum fuerat, iussu Imperatoris.

CAPVT XXXVI.

Profectio Imperatoris ad Ioannem olim Imperio deiectum.

SEd me prætererat quod paulò priùs contigit, Imperatorem videlicet ex Vrbe profectum se contulisse ad Arcem Nicetiatarum Daccibyzam; ibique custoditum Ioannem Cæcum perofficiosè salutasse, excusasseque vt potuit, ac multis benevoli affectûs significationibus, exhibitionibusque honoris mitigare tentasse iniuriam ipsi à Patre atrocissimam illatam. vt sic videlicet ex circumscripto quondã nefariè Pupillo Principe eliceret voluntariam iuris sui cessionem, & consensum in Imperium ipsius Andronici; quo consensu, quod forte ipsi ad legitimam Principatûs possessionem deerat, vtcumque suppleretur, & rata in posterum redderetur omnique animi religione, ac scrupulo libera sua in dignitatem Augustam successio. Quo impetrato, largè vicissim assignatis exautorato Principi abundè suffecturis ad lautum victum cultumque cæterum, etiam delicatum, impensis, celeriter inde se recepit. Post hoc demùm ita factum, Protovestiarius, mittente Athanasio Patriarchâ, de quo & ejus promotione post hæc dicetur, Veccum & eius Socium in Carcere convênit. Hic igitur novi Patriarchæ Athanasij Legatus duos captivos exules consolari modis omnibus, & priorum ipsis ærumnarum delinire tristitiam satregit: ne blanditijs quidem & assentationibus, quò illos demereretur, abstinens: angustias quoque custodiæ laxavit, custodumque quosdam amovit, alios placidioribus mutavit; melius etiam sperare in posterum iubens; imò ipsis spondens non vulgaris apud Imperatorem locum gratiæ. Quin & deinde educti carcere atque ad Augustum admissionem nacti, cum ab illo sunt honorificè accepti, tum & ipsi vicissim multâ cum significatione veri affectûs fiduciæque liberæ venerati sunt. Mutatâ iam quippe scenâ illâ priori, & Gregorij, quo Patriarchatum gerente damnati fuerant, reprobatis placitis (quod quemadmodum evenerit, paulò post dicemus) facile fuit deponere illos offensionem, & pristinæ placiditati se se reddere. Ex tunc igitur depositis simultatibus è conflictu dissensionum ortis, planè iam fœderati erant, profitentes se in his iudicio acquieturos virorum Religione, ac doctrinâ præstantium, qui coram Deo, ad amussim Dominantis veritatis, de Theologicis controversijs incorruptâ rectitudine censerent. Vnus deerat reconciliationi absolvendæ ipsorum cum Imperatore congressus: Hu-

ἈΛλ' ὅ με παρῆλθε μικρῷ πρότερον γεγονὸς, Βασιλεὺς τῆς πόλεως ἐξεληλακὼς, προσβάλλει τῷ τῶν Νικητιάτων τῆς Δακιβύζης φρουρίῳ, καὶ τῷ τυφλῷ Ἰωάννῃ συμμίξας, φιλοφρονεῖται τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἐκεῖνον παρὰ τοῦ Πατρὸς γεγονὸς, αὐτὸς ἐπειρᾶτο μαλάττειν ταῖς ὑποπτώσεσιν, ὥστε καὶ συγχωρηθῆναι παρ' ἐκείνου, καὶ δὴ κρατυνθῆναι πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ ἀγαθοῦ σκοποῦ, καὶ χρηστῆς διαθέσεως. αὐτὸς δὲ τὴν εἰς τρυφὴν ἐκείνῳ καὶ ἄνεσιν προνοήσας, ἀπαλλάττεται τὴν ταχίστην. τότε δ' ἐπιστὰς ἐκείνοις ὁ Πρωτοβεστιάριος, Ἀθανασίου Πατριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετὰ ταῦτα ῥηθήσεται, τὰ μὲν προσγεγονότα, καὶ διεμάλαξε τε, καὶ πολὺς ἐφαίνετο τοὺς ἄνδρας θωπεύων τε καὶ ὑποποιούμενος, καὶ δὴ τῆς πολλῆς μὲν ἐκείνους φρουρᾶς ἀνῆκε, φρουροὺς δ' ἀφῃρεῖτο, ἔστι δ' οὓς καὶ ἐνήλλαττε, καὶ ἀγαθὰς ὑπετείνε τὰς ἐλπίδας. καὶ τὴν παρὰ Βασιλέως ἠγγυᾶτο εὐμένειαν. ἔπειτα καὶ αὐτοῦ Βασιλεῖ, καταχθέντες τοῦ φρουρίου, ἀσμένως πάνυ καὶ φιλοφρόνως ὡμίλησαν. ὡς γὰρ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἀπεδοκιμάζοντο, ὡς καὶ αὐτὸ μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, καὶ ἤδη διὰ ταῦτα ἔνσπονδοι ἦσαν, τὸ πᾶν τιθέντες ἐπὶ τοῖς ἐν Θεῷ, βραβεύουσι τῆς ἀληθείας διαγνωμονήσουσι λογίοις οὖσιν ἅμα καὶ εὐλαβέσι, τάξας Βασιλεὺς τῆς αὐτοῦ συνελεύσεως καὶ καιρὸν καὶ τόπον. ὃ μὲν μετ' οὐ πολὺ, ὃ δὲ τὸ λοιπάδιον, ἐκεῖσε γὰρ ἐξήλαυνεν, ἐλευσόμενος καὶ τοῦ ξένου τοῦ Μετοχίτου, καθὼς καὶ ἠξίου, μετ' εὐθυμίας τῆς πρὸς ἐκείνους, ἀναχωρεῖ. ἔθαλπε γὰρ καὶ τούτους καὶ τὸν Πρωτοβεστιάριον, τὸ συμβὰν περὶ τὸν Γρηγόριον, καὶ ἐλπίζειν ἐποίει σφίσι τὰ πρὸς εἰρήνην. τοῖς μὲν γὰρ οὐ πόνος ἦν ἐξελιχθείσης τῆς αὐτοῦ ἐξηγήσεως, ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ Γρηγορίου κατέγνωσται. καὶ ὅπου αὖ ἐκεῖνος τε τάξεται, καὶ αὐτοὶ πάντως ταχθήσονται. ἐπεὶ καὶ ἄμφω εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύψαντες, τὸ ὀρθὸν οὐ κατέλαβον. καὶ τοῖς μὲν οὕτως ἐλπίζειν ἐποίει. ὁ δέ γε Πρωτοβεστιάριος ᾤετο, ὡς ἐκ ποδῶν γινομένου τοῦ δυσφημεῖν πιεζομένου, καὶ ταῦτα σφίσι παθόντος, αὐτοὶ ῥᾳδίως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁμονοήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

τότε

τότε δ' ἀπαχθέντων ἐκείνων εἰς ἐξορίαν, ὅσον μὴ τὶ ἀπ' ἐκείνων, ὁ Βασιλεὺς ἐφρόντιζε, καὶ ἐν ἀπαλλαγαῖς ἦν, δόξας τὸ ἐνοχλοῦν ὑπεξαγαγεῖν.

A lus Imperator ipse tempus, locumque constituit. diem quidem admissioni assignans mox fere adfuturam: Lopadij autem, quo tendebat, iubens Veccum, & Meliteniotem sibi occurrere, una cum tertio Methochita (nam & hunc sibi adiungi petierant) Excepit ibi simul omnes Imperator læto vultu, lætosque dimisit cum significatione benevolentiæ. Et hos nimirum, & Protovestiarium recreaverat, & animaverat ad benè de Pace sperandum, quod circa Gregorium evenerat. Nam nec Veccus cum suis laborabat adeo de nova expositioni ipsorum mulctâ, ex quo iam videbant æquè damnatam expositionem Gregorij: nec recusabant in eundem cum illo referri ordinem, paulò curiosius scrutari ausorum mysteria divina, non sine quadam à recto aberratione. Protovestiarius verò sic opinabatur; ubi amotus è medio fuisset is cui se exosos Veccus & Socij credebant, & quidem sic amotus, ut paria ijs, quæ priùs illi passi fuerant, & ipse pateretur; facilè ipsos cum Ecclesiâ consensuros. Sed hæc in antecessum hic prælibavimus è multò posteriori memoriâ. In hoc enim nunc tempore narrando versamur, quo post Colloquium publicè in Synodo habitum Vecci cum Patriarchâ, Veccus ipse cum socijs relegatus, & arctæ custodiæ mandatus est: quibus in hunc modum exterminatis levari solicitudine Imperator visus est; remissionique se dare, quasi tranquillitatis iam cuiusdam compotem, amandatis è conspectu ijs qui turbas ciebant.

CAPUT XXXVIII.

De nunciatâ incursione Piraticâ, & translatione Corporis Imperatoris.

Τοῦ δέ γε πειρατικοῦ κατὰ θάλασσαν πλεονάσαντος, ἐπεὶ τὸ ναυτικὸν παντελῶς ἀπήρτητο, ἔτι δὲ καὶ τῆς Σκυθικοῦ ὁρμῆς ἠγγελμένης, ὁ γὰρ Τερτερῆς οὐχ οἷός τ' ἦν, οὐχ ὅπως ἄλλοις οὐδὲ ἑαυτῷ προσπαρέχειν, πέμψας ὁ Βασιλεὺς τοὺς μὲν πρὸς θαλάσσῃ κατῳκηκότας, ἑτοίμους θήρας προκειμένους τοῖς πειραταῖς, ἐνδοτέρω γῆς ἀνασείλλειν προσέταττεν, ὡς ἐντεῦθεν ὑποκεκρουμένους τὸ χαλεπόν. τοὺς δὲ τὴν μεσόγαιον Θρᾴκης τε καὶ Μακεδονίας κατῳκημένους, ἐπεὶ καταδραμουμένους ᾔδει, τοὺς ἐξελαύνοντας ἢν μή τις κωλύοι, ὃ δὴ καὶ ἀδύνατον τηνικάδε κατεφαίνετο, τοῖς ἐκεῖσε φρουρίοις, οὐ πολὺ τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσιν, ἐναπέκλειε. τὸ δέ γε Βλαχικόν, ὃ δὴ σχεδὸν ἀπὸ τῶν ἐξωτέρω τῆς πόλεως ἐς Βιζύην καὶ πόρρω εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον ποσούμενον παρατέτατο, ἔθνος δυσχωρίαις χαῖρον, καὶ βοσκήμασι προσανέχον· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μάχαις αἰθόμενον, ἀνδρεῖον, ὑποπτευθὲν εἰς αὐτομολίαν, ὡς τοῖς ἐξεληλακόσι καὶ αὐτὸ προσσυστησόμενον, μετοικίζειν ἐπ' Ἀνατολῆς ἔγνω, κατὰ τὴν τῆς Βυζαντίδος ἀντιπεραίαν, πλὴν καὶ παντοίου ζημίας· μή πως ἄρα ἀναφανοῖεν, πλήθει τε καὶ δυνάμει θαρροῦντες. καὶ ἔνθεν μὲν ἐζημιοῦντο τὸ μέγιστα, ἔνθεν δὲ μετῳκίζοντο ἀνοικτί, οὐχ ἧττον ζημίας. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὴν μετοίκησιν λογιζόμενοι. ζῶα

A Piratico porrò latrocinio ubique per mare impunè crebrescente, quippe sublato metu omni Romanæ Classis, funditùs, ut dictum est, neglectæ; ideoque omni passim maritimo commercio cessante; sed & nunciato trepidè tumultu erupturientium è suis finibus Scytharum, quibus intercludere se in Romanam Ditionem transitum posse, adeò Terteres diffideret, ut an sibi ipsi ac Regno proprio ab eorum insultibus tuendo par esset futurus, dubitaret: Imperator B præcavendum ratus, ne Piratarum rapacitas quæstu saginaretur littoralium prædarum; horum rapinis expositos Maris accolas recedere in interiora præcepit, ut ita periculo se subtraherent. Eos porrò, qui sedes habebant in Mediterraneis Thraciæ, ac Macedoniæ, quoniam sciebat haud dubiè incursandos a minantibus irruptionem in eas partes Scythis, nisi quis prohiberet, intercludendo hisce Barbaris in eas Regiones transitu, cuius rei nulla tunc spes apparebat; quam so- C lam ijs consulendi reliquam rationem habuit, eâ usus est: edicens ut confugerent in Arces illorum Tractuum, ijsque res, personasque periculo rapinarum obnoxias, concluderent, utcumque satis norat haud adeò munita, tamque validè instructa Præsidijs castella ista esse, ut multam ijs securitatem sponderent. De Blachis eadem illi occasio solicitudinem admovit. Erat id genus hominum vagum, incertis errans sedibus, sed eâ tempestate latè fusum per tractus à suburbijs Constantinopoleos usque ad Bizyam

& ultrà, pertinentes; per quæ loca iam multiplicati supra modum, suspecti meritò erant, ne mox irrupturis (quod expectabatur) Scythis vires haud modicas adiungerent, in partes eorum, vitæ similitudine, ac forte originis communione tracti: quippe quorum non facilè numerabilis multitudo ferebatur, Iuventutis ad laborum patientiam duratæ incommodis educationis haud mollis, quippe in locis, ubi libenter degunt, asperis. nec deerant opes è proventu Gregum, & armentorum, quæ numerosa in lætis pascuis alebant: postremò nec inexercitati habebantur militaribus functionibus, quarum non rudimenta solum ponere soliti erant quotidianis Venatibus ferarum; sed experimenta etiam edere, crebris nec infelicibus contrà viros armatos certaminibus. Huic periculo prævertendo factu optimum putavit Gentem istam ex occiduâ continente in Orientalem transferre, collocareque trans fretum in Orâ Byzantinæ adversâ Civitati: sed & insuper extenuare mulctis, & extorsionibus opes illorum, ne conscij virium propriarum, sui numero, & annonæ copiâ superbirent. utrumque strenuè factum. hinc enim maximis affecti damnis sunt, immanium acerbâ exactione tributorum: & immisericorditer coacti sedes trans Hellespontum ferre. quod illis omni contributionis iniuriâ molestius contigit. Nam & occasione transmigrationis, festinatæ præsertim urgentibus implacidè satellitibus, plerasque comparatarum longa morâ, ubi vixerant, non parvi pretij rerum, quas transportare haud erat facile, partim perdere, vel sponte relinquendo, vel rapinis opportunitate utentium furum, partim damnosè vendere alieno tempore, vilissimo pretio, cogebantur. Accedebat quod rigore hiemis quâ est hæc peracta translatio, magnam, & miseram stragem edi contigit, cum hominum, infirmioris præsertim ætatis, tum teneræ pecudum sobolis; unde damnum ipsis gravissimum est factum; ac neutro genere novo Cœlo assuescere valente, mortibus in dies increbescentibus, consilium necessarium obtrusum pluribus eorum, redimendæ singillatim magnâ pecuniâ facultatis repetendi natalis soli, extrà quod se suasque familias vix posse vivere, ipsa eos experientia docebat. Sub hanc, & alia cura incessit Andronicum, reputantem; in eâ regione quam mox vastandam incursione Scythicâ metus erat nimium verisimilis, iacère corpus Michaëlis Augusti Patris sui: quod apparebat rapaces Barbaros à nullo facinore, quod quæstuosum putarent, abhorrentes, violaturos, & asportaturos inde, ut eo scilicet nomine à Defuncti memoriam colentibus pecunias exprimerent. Ex quo alterum duorum in se redundaturum esset incommodum; ut aut ingentem superbo arbitrio avarissimorum latronum profligare auri numerum deberet redimendo Patris corpori, aut insignis sibi foret subeunda infamia neglecti officij tam pij, Augustis Reliquijs Christiani Principis, qui sibi vitæ atque Imperij Autor extitisset, in potestate profanæ, impiæque Barbariei ad Ludibrium relinquendis. Huic occursurus Malo, quos ad Patris tumulum ei custodiendo præfecerat, ijs ut statione decederent indulsit. Primus erat horum Spado Enopolites, Magnus idem Drungarius: qui & inde rediens Hieromonachum Athanasium circa Gani Montana commorantem, uti prius Porphyrogenito commendaverat, à quo maximis est beneficijs affectus; sic Imperatori quoque obtulit, in eiusque gratiam insinuavit. Mandavit autem eis ut secum ablatum sui Parentis Imperatoris cadaver Selybriam depor-

γὰρ ἐκεῖνα, καὶ κτήσεις πᾶσι, τὰ μὲν, ἕτοιμα προσῄκοντο τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ καὶ τὸν τόπον ἀλλάξαντα καιρῷ χειμῶνος καὶ τότε, παντελῶς διεφθείροντο. κτήσεις δὲ τούτων, ἡ μὲν διηρπάζετο, ἡ δέ γε καὶ πωλοῦσαι, κακῶς διαπώλλυντο. ὥστε μὴ οἵους τ' εἶναι ἐγχρονίζειν ἐκεῖ· ἀλλὰ τοῦ κακοῦ διαδραμόντος, αὐτοὺς καὶ αὖθις τὴν ἰδίαν ἀπολαμβάνειν, συχνὰς χρυσίου καταβολὰς ἐξωνησαμένους τὴν κατοικίαν. τότε δὲ δείσας καὶ περὶ τῷ τοῦ Βασιλέως σώματι ὁ Κρατῶν, μὴ ἐξελθόντες οἱ Σκύθαι, καὶ τὸν τόπον καταδραμόντες σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο λαβόντες, ἢν μή τις πολλοῦ ἐξωνοῖτο, ὡς αὐτοῖς δόξοι, βασιλικὸν σῶμα πωλοῦσιν, αἰσχύνοιντο καὶ λυμήναιντο, πέμψας, τοὺς μὲν περὶ ἐκεῖνο φυλακὰς, τοὺς ἐκεῖ, ἀνίει, ὧν πρῶτος ἦν ὁ Ἐκτομίας Ἠνοπολίτης, καὶ μέγας Δρουγγάριος, ὃς καὶ τὸν ἱερομόναχον Ἀθανάσιον κατὰ τὰ Γάνου ὄρη ἐνδιατρίβοντα, πρότερον τῷ Πορφυρογεννήτῳ συσταθέντα, παρ' οὗ γε καὶ πλεῖστα εὐηργέτητο, τῷ Βασιλεῖ συνίστα. τὸ δέ γε σῶμα προστάσσει φέροντας, τῇ κατὰ Σηλυβρίαν τοῦ Σωτῆρος μονῇ, ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ αὐτῇ λάρνακι καταθεῖναι, καὶ τὸ μὲν οὕτως ἀνακομισθὲν, τοῦ Βουλγαροκτόνου Βασιλέως ἐπίσωθεν, ὃν ἐκ τοῦ ἑβδόμου παρημελημένον μεταγαγὼν ἐκεῖνος, ἐκεῖσε πάλαι κατέθετο, τέθειται καὶ αὐτός. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς τὰ περὶ τοῦ Ἀθανασίου μαθὼν, ὅσα δὴ καὶ ἀρετῇ χαίρων, καὶ μᾶλλον πάσχοντος τοῦ καιροῦ, τὴν τοῦ μεγάλου οἱ λογαριαστοῦ παλαιὰν προσνέμει μονὴν, παρ' ἑαυτοῦ εἶχεν, ὁσάκις ἤθελεν. εἰ γὰρ καὶ προσυνέστη τῷ Πορφυρογεννήτῳ, καὶ παρ' ἐκείνου μεγαλοπρεπῶς ἐθεραπεύετο, ἀλλὰ καὶ Βασιλεῖ προσαχθεὶς ὕστερον, οὐδὲν ἧττον τῆς παρ' αὐτοῦ ἐπιμελείας ἐτύγχανεν.

deportarent, ibique apud Monasterium Salvatoris in ejus Templo deponerent, ut erat, ipsâ conditum Arcâ quæ recens mortuum exceperat. Sic Translata ossa Michaëlis collocata sunt è regione Sepulcri Bulgaroctoni Augusti, cuius neglectos & irreverenter habitos cineres olim ipse Michaël ex Hebdomo illuc transferri ibique tumulari curaverat. Cæterùm auditis Andronicus Imperator, quæ multa, pleraque de Monachi Athanasij laudibus, Eonopolita memoravit, quà captus admiratione tantæ virtutis, quà sibi talem virum in his dissensionum Ecclesiæ procellis non inutilem fore autumans, eum propè ad manum habere voluit; ideoque habitationi ejus assignavit situm in Viciniâ vetus Monasterium, quod Magni Logariastæ dicebatur, unde illum facilè quoties luberet ad colloquium posset accersere. id quod crebrò deinde factitans, reliquit incertum comparantibus; ab utro Fratrum Athanasius exquisitiùs coleretur, amaretur ardentiùs; Porphyrogenito-ne Constantino, qui eum priùs assiduum apud se habens, magnificè honoraverat; an Augusto, qui eundem sibi postmodum admotum nihilò inferiori est gratiâ dignatus.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII
PACHYMERIS
ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, vsque ad annum eius ætatis vndequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER SECVNDVS.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

CAP. I.

Quomodo & quas ob causas Tomus à Patriarcha Gregorio compositus fuerit.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.

Πῶς καὶ ἐπὶ ποίαις αἰτίαις ὁ τόμος τῷ Πατριάρχῃ Γρηγορίῳ συντέθειται.

CAP.

CAPVT I.

Quomodo, & quas ob causas Tomus à Patriarchâ Gregorio compositus fuerit.

A Τὰ μὲν κατὰ τὸν Βέκκον οὕτω τετέλεστο. μελίσσης δὲ τρόπον, ἐναφεὶς τὸ κέντρον, ἀπηλλάττετο. στρέφει μέντοι φροντὶς ἦν οὐ μικρὰ, ὅπως κατ᾽ ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τοῦ Δαμασκόθεν Πατρὸς ῥητὸν ξυμβιβάσειαν, ὡς μήτε κατὰ τὸν Βέκκον ἐξηγουμένους φρονεῖν, μήτ᾽ ἔξω πάλιν τῶν ὑπονοουμένων φέρεσθαι. τὸ γὰρ κατὰ τὸν Μοσχάμπαρ καὶ αὐτοὺς λέγειν ὡς νόθον εἴη τὸ ῥητὸν, ἐπεὶ ὡς ἔν τισι τῶν βιβλίων οὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, B οὐ ξυνετὸν ἐδόκει. προεστήσατο γὰρ ἡ τῆς ἱερᾶς Ὁπλοθήκης βίβλος, φέρουσα καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀνάγραπτον, καί γε τὸν συγγραφέα μαρτυροῦσα, πλὴν οὐκ ἔχουσα πλέον εἰς θεραπείαν, ἢ τὸ προσφέρειν ἐν ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ Βασιλέα, ὡς οὐκ ἐξ υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ Λόγου τε καὶ υἱοῦ ὁ Θεολόγων ἀπεφήνατο. εἶχε δέ τι καὶ ἄλλο εἰς τὴν κατὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Βέκκον συνηγορίαν, τοῖς ἀντιλέγουσι συναιρόμενον, καὶ ὅπλον ἀτεχνῶς ἰσχυρόν. C ὃ συμπλέκεσθαι ἀνάγκη ἦν, ὀβελισθέντος τοῦ κεφαλαίου. φησὶ γὰρ ἐκεῖσε ὁ Ἅγιος, ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, ὃ καὶ ἀμφήκες ξίφος ἐδόκει. τοῦτο μὲν Ἰταλοῖς· τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἐκείνοις συνηγοροῦσι, τῷ μεταμάζειν τὴν πρόθεσιν. εἰ γὰρ ἅπαξ τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἀπηγορεύετο, ἀποκέκλεισται πάντως καὶ ἡ διὰ τῆς ἀντιπαραχωρήσεως τῶν προθέσεων θεραπεία τοῖς Ἰταλοῖς. τὸ D γὰρ τοῦ μεγάλου Μαξίμου, ὅπερ ἐκεῖνος πρὸς Μαρῖνον φησὶν, ὡς δῆθεν συμμίξας τοῖς Ἰταλοῖς, καὶ μαθὼν ἐξ ἐκείνων τὸν νοῦν τῆς προσθήκης, τὸ, ἐξ ὧν οὐκ αἰτίαν τὸν μονογενῆ σφᾶς ἀπέδειξαν τοῦ Πνεύματος λέγοντας. ἀλλ᾽ ἵνα τὸ δι᾽ αὐτοῦ προϊέναι δηλώσωσι, καὶ ταύτῃ, τὸ συναφὲς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσιν. ὅπου καὶ δυσὶ κεφαλαίοις ἐκείνων, ἐπιλαβέσθαι τοὺς τῆς Ἀνατολῆς πρὸς Μαρῖνον E παρίστησι. τὸ γοῦν τοιοῦτον ῥητὸν ἀντιπαραχώρησιν τῶν προθέσεων φέρον οὐδόλως ἐδέχοντο, ὂν μὴ τῆς ἐπιστολῆς ἐξολοκλήρου εὑρισκομένης ἐν βίβλοις, ἀλλά τι μέρος ἐκείνης περὶ τῶν δύο κεφαλαίων διαλαμβάνον, ἐφ᾽ οἷς οἱ τῆς Ἀνατολῆς τῶν Δυτικῶν ἐπελάβοντο. ἑνὸς μὲν καὶ πρώτου, τοῦ μὴ τὴν ἁμαρτωλὸν

A Hunc finem Res Vecci habuere. porrò is in præscriptum exiliū abiens, more Apis relicto in vulnere aculeo recessit. Adversarijs etenim suis acrem reliquit curam inquirendi, quâ ratione in Orthodoxum explicari sensum posset Damasceni Patris dictum, ita ut neque Vecci expositioni assentiri viderentur; & tamen ipsi suspiciones effugerent, quibus ipsorum doctrina ex apparenti cum sententiâ tantæ autoritatis conflictu apud Eruditos laborabat. B Nam quod inde Moschampar effugium tentaverat, affirmando subdititium esse hoc Damasceni capitulum, ut pote quod in quibusdam ipsius operum Exemplaribus non extaret, haud prudenter allegari apparebat ex eo, quod id sine ullâ dubitatione legebatur in Libro dudum præiudicatæ apud omnes autoritatis, cui titulus erat *Sacra hoplotheca*: ubi inter alia Patrum Testimonia, nomine Autoris disertè adiecto, totidem planè syllabis recitabatur, sine ullâ aliâ emollitione, nisi C quod ibidē attexebatur exceptiuncula Comneni Manuëlis Augusti submonentis: Non dici à Damasceno Theologiam explicante procedere Spiritum *ex Filio*, sed *per Filium & Verbum*. Habebat autem, & aliquid hic Damasceni Locus adversus Vecci petitam ex illo defensionem, ejus Adversariis opitulans, telum omninò validum, sed quo erat necesse etiam ipsos confodi, ac lethali plagâ confici, qui veru configere, ac pro spurio reijcere hoc capitulum tentarent. Ait nimirum D ibidem Sanctus: *Ex Filio autem Spiritum non dicimus*. Quæ verba planè ancipitis instar gladij, duplici quasi mucrone pariter utrosque transadigunt, hinc quidem Latinos, illinc ijs patrocinantes adstruendâ æquivalentiâ, & promiscuâ mutabilitate præpositionum *Ex & per*. Si enim semel improbatur *processio ex Filio*, excluditur omninò, quâ Latini magnopere utuntur ad sui excusationem, synonymia particularum istarum, & notio utrivis conveniens eadem, planeque pro libitu per- E mutabilis. Nam quod S. Maximus, qui, utpote versatus cum Italis, didicisse ab ipsis potuerat quid ex mente ipsorum significarent verba quæ addiderunt Symbolo, Sic scribit ad Marinum, de Latinis agens: *Ex quibus non se ostenderunt affirmare Vnigenitum esse causam Spiritûs, sed ut hunc per illum prodire declararent, ac sic cohæsionem intimam immutabilitatemque essentiæ adstruerent*. Hæc verba ex eo

K loco

loco sumpta sunt in quo refert S. Maximus, reprehendi Latinos ab Orientalibus in Capitulis duobus. Hoc inquam restimonium S. Maximi, clarè inferens æquivalentiam præpositionum duarum, exceptione falsi submovebant, planè respuentes ut suppositi-tium. Istam quippe ad Marinum Epistolam negabant reperiri integram in Exemplaribus Operum S. Maximi, sed partem dumtaxat ejus aliquam duo Latinorum à Græcis accusata capitula memorantem. Quorum prius hoc erat. *Non peccatricem carnem assumptam fuisse à Dei Verbo, & Filio; sed eam, quæ esset peccati expers ante inobedientiam Adami.* Alterum autem: *quo tribuebatur Vnigenito ratio causa in processione Spiritûs.* Ac primum quidem illud omninò negabant. Secundum verò expositione temperabant in hunc modum: Etsi dicerent *ex Patre Filioque Spiritum* procedere, non tamen huius causam agnoscere Vnigenitum, sed ita loqui, ut cohærentiam intimam, & immutabilitatem essentiæ adstrucrent. Quod verba porrò attineret illa quibus affirmabatur æquipollentia, & synonymia Præpositionis *ex* cum *per*, quoniam fragmentum Epistolæ in quo illa legebantur, non accensebatur legitimis scriptis illius Sancti Doctoris, sed spurium, & affictum putabatur, decreverunt neutiquam admitti oportere, & pro indictis habenda. Solo utebantur Damasceni Patris effato illo, quo is negabat se *dicere Spiritum ex Filio*. Quæ verba sibi faventia, quia videbant capitulo eodem contineri, quo alia illa à Vecco iactata; ac consequenter periclitari ne reijcienda essent ut spuria, si capitulum illud reprobaretur; Illud se recipere dixerunt, ac pro vero Sancti Patris scripto venerari: Cæterùm expositionem quærere quâ reliqua illa duriora mollirent, & ad sensum Catholicum recti dogmatis adaptarent. Quam in rem constituerunt Tomum scribere, ac doctrinam sacram fusiùs explicare. Erudito igitur existimato Patriarchæ (& revera ille doctrinâ suprà multos excellebat) scriptionem Tomi demandarunt, quam perenne apud Posteros monumentum fore putabant, & religionis ipsorum in rectitudine dogmatis tenendâ, & erroris Adversariorum, qui scilicet à fidei regulâ declinassent. Admissâ susceptâque Patriarcha Provinciâ, Tomum validum composuit, tot illa singillatim expendentem capita motarum controversiarum; in quo haud molliter carpebat Adversarios, & disertè reprobabat abijciebatque, ut sanæ doctrinæ contraria, asserta ipsorum. Conscriptus is Tomus priùs in Ecclesiâ lectus hoc modo est. Conscendens quis in Pulpitum, inde unoquoque capitulo recitato, ejus continuò damnationem pronunciabat voce latè sonorâ, expressis nominibus eorum quos sic loqui, & sentire aiebat. Post hæc ipse Impe-

σάρκα ἀναλαβεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον τε καὶ Υἱόν, ἀλλὰ τὴν πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ ἀναμάρτητον. δεύτερον δὲ γε ὡς αἴτιον τῷ μονογενεῖ προσαπτόντων ἐπὶ τῇ Ἐκπορεύσει τοῦ Πνεύματος. ὧν τὸ μὲν ἓν καὶ πρῶτον, συνόλως ἠρνήσαντο. τὸ δὲ γε δεύτερον, τοῦτο δὴ τὸ προκείμενον, ἐθεράπευον. ὡς εἰ καὶ λέγοιεν ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, οὐκ αἴτιον πάντως φρονοῦσι τὸν μονογενῆ. ἀλλ' ἵνα τὸ συναφὲς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσι. τὴν γοῦν τοιαύτην ἀντιπαρεχώρησιν τῆς προθέσεως, ἐπεὶ οὐκ ἐνεκρίνετο τοῖς γνησίοις τοῦ θείου Μαξίμου, τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης τμημάτιον, ἀπαράδεκτον ἔγνωσαν ἔχειν. μόνῳ δ' ἐχρῶντο τῷ τοῦ Δαμασκόθεν Πατρός, τῷ ἐκ τοῦ Υἱοῦ δέ, οὐ λέγομεν. ὃ δὴ συνεξαιρεῖσθαι τῷ κεφαλαίῳ, καὶ σφόδρ' ἐκινδύνευε. διὰ τοῦτο καὶ δεχόμενοι τὸ κεφάλαιον, καὶ ὡς ἁγίου τὴν λέξιν ἔχοντες, τὴν θεραπείαν ἐζήτουν, κατὰ τὸ ὀρθὸν τοῦ δόγματος, καὶ τόμον γράφειν ᾑροῦντο, καὶ λογογραφεῖν, τὴν εὐσέβειαν. σοφῷ γοῦν δοκοῦντι τῷ Πατριάρχῃ καὶ ὑπὲρ πολλοὺς ταῖς ἀληθείαις ὄντι, τὴν τοῦ τόμου γραφὴν ἐπέτρεπον, στήλην μὲν εὐσεβείας ἔσεσθαι νομιζομένην, καὶ τῆς τῶν παρεγκλινάντων δῆθεν κακίας τοῖς ὀψιγόνοις. καὶ δὴ τὴν πρᾶξιν ὑποστὰς ὁ Πατριαρχεύων, γενναῖον τόμον συντίθησι, τοσοῖσδε κεφαλαίοις, ἅμα μὲν ἐπειλημμένος τῶν λεγόντων. ἅμα δὲ καὶ τούτους οὕτως ἔχοντας ἀποβαλλόμενος. τοῦτον ἐπ' Ἐκκλησίας πρότερον ἀνεγίνωσκον, καὶ ἐπ' ὀκρίβαντος ἀναβάς τις, καθ' ἕκαστόν τε κεφάλαιον, τὴν ἀποβολὴν ἐδήλου μεγαλοφώνως κατ' ὄνομα τῶν οὕτω λεγόντων καὶ δοξαζόντων. μετέπειτα δὲ αὐτὸς Βασιλεὺς διὰ κινναβάρεως καθυπέγραφε, εἶτα δ' ὁ Πατριάρχης, καὶ ἐφεξῆς οἱ Ἀρχιερεῖς. ἐπὶ δὲ σὺν τῆς Ἐκκλησίας ἐλθόντες, ἐπεὶ κἀκείνους ὑποσημαίνεσθαι τὸν τόμον ἠβούλοντο, καὶ μᾶλλον ἐκείνους ὡς ὑποπτευομένους, ὡς ἔλεγον, ὅλους ἀνενδότους εὕρισκον, καὶ ὡς εἶχον ἐνισταμένους. πλὴν γὰρ ὀλίγων, καὶ τούτων ὅσοι τυχὸν καὶ σχιζόμενοι πρότερον, θερμοὶ συλλήπτορες ἦσαν τῶν ὕστερον, οἱ λοιποὶ πάντες, οὔτε θωπείαις καθυπήγοντο, οὔτ' ἀπειλαῖς ὑπεσκελίζοντο, ἀλλ' ἰσχυρὰν τὴν σφίσιν εἰς ἀπολογίαν, τὰ χθὲς τελεσθέντα. εἰ γὰρ μηδὲν ἑκουσίως, οὐδ' ἀρεσκείαις πάσαις, ἀλλ' ἀπειλαῖς καὶ κολάσεσιν ὑπογράψαντες, τοσοῦτον ἐπεφέρθησαν τῶν δεινῶν, ἐκείνων κρινόντων. καί γε πεπείρανται, καὶ ταῦτα μὴ δ' ἐπὶ δόγμασιν ὑπογράψαντες, τίνες γένοιντ' ἂν αὖθις, εἴγε

δόξοι

δόξοι ἦσαν, πολλοὶ δ' ὁ λοχῶντες, καὶ τὸν τόμον καταγνώσοιντο; καὶ εἰ τοῦτο γένοιτο, τίς ἂν ἐξελέσθαι ἡμᾶς φασι δυνατὸς τῆς ἐκείνων κρίσεως; ταῦτα οἱ τῆς Ἐκκλησίας λέγουσι, πολλοὶ μέν τινες ἔξω ἐκεῖνοι γενόμενοι, τὴν διαφορὰν ἀντεπάγοντες τῶν πραγμάτων, καὶ πρὸς τὴν ὑπογραφὴν ἐρεθίζοντες. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον συχνὰς προσβολὰς ποιούμενοι, εἰς ὑποψίαν ἐμβάλλοντες, ὧν οὐκ ᾔδεσάν ποτ' ἐκεῖνοι, τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἀπήλαυν, καὶ ὡς ἐχθροὺς ἔκρινον. οἱ δὲ τὴν μετ' ἐκείνων ὁμιλίαν, τοιαῦτα ζητούντων τε καὶ λεγόντων, ἐρημίαν οἰόμενοι, τὴν δ' ἐρημίαν τὴν ἀπ' ἐκείνων, ἀσφάλειαν, περιήρχοντο πλανῶντες. ἐστερημένοι μὲν τιμῆς, ἐστερημένοι δὲ προσόδου πάσης, καὶ τὸ εἰκαῖον τῆς διαξιώσεως τῆς καθ' αὑτοὺς τάξεως ἀνθαιρούμενοι. ὡς δὲ καὶ αὖθις προσεκαλοῦντο καὶ ἀνεκρίνοντο, καὶ πάλιν αὖθις, καί γε μάλα μὲν σφίσι, καὶ τὸ τοῖς προτέροις προσκεῖσθαι δοκεῖν, κἀκεῖ τὸν νοῦν ἔχειν ἐπῆγον ὡς ἔγκλημα μέγιστον. οἱ μὲν οὐδ' οὕτως ἤθελον ὑποκλίνεσθαι, ὑπόνοιαν ἀνυπόστατον προσεπιμεμφόμενοι προφανοῦς ὀρθοδοξίας, μὴ ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι καὶ ὑπογράψοιεν. ἦν γὰρ ἐν τῷ τόμῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τοῦ ῥητοῦ τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ ἐξήγησις, οὕτως ἔχουσα. εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ, τῷ διὰ λόγου εἴρηται προβολεύς, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ Πνεύματος πρόοδον, ἡ λέξις δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν. τοῦτο δ' ὅ, τι σημαίνοι, οὐκ ἔχειν εἰδέναι ἕκαστος, καὶ τὴν διαφορὰν ἐζήτουν μαθεῖν, τῆς τ' εἰς τὸ εἶναι προόδου, καὶ ἀϊδίου ἐκφάνσεως, ἵνα τὴν μὲν τῶν λέξεων ἀποβάλλωνται, τὴν δ' ἐνστερνίσωνται. εἶναι γὰρ αὐτοῖς ἐδόκουσαν τὰς λέξεις ταὐτὸ δυναμένας, τήν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον, καὶ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες, εἰς τέλος ἀνθίσταντο. ἔνιοι δ' ἀσφάλειαν παρ' ἐκείνων ζητήσαντες ἔγραφον, ἢ μὴν ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς θεολογίας τὴν λέξιν καὶ αὐτοὺς ἐκείνους, εἰ μὴ παρ' ἀνθρώποις, ἀλλά γε παρὰ Θεῷ κρίνοντι, τὸν λόγον ὑπέχειν, οὐ Πατριάρχην μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀρχιερεῖς, τοὺς εἰς διδασκάλων τεταγμένους ἀξίαν, ταῦτα ζητήσαντες καὶ λαβόντες, ὑπέγραφον.

A rator rubricâ subscripsit: deinde Patriarcha; tum ordine Præsules. Ad Clerum subinde ventum. Nam & Ecclesiasticorum secundi Ordinis firmari subscriptionibus Tomum volebant: Imò ab his precipuè cupiebant, approbari, quoniam non vana, uti aiebant, suspicio erat, horum non paucos à Doctrinâ Tomo expositâ abhorrere. Quocirca exprimendum ab his existimabant maturè consensum in decreta communi calculo Anristirum.at non facile id negotium usu deprehen- B sum est. Præter enim paucos, quos & observarum est ex ijs fuisse, qui secessionem priùs fecerant, Omnes cæteri Clerici primâ statim interpellatione de subscribendo, planè ostenderunt, se inflexibiliter obfirmatos ad negandam sive subscriptionem, sive aliam quamvis novam declarationem suæ de his sententiæ. Neque de hac inductione animi blanditijs deduci ullis, ac ne minis quidem dimoveri potuere. Causam recusandi validissimam ducebant ex asperitate nuper in ipsos exercitâ, C dum fuere sacris exclusi, tantâque ignominiâ traducti, prout narravimus. Si enim, aiebant, cum nec benignis invitationibus omnis generis, nec comminationibus, ne inflictis quidem pœnis gravibus perpelli antea potuissemus ad subscriptione ullâ nostrâ roborandum quidquam ex ijs, quæ publicè statuebantur; tamen secutâ postmodum conversione rerum, tam atrocibus supplicijs luimus meram conniventiam, his ipsis iudicantibus D & immisericorditer exequentibus iudicata; quid non metuere longè dirius debemus, postquam altero reciprocante dissensionum fluctu, rescindi hæc quæ sciscuntur ceperint? Neque enim hæc firmiori durationis inconcussæ spe, aut certioribus ratæ autoritatis auspiciis inchoari, quam priora illa primo statim eversa motu Orbis Reipublicæ solitâ instabilitate rotantis. Multos hæc observare de censorijs speculis, multos clàm insidiari, coorituros infestè in accusationem Tomi hu- E ius simul aura ipsis benignior afflaverit: à quorum severissimâ damnatione quis satis potens nos protegeret, si nos chirographo reos tenerent, & nominum ultrò suffragio nostrorum munirum à nobis exosum istum sibi Tomum cernerent? Talia Ecclesiasticis causantibus, non deerant quidem sibi Partiarij Patriarchæ, quin multis ostendere conarentur, latam inter hæc ad quæ subscribenda invitarentur, & illa ob quæ tacitè transmissa mulctari graviter essent, discrepantiam intercedere: moxque acriter à se decretorum subscriptionem flagitarent. Verùm illis ceptâ se se pertinaciâ involventibus, & omnes eludentibus conatus, ipsos quomodocumque inflectere ad sibi optatâ contendentium, hi desperantes iratique, ad extremum gravibus eos ex suspicione criminationibus detulerunt, & quæ à conscientiâ cogitationeque ipsorum procul semper abfuerant appingentes, communi eos consessu abegerunt, & hostium habendos loco iudicarunt. Illi vero convictum colloquiumque hominum talia loquentium, & poscentium quavis tristiora solitudine ducentes; quin & in solitudine inventuros se asylum securum ab illorum importunissimis insultibus sperantes, circumibant errabundi deserta loca; privari di-

gnitate, spoliati proventu omni, tamen illam ignominiosam nuditatem, & neglectum hoc obscurumque vitæ genus, splendori quantovis ex honorum cum istis consortio præhabentes. Post aliquam in his ærumnis moram, emollitos experientiâ malorum arbitrati qui eiecerant, rursum eos vocatos, ecquid resipuissent, interrogabant. Ac cum crebris percontationibus istiusmodi unam semper eandemque invictæ indicem constantiæ responsionem opponerent, adesse tempus extremæ denique ijs expugnandis admovendæ machinæ qui hactenus frustrà tentarant rati: denunciarunt minaciter ipsis; viderent etiam atque etiam quid agerent, quove ruerent. Non enim tam pertinaci recusatione parendi solam eos inobedientiæ culpam incurrere, sed indicium præbere idoneum criminis multò gravioris. Hinc scilicet apparere persistere adhuc illos in ijs quæ statuta dudum nuper rescissa fuerant, & cum se recedere ab ijs, redireque ad professionem antiquam significassent, falsò id simulasse, voce dumtaxat pravis decretis renunciantes, quibus nunc adhuc cum maximè toto animo hærerent. Quæ res quantæ invidiæ quantique esset periculi, æstimare ipsos maturo iudicio par esse. Ne hæc quidem illis inflectendis valuere. Auditâ quippe comminatione istâ ultimâ, declararunt malle se subiacere innoxios suspicioni fundamento carenti, quam apertum horrorem manifesti delicti ultrò consciscere, ijs subscribendo quæ ignorarent. Erat enim inter alia in Tomo qui subscribendus ipsis obtrudebatur quædam Expositio sententiæ priùs memoratæ Divi Damasceni, sic se habens. *Si verò à Summo Theologo Damasceno reperiatur dictus Pater Sancti Spiritus* προβολεὺς *productor per Verbum: haud planè ista locutio significare vult Sancti Spiritus processionem in extantiam, sed in æternam exsplendescentiam.* Hoc autem quid sibi vellet, nequaquâ se capere aiebant, quærebantque monstrari sibi discrimẽ *processionis, & æternæ exsplẽdescentiæ*, ut sic earũ voceũ alterâ abijcerẽt, alteram amplecterentur. Nunc enim planè apparere ipsis ista vocabula mutuò æquipollentia; nec plus minusve significare quidquam *processionem in extantiam*, quam *processionem in æternam exsplendescentiam*. Vltimum hoc fuit responsum plerorumque ex his, fixum indicans propositum in quo ad finem usque perstitere. Quidam alij ad pacta descenderunt. declarato enim se quod poscebantur facturos, dummodo sibi priùs Patriarcha & Episcopi scriptam cautionem darent, quâ in suum ipsorum caput omne periculum ambiguæ dictionis averterent; ita ut si quid ea sanæ de Deo Doctrinæ revera contrarium sonaret, fraudi id non foret sibi, qui alienâ tracti autoritate istam locutionem approbassent: sed eius rei tota culpa, si minus apud Homines, certè apud Deum Iudicem, imputaretur autoribus, & suasoribus istius Approbationis, quippe Doctoribus Ecclesiæ, atque in Magistrorum communium dignitate constitutis. His data in manum est quam petebant Syngrapha. quâ acceptâ, subscripserunt.

CAPVT II.

Vt sumpto Veccus in manus Tomo invenerit in eo quæ accusaret; & ut cœperit insurgere.

BReve in medio spatium, & perlatus A Tomus in manus Vecci, pupugit irritabilem, ac facilè perpulit ad reciprocandam cum lacessente contentionis serram. Ac multa ille quidem, & alia in Tomo reprehendebat: sed præsertim incursabat expositionem in eo traditam sententiæ Damasceni, vitium ejus demonstrare hunc in modum satagens. Sive enim, aiebat, singulari, & unicâ contentum notione non est vocabulum Προβολεὺς *productor*: sed aliquando quidem in Principij activi significatu usurpatur, B aliquando autem nihil aliud sonat nisi datorem, suggestorem, & simpliciter præbitorem: Sive vna est & simplex vocis istius potestas, æquè in utrovis casu necesse est fateri: unum idemque sonare ambas illas locutiones; videlicet, *processionem in extantiam*, & *processionem in æternam exsplendescentiam*. Sicque planè recidere in irritum omnes Cyprij conatus,

Ὁ Λόγος τὸ μεταξὺ, καὶ εἰς χεῖρας γενομένης ὁ τόμος τῷ Βέκκῳ, παρέκνιζεν ἀντιξύειν τὸν ξύοντα. ἐν δὴ κἂν πολλοῖς μὲν ἄλλοις τοῦ τόμου ἐπελαμβάνετο· ταύτην δὲ μάλιστα τὴν ἐξήγησιν μὴ καλῶς ἔχουσαν τῆς ἐννοίας ἐπειρᾶτο δεικνύειν. ὡς ἢ μὴ ὁμωνυμιζομένου δῆθεν τοῦ προβολέως, καὶ ποτὲ μὲν εἰς αἴτιον ἐκλαμβανομένου, καὶ ποτὲ δὲ εἰς δότην καὶ χορηγόν τε καὶ ἁπλῶς παροχέα, ἢ εἰ μέλλοι ἁπλοῦν τὸ, προβολεὺς συντηρεῖσθαι, μιᾶς ἐννοίας δηλωτικὰς εἶναι ἀνάγκη καὶ ἀμφοτέρας τὰς λέξεις, τήν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον, καὶ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν, καὶ οὕτως εἰς ταυτὸν συμπεσεῖν ἐκεῖνο, ὃ εἰς δῆθεν διαφερόμενον. τοῦτο γράψας καὶ πέμψας ποτὲ τῷ αὐτοῦ, παρεῖχε τὴν περὶ τούτων κρίσιν τοῖς ὀρθῶς ἐξετάζειν ἐθέλουσιν

ἐθέλουσιν. οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνος ἐλελήθει πάντως, τοιαῦτα γράφων ἐκεῖνος, ὀργὴν δὲ ταῦτα καὶ μῆνίν τινος καὶ τοῦ ἀντιλυπεῖν ὄρεξιν ᾤοντο εἶναι καὶ ἠφρόντισαν, καὶ κατημέλουν γράφοντος. πολὺ δ' ὑφεῖρπε τοῦτο ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου. περὶ μὲν τοῦ καθ' αὐτὸν ὑποστησομένου τῶν ἀκουόντων ἑκάστου, ὡς μὴ δοκοῖεν ἀφ' ἑαυτῶν μέμφεσθαι. δεῖν δὲ καὶ ὡς ἐκείνων προσέχειν λεγόντων, μή πως ὁ λόγος ἔχοι τὸ πιθανὸν, καὶ μέσον δυοῖν ἐριζόντοιν, αὐτοὶ κινδυνεύοιεν. ἔφερε δὲ πολλοῖς νοῦν ἡ τοῦ Βέκκου ἀντίῤῥησις, καὶ ἐφυλλοκρίνουν ἀκριβῶς τὴν ἐξήγησιν, καὶ μᾶλλον ὅτι οὐδ' αὐτοί γε τῷ ὑπογράψαντες, ἐπ' ἀσφάλειαν ὑπέγραφον, ἀλλὰ τῷ παρ' ἐκείνων ἐπερειδόμενοι γράμματι.

A cum in idem manifestè concurrant quæ ille frustrà distinguere contendit. Hæc erat Vecci argumentationis summa scripto prolixiori declaratæ. quod ille scriptum cum ad quosdam sibi adhærentium misisset, dispersum ab illis est, & iudicijs expositū Lectorū ad liquidum explorare studentium veritatem recti Dogmatis, quorum se censuris suam disputationem subijcere Autor profitebatur. Cæterum iam tum cum hæc Veccus inchoavit, B non latuit Adversarios super hoc illum argumento commentari quidpiam. Sed cum opinarentur, iræ dumtaxat in eo ipsum obsequi, nec aliud ostensurum id agendo nisi rabiosam pruriginem vicissim pungendi eos à quibus se confossum doleret, carituram autoritate rebantur istam eius scriptionem; ideoque negligendam rem totam putarunt; securo inanis strepitûs indormiscere cõtemptui, statuentes sibi porrò unicè licere. Hæc Patriarcham cum suis ne interpellare, aut impedire à scribendo Veccum curarent, tenuit fiducia, quâ se falsos posteà senserunt. Nam Vecci Commentarius per Vrbem Constantinopolim clàm serpens, cupidè lectus à plurimis est, & plerisque aculeum infixit, contrahentibus animum pro se quôque, qui legebant aut legentibus aures dabant, dum arcana solicitantur curâ, ne perfunctoriè transmittentes rem accuratâ consideratione dignam, temerè præiudicijs acquiescerent, in ijs quæ per se ipsos expendisse diligenter par fuerat; committerentque ut se ipsos serò posteà culpare cogerentur negligentiæ supinæ. Oportere siquidem æquum arbitrum otiosè cognoscere quæ dicuntur ab utrovis disceptantium, explorareque, ecquam verisimilitudinem fortè maiorem ejus oratio cui minus favetur, præseferat. Alioqui passuros quod deprehensis in medio duorum certantium contingit, ut ipsi ex alieno iurgio proprium in se se periculum attrahant. Hâc ergo religione instincti Lectores dissertationis contrà Tomum Patriarchæ à Vecco editæ, singula ejus folia expendebant indicijs acribus; maximè cum plerique reputarent, haud se proprio sensu re clarè perspectâ ipsa, & ejus evidentiâ securitatem dante subscripsisse, sed fretos autoritate scribentis, scripto acquievisse.

CAPVT III.

De Exchartophylace, & ut accusatus fuerit Tomus.

Συμβαίνει δέ τι καὶ περὶ τὸν ἐσταμματισμένον χαρτοφύλακα. (ὁ γὰρ Μοσχάμπαρ καὶ προαπέστη, ἅμα μὲν ὀφφικίου, ἅμα δὲ καὶ Πατριάρχου, μικροψυχήσας ἐπί τισι, καὶ διὰ τὸν ἑπόμενον ἑαυτῷ καὶ τὸν Πενταεκκλησιώτην ἔχων) ἐπέῤῥωσε κἀκείνου τὴν περὶ τὸν Πατριάρχην δυσμένειαν, καί γ' οὐχ οἷοί τ' ὄντες αὐτῷ διαμάχεσθαι, πρὸς τὸν τόμον ἀπεῖδον, δόξαν ἀσφαλείας δογμάτων, μὴ κενὴν διαφορὰν παρὰ πολλῶν ἀπιστεῖσθαι προσποιούμενοι, καὶ δὴ παρασπαίρουσαν ἔτι ὁρῶντες τὴν παρὰ τοῦ Βέκκου τῷ τόμῳ μέμψιν, τοῖς γεγραμμένοις ἐπιφυέντες καὶ οὗτοι, τὴν μάχαιραν ἄξυνον. ὁρμαῖς γοῦν παρακεκινηθέντες μείζοσι, καὶ σὺν δοκοῦντας προσκαταλαμβάνουσι τῶν Ἀρχιερέων ὧν καὶ μά-

C Quiddam porrò quod contigit circa Exchartophylacem (nam Moschampar paulò ante, & cesserat officio, & à Patriarchâ se removerat, quibusdam offensiunculis aversus; consortem quoque simultatis secum habens & Quinqueecclesiensem) auxit utriusque in Patriarcham odium. Hi cum se haud pares cernerent ipsi palàm oppugnando Patriarchæ, ad Tomi accusationem animum appulere, uti ad rem eò faciliorem, & successûs pronioris, D quod plausibili prætextu obtendebatur, officij quo quivis Christianus, præsertim Ecclesiasticus, tenetur summo, quærendæ omni ratione securitatis in dogmate, excutiendique, & explorandi in eo genere accuratissimè quidquid quovis nomine ambiguum, vel minimam dubitationem movet: hoc præiudicio vulgò receptæ opinionis haud immeritè sperantes lucrifacturos se suspicionem ita-

cundè

eunde ruentium in ultionem exosi capitis: & persuasutos, studio se potius religioso Orthodoxæ doctrinæ declarandæ, ad dissensionem commentarij suspecti accedere. Flagrante igitur adhuc invidiâ quam recens editio passim lectæ confutationis Vecci Tomo Patriarchæ conflaverat, & trepidantibus cum maximè Cyprij sequacibus in famâ eius titubante sustinendâ, insurgentes & isti gladium acuerunt, vehementique ingruentes impetu, præoccuparunt, traxeruntque in partes præcipuos quosque Antistitum. quos inter eminebant Ephesinus Ioannes, adhuc absens, sed expectatus Constantinopoli, Cyzicenus Daniel, & Philadelphiensis Theoleptus, qui & apud Magnum Logothetam summâ & gratiâ & autoritate pollebat. His cunctis fat multâ Tomi lectione introspectam Cyprij sententiam expendere aggressis, ea minimè placebat: nec admittendam Damasceni expositionem iudicabant. Haud tamen alioqui consentaneum ac plausibile putarunt, criminari eo nomine Autorem Tomi quod malè negaret idem planè valere *processionem*, & *exsplendescentiam*, cum ex ipsâ ejus doctrinâ satis clarè sequeretur, synonyma prorsus esse ambo ista vocabula; unde posset efficaciter involvi Patriarcha in damnationem Vecci idem ipsum asserentis, nec fugere posset, quin si aberraret in hoc Veccus à recto dogmate, paris & ipse compertus erroris teneretur. Verùm ne hâc illum parte urgerent eâ ratione avertebantur, quod multi sentiebant Veccum culpam contra disciplinam, non autem erroris adversus fidem rectam Reum esse; quippe qui quod affirmaret, idem necessariò dicendum esset cuivis Theologo, Trinitatis mysterium, sicut oportet, explicanti. Prout manifestè apparuisset ex eo quod quicumque illum pervicaciâ potius quam zelo veritatis oppugnassent; ubi vicissim redigebantur ad necessitatem explicandi quid de mysterio eodem ipsi sentirent, declinare non poterant quin verbis similibus & eandem sententiam exprimentibus uterentur: ita ut unde ipsos arguendi prurigo tetraxisset, codem veritas compingeret. Aliam igitur inite viam decreverunt impugnandi Tomi, culpantes videlicet, quod cum vox Προβολεὺς *productor*, propriè usurparetur à Patribus ad significandum Principium activum Sancti Spiritûs, sicut vox *Genitor* ab ijsdem adhibetur ad designandum Principium activum unigeniti Verbi: tamen Scriptor Tomi vocis Προβολεὺς significatum retulisset ad simplicem exsplendescentiam, non autem ad emanationem Spiritûs Sancti è vero Principio activo. quam emanationem vocabulo *Processionis* exprimens, & *processionem* ab *exsplendescentiâ* distinguens, haud dubiè adimeret voci Προβολεὺς *productor*, notionem ipsi tributam à Patribus, emanationis ut è principio activo. quod nihil minus esse contendebant, quam defectionem à fide Catholicæ Doctrinæ; & ob hoc dicam Apostasiæ Tomi autori iurè impingi censebant. Hæc eorum sub dente tunc mussitantium arcana murmuratio aliquandiu clam serpens, timidis dumtaxat grassata susurris est. Nam accusationem mendosi scripti suscipere publicam, prohibebat verecundia magnorum nominum Tomo in testimonium approbationis subscriptorum. Exquirebant ergo secum modum, & opportunitatem indagatum ibant tutò plausibiliterque defungendi delatione tot muniti autoritatibus Tomi, demonstrandique Veccum, similem illius è fabulis Nessi, quem ferunt à morte suâ Magnum Herculem vicisse

ζεις ἐπὶ τούτοις, ὁ Ἐφέσου τ᾽ ἦσαν Ἰωάννης ἔτι ἀπών, ὁ Κυζίκου Δανιήλ, καὶ ὁ Φιλαδελφείας Θεόληπτος, ὃς δὴ καὶ παρὰ τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ πολλὴν καὶ μεγάλην εἶχε κατὰ πληροφορίαν τὴν οἰκειότητα. ὁ δὴ καὶ μέχρι μὲν τινος καὶ αὐτοὶ διερχόμενοι τὰ τοῦ τόμου, οὐ προσαπεδέχοντο τὴν ἐξήγησιν. τὸ γοῦν ταυτίζειν τήν τε πρόοδον, τήν τ᾽ ἔκφανσιν, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν γράψαντα καταμέμφεσθαι, ὡς ταὐτὰ τῷ Βέκκῳ δοξάζοντα, οὐκ ἔκρινον ξυνετόν, οὐδ᾽ ἄλλως εὔσχημον, καὶ εἰς ἀπολογίαν ἀπρόσωπον. ἐδόκει γὰρ τοῖς πολλοῖς ἐντεῦθεν ἐπὶ κακίας ἀθῳώσειν τὸν Βέκκον, καὶ οὐ διὰ δογμάτων παραβασίαν, οἷς ἔτι καὶ αὐτοὶ ἀληθείας ἀνάγκῃ συνελαυνόμενοι, τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ θεολογοῦσι, καὶ ὃ φθάσιν ἔδοξαν βασκανίας χάριν, τοῦθ᾽ ὁμολογοῦσιν ἀληθείας ἕνεκα. τὸ γοῦν οὕτω τὸν τόμον καταψηφίσασθαι, οὐκ ἔγνωσαν δεῖν. τὸ δ᾽ ἔτι τὸ προβολεὺς ὄνομα, ἰδιοτρόπως παρὰ τῶν Πατέρων ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ Πνεύματος παραλαμβάνεσθαι, ὥσπερ καὶ τὸ γεννήτωρ ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ μονογενοῦς Λόγου, αὐτὸς ὁμωνυμήσας, ἐπὶ τῆς ἁπλῶς ἐκφάνσεως ἐξελάβετο, καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς αἰτίας τοῦ Πνεύματος καθαρῶς. ἣν καὶ προβολέα λέγων τὴν λέξιν ἀπέφασκε, τοῦτ᾽ οὐκ ἐφίουν ἀκαταιτίατον, καὶ παραβασίας ἐκεῖνον ἐντεῦθεν δογμάτων ἐγράφετο. τὸ μὲν οὖν ὑπ᾽ ὀδόντα παρὰ τούτων καὶ ἔτι ἐφέρπε· τὸ δὲ καὶ ἀναφανδὸν λέγειν πρὸς πάντας, αἱ ἐπὶ τῷ τόμῳ ὑπογραφαὶ σφῶν οὐκ ἐπέτρεπον. ἐζήτουν οὖν εὐπρεπῆ καταστῆσαι τὴν κατηγορίαν, καὶ δεῖξαι τὸν Βέκκον, Νέσσον ἄλλον αὐτίκρυς· ὃς δὴ καὶ μετὰ θάνατον, τὸν μέγιστον Ἡρακλέα κατηγωνίσατο. καὶ ταχὺ παρέσχε αἰτίαν, οὐκ οἶδα, εἴτε γ᾽ ἡ τύχη, εἴτε μὴν τὸ δαιμόνιον μήνιμα.

vicisse,ipsa sui damnatione causam exitij suo Iudici ac Censori attulisse. Nec diù absuit quin occasionem ipsis id agendi commodissimam seu casus, seu Divina suggereret ultio.

C A P V T IV.

De Marco: & ut Antistitum exarserit scandalum.

Μοναχὸς γάρ τις, Μάρκος τοὔνομα, ἐκ γένους ἐξωτέρου Ῥωμαίων ὤν, καὶ περὶ λόγους φιλοτιμούμενος, συνήθειαν ἔχων ἐκ τοῦ πάλαι πρὸς Πατριάρχην φοιτᾶν αὐτοῦ καὶ διδάσκεσθαι. τότε δόξαν ἐκείνῳ, οὐκ οἶδ' ἀπόθεν, συνιστᾶν αὐτὸν ἐκ λογογραφίας τὰ δόγματα, γράψας, ὡς δῆθεν τὰ εἰς ἀντίῤῥησιν, ἐμφανίζει τῷ Πατριάρχῃ. ὁ δ' ἀνὰ χεῖρας λαβών τε καὶ διελθὼν, καὶ τισιν ἐπιστήσας, καὶ ὡς εἰώθει πάλαι ποιεῖν διδασκάλου τρόπον, χερσὶν οἰκείαις ἔνια ἄττα διορθωσάμενος, ἀποδίδωσιν. ἐντεῦθεν ὁ Μάρκος λαβὼν τὰ αὐτοῦ, ὡς τις εἶναι δόξας καὶ ὑπὲρ δογμάτων γράψας, ὃ γεγράφει ἐνεφάνιζε τοῖς πολλοῖς θαῤῥούντως, προσθεὶς, ὡς καὶ Πατριάρχῃ ἐμφανίσειε τοῦτο, καὶ ἐκεῖνος τινὰ διορθώσειεν, ἐγκαθιστῶν ἐντεῦθεν τὰ τῆς ἐκδόσεως. ταῦτα λαβοῦσί τισι, καὶ μαθοῦσιν ἐκεῖθεν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁμωνυμίζει τὴν λέξιν τὴν, Προβολεὺς, ἄφυκτος ἔχειν τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ἐδόκει· εἶναι γὰρ κἀκεῖνον ταῦτα φρονοῦντα, οἷς ὅτι λαβὼν εἰς χεῖρας τὰ γράμματα καὶ διεξελθὼν, ἄλλα μὲν διωρθώκει, καὶ οἰκείοις γράμμασι διεσημήνατο τὴν διόρθωσιν. αὐτὴν δὲ τὴν λέξιν ἀκατηγόρητον εἴασεν. ὥστε ὃ ἐν τῷ τόμῳ γρῖφος, ὡς ἄν τις εἴπῃ, καὶ ὃ τῆς γνώμης γλαφυρόν τε καὶ ὕπουλον, ἐν τῷ τοῦ Μάρκου παραγυμνοῦσθαι, καὶ δεῖξαι γράμματι. Ταχὺ γοῦν τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα λαβὼν ὁ Θεόληπτος, ἐπιστὰς τῷ μεγάλῳ Λογοθέτῃ, ἀνδρὶ λογίῳ, καὶ περὶ τὴν τῶν δογμάτων ἐκκαιομένῳ, ὥστε πολλοὺς ποθεῖν, ἀσφάλειαν, ἐκφανίζει, καὶ μεθ' ὅσης εἶπε τῆς ἐπιστάσεως διεξέρχετο. καί γε προσοικονομησάμενος τὸ κακόδοξον ἐκ πολλῶν, εἰ οὕτως ἔχοι καὶ αὐτῷ ξυνδοκοίη, διεπυνθάνετο; καὶ τὸν, ὁμολογεῖν παραυτίκα, καὶ καταῤῥίπτειν τε καὶ ἀποβάλλεσθαι, ὡς κακῶς ἔχον καὶ τολμηρῶς τὸ σύμπαν. ταῦτ' ἐκείνου διειλημμένου περὶ τὰ γράμματα, ὡς τὸ μέγιστον ἔχοντα σφάλμα περὶ τὰ δόγματα, τὸν Φιλαδελφείας αὐτίκα τὸν τόμον ἐξενεγκεῖν, καὶ τί γε ἄλλο φαίη δοκεῖ σοι πρὸς ταῦτα, τὸ παρὰ τοῦ Πατριάρχου λεγόμενον. ἐπεί που κἀκεῖνος εὐθὺς τῇ λέξει,

Monachus enim quidam, Marcus nomine, haud genere Romanus, homo doctrinarum studijs deditus, consuetudinem ex longo habens ad Patriarcham ventitandi, dandâ ipsi docenti operâ, circà hoc tempus, nescio quo aut cuius instinctu, applicuit animum ad commentarium de Theologicis tunc agitatis controversijs scribendum: confutandorum scilicet eorum gratiâ quæ à sui Magistri Adversarijs iactabantur. Id opus ubi elucubravit, Patriarchæ obtulit, qui percurrens, ut cæteras solebat Discipuli scriptiunculas, quædam in hâc quoque minùs sibi probata, manu propriâ correxit, & sic emendatam reddidit. Marcus quidquid intactum in sic recensito suo commentario reperit, pro usquequaque probato habens; & sibi non parùm gratulans quod tam multa inoffensè commentari potuisset, opus suum ad certam gloriæ spem festinatâ editione vulgavit: eique commendandæ præfatiunculam addidit docentem, visum à Patriarchâ & ubi opus fuit emendatũ id scriptum fuisse priusquam ederetur. Eunte per manus novo libro, movit quosdam quod in eo annotarunt, tradi etiam clariùs quam in Tomo Patriarchæ, damnabilem illam restrictionẽ notionis in voce Προβολεὺς quâ Principij activi significatus, contra manifestam Patrum autoritatem ab eâ excluditur: quo animadverso præclaram se nactos sunt gavisi opportunitatem oppugnandi minore invidiâ in Discipulo Magistri: cui negare iam integrum non esset, se planè ita sentire; utique cum alia quædam corrigens in scripto Discipuli, illud ut suæ congruens sententiæ, ullâ configere animadversionis notâ omisisset. Quare quod perplexum & subterfugijs astutè paratis ambiguum, griphi, ut quis dixerit, ritu Patriarcha ænigmaticè in Tomo occultasset, profectò iam teneri deprehensum palàm, simpliciter illud diserteque declarante, fusâ liberâque, nec ullis allegabilium excusationum offucijs insidiosè munitâ scriptione Auditoris eius Marci, quam approbans Patriarcha paucis immutatis, quid de notione verbi Προβολεύς verè sentiat clarè monstraverit. Cupidè igitur arrepto Theoleptus Marci Monachi Commentario Magnum adit Logothetam, Virum & cætera eruditum, & in disquisitionibus Theologicorum dogmatum, ingenti securæ veritatis indagandæ zelo eum

versari

versari solitum, tum hoc ipsum ostentare multitudini gaudentem. Huic ostendens Commentarium Marci, mendosum locum indigitat, accuratoque sermone vitium eius ac perniciem Orthodoxæ veritati nefariè oppositam demonstrat. Tum è Logothetâ percontatur: eequid ipse cum Marco sentiat, doctrinæque tam corruptæ acquiescat? Negavit enimvero ille statim, volumenque abijciens, clarè professus est, se id totum reprobare ut malum & temerarium. quâ in expressione indignationis suæ adversus audacem novitatem, exardescenti, suo more, ferventiùs Logothetæ, opportunè arrepto Philadelphieosis tempore, Tomum à Patriarchâ editum obtulit, ex eoque illa verba legit, quæ similem damnatæ iam in Marci libro pravitati, sententiam, si rectè intelligerentur, continebant; quod sic re ipsâ se habere efficaci oratione declaravit. Hic Logotheta, velut apertis sibi oculis, priùs non animadversam intuens labem, aspectu resilijt, verbique insidijs opertum malum, cum primùm agnosceret detestari se professus, maximæ Patriarcham inscitiæ damnavit. Nec abfuit, quin propagata ea res in notitiam multorum brevi ad aures Imperatoris perveniret, qui & ipse in sensum arcanè pravum verborum Tomi ambiguorum, facilè tot iam agnoscētium admonitu, penetrans, Multosque ac magnos viros cernens in culpando Tomi loco clariùs à Marco expressam obscuriùs adstruente sententiam, unanimi assensu convenire, decrevit eum oportere congruâ emendatione in sensum Orthodoxæ doctrinæ quam accommodarissimum reformari. Non enim esse consentaneum, qui alios defectionis à verâ fide accusarent, eius ipsius teneri convictos criminis; atque adeò isti malo curando id adhibere pro remedio, quod ipsum esse malum deprehenderetur. Talia dum primò mussitarentur, deinde sensim increbescerent, haud diù potuere occultari Patriarchæ. Audijt citò rem totam, & quid pararetur intelligens, in contumeliæ non tolerabilis parte numeravit, se tantâ ex tam multo Theologicæ doctrinæ existimatione subnixum accusari aberrationis à Dogmate Orthodoxo; eiusque, ut sui quidem Adversarij persuadere conarentur, longè gravissimæ ac turpissimæ. Quare ad hunc tali indignatione præoccupatum cum venissent qui rogarent, ut ipse corrigeret quod in Tomo eius vitiosè scriptum erat, præfractè negavit agnoscere se quidquam in suo Tomo quod emendari opus esset, de petitione insuper illâ ipsâ, ut de irrogatâ sibi contumeliâ, conquerens, itàque ex fastu non modicâ sæviens. Sic repulsi qui Patriarcham adierant, Imperatori renunciarunt; non modò pravæ contra fidei dogma persuasionis; sed additâ huic pervicaciâ etiam Hæreseos compertum eum teneri; deincepsque sensim plurimi ab eius communione se abscindebant, ut hominis non ignorantiâ scilicet lapsi, aut in raptu mentis aliò attentæ cæco per lubricum impulsu in ruinam præcipitati; sed certâ scientiâ, fixâque animi pertinaciâ errorem amplexantis suum.

καὶ τὰ αὐτὰ ὡμολόγει, καὶ ἀγνοίας τῷ Πατριάρχῃ μεγίστης ἐνεγράφετο. καὶ τὸ πρᾶγμα δῆλον τοῖς πολλοῖς γεγονὸς, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν ἀκοῶν ἀνῄει. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπιστήσας τοῖς λεγομένοις, καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους βλέπων τοῦτον καταμεμφομένους, δεῖν ἔγνω διορθοῦν τὸν λόγον, πρὸς ὅ, τι καὶ δόξοι τὸ ὀρθότατον. μὴ δὲ γὰρ εἶναι καλὸν, αὐτοὺς ἄλλοις ἐγκαλοῦντας παραβάσεις περὶ τὰ δόγματα, ἐνέχεσθαί γε καὶ τούτοις, καὶ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι δοκεῖν. ταῦτα τοῖς περὶ τὸν Πατριάρχην οὐκ ἦν ἀγνοεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκούει τὸ δρᾶμα, καὶ οὐκ ἀνεκτῶς ὑβριοπαθῶν εἶχεν, εἰ τοιοῦτος ὢν ἐν λογίοις καὶ τοιοῦτος δοκῶν ἐν δογμάτων ἐπιστήμῃ, παραβάσεως καὶ αὐτὸς ἐγκαλεῖται, καὶ τῆς μεγίστης, ὡς ἔφασκον. ὅθεν καὶ ἀξιούμενος διορθοῦν τὸ σφαλὲν, αὐτὸς ἐν ἰδίῳ ποιούμενος, τὸ σφάλμα ὁμολογεῖν ἐν τοῖς αὐτοῦ γράμμασιν οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ καὶ προσωχθίζετο ὑπερηφανῶν. τὸ δ' ἐντεῦθεν προσιόντες βασιλεῖ παρασημαίνοντες ἐνεκάλουν· καὶ γ' αἱρέσεως, καὶ ἀπεσχίζοντο κατ' ὀλίγον ἐκείνου, ὡς μὴ ἀγνοίᾳ δῆθεν ἢ ξυναρπαγῇ περιπεσόντος, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ.

CAPVT V.

De Patriarchis Alexandrino & Antiocheno.

HÆc Patriarchæ contumacia ut cunctis videretur intolerabilior, faciebant, quæ paulò priùs in summæ dignitatis autoritatisque personas severissimè in hoc genere agi omnes viderant. In

ΤΟ γὰρ περὶ τοῦ, ὑπάρχων τούτοις, τοιούτους εἶναί τι καὶ φαίνεσθαι. τὰ δ' ἦσαν, πρῶτον μὲν, τὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου, ἐν πολλοῖς ὑπάρχοντος τοῖς χαλεποῖς περὶ ἑαυτὸν, μέχρι

μέχρι καὶ αὐτῆς ἐξορίας περιστάντες τὴν δριμύτητα τῶν κακῶν, ἐφ' ᾧ τὸν τόμον καθυπογράψαι. κἀκεῖνος μετὰ πολλὰς ἐπηρείας, τὸν μὲν τόμον, ὡς μὴ δοκιμάζειν ἔχων, ὡς ἀλλοεθνὴς, καὶ τῶν ἡμετέρων δ' οἰκείων ἀξιωτὸς, ὁ τοσοῦτος τὴν γνῶσιν παρεθεώρει, ἄλλην δέ τινα ὁμολογίαν ἐξ ἑαυτοῦ ἔγραφε καὶ ὑπέγραφεν, αὐτὴν δὴ τὴν τῶν Ἁγίων καταμαξευομένην, μηδὲν τὸ ἀσαφὲς, καὶ ὑπονοούμενον ἔχουσαν. Δεύτερον τὸ κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Ἀρσένιον, πῶς μόνον ἀκουσθὲν συναφθεὶς ἐπ' Ἐκκλησίας τῷ Ῥὴξ Ἀρμενίας, τὰ ἔσχατα κατεγνώσθη, καὶ τῶν διπτύχων ἐξεβάλλετο. καὶ Βασιλέως, ὅτι τὸν Πατέρα δόξαντα περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἁμαρτεῖν, ἄταφον ἀφῆκε καὶ ἀμνημόνευτον· καὶ ὅτι τὴν προτέραν σύζυγον, τὰ ὅμοια περὶ τὴν εὔφημον μνείαν ἔδρα, καὶ τρίτον τὴν μητέρα, ὅτι εἰ μὴ καὶ αὐτὴ τὸν τῆς πίστεως δέδωκε λίβελλον, οὐκ ἂν εἰς κοινωνίαν ἐδέξατο. πολλὴ τις ἦν ἡ κατὰ τοῦ Πατριάρχου μέμψις, ὅτι δόξας σφαλῆναι, μὴ διορθοῖτο, ἀλλ' ἰσχυρογνωμονοίη, καὶ μῶμον προστρίβεσθαι θέλοι τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἁπάντων μώμων τὸν χείριστον. ὑπέρρει γοῦν διὰ ταῦτα ἡ πρὸς ἐκεῖνον τοῦ Βασιλέως διάθεσις. καὶ ὁ κατ' ἐκείνου ἴσχυεν πλέον καὶ πλέον ἔτι, μέχρις ἂν καὶ τοῦ δηλωθέντος Ἀθανασίου παραγγείλαντος καὶ συμβουλεύσαντος δῆθεν τὴν ὑποχώρησιν. ἐκοινοῦτο γὰρ καὶ τούτῳ τὴν γνώμην ὁ Βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς ἐπεδέδοκει περὶ ταῦτα, ὡς καὶ ὑποστῆναι τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἄφιξιν ἐφ' ᾧ ξυμβουλεύοι.

A recenti quippe memoriâ versabatur quàm nulla fuisset habita ratio virtutis, doctrinæ, gradusque conspicui, quibus Constantinopoli peregrinans eminebat Athanasius Alexandrinus Patriarcha, cum illum Ecclesiastici, volente Imperatore, vehementissimè ursevunt ad subscriptionem Tomi, gravissimis inflictis recusanti pœnis, usque ad ipsam eiectionem in exilium. quibus ille minis malisque non pertractus quidem prorsus est eò quo impellebatur; tamen acerba plurima B perpessus, tandem aliquo modo satisfacere curavit, allegatâ excusatione plausibili: *haud suum esse hominis longè à suâ Ecclesiâ vitam peregrè privatam actitantis, scriptum Præsidis eius Vrbis in quâ ipse hospes degeret, iudicio suo subiicere, quod facturus videretur, si suum, illi à se lecto subscribere nomen attentaret, in signum sententiæ de ipso suæ: præsertim cum probare librum inexploratum nemo sanus deberet: explorare autem, aut quantum par erat expendere tam multa in Tomo scripta, otij ac facultatis non es-* C *set suæ; quoniam alibi educatus, usus ac sensus proprios Constantinopolitanæ Ecclesiæ minus perspectos haberet quàm ad istud examen foret necesse. quod unum rectè posset, daturum se scriptam professionem suæ fidei*, quam & exhibuit, ediditque subscriptam à se, Sanctorum dictis congruentem, ac tritâ gradientem viâ, nihilque obscurum aut suspicioni obnoxium habentem. Adiungebatur eò, quod pari acer- D bitate consultum adversus Arsenium Antiochiæ Patriarcham nuper fuerat. qui auditus solùm, consensisse in negotio Ecclesiæ cum Rege Armeniæ, ultimæ statim damnationi subiectus, & erasus è Diptychis fuisset. Tertium denique celebrabatur Ecclesiasticæ constantiæ in tali causâ domesticæ Pietatis victricis, luculentum exemplum. Siquidem Andronicus ipse Augustus Parentem proprium errasse in Ecclesiæ causâ iudicatum, insepultum, & officio memoriæ mortuis reddi solitæ mulctatum dimiserat. quin & priorem suam coniugem pari fuenris, & mentionis in sacris, simili ex causâ, honore privaverat. Denique Matrem ipsam suam non nisi dato ab ipsâ libello fidei, in communionem admiserat. Talia reputantibus, & passim iactantibus, multa cunctis oboriebatur contra Patriarcham indignatio, in acres ipsius reprehensiones erumpens: quòd is palàm errasse deprehensus, emendari recusaret; ac suâ pertinaciâ labem inureret Ecclesiæ, labemque omnium pessimam. Refrigescebat his de causis ardens prius Imperatoris in eum affectus, & adversariorum ejus magis quotidie magisque potentia crescebat. eò quidem usque, ut modò memoratus Athanasius ipsum adiens, autor ipsi fieret Patriarchalis dignitatis ultrò abdicandæ. Id porrò Alexandrinus non per se ausus, Imperatoris suasu suscepit. nam Andronicus suum illi ejus rei desiderium communicaverat. cui ille in re tali obsequendum ratus, sustinuerat convenire Patriarcham, &, quod haud gratum sciret fore, sponte consilium obtrudere.

C A P V T VI.

Secessio Patriarchæ Gregorij è Patriarchio.

A AVersatus ille quidem est invisam propositionem, nec se obsequuturum recepit. cæterùm fractus animo & diffidens rebus suis, quadam die Dominicâ, Homiliâ ad populum peroratâ, qua questus est, multos insurrexisse adversum se, nec resistendo parem esse, utique unum comparatum plurimis. Velle igitur cedere: ac cum Arsenianos iactare audiret, pacem ipsos amplexuros si amoveretur è medio Gregorius, cupere probare an vera diceret, ideoque secedere tantisper, animo dumtaxat ex- B plorandi quid sint acturi. iam nunc planè denuncians: nisi illi promissis steterint, & Ecclesiam turbare desierint, rediturum se se, & quidem iratum & ultorem, feræ instar ad eos incursandos erumpentis. Tantum effatus exijt, & se Hodegorũ Monasterio abiens condidit: non tamen ut functionibus prorsus inde cunctis abstineret Patriarchalis potestatis, quin & convenientibus ad eum Partis ejus Antistitibus ac Clericis, Synodi ab ijs C celebrabantur, & iudicia exercebantur; adeo ut paulatim totam Cyprius Ecclesiæ administrationem, ut ante, resumeret; quippe qui nec possessionem amisisse videretur, memorari adhuc inter sacra solitus. cæterùm offensio erga illum publica per hanc secessionem nullâ ex parte minuebatur. quin auctæ potius brevi turbæ sunt, adventu in Vrbem Ioannis Ephesini, quem absentem iam fuisse præoccupatum tractumque in Partes adversantium Gregorio, diximus. Inter hæc scru- D pulus quidam angebat Imperatorem, dubitantem: an sacra quæ adiunctâ Gregorij Patriarchæ publicâ commemoratione celebrarentur, sibi ad sanctificationem prodessent. Propter hoc, & alia insuper multa sub id tempus occurrentia invidiæ in Gregorium inflammandæ apta, captato ejus Inimici tempore, nomen ejus in Synaxibus silentio presserunt: & ab ipso abdicationem petierunt, ut ad digni electionem in ejus locum ritè inde E procederent. Hoc rerum articulo Cyrillus ex Tyri Episcopatu in Patriarchatum Orientalem Antiochiæ post Arsenium, translatus, vir religiosus, quietis amicus, plenus Ecclesiasticâ gravitate, Constantinopolim advenit, quod illum ut faceret cogebat necessitas ratæ reddendæ Promotionis suæ, haud aliter firmam autoritatem habituræ propter transitum ex uno Throno in alium, cuius inde gratiam impetrari oporteret. quamquam tunc non impetravit ille quidem. Verum post annos octo rediens, vix, promissionibus datis, se neuti-

A Ἀπειπὼν ἐκεῖνος καὶ ἀπομαρκήσας τοῖς ὅλοις, ἐν μιᾷ τῶν κυριωνύμων ἡμερῶν, ὁμιλίαν λαλήσας πρὸς τὸν λαόν, ὡς πολλοὶ ἐπισυνέστησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ ὡς μὴ οἷός τ' εἴη ἀντέχειν, εἷς πρὸς πολλούς. καὶ ταῦτα, καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν εἰρηνεύσειν ὑπισχνουμένων εἰ καὶ αὐτὸς ἐξέλθοι. καὶ τέλος, ὡς κατὰ δοκιμασίαν ἐξέρχεται, εἰπὼν, ὡς εἰ μή γ' εἰρηνεύσειαν τῇ αὐτοῦ ἀποστασίᾳ, ἐπιστησόμενος B αὖθις, καὶ ὡς θὴρ ἐκείνοις καταδραμούμενος, ἔξεισι. καὶ τῇ τῶν Ὁδηγῶν μονῇ φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπρακτεῖν τελείως, ἀλλὰ καὶ συνεισβαλλόντων τῶν περὶ ἐκεῖνον Ἀρχιερέων, καὶ Κληρικῶν, συνόδους τε γίνεσθαι, καὶ κρίσεις ἀποκαθίστασθαι, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αὖθις οἰκονομεῖσθαι, μνημονευομένου καὶ ἔτι. ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸ εἰς ἐκεῖνον σκάνδαλον κατεστέλλετο. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐλθόντος καὶ τοῦ C Ἐφέσου Ἰωάννου, ὃν καὶ μακρόθεν τὸ κατ' ἐκείνου προκατελάμβανον, μεῖζον ἤρετο, καὶ ὁ Κρατῶν ἐν διχονοίαις ἦν εἰ μνημονευομένου ἐκείνου, αὐτὸς ἁγιάζοιτο ταῖς θυσίαις. διὰ τοῦτο καὶ πολλῶν μεταξὺ συμβαινόντων, χώραν ἐχόντες τῶν κατ' ἐκείνου, τὸ τούτου ὄνομα ἐν ταῖς συνάξεσι κατεσίγαζον, καὶ παραίτησιν ἐζήτουν, ἐφ' ᾧπερ καὶ τὸν ἄξιον προχειρίσαιντο. ἀλλ' ἐν τοσούτῳ καὶ ὁ εἰς Πατριάρχην Ἀντιοχείας ἐπ' D Ἀνατολῆς ταχθεὶς ἀπὸ Τύρου Κύριλλος μετ' Ἀρσένιον, ἀνὴρ εὐλαβὴς, καὶ ἡσυχίας φίλος, καὶ πλήρης Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, τῇ Κωνσταντίνου ἐπιφοιτᾷ, ὃν ἔδει πάντως ἐλθόντα τὸ κῦρος ἐντεῦθεν λαβεῖν, ἐκ μεταθέσεως ἀναβιβαζόμενον, κἂν τότε μὴ δεχθεὶς, ὕστερον μετὰ χρόνους ὀκτὼ, μόλις καὶ ὑποσχέσεις δοὺς, ἦ μὴν μὴ κατὰ τοὺς Ἀρσενιάτας συνέρχεσθαι, E ἐν τῇ ἐκείνων διάγοντα, ἐπὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἠφάνιστο, προσεδέχθη, κἀνταῦθα τὸν βίον ἀπεπλήρωσεν. ὡς γοῦν ἐπιδημήσας ἦν τῇ Κωνσταντίνου τῷ τότε, ὑπὲρ ἄλλους ἐν τοῖς τῶν Ὁδηγῶν κατοικεῖν προετέτακτο, ἀπάρας ἐκεῖθεν ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, τῷ τοῦ ἁγίου Παύλου τῷ ἐν τῷ Λάτρῳ μετοχίῳ μετοικισθεὶς δίδοται.

neutiquam in ulla re cum Arsenitis conventurum, quando in eorum ditione degeret, rebus Syriæ iam perditis, denique admissus est, & hic vitam exhausit. Is igitur circa tempus cuius modò acta referebamos, Constantinopolim appulsus, cum propter eminentem super alios dignitatem eximiè honorandus visus fuisset, assignando ei apud Hodegos diversorio, recedens inde Patriarcha Gregorius in Hospitium Sancti Pauli in Latro transmigravit, illucque se abdidit.

CAPVT VII.

De Gregorio, ut ab eo petita abdicatio sit.

Καὶ ἦν ἐκεῖ διαφιλονεικῶν πρὸς Ἀρχιερεῖς καὶ Βασιλέα ἐπικαλούμενος. οἱ λαβόντες αὐτὸν σοφόν τι καὶ ἔντιμον νομιζόμενον, προσέτι δὲ καὶ ὀρθοδοξοῦντα, οὐχ ὅπως ἀτιμοῖεν ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ προσαφαιροῖντο, τὸ ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ σέμνωμα. καὶ δὴ καὶ ὡς ἔδει γράφειν τὴν ἐπὶ τῷ τόμῳ τῶν κατηγορουμένων ἐπίλυσιν, ὅπως γράψοι τὴν ἀρχὴν, καὶ ὅπως φρονοίη, καὶ ὡς μὴ οὕτως ἐξηγοῖντο, ἀνάγκη πᾶσα εἰς τὴν τοῦ Βέκκου γνώμην ἐμπίπτειν. ταῦτα λέγων, ἠξίου διδόντας αὐτῷ τὸ ἐπὶ τῷ ὀρθοδόξῳ εἶναι βέβαιος καὶ ὁμολογοῦντας ἀντιλαμβάνειν παρ᾽ ἐκείνου τὴν τοῦ θρόνου παραίτησιν. τοῦτο οὖν ἐκείνοις λαβύρινθος ἄντικρυς δυσδιέξιτος· εἰ γὰρ ὁμολογοῖεν ὀρθόδοξος, ἡ ἐπὶ τῇ παραιτήσει ἀξίωσις, οὐχ ὅπως ἄδοξος, ἀλλὰ καὶ τυραννικὴ κατεφαίνετο. ἀντηξίουν γοῦν διὰ ταῦτα κἀκεῖνοι τὸν Βασιλέα κρίσει ἐπιβραβεῦσαι τὰ κατ᾽ ἐκεῖνον. καὶ εἰ μὲν εὑρεθείη ἀπὸ κοινῆς σκέψεως τὸ ἀσφαλὲς ἐφ᾽ οἷς ἔγραψεν ἔχων, πάλιν καὶ αὖθις εἰς Πατριαρχίαν ἐκεῖνον, εἰ δέ γ᾽ ἐξελεγχθείη ἐμπεσὼν εἰς σφάλμα δογμάτων, αὐτὸν μὲν ζητεῖν ἐν μετανοίᾳ συγγνώμην, καί γε λαμβάνειν. αὐτοὺς δ᾽ ἀφέντας ἐκεῖνον δικαίως, καὶ τίς γὰρ ἐντεῦθεν παραιτήσεως χρεία; ζητεῖν τὸν ἄξιον. ἐδέξατο τὸν λόγον ὁ Βασιλεὺς, καί γε πέμψας, παρεδήλου τῷ Γρηγορίῳ τὰ παρὰ τῶν ἀντιδικούντων λεγόμενα. ὁ δὲ καθάπαξ δεινὸν ἡγούμενος, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ δοκῶν ὑπὲρ ἄλλους, ἐπὶ τῇ παραβασίᾳ ἁλίσκοιτο δόγματος, ἐδέχετο τὴν ἀξίωσιν, καὶ ἕτοιμος ἦν ἀπαντᾷν εἰς κρίσιν. ὅθεν καὶ ὥριστο μὲν ἡ ἡμέρα, ὥριστο δ᾽ ὁ τόπος. ὁ δ᾽ ἦν τὸ μέγα τοῦ Βασιλέως παλάτιον. ἐτάττοντο οἱ κριταὶ, οἱ κατηγορήσοντες ἡτοιμάζοντο. οἱ δ᾽ ἦσαν οἱ χωρισθέντες ἐκείνου, ὅσοι τε τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ὅσοι τῶν Κληρικῶν, τὰ πάντ᾽ ἀνταρεσῇ. ἦν δὲ συνελθεῖν καὶ μόνον. ὡς δ᾽ ἡ Κυρία παρέστη, καὶ ἀπαντᾷν ἔδει εἰς ταυτὸν πάντας,

Ibi erat altercans cũ Episcopis, & Imperatorẽ accusans; quod se quẽ assumpsissent sapientem & honorabilem creditum, ac præterea orthodoxè sentientem, nuoc non modò ignominiâ afficerent, sed & ipsi pretiosum decus orthodoxè sentientis auferrent. Inter hæc quiritanda totus incumbebat in scriptitandas confutationes accusationum quæ Tomo à se edito intentabantur. Istarum omnium Apologiarum unus erat scopus demonstrare; quam iustâ occasione, quam recto animo ipse à principio scribere aggressus esset; tum docere, quam innocens & ab omni maculâ immunis sententia lateret sub quibusdam in suo Tomo obscurè positis verbis ambigueque perplexis; quæ quidem ultrò fatebatur, nisi eo modo quo nunc exponebat, declararentur, necessariò in Vecci sententiam incidere. Hæc ita disputans, petebat dari sibi ab ijs quos compellabat, Antistitibus videlicet & Augusto, testimonium omni autoritatis firmitate ad fidem plenam munitum, quo illi profiterentur: planè se comperisse Gregorium Patriarcham haud umquam in Dogmate orthodoxo titubasse. Huius testimonij diplomate accepto, se vicissim daturum pollicens ritè conscriptam Throni cessionem. Id istos labyrintho inclusit inextricabilis perplexitatis: secum utique reputantes; postquam eum sine dubitatione orthodoxum declarassent, flagitationem abdicationis Throni pudendam ipsis & tyrannicam apparituram. quare aliam expeditiorem viam rati sequendam Antistites, Imperatorem orabant, ut indicium ritè institui de causâ fidei que Gregorij fineret, permittendo eum liberis Synodi suffragijs; quibus si absolveretur, & post accuratam explorationem scripta ejus ab omni pravæ doctrinæ suspicione aliena reperirentur, confirmaretur sanè in antiquâ possessione Patriarchalis dignitatis, & Throno insidere, ut prius, pergeret: sin clarè convinceretur incidisse in errorem circa dogmata, tum ipse in Pœnitentium ordinem redactus veniam posceret, & impetratam acciperet; ipsi autem iam tum ejus obedientiâ ritè soluti (nam quæ tandem in eo casu necessitas abdicationis foret?) quærerent alibi dignum

qui Throno subrogaretur. Admisit propositionem Imperator, & missis ad Gregorium certis hominibus, ei significavit quid ejus Adversarij poscerent. Hoc ille cognito, qualemcumque arripiendam occasionem putans turpissimæ inustæ suo priùs latè inclyto nomini labis semel eluendæ, promptè admisit quod offerebatur, paratissimumque se exhibuit vadimonio sistendo. Dies inde dicta, iudicio est, designatusque locus, Magnum Palatium Imperatoris. Nominantur Iudices, Accusatores comparantur. Erant hi quotquot ex Episcopis & Clericis se palàm à Gregorio absciderant. Parata cuncta erant, in procinctu proximo conventûs. Adest statuta dies, quâ congregandi omnes in loco expectabantur. Vniversos prævertit Patriarcha cum suis, mane iam tum primo eques ipse cum socijs item equitibus ad Magnum Palatium expeditus occurrens. Ac ubi primùm Palatinos Ministros reperit, consistens, nunciare iussit Imperatori suum adventum, rogareque à se, ut Iudices quamprimùm & Accusatores coire suos vellet. Verùm Imperator re attentiùs consideratâ, mutaverat sententiam. Repetens enim memoriâ successum similis colloquij cum Vecco habiti, ex quo nihil utile ad pacem Ecclesiæ provenisset, facilè intelligebat haud maiorem expectari debere conventûs huius fructum. Alterum enim necessariò secuturū: ut aut Gregorius peccasse iudicatus, indeque redactus in ordinem, privatus viveret; aut ipsius palàm innocentiâ perspectâ, ejus Adversarij infamiæ ac pœnis calumniatorum subiacerent. Verumvis autem contingeret, mansurum nihilominus Ecclesiæ scandalum, nec remissiùs sævitura rixantium iurgia: cum sermones opponere sermonibus, & naturâ promptum, & usu ac licentiâ infinitum sit. Siquidem ubi res ipsæ, quæ controversias palàm exhibitæ finirent, non proferuntur nisi larvatæ formis, quibus eas differentium oratio fucavit, nulla spes restat litium finiendarum, quibus inexhausta humanæ linguæ loquacitas scaturiginem semper suggeret æterno profluvio suffecturam: unâ solâ, sed dudùm ubique desperatâ, conditione certæ pacis inter homines propositâ; si posset effici: ut de rebus prout revera sunt, non prout pinguntur dicendo, iudicaretur. Denique Adversariorum Gregorij, hominum sibi carorum, causâ & periculo maximè Imperator movebatur ad vitandam aleam iudicij, de homine quem ipsi Patriarcham fecissent, cujus Tomo subscripsissent, instituendi. Nam hoc secundùm Accusantium spes ac vota damnato, statim apparebat, errasse illos & pessimè Ecclesiæ consuluisse, qui suis temerè suffragijs suspectæ doctrinæ virum in Thronum evexissent, unde postea deprehensâ ejus à Fide rectâ defectione, deijciendus necessa-

αὐτὸς συνάμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πρωϊαίτερον ἑτοιμασθεὶς ἔφιππος σὺν ἐφίπποις, πρὸς τὸ παλάτιον ἀπαντᾷ. καὶ τοὺς ἱσταμένους ἔξω ὡς ἔτυχεν ἔχων, δήλην τῷ Βασιλεῖ τὴν σφετέραν ποιούμενος ἄφιξιν, ἀπαιτᾷν τὴν ταχίστην καὶ Κριτὰς καὶ κατηγόρους ἥξειν. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς σοφώτερόν τι καὶ βαθύτερον ἐννοῶν, ὡς γεγονυίας τῆς διαλέξεως, οὐδὲν ὅλως χωρήσει κατ' ὀρθὸν τὸ πρᾶγμα· ὡς θατέρου ἀμφοῖν γενέσθαι, ἢ ἐκεῖνον φανέντα κακὸν ἡσυχάζειν, ἢ ἐκείνους διαβολεῖς ὁμολογεῖν, ἀλλὰ παραμένειν, καὶ αὖθις τὸ σκάνδαλον, φύσεως ἐχόντων τῶν λόγων λόγοις μάχεσθαι, ὡς πραγμάτων καὶ μόνων εἶναι τὴν ὁμολογίαν τῆς φύσεως, ὡς ἔχουσι φαινομένων καὶ μὴ ὡς λέγονται, ταῦτα σκοπήσας, καὶ μᾶλλον ὅτι τοῖς καταβαλοῦσι, οὐκ εἰς ἀσφαλὲς πάντη περιστραίη αὖ τὸ πραχθέν, ὡς εἰς ὀβελισμὸν ἀγομένοις διὰ τὴν τοῦ χειροτονητοῦ παραβασίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τὸ ἐπισφαλὲς ὁμολογοῦντες ὑπέγραψαν, οὐκ ἔκρινεν εἰς συμφέρον γενέσθαι τὴν κρίσιν. ὅθεν καὶ πέμψας, ἀπεῖργε τὴν διαδικασίαν. καὶ γὰρ καὶ ἐν ἀντιθέτοις τούτῳ, ἀφυῶς ἀπεσχεδίαζον τὰ τῆς κρίσεως, οὐκ εἰς συμφέρον ἔσεσθαι σὺν λόγοις, πολλῶν κινηθέντων διαβεβαιούμενοι, ἔπειθον δὲ Βασιλέα πέμπειν καὶ ἀξιοῦν παρέχειν λίβελλον παραιτήσεως. μὴ δὲ γὰρ εἰς συμφέρον ἔσεσθαι τὴν ἐξέτασιν, αὐτοὺς δ' ἐντεῦθεν ὁμολογεῖν εὐσεβῆ, καὶ μηδένα τὸν δισταγμὸν ἐπὶ ταῖς σαῖς φησι φέρειν δόξαις, μόνον δὲ σκανδαλισθῆναι διὰ τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα. ὁ καὶ αὐτὸς σὺ φθάσας πολλάκις ταῖς ἀποβολαῖς δεδώκας, ὡς παρὰ τὸ ὀρθὸν συντεθὲν τῆς κοινῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διὰ ταῦτα δίκαιον εἶναι Βασιλεῖ τι πείθεσθαι τὰ χρηστὰ συμβουλεύοντι, καὶ εἰρηνικῶς ἀπαλλάττειν, ταῦτα πολλάκις διεμήνυέ τε, ἀλλ' οὐκ ἔπειθε, καί γ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ τὸν τότε Κοιαίστωρα χρώμενον, καὶ τὸν συγγράφοντα συνάμα πέμπων ὁ Βασιλεύς, προσεπέταττε λέγειν καὶ ἀξιοῦν τὰ αὐτὰ παρ' αὐτοῦ. τυραννεῖσθαι γὰρ τῇ εἰς ἐκεῖνον ἀγάπῃ ἐπὶ τῷ μέχρι πόσου τὴν Ἐκκλησίαν κυμαινομένην περιορᾷν, καὶ μηδὲν ἐφεῖναι τοῖς κατ' ἐκεῖνον, ὥστε καὶ πλέον τι παρὰ τὸ εἰκὸς ἐκκρούειν, ἀλλ' ὀρθόδοξον ἡγεῖσθαι πάντα, καὶ ἑτοίμως ἀνέξεσθαι, τοῦ σκανδάλου παραιρεθέντος. τὸ δ' ἔσεσθαι πάντως εἰ μετ' εἰρήνης παραιτοῖτο. ταῦτ' ἔλεγε Βασιλεύς, ἀπαιτητικῶς ἤδη πρὸς τὸ τῶν πολλῶν σκάνδαλον. ἀλλ' ἀκούων ἐκεῖνος τότε, πολὺς ἦν λύων, εἴπερ ἀναφανδὸν μὲν ἐφ' αἱρέσει τοῦτον διεκωμῴδουν, κρυφᾷ δέ, ὡς ὀρθοδοξοῦντα δέχονται· διὰ τοῦ-

το καὶ

τὸ καὶ τὴν ὁμολογίαν ἐζήτει ταύτην κοινῇ παρ' αὐτοῦ γενέσθαι, συναχθείσης τῆς πολιτείας, ἅμα Συγκλήτῳ καὶ Βασιλεῖ. μὴ δὲ τῶν ἐκκρίτων μοναχῶν ἀπόντων.

A

riò fuisset: apparebat & erroris ob quem is damnatus esset haud fuisse immunes eosdem, ut pote qui verba illa suspecta, sub quibus latuisse hæresin postmodum ipsi agnovissent, suâ festinassent subscriptione inconsultissimè firmare. quo utroque nomine, quin pœnas Ecclesiæ deberent, non videretur posse dubitari. His secundis cogitationibus de priori tunc consilio detractus Andronicus, cum misisset qui iudicij apparatum disijcerent, haud multùm ij repugnantes invenerunt Accusatores Patriarchæ. Hi enim suum quoque ipsorum in tali causâ verti periculum intellexerant. Veriti ne motis, ut fit, eâ occasione multis, aliquid detegeretur, quod grave ipsis damnum accerseret. Confirmarunt ergo cupidè Imperatorem in novâ sententiâ iudicij omittendi, autoresque illi fuere, mittendi ad Gregorium qui libellum abdicationis Sedis ab eo poscerent, prætextu ipsius famæ consulendi. cum enim sint ancipites iudiciorum exitus, videre profectò ipsum quàm foret sibi turpe damnari; victoriæ autem incertæ fructum certum iam nunc citra certamen offerri: promittebant quippe, simul ab eo accepissent cessionis syngrapham, se vicissim illi testimonium authenticum daturos, quo is plane orthodoxus, & ab omni pravæ doctrinæ suspicione alienus, declararetur: culpâ eius demum omni redactâ in non valde pudendam negligentiam permittendæ editionis Commentatij Marci Monachi, in quo serò tandem, quod & ipsum aliquoties constabat falsum, deprehendisset, quædam non usquequaque ad Ecclesiasticæ rectitudinis normam exacta. Delegati ab Augusto qui hæc cum Gregorio agerent, sæpe illum in istam sententiam sunt allocuti, sæpe adhortati ad obsequendum Imperatori salutaria ipsi suadenti, pacateque ac securè defungendum invidioso, & præcipiti negotio. Sed surdo semper cecinerunt. quoad conficere quomodocumque rem Augustus volens, post multos alios id frustra conatos, duos ad extremum misit, Chumnum Quæstoris tunc officio fungentem, & cum eo huius Historiæ Scriptorem. Hos iussit & disserere denuò, & orare à se instantiùs eadem illa superiùs memorata: prætereaque de novo addere: hactenus se tyrannicâ quadam vi amoris in Gregorium sui prohibitũ à necessario Reipublicæ pacandæ, sed illi parùm decoro, remedio adhibendo, & potiùs passum esse iactari Ecclesiam factionum fluctibus, quam inducere potuerit animum ad permittendam Adversarijs Gregorij traductionem ipsius nimis ignominiosam: at fixum semper in eo perstitisse, ut salvo Patriarchæ honore publicæ offensioni satisfieret; ac non aliter quàm illo verè orthodoxo declarato, scandalum tolleretur rixarum nunc flagrantium causa. quocirca enixè nunc ultimùm rogare, ut fœdus inire in eam conditionem velit; id omninò futurum, si ultrò ac voluntariè Patriarchatu cedat. Huiusmodi fuit postrema Gregorio perlata denunciatio Imperatoris, iam pertæsi tam gravem tamque diuturnam perturbationem multorum. Verum hæc ille tunc audiens, multus fuit in deplorandâ suâ sorte, periniquè secum agi conquerens; quem sui Adversarij publicè quidem infamarent, ut manifestè compertum Hæreseos, clàm autem ut orthodoxum agnoscere se dicerent, & communione amplecti. Tum sic orationẽ conclusit, ut omninò se velle, eâque tantum lege conventurum bonâ fide in concordiam, dandâ Sedis abdicatione, affirmaret; si prius cõgregatâ Civitate universâ, Senatu cum Imperatore præsentibus, nec inde absentibus delectis ex universo Monachorum ordine, Testimonium conscriberetur, quo universi unanimi consensu declararent, esse Gregorium planè immunem à labe omni ac suspicione pravæ Doctrinæ.

CAPVT VIII.

Vt congregati Episcopi apud Palatium palàm declararunt Orthodoxum esse Gregorium.

Τάδε ζητοῦντος ἐκείνου ὡς αὐτίκα καὶ τὴν παραίτησιν δώσοντα, σκέψις ἦν μεγίστη, καὶ σχίσμα μέγα μεταξὺ τῶν ἀπ' ἐκείνου χιζομένων ἐγένετο. τῶν μὲν μὴ δ' ἀνεχομένων ὁμολογεῖν ἐκεῖνον ὀρθοδοξεῖν, ὡς εἰ ὁμολογοῖεν, παραλύσεις ἐγκαθιστᾶν τῷ θρόνῳ καὶ ἄκοντας, καὶ τοῦ αἰτίου λυθέντος, αὐτὸν ἔχειν τοῦ

B

ID cum ille ita quæreret ut ab hoc dato, statim se abdicationem ritè conscriptam vicissim daturum polliceretur, magna est & perplexa instituta deliberatio, disquirentium: ecquid expediret morem illi gerere. Ea occasione qui semel à Gregorio se absciderant, rursus ab invicem scissi sunt, divortijs abrepti factionum: quibusdam non sustinentibus declarari eum orthodoxum:

quod

quòd id nihil minus esse dicerent quam confirmare in Patriarchali Throno quem deiectum inde omnes vellent. quis enim non videret, simul purgata esset pravæ doctrinæ labes, quæ sola allegaretur ratio depositionis ejus, persiturum illum quam optimo iure, in dudum acceptâ potestate; suffragantibus vel invitis ejus Adversarijs, & pœnas sic luituris imprudentiæ quâ ejus exautorandi viam illam inivissent, quæ ad ipsum in Sedis possessione ineluctabiliter corroborandum una esset omnium aptissima? Itaque illum haud dubiè deinceps Patriarcham tantâ illâ usurum potestate ad eos ulciscendos qui se accusassent; quos miseros è loco superiori pro libitu incursaret, iræ obsequens, & ijs ipsos subijciens supplicijs, quæ proprius illi dolor, in memoriâ recenti traductionis suæ, iustè iniustis delatoribus posse imponi suaderet. Autores huius sententiæ Ephesinus & Cyzicenus Antistites, multos quisque sibi adhærentes trahens. quorum audiebatur omnium unanimis oratio: ventilari omninò Ecclesiastico debere iudicio causam Gregorij, permittique suffragijs peritorum, rectè ille nec ne circa Dogma sentiret? nec reformidandum litis exitum. sese enim eventûs qualiscumque iam nunc sibi periculum deposcere. præstare quippe illud longè, quàm dissolutissimâ ratione plagam incuratam fascijs solvere; alia consciè celantes, alia effutire; denique fucum vanarum excusationum inexcusabilibus actis & scriptis appingere. Huic opposita ex adverso invalescebat opinio multorum; compositionis viam quæri oportere contendentium; nec aspernandam videri conditionem oblatam. caveri enim satis posse certitudini promissæ cessionis: quâ satis constitutâ, quid tandem mali esset consolari Gregorium, dando illi quod petebat testimonio: cum satis constaret, non tam ex ejus Tomo scandalum multorum ortum, quam ex scripto Marci Monachi? Exhiberet se modò Gregorius paratum dando abdicationis libello ubi testimonium acceperit; &, si queat ab ipso impetrari, fidem in id suam scripto ritè consignato iam nunc obliget. tum sane consulatur ejus famæ, conscribendo quale postulat sanæ suæ doctrinæ testimonio. Compellatus igitur à missis ab Imperatore ad hoc ipsum Gregorius de promisso abdicationis dando, ille ad id scripto concipiendum haud promptus, omni verborum asseveratione, *coram Deo*, sic enim est locutus, confirmavit; Non prius ipsos edituros scriptum quo sibi decus incorruptæ in Dogmate fidei assererent, quam ipse vicissim ritè conscriptum abdicationis Patriarchatûs libellum daret. Hoc relato responso, Ephesinus, & qui ei adhærebant haud acquiescendum arbitrabãtur, multaque allegabant ob quæ nec tutum nec honestum id esse contenderent. Philadelphien-

ἀπὸ τοῦδε, καὶ ἐπιτιμᾶν ἀδικοῦσι, καὶ τῆς ἀξίας ἐπιλαμβάνεσθαι. ἦσαν δ᾽ οὗτοι οἱ περί τε τὸν Ἐφέσου, καὶ τὸν Κυζίκου. οἱ δὴ καὶ μᾶλλον, δεῖν ἔλεγον κρίνεσθαι τὸν Γρηγόριον, καὶ σφᾶς τὸ ἀποβησόμενον δέχεσθαι, μηδ᾽ ἐπιλύειν τὴν κάκωσιν, μὴ δ᾽ ἄλλα κεύθοντας, ἄλλα βάζειν, οἰκονομοῦντας. τῶν δὲ, τρόποις οἰκονομίας νευόντων ὁμολογεῖν ἀσεβῆ τὸν Γρηγόριον. ὡς μὴ δ᾽ ἐκ τοῦ τόμου τόσους σκανδαλισθέντας, ὅσον ἐκ τοῦ τοῦ μοναχοῦ Μάρκου γράμματος· μόνον ἐκεῖνον ἕτοιμον εἶναι ἠξίουν παρέχειν τὸν τῆς παραιτήσεως λίβελλον. καὶ ἤθελον τοῦτο, εἰ οἷόν τ᾽ ἦν πληροφορεῖν καὶ γράμμασι τὸν Γρηγόριον, ὁ δὲ πέμψαντος τοῦ Βασιλέως, λόγοις ἐπληροφόρει Θεοῦ ἐναντίον, ὡς ἔλεγε, μὴ φθάσαι τούτους ὁμολογεῖν ἐκείνῳ τὸ σέβας, κἀκεῖνον διδόναι τὸ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐφέσου, οὐδόλως οὔτε τὸν λόγον ἐδέχοντο οὐδὲ τὸ πρᾶγμα εὔσχημον ἔκρινον. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλαδελφείας καὶ μάλα τὸν λόγον ἐναργὸν εἶχον ὡς ἐναντίον γίνεσθαι λεγόμενον τοῦ Θεοῦ, κἂν μεταβάλοι τὴν γνώμην ἐκεῖνος, αὐτοὺς ἔχειν τοὐντεῦθεν, δύναμιν καθαιρεῖν, ὡς ἐπιορκίας ἁλόντα διεβεβαίουν. τῶν γοῦν περὶ τὸν Ἐφέσου τε καὶ Κυζίκου, μηδόλως καταδεχομένων τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἀλλὰ κρίνειν θελόντων, ὃν εἰδέναι ἔλεγον ἁλισκόμενον. ὁ Βασιλεὺς πρὸς ἐκείνους λέγων καὶ μὴ πείθων, ἐπεὶ ἑώρα ἀποσβεννυμένην τὴν πεῖραν, ἐπὶ τῷ μηδὲν τὰς προφορὰς παύεσθαι, μιᾷ νυκτὶ τούτους συγκαλέσας, καὶ περὶ τῶν προκειμένων οὐκ ὀλίγα διεξελθὼν, τέλος μὴ πειθομένοις, ὀργίζεται σκληρότητα, σφίσιν ὀνειδίζων καὶ ἀνοικονομησίαν ὡς ἀναταράττειν ἀεὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὀρεγομένοις καὶ ἀνεγείρειν κλύδωνας, μήπω καταδυνασθέντας τέλος, κἀκείνους μὲν καὶ ἄμφω ἀπὸ προσώπου ποιεῖται, ἐπισκήψας σφίσι μετ᾽ ἐμβριθείας, ἐγκλεισθῆναί τε ταῖς καταμοναῖς καὶ ἀπροΐτους μένειν, ἕως οὗ ἀποκαταστάντος Πατριάρχου τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὰ κατ᾽ αὐτοὺς ἐξετασθήσονται, καὶ μᾶλλον τὰ κατὰ τὸν Ἐφέσου. ἐπεί γε καὶ ἔφθασε γράψας Ἀσιανοῖς κατὰ Γρηγορίου τὰ χείριστα. καὶ οὗτος μὲν οὕτως ἀποπεμψάμενος, ὁ Κρατῶν, τοῖς σὺν ἐκείνοις μονωθεῖσιν ἐμβριθέστερον προσφερόμενος, πειθηνίους τε παραυτίκα δείκνυσι, καὶ συνεσοῖ τοῖς λοιποῖς. οἳ δὴ καὶ κατὰ τὸ μέγα Παλάτιον συναχθέντες, παρόντος μὲν Βασιλέως, παρούσης δ᾽ ἁπάσης Συγκλήτου, καὶ Κλήρου καὶ Μοναχῶν σχεδὸν ἁπάντων, καὶ λαῶν δὲ οὐκ ὀλίγης μοίρας, συνιόντων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν κατὰ

Γρηγορίου τὴν ἀρχὴν ὁρμησάντων, συθεὶς ὁ Φιλαδελφείας Θεόληπτος, πολλῶν τῶν κατὰ Γρηγορίου στομάτων μία γλῶσσα τῶν, ἀνακηρύττει παρόντα τὸν Πατριάρχην ὀρθόδοξον, ἅπαν δ' ἐκεῖνο σκάνδαλον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπ' ἐκείνου ἀποστασίαν, τῷ τοῦ Μάρκου γράμματι ἀνετίθει, ὡς ἐκεῖθεν ἀνεγηγερμένων τῶν ταραχῶν. οὗ δὴ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου ἀποβληθέντος, ἐκεῖνος μηδένα ἔχειν τὸν δισταγμὸν ἐπ' αὐτῷ, τοῦ μὴ ὀρθόδοξον ἔχειν διωμολόγει. ταῦτα λέξας τε καὶ πλατυτέρας ἐπιτιθεὶς τῶν ἄλλων ἑστώτων ἐν σιωπῇ, καταπαύει τὸν λόγον.

A sis contrà eum suis, illam interpositam à Gregorio Dei mentionem in pollicendo, pro vero iuramento interpretanres, satis eam promissionem videri debere affirmabant. quippe à quâ si resilire postea Gregorius tentaret, statim, uti periurij compertus, legitimè deiji ci Patriarchatu, & canonicè deponi posset. Perstabant nihilominus Ephesinus & Cyzicenus in contrariâ sententiâ; contendentes, B nullâ ratione tam meritò hæreseos suspectum hominem, crimine nondum purgaro in qualemcumque commnnionem debere admitti, necessariumque omninò pertendentes causam eius cognosci: ac nihil se præverti passuros iudicio, quo certum iam haberent eum pravæ doctrinæ manifestè convincendum. Egit cum his Imperator, & sermone accurato est conatus illos ab hâc pertinaciâ deducere: sed profecit nihil. unde angebatur animo, feram in casses mox induendam intempestivis malè cautorum Venatorum abigi clamoribus dolens, infinitumque duci tumultuosissimarum rixarum funem, ferens ægerrimè. Hâc instinctus solicitudine ad ambos hos Præsules nocte quadam vocatos copiosissimè instantissimeque de roto negotio disseruit, ostendens: quàm conveniret unicam istam oblatam arripere conventionis ansam. Ac cum nihil sb illis impetraret, excandescens, exprobravit durissimam utrique pervicaciam; increpans, esse illos compositionis inimicos, Pacis hostes, cupere iactari æternis contentionibus Ecclesiam, novasque ciere tempestates, veteribus nondum planè compositis. Sic iracundè obiurgatos facessere à conspectu suo iussit: minscissimè suis imperans, irent, abducerent contumaces, abderentque disiunctos invicem in separatas custodias, prohibito quorumvis ad eos accessu. Ita utrumque servarent quoad præposiro Ecclesiæ Patriarchâ novo, causæ ipsorum legitimo iudicio subijcerentur: maximè antem Ephesini, qoi iam literas foedissimæ obtrectationis in Gregorium plenas Asianis inscriptas edidisset. His in hunc modum à se dimissis Imperator, sequaces ipsorum vehementi adortus impetu, absentiâ iam Ducum infirmiores facilè deterruit, pertractosque in sententiã, cæteris adiunxit: quibus apud Magnum coactis Palatium, præsente Imperarore, præsenre universo Senatu, Clero insuper & Monachis ferè omnibus, Laicæque multitudinis non exiguâ parte, nec non ijs ipsis qui primi contrà Gregorium sævè coorti fuerant, unà considentibus, tot prius apertarum in Gregorium buccarũ unã se ferens linguã Theoleptus nomine omniũ declaravit: quẽ viderent corã adesse Patriarcham, cum planè inculparum circa fidem & orthodoxum esse: quidquid autem circa eum offensionis extitisset publicæ, secutæque ex hac ab illo secessionis, totum esse imputandum Commentario Marci, qui procellarum eâ occasione concitatarum unica origo, causa primaria fuisset. quem Commentarium cum iam palàm ipse Patriarcha reiecisset, nullam restare de rectâ eius fide, inoffensaque doctrinâ dubitandi rationem. quare illum omnes pro rectè sentiente pleneque orthodoxo se habere, profiteri. Ea cum dixisset, & de industriâ fusius explicasset; cunctis in silentio perstantibus, finem loquendi fecit.

CAPVT IX.

Libellus abdicationis Throni à Gregorio datus.

Ὁ δέ γε Γρηγόριος βασιλεῖ συνταξάμενος, καὶ τοῖς συνειλεγμένοις, καὶ τὰ εἰκότα δεξιωσάμενος, ἐκεῖθεν ἀπαίρει, καὶ ἐπὶ σχολῆς τῇ ὑστεραίᾳ συντίθησι τὸν τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως λίβελλον, ἔχοντα ἐπὶ λέξεως οὕτως. Ἐμὲ προεβίβασαν εἰς τὸν θρόνον τὸν Πατριαρχικὸν, καὶ εἰς τὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, οὔτε αἱ ἐμαυτοῦ σπουδαὶ, οὔτε τῶν ἐμῶν φίλων συνηγορίαι, ἀλλ' ἀνίειν,

C AT Gregorius gratijs Imperatori, & universis qui convenerant prolixè actis, cunctis perofficiosè vale dicto, inde abiens, diem posteram formando per otium promissæ cessionis libello impendit, sic ad verbum se habenti: *Me in Thronum Patriarchalem, & in hanc excelsam Principalis Sacerdotij dignitatem, non mea ipsius promoverunt studia, nec meorum suffragationes Amicorum: sed conscendi, ut Deus solus novit. Postquam autem est hoc factum; atque annum iam sextum,*

& quod

& quod excurrit, in hoc sum sacro ministerio versatus, omnia eò mea facta dictaque retuli, ut scandalum passos & ab Ecclesiâ divulsos, ad pacem reducerem, ipsique unirem. Sed studium hoc meum, in contrarium ac ego volueram, partem acceptum est; ita ut aliqui clamarent: numquam successuram istam optatam pacem, nisi ego Patriarchatu relicto, è medio abirem. Non sustinui hærere in loco, sic commissam infestis factionibus cernens Ecclesiam: sed, optabilius id ducens, malui fœderatos Ecclesiæ & invicem videre illos qui prius offensi dissidebant, quam perstare in possessione, gaudereque honore tam illustris Principatûs. Itaque ad assequendam horum ipsorum in Deo pacem, & animabus nocentium cessationem scandalorum, cessionem facio Throni & Principatûs Patriarchalis, Dignitatisque; non tamen Sacerdotij. nam hoc, miserante me Deo, servabo mihi per quantum superest vitæ spatium: quoniam propter solam multorum pacem, & horum reconciliationem cum Ecclesiâ, facio talem cessionem: nec mihi sum conscius fecisse quidquam, quod me arceat Sacerdotio. Quocirca de reliquo licet, cum Dei beneplacito, alium eligi Patriarcham, qui Thronum in hunc Patriarchicum & principatum Sacerdotij evehatur; qui Deo adiuvante, ut ritè iuxta Canones ordinatus Patriarcha, & legitimus Sacerdotum Princeps, dissunctas Ecclesiæ partes redigere in unum ac coagmentare poterit. Eveniat id utinam miserationibus Magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi exorati Purissimæ Dominæ nostræ Virginis & Dei Matris ac omnium Sanctorum precibus. His planè verbis conceptum hoc scriptum, idque nullâ prorsus subscriptione firmatum, Gregorius ad suam fidem liberandam offerens, manifestè visus est, non tam voluisse bonâ fide abdicare, quam asserere sibi Thronum; & astu quodam præparare facultatem resumendi postmodum honoris; quando scilicet, mitigatis Hominum odijs, &, quæ tunc flagrabat, invidiâ paululum remissâ, opportunam occasionem esset nactus iterum exercendæ, numquam verè ut putabat, amissæ potestatis. Nisi enim hoc callidè ageret, utique illum oportuerat consuetam illam ad Scripti calcem apponere formulam: Ego, quo de agitur in libello, subscripsi; prætereaque certam, & non ex incerti eventûs conditione suspensam cõmemorare abdicationis caussam. Nunc non aliud allegans, cur cedendum loco putaret, nisi spem conciliandæ isto modo dissidentium Pacis; relinquebat sibi astutè ius ad sedem integrum, si, quod omninò futurum opinabatur, ne post suum quidem discessum certamina Factionum quievissent. quidni enim tunc, qui disertè alioqui professus esset haud se renunciare Sacerdotio quo nullâ meruisset culpâ privari, legitimum sibi parere ad sedem reditum contenderet; eamque pro libito, nemine iure obstante, resumeret; hypotheticâ cessione,

ὡς οἶδε μόνος Θεός. ἐπεὶ δὲ τοῦτο γέγονε, καὶ διετέλεσα ἔτος ἕκτον ἤδη καὶ πρός, εἰς τὸ δὲ τὸ λειτούργημα, πάντα ἐποίουν καὶ ἔλεγον, ὥστε καὶ τοὺς σκανδαλιζομένους, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποδιϊσταμένους, εἰς εἰρήνην ἀγαγεῖν, καὶ ἑνῶσαι αὐτῇ. ἀλλὰ τὸ σπούδασμα τοῦτο, εἰς τοὐναντίον ἢ ἐγὼ ἐβουλόμην περιέβαινεν, ὥστε καὶ ἐβόων τινές, ὡς οὐκ ἂν ἡ ἐκταία αὕτη εἰρήνη γένοιτο, εἰ μὴ ἐγὼ τὸ Πατριαρχεῖον καταλιπὼν ἐκ τοῦ μέσου γενοίμην. οὐκ ἠνεσχόμην ἐπὶ χώρας μένειν, οὕτως ἐναντίως ὁρῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔχοντα. ἀλλ' ἠγάπησα μᾶλλον συνδεδεμένους τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλήλοις τοὺς σκανδαλιζομένους ὁρᾶν, ἢ ἐμαυτῷ τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχήν. ἔνθεν τοι, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν τούτων ἐν Θεῷ εἰρήνην, καὶ τὴν τῶν ψυχοβλαβῶν σκανδάλων ἀργίαν παραίτησιν ποιοῦμαι τοῦ θρόνου τοῦ Πατριαρχικοῦ, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Πατριαρχικῆς καὶ τοῦ ἀξιώματος, οὐ μέντοι γε καὶ τῆς ἱερωσύνης. ἐπεὶ ταύτην ἐλεούμενος με τοῦ Θεοῦ, φυλάξω ἐμαυτῷ διὰ βίου παντός. ὅτι καὶ διὰ μόνην τὴν πολλῶν εἰρήνευσιν, καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἕνωσιν, ποιοῦμαι τὴν τοιαύτην παραίτησιν, οὐ μὴν ὅτι ἐμαυτῷ συνοιδά τι πράξαντι ἀπεῖργον τῆς ἱερωσύνης ἐμέ. ἔνθεν τοι. καὶ ἔξεστι τοῦ λοιποῦ σὺν εὐδοκίᾳ Θεοῦ, ἄλλον ἐκλέξασθαι Πατριάρχην, καὶ εἰς τὸν θρόνον τὸν Πατριαρχικόν, καὶ τὴν Ἀρχιερωσύνην ταύτην ἀναβιβάσαι, ὃς ἂν καὶ ὑπὸ Θεῷ συμμάχῳ καὶ βοηθῷ, ὥστε καὶ Κανονικὸς Πατριάρχης, καὶ γνήσιος Ἀρχιερεὺς εἰς ἓν τὰ διεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μέρη συνάγειν καὶ ἐπισυνάπτειν δυνήσεται. καὶ γένοιτο τοῦτο οἰκτιρμοῖς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δυσωπουμένου ταῖς τῆς παναγνου Δεσποίνης ἡμῶν Παρθένου καὶ Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων πρεσβείαις. ταῦτα γράψας, οὐ μὴν δὲ καὶ ὑπογράψας οὐδ' ὁπωσοῦν. δῆλος ἦν συνιστῶν ἑαυτῷ τὸν θρόνον, καὶ εἰς καιρὸν τῆς τιμῆς ἑαυτῷ προμηθούμενος, τῷ μηθ' ὑπογράψαι. ἔδει γάρ, τό, ὁ χρηματίσας γράψε, μή τε μὴν αἰτίαν θεῖναι τῆς παραιτήσεως ἄλλην, ἢ τὴν σχιζομένων εἰρήνην, ἧς μὴ προβάσης ἄντικρυς, ὡς ἐπίστευεν, αὐτὸν τὴν Ἀρχιερωσύνην ἔχοντα, αὐτὸν εἶναι καὶ αὖθις τὸν Πατριάρχην, ἐκ τοῦ ἀκολούθου ξυνέβαινεν. ὁ γὰρ ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ ἀκατάγνωστος, ἐπὶ δὲ μόνῃ προφανεῖ αἰτίᾳ τὴν τιμὴν παραιτούμενος, δῆλον ὡς τῆς αἰτίας μὴ προβάσης, αὖθις ἂν εἴη καὶ πάλιν, θέλων μόνον, ὁ τὴν τιμὴν ἀναλαμβάνειν ἄξιος. ὃ μέντοι γε πρὸς τὸν Βασιλέα,

λέα καὶ μᾶλλον ὁ τὰ πάντα κυκῶν Θεόληπτος, μόνον ὅτι γράμμα παραιτήσεως παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἐδέχοντο, χάριν εἶχον ἐκείνῳ, ὡς ἤδη τὸ πᾶν λαβόντες, καὶ σὺν ἄλλοις ἐπεῖθον μὴ πολυπραγμονεῖν, μὴ ζητεῖν πλέον μὴ τὴν ὑπογραφὴν ἀπαιτεῖν· ἀρκεῖσθαι δὲ καὶ μόνῳ τῷ γράμματι οἰκειοχείρῳ γε ὄντι, καί γ' ἀπαλλαχθέντας οὕτως, ἐκέλευον ἀγαπᾶν. Γρηγόριος δὲ καὶ τοῖς ἐκ μακροῦ δυσμεναίνουσιν ἑκάστῳ, πέμπων συγχώρησιν διηλλάττετο· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις καὶ δῶρα προσαπέστελλεν, ὅσους δ' ἄρα τῶν Κληρικῶν ἐκ σκανδάλου τοῦ τότε δεῖσαι μόνους ἀφῄρητο τὰ σιτηρέσια.

cuius patrata conditio non sit, possessionem non abdicatæ absolutè dignitatis, prorsus abrumpere non valente, quam ad tempus duntaxat successûs expectati suspenderit? Verùm Imperator, & maximè cuncta tunc miscens Theoleptus, quomodocumque adepti quam tam anxiè cupiverant Abdicationem Patriarchæ, captiosa-ne illa esset, an vera, parum pensi habentes, qualis erat cumque pro sufficientissimâ satis accepere; gratias etiam ei qui dederat agentes. quin & ijs quibus fraus suboluerat persuaserunt, ne suspicionibus curiosè indulgerent, ne plus quærerent, ne subscriptionem postularent; sed satis esse ducerent simplex scriptum, cum id propriâ Patriarchæ manu fuisse constaret exaratum. Sic omnes qui ad ipsos expostulatum eo nomine venerunt Imperator & Philadelphiensis acquiescere iussos, dimiserunt. Gregorius autem ijs qui secum ex longo tempore simultates exercuerant, missâ iniuriæ condonatione reconciliatus est. Alijs etiam dona adiecit: ijs nempe Clericis, qui, quòd offensi nuper exorto scandalo, secessissent, malè mulctati fuerant, ablatis quæ prius præberi consueverant, alimentis.

C A P V T X.

Secessus Patriarchæ in Monasterium Aristinæ.

Τῷ δέ γε Ἡρακλείας Γερμανῷ, καὶ τῷ Προύσης Νεοφύτῳ, οὓς δὴ καὶ καθεῖλεν ἐπ' αἰτίαις, τὸν μὲν Γερμανὸν, ὅτι σκανδαλισθεὶς ἐπ' ἐκείνῳ, σὺν λογισμοῖς τὴν ἀρχὴν ἐκείνου δεξάμενος, καὶ τελέσας εἰς μοναχοὺς, καὶ πατρὸς ἐπ' ἐκείνῳ τάξιν ἐπέχων, τὰς ἐξαγορείας παρελογίζετο, τοῦ ἐξομολογουμένου μὴ ὁμολογήσαντος, ὡς ἐκοινώνει τοῖς περιφερεῖς, οὐχ ὅπως εὐχῶν καὶ ψαλμῳδιῶν, ὡς ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ Ἁγίου κλάσματος ἄρτου, μαθὼν παρ' ἄλλων ὕστερον, Ἀρχιερεὺς Πατριάρχην, ἐγγράφως ἀφώριζε. Νεόφυτον δὲ ὡς συνυπογράψαντα, καὶ ὁμογνωμονήσαντά γε ἐκείνοις τότε ὑπερηφάνει ὡς ἀμαθέσιν, ἐνθυμιζόμενος ὕστερον, πέμπων ἐλάμβανε τὴν συγχώρησιν, καὶ ἀντισυνεχώρει. καί γε τῷ τῆς Ἀριστίνης μοναδρίῳ, ἐχόμενα ὄντι κειμένῳ τῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ Κρίσει μονῆς, ἐκεῖ γὰρ Πρωτοβεστιάρισσα Ῥαούλαινα ᾤκει, ἐξ ἑαυτῆς περιθάλπουσα τὰ μεγάλα, φέρων ἑαυτὸν δίδωσι.

HEracleotæ vero Germano & Prusæo Neophyto quos exautoraverat: Germanum quidem, quod cum initio sensus suos ac partes fuisset amplexus, etiam evectioni cooperans, admittendo ipsum ad præviam Patriarchali ordinationi Monasticam professionem; quâ functione obeundâ, Patris erga se necessitudinem induerat: idem tamen postmodùm à priori iudicio, susceptoque Patris officio, ingenti offensione resiliens, cavillatus confessionem à Gregorio Monachi habitum accipiente de more factam, non fuisse integram, quoniam is, prout postea certis autoribus comperisse se aiebat, inter cætera peccata confessus haud fuisset; se ijs qui polluti habebantur, piaculis palàm antea contractis, communicasse, non solùm precibus, & Psalmodijs cum ijs communiter celebrandis; sed & sacri Panis fragmenti participatione ab ijs admissâ: eum iam Patriarcham, ipse Episcopus, scripto edito excommunicaverat. Neophytum autem: quoniam in his Germano consenserat, & libello excomunicationis ab eo in Patriarcham intortæ subscripserat. His, inquam, Episcopis duobus, quos quandò ista primum contra se attentarant, superbè ut imperitos traduxerat; nunc ultrò placatus, allegatis ad eos conciliatoribus pacis, veniam à se in illos Actorum petens impetravit, vicissimque ipsis libenter accipientibus obtulit remissionem iniuriarum quibus ipsum læsissent. His peractis se abdidit in Monasteriolum Aristinæ dictum contiguum Monasterio Sanctæ Andreæ in Crisi, viciniam in talis delectu loci sequens Protovestiariæ Raülænæ in eo S. Andreæ Monasterio degentis, à quâ Gregorius benignè fovebatur, largè de suo subministrante quæ illi opus erant.

CAPVT XI.

Conatus adhibitus ad correctionem Tomi à Gregorio editi.

A Imperator his defunctus curis, cum animadverteret glifcere interim ac latè ferpere arcanum murmur de flagitio, quod Tomi mendosè fcripti temerè probandâ editione, vulgo confcitum putaretur: haud quaquam tolerandum diutius ftatuit teri manibus inemendatum, vt erat adhuc, volumen iftud, & impunè pro inoffenfo fecuroque circumferri. Ergo conventus indicit delectis lo eos viris Spiritu viventibus, & fapientibus. Hos iuffit fimul omnes explorare acri examine Tomum per fe folum, hoc eft deftiturum præfenti patrocinio autoris & defenforis fui Gregorij. Horum cœtuum primus haberi cœperat apud Magnum Palatium: verum Imperatore iam illic cum noiverfis qui vocati fueraot fedente, terræmotus ingruens concilium trepidè diffolvit, negotio abrupto. Poft B hæc in Regiâ Blachernarum iterùm congregati, accuratiùs de re totâ coofultarunt, alijs hoc, alijs illud cenfentibus: quoad continuis dicrum multarum altercationibus io nullum concordis de iftius fcripti correctione fententiæ definentibus finem, tandem convenerunt in planè tollendâ enarratione Loci Damafceni: præftabilius ducentes inexpofitum relinqui teftimonium illud, quam eo exponendo veritatem Dogmatis & publicam quietem, adducere in periculum.

A Βασιλεὺς δὲ τῶν τοιούτων ἀπαλλαγεὶς, πολλοῦ τοῦ κατὰ τὸν τόμον ὑποφέροντος πλημμελήματος, οὐχ ὅπως ἄξιος ἐᾶν ἀδιόρθωτον. καὶ συνόδους συνεκρότει, καὶ τοὺς πνεύματι ζῶντας σοφοὺς συνέλεγε, καὶ κοινῇ σκέψει μονωθέντα τὸν τόμον τοῦ βοηθοῦ, ὃ δ' ἦν Γρηγόριος, προσεπέταττε διεξετάζειν· καὶ πρῶτα μὲν κατὰ τὸ μέγα Παλάτιον συνιόντα Βασιλεῖ συναχθέντων, σεισμὸς ἐνσκήψας ἐξαίφνης τὸν σύλλογον B ἐκεῖνον καὶ τὴν σκέψιν διέλυσε. εἶτα κατὰ τὰ τῶν Βλαχερνῶν ἀνάκτορα καὶ αὖθις συνήγοντο, καὶ ἐπιμελέστερον διεσκέπτοντο. καὶ τῶν μὲν, τά, τῶν δὲ τά. ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις διαφιλονεικοῦντες καὶ λέγοντες. τέλος, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ γράμματος διορθώσει, ὑπεξεῖλον τέλεον τὴν ἐξήγησιν. κρεῖττον ἡγησάμενοι μὴ ὅλως τὸ ῥητὸν ἐξηγεῖσθαι, ἢ ἐξηγουμένους ἀναρριπίζειν κίνδυνον.

CAPVT XII.

Rurfus de illis qui ab Ecclefiâ fe abfciderant.

A His porro fic tranfactis Imperator, rurfus multus erat in deploraodâ ferendaque impatientiffimè fceffione Arfeniatarum, & totum fe addebat in conatum procurandæ, fi fieri poffet, conciliationis ipforum & reiunctionis cum Ecclefiâ. Fovebat eius in eo genere fpem, quod tunc, commodùm, diffidere illos ioter fe fe ferebatur; in factiones difciffos duas: quarum numerofior ducem fequebatur Hyacinthum: Pauci alij Autore Ioanne Tarchaniotâ fluctuantes conflictabantur fcrupulis fubti-B lium cavillatiuncularum: unde in morofas Aliorum fugillationes erumpebant; culpantes eos in plurimis; ac quod Hyacinthiani haud ita pridem Deum in igne invocaffent, *Pyrfolatrarum* illos probrofo traducentes fcommate; ipforumque commercium tam fuperftitiosè declinaotes, ut communiter irrevocabili decreto ftatuiffent, illos ne brevi

A Τούτων δὴ γεγονότων οὕτως, Βασιλεὺς καὶ αὖθις πολὺς ἦν ἀλγῶν ἐπὶ τῇ διαστάσει τῶν Ἀρσενιατῶν, καὶ ἅπας ἐγίνετο εἰ οἷόν τε συμβιβάζειν αὐτοὺς, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑνοῦν. ἔτυχον γὰρ καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς στασιάσαντες, εἰς δύο μοίρας διῃρέθησαν. οἱ μὲν πλείους ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον· ὀλίγοι δὲ ἐν τῷ Ταρχανειώτῃ Ἰωάννῃ συνῄεσαν, ἀκριβολογουμένους ὑπ' ἐκείνους τὰ πλεῖστα, καὶ ὅτι χθὲς καὶ πρὸ τρίτης B ἐν πυρὶ ἐκάλουν Θεὸν, οἱ ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, πυρσολάτρας ἐκείνους ἀποκαλοῦντας, κἀκείνων σχίζεσθαι μέχρι καὶ αὐτῆς προσλαλιᾶς ἐγνωκότας. καὶ γὰρ ἐν πυρὶ δοκιμάζειν τὰ παρὰ τῶν Γραφῶν διωρισμένα, οὐχ ὅπως ἀμαθὲς, ἀλλὰ καὶ ἀσεβὲς ὁ Ἰωάννης οἰόμενος, ἀπεσχίζετο μὲν καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρότερον.

ἀπε-

ἀπηχίζετο δὲ καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ περὶ τὸν Ὑάκινθον, A ὡς μὴ συναιρέσιον, κἂν ἔτι ποιοῖεν. διὸ δὴ καὶ παρὰ Βασιλέως, ὡς τὸ εἰκός, παροξυνόμενος, τῷ τῆς χηλῆς φρουρίῳ ἐξορισθεὶς, ἐγκαθείργνυτο. τότε δ' ἤδη τῆς Ἐκκλησίας κεχηρευμένης, καιρὸν ὁ θέλων τῶν σχιζομένων ὁ Βασιλεὺς εἴπου σφᾶς καὶ δυνηθεὶς εἰρηνεύσοιτο, πέμψας κατάγει τὸν Ἰωάννην, καὶ εἰς τὸ πλησίον τῶν τῆς Βλαχέρνας Παλατίων, ἐν τῷ πάλαι ἁρματοφυλακίῳ ἐν ἐλευθερίᾳ κατεῖχε, ἐνδοὺς ἐκείνῳ καὶ οἷς ἰδίοις εἶχε συνεῖναι, συνεῖναί τε καὶ συνομιλεῖν. B καὶ δὴ γνοὺς συνάγειν ἀμφοτέρους καὶ ἐραστὴν τὰ πρὸς εἰρήνην, πρότερον ἀκροβολισμοῖς τισὶν ἐπειρᾶτο τοῦ Ἰωάννου. ἐν μιᾷ δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον πέμψας, μέγαν παρ' ἐκείνῳ δὴ τῷ Ἰωάννῃ δοκοῦντα, ὡς αὐτοῦ πρὸς Βασιλέα λέγοντος, μανθάνειν τὸν Βασιλέα, καὶ τῷ Πατριάρχῃ σὺν λόγοις πληροφορεῖν. πέμψας οὖν διὰ ταῦτ' ἐκεῖνον, διεμηνύετο τὰ δοκοῦντα, ἅμα τε προσῆκον καὶ ἄξιον ὁμονοεῖν σφᾶς ἀμφοτέρους, καὶ οὕτως εἰς ἓν κατὰ γνώμην συναχθέντας σὺν σχιζομένους, συ- C ναχθῆναι καὶ κατὰ τόπον, Συνόδου κοινῆς ὑπὸ Βασιλεῖ γινομένης, ὀρέγοντι καὶ αὐτοῦ δεξιάν, εἰ τὰ δυνατὰ καὶ ἄλλως ξυμφέροντα λέγοιεν, βραβευθῆναι τε τὴν εἰρήνην ἐντεῦθεν, εὐδοκίᾳ Θεοῦ, εἰ καὶ αὐτοὶ θέλοιεν. εἶναι γὰρ ἐν μέσῳ καὶ Θεὸν τῶν ὁμονοούντων, καὶ ζητούντων, εἰρήνην ὄντα τῶν μακρὰν τε καὶ τῶν ἐγγύς, καὶ σφίσι ταύτην διδόναι, καὶ μᾶλλον ὁπότε τις μὴ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου δόξαν ζητοίη· ταῦτα καὶ πλείω λέγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀλεξανδρείας, D οὐδὲν ἦν ἀκούειν, εἰ μὴ στροφὰς αἰνιγμάτων, καὶ διωρίας πραγμάτων, καὶ ἄλλα ἄττα, οἷς ἄρα ὡς τὸ παρὸν ἀποκρυπτόμενοι, καὶ πρὸς τὸ μέλλον τὰς ἐλπίδας ἀναρτῶντες χρῆναι οἴεσθαι. τέως δὲ καὶ Συνόδους ὁ Βασιλεὺς συγκροτοῦν, τὸ ἐκείνους, μὴ ἔχοντας εἰρηνεύειν πρὸς ἀλλήλους, ἑαυτοῦ εἰρηνεύειν πείθεσθαι καὶ ἀμφοτέρους, ἀδύνατον ἔκρινεν· ἀλλὰ καὶ ἀδυνάτοις, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐπεχείρει διὰ τὴν πρὸς τὴν ὁμόνοιαν ζέσιν, καὶ πολλοὺς E καθ' ἑκάστην συνέλευσιν ἐξολίσθεν λόγους, οὐδὲν λύοντας τὸ παράπαν. τοῦ μὲν Ἰωάννου, καὶ λίαν ἀπεγίνωσκε τότε, καὶ μᾶλλον Βασιλεῖ ἂν κατακριθέντος. ὥστε κἂν μιᾷ τῶν συνελεύσεων, ἐς μέσον ἐμφανισθῆναι χελίδας ὀμμαργάρους κοκκίνας, καὶ ἄλλα ἄττα, ὡς δῆθεν σημεῖα βασιλικά. ἃ δὴ παρά τινι τῶν αὐτοῦ εὑρεθέντα, τὴν ἀναφορὰν τῆς κατηγορίας, πλὴν ὅσα ἐκείνῳ παρεῖχε. καὶ διὰ ταῦτα φυλακῇ καὶ πάλιν δοθέντος κατά τινα χρείαν ὑπόψιαν μηδὲν ἐκείνῳ

A quidem alloquio dignari. quoniam enim nnvæ per ignem explorationi subijcere (quod isti fecerant) ea quæ semel constituta, scriptis essent maturo consilio commissa, non imprudens solum, sed etiam impium Ioannes putabat esse; non minus æqua sibi causa videbatur ab Hyacinthi nunc Parte se abiungere, quam quâ priùs Arseniani pariter omnes ab Ecclesiâ secessissent; pariter quippe nunc quoque sibi cavendum, ne perseverando in communione cum illis, comprobaret quod agebant, & ita eius culpam in se susciperet. Succensuit Ioanni hoc nomine Im- B perator, eumque despiciens, deportari iussum in Insulam Castello Celes inclusit. Nũc autem viduatam abdicatione Gregorij cernens Ecclesiam, tempus aptum novo reconciliationis dudùm abscissorum Arseniatarum tentameoro ratus, abduci ad se mandat è carcere Ioannem, & propè Palatium Blachernarum in veteri Armamentario collocat in liberâ custodiâ, permittens illi cum suis Amicis & familiaribus congressum colloquiumque quàm crebrum & prolixum vellet. Habens autem Augustus in animo reducere in consensum ambas prius factio- C nes Arsenianæ sectæ; ac tum ab ijs suâ operâ conciliatis, impetrare, ut bonâ fide inire rationem pacis cum Ecclesiâ firmandæ vellent: ante omnia velitationibus quasi quibusdam explorare Inannis animum tentavit, allegato etiam ad ipsum quadam die Alexandrino Athanasio, quòd ex quodam Ioannis ad se dicto Imperator intellexisset, magnæ hunc ab ipso haberi autoritatis Virum, & à quo faciliùs quam alio quovis persuaderi sibi rem prius non creditam sineret. Athanasius ergo missu Augusti profectus ad D Ioannem omnia commemoravit quæ apta putavit ei adducendo ad redintegrandam cum Hyacinthi parte gratiam, quò postea concors iam unanimiter Secta vniversa, coràm plenâ Synodo certum in locum congregandâ, depositis adversus Ecclesiam simultatibus, dexteras adfuturo illic Imperatori, in pacem longè ipsi desideratissimam darent; spe certâ ingentis ineundæ ab illo gratiæ, si votis sensibusque ad communem utilitatem accommodatis, pacem denique universalem, Deo volente, Augusto autore conficerent. E Esse quippe in medio duorum consentientium invicem & petentium, Deum; qui se idem dicat esse (prout & verè sit) Pacem eorum qui longè, & eorum qui propè sint: paratum hanc illis dare, maximè quando quis non propriam, sed illius gloriam quæsierit. Hæc & his similia plura ubi disseruisset Alexandrinus, nihil pro responso aliud audivit quam contortas obliquitates ancipitium dictorum, dilationes petitæ rei, quas obtendi negationi præcisæ astutè dissimulatæ satis appareret: effugia denique istiusmodi, qui-

bus vitatâ in præſens exoſâ neceſſitate concludendi ſalutare quidpiam, ſpes in incertum infinitè inanes extenderētur: quo genere ludificandi quando urgentur à Potentibus, Pertioaces infirmi ſolent uti. Imperator etſi, cum excidiſſe ſe vidiſſet primo conatu procurandæ Pacificationis privatæ Arſeniatarum, quam ſibi gradum futuram ad uoiverſalem cum Eccleſiâ ſperaverat; ſaòs videbat quàm deſperandum eſſet, adduci eos poſſe ad conſentiendum ſecum, quibus perſuadere nequiviſſet ut inter ſe ſe convenirent: tamen præ flagranti quo æſtuabat deſiderio Pacis, ne ab impoſſibilibus quidem, quod dici ſolet, aggrediendis temperandum exiſtimans, Synodis frequentibus collectis, coràm accitos Arſenianos, efficaciſſimis alloquijs, & nullum non ad id utile variè argumentum verſantibus, invitare ad coocordiam diù quotidiè non deſtitit. Sed cum nihil omninò proficeret, pertæſus denique, iræ in oodum negotij Ioannem habenas laxavit: maximè poſtquam ad pervicaciam adiunxiſſe Imperij affectationem deprehenſus & convictus idem eſt; productis in medium, quodam ex ſolitis conventu, manicis coccineis margaritarum intextu ornatis, & quibuſdam id genus inſignibus characterem faſtigij priocipalis habentibus, quæ penes quendam ex eius domeſticis reperta, fundamentum ſuſpicionis in eum peſſimæ eò iuſtius dederunt, quò cætera eius contumacia proniorem de illo faciebat pravæ in omni genere volnotatis fidem. Hoc igitur è medio amoto, & ob cauſam iam invidioſiſſimam, quamquam ſi per ſe ſola ſpectaretur, oec veriſimilem, oec quidquam ad illum pertinentem, iterùm in carcerem coniecto, delinire, ſi poſſet, Hyacinthum Imperator inſtituit, admiſſione ipſum crebrâ & perbenevolâ honorans; attributo ipſi etiam, quo ad ſe ventitare faciliùs poſſet, equo ex pulcherrimis; libenter quoque audiens quæ proponeret aut poſceret, multorumque pro quibus rogaret cauſas ad eius votum expediens, & ſolvens vincula. Nec ſuas in hâc ſcenâ deſiderari patiebatur Hyacinthus partes. Reſpondebat enim gratiæ Auguſti, prout oportebat eius alendæ augendæque cupidum, venerabundo ſemper vultu, verbis obſequioſis, arte aſſentationis vafrâ fucum obducens facilè credenti quod valde optaret Principi. memorabat videlicet; ſe quidem Amicum Pacis eſſe; & paratum ad reconciliationem ſtatim amplectendam: moram autem unam ſibi eſſe neceſſariam declarandi ſui in concordiam aſſenſûs, curam adducendi eodem cæteros; quorum multi arte ac patientiâ ſenſim pelliciendi erant, ut abhorrentem à fœdere ac conſenſione genium vincerent. His, quò certiùs deinde conſtantiuſque Pactis conventis ſtarent, iodulgendum eſſe ſpatium, celando interim quod iam nunc fixum in animo haberet. De Ioanne, aiebat, malè illum mori cupere, hominem irrevocabilis in ruendo cæcitatis; ne ſuis quidem probatum, quos pertæſos morum eius, & ferendo defeſſos, operæpretium foret ab eo abducere;

προσήκουσαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Ὑάκινθον, χυδαιμονικῶς ὡς δῆθεν προσήγετο. ὥστε καὶ ἐφάναι οἱ ἵππον παρασχὼν τῶν καλλίστων, συχνὰς προσόδους πρὸς Βασιλέα ποιεῖσθαι, καὶ ὑπὲρ τῶν δεομένων ἀναφέρειν τι τὰ εἰκότα, καὶ λύσεις πολλῶν ἐργάζεσθαι. ἐπεί τοι γε καὶ αὐτὸς Βασιλέα ὑπέσαινεν· ἑαυτὸν μὲν λέγων εἰρήνης φίλον εἶναι, καὶ ἕτοιμον εἰρηνεύειν. χρῄζειν δὲ καὶ σὺν ἄλλαις ὑπερέρχεσθαι, ἐφ' ὧπερ καὶ ἐντελέστερον εἰρηνεύσοιεν. Ἰωάννην δὲ καὶ δυσθανατᾶν, καίτοι ὑποκεῖσθαι, καὶ παρὰ τῶν ἰδίων καταγνωσθῆναι, οὓς καὶ αὐτοὺς θεραπεύειν δεῖν. καὶ οὕτω τὸ τοῦ Κολοιοῦ παθεῖν ἐκεῖνον, τῶν ἀλλοτρίων ἐψιλωμένον πτερῶν, εἶναι δὲ καιροῦ ταῦτα, καὶ ἐπιστήμης ἀπαιτούσης μακροθυμίαν, τὰς ἐκείνων ἀπαιδαλίας καλύψουσαν, ὡς κατὰ καιρὸν ἐνδωσόντων. τοιοῦθ' Ὑάκινθος λέγων, περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας τοῦ Βασιλέως. ὥστε καὶ τὴν τοῦ Μουζαλῶνος μονὴν, ἐκείνοις ἀνεῖναι, καὶ θαρρεῖν, τὴν ἐκείνων ὁμόνοιαν οὐκ εἰς μακρὰν γενήσεσθαι. ἀλλ' ἦν ταῦτα πάντ' ὄνειρος ἐνυπνιούμενος τὰ ἀνύπαρκτα. ἀμέλει τοι κἀκεῖνος μὲν, ἐπεὶ πολλάκις προσομίξας, καὶ τιμαῖς μεγίσταις δεξιωσάμενος, ὥστε καὶ τοῖς τυφλοῖς ὑπεξανίστασθαι προσιοῦσι, καὶ μακαρίζειν τὰ πάθη, καὶ παρακαλεῖν μὴ καλὰ καλύπτειν κακοῖς, τὸν ὑπὲρ Θεοῦ καὶ τὸν θεῖον ζῆλον, ταῖς τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας ὑποστασίαις, τέλος ἀφίησι. σκέπτεται δὲ μετὰ κοινοῦ συνεδρίου καὶ ἱεροῦ, ὁποῖος ἂν καὶ κληθείη εἰς προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ Γρηγόριον· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ ἀκίχητα διώκουσιν ἐῴκεσαν ἄντικρυς, ἀθετεῖν μὲν ἀξιοῦντες τὸν Ἰωσὴφ, ἀθετεῖν δὲ καὶ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, Ἀρχιερεῖς δὲ φιλοκρινεῖν, καὶ ἱερωσύνην, τὴν μὲν προσίεσθαι, τὴν δ' ἀποπέμπειν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολὺ τὸ δυσχερὲς καὶ εἰς ἀκοὴν ἔχοντα μόνην, μιᾷ τινὶ συμφορήσαντες ἀξιώσει καὶ λέγοντες, ὡς Εὐαγγελικῶς τε καὶ Κανονικῶς τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν διατεθεῖνται, ἄν γ' ἐπ' ἐκείνοις τὰ πράγματα γένοιντο, Βασιλέως νεύσαντος. οὗτοι δὲ μεγάλα πάλαι τῶν κακῶν ὑποδεδιότες, πρὸς τῷ ἀτόπῳ τοῦ ὑπονοουμένου κατορρωδεῖν μή πως ἐπὶ νεαρᾷ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας, κωφὸν κῦμα πραγμάτων ἀνταράξειαν. ἔνθεν τοι κἀκείνων ἀφειμένοι, κοινῇ περὶ τοῦ Πατριάρχου κατεσκέπτοντο,

brevi

brevi sic passuro ignominiam Gracchuli, plumis, quas commodatò acceperat, ereptis, in fœdâ deprehensi & irrisi nuditate. Morâ industriâque ad id opus esse, sed longanimitate inprimis & invicto robore Patientiæ, quæ multas interim eorum ineptias devoret, flagitia etiam occultet, dissimulando præteriens; non parvo longæ tolerantiæ pretio, si tandem eò perducantur, ut inflecti se sinant ad schismaticam pertinaciam in tempore remittendam. Talia disserebat Hyacinthus spe sic inani lactans credulam Augusti mentem; favoremque ipsius magis sibi magisque ac suis asserens. Pignus eius haud contemnendum fuit quod Monasterium à Mosele nomen habens eis indulsit; præque se iam tum tulit certò confidere, universæ Arsenianæ sectæ plenam cum Ecclesiâ concordiam post non multum exstituram. Sed hæc nihil demum aliud erant quam merum somnium, formas temerè nectens insociabiles in unum, non nisi fabulosè constabile, coitione naturarum se se invicem excludentium spectrum. Et sensit tandem Augustus se operam perdere. Itaque post sæpiùs admissos auditosque & honoris favorisque indicijs exquisitissimis frustrà cultos Primores Arsenianorum; adeo quidem ut ijs inter ipsos qui excæcatione puniti olim fuerant, venientibus ad se assurgeret, & beatos illos, cicatricibus istis virtutis ac constantiæ ipsorum indicibus, prædicaret; adhortans subinde ipsos ne vetera decora recentibus maculis obtegerent: hoc est, ne quem ingentem & valde laudabilem tunc monstrassent cum illa sunt passi, pro Deo & rebus divinis zelum, ad extremum corrumperent defectionibus ab Ecclesiâ ipsius, hoc est, quam ipse in integrum restituisset. denique nihil se proficere videns, omnes dimisit. de cætero consultans, cum in concilio Procerum ac Senatorum, tum etiam in Antistitum & Ecclesiasticorum cœtu, quisnam vocandus videretur ad regimen Ecclesiæ post Gregorium. At interim Arseniani necquidquam se vexabant, instar prosequentium ardenter quorum assequendorum nec spes nec facultas ulla sit. Instabant videlicet apud Synodum, ut declararetur: Iosephum, nec verum nec legitimum fuisse Patriarcham. Postulabant præterea damnari dogma Ecclesiæ quo S. Spiritus *ex Patre per Filium procedere* affirmatur: deinde contendebant, crebra & severa instituenda de Sacerdotum ordinationibus iudicia, quibus hæc quidem admitteretur, illa reijceretur; difficili & perodioso discrimine. Denique alia quædam flagitabant perplexitatem inextricabilem summamque difficultatem primo ipso auditu præferentia. Sed omnes omnium istarum petitionum absurditates in unum quasi fascem congessisse visi sunt, cum quadam die in concilio dixerunt: se Evangelicè ac Canonicè res Ecclesiæ composituros, si tota earum administratio, annuente Imperatore, ipsis permitteretur: cohorrescentibus ad sonum ipsum huiusmodi verborum cunctis, dum horum admonitu subijciunt animis tetram speciem malorum quibus Religio exponeretur talibus Moderatoribus commissa: à quorum imprudentium æque ac vehementium inconsultis ausibus iure metueretur, ne super recentem Ecclesiæ statum procellam immitterent eò periculosiorem, quò sine prævio ingruens fremitu, exitium minis præverteret; nave surdis undis obruendâ priùs quàm sonitu intumescentis maris excitati nautæ artem expedire ac conatum possent ad vim frangendam fluctùs infesti. Igitur his, ut dictum est, Synodus dimissis, communiter de Patriarchæ Electione consultabat.

CAPVT XIII.

De Athanasio ut in Patriarchatum sit Promotus.

Καὶ δὴ ψηφίζονται τρεῖς κατὰ τὸ σύνηθες. πρῶτον μὲν ὁ Γεννάδιος, ὃς δὴ καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ Ἰουστινιανῇ ψηφισθεὶς, καὶ τὴν ψῆφον δεξάμενος, ἐπιδημήσας καὶ ἐγχειρίσας, ἔπειτα παρῃτεῖτο, δεύτερος ὁ Ἰάκωβος, ἄνδρα τῶν ἔξωθεν ἀπλοϊκὸν, καὶ εὐλαβείας πλήρη, τὴν τῶν κατὰ τὸν Ἄθω προστασίαν πεπιστευμένος, καὶ τρίτος, ὁ Ἀθανάσιος, ὃν δὴ καὶ κατὰ τὰ ὄρη τοῦ Γάνου ἐνδιατρίβοντα, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν γένεσιν ἔχοντα, τοῦ Ἠνοπολίτου βασιλεῖ συστάντος ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου τότε διάγοντι, βασιλεὺς ἐν τοῖς πρώτοις τῶν γνωρίμων εἶχε.

Ante omnia, ut mos est, Tres suffragijs communibus elegerunt, quorum unus prælatus cæteris Patriarcha fieret. Primus trium fuit Gennadius, qui olim electus in Episcopum Primæ Iustinianeæ, & electione admissâ; deinde longo tempore peregrinatus, denique recusaverat, aut abdicaverat. Alter Iacobus vir simplicium morum & plenus religionis, cui Monachorum Montis Atho præfectura credita fuerat. Tertius Athanasius quem in Monte Gano commorantem, oriundum è regionibus Adrianopoli circumsitis, ab Eonopolitâ Imperatori Constantinopoli tunc degenti commendatum, hic in primis atque intimis familiarium habuit. Primus autem admonitus

de sui

de sui electione, & multùm ne promoveri se pateretur, oratus, cum persuaderi non potuisset, reliquum inter duos alios iudicium in arbitrio Imperatoris versabatur: cuius voluntas secundo praeterito, magis in tertium inclinavit. Vocatus igitur Athanasius, neque ipse confestim acquievit: aliquandiù persistens in detrectando tanti fastigij ascensu, tamen ad extremum vim, ut videri voluit, quasi quandam sibi ab Imperatore ac Synodo illatam non sustinens, autoritate tantâ pertractus ad assensum, annuit, vocationemque admisit. Mox procemia cepere cerni speciei ac cultûs Patriarchæ designati, satis à Præce- B dentium consuetudine diversa. Pedes enim iter facere instituit, vestemque ferre asperam, & calceari crepidis rudi ac subitariâ ipsius operâ consutis, denique in omni vitæ parte infimam tenuitatem & vilitatem affectare. Cæterùm non ob hæc quæsitus fuerat. non enim in vestitu ac crepidis manu propriâ deproperandis, sacri Pastoris rectè fungi officio, situm est. Sed ad hoc animus requiritur idoneis ei curationi sensibus & affectibus instructus; Christi præsertim instinctus caritate, quæ præcipuè modum ac vim inspirat Gregis Ecclesiæ iuxta Christi Spiritum pascendi. C Nam *si amas me Petre*, inquit, *pasce oves meas*. Non aliud nimirum eiusmodi officium plenè absolvit, quam Amor Christi, aut ipsam Christi caritatem in anima habere. Christi autem caritas ea est quâ ille dedit propriam animam & mortem subijt pro nobis, cum Peccatores adhuc essemus. quod rursus compassionem in peccantes insinuat. quis enim proprium membrum curans, non id placidè contrectat, non blandè ac benevolè illud fovet, etsi vermibus scateat? quis malignè traducat, & publico insultans ludibrio propinaverit sui membri, hoc est, suum ipsius vitium; D quod potius, si quo forte casu in alienam notitiam emanaverit, excusare solicitè debeat? Nam propriæ quemque rei cura & sensus angit, iuxta dictum Pindari. Ac Christus quidem, eò solùm quod Christiani sumus, & ferimus sanctum ipsius nomen, membra nos & partem sui reputat, putridos licet sceleribus; nos autem superbiâ turgebimus, & arrogātis supercilij sævâ censurâ immisericorditer damnabimus homines, Iusti, ut nobis videmur, peccatores; non accusati, accusatos? & alium quidem pœnis subijciemus acribus, alium probris proscindemus? alium E temerè suspectabimus, & cum re ipsâ minimè sit malus, tamquam malum præcipiti iudicio infamabimus? Et eos quidem qui rectè fecerint, non prout digni fuerint laudabimus, velut indignum nostræ fastigio celsitudinis ducentes, ad cognoscenda æstimandaque aliena merita descendere: si quid autem illi offenderint, sic rigidè acerbeque puniemus; planè tamquam labis nos expertes

A Διαμιλληθέντος δὲ τοῦ πρώτου, καὶ τὰ πολλὰ καταναγκασθέντος, ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περὶ ἀμφοῖν τῶν λοιπῶν προσώπων, ἡ κρίσις τῷ Βασιλεῖ ἐνεδοίαζε, καὶ τὰ ζυγὰ τῆς ἀρεσκείας ὑπὲρ τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν τρίτον ἔκλιναν. κἀντεῦθεν προσκληθεὶς Ἀθανάσιος, οὐκ εὐθὺς καὶ αὐτὸς ἐνεδίδου, ἀλλὰ τὰ καθ' αὐτὸν πρὸς τοῦτον ὕψος ὑπεκορίζετο. τέως δέ, βίᾳ τῷ δοκεῖν Βασιλέως, καὶ τῆς Συνόδου, κατανεύει, καὶ τὴν πρόσκλησιν δέχεται. ἦσαν δ' εὐθὺς τὰ προοίμια ἀλλοῖα παρὰ τὰ φθάσαντα. πεζῇ B γὰρ ἠβούλετο διέρχεσθαι τὰς ὁδούς, ἔνδυμά τε τραχὺ φέρειν καὶ βλαύτας οἰκείως αὐτουργημένας ὑποδεδέσθαι, καὶ ἐν παντὶ τῇ λιτότητι διαζῆν. πλὴν οὐ διὰ ταῦτ' ἐζητεῖτο. οὐ γὰρ ἐνδυμάτων καὶ βλαυτῶν ἦν καὶ αὐτουργίας τὸ ὡς δεῖ ποιμαίνειν· ἀλλὰ ψυχῆς εὖ ἐχούσης πρὸς τοῦτο, ἀγάπην χωρούσης Χριστοῦ, δι' ἧς τὸ κατὰ Χριστὸν ποιμαίνειν ἔξεστι. εἰ φιλεῖς με, γάρ, Πέτρε φησί, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, οὐκ ἄλλο δὴ πάντως ἡ εἰς Χριστὸν ἀγάπη, ἢ τὸ αὐτὴν δὴ τὴν C Χριστοῦ ἀγάπην ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ· ἀγάπην δὲ Χριστοῦ, τὸ δοῦναι τὴν ψυχὴν καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἔτι μενόντων ἁμαρτωλῶν. τοῦτο δ' αὖθις τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας συμπάθειαν παρίστησι. τίς γάρ ποτε τὸ οἰκεῖον μέλος νοσοῦν θεραπεύων, οὐχ ἠπίως ἅπτεται, καὶ ἱλαρῶς ἐκείνῳ προσφέρεται, κἂν ζέῃ σκώληκας; τίς δὲ καὶ θριαμβεύσει τὸ ἐλάττωμα ἑαυτοῦ, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον κατακρύπτειν ὑπεραπολογεῖτο. τὸ γὰρ οἰκεῖον πιέζει πάντα, κατὰ Πίνδαρον. καὶ Χριστὸν μέν, ὅτι καὶ μόνον ἐσμὲν Χρι- D στοῦ, καὶ τὸ αὐτοῦ φέρομεν ἅγιον ὄνομα, μέλη ἐκ μέρους λογίζεται, σαπροὺς τοῖς πλημμελήμασιν ὄντας. ἡμεῖς δὲ ὑπερηφανισόμεθα καὶ καταγνωσόμεθα τῶν ἀνθρώπων, δίκαιοι ὄντες, ἁμαρτωλῶν· καὶ ἀνέγκλητοι, ἐχόντων ἐγκλήματα; καὶ τὸν μὲν κολασόμεθα, τῷ δ' ἐπιπλήξομεν; τὸν δ' ὑποπτεύσομεν, καὶ μὴ ὄντα τῶν κακῶν πολλάκις ὡς ὄντα κατακρινοῦμεν; καὶ κατορθοῦντας μέν, οὐκ ἀξίως ἐπαινεσόμεθα, ἀποβλέποντες πρὸς τὸ ἡμέτερον ὑψηλόν· σφαλέντας δέ, ὡς μικροῦ μετελθοῦ- E μεν ἀναμάρτητοι; Χριστὸς δὲ παραχωρεῖ, καὶ ὁ τῶν μαθητῶν πρῶτος πίπτει, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα τῆς οἰκουμένης φωστήρ, διώκτης πρότερος γάρ, καὶ κολαστὴς εὐσεβῶν, καὶ ἁλιεῖς μὲν καὶ πλωτῆρες, εἰς μαθητείαν παραλαμβάνονται, πρὸ τοῦ φανῆναι πάμπαν κακοί· ἐπὶ Παύλῳ δὲ χάρις παραχωρεῖ καὶ ὑποστέλλεται, ὡς ἂν μετὰ τὸ φανῆναι κακός, καὶ διώκτης, καὶ ἥμερος τῶν Χριστοῦ μαθητῶν ἀναφαίνηται, τό τ' ἐκείνῳ λάμψῃ τὸ φῶς

τὸ φῶς, καὶ νῦν ματαίως διώκω, ὃν ὡς Θεὸν ὕστερον προσκυνεῖ. τί δαί· ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς ἐκεῖνος ἀποσεμνύνεται, καὶ τὴν εὐεργεσίαν κρύπτει τῆς χάριτος; οὐδαμῶς, ἀλλὰ κηρύττει καὶ μεγαλύνει τὸν ἔλεον. ταῦτα Χριστός. ταῦτα οἱ Χριστοῦ. ἐκεῖνος μὲν ἵνα νομοθετήσῃ τὸ συμπαθές· οὗτοι δὲ, ἵνα τὴν εὐεργεσίαν ἐφ' ἑαυτοῖς πρώτοις δείξωσιν. ἀλλ' οὐ, φασὶν οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἀλλὰ κολαστέοι οἱ ἁμαρτάνοντες, ἀλλὰ καταγνωστέοι οἱ σφίσι συμπαθοῦντες. τότε δέ γε καὶ προσδεχέσθωσαν, ὅτε καὶ τοῖς ἀξίοις προστιμοῖντο, καὶ ὡς ἐκείνοις δοκοίη, πικρῶς καὶ ἀναλγήτως τιμωρηθεῖεν. τὸ δ' ἐμὸν εἴπω πάθος, καὶ εἰ μὴ ἐπαινετόν. εἰ δ' οὖν ἔχων φερέτω τὴν μέμψιν. πᾶσι μὲν πιστοῖς τὴν θείαν φιλανθρωπίαν ἐξηπλωμένην κατανοῶ, καὶ οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογινώσκω, γνησίως μετανοοῦντι. μόνῳ δ' ἐμαυτῷ τὴν τοῦ ἐλέους χάριν συστέλλω καὶ τρέμω τὴν θείαν κρίσιν, ὡς ἐπενεχθησομένην δικαίως, κἂν ὅτι ποιοίην. πλὴν ἐξ ἐλέους καὶ πάλιν θαῤῥῶ, καὶ τὸ Χριστοῦ ὄντα παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεσθαι, φιλανθρωπίας ἡγοῦμαι πέλαγος. τοῦτο πολλάκις κατ' ἐμαυτὸν ηὐξάμην οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογινώσκειν, κἂν τὰ φαυλότατα διαπράξηται. μόνον ἡ πρὸς τὸ καλὸν ὁδηγία ἔστω, καὶ ἡ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς μετάνοια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶπον, ὅτι τὸ σκληρὸν τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἤθους καὶ ἀτενὲς, πολλαῖς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ταραχαῖς περιέβαλεν ὕστερον. ἀλλ' οὔπω ταῦτα.

A omnis, ac ne capaces quidem peccati essemus? Atqui Christo permittente, primus eius Discipulorum cadit. Et qui postea fuit Illuminator Orbis universi, Persecutor priùs & vexator Piorum extitit. Cumque alij Apostoli partim ex humili Piscatoriæ artis exercitatione, partim è sordidâ professione quæstuosæ publicanorum functionis in Discipulos assumpti fuerint, priusquam omninò mali apparerent: uno in Paulo quasi se initio contrahens locumque concedens malitiæ B gratia, non prius illum eâ luce circumdedit quæ mundum latè totum illustraret, quàm idem fuisset deprehensus homo planè malus, persecutor & ultor inexorabilis Discipulorum Christi. Tunc inquam illum circumfulsit illa de Cœlo lux, cuius ad radios agnovit, frustra se oppugnare, quem mox adoraturus ut Deum esset. Quid autem postea? num Paulus ita conversus primi sui erroris indicia obruens, & conscientiam dissimulans, suis se Discipulis quasi semper innoxium C venditabat; ingratè celans beneficium curatricis sui gratiæ? minimè. Sed prædicat potius, & magnificat misericordiam. Hæc Christus: hæc à Christo electi: Christus, ut legem sanciret misericordis caritatis: Apostoli, ut divinæ beneficentiæ indulgendâ primis ipsis scelerum veniâ specimen ostenrarent, quò spes excitaretur criminosis, remissionis assequendæ. Longè aliter Athanasius hic, & D quos sibi secum similes habuit, sapie' ant, quorum hæc erat horribilis oratio: *districtè plectantor quicumque peccant. His indulgere quidpiam si qui forte miserantes voluerint, statim immisericorditer damnantor. utrique tunc tantum ad pacem admittantor, quando explevisse piaculorum præscriptorum numerum, & exhausisse usque ad faces amarum calicem, istis ipsis iam plenè satiatis videbuntur immanibus arbitris, qui eos pœnis subiecerint acerbissimis.* His ego ut planè contrariè sim affectus, profitebor hîc equidem: laudabiliter an secus, cuiusvis esto iudicium: Einsmodi virij, (si vitium est) qualemcumque invidiam, eâdem quâ fateri non dubitavi, subire audaciâ paratus. Cunctis in Christum credentibus divinam patêre benignitatem confido, nullius, quem verè scelerum pœniteat, salutem despero. Mihi metuo uni ne misericordiæ gratiâ excludar. ne omnibus apertus mihi soli coarctetur pacis aditus, horreo, contrahens animum ad divini iudicij terribilem aleam, ne in irrevocabilem mei damnationem, iustè, quidquid egero, inferendam funestè desinat. Huic tamen æstui consternatæ metu mentis aliquam à spe divinæ misericordiæ consolatiunculam iostillo. Nam quod esse rem Christi me scio, ab eodem ipso puniri me, ad veniæ pertinere viciniam antumo; & omen indidem trabo appropinquantis gratiæ, unde pœnæ præsens acerbitas ingruit. Talia mihi ego ipsi, cui minus favere iudicando quam alijs soleo; cum tamen votis in spem audacibus augurer, multò scilicet magis benè opinabor de statu ac conditione cæterorum; nec putabo de quoquam desperandum quantorumlibet atrocissimorum comperto facinorum, quin ei ad salutem pateat reditus, modò ei nec ducis ad rectum iter fidelis pia desit opera, nec intimus flagitiosè perpetratorum ab eiusdem seriò pœnitentis animo dolor absit. Tantum esto hactenus dissertum à prælibante iam hinc memoriam secutarum postea ex fero acerboque Athanasij rigore turbationum, quæ Dei Ecclesiam concusserunt. Sed nondum ista.

C A-

CAPVT XIV.

Vt expensa fuerint quæ variè, hinc in vituperium, inde in laudem de Athanasio erant dicta.

QVod huic convenit tempori, illud est: ut primùm audita Athanasij designatio in Patriarchatum est, multi prodeuntes è suis, veluti, quique cavis ac latebris, varia de illo proferre in vulgus, & sibi, ut aiebant, comperta dicere pro testimonio cepere: multa illi parùm faventia, quæ ad duo fermè capita referebantur; nimirum pertinaciam propriorum sensuum legibus parùm exemplisve deferentem, & immisericordem feritatem. Huius in specimen memorabant, iussum ab eo excæcari Asinum, quòd nescio quid damni Monachorum horto, comedendis oleribus, intulisset. Plura contrà per eius studiosos ambitiosè iactabantur de virtute ipsius & apud Deum gratiâ, miraculorum etiam testimonio probatâ. quo in genere narrabant: quadam ipsum die fasce olerum ex horto lectorum facto, eum in Monasterium ferendum Lupo imposuisse, qui obedienter, Sancti videlicet hominis, imperata fecerit. Sed fucus hæc erant, & lusus in nomine, prout est postea compertum. Ministro enim exportandis Domum oleribus usus erat homine, cui nec primo nec soli *Lycus* sive *Lupus* nomen obtigerat. Addebant: cum ei quidam è proprijs alveatijs favos dono recentes transmisisset, Athanasium melle degustato, imprecatum beneficij autori, ut istâ ipsi suavitate fauces imbuerentur. cujus voti vim statim & diù inde ille senserit; mellei saporis continuam in ore per dies aliquot dulcedinem, scilicet, expertus. Hæc illi quidem ferebant. cæterùm inusitatum & novum in hoc viro vitæ ac cultûs genus variè reputantes trahebat multos in diversam credulitatem contrariè assertarum de illo rerum, prout quosque favor aut odium moverat. utrisque tamen ferè consentientibus in sibi persuadendo: esse illum ascetam Disciplinæ austeræ, ac rigidum observatorem Mandatorum. quod quidem etiam adstruebat squallor & durities assiduorum apud illum, macrorum quorumdam, pallidorum, attritorum laboribus & nudos artus frigori exponentium hominum. quorum passim percellebat oculos horrida species, admiratione severæ in omni cultu paupertatis, cogitabundi silentij, parsimoniæ verborum in defungendo quam brevissimè necessario sermone, tristis aspectûs, irrevocabilis quamvis in partem inclinaverat sententiæ, implacidæque ac spirantis acerbitatem

Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀκουσθὲν ὡς εἰς Πατριάρχην ἐκεῖνος ἐψήφισο, πολλοί τινες ἐξαναδύντες τῶν καθ' αὐτοὺς φωλεῶν, τὸ μὲν πολλὰ τῶν ἀχαρίτων ἐκείνῳ προσεπεμαρτύρουν. καὶ τὸ πλέον εἰς αὐτογνωμίαν καὶ ἀσπλαγχνίαν· ὅτι τε ταῖς ἐπιταγῆς ὄνῳ ποινὴν ἐπιθεῖν, τὴν ὀμμάτων τὴν στέρησιν, δόξαντι ἀδικεῖν περὶ τὸν τῶν λαχάνων κῆπον τοῖς μοναχοῖς. τὸ δὲ, καὶ ὡς θαυματουργὸν ὡμολόγουν. ὅτι τὰ ἐν μιᾷ λάχανα συνάξας, λύκον ἀγρεῖον ἐπιτίθησι ταῦτα, ἐφ' ᾧ τὸ τοῦ κήπου συναίροιτο, ἐπιτάξας ἀπάγειν εἰς τὴν μονήν. ἦν δὲ ὁ λύκος ἄνθρωπος, εἰ καὶ παρεγγυίζοντο λέγοντες, ὡς ὕστερον ἔγνωσο. καὶ ὡς πεμφθέντος ἐκείνῳ παρά τινος, ἀπὸ μελισσαίου κηρίου, αὐτός τε φάγοι καὶ γλυκανθείη τὸν φάρυγγα. εὔξαιτο δὲ τὸν γλυκασμὸν καὶ τῷ πέμψαντι. καὶ ὡς αὐτὸς ἐπισθεῖν ὁ πέμψας ἐξ ἐκείνου καὶ ἐς ἡμέρας ἀνὰ στόμα τὴν γλυκύτητα περιφέροιτο· τῆς εὐχῆς ἐκείνου τόπον ἀποπληρωσάσης κατὰ στόμα τοῦ μέλιτος. ταῦτ' ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον. τὸ δέ γε τοῦ ἀνδρὸς ξένον καὶ ἀήθες, καὶ ἀμφοτέροις ἀνὰ μέρος πολλοῖς πιστεύειν ἐδίδου. ὅτι γε καὶ ἀσκητὴς, ἐκ τῶν εἰκότων ὑποτοπάζοιτο, καὶ ἀκριβὴς περὶ τὰς ἐντολὰς νομίζοιτο, μάρτυρες ἦσαν οἱ ἐκείνῳ φοιτῶντες, ἠλιτοί τινες, καὶ ὠχροὶ, καὶ κατεσκληκότες, καὶ γυμνοὶ, καὶ ἀπέριττοι, μὴ πολλὰ λαλοῦντες, μὴ περιττὰ ὁμιλοῦντες, κατηφεῖς τε καὶ τὰς γνώμας ἀπαραίτητοι, καὶ ἀμείλικτοι τοῖς πᾶσι φαινόμενοι. ἃ καὶ δείγματ' ἦσαν σαφῆ τῆς τοῦ διδάσκοντος ἀκριβείας, καὶ τοῦ περὶ τὰς ἐντολὰς δεισιδαιμονήματος. ταῦτα λεγόμενά τε καὶ φημιζόμενα, φθάνουσι καὶ ἐς βασιλικὰς ἀκοάς. ὁ δὲ, πολλὰ μὲν εἰδὼς, καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ψευδῆ λαλοῦντας ἀνθρώπους, ἐκ βασκανίας κινουμένους δῆθεν, καὶ παθῶν ἄλλων ὧν ὁ βίος ἐμπέπλησται μαρτύριον δὲ, τὸ μηδένα λέγειν ἐκείνου ἰδιωτεύοντος. πῶς γε καὶ τὰ περὶ ἐκείνου σκοπῶν λεγόμενα, καὶ ἀντιβάλλων τοῖς ἀγαθοῖς τὰ κακὰ, καὶ συνετῶς κρίνων, ὡς εἴπερ εὑρεθεῖεν ἀληθῆ τἀγαθὰ, ἀνάγκη πᾶσα συναφανίζεσθαι τὰ κακὰ, παρυποστάσεις ὄντα, ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας,

ὡς μὴ

ὡς μὴ ἅμα τοῦ αὐτοῦ οἴκου, καὶ φῶς καὶ σκότος χωρεῖν τοῖς. Συνάξεις ἐπιτελέσας κοινάς, θρόων τῶν τἀγαθὰ λέγοντας, καὶ τὰ περὶ λαβὼν παρ' ἐκείνων, ὡς μαρτυρησόντων ἐνόρκως, αὐτίκα διαλαλεῖ τῷ λαῷ κοινῶς περὶ τούτων. καὶ προὔπτον μὲν τὴν κακίαν ὡς ἐκ τοῦ πονηροῦ δείκνυσι, καὶ τὸν κακὸν θησαυρόν, ὅθεν αἱ κατὰ ἀνθρώπων διαβολαί, θριαμβεύει. ἔπειτα δὲ καὶ παρ' ἑκάτερα στήσας τὰ ἀγαθὰ μαρτυρήσοντας, προσέταττε λέγειν ἐκείνους ἃ δὴ καὶ συνοίδασι περὶ τἀνδρὸς ἑαυτοῖς. τὸ δὲ τοσοῦτον πιθανῶς ἔλεγον, προστιθέντες καὶ ὅρκους τοὺς ἐπὶ ψυχῇ τοῦ Βασιλέως, καὶ δὴ καὶ τοὺς συνήθεις ἄλλους, ὥστε θαυμάσαι μὲν πάντας, τὸν δέ γε μέγαν Λογοθέτην, καὶ γραφῇ δοῦναι ταῦτα προθυμεῖσθαι.

A per omnia conversationis. Hæc famâ didita per ora omnium, ad aures quoque Imperatoris pervenere. Is pro suâ multarum iam rerum longo usu visarum experientiâ, facilè suspicabatur, multa ex ijs quæ pro suo quisque affectu, adversus Athanasium dicebar, livoris, odij, similiumve perturbationum, qualibus vita hominum plena est, instinctu fingi vulgarique. Vel inde argumentum ducens, quòd cuncta hæc nunc demùm vocato ad Patriarchatum obijcerentur, nemine B quoad in privatâ vitâ perstitit, ullâ tali de re culpare Athanasium audito. Ingressus tamen considerationem hinc inde allegatorum, & comparans bonis mala, denique prudenter iudicavit; si quæ ferebantur de illo bona, vera reperirentur, necessariò prorsus ab eo abesse deprehendenda quæ imputarentur illi mala: quippe cum hæc veram subsistentiam non habeant, sed bonorum quibus opponuntur absentiam exprimant, formâ loquendi negationes instar subsistentiarum proponente; uti nec domus eadem lucem ac tenebras simul teneat. Ergo cum ex ijs convocatis qui Athanasium laudabant, bona reperiret ei ab ipsis tribui, etiam affirmando cum iuramento, se verè & ex certâ scientiâ loqui, persuasus quod volebar, ad populum de hoc argumento disseruit: primùm ostendens,malitiam affingi exosis ex malo obtrectantium animo; latèque in hoc campo eius oratio exultavit, magnificâ declamatione traducens memoratum Evangelio thesaurum malum humani cordis, unde falsæ ac calumniosæ in homines criminationes proferantur. Deinde productis & ex adverso constitutis ijs qui bona de Athanasio testabantur,iussit illos quæ comperta de illo haberent,dicere.hi tam copiosè ac verisimiliter illum prædicarunt, repetitis etiam, quibus iam fidem talium Augusto fecerant, iuramentis, & adhibitis alijs eodem, quibus vulgò uti consuevere qui studiosè dicunt ad persuasionem,efficacibus formulis, ita cunctos in sententiam traxerunt,ut Athanasium qui aderant pro viro planè mirifico suspicerent: & Magnus Logotheta induci se sineret ad ea quæ de illo splendidè ferebantur, scripto complectenda.

CAPVT XV.

De Promotione Athanasij in Patriarchatum.

Οὕτω δὴ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐπὶ κοινῶν συνάξεων λαληθέντων τῶν καθ' ἐκεῖνον ἐπειδὴ ἔδει καὶ παρὰ Βασιλέως προβάλλεσθαι, ὑποσημαινόμενος ὁ Κρατῶν ἐκείνῳ τὸν κόπον, ἐν τῷ μεγίστῳ Παλατίῳ κατὰ τὸν Ἰουστινιάνειον Τρίκλινον, ὃν ὁ νέος Ἰουστινιανὸς ἐδομήσατο, ἔξαιρον ὄντα καὶ μέγαν καὶ θαυμαστόν, λέχριον ὄντα τοῖς κατὰ πύλας εἰσιοῦσι προφανῶς, καὶ ἄνωθεν ἕως κάτω διήκοντα, λαμπρὸν μὲν τοίχοις, λαμπρὸν δ' ἐδάφει, καὶ περιττὸν τὸ κάλλος, ὃς τῷ χρόνῳ παρεγκλιθεὶς ἐπὶ θάτερα, νότου βιαίως πνεύσαντος ὕστερον καταπέπτωκε, ὡς μὴ δὲ εἰ ἦν οἶκος ἐκεῖσε πάλαι καὶ τοῖς ἰδοῦσι γνωρίζεσθαι. κατὰ τοῦτον τοίνυν τὸν Τρίκλινον, ἰσάριθμον τότε τῆς τάξεως γεγονυίας, μεγαλοπρεπῶς καὶ εἰς τὴν Πατριαρχίαν προβάλλεται. εὐθύς τε κλόνος οἷον ἐπισημαίνει τῇ γῇ. καὶ παῖς τις κατὰ τὴν

A IN hunc modum eum semel & iterùm in Conventibus locuti de Athanasio fuissent qui ei favebant: nec quidquam iam desiderari videretur, nisi ut tam dignus omni honore vir in destinatum ei Thronum ab Impetatore promoveretur, compendi facere illi Augustus idem studens moram & molestiam in locum ei functioni solitum eundi, ceremoniam istam fieri voluit apud Magnum Palatium in Triclinio Iustinianeo,quod Iustinianus Iunior exstruxerat. Aula hæc est B insignis, ampla, mirificeque ornata, obliquè apparens primas protinus valvas subeuntibus, à summo fastigio, sine ullâ interpositione mediæ contignationis, ad imum uno ductu pertinens, muris hinc inde speciosissimè incrustratis, strato quoque pari magnificentiâ pavimento splendida; elegantiæ planè incomparabilis: quod postea ædificium vetustate inclinatum in ruinam, superingruente denique in pronam ævi quassu partem austro

 vehe-

vehementi, procubuit strage ingenti concidens: ita ut hodie intuentibus locum, ne vestigia quidem aut reliquiæ superstites ullius in eo solo, nedum tam illustris structuræ illic olim erectæ, indicium faciant. In hoc ergo tunc stante Triclinio congruâ tali functioni magnificentiâ Promotionem in Patriarchatum Athanasij Augustus celebravit. quod fieri dum inciperet, auspicio statim haud prospero terra non sine fragore contremuit: & puer quidam circa Neam excussu corruens, graviter ex casu est periclitatus. quartâ porrò & decimâ die mensis Octobris, promotus iam Patriarcha pedes se contulit ad Divinum Templum, ac paulò post est ordinatus. In eâ functione deprehensum solitum signum est, quo declararetur hunc Patriarcham ante mortem Throno deturbandum. Etenim quieto Cœlo, nullisque aërem ventis cientibus, fenestræ quæ ex circuitu per gyrum altè dispositis, sedile inaugurati supernè spectabant, dum hymni sacri complerentur sponte concussæ sunt. Observabant curiosè hoc ipsum an fieret Clerici omnes; quorum, ubi re vera sic factum animadverterunt, nemo dubitavit, quin & hic Athanasius deijciendus sede foret adhuc vivens, miniméque perducturus ad tumulum Patriarchalem Dignitatem. Sic quippe meminerant prænidicatam similem fortunam in ordinationibus quinque retrò Patriarcharum Arsenij, Germani, Iosephi, Ioannis, & Gregorij; quibus in cunctis omen sponte motarum dum inaugurarentur imminentium sedi fenestrarum, secuta deinde suo tempore ipsorum è Throno expulsio sanxisset, ac ratum verumque nec temerè captatum fuisse demonstrasset. Tunc igitur fores ac specularia fenestrarum illarum, tranquillo licet à ventis aëre, minimè dubio, sed multorum undique intentorum concordibus aspectibus clarè signato concussa motu sunt. solusque præsentis Imperatoris reverentia linguas tenuit, ne quod oculi vidissent, invicem percontarentur & indicarent. Vt autem Caracalus Nicomediensis iugum sancti Evangelij posuit, & iam visuri omnes essent divinam, quæ ex primùm obvio libri sacri versu duceretur, futuri præsagitionem (nam & hinc quoque augurium in sortem fortunamque inaugurati, multorum credulitas trahit. licet non sit necessario cum eventu connexa ista præsignificatio) inauspicatæ mentionis, quippe supplicium pœnasque damnatorum innuens, sententia, in sacro apparuit Evangelio, his expressa vocibus: *Diabolo, & Angelis eius*. quod abominans qui primus vidit Nicænsis, conatus est quantum potuit abscondere. & inversis libri folijs, aliam paginam aperuit; ex qua hoc primum in oculos incurrit: *Et volucres cæli requiescent in ipso*. quod & ipsum longè abhorrens a mysterio quod tunc celebrabatur, est visum. Ergo cum & hoc dissimulare cuperent, obstare nequivere quominus in notitiam emanaret. sed sinistris augurationibus compescendis, illud verè admonuerunt. non debere

νέαν πεσὸν, κινδυνεῦσαι τῷ πτώματι. τετάρτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος ὁ προβληθεὶς, πεζῇ καταλαμβάνει τὸ θεῖον τέμενος, μικρὸν δ' ὕστερον καὶ χειροτονεῖται. γίνεται δὲ καὶ τότε σημεῖον τοιόνδε. Νηνεμίας γὰρ οὔσης, τὰς πρὸς τῷ στασιδίῳ φωταγωγοὺς μέσον ἐκ τῶν κατὰ κύκλον ἀπῃωρημένων, ἃς πᾶς τις τῶν ἐν Κλήρῳ ἐπ' ἐκβολῇ Πατριάρχου σημεῖον εἶχεν, ἅμα γὰρ ἐκεῖναι, τελουμένων τῶν ὕμνων, ἐσείοντο, καὶ ὁ βλέπων ἐκβολὴν κατενόει τοῦ τότε Πατριαρχεύοντος. καὶ μέχρις ταῦτα, ἐπ' Ἀρσενίου, Γερμανοῦ, Ἰωσήφ, Ἰωάννη, καὶ Γρηγορίου, ταύτας τότε ξυνέβαινε σείεσθαι. καὶ πολλοῖς βλέπουσιν ἐξεπαίζετο τὸ τελούμενον, εἰ καὶ μὴ ἐς πρόσωπον Βασιλέως ἐξιόντος, διεσημαίνοντο. ὡς δ' ὁ Καράκαλος Νικομηδείας τὸν ζυγὸν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ἐπέθηκε, καὶ ἤδη τὸ θεῖον ἀναθεῖναι χρησμὸν ἔμελλεν (φέρουσι γάρ τι χαλκοτύπων ἐπὶ τοῖς τελουμένοις, ὃ πολλοὶ πιστεύουσι· κἂν οὐκ ἀναγκαία ἡ ἐπισήμανσις) τὸ εἰς κόλασιν ἀπόφθεγμα ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ἐνεφανίζετο. τὸ δ' ἦν, τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ. ὃ δὴ καὶ προσαλγήσας πρῶτος ἰδὼν ὁ Νικαίας, ἐπειρᾶτο καθόσον ἦν συγκαλύπτειν, καὶ μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλου φύλλα, καρπὸν ἐνέφαινεν ἕτερον. τὸ δ' ἦν, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῷ. ὃ καὶ αὐτὸ πολὺ τὸ ἀπεμφαῖνον ἔχειν ἔδοξε πρὸς τὰ τελούμενα. πῶς τὸ πρῶτον, καὶ λαθεῖν σπουδάζοντες οὐκ ἐνῆν δῆλον συγκαλύπτειν· ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς διεφημίζετο. οὐ μὴν δὲ καὶ εἰς κατάγνωσιν ἦγε τὰ πλεοθέντα ἐντεῦθεν. κατὰ τύχην μὲν, οὐ λεγόντων ἐκβῆναι. πόρρω γὰρ ἡ τύχη τελουμένων θείων πραγμάτων. ἄλλο δέ τι ὑποδηλοῦν τὸ λόγιον κατὰ τὸ λοξὸν τεθέντων. ἃ δὴ πολλὰ τοιαῦτα, καὶ ξυμβεβήκασι, βραχὺ μὲν λέγουσιν ἐκβῆναι τῷ Ἀρσενίῳ, ἀλλ' ὁ χρησμὸς, ἐπ' αὐτοῦ μὲν οὐδ' ὁπωσοῦν ἐπληροῦτο ὡς ἔδειξεν· ἐπὶ δὲ τοῖς κοινοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ λίαν. ὅπου γε καί τις, ὡς λέγεται, θεοφόρος ἀνὴρ, ἀκουσθὲν ὡς Ἀρσένιος ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας κατέστη, εἶπεν· Ἀρσένιος ἀρχὴ σκανδάλων, τῇ ἀρχῇ συμβαλλομένης ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὀνόματος. διὰ ταῦτα καὶ ἐν πληροφορίᾳ, τῇ προσηκούσῃ τὸν Πατριάρχην, καὶ Κλῆρος, καὶ λαὸς ἅπας ἐδέχοντο.

hæc trahi ad fixam opinionem infausti successûs hanc ordinationem excepturi: non quod hæc vellent dicere, casu evenisse. casus enim à divinorum celebratione mysteriorum longè abest: verùm inuebant obliquè alia quædam eius generis omina vulgi sermone trita quæ eventu caruisse viderentur. vnum erat horum quod ferebatur, olim in Arsenij consecratione primum occurrisse dictum Evangelij: *strider dentium*. grave utique infortunium intentans.quam tamen significationem in Arsenio, vtcumque malis exercito, impletam, vita eius, etiam post exautorationem, ad mortem vsque satis quieta declaret. Cæterùm si eius qualiscumque oraculi minæ in ipso perpetratæ Arsenio non sunt: videri tamen in comunibus illis inde secutis perturbationibus Ecclesiæ, abundè vim sævam tristis sui significatûs exhausisse. quò pertinet quod vir quidam illorum temporum Deo plenus, vbi audisset Ecclesiæ regimini præfectum Arsenium, exclamasse dicitur *Arsenius initium scandalorum*. præsagâ videlicet allusione ad priores duas literas Nominis, *Arsenius*, quæ item vocabulum quo *initium* græcè designatur, inchoant; itemque ad tertiam eiusdem nominis literam, quæ prima est in voce *scandalum*. His tuoc & observationibus actorum, & interpretationibus obseruatorum consentaneæ fuere expectationes & arcana auguria mentium, cum quibus sic inauguratum Patriarcham Clerus & Populus exceperunt Athanasium.

CAPVT XVI.

De Ministris Monachis Patriarchæ Athanasij.

Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐπεισφρέουσι τούτῳ ὑπηρέται, Μοναχοί ποθεν ἔξωθεν. καὶ ὁ μὲν ἐκτὸς, ὁ δ' ἐντὸς, ἐκεῖνα ποιεῖν οὐκ ἀπώκνουν, ἃ δὴ πνευματικῶν μὲν ἀνδρῶν οὐκ ἂν εἴποι τις· τέως δ' ἀνθρώπων τὸ μετρίων, τὸ παράπαν ὅμως οὐκ ἄξια. πολλοῖς γὰρ, Μοναχοῖς δὲ μάλιστα, καὶ λίαν ἐπεῖχον. καὶ ἡ πρόφασις εὔλογος, ὡς διαφθορῶσιν ἐξ ἔθους, καὶ τὰς τῆς ἑβδομάδος νηστείας, καταλύουσι μὲν εἰς διφαγίαν, καταλύουσι δὲ καὶ εἰς οἶνον πολλάκις καὶ ἔλαιον, καὶ παραρτύμασι χρῶνται καὶ παρὰ τοὺς πολλοὺς τρέφονται, καὶ ὡς χρήματα τινὲς ἔχοιεν. καὶ τοσοῦτον ἐφυλλοκρίνουν ταῦτα, καὶ ποινὰς ἐξεκόλαζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς διαφθορῶντας δεδιέναι, καὶ τρέμειν τὴν ἐκείνων ἐπιστασίαν, ὡς εἰ μόνον προσαγγελθεῖεν, κολασθησομένους τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεσχηκότατον. καὶ ὅπερ ἐπὶ τοῦ σκορπίου φασὶν, ἐκ τῆς ὀπῆς ἐξιόντα, μηδὲν εἰδέναι ὅπη τὸ κέντρον προσβάλοι. ἀλλ' ἐξῆς ἐνιέναι πᾶσι, καὶ φυτοῖς, καὶ πέτραις, καὶ ζώοις, καὶ γῇ, τὰ αὐτοῦ πράττοντα. οὕτω κἀκείνοις αὐτίκα ἦν τοῦτο τὸ δρᾶμα, ἐνιεῖσι πικρίαν οἷς ἐπισταῖεν διὰ τὴν τοῦ Πατριαρχοῦντος ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἐδόκει, ἀκρίβειαν. ἐκείνῳ τὸ εὑρεθὲν χρυσίον κατάγνωσις, τούτῳ τὸ τῶν ἱματίων καινὸν, ἄλλῳ τὸ δυσὶ χιτωνίσκοις ἢ καὶ τρισὶ χρῆσθαι, ἄλλῳ ὅτι ὁ Σταυρὸς ἐξ ἀργύρου, ἢ μὴν καὶ χρυσοῦ, καὶ ὅτι ἡ πολυτελὴς κατεσκευάσθαι, ἄλλῳ ὡς τὸ μαχαιρίδιον εὖ ἤπηκται, καὶ ἄλλῳ ὡς λελάληκεν τὸ χρέμματος; ὡς ἐλήφθη ἐπί-

Brevi posthæc conveoerunt ad eum quasi ministraturi, externi Monachi nescio unde profecti, quorum hi quidem palàm, alij clàm ea facere non dubitabant quæ spiritualium esse Hominum nemo dixerit: utpote quæ ne ijs quidem qui tolerabilem dumtaxat mediocritatem in vitâ profitentur officij, & aliquatenus moderatis, ulla ratione convenirent. In multos, præsertim Monachos, sævè grassabantur: eo plausibili prætextu, quòd eos causarentur licentiâ relaxasse disciplinam, nec iam more Monachorum antiquo vivere. etenim quibus quavis hebdomade diebus indictum olim sit ieiunium, ijs hos nihilò seciùs bis comedere; & quidem sæpe vino & oleo adhibitis: præterea condimentis uti, ac ritu vesci Sæcularium: quosdam etiam ex ipsis pecunias habere. Iu hæc tam severè odiosissimas inquisitiones & rigida iudicia, scrutandis inhianter ac cupidè libellis, indicijsque Delatorum, exercebant, vt non tantum qui re vera mollioris quam status posceret monasticus sibi essent diætæ conscij, timerent horrerentque illorum animadversionem, certi, si solum quomodocumque insimularentur à quoquā, ab his, statim se se pessimè mulctandos; sed nec si quis videretur in eo genere vel circūspectissimè se gerere, securum se putaret. Horum siquidem indiscriminatim omnibus intemperies infesta minabatur; planè vt scorpium aiunt è cavo prodeuntem, exertum caudæ lethalis aculeum æquè cunctis intentare rebus obvijs, plantis, saxis, animantibus, nullo delectu respectuve, quod suum est agentem: hoc est, innatæ obsequentem libidini, quibuscumque quàm potest maximè nocendi. Sic istis hoc studium, hæc oc-

cupatio,

cupatio, ac quasi professio vna erat, immittere acerbitatis suæ virus, in omnes quibus præerant potestate quam ipsis communicabat Patriarcha, quem cum appareret summam omnis officij diligentiam velle ab vnoquoque exigi, eò plus se ab illo inire gratiæ putabant, quò immitiùs desævissent in delatos aut mediocrium culparum, aut rerum, si clementi arbitrio censerentur, ne culpæ quidem affinium. quotidianarum hæ ferebantur damnationum causæ: aureus in huius Monachi peculio repertus: novum alter deprehensus induisse pallium: duabus alius tribusve vti tunicis compertus. quin & si observaretur gestare quispiam argenteā aureolamve Cruciculam, statim ut sumptuosè splēdidus notabatur. Sed & usque ad has minutias morosissima censura descendebat. En hic quam elaborato assabrè cultello vtitur? Alter ille mantili quam candido manus terget? vt iste lautus nitet? vt fracto alius & deside languescit habitu? ut Amicis solicitè obsequitur? ut cum ægrotaret Medicū adijt? Et quis istiusmodi criminationum ineptissimarum ineat numerum? nam in ijs omnibus quas, velut in scenā, infelicium hominum ærumnosa natura solatio urgentium necessitatum sarcinas vitæ subsidiorum trahit, insidias inhumani satellites collocabant odiosarum explorationum: e quibus exurgentes in deprehensos, stomachabantur, obiurgabant, mulctabant, prehendentes immisericorditer, prehensos ignominiosè trahentes in custodias tristissimas, ubi sine spe impetrandi laxamenti, sine ullo temperamento indultæ consolatiunculæ vel minimæ, miseri contabescerent, nullâ quantumvis longâ tolerantiâ malorum, crudelium istorum insatiabilem explentes feritatem. Nec singulos vexasse Monachos contenti, Monasteria ipsa, opibus & pecuniâ tollendis, exhauriebant: materiā cupiditatum everrere se se inde zelo Disciplinæ dictitantes, quò, fomite scilicet detracto, avaritiæ (sic enim loquebantur) plus nimio flagrantis ardorem minuerent; cuius tamen ignis favillæ in manibus ipsorum, scintillis luculenter intermicantibus, cernebantur. ut liceret exclamare tritum illud: *heus vos, aliorum medici, scatetis ulceribus!* His, prout erat verisimile, ingens adversus istos odium in animis omnium æstuabat, iraque fervebat implacabilis, detestantium cunctorum tam diram acerbitatem; unis dumtaxat illis in fide velut fœderis cum his perstantibus, quibus quasi domesticis & interiori necessitudine familiaribus ipsi utebantur. cumulabat oleum in flammam invidiæ, quod ne temperabant quidem manibus & fuste, plagis interdum contundentes quos deprehendisse in culpâ sibi videbantur: hoc ipsum ostentare ad sui gloriam gaudentes, quòd inde intellecturos omnes considerent, quanta

A ὡς ἐκεῖνος ἀπεῤῥαθύμησεν; ὡς φίλοις ἐχρήσατο; ὡς ἀσθενήσας ἰατρῷ προσωμίλησε; καὶ τίς ἂν τὰ αἰτιάματα ἐξαριθμήσοιτο, ἃ δὴ καὶ ὡς ἐπὶ σκηνῆς τοῦ βίου τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων ἡ τλημπαθὴς φύσις ὡς ἐφόλκια ἐπισύρεται; οἷς ἐκεῖνοι ἐπιφυόμενοι, κατωνείδιζον, καὶ ἠτίμουν, καὶ προσέκρουον, καὶ φυλακαῖς ἀπαρακλήτοις διηκρίβουν οὐκ ἔλαττον. ἦν δή που καὶ ἀπὸ μονῶν ἐξέλεγον χρήματα, ὡς ὕλην παθῶν ὑποσπῶντες ταῦτα. καὶ τὸ πῦρ τῆς ἐμπαθείας ἐντεῦθεν ἀπομαραίνειν δικαιοῦντες· εἰ δὲ καὶ ταῖς B χερσὶν ἐκείνων ὁ ἀντιθρησκὼς ἔδοξαν, ἐνεσταλάζοντο, ἡράκλεις, τοῖς ἄλλων, ὅ φασιν, ἰατρεῖς, αὐτοὶ ἕλκεσιν ἔβρυον. ὅμως μέντοι μῖσος οὐκ ὀλίγον ἐντεῦθεν σφίσι παρὰ πολλῶν ἐνέτρεφε, καὶ ἄσπονδος μάλιστα, καὶ κατηύχοντο ἅπαντες, ἐκείνων ἀπηνδρωμένων μόνων, οἷς δὴ καὶ ὡς ἰδίοις ἐχρῶντο. πολλοῖς δὲ καὶ πληγὰς ἐνέτεινον βαρείας ἁμαρτεῖν δόξασιν, ἀπὸ ζήλου δῆθεν καὶ ἀκριβείας, τὸ ἀπαραίτητον ἐπὶ πᾶσιν ἐνδεικνύμενοι, καὶ ἀσυγκατάβατον· ὡς πάντας μὲν εἶναι ἐν φόβῳ καὶ C ἀγωνίᾳ, τοὺς πλείους δὲ καὶ ἐν καταγνώσει λογίζεσθαι. πάντα δ' ἀνήρεσκον καὶ συνεῖχον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν, κατὰ τὰ ἀναξαγόρεια χρήματα. οἱ δέ γε τῆς Ἐκκλησίας προεδρεύοντες, τὰ πλεῖστα μὲν καθ' ἑαυτοὺς κατεμέμφοντο, ὑπομιμνήσκοντες δὲ καὶ τῷ Πατριάρχῃ προσαναφέροντες ὅτι πολλοὶ παρὰ τῶν ἀγρίων ὑπηρετῶν πληγὰς ἀνηλεῶς ἐλάμβανον, ὡς δῆθεν τὰ πολλὰ μὴ δ' εἰδότι, καταγινώσκοντος, ὡς ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ κακόν. ὥστε τῷ μὴ τὸ κακὸν ἐκτόπως μισεῖν, μηδὲ τὸ καλὸν τοῖς D αὐτοῖς ὑποδέχεσθαι μέτροις. ἦν γὰρ ὡς ἐῴκει ὁ σκοπὸς τῷ Πατριαρχοῦντι ἐκ μέσου θεῖναι τὸ διάφορον, εἴτ' ὄν, εἴτε δοκοῦν, ἐκ παλαιοῦ ἐπεισφρῆσαν, διὰ τὴν τῶν πνευματικῶν προεστώτων, ὡς ᾤετο, ἀτημελησίαν, ἢ καὶ συνήθειαν. ὅθεν κἀκεῖνοι ἐπειλημμένοι προφάσεως ἀπροσώπου, τοιαῦτ' ἔδρων, ἦν οὖν τις αἰτίαν διαφορίας εἰλήφει. τοὺς δὲ περὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν, οὐκ ὀλίγοις καὶ αὐτὸς ἐνεπικραίνετο τὸ διάφορον ὀνειδίζων. μὴ κρίνων οἶμαι, ὡς μέσον κακοῦ τι καὶ ἀγαθοῦ τὸ διάφορον κείμενον, E πρὸς ἑκάτερον ἐκτρέπεσθαι τῶν ἄκρων. καὶ εἴγε πρὸς τἀγαθὸν κακὸν νομίζεται, ἀλλ' οὖν καὶ πρὸς τὸ κακόν, ἀγαθόν· καὶ ἀγαπητὸν αὖ μετριοπαθεῖν, μὴ τοῦ ἀπαθοῦς ἐφικνουμένους. αὐτὸς δ' ὑπὸ κανόνι τῇ φαινομένῃ ἰδίᾳ ἕξει, εἴτε καὶ γνώμονι, τὰ τῶν ἄλλων ἤθελεν ἀπευθύνειν. κἀντεῦθεν καὶ οἱ πολλοὶ δυσηνίζοντο. καὶ ἐν ὑπονοίαις ἦσαν μεγίσταις ὡς ἀπευθυνόν-

τα,

τα. ἦν δ' ἐκείνῳ τὸ ἐφορμοῦν, πρῶτον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀτηρὸν καὶ πρὸς ἅπαν δυσέντευκτον. τοῖς μὲν ἐξ ἀρετῆς δοκοῦν, τοῖς δ' ἐκ γνώμης ἐμφύτου. τοῖς δὲ καὶ ἐκ συνηθείας τῆς πρὸς τὴν ἄσκησιν καὶ μονώσεως. ἅπαν γὰρ δύσοιστον τὸ μὴ συνῆθες. ἔτι δέ γε καὶ ὅτι τοῖς ὅλοις κρυπτόν τε καὶ ἀφανὲς, καὶ ψάλλοντος, καὶ ἐσθίοντος, καὶ κατὰ μόνας διάγοντος, ὥσπερ ὕποπτόν τι καὶ εἴθιστο. ὅμως, τὸ γὰρ τῆς ἀνάγκης ἐστὶν ἀδήριτον, τὴν σκληρὰν ἐκείνην, καὶ ὡς ἐν σιδηρᾷ ῥάβδῳ διέφερον ποίμανσιν. οἱ μὲν ἀγνωμονέστεροι, σφίσιν ἑαυτοῖς τὴν αἰτίαν προσεπιβοῶντες. ὅσοις δηλαδὴ μὴ ἦν ἐν νῷ τὰ τῶν ἄλλων κρίνειν, ἀλλ' εἰς ἑαυτοὺς ἰδεῖν, καὶ ἑαυτοὺς κατὰ τὸ πρέπον κατανοεῖν. εἰ δὲ καὶ ἀλλήλους κατανοεῖν, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ μόνον, συγχωροῦσι πῶς τοῖς γινομένοις· ἀλλ' οὐ περιεργαζομένοις τῶν ἐργαζομένων, κἂν ὅτι ποιοῖεν. τοῖς δὲ καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπῄει, καὶ ἀντιμεμνῆσθαι πάσχουσι, καὶ λαμβάνειν λόγους ἐξ ἄλλων, πόθεν καὶ ἄλλως ἐκ τῶν εἰκότων, ὡς ἀγνῶτος πολλοῖς ὄντος ἐκείνου διὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἀσκήσει μόνωσιν.

A in ipsorum animis exardesceret vis divini zeli, quæ cohibere istas nequiret eruptiones in subitas & nullo respectu tardatas castigationes perperàm actorum. Mœsta hinc omnia metu solicito, æstu animorum inquietissimo, videres: plerisque, dum & indignitatem præsentium, & perniciem imminentium cum horrore reputant, usque ad desperationem efferatis. crescebatque in dies malum dū nihilò seciùs Monachi quò per preceps in-B cubuerant ruentes, novis subinde, frequentandis, simulatione aut prætextu exactæ religionis, inhumanæ acerbitatis exemplis, pervertebant confundebantque passim omnia. vt esset iam illic præsens species Ecclesiæ & Vrbis, plane qualem Anaxagoras origines mundi describens fuisse affirmabat, naturæ partium mixtim ac temerè coacervatarum, ante Mentis, quæ ordinem intulit, accessum.

C Talia Ecclesiastici cum cernerent, pleraque quidem improbabant taciti, & secum æstimantes ut omnia & immania damnabant. ac cum arbitrati, Patriarchâ multa horum inscio fieri, eum adeuntes indicarent quæ maximè intolerabilia credebant; nempe contrà ecclesiasticam lenitatem, etiam vim ac verbera per feros eius Ministros plurimis crudeliter inferri; quod pro sui atrocitate omnes existimarent, præter mentem & citra notitiam ipsius ab istis attentari: ille inexpectatissimè rem comprobans, etiam vltrò monitores increpabat, vt hebeti ad mali sensum & detestationem animo: apparere vel inde, aiens, callum obductum religioni ac zelo ipsorum, qui aspectu culpabilium defectuum tam parum offenderentur. si enim horrore quo par fuerat ad occursum pravè actorum commoverentur, ipso utique mali odio, ad boni ipsi oppositi, nempe castigationis quâ emendatur, honestatem agnosceodam perducendi fuerant: nec temerè vt nimium culpaturi supplicium, quod ex comparatione ac commensuratione cum peccato quod punit, iustum esse ac moderatum rectè censentibus intelligitur. His Patriarcha obiurgationibus insperatissimis istos Ecclesiæ primores qui eum admoniturі conveniebant à se abigens, omnem iam sibi apud eos demebat excusationem ab opinione ignorantiæ rerum quæ fiebant, & totam in suum caput attrahebat invidiam: nihil pensi quidquam habens dum palàm ostentatet eò plane se spectare ac rectà ferri, ut è medio tolleret, radicitusque extirparet, omnino qualemcumq; seu verã seu apparentem, disciplinæ remissionem, vulgò *indifferentiam* vocatam, quam ex loogo putabat obrepsisse, propter spiritualium Præsidum incuriam; inolitam vero se se iam tueri quadam autoritate ex præiudicio consuetudinis. contra quod ritè atque ordine sui Ministri tenderent; plausibili usi prætextu, puniendis inexorabiliter, quæcumque deferrentur, aut se ultrò in animadversionem offerrent, transgressionibus antiquæ disciplinæ, quarum mentio soleret indifferentiæ vocabulo molliri. Ac esse in isto iudicio concordes Patriarcham & eius Satellites ex eo palàm extabat quod ipse quoque per se non paucos obvios contristabat amaris dictis, indifferentiam ipsis exprobrans: non intelligens, quantum arbitror, Indifferens in Boni & Mali medio positum; è variâ sui comparatione cum extremis contrarias utrimque ducere qualitates; vt malum censeatur collatum Bono; vicissim autem, vbi cum Malo componatur, bonitatis aliquam induat speciem. Vnde ille moderatè sapientium vulgò probabilis sensus est: præclarè agi nobiscum, in hoc vitæ labilis statu haud pertingere valentibus ad plane imperturbabilem tranquillitatem, si mediocribus duntaxat perturbationibus agitemur. Porrò ille propriâ illâ suâ quam præ se nusquam dissimulans ferebat, rectitudine rigidæ virtutis pro normâ vtebatur ad quam omninò volebat exæquare mores omnium; & quidquid in quovis ab eâ declinaret, dirigere. Non poterat sic agens, non pungere crebrò plurimos, qui sensu excitati evigilabant in suspicaces importuni Censoris observationes; explorantes ecquid in eo deprehenderent quod iure vicissim carperetur; & valde suspectantes non frustrà id se quæsituros. Huic cepto vt instarent, magis eos in dies magisque impellebant nova subinde feritatis eius & admissionum inhumanissimarum exempla extantia, relatuque vulgata. quæ licet aliqui moderatiores excusarent, partim virtuti tribuentes, partim innatæ inclinationi ac genio austeræ indolis; denique alij totam eius acerbitatis

culpam

culpam imputarent diuturnæ assuetudini hominis à puero in secessu ac solitudine versati; ac ne nunc quidem in vitâ expositâ congressibus (quod omne insolitum ægrè toleretur) à latebris ac silentio repetendis subinde temperanti. Animadvertebatur enim nunc quoque affectare in omnibus secretum, vitareque, quantum poterat, arbitrorum conscientiam; solus psallere, solus comedere, clàm & arcanò, prout ascesi longâ, insueverat, euncta vitæ officia transigere. Tamen non nisi adacti magnâ vi necessitatis, quam nemo valet eluctari; durum istud, & velut in virgâ ferreâ regimen ferebant. quo in communi sensu gravis omnibus incommodi elucebat exquisitior AEquitas quorumdam sibi unis mali causam imputantium. Nempe sic dudum statuerant non arrogare sibi iudicium rerum ad alios spectantium: sed in se ipsos attentionem mentis omnem vertere, sibi cavere atque invigilare promovendis ad rectum, vnicè securos aliorum: nisi quatenus, suadente sic conditione eorum quæ gerebantur, observare se invicem proderat ad provocationem caritatis: minimè vero ubi non appareret fructus eius inspectionis alius quam solatium curiositatis prurientis in otiosam & figendi locum aculei quærentem explorationem factorum alienorum: Plerisque interim haud se intra fines paris modestiæ continentibus: verùm & curiosè indagantibus quæ suspectaverant: & ulcisci conantibus si secùs quam vellent tractatentur: & quà ferere ipsos, quà sparsos ab alijs accipere liberos de his sermones; & iudicia verisimilibus innixa coniecturis, pleraque Athanasium traducentia; pro funditùs ignaro Artis Hominum regendorum, quam in solitudine ascetici secessûs discere haud potuisset.

C A P V T XVII.

Mors Expatriarchæ Gregorij Cyprij.

His ita se habentibus, Expatriarcha A Gregorius languore dierum multorum exhaustus, ut autem quidam aiebant, ægritudine animi confectus inde natâ, quòd ex olim tam honorato, tam se hodiè contemptum cerneret, paulò post vivere desijt. Eius exequias psalmorum cantu de more celebrari concessum est: at eum sepe- B liri ut Patriarcham, quod sperasse ipse videbatur dum in cessione Sacerdotium retinere voluit, omninò vetare se per crebros ad id missos nuncios significavit Imperator: & suæ consobrinæ Defuncti perstudiosæ Raülænæ, disertè interdixit, ne quid tale attentaret. privato ergo elatus est funere.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ μὲν Πατριαρχεύσας Γρηγόριος νόσῳ πολυημέρῳ κατεργασθεὶς, ὡς δέ τινες ἔλεγον, καὶ διὰ τὴν περίστασιν ἐκ μικροψυχίας, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον. καὶ τὸ μὲν ἐν ψαλμῳδίαις θάπτεσθαι, κατὰ τὸ εἰκὸς ἐδίδου· τὸ δ' ὡς Ἀρχιερέα, ὥσπερ δὴ κἀκεῖνος ὡς τὴν ἱερωσύνην παρακατέχων, συχνὸς ὁ Κρατῶν ἀποστέλλων ἀπεῖλεγε, καὶ τῇ αὐτανεψιᾷ ἐπέσκηπτεν ἐπιπέμπων, ἥτις ἦν Ῥαούλαινα, μή τι τοιοῦτον ἐπιτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γέγονε.

C A P V T XVIII.

Profectio Imperatoris Nymphæum.

Ipse porrò Augustus, misso prius in Oriē- C tem Porphyrogenito secum uxorem ducente, quæ & ipsa erat ex Raülis stirpe, secutus ipse quoque, versùs Ortum movit. Transgressusque partes Bithyniæ, ac ijs obiter, quæ paulò ante memorata sunt, cum Vecco reliquisque, transactis, Nymphæum pervenit comitem habens Muzalonem, super antiquum honorem Magni Logothetæ, novâ Protovestiarij dignitate decoratum. Hìc Imperator fixo Augustali, attendere inde ordinandis orientalium rebus Tractuum instituit:

Αὐτὸς δὲ φθάσας ἐπ' Ἀνατολῆς, τὸν Πορφυρογέννητον ἀποστείλας, ἔχοντα καὶ τὴν σύνοικον ἐκ τῶν τοῦ Ῥαοὺλ κατὰ γένος, ἐξεληλακὼς, ἐπ' Ἀνατολῆς ὁρμᾷ. καὶ διελθὼν τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, καὶ ὅσα πρὸ μικροῦ ἐρρέθη, ἐπί τε τῷ Βέκκῳ καὶ τοῖς λοιποῖς εἰργασμένος, τῷ Νυμφαίῳ ἐφίσταται, φέρων καὶ τὸν Μουζάλωνα πρὸς τῷ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου σημειώματι, καὶ Πρωτοβεστιαρίου κλειζόμενον. οὗ δὴ καὶ σκηνώσας ἐκεῖθεν τὰ κατ' Ἀνατο-

Ἀνατολὴν διοικούμενος, ἐσκόπητο καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ Μιχαήλ, ἐπιζαγὼν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ Ῥηγὸς Πουλίας τὴν συνοικήσουσαν, ἡ ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βαλδουΐνου καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Καρούλου, Αἰκατερίνα, ἥ τις καὶ ἐπὶ τῷ πρὸς μητρὸς θείῳ τῷ υἱῷ Καρούλου, θείαν εἶχε τὴν τοῦ τῆς Οὐγγρίας Ῥηγὸς θυγατέρα, θείαν οὖσαν πρὸς μητρὸς καὶ τῷ Βασιλεῖ Μιχαήλ, ἥ τις καὶ τὸν γάμους δυοῖν ἀδελφοῖν ἀνὰ μέρος κατέσπευδεν. ὅθεν καὶ αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως καταλείποι ὁ Βασιλεύς· τοὺς δέ γε τὸ κῆδος μεσιτεύοντας Ἰταλοὺς, ἐπήγετο πρὸς τὸ Νύμφαιον, συχνὰ καταναλίσκων καὶ προσφιλοτιμούμενος. νεῖον ὅλος εἰς τοῦτο, καὶ μόνον οὐ καὶ συνδέσμους τῶν ἀναγκαίων ποιούμενος. ἐπὶ πολὺ γὰρ καὶ προσελιπάρουν ἐκεῖνοι, καὶ συμφέρον παμπληθὲς ἐδόκει, καὶ Βασιλέως ἄξιον τὸ συνάλλαγμα. ὑπέτεινε δὲ καὶ χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ἐκείνοις ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐνεσημαίνετο τοῖς μέλλουσιν ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐσομένοις. ὅθεν καὶ τοῦ συγγραφέως τῷ Νυμφαίῳ ἐσύστερον ἐνδημήσαντος, ἐκεῖνοι μαθόντες πολίηθεν ἐλθόντα, ἀξιοῦσι Βασιλέα ἐπ' ἀρίστῳ καθήμενον, ἐρωτᾶν ἐφεῖναι, ὅπως ἔχοι τὴν ὑγείαν ὁ νέος Βασιλεὺς, καὶ ὅπου καὶ τίσι διάγων ἐνασχολεῖτο· καὶ δὴ προσέταξε Βασιλεὺς ἐκείνοις τε πυνθάνεσθαι, καὶ τούτῳ διδόναι τὰς ἀποκρίσεις. καί γ' ἐφ' ἑκάστῳ τῶν λεγομένων ἀκούοντες, ἐπεὶ καὶ χρηστὰ ἐξ ἀνάγκης ἠγγέλλοντο, προσαποδεχόμενοι, δῆλοι ἦσαν εὐχαριστοῦντες Θεῷ.

A simulque incubuit in curam conficiendarum nuptiarum Michaëlis Filij, cui sponsam legerat Regis Apuliæ filiam, ex Balduini Filio, & Filiâ Caroli natam. Hæc AEcaterina nuncupata, per Avunculum filium Caroli, materteram habuit filiam Regis Hungariæ, quæ matertera item erat Michaëlis eiusdem Augusti iunioris ex huius sorore geniti. quare illa coniugium istud duorum sibi è sororibus nepotũ, pro se, quantum poterat, urgebat. quocirca etsi Michaëlẽ ut se absente Vrbi præesset Constãtinopoli Pater reliquerat: tamen Italos huius conciliatores matrimonij B ad se inde accitos, Nymphæi splendissimè tractavit, ingentes in eos honorandos sumptûs faciens; negotiumque curâ tantâ & studio capessens, ut parum ab ultimo assensu, atque adeo à celebratione sponsalium res abesse videretur. Nam & legati Regis Apuliæ magnoperè ut fœdus fieret instabant; & utile id dignumque Augusto coniugium passim omnes censebant. Votis istis multam secuturi eventus spem addebat multis signis declarata Imperatoris in eam affinitatem propen- C sio: ut Itali eius negotij Tractatores præciperent iam animo gaudium successûs, ut se dabant indicia, certissimi. Itaque cum paulò post hæc contigisset huius Historiæ scriptorem Nymphæum venire, Illi ab Imperatore, cui ad prandium sedenti circumaderant, petiere, per eum ut ipsis liceret, hominem quem scirent ab Vrbe recentem interrogare ut valeret Augustus Iunior, ubi diversaretur, quibus aut remissionibus aut occupationibus diem exigeret? Annuens Augustus iussit, & percontari eos quæ volebant, & respondere ad quæsita Historicum. ac mox & illis quærentibus: & hoc quæ necesse erat, hoc est bona prosperaque referente, apparebat mirificè delectari audientes Italos, & ad gratias Deo agendas excitari.

C A P V T XIX.

De Porphyrogenito Constantino.

Τῆς δ' εἰκοστῆς ἐνάτης μηνὸς Μαιμακτηριῶνος, καθ' ἣν καὶ ἡ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἑορτὴ τελεῖται, διετείας τρεχούσης ἐστρατοπεδευμένῳ τῷ Βασιλεῖ, γίνεταί τι τοιοῦτον, ὃ δὴ καὶ κακῶν ἦρξε μεγάλων τῷ Πορφυρογεννήτῳ Κωνσταντίνῳ. ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἑορτὴ ἦν καὶ ἔδει συνάξεις μὲν τῶν μεγιστάνων πρὸς Βασιλέα, προσόδους δὲ καὶ τῶν ματρωνῶν παρὰ τὴν Αὔγουσταν γίνεσθαι, ἀπελείπον μὲν καὶ ἄλλαι πλεῖσται καὶ μέγισται, ἀπελείπετο δὲ καὶ ἡ ἀρχηγὸς γραῦς Στρατηγοπουλίνα, ἡ τοῦ Ἰωάννου μὲν τοῦ Δούκα καὶ

D Cæterum undetrigesimo Mensis Iunij die, quo sanctorum Apostolorum festum celebratur, altero currente anno ex quo imperator castra illic habebat, contigit quod mox referam, multarum in posterum Prophyrogenito Constantino initium calamitatum. Quoniam ut in festo tali ex more oportebat convenire Magnates apud Imperatorem; similiter autem & circum Augustam conventum Matronarum fieri: adfuerunt eâ causa cum aliæ plurimæ ac maximæ, tum prænobilis Anus Strategopulina, quæ ex Ioannis Ducæ olim Imperatoris fratre nata, deinde nupserat Constan-

tino

tino Strategopulo, à Filio Ioannis, dum is Imperaret, excæcato. Hæc tunc, quòd admissionis ad Augustam hora nondum venerat, extrà considens, dum intrò acciretur, expectabat. quando eodem advenit Coniux Porphyrogeniti, comptu apparatuque deliciarum ac pompâ ceterâ præstantem eius decente Dignitatem, multo anteambulonum, multo comitum, nec minore Assectarum ambitu. Vbi vero ea propè ad materteram, aut potius ad proaviam, accessit. (nam huius Avia paterna Strategopulinæ Neptis ex fratre fuerat: quamquam hæc quidem ex fratre Imperatoris, dignitate Sebastocratore, erat genita, eius vero Avia, quæ fuit coniux Protovestiarij Raülis Alexij, ex ipsius altero Germano) Quando igitur admoventi iam se proximè Fratriæ Imperatoris Verulam è sellâ oportebat assurgere, debito ei honore quæ secundum ab Augustâ obtineret Dignitatis locū, illa suæ autoritate subnixa senectutis, & coràm feminâ præterquam tanto iuniori, etiam quasi materno sibi iure obnoxiâ, quippe Neptis suæ filiâ, adeò se demittere, supervacaneum nec se dignum ducens, ne minimum quidem assurrexit: inverisimilem frigidè allegans excusationem infirmitatis, quasi eniti paulisper ad istam venerationis exhibitionem præ debilitate senij nequiret. Tulit impatientissimè haud assueta contemptui mulier eam negationem deferri sibi solitæ reverentiæ; itaque magno æstu commota est, indignans se Nurum Imperatoris, Viri uxorem Despotas ipsos dignitate præcellentis, nihil æquum impetrare à Matronâ, cognatâ quidem Imperatoris, ceterùm nihil supra privatam conditionem eminente, quód vir eius dum viveret ad nullius fastigium Dignitatis ascenderat. Mox iracundiâ in ægritudinem transeunte, querelis & planctibus dolorem suum declaravit. Non latuit id quod acciderat Virum ipsius; qui præter ambitionem propriam, lamentis etiam Vxoris inflammatus in desiderium ultionis, modos secum exquisivit ægrè faciendi Verulæ, ea ipsi reponendâ contumeliâ quæ acri sui sensu Strategopulinam altè vulnerans, vel compensaret vel consolaretur molestiam quā cum ipse tū coniux fuissent ex eius contemptu contristati. Ac in ipsum quidem protinus exosum caput iram exprimere non potuit, reveritus personam nobilitate suâ tutam, & affinitate Principis cõmendabilem tam arctâ, vt Aviæ ipsam dignatione Augustus prosequeretur. Verùm cum esset huic Minister Domesticus oppidò catus, Cõstantinus Maurozomas nomine; quo viro ad fœda obsequia secretarum libidinum Anus abuti ferebatur: percallidè se facturum credidit, si Amasio Mulieris quā oderat insigni dedecore traducendo, non solum ipsi cordolium ex malo Dilecti grave incuteret, sed & clàm iactatam popularibus su-

Βασιλέως ἀδελφιδῆ· Κωνσταντίνῳ δὲ τῷ Στρατηγοπούλῳ, τῷ καὶ ὕστερον τυφλωθέντι παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βασιλέως, συνοικοῦσα. ἐπεὶ δὲ οὔπω καιρὸς ἦν μέλλειν εἰσελθεῖν πρὸς τὴν Αὔγουσταν, ἐκείνη ἔξω οὖσα καθῆστο τὴν πρόσκλησιν ἀναμένουσα. ἀλλ' ἐφίσταται καὶ ἡ τοῦ Πορφυρογεννήτου σύζυγος ἁβροτάτῃ τε χλιδῇ πρέπουσα καὶ ὑπὸ προπομποῖς τε πλείστοις καὶ ὀπαδοῖς. ἐπεὶ δὲ τῇ θείᾳ ἢ μᾶλλον τῇ μάμμῃ προσεπέλαζεν, ἡ γὰρ πρὸς πατρὸς ἐκείνης μάμμη αὐτανεψία ταύτης ἦν, εἴπερ αὕτη μὲν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως, καὶ τὴν ἀξίαν Σεβαστοκράτορος, ἐγεγόνει. ἡ δ' ἐκείνης μάμμη ἐκ θατέρου τῶν ἀδελφῶν. ἡ δὴ καὶ τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ συνῴκει τῷ Ῥαοὺλ Ἀλεξίῳ. ἐπεὶ γοῦν προσπελαζούσῃ ἔδει τὴν γραῦν καθέδρας ὑπεξανίστασθαι, κατὰ τὸ πρέπον τὰ δευτερεῖα πρὸς τὴν Αὔγουσταν φερούσῃ, ἐκείνη τοῦτο μὲν γῆρας, τοῦτο δὲ καὶ ὡς δῆθεν φασί, καὶ ἐκγόνης καταφρονήσασα, οὐδ' ἦκαρ ὑπεξανίστατο, παραιτησαμένη πρὸς ἐκείνην μόνον, καὶ γῆρας προβαλλομένη, καὶ τὴν τοῦ γήρως ἀσθένειαν. ὑβριοπαθεῖ τε παρ' ὀλίγον ἐκείνη καὶ ἀνάσχετος ἦν τὴν ὀργήν, εἰ Βασιλέως οὖσα νύμφη, καὶ ἀνδρὸς ὑπὲρ δεσπότας σύζυγος, οὐδὲ τῶν ἀξίων ἐπιτυγχάνει, παρὰ προσηκούσης μὲν Βασιλέως, ἀλλά γε καὶ ἰδιώτιδος νομιζομένης, ἐκ τοῦ τὸν ἐκείνης σύζυγον ζῶντα μηδενὸς ἐπιβῆναι ἀξιώματος. τρέπει τε τὴν ὀργὴν εἰς λύπην, καὶ κλαυθμοῖς τε καὶ ὀδυρμοῖς ἀφωσιοῦτο τὴν δυσπάθειαν. τοῦτο γεγονός, τὸν ἐκείνης οὐκ ἔλαθε σύζυγον. ὁ δὲ φιλότιμος ὢν καὶ αὐτός, ἔτι δὲ καὶ τοῖς λογισμοῖς ἐπικλασθεὶς ἐκ τῶν θρήνων τῆς γυναικός, ἀντιλυπεῖν μὲν τὴν γραῦν, διαμύνασθαι δὲ τὴν ἰδίαν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνην ὕβρεως ἐδικαίου. καὶ δή, ἐκείνην μὲν οὐκ εἶχέ τι διαθεῖναι ἀνήκεστον, ἄλλως τε εὐγενῆ καὶ μάμμην λογιζομένην τῷ Βασιλεῖ. εἶχε δ' οἰκεῖον ἐκείνη Κωνσταντῖνον Μαυροζώμην ὀνομασμένον, ᾧ δὴ καὶ συγχρῆσθαι κατὰ κοίτην κρυφίαν ἐλέγετο. καὶ τοῦτο δὴ μᾶλλον ἦν, ὃ δοκοῦν ἐκείνῳ σοφόν, ἐφ' ᾧ ἀτιμουμένου ἐκείνου, ἡ κατ' ἐκείνης ὑπορρέουσα βάξις, ἐκ τῶν δυνατῶν θριαμβεύοιτο. πέμψας γοῦν αὐτίκα καὶ συλλαβὼν τὸν ἄνθρωπον, μηδὲν τῶν πραχθέντων εἰδότα, γυμνοῖ τε πάμπαν ἀτίμως, καὶ κατὰ μέσην ἀγορὰν θριαμβεύειν τοῖς οἰκείοις προστάττει. ἅμα δὲ καὶ πληγαῖς δειναῖς τε καὶ πλείσταις ἐντείνουσι. τοῦτο γενόμενον καὶ ἀνενεχθὲν Βασιλεῖ, πολὺς ἦν ἐκεῖνος, τὴν τόλμαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, καὶ ἀχθόμενος τὰ

μεγάλα

μεγάλα εἰ αὐτοῦ Βασιλέως ἐνδημοῦντος, μηδὲν μηδενὸς ἐκείνου ἐπιστραφείς, ταῦτα πράττοι καὶ ταῦτα παρὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὅμως τοὺς θυμοὺς κατασχών, προσέταττε τὴν ταχίστην, καὶ μόλις μέν· ἀλλ᾽ ὅμως νικησάσης τῆς ἐξουσίας, ἐλευθεροῦται ὁ τιμωρούμενος. ἐντεῦθεν δὲ μείζως μετὰ χόλον ἐντετήκει τῷ Βασιλεῖ, καὶ δεινά ἔστρεφε, πῶς ἂν ταπεινοίη τὸν ὑπὲρ τὰ μέτρα κατεπαιρόμενον, εἰς ἑαυτὸν ἀνάγων τὸ γεγονός, καὶ τὴν τοῦ καταφρονεῖσθαι δόξαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, καὶ ἀπὸ προσώπου ἐποίει τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἀπόντος κατημέλει, καὶ προσιόντι, ὀφθαλμοὺς ἱλαρότητος οὐκ ἐδίδου, καὶ συναπαζόμενος, τὴν ἐγγύτητα ἀφῃρεῖτο, καὶ ἣν δὲ ἐγγύτερος ἐκ τῆς ὁμιλίας πρότερον, δόξαν, προσεποιεῖτο παρακατέχειν. ἀξιωματικώτερον γὰρ κεχρημένος ταῖς ἀληθείαις τῶν πραγμάτων ἐφαίνετο· πολλοὺς μὲν τοὺς ὑφ᾽ αὐτὸν θεραπεύουσι· πολλῷ δὲ τῷ συναγομένῳ πλούτῳ, καὶ τῇ χλιδῇ ἐντρυφῶν. ὑπὲρ γὰρ ἑξήκοντα χρυσοῦ χιλιάδας, αἱ οἰκονομίαι τούτῳ ἀπεκληροῦντο παρὰ πατρός. καί γε σκοπὸς ἦν, εἰ περιῆν καὶ ἐς ἑκατὸν ἐπαυξῆσαι. καὶ μεγάλοις ἀνδράσιν ἄρχουσι τοῖς ἐκ τοῦ Παλατίου εἰς θεραπείαν ἐκεῖνος ὑπέκειτό οἱ, καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἐκεῖνος πολλὰ μὲν προσόδων ἔχων, ὀλίγα δ᾽ ἐξαντλῶν, εἰ μή που εἰς τὰς κατ᾽ εὐεργεσίαν φιλοτιμίας, ὁ δὲ αὐτὸ εἰς ὑποψίαν ἔκειτο μείζω, πολλοῖς ἐντρυφᾷ καὶ ὑπερηφανοῦντος εἰς ὑποταγὴν τὴν ἐς Βασιλέα προσέκρουεν. τὸν δ᾽ ἄρα Βασιλεύς, καί γε τῆς ἐξ ὑπογύου ἐκείνης συμβάσεως αἰτίας χθὲς παρακεκνισμένος, διενυκτέρευσέ τε μετὰ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου ἐν νόσῳ πολυημέρῳ κειμένου, τὰ νεφρὰ γὰρ πολυωδύνοις πόνοις ἐβάλλετο, καὶ οὐδὲν ἦν τὸ εἰς θεραπείαν προσαγόμενον, ὅπερ οὐ προσεζημίου τὸν πάσχοντα. καὶ διὰ τοῦτο μὴ οἷός τ᾽ ὄντι αὐτοῦ τῷ Κρατοῦντι τὰς προσόδους ποιεῖν, τούτῳ προσιὼν Βασιλεὺς ὁσημέραι περὶ τῶν κοινῶν συνεφρόντιζε. τότε τοίνυν ἐκείνῳ συνών, διεπονεῖτο τὴν τἀδελφοῦ καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ὑπέρελασιν, καὶ ταπεινοῦν συμφέρειν ἀμφοτέροις ἐδόκει. ὁ δ᾽ ἦν πως ἀποπροσποιήσει, καὶ ἀποστροφαῖς, καὶ τῷ μηδὲν τῶν ἐκείνου φροντίζειν, κἂν παρῇ, κἂν ἀπῇ. οὔπω γὰρ ὑπομαλάσσειν τὰ ἤθη, καὶ πρὸς τὸ δουλικώτερον ὑποκλίνειν ᾤετο. ἐκεῖνος δὲ τὸν ὁρῶν Βασιλέως προάλλοντος, συχναῖς τε προσόδοις, μᾶλλον πρὸς Βασιλέα ἢ πρότερον θεραπεύειν προσεποιεῖτο, καὶ τῇ παιδιᾷ δῆθεν καθυποκλίνεσθαι δοκεῖν ἤθελεν. ὅθεν καὶ πρὸς τὸν Πρωτοβεστιάριον πέμπων, ἀξιοῦ καὶ αὐτὸν

A furris obscœnæ cum hoc famulo consuetudinis infamiam, frequentandis de huius dehonestatione sermonibus eventilaret ac latius spargeret, maximo suspectæ flagitij tam pudendi Principalis Matronæ ludibrio. Confestim igitur immissis in Maurozomam nihil minus expectantem robustis è suo satellitio lictoribus, corripi miserum ac spoliari iubet, totoque foro fœdè nudatum, multis insuper ac gravibus plagis inflictis, ignominiosissimè traduci. Vulgatâ momento rei famâ perlatoque ad Imperatorem quid familiares Porphyrogeniti iussu eius palàm attentassent, B enimvero motus ille non parùm est, indignans vehementer nihil veritum præsentiam Imperatoris, tantum esse ausum Porphyrogenitum. Tamen compressâ in præsens irâ, misit celeriter qui Maurozomam imperarent dimitti liberum; quod, ægrè quidem, tandem tamen, prævalente autoritate summâ, perfectum est. Hinc iam post primam illam eruptionem excandescentiæ, constans offensæ voluntatis aversio Augustum abalienavit à Germano: versareque animo suasit consilia deprimendi eius quem supra modum videbat efferri; suam quippe in contu- C meliam redundare interpretabatur audax eius factum: & eo, quem animi Principum ex opinione proprij contẽptûs sentiunt acerrimum, dolore penitus stimulatus, in ulciscendi cupiditatem incumbebat. Primũ igitur à conspectu Fratrem amovit, diuque absentem se negligere funditùs ostendit; ac ex intervallo rursus se offerentem, haud lætis aspexit oculis. Denique cum equitanti Augusto germano admovere se ille de more tẽtaret, sui viciniam ademit, procul cum ablegans. in quo non parùm hominem pupugit, sic exclusum voti effectu, quo enixè affecta- D verat, resumendo in comitatu fratris Augusti loco proximo, sibi asserere existimationem, cuius in possessione diù fuerat, familiaris cum eo consuetudinis, & grati ac liberi congressus; tenendis, quas multas habebat, clientelis utilem. Nam revera splendidiùs etiam quam pro secundo à supremo Imperij apice, potestatis gradu, obnoxiorum addictorumque sibi varijs nominibus hominum numero affluebat: partim domestico sibi ministerio famulantium, partim statis exhibitionibus officij, continuam devotionem te- E stantium; quorum illos salarijs, hos pensionibus ac largitionibus sibi alligabat: ad has & cæteri principalis cultûs & luxûs necessarias expensas affatim hauriens pecuniæ, ex uberrimis illi attributis à Patre annuis censibus, summam aureorum sexaginta millium explentibus: quos etiam idem eius Parens Michaël augere usque ad centum annua millia statuerat, nisi præmatura mors destinata intervertisset. quia vero iussu eiusdem Augusti sui Patris gratuitis is obsequijs etiam ma-

gnorum Aulæ Ministrorum utebatur, quorū in mercedes abundè auctoratorum palatinis stipendijs, sumptum non faceret, necessariò eveniebat, ut qui multum acciperet, parum expenderet, acervos opum domi constructos intueretur: è quibus si donativa clientibus largiretur, quod interdum faciebat, insimulabatur ambitionis: & quòd superbè videretur venerationem uni summo debitam principi, à sibi obnoxijs exigere, suspiciones imperanti movebat, tamquam haud contentus suâ sorte, maioribus inhiaret. His de fratre curis, quas recens eius facinus, audaciam indicans subesse dedignantem, intendebat, inquietè agitatus Imperator, per noctes assidebat Protovestiario longo tum forte reoū dolore decumbenti, quo morbo sane difficili, & remedijs viso ipsis ægrescere, cum ille prohiberetur Augustum adire, consilijs eius tribuentem plurimum, ipse vltrò ad eum quotidie ventitabat Imperator, cum alia referens, quorum expeditio urgebat, negotia publica, tum, quæ maxime illum solicitum habebat, istam efferentem sese immodestiam Germani, & supra cancellos exilientem fastum. De hoc deliberantes facilè in vnam sententiam ambo convenerant, deprimendi hominis, & eius tumorem contundendi, repulsis, rejectionibus â congressu, & aversione vultus in occursibus, neglectu præ se ferendo eius & ad eum attinentium, nec præsentem curando, nec requirendo absentē, ac pari contēptu sive adesset, sive abesset cunctā eius mētionē transmittendo. His uno tenore aliquandiù continuatis, opinabantur posse mitigari ferociam Iuvenis, & ad patientiam subiectionis inflecti. Sic agentem secum Imperatorem quodam tempore Porphyrogenitus expertus, studuit eius iram placare crebris & humilioribus solito ad eum accessibus, egregiâque simulatione obsequij, quæ pœnitere ipsum declararet culpæ ob quam gratiā exciderat, & profundiori demissione emendare velle id quod isto erga se frigore castigaret Imperator. Ac quò ad scopum eundem impetrandæ à fratre Augosto veniæ certiùs perveniret, misit ad Protovestiarium qui eum à se rogarent, ne gravaretur; Imperatorem orare ut irâ remissa sibi ignosceret, si quid subito abreptus indignationis impetu, fecisset inconsultè, miseratus humanum imprudentiæ lapsum, nec inexorabiliter in pœnitentem errati, sævire pergens. Dum his utrimque actitandis tempus teritur, versabatur Nymphæi Patriarchæ Monachus Sabas, & consuetis obsequens intemperijs haud cessabat multa multis gravia importunè ac perperā agere; connivente ad quidvis Augusto, quod sorte nec æquum nec honestum judicaret, obstare se ijs quæ à Patriarchæ Ministris fierent: & religioni duceret, impedire ne successum haberent res ad restitutionem disci-

προσλιπαρῶν Βασιλέα, μὴ χολᾶν, κἄν τι καὶ ἐκ συναρπαγῆς ἐπράχθη, νικήσαντος τοῦ θυμοῦ, συμπαθεῖν τε καὶ μὴ ὀργίζεσθαι. ἐν τούτοις οὖν τῶν πραγμάτων τριβομένων, καὶ τοῦ Πατριαρχεύοντος Μοναχὸς Σάβας ἐκεῖ παρῆν, καὶ τὰ συνήθη τῆς ἀπαιδευσίας ἔργα διαπραττόμενος οὐκ ἀνίει, Βασιλέως ἐπὶ πᾶσιν ἐφιέντος, μὴ κρίνοντος ἴσως πρέπον, μηδ' ἄλλως εὔσχημον, ἐμποδὼν ἵστασθαι τοῖς παρὰ τῶν τοῦ Πατριάρχου πραττομένοις, λόγοις εὐλαβείας, καὶ τῷ μὴ δοκεῖν ἐμποδίζειν τοῖς εἰς διόρθωσιν τῶν πολλῶν νομιζομένοις. ἃ γὰρ ὁ Σάβας ἔπραττε, θέλημα τοῦ Πατριάρχου ὅλως ἐγένετο, ὡς αὐτὸς ὕστερον ἔφησε πρός τινα τῶν Ἀρχιερέων ἀπολογούμενος. ἐκείνου γὰρ τῷ Βασιλεῖ λέγοντος ὡς εἰκὸς ἦν αὖ ἐμποδίζεσθαι παρ' αὐτοῦ Βασιλέως ὄντος τὸν Πατριάρχην εἴπερ ἐβούλετο, αὐτὸς ἀπελογεῖτο, ὡς οὐκ ἄξιος Πατριάρχην, ὡς Τζυκανδύλην Νικήταν, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ὄνομα ὑποκοριζόμενος, ὃς δ' ἦν ὁ τοῦ Παλατίου ἐλάχιστος, παρὰ Βασιλέως προΐστασθαι. ὡς γοῦν οὕτω ταῦτα, καὶ ὁ Μοναχὸς Σάβας, συνήθης ὢν ἐκείνῳ, πιστὸς ἐν πολλοῖς κατεφαίνετο, ἀκούσας, ὡς ἔλεγε, παρ' ἐκείνου, Βασιλεῖ προσήγγειλεν, ὡς ἤθελεν πρὸς αὐτὸν λέγοντος ἐν ἀπορρήτοις τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὡς ἅμα μὲν Βασιλεὺς ἐπιδημήσει τῇ Κωνσταντίνου, ἅμα δὲ τὸν Πατριάρχην ἐκβαλὼν, τὸν Μοναχὸν Κοσμᾶν ἀντεισάξει. τότε γοῦν καὶ μᾶλλον ὁ Βασιλεὺς διηγρίαινεν, εἰ γέ οἱ ἐκπολεμοῖτο ἐκεῖνος καὶ αὐτὸν Πατριάρχην ψευδόμενος. τὸν οἰκεῖον ἐκείνῳ ὑποποιούμενος, καὶ ὑποψίας οὐκ ἀγαθὰς συνέλεγεν. ὀλίγον δὲ μεταξὺ καί τινες τῶν ἐκείνου, Βασιλεῖ προσιόντες, μεγάλα ἄττα καὶ εἰς ἀπιστίαν τὴν κατὰ Βασιλέως φέροντα, λέγειν τε καὶ φρονεῖν ἐκεῖνον, συνώμα Πρωτοστράτορι Στρατηγοπούλῳ διανυκτερεύοντι οἱ προσήγγελον, καί γ' ἐλέγχειν σφᾶς ἑτοίμως ἑαυτοὺς παρεῖχον ἀναδεχόμενοι τοῦ Βασιλέως. ταῦτ' ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον. ἐδόκουν δὲ πάντως ἐκ τῶν γινομένων, καὶ τὰ τῆς κατηγορίας πιθανὰ τοῖς ἀκούουσι. διὰ ταῦτα δὲ πολλὴν καὶ μεγίστην πρόνοιαν ὁ Κρατῶν ποιούμενος, τοῦ τε λαθεῖν ἐκεῖνον ἐφ' ᾧ προσκαλεῖτο τοῦθ' ἁλῶναι, καὶ μή τι καὶ νεωτερισθείη παρ' ἐκείνου ὡς ᾤετο, πέμψας ἀγγέλους παρ' ἑαυτοῦ τὰς δυνάμεις, καὶ τοῖς οἰκείοις πᾶσιν, ὑπ' αὐγὰς ἕω ἐπήγγελλε κατὰ τὸ Παλάτιον συναθροίζεσθαι. καὶ τότε περιπληθοῦσαν ἀγορὰν, πέμψας, προσεκαλεῖτο, τὸν ταῖς κατηγορίαις ἐνεχόμενον, μηδὲν ἀκριβῶς εἰδότα. ὃν καὶ διὰ ταχέων παραγενό-

ῥαθυμούμενον, ὁ μὲν Βασιλεὺς εὐθύς, μὴ οἷός τ' ὢν κατέχειν τὰς κατ' ἐκείνου ὀργάς, ἅμα μὲν ἐκεῖνον, ἅμα δὲ καὶ τὸν Στρατηγόπουλον, μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦτον τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι καταγνωσθέντα, ὀνειδισμοῖς τε καὶ προπηλακισμοῖς ἔβαλλε· καὶ τί παθόντες, ὦ οὗτοι, παρούσης καὶ πάσης τῆς Συγκλήτου, ἐβόα, καὶ κακῶν κάκιστοι, αὐτοὶ τοσαῦτ' ἔχοντες ἀγαθὰ παρ' ἐμοῦ, ὃ εἰς ἀνταμοιβὰς ὀφείλεσθαι πρὸς τὸν εὐεργέτην κακοί, οὐμενοῦν εἰδέναι προεθυμήθητε, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ὁ μέν, δεσπότου καὶ αὐταδέλφου, ὁ δέ, πρότερον μὲν αἰτίου τοῦ καὶ ἔτι βλέπειν τὸν ἥλιον, ὕστερον δὲ καὶ εὐεργέτου, τοιαῦτα καταμεμελετηκότες ἐλέγχεσθε; τοῖς δ' ἀρνουμένοις πάμπαν, καὶ σὺν ἐλέγχοις ζητοῦσιν, εὐθὺς ὁ κατειπόντες παρίστατο. καὶ ὡς ἦν ἐκείνοις ἰσχὺς ἅμα καὶ εἰς σπουδὴν προθέσεως, ἤλεγχον. αὐτίκα τοίνυν οἷα φιλεῖ ἐπὶ τοιούτοις γίνεσθαι, θροῦς ἦν. τῶν μὲν ἐκπληττομένων, τῶν δὲ καὶ συννοούντων, ἄλλων δὲ καὶ πλέον τοῦ εἰκότος κατά τινα θεραπείαν παρασκευασμένων καὶ λέγειν, καὶ πράττειν. πλὴν σὺν μὲν τὰς ἐκείνων οἰκίας πολυόλβους οὔσας, καὶ μᾶλλον τὴν τοῦ Πορφυρογεννήτου καθέξοντας ἀποστέλλει, αὐτοὺς δέ, τὸν μέν, φυλακαῖς ἐδίδου, τὸν δ' ἀδελφὸν συγκλείσας ἑνὶ τῶν κατὰ τὰ παλάτια βασιλικῶν οἰκημάτων, ἐν ἀσφαλεῖ καθείργνυσι. προνοίας δ' ἐκείνας, καὶ ἀγέλας, καὶ ἀποθήκας παντοίων εἰδῶν, καὶ χρυσόν, τὸν μὲν ἐν νομίσμασι κεκομμένον, τὸν δ' ἐν ἐκπώμασιν εἰργασμένον, καὶ ἄργυρον, καὶ πέπλα παντοδαπά, τῷ κοινῷ ταμιείῳ προσανετίθεντο. καὶ ἡ χλιδὴ ἐκείνη καὶ περιφάνεια, μιᾶς ὥρας, σκηνὴ καὶ παίγνιον ἦν. καὶ θαῦμα ἦν τοῖς ὁρῶσιν ὄγκος τοσοῦτος τρυφῆς, καὶ οἰκίας τοιαύτης φιλοτιμία, μὴ δ' αὐτῆς βασιλείου κατὰ πολὺ λειπομένης, πῶς ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸ μηδὲν κατέλυσεν, καὶ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα καὶ τίνας περιέπουσα, πνευσάσης δυσχεροῦς καὶ τελχινώδους αὔρας, κατέσβεστο. καὶ ταῦτ' ἐπράττετο Κρονίου μηνός. ὅτε καὶ πολλοῖς μὲν τῶν τοῦ Παλατίου, οὐκ ὀλίγοις δὲ καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀσυνηθείας πρὸς Βασιλέα ἔγκλημα, δι' ἐκεῖνον ὡς δῆθεν βασιλεύσοντα ἐφῆπται. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ ἐς ἄκρον φιλοδωρότατος, καὶ πολλοὺς συνῆπτε τοῖς φιλοφρονήμασιν, ὥστε καὶ ἀγαπᾶν εὐεργετουμένους· οὐ μὴν δέ, ὥστε καὶ συνειδέναι οἱ, ἢ δὴ συμβουλεῦσαι, ἃ δὴ ἐκεῖνος εἰδὼς καὶ βουλόμενος, ὡς ὁ κατ' ἐκείνου λέγοντες ὑπόνοιαν εἶχον. ἐξηλέγχοντο, τοῖς σὺν τοῦ Παλατίου, πολλοῖς ποσὶν οὖσι τοῖς παρ' ἐκείνου εὐεργετουμένοις, συνεζημιωμένοι ὁ Βασιλεύς.

plinæ & correctionem multorum abusuum pertinere passim creditæ. Planè quippe persuasus erat Imperator, quæcumque Sabas ageret, Patriarchæ voluntate fieri; prout declaravit ipse postea cuidam Episcopo, excusans quod facere Sabam quæ vellet, fineret. Ac cum reposuisset Episcopus, utcumque ista iussu Patriarchæ gererentur, tamen debere ipsum, utpote Imperatorem, non permittere Patriarcham imprudenter ruere, etiam si vellet. Ad ea Augustus vnum illud in sui defensionem allegavit: *Atqui conveniens non est, Patriarcham pariter ac Tzycandelam Nicetam* (hoc ipsum enim nomen contemptim protulit hominis notæ vilitatis, atque adeò Palatinorum omnium infimi) *Imperatori subijci*. Cum ea igitur sic se haberent: & Monachus Sabas crebrò Imperatorem alloquens multis ei ex vero nunciatis, opinionem sibi apud eum synceræ fidei parasset: detulit is ad Augustum eundem, audisse se è Porphyrogenito id sibi, vt rem arcanam, indicante: Imperatorem, simul Constantinopolim pervenisset, eiecturum Throno Patriarcham, & Cosmam Monachum in eius locum promoturum. Hoc verò audito magis exacerbatus Imperator est; indignans armari adversum se irritarique à fratre Patriarcham falsis indicijs confictarum rerum, ac insussurratione calumniarum istarum demereri eum sibi familiares eiusdem studere: in quo illum spectare invasionem Imperij, non inanis videretur esse suspicio. Non multum ab hoc tempus effluxerat, cum aliqui è familiaribus Porphyrogeniti eiusdem Augustum adeuntes ei noctù nunciarunt; magna illum quædam & ad rebellionem, ut apparebat, spectantia loqui & machinari cum Protostratore Strategopulo; ac, si annueret Imperator, paratos sese ad eos convincendos exhibebant. Hæc illi quidem dixerunt. magnam autem verisimilitudinis speciem ex cæteris quæ palàm geri cernebantur, eorum accusatio apud audientes obtinebat. Propter ista cuncta decrevit Imperator Porphyrogenitum comprehendere, accitum ad se postridie, ad quod duo quædam in primis curanda sibi putavit: prius sic haberi rem arcanam, ut nullâ ratione suspicari Porphyrogenitus posset quare vocaretur: alterum, habere ad manum eas copias, quibus ille, si forte repugnare prensantibus conaretur, resistere nequiret, nec liber effugere. Iussis ergo convenire ad se prætorianis cohortibus, & edicto Domesticis cunctis, ut ad Palatium præstò essent sub crepusculum auroræ, Forum vniversum armatorum multitudine complevit. Tunc misit qui sibi sisterent eum qui accusatus fuerat, nihil certò scientem de causâ ob quam vocaretur. quo celeriter adducto, uti & paulò post Strategopulo, in ambos ut iam prædamnatos iram non continens, stoma-

A ὑπὲρ ἀξίαν μὲν τοῦ διδόντος, ἄξια δὲ τοῖς λαμβάνουσι τὰ διδόμενα κρίνων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἀδελφὸν Βασιλέως ὄντα, τοσούτοις δωρεῖσθαι, τοὺς μὴ δὲ Βασιλέα σχεδὸν εἰκὸς ἦν αἰτίας ἐπιδεῖσθαι. τοὺς δέ γε λαμβάνοντας μεγιστᾶνας ὄντας, εἰ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐλάμβανον, ἀλλ' οὖν δικαίους εἶναι τοιαῦτα καὶ τόσα λαμβάνειν, ὑπο- B κατακλινομένους ἐκείνῳ, ἐκ τῶν εἰκότων ἐδικαίου. τοῖς δὲ τῆς Ἐκκλησίας μὴ ὅπως τοῖς ἐξ ἐκείνου εὐεργετηθεῖσιν, ἀλλὰ καὶ ξύμπασιν αἰτίας ὁ Σάβας ἐπειλημμένος ἀσχήμονας, ὡς δῆθεν κατ' ἐκείνων καὶ ὑπὲρ Βασιλέως ζηλῶν, καὶ περὶ τοῦ τοῖς πᾶσι κακοποιός, ἀνέδην τὸ δυσνοῦς ὠνόμαζε.

chum erupit, opprobrijs utrumque ac convicijs proscindens: his eos compellans verbis voce contentâ, Senatu adstante universo: *qua, malùm, heus vos in transversum abripuit vacordia, Malorum pessimi, ut tot à me bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat vituperabile, tardi apparere in referendâ largitori gratiâ, etiam affectaretis maleficia benefactis rependere, tam atrocia convictis fuisse machinati! hic quidem in Dominum eundemque Germa-* B *num fratrem, ille autem in eum cui primùm debet quod adhuc solis lumen videat; deinde qui ei beneficium vitæ servatæ, donis ultrò adiectis cumulavit.* Ad hanc inopinatissimam invectivam cum ambo pro se quisque pernegarent se conscios, ne dum convictos ullius in Imperatorem meditati sceleris, & proferri, quæ purgare refellendo se paratos aiebant, accusationis argumenta poscerent; statim adfuerunt qui eos detulerant, & pro suâ quisque facultate ac studio, convincere inficiantes sunt conati. Dum hæc geruntur, prout solet in talibus, murmur increbuit tumultuarijs susurris, quos ab ista spectantibus partim verus affectus exprimebat favoris aut odij variè propensi in accusatores vel in reos: partim artificiosa simulatio & cura quæstuosa hos aut illos demerendi, pro ratione ambitæ gratiæ vel formidatæ offensionis, longè ultra sensum intimum in demonstrationes affectatas agendo dicendove prodiens. Tandem Imperator misit qui Domos utriusque bonis refertas exhaurirent; cunctis in fiscum redigendis; præsertim autem Porphyrogeniti. ipsorum autem alterum quidem publicis custodijs tradidit: Fratrem verò suum uno è regijs Palatij conclavibus inclusum securo præsidio servatum detinuit. Pensiones autem eius illas, & greges, Apothecasque omni genere pretiosarum oppletas specierum; Aurum præterea partim signatum in nummis, partim factum in vasis ac poculis, similiter & argentum velaque ac vestis varij textûs ac formæ, ingentis pretij, cuncta in ærarium conferuntur: Tantusque ille apparatus deliciarum, luxûs illud regij choragium & speciosissimus conspectus, horæ unius scena in ludibrium fuit: non parùm admirantibus qui cernerent, tantam vim delicatæ supellectilis, ac voluptariæ copiæ, unam in Domum non regnantem, (quæ tamen in hoc regnatrici vix cederet) congeri potuisse: & tam exaggerato isti cumulo dissipando, tollendo, exportando tantulum spatium suffecisse. adeo nihil ita splendidum, ita illustre lateque inclitum fulget, quod pestilenti afflatu malignæ auræ obscurari ac penitùs extingui brevi tempore non queat. Gesta sunt hæc mense Martio: quando & Palatinis multis, & non paucis Ecclesiasticis crimen Maiestatis impactum est, Porphyrogeniti causâ, quasi ei beneficijs obstricti, etiam ad affectationem Imperij favissent. Erat enim revera vir ille profusus in largiendum ut qui maxime: multosque sibi eâ devinxerat beneficentiâ; non tamen ut convinci posset plus istos ei rependisse quàm gratum & mutuum amorem: minimè autem factiosum studium velificandi spebus eius usque ad consciam conspirationem in ambitiosa vota Principatûs usurpandi; qualia mente versasse illum nondum demonstraverant qui detulerant. In communi porrò suspicione sacris hominibus & laicis, diversa utrorumque sors fuit. Nam illis quidem, quos dixi, Palatinis plurimis munificè à Porphyrogenito donatis, ignoscendum iudicavit Imperator: aiens, plus quidem illum fuisse largitum quam gradus eius ferret, eos tamen quibus dedisset, cum Megistanes essent nobilitate ac merito præstantes, dignos fuisse qui tantum acciperent; neque illam nimiam videri debere mercedem obsequij quo se homini non imperanti Proceres tam illustres inclinare sustinuerant. In Ecclesiasticos, non eos solùm quos donis cultos à Porphyrogenito constabat, sed universim & indiscriminatim omnes, dira Monachi Sabæ grassatio incurrit, aptam scilicet arripientis opportunitatem commissum sibi negotium agendi, hoc est, exercendæ plausibiliter in illum pridem exosum sibi Ordinem inexplebilis immanitatis suæ, speciosa nunc prætextu zeli laudabilis pro Imperatoris salute ac statu. eos igitur pariter cunctos uno crimine involvit, infidos & clàm infensos Augusto, nominans.

CAPVT XX.

De Monacho Saba.

Καὶ διϊὼν ταῖς οἰκονομίαις ἐκείνων ἐπέχει, παρακατέχων καὶ ἀπαιτῶν τὰς προσόδους, ὡς ἂν ἐκείνων καθοσιωμένων· ἅπερ τοῖς Κληρικοῖς μανθάνουσι πόνος ἦν· οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀποφυγεῖν τὴν κατηγορίαν δύνασθαι. ὃ δὴ καὶ πλέον τοῦ τούτους στέρεσθαι τῶν οἰκείων ὠδύνα, καὶ οὐκ εἶχον τὴν κατηγορίαν διαθέσθαι, καὶ ἐν μετρίοις ποιήσασθαι. οἳ δὴ καὶ μεγάλως τῶν τοιούτων ἐκάμνησαν, καὶ οὐκ εἶχον ὅτι καὶ πράξειαν. καὶ ὡς ἄν γε τῇ λύπῃ καθοσιώσαντες ἑαυτούς, ἐν ἀπόρῳ ἦσαν. τέλος, ἀποφυγὴν μίαν ἔγνωσαν τῆς κακίας, τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην καταφυγήν, ὡς αὐτίκα τῷ μαθεῖν, ἐν δεινῷ ποιησομένου κἀκείνου, τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διαβολήν. ἐλθόντος τοιγαροῦν καὶ τοῦ Σάβα, συνελθόντες, ἐνεκάλουν τὸ πάθος, καὶ ὡς οὐκ ἐνεκτὴν, ἐξετραγῴδουν τὴν συμφοράν. καὶ τί παθόντα σε, ἔλεγον, παρόντος κἀκείνου, τοιούτοις τῶν τοῦ Κλήρου περιβάλλεις δεινοῖς; δέον, τὸν μὲν ἐπ᾽ αἰτίας κείμενον κρίνεσθαι· τῶν δὲ λοιποὺς ἀθῴους τοῦ ἄγους μένειν. τοῦ δὲ, μηδὲν ἀπολογουμένου τῶν ἐς λόγον κειμένων, ἀλλὰ κύκλῳ περιβαλλομένου, αἰτίας μηδὲν προσηκούσας μηδοτιοῦν, τέλος, ἠξίουν Πατριάρχην ἀμύνειν ἀδικουμένοις τὰ ἔσχατα. ὁ δὲ, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ψυχρὸς ἐπὶ τούτοις, κατεφαίνετο ἀκίνητος. ὡς δὲ πολλάκις οἱ τοῦ Κλήρου ἐπέκειντο καὶ προσελιπάρουν, ὁ δ᾽ ἄφωνος ἦν, καὶ τῷ μή τι λέξειν ἔχοντι ἀκριβῶς ἐῴκει, τέλος ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῶν πολλῶν βίαν, ἀπέπεμπε κατειρωνευσάμενος τὴν τιμωρίαν τῷ κατειπόντι, τὴν τοῦ Πιλάτου πρὸς Ἰουδαίους φωνὴν ἐπειπὼν παραδιδόντος εἰς σταύρωσιν τὸν Δεσπότην, λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε. τοῦτο, ἐπῆλθε μὲν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ τυχόντος εἰπεῖν, ἀγνώστῳ πολλοῖς διαθέσει ψυχῆς. τοῖς δὲ καὶ λίαν δόξαν βαρὺ, παρώξυνε τὰς ὁρμὰς, καὶ προσλυποῦντες καὶ οὗτοι, ἐσχίζοντο, ὥστε μήτε συνέρχεσθαί οἱ, μήτε μὴν συνεύχεσθαι, Βασιλεῖ προσανατιθέντες τὴν περὶ τούτων ἐκδίκησιν. Βασιλεὺς δὲ τῆς νόσου κατεπειγούσης τὸν Πρωτοβεστιάριον, ὡς μηδ᾽ ἀναπνεῖν ἐώσης τοῖς πόνοις, σκέψει καὶ βουλῇ τούτου, τὸν Χοῦμνον Κοιαίστορα Νικηφόρον εἰς

Ergo singillatim obiens, irruebat in Oeconomias illorum; partim sequestrans & detinens nondum solutos proventûs, partim iam perceptos repetens; quòd eos diceret iure illis fruendi excidisse perduellionis crimine conscito, cuius ipsos pro planè convictis & ritè damnatis haberet. Hæc videntes & patientes Clerici, intimè scilicet ringebantur. non tam ipsâ Accusationis invidiâ conturbati (quamquam erat benè coscijs, & viam eius purgandæ nullam habentibus, molestissima) quàm quod eius effectus iam ante damnationem tristissimos sentirent; privati iam nunc bonis proprijs; quæ præsens experientia intolerabilium damnorum, dolore ipsos pungens acerbissimo, impediebat ne contemptâ falsæ calumniæ vanitate, consolationem eam caperent, quam in mali perpessione mediocris, sua prudentibus virtus suggerit. quare fluctibus mœroris iactati maximis, nec quò se verterent reperientes, postquam aliquandiu in illâ ærumoâ incerti animi, quasi desperato remedio sese discruciantes, tacitè gemuerant; tandem confugere ad Patriarcham decreverunt, rati eum illorum quæ gererentur ignarum, simul cognovisset intentatam Ecclesiæ calumniam, improbaturũ & ægrè se ferre declaraturum. Captato igitur tẽpore quo Sabas ad Patriarchã venerat, simul & ipsi accedentes, questi graviter sũt de malis quæ paterẽtur, & invidiosè exaggeratâ cõmunis calamitatis atrocitate, ad eius præsentem autorem conversi Sabam, *quæ Te, malùm* (ioquiunt præsente Patriarchâ) *in Nos incitant intemperia? quam ob causã Clericos indiscriminatim universos, sine ulla innocentis aut noxij differentiâ, pœnis subycis, cum palàm æquitas postulet, si quis nostri Ordinis culpa affinis aut iure suspectus est, de hoc iudicium institui; alios quos nullum criminis urget indicium, quietos in fruitione sua famæ integra relinqui?* Ad ea Sabas, multa parùm ad rem facientia, nihil admodum quod clarè ipsum absolveret, aut tam vehementium actorum acerbitatem excusaret, reposuit. Vnde à Patriarchâ magnoperè Clerici contenderunt, vt satis iam compertam hominis improbitatem grassari ne sineret in diram oppressionem innocentium, sed tempestivâ eam castigatione coërceret. Tales ille preces audiens, frigidus nescio quare immotusque perstabat: ac cum illi ardentiùs urgerent, perseverabat tamen in silentio; haud in expedito, ut apparebat, habens quid diceret.

Tan-

Tandem, velut vi cuidam multorum simul incumbentium impar eluctandæ, paulisper inflexus, Verbis Pilati ad Iudæos Christi necem deposcentes, vindictam ipsis calumniatoris ipsorum Sabæ ironicè permittere visus est: *accipite ipsum vos*, inquiēs, *& crucifigite*. Hanc eius vocem, incertum quo ex sensu profectam animi, audiri tunc contigit. quâ graviter offensi, aut potius incredibiliter efferati, quos sic elusferat, absciderunt se ab eo, congressuque ipsius in posterum, atque omni precum ac sacrorum cum illo communione segregarunt, dolorem restantes suum querelis gravibus, & ultionem tam insignis iniquitatis ab Imperatore præ se ferentes expectare. At Augustus, totus, ut dictum est, è Protovestiarij consilijs pendens, prohibitus libero aditu familiaris oraculi, cruciatibus renum acerrimis ne ad momentum quidem respirare iam illum sinentibus, Aegri commendatione ipsius Quæstorē Nicephorū Chumnum ad Dignitatem Mystici promotum in partem arcanæ fiduciæ adscivit, deliberationibus hunc quoque quotidianis consultorem admovens. ac cū nondum speraret sufficere moli rerum unum illū posse, Ioannē præterea cognomento Glycyn petitionibus supplicum referendis præpositum huic adiutorē tribuit. quibus provisis, hoc ipso anno, ducens secum condemnatos, Fratrem quidem in Lecticâ clathratâ (carcerem portatilem dixeris) Strategopulum autem vinctum, duo de tricesimâ Iunij die Constantinopolim ingreditur. Ibi cum coquere animo apparuit surdum quendam in Ecclesiasticos rancorem; erumpentibus subinde iræ ultricis indicijs dissimulationes eluctantem. Causa odij obtendebatur studium in ijs rerum novarum & cogitatæ Defectionis crimen: cuius in argumentum rapiebatur eorum à Patriarchâ secessio. Hanc enim interpretabatur ortam ex indignatione deprehensi delatique per Sabam indicij occultarum quas ipsi machinarentur in se molitionum. Itaque illis quadam die convocatis locutus est in sententiam apprimè congruentem sensibus Sabæ, & isti Patriarchæ Ministro gratificantem. palàm enim ostendit; signa quædam minus constantis in se fidei, in quibusdam ipsorum observata, sese in omnes extendere; atque universum pariter Ordinem reum peragere aversæ à se voluntatis, defectionisque cogitatæ. Dixit videlicet: Aquæ rivulo è mari ductæ dum gustu salsugo deprehenditur, certo argumento colligi; cuius demum saporis sit mare ipsum totum: quod natura ferat eandem in stillâ deprehendi sensu qualitatem, quæ universum ex quo illa est libata, liquorem inficiat. quare licet æquè de singulis ipsorum non extarent argumenta propria quemque insimulandi, rectè tamen ei cunctos suspicioni subiacere, quæ in quibusdam residere cerneretur. Talis quædam audita tunc est Imperatoris oratio: Domini sanè potius supercilium infensi, quam æqui Iudicis, veritatem delationum exquirentis, sedatum arbitrium præferens. Sed tanti erat demereri Patriarcham, comprobandis eius Ministri Actis, quorum se ipse autorem non obscurè ferret.

A μυστικὸν ἀνάξας, ἐπὶ τοῦ μέσου καθίστησι, προσστησάμενος αὐτοῦ κοινωνόν, οὔπω γὰρ ἐκείνῳ καὶ μόνῳ ἐθάῤῥει, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν δεήσεων Γλυκὺν Ἰωάννην. καὶ δὴ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐπιφερόμενος καὶ σὺν κατακρίτους, τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐν κλωβίῳ, εἱρκτῇ φορητῇ ὡς εἰπεῖν, τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμιον, εἰσελθὼν Νυμφαῖς εἰκοστῇ ὀγδόῃ Μαιμακτηριῶνος, τὴν μεγαλόπολιν εἴσεισιν. ἦν οὖν τότε δῆλον κωφή τις ὀργὴ παρὰ B Βασιλέως τοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ μὲν ἐπαγόμενον ἔγκλημα δύσνοια· αἱ δὲ πρὸς τοῦτο κατασκευαί, αἱ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου σφῶν ἡμετέρου ὑποστολαί, ὡς κακῶς δῆθεν τὴν τῆς δυσνοίας αἰτίαν, ἣν καὶ παρὰ τοῦ Σάβα κατηγόρευντο, δυσχεραινόντων. ὥστε καὶ μιᾷ συναγαγὼν ἐκείνους, ἔκ τινων ὑποπτευομένων, τὴν κατὰ πάντων συνίστα δύσνοιαν, προσεποιούμενος δῆθεν ἐντεῦθεν τὸν τοῦ Πατριάρχου θεράποντα. ὑπέ- C λασσαν γὰρ σωλῆνα, καὶ ἀποῤῥοὴν ἐκείνης παρεδειγμάτιζεν, ὡς φύσιν ἔχοντος τοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ὕδατος δεῖ ἐστιν ἐκεῖνο γινώσκεσθαι. εἶναι δὲ καὶ τούτους οὐ πάντας, ἀλλ' ἐκ τινῶν ἴσως ὑποπτευομένων σὺν πάντας ὑποκαλεῖ ταῖς αἰτίαις. ἦσαν δὲ ταῦτα δεσποτικὰ μᾶλλον ἢ ἀληθῆ, θέλοντος θεραπεύειν τὸν Πατριάρχην.

C A P V T XXI.

Vt apud Clericos primùm, deinde apud ipsos etiam Episcopos graviter Athanasius offenderit.

ET processurum fuerat haud dubiè in D diuturniorem gravioremque Clericorum vexationem hoc ita declara-

ΚΑ'ν ἐπὶ πλέον τῆς ἀπὸ Βασιλέως διὰ ταῦτα ἐπιφανοῦς ἀγανακτήσεως. εἰ μὴ

καὶ ἐπέκεινα πραχθέντα, Βασιλέα μὲν ἐθορύβει. Ἀρχιερέας δ' ἐκίνει ζητεῖν αἰτίας, καθ' ἃς ταῦτα πράττεται, ξένα τῶν τῆς Ἐκκλησίας νόμων δοκοῦντα. μήτε γὰρ ἰατρὸν χρῆναι τιμωρεῖν, ἀλλ' ἰατρεύειν τὸν πάσχοντα, μήτ' Ἀρχιερέα κολάζειν, ἀλλὰ θεραπεύειν τὸν ἁμαρτάνοντα. διὰ τοῦτο καὶ συναχθέντες κοινῇ, σκέπτονται, καὶ διαμηνύουσιν ἐκείνῳ, καί γε διευθύνεσθαι, ἥψατο γὰρ τὰ δεινὰ καὶ Ἀρχιερέων, ἐγνώκεσαν. ὁ δὲ μήνυμα, καθημένων ἐν τῷ Ἐκκλησιαρχείῳ, ἐφ' ᾧ σφίσιν ἐφεῖν συνελθεῖν ἐκείνῳ, ἐρωτῶσι τί τὸ μαθεῖν πῶς ταῦτα πράττοιντο; μὴ δὲ γὰρ Ἐκκλησιαστικὰ εἶναι, ἀλλὰ τυραννικὰ τὰ πραττόμενα. ταῦτα λέγοντες, προσετίθουν καὶ τὰ πραχθέντα, ὅσα τὰ ἔξω, ὅσα ἐντὸς ἐπράττοντο. τὸν δ' ἀκούσαντα, τὸ παράπαν μηδὲ φροντίσαι, ἀλλὰ σκήψεις τοῦτ' εἶναι φάναι ἀποστασίας τῆς ἀφ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὰ μὴ δὲ δίκαιον ἐγνωκέναι πρὸς τούτους ἀπολογεῖσθαι. ὡς δὲ καὶ αὖθις παρεῶντες οὐκ ἔπειθον, δεῖξαι ἑαυτοὺς ἐκείνῳ ἐδικαίουν καὶ οὗτοι. τὸ γὰρ τοιούτων πραττομένων συγκοινωνεῖν, μὴ ἔχειν λόγον ἀπολογίας τοῖς μεμφομένοις δικαίως. ἔπειθον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Γεννάδιον, καὶ τὸν Συλαιώτην, Βασιλέα μὴ ἐᾶν ἀνεξέταστα ταῦτα, ἀλλ' ἐπαρήγειν Ἀρχιερεῦσι καλῶς λέγουσιν. αὐτῶν γὰρ εἶναι πάντως, τῶν τὴν εἰς τὴν Πατριαρχείαν ἀναγομένων χρηστῆς μαρτυρίας συστάντας. αὐτῶν δὲ καὶ πάλιν διαγινώσκειν ὡς ἐπιχωλαίνοι ὁ μαρτυρηθείς, οὐ φαῦλος ἐν ἄλλοις τὴν ποίμανσιν. μὴ δὲ γὰρ πάντα πᾶσι διδόναι Θεόν. ταῦτ' εἶναι Θεοῦ, ὡς πάντας εἰδέναι. καί γε πολλάκις τὸν κατὰ τὸν ἠθικὸν οὐκ ἀπόβλητον, κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ὑποσκάζειν, καὶ αὖθις ἀριστεύοντα ἐπὶ τούτῳ, μὴ φθάνειν τὴν ἐπὶ τῷ πολιτικῷ ἀρετήν. ἀναστέλλεσθαι δὲ τὴν κακίαν, καλὸν τὸ προσῆκον εἶναι πλὴν ἐντὸς μέτρων καὶ νόμων Χριστοῦ. νόμον δὲ Χριστοῦ πάντως εἶναι τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. ἐκεῖ δὲ ζητούντων τῶν μαθητῶν ἐξ οὐρανοῦ καταγαγόντας πῦρ ἀφανίσαι τοὺς ἀπειθοῦντας, εἰπεῖν τὸν Δεσπότην, ὡς οὐκ οἴδατε ποίου Πνεύματός ἐστε. τὸ γὰρ καλέσαν ἐκείνους Πνεῦμα, κἂν μήπω οἴδασι, πλῆρες ἀγαθωσύνης καὶ φιλανθρωπίας, καὶ συγκαταβάσεως πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' οὐ τιμωρίας καὶ ἀγανακτήσεως καὶ κολάσεως. ταῦτ' ἐκείνων λεγόντων καὶ ἀμφικλινῆ τὸν Βασιλέα ποιούντων, καὶ οὗτοι ἀρξάμενοι οἱ κακῶς ἔτι ἴσως αἰτιῶν ἔχοντες ἐκείνῳ, ἐθορύβουν. καὶ γράφοντες κατηγορίας ἀτόπους ἐδίδουν, καὶ ἀνέδην λοιδορίαις μονωθέν-

A tum Imperatoris in eos odium, nisi alia quædam à Sabâ ruere quà ceperat pergeute, temerè attentata, quæ licet præsertim in Clericos intendebantur, tamen redundabant etiã in Episcopos, hos movissent ad cognoscendum de negotio; unde contigit Imperatorẽ quoque turbari, ac titubare in proposito quod ostenderat, qualiacumque Patriarchæ ac eius Ministrorum Acta totâ Imperij autoritate defendendi. Moti ergo Episcopi, quòd iam usque ad ipsos, ut est dictum, Sabæ grassationes pertingere ceperant, consilio inter se habito decreverunt convenire Patriarcham, B repetereque ab eo rationem eorum quæ nova & ab usu legibusque Ecclesiæ abhorrere visa gererentur. Vt enim Medici non esse pœnas infligere languentibus, sed medicinã adhibere opportunam morbis illorum abigẽdis; ita nec officium Antistitis in plectendo atque ulciscendo situm, verùm in curandis & ad frugem emendationis revocandis, qui peccarunt. His sic in conventu stabilitis Patriarchæ indicant, cupere Antistites simul congregatos ipsum alloqui. assignatus ad hoc locus est in Ædibus magni Ecclesiarchæ, quò cum venisset Patriarcha, considentes Episco- C pi, ex eo se velle audire dixerunt, quas ob causas ea quæ Sabas attentabat, fierent: non enim esse illa Ecclesiastica, sed tyrannica Acta? His dictis adiunxerunt expositionem vexationum quibus Sabas ferret ageretque miseros Clericos, & in Ecclesiasticum Ordinem vniuersum clàm, palàm, intus & extra immaniter acerbèque grassaretur. Ea ille audita sic prorsus tamquam nihil ad se pertinerent, negligere funditùs visus est: addens & conquerens talia ab illis memorari prætextûs secessionis à se faciendæ quærentibus. D quare supervacaneum se arbitrari curam ullam sumere obiectionum istiusmodi diluendarum. His Episcopi multa reposuerunt quibus ei persuadere conarentur, æqua & consentanea se poscere: sed cum nihil profici animadverterent, ipso inflexibiliter in duritie perstante, clarè ipsi denunciarunt: cogi se officio ad se ipsos à tam inconvenientium actorum omni participatione removendos. Neque enim se posse instæ censuram reprehensionis ullâ excusatione fugere, si perseverãdo in cõmunione cũ ijs qui sic inordina- E re ac temerè operarentur, tam improbabilibus factis approbationis suæ apponere calculum viderentur. Sub hæc Gennadius & Sylæota Imperatorem privatim conventũ graviter monuerunt: non debere ipsum sinere res tã suspectæ novitatis indiscussas socordi tolerantiâ transmitti. quin eius esse officij succurrere Præsulibus, nihil æqui à Patriarchâ, quamvis iusta & recta postulent, impetrantibus. Nec enim in illos cadere exceptionem idoneam suspicionis, quasi Patriarchæ parùm faveant; quem utique

ipsi

„ ipsi promoverût, suis eum suffragijs & ho- „ norificis testimonijs ad summæ quam obti- „ neret Dignitatis adeptionem commendan- „ res. cæterùm eâdem fide quâ tum quæ in „ eo laudarent, prædicarunt, modò comme- „ morare quæ in eo postmodùm desiderari „ deprehensum sit. prodi enim cursu tem- „ poris latentia priùs hominum vitia; & oc- „ casione negotiorum naturas perspici. Sic eos intellexisse hunc qui dotibus ad Ecclesiæ gu- „ bernationem alioqui aptis instructus sit, in quibusdam eius multiplicis officij claudicare par- „ tibus. nimirum non omnibus omnia Deum dare. cunctis quippe notum esse, dona esse „ Dei Dotes eiusmodi. Itaque sæpiùs animadverti, eũ cuius mores nõ improbẽtur, haud æquè „ inoffensè procedere in gubernatione Domûs propriæ. rursus egregiè fungentem suæ regi- „ mine familiæ, civilibus deinde curationibus admotum, minimè parem administrandi Magi- „ stratûs industriam probare. Improbitatem coërceri, honestum sane ac conveniens esse; ve- „ rùm id fieri debere intra limites Legum Christi. Leges autem Christi omninò esse sacrum „ Evangelium. Illic autem legi: Discipulos aliquando ignem è Cœlo devocantes qui sibi „ non morigeros consumeret, à Domino audisse: nescire ipsos cuius spiritus essent. Nam „ qui vocarat ipsos Spiritus, licet hoc adhuc ignorarent, plenus benignitatis, humanitatis, ac- „ commodationis ad lapsos in culpam, Spiritus est, non autem ultionis, indignationis, severi- „ tatis inexorabilis. Tali oratione cum hi duo ambiguum fecissent Imperatoris animum, cap- tato tempore qui alijs etiam de causis exosum habebant Patriarcham, turbare libetiùs cepe- runt, datis accusationum errores ipsi absurdissimos imputantium libellis: tum eundem locis à concursu seductis occurrentem probris palàm convicijsque proscindentes. Eòque res pro- cessit, ut ipso quadam die è loco sublimi perfectis hymnis populo de more beneprecante, suc- clamantes aliqui maledictis eum lacerarent fœdissimis: odio, postquam ultra modum exarse- rat, in multò audaciorem impudentiam prorumpente.

A παρὰ τῶν πολλῶν περιεβλήθη. ὥστε καὶ μικρὸν ἰσαμένης αὐτῶν, καὶ τῶν ὕμνων ἐξανυσθέντων, ἐπευλογοῦντος κατὰ τὸ σύνηθες, τινὰς ἐκεῖνον κάτωθεν ἱσταμένους κράζειν καὶ ἀπόφημα κατ' ἐκείνου λέγειν, ὡς ἂν πλέον τοῦ εἰκότος διὰ τὸ μῖσος καταυθαδιζομένους.

C A P V T XXII.

Recessus Athanasij è Patriarchio.

Postquam ergo se Athanasius destitu- B tum à plerisque intellexit: aversionis causas ex se suisque ortas; odia verò infensorum sibi plurimorum usque ad contumelias & convicia prorumpere: remque ad iudicium spectare: quo haud dubiè coorientes undique accusationes vocent. satis patère, si vel summo conatu connitatur retinere Patriarchatum, in tali offensione animorum, ac rerum perturbatione, frustrà fore. C Nam orto certamine, omnes in unum dimicaturos, ne attendente quidem ullo, aut saltem audire sustinente, nedum in pristinæ communione Pacis perseveraturo quoquam. His persuasus rationibus, diù reluctatum appulit tandem animum ad cogitationem abdicandæ, quam tenere nequiret, & si maximè cuperet, sacræ Præfecturæ. Nempe iam non pauci eorum quos nuper ac paulò ante D Ministrorum ipsius violentæ grassationes pẽsionibus & sacerdotiorum fructibus mulctaverant, palàm ablata repetebant ac factâ manu paribus iniurijs irascentium, vim apertam intentantes, auferebant quæ sua dicerent. quidam etiam prædia frumentariósque agros quorum fuerant possessione pulsi, concursu & factione invadebant; inter hæc irridentes,

Ἐπεὶ γοῦν Ἀθανάσιος ἔγνω μονωθεὶς καὶ τὰς αἰτίας ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ ὡρμημένας, τὰς δὲ λοιδορίας ἀπὸ πολλῶν συμβαινούσας, ὡς ἐς κρίσιν θέλειν ἄγειν, καὶ οὐκ ἀνυστὸν γίνοιτο εἰ βούλοιτο τὴν τιμὴν κατέχειν. μὴ γὰρ ἐντεῦθεν εἶναι τὸν εἰρηνεύσοντα ἢ καὶ προσέξοντα, καθυφεὶς ἐς ἄνεσιν τῆς προστασίας. οὐκ ὀλίγοι γὰρ καὶ τῶν χθὲς ἐς πρὸ τρίτης τῶν ἰδίων παρὰ τῶν ἐκείνου στερηθέντων, ὁμοῦ συμφρήσαντες, διεφέροντο ἀνέδην τὰ ἴδια. ὁ δὲ καὶ τοῖς σιτῶσιν ἐπεχείρουν, καὶ κατεγέλων, καὶ ἐπεπώθαζον, ἀνέδην τε κατηρῶντο ἐς ἐπεφήμιζον. ἄλλοι δὲ ἐς λίθους ἔβαλον, φανέντος ἐκείνου. τόσον τὸ μῖσος. καὶ κατηγόρουν ὁ πλείους, αὐτὸς δὲ γοῦν ἐντεῦθεν. ἐς εἰς κρίσιν ἀναλεξάμενος, ὡς τοῖς δοκοῦσι μᾶλλον ἐδόκει, Βασιλεῖ διαμηνύεται· ἀποστελλόμενοι μὲν οὖν τὸ Πατριαρχεῖον ἀναδεξομένους· ἀποστελλόμενοι δὲ καὶ τοὺς διακομίσοντας κατὰ τὴν ὁδὸν, ὡς μὴ κινδυνεύοι. ἐν τοσούτῳ δὲ χαράξας βιβλία δύο. τὸ μὲν ἓν, τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως, θάτερον δὲ πολλὰ ἄλλα περιέχον, καὶ ἰδίας κατὰ τὸν βίον συστά-

συστάσεως χαρίν, καὶ καθαρὰν τὴν ὡς δῆθεν κατ' αὐτοῦ ἀποφημισάντων, ὁ μίμησιν ἀναδεξάμενος τοῦ Χριστοῦ, τὸ μὲν ἐν ἀφανεῖ κρύπτει ἐν κορυφῇ κίονός τινος τῶν κατὰ τὰ ἀριστερὰ εἰσιοῦσι κατηχουμενείων τοῦ μεγάλου νεὼ ἱσταμένων ὑπὲρ ὀπὴν περιστερῶν, δίκην φωλεᾶς, ὡς μή τις εἰδείη προμηθευσάμενος, κλίμακά τ' αὐτὸς προσερείσας, καὶ ἐπιβάς. πλὴν οὐ γυμνὸν τὸ χαρτίον, ἀλλὰ δυσὶν ἐκπώμασιν ἐμβαλὼν, ὑπογραφῇ ἰδιοχείρῳ καὶ βούλλῃ μολιβδίνῃ τὰ γράμματα ἐξασφαλισάμενος, τελείως προσαρτίοις περισφίγξας, ὡς μή τινι ἐπιβουλευθείη τῶν λυμαντήρων, ἐς μακρὸν ἐκεῖ κείμενος. θάτερον δὲ τὸ τῆς παραιτήσεως πέμπει πρὸς Βασιλέα, ἀξιῶν τὴν ταχίστην, τούς γε τὴν ὁδὸν ἀσφαλῆ ὁδηγήσοντας ἀποστεῖλαι. εἶχον δ' ἐπὶ λέξεως ὁ μὲν ἐν τοῖς ἐκπώμασι χάρτης, τάδε.

A dicterijs traducentes, maledictis quoque incessentes, diris denique, nullo metu aut respectu, devoventes Patriarcham & suos. in tantam licentiam excesserat populare odiũ, lassatâ diuturnis iniurijs plerorumque patiẽtiâ, in furorem, conspiratione multitudinis ineluctabiliter sævientem, exardescens, impunitate necessariâ, securitate summâ. Itaque Athanasius sentiens haud procul abfore, quin corriperetur sistendus Tribunali (Nam causam eius Ecclesiastico iudicio disceptari, B non ignorabat Primores cupere) Occupavit significare Imperatori, se ab ipso petere, ut mitteret, quibus Patriarchales Aedes, ijs abscessurus, consignaret, quique illum quo recessurus esset itinere tutum ab incursu infesti Populi præstarent. Interim ipse duos libellos deproperavit, quorum uno Dignitatem abdicare videbatur; alter multa complectens partim vitâ eius anteactam iactabundè commendabat: partem in obtrectatores iram expromebat minis & diris, sanè impotentius quam professum imitatorem Christi mansuetudinis deceret. Et hunc quidem è duobus libellum ipse furtim abscondit loco abstrusissimo, intra foramen eorum simile in quibus Columbæ nidificare amant, sito supra verticem columnæ cuiuspiam in Catechumeneis, ad lævam introeuntium, stantis. Notabilis porro est quam in hoc adhibuit solicitudo: primum chartam non simplicem & authenticis destitutam reliquit signis; sed manu ritè propriâ subscriptam, bullâ insuper plumbeâ munivit: tum vasis duobus testeis inclusit invicem obversis, quorum labra pertusâ funiculis insertis aptè commisit, ut eam undique ab iniuriâ omni protegerent. Sic conditam, scalâ ipse muro applicitâ, conscensaque, manu propriâ deposuit in memorato priùs loco; velut illic custodiendam in seram memoriam Posteritatis. Alium abdicatorium Patriarchatûs libellum, misit ad Imperatorem, orans ut quam primum ad se destinaret securos per viam deductores, quibus à vi defenderetur. Hæc ambo scripta hic ponam, incipiens à prolixiori fictilibus indito: cuius hæc fuere verba.

C A P V T XXIII.

Scriptum quod Patriarcha Vasis inclusum testeis reliquit.

Δύο τινὰ ἐφάνη πρὸς καταβολὴν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὠφέλειαν δῆθεν αὐτῆς ἐπινοηθέντα, ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἐπιχαιρόντων τοιούτοις. ἓν μὲν, τὸ τὸν Βέκκον ἐλθεῖν εἰς τὸ διαλεχθῆναι, καὶ τάχα καταγνωσθῆναι καὶ ἐλεγχθῆναι· ὃ ἀμήχανον ἦν, τοῦ λαοῦ μεμηνότος, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν ἐχόντων τε καὶ λεγόντων. δεύτερον, ἡνίκα τῷ Ὑακίνθῳ ἐπεχωρήθη ἁπανταχοῦ τῆς Ῥωμαίων προσκαλεῖσθαι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας οὓς εὕρισκεν οὐ συνειδήσει, οὐ νόμοις Θεοῦ τεθραμμένους, ἀλλ' ἀγυρτώδεις καὶ τριωβολιμαίους τινὰς, καὶ ἱκανοὺς καταστρέψαι τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, καὶ ὅσα παρέλαβεν ἀλόγῳ θράσει, καὶ διαβολῇ, καὶ ὕβρει ἐν οἷς εἶχον ἐκεῖνοι τὸ ἰσχυρόν. καὶ ἔτι ὡς ἔοικεν ἔμελλε τοῖς δυσὶν ἐκείνοις κακοῖς, καὶ τρί-

C *DVo quædam apparuerunt ad deiectionem Ecclesiæ, quæ ad eius scilicet utilitatem excogitata fuerant, ex insidijs gaudentium talibus. Vnum quidem venire Veccum ad colloquium; tamquam mox sis damnandum & cõvincendum. quod fieri non poterat, furente Populo, & dulce mixtum amaro exhibentibus illis & loquentibus. Alterum quando Hyacintho est permissum per Romanam ubicumque Ditionem convocare contra Ecclesiam quos invẽnit, non rectâ conscientia, non legibus Dei* D *innutritos, sed agyrtas triobolares quospiam, idoneos Ecclesiæ Christi destruendæ, abolendisque cunctis eius Traditionibus, per inconsultam audaciã, calumniã & cõtumeliã, ad quæ ingens illi habebant robur. Porro nunc malis illis duobus, tertium, quantum licet conycere, in cumulum succrescet. quod & propter multitudinem nostrorum peccatorum, nostrâ contigit die, & in Nos militavit. Ecclesiæ quippe Christi, quibus ipse novit*

iudicijs, curâ nos acceptâ, haudquaquam securè potuimus discissos ab Ecclesiâ Christi & ei contumeliosos punire; neque immunditiarum, adulteriorum, fornicationum conuictos reprimere. Ignorauimus autem Patriarchas potestate utentes suafuisse obnoxios reddenda talium actorum rationi, ijs ipsis quos in lapsibus deprehensos correxerint, & similibus, ius impunè usurpantibus vocanda ad suum Examen eorum administrationis. cum tamen quos hodie videmus civiles exercere Magistratûs, minimè subiaceant iudicijs subditorum in ijs quæ vi acceptæ potestatis egerint: etiam quando vel malitiâ vel ignorantiâ, contra ius & æquum temerè quidpiam attentarunt. Sed heu, vis ingens malorum meorum! ne nostram quidem longè sublimioris ordinis Ecclesiasticam autoritatem ad æqualitatem saltem conditionis cum politicâ tantò inferiori adspirare patiuntur. Vnde autem ista nobis acciderunt, ignotum multis est: at non Deo. Nam qui ausus est Deo dicere; Zelus Domûs tuæ comedit me, *idem & hoc subiunxit:* & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. *Nec enim nostrorum ista sunt Delictorum ultio ac mulcta; quo nomine Deo gratias reddimus. Sed & hæc in nos intorta ictum telo non perferunt: adeo ut iniurijs licet tantis appetiti, nullam tamen iniuriam patiamur: quoniam qui se ipso non læserit, nemo potis est lædere. Verum Ecclesia & contumeliam patitur & detrimentum. quodnam vero detrimentum? Nimirum è Monachis & Monialibus, cæteroque Christiano Populo, Complures, partim persuasi rationibus, & electione ducti propriâ, partim terrore addito minisq; pœnarum, vi compulsi quadamtenus se in melius converterant sanctimoniamque respexerant, quos velut turbo ferus, ac procella in transuersum diru ingruens, hæc in Nos contumelia, de cursu detexit & rursus avertit in priora. Eius porro iniuriæ pernicies, unde nobis dolendi causa est, non in fama & existimationis nostræ iactura cōsistit; non in contumeliâ tam licenter grassantium, ut & lapides quos in nos iacerent tulerint, & anathematizaverint; cæteraque accumulaverint genera omnia sensibilium contumeliarum: sed heu me! (nam hoc cor vulnerat) in Religionis ipsius damnum maximum tempestas isto redundavit. Quare Aio: si mihi sum conscius Fornicationis, aut Adulterij, aut nefariæ in mares libidinis; si sensi umquam aut sentio, aut in posterum sentiam alienum quidpiam à sensu Ecclesiæ Christi Dei mei, anathema mihi sit à Christo, & pars mea cum Proditore ac Crucifixoribus Domini mei. sin me rectè ac fideliter servientem & sapientem; reijcientemque ac reprobantem ex animo quod non sentit Ecclesia neque accepit, calumniari non horruerunt linguæ doctæ maledicere, quicumque & qualescumque fuerint, habeo ipsos, iuxta Canonem, pro segregatis à Vitæ autore Trinitate. quoniam verò coacti; minimè autem nos ipsos per vim intrudentes, regimini Ecclesiæ sumus impositi, spe pacis & utilitatis*

τὸν ἀναφῦναι. ὃ καὶ διὰ πλῆθος ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, τῇ ἡμετέρᾳ συνέβη ἡμέρᾳ. καὶ καθ' ἡμῶν ἐστρατεύσατο. τῆς γὰρ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οἷς αὐτὸς οἶδε κρίμασι τὴν φροντίδα δεξάμενοι, οὐκ ἐξησφαλίσθημεν τοὺς μήτε τῶν σχιζομένους τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ καὶ ὑβριστὰς αὐτῆς τιμωρεῖν, μήτε τῶν ἀκαθαρσίαις, μοιχείαις τε καὶ πορνείαις ἑαλωκότας ἀναχαιτίζειν. ἠγνοήσαμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ Πατριαρχεύοντες τοιαύτας εὐθύνας ὑπέχουσι παρὰ τῶν ἐπὶ σφάλμασιν αὐτῶν εὐθυνθέντων, καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων εἰς ἃ διῳκήκασι. καὶ ταῦτα μὴ δὲ τοῖς ἐνεργοῦσι σήμερον τὰ δημόσια, τοιαύτας ἐν οἷς ἐνήργησαν ὑπεχόντων εὐθύνας, ἔστιν ἢ κακοτρόπῳ γνώμῃ, ἢ καὶ ἀγνοίᾳ κατὰ τοῦ δικαίου πεπαρῳνήκασιν. ἀλλ', ὦ τῶν ἐμῶν κακῶν, ὡς μὴ δὲ κἂν ἴσα τούτοις ἐξισωθῆναι καὶ τὰ ἡμέτερα. καὶ αἱ μὲν πόθεν ταῦτα ἐπῆλθεν ἡμῖν, ἄδηλα τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Θεῷ. ὁ γὰρ εἰπὼν παρρησιασάμενος πρὸς Θεόν, ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, εἶπε· καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε, ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. οὐ γὰρ ἡμετέρων τῶν σφαλμάτων ἀντέκτισις, καὶ χάρις Θεῷ· ἡμεῖς μὲν ἀδικούμενοι οὕτως ἀδικούμεθα. ὅτι τὸν μὴ ἑαυτὸν ἀδικοῦντα, οὐδεὶς δύναται παραβλάψαι. ἡ Ἐκκλησία δὲ πάλιν ὑβρίσθη καὶ ἐζημίωται. τίς δὲ ἡ ζημία; τῶν Μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν, καὶ λοιποῦ χριστωνύμου λαοῦ, τῶν μὲν, λόγῳ, τῶν δὲ καὶ βίᾳ βλεψάντων πρὸς τὸ σεμνότερον, ὡς καταιγὶς ἀγρία ἀθρόον ἐπεισπεσοῦσα, ἡ καθ' ἡμῶν ὕβρις, πρὸς τὰ πρότερα ἔστρεψεν. ἡ δὲ ὕβρις καὶ τὸ αὐτῆς λυπηρόν, τὸ μὴ κατὰ τῆς ἡμῶν ὑπολήψεως μόνον, καὶ τὸ λίθους κρατῆσαι βαλεῖν ἡμᾶς καὶ ἀναθεματίσαι, καὶ ὅσα σωματικῆς ὕβρεως ἐπέπεσεν· ἀλλ' οἴμοι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ σεβάσματος. διὸ καὶ φημί, εἰ σύνοιδα ἐμαυτῷ πορνείᾳ, ἢ μοιχείᾳ, ἢ ἀρρενομανίᾳ ἑαλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα πώποτε, ἢ φρονῶ, ἢ φρονήσω ἀλλότριόν τι φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς μου σὺν τῷ προδότῃ, καὶ τοῖς τὸν Κύριόν μου σταυρώσασιν· εἰ δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα, καὶ ἀποβαλλόμενον ἐκ ψυχῆς ὃ μὴ δοξάζει ἡ Ἐκκλησία μὴ δὲ παρέλαβε, συκοφαντῆσαι οὐκ ἔφριξαν γλῶσσαι λέγειν μαθοῦσαι κακά, ὅσοι καὶ οἵτινες εἶεν, ἔχω αὐτοὺς κατὰ ὁ Κανών, καὶ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος ἀφωρισμένους. ἐπεὶ δὲ βιασθέντες, ἀλλ' οὐ βιάσαντες ἐπέβημεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐλπίδι εἰρήνης καὶ ὠφελείας κοινῆς. οὐ προέβη δὲ κατὰ τὰς ἐλπίδας ὅσον διῳκήσαμεν,

οὔπω

ὅπῃ συμφέρον ἡμῖν κατεφαίνετο, μάρτυς Θεός, καὶ ὃ μὴ ὡς κακὸν, ἀλλ' ὡς πρέπον ἐπράττομεν. πλὴν, εἰ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρήσομεν, ἀντιμετρηθησόμεθα, τὴν τούτου διάκρισιν ἀνατίθημι τῷ Ἁγίῳ Βασιλεῖ καὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴτε ἀποδοχῆς, εἴτε ἀθῴους κριθῶμεν, στέργομεν. καὶ ὡς ἐκ Θεοῦ τὴν τῶν τούτων κέλευσιν ἐνδεχόμεθα, ἕτερον. εἰ καὶ ὁποῖον ἐστιν ἑκάστου τὸ ἔργον τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δηλωθῆναι, χάριν τῆς δυσφημίας, ἣν ἐξήμεσε καθ' ἡμῶν ὁ διάβολος, λέγομεν. εἰ σύνοιδα ἐμαυτῷ πορνείᾳ, ἢ μοιχείᾳ, ἢ ἀῤῥενομανίᾳ ἑαλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα πώποτε, ἢ φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα, καὶ ἀπᾷδον τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου μου. καὶ εἰ μὴ ὡς οἱ Ἅγιοι Μαθηταὶ, καὶ Ἀπόστολοι τούτου παραδεδώκασι, καὶ οἱ διάδοχοι τούτων θεοφόροι Πατέρες, ἰδικῶς καὶ Συνοδικῶς. καὶ εἰ μὴ ἅπαν ἑτερόδοξον φρόνημα, ὃ μὴ παρέλαβε καὶ κρατεῖ ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ, παραπέμπω τῷ ἀναθέματι, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν Κύριόν μου σταυρώσασιν. εἰ δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα καὶ ἀσπαζόμενον καὶ κηρύττοντα, διαβολαῖς μέ τινες τοιαύταις διέβαλον, ὅσοι καὶ οἵ τινες εἰσὶν, ἐκκήρυκτοι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἀλύτῳ ἀφορισμῷ, τῷ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς καὶ μακαρίας καὶ ἁγίας Τριάδος ἡ μετριότης ἡμῶν ὑποβάλλει αὐτοὺς, καὶ ἀρᾷ ἀναθέματος, καὶ τὸν τοῖς τοιούτοις παρασυρέντα εἰς τὸ βλάψαι καὶ ἀδικῆσαί με. ὡς δὲ τοῖς ἀδίκοις καὶ βλασφήμοις αὕτη ἀρὰ παρὰ Θεοῦ, οὕτω καὶ τοῖς φειδομένοις τὴν γλῶσσαν, καὶ ἀλήθειαν ἀγαπῶσι καὶ λέγουσιν, ἡ τοῦ Θεοῦ εὐλογία καὶ σκέπη περικυκλώσοι, καὶ ὧδε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τοῖς ἐκπώμασι, καὶ ἐν ἀποκρύφῳ τεθέντα. εἰ δ' ὁποῖα μὲν καὶ ὅπως ἔχουσιν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν παρασυρέντα, ὅστις ἂν καὶ εἴη ὑπ' ἀνάθεμα ἄγειν, καὶ εἰ σύστασις ταῦτα ἀπαθῶν εἶπον, εἴτε καὶ μὴ, εἰδεῖν δεῖ τῶν πνεύματι ζώντων, καὶ τῷ Κυρίῳ δουλευόντων. ὅμως ὕστερον εὑρεθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται, ἱκανῶς αἰτίαις δικαίαις ὑπαίτιον τὸν γράψαντα. ἕτερον δὲ γράμμα χειρογράφως πρὸς τὸν Βασιλέα ἀπέστειλεν, οὕτω κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον. Θεῷ καὶ μετὰ Θεὸν τοῖς λόγοις θαῤῥήσας τῆς ἐκ Θεοῦ Βασιλείας σου, τὴν Ἐκκλησίαν ἐκράτησα. οὐδ' ἐγκαλεῖ μοι καὶ τις, ὅτι μὴ κατὰ τὸ ἀρέσκον ἑκάστῳ διῴκησα, μάρτυς αὐτὸς Θεὸς, κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν. ἐπεὶ δὲ Χριστὸς τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ

A *communis: Non successit autem secundam spem quantum in eâ administratione gessimus. Nihil autem gessimus (testis sit Deus) nisi quod expedire nobis visum est: & quod non ut malum, sed ut decens a nobis fieret. Caeterum, an quâ mensurâ mensi sumus, eâdem remetiatur nobis, indicium arbitrio Sancti Imperatoris & Episcoporum coram Deo permitto: & sive absolvamur, sive damnemur ab iis, acquiescimus; & ut à Deo profectum eorum qualecumque mandatum accipimus.* Aliud. *Etsi quale sit cuiusque opus, die illâ declaratum iri, credimus: tamen quoniam aiunt quosdam scandalizari propter maledicentiam* B *quam evomuit in nos Diabolus; Dicimus: si conscius mihi sum incidisse in fornicationem, adulterium, aut nefariam in mares libidinem: si sensi umquam aut sentio, aut sentiam alienam sententiam & abhorrentem ab Ecclesia Christi Dei & Domini mei; & nisi ut sancti Discipuli & Apostoli eius tradiderunt, & successores horum Deiferi Patres, privatim & Synodicè; & nisi omnem heterodoxam Doctrinam, quam non accepit nec tenet Ecclesia Christi, respuo subiiciens anathemati, anathema mihi sit à Christo, & pars mea cum Proditore, & Crucifixoribus Domini mei. si vero rectè ac fideliter me ministrantem* C *& sentientem, & amplectentem, & praedicantem, calumniis me talibus diffamarunt, quicumque ac qualescumque sint, Extra censum habentor Ecclesiae Christi: & insolubili excommunicationis nexui, à vita autore, beatâ, & Sanctâ Trinitate mediocritas nostra ipsos subiicit, dirisque anathematis, & eum qui talibus tractus fuerit ad laedendum & iniuriâ afficiendum me. Ut autem iniustis & blasphemis haec maledictio à Deo est, sic & linguam continentes, & veritatem amantes & loquentes, Dei benedictio ac protectio circumdabit, & hic & in futuro.* Haec quidem erant in chartis intra pocula fictilia conditis; & in D cavo abstruso depositis. in quibus, quod eum quoque qui etiam vi pertractus ad adversantium sibi partes fuerit, quicumque tandem sit, anathemati subiicit; id ad humanae probitatis Christianaeque mansuetudinis rationes satis accõmodatum nec ne fuerit, censendum relinquo viventibus in Spiritu & Domino servientibus. Illud scio: scriptum hoc, postea repertum vulgatumque (ut postmodum dicetur) accusationibus in eius Autorem antea iactatis fidei momentum addidisse, ut iam non immeritò traductus ille ac E iniustè infamatus videretur. Aliud etiam scriptum concinnavit, statim ad Imperatorem missum, haec ad verbum continens: *Deo & post Deum verbis fidens ex Deo autoritatem ducentis Maiestatis tuae, Ecclesiae regimen capessivi. in quo administrando si quispiam succensuerit gubernationem meam ad quod cuique placeret obnoxiè accõmodatam non fuisse; testis idem sit Deus, melius non sentiebam. quandoquidem vero Christus Ecclesiae suae & Imperii se constituit curatorem, ut utraque ad eius beneplacitum*

 dirigas:

dirigas: in conspectu loquor Domini mei Iesu Christi; etsi peccator sum, tamen factum à me quidquam non memini à Sacerdotij regulis abhorrens. Si vero aliqui insurrexerunt contra me, dicentes quæ ad deformandum contumelijs doloreque pungendum hominem pertinent, & sunt qui credunt ista, imputent licet in idoneas meæ depositionis causas ea ex his quæ volunt: si passus iniuriam fuero, in die illâ iustificabor. abdicationem enim reputo illegitimam. & hoc quidem meum iudicium est. quoniam vero cum tremente iustificationes Dei Imperatore loquor, si iubes, voluntati meæ renuncio, & Deo permitto tuaque ex Deo autoritatem habenti maiestati, res meas, ut quod ipsi, Deo placitum videatur & animæ meæ salutare, conferre, consulere, cooperari mihi digneris, ut anima mea divinæ beneficentiæ fiat particeps, similiter cum ex Deo data maiestate tuâ. At huic quidem libello, vt fieri par fuerat, non subscripsit. Priori tantùm propriâ manu suum nomen apposuerat. Sic enim ad eius calcem legebatur: *Athanasius miseratione Dei Archiepiscopus Constantinopolis Novæ Romæ, Oecumenicus Patriarcha.* Ferebatur & aliud præterea quiddam scriptum in illâ priori arcanâ chartâ, quod haud scio an non additum posteriùs fuerit ab Athanasij fautoribus: nempe hoc: *si quid præterquam hic scripsi me facturum, egero, irritum habeo, quippe contra meam voluntatem & mentem actum: etiam si ipsum scripto significavero abdicationem.* utcumque sit, his ita scriptis, prius quidem illud in occulto abdidit, memorato iam munitum modo, ipse vero solum secundum libellum Imperatori cum misisset; nec inde quod forte speraverat auxilium, ac protectionem offerri sibi videret. quin potius iam præstò adesse submissos illinc cerneret, qui se nocte profecturum per viam defenderent, & alios, qui quas suo discessu vacuas relicturus mox foret Patriarchales Aedes, susciperent custodiendas, intellecto ex his; persuasum Imperatori; utilem futuram Patriarchæ depositionem perturbationi publicæ pacandæ; cum aliud non posset se ipsum intempestâ nocte ultrò dedit Missis ad se abducendum. Cum his ad oram Maris loco ab Eugenio denominato contiguam progressus, ibi piscatoriam pariter omnes conscendunt navem; & in portum *cera* dictum invecti, ad Cosmidij Monasterium perveniunt. Nocte illic transactâ, misit Athanasius ad Imperatorem Cessionem suam, sic ad verbum habentem.

τῆς Βασιλείας, σὺ κατευθύνοις φρόνησιν, ἐθέλειν πρὸς τὸ ἀρεστὸν αὐτοῦ, ἐνώπιον λέγω τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἁμαρτωλός εἰμι, ἀλλὰ πρακτικῶς οὐκ ἐπίσταμαί τι ἀπεῖργον κατὰ κανόνας ἱερωσύνης. εἰ δέ τινες ἐξανέστησαν κατ' ἐμοῦ λέγειν ὅσα εἰς ἀνθρωπίνην ὕβριν φθάνειν καὶ παραλύπησιν, καὶ εἰσὶν οἱ πιστεύοντες ταῦτα, θέτωσαν εἰς καθαίρεσιν ὅσα ἐκ τούτων καὶ βούλονται, καὶ εἰ ἀδικηθῶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δικαιωθήσομαι. τὴν γὰρ παραίτησιν λογίζομαι ἀκανόνιστον, καὶ αὕτη μου ἡ διάκρισις. ἐπεὶ δὲ, πρὸς τρέμοντα τὰ δικαιώματα Θεοῦ Βασιλέα λαλῶ, εἰ κελεύεις, τὸ θέλημά μου ἐῶ, καὶ ἀνατίθημι τῷ Θεῷ, καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ Βασιλείᾳ σου τὰ ἐμά. ἵνα ὅπερ αὐτῇ θεάρεστον δόξῃ, καὶ τῇ ψυχῇ μου σωτήριον, διενεργήσῃς, καὶ συμβουλεύσῃς, καὶ συνεργήσῃς μοι. καὶ οὕτω παρὰ Θεοῦ χαρισθῇ τῆς εὐεργεσίας τὰ ἴσα τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, κατὰ τὸ εἰκὸς, οὐχ ὑπέγραψε. τὸ δέ γε πρότερον οἰκειοχείρως ὑπεσημειώσατο. εἶχε γάρ· Ἀθανάσιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. ἦν δ' ἔτι φερόμενον καὶ ἄλλο τι ἐν κρυφίῳ γράμματι, ὅπερ οὐκ οἶδα, εἰ προσετέθη ὕστερον παρὰ τῶν ἐκείνῳ προσκειμένων, ὡς κἂν εἴ τι ποιήσω παρὰ ταῦτα, ἄπρακτον ἔχω, καὶ ἔξω τῆς ἡμετέρας γνώμης, κἂν αὐτὴν ἐγχαράξω μου τὴν παραίτησιν. πλὴν ταῦτα γράψας, τὸ μὲν ἐν ἀφανεῖ τίθησι τῷ εἰρημένῳ ἐξασφαλισάμενος τρόπῳ, αὐτὸς δὲ τὸ πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ μόνον ἐξαποστείλας, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖθεν καθὼς ἴσως καὶ οἱ ἤλπισε, ἡ βοήθεια καὶ τὸ ἀντιλῆφθαι, ἀλλ' ἤδη μᾶλλον τῆς νυκτὸς ἐξελευσομένου κατὰ τὴν ὁδὸν διαφυλάσσοντες ἀπεστέλλοντο, καὶ ἄλλοι τὰ Πατριαρχεῖα ἀναδεξόμενοι, γνοὺς ἐντεῦθεν ἴσως καὶ τὴν τοῦ Κρατοῦντος γνώμην, ὡς οὕτω τὰ καθ' ἑαυτὸν δοκιμάζοντος εἰς συνοῖσον ἐν ἐκείνῳ, παρασκευασμένην τῶν ὅλων. οὐ δὲ γὰρ ἐχώρει ἄλλως γίνεσθαι, ἀωρὶ τῶν νυκτῶν δίδωσιν ἑαυτὸν τοῖς ἀπάξουσι. καὶ πρὸ τῇ κατὰ τὰ Εὐγενίου γεγονότες θαλάσσῃ, ἁλιάδος τε ἐπιβαίνουσι, καὶ τῷ λιμένι τὸ κέρας εἰσπλεύσαντες, τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου καταλαμβάνουσι. κἀκεῖ τὴν νύκτα προσμείνας, στέλλει πρὸς Βασιλέα τὴν αὐτοῦ παραίτησιν, ἔχουσαν ἐπὶ λέξεως οὕτως.

CAPVT XXIV.

Cessio Scripto Expressa Patriarchæ Athanasij.

Ἐπειδήπερ λυσιτελείας χάριν κοινῆς εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ἀνήχθημεν θρόνον, καὶ διὰ τὴν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ εἰρηναίαν κατάστασιν καὶ κυβέρνησιν, ἀπέβη δὲ τὰ πράγματα εἰς τοὐναντίον, καὶ παρ᾽ ἐλπίδα τὴν ἡμετέραν, καὶ τῶν βιασαμένων ἡμᾶς, ὡς ἐντεῦθεν κριθῆναι ἡμᾶς τῷ λαῷ ἀδοκίμους καὶ παραιτητέους, καὶ ἀδιακρίτους, ἄλλως τε δὲ καὶ ὡς ἀσθενεῖς καὶ ἁμαρτωλοί, καὶ ἀνίκανοι, καὶ οὐδὲ ἄξιοι λειτουργίας τοιαύτης, διὰ τοῦτο παραιτούμεθα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ εἴ τι ἠγνοήσαμεν, ἢ καὶ διεπραξάμεθα ἔξω τοῦ πρέποντος, αἰτούμεθα συγχώρησιν, καὶ ὑμᾶς ὁ Κύριος συγχωρήσοι, καὶ ὁ συμφέρων παρέξει, καὶ κυβερνήσει ἀμφοτέρους, καὶ ποιμένα ὄψεσθε τὸν ἁρμόδιον, πρεσβείαις τῆς Θεομήτορος. εἶχε δ᾽ ὑπογραφῆς· ὁ Ἀθανάσιος ὁ χρηματίσας Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. ταῦτα τὰ τῶν γραμμάτων ταῦτα τὰ τῆς παραιτήσεως Ἀθανασίου. οἷς ἐννοήσασθε τις τὸ ἐμφαινόμενον τοῦ γράφοντος ἐμπεδείκνυται. καὶ πῶς, τὸ ἐβουλεύθη, ὃ οὕτως ἐφρόνουν, καὶ αὖθις, κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν, μάρτυς Θεός; τοῦτο καὶ καταπονητικὸν οἶμαι τινὸς εἶπεν, ὃς ἀπροβούλως καὶ αὐτονόμως κινδύνῳ περιβάλλει τὴν ναῦν, ὡς κρεῖττον οὐκ ἐφρόνουν. ἀλλ᾽ εἶπεν ἄν τις πρὸς αὐτόν. ἀλλ᾽ ἴσως μεθ᾽ ὧν ἂν καὶ συνεβουλεύσω, ὅτι οὐ δὲ μόνος, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν κυβερνᾷν ἐπέχθης. ἀλλὰ τὸ πρῶς, ἐκρίθην γὰρ, φησὶ, τῷ λαῷ ἀδόκιμος, καὶ οὐ τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας Μοναχοῖς, λαοῦ δ᾽ ἀποδοκιμασία τί ἂν ἰσχύειν ἔχοι εἰς Πατριάρχου παραίτησιν; παραιτούμεθα δὲ καὶ αὐτοὺς φησι, μετὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης. οὐ θρόνον καὶ τιμὴν παραιτεῖται, ἀλλὰ λαὸν ἄτακτον καὶ ἀπειθῆ. πότερον δὲ τὸν λαὸν συνάμα τῇ Ἀρχιερωσύνῃ παραιτεῖται, ὡς παραιτεῖσθαι δὴ καὶ ἀμφοτέρους, ἢ λαὸν παραιτεῖται μετὰ τῆς ἐνούσης αὐτῷ Ἀρχιερατικῆς ἰσχύος καὶ καταστάσεως, ὡς εἶναι καὶ αὐτὴν ἰσχυρὰν καὶ βεβαίαν τὴν ἀποβολήν. τί δὲ βούλεται καὶ τὸ ἁρμόδιον λέγειν; εἰ μὴ πάντως τὸν τὰ πάντα τῷ λαῷ συγκαταβησόμενον. ἀλλὰ

A *Quandoquidem utilitatis communis gratia in Patriarchalem promoti Thronum fuimus, & ad pacificum Christiani Populi statum ac gubernationem: successerunt autem res in contrarium præter spem nostram & eorum qui nos ad istam præfecturam admittendam coëgerunt; adeo quidem ut inde contigerit censeri nos Populo improbabiles, reyci dignos, ineptos & friuolos. cum etiam nos & ipsi sentiamus imbecilles, peccatores, insufficientes, nec pares ministerio tali, propterea abdicamus & nos ipsos cum sacerdotio: & si quid ignorantes omisimus aut fecimus extra quàm de-* B *cuit, petimus veniam, & Vobis Dominus ignoscat. ac quod erit conducibile præbebit, & gubernabit ambos, & Pastorem prouidebit accommodatum; precibus Deiparæ.* Subscriptio hæc fuit. *Athanasius qui fuit Archiepiscopus Constantinopolis Novæ Romæ, & Oecumenicus Patriarcha.* Hæc in libellis, hæc in abdicatione Athanasij fuere, quæ si quis penitiùs introspexerit, quandam non benè dissimulatam scribentis astutiam animadvertet. nam quid sibi vult illud: *sic sentiebam* & rursus, *melius non sentiebam* (*Deus sit testis*)? Hoc &, puto, queat dicere, qui navem demerserit, quòd eã propriã voluntate ac iudicio, temerè discrimi- C ni obiecerit: *melius non sentiebam*. Verùm respondeat ei quispiam: at erant cum quibus consultares, quandoquidem non solus, sed cum multis gubernare iussus es; sed in præsens; iudicatus sum enim, ait, Populo improbabilis. Non dicit Episcopis & Ecclesiæ Monachis. Populi porrò ac laicorum improbatio quid validæ ad Patriarchæ depositionem causæ habeat? Pergit. Abdicamus autem ipsos, inquit, cum Sacerdotio. Non Thronũ aut Honorem abdicat, sed populum inordinatum & inobedientem. utrum autem populum pariter & Sacerdotium abdicat, sic ut æquè ambo ista abdicentur, An populum ab- D dicat, siue reprobat vi & autoritate permanentis in se Archiepiscopalis Potestatis ac status, quò per hunc modum efficax rata & firma evadat eiusmodi reprobatio. quid & hoc autem sibi vult quod ait Pastorem post se deligendum, *accommodatum*? nisi occultè innuit exposci talem qui Populo quidvis gratificari & indulgere sit paratus. Sed hæc à me forte otiosiùs, quàm tempestivum Historico erat, disputata fuerint. Vnum tamen ad ea illud non de nihilo quis observans adiuuerit, sic exactè quadriennium in Patriarchatu Athanasium expleuisse, ut eandem fermè

initi

ἐναφειμένους, μὴ ὅτι γε πλούτου καὶ περιουσίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐνδυμάτων, καὶ μηδὲν πλέον ἐγκαταλειφθῆναι σφίσιν, ὅτι μὴ κεράμων κατεαγότα ὄστρακα, καὶ ἥλους σφίσιν ἐναπειλημμένους, ἀφέντας τῶν ξύλων οἷς συνεῖχοντες εἶχοντο. καί γε τὸ τῆς ἀγορᾶς κάλλος, ὡς πεδίον ἀφανισμοῦ κατεφαίνετο. ὃ μὴ δ' αὐτὸν Βασιλέα λαθὸν τῷ Νυμφαίῳ ἐνδιατρίβοντα, ἐποίει θαυμάζειν, καὶ ἐφ' ἡμέραις ζητεῖν, εἴπου τις Βυζαντιόθεν παρέβαλλοι, ὅπως καὶ ἀφ' οἵων τῶν αἰτιῶν γέγονε; οὐ γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἐπιδραμὸν, ἀλλ' ὅσον εἰκάσαι τ' ἦν τισι, πανταχῆ σὺν αὐτὴν μέσην τὴν πόλιν ἐν ἀκαρεῖ περιλήψεσθαι, πολλῶν μὲν οἴκων κάλλη, πολλὰ δ' ἐν αὐταῖς ἀποτεθέμενα δαρδάπτοντος, καὶ τὰ δεινὰ τοῖς πόρρωθεν ἀπειλοῦν, οὐ πρότερον ἔστη, πρὶν αὖ ἀμφόδοις περιπεσὸν, εἰς πλάτος ἐνδοῦσαι, χειροποιήτως τῶν ἐχόντων φθασάντων καταβαλεῖν καὶ περιαρπάσαι τὴν ὕλην, ἐκεῖσε φθάσαν οὐκ εἶχε τὴν ἐκπηδῆσαι καὶ τῶν κατ' ἀντικρὺ, παμφάγοις ἐπιδράξασθαι τοῖς ὀδοῦσιν. ἐπεὶ γὰρ πάντα τὰ κύκλῳ φρέατα ἐξαντλήσαντες οὐκ ἀποχρῶν εἶχον τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν τοιαύτην ῥύμην πυρὸς, ἐκείνοις μὲν τὸ λοιπὸν ἀντὶ ταμιείων ἐχρῶντο. κἂν που τι καὶ ἀφήρπαζον τοῦ πυρὸς, ὁμόσε τούτῳ χωροῦντες, καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι τὴν παρακινδύνευσιν, εὐθὺς κατὰ τούτων ἐρρίπτουν, καὶ ἐπωμάτιζον. αὖθις δὲ τὸ μὲν ἅπαξ ἁλόντι οὐκ ἔχοντες περισώζειν, περικαταλαμβάνοντες δὲ τὰ ἐξωτέρω κάλυμμα περιετίθεντο καὶ μετεκόμιζον. καὶ ὑπὸ τῆς τροφῆς τοῦ πυρὸς ἐκποδὼν ποιοῦντες, τῇ ἀτροφίᾳ τὸ θηρίον ἀσθενέστερον ἀπειργάζοντο. κἀντεῦθεν μόλις κατ' ὀλίγον ἐξαδρανοῦντος περιεγένοντο, οὐχ ἧττον τῶν παλαιῶν ἐμπρησμῶν καὶ αὐτοῦ τὴν ἰδίαν μνήμην καὶ εἰς τὸ ἔπειτα καταλείψαντος. ἀλλὰ καὶ αὖθις συνελθόντες οἷς ἐκεῖνα διέφερον· καὶ μόλις γυμνὰ μόνα τὰ ἐδάφη γνωρίσαντες ἀπό τινων ἀμυδρῶν σημείων δαψιλέστερον ἐποικοδομοῦνται, Βασιλέως ἀπόντος. ὡς ἐπὶ μόναις ἀκοαῖς ἐκεῖνο τὸ πάθος εἶναι, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐταῖς ὄψεσιν. ἐφίσταντο γὰρ ἀνοικοδομηθεῖσι λαμπρότερα, καὶ ἀλλοιωθεῖσαι ἑκόντων αἱ τύποι τῆς ὄψεως ὁποῖαι ἰδόντος μετ' ἐλαττώσεως ἀπεκλύσαντο.

A do necessarijs vestibus: nihilque plus mane reliquum cerneretur, quam testæ fractorum laterum, & clavi qui tabulas ac tigna commiserant, ferreæ materiæ privilegio à vi flammæ servati. Priori omni specie plateæ illius pulcherrimæ, in campum informi congerie constratum, ad lugubre spectaculum conversâ. Id quod Imperatori Nymphæi tunc degenti nunciatum admirationem incussit non modicam, & curam exquirendæ occultæ mali originis; ut multis inde diebus, ubi quis B Byzantio veniret, solicitè interrogaret, quo modo & qualibus è causis tanta clades extitisset? Non enim à tenui orta principio sensim, ut ferè fit, ea pestis invaluerat, sed quantum intelligi coniecturâ potuit, varijs simul ex partibus rapidâ velocitate ignis exurgẽs, mediam momento comprehendens Vrbem, multa ornatissima ædificia, multas in ijs opes conditas voravit; minansque nihilò mitiora remotioribus, non priùs stetit, quàm in Angiportûs viâ mediâ frustra diremptos transiliens, C nihil in illis cui adhæresceret reperit, providâ industriâ viam præcludere malo grassanti satagentium priùs manu eversis & congestis in latè confusam stragem. prudenter enim illi curaverant redimere perniciosius damnum, ultrò accersendo ac præoccupando leviori; sicque subtrahendâ materiâ voraci elemento; quod si pastum invenisset illic quò insilierat, auctas ex eo vires haberet ulteriora incursandi, & ad cuncta continenter rapacissimis accisa dentibus exorbenda D in nunquam explebilem ingluviem. Alia quoque inita utiliter ratio est demendi flammæ pabuli, docente ipsâ calamitatis experientiâ mali partem in remedium vertere. Nempe cladis auctarium fuit defectus aquæ igni coercendo tam necessariæ: exhaustis quippe iam cunctis quæ illic erant subterraneis conceptaculis liquoris. cæterùm hoc ipso animadverso qui satagebant, puteis ipsis cisternisque iam vacuis, uti apothecarum vice ceperunt ijs custodiendis quæ apta maxi- E mè nutriendo incendio, flammæ præripere potuerant, ea cuncta per ora hiantium cavorum devolventes, & ubi congerendo expleverant, imposito, materiæ ignem non timentis, operculo, regentes. in quo eam adhibebant prudentiam, ut quæ iam ignis comprehenderat, frustra ei extorquere non conantes, ea quibus se nondum per circuitum admoverat, diligenter raperent, non sine periculo cominus accedere audentes: ijsque amotis, quasi per escæ subductionem, monstrum helluatione largiori magis indomitum evasurum, velut inediâ castigatum infirmius reddebant. atque ita sensim debilitato, ægrè ac vix tandem præpollere valuerunt. Nec sic tamen assecuti, quin magnam & latè illustrem hic quoque uti cæteri priores, funestus Rogus, in tempus posterum memoriam relinqueret. quamquam citò rursus coëuntes Domini absumptarum ædium, & certatim emoliti strues cineris ambustorumque ruderum, solum ubi sitæ illæ fuerant non sine difficultate è signis tenuibus coniecturâ solerti agnoscentes, impigrè re-

grè reposuerunt non minus operosas nec inferioris prioribus elegantiæ moles, per absentiam Imperatoris; adeo ut is tandem Vrbi redditus, gratularetur solo sibi aurium indicio constare notitiam incendij, nullo iam oculis superstite sui vestigio sensibilis: ob strenuè restauratum speciosioribus etiam ædificijs omnis retrò ruinæ iacturam, cunctam planè iam amaritiem tristis auditûs, dulci læti conspectûs, magnificentiùs universa reposita monstrantis, voluptate diluente.

CAPVT XXVI.

De affinitate Imperatoris cum Protovestiario Muzalone.

EAm hilaritatem festi sui reditûs in A Vrbem ex Incendij calamitate pristino splendori restitutam, insignire Imperator voluit luculento sui affectûs in Protovestiarium & Magnum Logothetam Muzalonem pignore: honore videlicet Regiæ Affinitatis; quâ illum aggressus admovere Familiæ Augustæ, licet ceptis intervenisset obstaculum ingens, gratiæ constantis abundantiâ quidvis eluctatus, denique quod destinaverat perfecit. Ac principio quidem sub hoc tempus Filiam Muzalonis Fratri suo des- B pondit Theodoro. Verum celebratis iam sponsalibus, cum inopinatissimè Puella deprehensa esset oterum gerere, consanguinei cuiusdam incestu vitiata, Quæstio nata est, utrum illo flagitio fieret irrita desponsatio? & ecquid nihilomious liceret ulteriùs usque ad Nuptias procedere? Isti disceptandæ controversiæ congregavit Episcopos Imperator, eodem etiam adhibitis Doctioribus è Clero, ipsoque Patriarchâ, præsente quoque Protovestiario, qui propter morbum ventitare ad Pa- C latium è longinquo non valens, iussu Augusti ad manum habere quem assiduè consuleret studentis, fermè in Ædibus Regiæ vicinis, aut in parte Domûs ipsius Augustæ, solebat habitare. Cum igitur in ipso Ægroti Muzalonis diversorio, coram eodem sententiæ super proposito quod dixi argumento rogarentur; illæque in contraria distraherentur, quibusdam aientibus, negantibus alijs; Imperator consolari cupiens adeo sibi carum & fidum hominem, quo administro & consiliario peritissimo ad cuncta utebatur, disceptatione in ambiguo relictâ, Fratri quidem coningem D dedit Pincernæ Libadarij filiã, cui nobilitatis præcipuæ commendationẽ afferebar, quòd ex Auo illã Protovestiarij Dignitate conspicuo constabat esse prognatã: Filiam vero illã ipsã Protovestiarij, licet corruptam, iã nunc promisit se desponsurũ Constantino proprio Filio. qui nondũ quidẽ Despotæ appellatione honorabatur. cæterũ eo solo quod Imperatoris erat Filius, inter Primos Aulæ, consentaneo tantæ nobilitati splendore, fulgebat. Fuerunt hæ nuptiæ necessariò dilatæ, quòd obducendum Puellæ vitium morâ saltem qua-

A Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου καὶ μεγάλου Λογοθέτου κῆδος συνάλλαγμα ποιησάμενος, ὥστε τὸν τοῦ Βασιλέως αὐτάδελφον Θεόδωρον εἰς γάμον ἀγαγέσθαι τὴν τοῦ Μουζάλωνος. ἐπεί γε κατῃσχυμμένης οὔσης τῆς κόρης, συνέβη τι ἐκ νοθείας πρός τινα τῶν ταύτης συγγενῶν φερούσης ἀμφισβήτησιν τῆς ζητήσεως, εἰ κεκώλυται τὸ συνάλλαγμα, συνῆγε μὲν Ἀρχιερεῖς, συνῆγε δὲ καὶ τοὺς τοῦ Κλή- B ρου λογίους, καὶ συνάμ' ἐκείνοις καὶ Πατριάρχην, ἐκεῖσε ὄντος καὶ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου. οὐ γὰρ ἡ νόσος εἴα μακρὰν τῶν ἀνακτόρων κατασκηνοῦν, ἀλλ' αὐτοῦ που διόλου ἔν τινι τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων. ἐκεῖ τοίνυν συνηγμένων, αἱ σκέψεις ἐγίνοντο, εἰ ἐγχωρεῖ πορνείας ἐκείνης προβάσης, συνίστασθαι τὸ συνάλλαγμα; καὶ ἐπεὶ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐδ' ὅλως ἐδόκει, ὁ Βασιλεὺς ἀγάλλειν ἐθέλων ἐκεῖνον, ᾧ δὴ καὶ C συνεργῷ καὶ συμβούλῳ πρὸς πάντ' ἐχρᾶτο πρακτικωτάτῳ, τὸ ἀμφίβολον παρεικὼς, τῷ μὲν ἀδελφῷ τὴν τοῦ Πιγκέρνη Λιβαδαρίου θυγατέρα ἐκ Πρωτοβεστιαρίου ἐξαγγελιζομένην πάππου, συνεζεύγνυ πρὸς γάμους. τὴν δὲ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος, τῷ ἰδίῳ παιδὶ Κωνσταντίνῳ κατηγγυᾶτο. ἀλλ' οὔτε ὁ Κωνσταντῖνος Δεσπότης ἦν πω τοῦ ἀξιώματος, μόνῳ δὲ τῷ υἱὸς Βασιλέως εἶναι περιφανῶς ἐκλάζετο. οὔτε μὴν ὁ Πρωτοβεστιάριος ζῶν εἶδε τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐν ἐλπίσι μόναις καὶ D προσδοκίαις ἐτελεύτα τὸν βίον. ὁ δέ γε εἰς πλεῖστον ἐξέβη προβληθέντος καὶ Δεσπότου τοῦ Κωνσταντίνου, οὗ δὴ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἠξίωτο. ἐκεῖνον γὰρ καὶ λίαν ἡ μήτηρ ὀρεγομένη Δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τ' ἀδελφοῦ καὶ Βασιλέως φημισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγκάζουσα, οὐκ ἐτύγχανε τῆς ἐφέσεως. οὐχ ὅτι ἦν τῇ μητρὶ ἀπειθὴς ὁ Κρατῶν· ἀλλ' ὅτι τὸ εὐλαβὲς καὶ θεοσεβὲς διεκώλυεν. ἔφθασε γὰρ ὁ Κρατῶν οὔπω συμβὰν, ὅρκοις ἀπειπεῖν αὐτῷ

τὸ ἀξίω-

τὸ ἀξίωμα, καὶ διὰ τοῦτο παρεῖν τὴν ὁρκωμοσίαν, οὐκ ἤθελε Δεσπότην ἐγκαθιστᾶν. διδόντος δὲ διὰ ταῦτα τὸ Σεβαστοκρατορικὸν ἀξίωμα, ἐκεῖνος οὐ κατεδέχετο. κἀντεῦθεν ἀγέραστος ἦν, ἴσον δὲ ὀφφικίου καὶ ἀξιώματος· μόνῳ δὲ τῷ Βασιλέως μὲν υἱός, Βασιλέως δ' ἀδελφός, εἶναί τε καὶ κεκλῆσθαι, καὶ τῶν Ῥωμαίων Δεσπόσυνος, ἐκλαΐζετο.

A dam, & si quo modo posset, oblirerandum videretur. Itaque Protovestiarius morbo pertinaci morti sensim admotus, durare usque ad eius matrimonij consummationem non potuit: tamen affinitatis tam amplæ solâ licet spe ac certâ expectatione præcepit gaudium; in eoque vitam absolvit. Eo mortuo ritè celebratum id matrimonium est, & quidem Constantino iam ad Despotæ Dignitatem evecto; quod minimè consecutus Theodorus fuit. quantumvis eius Mater valde cupiens isto decoratum nomine hunc quoque Filium videre, instantissimis ab Augusto suo item Filio contenderit precibus, ut fratrem eo honore dignaretur. At numquam impetravit. Non quod ergà matrem obsequium Imperatori deesset; sed quoniam in hoc quidem obstabat Religio Pietati. Casus enim quidam priùs tulerat, ut (nescio quâ occasione) iuraret Imperator, se numquam Theodoro dignitatem Despotæ collaturum. Quare metu consciscendi periurij, constans perstitit, in hoc ei titulo negando. Cuius vice oblatam Sebastocratoris dignitatem Theodorus non admisit. Ac propterea nullâ insignis Principalis potestatis appellatione mansit. Solâ conspicuos nomenclatione Filij, ac Fratris Augustorum, & Romanorum Desposyni. Quasi dicas Romaniæ Dominantibus Prognati, Cognatique, ac tam arcto nexu, quâdam imbuti summæ coutagione Potestatis.

CAPVT XXVII.

De Hieronomacho, & Confessario Imperatoris Cosmâ.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦ προστησομένου ἔδει, ἐζητεῖτο ὁ δοκῶν ἄξιος. εὑρίσκετό τις ἀνὰ τὴν πόλιν Κοσμᾶς Μοναχός, ἐκ Σωζοπόλεως μὲν τὸ γένος ἑλκὼν, ἐπὶ χρόνοις δὲ καὶ συζύγῳ συζήσας, καὶ βίον ἱερατικὸν ἰδικῶς διελθών, ἣν δὴ καὶ πάλαι καταλιπὼν, μονάζειν αἱρεῖται, σὺν καὶ ἀδελφῷ καὶ παιδί· καὶ δὴ καὶ ἐς πόλιν ὕστερον C καταντήσας, ἐν τῇ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Βασιλέως μονῇ, ἄλλας τε διακονίας διελθών, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν τοῦ Ἐκκλησιάρχου. ἦν δὲ ὑπέργηρως ὢν καὶ πρᾶος ἀνὴρ, καὶ τὸ σύνολον παθεινός τε καὶ ἥμερος, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τὸν τοῦ σκανδάλου, ἐπεὶ καὶ πέμπων ὁ Βασιλεὺς μαθεῖν ἤθελε τοὺς τῆς οἰκείας μονῆς ὅπως ἐπὶ τοῖς προκειμένοις γνώμης ἔχουσι, καὶ ὁποῖοι D μὲν, τῷ θελήματι οἱ προσκείμενοι, ὡς προσεδρευοῦντες τῇ μονῇ καὶ ἔτι· ὁποῖοι δὲ καὶ ὅσοι τὰ ἐναντίως ἔχοντες, ὡς αὐτίκα τῆς μονῆς ἀπελαθησόμενοι, μέρος τῶν καὶ οὗτος τῶν ἀνθισταμένων, καὶ μετὰ χρονίαν ἑκούσιον φυλακὴν, ἐν τῷ συγκαρτερεῖν τοῖς ἐγκλείστοις, μεσιτείαις τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀπολυθεὶς, E τὸν προτέραν καιρὸν, ἔχων ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ κελλίον μοναχικὸν ἐν νήσῳ τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἐκεῖ κατεσκήνοι. ὁ μέντοι γε τηνικάδε μέγας Κοντόσταυλος ὁ Ταρχανειώτης Γλαβᾶς,

B Quoniam verò Ecclesia Præside egebat, & qui ei videretur idoneus muneri quærebatur, repertus in Vrbe quispiam Monachus, nomine Cosmas, est, Sozopoli genus trahens, qui aliquot annis cum uxore vixerat, & vitam sacerdotalem privatim exercuerat: sed coniuge dudùm dimissâ monasticam elegerat professionem, quam simul cum fratre, & filio suscepit. Hic postea in Vrbem adveniens, in Monasterio Imperatoris, cui Archistrategi, à Sancto, cui est dicatum, cœlestis militiæ Principe, nomen est, cum alia exercuit ministeria, tum Ecclesiarchæ officio functus est. Senex is erat prospere valetudinis, speciei que venerandæ, vir mansuetus, modestiæ in omnibus, compositique citra tumorem ac fastum animi necnon mitissimæ clementiæ specimen præ ferēs. Tempore illo factæ ingenti offensi ne Græcorum cum Latinis Pacis, cum Imperator in proprium Monasterium certos homines misisset, iussos explorare cuius essent sententiæ Monachi; denunciato cunctis, fore ut permanere in loco finerentur ij solùm qui voluntati Augusti suam subiungerent, qui contrà sentirent, statim eijcerentur, inter paréte recusantes Cosmas hic fuit. Vnde post longam voluntariam custodiam, cuius ærumnas unà cum pariter inclusis fortiter tulit, precibus Alexandrini Patriarchæ liberatus, secessit in cellulam solitariam quam sibi prius in proprio paraverat prædio, apud Insulam maris illius, ibique habitavit. Frequens versabatur

batur in ijs locis Magnus tunc Conostaulus Tarchaniota Glabas (quem & postea Protostratorē Imperator fecit) quòd huic procurationē rerū per eos Tractus suarū idem Augustus commiserat. Is per istam occasionem visum illic Cosmam, probitate viri captus, cum & aliàs Monachorum amans & virtutis esset, miro amplexus amore est, affectu in illum eius intimo ac vehementi, quà donis plurimis, quà significationibus omnis generis miserationis gratiæque se prodente. Idem porrò Imperatori subinde cum multa de hoc viro præclara prædicaret, favorem in eum & eius videndi desiderium incussit. quare ductum illum secum ex Insulâ in Vrbem Magnus Conostaulus, Imperatori obtulit, impensèque commendavit. moxque in manus ipsi tradidit proprium Monasterium Beatissimæ Deiparæ. Cæterum Imperator multùm delectatus Cosmæ humanitate ac probis moribus, cum spiritualibus suis Patribus accensuit, congruumque isti dignitati honorem ac reverentiam exhibuit. Huius indicium sit, quod cum ad recens reversum Constantinopolim Imperatorem quadam Die Dominicâ, in Templo Liturgiæ tempore accessissent ij è Clero, qui ob causas priùs memoratas à Patriarchâ dissidebant, illumque stantes venerarentur: Imperator ipsis se palàm infensum ferens, Mystico ad huius Historię Scriptorem misso, percunctatus de ipsis ex eo est: *Vndè hi tantùm auderent, nec se coràm apparere vererentur, cuius indignationi se subiacere non nescirent, ob ipsorum defectionem à Patriarchâ?* Illoque sic ipsos excusante: *Non sine authore, Domine, istam fiduciam sumpserunt; sed priùs convento Patre tuo Domino Cosmâ, persuasi ab eo sunt, ignovisse iam ipsis Maiestatē tuam:* Hoc responso per Mysticum relato, per rursùs missum eundem Mysticum, multa in laudem viri congessit: in his illud: Si Cosmas statim moreretur, & Ecclesiâ volente, coli eum pro Sancto contingeret, se in primis comprobaturum Ecclesiæ sententiam; & devotionem in eum suam religiosis ritè officijs testaturum. Sin Ecclesia cunctaretur sacros ei decernere honores; se tamen in proposito perstare magnificandæ talis defuncti memoriæ, & eà, quæ Sanctis tribuitur, veneratione prosequendæ. Tantum ei viro tribuebat Imperator, & tam certâ erat opinione præoccupatus insignis cuiusdam eius sanctimoniæ! Cęterùm congregatis Antistitibus, & quem eligerent in Patriarcham disquirentibus, haud visum cōveniens, quem alioquì aptum ei muneri haberent, postquā id semel oblatum recusaverat, iterùm solicitare Gennadium. At in primis necessarium, virum ad hoc quærere, quem magnifaceret, cuique plurimum Imperator fideret. Neminem autem istâ quidem notâ insigniorem Cosmâ repericbant: quem prętereà videbant

ὢν καὶ Πρωτοστράτωρ ὁ Κρατοῦν μετὰ ταῦτα ἐποίει, πολὺ τοῖς τῇδε τόποις ἐνδιατρίβων, καὶ γὰρ ἐπιτετραπτο αἱ τάξεις πρὸς Βασιλέως, ἰδὼν καὶ κατ᾽ αὐτὸν, ἄλλως τε καὶ φιλομόναχος ὢν καὶ φιλάρετος, ἐνεσμήνιζε τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἤθει, καὶ δὴ συντυχεὶς αὐτοῦ κατά τινα διάθεσιν, πολλοῖς τισιν ἐδωρεῖτο καὶ ἐνεδείκνυτο οἰκτιρμοῦ τρόποις καὶ χάριτος. εἶτα καὶ Βασιλεῖ ἀναγγέλλει τὰ περὶ τούτου, καὶ τὸν πόθον τοῦ τὸν ἄνδρα ἐράσμιόν τε καὶ ποθεινὸν ἰδεῖν. διὰ ταῦτα καὶ ἄγων συνίστησί τε αὐτοῦ Βασιλεῖ, καὶ τὴν ἰδίαν μονὴν τὴν τῆς παμμακαρίστου Θεοτόκου, εἰς χεῖρας δίδωσιν. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς καὶ λίαν ἐνησμένισε τῷ ἀνδρὶ καὶ οἱ ἀγαπήσας τὸ ἦθος, ἐν πνευματικοῖς ἔταξεν αὐτὸν πατράσι, καὶ ἀπεδίδου τιμὴν τὴν προσήκουσαν. μαρτύριον δὲ, ἐπεὶ τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι Βασιλεῖ, μιᾷ τῶν Κυριωνύμων ἡμερῶν ὁ τοῦ Κλήρου προσῆλθον, καὶ κατὰ ναὸν ἐν καιρῷ λειτουργίας στάντες, ἀπένεμον τὴν προσκύνησιν, διάφοροι ὄντες Πατριάρχῃ τότε διὰ τὰ προειρημένα, ὁ Βασιλεὺς αὖθις προσποιούμενος τὴν ὀργὴν διὰ ταῦτα, τὸν μυστικὸν πρὸς τὸν συγγραφέα πέμψας, ἐζήτει μαθεῖν περὶ σφῶν παρ᾽ αὐτοῦ, τί παθόντες οὗτοι, οὕτως ἀνέδην προσῆλθεν, μηδόλως ξυνιέντες ὡς ὑπ᾽ ὀργὴν κεῖνται, τοῦ Πατριάρχου ἀποστατήσαντες; τοῦ δ᾽ ὑπὲρ ἐκείνων ἀπολογουμένου· ὡς οὐκ αὐτόθεν ἦλθον ὦ Δέσποτα, ἀλλὰ τῷ σῷ πατρὶ προσελθόντες Κυρίῳ Κοσμᾷ, παρ᾽ ἐκείνου τὴν πληροφορίαν ἔχοντο, ὡς συμπαθηθεῖεν παρὰ τοῦ κράτους τοῦ σοῦ, αὐτὸς πάλιν ἀποστείλας τὸν αὐτὸν μυστικὸν, ἀλλά τε πολλὰ προσεμαρτύρει ἀγαθὰ τἀνδρὶ, καὶ ὡς ἀποθανόντος αὐτίκα, εἰ μὴ Ἐκκλησία, θέλοι τε καὶ τιμῴη ὡς ἅγιον, καὶ αὐτὸν ἐν πρώτοις τὴν ἐκείνων ἀποδέχεσθαι γνώμην διωμολόγει, καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσιν. εἰ δ᾽ οὐ δοκιμάζοι τοῦτο ἡ Ἐκκλησία, αὐτὸν καὶ αὖθις τῆς αὐτῆς γνώμης, καὶ μεγαλύνειν τὸν ἀπελθόντα, καὶ τιμᾶν ὡς ἅγιον. τόσον ἐπληροφορεῖτο, ὡς ἐδόκει, Βασιλεὺς ἐπ᾽ αὐτοῦ. ὡς γοῦν συνελθοῦσι τοῖς Ἀρχιερεῦσι περὶ Πατριάρχου ἡ ζήτησις ἦν, τὸ μὲν καὶ αὖθις καταναγκάζειν τὸν Γεννάδιον δοκοῦντα πρὸς τοῦτο χρήσιμον, καθάπαξ ἀπειπάμενον τὴν Ἀρχιερωσύνην, οὐκ ἔγνωσαν εὐπρεπές· ἄνδρα δὲ ζητεῖν ἐφ᾽ ᾧπερ ὁ Βασιλεὺς πεπληροφόρητο, τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐνόμιζον. καὶ λοιπὸν, οὐδένα εὑρίσκον τοῦ Κοσμᾶ ἀξιώτερον, καὶ ἄλλως ἁρμόδιον τῷ καιρῷ. μετὰ γὰρ χειμῶνα, ἤδη τὸ

ἔαρ,

ἔαρ, καὶ μετὰ ζάλην, ποθεινὴν γαλήνην εἶναι τοῖς πλέουσι, καὶ μετὰ τρικυμίας καὶ ζάλας πραγμάτων, καὶ ἠθῶν σκληρῶν ἀνωμαλίαν καὶ κάκωσιν, μαλακὸν ἦθος καὶ ἥμερον, αὐτόθεν ἀποδεκτόν. ὅθεν καὶ μιᾶς γεγονότες γνώμης, τοῦτον ψηφίζονται. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ τῆς ἀληθείας, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἀμηχέτη φιλοκερδεῖν ἐξ ἁπλότητος καὶ ἰδιωτείας, ἀλλ' οὐκ ἐκ πάθους ἐντετηκότος ψυχῆς, τ' ἄλλα προσοίκειος τῇ ψήφῳ. τὸ γὰρ συμπαθὲς, ὅπερ καὶ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον λέγουσιν, ὑπὲρ τ' ἄλλα τῆς ἐκείνου ψυχῆς μετ' ἱκανῆς ἁπλότητος ἐπεπόλαζε.

A accomodatum tempori esse quippe post hyemem ver dulce; post tempestatem exoptari navigantibus serenitatem: sic post procellas fluctuantium negotiorum, post morum immanium malignam acerbitatem, mite temperamentum humanæ, elementisque indolis, ipsâ requiri conditione præsentium rerum. Quare uno cuncti consensu Cosmam designât Patriarcham. Dignum reverâ tali iudicio, locoque, quippe in quo laudes inter omnis generis plurimas unus emineret nævus attentioris ad lucrum cupiditatis, nec illius vitio B imputabilis imponentet affixi studio habendi, auaréque sordidi animi; sed parùm circumspectæ simplicitati. Prona quidem ad compatiendum infelicibus miseratio, qualem Deo ergà homines inesse peculiarem aiunt, eius viri Animæ cum idoneâ misturâ simplicis sinceritatis innatabat.

CAPVT XXVIII.

Concursus suffragiorum in Electionem Hieromonachi Cosmæ ad Patriarchatum; & de Monacho Gregorio.

Ταῦτα μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, ἀποδέχεταί τε ὡς εἰκὸς τὴν ψῆφον. καὶ προσκαλεῖται μηνύμασι, καὶ αὐτὸς κατανεύει, καὶ πρὸς τὴν προβληθεῖσαν ἦν, καὶ ἡ Κυρία παρῆν, καὶ πάντ' ηὐτρέπιστο. ἦν δέ τις Μοναχὸς Γρηγόριος ἐν τῇ τοῦ Παντεπόπτου μονῇ, ταῦτ' ἀκούων παρὰ τοῦ οἰκείου ἡγουμένου Λουκᾶ, τὸν λόγον οὐ παρεδέχετο. μὴ δὲ γὰρ Κοσμᾶν, ἀλλ' Ἰωάννην ἐντεῦθεν μέλλειν προβάλλεσθαι, κἂν ὅτι γένοιτο, μὴ εἶναι τὸ ἐκλεγόμενον ἀνυστόν. τοῦτο δ' ἔλεγεν, ἐκ βίβλων ἔχων, οἶμαι, ἀλλ' οὐκ ἔκ τινος θειοτέρας μυήσεως. ὡς γοῦν πάντ' ηὐτρέπιστο, καὶ ἡ Κυρία ἐπέστη, καὶ ὁ μὲν προβληθησόμενος ἤγετο· ὁ δὲ Γρηγόριος ἐνστατικῶς τὴν πρᾶξιν ἀπέλεγεν, ὡς εἶναι τῶν ἀδυνάτων Κοσμᾶν μένοντα τοῦτον Πατριάρχην γενέσθαι, αὐτὸς ὀστράκου μεταπεσόντος, φασὶν, αὐθημερὸν Ἰωάννης μετονομάζεται, ὃ γνωσθὲν ἴσως πρότερον ἢ ἀφημμένον τοῦ προβληθέντος. τότε παρὼν ὁ Λουκᾶς, καὶ ἀκούσας, τέθηπέ τε ὁσίως, καὶ ἀπελθὼν ἐξαγγέλλει τῷ Γρηγορίῳ τὸ δρᾶμα, καὶ τότε ὁ Γρηγόριος πιστεύσας μᾶλλον τοῖς γράμμασιν, ἃ πρόσθεν ἄλλους προὐδίδου, καὶ τὰ λειπόμενα προστίθησι, καὶ ὡς τόσους χρόνους Πατριαρχεύσει, καὶ ὡς σὺν τῇ τιμῇ ἐναποθανεῖται. καὶ ταῦτα γέρων ὢν καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ προσέλεγε. ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ποιμαντι-

C Hoc ubi perlatum ad Imperatorem est, approbavit ille, ut par erat, electionem, indicataque re Cosmæ, invitavit eum ad capessendum delatum honorem. quo statim annuente apparari promotio est cepta. Iamque constituta dies aderat, paratis ad ceremoniâ omnibus. Erat autem quidam Monachus Gregorius in Pantepopte Monasterio, qui quid pararetur audiens â suo Præposito Lucâ, haud credidit nuncio; pertendens non Cosmam sed Ioannem vocatum iri qui proximè foret ad Patriarchatum promovendus. in eoque tam fixus erat, ut, qua-D lescumque quorumvis in contrarium molitiones casuras in irritum planè affirmaret. Eã ille persuasionem è libris, opinor, hauserat, non ex ullâ divinâ revelatione. Apparatu nihilominus rei decretæ procedente, cum iam illuxisset dies dicta; & Cosmas promovendus duceretur; perstabat instantiùs Gregorius ceptum successurum pernegans; ac ne fieri quidem posse, intrepidè aiens, ut hic quamdiu Cosmas permaneret, Patriarcha crearetur. statim igitur, velut lapsu, quod aiunt, regulæ, E ipsâ die Ioannes transnominatur. sive id præterea nomen ille antea, sed paucis notum, ferret; seu cognitam Gregorij offensionem placare designatus voluit facili mutatione nominis. Audito Lucas, qui præsens aderat, vocari nunc Ioannem, qui priùs Cosmas audiebat, accurrit nunciatum Gregorio miram catastrophen. Tunc vero Gregorius, magis credens ipse fatidicis quas legerat literis,

quam persuadere alijs satagens, reliqua subiunxit ibi à se reperta. nempe tot illū annos in Patriarchatu futurum: nec vitam in eâ dignitate clausurum. Atque hæc prædixit senio confectus, & morti vicinus. At Cosmas accepto, ut erat solitum ab Imperatore, pastorali baculo, honoratur & Dibambulo: Kalendisque Ianuarij ordinationem accipit. Inde illo aggresso Regimen, & omnem in administratione negotiorum mansuetudinem exhibente, cuncta Ecclesiæ membra & partes quas heri & nudius tertius flans ex adverso vehemens procellosus turbo dissociaverat ab invicem, passimque disiecerat, adaptabantur & componebantur. Non tamen ita ut Ecclesiastici pace plenâ fruerentur. Quibusdam eorum, quasi ex concussu nuperæ iactationis, adhuc instabiliter nutantibus: Alijs ægrè ferentibus, presbyterij duntaxat tenus provehi homines ipsorum Ordinis, summumq; quem sperare honorem possent, definiri consessu cum Antistitibus communi, intra cancellos, & participando cum ijsdem sacro Altaris ministerio: in occasionibus ulteriorum promotionum despici Clericos, unorum rationem haberi Monachorum. His solis Episcopatuū suffragia currere. Moderatiùs tamen singuli communem universis molestiam ferebant, ut cuivis tolerabile censetur vulgatum in multos pariter malum, & quantumvis acerbus per se putetur, nec ferendus dolor, consortio sociorum, & paritate conditionis omnes æquè prementis, aliquid amittere vulgò creditur innatæ gravitatis, ac consolatione nonnullâ leniri. Hâc isti usi, & se ipsos in pace continebant, & traquillitatem pro se publicam, ab alijs inquietandis abstinendo, iuvabant. Deo permittentes curam rationum, ac iurium suorum, quâdam etiam, præsertim initio, mutationis in melius blandiente spe: indè ortâ, quòd Cosmas hic, modò Ioannes, priusquam admoveretur negotijs, & privatam in cunctis vitam ageret, morem istum in Ecclesiâ receptum, provehendi Monachos in Episcopatús, Clericis exclusis, iniquum iudicabat, & planè contrarium Canonibus: præque se ferebat, si unquam præficeretur administrationi rerum, huic præiudicio derogaturum, ut sacris opposito Regulis, & iniquitate conflato turbulentorum temporum, per quæ solent vel solidè stabilita concuti, labefactarisq; legitimis usibus, sensim ingeri abusus: mali naturâ haud se continente intrà sese, sed erumpente, ac propagante labem propriam in depravationem priùs rectorum, ad quæ adrepere potuerit. Quamquam hæc quidem ipsis in irritum fiducia recidit. Nam Cosmas ubi cœpit res Ecclesiasticas administrare, velut astris inductam, & fatali necessitate, quam privatus improbaverat, consuetudinē retinuit, ac torrente quasi tractus exempli, decessorum & ipse in hoc quoque vestigijs insistere perrexit. Vnde sæpè multis in Synodo deplorantibus tacitam illam reprobationem Clericorum, & de tam iniurioso talis Ordinis neglectu quiritantibus, qui rebus præerant, haud habentes ubi consisterent: quod omnem ipsis excusationem præcludebant, Canones, & scita Patrum, palàm adversantia nuperis, hodiernisque actis, ac decretis eius generis; cui pares ferendæ non erant, invidiam in Augustum conferebant; eo sub obtentu securè iam indor-

A τὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος ὡς ἔθιστο, τιμᾶται καὶ διβαμβούλῳ· καὶ πρώτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τὴν χειροτονίαν δέχεται, ἐντεῦθεν ἐκείνου πρᾶον ἐνδεξαμένου τοῖς πράγμασιν ἡμερότητα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας μέλη καὶ μέρη, ἃ δὴ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης διῃρεῖτό τε καὶ διΐσταντο ἐξ ἀντιπνοίας κυμαινούσης σφόδρα, συνηρμολογοῦντό τε καὶ καθίσταντο. οὐ μὴν δ' ὥστε καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας B τελείαν ἄγειν εἰρήνην· τῶν μὲν ἐπισχομένων τέλεος διὰ τὴν χθεσινὴν ἀκαταστασίαν· τῶν δὲ, εἰ καὶ ἔσχατος τούτους ἐντάξει τοῦ βήματος καὶ συλλειτουργοὺς, περιορωμένων ἐν μείζονι προκοπῇ, τῶν μοναχῶν προτιμωμένων ἐν ψήφοις ἀρχιερωσύνης. ὅμως γε μέντοι, τὸ γὰρ κοινὸν εἰπὼν, κἂν τῶν λυπηρῶν λογίζηται καὶ ἀνύποιστον, διέφερον τὴν ὀδύνην μετρίως, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν εἰρηνεύοντές τι καὶ γαληνῶς ἔχοντες, C Θεῷ προσανετίθουν τὰ καθ' αὑτούς. ὁ γὰρ Κοσμᾶς ἔτι καὶ Ἰωάννης, ἔτι μὲν ἐκτὸς ὢν τῶν πραγμάτων, καὶ ἰδιωτεύων ἐφ' ἅπασι, τὸ ἐπὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, ἄδικον ἔκρινε καὶ παντάπασιν ἀκανόνιστον. καὶ δῆλος ἦν ὡς ἐῴκει, εἰ αὐτὸς ἐπιστῇ τοῖς πράγμασι, λύσων τὴν καταδίκην, ὡς ἱεροῖς ἀντικειμένην Κανόσι, καὶ καιρικαῖς ἀναφυεῖσαν ἀνωμαλίαις. αἷς δὴ καὶ τὸ καθεστηκὸς παράλογον πέφυκε, D φύσιν ἔχοντος τοῦ κακοῦ, μὴ μόνον ἐκεῖνο μένειν κακὸν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἐπιφύεσθαι. ἐπ' αὐτῷ δὲ γεγονὼς τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, ἄφρασι τὰ κατ' ἐκείνους ἐῴκει μετρεῖσθαι, συναπαγόμενος τοῖς λοιποῖς. ὅθεν καὶ πολλάκις τινῶν ἐπικλαιομένων ἐπὶ Συνόδου, καὶ τὴν κωφὴν καταδίκην ὀδυρομένων, ἐκεῖνοι μὴ ἔχοντες ὅπῃ ἂν σταῖεν καὶ ἀπερείσωνται, τὰ γὰρ τῶν Κανόνων καὶ θεσμοὶ τῶν E Πατέρων, προσίσταντο ταῖς βουλήσεσι, καὶ ἔλεγχος σφίσιν ἦσαν, ἐπήρειδον τὰς προφάσεις τῷ Βασιλεῖ. αὐτοὶ μὲν, τῶν κειμένων καταρρᾳθυμοῦντες Κανόνων, τῷ δέ γε Κρατοῦντι τῆς παραβάσεως ἐχρῶντο κατὰ τὸ δυνατὸν προτειχίσματι.

mientes ipsi manifesto neglectui, frustrà iacentium in chartis antiquis Canonum; quorum minas velut omnes, & incursûs eludebant, quantû poterant, nomine Imperatoris quasi vallo illis quodam, ac propugnaculo obiecto.

CAPVT XXIX.

Communis conventus causâ condemnatorum ab Imperatore celebratus.

Τότε καὶ βασιλεὺς Κρονίου μηνὸς ἐνστάντος οὐκ οἶδα, εἴτε διὰ τὰς μητρὸς καὶ Δεσποίνης μέμψεις ἄδικα πράξας πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον παροξυνόμενος, εἴτε μὴν καὶ προφανεῖ θέλων θεῖναι Ῥωμαίοις τὸν ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν δόλον καὶ κότον, συμπάντας ἀγείρεσθαι καλεῖ. καὶ ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ Τρικλίνῳ προκαθίζει μὲν αὐτός, συνεδριάζουσι δ' οἱ ἐν τέλει Ἀρχιερεῖς τε καὶ Κληρικοί· παρίστανται δὲ καὶ τῶν τῆς πολιτείας ὅσον περιφανές τε καὶ ἔκκριτον. καὶ δῆλα τά τε κατ' ἐκεῖνον καὶ τὸν Στρατηγόπουλον γίνονται. καὶ τὸν μὲν ἐμφανίζειν ἀπρεπὲς οὐκ ἐδόκει, τὸν δέ γε Στρατηγόπουλον ἐπὶ τοῦ μέσου παραστησάμενος, τὰ κατ' ἐκείνων ἐκίνει, ὡς ἐλεγχθεῖεν, τά τε καὶ τὰ λέγοντες, καὶ τὰ βουλευσάμενοι. κἀντεῦθεν δικαίαν ἢ μᾶλλον καὶ συμπαθῆ, τὴν κατ' ἐκείνων παρίστα ψῆφον.

Tunc porrò Imperator sub initium mensis Martij, haud scio an quiritationibus Matris Augustæ, iniquè actum ab eo cum Fratre causantis, stimulatus; an alioqui suâ interesse ratus cognosci à Romanis clarè quæ Constantinus Despota suus Germanus, & cum eo conspirans Strategopulus, frandulenter in se fuissent, ingratéque machinati; universos in Cœtum communem vocat. Atque in Alexiaco Triclinio, præsidet quidem ipse, assident autem ei, qui Magistratus Ecclesiasticos primarios gerebant, Episcopi, & Clerici. Adstabant lectissimi, & illustrissimi quique Civium. Ibi recitantur, quæ Despota, quæ Strategopulus essent deprehensi clàm moliri. Ac illum quidem haud conveniens est visum producere. In solo Strategopulo in medium adducto, tota est communis utrique convitio peracta. Oppositis ei scilicet irrefragabilibus argumentis, & testimonijs, coactus est recognoscere, quid rerum novarum movere studuisset, quibus esset indicijs coniuratio detecta, quæ verba utrinsque à fidis delatoribus excepta, quę arcana consilia certò fuissent explorata. His Imperator demonstrandis, id videlicet assecutus est, ut quæ priùs quibusdam videri severa potuerat amborum damnatio ac pœna, iam pro gravitate criminum lenis, ac moderata censeretur.

CAPVT XXX.

De eo, qui Lachanæ nomen usurpavit.

Τότε καί τις τῶν Βουλγάρων ἐκποθὲν φανεὶς αὐτόματος, Λαχανᾶν τε ἑαυτὸν ἐπιφημίζει, καὶ δῆλος ἦν πραξείων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰ Βασιλεὺς ἐπιτρέποι, τὰ μέγιστα. ὁ μὲν οὖν πρῶτον, καὶ αὐτὸν ἐθορύβησε Βασιλέα, εἰ ὃν εἶχε πεφονευμένον παρὰ Νογᾶ τοῦ τῶν Τοχάρων Ἄρχοντος, τοῦτον βλέπουσι ζῶντα, καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ φανταζόμενον. ὅθεν καὶ τῆς ἰδίας αὐτανεψίας Μαρίας, τῆς καὶ τῷ Λαχανᾷ συνοικησάσης πάλαι, ᾧ δὴ καὶ παιδίον θῆλυ ἀπέτεκεν, διανοίᾳ ἐξ ἀδήλου ἐπυνθάνετο, εἰ αὐτὸς εἴη ταῖς ἀληθείαις ὁ Λαχανᾶς; τῆς δὲ μὴ ὅπως ἐκεῖνον εἶναι, ἀλλ' οὐ

EA tempestate Bulgarus quispiam alicundè sponte prodiens, se Lachanam esse illum dudùm ibi celebrem iactavit; ostentans etiam sese Imperatori, ac paratum offerens ad aggredienda in hostes, si permitteret, maxima. His Imperator auditis, turbatus primùm est admiratione inopinatæ novitatis. Haud capiens quo casu, quem satis constabat à Nogâ Tocharorum Principe fuisse iam pridem interfectum, is non vivus modò conspiceretur, sed magna etiam polliceri de se, ac cogitare auderet? Quare datâ priùs operâ, ut hunc hominem certo productum loco Maria Patruelis sua curiosè inspiceret, ipsa non observata, ex eâ deinde percunctatus est, ecquid esset is reverâ Lachanas:

nas: in quo falli talis utique mulier nequiret, A uxor olim veri Lachanæ, ex quo conceptam peperisset filiam. Quæ cùm, non modò esse istum Lachanam negasset, sed etiam affirmasset, nihil prorsùs in eo se observasse Lachanæ simile, haud parùm suspectum Imperatori, & ijs qui sub eo res curabant, hunc reddidit Barbarum. Vndè cùm hunc observassent ad affectationem subitæ, ac vehementis excandescentiæ, qui erat unus ex characteribus indolis Lachanæ, haud satis à quamlibet conante tamen expressus, adiungere simulationem astutam phanaticæ pietatis, quo & ille in primis artificio valuerat: & hic non impari B successu, istâ potissimum illecebrâ multorum in se levium hominum spebus se vanis efferri finentrium expectationem, & studia verrebat; non de nihilò veriti, ac prævertendum rati, motum aliquem multitudinis insanæ, sequi Ducem hunc quocumque duceret paratæ, Barbarum Impostorem comprehensum custodiæ dederunt, hoc ipso satis reum, & pœnâ dignum, quòd esset manifestè deprehensus simulare personam alienam, fraudemq; illam ad nihil, nisi damnosum, ac periculosũ quieti publicę pertinere appareret. Id ut magis tunc necessarium consiliũ, præcautioq; videretur, C faciebat conditio illorum temporũ, & miser status regionũ Orientalis Limitis, Persarum incursionibus agi ferriq; solitarum. Infelices enim illi frustrà imploratis alijs undecumque præsidijs, ad famam istius velut novi ostensi vindicis, cupidissimè animos arrexerant; more usitato imbecillitatis humanæ, cui conflictanti periculis extremis, si verum auxilium non suppetat, falsa noxiaque avidè arripit; & si quid præsertim superstitionis quodam obtentu, Numinis ac Cœlo missæ novitatis speciem præferat, velut è machinâ Deum ex- D cipit. Itaque in illo gemitu, ac consternatione quotidianarum à Persis grassationum, audientes existere aliquem, qui se divinitùs in ssum diceret, ad hostes Imperij delendos; & eodem adiungentes vaticinia quæpiam inter ipsos vulgata, polliceri simile aliquid visa: magnoperè optabant dari Ducem sibi qualemcumque istum Lachanam; & carcere detineri cùm audissent, multis, & solicitis precibus Imperatorem fatigabant, ne divinitùs destinatum malorum extremorum ipsis E remedium invideret, neve diripi se, impunéque spoliari miserrimos fineret, defensore cœlitùs ostenso, iniquè arcendo à iuvandis, quibus aliud nusquam appareret cladium, & calamitatum extremarum effugium. Huiusmodi preces per multos subindè Missitatos à Populis illorum Tractuum ingestæ Imperatori, & ab eo, consilijs quę dixi mordicùs hęrente toties reiectæ, cum nullo fine invidiosissimè ingeminarentur; gliscceretq; iam murmur, & plebs illa fremeret; non modò se, à quibus par esset, non protegi; sed promptis

A δὲ τὸ παράπαν ἐοικέναι τῆς διαβεβαιουμένης, ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις εἶχον τὸν βάρβαρον. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς, ζάκοτός τις φαινόμενος, οὐκ ἄντικρυς οὐδ' οὕτως ἑαυτοῦ περιέστη τοῦ Λαχανᾶ εἰ καὶ λέγοιτο, ἀλλ' ὅμως ὑπολαβεῖν τινα περὶ τὸ θεῖον ὑποκρινόμενος ἐδίδου τοῖν ὁρῶσι τὰ μέγιστα περὶ ἑαυτοῦ φαντάζεσθαι, ἐκεῖνον μὲν ἐν τηρήσει εἶχον, καὶ φυλακαῖς ἐδίδουν, τὴν τῶν πολλῶν ἐλπιδοξίβασιν ἐπ' αὐτοῦ ἐντεῦθεν ὑποτεμνόμενοι. μηδὲ γὰρ ὅλως εἶναι βδελυρόν τι καὶ πλεῖον κατανοούμενον B ἀγαθόν τι ποιεῖν. πολλοὶ δ' ἐπ' ἐκείνῳ, οὐχ ὅπως ἀκούοντες ἐλπιδοκοπούμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλπίδας ἱστάντες, τοῖς γὰρ πονοῦσιν ἐσχάτως ἐκ τῶν παρόντων εἰς θεραπείαν μηδὲν βοηθουμένοις καὶ οἷς ἤλπιζον, ἀπέλεσθαι κατὰ τῶν ἁπλῶς δοκούντων χρησίμων ἀνάγκη, καὶ μᾶλλον, εἰ ξένα ἴσα εἴη καὶ μὴ συνήθη τὰ προσαγόμενα, οὕτως ἐκεῖνοι κακούμενοι τοῖς ἐχθροῖς, ἤδη δὲ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους Πέρσας μανθάνοντες, ὡς εἶεν ὀρρωδοῦντες τὸν βάρβαρον φημισθέντα σφίσιν, C ἔκ τινων τῶν παρ' αὐτοῖς μαντειῶν καὶ πρὸς τὴν ἀπ' ἐκείνου βοήθειαν ἀφεωρῶν, καὶ καθικέτευον ἀπολυθεῖσαν τοῦτον, καὶ γ' ἐγχωρηθεῖσαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ Ῥωμαίων ὁρμᾶν· τὴν γὰρ πρὸς αὐτὸν ὀρρωδίαν, ἣν εἶχον οἱ βάρβαροι, εἰς θάρρος τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἔχοντας, ἑτοίμους εἶναι μετ' αὐτοῦ καὶ προκινδυνεύειν, καὶ μηδὲν ἐλλείψειν τῶν ὅσα καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας πράττοι, μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τὸ θαρρεῖν ἔχειν. ταῦτ' ἀκούων καὶ Βασιλεὺς, καὶ ὁσημέραι D περὶ τῶν ἰδίων πονῶν, ἐπὶ νόσου ἵνα ἔρχεται, ὅτι πολλάκις καὶ ὁ δὴ ἰατρὸς τῷ κάμνοντι ἀπηγόρευσεν ὡς αὐτίκα τεθνηξομένῳ εἰ προσενέγκαιτο, τοῦτο κατὰ τὸ λεληθὸς ὁ νοσῶν προσενεγκάμενος ἐξ ὀρέξεως, παράλογον εὗρε τὴν θεραπείαν. καὶ ἡ μὲν τέχνη οὕτως ἐλέγχεται φαύλη τις οὖσα. τὸ δὲ συμβὰν ἐκ τοῦ τυχηρᾶς προσαπτούσης ὠφέλησε, τῷ σφοδρῷ τῆς ὀρέξεως ἀναρρωσθείσης ὥσπερ κατὰ τῆς νόσου E τῆς φύσεως. τί γοῦν φησιν, εἰ καὶ Λαχανᾶν μὴ ὄντα, μὴ δέ τινα ψῆφον περὶ ἑαυτοῦ διδόντα τὸν βάρβαρον, ὅμως φοβερὸν μὲν τοῖς ἐχθροῖς δόξαντα, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς κακουμένοις, αὐτὸν ἀπολύοι, καὶ ἐπιτρέποι στρατεύειν, καὶ μᾶλλον ἐξ ἐλύθου πείρας ἐν τῇ τῶν Ἀλιζώνων γῇ κατὰ Σάγγαριν. ταῦτα διανοηθεὶς καὶ μετὰ τῶν οἰκείων σκεψάμενος, ἀπολύει, προσεπιτιμήσας ἐκείνῳ καὶ τὰ καθήκοντα. οὗ δὴ καὶ ἐξελθόντος ὡς εἶχε, καὶ μέσον τῆς ὁδοῦ ἀψάμενος ἅπας συνεκινεῖτο καὶ ὁ

πεζὸς

πόῤῥω καὶ ὁ ὄχλος. καὶ οὐδὲν ἦν εἰκάζειν, εἰ μὴ αὐτῆς οἰκουμένης καὶ γῆς μετακίνησιν. ὁ γὰρ ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἔργων, καὶ σκαπάνης οὐ πλέον εἰδότες, καὶ τοῦ κεντρίου τοῦ βοῶν, καὶ ποιμένες θρεμμάτων καὶ ἄγροικοι ἐκεῖνοι τὰς οἰκείας χώρας ἀφέντες, καὶ αὐτὰς γεωπονίας, ἐν ῥάβδοις μόναις καὶ ταῖς καλαύροψιν, αὐτόματοι κατεφαίνοντο στρατιῶται, καὶ ὁπλῖται ἄοπλοι, καὶ συντάξεις ἀσύντακτοι, τὸ ὑπὸ Λαχανᾶ ταχθῆναι, εἰς καιρὸν μέγα τοῦ νικᾶν ὅσον φανεῖσαν σὺν αὐτῷ θέμενοι, ἀμέλετοι καὶ ἡμερῶν ὀλίγων περὶ ἐκεῖνον, ὥσπερ πλῆθος συνῆκτο ξυγκλύδων, μὴ πόλεμον εἰδότων, μὴ παρατάξεως. τὸ τῆς παροιμίας αὐτόθεν πληρουμένων. ὅτι γλυκὺς τοῖς ἀπείροις ὁ πόλεμος. οὐ δὲ γὰρ ὡς πολεμήσοντες ὥρμων, οὐδ' ὡς προσβαλοῦντες ἐχθροῖς, ἀλλ' ὡς σκύλων ἐπιβαλλόμενοι, καὶ ἁρπάξοντες μᾶλλον ἢ συνδιοίσοντες. ἡ μὲν οὖν ἐκείνων ὁρμὴ περὶ τὸν νέον στρατηγὸν, τοιαύτη τις ἦν, ὡς μὴ δὲ εἶναι πληθυμένους, οὐ κατ' ὀλίγον, ἀλλὰ τοῦτον πυρὸς κατ' ἀναλογίαν τὴν πολλαπλάσιον. ὡς ἅμα μὲν ἐξιέναι σὺν πολλαπλασίοις τούτων δίκην ῥεύματος ἐπιῤῥεόντων τὴν ἀγροικίαν ἐκείνων καὶ βυκαίων καὶ βοωτῶν. τοῦτο μαθὼν βασιλεὺς, καὶ περὶ τῷ λαῷ δείσας μή τι πάθοι προσβαλὼν ἀσυντάκτως καὶ ἀμαθῶς. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καὶ μή τι νεωτερισθείη ἐπιτυχόντων, πέμψας εἰς αὐτὸν μετακαλεῖται τὸν βάρβαρον. καὶ ἐλθόντος, ἀποχειροτονεῖ ταραχτικὰ τὸν στρατηγὸν, καὶ ἐν τῇ πρεπούσῃ τηρεῖσθαι προστάττει. τὸ δ' ἀμαθὲς ἐκεῖνο πλῆθος καὶ ἄλογον, ἅμα διασκεδασθὲν τὸ τάχεστον ἐλύετο, καὶ τὰ οἴκοι ἕκαστος κατελάμβανε.

sibi ad bellandum, hostesq; repellendos, arma, Ducem, se suaque suo periculo laboreque propugnandi copiam, ac veniam facilem negari. His concussus, reputare secum cœpit Imperator, & Consiliarijs proponere: Etiam Medicos desperatis ægris usum remedij permittere, quod sibi profuturum ipsi, quamlibet insane, sperent. Quid ergò tantum mali fore, si flagitantibus hisce Populis indulgeatur, quod perditè cupiunt? Quin & ut mira nonnumquam accidunt, & casu res interdum meliùs, quàm consilio geruntur, fortè successurum non prosperum quidpiam. nam validas vires extremo afflictis morbo non rarò ipsum adjicere phrenesim, & probare inopinato eventu interdum infirmos se reverà potuisse; quod cùm ante factum se posse dicerent, mentiri, aut delirare putabantur; summâ contentione, ne quæ sequi solet impotens desiderium licentiam diu negatam rei tentandæ tandem nactum, cuncta obstantia perrumpente. Scimus falsum hunc Lachanam planum, ac nebulonem esse: Quid tamen noceat cum exposcentibus concedere? Eat, pugnet, volens volentes contra Persas hoc ipsum, ut audio, formidantes ducat: si temeritas præter spem felix fuerit, hostium cladem lucro apponemus; sin, quod est verisimilius, vincetur, & ipse imposturæ, & qui temerè accersiêre, incõsultæ cupiditatis pœnas luent, eventu non usquequaque nostris rationibus incommodo: utcumque res ad extremum cadet, constituto nobis interim fructu præsenti talis consilij, eo ipso, quod hoc homine Halizonibus Amnis Sangaris accolis, Persarum Limiti finitimis, Duce, prout flagitant, imponendo, & è difficultate, quæ nunc urget, explicabimur, & invidiâ nos exonerabimus ingenti. Hæc cum suis locutus Imperator, Pseudo-Lachanam, præparatis, quantæ sufficere sunt visæ, instructum copijs, emittit. At ecce vix se ille in viam dederat, cùm motus illarum Gentium extitit maximus. Concurrebant ad eum passim omnes vicini juxtà, & longinqui, trepidatione, ac tumultu tanto, ut Mundus universus concuti, & terra ipsa funditùs commoveri videretur. Opere rustico Agricolæ, ac Pecuarij relicto, qui nihil nisi ligonem, quo terram fodiebant, nisi stimulum, quo boves increpabant, tractare anteà didicissent, pugnas nunc, & acies fremebant, virgasque, ac peda vice hastæ, aut lanceæ gestantes apparebant subitarij velites, genus novum militiæ inermis, acies sine ordine, sed fiduciam victoriæ certam, auguriumque non dubium trahebant ex eo solo, quod militarent auspicijs desideratissimi Ducis sui Lachanæ. Conflatur momento turba innumerabilis trudentium se mutuò, ac prævertere certantium; festinantium cunctorum ad novi Ductoris signa. Nusquam veriùs vetus illud verbum: *Dulce bellum inexpertis.* Planè rudes omnis bellicæ artis, ab aratris, atque à caulis Convenæ, ludibundi prælia meditabantur, aut potiùs spolijs, prædisque inhiabant. Non stare intrà vallum, non tenere locum, non servare ordinem scire, quò cuicumque quandocumque libuerat ferri temerè. Quo ritu scintillæ volitant, huc, illuc, ante, retrò, à lateribus, illinc, indè inquietissimè vagari. Torrentium instar confluere in condictum, statim indè cursu reflexo, quà pronum erat elabi. Hos ita tumultuari crebris Imperator nuncijs factus certior: & si ad manum res veniret, cladem, ac stragem Populi exitialem aliquâ metuens: sed nec satis securus de fide Barbari Agyrtæ, qui si ad defectionem à Principe Plebem illam inconditam vocaret, morigeris ad quidvis esset usurus, maturè præcavendum incommodum ratus, accersitum ad se, adductumque maturè Pseudo-Lachanam exauctorat, tutâque teneri custodiâ jubet.

iubet. Quo vulgato, confestim temeraria turba dispersa est, pro se quoque suum mapale, villamque, ac familiare repetente stabulum.

CAPVT XXXI.

Mors Protovestiarij.

INter hæc Protovestiarius longo renum dolore sensim consumptus interijt. cùm quidquid ei medicando comminisci qui eum curabant, conferreve potuissent, adeò non par fuisset eluctandæ vi languoris, ut eam potiùs exasperare, plusque ægro nocere visum esset. Quando ille pertæsus humanæ vanitatis, & scenæ mundanæ arrogantiæ quã sit inanis, intelligens, eã despectã Monachi habitum induit: & vexatos iniustè se aurore ac cooperante miseros Clericos recolens, ipsis illis præsentibus, ea se imprudentis instinctu zeli egisse dixitseque pœnitens est fassus; veniamque ab ipsis petijt. Porrò dolores laborantem tanti, ac tam vehementes cruciabant, ut ei vivendi tædium afferrent: & quicumq; ipsi exploratã fortè arteriã Medicus, finem propinquum ominaretur, indicium renidenti vultu acciperet, debitoremque se illi pro gratiã ferret, meliùs etiam de se merituro, si repræsentare quod præsagiebat, & ad voti effectum, quo citò dissolvi cupiebat, licitè cooperari potuisset. His igitur renum atrocissimis tormentis confecti exanimatique tandem Protovestiarij, cadaver deportatum Nicæam est, in Monasterio illic Tornicij condendum, ubi, ductò à coniuge dotali Patronatu, sepulturæ ius habebat.

A ἘΝ τοσούτῳ δὲ καὶ ὁ Πρωτοβεστιάριος τῇ πολυημέρῳ νόσῳ κατεργασθεὶς τῶν νεφρῶν, οὐδὲν γὰρ ὃ ἐπενόουν εἰς ἰατρείαν οἱ θεραπεύοντες ἱκανὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀρρωστίας ἀντιμώνιον ἔδοξεν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον προσεζημίου τὸν πάσχοντα, ἀφεὶς τὰ πάντα, καὶ αὐτὴν τὴν κοσμικὴν ὀφρὺν καὶ σκηνὴν, τὸν Μοναχὸν ὑποδύεται, καὶ ἃ κατὰ τῶν ταλαιπώρων Κληρικῶν ξυνέπραξέ τι καὶ ξυνεβούλευσεν, ὡς B δῆθεν ἐκ ζήλου, αὐτοῖς ἐκείνοις παροῦσι διωμολόγει, μετανοῶν, καὶ ἐξῃτεῖτο παρ' αὐτῶν τὴν συγχώρησιν. αὐτὸν δ' ἐπὶ τοσοῦτον ὁ πόνος ὠδίνα καὶ ἔθλιβεν, ὥστε καὶ τὸ ζῆν ἐκείνῳ ποιεῖν ἀβίωτον, κἂν εἴ τις τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐκ τῆς ἀρτηρίας ἐπισκέψεως μετὰ βραχὺ τὴν τελευτὴν ἐπηγγείλατο, εὐεργέτης ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἔδοξε λέγων καὶ προμηνύων, οὐ προάττων, οὐδ' ἐργαζόμενος τὴν ἐκείνου ἀπαλλα- C γήν. τόσος ἦν ὁ πόνος, καὶ ἡ τῶν νεφρῶν ὀδύνη τῷ πάσχοντι. ὥστε καὶ μετ' οὐ πολὺ μεταλλάξαι, καὶ τὸν νεκρὸν Νίκαιάνδε κομισθῆναι. ἐν τῇ τοῦ Τορνικίου μονῇ, κατά τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον ἐνσοριασθησόμενον.

CAPVT XXXII.

De promotione Præfecti Canicleo in curam primariam principalium negotiorum, deque Imperatoris invictã quorumvis tolerantiã laborum.

IN hunc modum sublato de medio Protovestiario, ministerium quod ille gesserat publicæ gubernationis, Imperator universum in Mysticum transtulit: quem & non multò post Canicleo præposuit, ipso eum paucis Consiliario ad pleraque & Administro utens: haud hunc, vel hos, eo consilio sibi admovens, ut haberet, quorum principales curas pro se obeuntium, vicarij fiduciã laboris, securiùs ipse vacaret, remissionibusque se dederet, sed ijs ipse adiutantibus pro virili collaborans, authoritate Principis, tolerantiã, & duritiã non Privati modò, sed (penè dixerim) Plebeij. Adeò molliciem nobilitatis

D ἘΚείνου μὲν οὕτως ἀπεβίω, Βασιλεὺς δὲ τὸ πᾶν τῆς τῶν κοινῶν μεσιτείας ἐπὶ μόνῳ ἐτίθει τῷ μυστικῷ, ὃν καὶ οὐ μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου καθίστα, αὐτός γε σὺν ὀλίγοις συμβούλοις πρὸς τὰ πολλὰ καὶ συνεργοῖς χρώμενος, οὐδὲν ἔσω τῶν πρὸς τρυφὴν προσποιούμενος, ὅπου γε καὶ αὐτὴν βασιλικὴν τράπεζαν, ἐξ ἧς E ἦν γεραίρειν ὁσημέραι εὐλαβεῖτό τις καὶ ἀριστεῖς, νώτοισι γὰρ καὶ Ἀγαμέμνων βοὸς διηνεκέσι, τὸν ἀριστεύσαντα γέραιρε, καὶ αὐτὴν παρ' οὐδὲν ἐτίθει, δημοτικὴν τρυφὴν δυσχεραίνων, καὶ τραπέζης ἐλευθερίαν ἀποπροσποιούμενος, ὥστε

τε καὶ

τέ καὶ νηστείας ἑλομένῳ προσκαρτερεῖν, ὥστε δοκοῦν ἔκφερε πόνου, φρονήματος. ἦν γὰρ τῆς ἀληθείας ἐπὶ τούτοις καὶ αὐτὸν νικῶν τὸν Ἀδάμαντα τὸν τῆς παροιμίας, ὡς ἀλύτως, καὶ νηστεύειν, καὶ καρτερεῖν, νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἰσάριθμος, καὶ τὴν καὶ ὅλην ἡμέραν διαγαγεῖν, φροντίσι κοιναῖς καὶ ἀσχολίαις φερούσαις τι χρήσιμον, καταλαβούσης νυκτός, προσευχὴν τὴν πρὸς Θεὸν ὑμνῳδίαν ποιεῖσθαι, ἣν συνήθως εἶχε σὺν ἱερωμένοις πλήν. ἀσιτήσας πάσης ἀνέσεως, καὶ ὀψὲ τῆς νυκτὸς ἐν ἴσῳ τίθεσθαι τότε τραφῆναι καὶ μή. ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιοῦσαν καὶ πάλιν νυκτὸς ἀριστᾶν, ὅτι γε τύχοι. ἡ γὰρ τοῦ σώματος ἀλεξία συμπλακεῖσα τῇ γνώμῃ, οὔτε τὴν ἐθελουσίαν τῆς καρτερίας χώραν ἐδίδου βλάπτειν τὸν καρτεροῦντα, οὔτε τῷ ἀκουσίῳ τῆς ἀνάγκης λυπεῖν παρεῖχε τὸν καρτερεῖν ὀρεγόμενον, ἑκατέρας συγκροτούσης θατέραν εἰς μίαν συμπλήρωσιν ἀρετῆς, ὡς μήτε τὸ ἐνδεὲς διὰ τὴν ἀλεξίαν λυπεῖν, μήτ' αὖ δὲ τὸ διὰ τὴν γνώμην τὸ σπουδαζόμενον. οὕτω μὲν οὖν ὁ Βασιλεὺς ἐντεῦθεν ἀρξάμενος, καρτερικῶς διέφερε τὸν βίον, σύμπολιν τρυφὴν καὶ βλακείαν ἀποπροσποιούμενος. εἰ καὶ βασιλικὸν καὶ ἀρχαῖον ἀθετεῖσθαι συνέβαινε νόμιμον.

A omnem, deliciasque reiecerat. Mensa nempè ipsius regia, cuius accubitu quotidiè aliquos è primarijs Senatores honorabat, haud erat homericâ illâ lautior, quo priscus Agamēnon.

Perpetui tergo bovis excipiebat Amicos.

Adeóq; regium eius generis luxum contempserat, ut ne civili quidem, & qualem non planè pauperes e Plebe, fermè consectantur, epularum eleganti diligentiâ, sibi ministrari libenter ferret; copiam in eo moderatam quoque, & à profusione remotam, abdicans; B interim dum dies totos perdurans ieiunus, pedibus insisteret incumbens operi, monstransque indefessum fortis propositi robur. Reverà, ipso (quod aiunt) adamante durior in iungendo dies noctibus, continuâ statione, irremissa contentione, citrà laxamentum ullum lotionis, aut cibi: quin vbi sic sæpè ad multam noctem à primo diluculo satagens, ac planè alimenti expers pervenerat, tunc cœnę præhabens nocturnam, si eius hora venerat, Hymnodiam. nam hanc consueuerat vnà C cum domesticis celebrare Sacerdotibus; eâ constantiâ, ut eam semper, quantumvis paratæ, ac necessariæ corporis curationi, anteferret. Nec rarò accidit, ut postqum sic, die in ieiunio ac labore continuo transactâ, hymnodiâ in epularum locum imputatâ, incœnatus decubneraт; rursùs postridiè tenore pari diem duceret, ventrem jam biduò prorsùs impastum ad profundam differens vesperam. Nihilque vel tunc nisi vulgare, ac protritum gustans, Et id citrà multam significationem appetentiæ: ut vesci, aut non vesci, arbitrarium quidpiam, nec magni, utrum utri præoptaretur, discriminis, aut momenti, quod ipsum quidem spectaret, à se vel tuncexistimari, præseferret. Nimirùm conspirabat ad hoc ei laboriosissimæ frugalitatis decus excellens asserendum, cum ferreâ corporis habitudine, adamantina virtus animi. Quibus ambabus inter sese velut quadam æmulatione commissis, & utra utram duritie indomitâ vinceret, certantibus, fiebat, uti nec ullâ famis aut vigiliæ injuriâ eius valetudo læderetur; nec ullo tædio ingratarum occursu vicissitudinum aut importunitatum, vel minimum concuteretur robustissima & apprimè in solido fundata mentis imperturbabilis constantia. Ab hoc præsertim tempore inchoatam, aut frequentiori usurpatione stabilitam miram istam vitæ duritiem in longam indè perseverantissimè pertulit ætatem, prorsùs abdicandâ voluptate omni, atque mollitie. Quantumvis receptum olim fas ac morem Palatini in curam Augustorum ministerij per id abrogari contingeret.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII
PACHYMERIS
ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Siue

HISTORIA RERVM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO
Seniore in Imperio geſtarum, vſque ad annum
eius ætatis vndequinquageſimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER TERTIVS.

CAPITA
LIBRI TERTII.

CAP. I.

Filius Imperatoris Michaël coronatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ
ΒΙΒΛΟΥ.

κεφ. α.

Στεφηφορία τοῦ υἱοῦ Βασιλέως Μιχαήλ.

Πρεσβο-

C A P V T I.

Filius Imperatoris Michaël coronatur.

Ἐπεὶ δ' αὐτίκα ἦν ὁ υἱὸς Μιχαὴλ ἤδη τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν ἔφηβον ἤλαυνεν, οὐκ ἀεικὲς ἡγεῖτο οὐδ' ἀπρεπὲς ἄλλως, μὴ Βασιλικῶς ταινιοῦν. καὶ ταῦτα καὶ πόσην πληροφορίαν ἐπὶ τῷ ταινιώσοντι κεκτημένος. ὅθεν καὶ ἐξαρτύεται μὲν τὰ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρείᾳ προσήκοντα, ἀποχρώντως λίαν καὶ φιλοτίμως. καιρὸν δ' ἡγησάμενος πρέποντα ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ Πρώτου ἐν Χριστιανοῖς Βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ σφίσι τῆς ἐλευθερίας ἄρξαντος Κωνσταντίνου, ἐν ταύτῃ, καὶ τὰ τῆς στεφηφορίας τῷ υἱῷ ἀποπληροῖ. καὶ εἰκοστῇ πρώτῃ Πυανεψιῶνος μηνὸς κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ Σοφίας νεὼν, συναχθέντων ἁπάντων, ὅσον ἦν τῶν ἐν τέλει, καὶ ἄλλως τὸ ὑπηρετικὸν Βασιλείου, ὅσον τῆς πολιτείας, καὶ ὅσον τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, οὐ δ' αὐτῶν ἀπόντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν Ἰταλῶν· ἔτι δὲ καὶ τῶν ὅσοι κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐπεδήμουν τῇ Κωνσταντίνου, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν τὸ ἐπὶ τῇ Αἰκατερίνῃ κῆδος μνηστευόντων, οἱ δ' ἦσαν οἱ ἀμφὶ τὸν Συρπέρον λεγόμενον, τὸ μὲν Ἱερατικὸν πᾶν καὶ μοναχικὸν, ἀφ' ἑσπέρας παννύχιον ὑπὸ δαψιλέσι φωσὶν ἀπετέλουν τὴν ὑμνῳδίαν, ἄνωθεν τοῦ Βασιλέως ἱσταμένου καὶ ἀκροωμένου τῶν ὕμνων. ὑπ' αὐγαῖς δὲ συναχθέντων, καὶ τὴν τοῦ Αὐγουστεῶνος αὐλαίαν πληρούντων ἐς τόσον, ὥστε καὶ εἰς μίαν ἁρμονίαν καὶ συνέχειαν ξύμπαντας ξυνεληλύθαι ζῶον φαινομένους ἕν, εἰς πλάτος ἐνδιδὸν ἀλλόκοτόν τι καὶ ξένον, μυρίαις χρώμενον γλώτταις. Τούτων οὖν ἁπάντων συναθροισθέντων, περιαιρεθέντων δὲ καὶ τῶν τοῦ ξυλίνου Μάκρωνος Δρυφάκτων διόλου, ὡς καθαρὸς ὑπὸ πάντων θεᾶσθαι ὁ ἀφημμένος, ἐπ' ἀσπίδος τὸν νέον οἱ ἐν τέλει καθιζάνουσι, καὶ μετέωρον αἴρουσι, καὶ ἀνευφημοῦσι πρεπόντως. εἶτα καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν πληροῦντες, ἅμα μὲν αὐτὸς Πατριάρχης, ἅμα δ' Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ τοῦ βήματος πάντες, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πληρουμένων, καὶ τῷ υἱῷ κατὰ τὸ εἰκὸς συναφοσιοῦν τὰ πρέποντα τῷ πατρί τε καὶ Βασιλεῖ. καὶ δὴ πληρωθέντων ἐκείνων ἄνεισι μὲν ἐπ' ἄμβωνος ὁ Κρατῶν, ἄνεισι δὲ καὶ ὁ Πατριάρχης, συνάνεισι δὲ σφίσι, καὶ ὁ εἰς Βασιλέα μετὰ τοῦ πατρὸς χει-

Quoniam verò erat Imperatori Filius iam ultra puberem adultus ætatem Michaël, non incongruum neque indecens Andronicus Pater arbitratus est imperiali eum insignire diademate. rectè istum honorem huic præsertim deferendum ratus qui speciminibus assiduis multæ pietatis & proborum morum, plenam sibi fidem fecisset Indolis præstantis. Copiosè igitur & splendidè ad eam pro dignitate celebrandam ceremoniam cunctis comparatis, diem ei auspicatam elegit eam quæ recursu anniversario consecratur memoriæ Primi Christianorum Imperatoris Constantini, à cuius principatu liberè florere, prius tyrannicè oppressa, nostra sancta Religio incepit. Primâ ergo supra vicesimam Maij mensis die, convenerunt in Templum Divinæ Sophiæ Proceres ac Magistratus cuncti, domus Augustæ Ministri omnes, Vniversus ordo Civium, cumque his quantum in Vrbe militarium copiarum fuit; ne ipsis quidem in eo cœtu desideratis Constantinopolitanæ Civitatis Inquilinis Italis, nec alijs eius Gentis qui ex Apuliâ venerant, & in Comitatu perstabant, tractantes Matrimonium Accaterinæ neptis ex Filiâ Caroli Regis, cum eodem Michaële Andronici Augusti Primogenito, cuius Princeps legationis Syrperus nominabatur. Inchoata solemnitas est à pridianâ vesperâ, a quâ Clerus vniversus eum omnibus Monachis pervigilium in aurorarum perduxerunt, continuâ Hymnodiâ ad lumen ingentis numeri funalium aut lampadum: adstante in Superiori Oden, unde cantum Hymnorum audiebat, Imperatore. Sub diluculum omnibus congregatis, & Populo qui certatim vndique concurrerat, totam quam late patet Augusteonis mediam aream ita complente, vt ex arctè invicem appressis constipatæ multitudinis corporibus unum quoddam vastæ molis, portentosæ formæ mirum animal innumeris simul linguis loquens conflatum fuisse videretur. In oculis tam numerosi conventûs omnis generis Hominum, septis ac cancellis longi Triclinij amotis ne obex intuentibus forent, Primarij Magistratus Adolescentem regium Scuto imposuerunt, sublimemque ostentantes circumtulerunt, clarâ voce Imperatorem acclamando. Inde inter sacra solemnis Liturgiæ mysteria, simul ipse Patriarcha, simul Episcopi, & quotquot intra Cancellos Altaris locum habent, ad singulas Cere-

las Ceremoniæ partes quibus fas & mos est Imperatori benepreacari ac benedicere, filium simul cum Patre in talis appellationis & honoris delatione coniunxerunt. quibus peractis conscendit Ambonem Imperator, conscendit & Patriarcha; cumque his ambobus tertius novus & Iunior Augustus, post Patrem ungendus. atque hic inter splendidas & illustres ceremonias coronat quidem Filium Imperator, adiutante Patriarchâ, ac coronæ dum imponitur partem tenente; ungit autem eundem Patriarcha, sacri ei affusione unguenti participationem Imperij conferens. Hinc Pæanes, acclamationes, gratulationum & festorum cantuum omne undique genus audiri. Nec defuit iactus solitus devinctorum in lini segmentis nummulorum, procedentibus Augustis, quos post omnia, speciosâ Prætorianorum præeuntium & circumstantium deductos pompâ, Magnum Palatium excepit.

A ὑποσώμενος, καὶ μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν πλειστῶν, στέφει μὲν ὁ Βασιλεὺς τὸν υἱόν, συνεπιλαμβανομένου τοῦ στέφους καὶ τοῦ Ἱεράρχου· χρίει δ' ὁ Ἱεράρχης τῷ θείῳ μύρῳ τὸν τῆς βασιλείας συμμετασχόντα, καὶ παιᾶνες ἐντεῦθεν καὶ εὐφημίαι καὶ τῶν χαριστηρίων. ῥιπτοῦνται δὲ περιερχομένων τῶν Βασιλέων, καὶ τὸ συνήθες ἀπόδεσμοι. καὶ τότε μὲν τὸ μέγα Παλάτιον μετὰ περιφανοῦς τῆς δορυφορίας, αὐτοὺς ὑποδέχεται.

CAPVT II.

Promotio ab Augustis facta in Despota dignitatem Ioannis Andronici Imperatoris Filij.

Posterâ huius die vocat Patriarchas Augustus Senior, vocat & Episcopos, Clerum quoque ac Monachos, tum è Civibus illustriorem ac lectissimum quemque. Ad hos in Augustum Triclinium Mannêliten dictum iteratâ & hesternæ contiguâ Panegyri congregatos, producit Ioannem Filium quem ex Irene susceperat, puerum adhuc, eumque, cooperante ac despoticæ coronæ dum capiti adderetur latus alterum tenente, Iuniore Augusto, Despotam creat. Sub hæc inde procedentibus ad Blachernas Augustis panniculi rursus infertis nummis ligati sparguntur in plebem, multusque è cunctis plausus & mixta increbuit acclamatio, intextis Principum laudibus. Hinc iam incubuit Imperator ad exposcendam ab Ecclesiâ confirmationem evectionis in Imperij consortium Filij, eius parem quæ sibi olim in Principatûs pariter collegium assumpti, à Patre fuisset impetrata.

B Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταύτης μετακαλεῖται μὲν Πατριάρχας ὁ Βασιλεύς, μετακαλεῖται δ' Ἀρχιερεῖς, καὶ σὺν τοῦ Κλήρου, καὶ Μοναχούς, καὶ τὸ τῆς πολιτείας ὅσον καθαρόν τε καὶ ἔκκριτον, καὶ δὴ κατὰ τὸ Μανουηλίτην Βασιλικὸν Τρίκλινον, ἔγνω συνάπτειν πανήγυριν. καὶ τὸν υἱὸν ἀγαγὼν Ἰωάννην, ὃν ἐκ τῆς Εἰρήνης ἔσχε νέον ἔτι τελοῦντα, εἰς Δεσπότην προβάλλεται, συνεπιλαμβανομένου τῆς δεσποτι- C κῆς στεφάνης τοῦ νέου Βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος· καὶ οὕτως ἐκεῖθεν, καὶ ἐς Βλαχέρνας περιερχομένων τῶν Βασιλέων, ἐρριπτοῦντο μὲν καὶ αὖθις τοῖς δήμοις ἀπόδεσμοι· πολὺς δ' ἐξ ἁπάντων κρότος, καὶ συμμιγὴς ἤρετο εὐφημία, καὶ μεγαλυνόντων σὺν Βασιλεῖς. ἐντεῦθεν καὶ ἐζητεῖτο πρὸς Βασιλέως παρὰ τῆς Ἐκκλησίας δοθῆναι καὶ ἐπὶ τῷ νέῳ στεφθέντι, ὅσον δὴ καὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ζητήσαντος πέπρακται.

CAPVT III.

Quâ ratione Novella Imperatoria de Ordinationibus perlata & promulgata fuerit.

Nimirum præclarè meminerat, & hoc ipsum referens, ad exempli præiudicium urgebat, Androni-

D Τὸ γὰρ ἐξ αὐτῆς τόμον γενέσθαι, καὶ δι' ὑπογραφῶν συνήθων ἀσφαλισθῆναι τὸν

ον τὴν Βασιλείαν, καὶ τῷ κατεξαναστησομένῳ ἐπιθεῖν ἄνωθεν τοὺς καὶ ἐπὶ, ἀθλίαις ἀφορισμῶν ἀλύτων καὶ ἀραῖς ἐπιτίθεσθαι, ἑαυτοῦ μὲν γεγονὸς περὶ τὴν τότε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐπίστατο καὶ ἐδείκνυ. ἠξίου δὲ καὶ τῷ υἱῷ, ταῦτα παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι ὡς οὐ καινόν τι καὶ ξένον, ὡς ἔλεγεν, ἐχούσης τῆς ἀξιώσεως. ταῦτα μὲν Βασιλεὺς λιπαρῶς ἠξίου. ἀλλ' οὔτε Πατριάρχην, οὔτ' Ἀρχιερεῖς ἔπεισεν. ἀλλὰ πρὸς μὲν τόμον γενέσθαι καὶ ἀσφαλισθῆναι τῷ στεφθέντι τὴν Βασιλείαν, αὐτόθεν ἕτοιμοι ἦσαν παρέχειν, τὸ δὲ καὶ ἀραῖς περιβάλλειν καὶ ἀφορισμοῖς Χριστοῦ τῆς μερίδος χωρίζειν, εἴ τίς ποτε καὶ κατεξανασταίη τοῦ Βασιλέως, οὐκ ἐδικαίουν ὅλως. ἀποχρῶντα γὰρ εἶναί οἱ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα εἰ ἁλοίη, ὡς μηδὲν ὄντι λοιπὸν, καὶ τὸ βιῶναι βιωτὸν ἔχειν, ταῖς ἐκ νόμων καθυπαχθέντι ποιναῖς. μὴ δίκαιον δ' εἶναι πρὸς ταύταις, καὶ ἀνδράσι συμπαθείας φίλοις διεγνωσμένοις, καὶ τῆς μερίδος ἐκείνου χωρίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ. καὶ καλὸν μὲν Βασιλεῖ προσεῖναι τὴν συμπάθειαν πλεονέκτημα. τέτακτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ μὴ ἑκουσίῳ γνώμῃ τοι πλατεῖν ποτὲ, πρὸς ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις ἁλόντα, ἀλλ' ἄλλως εἰρκταῖς, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν κακουχίαις δὴ καὶ δημεύσεσι κατὰ τὸν τοῦ πλημμελήματος δικαιοῦν καὶ κολάζειν. καλὸν οὖν εἶναι καὶ ἐπαινετὸν, τὸ τάχθεν Βασιλεῖ οὐ καλὸν δὲ, οὐδ' ἀπρεπὲς ἄλλως, αὐτὸν συμπαθοῦς ὅσον ἐπὶ τούτῳ τοῖς πλείοσιν ἔχοντα, ἀσυμπαθῆ καταπαιδάζειν τὴν Ἐκκλησίαν γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον αὐτὴν διαφερόντως τὸ ξυμπαθὲς προσβάλλεσθαι. ὡς γοῦν ἀπετύγχανεν ὁ Κρατοῦν, καὶ πᾶς ἐς δικαιολογίαν λόγος ἐκπεδῆσεν ἠπράκτει, τῆς τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἀρχιερέων νικώσης ἐνστάσεως, τοῦτο μὲν καὶ ἄκων ὑπερετίθετο, καὶ τὸ δοκεῖν ὑπερφανῆ, μὴ δ' αὐτὴν ἐκείνην ἣν ἑτοίμως εἶχον διδόναι τομογραφίαν, ὡς ἤδη τῆς ἐξ ἀνάγκης θελητοῦ προσιέμενος. συνεξανήγετο γὰρ καὶ τὸ παιδί τε καὶ διαδόχῳ κατὰ τὸ εἰκὸς τὴν ὡς ἑαυτὸν ὁρκωμοσίαν τε καὶ ὑπὸ Θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀσφάλειαν. αὐτὸς δ' ὡς ἑώρα παροξυνθεὶς ἐφ' οἷς ἀξιῶν ἀπετύγχανεν, ἄλλως ἀντηξίου ἔννοια τῶν ἀναιδουμένης. ἀπρεπὲς, καὶ ἄλλως τὸ κατὰ συνήθειαν περιτελούμενον διακρίνων. τὸ δ' ἦν, τὸ πρὸς ἐπὶ Ἀρχιερωσύνῃ χειροτονούμενος, καινοῖς ἤδη καὶ δόσει λημμάτων τῶν χειροτονοῦντας δωρεῖσθαι. καί γε δὴ Κληρικῶν ἕκαστον, διὰ τὴν προσόντων αὐτοῖς ὀφφικίων δικαιοδοσίαν ὡς ἔθος. σιμωνιακὸν γὰρ ἀπεκάλει τὸ περιτελούμενον πάθος, καὶ ὠνίων χρημάτων κινδυ-

eus; simul ipse à Patre declaratus consors Imperij fuisset, expeditum statim à Patriarchâ ac Synodo, ritèque munitum subscriptionibus, cæterisque authenticis formulis, Diploma emanasse, quo tum novo Augusto possessio Principatûs iure quam optimo firmabatur, tum si quis umquam rebellare in eum resque moliri novas deprehensus foret, diris devovebatur insolubilium anathematum, & quotquot infligi possunt ab Ecclesiasticâ potestate, subijciebatur pœnis. Istius similem nunc quoque Constitutionem edi, magnoperè nitens causæ paritate, idque ut rem æquam & iam solitam iure quasi suo repetens, eoixè orabat Imperator: sed nec Patriarcham nec Episcopos promptos ad nutum aut satis faventes reperit. Illi ad Constitutionem quidem statim publicandam, quâ recens Coronato Iuniori Augusto securam in omne tempus Imperij possessionem assererent, paratos se ultrò exhibebant; subijcere autem Christianorum quemquam diris & anathematibus, & membra Ecclesiæ ab eius corpore abscindere ob rebellionem si qua cogitaretur in Principem, & parum consentaneum, & supervacaneum videri sibi, excusabant. Esse enim „Imperatoribus abuodè magna à sanctionibus legum, Dignitatis ipsorum tuendæ „præsidia; unique exauditis passim & formidatis minis tam atrocium pœnarum in „eos qui ab ipsis defecerint, ut perspectum „quivis habeat, sibi talis criminis comperto, vitam amplius haud vitalem fore. Quid „ergo aut opus aut fas esse, accumulare super hæc comminationes extremi omnium „spiritualis mali, nempe separationis à „Christo, per eos infligendæ qui ex officio professionis, lenitatis partes sustinent, „& nihil spirare nisi clementiam & benignitatem debent? Tolerari in Imperatore posse, minus interdum mansuetudinis „præferre: cui gladius ad ultionem à Deo „datus sit, & officium impositum improbos „scelerum convictos meritis supplicijs mulctandi, spoliationibus bonorum, carceribus, cruciatibus, alijsque id genus malis „pro delictorum modo. Sed quod Imperatori armato honestum est, minimè decere „Sacerdotes. Matrem dici Ecclesiam, & esse; hoc autem ei nomen extorserit, qui „sæviniam iniunxerit, quocumque nomine. „Suadet illa semper & præcipit omnibus, „procurat etiam à Deo, quantum potest, „in solatium miserorum compassionem & „misericordiam: quam indecens ergo sit „non facere illam quod profitetur, quod „postulat, quod iubet: & è visceribus maternis diras & imprecationes proferre novercales? Adversus hæc frustra diu luctatus Augustus Senior, ut tandem sensit irritum se voti, ac desperavit posse vincere in-

concus-

cõcussam ad extremum Patriarchæ Antistitumque constantiam, cepto denique abstitit, & sensum repulsæ dissimulans, præ se tulit totam eam rem iam insuper babere. Itaque Diploma quoque illud ipsum quod offerebatur, velut illibenter concessum & necessitate quadam expressum, aspernatus, confidere se dixit suffecturam Filio Collegæ jam suo & successori designato, religionem iurisiurandi quâ fuissent ei omnes obstricti, divinumque Numen Legum à se statutarum vindex, ad quasvis ab eo iniurias Rebellium arcendas. Cæterùm sub hoc securæ fiduciæ obtentu, penitùs exulceratum applicuit animum indagandis modis ulciscendæ istius Ecclesiasticorum in se duritiei, ægréque vicissim ijs faciendi: qui sibi rem, ut putabat, honestam & facilem petenti, gratificari tam præfractè recusaverant. Erat tum aliquid in usu Ecclesiæ vulgari positum, quod obnoxium censuræ videretur. Quoties nimirum ordinabatur Episcopus quispiam, solebat is distributione sportularum, & spargendâ largitione munerum passim per omnes qui ad istam ceremoniam, palàm ab universis Ecclesiæ Ministris ex more simul exercitam, quidquam operæ suffragationisve contulissent, pro ratâ parte cuiusque officij ac functionis definito pretij donativorum modo: Id vero cepit Imperator Simoniacæ insimulare corruptelæ, Clerum universum alloquens, & non leniter exprobare, sic ab ijs reddi summi collationem Sacerdotij venalem. In eâ oratione magnificè vectus est, rei turpitudinem exaggerans, pudoremque plerisque incutiens. unde Antistitum nonnulli haud dubiè confusi, ne & ipsi possent argui lucro sordido præhabuisse sanctitatem, assentiri se Augusto recta monenti declararunt; & emendationi abusûs intolerandi cooperari promptos ostenderunt. His paucis exceptis, contra steterunt plures cæteri, magno consensu propugnantes permissam, ut contendebant, sacris legibus, & planè innoxiam consuetudinem antiquam. Iura esse illa vetera & providè statutas ab ipsâ Ecclesiâ mercedes sustentandis in variâ functione sacrorum rituum Ecclesiæ Ministris; quibus illi destituti, quotidiano carerent victu, nec possent de cætero vacare divino cultui & administrationi Sacramentorum, splendore congruo, & assiduitate ad Populorum utilitatem necessariâ, celebrandis. quare periculum subesse speciosæ isti Reformationi propositæ, gravissimi scandali, & penè defectionis ab avitâ Religione, per haud dubiè secuturam inde Sacrorum cessationem, in Ecclesiam invehendi. Hæc & multa talia nequidquam istis allegantibus, ac se perstituros ad extremum in sententiâ monstrantibus, institit nihilominus Augustus quà ceperat; & ritè Novellam promulgavit, quà severè prohibuit omnem omninò largitionem occasione Ordinationum faciendam, ad munitissima ac tantum non ad cereos quantulicumque ponderis, quibus uti Sacerdotes ordinationibus assistentes consueverant, descendens. Huic Novellæ subscripsit Patriarcha, subcripserunt & Episcopi tandem omnes, præter duos Smyrnensem & Pergamenum. Cæterùm damnum universum à subscriptoribus in Clericos recidit, statis hactenus pensionibus hâc novâ præscriptione deinceps fraudatos. adeo ut alij quidem assensum in legem novam subscriptione suum testati sint; alios, quorum nec impetratus nec requisitus assensus est, totum incumbens legis pondus, quantumvis invitos & gementes inutiliter, gravarit.

A νάλιν τὴν χειροτονίαν, ἐντεῦθεν λογίζεσθαι. τοῦτ᾽ εἰς μέσον προτείνων, πολὺς ἦν δοκῶν καταβάλλειν, καὶ τὸ ἀπαξαπλῶς γινόμενον ἐκφαυλίζειν, καὶ εἰς κρῖμα μεῖζον γίνεσθαι. πρὸς γοῦν οἷς δὴ καὶ ἦν διαλαβεῖν δοκεῖν Ἀρχιερεῖς ὄντες, καὶ οὗτοι καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν δευτέρῳ δοκοῦντες τίθεσθαι, συνῄεσαν τὸ τῆς γνώμης τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὰ εἰκότα συνῄνουν τε. οἱ πλείους δὲ καὶ παρ᾽ ἐκείνους ξύμπαντες, καὶ παλαιὰν συνήθειαν προβαλλόμενοι, καὶ νόμους τοὺς ταῦτα λέγοντας, καὶ δικαιοδοσίας, ἐκ B παλαιοῦ ὀφφικίων, οὐκ ἐνεδίδοσαν. εἰ δ᾽ οὖν ἀλλὰ παράβασιν τοῖς κειμένοις ἐφεδρεύουσαν, καὶ ὄλισθον ἐντεῦθεν, ἀπαρτηθέντων ὡς εἰκὸς διεγίνωσκον. καὶ ὅτι, πόρου ζωῆς ἀναγκαίας τοῖς Κληρικοῖς ἀποκλεῖσθαι ξυμβαίνει. καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα λέγοντες τοῖς ἀπειροῦσιν εἰς τέλος εἰώθεσαν. ἀλλ᾽ οὐκ ἤνυον. διὸ καὶ νεαρὰ προβαίνει νομοθεσία, καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς μόνον οὐκ ἀκριβολογουμένων χρείας, ὁπόσοι καὶ οἷοι ἔσονται, οἷς ἡμμένοις ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς C χειροτονίας χρήσαιτ᾽ ἂν τῶν παρόντων ἱερωμένων. ἣν δὴ νεαρὰν ὑποσημαίνεται μὲν ὁ Πατριάρχης, ὑποσημαίνονται δ᾽ Ἱεράρχαι, καὶ πάντες, πλὴν δυοῖν, τοῦ τε Σμύρνης καὶ τοῦ Περγάμου, συγκατάθετοι γίνονται. πλὴν τὸ πᾶν τῆς ἀκερδείας, οὐκ ἐπὶ τοῖς ὑπογράψασιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς Κληρικοῖς ἔπιπτεν. ὡς ἄλλους μὲν ἐμπεδῶσαι ταῖς ὁμολογίαις, ἄλλους δὲ καὶ ἄκοντας τὰς ἐκείνων ὁμολογίας ἀποπληροῦν.

CAPVT

CAPVT IV.

De morte Despota Nicephori; & ut petitum sit ab Imperatore, ut eius filius Iunior Augustus, Filiam mortui Despota duceret coniugem.

Ἀλλὰ φθάνει καὶ ὁ ἐν δύσει Δεσπότης ὁ ἐξ Ἀγγέλων Νικηφόρος τελευτήσας τὸν βίον, ἐπὶ δυσὶν ὑπεξουσίοις τέκνοις· παιδί τε ἄρρενι ἀτελεῖ τῷ Θωμᾷ, καὶ θυγατρὶ προφερούσῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἄρρενος τῇ Ἰθάμαρ, καὶ ἡ ἐκείνων μήτηρ Ἄννα, καὶ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ, ἐκ ποδῶν γεγονότος καὶ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, τοῖς ἐπιτρόποις τῶν τε παίδων καὶ τῆς ἐπαρχίας ἔχουσα σὺν τοῦ Ἰωάννου παῖδας δύο, τὸν Δούκαν τε καὶ τὸν Ἄγγελον. τὸν γὰρ Κομνηνὸν Μιχαὴλ φθάνει κατασοφισαμένη αὐτὴ δόλῳ, καὶ ἐπισχοῦσα καὶ παραδοῦσα τῷ Βασιλεῖ. γυνὴ ἀπόλεμος φύσει, ἄνδρας καὶ πολέμοις ἐσχολακότας, ἐκπόπως ὑποπτεύουσα, καὶ περὶ τοῖς παισί, καὶ τῇ ἀρχῇ ἐδεδοίκει. ὁ γὰρ σφῶν πατὴρ Ἰωάννης ζῶντα τὸν Νικηφόρον, νόθος γνήσιον, τὰ πολλὰ τοῦτον ἐκείνου προσαφαιρούμενος ἐζημίου. διὰ ταῦτα καὶ οὐκ ἀσυνετὸν ὅλως βουλὴν ἐβουλεύετο. ἔγνω γὰρ ἀποστέλλειν πρὸς Βασιλέα, καὶ λιπαρεῖν μετ' αὐτὸν λιπαρεῖν τὸν Πατριάρχην καὶ Ἐκκλησίαν, παριδεῖν νόμους κωλύοντας, καὶ τῇ ἀνάγκῃ συγκαταβῆναι παριδεῖν ἐχούσῃ μέγα τὸ χρήσιμον, ὥστε τὸν νέον Βασιλέα γαμβρὸν ἐκείνῃ γενέσθαι, καὶ τὰ περὶ χώραν καὶ ἑαυτήν, καὶ παῖδας, ὡς ἀρχαῖα ἐλλείμματα Ῥωμαΐδος ἐγχειρίζειν χαίρουσαν· ὡς εἰ καὶ αὐτὴ ἐπ' ἐκείνοις τόσα λαβεῖν ἔμελλε. τὸ οὖν συνάλλαγμα, ὃ συνιστᾶν ἤθελεν, ἕκτου ἦν βαθμοῦ καὶ ἐξ αἵματος, καὶ παντός γε μᾶλλον ἀπεκωλύετο. ὅθεν καὶ τῷ μὲν Θωμᾷ τὸ Δεσποτικὸν ἀξίωμα ζητήσασα καὶ λαβοῦσα, τὴν δ' ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν ἀπελπίσασα, πρὸς Ἰταλοὺς ἀφορᾷ, καὶ τὸν ἔκγονον τοῦ Καρούλου ἐπιγαμβρεύσασα Φίλιππον, οὐκ ὀλίγα τῶν τῆς χώρας, καὶ πόλεις ἐς προῖκα δοῦσα τῇ θυγατρί.

Ante hoc tempus contigerat in Occiduis Tractibus obitus Despotæ Nicephori, ex Familiâ cui ab Angelis nomen, dudum illic dominante. Is moriens duos reliquerat, non dum per ætatem sui potentes, Liberos, marem adhuc impubem Thomam, & paulò adultiorem illo puellam Ithamarem vocatam. Sublatus etiam de medio fuerat Nicephori Frater nothus, Ioannes Sebastocrator; cuius pupillos duos, Ducam & Angelum, Anna vidua Nicephori Eulogiæ Andronici Augusti Amitæ Filia, tutelari iure curabat; & ipsos & Toparchiã eorũ eo nomine in potestate habens. (Fratrem enim horum maiorem Comnenum Michaëlem, iam antea circumventum & dolo comprehensum ipsa Imperatori tradiderat). Hæc porro pro naturâ mulierum imbelli, formidolosa tumultuum, cum recordaretur quot & quantis Ioannes Sebastocrator Nicephorum virum suum damnis affecisset (nempe hic quoad vixit Frater fratrem, spurius legitimum, infestis è vicino incursionibus inquietans, multas ex eo prædas egerat, nonnullas etiam ditionis eius partes illi ereptas suæ adiunxerat) Fortunam & genium bellicosæ familiæ, ne sibi suisque olim liberis infesta perniciosè forent, metuens, iam nunc adversus id periculum præmunire propriam domum valido Imperatoriæ affinitatis præsidio studuit, offerendâ in sponsam Michaëli Augusto Iuniori suâ Filiâ Ithamare. Non ignorabat adversari huic Matrimonio Ecclesiasticas sanctiones, quòd sexto consanguinitatis gradu Ithamar Michaëli admoveretur: tamen opinata posse fieri, vt politica ratio scrupulo è religione ducto prævaleret: & spes ingens iterùm adiungendi Romano, unde abscissus olim fuerat, Imperio dotalis Puellæ Principatûs, persuaderet Andronico quæstuosam super leges Ecclesiæ conniventiam, vehementer, cum apud Imperatorem, tum apud Patriarcham & cęteros Ecclesię Proceres, institit, ne tam utile ac necessarium Reipublicę negotium, verecundiâ penè superstitiosâ canonicarum pręscriptionum, omitti disijcive paterentur. Ostendebat autem, ad tantò alliciendos eos potentiùs, daturam se operam, ut non ea solum pars ditionis Nicephori Despotæ viri sui, quæ suæ Filiæ Ithamari competeret, harum nuptiarum beneficio Romano Imperio reiungeretur; sed & reliquum Thomæ Filij, & Pupillorum Ioannis Sebastocratoris Patrimonium, in quod iam vtrumque plenam ipsa exerceret potestatem, se se procuraturam quibus facilè posset ac plane vellet modis, vt sub ius Imperatoris reverteretur. Rem insuper tam pellacis ex se plausibilitatis, eo ambitu ac studio,

adurgens, quasi non offerret alijs illa, sed sibi posceret; ac ex isto coniugio proventuras speraret, tam amplas istas opimasque Provincias. Frustrà hic tamen eius omnis conatus fuit, Imperatore ac Patribus Ecclesiæ in constanti aversione inconcessæ affinitatis perseverantibus. Quare Anna hinc deiecta, petitâ impetratâque Thomæ suo Filio despoticæ collatione potestatis, aliò spes suas vertit; finitimorum ex aliâ parte Italorum opes respiciens. Filiam videlicet Philippo Caroli nepoti dedit coniugem, non exiguâ ipsi Terrarum & Vrbium paterni Principatûs Parte dotis nomine attributâ.

CAPVT V.

De Affinitate ab Imperatore Filij Michaelis nuptijs contractâ, deque missis ad tractandum id negotium Legatis.

HInc iam Augustus incubuit in conatum congrui aliunde, nec ullis exceptionibus obnoxii coniugij Filio efficaciter strenuéque procurandi. Ac primùm quidem Hieromonachum Sophoniam, virum sapientem & solertem, in Apuliam misit, vt spes eius generis inde ostensa ecquid succedere ad votum posset, experiretur. Plus ibi morarum quàm speraverat Sophonias reperit. fuit enim illi eundum ad Papam, ad quem tamen literis ab Imperatore scriptis, prout oportuerat, non fuerat instructus. Nec latuerat Andronicum quàm opportunæ ad expeditionem negotij tales literæ forent: sed quia scribere Papæ non posset nisi eum Sanctissimi Titulo ipsa in Literarum inscriptione cohonestaret, crimen se consciturum, si id faceret, putavit, quòd ita qui observantiores Religionis habebantur, de hoc ipso consulti responderant. Quia ergo multis ex locis alijs Regiæ Virgines ad has nuptias certatim offerebantur, uti à Regibus hinc Cypri, inde Armeniæ, has è viciniâ vltrò in manus occurrentes longinquioribus illis & diù expectandis præhabuit: eâ etiam ad id motus causâ, quod si curam obstinaret in quomodocumque conficiendâ Appulâ affinitate; Papæ Romani, à quò ea penderet, subeundum sibi, quod aversabatur, fastuosum supercilium videret. Constituit igitur omissâ cogitatione Italici coniugij, cum altero modò memoratorum Regum de nuptijs Filij convenire. Principiò uti ad id Ministro voluit Athanasio Alexandrino Patriarchâ, post Athanasij alterius è Patriarchatu deiectionem, Rhodo Constantinopolim reverso. Nam vexationis ab acerbitate Constantinopolitani Athanasij in Ecclesiasticos grassatæ, sua pars Alexandrino quoque obtigerat Athanasio. Causa inter eos dissidij fuerat Lauræ Archistrategi Monasterium, & aliud item Monasterium Magni Agri dictum, quæ ambo Ecclesiæ Alexandrinæ attributa in gratiam eius Præsulis Athanasij, ab Imperatore Michaële fuerant,

Ὁ δὲ βασιλεὺς πρέποντα γάμον τῷ παιδὶ περιεσκόπαζε. καὶ τὸν μὲν ἱερομόναχον Σοφονίαν, ἄνδρα σοφόν τε καὶ συνετόν, ἀποπέμπει πρὸς Πούλιαν, τὸ κινούμενον κῆδος διαπρεσβεύσασθαι. ὡς δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἀπελθὼν προσέκειτο. ἐδέησε γὰρ καὶ εἰς Πάπαν ἐκεῖνον γενέσθαι, κἂν οὐχὶ πρὸς ἐκεῖνον γράμμασιν ἱκανοῦτο τοῖς ἐκ βασιλέως, οἷς ἔδει ἁγιώτατον γράφειν τὸν Πάπαν, καὶ κρίμα τὸ μέγιστον γίνεσθαι, ὡς τοῖς ἀσφαλέσι τὴν πίστιν ἐδόκει. πολλοὶ δ' ἦσαν οἱ προσλιπαροῦντες ἄλλοθεν. ἔνθεν μὲν ἐκ τοῦ ἐν τῇ Κύπρῳ ῥηγός, ἔνθεν δὲ καὶ ἐξ Ἀρμενίων, τὰ ἐν χερσὶ τῶν προσδοκωμένων ποιούμενος περὶ πλείονος. καὶ ἄλλως τὴν ἀπὸ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης ὑποπτευόμενος ὑπερηφανίαν, τῆς φροντίδος ἐκείνης ἀπαλλαγείς, ἔγνω ἐπὶ θατέρῳ τοῖν ἀξιούντοιν τὰ τοῦ κήδους συστήσασθαι. καὶ δὴ πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον, ἐκ Ῥόδου καὶ αὖθις τῇ Κωνσταντίνου ἐπανελθόντα μετὰ τὴν ἐκβολὴν Ἀθανασίου. ἥπτετο γὰρ κἀκεῖθεν δεινὰ καὶ αὐτοῦ. τὸ δ' αἴτιον ἡ τῆς Λαύρας τοῦ Ἀρχιστρατήγου μονή, καὶ ἄλλη, ἡ τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ, τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας δοθεῖσαι παρὰ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς χάριν Ἀθανασίῳ, ἀσφαλέσιν ἐμπεδώσεσι χρυσοβούλλοις. ὁ δὴ καὶ τὰ πολλὰ ὠδίνων ὁ ὕστερον τὸν πατριαρχοῦντα Ἀθανάσιον, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ προσαφῃρεῖτο. ἐπὶ δὲ τῇ τῆς Λαύρας ζητοῦντι τὸ μνημόσυνον ἑαυτοῦ. ἐπεὶ ἐς ταὐτὸν τῷ ὀνόματι συνετετυχήκεσαν, καὶ Ἀθανάσιος ἐμνημονεύετο, τοὺς μοναχοὺς κατηνάγκαζεν ἀσφαλίζεσθαι, ἐφ' ᾧπερ ἐπιλέγοιτο καὶ ἀκούοιτο τοὔνομα, φέρειν αὐτοὺς ἐπὶ νοῦν τὸ αὐτοῦ, καὶ μὴ τοῦ Ἀλεξανδρείας, πλάτος νοὸς ἀκαθέκτου συστέλλειν ἐθέλων διὰ τὴν αὐτοῦ ὄρεξιν.

ὄρεξιν. καὶ διὰ ταῦτα ἀπάρας εἰς Ῥόδον, τὸ βιοῦν μετ' εἰρήνης διῆγε. τότε τοίνυν τοῦτον ἐπανελθόντα, καὶ χρόνον ὅσον διαγαγόντα ἐν τῇ τοῦ Εὐεργέτου μονῇ, ὁ Βασιλεὺς αἰδοῦς ἄξιον οἷς αὖ ἐπισταίη κρίνων τὸν ἄνδρα, προσβείαν στέλλεσθαι δι' αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ῥῆγας, τὸ δὲ πλέον πρὸς τὸν Ἀρμένιον, ὡς αὖ ἐκεῖθεν νύμφην ἀγάγῃ τῷ Βασιλεῖ. ἐπεὶ γοῦν ὁ ἀποστελλόμενος συγκατέθετο, καὶ πάντα μεγαλοπρεπῶς ἡτοιμάσθησαν, τὰ πρέποντα μὲν, διηρείας ἔπλει ὁ Πατριάρχης ἐπὶ τριήρους ἀσφαλοῦς, συμπαραλαμβανόμενος καὶ τὸν Μοναχὸν Ἐκτομίαν Νεόφυτον. ὡς δὲ περί που τὴν Φώκαιαν ἦσαν, πειραταῖς περιπίπτουσιν. οἱ καὶ περισχόντες αὐτοὺς, φόρτον ἐκεῖνον διεφόρουν, καὶ τούτους παρακατέχειν, ὡς ἀποδοῖντο, ἐβούλοντο. ἀλλ' ἐξαίφνης φαίνεταί τις φορτὶς πλήρης ἀγωγίμων κατὰ τὸ πέλαγος. ἧς δὴ καὶ φανείσης μακρόθεν, περὶ τὸ ἐκεῖθεν κέρδος οἱ πειραταὶ λιχνευσάμενοι, ἀφιᾶσι μὲν πρὸς τῷ λιμένι, ἅμα αὐτῇ τριήρει σὺν τοῖς περὶ τὸν Πατριάρχην. ἀφιᾶσι δὲ καὶ τὸν περιττὸν φόρτον ἐκεῖνον, καὶ ὡς προσμενούντων ἐλπίσαντες, τὸ γὰρ τοῦ Πατριάρχου σχῆμα σφᾶς ἔπειθε, μὴ τὸν ἀγωγὸν δρασμὸν ἐννοεῖν, ἀλλ' ἑτέρῳ τάχει καὶ προθυμίᾳ ἐπὶ τὴν φανεῖσαν ὥρμων. τῶν δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν γεγονότων, ἀλλὰ καὶ κακὸν ἐλπισμὸν περὶ ἑαυτῶν οἱ περὶ τὸν Πατριάρχην ἔχοντες εἰ ἐπιστεῖεν καὶ αὖθις, δρασμὸν ἐννοοῦσι. καὶ δὴ τῆς νηὸς ἀποβάντες ὡς εἶχον μόναις στολαῖς καὶ βλαύταις, ἢ ποδῶν εἶχον, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πάτον μὲν ἀνθρώπων ἀλεείνοντες· ἀτριβέσι δὲ δυσχωρίαις, τὸ μὲν, κατὰ θέλησιν, τὸ δὲ, καὶ τῷ μὴ εἰδέναι ὅλως τῶν τόπων. μόλις μετὰ τὴν πολλὴν τῶν ποδῶν ἐπὶ θάμνοις καὶ πέτραις προσκρούσιν, ἐπί τι φρούριον διασώζονται. ὕστερον δὲ καταλαβόντες οἱ πειραταὶ, ἔγνωσαν ὅλως σεσοφισμένοι παρ' ἑαυτῶν, ἢ μᾶλλον τῆς προνοίας, ὡς ἄν τις εἰκάσοι. τέως δὲ λαβόντες καὶ ναῦν καὶ φορτία, ᾤχοντο. ὁ δὲ Βασιλεὺς τὰ περὶ τούτων μαθὼν, καὶ ὡς εἰκὸς περιαλγήσας, ἄλλους ἀποστόλους ἐκπέμπει. οἱ δ' ἦσαν, ὅ τε ἐπὶ τῶν δεήσεων Γλυκὺς Ἰωάννης, καὶ ὁ τῶν Ἀγελαίων Λογοθέτης ὁ Μετοχίτης Θεόδωρος. οἱ δὴ προσσχόντες πρῶτον τῇ Κύπρῳ, καὶ τῷ Ῥηγὶ προσμίξαντες, εἶχον μὲν ἐκεῖνον αὐτίκα, ἐφ' οἷς ἐζήτουν πειθήνιον. ἓν δὲ καὶ μόνον ἐκεῖνος προσιστάμενον ἐγνωκὼς τῇ πράξει ἔθελε καὶ ἐκεῖνος διημερεύειν. τὸ δ' ἦν τὸ ὑπὸ βουλῇ καὶ θελήσει τῆς κατὰ Ῥώμην Ἐκκλησίας τὸ συνάλλαγμα διαπεπρᾶχθαι.

A diplomatibus Bullarum aurearum firmitate quam securissimâ munitis. Ægerrimè id tulit postea succedens in Patriarchatum Constantinopolitanum Athanasius; ac Magni quidem Agri Mooasterium Alexandrino abstulit: in alio vero illo Lauræ, memorari suum inter sacra ibi celebrata, nomen exegit. ac cum in hoc eludi se putaret ambiguitate nomiois, quòd tam ipse quam Æmulus Alexandrinus, pariter Athanasius vocaretur, præstare sibi cautione idoneâ eius incolas Lauræ Monachos coëgit; cum Athanasium in sacro pronunciarent, non Alexan- B drinum, sed se, mentibus ipsorum obversari; latè vagam libertatem mentium intra suæ insoitæ cupiditatis sic coërcere gyros volens. Istiusmodi tædio tricarum Alexandrinus Constantinopoli recedens, Rhodum se contulit, ubi repertâ quam quærebat pace, tranquillè, quoad Athanasius Throno cessit, est fruitus. Tunc igitur illum reversum, & per tempus aliquod moratum in Evergetæ Monasterio, Imperator pro dignitate gesturum quodcumque illi munus imponeretur, propter autoritatem quâ venerationi erat omnibus, hunc ratus virum, legationem ei demandat C ad Reges; præsertim autem ad Armenium, ut inde sponsam Iuniori Augusto duceret. quo assentiente, magnificéque inde ipsi paratâ Regiæ legationis supellectile ac Pompâ, firmâ & bene instructâ triremi, vento à puppi prospero stante Patriarcha solvit, ducens secum Monachum Eunuchum qui Neophytus vocabatur. Verùm hi circa Phocæam in Piratas incidunt; qui redactis ijs in potestatem, quæ ipsorum nave ferebantur, opes diripiebant, decreverantque detinere ipsos ut prodere ac reddere cogerent si quæ pretiosora recondiderant. Ecce autem Latronibus ei D curæ defixis, apparuit in mari oneraria, multis, quantum æstimari à procul intuentibus poterat, conferta mercibus. Tracti ergo aviditate certæ ac uberioris prædæ Piratæ, Triremem in Portu linquunt, & in eâ Patriarcham cum illâ copiosâ supellectili, arbitrati è gravitate viri, permansurum ibi eum dom redirent, nec inductum in animum, qui equos non haberet, pedibus ut vilis & ignobilis quispiam, exscensu in terram facto diffugere. Tali fiduciâ, quantâ maximâ velocitate valuere impetum in visam onerariam faciunt. His sic a conspectu amotis, Patriar- E cha cum suis peiora metuentes si rursus sub rapacissimorum hominum arbitrium venirent, expedire fugam statuunt, triremique raptim desilientes in littus, in stolis ut erant singuli, ac crepidis, ut quisque maximè pedibus valuit, cursu quam incitatissimo fugam arripiunt, tritas & vestigijs signatas declinantes semitas, aspera & invia loca sectantes, partim consilio, ne deprehenderentur, partim ignorantiâ locorum. Ita post multam ad stirpes & saxa

obvia pedum offensionem, in quandam eius A Tractûs munitiunculam salvi pervenerunt. Reversi Piratæ spe suâ se delusos serò doluerunt: quamquam in hoc veriùs quispiam consulentis innocentibus oppressis providentiæ beneficium divinæ, quam humanæ in latronibus imprudentiæ casum agnoverit. Vt ut sit abductâ cum onere Triremi Piratæ abierunt. Re Imperator cognitâ, miseratus, ut par erat, infelices; alios ad idem Legatos instruit & mittit. Magistrum videlicet Libellorum Ioannem Glycyn & Agelarum Logothetam Theo- B dorum Metochiten. Hi primum in Cyprum appulsi Regeque adito, facilem eum ad postulata repererunt. In uno solùm quod minus legatis arrideret obfirmatum se Rex Cyprius ostendit: quo ipso administrando se recipiebat effecturum, ut id eum quam minimâ Græcorû offensione succederet. Id autem erat, approbante ac volente Ecclesiâ Romanâ hoc Matrimonium peragere. Sed hæc indigebant tempore ac morâ. Interim legati, quod & in mandatis habebant, ad Principes Armeniæ C transierunt. Illi pro unâ, duas etiam obtrudebant è Rege prognatas sorores, vtrôque instabant, ambas accipere ne gravarentur, & Imperatori sistere, utra magis placuisset electuro: sui enim ipsorum iudicij non esse, alteram alteri præferre, quas paris invicem dignationis ac meriti haberent. Collocutis inter se se Legatis, haud repudianda conditio visa est. Vtramque igitur volentes Germanam abducunt; quarum utique una Iuniori Augusto nuberet; alteri dignus sponsus, haud illic defuturus, quæreretur. Inde eum inter navigandum prior Regiarum Virginum gravi correpta morbo periclitari visa esset, ei commodiùs curandæ in Rhodum Insulam forte obviam exscendunt. Ibi eam prætet quàm fomentis recrearunt opportunis, Religionis etiam elementis, ac sacris, iuxta morem Orthodoxæ Fidei, mysterijs initiatam, eiurato ritu patrio, ungunt chrismate ac sanctificant. tum morbo iam liberam & pristino redditam vigori, Rhodo solventes Constantinopolim perducunt. ubi prætervectam littus quod *Ceras* aut *Cornu* vulgò dicunt, & ad Cosmidium appellentem, eâ magnificentiâ occursûs, splendoreque apparatûs excepit Imperator, quantus maximus posset ac speciosissimus vel Dominæ iam & Augustæ exhiberi. Sic primo exscensu salutatam, invectamque in Vrbem comitatu superbissimo eandem maiorem natu duarum Virginum, cui nomen Mariæ fuit, ad proximè celebrandas cum Filio nuptias impensè præparare instituit.

A ταῦτα δ' ἦσαν χρόνου καὶ σχολῆς δεόμενα· ἀλλὰ προσεπαγγελθὲν αὐτοῖς καὶ παρὰ τοὺς τῆς Ἀρμενίας ἄρχοντας ἀπαντᾶν. ἐκεῖνοι προσῆσαν προσπαλαιπαρουμένων περὶ δυοῖν ἀδελφαῖν, ἐφ' ᾧπερ ὡς βούλοιντο χρήσαιντο, μὴ δὲ γὰρ ἔχειν προτέραν προτιμᾶν εἰς τὴν τῷ Βασιλεῖ πρέπουσαν κήδευσιν, ὡς προσημωσμένης μιᾶς, καὶ θατέραν ἐπιδοῦναι. ἐκεῖθεν γοῦν γεγονότες οἱ πεμφθέντες, καὶ ἀμφοτέρας ἄγουσι· B τὴν μὲν, τῷ Βασιλεῖ ὡς συνοικήσουσαν· τὴν δ' ἄξιον εὑρήσουσαν τὸν νυμφίον. ὡς δ' ἦν πλῷ χρώμενοι, κίνδυνος ἐφίσταται τῇ προτέρᾳ, χαλεπῆς ἐνσκηψάσης νόσου, προσίσχουσι τῇ Ῥόδῳ, καὶ ὅσα ἦν νόμος πλέοντας ἐπ' αὐτῇ, κατὰ συνήθειαν ὀρθοδόξου πίστεως, τέλος, ἐξωμοσαμένην πάτρια, χρίουσι μύρῳ καὶ ἁγιάζουσι. κἀντεῦθεν τῆς νόσου ῥαϊσάσης, ἀπάραντες Ῥόδου, τῇ Κωνσταντίνου προσίσχουσι. C καὶ παρὰ τὸ τοῦ κέρατος πέλας πρὸς τῷ Κοσμιδίῳ προσχόντων, οὐδὲν ἦν εἰς φιλοτιμίαν, ὅπερ οὐκ ἐπεράνθη ὁ Κρατῶν, εἰς τὴν τῆς Δεσποίνης ὑπαπάντησιν. καὶ τέλος, ὑπὸ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τῇ πομπῇ εἰσαχθείσης, λαμπρὰς καὶ προφανεῖς ἐπὶ τῇ προτέρᾳ Μαρίᾳ, καὶ σὺν γάμους ηὐτρέπιζε.

CAPVT VI.

Nuptiæ Imperatoris Michaëlis.

Vidit istam planè regiam & splendi- D dissimam Augustarum nuptiarum ceremoniam sextadecima dies Ianuarij. Minorem porro novæ Augustæ sororem, cui erat domo allatum *Theophano* nomen, & ipsam sacro inunctam oleo, atque appellatione Matris Augusti Senioris honoratam, ut *Theodora* ex *Theophano* vocaretur, postea desponderunt in partibus occiduis Ioannis Sebastocratoris Filio, cui ut commune cum Pa-

Καὶ εἶδε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην καὶ Βασίλειον πλείστην, ἡμέρα ἑξκαιδεκάτη Ἑκατομβαιῶνος μηνός. τὴν δέ γε ὑστέραν Θεοφανώ, καὶ αὐτὴν τῷ θείῳ μύρῳ χρισθεῖσαν, καί γε τιμηθεῖσαν τῷ τῆς μάμμης τοῦ νέου Βασιλέως καὶ Δεσποίνης ὀνόματι, Θεοδώρα γὰρ ἐκ Θεοφανοῦς μετεκλήθη, μετὰ καιρὸν, τῷ τοῦ δυτικοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου παιδὶ Σεβαστοκράτορι

σεβαστοκράτορι καὶ αὐτῷ ὄντι (καὶ ὁ ἀδελφὸς γάρ, οὕτως ἐξ ἀξιώματος ἐφημίζετο. τοῦ Μιχαὴλ κατὰ πόλιν ἐγκεκλεισμένου) ἑτοιμάζουσι μὲν πέμπειν ὡς νύμφην, καὶ ὑπὸ ταῖς ὁμολογίαις μετὰ προικὸς πολυταλάντου οἴκοθεν ἔπεμπον. ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τελευτήσασαν, ἡ Θεσσαλονίκη δέχεται.

tre Ioannis vocabulum, ita & Sebastocratoris Dignitas à Patre derivata pariter illum & eius germanum honorabat. quorum amborum maximus natu frater Michaël custodiâ in Vrbe detinebatur. Ad hunc igitur ritè stipulatis sponsalibus pactis, cum dote in numerato multorum Talentorum, missa Constantinopoli Iunior hæc Theodora est. Verum in itinere mortua, Thessalonicæ sepulcrum invenit.

CAPVT VII.

Vt rursus Imperator tentaverit reducere ad concordiam Schismate discissos; & ut quietè pacem colerent, petierit.

Ἐντεῦθεν καὶ αὖθις τῶν Ἀρσενιατῶν ἀπεπειρᾶτο ὁ Βασιλεύς, εἰρηνεύσειν καὶ κἀκείνους ἐλπίζων ἐκ τῆς πρὸς πάντας εἰρήνης τοῦ Πατριάρχου ἐν ἴσοις γνώμης ἤθεσι, μάχης ἁπάσης καὶ φιλονεικίας ὑπερτέρου ὄντος. ὅθεν καὶ συνάγων ὡμίλει, καὶ εἰρηνεύειν ἠξίου. εἶχε γὰρ καὶ τὸν αὐτοῦ θεῖον τὸν Ῥαοὺλ καὶ τυφλὸν Ἰσαάκιον συνάμα τῇ ἀδελφῇ Πρωτοστρατορίσσῃ ἀποσπάσας τῆς ἐκείνων ξυμμορίας ἐν εἰρήνῃ παντάπασι, καὶ προσέθαλπε θαρρείας ἁπάσης. ὥστε καὶ τὸν ἐν εἱρκτῇ τοῦ πάλαι τελευτήσαντα Πρωτοστράτορα τὸν Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον, διὰ τὰ προγεγονότα τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλα ἐπετείοις μνήμαις ἀξιοπρεπέσι τιμᾶν κἀκείνων ἄλλους τε τὰ πάθη τιμῶν, τε τὴν πολυετῆ καρτερίαν θαυμάζων, ἠξίου μόλις τε εἰρηνεύειν. μὴ γὰρ εἶναι λοιπὸν τὸ ἀποχρῶν, εἰς τόσον καὶ τοιούτων ἀνδρῶν σκάνδαλον. ἐπεὶ δὲ πολλὰ λέγων κωφῷ ψάλλειν ἐῴκει, τε διανεύειν τυφλοῖς, ἐκεῖνα τε πάλιν προβαλλομένων, ἃ δὴ καὶ πρὸ τοῦ προεβάλλοντο. εἶχον δὲ πάλιν ἔκ τινος μικροψυχίας συμβάσης τε τὸν Ὑάκινθον ὅλως μεθ' ἑαυτῶν, τούτους κρατῶν ἀφίησι παραγγείλας ἡσυχάζειν. τὸν δ' Ὑάκινθον αὖθις ἐγκλείει τῇ φυλακῇ. τὸν μέντοι Ταρχανειώτην τῆς φυλακῆς ἐξαγαγών, εἰρηνικὸν εἶχεν ἄλλως, εἰ τε μὴ ἐπ' Ἐκκλησίαν συνήγετο, ἐφεὶς καὶ τῇ συζύγῳ Δεσποίνῃ, ἅλις μὲν αὐτὸν ἔχειν καὶ θεραπεύειν, ὡς αἱροῖτ' ἂν ἐκεῖνος τὰ εἰκότα.

Hinc iam novo conatu tentavit Arseniatas Augustus, sperans ad concordiam nunc posse allici, mansuetudine ac passim probatâ morum suavitate Patriarchæ, nemini facessentis molestiam, sed quantumvis sectâ disiunctos studijsque infestos, modestâ placiditate tolerantis. Ad convocatos ergo Factionis Arsenianæ Primores orationem habuit hortatoriam ad pacem: eò fidentiùs indulgens spei operæ navandæ, quod iam secum habebat traductos ad suas partes ex illâ sectâ tres ex eius columinibus; suum Avunculum Raülem, & cæcum Isaacium, nec non huius sororem Protostratorissam, quos quidem omni delinire indulgentiâ studiosè ac perseveranter satagebat: adeo ut, quòd ijs id gratum nosset, Protostratorem Andronicum Palæologum, qui propter olim orta Ecclesiæ scandala coniectus in carcerem, ibi iampridem obierat, anniversariâ memoriâ splendidè honoraret: coràm his ad congregatum Arseniatarum quoque reliquorum „ cœtum verba Imperator faciens, primùm „ est omnibus blanditus; non condolere se „ solùm ob mala diù multa tolerata signifi„ cans, sed & ultrò nec parcè commendans „ probatum in plerisque longanimi patientiâ „ gravium ærumnarum per annos plures invi„ ctum robur animi: quod & se admirari de„ monstrabat, & eos hoc ipso nomine pluri„ mi facere; tantum orare, idque civiliter ci„ trà imperium ac fastum, ut pacatè de cæte„ ro viverent: abundè quippe præcessisse scan„ dalorum quæ tot ac tales viros in transver„ sum actos everterint. Hæc & alia paris sententiæ plurima cum Andronicus apud Arseniatas fusâ oratione memorasset ad finem impetrandi ab ijs, ut turbas ciere desinerent, non plus profecit quam si cantilenam surdis modularetur, aut cæcis innueret. Vetera hi nimirum illa sæpiùs decantata rursus obtendebant iuris argumenta ipsorum & firmamenta causæ. in quâ illos obfirmabat pertinaciâ rursus ipsis, nescio unde ortâ remissione simultatis, reconciliatus admixtusque Hyacintus. His compertis Imperator frustrà se contendere intelligens, Arseniatas quidem cæteros dimisit, etiam atque etiam iussos quiescere. Hyacintum reddi custodiæ præcepit ibique teneri clausum. At Tarcha-

Tarchaniotâ educto carcere pacato in cæteris usus est; etsi non est is Ecclesiæ adiunctus[3] permittens Dominæ suæ coniugi, ut faveret illi, prolixéque gratificaretur, in ijs quæ rationi consentanea vellet aut posceret.

CAPVT VIII.

De Debilitatione Reipublicæ è dudum invalescentibus corruptelis necessariò secutâ.

IS status ad hanc diem Ecclesiasticarum rerum fuit: Politicarum autem longè pessimus: Republicâ Romaniæ extremam iam in debilitatem redactâ. Causa fuit abusus ex facili, pellaciâ lucri utrimque præsentis, inolescens per hæc tempora, mercede ac donis emendi quidvis quisque vellet è Principe à Primarijs eius in regimine Ministris. Ob hoc multi alioquin apti Magistratibus gerendis, à Republicâ arcebantur; quod non inducerent in animum sumptum facere: vulgò scilicet hominibus naturâ pronioribus ad accipiendum, quàm ad dandum. Vice porrò Proborum gnavorumque sic exclusorum functionibus publicis per tales utilissimè gerendis, subintrabant eò non tam industrij Actores quàm Avari mercatores, profligatâ in id quæstuosè modicâ pecuniâ licentiam sibi parantes impunè corradendi quo damnum largè compensarent. Alter fons enervationis Imperij fuit, parsimonia plenè solvendarum ex fide pensionum, quæ Præsidiarijs Arcium in limite sitarum olim statutæ fuerant, in mercedem opera militaris adeò illic ad communem tutelam necessariæ. Hæ malignè nunc suppeditabantur, avaritiâ Præfectorum erogationi pecuniæ publicæ, quorum apponebatur lucris quod per asturas frustrationum artes diffundendâ prætextibus vafris solutionis die; miseris militibus subtrahebatur pretium sudorum ac sanguinis. His duobus malis ne in unum coëuntia exundarent, in perniciem publicam unum esse potuerat efficax remedium ab Imperatoris autoritate summâ, si is delato corruptelarum quas memoravimus indicio, ad eas coërcendas adduci potuisset. Sed ne hoc contigeret aut speraretur, obstabat immobilitas eius, à tenore dimoveri allegationibus ullis nescia, huicque adiuncta segnities castigandi, noxiæ lenitatis indulgentiâ fræna laxans sceleribus, & metum adimens peccantibus; unde malum immane quantum ingens, nec iam ampliùs tolerabile oppressos ab impunè grassantibus urgebat. Inter tanta incommoda sustinebat se erectum utcumque ac stantis saltem speciem ostentans, corpus Imperij, quoad intus ei non defuit, quasi sanguinis copia, ac nervi velut quidam pecuniæ abundantis per illud commeantes, unde interim vegetabatur ac ciebatur; haud cessante, pro suâ strenuitate,

A Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὡς τὸ δὲ πλέον κατέστη· τὰ δὲ τῆς Ῥωμαΐδος ἐξησθενήκει τέλεον. πλεονέκτημα γὰρ ἡμῖν ἐγένετο εἰς τοὺς παρόντας χρόνους, μισθοῦ τοῖς μεταστᾶσι καὶ λημμάτων τὰ πολλὰ προχειρίζεσθαι. τοῦτο πολλοῖς μὲν τοῖς ἐς ἀρχὴν δοκίμοις ἢ μὴ καταδεχομένοις καταβάλλειν, πολλῷ γὰρ οὐχ ἥκιστα τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἀξιοῦσι λαμβάνειν, εἰ μὴ δυναμένοις ἴσως ἐκώλυε τὰς τιμάς. ἄλλοις δὲ παρρησίαν ἐσόδου διδοῦσιν, ὡς ἔξεστιν ἐλπίζουσι. δεύτερον δ' ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ ἐλλιπῶς τὰς ἀποτεταγμένας B ἀποδίδοσθαι ῥόγας τοῖς ἐν ταῖς ἄκραις, ἡγεμόνων τὸ πλέον κακότητι, θελόντων τοῖς ἐντεῦθεν ἐξημμένους πάντη διδομένοις στρατεύεσθαι, ὡς κερδαίνοιεν. ταῦτα δὲ ἐπὶ ταυτὸ συναχθέντα. τὸ γὰρ τοῦ Βασιλεύοντος ἀπαθὲς, καὶ τὸ πρὸς κρίσεις τε καὶ κολάσεις συμπαθητικόν τε καὶ ἥμερον, μέγα τι τὸ κακὸν καὶ οὐκ οἶον ἔλεος τοῖς παθοῦσιν εἰργάζετο. τέως δ' ὡς εἶχεν ἡ τοῦ Βασιλέως ὁρμὴ, τῆς δυνάμεως ἐνούσης ἔτι τῶν νεύρων, τὰ δ' ἦσαν τὰ χρήματα, πέμπων τὰς τῆς ὀλομελείας κινήσεις τῆς Ῥωμαΐδος [illegible] ποιεῖν, οὐκ ἀπώκνει. κατ' ὀλίγον δὲ τὸ δεινὸν ἐπ' αὔξης, C ἀνέτελλε πεμπομένων καὶ τῶν εἰς κεφαλὰς ἀξίων. καὶ ὡς οἷόν τ' ἦν σφίσιν ἀντεχόντων προσκειμένων καὶ τῶν ἐκ Κρήτης μαχίμων ταῖς τοπικαῖς δυνάμεσιν, οὓς Κρήτηθεν προσχωρήσαντας Βασιλεὺς, ὡς μὴ καταδεχομένους τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν, ἐπ' Ἀνατολῆς κατοικίσας, καὶ ῥόγαις ἐτησίοις ἀποτεταγμέναις ἐξικανῶν, ὡς πιστοῖς συμμάχοις ἐχρῆτο. ἦν δὲ συχνόν τι τῆς συνδοσίας, διὰ τὴν σπάνιν τῶν χρημάτων, ὡς ἔλεγον ἀνέδην D πλημμελούμενον. τὸ δ' ἦν ὡς ἐρρέθη τὰ πρόσθεν, τὸ τῆς ἐφ' ἑκάστου προνοίας δέκατον. πλὴν καὶ οὔπω σφᾶς ἐνυβριζομένων, ἡ ζημία τοῖς παροίκοις προσῄσατο. καὶ ἐπεβαρύνοντο μὲν οἱ ταλαίπωροι. οὐκ ᾔδεισαν δὲ ὅπη καὶ ἐς τὸ παντελὲς ἔμελλον βαρυνθῆναι. ἡ γὰρ αὖ σπαν-

πος

πως ἤδη ζῶν, ἥπερ τυχεῖν μετὰ μικρὸν ἔμελλον, καὶ πάντα τὸν βίον καταστρέψοιντ' ἂν ἀπαιτούμενοι.

A Augusto ad omnia impigrè occurrere. Ad extremum quin etiam, sed iam serò, auctis fessim in molem insuperabilem malis, opponere nimis diù omissam severitatem est conatus; & publica incommoda retorquere in capita autorum, meritis eos subijciendo supplicijs, tentavit. Vtebatur ad hoc eum alijs quas habebat ad manum copijs, tum præcipuè Creticâ militiâ præsidiarijs Prouinciarum admixtâ. Nam multos è Cretâ Insulâ, servire Latinis illic iam ineluctabiliter prævalentibus non sustinentes, Imperator in Tractûs Orientales invitatos; in locis suæ ditionis collocaverat, pensionesque ijs decreverat annuas, fidâ illorum utens in bellis operâ. Verùm ut hæc illis stipendia summas in immanes excrescentia conficerentur, contributiones erat necesse subditis acerbissimas indicere: qui quantumvis non falsò quererentur de pecuniæ raritate in ijs partibus dudùm per erogationes immodicas exhaustis, tamen quòd nullam excusationem necessitas admitteret, nihilominus pendere quantum exigebatur cogebantur. Instituta priùs fuerat, ut diximus, collatio decimarum è pensionibus, quas quisque stipendia merentium, aut ijs legitimo tempore factis, emeritorum, percipere annuas é publico soleret. Sed eum iam longo haustu exinanitis & enervatis exprimi quod opus erat nequiret, ad Patres familias & quosvis privatæ rei dominos onus devolvebatur. Hi miseri suprà modum gravabantur. Nesciebant autem futurum, ut tandem funditùs opprimerentur, exaggerandâ continuis auctibus mole ponderis. Si enim istud prævidissent, utique præstabilius duxissent fundum victumque semel totum condonare poscentibus, quàm assiduis exsuctionibus carpi paulatim absumique usque ad lethalem extabescentiam.

CAPVT IX.

De Philanthropeno & eius Rebellione.

Τῶν γοῦν ἄκρων κακουμένων, ὡς μὴ μόνον τῶν κατὰ Μαίανδρον, καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἐκείνῳ προσήκοντα, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἐντὸς ἐξαφανιζομένων ἐξ ἐπιδρομῆς συχνῆς τῶν Περσῶν, ὁ τοῦ προρρηθέντος Πρωτοβεστιαρίου τοῦ Ταρχανειώτου δεύτερος παῖς, ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου Ἀλέξιος, τοῦ προτέρου εἰς Πρωτοσεβαστὸν τιμηθέντος, Πιγκέρνης τῷ Βασιλεῖ τιμηθείς, τῶν περί τε τὴν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἔτι δὲ Λυδίαν, καὶ Κελβιανὸν μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς θαλάσσης, ἡγεμὼν ἀναδείκνυται, τοῦ Πρωτοβεστιαρίτου ἔτι Λιβαδαρίου τῶν περὶ τὰ Νεόκαστρα καθηγεμονεύοντος. ὁ γοῦν Πιγκέρνης ἐπὶ χρόνοις τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ἔχων δὲ καὶ τὸ Κρητικόν, καὶ τὰς κατ' Ἀνατολὴν ἁπάσας δυνάμεις ἐπιφερόμενος, φύσεώς τε τυχεῖ, καὶ αὐτῇ στρατηγίᾳ πρεπούσῃ, συναιρομένης καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λεγομένης τύχης, λεγέσθω γὰρ καὶ τοῦτο, καθωμιλημένον τοῖς παλαιοῖς, καθ' ἣν Σκηπίωνές τε καὶ Κράσσοι, καὶ Καίσαρες, ἔτι τε Θεμιστοκλεῖς καὶ Τιμόθεοι, καὶ Κλέωνες ἠνδραγάθουν, καὶ τύχης ὡς καὶ θεοῦ ἄλλων ἱερὰ ἀνιδρύοντο, τὰ κατ' Ἀνατολὴν καθίστα τε καὶ προσησφαλίζετο. τὰ μὲν, καὶ μάχαις καθ' ἃς ἐνίκα, τὰ πλεῖστα δὲ συνέσει,

B Cvm igitur ob eas quas diximus causas nulla aut perinfirma essent Arcium Præsidia limitanearum, adeò ut non solùm quæ ad Mæandrum iacent loca, quæque Iugo illi contigua sunt, sed interiores etiam regiones crebris Persarum incursionibus vastatæ desolatentur, priùs memorati Protovestiarij Tarchaniotæ Secundus natu filius Alexius Philanthropenus dictus ex Avo materno, illo omnium primo Protosebasti dignitate honorato, Pincerna ipse Imperatoris titulo insignis, C Asiæ quam minorem vocant, itemque Lydiæ, ac Celbiani usque ad ipsum mare Dux declaratur; Protovestiaritâ Libadario Terris ac Tractibus circa Neocastra sitis Præsidente. Pincerna porrò multo iam tempore talem Præfecturam gerens; habens etiam in potestate Creticam militiam & universas Tractûs orientalis copias quocumque iret circumducens, cepit, ut fit, placere sibi, seque circumspicere, conscientiâ Iuvenilis indolis, strenuitatisque militaris, cui etiam illa faveret prosperis arridens D successibus celebrata veteribus Fortuna. Loquamur hic quoque eum vulgo: & illam cui Scipiones, Crassi, Cæsares; cui Themistocles, Thimothei, Cleones, accepta sua præclara facinora tulerunt, quæque non minus quam Dij cæteri Templis arisque colebatur; istam inquam, quamcumque vim dici fas est, suffragatam Philanthropeno fateamur; dum partim prælijs secundis atque victorijs, partim, idque frequentiùs, quadam dexteritate prudentis

tis industriæ, largitionibusque in tempore in hostes iuxta & Amicos profundendis, Rem sanè is Romanam per illus orientales Tractûs restituit, quadamtenusque securam reddidit; Nostorũ impetus rabie quadam odij erga Romanum regimen, ad excutiendi obsequij subinde conatum erumpentes, infringens, Barbarorum vero, quà sui metu, quà fidei ac civilitatis exhibitione, partâque ex his apud eos reverentiâ, ferocitatem mitigans, ausus que irrumpendi debilitans. Ac ditioni quidem nostræ subiectas gentes ne iugum excuterent non solá vi tenebat: Sed comitatis ac liberalitatis deliniebat illecebris, dum aliquid in ijs benemerentes adauget honoribus ac promovet; dum animos addit audentibus bonâque spe confirmat: dum denique non solum quam quisque manu peperit prædam, ipsi propriam relinquit; iustè quæsitum eripiendis Hosti spolijs virtutis fructum cuivis integrum condonans: sed præmia insuper ex suo rectè factorum ultrò accumulans. His ille artibus multa sibi gloriosa, nec minus quæstuosa, perfecit; istâ virtutis cum fortunâ societate, successus plerisque in Hostile solum incursionibus eos nactus, quibus multam Persarum opulentiam in suam manum potestatemque redigeret. Inter alia eius acta hoc in specimen memorabimus. Munitio erat propè Meladunium, dicta *Duorum Collium*, olim nostra, nunc Hostium infessa præsidio, illa, opinor, ipsa quæ vocabulo *Didymij Milesiorum* olim celebris fuit. Eam ille armis subegit hoc modo. Sciebat primariam uxorum Salampacis Persæ, illo iam mortuo illic servari, cum Thesauro Gazæ peregrinæ opumque omnis generis ingenti. Et situs & structura & præsidij numerus sic Arcem illam defensabant, ut vi bellicâ expugnari haud posse iudicaretur. Experiendam ergo artem ratus, Mulierem missis arcanò literis ac nuncijs pellicere tentavit, se illam coniugem ducturum pollicens. Sed cum id frustra diù fieret, fœminâ Connubij talis mentionem aspernante, interim exploratâ dux loci naturâ, animadvertit paludis ad Arcem restagnantis quædam esse certis locis, hisque ad muros satis admodis, emissaria excavatis profundiùs alveis, quos altè defixa hinc atque inde tigna, simul indicarent munirentque. Has ille corrivationes stagni, missâ manu, occupavit; capitibus tignorum altrinsecus extantibus, validis inter se se funibus devinctis tabulata imposuit, quibus deinde pro solo, Turribus, unde in muros pugnaretur, sustinendis, est usus. His excitatis in suggestum molibus, imponit machinas subruendis aptas propugnaculis; navigiaque stagno cætero plena militibus immittit, quæ quantum possent admoverent se munitioni, quaque vi valerent, aut iaculando præsidiarijs perendis, aut obsidionali supellectili muris tentandis, negotio servirent. Sic aliquandiu pugnatum exiguâ spe, si Arci fir-

καί γε φιλοδωρίᾳ, πρός τε τοὺς ἐχθροὺς ἅμα καὶ πρὸς τοὺς φίλους. τοῖς μὲν, ὑποκόπτων τὴν κατὰ τῶν ἡμετέρων λύσσαν, καὶ καθιστῶν τὸ πολέμιον ἡμερώτερον· τοῖς δὲ, τὰς τιμὰς ἐπαύξων καὶ τὰς προθυμίας ἐπιρρωννύων, μὴ μόνον ἐφιεὶς ἑκάστῳ κερδαίνειν ὅπερ ἐς χεῖρας ἐκ τῶν ἀλλοτρίων σκύλων ἐτύγχανε γεγονός· ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ προστιθεὶς τὰ πλείω, ὃν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον ἡ μετὰ τύχης ἀρετὴ, εἰς χεῖρας ἦγεν ἐκείνῳ. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὶ φρούριον πρὸς τὸ Μελανούδιον τῶν δύο βουνῶν, πάλαι μὲν ἡμέτερον, τότε δὲ τῶν ἐχθρῶν, ὃ πάλαι οἶμαι τὸ Μιλησίων Διδύμιον ἐφημίζετο, ἔτυχε πολέμῳ κρατήσας τοιῷδε τρόπῳ. ὡς γὰρ ἡ προὔχουσα τῶν γυναικῶν τοῦ Σαλαμπακὶ Πέρσου, ἐξ ἀνθρώπων ἐκείνου γεγονότος, ἐκεῖ πεφύλακτο. τεθησαύριστο δὲ καὶ πλοῦτος παντοδαπὸς, ὃ μὲν πολέμου νόμῳ τοῦ φρουρίου περιγενέσθαι, ἀδύνατα τέως εἶχεν, ἔγνω δὲ σοφίσασθαι τὴν γυναῖκα. ὥστε καὶ πέμπων ὡς δῆθεν ἐν ἀπορρήτοις, ἀγαγέσθαι ταύτην σύζυγον ὑπισχνεῖτο. ὡς γοῦν πολλάκις πέμπων οὐκ ἔπειθεν, ἐπισχὼν τὰς τῆς λίμνης χαράδρας, συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἐμπηγνὺς ἐπ' ἐκείνων, κατασκευάζεται μόσυνας. τὰ δ' ἄλλα πλοῖα πληρώσας, πολεμιστὰς ἐν τούτοις ἑλεπόλεις ἱστὰς καὶ μαχόμενος. οὐ δὲ γὰρ κατὰ τὸ τυχὸν καὶ αὐτὸς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐκαλεῖτο, ἀλλ' ὀνόματος ἐπέβαινεν. ἅμα μὲν φοβεροῦ, ἅμα δέ γε καὶ ἐρασμίου, ὡς καὶ πολλοὺς προσχωρεῖν, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἀγαπᾶν τίθεσθαι. αἱρεῖ μὲν οὕτω τὸ φρούριον· πλοῦτον δ' ἐκεῖθεν οὐ ῥᾳδίως ἀριθμητὸν περιβάλλεται. τοῖς δ' ἰδίοις, ἀλλά γε καὶ τοῖς προσχωροῦσιν εὔπορος καθίστατο ὁ βίος. ὅθεν καὶ πολλοὶ ὑπ' ἐκείνῳ δεδουλωμένοι ἔχαιρον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένοι ἦσαν, καθ' ἃ ὥσπερ καὶ προσαχθέντες, ὡς κατ' ἀγάπην ἅμα γυναιξὶ μετῳκισμένοι καὶ τέκνοις. ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀγαπήσαντες, οἱ ἐπ' ἐκείνῳ πεποιθόμενοι, καὶ μᾶλλον οἱ Κρητικοὶ, ἤρξαντο θρασύνεσθαι καὶ τρόποις καὶ λόγοις, ὑφ' ὧν προσῆκεν ἐκείνῳ, καὶ εἰς ἀποστασίαν τὴν ἀπὸ βασιλέως ὑπεκίνιζον. ὁ δὲ νέος ὤν, ἄλλως καὶ φυσηθεὶς ἐκ μεγίστου φρονήματος, τὰ μὲν πρῶτα τοὺς λογισμοὺς κραδαινόμενος, πολὺς ἦν προσλιπαρῶν βασιλέα, τῆς ἀρχῆς μεταποιεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν. οἶδα δ' ἔγωγε γοῦν τῷ πυθέσθαι τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἡμῖν ὁμιλοῦντος, καὶ περὶ ἀμφοτέρων τῶν αὐταδέλφων λέγοντος· καὶ ὥς τι τῶν εἰς ἔπαρχον τεθειμένων μέγαν, τὴν τάδε·

τἀδελφοῦ περὶ θατέρου κρίσιν τὴν τῆς ἀρχῆς παράλυσιν ἐπιποθοῦντος. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος μὲν καὶ ὑπὸ μάστιγας ἐζήτει τῆς ἀρχῆς ἀφεθῆναι, καὶ πολὺς ἦν εἰς τοῦτο δεόμενος, ὁ δὲ πρῶτος τῶν σεβαστῶν, ὁ ἀδελφὸς, ἐκείνου δυσωπουμένου ἀκούων, περιπλαγεὶς ὁ κατεμέμφετο, ὁ αὐτοῦ κατέναντι Βασιλέως, ἀπιστίας ἐχόμενον τὸ πρᾶγμα ἔκρινεν, ἦν τις καταστὰς εἰς ἀρχὴν, πρότερος ἢ Βασιλέα ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθέντα κελεύσειν, αὐτὸς ζητοίη καὶ προσαναγκάζοι τὴν ἄφεσιν. Βασιλεὺς μὲν λόγον ἀποδεξάμενος, ἐπὶ σχολῆς περὶ ἀμφοτέρων πρὸς ἡμᾶς λέγων, ἐκεῖνον μὲν τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἑκουσίαν ὑπεδείκνυ· τούτου δὲ τὴν κρίσιν ἐθαύμαζε, λόγῳ δεικνὺς, ὁπόσον οἶδεν ἐκεῖνον ὑπὲρ ἐκείνου, ὃ πρὸς τὸν Βασιλέα παρὰ τῶν ἐν τέλει κατὰ τὸ εἰκὸς ὀφειλόμενον. τὰ πρῶτα γοῦν οὕτως ἐκεῖνος οἰκονομεῖν ἔγνω τοιούτους λογισμοὺς ἀποκρούσασθαι· ἐπεὶ δ' ἡ ῥᾳνὶς ἦν διελέγχει, ὥστε καὶ τὴν πέτραν, τὸ τοῦ λόγου, κοιλαίνειν ἔχειν, καὶ οἱ ἀμφ' ἐκεῖνον μετέωροι πρὸς καινοτομίαν ἦσαν, μεῖζον ἢ κατὰ στρατηγὸν θωπεύοντες. καὶ πλεῖστος, τὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως τινὲς τῶν ἐκείνου ἀποστροφὴν δῆθεν καὶ εἰς τὸ μετέωρον ἐπλάττοντο κάκωσιν, ὡς δεινῷ τιθεμένου λέγοντες τῶν τοσούτων χρημάτων στερεῖν ὡς αὐτοῦ μὲν δέον ὃν τὰς δυνάμεις ἱκανοῦντος ῥόγαις, ἐκεῖνον δὲ νοσφίζεσθαι βουλομένου τὴν δι' ἐκείνων τῶν ἐχθρῶν περινομὴν, φρόνημα ἐντεῦθεν νεανικὸν ὁ πλέον ἐξ ἀνδραγαθίας φρονήματος ὑποκατακλίνειν πρὸς ὅπερ ἤθελον ἤρξαντο, καὶ ἀδοξεῖν ἐποίουν, ὡς οὐδὲν ὄντα Δεσπότην ὄντα. συνῆσαν αὐτῷ καὶ μονάζοντες· ὁ μὲν φιλίως ὁ Τζύρχας ἐκ δύσεως, τότε δὲ τῆς τῶν Σανίδων μονῆς καθηγούμενος· ὁ δὲ, προσαχθεὶς, ὁ Ἀχυροπολίτης Μελχισεδὲκ, θεῖος ὢν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, πρὸς ἐκεῖνον ἔχοντες, οἱ δὴ μὲν ὡς εἶχον κατέσπευδον τὴν ἐγχείρησιν. πολλὰ γὰρ ἔλεγον φθάσαι παρεγγυῶσαν τὴν τύχην, εἰ πῃ μὴ αὐτὸς προλαβὼν, τὰς ἀπὸ τοῦ Βασιλέως ὀργὰς ὑποπτεύοιτο. τὸ δέ γε στρατιωτικὸν ἅπαν, καὶ παρακεκινημένον ἦν, καὶ πρὸς ταραχὴν μετέωρον, διὰ μίσους τὸν περὶ τὸν Βασιλέα ποιούμενοι, καὶ φανερῶς τὰ τῆς μεταβολῆς ἐβούλοντο, διαγανακτοῦντες, εἰ αὐτοὶ μὲν διὰ πόνων χωροῦντες, καὶ τοῖς ἐς ἀεὶ κινδύνοις, ἑτέροις τὴν ἐξουσίαν χαρίζονται· ἐκεῖνοι δ' ἐν ἀνέσει τρυφῶντες, μὴ δὲ χάριν εἰσομένοις ἐῴκασιν, ὡς εὖ πεπόνθασί τι καὶ τυγχάνουσι παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καὶ τῶν

A mitati parem Præsidiatij repugnandi constantiam iungerent. Sed robur eorum partim admiratione ac terrore quodam ducis ipsos oppugnantis, cuius fama supra vulgarem modum inclyta celebrabatur; partim favore ac amore quem plerisque virtus illius humanitasque passim prædicata inspirabat, remissum emollitumque sensim est, prout multorum est ad illum transfugijs declaratum cuivis conditioni præoptantium tam amabilis ducis auspicijs militare. Sic ille istâ munitione potitus, & illâ non facilè numerabili pecuniâ illic, vt diximus, conditâ, in suam redactâ potestatem, B munificè usus tum suis ab antiquo militibus splendidè remunerandis, tum iis quoque ipsis qui recens ad ipsum transfugerant, præmiandis liberalissimè; ut inde iam vtrisque suppeteret quo commodè copioséque deinceps viverent. Ista porro liberalitas incredibiliter illi affectûs & studia pariter omnium conciliabat; nemine non gaudente subesse regimini tam humani, ac munifici ducis; promptissiméque parato ad quidvis citra exceptionem ullam iussu eius ductuque aggrediendum. Itaque gregatim ad illum concurrebant undique non singuli solum, sed suas quisque familias C uxores ac liberos trahentes, ut eius fortunam sine alio respectu sequerentur. quod si hoc Indigenæ patriis ultrò relictis factitabant sedibus; multò scilicet idem affectabant studiosiùs extorres iam Cretenses: qui patriam in exilio se reperisse arbitrati, talis oblato præsidio Patroni, certatim omni obsequio factorum verborumque toti erant in ambiendâ viri gratiâ; obsequiosiùs haud dubiè, quam privato Advenas in Imperatoris ditione se se addicere fas foret: adeoque cupidum Iuvenem non obscurè invitantes ad supremam invadendam potestatem; atque ab Imperatore deficiendum. Nec D surdo ista, quamquam dissimulanter initio cunctanti, canebantur. Hinc enim consiliarijs urens ad periclitandum acribus, generosâ indole, flore ætatis, felicitate successibus probatâ, summa sibi quæque despondere audebat: inde tamen retardabatur magnitudine incepti. Quare spatium deliberationi captans, & forte nascituris imminẽs opportunitatibus, petere interim ab Augusto instituit, ut se ab illâ Præfecturâ, quam sat diù gessisset, amoveret, alióque traduceret: quod minimè impetravit. Quin & hæc sequiorem in partem accepta in Aulâ petitio est; prout mihi contigit E intelligere è Michaële Augusto Iuniore, familiari per id temporis colloquio. Referebat ille mihi, laudans & prædicans magnoperè sapiens Protosebasti (Frater hic erat Philanthropeni, de quo agimus maior) de hoc ipso facto, iudicium. Is comperto Germanum suum minorem semel iterùm & sæpiùs, adhibitis etiam eodem Amicorum officijs postulasse, vt sibi potestas abrogaretur, ægrè id ferre se ostendit; ac coram Augusto haud parcè vitu-

peravit inconsultam, ut aiebat, petitionem
„ fratris, quæ non multum abesse ab infideli-
„ tate videretur. An non enim cum fide at-
„ que obsequio Imperatori à subditis debito
„ pugnare, præfectum ab illo functioni cuipiam
„ non expectato Principis motu proprio, id
„ per se agere, vehementer instando, extor-
„ queréque modis omnibus conando, ut vel
„ inde ubi est amoveatur, vel promoveatur
„ aliò; qualium rerum plenum arbitrium libe-
„ ræ Principis voluntati relinqui ab omnibus
„ par sit; unâ indiscussæ & è nutu obnoxiè
„ pendentis obedientiæ sibi gloriâ relictâ.
„ Eam Protosebasti orationem à se auditam
multis verbis de germano utroque nobiscum
disserens Augustus Iunior laudabat; factû Mi-
noris reprobans; Maioris prudentiam admi-
rans, ac videlicet eo nomine illum huic longè
præferendum censens: qui unus callere se ostê-
deret, quod sit Gerentium Magistratus erga
Principes officium, quâ indifferentiâ subiace-
re voluntatibus eorum, nullâ propriæ incli-
nationis ratione habitâ, debeant. Nec vero
hæc idem alijs solum dixit, Fratri cuia res
vertebatur, frater tacuit. Monuit eum literis
in eandem scriptis sententiam, & est magno-
pere hortatus, tales ut à se se procul cogita-
tiones repelleret. Sed efficaciores apud hunc
erant Familiarium & clientum suorum assiduè
ipsi adulantium voces. Hi è spebus plerique
ambitiosis inhiabundè suspensi, cum nullum
finem facerent inculcandi ei suas laudes, il-
lumque inflandi opinione ingenti suæ potentię
ac meriti, sensim evenit, ut quemadmodum,
quod aiunt, crebro per longum tempus stillæ
illapsu, Petræ etiam excavantur, quantumvis
duræ, ita hisce assiduis ad altiora, quibus se
dignum duceret, quærenda, levium homi-
num impulsibus, denique ille commoveretur,
cum præsertim ad eum pervertendum spes
cum metu conspiraret. Nam ijdem qui am-
pla illi defectionis ostentabant præmia, timo-
res, ni ea strenuè captaret, intentabant à tunc
potentibus Rerum atroces; quippe hos ipsi
clanculùm invidere fingebant, gravesque in pó-
sterum parare calamitates. Ægrè videlicet fer-
re Imperatorem huiusque Ministros aiebant,
quòd Philanthropenus tantam illam tot felici-
bus incursionibus congestam ex hoste præ-
dam, erogationibus & donativis, quibus suos
milites locupletaret, totam effunderet; nihil
ex eâ ærario inferret. Sic undique circum-
ventum tumidi muneribus fortunæ & virium
conscientiâ subnixi Iuvenis animum, paulatim
inclinare quò volebant mali consiliarij cepe-
runt; tanto ingenerato illi contemptu Impe-
ratoris, ut eum pro homunculo nihili ac suæ
dominationi potentiâ sustinendæ, impari ha-
beret. Cooperabantur ad istiusmodi sensus
talemque persuasionem in Philanthropeno
confirmandam & quidam Monachi. Tarchas
videlicet ipsi Amicus; ex occiduis oriundus

A ἀποπεπαυμένον κωλύοντα. καὶ προστρεχόμενοι κατὰ στίχας, πλέον ἐθεράπευον τοῦ εἰκότος, καὶ ἀξιώτερον ἄρχειν αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐδικαίουν, καὶ προσηνάγκαζον, ὀλίγα Βασιλέως, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως φροντίζοντες. εἶναι γὰρ σφίσιν ἐκ πολλῶν τὸ ἐκλελυμένον αὐτοῦ. καὶ μᾶλλον τριῶν τὴν ἰσχυροτάτην, τοῦ τε τὸν λαὸν πάντα ζημίαις βαρυνόμενον καὶ συνδοσεαν, εἰς ἀποστασίαν ἕτοιμον εἶναι, τοῦ τε πάντας ὁμοθυμαδὸν πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ὅσοι δὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ στρατεύονται. καὶ τρίτον, τοῦ καὶ παμπληθεῖς ἀπορεῖν Περσικοῦ, ἀνδρῶν οὐκ ἄλλον εἰδότων, ἢ τὸν αὐτοὺς αὐτομολήσαντας, καὶ ὑποδεξάμενον, καὶ ὡς εἰκὸς θεραπεύσαντα· εἶναι δὲ καὶ εἰς χιλιάδας ποσουμένους, μαχίμους ξύμπαντας, ἑνὸς ἐξημμένους βλέμματος τοῦ σφᾶς ἄγοντος. ταῦτα λέγοντες κατεμάλασσον τὴν ἐκείνου γνώμην, μετεωριζομένην ἤδη πρὸς ἀρχῆς ὄγκον, καὶ φανερῶς ἀποστατεῖν ἔπειθον. ὁ δὲ τοίνυν, τοσούτους ὁρῶν ἐκείνους τολμήματος γέμοντας οὐ μετρίου, καὶ ταῖς ὑπὲρ C τοῦ ζῆν ἁμαρτωλαῖς ἐλπίσι κατεχομένους, πρὸς μὲν τὸ τῆς ἐγχειρήσεως μέγεθος, καὶ λίαν ἄτολμος ἦν, καὶ ἐπιεικῶς κατωρρώδει· τῷ δὲ κατὰ σφᾶς ἀλογίστῳ θράσει, ἐν ἐλπίσιν ἦν ταῖς μεγίσταις, καὶ ἀπεθάρρει τὸ τόλμημα. ἀλλ' ὅμως πεῖραν θέλων μαθεῖν καὶ τὴν λοιπῶν γνώμην, καὶ εἰ πάντες προσέχοιεν τοῖς αὐτοῖς, συναγαγὼν εἰς ταυτὸ συνόλους, καὶ σταθεὶς ἐπὶ μέσων, πλεῖστά τε κατέτεινε, ἐξ ὧν παρίστα τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην, καὶ τὸ δημοτικὸν ἐφ' ἅπασι, τήν τε ὑπὲρ τῆς τῶν Ῥω- D μαίων μετὰ σφῶν αὐτοῦ σπουδήν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ διαγόντων, οὐδὲ περὶ τὸν Βασιλέα λέγων, οὐχ ὅπως ἀποδοχήν· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀποστροφήν, καὶ ἐπαινέσεις μυρίας μηδὲν προσηκούσας. ὥσπερ αὐτὸς μὲν ἐτρύφα τοῖς πράγμασι, καὶ σὺν ἅμα κατεβλακεύετο· ἐκεῖνοι δ' ἐπόνουν καὶ κατεγήρων τοῖς κράνεσι καὶ μάχαις ταῖς κατ' ἐχθρῶν παρεβάλλοντο. δοκεῖν γὰρ ἐκεῖνον μὴ χαίρειν ἐπὶ τοῖς σφῶν κατορθώμασιν· ἀλλὰ καὶ μᾶλ- E λον ἀδημονεῖν καὶ ἀλύειν, ὡς κακὰ πάσχοντος. παρ' ὧν καὶ τί προσδοκᾶν εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τοῖς ὁσημέραι ταλαιπωρουμένοις, ὅπου γε καὶ οὐκ ἀγαθὰς τὰς ἀπ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένας φήμας, φόβον τὸν ἔσχατον ἐμποιεῖν συμβαίνει, ὡς διαπεπλησμένοις τὰ χείριστα; ταῦτα δ' εἶναι μὴ μόνον πολλῶν φθονούντων ἄλλων, καὶ Βασιλέως αὐτοῦ, μηδὲν ἐπαΐοντος πρὸς τὰ παρ' αὐτῶν. οὐ δὴ μὴ συμπεδωμένους, ὡς ἐκ τῶν πρα-

τῶν πραγμάτων αὖ τις τὸ συλλογίσαιτο, ἔλεγε, κατορθοῦσιν ἡμῖν, σφαλεῖσι γε πάντως, τίς ἐλπὶς ὑπολέλειπται; ταῦτα λέγων, καὶ τὰς δυνάμεις καταδημαγωγῶν, τῷ τὸ βαθύτερον ἀπεῖναι, καί γ' ἐμφανεστέραν τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιεῖν ὡς ἀποστατήσοντος σὺν αὐτοῖς εἰ βούλοιντο. οὕτω γὰρ αὖ τὸ τοῦ λοιποῦ, ἁμαρτὰς διαδέξειν, εἰ καθ' αὐτοὺς ποιοῦντες, αὐτοὶ τῶν κινδύνων τὰ ἆθλα καρπίζοιντο, ἤθους τὸ ἐπὶ συναίρειν τοὺς λόγους, καὶ τῶν κρατούντων τὰ πολλὰ καθαπτόμενος, ὡς μὴ δ' οἵων τ' ἐσομένων ἑαυτοῖς ἀμύνειν μηδὲ βραχύ, ἐκείνων ἀποκλινάντων, ὑπερηφανοῦντος ὅλως καὶ μεγαλυζομένου ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐκεῖνοι δ' εὐθὺς παραυτὰ πειθόμενοι ἐς τόσον, ὥστε καὶ βοᾶν ἀπεντεῦθεν, καὶ πολλὰ ἄττα λέγειν ἀπόφημα κατὰ βασιλέως, ἀποπραττομένους τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δουλείαν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τάττεσθαι θέλοντας. ἔθεν τὸ ἀλλήλους παρακροτήσαντες, ὡς οὐδὲν ὧν ἔγνωσαν μεταβαλησόμενοι, αὐτὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν δέχεσθαι κατηνάγκαζον. ὡς ὑπ' αὐτοῦ γε τὸ τεθνηξομένων ἁπάντων, εἰ εἰς ἀνάγκην ἵνα καταστῇ. τὸ τοῦτο συμβαίη. μὴ δὲ γὰρ ἔχειν ἐντεῦθεν ὅλως ἀφηνιάζοντες, ἀμφιγνωμονεῖν ἔτ' ἐκείνῳ: ἀλλ' ἀξιοῦν ἐρρωμένως τὸ τοῦτον στῆναι τοῖς λογισμοῖς καὶ μηδὲν τῶν ὅσα φέρειν τοῖς καθ' αὐτὸν ἀρωγὴν ταῖς ἀμφινοίαις καταπρίζεσθαι. μὴ δὲ γὰρ δίκαιον, αὐτοὺς μὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὅλαις ψυχαῖς αὐτοῦ προσρυῆναι, τὸ αὐτοῦ μόνου ἔχεσθαι, τὸ ἢ θωπείαις, ἢ φόβοις, ἕτοιμον εἶναι ἐνδιδόναι τι καὶ ὑποχαλᾶν. τοῦτο γὰρ ἰδεῖν ἵνας κατὰ τὸ τῶν ἐνοχλούντων θάρσος τὸ προσσυχόν. εἴπερ οὐχ ἅμα πάντες ἐρρωμένως οὐδ' ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἄνωθεν ἐνστάσεως, ὡς κινδυνεύσειν εἴ τινες καθυφεῖντο, ἐντεῦθεν πάσχειν τὰ ἔσχατα ξύμπαντες. μέγαν δ' εἶναι καὶ τοῦτον οὐχ ἧττον τὸν ἆθλον, καὶ κοινῆς τῆς ἀπὸ πάντων δεόμενον κατὰ τὸ προσῆκον ἐνστάσεως. ταῦτα λεγόντων τε καὶ τῷ πιστῷ κατὰ σφᾶς θάρρει διδόντων, εἶκε μόλις ἐκεῖνος, καὶ τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀναδέχεται ὄνομα. καὶ δῆλος ἦν ἐντεῦθεν ἐκ πολλῶν ὢν ὑπεραρθείς, στρατηγίαν φέρων, καὶ ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον. οὔπω δέ, ἢ παρασήμοις, ἢ μὴν ὀνόματι ἀπεθάρρει κλῄζεσθαι. καί τοι τὰ πολλὰ παρὰ τῶν προσηκόντων ἐν τῷ στρατῷ βιαζόμενος. συστατικώτερον δὲ τῶν πραγμάτων ἐπελάβετο. καὶ οὐδὲν ἐδόκει οἱ κατ' ὑπὲρ αὖ τὸ ἐρρῶσθαι, οὐδ' ἄλλοις ὑπακούειν ὅλως τὸ ἀπὸ τοῦδε ὑφίετο, ἀλλ' αὐτὸς ἡγεμὼν ἐν πᾶσι, καὶ παρὰ

A Tractibus, tunc autem Monasterio Sanidum Præfectus, & ex eiusdem consanguineis Acropolita Melchisedech Patruus ipsius vxoris. Hi quantum poterant Philanthropenum ad citò expediendum Rebellionis consilium urgebant: memorantes inconstantiam Fortunæ, & eâ consideratâ cavendum ipsi aientes, ne quæ impensè favisset hactenus, mala in posterum ei ab infenso haud dubiè Imperatore gravissima cuderet, quorum vna esset præverrendorum â seque amoliendorum ratio, larvam exuere quamprimùm, & servitij iugum excutere. Incumbebant in idem vehementer con-B cordia exercitus universi, ductorumque ac militum ferè quotquot in illis Castris censebantur studia. Apud hos omnes magno in odio Imperator, & eius Familiares erant. Passim de illis murmurabant, indignantes suis ipsorum laboribus, periculis continuis ac miserrimis ærumnis emi tranquillam fruitionem vitæ affluentis omni honore ac rerum copijs usque ad luxum, hominibus ignavissimis: qui ne tanti quidem ducerent profiteri beneficium, & infelicissimis militibus Hostium intra limitem incursum, suorum obiectu corporum intercludentibus, saltem verbo testari, se non-C nihil debere. quanquam videri tolerandum si gratiam benemeritis omitterent reddere, nisi, quòd ingratè crudeliterque actitabant, benefactis maleficia rependerent, stipendia & pensiones militantibus olim constitutas, avarè ac malignè intervertentes. Istiusmodi pleni turbidis sensibus Tribuni ac Centuriones passim totis ordinibus manipulatim turmatimque sequentibus ad Philanthropenum quotidie itabant, honores ei quæ ipsius fastigium excederent, deferentes, eisque multò videlicet digniorem affirmantes ipsum, quam istos D alios, qui tamen hos sibi eximiè reservari ducerent æquum. Addebant his vim penè quandam supremæ dignitatis arripiendæ, deficiendique ab Imperatore palam: nihil eius, quippe imbellis debilisque, nec inertium & pariter imbecillium ipsius Ministrorum, quantumvis exarsuras his auditis iras se se curare declarantes. Secessioni enim ab ijs suæ defectionique sustinendæ, ac citra omne improsperi successus periculum tuendæ, tria sibi adesse fortissima præsidia, primum aversionem à regimine præsenti & pronitatem in res novas universi Populi, tributis exactionibusque sine fi-E ne immanibus exhausti. Alterum favorem ac benevolum studium in Philanthropenum omnis hominum generis, præsertim autem sub signis eius merentium. Tertium denique ingentis multitudinis Persarum virtute illius ac liberalitate devinctorum, paratorumque ad nutum sequi quocumque duxerit. Horum, aiebant, multa millia fortissimorum & bellis tritorum hominum, expectare ab eo signum promissi, simul innuerit, transfugij. His ille auditis emolliebatur scilicet, ac volens patieba-

tur detorqueri se in pravum à rectitudine debiti à subdito Principibus officij. Atque hinc quidem dum studia, dum vota, dum alacritatem se ad imperium vocantium, & spes in eo vitæ in posterum lætæ collocantium tot virorum fortium circumspicit reputans, facilè proliciebatur ad palam rebellandi concipiendam audaciam. Rursus in eo cogitati molem Imperij, negotij, aleam, incepti magnitudinem æstimante, adeo elanguescebat prior ille impetus, ut horrore non dubio tentari nimiaque constringi formidine videretur. Ergo inter istos æstus alternos, hinc spei alienis suggestionibus obtrusæ, illinc metûs propriâ circumspectione admoti, libratus ipse licet momentis utrimque paribus, & incertus adhuc consilij, ut saltem aliorum quorum minus eminerent studia, sententiam experimento deprehenderet arcanam; probaretque num omnes unanimiter sui milites in propositum sui, quidquid aggrederetur, sequendi ad extremum conspirarent; vocatis in concionem militarem simul cunctis, stetit altior in medio, plurimaque disseruit, magnoperè incumbens ad demonstrandam suam in omnes caritatem, mitemque ac popularem per omnia imperandi rationem; verum præterea studium in Rem Romanam eum suum tum ipsorum, quod perspiceret; glorians etiam & gratulans utrisque communiter, quòd tam longè abessent ab assentando illis otiosis, qui vitam in remissione ac luxu transigerent (sic Imperatorem & apud eum assiduos traducebat) ut succenserent ijs liberè, suamque ab ignavâ ipsorum segnique mollitie aversionem minimè dissimularent. Atque hic effusus licenter est in criminationes innumeras Regentium, parùm aut nihil pertinentes ad rem: causans, Imperatorem quidem defungi ludibundè negotijs, suam ex his unicè oblectationem captando; cumque familiaribus Regiminis Ministris indormire sopinè curis publicis; neutris pensi quidquam habentibus, benè an secus Populo esset, dum suarum ipsis constaret certa ratio fruitioque voluptatum. *Nos quippe interim*, addebat, *vice ipsorum laboramus; nostra sub galeis capita canescunt. Nos in acie stamus; nos prælia cum Hostibus facimus. utinam istis, qui fructu nostrarum ærumnarum deliciantur, gaudere saltem dignantibus allato victoriarum nostrarum nuncio. Invident enim contra nobis sterile illud ipsum decus, & ira prætextûs quærunt ne gratiam debere videantur. Itaque nostris successibus auditis æstuare ipsos dolorisque signa intimi cognovimus edere: quin & queri tamquam iniuriam passos. unde intelligitis quam mercedem heroicorum ab his expectare facinorum debeamus. Verum hoc ipsum certiùs quotidiana experientia nos docet, nihil inde aliud accipere solitos nisi novorum iniunctiones laborum, imminutiones stipendiorum veterum, subtractiones alimentorum, denique minas sortis in posterum etiam peioris.* Fi-

σφίσι, καὶ ὅπῃ παρείη. ἔφριξαν γὰρ τότε καὶ τὸ προσιόντες τὴν ἐπίστασιν, καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Περσικὸν πολὺ ἦν. οἷς δὴ καὶ πιστοῖς ἐχρῆτο. καὶ παραθαρσύνουσιν ἀπεθάρρει, καὶ μόνον καλεῖν ἦν ὡς συνδραμουμένοις αὐτίκα, καὶ κατὰ τὸ ἐκείνου δρασείουσι θέλημα. ἀπέστεργε τοιγαροῦν ἐκεῖνος τὸ βασιλέως ὄνομα, παρὰ μόνον τὸ εἰς παρασυρμὸν μεμνῆσθαι καὶ λοιδορίαν. αὐτὸς δ' ἦν ἐκείνοις καὶ ἄρχων, καὶ ἡγεμών, καὶ βασιλέως φέρων, εἰ καὶ μὴ ὄνομα, ἀλλ' ἀξίωμα. καὶ ὅσον τῷ ἐκεῖ φρουρίῳ ὡς [illegible]παρχος βασιλέως ἐγκατελέλειπτο πρότερον, τοῦτ' ἀποστείλας σὺν καθέξοντας, ὑφ' ἑαυτὸν ἄλλως καθίστη, ὡς δεσποτικῶς τὸ ἐντεῦθεν ἄρχοντα. ἦν δὲ οὐ καὶ μοναῖς παραβάλλῃ, πολλαὶ δ' αὗται καὶ μέγισται, οὐ βασιλέως ἦν ὄνομα τὸ μνημονευόμενον, ἀλλ' αὐτοῦ γε καὶ μόνου κατὰ τὸ κράτος ἀρχοντικὸν, καὶ αὐθεντικὸν ὄνομα. ἀφ' ὧν καὶ πολλὰ δεσποτικῶς ἀφαιρούμενος, τοῖς στρατιώταις παρεῖχεν, ἀσμενίως τῶν ἐχόντων κατατιθεμένων παρ' αἰτίαν ταύτην, ὅτι τούτοις καιρίως ἐμπεσόντες, οὐ τὰ προσήκοντα τοῖς καιροῖς ἔπαθον, ἀλλ' ἄσκυλτοι διέμενον καὶ ἀτάραχοι. πρῶτον δ' ἦν ἐκείνου στρατήγημα, τὸ, ἐπεί τινα τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως Θεόδωρον διατρίβοντα, ἀποστείλας σὺν κατασχόντας. ὃν δὴ καὶ κατασχόντες, τῷ κατ' Ἔφεσον φρουρίῳ φέροντες ἐγκατέκλεισαν. ἔπειτα τὴν στρατείαν ἀναλαβὼν, συνεισωσμένων σφίσι παρ' ἐλπίδα καὶ τῶν πραγμάτων, ἐν τοῖς κατὰ Νύμφαιον τόποις ἀμ' ηὐλίζοντο. καὶ δὴ συνεκρότει μὲν σὺν ἱππεῦσι καὶ φιλοτιμίαις ἤγαλλε πάσαις. σὺν δέ γε πεζοὺς ἐπιβιβάσας ἵπποις, ἱκανοὺς ὁπλίτας ἐξητοιμάζετο. ἀφεώρα δὲ καὶ πρὸς σὺν ἀλλαχόσε ἡγεμονεύοντας. καὶ ἐσκόπει, πῶς ἂν αὐτοὺς προσειλήφοιτο. καὶ τῶν μὲν ἄλλων, ἀμελῶς εἶχεν, ὡς αὐτίκα, ἢ χερσὶν ἢ λόγοις προσαξόμενος. περὶ δέ γε τοῦ Πρωτοβεστιαρίτου Λιβαδαρίου, ὅσον συνέχους εἶχε τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἡγεμονίαν ἐν τοῖς παρὰ τὰ Νεόκαστρα, καὶ Λυδίαν πᾶσαν καὶ Σάρδεις αὐτὰς, τοσοῦτον καὶ διὰ φροντίδος πλείονος εἶχεν ἑλεῖν. εἰ καὶ ἄλλως ὑποφαίη, οὐδὲν τὸ κενὸν οἰόμενος. δίκην δὲ πλωτὸς ἐλπίζων ἐκεῖνον χειρώσασθαι. ἀλλ' ἔδειξε ταῦτα διὰ τέλους ἔχων, ὡς ὅπου Θεὸς ἀντιπαρατάττει, καὶ ὁ δοκῶν βραδὺς φθάνει τὸν ὠκύτατον, πᾶσα δ' ἰσχὺς ματαία συνέσεως ἀμοιροῦσα. ἐκεῖνον γὰρ καὶ βλέπειν ἤθελον ἐν βασιλικαῖς ἀξίαις τὸ συλλαμβάνοντες, ὡς ἐντεῦθεν ἀναρρίψαντας κίνδυνον, ὅλως ἐμπεδωθέντας ὅλαις ἐνεργείαις προσ-

προθυμίας, καὶ ἐναποθνήσκειν τῇ ἐγχειρήσει βούλεσθαι. Τὸ δ' ἦν ἐν ἀναβολαῖς τὸ τόλμημα, ὡς δοκεῖν διευλαβεῖσθαι καὶ ἀμφιγνωμονεῖν. καὶ τὸ μὲν παρὸν, στέργων, πρὸς τὸ μέλλον ἀποσκοπῶν. ἐκείνους μὲν ἐθεράπευε παντοίως. καὶ χάριν ἐδόκει εἰδέναι μὲν τῆς εἰς αὐτὸν σπουδῆς χάριν. ἑαυτὸν δὲ παρεῖχε τὸν μεγίστων ὀνομάτων. οὐκ ἀέλπτως ἀφαρπάσαι ὢν ἐπὶ τῷ τέλει. ἀλλὰ καὶ λίαν δυσελπιστῶν, καὶ αὐτὸς μὲν οὕτω διπλᾶ στρέφων, τὸν καιρὸν ἐζυγοστάτει. καὶ τὸν μὲν παρόντα ὡς εἶχεν ἐξεθεράπευε. τὸν δὲ μέλλοντα ὑφορᾶτο. καί γε ἀπολογίαν ὑπολελεῖφθαι αὖ τι προσχρεύσοι, προσῳκειοῦτο τοῖς δὲ γε Κρητικοῖς, καὶ μᾶλλον τοὺς σφᾶς ἐξηγουμένῳ χορτάτζῃ, τοῦτ' ἀσφαλὲς οὐκ ἐδόκει πῶς· αὐτοῖς γὰρ εἶναι καὶ ἐς αὖθις μεταγνόντι, παραιτεῖσθαι πρὸς Βασιλέα, καὶ ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ οἰκείᾳ, ἔστι δ' οὗ καὶ ὑπὸ μεγίσταις χάρισιν, εἰς χεῖρας ἑαυτὸν ἐγχειρίζειν τοῖς πρὸς τὸν Βασιλέα ἀξιοῦσι. σφίσι δ' εἶναι τὸν κίνδυνον ἄφυκτον πάντως οὐκ ἔχουσιν, ὅποι αὖ τοὺς τῆς ἀποφυγῆς τόπους ἐκλέξειεν καὶ ἀπεράσαιντο. καὶ ταῦτα μὲν ἐρώντων τὰς τοῦ Ἡγεμόνος ἀναβολὰς, ὁ νοῦς οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος ἀπεσχεδίαζε, καὶ ἐν ὑπονοίαις μεγίσταις ἐποιεῖτο εἶναι.

dis enim Amicorum indicijs discimus, aut deferri aut delata simulari gravia in nos illic crimina, de quibus dum isti deliberant, nobis quid aliud sit reliquum, quàm in tristi expectatione pœnarum sævissimarum trepidam anxiamque vitam ducere, utique mox pessima passuris, eâ solû de causa, quòd fecerimus optima? Neque hi magis in nos ingratissimi sensus Ministrantium illic & rebus gubernandis Præfectorum, quam ipsius sunt Principis. Primus ille & maximè omnium invidet nobis, ille implacabiliter nos odit. Ille audè omnes sinistros de rebus nostris undecumque rumores accipiens, ad quasvis defensiones, innocentiæ nostræ patrocinantium, aures habet inexorabiliter occlusas. Videte autem, quam ab eo, qui felicium nostrorum contra hostes successuum nullam umquam acquiescentis animi lætitiam ac gratulationem ostenderit audiens, offensionis si qua marte, ut solet, vario in bellis inciderit sperare veniam possimus. Super hæc pluta congessit iræ in Imperantes concitandæ militum & contemptui eorundem ingenerando accomodata, quò sic exploraret certiùs quid illi animi haberent, quantumque in studijs illorum ac fide erga se constanti, collocare fiduciæ non imprudenter posset. Eo enim, ut diximus, consilio hanc erat ingressus orationem, ut intimam adstantium eliceret sententiam, arcanasque nudaret voluntates, id quod haud dubiè consecutus est. Illo enim vltra „iam indicata pergente memorare de con„temptissimâ inertiâ duorum Augustorum, „de administrantium res sub istis inconsultâ socordiâ, de inopiâ & imbecillitate illius, so„lâ iam specie vanaque maiestate antiqui nominis perstantis Principatûs, qui ne minimo qui„dem contrà insurgentis cuiusvis incursui, sustinendo, ne dum repellendo vlciscendove par „omnino sit futurus: cumque his ex adverso magnifica de se prædicans adiungeret: suam ar„tem bellicam, suam felicitatem, suo ductu toties victricium, robur numerumque gloriosè „iactaret copiarum: adeo multitudinem commovit ut è concione voces erumperent consonæ vniuersorum, partim Imperatori mala multa dicentium & imprecantium, partim illi de „solio detruso Philanthropenum subrogari iubentium. Hunc enim se deinceps vnum agno„scere, vni velle servire, pro vno promptos esse periclitari, unius, quovis duceret, quid„quid præciperet imperia exequi, nutum sequi; eius denique unius auspirijs usque ad mor„tem; si fors ita tulerit, fortiter oppetendam pugnaturos. Vnum à suo Duce vicissim petere; „ne dimidiarè rem tantam agat. Ne nomen Augusti recusando, aut insignia Imperij palàm „assumere cunctando, respicere Imperantium gratiam & receptum apud eos veniæ sibi retrò „providere videatur. Metum ac suspicionem suis se pro eo in extremum dantibus discrimen „militibus demeret; ne Aulæ in posterum aut delusus fallacibus promissis, aut minis inani„bus deterritus, se subtrahat, suosque deserens, sibi consulat. destitutosque, qui tantam se„mel aleam eius causâ iecerint, ijs prodat ipsis quorum, ut ei gratificarentur, odia in se „provocaverint. Communi Ducis ac militum conspiratione, insolubili nexu, indivulsa, „quidquid blandum aut sævum undevis occurrerit, utrorumque societate rem egere quam „susciperent; facilem concorditer incumbentibus: dubitante aut respectante quidquam ullo „corrumpendam. Magna præmia proponi; sed quæ magno & perfectè vnanimi, nisi conatu „petantur, haud proventura sint. Talia vociferantibus & instantissimè urgentibus cedens Philanthropenus, tandem nomen Imperij assumit. itáque cepit ex hoc agere, vt proprio, nec ex ullo iam alterius nutu suspenso, regimen administrare arbitrio præ se ferret. Non dum tamen titulum Augusti vel Insignia Imperij admisit: quantumvis hoc eum ut faceret præcipui Ductores ordinum omni ope cogere tentarint. Tamen, ut dixi, auspirijs cuncta suis unius gerere deinceps instituit: eâque liberè ac palàm se se autorare potestate, quam, ne nulli hominum acceptam ferret, ita eius usûs reddendæ cuiquam rationi minimè obnoxius videri vellet. Hæc per illos limitaneos Tractûs tum novitas vulgata, magnam passim consternationem attulit. Cohorrescebant haud dubiè Periti rerum omnes, & minis malorum quæ ex tam potenti

con-

coniuratione in Romanum Imperium eruptura iure timerentur, usque ad desperationem salutis publicæ conturbabantur. Maximè cum reputarent, præter exercitum tam numerosum ac fortem, præstò esse Philanthropeno pararas ad nutum, & signum modò veniendi expectantes validissimas è Perside copias; quibus ad Rebellium Factionem aggregatis, vbi reperturus, unde petiturus speraretur Imperator quantum erat necesse virium idonearum, ut posset in tempore obsisti? Extincta in ijs locis erat autoritas omnis Imperij, nomenque Augustorum non nisi ad ludibrium & contumeliam memorabatur. Vnus Dux, unus Princeps Philanthropenus celebrabatur; penes quem summa Imperij usu ipso residebat; utcumque ille non dum titulum aut insignia Imperatoris assumpsisset. Arces limitis illius, quas fiduciario hactenus iure, uti ab Augusto commissas tenuerat, quò iam sibi propriè assereret, deductis inde veteribus Præsidijs, novos imposuit è sibi fidâ militiâ custodes. In Monasterijs, quæ obiter occurrerent (sunt autem in illis Tractibus multa & maxima) omitti iubebat inter sacra solitam mentionem Augustorum, suumque ut nemini subiecti Principis memorari nomen mandabat nullo audente detrectare. quid enim contra biscerent inermes Ascetæ adversus edictum tanto circumfusi exercitu Ducis, qui se dominum omnium, ne sacris quidem exceptis, re ipsa probabat, multa passim è Cœnobijs auferens quæ militibus largiretur; Monachis quæcumque poscebantur libenter tradentibus; dum reputabant, pro conditione temporum parvas istas & tolerabiles haberi debere iacturas, iis utique qui ut ipsi locis perinfestis, adeò turbulentâ tempestate, inspoliati hactenus, in statu satis tranquillo perseverarent. Primum porrò, postquam rebellaverat, Philanthropeni bellicum facinus fuit, mittere qui comprehenderent Theodorum Imperatoris fratrem, in viciniâ tum forte commorantem, quem in Arcem deportatum ad Ephesum sitam ibi custodiri clausum iussit. Hinc protrusis iam vltrà quam primò destinaverat rebus, haud ampliùs dissimulandum cunctandumve ratus, assumptum exercitum in loca Nymphæo circumsita duxit, ibique in stativis habuit. Ipse interim augendo præsertim equitatui intentus, quàm amplissimis conditionibus equites undecumque invitabat. Equo etiam attributo non paucis eorum quorum virtutem pedestri militiâ probarat, è quibus Cataphractorum validos ordines confecit. Circumspicere tum cepit Præfectos finitimarum Regionum, & secum modos exquirere cuiuscumque ipsorum subigendi. In his primus occurrebat Protovestiarita Libadarius, quem præoccupare eò soliciti̇ùs studebat, quò viciniora ille obtinebat loca, Terris circa Neocastra sitis, Lydiæque universæ, ac ipsis Sardibus Præpositus. quamquam hunc quidem sui opinione prætumidus contemnere solebat, ac nihili ducere: non dubitans sperare se se illum instar lepusculi capturum. Sed tam audacis consilij diversissimus eventus demonstravit, quamlibet strenuos, cum horum Deus ceptis adversatur, à Tardis ac lentis etiam, qualis Libadarius Philanthropeno videbatur, facilè capi prævertique; quòd vis consilij expers mole ruat suâ. Atque istum quidem primum videre in acie cupiebant qui Philanthropeno autores fuerant supremæ potestatis arripiendæ. Periclitandum statim. & nullâ morâ interpositâ cum hoc Imperatorio duce qui propè staret oppositus aleam prælii iaciendam contendebant. Hinc omnino initium ducendum, promptosque se in id ad fortissimè pugnandum ponendasque, si res posceret, in certamine animas ardentibus studiis ferebant. At tam alacres & impatientes otii militum impetus, mira ducis cunctatio, variis prætextibus, frustrabatur: quæ res acrem plerisque suspicionem movit: dubitare adhuc Philanthropenum nec certum consilii, opperiri si quid auræ afflaret ab Aulâ pro-
„ projecta spes, quæ suæ illic restinuendæ fortunæ ansam commodam offerret. In eam partem inter-
„ petrabantur in homine ambitionis notæ tam pertinacem recusationem Augusti nominis, cu-
„ ius vim ipsam ac potestatem invasisset. Inde profectò apparere non planè depositam illi
„ spem reconciliandæ cum Imperantibus gratiæ, cuius intuitu pertimuisset nimis invidio-
„ sos titulos, & rem integram, imminens tempori, servare studuisset. suis rationibus, quan-
„ tolibet sibi subiectorum detrimento, consulere certus, ubi occasio daretur. Tali eum ani-
„ mo præsentia tenere, futuris inhiare: nec velle, si quid offenderit, planè sibi occlusum ad
„ Principis gratiam regressum. Penitissimè omnium in eam cum suis ingressus suspicionem est, unus è Præcipuis defectionis suasoribus ductor Cretensium Cortatzes. Huic Patriâ extorri, peregrè precariò, unde nullum pateret effugium, degenti, acrem admovebat curam
„ nimis verisimile periculum extremi nec evitabilis exitij, si, quod pronum factu erat, & clam
„ parari res ipsæ monstrabant, Philanthropenus operâ Cognatorum multùm in Aulâ poten-
„ tium, crimen Rebellionis excusatione necessitatis, quasi vim eò propellentium ducum ac
„ militum Exercitûs nequivisset eluctari, apud Principes purgaret; veniamque eâ scilicet con-
„ ditione impetraret, si perfidiæ suasores dederet. Tum illum in maiori etiam quam antea
„ gratiâ & potentiâ futurum: Sibi miserrimis luendum omne scelus capite ac sanguine ulti-
„ maque pernicie, relinqui. His ille cogitationibus æstuans quò mentem appelleret, anxiè in omnem partem explorabundus inquirebat.

CAPVT

CAPVT X.

De Protovestiarite Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redegerit.

Ἑτέρωθεν καὶ ὁ Πρωτοβεστιαρίτης τὸ ξυμπεσὸν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μαθὼν, τῷ Βασιλεῖ καθωσιωμένος, ὡς παρ' αὐτοῦ τιμηθεὶς, ἐν φροντίσιν ἦν, καὶ περὶ τοῖς ὅλοις ἐδεδίει. ποῦ γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος ἀναρρήξαντος τοσούτου κινδύνου, πρὸς τόσον στρατιᾶς ἀντιστῆναι πλῆθος. εἰ δ' οὕτω ἀλλ' εἰ καὶ συμπλοκὰς ἐννοοίη μόλις. ὁ γοῦν ἐντεῦθεν κίνδυνος οὔπω συστᾶσαν τὴν περὶ τούτων ἔννοιαν ἔλυε. χωρὶς γὰρ τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαΐδος δυνάμεων, τὸ περὶ ἐκεῖνον Περσικὸν μόνον καὶ ξενικὸν, ἀποχρῶν εἶναι πρὸς τὸ περὶ αὐτὸν εἰς ἀνταγώνισιν ᾤετο. ὥστε μηδ' ὑποστῆναι τούτους φανέντων ἐκείνων. ἄλλως τε δὲ καὶ φοβερὰν τοῦτον ἀψαμένους ἐκείνους, εἰκὸς εἶναι, καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἀνδρίζεσθαι. ὡς τῆς ὕλης ἐχούσης καὶ κίνδυνον, δεῖν δ' εἶναι καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοιούτους, ὡς ἴσως ὑπὲρ μόνης τὰς κεφαλὰς κινεῖσθαι, ἀλλὰ ξυμβαίνειν, μὴ εἶναι τοιούτους ἐξαναγκάζειν. καὶ μάλισθ' ὅτι πολέμοις ἐμφυλίοις ὁμόσε χωρεῖν, οὐδ' οἴδασι τὸ παράπαν. ἔγνω γοῦν ἄλλως τὰ πράγματα μετελθεῖν, καὶ θράσει, καὶ πλήθει, καὶ παραλόγῳ φρονήματι, ἓν ἀντιστῆναι τὸ μέγιστον συνιεὶς, ὡς ἴσως οὔπω καὶ ἐξανύσων κἂν οὐ τὸ σύμπαν ἀλλά γε καὶ μερικόν. καὶ αὐτίκα, στέλλει μὲν τοὺς ἀγγελοῦντας τὸ συμβὰν πρὸς τὸν Βασιλέα. στέλλει δ' ἐν ἀπορρήτοις καὶ πρός τινας τῶν Κρητικῶν, οὓς ἤδη ἀκούοντας, ὧν ὁ Χορτάτζης προέφερεν, ἀμνηστίαν τὸ κακὸν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος σφίσι γενέσθαι διομνύμενος, καί γε προσφιλοτιμηθῆναι τὰ μέγιστα, ἵνα ὧσι καὶ στραφέντες μεταβαλλέσθωσαν. καὶ εἰς συμπλοκὴν δῆθεν παραστάσει πολέμου, παραδοῦναι τὸν ἀποστατήσαντα. ἔδοξεν γὰρ ἐντεῦθεν, καὶ ἀγαθοὺς, καὶ πρὸς Βασιλέα πιστοὺς, καὶ εἰς ἔτι μὲν καὶ τὸ πρότερον, ἀκουσίως ἀναγκασθέντας καθυπαχθῆναι τῇ τοῦ κρατοῦς ῥύμῃ, μὴ ἔχοντας ἀντιτείνειν, καὶ τοσοῦτον πλῆθος, εἰς μεταβολὰς παρασκευασμένον ἐπιτυχεῖν. τὸ δὴ παρὸν τέως ἐνστάντος καιροῦ, καὶ ἀνδρῶν φανέντων ἀντιποιουμένων τοῖς γεγονόσι, καὶ αὐτοὺς ἑτοίμους μεταχθέντας, τὴν ἀρχῆθεν πίστιν ἐμφαίνειν, τῷ συνεργεῖν τοῖς ἀνθισταμέ-

A

Aliundè Libadarius casu inopinatissimo perculsus, & vehementer Imperatori, à quo se honoratum gratus meminerat, saluti præterea publicæ ac summæ rerum à tam potenti Factione meruens, in magnâ tum solicitudine tum incertitudine consilij iactabatur: secum anxiè disquirens, ubi reperiret, unde aut quando colligeret, armaret, quantas præsens usus poscebat satis firmas & exercitatas Copias, quæ tanto exercitui coniuratorum iam procincto ad prælium cum spe B victoriæ opponerentur? Videns porrò quàm esset necesse perniciosis principiis sine morâ obstare, ægrè licet, tamen efferebatur in propositum occurrendi contrà strenuè, acieque cum Rebellibus decernendi. Sed istam, antequam plenè sideret, sententiam gravissimæ undique in considerationem incurrentes rationes diluebant. Reputabat enim apud se: „Philanthropenum, sepositis etiam, quas sub „signis numeraret, plurimis & prævalidis Ro„manis copijs; cum solis quos secum duce„ret Auxiliaribus Persis cæteràque peregrinâ C „militiâ, facilè posse repellere quosvis suo„rum ac suos impetus; quin & debellare, „delereque, quantum ipse in expedito mili„tum haberet: ita ut sui ne primum quidem „conspectum comparatorum ex adverso Phi„lanthropenianorum, ne dum vim atque in„cursum laturi viderentur. atque id, etiamsi „numeri solius haberetur ratio; nec quidquam „extraordinariæ fortitudinis in ijs cogitaretur „quos ultrò aggredientes rem maximè formi„dolosam & arduam, hoc ipso supra modum D „audaces, & in primo certamine totam ex„prompturos ferocitatem temerarij quo rue„rent furoris, certò deberet expectari; utique „cum esset ipsis perspectissimum, quanto suo „periculo primis congressibus vincerentur. „Itaque cum universim iuxta leges disciplinæ „militaris officium providi ducis sit, nunquam „objicere in discrimen aleamque prælij exer„citum numero & genere capitum non talem „qui Hostibus contrà objectis par futurus su„stinendis verisimiliter speretur; manifestum E „esse quantâ suâ imprudentiâ ordinare in „campo certaminique offerre quas ductaret Co„pias auderet, quæ nec multitudine pares, nec „animis ac pugnacitate comparabiles hosticis „forent, & numero superioribus, & rabie „quadam ac desperationis instinctu, extre„mam vincendi contentionem primâ quâvis „occasione adhibituris. Accedebat quod sui nun-

numquam nisi in Barbaros educti, usu nullo valerent civilis belli. Esse autem in Philanthropeni Castris præcipuum robur Legionum Romanarum. quarum unà cum Persis & alijs Auxiliaribus cæteris ruentium in nostros; præterquam pauciores, etiam inexercitatos ferendis incursibus pari secum armorum genere utentium, quis non videat ineluctabilem impetum fore, clademque ac internecionem ultimam inde certò secuturam exercitûs, quo uno niteretur spes tunc universa salutis Imperij ac Reipublicæ? Igitur aliam omnino à commissione armorum audaciâque cõfligendi, ineundam sibi esse belli huius administrandi rationem. Arte nempe ac prudẽtiâ grassandum: nam hæc machina, Ferociæ, Multitudini, & temerario furori una utiliter opponitur. & quis scit an non stratagemate debellem quem marte aperto frustra tentarem? Atqui si minus debellavero, totamque istam formidandæ coitionis molem uno velut ictu sic deiecero; sperare certè licet partem eius me carpturum, & deruendo aliquid de cumulo, quod supererit debilius, faciliusque superatu redditurum. Ita subductis rationibus consilij duos expedit uno tempore fidos homines, alterum qui Rebellionem Philanthropeni & irruptionem in Nymphæum, res nondum in Aulâ cognitas, Augustis nunciet: alterum qui primores Cretensium Philanthropeno militantium, & in his præcipuum ipsorum clàm à se conveniat Chortatzen. illis indicet: polliceri Libadarium & polliciti fidem sanctissimo iureiurando adstruere paratum, se scipsis ab Augusto impetraturum non solum oblivionem & veniam delicti, sed præmia insuper ingentia, modò inducerent in animum, quod facilè mox stantes in acie possent, comprehendere Rebellionis Autorem, sibique dedere. Sic appariturum pertractos eos in defectionem alienâ vi; quod soli tam multis in scelus incumbentibus obsistere nequivissent, etsi maximè cuperent. Frigere quidem istam vulgò excusationem, & pro tralatitiâ contemni, ubi ex Reis auditur deprehensis in facinore, nisi eam irrefragabile testimonium fulciat facti opportuni. Huius se ipsis facultatem occupandi præsidij offerre. Movere se in Philanthropenum, & copiam ei quamprimum velle prælij facere. Ordinaris in campo Copijs, ante commissionem, circumsisterent ducem, sibique prehensum traderent. Documento id certissimo futurum minimè assensos verâ voluntate consilijs rebellionis Cretenses; utique qui cum primum potuerint, fidem in Augustum tam luculenter constantissimam Perduelli prodendo monstraverint. Istiusmodi perefficacis evincendæ causæ ipsorum argumenti, si materiam sibi, quod in promptu haberent, subministrare non omitterent, sanctè spondere se se, ac quovis pignore firmare religionem pacti ultrò velle, victricem defensionem innocentiæ ipsorum se peroraturum apud Augustos, & præter purgationem Suspicionis in eos omnis, largissimas cunctis ipsis ac singulis à Liberalissimâ Principum gratiâ remunerationes procuraturum. His Chortatzes & Primi Cretensium in arcano auditis, seriam statim de re totâ secum ipsis deliberationem sunt ingressi. Multo illic pugnatum conflictu sententiarum, ut cunctis in fine appetendo salutis securitatisque communis egregiè conspirantibus; ita quibus illas vijs, & utrâ in Partium invicem infensarum certiùs constituerent, variâ coniecturâ certantibus plerisque. Tandem consensu omnium sedit: profundè dissimulato à Libadario iudicio, adire de novo Philanthropenum, magnoperéque instare, ut nomen & insignia sumat Imperij. Si persuaderi se sineret, tum fortunam eius ad extre-

νοις εἰς ἅπαν. αὐτὸν δ' ἐκείνους ἀναδέχεσθαι, μὴ ὅπως παθεῖν τι πρὸς Βασιλέως [illegible], ἀλλὰ καὶ ἀρχεσίας αἱρεῖν. ταῦτα σὺν ἀμφὶ τὸν Χορτάτζην ἀκούσαντας, ἐπιπλεῖστον τὸ γνωσιμαχοῦσι, καὶ ἐς βελτίω θέσθαι, ἐς ὃ τὸ ἀκίνδυνον ἑαυτοῖς σφίσι περιποιεῖν. τὸ δ' ἦν, ὡς εἰ μὲν βιασαμένων ἐκείνων τὸν στρατηγὸν, αὐτοὺς χειροῖεν καὶ ἐς τὰ μείζω, ὥστε καὶ ὀνόματι ἄξαι, καὶ παρασήμοις συνθέσθαι, τότε καὶ αὐτοὺς τὰ πιστὰ λαβόντας, ὡς εἰς τέλος ἀνθεξομένους παρακινδυνεύειν. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο ταῦτα πράττειν, αὐτοὺς τὴν παρακινδύνευσιν παντὶ τρόπῳ διεκφυγεῖν πειρᾶσθαι, ἐπ' αὐτοῦ καὶ μόνου τὰ τοῦ κινδύνου τρέψαντας. ὡς λέγοντες τοίνυν οὐκ ἔπειθον, ἀλλ' ἑώρων τοῦτον καταλαζονευόμενον τῆς φανησομένης, καὶ ὕβρεσι πλείονα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιπαρατάττεσθαι ἀκουόμενον, ὡς αὐτίκα κατ' ἐκείνου λαφύξοντα. τούτοις καὶ γὰρ παραθαῤῥύνειν ἐδόκει τὰς ἐκείνων ὁρμὰς, οὐδὲν πλέον ἤθελεν ἀναδέχεσθαι, ὑπολαβόντες ἐκεῖνοι ἐν σκέψει γίνεσθαι ταῦτα, καὶ εἰς καιρὸν μεταγνώσεως ἀποκεῖσθαι οἱ βούλεσθαι, ὅ γε καὶ αὐτοῦ μὲν ἴσως ξυνοίσει, σφίσι δὲ περιστήσεσθαι μόνοις εἰς κίνδυνον, τρύμενοι τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὸν Πρωτοβεσταρίτην τὰς γνώμας ἀνταποκλίνουσι, καὶ πίστεις λαβόντες ἅμα, καὶ δόντες δι' ὅρκων φρικτῶν μεγίστων, καί γε καὶ ἀντιδόσεσιν ἱερῶν ἐγκολπίων, ἦ μὴν παραδοῦναι τοῦτον ἐς χεῖρας ἐκείνῳ ἀκοντὶ, φανέντι καὶ μόνον μετὰ τῆς συντάξεως. δέος γὰρ μή τι καὶ παρακινδυνευθείη τοῦ Περσικοῦ, οἷς καὶ μᾶλλον ἐθάῤῥει ἐπαναστάντος. ταῦτ' ἐν ἀποῤῥήτοις πράξαντες, ἐκαρτέρουν τὴν ὑποψίαν ἐξ ἅπαντος ὡς εἶχον ἐκκλίνοντες.

extremum sequerentur; sin obstinaret in renuendo constantiam, hoc ipso intellecturos machinari eum suam cum Aulâ reconciliationem, quam pernicie sibi adhærentium sanciturus sit, paciscendâ pro spe illinc veniæ, opimarumque mercedum, facili conditione deferendi condonandique ac pro se supponendorum iræ ultionique Principum, illos ipsos miseros quos in culpæ societatem ipse auctor sceleris traxerit: quare tunc minimè debere dubitare, aut ullâ religione cunctari, quo minus quàm possint efficacissimè prævertant exitiosissimum sibi facinus; suis illum artibus petendo, vertendaque strenuè in caput ingratissimi deceptoris pernicie, quam in sibi stultè credulos surdis molitionibus cudebat. Hanc summam consiliorum digressi à secreto colloquio Proceres Cretensium, statim in rem contulere. Adorti primùm Philanthropenum, allegarunt: instante prælio, videri opportunum firmandis animis suorum, semel exuere Ducem exercitus talis, quæ adhuc ipsi residua hærere viderentur, speciem nondum satis eiurati servitij. Incitamento id cunctis qui eius auspicijs rem gererent efficacissimo ad quidvis perrumpendum, futurum: quod se pro vero iam Augusto pugnare meminissent: segniùs, si hoc forte absit, circumspectiusque dimicaturis. Ad ea ille præcisè negavit se quod peterent acturum. Vetuit deinde, quod præ se tulerant, de prælij eventu esse solicitos. Primo enim ipso conspectu se se difflaturum paucas illas & imbelles inertis imperitique Adversarij copias, ipsum vero mordicùs discerptum voraturum; quem proinde idipsum metuere debentem, nihil minus quàm insanire appareret, dum sibi non dubitaret occurrere, ultro in perniciem incurrens. Talia isti de se thrasonicè iactanti, indulgentique arrogantissimis minis, & Æmulum probris convicijsque laceranti, vale dicto Chortatzes cum suis, prorâ, quod dici solet, inhibitâ, cursum in contrarium torserunt. Protovestiariten clàm adeunt. promptos se ostendunt pacisci quod petebat. In id fides vtrimque iuramentis & imprecationibus, vtri fallerent, horrificis firmatur. Sacra quin etiam Amuleta de collo cuique, ut mos est, in sinum pendula, invicem permutant: ea pro certissimo habituri pignore, irrevocabiliter fixæ in promissorum exhibitione voluntatis. Eiusmodi religione se se Cretenses obstrinxerunt ad comprehendendum in ipso primo procinctu Prælij, ordinata iam utrimque acie Philantropenum Ducem suum, eumque Libadario tradendum. Ea res condicebatur in id potissimùm temporis momentum, nondum commissi, sed solum parati certaminis, quòd si vlterius expectaretur, periculum erat ne Persæ qui plurimi & manu strenui Philantropeno militabant, destinata eventu frustrarentur: ijs se verisimiliter aggregaturo, quibus maximè fideret, Duce, simul initium pugnandi factum esset. Id quò præverteretur, oportebat, volitantem eum adhuc ante aciem, & singulos Ordines ad rem bene gerendam adhortantem, ubi ad Cretenses quoque id acturus venisset, ab ijs circumsisti abducique quàm minimo tumultu, haud dum planè intelligente quid gereretur, Exercitu reliquo, ac propterea quieturo. Horum sic stipulatorum, in summâ dissimulatione Cretenses occasionem exequendorum expectabant, solicitè declinantes quidquid suspicionẽ rei quæ parabatur, movere vel minimam cuivis posset.

CAPVT XI.

Vt deditus Philanthropenus fuerit.

Ἀλλ' ἐπέστη καὶ ἡ κυρία, ἡ δ' ἦν ὑστεραία. καὶ ὁ μὲν Λιβαδάριος τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἐκ Λυδίας ἐφίσταται τῷ Νυμφαίῳ, ὅπου καὶ οἱ ἀποστατοῦντες διῆγον. ὁ δὲ τὸν αὐτόθι πύργον, ὃν ὁ Πορφυρογέννητος τῇδε διάγων ᾠκοδομήσατο. τοῦτον τοίνυν κατέχων καὶ γυναῖκα καὶ παῖδα καὶ χρήματα ἐκεῖ συγκλείσας τε καὶ ἀσφαλισάμενος, πρῶτον μὲν τὴν ἐκείνου ἀκούων ἄφιξιν, καὶ λίαν ἐν θαύματι τῷ μεγίστῳ ἐτίθει, πῶς ἂν καὶ τολμώη χωρεῖν ὁμόσε τοσούτοις τε καὶ τοιούτοις. ὅμως θαρρῶν ἐπὶ τοῖς ὅλοις, ὡς αὐτίκα φανείς, τὸ πᾶν ἐργάσαιτο, παραγγείλας καὶ τοὺς ἄλλους ὁπλίζεσθαι, αὐτὸς τὴν ταχίστην ἐξοπλισθεὶς, καὶ

A Condicta mox dies adfuit, postera eius ipsius quâ fuerat in ea quæ diximus conventum. Libadarius collectas in unum è Lydiâ universâ secum copias ducens, recta Nymphæum versus, ubi Rebelles castra muniverant, movit. Erat Nymphæi Turris à Porphyrogenito, dum ibi degeret, exstructa. In eam Philanthropenus à se occupatam, uxorem cum Filio & pecuniâ inclusit, præsidio ad B horum custodiam idoneo imposito. Libadarium porrò audiens contra se tendere, primùm ægrè credebat, mox ingeminatis ad fidem iam non dubiam indicijs, vehementer admirari se monstrabat temeritatem hominis, qui adversus tot ac tales apparere in armis, ac cum minis vincendi ferre se obvium auderet. Iussas tamen ad occursum expediri copias, ipse armis strenuè sumptis cataphractus & iuveniliter

V se osten-

se ostentans prorsum agebat, ingenti fiduciâ successum iam nunc quasi certum animo præcipiens, & visu se primo debellaturum sperans. Ecce autem directâ hinc & inde acie, præliбari iam incipiente primoribus utrimque velitatiunculis pugnâ, non obliti promissorum Cretenses, simul Protovestiarites apparuit è medio suorum eminens agmine; anxiè ille quidem circumspectans; & dum instabilitate reputandâ militiæ venalis, fraudum operta subveretur, haud sine cor vellicante acri metu fidem promissorum operiens, confestim Chortatzes cum suis armati ut erant in equis alius aliunde concurrentes Philantrhropenum circumundique funduntur: & ei extortis hi freni habenis, quidam ense detracto, imperiosiùs iam alij equo desilire iubent. Serò tum sensit miser quid pararetur, & irritum expedivit impetum suorum se Persarum auxilio tuendi. Nam oppressus in conatu, proturbatusque summâ vi, despondit animum: & vinctum se raptari ad Protovestiariten ingratijs est passus; cui humilis è priùs tumido, mutus è modò iactabundè loquaci, velut fera in paratos compulsa casses, inhianter expectanti Venatori deditur. Sic Philanthropeno in tutissimam dato custodiam, Cretenses ijdem iuncti copijs Libadarij, in eius Exercitum casu perculsum inopinato, incertéque primo titubantem, mox dispergi ceptum, vi totâ irruunt; & irrevocabiliter incumbunt in persequendos passim Consternatos, cursu variè intento, prout spes flexerat, latebras & casus extremi effugium anxiè captantes. Infelicissima conditio Persarum fuit. Hi Procul à Patriâ, intercluso ad propria regressu, insperato destituti Præsidio Ducis cuius fiduciâ Potentiæ, ut crediderant, fundatissimæ, in Hosticum securè penetrarant: ubi eum cuius unicè opibus nitebantur, repentè miserabilem, irreparabili oppressum clade, insolubilibus innodatum vinculis clarissimè viderunt, diù inopes consilij quò se verterent non babebant. Vnde nec consistere, nec fugere valentes, in vestigio trucidabantur. Alius hoc, alius illo, alter alio prehenso, prout libuerat abutebatur, mactantes, captivos abducentes, vulnerantes, mutilantes, excæcantes, spoliantes, expilantes: quibus variè casibus magnâ parte absumptâ, expedito tandem fugæ consilio Persæ reliqui, cursum domum versus quibus vijs potuere, tenuerunt. Paucis sic contigit vitam tueri, reliquis occisis: quoniam Protovestiaritæ milites cædendo iam fessi, in lucro ponendum censuere, Hostes per se se ipsos quas direpturi venerant terras, reditu ad sua liberas linquere. Nam & victores metus subibat, in tam inopinati gaudio successûs, subitæ conversionis in peius rerum: & fortunæ in vix sperabili felicitate vim celerrimam experti, lubricam eiusdem & in utrumvis ancipitem mobilitatem, ne quid repentinæ catastrophes, quâ erecti deprime-

A κατὰ τοῦ φανέντος τὰ πλεῖστα νεανιευσάμενος, ἤξιου. ἐπεὶ δ᾽ ἀφ᾽ ἑκατέρων μέρους συνῄεσαν τῶν δυνάμεων, καὶ ὅσον οὔπω μελλουσῶν συμπλέκεσθαι, ὥστε καὶ ἀκροβολισμοὺς ἀμφοτέρωθεν γίνεσθαι, οἱ Κρητικοὶ τοῦ συνθήματος οὐκ ἠμέλουν. ἀλλὰ φανέντος τοῦ Πρωτοβεστιαρίτου, δεδιότος καὶ ἔτι περὶ τοῖς ὅλοις, μή πως ἀπάτῃ καὶ δόλῳ χρήσαιτο οἱ τέως καθυποκρινόμενοι προδιδόναι, οἱ ἀμφὶ τὸν Χορτάτζην αὐτίκα, οὕτως ὡς εἶχον ἔφιπποί τε καὶ ὡπλισμένοι, ἀθρόως ἄλλοθεν ἄλλος περιστάντες τὸν ἡγεμόνα, οἱ μὲν, ῥυ- B τῆρας. οἱ δὲ, καὶ σπάθην ἐπέχουσιν. οἱ δ᾽ ἐμβριθέστερον, ἀποβαίνειν τοῦ ἵππου ἐκέλευον. ὁ δὲ γνοὺς τὴν ἐπιβουλὴν αὐτίκα, διεξέβαλε τοῖς Πέρσαις, ἐπιχειρεῖ μὲν ἀμύνασθαι. καταταχυνόμενος δὲ τὸ παράπαν ἀπηύδα, καὶ συσχεθέντα τοῖς ἀμφὶ τὸν Πρωτοβεστιαρίτην, ἕτοιμον θήραμα, ταπεινὸν τὸν σοβοῦντα πρὸ τοῦ, καὶ ἄφωνον τὸν πολλὰ λέγοντα παρεδίδουν. οἱ δ᾽ ἐκδραμόντες ἐκ τοῦ ἐξαίφνης, ἐπεὶ τὸν ἀποστάντα ἐν ἀφύκτοις εἶχον, σὺν τοῖς ἐκείνου C διασκεδαννυμένους ἤδη, καὶ μόνον ὅπῃ σωθήσεται ἕκαστος ἀφορῶντας, ἀμεταστρεπτὶ κατεδίωκον. Τὸ δὲ Περσικὸν ἄρτι πρώτως μεταβολὴν πραγμάτων ἰδὸν, καὶ τὸν ἕως τότε μέγαν δοκοῦντα καὶ φοβερὸν, ἐν ἀφύκτοις, ἐλεεινὸν, δέσμιον, οὐκ εἶχον τί πράττειν· οὔτε μὴν ἀνθίστασθαι, μήτε φεύγειν οἷοί τ᾽ ὄντες, μένοντες κατεκτείνοντο. ἄλλος δὲ τοῦτον· ἄλλος ἐκεῖνον, καὶ ἕτερος ἄλλον καταλαμβάνων, καθότι καὶ δόξειεν ἐκείνῳ ἑκάστῳ ἐπέραινον, κτείνοντες, δεσμεύοντες, αἰκιζόμενοι, ἐκτυφ- D λοῦντες, τὰς οὐσίας δημεύοντες. ἐδόκει ἀσφαλὲς τοῖς Πέρσαις, αὐτόθεν χωρεῖν πρὸς τὰ οἴκοι, καὶ ἀπεδιδράσκον τινὲς ὡς ἠδύναντο, τῶν λοιπῶν κτεινομένων. οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸν Πρωτοβεστιαρίτην, καὶ μᾶλλον ἕρμαιον τὴν ἀποχώρησιν λογιζόμενοι, ἑκόντες ἠφίεσαν. οὐ δὲ γὰρ εἶχον ἐλπίζειν ἐπὶ τῷ προτερήματι, καὶ οὕτω προχωρησάντων σφίσι τῶν πραγμάτων κατ᾽ εὐτυχίαν μεγίστην. ἀλλὰ τὰ ἐν χερσὶν ἀπολύειν, εἴ τινες παρακινηθεῖεν, καὶ ἐξ ἀντιστροφῆς ἐπι- E πέσοιεν, ᾤοντο. Ταραχὰς γὰρ ἦν βλέπειν ἐκεῖ φοβερὰς, καὶ πανικὰ δείματα, συγχυθέντων τῶν ὅλων. ταῦτά τοι καὶ περὶ τοῖς ὅλοις δεδιὼς ὁ Πρωτοβεστιαρίτης μή πως καὶ ἐκ χειρῶν αὐτοῦ διαρπασθείη τὸ θήραμα. δεινὴ γὰρ σὺν πολλοὺς ὥπλιζεν ἔννοια. καὶ τὰ καθ᾽ αὑτοὺς ἀφέντες, ἐκεῖνον ἀπολοφύροντο. τὸ Περσικὸν δὲ μάλιστα καὶ παρακινηθῆναι ἐδόκει, ὡς εἴ τι πράξειεν γενναῖον, ἔγνω τὸν θέμεθλον ὑποσπᾶν,

καὶ

καὶ τὸ συνέχον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, καὶ ὅπως τὸν φόβον λύσαι, οὓς ὕπαρ ὠνειροπόλει. ὁ γοῦν μυρίον πλοῦτον συλλέξας, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς δῶρα, τύχης παίγνιον εἰρωνικὸν, τέλος, Ἰουδαίοις ἐκτυφλοῦν παραδίδωσι. καὶ ὁ μὲν τετύφλωτο, πολλὰ τὰ δυσωπήσας, καὶ περιθεὶς τῶν ὀφθαλμῶν· ἀλλ' οὐ πείσας τὸ παράπαν. οἱ δὲ τὸν ἐκεῖθεν φόβον ἀπολυθέντες, τοῖς λοιποῖς ἐπεχείρουν, καὶ ἔδρων μετὰ σὺν τοῖς Μοναχοῖς, καὶ ἄλλοις τὰ ὅμοια, ἀπηνῶς φλοιδοῦντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς δὲ καὶ βίους ὅλους ἀφῃροῦντο, καὶ σχήματι ἐκδικήσεως τῆς πρὸς τοὺς Κρατοῦντας, ἑαυτοῖς ἐξεδίδουν τὰ χρήματα.

A rentur, facili & sibi solito rotæ gyro convolveret, sapienter veriti, spatium & libertatem fugæ miseris illis militiæ Persicæ reliquijs concedi debere putaverunt. Talis quædam reputatio periculorum à suspectâ fortis instabilitate velocium, Protovestiariten quoque ipsum ad cautiùs quam humaniùs de Captivo protinus suo statuendum perpulit. Cum enim in il-B lâ tumultuosâ trepidatione confusatum rerum panicis unoquoque terriculis turbato, ipse Dux facti Protovestiarites, quem & pro Magistratûs officio & pro suæ ipsius studio salutis acrior incitabat solicitudo præcavendi, ne quâ vice alternâ fluctuationis reciprocantis, hinc quidem reponeretur in sicco nanfragus; inde ipse qui demerserat, è Portu in gurgitem deijceretur; semel defungendum ratus difficili custodiâ nobilissimi Rei, subnixi clientelis, & necessitudinibus multis validisque plurimorum, & horum quæstuosas spes ambitiosaque studia trahentis ad suam calamitatem miserandam: ut certâ desperatione conatûs averteret quiddam pro eius liberatione audere paratorum, cum plurium è Romanis suis, alienisque nondum planè dissipatis, tum Persarum prorsus omnium, quorum adhuc integra stabat acies (nam eorum, quam occupavi memorare concisio, paulò post contigit) decrevit semel eruere fundamentum ipsum Philanthropenianæ factionis, amolirique omne obstaculum publicæ tranquillitatis, & quæ se vigilantem inquietabant somniabilia quædam spectra inanium terriculorum uno ictu disijcere. Igitur occupato illo ingenti acervo pecuniarum ac gazæ omnigenæ, quem Philanthropenus ex longo congestum in turri de quâ dixi condiderat, ipsum quâ virtutis meritò quâ sortis dono variè partis opibus exutum, & ad meram redactum nuditatem, fortunæ ludibrium, Iudæis excæcandum tr'd·dit. Sic ille orbatus luminibus, postquam infelicissimus se demisisset ad infimas, sed ad extremum irritas preces, alterius sibi saltem oculi donandi. Tunc securi victores in Rebellium cæteros liberiùs sævire. Atque aliis quidem, etiam Monachis quos memoravimus, suasoribus defectionis, pari feritate oculos eruerunt. Aliis facultates & vitæ subsidia ademerunt universa, sibique adiudicarunt, prædâ per hunc modum opimâ potiti, & plausibili obtentu vindicandæ iniuriæ Principum, suæ ipsorum avaritiæ largè gratificati.

CAPVT XII.

Quomodo & quando Imperator audierit de Rebellione.

Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα, μηνὸς Σκιρροφοριῶνος περὶ τὰς χριστουγεννίους ἡμέρας. Ἐκ τοῦ Λιβαδαρίου δὲ πρώτη, ἔφθασεν ὁ πρὸς τὸ ἀγγέλλειν πεμφθέντος. οἱ καὶ ὡς οὐδὲν πλέον εἰδότες, οὐ κατάλυσιν ἀποστασίας, ἀλλ' ἀρχὴν μᾶλλον καὶ σύστασιν ἤγγελλον. καὶ θόρυβος ἦν αὐτίκα, καὶ θυμὸς καὶ ἀθυμία τὴν ἀγγελίαν ἐμερίζετο. ἐθυμοῦντο μὲν γὰρ, ὅτι νέος ὢν ἔτι, καὶ παρ' αὐτῶν ἀναχθεὶς, τοιούτοις ἐπιτολμήσαι ἠνείχετο, τὴν πρὸς τοὺς Βασιλέας πίστιν παρ' οὐδὲν τιθέμενος. ἠθύμουν δ' αὖθις τὸ θερμουργὸν ἐκείνου καὶ νέον ὑποτοπάζοντες, καὶ ὡς ἔργον εἶναι τὸ μέγιστον, μὴ ὅτι γε καταλύσειν εἰς πόλεμον μαχομένους, ἀλλὰ καὶ ἐξημερῶσαι τινὰς μανέντας ὑποποιήσειν. ὅθεν καὶ δοκούσης ἔτι τῆς ἀποστασίας συνίστασθαι, δεινὰ

C Hæc gesta sunt mense Decembris, circiter natalitias Christi ferias. Kalendis verò insecuti Ianuarii, missus, ut dictum est, à Libadario Nuncius Constantinopolim pervenit. Iodicavit is non excisam iam, quod post eius discessum contigit; sed quod solùm sciebat, modò conflatam & se incipientem exerere Philanthropeni rebellionem. Ad eum nuncium primo statim tumultuatum auditu est; & Principum animos ira & metus divisit. Indignabantur hominem D adhuc adolescentem, ab ipsis educatum, ipsorum beneficiis evectum, tam maturè tam ingratè, tantum audere sustinuisse; fidei quam deberet Imperantibus nullâ ratione habitâ: Aliunde metuebant à fervidâ indole manu prompti Iuvenis; & suis rem totam momentis æstimantes, facilè providebant ardui fore negotii, præferocem & bello hactenus felicem Ducem tanto succinctum exercitu, non dicam pugnâ

pugnâ

pugnâ frangere, tot ipsius internecione copiis delendis; sed vel mitigare conditionibus amplis offerendis, & blandirijs ad gratiam revocare. Quare valere tum adhuc & eum maximè flagrare feditionem illam opinantes; non folùm quorfum erumperet, verebantur: verum & factum imaginantes, quod ne fieret horrebant, fpecie triftiffimâ turbabantur crepti iam ipfis Impetii; fuique nunc Auguftorum, mox etiam de vitæ ac falutis, fi quæ deiectis folio forte fuperforent, miferrimis reliquiis, ab extremâ pernicie periclitantium. Talium indicijs terrorum pictas per Palatium facies videres, pallidas & mœfto tetricas filentio, nifi quando novi Perduellis tot malorum Autoris Frater Protofebaftus appareret. In hunc enim, quafi nacti fcopum dignum in quem arcanæ tabiei, non iam fruftrà in aërem perdenda tela conijcerent, ftomachofiffimè invehebantur, minis convicijfque debacchantes. Tandem tamen experiti mitiora timore ignavo fubigente, defperato Martis aperti præfidio, conditionum oblationibus amplarum, & tractationibus blandis pellicere ad fe fe ac reconciliare conari Rebellem, opportunius duxere. Confilium ergo inierunt deftinandi quamprimùm ad eum Legatos. Electi ad id Cæcus Raül Ifaacius & Protoveftiariffa Theodora. His, correpto navigatione quàm celerrimâ itinere, conferre fè citiffimè ad Philanthropenum iuffis, datum in mandatis eft; offerre ipfi ab Imperatore primùm oblivionem ac veniam defectionis, tum etiam Cæfaris dignitatem, & tanto fuftinendo titulo congruas è fifco penfiones polliceri: modò ille viciffim oftenderet bonâ fide fe refumpturum benevolum in Auguftum animum; & ad id quod initio profeffus fuerat obfequium, rediturum.

A ἐποίουν. καὶ τὸ πᾶν ἐν ἐκείνοις κεῖσθαι καταλύεσθαι ᾤοντο· καὶ ὡς ἀφαιρεθέντες τὸ τῆς ἀρχῆς πλέον, καὶ περὶ τῶν λειπομένων ἐφρόντιζον. καὶ δή τις κατήφεια κατεῖχε τὰ ἀνάκτορα. καὶ δὴ φανέντος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Πρωτοσεβαστοῦ, τὸ πᾶν τοῦ θυμοῦ εἰς ἐκεῖνο διαφιλέστερον δεχομένου, καὶ ἀπειλαῖς καὶ ὕβρεσιν ἔβαλλον. ὥστε καὶ καθ' ὑποκειμένου τὰ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς B ὀργῆς γίνεσθαι, καὶ μὴ κενὰ τῷ ἀέρι δίδοσθαι. πλὴν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀπογνόντες μάχην, χρησταῖς ὁμολογίαις καὶ δεξιώσεσιν ὑποκατακλίνειν ἑαυτοῖς τὸν ἀποστατήσαντα ἐβουλεύοντο, καὶ σφίσιν ἐδόκει διαπρεσβεύεσθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ τάχος. καὶ πρὸς τὴν πρεσβείαν ἐκλέγονται, ὁ τυφλὸς Ῥαοὺλ Ἰσαάκιος, καὶ ἡ C Πρωτοβεστιαρίτισσα Θεοδώρα. ἦν δὲ σφίσι τὸ ἀνακείμενον, πλῷ χρησαμένους, καὶ ἐπιστάντας, συγγνώμην τὴν παρὰ Βασιλέως ὑπισχνεῖσθαι, καὶ τὸ τοῦ Καίσαρος ἀξίωμα ἐπαγγέλλεσθαι, καὶ πρεπούσας οἰκονομίας τῷ ἀξιώματι, εἰ μόνον μεταπεισθείη πρὸς τὴν τοῦ Βασιλέως εὔνοιαν, καὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς καθυπαχθείη δουλείᾳ.

CAPVT XIII.

De fauſtis nunciis: & Imperatoris ad Deiparam Gratiarum actione.

Verùm à primo defectionis indicio nondum fexta dies tota effluxerat: cum ecce adveniunt felices nuncii, debellatum ab aliquot iam diebus, totamque Rebellium factionem funditùs difiectam delctamque memorantes. Ex his dum tempus percontabantur geftæ quam narrabant rei, comperiebant ipfo momento quo minax ipfos & triftis perculiffet fama, iam tum quietem turbis & terrori fecuritatem fucceffiffe. Eofque qui illic res Principum curabant, tunc plenæ victoriæ gratulatione ac gaudio fruitos, cum hic ipfi acri tam formidolofi motus folicitudine angerentur. At Imperator totam fucceffus tam læti felicitatem acceptam Dei Matri referendam indicans, gratéque prædicans, fe prout fperaverat præfens potentiffimæ Patronæ auxilium expertо, fic uno nictu oculi tam arrogantem illum Perduellium faftum depreffum, debere fe putavit ei foli gratias reddere,

D Ἀλλ' ἐξ ἐκείνου οὔπω παρῆλθεν ἡ ἕκτη, καὶ ἀγαθαὶ ἀγγελίαι καταλαμβάνουσιν, ὡς τὰ τῶν ἀποστατούντων καὶ παρ' ἡμερῶν διαπέπρακται, καὶ κατὰ λεπτὸν ἐρωτῶντες ἐμάνθανον, τότε τὰ δεινὰ σφίσιν ἀγγέλλεσθαι, ὅτε πάλαι εἶχον τὰ λυπηρά, καὶ οὔτ' αὖθις περὶ ἐκείνων ἐφρόντιζον, τότ' ἐκείνους ἐπιτετελεσμένῃ τῇ καταμηνύσει τῶν χαλεπῶν ἐνδεδύσθαι. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς τὸ πᾶν προσνέμειν δεῖν E κρίνων τῇ Θεομήτορι, καὶ ὡς αὐτῆς βοηθοῦ παρεστώσης φανείσης, τὸ τῶν ἀποστατῶν οὕτως ἐν ἀκαρεῖ καταλυθῆναι φρύαγμα, δεῖν ᾤετο καὶ μόνῃ ταύτῃ ἀπονέμειν τὰ χαριστήρια, καὶ ἅμα τῷ τὰς ἀγγελίας δέξασθαι καὶ πιστῶσαι, αὐτόθεν ἐξ ἀνακτόρων πεζῇ τὴν ὁδὸν διεξεληλυθὼς ἅμα τῇ περὶ αὐτὸν τάξει, τὴν τῶν Ὁδηγῶν καταλαμ-

βάνει

βαίνει μόνην. καὶ κατέναντι τῆς σεβασμίας εἰκόνος σταθεὶς, ἀπονέμει μὲν κατὰ τὸ εἰωθὸς, τὴν προσκύνησιν, λιπαρῆ τὴν ἱκεσίαν ποιούμενος· ἀπονέμει δέ γε καὶ τὴν εὐχαριστίαν μετὰ θερμῆς ὑποπτώσεως. αὐτῇ γε μετὰ Θεὸν λέγων καὶ Βασιλείαν καὶ Ἐκκλησίαν εἰς χεῖρας τιθέναι, καὶ παρ' αὐτῆς καὶ μόνης ἐλπίζειν ἀξίαν γε τὴν διοίκησιν καὶ ἐπ' ἀμφοτέραις. ταῦτα ποτνιασάμενος, καὶ τὰ εἰκότα εὐχαριστήσας, ἐπιβὰς ἵππου, ὑπανεζεύγνυ πρὸς τὰ Ἀνάκτορα. τῷ δέ γε Πρωτοβεστιαρίτῃ πρόσταγμα χαριστήριον προεδρίζεται, καὶ τιμῆς ὑπερτάτης ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις φέρειν ὑπόσχεσιν. ὃ δὴ καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀποπληροῖ, τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, μέγαν Στρατοπεδάρχην ἐτίμα, καὶ τιμαῖς τῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ σπουδῆς χάριν ἤγαλλεν.

Simul igitur faustum nuncium accepit & credidit, indidem ubi erat è Palatio, pedibus totam emensus viam, cum Procerum, ac Prætorianorum quos circa se habebat, ordine gradiente multitudine, ad Hodegorum Monasterium pervenit: & coram sacrâ imagine stans; solitâ eam primùm est adoratione veneratus: mox supplice ac teneri affectûs indicijs plenâ oratione pronunciatâ, gratias ad extremum pro recenti beneficio munificentissimæ largitrici quàm potuit amplissimas retulit: demississimâ prostratione corporis, grati significationem exprimens animi; & subiungens: „ Ipsius se potissimùm, post Deum, unius Imperium & Ecclesiam in manus deponere; ab „ ipsâ solâ sperantem dignam utriusque gubernationem proventuram. Ea verbis conceptis religiosissimâ demissione profatus, iteratâque ad extremum devinctissimæ in ævum omne tam insignis huius datrici muneris professione voluntatis; conscenso equo in Palatium redijt. Protovestiaritæ vero diploma gratulatorium expedit, cui præcellentis cuiuspiam quo esset eum supra plerosque alios evecturus promissionem inseruit Muneris, in rem haud multò post deductam; nam advenienti ei Constantinopolim, Magni Stratopedarchæ dignitatem contulit, honorarijs adiectis in remunerationem præstantis exhibiti erga se studij.

C A P V T XIV.

De Persis qui cum Philanthropeno fuerant.

Ἐντεῦθεν καὶ πόνος ἦν Πέρσαις οὐ τῶν ἰδίων παντελὴς ἐξαπώλεια· οὓς δὴ ἐκεῖνος μὲν ἐπ' Ἀνατολῆς ἦγεν αὐτομολήσαντας. οἱ δ' ὕστερον ἐλθόντες σὺν αὐτοῖς ἐκείνοις κακῶς διετίθουν τὴν χώραν. σκοπῶ δὲ, εἰ καὶ μὴ παρὰ τὴν τοιαύτην παντελῶς ἐρημωθῆναι τὰ κατ' Ἀνατολὴν ξυμβέβηκεν ὕστερον· ἐκείνων τοῦτο μὲν πονούντων ἐφ' οἷς ἔπαθον· τοῦτο δὲ καὶ ἀκριβῶς τοὺς τόπους μαθόντων· προσῆν δ' ἐκλελοιπότος καὶ ὃν εἶχον διὰ φόβου τὸ πάλαι καὶ θαύματος, ὡς καὶ ἄλλους καταφρονοῦντας, ἀνέδην ἔχειν ἐκθεῖν, καὶ τὰ μέγιστα ζημιοῦν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἄλλους ὥσπερ κύνας ὀστοτραγηκότας λιχνεύσασθαι. καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον τῇ Ῥωμαΐδι ἐπέχοντας, ἄλλην ἐρήμην δεῖξαι, τὴν ἀπ' Εὐξείνου Πόντου μέχρι καὶ τῆς κατὰ Ῥόδον θαλάσσης, κατά τε μῆκος καὶ πλάτος διήκουσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

Deinceps Persæ suorum irritati casu Civium, qui Philanthropeni accitu intrà orientalem eo ducente deprehensi limitem: internecione, ut diximus, deleti à Romanis fuerant, cum hoc ipsum è paucis eorum fugâ in Patriam reversis cognovissent; his se se magno reliqui numero iungentes, irâ & cupiditate ineensi cladis istius ulciscendæ, fines Romanos infestis irruptionibus vastabant. Hinc magnâ ex parte consecutam puto, quæ paulò post miserrima contigit Orientalium desolatio Tractuum. Barbaris prædonibus, primùm stimulante memoriâ eorum quæ passi erant, diriùs immaniúsque sævientibus; deinde partâ, dum Philanthropeno militarent, locorum notitiâ, ad nocendum exitiosiùs utentibus: ad hæc nullo iam metu retardatis; quòd idem ille Dux quem unum timuerant, cuius vim experti & mirari felicitatem, priùs à nostro limite tentando repressi aliquatenus fuerant, longè illinc, nec rediturus umquam, aberat: postremò, plurimis, ut fit, alijs ad hos se canibus aggregantibus, spe participandæ semesorum rosionis ossium: maximâ, inquam, manu famelicorum omnis generis latronum unguem insigenre ulceri; ac certâ iam impunitate securam, Genti omni præsidio nudatæ avarissimè crudelissiméque insultandi, passim exercente licentiam. Sic cunctas singillatim eius Tractûs Regiones ista pervagata Pestis, denique in vastum desertum vertit, quantum terrarum à Ponto Euxino ad mare Rhodium in latum ac longum patet. Verum hæc postea.

CAPVT

CAPVT XV.

De Seditione Genuenses inter & Venetos coorta: deque Terra motu.

TVnc porrò flagrabat cum maximè discidium gravissimum quo erant inter se Genuenses & Veneti commissi. Nullus horum non quemlibet illorum, & vicissim, acerrimè oderat: sævas quoque istas & internecinas inimicitias in omni occursu mutuis quàm immanissimè invicem nocendi conatibus, exercebant. Omni penè momento audiebatur, aut mari navigantes, aut terrâ iter agentes, vel Genuenses à Venetis, vel à Genuensibus Venetos, pessimè mulctatos. Naves totæ incursu infesto mergebantur: Res & pecuniæ partim raptæ auferebantur, partim corruptæ peribant. Multi frustrà, etiam è Præsulibus ac Sacerdotibus Ecclesiæ ipsorum, reconciliare inter sic infensos gratiam tentaverant. omnis semper tractatio conventionis in irritum cesserat: ac ne mentionem quidem pacis ullam à concordiæ suasoribus iam audite sustinebant. Cæterùm Kalendis Iunij, cum triduò ante Imperator Constantinopoli egressus Chelen versus iter iniisset (erat hæc Arx mari circumflua) & adhuc ad Damatryn tabernaculis fixis expectaret partem illam Palatinæ familiæ quam illuc sequi se se præcedens iusserat: vesperâ primæ diei Mensis, circa noctem mediam, Terræ motus coortus est ingens; quassâ tellure ad formam pulsuum arteriicorum in vivis corporibus, alternâ contractione ac dilatatione micantium. quod genus terræmotuum qui de illis scripserunt, maximè noxium ac formidabile esse tradiderunt; utpote quo ipsa quasi fundamenta Orbis penitùs evoluta convellantur. Tantus autem is qui tunc extitit, fuit; ut nemo Iuvenis aut Senex quamlibet vagè peregrinatus, quantævis vetustatis per ætatem multùm provectam memor, parem illi se umquam aut uspiam sensisse, nedum maiorem, posset affirmare. Quidam tamē qui vltrà vulgarē modū senuerant, Prisco illi Terræ motui, qui per excellentiā magnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabilem putabant: nam & in hoc similiter ut in illo contingebat, plerumque per diem & noctem, proferri debiliori succussu quasi sensim elanguescentis reliquias spiritûs. Adeo ut septimâ decimâ Mensis Iulij, concussiones hîc quidem essent productiores tempore, remissiores verò impetu: in oriēte vero maiores & vehementiores præcedentibus. Grassari autem id malum cepit à Pergamo per media Chliara procedens usque ad ipsius Persidis Partes: hiante multis locis solo, alicubi etiam aquas ex intimo foras propellente; Arcis ad Chliara sitæ fundamentis ip-

ΤΟ'τε δὲ διαφορᾶς ἐνστάσης μεγίστης μεταξὺ Γεννουΐτων καὶ Βενετικῶν, ὡς πᾶσι πάντας δι' ἔχθρας εἶναι, καὶ κακὸν ἀλλήλοις ἀπαίτημα γίνεσθαι, καὶ ναυσὶ πλέοντας καὶ ὁδοιποροῦντας πεζῇ, οὐκ ἦν ὅλως ἡμέρα, καθ' ἣν οὐκ ἠκούοντο, ἢ Γεννουΐται τὰ χείριστα διαπεπληχότες Βενετικοὺς, ἢ Γεννουΐτας Βενετικοί· ὅλας ναῦς αὐτάνδρους καταποντίζοντες, καὶ χρήματα, τὰ μὲν ἀφαρπάζοντες, τὰ δ' ἀφανίζοντες, ὡς καὶ τῶν μεσιτείαν, καὶ αὐτοὺς τῆς κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησίας, εἰς εἰρήνην ἀγόντων ἀπρακτεῖν τὸ παράπαν, καὶ λόγους κενοὺς εἶναι αὐτοῖς σφίσι τὰ τῆς εἰρήνης εἰσηγουμένους· πρώτην μὲν οὖν τῆς Μαιμακτηριῶνος, καὶ Βασιλέως τρισὶν ἡμέραις προεξιόντος τῆς Κωνσταντίνου, ἐξεληλακότος πρὸς τὴν Χηλὴν τὸ ἀμφιθαλασσίδιον φρούριον ἤλαυνεν. ἔτι δὲ πρὸς τῷ Δαματρυῒ ἐσκήνου τὸ ὑπηρετικὸν προσμένων, καὶ ὅσοις ἦν αὐτῷ ἕπεσθαι, κατὰ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἑσπέρας περί που τὸ μεσονύκτιον, σεισμὸς ἐμπίπτει μέγας, κατ' αὐτὸν τὸν τῶν ζώντων σωμάτων σφυγμὸν. ὃς μᾶλλον καὶ δεινὸς ὢν περὶ τούτων γράψαντες λέγουσιν, ὡς κάτωθεν διιστῶντας καὶ ὑποσπῶντας θεμέλια. τοσοῦτος γοῦν ὁ τότε, ὥστε καὶ μηδένα ἔχειν μὴ παλαιὸν μὴ νέον εἰδέναι, μὴ ὅτι γε μείζω, ἀλλ' οὐδ' ἴσον, πώποτε. τινὲς δὲ τῶν ἤδη γεγηρακότων τῷ κατ' ἐξοχὴν λεγομένῳ μεγάλῳ ἐκεῖνον παρείκαζον. οὕτω γὰρ καὶ τοῦτον ἐφ' ἡμέρας πλείστας ἐπισυμβαίνειν, καὶ πλειστάκις τῆς ἡμέρας ἢ καὶ νυκτὸς, προσφαίνειν κατὰ μικρὸν τὰ τοῦ πνεύματος ἐγκαταλείμματα. ὥστε καὶ Ἀνθεστηριῶνος ἑπτακαιδεκάτη ἐνταῦθα μὲν πλεῖον τὸ τοῦ χρόνου μῆκος γενέσθαι, μαλακώτερον δὲ τῇ δυνάμει· ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ, καὶ μείζω τοῦ φθάσαντος καὶ δεινότερον. ἐνέσκηψε δὲ τὸ δεινὸν τότε ἀπὸ τῶν περὶ Πέργαμον διὰ Χλιαρῶν μέσων καὶ ἐς αὐτῆς Περσίδος μέρη. ὡς διαστῆναι μὲν πολλαχοῦ τὴν γῆν, ἐκβλύσαι δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὕδατα, ἀνατραπῆναι δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὰ Χλιαρὰ φρουρίου θεμέλια, καὶ ναοὺς καὶ οἴκους τῶν περιπύστων καταπεσεῖν. τοῦ γοῦν προτέρου σεισμοῦ καὶ καθ' ἡμᾶς μεγάλου ἐκκόψαντος, πολλὰ μὲν ἀναθήματα τῶν κατὰ τὴν πόλιν κατέπεσον, ἐκ παλαιοῦ τὸν ἑδρασμὸν ἔχοντα.

πολλαὶ

πολλαὶ δὲ καὶ τῶν νέων οἰκιῶν κατηρείποντο. A σὺν δέ γε τῶν αὐλαιῶν θριγκοῖς, οἳ καὶ ἐκ ξηρᾶς συνθέσεως λίθων, κατὰ σωρείαν ἕκαστον, οὐδὲ τῆς κονίας ὅμοιον, ὡς ἂν ἐπισωρευθέντων ἄλλοθεν ὁ τεχνίτης σὺν τοίχους ἔμελλε συντιθέναι. δύο δ' ἔργα τῶν μεγάλων πεσόντα, τὴν βίαν ἐσήμαινε τοῦ κινήματος. ὁ γὰρ τῶν Ἁγίων ἁπάντων ναὸς ἐς τότε συνεστηκὼς, καὶ μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων λειπόμενος, ἐλεεινὴν πτῶσιν πάσχει, καὶ πλεῖστον τῆς ὀροφῆς, ὅσον τε περὶ τὸ B βῆμα, καὶ ὅσον περὶ μέσον ἀνῳκοδόμητο. καὶ ὁ ἐκεῖσε χαλκοῦς Ἀνδριὰς τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὁ ἐπὶ κιονίσκου μὲν ἐρηρεισμένος τοῦ ἀναθήματος, ἐς πόδας δ' ἔχων τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ, τὴν πόλιν φέροντα, κἀκείνῳ προσανατιθέντα, καὶ τὴν ταύτης φυλακὴν ἐπιτρέποντα, ὁ τοιοῦτος οὖν Ἀνδριὰς, καὶ ἀνὰ χεῖρας τοῦ Βασιλέως πόλις, ὁ μὲν τὴν κεφαλὴν ἀφῃρεῖτο, ὁ δὲ τῶν χειρῶν τοῦ Κρατοῦντος ἐξολισθαίνει, καὶ C πρὸς γῆν ἄμφω πίπτει. τούτων οὖν συμβαινόντων, ἡ μὲν πόλις πᾶσα ὑπ' αὐγὰς ἡμέρας, τῷ μεγάλῳ νεῷ προσδραμόντες, ἱκεσίαις ἐσχόλαζον καὶ λιταῖς. ὁ δέ γε Βασιλεὺς εὑρεθεὶς ἔξω τῆς πόλεως, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ τὸ δεινὸν ἐννοήσας ὁποῖον, ἐδεδίει μὲν, καὶ περὶ τῇ πόλει πάσῃ μή πως καταποθῇ. ἐδεδίει δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ νεῷ, ὥστε καὶ συχνοὺς τῆς αὐτῆς ὥρας πέμπειν, ὡς γνῶσιν μακρόθεν D ἰδόντες εἰ ἵσταιτο. τέως δὲ καὶ τὴν ἔξοδον οὐκ ἀγαθὴν ἐντεῦθεν οἰωνισάμενος, ὑποστρέφειν ἔγνω, καὶ ἀντιπεραιοῦται πρωΐας, ἐκθαμβούμενος αὖ, καὶ μήνιμα θεῖον, ὅπερ καὶ ἦν, τὸ δεινὸν ἐκεῖνο ποιούμενος.

A sis eversis, Templis quoque ac alijs ædificiis specie ac soliditate celebribus, prostratis. Primo porrò huius Terræmotûs in hæc loca impulsu multæ moles excelsæ, quæ suam firmitatem longo statu probaverant, conciderunt, multæ novæ structuræ deiectæ sunt. Septa vero latè patentium arearum & siccorum sine cæmento dispositu saxorum sublatæ circum maceriæ, cumulatim unaquæque in latus procumbebant. ut eas qui strues cernerent, de industriâ comportatos aptéque digestos la- B pides in usum artificis muros illic molituri, opinari iure possent. Duo tamen ædificia ingentia suis ruinis vehementiam motûs ostenderunt. Sanctorum etenim omnium Templum, quod eatenus inconcussum steterat, licet in eo nihil omissum ad tuenda sartatectâ necessarium diceretur, miserabilem passum labem est, eminentibus fastigijs duobus, quorum unum aræ maximæ superstructum fuerat, alterum umbilico incumbebat, tristi casu deturbatis. quæ autem illic visebatur ænea sta- C tua Sancti Militiæ Cœlestis Imperatoris, insistens basi rotundæ, ad pedes habens Michaëlem Augustum Vrbis simulacrum sustinentem manibus, habitu offerentis sancto sibi cognomini Archangelo, eiusque custodiæ commendantis Civitatem; Talis, inquam, statua, capite deiecto minuta est: & in ipsi subiectâ, species Civitatis è manibus Augusti concidit, utroque in terram devoluto. Consternata sensu primo tam diræ calamitatis universa Vrbs, diluculò concurrit ad Templum D maximum, ubi vacabat propitiando precibus Deo. At Imperator extra urbem tunc repertus, ut diximus, & quantum id mali esset intelligens, timuit ille quidem Civitati universæ ne absorberetur; plus tamen de Templo maximo solicitudinis ostendit, submittens pluries horâ qualibet alios super alios, in loca unde longè conspicua Magni Templi moles esset, qui subinde referrent ecquid adhuc staret. Tandem egressum ex Vrbe suum infaustum è tam funesto augurio reputans; reverti eò decrevit, & postridie mane freto traiecto regressus est, perculsus vehementer, ac quasi attonitus, ultionemque, ut erat, divinam agnoscere se id flagellum profitens.

CAPVT XVI.

De Supplicatione, & Imperatoris concione.

TΑῦτ' ἄρα καὶ ἐπεβάλλετο θεραπεύειν ἀφ' ἑαυτοῦ θεῖον, ἐφ' οἷς καὶ δίκαιος ἔχειν ᾤετο. δίκαιον δὲ, Βασιλείας, τὸ περὶ τὰς κρίσεις δίκαιον καὶ ἀδέκαστον, μηδὲν παραθραυσμένον ἢ δώροις, ἢ χάρισιν, εἴπερ καὶ τιμὴ Βασιλέως, κρίσιν ἀγαπᾷ. ἐδόκει δὲ τοῦτο, καὶ παρορᾶσθαι τῷ τέως, ἵνα πως ἀμε-

E Hæc illi ecta studium iniecit acre Numinis, quantum ex se posset, propitiandi; ijs nimirùm emendandis quæ ad suum ipsius propriè officium spectarent. Officium autem Imperantis vel primarium ducebat, providere ut Ius diceretur sine iniquitate, citrà personarum acceptionem, nusquam infractum donis aut gratiâ. Siquidem, *Honor Regis iudicium diligit*. Verebatur por-

porrò ne paulùm dormitaſſet in hoc hactenus: & quadam indulgenti conniventia corruptelas Iudicantium, haud puras à muneribus manus ad tribunal afferentium, tranſmiſiſſet. Supplicatione igitur cuncto Populo indictâ, convenit & ipſe cum Principibus & multis alijs, ut erat plerumque conſuetum. Ac Patriarchæ quidem & Præſulibus quæ ipſorum erant muneris reliquit; preces videlicet continuas, Pſalmodias & id genus cætera, quibus placari Deus ſolet. Ipſe autem poſt ceremoniam præſtò ſibi adeſſe peroraturo eoocionem volens, de induſtriâ præſcripſit proceſſuro ſupplicandi causâ Clero & Populo terminum Hippodromium; locum & ſatis patentem capiendæ multitudini; & quòd eſſet ex adverſo altè conſpicuæ Imaginis Deiparæ, ad periculum temporis & pompæ talis religionem accomodatum. Ibi longam & verboſam ad populum explicuit orationem. Demonſtrans iram Dei ſe ſe minis plagiſque declarantem; reprehendens autem ipſos, ut negligenter viventes, & nullo reſpectu Legum Sanctioonumque divinarum adminiſtrare pro libitu quidlibet ſolitos. Vltimam concionis partem ad conqueſtionem de non exactâ uſquequaque ad normam legum Iuris dicundi ratione contulit; cauſans; haud conſtare Iudicijs, quo paſſim modo exercerentur, omnes numeros convenientis unicuique rectitudinis, ac ſeveræ gravitatis, quæ nihil deſiderandum nihil notandum animadverſionibus æquæ cenſuræ relinqueret. Iſtius modi abuſuum aut reprehenſibilium omiſſionum emendationem ad ſuam propriè, quippe Imperatoris, curam pertinere meritò iudicabat. Quare iam inde ſe ſanctè polliceri dixit, formaturum ritèque promulgaturum Cõſtitutionem Imperialem aureâ Bullâ munitam, quâ formam Iudiciorum ordinaret. Electurum ſe Iudices e Epiſcopis, & alijs Sacerdotibus, prætereaque ex Senatoribus, quorum numerus omnium ad duodecim redigeretur. His iureiurando interpoſito pollicitis, ſe ſine munerum admiſſione, ſine perſonarum acceptione, æquè de ſummis & infimis iudicia laturos, à Dominâ ſuâ Matre, uſque ad quemlibet de vulgo viliſſimum, fidis integriſque in Palatio Iudicibus uſurum. Hæc cum diſſeruiſſet, admonuiſſetque inſuper de alijs plurimis, Populum dimiſit.

λείας ἢ καὶ δωροδοκείας τῶν κρινόντων, ὡς ἂν τὸ ὤετο. καὶ δὴ λιτανείαν παραγγείλας παντὶ τῷ λαῷ, συνέρχεται καὶ αὐτὸς ἅμ' Ἄρχουσι, πολλοῖς ἄλλοις, ὡς πολλάκις εἴθιστο, καὶ Πατριάρχῃ μὲν καὶ Ἀρχιερεῦσι τὰ ἑαυτῶν ἐφῆκε ποιεῖν, λιτὰς ἐκτενεῖς, δηλονότι καὶ ψαλμῳδίας καὶ ἄλλα ἅττα, οἷς τὸ θεῖον ἐξιλεοῦσθαι πέφυκεν. αὐτὸς δὲ χρῄζων δημηγορίας πρέπουσαν τῷ καιρῷ, παρακατέχειν βουλόμενος ἐκ τοῦ συντόνου τοὺς συνειλεγμένους, μέχρι καὶ τοῦ Ἱπποδρομίου τὴν λιτανείαν περιορίσας, ὡς χωρίου ὄντος ἅπαντας, κατεναντίον ἱσταμένης τῆς Εἰκόνος τῆς Θεομήτορος, μακρὰν καὶ διωλύγιον τῷ λαῷ κατατείνει τὴν δημηγορίαν. ὑποδηλῶν μὲν καὶ μήνιμα θεῖον τὸ γεγονός. παραπτόμενος δὲ καὶ αὐτοὺς, ὡς ἀμελῶς διαγόντων καὶ ἀνεπιστρόφως ἐχόντων πρὸς νόμους θείους καὶ δικαιώματα. τὸ πᾶν μέντοι γε εἰς ἀδικίαν συγκλείων, ὡς μὴ οὔσης κατὰ τὸ προσῆκον τῆς ἐφ' ἑκάστῳ κρίσεως. ἧς δὴ καὶ αὐτῷ μέλειν Βασιλεῖ γε ὄντι, ὡς εἰκὸς ἔκρινεν. ἔνθεν τοι καὶ τοὐντεῦθεν καθυπισχνεῖτο συντάξειν λόγον χρυσοβούλλειον περὶ κρίσεως. καὶ δικαστὰς ἐκλέξασθαι, ἔκ τ' Ἀρχιερέων, ἔκ τ' ἄλλως ἱερωμένων, καὶ ἐκ τῶν συγκλητικῶν, ὡς συμποσοῦσθαι τοὺς πάντας εἰς δώδεκα. οἷς δὴ καὶ ὁρκωμοτήσασιν, ἦ μὴν ἀδωροδοκήτως καὶ ἀπροσωπολήπτως τὰς κρίσεις ἐκφέρειν, ἀπ' αὐτῆς τῆς αὐτοῦ Μητρὸς καὶ Δεσποίνης, ἄχρι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τυχόντα, πιστοῖς χρήσαιτ' ἂν Κριταῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα, καὶ πλεῖστ' ἄλλα παραινέσας, ἀπέλυε τὸν λαόν.

C A P V T XVII.

De Conſtitutione aureâ bullâ firmatâ circa Iudices & Iudicia.

Paucis poſt diebus promiſſa ſuperiùs Cõſtitutio conſcripta & aurea bullâ munita eſt. Idonei quoque delecti ſunt Iudices. Tum novus rurſus indicitur Conventus ad Dominæ Regiam. nam forte tunc ibi degebat Imperator: qui orationem ad congregatos rei quæ agebatur accomodatam habuit. Poſt eam legitur Conſtitutio auro bullata.

Ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις, καὶ ὁ χρυσόβουλλος μὲν συντέτακτο λόγος. οἱ δ' ἐκλέγονται πρόεδροι, καὶ σύναξις πάλιν αὖθις, κατὰ τὰ τῆς Δεσποίνης ἀνάκτορα, τῇδέ ποτε τοῦ Κρατοῦντος σκηνοῦντος. καὶ δημηγορεῖ Βασιλεὺς τὰ εἰκότα. καὶ ὁ χρυσόβουλ-

συγκληθεὶς λόγος ἀνηγκάζετο. προσῆν δὲ καὶ τούτοις ὅρκος τοῖς δικασταῖς. ὅσοι δὲ καὶ ἐκ τῆς Συγκλήτου πεῖραν νομικὴν καὶ σύνεσιν προφέροντες, ἐξελέχατο. καὶ φοβερὸν καθίστατο δικαστήριον μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ, ἐπίσης τὰς κρίσεις ἐκφέρον, εἰ καὶ μὴ ἐς μακρὸν διετέλεσεν. ἀλλὰ κατ' ὀλίγον, κατὰ τὰς τῶν μουσικῶν χορδῶν κρούσεις, ἐξ ὑπαθετικῶς διαπεφώνηκε.

A Datum etiam à quibusdam Iudicum verbis conceptis iusiurandum est. In id sanè Collegiū quicūque è Senatu peritiā usuque legū ac prudenciā eminebant, sunt electi. Constituit iode inclytum & peccantibus terribileTribunal, sine ullo respectu pro solo rerum merito de cunctis statuens, & iudicia ferens æquissima. sed non diù duravit. Nam velut chordis evenit Citharæ, plectri aut digitorum attritu sensim extenuatis, aut relaxatis, tandem exurdescētibus; ita istius novi Areopagi quasi Chori Musici suavissimus concentus, remisso sensim tenore primùm clanguescens, haud lōgo inde processu planè dissolutū obmutuit.

C A P V T XVIII.

De Irruptione Venetorum in Genuenses Vrbis Inquilinos.

Ὅτι δὲ μετ' ὀλίγον, εἰκοστῇ δευτέρᾳ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνός, Βενετικοὶ μακραῖς ναυσὶ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα τὸν Ἑλλήσποντον διελθόντες, ἐξαπιναίως τῇ Κωνσταντίνου προσβάλλουσι, καὶ ἡμέρα Κυριώνυμος ἦν, ὅτ' ἐκεῖνοι μὲν προσοκείλαντες ἐν χρῷ τῶν τῆς πόλεως τειχέων, μεθ' ὅτι πλείστης κορύζης Ἰταλικῆς καὶ φρυάγματος, πρὸς τὸ ποτικὸν ῥεῦμα ἀντωθοῦντες ταῖς κώπαις ἀνήγοντο. Βασιλεὺς δὲ πρωΐας ἐφ' ἵππου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, ἐν τῇ τοῦ Ἱπποδρόμου σφενδόνῃ ἱστάμενος, τὴν τῶν νεῶν ἀναγωγὴν κατεπώπτευε. κάτωθεν δὲ ὅ τε περὶ τὸν μέγαν Δομέστικον Ἰωάννην, ὅ τε Σενναχηρεὶμ καὶ Ἄγγελος τῆς στρατιωτικῆς τάξεως, ὡπλισμένοι διεθέοντο ἔνδον καὶ ἐκτὸς τοῦ τείχους, ὅπως ἂν αἱ νῆες προσβάλλωσιν, ἐν οἷαις οὔσης. οὐ γὰρ εἶχον ἀκριβῶς εἰδέναι τὴν ἄφιξιν, μή τι πως καὶ τῶν δεινῶν ἐπὶ τῇ πόλει κατασκευάσωνται. ὥστε καὶ τὰς πύλας ἐγκεκλεισμένας, πολλοῖς ἔνδοθεν τοῖς ὁπλίταις διατηρεῖσθαι, μιᾶς δὲ κατὰ τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου, πυλίδος ἀνοιχθείσης, κατ' αὐτὴν ἐξελθὼν ὁ ἀπὸ βασιλέως πρὸς ἐκείνους σταλέντα ἐπιφανῆ ἵνα ἄνδρα Βενετικὸν κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐνταῦθα εὑρισκόμενον, ὡς ἐρωτήσοι, καὶ μάθοι ἐφ' ᾧ παραγίνοιντο, ἐκείνους, καὶ τὸν Ἀπόστολον παρακατασχεῖν, καὶ μηδὲν ἀξιῶσαι τῶν εἰς ἀπόκρισιν. πρὸ τὴν αἰτίαν καὶ μᾶλλον τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Βενετικοὺς ἐν δειναῖς ὑποψίαις ἄγοντες, φυλακαῖς διετήρουν· ἐκεῖνοι δὲ τότε, ὡς προσοκείλαντες ἀνήγοντο, νῆας μακρὰς φανε-

B Exiguo post ista tempore, die vicesimâ secundâ mensis Iulij, Veneti longis navibus quinque ac septuaginta Hellesponto traiecto, improvisò Constantinopolim appulerunt. Dies erat Dominica, cum illi summâ confidentiâ & quam minacissimo tumore fastûs italici ad oram ipsam murorum Vrbis invecti, adversum eo loci maris fluxum remis eluctantes, promovebant. Imperator primo mane cum suia equo C conscenso exstans in fundâ Hippodromi, Navium appulsum speculabatur. Inferiùs ductores militarium Ordinum Magnus Domesticus Ioannes, Sennacherimus, & Angelus armati cum suia quisque manipulis & Cohortibus, vltrò citròque intra muros & ipsi discurrebant, intenti ad occurrendum quacumque Naves molirentur excensum: Nam quo consilio illæ ingruerent haud dum perspectum erat satis: & periculū erat ne infestæ D venirent, calamitatem Vrbi aliquam dolo malo machinantes. Itaque Portæ clausæ Civitatis, validis ante quamque dispositis præsidijs armatorum, custodiebantur: uno iuxta Monasterium Sancti Lazari ostiolo patente. Per id posticum emissus ab Imperatore quidam est ex illustribus Venetis, qui tunc fortè legationis causâ, in Comitatu reperiebatur, iussus occurrere suis illis Classis adventantis Ducibus, & ex ipsis rescircere E quorsum venirent. Sed ij nihil responsi dignati sunt reddere; quin ille ipse missus apud eos mansit: detentus ne vi, an ultrò sic volens, incertum: cæterùm in hanc partem pronior suspicio, suspectos vehementer reddebat alios quoque, qui tunc per Vrbem variè sparsi degebant, Venetos, ne pariter cuncti conspirassent & ex compacto rem gererent: quos ideo comprehendi custodijsque teneri necessarium est visum. Classia porrò

Veneta dum remigio provehebatur, conspicata in tantum non contiguâ viciniâ naves quasdam longas Genuensium, in eas infesta se convertit, assequi affectans. at illæ habiliores motu, onereque leviores; velocitatis fiduciâ maioris remis aliquantum inhibitis, velut expectantes constitere; tum ut Venetæ iam propè accesserant, incitantes cursum, latiori se quàm quo priùs abstiterant intervallo disiungebant: ibique rursus consistentes, iterùm ad sequendum invitabant, similiter eludendas ubi accedere tentassent Venetas Triremes. quod cum iterùm ac tertiò esset factum, Veneti se frustra in eo contendere cernentes, ijs omissis Portum Ceras dictum navibus complerunt. ac non repertis apud Peræam Genuensibus (Hi enim prævisso Venetorum in se incursu, enixè Imperatorem oraverant, ut se cum mulieribus ac liberis rebusque cæteris ipsorum intra Vrbem admitteret: idque Imperator, quòd iam esset manifestum eos à Venetis infestis peti, coactus fuerat permittere; regionemque circa Blachernas illis ad effugium concesserat: ibique iam Genuenses ijdem, munito, ut potuerant, littore, navibus quibusdam suis demergendis, quarum obiectu prohiberent Hostium exscensum, se suaque pro viribus parati stabant propugnare) non repertis, inquam, domi, quos quærebant, Inimicis Veneti; ac ne alijs quidem apud Peræam ullis (nam & Romani qui domos Galatæ habebant, convasatâ ipsi quoque supellectili, se intra Vrbem receperant) igne iniecto in ædes Italorum, eas flammâ consumpserunt. in quo stultæ impotentiæ vituperationem in se traxerunt; frustrà intumescentes quòd locum cepissent à nemine defensum, & ignavo furore sævientes in res inanimas. uti & vicissim Genuenses inertis indignique Viris fortibus timoris dedecus tulerunt; non ausi stare in vestigio tuerique focos ac lares; sed relictis ingloriè familiaribus tectis, sub umbram tutelamque Murorum, ut metu attoniti, convolantes. Maius porrò crimen erat Venetorum, attentata contra fidem dudum Imperatori datam intra fines vetitos incursio. Siquidem ab initio convenerat, quando est utrique isti Italorum generi permissum libera in Vrbe ac per hos tractus exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixæ, committere pugnam invicem non possent, toto maris spatio quod patet inter Abydi fauces & Pharum. sed extra hunc locum utram vellent in partem navalibus suis prælijs æquor quærerent: medium illud intervallum immune belli, certisque quietum inducijs haberent. Cuius religionem conventionis cum hodiè palàm insolenti elati confidentiâ violare Veneti nō vererentur, intra ipsam penè imperialem domum Augusti supplices quærere ad pœ-

A σας Γεννουΐτας ἐξῆλθεν πλεούσας ἐπέστρεφον τὴν πρὸς ἐκείνας, ἀλλ' αἱ μὲν ἐλαφραὶ οὖσαι θαῤῥοῦσαι τῇ ταχύτητι, ἐπ' ὀλίγον προσιέμεναι, καὶ πλησιαζόντων ἐκείνων, αὖθις ταχυναυτοῦντες, πολλῷ πλείω ἢ πρότερον, ἀπεῖχον διάστημα. τοῦτο δὶς καὶ τρὶς γεγονὸς, ἐπεὶ ἑώρων πονοῦντες ἀνήνυτα, ἀφέντες ἐκείνας, πληροῦσι ναῶν τῶν λῃστῶν τὸ κέρας. καὶ Γεννουΐτας μὲν οὐ κατὰ τὴν περαίαν καταλαμβάνουσι. τὴν γὰρ τῶν ναῶν ἐκεῖνοι προεγνωκότες ἔφοδον, προσλιπαροῦσι Βασιλέα, αὐτοὺς

B καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, καὶ πράγματα ἐντὸς πόλεως δέξασθαι. φανερὰν γὰρ ἐπὶ σφᾶς εἶναι τὴν ἔφοδον, οἷς δὴ ἀνάγκην Βασιλεὺς γοῦν καταινέσας, καὶ τὸ κατὰ Βλαχέρνας μέρος σφίσι δίδωσιν. ὅπου ναῦς ἰδίας βυθίζουσιν ὡς φυλάξοντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἰδίας χειρὸς ἕκαστος πρὸς τὸ συμβὰν παραμυθίαν ζητοῦν, τῆς εἰς τὸ δυνατὸν οὐκ ἠμέλουν σωτηρίας. διὰ ταῦτα κἀκείνους κακοῦν ὡς ἐπιόντες οὐκ ἔχοντες, σκευαγωγησάντων καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐκ

C τῆς Περαίας, πῦρ ταῖς τῶν Ἰταλῶν οἰκίαις ἐνιέσαν. καὶ κατεπίμπρων πλεῖστον, κἀκεῖνοι μὲν τῷ κατεπαίρεσθαι τῶν ἐντὸς, ἀπειροκαλίας αἰτίαν εἶχον, ἐπιμαινόμενοι τοῖς ἀψύχοις. οἱ δ' ἐντὸς τέως ἀνανδρίαν ἔφερον σχῆμα καταπεπληχότες ὑπὸ τοῖς τείχεσιν, οὐδ' ἐς τοσοῦτον ἀνανδρείας ἐξώκειλαν, ὥστε καὶ συγκείμενον παρὰ Βασιλέως ἀρχῆθεν τοῦ δεξαμένου τὰ γένη, ὥστε διαφορᾶς ξυμβάσης αὐτοῖς ἐκτὸς, ἔνδοθεν μὲν τῶν τῆς Ἀβύδου στενῶν, ἔνδοθεν δὲ τοῦ Φάρου, οὐκ ἔτι κατὰ θάλατταν μάχε-

D σθαι. Τὸ μέσον δὲ τούτων, πάσαις ἄβατον μάχαις, ὥς τι τῶν ἀφωσιωμένων καὶ ἱερὸν καὶ ἀμφοτέροις διατηρεῖν, αὐτοὶ ἐκ φρονήματος κατεπαρθέντες μείζονος, παριδόντες καὶ τὰ συγκείμενα, ἐντὸς αὐτῆς τῆς Βασιλέως οἰκίας, κατὰ τῶν ἱκετῶν τῇ Βασιλείᾳ πολέμους ἐξέφερον. καὶ διὰ ταῦτα Βασιλεὺς μισήσας τὴν σφῶν ἔπαρσιν, ἐφίησι, καὶ Ῥωμαίοις Γεννουΐτας προσαμύνειν, κατασπεῖσιν εἰς πόλεμον. ὅθεν κἀκεῖνοι μὲν ἐξερχόμενοι, καὶ ἰλαδὸν

E συντασσόμενοι, διεμάχοντο γενναίως τοῖς ἐκ τῶν ναῶν. Τὸ δὲ τοῦ Βασιλέως στρατιωτικὸν, ὅσον ἦν ἐν πεζοῖς τι καὶ ἐλαφρὸν, ἐκ τειχῶν προεχόντων τόξοις βάλλοντες καὶ σφενδόναις, σὺν ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκάκουν, καὶ τὰς ἐμβολὰς σφῶν ἐποίουν ἀσθενεστέρας. ἤδη δὲ καὶ πετροβόλον μηχάνημα ἐκίνουν. ἐκεῖσε τοῦ Βασιλέως ἔξω βελῶν ἱσταμένου καὶ βλέποντος. καὶ μεγίστοις τοῖς ἀπ' ἐκείνου λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας

πέρας ναῦς κόρυμβα, ἣν ἐκεῖνοι κατεῖχον πολεμοῦντες ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ τείχους, καταφλῶν πέμποντες, καὶ τῆς ὁρμῆς σὺν ἄνδρας ἀπέστελλον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς ὀψὲ ὁ πόλεμος διετείνετο, καὶ ἅπαν τὸ παρ' ἐκείνων μηχάνημα ἔργων ὑστέρει, καὶ οὐδὲν ἱκανόν τι, ἐκ μανίας ἀπαγριάξαντες πλείστης, ὅτι καὶ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι τούτοις ἐπῆσαν, ταραχθέντες αὐθημερὸν, πῦρ ἐμβάλλουσι κατὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων οἰκίας, καὶ καταφθείρουσι τέλεον. δι' ὅλης μὲν οὖν νυκτὸς, τὸ πῦρ ἐνέμετο τὰς οἰκίας. φλεγομέναις δ' ἐπανέτελλεν ἡ ἡμέρα. αὐτοὶ δὲ τάς τε ναῦς προσπελάσαντες, καὶ ταῖς θύραις φραξάμενοι, μάχην στερρὰν ἐγείρουσι Γεννουΐταις. οἱ δὲ τὰς ἐμβολὰς καὶ πάλιν δεχόμενοι, ἀπημύνοντο. ἕως καί τινα τῶν ἐν μεγιστᾶσιν ἐκείνων βληθέντες φονεύουσιν. καὶ διὰ ταῦτα ψυχρότεροι τῆς ἐλπίδος ἀποχωρήσαντες, ἀνακωχήν τε τῷ πολέμῳ ἐδίδουν, καὶ κατ' αὐτοὺς ἦσαν.

nam ac cædem ausi, meritò ijs propterea iratus Imperator, Romanis permisit ut Genuenses defenderent, cumque ijs contra fœdifragos Assultores in armis starent. Itaque uti Genuenses armari ac longâ serie ordinati per littora, in naves Venetas iaculabantur: ita quantum in urbe tum fuit imperialium copiarum, peditatûs præsertim ac levis armaturæ, prominentes è mœnibus arcubus ac fundis Venetos per foros suarum navium extantes eminus petebant; non levi eorum damno: debilitabantque haud dubiè impetus accedere ac terrâ potiri conantium. Iamque & machinam movebant iaculatricem pe trarum, & despectante Imperatore, qui altè quodam in fastigio extra iactum tuto stabat, Aplustria navis nostræ quâ Veneti occupatâ contra nos pugnando utebantur, vastis ictibus saxorū per ballistā è muro emissorum, contundebant: sicque vim reperimebant irruentium. Quoniam verò producto inde ad vesperam certamine, omnis eorum machinatio irrita cedebat, nec proficiebant quidquam; necessàriò recedentes ferâ in Romanos instincti rabie, quòd ab ijs se repulsos videbant, eâdem die repetentes, quâ vacuâ potitos diximus, Galatam, ut illic prius domos Gennensium incenderant, ita ounc pariter & Romanorum ædes inflammarunt, durante per noctem totam, & necdum extincto quando sequens dies illuxit, incendio. Ipsi verò remigio promotis ad partes Blachernarum, ubi stare Genuenses norant, navibus, protecti corpora scutis oblongis, vi summâ nituntur irrumpere. Sed Genuensibus strenuè resistentibus, & è munitionibus quas ad aditus paraverant, fortissimè prohibentibus exscensum, acre prælium exarsit in longum durans; donec unus quispiam è Primoribus Venetorum, telo ictus à Genuensibus misso moriens concidit. Eo casu ablatâ successûs spe & refrigerato pugnandi ardore, cedentes retrò Veneti, belli quasdam inducias fecerunt, subductis extra ictum quiescentes navibus.

CAPVT XIX.

Vt Imperator accito ad se duce Classis Venetæ, Legationem Venetias miserit.

ΤΟ'τε καὶ βασιλεὺς πέμψας τὸν εἰς κεφαλὴν τεταγμένον ἐκείνων, μετακαλεῖται, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἱλαρότητος, καὶ ὑπὸ τῇ προσηκούσῃ ἀσφαλείᾳ. ὃν καὶ ἐπ' ἔργοις καταλαβόντι, ὠνείδιζέ τε τὰς παραλόγους ὁρμὰς, καὶ τὴν τῶν συγκειμένων τῇ βασιλείᾳ μετὰ τούτων παραβασίαν, εἰς φανερὸν ἐτίθει αἰτίαν. Τὸ δὲ καὶ πῦρ ἐνιέναι Ῥωμαίων οἰκίαις πεπιστευμένοις ἐν φίλοις, ὑπερβολὴν μανίας ἔκρινεν. ὁ δὲ πολλὰ ἄττα πρὸς βασιλέα λέγων τε καὶ ἀπολογούμενος, οὐδὲν πλέον τοῦ κακῶς δόξαι παρ' αὐτῷ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀπηνέγκατο. ὅμως δ' ἐξ αὐτῆς πρεσβείαν μὲν στέλλει πρὸς τὴν ἐκείνων συναγωγήν. οὕτω δή γε λαβόντων

TVnc Imperator invitatum ad colloquium, fide securitatis abundè factâ, ducem supremum Classis Venetæ, vultu maximè hilari ac summam præferente fiduciam excepit cum magno aliorum comitatu venientem. His Augustus haud parcè exprobravit inconsultos ausûs; & cuius manifesti tenerentur fœdifragæ in suam maiestatem temeritatis, contrà dudum stabilita invicem pacta perfidiosè grassatæ increpavit crimen. Huius etiam distinguens gradus. Nam & nefarium fuisse incurrere infestos ipsos in loca Imperatoriæ ditionis, adeoque in partes Vrbis regiæ ubi suo permissu ac sub protectione Imperij Genuenses habitarent. Cæterum super illud per se immane facinus, non dubitasse ipsos Roma-

norum quoque ipsorum, cum quibus pacẽ haberent, sitas apud Galatam domos incendere, futoris profectò cumulum, & omnem iam excedens modum proterуæ perfidiæ piaculum fuisse. Ad ea Præfectus Classis Venetæ cum multa excusare dicendo conatus esset; nihil memorare valuit quo satis purgaret insolens factum; efficeretque ut aliud audientes iudicarent, quàm se ac suos egisse in eo perperam, & contrà omne fas grassatos. Tamen Imperator ex tunc putavit legationem ad eorum Senatum destinandam: ipsis libenter admittentibus & delectum ad id legatum in suas eò deferendum accipientibus naves. Fuit ille Antistes Cretensium Nicephorus; quem fore Venetis gratum eo nomine putavit Imperator, quòd cum iam ipsis subesset Creta insula, Episcopum loci suæ ditioni subditi libenter illi apud se visuri meritò sperarentur. Hic porrò Nicephorus electus quidem & ritè ordinatus Episcopus Cretæ fuerat; sed à suâ Ecclesiâ procul degebat, propter dominantes in eâ Italos. His profectis Imperator prout par erat indignatus ob hostiliter invasam tanto sui contemptu & deletam incendio Galatam, Venetis Inquilinis Vrbis, quos, ut est ante dictum, comprehendi iam iusserat, mulctam indixit pecuniariam, summæ octoginta millium nummorum conficiendam ex oppignerati statim iussis omnium ipsorum bonis, quâ resarciretur damnum combustarum illic domuum, vel ad Italos vel ad Romanos pertinentium. Nam & Italorum domos iuxta pacta cum ijs à se inita, defendere se debere iudicavit. Videtur quoque mihi causa eadem, dolor inquam & indignatio animos pungens recordatione inflammatarum à Venetis ædium, concitasse postmodum Genuenses ad insurgendum in eos ipsorum qui tunc erant in Vrbe, & eosdem sævâ incursione opprimendos.

A ἐπὶ τῶν ἰδίων νεῶν τῶν εἰς προσβολὴν παχθέντα. ὁ δ' ἦν ὁ Κρήτης Νικηφόρος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ τίμιος· καὶ διὰ πολλὰ μὲν προκριθεὶς εἰς τοῦτο. πλέον δὲ καὶ ὅτι ὡς οἰκεῖον δῆθεν Ἀρχιερέα ἔμελλον βλέπειν Βενετικοί. Κρήτη γὰρ ὑπὸ τούτους ἦν, ἧς ἐκεῖνος Ἀρχιερεὺς ἐπικεκήρυκτο. εἰ καὶ πόῤῥω δῆτα ταύτης, διὰ B τὴν τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν. αὐτὸς δὲ Βασιλεὺς εἰς ἀγανάκτησιν τὴν πρέπουσαν προηγμένος, καὶ μάλιστα διὰ τὴν τοῦ καταφρονηθῆναι δόξαν, ἐπισχὼν τοὺς ἐν τῇ πόλει Βενετικοὺς, ἱκανοῖς χρήμασι, μέχρι δὴ καὶ εἰς χιλιάδας ὀγδοήκοντα ἐνεχύραζε, τῶν πυρποληθεισῶν οἰκιῶν χάριν, ὅσαι τε Ἰταλῶν κατὰ τὴν Περαίαν ἦσαν, καὶ ὅσαι Ῥωμαίων. καὶ γὰρ C καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν χρεὼν ἦν διαφενδεύειν, διὰ τὰ συγκείμενα Βασιλεῖ τε καὶ σφίσι. δοκῶσι δέ μοι καὶ Γενουῖται τῆς αὐτῆς χάριν αἰτίας ἐς ὕστερον τοῖς ἐν τῇ πόλει καταπαρθῆναι Βενετικῶν.

C A P V T XX.

De Incursione Genuensium in Venetos qui erant in Vrbe.

Eodem quippe anno, Mense decembri desinente, rixâ ex vulgari & nihili offensiunculâ exardescente, eo concitati adeò mutuoque hortatu ad arma consternati Genuenses sunt, ut quamvis intercederet paeemque conciliare pro virili curaret tunc forte in urbe præsens Rex Armeniæ, apud utrosque sacrorum communione gratiosus; quippe cum Frerijs Italis vivens. Isto inquam ad hos à vi dissuadendos nequidquam omnia tentante, in paucos plurimi, in mites & obnoxios feri sævique, impetum facientes: ipsis etiam obstare nascenti tumultui conatis Imperatoris Ministris & Magistratibus, cedere compulsis, in ausa nefaria proruperunt, auxiliaribus usi zelo ac furore; quos recurrens memoria nuper actorum inflammaret. Strictis ergo mucrones ensibus & Aprorum instar dentes ad cædem acuentium frendentes, miseros ipsis

D Τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς Σκιῤῥοφοριῶνος λήγοντος, ἔκ τινος εἰκαίας αἰτίας παρακροτήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ῥηγὸς Ἀρμενίας τυχόντος ἐν πόλει· ὃς δὴ καὶ κατὰ Φρερίους Ἰταλοὺς διῆγε. τὰ πλεῖστα γοῦν καὶ αὐτοῦ δυσωπουμένου καὶ μεσιτεύοντος, πλεῖστοι ὀλίγοις, καὶ ἡμέροις ἄγριοι ἐπιθέμενοι. δυναστεύσαντες καὶ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, τολμῶσι τὰ ἀνοσιώτατα πρᾶξιν, θυμῷ τε E στρατιώτῃ χρησάμενοι καὶ ὀργῇ, ἐκ μνήμης τῶν χθὲς συμπεσόντων, σπάθας τε γυμνοῦσι καὶ συῶν τρόπῳ ὀδόντας θήξαντες, ἄνδρας ὑποκλινομένους σφίσι, καὶ λιπαροῦντας ἐξ ἀνάγκης δεομένους μεγίστης, ἀνηλεῶς αὐθημερὸν κτείνουσιν, ἐντὸς οἰκιῶν κατασφάττοντες, ἱερείων νόμῳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ σφῶν μπαΐλου ἀρξάμενοι

ὧν

ὃν ἐγκεκλεισμένος ἀπὸ πύργου χαλασθέντες κρεανομοῦσι, τοῖς λοιποῖς ὅπου τύχοιεν ἐπιτεθέντες. ὡς καὶ συχνοὺς ἅμα ταφῆναι, καὶ γενέσθαι τὰ μνήματα πολυάνδρια. τῶν γοῦν ἐπιφανῶν οὕτως ὀλωλότων ἀνδρῶν, οἱ ἐλλελειμμένοι, βάναυσοί τινες ὄντες καὶ σκυτοτόμοι, καὶ κιβωτῶν τέκτονες, καὶ πάσης ἄλλης ἐπίβολοι τέχνης, τότε μὲν ὑπὸ σκότον δύντες, τὸ ξίφος ἐκφεύγουσιν. ὕστερον δὲ διὰ δέους ὄντες, μετοικεῖν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γένους συναγωγὴν ἔγνωσαν.

se inclinantes, & in extremâ necessitate humillimè supplices, crudeliter ipsâ die plurimos obtruncant, intra domos ipsorum ritu victimarum iugulantes. Initio enim facto à Baiulo eorum, quem è Tecto sub quo clausus tenebatur præcipitantes, membratim conciderunt, in alios inde ubicumque inventos pari sunt immanitate invecti. tantâ sic editâ & temerè sparsâ strage, ut singularibus cadaver quodque mandare sepulcris per nimiam copiam non liceret. multa necessariò coacervata in unam foveam communi tumulo cumulabantur. *Sic* igitur illustrioribus quibusque Venetorum in Vrbe degentium absumptis, reliqui opifices fermè viles, Sutores, Coriarij, Fabri ærearum, illiberaliumqne istiusmodi professores artium, tunc quidem abditi tenebris, gladium fugerunt; postea urgente metu, repetere Patriam seque ad suæ Gentis recipere convictum, factu necessarium putarunt.

CAPVT XXI.

De Legatione Imperatoris ad Venetos ob hoc missâ.

Ὁ γὰρ Βασιλεὺς ἅμα μὲν τῷ ταῦτα γενέσθαι, δι' ἐννοίας γενόμενος, μὴ αἰτίαν σχοίη, ὡς συμπράξοιε δῆθεν, πρέσβεις ἐκλεξάμενος, τόν τε Μοναχὸν Μάξιμον τὸν Πλανούδην, καὶ τὸν Ὀρφανοτρόφον Λέοντα, ἄνδρας ἐλλογίμους καὶ συνετούς, ἐπ' Ἀκουϊλίας ἀπέστελλεν, ἀπολογούμενος τῷ κοινῷ συνεδρίῳ τούτων καὶ ταριστῶν, τὸ ἐπὶ τοῖς τετελεσμένοις ἀναίτιον. οἳ καὶ παραγενόμενοι, ἐν χρῷ κινδύνου κατέστησαν· τῶν προσηκόντων τῶν φονευθέντων σφίσιν ἐπαναστάντων, μόλις δὲ σὺν περιόντας οἰκείους ζητήσαντες, καὶ λαβόντες, περὶ τῆς μετὰ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνης τῆς νῦν ὡς πάλαι, καιρὸν ἐπιτήδειον βουλεύσασθαι. οὐ μὴν δὲ καὶ πρέσβεις ἀντεπέστελλον τότε. ἀλλὰ δι' αὐτῶν περιαλγῶς ἐξωνειδίζοντο Βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις, ὅπως ἐντὸς χειρῶν ἐκείνων τοιαύταις συμφοραῖς μὴ χωρουμένας τῷ ἐκείνων ἔθει σὺν οἰκείοις ὡς ἐχθραίνοντες περιέβαλον. τὰ μέντοι γε πράγματα τῶν Βενετικῶν καὶ σφοδρότερον ἀνταπῄτουν· τὰ δ' ἦσαν, ἃ φθάσας ὁ Βασιλεὺς ἀντὶ τῶν πυρποληθεισῶν οἰκιῶν ἐνεχύραζεν, ὡς οὐχ οἷόν τε τῶν σπονδῶν γενήσεσθαι εἰς ἀνανέωσιν ἤδη κειμένων, ἐξωνουμένων τῶν τῆς προτέρας εἰρήνης καιρῶν, εἰ μὴ ταῦτα γένοιτο. Βασιλεὺς δὲ καὶ ὅτι ἀτρεκὲς εἴχετο τούτων, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον, ἢ τὴν τοῦ δικαίου δόξαν, ὑπερηφανῶν ὅλως, ὡς ἐκείνων καὶ μᾶλλον

At Imperator simul hæc in hunc modum acta cognovit, solicitus ne culparetur quasi cooperatus ad istam cædem Genuensibus, Monachum Maximum Planudem: & Præfectum Orphanotrophij Leonem, viros insignes ac prudentes, propterea que iudicatos idoneos huic rectè fungendæ legationi, Aquileiam iussit se conferre, purgareque illic apud Senatum Venetorum Imperatorem suum ab omni suspicione approbationis aut conscientiæ rerum à Genuensibus violenter actarum. Eò illi cum pervenissent, in maximo periculo fuerunt, cognatis & consanguineis eorum qui occisi fuerant, ulcisci suorum cædem ipsorum nece contendentibus. Ægrè tandem prævaluit vitæ horum parcendi consilium, curâ maximè recipiendi permutatione cum hisce, quos sui generis adhuc reliquos teneri Constantinopoli sciebant. quibus repetitis receptisque, legatos dimiserunt nullo responso dignatos circa propositionem pacis inter Imperium & Venetos veteris novâ invicem conventione firmandæ. Istâ enim de re se postea deliberaturos dixerunt, ubi esset ipsis ab Imperatore satisfactum circa quædam quæ ab ipso poscerent. Quibus tamen ipsi exponendis legatos vicissim Constantinopolim mittere non curarunt. Sed per duos missos illinc eódem revertentes primùm dolenter exprobrarunt Imperatori & Romanis quòd, crudelitatis immanioris quàm mores ipsorum & civilis institutio capere ac ferre posse viderentur, exercitæ ipsis sinentibus in supplices ipsorum, quos protegere iure hospitij & promissi patrocinij fide debuerant,

mani-

manifestos & facto gloriantes autores in suis manibus ac potestate impunè vivere permitterent. Deinde Bona suorum pro mulctâ indictâ in compensationem damni combustarum ædium sequestrata, magnoperè, ut relaxarentur, institerunt: negantes nisi hæc fierent, se posse consentire in renovationem olim icti cum Imperio, in certum tempus iam prorsus elapsum, fœderis. quibus auditis Imperator obfirmavit se in consilio negandi quod petebatur, non magis præsentem utilitatem, quàm ius ipsum, quo nisi se in his certò existimabat, sequens: contemnens autem omninò Venetorum minas; quos priores opus habituros rursùs stabilitâ cum Romanis pace, & ad idipsum orandum, rationibus ipsorum adigentibus, ultrò descensuros confidebat.

A αὐτῆς τῆς πρὸς Ῥωμαίους δεδημοσιευμένων εἰρήνης.

CAPVT XXII.

De iacto Tomo in quo scripta erant accusationes quædam, & ut de ijs se purgarit Imperator.

Quàm cordi essent Imperatori res Ecclesiæ, ac quam solicito ille studio pacē eius tranquillitatemque procuraret, multis variè per hanc Historiam sparsis intelligi potuit exemplis. Cæterum quæ tunc Ecclesiam turbabant scandala, Hydræ instar illius memoratæ in fabulis, fœcundo subinde nascentium capitum pullulabant fœtu; quibus utique vincendis opus omninò erat Hercule secante & urente Iolao. Herculem in Imperatore Andronico repereramus; qui ei opportunè cooperaretur, quæsitus diu est, nondum autem inventus Iolaus. quid ergo mirum si solus ipse, licet operæ non parcens negotium non absolveret secando; ad quod nunquā hebes deprehensus est eius gladius; gladius inquā, spiritûs, hoc est, acris cura in omnem intenta occasionem, Ecclesiæ quovis modo consulendi laboranti. At quid querer adiutorem hoc agenti defuisse Augusto, cum, quod est indigniùs, multos in eo passus adversantes sit? Mitto dissidiorum ab Ecclesiâ, partim machinationes in eum subdolas, partim eruptiones palàm vehementes: dissimulo frigidas gratias ipsorum eius ope reconciliatorum Ecclesiæ; quorum haud pauci vel non bonâ fide usi beneficio, vel, non satis grato animo, studium æquâ proportione merito rependentes, ita pacati erant, ut in pace titubarent, ambigui inter utrumque, & ad omnem auræ flatum inquietudine obnoxiâ mobiles. Huius generis cuipiam imputaverim quod nunc contigit modò à me narrandum. Fasciculus chartarum, sive Tomus, aut potius, ut vocari solet, *famosus libellus*, in manus Imperatoris venit, unde aut per quos allatus, nescio: cæterùm multa criminationum amplectens capita. Ea refellere volens Imperator, & oppositis defensionibus idoneis ineluctabiliter evincere, nihil in ijs nisi vanum & ca-

B Τῆς μὲν τοῦ Βασιλέως περὶ τὴν Ἐκκλησίαν κηδεμονίας, πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ δείγματα. εἰ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πράγματα, ὕδρα τις ἦν ἡ μυθευομένη, καὶ πολλὰς σκανδάλων ἀνέφυε κεφαλάς. ἔδει δὲ πάντως τοῦ Ἡρακλέους τέμνοντος, καὶ ἐπικάοντος Ἰολάου. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἦν ἐκεῖ, Ἰόλαος δὲ ὁ καὶ ἄξιος συνεργὸς, ἐζητεῖτο μὲν, οὐχ εὑρίσκετο δέ. διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ἦν ὅλως μόνος τὰς τομὰς ἀνύειν, εἰ καὶ μὴ τὸ ξίφος τῆς φροντίδος, ἠμβλύνετο. καὶ ἀφίημι τὰς παρὰ τῶν C σχιζομένων ἀφανεῖς τε καὶ φανερὰς ἐπιτεχνήσεις, ψυχρῶν χαρίτων παρὰ πολλῶν κατατεθειμένων αὐτῇ, ὡς εἰρηνεύειν μὲν, οὐ μὴν δὲ καὶ παγίως ἔχειν πρὸς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀμφιλινῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν. ἀλλ' οὖν ὁ τότε σφάκελος γὰρ γραμμάτων καὶ τόμος, ὃ δὴ λέγεται φάμωσος, εἰς χεῖρας τοῦ Βασιλέως ἔρχεται. Τὸ μὲν ὅθεν καὶ παρὰ τίνων οὐκ οἶδα. πλὴν δὲ D πολλὰ ἅττα φέρων αἰτιάματα. τοῦτον βουληθεὶς ἀνατρέπειν ὁ Βασιλεὺς, καὶ λόγους φέρειν παλαίοντας (ἥπτοντο γὰρ ἐπιεικῶς κἀκείνου τὰ αἰτιάματα) τὸ μὲν γραφαῖς τὴν ἀπολογίαν ἐπιτρέπειν γίνεσθαι, ὡς ἄν γε κατὰ ῥῆμα τὰ τῆς ἀνασκευῆς γίγνοιτο, οὐκ ἐδοκίμαζε τῶν πολλῶν αἰτιῶν ἕνεκα· αὐτὸς δ' ἔγνω προσκαθίσας, συναγωγῆς κοινῆς γεγονυίας, καθ' ἣν ἀναγινωσκόμενον ἀνατρέπειν. καὶ γέγονεν οὕτω. καὶ E δὴ συνάγονται μὲν Ἀρχιερεῖς, συνάγονται δ' οἱ τοῦ Κλήρου, καὶ Μοναχοὶ, καὶ λαὸς, καὶ Βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἐν τέλει συνεδριάσας, ἕκαστον κατὰ τὸν τοῦ τόμου, οὐκ ἀγεννῶς διέλυεν. ἔργῳ δεικνὺς, ὡς πειθὼ κρείττων βίας καὶ, μᾶλλον ὅπου καὶ τὸ τῆς ἐξουσίας ὑφορατὸν πέφυκε πρὸς τὴν

τὴν τοῦ κρατεῖν ἰσχὺν συμβαλλόμενος. καὶ ὁ γράψας ἀφανὴς ἦν, τὴν οὐδενίαν τάχα καὶ τὸ μὴ ἐπί τι ἰσχυρίζεσθαι τῇ ἐκ τῆς ἐξουσίας ὑποπτευομένῃ βίᾳ καλύπτειν οἰόμενος. Βασιλεὺς δ' ἐμφανῶς ἀντέλεγε προστεθεὶς τοῖς πᾶσιν εἰς κοινὸν τοὺς λόγους. τὴν μὲν ἀνάγκην τῆς ἐξουσίας, ἐν μέρει θείς. τῇ δὲ πειθοῖ προσοικειοῦσθαι θέλων ἐκ περιουσίας πολλῆς τοὺς ἀκούοντας.

A Inmniosum esse (erant autem illic quædam satis aculeata in ipsum Augustum, quæque illum haud leviter pungerent) scripto committere confutationem ordine singulis objectis occursuram, non judicavit opportunum, pluribus de causis: Voce viva satius habuit rem exequi, & habiti præ oculis Libelli, partes, post quamque recitatam, dicendo evertere singulas. Id adeo in hunc modum gestum est. Convenerant in Cœrum peramplum Episcopi, Clerus, Monachi, Populus, Imperator Procerum medius confidens, Libelli famosi capita omnia retexuit; & unumquodque illorum diluit victrici defensione; re ipsâ ostendens: efficaciorem esse in tempore, ac non rarò feliciùs adhiberi suavem persuasionem fretæ rationibus eloquentiæ, quàm imperiosam vim armatæ maiestatis: maximè quando (ut nunc videri autor scripti clancularij volebat, ipso illo malitioso sui celandi artificio) metuunt, qui queruntur aut accusant, ne ius & æquum suarum scilicet allegationum, tyrannicâ vi quadam opprimatur subnixæ fastu Potestatis audire tranquillè dedignantis, & superbè obterere paratæ quidquid quantumvis probabile, præiudicatis eius erroribus quivis ausus fuerit opponere. Scriptor Libelli quis fuisset, in obscuro mansit: seu suæ illi vilitatis conscientia lucem fugere, quâ traducendus ad ludibrium fuerat, suasit: sive, quod indicavi, artificis scelus fuit, affectare curâ istâ latendi speciem timoris; quæ suspicionem impingeret dominantibus arrogantiæ iniustæ, minis ac supercilio deterrentis subditos à liberâ prolatione veritatis. Adversus quod sapienter utique Augustus, sepositо tantisper terrore maiestatis, & velut solio descendens, æquo in campo, meræ rationis armis, calumniam astu grassantem debellavit. privatæ defensionis eloquentiâ omnem opinionem sui sinistram audientium eximens animis; & damnum plenè resarciens qualecumque maledica illa scriptio famæ suæ intulisse potuisset.

CAPVT XXIII.

De motâ in Philadelphiensem Criminatione.

Τοῦτο καὶ πρότερος ἐπὶ Ἀθανασίου Πατριαρχοῦντος ἐποίει, καὶ κεφαλὴν ἄλλην σκανδάλου σοφῶς ἀπέκοψε, καὶ λόγοις ἐπὶ κοινοῦ λεχθεῖσιν, ὥς τισιν ἐπῳδαῖς τὸ ἀνοίδημα κατεμάλαξε. σοφοῦ γὰρ ἰατροῦ πρὸς τὸ μηδὲν τέμνειν, τομὰς ἐπάγειν, πρὸς δ' αὖ ὑφιέντι τῆς ἀνοιδήσεως, προσηνέσι φαρμάκοις ἐκ τῶν λόγων, καταστέλλειν πειρᾶσθαι, καὶ μηδὲν διδόναι τῇ ἐκ τήξεως παρόδου. καιρὸς δὲ συνάπτειν τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ πλῆθος ἐγγίζοντος, διὰ τὴν τῆς ὑποθέσεως γειτνιότητα. ἐκινεῖτο λόγος τῷ Βασιλεῖ περὶ τοῦ κατὰ τὴν Φιλαδέλφειαν Σελτανοῦ διαβεβλημένου τινὸς, ὅπως εἰς ἀδελφότητα γράφοι τὸν ἐχθρὸν τοῦ Σταυροῦ. καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιεικῶς τῶν ἀτόπων ἐδόκει, εἰ ἐς συνήθεις ἦν ἐξ ἀρχαίου, τοῖς εὐσεβέσι βασιλεῦσιν. οἷος οὖν ἂν ἐκεῖνος πρὸς τοιαῦτα διαβεβλημένος, ὁ γὰρ πατέρα γράφειν οὐκ ἀξιοῦντα τὸν Πάπαν. διὰ τὸ δεῖσθαι ἐσφάλθαι, εἰς ἀδελφοὺς τάττειν μὴ ὅτι γε ἄθεον, ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸν τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἦν οὐ μι-

B Tali consilio non nunc primùm Imperator usus est. Prius enim, Patriarchatum gerente Athanasio, aliud similiter exoriens caput scandali pari sapientiâ districtæ in tempore dictionis amputavit: oratione ad conventum prudenter habitâ, quâ, velut malignè tumescens ægri corporis tuber, blandâ excantatione præmollivit, ne morâ & neglectu inflammatum, in ulcus perniciosum erumperet. C Periti quippe Medici est, uti à sæviùs æstuante tigidiúsque distentâ ferrum ac sectionem non abstinere vomicâ; ita ubi dolor remissus, duritiesque tumore laxato remollescens, spem fecerint non inutiliter tentandæ curationis blandioris, indulgere medicamentis lenioribus unguentorum ac cataplasmatum, quorum ope benignâ prævertatur dira necessitas rumpendi exitum ustione ac cruentâ Chirurgiâ, D intus bullienti, &, nisi foràs extrahatur, membrum corrupturæ Saniei. Placet istud quoque à nostro nunc edito Principe providæ moderationis exemplum è prætermissâ memoriâ decursi narrando retrò temporis retractum, hic ponere; si minus ordine gestarum rerum ad hunc Historiæ locum pertinens

tinens; genere tamen & similitudine argumenti non prorsùs ab eo alienum. Cum incidisset Imperatori ex usu præsenti necessitas dandi literas ad Sultanem Babylonis; etsi exigebat, antiquo more, Augustorum præcedentium, etiam religiosissimorum, exemplis probato, vulgaris Epistolarū istiusmodi formula, ut fratris titulus in Inscriptione poneretur, tamen eum sua peculiaris quædam, delicatiorque religio, cunctabundum in eo tenebat, scilicet verentem, ne indignum nefastumque iure videretur, Hostem Crucis ab Imperatore Christiano fratrem salutari. urebat acriori sui sensu hic animum scrupulus, quòd quasi penitiùs adigeretur adprimente consciâ memoriâ nuper à se omissæ, in occasione non minus urgente, scriptionis literarum ad Papam, eâ solùm de causâ, ne Patris ex consuetudine titulum epistolæ præfigere cogeretur: quòd inducere in animum nequiret, eum Patris appellatione dignari, quem erroris autumaret cuiuspiam affinem. Ex cuius facti præiudicio prona erat in præsentis solutionem dubij consecutio; utique cum multò appareret inconvenientius, hominem non solùm Atheum, sed & Hostem Christi manifestum ab Imperatore Christiano fratrem, quam ab eodem Patrem, Romanum Pontificem vocari. Ergo haud valens sic imperare stomacho cuidam suo proprio fastidiosiusculæ religionis, ut tantum absurdæ indecentiæ vel exorbere sustineret, vel speraret posse concoquere: æstum hunc ipsum animi forte præsentibus aperuit Episcopis; si quid huic morsui conscientiæ sedando accomodatum in promptu haberent, proferre ne gravarentur, exorans. Ad eam provocationem cum alij alia dicerent, & varijs ex tempore pro se quisque allegandis quasi hebetare satagerent aculeum quò altè infixo pungebatur nimium tenera penè superstitiosi conscientia Principis; Philadelphiensis Theoleptus palmarium se putavit è sacris oraculis argumentum reperisse quo evinceret, licitam istam nec ulli obnoxiam censuræ haberi debere loquendi ac scribendi formulam. Eius hoc è canonicis scripturis adstruere conantis, hæc fermè fuit oratio. *Quid enimvero tantum piaculi sit, Babyloniæ Sultanem Fratrem nominasse, si sancto Spiritu qui sacros libros dictavit, Autore discimus, malis ipsis Dæmonibus non tantum Homines omnes, sed etiam Christianos fraternâ quadam necessitudine coniungi? vincat ergo ratio inanem metum: & cum res exigat conveniri Sultanem literis; & harum inscriptionem oporteat talem esse qualis iam olim exemplis Principum piorum & usu hactenus continuo informata est, detur opera ut quod necessariò faciendum est, fieri libenter appareas: alioqui enim non haberet gratiam meriti, quod vi expressum quâdam & extortum ab invitis videretur. Locus scripturæ quo fretus hæc loquor*

πρὸς ἐκεῖνο. κοινοῦται γοῦν τῶν Ἀρχιερέων παροῦσι τὸ σκέμμα, καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ συνειδότος ζητεῖ. καὶ ὁ μὲν, ἄλλο· ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι πρὸς εἰς θεραπείαν τοῦ συνειδότος ἀπεσχεδίαζεν. ὁ μέντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος θέλων θεραπεύειν βασιλέως τὴν συνείδησιν, ἀνεκτὸν ἀπὸ γραφῶν ἐπειρᾶτο τὸ πρᾶγμα δεικνύειν. καὶ τί γέ φησι τοῦτο δεινὸν, εἰ καὶ τοῖς δαίμοσιν, οὐχ ὅπως ἄνθρωποι πάντες, ἀλλὰ καὶ Χριστιανοὶ ἀδελφίζουσι; τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χαρὰν, νίκα τῇ συνέσει. ὅπως δὲ τοῦτο καὶ γέγραπται. υἱοὶ μητρός μου ἐμαχέσαντό μοι, λέγει ἡ ᾀσματίζουσα. υἱοὺς δὲ μητρὸς τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, ὁ Νύσσης ἐξηγεῖται τοὺς δαίμονας, ὡς ἂν ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς αἰτίας, ἣ δ' ἐστὶν οἶμαι ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης. ἀρχὴ γοῦν γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν εἰς ὕπαρξιν, τούτους τε κἀκείνους, ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς παρῆχθαι καὶ ποιητοῦ. τοῦτο ἴσως καὶ κατὰ τὸ τυχὸν τῷ εἰπόντι παρέῤῥιπτε. ἐξ εἰκότων δὲ γέγονε μέγα, καὶ εἰς σκανδάλου πρόφασιν ἱκανόν. ὁ γὰρ Δυῤῥαχίου Νικήτας τὸν λόγον ἀκούσας, οὐκ ἀνεκτὸν ἀκοαῖς εὐσεβέσιν ἡγήσατο πάμπαν, εἰ δαιμόνων ἀντικειμένων Θεῷ ἄνθρωποι ὑπήκοοι τῷ Χριστῷ, καὶ υἱοθετηθέντες Θεῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀδελφοὶ λέγοιντο· γνησίοις γὰρ οὐ διατί ... τὸν εἰπόντα βλέπειν ὄμμασιν οὐκ ἠνείχετο· ἀλλὰ πολλοῖς διελάλει τὸν λόγον. καὶ βλασφημίαν τοῦτον οὐ μετρίαν ἔκρινε. ταῦτα πολλοῖς μὲν ἐπεὶ χλευάζειν, καὶ τὸν λόγον ὑπηκόως ὡς ἰὸν πικρίας καὶ ὄφεων ἀποπτύειν. ἐπέπυστο δὲ καὶ Βασιλεὺς πλατυνόμενον τὸν λόγον, καὶ ὡς εἰκὸς παρεκάλει γνώσας, καὶ τῶν πραγμάτων κατασκευάζεσθαι εἰ μὴ μόνον τοῖς χριζομένοις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς ἡνωμένοις, τὰ τῶν ἰδίων χλευάζοντα, σύνοδον συγκροτεῖ, καὶ διαλαλεῖ πᾶσι τὰ πρὶν λεχθέντα, καὶ ὡς ἦν κατὰ τὸ εἰκὸς τοὺς λόγους διατίθεται, ἐκβάλλων ὑποψίαν ματαίαν ἐκ καρδιῶν ἀκουόντων ἐνσκηψαμένην ἤδη τῷ Θεολήπτῳ. αὐτὸς δὲ παρρησίας καινοῦ τὸν τὴν τοῦ σκανδάλου πυρκαϊὰν ὑπανάψαντα, εἰ δεῖ τοῦ ἀνδρὸς εἴργεται. τὸ μὲν διὰ τὴν ἐκείνου κατάστασιν. ἦν γὰρ τῆς ἀληθείας εὐλαβὴς ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐ κακουργίᾳ, ἀλλ' εὐλαβείᾳ παρακεκίνητο. τὸ δὲ καὶ διὰ τὸ ἀρθῆναι θέλειν μέγα τὸ σκάνδαλον, ἐκ τοῦ τὸν ὑπομνήσαντα κινδυνεύσαι.

loquor, hic est: Sponsa in Cantico sic ait: Filij Matris meæ pugnaverunt contra me: *Ibi Nyssenus Sponsam quæ sic loquitur, esse docet Ecclesiam Christi. Hæc à Matris suæ Filijs oppugnari se queritur, hoc est, eodem interprete, à Malis Dæmonibus. qui Matris ipsius Filij dicantur, quoniam tam Ecclesia, quàm Dæmones ex eâdem causâ & Principio sunt orti, divinâ nimirum Bonitate creatrice universorum: per cuius fœcundam beneficentiam cunctâ ex nihilo in exstantiam protracta sunt. Hæc omnes bonos iuxtà malosque Angelos aut Homines uno pariter cunctorum Patre ac conditore genuit.* Talia minus fortè præmeditatus quasi Philadelphiensis proiecit in medium: quæ gravis statim scandali & invidiæ in eum occasionem sunt visa præbuisse plausibilem. Hoc enim audito Dyrrachiensis Nicetas, haud tolerabilem pijs auribus orationem censuit, quâ Rebellium Deo Dæmonum Christo subiecti Homines à Deo per baptismum in Filios adoptari, fratres dicerentur. æquis igitur oculis spectare sic locutum non sustinuit: sed & verbis continuò plurimis impiam, ut putabat, mentionem aversatus, ei suo iudicio blasphemiæ non mediocris notam inussit. Ducti non pauci autoritate Nicetæ, amaris irrisionibus Theoleptum traducebant; eiusque sententiam nihilò moderatiùs quam pestem & venenum viperinum aversabantur. Cæterùm Augustus, qui orationes utriusque contrarias præsens plenè auribus hauserat: ubi quod inde per populum in Philadelphiensem murmur gliscerer postea cognovit, ægrè, ut par erat, novæ super tot alias offensionis exortum tulit; & miseratus sortem publicam: quòd iam non solum schismate abrupti cum perstantibus in Ecclesiæ unitate contenderent: sed hi quoque iurgijs mutuisque ludibrijs committerentur, convocatâ Synodo disseruit de suborto Dyrrhaciensem inter Philadelphiensemque certamine; huiusque verba in sententiam exposuit commodam, omnem ab eo minus sanæ doctrinæ aut reprehensibilis novitatis suspicionem inanem amoliens; imo animis iam multorum inolitam stirpitùs avellens. Atque ille, quo ferebatur ruens studio ad extinctionem invidiæ temerè in Theoleptum accensæ, facilè obiter incitaretur in impetum, ægrè vicissim faciendi eius reprehensori Nicetæ qui, face rogo subiectâ, causa incendij fuisset: nisi ab isto eum conatu cohiberet, primùm pudor Viri, multâ gravitate ac religione venerabilis; nec tam in hoc ipso malignitate ullâ, quàm zeli quâdam imprudentiâ prolapsi: deinde metus; ne qualem ex Traductione Philadelphiensis offensionem formidarat publicam, talis tantaque, ac nec minus vel periculosa vel noxia, è Dyrrhachiensis impugnatione sequeretur.

CAPVT XXIV.

De chartis in occulto reconditis: & ut eæ sint inventæ.

A Δεινὸν δὲ πάθος ἐντεῦθεν εἰσῄει τὸν Πατριάρχην Ἰωάννην, καὶ ἤλυε δεινῶς δι' ἀλλάξαι ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. τινες γὰρ τῶν ἐκείνου, οἷς νέοις οὖσι ζωγρεῖν ἐπῄει περιστερῶν νεοσσοὺς νεοκομουμένους ἐν τοῖς κατηχουμενείοις, ἐφίστανται καὶ τῷ κόπῃ, ἔνθα τὰ δηλωθέντα τῶν γραμμάτων ἐκπώματα ἐν κρυφῇ κείμενα ἦσαν. Γαμηλιὼν δ' ἐνειστήκει μὴν καθ' ὃν ταῦτ' ἐπράττετο. ἐν ἀριστερᾷ τοῖς B εἰσιοῦσι, κατηχουμενείοις τοῦ περικωνύμου ναοῦ. καὶ ἐπεὶ περιστερῶν ἦν τῆδε, καὶ οὐκ ἦν ἰξοῖς καὶ λίνοις· ἀλλὰ χερσὶ καὶ μόναις νεοσσοὺς ἀπτῆνας αἱρεῖν, κλίμακά τε ἐπιτιθέασι, καὶ εἷς ἀναβὰς ἐκεῖνον, νεοσσοὺς μὲν ἐκείνους ὑπὸ χεῖρας εἶχεν. ὑπεφαίνετο δ' ἀθρόως καὶ τὸ ἐν μυχῷ τῆς ὀπῆς κείμενον. ὃ δ' ἦν, τὸ συμπεπηγμένον C τοῖν ἀρεῶν ὄστρακον, ὡς δ' ἀναπτύξαντες καταμανθάνουσιν ὅ, τί ποτ' ἦν ἐκεῖνο, ἐν θαύματι ὡς εἰκὸς ἦσαν καὶ διηπόρουν ὅτι καὶ δράσουσι. τέως δ' ἀπαγγέλλουσι τῷ Πατριάρχῃ.

A Sub hæc gravis quidam anxiæ religionis æstus vehementer agitavit animum Ioannis Patriarchæ, occasione quam hic referam. Quidam è familiâ illius Adolescentes, Septembri Mense, Pullorum columbinorum in nidis capiendorum cupiditate, prout illa fert ætas, instincti, Catechumenea scrutabantur, locum in Templi Magni parte superiore ad lævam ingredientibus, cavis per muros passim hiantibus per-B tusum, eoque cum istarum nidificio volucrum, tum ludicro aucupio vacantium opere urgentiori Puerorum, opportunum; quippe ubi, sine laciniosо apparatu venatoriæ supellectilis, retium aut calamorum visco perlitorum, manu cominus nudâ Columbulos adhuc implumes in nativis cubilibus prehenderent. Dum huic inhianter studio intenti, cuncta illic foramina rimantur, unus ex ipsis observato supra columnam C altiorem cavo, scalis illuc admotis evectus, Pullos quidem; ut volebat, reperit & cepit: sed idem ulterius quoque conspicatus, nescio quid ibidem profundiùs repositum, manu attraxit vasa duo testea commissa invi-

 cem,

cem: tum curiositate puerili quid illic lateret scrutans, chartas repertas & ipse legit & socijs ostendit. Erant eæ quas diximus tali loco ab Athanasio abdicationem Patriarchatûs meditante abstrusas, quibus simul quæ inarata fuerant dirarum anathematumque terricula, non sine horrore quodam Pueri viderunt, dubitantes quid ijs facerent, post aliquam deliberationem consenserunt, deferenda ut erant ad Patriarcham cuncta; moxque re illi, prout contigerat, narratâ, fictilia cum inclusis chartis obtulerunt. His Patriarcha in manus sumptis, attentéque perlectis, planè intellectam rem totam, referre ad Imperatorem statuit, in quem potissimùm intenta intortaque illa imprecationum horribilium fulmina existimabat. Misso igitur ad eum suo fratre Methodio, rogavit ne gravaretur venire ad se, quoniam ipse ad Palatium tendere tunc quidem insuperabili obstaculo prohiberetur: haberet autem quæ cum eius Maiestate coràm & statim tractari oporteret: nempe ut quamprimum communiter viderent, quo se possent pacto expedire diris vinculis horrendorum anathematum, quibus hactenus ignorassent se teneri constrictos. Declaratum autem hoc nunc ipsis indicio columbæ, quæ longè diverso à sacris celebratâ literis, nunciâ diluvij cessantis, augurio, non pacem ac benedictionem ut illa, sed piaculares nodos terribilium excomunicationum è columnæ fastigio eminens denunciaret. atque ita quidem (quod erat pessimum) ut simul doceret, eum qui laqueos istos atroces nexuerat & intenderat; tunc cum id egit fuisse Patriarcham, hoc est minimè dubiam ligandi habuisse potestatem: nunc autem privatum degere; nec clavem amplius tenere quâ possit carcerem pandere in quem ipsos antea coniectos incluserit. quæ cum ita sint acri opus esse deliberatione quæ vias maturè investiget extricandæ perplexitati lethalium & fauces stringentium nodorum, quorum cassibus hærere implicitus, ne ad momentum quidem sustineat qui gravitatem periculi urgentis, aut potiùs præsentis exitij perniciem eâ expendat Christianæ prudentiæ trutinâ quâ quisque præhabere quibuslibet rebus debeat statum Animæ, ac salutis æternæ rationes. His Imperator auditis haud parùm conturbatus ad Patriarcham accurrit, lectisque libellis, & ubi, quove casu, reperti fuissent; cognito, disquirebat anxio incertoque consilij animo, quem iniret modum his se se angustijs explicandi. Nam recurrere ad Expatriarcham & merum nunc Monachum Athanasium, ut solveret quod ipse dum esset in Dignitate nodaverat; præter cæteram intempestivitatem, etiam inutile vanumque videbatur, deficiente iam in ipso ad istud potestate. Accersitus ergo iussu Au-

ἐγκλείζειν δὲ καὶ χάρτας καὶ ὄστρακα ἔγνωσαν. ὡς γοῦν εἰς χεῖρας ὁ Πατριάρχης ἔσχε, καὶ κατενόει τὸ δρᾶμα, προσαναφέρειν ἔγνω τὰ περὶ τούτου καὶ βασιλεῖ, ὅτι καὶ οὐδένα ἄλλον ἢ αὐτὸν ὑπενόει τῶν παραπαρέντα καθ' οὗπερ ἦσαν καὶ αἱ ἀραί. καὶ δὴ τὸν ἀδελφὸν πέμψας Μεθόδιον, ὀξεῖ βασιλέα παραγενέσθαι οἱ, μὴ δὲ γὰρ ἔχειν ἀπαντᾶν παρ' ἐκεῖνον. ἀπήγγελλε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ὡς ἔλαθον ἐπὶ τοσοῦτον φρικταῖς ἀραῖς ἀθλίως ὡς οὐκ οἴδασιν ἐνεχόμενοι, καὶ ὡς ἀπεναντίας τῆς πάλαι περιστερᾶς; λύσιν διαγγελιζομένης κατακλυσμοῦ, ἡ ἐπὶ τοῦ κίονος ἐκείνη φαίνεται, παρ' ὅσον οὐκ εὐλογίας, ἀλλὰ κατάρας καὶ ἀφορισμῶν μηνύτρια γέγονε. καὶ τὸ χείριστον, ὡς τότε μὲν ὁ δέων Πατριάρχης ἦν, καὶ τὴν τοῦ δεῖν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος ἔφερε· νῦν δ' ὁ καὶ ἴσως λύειν μέλλων εἴ πως καὶ λύοι, ἐστερημένος τῆς τοῦ λύειν ἐξουσίας εὑρίσκεται. καὶ διὰ ταῦτα ὡς πολλῆς τῆς δυσκολίας οὔσης, χρὴ κοινᾶν, ἔλεγε, καὶ συμβουλεύειν τὸ ποιητέον, ὡς ἐμβραδύνουσιν ἴσως μὴ σφίσιν ἀκινδύνου ὄν. ταῦτα βασιλεὺς ἀκούσας, διελαβήθη πως τὴν πρᾶξιν, καὶ πρὸς τὸν λόγον ἐθορυβήθη. καὶ ὡς εἶχεν εὐθέως, παρὰ τὸν Πατριάρχην ἧκεν. ὡς δὲ τὰ γράμματα εἶδε, καὶ ὅπου κείμενα, καὶ ὅπως εὑρέθησαν πέπυστο, ἐν ἀπόρῳ ἦν, καὶ τὸ ποιητέον ἐσκόπει. τὸν γὰρ Πατριάρχην Ἀθανάσιον δέοντα ἀξιοῦν ἰδιωτεύοντα λύειν, οὐχ εὕρισκον αὐταρκες. ὅθεν καὶ συνέρχεται μὲν σφίσιν ὁ προστάτης ὁ Ἀλεξανδρείας, συνέρχεται δὲ ὁ τῆς Ἐφέσου Ἰωάννης, οὔπως ἀργῶς τῆς τιμῆς ἔχων, συνῆσαν δὲ καὶ τῶν ἀρχιερέων οἱ παρευρεθέντες, καὶ κοινῇ σκέψει τὸ πρᾶγμα ἐδίδοσαν. κοινῶς οὖν κατεγίνωσκον ἅπαντες, καὶ τῆς πράξεως τὸν πράξαντα ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις ἦγον. οὐ γὰρ ἄλλό τι, ἀλλ' ἑαυτοῦ καὶ πάλιν περιποιεῖν τὴν τιμήν, ἀφύκτως οὕτω καὶ ταῦτα ὂν οὐκ ἐχρῆν δεσμεύοντα. πῶς γε μὴν τοι, τοῖς μὲν ἐδόκει αὐτὸν ἀξιοῦν λύειν. τοῖς δὲ ἀλλ' ἀδύνατα ἀξιοῦν, καὶ ἄλλως ἀπαράδεκτα κατεφαίνετο. εἴπερ ἰδιώτης ὢν καὶ τῆς ἱερατείας γεγυμνωμένος, ἄλυτα λύοι. τοῦ γὰρ εἶναι καὶ τὸ σκέμμα τῷ πεπραγότι. διὰ ταῦτα ἑτέροις ἐδόκει, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀκριβέσι, μὴ δ' ἀξιοῦν ὅλως κατὰ λύσιν. ἀλλὰ κρίνειν ὅπως ἐν ἀδήλῳ τὰ φρικτὰ πράξεις, καὶ εἰς ἀπολογίαν καθιστᾶν ὑπὸ Ῥωμαίοις πᾶσιν, ὅπως καὶ ποίοις κανόσιν ἑπόμενος, ἀνθρώπους Χριστιανοὺς ἀφορίσειε, μηδὲν γινώσκοντας, καὶ οὕτω συνελᾶν αὐτὸν ἐκεῖνον καταγνῶναι τῆς πράξεως. τὰ δὲ

κατα-

καταγνωσθείσης καὶ παρ' ἐκείνου, προκατηγνωσμένος πάντως καὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας Κανόσι, μὴ λύσιν ἄλλην ζητεῖν. τὰ γὰρ δικαίως καὶ ὑπὸ Κανόσι δεδεμένα, ἐκεῖνα καὶ λύεσθαι εἶναι ἀνάγκην· τὰ δ' ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατα, μόχθος περιττὸν ἄλλως εἶναι καὶ ζητεῖν λύεσθαι. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτίκα καὶ Πατριάρχην εἶναι καὶ Σύνοδον, εἰς λύσιν τὴν ἀπὸ τῶν κανόνων δικαίαν ἀξιοπίστους· αὐτὸν δὲ καὶ μᾶλλον ὑπ' αἰτίας δικαίας ἀχθέντα, κανονικῶς εὐθύνεσθαι. ὁ γὰρ ἑαυτὸν συνιστῶν, ὑπονοηθέντα τὰ χείριστα, ἐν ὅρκοις τε καὶ ἀραῖς ταῖς καθ' αὑτοῦ, ἵνα λόγον ἔχῃ, εἴπερ καὶ τὴν ἱκανὴν εἰς πλείω τῶν ἐγκλημάτων ἀποφυγήν; οὐκ ὀμνύειν γὰρ, ἀλλ' ἀποδεῖξαι τὴν κατηγορίαν διὰ πιστῶν παρασχέσεων, εὔλογος. ὁ δὲ σὺν κατειπόντας, ἢ σὺν συναρπασθέντας ἀραῖς ὑποβάλλειν, ποῦ δίκαιος, καὶ ὅλως κανονικὸν καὶ τῶν νόμων τῆς Ἐκκλησίας; Βασιλεὺς δὲ σοφώτερόν τι ποιῶν, ὡς ἐδόκει, καὶ ἀεὶ τὰς ἐς εἰρήνην αἱρούμενος, συνεβούλευε πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν Ἀθανάσιον, καὶ σὺν χάρτας δεικνύντας πυνθάνεσθαι, εἰ αὐτὸς πράξειε, καὶ ὅπως πράξειεν, καὶ εἰ τούτοις αὖθις ἐμμένοι, ἐκλεγέντων τινῶν πρὸς τὴν Ἀποστολὴν δοξάσης τῆς βουλῆς, ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου τε Χοῦμνος, καὶ ὁ Κυπριανὸς Χαρτοφύλαξ. οἱ καὶ συνελθόντες ἐκείνῳ, τὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Συνόδου, ὡς ἐχρῆν, διαμήνυσιν ἐποιήσαντο. ὁ δ' αὐτίκα καὶ ὡς αὐτὸς γράψειεν ὡμολόγει, καὶ ὡς ἐκ μικροψυχίας τοῦτο ποιήσειε, μὴ μὴν δὲ καὶ ἄλυτα ἔχειν, ἀλλὰ καὶ αὖθις αὐτίκα λύειν. εἰ καὶ οὐκ ἐξεγένετο φησὶ καὶ σὺν χάρτας ἐκεῖθεν ἐπανελέσθαι ἐπισπευδούσης τῆς ταραχῆς. ταῦτ' ἔλεγε μὲν ἐκεῖνος. ὑπενοεῖτο δὲ, τὰ μὴ ὄντα λέγειν. ἔδει γὰρ ἐμφανίζειν, ὡς δοκιμάζοντες ἔλεγον, καὶ ζητεῖν συγγνώμην, εἴπερ εὐθύτης ἠκολούθει τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μὴ ἐμπαθεία ψυχὴ καὶ βαθύτης ὕπουλος, ὡς αὖ εἰς καιρὸν τὰ φοβερὰ καὶ φρικώδη προσαναπτακώς, ἀξιοῖτο λύειν, ἀναλαβὼν τὴν ἥμερον ἣν παρῄτητο, σκοπῶν δὲ εἰ μὴ διὰ ταῦτα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ αὖθις παρεισήχθη, διὰ τὴν πλείστην περὶ τὰ θεῖα τοῦ Βασιλέως εὐλάβειαν. ὃν καὶ ἄφυκτον εἶχε δεσμεῖν, ὡς δῆθεν παρασυρέντα. τότε δὲ ἐπεὶ καὶ ἐπίμονος ἦν γράμμασι πιστοῖς ἐγχαράξαι τὰ τῆς ἀπολογίας, ὡς καὶ ἀπήτητο, λαβὼν χάρτην, οἰκειοχείρως τὰ πλεῖστα τὰ δ' ἔγραψεν. Ἐμοὶ συνέβη Πατριαρχεύοντι, πολλοῖς καὶ πειρασμοῖς ἐμπεσεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς καταχύσεώς με ὀδύνης καὶ πικρίας παρακινηθεὶς,

gusti raptim est Alexandrinus Patriarcha, vocatus pariter Ephesinus Ioannes, licet citra usum Pontificalis in eam Ecclesiam autoritatis, titulo dumtaxat tenus esset Episcopus. Cæteri quoque quot quot fortè tunc in Vrbe reperiebantur Antistites rogati similiter concurrerunt. Hi deliberatione communiter initâ super negotio proposito, primùm magno consensu detestabantur factum, & facti Autorem graviter incusabant, malæ mentis extantia ijs scribendis & abscondendis chartis indicia trahentes ad lævas de ipso suspiciones: quasi artificio isto ligandi quæ nemo præter ipsum posset solvere, ambitioni velificatus propriæ, necessitatem imponere studuisset sui restituendi in eum unde invitus descendisset Thronum. Circa definitionem eius quod facto esset optimum illo articulo rerum, quidam defungebantur consulendo: ut Athanasius Libellorum Scriptor adiretur, ab eoque peteretur absolutio censuratum in ijs inflictarum. His alij repugnabant contendentes, præterquam absonum, etiam irritum, id fore; nam & esse inconveniens Insidiatori astuto, postquam eius dolos deprehenderis, fraude quæsitum ultrò tribuere successum; quod fieret nunc conveniendo Athanasio, quem ideo clàm scripsisse hos libellos intelligimus, ut tedire nos ad sese cogeret: & vel si annueret is quod rogaretur, frustra ille tentaret, nos vanè speraremus: utique cum sit indubitatum; Homini Pontificali nudato potestate, iamque supra privatum quemlibet nihil habenti, facultatem non inesse solvendorum anathematis nexuum. Propter hæc Aliorum, & quidem eorum ferè qui Iuris Canonici consultiores putabantur, hæc erat sententia: nihil in præsens de solutione anathematis curandum. sed citandum ad tribunal Ecclesiæ Athanasium; ibique ab illo exquirendum: quas ob causas, & iuxta quos Canones, Christianos homines nullis minis prævijs admonitos, & funditùs ignaros, illigare horribiliter excommunicationum diris, clanculario scripto tentaverit? Auditis deinde quæ ille respondebit; &, quòd allegare nihil nisi frivolum poterit, facilè mox redargutis ac convictis; ritè ipsum condemnandum ad fatendum in publico conventu Romanorum: se perperam & ultrà quàm debuerat aut potuerat, dum illa scriberet, egisse. Hinc omnes pro planè frustaneo, & nullius roboris habebunt, id quod ipse qui fecit, se contra fas, sine legitimâ potestate attentasse confessus palàm fuerit. Vnde cunctis apparebit, non esse opus absolutione ullâ. Siquidem eâ tantum canonicâ solutione indigent, quæ ritè ac canonicâ autoritate sunt ligata. Si qua prædamnata canonibus & ab initio cassa irritaque fuisse constet; ea quærere quemadmodum solvantur, su-

pervacaneus sit labor. quin vel si fingatur A periculum subesse quodpiam ne valida sit & verè liget excommunicatio sic lata, nec sic tamen opus fuerit ad eum recurrere qui tulerit: quoniam quando Patriarcha contra Canones peccat, Patriarchalem adversus eum potestatem Synodus obtinet. cui propterea ius plenum competit; tum absolvendi à censuris temerè ab eo latis, tum etiam illum ob idipsum canonicè iudicandi & pœnis subijciendi meritis. Neque in subiecto casu quidquam suffragari Athanasio posse ad amoliendas à se, quarum causam præ- B bet iustam, suspiciones pessimas, quòd sibi horrenda, si fallat, imprecans, alienum se ab omni crimine deieret: non enim iuramentis & execrationibus istiusmodi, sed idoneis argumentis ac testimonijs, criminationes impactæ sunt purgandæ, iuxta receptum & rationi consonum morem. Multò autem esse peioris exempli, quippe à Sacris Regulis & Legibus Ecclesiæ intolerabiliter exorbitans, quod hic fecit Athanasius, diris anathematum in solos ritè torquendis scienter peccantes, & protervè contumaces, C subijcere se aiens etiam eos qui abrepti alienâ seductione, prolapsique per imprudentiâ impegerint. Hæc utcumque verisimiliter ac sapienter ita isti differebant: tamen Imperator in securiorem semper partem incumbere, dum quomodocumque dubitatur, solitus, circumspectiùs & ad pacem Ecclesiæ accomodatiùs consultum se putavit, si decerneret, ut fecit, mittendos ad Athanasium certos Homines, qui ab eo quærerent, ostensis illi, quos ipse scripsisse dicerentur, Libellis, an re verâ eos, & cur, quove con- D silio scripsisset? & num in eâdem nunc, quâ olim fuisset ad scribendum impulsus, sententiâ & voluntate perstaret? Ad hoc electi sunt Præfectus Caniclei Chumnus & Cyprianus Chartophylax. qui postquam Athanasio convento Imperatoris & Synodi mandata ritè exposuerunt; ille confestim est fassus, & se illa scripsisse, & pusillanimitate ac mœrore fracti animi, quibus tunc agitaretur, malè perturbatum id egisse: sese ideo illa & fuisse à principio irrita putare, & nunc, quantum posset aut opus esset, cassa E velle. *Et utinam*, addidit *Chartæ ista quæ hunc tumultum concitarunt, nunquam in eo ubi delitescebant loco repertæ, numquam extractæ illinc essent*. Ita tunc ille: ne sic quidem perspicacioribus fidem faciens sinceræ ac veracis professionis. *Oportuerat enim* (aiebant rigidioris supercilij Censores) *agnovisse simul & declarasse submissiùs propriam in eo facto culpam, veniamque poposcisse, si rectus & simplex sic loquenti suberat animus Athanasio; & re verâ, ut videri volebat, per meram ægri animi delirationem ad ea scribenda fuerat impulsus. Ex hac enim profectò facti sui tam atrocis*

A γράμματα ἐξήνεγκα βαρέος ἀφορισμοῦ, καὶ λοιπῶν ἐπιτιμίων κατ' αὐτοὺς ἔχοντα τῶν θλιψάντων με καὶ λελυπηκότων. ἐγνώρισε δ' ἐξ αὐτοὺς τῶν ἐπιτιμηθέντων οὐδείς, ὅτι περὶ τῶν εἰρημένων γραμμάτων, οὔτε περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιτιμίων. εἶτα αὐτὰ μὲν τὰ γράμματα ἐν ἀποκρύφῳ τινὶ καὶ παντελῶς ἀδήλῳ τόπῳ τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἁγίας Σοφίας ἀποτεθέντα, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καὶ διέμεινε φυλαττόμενα. ἐγὼ δὲ ἐπεὶ τοῦ θρόνου ἀναχωρῆσαι, καὶ B τῆς Πατριαρχικῆς πάσης προστασίας παραίτησιν ἠβουλήθην ποιήσασθαι, καὶ ἡσυχάζειν πάλιν κατ' ἐμαυτὸν ὡς καὶ πρότερον, αὖθις καὶ τὸ σύμπαν τῶν γεγραμμένων ἐκείνων βάρος ἐξ αὐτῆς ψυχῆς διαλύσας, ἠθέτησα· συγχωρήσεως πάσης τῇ τοῦ Θεοῦ πάσῃ μεταδοὺς Ἐκκλησίᾳ, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνωτέρω, ὡς εἴρηται, θλίψαι ἡμᾶς καὶ παραλυπῆσαι σπουδάσασιν. οὐ γὰρ ἦν ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς, οὔτε τῶν ἐκείνου νόμων καὶ παραγγελμάτων, οὔτε ψυχῆς φόβον ὅλως C ἐχούσης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔννοιαν τῆς μελλούσης κρίσεως ὁμοῦ καὶ ἀνταποδόσεως, ἀκατάλλακτον τὴν ἔχθραν τηρεῖν, καὶ ἀντὶ κακῶν ἀντιδιδόναι κακά, ὅτι μὴν ἐπεύχεσθαι κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων, οὐχ εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, Θεοῦ σαφῶς καὶ λέγοντος καὶ προστάσσοντος. διὰ ταῦτα καὶ γράμματα μὲν ἐκεῖνα πάντα τὰ τῆς μικροψυχίας, μᾶλλον δὲ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς ἐγκατατεθεῖσαν βαρύτητα τοῦ ἀφορισμοῦ τε καὶ τῶν ἐπιτιμίων, ἐκ ψυχῆς πάσης ἀπεβαλλόμην, πᾶσι D τοῖς ἐπιτιμηθεῖσι καθαρὰν διδοὺς τὴν συγχώρησιν. ὥστε δὲ καὶ ἀναλαβέσθαι τὰ τοιαῦτα γράμματα καὶ ἀφανίσαι, ἠμελήθη παρ' ἡμῶν, καὶ οὔτε ἐλαβόμεθα, οὔτε ἠφανίσαμεν. εὑρέθησαν δὲ ταῦτα ἀρτίως, καὶ δίδονται εἰς χεῖρας τῷ κρατίστῳ καὶ Βασιλεῖ μου καὶ Αὐτοκράτορι. παρ' οὗ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐρωτήσεως γενομένης, αὐτοὺς δὴ τούτων τῶν γραμμάτων ἕνεκεν, οὐδὲν ἕτερον ἢ αὐτὸ τὸ ἀληθὲς εἰπόντες ἐπληροφορήσαμεν. E ἐπεὶ οὖν νῦν πρότερον τὴν γνώμην μεταβαλόντες, καὶ τὴν ἐπιτίμησιν λύοντες πᾶσι καθαρὰς συγχωροῦμεν, καθ' ἣν αὐτὴ γέγονε. ἀλλά τοι καὶ πρότερον ἐξότου δηλονότι τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἀναχωρῆσαι ἠβουλήθημεν, αὖθις καὶ τῆς πρὸς πάντας ἔχθρας ἀπέστημεν, μηδεμίαν πρὸς οὐδένα φανερὰν ἢ κεκρυμμένην ἔχοντες ἄμυναν, καὶ τοὺς εἰρημένους ἀφορισμούς, καὶ λοιπὰς ἐπιτιμήσεις, ἀπὸ τότε αὖθις καταλύσαντες ἠθετήσαμεν. καὶ ἔχει ταῦτα, ἐπ' ἀληθείας οὕτως. ἵνα δὲ μή τινι τῶν κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας Ἐκκλησίας ἐπιχειρουμένων,

των, καὶ ταύτην βουλομένων διασταράττειν. πρόφασις ποτὲ γένοιτο, κακῶς μὲν παντάπασι καὶ ἀδίκως, γένοιτο δ' οὖν μετὰ τοῦ πονηροῦ ζητοῦντι τὰ σκάνδαλα. Τούτου δὴ χάριν καὶ τὰ παρόντα γράμματα, Θεοῦ αὐτοῦ κατ' ἐνώπιον καὶ τῆς προσώπου ἐκείνου, ὡς ἔφημεν, γεγραμμένα ἐξεθέμεθα. δι' ὧν καὶ πάλιν, οὐ συγχώρησιν μόνον πᾶσι πᾶσιν ἀπονέμομεν, τοῖς, ὡς εἴρηται, ἡμῖν ἔτι πατριαρχευόντων ἐπιτιμηθεῖσι, λόγοις ἢ γράμμασιν ἡμετέροις ἴσοι φανεροῖς ἐν τῷ παρόντι γεγραμμένοις, ἢ ἐν τοῖς ὑστέρῳ τῷ χρόνῳ δήλοις ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ εἰρήνην, καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην μετὰ πάντων τούτων κυροῦμεν, οὐδεὶ ἢ τῶν ἁπάντων ὡς ὑπ' αὐτοῦ δῆθεν ἠδικημένοι, ἔχθραν, ἢ ὀργήν, ἢ βάρος τὸ τυχὸν ἀποταμιεύοντες. καὶ εἴ πως δή ποτε τὰ λεχθέντα γράμματα, καὶ οὐ βαρέως μετέχοντα, ἢ ἕτερα κἀκεῖνα ἡμέτερα εἰς ταραχῆς πρόφασιν κατά τινων τῶν κοινωνούντων τῇ Ἐκκλησίᾳ προβαλέσθαι θελήσοι, καὶ ταράσσειν προβάλλοιτο, τοῦτον ἐπάρατον καὶ μὴ ἀνεύθυνον εἶναι βουλόμεθα, ὡς ἰδίαν μὲν πληρώσαντα κακίαν, ἀφορμὴν δ' ἡμᾶς οὐκ ἀληθῆ, ψευδῆ δὲ παντελῶς προβαλλόμενον. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ. ἰνδ. ια. ἦν δὲ καὶ τοῖς γράμμασιν ὑποσημείωσις αὕτη. Ἀθανάσιος ἁμαρτωλός, ὁ χρηματίσας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης. Ἀθανασίῳ μὲν οὖν, οὐδὲν ἔλαττον τῶν ἄλλων αἰτία καὶ αὕτη προσαπτοῦσα, τοῦ δόξαι οὐχ ἧττον βαθέως ἢ ῥᾳδίως ἐργάζεσθαι μείζω παρὰ τοῖς κατ' ἐκεῖνο ἐπιτηροῦσιν ἔνδοξον ἑαυτῆς, ὅτι τε τοῦ καὶ αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸ προσῆκον Χριστιανοῖς, ὡς οὔτε τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς, οὔτε τῶν ἐκείνου νόμων καὶ παραγγελμάτων, οὔτε μὴν ψυχῆς, φόβον ὅλως ἐχούσης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔννοιαν τῆς ἀνταποδόσεως, κακὰ ἀντὶ κακῶν ἀποδιδόναι. εἰ δέ τι ἄλλο ἀπὸ Χριστοῦ ἀφορισμοῦ μεῖζον κακὸν ταῦτα ἐστ' αἰτίας ἴσον, ὁ θέλων κρινέτω. Τέως γε μήν, κἂν τῷ ὁμολογεῖν, ὅσον τὸ δοκεῖν, ὡς οὐκ ἐν χρόνῳ τινί, ἀλλὰ καὶ αὐτίκα ἐπ' αὐτοῖς μεταγνοίη γράμμασι· καὶ λύειν ἐθέλοι καὶ ἀφανίζειν αἱροῖτο ἄν, τέως ἐδεῖτό τε καὶ ἠσφαλίζετο.

ferâ istâ nunc demùm eâque tam frigidâ improbatione, satis intelligi, spectasse illum in eo longè plus quàm modò præseferat. atque adeò astu profundo mentis improba reipsâ machinam in illis latebris struxisse, quæ in tempore prolata, terrore diro anathematismorum horribilium, concuteret, quem his obnoxium formidandas norat, animum Imperatoris; eumque metu isto induceret ad se in Throno reponendum, unde ingratys ac vi coactus descendisset. facilè autumans nihil pacisci recusaturum Augustum pro spe infirma ac supra modum delicata conscientia pacanda. quem ideo terrere nominatim & damnationi à se in omnes intentata disertè involvere studuisse videretur, dum inter alia clarè professus est, se non solos eos excommunicare, qui scientes peccassent, verum illos etiam qui alienâ seducti fraude imprudenter pertracti fuissent in qualemcumque participationem initorum contra se consiliorum. Hoc fuit multorum de isto Athanasij responso judicium: nunc cætera reddamus. Ab eo sic locuto, perrexerunt exquirere Legati. Num hanc ipsam quam verbo ipsis expreſsisset excusationem istius sui facti, paratus esset, si rogaretur, ad eorum cuia intererat, notitiam & satisfactionem scripto complecti? Ad ea ille chartæ confestim arreptæ, hæc, quæ licet pluscula hic referam, illevit: *Mihi contigit Patriarchatu fungenti in multas tribulationes, multas tentationes incidere. Harum subito & vehementi pertractus sensu in amaram habitudinem exacerbata mentis, scripsi literas, anathemata gravia, censurasque id genus atroces in eos qui me vexaverant & læserant, habentes: quarum notitia censurarum nemini eorum in quos illæ intorquebantur oblata ulla est; ac ne indicium quidem cuivis factum, vel istarum ipsarum literarum, vel piacularium noxarum quas continebant. Hæ deinde literæ in quodam abstruso & prorsus ignoto loco Magni Templi Sanctæ Dei Sapientiæ depositæ, ibidem custoditæ permanserunt. Ego vero postquam Throno cedere, & omnis Patriarchalis Præfecturæ abdicationem voluit facere, quiescereque rursus apud me sicut prius, statim totum illud scriptorum onus, ex ipsâ animâ diluens abrogavi, veniam omnem universæ Dei impertiens Ecclesiæ; & ipsis qui superius, ut dictum est, vexare nos & lædere studuerant. Non enim fuit memoris mandatorum, legum ac commendationum divinarum Animi; ac omnino metum habentis ipsius Dei, & futurum judicium simul ac retributionem certâ persuasione reputantis, implacabile odium servare, & pro malis mala rependere. Neque diras imprecari ijs qui mihi nocuerant: cum pro talibus orandum Deus clarè dicat & jubeat. Propter hæc literas illas ex pusillanimitate & ægritudine turbati animi profectas, præsertim verò cunctam ipsis inditam acerbitatem anathematis & piacularium noxarum ex toto penitus animo rejeci; cunctis quos subjicere pœnis istiusmodi volueram, plenam syncceramque indulgens veniam ac pacem. Itaque merus fuit casus oblivionis, quod nobis in mentem non venerit, resumere inde literas illas & abolere, prout constitueramus. Sed quia negligentia quadam nostra ne resumeremus & aboleremus obstitit, secutum inde est, ut modò illa reperirentur, darenturque potentissimo Domino meo Imperatori, qui cum circa istas à nobis scriptas literas interrogari nos curasset, nihil aliud, nisi quod reverà erat,*

respon-

respondentes affirmavimus: nimirum, non nos nunc primùm mente mutatâ, solvere quamcumq; memoratam illic censuram, ac planè syncerèque condonare universis in quos intendebatur, pœnam noxamque omnem eiusmodi; sed multò antea, iam tum scilicet quando decrevimus Patriarchali Throno cedere, confestim omnem in omnes, offensionem deposuimus; nullam adversus ullum manifestam aut occultam habentes malevolentiam aut cupiditatem ultionis: memoratasque excommunicationes & cæteras irrogationes pœnarum, ex tunc statim abolentes, abrogavimus. Sic illa ex vero se habuerunt. Ne autem ulla inde malè affectis erga Sanctam Dei Ecclesiam & turbare illam studentibus occasio aut prætextus umquam existat id conandi (quod quidem perperam & iniustè facerent, cooperantes maligno quæsitori scandalorum) huius rei gratiâ præsentes literas, intuitu Dei præsentis, adversus illas, ut diximus, à Nobis priùs scriptas, edidimus per quas etiam rursus, non veniam solum & absolutionem omnem impertimus iis qui, ut dictum est, à nobis Patriarchatum gerentibus subiectis censuris quibuslibet fuerant, verbis aut literis nostris quibusdam nunc publicatis, ac quibuscumque alys secuturo si forte tempore, quomodolibet publicandis. contra quas pacem hic & in Deo caritatem æquè omnibus firmamus & sancimus nostram, nemini omnium, tamquam ab eo videlicet iniuriâ affecti, odium, iram, aut rancorem ullum, acerbitatem qualemcumque gravem aut levem designantis aut infligentis vindictæ, repositi velut in læsa mentis sinu servantes. Quod si quis, quicumque tandem fuerit vel prædictas nostras literas, omni, ut declaratum est, autoritatis pondere carentes, vel alias quaslibet pariter nostras in prætextum turbarum contra quoslibet è communicantibus Ecclesia proferre voluerit, & re ipsâ in lucem protulerit, hunc maledictum & obnoxium reddenda factis huius rationi esse volumus; tamquam qui propriæ obsequens malignitati, non veram nobis, sed omninò falsam intentionem impingat. Mense Septembri. Indictione XI. Suberat autem hisce literis hæc subscriptio. *Athanasius Peccator, qui fui Patriarcha Constantinopolis novæ Romæ.* Ex hoc ultimo scripto Athanasij, qui res eius censoriis oculis observabant, nihilò minus validum quàm ex ullo superiùs animadversorum pravitatis ipsius indiciorum, argumentum duxerunt ad iudicandum: vafrum esse illum ac subdolum, minimèque bonæ fidei ac syncerae in agendo simplicitatis hominem. Nam ne Acta eius ista quæ nunc purgatum ibat, ignorantiæ aut cæcitatis ex perturbatione præsenti, cadentium in viros etiam bonos errorum, excusationibus à malignitatis notâ vindicarentur, obstabat, quod ipse nunc ultrò fatebatur: scire se se ac præ oculis mentis habuisse, *quid Christiani officium posceret; quid Dei mandatum, quid eius leges, & denunciationes præscriberent: præsto etiam sibi adfuisse Dei timorem ac cogitationem expectatæ retributionis*: quibus omnibus rebus prohiberetur *mala pro malis reddere*. His plenus sensibus, qui tamen quoscumque sibi quibuslibet de causis adversatos exitio longe omnium maximo, separationi scilicet à Christo, quantum fuit in ipso, subiecerit, iudicet qui volet num ex merâ imprudentiâ subreptioneque turbatæ tumultu mentis prolapsus in prima illâ scriptione fuerit? An non potius atroci vindictæ cupidine, furoreque impotenti chartis expressas istis execrationum horrendarum conceperit furias? ut ut de his fuerit, nunc quidem ille utcumque satisfecit. Etenim confirendo, quantum in speciem satis foret, se se non postea demum quàm renunciaverat Patriarchatui; sed iam tum antequam Throno cederet, damnasse ac maturâ pœnitentiâ revocasse quidquid perperam egisset clanculariâ scriptione & arcanâ depositione chartarum modò inventarum, omni planè metu solvit quamlibet timidos, nec suspicionem ulli quantumvis superstitioso reliquit ullam contractæ à se aut sibi adhuc hærentis ex istâ horribili scripturâ piaculi cuiuscumque. Vnde in præsens securitate cunctis redditâ, omnis, quæ ex hoc casu extiterat, est commotio sedata.

C A P V T XXV.

De Tarchaniotâ Ioanne ut in Orientem dux Exercitùs missus fuerit.

CÆterùm Imperatori acrem admovebat solicitudinem commoventes se se hinc quidem Tochari, quotquot boreales Tractûs insederant; inde autem Triballi, ad id utentes Coranitza, qui postquam à nobis transfugisset, adiungens se Crali Serbiæ, latronis ritu incursans confinia deprædabatur. Accedebat ad hæc Orientalium quoque regionum miser status, è

A

B

Βασιλεῖ δὲ καὶ αὖθις φροντὶς ἦν οὐ μικρὰ, παρακινουμένων, ἔνθεν μὲν τῶν Τοχάρων, ὅσοι δὴ καὶ ἐπὶ Βορείοις τοῖς μέρεσιν ἔκειντο· ἐκεῖθεν δέ γε τῶν Τριβαλῶν χρωμένων τῷ Κοτανίτζῃ. ὃς δὴ καὶ ἀποδρὰς ἐντεῦθεν προσχωρεὶς τῷ Κράλῃ Σερβίας, λῃστρικὸν τρόπον, κατατρέχων τὰ περίχωρα ἐλῄζετο. τὸ δ'

το. οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς Ἀνατολῆς οὐ A καλῶς ἐχόντων, ἐκ τῆς προτέρας ἐκείνης συγχύσεως. ταῦτά τοι καὶ Βασιλεὺς, ἀνδρὸς σπουδαίου ὁρῶν δεόμενον τὸν καιρὸν καὶ στρατηγοῦ, ἅμα μὲν ἐξ αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐγγιζόντων αὐτῷ πρὸς αἵματι, παριδὼν τὴν ἐπὶ τῷ σχίσματι μικρολογίαν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ὡς αὐτὸς μὲν, εἴπερ ἂν διὰ τὸ σχίζεσθαι βλάψειεν, ὀνήσει δὲ τὸ κοινὸν διὰ τὴν εὐβουλίαν, καὶ τὸ ἐπ᾽ ἔργοις σπουδαῖον, εἰ προσληφθείη, διανοησάμενος, αὐτίκα ἀφεὶς ἐγκαλεῖν ἐκείνῳ τὴν πρὸς Ἐκκλησίαν διαφορὰν, B ὡς εἶχε δὲ τῆς γνώμης καὶ πάλιν ἐάσας ἔχειν, προσλαβὼν, ὀλίγοις ποσὶν ἐφοδιάσας καὶ χρήμασι καὶ στρατεύμασιν, ἐπ᾽ Ἀνατολῆς ἐκπέμπει. Ὁ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἀναδεξάμενος, πᾶσαν (μὲν σπουδὴν ἐνδείκνυται) καθιστᾶν μὲν τὰ τῇδε μέρη· θεραπεύειν δὲ καὶ Βασιλέα ταῖς καθ᾽ αὑτὸν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν οἰκονομίαις καὶ διοικήσεσιν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, καιρῶν πολλάκις λαβόμενοι, καὶ προσηύξων τὰς οἰκείας περιουσίας, καὶ ἀργῶς εἶχον ἐκ τοῦ δύνασθαι καὶ δεξιώσεσιν ὑπερέχεσθαι τῶν ἡγε- C μονευόντων· ἄλλοι δὲ πολλάκις καὶ σφῶν ἀξιώτεροι, ἐκλελοιπυιῶν τῶν κατὰ σφᾶς οἰκονομιῶν τὴν ἀπορίαν εἶχον, καὶ προχειριζόμενοι, τοῦ στρατεύεσθαι κώλυμα. καὶ ἦν ἀμφοτέρωθεν τῷ κοινῷ ζημία, καὶ ἡ ἀνισότης αὕτη ἐδεῖτο ἐξισώσεως· αὐτὸς τὰ μεγάλα θαρρῶν, ὡς πιστῇ γνώμῃ καὶ καθαρᾷ πρὸς Βασιλέα πράττοντι, οὐδὲν ἂν προσταίη τῶν ὅσα καὶ εἰς ἐμπόδιον εἴη, μετακλίζειν ἔγνω πρὸς τὰ κοινὰ τὰ πληρέστατα. καὶ οὕτως ἐξισοῦν τοῖς ἀνδράσι καὶ τὰς ὁρμὰς, ἐξισῶν τοῖς πράγμασιν. ἐντεῦθεν καὶ D στρατιῶται μὲν ζημίᾳ πλέον, ὅσας δ᾽ ἐξητοιμάζετο, καὶ διπλὰ στρέφων· ἔνθεν μὲν κατὰ γῆν, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ θάλατταν, διημάριζε, καὶ καλῶς ἠκούετο πράττων, καὶ Βασιλεῖ ἀπόδεκτος ἦν, εἰ καὶ τῷ Πατριαρχοῦντι Ἰωάννῃ ἡ ἐκείνου στρατηγία διὰ μεγίστης ἀγανακτήσεως ἦν, καὶ πολλάκις προσανέφερεν Βασιλεῖ, προσωνειδίζετο, εἴγε ἀνὴρ στρατηγοίη, οὐχ ὅπως μηδὲν εἰδὼς τιμᾶν Ἐκκλησίαν, ἀλ- E λὰ καὶ πολλαῖς τῶν αὐτῆς πλείστων ὕβρεσι. Βασιλεὺς δὲ τῇ παρ᾽ ἐκείνου θεραπείᾳ ἐνειλημμένος, ὡς αἱ συχναὶ πίστεις εἶχον, λογισμῷ διδοὺς πλέον, ἢ ὀργῇ διὰ τὴν ἐκ τοῦ Πατριάρχου ἀναφορὰν, οὐδὲν περαίνειν κατ᾽ ἐκείνου παρεῖχε τῶν κατ᾽ ἐκείνου λεγόντων. ἀλλὰ καὶ προσηνῶς μᾶλλον ἀπεδέχετο τὰς ὑπομνήσεις, τὴν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις στα-

A nuperis illis turbis adhuc graviter laborantium. His, prout res poscebant, procurandis, cum videret Imperator opus esse Duce strenuo & prudenti, quem & ad autoritatem expediret ex sibi consanguinitate intimis, legere; non putavit habendam rationem contumaciæ quâ Ioannes Tarchaniota, superstitione hactenus inflexibili, hærebat affixus schismati, ad eum cæteris dotibus tali Præfecturæ aptum, inde propterea excludendum: maximè cum reputaret, per istam hunc occasionem ab Vrbe amotum, minus quàm dum ibi foret schismaticis profutu- B rum: interim autem, quâ valebat consiliorum sapientiâ, dexteritateque ac fide in agendo, si ei ministerio adhiberetur, utiliter serviturum Reipublicæ. Igitur omissis in præsens quibus eum solebat incessere criminationibus, quasi non cessaret Ecclesiam turbare suo in segregum factionem pertinaci studio; quin & liberam ei facultatem tribuens in suâ de Religione qualicumque sententiâ pro libito deinceps persistendi, assumptum eum & paucis quâ pecunijs, quâ copijs instructum in Orientales Tractûs misit. At ille acceptâ Præfecturâ, omne studium ostendit, tum in restituendis illis mi- C serè afflictis Partibus; tum in demerendo Imperatore, suique apud eum antiquis suspicionibus purgandis, solidâ exhibitione gratorum ipsi obsequiorum, fidâ prudentiq; administratione commissi sibi muneris, quâ se dignum probaret honore ac beneficijs collatis. Hinc quoniam militum plurimos videbat, corrasis, per opportunitates in quas avidè imminebant, divitijs maximis, inde segniores ad laborem fieri, propterea quod quamliber cessarent, & officio deessent, impunè se laturos confiderent, ob sibi paratam crebris muneribus, prout illis erat in tam pingui fortunâ facile, Ducum suorum D gratiam; aliunde autem fortes bellatores, quòd minus attenti ad lucrum forent, non superfluis modò quæ impenderent in dona, sed etiam necessarijs, unde sibi consulerent, carentes; eo ipso tardiores ad militandum reddebantur, inopiâ insuperabile strenuitati quamlibet benè animatæ obstaculum obiectante; incommodo utrimque in damnum Publicæ Rei redundante maximo: inæqualitates istas, sibi, prout erat ante omnia necesse, mutuâ compensatione decrevit exæ- E quandas: ita ut ex abundantiâ superfluè opulentorum transferendo, quod satis esset, in egestates inopum: nec illi redundanti copiâ torperent; nec hi necessarijs destituti languere ac militiam refugere cogerentur. Tantæ huic ac tam cunctis prævertendæ Rei tum suscipiendæ fiduciam, tum exequendæ facultatem præbuit, conscientia præcipuè fidelis erga Imperatorem studij, & huius certæ sibi benevolentiæ fiducia secura. Inde porrò,

quod

quod palmarium fuit ad præsentem usum, id est brevi consecutus, ut exercitum conflaret satis numerosum ad classem simul maritimâ militiâ complendam, castraque terrestribus abundè instruenda copijs: quâ utrâque fretus potentiâ, navibus uno tempore multis egregiè armatis, terrâ uno consilio marique, rem non impigrè solùm ac prudenter, sed feliciter etiam gerere citò auditus est, successibus, quemadmodum ferè fit, fortunæ, sapientiæ consiliorum respondentibus. Hinc faustis de illo increbescentibus nuncijs magis magisq; confirmabatur in suo de eo iudicio Imperator, impensiusq; favere Ministro tam utili pergebat: eóque obfirmatiùs reijciebat continuas adversus Tarchaniotam expostulationes Patriarchæ Ioannis, qui concoquere haud umquam valens, honotari præfecturâ tali hominem adeò non benè affectum erga Ecclesiam, ut plerosque Ecclesiasticorum probris conscindere non desisteret, querelis eâde re assiduis, nec sine stomacho, Augustum inquietabat: qui tamen nihil his motus, quòd præsentibus ijsq; certis experimentis fidelis utilisque sibi Tarchaniotæ obsequij, plus quotidie plusque obligari se sentiret ad benevolam in eum gratamque voluntatem, sic aures nequidquam accusanti Patriarchæ dabat, ut animum Reo servaret, rationique amplius quàm iræ tribuens, irritos reddebat omnes ipsi nocere satagentium conatus: libenter contra benignéque excipiens, quidquid ab ei faventibus suggereretur. Denique iudicans id eiusmodi esse negotium in quo magis Imperatorem regiâ insistere constantiâ semel ceptis, quàm instabili desultoriaque, modò aientium, mox negantiũ consiliorũ levitate fluctuare par foret. Cæterùm periclitatus hic aliquando à suis oppugnatoribus fuit: quod etsi evenit aliquantum post hoc tempus in quo narrando versamur, tamen hîc propter materiæ connexionem, referre occupabo. Conflata in eũ est factio Militum eorũ, quos, ut dictum est, superfluè divites, parte opum redundante mulctaverat, quâ indigentes cæteros iuvaret. Hi studio syncerae in Imperatorem fidei, moveri se simulantes; cum revera concitarentur dolore imminutæ ipsis pecuniæ, ad impotentem cupiditatem ulciscendi, molestæ ipsis, quantumvis æquæ ac publicè salutaris, distributionis autorem; Theoleptum Philadelphiensem conveniunt Episcopum, eique deferunt: manifestum videri ex ijs quæ Tarchaniota ageret, meditari eum defectionem ab Imperatore, omniaque sedulò comparare ut mox contra illum palàm insurgeret. Facilè id illi persuaserunt Antistiti, male iam antea in Tarchaniotam affecto; quippe â quo contumeliosè se quoque traductum, & irrisum reprehensumque meminisset. Ergo & hic Ducibus

θηρότητα βασιλικωτέραν κρίνων· πολυμβολίας καὶ ἀστασίας ἐπὶ ταῖς δόξαις. πλὴν μετ' ὀλίγον ὡς ἁρμόζειν αὐτίκα λέγειν ἐπιτίθενταί οἱ τινές, τῶν ὅσοι καὶ τῶν οἰκονομιῶν τὸ πλεῖον προσαφῃρέθησαν περιφανῶς μὲν τῇ εἰς βασιλέα πίστει χρησάμενοι· οὐδὲν δὲ ἧττον ἑαυτοῖς ἀμύνειν ἤθελον, παραλελυπημένοι οἷς προσαφῄρηντο, καὶ τῷ Θεολήπτῳ Φιλαδελφείας προσελθόντες, τὰς πρὸς βασιλέα πίστεις ἠθετηκέναι τὸν Ἰωάννην ἔλεγον, καὶ δῆλον εἶναι, ἐξ ὧν γε καὶ πράττει, τὸν τῆς ἀποστασίας κύβον ἀναρρίπτειν ἀρξάμενον. ταῦτα λέγοντες ἔπειθον, καὶ μᾶλλον εἰς τὴν κατ' ἐκείνου ἀπέχθειαν ὡρμημένον πάλαι, ἅτε καὶ αὐτὸν κατ' ἐκεῖνον τὰ πολλὰ μωμούμενον, καὶ σὺν σφίσι τὴν πρὸς ἐκεῖνον, ἣν δ' ἐπὶ τοῦ πύργου τότε, ἠπείγοντο. ὁ δὲ προσγνοὺς τὴν τῶν ἐπιόντων ἔφοδον, καὶ ὡς ἐπὶ κακῇ προϋπειργμένη φήμη, εἰ καὶ ψευδὴς ἦν, ἀπαντῶσιν ἤδη, θρασεῖαν τὴν ὁρμήν. καὶ εἰσελθὼν τὴν ἐκεῖσε μονὴν τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου Γεωργίου, τὴν τοῦ Διὸς ἱεροῦ πάλαι, τοῦ ἀσφαλοῦς ἑαυτοῦ προὐνόει, καὶ τῶν μὲν ἐπιστάντων ἔξωθεν, ἐπιζυγωθεισῶν τῶν πυλῶν τῆς μονῆς ἐσπουδασμένως τὰ τῆς κούφης ἐκείνης κατηγορίας συνέπλεκεν, καὶ οὐκ αὖ ἔλεγον Ἰωάννην περαιτέρω τῶν ἐντολῶν τῶν παρὰ βασιλέως προεληλυθέναι. Τὸ δ' ἦν, τὸ τὴν αὐτοῦ ὑπαλλάττειν στρατείαν. εἰ μή γε καὶ τῆς εἰς βασιλέα καταφρονήσεως ἀρχὴν ἐγνώκει. Τὸ δ' ἦν ἄντικρυς καταδημαγωγία. ὡς ἐντεῦθεν τὴν κατ' αὐτοῦ σφῶν ἰσχύειν ἐπίθεσιν. καὶ πρόβλημα ἦν αὐτοῖς ἰσχυρὸν τῶν κατ' ἐκείνου λοιδοριῶν, ὡς δικαίως ἐπεξιοῦσιν. ὁ δ' ἔνδοθεν ἀφ' ὕψους τοῦ τείχους ἑωραμένος, πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀσφαλῶς ἵστατο, καὶ τῷ Ἀρχιερεῖ προσωνείδιζεν, ἀνοίας κρίνων, εἰ συμπεπεισμένος τοιούτοις ἀνδράσι ποιεῖν τὰ ὅμοια οὕτω παραλεγόμενος, τὸν μηδὲ σκιὰν ἀπιστίας εἰδότα. Βασιλεῖ γὰρ καὶ μᾶλλον φυλάττειν πίστιν, καὶ βεβαίαν φέρειν τὴν εὔνοιαν. αὐτοῦ δὲ τοὐντεῦθεν, καὶ μᾶλλον μὴ δι' ὡς Ἀρχιερεῖ προσήκειν, εἰ τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σχίσματος αἰτίαν ἀπέχθειαν. εἰ δὴ καὶ Βασιλεὺς οἶδε, καὶ συγχωρεῖ αὐτοὺς τοῖς οὐκ ἔτ' οὖσι κατὰ Βασιλέως αἰτιάμασι συμπλέκειν ἐθέλοι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι συμπράττειν φόνον μηδὲν προσῆκον, ἀλλὰ τὴν τῆς συνειδήσεως καθαρότητα. ταῦτα λέγων, ἀντετεχνᾶτο καὶ κλεινῶς, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μάρτυρος φέρων, ἐπευφήμει τὸν Βασιλέα. καὶ λοιπὸν ἄπρακτον μὲν ἦν αὐτοῖς τὸ ἐγχείρημα. Συνῆσαν δ' ἐκείνοις ἥκιστα ἀσφα-

ἀσφαλὲς ἐδόκει. ὅθεν καὶ πᾶσαν ἀφεὶς ἐνοχλὴν προστρέχει τῷ Βασιλεῖ, τῇ πολυανθρώπῳ πόλει Θεσσαλονίκῃ ἐνδιατρίβοντι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον, καθ' ὃν καιρὸν τὰ οἱ στρατηγοῦντι πεπονημένα ἐσπουδασμένως τὴν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κατορθώσεως χάριν ἀθετηθέντα, καὶ εἰς οὐδὲν λογισθέντα παρὰ τοῖς ἐς αὖθις πεμπομένοις, πολλὴν τὴν λύμην ἐνέδοσαν γίνεσθαι. Ὑστερουμένων μὲν καὶ τῶν μισθοφοριῶν γινομένων στρατιώταις, παρὰ τοῖς κατ' Ἀνατολὴν συλλεγόντων χρήματα· ἐλλελειμμένων δὲ καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῆς τῶν προεχόντων περὶ αὐτὰ στερήσεως, καὶ τῶν πολεμικῶν ἐντεῦθεν ἀμελουμένων, ὡς τὸ εἰκὸς, πράξεων.

A seditionis immixtus, infesto cum illis impetu ad Tarchaniotam, uti haud dubiè rebellionem machinantem, coercendum aut comprehendendum vadit. Erat tunc is in Turri quadam, ubi de coitione præmonitus & imparem se, loco tali, tantæ sustinendæ impressioni ratus, illinc se proripiens in Vicinum Maximi Martyris Georgij Monasterium fugit, eiusque foribus occlusis vim eorum famâ prænunciatam opperitur. Fuerat illic olim Iovis Templum, Christiano deinde B ritu expiatum, & in honorem Sancti Martyris Georgij dedicatum. Eò ingressum, ibique obductis securè foribus tutum seditiosi Tarchaniotam audientes, nihilò secius factâ manu Monasterio se admovent, & extra, ut erant, magnis vocibus fictam illam cogitatæ perduellionis calumniam oggerunt, Falsò illum iactasse vociferantes: se dū ipsos spo- ,, liaret, Augusti mandatis obsequi. Longè quippe ultra voluntatem ac destinationem omnem ,, clementissimi Principis, istam eius perfidiosi ac rapacissimi Ministri violentam in se grassa- ,, tionem processisse. Nec dubium videri quin hoc ipse, id agendo, spectasset, ut se à mili- ,, tia per istā intolerabilem spoliationis iniuriam depulsis, prædâ ipsis extortâ seditiosos au- ,, ctoraret, quorum sibi sic obnoxiorum fidâ operâ uteretur ad rebellionem quam moliretur, ,, in Imperatorem exequēdam. Ad hoc planè pertinuisse illam affectatæ popularitatis speciem, ,, illas ex alieno largitiones, illas effusiones in vilissimum quemque pecuniæ iniurijs conflatæ, ,, rapinis extortæ: ut melioribus debilitatis, pessimis armatis, haberet perduellis ad manum ,, quorum lacertis ac mucronibus Augustum oppugnaret, Augusto qui ipsum defenderent, ,, deessent. Inde adeo suam hanc quam intentarent Rebelli haud esse iniustam vim. Pia san- ,, ctaque in Hostem Patriæ se se arma induisse: nec iam privatas ultum ire contumelias quas ,, sint ab ipso perpessi, sed tyrannum execrabilem iusto bello persequi. Talia seditiosos vociferantes despectans è summis Muri pinnis Tarchaniota, suæ defensionem innocentiæ cum ipsorum accusatione insolentiæ coniunctam ex tuto disertus perorabat: etiam ultrò Philadelphiensem increpans, quod eum non puderet Sacrosanctâ insignem dignitate sanguinarijs se latronibus ducem ad scelus ferre. *Omittite, heus vos*, inquiebat, *si quis pudor est, mendacem iactationem vestræ in Augustum fidei, qui non studio ergà Principem syncero, sed odio adversus fidissimum ipsi ministrum Ducem vestrum sævo nefarioque concitamini. Rebellionis quam fingitis ne umbra quidem aut prima cogitatio conscientiam maculavit meam. Fidem Imperatori servo integram, nunc maximè, in cuius obsequium affectu devotissimo nemini concedo. Te verò*, Theoleptum intuens, *nunquam Episcopi, quod falsò geris, compellabo nomine, aut debita isti gradui veneratione prosequar. ista dudum commercia inter nos abrupit vetus de Religione dissidium. Dudum est cum tu me Schismaticum, ego te prophanum censeo. Hæc tua à me; quam nihil moror, aversionis vera causa est: nec ipsa ignota Principi, cuius te zelo dignitatis & formidine periculi moveri mentiris. Tolle fraudes, amove confictionem vanissimi criminis: fatere te contra officium Ecclesiasticæ lenitatis sitientem mei sanguinis, ab iniquissimâ minimeque verisimili suspicione, tuæ immani crudelitati obtentum quærere, interim dum, quod monstrum in Sacerdote sit, cruentis te Sicarijs immiscens, quantum potes cooperaris ad cædem hominis, puri omni labe conscientia veraci testimonio innocentissimi.* Talia locutus, ut infestis machinationibus Invidiæ suas contra ipse quoque artes opponeret, sublatâ in manus altéque ostensâ imagine Martyris, acclamare salutem Imperatoribus Patri & Filio, faustaque ambobus precari omnia clarâ voce sæpius ingeminans instituit. Sic illo seditionis impetu repulso, facilè intelligens haud tutò diu se posse consistere in tam infensorum sibi hominum contubernio, ad Augustum in frequentissimâ Thessalonicensium vrbe tunc degentem (nam hæc, vt admonui, posteriùs sunt gesta) Thessalonicam, inquam, ad Andronicum se inde proripuit. quo quidem tempore, intento vnicè Imperatore præsentibus curandis, & Imperij vires ferè universas impendente constituendis illis in quibus tunc versabatur Occiduis tractibus, contigit brevi perire fructum omnem operæ à Tarchaniotâ prudenti suæ Præfecturæ functione Reipublicæ navatæ. Nam qui huic successerunt ab Augusto submissi ad regendas orientales Provincias, quæ ille malis publicis emendandis opportuna sapienter excogitaverat, funditùs neglexerunt, quorum salubritas institutorum ex gravi pernicie, quam sensim in desuetudinem abeuntia, moxque nihili habita, sui abolitione contemptuque in Rempublicam attraxêrunt, serò potuit perspici. Nam cum stipendia non ampliùs ad diem militibus solverentur, ab ijs, qui

vectigalibus per illos Tractus exigeodis erant Præpositi, quòd pecunia publica rapinis ipsorum & ipsis consciorum imminuta, nequaquam ad id sufficeret, dilapsis propter inopiam Præsidiarijs, functiones illic omnes militares cessaverunt, totusque sine ullâ custodiâ Orientalis limes Hostium Barbarorum liberis incursionibus condonatus in prædam est.

CAPVT XXVI.

De Tocharis Septentrionalibus, & Sphentisthlabo.

DE Borealibus porrò Tocharis (nam A Orientales Principem, siue, ut ipsi loquuntur, Kanin, agnoscebant Cazanem, qui ex Chalaù & Apagâ deducebat genus) De illis, inquam, qui Septentrionales obtinebant Tractus, est quod modò reperiro paulò altius principio narremus. Nogas igitur, de quo est superiùs à oobis dictum, missus olim à Principibus Gentis non Dux ipse Supremus, sed præfectus copijs autoritate vicariâ, cum exercitu nume- B rosissimo in obversæ Asiæ continentis Boreales partes irruptionem fecit. Sedes illic habebant Gentes variæ olim Romanis subiectæ; sed post captam à Latinis Constantinopolim, sui iuris factæ, divisæque in plures Toparchias singillatim debiles, nec uno in commune coosilio utentes, nullam idoneam irruentibus Barbaris opponere defensionem potuerunt; quare ad primum statim incursum metu ipso debellari, facilis citra C certamen vincentibus præda cessere. In illâ felicitate insperati successûs animadvertens Nogas cum Suis, habere se sub manum frequentissimas & confertas populo regiones; easdemque soli uberis, & omnium vitæ tuendæ utilium feracis, non ampliùs precaria potestate ijs præesse sunt dignati, aut Ducum veterum à quibus erant ad istam expeditionem destinati, nutum respicere curarunt. Proprio illas nullique obnoxio su- D biectas Imperio Nogas habuit; ac repetentium ius suum antiquorum Principum Gentis Tocharicæ, querelas conatusque, partim elusit ambiguitate responsorum & fictarum ad tempus promissionum industriâ solerti; partim ubi aperta vis inteotata est, oppositu numerosissimarum copiarum repulit. Nec ita multò post, quasi firmato iure possessionis longi præscriptione temporis, sine controversiâ regnavit: pleno iam nec E revocato à quoquam in dubium dominio Superiores Euxino Ponto regiones obtinens. Is status illic diuturno spatio rerum fuit: quando ad cæteram Nogæ claritatem accessit haud parùm eum illustrans affioitas cum Michaële Augosto cootracta, cui generfactus est noptijs Filiæ Euphrosynes. Interim multis mortuis eorum quibus sorte

A Περὶ δέ γε τῶν βορείων Τοχάρων· ὁ γὰρ κατ' Ἀνατολὴν, τὸν Καζάνην ἄρχον, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν Καὶν, ὃς δὴ καὶ ἐκ Χαλαῦ τε καὶ Ἀπαγᾶ τὸ γένος κατῆγε· περὶ γοῦν ἐκείνων, ἄξιον ἄνωθεν διελθεῖν. ὁ τοίνυν Νογᾶς, περὶ οὗ καὶ πρότερον ἐρρέθη, πεμφθεὶς ἀρχῆθεν παρὰ τῶν ἐκ γένους ἀρχόντων, οὐκ ἄρχων ὢν, ἀλλ' ὑποστράτηγος σφῶν, B πεμφθεὶς ἅμα μεθ' ὅτι πλείστης δυνάμεως ἐπὶ τῆς κατὰ Βορρᾶν περαίας, ἵνα τὰ διάφορα ἔθνη, πάλαι μὲν Ῥωμαίοις ὑπήκοα, ὕστερον δ' ἁλώσεως τῆς Κωνσταντίνου καθ' αὑτὰ ὄντα, καὶ ἐπαρχίαις ἤδη μεριζόμενα, ὡς ἐρήμων καταδραμούμενος, ἐπιστὰς τῷ κατὰ σφᾶς δέει μόνῳ χειροῦται, καὶ ὑποκλίνει Τοχάροις αὐτονομούμενα πρότερον. ἅμα γοῦν τοσούτων C ἐθνῶν ἦρξαν, καὶ ἅμα πολυανδροῦντας τόπους ἰδόντες, καὶ ἀποτίκτουσαν γῆν πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα, ἑαυτοῖς ὑποποιοῦνται τὰς χώρας, καὶ καθ' αὑτοὺς ἦσαν· ὡς καὶ τῶν ἄνω Τοχάρων, οἷς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπιόντων, καὶ τὸ κράτος ζητούντων, ἐκεῖνος συνετός τε, καὶ τῷ καθ' αὑτὸν πλήθει πεποιθώς· τὸ λοιπὸν ἀνέδην αὐτονομοῦντο, καὶ τὸν ἄνω Εὐξείνου τόπον, ἀρχοντικῶς ἐκαρπίζοντο. τὴν γοῦν D ταῦτα ἐπὶ καιροῖς, καὶ τῷ τοῦ Βασιλέως κήδει ὁ Νογᾶς ἠγλαΐζετο. ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐκποδὼν γεγονότων, οἷς δὴ καὶ τὸ ἀρχὴν ἐκ γένους προσῆκεν, ὁ Τουκταῆς ἐγκαταλέλειπτο, καὶ ἤδη γεγηρακότι τῷ Νογᾷ ἐφειστήκει, καὶ εἰσβολὰς στερρὰς γεγονυίας περὶ τὴν κατὰ κράτος, καὶ ὁ Νογᾶς ἔπιπτε. Τὰ μὲν κατὰ τὸν τόπον γεγονότα ἐκ τῶν ἐκεῖσε πολέμων καὶ τῆς συγχύσεως, καὶ E ὡς ἠρήμωτο μὲν χώρα πᾶσα, καὶ ἄνθρωποι διεφθείροντο, ἐκεῖθεν δ' οἱ λελειμμένοι πρὸς τὰ ὧδε μετῳκίζοντο, καὶ ὅλα πλοίων πληρώματα καὶ φορτία ἄνθρωποι ἐγεγόνεισαν, ἰδίας ἱστορίας χρήζει, καὶ οὐ τῆς τυχούσης πρὸς ἀγγελίαν γλώττης. πῶς δὲ περιγεγονὼς ὁ Τουκταῆς, κύριος τῶν τόπων κατέστη, καὶ τὸ Τοχαρικὸν ὑπ' ἐκείνῳ

ἐκείνῳ τῶν, ὀλίγων τινῶν προσμεινάντων τῷ ἐκ τῆς Ἀλάκκης τοῦ Νογᾶ υἱεῖ Τζακᾶ τοὔνομα, οἷς δὴ καὶ ἐθάῤῥει ἐκεῖνος, ἐπιὼν τὴν Βουλγαρίαν. ὁ γὰρ Τερτερὴς καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ Νογᾶ φυγὼν προσεχώρει τῷ Βασιλεῖ, καὶ περὶ τὴν τὴν Ἀδριανοῦ διῆγε. τοῦ Βασιλέως ἀποπροσποιουμένου τὴν ἱκετείαν, ὡς ἂν μὴ πέμψαντος τοῦ Νογᾶ, αὐτὸς ἐκδίδοσθαι κατὰ τὸ εἰκὸς ὡς προσφυγόντα προσποιούμενος, τὰς τοῦ Νογᾶ ὀργὰς ἐρεθίσειε. ὁ γοῦν ἐκείνου υἱὸς Τζακᾶς, τοῦ Νογᾶ ἐκποδὼν γεγονότος, θαῤῥῶν τοῖς περὶ αὐτὸν Βουλγάροις, ἀπέχρη. πλὴν οὐ δίχα προφάσεως, ἀλλ' ἔχων τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς σύζυγον ἑαυτοῦ, προσλαμβάνει τε καὶ τὸν ταύτης ἀδελφὸν Ὀσφεντίσθλαβον, καὶ σὺν αὐτῷ Βουλγάρους δουλαγωγεῖν ἤθελεν. ἀλλ' ἐκεῖνος πένης ὤν, ἀφορμῇ τινὶ ἀπὸ πραγματείας ἀνδρὶ Πανταλέοντι προστυχὼν ἀσήμῳ· ὂν καὶ ἐκ Βασιλέως, τυχόντι δ' ἰδιώτῃ ἐπ' Ἐγκόνῃ Μαγκούσου τινὸς θυγατρὶ, τεκνοποιηθείσῃ πάλαι τῇ τοῦ Νογᾶ Εὐφροσύνῃ ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος, διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιγαμβρευθέντι. καὶ τοῖς μὲν Βουλγάροις δόμασι τὰς γνώμας καταδουλώσας, τῷ Τζακᾶ δὲ ὡς Κυρίῳ χρώμενος, τῆς Τερνόβου σὺν ἐκείνῳ ἐπιλαμβάνεται. ὀλίγου δὲ μεταξὺ, καὶ ἐνθυμηθεὶς Ὀσφεντίσθλαβος, Βούλγαρος ὢν ἐκ μητρὸς, ὁ γὰρ πατὴρ Τερτερῆς ἐκ Κομάνων ἦν, τέως δὲ γε τὰ πλεῖστα οἰκείως πρὸς Βουλγάρους ἔχων τὸν Τζακᾶν· δεικνὺς ὄχλῳ, ἐπιτίθεται τῷ γαμβρῷ, ἐπιχεὶν δόλῳ, καὶ φυλακαῖς ἀσφαλέσι δοὺς, ὕστερον Ἰουδαίοις ὑποπρόῤῥιψε, καὶ οἷς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐθάῤῥει χρώμενος, ἀποπνίγει κεκλεισμένον, καὶ τὸν τῇδε Πατριαρχοῦντα Ἰωακεὶμ κατακρημνίσει, ὡς σφᾶς προδοῦναι Τοχάροις τὸ πάλαι ὑποπτευθέντα. καὶ οὕτως ἐξ ἀλλοτρίας τόσης, τῶν ὅλων Κύριος ἦν. καὶ κατ' ὀλίγον προβαίνων, κρατυνθεὶς, εἰ καὶ φθάσας ὁ Βασιλεὺς πρὸ τούτου ὅλως κραταιωθῆναι, τῶν Βουλγάρων πεμψάντων, καὶ τὸν ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου υἱὸν τῆς Μαρίας ζητούντων εἰς Βασιλέα, διὰ τὸ ἐξαίφνης ἤδη φανείσης Τοχαρικῆς ἐξουσίας γενέσθαι βούλεσθαι, ἀποστείλλει τὸν Μιχαὴλ, ὃς καὶ οὐδὲν πλέον ἔσχε Βουλγάροις ἐπιστὰς, ἢ τὸ ἔξω Τερνόβου περιπλανᾶσθαι, καὶ βίον τρίβειν, ἰδιωτικοῦ μὲν οὐ πόῤῥω, τέως δὲ Βασιλείᾳ ἥκιστα πρέποντα. ἀλλ' ὑπὸ μὲν Ὀσφεντισθλάβου, ὃς καὶ μετὰ χρόνους τοῦ ἰδίου πατρὸς Τερτερῆ πολλοὺς τῶν τοῦ Παλατίου ἀν-

natalium successio ex genere competebat Imperij à quo Nogas defecerat, reliquus ex eâ stirpe Tuctais, ius avitum recuperare tentavit, susceptâ in eum expeditione eo successu, ut iam senex Nogas prælio victus ingenti, inter cruentissimam suorum stragem ipse in acie confossus occubuerit. Quo bello quæ magna multaque, ac memoriâ in primis digna contigere, desolatis terris illis universis, mortalibusque omnis ætatis innumerabilibus variè ferro, fame, fugâ consumptis, ita ut eorum exiguæ reliquiæ, paucis hue navibus deportarentur, hæc, inquam argumentum esse possent iustæ Historię, nec indisertum ad idoneam sui expressionem requirentis Scriptorem. Perstitit Tuctais in Terris quas victoriâ suas fecerat, cum ijs quos eò duxerat, quosque illic repererat Tocharis Nogam alias secutis; nam & hi maxima ex parte victori se subiecerunt, paucis dumtaxat fidem olim Nogæ promissam servantibus huius filio, quem ex muliere Alaccâ vocatâ, susceperat, Tzacæ nominato. His Tzaca fretus viribus in Bulgariam irrupit, à Rege tunc destitutam suo. Nam qui regnarat illic Terteres, iam antea minis adhuc viuentis Nogæ territus confugerat ad Imperatorem: quo non auso eum admittere, ne repetituro mox Nogæ supplicem prodere cogeretur, metu iram eius & arma in se se concitandi, miser interim Terteres, alicubi circa Adrianopolim latitans degebat. At Tzacas cum his quas dixi copijs in Bulgaros irruens subijcere hos sibi tentabat, ius quoddam ad Regni eius successionem ab uxore trahens: habebat enim in mâtrimonio Terteris filiam. quare ut eam spem magis firmaret, tantoque ad se alliceret efficacius gentem Bulgaricam, Osphentisthlabum sibi adiunxit uxoris suæ fratrem, eius apud populares ob stirpem regiam grati profecturo sibi favore confidens assequuturum esse, ut Regnum sponte istud universum suæ ipsius ditioni cederet. Erat hic Osphentisthlabus egēs quidem per se se pecuniæ; cæterùm abundantiâ nobilitatis inopiæ subsidium invenit. Cum enim fortè incidisset in Pantoleontem quendam de Plebe hominem, sed felici negotiatione longi temporis opes nactum ingentes, facilè persuasit obscuro & privato regijs natalibus præfulgens Iuuenis, ut oblatam secum affinitatem longè omnibus præhabendam conditionibus duceret. Carens liberis Pantoleon, Puellam sibi consanguineam, *Encenen* nomina, è Mancuso quodam natam, & olim è Sacro Baptismi fonte susceptam ab Euphrosyne Nogæ coniuge, ac inde ab illâ more maiorum filiæ loco habitam; destinaverat heredem. Hanc sibi adoptatam, toto in dotem imputato Patrimonio, libentissimè coniugem dedit petenti Osphentisthlabo; qui repente

dives, dotali pecuniâ, muneratus haud parcè plerosque Bulgaros, studia sibi eorum ad suffragationem Principatûs eò propensiora conciliavit, quòd ipse materno genere Bulgarus (nam Pater eius Terteres è Comanis erat) naturæ ac sanguinis communione, quæ ad charitatem valet plurimùm, Gentis illius affectibus commodaretur. Sequebatur ille interim Tzacæ fortunam, eum ut Dominum venerans, ac videlicet pro intimâ cum eo, ut suæ sororis viro, necessitudine, præcipuum apud illum gratiæ locum obtinens. Vnde intrà Ternobum, Vrbem regiam Bulgariæ, illum secutus, & eius regimen primùm quasi alienis exercens auspicijs, sensim ad se vim Imperij attraxit. Donec factione iam satis firmatâ, Tzacam cognationis fiduciâ securum, improviso adortus comprehendit, tutaque tenuit aliquandiù custodiâ; tandem Iudæis ad cædem ministris usus, clauso in carcere fauces elisit: Ioachimum quoque illic Patriarcham, suspectum quasi prodere Bulgariam Tocharis tentaret, præcipitio necavit: atque horum scelerum tantorum præmium repentè opimum Bulgariæ totius Dominatum tulit. Cuius paulatim se corroborantibus progressibus, obsistere maturè, id è re suâ ratus, Imperator studens, arreptâ libenter occasione legationis ad se missæ quorumdam Bulgarorum, Constantini quondam ipsorum Regis ex Mariâ filium in Regem poscentium, & tempus aptum existimantium restituendo huic in Paternum Regnum, quando Res Tocharorum infensorum ipsi, confirmatæ nondum erant in plenum robur, ex concussu belli atrocissimi civilis, cuius utcumque victor Tuctais, & multos amiserat suorum; & regio quam vincendo acquisierat vastata desolataque in longum adhuc tempus erat: huius, inquam, invitatione legationis, Michaëlem ad Bulgaros, prout poscebant, misit. Et pervenit ille quidem in Bulgariam: cæterùm haud paratas illic pro voto res reperit: factione quæ illum accersierat non valente in Vrbem eum Regiam introducere. quare Michaël tantummodo vagans extra Ternobum, vitam agebat, non multùm privatâ clariorem; certè à Principalis fastigij splendore plurimùm deficientem: ac Maiestati Regiæ minimè decoram: rerum illic nihilò seciùs potiente Osphentisthlabo; cui & post tempus inde aliquod contigit redimere Terterem Patrem captivum ab Imperatore detentum, permutatione multorum è Palatinis Augusti, qui in eius potestatem venerant, casu quodam hic breviter referendo. Radosthlabus erat quidam perillustris inter Bulgaros, tum dignitate Sebastocratoris quâ in Bulgariâ honorabatur, tum nobilitate familiæ facilè illic primæ omnium. Nam Smiltzo, numerosissimâ in illo Regno cognatione inclyto, intimâ, cum plerisque Procerum Gentis, cognatione admovebatur; & Eltimeræ Croni Despotæ sororem in matrimonio habebat, cuius Eltimeræ germanam alteram ipse Rex Terteres uxorem duxerat. Porro Smiltzus iste, Regnum Bulgarorum paulò ante obtinuerat, in eo Principatu substitutus à Nogâ transfugæ ad Imperatorem Terteri: sed solio cesserat Tzacâ primùm prævalente; mox à subinsinuante se se Osphentisthlabo, initio quidem Tzacæ, cui parebat, gratiâ; deinde opibus dotalibus conflatâ

τήλλαξεν. ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων Σεβαστοκράτωρ Ῥαδοσθλάβος Βασιλεῖ προσκεχωρήκει, καὶ παρ' αὐτοῦ δὴ εἰς τὸ τῆς Σεβαστοκρατορείας βεβαιωθεὶς ἀξίωμα, γένους ὢν τοῦ προκριτέου παρὰ Βουλγάροις. Τῷ γὰρ Σμιλτζῷ καὶ ἐμαρμόνει, συναίμα πλείστοις, Ἐλτιμηρῇ, καὶ τῷ Κρόνου δεσποτείᾳ τετιμημένῳ, ἀδελφῷ γε ὄντι τοῦ Τερτερῆ, καὶ αὐτῇ δὴ τῇ τοῦ Σμιλτζοῦ συζύγῳ, προσέβαλλε· Σμιλτζου τοῦ πρὸ ὀλίγου ἐξ αὐτοῦ Βουλγάρων ἄρξαντος βουλήσει Νογᾶ, ἀποδράντος τοῦ Τερτερῆ. εἰ καὶ μετὰ μικρὸν διὰ τὸ κῆδος καὶ τὴν Τζακᾶ προτιμηθέντος τοῦ Ὀσφεντοσθλάβου μετὰ τὴν Τζακᾶ, φθορὸς ὁ Σμιλτζος ἦν. τότε τοίνυν ἐκ Θεσσαλονίκης παρὰ Βασιλέως ἀποσταλέντος τοῦ περὶ τὸν Ῥαδοσθλάβον, σὺν τοῖς μεγιστᾶσι τοῦ Βασιλέως, Βουλγάροις τοῖς περὶ τὸν Ἐλτιμηρῇ προσέβαλλεν κατὰ τὸν Κρόνου ἰδίως ἄρχοντα, καθ' ὧν αὐτὸς ἀριστεύσας, τὸν μὲν Σεβαστοκράτορα ἐκτυφλώσας, στέλλει παρὰ Βασιλέα πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ σύζυγον, τοὺς δὲ γε μεγιστᾶνας Ῥωμαίων Ὀσφεντοσθλάβῳ πέμπει. οὓς δὴ καὶ κατέχων ἐκεῖνος οὐ πρότερον διαφῆκε πρὶν αὖ τοῦ πατρὸς Τερτερῆ παρὰ Βασιλέως ἠμείψατο. καὶ οὕτως ἅμα μὲν ἐντεῦθεν ὁ Τερτερῆς, ἅμα δ' ἐκεῖθεν οἱ μεγιστᾶνες Ῥωμαίων εἰς δέκα καὶ τρεῖς ποσούμενοι ἀπελύοντο. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀπολαβὼν τὸν πατέρα ὁ ἐξ αὐτοῦ, βασιλικῆς ἀξίας ἐπέβησεν· ἀλλὰ μιᾷ τῶν κατ' αὐτὸν πόλεων περικλείσας, ὡς εἶχεν ὁμοῦ ὁ πίστις, ἀπραγμόνως ζῆν ἐν τρυφαῖς δὴ καὶ μόναις παρεσκευάκει. καὶ ὁ μὲν Ὀσφεντοσθλάβος ταῦτα, ἐπὶ νεότητι τῇ ἡλικίᾳ καὶ συναχθεὶς τῇ μητρὶ κατὰ Νίκαιαν· καὶ αὖθις ἀπολυθείσης ἐκείνης κατὰ σπονδὰς, αὐτὸς ὁμηρεύσας παρὰ Ῥωμαίοις, ὕστερον δὲ τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας Ἰωακεὶμ πρὸς Βασιλέα πρεσβεύσαντος, κατά τι προσδοκώμενον κῆδος. ὃ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ μεγάλου Στρατοπεδάρχου Συναδηνοῦ, πρὸς τὸν πατέρα ἀπολυθείς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον.

factione

factione Tzacam quoque ipsum deijciente, funditùs eversus, amotusque è medio fuerat. Hunc ergo Radosthlabum Imperator postquam ad se se confugientem excepisset honorificè, ac ei Sebastocratoricam confirmasset potestatem, idoneum ratus promovendis Michaëlis spebus, remisit Thessalonicâ, ubi tunc erat, in Patriam cum exercitu cui Duces præfecerat aliquot è suo Comitatu Clarissimos viros. His Bulgariam petentibus primus in armis occurrit Eltimeres ad Crunum, peculiari eius Ditioni subiectum, ut dixi, locum; ubi prælio commisso fusæ Romanæ copiæ & capti Duces sunt. At Radosthlabum quidem victor Eltimeres excæcatum ad ipsius Vxorem Thessalonicæ in digressu ab Imperatore relictam, remisit: Proceres verò Romanos tutò curavit perducendos ad Osphentisthlabum, qui hos non priùs dimisit quàm pro ijs liberatum ab Imperatore Patrem suum recepisset Terterem. In hunc modum hinc Terteres, inde Romani Principes numero tredecim, mutuâ commutatione liberati, Patriæ invicem restituti sunt. at non Terteres quidem Regno. Nam Osphentisthlabus, quasi plenè defunctus omni erga Patrem Pietatis officio, ipsius vinculis rumpendis, necesse nihil putavit, rursus eum sibi dempto redimire diademate. Sed, quantum ad nos certâ illinc famâ perlatum est, unam ei Civitatem assignavit, ubi quantis vellet circumfluam delicijs, modò privatam & ab omni rerum administratione feriatam, vitam duceret. Sic regnare perrexit Osphentisthlabus, cuius quomodocumque illatæ mentioni, non incommodè, quantum arbitror, adiungam prioris eius fortunæ, ac variorum casuum compendio collectam inde vsque ab vltima pueritiâ memoriam. Infans adhuc relegatus cum matre Nicæam, ibi cũ eâ fuit in carcere, donec illâ, unâ ex conditionibus supra memoratæ conventionis, liberâ remissâ, ipse obses apud Romanos mansit. Postea vero satagente Ioachimo Patriarchâ Bulgariæ; qui occasione cuiuspiam expectatæ affinitatis contrahendæ per matrimonium Filiæ magni Stratopedarchi Synadeni, legatus ad Imperatorem missus fuerat, restitutus Patri est.

CAPVT XXVII.

De Affinitate cum Tuctai ab Imperatore contractâ.

Ὁ Μέντοι γε Βασιλεὺς τὸν Τουκταῒν ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Μαρίᾳ ἐπιγαμβρεύει. ἡ δὲ καὶ ἁρμοσάμενος ὁ Τουκταῒς, ἐπεὶ καὶ ἔτι τὰ τοῦ Τοχαρικοῦ πολέμου συνεκρότει, καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν ὡς ὕδρου παρέσπαιρεν ὄφεως, ἀσχολίαις πολεμικαῖς ἐκεῖνος θέλων ἑαυτὸν διδόναι, καὶ μὴ γάμοις τὸ σῶμα ἐκθηλύνειν, ἀντιποστέλλει καὶ πάλιν τὴν Μαρίαν πρὸς Βασιλέα. Κἀνταῦθα ἐπὶ χρόνοις ἦν, ἕως οὗ κατὰ κράτος ἐκεῖνος τὸ Τοχαρικὸν ἐχειρώσατο. ὡς μηδὲν τὸ ἀντιξοοῦν εἶναι, ἁπάντων ὑποκλιθέντων. καὶ τότε πέμψας πρὸς Βασιλέα ἀπῄτει τὴν σύζυγον, ἣν δὴ καὶ ἐσαῦθις ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ προσηκούσῃ τῇ τιμῇ καὶ δορυφορίαις ἀπάσαις ἐκπέμπει. καὶ ὁ μὲν Νογᾶς ἠφάνιστο, ὁ δὲ Τουκταῒς τὰ τῆς ἐπικρατείας ἐκείνου ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιησάμενος ἔσχε, τὰς σπονδὰς διὰ τὸ κῆδος βεβαιοτέρας ἀποτιμώμενος.

CÆterùm Imperator Generum suum facere, & tam arctâ necessitudine devincire sibi Tuctain studuit, notha ei filiâ Mariâ despondendâ. Accepit oblatum honorem Tuctais, ritéque profectam ad se Regiam Virginem, in uxorem admisit; nuptias tamen distulit, eâ remissâ unde venerat, quo ad debellatum cum Nogâ foret. Adhuc enim ille, cladibus licet attritus magnis, velut serpens longo corpore crebris afflictus plagis, motu adhuc extremæ caudæ vitam indicans; etiam ad ultimum exurgendi conatum se se attigere videbatur: usum coniugij effeminare viros aptum, & enervare vires corporum, minus arbitrabatur opportunum. Quare segregandam à se Sponsam tantisper existimavit, reddiditque Patri filiam, apud eum servandam, donec plena victoria otium & securitatem attulisset nuptiali celebritati consentaneam. longius id spatium quam utrique voluerant, fuit. Alternis enim reciprocationibus æstuum belli diù anceps utrimque fortuna variavit. Tandem tamen nomen omne rebellium cum Nogâ Tocharorum, vltimâ huius clade succubuit Tuctai; qui simul in hostili penitus solo cuncta iam sub se prostrata, nihil adversam contra frontem erigere audens vidit; missis ad Socerum Augustum laureatis victoriæ nuncijs, admonuit, tempus nunc esse, si ei videretur, commodum, suæ sibi remittendæ Coniugis; quam nihil cunctatus Imperator, specioso cultu ac pompâ, frequenti etiam comitatu, ac Satellitio, perhonorificè deduci ad virum curavit. Hunc in modum Nogas destructus, non modò victorem passus, ac successorem tacitus

Tartain est; sed eundem habuit imitatorem in genere Coniugij; fideque foederis Romani Nuptiali pignore firmandâ. Itaque hic quoque in parti deinceps administratione Regni, Pacis initæ nobiscum fermè quantam oportebat rationem habuit.

CAPVT XXVIII.

De Imbre vehementi & de ijs quæ tunc contigerunt.

Circa tempus quo hæc gerebantur, contigit, die nonâ & vicesimâ mensis Augusti, quâ ferè incipit ab æstivo cardine ad æquinoctialē declinare Sol, vehementem ac iuusitatè copiosum, per totam lucem illam noctemque insecutam devolvi continenter imbrem è nubibus, quæ universum, quàm latissimè patet horizontem minacissimâ vndique caligine obduxerant. Videbamus totam adversam Byzantinæ Civitati continentem, aquis ex alto deciduis omni ex parte confluentibus inundatam, vasti ritu fluminis in mare ruere, radicitùs evulsas raptantis arbores, vnâ cum implicitis circa ramos earum anguibus, qui operientium iam terras aquarum incursum fugientes, eò conscenderant, nequidquam; in isto quoque asylo deprehensi, partimque suffocati, sensim diluvio crescente. Horum circumvoluta truncis ae ramalibus longa corpora mortua efferri cernebantur: quorumdam tamen extantia undis inter frondes capita spirabant. Casæ iam rusticæ, messorumque labores, in areis, ut pro anni tempore, tunc erant, struibus manipulorum, non dum grano excusso, cumulatim extantibus, dorso vasti æquoris procul innatantes apparebant; illæ fundamentis avulsæ, compactu tabularum non dum dissoluto, integræ ferebantur, haud cessante impetu, quoad Vrbis mœnibus undâ impactæ dissilirent: hi verò, statim solutâ, passimque disiectâ congerie spicarum, variè digestis per areas acervis trituræ opportunitatem expectantium, iam nunc corrupti & irreparabiliter disperditi, temerè fluitabant. Spectasses alibi nudas relictas in pronâ declivitate nativorum collium vites, quarum altricem terram aquæ sublabentes corraserant, truncis informibus, & squallidis radicibus è sterili iam glareâ reptatim pendulis: quæ ne ut arbores maiores agmine profluentis pessum truderentur, tenuitas contortæ ac flexilis materiæ fecerat, eludens aquæ inter effluentis rapacem vim, capitibus radicum ad arctas cotium fissuras hærentibus mordicùs, fruticemque retentantibus. Constantinopolitanæ porrò territorium Vrbis, partim è cælo tectâ illuc lapsis aquis, partim alijs ex con-

Τότε καὶ Γορπιαῖος ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν, καθ' ἣν ἀπὸ θερινῆς τροπῆς πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀποκλίνει ὁ Ἥλιος, ῥαγδαῖος ὑετὸς κάτεισιν ἐφ' ἡμέρας ὅλης γε καὶ νυκτὸς, τῶν ἄκρων τοῦ καθ' ἡμᾶς ὁρίζοντος ὑπὸ νεφῶν πιεσθέντων. ὥστε καὶ χαραδρωθῆναι μὲν ὅσον κατὰ τὴν Περαίαν ἅπαντα τόπον, ἄνωθεν πολὺν τῶν ὑδάτων ἀθρόων κατερχομένων· δένδρα δὲ καταφέρεσθαι χερσόθεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἐφ' ὧν καὶ ὄφεις τὰς κατακλύσεις φεύγοντες, καὶ δένδρεσι συνειλημμένοι ἐκσπασθεῖσι ἐκ ῥιζῶν συνεφέροντο, οἱ μὲν καὶ ζῶντες, οἱ δὲ καὶ ἤδη συμπεπλεγμένοι τοῖς τῶν δένδρων κλωσὶν ἐναποψύξαντες. οἰκίας δ' ἀγρώτιδας, καὶ αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, τὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνασπᾶσθαι τῶν θεμελίων καὶ φορητὰς μακρόθεν εἶναι τοῖς ὕδασι, μὴ τῆς φορᾶς ληγούσης, πρὶν ἂν ἀποσκήψαι τῷ τείχει τῆς πόλεως, τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προσοχώσεσιν· ἀμπέλους δὲ ἐπὶ γυμνοῖς τοῖς πυθμέσιν, ὑποσυρείσης τῆς γῆς ἀμελλήτως ἵστασθαι, παρὰ τοσοῦτον οὐ καθυπενεχθείσας τοῖς ῥύαξι, παρόσον ταπεινούμενα τῇ φορᾷ τὰ φυτὰ, καὶ ἀντίστασιν ἥκιστ' ἔχοντα, τριβὴν οὐκ ἐδίδουν τῷ ῥεύματι, ὥστε χρονίζειν καὶ ἀνασπᾶν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπιρρέειν ἐπὶ τὸ κάταντες σφίσιν ὑποκλινομένοις. Τὴν δὲ πᾶσαν τῆς Κωνσταντίνου, τὴν μὲν, ἐξ ἰῶν οὐρανόθεν, τὴν δ' ἐξ ὧν καὶ ἀλλοτρίων ὑδάτων ἐπιφορὰς ἐδέχετο, ἐπικλύσιμον γίνεσθαι. Τὸ δ' ἐπὶ τοσοῦτον ῥαγδαῖον καὶ συνεχὲς κατεφέρετο, ὡς μὴ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν κυανίζειν τῷ φυσικῷ χρώματι, ἀλλὰ ποικίλον τι τὴν χεμαὸν χρῆμα φαίνεσθαι, ὡς τῇ μὲν κοκκίνην ὁρᾶσθαι, ὅσοι οἱ ἐκ Μιλτωπαρείων ὀρέων ῥύακες ἐκβάλλοντες ἔρρεον· τῇ δὲ λευκὴν τῆς κιλλονείας πλεοναζούσης, ἀλλαχοῦ μέλαιναν καὶ τεφρώδη, καὶ ὑπόχιρρον, πανταχοῦ δὲ θολερὰν εἶναι διὰ τὴν ἀπὸ γῆς ἐπιμιξίαν, καὶ τὴν τῆς εἰσβολῆς κίνησιν, μὴ δ' εἴς τινα κατάστασιν τὸ κεχρωσμένον ἀγνίζειν, ἀλλὰ τὰ πάν-

τα εἰς

τε εἰς ἓν ἐκεῖνο τὸ πέλαγος ἐπιφερομένοις συναγομένης.

A fluxu incitatorum undecumque vorticosorum amnium indesinenter inundantibus, stagnabat latè oniversum; nihil, aut parùm, à vicini ponti specie differens. Nam & ipsum altum mare continuo turbidorum fluminum admixtu naturalem ipsi colorem cæruleum si non prorsus amiserat, valdè fuscaverat, variâ deformatione diverso infectarum cæno eluvionum, hîc rubro coloratum, quà è ruffâ suggestis argillâ montibus abrasâ secum terrâ misti torrentes incubuerant; illic subalbescens, quò se fluenta exonerabant, per cretosas soli candentis tracta regiones; alibi denique nigrũ, ubi liquor restagnabat per adustos atri & excocti sabuli provolutus cãpos: quarũ omnium aquarum agitatione rapidissimâ commistarum, trudentibus se altero in alterum, penitusque insinuantibus intimo illisu cumulis undarum, & suas, ut conferentibus in alios qualitates, 'sic vicissim alienas in se trahentibus, exæstuabat spumosa colluvies, omnigenarum sordium confluges versicolore fæce lutulentas, bulliente mixtim vertigine, confundendo deformans, in spectaculum ingratissimæ visu fœditatis.

CAPUT XXIX.

De morte Principis Lazorum, deque obitu Vecci.

ἘΝ τούτῳ δὲ καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς, ὃν καὶ γαμβρὸν βασιλέως ἐν τοῖς ἄνωθεν ὁ λόγος ἐδείκνυ, ἐπὶ παισὶ δυσὶ τὸν βίον τελευτᾷ. ὧν τοῦ μὲν ἐν τῇ πατρικῇ καταστάντος ἐξουσίᾳ, τοῦ Ἀλεξίου, θατέρου τοῦ νεωτέρου ἡ μήτηρ Εὐδοκία λαβομένη παρὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα κατὰ τὴν πόλιν ἧκε. θνήσκει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εἰς πατριάρχην χρηματίσας ὁ Βέκκος, ἐν τῇ κατὰ τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρουρίῳ εἱρκτῇ, μηνὸς Κρονίου λήγοντος, αὐτοῦ που ἐν τῇ κέλλῃ εἰκαίως ταφείς. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, καὶ διὰ πόνου ὁ βασιλεὺς ἐποιήσατο, ἐπεὶ, καὶ ὁ συγκείμενος ἦν τοῖς περὶ ἐκεῖνον καὶ βασιλεῖ, κινηθῆναι λόγους ἐφ' ὧν συνθοῖτο καὶ εἰρηνεύοιεν, σοφοῖς γε τοῖς πνευματικοῖς κρινάντων, καὶ μὴ τῶν τυχόντων καὶ ἀλογιστοτέρων, οὐκ ἔφθασε τελεσθῆναι. τὸν Μελιτηνιώτην δὲ ἐξαγαγόντες ἐκεῖθεν, καὶ τῷ κατὰ τὴν πόλιν Μετοχίτῃ συνδυάζοντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν εἰρηνεύειν, καθὼς ἀπῄτουν οἵ τε περὶ τὸν βασιλέα, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ μέγα Παλάτιον κατακλείουσιν, ὅπου καὶ ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης ἐς ὕστερον κατακλείεται. τὴν δέ γε ἀδελφὴν Εὐδοκίαν ὁ κρατῶν ὑποδεξάμενος, τό τε εἰκὸς συνάμα μητρὶ τῇ ταύτης συναλγήσαντες συμφορᾷ, παρ' ἑαυτοῖς τέως εἶχεν· ὡς τὸ αὖθις ἀποστελοῦντες πρὸς τὸν υἱὸν, τὸ αὐτοῦ δὴ τὰ τῆς ἀρχῆς ὡς οἷόν τε κατασφαλισάμενοι. ἐπεὶ καὶ τῷ βασιλεῖ ὁ παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτέτραπτο.

B HOc interim tempore Ioannes Lazorum Princeps, quem generum Imperatoris Michaëlis, ductâ in uxorem eius filiâ, factum, superiùs ostendimus, diem suum obijt, filijs duobus superstitibus relictis. Horum altero Alexio in paterni Principatûs successione constituto, Mater eius Eudocia secum alterum ducens filiũ ad Fratrem Augustum in Vrbem se contulit. Mortuus quoque tunc est, functus olim Patriarchatu Veccus, C sub finem mensis Martij in carcere apud Arcem Sancti Gregorij; humatusque illic in cellâ modico sepulcro. Displicuit Imperatori non potuisse priùs fieri, de quo iam convenerat, ut novum colloquium cum Vecco iniretur, quo eius rationibus auditis, iudicio sapientum & spiritualium virorũ, non autem vulgarium, ac parùm eruditorum, omnes eius cum Ecclesiâ controversiæ componerentur; ita ut is huic re- D conciliatus, pacificè viveret. Cæterùm Meliteniotem ex eodem eductum carcere, Metochitæ in Vrbe diversanti copularunt. Verùm postquam est deprehensum frustra sperari ut in ea illi consentirent quæ Imperatoris Ministri, & Ecclesiastici poscebant, custodiæ traditi sunt propè magnum Palatium, ubi & postea Ioannes Tarchaniota conclusus est. Suam porrò Sororem Eudociam viduam Principis Lazorum, bonorificè benevolé- E que exceptam Imperator, postquam eius luctui cum ipse, tum Mater communis amborum, debito miserationis officio compassi sunt, apud se se detinuit, remissurum se illam ad filium in tempore pollicens, cui filio in Lazis, ut dictum est, dominanti, omni iam nunc ratione Principatum firmare satagit Imperator. nam huius tutelæ Puer ille à Patre commendatus fuerat.

CAPUT

CAPVT XXX.

De Crale Serbiæ, & Cotanitza.

HAc vice rerum inetebescebant graves ad Imperatorem nuncij de incursionibus hinc quidem Cralis Serbiæ, inde autem huius Præfecti Cotanitzæ, ac Tornicij, quibus finitimæ illis Partibus Romanæ regiones vastabantur. Hinc multus erat Imperator, atque adeò totus, in curâ & cogitatione idoneæ inveniendæ rationis coërcendorum latrociniorum Barbari, nunc legationibus, nunc militaribus expeditionibus. Siquidem Magnum eâ tempestate Conostaulum, Glabâ, illum Dei hominem, cum validis copijs contra Serbum misit, qui sæpe confligens, adeò parum profecit, ut victo similior abscederet. quoniã illi decretorij prælij copiam non facientes, vitabundi, ac mox coorientes ex insidijs, more latronum, pleraque peragebant: quibus ideò Romaous exercitus unis collectus castris, & quadratâ semper procedens acie, haud valebat occurrere, grassantibus manipulatim aut turmatim per loca inde longinqua & ferè avia. Quàpropter Thessalonicæ Glabas residens, nihil ille quidem omittebat quod posset utiliter consuli ad tuitionem Romanorum finium, sed abire omnia in irritum videns, desperabat posse reprimi impetus Latroonm, qui ex tuto irruentes in contiguam prædam, in suas se latebras onusti recipiebant; priusquam indicium irruptionis ipsorum, aut facultas ulla prævertendi eorum impetus satis maturè haberetur. Scripsit ergò ad Imperatorem: non aliud sibi videri huic adhiberi posse malo remedium, quàm conventionis ac fœderis cum Crale. Idem præterea poscere statum præsentem Orientalis limitis, Persarum incursionibus vastari, ac magnis auxilijs egentis, quæ absque sancitâ cum Serbis pace omninò colligi, expedirique eò nequeant. Consilium facilè probarunt Imperator & ij quos in deliberationibus adhibebat: omnesque consenserunt non bonum solùm, sed & optimum factu fore, si certis conditionibus stabiliri concordia inter Augustum & Cralem, redimique securitas, ac quies populorum posset: at quàm paratus Imperator erat ad statim tractandam bonâ fide tam necessariam tranquillitati publicæ cum hoste vicino & potenti pacem, tam cogebat eum metuere, ne id frustrà tentaret, nota instabilitas Serbi, proni ad mutationes hominis, & desultoriæ in contraria levitatis. Arctioribus igitur eum sibi adstringendum ad fidem amicitiæ constantis, quàm

ΕΝ τούτῳ τοιγαροῦν ὄντων, ἠνώχλουν μὲν ἔνθεν ὁ Κράλης Σερβίας, ἔνθεν δὲ ὁ ἐκείνου ὑποστράτηγος Κοτανίτζης, καὶ ὁ Τορνίκιος ἠπείλλοντο τὰ περίχωρα δρᾷν. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ Βασιλεὺς πολὺς ἦν, καὶ ἅπας ἐγίγνετο, τῶν βαρβάρων ὑπερχόμενος, νῦν μὲν πρεσβείαις, νῦν δὲ καὶ πολεμικαῖς ἐπεξελεύσεσιν. Ἐπεί τοι καὶ τότε τὸν τηνικάδε μέγαν Κονοσταῦλον Γλαβᾶν, τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον ἐκεῖνον, συνάμα στιβαρῷ στρατεύματι, ἐπ᾽ ἐκεῖνον ἐξέπεμπεν, ὡς δὴ πολλάκις προσβάλλων οὐχ ὅπως ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ προσηττᾶτο· ἐπεὶ μὴ δ᾽ ἐκ τοῦ προφανοῦς εἰσβάλλοντες ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ λῃστείας τρόπον ὡς τὰ πολλὰ μετεχειρίζοντο, καὶ οὐκ ἦν ὅλως ταῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν ἀνύειν. Διά τοι ταῦτα καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ στρατηγὸς καθήμενος, εἰργάζετο μὲν καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὰ δοκοῦντα πρὸς ἀνταγώνισιν, ὅμως δ᾽ ἐκ πολλῶν ἀπογινώσκων ἀνδρῶν οἴκοθεν ὡρμημένων περιέσεσθαι, ἅμα τι προσβαλόντων, καὶ ἅμα θηρεύειν ἐχόντων τὰ κατὰ θύρας προκείμενα, διὰ ταῦτα καὶ τῶν τοιούτων ἀπογινώσκων, σπονδαῖς ἤδη χρῆσθαι, πέμπων, συνεβούλευε τῷ κρατοῦντι, καὶ μᾶλλον καὶ τῶν Ἀνατολικῶν κακουμένων ὑπὸ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιδρομῆς, καὶ χρῃζόντων τῆς ἱκανῆς ἀντιλήψεως. Τότε σπονδὰς ἀποπεμπομένους εἰρηνεῦσθαι, καὶ Βασιλεῖ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν βουλῇ καλὸν ἐδόκει, καὶ τῶν καλλίστων. Τὸ δὲ τοῦ βαρβάρου ἦθος εὔκολον ὂν πρὸς σπονδῶν συγχύσεις, διαλύειν αὐτίκα ἐκ τυχούσης αἰτίας τὴν ὁμόνοιαν ὑποπτεύων, ὁ γοῦν Βασιλεὺς κἀνταῦθα ποιεῖν προαιρούμενος, διὰ τῶν ἀρέσκειν αὐτῷ καὶ τῷ γε ὁμορεῖν ἔχοντι ἐβούλετο, καὶ μετ᾽ ἐκείνου, ὡς οἷόν τε εὐορκεῖν, μὴ μέντοι γὰρ ἀρκέσειν πρὸς πίστιν τὴν τοῦ Σέρβου παλιμβουλίαν ἐκ τῶν δυνατῶν ἔκρινεν ἄλλως, εἰ μὴ κῆδος τῷ κατὰ γάμον συνδέοιτο. Ἐκεῖνος δ᾽ εἶχε τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐκ τῆς τοῦ Ἀσὰν ἀδελφῆς θυγατέρα, λαβὼν ὑπ᾽ ἀσφαλέσι πίστεσι σύζυγον. Εἶχε δ᾽ ἑτέραν πρῴην, τὴν τοῦ δυτικοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου θυγατέρα, καὶ πρὸ ταύτης ἄλλην ἣν ἀποστρέξας παρ᾽ οὐδεμίαν αἰτίαν εὔλογον, ἀφεὶς ἐκείνην τὴν ὁμευνον πάντως, τῇ τοῦ

Ἰωάννου

Ἰωάννου συμπλέκεται θυγατρί. ἀλλὰ καὶ ἔτι τῆς νομίμου ζώσης, ἀπολύσας ταύτην πρὸς τὸν πατέρα, οὐδὲν συμπεσὸν ὑπὲρ τοῦ ταύτης διαζυγῆναι δίκαιον, τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐπηγάγετο· καὶ εἶχε ταύτην, τρίτην ἀπὸ τῆς νομίμου λαβών. ζῶσα γὰρ ἡ προτέρα, τὰς ἐπιγινομένας παρανόμους ἀπήλεγχεν. ἐπεὶ γὰρ τοίνυν καὶ μόνον Βασιλεὺς τοῦ βαρβάρου πρὸς σπονδὰς ἤδη κλιθέντος, ἐπεὶ καὶ ἡ προτέρα τεθνηκυῖα ἠκούετο, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τῇ συνοικησούσῃ, νομίμῳ εἶναι μετὰ τὴν προτέραν ἐδίδοτο, τὴν ἐν τῷ μεταξὺ, ὡς νόθων ἀπηλλαξομένων, εἴπερ ἀπολύων τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἐπιγαμβρεύεσθαί οἱ βούλοιτο. καὶ πῶς ἐπ' αὐταδέλφῃ τῇ Εὐδοκίᾳ ἤδη κατὰ τὴν πόλιν οὔσῃ κεχηρευμένῃ τοῦ Ἰωάννου. Ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, ἀλλ' ὡς τὰ μέγιστα καὶ ληψόμενος, ἑτοιμός ἦν ἐφ' ὁμολογίαις τε καὶ συνθήκαις τὴν τοῦ Τερτερῆ ἀποπροσποιεῖσθαι, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως δέχεσθαι ἀδελφήν. ἐσπούδαζε γὰρ τὰς παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐλπίδας, καὶ ὡς μεγάλων ἐπιτευξόμενος, ἤθελε τὸ συνάλλαγμα. ἐπεὶ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκραδαίνετο τοῦ ἀδελφοῦ Στεφάνου, προήκοντός τε τῷ χρόνῳ, καί γε τῷ δικαίῳ προτιμωμένου, εἰ καὶ κυλλὸς ἐπίχωλος ὤν, καὶ μῶμον φέρων ἐν σώματι. ἔτι δὲ καὶ ἀπραγμοσύνην συζῆν ἐθέλων, χώραν τὴν ἱκανὴν ἀπονεμόμενος ἑαυτῷ, τὴν τῆς ἀρχῆς ἀσχολίαν πρὸς ἐκεῖνον ἠφίει, τοῖς παισὶν ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν φυλάξοντα μετὰ θάνατον. ὥστε καὶ διὰ ταῦτα, παντοίως ὑπῆκτο τῷ τοῦ Βασιλέως θελήματι, καὶ προσελιπάρει φίλος γενέσθαι καὶ συνήθης. τὴν δέ γε Κοτανίτζην καὶ λίαν καθυπισχνεῖτο παραδιδόναι. τὸν γὰρ γαμετῆς προϊέμενον, οὐκ εἰκὸς εἶναι ἀλλοτρίου φείδεσθαι. τούτοις κατανεύει καὶ Βασιλεύς. καὶ ἤδη τὴν ἀδελφὴν παντοίως ὑπέρχεται· νόμιμόν τι τὸ συνάλλαγμα βεβαιούμενος, ἡ γὰρ νόμιμος ἐτεθνήκει. ἡ δὴ ταῖς μὲν ἐπινοίαις προεῖσθαι ἔτι, τὸ νόθον εἰργάζετο καὶ παράνομον· τῇ δὲ ἐφεξῆς ἔκποτε τελευτήσαντα νόμιμον, δίδωσι, καὶ ἄξιον προσεῖναι ἀξίᾳ. ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα λέγων, οὐκ ἔπειθεν. ἐβούλετο γὰρ ὡς ἐῴκει ἐκείνη, τῷ ἀνδρὶ φυλάττειν τὰς πίστεις καὶ τελευτήσαντι· καὶ μὴ ὅτι γε Κράλη Σερβίας, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τούτου πολλῷ μείζονι εἰς λέχος δεύτερον συνελθεῖν· τὰς δὲ τοῦ Βασιλέως θεραπείας, ἱκανὰς μὲν ἔκρινεν ἄλλως καὶ τιμητικάς, ἄλλῃ δέ δ' ἴσως, οὐ μὴν ἑαυτῇ, εἰ καὶ πρέπειν ἔλεγε τοῖς μεγέθεσι, στοργὴν πρὸς τὰς συνοικούσας ἀμε-

vulgatium conventionum vinculis ratus, tunc tantum sibi certum fore socium Cralem existimavit, si data ei è consanguinitate suá coniuge, civilem pactorum obligationem nodo velut quodam fortiori religiosæ necessitudinis, per nuptialem affinitatem adstrinxisset. Crales autem, &si coniugem iam tertiam in contubernio habebat, expeditus tamen ad novas nuptias videri poterat, quoniam hoc eius connubium per Dei & Ecclesiæ leges cassum irritumque iudicabatur. Duxerat is primùm ritu legitimo, uxorem, cuius postea pertæsus, sine ullâ causa idoneâ illam abiecerat; intrusâ in viventis adhuc locum, Ioannis in occiduo tractu Sebastocratoris, filiâ. Sed & huic deinde pari levitate repudiatæ remissæque ad Patrē, tertiam, de quâ dixi, superinduxerat, Terteris filiam, ex Sorore genitam Asanis, superstite nihilominus primâ illâ sola legitimâ coniuge; unde palàm erat, ambas has posteriùs attentatas nuptias, nihil à fœdo pellicatu distitisse. Tunc autem cum hæc Imperator agitaret, acciderat commodùm, nunciari mortem illius mulieris quæ prima Crali nupsisset: quâ verâ compertâ, manifestum erat, solutum esse illum ac liberum ad novum ritè connubium ineundum. Ergo cum hoc ipsum ei significari curasset Imperator, adiunxissetque, se illi sororem propriam Eudociam Ioannis Lazorum Principis viduam, si filiam Terteris, cui nullo esset legitimo devinctus nexu, dimitteret, sociaturum; facilem illum invenit ad splendidæ ipsi atque utilis propositionem admittendam affinitatis. Nam hunc ad istam conditionem cupidè arripiendam præter cætera hortabatur metus à fratre maiori Stephano, cui cum Principatus Serbiæ, ut primogenito defuncti Cralis, deberetur, exclusus inde is haud iustâ de causa fuerat: quòd nimirum naturali pedum vitio claudicaret. Ac patienter ille quidem, homo naturâ iners, iniuriam ferre videbatur, assignatæ sibi portioni cuidam paternæ Ditionis pacatè imperitans: cæterùm legitimos educans liberos, quibus totam olim cessuram Serbiam confidebat, filijs si quos frater eius è non iustis, quibus erat implicitus, nuptijs gigneret, haud iure valituris, ob natalium defectum, paternæ succedere potestati. Hoc Crales reputans, pretiosam offerri sibi putabat occasionem iusti cum Imperatoris germanâ coniugij, ex quo speraret prolem tum nihil exceptionis habituram, quominus patriam hereditatem iure cerneret; tum ad hoc ipsum opibus Avunculi Augusti contra quorumvis adversantium obstacula iuvandam. quia verò eâ solùm Imperator conditione matrimonium Sororis Crali obtulerat, si dedere sibi Cotanitzam vellet, statim is prolixè annuit: cur enim in Extero prodendo cunctaretur, qui

tam facilè, uxoris loco habitam mulierem A abijceret? Cum sic igitur inter Cralem Augustumque convenisset, communicavit hic negotium Eudociæ Sorori, magnopereque illam oravit, ne gravaretur tatam habere tantæ in commune utilitatis affinitatem. Ac primùm impensè studuit scrupulum ei omnem eximere. Quòd enim Crales uxorem habere videretur, certò constare, meram eam esse pellicem, quàm à se procul ablegare, paratissimum se ferret. Vnam fuisse vero ipsi matrimonio devinctam primam coniugem, cuius nunc recenti obitu, planè solutus omni vinculo coniugij & iuri ad novas nuptias naturali plenissimè restitutus, sine ullâ cuiusquam dubitatione, censeretur. Hæc & in hanc sententiam multa cum audisset, Eudocia, re„spondit: se fidem uni viro semel datam, servandam etiam cineri putare. Et non mo„dò Crali Serbiæ; sed & cuicumque quamlibet maiori ac potentiori Principi, semper præ„habituram umbram ac memoriam Mariti mortui, quam usque ad mortem veoerati de„crevisset. quæ Imperator allegaret de honestate istarum nuptiarum, & libero iure Cralis „ad eas, probro procul omni ac suspicione, celebrandas, haud gravatè accipere pro „veris: sed nihil talia pertinere ad se, plane certam aspernari conditionem æquè omnem „qualiscumque, post unum Coniugis funus, hymenæi. de hoc aliæ videriot, si quæ sibi „cor sentient alterius, post unam extinctam tædam, Amoris capax. nec dissimulare tamen „eandem se, vel si posset inducere in animum cogitationem genialis thalami secundi, ad „hoc fuisse optaturam constantioris in Sponsas affectûs Principem, quam is ferretur, de „quo secum agerent, Crales, tertiò iam videlicet, pro ut ipsi ultrò fateretur, compertus „reus violatæ coniugalis fidei: cum tamen magis etiam magnas personas, quam capita „vulgaria, decere videretur, immutabilis in uxorum amore constantia. quamquam exce„ptione peculiari submovere quem offerrent Sponsum, supervacaneum esse sibi quidem; „quæ semel Sponsos, cuiosquemodi forent, omnes, irrevocabili proposito colendæ usque „ad ultimum spiritum viduitatis abdicasset.

τακίνητον μᾶλλον, ἢ δυσκολίαν πρὸς ἀλλοτρίωσιν. ὅμως δ' ἐπεὶ, οὐ μέλλων ἦν ταύτῃ τῷ συναλλάγματος, τὸ πρὸς τὰς ἐπ' ἀδόξοις ἀναμνήσεις, ἀταμίευτον ἔχειν τὴν παρρησίαν, περισσὸν ἔκρινε, καὶ ἐσίγα.

CAPVT XXXI.

Vt Imperator Crali Serbiæ propriam Filiam desponderit.

EA Sororis auditâ oratione Imperator, B planè iam desperans, quam non utilem solùm, sed & necessariam rebus suis ducebat, cum Serbo affinitatem, per Eudociam posse succedere; cogitavit de illâ conficiendâ per filiolam, quam habebat oppidò festivam, nondum sexenni maiorem, sibi pariter & Matri longè carissimam. Ac videbat ille quidem; haud esse hunc Dynastam, Gentis non maximè conspicuæ, digni- C tatis omninò adæquatæ ad honorem Nuptiarum cum filiâ legitimâ Imperatoris Romani, præsertim unicâ: tamen, quod ei deerat ad hoc meriti è proprio splendore, supplendum ac compensandum existimans spe inde secuturi commodi publici, ac metu secuturorum in magnum detrimentum Rei Romanæ, ni sic averteretur, gravium malorum; denique in eam partem inflexit ali- D quandiù libratam deliberationis lancem: præsertim cum reputaret defectum istum in Crale claritatis ex pari respondentis nobilitati Augustæ Virginis, necessariâ, ob huius immaturam nuptijs ætatem, matrimonij dilatione, velut expiatum ac quadam tenus purgatum iri: dum sperari posset istâ morâ

Ἀπογνοὺς δ' ἐντεῦθεν ὁ Βασιλεὺς, τῆς μετὰ τῆς ἀδελφῆς πείρας, τὸν Κράλην Σερβίας ἀδοξότερον, ἢ πρὸς οἰκειότητα τὴν ἐξ ἰδίας θυγατρὸς ἔκρινε, μείζονα δ' αὐτῷ ἢ καταφρονεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ τὸ χρεὼν τῷ ἐλλείποντι προστιθεὶς, ἀξιώτερον ἐποίει πρὸς τὴν ἐπὶ θυγατρὶ συζυγίαν. ἦν οὖν πάνυ ἀστεῖον τοῦτο τὸ θυγάτριον, ὅπου τὸν ἐκ τῶν παραλλαττῶν ἐνιαυτῶν, ἀγαπητὸν μὲν ἑαυτῷ, ἀγαπητὸν δ' ἐκτόπως καὶ τῇ μητρί, ἐπὶ τούτῳ τὸ κῦδος ἐβούλετο συνιστᾶν, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον ἢ κατ' ἀνάγκην. ἤδη μὲν οὖν τὰ πρὸς τὴν συνοικοῦσαν τῷ Κράλῃ παρεσκευάζετο φίλτρα. καὶ ὅλως ἦν ἔκβολος τῆς ἐπὶ Βασιλεῖ πίστεως. τὸ δ' ἐπὶ ταύτῃ ἐλπισμένον παλινδρομεῖν ἐξ ἀσυνηθείας, δεινὸν ἦν καὶ μόνον καταπονούμενον. ἐκλύεται γὰρ ἀνάγκῃ τὸ πρόθυμον ἀποτυχὸν τῶν ἐλπισμένων. καὶ τοιουτοτρόπως ἐχθραίνει μᾶλλον ὑποκινηθέντι, καὶ πρὸς τὰ μείζω μὴ ὁδοποιούμενον. Ταῦτα τὴν Βασιλέως ἔπειθον γνώμην. καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πρᾶξαι.

πραγματεύεσθαι. καὶ δὴ ὅλος οἰκειοῦται διὰ A πρεσβείας τὸν Κράλην, μαθόντα τὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Βασιλέως συμβίβασιν· καὶ ὅρκοι τὸ λοιπὸν προὔβαινον ἐπὶ τούτοις καὶ συνθεσίαι. καὶ ἡ δεσπόσυνος, Κράλαινα ἐπεκέκλητο. μόνον δ' ἦν ἀπαντᾶν λοιπὸν κατὰ τὴν Θετταλῶν Μητρόπολιν Βασιλέα, ὡς διαπρεσβευομένοις συνέκειτο, καὶ οὕτως ἐλθεῖν Κράλην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ μὲν ἀποστέλλειν τῷ Βασιλεῖ, προδιδόναι δὲ καὶ τὸν Κοτα- B νίτζην, λαμβάνειν δὲ τὴν τοῦ Βασιλέως γνησίαν, ἣν δὴ καὶ Σιμωνίδα ἐκυριωνύμουν Ῥωμαῖοι, καὶ οὕτως αὐτῇ συνοικοῦντα, πλὴν τὸν συναφείας καιρὸν ἀναμένοντα, ἐν παισὶ τετάχθαι καὶ φίλοις γνησίοις τῷ Βασιλεῖ.

illum annisurum commendare se se, ac maioribus meritis, dignum reddere tam sublimis excellentiâ connubij. Ista sibi propositâ secunda cogitatione Imperatoris, mirabiliter exarsit Crales in desiderium tam illustris, & spes votaque sua priora excedentis Sponsæ, proque illâ nihil continuò pacisci constantissimi iam in designatum socerum Augustum obsequij dubitans, totum se addebat in conatus persuadendæ suæ addictissimæ Imperatori voluntatis, inviolabilis in fide perseverantiæ quantis opus videretur pignoribus firmandæ. Tales à Principe suspectæ hactenus levitatis ingeminari sibi contestationes syncerissimæ, & ab omni periculo instabilitatis, remotissimæ fidelitatis, libenter audiebat Imperatorijsque ut crederet, eò efficaciùs adducebatur: quòd satis intelligebat nullam vndelibet offerri Serbo posse cōditionem tantam, quæ præponderans commodis ex Imperatorio matrimonio speratis illum eliceret in ullam cogitationem novitatis quâ irreparabiliter se corrupturum tam amplas & certas spes, haberet evidentissimè perspectū. Quare hoc propensiùs incubuit in istud, utcūque suis nō carens incōmodis, consiliū talis negotij urgendi, quod & fecit honorificentissimâ statim destinandâ legatione ad Cralem, quâ filiam offerebat in locum Sororis; commendando etiam per se incomparabili muneris pretio, tam blandis exquisitæ charitatis indicijs, ut incredibiliter delinitus ijs Barbarus statim ultrò iuraverit æternam cum Imperatore concordiam: ex eoque iam tempore sponsalibus rite utrimque stipulatis, quæ regia virguncula fuerat catenus *Desposyna*, hoc est dominantium filia, vocata, *Cralena* inde à Sponsi vocabulo nominari cœpta est. Restabant solùm executioni mandandæ concepti iuratique vtrimque à legatis Imperatoris & Cralis conditiones fœderis. Per has erat promissum, iturum in Thessalorum Metropolim Imperatorem, eòque mox ad illum venturum Cralem, præmissâ ipsi, quam nunc vice coniugis haberet, Filiâ Terteris: dediturum etiam eidem Cotanitzam; proque illis vicissim accepturum Augusti filiam, quam Simonidem proprio Romani nomine vocabant; eam in Domo Cralis educandam, usque ad nubilem ætatem; atque ipsum interim & ex tunc, filij necessitudini, & individuæ intimi Amici societati consentaneum gratiæ locum apud Imperatorem habiturum.

C A P V T XXXII.

De Nomenclatione Imperatoria Virginis, cur fuerit Simonis appellata.

Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὴν τῆς ὀνομα- C σίας αἰτίαν εἰπεῖν ἱστοροῦντα. ἐλύπει τὸν Βασιλέα παίδων θηλειῶν ἀποβολὴ, πρὶν καλῶς ἐκφανῆναι, καὶ τοῦτο ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶ παισὶ γέγονεν. ἐπεὶ δὲ ἐξ ἡ νεᾶνις αὕτη ἀπεγεννᾶτο, ἐκ φόβος δεινὸς ἦν ἐκ πεῖρας αὐτῆς, τῆς τις γυναικῶν ἐμπείρων, ἅμα δὲ καὶ σεμνῶν, βουλὴν εἰσηγεῖ, πλὴν τὴν συνήθη πολλοῖς, καθ' ἣν δὴ ἐκσώζοιντο τὰ γεννήματα. καὶ ἡ βουλὴ, D εἰκόνας τῶν προεξηχόντων ἐν Ἀποστόλοις δώδεκα, στήσαντας κηροὺς ἰσομήκεις τε καὶ ἰσοσταθμεῖς, καὶ ἅμ' ἡμμένους, ἀνακάψαι πήξασθαι, καὶ.

Non abs re opinor fuerit, docere hic obiter Lectorem quænam satis insuitatæ in hac Regia Virgunculâ nomenclationis inciderit occasio. Ægrè Imperatori fuerat subtrahi præcoci ei fato femineos fœtus, in ipso statim extinctos ortu. postquam ergo id iterum, & tertiò, totidē elatione præmaturâ natarum ipsi è coniuge puellarum, passum se Andronicus haud modico dolore meminerat; metuens in hac quoque quarto edita vxoris partu similem acerbitatem casûs infesti, libenter accepit consilium à quadam venerabili & talium experienti Matronâ suggestum. hæc suasit Augusto, rem usu compertæ à multis in pari

Quod hic consilio mulieris fecisse Andronicus dicitur, cognoscendum non imitandum proponitur: olet enim superstitionē aniles.

calamitate utilitatis, fucceffu fecuto vitalium fic reddendorum, qui prius præmori folebant, partuum. Nimirum ut circum ordine difponi curaret Imagines primorum Christi Apoftolorum duodecim; fingulos harum cuique cereos adderet, paris inter fe omnes ponderis & longitudinis exactè invicem dimenfæ. Has factas Icones & his appofitas candelas imperaret ei loco circum accenfas flatui, in quo certi homines orantes pro recens natâ puellulâ pfalmos & fupplicationum id genus formulas continenti eatenus devotione pronunciare perfeverarent, quoad depaftâ igne cunctorum cerâ funalium, hæc pariter univerfa lucere defiiffent. obfervandum autem cereum quem poftremum contigeret abfumi, & eius fancti Apoftoli cuius fuiffet imagini adiunctus ifte præ cæteris vivax cereus, nomen puppulæ indendum, tali enim omine, uti pignore inde adfuturi patrocinij, fperati prolem hanc fuperiorum trifti conditioni eximendam, provehendamque innoxiè in ætatis adultæ falubritatem. Ea cum effent tunc acta iubente Imperatore, & cunctis fuperftes ardere ultimus ceffaffet admotus Sancti Apoftoli Simonis Imagini cereus; nomen inde Puellæ *Simonidi* factum eft: eventque litatis votis, ut Patrono indigete præftante infantiles eluctata debilitates, puberi fe feliciter regia hæc proles admoverit adolefcentiæ.

ὑπὲρ τοῦ νοσοῦ γεννηθέντος ἱκετηρίαν ψάλλοντας, ἐπέχοντας τὴν ἀρχὴν μέχρι καὶ ἄν τις δὴ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν κηρῶν δαπανήσεως. καὶ ἐφ' οὗ δὴ ὁ προσηρμοσμένος, τῶν ἄλλων πρὸς ἀφανισθέντων ἔτι, τούτου δὲ τοὔνομα τῇ ἀποτεχθείσῃ τεθεῖσθαι τοῦ προσεῖναι κἀκεῖνο φυλακτήριον ἕνεκα. ὃ δὴ καὶ γέγονέ ποτε, Βασιλέως προστάξαντος, καὶ τῷ Σίμωνι ὁ κηρὸς ἐναπελέλειπτο, καὶ Σιμωνὶς ἡ ἀποτεχθεῖσα παρωνύμως ἐκλήθη. τὴν ὀνομασίαν τοῦ Ἀποστόλου εἰς φυλακὴν φέρουσα.

CAPUT XXXIII.

De Maximâ Hieme.

Hic potrò annus quo inita eft cum Cralc Serbiæ conventio, infignis fuit rigore hiemis non folùm maximo, fed &, ut fic loquar, prodigiofiffimo facilè omnium, quotquot annis retrò lapfis poffent vidiffe recordari, qui longævifsimè fenuiffent. Tanti nivium aggeres fupra omne latè folum increverant, ut aditus obftruerent Domuum humiliorum & ipfa oftiorum fuperliminaria excedentes, incertum oculis relinquerent, quâ parte ingredi, egredique inde habitatores confueffent. Ergo fignis quibufdam aut longorum per nivem immifsionibus contorum inveftigato fitu Ianuæ, quibus erat cura fuppetias eundi vivis fepultis, palis deinde fimilibufque inftrumentis purgabant iter ad fores, ut fic portas patefacerent infelicibus obfefsis. Aliâ ratione, quàm ita detractâ manu nive nemo fub dio multis diebus terram vidit aut veftigio prefsit. gradientibus cunctis fupra gelu concretum, & ad ftabilitatem foli calcabilis duratam fuperficiem nivofi campi, telluri ubique fuperinducti. Vfque ad viciniam proximam vernæ tempeftatis ifta fuper nives incedendi neceffitas duravit: quo toto tempore dura conditio viatorum fuit, pedibus uti proprijs viâ quamlibet longâ coactorum. quippe infanum fuiffet equi dorfo velle invehi: cum pedites ipfi quantavis folicitudine, ac lapfus præcavendi conatu, locum veftigijs legentes, nunquam fine præfentiffimo cadendi periculo pedem in lubrico poffent figere. Hoc aliquandiù incommodum decretæ Imperatori Theffalonicam verfus Expeditionis, diem diffudit.

Τότε πίνος καὶ χειμὼν ἐφεστήκει. καὶ χειμώνων ὁ μέγιστος, καὶ τῶν ἐξαισίων ἤ, οἷον ἰδεῖν πω καὶ γηράσκουσιν οὐδαμῶς ἐξεγένετο. τόση γὰρ χιὼν ἐπεσέσακτο, ὡς κλεισθῆναι μὲν οἰκιῶν τῶν χθαμαλῶν διεξόδους· σημείοις δέ τισι καὶ κοντοῖς, τοῖς μὲν, στοχαζομένους, τοῖς δ' ὀργάνοις χρωμένους τινὰς ὑπανοίγειν τοῖς ἐγκλεισθεῖσι τὰ δώματα. καὶ ἐπὶ πλείστας ἡμέρας, μηδένα γῆν ἢ ἰδεῖν, ἢ πατεῖν· ἀλλ' εἶναι πεπιλησμένης χιόνος ὡς στερρᾶς γεωργίας γῆς, μέχρι καὶ ὅλους ἔαρος τὸν ὁδίτας διέρχεσθαι· καὶ μάταιος ἦν ὁ ἐφ' ἵππου ὀχεῖσθαι, πλὴν τοῦ καὶ μᾶλλον ἐξολισθεῖν κινδυνεύειν. ταῦτα δὴ καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἐκστρατείαν ἐκώλυεν.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII

PACHYMERIS

ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM

AB ANDRONICO PALAEOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, vsque ad annum eius ætatis vndequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER QVARTVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α.

Ἐξέλευσις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης.

CAPITA LIBRI QVARTI.

CAP. I.

Profectio Imperatoris Thessalonicam.

CAP.

CAPVT I.

Profectio Imperatoris Thessalonicam.

Tandem tamen Mense Februario ineunte proficisci constituit: licet adhuc latè horrerent campi unâ incrustati superficie congelatarum nivium; & perennes ipsi fluvij solidum dorso gressum iter agentibus præberent, propter altitudinem penetrantis in profundum glaciei. quæ vis rigoris arva constringens, gravem omni plantarum generi perniciem intulit; sata vero pleraque funditùs corrupit. Tunc igitur vespere Parasceves, quando iam ex More antiquo ad commemorationem mortuorum faces accendebantur, exijt Vrbe Imperator, Dripeamque se contulit, ubi ad dies aliquot est commoratus operiens dum se Augusta expediret ad iter, itemque Augustus Iunior cum coniuge; tum et ijs quibus curam imposuerat deducendi Constantinum Despotã fratrem suum in fidâ obiter custodiâ (nam hunc in Vrbe relinquere tutum non ducebat) quæ erant ad id convenienter administrandum consentanea idoneum providendi spatium daret. At Imperator quidem in his erat. Ioannes autem tunc Patriarcha mirabatur celari se ab Augusto de his quæ mente versabat, & quorum executioni se accingebat, consilijs, adeo iam non obscuris, ut ad homines etiam è vulgo eorum essent famæ celebritate iudicia perlata. Atqui existimabat eiusmodi ea esse, quæ ad se deferri conveniret: Imperatore contra non magis inclinato ad hæc ipsi communicanda, quàm Deum aiunt prodere hominibus curate, quot Metretis expleatur Maris Alveus. In eâ solicitudine Patriarcha Vrbe prodijt, specie quidem officiosè vale dicendi, atque in digressu bene precandi procincto ad iter Augusto: revera certus ei dissuadere quantum posset filiæ Simonidis cum Serbiæ Principe Matrimonium multis de causis inconveniens. Primum enim, quod exigebatur à Crale, ut proderet Imperatori sororem Terteris, id non videri fieri ab eo posse sine atroci scelere periurij: quòd satis constaret illum fidem isti Mulieri suam horrendis adstrictam adiurationibus dedisse. Nec vero satis exploratum haberi, esset ne irritum Cralis cum eâ feminâ coniugium, quod scire se fuisse legitimè contractum Mater Cralis affirmaret. Ad hæc Virgunculam quæ huic Mulieri substitueretur, planè videri sexenni ætate connubio intempestivam; Postremò ea ferri sermonibus hominum de portentosis Serbi flagitijs, quæ deterrere

Μηνὸς δὲ Λιμαιῶνος ἐνεστηκότος ὑπὸ χιόνι ἐκκεκρυσταλλωθείσῃ τῇ γῇ, καὶ πάγοις στερροῖς τοῖς ἐκ ταύτης, ὡς καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀεννάους ποταμοὺς ἐπεχομένους τὸ ῥεῦμα, διὰ τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ ὕδατος πῆξιν, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ γῆ συστελλομένη τῷ κρύει, ἐζημίου τὰ φυέντα, καὶ τὰ ἐσπαρμένα παντάπασιν ἠχρείου τοσοῦτον· ἐ τῇ παρασκευῆς ὑπὸ λύχνων ἁφὰς τὰς κεκοιμημένων καθ' ἔθος μνημονευομένων ἀρχαῖον, ἔξεισιν ὁ Βασιλεύς, καὶ τῇ Δριπεΐᾳ ἐφ' ἡμέραις αὐλίζεται. καὶ ὁ μὲν τέως ἐπεῖχε τοῦ ἐς τὸ πρόσω δρόμου, διδοὺς μὲν Δεσποίνῃ ἐνδιασκευάσασθαι τὰ εἰς τὴν ἔξοδον, διδοὺς δὲ Βασιλεῖ Μιχαὴλ σὺν ἅμα συζύγῳ κατὰ σχολὴν τὰ τῆς ἀποδρόσεως ἑτοιμάζεσθαι, καὶ μὴν δὲ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν δεσπότην ἀδελφὸν ὑφιείς, ἐπεὶ κἀκεῖνον ἀπάγεσθαι ἔγνω, κατὰ τρόπον ὑπεξιέναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα. Ἰωάννης δὲ ὁ τηνικάδε Πατριάρχης, ἐπεὶ οὐκ ἀφανῆ ἦσαν τὰ τῷ Βασιλεῖ προβαλλόμενα, ἀλλ' ἀνάπυστα γεγονότα καὶ τῷ τυχόντι, εἰκὸς ἦν κἀκεῖνον μὴ ἀγνοεῖν. εἰ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχε, τὸ δῆλα γίνεσθαι ταῦτα τῷ Πατριάρχῃ, οὐχ ἧττον ἢ καὶ τὸν τῆς θαλάσσης χόας, ὡς λέγεται, ἀξιῶν ὡς δῆθεν συντακτηρίους ἀποδοῦναι τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὰ περὶ τούτου κινεῖν ἐν ἀπορρήτοις ἐβούλετο. Βασιλεῖ μὲν γὰρ ἐπεὶ πολλαχῇ τὰ προεστάμενα τοῦ συναλλάγματος καταφαίνεται· τότ' ἐφ' ὁρκωμοσίαις τοῦ Κράλη φρικταῖς τὴν τοῦ Τερτέρη προσλαβέσθαι· τότε νομίμως δοκεῖν συνεζεῦχθαι, ἢ τ' ἀφηλικίωσις τῆς νεάνιδος, καὶ τὸ φθάσαι Σέρβον, τὴν τ' ἀδελφοῦ Στεφάνου γυναικαδέλφην, εἶτ' αὖθις καὶ αὐτοῦ Βασιλέως, τὴν τοῦ Ῥηγὸς Οὐγγρίας κόρην, κατὰ χρείαν τοῖς τῆς Σερβίας τόποις ἐπιστᾶσαν, καὶ τὰ μοναχικὰ ἠμφιεσμένην πορνικῶς γνῶναι· ταῦτ' εἰς ἓν συναγόμενα, αὐταρκῆ τῇ πράξει προσίστασθαι, καταφαίνεται. ὁ γοῦν Βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἅμα μὲν τὰ πολλὰ θεραπεύων, ἅμα δέ γε καὶ λογιζόμενος, ὡς εἴη καὶ προσαποδοῦναι ὁ Κράλης ἐπὶ τοῖς συγκειμένοις αὐτοῦ τε καὶ Τερτέρη, οὐδὲν ἔσεσθαι μῖσος τῇ Ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀνάγκην ἐχούσῃ καθ' ἱερὰς τελετάς, διὰ

τῆ

τὴν ἀμιξίαν, ἐκείνῳ μιμνήσκεσθαι. διὰ ταῦτα θαῤῥῶν οἷς ἐλογίζετο, οὔτ' ἐκοινοῦτο τῷ Πατριάρχῃ τὴν πρᾶξιν, καὶ ὅλαις ὁρμαῖς ἐχώρει διαπραξόμενος τὸ συνάλλαγμα. Πατριάρχης δ' αὖθις ὑβρισθήσεσθαι ἴσως ὑποφρονούμενος ἐν τούτοις, οἷς καὶ μᾶλλον ἦν τῆς αὐτοῦ γνώμης· δοκῶν δὲ καί τι λέγειν ἄξιον, ὡς τὸ καὶ ἑαυτὸν διακωλῦσαι μετεῖναι τοῦ τοιούτου οὐχ ἧττον· καὶ ὅτι γε ἡ τοῦ ἐνοχοῦν αὐτὴν τὴν τοῦ Κράλη μητέρα, ἀξιώσασαν προτέρου ἐφ' οἷς ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτεροῦ ἐνέχετο, ἄλογα λέγειν ἐδόκει. ὡς τοίνυν Βασιλεὺς ἤδη εἰς τοῦτ' ὄντα τὸν Πατριάρχην, προσῆκε τοῦτον εἰς Σηλυβρίαν, αὐτὸς ἐν Δριπείᾳ καὶ ἔτι προσκαθήμενος. ὡς δὲ τῆς προτέρας ἑβδομάδος ἐνστάσης τῆς νηστείας, ὁ μὲν Πατριάρχης καταλαβὼν τὴν Σηλυβρίαν, καὶ Βασιλέα προσεκδεχόμενος, τῷ τέως ἡσύχαζε.

A Imperatorem deberent à filiâ ei propriâ tradendâ; utique tam profligati pudoris homini, ut fratriam suam germani sui Maioris Srephani uxorem, eandemque sororem, defunctæ Augustæ Matris Augusti Iunioris (erat enim utraque filia Regis Vngariæ) nefariè adulterasse diceretur, ac præterea germanam harum tertiam visendæ causâ B sororis in Serbiam profectam, licet hæc Monachæ vestitu Religionem profiteretur, minimè dubitasse, humanis simul divinisque proculcatis Iuribus, propinquam, hospitam, Rege prognatam, Deo Sacram Virginem, stupro tot nominibus execrabili polluere. Hæc cum ex alijs cognorat Patriarcha, tum ex ipsâ Cralis Matre, quæ conscia, ut aiebat, impedimentorum insuperabiliter obstantium C novo Nati coniugio, ultrò ad eum venerat, oratum; ut quæ in hoc genere pararentur, conaretur vi summâ disijcere. Nihil horum latebat Imperatorem: tamen idem politicis, quas indicavi, rationibus obsequens, perstandum in consilio putabat: & quia non ignorabat tentaturum Patriarcham revocare se à cepto; & rem antea ei communicare omiserat; & tunc ne de his sermonem prior inferret, vitare occasionem otiosi tum eo colloquij volebat. Ac erat causa cur minùs necessarium existimaret convenire cum Præsidibus Ecclesiæ de rebus huius Cralis, dynastæ videlicet ritûs à græco peregrini: quem ideo licet contingeret fieri generum Imperatoris, in sacris officijs memoraturi nominatim Ecclesiastici non forent. Ex quo erat consequens; si fortè vel ea ille commisisset, vel in posterum consciscerer, ob quæ mereretur anathemari subijci, nullam inde sibi fore occasionem erubescendi è coniuncti hominis ignominiâ; ob prætereundam tum ipsius in sacris mentionem. aliòqui porrò utilitates quas è fœdere cum Serbo proventuras confideret, mala quæ ex perseverante dissidio metueret, tanti esse ducebat, ut momentis tam iustæ hinc formidinis, tam amplæ illinc spei, nulla cuiusquemodi viderentur in contrarium obiecta præponderare incommoda deberent. Totus ergo fixus Andronicus in proposito affinitatis quomodocumque cum Serbo contrahendæ, satisque aliundè gnarus, paratum ad iurgandum eâ de re secum Dripeam adventare Patriarcham, per certos ei missos obviam significavit, orare se: ne gravaretur præcedere Selybriam quò mox secuturus ipse foret; locum enim in quo nunc diversaretur parum ei excipiendo esse opportunum. Fecit Patriarcha quod rogabatur, ac tantò iam amplius cogitandi nactus otium, argumenta mente versans digerebat, quibus nihil habiturum quod plausibiliter opponeret Augustum arbitratus, cessurum omninò abstiturumque ceptis non dubitabat sibi blandiens confidere. Interim Augustus licet instanre primâ verni ieiunij hebdomade se impatienter expectari Selybriæ à Patriarchâ non ignoraret; nihilo tamen solicitiùs festinans, in summâ quiete perseverabat Dripeæ morari.

C A P V T II.

De Patriarcha Aduentu Selybriam.

Βασιλεὺς δὲ σχολαίως κατὰ μικρὸν προσιὼν, Σηλυβρίας ὀψὲ Σαββάτου ἐπέβαινε. ἡ μετ' αὐτὴν μὲν καὶ ὑστεραία, ἣ δ' ἦν ἡ τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμέρα, ἐφίστατο, καὶ τότε μετὰ μεσημβρίαν κατ' ἔθος τῆς ἱερᾶς πληρουμένης λειτουργίας, ἐπιμιγνύει τῷ Πατριάρχῃ, κατὰ τὸν ἐκεῖσε νεὼν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος, καὶ ὅσον ἦν ὡμίλει. οὐκ ἦν δὲ πάντως τότε προσηκα-

D AT ubi aliquando inde cepit Selybriam versus iter intendere, perlento incedēs passu vix denique vesperâ sabbati eò pervenit. Postera huius die in quā incidit Dominica Orthodoxiæ, per causam sacræ liturgiæ, ut talis diei ritus poscebat, post Meridiem celebrandæ, conveniente in templum illic situm ad Monasterium Salvatoris Augusto, Patriarcha eius alloquendi copiam nactus est aliquam, sed talem quæ

non ferè aliam quàm eius obiter salutandi A præberet facultatem. Habebat autẽ duo Patriarcha prolixi cũ Imperatore sermonis argumenta, ut putabat, necessaria; quibus explicandis maiorem, in modum cupiebat otium sibi commodum concedi. Primùm enim conqueri volebat de Præfecturâ Orientis Ioanni Tarchaniotæ attributâ, homini palàm ab Ecclesia discisso, quique nullum finem, aut modum faceret probris lacerandorum cum aliorũ per eos præsertim Tractus Antistitum, tum ipsius, ut aiebat, Patriarchæ. Deinde circa designatas Simonidis cum Crale nuptias, ut ea ritè, ac cum debitâ B reverentiâ legum fierent, multa etiam, atque etiam consideratu digna, quæ suggereret, sibi habere videbatur. Quæ omnia perfecto iam sacro propositurus Imperatori cum accessisset Patriarcha, ille ut movere iam se ad abitum ceperat, perpaucis ei, & perfunctoriè locutus, Vale mox dicto ac tot illis erupturientibus ex ore Patriarchæ sermonibus quasi valvas obducens, solemne digredentium protulit carmen, benedictionem postulans, sic que illum dimisit. Patriarcha C exclusus tempore, ut nullum non intenderet conatum prensandæ dum liceret occasionis, stitit aliquantulum Augustum abeuntem petendâ facultate visendæ Simonidis, eique benè precandi, antequam peregrè ad Sponsum abduceretur. quomodo enim non conveniret sisti sibi iam adultam, atque adeo ferè admotam transitui ad nubilem ætatem à puerili Regiam Virginem, quæ vel si aliquanto post quintum à primo natali diem Pontifici offerretur, serum foret. Hæc obliquè iacta eo pertinebant, ut ab Imperatore mutuam quandam elicerent Matri- D monij destinati mentionem, ex quâ posset ansâ velut quadam in disputationem trahi non probatum istud Patriarchæ negotium. Sed elusit huius artes Augustus. Nam Puellâ, quod negari non potuit, ei exhibitâ, & ipso ei solitâ formulâ bene precato, prævertens omnem ulteriorem sermonem Imperator, in puncto signum eundi Suis dedit, causatus urgeri se ut officijs alibi necessarijs occurreret. Ac sic verba in ore fari iam incipientis truncavit Præsulis, casu & inopi- E natissimo huic, & molestissimo. Nam elabi sibi de manibus tamdiu captatam occasionem, quæ sentiret de Ioannis Præfecturâ, de que quod nunc pararetur cum Crale fœdere, Imperatori dicendi, haud tolerandum ratus, tacitis secum ac turbidis æstuans cogitationibus minabatur, haud cessurum se, nec sic infecto cuius gratiâ exisset negotio, reversurum. Ac licet ex parte videbat esse verisimilem excusationem allegatam ab Augusto, quòd satis appareret tali eum articulo temporis aliò trahi vix evitabilibus causis, non desinebat tamen suspicari, non

A φέρειν Πατριάρχην, ἃ δὴ μετὰ χολῆς τὴν παρ' ἑαυτοῦ κινεῖν ἐβούλετο. ὧν ἦσαν δύο τὰ μέγιστα, περὶ ὧν ἐσπουδάκει πλέον προσαναφέρειν, ἓν μὲν, περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου, ὅτι γὰρ ὡς ἐπέμφθη τὴν τῆς Ἀνατολῆς μεγάλην ἡγεμονίαν, ὡς οὐ δίκαιος ὢν ἄλλως οὐδ' εὔλογον, αὐτὸν μὲν τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχιζόμενον, καὶ πολλὰ σὺν ἄλλοις καὶ αὐτοῦ Πατριάρχου λοιδοροῖς ἐφ' ὕβρει καταπλεόμενον, ἐν ἀξίαις εἶναι μεγίσταις ἡγεμονίας, καὶ ἀνέδην καταπαί- B ζειν τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ἐκεῖσε Ἀρχιερέων, ὡς ἔλεγε· δεύτερον δὲ, τὸ περὶ τοῦ συναλλάγματος. εἶναι γὰρ αὐτοῦ πολλά τινα τὰ προσιστάμενα, ἃ δὴ καὶ χρῆναι σκέψει διδόναι, καὶ οὕτω τὸ φανὲν ἀσφαλὲς, ὑπ' αἰδοῖ τῶν νόμων καὶ διαπράττεσθαι. Τούτων ὄντων τῷ Πατριάρχῃ διὰ σκοποῦ, ἐπεὶ τὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς τέλος εἶχε, καὶ ἤδη ἀπαίρειν ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεὺς ἡτοιμάζετο, ἅμα τε ὀλίγα ἄττα τῷ Πατριάρχῃ περί που ὡμίλησε, καὶ ἅμα ὥσπερ C ὑπομιμνῃσκόμενος τοὺς λόγους ἐκείνῳ, Εὐλογίαν ἐζήτει, καὶ συνετάττετο. ὁ δὲ τῷ καιρῷ συγκλεισθεὶς, τὸ νυμφίον ἐζήτει βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. οὐ δὲ γὰρ εἰκὸς εἶναι ἄρτι προσήκουσαν μετὰ τὴν ἡλικιῶτιν σχεδὸν μετάβασιν, καὶ οὐ πολλῷ τινι χρόνῳ μετὰ τὰ Ἀμφιδρόμια, μὴ τὸν Πατριάρχην βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. ἐβούλετο δὲ διὰ τὸ δρᾶμα λόγους ἐντεῦθεν ἀνακινηθῆναι τὴν πλευμένων, ἐφ' ᾧ καὶ λαλοῦσαν Βασιλέως ἐπιτυχόντος, ὡς γοῦν φανεῖσαν ηὐλόγει, καὶ ἀμηγέπη D τῶν λόγων ἥπτετο, δόξαν ἀναχωρεῖν Βασιλεῖ, διὰ τὸν καιρὸν, θεραπείας ἧς ἐπεῖχεν ὁ καιρὸς ἀξιῶν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸν Πατριάρχην, τὴν προκειμένην βαδίζειν ἠπείγετο. ἐκεῖνος δὲ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τῶν προσδοκωμένων ἀποκρουσθεὶς, ἀλύειν ἤρξατο, καὶ μὴ ὑποστρέφειν ἠπείλει, καὶ δι' Ἰωάννην οὕτως ἡγεμονεύοντα, καὶ διὰ τὰ παρόντα. ὡς γὰρ καὶ περὶ τούτων κινεῖν τὰς θεραπείας ἤκουσε ἀπαντώσας, οὐδὲν πλέον, ἢ προσαλγήσας, E ὅτι συντέμνοντος τοῦ καιροῦ, τῶν καθηκουσῶν ὁμιλιῶν, οὐκ εἶχε τυγχάνειν. οὐκ οἶδ' εἰ καὶ Βασιλεὺς οὕτως ἐξεπίτηδες ἔπραξε, μὴ θύραν παρρησίας ὑπανοιγνὺς τῷ θέλοντι ἐντυγχάνειν, ἐπεὶ καὶ οὐκ ἦν μεταγνώσειεν αὐτὸν, ἀφέμενοι τῆς ὁδοῦ. Βασιλέα μὲν καὶ οὕτως ἐξαποστέλλει μετ' εὐλογίας. αὐτὸς δ' ἐκεῖ καταμένειν, ἕως ἂν Βασιλεὺς ὑποστρέψειε, ἐνέκρινε. ἀληθῶς μὲν, ἀναιδῶς δ' ὅμως διαφέρων τὸ ἄλγος. εἰ καὶ αὖθις ὁ Βασιλεὺς ἅμα Θεσσαλονίκης ἐπέβη, τὸν Ἁγίων

ἐπιζου-

ἐπιζευσῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, προφάσει τοῦ τῶν Ἁγίων ἐκείνου μεταλήψεσθαι δώρων, εἰ Πατριάρχης ἐφίει, πέμπων εἰς Σηλυβρίαν καὶ τὰ τοῦ ξενοδοχείου συνήθη νομίσματα προσφιλοτιμούμενος, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφηδὸν ἀεί ποτ' ἐδίδου, τῷ Πατριάρχῃ δὲ τὸ πλεῖστον εἰς χιλιοστὺν κατ' ἔτος ποσούμενον ἀπηγράφετο. τότε τοίνυν καὶ ταῦτ' ἀποστέλλων, λόγοις ὡμάλιζε, καὶ τοῖς καθήκουσιν ἤγαλλεν. ἐκεῖνος δὲ καὶ αὖθις ἐν Σηλυβρίᾳ προσμένων, οὐ πρότερον ἐκεῖθεν μετέβαινεν, ἢ δεινοῖς ὀφθαλμιῶν, κατὰ χρείαν τῶν ἰατρευόντων, ἐκεῖθεν ἀπαίρας, πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου ἐξωτικῶς Μαιμακτηριῶνος, μετῳκίζετο. πλὴν Ἀνθεστηριῶνος εἰσπλευσάντων ἑπτὰ μακρῶν νεῶν κατὰ πραγματείαν, καὶ λόγου διαδοθέντος, ὡς καὶ στόλος τινῶν κατὰ μάχην προσπαραβαίνει, δείσας ἐντεῦθεν, τὴν Κωνσταντίνου εἰσέρχεται, καὶ τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν κατοικεῖ, ὅπου καὶ ἐπὶ καιρῷ μὲν μετρίῳ ἠπράκτει, εἶτα δ' ἀξιωθεὶς παρά τε τοῦ Κλήρου καὶ τῶν Ἀρχιερέων, τὰς θύρας ἀνοίγνυσι, τοῖς προσόδους παρ' ἐκείνου ποιῶν συλλογισμοὺς, κατά τε κρίσιν καὶ οἰκονομίαν ἑτέραν ἀναδοχὴν Πατριάρχῃ πρέπουσαν.

nihil ab ipſo adhibitum ſtudij ad exclndeodum ſe commoditate audientiæ cupitæ, & occludendas tali prætextu aures libero quem paratum intelligeret, ſermoni, diſſuadere conaturo fœdus Serbicum, quaſi re amplius non integrâ, ex quo iter iſtud eo unicè pertinens capeſſiviſſet. Ergo ſic vale ſibi dicentem Imperatorem, multùm licet mœrens, & in magno, licet muto ac ſummâ vi diſsimulato, mentis æſtu relinquens Patriarcha, ſtatuit ſe inde non receſſurum quoad is rediret, fauſtis tamen eum de more ominibus Theſſaloo icam proficiſcentem eſt proſecutus, certus interim ipſe ibi manere quoad Imperator reverteretur. Hæſit igitur Selybriæ mœſto ſilentio rodens arcanum dolorem, utcumque illum, non penitus ignarus occultæ illius curæ, conſolari tentavit Imperator. Simul enim pervenit Theſſalonicam, miſſo ad Patriarcham quodam è ſuis, prætextu veniæ poſcendæ, percipiendorum ab alio per eius abſentiam, inſtantibus tum feſtis Paſchalibus, ſacrorum Euchariſtiæ donorum, conſuetum xenium pecuniæ in hoſpitalitatem expendendæ obtulit perliberaliter. Eam elemoſynam ſolitus ſemper antea fuerat Auguſtus Patriarchæ manu propriâ ſine arbitris tradere, ad ſummam annuam mille admodum nummorum aſcendentem. Sed tunc quo præſens fungi officio non poſſet, non modò per certum, vice ſubſtitutum ſuâ hominem explevit, verùm & munus commendare euravit multâ humanitate verborum, quibus ut quàm blandiſſimè delinire à ſe conaretur ægrum Præſulis animum, ei quem deſtinabat imperavit. Hoc tamen non eſt aſſecutus ut in Vrbem remigrandi conſilium Patriarcha ſuſciperet. Perſtitit enim etiam poſt hoc Selybriæ donec gravi coactus ſuperveniente ipſi oculorum morbo ad commoditatem curationis admovere ſe Vrbi, in Monaſterium Suburbanum Coſmidij ſe tranſtulit menſe Iunio, copiam illic faciliorem habiturus Vrbanorum medicorum. Cæterùm Iulio inſequenti adventantibus in eam oram ſeptem longis navibus, licet hæ mercaturæ causâ veniebant, quia tamen rumor fuit bellum portari claſſe iſtâ, metu extruſus loco eo parum tuto, ingreſſus Vrbem eſt, nec tamen Patriarchalibus ſe reddidit Ædibus, ſed in Monaſterio Pammacariſti ſumpſit hoſpitium: ubi ſat longo tempore clauſus ceſſavit ab omni Patriarchali functione: quoad tandem rogatus à Clero, & Antiſtitibus fores aperuit, admittens eos qui convenire ſe vellent, ſeu iudicij cauſa, ſiue cuiuſvis alterius Patriarcham decentis adminiſtrationis.

CAPVT III.

Quid Theſſalonicæ commorans Imperator egerit.

Ὁ Βασιλεὺς δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ καθήμενος, τότε πρώτως ἰδὼν ἐκείνην, ἔπεμπε μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτανεψίαν τὴν Ἄνναν, αὐτῆς γε προσλιπαρούσης καὶ κινούσης τὴν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως εὐμένειαν. ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Σεβαστοκράτορας, ἔτι γὰρ ἐν τοῖς ζῶσιν ἦσαν, προσαπαιτῶν Δημητριάδα, ἣν φθάσας ὁ Πρωτοβεστιάριος καὶ κατέχων ἀνῳκοδόμει, καὶ Βασιλεῖ καθίστα ὑπήκοον.

Imperator Theſſalonicæ commorans, quam tum primùm urbem viderat, miſit qui à ſe conſobrinam Annam ſalutarent, idipſum illâ precatâ, & quibus potuit officijs promereri ſatagente Auguſti benevolentiam. Miſit etiam ad Sebaſtocratoras (hi enim adhuc in vivis erant) repetens Demetriadem; quam Civitatem antea Protoveſtiarius occupatam reædificaverat, & ditioni Imperatoris aſſeruerat; ſed hâc paulò ante Imperator ceſſerat in gratiam Theo-

phanûs nurûs fuæ Sororis, dum huius matrimonium cum altero Sebastocratorum tractaretur. Verum isto coniugio morte prætmatura sponsæ; quæ Thessalonicæ ante nuptias diem obijt, intercepto, redditam tali casu iuri suo priori urbem istam Imperator reposcebat, missis qui id urgerent legatis; sed eam Sebastocratores sibi solitis artibus petitionem eludebant. non præcisè negantes: metuebant quippe vim à vicinâ Imperatoris potentiâ: sed tergiversationibus innectentes moras: haud omninò ignorante Augusto fucum sibi fieri, & consuetâ familiæ isti vulpinatione verba dari: patientiùs tamen dissimulante, quod sibi conscius aliâ præcipuè de causâ expeditionem in occiduos tractus à se hanc susceptam, minùs laborandum de his accessorijs putabat, dum principale negotium, quod erat fœdus & affinitas cum Serbo, rectè succederet. In hoc igitur potissimum incubuit; missisque qui Cralem urgerent, ab eo expressit, iuxta conventa, ut & Cotanitzam & quam eatenus uxoris loco Mulierem habuerat traderet: atque huius in locum, legitimam uxorem Augusti filiolam acciperet.

A ης καὶ προστρόφου Βασιλεὺς καθυφίει διὰ τὸ τῆς Θεοφανοῦς πρὸς θάτερον τῶν ἀδελφῶν κῆδος. ἐκείνης δὲ κωλυθέντος θανάτῳ τῆς νύμφης κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπῄτει τότε πέμπων τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. Δημητριάδα γὰρ καὶ πρὸ τοῦ, ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ τότε δικαίως προσεποιεῖτο. ταῦτα τοῦ Βασιλέως διαπρεσβευομένου, ἐκεῖνοι πρὸς τριβὰς ἐχώρουν τὰ συνήθη ποιοῦντες. B ὕποπτος δὲ ὢν μὲν ὄντως, ὅτι Βασιλεὺς ἐγγὺς ἐφεστήκει, ὅμως δὲ τοῦ συνήθους ἀλωπεκισμοῦ οὐδὲ τότε παντάπασιν ἐπελάθοντο. ταῦτα δ' ἄρα δευτεραγώνια ἦσαν τῷ Βασιλεῖ, ὅτι μὴ δι' αὐτὰ ἐξεληλάκει χάριν πρὸς Δύσιν. προὔργου δ' ἦν τὸ τοῦ Σέρβου, καὶ πέμπων, ἀνελάμβανέ τε τὰς κοινὰς συνθήκας, καὶ κατηνάγκαζεν ἐγχειρίζειν μὲν Ῥωμαίοις καὶ C Κοτανίτζην καὶ τὴν πρὸς εἰς γαμετὴν οὖσαν· ἀντιλαμβάνειν δ' εἰς γυναῖκα νόμιμον, τὸ τοῦ Βασιλέως θυγάτριον.

CAPVT IV.

De obsidibus invicem datis ad securitatem tractatus de affinitate.

Non tamen hæc Crales sine pignore D relaxavit. Metuens enim nè si festinaret dare quæ poscebatur, circumveniretur credulitate inconsultâ, negatis postea quæ se vicissim accepturum esset pactus; aut etiam in casses se indueret quibus ægrè posteà extricaretur, respondit: mutuâ traditione obsidum firmari promissorum invicem fidem oportere; sic enim securiùs negotium utrimque processurum, ac tenebat hominem cupido magna filiæ Imperatoris certo sibi connubio iungendæ, ex quo quantum, & honoris, & commodi esset in se redundaturum intelligebat: indeque, ut magnoperè desideratis anxiè timetur, inquietâ solicitudine pungebatur, reputans nè forte vana ea spes ostenderetur à Romanis, resilire, ac frustrari se paratis, simul quæ ex ipso concupierant, tenerent. Ea porro de E causâ petenti Crali, & vicissim offerenti, quibus fidei conventorum caveretur, mutuos obsides, annuit Augustus: moxque in medio Bardario amne ritè priùs celebratâ permutatione obsidum utrimque missorum: etiam sine morâ processum ad effectâ est; Serbo quidem Cotanitzam, & filiam Terteris dedente, vicissimque accipiente ab Imperatore ipsius filiam luxu ornatuque regijs, satellitio splendido deductam; statimque

Ἀλλ' ἐκεῖνος δεδιὼς ἴσως μή πως παραλογισθείη τὰς ὁμολογίας, καὶ δοὺς μὲν, οὐκ ἀντιλάβοι ἤδη, καὶ αὐτὸς ἐμπέσοι γε εἰς ἀρκύστατα, ὑπὸ τοῖς ὁμήροις ἐζήτει τὰς πράξεις γίνεσθαι· οὕτω γὰρ καὶ ῥαδίως ποιεῖν τὰ συγκείμενα, εἰ αὐτὸς ἀξίως προσλήψεται τοὺς ὁμήρους, ὑφ' οἷς συνεχομένοις ἑτοίμως καὶ αὐτὸς ἀπαντᾶν. ἑνὸς γὰρ τοῦ τὴν παῖδα τοῦ Βασιλέως γυναῖκα σχεῖν, τὰ πάντα προΐετο εἰ δ' ἀποσχοίη τούτου ἔκ τινος ἀπάτης, ὡς ὑφορᾶτο, ἐπὶ κεφαλαίῳ ζημιοῦσθαι δικαίως ᾤετο. ὅθεν καὶ ὡς εἶχε κατησφαλίζετο, καὶ λαμβάνειν ὁμήρους διὰ τὸν αὐτοῦ, ἀντιδιδόναι δ' ὁμήρους διὰ τὴν τοῦ Βασιλέως παῖδα, ἠξίου τε καὶ ἀντηξιοῦτο, Βασιλέως ἐπὶ τούτοις νεύσαντος. πέμπονται τοίνυν ἑκατέρωθεν ὅμηροι, καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ Βαρδαρίου ἀντηλλάττοντο· τοῦ Σέρβου δόντος μὲν καὶ Κοτανίτζην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἀντιλαβόντος δὲ τὴν τοῦ Βασιλέως παῖδα, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἀποσκευῆς τε καὶ δορυφορίας πεμφθεῖσαν, καὶ δὴ καὶ παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Μακαρίου τελεσθεισῶν τῶν συνήθων ἱερολογιῶν, τὰς τιμὰς προσηκούσας ἐδέχετο. ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κράλης μείζων ἢ κατὰ

αὔξων

σύζυγον τὴν τοῦ Βασιλέως καθυπεδέχετο. οὐ γὰρ ὡς εἶχεν ἔφιππος ἠνείχετο ὑποδέχεσθαι, ἀλλ' ὑποπτώσεως σχήματι, αἰδοῖ τῷ πρὸς Βασιλέα, ἀποβὰς τοῦ ἵππου προσερχομένην, ὡς δεσπότιν ᾤετο δεῖν, καὶ οὐχ ὡς σύζυγον φιλοφρονούμενος ὑπεδέχετο.

post, simul ab Achridensi Macario Ecclesiastica Sponsis fuisset rite impertita benedictio summis honoribus affectam, non enim illam Crales ut propriam coniugem, sed ut Imperatoris filiam excepit: quippe haud sustinens, in equo, ut tum erat, occurrentem salutare: sed ad primum eius conspectum, desiliens, & in speciem venerationis infimæ submissus, Imperatori debitum honorem, eius proli, quantumvis suæ sponsæ, deferendum ratus: potiusque considerandum augustorum natalium splendorem, quam conditionem uxoris, ratione cuius sibi esset ut Viro, iure subiecta.

CAPVT V.

Vt exceperit Imperator Cralem Serbiæ.

Τότε δὲ Βασιλεὺς κατὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην, ἐκεῖνον μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευσε, καὶ δωρεαῖς δὲ τιμαῖς ἐφ' ἡμέραις ἠγάλλε, καὶ σὺν αὐτῷ μεγιστᾶνας βασιλικῶς ἐδωρεῖτο τοῖς μείζοσιν. εἶτ' αὖθις δὲ ἀποπέμπει πολυταλάντους ἐκχέας τὰς δόσεις, παρασκευαζόμενα τἀδελφοῦ Στεφάνου, ὑπετόπει γὰρ ὁ κράλης ἤδη τὴν ἰδίαν παρασαλευθῆναι, ὡς αὐτίκα τἀδελφοῦ μείζονος ἢ προσῆκον κατὰ τὸ εἰκὸς φρονήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἔσεσθαι περικαθιστᾶν ὡς εἶχε τὰ καθ' ἑαυτόν· πέμπει συμμαχικὸν Βασιλεύς, ὡς εἴη τ' ἂν ὑπεκθραῦσαι τὰς ὁρμὰς τῷ Στεφάνῳ.

Tunc etiam Imperator Cralem in Civitatem Thessalonicam splendidè invectum, exquisitis affecit honoribus; donis, & omni significatione benevolentiæ per dies aliquot dignatus. Proceres quoque comitatûs illius muneratus planè regiè. dimisit eundem postea multâ pecuniâ donatum. quin, & auxilijs ipsum prosecutus militaribus est; quibus tueri se à vi & insidijs fratris Stephani posset. Nam Stephanus germanum audiens firmare res suas affinitate Imperatoris, suspicatus id quod erat, ea præsidia contra se parari, & reputans multò deinde infirmiorem statû suum, & spes filiorum fore, ubi fœdere isto ac nuptijs frater eius Imperatorias sibi opes adiunxisset; delectus habere, ac manum cogere ceperat, haud dubiè irruptionem minans, nisi metu suppetias accurrentium Imperij copiarum coërceretur.

CAPVT VI.

De legatione Venetorum ad Imperatorem Thessalonicæ commorantem.

Τότε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα πρὸς Βασιλέα διαπρεσβευσάμενοι, καὶ τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἐζήτουν ἀνανεοῦν. ἤθελε μέντοι καὶ Βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὅμως μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένοιν, προσεῖσαν τὰ ἐνέχυρα, ἅπερ φθάσας Βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἕνεκα προσαφήρει, ἃ ἐκεῖνοι μὲν ἀπῄτουν, καὶ οὕτως ἤθελον δέχεσθαι· Βασιλεὺς δὲ προσετίθει, καὶ ὡς δικαίων τῶν ἀφαιρεθέντων ἀντείχετο. Βενετικοῖς δ' ἦν ὀρεγομένοις τῆς μετὰ Βασιλέως εἰ-

EA vice rerum, occasione commorantis in viciniâ Imperatoris usi Veneti, legatione ad eum destinata renovari pacem cum Romanis petiere. Nec abhorrebat à conventione Augustus, nisi conditionibus utrimque propositis, moram negotio iniiceret, oppigneratio, de quâ diximus bonorum ad Venetos Vrbis Constantinopolis inquilinos pertinentium, donec mulcta solveretur, Venetis Incendij Galatæ Autoribus indicta. Ista pignora suis reddi, mulctamque remitti Veneti poscebant; nec aliter in fœdus conventuros se aiebant. contrà Imperator mulctam iustè inflictam, oppignera-

phanûs nurûs suæ Sororis, dum huius matrimonium cum altero Sebastocratorum tractaretur. Verum isto coniugio morte præmatura sponsæ; quæ Thessalonicæ ante nuptias diem obijt, intercepto, redditam tali casu iuri suo priori urbem istam Imperator reposcebat, missis qui id urgerent legatis; sed eam Sebastocratores sibi solitis artibus petitionem eludebant. non præcisè negantes: metuebant quippe vim à viciná Imperatoris potentiâ: sed tergiversationibus innectentes moras: haud omninò ignorante Augusto fucum sibi fieri, & consuetâ familiæ isti vulpinatione verba dari: patientiùs tamen dissimulante, quod sibi conscius aliâ præcipuè de causâ expeditionem in occiduos tractus à se hanc susceptam, minùs laborandum de his accessorijs putabat, dum principale negotium, quod erat fœdus & affinitas cum Serbo, rectè succederet. In hoc igitur potissimum incubuit: missisque qui Cralem urgerent, ab eo expressit, iuxta conventa, ut & Cotanitzam & quam eatenus uxoris loco Mulierem habuerat traderet: atque huius in locum, legitimam uxorem Augusti filiolam acciperet.

A ἧς καὶ προστάτης ὁ Βασιλεὺς καθυφίει διὰ τὸ τῆς Θεοφανοῦς πρὸς θάτερον τῶν ἀδελφῶν κῆδος. ἐκείνου δὲ κωλυθέντος θανάτῳ τῆς νύμφης κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπῄτει τότε πέμπων τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. Δημητριάδα γὰρ καὶ πρὸ τοῦ, ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ τότε δικαίως προσεπαιτεῖν. ταῦτα τοῦ Βασιλέως διαμαρτυρομένου, ἐκεῖνοι πρὸς τριβὰς ἐχώρουν τὰ συνήθη ποιοῦντες. B ὕποπτοι δέ γε μὲν ὄντες, ὅτι Βασιλεὺς ἐγγὺς ἐφεστήκει, ὅμως δὲ τοῦ συνήθους ἀλωπεκισμοῦ οὐδὲ τότε παύσασθαι ἐπελάθοντο. ταῦτα δ' ἄρα δευτερεύοντα ἦσαν τῷ Βασιλεῖ, ὅτι μὴ δι' αὐτῶν ἐξεληλάκει χάριν πρὸς Δύσιν· προηγούμενον δ' ἦν τὸ τοῦ Σέρβου, καὶ πέμπων, ἀνελάμβανέ τε τὰς κοινὰς συνθήκας, καὶ κατηνάγκαζεν ἐγχειρίζειν μὲν Ῥωμαίοις καὶ Κο- C σταντίτζαν καὶ τὴν πρὸς εἰς γαμετὴν οὖσαν· ἀντιλαμβάνειν δ' εἰς γυναῖκα νόμιμον, τὴν τοῦ Βασιλέως θυγατέρα.

CAPVT IV.

De obsidibus invicem datis ad securitatem tractatùs de affinitate.

Non tamen hæc Crales sine pignore D relaxavit. Metuens enim nè si festinaret dare quæ poscebatur, circumveniretur credulitate inconsultâ, negatis postea quæ se vicissim accepturum esset pactus; aut etiam in casses se indueret quibus ægrè posteà extricaretur, respondit: mutuâ traditione obsidum firmari promissorum invicem fidem oportere; sic enim securiùs negotium utrimque processurum, ac tenebat hominem cupido magna filiæ Imperatoris certo sibi connubio iungendæ, ex quo quantum, & honoris, & commodi esset in se redundaturum intelligebat: indeque, ut magnoperè desideratis anxiè timetur, inquietâ solicitudine pungebatur, reputans nè forte vana ea spes ostenderetur à Romanis, resilire, ac frustrari se paratis, simul quæ ex ipso conceperant, tenerent. Ea porrò de causâ petenti Crali, & vicissim offerenti, quibus fidei conventorum caveretur, mutuos obsides, annuit Augustus: moxque in medio Bardario amne ritè prius celebratâ permutatione obsidum utrimque missorum: etiam sine morâ processum ad effectâ est; Serbo quidem Cotanitzam, & filiam Terteris dedente, vicissimque accipiente ab Imperatore ipsius filiam luxu ornatuque regijs, satellitio splendido deductam; statimque

Ἀλλ' ὁ μὲν φόβος δεδιὼς ἴσως μή πως παραλογισθείη τῆς ὁμολογίας, καὶ δέοι μὲν, οὐκ ἀντιλαβὼν ἤδη, καὶ αὐτὸς ἐμπέσοι γε εἰς ἀρκύστατα, ὑπὸ πίστεις ὁμήρων ἐζήτει τὰς πράξεις γίνεσθαι· οὕτω γὰρ καὶ ῥᾳδίως ποιεῖν τὰ συγκείμενα, εἰ αὐτὸς ἀξίως προσλήψεται τῶν ὁμήρων, ὑφ' οἷς συνεχόμενος ἑτοίμως καὶ αὐτὸς ἀπαιτοίη· ἑνὸς γὰρ τοῦ τὴν παῖδα τοῦ Βασιλέως γυναῖκα ἔχειν, τὰ πάντα προεῖτο· εἰ δ' ἀποτύχοι τούτου ἔκ τινος ἀπάτης, ὡς ὑφεωρᾶτο, ἐπὶ κεφαλαίῳ ζημιοῦσθαι δικαίως ᾤετο. ὅθεν καὶ ὡς εἶχε κατησφαλίζετο, καὶ λαμβάνειν ὁμήρους διὰ τῶν αὐτοῦ, ἀντιδιδόναι δ' ὁμή- E ρους διὰ τὴν τοῦ Βασιλέως παῖδα, ἠξίου τε καὶ ἀντηξιοῦτο, Βασιλέως ἐπὶ τούτοις νεύσαντος. πέμπονται τοίνυν ἑκατέρωθεν ὅμηροι, καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ Βαρδαρίου ἀντηλλάττοντο· τοῦ Σέρβου δόντος μὲν καὶ Κοσταντίτζαν, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἀντιλαβόντος δὲ τὴν τοῦ Βασιλέως παῖδα, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἀποσκευῆς τε καὶ δορυφορίας πεμφθεῖσαν, καὶ δὴ καὶ παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Μακαρίου τελεσθεισῶν τῶν συνήθων ἱερολογιῶν, τὰς τιμὰς προσηκούσας ἐδέχετο· ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κράλης μείζων ἢ κατὰ

σύζυγον

σύζυγον τὴν τοῦ Βασιλέως καθυπεδέχετο. οὐ γὰρ ὡς εἶχεν ἔφιππος ᾤετο ὑποδέχεσθαι, ἀλλ' ὑποπτώσεως σχήματι, αἰδοῖ τῷ πρὸς Βασιλέα, ἀποβὰς τοῦ ἵππου προσερχομένην, ὡς δεσπότου δῆθεν, καὶ οὐχ ὡς σύζυγον φιλοφρονούμενος ὑπεδέχετο.

post, simul ab Achridensi Macario Ecclesiastica Sponsis fuisset rite impertita benedictio summis honoribus affectam, non enim illam Crales ut propriam coniugem, sed ut Imperatoris filiam excepit: quippe haud sustinens, in equo, ut tum erat, occurrentem salutare: sed ad primum eius conspectum, desiliens, & in speciem venerationis infimæ submissus, Imperatori debitum honorem, eius proli, quantumvis suæ sponsæ, deferendum ratus: potiusque considerandum augustorum nataliom splendorem, quam conditionem uxoris, ratione cuius sibi esset ut Viro, iure subiecta.

CAPVT V.

Vt exceperit Imperator Cralem Serbiæ.

TO'τε δὲ Βασιλεὺς κατὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην, ἐκεῖνον μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευσε, καὶ δωρεαῖς δὲ τιμαῖς ἐφ' ἡμέραις ἠγάλλε, καὶ σὺν αὐτῷ μεγιστᾶνας βασιλικῶς ἐδωρεῖτο τοῖς μείζοσιν. εἶτ' αὖθις δὲ ἀποπέμπει πολυταλάντους ἐκείνας τὰς δόσεις παρασκευασμένης τἀδελφοῦ Στεφάνου, ὑπενόει γὰρ κἀκεῖνος ἤδη τὴν ἰδίαν παρακινδυνεύεσθαι, ὡς αὐτίκα τἀδελφοῦ μείζονος ἢ προτέρου κατὰ τὸ εἰκὸς φρονήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαλλὰ προκαθιστᾶν ὡς εἶχε τὰ καθ' ἑαυτόν· πέμπει οὖν συμμαχικὸν Βασιλεὺς, ὡς ἂν τὴν ὑπετέθραυε τὰς ὁρμὰς τοῦ Στεφάνου.

TVnc etiam Imperator Cralem in Civitatem Thessalonicam splendidè invectum, exquisitis affecit honoribus; donis, & omni significatione benevolentiæ per dies aliquot dignatus. Proceres quoque comitatûs illius muneratus plane regiè. dimisit eundem postea multâ pecuniâ donatum. quin, & auxilijs ipsum prosecutus militaribus est; quibus tueri se à vi & insidijs fratris Stephani posset. Nam Stephanus germanum audiens firmare res suas affinitate Imperatoris, suspicatus id quod erat, ea præsidia contra se parari, & reputans multò deinde infirmiorem statû suum, & spes filiorum fore, ubi fœdere isto ac nuptijs frater eius Imperatorias sibi opes adiunxisset; delectus habere, ac manum cogere ceperat, hand dubiè irruptionem minans, nisi metu suppetias accurrentium Imperij copiarum coërceretur.

CAPVT VI.

De legatione Venetorum ad Imperatorem Thessalonicæ commorantem.

TO'τε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν πρὸς Βασιλέα διαπρεσβευόντες, καὶ τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἐζήτουν ἀνανεοῦν. ἤθελε μὲν οὖν καὶ Βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὅμως μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένοιν, προσίσταντο τὰ ἐνέχυρα, ἅπερ φθάσας Βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἕνεκα προσαφῄρει, ἃ ἐκεῖνοι μὲν ἀπῄτουν, καὶ οὕτως ἤθελον δέχεσθαι· Βασιλεὺς δὲ παρεώρα, καὶ ὡς δικαίων τῶν ἀφαιρεθέντων ἀντείχετο. Βενετικοῖς δ' ἦν ὀργιζομένοις τῆς μετὰ Βασιλέως εἰ-

EA vice rerum, occasione commorantis in viciniâ Imperatoris osi Veneti, legatione ad eum destinara renovari pacem cum Romanis petiere. Nec abhorrebat à conventione Augustus, nisi conditionibus utrimque propositis, moram negotio iniiceret, oppigneratio, de quâ diximus bonorum ad Venetos Vrbis Constantinopolis inquilinos pertinentium, donec mulcta solveretur, Venetis Incendij Galatæ Autoribus indicta. Ista pignora suis reddi, mulctamque remitti Veneti poscebant; nec aliter in fœdus conventuros se aiebant. contrà Imperator mulctam iustè inflictam, oppignera-

gneratiouem rectè factam tuebatur. Procedente tractatu, apparebat Venetos pacis cupidos, magnam partem oppigneratorum bonorum Imperatori cessuros, modò is, vel modicâ remissione admovere se postulatis eorum, & consensum in fœdus dare vellet. Propendebat in hanc partem benignè inclinatus Andronicus pacem istam suis quoque rationibus accommodatam ratus, nisi consilijs quorumdam è Suis aliò averteretur. Hi causabantur: gravi suo tempore, ac deplorato rerum propriarum statu adactos Venetos, merâ necessitate trahi ad cogitationem pacis. quare haud convenire indulgere ipsis quidquam; utique, pro inexplebilitate cupiditatis successu alitæ, paratis remissione qualicumque iustæ oppignerationis quomodocumque impetratâ, pro gradu ad spem audaciamque ulteriorem uti. Voam igitur ijs, & irrevocabilem conditionem ferendam, ut merâ pace contenti, nihil super oppigneratione cavillentur, aut moveri quidquam in re iustissimè decretâ velint. Id consilium tractationem fœderis diremit, Venetis duritie offensis, re infectâ revertentibus ad suos.

ρήνης, καὶ πλεῖστον ἀφεῖναι τῶν ἐνεχύρων, εἰ βασιλεὺς καὶ οὕτως σπένδεσθαι κατανεύοι. ἤδη δὲ καὶ βασιλεὺς ἀγαθοθελῶς ὑπεκλίνετο, κἂν ἐκδοτέον καὶ τὴν εἰρήνην οὕτω καθίστων, εἰ μή γε βουλή τινων τῶν ἀμφ' αὐτὸν μεσολαβήσασα, καὶ γὰρ τὸ κακῶς ἔχειν ξυμπεσεῖν τῶν πραγμάτων ἐκείνοις, ὑπέτεινε τούτοις ἐλπίδα μείζω, τὸ καὶ οὕτω μηδὲν λαβόντας τῶν ἐνεχύρων, τὰς σπονδὰς ἀγαπᾶν, τὴν τῆς εἰρήνης πρόβασιν διεκώλυε. καὶ ὁ μὲν ἐντεῦθεν μὴ οὕτω καταδεξάμενοι ποιεῖν τὰς σπονδάς, ἄπρακτοι καθυπέστρεφον.

CAPVT VII.

De Filiâ Præfecti Canicleo.

Caeterum Imperator gratificari studens Chumno Præfecto Canielei, quo fidissimo ad omnia probatissimoque dudum Ministro utebatur, filiam huius, cui Pater copiosam plurimorum talentorum congesserat dotem, Alexio Lazorum Principi sororis suæ filio, & Patris testamento suæ tutelæ commendato, cuius mater adhuc erat Constantinopoli, collocare in matrimonio decrevit, conducibile quippe id putabat, cum ipsi Lazo, tum rebus etiam Romanis: &, quo in primis movebatur, sic se optimè consulere percaro sibi homini videbat, admovens eum affinitate istâ generi regio: ac tantò ipsum certiori firmans pignore in fide, benevolentiaque erga se se. Itaque incumbens toto nisu in negotium optatissimum, eò brevi rem perduxit, ut Puellam dominæ insignibus ornatam, Alexij Lazorum Domini sponsam appellaret. Haud ægrè assensa, postquam audijt, Imperatori talia paranti Mater Alexij, adeo eius probare designationem connubij visa est, ut ultrò ad filium parandarum causâ nuptiarum ituram præse ferret. Verùm ille haud in hoc morigerum Avunculo se ac matri præbuit. Sive enim diffuasus à quopiam, seu preoccupatus amore cujusdam è Primoribus Iberorum filiæ, cum hâc ad se deductâ ritè coniugium celebravit. Quo comperto Imperator multus erat in allegandis contra legibus, & iure tutorio iactando, quod ei consanguinitas intima, & Patris, Germanæ suæ viri, ultima voluntas legitimè signatis testa-

Βασιλεὺς δὲ ὁ ἐπὶ τῷ Κανικλείῳ Χούμνῳ θέλων ἀγάλλειν ὡς πρὸν ὑπηρέτην, καὶ ἐφ' οἷς ὑπουργεῖ ὁ δοκιμώτατον, ἄλλως τε, καὶ πολυταλάντους τὰς προῖκας τῇ θυγατρὶ ἑτοιμάσοντα, τῷ κατὰ Λαζοὺς παιδὶ Ἀλεξίῳ, οὗ δὴ καὶ ἀδελφιδοῦ γε ὄντος, ἀπὸ πατρῴων διαθηκῶν ἐπετρόπευε, ἔτ' οὔσης ἐν Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρός, ξυναρμόζειν ἤθελε τὴν τοῦ Χούμνου. συμφέρειν γὰρ ᾤετο, οὐχ ἧττον ἐκείνῳ, ἢ τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι. ἐθεράπευε δὲ καὶ ὁ οἰκεῖος τῷ ἀπὸ τοῦ γένους κήδει τιμῆς, ὡς καὶ αὐτὸν τοῖς ἀνουσιάτοις δοξαζόμενος· ἐς τόσον δ' ἐφήρμοσε τὴν συζυγίαν τῇ πράξει, ὥστε καὶ αὐτόθεν δεσποτικοῖς παρασήμοις τὴν κόρην ἐκόσμει, καὶ νύμφην ὠνόμαζε. προσαπεδέχετο δὲ καὶ ἡ μήτηρ ἀκούσασα τὸ συνάλλαγμα, καὶ τῇ βασιλικῇ ψήφῳ συγκατάθετος ἦν. καὶ τοὺς γάμους ἐλθοῦσα ἑτοιμάζειν ἤθελε τῷ παιδί· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἢ παθόμενος καὶ τοὺς γάμους ἀπαξιῶν, ἢ μὴν καὶ ἄλλως ἐπελθὸν αὐτῷ φθάσας ἔκ τινος τῶν ἐπ' ἐξουσίας Ἰβήρων, τὴν συνοικήσουσαν ἄγεται. ὁ δὴ καὶ μαθὼν βασιλεύς, πολὺς ἦν τοὺς νόμους προτείνων, καὶ τὸ τῆς ἐπιτροπείας δίκαιον προβαλλόμενος. ὡς γὰρ πατρὸς ἐπ' ἐκείνῳ τάξιν ἐπέχων, ἅμα μὲν καὶ τῶν διαθηκῶν, ἅμα δὲ καὶ τοῦ συνῷ τῇ βασιλείᾳ, ἀπὸ

τοῦ γε.

τοῦ γήμας δυνάμει χάριν, ἤθελέ τε διϊστᾶν τὴν συζυγίαν, εἰ μὲν δὴ καὶ δεσποτικῶς, ἐξ ἐπιτάγματος ἄλλως ἤθελε πρᾶξαι. ἀλλ' οὐχ ὅτι καὶ γνώμῃ καὶ ψήφῳ τῆς Ἐκκλησίας· ὅθεν καὶ πέμπων πρὸς τὸν Πατριάρχην, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον, τὸ, ἅμα μὲν Βασιλέως καὶ πατρὸς, ἅμα δὲ καὶ ἐπιτρόπου ἐπὶ τῷ νέῳ προτεῖνον δίκαιον, ἄκυρον ἀπὸ νόμων ἐπισφραγίσειν τὸ συνοικέσιον, καὶ διαλύσειν ἠξίου, ὡς παρὰ βουλὴν τὴν αὐτοῦ συναφθέν. τῶν γοῦν λόγων συνοδικῶς κινουμένων, τινὲς μὲν τῶν Ἀρχιερέων, νόμων ἀκριβείας ἡμμένοι δῆθεν τῇ τοῦ Βασιλέως θελήσει, ἔγνωσαν ἐκδιδόναι. ὁ δέ γε Πατριάρχης καὶ μετ' αὐτοῦ οἱ πλείους, ἀπρὶξ ἀντεῖχον. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γαστρὸς ἔχειν τὴν ἐξ Ἰβήρων ἐξ Ἀλεξίου, ὡς ἤκουον, κατηγγέλλετο. ἡ μέντοι γε μήτηρ ἐκείνου ἐπανακάμπτειν ὀρεγομένη, ἐλπίδας τοῖς τοῦ Κανικλείου ὑπέτεινεν, ὡς ἥκουσα καταπράξεσθαι μᾶλλον τὴν λύσιν τοῦ συναλλάγματος, ἢ μηνύουσα, αὐτῇ γὰρ προσώπῳ, καὶ μὴ γραφαῖς ἔχειν ἀναπεῖσαι τὸν παῖδα, καὶ οὕτω ποιεῖν τῷ Βασιλεῖ πειθήνιον, ὡς οὐκ ἄλλως ἐκεῖνον ἀπειθεῖν τῷ τοι καὶ Βασιλέως ἀφέντος, πλὴν χρησαμένην πρὸς τινὰ τῶν. ὅπως οὖν ἐπανήκουσα πρὸς τὰ ὑπεσχημένα διετέθη, εἴδειεν ἂν οἱ ἐκεῖσε. τὸ δὲ πρᾶγμα ἔδειξε τὴν ἐπὶ τῷ λύειν ἰοῦσαν, τἀναντία πραξαμένην, εἰ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τῷ παιδὶ τέθειτο. ἀπεγνωκὼς οὖν ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐδ' ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀναμφίβολος ἡ τοῦ γάμου λύσις τὸ σύνολον ἐλογίζετο, τὴν μὲν κόρην καθάπαξ εἰς δεσποτείαν τιμήσας, εἰς τοῦτ' ἐπῆρε καὶ αὖθις. ἐλπίδας δ' ἐδίδου συζευγνύειν ταύτην Δεσπότῃ γε ὄντι τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ εἰς προῖκα πολὺ ὄν, καὶ οὐ πόῤῥω πάνυ τοῦ πρέπειν, καὶ Βασιλέων υἱοὺς ἐπάγεσθαι. καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἐν πολλοῖς ἐδήλου τὴν τοῦ Κανικλείου προσποιούμενος ἐφ' υἱῷ νύμφην. ἡ δέ γε μήτηρ καὶ Δέσποινα ἐκ μεγάλου τοῦ φρονήματος ἀπεπροσποιεῖτο καὶ ἀνεβάλλετο. οὐδ' ὄναρ ἄξιον κρίνουσα τὸ συνάλλαγμα. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Βασιλεῖ πολλή τις ἦν ἡ ἐχεμυθία περὶ τῶν τοιούτων, καίπερ καὶ ἀμεθόδως πολλάκις παρεγύμνου τὸ βούλημα, τὸ μέντοι γε πρὸς τὴν Πριγκίπισσαν Ἀχαΐας, ἤδη κεχηρευμένην ἀνδρὸς, κῆδος ἀξιώτερον ἔκρινε. καὶ παρὰ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ἔξωρον, αὐτοῦ γε νεανίου ὄντος, καὶ τὸν ἔφηβον παραλλάττοντος ἤδη, ἤθελε συναλλάττειν.

menti tabulis dedisset. quare aiebat irritas istas videri debere nuptias; & ut falsi coniuges ab invicem dirimerentur contendebat, nec tamen in hoc iure Imperij, aut vi secularis potestatis uti, quod fas non esset, inducebat in animum: sed studebat hoc sententiâ & Calculo Ecclesiæ decerni. Quare missis ad Patriarcham, & quæ circum ipsum erat, Synodum, certis hominibus qui exponerent, quantum sibi iuris daret in cum Iuvenem, primùm Imperatoria dignitas, deinde consanguinitas intima, & quædam autoritas paterna, qualem tutori leges in Pupillum tribuunt; ut ijs prout par erat consideratis statuerent: cassum, & invalidum id matrimonium esse, quippe temerè attentatum ab homine non suæ ad hoc potestatis, citra suum assensum, à quo penderet. Hisce ultro citroque ventilatis, & negotio Synodicè tractato, quidam Episcoporum hærentes ut putabant, veræ legum sententiæ, postulatis Imperatoris uti æquis annuendum censebant. At Patriarcha, & plures cum ipso in contrarium obfirmati stabant; eo maximè moti, quòd iam ista ex Iberis Puella uterum ex Alexio ferre dicebatur. Cæterum mater Principis Lazorũ redire domum cupiens, spem Præfecto Canielei subostendebat quandam, quasi eò profecta procuratura præsens esset separationem coniugum solutionemque connubij, quod minus per literas posset consequi, vivâ scilicet coram voce, & vultus verecundiâ materni, persuasura Filio, ut se morigerum Augusto avunculo præberet, quò perduci Iuvenem posse ullis eminus scriptis, missisque mandatis, haud satis confideret. Hoc obtentu eblandita Imperatoris assensum in reversionem ad Lazos suam, eò navigavit, quâ fide autem post reditum promissis steterit, sciverint qui quæ illic egit oculis præsentes usurparunt. Eventa quidem demonstrarunt, visam eo proficisci ad dissolvendum matrimonium, postquam ibi fuit, contraria potius secutam: quanquam invidia tota facti in contumacis filij duritiem conferebatur. spe igitur inde omni deiectus Imperator, cum nec Ecclesia consilium expediret declarandi matrimonium hoc irritum, certantibus de validitate eius sententijs Patrum, & rem in ambiguo relinquentibus: qui iam Chumni filiam in honorem privatâ sorte altiorem evexisset, illiberale putavit redigere immeritam in ordinem, & despoticis semel ornatam spoliare insignibus. ut igitur ei gradum tueretur collatæ dignitatis, spem dedit se illam connubio iuncturum filio proprio Ioanni iam Despotæ, ad quod ei consilium præter cætera ipsius Virginis, & huius Genitoris merita, haud levè momentum addebat, dotis magnitudo multum excedens civilem modum, facilèque apud æquos excu-

satura enuptionem quâ Imperatoris etiam filius ad coniugiom Puellæ regiâ opulentiâ privatorum natalium fortunam emendantis, inclinari se sivisset. Verum istam cogitationem Augusti multis ab eo significationibus indicatam, haudquaquam Augusta probabat, spirituom ingentium mulier, deijci è principali fastigio suum filium ad humilitatem, quantacumque divitiarum mole compensatam, civilis affinitatis, liberè atque irrevocabiliter respuens. Ad boc inexpectatum obstaculom hærebat Augusto aqua, domesticum iurgiom verenti, prudentique interim, ac patienti de re ista silentio rixam convitiumqne declinanti. Cæterùm ut arte, ac tempore, meliorisque desperatione conditionis uxorem ad id ultro volendum quod ipse cupiebat induceret, proposuit Ioanois matrimonium cum Principissa Achaiæ iam Viduâ: non ignorans splendore personæ Cooiugis ambitioni satisfacturum, & sperans tamen, ubi ad stringendum veniretur, rem, ipsâ facilè passurâ, omittendam, ob grave incommodum longè imparis designatorum Coniugum ætatis. Achaiæ otique Principissa iam effœtâ, cum Ioannes despota vix dum primulum pubertatem inivisset.

C A P V T VIII.

De reditu Imperatoris, & festo Constantinopolim ingressu.

SEd iam cum Aulæ causa non esset Thessalonicæ morandi perfectis quæ illuc eam attaxerant, fœdere enm Crale, & restitutione occiduorum Imperij tractuum in quàm optimum pro præsenti fortunâ statum, tempestivum fuit de reditu in Vrbem cogitare. Ducentes igitur secum Augustus uterque filiam Terteris, prætereaque Cotanitzam, ut locum officijs maiestatem ex longo reducem decentibus darent, extra Vrbem diversorio apto consederunt. Dicta hinc dies solemni occursui aderat, ea fuit mensis Novembris vicesima secunda, Vniversa Civitas è singulis domibus, velut è diversis fontibus derivatorum in commune confluuium amnium, exundans, in unum effusa locum extra portam Charsij, ambitioso æstuabat apparatu celebrandæ Imperantium exceptionis eo decore, ac magnificentiâ quæ Principum, è bienni absentiâ primùm apparentium tamdiù expectatæ præsentiæ, consentaneam, caritatis fidelium civiom, desiderij præteriti, gaudijque, ac gratulationis præsens declarationem exhiberent. Magnam illic diei partem Populus Vniversus, confusè conflata quædam concio è Romanis & Exteris, generum, linguarumque variatum, gentis præsertim Italicæ cum Illustrissimâ Civitatis parte, Cleroque universo, & Episcopis stabat inhianter intenta in expectatione impatienti exoptatissimi aspectus adventantium Augustorum. Inter has moras frementibus studijs inquietæ multitudinis, quiddam haud scio an non tali occasione planè singulare contigit; nimirum mutuâ trusione, inevitabili in conferta turbâ, quidam in forte subiectam incidens foveam graviter periclitatus de vitâ est. Crediderim id auditum ab Augusto Seniore (nisi quæ alia incomperta mihi causa eum movit) consilium ei suggessisse quod extem-

ΤΕ'ως δ' ἐπεὶ καὶ ἀποστροφῆς ἔδει τούτοις τὰ περὶ τὸν Κράλην διαθετήσασι, καὶ τὰ δυτικὰ ὡς οἷόν τε καταστήσασιν, ἐπαγόμενοι μὲν καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἐπαγόμενοι δὲ καὶ τὸν Κοτανίτζην ἐν τηρήσει προσηκούσῃ, ἔξω που τῆς πόλεως κατεσκήνουν. καὶ ἡ κυρία τῆς ὑπαντῆς ἐνειστήκει, ἡ δ' ἦν ὁ μηνὸς Μουνυχιῶνος εἰκοστὴ δευτέρα. ἡ μὲν πόλις πᾶσα καθάπερ τι ῥεῦμα ποταμοῦ ἀπὸ διαφόρων πηγῶν τῶν ἰδίων οἰκιῶν εἰς ἓν συνελθοῦσα, ἔξω πυλῶν τῶν τοῦ Χαρσοῦ ἐχέετο, καὶ φιλοτιμότερον πρὸς τὴν τῶν Βασιλέων ὑποδοχὴν ηὐτρεπίζετο, ἐν δυσὶ χρόνοις ἐγγὺς ἐκδημούντων ἤδη. καὶ ὁ δῆμος ἅπας διαμερισθεὶς ἐπὶ πολὺ, ὅσος τε Ῥωμαϊκὸς καὶ ὅσος ἄλλος ἐξ ἄλλων γενῶν τε καὶ γλωσσῶν, καὶ μᾶλλον Ἰταλικὸς, σὺν τῷ περιφανεῖ μέρει τῆς πόλεως, καὶ κλήρῳ παντὶ, καὶ Ἀρχιερεῦσι, μετέωρος ἵστατο, ὅσον οὔπω τοὺς Βασιλεῖς φιλοτίμως ὑποδεξόμενος. συμβὰν δέ τι τότε, οὐκ οἶδ' εἰ καὶ ἄλλο πρὸς τούτῳ. τὸ δ' ἦν. ὅτι πλήθους ὄντος ἀπείρου, συμποδισθείς τις, ἐμπίπτει τῇ τάφρῳ, καὶ ἐν χρῷ τοῦ κινδύνου γέγονε. ἀχθεσθεὶς τοιγαροῦν τούτῳ, οἶμαι, ἢ καὶ ἄλλως συμβὰν, Βασιλέα πείθει ἐξαπιναίως ἀποπέμψαι ἐκ μηνύματος τὸν λαὸν ἅπαντα, δεξάμενον μὲν τὴν αὐτῶν φιλοφροσύνην ἤδη καὶ εὔνοιαν. πλὴν διασκεδασθέντων τῶν ὅλων ἤθελεν εἰσελαύνειν. οὐ δὴ καὶ γεγονότος, ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς πύλαις δυσχερῶς διεκπαίειν, τὸ ἄπειρον πλῆθος ἐκεῖνο, ὀψὲ τῆς ἡμέρας οἱ Βασιλεῖς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτοὺς τὴν πόλιν εἰσίασιν. ἐπεὶ δὲ πάντα τὰ νικᾷ τῷ Βασιλεῖ κατὰ νοῦν προ-

κεχω-

κεχωρήκει, καὶ μόνον τὸ τοῦ Πατριάρχου διὰ φροντίδος ἦν, ὑπὸ γωνίᾳ καθημένου τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῇ. διὰ ταῦτα πέμπων πολλάκις ἠξίου μικροψυχίας πάσης ἀφέμενον ἀπαίρειν ἐκεῖθεν, καὶ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον μετασκηνοῦν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν ἀξιῶν πολλάκις. ἐδίδοτο δὲ λόγος καὶ ἔννοια τοῦ ἀλύειν χάριν τῶν γεγονότων, πλὴν οὐ γυμνῶν καὶ μόνων ἐκείνων, ἀλλά καί τιν' ἄλλα συμπλέκοντος. ἐφ' οἷς προσελθεῖν μὲν Βασιλέα ἠξίου, προσελθεῖν δὲ καί τινας τῶν τοῦ Κλήρου, καὶ Ἀρχιερέων ὁπόσοι ἂν δόξαιεν ἀποχρώντως ἔχειν, καὶ λόγους κινηθῆναι, καὶ οὕτω πως θεραπευθέντα τὸν Πατριάρχην, εἰ ἐγχωροίη, τὴν οἰκείαν διακονίαν ἀναλαμβάνειν, ὡς ἔλεγεν. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ παραιτεῖσθαι, καὶ καθ' ἡσυχίαν τὸ λοιπὸν διαφέρειν τοῦ βίου.

A plo est secutus, dimittendæ multitudinis; nè quâ pronæ in talibus cuiuspiam læsionis noxâ Clementia Principum offendi, turbarique lætitia fausti reditûs posset. Missis ergo præconibus denunciavit Populo:agnoscere se benevolentiam, & tam prolixas significationes devoti affectus gratissimo, ut deberet, accipere animo: cætera se remittere causâ ipsorum, & ire Domum quemque B nunc iubere: non enim se in urbem invehi velle, nisi post dilapsos ad sua singulos, & familiaribus redditos sedibus. Id cum esset statim fieri ceptum, & sat diù durasset, angustijs ostij tantam multitudinem nisi longâ successione densis undis irrumpentium, exhaurire transmittendo non valentibus, purgato denique prorsus suburbano campo, C ac cunctis iam dispersis,vix sero diei Augusti cum Palatinâ familiâ urbem subiere. Palatio sic redditum Andronicum, nè in sinu purè gauderet ferè confectis è sententiâ per nuperam expeditionem rebus, interpellabat solicitudo de Patriarcha, quem perseverare mussantem in angulo apud Pammacaristi Monasterium sciebat. Allegatis ergo sæpiùs ad eum idoneis hominibus,rogavit ægritudine depositâ laxatisque aliquando superstitiosæ mentis miseris angustijs, Patriarchali se Domicilio, ministerijsque se dignis, & sacræ potestatis exercitio redderet: illo semper abnuente acquiescere; & nescio quid perplexum respondente, quo videretur indicare offendi se nuper actis; sed nec meris, ac solis, verum, & alijs quæ magis innueret quam clarè designaret: ob quæ addebat, orare se Augustum nè ad se venire gravaretur, convocatis eodem quibusdam è Clero, ac Episcopis eo numero qui sufficere ad iustum de rebus gravibus congressum videretur,in eò coetu se propositurum quid animum ureret prohiberetque à fūctionibus suæ dignitatis: quibus expositis si Patres censerent ministerium se proprium resumere debere, consilijs ipsorum obtemperaturum: ni id fieret, iam nunc abdicare Thronum & in quiete vitæ reliquum velle transigere.

CAPVT IX.

Vt Imperator ad Aedes Patriarchæ se contulerit suaseritque reddere se functionibus suæ Potestatis.

Πρώτῃ γοῦν Ληναιῶνος, ὀψὲ τῆς νυκτὸς δὲ τοῦτο, διὰ σπουδῆς γὰρ ἦν Βασιλεῖ τῆς μεγίστης, ἐπὶ τῷ μὴ τηνικάδε παραιτεῖσθαι τὸν Πατριάρχην, καὶ πολλοῖς δόξαι, οὐδενὸς χάριν ἄλλου ἢ τοῦ κατὰ τὸν Κράλην συναλλάγματος παρῃτήσατο. κἀντεῦθεν σκάνδαλον συμβῆναι γενέσθαι τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασι. διὰ τοῦτο καὶ δυοῖν μεταξὺ τῆς τε πρὸς τοῦτον θεραπείας, καὶ τῆς δοκούσης αὐτοῦ δικαιολογίας ἐναπολειφθεὶς, συνετῶς ὑπήγετο, πρὸς ὅτι καὶ δόξοι Πατριάρχῃ. παραγίνεται τοιγαροῦν Βασιλεὺς, καὶ τοῖς περὶ τὸν Πατριάρχην συγγίνεται, ἤδη δὲ καὶ ἡμεῖς σὺν ἄλλοις ἐκεῖ τότε καθίσαντος μετὰ Βασιλέως, συνεδριασάντων δὲ καὶ τῶν ἱερῶν

D NE istuc quidem descendere in spem placandi Patriarchæ Imperarot recusavit:atque adeo Februarij Kalendis multâ nocte cum eo quem popoScerat comitatu præsto adfuit ubi is diversabatur. causa tam solicitè obsecundandi desiderijs eius Andronico fuit, quòd minimè omnium volebat, abdicationem quam Patriarcha minabatur, imputari odio fœderis à sè initi cum Crale. Credituros id enim E facile plurimos; & statim in famam abiturum: tantam fuisse indignitatem affinitatis ab Imperatore cum Serbiæ Principe contractæ, ut non aliam Ioannes Patriarcha dignitatis abdicandæ causam habuerit;quam metum, nè in eâ perseverando videri posset id matrimonium probasse, aut tolerabile censere: ex qua opinione ingentem orituram

terum Ecclesiæ perturbationem providebat. Eius incommodi prævertendi studio adire Patriarcham Augustus statuit, coramque ex eo cognoscere quid in se culparet: idque fecit moderatione quadam mediâ ioter humilem demissionem adulationis erga eum obnoxiæ, & iustæ suæ defensionis fiduciam securam. Curam Patriarcha igitur cœtu Suorum circumdato adfuit Impetator: adfuimus & nos ibidem cum alijs: mxxque ubi consedisset Augustus, circumsedentibus sacri Ordinis viris, exposuit Imperatori Patriarcha quæ sibi displicerent nb quæ hactenus volens in angulo mussaret, porroque paratus esset Præfecturæ, ipsique, si desperatio remedij sie cogeret, renuociate sacerdotio. ante omnia memoravit fœdus cum Crale, in quo quid ipsum offenderet, protulit; crimioans legitimè contractum prius Cralis coniugium, fuisse oefariè diremptum, & iniustè ab eo repudiatâ Regis Bulgariæ filiâ, in eius locum substitutam infantulam, ex Imperatore natam. Addidit ferre se baod posse aggravati Populum tributis sine modo. Nullum fiocm fieri, auri, argenti undique nullo non è rerum genere corradendi. Subijci novis vectigalibus salem communis usus, subijci etiam ferrum; & immaniter istis exactionibus rerum vitæ necessariarum pretium accendi. effundi mox prodigè in largitiones crebras quæ avarè fiot extorta. Tertium his attexuit querelarum caput, contemni se, nec haberi rationem supplicatioonm pro Clientibus suarum, ubi ex officio interveniens periclitantium causis, patrocinaretur oppressis, & iura desututorum verisimilia licet, nequidquam allegaret; oullo suæ neglectæ autoritatis fructu. Adversus hæc Imperator sui defeosionem à capire orsus, de Cralis primùm foedere disseruit; nec propriâ se in id cupiditate tractum, nec otilitates in se, suosque privatim redundaturas iode captasse: quin poous sacrificasse se in hoc publicis commodis privatos, eosque renectimos, affectus. Filiolam, caput omnium dulcissimum, suas, matrisque delicias, quam in spem splendidissimarum eum Regum maximis nuptiarum educarent, avelli sibi passos è gremio, proijcique in manus iosociabilis Barbari; nihil in cultu, ac moribus humanum, nihil in ipso principatu magnoperè splendidū habentis. Verùm cū à se pretio redemptā captivitatē subditorum Imperij, qui miserè servitum abducebantur, Provinciarum Romanæ ditionis statum, quæ incursionibus desolabaotur; Annooam denique, ac victum subiectæ sibi Plebis, irreparabilibus latronum rapacissimorum deprædationibus spoliari antea solitæ. Tam acerbæ oppressionis miseratinne motum se se, invitissimum

ἀνδρῶν, ἐκεῖνος Πατριάρχης πρὸς Βασιλέα τὰ δοκοῦντά οἱ πρὸς παραλύπησιν. δι' ἃ καὶ ἐγγωνιάζειν ἤθελε, καὶ παραιτεῖσθαι καὶ Ἐκκλησίας προεδρίαν, καὶ ἱερωσύνην αὐτήν, εἰ πλέον συναναγκάζοιτο. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ τοῦ Κράλη προετίθει, καὶ τὰ δοκοῦντά οἱ προσίστασθαι ὑπετίθετο, ὅτι δηλαδὴ συνεστὼς κατὰ νόμους γάμος διαλυθείη, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως ἐκεῖνος, ἀθετικῶς τὴν ἰδίαν, νηπίαν οὖσαν ἀγάγοιτο. καὶ ὅτι χρυσολογεῖται τὸ καὶ ἀργυρολογεῖται τὸ πᾶν, τετιμιευλκημένου μὲν τοῦ χρειώδους ἅλατος, τετιμιουλκημένου δὲ καὶ σιδήρου, συχνῶν δὲ καὶ συνδοσιῶν γινομένων, καὶ σίτου, ὡς καταφρονεῖσθαι αὐτός, ἀναφορὰς πολλάκις ὑπὲρ τοῦ δοκοῦντος δικαίου ποιούμενος. ἐντεῦθεν δὲ Βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπὲρ τούτων ἀπολογίαν καταστὰς ἐπὶ μὲν τῷ τοῦ Κράλη συναλλάγματι, οὐκ ὄρεξιν ἰδίαν, καὶ τὴν ἐκ τούτου ἑαυτοῦ ὄνησιν ᾐτιᾶτο. πολλοῦ γὰρ ἥκιστα τοῦτο. ὅσον καὶ προσεζημιῶσθαι αὐτὸς τὰ μεγάλα. Κόριον, ὃ ἐκ ψυχῆς ἔστεργε, καὶ ᾧ προσεπεπήγει καὶ αὐτὸς καὶ μήτηρ, καὶ γάμους ἐτοιμάζειν ἐγκαίρους, νῦν ἐκ Ῥηγῶν ᾤετο, ἐξ ἀγκαλῶν οἰκείων ἀναρπασθέν, βαρβάρῳ τὸ καὶ τὰ πάντα ἀστόργῳ, καὶ μηδὲν σεμνὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔχοντι, καταπροϊέμενος. ἀλλ' ἀνδρῶν, καὶ χωρῶν, καὶ πραγμάτων προσηκόντων τῇ Βασιλείᾳ, τῶν μὲν ἀπαγομένων ἀθλίως, τῶν δ' ἐρημουμένων ἐσχάτως, τῶν δὲ συλωμένων ἀνταποδότως, καὶ αἰχμαλωσίας τοσαύτης τε καὶ τοιαύτης χάριν ταῦτα πρᾶξαι, καὶ παρὰ γνώμην, καὶ παρὰ θέλησιν. πολλὰ γὰρ καὶ εἰρήνην αὐτήν, ὅσα σίδηρος οὐκ ἰσχύει, καὶ σπονδὰς καταπράττειν, καὶ μόλις τὰς ἐκ τῶν γάμων συντακτικωτάτας οὔσας, καὶ ἀσφαλεῖς, ὅσα μὴ μάχαι καὶ πόλεμος οὐμενοῦν καταπράξαιτο. οὐ μὴν δ' αὖθις καὶ νόμον ἐς ἅπαν ἐκτός, ὡς αὐτὸν οἴεσθαι, πρᾶξαι· δῆλον γὰρ εἶναι καὶ κανόσι καὶ νόμοις προστεταγμένον, μὴ οὖν ἐγχωρεῖσθαι τὸν νόμιμον ἀγαγόμενον, ταύτην μὲν ἀφεῖναι παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν εὔλογον, συμπλέκεσθαι δ' ἄλλῃ. εἰ δέ τις τολμώῃ, αἰτίαν μὲν μοιχείας ἀποίσεσθαι τὸν τοιοῦτον. τὴν δὲ συνοίκησιν εἶναι παράνομον, ὥστε τῆς προτέρας ἠθετημένης καὶ ζώσης, ὁπόσας τὸ μετέπειτα ἠγάγετο, μὴ ἐγκεκρίσθαι τοῖς νόμοις μηδ' ἐν γυναιξὶ νομίμοις τετάχθαι. ἡ δ' οὐ ταῦθ' οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν ἔχει, φησὶν ὁ Κρατῶν; πυνθάνου τοιγαροῦν τῶν εἰδότων, καὶ πῶς μάνθανε. ὡς οὐκ ἄλλως ἡμῖν ἐγένετο καταδέξασθαι τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ καὶ ὅρκους, νῦν πρέσβεις προσ-

προσοικειῶσαι τὴν παῖδα βεβαιοῦσι, ἢ μὴν καὶ ἔτι περιεῖναι τὴν νόμιμον, ὅτι τῇ τοῦ Τερτερῆ συνεπλέκετο, καὶ ἄρτι μὴ ζῆν, ὅτ' ἡμεῖς εἰς γαμβρὸν ἐπειλόμεθα. ὡς ἐντεῦθεν τὴν μὲν συμβαίνειν εἶναι παράνομον, τὴν δ' ἡμετέραν εἰ καὶ νηπίαν, ἀλλ' οὖν ἔννομον. καινοτομεῖσθαι δὲ καὶ χρόνον, ὡς οἴδατε ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς κήδεσι. φέρει καὶ τὸ συνοῖσον πάντως διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης κατάστασιν. πῶς δὲ καὶ οὕτως ἐχόντων ἡμῶν, τῆς ἀπολογίας ἡμῖν μὲν καὶ ταῦτα καὶ πλείω περιέστιν ἀνάγκη πρὸς τὸ συμφέρον κοινὸν, εἰ καὶ λυπηρότερα ξυμπίπτοιεν, ὡς ἀλγεινὸν καὶ τὸ διαφερόντως. ὑμῖν δὲ προσοικειοῦσθαι καὶ αὖθις εἰς σκέψιν. καὶ ὃ δόξοιεν ἂν μόνον μετ' εὐλόγου τοῦ αἰτιάματος, συγχωρεῖν γίνεσθαι. Βασιλεῖ γὰρ εἶναι ἢ πατέρας ἑτέρους τῶν νόμων, ἢ παῖδας ἄλλους Ῥωμαίων ἁπάντων οὐκ οἶμαι. Ταῦτ' ἔλεγε Βασιλεὺς, καὶ ἐδόκει παράδοξά τι λέγων, καὶ τὰς γνώμας τῶν πολλῶν ἔσεισε. δεύτερον τὰ περί τι τοῦ ἅλατος καὶ σιδήρου, καὶ χρυσολογιῶν ἑτέρων ἀπελογεῖτο, τὴν χρείαν προβαλλόμενος, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀνάγκην. ὡς οὐδὲν τῶν δεόντων ἄνευ χρημάτων πεφυκὸς ἂν γίνεσθαι. μὴ δὲ γὰρ αὐτοὺς χρυσὸν ἀγαπᾶν, μὴ δ' ἄργυρον ὅ περ ἅπαν, εἰ μὴ βοηθεῖν χρείαις ταῖς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων. παρ' ἣν αἰτίαν ἐκλελοιπότων χρημάτων, καὶ ῥόγας συνήθεις διδομένας παρακατέχεσθαι, καὶ προσεξευρίσκειν ἀνάγκη πόρους εἰς συλλογήν. ἵνα γοῦν καὶ κινοίμεθα ἔλεγεν. ἐπεῖχε δὲ καὶ Βασιλεῖς ἀρχαίους, καὶ μᾶλλον τὸν Ἰωάννην, ὁπόσην τὴν ὑπὲρ τῶν χρημάτων εἶχε σπουδὴν, ὡς ἐγκληθὲν, παρὰ τῶν τὰ χρήματα εἰσκομισάντων, οὐκ ἐξεπιτηδείως παρὰ τῶν αὐτοῦ κοινῷ ταμιείῳ ἐχόντων τὴν ἐνοχλὴν προσδεχθεῖσαν, ὀργὴν προστρίψασθαι τοῖς μὴ παρ' ὅλως δεξαμένοις τόσην, ὥστε καὶ ἑνὸς εἰς Λαζοὺς φυγόντος, θατέρῳ πληγὰς ἐκ προστάξεως ἐντειναμένων, συμβῆναι τῷ τότε, ἡμερῶν ὀλίγων τεθνάναι. παρῆν δὲ καὶ μάρτυς τῶν λεγομένων, ὁ τότε Λογαριαστὴς τῆς αὐλῆς Ἄγγελος. οὗ καὶ παρελθὼν ἐπὶ τούτῳ οἴκοθεν εἰσκληθέντος, ὃ μὲν εἰσελθεῖν καὶ αὐτὸν εἰπεῖν οὐκ ἐνεχώρει γίνεσθαι. ὀφφικίῳ γὰρ τετιμημένον, τῶν ἄλλων καθημένων, ἐκεῖνον ἵστασθαι, οὐκ ἐδικαίου ὁ Βασιλεύς. καθέζεσθαι δὲ πάλιν εἰσιόντα, παρακαίριος ἔδοξε. διὸ δὴ καί γε τῷ συγγραφεῖ τῶν τοιούτων, καὶ δευτέρῳ τῶν ἐκ τοῦ Κλήρου καὶ αὐτοῦ τιμίων, παρὰ Βασιλέως ὥριστο, ἐξελθόντας ἐρωτᾶν καὶ πυνθάνεσθαι τούτου, περὶ ὧν ὁ Βασιλεὺς ἔλεγε, καὶ

„ quidem, & inclinationi propriæ summâ „ vi obluctantem, quod habuisset curæ summum impendisse, in levamentum aliâ nullâ ratione avertendæ calamitatis; quarum „ multa conventionibus effici, quæ bello, „ ac ferro frustra tententur. Fœderumque „ beneficio, præsertim ad stabilitatem roboratorum necessitudine nuptiali (nam „ isto demum glutine firmissimè hominum „ voluntates coëunt) in commune plurimas „ & maxima, idque tranquillè, ac securè „ provenire commodum, quæ nec sudoribus „ ac periculis gravissimis laboriosissimarum „ expeditionum, nec cruore immenso præliorum parari unquam valuissent. Nec tamen, quod falsò argueretur, tantæ ac tam „ evidentis utilitatis gratiâ quidquam contra „ leges attentasse. Esse namque manifestum „ iuxta scita Canonum, & Civilium etiam „ sanctionum, nec licitum, nec integrum „ Viro esse qui viεt legitimo uxorem duxerit, eâ sine ullâ causâ idoneâ reiectâ, copulari alteri, ac si quis id attentaverit, „ adulterij teneri; coniugiumque hoc secundum pro illegitimo habendum; ita ut „ quamdiù prima solâ vera coniux superstes „ fuerit, quotquot inde duxerit, illegitimas, „ & pellices potiùs quam iustas uxores fore. „ An vero non ita hæc in nostro casu se habuere? subiecit Imperator: interroga „ igitur eos qui norunt, & ex vero rem cognosce. Disces, haud priùs nos assensos „ in matrimonium filiæ cum Crale, quàm „ legatorum, prout exegeramus, inde ad nos „ missorum iuratis testimonijs comperimus, „ & fuisse adhuc in vivis legitimam Cralis „ uxorem quando is filiam Terteris in contubernium adscivit; & eandem iam vivere „ desijsse, quando nos eum Generum fecimus. Ex quibus est manifestè consequens „ & filiam Terteris nihil nisi pellicem, & „ nostram, utcumque infantulam, iustam, „ legitimamque Serbiæ Principis sponsam „ extitisse. Porrò quidquid inest novitatis „ præfestinato matrimonio Puellulæ impubis, par est condonari Principibus, qualium „ connubia in hoc privatam excedunt sortem, quod intervallis observationibusque „ temporum minus addictè, ut scitis, obsequantur, quo in genere si liberis eorum inclinationibus defertur; & solùm „ quia ipsis liber, certorum interdum, rituum „ rigidè à cunctis alioqui cæteris exigi solitorum, gratia illis egregiæ privilegio dignitatis nullo non ferente fit; quanto ijs „ tunc æquiùs ignoscatur, quando inæstimabile commodum securæ pacis in longi „ constantiam temporis fixæ, quadam minus „ fortè usitatâ præcocitate nuptiarum, Reipublicæ, ni sic facerent, periclitaturæ, „ imo gravissimè laboraturæ redemerint? Redemerint autem, ut nos nunc, acerbo

pretio

„ pretio gravis domesticæ iacturæ, & carissi- A
„ mi capitis deplotabili longùm impendio,
„ sed hæc nostra regnantium sors; est qui-
„ bus conditio Principatûs, officium ac ne-
„ cessitudinem iniungit hæc, & plura quan-
„ tumvis ærumnosa, molestaque, pro com-
„ muni utilitate subeundi. *Peroravi hacte-
*nus serbici fœderis causam, & quid in eo cur-
*que fecerim exposui: vestris de integro sen-
*tentijs permittens, quid nunc circa hoc à me fieri
*velitis: paratus ad nutum vestrum emendare,
*ac quoad potero refringere, si quid ibi repre- B
*hensibile rationibus idoneis monstraveritis. Ni-
*hil excipimus, prompti ad omnia sine ullo pri-
*vatarum necessitudinum, aut affectuum respectu.
*Imperanti enim alios Parentes esse, quam leges;
*filios alios quam Romanos universos, equidem
non puto. Hæc locutus Imperator probabilia
dixisse visus est, & multorum in suam sen-
tentiam assensum traxit; aliud accusationis
sui caput de sale, ac ferro, alijsque auri
exactionibus deinde purgavit, ærarij egesta-
tem obtendens, & ineluctabilem necessita- C
„ tem grandis pecuniæ in res communis uti-
„ litatis expendendæ. Einsmodi quippe
„ negotiorum eam esse naturam ut sine num-
„ morum impendio confici nequeant: se nec
„ aurum planè amare, nec argentum, nisi
„ quatenus iuvandæ Reipublicæ vim ha-
„ beant, expediendâ facultate salutarium
„ publicè consiliorum. Iustum auri usum se
„ carendo, tristi diù experientiâ probasse,
„ iampridem coactum pensiones Ministris
„ Reipublicæ olim decretas, & ex longo D
„ solvi summâ fide solitas, detinere; quæ
„ ipsa odiosissima parsimonia cum non suffi-
„ ciat expediendis quibus status & salus Im-
„ perij ematur sumptibus, aliquam utique
„ inveniendam extundendæ undecumque
„ pecuniæ rationem. quam autem hanc aliam
„ à collatione subditorum comminisci quis
„ valeat? *sed commoveamus age sanè* (subiecit)
*disputationem, retorto ad memoriam Principa-
*tuum retrò lapsorum à nostri hodierni experien-
tiâ, mentis intuitu. Induxit hic Imperatores
„ antiquos, & maximè Ioannem, demon-
„ strans, quantum huic studium fuerit pe-

γέγονε ταῦτα, καὶ ἐμαρτυρεῖτο, τὸ λεγόμενον ἀληθὲς, πλέον εἰπόντος ἐκείνου, καὶ τὸν τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν, καί γε τὴν τοῦ θανάτου νόσον τῷ πληγτίσαντι. τέτταρας γὰρ ἡμέρας, καὶ αἱμόῤῥοιαν ἐπισυμβᾶσαν τῷ ἀρκισμῷ τὴν τοῦ θανάτου αἰτίαν προσεπεμαρτύρει. ἐπεὶ δ' ὁ λόγος καὶ τὴν περὶ τοῦ ἀναφορὰν, καὶ μεθ' ἔτι πλεῖστα δὴ τὰ λεχθέντα, ἐφ' οἷς ὁ Βασιλεὺς ἐδείκνυ τὸ πρὸς τὸν Πατριάρχην συγκεχωρηκὸς ἐφ' B ἅπασι σχεδὸν ἢ τοῖς πλείστοις, ὅπερ τὰ προσαναφερόμενα, καὶ ἄλλα μὲν ἐπίθετα κατ' ἀνάγκην προσκείμενα· ἃ μὴ δ' εἶτ' δίκαιον παρορᾶσθαι, διὰ τὴν κατὰ τὸ δίκαιον δυσωπίαν. ἄλλα δέ γε τὰ κατὰ χάριν προτεινόμενα εἰς γε λύσιν, ἐφ' οἷς καὶ ὑπακούοντος μὲν, χάριν εἶναι τὸν, μὴ κατανεύοντος δὲ, μὴ δοκεῖν δικαίως λυπεῖν τὸν ἀποτυγχάνοντα. Συνάπτειν δὲ ταῦτα Πατριάρχην, καὶ ἓν ὑγιὲς ἐξ C τὰ ἔμπροσθεν ὁρισμάτων μυστῶν, καὶ Λυδῶν διϊστάμενα. καὶ διὰ τοῦτο λυπεῖσθαι εἰ ἓν ἴσον ἀσυγκατάθετος εἴη ὁ Βασιλεὺς, οὐκ ἔχειν τὸ εὔλογον ἰσχυρίζετο. τέως δὲ καὶ καθ' ὑπόσχεσιν ἐπενέγκας, ὡς δῆθεν ἐντεῦθεν τὸ ἀκόλουθον καὶ συμπράξεις. διαλύειν τε τὴν λύπην ἠξίου, καὶ μικροψυχίας πάσης ἀπαλλαγῆναι τῆς τιμῆς ἔχεσθαι. ταῦτ' οὖν ἐκεῖνος λιπαρὰς ἠξίου, καὶ σὺν ἄλλοις εὔχει ξυναξιοῦντες τε καὶ D συμπείθοντες, κἀντεῦθεν ὁ Γεραιὸς ἐκεῖνος μαλακισθεὶς, ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τὴν γνώμην εὐένδοτος, παρορμηθεὶς εἰς τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἰδίων, κατανεύει, καὶ Βασιλεῖ ἀξιοῦντι πείθεται, καὶ καθυπισχνεῖται αὐτίκα ἐκεῖ μόνον μείναντα, ὑπ' αὐγὰς τὰς πρώτας, τὸ Πατριαρχεῖον καταλαβεῖν. Γέγονε τοῦτο, καὶ ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς ἑορτὴ τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁρᾷ. ἀλλ' οὐκ ἦν τὸ εἰς αὖθις τὸν τοῦ Τελχῖνος ἠρεμεῖν φθόνον.

„ cuniæ congregandæ; eo quidem usque ut delatâ ei aliquando querelâ per quosdam con-
„ vehentium pecuniam publicam, de negligentiâ Custodum ærarij, accipere statim eam,
„ & intrò recondere differentium, tantâ irâ exarserit in Ministros duos talis indiligentiæ
„ compertos, ut eorum altero metu supplicij, ad Lazos fugâ delaro, comprehensus alter
„ tot, tamque gravibus iussu Augusti concisus plagis fuerit, quæ verisimilem opinionem
„ multorum fecerint, eius obitum paucis diebus post secutum isti flagellationi tribuentium.
„ Rei sic gestæ testem protulit, tunc Logariastem Aulæ Angelum, quo ad hoc ipsum profi-
tendum statim domo accito, cum quædam obstaret inconvenientia ne is intrò admissus co-
ram cœtu appareret (quoniam hinc quidem virum Officij honore decoratum, stare alijs con-
sidentibus, haud æquum censebat Imperator, rursus autem sedere ibi eum qui non ad cen-
sendum de negotijs propositis, sed ad brevis responsi statim expediendam redditionem vo-
caretur, intempestivum videbatur) scriptor huius Historiæ, & alius è Clero, & ipse ab Au-
gusto magni habitus, iussi ab eo sunt, egredi & foris interrogare Logariasten de ijs quæ di-
xerat Imperator. Factum id est: & Logariastes suo testimonio prolixè fidem adstruxit since-
ræ veritatis allegatis ab Augusto: exequens etiam circumstantias numeri dierum & morbi

ac modi

ac modi mortis eius qui sic obijsse dictus esset. Aiens videlicet quarto die postquam vapulaverat, hunc efflasse animam: nec aliam ei fuisse mortis causam, quàm fluxum sanguinis, è plagarum inflictione secutum. Hinc iam ad tertiam Patriarchæ de Imperatore querelam neglectarum suarum pro Clientibus precum processit oratio. Ibi postquam Imperator ver-
» his plurimis ostendit propensissimam suam non in plerisque solum, sed planè in omnibus
» erga Patriarcham Indulgentiam, distinxit genera supplicationum quæ sibi offerri con-
» tingeret. Alias enim necessitatem habere iuris stricti, & ea poscere, quæ sine iniustitiâ
» negari haud possent. Has à se negligi nefas esse ultrò confiteri; propter debitam æquitati
» à Principe reverentiam. Verùm alterius quoque generis preces esse minimè debita bene-
» ficij nomine, rogantes. In his, ut benignè annuentis liberalitatem Principis eius impu-
» tari gratiæ par est: ita recusatio libertate utentis in renuendo suâ, nullam videtur offerre
» iustam dolendi aut conquerendi causam non assecuto quod optarat. Confundere porrò Pa-
» triarcham, & in unum hæc miscere, non minori alioquin ab invicem intervallo dissita,
» quam quo Mysorum, ut dici solet, Lydorumque fines distant. ac propterea ægrè ferre si
» quando minus morigerum ad omnia quæ postulat experiatur Imperatorem: in quo plus
» æquo sibi arrogare ipsum, ac ultrà quàm recta ratio sineret, appetendo provehi, affirma-
» vit Andronicus, & multis evincere contendit. Subiunxit nihilominus promissionem facilioris in posterum exorabilitatis; ostendens; planè sibi esse decretum, & benignè audire Patriarcham quoties deinceps se adiret, & ei gratificari efficiendo quæ vellet. tantum ora-
» vit, ut laxatâ contractione animi, & omni ægrimoniâ, suspiciosâque tristitiâ depositâ,
» resumeret exercitium suæ Potestatis, & honoribus tali Sacerdotio debitis coli se sineret.
» Hæc lætus renidensque Imperator cum diceret, adiuvantibus pro se quoque cunctis qui aderant, & communi assensu eadem rogantibus, emollitus denique senex est, erat enim re vera flexibilis ad suasiones Amicorum; vir haud præfractæ mentis, nec præiudicatorum pertinax sensuum. Sed & hanc hominis ad æquis acquiescendum pronitatem familiares tunc eius promoverunt; ipsum, ut persuaderi sibi pateretur quod omnes optabant, adhortantes. Annuit ergo postulatis Imperatoris, & ei promisit: se non plus in quo erat hæsurum loco, quàm quantum nox tum intempesta cogeret: primo diluculo in Aedes Patriarchales remigraturum. Nec pollicitis fides abfuit. Nam Postridiaunm Hypapantes festum Patriarcham ministerijs sacris redditum rursus vidit in Ecclesiâ. Quamquam ne perpetuum sic restituti officio Præsulis gaudium foret, haud abstitit invidi Dæmonis malignitas denuò conari.

CAPVT X.

De causâ Ephesij Ioannis.

Ἀλλ' ἔαρος ἐνστάντος ἐντεῦθεν, καὶ τῶν Πασχαλίων διελθουσῶν, ὁ περὶ τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου λόγος κινεῖται. καὶ βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ὁμολογῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτεῖν, μὴ δὲ γὰρ εἶναι ἄλλον τὸν καθαιρήσοντα, ἀλλὰ μόνον τὸ σφέτερον θέλημα, διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου σκάνδαλον, μὴ τοῖς ἄλλοις κἀκείνου συμβαίνοντος, ἐφ' ᾧπερ ὁμολογεῖν εἶναι ἐκεῖνον παρρησίᾳ, μηδὲν σφαλέντα ἐπὶ τοῖς δόγμασιν. ἔπειτα δὲ τὴν ἐκείνου παραίτησιν δέχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ὑψίθρονον ὄντα βασιλεὺς ἐπιτηδὲς ἀπέκλεισε, καὶ τῇ κέλλῃ παρέδωκε. αὐτὸς γοῦν ἀναλαμβάνειν τὴν τιμὴν ἐκείνῳ ἤθελεν ἀνορθοῦν. ἐκεῖνο διδούς, ὃ καὶ ὠργισμένος προσαφῃρεῖτο, τὴν εὐμένειαν. Ἀρχιερεῖς δέ, πλὴν τοῦ Φιλαδελφείας, καὶ τοῦ Σμύρνης, οὐκ οἶδα εἰ καὶ τρίτου ἑτέρου, βασιλέως λύοντος τὴν ὀργήν, ἐπὶ τῆς οἰκείας ἔκρινον ἔχειν

CAeterum vere inde consecuto, & Paschalibus ferijs elapsis, causa Ioannis Ephesij retractari cepta est. Ac Imperator quidem ultrò pœnitens fatebatur, iniquè ab se cum illo actum; quippe qui eius, falsò insimulati participationis scandali Gregoriani, eoque adacti ad renunciandam dignitatem, volens abdicationem recepisset, Thronoque sic deiectum cellâ inclusisset. Quam suam iniustitiam, ut quamprimum agnoscebat emendaret, profiteri se nunc palàm: Ioannem Ephesinum minimè assensisse cæteris in pace initâ cum Gregorio; neque quidquam erroris contra dogma conscivisse. Tum quod erat tali declarationi consequens, idem Augustus retexere malè orsa & restituere in integrum, dignitatique reddere quem perperam evertisset, voluit; ultrò ei concedens quod iratus abstulerat; suam videlicet benevolam gratiam. Porrò Antistites (exceptis Philadelphiensi, Smyrnensi, & tertio fortè

quodam

quodam alio) nihil causæ putabant superesse quominus Ephesinus, reconciliato iam ipsi Augusto, protinus honorem amissum ritè ac iure suo resumeret. ad quod cum æquitate ipsâ rei movebantur, tum viri reverentiâ, virtute ac doctrinâ insignis; maximéque utilis ijs dotibus ad res, ut tū erant, Ecclesiæ cōponendas vel stabiliēdas. neque enim rata esse, aut omninò valere, quæ Athanasio Patriarchatum gerente adversus eum fuissent mota. sed imperfectum, & dilatâ B sententia pendens adhuc manere iudicium; idcircò quod Antistitum suffragia, ob invalidas obiectorum ipsi criminum probationes in incerto hærentium, haud umquam legitimo numero ad eius damnationem concurrissent. Atque hi quidem sic Ephesinum omni crimine liberum, & hoc ipso restituendum Sedi suæ, videri debere contendebant. At Patriarcha & Philadelphiensis vehementer obsistebant. Erat & tertius Ioan- C ni contrarius Smyrnensis: sed parùm poterat, ipse sacerdotio suspensus, & læsæ maiestatis citatus reus, ac nondum purgato crimine periclitans. Accersitus autem fuerat perduellionis ob impertitum Ecclesiasticâ benedictione Malacam quendam participem & ministrum Rebellionis Philanthropeni, cuius nomine Smyrnam occupatam tenuerat, postea interfectus. Præcipui ergo & efficaciores oppugnatores Ephesini erant Patriarcha & Philadelphiensis. Hi omninò negabant fieri posse ut is reponeretur in Throno: ardescebatque maiorem in modum inter hos aliosque eâ de re contentio. adeo quidem ut offensus iurgio & pertæsus Synodalium rixarum, iterùm Patriarcha secederet in Pammacaristi Monasterium: Imperatore molliùs agente pro Ioanne, metu offendendi Patriarchæ, quem observare perseverabat; cavens irritare hominem: sed eius tamen impetus in Ephesinum quàm poterat moderatissimè retundens.

A ἐκεῖνον τιμῆς. τότε δὴ καὶ τὸν Ἐφέσου δυσωπούμενοι, καὶ ἀνδρὸς ὄντος ἐκείνου τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον οὐχ ἥκιστα ἱκανοῦ καὶ χρειώδους ἐπὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας τὰ μέγιστα. μηδὲ γὰρ ὅλως ἰσχύσαι τὰ κατ' ἐκείνου ἐπ' Ἀθανασίου Πατριαρχοῦντος κεκινημένα, ἀλλ' ἡμιτέλεστον μεῖναι τὴν κρίσιν, διὰ τὴν τῶν Ἀρχιερέων ἐπὶ τοῖς ἀνισχύροις κινηθεῖσιν ἀμφιγνωμόνησιν, καὶ τῷ ἀριθμῷ, οὕτως ἐδικαίουν τὸν ἄνδρα. B Πατριάρχης δὲ καὶ Φιλαδελφείας (ὁ γὰρ τρίτος ὁ Σμύρνης, ἐγκλήματι καθοσιώσεως ὑπαχθεὶς, ὡς εὐλογήσας τὸν Μαλάκην, Μαλάκης δ' ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ τὴν Σμύρνην ἐκείνῳ κατέχων. ὃς δὴ καὶ πεφόνευτο ὕστερον, ἐκινδύνευε καὶ αὐτὸς ἦν) πῶς ἄμφω Πατριάρχης τε καὶ Φιλαδελφείας ἀντέτεινον, καὶ ἕν τι τῶν C ἀδυνάτων εἶχον τὸν Ἰωάννην ἀποκαθιστᾶν. ὅθεν καὶ μεταξὺ τούτων μεγίστη φιλονεικία ἤρξατο ἀναφύεσθαι. ὥστε καὶ ἀπειρηκότα τὸν Πατριάρχην, ἀποχωρῆσαι καὶ πάλιν εἰς τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν τῶν τῆς Συνόδου ὄχλων εἰς τοῦτο. ὁ γὰρ Βασιλεὺς μαλακῶς ἀντείχετο, καὶ Πατριάρχην κατὰ τὸ εἰκὸς ἐφυλάττετο, ὡς εἶχεν ἀποκρινόμενος.

C A P V T XI.

De accusationibus Patriarchæ impactis ab Episcopis.

Patriarchâ igitur privatim agente, ac D obseratis pertinaciter valvis neminem eorum admittente, qui aut petendæ interventionis, aut iudicij causâ aditum ad eum poscerent, Antistites contrariæ ipsi factionis aliquid ad rem quam promovebant utile se acturos rati, cooperante obliquè Ephesino, libellum conscribunt querelarum in Patriarcham, eumque Augustis porrigunt: ita se quod conabantur, non sine E spe successûs tentaturos arbitrati, aut extinguere penitus, aut aliquantum debilitare Patriarchæ apud Augustum Seniorem gratiam. Capita hæc erant querelarum. „Quod cum benè ordinata dispositio Mini„steriorum ac functionum unicè require„tur non minus in alijs quam in Ecclesiasti-

D Ἐκείνου γοῦν ἰδιάζοντος, καί γε τὴν θύραν ἀποκεκλεικότος τοῦ μὴ ἵνα εἰσιέναι τῶν ἔξωθεν κατὰ χρείαν δέησιν ἀναφορᾶς ἢ καὶ κρίσεως, οἱ ἀμφιγνωμονοῦντες ἐκείνῳ Ἀρχιερεῖς δόξαντές τι ποιεῖν ἱκανὸν ἐπ' ἐκεῖνον, καὶ τοῦ Ἐφέσου συνεργοῦντος σφίσι πλαγίως, τόμον συντιθέασι μέμψεως, καὶ Βασιλεῖ E ἐγχειρίζουσι, τὴν Βασιλέως ἐντεῦθεν ὑποχαλᾶν καὶ ἐκλύειν πρὸς ἐκεῖνον πειρῶντες διάθεσιν. αἱ δὲ μέμψεις, ὅτι εὐταξίας ἀπαιτουμένης, εἴπερ ἐν ἄλλοις, κἀν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασι, ταύτην γὰρ καὶ τῶν Πατέρων διὰ τῶν οἰκείων συνιστᾶν κανόνων, κατ' οὐδὲν ὅλως τῷ Πατριαρχεύοντι μεμέληκε ταύτης.

τες. κρίσεις μὲν γὰρ, ἃς αὐτοὶ συνοδικῶς ἀποκαθιστῶσιν, ἐκεῖνος μόνος ἐξαλλάττει, καὶ δι' οἰκείας γραφῆς, τὰ τοῖς δόξασιν ἐναντία, διακελεύεται, καὶ Ἐκκλησίας κεχηρευμένας τῶν προεστώτων, αὐτὸς ἐξεπίτηδες τὰς ἐπ' ἐκείνας ψήφους ὑπερτιθέμενος, πέμπων σφετερίζεται τἀκείνων. καὶ τὰ μὲν ὡς βούλεται διατίθεται. τὰ δὲ καὶ δίδωσι τοῖς ἐπ' ἐκείνοις καταστᾶσι. τὰ δέ γε τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας τῷ σφετέρῳ υἱῷ ἐγχειρίσας Ἐφραίμ, ὕλην δίδωσι τούτῳ κακίας τοῖς ἐκεῖθεν λήμμασι, μὴ οἰκονόμον κατὰ τὸ σύνηθες καθιστῶν, παρ' οὗ δὴ καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας διεξάγοιτ' ἂν πράγματα, καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα γράφοντες, ὑπαίτιον δεικνύειν ἤθελον, ὡς τινὰς σφᾶς ἀποπροσποιούμενον. ταῦτα Βασιλεὺς δεξάμενος, τὸ πολὺ ἐπῄει καθυφιέναι τῆς διαθέσεως. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπολύειν παντάπασιν ἔγνω, ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν ὑφιέναι καὶ ἐνδιδόναι, εἴπως ἀνακάμπτειν βούλοιτο, μὴ μέντοι γε ὡς τὰ πρότερα λιπαρῶς ἀξιοῦν τε καταναγκάζειν. ἢν δ' ἐπινεύσοι, δέχεσθαί τε, καὶ τοῖς σὺν Ἀρχιερεῦσιν ὁμονοεῖν πείθειν, ἅμα καὶ τῷ τὰ αἰτιάματα θεραπεύειν κελεύειν. τὰ γὰρ τοῦ Ἀθανασίου κέντρα, τέως οὐ λίαν ὑπέκνιζε. μὴ γὰρ ἔχειν ὅλως αὐτὸν ἐλευθεροῦν, καὶ τὰς ἀρὰς λύειν, ἃς οὕτως ἐμπαθῶς ἀσκέπτως καθῆκε, καὶ φρικτοὺς ἀφώριζε, μὴ τὸν θρόνον καὶ αὖθις ἀπολαβόντα. καὶ ταῦτα μηδὲ τῷ παρ' αὐτοῦ τῆς λύσεως γράμματι, ὃ ἄκων προστεθέντα κατὰ τὸ σύνηθες, τῷ τοῦ Βασιλέως ὀνόματι. ὅτι οὐδ' ἐκεῖνος ἠρέμει, ἐν τοιούτοις καιροῖς τοῦ σκανδάλου, ἀλλὰ τὰς θύρας ὑπανοιγνὺς τῆς μονῆς, πολλοῖς ἐπήρκει πενομένοις ἐκ τῶν τυχόντων. ἦν δὲ ἄρα ταῦτα τοῦ μέλλοντος προκεντήματα, καὶ ἡ παλίμπους ἐφήδρευε δίκη, μηδὲν ἐπαΐουσι. τότε δ' ἦν ταῦτα, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐσάπαν τῷ Πατριάρχῃ ἠγνόητο τὰ τοῖς Ἀρχιερεῦσι πραττόμενα. διὰ ταῦτα καὶ τὰ τῆς τιμῆς περιποιούμενος ἑαυτῷ, αὐθορμήτως ἔγνω πρὸς Βασιλέα διαλεχθῆναι, καὶ προσώπῳ γνησίῳ ἐντυγχάνοντα διαμυθίζειν τῷ αἰδῶ προσβαλεῖν.

„cis negotijs, unde hanc Patres proprijs „canonibus commendassent, eam tamen „Patriarcha funditùs negligat. Quæ enim „ipsi Synodicè legitimo suffragiorum con- „cursu decreverint, ipse solus immutat, & „proprio rescripto communiter statutis con- „traria imperat: Præterea Ecclesias Pasto- „ribus viduatas, dilatis de industriâ cano- „nicis per suffragia electionibus Præsulum „substituendorum defunctis, ipse sibi usur- „pat; missis qui nomine suo proventus earum „tollant, & partem horum pro libitu absu- „mit, partim ijs condonat quos istis admi- „nistrationibus præfecit. Quin & res Ec- „clesiæ propriæ dispensandas pro arbitrio „permittens Filio suo Ephraimo, ansam ei „& materiam ad malè agendum præbet, „occasione lucrorum quæ inde sibi conge- „rit: cum pro more debuisset eiusmodi pro- „curationem Oeconomo ad id lecto com- „mendasse, viro idoneo, cuius fideli & „prudenti iudicio administratio Bonorum „Ecclesiæ rectè ac prout decet gereretur. Hæc & multa eiusmodi libellus Episcoporum continebat, quibus studebant reum, aut saltem suspectum, apud Imperatorem reddere Patriarcham, à quo se participatione consiliorum exclusos & quasi abdicatos dolebant. Ea cum accepisset Imperator, remisit ille quidem multum de illo vehementi affectu quo priùs Patriarcham amplectebatur: non tamen ut deijcere illum Throno planè decerneret, quin potius statuit benignâ tractatione ipsum & indulgentiâ pellicere si posset ad resumendum exercitiũ Patriarchalis potestatis: certus tamen non descendere amplius, uti antea fecerat, usque ad preces humiles, & declarationes quæ possent reluctantem cogere, obfirmatæ ad impetrandum voluntatis: satis existimans nunc fore, si post benignam invitationem, reverti quò vocabatur ultrò annuentem, benevolè susciperet, eique conciliare adversos Antistites studeret, suadendâ ijs cum illo concordiâ, dandâque operâ, ut obiecta ei crimina iustis purgationibus diluerentur. Ne ultra hæc conari nunc quidem curaret, neve abhorreret nimium à mutatione Præsulis faciebant infixi dudum eius animo & necdum evulsi penitus scrupuli, ex illâ fulminatione dirarum atque anathematum quam Athanasius chartis abstrusis indiderat. coaluerant quidem utcumque vulnera formidinum illarum; non tamen ita ut non interdum cura inde superstitioso Principi supervacanea renascens, obductas quasi refricaret cicatrices; solicitaretque reputantem: haud videri verè umquam expatriarcham illum soluturum quod ligaverat, & horribiles illas execrationes ritè legitiméque remissurum, nisi reponeretur in sede, potestatemque reciperet eandem quâ tunc erat præditus cum illa scriberet. Nam declarationem istam quâ sedatæ tunc conscientiæ multorum essent, apparere convicio expressam ab invito, nec periculum abesse, quin uti vi extorta, cassa effectu, & nullius esset roboris. Pellucere quin etiam, si quis introspiciat attentiùs, signa malè dissimulatæ talis in ipso Athanasio sententiæ arcanæ. Cur enim ille literis de hoc editis omisisset Imperatoris

nomi-

nomini consuetum *Sancti* adiunctum apponere, nisi vellet subindicare: haud opinari se illum ritè per has ac verè intortorum in ipsum per priores anathematum feralibus vinculis solutum? Quid quæ nunc agere diceretur, an non idem ipsum innuebant? Audiebatur enim, ex quo erant istæ de Patriarchâ qui nunc rerum potiretur, controversiæ motæ, suæ prius clausæ cellulæ fores hiare passum esse; admisisse quinetiam clanculum, & subsidijs opportunis populariter demeruisse inopes è Plebe quospiam; quæ indicia essent minimè acquiescentis fortunæ præsenti, & Thronum unde excidisset respectantis. Tales curæ intimè versantes mentem nimium facilis ad sensum religionis omnem Andronici Augusti Senioris, quasi præludia erant certaminis instantis, & primæ commotiones in proximo insidiantis sine ullo sui sensu vindictæ; at mox erupturæ in nihil minus opinantes, ad restituendum qui ceciderat. Hæc tunc erant: Quid secutum sit, dicetur: quod nunc instat, haud prorsus latuere Patriarcham quæ ab episcopis in ipsum cudebantur. Quare curam ingressus retinendi asserendique sibi Patriarchatûs, prævertere decrevit adireque protinus Augustum, ultróque offerendo sui conspectu, citrà suspiciosa internunciorum tentamenta, propriâ coram facie verecundoque diluere congressu quidquid malevolæ delationes animo Principis in se fortè offensionis allevissent.

CAPVT XII.

Vt Imperatorem Patriarcha non vocatus adierit.

Ab his sic apud se decretis, equo conscenso, sub vesperam diei vicesimæ quintæ mensis octobris ad Imperatorem se confert: qui & eum benevolè excepit, & caput ipsi ad benedictionem inclinavit: ratusque tempus illud esse quo convenirent ambos ipsos ad Palæologorum Monasterium simul proficisci celebrandi illic festi gratiâ, eò reipsâ sociati invicem iverunt. Ac quoniam feria numerabatur tertia; quali die ex longo usu necesse erat Imperatorem proficisci ad Hodegorum Monasterium venerationis causâ, quadam inde viæ parte communiter confectâ, digredientes, Imperator quidem necessarium, uti consueverat, iter peregit: Patriarcha verò Patriarchali domicilio se reddidit: didità iam tum famâ visi cuiusdam divinitùs oblati Patriarchæ, quo is motus fuisset ad resumendam, contra quàm prius decrevisset, cùm habitationem, tùm administrationem eius Dignitatis propriam. Iactatum quippe vulgo est (& id postea ipse Ioannes Cosmas scriptis ad Imperatorem literis affirmavit) ipsi suo in secessu consideuti, palàm per vigiliam, non autem in somnio, auditam clarè vocem Pueri supernè adstantis, ut videbatur, verba ista proferentem: *Si amas me Petre, pasce agnos meos*, quâ ille manifesto auditu perceptâ, intellectoque quid iuberet: eadem horâ omisso secessu prodijsse, petijsseque Patriarchales ædes; ac planè statuisse, numquam inde amplius, quidquid demùm accideret, recedere. Tunc porrò Episcoporum alij quidem Patriarcham ad exercitium potestatis redeuntem consuetâ submissione exceperunt: alijs subijcere se illi ac communicare præfractè recusantibus; cuius suæ rebellionis cau-

Ταῦτα διανοηθείς, ἐπιβὰς ἵππου πρὸς ἑσπέραν, εἰκοστῆς πέμπτης μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος, Βασιλεῖ πρόσεισιν. ὁ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον ἀσμένως, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνει πρὸς εὐλογίαν. καὶ καιρὸν οἰηθεὶς ἐκεῖνον εἶναι τῆς σφῶν καὶ ἀμφοτέρων πρὸς τὴν τῶν Παλαιολόγων μονὴν ἀφίξεως τῆς ἑορτῆς ἕνεκα, συμπαραλαβὼν, συνήρχοντο καὶ ἀμφότεροι. εἶτ' ἐκεῖθεν, ἐπεὶ τρίτη τῆς ἑβδομάδος ἦν, καὶ γ' ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ Βασιλεῖ ἦν τῇ τῶν ὁδηγῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως ἕνεκα, συνιόντες ἅμα, αὐτὸς μὲν τὴν ἀναγκαίαν ὁδὸν ἐξελαύνει, Πατριάρχης δὲ τὸ Πατριαρχεῖον καταλαμβάνει. διαδοθέντος λόγου, ὡς καὶ αὐτὸς ὕστερον ἐν οἷς πρὸς Βασιλέα ἔγραφε, καὶ τοῦτ' ἐδήλου. ὅτι καθήμενος μόνος ἰδίᾳ ὕπαρ σχεδὸν οὐκ ὄναρ, φωνῆς ἀκοῦσαι παιδὸς ἐπιστάντος, ὡς ἔδοξεν, εἰ φιλεῖς με Πέτρε, ποίμαινε τὰ προβάτιά μου. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ἐλθεῖν αὐθωρί, καὶ βεβαιοῦν ἔτι, μὴ ἂν ἐξελθεῖν ἐντεῦθεν, εἴ τι καὶ γένοιτο. τότε δὲ καὶ τῶν Ἀρχιερέων, οἱ μὲν ἐδέχοντο τοῦτον· οἱ δ' ἀφηνίαζον ἐπ' αἰτίαις ταῖς οὐ τυχούσαις πεισθέντες, ὃ μὴ συμφωνεῖν ἐπὶ πολλοῖς σφίσιν ἤθελεν τοῦτον· ἀλλ' εἶναι μόνον αὐτόνομον. ὑπεσκέπτοντο δὲ ταῦτα λέγοντες, ὁ κατὰ τὸν Ἐφέσου Ἰωάννην, τοῦ παντός γε μᾶλλον. μὴ γὰρ συμφωνεῖν ἤθελεν, ὅτι καὶ προσέθοιτο ὑπὲρ τούτου. Βασιλεὺς τοίνυν, τὸ πρὸς τὸν Πατριάρχην τιμητικὸν συντηρεῖν καὶ αὖθις ἤθελεν, συχνὰς

συχνάς τε προσόδους πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο, καὶ τοὺς Ἀρχιερέας μεταπεμπόμενος, τὴν τῆς γνώμης σφῶν ἀνοίδησιν ἐξωμάλιζε πολυτρόπως, οἷς δὴ πολυωρεῖν εἶχε τὴν τοῦ Πατριάρχου σύστασιν. προσυπισχνεῖτο δὲ, καὶ ταῦτα γένεσθαι μετ' εἰρήνης, καὶ διορθῶσαι τὸ πλημμελούμενον. καὶ οἱ μὲν ἑκόντες ἄκοντες, τοῦτο μὲν τῇ παρὰ Βασιλέως βίᾳ, τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἀπαραιτήτῳ τοῦ πράγματος ὑποκλινόμενοι, καιρὸν δ' ἐτήρουν καὶ αὖθις ἀνακινεῖν τὰ μεταξὺ κείμενα, καὶ ζητεῖν διόρθωσιν.

A fas, ut ipsis videbatur, non aspernandas allegabant. Quòd nempe in multis convenire cum ipsis Ioannes nollet: sed velut sui iuris, pro arbitrio cuncta gerendi sibi & arrogaret & assereret libertatem. Inouebant hæc dicentes, negotium Ioannis Ephesini, in quo videlicet potissimùm ista independentis usur-patio autoritatis ab eo affectata eminerer, recusare quippe illum irrevocabili obstinatione animi, assentiri episcopis in eo quod de isto antistite agendum statuendumve censerent. At Imperator reconciliatæ cum Patriarchâ gratiæ fidem exhibere significatione constantis in eum reverentiæ cum maximè nunc studens, frequens ad illum itabat, & crebrò Episcopos accersens, lenire tumentes ipsorum iras, & reducere ad benevolentiam infensos ab eo abborreotium affectus omni curâ satagebat; pollicens quæ ipsi vellent, efficaciùs placidis officijs, quàm turbulento peragenda impetu: crederent sibi solùm, & subiici Patriarchæ sustinerent: restitutum iri cuncta in integrum; & si quid peccatum esset, ex voto eorum emendandum. Per hæc illi partim volentes, partim vi quadam imperialis verecundiæ obnixas in contrarium eluctante voluntates, inflexi, vel reverâ inclinabantur ad obsequium, vel quem recusare summæ rogantis autoritati nequirent assensum, simulabant: tacitis tamen destinationibus tempus aliud designantes, quo inchoata resumerent; & quæ perperàm acta priùs causati, nunc Principis gratiâ tolerare præ se ferrent, utique refingi ac corrigi quærerent.

CAPVT XIII.

Vt Michael Despota Terteris Filiam uxorem duxerit.

ἘΝ τούτῳ δὲ καὶ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης τὴν συνοικοῦσαν πρὸ χρόνων ἀποβαλών· ἡ δ' ἦν ἡ τοῦ Βασιλέως αὐταδέλφη, τῇ τοῦ Τερτερῆ κεχηρευμένῃ ἤδη τοῦ Κράλη Σερβίας ἀποφθαλμίζει, καὶ θέλων θελούσῃ ἄγεται, ὑφιέντος μὲν Βασιλέως, ἐφιείσης δὲ καὶ Ἐκκλησίας ἐν ὑστέρῳ τῶν γενομένων. ἣν δὴ καὶ ἀπομοσάμενος ἑαυτοῦ, ὃ τῆς Δεσποτείας ἀξίωμα ἔχων καὶ ἔτι, συμμεταδίδου τῆς ἀξίας, καὶ τῇ συνῳκισμένῃ ἐκ Κραλαίνης, ἐξ ἧς καὶ παῖδας ἀποτετόκει. καίγε δῆλος ἦν, τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν ὡς γνησίᾳ.

B INter hæc Michael amissâ dudum Coniuge priore, quæ Imperatoris soror fuerat, ad Filiam Terteris, separatam, ut diximus, à Crale Serbiæ, adiecit oculos, & volens volentem duxit, nihil obstante Imperatore; Ecclesiâ verò postmodùm factum comprobante. Quin & aliquantò posteriùs quam banc connubio sibi iunxerat, cum iam C liberos ex eâ suscepisset, despoticâ illam, quâ erat ipse iampridem insignitus, potestate impertijt; habuitque ex Cralænâ Despotam Terteris Filiam uxorem: nullis prorsus honorum, qui legitimæ necessitudini veræ coniugis deberentur, significationibus exclusam.

CAPVT XIV.

De Apparente in Cælo ab Occasu Cometâ.

ΚΑὶ τότε ἀστὴρ Κομήτης ἀφ' ἑσπέρας ἐξέλαμψεν. περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἐμαυτὸν δι' ἐπῶν ὑπέμνησα, ὧδε γράφων.

Ἤδη μὲν φθινοπωρὶς ἰσημερινὴ ἐπέλαυνεν.

D TVnc stella crinita ab occasu resplenduit: circa quam versibus aliàs à me scriptis, opere adhuc apud me condito, sic ludere memini.

Autumnus luci ac tenebris æquaverat horas:

Dd *Osque*

Osque sacrum Erigones Sol annuus hospes habebat. A.
Cùm letùm rutilans è Thracum Parte Cometes,
Cæsariem in Tractus extendere cepit Eoos
Limite ab occiduo procedens ipse: sed usque
Imparibus gyris; dum noctis semper omittit B
Amplius hesterno spatiũ, quò surgit in alta
Ocyus, & propior summo se se admovet Axi.
Nam nullius iter fixi comes institit Astri.
Nocte sed unaquaque, viam in sublime supinat.
Illò iterùm, primævo ubi fulsit crine, reversus; C
Marcuit hic caudà mutilus desijtque videri.

De hoc non me fugit alios aliter prodidisse: Ego prout cognovi, hactenus expressi. Cæterùm plerique, vulgare secuti præiudicium trito illo versiculo celebratum.

Nullus Cometa nõ suà indole est malus. huius exortum stellæ ad significationem infaustorum in commune eventuum malè ominando detorserunt: Mihi verò attendenti D ad naturam universi, sequentique præsertim disserẽdi methodum à Stagiritâ Philosopho traditam, ea solum de isto Phænomeno consignanda literis visa sunt: quæ ad principium unde est ortum, ad locum modumque ac tempus quo desijt pertinent; non omissis ijs quæ vel præcessere vel secuta sunt eius apparitionem. A vernâ igitur proximè exactâ tempestate usque ad æquinoctium autumnale quo cepit videri, siccitas Coelum nostrum insolita torruit, squallentes latè ac pulverulentos amplectens campos. unde factum est E ut nihil eorum quæ germinare per æstatem terra solet, producere illo anno potuerit: perennes verò putei, & vivæ scaturigines fontium omnes defecerint. Venti deinde crebri, aridi, procellosi, auram afflantes ægrè spirabilem, sunt orti. Prata toto mense citiùs floruerunt, ac maturuerunt foena. Talia Historicus ex præsenti naturalium evẽtuum inspectione tradere memoriæ potuit. Ignorabat autem tunc, quod rerum eum deinde secutarum tristis experientia docuit: fuisse istud initium ingentium malorum, quæ non hanc aut illam propriè partem Orientalium regionum; sed æquè universam, quam latè extenditur, Continentem hanc nostram oppresserunt, undique ingruentia, ex Persarum in hoc Imperium irruptione.

A. Ἠέλιος δ' εἶχε παρθενικῆς ἐρατεινὰ πρόσωπα.
Καὶ τότε φαιδρὸς λάμπε Θρήκηθε Κομήτης.
Ἐκτάδιον τε κόμην ἔχεν αὐτολίηνδε ῥέπουσαν,
Ἑσπέριος δ' ἤυγαζ' ἐπὶ πόντου νυκτὸς ἰούσης,
Αἰὲν ἀπαμνύμενος, ὃ πλέον νῦν, ἢ ὃ πάροιθεν, B
Ὅσον ἀνωτέρεσι διαλλάξεσι ἔφαινεν.
Οὐ γὰρ ἐν ἀπλανέων κατὰ μοῖραν χῶρον ἐπέτμεν,
Ἀλλά γ' ἑκάστης νυκτός, ἀνώτερα εἶχε κέλευθα.
Μέσφα πρὸς πόλον αἰὲν ἀνώτερος ἀμφαναβαίνων.
Ἔνθα ὃν ἄκραι τὰ πρῶτα τρίχες ἐμπεφύκασιν. C
Ἢ καμμαραινόμενος μείων, καὶ τότε λῆξε.

περὶ τούτου, ἄλλοι μὲν ἄλλως ἀπεφαίνοντο, καὶ ὡς εἶχον γνώσεως ἔλεγον. οἱ πλείους δ' εἰς κακὸν κοινὸν τὴν ἐπιτολὴν ἐκείνου ἐφοίβαζον.

Οὐδεὶς (γὰρ) Κομήτης, ὅστις οὐ φύσει κακός φασιν. ἐμοὶ δὲ τῇ τῶν ὅλων προσανέχοντι φύσει, καὶ μᾶλλον οἷς ὁ Σταγειρίτης φιλοσοφεῖ, ἐκεῖνα ἐπῄει λέγειν, D περί τε τῆς κινήσεως αἰτίας, καὶ αὖθις τῆς πηλικῆς, καὶ ὧν προεισφόρει ἀποβησομένων, ὅσα δή, καὶ τὰ μὲν προσυγγεγόνεισαν· τὰ δ' ἔμελλον ἐπιγεγονέναι. Ἐξ ἔαρος γὰρ καὶ ἐς τότε, αὐχμὸς παμπαλέον τὸ πέδον διηκὼς, ἀμφεῖχε τὴν περὶ ἡμᾶς οἰκουμένην. ὡς μηδὲν μὲν ἐκβλαστάνειν ἰσχύειν ὅσα καὶ θέρους εἰώθει βλαστάνειν· πάντα δὲ φρέατα καὶ πάσας πηγάς, ἀποσβῆναι. εἶτα δὲ καὶ E ἐκνεφίαι, ξηροί τε καὶ ἀπηλιῶται· λειμῶνες ἐπὶ ὅλῳ μηνὶ καὶ προώρως ξυμβεβήκασι καὶ ταῦτα μὲν ὁ συγγραφεὺς, ἐκ τῶν ἐπερειδῶν τοῖς φυσικοῖς. ἠγνόει δὲ ἄρα, καὶ ὡς μεγάλων ἐκεῖνος κατῆρχε κακῶν, οὐ τῷδε ἢ τῷδε μέρει τῶν κατ' Ἀνατολὴν ἐπιφοιτησάντων πόνων, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπιλαβόντων τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως.

C A-

CAPVT XV.

De Luna Defectione totali.

Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς ἐνεστῶτος Ἰανουαρίου, ὃν οἱ ἄσκρηθεν ποιητοῦ ἐξηγούμενοι, Ληναιῶνα, κατ' Ἀθηναίους λέγουσιν, οὐκ ὀρθῶς οἶμαι, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες, τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκειμεν ἐξηγήσει. ἀκριβῶς γὰρ Ἀθηναῖοι, ὃν κατὰ Ῥωμαίους Ἰανουάριον, Ἑκατομβαιῶνα λέγουσι. κατὰ τοῦτον οὖν θεμέλιον πρῶτον τῆς Σελήνης ἐχούσης, ἔκλειψις ταύτης ξυμπίπτει, τῶν τῆς ἐπιστήμης ξυνετῶν τῷ Βασιλεῖ προειπόντων. καὶ ἡμεῖς οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις γεγράφαμεν.

Μῆνα δὲ Ληναιῶν πρῶτα βάσις ἵστατο Μήνης,
Ἢ διχόμηνος ἔην, καὶ δὴ φθινὲ καλὰ πρόσωπα,
Καὶ τότε νυκτὸς ἐνὶ τριτάτῃ σχεδὸν ἑσπερίηθεν
Λάμπ' ἐπιδίφριος. αἶψ' ἄφνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο.
Ἀρξαμένη τὰ πρῶτ' ἐκλείπειν ἀντολίηθεν,
Μέσφ' ὅλη ἐξαπόλωλεν, ἐφ' ὥρῃ μηδὲν ἐοῦσα.
Ὥρης δὲ τρίτον ἔσβη. αὐτὰρ ἀπήρχετο φώσκειν,
Καὶ πάλιν ἀντολίηθεν ἐς ὥριον ἔμπλεος ὤπτο.
Τόφρα καὶ ἐς μετέωρα ἐπειδὼς ὡς ἔειπε.
Καί γε ἰδὼν θήσατο, ὅς γε προμαθὼν ἀκούσας.

Eodem anno mense currente Ianuario, quem Enarratores Ascræi Poetæ Lenæona dictum Atheniensibus tradunt, non rectè, ut opinor, etsi Nos, cum apud ipsis carmen pangeremus, eorum expositioni adhæserimus. Re vera enim quem Romani Ianuarium vocant, Athenienses Hecatombæonem appellant. Cum igitur primus Lunæ à novilunio progressus cum hoc mense incepisset, ea plenilunio in deliquium incidit; prout Imperatori prædixerant astronomicarum periti rationum. Id nos deliquium nostris hisce versiculis descripsimus.

Prima viam signant primo vestigia mense.
Lunæ Orientis adhuc, facieque bicornis biulcâ.
Crevit ubi, & noctis ferè tertia volvitur hora,
Splendente invectam curru caligo repente
Inficit, ortiva paulatim à parte subintrans:
Continuam quoad interijt, sensim hausta, per horam.
Atque triente horæ nigra perstitit. Inde resumens
Eoo a limbo lucem, totâ eluit horâ
Noctem de vultu; & pleno rursum emicat ore.
Astra prout speculans prædixerat ante Magister.
Spectavitque oculus quod ab illo audiverat auris.

CAPVT XVI.

De Alanis transeuntibus in Partes Imperatoris.

Ταῦτα μὲν τοῦ ἔτους ἐκείνου γεγόνει. Ἀλανῶν δὲ μεγάθυμον ἔθνος ὡσεὶ δέκα, ἐπὶ ἓξ χιλιάδας ἐσσούμενον, ὧν τὸ ὑπὲρ ἥμισυ μάχιμον ἦν, ἀπολυθὲν Νογᾶ, καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνῳ δουλείας ἐν πολέμῳ ἀπολωλότος, ἐζήτουν προσχωρεῖν Βασιλεῖ, καὶ τῷ

Ea quidem anno illo contigerunt. Alanorum verò magnanima gens, capitum numero ferè sedecim millium, quorum plus dimidio bellis apti & exercitati erant, destituti à Nogâ & ab huius iam servitio liberi, postquam is in prælio ceciderat, quærebant in Imperatoris militiam transi-

transire; & adito Episcopo Bitzines, supplicabant eius operâ persuaderi Andronico, ut ipsos admitteret. Favebat istiusmodi petitioni præsens status rerum Imperij. Nam graviter tunc laborabant Orientales Tractus. Quare Bitzinensi quid Alani peterent referenti cupidè Augusti & qui eis erant à consilio annuerunt, tanquam occursu rei faustissimæ gaudentes, offerri ultrò tam opportunoe nullo satis studio quæri, & pretio emi dignum malorum urgentium remedium. Reputabant: fuisse hos quasi Triarios, aut etiam Prætorianos, Nogæ, præcipuum robur Exercitûs ipsius, quorum vi ac forti fideliqque operâ tot illa tantaque perfecisset, quibus esset eius nomen inclytum redditum. Tales ergo tali tempore sponte in Romanæ Rei labantis occurrentes auxilium, cum gratulatione accipiendos, sic tamquam (quod dici solet) Deum è machinâ, censebant: Dei enim profectò beneficâ providentiâ tam opportunè adveniens expediri subsidium qui non intelligeret, hebetem utique ingratumque videri debere. Statim igitur prolixè ac perhonorificè Imperialibus invitati literis, & ipsi sine morâ cum familijs ac sarcinis, curruum plaustrorumque numero ingenti hùc transmigrant. Nec omisit Imperator abundè providere novorum hospitum victui. corrogatâ enim è Thraciæ ac Macedoniæ regionibus magnâ frumenti vi, copiosam populo universo ac plebi etiam Alanorum infimæ annonam præbuit. Proceres verò ac Summates Gentis ad se humanissimè admissos omni benevolentiæ significatione delinivit; autoramenta insuper eis decernens annuarum Pensionum ex collatitiâ pecuniâ: sed & qui eorum apti equestri militiæ apparerent, ijs equos attribuit proprijs militibus ademptos; ijsdemque inservire nihilominus iussit pedites inermes Romani generis, qui recepto pridem Castrorum usu, præstò adesse præliantibus equitibus debebant, illorumque vulneribus curandis, ac cæteris periculis propulsandis, curam operamque impendere strenuam. Atque hos sic autoratos in Orientales Tractus misit: dato ministris ad id idoneis mandato, ut ipsis illic domos agrosque assignarent. Destinabat enim talis generis Colonijs istum tueri ac firmare limitem, indulgens spei prolixâ fiduciâ prosperrimi successûs. Duabus enim quibusdam fando celebratis & facilè creditis Gentis istius dotibus magnoperè ad optimè sperandum nitebatur, docilitate obtemperandi, & pugnandi fortitudine. indéque iam Romani Generis ferè militiam spernebat, effœminatam illam, & cùm otij ac luxûs assuetudine corruptam, tùm malevolo in Principes affectu infidisque depravatam sensibus, criminans: præcipuum verò, quin & totum fundamentum securitatis salutisque publicæ

Ἀρχιερεῖ προσελθόντες Βιτζίνης, ἱκέτευον δι' αὐτοῦ Βασιλέα σφᾶς δέχεσθαι. ἐνόσουν γοῦν καὶ δεινῶς εἶχον τότε τὰ κατ' Ἀνατολήν, καὶ τοῦ Βιτζίνης τὴν σφῶν ἀγγέλλοντος ἱκετείαν, ἕρμαιον ἐλογίζοντο, ὡς καιρὸν δι' ἐπιστάντων. αὐτοὺς γὰρ εἶναι καὶ σὺν τῷ Νογᾷ παρασπίζοντας, καὶ δι' ὧν ἐκεῖνος τὰ μεγάλα κατώρθου. καὶ διὰ τοῦτο τὴν σφῶν ἄφιξιν, θεόθεν τινὰ μηχανὴν ἡγοῦντο εὐκαίρως χειρασθεῖσαν εἰς ἀρωγήν. γράμματά τε παρ' αὐτοὺς βασιλικὰ κατεπέμποντο, καὶ παμπληθεὶ ἐφ' ἁμαξῶν καὶ λαμπήναις προσηυτομόλουν. καὶ Βασιλεὺς ἐπὶ πλεῖστον ἐκ χωρῶν Θρᾳκικῶν τε καὶ Μακεδονικῶν τὴν ἐκείνων παρεσκευάκει σίτησιν. σὺν δέ γε Μεγιστᾶσιν ἐκείνων εἰσαγαγὼν, καὶ φιλοφρόνως δεξιωσάμενος ἐκ συνδόσεων κοινῶν τὰ ἐκείνων ἑτοιμάσας ὀψώνια, ἔτι δὲ καὶ ἵπποις ἱκανώσας, ἐκ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, μάλιστα τοῖς ἱκανῶς ἔχειν σφίσι δοκοῦσι παρ' αὐτοὺς διαστρατεύσαις Ῥωμαίοις, ἐπ' Ἀνατολῆς ὥρμα. ἦν δὲ καὶ προστεταγμένον πρὸς Βασιλέως, αὐτοὺς κατοικίζειν τῇδε. καὶ ἦν ὁ σκοπὸς τῷ Κρατοῦντι καὶ λίαν εὔελπις. ὀλίγωρον γὰρ ἐμάνθανεν εἶναι τὸ ἔθνος καὶ ἀπειθές· πρὸς δὲ πολέμους καὶ λίαν ἀρεικόν τι καὶ μάχιμον· καὶ διὰ ταῦτα κατολιγώρει σχεδὸν τῶν Ῥωμαίων, ὡς γυναικισθέντων ἄντικρυς, καὶ ἐξ ἀνάγκης μὲν τὰ πολλὰ καταμαλακισθέντων, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἀπὸ κακοθελοῦς γνώμης καὶ προαιρέσεως. τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον ἐθάῤῥει, ὅτι προθύμως φανεῖσι, καὶ ἀποδυομένοις εἰς Περσικοὺς πολέμους, τὸ ἱκανὸν παρὰ Βασιλέως ἔχουσιν. ἐκεῖνοι μὲν, ὡς εἴθιστο πάλαι σφίσι σὺν Νογᾷ πολεμοῦσιν, οὕτως κἀνταῦθα στρατεύειν ἐζήτουν, πανσυδίαν δηλαδὴ, ὡς ἀλλήλοις ἀρήγειν κατὰ πόλεμον. τὰ δέ γε κατὰ τὴν Ῥωμαΐδα πανταχόθεν πράγματα, μερίζεσθαι τούτους ἐποίει, ὡς μήτ' αἰδῶ παρ' ἀλλήλων ἀπεῖναι σφίσι, μήτε συνασπισμὸν ὑπ' ἀλλήλων εἶναι πρέποντα. τῷ τοι καὶ σὺν μὲν πλείστους κατ' Ἀνατολὴν ἔπεμπεν· ἄλλους δέ γε τῷ Μουζάλωνι Ἀλιζώνων ἡγεμονεύοντι παρεδίδου. πολλοὺς δὲ καὶ σὺν κρείττους προσετιμήσας τῷ ἰδίῳ συνεξώρμα καὶ Βασιλεῖ. ἐδέησε γὰρ καὶ Βασιλέως ἐπιστάσεως τοῖς κατ' Ἀνατολὴν πράγμασιν. ἀλλ' οἱ μὲν προεξεληλακότες ἐπ' Ἀνατολῆς ὡς ἤδη καὶ μόνον ἦσαν κατὰ τὴν Κλιζίου πόρρω ἐπεραιοῦντο, εὐθὺς ἐχρῶντο τοῖς αὐτῶν ἤθεσι, καὶ τῶν ἀγόντων κατολιγωροῦντες, μεγάλα διετίθουν κακὰ Ῥωμαίους, λῃστῶν ἐπέχοντες τόπον. τοῖς

μὲν

μὲν παροικοῦσι τὰς χώρας, κακὸν ἀπρόσιτον ἐφιστάμενοι, τοῖς δὲ συναπτοῦσι δεινὸν ἀπάντημα γνωριζόμενοι. οἷς δὲ καὶ συνεπικείνουν, χαλεπὸν γείτονημα ὄντες, οἷς βοηθεῖν ἀπεστέλλοντο. εὑρόντες δὲ χώρας παντοίων πληθούσας καλῶν, ἐνεσπαθῶν ἐκείνοις διαρπάζοντες. μόλις δ' ἀποσωθέντες, πολλῶν ἀποτυχηκότων τῶν δυσχερῶν, οἷς τ' ἐπεκράτουν, οἷς τε συνεώρων, ἐμέμνηντο καὶ τῶν συγκειμένων, πλὴν οὐχ ὡς ἔδοξαν ἀπεφαίνοντο, ἀλλ' ἠξίουν φυλάσσειν μὲν ἡγεμόνων, καθ' αὑτοὺς δὲ ὅσα καὶ βάρβαροι συνιστάμενοι, Ῥωμαίοις πλέον ἢ πολεμίοις ἐπήεσαν. ἐνίοτε γε μὴν δουλαγωγηθέντες ἐκ μεγάλης καὶ προθυμοτάτης δεξιώσεως συνελθόντες κατὰ τόπον τὴν χώραν σὺν Ῥωμαίοις προσβάλλουσι, καὶ ἀνδραγαθοῦσι τὰ μάλιστα, ἀπαγωγὴν ἱκανὴν, καὶ λείαν περιβαλλόμενοι. ἐδόκουν δὲ, λῆμμα μὲν πολεμικὸν ἔχοντες, ἤθεσι δ' ἀνυποτάκτοις, ὡς βάρβαροι, χρώμενοι, ἕξοντες δὲ κατὰ τρόπον, ἐπεὶ τῶν ἄλλων καταλιμπάνοιεν, ἢν ὑπὸ Βασιλεῖ στρατηγοῦντι γένοιντο.

A in tunc primùm visis, needum usu probatis Barbari populi copijs præfestinatâ credulitate constituens. Hos unos intueri, uois niti, iohorum, modò sufficienter alerentur, unicè idoneorum debellandæ Potentiæ Persicæ, stipendia congrua, rectissimè impendendas Imperij opes ducere. Ad hæc illi vicissim operam spondentes, unum exceperunt circa belli rationem: velle se, uti sub Nogâ consueverant, in campo, & iustâ acie rem gerere, quò sibi opitulari invicem possent; non aut clausos Arcibus, aut sparsim discerptos per manus modicas, pugnare. Quâ conditione Imperator pro cætero favore facilè acceptâ, partiri eos sibi provincias Imperij la- B borantes iussit, ita ut idoneo ubique numero militarent: ne aut stimulo carerent mutuæ æmulationis in oculis commilitonum quisque præliantes, aut in certaminum casibus destituerentur subsidio suorum, in eadem scilicet acie stantium, & facto cuneo ad propugnationem occurrere paratorum, quam in partem discrimen ex æstu fortè reciprocante Martis varij, aut belli quædam offensio, vocaret. Cum istâ cautione trifariam Alanos divisit Imperator. Plerosque videlicet eorum protinus in Orientem misit. Alios minori numero Muzaloni Halizonum Præfecto tradidit. Multos autem eosque lectissimos, & præstare cunctis visos, apud se retinuit reservans in expeditionem, quam parabat in eas partes Michaëlis Iunioris Augusti: nam præsentiam Imperatoris exercitum per se ducantis status præsens Orientalium rerum flagitare videbatur. Cæterùm ij quos præmissos in Orientem diximus, citò mores Barbaros nudarunt, statim ferè à freti ad Callipolim traiectu, spretis Ducum mandatis; mala Romaniæ Populis magna inferentes. Ritu quippè latronum licentissimè incursabant cuncta, miseris colonis, per quas transibant, regionum improvisum apportantes infortunium: obvijs tristem occursum; in propinquo vero degentibus gravem undequaque infestamque viciniam. Adeò nullo respectu socialium fœdetum palàm omni hostilis grassationis immanitate agebant ferebant, quibus opitulaturos se venire simularant. Irritabat scilicet præsens copia rapacitatem avidorum, transitu per opimas terras, villas passim domosque vario spoliorum & prædæ genere refertas cernentium, in quæ laxatis cupiditati habenis nullâ iuris æquique verecundiâ irruebant, extorquentes quæ placerent, & raptorum intemperantissimo abusu gulæ ac libidini litantes. Non negarim tamen eos novo primulùm in Romaniam appulsu, recenti memoriâ miseriarum quibus essent modò plurimis,& gravissimis defuncti; partim ingruentium in familiares priùs eorum sedes, domiciliaque à Nogâ data; partim in fugâ quâ inde extrusi per infesta ægrè salvi loca transierant, donec tutum in Imperatoris protectione receptum reperirent, quadam brevi constrictos verecundiâ hospitalis fidei, visos esse pactorum meminisse. Sed citò ad feritatem redeuntes, opinionem modestiæ ipsorum & fiduciam auxilij ex ipsis, dirâ iniuriarum experientiâ, Populis se deceptos sentientibus excusserunt. Statim enim contumaciter in ductores insurrexerunt; & magis memores communis olim secum barbariei cum Persis, quàm contractæ nuper societatis cum Romanis, sæpius sæviusque in nostros, quàm in hostes, vi & armis usi sunt. Fuit tamen eum magnis perque blandis inducti delinimentis ad conspirandum cum Romanis,coniunctâ nostris operâ communem de hoste victoriam ad locum Chenam dictum reportarent, in quâ sanè non vulgaris enituit ipsorum virtus fortibus factis probata: non sine præmio. Nam & non paucos eâ occasione abduxere captivos, & prædæ haud parum congessere. Cuius fama eveотùs ad Aulam perlata, valuit ad minuendam infamiam ingratæ Gentis, patientiamque infidæ Societatis quodam nonnullius utilitatis illicio firmandam. Eam inde opinionem Augustis ingressis, infrænes quidem, ferisque moribus Alanos esse vitio barbaræ quà originis, quà educationis: at negari non posse, quin ijdem magnis præditi animis & bello fortes sint. Cæterùm spem ostendi mitigandæ contumaciæ ipsorum, si pro minoribus quos contemnunt ducibus, alter ipsis Augustorum exercitum per se ducans imponatur. cuius veriti præsentem maiestatem, iussa obituri sine recusatione videantur, obedientiâ quæ nostris satisfaciat, fortitudine quę hostibus noceat.

CA-

CAPVT XVII.

De Michaële Imperatore & eius Expeditione in Orientales Tractus.

Erat Imperator Michaël non ille quidem hactenus, ut verum fatear, exercitatus bellis, aut tritus usu præliorum: habuit tamen acrem animum, generosamque audaciam, nec his minorem zelum misericordiâ succensum patientium tunc extrema Romanorum: quo in genere præclara hodiéque conscij memorant, de impetu, quo alacer & ardens in rei gerendæ occasionibus erumpere soleret, adversus quantumvis formidolosa intrepidissimè prosiliēs. Tunc ergo condictâ instāte ad prodeundum die; tempestatéque invitante idoneâ ad rem illis regionibus gerendam, expedivit se maturè, promptumque ad iter Orientem versus se obtulit, ac simul Pater eius Augustus Senior proficiscendi signum dedit, alacritate minimè degeneri ad id bellum se accinxit. Cum primo igitur vere circa Paschales ferias egressus urbe est, exercitum ductans maximâ ex parte barbaricæ Alanorum militiæ constantem, sed & non paucis simul Romanis copiis: sperans autem sibi obiter occursuras, unâque iungendas, conflatas nuper cohortes aliquot, delectibus hîc paulò ante habitis; veteres præterea legiones in illis ad quas tendebat provincijs militantes. unde confidens numeroso coactis omnibus & prævalido se præfuturum exercitui, spe plenus optimâ pergebat, ac sic celeritate magnâ Orientales Tractus attigit. Stativis autem delectis apud Magnesiam ad Hermum sitam, inde instruxit in Hostem copias, cupidas quidem, ut apparebat, manus conserendæ, sicubi Persæ apparerent. At illi famâ perculsi novi magnique Exercitûs quem Imperator præsens ductaret, continebant se intra munitiones, nec pugnæ faciebant copiam. Michaël ut eos eliceret validas hùc illucque missitabat manus: quæ & interceptos ex insidijs subinde quosdam hostiū captivos abducebant. Alebaturque modicis hisce successibus, & gustu spoliorum ac prædæ sic partæ alacritas nostrorum, augescente pariter terrore hostium: adeò ut non parùm remissâ, metu Imperatoris, fiduciâ priore, intimis se latebris abruptissimorum conderent montium. Inhiante frustra interim Michaële occasioni prælij, voventéque, ut aliquando prodire latibulis auderent, & campo ad æquum certamen se credere; id quod illi vix tandem contigit.

Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς ἀληθείαις μὲν πολέμοις οὐκ ἐσχολάκει καὶ μάχαις ἐς τότε. ὅμως δ' εἶχε καὶ φρόνημα ἐμβριθὲς, καὶ λῆμμα γενναῖον, καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῶν κακουμένων Ῥωμαίων οὐχ ἥκιστα, καὶ ταῖς προθυμίαις, ὡς οἱ εἰδότες λέγουσιν, ἐσφάδαζεν. ἐπεὶ δὲ καὶ καιρὸς ἐφειστήκει ὁ τότε καλῶν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἕτοιμος ἦν αὐτίκα. καὶ ἅμα ὁ πατὴρ καὶ Βασιλεὺς προσέταττε, καὶ αὐτὸς ἐδίδου τὰς προθυμίας οὐκ ἀγεννεῖς. ἅμα γοῦν ἦρι περί που τὰς Πασχαλίους ἡμέρας ἐξόρμα, πολὺ μὲν βαρβαρικὸν ἐκ τῶν Ἀλανῶν ἐπαγόμενος, οὐκ ὀλίγῳ δὲ καὶ Ῥωμαϊκῷ ἐντυχεῖν ἐλπίζων· τῷ μὲν, καὶ συνειλεγμένῳ ἐντεῦθεν ἤδη· τῷ δὲ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐκεῖ στρατείαν διάγοντι. ἐξῄει μὲν οὖν ἐν ἐλπίσι μείζοσιν, ὡς ἐννοεῖν πολλοὺς ἦν, καὶ διὰ ταχέων τοῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐφίστατο μέρεσι. Μαγνησίᾳ δὲ τῇ κατὰ τὸν Ἕρμον προσοικήσας, ἐκεῖθεν κατὰ τῶν ἐχθρῶν συνέταττε τὰς δυνάμεις, ὡς πολεμησειούσας αὐτίκα ἦν που φανεῖεν. πῶς δέ γε καὶ ἀποστολαῖς ἐποιεῖτο, καὶ προσβάλλοντες κατὰ λόχους ᾐχμαλώτιζον, καὶ σκύλοις τῶν πολεμίων οἱ ἡμέτεροι ἐνετρύφων. τὸ δὲ προφανῶς εἰσβαλεῖν, οὔτ' αὐτοῖς ἦν ἀσφαλὲς, χρωμένων τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἐχθρῶν, οὔτ' ἐκεῖνοι παρεῖχον, ἅπαξ κατὰ φήμην τὴν Βασιλέως ἀνασταλέντες καί γε τοῖς ἐρυμνοτάτοις τῶν ὀρέων ἐνδύντες. Βασιλεὺς δὲ καιρὸν ἐζήτει τὸν εἰς πάλην σφᾶς ἐπάξοντα, ὥστε καὶ τῶν μυχῶν ἀνακύψαι καὶ προσβαλεῖν ἐθέλειν, καὶ μόλις ἐφειστήκει.

CA-

CAPVT XVIII.

Vt Imperator Michaël rei contra Hostes benè gerendæ occasionem amiserit.

Ὅτε δὴ καὶ ἅμα κατ' αὐτὸν οἱ πολέμιοι γεγονότες, καὶ συναχθέντες εἰς πλῆθος ἄπειρον, ἐθάῤῥουν καὶ αὐτοῖς τοῖς περὶ τὸν Βασιλέα σὺν μεγάλῳ καὶ ἐμβριθεῖ ἐπιέναι φρονήματι. ἀγγελθὲν δὲ Βασιλεῖ, ὅτι τὸ κατὰ πλῆθος συνέστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ ὅτι μήπω θαῤῥοῦντες προσβάλλειν γενναιομαχοῦντες μέλλουσι, βουλὴν βουλεύεται, ἐφ' ᾧ μὴ ἀναμένειν τοὺς ἐπιόντας, ἀλλ' αὐτοὺς ἐπιέναι σφίσι καὶ ἐμπεσεῖν, μήπω θαῤῥοῦσι τὴν συμπλοκήν, ὡς ἂν ἅμα μὲν καταπλήξαντες, ἅμα δὲ καὶ τὴν τῶν θαῤῥούντων ἑαυτοῖς ὑπόνοιαν θέμενοι, πράξωσί τι γενναῖον. ταῦτ' ἔλεγε, καὶ μόλις τοὺς ἐφ' ἑαυτοῦ ἡγεμόνας ἔπειθε. καὶ γὰρ ἔτι ἦν καὶ τὸ Ἀλανικὸν ἀκμάζον, καὶ ἐν ἐλπίσι τοῦ ἀποχρῆσθαι ἦσαν, καὶ προεθυμοῦντο μάχεσθαι, ἢ ὥστε δύνασθαι. ἐπέρρωσε δὲ καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν πολὺ ὄν, καὶ οὐχ ἧττον καὶ τοῦτο τὰς ὁρμὰς παρεθήγετο, ὑπὸ νέῳ Βασιλεῖ στρατηγούμενον. καὶ ἦν ἐλπὶς τοῖς ὁρῶσι μεγάλων κατορθωμάτων, καὶ παντὸς ἐπέκεινα σφάλματος. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω, Βασιλεὺς μὲν ὥρμα, στρατὸς δὲ ξυνώρμα, καὶ ἤδη ἐξιόντες προσεστείβοντο, μείζονι καὶ ἀεὶ νέῳ καθάπαξ τῷ λήμματι χρώμενοι, καὶ ἤδη οὐ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἦσαν τοῖς πολεμίοις, καὶ προσβαλεῖν ἔμελλον, αὐτίκα ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, γενναιομαχοῦσιν ἐκ δέους οἱ ἡγεμόνες, καὶ ἐν ὑπονοίαις ἐγένοντο, οὐ δεδιότες ἐχθρούς, ὡς ἔφασαν, ἀλλ' ὑπὲρ Βασιλέως φροντίζοντες δῆθεν. αὐτοὺς μὲν γὰρ καὶ μόνους λειφθῆναι μάχης, οὐ τόσον δεινόν· Βασιλεῖ δὲ συγκινδυνεύειν τὰ πράγματα, καὶ λίαν παγχάλεπον εἶναι. μὴ δὲ γὰρ ἀφρόνως καὶ ἀσφαλῶς τῶν ἐλπίδων προΐεσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ ἡττηθῆναι. πλῆθος γὰρ κατὰ τοῖς ἐναντίοις εἶναι, καὶ μάχης ἔμπειρον, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως θαῤῥῆσαι φανερῶς ἐπιέναι, εἴπερ οὐκ ἤλπιζον τὰ μεγάλα. ἀνάπυστον δὲ καὶ τὴν Βασιλέως φήμην σφίσι γενέσθαι, δι' ἣν καὶ μᾶλλον, ἐν δυοῖν εἰκὸς εἶναι ξυμβῆναι, ἢ φοβηθέντας ἐξ ἀσθενείας ἀναχωρεῖν, ἢ θαῤῥοῦντας ἐξ ἐλπίδος μεγίστης φαίνεσθαι. ὃ καὶ φοβερώτερον ἂν μᾶλλον εἶναι, σὺν Βασιλεῖ

A QVando scilicet ultrò ad ipsum Hostes accedentes, digestoque in aciē innumerabili exercitu, magnis animis, & minaci confidentiâ præ se iam ferebant haud dubitaturos in ipsum quantisvis succinctum copijs Imperatorem irruere. Audito per exploratores Michaël, convenisse quidem Hostes numero ingenti, nondum expedire tamen impetum; quin apparere cunctari rursum illos, & sibi diffidere, inceptique horrore titubare: consilium B momento expedit sanè generosum, non expectandi dum priores ad se se venirent Persæ; sed præoccupandi strenuè deliberabundos adhuc dubiosque sententiæ: quo statu tantò magis citiùsque percellendi viderentur improvisâ audaciâ exercitus in ipsos undique vi summâ incurrentis, cui pares sustinendo non futuros verisimillima spes affulgéret; adeóque magnæ rei fortiter ac feliciter gerendæ pretiosam in primis offerri C occasionem. Hæc loquens, ægrè probavit Ducibus Romanis quos secum habebat. cesserunt illi tamen veriti exercitûs consensum cum Imperatoris voluntate conspirantem. Nam Alani magnâ spe successûs sibi prosperrimi, vigebant: ausurique ac conaturi etiam suprà vires videbantur. Aliunde Romanæ Copiæ & conscientiâ multitudinis, & præsentiâ Imperatoris, eiusque florentis ęvo iuvenilique robore, incredibiliter animabantur ad fortissimè pugnandum eius ductu. D nec spectantes dubitabant quin præclaræ victoriæ opportunitas, citra quodvis periculum offensionis belli, se offerret. Cùm eò sic Imperator, sic ei consentiens Exercitus, generoso impetu ferrentur; iamque omnes è vallo egressi procederent: crescenteque, ut fit, obiter audaciâ quò propiùs admovebantur discrimini, animis & alacritate ferociori minarentur: emensi quin etiam velociter intervallum medium, non propinqui, sed iuncti, ac tantum non mixti Hosti- E bus forent: in proximo ipso denique procinctu, ac quasi primâ libatione prælij, ecce velut (quod aiunt) tegulæ interlapsu, inopinatissima conversio. Metu correpti Duces „ Exercitus, deliberare denuò & certare „ sententijs ceperunt. vereri eventum, se „ aiebant, nimis ancipitis negotij; nec suâ „ scilicet causâ formidare: sed consternari „ horrore discriminis, quo vitam ac caput „ Imperatoris periclitari exitialiter cerne- „ rent.

„ rent. Sui quidem ipsorum, utcumque in „ certam perniciem ruerent, tolerabilem „ putare iacturam; se solis prælio peremptis, „ stare nibilominus posse Rempublicam: Imperatore simul absumpto summam rei statumque Imperij pari casu videri prolapsura. Insanum ergo esse tantam aleam temerè iacere, uno illicio perincertæ spei; „ cui contrarius fundatissimus metus non relinquat locum. Quid enim victoriam somniemus, tantum non iam victi? non videmus infinitam multitudinem aciei hostilis? „ num ignoramus & fortissimos, & exercitatissimos bellis illic stare milites? Quin „ & exploratā ipsis nostrā perspicuamq; cladem, si nos illis commiserimus, ista eorū ipsa quam videmus audacia loquitur. nunquam qui priùs latuerant tam fidenter prodirent, nisi certâ spe magni successûs incitarentur. Nihil ipsos latet rerum nostrarum. De Imperatore qui contra ipsos veniat, eiusque copijs ac potentiâ cuncta „ distinctissimè novere. Talis indicio famæ „ plenissimè edoctos, & suarum vicissim conscios virium, alterum duorum oportuit „ facere; aut intellectâ ex comparatione, infirmitate propriâ, conflictum declinare: „ aut indidem conceptâ minimè dubiâ fiduciâ magnæ cladis nostræ ingentisque victoriæ ipsorum, alacres ad certum præmium, prout faciunt accurrere; eventu „ eò iustiùs nobis formidando, quò, ut dictum est, caput ipsum & Augustam personam Imperatoris, eidem nobiscum periculo captivitatis aut necis implicitam cernimus. Talia memorantes cum suum ipsi cursum in hostem inhibuere; tum incitatam Augusti Michaëlis generosè in prælium ruentis alacritatem sufflaminarunt. ubi enim secundus super primum, & duobus tertius, hisque invicem supervenientes plures eadem illa tristia terrorum spectra monentes; & revocantes obiectarent, concusso proposito Princeps Iunior, recedendi, secumque retrò Exercitum trahendi, obtrudi sibi consilium passus est: ignavis præsertim, minus iam dissimulatâ turpi formidine, palàm profitentibus: nec se vnà cū Imperatore pugnare velle propter eius periculum; nec solos, illo subducto, quoniam se impares potentiæ Hostium nossent; & Reipublicæ interesse scirent, non modò Augustum ipsum, sed Romanum etiam Exercitum supremo exitio subtrahere: quæ utraque Res pto sui gravissimo momento cunctis prævertenda, confici aliter nequiret, quàm Imperatore se ac universas pariter Romanas copias in tutum recipiente. His importunissimâ inculcatis instantiâ suasionibus, Iuvenis Imperator, utcumque invitus, cessit: & exercitus numero & apparatu nulli non quantumvis arduæ aggressioni par, inglorius omni re infectâ Castris est redditus. Luerunt statim atrocibus suis damnis eius militaris flagitij perniciem omnes Imperio subiecti Populi, sublatâ inde securitate omni, diris cladibus expositi. Simul enim nunciatum est Persis, ita ignavè ac turpiter Imperatorem recessisse, sumptâ longè supra priorem licentiam quidlibet iam audendi confidentiâ, regiones limiti propinquas illas universas incursarunt, usque ad ipsum quem vocant Mænomeni Campum populando; vastandoque obvia cuncta progressi; ac eius Incolis loci, multis illatis malis, multâ onusti prædâ, positis de Romanis Trophæis, reversi domum sunt. Nec verò de concepto ex tali successu fastu quidquam deinde remiserunt: quin potius magis deinceps magisque spreto Imperatore

A καὶ μὴ μόνος καθ' αὑτὸν ἐπιὼν, ταῦτα λέγοντες, αὐτοὶ μὲν τῆς ὁρμῆς καθυφίεσαν πάντη, ὑπέκλων δὲ καὶ τὰς τοῦ Βασιλέως ὁρμάς, καὶ ἅμα δεύτερος ἐπὶ πρώτῳ, καὶ τρίτος ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐφεξῆς, φόβους λέγοντες καὶ ὑπονοίας εἰδωλοποιούμενοι φοβεράς, ὑποστρέφειν ἔπειθον, ὡς μή τι σὺν Βασιλεῖ προσβάλλειν, φαινόμενον ἀσφαλές, μήτ' αὐτούς γε μόνους καταθαρρεῖν τὸν πόλεμον, πάντα γὰρ δεύτερα ἐλογίζοντο, τοῦ Βασιλέα τε καὶ στρατὸν τόσον, ἐν B ἀσφαλεῖ γε περιποιήσασθαι. Τῷ τοιγαροῦν καὶ μὴ θέλων ὁ Βασιλεὺς τῆς ἐκείνων βουλῆς. καὶ στρατὸς οὕτως ἔχων πλήθους τε καὶ παρασκευῆς, μηδέν τι πράξας ὑπέστρεψεν. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀκίνδυνα ἦσαν ἐντεῦθεν τοῖς τοῦ Βασιλέως λαοῖς. ἅμα γὰρ ἀγγελθὲν τοῖς Πέρσαις, ὡς ὑποστρέψοι ὁ Βασιλεύς, καὶ θάρρος λαβόντες μεῖζον, πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν κατατρέχουσι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ Μαινομένου κάμ- C πον ἐκθέουσι. καὶ πολλὰ μὲν αὐτοῦ ἐκεῖ δράσαντες χαλεπά, πολλὴν δὲ λείαν περιβαλλόμενοι, ἐν τροπαίοις Ῥωμαίοις ὑπέστρεφον. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ καθυφεικέναι τοῦ θράσους ἐντεῦθεν· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καταλιγωρήσαντες τῶν περὶ τὸν Βασιλέα πραγμάτων, φανερῶς ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ Βασιλεὺς μὲν ἐπὶ Μαγνησίας ἐγκέκλειστο. οἱ δὲ πολέμιοι ὁσημέραι περιερχόμενοι, τὰ D μέγιστα ἐτάραττον καὶ ὁ λαός, ὁ μὲν κατεσφάττετο, ὁ δ' ἀπανίστατο φθάνων. καὶ οἱ μὲν πρὸς νήσους τὰς ἐγγιζούσας, οἱ δὲ πρὸς τὴν δύσιν διαπεραιούμενοι διεσώζοντο. ἦν δ' ἐντεῦθεν Πέρσαις, καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἐντὸς προχώρησις ἀμαρτής, προοδοποιουμένοις διὰ τῆς τῶν προχώρων ἀναχωρήσεως. ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐταρκῶς ἐκ τῆς τῶν ἀναχωρούντων περιουσίας.

peratore Castrisque Romanis, & unicè cuiusvis inde impendentis ipsis securi merûs, palàm iam & confidentissimè castra metabantur in Terris Romanorum. Et Imperator quidem conclusus intra Magnesiam stabat; Hostes autem quotidie circum vagantes res maximas agebant. Infelix autem Populus partim trucidabatur, partim diram necem fugâ miserabili prævertebat. Et hi quidem in vicinas insulas, alij usque in Tractûs occiduos, mari traiecto, saluti consultum ibant. Ex quo Persis progressus in mediterranea Romanarum Regionum facilior contigit, ipsis qui domo relictâ fugiebant viam insequenti Hosti monstrantibus. Habebant autem affatim annonæ ac commeatuum, potiti cellis horreisque plenis Colonorum sedes copiasque familiares metu mortis deserentium.

CAPVT XIX.

Vt Alani coëgerint Michaëlem Imperatorem ipsis missionem à militiâ dare.

Τότε καὶ τὸ περὶ τὸν βασιλέα Ἀλανοὶ νόστου ἐμέμνηντο. καὶ ἀπολύειν σφᾶς βασιλέα, πρῶτον μὲν ἱκέτευον, ἔπειτα δὲ καὶ κατηπείγοντο. ἐπὶ χρόνον γὰρ καὶ προσταλαιπωρῆσθαι, ὥστε οὐδὲ αὖθις καὶ ἀνέσεως, ἀήθεσιν οὖσι πολέμων ἐπὶ τοσοῦτον πολυημέρων· αὐτοὺς γὰρ Νογᾷ συστρατευόντας, κατὰ πόδας τοῖς ἀντιπάλοις συμπλεκομένους, ἐπ' ὀλίγον μάχεσθαι, καὶ τὰ πράγματα καθιστάντες, τὸ λοιπὸν ἐν ἀνέσει τε καὶ τρυφῇ διάγειν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατατρύχεσθαι μάχαις καὶ ἐκστρατείαις, μήτ' εἰδέναι, μήτε μὴν δύνασθαι. ταῦτα λέγοντες, δῆλοι τὸ ἦσαν ἕτοιμοι ὄντες ἀναχωρεῖν, καὶ βασιλέως μὴ ὑφιέντος, καὶ τοῖς ἐπισχεῖν ὡρμημένοις ἀντιστῆναι. ταῦτα μὲν μαθὼν βασιλεύς, καὶ πολλῶν ἀβουλήτων ἑτέρων αὐτὸν περιστάντων. καὶ γὰρ ἔνθεν μὲν ὅσον ἦν περὶ αὐτὸν Ῥωμαϊκὸν μάχιμον, πεπυσμένοι περὶ τῶν σφῶν οἰκείων κακουμένων ἤδη εἰς ὄλεθρον, ἀφέντες τὴν περὶ τὸν βασιλέα στρατείαν, ἀνεχώρουν, τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος περιποιησόμενος· ὁ τούτου τε θεῖος ὁ Ἀσὰν ἐτεθνήκει. ὁ δ' ἕτερος θεῖος αὐτοῦ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης νόσῳ περιπεσών, ἀνεχώρει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ οἴκοι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἐν τοῖς Ἀλανοῖς. τὸ μὲν βιάζεσθαι σφᾶς καιρὸν οὐκ εἶχεν. ὅμως δὲ κατεῖχεν ἐκείνους ἐπὶ ῥητῷ τριμηνιαίῳ καιρῷ ἐφ' ὁμολογίαις ἐν ὅρκοις, ἢ μήν, ἢ ἱκανοῦν ῥόγαις, ἢ ἀπολύειν ἐντεῦθεν. ἐλπίζων διὰ τῶν πρὸς τὸν πατέρα, τὸν βασιλέα γραφῶν τι τῶν μηνυμάτων, πόρον ἐπὶ τούτοις σχεῖν, ἢ μὴν χρημάτων, ἢ καὶ βουλῆς. Βασιλεὺς δὲ μαθὼν ἐν φροντίσιν ἦν, τοῦ τε τῷ υἱῷ περιποιεῖν τὰ προσήκοντα, καὶ τῷ ἔθνει τὰ ἀναγκαῖα ἐξικανοῦν. οὐ δὲ γὰρ ὅλως ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ἀναχωρεῖν ἐκείνους ἐκεῖθεν. ἀλλ' ἐν τούτοις ὄντος, ἔνθεν μὲν τὰ τῆς Ἐκκλησίας

Tunc & Alani quos Imperator habebat secum, desiderare reditum eò unde venerant, ceperunt. Missionemque ab Augusto primùm orando impetrare, mox flagitando minandoque extorquere tentarunt. Allegabant: diù se tolerasse militiæ labores; quare indigere remissione: quòd assueti non essent, longo tempore continuatis castrorum ærumnis; soliti antea sub Nogâ citò acie decernere; & post brevem prælij aleam quiescere, compositis è sententiâ rebus, fructumque victoriæ quiete securâ ac delicijs gustare. tanto verò spatio atteri pugnis & fatigari militaribus excursionibus, nec scire, nec valere. Hæc ita loquebantur, ut satis appareret, paratos eos ad recedendum etiam non permittente Imperatore; & si qui obstare conarentur, vi & armis ulciscendum. Id Michaël Augustus intelligens; multis simul alijs contrà quàm vellet undecumque accidentibus commovebatur. Nam hinc, quantum habebat fortium Militum Romani generis dilabi quotidiè videbat: nec teneri poterant quin auditis tristibus undique affluentibus nuntijs: qui suas cuique domus aut iam ab Hoste direptas, aut à vi & incendio proximè periclitantes, indicabant, consternati suppetias accurrerent, insalutato Imperatore deserentes castra; caritate familiarium verecundiam disciplinæ, ac religionem Sacramenti militaris eluctante. Præterea Imperatoris Avunculus Asan in illâ militiâ diê obierat. Alter etiam Avunculus Michaël Despota, morbo correptus curationis causâ secesserat domum. Hinc totum Castrorum robur situm in Alanis erat; quos omninò abire volentes, vi coercere haud valebat. Arte tamen & blanditijs verborum trimestre cum ijs moræ spatium ægrè pactus est, iureiurando confirmans, se aut ipsis curaturum isto intervallo pensiones perpetuas, quibus in omnem deinde vitam commodè agerent: aut, si minus id posset, ritè dimissurum. Per has velut inducias sperabat impetraturum à Patre,

 ad quem

ad quem plurimas eius sententiæ literas, crebrosque alium super alium nuncios missitabat, facultatem ut sibi aliquam Alanorum retinendorum provideret, vel pecuniâ submissâ, vel cõsilio aliquo ad id utili suggesto. Et ingressus Senior Augustus in eam seriò curam est, subministrandi Filio ea quibus egeret; in primisque conferendi nummorum cæterorumque præmiorum quantum erat necessarium ad Gentem avaram deliniendam tenendamque. Nec enim sine magno & Filij & Reipublicæ periculo putabat, recessum inde Alanorum posse contingere. Sed his illum intentum incommodissimè interpellarunt novæ acresque solicitudines, primùm à rebus Ecclesiæ, quæ turbari denuò ceperunt: deinde ex increbescentibus nunciis cladium calamitatúque atrocium, quibus opprimi nunc hanc, nunc illam Romanæ ditionis, etiam Vrbi & sedi Imperij penè contiguæ, partem, subinde ferebatur; de quibus cladibus agemus postea distinctiùs. Nunc enim uno loco absolvere quidquid Alanos spectat; sepositis tantisper quæ incurrerunt, dum id negotium traheretur, eventis, videtur ad perspicuitatem narrationis aliquantò commodius.

A ἄρχοντι καὶ αὖθις παράσχοιτο. ἔνθεν δὲ τὰ περὶ τὰ τῇδε μέρη ξυμπίπτειν δεινὰ, περὶ ὧν ἐς αὖθις ῥηθήσεται. καλὸν δὲ συναίρειν ἐς τέλος τὰ τῶν Ἀλανῶν, εἰ κἀκεῖνα ἐν τῷ μεταξὺ ξυμβεβήκει, ὡς ἂν ἡ περὶ τούτων ξυμφράσις συνεχὴς ᾖ.

CAPVT XX.

Recessus Imperatoris à Magnesiâ.

Versa igitur, ut dictum est, Senioris B Augusti attentione à periculo Michaëlis Filij ad curas dilationē haud ferentes, indicatarum in horas singulas trepidis undique nuncijs necessitatum gravissimarum, quæ regiones Vrbi circumsitas urgerent: hinc Amurio, illinc Laminse, inde Atmane, denique innumeris aliunde alijs irrumpentibus, contigit exire diem trimestriū induciarum cum Alanis à Michaële pactarum, antequam Pater eius ijs quæ dixi occupatus, expedire quidquam idonei subsidij consiliive potuisset. Tunc enimvero nihil sibi expectandum ulterius Alani rati, profici- C scendi, quantumvis invito Imperatore, irrevocabiliter impetum ceperе. Tali deprehensus rerum articulo Michaël, ereptam sibi omnem, & causam & commoditatem videns Magnesiæ ampliùs hærendi: nec se parem sentiens, aut invidiæ ferendæ querentium se destitutos, opem ab eo è viciniâ poscentium miserrimè oppressorum à Persis impunè volitantibus Romanorum, aut proprio dolori quo illum intimè urebat conscientia impotentiæ obsistendi Hostibus, suosque extremè laborantes protegendi: ad hæc providens sibi mox Alanorum præsidijs nudato D intolerabilia imminere circum insultantium Ludibria Hostium, non sine periculo propriæ quinetiam libertatis ac vitæ, in tam desperatâ confusione rerum illic omnium; decrevit & ipse inde recedere: cæterùm tam occultè, ut & suorum intimè observantium oculos, suspiciones etiam hostium falleret. Nocte igitur, & quidem imbribus fœdâ, itineri fugiens se dedit, sperans beneficio tenebrarum, Suis, inclementiâ tempestatis,

Ἐνεχολακότος τοιγαροῦν τούτοις ὡς ἀναγκαίοις τοῦ Βασιλέως, κύκλῳ τὰ δεινὰ περιΐστατο. ὡς ἐκεῖ μὲν ἄλλους εἶναι τοὺς τὴν Ῥωμαίων κακοῦντας· ἐνταῦθα δ' Ἀμούριον καὶ Λαμίνσην, καὶ Ἀτμανὴν, καὶ μυρίους ἄλλους τοὺς ἐπιόντας, ὑπὸ τοῦ Τριμηνιαίου καταπιφθέντος καιροῦ, Ἀλανοὶ καὶ ἄκοντος Βασιλέως, ἀναχωρεῖν ὥρμων. ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἐπεὶ οὐκ εἶχεν ἐν Μαγνησίᾳ καὶ ἔτι καθῆσθαι. ἔτι γὰρ προσβοηθεῖν εἶχε τοῖς κακουμένοις, καὶ ἀνίαν μὴ ἰσχύοντι. μυρία C δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν προσεδόκα τὸ ἡ ἐπιμονῆς. ἄλλως τε ἦν καὶ περὶ ἑαυτοῦ ἐδεδοίκει, τῶν ὅλων ἀνεστατωμένων· ἔγνω καὶ αὐτὸς, πλὴν ἀφανῶς, ἀναχωρεῖν· ἔνθεν μὲν τοὺς τῶν ἰδίων ὀφθαλμοὺς ὑποκλέψας· ἐκεῖθεν δὲ τὰς τῶν ἐχθρῶν ὑπονοίας διαλογισάμενος. ὅθεν καὶ ὑπὸ νυκτὶ καὶ χειμῶνι ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖ. ἀλλ' ὅτι τοὺς ἰδίους ἔμελλε λήσειν εἰς τέλος, ὅτι μὴν τοὺς ἐχθροὺς ἐν παντελεῖ καταστῆσαι ἀγνοίᾳ τοιοῦτα ποιεῖν βουλόμενος. χρεὼν γοῦν διὰ D μὲν τοὺς ἰδίους, διὰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς, χειμῶνι, οὕτω ξυμπεσόν. ὅσοι τοιγαροῦν ἐξῶσαί τε καὶ πρὸς τὸ φεύγειν προεπτοιμάσθησαν, τότε συντυχούμενοι τῷ στρατῷ πεζῇ καὶ βάδην, αὔδηνες συνάμα γυναιξὶ καὶ νηπίοις, παρ' ἴσως ἑαυτοὺς δυσμενέας φεύγοντας, ἔπειχον, καὶ ὅσον μὲν τὸ ἀπονοοῦν ἦν, ὡς εἶχον δρόμῳ καὶ πόνῳ, τὴν σφετέραν ὠνοῦντο ζωήν· οἱ δὲ λοιποὶ, οἱ μὲν ἐξαπορούμενοι καθυφίεσαν καὶ πόνου καὶ δρόμου.

μου. οἱ δὲ παρὰ δύναμιν συνωθούμενοι ἔπιπτον ἐν τῷ μεταξύ. καὶ οἱ μὲν τῷ χειμῶνι ἐναπέψυχον. οἱ δὲ καὶ συνεπατοῦντο. ἦν γὰρ τότε πόνος ἀλεγεινός, τῶν μὲν ἐχθρῶν ἐγγύθεν προσκαθημένων, καὶ ὑφημμέναις ταῖς παρ' αὐτοῖς πυραῖς δήλων ὄντων καὶ ἐπιδραμουμένων εἰ θέλοιεν. ἄλλων δέ, τῶν μὲν ἀπορίᾳ καὶ ἰσχύος ἐνδείᾳ, τῶν δὲ χειμῶνι, τῶν δὲ καὶ φόβῳ, ἔστι δ' οὗ καὶ ταῖς παρ' ἀλλήλων συμπτώσεσι κινδυνευόντων. πολλῶν δὲ καὶ ὑπὸ ἐφόδου μετόπισθεν, καταχυθέντων. γέγονε τοίνυν καὶ περὶ τὰς ψυχὰς ἑκατόν, ὡς ἡ πίστις εἶχε, συνέβη κινδυνεῦσαι. αὐτοὶ δὲ μόλις καὶ ἀσυντάκτως ἀποδιδόντες τὴν Πέργαμον αὐτονυχεὶ ἐν πλείστῳ πόνῳ καταλαμβάνουσι.

Hostibus, omnem sui discessûs cogitationem adempturum: quæ tamen spes illum fefellit. nec enim Romanos ad extremum, ac ne Hostes quidem, tam intempestâ licet horâ, ac tam insuspicabili tempore, se se proripere parans, latuit. Igitur ex his qui erant Magnesiæ Romanis: cognitâ Imperatoris fugâ, quotquot expediti, & ad fugiendum parati reperti sunt, immiscentes se quantum poterant agmini militum viri pariter & mulieres cum parvulis, pedites omnes, quàm incitatissimo poterant gressu, præcurrentes equites assectabantur. Ac quibus vigor & anhelitus ad cursum peragendum abundavit, ij sanè omnes contentione ac sudore vitam emerunt. Reliquorum pars defecti animis & viribus, remiserunt cursum. pars conantes supra quam possent, medio nisu cociderunt. Nonnullos vis tempestatis & frigus extinxit. Quosdam subsequentes conculcarunt. Et erat ærumnosè anxius in illo discrimine satagentium labor, in urgentium undique viciniâ malorum vitabundè ac formidolosè se circumagentium. quos miseros simul cavere oportebat, ne nocturnâ trepidatione fugę confusissimæ turbâ suorum effusè ruentium dejicerentur, mox equorum ungulis conterendi: simul providere ne in manus inciderent Hostium quorum viciniam ignes crebri ex utroque viæ latere monstrabant; signa non dubia Barbarorum non Castra solum illic aut stationes habentium: sed etiam attentorum ad id quod agebatur; & in fugaces impetum facere, si vellent, valentium. Centum ferè animas illo discrimine nocturni cursûs perijsse creditum est, quas aut destitutio virium, aut vis sæva tempestatis, aut terroris quo consternabantur vehementia, aut mutua detrusio ac conculcatio neci dederit; aut retrò relictas, quod æquare festinantium impetum nequirent, incurrentes Barbari servituti subiecerint. Augustus cum suis reliquis concitatissimo & confusissimo cursu, labore plurimo, vix tandem ipsâ nocte Pergamum tenuit.

CAPVT XXI.

Desolatio Regionum Orientalium.

Ὑπὸ μέντοι χρείας καὶ κακῶν ὅσα τοῖς ἀνωτέρω Περγάμου ἐφίστατο, ἀνέδην ἐπιόντων σφίσι Περσῶν, οὐδεὶς ἦν ἐκείνων ὅστις ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καθῆστο, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἀνδρόστως ἐμέμηλυντο πάντες. οἱ μὲν μέχρι καὶ αὐτῆς Περγάμου, καὶ ἐνδοτέρω, περί που τὴν τοῦ Ἀτραμυττίου περίχωρον. οἱ δὲ καὶ ἐγγὺς θαλάσσης περὶ τὴν Λάμψακον. οἱ δὲ πλείους τὴν ἀντιπεραίαν κατελάμβανον, διαπεραιούμενοι τὸν Ἑλλήσποντον. ἄλλοι δὲ καὶ περαιτέρω προσεληλύθεσαν, διὰ τὸ φόβοις κατασχεθῆναι μεγίστοις. καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπεγνωκέναι τέλεον, καὶ προεξανίσταντο παντὸς βραδέος εἰς κίνδυνον ὑπονοουμένου μείζω πάσης ἀσφαλείας. καὶ τὸ χείριστον, ὅτι σὺν τῷ τῶν προσκαταλελειμμένων βίους, οἱ ἐκ παρόδου καταλαμβάνοντες, δεύτεροι τούτων εἰς φυγὴν τρεπόμενοι, οὐδὲν ἧττον καὶ ἀπόρως εἶχον τῶν

Assiduè igitur ingruentibus malis per nullo iam metu cohibitas incursiones Persarum in omnes Pergamo superiores Orientalis limitis tractûs, nemo illic fuit qui confideret se tutum domi suæ posse consistere: sed omnes procincti ad fugam stabant: & ut prima quæque aura increpuerat adventantis manûs hostilis, statim relictis laribus abibant, recedentes alij Pergamum, aut interiores eò terras usque ad viciniam Atrammytij: quidam & usque ad mare circa Lampsacum: at plerique omninò diffisi Continenti, in adversam Europæ oram, traiecto Hellesponto, ex Asiâ transibant. Quin nec ibi alij se securos rati, ulteriùs quoque processerunt, maximo quo agitabantur metu, suspectum illis reddente quodcumque tenuerant perfugium. Nec retardabat respectus Patriæ, in quam reditum planè desperaverant. Fiebat autem ista fuga concitatissimâ festinatione cursûs, ad quem calcar addebat Imago insidens periculi & vici-

 nioris,

nioris, & maioris quàm ut ullam relinqueret territis securitatis partem. Erat autem miserrimum spectaculum, videre, cum Alij post Alios fugerent, incurrere obiter qui posteriùs transibant, in desertas à primis domos cũctis refertas bonis: quibus tamen frui nequibant, extrusi necessitate fugiendi, & appulsu continuo aliorum diversorijs ijsdem utentium ad brevem dumtaxat requiem, quà vires reficerent ad fugam ulteriorem. Quâ enim necessitate suas priùs domos congestâ redundantes copiâ reliquerant, etiam istas obiter repertas & pariter instructas relinquere cogebantur, inter divitias inopes, & sæpiùs miseri: quoties videlicet præsentibus avellebantur bonis; & ultrò dimittebant paratas opes, metu sævo perniciei atrocis frui prohibente. Eratque res non absimilis in pronum labentium fluxui amnium: quorum undæ priores, quem attigerunt locum tenere proprium nequeunt, propulsæ inde superventu aliarum ponè ruentium. Sicque omnes irrequietè iactantur, semper inde repulsæ quò appulerint, eò impulsæ unde mox reflecti fit necesse: omnia tangentes, nihil tenentes, nullo clausæ limite; nullo in litore vagæ instabilitatis finem reperientes. Possessiones verò illæ ac domus claraque opera præstantium Artificum nihili reputabantur. Quod minus erat mirum, cum ipsa victui necessaria copia frugum, & rerum apparatus usui corporis opportunus, ut cumque se oggerens respueretur à consternatis terrore necis, aut Barbarici servitij; quos inopes, nudos, sine lare ac tecto errantes, passim videres concitatissimo passu currere quò salutis in tuto collocandæ spes quemque invitaret: cætera cœlesti permittentes providentiæ.

A ἰδίων στερούμενοι. καὶ τὸ πρᾶγμα, ποταμίου ἔδοξεν ῥεῦμα, ὃ ὑπὸ τὸ ἴδιον ἔχειν τόπον διὰ τὴν τῶν ἐπιόντων συγχωρεῖσθαι, καὶ ὃ πρὶν κατέλαβε, ταχέως ἀφίησιν ἐξωθούμενον· καὶ τὸ πλῆθος ἀστατοῦν καὶ πανταχοῦ φέρεται, καὶ οὐδαμοῦ μεμενηκὸς, πᾶσιν ἐπιβάλλον, καὶ οὐ δὲ ποσῶς περικλειόμενον. κτήσεις δ' ἐκεῖναι, καὶ οἰκίαι, B ἔργα σπουδαίων ἀνδρῶν, εἰς οὐδὲν ἐλογίζοντο, ὅπου γε καὶ αὐτοὶ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ κατὰ χρείαν ζωῆς ἀναγκαίας καὶ τούτων καταλιγωροῦντες, ἄπορα καὶ γυμνοὶ καὶ ἀνέστιοι, ὅπου ἑκάστῳ εἰς σωτηρίαν ἔδοξεν ἀσφαλὲς, ἐλᾷ πρὸς ἀναχώρησιν, μόνοις ἄλλοις τὰ ἑαυτῶν ἐκμετρούμενοι.

CAPVT XXII.

Recessus Alanorum è ditione Imperatoris: & de Actis eâ occasione Magni Domestici Raülis.

TVne Alani soluti officio militiæ, quod spatio pactæ in trimestre moræ sine promissorum exhibitione preterito, liberatam fidem suam arbitrabantur; fretum ad Callipolim traijcere decreverunt. Contrà Imperator retinere illos conabatur, missis Constantinopoli sedulitate magnâ Ministris idoneis, qui & blanditijs verborum, & delinimentis munerum Barbaros quantũ possent à transfretandi consilio revocarent. Ac metu ne non id satis efficax obstaculum invisæ ac formidatæ sibi, abire cupientium traiectioni foret, destinavit eodem, quò vim suasionibus misceret, sat magno copias numero; imposito ipsis duce magno Domestico Alexio Raüle, quem constitutum in ætatis flore Michaël despota Generum adsciverat, ardentibus ad id impulsus studijs officijsque Augustæ Theodoræ, quæ nihil artis industriæque omiserat in eâ sibi vehementissimè desideratâ affinitate peragendâ. Huic misso Imperator cum plerisque Imperij copijs, dedit in mandatis, primùm quidem: ut allegatis ad Alanos Hominibus tractandi peritis, argumentis precibusque conaretur co-

C ΤΟ'τι καὶ Ἀλανοῖς ἀφεμένοις τῆς περὶ τὴν στρατείαν ὑπηρεσίας, τοῦ συγκειμένου διανυσθέντος καιροῦ, διαπεραιοῦσθαι τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πορθμὸν ἔδοξε. καίτοι Βασιλέως ἐντεῦθεν κατὰ πολλὴν σπουδὴν καὶ πέμποντος τὰ φιλοτιμήματα, καὶ πειρωμένου ἐμποδὼν τοῖς διαπεραιώσεσιν ἵστασθαι. ὥστε καὶ ἱκανὸν λαὸν προσαποστείλας ἅμα τῷ μεγάλῳ Δομεστίκῳ Ῥαοὺλ Ἀλεξίῳ, ὃν ἐν ἀκμῇ ἡλικίας ὄντα ὁ Δεσπότης Μιχαὴλ γαμβρὸν D ἠγάγετο, τῆς Δεσποίνης Θεοδώρας ζηλωτὸν ἐκτενῶς ποιούσης τὸ κῆδος, τοῦτον ἐξαποστείλας ὁ Βασιλεὺς σὺν δυνάμει πλείστῃ, προσέταττε μὲν κωλύειν προσθεὶς τὴν διαπεραίωσιν, εἰ δ' οὐ πείθοι λόγων, καὶ σὺν ἀπειλαῖς προσαποστέλλων· ἀλλ' οὖν διαπεραιουμένους καὶ ἵππους ἀφαιρεῖσθαι καὶ ὅπλα. μὴ δὲ γὰρ δίκαιον εἶναι παντελῶς πρὸς τὰς τῶν Βασιλέων διαπεσοῦντας προστάξεις, καὶ μὴ θέλοντας συμπαρεῖναι Βασιλεῖ, οὓς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο καὶ προσ-

προσεπιταγέντος, ἵππων ἐπιβαίνειν καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, οὓς τι τῶν οἰκείως ἀφελόμενος, σφίσιν ἐδίδου, καὶ ἃ παρέχων αὐτοὺς γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους ὄντας, ἱκανῶς ὥπλιζεν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς οὕτως ἐκέλευε, καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ σταλεὶς, οὕτω τῶν ταῦτ' ἐροῦντας ἀπέστελλεν. οἱ δὲ ἅπαξ ἀφηνιάσαντες, συμπλέκοντες καὶ προφάσεις· ὡς ἐπὶ χρόνον ταλαιπωρήσαντες, οὐχ οἷοί τ' εἰσὶ παραμένειν καὶ ἔτι, ἀλλ' ἀνέσει δόντες μετρίᾳ, πάλιν ἀποτραφήσονται· ταῦτ' ἀπολογούμενοι πρὸς ἐκείνους, τὸν πορθμὸν διεπεραιοῦντο. πλὴν κἀκεῖνοι τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐγχείρησιν συσκοτάσαντες, οὔτ' ἀνὰ μέρος ἐπέρων, οὔτ' ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς ἀποβάσεως τόπον, ὅπου καὶ κατὰ προσδοκίας ἵσταντο, διαφεύξοντες τῷ πως ἀποβαίνειν· ἀλλ' ἅμα πολλὰς φορτηγοὺς κατασχόντες καὶ ἐμπλησάμενοι, ἐσχεδίαζον τὴν ἀπόβασιν, καὶ ἅμ' ἀπέβαινον, καὶ ἅμ' οἱ πλείους ὡπλίζοντο, πλὴν οὐκ εἰς φανερὰν μάχην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μόνον ἑαυτοῖς περιποιῆσαι τὴν τῆς δοκούσης ἀτιμίας ἀπόδρασιν. ἀλλ' ἐκατέρωθεν καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν Δομέστικον, θέλοντές τι πρᾶξαι, καί γ' ἀτιμίαν καὶ αὐτοὶ ἐκφυγεῖν τὴν δόξῃ δειλίας ἐπιτριβεῖσαν σφίσι μέλλουσαν, ὡπλίζοντό τε καὶ τῶν ἵππων ἐπέβαινον, φιλονεικία καὶ μάχη τις φυλετικὴ συνερρήγνυτο. εἰ γὰρ καὶ γένει διέφερον τὰ στρατεύματα, ἀλλ' οὖν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν τὴν βασιλικὴν ἤγετο· καὶ ἦν ἐμφύλιος ὁ πόλεμος ὅσον εἰκάζειν. ὅθεν καὶ ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων ἐπειρῶντο, καὶ σαγίτταις ἔβαλλον οἰστεύοντες. ὁ γοῦν μέγας Δομέστικος ἴσας ὑσμίνῃ καθισταμένας τὰς πράξεις κατανοῶν, ὑβριοπαθῶν δὲ, εἰ αὐτοῦ παρόντος ἐκ Βασιλέως, ὄντος τούτου, αὐτὸν πολεμεῖν πειρῶνται, καὶ ἀντιτείνειν τολμῶσι πρὸς βασιλικὴν κέλευσιν, τὸν κοντὸν ἀνὰ χεῖρας ἔχων, θυρεόν τε φέρων, φορῶν τε θώρακα, ἐμπίπτει τοῖς Ἀλανοῖς, ὡς ἐφέξων μόνον φανείς. κἀκεῖνος μὲν οὕτω τὴν τῆς μάχης διῳκονόμει καταστολήν· εἷς δ' ἐκείνων ἐν ἀφανεῖ μεμαθηκὼς Πανδάγρον, καὶ οἰστῷ βάλλει, καὶ καιρίαν οὐ κατ' ἐκεῖνον τὴν πληγὴν δίδωσι. τούτου δὲ γεγονότος, τότε πλῆθος ἀνεστάλη· καὶ ἀμφοτέρωθεν, τοῖς μὲν ὀδύνη, τοῖς δὲ δέος προσίστατο· καὶ τοῖς μὲν μετέμελε τῆς ἐπὶ θατέρους ὁρμῆς· οἱ δὲ ξυνιέντες ὁ ποῖος ἀνέρριπται σφίσι κύβος, τῶν τὰ πράγματα παρασχόντες, μεθ' ὅτι πλείστης τῆς πρὸς τὸν Ῥωμαίους παραγγέλσεως, ἡττῶντο, καὶ Βασιλεῖ ἐζήτουν ἀπολογεῖσθαι. ἐδεδίεσαν γὰρ, ὡς εἰκὸς, μὴ

A rum transitum impedire; sin frustra in hoc essent officia omnia verborum, & missi dissuasores nibil proficerent; saltem illis antequam traijcerent equos eriperet & arma. per enim iniquum esse, nec ullâ ratione tolerandum, Barbaros post nomen datum militiæ Romanæ, obtemperare Imperatoribus præfractè renuentes, nec sibi adesse dubio suo tempore volentes, quos magnis ad hoc ipsum in illorum miserâ fortunâ beneficijs autorasset, abire etiam onustos opimâ prædâ, equis invectos, instructosque armis quæ B ipsis Imperator, quem desererent, inermibus & inopibus, proprijs detracta militibus attribuisset. Hæc erant ad Raülem Andronici mandata. Quibus ille obsequens, qui talia edicerent Alanis misit. At hi mordicùs hærentes dudùm capto consilio, certique, quod semel excussissent frænum, numquam ampliùs recipere, prætextûs nectebant, excusantes: haud se plenè ab Imperatoris militiâ recedere, sed sibi necessariam post nimis diù continuatos expeditionis labores, brevem requiem captatum seorsum ire, mox re- C fectis per eam viribus ad Augusti signa redituros; tunc arma & equos quæ accepissent cum proprijs corporibus iterùm in obsequia Romanorum impensuros, quæ ideo sibi relinqui æquum esset. Hæc simul allegabant, simul parabant, usurpabantque transmissionem freti. non illi quidem unà omnes palàm, aut eodem universi loco (verebantur enim si hoc agerent, ne impetum in eos Romanus exercitus faceret) sed per manus dispersi, & clàm ex quibus traijci non erat solitum, aversis à conspectu litoribus solventes: per quæ dispositis agminibus, occasiones trans- D fretandi expectabant, arripiebantque simul se obtulerant. Quam ad rem onerarijs multis occupatis, occultè illas complebant, varijsque prætextibus dimittebant, obliquis simulationibus reipsâ occupantes facere idipsum in quod eblandiri Romanorum obstantium assensum obnoxiè conari videbantur. Idque dum maximè sic clanculum administraretur, magna ipsorum pars in armis se ostentabat. non animo (quod quidem præ se ferrent) in apertum certamen veniendi: sed ut obtentu illo ac specie in ordine stan- E tium, tegerent ignominiam arcanò præsumptæ furtivæ discessionis. verùm aliundè indignantibus ijs qui cum Magno domestico erant, & ignaviæ turpissimæ ipsorum imputatum iri reputantibus, si otiosi testes perfidiæ Barbarorum assiderent, & illudi sibi coram tantus exercitus à manu fugitivorum pateretur, infamiam inertiæ, agendo strenuè quod res posceret, prævertere statuerunt. Armis igitur assumptis equisque conscensis committere civile prælium cepere (civile id bellum dixerim, quod etsi Romanos inter & Barbaros; tamen inter eos qui utrimque

Romano

Romano Imperatori sacramento dixissent,gerebatur)sed quocumque dicendum sit nomine, certamen tuoc certè contractum est, velitationibus primò libatum,& sarissarum eminùs contrario hinc inde iactu. Hæc videns magnus Domesticus; & tractationem cum hactenus sobditis tranquillam, processisse intelligens usque in contentionem invicem infestam, nihil iam minus à vero hostili discidio habentem, contumeliam interpretatus propriam est, quod se coram vices illic Imperatoris gerente, tantâ etiam aliunde Dignitate conspicuo, ausi Alani essent non modò detrectare Imperium Augusti, sed & repugnandi conatum expedivissent, telis palàm intorquendis, galeatus ut erat, loricatusque ac contum manu tenens, obiecit se Alanis, quasi conspectu eos ac nutu solo cohibiturus. Et ille quidem sic se pugnam dirempturum animo ac spe præsumens autumabat. Vnus autem Alanorum in occulto imitatur Pandarum, sagittamque in eum iacit; sed alio quam ille successu. Non enim summam dumtaxat, ut Pandarus Menelai perstrinxit telo cutem; sed altam & lethalem penitùs in Raülis vitalia plagam pertulit: quo facto perculsa utrinque repressaque multitudo est: hinc quidem Romanis dolore; inde autem Alanis metu consternatis. Atque illos quidem pœnituit lacessivisse Barbaros: illi autem reputantes quantam in aleam res vitasque suas præcipiti eo facto coniecissent, eos qui occasionem, irritando suos, inviso execratoque ipsis facinori præbuissent, cum solicitâ sui excusatione, apud Romanos accusabant: deducique ad Imperatorem, audirique ab eo dum illata purgarent crimina, quærebant. Hæc ut sic anxiè agerent causa ipsis erat gravissima formido, ne hoc illis initium exitialium malorum foret; utique in mediâ Romanorum, quos tam atrociter læsissent, ditione deprehensis. Subibat etiam verecundia ex memoriâ insignium in ipsos Beneficiorum Augusti: qui cum eos gratuitâ benevolentiâ liberalissimè excepisset, ac tractasset hospites, sperans mutuam ab ijs gratiam: ipsi tam inhospitale inhumanumque scelus illi reposuissent, malis bona compensantes. Itaque missis ad Imperatorem supplicibus legatis, veniam deprecabantur. Romanis interim præsentibus arma quæ repetierant equosque reddentes: exhibentesque se se miserabili specie ex cataphractis inermes, ex equitibus pedites, quoad iterùm Imperator ipsos supplices excepit, ijs ignoscens. Sed de his hactenus.

A σφίσι κατάρξοι τοῦ μεγάλου κακοῦ ὅτι μέσης τῆς Ῥωμαίων διάγουσι, καὶ ἅμα δυσωπούμενοι, εἰ Βασιλεὺς μὲν ξενοδοχεῖν ὅσον ἐφ' αὐτοῖς ἀρχόμενος, ἐλπίδος ἀγαθῆς εἴχετο· αὐτοὶ δὲ τοιαύτας ξενίας ἀντιπεδίδουν, κακοῖς τὸ ἀγαθὸν ἀμειβόμενοι. διὰ ταῦτα καὶ Βασιλέα μὲν, πέμποντες, καθικέτευον· ἐκείνοις δὲ παρεδίδουν καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ ἀνθ' B ὁπλιτῶν καὶ ἱππέων, πεζοὶ καὶ ἄνοπλοι ἦσαν, ἕως πάλιν Βασιλεὺς αὐτοὺς ἱκετεύοντας δέχεται, συγγνοὺς σφίσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

C A P V T XXIII.

De appulsis ad Vrbem Venetis Navibus.

Contigit autem ante hæc anno huic superiori, sed eodem mense, ac die quibus modo narrata gesta sunt, appellere ad Vrbem ex Aquileiâ triremes Venetas. Verùm non ob eandem quam priùs causam oppugnandorum Genuensium; sed animo extorquendæ liberationis Pignorum, quæ dudùm Imperator de Venetis Vrbis Inquilinis ceperat, quoad mulctam persolverent indictam ad compensationem damni per incendium à Classe tunc Venetâ Galatæ immissum, Constantinopolitanis & Genuensibus illati. Etenim Veneti postquam legatione Thessalonicam missâ, cum Imperator ibi degeret, nihil profecerant, aliam putarunt ineundam sibi rationem, ei malo efficaciter medendi. Triremibus igitur tredecim paratis, hisque adiunctis alijs septem Piraticis navibus, Constantinopolim inve-

C Συνέβη δὲ πρὸ τούτων, τῷ κατὰ μικρὸν τῷ πέρυσι, καὶ ἡμέρας ταύτας, προσβαλεῖν τῇ πόλει ἐξ Ἀκυλίας τριήρεις Βενετικάς. πολλοῦ οὐ κατὰ τοιαύτην χρείαν καὶ πάλιν, ἀλλὰ τῶν ἐνεχυρασθέντων πραγμάτων διὰ τὴν ἐπὶ πυρπόλησιν, ἕνεκα. οἱ δὴ ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην πέμποντες, D ἐκεῖ Βασιλέως διάγοντος, οὐδὲν ἤνυτον, ἄλλως ἐγνώκεσαν τὰ περὶ τούτων ἐνεργέστερον μετελθεῖν. καὶ δὴ τριήρεις μιᾶς πλείους τῶν δώδεκα ἑτοιμασάμενοι, προσθέμενοι καὶ πειρατικῶν ἑτέρων ἑπτὰ, τῇ Βυζαντίδι προσβάλλουσι, καὶ μεσημβρίας Σαββάτου φανέντες μεθ' ὅτι πλείστης κραυγῆς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν περάτων ἀπλοίαν ἐπαγόμενοι, τῷ λιμένι τὸ κέρας εἰσπλέουσι.

πλεύσαντες, καὶ καταντικρὺ τῶν ἀνακτόρων ναυλοχησάμενοι, διὰ τὸν περὶ χώρους ἐπαίσιον, καὶ τινι θημωνίᾳ ἐκεῖ που ἱσταμένῃ, πῦρ ἐνιᾶσιν, οὐ τόσον εἰς ζημίαν τῶν κεκτημένων, ὅσον εἰς χλεύην. Βασιλεὺς δὲ τὴν μὲν ἐξ ἰδίων τριήρεων ἀντιπαλαίουσαν μὴ ἔχων ἀντικαθιστᾷν, (τὸ ναυτικὸν γὰρ πρὸ χρόνων ἀπέσβεστο· κἂν τινες περιῆσαν, ὅτι ὡς μὴ τοῦ παντὸς καταπὰξ ἐκλείψαντος, κατὰ χρείας ἄλλας ἔτυχον ἐσταλμέναι,) ἐν ἀμφιβόλῳ ἦν τοῦ τί δεῖ ποιεῖν. ὅτε μὲν οὖν εἰς τὴν ἐκείνων ἀποβλέψειε τόλμαν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀλιγωρίαν, οὐ συνήθες σφίσι τὸ τόλμημα ὄν, τηνικάδε καὶ αὐθις ἐπαναστῆναι ἐδικαίου, καὶ κακῶς παθεῖν πεῖσαι τοὺς ἐπιόντας· ἐς ὃ καὶ μάθοιεν σφᾶς ὡς ὑπὲρ τὸ δέον ἐγχειροῦσιν. ὅτε δ᾽ αὖθις εἰς τοὺς ἀποβησομένους φόνους ἐνεθυμεῖτο, καὶ τὴν ἐν κενοῖς ἀντικατάστασιν, καὶ τὸν ἀναγκαῖον κίνδυνον ἀφορῶν, παντὶ δικαίῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ συνωμολόγει. μηδὲ γὰρ εἰς μακρὰν καὶ τούτους γενναιομαχήσοντας, ἐπιστραφῆναι, καὶ ξυνιέναι δέοντα. εἶναι τι καὶ ὀλίγου πόνου τε καὶ δαπάνης ναυπηγεῖσθαι Ῥωμαίοις, εἰ μόνον αὐτὸς κελεύοι, κἂν ἠρέμα δὲ σφίσι τὸ φρόνημα ἐκλειπούσης τῆς τριήρεων, αὐτὸν κελεύειν, καὶ συνεζευγμένων ἐν ὀλίγῳ, καταπλήττειν αὖθις, καὶ ταπεινοὺς γενέσθαι· ταῦτ᾽ ἐνθυμούμενος, ἀνέστελλε τὰς ὁρμὰς τῶν πολλῶν, οἳ δὴ καὶ ζηλοτυποῦντες δῆθεν, εἰ οὗτοι κατὰ Ῥωμαίων οὕτως ἐπαίροιντο, καλὸν ἔλεγον κεφυρῶσαι ἁλιάσι, καὶ φορτηγοῖς ὥς τινας συνδέσμους ἐχούσαις, καὶ τὰς καθορμισθείσας ἐνταῦθα μεγάλας ναῦς, τὸν τοῦ Γαλατᾶ πορθμὸν, καὶ παρ᾽ ἑκάτερα τοξότας τε καὶ σφενδονήτας στήσαντας, οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς ἐντὸς συμβουλεύων. καὶ τὸ βούλευμα ἄριστον κατεφαίνετο. χωρὶς γὰρ τῶν παρ᾽ ἑκάτερα τεταγμένων, καὶ ὅσους αἱ νῆες ἐχώρουν, οἱ ἀπὸ τῶν τειχέων ἱστάμενοι μόνοι αὐτάρκεις ἐδόκουν, τοῖς πεμπομένοις, καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν τειχῶν πέτραις, καταβάλλειν εἰς τέλος, καὶ ἀφανίζειν τοὺς ἐπιόντας. ὁ δὲ Βασιλεὺς τὴν ἀσχολίαν κινδυνῶδες κρίνων χριστιανικοῖς ἔθνεσιν, οὐδόλως ἠφίει, ἐνεδίδου δὲ μᾶλλον ἀναβάλλων, τὰς ὁρμὰς ἐμπιπλᾶν.

A huntur, & meridie diei sabbati apparentes audacissimo fastu, mistâque arrogantiæ feritate piraticâ, Portum *Cerus* dictum ineunt; & è regione Imperialis Palatij statione fixâ grassantur hostiliter in circumquaque vicinos ei loco, relisque contiguos: ac illic fortè posito manipulorum tritici acervo ignē injiciunt: iniuriâ non tam ob damnum, quàm ob ludibrium & contumeliam acerbâ. Imperator quas tunc Venetis opponeret triremes proprias non habens; (navalis enim B Imperij apparatus dudùm neglectus evanuerat. & si quæ naves adhuc utiles ex eo superfuerant, alijs de causis aliò missæ, longè aberant) anceps animi erat, quid tali tempore consilij caperet. Atque hinc quidem dum Venetorum audaciam & sui contemptum, ultra quàm hactenus consuessent, modò primùm progressa reputabat, sanè stimulabatur ad vindictam, & æquum censebat mala malis reponere conari: ut icti discerent ultra fas omne se se temerè provectos. C Rursus autem dum cædes ex conatu resistendi exituras cogitabat; dum infirmitatis eum suæ conscientia monebat, quàm vanas & impares rei tantæ ad manum copias haberet; denique dum ex apparatibus successûs augurans, horreret ad imaginem periculi, in quod rempublicam necessariò conijceret, certamine tali tēpore cum paratioribus temerè tentando, aliam potiùs quamlibet, quàm per vim & arma eius propulsandæ iniuriæ sibi viam ineundam statuebat. Et succurrebant D interim ei commodùm faventes isti moderationi cogitationes: secum utique blandiente sibi animo, versanti: brevi excitatâ inter Navarchos Venetos ex sententiarum contrarietate discordiâ, sponte omnes recessuros, ultróque veniam perperàm actorum rogaturos. Nec verò magni fore aut laboris, aut sumptûs reficere Romanā Classem. Iuberet solummodò ipse; brevi tempore structis instructisque navibus navalem qualis priùs fuerat Imperij potentiam metu E iusto perculsuram audaces exteros; qui uti sic insaniendi confidentiam ex observatâ Rei maritimæ Romanæ debilitate sumpsissent, sic eosdem visis, Augusti iussu reparatis armatisque momento triremibus, tumorem insolentem compressuros, humilesque ac supplices pacem oraturos iterùm. His occupatus mentis in spes blandas pronæ benè ominatis sensibus, repressit Imperator impetus multorum, qui generosæ cuiusdam æmulationis instinctu, rati rem indignam, nec tolerabilem contumeliam, tantum hos Advenas, adversus Romanos efferre se se ausos, ne impunè temerariam insolentiam ferrent, optimum factu aiebant congregare Naves omnes piscatorias, onerarias, & maiores alias quæcumque tunc circa nostra littora reperirentur, ijsque continuâ serie invicem ligatis velut ponte quodam consternere medium inter Galatam & Vrbem fretum: tum dispositis super hinc inde sagittarijs, & fundibularijs, telis petere intra iactum inde positas Venetas naves. Hoc illi suadebant; consiliumque apparebat optimum. Nam præter eos qui iam ex utroque littore Venetis eò progressis imminebant, præ-

terque

terque quos modò memorabam, iaculatores è Navibus, vel qui pinnas mœnium supernè obtinebant, si tela & petras muralibus ballistis in subiectam Venetam Classem demitterent, vel soli suffecturi videbantur perdendis funditùs, planèque ad nihilum redigendis temerarijs aggressoribus. Verùm Imperator pugnam illam Christianis Gentibus periculosam judicans, nequaquam acquievit; sed remisit potiùs omnem repugnandi impetum, incertis & sine fine pendentibus deliberationibus indulgens; spatiumque sic Venetis liberum concedens, impunè peragendi quod cœperant, Vrbi atque Imperio procaciter insultando.

CAPVT XXIV.

De ijs quæ Piratæ in Insulà Principum egerunt.

QVod ultra cum illi viderent se haud iam quidquam ampliùs posse facere, ut instrumentis furoris ipsorum usi Piratis sunt. Hi nocte insecutâ ad Insulam Principum appellunt; ibique non solum veteres loci incolas; sed & recens eò advectum sat numerosum è Pelopithijs populum, qui modò manus Persarum effugerat, & illic asylum reperisse se putabat, servituti subjeciunt, rebus eorum omnium direptis. Nec eo contenti miseros in naves tractos à diluculo cœperunt diris minis & cruciatibus urgere, ut pretia redemptionis quanta ipsi præfinissent, solverent: suspendentes, variè torquentes: & trucidare se paratos exhibentes. Hæc fiebant in oculis Romanorum è littore adverso spectantium. Extabatque è mari medio miserabile spectaculum eo artificio à latronibus constitutum, ut à misericordiâ Imperatoris pecuniam extorquerent, quâ infelices illos pœnis ac neci eximeret. Fuit reverâ admonitio de his Augusto peracerbus nuncius, dolorque non vulgaris reputanti deploratissimam horum sortem, qui Persas fugientes in manus Piratarum incidissent, eâ solâ fiduciâ tantum audentium quòd à Venetis classem in propinquo habentibus protegi se scirent, quippe quibuscum latrocinij societatem inivissent; hominibus tamen, à quibus nihil minus expectari debuisset: sisensum ullum grati animi haberent: utpote qui ab Imperatoribus crebris fuissent beneficijs affecti. At Romani sparsi per littora dum hæc intuentur, horribile spectaculum execrantes, infandam calamitatem incredibili mœrore deplorabant. Quidam etiã eorum in ævi flore manu prompti ruebant ad arma: & Vlysseos, ut ille olim adversus Scyllam, sic illi contra Piratas impetus ostentabant. Cæterùm specie tenus solâ totus ille auxiliandi ardor eminebat. Nam nostros frustra minantes, & conatu vano consumentes iras, detinebat litus: Piratæ verò in mari solo, ubi erant, capi poterant; per se illi quidem debilissimi omniũ, nisi pontus ipsis vice munimenti circumdatus, facultatem fiduciamque daret avaræ cru-

Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὴ ἔχοντες πλέον ποιεῖν ὧν ἔπραξαν, ὡς ὀργάνοις τῆς σφῶν μανίας ἐχρῶντο τοῖς πειραταῖς. οἱ καὶ αὐτονυχεὶ τῇ Πριγκίπου νήσῳ προσίσχουσι, καὶ οὐχ ὅπως τοὺς ἐν αὐτῇ πάλαι κατῳκηκότας, ἀλλὰ καὶ λαὸν ἱκανὸν ἐκ Πηλοπυθίων, ἄρτι τὰς τῶν Περσῶν ἐκφυγόντα χεῖρας, καὶ τῇδε καταφυγόντα, ἐξανδραποδίσαντες, πράγματα μὲν συλλέγουσιν, ἀνθρώπους δὲ κατασχόντες, ἐν ναυσὶν εἶχον, καὶ ἅμ' ἕῳ, δεινὰ ἐκείνους ὑπέλεγον ποιεῖν, εἰ μὴ τὰ τιμήματα ἄξια καταθεῖντο, κρεμαννῦντες, καὶ αἰκιζόμενοι, καὶ σφάττειν ἕτοιμοι ὄντες, ἐλεεινὴν θέαν μέσον θαλάσσης ἱστῶντες, καὶ τὰς τιμὰς παρὰ Βασιλέως κατ' ἔλεον ἀναγκαῖον λαβεῖν ἐλπίζοντες. διὰ τοῦτο καὶ πόνος οὐχ ὁ τυχὼν Κρατοῦντι, εἰ φεύγοντες Πέρσας οἱ δείλαιοι, χερσὶ πειρατῶν ἐμπεπλέκοιεν, οὐκ ἄλλως καὶ ἀρχὴν τοῦ θαρρεῖν ἐχόντων, εἰ μὴ δι' ὧν ὁμαιχμίαν σφίσιν ἐκείνοις, οἷς δὴ πολλάκις καὶ βασιλικαὶ συμβεβήκασι χάριτες. Ῥωμαῖοι δὲ παρ' αἰγιαλοῖς ἱστάμενοι, τὴν δεινὴν κατεῖχον θέαν, καὶ τὸ πάθος ἀπωλοφύροντο. οἱ δὲ γε καὶ ἀκμῆτες εἰς ὅπλα ᾖσσον, καὶ Ὀδυσσεὺς, ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν Σκύλλαν, οὕτως οὗτοι τὰς ὁρμὰς ἐπ' ἐκείνους προεῖχοντο· πλὴν κατ' ὄψιν καὶ μόνην τὸ ἀμυντικὸν προὐτείνετο· τοὺς μὲν γὰρ ὁ αἰγιαλὸς εἶχε σφαδάζοντας τὰς ὁρμὰς, ἐφ' ᾧπερ ἀμύνοιντο, οἱ δὲ παρὰ μόνην τὴν θάλασσαν ἁλώσιμοι ὄντες, καὶ τίνων οὐκ ἀσθενέστεροι; ὅμως ὡς ὀχυρώματι τῇ θαλάσσῃ χρώμενοι, ἐς ὅτι καὶ ἐδόκει σφίσιν ὧν ἐν χερσὶ διετίθουν. οἱ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Σκύλλης εἰκόνιζον, χεῖρας ὀριγνῶντες τοῖς ἔξωθεν, καὶ θρήνους ἐλεεινοὺς κλάζοντες. οὕτω τὸ πᾶν ἦμαρ τετέλεστο, ὁ Βασιλεὺς ἀλγυνόμενος τὰ δεινὰ ἐπεποίουν οἶκτον. καὶ δὴ σύνοις τιμὴν τοῖς οἰκείοις τεσσάρων χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων, τοὺς πάντας εἰλήφει

καὶ

καὶ τὸν ἀποστείλας πρὸς τὸν τῶν νηῶν ἡγεμονεύοντα, τὴν ἀπόνοιαν κατωνείδιζεν καὶ τὴν τόλμαν, οἷς ὅτι παρὸν, πρεσβείαν πέμπειν, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους καθίστασθαι, περὶ τῶν κατὰ σφᾶς δικαίων λέγοντας· οἱ δὲ πειραταῖς μιχθέντες, τὰ λῃστῶν σὺν ἐκείνοις πράττοιεν. ταῦτα λέγων τοῖς μηδὲν ἄλλο προστείνουσιν, ἢ τὴν τοῦ κοινοῦ σφῶν συνεδρίου πρόσταξιν, ἐπεὶ τὸ πεπονθὸς καὶ τύποις τῶν αἰσχίστων ἔργων μεταμέλον, ἱκέτας τοῦ λοιποῦ ἀντ' ἀντιστατοῦν εἶχε. καὶ διατεθεῖς πρὸς εἰρήνην σὺν τοῖς ἐχθίστοις, εἰ λύοιντο τὰ ἐνέχυρα. τὰς γὰρ σπονδὰς καὶ αὐτοὺς θέλειν, καὶ ἀξιοῦν ἐπὶ ταύταις ἐπιτεχθῆναι, λυομένων μόνον τῶν κατὰ τὰ ἐνέχυρα διαμφισβητήσεων. ταῦτ' ἐκεῖνοι μεταβαλόμενοι καθικέτευον. καὶ βασιλεὺς κατένευε, τὰς ἐπὶ χρόνοις σπονδὰς προσιέμενος, καὶ οὕτω πρεσβείαν στειλάμενος, τὰς εἰρηνικὰς ἐπίμετο. πόνος γὰρ ὁ τῶν Περσῶν ὑπερῆν ἄλλος, κυκλωσάντων ὥσπερ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν τὴν Ἀνατολὴν ἅπασαν, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἄλλοι κίνδυνοι τοῖς ταλαιπώροις Ῥωμαίοις περιεστήκεσαν. τὰ δὲ κατὰ Μεσοθινίαν πάσαν καὶ ἀπανέστησαν σφαλέντος τὰ μεγάλα, τοῦ εἰς ἡγεμόνα τούτων ταχθέντος Μουζάλωνος.

A delitatis in miseros quos tenerent, prout libéret exercendæ. Atque hi quidem sub immani scelestissimorum sævitiâ gementes, quæ de Scyllâ feruntur, repræsentabant, manus protendentes ex adversâ ripâ spectantibus, & luctuosis eiulatibus misericordiam implorantes Nondum dies totus effluxerat, cum hæc Augusto nunciata expugnarunt misericordem eius animum, ut conveniret cum illis carnificibus de lytro miserorum quos vexabant; ac statim missis ad Piratas quatuor millibus nummorum, captivos ab ijs cunctos B reciperet. Quo facto misit ad Præfectum Classi Venetæ, qui à se illi insolentem amentiam impudentemque audaciam exprobraret; quod cum eum ad viciniam Vrbis appulsum, oportuisset legatos ad se mittere, ac quæ haberet de communibus negotijs, & proprijs rationibus tractanda exponere: ipse contra ducem se ac stipatorem latronibus dedisset, ijs se admiscens, & sævis ipsorum grassationibus cooperans. Hæc Veneti audientes nihil aliud quod obtenderent ha- C buerunt, quàm mandatum Senatus ipsorum: mox tamen nonnullo, ut apparebat, pudore confusi, ac pœnitentiâ correpti turpissimorũ Actorum, supplices se deinceps Augusto subiecerunt, qui hactenus Adversarij obstiterant. significarunt se ex modò infensissimis, pronos nunc fore ad bonâ fide ineundum pacis fœdus, dummodò Pignora liberarentur. Concordiam enim cum Imperio eorum Reipublicæ probari & placere; ac velle se renovare illam ijsdem quibus olim coaluisset conditionibus ultrò subeundis. Vnam obstare controversiam de Pignoribus, quâ sublatâ, nihil iam impedimenti futurum sit. Addebant preces ut consentire in remissionem Pignorum Imperator vellet: quod & ab illo impetrarunt, admittente libenter ac suis rebus experibile ducente fœdus quod illi offerebant in annos plurimos. Misit ergo legationem ad Venetos, quæ de pacis cum ijs legibus conveniret; ita tunc cogente calamitate urgentissimâ tumultûs Persici, Barbaris istis cuncta latè inundantibus, & Orientem iam totum à mari ad mare, vna circum indagine comprehensum tenentibus. Sed & alia aliunde pericula miseris Romanis imminebant. Et Mesothinia quidem universa perijsse funditùs nunciabatur, Muzalone qui ei præfectus fuerat, gravissimâ offensione belli prostrato.

CAPVT XXV.

Clades Hetariarchæ Muzalonis propè Nicomediam.

Μηνὸς γὰρ Ἀνθεστηριῶνος εἰκοστῇ καὶ ἑβδόμῃ περί που τὸν Βαφέα (χῶρος δ' οὗτος περὶ τὴν θαυμαστὴν Νικομήδειαν) Ἀτμὰν σὺν ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν εἰς χιλιάδας πλείστας ποσουμένοις ἐπιστὰς ἄφνης. μᾶλλον μὲν οὖν· ἀλλ' ἀναληπτέος ὁ λόγος ἄρχηθεν, Ἀλῆς γὰρ Ἀμούριος σὺν ἀδελφῷ Νασρα-

D Mensis siquidem Iulij die vicesimâ septimâ circa Baphcum, (locus hic propè inclytam Nicomediam) Atman cum suis multorum millium numerum explentibus, improvisò apparens, & subitò irruens. Sed meliùs fuerit rem aliquantò repetitam altiùs, à suis retrò ducere principijs. Hales Amurius cum fratre Nastratio, qui diù apud Romanos obses fuerat, Persis

qui Castamoni parebant in suam societatem tractis, Romanos infestabat. Sed quodam tempore moderatiùs quàm posteà. Satis enim habens initio, regionibus circa Pontum, & interioribus ultra Sangarim, licentissimè insultare, ferociam illic securissimè ostentans suam, abstinebat omni citeriore versus Vrbem Tractu. Inflatus tamen deinde est insolentiore confidentiâ; Resque nostras arrogantissimè despexit, ex quo *Melec* Masur Asatini Sultanis filium bello victum interfecit. Is *Melec* Patri diù socius longi per Boreales Tractûs erroris, postquam ille ex Æno Arce liber emissus est, prout superiùs narravimus, eo denique mortuo, trajecit Euxinum, & Thymænam appulsus, inde procul Tocharorum Principe, quem ipsi Kanin vocant, (huic tunc proprium fuit Arganes nomen) donis delinito ac in sui favorem tracto, ex eo tempore locis illis, ut paternæ hereditati, dominatus est; subiecitque sibi qui eminebant illic inter Persas, quos illi Satrapas appellant. Ac illi quidem volentes nolentes mancipabantur. Amurius autem Halis Pater cum prece ac promissis ambijsset Tocharos; & validum ex ijs Armatorum agmen assumpsisset, toto impetu ad obsistendum Meleco incubuit; adeóque prælijs cum eo congressus, non semel illum fudit fugavitque, eoque redegit desperationis rerum suarum, ut decerneret unà cum uxore ac liberis supplex ad Imperatorem confugere. Eo consilio profectus Heracleâ Ponti, & inde Cõstãtinopolim progressus, quoniã iam ante Imperator se Nymphæum transtulerat, ubi se diebus aliquot è viæ fatigatione refecisset, uxore in urbe relictâ, ipse ducem itineris ab Imperatore missum sequens (nam audito Augustus eius adventu, cum ad se invitaverat) Nymphæum versus iter intendit. Sed cum propè Atrammytium eundo pervenisset, sive alterius admonitu, sive suspicione propriâ, conceptâ desperatione prosperi successûs istius suæ profectionis ad Augustum, aliquandiù deliberando luctatus, damnavit denique consilium, & cepto absistere constituit. Captatoque mox tempore, palàm questus observari se se curiosiùs suspiciosiúsque à deductore ad se misso, (erat is Abrampax Prothieracarius) quàm benevoli Comitis officium posceret, inde noctu aufugit: non tamen nocturni Insidiatoris ritu, vitatâ comitum conscientiâ scilicet: verùm palàm & fidenter; præ se ferens, si quis per vim prohibere conaretur, in eum se statim impetum facturum. Ita rursus ad Persas se recipit; collectâque manu, melioribus quàm prius rem gerere cepit auspicijs. Vnde & famæ celebritatem, & maiorem priori brevi potentiam adeptus, tantum invaluit, ut & ipsum Amurium planè persuasum, haud suis de cætero rebus fore conducibilem à Mele-

τίῳ, τῷ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ χρόνοις ἐμπρεσβεύσαντι, τοὺς περὶ τὴν Κασάμωνα Πέρσας προσεταιρισάμενος, Ῥωμαίους κακῶς ἐποίει, καί πως περὶ τοὺς τὸν Πόντον καὶ ἐνδοτέρω, πέραν Σαγγαρέως, τὰ τῆς ἀλαζονείας ἐπιδεικνύμενος τῇ καθ' αὐτὸν ἀσφαλείᾳ, ἀπείχετο τῶν ἐπιτάδε, ὠγκώθη δὲ τὰ πλεῖστα ἐκ πλείονος καὶ τῶν ἡμετέρων καθυπερηφανεύετο, ἐξότου τὸν τοῦ Ἀζατίνη Σουλτὰν υἱὸν τὸν Μελὴκ Μασοὺρ, ἀποκτείνει προσπολεμήσας. ὃς δὴ τῷ πατρὶ συμπεριφέρων ἐφ' ἱκανὸν τὴν πλάνην κατὰ τὰ βόρεια, ἐξότουπερ ἐκεῖνος Αἴνοθεν ἀπελύετο, καθὼς καὶ φθάσαντες εἴπομεν, ἐξ ἀνθρώπων ἐκείνου τῇδε γεγονότος, περαιοῦται τὸν Εὔξεινον, καὶ Θυμαίνῃ προσσχὼν, μακρόθεν τὸν Τοχάρων Κάνιν, ὡς αὐτοὶ φασὶν, Ἀργάνην δώροις ὑποποιησάμενος, ἐντεῦθεν δεσπόζει τῶν τόπων ὡς πατρικῶν κλήρων, καὶ καθυποκλίνει τοὺς προύχοντας τῶν τῇδε Περσῶν, οὓς δὴ Σατράπας ἐκεῖνοι καλοῦσι. καὶ οἱ μὲν ἑκόντες ἄκοντες ἐδουλοῦντο· Ἀμούριος δὲ ὁ τοῦ Ἀλῆ πατὴρ ὑπελθὼν Τοχάρους, καὶ ὅλαμον ἐξ αὐτῶν προσλαβόμενος, ὅλαις ὁρμαῖς ἀντιπαρετάττετο τῷ Μελήκ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολέμους πρὸς αὐτὸν ἐκφέρων, κατετροποῦτο. ὥστε καὶ ἀπηυδηκότα τοῖς ὅλοις, σὺν ἅμα γυναικὶ καὶ ἰδίοις γόνοις βασιλεῖ προσχωρεῖν. ὅθεν καὶ τὴν τοῦ Πόντου καταλαβὼν Ἡράκλειαν, κἀκεῖθεν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσας, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐς Νύμφαιον ἀπεδήμει, τὴν μὲν σύζυγον τῇδε καταλιμπάνει. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐφ' ἡμέραις ἀνεθεὶς τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ κόπον, ὑπὸ βασιλικῷ ποδηγέτῃ, βασιλέως προστάξαντος ἀκουσθὲν, τῆς ἐπὶ τὸ Νύμφαιον ἵετο. ἀλλὰ περὶ τὸ Ἀδραμύττιον γεγονὼς, εἴτε παρ' ἄλλου μαθὼν, εἴτε μὴν καὶ αὐτὸς ὑποτοπήσας, ὡς οὐκ εἰς καλὸν ἔσεταί οἱ ἡ πρὸς τὸν ἄνακτα ἄφιξις, γνωσιμαχεῖ τε αὐτίκα, καὶ καιροῦ λαβόμενος, τοῦ ποδηγέτου, ὃ δ' ἦν ὁ Ἀβράμπαξ προτιερακάριος, τὰς πολυωρίας παρενεγκὼν, αὐτόθεν ἐκφεύγει νυκτὸς, πλὴν οὐ νυκτιλόχου τρόπον, παρὰ γνῶσιν τῶν ἐντυγχανόντων δῆθεν· ἀλλ' ἐμφανῶς καὶ θαρρούντως, ὡς εἴ τις ἐπ' αὐτὸν ἴοι, αὐτόθεν ἐπεξελευσόμενος, Πέρσαις τε αὖθις παραγίνεται, καὶ λαὸν συναγαγὼν τῷ πλείονι τῆς φήμης τοῦ προτέρου κράτους καὶ μείζονος ἔχεται, καὶ τοσοῦτον κρατυνόμενος ἐνισχύετο, ὥστε καὶ αὐτὸν Ἀμούριον μὴ συνοίσουσαν ἔτι τοῖς καθ' αὐτὸν πράγμασι τὴν ἀπ' ἐκείνου ἀφηνίασιν δοκιμάσαντα, γνω-

τα, γνοὺς καὶ ἑπτὰ σὺν ἅμα παισί, καθ' ἱκετείαν προσελθεῖν, καὶ δώροις ἐκμειλιξάμενος, εἶτα δουλεύοντα ἀγαπᾶν. ταῦτα γνοὺς καὶ δοκιμάσας ξυμφέροντά οἱ, λαβὼν σὺν παισὶ καὶ συνάμα πλείστοις, ἱκέτου αὐτομολεῖ σχήματι. ὁ δὲ τοῖς προτέροις ἀπομηνίων, καὶ μηδὲν καλυφθεὶς τοῦ κότου, δέχεται μὲν δῶρα, πόνῳ δ' ἀμέγαρτον ὤφλησεν. ὡς γὰρ μόλις εἰσαχθεὶς μετὰ τῶν δώρων, πρὸ ποδῶν ἐκαλινδεῖτο καὶ καθικέτευεν, ἐκεῖνος τὰ πάλαι προὔφερε, καὶ πικρῶς ὠνείδιζε καὶ ἀπήλεγχε, καὶ τέλος, σκύφον οἴνου λαβὼν ὡς πιόμενος, τοῖς περὶ αὐτὸν συγκείμενον ὄν, αὐτοῦ τὸ ξύμβολον δείξαντος. τὸ δ' ἦν, ὡς δῆθεν σκορδινωμένου καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείναντος, αὐτοὺς τὰς σπάθας γυμνώσαντας, κατακόπτειν τοὺς ἱκέτας, ἐκείνου τὸ σύμβολον δόντος, εἰσπηδῶσιν αὐτίκα, καὶ ἀθλίαν θοίνην ἐκεῖνόν τε καὶ παῖδας δείκνυσι. τοῦτο τῷ Ἀλῇ πόνος ἦν, καὶ τῶν συμφορῶν ἡ ἐσχάτη, παιδί γε ὄντι τοῦ κρεουργηθέντος, καὶ ἔκ τινος προνοίας περισωθέντι, καὶ τὸ τοῖς ὁμοίοις ἀμύνεσθαι πάσης ἀσχολίας ὑπέρτερον ἐλογίζετο. ἱκανοὺς δὲ διὰ ταῦτα προσεταιρίζεται τῶν Περσῶν, καὶ ἔργον λῃστρικὸν προὐθέτει, ἐμφανὴς ὢν ἢ ἀμυνούμενος, ἢ πεσούμενος. ὡς δὲ καταπρέχων ἠρέμου τὰς χώρας, καὶ τὴν ἀνταγώνισιν ἐπῆλθε, τὸ τοῦ Μελὴκ λῆμμα τὸ μόρσιμον ἐρεθίζει, καὶ τοῦτον ἐκείνῳ συνίστησι κατὰ πόλεμον. οὗ δὴ συρραγέντος, σφάλλει τὸν Μελὴκ ἡ τύχη, καὶ ὁ ἵππος ὅλῳ ῥυτῆρι φερόμενος συγκάμπτει τὼ πόδε, καὶ τὸν ἐπιβάτην μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ῥύμης ἐπὶ γόνυ συγκατασπᾷ, καὶ ἔργον αὐτίκα σπάθης ὁ πεσὼν γίνεται. ταῦτα τὸν Ἀλὴν ἀπῆρεν εἰς ὄγκον Ἀμουρίου. κἀντεῦθεν συνήγων πλείστους, κακῶς ἔδρα τὰ Ῥωμαίων. οὔπω δὲ μάλα δὴ καὶ ἐς πλέον. ἕως οὗ δαιμόνιόν τι μήνιμα (τί γὰρ ἂν ἄλλο καὶ εἴποι τις) κατὰ Ῥωμαίων ἐφύσησεν, ὃ δὴ καὶ λέξεται. ὡς γὰρ πέραν Σαγγάρεως διατρίβων τοῖς ἀνὰ τοῦτον φρουρίοις ἰσχυρῶς ἀντεκρούετο, ἃ φθάσας ὁ Βασιλεὺς συνῴκισε Μιχαήλ, καὶ σταυροῖς μηκίστοις ἐκ δένδρων ἀξινοκοπηθέντων μεταξὺ κατωχύρωσε, μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν πόδας τὸ ἐντὸς πλάτος ἄβατον καταστήσας, ὡς ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐλέγομεν, καὶ ἦν τῷ Πέρσῃ στερρὸν ἐντεῦθεν τὸ τῆς καταδρομῆς κώλυμα, Κρονίου μηνὸς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὁ ποταμὸς μετοχετεύεται, καὶ ζητεῖ τὴν παλαιὰν κοίτην. καθ' ἣν καὶ ἡ Ἰκεσιανὸς ποντογέφυρα. ὕστερον δὲ μετοχετευθέντος τοῦ ποταμοῦ, τὸν ἐξ ἐκείνου Μέλανα

A co rebellionem, perpulerit ad consilium ambiendæ suppliciter eius gratiæ; ac præmissis delinirum muneribus ultrò adeundi eum septem filijs, & ipsi se libenter deinceps serviturum profitendi. His secum Amurius constitutis, quod nihil tali articulo rerum posse utilius sibi consulere putaret, ductis unà filijs amploque asseclarum comitatu, supplicis ad Melecum transfugit habitu. Melec rancorem veterem animo penitùs conditum servans, plúsque ad iram veteri memoriâ iniuriarum, quàm novis officijs ad benevolentiam motus,

B *Dona quidem accepit, mala sed cumulavit acerba.*

ut enim ægrè introductus post præmissa munera, abiectus ad eius pedes supplex Amurius, volvebatur, ille vetera eius malefacta protulit, amaréque exprobrans, omni eum malo dignum, nec ullâ satis excusatione purgabilem declaravit. Tandem extensâ utráque manu, scyphum alterâ vino plenum quasi bibiturus sumens, signum edidit de quo ante cum suis convenerat, ut simul nimirum ipsum cernerent manus diversè iactantem, sicuti è somno expergiscentes solent, ensi-

C bus repentè strictis conciderent supplices; quod impigrè illi à viso statim signo facientes, funestam Amurio & filijs cœnam præbuere. Ex istâ tragediâ divinâ quâdam providentiâ servatus Hales, unus Amurij filiorum, dolore iráque ardebat, excarnificati dirè Patris cruentam imaginem animo infixā circumferens: ac dies noctésque in cogitatione ulciscendi tam infandi sceleris perstās, nec umquam ab eo conatu sibi partem quietis ullam capiendam censens. Ad hunc finem conciliatâ sibi manu non modicâ Persarum, latrocinabatur circumcursans, ac

D planè præseferens, aut ultionem se capturum de Meleco, aut in eius rei conatu occubiturum. Cum ergo incursationibus vastar regiones, & omni ratione conserendi cum hoste certaminis occasiones captat, haud impar Meleci ad pugnam audacia, suo hunc fato perurgente, Hali obiecit. Committuntur ergo inter se se Hales, & Melec, ferocissiméque invicem petunt, sed Melecum fortuna deseruit. nam eius equus totis habeois effusus in cursum, pedes anteriores inflexit, sessoremque maximo impetu in genua

E pronum abiecit; quo statim is à casu, ense confossus interijt. Hic successus *Halem*, nomine iam Patris ad suum addito, *Amurium* quoque vocatum, in magnam confidentiam inflavit. Subitóque inde congregatis magnis copijs Romanas regiones incursionibus infestabat. Nondum tamen aut multùm fidenter, aut valdè perniciosè; sed dissimulanter & leviter: donec cum divina quædam ultio (quo enim alio quis nomine casum tunc maximè noxium inopinatò incurrentem vo-

caverit?)

caverit?)tumefecit adversus Romanos;quem casum hic referam. Cum enim Hales antehac ultrà Sangarim commorans,positis illic arcibus validè repelleretur; quas arces Imperator condiderat Michaël, & septo exteriùs prætento decussatim obiectorum ingentium stipitum, ex arboribus securi dedolatis, peritè muniverat, spatium ultrà munitiones pedum centum, illo antemurali planè invium & inaccessum hostibus faciens,quemadmodum in prioribus libris diximus: & erat hoc Persæ ex eâ parte insuperabile incursionum obstaculum; Martio ecce mense repentè fluvius alveum mutavit; repetijtque cubile antiquum, ad quod olim fuerat Iustinianeus Pons constructus. Postea traducto inde Sangari Melas alter fluvius successerat; non ille quidem mole aquarum par priori; cæterùm satis habens altitudinis ad impediendos incursus hostium. Tunc igitur ex multo imbre redundans Sangaris,cubile iterùm mutavit: ex eo quod diu manu deductus occupaverat, in priùs recurrens; & cum quidem unde migravit alveum, aquæ pauperem & vado cuivis meabilem reliquit, eũ quem inundans repetijt haudquaquam adeò complevit, ut eâ transitum excluderet. Etsi enim illuc traxit agmen ingens aquarum,non ijs tamen dedit sufficientem profunditatem traiectui peditum & equitum arcendo. Causa eius rei fuit, quòd simul limi plurimum & terræ rubræ ex argillosis derasæ montibus invexit. Quæ materia subsidens, aquis latè superstagnantibus non altè depressum substravit fundum, quà volenti cuilibet transire pedibus licebat. Hâc animadversâ mirâ mutatione qui ulteriores Arces præsidio tenebant; territi, quod se fossâ destitutos invadabilis amnis, obiectos deinceps incursionibus hostium haud pari ad resistendum numero, certissimo capitis periculo, viderent, stationibus relictis abierunt. Non tamen diu in eo statu Sangaris mansit: sed cum per mensem inundasset magnâ terræ ac luti vi alveos oblimans, recepit se in eum unde nuper migrarat alveum; quasi ad hoc tantùm se movisset, ut Præsidiarijs terrorem, quo ad fugam raperentur, incuteret; hostibus contra & fiduciam & facultatem intra nostrum irrumpendi limitem daret. Nam harum duarum rerum una illa causa fuit fluminis motio; commoditatem cuivis obviam præbens vado transeundi. Sed nec eius in priorem alveum regressus malo medicinam fecit. Oblimatum enim utrumque, ac pedibus meabilem reliquit fluvium, magnitudine aggeris, ac materiæ per eluviem invectæ. His inopinatissimè sic gestis, repentè Imperatori nunciatur: plena esse mediterranea Hostium. Nam utcumque Hales Amurius in simulatione quâdam pacis se hactenus continens quiescebat, tamen efferri brevi cœpit.

ὑπεδέχετο, οὐ τόσον ὄντα, ἀλλ' ἱκανὸν τέως καὶ τοῦτον ἐκ βάθους αὐτάρκους τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποκωλύειν ἔφοδον. τότε τοίνυν ἐξ ὄμβρων ὁ Σαγγάριος πλημμυρήσας, τῆς ἰδίας μεταίρει καὶ αὖθις κοίτης, ἧς ἐκ παλαιοῦ ποτ' ἐκκοιτισθεὶς ἐπελάβετο, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀνέτρεχε. καὶ οὐ μὴν ἀπέστη, περαιοῦσθαι καὶ τῷ τυχόντι παρεῖχεν. οὐ δ' ἐπελάβετο πλημμυρῶν, μὴ ὅ γ' ἐκ τῆς πλημμύρας βάθος ἐδίδου τῷ ῥεύματι, ἀλλὰ καὶ χοῦν ἐκ μιλτοπαρειῶν ὀρέων καταίρων, καὶ χαράδρος ἱκανὸν προσεῖχεν, καὶ πεζῷ ἔτι δὴ τῷ περᾶν θέλοντι. τῷ τοι καὶ οἱ ἐν τοῖς πέραν φρουρίοις ἐνῳκηκότες, τὴν ξένην ἰδόντες μετάστασιν, καὶ γνόντες ἐν χρῷ κινδύνου γενόμενοι, ἀπανίστανται. οὐ μὴν δ' αὖθις ἐπὶ πολὺ τὸ σχῆμα τοῦτο τῷ ποταμῷ ἦν, ἀλλ' ἐς μικρὰ προσχώσας μόνον, ὑπέστρεφε. καὶ ἦν ἡ ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἀποχώρησις, καὶ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις φυγῆς, καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν διαπεραιώσεως προφανὴς αἰτία, τῷ περᾶν ἀνέδην σὺν βουλομένοις· ἡ δ' ἐξ ὑπογύου ἐς αὖθις ἀντιστροφή, τοῖς κἂν τούτῳ παράδοσιν ἀθέτησις, τῷ περᾶν διὰ τῆς προσχώσεως. ταῦτα γεγόνει ἐκ παραδόξου, καὶ βασιλεῖ ἠγγέλλετο, ὅτι πλήρης ἐχθρῶν ὁ μεσόγαιος, εἰ καὶ Ἅλης Ἀμούριος εἰρήνην καὶ ἐς τόδε χρηματιζόμενος, ἐφησύχαζε τέως, ἀλλά τε τῷ Ἀτμάν, τὰ περὶ τὴν Νίκαιαν κατατρέχοντι ἐπίσης ἀριστουργηθέντα, καὶ τοῦτον ἐπῆρεν, ἱκανὴν φιλοφροσύνην δόξαντα καταπράξειν τῷ βασιλεῖ, εἴπερ …ρμῷτο μὴ εἰσβαλόντων ἄλλων· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἁρπάζοι τὰ τοῖς πολλοῖς ἀπαγόμενα. Ἀτμὰν τοίνυν τῶν ἀμφὶ τὴν Νίκαιαν τόπων ἀπαίρας, τὸ γὰρ συμβὰν πρότερον τῷ Μουζάλωνι σφάλμα καὶ πλέον ὤγκωσε τοῦτον, σὺν ὀρεινοὺς δυσβάτων Σίφωνος, ἕτοιμος ἦν καταθέειν Ἀλιζόνων. ἀλλὰ πρὶν αὐτὸν εἰσβαλεῖν, πλῆθος ἐχθρῶν συναχθέν, εἰς ἑκατὸν ποσωθὲν καὶ μόνους περὶ τὴν Τελεμαίαν, καταδιαρθέντων τοῖς περὶ τὸν Μουζάλωνα ἐπιστὰν ἐξ ἀπροσδοκήτου, ἐκείνοις μὲν ὡς εἰκὸς ταραχὴν ἐμβάλλουσι τὴν μεγίστην· πολλὰ δὲ λαβόντες καὶ αὐτοὺς σὺν σαυρωτῆρσιν ὑοτοὺς, ὑποστρέφουσι. ὡς δὲ συστάντες Ῥωμαῖοι, σὺν ἐπιόντας ἐδίωκον, ἐκεῖνοι τὰ ὄρθια προκαταλαβόντες, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἔχοντες, στάντες, ἔβαλον οἰστοῖς, καὶ κυκλώσαντες ἐτόξαζον. καὶ τῶν διωκόντων τοσοῦτον περιγεγόνεισαν, ὥστε καὶ αὐτὸν κατασχεῖν τὸν σφῶν ἐξηγούμενον· κἂν ἀπήγαγον, ἦν μή τις τῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος λῆμμα γεν-

μα γεν-

μα γινόμενος φέρων, στερρῶς ἐμπεσὼν ἐς περιγενόμενος τῶν ἀγόντων, τοῦ ἵππου μόνου ζωγρηθέντος, ἐκεῖνον ἐξείλετο. τοῦτο γεγονός τε καὶ ἀκουσθέν, ἐπὶ πλέον παρώξυνε τὸν Ἀτμάν, καὶ ὑπερήφανον ὁ βάρβαρος. ἐς τόσον γὰρ τὸ περὶ αὐτὸν στράτευμα ἐπληθύνετο, ὥστε καὶ Πέρσας ἄλλους ἐκ τῶν περὶ Μαίανδρον προσγεγονότας, συμμάχους ἔχειν, ἐς πρὸς τὴν καταδρομὴν συλλήπτορας ἱκανούς. τοῦτο δ' ἦν καὶ τὸν Ἀμούριον ἐπηρκός, καὶ πεῖραν παρασπονδεῖν, ζηλοτυποῦντα πως, εἰ ὢν αὐτὸς κατὰ τὴν πρὸς Βασιλέα χάριν ἀπείχετο, ταῦτα μακρόθεν ἐσβάλλοντες ἄλλοι, προσεκερδαίνοιεν. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτῳ πεπραγμένα μικρὰ ἦσαν, κἂν αὐτὸς οὐκ ἀφίστατο πραττόντων. τότε δ' Ἀτμὰν ἐπιστάς, καὶ ἄγων μὲν τοὺς ἰδίους, ἄγων δὲ καὶ πολλοὺς κατὰ συμμαχίαν ἑτέρους διωρμημένους κατὰ λύσσαν πάλαι τῶν κατὰ Παφλαγονίαν μερῶν, ἑτοίμους ἐξαλεῖφαι τε καὶ ἀπάγειν τὰ πρὸς ποσὶν ἐκ πολλῆς ἰταμότητος, ἐκ τοῦ πάντας συνηγμένοι. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Μουζάλωνα, ὅσον Ῥωμαϊκόν, καὶ ὅσον Ἀλανικόν, ὅσον ἰθαγενές, καὶ ὅσον ἔξωθεν, μόλις τοὺς περὶ δύο χιλιάδας συνίστατο. ὅμως γε μήπω τὸ ἐπὶ τῆς οἰκείας μάχεσθαι, πολλὴν σφίσι ῥοπὴν ἐπὶ τῷ τολμᾶν πρὸς πλείστους ὀλίγοις ἐδίδου. κἂν καὶ περιγενέσθαι σφᾶς ξυμβεβήκοι, εἴπερ γνησίαις καρδίαις, ὡς πολλοῖς ἐλέγετο, ὥρμων, καὶ τῆς μάχης ἀντελαμβάνοντο. νῦν δ' ἀλλ' ἐρραθυμηκότες δῆ, καὶ νάρκην παθόντες, οὐχ ἧττον ἐκ δυσνοίας, ἢ ἀβουλίας, ἀφῃρημένοι δὲ ὑπ' ὀλίγου καὶ ἵππους καὶ χρήματα διὰ τὴν ἐπισυμβᾶσαν τῶν Ἀλανῶν ἕνεκα δὲ ἀπάντων συντέλειαν, τὰς ὁρμὰς τ' ἐπεκλῶντο, καὶ ἀτολμότερον συνερρήγνυντο, ὃ καὶ τοῖς Πέρσαις μεγάλην ῥοπὴν ἐνεποίει. καὶ μᾶλλον ἐτόλμων κατ' ὀλίγων πλεῖστοι. οὗ δὲ τῆς μάχης ἀνισουμένης, καὶ πλήθει, καὶ γνώμῃ, πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι, φεύγουσι δ' οἱ πλείους, καὶ τῇ Νικομηδείᾳ ἐγγύθεν οὔσῃ μετὰ περιφανοῦς τῆς ἥττης διεκπαίοντες, συνεισβάλλουσιν ἀκλεῶς. ἔδοξαν δὲ τότε, καὶ ἐς πολὺ χρήσιμοι Ἀλανοὶ πεσόντες πλείους ὑπὲρ Ῥωμαίων. τῷ γὰρ πεζῷ πολλῷ γε ὄντι διδόντες ἄνεσιν εἰς τὸ φεύγειν κλινάσης ἤδη τῆς μάχης, αὐτοὶ μὲν περικυκλοῦντες τοὺς πολεμίους, καὶ ὑπὸ πόδας χωροῦντες, καὶ λόχιοί πως ἐπιτιθέμενοι, περιαργοῦντες ἐπίτηδες, ὡς τοῖς ἔθιμον, καὶ πεζοὺς τοὺς τινας ἱππότας ἐδείκνυον. πεζῶν δὲ νέφος ἐκεῖνον συνελαυνόμενον σφίσι καὶ διεκπαῖον τὰ πρόσω, ἀπεσώζετο. ἐκεῖνοι

A æmulatione paulò post secutorum successuũ Atmanis, viciniam Nicææ prosperè incursantis, non parvum se Imperatori beneficiũ contulisse reputans, si se in pacis observantiã teneret, quandiù alij in terras Imperij non irrumperent. illud verò exigi à se haud æquum esse, ut prædæ multorum impunè aliorum rapinis abactæ, partem ipse sibi non arriperet aliquam. Atman igitur è locis circa Nicæam movens (nam quæ priùs Muzaloni contigerat offensio animos illi augebat) transgressus montanos Siphones, paratus erat ad incursandos Halizones. Sed priusquam in illos irrueret, B collecta manus Hostium, centum solorum capitum non excedens numerum, circa Telemæam, sopitis ex improviso superveniens Muzaloni cum suis, his quidem, ut par fuit tali statu deprehensis perturbationem iniecit maximam, quâ Barbari adiuti, cum alia multa, tùm hastas ipsas decussatis impositas in valli cratem stipitibus auferunt, ut autem receptis è subitã consternatione animis Romani manu factã insecuti fugientes sunt, illi nota ipsis montium iuga tenuerunt, indéque secuto iam in loco stabiliti, sagittis nostros impetebant, C undique per circuitum supernè iaculantes: tantúmque circumventis ijs qui se insequebantur, prævaluerunt, ut & ipsum horum ducem comprehenderent, abegissentque, nisi quispiam è Romanâ phalange generoso evectus impetu, vehementem fecisset impressionem in Barbaros, tam fortiter rem gerens, ut disiectis ijs, suo tantùm equo sauciato, ipse incolumis liberum captivum reduxerit. Hoc ita gestum, & latè celebratum, magis magisque incitavit Atmanem, barbarumque in fastum extulit. adeò enim iam eius copiæ auctæ numero erãt, ut & Per- D sas alios è regionibus vicinis ad se ultrò coëuntes, socios haberet, & ad incursionem quólibet promovendam adiutores idoneos. Hoc & Amurio superbiam adiecit. hoc illi persuasit fœdus frangere, æmulatione instincto avarâ, quâ ei videbatur intolerabile; se quidem promissæ Imperatori fidei religione vinctum, abstinere manus à prædâ Romanâ; interim dum illam alij longiùs profecti totam in sua lucra verterent. Sed quamvis haud sanè sibi Amurius parcebat, quin quàm maxima posset rapacitate grassaretur: tamen exigna videri poterant damna quæ rei Roma- E næ inferebat, si compararentur cum longè gravioribus à potentiori Atmane illatis. Hic enim inceptum urgens & accinctus præsens operi; succinctus etiam novis auxilijs ferocissimorum latronum, qui sævâ dudùm in nos instincti rabie, è partibus Paphlagoniæ recens ad ipsum convenerant, parati animis delere, desolaréque obvia cuncta, nihilque facere reliqui extremæ crudelitati, diripiendis abducendisque in servitutem planè universis

versis

versis Incolis illorum Tractuum. Hos ille cum suis veteribus aggregasset copijs, universum illic exercitum unà secum uabebat. Oppositus illi stabat unica tutela Romani limitis Muzalo: qui recensitis suis, collatoque in unum quantum supererat Romanarū copiarum quantum Alanicarum, vix numeratis simul Indigenis, simul Exteris, duo millia militum explebat. Extremum tamen Muzalonis oculis & animo obversans periculum Romanæ rei, audaciam ei atque impetum pro aris focisque decertandi contra plures dabat, haud abhorrentibus à Ducis sententiâ plerisque militum, licet suæ conscijs paucitatis. Et habuisset ista fiducia successum, vicissentque, ut plurimi affirmant, si aut planè omnes conspirassent in generosum hoc propositum, aut in eo concordes perseverassent: unanimique fortitudine totis viribus & animis in istud prælium ruissent. Nunc multi ex ipsis, vel innatæ indulgentes ignaviæ, vel refrigerato, si quem concepisse visi fuerant, ardore strenuè dimicandi, segnes ancipitesque torpebant. In his erant quos adhuc urebat dolor contumeliæ, vt putabant, iniuriæque acceptæ, cum equi nummique ipsis erepti Alanis attributi fuerant, quo Romanam militiam perijsse funditùs querebantur, tædijque inde ac livoris pleni, nec consentiebant cæteris, nec impetum expediebant quidquam aggrediendi Viris dignum: parque frigus in pugnam protrusi in ipsâ acie monstrarunt. id quod Persis animadversum, addebat videlicet illis animos, magnamque facultatem pauciores, eosque timidos, obterendi tribuebat. Ita malè comparato, inter hinc paucos sibi diffidentes & debiles, illinc plurimos optimè animatos, fortesque certamine, prælium commissum est, eo qui expectari debuit, eventu; vt Nostrorum nimirum non pauci caderent, plurimi fugerent: & in Vrbem vicinam Nicomediam planè fusi, nec dissimulanter victi, cladis pleni dedecorisque confugerent. Demonstrarunt se occasione istâ valde utiles Romanis Alani; quorum utique multi pro salute nostrorum occubuerint. Videntes quippe inclinatam irrevocabiliter ad fugam aciem pedestrem, quæ maximè numerosa erat, spatium ipsi ad vitam in tuto locandam, suo magno periculo ultrò adeundo, præbuere. Siquidem desilientes ex equis; & magno animo ad persequendum consternatos erumpentibus, circumfusi Hostibus, eosdemque obliquè à lateribus procellâ telorum impetentes, stare quamlibet invitos coëgerunt; plerisque ipsorum, equorum cæde ex Equitibus in peditum ordinem redactis. Vnde contigit agmen illud Peditum nostrorum loco motum, & si Equitatus incurrisset, planè periturum, otium suæ saluti prospiciendi, nancisci: emptâ ipsi commoditate istâ pretio sanguinis & vitæ Alanorum; quorum permulti corpora tegendæ nostrorum fugæ obtendentes, transfossi ciciderunt. Cęterùm Persæ adeò strenuè usi victoriâ sunt, ut medium nullum intercederet spatium inter cladem nostri Exercitûs, & distributionem illorum in manus varias, quæ diversè in multas simul partes Romanæ ditionis irrumperent. Et sufficiebat vel exiguus numerus rei ubique ex ipsorum sententiâ gerendæ, propter debilitatem & destitutionem in illo limite, interiúsque, extremam omnium: nemine iam prorsus uspiam comparente, qui subditos Imperio Romano tueretur. Quare omnes & omnia parata illic præda quibusvis tollere curantibus iacebant. Ingentium hæc igitur fuerunt initia malorum; geminante etiam incommodum importunitate temporis. Quòd hæc Muzalonis Clades incidit in æstivam messem; quâ tempestate cuncti erant intenti, collectioni, & importationi frugum in horrea. Vice cuius hi quidem abducebantur; illi trucidabantur; nisi si qui mala ista fugâ maturâ prævertissent, Arcique alicui obviæ se ac sua credidissent.

A δὲ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ὄντ' καθ' αὑτοὺς προβαλλόμενοι κινδύνους, συνεχὲς ἐπέκειτο. καὶ οὐδὲν ἦν τὸ λοιπὸν, ἢ τὸ νικᾶν Πέρσαις, καὶ διασπαρέντας ἄλλον ἀλλαχοῦ, κατατρέχειν τὰ περίχωρα, τῶν πολλῶν ἐντεῦθεν εἰς ῥᾳδίαν προνομὴν κειμένων, καὶ πολλὴν ἐρημίαν τῶν κωλυόντων. ἦρξεν τοίνυν ταῦτα, μεγάλων κακῶν ἁπάσῃ τῇ χώρᾳ, ἐπὶ καιροῖς B ἀναγκαίοις, τοῖς τῶν καρπῶν συλλογῆς, τῶν μὲν ἀπαγομένων, τῶν δὲ σφαττομένων, ἔστι δ' ὧν καὶ φθανόντων, εἴ τις καὶ προαπαντήσαι τὸ τῶν δεινῶν, καὶ φρουρίῳ τινὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἐπίστευσεν.

CAPVT XXVI.

Concursatio rure degentium cum suis omnibus in Vrbem confugij causâ.

Εἶδες δ' ἂν τότε καὶ τοὺς ἐνδοτέρω σκελαγωροῦντας, καὶ οἰκτρὰν θέαν περαιουμένους εἰς πόλιν, ἀπογνόντας ἤδη τὴν τῶν ἰδίων σωτηρίαν, καὶ ὁ πορθμὸς ἐπὶ ἑκάστης, μυρμηκιὰν ἀνθρώπων καὶ ζώων ἐδέχετο, οὐκ ἄνευ συμφορᾶς τῶν μεγίστων, ἀποδυρομένων· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις οὐ τῶν ἰδίων ἀπεθρήνει τὴν στέρησιν. τῆς μὲν ἀνακαλουμένης τὸν ἄνδρα, τῆς δὲ τὸν υἱὸν, ἢ μὴν τὴν θυγατέρα, ἄλλης ἀδελφόν τε καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἄλλης, ἄλλο τι συγγενείας ὄνομα. πάντων δὲ ἐλεεινῶς προκειμένων· τῶν μὲν ἐντὸς πόλεως, τῶν δὲ καὶ ἐκτὸς περὶ αἰγιαλὸν εἰκαίως καταπροδυομένων, λείψανα φερόντων καὶ ζωῆς καὶ βίου. νήπια δὲ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκτροὶ πρεσβῦται προκείμενοι ταῖς ὁδοῖς, ἀλγεῖν ἐποίει καὶ τὸν μόνον ἀκούοντα. πλὴν ἐντεῦθεν, στρατὸς μὲν, ὁ μὲν ξενικὸν πεπραγμένος, ἀκλεῶς ὑπέστρεφε, ὁ δ' ἰθαγενὴς καὶ αὐτόχθων, καὶ αὐτῶν οἰκιῶν ἐκκεχωρηκὼς τοῖς ἐχθροῖς, ἐξ ἀναγκαίου ἐζήτει, ὅποι γε καὶ ἀποφυγὸν σωθήσεται. ἐχθροὶ δέ πως πολλῶν ἐμπλησθέντες τῶν ἀνωτέρω ἀνέδην ἐκείνοις ἐνεσπατάλων· ἀπάγοντες μὲν αἰχμαλώτους, ἀπάγοντες δὲ καὶ ζῶα, καὶ λείαν πᾶσαν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν καρπὸν τῆς γῆς τὸν ἐπέτειον, ζώοις τοῖς ἐκ τῆς λείας διαθετόμενοι, καὶ ὅ, τι καὶ ἔδοξεν ἀσφαλὲς μεταφέροντες, οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν κατωτέρων Νικομηδείας ἥπτοντο. οὔπω θαρροῦντες ἴσως τὴν εἰσβολήν· ἐποίει γὰρ ἐκείνοις φοβεῖσθαι τὴν ἐξ ἐγγίονος ἔφοδον, καὶ ὡς ἱερῶν ἀθίκτων, ἔτι τῶν τῆς πόλεως προαστείων ἀπείχοντο. εἰ καὶ τοῖς τῇδε τῶν δεινῶν προσδοκωμένων, ἀναστολῆς ἔδει, καὶ ὡς ἦν ἀνεστέλλοντο. οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον ἦν τὸ δεινόν· ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' Ἀνατολὴν μέχρι καὶ Ἀτραμυτίου, ὅπου καὶ Βασιλεὺς ἐπεχωρίαζε, τὰ ἀνωτέρω πάντα, δίχα τῶν ὀχυρωτάτων φρουρίων, τοῖς ἐχθροῖς εἰς προνομὴν ἔκειντο. τὰ δὲ προσωτέρω, περί που τοὺς Ἀχυράους, καὶ Κύζικος, καὶ Πηγαὶ, καὶ Λοπάδιος ὀλίγου δεῖν διαστήματι τοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἐλεύθερος πεδιλῶν. Προῦσα δὲ καὶ Νίκαια ταῖς πύλαις ἐπεῖχε τὰ δεινά, ἁπάντων τῶν ἔξω προνο-

Vidisses tunc citeriores Nicomediâ ruris incolas convasatâ supellectile trepidè in Vrbem accurrentes: & miserabile spectaculum obvijs offerentes, luctu, & planctibus, quibus, uti desperatâ salute, se miseri cruciabant: cernebaturque quotidie in traiectu illo velut dēsū formicarum agmen se se trudens terrore, multitudo mixtim hominum & bestiarum. nec quisquam eà ibat non eiulans ac plorans, quòd maximis iacturis ægrè vitam redemisset. nemine ferè non cuiuspiam ex intimis amissionem lamentante. Hæc quidem virum abactum aut occisum flens inclamabat; illa filium aut filiam: alia nomen aliud affectûs & cognationis proximæ. Cuncti autem miserabiliter in publico iacentes procumbebant, quidam intra Vrbem, alij extra per maris littus, in pulvere versantes miseras reliquias vitæ ac spei. Parvuli autem & mulieres, senesque miserandi, strati temerè per vias non solum videntes horrendo spectaculo, sed & audientes immedicabili cordolio vulnerabant. Cæterùm indidem, hoc est Nicomediâ, post cladem memoratam militia quidem extera ingloriè revertebatur: Indigenæ verò milites, qui domos suas occupatas iam ab Hoste scirent, ubi deinceps perfugium ad salutem captarent, variè quisque æstuans, necessariò quærebat. At hostes corrasis hactenus omnium ulteriorum regionum prædis, ijs se, incubantes ingurgitabant, rapis intemperanter abutentes, trahentes captivorum hominum catervas, captivi pecoris greges, armenta, mandras, unà cum omnis generis prædâ, præsertim autem fructu segetum quas anni tempestate maturas collegerant, ex ijsque largâ manu, quæ multa undique prædando congesserant, iumenta pascebant: denique summâ securitate quidquid ipsis placuerat, quò vellent cumque transferentes. Non tamen adhuc citeriores Nicomediâ tractûs attingebant. nondum, ut est verisimile, tutò se illùc irrupturos opinantes. Metuebant videlicet, ne, si proveherentur, ex urbe retrò relictâ eruptio in ipsos fieret: eâdemque formidine continebantur, ne suburbia civitatis, tamquam sacra contingere auderent. etsi parùm ea res illic degentibus remissionis afferret, continuo utique terrore solicitis, & quæ nondum patiebantur, sibi tamquam præsentia fingentibus. fruebantur tamen miseri,

ut po-

ut poterant, quiete qualicumque, per istam ita suspensæ incursionis hostilis moram; ac comparatione pariter infelicium multorum se se consolabantur. Neque enim erat melior conditio securior-ve status reliquorum per totum Orientem Atrammytium usque, vbi diversabatur Imperator: vlteriora quippe universa, præter Arces munitissimas, Hostibus in prædam exposita iacebant. Longinquiora modò quædam circum Achyraos, & Cyzicum ac Pegas, Lophadiumque, exiguo à mari intervallo, libera supererant. Prusæ quidem ac Nicææ bellum & clades sub ipsas admotæ portas erant, omnibus quæ circum urbes illas fuerant, undique direptis ac vastatis. Dira calamitas nec consolatione levabilis ullâ cuncta latè occupaverat: universis illis populis paucorum spatio mensium funditùs perditis. Ac sicut divinæ fuit iræ iustæque Superûm in scelera nostra animadversionis, nos pati talia: sic vni cœlesti clementiæ ac Misericordiæ Numinis imputari par fuit, inducias illas malorum qualescumque, quæ Barbaris progredi vlteriùs verentibus, Romanæ Plebi, licet nullo protectæ præsidio adversus eos, si venirent, contingebant, aliquod in extremâ clade solatium.

A μαθόντων, καὶ δεινὸν τὸ πάθος, καὶ ἀπροσδόκητον τὸ συμβάν, ἁπάντων ὀλίγων ἐξαπολωλότων μενόντων. καὶ ὥσπερ θείας ὀργῆς μηνίματος δαιμονίου τὸ πάσχειν ἦν· οὕτω καὶ θείας ἀντιλήψεως μόνης, καὶ συμπαθείας τοῦ κρείττονος, τὸ τὰ δεινὰ στῆναι, εἰκὸς ἦν ἐννοεῖν.

CAPVT XXVII.

De novis inter Episcopos turbis, & dicto Selybriensis.

Et hæc quidem in hunc modum se habebant, ut hactenus diximus. Episcopi autem perstare quieti non poterant, nec abstinere à facessendo gravem Patriarchæ molestiam, Ioannis rursùs Ephesij & eius restitutionis causâ. Vnus autem ipsorum Selybriensis, cui nomen erat Hilarion, grave quodpiam à Patriarchâ peccatum retulit; non recens illud quidem: sed tunc patratum, quando Patriarcha idem in Pammacaristi Monasterio, sepositis curis, considebat; idque aiebat haud visum à se, sed ab alio qui vidisset, auditum. verùm qui memorabatur auctor, iam erat mortuus; fueratque dum viveret homo contumeliosus & calumniator notus. Crimen porrò erat prorsus abhorrens à verisimilitudine omni, merumque mendacium. Præferebat quinetiam Selybriensis ipse, cum id alterius testimonio referret; se se haud credere. putasse tamen rem qualicumque fide arcanò ad se delatam, Imperatori, prout fecit, indicare se debere. Imperator hoc audito, momenti permagni temerè moveri negotium iudicavit; graviterque tulit id ad se delatum. ac nullam licet fidem delationi adhibens, sibi enixè curandum existimavit, ne ad plures dicti notitia manaret, præterquam indecentis & mentione ipsâ infandi, etiam, ut se dabant indicia, mendacis. præverti enim oportere suspiciones multorum æquum censuit: sed &, prout ex consecutis ad extremum apparuit, succensuit delatori: quod è tam levi tàmque sublestæ fidei autore cognitam rem tantam, non modò non contem-

B Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. οὐκ ἦν δὲ ἄρα καὶ Ἀρχιερεῦσιν ἡσυχάζειν, καὶ μὴ δι' ὄχλου μεγίστου τῷ Πατριάρχῃ γίνεσθαι, τοῦ τῆς Ἐφέσου καὶ πάλιν Ἰωάννου, καὶ τῆς ἐκείνου ἀποκαταστάσεως ἕνεκα. εἷς δέ τις αὐτῶν ὁ Σηλυβρίας, οὗ ἦν Ἱλαρίων, καὶ μέγα τι κατὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος ἐφθέγξατο· οὐ τότε πρῶτος, ἀλλ' ὅτε δὴ Πατριάρχης ἐπὶ τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῇ ἀναχωρῶν τῶν φροντίδων καθῆστο, C οὐκ αὐτὸς ἰδών, ἀλλὰ παρ' ἰδόντος ἀκούσας, ὡς ἔλεγεν. ἀπῆν δὲ τῶν ζώντων ὁ φάσκων, ἀνάγωγος καὶ ἄλλως ὢν ἐκεῖνος, καὶ ἐπὶ διαβολαῖς γνώριμος. ἀλλὰ καὶ τὸ ἔγκλημα ἀπίθανον ὅλως, καὶ ψευδολόγημα ἄντικρυς. ὅμως ὁ Σηλυβρίας οὐ πάνυ τι καὶ αὐτὸς πιστεύειν ἐῴκει λέγων, τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον ἐν ἀπορρήτοις παραλαβών, Βασιλεῖ πιστεύειν λόγον. τῷ δὲ μέγα μὲν ἀκούσαντι ἔδοξε, καὶ βαρέως ἤνεγκε τὸ λεχθέν. ὅμως δὲ μήτοι καὶ D μὴ πιστεύσαντι ἐπῄει φροντίζειν, τοῦ ἐν ἀπορρήτοις διακεῖσθαι τὸν λόγον, ὡς ἄλλως καὶ ἀπρεπῆ ὄντα, οὐ μᾶλλον ἢ ψευδῆ. διαφυλάττεσθαι γὰρ καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπονοίας, ἀξιῶν ἐκεκρίκει. πλὴν καὶ τοῦ προσανενέγκαντος κατεγνώκει, ὡς τὸ τέλος ἔδειξεν, ὅτι καὶ ὅλως ἐπὶ τούτῳ καὶ παρὰ τοιούτου πιστεύσειε λόγου. ἦν ταῦτα. καὶ ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς καὶ αὖθις διὰ τὸ τοῦ Πατριάρχου πρὸς αὐτοὺς ἀμφι-

ἀμφίγνωμον περὶ τὸν τοῦ Ἐφέσου πράγματος, Πατριάρχῃ ἑπόμενον, καὶ οὐ καθαρῶς εἰρημένον. ἦσαν δ᾽ οἵτινες τοῦτον, ὁμογνωμονοῦντες τῷ Πατριάρχῃ, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς διεφέροντο. Βασιλεῖ δὲ πάντα τρόπον τὰ τῆς εἰρήνης στέργοντι, οὐκ ἦν ἠρεμεῖν. ἀλλὰ τὸ μὲν τὸν Ἐφέσου ἀποκαταστῆναι, ὃ προσαπεδέχετο, καὶ συνήργει τοῖς βουλομένοις· τὸ δ᾽ αὖθις ἐκείνου χάριν Πατριάρχην προσαναγκάζειν, οὐ τῶν δεόντων ἐδόκει. ὅθεν κἂν καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἐφέσου λέγοντας ἀπεδέχετο, ἀλλά τό γε χωρίζεσθαι διὰ ταῦτα σφᾶς Πατριάρχου, καὶ λίαν διὰ βαρέους ἦγε, καὶ προσωνείδιζε, καί που ἐμβριθέστερον προσεφέρετο. σκοπῶ δὲ, μὴ παρὰ τοῦ Βασιλέως ὁ Ἐφέσου, καὶ τὸ τοῦ Αἰνείου ἐσχεδιάζετο εἴδωλον, τῆς βασιλικῆς γνώμης ἤδη κλινούσης πρὸς Ἀθανάσιον, τὸν τὸν Ἰωάννην ἀποπροσποιεῖσθαι, εἰ καὶ ἐν ἀφανεῖ ταῦτ᾽ ἦσαν ἔτι. ὡς δὲ τοῦ καὶ τὸ ὑπ᾽ ὀδόντα κατὰ δοκοῦν ἀνάπυστον ἤδη ἤρξατο γίνεσθαι, καί τινες ἀφοσιούμενοι πως, καὶ ἐπιπολαίως τὰ περὶ ἐκείνου ἐψιθύριζον, τὸ ἐκείνου χωρίζεσθαι ἑαυτοὺς ἀντιπροσποιούμενον καθιστάντες. τότε Βασιλεὺς τὸν πρῶτος ὑπομνήσαντα περὶ τούτου, ὑπώπτευσεν, ὡς καὶ ἄλλοις εἴποι τὸν λόγον, κἂν αὐτὸν μὴ σκανδαλίσειεν ὑποπτεύων, ἄλλοις ἴσως εἰπὼν, μάλιστα προσρίψειε. διὰ τοῦτο, καὶ τῇ τοῦ Πατριάρχου θαρρῶν σεμνότητι, ἐκφαυλίζει τὸν λόγον, καὶ τὸν πρῶτος εἰπόντα, δῆλον καθίστησιν· ἄρρητον μὲν γὰρ εἶναι καὶ ἄπιστον, καὶ λίαν ὠρέγετο, ὡς ἐφῄκει. ὑποληφθέντος δὲ καὶ παρ᾽ ἄλλων, αὐτὸς ἀναγκασθεὶς, φανερὰν καθίστησι τὴν κατηγορίαν, καὶ ὡς ὕβριν οὐκ αἰτίας ἀνίει τὸν φάμενον. ἀκούει ταῦτα, καὶ Πατριάρχης, καὶ ὡς εἰκὸς δυσπαθήσας, ἐπεὶ οὐ περιῆν ὁ πρῶτος ἐπειπὼν, ὡς ἐλέγετο, αὐτὸς δὴ Σηλυβρίας τὴν συκοφαντίαν ἐπέτριβε, καὶ Συνόδῳ ἐγκαλεῖ ζητεῖν τὴν ἐκδίκησιν ἑαυτῷ· κἂν ἐκεῖνος ὡς ἄρχων ἐπιλύων τὸν λόγον, ἄλλως ἐλέγχεται.

A pisset, ut debuerat, verum etiam, ut defendendo monstraverat, et edidisset. Dum hæc ita se haberent, interim Episcopi, quòd sibi adversari Patriarcham scirent in negotio Ioãnis Ephesij, haud cessabant instare circa hoc illi, nec eorde syncero cum eo communicabant. Non tamen ex eorum numero deerant qui Partes Patriarchæ sequerentur, & ab alijs eâ causâ dissentirent. Quæ cernens Imperator, pro suo antiquo proposito Pacis Ecclesiasticorum omni ratione procurandæ, haud sibi cessandum in hâc pacandâ discordiâ putavit; in quo restitutioni quidem Ephe- B sij, quam multi urgebant, non modò assentiri se monstrabat; sed ei ultrò promovendæ paratam exhibebat operam. Tamen idem eius rei gratiâ vim inferri Patriarchæ, haud decere iudicabat. Vnde, quamquam libenter audiret quæcumque pro Ephesio allegabantur, molestissimè ferebat omnem mentionem discessionis à Sacrorum Principe: & quos audiret eam minari Episcopos, graviter increpabat; etiam exprobratione non abstinens. Non dissimulabo hîc tamen speculationem quandam meam. quis scit, an capessenti sic Imperatori causam Ephesij, cui C sciret advèrsari Patriarcham, non aliud occultius in mente fuerit? quis, inquam, præstet, non hoc illi prætextum fuisse merum, & velut illud è fabulis ad vanam speciem obiectum inane Aeneæ simulacrum, ad usum indulgendi conceptæ iam tum arcanæ voluntati reponendi Athanasium in Thronum; quam ad rem sibi videbat fore utilem factionem multorum Antistitum à Ioanne nunc Pontifice aversorum, ob Ephesij negatam ab eo restitutionem. Sed hæc omittamus, quæ si iam tum erant, in occulto certè tenebantur. Tunc autem evénit, ut, cuius meminimus, Ioannis Patriarchæ crimen, elàm olim immurmuratum, enotescere inciperet, D & à quibusdam, verecundè quidem, ac quasi aliud agendo, tamen sic obliquè innueretur, ut qui rem comperterant, agnoscerent: quòd infensi Ioanni Episcopi magnâ arte faciebant, sic sibi plansibiliorem præparantes obtentum ab eo se se discindendi. Istam propalationem rei à se tanto studio celatæ Imperator sentiens, eum qui sibi primus illam indicasset, Selybriensem, violati arcani suspectum habuit: & in eam incubuit partem ut crederet, illum indulgentem pruri- gini malignæ, alijs quoque manifestasse, quod frustrà ei fuisset à se impensè commendatum, ne omninò mortalium cuiquam aperiret. Et hunc quidem ipsum coram redarguere levitatis illius haud voluit, ne sine opere pretio eum irritaret: illum tamen eo nomine apud alios vituperavit: ac fretus gravitate notâque Patriarchæ innocentiâ, non dubitavit crimen id totum falsæ calumniæ adscribere, conquerendo de eo qui primus vulgaverat, quod luce indignissimum premi tenebris semper oportuisset. Sic Imperator id ipsum quod summè, ut videri voluit, cupiverat, indictum immemoratumque perpetuò sileri, cum susurrari ab alijs intellexisset, publicare ipse coactus est, palàm incusans Selybriensem qui prodiderat primus, ut contumeliosum, & Sycophantam. Audijt hęc Patriarcha, & prout par fuit, indignatus, postquam in vivis non supererat qui falsi criminis autor allegabatur, ipsi Sely-

 briensi

brienſi Calumniæ dicam impegit: queſtuſque de illo apud Synodum, petijt canonicè rem cognoſci, vindicarique tantum ſcelus; excuſante illo quantum poterat, haud ſe malo animo enunciaſſe ſub arcano quod ex alio reſciſſet.

CAPVT XXVIII.

Indignatio Patriarchæ propter Calumniam; & Seceſſus eiuſdem.

HAec ipſa expoſtulatio Patriarchæ, A querelaque apud Synodum, cum curam Imperatori adieciſſet, ne cuipiam minus plenè de re totâ edoctn ſuſpicio fortè in ipſum oboriretur, tamquã quod audiviſſe ex alio aiebat, per ſe ipſe confinxiſſet, cauſa fuit diligentius aſſeverandi delationem ad ſe factam: eóque magis, ac magis divulgandi quod enixè in arcano manere ſtuduerat, dum ſcilicet multis ſolicitè inculcat, quis, quando, quâ ratione ad ſe accedens, illud Patriarchæ crimen detulerit: ac ſcilicet Selybrienſem delatorem graviter incuſans: qui viciſſim dum ſe apud pleroſque B purgare ſatagit; poſtquam erat conteſtatus: bono ſe animo, & ſine ullâ calumniandi voluntate Auguſto ſub fide arcani declaraſſe, quod ipſum non latere publicè intereſſe putaverat, erumpebat in mutuam vituperationem ipſius: qui videlicet ſecreti religione violatâ, rem clàm auditam, palàm enunciaſſet. Per has contentiones latiùs ſparſum ſermone celebrabatur Patriarchæ crimen, non ſine gravi eius infamiâ: quâ ille acriter commotus, nec Imperatoris excuſationem admittebat, coactum ſe aientis ad proferendum quod tenere occultum debuiſſet, & in C eum maximè qui falſam ei calumniam primus indicaſſet, infenſo erat animo: vindicarique ſcelus huius ſevero Synodi iudicio poſcebat: utebaturque ad tantò efficaciùs id iudicium urgendum profeſſione ſibi factâ multorum è Patribus, ſingillatim affirmantium: non dubitare ſe, quin falſum & calumnioſè affictum totum id crimen eſſet: quod qui dicerent, eos Patriarcha contendebat ſenſûs iſtius ſui veritatem debere ſancire, puniendo, ut merebatur, illū qui temerè primus effutijſſet, id quod ipſi nihil aliud quàm atrox falſiſſimumque maledictum eſſe iudicarent. Ac iuſtè quidem com- D moveri Patriarcham & ſuæ famam Innocentiæ ſuffragijs Synodi ſtabiliri velle non immeritò, fatebantur paſſim omnes: damnari, prout petebat, pœniſque ſubijci primum denunciatorem falſi licet eius criminis, haudquaquam omnes pari conſenſu cenſebant æquum. Erant enim qui Reum veniâ proſequendum contenderent, quoniam non ipſe à ſe tamquam ſibi compertum Patriarchæ delictum primus autor detuliſſet,

Πλὴν τὴν αἰτίαν; καὶ Βασιλεύς· οὐ δὴ γὰρ τὴν ψευδοῦς γράφεσθαι Βασιλέα γε ὄντα, ἐπὶ τοῖς τοιούτοις συκοφαντοῦντα διελέγχειν ἀναγκαζόμενος, ὃ τέως ἀνέκφορον ἐβούλετο μένειν, ἐπὶ πολλῶν ἐξέφερεν. ὅπως, καὶ ὅτε, καὶ τί προσελθὼν εἴπεν ὁ εἰπὼν τέως δὲ, πολὺς προσετρίβετο ἐντεῦθεν μαθὼν, ἀμφοτέρωθεν αὐτῷ διατεινομένων. καὶ διὰ ταῦτα Πατριάρχης δεινῶς ὑβριοπαθῶν ἦν. καὶ ὅτι Βασιλέα προσαπεδέχετο κινοῦντα τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τῷ προσώπως εἰπόντι κακῶς B εἶχε, καὶ Συνόδου ἐζήτει ἐκδίκησιν, εἰ πιστεύειν θέλοιεν, ὡς κατ' αὐτοῦ συκοφαντίαν τὸν λόγον, ὡς λέγουσι, κρίνουσι. τοῦτοι καὶ τῷ μὲν ζητεῖν Πατριάρχην δίκαια, ξύμπαντες ὡμολόγουν· πρὸς δὲ τὸ καταδικάζειν τὸν λέξαντα, διαμφιγνωμονοῦντες ἦσαν. μὴ δὲ γὰρ κἀκεῖνον αὐτόθεν ἐκφλυαρῆσαι τὸν λόγον, μὴ δ' ὡς κατηγορίαν συνθεῖναι, ἀλλὰ Βασιλεῖ πιστεῦσαι, ὥστε μένειν καὶ ἐν ἀπορρήτοις οἴεσθαι. ὡς δὲ πολλάκις ὁ μὲν Πατριάρχης συνιστᾶν βου- C λόμενος Σύνοδον ἐπὶ τούτοις, τοὺς Ἀρχιερεῖς μετεπέμπετο· ἐκεῖνοι δὲ, ὡς μὴ συνήγοντο καὶ ἕτοιμοι ἦσαν κρῖναι, καὶ καταδικάζειν τὸν φάμενον· ὡς οὐκ εὐσχήμων ὄν, οὐ δ' ἄλλως εὐπρεπὲς, πρὸς Βασιλέα λέγειν τοιαῦτα· ὡς δὲ αἰτίας τῆς ἀποφυγῆς πλαττόμενοι, τὴν ἄφιξιν ὑπερετίθεντο, καὶ τῷ Σηλυβρίας ἀγαθὰς ὑπέτεινον τὰς ἐλπίδας. ταῦτα δ' ἐποίουν, πολλάκις ἔννοιαν διδόντες, ὡς ἐπαλγοῖεν καὶ αὐτοί, μὴ καὶ Πατριάρχου σφίσιν ὁμογνωμονοῦντος ἐπὶ τοῖς τοῦ Ἐφέσου πράγμασιν· D ὥστε καὶ κινδυνεύσειν σχίζεσθαι. τότε Πατριάρχης ἀπαλγῶν τοῖς τελουμένοις, ἐπεί γε συνοδικῶς προσκαθήμενος, μέχρις ὀψὲ τῆς ἡμέρας τὴν ἐκείνων περιέμενεν ἄφιξιν, αὐτίκα συντόνῳ ψυχῆς καταστήματι καὶ ἱκανῶς ἐνθέρμως, ἐκ λύπης ἀποχωρεῖ, τελευταῖον εἰπὼν εἰς τὸν τότ' Ἀρχιερεῖς, ἢ μὴν τοῦ λοιποῦ μὴ εἶναι μέσον αὐτῶν, κἂν ὅτι ποιοῖεν· καὶ ὅρκον ἐπιπροσθεὶς, ὡς τινες ἤκουσαν. ὁ δ' ὅρκος

ἰδιωτι-

ἰδιωτικοὺς πως οὕτως ἐξενεχθείς. ναὶ εἶμαι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἰμὶ μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένηται. τὸ δ' ἦν, εἰ μὴ ὁ Σηλυβρίας κολάζηται. πέμπτην μὲν οὖν ἦγε τότε μὴν Ἀνθεστηριών. ἡμέρα δ' ἦν ἡ πρὸ τοῦ Σαββάτου Παρασκευή, καὶ μικρὸν ἐφησυχάσας τῇ κέλλῃ, πρὸς ἑσπέραν σὺν τοῖς ἰδίοις μεταχωρεῖ. καὶ πρὸς τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονήν, ὅπου καὶ εἴθιστο καταγωγεύειν, πρὸς τὸ ἀφεὶς ἕνα τὸν αὐτοῦ ἢ καὶ δεύτερον, τὰ τοῦ Πατριαρχείου κατέχειν καὶ διοικεῖν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἔπραττεν. οὐ μὴν δ' ὥστε οἱ καὶ καθάπαξ ἀπαλλάττειν ἐγνωκὼς. ἀλλ' ὡς πολλάκις εἴθιστο πράττειν, οὕτω καὶ πάλιν ὑπελάμβανε. αὐτίκα δὲ μεθ' ἡμέρας καὶ παραίτησιν σχεδιάσας, πέμπει πρὸς Βασιλέα οὕτως ἔχουσαν ἐπὶ λέξεων.

A neque eius accusationem instituisset: sed rem arcanò sibi cognitam Imperatori credidisset, sub fidi silentij custodiâ tenendam, ut quidem existimabar. Cum autem nihilò secius Patriarcha incumberer in propositum Synodalis Iudicij adversus Selybriensem urgendi, convocaretque sæpiùs eâ de causâ Synodum, & nominatim Episcopos accerseret, horum aliqui conveniebant, promptosque se præbebant ad iudicandum condemnandumque Hilarionem: quòd contra quàm conveniens ac decens fuerat, talia Imperatori B dixisset: Alij fictis prætextibus accessum ad Synodum excusabanr; eo ipso Selybriensi addenres animum, spemque iudicij declinandi facienres. Quod isti cum sæpius agerenr, facilè intelligendum non imperitis rerum dabanr, ulcisci eos in hoc proprium dolorem, & occasionem arripere vicissim ægrè faciendi Patriarchæ, in odium eius duritiei, quâ ipsis assentiri recusarer in Restitutione Ioãnis Ephesini: quâ re tãtùm offendebãtur, ut facilè appareret nõ procul abesse illos à consilio abscindendi se ab eo. Istas horum tergiversationes ferebat Patriarcha molestissimè, adeóque die quádam cum collectæ sibi morigerorum Antistitum Synodo præsideus, aliorum adventum usque ad vesperam frustrà expectasset; repentè concitato impetu ægri animi, magnâ iræ dolorisque significatione exurgens abijt, extremum ad præsentes Episcopos prolocutus; de cætero se numquam ampliùs medium inter ipsos consessurum, quidquid ad se revocandum molirentur; adiecitque, ut quidam audivere, iuramentum vulgaribus hisce conceptum verbis: *Per quantum Servus Christi sum, non ero deinceps vobiscum, ni hac fiant.* hoc est: nisi Selybriensis puniatur. Dies erat quinta Iulij mensis, eademque feria sexta Hebdomadis, sive Parasceve Sabbati, quando sic se proripiens è Synodo Ioannes Patriarcha, inde paululùm in cellâ commoratus, sub noctem cum familiaribus domo excessit, & in Pammacaristi Monasterium, ubi solitus erat diversari Patriarchio digrediens, migravit; uno duntaxar alterove suorum in Patriarchalibus relicto Ædibus, qui eas servarenr, & Res Patriarchatûs procurarent. Atque hæc quidem ille fecit, haud eo animo, ut penitùs & irrevocabiliter Patriarchatu cederet: sed, prout iam sæpiùs assuvenerat, sperans, rogatum se iri, & à solicitè urgentibus ut redire nellet, ubi non alia conditione assensurum se monstraret, quàm si, quæ optabat fierent; fore ut voti compos resumeret usum Potestatis. In hâc tamẽ simulatione recusandæ Sedis uno gradu nũc lõgiùs quàm antea progressus, post dies aliquot abdicationis formulam conscriptam ad Imperatorem misit, his planè conceptam verbis.

C A P V T XXIX.

Abdicatio Patriarchæ Ioannis.

Δέσποτά μου ἅγιε Βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς Δεσπόται μου ἅγιοι Ἀρχιερεῖς. ἐγὼ τὸ πρῶτον ἁμαρτωλὸν εἰδὼς ἐμαυτόν, πάντα ἔπραξα ὑπὲρ τοῦ τῆς ἁμαρτίας ῥυσθῆναί με μᾶλλον δέ, ἔπραξα μὲν ὀλίγα. τὸ πλέον δ' ἐθάῤῥουν εἰς τὸ ἀνεξάντλητον πέλαγος τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ὅπερ πλουσίως ἐξέχεέ τε καὶ διηνεκῶς ἐκχεῖ πρός τε δικαίους καὶ ἁμαρτωλούς, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν κτίσιν. καὶ τούτῳ μόνῳ θαῤῥῶν διήνυον ἡδέως τὸν ἐμὸν βίον. εἶτα

C *Domine mi sancte Imperator, vosque Domini mei ac Sancti Antistites: Ego primùm peccatorem me sciens, nihil non egi quò liberarem me peccato; aut potiùs, cum ad hoc multa pro meâ imbecillitate egerim, pro rei merito ac difficultate pauca egi. Præcipuâ verò fiduciam constituens in pelago inexhausto divina benignitatis, quod liberaliter & effudit hactenus, & effundit indesinenter Deus in Peccatores pariter ac Iustos; adeoque in universas indiscriminatim creaturas suas. Hâc fretus solâ, vitam suaviter meam exegi. Deinde coactus, prout Deus novit, iudicijs qua ipse scit, evectus sum in Patriarchalem Thronum. Iniurijs posthac ac con-*

tamelijs sum affectus novis universo, qui intra, quique extra Vrbem est, Populo. Ex quibus magno dolore sum afflictus: non privata mea iactura aut ignominia causa (Deus novit) sed propter damna inde redundantia in universum Ecclesiæ Corpus, cuius primum Christus, deinde, per eius gratiam, Ego Caput sum. Sciens igitur, nec decens, nec iustum esse, sic deformatum contumelijs circumferre Patriarchæ dignitatem, coactus iuravi me illam abdicaturum: & prastò sum paratus exequi quod dixi: reddoque en vota mea quæ distinxerunt labia mea, in tribulatione meâ. Abdico enim Patriarchalem Thronũ: & ne prætextum in posterum ullum præbere videar scandali, meum quoque abdico Sacerdotium, magnũ mihi reverà, & quantivis decus pretij. Hæc nota facio divinitus electæ Maiestati tuæ, & Dominis meis Episcopis Christi; per hanc ritè consignatam Abdicationis formulam: per quam & plenam impertior veniam, tam ijs qui me læserunt, quàm qui cooperati eis in me lædendo sunt, quique abduci se passi sunt ad his fidem adhibẽdam. quibus cunctis, opto, propitius condonet hanc culpam Deus. Vnde si quid ex eâ perniciem inferens animabus aut corporibus in Ecclesiam Dei Sanctam, aut in Dei Populum evenire contingat; innocens huius Ego per Christi mei gratiam sum.

Hactenus Abdicatio: quæ & habuit subscriptionem talem.

Ioannes Monachus, qui eram Patriarcha Constantinopolis.

His scriptis & subscriptis, atque ad Imperatorem missis, ipsis præterea spontè exutus Patriarchatûs insignibus, quiescebat, in semel decretis perstans. Hoc scriptum accipienti Imperatori impetum iniecit Religio quædam animi, non admittendi, nec legendi: sed prout alias in re simili fecerat, inexplicatum igni tradendi. Taudem tamen ad id audiendum dum legeretur inductus, ubi audivit dicentem Patriarcham se iurasse, in solicitudine fuit maximâ; & rei iudicium permittere sententijs Episcoporum cogitabat Sed simul etiam recurrebat animo, haud esse nunc tempus opportunum inchoandæ rei tantæ: malis undique ingentibus in rem Romanam ingruentibus. Quorsum enim communicandâ Episcopis, & eorum deliberationibus committendâ Abdicatione istâ, novo se ac permolesto intricaret negotio, cum undecumque obrueretur trepidis quotidiè nuncijs indicantibus non unam aliquam Imperij Partem gravissimè laborare; sed quantum terræ ac maris ditione amplectebatur, totum uno tempore perire. Iam enim Continente universâ in prædam datâ; Mare ipsum infestari latrocinijs ceperat, Tenedo paulò ante à Piratis occupatâ; qui inde erumpentes, & eò tutum receptum habentes, per continuas grassationes nihil securum illo pelago navigantibus, & oræ undequaque ma-

ἀναγκασθεὶς, ὅσα οἶδε Θεὸς, κρίμασιν οἷς οἶδεν αὐτὸς, ἀνήχθην, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. ὑβρίσθην μετὰ ταῦτα, ὅσα οἶδε πᾶς ὁ ἐνταῦθα καὶ ἐκτὸς λαός. ἐλυπήθην διὰ ταῦτα πολλὰ, οὐχὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόστασιν, οἶδε Θεὸς, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἅπαν πλήρωμα, ἧς Χριστὸς, καὶ διὰ τῆς χάριτος ἐκείνου ἐγὼ κεφαλή. εἰδὼς τοίνυν, ὡς οὐ τῶν πρεπόντων, οὐ τῶν δικαίων ἂν, οὕτως ὑβρισμένον ἀποφέρεσθαι Πατριάρχου ἀξίωμα, ἀναγκασθεὶς ὤμοσα τὴν αὐτοῦ ἀποβολήν. καὶ ἵστημι τοῦ φυλάξαι τοὺς λόγους μου. καὶ ἀποδίδωμι ἰδοὺ τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλαν τὰ χείλη μου ἐν τῇ θλίψει μου. παραιτοῦμαι γὰρ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον· ὡς αὖ δὲ μὴ πρόφασις εἰς τὸ ἑξῆς δόξω σκανδάλου, ζῶν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐμὴν παραιτοῦμαι ἱερωσύνην, τὸ μέγα ὄντως ἐμοὶ χρῆμα, καὶ τοῦ παντὸς ἀντάξιον. ταῦτα τίθημι γνώριμα τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου, καὶ τοῖς Δεσπόταις μου τοῖς Ἀρχιερεῦσι Χριστοῦ, διὰ τῆς παραιτήσεως ταύτης. δι᾽ ἧς καὶ τελείαν νέμω συγχώρησιν, τοῖς τε ὑβρίσασι, τοῖς τε εἰς τοῦτο συνεργήσασι, καὶ τοῖς παραχθεῖσι τούτοις πιστεῦσαι, καὶ ἵλεως αὐτοῖς εἴη διὰ τοῦτο Θεός. ἂν δὲ τι συμβῇ εἰς τὰ ψυχικὰ καὶ εἰς τὰ σωματικὰ εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ἢ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀθῷός εἰμι τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ μου. εἶχε καὶ ὑπογραφὴν τήνδε. Ἰωάννης Μοναχὸς, ὁ χρηματίσας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. ταῦτα γράψας τε καὶ ὑπογράψας, καὶ τῷ Βασιλεῖ ἀποστείλας, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀπαμφιασάμενος, ἀφησύχαζε τοῖς ἐγνωσμένοις ἐμμένων. Βασιλεὺς δὲ δεξάμενος τὴν παραίτησιν, οὐδ᾽ ἤθελεν ἀναπτύσσειν ἐξ εὐλαβείας, ἀλλὰ πυρὶ διδόναι, ἐπεὶ καὶ ἄλλοτε τοιοῦτ᾽ ἔπραξεν. ἐπεὶ δ᾽ ἀναγνωσθέντος, τὸν Πατριάρχην ἤκουσε λέγοντα, ὡς ὀμόσειεν, ἐν φροντίδι μεγίστῃ ἦν, καὶ ὅτι περὶ τούτου Ἀρχιερεῖς ἀποφήναιντο διεσκόπει. τὸ μὲν οὖν ἅμα διαγνῶναι, καὶ ἐξετάζειν ἐφιέναι, ἐφεστῶτα τῇ Ῥωμαΐδι κακὰ οὐ παρεῖχεν· ἡμέρας γὰρ ἑκάστης ἠγγέλλοντο τὰ δεινὰ, καὶ οὐ καθ᾽ ἕν τι μέρος, ἀλλὰ πανταχόθεν, καὶ πανταχῇ συρρέοντα, οὐ κατὰ γῆν μόνον, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ κατὰ θάλασσαν. πρότερον μὲν γὰρ πειραταὶ καταλαβόντες Τένεδον, νῆσον, ὡς ἰδίαν εἶχον, καὶ ὁρμητηρίῳ ἐχρῶντο. κἀκεῖθεν ἀναπλέοντες καὶ πολλά γε τῶν δεινῶν πράττοντες, ἐν ταύτῃ καὶ αὖθις προσοκήλλοντες ὑποστρέφοντες. πὴ δ᾽ ἀλλ᾽ ἐκείνων καὶ ἑκόντων κατὰ φόβον ἀπαλλα-

ξάντων

ξάντων, τὸ Περσικὸν ὅσον ἦν ἐνδοτέρω ναυπηγησάμενον, ταῖς Κυκλάσιν ἐπέχρων, καὶ κακῶς ἐποίουν. καὶ τοῦτο μὲν Χίῳ, τοῦτο δὲ Σάμῳ καὶ Καρπάθῳ, καὶ αὐτῇ Ῥόδῳ, καὶ πολλαῖς σὺν αὐταῖς ἑτέραις οὐκ ὀλίγαις προσβάλλοντες ταῖς ναυσί, τὰς πρὶν ἐνῳκισμένας σχεδὸν ἀοικήτους εἰργάζοντο. οὐκ ἦν δ᾽ ὅλως οὐδὲ τοῖς ἐν τῇ γῇ τι καὶ ἠπειρώταις ἀναπνέειν τῶν μόχθων οὐδ᾽ ἐς βραχύ. ὅσον γὰρ ὅσον καὶ δίκην ἀγρίου πυρός, τὰ ἐντὸς κατεβόσκοντο, καὶ καθ᾽ ἡμέραν νέας δύας ἤγγελλον, καὶ βασιλέα πρὸς ἑαυτὰς ἀντέσπων, καὶ ἀπλέως μετήλλαττον τὰς φροντίδας φροντίδες ἕτεραι. τὸ μὲν οὖν τὰ τοῦ Πατριάρχου ζητεῖν αὐτόθεν δυσχερὲς ἦν, καὶ ὁ καιρὸς οὐκ ἐνεδίδου. πῶς δὲ καιρὸν ἐζήτει τὸν ἄθετον καὶ ἁρμόδιον.

A ritimæ accolis, finebant. Ac quamquam hi latrones deinde veriti, ne non fatis ad extremum tuta ipsis ea statio foret, inde sponte recesserant: tamen his modò successerat malum in eodem genere gravius. Etenim quantum Persicarum copiarum in interiora terrarum Imperij penetraverat, ædificatis armatisque navibus Cyclades insulas incursabant, maléque vexabant: & modò Chio, mox Samo, & Carpatho, ipsi quinetiam Rhodo, multisque præter has alijs, cum navibus non paucis infesti appellentes, dudùm frequentes Incolis Insulas iam propè desolarant, & B inhabitabiles fecerant. Nec vero interim à terrestribus latrocinijs cessabatur: aut omninò miserrimis Continentis Incolis quidquam vel brevis interspiramenti laborum & terrorum atrocium concedebatur. Sed planè intimum Romaniæ, velut sylva concepto penitùs incendio, vi flammæ indomitâ continuè grassantis absumebatur: novæque quot diebus calamitates nunciabantur, curas Imperatoris ad se ab omni alio negotio trahentes. unde is cogebatur inchoatas deliberationes de modo avertendi mala gravissima, recentibus urgentiorum Cladium atque discriminum consternatus nuncijs, imperfectas omittere; has mox ipsas infectas pari tristiorum solicitudinum avocatione relicturus. Hic illi deploratissimus Reipublicæ Status difficilem nunc reddebat inquisitionem de rebus Patriarchæ: quare tempus ei aptum accomodatumque negotio quærendum expectandumque iudicabat.

C A P V T XXX.

De rebus Cuximpaxis Tochari.

Ἐντεῦθεν καὶ τῆς κατὰ θύρας καὶ ἐγγυτέρω ἐπὶ πλέον κακουμένων, τὰ δ᾽ ἦσαν τὰ ἐκ Νικομηδείας καὶ μέχρι πορθμοῦ Θρακικοῦ. ἐπεὶ οὐκ ἦν μετὰ πλήθους πολέμῳ τὰς μάχας καὶ τῷ φανερῷ προσβάλλοντες, ἄλλως ἔγνω μεταχειρίσασθαι τὰ κατὰ τοὺς ἐχθρούς. καὶ τὸν Κουξιμπαξιν Τόχαρον, ὃς Νογᾷ μὲν ᾠκείωτο πάλαι, τὰ Περσῶν δ᾽ ἔσεβε, καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον Μάγων τὰ κράτιστα ἦν. ὕστερον δ᾽ ἐκείνου ἀπολωλότος, τῷ ἐκεῖθεν πλοίῳ, πρὸς τοὺς κατ᾽ Ἀνατολὴν Πέρσας χρώμενος σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις, ἐξ ἀντιπνοίας περιπίπτει τοῖς κατὰ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν Ῥωμαίοις, καὶ βασιλέα ἐπικαλεσάμενος, σώζεταί τε, καὶ τὰ Χριστιανῶν αἱρεῖται, καὶ πανοικὶ βαπτίζεται. κἀντεῦθεν ᾠκείωτο βασιλεῖ. τότε τοίνυν βασιλεὺς κρυπτόν τι καὶ σιωπηλὸν πειρώμενος ἐννοεῖν, κηδεύειν τοῦτον ἐπὶ θυγατρὶ τὸν Σολυμάμπαξιν ἐγχωρεῖ, ὃς δὴ καὶ τῶν πλησίον ἐχθρῶν ἡγεμόνευε, καὶ μετὰ τοῦ τὸ κῆδος προσβῆναι, καὶ αὐτὸν ἡγεμόνα τῶν κατὰ τὴν Νικομήδειαν καθιστᾷ, ἐφ᾽ ᾧπερ ἐξ ἀγάπης καὶ

C Quale minimè tunc aderat; quando utique cum maximè, sitæ ad Portas, & bis viciniores Vrbes ac Terræ à Nicomediâ usque ad fretum Thraciam dirimens, Barbaricarum incursionum malis intolerabilius urerentur. His quoniam mederi bello aperto & commissis æquo campo prælijs, malè paratus à re militari nequiret Imperator, aliam inire viam statuit Hostes coërcendi. utendo videlicet ad id operâ Cuximpaxis Tochari. Fuerat hic olim Nogæ familiaris, superstitioni tunc Persarum addictus, adeò ut inter Principes illic Sacrorum Magos, vel in primis ipse nu- D meraretur. Postea Nogâ extincto, Vxore ac Filijs in navem impositis, vela inde fecit, versus Orientales Persas: sed vento repulsus, incidit in manus Romanorum Heracleam Ponticam obtinentium: ubi non frustrà implorata Imperatoris gratiâ, incolumis liberque servatus, spontè Christianam suscepit Religionem, & cum domo universâ baptizatus est. ex quo carus intimusque Augusto cepit esse. cui totâ sagacitate mentis intento disquirendis vijs levandarum aut minuendarum quæ cunctos ferè sibi subditos opprimerent cladium, quiddam ad hoc percallidum ac

ac solerter excogitatum fore visum est, uti hoc velut hamo ad unum ex infestatoribus Romaniç Barbaris aut in partes attrahendum aut certè mitigandum, ut moderatiùs sæviret. Palàm igitur permisit, cuius scilicet illi rei elàm autor fuerat, vt Filiam Solymampaxi collocaret, Duci exercitûs Barbarorum viciniæ insidentis: ut sic eum necessitudine Generi obnoxium Cuximpaxis babens, deliniret conciliaretque Imperio, cuius ipse partes sequeretur: quod vt constaret manifestiùs, eundem affinitate istâ iam contractâ, Socerum Solymampaxis Regionibus Nicomediæ circumsitis vice suâ præfecit Imperator. sperans Solymāpaxim caritate Vxoris, ac Soceri verecundiâ, temperaturum à nocendo, saltem tam inclementer, commendatis tam coniuncti sibi Ducis custodiæ Romanis. Hæc Augustus quidem prudenter ita consuluit; cæterùm istius providentiæ perexiguus aut nullus in Rempublicam exitit fructus. Etsi enim Solymampaxis matrimonio sibi privatim utili libenter inito, haud invidebat, quin in Romanos quoque pars commoditatis aliqua ex eo redundaret: imo etiam inter icenda pacta nuptialia non dubiam spem fecerat volendi, novæ necessitudinis occasione, coniunctè deinceps, non solum animo, sed etiam loci propinquitate, cum Cuximpaxi vivere, ac pariter cum eo, pro se quoque, consulere Subditis Imperatoris; ut quo tempore Socer, ex officio subiectionis palàm Imperatori iuratæ, commissis ab eo sibi Romanis provideret, eodem ipse, memor affinitatis, & reveritus conventionem factâ, reprimeret impetus Barbarorum deprædandæ desolandæque Romaniç imminentiū; & si hæc, inquam, Solymampaxis & ex animo promisisse, & bonâ fide præstare voluisse visus est: tamen is successus fuit, ut apud nihil inde levamenti sentientes Romanos, infamiâ uterque laboraret: Socer quidem fœdifragæ perfidiæ erga Imperatorem, Gener autem mali atque infesti nihilò nunc minùs quàm antea, in Romanos animi. Aliundè porrò malum oriebatur, ex altero videlicet Duce Persarum Amurâ, qui crebris tunc incursionibus Mesothiniam vastans, gratiam Solymampaxis vt ad nihil utilem in animis Romanorum hebetabat. Ea quippe conditio tunc rerum erat, vt quisque Ducum istorum Barbarorum proprijs instructi Copijs, nec ulli communiter Superiori parentes, sua sibi privatim consilia haberent, nec Sociorum vel autoritas vel exemplum quidquam apud quemlibet ipsorum obtineret ponderis. Quam ob causam difficilis ac ferè insperabilis Imperatori censebatur, malorum tunc Impetium inundantium, per istam conventionis cum aliquo ex Satrapis viam, curatio; utique cum nec comprehendi omnes unâ confœderatione possent; & uno eorum aut altero cessante, alij vel etiam licentiùs uberiúsque, prædarentur. Vno videlicet hinc, alio inde, æmulâ incessanter rapacitate inhiantibus, consilio usque discordi, & paratâ semper voluntate, contraria ijs quæ Duces alij decernerent sequendi. Militum autem qui sub istorum merebant signis, partâ usu licentiâ castrorum mutandorum, cupidissima prædarum aviditas faciebat, ut ab eo Satraparum quem quiescere viderent, statim ad alium suos ad rapinas immittentem transirent, securi disciplinæ militaris, & unam unicè spectantes, quæ sola illis erat bellandi ratio, lucri sibi ex rapto conficiendi commoditatem. id quod tunc Solymāpaxi contingens, ut nimirum milites eum sui abstinentem iam à rapinis desererent, transfugerentque ad Amuram in Romaniâ latrocinantem, obstitit quominus sperato ex eius cum

A συζυγίας, ὅπως εἰς τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι γένοιτο· κἂν οὐδὲν ἐς τόσον ἡ ἐπίνοια ὤνησεν. ὁ μὲν γὰρ τῆς ἐπιγαμίας πρὸς τὸ συμφέρειν ἐποιεῖτο, καὶ ἐπὶ βεβαίαις ταῖς ἐλπίσιν ὥρμα. εἶχε κατὰ συζυγίαν συνοικίζοντες, ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τόποις, ὁ μὲν, Βασιλεῖ δουλεύων, προνοοῖτο Ῥωμαίων. ὁ δὲ, τὸ κῆδος καὶ τῆς συνθεσίας αἰδούμενος ἀνακόπτοιτο τὰς ὁρμάς. ἦν δὲ, ὁ μὲν εἰς εἰρήνην ἐνάγων, ὁ δὲ B σπευδόμενος, ὅμως τὸ τὴν προκεχωρεῖν συμφέρον οὐκ ἴσχυσεν. μᾶλλον μὲν οὖν διὰ ταῦτα, αἰτίαν καὶ ἀμφότεροι ἀπηνέγκαντο· ὁ μὲν τῆς παρασπονδήσεως τῆς πρὸς Βασιλέα· ὁ δὲ δυσνοίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. προσεξηγείρετο γὰρ ἄλλοθεν τὸ κακόν· τὸ δ' ἦν τὸ ἐκ τοῦ Ἀμούρη, ἄλλου Περσῶν στρατηγοῦ, ὃς καὶ καταθέων Μεσοθυνίας συχνάκις, τὴν Σολυμάμπαξι χάριν ὡς οὐδὲν ὀνήσιμον ἀπήμβλυνε. τὸ γὰρ κατὰ συστάσεις C καὶ ἰδίως καθ' ἕνα μάχεσθαι, ἐκ τοῦ μὴ ἕνα εἶναι τὸν κυριεύοντα, τὴν πάντως παρ' ἣν αἰτίαν καὶ δυσχερὴς τῷ Βασιλεῖ, καὶ σχεδὸν ἀλύωκτος, ἡ τῶν ἐπισυμβαινόντων διόρθωσις ἐνομίζετο· τοῦ μὲν, ἔνθεν, τοῦ δ' ἐκεῖθεν ὁρμώντων, καὶ κατὰ γνώμας διαφερόντων, καὶ λαὸν ἀγόντων ἑκάστου, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγόμενον, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ κερδαίνειν σφίσιν ἐκ τῆς πολεμεῖν ἕποιτο. εἰ δὲ μὴ θέλοιεν πολεμεῖν οἱ προάγοντες, ἑτέρους ζητοῦντα σὺν ἄξοντας, ὧν καὶ D μαχομένων, αὐτοὶ κερδαίνοιεν πολεμοῦντες. τοῦτο συμβεβηκὸς καὶ τῷ Σολυμάμπαξι, ἀχρεῖον ἐποίει Ῥωμαίοις τὴν τῆς ἀγχιστείας χάριν, τῶν ὑπ' αὐτοῦ στρατηγουμένων πρὸς ἑτέροις συνιόντων, καὶ τὰ αὐτὰ Ῥωμαίους δρώντων ὅσ' ἂν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρὶν ἐστρατηγοῦντο ἔπραττον. ἀλλὰ τὰ ἐντεῦθεν ἐπισυμβάντα, εἰρήσεται κατὰ τόπον ἐς αὖθις.

Cuxim-

Cuximpaxi societate urgentium malorum laxamcoto quopiam Romani fruerentur. militibus eius pet transitum ad alia infesta Romaniæ castra, malis ijsdem Imperij Subditos nunc vexantibus, quibus antea eosdem affecerant, cum nondùm conciliati Solymāparis signa sequerentur. sed quæ indidem alia oriri deinde mala contigit, suo iterùm loco referentur.

CAPVT XXXI.

Synodicæ deliberationes circa Patriarchæ abdicationem.

Τότε δὲ Βασιλεὺς δεινὸν οἰηθεὶς εἰ καὶ πλέον ἀφέξοιτο τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν καθιστᾶν, μὴ δὲ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ εἶναι τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι τὸ μὴ ἐν καταστάσει τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι, μικρὸν ἀφέμενος τῶν ἔξω φροντίδων, ἐδίδου καὶ ταῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μερίμναις, ἤδη καὶ πάλιν ἀρχομένης κραδαίνεσθαι. καὶ δὴ Συνόδους συνίστη, καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν σύνταγμα, ὅσον ἦν τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ὅσον ἐκ Κληρικῶν τε καὶ Μοναχῶν εἰς ταυτὸν καθιστᾶν συνδιημέρευε τούτοις, τὰ περὶ τῆς παραιτήσεως κατὰ κανόνας διερευνώμενος. τὸ δ' ἐφ' ἡμέραις συναγομένων, σχίσμα γεγόνει. καὶ οἱ μὲν Πατριάρχῃ προσκείμενοι, τὰ τῆς παραιτήσεως οὐκ ἐδέχοντο. ὑβρεῖσθαι γὰρ ἔλεγον τοῦτον, καὶ ἀνάγκην εἶναι μὴ ἐκδικούμενον, ὑβριοπαθήσαντα, ἐκχωρεῖν αἱρεῖσθαι. ὥστε καὶ τῆς ἐκδικίας κατὰ τρόπον προβάσης, αὐτὸν καὶ αὖθις ἐπανήκειν, καὶ τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἕτοιμον γίνεσθαι. ὅρκον δὲ μηδ' εἶναι τὸ ῥηθέπαν, ὃ δὴ καὶ ἀπὸ θλίψεως διεφθέγξατο· παραχὴν δὲ μᾶλλον λογισμῶν ἐκ ζάλης τινὸς ἀνοιδουμένην, ἐξ ὀλίσθου προαχθεῖσαν γνώμης, καὶ οὐκ ἔκτικον ἀσταθείας, καὶ μεμεριμνημένου σκοποῦ τε καὶ καταστάσεως. οἱ δὲ ἀπεναντίας, καὶ τὴν παραίτησιν ὡς λελογισμένην ἐδέχοντο, καὶ τὸν λόγον, ὡς ὅρκον ἄφυκτον ἔκρινον. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν δὴ ἐπὶ τῇ τῆς παραιτήσεως ἐκθέσει ὁμολογεῖν, καὶ ἀρχὴν πρὸς Θεὸν ὀνομάζειν τὸ πραχθὲν, διεσαλευμένοις τοῖς αὐτοῦ χείλεσι. καὶ διεφιλονείκουν ἐντεῦθεν οἱ μὲν, ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν τὰ τῆς γνώμης ἔχοντες. καὶ οὐ τοσοῦτον περὶ τῆς παραιτήσεως σφίσιν ὁ λόγος ἦν, ὅσον περὶ τοῦ ὅρκου· εἰ ἔξεστι τοὺς παριδόντας αὐτὸν, ἀναγκάζειν καὶ αὖθις Πατριάρχην τὴν ἀρχὴν δέχεσθαι. καὶ τοῖς μὲν, ἀπόμοτον ὅλως ἐδόκει τὸν ψευδορκίας ἁλόντα, Πατριάρχην τοιοῦτον δεῖν καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι. οἱ δὲ βίβλους ἀνέπτυσσον, καὶ ἱστορίας προὔφερον. καὶ ποῦ μὲν Φλαβιανὸν προσφω-

CAEterùm hâc qualicūque rebus Romanis ex fœdere duotum Satraparum remissionis oblatâ spe: quæ quàm vana esset, usu posteriùs apparuit; inducias urgētium curarum nactus interim velut quasdam Imperator, grave oec committendum sibi putavit, supersedere ampliùs conatui restituendæ tranquillitatis Ecclesiæ, cuius gliscentes turbationes in Republicę ipsius, ac statûs politici reduodare periculum iotelligebat. Impendit igitur brevem illam à solicitudioibus Imperij requiem io actes curas stabilieodæ Pacis Ecclesiæ, quæ concuti rursùs incipiebat: congregavit Synodos, & Sacrorum hominum conventum instituit, quantum ad manum fuit Episcoporum, quātum Clericorum, & Mooachorum, in unum cogens. Cum his totos ipse durabat dies, patientissimè disquirens, quid iuxta Caoonas de Patriarchę Abdicatione statuendum videretur. Celebratis per dies aliquot istiusmodi conventibus, scindi qui coïverant ceperunt in duas potissimùm sententias. Nam qui favebant Patriarchæ, Abdicationem eius haudquaquam admittendam opinabantur; „ quippè quam dicerent invito extortam, iustâ inpatientiâ gravissimæ contumeliæ; cuius cum reparationem impetrare diù flagitaos oequivisset, necessitate adactus quādam ad illud extremum consilium non tam venerit, quam vi trusus fuerit, renunciandæ Dignitatis. Quare non videri dubium, quin paratus is sit ad resumendam retinēdamque Patriarchalem potestatem, simul, quod iure postulat, iustâ Calumniatotis damnatione, purgatus ritè fuerit maculâ criminis falsò impacti. Nec verò quæ verba perturbatio ipsi ægræ dolore gravi mētis expressit, pro verâ iuris iurandi formulâ oportere accipi. prolapsum in hæc eum aeri animi atumnæ sensu gravissimæ æstuātis angore: non autem, vt ad religionem ioramenti ritè consciscendam opus fuerat, libero sibi coostantis arbitrij iudicio, illa volentem scientemqoe protulisse. Contraria his erat factio, Abdicationem vt ratam legitimamque acceptantium, verbáque in eâ posita irrevocabilis iorameti vim certā obtinere iudicaotium. Nam & ipsum id fateri qui suum optimè sensum calluit, io „ ipsa

„ ipsâ scriptò editæ Abdicationis formulâ „ Ioannem, nominando id *totum à se Deo* „ *factum quod sua labia distinxerint*. Atque in hoc isti obnixi stabant, contentione certâ nō cedere, alijs nihilò remissiùs repugnantibus. Nec spes apparebat finiendæ altercationis, quæ minus circa Abdicationem ipsam, quàm circa verba illa iuramenti speciem præferentia exarserat. Eóque res devenerat, ut quæreretur: num etiamsi fortè sese ille obstrinxisset qualicumque iuramento, solvi eâ religione deberet, adigique nihilò seciùs ad resumendam Sedem? in quo vehementer adversabantur qui eum ritè ac validè renūciasse contendebant: nefarium & execrabile cēsentes, semel periurij compertum, Patriarchā deinde & esse & nominari. Contra alij Libros replicabant veteres, Historiasque allegabant. Et nunc quidem Flavianum producebant, qui postquam iurasset se ordinationem non accepturum, eam deinde tamen acceperit: mox etiam tempore Magni Basilij paria dictum egisse Bianorem: Sanctis videlicet Patribus ipsos religione iurisiurandi liberantibus, accomodatione quieti tunc rerum opportuna, & ipsis inspiratâ divinitus. Talia vtrimque irrevocabili pertinaciâ contendentes allegabant. atque huiusmodi iurgijs tempus absumebatur: quoad vix tandem post multam illam altercationem & indefessē cunctis præsentis cunctaque attentè audientis, cooperatorem, prout poterat ad aliquid denique decernendum, deliberationem Imperatoris, cum aliter infinitè discordes in unum cogi sententię nequirent, conventum assensu cunctorum est: mitti oportere qui ipsum interrogarent Patriarcham, quo animo Abdicationem scripserit; quidque mente versaret cum illa iurisiurandi formam præferentia proferret verba? Eam enim constabat inter omnes esse synceritatem, & simplicitatem viri, quæ pignoris loco esset idonei: haud aliud ipsum de rebus illi uni ex intimæ admonitu conscientiæ perspectissimis, de quibus nunc disceptaretur, responsurum, quàm quod revera esset. Itaque rogarunt Patriarcham Alexandrinum, qui & ipse in primis eius consessûs subsellijs sedebat, adire ad Ioannem eâ causâ ne gravaretur. Addiderunt ei legationis huius socios duos Episcopos, Nicephorum Cretensem, & Arsenium Pergamenum; qui & profecti ad Ioannem, ab eo nomine vniversæ Synodi & Imperatoris quæsierunt, quid de Abdicatione suâ, déque verborum, quibus iurasse visus esset, verâ notione ipse sentiret.

A γον, ὀμόσαντα τὴν χειροτονίαν μὴ δέχεσθαι, καὶ δεξάμενον ὕστερον· ποῦ δὲ, τὸν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου Βιάνορα, θεραπευσάντων τῶν Ἁγίων τὸν ἐκείνου ὅρκον, τρόποις οἰκονομίας, καὶ πνευματικῆς καταστάσεως. ταῦτ' ἔλεγον διαγνωμονοῦντες, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ χρόνος ἐξετρίβετο. μόλις μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν, καὶ τὴν ὑπὸ Βασιλέως ἀκρατῆ γε καὶ διαγνώμονι B συνδιάσκεψιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμβαίνειν τὰς γνώμας αὐτῶν, εἰς πολὺ τοῦ καιροῦ κατατριβομένου, ἔγνωσθ' ἅμα πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον αὐτὸν Πατριάρχην, ὅπως ἔχοι γνώμης, καὶ ὅ, τι λέγει ἐπὶ τῇ αὐτῇ παραιτήσει, καὶ ἐπὶ τῷ φημιζομένῳ ὅρκῳ. τὸ γὰρ ἀπλαστὲς καὶ ἁπλοῦν τοῦ ἀνδρὸς, ἐχέγγυον ὂν ἔχων, λέγειν ἐκεῖνον, τὰ πάσης ἀποδείξεως κρείττω, C ἐφ' οἷς ἄρα διημφισβήτουν ἀλλήλοις. καὶ δὴ ἠξίουν μὲν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, ἐκεῖ καὶ αὐτὸν προσκαθεζόμενον, τῆς παρ' ἐκεῖνον ἀφίξεως ἕνεκα. Συνέπεμπον δὲ ὡς συνεργοῦντας, καὶ δύο Ἀρχιερεῖς, τόν τε Κρήτης Νικηφόρον, καὶ τὸν Περγάμου Ἀρσένιον. οἳ καὶ ἐπιστάντες περὶ τῆς παραιτήσεως καὶ τοῦ λόγου, ὡς ἐκ Συνόδου πάσης καὶ Βασιλέως διεπυνθάνοντο.

CAPVT XXXII.

De Alexandrini ad Ioannem accessu & huius responso.

ILle verò quidquid super his respondendum haberet paucis complexus, Scripto consignatum misit hisce ad literam concepto verbis: *Domine mi sancte Imperator: Denunciavit mihi potens & sancta Maiestas Tua, nec non divina & Sacra Synodus per Sāctissimum Papam, & Patriarcham Alexandriæ, & duos Episcopos, ut declararem Potenti ac Sācta Maiestati tuæ quid sentirem de verbis quibusdam, quæ mihi proferre contigit: itemque*

D Ὁ δὲ τὴν ἀπολογίαν ὅσον ἦν συντομῶν, γραφῇ σημήνας, ἀπέστειλεν. ἦν δ' ἐπ' αὐτῆς εἰπεῖν τῆς λέξεως, ἔχουσα οὕτως. Δέσποτά μου Ἅγιε Βασιλεῦ. διεμηνύσατό μοι ἡ κραταιὰ καὶ ἁγία Βασιλεία σου, καὶ ἡ θεία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, μετὰ τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ μετὰ τῶν δύο Ἀρχιερέων, ἵνα διαδηλώσω τῇ κραταιᾷ καὶ

καὶ Ἁγίᾳ Βασιλείᾳ σου, ὅπως ἔχοι γνώμης περὶ τοῦ συμβάντος εἰς ἐμὲ λόγου. ὅτι δὲ καὶ περὶ τῆς παραιτήσεώς μου. καὶ ἔδει, μὴ δὲ παράπαν ἀποκρίνασθαί με, τῆς ἐμῆς παραιτήσεως σαφῶς παριστώσης τὴν ἐμὴν βούλησιν. ἐπεὶ δὲ μόλις νῦν ἐρωτῶμαι, ὡς ἐν βραχεῖ τοῦτο ἀποκρίνομαι πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ κραταιὰν Βασιλείαν σου, ὅτι ἐγὼ ἐκ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων ἔθηκα ἐν ἐμαυτῷ, μήτε ὀμόσαι, μήτε ἑτέρου ὅρκον ζητῆσαι, μὴ δὲ ὕβριν μέμψεως ἀξίαν τοῦ στόματος προενεγκεῖν, ἀλλὰ μηδένα καταράσασθαι. καὶ ἐφυλαττόμην μέχρι τῆς δεῦρο Χριστοῦ μου χάριτι. πλὴν εἶχον εἰς πληροφορίαν τῶν λόγων μου καὶ παράστασιν, ἁπλᾶ καὶ μὴ βλάπτοντα, μὴ δὲ εἰς ὅρκον λογιζόμενα ταῦτα, νὰ ἔχω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ εἶμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. ὥστε καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφθεγξάμην ἀπὸ περιλυπήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς ὅρκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ' ἁπλῶς ἔχων ἐκ συνηθείας τοῦτο λέγειν. τὸ δὲ ἰδοῦ· νὰ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, οὐ μή σε μὴ μεθ' ὑμῶν ὑπάγω, δηλονότι, τό γε νῦν ἔχον, ἀφίσταμαι ἐξ ὑμῶν, οὐχ ὅρκον δὲ τοῦτο ἐλογιζόμην. μαθὼν καὶ ταῦτα παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, λέγοντος ἐν τοῖς ἠθικοῖς αὐτοῦ λόγοις, ὅτι ἔνθα τὸ νὰ τίθεμεν, οὐχ ὅρκος παραδηλούμενος, ἀλλ' ἔνθα τὸ μά. εἰ δὲ τις ἐπιλαμβάνοιτό μου τῆς παραιτήσεως, ὡς κἀκεῖσε γράψαντος διὰ τὸν ὅρκον ἐξάρχεσθαι, πρῶτον μὲν λογιζέσθω, ὅτι ἀπὸ ἄκρας περιλυπήσεως γέγραπται, ὡς κἀκεῖ παρεδήλωσα. ἄλλως τε καὶ ἐδόκουν ἀπαλλαγῆναι τῆς Ἐκκλησίας εἰρηνικῶς. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει σκανδαλίζεσθαι τοὺς Ἀρχιερεῖς διὰ ταύτην ὡς μὴ κανονικῶς προβεβηκυῖαν, εἰ μὲν ὁμοῦ γένοιντο ἅπαντες τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ δέξαιντο τὴν παραίτησίν μου ὅλοι, οὐ ἂν ἔχοι, κἀγὼ τι τὸ τυχὸν οὐκ ἐρῶ, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκστήσομαι, καὶ ὄψεται Κύριος ἑαυτοῦ ποιμένα κἀμοῦ, εἴ γε βούλοιντο, μετ' αὐτῶν συνδιασκεψαμένου περὶ τοῦ νεύσει Θεοῦ τὴν αὐτοῦ κυβερνήσοντος Ἐκκλησίαν. εἰ δ' ἀπολειφθεῖεν τινὲς τῶν Ἀρχιερέων, ἄχρι καὶ τριῶν λέγω, μὴ δεχόμενοι τὴν ἐμὴν παραίτησιν, μηδ' ὡς κανονικῶς προβᾶσαν ἀποδεχόμενοι, κἀγὼ μετ' αὐτῶν δηλονότι ἔσομαι, καὶ τῆς δεδομένης μοι παρὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐξουσίας οὐκ ἀποστήσομαι. ἅμα μὲν φειδόμενος τῶν ψυχῶν τῶν ἀδίκως καὶ παραλόγως καταπτυσάντων μου· ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἐκ-

A *de Abdicatione meâ. De his opus non erat quidquam omninò responderi à me, cum satis manifestè mentem ac voluntatem meam ipsa exprimat Abdicatio. Quoniam autem nunc ægrè tandem incipio rogari, breviter sanctæ ac potenti Maiestati Tuæ hoc respondeo: Ego ex multis iam annis constitueram apud me, nec iurare ipse, nec iusiurandum ab alio exigere, neque contumeliam reprehensione dignam ore proferre: sed &, neque cuiquam malè precari: & observavi usque in hunc diem Christi mei gratiâ. Idem tamen ad asseverationem dictorum meorum usurpare sum solitus vulgaris cõsuetudine sermonis, ut simplicia* B *nec cuiquam noxia, aut iuramenti vim habentia, verba hæc:* per quantum habeo misericordiam Dei: per quantum sum Servus Dei: per quantum velim pœnitens mori. *Itaque & illud quod ex animi amaritudine ad fratres meos pronunciavi eiusdem formæ, non ut iuramenti vim obtinere reputans, dixi: sed simpliciter prout usu longo loqui assueveram, protuli. Id autem fuit:* per quàm Servus Dei sum, non sum vobiscum. *Vado videlicet iam nunc, & abscedo à vobis. Quod equidem iuramentum esse minimè putavi: persuasus in hoc autoritate Magni Patris nostri Basilij, dicentis* C *in suis Ethicis sermonibus:* ubi νὰ ponimus, nõ iuramentum significamus, sed tantum vbi μά. *Quod si quis hæc quæ nunc dico refellere conetur ex verbis Abdicationis meæ, in quâ clare videor fassus me iurasse; primùm quidem reputet, in summâ me illud, ex acris sensu doloris, animi perturbatione, prout ibidem indicavi, scripsisse. prætereaque id posuisse quatenus pacatè assentientem nec repugnantem cessioni meæ à me deseri putabam Ecclesiam. quod quia secùs se habere modò intelligo, cum contigerit scandalizari Antistites ob meam istam cessionem, quam negant canonicè factam, illud declaro: Si omnes* D *Episcopi numero quadraginta in meæ admissionem cessionis consenserint, sit sanè illa rata, non repugnabo, nec verbum contra hiscam: sed à clavo Ecclesiæ absistam: providebitque sibi Dominus Pastorem; ac me quoque, si voluerint, ipsis cooperante consiliumque conferente, nutu Dei deligetur qui eius Ecclesiam gubernet: sin autem hic repugnaverint aliqui Antistitum (etiam, inquam, Tres tantum), nec meam acceptare abdicationem voluerint, aut ut canonicè actam admittere: Ego cum ipsis scilicet ero, & datâ mihi à Spiritu Sancto potestate non decedam: simul* E *quidem parcens Animabus eorum qui iniustè & irrationabiliter obloquuti mihi sunt: simul providens Ecclesiis, ne funditùs pereant, pro veritate Propugnantium abscessu. Passum porrò me iniuriam à Tuâ Sanctâ Maiestate, usque ab Episcopis, manifestum est, Octo enim iam elapsis mensibus ex quo sum affectus cõtumeliâ, nullam de ea vindictam, unde purgatus ego labe videri possem, exegit Sancta Maiestas Tua, neque Synodus. quantumcumque autem inde in damnum Ecclesiæ redundaverit, mihi planè non*

imputabitur, nec à me huius repetetur ratio. Hac ad securitatem à me scripta Potenti & Sanctæ Maiestati Tua mitto: contingas autem ipsi Dei manu gubernata, quanta opus est securitas & tranquillitas, ad consulendum ipsius Ecclesia. Has accipienti literas Imperatori, venit in meotem suspicari, tton hæe ex verâ sui animi senteutiâ proferre Patriarcham, sed defereotem suggestionibus quorumdam aliorum, quibus Episcopali dignitate prædiois, esset iam commissa cooteotio adversus eos, qui contrarijs in illum studijs ferrentur. Tameo rursùs conventu habito, responsum Ioannis commuoicat Synodo: & quoniam videatur qui abdicaverit, pœnitere Abdicationis factæ, quid tali casu sit agendum, ut communiter consulant, orat. Tunc verò exarsit acre, si umquam, certamen: ambabus pro se quaque Factionibus obnixè utrimque instantibus. Studinsis quidem Ioannis vebemeoter asseveranobus; ægri dolore gravi ac perturbati eius animi, non liberi consilij, verique partum arbitrij Abdicationem esse. ac cum sit professus cum tribus solis Episcopis eius eessiotiem non admittẽtibus stare se velle: cum tot eam reijciaot, retineteque ipsum mordicùs in Patriarchatu veliot, quantò est æquiùs credere cum his illum stare. Cootra obrendebant Adversarij: verba quæ protulisse Ioannem constabat, nihil minus quàm veriſſimum, idque horroris plenum esse, iuramentum, abundè idoneum, vel si aliud deesset, arcendo à Sacerdotio qui transgressus id sit. In horum sententiam aliquantùm propendere Imperator videbatur; cuius rei causa quæ maximè se osteotabat, erat quædam exactior & tutioribus inhærere semper solita religio animi, iurisque iuraodi reverentia. Fortè tamen subetat occultior ratio, spes quædam ipsi suboara, rei dudùm exoptatæ, revocaodi Arseniatas ad pacem occasiooe mutationis Patriarchæ, cuius ansam offerri per hoc cõmodam, nec sibi oegligeodam arbitrabatur. Haud parùm quippe iampridem cruciabat Imperatorem illorum schisma. Ostenditque adeò paulò post, quam nihil recusare paratus esset, quò eos ad concordiam reduceret. Nisi & aliud in id ipsum movens suspicari licet, item arcanò, menti Augusti obversatum, de Athanasio ex patriarchâ, cuius restitutionem in Thronum an iam tum cogitaverit, in incerto quidem est: noo tamen fortasse penitùs à coniecturæ verisimilitudine abhorrer, eò iam hinc eum dissimulanter collimasse. ut ut sit, altercationibus isto modo io longum tractis, & Episcopis minimè inter se se convenientibus, peodebat in ancipiti oegotium Abdicationis depositionis-ve Ioaunis: oec multiplicatis quantumlibet cœtibus quidquam umquam eoocludebatur. Quare adhue commemoratio

κλησιαστικῶν προμηθούμενος, ἵνα μὴ τέλεον ἀπόλωνται τῇ τῶν ὑπερμαχούντων τῆς ἀληθείας ἀποχωρήσει. ὅτι δὲ καὶ ἠδικήθην παρά τι τῆς ἁγίας Βασιλείας σου, καὶ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων, ἄδηλον. ὀκτὼ γὰρ παραδραμόντων μηνῶν, ἐν οἷς ὑβριζόμην, οὐδεμίαν ἐποιήσατο ἐκδίκησιν ἡ ἁγία Βασιλεία σου εἰς ἐμὲ, οὔτε ἡ Σύνοδος. ὅσον δ' ἐντεῦθεν ἐπισυμβῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ, πάντως οὐκ ἐγὼ τὸν ὑπὲρ τούτου ἀποδώσω λόγον. ταῦτα διὰ τὸ ἀσφαλὲς γεγραφὼς τῇ κραταιᾷ καὶ ἁγίᾳ Βασιλείᾳ σου πέμπω. γένοιτο δὲ αὐτῇ Θεοῦ κυβερνωμένῃ χειρὶ, ὅσον ἀσφαλὲς καὶ ἀτάραχος, τῇ αὐτοῦ πραγματεύσασθαι Ἐκκλησίᾳ. ταῦτα δεξάμενος τὰ γράμματα Βασιλεὺς, ὑπόνοιαν ἐποίει, ὡς οὐ γνησίας φρενὸς καὶ γνώμης τοῦ Πατριάρχου ταῦτα, ἀλλά τινων ἄλλων ὑποβαλλομένων, οἷς ἦν ἀμφισβητεῖν Ἀρχιερεῦσιν οὖσι πρὸς τοὺς κατ' ἐκείνου συνοδίζοντας· ὅμως δὲ καὶ αὖθις ξυνάξιν καθιστὰς, τῇ Συνόδῳ τὰ τῆς ἀπολογίας κοινοῦται, καὶ ὅτι μεταμέλειν δοκεῖ τῷ παραιτησαμένῳ τῆς παραιτήσεως, συνδιασκέπτεσθαι ἀξιοῖ. τότε τοίνυν στεῤῥά τις φιλονεικία καὶ ἑκατέροις τοῖς μέρεσι γίνεται, τῶν μὲν ὑπὲρ ἐκείνου λεγόντων, καὶ μᾶλλον ἰσχυριζομένων, ὡς παραλυπήσεως, οὐ προαιρέσεως ἡ παραίτησις· καὶ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τρισὶν Ἀρχιερεῦσι καὶ μόνοις ἵστασθαι βούλεται, πόσων προσκειμένων ἐκείνῳ, πολλῷ γε δικαιότερος ἵσταται. τῶν δὲ τούτοις ἀνθισταμένων, ὅρκον εἶναι διατεινομένων τὸν λόγον, καὶ ὅρκον φρίκης μεστὸν, καὶ ἱκανὸν κωλύειν ἱερωσύνης παραβαινόμενον. οἷς δὴ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐπικλινῶς ὁμογνωμονῶν ἦν. τὸ μὲν πλεῖον ὡς ἐῴκει δι' ἄκραν εὐλάβειαν τὴν ἐπὶ τῶν ὅρκων. τῷ δ' ἀδήλῳ οἶμαι, καὶ σκοπὸν ἔχων τοὺς Ἀρσενιάτας εἰ ἐφελκύσειν δύναιτο, οὐ γὰρ μικρὸν ὠδύνα τὸν Βασιλέα τὸ ἐκείνων σχίσμα, ὡς ἔδειξε, προσλαβέσθαι. ἢ μὴν ἄλλως καὶ δι' Ἀθανάσιον, ἄδηλον ἦν ἐς τότε. τούτων ἐπὶ πολὺ τριβομένων καὶ τῶν Ἀρχιερέων μὴ συμβαινόντων ἀλλήλοις, μετέωρα τὰ τῆς ἀποφάσεως ἦσαν, καὶ οὐδὲν ἧττον συνερχόμενοι. διὰ τοῦτο καὶ ἔτι ἐμνημονεύετο μὲν Ἰωάννης. οἱ αὐτοῦ δὲ τὸ Πατριαρχεῖον διοίκουν κατέχοντες. καί τοι γε καὶ περὶ τοῦ ταῦτα κινεῖσθαι, πέμποντος μὲν εἰς μονὰς τοῦ ἔτι Πατριαρχοῦντος, πέμποντος δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν, καὶ παύειν τὸ ἑαυτοῦ μνημόσυνον ἐπιτρέποντος, ὡς δῆθεν παραιτησαμένου, καὶ ἀποβεβληκότος τὸν ἱερέα παντάπασι. ἀλλ'

ἐκεῖνοι

ἐκεῖνοι τὴν ἀπό τε Συνόδου καὶ Βασιλέως ἀποκατάστασιν ἐκδεχόμενοι, κατασιγᾶν οὐδόλως ἐπείθοντο τὸ Ἰωάννου ὄνομα.

Ioannis fiebat inter sacra. Quin, & eius Familiares in Patriarchalibus degentes Aedibus, res pro eo velut Patriarchâ, administrabant. utcumque priùs quàm hæc moverentur, missis ipse Ioannes per Monasteria, & in ipsam Ecclesiam, certis hominibus, permisisset à sui commemoratione cessari, velut, qui iam ritè abdicasset, cessissetque omninò Sacerdotio. Verum illi, quid Synodus & Imperator circa hoc statuerent expectantes, haudquaquam sunt persuasi nomen Ioannis reticere.

CAPVT XXXIII.

De Exploratione Arseniatarum.

Τῷ μέντοι γε Βασιλεῖ εἶχεν μὲν ὁρῶντι τὴν ἐπὶ τῷ παραιτεῖσθαι πολλάκις εὐκολίαν τοῦ Ἰωάννου· ἔνθεν δ' αὖθις ὑπονοουμένῳ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν ἐς ἔσχατον ἀντοχήν, ὡς οὐ δ' ἂν εἰρηνευσόντων ἄλλως, εἰ μή γε καθ' αὑτοὺς τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα γένοιτο· καὶ γὰρ καὶ τοῦ Ὑακίνθου ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος, ἐκεῖνοι τῇ τοῦ Μωσελὲ μονῇ προσκαθήμενοι, πολλοὺς εἶχον ἐξωτέρω τοὺς σπουδαστάς, καὶ τοὺς αὐτῶν νεκρούς, ἴσα καὶ ὁμολογητὰς ἐτίμων, καὶ πολλοὺς ἐντεῦθεν ἐπήγοντο, ἔννοιά τις ἐπῆλθε, ἤδη καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ προσκαθήσασα, μήπως Θεῷ δοκοῖεν τὰ τούτων, ὁ δὲ τὰ πόρρω διώκοι, καὶ ὧν ἴσως τελεσθέντων, οὐδὲν ὀνήσιμον γένοιτο, καὶ διὰ τοῦ ὀδηγοῦ τὸ θεῖον τὴν τοῦ Ἰωάννου περὶ τὸ Πατριαρχεῖν ἐμποιεῖ νάρκην, δι' χερσὶ παραιτουμένου, κἀκ τῆς τυχούσης προφάσεως. τό τε καὶ γνωσιμαχῶν ὑπὲρ τούτων, καὶ ὅτι ἄλλως ἀνάγκη ἦν, καὶ τρίτον ἐπὶ δυσὶ Πατριάρχαιν ἐπικηρύττεσθαι, αὐτοῦ γε παραιτουμένου ἤδη, καὶ τὸ ἀπρεπὲς δυσωπούμενος, ἔγνω προκαταλαμβάνειν ἐκείνους, καὶ πέμψας ἐν ἀπορρήτοις, τὴν ἐκ Νοστόγγων Ταρχανειώτισσαν ὁμαιμονοῦσαν τῷ Κομνηνῷ Ἰωάννῃ, καὶ τὰ ἐκείνων ἐξ ἀρχῆς φρονοῦσαν, ἀλλὰ παρ' ἑαυτῷ, καὶ κοινοῦται ταύτῃ τὸ σκέμμα, καὶ πρὸς ἐκείνους διὰ ταύτης πρεσβεύεται, καὶ ζητεῖ τοὺς ἐκείνων πρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς τυφλούς, Λάζαρόν τε τὸν Γοριανίτην, καὶ τὸν Περιστερὴν Μακάριον, ἐφ' ᾧ καὶ περὶ τούτων σφίσι συνδιασκέψασθαι. καὶ δή, ἐφίσταται μὲν ἡ Μοναχὴ γραῦς ἀσμένοις τοῖς Μοναχοῖς. ἐκλέγονται δὲ παρ' αὐτῶν τοῖς τυφλοῖς συνάμα, οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες, καὶ εἰς πέντε ποσωθέντες, ἐξαποστέλλονται. ὧν δὴ καὶ τῶν νυκτῶν ἀωρὶ

CAEterùm Imperatori hinc quidem cernẽti facilitatem Ioannis in crebras subinde abdicationes prorumpentem: inde autem habenti suspectam inflexibilem ad extremum Arseniatarum pertinaciam, quos appareret nunquam ad Pacem adducendos aliter, quàm Ecclesiæ regimine penes ipsos posito: (Siquidem Hiacyntho iam mortuo, illi Monasterium Mosele vocatum insidentes, multos habebant exteriùs fautores; adeò factionis ipsorum studiosos, ut etiam mortuos eorum velut Confessores venerarentur, multosque eâ religione ad istas partes implicarent) quædam suborta cogitatio est; aut potiùs intimis eius sensibus tacitè dudùm insidens, per hanc occasionem excitata; an non forte Deo probarentur istorum res: & ipse longinqua persequeretur, quibus forsitan perfectis, nihil ad summam utile contingeret? Et quis sciret, ecquid non fortasse divinitùs illa satietas Patriarchatûs, & quædam summi honoris nausea sæpè ipsum levi de causâ ad rentandam cessionem concitans, Ioanni injiceretur? Anceps igitur animi super his, æstuansque alternantibus sententijs, cum necessarium esset tertiũ duobus adhuc viventibus, Athanasio, & Ioanni, Patriarcham superinducere, quoniam hic illi subrogatus iam ritè renunciasset; reique indecentiam veritus, præoccupare provocaréque vltrò ad Pacem Arseniatas statuit; arcanòque accitâ Tarchaniotissâ, ex familiâ Nostongorum, consanguineâ Ioannis Comneni; quam mulierem sciebat isti à principio Sectæ adhæsisse; nosséque ipsius intima; ei, colloquio secreto, communicat quid cogitaret; eâque interprete cum Primoribus Arseniatarum agit, cæcis præcipuè duobus, Lazaro Gorianite, & Macario Peristerâ, ut congredi ac deliberare secum de tali negotio vellent. Lætum hunc anus Monacha gratulantibus Monachis attulit nuncium. Eliguntur ab his subitò præter ambos cæcos, alij è Sectæ Principibus, omnesque quinque numero mittuntur: qui-

bus intempestâ nocte, nemine conscio admissionem ad Augustum nactis, agi de re communi mutuis vtrimque sermonibus ceptum est. In hâc Tractatione antiquissimum illud & ante omnia commendatum Imperator obtinens, ne sarta tectaque rerum publicè in Ecclesiâ constitutarum autoritas maneret, ratis videlicet inculpatisque habendis Ordinatione Patriarchæ, Actisque cæteris; tum nullâ movendâ Episcopis iam Electis sacratisque status ipsorum controversiâ, nec intercedendo quominus iure quàm optimo in suâ quisque Dignitate persisteret (nam de commemoratione Iosephi, quæ dudùm exarserat contentio, iam evanuerat; deglutitusque omnis de illâ re scrupulus erat) in hæc ut consentirent Arseniatæ, multis verbis magnoque studio urgebat. ne si secùs fiat, inquiens, *pacanda Parte una, Pars rursus altera perturbetur, iterumque repullulent scandala*; cum nobis curandum sit, ut universalis quædam & universis æquabiliter superfusa, pax cuncta complectatur: hûc enim, aiebat, communia, opinor, nostrum omniũ spectant studia. Ad ea Monachi dixerunt: De tribus ante omnia in hoc negotio conveniri oportere: primùm de personâ promovendi Patriarchæ, tum de ipsius Electoribus; postremò de illo à quo is esset ordinandus. Ac virum quidem ijs abundè ornatum dotibus, & moribus, qui requirerentur in Patriarchâ ad Ecclesiam, prout præsens eius status posceret, optimè regendam, habere, se ad manum, planè honore illo dignissimum: cæterum neutiquam fas esse, neque id umquam se passuros, huius electionem permitti suffragijs Episcoporum qui nunc essent; quippe ad unũ omniũ contaminatorum vel conscientiâ & participatione scandalorum his retrò annis versatorum in Ecclesiâ, vel contagione communionis cum Autoribus aut Approbatoribus eorum; à qualibus etiam electi plerique ordinatique forent; ideo meritò universi à iure suffragij in hac electione removendi. Cum enim hæc fundamẽtũ negotij totius quod nũc ageretur haud dubiè sit; manifestè apparere, quàm sit necesse dare omnẽ operã, ut ea usquequaque sancta & irreprehẽsibilis sit; ne si exceptionibus reperiatur obnoxia, caduca, & instabilis, vt pote in solo mobili fundata, deprehendatur universa structura. Quare omninò esse necessarium, omnes qui nunc habeantur Antistites vacare otiariq; nec eius ullas muneris partes attingere; quoad constitutus in Throno legitimus Canonicusque Patriarcha causas eorum cognoscere, deque ijs pro potestate queat decernere. Calculos porrò ad huius electionem se se ac consortes communionis secum ipsis, qui soli nunc ad id sint idonei, daturos. Ordinatorem verò sic designati Patriarchæ putare se accersendum ex occiduo

μηδενὸς ἄλλου συνειδότος, προσόδου πρὸς Βασιλέα τυγχανόντων, ὁ περὶ τούτων κοινοῦται λόγοι· καὶ Βασιλεὺς οὐδὲν ἄλλο προὐργιαίτερον ἔχων, ἢ ὅπως μὲν τὸ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ἀμώμητον σχοίεν, ἐπί τε χειροτονίᾳ δηλαδὴ Πατριάρχου, καὶ τοῖς λοιποῖς. ὅπως δὲ καὶ Ἀρχιερεῖς περιποιοῖντο ἐν ταῖς τιμαῖς, τὸ γὰρ τοῦ Ἰωσὴφ μνημόσυνον καὶ παρεπέπτωκε, πολὺς ἦν ἀξιῶν πρὸς ταῦτα· μή πως φησὶ καταστορεσθέντος μέρους, μέρος αὖθις ἀνασοβοῖτο, καὶ πάλιν ἀναζῶσι τὰ σκάνδαλα, ἀλλ' ὅλη τις καὶ ἐφ' ὅλοις εἰρήνη ἐπιχυθείη τοῖς πράγμασι. τοῦτο γάρ φησι καὶ τὸ σπουδαζόμενον· οἱ δ' ἐπὶ τρισί γε Μοναχοὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ γενησομένου Πατριάρχου, ὅπως ἂν ψηφισθείη, καὶ ὅπως χειροτονοῖτο, καὶ τίς ἐστι δεῖ, καὶ ὁποῖος, ὃν μὴ ἔχειν, ἔλεγον, καὶ ἐπιτηδείως ἐπὶ τῷ πράγματι ἄξιον· τὴν ψῆφον δ' αὐτοῦ καὶ τὴν χειροτονίαν μὴ παρεῖναι ὅλως ἀπέλεγον τῶν Ἀρχιερέων. μὴ δὲ γὰρ ὅσιον εἶναι, κατασεσεισμένον ἐξ ἀρχῆς ὑποστῆναι τὸν θέμεθλον. ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἀπρακτεῖν τὸ πάμπαν καὶ ἡσυχάζειν, ἕως τ' ἂν καταστάντος Πατριάρχου νομίμου, τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετάζοιντο· αὐτοὺς δὲ καὶ οὓς κοινωνοὺς ἔχοιεν ἑτέρους ψηφίζεσθαι· χειροτονεῖν δὲ τὸν τοῦ Μαρμαριτζίου Ἐπίσκοπον προσκληθέντα ἐκ δύσεως. ἄνδρα γηραιὸν μὲν ἤδη, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης χειροτονίας· οὐ δόλιος δὲ τοῖς μεταξὺ πραχθεῖσι, κεκοινωνηκέναι δόξαντα. ὑπετείνον δὲ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας Ἀρχιερεῦσι, λέγοντες· μὴ τελείως αὐτῶν ἀφεῖσθαι ἐς ὃ καὶ ἀφῃρήσιν, ἀλλά, κατὰ τὴν τοῦ θείου Ταρασίου πρᾶξιν, περιποιεῖσθαι· πλὴν ἐκείνων ὅσον ἐκ τοῦ γενησομένου Πατριάρχου, κανονικῆς ἐξετάσεως, ὡς εἰκός, ἀποδοκιμάσοιεν. ὡς δὲ καὶ περὶ τοῦ Μαρμαριτζίου ἐζήτησεν ὁ Κράτωρ, καὶ πολλὴν ἐν πολλοῖς ἀδιαφορίαν τοῦ ἀνδρὸς κατεμάνθανεν, ὅτι τε χρημάτων ὠνίαν τὴν Ἱερωσύνην ποιοίη, καὶ ὅτι συνάμα πολλοὺς χειροτονοίη ἐν μιᾷ ἱερᾷ τελετῇ, τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ τάξεως, καὶ ἄλλα ἄττα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀπᾴδοντα πράττοι· καὶ μᾶλλον ὅτι ἐκλελοιπότων κατὰ δύσιν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης Συνόδου Ἀρχιερέων διὰ τὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπάλληλα, ὡς γοῦν ταῦτ' ἀκούων τοῖς Μοναχοῖς προὔτεινεν ὁ Κράτωρ, τὴν τοῦ καιροῦ ἐκεῖνοι προβαλλόμενοι δυσκολίαν, καὶ τὸ τῶν φυλαχθέντων σπάνιον ἐπὶ τοιούτοις καιροῖς, παρέλκειν ἔλεγον ταῦτα, ὡς ἄξια συγγινώσκεσθαι. ἐκεῖνον γὰρ κἂν πάντ' ἔχοι τὰ φημιζόμενα, ἀλλ'

οὖν

οὕτω τὴν ἐκ παλαιοῦ χρηστότητα, καὶ τῷ μὴ συγκεκοινωνηκέναι δόξαι τοῖς χθὲς τελεσθεῖσι, καὶ προσέτι εἰς τὸ τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλον, ἐς τέλος περιποιῆσαι δύνασθαι. ταῦτα λέγοντες, δῆλοι ἦσαν ἀκριβείας καθυφεικότες, ἵνα ἄρα τὰ τῆς ἀκριβείας περιστέλλειν ἐβούλοντο. Βασιλεὺς δ' ὅμως ἅπαξ διὰ σκοποῦ θέμενος αὐτοὺς προσλαβέσθαι, οὐδὲν ἐφυλλοκρίνει πρὸς ταῦτα, ἀπεθάρρει δὲ τὴν ἐγχείρησιν, ἀκριβῶς εἰδὼς, ὅπερ καὶ φανερὸν ἦν, ὡς παρ' αὐτοῖς αὖ ἔτι καὶ μόνοις καὶ τὸ ἐπίτιμον δοκοῦν ἐξιᾶσθαι, ἀκριβείας δόξασιν ἐπιλῆφθαι. ὡς καὶ διὰ ταύτην ἀρχῆθεν πιστευομένοις κακοπαθεῖν. τῷ τοι καὶ ὑπὸ πολλῇ τῇ πληροφορίᾳ, ἐπ' αὐτοῖς τὸ πᾶν ἐτίθει. καὶ δῆλος ἦν ἐκείνοις προσέξων ὅτι καὶ προστέλλοιεν. γράμμασί τε τὰ συνθήματα ἠσφαλίζοντο. καὶ μόνον ἦν τὸ Ἀρχιερεῖς ὁμοφωνεῖν ἐπὶ τῇ τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἰωάννου προσδοχῇ. εἰ δ' οὖν ἀλλ' ὅρκος τὸ λεχθὲν ἐστεμμένους, ἀποπροσποιήσασθαι τὴν ἐκείνου ποιμαντικὴν, κἂν αὐτὸς ἀνακαλῆται ἱερωσύνην ἐκ μεταγνώσεως. καὶ μὲν οὕτω συναγόμενοι ἐφ' ἡμέρας ἀπαύστως διημφισβήτουν ἀλλήλοις, καὶ ἀμφιγνωμόνουν περὶ τοῦ Ἰωάννου. καὶ πλείους μὲν καὶ περιφανέστεροι, ὅρκον τεθέμενοι τὸ λεχθὲν, παραιτήσεως μὲν ἐκείνης ἠλόγουν πάμπαν, κἂν ἐμμένῃ ταύτῃ, κἂν μὴ ἐκ θέματος· μὴ δυνατὸν δ' εἶναι αὐτὸν ἱερᾶσθαι τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δόντος δηλαδὴ τὰς δίκας τοῦ Σηλυβρίας τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρεως. μὴ δὲ γὰρ δυνατὸν εἶναι δίκας ὑπέχειν τὸν μὴ ἔργον κατηγόρου παθόντα, μὴ δὲ προσδήλως ὑβρίσαντα. ὁ μέντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος πρὸς τὴν τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου κατάστασιν Συνόδῳ πάσῃ διαμφισβητῶν, τὸ ἐμποδὼν γενέσθαι τὸν Πατριάρχην, ὁμογνωμονοῦντα καὶ περὶ τούτου τῆς οἰκείας γνώμης κατάλυσιν τὸ σύμπαν οἰόμενος, ἀπρὶξ τε εἴχετο τούτου, καὶ τὸν Σηλυβρίας ἐπεὶ δικαίας τὰς δίκας τῆς καθαιρέσεως, δι' ἃς ἀπεπράκτει, καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὅρκον εἶναι ἀναγκαῖον ᾤετο. ἀντέλεγον δὲ πλεῖστοι, καὶ μάλιστα ταύτης γε καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἕνεκα, σὺν οἷς καὶ Βασιλεὺς ὅρκον ἔκρινε μέγιστον τὸ λεχθὲν, πλὴν δ' ἀλλ' εἰ βούλοιτο, φησὶ, Πατριάρχης ἀναλαμβάνειν καὶ οὕτως τὸν θρόνον καὶ τὴν τιμὴν, ἕτοιμος εἶναι καὶ πάλιν ἐκεῖνον δέχεσθαι, πιστεύων οἶμαι τῷ τέλει, ὡς οὐδὲν ἂν καταδεξομένου τοῦ γέροντος, αὐτὸς ἔχεσθαι μεμπτοῦ, οὗπερ προθύμως ἐξίστατο,

Tractu quendam Episcopum Marmaritziorum, hominem valde Senem, & ordinationis antiquioris, quàm vt infici potuerit labe vllâ illaudabilium Actorum posteriùs palàm admissorum; à quorum & ipse hactenus participatione omni se purum custodisse videatur. Adiungebant autem in delinimentum duræ propositionis de suspensione ac redactione in ordinem præsentium Episcoporum, bonas de ipsis spes: indicantes, haud ipsos planè ac in perpetuum exautorandos, sed iudicio legitimè mox creandi Patriarchæ, imitaturi scilicet quod olim fecerit Divus Tarasius, restituendos in integrum. dummodo, tantisper dum is foret ritè in sede constitutus, ac canonicam de statu, & rebus ipsorum inquisitionem habuisset, usurpatione dubiæ potestatis abstinerent. Cum autem de isto Marmaritziensi gnaros interrogans Imperator, valdè inemendatam in multis vitam eius esse cognovisset. quippe quem satis constaret, pecuniâ venale Sacerdotium fecisse; præterea, unâ sacrâ functione multos simul ordinasse eiusdem in Sacerdotio ordinis; & alia quæpiam ab Ecclesiasticis statutis abhorrentia egisse. Ac nec eius ordinatio tam certa quàm dicerent videretur, cum in occiduia, vbi degeret, Tractibus à tempore Magnæ Synodi continuam successionem legitimorum Episcoporum per subinde illic invalescentia scandala fuisse interruptam rectè quis possit opinari. Hæc, inquam, ex idoneis audita testibus, cum proposuisset Monachis Imperator: illi nihil horum inficiantes, tantùm obtendebant difficultatem inveniendi puros a labe, quæ hoc tempore Ecclesiam urgeret, propter quã æquum censerent conniveri ad ista, iisque ut veniâ dignis ignosci; quoniam hic vir, utcũque compertus istorum omnium illaudabiliter actorum, tamen unus ex antiquâ illâ & scandalis anteriori ordinatione superesset; idemque se immunem à communione recens ordinatorum, maculæque plerosque inficientia contagione, custodisse putaretur. Hæc illi dicentes, manifestè deprehendebãtur, vltrò deficere ab exactione, ut quam affectabant exactionem assequerentur. Porrò Imperator, qui semel obfirmasset animum in proposito ipsos quomodocumque reducendi, nihil soper his inquirere scrupulosiùs curavit; sed fidentem & securum examinis ulterioris animum ad rei protinùs aggrediendæ conatum expedivit: ratus, id quod palàm erat, fore, vt si quid in his reprehensibile videretur, eius tota cura & officium purgandi approbandique, solis Arsenianis indicaretur incumbere, quorum utique ex sententiâ cuncta hæc fierent; hominum alioqui adeò tenacium exactionis severissimæ, ut non aliâ de causâ, quàm ne à summo Disciplinæ rigore se vel tantulum remitterent, multa graviàque iam à Sectę principio fuisse

se

se perpessi crederentur ; & credi vellent. Quare multâ fiduciâ totum negotium eorum arbitrio permisit ; præ se planè ferens approbaturum adiuturumque quidquid agerent:in quæ pacta fides vtrimque firmata scriptis est. Restabat solùm, ut locus novæ Promotioni, Patriarchæ fieret legitimâ depositione eius qui nomen nunc illud ferret. ad quod opus erat convenire Antistites in validâ agnoscendâ admittendâque Ioannis Abdicatione : vel statuendo, iurisiurandi revera vim habere quæ ab eo prolata fuisse verba constaret, declarare illum hoc ipso verè ritéque à se reiecisse Pastoralem autoritatem, utcumque nunc ille serò pœnitens revocare depositum Sacerdotium, resumeréque frustrá conaretur. Circa hæc congregati diebus singulis disceptabant Antistites inter se se. Plerique ijdemque illustriores horum, persuasi verba quæ Ioannes dixisset,veram iuramenti obtinere vim, minimè habendam ducebant rationem Abdicationis, quæ ab illo scripta monstraretur, sive in eâ permaneret, sive non, qui scripserat. Fieri autem non posse contendebant, ut is post hoc dictum ritè fungeretur Sacerdotio, nisi positione conditionis sub quâ iurasset, religione iurisiurandi solveretur, Non enim eierasse absolutè Sacerdotium, sed quoad pœnas Selybriensis daret irrogatæ ipsi contumeliæ. itaque punito iuxtà eius votum Selybriensi, nihil obstiturum, quominus Ioannes legitimè in Throno persisteret. Verùm conditionem istam poni haudquaquam posse, adijciebant ijdem. Quoniam iustum non esset, Selybriensem, qui non palàm se autorem accusationis ostendisset, sed sub fide arcani rem ab alio auditam comunicasset, pœnis Calumniatori debitis subijci. At Philadelphiensis Theoleptus, qui circa restitutionem Ioannis Ephesini Synodo universæ refragabatur, videns, si removeretur à regimine Patriarcha in hoc sibi contra iudicium aliorum assentiens, vnicum quo niteretur subtrahendum suæ sententiæ tibicinem ; unde illam haud dubiè contrarijs tot aliorum autoritatibus succubituram ; fixus irrevocabiliter perstabat, in non permittendâ exautoratione Ioannis ; viam eandem à plerisque gravioribus initam tenens de iurisiurandi vinculo verè ipsi, sed sub conditione dumtaxat innexo. Cæterùm aiebat positu facilem, & salvâ iustitiâ executioni mandabilem istam conditionem esse. adeóque magnoperè urgebat, vt Selybriensis propter temerè vulgatum de Patriarchâ falsum crimen Episcopatu amoveretur ; ac sic voti compos, & nodo susceptæ religionis liber, Ioannes Throno Patriarchali redderetur. Huic plerique repugnabant, maximè nitentes eâ quam indicavi ductâ ex iniustitiâ talis damnationis ratione. Quibus se adiungebat Imperator : veri iuramenti, & quidem maximi, in verbis Ioannis vim haud dubiè agnoscendam censens : nec modum eâ defungendi per iniquam Selybriensis oppressionem probans. Addebat idem tamen : Si vel sic Patriarcha vellet Thronum & honorem resumere, paratum se esse rursùs admittere. Confidens opinor, nihil ad extremum ex hâc professione suâ contra spem suam secuturum. Neque enim adductum iri Senem ad recipiendam probrosè dignitatem, à quâ tam promptè obfirmatéque recessisset.

CAPVT XXXIV.

De Indicio Imperatori facto proditionis & Consilij Athanasij.

SEd cû hoc statu res essent, contigit (noverit autē Deus casu-ne an arte cōtingerit) ut Monachus quidam ex celebribus famâ religionis, & Doctinæ præstantiû, nomine Menas, cognomento Scoleces, de quo & Ecclesiæ & Imperatori notum erat : solere illum ex longo subinde adire, ac visere Athanasium expatriarcham : contigit, inquam, ut hic (prout quidem Imperator referebat, cui omnes, ut par erat, talia narranti credidere) Mensis Ianuarij die quintadecimâ sub solis occasum ad Imperatorem accedens, Admissionales rogaret, ut se ad Principem introducerent, habentem aliquid scitu ipsi necessarium nunciandum. Id illi ad Imperatorem detulerunt : qui tunc occupatus negotijs urgentibus, admissionem Monachi distulit, misso tamen ad eum qui iuberet expectare, quoad expeditis, quæ in-

A

B

Ἀλλ' ἐν τούτοις τῶν πραγμάτων ὄντων (Θεὸς δ' εἰδείη πῶς ταῦτα καὶ πέπρακτο) Μοναχός τις τῶν εὐλαβῶν δοκούντων καὶ ἐλλογίμων, Μηνᾶς τοὔνομα, Σκωλήκης τὴν ἐπίκλησιν, γνώριμος μὲν Ἐκκλησίᾳ, γνώριμος δέ γε καὶ Βασιλεῖ, προσόδους εἰς Ἀθανάσιον τὸν πάλαι Πατριαρχεύσαντα ἐκ συνηθείας ποιούμενος. ὅπερ ὡς Βασιλεὺς ἔλεγε, καὶ πάντες ὡς εἰκὸς ἐπίστευον, μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πεντεκαιδεκάτῃ, ἡμέρας ληγούσης προσελθὼν Βασιλεῖ, τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγγελιῶν ἠξίου, ἀναφέρειν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἐρεῖν τι ἔχοντος ἀναγκαῖον. καὶ οἱ μὲν ἀνέφερον. Βασιλεὺς δὲ σχολάζων ἐπ' ἀναγκαίοις, τότε μὲν ὑπερετίθετο τὴν συντυχίαν. πέμπων δὲ, προσμένειν

μήνυεν

μένειν, ἐφ᾽ ᾧπερ κατὰ σχολὴν εἰσαχθείη. καὶ ὃς ἔξω μένων, ὡς ἤδη νὺξ ἦν, καὶ προσεδρεύων καθῆστο, μηνύει καὶ πάλιν, καὶ τὴν εἴσελευσιν ἐπισπεύδει. ὡς δὲ καὶ αὖθις ὑπερετίθετο Βασιλεύς, καὶ μετὰ μικρὸν εἰσιέναι κελεύοντος ὑπισχνεῖτο, ἐκεῖνος, καὶ τί γε, μηνύων φησίν, ἀνύσομεν διερχομένης τῆς ὥρας, ἀναγκαίου ὂν λέγειν περὶ ὧν ἀφίγμεθα, πρὶν καὶ ὀψὲ γενέσθαι νυκτός. ταῦτ᾽ εἰπὼν ἔπεισεν ἐκ τοῦ παραχρῆμα, δόξας τῷ Βασιλεῖ αὐτόθεν καινόν τι ἀκούειν καὶ σπουδῆς ἄξιον. καὶ εἰσαχθεὶς μόνος μόνῳ τῷ Βασιλεῖ· Δέσποτά μου, ἔφη, καὶ Βασιλεῦ, ἐμοὶ μὲν συνήθες πρὸς τὸν Κύριν Ἀθανάσιον ἐκ διαλειμμάτων τινῶν καιριαίων παραγίνεσθαι. καὶ δὴ κατὰ παραγενόμενος τὴν σήμερον, κατηφείας εὗρον τὸν ἄνδρα μεστόν, καὶ πλήρη συννοίας ὅσον εἰκάσαι. ὅθεν καὶ πρός με λέγων τὸ ποιοῦν τὴν κατήφειαν ἐκ παρρησίας τῆς πρὸς ἐκεῖνον ἔχω, ὀργὴν φησὶ θείαν ἐφισταμένην τοῖς ἐνταῦθα κατανοῶ· καὶ εἴθ᾽ εἴ τις ἴοι καὶ Βασιλεῖ ἀγγείλοι τὴν ἐμὴν συμβουλήν, μοναῖς ἁπάσαις προστάξαι, πλὴν ἐκ τῆς σήμερον, παννύχους εὐχὰς ἐν αὐταῖς, καὶ ἐκτενεῖς ἱκετείας ἐπιτελεῖν, λέγοντας καὶ αὐτὴν τὴν ἐκτενῆ δέησιν, ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, καὶ ταῦτα πράττειν καὶ τὴν σήμερον, καὶ τὴν αὔριον, καὶ τὴν μετ᾽ ἐκείνην, καὶ ἐς ἀεὶ σχεδὸν διαλειπομένους τὸ μέσον διὰ τῆς συνεχοῦς παρακλήσεως. οὕτω γὰρ οἶμαι καὶ Θεὸς ἀνεὶς τὴν ὀργήν, εὐμενὴς ἡμῖν γένοιτο. ταῦτ᾽ ἀκούσας ἐγώ, ἐλθὼν τῷ Ἡρακλείας Μητροπολίτῃ τὸν λόγον ἐκοινωσάμην. καὶ ὃς παρ᾽ αὐτοὺς ἐπέσπευσέ μοι τὴν πρὸς τὴν Βασιλείαν σου ἄφιξιν. ἐφ᾽ ᾧπερ ἀνενεγκεῖν ὅσον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα. πάρειμι τοίνυν καὶ λέγω, καὶ ὡς δόξει τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου κελευέτω τι καὶ πραττέτω. πλὴν εἰ ἐν φροντίδι ποιεῖς τὸν λόγον τῇ προσηκούσῃ, αὐτόθεν ἄρχεσθαι τὸ ἔργον κέλευε γίνεσθαι, κατὰ τὴν τοῦ εἰπόντος παρακέλευσιν. κἀμοὶ γὰρ προσέταξε Θεοῦ δέεσθαι, καὶ ἄλλους εἰς τοῦτο παρακαλεῖν εὐλαβεῖς ἄνδρας, ὅσους αὖ καὶ συνήθεις εἰδείην. δέχεται τὸν λόγον ἀσμένως ὁ Βασιλεύς. καὶ ὁ μὲν Μοναχὸς εἰπών, ἀπηλλάττετο. Βασιλεὺς δ᾽ εἰς νοῦν στρέφων τὸ ἀγγελθέν, καὶ περὶ τῶν φρικωδῶν ἀπειλῶν τοῦ Θεοῦ ἐννοούμενος, ὧν ἐνυθλῆσαι κατὰ τὸ συνήθες λέγοντας προσέταξεν ὁ εἰπὼν Θεοῦ δέεσθαι, λιμὸν μὲν καὶ λοιμόν, ὡς ἐν χρόνῳ καὶ διὰ μακροῦ ξυμβαίνοντας, τῆς φροντίδος ἐξῄρει. μὴ δὲ

A starent, audiendo ei per otium vacaret. Menas postquam extra velum oppperiens diù inde feriatus consederat, compellatis rursùm Ministris, vt quamprimum admitteretur, institit: verùm Augusto de hoc iterùm admonito, perstante nihilò minus in ceptis; & tātùm pollicente, breui se illum vocaturum; ad ea impatiens moræ Monachus: *at quid* inquit, *proderit me paulò post vocari, quando scilicet nunciandi utiliter quod novum & urgens affero, tempus effluxerit?* Hoc eius dictum statim Imperatori renunciatum, curam scilicet admovit acrem cognoscendi con- B tinuò quod inopinatum & momenti non vulgaris ad se deferri appareret. Ergo is confestim introductus soli solus Augusto hanc orationem habuit: *Domine mi Imperator, mihi consuetum est ad Dominum Athanasium certis temporum intervallis itare visendi causâ; eo more ad hunc hodiè profectus, moestum, & cogitabundum præter solitum, ac, quantum apparebat, gravi solicitudine anxium illum reperi. Vnde pro usu familiaritatis & fiducia qua mihi cum eo est, tristitiæ causam percontatus, hac ab eo audivi: Iram Dei vrbi huic ac populo imminere proximam video: atque utinam iret* C *quispiam, nunciaretque meum consilium Augusto: censere me scilicet necessarium factu; mitti ab eo confestim, ex hâc, inquam, ipsâ die, per cuncta Monasteria qui iubeant, pervigilari totas in ijs noctes à Sodalibus illorum, supplicationesque continuas fieri, hâc expresè de causâ: vt dignetur Deus universam hanc Vrbem & Regionem præservare à fame, peste, terræmotu, submersione: idque sedulò agere hodie, cras, & perendie, continenter, quantum fieri poterit, toto illo spatio per nunquam intermissam divinæ opis implorationem instando ad placandum Dei* D *Numen. si hoc enim ageretur haud segniter, sperarem equidem fore, ut Deus, irâ remissâ, propitiùs nobis fieret. His ego auditis raptim accurrens ad Heracleensem Metropolitam, rem ei communicavi. quâ ille cognitâ, vehementer statim ursit meum ad tuam Maiestatem accessum, ut ad eam deferrem quantum à tali viro audivi. adsum igitur & defero. imperes de cætero ac faciat tua divinitùs electa Maiestas, prout ipsi videbitur. Vnum admoneo: si quantum huius indicij momentum est, tantum ei curæ digneris impendere, iube iam ex hâc ipsâ protinùs nocte* E *supplicationum initium duci, prout, qui prænunciavit malum ingruens, præscripsit. Me quidem privatim sine statim quod is præcepit facere: Imperavit enim mihi, vt orarem iam hinc Deum & alios quotquot nossem id facere libenter, pios viros ad idipsum invitarem.* Excepit hunc sermonem placidè & vultu benigno Imperator. Ac Monachus quidem eius Autor cōtinuò abijt. Imperator mente versans quod audierat, & singillatim reputans minas intentatas, circa pestem quidem ac famem quæ, vt tunc res erant, non nisi post spatium

ali-

aliquod temporis, minimè autem hoc triduo existere posse viderentur, solicitudinem remisit: Terræmotus & submersio, quæ possent confestim iogruere, curam illi acrem inieccre. Augebat suspicacem metum deounciatio Monachi, dum tam iostanter increpavarat moras præcautionis necessariæ avertendo malo, tamquam imminenti proximè, ac timere præ se tulerat, ne oimis iam serò supplicatio inchoaretur. Ob quod solicitudo Augustum inquietabat, verentem ne fortè sciret aliquid ille distinctiùs de instante momento mox sævituræ cladis: unde tam anxiâ festinatinne cum ipse ad preces recurrere occupasset, tum idem ab alijs ut fieri iuberet, Augusto suasisset. Talia se agitasse animo referebat Imperator, aliud opinor innuens quippiam. Nempè primùm propendisse se ad differeodam in tempus opportuniùs, quàm quale tunc erat, noctis intempestæ, missionem ministrorum circum Monasteria ad preces indicendas: quod subabsurdum videretur tali horâ suos aliosque inquietare. Ad hunc tamen respectum vineendum illum deniqoe perpulit cura intimè vellicans acrior, prout ipse postea in concinne dixit. Quare Logothetæ Genicorum confestim mandavit, destinare sioe morâ certos ad quæque Vrbis Monasteria, qui vigilias vbique ac preces noctibus æquandaa autoritate Imperatoria iodicerent. In quo ipso se aliud quoque dubitasse significavit, Nimitùm an primâ illâ supplicationum præscriptione causam nominatim exprimeret ob quam orari vellet? ac primò quidem istud iudicans superfluum, omiserat: mox tamen pœnitēs, ut concinnando est fassua, revocatn Logothetæ (coius rei testem ipsum citabat) imperavit, ut & causam adiungeret, edicens singulotum cœnobiorum Sodalibus, quorum malorum liberationem à Deo exposci oporteret. Hôc dimisso Impetatot ipse in vigilia pernoctans, quod erat & aliàs solitus facere, potissimùm in imagine terræmotûs intentati mentem habuit defixam, quemadmodum referebat postea: quoad nocte transactâ cum hora illuxisset, quâ consueverat Matrem adire salutationis matutinæ gratiâ, dum ad id se accingit, terra motu concussa, ut dicebat, est, adeo leni, ut vix sensibilis vigilanti esset; quod quasi pignus veritatis denunciati mali, atque adeò eius procemium Imperatori fuit. Pressisse tamen se id silentio aiebat; & tacitâ suspensione solicitæ mentis expectasse maius quidpiam ex isto initio. Nox igitur illa sic abijt; & inde alia consequens, ac tandem die sepeima decimâ mane terræmotus erupit vehementior: non tamen ut usque in periculum ruinæ ac noxæ invalesceret. Eo statim experimento convictum se aiebat Imperator, planè iam sine dubitaoone incubuisse ad credendum, divinâ utique prædoctum illustratione fuisse illum qui talia denunciasset: quem propterea valdè laudabat, se se præ admiratione non continens: quamquam eius hactenus ista oarrando oomen reticeret.

A γὰρ ἐν τρισὶν ἡμέραις ταῦτ' ἐνσκήψαι οἷά τ' εἴη). σεισμοῦ δὲ καὶ καταποντισμοῦ ἀναλαμβάνων ἔννοιαν, δι' ἐννοίας εἶχε τὸν λόγον. ὑπέθαλπε δὲ καὶ τὸ τοῦ Μοναχοῦ μήνυμα, τὴν τοῦ καιροῦ ἀπαιτουμένου παραδρομήν, ὡς μὴ δὲ οἷόν τ' εἶναι μέλλειν, ὡς ἔλεγεν, ἐντεῦθεν ἀνύσαι, μή πως ἐκεῖνος εἰδώς τι τῶν ἤδη γενησομένων ἔλεγε. καὶ ταῦτα μὲν Βασιλεύς. ἐβούλετο δ' οἶμαι ὁ λόγος, καὶ ἄλλο τι δηλοῦν, τὸ κατὰ καιρὸν δηλαδὴ τὰς ἀποστολὰς εἰς τὰς μονὰς γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐξωρίας οὔσης, ὀψὲ τῆς νυκτὸς τῶν ἀποστόλων ἐφισταμένων. τέως δ' ὅμως ὑπενίκησε τὸ κρατοῦν, καὶ ἄλλο τι βαθύτερον ἐννοούμενον, ὡς αὐτὸς δημηγορῶν ὕστερον ἔλεγε. καὶ τῷ μὲν Λογοθέτῃ προστάσσει τῶν γενικῶν, πέμπειν ἐπὶ μονὰς τοὺς ἐροῦντας τὴν τοῦ Βασιλέως πρόσταξιν. ἐφ' ᾧπερ αὐτόθεν παννυχίους ἱκεσίας ποιεῖν. τὸ μέντοι γε καὶ τὴν ἐκ τοῦ ὅπως ποιοῖεν, καὶ τί λέγοιεν αὖ προδηλοῦν, πρότερον μὲν περιττὸν οἱ κρίνων, ἠφίει· αὖθις δ' ἐκ μεταμελείας τὸν Λογοθέτην ἀνακαλεσάμενος, ὡς καὶ αὐτὸς δημηγορῶν ἔλεγε, παρόντων κἀκείνου ἐπὶ τούτοις μάρτυρος, καὶ τοῦτο προσεντέταλκε παραγγέλλειν τοῖς πεμπομένοις παραδηλοῦν τοῖς Μοναχοῖς. αὐτὸς δὲ διανυκτερεύων καὶ γρηγορεῖν εἰωθὼς ἐν ἐκείνῳ τὸ ταῦτα ποιεῖν, ὅμως καὶ ἐν ἐννοίᾳ σεισμοῦ ἦν ὡς ἔλεγεν. ὡς D δὲ χρόνος παρῆλθε, καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἰδίαν μητέρα, τὴν πρόσοδον ποιεῖν κατὰ τὸ σύνηθες ἔμελλεν, ἐπισημαίνει παραχρῆμα, ὡς ἐκεῖνον καὶ γνῶναι καὶ λέγειν, σεισμὸς μαλακός, ἐπὶ τοσοῦτον δῆλος ὥστε καὶ γνωσθῆναι μόλις τῷ γρηγοροῦντι. ἦν οὖν τοῦτο τῷ Βασιλεῖ εἰς δόξαν ἀληθείας τῶν λεχθέντων προοίμιον. ὅμως ἐχεμύθουν, ὡς ἔλεγε, καὶ πλέον τι τοῦ συμβάντος παρετήρει καὶ ὑπενοεῖτο. νὺξ E μὲν οὖν ἐκείνη παρῴχετο, καὶ ἡ μετ' αὐτὴν αὖθις, καὶ τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ πρωΐας σεισμὸς προσέρραξε κραταιότερος· οὐ μὴν δὲ ὥστε καί τι τῶν ἐς κίνδυνον ἐκ τούτου γενέσθαι. καὶ αὖθις ὁ Βασιλεὺς ἐν πληροφορίᾳ ὥρμα γενέσθαι τοῦ ἐκεῖνα λέγοντος, καὶ καθεκτὸς οὐκ ἦν θαύματος καὶ ἐπαίνου ἐκείνου πλήρης, καίτοι τοὔνομα ὑπεκρύπτετο.

CAPVT

CAPVT XXXV.

De Conventu Sacrorum Virorum coacto, & Imperatoris Interrogatione.

Διαλαλέντων τοίνυν περὶ τῆς ἀνὴρ ἱερὸς, Ἀρχιερεὺς καὶ Κλῆρος, καὶ Μοναχῶν οἱ κράτιστοι, καὶ εἰς κοινὴν ὁ Κρατῶν τὸν λόγον τιθεὶς, μετ' ἐπιμελείας πάσης διεπυνθάνετο, τί ἂν καὶ δοκοίη τούτοις ὁ Μοναχὸς (οὔπω γὰρ ἔλεγε τοὔνομα) ὃς περὶ τούτων φθάσας ἐδήλωσεν, οὕτω πως διημφισβητήσιμος. καὶ τοῖς μὲν οὕτως, τοῖς δ' ἐκείνως. ἐπεὶ οὐκ ἦν εἰδέναι τὸ πρόσωπον, ἐδόκει τὰ περὶ τούτων ξυμβαλεῖν. πλὴν ὅτι τις εἴποι, οὕτω γε ἔλεγε, καὶ δύσπιστα ἑαυτῷ λέγοντι, μὴ ἔχων ὅπῃ στῆ τὸ ἀπορεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. τὸ μὲν γὰρ Μοναχόν τινά πως τὸν εἰπόντα μανθάνοντες θεῖον τὸ πρᾶγμα προφέρειν ὡμολόγουν. εἴ πως προδήλως καὶ ὡς ἤκουετο εἴποιεν. εἰ γὰρ ἵνα τὴν τῆς σαρκὸς δεσμίων τὸ θεῖον χαρισμάτων ἀξιοῦν βούλοιτο, Μοναχὸν ὑπὲρ ἄλλους ἂν ἀξιώσαι. τὸ δὲ καὶ ἐναντίου πνεύματος ἀπεκάλουν ἐνέργημα, κλέπτοντος τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, ἐκ τοῦ τὰ τῷ Θεῷ πρέποντα προαρπάζειν, ὡς ὁ μέγας λέγειν Ἀντώνιος. τοῖς δὲ καὶ ἐγχωρεῖν εἶναι ἔκ τινων μαθημάτων εἰδέναι τὰ τοιαῦτα ὑπελαμβάνετο. πάντες δὲ ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ θεμελίῳ τῷ τοῦ ἀνδρὸς προσώπῳ ἤθελον ἐποικοδομεῖν τὴν διάγνωσιν. ὡς αὐτοῦ γε ἀδήλου ὄντος, ἁπάσας ὑπονοίας ἁρμόζειν. πλὴν τὸ μὲν κήδε' ἐφῆφθαι Ῥωμαίοις ἔλεγον. καὶ ταῦτα τὰ μέγιστα ὧν ἀκοῇ παρειλήφαμεν, οὔτε μάντεως, οὔτε μὴν Προφήτου εἰπεῖν χρήζειν. τὸ δὲ καὶ Θεόθεν ὀργιζομένου, καὶ τὰς εἴπῃ τις ἂν αἰτίας, πολλῶν γε οὐσῶν, ἐξαιρομένων μέντοι καὶ ἁμαρτίας τὰς τοῦ καθ' ἕκαστον Χριστιανούς γε ὄντας καὶ παρεσβαίνοντας προνοίαν, εἰκὸς ἐποιεῖν, καὶ εἴ γ' ἐπὶ τούτοις ἢ ἐπὶ τοῦ λεσπαρίως Θεοῦ δέεσθαι συμβουλή ὡς ἐνθυμίζοιτό τε καὶ ἔλεών, ἴσα τῇ θαυμαστὸν οὐδέν. τοὐναντίον μὲν οὖν ἂν θαυμαστὸν εἰ ἀδήλουσιν ἐς ἅπαν καὶ οὐδὲν ἔχουσι λυπηρὸν, προέλεγέ τις τὰ φοβερὰ, ἄν πως ἀπέβαινον, ὅπου γε καὶ Ἰωνᾶς ὑπεφαίνετο Νινευίταις πρόφασιν μέχρι καὶ ἀκοῆς, ἀλλ' οὐ πείρας, σαθέντων τῶν λυπηρῶν. εἰ δὲ καὶ προφητείας ἀξιοῦτό τις ἐπὶ τῷ πλείονι τῶν κακῶν, θαυμαστὸς μὲν ἐκεῖνος δόξειεν ἄν.

Postridie mane convocatis Imperator sacris Hominibus cunctis, Episcopis, Clero, Monachorum præcipuis in communem audientiam, ubi, quæ sibi contingerant narrasset, instanter exquirebat ab vnoquoque, qualis ipsi esse videretur ille Monachus (nondum enim prodebat nomen) qui hæc antequam fierent & prævidisset, & sic denunciasset? Ad eam propositionem varius erat eorum qui consulebantur sensus: ita tamen vt nemo facile aut sententiam figeret, aut responsum expediret; diffidentibus sibi singulis, nec ubi pedem certi iudicij solidâ in veritate ponerent, reperienti bus, quoad ignorarent vatis nomen, cuius personæ ac morum praviam notitiam ad prudenter statuendum de qualitate vaticinij, necessariam putabant. Tantùm ex eo quod iste ignotus Propheta, esse diceretur Monachus, quidam argumentum se aiebant capere Divini Spiritûs in istâ præsagitione versati: quod verisimile censerent: si quem ex mortali devinctis corpore suis Deus afflatibus dignare vellet, segregatum à curis terrenis hominem professione vitæ solitariæ, fuisse ad id præ cæteris electurum. Atqui ne isti quidem securè nimis indormiendum præiudicio admonebant Alii, magnoperéque secùs suspicando incumbebant ad reprobandam totam rem: quam nec dubitabant appellare: *Operationem Adversarij spiritus Dei gloriam furantis, ea quæ Deo conveniunt præripiendo*, vt Magnus loqui solebat Antonius. Non deerant qui humanis Disciplinis ex observatione naturalium Signorum eiusmodi eventus præsciri ac prædici disputarent posse. Omnes tamen requirebant, velut fundamentum certum stabiliende de hoc negotio veræ sententiæ, cognitionem personæ ac nominis eius, quó de quæreretur. rati quamdiu is de facie foret ac vitâ ignotus, cunctas in eum quamlibet sinistras rectè suspiciones cadere. Cæterùm (nonnulli aiebant) hûc tempestate ad intelligendum dicendumque: ingruere in Romanos infortunia, & ea quidem omnium quæ fando audivimus, maxima; nec vate, nec Prophetâ opus habemus; experientiâ publicâ id cuique abundè monstrante. in eo solùm usus esset & mirus & optabilis Monitoris divinitus afflati, si quis indignationis Dei manifestæ iâ in nos, arcanas & nobis noxiè ignoratas è Cœlo edoctus indicaret causas. Nem-

pe in genere quidem scimus, quotquot imbuti Christianis disciplinis, administrari mundum æquâ, & sapienti Providentiâ, persuasissimum habemus; peccatis utique, qualia quotidiè plurima patrantur, iram Dei contra homines armari: quodnam tamen potissimùm nostrum crimen hæc sub quibus hodiè gemimus flagella ulciscantur, ut incompertum nobis est, ita esset utilissimum doceri. Sic enim, eo emendando, fons malorum posset obstrui. Consilium sane Deo supplicandi, ut propitiari se sinat & nostri misereatur ijs suggestum qui vindictæ divinæ plagis nunc maximè flagrantissimis uruntur; nihil habet mirabile ac prudentiæ vulgaris modum excedens. Agnosci quidem fortè posset suspici dignum aliquid & captu superius humano, in eo qui consilij talis inopinatus Autor exurgeret in medio Populi felicis, & cunctis naturę ac fortunæ bonis, sine ullâ sortis adversæ formidine, florentissimi: qualem accepimus Ionam Prophetam è longinquo ad id profectum, nihil minus suspicantibus & beatâ copiâ rerum omnium summâ in pace fruentibus, Denunciatorem cladis extremæ, quæ aures solùm sine ullo experientiæ sensu perculerit, se se repentè obiecisse Ninivitis. Enimverò si quis nobis vero Prophetiæ spiritu se afflari, evidenti experimento fidem faceret, rem utique manifestans humano ingenio inscrutabilem: causam videlicet divinæ in Nos iræ; quæ summum malorum nos urgentium revera malum est; hunc iustâ quidem admiratione prosequèremur: sed & simul nos beatos reputaremus; quorum scilicet in gratiam ac fructum peculiarem, non autem in propriam sui iactantiam, eiusmodi esset ex alto inspiratâ prædictione perfunctus. Abscondi verò ipsum; & ex occulto vocem mittere, præterquam indecens, etiam, iuxta Testimonium scripturæ, periculosum est. Ac quantò nos plecti iustiùs immissis divinitùs cladibus manifestum fieret, ubi declaratâ per eum nobis culpâ nostrâ quâpiam, quæ divinam in nos indignationem concitaret, nos in eâ corrigendâ segnes essemus; tanto illi rem tantam, & scitu maximè utilem celanti, siquidem scit: (scire autem ipsū oportet si Propheta sit. nam hoc nomē mereri solâ denunciatione rerum quæ à nemine ignorantur, haudquaquam potest) tantò, inquam, isti reticenti quod potissimùm publicasse debuerat, gravius imminet periculum rationis ex ipso, à Deo repetendæ malè gesti ministerij. Tantùm igitur absumus à iudicando, istum quicunque est, qui peti nos cœlestibus flagellis, quod cuivis est notissimum, denunciat; illud autem tacet: quodnam ob nostrum scelus vulgò incompertum, nec non forsitan insuspicabile; ac ubi manifestatum fuerit, novum appariturum, illa deseviant; admiratione dignum esse: ut contrà potiùs existimemus: illum affectatâ istâ occultatione sui, iustam nobis movere suspicionem callidę quæstuosæque arrogantiæ, examen quidem ac convictionem metuentis, si se iam nunc ostenderet, plausum verò admirationemque popularem suo, vbi maturum fuerit, in vulgus edendo nomini, sub artificiosis istis interim latebris parantis. Hæc illi sic differentes, haud molles, ut palàm erat, se putabant admovere Imperatori stimulos ad proferendam nominatim hactenùs dissimulatam personam novi vatis Monachi; gavisuri: si postquam vultu & vitâ innotuisset, moribus ac sanctimoniâ dignus reperiretur, quem haud esset incredibile afflatum fuisse divinitus: unde incipientis placari, ac iam benignè faventis rebus nostris Dei, læta possent auguria captare. Verùm Andronicus magis magisque obfirmabat animum in astuti perseverantiâ silentij, non ignorans quàm invidiosum esset apud multos expatriarchæ Athanasij nomen, & orituras inde, simul id foret declaratum, in hanc totam eius prædictionem suspiciones præcavens.

A μακαριστοὶ δὲ καὶ ἡμεῖς λογιζοίμεθα, ὡς οὐκ ἐκείνου ἀλλ' ἡμῶν γε χάριν τῆς προφητείας γεγονυίας. κρύπτεσθαι μὲν οὖν ἐκεῖνον καὶ μὴ φανερούμενον ἐκφαίνειν τὰ θεῖα μυστήρια, πρὸς τῷ μὴ ἔνδοξον εἶναι κατὰ τὴν γραφήν, καὶ κινδυνῶδες καθίσταται. καὶ ὅσον ἡμᾶς δίκαιοι προσελθόντες κατολιγωρηκότας δηχθῆναι, εἰ τῆς αἰτίας ἐκεῖνος λέγει τοῦ δαιμονίου μηνίματος· τοσοῦτον ἐκείνῳ σιγήσαντι τὸ διὰ κακοδαιμονίαν προσγραφθὲν, B κίνδυνος προσεστήσεται. τὸ δ' ἐπὶ τούτοις ἱστᾶν τι θαῦμα μὴ τὰς αἰτίας λέγοντα, καὶ ταύτας οὐ κοινὰς καὶ συνήθεις τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἴσως ἰδίας καὶ καινοφανεῖς ἄντικρυς. μὴ καὶ ἑαυτοῦ τις λέγων τοιαῦτα περιποιούμενος ἦν θαυμασμὸν, συναρπάζων μόνος καὶ δόξαν θηρώμενος. ταῦτα λέγοντες, δῆλοι μὲν ἦσαν παρακινοῦντες καὶ βασιλέα τὸ πρόσωπον ἐμφανίζειν. ἐμφα- C νεῖς δὲ καὶ χαίροντες, εἰ κριθείη τῶν τοιούτων ἐκεῖνος ἄξιος, Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐντεῦθεν δεχόμενοι σύμβολα. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς πολὺς ἐφαίνετο τὴν ἐχεμυθίαν, τὴν τῶν πολλῶν ὑπόνοιαν φυλαττόμενος. ἤθελε δ' ἐνεχυράζειν τὰς γνώμας τῶν ἀκουόντων. καὶ ἔτι καθαρὰς γενομένους πάθους, ἵν' ὑπὸ τὸ πρᾶγμα θαυμάσαντες, ὡς εἰκὸς, παραδεχθῆναι μὴ D ἔχοιεν τὰς ὁμολογίας αἰδούμενοι, ἣν τις ἐν ὑστέρῳ γνωσιμαχεῖν αἱροῖτο μαθὼν τὸ πρόσωπον· κἂν τούτοις ἡμέρα μὲν ἕως ὀψὲ διηνύετο. νὺξ δ' ἐπελθοῦσα, καλὸν ἡγεῖσθαι καὶ τὸ, νυκτὶ πείθεσθαι καὶ Βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' ἐκεῖνον ἔπειθε· λύσιν δ' αἰφνιδίαν ἀγγελίαν μηδὲν, πλέον τῶν ἀκουσθέντων ἔχοντες.

vens. Voluerat autem isto colloquio tentare, an posset elicere admirationem favoremque audientium quæ narraret erga istud ipsum sic nudè propositum vaticinium, sine Autoris expressione offensiones veteres refricaturâ; ratus, si hoc consequeretur, habiturum se ista sic declaratâ in rem abstractè ipsam studia, pro pignore vincendarum a tali sensu præoccupatis privatarum ab Athanasio aversionum: quarum præiudicatis affectibus incitandi videbantur ad reprobandam impediendamque quantum possent eius restitutionem in Patriarchatum, nisi pudore quodam levitatis, ne resilire dicerentur à semel ostensâ sententiâ, favere nominatim agnito pergerent eidem, quem citra nomenclationem indicatum admiratione se ultrò dignatos, applausuque meminissent. His ultrò citróque sermonibus die in solidum expensâ, nox superveniens, nocti cedere, Imperatori & alijs suasit. Solverunt igitur *celerem*, ut poëta loquitur, *conventum*. hoc est, qui licet totâ die durasset, præfestinatò dimissus videri poterat, quoniam dirimebatur, infecto, cuius gratiâ, & voto convocantis Augusti, coiverant, negotio. Nihil enim ultrà sonum ante acceptum iactatorum hinc inde verborum domum plerique retulerunt.

CAPVT XXXVI.

De Concione Imperatoris & profectione ad Athanasium.

A Ἅμα δ' ἕῳ συγκαλέσας καὶ αὖθις ὁ Βασιλεὺς, οὐ τούτους μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὅσον ἦν τῆς πολιτείας καθαρόν τε καὶ ἔκκριτον, καὶ Μοναχοὺς σχεδὸν πάντας, ἔγνω δὲ πάλιν ἐν κοινῷ τὰ περὶ τούτου δημηγορεῖν· ὡς τοίνυν τὸ πλῆθος ὁ χρυσοτρίκλινος οὐκ ἐχώρει πολύ γε ὄν, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ περιπάτου σφίσι κάτωθεν ἱσταμένοις, περὶ ἐκεῖνον τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ὄντων, καὶ ὅσον Βασιλείου, B πολλά τ' ἄλλα διεξιὼν, καὶ ὅπως ἠλέγχθη τε καὶ ἐπράχθη ἕκαστον, πάντα κατὰ μέρος διειληφὼς, τέλος, ὑπερθαυμάσας μὲν τὸν ἄνδρα, κρύπτων ἔτι τοὔνομα, ὑπερθαυμάζειν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργασάμενος, ἐντεῦθεν ἐξ αὐτοῦ λόγου, καὶ γὰρ ἡτοίμαστο καὶ στολὴ καὶ ζώνη καὶ καλύπτρα, καὶ ὑποδήμασιν, ἐξορμᾷ C μὲν ἐκεῖνος πεζῇ πρὸς τὸν τέως ἄγνωστον, ἐξορμᾶν δὲ πείθει καὶ τοὺς ἐθέλοντας, οὐ προστάσσων βασιλικῶς, ἀλλ' ἀφιεὶς ἑκάστῳ τὸ αὐτεξούσιον. πλὴν τῷ εἰς τέλος κεκοπιακότι, μεγάλην καὶ ἀγαθὴν ἐγγυώμενος τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς εὐλογίαν. ὅσοις δὲ καὶ γέρουσιν οὖσι πεζοπορεῖν οὐκ ἦν, ἐπεὶ πηλοῖς καὶ ταῦτα καὶ τέλμασι, χειμερίου ὄντος, τούτοις καὶ ἵππων ἐπιβαίνειν ἀφίει. καί γε προσῆγε σημείοις τισὶ D τεκμαιρομένους τὰ τῆς ὁδοῦ· ταῦτα δὲ τινὲς μὲν τῶν Ἀρχιερέων δὲ τῶν Μοναχῶν ἐπόχουντο, ἄλλοι δὲ πεζοὶ πεζῷ συνεπήεσαν τῷ Βασιλεῖ, τῷ μέχρι γ' Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐντεῦθεν προσετέτακτο, καὶ τὸ πρόσωπον ἔγνωσαν, καὶ τὰ τῆς ἀξιώσεως λελιπάρητο. καὶ Βασιλεὺς μὲν πλησιάζει ἐκεῖ τὸν ἄνδρα καταλα-

A Diluculò porrò posteræ diei, convocatis rursùs Imperator non ijs solùm, quos pridiè allocutus fuerat; sed & è corpore Civium honestissimis ac lectissimis quibusq; Monachis verò fermè universis, decrevit apud hos omnes de eodem iterùm argumento agere, non ut heri familiaribus interrogationibus ac promiscuo colloquio; sed perpetuâ è loco Superiori, tamquam ad concionem, habendâ oratione. Cum autem multitudinem sanè ingentem B aureum Triclinium non caperet, ex Ambulacro se se proferens, habensque circa se quantum erat sacrorum Hominum & Palatini Comitatûs, ad stantem inferiùs confertam Turbam tum alia quædam ad scopum accomodata disseruit, tùm prædictionis totius ordinem particulatim exposuit; enarrans ut quidque exploratum atque actum, demonstrans quàm non facili credulitate, sed post C certum demùm experimentum eventûs manifesti, vaticinio sit fides adhibita. tandem in admirationem prorumpens summam præconiaque viri qui talia prævidere præmoneteque potuisset (cuius tamen adhuc silebat nomen) in immensum exaggerans, motis iam Auditoribus, & in parem ignoti vatis admirationem tractis, ex ipso protinùs sermone (nam ad hoc iam antea stola, zona, tegmen regium capitis, calceamenta præparata fuerant) iter pedes ipse aggressus est ad D innominatum illum, invitans ut se qui vellent sequerentur, præcepto non interposito, sed suâ cuique liberâ relictâ voluntate. Cæterùm cunctis quos laborem istius profectionis perferre ad extremum non piguisset, amplæ mercedis loco despondens magnam & bonam viri eius admirandi benedictionem. Si qui autem senio debiles sequi pedibus nequirent, maximè lutosis, & ut

in Vrbe tantâ per hiemem cœno passim lubricis & deformibus plateis, his ut equos inscenderent, permisit. Ita ipse præiens ducebat signis iam è quibusdam coniectantes, quò via dirigeretur. Equis ergo usi sunt Episcoporum & Monachorum quidam, reliqui pedites peditem affectabantur Augustum, qui cum fortè Alexandrinum Patriarcham non observaret in turbâ sequentium, cuius tamen suffragio comprobari quæ fierent magnopere optaret: misit ad eum qui & equo iuberent uti, & nomen occulti vatis indicarent, & a se diligenter orarent, ne eius honori adversaretur. Hæc Andronicus sic mandabat deprehendendum adhùc in Palatio, vbi concioni adstiterat, Alexandrinum autumans. Verùm ille, prætextu celebrandæ liturgiæ Magni Patris Athanasij, domum versus iter præceperat. Erat deinceps spectaculo constipata circa Imperatorem infinita multitudo momentis singulis increscens se se aggregantibus eódem plenis quasi torrentibus Populi, effusis undique studijs in unum confluentis, pronique delabentis quò demùm cunque præcepisset Imperator: perseveranter interim & ipso Augusto gradiente; quoad vix tandem superatis viæ hibernæ difficultatibus, ad Portas Monasterij pervenere, quas & multis retrò annis clausas, quâdam tunc providentiâ reseratas ac patentes offenderunt.

A βῆν. ἐκεῖνος δὲ τὴν τοῦ μεγάλου πατρὸς Ἀθανασίου λειτουργίαν προφασάμενος, ἐπορεύετο ἔσω οἴκου. καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ὁρᾶν ἦν ἄπειρον πλῆθος περὶ τὸν ἄνακτα, ῥύακας μιμούμενον ποταμοῦ, εἰς ἓν συνιόντων, καὶ προθυμίαις ἁπάσαις ἐπισυρρεόντων, ὅποι γε προστάξειε βασιλεύς· καρτερικῶς δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ὁδὸν διανύοντος, ἕως οὗ τὴν τῆς ὁδοῦ μόλις διενεγκόντες δυσχέρειαν, ταῖς πύλαις ἐπέστησαν τῆς μονῆς, καὶ ἀνεῳγμέναις κατὰ πρόνοιαν ταῖς ἐπὶ χρόνοις κεκλεισμέναις ἐνέτυχον.

ΓΕΩΡ-

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII

PACHYMERIS

ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM

AB ANDRONICO PALAEOLOGO
Seniore in Imperio geſtarum, vſque ad annum
eius ætatis vndequinquageſimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER QVINTVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α.
Ὅπως ὁ Βασιλεὺς ἅμ' Ἀρχιερεῦσι, καὶ λαῷ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθανάσιον.

CAPITA LIBRI QVINTI.

CAP. I.
Vt Imperator cum Epiſcopis & Populo adierit Athanaſium.

CAP.

CAP. II. — κεφ. β.

De Schismate Episcoporum ob Athanasium.

Περὶ τοῦ τῶν Ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ σχίσματος.

CAP. III. — κεφ. γ.

De Imperatoris accessu ad Ioannem, & ei ab hoc pronunciata excommunicatione.

Περὶ τῆς εἰς τὸν Ἰωάννην τοῦ Βασιλέως ἀφίξεως, καὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἀφορισμοῦ.

CAP. IV. — κεφ. δ.

De morte Dominæ Theodoræ.

Περὶ τοῦ θανάτου τῆς δεσποίνης Θεοδώρας.

CAP. V. — κεφ. ε.

De Profectione ex Vrbe Dominæ Irenes & nuptijs Filiorum eius.

Τὰ περὶ τῆς ἐξελεύσεως τῆς δεσποίνης Εἰρήνης καὶ τῶν γάμων τῶν παίδων αὐτῆς.

CAP. VI. — κεφ. ϛ.

Deliberationes circa pronunciatam à Ioanne excommunicationem.

Συσκέψεις περὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος παρὰ Ἰωάννου ἀφορισμοῦ.

CAP. VII. — κεφ. ζ.

De Episcoporum in Sanctorum Apostolorum Templo conventu super his.

Περὶ τῆς τῶν Ἀρχιερέων ἐν τῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ναῷ συναίξεως διὰ ταῦτα.

CAP. VIII. — κεφ. η.

De Melita.

Περὶ τοῦ Μελετῆ.

CAP. IX. — κεφ. θ

Vt Tractus Orientales pessumdati omnes subversique funditùs fuerint.

Περὶ τῆς τῶν ὅλων διαφθορᾶς καὶ ἐπαναστάσεως.

CAP. X. — κεφ. ι.

De Imperatoris Michaëlis primùm Cyzicum, inde Pegas recessu.

Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς Κύζικον, εἶτα εἰς Πήγας ἀναχωρήσεως.

CAP. XI. — κεφ. ια.

De Terræ motibus qui contigerunt in Climate Rhodio.

Περὶ τῶν γεγονότων σεισμῶν ἐν τῷ διὰ Ῥόδου κλίματι.

CAP. XII. — κεφ. ιβ.

De Latinis qui vocati advenerunt: & qualia egerint.

Περὶ τῶν ἐκ προσκλήσεως ἐλθόντων Λατίνων, καὶ ὁποῖα ἔδρασαν.

CAP. XIII. — κεφ. ιγ.

De Michaële Despota, vt suspectus redditus, sit comprehensus.

Περὶ Μιχαὴλ τοῦ Δεσπότου ὅπως ὑποπτευθεὶς ἐπεσχέθη.

CAP. XIV. — κεφ. ιδ.

Pugna Catelanorum & Genuensium, & cædes Magni Drungarij.

Μάχη Κατελάνων καὶ Γεννουϊτῶν, καὶ φόνος τοῦ μεγάλου Δρουγγαρίου.

CAP. XV. — κεφ. ιε.

De miro apud Magnesiam prodigio.

Περὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαγνησίαν τερατικοῦ θαύματος.

CAP. XVI. — κεφ. ιϛ.

De re benè per solertiam à nostris apud Sardes gesta.

Περὶ τοῦ κατὰ τὰς Σάρδεις τῶν ἡμετέρων ἐκ περινοίας ἀνδραγαθήματος.

CAP. XVII. — κεφ. ιζ.

De Imperatoris Michaëlis in Vrbem reditu.

Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐπανελεύσεως.

CAP. XVIII. — κεφ. ιη.

De Incursione Sphentisthlabi in subiectas Hæmo regiones.

Περὶ τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἷμον τοῦ Σφεντοσθλάβου.

κεφ. ιθ.

κεφ. ιθ'.
Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου.

CAP. XIX.
De Condemnatione despota Michaëlis Angeli.

κεφ. κ'.
Περὶ τῆς εἰρήνης τῶν ἀποσχισθέντων Ἀρχιερέων διὰ τὸν Ἀθανάσιον.

CAP. XX.
De Pace abscissorum Antistitum ob Athanasium.

κεφ. κα'.
Περὶ τῶν καταβάντων τὴν περαίαν δεινῶν, καὶ ἔτι τῶν ὁπωσδήποτε, ἀγγελία.

CAP. XXI.
Rursus de malis ulteriorem Continentē inūdantibus, & allatis undecumque tristibus nuncijs.

κεφ. κβ'.
Θάνατος τοῦ Πορφυρογεννήτου.

CAP. XXII.
Mors Porphyrogeniti.

κεφ. κγ'.
Περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἔτι Δουκός.

CAP. XXIII.
Adhuc de Magno Duce.

κεφ. κδ'.
Περὶ τοῦ Ἀτταλειώτου καὶ τῶν Μαγνησιωτῶν καὶ τοῦ Δούκα Νοστόγγου.

CAP. XXIV.
De Attaleota & de Magnesiensibus, deque duce Nostongo.

κεφ. κε'.
Περὶ τῶν κατὰ τὴν Τρίπολιν τὴν κατὰ Μαίανδρον συμβάντων.

CAP. XXV.
De ijs quæ Tripoli ad Mæandrum acciderunt.

κεφ. κς'.
Περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἔτι Δουκὸς καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀτταλειώτην.

CAP. XXVI.
Adhuc de Magno Duce, & de Attaleota.

κεφ. κζ'.
Περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χοιροβοσκοῦ τοῦ καὶ Ματζουκάτου λεγομένου.

CAP. XXVII.
De Ioanne Choerobosco qui & Matzucatus est dictus.

κεφ. κη'.
Ἐκστρατεία τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὰ περὶ δύσιν.

CAP. XXVIII.
Expeditio Imperatoris Michaelis in Partes occiduas.

κεφ. κθ'.
Ἀνδραγαθία κατὰ Γεννουιτῶν τοῦ τῶν Λαζῶν ἄρχοντος Ἀλεξίου.

CAP. XXIX.
Pugna prospera Principis Lazorum Alexij contra Genuenses.

κεφ. λ'.
Τὰ κατὰ τὴν Ἄνναν τὴν κατὰ δύσιν βασίλισσαν.

CAP. XXX.
De rebus Annæ Reginæ in Occiduis Tractibus degentis.

κεφ. λα'.
Ἀπόδρασις Ἀλανῶν ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκός, καὶ ἀνδραγαθία περὶ τὰς πηγάς.

CAP. XXXI.
Fuga Alanorum è Castris Magni Ducis: eorundemque successus bellicus ad Pegas.

κεφ. λβ'.
Τεράστιον τελεσθὲν ἄγιας παρὰ τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Θεοδοσίας.

CAP. XXXII.
Prodigium Patratum à Sancta Martyre Theodosia.

CAPVT

CAPVT I.

Vt Imperator cum Episcopis & Populo adierit Athanasium.

IAnua igitur Monasteri, ubi diversabatur Athanasius quondam Patriarcha, decem iam annis, minus novem mensibus, clausa, quæ inaccessum ipsum & planè solitarium tanto intùs spatio permanentem servarat, aperta tunc est; neque id modicè ac parcè; ita vt trudere se necesse esset atque in angustijs conflictari subeuntem maximo numero Populum: verum sic planè, vt Poetæ cuiusdam hemistichium apte hûc caderet: *patuerunt ostia tota*. Ac simul Imperator cum Episcopis, Præcipuisque Monachorũ limen institit, simul Athanasius Cellâ progressus, indutus lænâ, Galerum è stipulâ contextum gestans, bacillo ex ferulâ gressum fulciens, prodijt eis obviam ad vestibulum; magnâ iam simul istûc impetu delatâ Populi parte. Tunc verò primùm omnes intellexerunt quis tandem esset ille tot tantisque ab Imperatore præconijs celebratus, tanquam intimè admissus in conscientiam altissimorum mysteriorum Dei: Itaque statim omnes ei se se venerabundi prostavere, sine ullâ dissimulatione proferentes quæ penitùs in animis concepta fovebant in eum studia. Præcipuus in eo extitit ardor Episcoporum Patriarcham eum certatim acclamantium, hortantiumque, ut continuò regimen Ecclesiæ, prioremque resumeret Dignitatem. Nec tamen ij non recordabantur olim actorum, querelarumque illarum ex inclementi austeritate, sub quâ tantum gemuissent: sed tristium istorum species hebetatæ die longâ, præsenti iam penitùs gratulatione delebantur. quâ faciles reddebantur eorum animi ad faventer opinandum, vana illa quondam fuisse suspicionum spectra, quibus ipsos in eum concitari contigerat. Quare universi pro se quisque maiori capitis parte, reductis pileolis, nudatâ, benedictione impertiri ab eo supplices petebant. Quod tamen non impetrarunt. Etenim ille senectutem, infirmitatem valetudinis, & deficientes ad talia vires excusans, modestè deprecabatur ministerium: simul tamen ultrò recipiens; oraturum se pro ipsis privatim Deum; indéque illis nihilominus instantibus, eâ vultûs obfirmatione quâ rem sibi planè decretam asseverare videretur: edixit, haud aliter omninò se acturum. manum dumtaxat præbuit, quam omnes quasi benedictionem eius contactu percepturi, reverenter osculabantur. Paulò post quædam ad tempus accomodata prolocutus, benéque

A Τῷ μὲν οὖν πατριαρχεύσαντι Ἀθανασίῳ, ἡ πύλη τῆς καθ' αὑτὸν μονῆς ἐπ' ἔτη δέκα κεκλεισμένη, μηνῶν δεόντων ἐννέα, ἀπροσίτῳ καὶ ἀπηρημωμένῳ εἰς τοσοῦτον ἐνῴκιστο τόπῳ. πλὴν ἡ πεφρασμένως καὶ ὡς ἵνας πλήθους ὄντος τὰ τῆς εἰσόδου διαβιάσασθαι. ἀλλὰ ποιητοῦ τινος ἦν εἰπεῖν, πᾶσαι δ' ἀνῴγνυντο πύλαι. καὶ ἅμα μὲν Βασιλεὺς εἰσέσῃ, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ τῶν Μοναχῶν ὅσοι B ἔκκριτοι, καὶ ἅμ' ἐκεῖνος τῆς κέλλης ὑπεξιών, χλαῖναν τ' εἱμένος, καὶ καλύπτραν ἐκ καλάμης ἔχων, καὶ ξύλῳ ἐπερειδόμενος νάρθηκι, ὑπαντᾷ ἐκείνοις κατὰ τὰ πρόθυρα, πολλῆς ἤδη μοίρας συνεισπαγείσης καὶ τοῦ λαοῦ. καὶ τότε πρώτως μανθάνουσιν ἅπαντες, ὅστις ποτ' ἦν ἐκεῖνος ὁ ἐπὶ μεγίστοις καὶ μυστηρίοις Θεοῦ παρὰ τοῦ Ἄνακτος φημιζόμενος, καὶ αὐτίκα πάντες ὑπέκυπτον, καὶ ἀταμιεύ- C τους τὰς ὁρμὰς εἶχον, καὶ μᾶλλον Ἀρχιερεῖς ἐπὶ τῷ καλεῖν Πατριάρχην, καὶ προσκαλεῖσθαι εἰς Ἐκκλησίαν, καὶ τὰς προτέρας τιμάς. καὶ γὰρ ἦν παρ' ἑκάστῳ μνήμη τῶν πάλαι ξυμβεβηκότων, τοῦ χρόνου τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τραχέων καλύψαντος. καὶ ὡς δῆθεν ἐν καινοῖς συμβᾶσιν ἐκείνοις ἐπήλγουν. καὶ διὰ τοῦ καλύπτρας τὸ πλέον τῆς κεφαλῆς ἀποκαλυπτόμενοι, μέρος, τῆς παρ' ἐκείνου εὐλογίας D ἀπολαύειν ἠξίουν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθον ταῦτα προτείνοντες. ἐκεῖνος γὰρ καὶ γῆρας, καὶ ταλαιπωρίαν, καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τοιούτοις δύνασθαι παραιτούμενος προεβάλλετο. ὅμως Θεὸν ἱκετεύειν, καθ' ἑαυτὸν τὰ ἴδια, καὶ ἅμα παρήγγελλεν, ὡς τὸ δόξαν ἐκείνῳ τοῦτο γίνεσθαι πάντως ἀνάγκην εἶναι. ὅτι δ' ἐκεῖνος, οὔτε τινας τοῦ λαοῦ προσιόντας εὐλόγει. μόνον δ' ἐδίδου τὴν χεῖρα, καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῆς εὐλογίας E ἠσπάζοντο. τότε τοιγαροῦν τὰ εἰκότα διαλαλήσας καὶ ἐπευξάμενος, ἀπέλυε τὸν λαόν. πλὴν καὶ ἀπολυθέντων, τὰ πολλὰ ἐῴκει φροντίζειν. προδιοικῶν ἐντεῦθεν τὰ κατὰ θέλησιν, βαθέως, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις ᾤετο, τῶν ἄλλως ἐκείνῳ προσεχόντων. πρόφασις δὲ τῆς φροντίδος ἡ πρὸς ἀλλήλους δῆθεν ἀδικία, καὶ τὸ τῶν μικροπρεπῶν σὺν μείζοσι καταφρονεῖσθαι. καὶ

ἡ τῶν

ἡ τῶν κρειττόνων πρὸς ἀδικίαν ῥοπὴ, μὴ ὄντος τοῦ τοῖς μικροῖς παρισταμένου, καὶ πολυωρουμένου σὺν καταπονουμένους δυνάμει κρείττονι. ἔνθεν τοι καὶ Βασιλεὺς ἐνδοὺς τούτῳ ἀξιωτέρῳ τὸ φαινομένῳ τῶν ἄλλων, τὸ ἐπαρήγειν ἀδικουμένοις, ἀνοιγνύειν τοῦ λοιποῦ τὰς πύλας καλεῖ, καὶ προσιόντας δέχεσθαι, εἴ τι κατά τινα κρίσιν προσίοι τις, εἴτε καὶ κατὰ μεσιτείαν τὴν πρὸς αὐτόν. ὁ γὰρ ἐπαλγοῦντα γνησίως ταῖς συμφοραῖς, ἐκεῖνος καὶ γνησίως φροντίζειν εἰκὸς εἶναι, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν συμμαχίζειν τῷ πάσχοντι. ἦν δ' ἐντεῦθεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ προσοδοποιήσας σφίσι, πρὸς ὅπερ ἀρχὴ καὶ προσέταττεν ἠβούλετο, ἃ πρὶν μὲν ἐπεφλύοντο, ὕστερον δὲ καὶ διεφαίνοντο, ὅτι οὐκ ἦν ἀναλαμβάνειν τὰ δεδομένα τινάς. ἔνθεν καὶ ἡμέρας ἑκάστης ἐξ ἑωθινοῦ καὶ ἐς νύκτα, ἀπῄεσαν τὰ πρὸς ἐκεῖνα ποιούμενοι ἄνθρωποι. οἱ μὲν κατὰ χρείαν ἐγκλητεύοντος κρίσεως, μετακαλουμένου καὶ τοῦ ἀντιδικήσαντος ἐπ' αὐτῷ, συνόντων καί τινων Ἀρχιερέων, ἐκρίνοντο· οἱ δὲ μεσιτείας τῆς πρὸς Βασιλέα χάριν ποτνιώμενοι σφακέλλους γραμμάτων ἐδίδουν. καὶ ἡ ἑκάστου ἀναφορὰ τῷ Κρατοῦντι ἐνεχειρίζετο. ἦν δὲ καὶ φροντὶς Βασιλεῖ τοὐντεῦθεν, ἐπεὶ τὰ τοῦ Ἰωάννου καθυφεῖντο τὸ ἀπὸ τοῦδε, καὶ οἱ τέως δοκοῦντες παρίστασθαι οἱ, ἔκλινον ἤδη πρὸς Ἀθανάσιον, συμπαθεῖν Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀνάγειν πειρᾶσθαι ἤδη τῆς προστασίας ἐπειλημμένου ἀναδοχῆς χάριν τῆς ἐπ' ἀνθρώποις καὶ κρίσεως. μετελάμβανε γὰρ αὐτὸν καὶ ἡ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ἐλπὶς ἀγαθὴ, ὡς αὐτίκα διαχρησόντων εἰ ἀποκαθίστοιτο τῷ θρόνῳ ὁ Ἀθανάσιος, καὶ Ἀρχιερεῖς συνῆγε, καὶ Κλῆρον, καὶ Μοναχοὺς, καὶ τὰς μὲν συσκέψεις, εἰ ἀνελθεῖν δέοι παρὰ φαῦλον οἷ ἐπίθετο, πιστεύων τοῖς προήγειται. οὐδεὶς γὰρ τῶν Ἀρχιερέων ἦν ὅς τις ἂν ἰδὼν καὶ μαθὼν τὴν προτέραν ἐκείνην ἡμέραν, οὐχ ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν, ὡς Πατριάρχην ἐδέχετο, καὶ ἤπειγε τὴν ἀνάβασιν. περὶ δὲ τοῦ πῶς ἀνελθεῖν καὶ πότε, εἰ πῶς θελήσοι, ὡς ἔλεγε, οἱ γὰρ Ἰωάννην ὑπερεόρων καὶ οἱ τέως προσκείμενοι, συνῆγον ἦσαν.

A cunctis precatus, dimisit Populum: sed ita ut ansam sibi velut quandam servaret ad eum attrahendum: iam nunc subostentans, se res eius enixè in posterum curandas, & desideria solatiaque procuranda suscipere. In quo Senis apparuit astutia maior quædam ac profundior, quàm ut, qui de ipsius obiter agniti simplicitate minimè callidâ persuasionem induerant, tantum in eo artis ac sagacis industriæ residere potuisse unquam suspicarentur. Præfatus videlicet palàm tunc est: scire se se, magnam passim in oppressionem Plebis miseræ iniuriarum impu- B nè licentiam grassari, Maioribus minores, fortioribus imbecilliores obterentibus; Eò quod tutor inopnm existat nullus. Has se sibi partes ultrò deposcere, circumventorum à Potentioribus protegendorum. Quæ præsens Imperator statim obnoxiè comprobans: ageret sanè se libenter ac cupiente, reposuit; Id se iam nunc illi, omnium viso ad hoc aptissimo, imponere officium, cognoscendi vexationes tenuiorum, iisque opitulandi. Quare fores de cætero panderet destitutis præsidio passisque calumniam admittendis audiendisque; sive quis afflictus ini- C quo iudicio, restitutionem in integrum postulet: seu imperatoriâ indigens gratiâ, suarum ad se precum efficacem requirat Interpretem. Nam qui sic præ se ferat ex animo condolere se infelicium ærumnis, quis eo ad illas sublevandas inveniri queat aptior? Hæc locuto coram omnibus Athanasio, & ad ea tali Augusti responso à cunctis pariter audito, quis non intelligit quanta fuerit Athanasianis facultas addita res ipsorum pro libito promovendi? Atque ista involuta tunc quidem & intortè perplexa subtexebantur: explicata postmodum eadem expanderunt D se se, retibus velut quibusdam adeò iam latè ac validè comprehendentibus cuncta, ut qui serò se captos advertentes, retrahere tentarent, temeréque concessa resumere, frustrà contenderent. Ex hoc ergo diebus singulis à diluculò ad noctem densi palàm concursus omnis generis Hominum ad Athanasium celebrabantur: Aliorum provocantium ab iniquis quibus se circumventos iudicijs aiebant: (His subveniebatur statim, Adversarijs eorum Iudicibusque citatis; & è sententiâ quorundam adhibitorum ab Athanasio Antistitum, novo iudicio, secundùm vota conquerentium, vetera rescindebantur) Plerorumque impetrare quidpiam ab Augusto, intercessione tam gratiosi apud ipsum sequestri cupientium; libellosque ad id offerentium; qualium densi fasces subinde ad Imperatorem deferebantur; ipso libenter sumente singulos in manum, & promptè ac benignè expediente. Cursu tam prospero eunte restitutionis Athanasij negotio, adijciendi ei quamptimum, quod unum ad coronidem adhuc deerat, acris cura subijt Imperatorem. videbat is refrixisse iam apud omnes plurimùm gratiam Ioannis, nec multum eius modò neglectissimi respectum obstiturum, quominus ad Athanasium, quò inclinare fautorum Ioannis ipsi principes iam apertè ceperant, unanimi cuncti assensu incumberent. Vocatos igitur Episcopos studiosè Augustus urgebat, ad rem

adeò hactenus provectam plenè tandem absolvendam. Inivisse iam Athanasium possessionem Patriarchatûs magnâ eâ ex parte istius officij quæ ad iudiciorum correctionem, Intercessionemque pro egentibus ope pertineret: ne cunctarentur nomen ei Thronumque Patriarchæ adijcere; cuius Ministerium impleret laboriosiori iam ex parte. Atque ut in eo magis magisque eniteretur, instigabat Andronicum spes quædam curandorum protinùs (Dei scilicet ope per ipsi carissimum Athanasium mox ut is Sacris præesset impetrandâ) tam graviter hactenus laborantis Reipublicæ vulnerum. Ergo haud cessabat convocans Episcopos, Clerum, & Monachos. quibus in cœtibus nec vel primo quidem tenus dubio illud in deliberationem vocandum putabat: posset ne in Thronum Athanasius ritè ac secundùm Canones, sine aliâ promotione regredi; fretus nimirùm nuper à se visis. Observarat enim die illâ, quâ est agnitus ut vaticinij autor, & aditus Athanasius, neminem Episcoporum fuisse qui simul illum vidit, non ut Patriarcham demisso capite veneratus fuerit; non eiusdem restitutionem in Thronum urserit. Illud solum consultabat cum Patribus Andronicus, quo pacto, & quando conveniret resumi Patriarchalem dignitatem ab Athanasio, siquidem (hoc enim subdebat) adduci posset ut id vellet. De hoc uno sententias rogabat eorum quos congregabat, planè securus Ioannis, quem ab ijs quoque, qui hactenus perstudiosi eius apparuissent, neglectum iam spretumque opinabatur.

C A P V T II.

De Schismate Episcoporum ob Athanasium.

PORRÒ Episcopi toto illo primo die flagrantibus cunctorum in Athanasium studijs, & ipsi favorem ostensum, animis nondùm contrariarum recursu cogitationum tractis in diversum, tenuerunt. Statim autem pòst, simul refrigerato novitatis ardore, sedatiùs reflexere vacuas iam mentes ad serium examen modò actorum, prioribus quidam se se rursùs applicuere consilijs, instaurarunt que impetus certi propositi ad constantem prosecutionem ante decretorum. Allegabant igitur contra tumultuosè festinatam agnitionem Athanasij uti adhuc Patriarchæ, primùm quidem; eius Abdicationem tam iustis de causis absurdissimorum eius Actorum, & expressam & admissam, uti sine dubio legitimam: allegabant & cessationem tam longam ipsius ab usu Potestatis; quâ se omninò carere sic professus esset, ultróque agnoscere alium sibi ritè deposito canonicè suffectum; qui tanto tempore sine ullâ statûs controuersiâ, aut cuiusquam dubio, quin verus Pastor esset, Ecclesiam gubernasset. Quem profectò tot iam annis veri Pastoris existimatione Præpositum Ecclesiæ, multisque interim ordinationibus perfunctum, repentè nunc albo expunctum Præsulum legitimorum, Mercenarijs adscribere, ab æquitate rationéque videri plurimùm abhorrens, Duorum igitur alterum aiebant in confesso haberi esse necesse: aut ius verum Patriarchalis honoris hoc decennio penes Athanasium resedisse; sicque Ioannem nihil fuisse nisi spurium intrusumque Patriarcham: aut contrà, hunc canonicè acceptam, canonicè exercuisse Patriarchalem potestatem; ex quo fit manife-

A Ἀρχιερεῖς δὲ μέχρι μὲν ἐκείνης τῆς πρώτης ἡμέρας, θερμοῖς ὄντος, καὶ μηδεμιᾶς προσπαγείσης ἐννοίας ἐκ ἀπεναντίας τοῖς λογισμοῖς, ἐκείνῳ καλῶς προσεφέροντο· ἐπεὶ δὲ ἐκ λογισμῶν βασάνῳ διδόντες τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν ἐκ αὖθις ἐνέμενον τοῖς προτέροις, καὶ τὰς ἐπ' ἐκείνῳ ῥοπὰς ἀνεπάλαιον. ἐκ προτέρων μὲν παραιτήσεως, ἐφ' οἷς ἐποίει τότε ἀπαιδεύτως· προσετίθεσαν δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις ἀργίαν καθ' ἣν καὶ ἄλλος κανονικῶς καταστὰς, ὡς αὐτοῦ γε παραιτησαμένου τὰ τῆς Ἐκ-
B κλησίας διίθυνεν, ὃν εἰ δὲ δίκαιον εἶναι ἐν τοῖς μισθωτοῖς παρεγγράφεσθαι, καὶ ὡς μὴ γνήσιον ὀβελίζεσθαι, ἐπὶ τοσούτοις ἔτεσι τὴν Ἐκκλησίαν κατέχοντα, καί γε καὶ πλείστας χειροτονίας τελέσαντα. Δυοῖν θάτερον ξυμβαίνειν, ἢ αὐτὸν μὲν δικαιοῦσθαι, κἀκεῖνον ἐν τοῖς νόθοις εἶναι· ἢ μὴν κανονικῶς καταστάντος ἐκείνου, καὶ κανονικῶς ἐνεργοῦντος, αὐτὸν ἐν ἱερεῦσι καὶ Πατριάρχαις, μὴ δὲ τὸ παράπαν λογίζεσθαι. ἐρραδιουργημένην δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἀδι-
C κουμένων ἀξίωσιν ὑπετόπαζον, ὡς αὐτίκα αὖ καὶ σὺν συντρέχοντας πολλοὺς εἶναι βοηθείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Κρατοῦντα· καὶ τὴν τῆς προστασίας τιμὴν ἐρρίζωσθαι ἐξ ἀναγκαίου συμβαίνειν κἂν μὴ σφίσι δοκοίη διχῇ τῶν διαιρεθέντων τῶν Ἀρχιερέων, καὶ τῶν μὲν ἠδικῆσθαι καὶ τότε τῶν ἱερέα κρινόντων, καὶ αὖθις δικαιούντων ἀνάγκασθαι, ὧν τινες εἰ καὶ τῆς ἐκείνου χειροτονίας ἦσαν, ἀλλ' οὖν ὑπὸ χεῖρα ἀθυμίας εἰ

κακεῖ-

κακόνοι ἐθέλοι, ἑαυτοὺς ἐδικαίουν. τὴν δὲ μηδόλως ἀνεχομένην δέχεσθαι, ἅμα μὲν παραιτουμένου, ἅμα δὲ καὶ ἐπ' αἰτίαις σκληρότητος, καὶ τοῦ πολλοὺς αἰκίζεσθαί τε καὶ ἀποκλείειν, αἰτίας ἀνακυπτούσης καὶ τῆς τυχούσης, ὧν ἕνεκα ἦν, εἰ μὴ μεταβάλλοιτο, καὶ κατὰ κανόνας εὐθύνεσθαι. Συνίσταταί τις ἐν τούτοις καὶ τρίτη μοῖρα. οἱ δὴ τὴν μὲν τῆς γνώμης μετάθεσιν αἰσχυνόμενοι, εὐπρόσωπον δ' ἐπὶ ταύτῃ πρόφασιν προϊσχόμενοι, ἐδέχοντο μὲν, ὡς καὶ πρὶν, τὸν ἄνδρα καὶ Πατριάρχην. πλὴν ἐπ' ἀσφαλείᾳ μεγίστῃ τοῦ μή τι τοιοῦτον τὸ ἀπὸ τοῦ δὲ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι. ὡς ἐκείνων ὀλεθρίων ὄντων καὶ δυναμένων Ἀρχιερεῖς καθαιρεῖν ἦν τις ἀρὰ, καὶ τοῖς κανόσι πιστεύσειε. ταῦτα λέγοντες διεφιλονείκουν ἡμέρας ὅλας, καὶ τὰς γνώμας ὑμνοῦσιν οὐ ξυνέβαινον. Βασιλεὺς δὲ γνοὺς ὡς τὸ ἄτρεπτον τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀμάλακτον, καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀσυγκατάβατον, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ ἀρετῆς ἴσως, τὸ δὲ καὶ πλέον, καὶ ἀπὸ γνώμης εἰκάζειν ἦν, τῆς μὲν τὸ ἀκριβὲς ζητούσης ἐφ' ἅπασι, τῆς δὲ φυσικῶς πειθούσης ἔχειν καὶ τὸ μὴ χρήσιμον χρήσιμον, ἀλλ' αἰτιᾶσθαι τοῦτον ὅσον εἰκάσαι καὶ ἐκ πολλῶν, διετείνετο. μὴ δὲ γὰρ αὐτὸν τόσον, ἀλλὰ σὺν περὶ αὐτὸν ἀμαθίᾳ γνώμης τὸ μὴ δέον ἐργάζεσθαι καταναγκάζεσθαι. εἰ δέ γε καὶ αὐτὸς ἀκριβείας ἐπειλημμένος πολλοῖς γινόμενος παρὰ τὸ δέον, ἐμποδὼν ὑφορᾶτο γίνεσθαι, Βασιλεῖ γε μᾶλλον ἄτρεπτον φανεῖσθαι, πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐξ ἀνάγκης παρατρέχειν παραγομένῳ. πλὴν καταδέχεσθαι μάλα πολλῷ ἀναξαίνοντος τοῦ τε τὰ ἕλκη, ἢ ἄλλως μαλάσσοντος. ἐμοὶ μὲν οὖν, ἔλεγεν, ἓν ἀναγκαῖον, καὶ αὐτῆς πνοῆς προτιμότερον τὸ Θεοῦ θέλημα γίνεσθαι, κἂν λυπῇ κἂν μή. πλὴν καὶ χαρᾶς ὑπέρτερον πάσης, τὸ κατὰ λύπην ἐκεῖνο, εἰ Θεὸς κελεύοι γινόμενον. διὰ ταῦτα καὶ ἔτι μὲν πρόσω ἀκριβείας τῆς κατὰ νόμους, ἄνευ τοῦ δόξαι, ἄνευ μὲν, προτιμᾶν τὰς αἰτίας ἀνάγκη. αὐτὸς δὲ δοκιμάζεται, καὶ τὸ δόξαν δέξομαι. εἴ τι δ' ἐς αὖθις ἐκ κοινοῦ Συνόδου παρατρέχειν ἀναγκαζοίμεθα, αὐτὸς καὶ τότε αὖ δοκιμάσειε, κἂν πολλοῖς οἶδα μὴ συγχωρούμενος λυπηθήσομαι. ὅπου τὸ ἀτρεπὲς παρὰ πάντας ἐμοί φησι προσέσεσθαι. ταῦτ' ἔλεγε Βασιλεύς. ἐνάγων ὡς δῆθεν αὐτοὺς ἐς ὁμόνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε. πολλῷ γὰρ ἧττον τοῦτο, ὅσῳ καὶ δοκῶν δουλεύειν ἰδίῳ θελήματι, ἀντέχειν παρεῖχε καὶ ἀντισπᾶν σφίσι πρὸς ὅ τι καὶ λέγοι. μακρότεροι μὲν οὖν διὰ ταῦτα λόγοι τῆς χρείας ἐγίνοντο, καὶ Βασιλεὺς

ftè consequens, priorem illum Sacerdotij talis ac dignitatis fuisse tunc penitùs expertem. Ad hæc subolere sibi fraudem & malam fidem, aiebant, in istâ quæ iactaretur, affectatâ protectione iniuriam passorum. Quæstuosâ nempè popularitate artem sic inventam præoccupandæ beneficio multitudinis, & iniustæ quæ pararetur intrusionis, factione obnoxiorum corroborandæ. In hunc modum, & sentientibus & differentibus Episcopis nonnullis, cum alij persistentes in heri ostensâ sententiâ repugnarent, scindi Antistites in Factiones contigit; his ex adverso affirmantibus: Nequaquam ritè fuisse depositum Athanasium, sed iniustè & invalidè per vim deiectum, legitimè semper retentâ possessâque Dignitate. Quare illum rectè atque ordine nunc vel serò agnosci pro eo qui vere sit, & in erepto iniquè reponi Throno par esse. Ita potissimùm censebant qui se ordinationis honorem Athanasio meminerant debere; ijdemque se promptos offerebant ad pœnas subeundas quas ipsis cumque vellet imponere ob alium tamdiù perperam intrusum, pro vero admissum Sacrorum Præsidem. Hæc isti allegabant, quæ cum adversantes alij contentiosius refellerent, magnoperè iactandâ validissimáque demonstranda Abdicatione Athanasij; cuius etiam causas ex intolerabili regiminis eius acerbitate ductas invidiosè prædicabant, exaggerantes illa supplicia sævè ab eo sumpta de multis, illas exclusiones ab officijs, & sacerdotijs, levissimis plerumque de causis, in plurimos immanissimè decretas, quas ob res Ecclesiasticæ lenitati contrarias maximè, iustæ illum animadversioni iuxta sacros Canones subijci oportuisset, nisi paratum iudicium abdicando prævertens, à Patribus pœnæ loco qualemcumque Throni privationem imputantibus, pœnas iustè debitas cessione voluntariâ lucrifecisset. Talia illi dum commemorant, refricabant scilicer multis adstantium tristem memoriam grassationis olim inhumanæ Monachorum Athanasij Ministrorum in Clericos & Ecclesiasticos omnis generis. Quâ cum hinc quidem similium in posterum atrocitatum metu concuterentur, inde autem reimererentur pudore levitatis in tam manifestè declaratâ recipiendi Athanasij voluntate; quidam mediam ineuntes viam inter contrarias; quas modò retulimus, sententias, tertiam conflarunt Sectam aientium: Admitti quidem debere Athanasium uti verum Patriarcham, prout professi semel forent, & nunc utique censere: cæterùm antequam is resumeret exercitium tamdiù intermissæ potestâtis, caveri Ecclesiæ dira olim passæ ab eius Ministris, oportere; promissione securitatis quàm maximæ ab eo exigendâ, neutiquam patiendi, vexari nomine ac autoritate suâ tam in-

A ὁ ποιητὴς διενοεῖτο. ἤκουε γὰρ καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν μεγίστων, τοὺς μὲν τῶν ἀμφὶ τὸν Πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην· τοὺς δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, καὶ ὅσους εἶχε μεθ᾽ ἑαυτοῦ ὁ Ῥαοὺλ Ἰσαάκιος, ὃς δὴ ἐκ τοῦ ὄμματα πηρωθεὶς διὰ τὰ συμβάντα πρότερον, καὶ μέχρι καὶ Ἰωάννου ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας σχίσματι διαμείνας, εἰρηνεύσας ἐν τούτῳ, ἤδη καὶ πάλιν διὰ τὰ παραβαίνοντα διεφέρετο. ἤκουε γοῦν τούτους καὶ ἄλλους πλείονας ἐκ μεγίστων, τῇ τούτου ἀποκαταστάσει καὶ ἀντιβαίνοντας.

iustis indignisque modis Clericos: quoniam iniuriæ istiusmodi graviter Patrũ Sanctionibus adversarentur, & ab iis qui canonibus crederent, pro iustis, & legitimis causis depositionis Antistitum qui in eo conniverent, iudicarentur. His Episcopi iam divisi trifariàm, pro se quique differendis inculcandisque totos absumebant altercatione infinitâ dies. Quando, animadverso Imperator, magnam inflictam negotio securim, refricatâ memoriâ invidiosissimorum Athanasij, dum Patriarchatum gereret, Actorum, hanc potissimùm ægram causæ partem oratione sublevandam ratus, disseruit apud Synodum:
» haud ire se inficias iure implacidum videri, asperumq; ac levibus etiam erratis inexorabiliter infestum Athanasij genium:
» sed mores, quod nemo posset diffiteri, probos esse. atque adeò, quantum niti coniecturâ indagando liceret; verisimiliter id imputãdũ virtuti rigidiori & fastidiosæ innocentiæ, vitia in alijs dissimulare non valentis quæ arcet a se se longissimè, ac summam æquè ab omnibus exactionem requirentis: accessisse ad naturam ita factam vitæ usum à puero, disciplinamque severiorem, tum inde inolitam inductionem animi ad austeritatem indurati; præiudicatâ quadam assuetudine rigoris, interdum persuaderi sibi sinentis: utile id esse quod tale revera non sit. Atque hic tamen multis argumentis adstruere solicitè Augustus contendebat; haudquaquam totam Athanasio vel præcipuam inclementer Actorum, quæ ferrentur, esse culpam adscribendam. magis enim eam verisimiliúsque imputari Ministrorum, quibus uteretur, imperitiæ; Hominum quos suus error angustiæque mentis exorbitare interdum à recto, quodque minùs conveniret, facere cogerent. Quod si quem tamen (addebat) sibi conscium fragilitatis in culpas quotidianas facilè lapsuræ, terreat qualiscumque ista deflecti ab exacto nescia rigiditas Athanasij: uni maximè omnium Imperatori eam videri formidabilem debere, quippe cui sæpè necesse sit ad negotiorum expeditionem urgentium multa tolerare ac facere obnoxia censuræ, à quibus acritèr reprehendendis minimè temperaturam illum appareat. Cæterùm sic animo comparatum esse se, ut premi ab illo asperéque tractari sua ulcera, quàm mulceri deliniríque ab alijs libentiùs sit passurus, *Mihi sanè*, inquiebat *unum necessarium, spiritùque, ac vitâ carius, est, fieri quod Deus vult, sive id dolorem inferat, sive non. Quippe utcumque res cadat, toleratus tali causâ cruciatus, eo ipso voluptate, iucundior omni est, quòd Deo iubente acciderit. Quare sicut in tam spissâ & multiplici gubernatione Reipublicæ, in his præsertim gravium temporum fluctibus, offensurum inevitabiliter me aliquid interdum, non exaudiendo inter strepitum adversorum casuum interdicta reclamantium legum, haud dubiè provideo: ita me iam nunc profiteor obnoxiè paratum ad æquo perferendam animo quantamcumque acerbitatem eius obiurgationum pro indole ac more prorupturi ad increpandum immisericorditer, si quid etiam potentior legibus, deflectere paululum ab exactione summâ necessitas coegerit ineluctabilis. Exquirat is exploretque per me licet; patiente me utetur exceptore sententiæ censuræque qualiscumque suæ: etiam quando (quod sæpè accidet) probare ipsi nequivero aliquid quod in posterum racui utile, minus potuero vitare quin agerem. tunc enim dolebo equidem, sed dolorem meum tinsque rigorem obnoxiè tacitus perferam. Itaque* (addebat concludens) *terreri vos minimè convenit austeritate Athanasij, cuius mihi potissimùm minatur, in me maximè unum exerendus intentatur aculeus.* His Imperator allegandis conabatur videlicet Episcopos in concordiam adducere. Sed eò minùs persuasit, quò magis apparebat servientem eum voluntati propriæ, trahere ad assentiendum sibi raptaréque ipsos omninò decrevisse: ex quo ipsis tantò vehementior resiliendi nascebatur impetus. Hinc longiores quàm esset opus de industriâ sermones à tempus eximere studentibus producebantur: inter quæ Imperator rem ex voto non procedere intelligens, quid facto esset opus, exquirebat apud se. Audiebat enim præter istos quos habebat congregatos secum, multos etiam alios, eosque maximos, restitutioni Athanasij palàm obstare. Nempe illos qui ex olim-Patriarchæ Ioannis vecci communione ac sectâ supererant: Alexandrinum quoque Patriarcham; & quotquot sibi adhærentes habebat Raul Isaacius, qui dudùm excæcatus, quòd Paci Ecclesiarum Michaële Imperante initæ nollet assentiri, usque ad Patriarchatum Ioannis in Schismate perstiterat. Sed cum ex eo tempore hactenus pacatè acquievisset; nunc rursùs quas audiebat attentari novitates improbans, in diversum ferebatur. Horum aliorumque complurium reditui Athanasii ad Thronum manifestè ac fortiter se opponentium numero & autoritate, illum summo promovens studio, haud dissimulanter terrebatur Imperator.

CAPVT

CAPUT III.

De Imperatoris accessu ad Ioannem, & ei ab hoc pronunciatâ excommunicatione.

Καὶ διὰ ταῦτα δόξαν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅπως ὑποποιήσαιτο, ἐπεὶ κἀκεῖνος βαθύ τι σκεπτόμενος, ὡς ἔδειξεν ὕστερον, Βασιλέα ἤθελε βλέπειν, καὶ πέμπων προσελθεῖν ἠξίου· ἅμα δέ γε καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει· τὰ γὰρ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐφειστήκει εἰσόδια, καὶ τυροφαγίας ἦσαν ἡμέραι, ὅλαις προθυμίαις παρὰ Ἰωάννην ἔρχεται. καὶ δὴ ἐπιστάντα παρ' εὑρεθέντων τῶν Ἀρχιερέων ἐκεῖ, ἃ δυσωπία σφάλλει τὸν ἄνακτα. ἡ δ' ἦν προσελθεῖν μὲν Ἰωάννῃ, καὶ εὐλαβείας ἀπάρξαι τῆς πρὸς αὐτόν, καὶ ἕτοιμον ἑαυτὸν παρέχειν, εἰ ἐκεῖνος εὐλογεῖν βούλοιτο. ὁ δέ, ἀλλὰ Θεὸς εὐλογήσαι σε καὶ οὐκ ἐγώ, ἔφη. πῶς δὲ καὶ εἰ Πατριάρχην αὐτὸν λογίζοιτο, ἐρωτᾷ. καὶ ὅς, εἴτε τὴν εὐλογίαν λαμβάνειν θέλων, εἴτε μὴν καὶ διὰ τὸν καιρὸν δυσωπούμενος, ὡς μὴ λυπήσειεν ἐρωτώμενος, εἴτε καὶ ξένον τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς ὅ, τι καὶ σφάλλοι, ὑποποιούμενος εὔνοιαν, τὸ ἱλαρὸν καθιστάς, Ἀρχιερέων γάρ, οὐ Βασιλέως, εἶναι τὴν ἐπὶ τούτοις ἀπόφασιν, ὁμολογεῖ Πατριάρχην ἡγεῖσθαι τὸν Ἰωάννην. καὶ ὃς ἐν δεσμοῖς εὐθὺς ἐπιχέων τὸν λέοντα. καὶ εἰ Πατριάρχης ἐγώ, φησιν, ὅτι καὶ οὔπω τελέως τὰ τῆς ἐμῆς παραιτήσεως οὐκ ἐδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν πολλαῖς μοναῖς μνημονεύομαι, ὑπ' ἀφορισμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος ἄγω, τὸν συλληθησόμενον Πατριάρχην τὸν κύριν Ἀθανάσιον καταστάν. ταῦτ' εἶπε, καὶ προφανῶς κατεγίνωσκεν, ὥσπερ ἐκείνου σκαιότητα, οὕτως ἀπάτην καὶ σκολιότητα τοῦ Ἄνακτος· εἰς ὅτι τῶν προτέρων ἀμνημονήσας, καὶ τοῖς δευτέροις ἑαυτὸν ἐπιχειροίη. Βασιλεὺς δὲ τοῦτο μὲν αἰδεσθεὶς τὴν φενάκην, καὶ ταῦτα τὴν δι' ἁπλότητος· τοῦτο δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ διαφυλάξασθαι τὴν χλεύην προνοίας οἰκονομῶν, ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν εἰπὼν ἀποστρέφεται· τοῖς δ' Ἀρχιερεῦσι τοῖς τηνικαῦτα, ὡς συμπαρεῖεν ὑποπτευθεῖσι, καὶ λίαν ἐπῆχε, καὶ προσωργίζετο. ἦσαν δὲ ἐκ προσκλήσεως τότε παρευρεθέντες τῷ Πατριάρχῃ, ὅ, τε Ἀγκύρας Βαβύλας, ὁ Κρήτης Νικηφόρος, καὶ ὁ Βιτζύνης Λουκᾶς. ὅμως

IN hoc æstu Andronicus animi, eò consilium appulit, ut adeundum sibi Ioannem putaret; spe scilicet illius, ob viri facilitatem, quam esset aliàs expertus, in assensum ad id quod cuperet trahendi. Et favebat huic fiduciæ Augusti, quòd recens Ioannes ipse, astutiùs quàm capere simplicitas eius nota videretur, ut postea patuit, simulans aliquam pœnitentiam nuper Actorum, præsetulerat desiderare se conspectum Imperatoris, & missis ad eum Suis, ne ad se gravaretur venire, rogaverat. Præterea tempus ipsum anni vocabat Imperatorem ad ei se sistendum, qui adhùc qualemcumque Patriarchæ speciem teneret. Imminebant quippe dies proximè præcedentes quadragesimam: & ad eam mox inchoandam disponentes, quas vocamus *Tyrophagus* ab esu tunc adhùc permisso casei. His ergo concurrentibus ad idem suadendum simul eunctis incitatus, ad Ioannem summâ voluntate se se Imperator confert. Hîc Andronicum, ne sibi constaret post tam manifestè declaratam, de verè depulso è Patriarchatûs possessione Ioanne, sententiam, nimia quædam verecundia deiecit. Reperiens enim apud Ioannem quosdam adhùc ipsi adhærentes Episcopos, eius, & illorum urgente reverentiâ prolabens, eo se habitu coràm Ioanne abiecit, quo paratum se ostenderet ad accipiendam ab eo Benedictionem, si dignaretur impertiri; qualem habere honorem alteri quã Patriarchæ certo mos non erat. Id videns Ioannes, *Deus Tibi benedicat, non ego*, Ait: ac nihilominus: Ecquid se verum Patriarcham agnosceret? Quæsivit. Deprehensus Augustus inopinatâ interrogatione, & sive revera volens eius benedictionis particeps fieri, sive causæ ac tempori serviens; offensionemque Senis verisimiliter ex negatione secuturam, uti scopo quò aspiraret adversariam, vitans; sive denique benè impensam qualemcunque assentationem reputans, quâ gratiam sibi eius benevolentiamque adiungeret, ut eo deinde hilari promptoque ad favendum uteretur, (cum & alioqui de abdicationis qualitate, valida illa nec ne esset, non suum, sed Episcoporum esse iudicium cogitaret) respondens professus est, se pro legitimo Patriarchâ Ioannem habere. quo Ioannes audito, vincula statim induens leoni capto. *Atqui siquidem Patriarcha ego verè sum, mea nondùm Abdicatione vel probata*

vel

vel accepta; perseverante que adhuc in magna Ecclesia & Monasteriis, commemoratione mei nominis, autoritate Sanctæ Trinitatis excommunicationi maiori subiicio eum qui volet Dominum Athanasium in Patriarchali rursus sede constituere. Ita ille, palàm damnans, cùm Athanasij lęvum animum, qui oblitus tumultuum quos eius Patriarchatus excitasset, denuò ad Thronum adspiraret, tùm Imperatoris fraudem & facilitatem, hanc quâ tàm leviter homini privato dudùm ad Ecclesiæ regimen inepto deprehenso, Patriarchatum detulisset; illam quâ post ista in luce meridianâ gesta, sibi obrepere astutâ dissimulatione tentasset. Ictus autem improvisò Imperator, verbo non addito, abscessit: seu pudore deceptionis obmutuerit, in quam præsertim suâ se ipse ultrò incautâ simplicitate induisset: seu defixa mens eius in modis providendis, vitandæ, quæ inde sequi posset, traductionis, & irrisionis sui, expedire quod in loco diceret non potuit. Et aversionem ille quidem in Ioannem concepit tacitam: iram autem, eamque vehementem, haud dissimulanter effudit in tunc illi adstantes Episcopos, quos illusioni sui cooperatos suspectabat. Fuerunt hi autem reperti tùm apud Patriarcham Episcopi, quòd eos ipse aduocasset, Ancyranus Babylas, Cretensis Nicephorus, & Birzinensis Lucas. Tamen idem Augustus famæ studens suæ consulere, ne planè ac citra exceptionem ullam excommunicatione perculsus istâ videretur, convocatis rursus postridiè quos adhibere consueverat, se deceptum est questus, rem uti; gesta est, aperuit de studio autem deinceps illo ardenti declarato ergá restitutionem Athanasij, remisit; utcumqoe Athanasius ipse hoc facto audito, affirmasset: paria cum sapphirâ & Ananiâ peccasse Ioannem; ut pote qui datum semel Deo Sacerdotium; prout esset testatus abdicatione scriptò editâ, iterùm resumpsisset.

A δὲ τὴν φήμην θέλων ἐπανορθοῦν, μήπως δόξοι καὶ ἀδιαστάλτως ἀφορισθεὶς, συγκαλέσας καὶ αὖθις τῇ ὑστεραίᾳ οὓς συγκαλεῖν εἴθιστο, ἐπεγκαλεῖ μὲν τὴν ἀπάτην, ἀπογυμνοῖ δὲ τὸ δρᾶμα· ὑποχαλᾷ δὲ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ προθυμίας. εἰ καὶ ἐκεῖνος ἀκούσας, Σαπφείρας καὶ Ἀνανίου ἔργον τῷ Ἰωάννῃ προσέῤῥιψε, δόντι Θεῷ τὴν ἱερωσύνην, ὡς αὐτὸς παραιτούμενος ἔγραφε, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνοντι.

CAPVT IV.

De Morte Dominæ Theodoræ.

INter hęc Mater Imperatoris ægrotabat B graviter; atque adeò extremum iam spiritum trahebat. Itaque feria secunda secundę ieiuniorum hebdomadæ mortuâ Augustam vidit; mulierem utique multarum complexione gratiarum ornatam: cum quâ simul sepeliri spes ac vitas proprias multitudo innumera Egenorum, quos in dies alebat, gemens attestabatur. Ad funus porrò eius insigni apparatûs magnificentiâ celebrandum totam Augustus animi attentionem vertit. Vnde distento eo piis curis Parentalium Matri Augustæ quo par erat splẽdore adornandorum, Res nuper motæ quodam interim iustitio remissę quieverunt. Elatum porrò Dominæ cadaver est speciosissimis exeqoijs, ipso eius Filio Augusto cum Summatibus, Clero universo, Monachis, ac toto Civium corpore, pompam ordine longo magnificam trahentibus, sub multo prælatarum passim facum ac lampadum lumine, personante latè cœlo variâ melodiâ, & grato temperamento modulorum diversæ qualitatis; excitatioribus canticis lugubrium Threnorum, ac planctuum mœstitiâ responsante. Tenebat etiam oculos illustris spe-

B Τῷ μὲν οὖν Βασιλεῖ, ἡ μήτηρ ἐνόσει νόσον, καὶ πρὸς ἀναπνοαῖς ἦν ταῖς ἐσχάταις· καὶ ἡ δευτέρα τῆς δευτέρας τῶν νηστειῶν ἑβδομάδος, νεκρὰν τὴν Αὔγουσταν εἶδε· γυναῖκα πολλαῖς κατακόσμιον χάρισι. Συνετέθαπτο δὲ ταύτῃ καὶ ἐνδεῶν πλῆθος ἄπειρον, οὓς καθ' ἡμέραν ἐπήρκει. καὶ ταύτῃ τὰ τῆς ὁσίας πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐξασκούμενα πρὸς ἑαυτὰ ἐφεῖλκε τὸν ἄνακτα. καὶ τὰ μὲν τῶν κινουμένων, ὑπεχώρει πως· ὁ δὲ τὴν ἐκφορὰν C μεγαλοπρεπῶς ἐξαρτώμενος τῇ Δεσποίνῃ, αὐτός καὶ Μεγιστᾶνες, καὶ Κλῆρος ἅπας καὶ Μοναχοί, καὶ ὅσον ἦν τὸ τῆς πολιτείας συνελθόντες ὑπὸ πολλῷ μὲν καὶ δαψιλεῖ τῷ φωτὶ, καί γε ποικίλαις ταῖς μελῳδίαις, ἀντηχούντων τῶν γοερῶν θρηνητηρίων τοῖς ᾄσμασι, πολλῇ δὲ τῇ δορυφορίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι, ὡς τὴν πόλιν ἅπασαν γέμειν, ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων, ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων, ἐν κρεμφ νιφάδων τε καὶ βορβόρου ἐξέφερον τὴν νεκράν. οὐ δ' αὐτοῦ Βασιλέως τὰ ἐς τιμὴν ἐλλείποντος.

ἀλλὰ

ἀλλὰ σοροῦ μετὰ σκηνῆς ἡμμένου, διὰ βορβόρου δὲ πλείστου καὶ ὀλισθηροῦ βαίνοντος, μέχρι καὶ τὴν Λίψα καταλαβόντες μονήν, ἐφ' ἡμέραις ὡς εἰκὸς ἐπέλουν τὰ τῆς ὁσίας· ἀναγκαίας ἀσχολίας ἐπὶ ταύτῃ καὶ Βασιλέως ἔχοντος.

A cies numerosi, & ornati satellitij: Urbsque adeò tota redundabat, simul fumo, & odore thimiamatum, simul sono confuso Pæanum, & suspiriorum, nivoso tempore, ac vijs latè totis cœno sordentibus: Augusto fanè nihil suarum partium ad omnem honorificentiam tam cari funeris desiderari patiente; sed hærente indivulsè feretro Parentis mortuæ, ac ne usquam ab eo disiungeretur, per lutum plurimum & lubricum laboriosè procedente: quoad in Lipsæ monasterium perductâ pompâ, per dies illic, pro more, aliquot iusta sunt funebria Defunctæ persoluta; quam in rem necessarium spatium, omni negotio posthabito, longanimi Augustus pietate perseveravit impendere.

CAPUT V.

De Profectione ex Urbe, Dominæ Irenes & Nuptijs filiorum eius.

Ἀλλ' ἐπέστησαν αἱ Πασχάλιοι. καὶ δόξαν Δεσποίνῃ ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἀποδημεῖν, ἐν φροντίσι καὶ διὰ ταῦτα ταῖς ἀναγκαίαις ὁ Κρατῶν ἦν. καὶ πρῶτα μὲν, τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ καὶ Δεσπότῃ τελεῖ σὺν γάμους. καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου θυγατρὶ τοῦ Χούμνου, ἀνδρὸς σοφοῦ τε καὶ οἰκείου τῷ Κρατοῦντι διαφερόντως δόξαντος, πρὸ καιροῦ μνηστῇ τῷ Ἰωάννῃ διὰ ἱερολογίας οὔσῃ, βασίλισσα Δεσπότην εἰς ταυτὸν τὸν υἱὸν ἄγει καὶ διὰ γάμων. ἐδόκει γὰρ ξυνεκδημεῖν τῇ Δεσποίνῃ κἀκεῖνον. καὶ διὰ τοῦτο, ἔσπευδε μὲν διὰ τὸ ἐπὶ Αὐγούστῃ πένθος· ἐνέθει δὲ διὰ τὸν υἱὸν καὶ τοὺς γάμους ἐξεβιάζοντο. ὡς δ' ἐπ' ἐξόδοις ἡ Δέσποινα ἦν, ἤπειγε γὰρ αὐτὴν ἡ ἐπὶ θυγατρὶ ὀργή, ὡς ἐλθοῦσαν ἴδοι καὶ περιπτύξαιτο, ἐφ' ἡμέραις καὶ ὁ Κρατῶν συνεξέρχεται, καὶ κατὰ τρόπον ἐξεπιμασάμενος τὰ ἐπιτήδεια, ὑποστρέφει.

B Paschalibus inde festis supervenientibus, cum esset Dominæ decretum Thessalonicam proficisci, ad curanda quæ ad id opus erant, vir eius Augustus animum applicuit. Ante omnia visum est, absolvere, dudum pactas, sed nondum perpetratas complexu coniugum, Ioannis Despotæ cum filiâ Chumni Præfecti Canicleo nuptias. Erat Chumnus vir Sapiens, & Imperatori cùm ex animo benevolus ac fidus, tùm eidem vicissim facilè omnium carissimus; cuius Filiæ desponsæ dudùm Ioanni, Præsentis rite Sacerdotis ministerio, nunc C in Thorum ipsa Mater Augusta sponsum eundem Despotam suum Filium induxit. Hoc properavit ex voto uxoris Imperator in apparatum Thessalonicensis itineris, quòd huius comitem secum ducere Filium Ioannem Despotam Imperatrix cupiebat. Quare in discrepantes functiones funeris & nuptiarum brevi continuatas discrimine temporis, festinantis animi curâ partitâ, utramque quàm arctissimo fas fuit compendio Andronicus expedivit: moras usque non ferente Augustæ in viam procinctæ impetu, quem adurgebat cari capitis impatientia visendi. Filiam illa scilicet Thessalonicam tum recens advenisse cum audisset, ad eius illic amplexum materno affectu rapiebatur. Paucis ergo post diebus abeuntem, simul egressus aliquantùm est comitatus Imperator, provisisque prolixè cunctis quæ ad cæteram eius deductionem pro dignitate administrandam pertinebant, ipse reversus in Urbem est.

CAPUT VI.

Deliberationes circa pronunciatam à Ioanne excommunicationem.

Καὶ τότε τῶν πολλῶν ἀνεθεὶς φροντίδων, ὁμῶς χωρεῖ ταῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ

A C tunc à multis illis relaxatus familiarium officiorum solicitudinibus, rerum Ecclesiæ pressiùs urgentiúsque

que tractandarum, intermissæ aliquandiù curæ se reddidit. Rursùs igitur Conventus rursùs Synodi, rursùs consultationes, & sermones, & disquisitiones, super Excomunicatione per Ioannem intortâ; circa quam ante omnia primarium illud controversiæ caput agitabatur: An ius ille ac potestatem excommunicandi habuerit? Habuisse censebant Aliqui: utique eum perstare ipsum in possessione Patriarchatûs ex commemoratione nominis eius, quæ adhuc inter sacra per Ecclesias fieret, appareret: ac respectu quidem Imperatoris quin censura ista valeret, illumque verè ligaret, videri dubium non esse: quoniam Augustus antequam illa proferretur, Ioannem eius Autorem pro legitimo se habere Patriarchâ professus disertè fuerit. Ita Hi. At illi qui Ioannem vi Iuramenti, quod verè concepisset, Patriarchatu excidisse contenderant, ut sibi iam consentanea loquerentur & agerent, planè affirmabant: Eum neque priùs quàm excommunicationem pronunciaret, neque in ipso pronunciandi actu, Patriarchali fuisse Potestate præditum. Quare nullam atque irritâm istam esse censuram asseverabant. Ducebatur per hæc sine fine contentionũ funis. adeò ut pertæsus æternarum dissentionum Imperator, in quodam istiusmodi conventuum scire cupiens cuius esset quisque sententiæ: postquam singulos interrogasset, qui perstare adhuc Ioannem in Patriarchali dignitate censerent, sedere unà seorsùm; qui verò & illud, & præterea excomunicationem ab illo latam ullius esse roboris negarent, simul ex adverso iussit considere: Sic agnitos, & loco discretos eos qui opinabantur carere Ioannem Pontificali potestare, congregatos seorsùm à cæteris in celebri Templo SS. Apostolorum, deliberare de Athanasio iussit; sperans, post frustrà tentatam tot illis superioribus Conventibus viam omnem concordiæ, saltem hos adduci posse ad favendum, sibi hactenus optatæ Restitutioni Athanasij. Ipse interim nihil relinquens intentatum quod proposito serviret, ut molestissimum obstaculum excommunicationis à Ioanne prolatæ oppositum negotio amoliretur, tractare cum Ioanne ipso de illâ revocandâ, crebrâ certorum hominum missitatione non desistebat. in quo operam non perdidit. Emollitus enim Ioãnes toties iteratis Augusti precibus; prætereaque offensus Episcopis; quibus cùm ferè cõmuniter suâ ipsorum causa Athanasii restitutionem aversantibus, pro se ipse benevolè assentiens & consulens, aggerem quo illum à Throno arcerent insuperabilem erexisset, excommunicatione intorquendâ in omnes qui eum promovere conarentur; inconsultè ipsi atque ingratè illo uti hactenus negligerent, sibique sic iustam præberent ti-

αὖθις μερίμναις. καὶ πάλιν συνάξεις, καὶ πάλιν σύνοδοι, καὶ συνδιασκέψεις, καὶ λόγοι, καὶ συζητήσεις, προηγουμένως περὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ, εἰ δίκαιος εἶχεν ἀφορίζειν ἐκεῖνος; καὶ τοῖς μὲν ἐδόκει. μέχρι γὰρ καὶ τότε αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν μνημονεύεσθαι· ἰσχυρὸν δ' εἶναι καὶ ἄλλως τὸ ἐπιτίμιον, Πατριάρχην ἐκεῖνον Βασιλέως ὁμολογήσαντος. καὶ οἱ μὲν οὕτως. οἱ δὲ, οἱ δὴ καὶ πρὶν ἐκείνῳ διὰ τὸν ὅρκον προσίσταντο, ὁμόλογα ἑαυτοῖς δρᾶν ἐθέλοντες, μήτ' ἔχειν ἐκεῖνον Πατριάρχην καὶ πρότερον, ἢ ὅτ' ἀφώριζε, μήτε τὸν ἀφορισμὸν ἰσχύειν διϊσχυρίζοντο. ὥστε καὶ ἐν μιᾷ τῶν Συνάξεων Βασιλέα μανθάνειν αἱρούμενον, οἵ τινες τῆσδε τῆς γνώμης, καὶ τίνες θατέρας καὶ πόσοι; ἐρωτᾶν ἕκαστον, καὶ τοὺς τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς γνώμης, εἰς μέρος ἑκατέρους καθίζειν. ἐκείνοις μὲν οὖν μετὰ τὰς πολλὰς ἐκείνας Συνάξεις, συναγομένοις καὶ καθ' αὑτοὺς ἐπὶ τῷ ἐπωνύμῳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ναῷ, ἐκέλευε διασκέπτεσθαι. ὡς αὖ γε καὶ συνελθόντες ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ τὸ δοκοῦν πράξαιεν. δοκιμάζειν γὰρ καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον, εἴπερ καὶ βούλοιτό πως. αὐτὸς δὲ συχνάκις ὑπήρχετο διὰ μηνυμάτων τὸν Ἰωάννην. ὁ μέντοι γε Ἰωάννης, τοῦτο μὲν καὶ ταῖς τοῦ Βασιλέως ἱκετείαις θηλυνθείς πως, ὑβρισπαθῶν δὲ τὸ πλέον ἐπὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσιν, ὡς αὐτὸς μὲν συναίροιτο σφίσι τῆς γνώμης καὶ τὸν ἀφορισμὸν ἱσταίη ὡς ἔρυμα· ἐκείνοις δὲ ἐξ ἐθελοκάκου γνώμης προδιδοῦσι τὸ ἔρυμα, ἀλλ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπίσης καταπροϊσταμένοις ἅμα μὲν τὴν αὐτοῦ τιμὴν, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀσφάλειαν, Βασιλεῖ διὰ ταῦτα κατανεύει, καὶ τὸ αἴτημα ἐκπληροῖ, ἐγγράφως ἐξαποστείλας τάδε. Δέσποτά μου ἅγιε Βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς θεία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, ἔτι Σύγκλητος, καὶ ὁ παρεθεὶς καὶ ἀκούων τοῦ Κυρίου λαὸς, ὅσοι τε ἐν Κλήρῳ καταλέγεσθε, οἱ μοναχικῷ διαπρέποντες σχήματι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος. ἐγὼ παρ' ὀρθοδόξων γονέων φυτευθεὶς, καὶ εὐσεβείᾳ τραφεὶς, πρότερον μὲν τῆς ἱερατικῆς ἠξιώθην τιμῆς· ἔπειτα καὶ τὰ Μοναχῶν τελεσθεὶς, κρίμασιν οἷς οἶδε Θεὸς, εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθην τὸν Πατριαρχικὸν, εὐδοκίᾳ μὲν Θεοῦ πρότερον, ἔπειτα δὲ βουλῇ καὶ θελήσει καὶ γνώμῃ ἐξετασμοῦ πάντων ὑμῶν τῶν προεχόντων ἐν ἀξιώμασι. καὶ ὡς διέπρεψα εὐσεβῶς καὶ ὀρθῶς, οἶδε μόνος Θεός. καυχᾶσθαι γάρ μοι οὐ συμφέρει κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. συνέβησαν οὖν ἐν τῷ μεταξὺ σκάνδαλα, ὅσα καὶ ὑμεῖς οἴδατε, καὶ διὰ

τὸ μὴ

ὅ, μὴ παραβλαβῶσι ψυχὴν τινὸς Χριστιανοῦ, A καὶ διὰ τὸ ἐν εἰρήνῃ καὶ καταστάσει εἶναι τὴν Ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ὑπεχώρησα κἀγὼ τοῦ θρόνου, καὶ ἐν τῷ κελλίῳ μου περικλεισθεὶς ἐκαθήμην. ἀμφιβάλλοντι δὲ καὶ δεομένῳ Θεοῦ περὶ τούτων ἐμφανεῖσά τις θεία ἐπέστη μοι λέγουσα· εἰ φιλεῖς με, Πέτρε, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. πάλιν οὖν διὰ τοῦτο ἀνῆλθον εἰς τὸν θρόνον, ἐπεὶ δὲ καὶ αὖθις ἐκινοῦντο μειζόνως τὰ σκάνδαλα, καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο ὑβρίζετο, πάλιν τῆς καθέδρας ἐξέστην τῆς Πα- B τριαρχικῆς διὰ τὴν εἰρήνην αὐτήν. ἐπεὶ δὲ καὶ αὖθις ἐγένετο, ὅσον γινώσκετε, καὶ ἀφορισμὸς ἐξεφωνήθη μοι κατὰ τοῦ ἀναβιβάσοντος ἐπὶ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Κύριν Ἀθανάσιον, διὰ τὸ δοκεῖν τὴν αὐτοῦ ἀνάβασιν βαρεῖαν πᾶσι καὶ ἐπαχθῆ· ὑμεῖς δὲ ἀρτίως οὐ δέχεσθε τοῦτον δηλαδὴ τὸν ἀφορισμὸν, ὡς μὴ ἐκφωνηθέντα κανονικῶς, ὡς λέγετε, ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ὅσον τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀπολύω, καὶ παντάπασι λελυμένον ἔχω αὐτόν. οὐ μέντοι τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ ἀποδέχομαι. πῶς γὰρ ἂν αὐτὸν καὶ δέξομαι ὡς Ἀρχιε- C ρέα, ἄνθρωπον κατηγορηθέντα, καὶ ὑβρισθέντα καὶ χείρονα ἢ ἐγὼ, μικροῦ δεῖν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ· ἄλλως τε καὶ παραιτησάμενον Ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς; ταῦτα λέγω πᾶσι καὶ διαμαρτύρομαι. εἰ τι δὲ συμβῇ μετὰ ταῦτα, ὑμεῖς ὄψεσθε. τὸ γὰρ ἡμέτερον ἅπαν δεδήλωκα. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ τὸ ἴδιον αἷμα δοὺς ὑπὲρ τῆς ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, αὐτὸς ταύτης ποιήσοι τὸ συμφέρον καὶ εἰρηναῖον, καὶ ἀστασίαστον. ἡ ὑπογραφή. ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης.

A mendi causam, ne quemadmodum propriã ipsorum securitatem sic, & multò scilicet faciliùs, suum ipsius honorem, imprudenti, quâ ruebant, levitate ad extremum proderent: Imperatori annuit quod poscebat, hoc ad ipsum misso scripto.

Domine mi sancte Imperator, & vos divina & Sacra Synodus, Tuque Senatus, & qui adstat atque audit Domini Populus, quotquot in Clero censemini, quique habitu insignes Monachico estis, & multitudo reliqua. Ego ex Orthodoxis genitoribus natus ac sanctè educatus, priùs quidem Sacerdotali dignatus honore sum, posteà Mo- B *nachus factus, iudicijs qua novit Deus in Thronum evectus Patriarchalem fui; gratiâ primùm ac beneplacito Dei, deinde consilio, voluntate, sententia pravio examine perlatâ vestrũm omniũ qui dignitate praeminetis. In eâ dignitate uti me gesserim piè ac rectè, novit solus Deus. Gloriari enim mihi non expedit, iuxtà Divum Apostolum. Contigerunt autem interim scandala; quot qualiaque, vos scitis: ob qua, ne quod inde nocumentum inferretur Christiani ullius Animae; & quo in pace ac statu tranquillo Sancta Dei Ecclesia stabiliretur, cessi ad tempus Throno, & Cellulâ clausus meâ, quievi. Oborta au-* C *tem mihi in secessu illo dubitatione, an bona ista esset ac Deo probata quies mea; cum quid sibi super eo cordi esset, ut demonstrare dignaretur, Deum orarem; species quadam divina superadstitit mihi, dicens:* Si amas me Petre, Pasce oves meas. *Rursus igitur propter hoc redij ad Thronum. Quoniam verò iterum movebantur maiorem in modum scandala, & Ecclesia propter hoc afficiebatur contumelijs: secundò è Cathedra Patriarchica descendi, eundem quem prius, intuens scopum, pacis meo secessu statuenda. Postquam autem deinde contigere que vobis sunt cognita, & excommunicatio pronunciata est à me in eum qui restituere attentaret Throno Patriarchali Dominum Athanasium, quod mihi futura videretur huius istiusmodi Promotio odiosa omnibus & molesta, vos verò super ista recent excommunicatione consulti, non admittitis illam, tamquam, ut dicitis, non sit canonicè perlata, En ego ultra ipse qualecumque est, aut esse potest excommunicationis istius vinculum solvo, revocansque illam, pro relaxata deinceps, neminemque in posterum ligante habeo. Neque tamen in Domini Athanasii regressum ad Thronum de catero assentior. Quomodo enim ipsum in Pontificem admittam, hominem accusatum, & deformatum ignominia nondùm abstersa; denique peioris ad hoc, quàm ego sim ipse, conditionis; adeò quidem ut parùm absit, quin de religione eius aquam dubitandi causam prabeat: prasertim cum super hac omnia, Patriarchatu ipse dudum ultrò cesserit Ecclesiasticè, ac Canonicè? Hac omnibus dico & contestor. Si quid verò posthàc secùs quàm fas fuerit accidat, vos videretis. Meum enim sensum planè declaravi. Deus autem Pacis qui proprium pra sancta Ecclesia dare sanguinem non pepercit, ipse quod huic expedit ad pacem & turbarum amotionem faciat.*

Subscriptio. *Abbas Ioannes.*

CAPVT VII.

De Episcoporum in Sanctorum Apostolorum Templo Conventu super his.

FEria erat Hebdomadæ sexta, quam A Parasceuem dicimus; prima verò post vicesimam dies mensis Augusti, qui Atheniensibus Mæmacterion est, quando Imperator hoc scriptum accepit. Id statim palàm non ostentavit ille quidem, aut notum facere indiscriminatim omnibus voluit. convocatis tamen Episcopis & Clericis, significavit revocationem excommunicationis, & scriptum Ioannis quâ parte dumtaxat illius relaxationem exprimebat, quibusdam ex his ostendit. Exceptionem nimirùm scriptò appositam contra Promotionem Athanasij, ne obesset negotio, manife- B standam non putavit: pronam hinc fluxuram quam urgebat rem arbitratus, si tantùm declararetur amotio præcipui hactenus ei obstare visi palàm impedimenti, nimirum excommunicationis à Ioanne latæ; quamvis, & alia non minora hoc obstacula isti tam meritò exauctorati olim hominis redauctorationi opponi, tacitè alij suspectantes autumarent. Augustus igitur, eâ quam dixi spe processuræ secundo cursu, velut omni remorâ sublatâ, in Episcoporum deliberatione, repositionis Athanasij in Sedem, convenire denuò illos omnes ad hoc iussit, Sab- C bato, & Dominicâ insecutis, apud sacram Ædem Sanctorum Apostolorum: præmonitos, vt nihil iam circa orbem errarent, frivolis allegandis prætextibus; sed rectas facerent vias concordiæ; idque ut summi momenti negotium seriò tandem capesserent: eò quippe res processisse, ut moræ amplius nullæ ferendæ videantur. Fecerunt imperata illi hactenus, ut locum in unum coïrent. at tantum illic distabant animorum sensibus, quantum invicem accesserant viciniâ corporum: consensionis verò nulla iam spes aut ratio conciliandæ inter ipsos appa- D rebat. Quod cum Imperator per eò missos qui successum explorarent, intellexisset, quomodocumque absolvere rem studens, tertiâ, & vicesimâ mensis eiusdem die, horâ ipsâ meridianâ equo conscensò in sacrum Apostolorum Templum advenit, ibique multa cum Episcopis locutus, ubi clarè perspexit: frustrà tentari vias omnes eorum in consensionem adducendorum, sumptis secum iis qui Athanasium in Sede repositum volebant, relictis verò illic ijs quorum erant stu-

Ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευὴ ἦν, τετράδι δὲ μετ' εἰκάδα, ὁ κατ' Ἀθηναίους Μαιμακτηριὼν μὴν ἦγε, καὶ ὁ Βασιλεὺς τὸ γράμμα ἐδέχετο. ὁ δὴ καὶ εἰς προὖπτον μὲν καὶ πασίδηλον οὐκ ἐδείκνυ. πῶς συλλέξας Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικούς, τὴν λύσιν ἐδήλου τοῦ ἀφορισμοῦ, παρεμφαίνων καὶ ποσὸν τι ἐξ αὐτῶν τὸ γράμμα. καὶ τῷ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἄλλο ἐφεξῆς, ὡς ἐδόκει, τὴν πρᾶξιν, πολλῶν ὑποπτευομένων καὶ ἄλλων κατὰ τὸ λεληθός, ὅμως ὡς δῆθεν περιαιρεθείσης τῆς Ἀρχιερέως τῆς ἐκεῖθεν προφάσεως, Σαββάτου τοῦ ἐπιόντος καὶ Κυριακῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ θείῳ δὴ πάλιν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ περιωνύμῳ ναῷ προσέταττε συνάγεσθαι πάντας, καὶ μηδὲν κύκλῳ περιβαλλομένους ὁμονοίας τρίβους ποιεῖν, καὶ τούτων ἅπτεσθαι, ὡς οὐ τρίβας τοῦ καιροῦ χωροῦντος. γέγονε τοῦτο κατὰ τὴν πρόσταξιν, καὶ τῷ τόπῳ συναγόμενοι, ἀπεῖχον πολλῷ τῆς γνώμης, καὶ ὁμονοεῖν οὐκ ἐδύναντο. ἐπεὶ δὴ πέμπων ὁ Βασιλεὺς ὅτι λέγοιεν ἐπυνθάνετο, εἰκοστῇ τρίτῃ μηνὸς τοῦ αὐτοῦ, περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας μεσαίτατον, ἐπιβὰς ἵππου, τὸν θεῖον καταλαμβάνει τῶν Ἀποστόλων ναόν. καὶ τὰ πολλὰ συλλεγόμενος σφίσιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸ παράπαν ὁμονοεῖν, λαβὼν ἐκεῖνος τοὺς δεχομένους τὸν Ἀθανάσιον, ἀφεὶς τοὺς μὴ δεχομένους, αὐτοῦ τῆς μονῆς ἐκείνης ἔξω, καὶ ὡς εἶχεν τὸ ἦν ἐκεῖνος ἀρχιερατικῶς ἐπισκευασάμενοι, πεζοὶ καὶ βάδην ὑπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καρτερικῷ πνιγεῖ, ἅμα Κληρικῶν τοῖς παρατυχοῦσι καὶ τῷ λαῷ ὅσος συνείλεκτο, τὴν Ἐκκλησίαν καταλαμβάνουσι. καὶ πάλιν Ἐπίσκοπος, ὥσπερ ἐκ μαγγάνου τινὸς τῆς ἐπὶ τῷ σφισμῷ δεξάσης προσγνώσεως εἰς τὸ μέσον ῥιφθεὶς ἀναφαίνεται. ὁ μηδ' οἷός τε εἶναι τὴν ἱερὰν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν προσαιρούμενος. καὶ ὁ μὲν τυχὼν ὑπερ χαίρειν καὶ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τῶν καθ' ἡμέραν βουλῶν ἐξυφαίνοντο, συνδυαστεύων, ἐς πλεῖστον τὰ ἑαυτοῦ προσήκοντα, καὶ ὑπὲρ δύναμιν, οὐκ ἀνίει. ὁ δέ γε τῶν Ἀρχιερέων ἡμέ-

σης

σιν, σὺν οἷς καὶ τῶν ἐν Μοναχοῖς δοκούντων τινές, καὶ τῶν Κληρικῶν ἔνιοι, καρτεροῖς διέχοντο σχίζεσθαι. τῆς δ' ἐπιγιγνομένης ἡμέρας ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης τὰ καθ' αὑτὸν πρὸς τὸ ἀδηλότερον μετασχηματισάμενος, ἐφ' ᾧ τῆς πόλεως ἐξελθεῖν, μὴ δ' αὐτοῦ Βασιλέως συνταξάμενος, ἅμα τοῖς αὐτοῦ, ἀπαίρει τῆς τῇδε, καὶ πρὸς Σωζόπολιν ᾔει. τῷ δ' ἦν ἑκάστης διαλαλεῖν ἐμφανῶς ὡς βιασθείη τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὡς τὸ, καὶ τὸ πάθοι, καὶ πάντων κατὰ κόσμον δυσχερῶν τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν ἐπαιτιᾶσθαι, καὶ τοῖς Κληρικοῖς ἐξονειδίζεσθαι ὡς αἰτίοις, ὅπου τι καὶ ξυμβὰν ἔτυχε, καὶ ἐπὶ Λιτανείαις κοιναῖς θαρρεῖν ἐντεῦθεν διορθοῦν τὰ σφαλέντα, ὡς δῆθεν καὶ ἀπ' ἀμελείας ἐκ ῥᾳθυμίας ξυμβάντα. ὡς καί τινα διορθοῦν δῆθεν πειρᾶσθαι, πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτῷ εὐλαβέστερον· ἃ δὴ τὸ πρότερον καθ' ἀρχαῖον τύπον εἴα γίνεσθαι.

A dia contraria, rectà pergit ad Monasterium ubi Athanasius degebat, ac eum prout ex tempore licuit Pontificaliter ornatum, ipse pedes passu lento sub flagrantissimo vapore solis meridiani, per summam, ut tum erat, æstatem, aërem præ ardore vix spirabilem reddentis, cum assumptis unà quotquot obiter occurrerent Clericis, & si qui è Populo confluxerant, in Ecclesiam deduxit. Sic rursùs Athanasius Episcopus, velut è præstigiatrice quadam machina prævisionis circa futurum terræmotum ab eo, ut putabatur, habitæ, projectus in medium ostendi-B tur: homo qui sponte declarasset, se non posse Sacrorum Principatum resumere. Atque ille quidem aliquadò assecutus id cuius gratiâ tot illa quotidiè callida inventa fabricaverat, etiam ulteriùs usque in finem quæ sibi rebatur opportuna, utcumque facultatem ipsius excederent, astutis affectare artificijs, omni studio adhibito, non desistebat: Episcoporum verò dimidium, cum quibus, & quidam Monachorum eo in ordine præstantium erant, & Clerici nonnulli, certò constituerunt ab eius communione se abscindere. Posterâ porrò inde die Patriarcha Ioannes clanculùm adornatâ profectione, ne quid intercederet, quo minus, uti decreverat, insalutato Imperatore, urbe posset exire, unà cum suis hinc discedens, viam Sozopolim versùs instituit. Huic exhinc solemne fuit quotidiè palàm conqueri, se per vim Ecclesiâ eiectum, se hoc & hoc, singillatim exequendo plurima, iniustè perpeti: causamque omnium calamitatum quæ Mundum inundarent, absentiæ suæ imputare; prætereà Clericis exprobrare, tamquam culpâ illorum accideret, si quid sinistri evenerat. Idem etiam confidens emendari posse, Deo precibus placando, quæ malè hactenus successerant, quasi ea in negligentiæ ac luxûs pœnam permissa diviniùs fuissent, instabat celebrandis communiter Litanijs. Conatus quoque est quædam corrigere in formam, ut ipsi videbatur, religioni accomodatiorem, quæ priùs more ex longo insolito procedere siverat.

CAPVT VIII.

De Melità.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον· ἐγὼ δ' εἶμι δύστηνον τῷ βίῳ διήγημα, φρικτὸν μὲν εἰπεῖν, φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι· καὶ παρέλιπον τὴν συμφοράν, ὡς μὴ ἄλλοθεν ποθὲν ἔχουσαν τὸ ἀποχρῶν, εἰς τὸ ἱστορίαις τοῖς ἄλλοις συναναπεπλέχθαι, εἰ μὴ αὐτόθεν ὡς συμφορὰν μόνην ἡγούμην, κἂν γοῦν καθυφείμην τῶν λόγων, εἰ μὴ τὸ ἔργον φρικτῆς ἐγκαταλήψεως τοῦ Θεοῦ, σύμβολον ἀποφέρεται, καὶ ἅμα τοῦ παθόντος φέροντος οἶκτον, διά τε τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας, καὶ τὸ ἐλλόγιμόν τι καὶ ἐν πολλοῖς ἐπιτήδειον. Νεανίας τις ἤδη παραλλάξας εἰς ἄνδρας, Μελίτας τοὐπίκλην, τῷ Πατριαρχεύσαντι Γρηγορίῳ ἐν παισὶ δουλεύσας, καὶ παρ-

C Verùm de his hactenus. Deinceps edituros famę sum narrationem dictu horribilem, terribilem auditu; quam omissurus equidem fueram, ut casum personæ singularis, nec ex se habentem cur Historijs publicis accenseri iure posse videatur, nisi animadvertissem, præter calamitatem privatam, exemplum in eâ reperiri publicè utile. Huius quippe commemorationе, præterquam salubris incutietur horror incomprehensibilium Dei iudiciorum, etiam D proprium nostræ naturæ officium exercebitur miserationis multis nominibus ei de quo loquor homini debitæ, ntique in quo & flos ætatis, & præstantes multæ dotes, dexteritasque agendi non paucis probata experimentis, communem humanitatem ad compatiendum infelicitati eius stimulant. Iuve-

 nis

nis erat in virilem nunc maturescere primùm ætatem incipiens, nomine Melitas, Puer olim educatus in familiari Ministerio Gregorij Cyprij Patriarchæ, instructusque ijs illic disciplinis, quæ & Domum decerent illam, & ætatem ornarent. hinc inter Ecclesiæ Diaconos ordinatus, unà cum alijs eius ordinis lectissimis, utilitatibus Ecclesiæ Serviebat sedulitate ac dexteritate quàm maximâ. Hic in cæteris quoque vitæ partibus moderatus, præterquàm, abstinens coniugio Virginitatem profitebatur; etiam non parva edebat specimina multæ in res sacras venerationis, & in Religionem Zeli; & quâ valebat dicendi vi, multorum causas defendebat in Iudicijs Synodicis; Imperatori quoque notus, in Clero conspicuus; denique à cunctis qui eum norant, ipsâ specie ac approbatione sui facilè votorum saltem tacitorum suffragium eblandiens provectiocis ad superiores gradus, quibus abundè dignus putaretur. Tot eminens virtutibus uni succumbebat vitio Ambitionis, quâ vltrà quàm res familiaris ferret excurrens in splendorem haud suę adhuc fortunę adaptatum, lævâ colligebat, quæ dextrâ effunderet; in quo cum usurparet clàm corradendi licentiam valdè vituperabilem; tamen adeò plausibilem frequentabat erogationem sic malè partorum, ut invidiam avaræ rapacitatis, popularis favor liberali largitione vulgò quæsitus absconderet, nemine vel accipientium beneficia, vel accipere alios gaudentium, tantùm animadverteote unde quóve pacto congererentur quæ dabantur, quantùm quòd promptè benignèque donarentur, impensè laudabat. Hoc ille vitæ tenore, successu longo mirabiliter in famam proficiens, eâ intumuit arrogantiâ, quæ iam se se non caperet; sed oblita suę sortis, & Ædes ubi diversaretur habere proprias in primis splendidas vellet, & Templo privatim uti sibi uni addicto, & Ministros illîc habere ad nutum obsequentes; ac eum hic sumptu apparatuque ambitioso festa celebraret, illustriores annuarum solemnitatum Panegyres æmulans. Ad hæc magois omninò erat opus proventibus: quos cum ipsi familiares angustiæ negarent; ac neque nundinationes illæ secretæ, illaudatæque clàm suffurandi artes, tantum possent reficere, quantum immanes isti sumptus absumebant; hætebat nebulo videlicet; nec tameo secus domestici defectûs decedere de partæ semel existimationis loco sustinens, obstinatè eum maximè perseverabat, utroque in exercitio furacitatis occultæ, ac liberalitatis speciosè ostentatæ, simul Agyrtes ambitiosus, & quæsitor illiberalis. Sed & quam ei magnam apud pecuniosos plurimos iste fucus insoliti splendoris gratiam parasset, eâ uti non parcebat, poscendis inde nummis mutuò,

δοθεὶς τὰ εἰκότα, ἐν Διακόνοις τῆς Ἐκκλησίας ταχθεὶς, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐλλογίμων, ταῖς χρείαις διηκονεῖτο τῆς Ἐκκλησίας μεθ' ὅτι πλείστης τῆς ἐπιτηδειότητος. ἐπεὶ τὰ μὲν ἄλλα μέτριος ἦν, καὶ παρθενίαν ἤσκει, καὶ εὐλαβείας μετεποιεῖτο. καὶ γλῶσσα πολλοῖς ἦν ἐπὶ δικαστηρίοις συνοδικοῖς, καὶ βασιλεῖ γνώριμος καὶ κλήρῳ περίβλεπτος, καὶ τοῖς εἴδεσι ψῆφον φέρων περὶ ἑαυτοῦ ἐκ πολλῶν εἰς προκόψειν. εἷς δ' ἡττᾶτο φιλοτιμίας, δι' ἣν καὶ παρ' ἰσχὺν ἐπιτρέχων, τοῖς μὴ καθ' αὐτὸν ἔτι πράγμασι, συλλέγων ἐξήντλει. καὶ ἦν ἐκείνῳ τὸ μὲν συλλέγειν, λίαν ἐπίμωμον· τὸ δ' ἐξαντλεῖν ἱκανὸν ἀποκρύπτειν καὶ τὸ τῆς συλλογῆς ἄχαρι. οὐ μᾶλλον καταιανομένου διὰ τὸ ἔτι τοῦ πορισμοῦ, ὅσον ἐπαινουμένου διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀμετάδοτον. τοῦτο πολὺ προβαῖνον, ἐξῆρε τὴν γνώμην εἰς ἀλλόκοτον ἔπαρσιν, καὶ οἰκίας ἤθελεν ἐλλαμπρύνεσθαι, καὶ ναοῦ καπηλίαν χρᾶσθαι, καὶ λειτουργοὺς ἔχειν, καὶ φιλοτιμότερος ἑορτάζειν ταῖς περιφανέσι τῶν πανηγύρεων. τούτοις δ' ἔδει πάντως, καὶ ἀναλόγων ἐξόδων· ταῖς δ' αὖθις ἐχρῆν πορισμῶν ἄλλοθεν. οἱ δ' οὐκ ἦσαν, εἰ δ' ἦσαν, ἀλλ' οὐχ ὑπήρκουν ἐν ταῖς χρείαις. τῶν γοῦν ἀγύρτης φιλότιμος καὶ ποριστὴς ἀνελεύθερος. καὶ τῷ πρὸς πολλοὺς οἰκείως ἔχειν καὶ φιλικῶς ἐξ ὧν ἐσπατάλα, σφίσιν ἐπιφυόμενος ἐκιχρᾶτο, ὡς αὐτίκ' ἀφέξων τὰ διδόμενα. καὶ ὁ μὲν ἐν ἐλπισμοῖς ἦν ματαίοις ἐκ κενῶν οἰημάτων χρείζων, ὡς ἀποδώσων πρὸς τὴν ἀπόδοσιν, τοῖς δ' ἐν ἀνέσει αἱ ἐπ' αὐτοῦ φροντίδες ἠώρηντο. ἐπεὶ γοῦν ἔδει ἐπὶ ποσῷ τῶν, κατ' ὀλίγον μὲν τῶν ἐνδιδόντων ἐπαναστρεφόντων ἀδήλως, εἰς ἓν δὲ συναγομένων, καὶ τὸ πληθυσμὸν παρεχόντων τῷ ῥεύματι, καὶ τέλος ἐπισχεθέντων ἐκ λειψυδρίας, ξηρὸς ὁ τέως μετεωρούμενος καταφαίνεται· οὕτως ἐκείνῳ τῶν πολλῶν συνελθόντων τῶν μιτωμάτων, ὃ δὴ λέγεται, κακὸν ὑφαίνεται φᾶρος ἐντάφιον. καὶ τῶν Δανείων πως ἐπαναστρεφόντων προθεσμία μεγίστη καὶ τοῦ λανθάνειν, πρὸς καιρὸν ἐκ περιφανοῦς ἐμετεωρίζετο. ἐκλελοιπότων δ' ἐκείνων, ἔκπυστον ἤδη τὸ κατ' ἐκεῖνον γεγονὸς τὸ δρᾶμα, οὐχ ὅπως ἑτέρων ηὐπόρει· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπητεῖτο. καὶ ὁ τέως ἐν ἐλπισμοῖς ὢν, τοῖς μεγίστοις παρὰ πολλῶν ἐξαπατώμενος καθυβρίζετο. καὶ τὸ πρᾶγμα ὅνειδος ἦν ἐδόκει σφίσι, τὸ κατ' ἐκεῖνον, καὶ τῆς ἀπατηλῆς μετέμελεν ὑπολήψεως ἐντεῦθεν καὶ τὸ δὴ τὰ πολλὰ συνεῖρεν. καθελκόμενος ἀπεδίδρα-

σκεν

σιν, ἀπαιτούμενος ἐνιαυτοῦ, ὁμολογεῖν τὴν ἀπορίαν ἤδη τοῦ, ἠναξιοπάθει παραδειγματιζόμενος, ἀπολλύων τὴν δόξαν, οὐκ εἶχε φέρειν, καὶ πλεῖστα ὑπὸ μεσίταις δεόμενος Πατριάρχου ἐφ᾽ ᾧπερ δοῦλος εἶναι πάλιν, καὶ μὴ τυγχάνων τῆς κατ᾽ αἴτησιν, διὰ ταῦτα διαπορεῖ τι πλέον ἐξ ἀθυμίας· καὶ μεσημβρινὸν ἐκεῖνο δαιμόνιόν τι ἐπιπηδᾷ, καὶ εἰκοστῇ Ἀνθεστηριῶνος μηνός, ἐπ᾽ οἰκίας ἀγχόμενος βρόχῳ διαπεφώνηκε. τὰ μὲν οὖν κατ᾽ ἐκεῖνον τοιαῦτα. ἡμῖν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ προσθετέον, ἀναλαβοῦσι μικρὸν ἄνωθεν.

A quos brevi scilicet se redditurum promittebat. in quo non erat mirum adeò fidem invenire illum apud preoccupatos magnâ opinione Copiarum eius, quam posse persuadere ipsum sibi alicunde mox præstò adfuturos aureos montes, unde tot nomina dissolveret. Dum spebus ille hisce vanissimus, Creditores autem non minus inani fiduciâ responsuræ ad diem solutionis variè iactati, securitati supinæ indormiunt, ecce interim quotidiè defluunt haud cessantibus iacturis solitarum expensarum istæ ipsæ precariò corrogatæ opes; atque ut rapido è montibus confluxu torrentium stagnantes interdum campi, imbre mox inhibito, ac cœlo serenato, dilapsoque viis variis humore superfluo, priorem brevi squallorem referunt, citò pulverulenti ex non multò ante undantibus: ita iste Ardelio ubi se paulùm, quasi suis copiis innatando, iactaverat, arefacto repentè gurgite siccus in sabulo hærebat; ex multis illis, quæ perplexè immiscens dudum implicuerat filis, deprehensus ad extremum nihil sibi aliud nisi, quod aiunt, funebrem Syndonem aut mortuale feretri operculum texuisse. Post Idus sine solutione lapsas, diffusâ nequidquàm die, vellit aurem unus & alter Creditorum: Deprehensâ debitoris inopiâ cæteri admoniti trepidè accurrunt, certatim prensant. Tantò iam clariùs intelligitur, non modò unde solvat, sed nec unde vivat, divitiarum ostentatori suppetere. Admiratio primum magna, expectationibus de illo inanissimis dudùm hiantium; tum rumor & fabula per vulgus, partim irridentium corniculam nudatam alienis plumis, partim pro somnio rem habentium, interimque indignantium: sibi nimis credulis tàm improbè illusum. at quos damnum urebat, & sera pungebat pœnitentia perditæ infaustâ fœneratione pecuniæ, conviciis scilicet miserum inutilibus proscindebant, sed quæ multa fieri solent in hoc genere, cum sibi queat quisque subiicere, quid verbosè opus est exequi? tractus, elabebatur; repetitus, mœrebat: fateri egestatem erubescebat, indigna se pati traductus querebatur: infamiam, ut pote gloriosus, intolerantiùs ferebat. Tandem frustrà tentato per interventores Patriarchâ, ut se in famulorum numerum dignaretur admittere, perculsus eâ ultimâ repulsâ, & inexorabili undecunque exclusione ab omni iam humano effugio in extremam desperationem consternatus, haud par resistendo fuit diræ impressioni insilientis in sic afflictum meridiani cuiuspiam Dæmonii. Ergo die trigesimâ mensis Iulii inserto in paratum domi laqueum collo, suspendio infelix vitam absolvit. His de misero Melitâ hactenus dictis, nobis iam in ceptæ orbeio Historiæ redeuntibus, subtexenda prius expositis, consequentia supersunt: id quod resumpto paulò altiùs sermone mox facimus.

CAPUT IX.

Ut Tractus orientales pessundati omnes subversique funditùs fuerint.

Ὑπέρρει μὲν τὰ κατ᾽ Ἀνατολὰς ἐς ἀεί, καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον προὔκοπτεν, ὥστε καὶ ὁσημέραι ἀγγελίας ἐπ᾽ ἀγγελίαις χείρους ἐπὶ δειναῖς ἀφικνεῖσθαι πρὸς Βασιλέα. τὰ μὲν οὖν καθ᾽ ἡμᾶς ταῦτα, καὶ ὀφθαλμοῖς ἑωρῶμεν, καὶ τῶν ἑωρακότων, ἢ μᾶλλον δὴ τῶν παθόντων, ἦν τις καὶ λαθὼν διέφυγε τὸ δεινόν, ἐκτραγῳδούντων τὰ πάθη ἠκούομεν. καὶ ἦν μέσον ἐχθρῶν καὶ ἡμῶν, ὁ πορθμὸς ὁ διέχων καὶ μόνος, ἀλλ᾽ ἦν ἐπεμβαινόντων καὶ χώρας ἁπάσας, καὶ ναούς, καὶ μονὰς κληρώσας, καὶ τινα τῶν φρουρίων κακῶς ποιούντων, καὶ πυρπολούντων τὰ

B Pessum inter hæc ruebant, impetu dudùm in præceps capto, Tractus Orientales universi; semperque ex malo in peius damna publica crescebant. ita ut quotidiè ad Imperatorem advolarent alii super alios tristium indices casuum Nuncii, quorum numquam non Posteriores graviora quàm Priores atrocioraque referebant. Quamquam & adeò se admovebant nobis Urbem Augustam incolentibus dira belli mala, ut se cominùs ingererent spectantibus, ne famæ longinqua memorantis moesto solùm aures præconio pulsarentur. Sed & per has acerbæ miserationis aculeos passim infigebãt nostris animis auditæ coràm voces

non

non testium alienæ cladis cursim è longinquo prosectorum, at planctus eiulatusque ipsorum dirissima passorum, si quis horum minus infelix, salvum saltem os & loqui adhuc valens, e Patriæ ruinis, latebrarum ac fugę furtivæ beneficio, ad nos perferre potuisset. Medium enim inter nos & Hostes unum restabat Fretum, quo Byzantium ab Adversâ Continente dirimitur: Caput inquam Imperij, unici angustijs Bosphori distabat à ditione Hostium: at quàm ferorum, quámque truculentorum Hostium! Qui nihil non aggrederentur, nihil non frangerent; qui per omnes agros etiam & villas sine respectu ac discrimine sacri aut prophani, sanguinariâ, & phanaticâ immanitate baccharentur, Templis sanctissimis, Monasterijs magnificè structis deformandis: nec Arces ipsos præsidiave prohibebant, quominus ipsis munitionibus vi perruptis pulcherrima his inclusa vel circumsita ædificia vel prædia visendę amœnitatis, ferro flammáque consumerent: qui dies totos cædibus patrandis ludibundi ac gratulantes impenderent: qui non minori crudelitate raptarent infelicissimos greges, miseriorum, quàm si occiderentur, captivorum omnis sexùs, ordinis, ætatis, calamitate omnium quæ fando unquam auditæ sunt, maximâ. Per hunc modum superiores illæ Regiones Bithyniæ, Mysięque, Phrygiæ quoque ac Lydiæ, & illius decantatæ Asiæ, præter urbes munitiores ac maiores solas, exterminio in futurum omne tempus irreparabili desolatæ sunt. Autores horum Amurij & Atmanes, Atinæ, Alisyræ, Mantachiæ, Salampaxides, & Alaides, & Ameramanæ, & Lamisæ, Sphondilæ præterea, & Pagdinæ, cæteráque stygia colluvies execrabilium erant nominum. Hi ductores furialium Turmarum, diriori etiam quàm vulgò vel barbarum pectus capit, planéque ex orco afflatâ instincti audaciâ, & ferociâ, ritu vento impulsi vehementis incendij, cuncta corripiebant consumebantque obvia, mari solo ne ultrà tenderent, retenti. Horum Ausa & Acta nec momento cessantibus Imperatorem obruentia nuncijs ne breve quidem spatium ei ad consultandum relinquebant liberum. Atque huic quidem exeundi obviàm Barbaris, opponendique ijs iustos Exercitus, nulla prorsùs facultas aderat. Nam Romanæ Copiæ non debilitatæ tantùm erant, sed fractæ ac deletæ funditus; amissis, & Domibus, & stipendijs, itaque ex Oriente fugientes, passim ordinibus solutis, pro se quisque in Occidentem properabant; in lucro ponentes quòd solum viverent; & pro misero spiritu trahendo nihil pacisci recusaturi servituris ac dedecoris. Novos habere delectus, præmijsque promissis alios allicere sub signa milites, prorsùs supra vires erat, cum nec apta

καλλίστα, καθημερινοῖς τε φόνοις τρυφώντων, καὶ ἀπαγωγαῖς πολὺ τὸ δεινὸν ἐχούσαις, καὶ οἷς οὐκ ἴσχυσαν πώποτε. τὰ δ' ἀνώτερα Βιθυνίας τε καὶ Μυσίας, Φρυγίας τε καὶ Λυδίας, καὶ τῆς ὑμνουμένης Ἀσίας, πλήν γε τῶν πολισμάτων καὶ μόνων, εἰς τέλος διαπεπόρθηται. Ἀμούριοι ταῦτα καὶ Ἀτμάνες, Ἀτῖναι τε καὶ Ἀλισύραι, καὶ Μανταχίαι, καὶ Σαλαμπαξίδες, καὶ Ἀλαΐδες, καὶ Ἀμπεραμάναι, καὶ Λαμίσαι, Σφονδύλαι τε καὶ Παγδῖναι, καὶ πᾶν ἄλλο χείριστον, καὶ ἐπίῤῥητον ὄνομα. οἳ δὴ καὶ προαχθέντες ταῖς τόλμαις, ἔκ τινος ἀλλοκότου καὶ μανικοῦ φρονήματος, δίκην πυρὸς ἀγρίου ἐπιλαβόντος πάντων καὶ κατανεμομένου, αὐτῇ δὲ θαλάσσῃ καὶ μόνῃ τοῦ μὴ προσωτέρω καὶ αὖθις προβαίνειν εἰργόμενοι. Βασιλεῖ δὲ, οὐδὲ διωρίαν βουλῆς παρεχόμενα ἀγγελλόμενα τὰ δεινά. καὶ τὸ μὲν γὰρ ἀνθίστασθαι καὶ ἀντιπαρατάττειν ἐκείνοις στρατεύματα, ἄπορον ἦν. αἱ μὲν γὰρ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις οὐχ ὅπως ἐξησθένουν· ἀλλὰ, καὶ προνοίας ἀπολωλεκότες, Ἀνατολὴν φεύγοντες, ἐπὶ Δύσεως ὥρμων, προτιμώμενοι ἑαυτοῖς μόνον τὸ ζῆν. ἑτέρους δ' ἐγκαθιστᾶν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασιν, ἀμήχανον ἦν. θεραπεύειν δ' αὖθις ὁμολογίαις τὸ Περσικὸν, οὔτε τὸ πρέπον ἐδίδου, καὶ ἄλλως ἄπορον ἦν τοσούτων ὄντων καὶ διαφόρων τὰς γνώμας· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡγεμόνων ἐγκειμένων τοῖς ἄλλοις, ἐφ' ὅσον σκυλεύειν τε καὶ κερδαίνειν τοῖς ὑποτεταγμένοις ἐξῆν. ἦν δὲ οὐδὲ καθυφεῖναι τοὺς ἄγων, ἢ δώροις, ἢ χάρισι, ζητούντων ἑτέρων τῶν αὐτοῖς ἀξιοῦντα ἐπὶ σκυλεύμασί τε καὶ κέρδεσι. καὶ διὰ ταῦτα, ἓν τῶν ἀναγκαίων ἔδοξε τῷ κρατοῦντι καὶ τοῖς ἐφεστῶσι πράγμασι, τὸ περιλειφθὲν πᾶσι, ὅσον ἐν προνοίαις ἐτέλετο, Μοναῖς τε καὶ Ἐκκλησίαις, καὶ τοῖς Βασιλεῖ προσαπίζουσι, ἀφεικότας τὴν δεσποτείαν, τελεῖν εἰς στρατιωτικὸν, πλὴν τοῦ μοναχικοῦ, ξύμπαντας· ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἐκείνοις ὑπὲρ τῶν ἰδίων προσεσχηκότας μάχεσθαι. ἐστέλλετο πιγκερνοῦ καὶ παρὰ Πατριάρχου θαλλὸς ἐλαίας ἀνυποδήτως τῷ ἄνακτι ὅθεν καὶ τι θαῤῥεῖν εἶχε τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν μεγίστης πληροφορίας. τὰ δ' ἦσαν ἐν μόναις βουλαῖς. οὔπω γὰρ ἐφίσταντο εἰς ἦν ἐπιτεταγμένος ταῦτα περαίνειν. καὶ τὸ Περσικὸν πολλαχόθεν ἐπεισβαλόντες, σὺν μὲν, ἔργον καθιστᾶσι μαχαίρας· ἔστι δὲ γε καὶ ἴσχυσαν ἐκφυγεῖν, τῷ τῆς Κυζίκου ἐπιτειχισμῷ ἄρτι τότε συστάντι παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ προέδρου Νιφωνος, ἀνδρὸς δραστηρίου καὶ γνώσεως ἐπιδόλου, καὶ οὐ μᾶλλον πνευματικοῖς ἢ κοσμικοῖς τριβο-

ξύλινος περιγμάσι, φέροντες ἑαυτοὺς, καὶ γυναῖκας, καὶ τέκνα, καὶ ζῶα, καὶ ὕπαρξιν ἐγκατέκλεισαν.

A militiæ ad manum Iuventus adforet & ærarij palàm exhausti concidisset fides. Restabat, ut vel turpis & damnosa pax adulando inducendis ad assensum in conditiones nobis probrosas, ipsis amplas, Persis, quomodocumque tentaretur. At id consilium, præterquam Imperij honor & Romani nominis existimatio hactenus tam augusta respuebat, etiam quantocumque conatu capesseretur, successu planè cariturum, palàm erat. Quoniam, & tot essent tamque discrepantibus sententijs Duces isti Barbarorum, ut & universos pariter unà conventione posse comprehendi, supra spem esset: & si quosdam tantùm demereceris, nihil ageres: milites quippe ipsorum, omnes prædis inhiantes avidissimè, ab eo quicumque pacem fecisset, ad alios à quibus raptum latrocinatumque duceretur, se se aggregaturi statim forent, & eadem nobis Duce mutato damna illaturi. Hæc cuncta considerantibus, unum dumtaxat; grave illud quidem & iniquum: sed quod sola victrix legum & iurium secura necessitas, in extremâ omnium Reipublicæ calamitate utcumque tolerabile monstraret, se se consilium offerebat tale quoddam: ut Pensiones quæ adhuc è fisco solverentur omnes omninò quibusvis, Monasterijs etiam, & Ecclesijs; auctoramentaque adeò ipsa Prætorianorum Imperatorem custodientium; unico ex omnibus excepto quod *Monocellicum* appellant, Dominis nunc & possessoribus eorum ad tempus cedentibus, verterentur in stipendia conquirendorum undecumque militum, quos qui sic alerent proprijs in eos pensionibus translatis, eorum sibi substitutorum manibus pugnare, licet domi manentes, & tam necessario tempore tueri Rem & publicam & privatam quisque suam viderentur; solatio iacturæ, & ad damni patientiam incentivo non modico. Annuere his & probare quod ad se attineret quantum erat de Monasterijs & Ecclesijs decretum, significare visus Patriarcha est, misso ad Augustum oleæ ramo; nullo verbo addito. id quod pro ingenti quâ præoccupatus Andronicus erat Athanasij existimatione ac reverentiâ, mysterij loco ab eo habitum, & in eam scilicet interpretationem raptum est, ut brevi securam ex huius effectu consilij prosperam Pacem, non modico in sinu gaudio, confideret. Verùm hæc haud ultrà designationem procedebant; absentibus adhuc illis quibus fuerat istius Decreti executio mandata. Interim autem Persæ undecumque irruentes, quos quidem nostrorum assequi potuere, peremerunt gladio; Alij quibus vires ad fugam non defuere, receperunt se se intra Munitiones Cyzici, quas recens validas erexerat eius Vrbis Præses Niphon, vir strenuus & in paucis solers, nec in spiritualibus magis quàm sæcularibus negotijs usu magno tritus. Intrà hæc ergo Munimenta Romani cùm seipsos ac coniuges, liberosque, cùm animalia, & reliquias rei familiaris quascumque subtrahere furori barbarico valuerant, concluserunt.

CAPVT X.

De Imperatoris Michaëlis, primùm Cyzicum, inde Pegas recessu.

Διὰ ταῦτα καὶ Βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐχ οἷός τ' ὢν ἐν Περγάμῳ διάγειν, ἀπαίρας ἐκεῖθεν σὺν ἅμα καὶ ταῖς περὶ αὐτὸν δυνάμεσι, Κυζίκῳ ἐπιφοιτᾷ. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ βραδύνει, διὰ προσδοκωμένας τῶν Περσῶν δι' αὐτὸν προσβολὰς. ὅθεν κἀκεῖθεν ἀπαναστὰς, ἐν Πηγαῖς παραθαλασσιδίῳ τῇ πόλει. ἔπειτα δὲ καὶ ἐς ὕστερον, λύπῃ καὶ ἀθυμίᾳ συσχεθεὶς διὰ τὰ συμβάντα, νόσῳ περιπίπτει βαρείᾳ. καὶ ὀλίγου ἦλθε τοῦ κινδυνεῦσαι, κἂν ἐκινδύνευσε, τοῖς γὰρ ἰατροῖς ἀπέγνωστο, εἰ μή γε προεπεφθάκει τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου προφανὲς ἔλεος. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τοῦτο καθ' εἱρμὸν συνάψαι. ἔκειτο μὲν οὖν Βασιλεὺς τὰ λοίσθια πνέων, εἶπέ τις. ἐπειλημμένος

B Propter hæc ipse quoque Imperator Michaël non valens ampliùs subsistere Pergami, inde movens cum ijs, quas circa se habebat, Copijs, Cyzicum se confert: sed nec ibi moratus est, metu expectati etiam illic insultûs in se Persarum. Igitur, & hinc vasis conclamatis, in Pegas mari adsitum transit Oppidulum; ubi deinde dolore ac mœstitia ob ea quæ acciderant, in morbum incidit gravem, ex quo paùm abfuit quin de vitâ periclitaretur. quin & periclitatus revera est: quippe desperatus à C Medicis, nisi præoccupasset subvenire in tempore Virginis Deiparæ manifesta misericordia. Nec alienum, puto, fuerit & hoc quemadmodum sit gestum huic Historiæ inserere. Iacebat igitur Imperator extrema spirans (diceret aliquis) correptus enim deliquio, eorum quæ multa satagebant circùm

cùm Medici, nihil planè sentiebat. Festinabant videlicet Famuli hæc, prout res poscebat, quamprimùm indicare Patri Augusto. Sed frustra conantibus mare obstabat, tempestate tunc adversâ navigantibus in Vrbem. Eâ causâ dies aliquot retenti, ægrè tandem eluctati obstacula, appellunt; literas ferentes quæ lacrymæ potiùs erant quàm literæ. Narrabant de morbo, qualis esset: quot iam cum eo diebus, quot noctibus Æger luctaretur: quibus incrementis, quo intervallo auctus languor fuisset; quibus hactenus languens remediis curatus. Super hæc percontabantur quid statueret? ac si quid opis Medici Vrbani quod Aegro afferrent habere viderentur, citò illos ut iuberet occurrere, orabant: periculum enim, si cunctarentur, fore, ne quem venirent sanaturi, reperirent mortuum. Hæc tristissima Imperator audiens, penè confestim desperavit de salute Filij: & in horas expectabat mœstissimum de eius obitu nuncium. Ac Medicos quidem statim misit: cumque his præcipuos quoque Domesticorum: maximam Ipse interim fiduciæ partem, aut totam, ut loquar veriùs, fiduciam in Dei ac laudatissimæ Deiparæ miseratione collocans: (Ita ille factus, sic erat in similibus solitus agere) adeò quidem; ut spe certâ præcipiens voti successum, iam nunc Sacrum in gratiarum actionem pro beneficio à Dei Matre accepto, etsi diei ritus, (quæ Dominica erat Resurrectionis memoriæ dicata) aliud posceret, celebrari voluerit. Diù igitur & plurimùm Divam veneratus: oleum è lampade quæ Sacro alluxerat, per fidum è Monasterio Monachum, misit: réque mox ipsa apparuit, magnificum omninò mirificumque munus languenti donatum. Simul enim illud portans Monachus conscendit navem, Ægro fieri meliùs contigit. Priusquam autem ille appulsus se in conspectum daret, languens hominum opinione tantùm non mortuus, felici recreatus somnio est; per quod ipsi videbatur splendidè ornata quædam mulier ex parte corporis laborante clavum evellere. Post quod experrectus Michaël; videte, inquit, intuens adstantes: ecquid Monachus modò expositus in littus, hîc adsit ferens Dona Dei-Matris. Illi dum parere iussis satagunt, confestim quod audierant viderunt. comparentis quippè in puncto Monachi, cum sancto oleo, adventus plena statim ægrotanti emersio ex morbo fuit: Deo rem haud dubiè adscribentibus cunctis qui cernebant; & pro facto humanâ vi maiori, mirantibus.

γοῦ, καὶ ἀναισθήτως εἶχε πρὸς ὅ,τι καὶ ἰατροὶ ἐγίνων ἐκεῖνος. μηνύματα δὲ πρὸς τὸν πατέρα καὶ Βασιλέα ἡ μὲν χρεία καὶ τὰ ταχύτατα προσαπῄτει· ὁ δὲ καιρὸς ἀντέβαινεν, ἀντιβαινούσης θαλάσσης. καὶ ὁ πλοῦς ἐπείχετο. τέως δὲ δυσχερῶς μεθ' ἡμέρας φθάνουσι καὶ τὰ πεμφθέντα ἐκεῖθεν γράμματα, δάκρυα μᾶλλον ἦσαν ἢ γράμματα. ἐδήλουν μὲν οὖν τὴν νόσον, ὁποία, καὶ ἐπὶ ποίοις σημείοις, ὅσαι ἡμέραι, καὶ ὅσαι νύκτες, ἡ νόσος ἀκμάζει, καὶ τίσι φαρμακοῖς παρ' αὐτῶν νοσηλεύεται. καὶ τέλος ὅπως ἔχοιεν κυρεῖν, κἂν εἴ τι βοηθεῖν ἰατροὶ ἔχοιεν, ἀπαντᾶν ὑπεσχον τὴν ταχίστην, ἂν τέως καὶ ἐν ζῶσι τὸν κείμενον καταλήψοιντο. Βασιλεὺς δὲ μαθὼν τὰ παίδεια ταῦτα περὶ τῇ τοῦ Βασιλέως ἐδυσελπίστει αὐτίκα ζωῆς, καὶ μετέωρος ἦν ἀκούειν τὸ χαλεπώτατον. ὅμως πέμπει μὲν αὐτίκα καὶ ἰατρούς, πέμπει δὲ καὶ τῶν οἰκείων τὰ κράτιστα. τὸ πλέον δὲ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τ' ἀληθὲς, τὸ ὅλον, ἐθάρρει τῷ ἐκ Θεοῦ καὶ τῆς πανυμνήτου ἐλέει, οἷος αὐτὸς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις εἰώθει, ὥστε καὶ θαρραλέως ἐπ' αὐτῇ πεποιθέναι, καὶ τὰ εὐχαριστήρια ταύτης ἐπαγγέλλειν ψάλλεσθαι, κἂν αὐτὴ ἐφίστατο ἡ ἀναστάσιμος. τότε γοῦν καὶ ἐπὶ πλέον ἐποτνιᾶτο καὶ τῷ ἐκ τῆς φωταγωγοῦ ἐλαίῳ πέμπων, καὶ Μοναχὸν ἐκ τῆς μονῆς, φιλοτίμως ἐδωρεῖτο τὸν κείμενον. ἦν δὲ ἄρα ὁ Μοναχὸς ἀποβὰς τῆς νεὼς, ἀνάληψις τῷ καμνόντι καὶ πρὶν αὐτοῦ μήπω φανέντος, ὁ ἤδη νεκρὸς, ἐκπηδᾷ ἐξ ὀνείρων αὐτίκα χαίρων, καθ' οὓς εὐσταλής τις γυνὴ ἦλθεν τοῦ πονοῦντος μέρους ἀποσπᾶν εἰώθει· ἴδετε, λέγων, εἰ Μοναχὸς ἐπ' αἰγιαλοῦ ἀποβὰς, ἵσταται φέρων καὶ δῶρα τῆς Θεομήτορος. οἱ δ' ἐπιστάντες, εὐθέως τὸ ἀκουόμενον καθεώρων. καὶ ἡ ἐπιδημία τοῦ Μοναχοῦ σὺν ἁγίῳ ἐλαίῳ ἐπανάκλησις ἦν τῷ νοσοῦντι, ἐν ὅτι πλείστῳ τῷ θαυμασμῷ συνομαθὴν μετὰ θαύματος.

CAPVT

CAPVT XI.

De Terramotibus qui contigerunt in Climate Rhodio.

Ὀλίγον δὲ πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, Ποσειδεῶνος μηνὸς ὀγδόῃ, σεισμὸς ἐνσκήπτει, κατὰ μὲν τὰ ἐνταῦθα μέρη, ἄγνωστος τοῖς πολλοῖς, ὥστε μηδὲ σημῆναι τὸν κλόνον· κατὰ δὲ τὸ διὰ Ῥόδου κλίμα, καὶ περισσῶς λαμπρὸς ἦν, καὶ τῶν πώποτε μνημονευομένων ὁ χαλεπώτατος. ὅθεν καὶ Ῥόδος μὲν αὐτὴ πᾶσα ἐς τὸ παντελὲς ἀνατέτραπται. ἠκούετο δέ γε καὶ περὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν ἐξ ἴσου ταύτῃ, τὰ πάνδεινα. Κορώνη δὲ καὶ Μεθώνη, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Πελοποννήσου, οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος καὶ Κρήτης, σεισμοῦ γεγόνασι παράλειμμα.

Paulò autem priùs quàm hæc fierent, Augusti videlicet die octavâ, Terræmotus extitit, in his quidem Partibus, suâ exilitate plerisque non animadversus, eò quod nullo admodum indice sui proderetur strepitu: circà verò clima Rhodium & ultrà, per sané clarus fuit, idemque omnium quos vivi meminissent dirissimus. Vnde & Rhodus quidem ipsa tota planè subversa est. Audita quoque de Alexandriâ & locis paris cum eâ situs, gravissima per illum iis importata mala, sunt. Corone verò & Methone ac Peloponnesi pleraque, & non modica pars Cretæ, eodem hoc obiter concussa terræmotu, haud sine damnis fuere maximis.

CAPVT XII.

De Latinis qui vocati advenerunt & qualia egerint.

Κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα τῆς δευτέρας ἐπινεμήσεως, εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατῖνον Ῥοντζέριον, ὡς μὴ ὤφελεν, ἅμα ναυσὶν ἰδίαις ἑπτά, καὶ συμμαχικῷ στόλῳ ἐκ Κατελάνων καὶ Ἀμογαβαρέων πλείστῳ, εἰς χιλιοστύας ὀκτὼ ποσουμένῳ· προσλαβόντος ἐκείνου καὶ τὸν Φαρέντα Τζιμῆ, καὶ συμποσουμένου τὸ στράτευμα. ἀλλ' ὁ μὲν Τζιμῆς ἀγαθὸς ἦν, καὶ οὓς ἦγεν ἰδίους εἶχε καὶ ἀκλητὶ παραγέγονε, συμμαχήσων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, εἰ βούλοιτο βασιλεύς· πλὴν ἐπὶ ῥητῷ τῷ μισθῷ. ὁ δέ γε Ῥοντζέριος ἐκ προσκλήσεως ἄνεισιν, ἀνὴρ νέος τὴν ἡλικίαν, γοργωπός, ταχὺς εἰς τὸ ῥέψαι, καὶ τὰς πράξεις θερμός· περὶ οὗ βραχέα βούλομαι προειπεῖν ὡς πέπυσμαι. εἰ δέ γε τῆς ἀληθείας ὁ λόγος ἐκκλίνειεν, οὐχ ὁ γράφων, ἀλλ' ἡ φήμη τὴν μέμψιν φερέτω. οὗτος τῇ κατὰ Συρίαν Πτολεμαΐδι, ὅτ' ἐν τοῖς οὖσιν ἦν, καὶ τὸ περίπυστον ἐν πόλεσιν εἶχε, τῷ Τέμπλῳ κατὰ Φρερίους ἐνησκεῖτο. ὡς δ' ἐκείνη παρ' Αἰθιόπων ἡλίσκετο, ὡς ἐν τοῖς αὐτόθι λόγοις ἐλέγομεν, καὶ τὰ ἐκεῖ κατέστραπτο, χρήματα νοσφισάμενος τῆς μο-

Insecuto mox Septembri secundæ Indictionis vidit (quod utinam non fuisset) vidit, inquam, Constantinopolis Latinum Rontzerium, appulsum cum propriis navibus septem, & sociali classe copiosâ pleuâ militiâ è Carelanis & Amogabaris, octo millium numerum explente. Præcesserat hunc Farendas Tzimes, cuius copiæ eius quem dixi numeri pars erant. Cæterùm hic Tzimes nobilis erat; & quos ducebat è sibi subditis armaverat; veneratque non vocatus, auxilio Romanis contra Persas futurus, si vellet Imperator; id tamen certâ pactâ mercede. Rontzerius verò nominatim evocatus aderat. Vir erat in ætatis flore, terribilis aspectu, velox quocumque vergeret, ac in agendo ardens. de quo pauca præfari, prout audivi, volo: quæ si abhorrere à vero reperiantur; non Scriptor, sed, quâ est usus autore, Fama culpetur. Is apud Ptolemaidem Syriæ, dum illa Vrbs staret, & latè inclyta celebraretur, inter Frerios Sodales Templi militarem Religionem professus fuerat. postquam autem ab Æthiopibus Prolemaïs capta est, ut superiùs diximus, & deleta illic potentia Christianorum, Pecuniis clàm è suo ibi Cœnobio subtractis, longas cum parasset naves, his infestans Agarenos Pirata latè formidatissimus evasit: multosque interim sponte addictos suæ quali-

cumque firmandæ potentiæ, ac certæ ad extremum fidei adesse sibi Asseclas sentiens, novis inhiabat rebus: opes, & dominium stabile uspiam quærens, idque iure an iniuriâ pararetur, haud sanè solicitus. Interim autem divitijs & luxu cum comitibus superbiens, abundantibus ad hoc ex prædâ latrocinij maritimi copijs, ordinem illum Freriorum & habitum valere iubet: pluribusque iam navibus in magnam potentiam firmatus, Theuderico nepoti Manfredi Siciliam obtinenti, & quasi hereditariâ, illiusque propriâ Generis contumaciâ, adversùs Ecclesiam rebelli, proptereaque bellum acre pugnis commissum crebris contra Carolum habenti, se adiunxit socium, ac certi pactione stipendij, cum quibus præerat copijs auxiliarem ei diù navalibus prælijs navavit operam. Postquam autem id bellum cessavit: & nuptialibus conventionibus, qui eatenùs invicem infesti bellaverant, pacem fecere (nam Ecaterinam connubio sibi iunxit Regis Frater; quem & Papa declarans Imperatorem sine Terrâ; commovit illi spem Constantinopoleos recuperandæ, ex iure quod scilicet traheret à Sponsâ Nepte Balduini) Per hæc pacta cum etiam conciliatus Ecclesiæ Theudericus fuisset, misit ad eum Papa qui dedi sibi ab illo Rontzerium poscerent; à quò is nimirùm repetere pœnas vellet conculcati religiosi habitùs, & sacræ professionis impiè spretæ. At Theudericus, nec honestum nec iustum ratus, hominē prodere: qui necessario suo tempore se ipsi utilem probasset; huic quidem satis se relaturum gratiam putavit, si liberum dimitteret, quo tempore se quæri ad supplicium ipse non ignoraret; Papæ quoque satisfacturum, ubi ostendisset: nec foveri a se illum, nec apud se versari. Ergo Rontzerio denunciavit, à se abiret, salutemque alibi quæreret. In his ille angustijs inops consilij melioris, misit ad Imperatorem qui se cum exercitu non modico paratum ad eius auspicijs rem gerendam, ubicumque præciperet, offerrent; etiamque orarent, ne supplicem aspernaretur, nec ingratum nec inutilem, si admitteret, futurum. Erat revera, qualem & se ferebat ipse, & passim Fama celebrabat, Rontzerius generosi & verè martij plenus animi, miræque (quod in illo eminebat) industriæ in sibi fido ac benevolo tenendo inconditissimo cui præerat genere Latronum, quibus ad flagitia connivens, & arte popularitatis variâ obsequens, salvâ semper autoritate Imperij; strenuis fortibusque ceptorum quantumvis audacium executoribus plerumque utebatur; celebritatem inde adeptus maximam. Tali conventus legatione Imperator, qui iam ad conducendos mercede milites, summâ necessitate adigente, appellere animum cepisset, pretiosam si-

A τῆς, καὶ μακρὰς συσκευασάμενος νῆας, ἐπεῖχεν Ἀγαρηνοῖς, καὶ πέρα τοῦ βιαιότατος πολλοὺς τῶν ἔχων αἱρετιστάς, νεωτέρων πραγμάτων ἀντείχετο. πλούτῳ δὲ καὶ τρυφῇ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὑπερηφανῶν ἐκ τῶν συλημάτων τῶν κατὰ θάλασσαν, τάξιν ἐκείνην τῶν φρερίων καὶ σχῆμα χαίρειν ἐᾷ· καὶ ἐπὶ ναυσὶ κρατυνθεὶς πλείοσι, τῷ ἐκ τοῦ Μαφρὲ ἀνέκαθεν Θευδερίχῳ Σικελίαν κατέχοντι, κατά τινα γονικὴν ἀποστασίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀποστατοῦντι, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολέμους καὶ μά- B χας πρὸς τὸν Κάρουλον καταστάντι, προσέθετο, ῥόγαις ταχταῖς βοηθήσων σὺν οἰκείῳ λαῷ· καὶ ἐπὶ χρόνῳ κατά γε συμμαχίαν σὺν αὐτῷ Θευδερίχῳ, μετὰ τῶν οἰκείων προσεβοήθει. ἐπεὶ δ' ὁ πόλεμος παῦλαν εἶχε, καὶ σπονδαῖς ἐπιγαμίοις οἱ πρὶν πολεμοῦντες εἰρήνευον. τὴν γὰρ Ἐκατερίναν ὁ τοῦ ῥηγὸς ἀδελφὸς εἰς γάμον λαμβάνει, ὃν καὶ εἰς Βασιλέα στέψας ὁ Πάπας, καὶ δίχα πέρας ἤτ' οὖν γῆς, ἐπικηρύξας Κράτορα, περὶ τῆς πόλεως ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἀνῆψε, C διὰ τὴν νύμφην οὖσαν τοῦ Βαλδουΐνου ἐγγόνην. ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἱλεουμένης, πέμψας ὁ Πάπας, ζητεῖ τὸν Ῥοντζέριον. ὁ μέντοι Θευδέριχος οὐ πρέπον γνούς, οὐδ' ἄλλως δίκαιον, προδιδόναι τὸν ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίοις φανέντα χρήσιμον, ἐφῆπται γὰρ αὐτόθεν οἱ καὶ τὰ δεινά, ὡς τὸ σχῆμα καταπατήσαντι, ἱκανὴν μὲν αὐτοῦ φιλοφροσύνην, τῷ Πάπᾳ δὲ πρὸς τὰ ζητούμενα ὑπεῖξειν ἡγούμενος, ἀπολύειν καὶ μὴ κατέχειν, μήτε μὴν περιέπειν τὸν ἄνθρωπον, ἐκ πολλῶν ὅπη δέοι γνῶναι, καὶ D ζητεῖν ὅπου σωθήσεται. διὰ ταῦτα τοῖς ὅλοις ἀπορηθεὶς ἐκεῖνος, πέμπει πρὸς Βασιλέα, καὶ ἱκετεύει δέχεσθαι. ἔχειν γὰρ καὶ λαὸν ἱκανὸν συμμαχεῖν ὅπου βούλοιτο Βασιλεύς. ἦν γὰρ τῆς ἀληθείας, ὡς ἔδοξε, καὶ λῆμμα ἔχων γενναῖον καὶ πλέος Ἀρεϊκοῦ φρονήματος. πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ τῷ τῆς γνώμης σπουδαίῳ βαθυσκόπῳ, λαὸν δουλαγωγῶν ἀπόθηλον, καὶ τούτῳ κατορθοῦν τὰ μέγιστα φημιζόμενος. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς διὰ τὴν ἀνάγκην ἀρξά- E μενος ἤδη ξενοτροφεῖν, ὡς ἕρμαιον ἁρπάζει τὸ σύμβαμα, καὶ πέμπων τινὰς ἐκ χρυσοβούλλου, αὐτὸν ἀπεδέχετο, καὶ λαὸν προσεδέχετο, ὡς ἐκεῖνος μὲν, τὸ τοῦ μεγάλου Δουκὸς τιμᾶν ἀξίωμα, καί γε καὶ γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφιδῇ Μαρίᾳ τῇ τοῦ Ἀσὰν θυγατρὶ καθιστᾶν. σὺν δέ γε περὶ αὐτὸν, ῥόγαις τὰς προσηκούσας ἐξικανοῦν ὑπηρετοῦντας τὰ κατὰ πόλεμον.

τὸ

τὸ γὰρ Ῥωμαϊκὸν ὡς εἴρηται ἐξησθενηκὸς, καὶ τὸ Δύσει διαπεραιῶν, παρεδέξατο, ζητεῖν ποιοῦντι ὅπως δουλεύοι καὶ τρέφοιτο.

A bi quasi divinitùs offerri occasionem arbitratus, cupidè quod se in manum dabat arripuit: missisque, quò fidem promissorum faceret, aureâ munitis bullâ diplomatibus, ei significavit, se se ipsum conditionibus peramplis, & subiectas ipsi copias autoramentis idoneis, iam nunc in Romanæ militiæ auxiliares accipere. Venirent modò quam primùm, & ipse quidem ductor sibi eximiè destinatam Magni Ducis dignitatem cum affinitate splendidâ, nuptijs neptis propriç Mariæ Asanis filiæ, iniret; milites verò ipsius ad spem certam magnorum, quibus nullâ morâ numerandis intercederet, stipendiorum accurrerent; cæteraque omnis generis operæ bello fortiter navatæ haud se desideraturos præmia scirent. Hæc tam pellacia tàm prolixè pollicebatur Imperator, quoniam, uti diximus, nullam fiduciæ partem in Romano collocare poterat Exercitu: quòd qui ex eo reliqui nuperis cladibus superfuerant, mari traiecto è continenti Asiæ in occiduam omnium inopes delati, passim profugi, adeò viluerant deiectis ignavè animis, ut, si victum miserum vel infimâ servitute paciscerentur, præclarè secum agi crederent.

CAPVT XIII.

De Michaële Despotâ, ut suspectus, redditus, sit comprehensus.

Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ Μιχαὴλ ὁ Δεσπότης αἰτίαις ὑποβληθεὶς κεκινδυνεύκει. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν Βασιλεὺς ἐπεῖχε τοῦτον εἰς Νίκαιαν, σὺν ἅμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ στρατηγήσοντα, ἐκεῖνος δὲ πολλάκις γράψας μετεκαλεῖτο τὸ ἴδιον, κἀκεῖνοι κατεβραθυμοῦν, διὰ ταῦτα ἔδοξε χρῆσθαι τοῖς Βασιλέως ὡς ὑπηρέταις, τοῖς ἀπολέμοις ἐκ τῆς ἀνάγκης γεγυμνασμένοις. καὶ πέμψας συνῆγε· πλὴν οὐ τοῦ Βασιλέως εἰδότος, καὶ ὅρκους ἀπῄτει ἐκείνους ὡς περὶ ἑκατὸν ὄντας, καὶ κρυφηδὸν λαμβάνων, καὶ μέρει διδοὺς πρὸς ἐκείνους. ἦν δ' ὁ ὅρκος, Βασιλεῖ πρέπων οἶμαι καὶ μόνῳ. εἶναι γὰρ τῶν ἐχθρῶν ἐχθροὶ καὶ τῶν φίλων φίλοι, τοῦ τέως Δεσπότου ἐπόμενοι. ὁ δὲ προσαγγελθὲν Βασιλεῖ καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλα πλεῖστα συνηθροικὼς, συνοικοῦντος καὶ τῇ τοῦ Τερτερῆ θυγατρί, λιπαρῶς ὑπώπτευε κατ' αὐτοῦ ἀπιστίας μελέτημα. καὶ τὸ γεγονὸς εἰς κρίσιν ἐτίθει, καὶ τὸν προσαγγελλόμενον κατεδίκαζεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον καὶ ῥηθήσεται. τότε δὲ Βασιλεὺς τοιαύτας ἐδίδου τὰς πίστεις τῷ Ῥοντζερίῳ. ὁ δὲ λαβὼν τὰ γράμματα, ὡς εὖ καὶ μέγας τις δόξοι, οὐχ ὅσους ἀνὰ χεῖρας καὶ μόνους εἶχε, τοσούτους καὶ ἄγειν ἠβούλετο. ἀλλὰ προσφιλοτιμούμενος, καὶ ἄλλους συνῆγε, ταῖς ἀπὸ Βασιλέως ἐλπίσιν ἀναπτερῶν. ὥστε μηδ' ἔχειν αὐτάρκεις ναῦς συνεκφέρειν τὸ στρατολόγημα· μὴ δέ γε χρήματα τόσα, ὥστε καὶ προκαταρκτικὰ διδόναι, ἐπὶ Βασιλεῖ ἐχεγγύῳ τὰ πλεῖστα παρέξοντι. διὰ τοι ταῦτα καὶ Γενουΐταις προσχὼν, ἐπὶ πίστει ἐνεχείρετο

B QVâ ex causâ & Michaël Despota in defectionis meditatæ suspicionem veniens est periclitatus. Cum enim illum Imperator crebris nuncijs ursisset, ut delectu in suis terris habito sibi præstò cum copijs adesset, Dux à se Nicæam mittendus; & ipse multis literis quoquo versus scriptis, suos nequidquam vocasset ad signa subditos: quippe hi periculum talis militiæ reputantes, fracti animis ignavè cunctabantur obsequi: hos de quibus dixi nuper Imperatoris milites, nunc in suâ ditione fugitivos, explorare aggressus, postquam in eam, de quâ significavi humilitatem C consternatos reperit, occasionem non putavit prætermittendâ eos sibi ad quidvis obnoxios reddendi. Ergo negotio eis dato socios ad se clàm cogendi, congregatos ex illis circiter centum, arcanò alloquens induxit ad sibi fidem sacramento in hoc obstringendam, ut hostes hostium suorum, amici amicorum, sine ullo respectu aut discrimine, deinceps forent; se quoque ipsum vicissim protegendi eos promissis iuratis obligans. Hoc etsi secretò actum à Despotâ, ubi fido ad se delatum indicio, rescivit Imperator, contulit eodem aliundè comperta signa plurima infidi animi ac rebellionem machinantis, quibus magnum ad verisimilitudinem colorem addebat, quod idem Despota coniugem haberet Filiam Terteris, ex genere utique infenso Romanæ Rei. Quare antequam defectio erumperet, maturè prævertendum arbitratus, Dicam Michaëli cogitatæ perduellionis impingit; compulsumque obire vadimonium, causâ ritè cognitâ damnavit. Sed hoc contigit paulo post & in loco referetur. Nunc eò prælibatum quò indicetur & hanc mente versatam Imperatori curam, quando

illum à Rontzerio missi convenere, promptiorem reddidisse ipsum ad adeò prolixè admittenda liberaliterque remuneranda exteri Ducis obsequia. Porrò istis Augusti literis Rontzerius acceptis, curam ingressus existimationis tuendæ tantæ quantam de ipso præcepisse præ se ferebat Imperator, non eos solum quos ad manum habebat, ducere ad eum milites voluit; sed alios prætereà evocavit promissis magnis, quorum videlicet solutionem Imperatori delegaret. Convenerunt ad spem ostensam Imperialis Gazæ largiter mox participandæ Laoni tanto oumero, ut nec naves quæ illos caperent, nec pecuniam Rontzerius haberet quę sufficeret ad singulos vel exiguâ, quæ vegetaret alacritatem oomina dantium, erogatiunculâ saltem aspergendos. Quare appulsus ad Genuenses, illisque glorianter ostentandis Imperatoris diplomatibus fidem in mutuando nactus, viginti circiter millium aureorum cum illis debitum contraxit, quæ se ille Constantinopoli soluturum pecuniâ sibi statim ab Augusto repræsentandâ, pollicitus est. Cæterùm non totam eam summam numeratò accepit. pars enim in naulum est imputata suppeditatarum à Genoensibus navium, quot opus fuere oovis Rontzerij delectibus transportandis. Sic igitur Septembri, ut dictum est, mense Rontzerius cum classe Constantinopolim appellit. Quando Imperator tanto præter spem auctus exercitu, & ingens in posterum peregrinæ militiæ operę pretium expectans, firmato à trepidatione priori animo, largissimè muneratus est Hospites, & utráque pecuniam effundens manu, Thesauros quos undecunqoe corrasa vectigalia compleverant (quorum iam pars nulla distrahebatur in autoramenta veterum Militum, & stipendia Palatinorum ex longo decreta Ministrorum; omnibus his nuper, uti dixi, abrogatis) in horum sinus exinanivit. Ac Rontzerium quidem promisso insignivit Ducis Magni titulo, familiares quoque eius illustribus alijs nominibus honorans; denique quod erat etiam pollicitus, affinitate sibi eundem admovit intimâ, ouptijs cum eu neptis suæ Mariæ celebratis. quo toto tempore tanta extitit in hos omnes Exteros Andronici munificentia; ut cuivis eorum ad statim accipiendum ab Augusto donum quantumlibet, ãlio non esset opus, quàm istius ei desiderium significare. neque enim ipsorum qoemquam vacuis à se abire manibus, aut voti non compotem, sinebat. Ita benè curatis ornatisque Latinis auxiliaribus expeditio indicta Cyzicum versus est. cuius consilij hæc erat ratio. Confluxerant Cyzicum, ut dictum est, ex totâ circùm contineoti quotquot effugere Romani potuerant Barbaros, opesque suas, in illud Asylum undecumque contulerant. quæ res cum latere Prædatores Persas non posset, veri similiter expectabatur eò cunctos ipsos impetum versuros: nam Avari habentibus inhiant, & in loca congestis opulenta gazis cupida solet rapacitas incitari. Vrbi ergo Cyzicenæ plenæ tunc & Divitijs & Hominibus, ideóque vel iam obsessæ, vel mox obsidendæ à Barbaris, mitti suppetias novos hosce Socios placuit.

A ταῖς βασιλείοις, ὡσεὶ χιλιάδας εἴκοσι νομισμάτων. τὰ μὲν καὶ λαμβάνων· τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν πολλῶν χρείαν ἐκείνων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διαπεραίωσιν ἀποδεχόμενος. Γαμηλιαῖος μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῇ Κωνσταντίνου ἐφίστατο. καὶ βασιλεὺς τοσοῦτον λαὸν παρ' ἐλπίδα δεξάμενος, ὅμως τῇ τῆς συμμαχίας ἐλπίδι ἀναθαρρῶν, τῶν λογισμῶν κραταιότερος ἦν καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντλει σφίσι τὰ χρήματα, B καὶ θησαυροὺς πάντας δὲ ἀνεπίμπλων ὧν πανταχόθεν δασμοί, ἐπισχεθέντων πάλαι καὶ αὐτοῖς ῥογῶν, καὶ σιτηρεσίων, τοῖς ἐν ἀνακτόροις δουλεύουσιν, ἃ δὴ καὶ βασιλεῖς ἐξ ἀρχαίου εἰς μισθοὺς ἐτίθουν ἀναγκαίους τοῖς ὑπηρετουμένοις, ἐκείνοις ἐξεκένου. ἀλλὰ τὸν μὲν Ῥοντζέριον εἰς μέγα τιμήσας Δοῦκα, καὶ τοὺς παρ' αὐτοῦ καὶ ἰδίοις μεγαλύνας ὀνόμασι, γαμβρὸν κατὰ τὰς ὁμολογίας καθίστη. ἦν δὲ ἄρα καὶ C τοῖς ἐπιοῦσι πολλαῖς φιλοτιμίαις ἀπολαύειν διδόναι τὴν χρείαν· ὡς ἂν μὴ ἐν κενοῖς ἐπιστῆναι δόξωσιν· ἐπέχθησαν οὖν ἐς Κύζικον ἀπελθεῖν. πρὸς γὰρ τὸ ὀχυρόν, ὁ φθόνος ἔρρειν, μᾶλλον δὲ τὴν ἐπίθεσιν, ὡς οἷόν τε διανοουμένων, κἀκεῖ πολύ τι συναχθὲν πλῆθος, καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν ἱκανούμενον, ἐφέλκειν τοὺς Πέρσας ἀνάγκη. οἷς καὶ δεῖν διὰ ταῦτα κατακεκλεισμένοις συμμαχίας ᾤοντο.

CAPVT

CAPVT XIV.

Pugna Catelanorum & Genuensium & Cædes Magni Drungarii.

Ὡς γοῦν ἐξηρτύοντο, καὶ ἤδη πρὸς ἐξόδοις ἦσαν, ἐπισυνίστανται Γεννουῖται τῷ κατὰ πόλιν, τινὲς ζητοῦντες τὸ χρέος. Βασιλέα γὰρ ἀπαιτοῦν, ἑτέροις δανείσαντες, οὐκ ᾤοντο δεῖν. ὁ δὲ τὰ τοῦ χρέους βάρη προσανετίθου τῷ βασιλεῖ, ὡς αὐτοῦ γε χρησίμων εἵνεκα. καὶ βασιλεὺς, τινὸς οὐκ ἀνεχόμενος, ἀλλ᾽ οὕτω πρὸς τὸ ἀποδιδόναι κατήνθιε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλονεικίαν συμβαίνειν ὑποτοπαζόμενος, ἔπεμπε τὸν Μουζάλωνα Στέφανον, μέγαν Δρουγγάριον τοῦ Πλωΐμου ὄντα, καταστελοῦντα τὸν θόρυβον. ὁ δὲ τοσοῦτον ἐδέησε τοῦ ταῦτα ποιεῖν, ὥστε καὶ κατακόπτεσθαι αὐτόν γε ἵππῳ. καὶ ἔρις ἐντεῦθεν μεγάλη, μεταξὺ σφῶν ἐρρωθεῖτο· τῶν μὲν ξενικῶν, τὴν τοῦ Κοσμιδίου καταλαβόντων μονὴν, καὶ ταύτῃ ὡς ὁρμητηρίῳ χρωμένων καὶ μαχομένων· Γεννουϊτῶν δὲ αὐτόθεν κατ᾽ αἰγιαλοὺς, βουτζίοις, καὶ ταρπαις, καὶ σανίσιν ἀσφαλισθέντων κύκλῳ. κἀντεῦθεν ὡς ἀπὸ τείχους βαλλόντων τε καὶ βαλλομένων, ὡς καὶ πολλοὺς πεσεῖν ἀμφοτέρωθεν. μόλις τὸν θόρυβον βασιλέως κατασορέσαντος, ἐπὶ Κύζικον εἰς παραχειμασίαν ἀπέπλεον. ἐκεῖσε δ᾽ ἐπιστάντες, πολλὰ τῶν χαλεπῶν κατεπράξαντο, ἐντὸς τοῦ τείχους καθήμενοι, χρήματα ἐκλέγοντες, βίους ἁρπάζοντες, γυναιξὶν ἀνθρώπων ἐπιχειροῦντες, καὶ τῶν ἐποίκων ὅσα καὶ αὐτοῖς κατακυριεύοντες δούλων. τέως ὁ μὲν Φαρέντα Τζιμῆς, αἰσχυνθεὶς ἐπὶ τοῖς δρωμένοις καὶ πολλάκις ἐλέγξας, οἵων μὲν ἀπήλαυσαν βασιλέως, οἷα δὲ πράττουσι, καὶ μὴ πείσας βαρβάρους ὄντας, καὶ αὐτοῦ καταξανισταμένου τοῦ ἄρχοντος, ἀπαίρειν ἔγνω. ὅθεν καὶ συσκευασάμενος ἅμα ναυσὶν ἰδίαις, καὶ οἰκείῳ λαῷ, ἐπ᾽ οἴκου πορεύεται. ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔτι κατὰ τὸ Κυζίκου προσκαθήμενοι τείχει, καὶ τοῖς σφῶν αὐτοῖς ἐνσυκοφαντοῦντες ἀποθαλίας ὅπῃ καὶ λέξαι τοιαῦτα πράττοντες, ἐφ᾽ οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Ῥωμαίους γὰρ πανταχόθεν τὰ δεινὰ περιέσχε, καὶ διεφώνουν πάσχοντες. ἐμοὶ δὲ λοιπὸν καὶ τὰ τῶν θαυμαστῶν καθ᾽ ἡμᾶς πλεοθὲν ἐξειπεῖν.

A His autem pransis paratis in procinctu ad hoc iter, ac Vrbe iam egredientibus, ecce superveniunt qui in Vrbe erant è Genuâ Creditores Rontzerij, quos dixi; & hoc exeunte, brevem occasionē rati repetendi debiti, dum intra Constantinopolim is adhuc esset, cum solicitudine ac tumultu circumsistunt hominem, solvi statim quod debebat flagitantes. Cum eos ad Imperatorem remitteret Rontzerius, allegans Imperatoris fide pecuniam acceptam, in eius obsequia impensam; & numerare ipsum paratum; adirent modò, statim cumulatè laturum B quod poscerent; Illi hęc effugia rati esse debitoris infidi, ab eo se repetere dixere cui dedissent; cum Imperatore sibi nihil esse negotij: inter quæ ardescente iurgio, ventum ad manus est. Imperator raptim admonitus expedivit confestim opportuna rixæ dirimēdę; seque professus, licet id ante renuisset, summæ à Genuensibus repetitæ debitorem, eos ultrò ad satis accipiendum quod vellent evocavit ad se, misso ad id turbasque componendas Stephano Muzalone MagnoDrūgario Rei navalis. At is tantum abfuit à nimis iam adultâ seditione compescendâ, ut C ipse cum quo vehebatur equo concisus in frusta fuerit ensibus iam cominùs dimicantium irrevocabiliterque commissorum. Hinc iam inflammata contentio, in pręlium utrimque infestissimum efferbuit: Peregrinis quidem militibus obvium Cosmidij Monasterium occupantibus, eóque utentibus pro Arce, ex quâ erumperent, quò se reciperent: Genuensibus autem illic ubi fortè sunt reperti per littoralem oram, vallo contra & aggere se se munire satagentibus; certatimque ad id comportantibus Dolia, Scuta prelonga & Tabulas, quibus externè commissis D intúsque arenâ congestâ roboratis, castra velut sua circum obvallarent: ac tum isto quasi muro extemporaneo tela hostium in obiectâ materia ictum perdentia frustrarentur; tum ex eo supernè vicissim iacularentur. quo diū strenuè infestéque factitato, cadere utrimque plurimos contigit. quoad tandem exauditis sine fine iteratis ab Imperatore mandatis, sedatus aliquando tumultus est; ac pace factâ, Ronzerianæ cum suo Duce Copiæ conscensis navibus hybernatum Cyzicum iverunt. Cyzici ubi fuere, admissi intrà munitiones, multa miseris illic degentibus gravia, nec mitiora hostilibus fecerunt, pecunias extorquentes, annonam diripientes, uxores civium violare conantes, uno verbo,

colle-

collectis isthic Romanis, velut emptis mancipijs, superbissimo Dominatu abutentes. tam intolerandâ qnidem licentiâ, ut Pharenda Tzimes, pudendâ iniuriarum indignitate commotns, cum petulantiam intolerandam, frustrà Rontzerianos increpando, ac beneficia meritáque in eos Imperatoris commemorando, reprimere sæpè nequidquàm tentasset, Barbaris, Duce ipsis proprio assentiente, monita irridentibus, otiosus esse testis immanium scelerum non sustinuerit: sed suas vasa colligere copias iussas, suis impositas navibus domum reduxerit. Quò liberiùs deinde Rontzeriani tyrannidem intrà Cyzici Muros sine interpellatione diram exercuerunt, rapacitati, ingluviei, libidinibus, ad satietatem indulgentes: nec obscurè id ferentes, sed famam quoquoversùs de his ipsorum flagitijs diditam securissimè contemnentes, frustrà tingentibus, & hoc malorum auctario tam sævo, extremâ iam consternatione extabescentibus, deploratissimis Romanis. Sed mihi diù pertæso narrationum infaustarum, offertur ecce opportunè commemoratio auspicatior, miri apud nos visi prodigij.

CAPVT XV.

De Miro apud Magnesiam prodigio.

QVod dicam ità terribile dictu est, ità incredibile auditu, ut nec ipsi diù mihi fidem fecerit; & omissurus, ut rem inverisimilem, fuerim; nisi constans affirmatio & plurimorum & idoneorum testium, tandem religionem incussisset, inofficiosâ premendi oblivione Facti, in quo & argumentum extat clarum Divini numinis in res humanas Providentiæ, in nos protectionis (utcumque inscrutabilibus de causis eius in nos eosdem flagella desæviant) Denique in quo cernitur illustri vindicata documento fama & sanctitas Dominati nobis olim cum clementiæ laude Principis. circa qnem liberè hominibus varia opinatis & locutis, videtur Deus, cui sunt uni optimè cunctorum bona pariter & prava opera perspecta, eum fuisse sibi probatum, illustri voluisse testimonio monstrare. Iam anteà narravimus, ut è Magnesiâ ad Hermum sitâ Michaël Imperator Iunior recessetit. Post eius discessum, istius Munitæ Civitatis custodiæ præfuerunt alij, quos inter fuit & Mensæ Præpositus Philanthropenus, vir nobilitate, senectute, prudentiâ, & bellicorum eventuum experimentis, summè commendatus. Cum huic igitur Custodi ac præsidiariæ Duci militiæ credita illa Civitas esset, eáque ille curâ fungeretur intempestâ excubans nocte, ac vigilias militum explorans, videt ecce plus vice simplici accensam lampadem circumeuntem muros Vrbis. Re semel iterumque, ut fortuitâ, vel aberrantibus illudente oculis neglectâ, postquam eadem iam se tertiò conspicuè ostentat, haud ratus contemnendam, advocatis Ductoribus Ordinum primarijs indigitat; eosque in parem secum admirationem manifestè cernentes inducit. Placet cunctis dare operam, ut hoc quid sit addiscant. mittuntur ab his qui cominùs accedentes ad id lumen, propiùs explorent, ac comperta referant. Isti

Φοβερὸν μὲν εἰπεῖν, ἄπιστον δ' ἀκοῦσαι. ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς διηπίστησα ἄν, κἂν δι' αὐτὸ καὶ παρέλιπον· εἰ μή γε πολλοὶ μὲν ἦσαν οἱ εἰπόντες καὶ ἀξιόπιστοι. δεῖγμα δὲ προνοίας ἔχει Θεοῦ, καὶ τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔτι ἴσου κηδεμονίας· κἂν ἄλλως ἐχθέως καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐνεργοῦνται τὰ διὰ σφαλήματα· καὶ ἅμα καὶ Βασιλέως χρηστοῦ δόξαντος δόξαν, Θεοῦ κρίνοντος πάντως μετὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ ἐφ' οἷς καὶ μόνοις ἐπιτηδεύουσι, τὸ τῶν ἀνθρώπων σφάλμα, ἢ καὶ κατόρθωμα. ἤδη μὲν οὖν φθάσαντες ἐδηλώσαμεν, πῶς Μαγνησίας τῆς κατὰ Ἕρμον ὁ Βασιλεὺς ἀπαίρει. τούτου μὲν προεδρεύοντες ἕτεροι, Βασιλέως ἀπηρκότος ἐκεῖθεν. ἦν δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τραπέζης Φιλανθρωπηνός, ἀνὴρ εὐγενείᾳ καὶ γήρᾳ, συνέσει τε καὶ ἐμπειρίαις στρατηγικαῖς ἐς ἅπαν κοσμούμενος. ὡς γοῦν τὸ πόλισμα Καστροφύλακι ἐπιτέτραπτο. καὶ ἤδη ἐν φυλακαῖς ἐκεῖνος διαγρυπνῶν ἦν ὀψὲ τῶν νυκτῶν, πολλάκις ἡμμένην λαμπάδα, καὶ περιερχομένην τὸ πόλισμα καθεώρα· τοῦτο δὶς καὶ τρὶς γεγονός, ἐννοίας ὑπῆγε τὸν Καστροφύλακα. ὁ δὴ καὶ τοῖς προέχουσι κατὰ τὸ εἰκὸς κοινωσάμενος, κἀκείνους εἰς τὴν ὁμοίαν ἔννοιαν ἐνέπληξε. τέως μαθεῖν ἠβούλοντο τί ἂν καὶ εἴη τοῦτο, καὶ πέμπονται μὲν καὶ ἄλλοι κατασκοπήσοντες. οὐδὲν δὲ πλέον τοῦ προσπελομένου ἐκείνοις ἀπεκαλύπτετο. σὺν πολλοῖς δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπέρχεται καὶ ὁ τοῦ Καστροφύλακος ἀδελφός, ὃν καὶ ἐκκεκωφημένον ἐκ γενετῆς οἱ πάντες ᾔδεσαν. καὶ τοῖς μὲν τῶν συνήθων πλέον οὐκ ἦν μανθάνειν, τῷ δὲ τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπόρρητον θέαμα ἐκκαλύπτεται, καὶ ἡ πίστις προσετέθη τῷ καθ' αὑτὸν θαύματι· ὁ γὰρ λαλῶν

ἐξ ἐκείνου δὲ κωφοῦ πρός τι καὶ ἀναντιῤῥήτως ὅτι ἂν εἴποι καθίστα. βλέπει οὖν ἐκεῖνος προσομιλῶν, οὐ λαμπάδα ἡμμένην, ἀλλ' ἄνδρα βασιλικῶς ἐσταλμένον, τὰς μὲν αὐτοῦ φυλακὰς ὡς ἐξουθενοῦντα, αὐτὸν δὲ τὴν τῆς φυλακῆς ἐπιστασίαν ἔχειν λέγοντα, καὶ ἅμα εἰπόντα ὡς πρὸς ἀκούοντα λέγειν. καὶ γὰρ ὁ κωφὸς ἤκουε παραυτίκα. προσταχθεὶς δὲ τὴν φωνὴν, μεγάλῃ φωνῇ τοῖς φύλαξιν ἐπαγγέλλειν, ἐγρηγορέναι ὡς ἔνι μάλιστα τῆς σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ θαῦμα παραυτίκα ἐπηκολούθει τῷ θαύματι. ὁ γὰρ ἀκούειν ἐφ' ἃ πράξοι ἤδη καὶ φωνὴν ἠκούετο. καὶ ἔδειξεν ἐκεῖνος λαλῶν τοὺς λόγους πρώτους. προσεπαίει δὲ πᾶσιν, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ὁ τοῦ Βασιλέως ἐκείνου τοῦ ἐλεήμονος Ἰωάννου, καθὼς ἂν ὁ Λυδὸς εἴποι ἐπιστασία, ἐν ᾗ παρὰ Θεοῦ φυλάττειν ἐπιστεύετο.

nihil plus admnvendo se propè, quàm procùl intuendo detegebant; solam & ipsi lampadem videntes. Quoad cum multis eò missus accurrit Frater Custodis Arcis, quem mutum & surdum ex ventre matris omnes norant. Atque huius comitibus nihil suprà priùs missns conspicari connigit: uni muto illi, mysteriorum quasi valvis reseratis, novum est spectaculum oblatum. Et fides viso per miraculum in Epopeâ manifestum constitit. Quis enim muto loquenti credere quod affirmabat, cunctaretur? Hic igitur è vicino attentus permanens, clarè videt non lampsdem ardentem sed virum imperatorijs ornatum insignibus, qui præ se ferens diffidere se Custodum Castri excubijs, ut insufficientibus, & languidè remissis, se se aiebat ipsum Vrbis sibi tuendæ curam assumere, quæ loquens audiebatur à priùs surdo: eidëque hactenùs etiam muto imperabat ut loqueretur, & quidem voce contentâ, admonens Præsidiarios Excubitores, etiam atque etiam vigilias intendere, acriterque prospicere saluti periclitantis Civitatis. Et ecce miraculum miraculo additum. qui enim modò primùm audierat sibi præcipientem, nunc etiam, dum iussis obtemperat, semper antehac mutus incipit loqui, claréque Præsidiarijs cùm à se visa, tùm ipsis mandata pronunciat, fidem facilè prodigij pignore idoneo impetrans. Nemini porrò his præsentium dubium fuit, id quod reipsâ verum erat, quin per ista declararetur Ioannem illum olim Imperatorem, cognomento Batatzam, optimum Principem, & eleemnsynarium a largitionibus in pauperes crebris & magnis, meritò nominatum, suæ peculiari curæ ac protectioni (quâ ἐπιστασίαν Lydus diceret) commissam â Deo custodisse, ac sedulò defensasse Magnesiam Civitatem.

CAPVT XVI.

De re benè per solertiam à Nostris apud Sardes gestâ.

ΗΝ μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ λίαν δεινά. τῶν μὲν ἐκτὸς πόλεως οὐδὲν ὑποστάντων τὴν τῶν Περσῶν ἀνυπόστατον ῥύμην. καὶ διὰ τοῦτο· τῶν μὲν φονευομένων, τῶν δ' ἀπανισταμένων· τῶν μὲν εἰς πόλεις καὶ φρούρια, τῶν δ' εἰς νήσους, ἄλλων δὲ καὶ εἰς τὰ κατ' Ἀντιπεραίαν ἀσφαλῆ, ὅπου ἂν καὶ σωθεῖεν βλεπόντων καὶ ὁρμώντων· τῶν δ' ἐντὸς καὶ λίαν ἐνδεῶς ἐχόντων τῶν ἀναγκαίων, διὰ τὴν τῶν ἐξωτερικῶν ἐξαπώλειαν. Βασιλεὺς μὲν οὖν διὰ ταῦτα, ὡς εἶχέ τ' ἦν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τὰς τῶν δεινῶν ἐπιῤῥοίας, Ἀλανῶν μὲν ἐκείνων, καὶ τῶν ἰδίων ἀπογνοὺς, ἐπὶ συνθροίσει δὲ συμμαχίων τοῖς ξενικοῖς, πέμπει καὶ πρὸς Καζάνην τὸν τῶν ἀνατολικῶν Τοχάρων, ὡς αὐτοὶ φασιν, Καίν· καὶ γαμικὰς ἐπιμιξίας προτείνει, καὶ ἐπαμύνειν προστάξειν, τοῖς τῶν Ῥωμαίων

ERant porrò per hęc tempora res nostræ, Constantinopoli degentium, in summis angustija: Nam qui extrà Vrbem in Asiæ continenti Domicilium habebant, planè conscij, ac multis miserrimisque experimentis quotidianarum cædiū, quibus passim sterni contribules suos a Persis videbant, manifestò persuasi, nullam sibi vim esse ab obsistendum ijs Barbaris, partim in Vrbes, aut Arces confugiebant, partim salutem in Insulis quærebant, partim quàm poterant longissimè se à periculo removentes, in abditis adversæ continentis locis securum effugium trepidè captabant. Ipsius autem Magnæ Vrbis Incolæ magna intùs rerum ad victum necessariarum penuriâ urgebantur, ob vastatas circùm desolatasque regiones unde ad nos solebat annona conferri. Ad hæc emendanda quantum poterat curâ consilioque incumbens Imperator, cum nullam iam spem haberet in Romanis copijs, ex-

tera

terâ verò auxiliari militiâ protervâ sævâque, eademque haud satis fidâ uteretur: unde nec acquiescere animo posset: vertit cogitationem ad certius auxilium à Cazane Tocharorum Orientalium supremo Principe (Canin ipsi vocant) Romano Imperio conciliandum. Mittit ergo ad hunc qui fœderis secum conditionem nuptiali necessitudine firmandi offerant, orentque, ut quâ valebat autoritate in Duces Barbaros Romanam ditionem crudelissimè vastantes, eis ut ab iniurijs desistant imperet, ac ni faciant, ulturum se minetur: sicque succurrere dignetur extremè laborantibus ac penè iam perditis Romanis rebus. Talia Cazanes audiens, haud aspernatus affinitatem est: oblatasque Puellæ, quæ proles naturalis Andronici Augusti putabatur, admittens nuptias, amplè ac solemniter promisit, se se coërciturum, & ni parerent, armis repressurum iniquos Grassatores. Hâc apud Barbaros per Romaniam impunè latrocinantium Duces latè Cazanis, cuius potentiam norant, commiuatione vulgatâ, moti omnes sunt, si minùs ad continendam, saltem ad moderandam timidiúsque deinceps exercendam sævitiam. Nam à plerisque ipsorum parùm istas minas curantibus, simulatione tenùs solâ nec eâ longâ, delatum edicto Canis est, absisti a Romanorum infestatione iubentis. Vnius inter istos Alaïdis paulò fortè minus contumacem audaciam hæc denunciatio concussit. Is tunc Lydiam incursans, quasi verteret vetus proverbium, Mysorum è Lydis congerebat prædas. quod dum agit, novi Cazanis cum Imperatore fœderis famâ improvisò ictus, in quandam suæ ac suorum securitati consulendi solicitudinem ingressus, hanc prædæ, quam ingentem paraverat, & cui potissimùm timebat, in tuto collocandæ rationem excogitavit. Est eius Metropolis Provinciæ antiqua Vrbs Sardes, in quâ situ validam & olim munitam Arcem tunc adhuc Nostrorum quidam obtinebant, ab unâ parte inaccessam obiectu impenetrabilium molium, ex altero latere immanibus præcipitijs defensam; cuius ideò etiam à paucis & prodite non audentibus insessæ, Barbari licet numero pollentes expugnationem desperassent. Huius Alaïs Præsidiarios colloquio tentavit, rogans; ut quoniam perampla & bifariàm divisa munitio erat, Partem unam, quod tutò possent facere, sibi concederent. nam præterquàm id sine suo ullo damno facturos, fide illis cavere sanctissimâ spondebat: etiam contrà periurium, si quod suspectarent, certum haberent præsidium muri firmissimi, quo duæ de quibus est dictum Arcis unius Partes ab invicem discluderentur. Ea nostri audientes, haud illi quidem multùm fidebant promissis Barbarorum: cæterùm diuturnæ clausuræ, cuius aliter re-

A ἐσχάτως ἔχουσι πράγμασιν. ὁ δὲ καὶ τὴν ἀξίωσιν δέχεται, καὶ τὸ κῆδος, ἐπὶ γὰρ φυσικῇ θυγατρί, ἧς αὐτὸς βασιλεὺς πατὴρ ἐνομίζετο, συνεφρόνει, προσαπεδέχετο. καὶ ὑποσχέσεις ἀσφαλεῖς ἐδίδου μετελεύσεσθαι τοὺς ἀλάστορας. τοῦτο φημισθέν, ὡς εἰκός, τοῖς μὲν λοιποῖς ἄλλως ᾠκονομεῖτο ἡ περὶ τὰς συλλογὰς σπουδή, κἂν ὑφεστείλαντο τὸ πλέον· ἑνὶ δὲ τούτων τῷ Ἀλαΐδῃ τὰ κατὰ τὴν Λυδίαν καταδραμόντι, ὥστε καὶ λείαν Μυσῶν, οὐ Λυδῶν φανῆναι τυχεῖν, καταπτοηθέντι τῇ φήμῃ σὺν λογισμοῖς, ἔδοξε B προνοεῖν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἰδίοις, τῶν ἐκ φυλακῆς συμφερόντων. ἀμέλει καὶ τοῖς κατὰ τὸ τῶν Σάρδεων φρούριον ὀχυρὸν ἄλλως ὄν, ὡς παλαιᾶς ἀκρόπολιν πόλεως, καθ' ἓν ἄβατον μέρος, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπόκρημνον, διὰ τὴν παρ' ἐκείνων ἐγκεκλεισμένην ἐπίθεσιν πέμπων ἐπὶ ῥηταῖς ὁμολογίαις συνετάττετο, ἐφ' ᾧ τοῦ φρουρίου διαμεμερισμένου μακρῷ τινι τείχει καὶ ἀσφαλεῖ, ἥμισυ μὲν ἐκείνους, ἥμισυ δ' αὐτοὺς ἔχειν, κἀντεῦθεν δεσμοῖς ὁμονοίας συν- C δεθῆναι, καὶ ἀνέδην ἀξιοῦντας, ἐκείνους μὲν τοῖς ἰδίοις ἔργοις προσανέχειν, ἐξ ὧν τραφήσονται, αὐτοὺς δὲ τὰ οἰκεῖα πάντως ποιεῖν, αὐτῶν μέν, ὡς εἰκός, ἀπέχοντας, ἄλλοις δ' ἐπιτιθεμένους ἐξ ὧν κερδανοῦσι, τὸ οἰκεῖον ἔθνος καὶ λῃστρικόν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιαῦτ' ἠξίουν, καὶ λιπαρῶς ἀντείχοντο τοῦ φρουρίου. τοῖς δὲ τὸ μὲν ἀνθίστασθαι, μάταιον ἐνομίζετο, τὸ δ' ἀπειθεῖν, εἰ καὶ μὴ σφίσιν αὐτοῖς ἀσφαλὲς διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν γειτνίασιν· οὐδὲ γὰρ ἦν ἄρνεσι καὶ λύκοις κοινὰ ταμέσθαι τὰ ὅρκια· ὅμως διὰ τὴν D ἐφεστῶσαν ἀνάγκην, καὶ τοῦ ὑβρισθῆναί τι καὶ καταπονεῖσθαι ἕνεκα, ἄκουσιν ἔδοξε, καὶ συγκατέβαινον. καὶ δὴ πολλούς τινας τῶν Περσῶν ὑπεδέχοντο. πόρους δὲ χρημάτων αὐτῶν ὡς εἰκός, σὺν αὐτοῖς εἰ δέ τις αὖ· περὶ τοσοῦτον οὐ συνῳκοῦντες τοῖς εἰσαχθεῖσι, παρόντος τοῦ μεταξὺ τείχους σφᾶς ἀπ' ἀλλήλων διείργοντος, κατά τινα δὲ πυλίδα, καὶ συμμετεῖχον ἀλλήλοις ἔνιοι, ὡς ἐλέγετο. ταῦτα γοῦν ἦσαν ἐπὶ χρόνον, καὶ ἀνακωχὴν τῶν κακῶν κατὰ τὸ φρούριον εἶχον. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν τῆς φήμης τῶν E Τοχάρων κατ' ὀλίγον ἠσθένουν, καὶ ἤδη θάρσος εἶχον ἐκεῖνοι, καὶ τὸ φρόνημα ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον, ὧν πρὸς ἱκέται ἑαυτῶν γένοιντο; καὶ τῶν προτέρων ἀναμιμνήσκονται, καὶ ἐπιχειρεῖν τοῖς γείτοσι βούλονται. ἦν δὲ ἄρα τὸ σόφισμα καθ' αὑτῶν. ἐξ ἴσου γὰρ καὶ Ῥωμαῖοι αὐτ' ἐπιβουλεύειν ἐκείνοις ἔχοντες, πρὸς τοῦτο καὶ ἠλπίζοντο παρ' ἐκείνων, τὸ φθῆναι

προ-

πρᾶξαι, παρὰ τὸ πάθος καρδιαλγότητος ἤδη σαινόμενοι. καὶ δὴ προλαβόντες τὴν ἐπιβουλὴν πέμπουσι πρὸς τὸν τηνικάδε τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἄρχοντα, Πριμμικήριος ἐκ ἀξιώματος τῆς αὐλῆς. καὶ νυκτὸς ἐκεῖνος λαὸν ἱκανὸν ἐξετοιμασάμενος, προσβάλλει τῷ φρουρίῳ, καὶ ἐμφανὴς ἦν, τοῖς μὲν, προσδοκώμενος, τοῖς δ' ἀπροσδόκητος. ὅθεν καὶ ὁ μὲν ἀσμένως δέχονται τοῦτον· τοῖς δ' ἐφίσταται κοιμωμένοις, δεινὸς ὄνειρος, καὶ ἐντεῦθεν διαπεπήκει σφᾶς τὰ παγχάλεπα.

A laxationem non sperarent, affecti tædio; & rerum inopiâ ex agri circumsiti longâ desolatione necessariò secutâ, graviter pressi; reijciendam non putarunt qualiscumque conventionis mentionem. Romanis ergo congressum non abnuentibus, ad tractandum pressiùs descenditur. Proponunt quid vellent Barbari. Arcis dimidium concedi sibi postulant, ubi res in tuto suas haberent, unde in hostes erumperent, quò se reciperent; Romani reliquam claustro quamlibet valido sibi certissimam servarent: securique inde prodirent ad agriculturam & commercia, eò innoxiè reconderent se ac sua, tranquillis circùm cunctis, beneficio præsentis fœderis, & constanti benevolentiâ novorum Sociorum latè per regionem dominantium. Etsi non latebat de bis arbitrantes nostros homines, quam infida vicinia Luporum cum Agnis esset; quámque suspectæ induciæ, pollicentium convictum indemnem sibi propè degentibus, interim dum in alios eiusdem secum Gentis ac Generis excurrendi latrocinando, ut solebant, sibi licentiam exciperent: tamen quia, ut indicavi, aquatione & agriculturâ dudùm exclusi, vitæ utilium inopiâ iam extremâ laborabant; stultum esse iudicarunt non præoptare exitio præsenti, quantumlibet ancipites, ac duras conditiones turpis etiam fœderis; assentiri se dixerunt. Mox age sanè, in rem venitur. admittuntur in Partem Sardensis Arcis Persæ non pauci. Hos à Romanis segregabat murus longus; tamen, ut audio, postico uspiam pervius. stetit hæc aliquandiù Societas, quam conglutinaverat hinc quidem egestas urgens, inde autem metus ingruens; neuter, si se remiserint, diuturni Magister officij. Ergo cum lapsu temporis formido quam minæ Cazanis Alaidi, & eius Comitibus incusserant, elanguescere cepisset, tedierunt illi scilicet ad ingenium, & prioris instituti memores, secum ipsi statuerunt uti commoditate viciniæ ad spoliandos novos Hospites, supinâ, ut putabant, fiduciâ incautos: in quo sua illos opinio fallebat: unde in caput Autorum fraus perfida recidit. Vigiles enim in sui custodiam Præsidiarij Sardenses, ubi versari Barbaros in apparatu struendarum ipsis insidiarum, & violandi crudeliter hospitij, sensere, præoccupare fortiter agendo, quàm ignavè cessando iniuriam perpeti, utilius arbitrati, clàm rogant non longè tunc distantem Romanarum aliquot Ducem cohortium, cui ex dignitate Palatinâ, Primicerius Aulæ, titulus erat, adesse ipsis ac gravaretur, prævertere proximum insultum perfidorum Hospitum necesse habentibus. Ille idoneo militum numero secum armato, noctu Arci Sardensi se admovet. Statim apparuit utri expectatus Parti, utri advenit improvisus. nam a Romanis gratulanter acceptus, confestim in sopitos irruens Barbaros, ditum illis somnium portavit, internecione periuros latrones delens.

CAPVT XVII.

De Imperatoris Michaëlis in Vrbem reditu.

B Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς Μιχαὴλ ῥαΐσας τῆς νόσου, ἔτι μὲν παρὰ ταῖς Πηγαῖς ἦν. καὶ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ προσελθόντι ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Κύζικον τῶν ἀμφ' αὐτὸν Κυδοιμοῦ, ἐφ' ᾧπερ κατὰ τὸ εἰκὸς ἀπονεῖμαι μὲν τὴν προσκύνησιν, ἀπολαῦσαι δέ γε τῆς θείας Δεσπότου δόξης, ἄβατος ἦν ἡ πόλις τὸ παράπαν ἐξ ἐπιτάγματος. τὰ γὰρ ἐξ ὑπογύου πραχθέντα παρ' Ἰταλοῖς κατὰ Κύζικον, καὶ λίαν ὠδίνειν τὸν Βασιλέα, ἀνάπυστα γεγονότα. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμιλίαν ἀπείρηκεν. ἤδη δὲ ἐς πλείας ἐπιβὰς

AT Michaël Imperator è morbo recreatus, adhuc Pegis morabatur; quo cum illum veneraturus & obsequia Principi à subdito debita exhibiturus Dux Magnus è Cyzico venisset; sciens Augustus Iunior summo suo dolore quantum ille & eius Itali turbarum modò Cyzici movissent, admittere invisum ex eo sibi hominem noluit, ideóque clausum omninò cuivis teneri Pegarum Oppidum præcepit. Post hæc iam confirmatis plenè viribus, unà cum suâ coniuge Augustâ, quæ in occursum ipsi Pegas processerat, in Continentem inde occiduam traiecit: & in villis eius tractûs per dies aliquot diversatus, cum suum differre

 in

in Vrbem reditum, patre Augusto impatienter orgente, diutiùs nequiret, tertiâ, & vicesima Ianuarij die pervenit Dripeam. Postridiè prodit Constantinopoli Imperator Senior, prodit & eius Comitatus universus; Monachi prætereà, & Ecclesiastici universi simul prodeunt; nec lectissimi quique Civium ex Vrbe defuere. Medio inter Vrbem & Dripeam spatio Augustorum occursus contigit, ijs mutuis significationibus affectûs quas inter tàm cöiunctos post tàm longam primùm absentiam visentes, existere par fuit. Hinc Michaël, velut trophæa referens quispiam, inter multas acclamationes faustas Vrbem ingreditur.

A ὑγείας, συνάμα τῇ Αὐγούστῃ τῇ ἑαυτοῦ, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ συνῆν ἐκείνῳ κατὰ τὰς Πηγὰς ἀπαντήσασα, διαπεραιοῦται κατὰ Δύσιν. καὶ ἐφ' ἡμέραις τοῖς κατὰ Δύσιν χωρίοις ἐναυλισάμενος, ἐπεὶ ἔδει καὶ ἐπανήκειν ἐς πόλιν, καὶ ὁ πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἤπειγε τὴν ἐπιδημίαν. ἀμέρᾳ μὲν εἰκοστῇ τρίτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς καταλαμβάνει τὴν Δρίπειαν. τῇ δ' ἐξῆς ἐξέρχεται μὲν βασιλεύς, συνεξέρχεται δὲ καὶ ἅπαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ μοναχοί, καὶ ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἅπαντες συνεξίασιν, οὐ δὲ τὸ τῆς πολιτείας ὅσον ἦν ἔκκριτον, ἐκεῖθεν λείποντος. καὶ τότε κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ βασιλεὺς βασιλεῖ συναντᾷ, καὶ χρόνιος φανείς, καὶ ὥσπερ τις τροπαιοῦχος ὑπὸ πολλαῖς ταῖς εὐφημίαις τὴν πόλιν εἰσέρχεται.

CAPVT XVIII.

De Incursione Sphentisthlabi in subiectas Hæmo regiones.

INter hæc Sphentisthlabus Bulgarorum (ut quis dixerit) Rex sive in oltionem repudiatæ à Crale Serbiæ suæ Sororis, Terteris filiæ, adscitæqoe io eius locum filiæ Imperatoris; sive indignè ferens suum intimum affinem Michaëlem Despotam, eiusdem nune Germanæ suæ virum, comprehensum, & custodiæ traditum ab Augusto fuisse propter eas qnas diximus causas; sive despectu afflictæ Imperij fortunæ ob nostrarum debilitationem copiarum, in spes ambitiosas elatus, armatâ manu incursavit Romanas Arces limiti ad Hæmum impositas; easque, paucis exceptis, aot vi eepit, anr conditionibus ad deditionem perpulit. nec his eum fore contentum apparebat, aut temperarurum à tentandis alijs dum eius mixtam ambitioni barbaricam audaciam tàm benigna opportunitas commodissimæ occasionis ad ulteriùs promovendum invitaret. Imperator isto malorum auctario gravatus, honestum & salutare reputans, impetus in loca illa incitatos Barbari maturè prævertere; quibus cum minari regionibus credebat, festinavit submissis strenuè auxilijs firmare. Sed & prætereà filium Augustum in occiduos destinavit Tractus. quę interim dum expeditio paratur, suspectans ne se Sphentisthlabo in belli contra Romanos Societatem adderet Eltemeres Smiltzæ Gener, Cruno adsitæ exharchus Regionis, ut pote Sphentisthlabi Patruus (frater enim erat Terteris) alioqui magni habitus à Bulgaris, apud quos Despotæ dignitatem obtinebat, præoccupare illum donis haud parvis studuit: non

B ἘΝ τούτῳ δὲ καὶ ὁ Σφεντίσθλαβος τῶν Βουλγάρων, ὡς εἴποι τις βασιλεύς, εἴτε διὰ τὴν ἐκ τοῦ Κράλη Σερβίας τῆς ἰδίας ἀδελφῆς διὰ τὸ τοῦ βασιλέως κῆδος παρόρασιν· εἴτε δι' αὐτὴν αὖθις, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν τὸν Δεσπότην ἐπισχημένον ἐξ αἰτιῶν ὧν ἐλέχθησαν παρακεκνισμένος· εἴτε καὶ διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἐξασθένησιν, τῶν βασιλικῶν καταφρονήσας πραγμάτων, καὶ εἰς τὰς τύχας τῶν Ῥωμαίων κατεπαρθείς, ἐξ αὐτῆς C ὡς εἶχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Αἷμον φρούρια. καὶ πλὴν ὀλίγων, τὰ μὲν κατὰ κράτος ᾕρει, τὰ δὲ καὶ δι' ὁμολογίας προσήγετο. προσδόκιμος δ' ἦν καὶ τοῖς λοιποῖς προσβαλεῖν, εὐκολίᾳ καιροῦ βαρβαρικὴν συμμίξας αὐθάδειαν. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς ἐπιθήκην καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἡγούμενος καὶ σωτήριον, τοῖς ἐκεῖ τόποις τοῦ βαρβάρου τὰς ὁρμὰς προκαταλαβεῖν, ἐκείνοις μὲν ὡς εἶχε D βοήθειαν πέμπειν ἐπείγετο. ὅμως γε μέντοι καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ βασιλέα, πρὸς Δύσιν ὥρμα, καὶ τέως αὐτόθεν ὑπονοῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρουνὸν ἐξάρχοντα τὸν τοῦ Σμίλτζου γαμβρὸν Ἐλτιμήρην· ὃς θεῖος μὲν ἦν πρὸς πατρὸς Ὀσφεντισθλάβῳ· τῷ γὰρ Τερτερῇ ὡμαιμόνει. Δεσπότου δ' εἶχε παρὰ Βουλγάροις ἀξίαν, καὶ διὰ ταῦτα τὴν ὁμαιχμίαν βασιλεὺς ὑποκρουόμενος, τοῦ μὴ κἀκεῖνον συνεισβαλεῖν Ὀσφεν-

ὥσπερ ποθλαίζων; ἀλλά γε καὶ προσπολεμεῖν Ῥωμαίοις εἰ δυνατόν. ἐκεῖνος μὲν πέμψας δώροις ἱκανοῖς ἐπειρᾶτο διακωλύεσθαι, καὶ προνοίαις ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀγάλλειν κατεπηγγέλλετο· τῇ γε πενθερᾷ τούτου τῇ τοῦ Σμίλτζου συζύγῳ, αὐτανεψιᾷ οὔσῃ, τοῦ γὰρ Σεβαστοκράτορος Κωνσταντίνου θυγάτηρ ἦν, τὰ μέγιστα προσθαῤῥῶν, ὡς τὸν γαμβρὸν παραπείσοι καὶ ἐκμειλίξαιτο, πέμψας τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, τοῖς ἐκεῖσε τόποις ᾠκονόμει τὰ πρόσφορα. ἦν δὲ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπὶ τούτοις προσδόκιμος ἐξελθεῖν. ἐπεὶ καὶ ἐξηρτύετο κατ' ἰδίαν τὰ οἴκοι, καὶ βασιλικῶς ᾠκονομεῖτο. ἀποβαλόντι γὰρ τὰ ἀποτεταγμένα οἱ τῶν προνοιῶν κατ' Ἀνατολὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιθέσεως προσεκυροῦτο παρὰ πατρὸς τὰ κατὰ δύσιν κτήματα τοῦ Δεσπότου Μιχαήλ· ὅσοις ἄρα, καὶ ὁ πενθερὸς ἐκείνου Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἀγαγὼν ὑπὸ φρικταῖς ὁμολογίαις, καὶ τῇ θυγατρὶ συνοικίσας, μεγαλοπρεπῶς ἐπλούτει, καὶ ὡς γαμβρὸν ἦγε.

A desperans sic consequi se posse, non modò ne is suas copias in Romanorum damna fratris filio adiungeret, sed ut contrà pro Imperio pugnaret. In eam igitur spem benè impensas largitiones ratus, præter munera missa, Eltemeri obtulit annuas è Fisco suo pensiones, adhibuitque ad hoc ei persuadendum Socrum ipsius, uxorem Smiltzæ, neptem ex fratre suam (nam illa ex Sebastocratore nata Constantino erat) quam pro consanguinitate intimâ secum, & necessitudine quæ ipsi cum Eltemere, utpote genero, intercederet, arctissimâ, in primis idoneam talis B sequestram negotiationis fore credidit. In quo ne illa sibi parceret, aut ullam omitteret artem deliniendi Generum, & ab eo eblandiendi quæ volebat Imperator, instigatorem ei submisit mulieris istius fratrem Michaëlem Palæologum. His in antecessum ad tutelam illius limitis provisis; expectabatur iturus quamprimùm illûc Iunior Augustus Michaël, instruebaturque ac splendidè interim adornabatur ista profectio eius. Ad quod opus fuit nova illi, unde Imperij dignitatem sustineret, assignari à Patre vectigalia: quoniam quæ dudùm ipsi in Regionibus Orientalis Tractûs attributa fuerant, incursionibus Agarenorum perierant fundirùs universa. Quare constituit nunc illi Senior Augustus Possessiones in Occiduo Tractu sitas Michaëlis Despotæ, quibus illum olim ipsius Socer Michaël Augustus Andronici Pater, ex Occidente evocatum conventionibus iureiurando firmatis, & propriæ filiæ nuptijs honoratum, amplè ac regiè muneratus, uti Generum, fuerat.

CAPVT XIX.

De condemnatione Despotæ Michaëlis Angeli.

ΤΟ δ' αἴτιον τῆς ἐκείνου ταλαιπωρίας καὶ ἐπισχέσεως, ἤδη μὲν καὶ προαναπέφανται· πλὴν ῥητέον καὶ ἐντελέστερον. ὅτι στρατιῶται βασιλικῶν ἀλλαγίων, οἱ δὴ καὶ ἀνατολῆθεν ἀπῳκισθέντες ἐξ ὑπογύου διὰ τὴν καταδρομὴν τῶν Περσῶν αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἠλῶντο κατὰ δύσιν, διά τινος ἑνὸς ἐκείνων τοῦ Κοτέρτζη, μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν προσεκαλεῖτο, καὶ προσιόντας δεχόμενος κατὰ πόλιν ὤν, ὅρκοις ἀπῄτει πίστεις προσεδρίας καὶ ξυνουλώσεως, ὡς σφᾶς εἶναι ἐχθροὺς ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου, καὶ φίλους φίλων· καὶ ἀντεδίδου τὰ ὅμοια πρὸς ἐκείνους, τὴν ὁμαιχμίαν προκαθιστὰς, πολλά τε διδοὺς, καὶ μεγάλα καθυπισχνούμενος· καὶ ταῦτ' ἐπράττετο παρ' ἀμαθοῦσι πᾶσιν, μὴ ὅτι γε Βασιλέως, ἀλλὰ αὐτῶν δὴ τῶν συνήθων καὶ ᾠκειωμένων αὐτῷ. ἀλλὰ προσαγγελθὲν παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Κοτέρτζην,

C EÆ cur illi nunc ereptæ fuerint, quamve ob causam is comprehensus miserias carceris perferret, iam priùs indicavimus: sed & modò idem paulò pleniùs retexendum. Milites Imperialium Contuberniorum, eiecti nuper, ut diximus, Orientali continente, coactique incursionibus Persarum inde fugere cum uxoribus & liberis, errabant per occiduas regiones. Ex his Michaël, usus ad id operâ unius eorum, Cotertzæ nomine, ad centum ad se vocatos, D cum in Urbe esset, benignè supplices excipiens adduxerat ad sibi clàm iurandam clientelam adhæsionemque perpetuam, disertè Deo teste pollicendo, se fore sine discrimine hostes hostium, amicos amicorum eius. Vicissimque suam illis fidem pariter obligaverat, constitutâ immutabili societate. Idque fœdus multis protinùs Donis, maioribus in posterum promissis sanxerat. Egerat hæc arcanò Despotas vitatâ diligenter non modò Augusti conscientiâ; sed &

 suorum

suorum ipsius familiarium ac Domesticorum. A Verùm ea vel Cotertzes, vel ex eius comitatu quispiam, cum clàm Andronico indicasset, gravem ei suspicionem movit adversùs Despotam, velut rebus novis inhiantem parantemque à se deficere. coniecturæ verisimilitudinem addebat magnam, quod idem Michaël priori uxore Andronici Augusti Germanâ mortuâ, filiam Terteris duxerat, mulierem infensi Domui Augustæ generis. Ob hæc quadam die mensis Ianuarij vocat Imperator Patriarcham, adhibet eodem Antistites & Clerum: Senatoribus quoque præsentibus; convenerant & Monachi, nec B non è Civium ordine permulti. Apud hunc cœtum reus sistitur Michaël, Imperatore Iudice; iussusque respondere; multa dixit in defensionem sui: nec vitare tamen potuit quin tandem damnatus perpetuo Carceri addiceretur. Die itaque tertiadecimâ mensis Martij, Michaël Despota cum Vxore Terteris filiâ, & susceptis ex hâc liberis, in custodiam apud magnum Palatium datus est. Eius verò magni Equorum Greges, opesque, ac res familiaris omnis generis; prædiáque ac bona Soli, cuncta in fiscum redacta Imperator Iuniori Augusto suo filio donavit: Exceptis tamen eiusdem Ædibus urbanis, quas attribuit Ioanni Despotæ. Sic mancipatus æterno Carceri Michaël, fugam inde postea tentavit. Sed deprehensus, in ergastula Blachernarum est translatus, securiùs illic habendus.

δῆλον Βασιλεῖ ὑποσπεύδειν μελέτην, καὶ ἀποστασίας ἐνδεῖνα ὑποπτεύεσθαι. καὶ μᾶλλον ὅτι τῆς ἀδελφῆς τελευτησάσης, τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν, ἥτις καὶ ἀλλότριον εἶχε πρὸς τὸ τοῦ Κρατοῦντος γένος. Διὰ τί ταῦτα; καὶ μηνὸς Ἐκατομβαιῶνος μιᾷ, προσκαλεῖ μὲν Πατριάρχην (προσκαλεῖται δ' Ἀρχιερεῖς καὶ Κλῆρος), παρόντων καὶ τῶν τῆς Συγκλήτου, συνελθόντων τε καὶ Μοναχῶν, καὶ τῶν τῆς πολιτείας, καὶ εἰς κρίσιν Βασιλεὺς καθίσει τὸν Δεσπότην, πρὸς ὃν καὶ εἰς ἀπολογίαν καταστὰς ἐκεῖνος, πολλὰ λέγων, καὶ μετὰ τῆς κατηγορίας ἀποδιδράσκειν πειρώμενος, τέλος καταδικασθεὶς, τῷ μεγάλῳ Παλατίῳ ἐγκλείεται. Τρισκαιδεκάτῃ Κρονίου αὐτὸς καὶ γυνὴ, καὶ τὰ τέκνα, ἃ δὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Τερτερῆ ἀπεγεννήκει. ἀγέλας δ' ἵππων, καὶ τὴν ἄλλην ὕπαρξιν τὴν ἐκείνου, καὶ κτήματα, τῷ υἱῷ καὶ Βασιλεῖ δίδωσι. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνου οἰκίαν τῷ Δεσπότῃ Ἰωάννῃ προσνέμει. ὕστερος δ' ἐκεῖθεν ἀποδρᾶναι πειραθεὶς, γνωσθεὶς, ταῖς κατὰ τὰς Βλαχέρνας εἱρκταῖς ἐγκλείεται.

CAPVT XX.

De Pace abscissorum Antistitum ob Athanasium.

INde hoc ipso Mense Martio abscissi Antistites, pertæsi secessionis, tandemque persuaderi sibi passi ab instante continuò Imperatore, ut finem aliquandò turbandi facerent, in festo Palmarum convenientes, pacem cum Athanasio fecerunt. Alexandrinus tamen Athanasius, utcumque crebrò ad idem faciendum instigatus ab Augusto, irrevocabiliter in sententiâ perstitit; nullis conditionibus in concordię consilium attrahi, ac vel paululùm inflecti se se passus. Quam ob caussam Episcopi cogitarunt de nomine ipsius eradendo ex Ecclesiasticis D Diptychis; omittendâque inter sacra commemoratione eius; cum præsertim & ipse putaretur in suis liturgijs Augusti mentionem prætermittere, quod Patriarchæ sibi non probato adhæreret. Nec enim ferendum arbitrabantur, inconcussam ipsi servari tanti possessionem honoris, interim dum ille ne minimum quidem vellet remittere de fastu, quo iam conspirantia cunctorum Antistitum iudicia, unus pertinaciter dissen-

C Κἀντεῦθεν μηνὸς τοῦ κατὰ Κρόνιον, καὶ τὸ σχιζόμενον τῶν Ἀρχιερέων ἀπειρηκότες δὴ, καὶ πείσαντες ἑαυτοὺς, μόλις καταμαλακισθέντες τὰς γνώμας, Βασιλέως ὡς δυνατὸν κατεπείγοντος, ἐν τῇ τῶν βαΐων ἑορτῇ τὴν μετὰ τοῦ Ἀθανασίου εἰρήνην ἀφοσιοῦνται. ὁ δὲ γ' Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος πολλάκις καὶ αὐτὸς παρὰ Βασιλέως παρακινούμενος, ἀτρεπὴς τῆς γνώμης εἴχετο, καὶ οὐκ ἐνεδίδου ὅλως, οὐδὲ κατῄνει τὴν ὁμόνοιαν. ταύτην δὴ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν δόξαν τούτου, μὴ δὲ Βασιλέως κατὰ μνημονεύειν διὰ ταῦτα, ἤθελον μὲν καὶ αὐτοὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐκκόπτειν τῶν διπτύχων μνημόσυνον· δεινὸν ἡγούμενοι, ἣν ἐκεῖνος μὲν οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, σφᾶς γε προσδέχοιτο, ἐκεῖνοι δὲ καὶ οὕτως ἀξιοῖεν ἐκεῖνον καὶ μνημονεύοιεν. πῶς δὲ καὶ πολλάκις κατ' ἐπήρειαν αἰτιώμενοι καραδοκοῦντες, καὶ οὕτως τὴν τῆς γνώμης μετάθεσιν. τὸ μὲν ἀποθαρ-

παρέρπουσι αὐτίκα τὴν τοῦ ὀνόματος ἐκκοπήν, ὡς ἄλλως ἄτοπον ὄν, μὴ φανείσης ἀξιολόγου αἰτίας, καὶ αὐτίκα ἐπὶ δόγματι, Πατριάρχου ἀποβάλλεσθαι ὄνομα, μὴ καὶ μᾶλλον, θήρα τις ἀνασοβηθείη, καὶ ἀντιλαβὰς ἐπὶ τοῖς χιζομένοις εἰς κατάγνωσιν· σοφίζεται δὲ τοιόνδε ἐδόκουν, καὶ εἰσέτι διατιθέναι, ὡς αὐτίκα ἐκκόψοντες, εἰ καὶ ἔτι ἀντέχοι, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρᾶξιν· ἡ δ' οἰκονομία οὕτω πως ἦν. Πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν ὅλως, ὡς ἂν μὴ συλλειτουργούντων κατὰ τὸ εἰκὸς Διακόνων, ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῶν διπτύχων συμμνημονεύοιτο. Ἱερεῖς δὲ μόνους ἄτερ Διακόνων ἱερουργεῖν. καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόροις, ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ ναῷ, καὶ ἄλλαις μὲν ἡμέραις, μάλιστα δὲ δημοτελέσι καὶ ἑορτασίμοις. ὡς κἀν τῇ τῆς ὀρθοδοξίας κατοπληθῆ, ὅτε Βασιλέως ἐνδημήσαντος, καὶ πλήθους ἱκανοῦ συναχθέντος, ὁ μὲν Πατριάρχης ὑπεξίστατο· ἱερεὺς δὲ μόνος ἀπερινοστήτως πάντα καὶ ἀνηχήτως, μηδὲν ἐπαγόντων διὰ τὸν θόρυβον, τὰ τῆς ἱερουργίας ἐξέπραττε. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοῖς Πασχαλίοις ἐγένετο, ὕστερον δ' ἐς αὖθις κατὰ τὴν μνήμην τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου, ἐκκόπτεσθαι καὶ μνημόσυνον, κατὰ τὸν ἐν τοῖς Μαγγάνοις νεὼν λειτουργήσαντες, οὗ ἀνεῖται τῷ μάρτυρι.

A ticus damnabat. Hæc inter se locuti, non tamen expedire in executionem impetum ausi sunt: seu spe attrahendi tandem eius in partes; seu veriti, ne non satis canonica videri posset tanti Patriarchæ tali de causâ è sacris Tabulis erasio, cuius nullus circa Dogma error argueretur. Ergo ne quasi tumultuosior venatio feras præpropere abigeret, & novi quidpiam incommodi ex facto anci- piti nasceretur, unde ansam Avulsi adhuc alij suarum roborandarum Partium sume- B rent, consultius tunc quidem visum, temperamento quodam uti huiusmodi: quo & periculum eius ignominiæ sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integrâ, non excluderetur idem aditu resipiscentiæ; nec tamen alea novi damni iaceretur. Decreverunt deinceps solemnes à Patriarchâ celebrandas ipso liturgias omittere: in quibus videlicet recitari à Diaconis nomina Patriarcharũ Orthodoxorũ, cuncto audiente Populo, necesse foret. Vice autem earum, sacro defungi per C privatum faciendo Sacerdotem, sine Diaconorum Ministerio. Hoc ita factitari exinde cepit in Æde Sacrâ Palatij: hoc idem in Tẽplo Maximo: non profestis solùm diebus; sed & in solemnitatibus, etiam populi concursu celebribus. Itaque die ipsâ Orthodoxiæ, cum & de more Imperator in Templum advenisset, & densus adesset Populus, Patriarcha non comparuit. Sacerdos autem simplex citrà pompam & cantum, nemine, præsertim in turbæ magnæ strepitu, exaudiente quid mussitaret mysta celebrans, sacro utcumque defunctus officio est. Similiter & in festis actum Paschalibus. Eademque arte in solemni quoque paulò post celebratâ Sancti Martyris Georgij memoriâ necessitas nominandi palàm è Diptychis Alexandrini lu- crifacta est; liturgiâ in Templo Manganorum, ubi sancto isti honos annuus habetur, sub- missè peractâ.

CAPVT XXI.

Rursus de Malis ulteriorem Continentem inundantibus, & allatis undecumque tristibus Nuncijs.

Ηὔξανε δ' ὁσημέραι καὶ αὖθις τὸ ἀπὸ τῶν Περσῶν δεινόν, ὥστ' ἀποκεκλεῖσθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. τί γὰρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; καὶ ἐῶ τὰ μακράν. ἀλλὰ τὰ κατὰ θύρας ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαύλια. τὰ δ' ἦν· εὐθὺς νηὸς ἀποβαίνοντι τῷ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου περαιωθέντι, ὡς ἀφαιρεθέντι θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. ἀνέδην γὰρ διέτρεχον πανταχοῦ τῆς Περσικῆς, καὶ κατεσκήνουν ὅπου ἦν βουλομένοις αὐτοῖς. καὶ ταῦτ' οὐκ ἐλάνθανον

D Crescebat inter hęc magisque ac magis in dies invalescebat à Persis malum; adeò ut omnis undecunque salutis spes excluderetur; quid enim miseriarum aberat? mitto longinqua. videamus quæ in Portis Urbis gerebantur, in ipso Imperialis Regiæ vestibulo. Navi te illic exscendentem, statim à traiecto Bosphoro exciperent pericula extrema spoliationis, captivitatis, cædis, totâ, quanta patet, ulterioris continentis latitudine refertâ latronibus sævissimis, impunè quò liberet ruentibus, & ubicumque vellent fixo, tentorio securam haben-

habentibus ſtationem. Atque ij ne tantum quidem Armis Romanis impertiebant reverentiæ, ut metu eorum aliquo ſaltem ſimulando, circumſpectè incedere, ire turmatim, ſervatis- ve ordinibus curarent: temerè vagi manipulis modicis, quam noſtri contemptus fecerat, confidentiâ curſabant. Iamque adeò illæ celebratæ adagiis ſolitudines Scytharum non alibi veriùs quàm in Orâ Byzantinæ Vrbis obiectâ muris, ſubiectâ oculis, reperirentur; nemine illîc noſtrorum audente comparere, quantacumque neceſſitas vocaret, etiam urgentis egeſtatis, eos, qui rure ſe reliquiſſe recordarentur quo in Vrbe indigebant. qui ſi vellent aleam iacere brevis excurſiunculæ, etiam à Magiſtratibus prohibebantur; tamquam ad mortem præſentiſſimam ituri. Quamquam ſuus quemque ſatis coërcebat metus, vulgatis exemplis prodire auſorum, qui utcumque periti compendiorum, & captato uſi tempore, ubi minimè putarant Duci Barbaro cum ſuâ turma in inſidijs deliteſcenti occurrerant, infortunio ſuo maximo. nec felix in eo genere temeritas quorumdam, qui pauci, & inermes armatorum plurium manus effugiſſe ferebantur, multùm ad ſimiles auſus frequentandos incitabat. rari enim hi caſus erant: qualium expectationi non niſi ſtulti caput committendum ducerent. Nulla porrò dies præteribat, quâ non audirentur Perſæ in aliquam Arcium ad mare ſitarum incurriſſe, ad cuius Portas aut cædes feciſſent, aut captivos prehendiſſent. idque, Rem miſerrimam! ijs frequentiùs diebus accidebat, quas feſtas, & benè feriatas habebamus ſupplicationibus ritè Deo adhibendis ei propitiando. Cernebamuſque ex hoc littore trans fretum anguſtum, quo uno à morte protegebamur, equitatum, & peditatum hoſtilem campo ſecurè adverſo potientem. Fruſtrà recognoſcente unoquoque dum ex effugio in Vrbe captato villâ aut rus patrium reſpicit, loca ubi recondidit quâ hîc eget, quam nequidquam requirit, annonam, certiſſimus, ſi repetere attentet, morte ſe crudeli audaciam luiturum. Iacebant quippe per agros paſſim cadavera vel mutila membra ſic cæſorum. Quidam ex lethali vulnere neglecti animam agebant. truncum ibi capite corpus: illîc faciem à collo abſciſſam cerneres. Redundabant plateæ Civitatis confertâ illuvie fugitivorum ex omni circùm Agro ruſticorum, deeratque ubi pedem ambulantes per vicos figerent, ſolo ubique conſtrato iacentibus temerè corporibus, feſſæ, omnium inopis, vix ægrè trahendo ſpiritu vitæ indicium dantis plebeculæ, ſub divo diurnis iuxtà nocturniſque cœli iniurijs expoſitæ, quam prędæ babebant & inter ſe partiebantur duo non mitiora Barbaris mala, fames, & lues: incommodo ſe ad Civium quoque ac

A στρατεύουσιν, ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ κατ' ὀλίγους. ὥστε κατὰ τὴν Περαίαν τῆς Βυζαντίδος, Σκυθῶν, ὃ δὴ λέγεται, ἐρημίαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, ὅτε συνέβαινε, καὶ παραβαλέσθαι τινὲς διαπεραιοῦσθαι, καὶ ἐκεῖθεν τολμήσαντας, ζητεῖν τινὸς πάθοντος, ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδείας πιεζούσης, τριβομένου τοῦ χρόνου, καὶ τῶν ἐφοδίων σφίσι καταναλωμένων, ἅπερ οἴκοθεν ἀπεφέροντο. τὸ δ' ἦσαν μᾶλλον εἰς κίνδυνον. ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντο, ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ φόβῳ σωφρονιζόμενοι· B οἱ δὲ τολμῶντες ἦν πού τις προεξέδραμε ἱκανὸς δοκῶν ἄγειν σύντομον, λοχαγὸν ὃν ποιοῦντες εἴπῃ τις ἄν, καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πᾶσαν αἴσθησιν ἐξήρχοντο. ὥστε καὶ συνέβαινε ποτὲ μὲν ἀποτυχεῖν ὀλίγοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις, πολλάκις δὲ καὶ σφάλλεσθαι. καὶ οὐκ ἦν σχεδὸν ἡμέρα, καθ' ἣν ἢ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουρίοις προσβάλλοντες ἠκούοντο, ἢ μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους, ἢ μὴ φονεύοντες καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ ἱκεσίαις ἐχρώμεθα πρὸς C Θεόν, τὸ οἴκτιστον. διεῖχε δὲ μόνος ὁ πορθμὸς μέσος. καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοῖς ἐντεῦθεν ἀφορῶσι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. κἂν που δέ τις, ἢ ἐνδείᾳ διαπορούμενος, κἀντεῦθεν ἐλπίζων κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑπολελειμμένων ἄλλοις· ἢ μὴν καὶ κατὰ χρείαν ἑτέραν, ἢ τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμέλειαν ἐξορμᾶν ἐτόλμα, αὐτίκα ἢ ἡλίσκετο, ἢ ἐκτείνετο. καὶ πολλοὺς ἂν εἶδες ἐσφαγμένους, ἢ τετρωμένους εἰς θάνατον. ἔστι δ' οὗ καὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ κόρσας ἀπαυχένας. πεπλήθει δὲ τῶν D ἀγρομένων ἡ πόλις. καὶ ἐστενοχωρεῖτο τοῖς πανταχοῦ κειμένοις, εἰκῆ τε καὶ ὑπαιθρίοις, πνοῇ ζῆν καὶ μόνῃ πιστευομένοις. λιμὸς γὰρ ἐντεῦθεν, καὶ γε λοιμὸς τοὺς ἀθλίους διεμερίζετο, καὶ οἱ ἀστικοὶ τοῦ κακοῦ παραπήλαυον, καὶ οἱ μὲν αὐτίκα τοῖς ἐπὶ νόσοις συνείχοντο, καὶ ἄποροι διῆσαν καὶ ἀμήχανοι· οἱ δὲ ὅσον οὔπω τὰ τοῖς πλησίον συμβαίνοντα, καὶ ἑαυτοῖς ἐπίσης ἤλπιζον. οἱ δὲ μὴ μόνον Χηλῇ τε καὶ Ἀστραβη- E τῇ, ἀλλὰ καὶ Γέρου φρουρίῳ προσβάλλοντες, τὰ πάνδεινα διεπράττοντο, ὥσπερ ὑπανιόντος Βασιλέως, ἢ μὴ ζῶντος. Νικομήδεια δ' ἐξησθένει, λιμῷ τε καὶ ἐνδείᾳ ὕδατος πρὸς τὸ ἀμηχανώτερον μετεβάλλετο. ἡ δὲ γε περίπυστος Νίκαια ἀποκέκλειστο, καὶ τὰς πέριξ χώρας ἀποκεκομμένη, ἐνδείᾳ καὶ αὐτὴ ἐστενοχωρεῖτο. καὶ νῦν μὲν Βηλόκωμα, νῦν δ' Ἀγγελόκωμα, νῦν δ' Ἀναγουρδῆς, καὶ Πλατανέα, καὶ τὰ Μελάγγεια, καὶ τὰ πέριξ πάντα τῶν

ἐνοι-

ἐνοικούντων ἔρημα γεγονότα, θρήνους ὀφείλοντα τῶν εἰδότων. ταῦτα Κρύλλα καὶ Κατοικία πέπονθε καὶ χείριστα. ὡς γὰρ ἀποκέκλειστο μὲν ἡ ἐξ Ἡρακλείου καὶ Νεμικομείου πρὸς τὴν Νίκαιαν, καὶ αἱ παλαιαὶ καὶ συνήθεις δίοδοι εἰς ἄδηλον ὑποψίαν καὶ πεῖραν ἦσαν, πολλάκις κινδυνευθέντων· ὁδὸς κατὰ Κίον καταίσιμος καὶ συντρεφὴς εἰκαίως πως πολιωθεῖσα διεκδρομὴ πρὸς Νίκαιαν ἠνοίγετο, οὔπω ἐν φόβῳ καὶ τότε μεγίστῳ καὶ ὑποψίᾳ, τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς Χαλκιδεῦσι καὶ Ἀλιζῶσι, καὶ οἱ Βέβρυκες ἐκ πυλῶν καὶ πυθίων παρωνυμούμενοι ἔπασχον. καὶ ἦν τοῖς ἀποβᾶσι θαλάττης κατὰ τὴν Κίον, τὴν ἡμέραν προσκαρτερήσασι, νυκτὶ πιστεύειν τὴν σωτηρίαν, καὶ καταλαβοῦσι τὸ ἐκεῖσε παράλιον, τῷ περὶ τὴν Ἀσκανίαν πλῷ χρῆσθαι. καὶ οὕτω κατὰ τὴν τοῦ Αἰγιαλοῦ πύλην τῆς πόλεως ἀποβαίνουσι, διεκπαίειν εἰς Νίκαιαν. ἐπεὶ οὐκ ἦν τότε τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, ἐπικειμένων τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ μέγιστα Νικαεῦς ἐκινδύνευον. ἀλλὰ ταῦτα τὸ ὅλον ὁ Κρατῶν ἀναστέλλειν οὐκ ἔχων τῆς συμφορᾶς, πέμπει τινὰ Σιδηρὸν στρατοπεδάρχην τῶν Τζαγκρατόρων τετιμημένον, συνάμα τισί, καὶ μερικαῖς ἐξόδοις χρημάτων, ἐφ' ᾧ καὶ ἄλλους ἐκεῖθεν πρὸς τὸ στρατεύεσθαι ἱκανώσειε. τῶν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Κατοικίαν μέρεσι φανέντων, ἀναπεθαρσήκασιν οἱ λαοί· καὶ ἐμφανεῖς ἦσαν τὸ ἀσφαλὲς ἐλπίζοντες. τὸ δ' ἦν συμφορὰ τούτοις καὶ ὄλεθρος. ἐπιτίθενται γὰρ παμπληθεῖ νυκτὸς ὡσεὶ πεντακισχίλιοι τῶν ἐχθρῶν. καὶ τὰς πρὸς τὸ φρούριον ὁδοὺς, λαθόντες πᾶσαν αἴσθησιν, προκαταλαμβάνουσιν. οἱ δ' ἐξαναστάντες ὑπέρωθεν ἔτι μὲν ἐδίδουν δεῖν πρὸς τὸ φρούριον τὴν φυγὴν κατὰ νώτου φθάνουσιν. οὐ δὲ γὰρ ἦν ἐπιδεῖσθαι τὴν πεῖραν, ἐπεί γε καὶ ὑπεξιδρυμένοις οὐκ ἦν ἱκανὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι. καὶ τότε οἱ μὲν ὑποστάντες ἐσφάττοντο, γυναῖκες δὲ καὶ παιδάρια πλῆθος μυρίον πρὸς τὸ φρούριον φθάνοντα, ἄγρα ἦν ἑτοίμη τοῖς προκαταλαβοῦσι. καὶ τέλος οἱ τέως τοῖς ἄλλοις προσεπαμύνειν ἀποστελλόμενοι, δρασμῷ μηχανῶνται τὴν σωτηρίαν, καὶ αὐτὰ προσαποβαλόντες τὰ βασιλικὰ χρήματα. ἔπειτα πῦρ ἐναύσαντες οἱ ἐχθροὶ, τὰ ἐκεῖ κάλλη εἰς τέλος ἠμάθυνον. τότε καὶ Ἀτμὰν ὑποστρέφων σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐπεὶ συνῆσαν σφίσι κατὰ συμμαχίαν καὶ Βηλοκωμῖται, προσλαβὼν ἐκείνους, κτῆμα τῶν ἐποίκων Βηλοκώμῃ προσβάλλει, καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ, καὶ τοὺς μὲν κτείνει, αὐτὸς δὲ μυρίον πλοῦτον θυρῶν ἐξωλβίζετο, καὶ τὰ περὶ ὁ

tecta intra Vrbem habentium infestationem propagante. nam & quosdam invadebant morbi contage propagati: & tanta turba cibos absumens, ne à felicibus quidem & domi copiosis sensum egestatis abstinebat. Præterque humanis animis miserationem inevitabilem in conspectu patientium extrema; etiam sui cuique denunciatio periculi clades alterius visa, fiebat; anxiè cunctis expectantibus, in quæ alios iam incurrisse exitia cernebant. Interim Barbari non modò Chelem, & Astrabiten, sed & Arcem Hieti hostiliter aggressi, dira illic exempla feritatis immanis ediderunt, velut dormiente Impetore, aut in vivis numerari desito. Nicomedia summè debilitata, fame & aquæ penuriâ tedactam se ad incitas gemebat. Inclyta verò illa quondam Nicæa vix se clausa tuebatur, amœnitatibus undique abscissa circumsistis, angustijs intùs & ipsa penuriæ constricta, diris in horas & momenta exanimari solita nuncijs captorum à Barbaris in viciniâ florentium nuper oppidorum. Nunc enim illic audiebatur direpta Belocoma, nunc Angelocoma; mox Anagurda & Platanea, & Melangea, subiacuisse sævitiæ Persarum; cunctaque per circuitum Incolis abactis desolata, luctu acerbo incendenb int eius Cives Vrbis, famæ subinde indicio de his admonitos. Hæc ipsa & his peiora Crulla & Catœcia passæ ferebantur. perveniebatque omnium notitia Nicæam. quia etsi tritæ olim ad illam Vrbem viæ, quæ ab Heracleo, quæque à Nemicomeo frequentari consueverant, tunc prorsùs incelebres squallerent, ob exempla passim nota spoliatorum aut trucidatorum in ipsis viatorum, metu iam omnium impenetrabiles creditæ: tamen una libera, & aperta restabat, quæ à Cio tenditur, sylvis densa, & raris sparsa ædificijs; ideóque incursibus latronum, culta & colonis plena quærentium, minus infesta. Hoc itinere affluebant ad Nicæenses nova quotidiè argumenta plangendi, alijs super alias, quæ sine fine cumulabantur, cognitis cladibus. Siquidem & similia ijs quæ Chalcidensibus & Alizonibus acciderant, patiebantur quoque Bebryces ex Pylis & Pythijs conflato nomine insignes. eademque mox Nicææ narrabantur, perlata illuc viâ securâ, quam hic iuvat describere distinctiùs. Qui in Continentem Asiæ mâri exscenderant totam apud Cium diem morati, salutem suam nocti committebant; sic velut isthmum emensi quendam, ubi pervenerant in latus illic alterum Oræ maritimæ, ad Ascaniam iterùm navigatione utebantur, quâ littorali Niceæ Portæ appulsi, in eam illâc urbem admittebantur. Ostiorum enim terras spectantium usu tunc ultrò ea urbs abstinebat reliquorum; sic agere coacta timore imminentium sibi omni ex parte Barbarorum

Hostium

Hostium; à quorum etiam numero & ferâ potentiâ indesinenter instantium, ingens erat sanè periculum, ne non & hæc ipsam tam attenta custodia satis ad extremum tueri posset. Quod tanti momenti discrimen Imperatori notum, movit eum, quamquam haud valentem occurrere tot alijs simul urgentibus, ad aliquid saltem pro eo propriè conandum. Misit ergo quendam Siurum, honoratum Titulo Stratopedarchæ Tzancratorum, cum paucis alijs, instructum quâdam pecuniæ summâ, quâ uteretur ad stipendia & autoramenta militum, si quos illic fortè nancisci idoneos qui conscriberentur posset. Hi cum in Catoeciæ Partibus apparuissent, erexeruntanimos Populi, & quasi signo salutis elato, effecerunt ut confidere auderent, brevi restituendam illic publicam rem in statum pristinæ securitatis. Sed longè illos opinio fefellit sua, eo mox ipso unde sperauerant in occasionem ipsis verso exitij supremi. Animadverso quippe istorum motu Hostes Barbari, ac prævertendum rati, noctu in eos irruerunt cum universo exercitu, in quo circiter quinque millia numerabantur. Horum pars clàm ac sine ullo nostrorum sensu insedit vias quæ ad Arcem ducebant. Alij è contrariâ parte Romanos adorti, propellebant fugere coactos Arcem versùs, in loca videlicet insidijs suorum præoccupata, quod suspicandi nulla erat nostris ratio; & vel si nossent, ad salutem, tali articulo rerum, foret inutile. Ac milites quidem quotquot Hosti vultum non ignavè obverterunt, in vestigio sunt cæsi. vulgus autem innumerabile Mulierum ac Puerorum effuso cursu ad Arcem fugiens, parata præda subsidentibus illic latronibus occurrit. Reliqui nostrorum Militum, ne Castris quidem retentis, cursu vago salutem quæsiere, qui servaturi alios scilicet venerant, pecuniâ etiam quam ab Imperatore attulerant, amissâ. inde igne pulcris eius Tractûs ędificijs iniecto, in cinerem Barbari verterunt omnia. Ex hoc belli successo victor reversus Atman cum suis, cognito Belocomitas in castris fuisse Romanis, quæ modò deleverat, Belocomam aggrediendi iam ipsam, quippe vacuam præsidiatijs, tempus opportunum duxit. Ergo illam, insiliens, vi capit, & ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus eâ clausis munitione potitus, prædives inde est habitus. Arcis quippe illius munimentis situ & arte validis, ad quæsitæ pecuniæ custodiam usus, magnos sibi thesauros unde belli ac principatûs expediret sumptûs; securè conditos ad manum habuit. Harum magna Pars calamitatum in Prusam redundavit; sic nudatam possessione Agri sui, & intrà murorum ambitum redactam; nullo deinceps commercio cum suburbanis villis & prædijs, quæ non parùm amœna & ornata in terri-

A τῆς ἀσφαλείας ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων περιποιεῖ. τούτων ἁπάντων τῶν δεινῶν καὶ Προῦσα, μόνη περιλειφθεῖσα τῶν ἔξωθεν κληρονομιῶν, τούτων καὶ Πηγαὶ παραθαλασσία πόλις τῶν δυσχερῶν ἐπειράθη. τῶν γὰρ ἔξω πάντων συγκλεισθέντων ἐντός, ὅσοι καὶ τὸ ξίφος ἔφυγον, ἐντίκτει νόσον λοιμώδη τῷ συμπεπλέχθαι λιμῷ καὶ κακοπαθείαις. ἔτι δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἐς ἑκαστηρίας ἔπιπτον. τοῖς δὲ καὶ προσέστημεν ἐπῄει παρὰ Βασιλέως ζημίας εἰς χιλιάδας, ἐπ' αἰτίᾳ τοῦ μὴ τὸν μέγαν δέξασθαι Δοῦκα. οὔπω τοῦ Βασιλέως B Μιχαὴλ μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον ἐπανελάσαντος, καὶ διὰ τοῦ μὴ παθεῖν κἀκείνους τὰ τοῖς Κυζικηνοῖς ξυμβάντα, οὐ δὲ γὰρ ἀνεκτὰ οὐδ' ἐσον καὶ ὑποσχεῖν δυνατὰ τἀκεῖ τολμηθέντα ἠγγέλλοντο. βίοι γὰρ ἡρπάζοντο, καὶ γυναῖκες ὑβρίζοντο, καὶ κόρια διεφθείροντο. καὶ ὁ μὲν ἔχων εὐθὺς ἐσκυλεύετο, ἀγαπητὸν ἔχων, εἰ διδοὺς σώζοιτο· ὁ δὲ μὴ ἔχων, τῇ τοῦ ἔχειν ὑποψίᾳ κατεδικάζετο, καὶ αἰώρας δειναῖς καὶ βασάνοις ἠτάζετο, ἔγκλημα φέρων, τὸ μὴ C χρημάτων θέλειν τὴν σωτηρίαν πορίζεσθαι. πᾶσα δ' ἐκείνου περιουσία οὐ μᾶλλον τοῦ κεκτημένου, ἢ τοῦ καταλαβόντος τῶν Ἀμογαβάρων ἐφαίνετο. οὕτω γὰρ ἰδιωνυμεῖτο τὸ ἔθνος, τῷ ἐξ Ἀβάρων, οἶμαι, κατάγεσθαι. οὐ μόνον δ' αὐτόχθονες ταῦτ' ἔπασχον, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν Ἀνατολὴ πᾶσα Ῥωμαίων, ὅτι καὶ ὡς προσφυγίῳ χρησάμενοι τῷ ἐπιτειχίσματι, πάντες ἐκεῖ κατέδραμον, καὶ καινή τις ἅλωσις ἦν παρὰ τῶν οἰκείων τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν φυγοῦσιν. ἐῶ σωμάτων ἀκρωτηριασμοὺς καὶ φόνους, καὶ μιασμάτων D φορυτόν, ἄλλως οἷς οἱ ἀμύνειν ἐπιστάντες, τοὺς ἀθλίους πυρηρευμένους ἐκ πάσης περιέβαλον ἀπωλείας. ὁ γὰρ σφᾶς ἄγων, τὸ μὲν προσθεραπεύειν θέλειν ἐκείνους, ὡς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ πεπιστευκότας· τὸ καὶ δεδιὼς τὸν παρ' αὐτῶν κίνδυνον, εἰ αὐτοῦ ἱκανῶς τὰ κατὰ χρείαν ἐλλείποντος, ὑστερήσαιεν ἐκεῖνοι τῶν ἐλπισμένων, οὐδ' ὁποσονοῦν ἀναστέλλειν εἶχεν, ἀλλ' ἐνεδίδου σφίσι τὰ κατὰ νοῦν πράττειν. καὶ ταῦθ' ἱκανουμένοις καὶ τοῖς ἐκ Βασιλέως σιτηρεσίοις. κἂν E οὐδὲν ἔτι κατώρθουν, οὐδ' ὅλως ἔπραττον, ἀλλ' ἀναλωτέων τὸν λόγον πρὸς τὸ ἀζιμώνιτον. στρατηγὸς ἦν τῇδε Μαρούλης, καὶ μέγας ἄρχων ἐξ ἀξιώματος ἐκαλεῖτο. ἐν τὰ μὲν πλεῖστα, ἐκείνῳ προσεῖχε, καὶ ἐθεράπευεν ὑποκείμενος. οὔπω γὰρ καὶ τὸ βασιλικὸν ἐβούλετο πρόσταγμα. πῶς δ' οὖν καὶ τοὺς οἰκείους κακῶς παρ' ἐκείνων πάσχοντας κατῳκτίζετο. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ζημίαις καὶ περιέθαλπεν. ἤπιο-

γαρ

γὰρ κἀκείνων τὸ κοινὸν ἐκεῖνο δεινὸν, καὶ εἰς στρατιώτας πεζομάχους ἔτι, καὶ τοὺς ἀληθείας ἐμπειροπολέμους, πεζοὺς καὶ ἀνόπλους καθίστων καὶ τῆς καθ' οἶκον ἐστέρουν, ὡς εἴ τινας ἀγρότας καὶ μετανάστας ἐνθρυπτόμενοι σφίσιν. οἱ δὲ τῷ τοῦ Κρατοῦντος δέει, καὶ τῷ ἐξ ἐμφυλίων πολέμων νομιζομένῳ κινδύνῳ ὑποσταλλόμενοι, ὡς μή τι νεωτερισθείη τῶν ἀπευκταίων, τέως ἐκ βίας ὥρμων, καὶ πολλάκις ἐσφάδαζον ἀμυνούμενοι. τέλος, τῶν ἐχθρῶν ἐπελθόντων κατὰ τὸν τοῦ Γυλιέλμου πύργον, οἱ μὲν ἀπαντῆσαι συνάμα τῷ σφῶν στρατηγῷ τῷ Μαρούλῃ, χωρεῖν οὐκ ἀπόκνουν ὁμόσε τοῖς πολεμίοις· οἱ δ' ἐλπίσαντες μὲν παρεῖχον φανῆναι καὶ ἀμαχεί· ἀλλὰ τῶν συνήθων ὅπλων οὐκ ἐλήθοντο. βραδέως γὰρ ἐξιόντων, καὶ μόλις ἐκόσμουν τοὺς ἵππους. καὶ προμηθεῖς ἦσαν τοῦ ἀκινδύνου σφίσιν, ὡς φαίνεσθαι. καὶ ὁ βάρβαρος ἐδίδου μεσουμένην αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, κατορθοῦν τοὺς προσπίπτοντας καὶ μόνους τὴν μάχην. ὡς δ' οἱ μὲν εἰσῄεσαν, οἱ δὲ κατορθωκότες ὑπέστρεφον, ἐνταῦθά τις εἶδε τὸ τῶν συμμάχων κακόηθες, καὶ ὅτι οὐχ ὡς φιλοικείους εἰκὸς ἦν, ἀλλ' ὡς ἐχθροῖς τοῖς ἡμετέροις προσεφέροντο. συνιᾶσι γὰρ ἐξ ὑποστροφῆς ἐκείνοις οἱ κατορθωκότες, καὶ δέον ὀνειδίζειν σφίσι τὸ καταβλακευόμενον καὶ ἀμελὲς, οἱ δὲ καὶ δεινῶς ἐπεφέροντο, καὶ ὡς ἄλλοις πολεμίοις τοῖς ἰδίοις συνεισῆσαν προσβάλλειν. ἦν δ' ἐκείνοις τὸ τῆς πείρας σοφὸν, ὡς ἔδειξε, παρακερδαίνειν ἐκ τούτων τὰ λάφυρα. καὶ ὁ μὲν ὑπείκων διδοὺς τὸ ἐκ τοῦ πολέμου κέρδος ἐσώζετο. ὁ δ' ὁπωσοῦν ἀνθιστάμενος, οὐχ ὅτι ἦν φιλοκερδὴς, ἢ φιλελεύθερος ὢν εἰ ἀφαιρεθείη ἀνανδρῶς τὸ νίκης σύμβολον, οἰκείῳ αἵματι διακινδυνεύσας πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ἐπὶ κυρίαν δεχόμενος ἀπηλλάττετο. τοῦ πεσεῖν ἀκλεῶς τοῦ ἀκλεῶς στερηθῆναι τῶν ἐνάρων, ὡς εἰκὸς, ἀνθαιρούμενος. καὶ ταῦτ' ἦσαν σφίσι τὰ κατορθούμενα εἰς ὕστερον ἐξ Ἀρκτώου. ἔτι καί τινες ἐξ ἀνατολῶν, οὐκ ὀλίγη τις μοῖρα τῶν ὅλων, οὐκ ἔχοντες πλέον ἐκεῖ ποιεῖν ὧν πρὶν ἔπραξαν, τῶν αὐτοχθόνων φυγῇ χρησαμένων, διὰ τὴν ἐξ ἐκείνων ναυτικὴν ἄδειαν, ἱκανὸν ναυσὶ φόρτον ἐνθέντες, καὶ μάλιστα ἐκ σίτου, καὶ τῶν ἐς τροφὴν ἀναγκαίων, κατὰ πόδας τοὺς περὶ Τζιμπὴν καὶ οὗτοι διώρμων, ὀλίγα τοὺς περὶ τὸν μέγαν Δοῦκα συνθέσθαι φροντίσαντες. τοὺς δ' ἄλλους ἀγρυπνοῦντας διὰ παντὸς χειμῶνος περὶ τὴν Κύζικον, πρόφασις ἦν αὐτοῖς τῆς ἀργίας, τὸ τοῦ Τριμιλίου πληρωθέντος ἐφ' ὥπερ

A torio habuerat plurima. Clades hæc eadem Pegas afflixit, urbem maritimam. Cum enim post Barbarorum, quam dixi, victoriam cuncti Pagorum incolæ qui effugere potuerant gladium hostilem, sub mœnium & propugnaculorum eius oppidi cupidè tutelam accurrissent, contigit illic constipari turbam ingentem inopis multitudinis, ex cuius illuvie ac fame corruptis corporibus, citò lues exarsit, quâ totæ simul hominum centuriæ cadebant. quorum in cumulum malorum supervenit indicta Pegensibus ab Imperatore mulcta multorum millium num-B mûm, ob admissum ab illis intra urbem Magnum Ducem: quod ne facerent nominatim vetuerat Michaël Augustus iunior post suum inde reditum, metu ne & illi paterentur, quæ Cyzicenis accidissent, planè intolerabilia & omni atrocitate diriora. Nam & res familiaris victusque domesticus miseris civibus auferebatur, & non modò mulieres aut nuptæ aut puberis ætatis, sed crudæ quoque virgunculæ vix egressæ infantiam libidine immani corrumpebantur. Ac conscius quidem se habere quod daret, ultrò largiens flagitantibus, spoliabatur, lucro imputans C quòd rebus ereptis, vivere sineretur: qui verò nihil se habere, quantumvis verè affirmaret, suspectus mendacij, pœnis subijciebatur acerbissimis, quoad condita videlicet promeret: suspensus, tractus, cruciabiliter tortus, ab exprobrantibus; meritò hæc illum pati, qui salutem nollet pecuniâ redimere. Quo in toto nefario genere quæstûs tam impudens licentia erat istorum Amogabarorum (sic propriè vocabatur ea Gens, inde credo quod ex Abaris originem trahe-D ret) ut, quadam velut iam usu partâ raptoribus autoritate prædandi, quidquid quisque quàm optimo se putaret iure possidere, id simul apparuerat, sibi quasi legitimè quæsitum latro advena confidentissimè arrogaret, iustéque usurpasse videri vellet. Nec Indigenis hæc solum aut natis Cyzici fiebant; sed sine discrimine pariter cunctis qui è circùm universis Ditionis Romanę Regionibus intra eam, ut est dictum, munitionem, perfugij gratiâ se se receperant. Prætereo mutilationes corporum ac cædes, infando-E rumque omne genus colluviem scelerum, per quæ, qui defensuri scilicet venerant, miserrimos immanitate furoris extremâ undique oppressos obterebant. causa erat Amogabaris hæc frequenter & palàm agendi quòd impunè faciebant; Magno Duce, quem unum venerabantur, ipsis obnoxio, partim grati animi sensu, partim formidine: nam & ab illis sponte se ipsi subijcientibus, quâ eminebat, potestatem accepisse se meminerat: & si tædium illos sui cepisset, ne auferrent quod dederant, quin & de se peiora statuerent, metuebat: illam autem videbat & maximè

obviam & vehementissimam eos contrà se irritandi rationem, si plenus ipse & abundans congestis ab Imperatore Donativis, intercedere ac cavillari auderet, quò minùs sui milites sua sibi lucra iure iniuriâ-ve conficerent; & quæcumque concupiverant, auferrent. cuius ideò improbissimi quæstûs plenissimam ipsis facultatem indulgebat, connivens ad omnia, & quidquid attentassent, ne minimo quidem nutu sibi minùs probari, declarare sustinens; ne dùm ut coercere increparéque auderet, liberè obsequendo pravis cupiditatibus in facinora passim erumpentes odiosissima: aut quoquo modo intercipere speratas ipsis, quantumvis iniustas & cruentas prædas. Quamquam erat sanè cur ij contenti esse uberi rectè possent, alimentis largè ab Imperatore suppeditatis tam longo iam tempore, quo toto nihil adhuc egissent, nihil etiamnùm agerent, quo illa promeruisse viderentur. Sed ut tota rei huius indignitas pressiùs sub unum quasi lectoris aspectum colligatur: resumam narrationem paulò superiùs. Erat ibi Tribunus quidam militaris, Marules nomine; vocabulo ipsi concessæ Dignitatis, Magnus Archon dici soli solitus. Hic totus erat in observando, obsequiisque demerendo infimis Rontzerio: sic enim ipsum facere Augustus iusserat. tamen idem suos intimos Familiares propriæque cohortis milites à Rontzerianis iniurijs affectos miserabatur; consolans quin etiam & deliniens, ut mala in cunctos Cyzici degentes grassantia, ne ipsis quidem exceptis, utcumque privilegio saltem militiæ immunes ab ijs esse debuissent, ferrent patientiùs, neque ad ea vel repellenda vel ulciscenda uterentur armis, quæ publicè ipsis tradita gestabant, prout erat pronum factu, viris, quales hi erant, fortibus, & revera experientibus rei bellicæ: quos tamen non vererentur insolentes Advenæ & quæstui, & ludibrio tam petulanter habere, ut eos ipsorum qui equestria stipendia merebant, equis ademptis in ordinem peditum redigerent; armis prætereà, si collibuisset, spoliarent; nec à re ipsorum familiari supellectilique domesticâ abstinerent rapaces manus. Denique omni ludibrij genere nihilò ipsos minori contumeliâ vexarent, quàm si viles Rusticuli, aut profugi exules essent. Hos in tam difficili patientiâ Ducis sui Marulis assidus monita tenebant, nullum finem facientis inculcandi, quàm iniquo animo auditurus Imperator foret rixam quacumque causâ inter Romanos & auxiliares copias contractam. Quidvis igitur concoquendum potiùs iniuriæ putarent, quàm ad bellum civile descenderent; tali præsertim tempore capitale ac prorsùs exitiale Reipublicæ futurum. Nec tamen his semper poterat præverti quin sub acri sensu contumeliæ

A Αἴλαθον τὸν μισθὸν, μὴ καὶ αὖθις ἐξ ἑτοίμου πέμπεσθαι ῥόγας τῆς ἐς νέωτα ξυμμαχίας κατὰ τὰ σφίσι συμφωνηθέντα πρὸς Βασιλέως. Διά τοι ταῦτα, ἐρυθριῶν δὴ διὰ τὸ σφᾶς ἀπρακτεῖν ὁ αὐτῶν ἐξηγούμενος πρὸς Βασιλέα παχυμαυτεῖ· καὶ τὰ μὲν ἐκείνων, ὡς οἷόν τε ἐπιλύειν, μόνα δὲ τὰ περὶ τοὺς μισθοὺς ἀναγκαίως ἐδεήθη, ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀλανοῖς ἱκανῶς εἶχε θέλειν ὡς Ἀρρικοὺς τὰ ἐς πόλεμον. ηὕρισκε γὰρ ἐκείνοις τῷ μηδὲ τοῖς ἰδίοις προσέχοντι. τὰ μὲν ἐντεῦθεν λαβών· τὰ δὲ, καὶ ὁρισθεὶς ἐκ νήσων
B ἐκλέξαι, διαταχέων ὑπέστρεφεν, ὡς ἑτοίμως δεξάμενος καὶ ἵππους στελέντας τοῖς Ἀλανοῖς, ὡς ἐζήτουν. μέχρι τούτων. καὶ ὁ μὲν δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς πεῖραν διδοὺς καὶ λαμβάνων ἐπὶ τῷ προξενηθέντι καὶ προθυμεῖσθαι τὴν ῥόγαν λαβόντα, οὕτω διένεμε τὰ τοῦ μισθοῦ χρήματα. καὶ τοῖς μὲν Ἰταλοῖς διούγκια χρυσοῦ καὶ τριούγκια μηνὸς ἑκάστου ἐπλήρου· Ἀλανοῖς δ' ἑκάστῳ τρισὶ καὶ μόνοις τοῦ μηνὸς ἐσταλκὼς νομίσμασι, πρὸς τῷ καὶ ἵππους τοῖς δεη-
C θεῖσι οὓς ἀπεξεδέχετο, κατὰ τὰ συνθήματα. ὃ δὴ καὶ μέγαν μεταξὺ τούτων ἀνῆψε κυδοιμὸν ἐκ φιλαυτίας ἀπαρρησιασθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἔξαρχος τοῦ καθ' αὐτὸν καταστήσας νεῶν ἴσων ὡσεὶ δώδεκα, ἐν Ἀμπελλίῳ ὁ ἐκείνων διδάσκαλος ἐξώρμησε, ἀριθμῷ πρὸς τούτῳ καὶ τοῦ Κρατοῦντος, ςόλον ἐξαρτύσας ἐκ Ἰταλῶν, ἅμα πολεμικαῖς ἀποδείξεσι καὶ παντοδαποῖς πράγμασιν ἀδικεῖν ἐκ τῆς χώρας, ὧν ἕκαστος ἐγκρατὴς ἦν, καὶ ὧν ἐξ αὐ-
D τῆς λαβεῖν ηὐπόρησεν, ἀλλὰ τὰς νήσους ἐκπέμπων, σύνθημα δοὺς ἐκείνοις τὴν σφετέραν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἄφιξιν, τοῦ καὶ σφᾶς ἅμα προσχεῖν Ἀναίῳ, καὶ τοῖς ἐκεῖ μέρεσι συμμαχήσοντας. τῶν δ' ὑπολειφθέντων ἀπεπέμπετο ἐς ὃ καὶ κινήσεται, ἐκ Κυζίκου πως, δυσπροσαγώγως, διὰ τὴν ἐκεῖ βλακείαν, τῆς χώρας ἔχοντες. καὶ ὁ μὲν ταῦτα, Βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀκούειν τἀκείνοις πεπραγμένα θέλειν παρατεθυμένος, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς ἔχοντα, μόνην δ'
E ὀργὴν Θεοῦ τῶν ἁπάντων ἐκείνων ἐπαρτώμενος, εἶχε μὲν καὶ ὁ τότε Πατριαρχοῦντα συχνὰς παννυχίας καὶ λιτανείας, ὧν οὐδ' αὐτὸς Βασιλεὺς πολλάκις ἀπελιμπάνετο, αὐταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς καὶ κανόσι τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἱκεσίας καὶ παρὰ δύναμιν ἐξανύοντα, τῷ ἤδη θαρρεῖν ἐξανύτειν χρηστόν τι ἐντεῦθεν. ὅμως δὲ τὸ πᾶν ἐπ' ἐκείνοις σταλεῖσιν ἦν καὶ μόνοις, ὡς αὐτίκα εἰ κινηθεῖεν πράξειεν. ἤκουε γὰρ καὶ περὶ Φιλαδελφείας τὰ πάνδεινα, καὶ ὡς Ἀλαν-

ρας σὺν Καρμανοῖς περιεστὼς τὴν πόλιν, τὰ περὶ αὐτὴν περιιὼν χειρωσάμενος φρούρια, λιμῷ καὶ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων, ἐν ἐλπισμοῖς δεῖ παρασπᾶσθαι. ὁ γὰρ λιμὸς ἤπειγε, καὶ ὄνου μὲν κεφαλὴ, τόσον σίκλων ἐξωνουμένη ἠκούετο· αἷμα δὲ σφαγῆς προβάτου καὶ χοίρου εἰς χρυσοῦ ἡμιώμενον νόμισμα, πρὸς μικρὰν ἐνδείας παραμυθίαν ἀρκέσον τοῖς ληψομένοις. διὰ ταῦτα καὶ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καταλαβούσης, κεχηνίου μηνὸς λήγοντος, τὴν ἰδίαν αὐταδέλφην τὴν τοῦ Ἀσὰν Εἰρήνην, ὡς πενθερὰν, πλὴν χηρευομένην Κυζίκωσε ἀπολύει, οὐδενὸς χάριν ἄλλου, ἢ τοῦ τὸν γαμβρὸν ἐκμειλιξαμένην ἑρμηνεῦσαι. εἶναι γὰρ καὶ τὸν καιρὸν εἰς ἐκστρατείαν ἐπιτήδειον. ἀκμὴν δὲ ἄλλα καὶ στρατιωτικὸν ἐξ ὑπογύου λαβόντας ἔχειν τὰς ῥοπὰς, καὶ ἐκπολεμώθης εἶναι. ὡς γοῦν μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, ἐκείνη μὲν, οὐδὲν δὲ τῶν ἐς ἐξόρμησιν συντεινόντων ὅπερ οὐκ ἔλεγέ τι καὶ ἐπράττετο. Ἰταλοὶ δὲ καὶ αὖθις ἐν ταῖς ἡμερίαις τρίβειν θέλοντες τὸν καιρὸν, μάχας ἐμφυλίους ἐκ πολλῆς τῆς ὑπερηφανίας καθίστων, καὶ πρὸς Ἀλανοὺς εἰς διενέξεις ἀχαρεῖς ἐχώρουν. παρώξυνε γὰρ ὁ ζῆλος καὶ Ἀλανοὺς, ὅτι ἐκείνων τρισχιλίοις καὶ δισχιλίοις μηνὸς ἑκάστου ἱκανουμένων, αὐτοὶ ἐν ὀλίγῳ τινὶ ἐμισθοῦντο, καὶ τῶν ἀπερριμμένων παρ' ἐκείνοις ἐδόκουν. καὶ πρὸς ταῦτα διαφοραῖς τισὶ καὶ ἀπεχθείαις τὰς γνώμας ἐκείνων ἠλλοτριοῦντο. ὡς γοῦν ἐπιχώρου μέν τινος τῶν Ἀλανῶν ἀλήθοντος κατὰ μύλωνα, ἔτυχον δὲ κἀκ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξ ἀλαστορίας ὄντι ῥηθεὶς τῇ Ἀλετρίδι ἐπιχειροῦντες, ἐπέβαλον δὲ τὰς χεῖρας καὶ τοῖς ἀλεύροις, ἔρις ἐντεῦθεν καὶ φιλονεικία διὰ λόγων τοῖς συνίσταται, καὶ Ἀλανός τις, ὡς λέγεται, πρὸς ἐκείνους ἠπείλει, ταῦτα σφᾶς ὅσον οὐκ ἤδη καὶ τὸν μέγαν διαθεῖναι Δοῦκα. ἅπερ καὶ τὸν μέγαν Δομέστικον ἔδρασαν. τοῦτο ῥηθὲν ἐκαίρως, οὐκ ἔλαθε. καὶ ἡ ὑποψία τοῦ λόγου δεινὴν ἐνέτεινε μῆνιν. καὶ ὡς ἤδη παθὼν ἀκούσας ἐκεῖνος ἠμύνετο. ἐμπίπτουσι τοίνυν νυκτὸς Ἀλανοῖς, ὀλίγοις πολλοὶ, καὶ ἐξαπιναίως ἀνετοίμοις. οἱ δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν μάχην ἀναρριπίσαντες, πεφραγμένοι πέλταις, τῷ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλεῖ πίσυνοι· οἱ μὲν κατὰ θύρας τῶν οἰκιῶν· οἱ δὲ καὶ ἀποστεγοῦντες τὰς οἰκίας, στερρῶς κατηκόντιζον Ἀλανῶν. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ τῷ ἀναγκαίῳ ἑαυτοὺς ἀποτολμήσαντες, ὑφιστάμενοι ἐτόξαζον, καὶ ἔπιπτον ἑκατέρωθεν. ἀλλ' Ἰταλοὶ περιῆσαν, καὶ ὁ τοῦ τῶν Ἀλανῶν ἐξηγουμένου Γεωργοῦ παῖς ἀνὴρ μέγιστος, καὶ τὰς μάχας

præsentis militares interdum animi vim & arma expedirent in vindictam, aut in minas erumperent, incendio ex his scintillis, nisi statim curâ Ducis opprimeretur, in magnam perniciem inflammando. Occurrit inter hæc occasio facinoris militaris, certò indicio allato provectorum usque in viciniam Hostium. Hi ad Turrim Gulielmi dictam, locum stativis Romanis proximum, accessisse ferebantur. Pronunciatur ergo totis Castris in eos irruptio. Marules cum suis inter primos procinctus adstitit: frustraque diù expectato ut Rontzeriani, qui ad talia segnes occurrebant, expedirentur: dum illi tardi ac lenti solitâ in omnibus pravitate, moras consultò nectunt, ægrè molientes arma, & equos adornantes: quo scilicet periculum incursûs primi quosvis potiùs alios quàm ipsos attingeret: Maruliani occasione necessariò vocante, strenuè hostes invadunt; fusisque ijs ac fugatis victores redeunt. Revertentes viâ mediâ Rontzerianos habent obvios, serò tandem expeditos. Hi enimverò, cum propriam culpare ignaviam deberent, indulgentes maligno livori, de nostris conqueruntur, quòd se non expectatis rem gessissent. nec procul aberant ab inferendâ vi, nisi Marules spolia ipsis ex hoste relata sponte concedendo, prælium civile sapienter prævertisset: suosque sic servasset, qui longè minori numero haud dubiè opprimendi, si pugnaretur, fuerant. Non defuit tamen è nostris quispiam tantæ impatiens contumeliæ, qui priùs certus quidvis perpeti, quàm præmia victoriæ periculo suo parta inertissimis latronibus vltro condonare, dum in eo generoso proposito perstat irrevocabilis, plagam accipit lethalem, decoram necem turpi servituti præhabens. Hęc omnia fuere bellica facinora Rontzerianorum à vere ad Arcturum Cyzici cum tam largo stipendio desidentium. Quando quidam eorum plenos se opibus rapto partis sentientes, nec sperantes posse plura cumulare, quòd omnes iam Cyzici degentes exhauserant, & non paucos ex ipsis Indigenis fugere nudos è Domibus exinanitis ad quærendum alibi victum miserum compulerant; raptim congestis in naves obvias cùm prædis cæteris, cum frumento quantum potuere è privatis apothecis, & publicis rapere, solventes sunt secuti Tzimæ milites, quos ante abiisse indidem diximus; parùm curantes promissa quibus se Magno Duci obstrinxerant, sacramente huic, fidæ ac perseverantis militiæ dicto. Alij qui æstate illic ignavè ac crudeliter transactâ, etiam hiemem insequentem ibidem perdurare parati videbantur, quæstuosâ scilicet ratione in eam obfirmabantur constantiam. Expectabant enim dum aliud adhuc trimestre spatium transiret, post quod promissa ipsis ab Imperatore stipendia nume-

randa erant. Tam otiosæ ac flagitiosæ militiæ pudorem ne ipse quidem non concipiens aliquem Dux Magnus, ad Imperatorem solicitus accurrit, paratis ad eam purgandam vel excusandam argumentis. Et faciles ille quidem aures Principis reperiens; causam obtinuit difficilem, & feliciter disertus etiam novas pecunias impetravit in mercedes Alanorum, quorum prædicandâ fortitudine, & tali tempore necessitate optimi, ut aiebat, generis militum (Horum hac arte sibi studia conciliatum ibat, proprijs iam diffidens copijs, quarum erat conscius contumaciæ, & à quibus magnâ iam ex parte iniussu abeuntibus, destitutus fuerat) evicit ut summa sibi non modica statim ab Augusto ad Alanorum stipendia consignaretur: expedirenturque mandata repræsentandæ mox alterius permagnæ, ex assignatis & ei ad hoc addictis vectigalibus Insularum. Quibus è sententiâ Rontzerius confectis, velociter rediit Cyzicum, occursurus illic ad diem dictam, quâ die promissos ab Augusto equos, quos Alanis distribueret, accepturus erat, prout petierat. Præstita ista cuncta cum fide sunt: & intra dies quadraginta præfinitos collationi pecuniæ ex Insulis, & præbitioni equorum, cunctis ritè, prout promissum fuerat, acceptis, accinxit se Dux Magnus ad solutionem stipendiorum. Ac suis quidem Italis partim duas, partim tres auri uncias in menstruam viritim mercedem distribuit: Alanos verò trium dumtaxat nummorum in menses singulos largitiuncula parcè ac tenuiter aspersit, equis insuper additis, è suppeditatâ eius generis ab Augusto copiâ. quâ inæqualitate mercedis atrocem in se concitavit Alanicæ Gentis invidiam: palàm fremente unoquoque istorum, tam vili taxari suas operas, interim dum alijs nihilò laboriosioris tantò uberiora procederent autoramenta militiæ: quæ offensio quorsùm tandem eruperit, paulò post dicetur. Interea dux Magnus navibus, quas habebat ad manum, numero duodecim, ducem præposuit unum è suis, qualem Magistratum Ameralem vocare suâ isti linguâ consueverunt; imposuitque in eas ex italicis plurimos copijs, magno quemque congestarum ex urbe aut agro prædarum omnis generis cumulo instructum, nec non suis singulos sequentibus concubinis, memorabilibus sarcinis navalis Belli. Classem sic ornatam obire primùm Insulas iussit, sui quoque ipsius in Asiam traiectûs certam fidem, dans; atque adeò iam nunc condicens motuum sui, & ipsorum occursum apud Anæam, simul illos in eum locum contigisset appellere. Reliquas suorum Cyzici diversantes copias indè amovere allóque ut se conferrent persuadere conabatur; ægerrimè id audientibus, & è tam molli quæstuosoque hospitio migrationem infortunij loco habentibus maximi. In his sic administrandis Magnus Dux versabatur. Imperator autem nihil minùs patiebatur aut volebat quàm audire à vera narrantibus quid isti externi milites, aut tantò hactenus tempore tot absumptis stipendijs, aut nunc maximè agerent, ea cognoscere refugiens, quæ afferrent inutilem immedicabilia dolorem: solùm agnoscens & obnoxiè reputans Dei iudicium rebus Romanis inexorabiliter irati. Habebat & Patriarcham paris secum curæ participem, & enixè satagentem placare supplicationibus Divinum numen: ingressique ambo fiduciam videbantur aliquid talium officiorum perseverantiâ proficiendi. Vndè Litanijs continuandis noctes impendente totas Patriarchâ cum suis, ipse plerumque aderat una pervigilans Augustus, sic demùm se impetraturum successum aliquem prosperum, & divinam expugnaturum misericordiam autumans, si etiam supra vires in eâ religione contenderet. Summa porrò Rei tunc Romanæ, in his Magni Ducis copijs universa residebat: Ex harum fiduciâ suspensas trahebat Imperator spes rationesque salutis publicæ: illas, simul se commovissent, ingens facturas operæpretium opinabatur. audiens autem quæ dura miseraque ab Philadelphiâ

A ἀρεϊκὸς, (ὧν καὶ πολλοῖς ἄλλοις πολλὴ κατακοντισθείς. καὶ τότε πολλοὶ μὲν τρωθέντες, πολλοὶ δὲ καὶ πεσόντες, καὶ ἄκοντες διελύοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ αὖθις καρτερᾶς συνισταμένης μάχης, τῶν μὲν ὑπερηφανούντων, Ἀλανῶν δ' οὐκ ἀνεκτῶς ἐχόντων ἐπὶ τῷ πεσόντι οἰκτρὸν θάνατον. καὶ τότ' ἀμυνομένοις τοῖς Ἀλανοῖς εἰς τριακοσίους πεσεῖν ὑπῆρξεν, ὡς λέγεται). καὶ ταῦτ' ἐπράττετο Βυδρομιῶνος ἐπάτῃ. ὅτε δ' αὐτὸς μέγας Δοὺξ οἷός τ' ἦν ἀμωσγέπως B μεταξὺ τῶν μαχομένων φαινόμενος ἀναστέλλειν τὸν πόλεμον. ὅμως ῥαΐσαντος τοῦ κακοῦ, πολλῶν καὶ περὶ αὐτοῖς δεδοικότων τὴν ἐγχωρίαν, τοῦ Γεωργίου μεθ' ἡμέρας ἐπιστάντος ἐπὶ διαπεπραγμένοις τοῖς Ἀλανοῖς, πολὺς ἦν ὁ τῶν Ἰταλῶν ἐξηγούμενος δώροις ἐκμειλίσσειν τὸν βάρβαρον, εἰ καὶ κλεῖτος ἐμοῦ ποινὴν καταπεθήσατο οὕτως ἀκόσμως, οὐκ ἤθελε δέχεσθαι. ἀλλά γε καὶ μετέπειθε τοῦτον ἄγχειν ὅπερ πλέον τοι. ἐπεὶ γὰρ τοὐναντίον, καὶ καθ' ἐνιαυτοὺς μὲν C ἡ ἀρχυριακὴ ἦγε ποσουμένους εἰς χιλιάδας. ὧν τὸ Ἰταλικὸν ἐξ ἦσαν. ἦσαν δὲ καὶ τὸ περιλειφθὲν Ἀλανῶν πλῆθος ὡς εἰς χιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν Ῥωμαϊκὸν ἦν ὑπὸ τὸν μέγαν ἄρχοντα τὸν Μαρούλην. ὧν ἁπάντων ὁ μέγας Δοὺξ ἐξηγεῖτο, αὐτὸς καθιστὰς τοὺς μισθοὺς, αὐτὸς παρέχων, καὶ τύπον αὐτοκράτορος στρατηγοῦ ἄγων καὶ φέρων ὅπῃ καὶ βούλοιτο.

phiâ nunciabantur: Quam Vrbem Alisyras cum Carmanis arctâ obsidione cinxerat; expugnatisque ac subactis varijs Arcibus, quarum ope anteà opportunis circùm sitarum locis, Philadelphienses liberum cum exteris commercium ad necessariam annonæ importationem sibi servaverant, ad tantam eos iam victûs inopiam redegerat, ut caput illic Asini nescio quot siclis vænisse diceretur; certa verò mensura sanguinis ovis aut porci, aureo nummo æstimaretur, & libenter emeretur à benè commutatum tantâ impensâ ducentibus vel breve ac miserum solatium famis extremæ. Isti sic laboranti civitati promptum allaturas auxilium Rontzerianas copias sibi blandiens autumabat Imperator. Idque ut urgeret, ceptâ iam Hebdomadâ maiore sub finem Martij, propriam Germanam Irenen Asanis viduam, nave celeri Cyzicum miserat, ut quâ Socrus apud Generum Ducem magnum valere autoritate credebatur, eum perpelleret ad tam necessariam urbi tali extremè periclitanti expeditionem sine morâ capessendam; commemorando & tempestatem esse profectioni aptam, & numerata cumulatè stipendia, omnesque recusationis ac dilationis amotas causas. Appulsa illûc post dies aliquot Matrona nihil omisit illa quidem artis ac contentionis in suadendo quod res poscebat, & cupiebat Imperator: verùm Itali rursùs quærentes prætextus hærendi grato ipsis loco, rixas cum Alanis serebant, irritantes ipsos contemptu & contumelijs; idque intempestivè sanè, agentes, ut bello civili, vires absumerent nequidquam adversùs hostem comparatas. Erant porrò Alani præter cæteram impatientiam iniuriarum innatam armatæ Genti, etiam efferati iam livore adversus Italos, ob iniquum discrimen quo ipsis fuerant in stipendiorum distributione posthabiti. Obversabantur enim illorum animis illæ auri duæ tres-ve unciæ menstruæ mercedis cumulatæ in Italos, dum ipsis tantò minor fuerat pensio taxata. Eâ pleni rabie, longè scilicet acriùs sentiebant, quæ in omni occursu Latinorum ludibria ab ijs & superciliosa despectûs signa experiebantur. Tali rerum articulo contigit Alanos quospiam deferre frumentum ad molitrinam quandam, & molere: in quo dum sunt, superveniunt Amogabarorum aliqui, & consuetâ superbiâ molæ usum sibi vindicant, quin & farinæ Alanorum insolentissimè manus injiciunt. Iurgium hinc primò verbis commissum. quo procedente, auditæ Alanorum minæ sunt, facturos se brevi Magno Duci, idem quod Magno Domestico fecissent. Excepta & vulgata ea vox magnas suspiciones magna odia commovit. Magnus præcipuè Dux tamquam iam quod intentabatur, sensisset cepisset malum, irâ & ulciscendi desiderio flagrabat. Ergo nocturna in Alanos meditatò comparata, facta impressio est Amogabarorum, quâ in paucos plurimi in imparatos otiosè instructi, denique muniti peltis, & cæterâ cataphracti armaturâ, securique telorum, quorum quantacumque vi intorquendorum innoxiam sibi fore aciem credebant, perrumpere aggrediuntur ostia Domorum in quibus Alani diversabantur. Hi malo nec opinantes perculsi subito, defensionem, prout per tempus licet, expediunt; tegulisque deiectis è culminibus ædium, & alijs quæ fors obtulit, ex adverso iaculantur. Volant utrimque tela, nonnullis hinc atque inde cadentibus. Itali denique superiores evaserunt, filio supremi Alanorum Ducis, *Georgi* vocati, iuvene in illâ Gente inter præstantissimos habito, & bellicis inclyto facinoribus, sagittâ icto, ex qua mori eum contigit. Quare multis quoque alijs è suâ parte vulneratis, nec paucioribus occisis, Alani tunc succumbentes, sunt cedere coacti. Postridiè redintegrata infestis vtrinque animis pugna est, insultationes Italorum superbissimas ferre non valentibus Alanis; præsertim irritatis cæde recenti nobilissimi Gentis ipsorum Adolescentis. Itaque illo æstu iræ ruentes, circitèr trecentos Italorum tunc dicuntur peremisse. Fuit dies quâ hæc acta sunt, nona mensis Aprilis. quando neque ipse Magnus Dux inter pugnantes apparens, cessaréque ab armis omnes iubens, satis autoritatis habuit ad certamen dirimendum. Tamen composito aut saltem sopito paulò post utcumque discidio, frementem adhoc palàm & filij sui Alanorumque reliquorum cædem se luculentiùs ulturum minantem quotidiè Georgum, multis frustrà & verborum blanditijs, & donis delinire sibique reconciliare Dux Italorum conabatur. ille quippe inflexibilis ad omnia, perstabat obnixus in proposito, haud inultam sinendi tàm indignam ingloriamque necem, longè carissimi sibi filij. Servavitque istam rabiem penitùs animo conditam, quoad in actum tandem erumperet tragicum, suo loco referendum. Super hæc advenit Mensis Maius, & noster exercitus Achiraûm tenuit aliquot hominum millibus constans. Italici generis millia sex numerabantur: His accedebant Alani residui admodum mille. reliquum explebant copiæ Romanæ sub Magno Archonte Marule. His pariter omnibus præerat Dux magnus summâ & plenâ potestate; stipendia singulis ipse constituens, idem præbens; denique more Imperatoris absolutè Exercitum regentis, ducens universos ferensque quò, & quà libebat.

CAPVT

CAPVT XXII.

Mors Porphyrogeniti.

AT Porphyrogenitum, veterem iam carceris hospitem, quinta dies mensis eiusdem vidit mortuum. nam eum anginæ morbus quidvis potiùs quàm superstitem effecit. Cognito Imperator fratris periculo, studium adhibuit ad procurandum, ut maturè ad mortem instantem ritè ac piè obeundam, præpararetur. Missisque ad illum eâ de causâ certis hominibus (nam eum ipse videre, ob condemnationem, noluit) præscripsit quid & quatenus in eo genere administrari ab ijs vellet. Quoniam autem Constantinus Porphyrogenitus quo statu erat, privatus libertate, ac mulctatus bonis, nihil aliud de quo deliberare operæpretium esset, habebat, quàm præparare animam ad transitum, efficereque ut intrepidè morti occurreret. Patriarchæ accersito se permisit totum, quidquid iuberet paratus exequi: à quo denique in Monachum attonsus & Athanasius nominatus est. veteris suæ fortunę rerumque transactarum, ne primâ quidem cogitatione tenùs recordari præ se tulit. adeò ut de proprio filio rogatus nomine Imperatoris, ut diceret si quid vellet statuere: cum missus ad hoc recitasset Andronici Augusti verba, iuvenem, de quo agebaturConstantino genitum,suum ex fratre nepotem appellantis, graviter responderit. *Nec ego filium habeo, nec nepotem ille*. Quo dicto statim in quietem compositus, postridie decessit. Elatio cadaveris apparatu funebri quàm splendidissimo celebrata est. Insserat enim Imperator, ei ceremoniæ adesse quantum ferè in urbe reperiri tunc contigit hominum Sacri & Monasticè ordinis, ducente pompam Patriarchâ ipso cum Episcopis, & Clero universo congregato. Ab his longâ funalium & lampadum ardentium serie,personantibus latè vijs Psalmorum cantu, mediâ die ad Lipsæ Monasterium deportatus est mortuus.Eatenus splendor ac sumptus regius funeris processit. De cætero pro omni monumento ipsi fuit, professio in morbo ultimo suscepta servitutis Christi, & Monasticum tunc adscitum nomen. quippe vulgaribus extrà Vrbem tumulis, nihilò speciosiùs quàm privatus è plebe quispiam, est conditus. Hunc ille vitæ finem est nactus; multorum annorum carcerem sepulchro commutans: prout item fecerat, quatuor priùs annis, damnatus cum eo Strategopulus.

Τὸν δὲ φιλακίτην Πορφυρογέννητον, ἡ τοῦ μηνὸς πέμπτη, νεκρὸν καθορᾷ. ὃ γὰρ τῆς κυνάγχης πάθος πάντα μᾶλλον ἐκεῖνον, ἢ περιεσόμενον ἀπειργάζετο. ὃ γνωσθὲν βασιλεῖ, σπουδὴ ἦν κατὰ τὸ εἰκὸς περὶ τοῦ ὁ ἀπελθεῖν ἑτοιμασθῆναι. καὶ πέμψας, οὐδὲ γὰρ ἠξίου προσιδεῖν διὰ τὴν καθοσίωσιν, τὰ καθ' αὐτὸν προσέταττεν οἰκονομεῖν ὡς βούλεται. κἀπειδὴ οὐδὲν ἦν ἄλλο τὸ προὔργου περὶ οὗ διασκέψαιτο, ἢ τὸ ἑτοιμασθῆναι καὶ μὴ ταραχθῆναι, ἀνακαλεῖται μὲν Πατριάρχην. ἀνατίθησι δὲ τὸ σὺν λογισμοῖς. καὶ πλέον παρ' αὐτοῦ ἀποκείρεται, καὶ Ἀθανάσιος ὀνομάζεται, πάντ' ἐκεῖνα τὰ πρὶν, μηδὲ λογισμοῖς ἐπιτρέψας· ὥστε καὶ περὶ τοῦ σφετέρου υἱοῦ ἐρωτώμενος, βασιλέως πέμποντος, εἴ τι καὶ περὶ ἐκείνου βούλοιτο, προσαχθέντος καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ, ἐκεῖνον βαρέως ἀπολογήσασθαι, μήτ' αὐτὸν ἔχειν υἱὸν, μήτ' ἐκεῖνον ἀνεψιόν. καὶ οὕτως αὐτῆς ὥρας ἐφησυχάσαντα, τῇ ὑστεραίᾳ ἀποθανεῖν. ἡ δ' ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ καὶ λίαν μεγαλοπρεπῶς ἑτοιμάζετο. κελεύει γὰρ βασιλεὺς καὶ πλεῖστον ὅσον τοῦ ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τάγματος, ἐξηγουμένου καὶ Πατριάρχου σὺν ἀρχιερεῦσι, καὶ κλήρῳ παντὶ συναθροίζεται. καὶ ὑπὸ δαψιλέσι φωσὶ καὶ λαμπάσι, καὶ ψαλμῳδίαις μεσαζούσης ἡμέρας, τῇ τοῦ Λιψὶ μονῇ παραπέμπεται. καὶ οὕτω λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς, μόνον δὴ φέρων εἰς μνήμην τὴν εἰς Χριστὸν δουλείαν καὶ ψιλὸν ὄνομα, κατὰ τοὺς πολλοὺς τοῖς ἐξωτέρω σορίοις ἐνταφιάζεται. καὶ ὁ μὲν τῇδε καταλύει τὸν βίον, εἱρκτὴν πολυετῆ τὸν τάφον ἀνταλλαξάμενος, ὡς καὶ πρὸ τοῦ χρόνοις τέτταρσιν ὁ σὺν αὐτῷ κατακριθεὶς Στρατηγόπουλος.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Adbuc de Magno Duce.

Τὰ δὲ περὶ τὸν μέγαν Δοῦκα στρατεύματα ἐν πολλῷ τῷ κατὰ σφᾶς θάῤῥει, προσβάλλει τῇ Γέρμῃ, ὑπ' ἐλπισμοῖς ἀφανέσι τοῦ πλήθους Περσῶν τῇδε καταλαβεῖν, καὶ τὰ τῆς ἀνδρείας ἐνδείξασθαι. οἱ δ' ἐκ τῆς φήμης καταπτοηθέντες καὶ μόνης, ὡς ἔδοξαν, ἀκόσμῳ φυγῇ καὶ ἀγεννεῖ δρασμῷ ἀφέντες τὸ φρούριον ἀπεδίδρασκον. οἱ δὲ κατόπιν ἐπιστάντες, ὡς εἶχον τοὺς ἀπολειφθέντας ἐσκυλεύοντο. πλὴν εἰ χρὴ πιστεύειν, καί τισι δι' ἀγχόνης μόρον κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν Ἰταλῶν ἐπῆξεν ὁ ἀφηγούμενος, οὐ παρ' ἄλλο τι, ἢ τὸ θέλειν ἐκείνους προσποιεῖν σφέτερα. ὁ δὲ εἴτ' ἀμυνόμενος ἀλλοπόθεν, εἴτε μὴν καὶ τοὺς λοιποὺς δεδιττόμενος καὶ ὑπὸ τοὺς δώδεκα, ὡς ἐλέγετο, ἀπηγχόνησεν. ὅπου γε καὶ αὐτὸν τὸν σφῶν ἐξηγούμενον, ἄνδρα ἀρεϊκὸν ἐκ Βουλγάρων καὶ μέγαν ἐξ ἀξιωμάτων Τζαούσιον τὸν Χρανίσθλαβον, ὃν ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Λαχανᾶν πολέμου ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως ἁλόντα, καὶ δεσμοῖς ἐφ' εἱρκτῆς συνεχόμενον, πολλοῖς ὕστερον χρόνοις βασιλεὺς τῆς εἱρκτῆς ἐκβαλὼν, καὶ τιμήσας τῷ ἀξιώματι, τοῖς ἐκεῖ μέρεσιν ἐπὶ χρόνοις ἀρχηγὸν εἶχε. καὶ αὐτὸν γοῦν τοῦτον, ὡς λέγεται, ἐξ ἑτοίμου τῇ μαχαίρᾳ τρώσας, τοῖς ἀπαγχονίζουσι παρεδίδου. κἂν καὶ τοῦτ' ἐγεγόνει, εἰ μή γε πολλοὶ, καὶ πρὸς ἱκετείαν ἀξιόχρεῳ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ὀλίγα προτείνοντες δίκαια, ἐξῃρήσαντο. κἀντεῦθεν Χλιαρὰ διελθὼν καὶ τἄλλα τὴν ἐπὶ Φιλαδελφείας ἔσπευδεν ἐσχάτως, ὡς ἐῤῥέθη, κινδυνεύουσαν. κἀπειδὴ ἡλίσκετο μὲν Τρίπολις πρὸ καιροῦ, τὰ δὲ πέριξ φρούρια ἐξ ὁμολογίας διὰ τὴν ἀνάγκην Πέρσαις ὑπέκειντο, ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἀλισούραν Καρμανοὶ τὰ κράτιστα τῶν Περσῶν, πέμψαντες οἱ ἐν τοῖς φρουρίοις κατὰ τὴν περὶ τὸν σύλλαγα διατρίβοντα, ἀπαγγέλλουσι μὲν τὴν βίαν, προσλιπαροῦσι δ' ἐπαμύνειν, ἀντιπαραχωρήσουσιν ἐξ ἑτοίμου, ἣν αὖ φανείη Ῥωμαίοις γε οὖσι, καὶ τῇ τοῦ καιροῦ βίᾳ εἴξασιν. ὁ δὲ δέχεταί τε τὴν ἱκετείαν, καὶ ἀμύνειν καταπαγγέλλεται. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν θάῤῥος λαβὼν, οὐκ ὀλίγον πρὸς συμπλοκὰς κατὰ Περσῶν ἡτοιμάζετο. πλὴν δ' ἀλλ'

At magni Ducis Exercitus ingentem sui fiduciam, & audaciam ostentans Germæ se admovet, eo provectus spe certâ, deprehendendæ illic multitudinis Persarum & strenuè contrà illos rem gerendi. Verum Persæ, unico, ut apparuit, famæ hostium incursum nunciantis indicio consternati, fugâ incompositâ cursuque degeneri, desertâ munitione diffugerunt. Quorum Itali fugientium dorsis instantes, multa sunt relictorum ab ijs spoliorum prædâ ditati. Cæterùm, si credere oportet, laqueo de more Italorum, necem quibusdam eorum Ductor intulit, non aliâ de causâ, quàm quòd res suas in Prædâ Persicâ agnitas, resumere illi ac sibi vindicare voluissent. Sed quidquid sit de causâ facti, de facto quidem satis constat testimonio multorum; Homines videlicet circiter duodecim iussu Ducis Magni, sive ulciscentis peccatum quodpiam, sive præcaventis in futurum, & terrore præmunientis suos ne peccarent, strangulatos tunc suspendio fuisse. Quando, & ipsum Ducem istius cohortis, ex quâ isti erant, virum inclytum virtute militari, ortu Bulgarum, cui fuerat Dignitas collata Magni Tzaüsij, Chranistlabum nomine, quem bello contrà Lachanam Michaël Augustus Senior olim câptum, diúque in carcere constrictum vinculis detentum, longo post tempore Andronicus Imperator emissum custodiâ, & eâ quam dixi ornatum Dignitate, illis diù in Partibus militiæ Ducem habuit. Et hunc, inquam, ut dicitur, Dux Magnus iræ impetu primò à se vulneratum gladio, carnificibus laqueo suffocandum tradidit, finissetque is haud dubiè vitam suspendio, nisi multi certatim accurrentes, & precibus infimis & rationibus idoneis, meritisque ipsius ac defensionis argumentis allegandis plurimis, ægrè tandem Rontzerium avertissent à proposito talis viri letho informi enecandi. Porrò hinc Dux idem Magnus Chliara, & loca eius viæ cætera pertransiens, ducere festinatò copias instituit rectâ Philadelphiam versùs, extremè, vt dictum est, periclitantem. Quoniam autem contigerat aliquantò ante capi Tripolim, Arces quæ circa illam vrbem erant necessariò pace cum Persis, quibusdam conditionibus, factâ, subiectæ ipsis quadamtenus erant, citrà tamen admissionem Præsidij Persici, seu potiùs Carmanici: nam hi cum quibus ista pepigerant Carmani erant, præcipui & fortissimi Persarum,

Aly-

Alysiræ parentes Duci. Verùm tali coactarum subiacere servituti Arcium Incolæ, audito adventare Magnum Ducem, eum iam circùm Aulacem castris positis morantem legatione missa communiter rogarunt, ut sibi ad rebellandum paratis admoto propiùs exercitu adesset: se se enim, simul tutò id possent facere, pacta quibus se, summâ vi adacti & cedentes tempori, contrà voluntatem obstrinxerant Barbaris, rescissuros; & sicut Romani erant, missis ab Imperatore copijs, statim atque illa in viciniâ comparuissent, se se palam adiuncturos. Annuit ille precibus supplicum, & ducturum se quò vellent copias promisit, eò libentiùs, quòd ex hoc ipso tàm opportunè auxilio oblato non parùm se confirmari sentiebat ad benè sperandum de successu expeditionis huius. Ergo tantò se indè alacriùs ad conflictum cum Persis comparavit. Qui vicissim per exploratores cognito Magni Ducis contrà ipsos moventis adventu obviàm illi prodire occuparunt, promoto exercitu propè Aulacem, ubi eum stativa fixisse ostendimus. Commissum illic inter acies adversas est prælium, segniùs remissiusque quàm à tàm numerosis copijs tanto utrimque apparatu infestè invicem concurrentibus expectari debuerat. Dicitur tamen, vulneratoq; Alisyrâ primis statim iaculationibus, ac propterea fugam respicere coacto, retro cessisse quidem Persas, sed militari gradu, & citrà confusionem aut solutionem ordinum. Hos ne acriùs & longiùs copiæ Magni Ducis insequerentur, ea causa obstitisse dicebatur: quod hæ trifariàm in genera & corpora totidem divisæ (suam enim sibi quique seorsim Itali, Alani, & Romani, quasi separatam aciem habebant) immiscere se invicem, prout opus erat ad strenuè instandum cedentibus, noluere; sed se mutuò intuebantur, operientes si qui priores insilirent, quasi mox & ipsi secuturi. Cæterùm ne qui primi expedirent ad hoc impetum, deterruit metus insidiarum, ex notâ consuetudine Persarum, subsidere locis tutis, & incautè subeuntes excipere solitorum: quos istius ipsis familiaris artis haud quaquam tali tempore usum omissuros appareret. Itaque cautè admodum, & longè dumtaxat in terga cedentium iaculando, insecuti nostri Persas fugientes sunt: quorum sic tamen non paucos interfecerunt. Per hunc modum submotis inde Persis, Philadelphienses respirare à malis, quibus premebantur, contigit. nam ijs fame periclitantibus, annona est importata; animusque sic additus, ad, si quæ denuò incurrerent incommoda longanimiter toleranda, spe similiter adventuri, si expectaretur, subsidij. Magnum id opus vulgò visum: & solutio Philadelphiensis obsidionis ingenti latè celebrata plausu est. licet res haud sanè sui magnitudine respondens, numero, & apparatui tantarum tantoque instructarum sumptu copiarum. Porrò Alisyras cum suis gravi correptus metu; quòd eum è vulnere accepto brevi moriturum multorum opinione ac sermone percrebuerat, raptim constitutis quæ opus erant, ad loca cætera quæ in illis Partibus occupaverat, tuenda, Amurio se admovere festinavit, in viciniâ castrorum Ducis Amici emendationem offensionis belli, & in præsenti receptus infesti periculo, quam obiter ex obvio poterat securitatem captans.

A καὶ δὴ Πέρσαις ἀνήκεσα τἀκεῖνα κατέστη. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μαθόντες, προσητοιμάζοντο, καὶ ὡς περὶ τὴν αὔλακα συνελθόντες, οὐκ ἀξίαν μὲν τοῦ πλήθους, οὐ δέ γε τῆς παρασκευῆς ἑκατέρων ἀλλήλους ἔδρασαν. λέγεται δ' ὅμως τρωθέντος αὐτίκα τοῦ Ἀλισούρου, καὶ εἰς φυγὴν διὰ ταῦτα βλέψαντος, Πέρσας μὲν μετ' ἀκοσμίας καὶ κατὰ τρόπον ἀναχωρεῖν. τοῖς δὲ κατὰ τὸν μέγαν Δοῦκα συναχθεῖσι κατὰ φρόντιδας τριχῆ, B οὐκ ἦν ἀπάκτως μίαν πᾶσι διώκειν. ἕκαστοι δ' ὁρῶντες ἀλλήλους εἰ προπηδήσαιεν, ὅμως τὸ ἀπὸ τῶν συνήθων ἐνεδρῶν Περσικῶν φόβιον, μὴ δὲ γὰρ τῶν Περσῶν ὄντας ἐκλαθέσθαι τῆς μηχανῆς, ἐπεχόμενοι, ὑφειμένως ἐνέπιπτον. καὶ βάλλοντες κατηκόντιζον. ὥστε καὶ Πέρσας οὐκ ὀλίγους πεσεῖν. τοῖς δ' ἐντεῦθεν ἀναχωρησάντων Περσῶν, Φιλαδελφεῦσι τῶν κακῶν ἀμπνεύσεις γέγονε, καὶ λιμῷ κινδυνεύοντες σιταρκοῦνται. καὶ πρὸς τὰ δεινά, ἤν που καὶ C ἐπισυμφέρωσιν, ἀνέλπιδες ἵσταντο. ἔδοξε δὲ μέγα τὸ ἔργον, καὶ διεφημίσθη. μὴ ἄξιον ὂν τοσοῖσδε, καὶ ὑπὸ παρασκευῆς ἔχουσιν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐντεῦθεν τρεμούσῃ καρδίᾳ. καὶ θάνατος γὰρ ἐκ τῆς πληγῆς τῷ Ἀλισούρῳ ἐπεφήμιστο. τὰ καθ' ἑαυτὸν διελθὼν, καὶ ὡς εἶχε καταστφαλισάμενος, ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀμούριον.

CAPVT

CAPVT XXIV.

De Attaleotâ & de Magnesiensibus, deque Ducâ Nostongo.

Ὁ δέ γε μέγας Δοὺξ ἐπ' ὀλίγον τῇ Φιλαδελφείᾳ ἐνδιατρίψας, καὶ ἱκανὰ χρήματα συλλεξάμενος, νόστου ἐμέμνητο. καὶ δὴ πλείστοις πάντα φρούρια κατασφαλισάμενος, τοῖς κατὰ τὸν Ἕρμον Μαγνησιώταις παραγίνεται. καὶ τότε ὁ μὲν πρότερος ἐκ ἀποστάτης δόξας ἐγγύς, εἷς τῶν βασιλικῶν ἱπποκόμων, Ἀτταλειώτης τοὐπίκλην, ἅτε παρ' εἴδησιν Βασιλέως, καὶ προσταγήν, κατασχὼν Μαγνησίαν, καὶ ἰδίαις ταῖς θελήσεσι συναίμα τοῖς αὐτόχθοσι διοικῶν. μὴ δ' αὐτοῦ τοῦ εἰς κεφαλὴν ὄντος τοῦ Νοστόγγου καὶ Δούκα φροντίζειν, μὴ δὲ τῆς πρὸς τὴν πόλιν εἰσόδου παραχωρεῖν· ὁ γοῦν τοιοῦτος ἐξελθὼν καὶ λόγοις ἐκ ὑποπτώσεσι, παραυτίκα τὸν μέγαν Δοῦκα ἐκμειλιξάμενος, καὶ γαμικῷ κήδει δεξιωσάμενος, ἅμα δὲ δι' ἐκείνου πρὸς ἔδοξε Βασιλεῖ, καὶ ἅμα ὅλως ἦν ἐκείνῳ ὑποστελλόμενος, καὶ ὑπακούειν εἰς ὃ καὶ προστάξειε. τῷ γοῦν Νοστόγγῳ Δούκᾳ, ὃν καὶ ἐς μέγαν Ἑταιρειάρχην κρατοῦν ἔταττε γράφων, Πριμμικήριον τῆς αὐλῆς ὄντα, οὐκ ἦσαν θυμήρη ἐκ ἀρεστὰ τὰ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Δουκὸς προσταττόμενά οἱ, ἅτε μὲν καὶ περιπλούμενα. ἅτε ἄλλων ὑβριοπαθῶν ἐκεῖνος, ἐξ ὧν αὐτὸν οὐκ ἀξίως τοῦ κατ' αὐτὸν μεγαλείου ὁ τῶν ὅλων ἐξηγούμενος προσεφέρετο· ἅτε μὲν καὶ ὑποπτεύσας ἐξ ἐκείνου, δήπου εἴς τινας ἀπαιτήσεις χρημάτων, ἐξ ὧν συλλέξας καὶ προσηπείλησεν· ἅτε καὶ δι' ἀμφότερα ταῦτα, τὴν εἰς τοὐπιὸν ἀδοξίαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, ἔγνω μέν, τὴν ὡς Βασιλέα πεχιτώνων ἀποδιδρᾶσιν. ταχὺ δὲ παρέχει καὶ ἡ τύχη τὴν πρόφασιν. ἡ δ' ἦν· πέμπεται μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀνὴρ οἰκεῖος τῇ περιφορᾷ, ὁ Καναβούριος πρὸς Κωνσταντινούπολιν, διά τ' ἄλλα, καὶ ἀξιοῦντος ἀποστελεῖν τὴν γαμετήν. ἐπεὶ δ' ἔδει τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσφαλείας τῷ ἀνδρὶ προμηθεύσασθαι, πέμπει πρὸς τὸν Νοστόγγον παρεγγυῶν ἱκανοῦσθαι διαπορευομένοις ἐκ τοῦ φρατριακοῦ τὸν ἀποστελλόμενον. αὐτὸς δὲ τὰς παρεγγυήσεις δεξάμενος τῷ δοκεῖν καὶ ὑπ' ἐκείνου τὰ ἐπεσταλμένα θέλειν πληροῦν, ὡς αὐτὸς ὑπ' ἄλλου εἰς χάριν ἅμα τοῖς ἰδίοις διασωσάμενος, ἐπιχειρεῖ

Magnus verò Dux paulùm moratus Philadelphiæ, nec paucis tamen sibi corrasis illâ brevi morâ pecuniis, cogitare de reditu tempestivum duxit. itaque Arcibus illius Tractûs & numero præsidiariorum, & copiâ commeatuum, & restauratione, aut adiectione munimentorum abundè ad securitatem instructis, Magnesiam ad Hermum pervenit. Erat ibi tunc magnâ rebellionis infamiâ laborans, ac tantùm non perduellis declaratus, unus Equisonum Imperatorij stabuli, Attaleota cognomento; qui nec conscio nec iubente Imperatore, occupatam Magnesiam, privato quidem suo quodam moderabatur arbitrio; sed cui ad robur adiungeret consensum arte conciliatum Indigenarum Civiumque Vrbis eius: quam sic adeò sibi obnoxiam habebat; ut nec Nostongi Ducæ illi Provinciæ Præfecti rationem omninò ullam duceret; nec ipsi permitteret ingressum in Civitatem. Hic tamen obviàm Magno Duci adventanti prodiens, ita eum infimi professione obsequij verbisque supplicibus delinitum sibi adiunxit, necessitudine etiam affinitatis per coniugium inter amborum consanguineos, cum eo contractâ, ut repente Attaleota cōmendatus Imperatori à Magno Duce, omni criminis suspicione liberaretur: volentéque iam Augusto in vsurpatâ potestate persisteret; sed quam acceptam palàm ferret Duci Magno; precarióque & paratâ ad omnes eius nutûs obedientiâ, in eâ se versari administratione profiteretur. Haud grata hæc erant Nostongo Ducæ, quem illis, ut dixi, à se Partibus summâ præfectum potestate Imperator, missis etiam nuper diplomatibus, ex Primicerio Aulæ, Magnum Hæteriarcham creaverat: qui etiam contemptim à magno Duce, velut ipsi planè subditus, solitus tractari, exercerique imperiosis iussis, velut unus è vulgo quispiam, cum sibi tamen supremam illic autoritatem ab Imperatore commissam meminisset, tacitus ringebatur; indigna se se pati conquerens, neque pro suæ dignitatis, & natalium merito tractari. Accedebat is metus, cuius argumenta ex idoneis & præsentibus Nostongus ducebat signis, ne à se quoque, sicut à cæteris consueverat, ingentes pecuniæ contributiones exigeret. Ergo & damnum instans prævertere, & ignominiam vel delere iam inustam, vel ne sibi impingeretur in posterum præcavere studens, unam optimam vo-

torum assequendorum putavit rationem, Imperatorem adire quamprimum; si quem modò plausibilem deserendæ Provinciæ nancisci prætextum posset. Favit in hoc ei Fortuna, occasionem brevi offerens eius viæ probabilem; hanc scilicet. Mittere per id tempus voluit Dux Magnus ad Socrum suam Germanam Imperatoris Constantinopoli tunc degentem, ministrum illi Matronæ in primis fidum, & intimè familiarem, Cannaburium; tùm ut alia sibi desiderata quædam per eam in Aulâ conficeret, tùm ut uxorem apud Matrem diversantem ad se accerseret. Quia verò per infestas hostilibus incursibus regiones haud tutum incomitato viatori videbat iter fore, Nostongo mandavit, ut eum tutò Deputatorum è suâ cohorte in Vrbem securè deduci præsidio curaret: quod ille mandatum obnoxiè accipiens, quasi ostentando abundantiori studio gratificandi Duci Magno, simul plùs quàm petebatur dedit, simul aptam captavit opportunitatem id quod suâ causâ optabat, agendi. Officium quippe deductoris sibi cum prætoriâ suâ cohorte assumens, Cannaburium Constantinopolim perduxit. Quo ipso tempore quidam in eiusdem Nostongi Provinciali Comitatu Scribæ ministerium exercens, cum decrevisset nescio quâ re offensus, ab exosi sibi Domini servitio recedere, & ipse iter Vrbem versùs clàm arripuit. Itaque ambo pari consilio, licet invicem ignari, furtivis profectionibus Constantinopolim pervenere. Vbi Nostongus inspecto rerum statu, cum minimè speraret probare se Imperatori posse, manifestis in favorem Magni Ducis præoccupato affectibus, quas veras habuerat causas è Provincia iniussu discedendi, haud tutum si ·i putavit confugere, uti destinaverat, ad ipsum, & audientiâ poscendâ, eius potestati se permittere. Quare ad Patriarcham se confert, asyli iure securus illîc futurus, & eodem idoneo reconciliationis sequestro ad Augustum usurus. Scriba qui prior in Vrbem, expeditiùs viâ emensâ, pervenerat, lactatus spe inani cuiusdam, quam attulerat, acceptæ à magno Duce ad Caniclei Præfectum Epistolæ, quâ cum declarari credidisset, se legitimas habentem causas abnoendæ ulterioris moræ in obsequio Nostongi, à quo indignis modis tractaretur; autoritate superiori Ducis Magni, à famulatu Magni Hetæriarchæ ritè fuisse absolutum; postquam eâ redditâ Epistolâ, promoveri eâ viâ negotium oon sensit suum: sive illa perfunctoria commendatio fuisset: sive quamvis accurata, parùm apud Præfectum Canicleo valeret, vela secundùm auram vertere statuit; Reconciliatâque cum Nostongo gratiâ, societate cum eo ineundâ consilij, ad Patriarcham & ipse confugit, parem præ se ferens

A ἀποφυγήν. ἐν τούτῳ δὲ καί τις τῶν ἐς γραμματικὴν ἐκείνῳ πλουσίαν, ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ ἐδόκει τοῦ κατεπιδημίου ἀλλοτριοῦσθαι, ἔνθεν μὲν ἐκεῖ, ἔνθεν δ' ἐκεῖνος, τὴν πόλιν καταλαμβάνουσι. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπεὶ οὐδὲν εὕρισκε ἀκίνδυνα ἑαυτοῦ διὰ τὴν τῆς ἐνοχῆς περίληψιν, καὶ τὴν ἐς Βασιλέα προσφυγήν, Πατριάρχου προσφεύγει. ὁ δὲ γραμματεὺς ἐπιστὰς πρὸ τούτου, καὶ τὰ πιστὰ προσδοκῶν ἔχειν, ἔκ τινος γράμματος τοῦ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Δουκός, ὡς δῆθεν πρὸς τὸν Κανικλείου δηλοῦντος τὴν
B ἀπόλυσιν, ὡς ἑκούσιος, ἐλπίσι χρησταῖς ἠωρεῖτο. λόγος δ' ἦν ἀμφοτέρους συνελθόντας πρὸς Πατριάρχην ἀπολογεῖσθαι διὰ τοῦτο τῷ Βασιλεῖ, τὴν ἐκ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀναχώρησιν, τὰ πολλὰ τῶν ἐκείνῳ πεπλημμελημένων, ἀπαιδεύτοις παρρησίαις καθαπτομένους. ἃ καὶ ἀγγελθέντα, οὐχ ὅπως τὸν λέγοντα ἔπειθεν, ἀλλὰ καὶ δυσμεταίγνειν ἑαυτοῖς τὸν Κρατοῦντα ἐποίουν. Βασιλεὺς γὰρ κακίας, οὐκ ἀληθείας τὰ λεγόμενα κρίνων, καὶ ὑποσκιάσματα φθό-
C νου μᾶλλον ἢ προνοίας ἐξ εὐνοίας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐκείνοις ἐχόλα καὶ ἐξωργίζετο. τοῦ δ' ἐπὶ τούτοις καὶ μεταλαθεῖν, τοῦ μὲν, οὐκ εἰς ὀλίγα χρήσιμος παρῃτεῖτο· τοῦ δὲ, τὸ ἀξιοπρεπὲς εἰς τὴν ἀπὸ Βασιλέως παρρησίαν διεκώλυεν. ἦν δ' ἄλλως ἐμποδὼν πρὸς τοῦτο, καὶ ἡ πρὸς τὸν Πατριάρχην καταφυγὴ τοῦ Νοστόγγου, ὅθεν ᾤετο ἔχειν τὴν ἑαυτοῦ ἀσυλίαν, τῇ τῆς περιβλέπτου τινὸς ἐγκεκλεισμένου μονῇ. ὅθεν καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς ὁ Κρατῶν πολλάκις
D παροξυνόμενος, ἀνάπυστα γὰρ κἀκείνῃ τὰ λεχθέντα κατὰ τὸ εἰκὸς ἐγεγόνει, καὶ ὑβριοπαθεῖ τὰ μέγιστα, εἰ μή γε τὸν κατειπόντα ἀξίας τὰς δίκας τίσαιεν, μὴ δὲ προσέξειν ἄλλον τῷ στρατηγῷ, μὴ τῶν φυγάδων ἐκείνων ὑποσχόντων τὰς δίκας. ἀλλὰ τὸν μὲν μονῇ ἐγκλεισθῆναι, καὶ ἀπὸ προσώπου εἶναι τῷ Βασιλεῖ, ἀρκετὸν εἰς τιμωρίαν ἔκρινεν, ἐκεῖνο παρ' ἑαυτοῦ καταδικασθέντος, ὅπερ αὖ Βασιλεὺς παθεῖν
E ἐκεῖνον ὡς πρέπον ἐδικαίου, τῆς μονῆς ἀντὶ φυλακῆς οὔσης αὐτίκα, ἣ δὴ καὶ παρὰ Πατριάρχου ἀποσταλεὶς ἐγκέκλειστο. τῷ δέ γε γραμματιστῇ ἀπεπροσετάχθη, ὡς μὴ ἰδίῳ τὸ ζωόλον ὄντι, καὶ ὡς ἔκ τινος λατρείας ἐκείνοις ἀναληφθέντι. δεῖν γὰρ τοῖς γε τῶν ἀρχόντων ἐπὶ πλημμελήμασι τιμωρίας οὐχ ἧττον κολάσεις ἢ καθαίρεις οὔσας ἰδίοις προσήκειν, εἰ μέλλοιεν οἱ μὲν κολάζοντες κερδαίνειν· οἱ δὲ δεινὰ πάσχοντες ὠφελεῖσθαι, κατὰ τὴν εἰς τοὔμπον χρείαν τὸ χρήσιμον παρεχόμενοι. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Νοστόγγος

κατὰ

κατά τινα ἐλπισμὸν συμπαθείας, τῆς μονῆς ἀπέλυσε, ἡ δὲ τῆς ὀλιγωρίας δόξα καὶ ἔτι ἀναζέουσα ἦν, καὶ ἐδύνατο σὺν τῷ μεγάλῳ Δουκὶ προσανεμηθεὶς ὑπέσμυχεν, εἰ καταφρονοῖτο, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν δοκούντων καὶ ἐν ἀξίαις. τοῖς γὰρ κυριωτέροις μέρεσιν ὅταν ἐνδῶ πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάγκη συνδιαστρέφεσθαι καὶ τὰ λοιπά, ἣν μή τις ἐπίσχῃ· τότε βασιλεὺς πέμψας αὖθις καὶ ἀμφοτέρους, καὶ δὴ ἡμέρᾳ Κυριωνύμῳ, Μαιμακτηριῶνος τέσσαρες καὶ δεκάτῃ, σὺν περὶ αὐτὸν παρασκευασάμενος, παρόντων κἀκείνων, πολὺν μὲν λόγον παρέτεινε δημηγορῶν, τὸ μὲν δοκεῖν καθαπτόμενος τοῦ Νοστόγγου, τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου Δουκὸς πρὸς τοὺς μεγιστᾶνας ἀπολογούμενος, ὡς μηδὲν ἀναξίως κἀκ τοῦ παρήκοντος, μετ' αὐτῶν προβιβασμοῖς τιμῆσαι, ὃν καὶ περὶ τοῦ μέγαν δοκοῦντα, μετ' ἐκεῖνον παρ' αὐτοῦ [illegible], εἰ ἐπὶ τῶν ὅλων γίνοιτο. ἔστι γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ οὐχ ἥκιστα ἔνδοξος, καὶ οὐδὲν ὅ, τι λαβεῖν μὴ ἔχειν τι. τέλος, τὸ τοῦ λεοντοκόμου ποιεῖ, καὶ καινὸν ἦν, ὡς δῆθεν, λέοντα ἐκδιδάσκεσθαι. προσπίπτει γὰρ αὐτίκα, καὶ τὸν μὲν γραμματέα ἐξαπιναίως [illegible] τριχῶν, καὶ ζημίου· τὸν δὲ Νοστόγγον τὰ πολλὰ καταψάμενος ἐν δημηγορίαις, τέλος ἀξιωμάτων ψιλοῖ καὶ ἐγκλείει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπετελεῖτο τῇδε.

A aversionem à magno Duce. Ibi uterque concordi conatu studuerunt infamare apud Augustum magni Ducis Acta, querelis contrà eius avaram, arrogantem, & tyrannicam Gubernationem liberis apud Patriarcham deponendis, quas ille videlicet ad Imperatorem deferret, & pro eâ quâ pollebat apud ipsum gratiâ, creditas sibi probatasque, persuaderet iustas esse. Sed successu ea res caruit. Auditis enim Imperator à Patriarchâ quæ Nostongus & eius Scriba in magno Duce culparent, adeò non est persuasus, ut iram potiùs non mediocrem in Accusatores osten-B deret; hos iudicans falsò, & pravâ voluntate, instinctuque maligni livoris; non autem, ut videri volebant, zelo publici boni, & studio benevolo serviendi Imperatori, ad istam calumniosam & mendacem delationem processisse. Ergo in eos palàm indignatus; Scribam quidem, ut nihili homunculum & parùm utilem, è ministerio amovit: Nostongo, ne pœna ei luculentior infligeretur, sua tantò amplior Dignitas profuit; præsertim cum ne pro potestate coerceretur, C subijcereretur-ve iudicio, asyli ius obstaret, quo ille Peribleptæ Monasterio inclusus (illùc enim eum Patriarcha miserat) inviolabili utebatur. Itaque quamquam Soror Imperatoris, Socrus Ducis magni, cognitis quæ contra hunc ab his movebantur, tamquam pro Genero solicita, non cessaret Andronicum irritare adversùs duos falsorum, ut aiebat, inventores criminum; magnoperè exaggerans rem esse indignam, exemplique in publicum noxij, impunè ferre calumniosos sycophantas impudentissimam audaciam: ex quâ inultâ permanente secuturum esset, ut alij quoque ad licentiam invitati similem, negligerent obedire Duci magno; cuius quàm esset fortis & felix bello Reique tunc publicæ necessaria opera, Philadelphiæ liberatio monstraret; etsi hæc, inquam, indesinenter urgeret tàm potens & cara Imperatori Matrona; tamen illi non est visum aliud tùm quidem Nostongo supplicium infligere: sufficere quippe interim, aiebat, carcerem, quem is sibi ultrò conscivisset, includens se le Monasterio Peribleptæ: quam se illi custodiam imputare dicebat in partem pœnæ, tanquam indictam legitimè damnato. Instantibus autem, posse saltem puniri Nostongum in personâ Scribę sui, qui non diversaretur in Monasterio, huic enim iustè infligendum merenti supplicium, in ignominiam & dolorem redundaturum ipsius Domini, cuius exemplo & commodo peccasset: respondebat Imperator: Nostongum nihil ad se pertinere putaturum quid Scribæ isti fieret, quem ad suam verè pertinuisse familiam negaret: in eam quippe irrepsisse haud à se adscitum, sed furtim adhibitum à suis familiaribus mercenariâ functione vænalis operæ. Oportere autem, si quando Magistratus, non in propriâ, sed in alienâ castigandi personâ sint: in eo capite pœnam constitui quod intimum ipsis & earum sciatur esse: cuiusque damnum ac labor ad sensum illorum affectu & compassione propagatum iri non sit dubium. Alioqui contingeret frustrari voto suo Iudicem: qui cum pœnas istiusmodi minùs ultrices esse quàm purgatrices velit, magisque optet emendari per eas in posterum, qui deliquit, quam ipse frui dulcedine vindictæ: istud quod è Reipublicæ utilitate spectat, minimè assequeretur, sæviendo in personam indifferentem illi quem primariò vult plectere. Sic tunc eludebat Imperator studiosos magni Ducis pœnam Nostongi postulantes. Verùm cum accidisset aliquanto post hæc, prodire è suo Asylo Nostongum, spe quadam conceptâ parcituri facilè sibi Augusti, si committere se reum ipsius clementiæ vidisset; dum idipsum Aulæ, ut fit, sermonibus celebratur, animadversum est, magis incumbere iudicia Magnarum plerorumque in reprehensionem arrogantiæ Magni Ducis, qui Nostongum magnum Hetæriarcham Dignitate ac natalibus conspicuum hominem, velut de plebe quempiam, contemptim, & imperiosè tractasset. quæ gliscens invidia cum Ducis magni fautoribus inie-

cisset curam, quòd eum iam contemni ac traduci passim à Proceribus & constitutis in dignitate viris primarijs, videbant, intelligebant autem sensus & iudicia Summatum facilè in vulgus quoque serpere; periculumque fore, ni maturè occurreretur, ne communibus mox, & unanimiter conspirantibus primorum iuxtà infimorumque unus odijs obiectus, haud par resistendo esset; novis Imperatorem instantijs ad succurrendum isti discrimini perpulerunt. His ille annuens, die quartadecima Iunij, quæ fuit illo anno Dominica, adduci coram se se in medio Procerum Aulæ considente, Nostongum, & Scribam iussit. atque hic longam satis ingressus orationem, specie invehendi in Nostongum, maximam revera sermonis partem consumpsit in purgando apud præsentes Magnates Duce magno, actisque illius & suis erga illum beneficijs vituperationi eximendis. Conatum quippe acrem intendit ad persuadendum: Neque se cumulandis in Rontzerium honoribus liberalitate excessisse; neque illum accepisse à se quidquam quo non deberet iudicari dignissimus. quippe qui iam ante quàm hùc adveniret, magnus fuisset, Classem & copias ductans proprias: quoque hic fuisset insignitus titulo Ducis magni, eius rem ipsam priùs habuisset: alibi nihilò minùs clarus atque conspicuus, quàm deinde apud nos, qui nomen dumtaxat addiderimus possessæ dudùm & exercitæ ab illo potestatis, quando illum exercitui Romano præpositum universo magnum Ducem appellavimus. In eam sententiam postquam accuratè vehementerque peroravit, conversus ad præsentes Reos, & à Scribâ exorsus, in eo facere voluit quod solere aiunt Leonis magistrum, dum cane coram illo verberando, terrere ferox animal satagit. Sic enim Augustus metum admovere Nostongo, Scribâ eius plectendo propter culpam utrique communem, volens; huic illîc in conspectu eunctorum, ignominiosè radi ad cutem pilos capitis & menti iussit. Moxque Nostongum acerbâ priùs nec brevi obiurgatione increpitum, denique dignitatibus privavit, & custodiæ addixit. Atque hæc quidem acta in hunc modum sunt.

CAPVT XXV.

De ijs quæ Tripoli ad Mæandrum acciderunt.

OPeræ pretium quoque fuerit quæ Tripoli contigere, breviter exequi. Hæc Vrbs in orientali sita Tractu, Arcium potiùs quibus circumdabatur ad illum oppositis limitem, quàm proprijs tuta munimentis habebatur; quoad eam Ducas Augustus ex levi & fortuitâ capto causâ consilio, Vrbem antiquam & Philadelphiæ prætentam, armis, propugnaculis, & victus annui prouisionibus instruxit: cuius novæ obiectu Munitionis, tutiore, ut apparebat, redditâ, & extra omne periculum Persicæ B invasionis positâ Philadelphiâ; fides iam adhibebatur pronior veteri de illâ oraculo iactato: quo in fatis esse ferebatur: eam à primo diluvio in omne deinde consequens tempus numquam fore capiendam. Indidem porrò civitati Tripoli claritas accessit, latè inclytæ per hoc factæ: nec sui præsidij fiduciâ curaoti Persarum incursiones, quas facilè ac ludibundè se repulsuram confideret. C Postea latè potientibus campo Persis, cunctæ illorum Tractuum munitiones unâ simul obsidione premebantur, coactis Præsidiarijs intra eas se tenere, & agri usu exclusis. Id incommodum diutissimè omnium Tripolis pertulit: & plerisque circumsitarum Arcium fame ad deditionem adactis, soli longo tempore restitere Tripolitæ, quoad & ipsi consumptis sensim alimentis, extremâ in

A Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὰ κατὰ τὴν Τρίπολιν διελθεῖν, ὅπως ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατ' Ἀνατολὴν φρουρίων ὄντα, ἔπειτα ἐκ τῆς εἰκαίας, καὶ τῆς τυχούσης προφάσεως, ταύτην ἀρχαίαν οὖσαν, καὶ Φιλαδελφείας προβεβλημένην, ὁ Δούκας καὶ Βασιλεὺς, καὶ ὅπλοις καὶ σιταρκίαις ἐπετείοις ὠχύρου. καὶ τὸ τῆς Φιλαδελφείας μέρος ἦν, τὸ δ' ἦν, ἐκ πρώτης κατακλυσμοῦ, καὶ εἰσέπειτα μηδὲν ἁλῶναι ὡς διεφημίζετο, πιστὸν ἐντεῦθεν καθίστα. διά τοι ταῦτα καὶ ἐκυδροῦτο τὸ πόλισμα, καὶ τὴν ἐπιτιθεμένην ἠλόγει Περσῶν. ἀλλὰ χρόνος τὴν πολιορκίαν ἐμάκρει. καὶ τῶν πολλῶν ὑποκλιθέντων, εἰς μακρὰν ἀντεῖχεν ἡ Τριπολιτῶν πλὴν καὶ κατ' ὀλίγον τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδείᾳ στενοχωρούμενοι, καὶ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας ἐς C τὰ μάλιστα ἐχρῄζον. ἀλλ' ἐπεὶ ἐκεῖθεν οὐκ ἦν ἀρωγὴ, ἔγνωσαν ὅσοι συνωμοσίαις ταῖς πρὸς τοὺς Πέρσας τὰ τῆς ἀνάγκης διαθετεῖν. ἀμέλει τοι καὶ πρὸς καιρὸν ἐσενέδουν τοῖς Πέρσαις, καὶ σῖτον ἐκεῖθεν ἐλάμβανον. καὶ ὁ συνεθισμὸς τῆς ἐμπορείας, μὴ μόνον ἐκείνους ἐξερχομένους ὠνεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα ἐποίει· ἀλλὰ καὶ Πέρσας εἰσερχομένους ἀνέδην τὴν πόλιν ἀπεμ-

πολεῖν

πολλῶν παρεσκεύαζε. τοῦτο πολλάκις προαχθὲν, ἔννοιαν εἰσάγει Πέρσαις ἁλώσεως. καὶ προδόταις κοινολογησάμενοι τὰ εἰκότα, ἐν προθεσμίαις πισταῖς, τὰ κατὰ τῆς πόλεως ἐξειργάζοντο. ἐν δὴ σάγμασι πλείστοις τὰ τῶν φορτίων ἐπισκευασάμενοι, τὸ μὲν στράτευμα, ἔστησαν ἐν ἐνσκεφίᾳ ζεσθαι. ἅμα δὲ πολλοὶ τὴν πόλιν εἰσῄεσαν. ὅπερ δ' ἡ ἐμπορία ἦν, καὶ ἕκαστος τῶν κανθωνίων ζυγάδα φέρων τῶν φορτωμάτων τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἤχεια, οἷς ἐκεῖνοι κροτοῦντες τὴν μάχην ἀνάπτουσιν, ἐντὸς συμπεπηγὸς τῶν σάκκων· καὶ οἱ τὰ παντὸς, τὸ τοῦ λόγου, προσπεσὸν οἱ πολῖται δεξάμενοι, ταῖς ἀθλίαις ἐλπιδοκοπούμενοι, ἐν ἀνέσει ἦσαν. νὺξ δ' ἤδη περὶ αὐτοὺς ἦν, καὶ ἠγνόουν, καὶ ταῖς ἀγαθαῖς προσδοκίαις ὡρμίζοντο, ἐν κακοῖς ἀναγκαίοις ὄντες. ἐντεῦθεν, καὶ νυκτὸς μὲν ἐκείνης ἐμμέσου μηδὲν ὑποπτευομένοις τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ ἤχεια, πολέμου τρόπον ἀνεκυμβάλιζον. καὶ τοῖς μὲν δυστυχήσασι ἔκπληξις ἐμπέπτει καὶ ἀπορία τοῦ τί ποιητέον καὶ ἐκφυγεῖν· οἱ δ' ἐπιστάντες ἀπείρῳ τάχει ταῖς πύλαις, αὐταῖς κλεισὶ καὶ ὀχεῦσι τῇ γῇ προσαράξαντες, καὶ εἰσῆλθον τοὺς σφετέρους ἑτοίμους ὄντας, συμμαχήσοντας προσκαλοῦντες. καὶ οὕτως αὐτοῖς νυκτὸς ἐκ μιᾶς ἐκείνοις ὁρμῆς, τὸ πόλισμα παρεστήσατο. ᾧ δὴ καὶ Ἀλισούρας ὁρμητηρίῳ ἐς τὰ μάλιστα χρώμενος, τὰς συνήθεις Καρμανοῖς ἐκδρομὰς ὅπου παρείκοι ἐποίουν. τότε στρατηγῶν ἐκεῖνος μὲν ἀκόσμῳ φυγῇ τῶν ἀμφὶ τὸν μέγαν ἀπαλλάξας Δοῦκα, τὸ πόλισμα ὑποδύς, ὅλος ἐν ἀφοβίαις ἦν, καὶ ὑπερηφανεῖ τὸ σύμπαν.

A arcto positi penuriâ; circumspicere auxilia cepere: quorum cum è propinquo nulla se spes ostenderet, ad quasdam cum Persis conventiones, malo aliter immedicabili subigente, descenderunt. Pacti enim in tempus aliquot inducias, mutuóque contrahendi libertatem, frumentum ab ipsis traditum Persis, pretio cum fide numerato, accipiebant. Frequentatum id est sat longo tempore commercium, prodeuntibus primùm Tripolitanis, & annonam persolutâ pecuniâ foris sumptam intra Vrbem importantibus. procedente tamen usu, & ex eo, ut fit, fiduciâ crescente, permittere ingressum civitatis B Persis vitæ subsidia inferentibus non dubitarunt: quæ res in exitum ipsorum vertit. Persæ qoippe, per talem causam intra urbem Tripolim crebrò admissi, eius capiendæ cogitationem inierunt. Proditoribusque subornatis, in supinâ securitate civium fraudem in hunc modum concinnarunt. Magno sarcinarum numero parato quas frumēti venales esse dicerent, eas asinis aut mulis clitellarijs binas hinc inde singulis impositas, ducunt in Vrbem, id ipsum ut iam consuetum expectantem. Sed non priùs eiusmodi deductores iumentorum in eam viam C se dederunt, quàm Socijs admonitis; quid intùs ipsi agere pararent, quid foris eos tali audito signo facere oporteret; universum exercitum locis urbi proximè admotis clàm in insidijs delitescentem relinquerent. Condiderant autem intra saccos, quos tritico refertos mentiebantur, crepitacula bellica, tympana nimirùm ac tubas, sonoraque id genus instrumenta, quibus solent uti conciendis militibus ad prælium. Sub noctem ea mandra Mannorum onustorum suo quemque, Agasonis vice, Persâ milite ducente, in Vrbem Tripolim, non modò citrà suspicionem ullam, sed & cum gratulatione recepta est. Lætabantur cives augeri se commeatibus & in longi securitatem temporis annonæ diù suffecturæ congerendâ copiâ firmari: miseri autem nesciebant sibi, iuxtà vetus verbum, obtrusum fuisse Scorpium pro Pipo: gaudebantque & spebus amplis efferebantur, ipsâ perituri nocte, cuius iam inchoatæ primordia cœnis & compotationibus, imminentium ignari, celebrabant. Medium inde noctis effluxerat, adeò nihil Tripolitanis suspectantibus, ut securissimè passim illic dormiretur. Cum Persæ prætextu ducendi sarcinaria iumenta ingressi civitatem, suis quique arreptis Tympanis aut lituis,, quod socijs condixerant signum ediderunt. Experrecti Tripolitæ tàm intempestâ horâ, tàm tumultuoso classico, mirari; consternari, quò se verterent, quòve suffugium captarent, frustrà se contorquendo, anxiè quærere. At non interim cessare perfidiosi deceptores. Advolant ad portas Vrbis easque confractas securibus, cum vectibus ac seris, humi stetnunt. ~~sic per~~ patentia iam ostia, Socios paratos è propinquo introducunt, ijsque sibi adiunctis, uno impetu ipsâ nocte Vrbem munitissimam tandiù nequidquam ante oppugnatam, in suam facilè potestatem redigunt. Vsus eâ deinceps victor Alisyras est pro receptaculo unde frequenter erumperet, quò se ac sua referret: habebatque ibi Carmanos suos secum, quos ex Arce illâ opportunè imminente in terras opulentas, quæstuosè prædatum emittebat. Contigerunt postea quæ retuli ante de offensione belli, quâ Carmani sunt coacti Philadelphiæ obsidionem solvere: quo tempore dux eorum Alisyras sua versùs præsidia recedens, lento & benè ordinato gressu, qui fugæ trepidatione, & ignominiâ careret, frustrà insequente magno Duce perveniens iam in tutum, Tripolim suam intravit, ibique omni solicitudine depositâ, ferociùs etiam & insolentiùs glorians, minabatur.

CAPVT

CAPVT XXVI.

Adhuc de Magno Duce, & de Attaleotâ.

AT Nostri Dux Supremus Exercitûs, A ubi expertus aliquantùm vanâ se ac suos contentione fatigari, Carmanis insequendis, acie peritè instructâ tutò se se subducentibus, progressu inutili reflexo, admovet copias Arci *Cula* dictæ, quæ Romanorum erat, Persis antea latè dominantibus se dedere coactorum. Horum plerosque illic repertos; crimini vertens quòd hosti cessissent, aut alijs succensens prætextibus, suspendio necavit. Idem fecit & alij castro, cui *Furni* nomen est. Et illi quidem infelices statim atque se viderunt impunè posse à pactâ Persis servitute, illorum recessu, resilire, obvijs ulnis liberatores suos B magni Ducis milites excipiebant, illâ satis alacritate declarantes, quàm inviti, summâ necessitate adigente, pepigissent qualescunque inducias cum Barbaris; cuius facti acrem pœnitentiam monstrabant. Ille autem non æquè cunctis ignoscebat; sed quæstuoso discrimine, vulgo quidem inope veniâ donando, misericordiam ostentabat; præstantiores autem, ut qui rem haberent, & ex quorum nece provenire lucrum posset, inexorabiliter plectebat. Sic custodi illius Oppidi, Præsidij Præfecto, caput amputavit: alios alio pœnę genere absumpsit: quos inter & C Presbytero aliorum eius ordinis Exarcho, suspendium decrevit. at illi de laqueo pendenti durare longiori quàm solcret spatio spiritum contigit: quo animadverso quidam isti functioni præfectorum, ostentum id divinum esse autumans, vel iussus, vel iniussu, securi laqueum abscidit, & periculo exemit addictum. Sub hæc Philadelphiam init magnus Dux, & multa inde corradit aureorum millia: quod iam sine ullâ verecundiâ agebat. Itaque similem avaritiæ licentiam Pyrgij, similem Ephesi ostendit; quâ fiebat ut horum Incolæ locorum, è quodam velu- D ti fumo incursionis Barbaricæ emersi, in flammam sævissimarum exactionum, tristiori casu se deiectos lugerent. Ista rapacitas exercebatur ita immaniter, ut qui plurima dederat post multos cruciatus, vix salvus permanere sineretur. Talia exempla in Insulas è Continenti transierunt. idē enim passa Chios est, idem Lemnus & Mitylene. Quibus in locis cunctis, apud quemcumqe auri copia suboluerat, is seu Monachus foret, seu è sacro ordine; seu ex Palatino autoratis officio, ac notis Principi, diris suspendijs torquebatur: ostentabaturque illi mors præsens;

A Ὁ δὲ τῶν ὅλων ἀφηγούμενος στρατηγὸς ἀπέχθετο γοῦν διώκων, ὑποστρέψας προσβάλλει τῷ τοῦ Κουλᾶ φρουρίῳ. ἔνθα καὶ ἀπαγχονίζειν ἐφίησι πλείστους, αἰτίας προβαλών. τοῦτο δὴ φρουρίῳ τοῖς Φούρνοις. καὶ τοὺς μὲν αὐτὸν, οὓς δὴ γὰρ ἦν χθὲς καὶ πρώην τις προσχωρήσαντας κατ' ἀνάγκην Πέρσαις, ταῖς πρὸς ἐκείνους ὁμολογίαις, καὶ ἔτι ἐμμένειν, φανεισῶν τῶν δυνάμεων, ὑπτίαις δεχομένους ταῖς χερσί· καὶ θερμαῖς μεταγνώσεσιν, ἐμφανεῖς ὄντας τὴν ἀναγκαίαν δυσχεραίνοντας μοῖραν, B τῆς πρὸς τὸν ἐχθρὸν προσχωρήσεως. οὐδὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τῷ δοκεῖν ἀνίει τὰ πταίσματα. τοῖς δὲ δόξασι τῶν λοιπῶν προέχειν, βαρέως εἶχεν. ὅθεν καὶ τὸν μὲν φύλακα τοῦ πολίσματος, ἀφαιρεῖται τῆς κεφαλῆς. ἄλλους δ' ἄλλως τιμωρησάμενος, ποινὴν ἀγχόνης καὶ πρεσβυτέρου τοῦ τῶν λοιπῶν ἐξάρχου καταψηφίζεται. ὡς δ' ἐπὶ τὴν ἀρτησάμενον τὸ ἀπεραγὲν ἀναγκαίως αὐτίκα καὶ τὴν πνοήν, τῶν τις ἐπὶ τούτοις ἐπιτεταγμένων, θεῖον ἔνδειξιν ἡγησάμενος τὸ πλεούμενον, εἴτε προσταχθὲν, C εἴτε καὶ μὴ, κοπίδι τέμνει τὸν βρόχον, καὶ τοῦ κινδύνου τὸν καταδίκον ἐξαιρεῖται. εἶτα Φιλαδελφείᾳ προσβάλλει, καὶ χιλιάδας συχνὰς ἐκεῖθεν ἐκλέγει χρυσίου, ἀδυσώπητον ἐπὶ πᾶσι φέρων τὸ φρόνημα. ἔπασχε τὰ ὅμοια δὴ τὸ Πυργίον, καὶ Ἔφεσον, καὶ τὸν τῆς ἀποστασίας φυγοῦσι, τὸν τοῦ λόγου καπνὸν, τὸ πῦρ ὑπαντῆσαι τῶν πειρασμῶν. καὶ ὁ διδοὺς πλεῖστα μετὰ πολλὰς βασάνους, μόλις ἐσώζετο. τὰ ἴσα καὶ ταῖς νήσοις, Χίῳ, καὶ Λήμνῳ, καὶ Μιτυλήνῃ ἐπεσκήπτοντο καὶ ὅπου ῥοῖζος χρυσίου, κἂν D Μοναχὸς ἦν, κἂν τάξεως ἱερᾶς, κἂν τῶν ἐπιδιδείων καὶ γνωστῶν Βασιλεῖ, δειναῖς ἀγχόναις ἐπιέζετο. καὶ ὁ μαχηρικῷ φρικτῷ καὶ κοπίδι πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπειλούμενος θάνατος, καὶ τὰ ἐν μυχοῖς γῆς κρυπτόμενα, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀνεφαίνετο καὶ ἐδίδου. ὁ μὲν οὖν διδοὺς ἐντεῦθεν ἠλευθεροῦτο, τῇ τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀληθῶς ἐπωμότητι· ὁ δὲ μὴ ἔχων προέσθαι, εἶχε τὸν θάνατον ὃ δὴ καὶ τῷ ταλαιπώρῳ Μαχρόμῃ κατὰ τὴν Μιτυλήνην γεγόνει. ἐπεὶ γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν βασιλικῶν ὑπηρετῶν ὤν, καὶ

τῇ

τῇ οἰκειοτέρῳ κλεϊζόμενος, τὰς οἰκήσεις κατεῖχεν ἀνὰ τὴν Σκάμανδρον. ὡς δὲ πᾶσαν τὴν ἐκεῖ χώραν προκαταλαβόντων τὴν Ἴδην Περσῶν, ἐρημοῦσθαι τῶν οἰκητόρων ξυνέβαινε, φθάνει καὶ αὐτὸς σὺν πολλοῖς ἄλλοις, τὸ τῆς Ἄσου φρούριον ὑπεισδῦναι. ᾧ δὴ καὶ ὡς ἀξιοπίστῳ ὄντι ἐκεῖ τῶν ὅλων, ἐπεὶ καὶ τοῦ ἐξηγουμένου ὡς εἰκός, ἐν τοιούτοις καιροῖς προστάτου ἔχρῃζον, αὐτούς τε καὶ τὸ φρούριον ἐγχειρίζουσιν. ὁ δ' ὑφίσταται τὴν ἡγεμονίαν διδόντων ἐκείνων ἀνεπισημάντως ὅσον ἐκ τοῦ κρατοῦντος. ὅμως καὶ οὕτως ἔχων, οὐκ ἐρραθύμει τοῖς ἐφ' ἑκάστῳ προνοίας, καὶ ἐφ' ἱκανὸν ἀμφέποντα καὶ συνεῖχε τοὺς τῇδε πυργηρουμένους. ἐπεὶ δ' ἐπιτεινομένων τῶν ἐξωτέρων, τέλος αὐτοὺς ἔμελλε περιστῆναι τὰ χαλεπά, τὸ δρᾶσαί τι γενναῖον οὐκ ἔχοντες εἰ προσμένοιεν, πρὸς φυγὴν ὥρμων καὶ παρεσκευάσαντο, ἀγκάλας σφίσιν, ὡς καὶ πολλοῖς ἑτέροις, ἐξ ἐγγίονος προτεινούσης τῆς Μιτυλήνης, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν σκοπῶν ἕκαστος, οὐ λόγῳ τοῦ ἄρχοντος, καὶ τῆς ἐκείνου ἐντεῦθεν ὑποταγῆς· ἐφ' οἷς μηδὲν ἔχων ἀντιπράττειν, τοῦ πλήθους ὡς εἰκὸς δυναστεύσαντος, συναπαίρειν ἔγνω καὶ αὐτός, καὶ κενὸν ἐντεῦθεν τὸ φρούριον καταλέλειπτο. ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας ὁ μέγας Δοὺξ προσίσχει τῇ νήσῳ· καὶ ἔδει πάντως αἰτίας τῶν πορισμῶν, τὰς μὲν, εὑρίσκεσθαι, τὰς δὲ, πλάττεσθαι· σὺν ἄλλοις πολλοῖς καὶ ὁ τοῦ ἔργου συλλαμβάνεται. καὶ οἱ ἄλλοι πάντες μίαν τὴν τοῦ κακοῦ λύσιν εἰ προτείνοιεν ᾔδεσαν τὸ χρυσίον. καί τις δὲ ἄλλος ὃς προσενηνοχὼς δημόσια, τὰ ἐξ ἐκείνων κέρδη ἐν χιλιάσι καὶ μάλιστα εἰσεπράττετο. τῷ δ' ἐπιτιμᾶται θανάτῳ, διὰ τὴν τοῦ φρουρίου κατάλειψιν. εἰ δ' ὠνεῖσθαι βούλοιτο τὴν ζωήν, εἰς χρυσίου χιλιοστύας πέντε ἡ ἐκτίσεις ἵστατο. κατελείπετο δ' ἡ ποινή, μέχρι καὶ ἑκατοστύος μιᾶς τῷ Μαχράμῃ, ὡς γοῦν βραδεῖς ἐφαίνοντο, ὡς μὴ ἔχοντες περὶ τὴν ἀπόδοσιν, αὐτῆς ὥρας προστάττει ἐπ' ὄψει θατέρου καρατομεῖσθαι θάτερον τὸν Μαχράμην, καὶ ὁ μακελλικὸς φιτρὸς παρεδόθη, καὶ τὸ ξίφος ἕτοιμον εἰς ἀναίρεσιν, τὰς γὰρ τῆς κεφαλῆς τρίχας ἱμάσι δεθείς, εἶτα δ' ἐκταθεὶς ἐπὶ τοῦ φιτροῦ, καὶ καρφίδας πεσθείς, ὥστε καὶ τοὺς σπονδύλους τοῦ τραχήλου ἐκλυθῆναι τῆς φυσικῆς ἁρμονίας, οὕτως ἀθλίως καὶ τὴν τομὴν δέχεσθαι. καὶ τὸ συμβὰν θατέρῳ θεασαμένῳ, Γοργόν τις ἦν ἀπολιθοῦσθαι ἢ δειλαῖος, καὶ πικρὸν κλαίει. καὶ πειθάζεται πρὸς Γεννίτας, καὶ τὴν ζωὴν χιλιοστὺν χρυσίνων παρ' ἐκείνων προσποιεῖται.

A cippo ferali, & securi quâ super eo ipsi mox abscindenda cervix foret, coram oculis positis: quoad eo terrore adactus, quos terrâ condidisset thesauros indicaret. Tunc auro sequestro liberabatur: qui non habuisset, quod proderet, morte miser inopiam luebat. id quod infelici Machramæ apud Mitylenem contigit. Is cum esset è præcipuis Imperatoris Ministris, gratiâ etiam apud Principem notâ latè inclytus, domicilium habuerat propè Scamandrum. Sed universâ illic circùm iam à Persis regione post Idam occupatam, evastatâ, desolatoque Incolis Tractu, B maturè abiês & ipse cum multis alijs in Asi Arcem ingreditur; ubi recepto, qui degebant intùs, quoniam, & tali tempore Duce sibi opus videbant esse; & satis intelligebant neminem adesse ad id illo magis idoneum, loci Præfecturam deferunt. Accepit ille quod dabant; & sine aliâ Imperatoris significatione pro Præfecto se gessit illius Castri; nec segnis in eo exequendo fuit officio. Sat longo enim spatio invigilans, & laboriosè satagens locum defendit, miseréque vexatis circumsiti colonis agri opportuno subvenit auxilio. At postquam auctâ iam potentiâ C Hostium, & plerisque illius viciniæ locis vastatis, comminùs admovebatur terror mali prorsùs ineluctabilis, Machramai cum suis non habentes quod generosé agerent, prudenter sibi consulere decreverunt. Fugâ ergo se in tutum recipere curarunt: ad quod illis, ut multis alijs, gremium è propinquo benevolè parens ostendit Mytilene. Sic tamen ille administratus est transitus, ut non tàm iussu ductuque Præfecti, quàm privato Asensium quisque consilio migraret: non ma-D gnoperè Machramâ repugnante, qui se precariò sine certâ Principis autoritate illic dominari meminisset. Verùm multitudinem videns pe se sibi consulentem, nec Castrum ab omnibus Incolis desertum, ipse solus cum familiâ tenere confidens posse; Aso & ipse migravit Mitylenen, prorsùs vacuum hunc relinquens locum. Non multis post diebus appulit in Insulam magnus Dux pecuniæ sitiens, cuius extorquendæ, aut invenire aut fingere rationes oportebat. Igitur cum multis alijs Machrama comprehensus vinculis E traditur. Ac cæteri quidem, prout quisque aurum in abdito habuit quod daret, variè vitam redemere: in quibus unus, qui pecuniam administrasse publicam dicebatur, quantum eâ functione lucro apposuerat proprio, quod aliquot millium summam æquavit, coactus est tradere. In Machramam sententia lata est: videri eum mortis Reum ob Arcem desertam: indulgeri tamen, ut numeratis quinque aureorum millibus, vitam emeret. Defuit huic ad eam summam continuò explendam una centuria nummorum; & paulò plus cuidam alteri similiter

taxa-

taxato. Postquam diù frustrà vexati quod non habebant nequibant repræsentare, ipsâ horâ præcipit Magnus Dux alteri in oculis alterius caput abscindi. Expeditur feralis cippus, stat carnifex alterâ manu tollens gladium, alterâ ligatos Machramæ capillos tenens, sicque collum adaptans macellario trunco, tàm validè apprimendo, ut loco naturali emoveret cervicis vertebras. Ita infelix ictum accipit quo est ei recisum caput. Id spectaculum in alio pariter damnato, vim habuit qualem esse aiunt Medusæ Gorgonis, quam qui vident lapidescunt. Sic enim & hic miser, haustâ visu præsenti dirâ Machramæ nece, commotus, adeò est, ut multis lachrymis exoraret Genuenses; sibi commodare ne gravarentur aureos mille, quot ad summam indictam absolvendam deerant: ita est horum misericordiâ servatus. Paulò priùs quàm hæc fierent contigerat defectio Magnesiensium à Magno Duce. Huic ille Civitati pro maioribus in se meritis gratiam servabat, quâ remuneraturum se Vlyssem Cyclops homericus profitebatur, spondens ipsum à se comedendum Sociorum ultimum; & post expilatas urbes reliquas, hanc etiam exinaniturus expectabatur. quod ipsos non fefellit eius cives ex cætera viri rapacitate facilè præsentientes quid passuri mox forent. Hæc illos provisio ad palàm deficiendum à magno Duce incitavit: ex quo accidit hunc perdere prædam ingentem variè corrasam undecumque, cùm equorum, tùm pecuniæ, quam apud Magnesienses, his fidens plusquam cæteris, custodiendam deposuerat. Hic primus rebellionis fructus magnam adiecit tantùm ausis facultatem sustinendi feros impetus in ultionem statim ruituri hominis impotenter iracundi, quem tàm luculenter irritassent. Equos enim & aurum, hoc est instrumenta & nervos belli, ad manum sic habebant: nec deerat numerus virorum fortium, qui è varijs eò locis confugerant: in quibus erat Alanicarum copiarum pars non exigua. Accedebat abundantia frumenti plenis horreis congesti ad longi sufficientiam temporis. His simul cunctis in primis animabatur Attaleota, ut non dubitaret se autorem ferre consilij audacis, quod nisi felix esset ad extremum, impendère sibi certum exitium sciebat. Hoc instinctus metu, peculiarem adhibuit diligentiam in coniuratione corroborandâ, strictâ invicem, quàm firmissimè posset, fide Sociorum, communione facinoris eiusmodi, quod omnem cum magno Duce reconciliationis viam abrumperet. Fuit id hostilis grassatio in Italos quotquot sunt intra urbem Magnesiam tunc repetti: quorum pars gladio cæsi, pars securæ commissi custodiæ sunt. Egit prætereà, ut cunctis esset persuasissimum, unam ipsis sitam esse salutis spem in salute non

ἀλλὰ μικρὸν ἦν ταῦτα γενέσθαι περὶ τὸν, Μαγνησιώταις ἐκεῖνος ἦμιν Ὁμηρείων Κυκλώπων, ὡς καὶ αὐτοὺς τὰ ὅμοια δράσων, κἂν ὑστερημέρει τὴν ἔκπτωσιν, τοῦ πρότερον ἐκείνοις πλέον τῶν ἄλλων. καὶ παρὰ τοῦτο ἀποτεταμιεῦσθαι καὶ ἵππους τῇδε καὶ χρήματα, ἃ δὴ ἐκ πάσης ἀλαστορίας συνέλεγε, φθάνει σφαλῆναι προνοίᾳ τῶν οἰκητόρων. τὰ γὰρ τοῖς ἄλλοις συμβαίνοντα καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δείσαντες, καὶ μάλιστα προπαθόντες, καὶ ὡς γνώματος τὸ πᾶν προμαθόντες, πρὸς ἀποστασίαν ἀφορῶσι. τὸ δ' ἦν εὐχερὲς ἐννοοῦσι σφίσιν, ἐκ τοῦ πρὶν καθ' αὑτοὺς εἶναι καὶ διοικεῖσθαι προσθέοντας τῷ πολίσματι ἕρμαιον εἶναι τούτοις οὐ θησαυροὺς καὶ μόνον ἐκείνους καὶ ἵππους, ἀλλὰ καὶ πλῆθος μάχιμον εἰσελθὸν, καὶ μοῖραν οὐκ ὀλίγην τῶν Ἀλανῶν, καὶ σιταρχίας πλήρεις, ὡς ἐπὶ χρόνον ἀρκέσοντας ὑπελάμβανον. ταῦτα καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ συνέδοξε. περὶ ἑαυτοῦ τὰ μάλιστα δεδιότι, καὶ πίστεις διδόντες τε καὶ λαβόντες ἀλλήλοις καὶ παρ' ἀλλήλων, σὺν ἐντὸς Ἰταλοῖς, σὺν μὲν ἔργον μαχαίρας ποιοῦσι· σὺν δὲ καὶ ἀσφαλῶς καθείργνυσιν. ἑαυτοὺς δὲ τὰ μάλιστα συγκροτήσαντες, ὡς θανουμένους πάντως εἰ καθυφεῖεν, οὐ γὰρ ἦν ἐλπίζειν ἄλλο, εἰ ὑπὸ χεῖρας τῷ μεγάλῳ Δουκὶ γένοιντο, τὰς πύλας ἐν ἀσφαλεῖ θέμενοι, δῆλοι ἦσαν ἀποστατοῦντες. ὡς γοῦν ἀνάπυστα γεγόνει τἀκείνων, καὶ οὐκ ἦν καταπέμψαι τὴν χλεύην εἰς Ἰταλὸν, καὶ οὕτως ἁπλῶς καὶ φορματίζειν, τἆλλα θέμενος ἐν δευτέρῳ, παραλαβὼν τὰς δυνάμεις ἐκεῖσε ᾔει· χρώμενος μὲν καὶ παντὶ τῷ Ἰταλικῷ συμμαχοῦντι· οὐκ ὀλίγον δὲ συνεπαγόμενος καὶ Ῥωμαϊκόν· ἔτι δὲ καὶ Ἀλανοὺς ἐπὶ τὴν μάχην προσεταιριζόμενος. ἑκάστης οὖν προσβάλλων, ἐπολιόρκει, μηχανήματα ἐφιστὰς, καὶ ἑλεπόλεις προσεπιτειχίζων, καὶ πολλαχόθεν θερμαῖς ἦσαν προθυμίαις. ἐξεπολιορκεῖτο γὰρ καὶ περιφανῶς λοιδορούμενος ἔνδοθεν, κατὰ πρόσωπον ἀπεσείετο τοῦ τείχους. οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἐντὸς κατημέλουν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὴν τοῦ ὕδατος χρῆσιν ἀναγκαίαν οὖσαν, ὀχυροῖς τειχίοις μέχρι καὶ ἐς τὰ Μάκαρος, οὕτω πως λεγομένου τοῦ τόπου, φθάσαντες ἐκρατύναντο· ἔπειτα τὰς κατ' ὄρος ὑπονόμους μακρόθεν ὑδραγωγοὺς τῶν ἔξωθεν ἀνορυξάντων, ὥστε μετοχετεύειν τοὺς ῥύακας, ἐκεῖνοι παμπληθεὶ στρατεύσαντες διεκώλυον· καὶ ὡς δεῖ τ' αὐτοῖς τὴν ὀχετηγίαν κατησφαλίζοντο. ἐπὶ τῶν πύργων δὲ πετροβόλα καὶ ἰοβόλα στήσαντες μηχανήματα, καρτερῶς ἠμύ-

ναντο

ναντο καὶ αὐτάρχου. τέλος τὰ χρήματα ἀπαι-
τούμενοι, οὐ μόνον οὐκ ἐδίδουν, ἀλλὰ καὶ
προσέτι λοιδοροῦντο, καὶ πικρῶς ἐχλεύαζον.
διὰ ταῦτα καὶ χρόνος μὲν τῇ πολιορκίᾳ ἐνέ-
βαινε· ἠμελοῦντο δὲ τ' ἄλλα, ὡς μηδ' ἂν εἶεν
οἱ χωρίς σφῶν ἀποτρέξοντες. καὶ οἱ Πέρσαι
πάλιν κατὰ λόχους καὶ ἐλασμοὺς ἀνεῖλον τοῖς ἠρη-
μωθεῖσιν ἐπιπεσόντες, εἴ τι καὶ τῶν ἀπολελει-
μμένων ὑπῆρχε. οὐδεὶς οὖν ἐν χώραις ὑπελεί-
πετο. ἀλλ' ὀλίγοι μὲν ταῖς πόλεσι παρέδυον·
καὶ οὗτοι ἐκ τοῦ παρείκοντος. οἱ πλείους δὲ
σοφώτερόν τι ποιοῦντες, οἱ μὲν εἰς νήσους, οἱ δ'
εἰς ἀντιπεραίαν ὥρμων, καὶ τὰ αὐτῶν μακρόθεν
ἑώρων, προσπελάζειν οὐ τολμῶντες οὐδ' ἐς
βραχύ. οἱ δὲ τολμῶντες διὰ τὴν ἀνάγκην
τῆς ἀπορίας, αὐτόθεν πάσχοντες τὰ δεινὰ κα-
τεμανθάνοντο, καὶ προσμαθεῖς τοῦ ζῆν ἐπιόντων
τῶν ἄλλων, αὐτοὶ πίπτοντες. οὐ γὰρ ὡς πολε-
μίους σφᾶς οἱ Πέρσαι, ἀλλ' ὡς κλῶπας ὧν
αὐτοὶ διὰ πολέμου ἐκτήσαντο, ἀνὰ χεῖρας πε-
σόντας ἐτιμωροῦντο, καὶ ἀπηνῶς ἔσφαττον.

A aliunde sperandâ quàm ab invictâ & omninò irrevocabili resistendi constantiâ; certissimè morituris si cederent, & quacumque ratione sub magni Ducis potestatem ac manus redigerentur. Sic parati, Portis urbis tutâ custodiâ & munitione septis, sine ullâ iam dissimulatione palàm declarant: se pro Hoste habere magnum Ducem. Hic simul eius tanti sui contemptûs, famâ facti latè diditâ, eam notitiam accepit, quam nullâ posset dissimulatione tegere, statim exarsit in nihilò mitiorem iram, quàm quali erat verisimile inflammandum hominem Italum, eundemque supra communem Gentis modum, B crudelem, atque præcipitem. Rapit ergo sine morâ, cunctis omissis, suas secum universas copias, Magnesiamque advolat. Erant in eo exercitu Auxiliares Italici generis omnes, Romanæ cum his Militiæ pars non exigua; denique Alani, qui tamen non spontè, sed præsentis Ducis ineluctabili adacti potentiâ, invitam, & dumtaxat perfunctoriam operam in hoc bellum conferebant. His copijs Dux magnus oppugnationem Magnesiæ adorsus, machinas admovet, turres excitat, cætera instrumenta expugnandarum munitionum ardenti satagens studio adhibet. accendebant enim per se satis inflammatam eius iram crebra subinde in illum è muris iactata dicteria, irridentium conatus minasque ipsius, quibus homo tumidus impatiensque contumeliæ incredibiliter efferabatur: vanos interim eius impetus muris nequidquam solidissimis impactos, Magnesiotis, munimentorum apparatuumque conscientiâ suorum, securissimè contemnentibus. Strenuè inter hæc ijdem ad omnes talis temporis accurrebant usus. Itaque cum ne aquâ excluderentur, periculum esse animadvertissent, muro valido campum amplexi suburbanum, ubi erat fons perennis, mœnibus annexuerunt, perductâ munitione vsque ad Macarem, id illic loci nomen est. quin etiam comperto, conari hostea incidere subterraneos canales, quibus aqua è monte proximo in Vrbem influebat; illuc manu armatâ succurrentes, abire illos re infectâ coëgerunt: ac quantum pro præsenti usu licuit, istam quoque sibi aquationem asseruerunt. Turribus præterea ballistas, catapultas, muralesque id genus imponentes machinas, procul saxis telisque iaculandis hostem impigrè submovebant. Tentati autem per colloquia, submissis à Magno duce qui compositionis spem offerrent, si pecuniam sibi suam vellent reddere, adeò se alienos à dando quod poscebatur demostrarunt, ut ultrò contumelias ingererent, amarisque irrisionibus talia proponentes subsannarent. Hoc tenore procedebat in longum iam tempus obsidio oppugatioque irrita. Interim autem à Magno Duce cuncta quæ ad Romanæ contrà Barbaros defensionem ditionis erant tali tempore necessaria, funditùs ubique negligebantur. & quasi nusquam essent Barbari contrà quos utiliùs autoratorum Imperatori Militum manus occuparentur, universæ Imperij vires impendebantur Romanis oppugnandis. Hinc, repressi paululùm nupero nostri Exercitûs successu Persæ, denuò iam sine ullo metu prodibant incursabundi & per desolatas à se ante regiones spicilegium rapinarum faciebant. Si quid ergo rerum aut hominum prioribus latrocinijs superfuerat, raptum mancipatumve auferebatur. Et augebant suis damnis istam Barbarorum prædam quidam, è tutis, in quæ confugerant, præsidijs, intempestivâ fiduciâ repetere agros relictos ausi; qui illic deprehensi opprimebantur. quamquam paucos ea imprudentia corripuit. nam sapientiores plerique, etiam vicinarum Arcium aut Vrbium non satis sibi tutum asylum rati, in Insulas & adversam Continentem profugerant: indéque sua procul intuentes, ne ad momentum quidem his se rursùm admovere sustinebant. commendaruntque huius prudentiam consilij, eorum infortunia, qui egestate pressi peregrè, repetere domo ausi unde illi mederentur, mala sua priora longè gravioribus cumularunt, hostiliter tractati à Persis, qui eos non ut sua requirentes adigente inopiâ, miserabantur; sed iure puniendos censebant, ut rapientes aliena; quæ nimirum sua ipsi bello & gladio fecissent. quare illos, non secùs quàm deprehensos in furto flagranti, immaniter cruciantes trucidabant.

CAPVT XXVII.

De Ioanne Choerobosco qui & Matzucatus est dictus

PEr hæc tempora Iuvenis quidam genere Bulgarus, cognomento Choerobosfeus, à priori opinor professione Pastoris Porcorum, Ioannes nomine, bellis quibusdam apud Mysiam, ut quidem ipse affirmabat, exercitatus, audiens quæ in Oriente gererentur; ut nempe solutis ordinibus Persæ passim vagantes per manipulos, tamen prohibente nemine, regiones illic incursarent, conceptâ rei benè gerendæ fiduciâ, trecentos sibi sociat, quorum erant quidam armati arcubus, plerique clavas gestabant. Cum his mari se admovens, transfretare in Asiam tentaverat, quo tempore illic erat Iunior Augustus Michaël. Sed hoc eius consilio divulgato, qui loca illa cum potestate tenebant, audientes, timuerunt ne plebs agrestis, militiæ rudis, in certum exitium temerè rueret. quamobrem comprehensus ille custodiæ traditur. Sed menses novem carcere conflictatus, inde postea elapsus ad Ecclesiam confugit: ubi remissiorem nactus stationem, prioribus illis cogitationibus se reddit: & clàm Ecclesiâ recedens, mistam plebis domo profugæ, metu Persarum, multitudinem colligit; eumque bis confestim & inopinatò mare traijcit. urgebant enim inopes isti necessarium sibi in agros patrios reditum, propter penuriam rerum omnium, quâ longo iam tempore premebantur. quare apud se decreverant alterum duorum, aut suis in domibus vivere, aut decorè occumbere pugnando. Sic quædam species Exercitûs, Choerobosco ductore, formata est. quærebanteque avidè occasionem experiendi, conflictu cum hoste, fortunam belli. Ac principiò quidem plures in paucos irruentes, benè rem gesserunt Sed sævus hic erat fortunæ ludus, lactantis ipsos ut in fatale pertraheret exitium: passos idem quod urinatores solent, quibus emersisse semel & iterùm è gurgite, facit animos ad tertiam tentandam, in quâ demùm pereant, immersionem. Obsidebat ingens numerus Persarum inclusam Chenchreis multitudinem Plebis inopis, quæ populationibus Hostium è regionibus circa Scamandrum coacta eò fugere, extremo tum in discrimine, exteriùs illato egebat auxilio. Id simul Choerobosco cum Suis est cognitum, illuc advolant, & improvisò irruentes, viri esse visi sunt, fusis primo incursu & fugatis Hostibus; unde contigit respirare paulisper obsessos. Verùm paulò post congregati maiore numero Persæ, uno simul omnes

ΕΝ τούτῳ καί τις νεανίας, τὸ γένος Βούλγαρος, Χοιροβοσκὸς τὴν κλῆσιν, αὐτὸ ἐπὶ τοῦ αἵματος εἶμαι τῆς πάλαι, Ἰωάννης, πολέμοις ποιν ἐνδιατρίψας κατὰ Μυσίαν, ὡς ἰσχυρίζετο, ἀκούων τὰ κατ' Ἀνατολὴν δρώμενα, καὶ ὡς ἀσυντάκτως οἱ Πέρσαι χωροῦντες, καὶ κατὰ λόχους, ἐρημωθείσας τὰς χώρας, μηδενὸς κωλύοντος, κατατρέχουσιν, ἀναλαμβάνει θάρρος, καὶ εἰς τριακοσίους τῶν ποσῶν περιστοιχισάμενος τοξοφόρους, καὶ κορυνήτας τοὺς πλείους, ὁ μὲν πρῶτον πρὸς τῇ θαλάσσῃ γενόμενος, ἐβούλετο διαπεραιοῦσθαι, ἔτι κατ' Ἀνατολὴν τοῦ βασιλέως διάγοντος Μιχαήλ. ἐπεὶ δὲ ἀνεπέχθη τοῦτο, ἔννοιά τις ἐμπίπτει τοῖς ἐπ' ἐξουσίαις ἀκούσασι, μὴ λαὸς ἀγροικός τε καὶ ἀπόλεμος προαπόληται. καὶ διὰ ταῦτα κατασχεθεὶς ἐν εἱρκτῇ φυλακῇ δίδοται. καὶ μείνας ἐκεῖ τῇ ἐγκλείσει τεσσαρακονθημέρους, ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἀποδρὰς, τῇ Ἐκκλησίᾳ προσφεύγει, ἐντεῦθεν αὖθις ἐνθυμηθεὶς ταῖς προτέραις ἐκείναις διανοίαις, καὶ τῆς Ἐκκλησίας κρύβδην ἀποχωρήσας ξύγκλυδα λαὸν ἐκ τοῦ παραυτίκα συναθροίζει, καὶ τὴν ταχίστην σύνδυμα σφίσιν ἀνεπινοήτως διαπεραιοῦται. ἡ δὲ γὰρ ἦν ἠρεμεῖν κἀκείνοις κακουμένοις τῷ χρόνῳ· καὶ δυεῖν θάτερον, ἢ ζῆν ἐπὶ τῶν σφετέρων, ἢ ἀνδρείως πεσεῖν ἀγωνισάμενοι. καὶ οὕτως στρατὸς ὅλος γενόμενος ὑπὸ τῷ Χοιροβοσκῷ στρατηγοῦντι, πεῖραν τινα δρᾶσαι ζητῶν τῶν ἐχθρῶν ἐπειρᾶτο. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, ὀλίγοις πλείους παρεμπίπτοντες, ἠνδραγάθουν. ἦν δ' ἄρα εἰρωνεία τύχης σφίσι τὰ δρώμενα, καὶ ἐπῆγε λαθεῖν τούτοις τὸ μόρσιμον. τὸ τῶν Κολυμβητῶν πάσχοντες. οὗ δή τι ὑπερβολῆς οἷον ἔχει τὰ τῆς σωτηρίας ἐχέγγυα. ὡς γὰρ Κεγχρεῶν πλῆθος Περσῶν ἐπολιόρκει, καὶ ὁ ἐκεῖσε πολλοί τινες ὄντες ἐκ τῶν κατὰ Σκάμανδρον χωρῶν, διὰ τὴν ἀνάγκην προσβιβασθέντες, ἐν κινδύνοις ἦσαν, καὶ βοηθείας ἔξωθεν ἔχρῃζον, ἅμα τῷ μαθεῖν καὶ αὐτοὶ συνεπελθόντες εὐθύς, ἄνδρες δόξαντες γίνονται. καὶ ἀνελπίστως ἐπιφανέντες ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἔδοξαν τινες εἶναι, καὶ ὑποχωρεῖ τὸ πρῶτον τῶν πολεμίων. καὶ τότε μὲν ὡς εἰκὸς ἀναψυχάς

νουχαὶ τοῖς πολιορκουμένοις ἐδίδουν. ὕστερον δὲ συναχθέντες πλείους οἱ Πέρσαι, ἑνὸς κατὰ τούτων ὁρμήματος γενομένου· καὶ ἱππεῖς πεζοῖς μεθ' ὁρμῆς σφοδρᾶς ἐμπίπτοντες, κατὰ κράτος νικῶσι· καὶ τὸν Χοιροβοσκὸν περισχόντες κτείνουσι. πλὴν οὐχ ἅμα τῷ περισχεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ περὶ τῆς ἑαυτοῦ τιμῆς σὺν τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ προσελιπάρει. ἔταττον γὰρ τὴν τιμὴν εἰς νομίσματα πεντακόσια, ὧν λυτροῦν ἐπιχειροῦντο. οἱ δὲ καθημέλλουν, ἐκεῖνος Βουλγάρων γλώσσῃ ὡς τινων ξυνιέντων, τὴν γὰρ Ἑλλάδα καὶ κατεπιτήδευεν, ὡς πολλοῖς ξυνιέναι δοκούντων τῶν ἔξω, τοῖς ἐντὸς διελέγετο. οἱ λόγοι δ' ἦσαν, ὡς ἰσχυρισαμένου κατὰ Περσῶν, εἰ λύσοιντο. αὐτίκα γοῦν τινων ξυνιέντων, τοῖς Πέρσαις ἀγγελλόντων, φράζουσι τὰ κακοεργῶν Πέρσαις. οἱ δὲ καθ' αὐτοὺς δείσαντες, εἰ ἐχθρὸν ἀπαραίτητον λύσοιντο, τιμὴν ἐκείνην τὸ κέρδος ὡς οὐδὲν λογισάμενοι, κτείνουσιν. ἄλλος δ' ἐστὶ λόγος τούτου πιστότερος, ὡς προφυλακτέος μὲν τότε συνὼν τοῖς ἐχθροῖς· ὕστερον δ' ἀποδρὰς ἐκεῖθεν, πρὸς δύσιν κάτεισι· καὶ τῷ Μιχαὴλ προσελθὼν τιμὴν λαβὼν ἐπὶ Βουλγάροις τῆς σεβαστότητος, ἐπεὶ ἀνόνητα ὅσα κατὰ Τούρκων καὶ Ἀμογαβάρων Ῥωμαῖοι ὥρμων ποιεῖν, ἐκχωρῆσαι αὐτὸς λαβὼν παρὰ βασιλέως περὶ τοὺς δὲ καὶ χιλίους συνάξας, πεζὸς σὺν πεζοῖς, ἐπέχειν τοῖς Πέρσαις. καὶ κακῶς ἔδρα περὶ τὰ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, οὐ Θεσσαλὸν πάντως, ἀλλὰ Βουλγαρικὸν, καὶ τῇ αὐτοῦ συνήθει. Ἐντεῦθεν ἐκ πολλῆς ἀδείας οἱ Πέρσαι προσκαθίσαντες, ἐνδείᾳ ὕδατος αἱροῦσι τὸ φρούριον. καὶ σὺν μὲν, ὀλίγων ἀποδράντων, ἔργον μαχαίρας ποιοῦσι. τὰ δ' ἐκεῖσε σκυλεύσαντες, πυρὶ ἐνιᾶσι, καὶ τὸ πᾶν ἀφανίζουσι.

A impetu Choerobofcianos adoriuntur, & immiffis vi fummâ Equitibus in Pedites, ipfos internecione delent, circumventumque undique Choerobofcum occidunt; non tamen ftatim ac ceperunt. aliquandiù enim habitum in vinculis, permiferunt orare obfeffos, ut lytrum pro fe folverent, taxatum à Perfis fummâ nummorum quingentorum. Ad ea Chenchreenfibus non promptè occurrentibus, & negligere occafionem vifis redimendæ tot numinis unius animæ: ipfe, cuia ma- B ximè intererat, ad eos Choerobofcus fuccedens fub murum, linguâ bulgaricâ, cuius gnaros effe intùs fciebat alquot (græcæ ufum de induftriâ vitavit, nolens intelligi a multis qui fe circumftabant, huius peritis, quæ dicebat) altè pronunciavit ea quæ putabat valitura inducendis ijs ad fumptum fuâ caufâ faciendum. in bis præcipuam habebat vim, quod pollicebatur: fe ftatim ac foret liberatus, infigne aliquod facinus in damnum Perfarum editurum. Erant é Cuftodibus C Chœrobofcum fub muros producentibus quidam non prorsùs ignari linguæ bulgaricæ. Hi nunciarunt Perfis quid Captivus, cuius liberationi precium conftituerant, fponderet. quo illi cognito, haud tanti putarunt quingentos nummos, ut non mallent illos perdere, quàm Hoftem Perfici nominis implacabilem dimittere liberum. prælertim cum ab eo femel tantùm victo, fæpiùs ipfi fuperati, metuendi caufas haberent. Ergo illum interfecerunt. Sic aliqui memorant. ta- D men aliorum, quibus tutiùs creditur, diverfa de huius hominis cafibus narratio hæc eft. Aiunt eum diù detentum à Perfis, inventâ denique fugæ viâ, fe proripuiffe in Tractus Occiduos; ibique oblatum fuis Bulgaris, famæ cõmendatione, & ex eâ opinione fortitudinis, ab ijs promeruiffe titulum ibi ufitatum dignitatis, cui à *Sebafto*, five Augufto derivatum nomen tribuitur. Hoc ille infignis bonore, Michaëli Augufto Iuniori fe fe offert, tunc in illis Partibus haud profperè contrà Turcos & Amogabaros belligeranti. Vnde ab illo, quodvis auxilium tali fuo tempore opportunum ducente, facilè impetrat, ut fe peditem mille peditum (tot enim circiter de novo collegerat) ductorem, imperialibus aufpicijs contrà Perfas militare pateretur. At ille fic prætextu armatus Perfici belli, regiones Romanas circa Theffalonicam illâ fuâ latrocinali infeftavit manu; non, ut Theffalus, fe gerens, fed bulgarico planè inftituto, & more fuo, prædis agendis intentus. Hactenùs de illo. Nunc ad Perfas redeamus quos in Chenchrearum obfidione reliquimus. Hi deletis Choerobofci copijs quæ fuppetias obfeffis venerant, & ipfo comprehenfo, fine ullo iam metu inftare conclufis, & omnem ab ijs rerum neceffariarum arcere importationem perfeverarunt: quoad tandem aquæ defectu, potiti Arce, quofcumque illic repererunt, perpaucis elapfis, peremerunt gladio: deprædatique cuncta ibi repofta, flammâ tectis fubiectâ, id Caftrum funditùs deleverunt.

CAPVT XXVIII.

Expeditio Imperatoris Michaëlis in Partes Occiduas.

SEd de his tantum retulisse, sit satis. A Res porrò interim occiduæ laborabant, & ruebant pessum, Osphentisthlabi Romano Imperio infesti potentiâ tunc corroboratâ, inclinato ad ipsum Eltimere. Hi viribus iunctis, Hæmo subiecta populabantur, & plerasque illic Romanas Arces, compulsas ad deditionem, capiebant. in his, Ctenia, Rosocastrum, & alias plurimas sibi subiecerant. Iam autem Sozopolis cum circumsitis Pagis, Mesembrea quoque, Agathopolis & Anchialus in proximo stabant B discrimine; nec longè à consilio deditionis abesse videbantur. Æstuabat Augustus senior hæc audiens; & hinc quidem ad obviam eundum malo grassanti stimulabatur: inde autem totum eius ad se rapiebant animum Tractûs Orientalis deploratissimæ res. In his angustijs, necessitate ineluctabili cogente, decrevit Filium Imperatorem in Occiduas Regiones mittere; ac præparatâ prout licuit eâ Imperiali expeditione, proficisci eò eum Michaële simul iubet Glabam, è familiâ Tharchaniotarum, Protostratorem, virum, & fortem & belli artium usu peritum, ad hæc præsentis celerisque in ambiguorum occursu consilij. quâ ultimâ dote nunc ferè valebat solâ. quoniam podagra, quâ plerumque infestabatur, ne bellicis operam posset navare facinoribus, prohibebat. Ad iuniorem igitur Augustum stativa Bizyæ habentem universæ occidui Tractûs Romanæ copiæ edicto vndique occurrere iussæ, congregabantur. Sed eæ ubi omnes convenerunt, haud tales sunt repertę quæ prudenter committi cum Bulgaricis numero superioribus possent. Cum tamen nunciarentur apparere Bulgari circa Sozopolim, & providere tutelæ Vrbis summa necessitas Michaëlem Augustum subigeret, misit eò tentaturum quantum ex usu præsenti militaris prudentia dictaret, ex Bulgaris Bossilam, Smiltzæ & Radosthlabi minimum natu fratrem. Hic celeriter illùc occurrens, trepidationem iniecit non modicam Hostibus; & quotquot ex ipsis obvios habuit, fusis incursu primo fugatisque, etiam persequendo instititit fugâ traijcientibus Scafidam amnem, ubi eis infortunium occurrit. Pons enim ipsis transeuntibus concidens, flumini & gladio miseros divisit, partim undis haustos, partim cæsos ferro instantium. Hic tamen militantes Romanis Bulgari morem patrium tenuerunt, parcendi hostibus bello captis, eosque illæsos

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. ἠσθένουν δ' αὖθις τὰ κατὰ Δύσιν, καὶ κακῶς εἶχον ἐξ Ὀσφεντισθλάβου, Ἐλτιμηρῆ πρὸς αὐτὸν ἀποκλίναντος. καίπερ δήπερ τὰ κατὰ τὸν Αἷμον ἐδήουν, καθ' ὁμολογίας τὰ πλεῖστα ᾕρουν. Κτένια καὶ Ῥωσόκαστρον, καὶ ἄλλα ἄττα πολίσματα. ἤδη δὲ καὶ τὰ κατὰ Σωζόπολιν καὶ Μεσέμβρειαν, Ἀγαθόπολίς τε καὶ Ἀγχίαλος ἐκινδυνεύετο, καὶ τοῖς ἑτοίμως ἐῴκεσαν προσχωρήσουσιν. ἐν ἀπορίαις ἦν ὁ κρατῶν, καὶ προκαταλαβεῖν ἦν ἐς τὰ πρόσω ἔφοδον ἐπόθει. τὰ μὲν οὖν κατ' Ἀνατολὴν, πρὸς ἄλλοις τὸν νοῦν ἔχειν αὐτὸν οὐκ ἠφίει· ὅμως τῷ τῶν πραγμάτων ἀναγκαίως συνεχόμενος, ἔγνω τὸν υἱὸν ἀποστεῖλαι καὶ Βασιλέα. καὶ δὴ παρασκευασάμενος τὰ πρὸς ἔξοδον, συνεκπέμπει τούτῳ καὶ Γλαβᾶν ἐκ Ταρχανειωτῶν πρωτοστράτορα, ἄνδρα ἀρεϊκὸν μὲν καὶ ἐμπειροπόλεμον, τὰ πλεῖστα δὲ τῷ τῶν βουλῶν ἐπιβόλῳ. ἡ γὰρ ποδάγρα προσίστατο τὰ πολλὰ πρὸς τὸ πράττειν δυναμένῳ κατορθοῦν. συνήγοντο γοῦν αἱ δυτικαὶ δυνάμεις περὶ τὸν νέον Βασιλέα προσκαθημένου τῇ Βιζύῃ· ἀλλ' οὐκ ἐδόκουν αὐτάρκεις πρὸς ἀνταγώνισιν. ὅμως φανέντων Βουλγάρων περὶ Σωζόπολιν, ὁ Βασιλεὺς ἐκπέμπει σύνταγμα πλείστοις τῶν ἐκ Βουλγάρων Βοσίλαν, τὸν Σμίλτζου καὶ Ῥαδοσθλάβου ὕστατον ἀδελφόν· ὃς δὴ καὶ διὰ ταχέων ἐπιστὰς, καὶ φόβον ἐμβαλὼν οὐ μικρὸν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν παραυτίκα τρέπει τοὺς ἐπιόντας, καὶ τὸν Σκαφίδην ποταμὸν περαιουμένοις ὅπως ἀκόσμως, δυστύχημα συναντᾷ, καὶ ἡ γέφυρα καταπίπτει. καὶ ποταμὸς ἐντεῦθεν καὶ ξίφος τοὺς ἀθλίους διεμεριζέτην, καὶ φόνος ἦν ὁ τυχὼν τῶν. τοῦτο Βουλγάρους ὠφέλει, καὶ σφίσι σύνηθες ὄν, ἀζημιωτὶ τοὺς ἁλισκομένους ἀπολύειν, χωρὶς μέντοι τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων, ὡς μόνους συμβαίνειν πάλιν τοὺς ἀνθισταμένους κατὰ τὸν πόλεμον. οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἀνδριανοῦ προσβαλόντες, καὶ τὰ λάφυρα διαρπάζοντες, σφαλέντων τῶν ἡμετέρων τύχης ἀστασίᾳ, καὶ τῷ ἀλλοπροσάλλῳ τοῦ Ἄρεος, πολλοὺς οὐκ ἀπόκνουν φονεύειν. ὅθεν καὶ Βασιλεὺς ἰσχυροπαθήσας, ἐπεὶ οὐδὲ ἱκανὰς συγκροτεῖν δυνάμεις,

μοις, ἐφίστασθαι μέλλοντι τῇ Ἀδριανοῦ, πολλούς μέν τινας ἐκ τῆς Ἕω συνεπισπείρετο ἐμπειροπολέμους· ἀλλὰ γυμνοὶ τῶν ὑπαρχόντων ἦσαν ἔτι καὶ ἐνδεεῖς· τούτους γοῦν ἱκανοῦν ἐκ τῶν δυνατῶν προθυμούμενος, τὰ πολλὰ τῶν ἰδίων σκευῶν, ὅσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἦσαν ἐξειργασμένα, συνεπιρρωννύσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς Αὐγούστης Μαρίας, τὰ γὰρ πλεῖστα ἐκ τῶν αὐτῆς ἦσαν προικώων, ὧν οἴκοθεν ἐπεφέρετο, πέμπει πρὸς πόλιν εἰς νόμισμα ταῦτα κοπῆναι προστάσσων. ὁ δὲ γεγονὼς τὴν ταχίστην, καὶ στρατὸν εἰς χιλιοστύας ἐξετασάμενος, ἐπὶ τῆς Ἀδριανοῦ σὺν πολλῷ τῷ θάρρει σφίσι συνεξορμᾷ. καὶ τὴν Αὐγοῦσταν ἐκεῖ καταλιπὼν, προστάτιν τὴν Θεοτόκον ποτνιασάμενος, κατὰ τὸν ἔξω ζυγὸν, ὃν καὶ Ῥωμανίαν λέγουσιν, εἰκοστῇ τρίτῃ Ποσειδεῶνος ἀρεϊκῶς εἰσβάλλει. καὶ τὰ ἀπὸ Ῥαχούβεως καὶ ἐς Στίλβνον, μέχρι καὶ Κόψεως, τὴν παλαιὰν παροιμίαν ἀνανεούμενος, λείαν Μυσῶν ἀπεργάζεται, καὶ τὸν Ἐλτιμηρίου ἀποκλείει. αὖθις δὲ τὰ ὅμοια δρῶν καὶ ἐφ' ἡμέραις τὰς τῶν ἐναντίων καταδρομὰς, πρὸς Ὀρεστιάδα ἐπαναζεύγνυσι. ταῦτ' ἀκουσθέντα ἐκ τῶν πρὸς τὴν Αὐγοῦσταν Μαρίαν, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως Θεοδώρου γραμμάτων, ἡ ὁμωνυμία τῆς Ῥαχούβεως θόρυβον ἐμποιεῖ Βασιλεῖ. τὸν γὰρ Στίλβνον αὐθὶς ἐκ φημῶν, καὶ τὴν Κόψιν, ἐπεὶ καὶ περὶ τῆς Ῥαχούβεως ἐρωτῶν, ἐγγὺς τῶν ὁρίων Τερνόβου ταύτην ἤκουε κεῖσθαι ἐκ μεσημβρίας, ἡμερησίαν ὁδὸν διέχουσαν, χλεύην ὅλως ὑπελάμβανε τὰ γραφόμενα, καὶ οὔτε συμβαλεῖν εἶχεν εἰς ἓν, τὰ πόῤῥω διεστῶτα, καὶ τόλμαν οὕτως εἰκαίαν, εἰ τοῦτ' ἐπεπράχθη, καὶ κίνδυνον ἀναγκαῖον τοῖς εἰσελθοῦσιν, ὡς τὸ εἰκὸς ὑπελάμβανεν. ἦν δὲ ἄρα, ὃ καὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἠκούετο, ἑτέρα τις ὁμωνυμουμένη Ῥεάχουβις, ἣν καὶ ὑποκοριζόμενοι ἄνθρωποι, Ῥεαχοβίτζαν ἐκάλουν. καὶ οὕτω θόρυβος μὲν ἐπέπαυτο· τὸ δ' ἀσφαλὲς τῶν γραμμάτων κατελαμβάνετο. οὕτω δὲ καὶ Ποσειδεὼν ἐπληροῦτο, καὶ ἐντελεῖς φῆμαι, μικρὰ καθαρὰ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπαναζεύξαντος, λίαν διεβεβαίουν, ὡς τὸν Βούλγαροι ἔκαμον.

A dimittendi . Abire igitur incolumes passi sunt plerosque, illustrioribus exceptis. ita ut præter eos qui in conflictu pugnantes ceciderant, reliqui magno numero, concedentibus victoribus, salvi recederent. Hi rursus manu factâ in Agrum Adrianopoleos irruentes, prælio secundo cum nostris facto, præterquam spolia cæsorum diripuerunt, etiam quos vivos potuerunt capere è Romanis militibus plurimos, haud pari eius quâ cum ipsis erat actum, misericordia impertierunt: non enim pepercerant plerosque occidere. Accidit ea belli offensio nostris rebus B perincommoda, fortunâ more suo, & marte vario, vices successuum alternanti bus. Isti factæ alienissimo tempore iacturæ vehementer Augustus Iunior indoluit: ac quoniam per infestam regionem hostilibus incursibus proficiscendũ ipsi Adrianopolim erat, necesse habens idoneo copias numero alicunde cogere, multos illic repertos viros fortes & belli experientes, qui olim in Oriente militaverant, conscribere, ac sic exercitum supplere, constituit. Verùm ij, quòd amissis domibus peregrè profugi, extremâ rerum omnium egestate premebantur, vestiendi C scilicet atque armandi, numeratisque ororandi stipendijs fuere. Ad hoc Augustus quamcumque ad manum habuit, pecuniâ, expensa, cum longè plura res posceret, ne imperatoriæ quidem supellectili tali occasione parcendum ducens, quæ vasa aurea & argentea extulerat ad familiare ministerium, conflari & in nummos signari iussit, ultrò ad idipsum adhortante Mariâ Augustâ ipsius Coniuge, cuius ea pleraque dotalia erant bona, Domo paternâ, dum ad Nuptias Mi- D chaëlis duceretur, elata. Ex his Constantinopolim missis, & illic cusis in monetam, confestim auctus pecuniâ Michaël, multorum millium exercitu parato, cum hoc Adrianopolim fiduciâ magnâ se contulit. Ibique Augustâ relictâ, priùs Deiparam veneratus, in Regionem Iugo exteriori subiectam, quam & Romaniam vocant, vicesima tertiâ Augusti die hostiliter incurrit: & à Rachubi ad Stilbnum, hinc usque ad Copsim, veterem renovans paroemiam, cuncta latè prædam Mysorum fecit: Eltimeremque exclusit. Hinc E cursu converso, pari obvia vastandi felicitate, alias quoque Hostium terras incursans, ad Orestiadem pervenit. Hæc cognita Constantinopoli primùm sunt literis eò Adrianopoli missis ab Augustâ Mariâ, quas ad illam ex ipso Exercitu dederat Theodorus Michaëlis Augusti Frater. quibus sic Andronicus Imperator auditis, turbatus parumper est; animum dividens io admirationem & solicitudinem. Causa commotionis fuit homonymia duorum locorum quæ diversa & ab invicem longè dissita, uno tamen & eodem Reachubis appellantur nomine. Norat ille ex famâ, ubi Stilbnus, ubi Copsis essent sitæ. quoniam autem alium terminum deprædatarum à Michaële Augusto terrarum memorari Reachubin videbat, & de hâc percontans, audiebat, propinquum hunc locum esse finibus Ternobi Regiæ Vrbis Bulgarorum à Meridie,

non

non plus quàm diei unius itinere medio, mirabatur tantum spatium hostilis ditionis uno incursu vastari à nostris potuisse, illudique sibi ac falsò hæc iactari suspectabat: prætereaque metuebat ne, si vera narrarentur, ij nimium Intra Hostium præsidia progressi, audaciâ inconsultâ locum cladi dedissent, ni properè succurreretur, mox accipiendæ deprehensis illic unde receptus non daretur. Re autẽ verâ nihil tale peccaverat Michaël, proculque à circũventionis periculo aberat. Non enim usque ad Reachubin Ternobo vicinam processerat: sed erat procul ab istâ priori distans alia Reachubis, quam vel ad differentiam, vel ad significandum hanc illâ minorem esse, Homines illorum Tractuum diminutivâ formâ Reachubitzam vocitabant. Hoc postmodùm comperto, acquievit Imperator: & agnitâ literarum fide, gaudium prosperi successûs animo securo cepit. Nondùm totus mensis Sextilis effluxerat, cum iam fama facti constans, & indicia syncera, perlata in Vrbem plenè illic cunctis persuasere, graviter à Nostris Bulgaros premi, laborareque res horum.

CAPVT XXIX.

Pugna prospera Principis Lazorum Alexij contra Genuenses.

Eodem anno Lazorum Princeps, sorore Imperatoris natus, Alexius, Despoticâ insignis potestate, & Vrbem illic Trapezuntem obtinens, pugnam fecit cum Genuensibus, tali quadam ex causâ. Genuensibus ex antiquo Inquilinis Regionis eius, erat solitum, lucri partem ex commercio quæsiti impertiri loci Principibus. At postquam ij aucti opibus Constantinopoli numeroque sunt, & illic immunitatibus donati Tributorum, splendore atque opulentiâ excreverant; eò quidem usque ut Galatam, adversum in Orientali continente Byzantio suburbium, concessu Augustorum in proprium sibi domicilium haberent, simul egregiè munitum ad securitatem, simul magnificis superbè ornatum Ædificijs; ignominiosum deinceps sibi putarunt, pati ampliùs perscrutationem Sarcinarum suarum, quæ Trapezunte fieret, ad excipiendam inde Principi debitam partem: ac coërceri dum in fraude deprehendebantur, graviter ferebant: indignum esse causantes, qui tàm honorificis privilegijs immunitatis ornati ab Imperatore fuissent, eos à minutis Toparchis teneri tamen vectigales & subiectos. Hoc ergo iniuriæ loco ducentes, primùm ex communi Concilio ipsorum legatos ad Alexium mittunt, quædam postulantes; quibus cum ille handquaquam assentiretur, statim ipsi simularunt migrare se simul omnes è Lazorum terris nunquam redituros velle. Ac quoniam naves ipsorum longæ in Portu stabant, subito per eas omnes præconio edicunt, expedirent se cuncti ad proximum abitum. quàm id imperatum celeriter, tàm promptè impigréque, ut sine morâ pareretur, à singulis opera dabatur. Nihil his motus Lazorum Princeps, abire quidem Genuenses perfacilè passurum se ostendit; sive intelligens hæc in speciem obtendi, sive ut ex vero res gereretur, com-

A Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους καὶ ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς, καὶ τοῦ Βασιλέως αὐταδέλφης παῖς Ἀλέξιος, τῇ δεσποτικῇ σεμνυνόμενος μοίρᾳ, καὶ τὸ Τραπεζοῦντος ἄστυ κατέχων, Γεννουΐταις εἰς διὰ μάχης ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Γεννουΐταις ἦν συνήθες ἐξ ἀρχαίου κατοικοῦσι τὴν χώραν, ἀπομερίζειν τὰ κέρδη ὧν μετεχείριζον ἐκ κομμερκίου λεγομένου Ῥωμαϊκῶς τοῖς τῆς χώρας ἄρχουσιν. ἐπεὶ δ' ηὐξάνοντο κατὰ πόλιν, καὶ ταῖς ἀτελείαις ἐμεγαλύνοντο, ὥστε καὶ τὴν Ἀντιπεραίαν τοῦ Βυζαντίου ἀποχαρισθῆναι σφίσιν εἰς οἰκισμὸν, ἅμα μὲν ἀσφαλῆ, ἅμα δὲ καὶ μεγαλοπρεπῆ τοῖς οἰκοδομήμασιν, ἠδόξουν ἐντεῦθεν τὴν ἐκεῖ τῶν φορτίων ἀναψηλάφησιν, καὶ βαρέως ἔφερον τὰς εὐθύνας· οἱ παρὰ Βασιλέως ἀτελείαις τιμώμενοι, τοπάρχαις ἄλλοις καθυποκλίνοιντο. ὑβριοπαθοῦντες τοίνυν ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ κοινοῦ σφῶν συνεδρίου, πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀλέξιον πέμπουσιν, ἀπαιτήσεις τινὰς προτεινόμενοι, αἷς ἐκείνου μηδόλως συντιθεμένου, ἀναχωρεῖν τῆς χώρας παμπληθεὶ τε καὶ πανομιλεὶ ἐθέλοντες ἐσχηματίζοντο. κἀπειδήπερ καὶ νῆες μακραὶ σφῶν τῷ λιμένι ἐνώρμουν, τὴν ἀπανάστασιν διεκήρυττον. καὶ ὁ μὲν ἐκήρυττε μάλ' ὦκα, οἱ δ' ἡτοιμάζοντο. ὁ δ' ἀρχηγὸς τῆς χώρας, ἀναχωρεῖν μὲν ἠφίει, καὶ ἠφρόντιστει τῶν φαινομένων, πλὴν τῆς τῶν φορτίων τέως μερίδος αὐτόθεν καταχθέντων, καὶ λίαν ἀντείχετο, ὡς ἐπὶ τῆς χώρας αὐτοῦ γεγονότων. οἱ δὲ τῷ καθ' αὐτοὺς καὶ συνήθει φρονήματι, ἐμετεωρίζοντο, καὶ πρὸς τὰ ἐπεσταλμένα ἀντέτεινον καὶ ἀντέπιπτον. κἀντεῦθεν Ἴβηρας ἔχων ἐκεῖνος, τὴν πρὸς σφᾶς ἀναθαρρεῖ μάχην, καὶ παραυτίκα

ἔριν

ἔρις καὶ πόλεμος ἐξ ἑκατέρων συγκροτεῖται, καὶ ἀλλήλους ἔβαλλον, καὶ συνεχῶς ἔπιπτον. ῥέπει δ' ἡ νίκη τοῖς Ἴβηρσι, καὶ κακῶς Γεννουΐταις εἶχε τὸ τέλος, ταῖς τῶν Ἰβήρων προσβολαῖς ἀντέχειν μὴ ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐφεξῆς δεδοικότες, πῦρ ἐνιᾶσι τῇ ἔξω τῆς πόλεως χώρᾳ, οὐ κατὰ χρείαν νίκης, ἀλλ' ὥστε μόλις τὸ κακὸν ἐκφυγεῖν, θορυβηθέντων τῶν ἀντιπάλων. τὸ δ' ἦν, ζημία μὲν οὐ μετρία προσγενομένη καὶ τοῖς αὐτόχθοσιν· οὐχ ἧττον δὲ, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐζημίου κἀκείνους τὸ πῦρ. φορτία γὰρ ἐκεῖνα δυοκαίδεκα ναυσὶν ἀρκέσοντα πρὸς τὴν πλήρωσιν, τόσαι γὰρ καὶ προσωρμίζοντο ἐν λιμένι, δαπάνημα γίνονται τοῦ πυρός. καὶ τοιουτοτρόπως τρωθέντες, τὰ τῆς εἰρήνης ἠσπάζοντο.

mercium eorum parùm curans. Cæterùm præfractè institit exigere, priùs quàm solverent, id quod ipsi pro Sarcinis iam ante ab ijs in suam terram illatis, iure hactenus recepto deberetur. Genuenses ad hanc denunciationem Principis, in consuetam ipsis elati confidentiam, facturos quod poscebatur, palàm se negabant, retrahebantque interim quantum poterant, merces in naves. Hic enim verò cunctandum ampliùs Princeps haud ratus, quas habebat ad manum Ibericas copias ad pugnam expedit. Committitur prælium utrinque: volantibusque ultrò citróque iaculis, plurimi invicem cadunt. Victoria porrò haud dubiè vergebat ad Iberos, maloque stabat loco sors Genuensium. Ad extremum incumbentibus vehementiùs Iberis, Genuenses resistendo impares, & quod secuturum metuebant, præcaventes, ignem injiciunt in exterius suburbium Trapezuntis non ad spem victoriæ, sed quò, si fortè trepidantibus ad extinctionem Incolis, aliquam inire rationem possent se ac sua in tutum subducendi. Damnum ex hoc incendio immensum Indigenarum extitit, sed longè maius Genuensium. Nam sarcinæ ipsorum confertæ pretiosis mercibus tantâ mole ac numero ut naves duodecim (quot in Portu stabant) complere possent, eodem igne consumptæ sunt. Eâ clade ac iacturâ demittere animos coacti Genuenses, Pacis consilia sunt amplexi.

CAPVT XXX.

De rebus Annæ Reginæ in occiduis Tractibus degentis.

Οὐ μὴν δὲ καὶ ἡ κατὰ Δύσιν Βασίλισσα Ἄννα, ἡ καὶ ἀνεψιὰ τοῦ Βασιλέως, τῶν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἀνῆκτο κακῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀποκρουσθεῖσα κήδους διὰ τὴν συγγένειαν, τὸν τοῦ Καρούλου υἱὸν ἐπεγαμβρεύσατο Φίλιππον, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, καὶ πόλεις ἔσχε καὶ χώρας τὰ εἰς προῖκα δοθέντα· τὸν μὲν ἐξ αὐτῆς χειρώσασθαι τὰς πόλεις ἐβούλοντο καὶ Ἰταλικαῖς διοικήσεσι τὰ κατ' ἐκείνας ἰθύνειν. Ἄννα δ' ἐγκαλοῦσα καὶ ἀνεβάλλετο, προβαλλομένη τὴν τῆς θυγατρὸς Ἰθάμαρ πρὸς τὰ Ἰταλικὰ ἔθη συγκείμενον, ὃν μὴ μεταπεσεῖν ὅλως βιασθεῖσαν μετακλῆσαι· διὰ ταῦτα καὶ πρὸς Βασιλέα αὐτὴ ἀπέκλινεν καὶ τὸν παῖδα Θωμᾶν γαμβρὸν ἐπεσχέτο ποιεῖν τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ, ἄξια διδοῦσα τὰ ἕδνα, τῷ τὸν γαμβρὸν ἀποπροσποιεῖσθαι. ὁ δὲ μηδὲν μελήσας, μὴ δ' ἐς νέωτα ὑπερτιθέμενος, (ἦλθον ἀρτίως), ναυσὶ μακραῖς τέσσαρσι πλείοσι τῶν εἴκοσι. αἷς δὲ καὶ ἐκπέμψας ναυλοχουμένοις, τὸν τόπον ἠρέμουν, καὶ ἐν στενῷ κομίζειν τὴν Ἄνναν καθίστων, ἐπιβουλευομένην Βασιλέα, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀρχὴν ἔχουσαν. ἀλλ' ἐκεῖ-

CÆterum neque Anna Regina in Occiduo degens Tractu, neptis Imperatoris, quietè secura, & immunis malorum ab Italis esse sinebatur. Sed ex quo exclusa facultate collocandæ filiæ Iuniori Augusto Michaëli, propter intimam consanguinitatem inter illum, & se, Caroli Filium Philippum in Generum adsciverat, prout superiùs memoravimus, assignatis ei Dotis nomine, Vrbibus, & Regionibus quibusdam: Philippus idem, & Latini subitò voluerant ea sibi loca subijcere, & italicis contributa Diœcesibus, suis ipsorum impertire sacris, & legibus regere. At eorum hoc studium Anna varijs cunctandi eludebat artibus: magnoperè præcavens, quod matrimonialibus pactis convenerat, ne omninò sua filia Ithamar, transire ad ritum latinum è græco patrio cogeretur, quod iure futurum metuebat, si Arces eius & Terræ, semel præsidijs Latinorum tenerentur. Dum sic illa traditionem Vrbium differret, Philippo cum suis contra instante; verens Anna, ut par ad extremum resistendo esset, auxilia Imperatoris respectabat, in eius partes inclinans, & ad illum sibi arctiùs iungendum, coniugium proponens Filij sui Thomæ, cum Filiâ Iunioris Augusti Michaëlis; promittens

tens talis nomine Matrimonij Sponſo ſuo fi- lio ceſſuram eaſdem Vrbes ac Terras, quas doti filiæ Ithamaris addixerat, Genero Philippo abdicando. Id parari ſimul Philippus ſenſit, haud momento cunctatus, Claſſem armat navium longarum plus quàm viginti quatuor; è quibus terræ ſibi debitæ appulſis exſcendens, latè vaſtabat regiones Annæ ſubiectas ditioni. Vnde ipſa in arctas redacta anguſtias, implorare quidem volebat Imperatoris opem, eiuſque validis auxilijs iuvari: tamen ſuis ipſa præſentibus ad reſiſtendum prout poterat uſa ſtrenuè copijs, ſuperior interim evaſit: rebuſque integris ſervatis, deſtinatam affinitatem, quo priùs deſignaverat, tandem perfecit modo.

A ναι μὲν καὶ ὕστερον ὡς ἀρχῆς κατὰ τὸ δυνατὸν ἀντιχαριζομένη, ἐπὶ τῷ προσφήματος ἐχεγγύῳ· τὸ δὲ γε καιροῦ, καὶ ἐς αὖθις ἐκώλυσε.

C A P V T XXXI.

Fuga Alanorum è Caſtris Magni Ducis: eorumdemque ſucceſſus bellicus ad Pegas.

At Imperator Andronicus acribus B hinc Eccleſiaſticarum inde politicarum rerum variè ac graviter laborantium, in diverſa tractus curis, in neceſſariâ deliberationum incertitudine ſuſpenſus fluctuabat. Nam & Cleri ſui ſtatum, Patriarchæ huic parùm æqui, palamque exoſi, auſtero inviſoque regimine turbatum, præſenti ſuâ & efficaci plurimùm indigere providentiâ videbat: aliunde verò crucem illi figebant increbeſcentes ab Exercitu nuncij, de diſſentionibus illîc Italos inter, & C Alanos exitiosè nec revocabiliter commiſſis; quas iterata ſua iuſſa ſedare hactenùs nequiviſſent, odio in vtriſque mutuo extinguente reverentiam Imperij, & contumaciam iratis inflexibilem afflante. Iſtius contumaciæ primùm, & maximè moleſtum in Magno ipſo Duce ſpecimen extabat. Nam cum eum iam adhuc degentem Mitylene (quo tempore Magneſiæ ab illo defectio contigit) præciſis, ſed irritis mandatis avertere tentaſſet à conſilio ſtatim oppugnatum eundi D Magneſienſes; cumque ex quo intellexiſſet iam eundem obſidere Magneſiam, non minus inutili conatu retrahere ipſum à tali cœpto ſategiſſet; quàm poterat efficaciſſimè imperans, ut eo intempeſtivo dilato bello, univerſas quas ſecum habebat copias, traiecto confeſtim mari, duceret in tractûs occiduos ad Imperatorem Michaëlem; allegans Magneſienſes, utcumque aliter peccaſ- E ſent, perſtare tamen in profeſſione ſubmiſſionis ad Imperium, & quotidiè Auguſtis, ſuæ in eos obſervantiæ indicibus acclamationibus, benè precari: eius porrò quod perperam egiſſent, commodiori poſſe tempore ab ipſis pœnas repeti. hæc iuquam Andronicus Duci Magno, licet inſtantiſſimè iterans, ſurdo canebat; adeò quidem obfirmato in propoſito Magneſienſes ulciſ-

Βασιλεὺς δὲ ἀναγκαίοις ὢν ὑποθέσεσιν ἦν, πρὸς ὅπερ καὶ ἠξιοῦτο διὰ τὰ συμβαίνοντα τῷ σφετέρῳ Κλήρῳ, πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς ἐπιμελείας χρήζοντα, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τὸ ξενικὸν ἅπαν, ὡς μὲν Ἰταλοί, ὡς δ' Ἀλανοὶ ταῖς γνώμαις ἠλλοτριοῦντο, δυσχερεῖς ὄντες πείθεσθαι καὶ πρὸς τὰ παρὰ Βασιλέως ἐπεσταλμένα καθυποκλίνεσθαι. τῷ μὲν οὖν μεγάλῳ Δουκί, τοῦτο μὲν κατὰ Μαγνησίαν, τοῦτο δὲ κατὰ Μιτυλήνην διάγοντι, αἱ συχναὶ προστάξεις τοῦ ὑποθέσθαι ἦν πρὸς τοὺς Μαγνησιώτας πόλεμον, καὶ περαιοῦν σύναμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ κατὰ Δύσιν πρὸς τὸν ἄνακτα Μιχαήλ· εἶναι γὰρ καὶ Μαγνησιώτας ὑπηκόους τῇ Βασιλείᾳ, διευφημοῦντας ὁσημέραι τοὺς Βασιλεῖς, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν παροινίας ἀθῴους εἰς καιρὸν ὑποσχεῖν δικαιωθέντας, οὐδὲν ἧττον, καὶ λόγοι τελεσάλως λεγόμενοι, Ῥωμαίους ἀνδραποδιζομένῳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ Μαγνησιώταις, καὶ εἰ μὴ ἀναστατοίη τούτους, οὐκ ἦν ζῆν θέλοντι. Ἀλανοῖς δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τὰ προσσυμβάντα κατὰ Κύζικον, οὐκ ἦν ἀρεστὰ τὰ πραττόμενα· ἀλλὰ πανδημεὶ ὑπὲρ πεντακοσίους ἀφίσταντο. καὶ ἐπειδὴ ἀπείρητο τούτους μὴ περαιοῦσθαι κατὰ τὴν Κάτω ἐπὶ τὰ σφέτερα, ἀλλὰ τῇ τούτους ἐκ τόπων ἀμείβοντας, ἔξω τι τῶν Πηγῶν σκηνοῦσθαι, οἷς Βασιλεὺς πέμπων καὶ ἱκανὰ ἀργύρια, προσεῖχεν τὸν ὑποστρέφειν. τοῖς δὲ γαίνατον τοὺς ὑποσφοὺς ἀνθαιρουμένοις συνέβη τῷ τότε ἀνδραγαθῆσαι φανέντων Περσῶν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν εἰς ἑπτακοσίους ἐποσοῦντο, καὶ τὴν μάχην ὡς εἰπεῖν μετὰ γαῤῥοὺς εἰσέβαλλον ἐκ μιᾶς· οἱ δ' ἐν μέρει συμβαλόντες, ὡς εἰς διακοσίους προσ-

•

ῴδευσαν

σιδάξῃ. τῶν ἄλλων αὐτῶν ὡς ἐκ πολλοῦ διασκεδασθέντων, ὅμως σὺν μὲν κτείνουσι, σὺν δ' αἱροῦσι, εἰς φυγὴν τραπέντας, αὐτοὶ μηδὲν παθόντες τῶν ἀνηκέστων.

A scendi, ut suas copias ad id insufficientes deprehensas, novis Romanorum delectibus augeret: omninoque præseferret, se, nisi deletâ illâ sibi rebelli urbe, haud velle vivere. Verùm illis quos illîc sub signis habebat Alanis, subinde reputantibus quid Cyzici passi essent, minimè placebant quæ tunc fierent. Quare hi capto tempore, omnes simul, numero quingenti, à Castris magni Ducis iniussu abeunt: & desperatâ facultate traijciendi freti ad Callipolim, sicque in suas ipsorum terras recedendi: vagi, stationibus crebrò mutandis, hûc illúcque ferebantur. Eo incerto cursu perlati ad viciniam Pegarum, certo loco extrà oppidum Tabernacula fixere. Illîc eos conveniunt missi ab Imperatore, qui numeratâ ipsis pecuniâ non modicâ, iuberent, redire unde fugerant; ac signa repetere. at illi sic parati erant animis, ut mortem obire mallent; quàm sub exosi & irritati Ducis imperium redire. Interim occasio illis rei benè gerendæ oblata est, quadam fortè in illis partibus apparente Persarum manu: satis illâ quidem validâ, nongentorum videlicet armatorum: cui cum Alani occurrerunt, haud omnes simul aderant: sed ducenti dumtaxat; alijs trecentis, ex quo à castris recesserant, dudùm variè dispersis. Tamen ita opportunè ita fortiter in Persas incurrerunt, ut multos eorum interficerent, reliquos fugarent; & fugacibus instando, plurimos eorum caperent; nemine suorum aut desiderato aut graviter saucio.

C A P V T XXXII.

Prodigium Patratum à Sanctâ Martyre Theodosiâ.

ΕΝ τούτῳ δὲ καὶ τέρας τελεῖται θαυμάσιον τῆς ὁσιομάρτυρος Θεοδοσίας. περὶ οὗ μὴ λέγειν ἱστοροῦντι καθ' ἕκαστον, ἐμοὶ μὲν κίνδυνος οὐ μικρὸς, τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν ἄξιον ὄν, ζημία δὲ οὐκ ὀλίγη τοῖς μὴ ἀκούουσι προξενεῖται. ἐνθένδε πάντως καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἀκριβώσει, καὶ δεῖγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ Κρείττονος παρέξει. νεανίας τις ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου, κωφός τε καὶ ἐνεὸς ἐπὶ χρόνοις ἦν οὐκ ὀλίγοις, καὶ τὸ πάθος, καὶ αὐτὸν τὸν πρὸς τὸ ζῆν ἀπορεῖν ὄντα, θητείαις ἐδίδου, δι' ὧν ἐπορίζετο τοῖς ἀναγκαίοις· κἂν μὴ μόνιμος ἦν τὴν ἐφ' ἑνὶ δεσπότῃ θητείαν, ἀλλὰ σὺν δεσπότας ἀλλάττων. θητεύει γοῦν πρὸς τοῖς λοιποῖς, καί τινι Πηγωνίτῃ τοὔνομα, τοῦ περιφανοῦς τινὸς νεὼ τῶν Θεοκηρύκων ἔγγιστα καταμένοντι. τούτῳ κατ' ὄναρ ἡ μάρτυς ἐφίσταται καὶ παρθένος, καὶ τὴν πρὸς τὸν νεὼν πάντως ἐκείνης σὺν κηρῷ τε καὶ θυμιάματι παραγγέλλει ἄφιξιν. ὁ δ' ἐγείρεται, καὶ σχήματι μόνῳ προσστητικῶς τὰ ἀγγελθέντα καὶ λαβὼν ξυνιέντων τῶν ἀκουόντων, προστρέχει τῷ ναῷ, καὶ ἐφ' ἱκανῷ προσκυνήσας, καὶ τῷ τῆς φωταγωγοῦ ἐλαίῳ χρισθεὶς, πεσὼν ὑπὸ πόδας κατὰ τὸ συνῆθες, ἱκέτης τῇ μάρτυρι γίνεται. ἐπαναζευγνὺς δ' ἐκεῖθεν, ἔδοξε τὸ οὖς ἐνοχλεῖσθαι. πολλάκις δὲ κνωμένου τῷ λιχανῷ, ἐκπίπτει ἐκεῖθεν αὐτίκα ὡς ἐδόκει ζωΰφιον ἔμπνουν τε καὶ ὑπόπτερον, ὃ δὴ καὶ ἀφαιρεθὲν ἐν θαύματι καὶ πρὸς ἄμμον ἰόντος, ἀφανὲς παραχρῆμα γίνεται.

B INter hæc perpetratum est prodigiosum miraculũ sanctæ Martyris Theodosiæ. quod equidem horum Historiam Temporũ tradere literis professus, haud citrà periculum reprehensionis, & inofficiosi culpam silentii, distinctè hoc loco referre omitterẽ: utique cũ Dei opera vulgari, & scriptis sermonibusq; celebrari digna sint: nec fraudanda Posteritas rei notitia utilissimæ cognitu, quam nisi audiret me narrante, detrimento afficeretur haud modico. Eadem porrò promulgata, certò demonstrabit argumento, C invigilare rebus humanis Providentiam divinam: nosque Deo curæ esse, præsenti quasi pignore fidem faciet. Adolescens quidam Constantinopoli surdus annis non paucis & mutus fuit: quâ ipsâ miseriâ victum aliâ sibi ratione parare prohibitus, mercede famulans victitabat; idque non apud unum permanens constanter, sed subinde mutans Dominos. Locavit is inter alios operam cuidam Pegonitæ nomine, proximè conspicuum D Templum Dei-Præconum Apostolorum habitanti. Apud hunc muto Iuveni diversanti, sancta Martyr & Virgo per somnum supernè apparens se obtulit: eumque omninò iussit ad suam ipsius sacram Ædem cum cerâ & thymiamate proficisci. Experrectus ille nutu & gestu, prout potuit: visum exposuit Domesticis, ita ut satis illi perciperent; quare ab iis acceptis quæ sancta Virgo afferri mandarat, cum his accurrit ad Tẽplum; illicque sat longo veneratus Divam spatio, & oleo lampadis iounctus, procidens sub pedes iuxtà morem, supplex Martyri fit. Inde revertenti nescio quid molestè pruriebat in auris intimo. Quare cum subinde

tens talis nomine Matrimonij Sponso suo fi-lio cessuram easdem Vrbes ac Terras, quas doti filiæ Ithamaris addixerat, Genero Philippo abdicando. Id parari simul Philippus sensit, haud momento cunctatus, Classem armat navium longarum plus quàm viginti quatuor; è quibus terræ sibi debitæ appulsis exscendens, latè vastabat regiones Annæ subiectas ditioni. Vnde ipsa in arctas redacta angustias, implorare quidem volebat Imperatoris opem, eiusque validis auxilijs iuvari: tamen suis ipsa præsentibus ad resistendum prout poterat usa strenuè copijs, superior interim evasit: rebusque integris servatis, destinatam affinitatem, quo priùs designaverat, tandem perfecit modo.

τι μὲν καὶ ἔτους ὡς ἀρχῇ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀντιμηχανώμενον ζομένη, ἐπὶ τοῦ προσήματος ἐκγόνῳ· τὸ δέ γε καλὸν, καὶ ἰσαύθις λύεται.

CAPVT XXXI.

Fuga Alanorum è Castris Magni Ducis: eorumdemque successus bellicus ad Pegas.

AT Imperator Andronicus acribus hinc Ecclasiasticarum inde politicarum rerum variè ac graviter laborantium, in diversa tractus curis, in necessariâ deliberationum incertitudine suspensus fluctuabat. Nam & Cleri sui statum, Patriarchæ huic parùm æqui, palamque exosi, austero invisoque regimine turbatum, præsenti suâ & efficaci plurimùm indigere providentiâ videbat: aliunde verò crucem illi figebant increbescentes ab Exercitu nuncij, de dissentionibus illîc Italos inter, & Alanos exitiosè nec revocabiliter commissis; quas iterata sua iussa sedare hactenùs nequivissent, odio in vtrisque mutuo extinguente reverentiam Imperij, & contumaciam iratis inflexibilem afflante. Istius contumaciæ primùm, & maximè molestum in Magno ipso Duce specimen extabat. Nam cum eum iam adhuc degentem Mitylene (quo tempore Magnesiæ ab illo defectio contigit) præcisis, sed irritis mandatis avertere tentasset à consilio statim oppugnatum eundi Magnesienses; cumque ex quo intellexisset iam eundem obsidere Magnesiam, non minus inutili conatu retrahere ipsum à tali cepto sategisset; quàm poterat efficacissimè imperans, ut eo intempestivo dilato bello, universas quas secum habebat copias, traiecto confestim mari, duceret in tractûs occiduos ad Imperatorem Michaëlem; allegans Magnesienses, utcumque aliter peccassent, perstare tamen in professione submissionis ad Imperium, & quotidiè Augustis, suæ in eos observantiæ indicibus acclamationibus, benè precari: eius porrò quod perperam egissent, commodiori posse tempore ab ipsis pœnas repeti. hæc inquam Andronicus Duei Magno, licet instantissimè iterans, surdo canebat; adeò quidem obfirmato in proposito Magnesienses ulci-

Βασιλεὺς δὲ ἀναγκαίως ἐν ὑποθέσεσιν ἦν, πρὸς ὅπερ καὶ ἐξίστατο διὰ τὰ συμβαίνοντα τῷ σφετέρῳ Κλήρῳ, πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς ἐπιμελείας χρῄζοντα, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι καὶ τὸ ξενικὸν ἅπαν, ὡς μὲν Ἰταλοί, ὡς δ᾽ Ἀλανοί, ταῖς γνώμαις ἠλλοτριοῦντο, δυσχερεῖς ὄντες πείθειν, καὶ πρὸς τὰ παρὰ Βασιλέως ἐπιτάγματα καθυποκλίνεσθαι. τῷ μὲν οὖν μεγάλῳ Δουκί, τοῦτο μὲν κατὰ Μαγνησίαν, τοῦτο δὲ κατὰ Μιτυλήνην διάγοντι, αἱ συχναὶ προστάξεις τοῦ ὑποθέσθαι τὸν πρὸς τοὺς Μαγνησιώτας πόλεμον, καὶ περᾶν σὺν ἅμα τῷ ὑπ᾽ αὐτὸν λαῷ κατὰ δύσιν πρὸς τὸν ἄνακτα Μιχαήλ· εἶναι γὰρ καὶ Μαγνησιώτας ὑπηκόους τῇ Βασιλείᾳ, εὐφημοῦντας ὁσημέραι τὸν Βασιλέα, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν παροινίας δίκας εἰς καιρὸν ὑποσχεῖν δυναμένους, οὐδὲν ἦσαν· καὶ λόγοι τινὰ λέως λεγόμενοι, Ῥωμαίους ἀνδραποδιοῦντι, καὶ μάλιστα ἐπὶ Μαγνησιώτας, καὶ εἰ μὴ ἀναστατοίη τούτους, οὐ ζῆν θέλοντι. Ἀλανοῖς δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τὰ προσυμβάντα κατὰ Κύζικον, οὐκ ἦν ἀρεστὰ τὰ προστεθέντα· ἀλλὰ πανδημεὶ ὑπὲρ πεντακοσίους ἀφίσταντο. καὶ ἐπειδὴ ἀπείρητο τούτους μὴ περαιοῦσθαι κατὰ τὴν Καλλίου ἐπὶ τὰ σφέτερα, ἄλλους τόπους ἐκ τόπων ἀμείβοντες, ἔξω που τῶν Πηγῶν σκηνοῦσιν, οἷς Βασιλεὺς πέμπων καὶ ἱκανὰ ἀργύρια, προσίεται τὴν ὑποστροφήν. τοῖς δὲ γαίνατον τῆς ὑποστροφῆς ἀνθαιρουμένοις συνέβη τῷ τότε ἀνδραγαθῆσαι φανέντων Περσῶν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν εἰς ἑπτακοσίους ἐπόσουντο, καὶ τὴν μάχην ὡς εἰπεῖν μετὰ θάρρους εἰσβάλλουσιν ἐκ μιᾶς· οἱ δ᾽ ἐν μέρει συμβαλόντες, ὡς εἰς διακοσίους ποσοῦνται

σωθῆ. τῶν ἄλλων αὐτόθι ὡς ἐκ πολλοῦ διασκεδασθέντων, ὅμως σὺν μὲν κτείνουσι, σὺν δ' αἱροῦσι, εἰς φυγὴν τραπέντας, αὐτοὶ μηδὲν παθόντες τῶν ἀνηκέστων.

A scendi, ut suas copias ad id insufficientes deprehensas, novis Romanorum delectibus augeret: omninoque præseferret, se, nisi deletâ illâ sibi rebelli urbe, haud velle vivere. Verùm illis quos illîc sub signis habebat Alanis, subinde reputantibus quid Cyzici passi essent, minimè placebant quæ tunc fierent. Quare hi capto tempore, omnes simul, numero quingenti, à Castris magni Ducis iniussu abeunt: & desperatâ facultate traijciendi freti ad Callipolim, sicque in suas ipsorum terras recedendi: vagi, stationibus crebrò mutandis, hûc illûcque ferebantur. Eo incerto cursu perlati ad viciniam Pegarum, certo loco extrà oppidum Tabernacula fixere. Illîc eos conveniunt missi ab Imperatore, qui numeratâ ipsis pecuniâ non modicâ, iuberent, redire unde fugerant; ac signa repetere. at illi sic parati erant animis, ut mortem obire mallent; quàm sub exosi & irritati Ducis imperium redire. Interim occasio illis rei benè gerendæ oblata est, quadam fortè in illis partibus apparente Persarum manu: satis illâ quidem validâ, nongentorum videlicet armatorum: cui cum Alani occurrerunt, haud omnes simul aderant: sed ducenti dumtaxat; alijs trecentis, ex quo à castris recesserant, dudùm variè dispersis. Tamen ita opportunè ita fortiter in Persas incurrerunt, ut multos eorum interficerent, reliquos fugarent; & fugacibus instando, plurimos eorum caperent: nemine suorum aut desiderato aut graviter saucio.

CAPVT XXXII.

Prodigium Patratum à Sanctâ Martyre Theodosiâ.

ἘΝ τούτῳ δὲ καὶ τέρας τελεῖται θαυμάσιον τῆς ὁσιομάρτυρος Θεοδοσίας. περὶ οὗ μὴ λέγειν ἱστοροῦντι καθ' ἕκαστον, ἐμοὶ μὲν κίνδυνος οὐ μικρός, τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν ἄξιον ὄν, ζημία δὲ οὐκ ὀλίγη τοῖς μὴ ἀκούουσι προξενεῖται. ἐνθένδε πάντως καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἀκριβώσει, καὶ δεῖγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ Κρείττονος παρέξει. νεανίας τις ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου, κωφός τε καὶ ἐνεὸς ἐπὶ χρόνοις ἦν οὐκ ὀλίγοις, καὶ τὸ πάθος, καὶ αὐτὸν τὸν πρὸς τὸ ζῆν ἀπορούμενα, θητείαις ἐδίδου· δι' ὧν ἐπολυωρεῖτο τοῖς ἀναγκαίοις· κἂν μὴ μόνιμος ἦν τὴν ἐφ' ἑνὶ δεσπότῃ θητείαν, ἀλλὰ σὺν δεσπότας ἀλλάττων. θητεύων γοῦν πρὸς τοῖς λοιποῖς, καὶ τινι Πηγωνίτῃ τοὔνομα, τοῦ περιφανοῦς που ναοῦ τῶν Θεοκηρύκων ἔγγιστα καταμένοντι. τούτῳ κατ' ὄναρ ἡ μάρτυς ἐφίσταται καὶ παρθένος, καὶ τὴν πρὸς τὸν νεὼν πάντως ἐκείνης σὺν κηρῷ τε καὶ θυμιάματι παραγγέλλει ἄφιξιν. ὁ δ' ἐγείρεται, καὶ σχήματι μόνῳ προσσημαντικῶς τὰ ἀγγελθέντα, καὶ λαβὼν ξυνιέντων τῶν ἀκουόντων, προστρέχει τῷ ναῷ, καὶ ἐφ' ἱκανὸν ποτνιᾶται, καὶ τῷ τῆς φωταγωγοῦ ἐλαίῳ χρισθείς, πεσὼν ὑπὸ πόδας κατὰ τὸ συνηθές, ἱκέτης τῇ μάρτυρι γίνεται. ἐπαναζευγνὺς δ' ἐκεῖθεν, ἔδοξε τὸ οὖς ἐνοχλεῖσθαι. πολλάκις δὲ κινουμένου τῷ λιχανῷ, ἐκπίπτει ἐκεῖθεν αὐτίκα ὡς ἐδόκει ζωύφιον ἔμπνουν τι καὶ ὑπόπτερον, ὃ δὴ καὶ ἀφεμένου ἐν θύματι καὶ πρὸς ἄμμον ἰόντος, ἀφανὲς παραχρῆμα γίνεται.

B INter hæc perpetratum est prodigiosum miraculũ sanctæ Martyris Theodosiæ. quod equidem horum Historiam Temporũ tradere literis professus, haud citrà periculum reprehensionis, & inofficiosi culpam silentii, distinctè hoc loco referre omitterẽ: utique cũ Dei opera vulgari, & scriptis sermonibusq; celebrari digna sint: nec frandanda Posteritas rei notitia utilissimæ cognitu, quam nisi audiret me narrante, detrimento afficeretur haud modico. Eadem porrò pro- C mulgata, certò demonstrabit argumento, invigilare rebus humanis Providentiam divinam: nosque Deo curæ esse, præsenti quasi pignore fidem faciet. Adolescens quidam Constantinopoli surdus annis non paucis & mutus fuit: quâ ipsâ miseriâ victum aliâ sibi ratione parare prohibitus, mercede famulans victitabat; idque non apud unum permanens constanter, sed subinde mutans Dominos. Locavit is inter alios operam cuidam Pegonitæ nomine, proximè conspicuum D Templum Dei-Præconum Apostolorum habitanti. Apud hunc muto Iuveni diversanti, sancta Martyr & Virgo per somnum supernè apparens se obtulit: eumque omninò iussit ad suam ipsius sacram Ædem cum cerâ & thymiamate proficisci. Experrectus ille nutu & gestu, prout potuit; visum exposuit Domesticis, ita ut satis illi perciperent; quare ab iis acceptis quæ sancta Virgo afferri mandarat, cum his accurrit ad Tẽplum; illicque sat longo veneratus Divam spatio, & oleo lampadis inunctus, procidens sub pedes iuxtà morem, supplex Martyri fit. Inde revertenti nescio quid molestè pruriebat in auris intimo. Quare cum su-

 binde

binde illuc immisso indice, non pareceret A scalpere, ecce inde inopinatissimè decidit forma quædam insecti, vivi, ut apparebat, & alis instructi. Quod cum ille admirans contrectasset cupidè, ac mox indulgens naturali odio quo ferimur in insecta, ulcisci noxiam bestiolam elidendo pararet, illud, quidquid erat, confestim ex oculis evanuit. Solatio tamen fuit quòd incommoda prurigo, quâ in penitissimis auriculæ cavernis importunè punctus paulò prius fuerat, vel planè resedisse, vel remissiùs inquietare videbatur. Quâ experientiâ eius animus, quodam eventûs felicioris augurio, in spem plenæ curationis excitabatur. In hoc gaudio, surdus tamen ut priùs, ingressus herilem domum, admonetur, quibus solebat signis à familiari ministerio Præfectis, ut ignem accenderet pani coquendo: iam enim à Pistore farinam afferri mox in massam subigendam. Ille ad focum advolans patendi studio, prunis insufflabat stridulè, *sed nec flamma micat, crepitans neque fulgurat ignis* iuxta Poësim, *solus se densâ glomerat caligine fumus*. Dum labor sic in longum irritus trahitur, offensus Iuvenis contumaciâ ignis, ad tam crebrò intensèque afflatos susurros persistentis surdi, spiritum in verba mutat, erumpitque voces, penitus conceptam iram usitatâ declarantes indignantium formulâ. Maledicit enim foco, & magno, ex affectûs vehementiâ, clamore: *nunquam ex te possit oriri flamma*, sonorè pronunciat. Exaudita cum stupore ingenti à Domesticis vociferatio est. atque ij primò vix credentes auribus, alterum duorum admittendum necessariò videbant, ut aut ab igne prolata quam audierant vox esset, aut ab eo articulata homine, quem ipsi mutum certissimò hactenus nossent. Ergo procul inclamant: *Cuius hæc vox est? quis ista loquitur?* tunc vero qui mutus esse desierat, etiam se nō ampliùs surdū esse declaravit; auditis enim quæ ex intervallo inclamabâtur, aptè intelligibiliterque reposuit; eundem se qui auditu percepisset quæ fuerant ipsi locuti, autorem quoque vocis esse cuius ante sonum senserant, quâ nimirùm, iræ impatientis æstu, ore ac linguâ proprijs foco maledixisset. Illicò igitur certatim omnes accurrētes, prodigiosū illud miraculum præsentibus subijciunt sensibus,

ἔδοξε δ' ὅμως ξαίσαι τὸ ἐμφωλεῦον ἄλλο, καὶ ἐν χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν ἦν. ἀλλ' ἐφίστατο τῇ οἰκείᾳ ὁμοίως ἔχων καὶ αὖθις τοῦ πάθους. οἱ μὲν ὡς τὸ πάλαι τὸ πῦρ διέκειντο ὑπανάπτειν, φέροντες ἄλευρα. ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐφύσα λιγέως. ἀλλ' οὔτε φλὸξ ὦρτο, οὔτε πῦρ θεσπιδαὲς ἴαχε, κατὰ ποίησιν. μόνος δ' ὑπεστύφετο καπνός, καὶ εἴκαζες ὅτι ἐποίει, καὶ ἐδυσχέραινε. μετὰ πολλὴν δὲ πεῖραν τοῦ πυρὸς μηδὲν ὑπακούοντος, μεταβάλλεται τὸ ἆσθμα εἰς λόγους, καὶ φωνὴν ἐκρήγνυσι, ἀράσασθαι γὰρ τῇ ἑστίᾳ. ἀρᾶται μή ποτε ὑπανάψαι, μηδὲ φλόγα τὸ σύνολον ποιῆσαι, μέγα βοῶν ἐκ βαρύτητος. ὁ δὴ ὡς εἰκὸς ὂν ἐπὶ τῆς οἰκίας οὐκ ἔλαθεν. ὅμως δ' ἀκούσαντες, ἐξεπλήττοντο, σφίσιν ἑαυτοῖς διαπιστοῦντες, καὶ δυοῖν ἡγούμενοι θάτερον, ἢ τὸ πῦρ τὴν φωνὴν ἀνεῖναι, ἢ μὴν τὸν τέως κωφόν, καὶ ὃν οὐκ ᾔδεισαν φωνήν ποτε προϊέμενον. ὡς δὲ πόρρωθεν φωνοῦντες ἀνέκρινον, τίνος ἡ φωνὴ αὕτη, καὶ τίς ὁ λαλούμενος; ὁ κωφὸς ἀκούει, καὶ πρὸς ἐκεῖνο μαρτυρεῖ, ὡς αὐτὸς ἀκούσας ἀνακρινόντων, αὐτὸς ἦν καὶ ὁ τῷ πυρὶ ἰδίῳ ἐπαρασάμενος στόματι, καὶ ἀθρόως ἐπιστάντες, τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο τέρας κατανοοῦσιν, τόν λόγον τε διεκδιδόασι. καὶ πᾶσιν ἀνάπυστον τὸ πραχθὲν ἦν. εἶτα καὶ πρὸς Βασιλέα φθάνει τὸ θαῦμα, καὶ φέρουσι παρ' αὐτὸν ἐρωτηθέν, παρόντος καὶ Πατριάρχου, τὸν ποτὲ κωφὸν καὶ ἐννεόν, ὃς δὴ καὶ ἐρωτώμενος ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὸ πᾶν ἐξαγγέλλει, αὐτὸς οἰκείῳ στόματι διηγούμενος. ταῦτα ἄρα καὶ μηδὲν κρίναντος δίκαιον τοῦ Κρατοῦντος σιγῇ παρελθεῖν τὸ δρᾶμα, πάννυχος ἐξ αὐτῆς παννυχὶς τῇ μάρτυρι διαγγέλλεται. μὴ δὲ αὐτοῦ Βασιλέως ἐκεῖθεν λείποντος. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι τὸ σέβας τῇ θαυματουργῷ θέλων φιλοτιμεῖσθαι, τοῖς μὲν ἄλλοις, ἐφῆκε βαδίζειν ὡς βούλοιντο. αὐτὸς δὲ σὺν ἅμα Συγκλήτῳ πάσῃ καὶ Πατριάρχῃ, ἀκρόνυχος πεζῇ βαδίζων πρὸς τὸν ναόν, τῇ Μάρτυρι παρίσταται.

ac per viciniam Vrbemque differunt. unde momento res vulgata, ad Imperatoris quoque notitiam pervenit. Ad hunc, sic statim fieri iubentem, præsente etiam Patriarchâ, ducitur qui surdus, & mutus fuerat. isque interrogatus, à primo principio rem totam, uti contigerat, ore proprio narravit. Tam mirabilem eventum haudquaquam Augustus æquum censens silentio premi, agit statim cum Patriarchâ, ut pervigilium noctis solidæ hymnis, & gratiarum actionibus apud Templum sanctæ Virginis miraculi Autoris, impendendæ, indiceretur. Nec inde Imperator abfuit. Quin etiam ut abundantiùs ostenderet, quàm prolixo animo tam iustè debitum mirificæ Martyri gratulandi venerandique officium persolveret, permisso alijs ut vehiculo aut equo, ad eius Templum, si liberet, gestarentur, ipse sub crepusculum instantis noctis, universo Senatu, & Patriarchâ comitante, pedibus incedens, ad Templum pervenit, sanctæque illic se stitit Martyri.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII

PACHYMERIS

ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM

AB ANDRONICO PALAEOLOGO

Seniore in Imperio geſtarum, vſque ad annum eius ætatis vndequinquageſimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER SEXTVS.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

κεφ. α.

Περὶ τοῦ τῶν Ἀνατολικῶν Τοχάρων Κάνι τοῦ Καζάνη.

CAPITA LIBRI SEXTI.

PROLOGVS.

CAP. I.

De Orientalium Tocharorum Kani Cazane.

λοῦ Ῥουντζέρη, καὶ Καίσαρος μετ' ὀλίγον. A — *fuit, ad suos congregatos.*

κεφ. ιθ'. Πρεσβεία ἐκ αὖθις τῶν Κατελάνων πρὸς Βασιλέα καὶ τοῦ αὐτῶν ἐξηγουμένου.

CAP. XIX. *Legatio altera Catelanorum & Ducis ipsorum, ad Imperatorem.*

κεφ. κ'. Κατάστασις τοῦ Πανυπερσεβαστοῦ ἀξιώματος ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ Πορφυρογεννήτου.

CAP. XX. *Filius Porphyrogeniti in Panyperſebaſti dignitate conſtitutus.*

κεφ. κα'. Περὶ τοῦ φαμούσου. καὶ τοῦ τελεσθέντος εἰς τὸν Ἀρμένιον. καὶ δημηγορία τοῦ Βασιλέως.

CAP. XXI. *De libello famoſo, deque eo quod mirè accidit Armeno; ſuperque illo concio Imperatoris.*

B

κεφ. κβ'. Ἀναῤῥήσεις τοῦ Καίσαρος Ἰταλοῦ.

CAP. XXII. *Acclamatio Cæſaris Itali.*

κεφ. κγ'. Ὅπως ἀπῆλθε πρὸς Βασιλέα Μιχαὴλ ὁ Καῖσαρ, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνο.

CAP. XXIII. *Vt adierit Michaëlem Auguſtum Cæſar, & quid eo congreſſu inter eos actum.*

κεφ. κδ'. Φόνος τοῦ Ἰταλοῦ Καίσαρος.

CAP. XXIV. *Cædes Itali Cæſaris.*

κεφ. κε'. Ὅτι Κατελάνοι ὑποκινηθέντες τὰ κατὰ Δύσιν ἠρήμωσαν.

CAP. XXV. *Vt irritati Catelani Tractus occiduos deſolaverint.*

C

κεφ. κς'. Περὶ τῶν διὰ τὸν Ἀμηραλῆν πραχθέντων.

CAP. XXVI. *De Actis per & propter Ameralem.*

κεφ. κζ'. Περὶ τῶν ἐκ Γεννύας φανεισῶν ις' μακρῶν νηῶν.

CAP. XXVII. *De Apparentibus è Genua ſexdecim longis navibus.*

κεφ. κη'. Περὶ τῶν διὰ τῶν φρερίων τῶν κατὰ τὴν πόλιν συμβάντων.

CAP. XXVIII. *De iis quæ geri paulò ante contigit circa Frerios in Vrbe.*

κεφ. κθ'. Ὅπως Ἀμογάβαροί τε καὶ Κατελάνοι κατεπολεμήθησαν.

CAP. XXIX. *Vt Amogabari & Catelani prælio victi ſint.*

D

κεφ. λ'. Ὅπως ἐσφάλησαν κατὰ πόλεμον οἱ Ῥωμαῖοι.

CAP. XXX. *Vt ſucceſſu infelici Romani pugnaverint.*

κεφ. λα'. Δημηγορία τοῦ Βασιλέως περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἀταξίας καὶ περὶ ὅρκων.

CAP. XXXI. *Concio Imperatoris de Populi ſe ſe inordinatè commoventis immodeſtia; deque fide in Principes novo Civium iureiurando firmata.*

κεφ. λβ'. Περὶ τῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ μάχης πρὸς Ἀμογαβάρους.

CAP. XXXII. *De Pugna Michaelis Auguſti cum Amogabaris.*

E

κεφ. λγ'. Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει ἐγκεκλεισμένων Ἀμογαβάρων.

CAP. XXXIII. *De Concluſis Adrianopoli Amogabaris.*

κεφ. λδ'. Περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου καὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων.

CAP. XXXIV. *De Andrea Muriſco & ab eo actis.*

Κεφ. λε'. Περὶ τῶν μετὰ τῆς Σμιλτζαίνης συνοικεσίων.

CAP. XXXV. *De Connubiis cum Smiltzana tractatis.*

PRO-

A

PROLOGVS.

Refero me rursùs ad Opus dudùm susceptum, & traditurus literis, ad quæ ipsæ, ut sic dicam, literæ non mediocriter æstuent, vinci se fassæ magnitudine dicendorum. Non me fugit, similia plurimos in suarum aditu narrationum præfatos. Sed confido, Æquo Arbitro, ubi Argumenta comparaverit, suboliturum: Hoc ab aliis Scriptoribus arte ac figurâ dicendi quadam, lusuque ingenij iactari: eundem autem iudicaturum: in his demùm solis Actis, quæ mihi proposita ad prodendum in famam sunt, eò fidem haberi par esse proniorem significationibus timoris, quibus se Aotor in procinctu operæ, quasi violenter retrahi à scribendi consilio declarat, quò ipsa perspecta omnibus, & nullius non hic hodiè viventium tristi experientiâ comperta, grassantium iam ab annis plurimis in nos malorum atrocitas, ab unoquoque superiora nostra de his scripta legentium testimonium elicit clarè profitens, cùm meam in plerisque horum enunciandis, sine dissimulatione liberam fidelemque diligentiam; tùm cladium calamitatumque ipsarum immanitatem eò usque prodigiosam, ut nemo sit qui earum causam vindictæ irati Numinis non palàm imputet; nemo qui cootortam obliquitatem tàm perplexè involventium se se in damna nostra dirorum casuum, qui vim in eluctabilem tot sævorum incursuum Martis adversi, non iam è libris cognoscens sed spectans oculis, & dolore intimo sentiens; non ea inter suspiria & lacrymas effundens io aures obviorum, illis assentientibus, agnoscat, ac fidenter prædicet: utique manifestò incumbere in oos pondus gravissimum iræ Divinæ, eâ vehementiâ exitium inferens, cui sustinendæ, ac conerâ obmoliendo avertendæ, labor omnis sit inanis & conatus stultus. Cui porrò sit dubium, quio tali præoccupatis moestitiâ, si quis poscens audientiam se offerat, expositurus quæ geruntur, recusent, aversenturque; & aures habere tàm prolixæ malorum Iliadis omninò capaces negent? Quæ verò audiri præ incredibili acerbitate nequeunt, potiori scilicet ratione existimanda sunt, nec exprimi dicendo posse. Verùm utcumque ista sunt; Me quidem, cui mora non est libera debiti solvendi, resumere hinc protinùs oportet promissam narrationem; ac Partem gestarum rerum in tempus excurrentem subsecutum eventa superiùs conscripta, Historiæ iam ante compositæ continuando subtexere.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐπανίημι δ' αὖθις ἐκεῖνα δώσων τῷ λόγῳ, περὶ ἃ δὴ καὶ αὐτὸς ἐπιεικῶς ἀπορεῖ ἐπιπόνθως τῷ μεγέθει τῶν γενομένων, ὡς εἰρημένος τοῦ τοῖς πολλοῖς περὶ ὧν ἕκαστος λέγειν προτίθεται, ἐπ' ἐκείνοις μὲν, τέχνης ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ εἰρωνεία τοῦ γράφοντος ἀντικρούει· ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ μόνοις, ἐπὶ τοσοῦτον προβάλλεσθαι τὴν παραίτησιν, παρ' ὅσον καὶ πᾶς εἰδὼς μαρτυρήσει τοῖς γραφομένοις ὡς μηδὲ στιγμὴ τὰ πλεῖστα παρεστηκὼν, καὶ τὸ τοῦ δαιμονίου μήνιμα πᾶς τις ἀναφανδὸν αἰτιᾶται τῆς συμφορᾶς, καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀμήχανον. ὑπὸ γὰρ τίς ὀφθῇ ἑτέρῳ διεξιὼν, καὶ ὁ ἀκούων προκρὰ τῶν πραγμάτων κατασκευάζων, τὸ τῆς θείας ὀργῆς ἄφυκτον θαρρούντως ἀνωμολόγησε καὶ αὐτὴν πᾶσαν ἀπέγνω περὶ τὴν τῶν πλημελῶν ἀντιπαλαίουσαν, καὶ διελεύσεσθαι πρὸς τοὺς λόγους, ἔδεξεν ἀκολουθεῖ χωρεῖν ὅλως ὡς οὐκ ἔχουσαν, τὰ πολλῷ πλείω μὴ δυνάμενα λέγεσθαι. πλὴν δ' ἀλλὰ, καὶ περὶ τούτων ὅπως ἔχει διαληπτέον, τὸ τῆς ἱστορίας λεῖπον ὑφαίνοντι.

CAPVT I.

De Orientalium Tocharorum Kani Cazane.

Cazanes igitur Orientalium Kanis Tocharorum cum ad sex annos imperasset, & plurima digna memoriâ fecisset, quinto, & tricesimo expleto ætatis anno, rapitur. Periit cum eo simul tota quæ arridere ceperat spes restituendæ Imperio Romano tranquillitatis: & eo qui solus poterat, & velle ostenderat, atque adeò

Καζάνης μὲν οὖν ὁ τῶν Ἀνατολικῶν Καὶς Τοχάρων, ἐφ' ἓξ ἄρξας ἔτη, καὶ πλεῖστα μνήμης κατεργασάμενος ἄξια, πέντε καὶ τριακοστὸν χρόνον ἄγων τῆς ζωῆς τελέως, ἀφηρπάζετο. συνέφθιτο δὲ καὶ ἡ ἐπ' αὐτῷ τῶν ὅλων ἐλπὶς, καὶ τὰ δεινὰ ηὔξανε πανταχοῦ, καὶ μᾶλ-

μᾶλλον ἐπὶ Φιλαδελφείας, ἐπιτεθειμένων τῶν A Καρμανῶν. ἐκεῖνος γάρ, ἵνα μικρόν τι τῷ λόγῳ παρεκτραπείην, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθών, πρὸς Κῦρον ἐκεῖνον καὶ Δαρεῖον ἑώρα, καὶ τοῖς πραχθεῖσιν ἐκείνοις πάλαι λεγομένοις εἰς ἥδιστον τρυφὴν ἐχρῆτο, ἢ τοῖς τῆς ἀρχῆς σημειώμασιν ἐξηγάλλετο. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν τοῦ Δαρείου νικητὴν Ἀλέξανδρον, ἐπὶ λογισμῶν ἔστρεφε, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰς ἐκείνου πράξεις ὑπερηγάπα. δι' ὧν καὶ αὐτὸς τῶν ἴσων τυχεῖν ἐφίετο, καὶ κλέος ἐποίει λαβεῖν τοῖς B ὁπουδή ποτ' ἐπίσης ἀνδραγαθήμασιν. ὅθεν καὶ πολλοῖς μὲν ὠγκοῦτο τοῖς παρασπίζουσιν. Ἴβηρσι δὲ καὶ μάλιστα ἐπὶ πολέμοις ἐχρῆτο. πλεῖστον μὲν τὸ γενναῖον καὶ ἐκ τοῦ γένους ἔχουσι. πολλῷ δὲ πλέον καὶ ἐκ τοῦ τῶν Χριστιανῶν καθαροῦ καὶ ἀμωμήτου σεβάσματος. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ Σταυρὸν μαθὼν τὸ τῶν Χριστιανῶν τρόπαιον ὄν, οὐράγει σφίσι παρασπίζουσι κατὰ πόλεμον, καὶ πολλὰ τὰ δεινὰ τὸν τῶν Ἀράβων Σουλτὰν εἰργάζετο. ὥστε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς προσβαλεῖν Σολύμοις, καὶ ἐγγὺς τοῦ παρασπάσασθαι γε- C γονέναι, καὶ μάλιστα διὰ τὸ ζωοφόρον μνῆμα τοῖς Ἴβηρσι χαριζόμενος· ὁμοίως κακῶς καὶ τὴν Αἴγυπτον ἔδρα, εἰ μή γ' ἐκείνῳ τὸ ἐν τῷ πρόσω χωρεῖν τόπων ἀμμῶδες καὶ ἄνυδρον εἰς πολλὰ προσίστατο. καὶ ἐῶ τὰς ἀντεργίας αὐτοῦ ἐν ὅσοις ἀσμένως ἄρχων ὢν καὶ τῶν ὑπηκόων, ἐβαναύσιζε, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον, ἀλλὰ κατά τινα τὴν ὑφ' αὐτὸν παίδευσιν, ἐφεστρίδας, μύστρας, καὶ ῥυτῆρας ἵππων, καὶ πέδιλα, καὶ μαχαίρας, καὶ ἡμιτύμβια, καὶ πᾶν ἄλλο βαναύσου τέχνης ἐξεργαζόμενος. καὶ D τὰς ἀνακωχὰς τῶν πολέμων, ἀσχολίας τῶν τοιούτων ποιούμενος. ἀλλ' οἷα ἐφέρετο βάρβαρος ὤν, τὸ παράδοξον. ἐγένετο γὰρ εἶναι μίμημα Θεοῦ, τὸν καλῶς ἄρχοντα, καὶ ὁσίως· καὶ ὥσπερ ἐστὶν ἐκεῖνος, περὶ Ῥωμαίους καὶ Σκύθους, Σαυρομάτας, καὶ Ἕλληνας, ὅτι δὲ δικαίου καὶ μή, ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τὰς δόσεις, κοινοῖς διαρκεῖν τε ὑετούς, καὶ ὥρας, καὶ ἥλιον· οὕτως ᾤετο δεῖν διακεῖσθαι, καὶ τὸν δικαίως ἄρχοντα σὺν ὅλοις τοῖς ὑπ' αὐτόν, E τὰς δωρεὰς διοικούμενον. ἔκοπτε δ' οὖν ἀπέφθου χρυσοῦ καὶ καθαροῦ νόμισμα· καὶ πᾶσαν εὐνομίαν ἐνομοθέτησεν. ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ δικαιοσύνης ἐπὶ πᾶσιν, ὥστε μὴ ταύτης ἄλλο τι λογίζεσθαι προτιμότερον. ἐπεὶ δ' ἀντανεψιὸν ἔχων Τουκταΐν, ᾧ δὴ προσῆκεν ἐκ γένους καὶ ἡ ἀρχή, ἐπεὶ πρὸς θανάτῳ ἦν, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις τρόποις τὴν ἐκείνου συμβαίνοντας ὑποτοπα-

iam ceperat, coërcere Barbaros ipsi subiectos à nostris regionibus vastandis, de medio sublato, non eo solum tenore quo ceperant: sed augmentis exaggerata gravioribus, mala in nos ubique irruebant: præsertim autem Philadelphiæ, redeuntibus sero impetu ad eius oppugnationem Carmanis. Cazanes (ut de illustri in paucis Principe, brevi digressione pauca non indigna scitu memorem) principatum iniens, Cyrum & Darium imitandi studio spectabat: Actaque ipsorum olim commendata literis avidè perlegens, plus ex eorum cognitione voluptatis hauriebat, quàm è cunctis insignibus summæ quâ pollebat potestatis. Sed & hos ipsos veteres Persarum transcendens Reges, Alexandrum Darij victorem mente potissimùm versabat; & super omne aliud Historiarum argumentum, res ipsius gestas suspiciens amabat; eius similem, quâ se ille inclytum fecerat, & ipse assequi desiderans gloriam; & istius exemplo facinoribus cuiusque generis arduis edendis, immortalem sibi famam heroicæ virtutis acquirere. Hinc ille, prout erat consentaneum facere talia meditantem, numquam non speciosè succinctus apparebat numerosâ, & lectissimâ Prætorianorum manu; cum bellandum porrò esset, Iberis potissimùm utebatur, optimo & sibi probatissimo militum genere, quippe quibus præterquam inerat pugnax à stirpe indoles generosaque alacritas periclitandi: accedebat maior etiam ab inculpatis amabilitas moribus, quòd ij Christianam Religionem purè inoffenséque profiterentur. Quare non ignarus quantum vincendi omen in Crucis signo constitutum esset, cui prosperorum experientia successuum celebrem appellationem Trophæi Christianorum meritò peperisset, huic præsertim Ibericæ legioni, pro vexillo labarum Cruce insigne præferenti confidebat in prælijs; eam sibi solitus circumdare, & loco Triariorum extremo in agmine secum habere. quâ bellandi ratione cùm alia gravia Sultani Arabum damna intulit; tum ipsis quoque Hierosolymis hostiliter admotus, parum abfuit ab Vrbe illâ tantâ, cui Sultan Christianis erepta dominabatur, expugnandâ suæque subiungendâ ditioni: id aggressus instinctu maximè gratificandi suis Iberis: quos sciebat ægrè ferre, Saracenos Christi Domini hostes vivifico ipsius insistere Victores & insultare Monumento. in quo etsi haud illi contigit perficere quod optabat, tamen haud parùm afflixit Sultanis partes, vastans quin etiam Ægyptum, cladesque illic Arabibus nō leves inferens; longè pluribus & gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret interiùs, locorum arenis invijs & aquæ inopibus latè squallentium insuperabilis difficultas obstitisset. Omitto ac-

cen-

censere tanti viri laudibus humilem industriam vilium opificiorum, quibus lautissimè licet ac splendidissimè dominans Princeps perlibenter impendebat propriarum operam manuum; haud ille quidem lucri usús-ve gratiâ, quasi talibus egeret; sed quòd institutione philosophicâ quâdam pulcram existimaret universalitatem istam ad cuncta descendentis, in cunctis eminentis ingenij. Ergo non quisquam illo concinniùs Ephippia, Calcaria, habenas equis flectendis, Ocreas, Gladios, Galeas aut id genus militaria capitum tegmina, cuderet, fueret, ex quacumque sciissimè materiâ formaret, nitidissimè poliret: remissiones solitus militarium laborum mechanicis istiusmodi artificijs addicere. Iam sensa mentis eius familiaribus declarata sententijs quàm erant in Barbaro inopinata mirandaque! dictitabat: Benè ac sanctè imperantis hominis officium, Dei supremi omnium Domini acri affectandâ studio imitatione contineri. Sicut enim apud Cooditorem universorum discrimen nullum est Romani aut Scythæ, Sarmatæ aut Græci, ac ne Iusti quidem vel Iniusti, quod largiendi profusionem attinet: utique cum eius liberali gratiâ æquè in omnes communia beneficia sparganiur, pluviarum, tempestatum, solis annuo fungentis gyro; pari quoque penitùs affectum indulgentiâ debere Principem, præstare se indifferentem cunctis subditis necessariorum ad vitæ cultum, & desideratorum unicuique præbitorem, gratis beantem universos. Cæterę porrò Cazanis in rebus ex usu publico administrandis æquitatis specimen extat in re momenti nō parvi ad fidem in commercijs servandam, monetæ signatæ probitate. Ab ipso enim autore celebre habet nomen Cazaneus ille nummus, ex auro cusus exquisitæ puritatis. Nec absimili diligentiâ in reliquis regiminis partibus versatus, cuncta ubique Institutis temperavit laudatissimis; nihil se habere antiquiùs, aut ducere potius perfectâ in omnibus absolutione iustitiæ, nullâ non actione præ se ferens. Idem morbo se absumi sensim diuturno & incurabili sentiens, curam ingressus sibi parandi e consanguinitate successoris, quòd liberis carebat, Tuctaïnem quem habebat fraterno è genere proximum, quoniam huius mores ac sensus à suis ipsius abhorrentes certis ex indicijs agnoverat, promovere ad spem Imperij noluit. ac ne ille se mortuo Principatum commendatione generis malo publico arriperet, præcludendum ipsi ad hoc aditum, stabiliendo in solio ipsius fratre, probatioris sibi Iuvene indolis, putavit. Hunc igitur, cui erat Carmpantas nomen, accersivit usque ab Indiâ, illis in Partibus cum proprio exercitu morantem: eundemque occurrentem strenuè, proprio quodam ipsorum ritu ad

ζει, παριδὼν αὐτὸν ἔφεδρον εἰς ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἀναγκαίου ὄντα, πέμψας μετακαλεῖται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν, περὶ που τὰ τῆς Ἰνδίας μέρη σὺν ἰδίῳ στρατεύματι διατρίβοντα, ᾧ δὴ Χαρμπαντᾶς τοὔνομα. Ὀρεοκόμον εἴπη τις ἂν ἐκεῖνον, οὕτω συμβὰν ἐπὶ τῇ γεννήσει, φανέντος εὐθὺς τοιούτου, ὡς ἔθος σφίσι γεννωμένοις ποιεῖν κατὰ τὸ νόμιμον, καὶ τοῦτον εἰς ἀρχὴν καταστήσας ἐπὶ τρισὶν ἔτεσι, τὰ αὐτοῦ συνθήματά τε καὶ νόμιμα, ἀπαρεγχείρητα μένειν ἐντελῶς ἐδίδου. ὁ δ' ἐπὶ τάδε, εἶτα ἄρα καὶ δόξῃ, γένοιτο παρηνία. τοῦτ' ἀνάπυστον γεγονὸς, ἐπεὶ καὶ κατὰ τὰς ἀκοὰς αἱ γραφαὶ διεδόθησαν, καὶ ὁ κατὰ τὸν Εὔξεινον ἄρχων Χουτλουχαΐμ ἤκουε τὸ συμπεσὸν, διαδέχεται τὴν φήμην ὁ Σολυμάμπαξ Πέρσης, ὃς καὶ γαμβρὸς ἦν ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Κουτζίμπαξι, καὶ ὑπὸ διαμηνυθέντος τοῦ συμβάντος τῷ Βασιλεῖ, ὁ τοῦ Καζάνου θάνατος τοῖς ἐκείνου πρέσβεσι κατὰ πόλεις δῆλος ἦν, καὶ τὸ πένθος σφίσιν αἴρεται μέγα. ὅμως δὲ καὶ παρακαλοῦνται Βασιλέως πέμψαντος. πλὴν, ἀλλ' Ἀμούριος καὶ οὕτως καθυπεστέλλετο, οὐκ οἶδα, εἴτε τὸν ἀπὸ τοῦ Χαρμπαντᾶ φόβον, τὰς γὰρ τοῦ ἀδελφοῦ συνθεσίας ἐκεῖνος τηρεῖν ἤθελεν, ἔτι ὡς εἰκὸς ὑφορώμενος, εἴτε τὴν ἀπὸ Βασιλέως ἀμέλειαν προσποιούμενος, καὶ πέμψας, ἤτει Βασιλέα τὸ τῶν ποταμῶν μεσόγαιον ἀνὰ Σάγγαριν, μεσονήσιον ἐπίμαχος ὠνομασμένον, ἐφ' ᾧπερ τοῖς ἰδίοις οἰκισθησόμενον, τοῖς ἐντὸς οἰκοῦσιν εἰς φυλακὴν κέοιτο. ἀλλὰ τῶν ποιούντων τοὺς ἀπεστερημένων, τινὲς τῶν ἐκείνου κατ' οὐλαμοὺς διεκθέοντες, κακὸν ἀπάντημα Ῥωμαίοις εἰς πρόχειρον δεῖξιν τῶν ἀπημελημένων κτημάτων ἐγίνοντο. ἦσαν γὰρ ἐντεῦθεν τὰ στρέσιμα τῶν ἑαλωκότων, φορεῖν αὐτίκα στρέσιμα, εἰ γὰρ ἦν διὰ τῆς ἐκτίσαντο ἐκεῖνοι παιδὶ, καὶ τὰ σφίσιν ἐκ πολέμου περιγενόμενα καρπάζοιντο. διά τοι ταῦτα καὶ μαχηταὶ μισθούμενοι ἄνθρωποι ἀπολιμπάνοντες τὰ θαλάσσης ἐγγὺς ἐπιχειροῦντες ἀπέπεσθαι, οὐ μὴν ἐπιτύχοιεν καὶ ἀπεκέρδαινον· τὰ πλεῖστα δ' ἐσφάλλοντο, καὶ ἐσφάλλοντο. καὶ ταῦτα μὲν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντίνου ἐπράττετο. ἐντὸς δὲ τούτου μὲν ἡ πρὸς τὸν Πατριάρχου τῶν πολλῶν διανόησις· τοῦτο δὲ καὶ ἡ τῶν δυναμένων ἀπληστία, καπηλευόντων καὶ σῖτον καὶ ὤνια, καὶ γὰρ τὰ πλεῖστα καὶ κεχυδαίοντο, αἰσχροκερδείας πληρούμενοι· καὶ πάντα χρημάτων καταπροϊέμενοι, πάντα μαλακῶς διετίθουν, καὶ τὰ τῆς πολιτείας δι' αὐτοὺς ἐκυμαίνοντο.

νοντο. ἀλλ' ἡ μὲν καπηλεία, καὶ λίαν ἀδεῶς· ὡς φαίνεται τοῦ Πατριάρχου δημοχαριστοῦντα τὰ πλεῖστα, καὶ κατὰ τῶν δυναμένων τῶν αὐτῶν ὡς ἰδίᾳ τούτων ἐπιτιθεμένου, ὥστε χρήμασι πρὸς τὸν κρατοῦντα παῤῥησιάζεσθαι, καὶ ὅρκοις ἰσχυρίζεται, ἡ μὴν, ἂν μὴ γ' ἡ καπηλεία τοῦ ὄντος ἐάσω, ἀρὰς περιβαλεῖν ἐκ κοινοῦ συνεδρίου τοὺς καπηλεύοντας, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐκ μέσου γίνεσθαι· ὁ ταῦτ' ἐπόμνυ, καὶ οὐδὲν ἦν ἕτερον προσῆπτεν· ὡς μέρος ἦν τοῦτο τῶν κατ' αὐτοῦ γίνεσθαι. ὅτι δὴ ματαίως τοῦ ἐξ ὑψηλοῦ καταβάντα ἐπόμνυ, ὅ, καὶ ὃ ποιεῖν, εἰ μὴ ταῦτα ὑποῖο βούλεσθαι.

A Ius legitimæ in Imperium successionis designavit: erudivit quin etiam, pro tempore, ad regni quod illi destinabat rectam administrationem, adeò efficacibus præceptis; ut quasi arte mansuetarii fera cicurata, vel pullus indomitus parere lupatis à Magistro ductus Agasone, brevi tempore planè compositus, & per omnia decessori similis, Imperij candidatus apparuerit; nihil iam minus de se sperandum præbens, quàm si Cazanis cretus sanguine, institutisque à pueritia formatus, non autem frater educatus peregrè ei decedenti subrogaretur. Hunc talem compertum, nihil ultrà moratus, in Principatûs possessionem Cazanes misit: enixè vetans, ne toto triennio quidquam in constitutis à se legibus, aut fœderibus, ac toto inchoati regiminis tenore mutaret: post illum terminum suo illum uti arbitrio, ac liberè prout censeret, res gerere permittens. Hæc ita gesta divulgata brevi per Asiam sunt: nec enim ea Satrapas bellum illic gerentes ignorare sinebant literæ de his ad Arces Romani limitis, quas tunc Persæ obtinebant, Actaque publica cum diplomatibus ista firmantibus, ritè missa. Audivit ergo Chutluchaimus qui regionibus ad Euxinum sitis præerat, quod acciderat: excepitque mox rei famam Solymampaxes Persa, Gener Cutximpaxis: unde ad Imperatorem quoque facti notitia pervenit. Secuta post paulò Cazanis mors variè dimissis ex Aulâ legatis significata per Civitates est, luctum passim ingentem declarantibus Satrapis, quos Imperator, destinatis ad unumquemque sui tal s Interpretibus officij, consolari humaniter studuit. Illud tunc non incommodè præter spem contigit; Amurium, quem solâ Cazanis reverentiâ paululùm antea repressum; haud vanus erat metus eo sublato rediturum ad ingenium, continere se se tamen & Pacis voluntatem præ se ferre: sive à Carmpantâ timuit, qui fœderibus à Cazane fratre initis (inter quæ nota erat cum Imperatore conventio) stare se velle declaraverat: sive Imperatoris gratiam ad suos sibi fines utilem affectavit. Missis hic igitur legatis, ab Imperatore petijt; concedi sibi proprijs frequentandam Colonijs Interamnam ad Sangarim (hoc est Terram inter flumina conclusam, quam Mesonesium ex eo nominant, quòd media inter aquas; undecumque fluentis amnium, velut Insula cingitur) quam sibi suisque habitandam ac custodiendam attribui addicique volebat ab Augusto. Verùm interim dum hæc, indeciso adhuc Tractatu, pendent, quidam ex huius Castris manipulatim quoquoversùm excurrentes, hostiliter irruebant in Romanos, istarum velut induciarum fiduciâ revisere ausos antiquas sedes, quasi ad racemandum post vindemiam, & si quid è suis olim ipsorum rebus prædonum avaritiam fugisset, inde sublegendum. Hos illi comprehensos statutis in Fures pœnis inexorabiliter plectebant. Furtum enim ipsis videbatur esse manifestum, tollere quidquam ex terrâ quam ipsi ense ac bello propriam fecissent, cui victores insisterent, cuius ideo fructus omnes iure sibi quàm optimo quæsitos contenderent, servarique ut Dominis illibatos æquum censerent. Hoc Nostri comperto, conducebant privatis stipendijs milites: cum quibus erumpentes in loca præsertim mari vicina, aliqua è suis quondam agris excerpere tentabant: nonnumquam feliciter, plerumque tamen pessimo successu: intercepti quippe trucidabantur. Hæc extra Constantinopolim fiebant. Intra Vrbem porrò ipsam Pestes diversæ grassabantur. Prima erat invidia multorum in Patriarcham gliscens, tacitis quidem suspicionibus, & susurris interim exercita timidis: cæterum ijs intumescens auctibus, ut brevi erupturam in tumultum appareret. Altera terrior, inexplebilis videlicet Avaritia Potentum Monopolijs tritici vænaliumque id genus rerum flagellantium annonam. Præoccupabant nimirùm emere alimenta & res alias humano victui ac cultui utiles priùs quàm foro importarentur; quas immani deinde ipsi pretio, quæstu suo improbo distraherent; nihil pensi habentes quo probro suo damnove alieno sordidæ cupiditati obsequerentur. Ijdem porrò gustu lucri semel capto, Rempublicam quoque ipsam quæstui habebant: suffragia, iudicia, munia, sine meriti discrimine ad plus numerantes inflectendo. ita ut effunderentur omnia temerè, nihil fortiter decerneretur, cunctæ obnoxie mollique in gratiam largiri valentium indulgentiâ, publicæ res administrarentur. unde necesse erat, statum politicum ac summam rerum periculosissimè fluctuare. Quia verò quod maximè ex his Vrbanis malis in offensionem incurrebat popularem erat ista plebem miseram strangulans nundinatio divitum; eam sibi esse exosissimam ostendit Patriarcha, gratiam Populi sic colligens, seque arte istâ præmuniens contra factionem quam adversùm se conflari non planè igorabat. Intelligens porrò, quod res erat, coërceri avaritiam istorum nisi autoritate superiorum

ipsis & plus potentium minimè posse: literas super eo argumento scripsit ad Imperatorem liberrimas; in quibus minabatur, iuramento etiam interposito minas sanciens, se nisi fœda ista & urbi famem invehentia frumenti præsertim monopolia desinerent, eorum Autores è communi Synodi sententiâ, diris & anathemati subiecturum; nec quieturum donec exterminaretur è Civitate tàm perniciosa corruptela. verùm quamquam ille se ad ita omninò faciendum, iureiurando conceptis prolato verbis adstrinxerat; nihil tamen est perfectum: ipso in comminationibus vanis exire in effectum ignavo terrore prohibitis, totum impetum consumente aeli ambitiosè ostentati. Quo facto ad cæteras accusationes sui, illam addidit gravissimam periurij consciti, eâ re quam Christo Deo è cœlis ad nos delapso, teste adhibito promiserat, minimè præstandâ.

CAPVT II.

Oratio Imperatoris ad Schismate discissos & Horum ad illam responsio.

CÆterùm Schismate dudùm avulsos A ab Ecclesiæ Constantinopolitanæ communione, nonâ supra vigesimam Septembris die Imperator congregavit: educto etiam ad hoc Ioanne Tarchaneotâ è custodiâ, in quam eum, liberè priùs vivere permissum, deinde quòd & ipse Patriarchæ adversabatur, incluserat. Hunc suo iussu emissum carcere ubi præsentem habuit cum reliquis, altè confidens, ad universam Concionem verba fecit, sedentibus coràm, & cæcis Monachis, ad quos potissimùm uti præcipua columina factionis, & summæ autoritatis à partiarijs ipsorum habitos, intendere disputationis aciem parabat; habens circa se hinc quidem Patriarcham, inde autem Episcopos & Clericos, universo præterea Senatu ac Monachis præsentibus, in eo tàm pleno & spectabili Conventu hanc vehementem & accuratam Orationem recitavit.

„ Confido equidem, Vobis notum & cunctis „ esse hominibus, nihil mihi fore iucundiùs, „ nihil à me magis optari, quàm videre Dei „ Ecclesiam, omni amoto scandali prætextu, „ in Pace plenâ cōstitutam. Ad eum scopum, „ iam tùm ex quo administrare Imperium C „ arbitrio meo cepi, nihil non studij & con„tentionis intendi: posthabitis huic uni, ne„gotijs, quantùmvis urgentibus, cæteris; „ neglecto fructu voluptatum, quarum „ copia Imperantibus affluit; despectis eti„am naturæ affectibus, & dulcissimarum „ necessitudinum respectu calcato: emi benè „ quovis impendio ratus, vestrûm omnium „ tranquillam in unanimi consensione con„cordiam. Itaque, quod me attinet, haud „ vanè gloriaturus videor; me, quantum „ homini fas fuit, in eo genere conatum: ni„hil, inquam, omnium quod ad amolitionem scandali turbantis hodie quietem Ecclesiasti„cam, rectè ac convenienter conferri posset, à me fuisse prætermissum, non temerè, ut „ puto, persuadeor intimo conscientiæ testimonio: Vos quod spectat, mirari plerumque subijt, quibus tandem innixi rationibus perseveretis ab Ecclesiâ disiuncti vivere; & quâ cæ„citate animi lumen se verum clarissimè ingerens, rebellè nictantibus respuere palpebris ul„trò velitis, irrevocabili contumaciâ? Quid hîc faciam opportuniùs quàm Deum alloquar, vene-

Τοὺς δέ γε σχιζομένους, ἐνάτῃ μετ' εἰκάδα Γαμηλιῶνος ὁ Κρατῶν συνῆγε. ἐξῆγε δὲ καὶ τῆς φυλακῆς τὸν Ταρχανειώτην Ἰωάννην, ὃν ἐν ἀνέσει τὸ πρότερον ἔχων, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τῷ Πατριαρχοῦντι προσίστατο, συνέκλεισε. τότε δ' ἐκβαλὼν, μάρτυρα τοῦ συλλόγου καὶ αὐτὸν εἶχε. καὶ εἰς πάντας προσκαθίσας, ἐδημηγόρει. καθημένων καὶ τῶν τυφλῶν Μοναχῶν. πρὸς οὓς καὶ μᾶλλον ὡς ἀξιωτέρους τῶν ἄλλων δοκοῦντας, ἔχων B ἐκ θάτερα μὲν Πατριάρχην, παρ' ἑκάτερα δὲ Ἀρχιερεῖς τε καὶ Κληρικοὺς, συμπαρούσης καὶ πάσης Συγκλήτου καὶ Μοναχῶν, μάλα γενναῖον καὶ πεφροντισμένον λόγον διεξιών. Ἐγὼ λογίζομαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ πάντας ἀνθρώπους, ὡς οὐδὲν ἐμοὶ τῶν πάντων ἥδιον, ἢ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, πάσης περιαιρεθείσης σκανδάλου προφάσεως, εἰρηνεύειν. ἐφ' ᾧ καὶ σπουδή μοι πᾶσα παρῆν ἤδη αὐτοκρατοῦντι, πάσης ἀσχολίας ἄλλης καθυπερτέρα. C ὑπεριδόντι μὲν καὶ τρυφὴν βασιλείου, ὑπεριδόντι δὲ καὶ θεσμὰ φύσεως· ὥστε καὶ τῶν φιλτάτων προσημελῆσθαι τὴν ὑμετέραν ξυμπάντων, εἰς ἓν συνδρομὴν καὶ ὁμόνοιαν. καὶ ὅσον ἦν εἰκὸς ὡς ἔδοξε καταπέπρακται, καὶ τῶν εἰς σκάνδαλον ἄλογον ἱκανῶν, οὐδὲν παραλέλειπται οἶμαι. τὸ δὲ καθ' ὑμᾶς, θαυμάζειν με πολλάκις ἐπῆλθε, τίσι λογισμοῖς ὀχυρούμενοι, τῆς Ἐκκλησίας διΐστασθε, καὶ πρὸς φέγγος οὐκ ἀληθινὸν, σκαρδαμύττειν αἱρεῖσθε; εἰ δ' οὕτω

ἀλλὰ καὶ μελῳδοῦ τοῦ θείου Δαυῒδ ἐξάψειν πρὸς τὸν Θεὸν ποτνιώμενος. Κύριε κλῖνον οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι, ἅψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. ἄστραψον ἀστραπήν, καὶ φωτιεῖς αὐτούς, ὡς ἂν μικρὸν παραμείψαιμι τὸ ψαλτῴδημα. Θεοῦ γὰρ μόνου τὸ τὰς ὑμετέρας συνειδήσεις φωτίσαι, ἀνθρώπων, Θεῷ μὲν βιοῦν προῃρημένων, Θεοῦ δὲ πόρρω κινδυνευόντων καθίστασθαι, οὐκ ἄλλης αἰτίας χάριν, ἢ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὀρθοδοξούσης, καὶ καλῶς ὡς εἰκὸς ἐχούσης ἀπαρὶξ ἀποσχίζεσθαι. εἰ δὲ ταύτης σχίζεσθε Καθολικῆς γε οὔσης, εἴπατε σαφῶς, ἢ τινι δὲ καὶ ἑνοῦσθε; μὴ ἔχοντας δὲ λέγειν τὴν κεφαλήν, ὑμᾶς ἁρμολογεῖσθαι κατὰ Θεὸν πῶς εἰπεῖν εὔλογον, μὴ δ' ἀρίζηλον τὸν σκοπὸν δεικνύντας, πῶς οὐ δίκαιον, πλάνης ἀποσείεσθαι ἔγκλημα; εἴθε δέ, τοῦτ' ἦν καὶ μόνον, καὶ ἴσως τὰ καθ' ὑμᾶς εἰς δίκαιον ἔλεον περιΐστατο. νῦν δὲ ἀλλὰ δεδοικέναι ἀνάγκη μή πως. ἀλλ' οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, οὐδ' ἡ κρίσις κατ' ἄνθρωπον, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῦ Πνεύματος, ἐπεὶ καὶ ὅσα ἅγιοι φθέγγονται πνεύματι Θεοῦ κινούμενοι φθέγγονται. μή πως γοῦν Θεοῦ λατρευταί, καὶ τοὺς ἀσφαλεστάτους δοκοῦντες τῷ τε τῆς Ἐκκλησίας σχίζεσθαι, καὶ τὸ ποιμενικὸν καταλιγωρεῖν, λάθοντες, τῷ ἀντικειμένῳ λατρεύητε Πνεύματι, καὶ κατὰ τοῦτο, μισεῖσθ' ἂν δικαίως; ἢ γὰρ οὐ λέγει ταυτὶ ἀριδήλως, ὁ πρὸς τῇ μαθητείᾳ τοῦ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένου, καὶ μαρτυρίῳ τετιμημένος, ὁ Θεοφόρος οἶμαι καὶ τὰ θεῖα σοφὸς Ἰγνάτιος, ἢ βούλεσθε, καὶ ἀναγινωσκομένου τοῦ λόγου ἀκούετε. ἵνα τί γοῦν ἄνθρωποι Θεῷ μὲν καθιερωμένοι ἀρετῇ δὲ προσανέχοντες, καὶ προσέτι, οἱονεί τινα σύμβολά τινες τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν τῇ σαρκὶ περιφέροντες, τοσοῦτον κίνδυνον ἀναρριπτεῖτε; δυοῖν γὰρ ἀνάγκη μόνον, θάτερον αὔταρκες τοῦ τοιούτου κινδύνου ὑμᾶς ἐξαιρεῖσθαι. ἢ τὸ δεῖξαι ἥτινι Ἐκκλησίᾳ προσεσχηκότες, ἐπ' αἰτίαις εὐλόγοις καὶ κανονικοῖς ἡμῶν σχίζεσθε, ἢ τὸ πᾶσαν εἰακότας σμικρολογίαν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ δὲ καὶ καθολικῇ ἑνοῦσθαι βούλεσθε. εἰ δὲ τὸ δεύτερον οὐχ αἱρεῖσθε, τὸ πρότερον δεῖ-

venerans Sancti Davidis verbis: *Domine, inclina cælos & descende, tange montes & fumigabunt fulgura coruscationem & illuminabis ipsos.* (Liceat enim paululùm extremo verbulo à verâ Sacri cantici deflectere formulâ) Dei quippe soliùs opus sit, vestras penitùs illuminare coosciencias; hominum qui postquam elegistis Deo vivere, à Deo longè abesse periclitamini, nó aliā ob causā, quàm quod ab Ecclesiâ rectè sentiēte, bonáque vivente disciplinâ, pertinaci discidio separamini. Cum autem ab hâc scindimini non dubiè Catholicâ; dicite: cuioam alteri coniungimini? si verò oon potestis caput nominare cui adhereatis, quâ quæso verisimilitudine creditis: esse vos membra secundùm Deum nexa in unitatem sacri corporis; quâ defensionis probabilitate repellitis accusationem erroris, qui scopum quò tenditis certum nequeatis ostendere? Atque utioam una esset ista, quæ iure in vobis culparetur, scopi quem spectatis, Capitis cui hæretis ignoratio: misericordiâ quippe quàm itâ tunc diguior, infelix ea vestra cæcitas videri posset. Nuoc longè peiùs vereri de vobis aliud res ipsa subigit. quamquam equidem non indulgebo suspicionibus; noo est meum de talibus loqui: mihi iudicium in hominem non arrogo, maximè in homines spiritu viventes: cum scriptum legam: quæcumque loquuntur Sancti, Dei Spiritu movente loqui. Fas tamen sit admonere & orare Vos etiam atque etiam ut caveatis, ne fortè Dei cultores, adeúque istius Ordiois præcipui, securissimique habiti à periculo errandi, re ipsâ erretis perniciosissimè; ac quòd ab Ecclesiâ scindamini, quódque Pastores contemnatis, non Deo iam, ut putatis & credi vultis, sed quod minimè advertitis, ei Spiritui serviatis qui semper infensus, & irrevocabiliter oppositus Deo est: ac propterea iusta hominum Deo ritè servientium in vos odia vertatis. An ooo hoc enim disertè periculum intentat, & inculcat monitum, idoneus planè Autor; quippe qui, prætcrquam Christi Discipulus, idemque Magistri amantissimus fuisse noscitur; etiam Martyrij morte consummati commodatione dignitatem autoritatemque obsignavit suam, Deifer videlicet, ac divinorum Sapientissimus Ignatius: cuius hâc da re

testimonium, quæso, audire ne gravemini, dum legitur. Quotsùm igitur Vos, homines & Deo consectati, & studio dediti virtutis; prætereáque Symbola velut quædam Christi perpessionum in carne vestrâ circumfereotes; tantæ rei aleam iacitis, tàm præcipiti discrimini non dubitatis vestram æternam salutem exponere? Duorum enimverò alterum video esse necesse præstari à vobis, ut aliquâ verisimili fiduciâ securæ io tali statu conscientiæ niti videamini: Nempe, ut vel demonstretis, cuinam uniamini Ecclesiæ, quibusque iustis & canonicis de causis ritè ac more maiorum nostram hanc repudietis, vice huius, isti qualicunque præeligentes adhærere alteri? Vel, si id demostrare non potestis, omisso vanorum obtectu prætextuū, nostrę huic, quippe universali ac verè catholicæ, reūniri velitis Ecclesię. Quorū si hoc secundū nō eligitis, agè sanè, Priùs illud

„ ostendite. Sin excipitis; Ecclesiam cui „ devincti sitis monstrare vos non posse; saltem Antistitem cui subestis, indicare ne „ cunctemini. non enim recusare vobis id „ quidem fas est. quoniam nisi caput ostenditis cui, uti membra, subnectamini, argumento caretis quo continuitatem probare vestram cum Christi corpore possitis; „ omninóque fateri cogimini: solutos vos „ nexu Catholicæ unitatis, velut abscissos „ artus, nec iam succum ac Spiritum è vivi „ compage corporis trahentes, vinculo „ quippe, quo ei committebantur, diffracto „ caritatis, exangues & tabi vicinos diffluere. Agite, adstamus parati audire: proferre ne pigeat, si quid habetis ad rem „ aptum. Fuit ne hoc unquam probatum „ in Ecclesiâ exemplum; Hominum paucorum suas sibi res privatim habentium: qui „ cum ostendere nequirent, cui Ecclesiæ, „ cui Præsuli communicarent, Christiani „ tamen Catholicique censerentur? audacter, adiuro vos, dicite: demonstrate „ quod est opus, si potestis. Fortè magnum „ & Sanctum Martyrem allegabitis Maximum; audire enim è vestris memini, cum „ responderent, eadem, quæ nunc interroganti mihi, etiam illum venerabilem Patrem, præoccupatis Hæresi Ecclesijs, sine „ ullâ communione cum quoquam, privatim Religionem rectè coluisse, testimoniumque catholicæ veritati, vitâ neci „ obiectâ peribuisse. Adversum hanc exceptionem primùm aio: nequaquam esse verum quod ponitis; omnes tunc Hæresi „ fuisse præoccupatos. nam primus & ante „ omnes, Æliæ Sanctus Pastor Sophronius „ summâ & cunctis manifestâ contentione „ consortium certaminis cum Sancto Maximo suscepit. Deinde tunc adhuc Orthodoxa fidei synceritas Romæ florebat: „ cum nondùm fuisset ab Ecclesiâ deprehensa damnataque labes Honorij. Quare non „ solus utique sibi sanctus ille Christianæ „ veritatis confessor sapuit; qui suæ participes Confessionis Romanum, & Hierosolymitanum Antistites, palàm utrumque Orthodoxum, verè potuit citare: sicque „ Schismatis, & privatæ, hoc est reprobæ, „ Religionis (qualis omnis est catholicæ „ non coniuncta Ecclesiæ) crimen victrici defensione repellere. Præterea, qualis illo tempore „ inter Ecclesias fervebat diversorũ contentio dogmatum, hic hodie nulla est; neque inter partiatios vigentium nunc inter nos factionum causari quis quidquam iustè potest, quod sufficiat ad evincendùm: legitimam sibi esse causam abscindendi se à Parte altera, quòd illa peccet in professione recti Dogmatis. Nam crimen illud heri & nudiustertius, hoc est ante annos retrò paucos, publicè susceptum, admissæ latinæ communionis, agnitique supremi „ Pontificatus Papæ Romani, unde plerisque verisimiliter impingi consciti erroris macula „ posset, purgatum expiatumque abundè nunc est, vestris etiam (fatebor enim nec vos debitâ fraudabo portione laudis) vestris, inquam, in id strenuè conspirantibus, & non parùm „ utiliter adiuvantibus studijs. Cuius Autor rei, quamquam erat meus naturâ Pater, affectu collatis testato donis, de me optimè meritus, mihi carissimus, & tàm arctis quàm „ quis possit dicere, vel necessitudinis à consanguinitate ductæ, vel gratitudinis ob beneficia,

A ξατε. καὶ εἰ μὴ Ἐκκλησίαν ἔχετε δεῖξαι, ἀλλ' ἢ Ἀρχιερέα τίνος εἴπατε. παρ' οὗ δὴ τὸ συνοχὴν ἑαυτοῖς, ὡς μὴ διαῤῥυῆτε μὴ δεσμὸν ἔχοντες, ἐπικατασκευάζειν διϊσχυρίζεσθε. γέγονέ ποτε τοῦτο, καὶ ἤδη θαῤῥοῦντες δείξατε. εἰ δὲ τὸν μέγαν προβάλλεσθε Μάξιμον, ὡς πολλάκις λεγόντων συνῄσθομαι, ὅτι κἀκεῖνος αἱρέσει τῶν Ἐκκλησιῶν προκατειλημμένων κατ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδυνεύειν ἀπισχυρίζετο. ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ πάντες οὐδὲ τότε B προκατελήφθησαν· ἀλλὰ πρῶτος καὶ πρὸ πάντων ὁ τῆς Αἰλίας θεῖος ποιμὴν ὁ Σωφρόνιος, τὸ λίαν ἐκείνῳ συναγωνίζετο. εἶτ' οὔπω ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ τέως ἐσώζετο τὸ εὐσεβὲς, καὶ οὔπω τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεισεφθάρη Ὀνώριος. ὥστ' εἰ μὲν εἶχε δικαίως ἀναφέρειν τὴν γνώμην, ὁ τῆς ἀληθείας ὁμολογητὴς, καὶ μὴ ὡς δῆθεν σχισματικὸς δοκῶν, καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπημέλει. εἶτα ἀλλ' οὐδὲ διαφορὰ ὡς ἐκεῖ δογμάτων ἐν ταῦθα. οὐδὲ τι τὶς C ἔχει αἰτιᾶσθαι δικαίως τοῦ σχίσματος ἱκανὸν, ὅτι θατέρου ἴσως μέρος φρονεῖ τὰ ὀρθὰ θατέρου. καὶ γὰρ καὶ τὸ δοκοῦν ἐκεῖνο, τὸ χθιζά τε καὶ πρωΐζα παραχθὲν, ὅπου καλῶς ῥιζόθεν ἀνεσπάσαι, ταῖς ἡμετέραις εἴπω, σὺν Θεῷ εἰρῆσθαι, προθυμίαις. καὶ ὁ πράξας ἐκεῖνα, κἂν πατὴρ ἦν, κἂν εὐεργέτης, κἂν τῶν φιλτάτων, κἂν ὅτι τις εἴποι, εἴτε συγγενείας, εἴτ' εὐεργεσίας ἕνεκα, οὐδεμίας, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν, εἶχεν ὁσίας μνήμης, καὶ εἰς καὶ ὁ τυχὼν Χριστιανὸς ἐτύ- D χε προσαπήλαυσεν ἀνήρ τε καὶ ἄναξ, φοβερὸς μηδὲ ἐχθροῖς, πολλὰ δ' ὑπὲρ ὑπηκόων πονήσας τε καὶ παθὼν, καὶ διαφερόντως ἐμοί τινος ἄξιος εἰς ἅπαν εὐνοίας, ὅσον καὶ ἑαυτοῦ πολλάκις καὶ εἰς πολλοὺς λέγων προὐτίμα, καὶ τὴν πρὸς σύγκρισιν ἧτταν ὁμολογῶν οὐκ ᾐσχύνετο. ἀλλ' ὅμως τοῦτ' ἔδοξε, καὶ τοῦτο γέγονε. δεινὸν γὰρ ἦν ἐντελῶς, καὶ εἰ τοῦ μὴ ἄξιον εἶναι τε καὶ λογίζεσθαι Χριστοῦ ἀδελφὸν τὸν γονέα ὑπὲρ αὐτὸν ἀγαπήσαντα. ἀλλ' ἡ μήτηρ, καὶ τί γε εἴποι τις

ἄλλο, ἢ μήτηρ, καὶ μήτηρ τοιαύτη, καὶ οὕτως πρὸς ἡμᾶς ἔχουσα. ἀλλ' οὐδ' αὐτή γε πρὶν τῆς μεθ' ἡμῶν βασιλικῆς μνήμης ἐπ' Ἐκκλησίας ἔτυχε, πρὶν γράμμασι καὶ ἀσφαλείαις οἰκειοχείροις, τὴν τῶν πρὶν πραχθέντων, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀθέτησιν ἐμπεδῶσαι. Ἐξήκοι δ' ὁ λόγος καὶ εἰς τὴν ἐμὴν προτέραν σύζυγον. ἣ τῆς ἐπὶ τοσοῦτον τοῖς τότε πραττομένοις ἀπήχθετο, ὥστε καὶ τῷ Πρωτοσεβαστῷ τότε Νοστόγγῳ θερμῶς ἐπαρᾶσθαι, κατ' Ἀνατολὴν τῶν πραχθέντων χάριν σχιζομένους τὰ πάνδεινα δρῶντι, καὶ ἕρμαιον ἡγεῖσθαι καὶ πρὸς αὐτῆς, ὅ, τι συμβαίη παρὰ ὑπηρεσιῶν ἐκείνῳ δεινὸν, τοιαῦτα δὲ ὄντα πράττοντι. ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ μεταξὺ τελουμένων ἐκείνων, ἐκείνη τέθνηκε, καὶ ὑπὸ τρόποις μετανοίας τὸ τῆς κοινωνίας ἐκαθήρατο μῦσος, μηδὲ τῆς ὁσίας τυχοῦσα, καὶ ἐφ' ἡμῶν τότε, τῶν ἐς νεκρὰ μνημοσύνων ἐπὶ τῆς ἐμῆς αὐταρχίας ἀπέτυχε, καὶ ὁ ἐπ' Ἐκκλησίας τόμος, ὁ εἰς εὐφημίαν τῶν ὀρθοδόξως βιωσάντων, καὶ μνήμην ὁσίαν κατ' ἔτος ἐπ' ὀκρίβαντος ἀναγινωσκόμενος, ἄλλων μὲν Δεσποινῶν ὀνόματα φέρει, καὶ τῶν μὴ κατ' ἐκείνην ἴσως τὰς ἀρετάς· αὐτὴν δὲ μόνην ἐσιγήσεν ἠγνόησε, ζῶντος ἐμοῦ καὶ ταῦτα καὶ ἄρχοντος ἥλιε. πλὴν εἰ χρὴ λέγειν τ' ἀληθὲς, ἐμοὶ καὶ τοῦτο ἐκ περιουσίας πέπρακται, καὶ οὕτω τις οἷος ἐπὶ ὑπομνήσεις ἔφθασε, καὶ τὸ ταύτης μνημόσυνον ἀπεκόπτετο. ὅπως ἐγὼ παρεῖ ταῦτα. καὶ ὑμᾶς τοῦθ' ὁρῶντες, πολλάτια κύκλῳ περιαγόμενοι, καὶ ἐς τόδε σχίζεσθε, ἀφορισμὸν τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν πατριαρχήσαντος Ἰωσὴφ προβάλλεσθε, καὶ διαθήκας ἐκείνου προτείνετε. καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὑποψίαν δικαίαν τοῦ ὡς δῆθεν πλάσματος, ὡς αὖ φέρειν οἴεσθέ τις, τὴν τῆς ὑπογραφῆς δηλαδὴ παραχάραξιν, εἰς ἓν τοῦ ὑπογράφοντος πόνον δακτύλου, ἤθενε γὰρ δὴ, ἄνθρωπος δῆλον ἀνάγετε. τί δαί; ἔχοντές που καὶ ἐπί τι δικαίως ἀνάγειν, καὶ τὸ μο-

ficia, me sibi obstrictum vinculis trahens, tamen, quantum in me fuit, omni est privatus honore memoriæ; ac ne illâ quidem quæ nulli negatur è plebe Christiano, sepulturæ gratiâ dignatus. Vir licet summus; & Imperator, laboribus exhantlatis, ærumnis toleratis pro Republicâ ingentibus commendatissimus, qui nullum in me benevolentiæ planè singularis omisisset officium, mei nullam insigniter ornandi occasionem præterisset: eò quidem usque, ut sæpè coràm multis disserens, me sibi prætulerit, & in comparatione nostrûm amborum se mihi esse inferiorem fateri non erubuerit. Tamen de illo ita decrevi, & quod decreveram re ipsa præstiri. vim scilicet naturæ, ac voluntati meæ faciente ineluctabilem, illâ Christi denunciatione severissimâ, negantis; dignum ipso reputandum qui parentes plusquam ipsum amaverit. Sed & mater; cuius nominis affectu quid fando memorari tenerius queat? Mater, aio, mea, & mater talis, tàm indulgenter, ac benevolè affecta in me: sed nec, inquam, ipsa nostra Genitrix, ex quo Imperij liberas habenas tractare cepimus, Augustæ debitum in Ecclesiâ consequi honorem priùs potuit, quàm literis & Chirographo proprio palàm testaretur, detestationem ante-actorum, & proprij condemnationem sanciret Viri. Procedat oratio & ad priorem meam coniugem. quæ licet tàm se aversam ostendisset ab ijs quæ in causâ conciliationis Ecclesiarum eo tempore agebantur, ut Protosebasto Nostongo, ei obsistentes novitati tanquam Schismaticos pœnis affligenti gravissimis per tractus Orientales, ipsa indignans malediceret, palámque execrans diras imprecaretur, nec dubiè præ se ferret gratissimum habituram, fructuique imputaturam proprio, quidquid huic talium Ministro iniuriarum, mali ac cladis à quoquam inferri contingeret. Tamen ei quoniam diem obeunti suum interim dum illa gererentur, otium aut facultas defuit, eluendi ante obitum legitimæ piaculis Pœnitentiæ maculam latinæ communionis, negata omninò est, à me posteriùs Imperij compore ea pars exequialium honorum quæ dilata recenti funere, ad tempus illud pertinebat. Ego, inquam, ubi solus Rebus præfui longè carissimæ uxoris acerbo raptæ casu, quicum concorditer vixeram, mulctare memoriam sustinui reliquo debito Parentalium Imperatricibus exolvi solitorum: Ego meam Augustam, tamquam ne sacræ quidem contactu terræ aut Ecclesiasticâ dignata fuisset sepulturâ, quasi pro excommunicatâ passus sum haberi; me sinente, si non etiam iubente, sublata eius mentio est è Tomo in Ecclesia servato, unde Augustarum in Orthodoxâ religione defunctarum recitari publicè de sacro pulpito, & anniversariâ commemoratione cum laude prædicari, nomina consueverunt. Itaque alias ex isto Codice Dominas, fortè huic impares, nec comparandas splendore virtutum, inde audimus solemni pronunciationis commendatione celebrari, unam ex omnibus Annam meam suavissimam coniugem, vivente, atque adeò regnante me, Teque horum teste, summe Sol, ille liber ignorat. Atque in hoc, (si fateri verum oportet) ulteriùs me progressum sentio quàm exacta officij ratio

po-

poscebat. rigidior, inquam, iusto fui, exemplaque superavi vel supervacaneè solicitorum in isto genere; præsertim qui tantam in tàm venerandos Manes ultrò duritiem consciverim, nemine præcipiente. Quis enim tàm inhumanus mihi præscribere auderet facinùs tàm adversum naturali domesticæque pietati? meâ igitur liberâ nullisque suggestionibus ad id inclinatâ voluntate, memoria defunctæ meæ coniugis ex Ecclesiasticis fuit Tabulis erasa, ut mei erga religionem zeli specimen ederem, ut exemplum monstrarem imitatu salutare posthabendi privatos quoslibet affectus synceritati orthodoxæ professionis, & Paci Ecclesiæ. Vos autem id videntes, multis illis nescio quibus allegandis prętextibus nihilominus obstinatis animum in pertinaciâ diri Schismatis; obtendentes nescioquam nulli nisi vobis notam excommunicationem à Patriarchâ intortam Arsenio in suffectum ipsi Iosephum. Profertis autem eius indices, Testamenti Arsenij Tabulas, nullo tamen eius chirographo firmatas. Agite verò, cuius tandem coloris fuco satis tegitis à suspicionibus Perspicacium, vitium illud in Testamento immane, alienæ subscriptionis? cui putatis emunctioris paulò naris non statim subolere sublestam fidem exceptionis, quâ soli sine teste iactatis; ideo per se non subscripsisse Arsenium Tabulis indicibus suæ ultimæ voluntatis, quod digitos tunc innato ijs carbunculo impeditos habuerit? Et tàm opportunum vestræ causæ instrumentorum scribendi articulorum morbum sperastis assertione unâ vestrâ persuaderi potuisse non ignaris rerum; ijsdemque reputantibus: quanto mendacij præmio a pertinacissimis malæ causæ defensoribus hæc fingi potuerint? Desinite igitur iotentare sententiam omnibus ignotam Iudicis mortui, cuius incredibilis, & nisi suffragio agniti chirographi fulciatur, irridenda prorsùs allegatio est. In quo requiro præterea reverentiam in Arsenium vestram, cui maleficam inhumanamque nocendi voluntatem, etiam in extremo vigentem impingitis halitu. An non enim sentitis, quàm sit illaudatum Christiano iram in Adversarios non ad solis tantùm, sed ad vitæ totius occasum usque servare inexorabiliter flagrantem; quam inconsequens, virum quem sanctum prædicatis, tàm sævum ultorem dicere; quàm incredibile Patriarcham notæ lenitatis, quem constat, dum viveret, fuisse solitum se lædentibus ignoscere, tam ferum in ipso mortis puncto fingere, ut contrà quàm consueverat, ligare tunc mallet quam solvere, constringere animas anathematum vinculis, quàm quod facilè vivens indulgebat, relaxare constrictas præoptaret? Quem autem tunc ligare, quem diris implicare nexibus? Non aliquem è plebe, sed Ecclesiæ Præsidem? Equidem Arsenio debitorem me filialis reverentiæ, volentem merenti, ut verè sentio, ita gratè profiteor. Is enim cum alijs me plurimis sibi beneficijs obstrinxit, tum illo insigniter honoravit iudicio, quo æquum sibi videri declaravit, Imperium Patri meo ereptum mihi attribui. Imperabat tunc Pater, & ipse Pastoralem huius Ecclesiæ curam Patriarchali potestate gerebat Arsenius. Eo tempore flagrante invidiâ sce-

χθηρὸν τῆς γνώμης, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὑπό-
τρεχόμενον φαῦλον τῆς προαιρέσεως; ὁ δ' ἐκείνῳ
τοιαῦτα λέγοντας ἐκ τοῦ εἰκότος προσποίητε,
ὁ τυχὼν μεταθεμάτων πᾶσιν, ὡς ἐπεὶ γὰρ αἰτῶν,
συγχωρεῖ. καὶ Πατριάρχης θνήσκων, ἀντὶ
συνήθους λύσιν, δεσμεῖν καὶ μάλιστα εἵλετο;
καὶ ταῦτα τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἱστάμενον,
ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ὑψηλὴν ἐκείνῳ φέρω τιμήν,
κἂν πολλοῖς οἶδα ἐκεῖνα λαβὼν παρ' ἐκείνου,
ἃ δὴ καὶ ὀφειλὴν δυσωπουμένως παρ' ἐμοῦ
πρὸς ἐκεῖνον δικαίαν ἀντιπαρατείνω. καὶ τὸ μεῖ-
ζον, ὅτι καὶ ἐς Βασιλείαν αὐτὴν, ἐμὲ προὔ-
τίμα τοῦ μου πατρός. ἐκείνου γ' ἄρχοντος,
ἅμα μὲν αὐτὸς τὴν ποιμαντικὴν αἱρούμενος πα-
ραιτεῖσθαι, ἐπικρίνων οὕτω τὴν θεραπείαν ἀξίαν
τοῦ εἰς τὸν Ἰωάννην πλημμελήματος· ἅμα
δ' ἀξιῶν καὶ τὸν πατέρα τὴν Βασιλείαν ἐκ-
τίθεσθαι· ὅτι, λέγων, τὰ πρὸς Ἰωάννην καὶ
ἀμφοῖν παρηνόμηται· αὐτοῦ μὲν καθυφέντος τῆς
πολυωρίας, καὶ ἐπὶ προδόντι, ἐκείνῳ δὲ τὰ
εἰς Βασιλείαν παραλογισαμένῳ· ὡς οὐκ ἐξὸν
ἁμαρτόντας ἄρχειν, ἢ αὐτὸν πνευματικῶς, ἢ
ἐκεῖνον, αὐτὴν δὲ τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ
Βασιλέα. ἔχειν δ' εἰς ταύτην αὐτάρκη τὸν
ἐξ αὐτοῦ, λέγων ἐμέ. ὁ δὲ καὶ ποίαν ὑπερβολὴν
ἀγάπης οὐχ ὑποφαίνει; καλῶν εἰς ἀρχὴν
ἔννομον τὸν μηκέτι εἰδότα τελέως τὸν ἄνθρωπον;
οὕτως ἐμοὶ πρὸς ἐκεῖνον τὰ τῆς εὐγνωμοσύνης
ὀφείλεται· καὶ πῶς ἄλλως ὑπὲρ ἐκείνου τοι-
αῦτα προβαλλομένων ἀκούοντι. παύσασθε τοι-
γαροῦν ἐκεῖνα περὶ ἐκείνου θρυλλοῦντες, τὰ
μήτε προαχθῆναι, μήτε τιμὴν λεγόμενα περι-
ποιεῖν τῷ εἰργασμένῳ δυνάμενα. ὑμεῖς δὲ,
ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν ἱερωσύνην ἐν μέρει
τίθετε τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων, καὶ οἷαν συνιστᾷν
ἀξιοῦτε, ἀδύνατον καθιστᾶτε. φέρε γὰρ, πρὸς
αὐτῆς τῆς περὶ τὰ ἱερὰ ἀσφαλείας, εἴτε τῆς ὄν-
τως, εἴτε καὶ ἣ προσεσχήκατε, εἰ παρ' ὑμῖν τὰ
τῆς Ἐκκλησίας γίνονται πράγματα Ἀρχιερέων,
ἐπεὶ οὖν ἡμετέρους τούτους αἰτιᾶσθε, ἢ καθ'

ὑμᾶς αὐτὴ καὶ προσδοκωμένη Ἱεραρχίας συστῇ; καὶ τίς ἐπὶ τοσοῦτον τῆς προτέρας ἀθικτος διεβίω, δυνατὸς ὢν ἐξ ἀξίας χειροτονεῖν ἱερέας; οὓς γὰρ οἴδαμεν, κοινωνικοὺς οἴδαμεν πάντας. καὶ τριῶν καιρῶν ἐπὶ τοῖς ξυμβεβηκόσιν ὄντων· πρώτου τοῦ, καθ' ὃν τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην, εἴτ' οὖν τὴν Βασιλείαν προέβη· δευτέρου δ' αὖθις καθ' ὃν τὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ Πάπα ἐκαινοτομήθησαν· καὶ τρίτον τοῦ ἡμετέρου, τούτου δὴ καὶ ὑστάτου καθ' ὃν τὰ πραχθέντα, ὡς ἂν τι καὶ ἔδοξεν ἀπηυθύνθησαν· τῶν μὲν τοῦ προτέρου ἐν ἔτι, ἐκποδὼν ἐπιεικῶς πάλαι· τῶν δὲ τοῦ δευτέρου, τῶν μὲν, ἐξ ἀνθρώπων ᾤχοντο· τῶν δὲ, καὶ τῆς ἐπιτιμίας καθαιρεθέντες, ὑπὸ δοκοῦν καὶ ὑμῖν πάντως, μηνύουσιν οὔπω καὶ ἔτι. τῶν δὲ τῆς τρίτης ταυτησὶ καταστάσεως, εἰ μὲν δέχεσθε, λόγος ὑμῖν ἔστι γε πρὸς ὑμᾶς· εἰ δ' οὐ δέχεσθε, φορτικοὶ πάντως, ὡς τὰς ἀρχὰς τῆς ἱερωσύνης ἀναιρεῖν πάμπαν ἐσπουδακότες. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ δείξατε, ὃν ἀπὸ παλαιᾶς χειροτονίας ἐν ἀσφαλείᾳ διαβιοῦντα παντοίᾳ πεφυλαγμένον ἔχετε; οἶδα προσδιαλελεγμένους τὸν τῶν Μαρμαριτζίων Ἐπίσκοπον πρῴην, εἰ καὶ νῦν τετελεύτηκε. περὶ οὗ γε καὶ ἐρωτήσεις, πολλὰ τὰ ἐπιλήψιμα ἔχοντα κατεμάνθανον. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς πάντως ἀκούσαντες παρ' ἐμοῦ ποτε, ὅτι καὶ ταῖς ἐπὶ τοιούτῳ καιρῷ παρατηρήσεσιν, οὐ προσέχειν δίκαιος ἰσχυρίζεσθε. καὶ ἔγωγε οἶμαι δοκιμάζειν ἤμελλον. ἕρμαιον ἔχων ὅτι γε ἄρα καὶ δοκιμάζητε. καὶ τάχα ἂν ὑμῖν προσεπέθηκα, τοῦ Ἰωάννου ἤδη τὴν ἱεραρχίαν παραιτουμένου, καθὼς καὶ ὑμῖν ἐπιχειρεῖν προσέχειν, ὡς ἴστε, εἰ μὴ μέ τις λογισμὸς οὐκ ἴσως ἄξιος παροραθῆναι πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπασάμενος, ἀπῆγέ με τοῦ σκοποῦ. τὸ γὰρ ξυμπεσὸν εὐθὺς ἐπὶ τῷ τότε μὲν ἀγνοοῦντι, νῦν

A leris in Ioannem Lascaris prioris Augusti „ filium commissi, & religione inde Patriarchæ obortâ, quasi pars eius culpæ in ipsum „ iure conferretur, qui remissione vigiliæ io „ Pupilli custodiâ curæ suæ traditi, locum „ facinori dedisset, ac quasi prodidisset Orphanum; hanc Patri meo expiandi communis peccati conditionem tulit, cederent, „ inquiens, pariter ambo, ille Imperiali, „ ipse Patriarchali dignitate, quâ se indignos effecissent, ille consciscendo, ipse per- „ B mittendo immanissimo facinore, quo esset iniquè ac crudeliter Imperium ereptum innocenti Puero hereditario illud iure possidenti: eâ pœnæ differentiâ in dispari participatione criminis, ut qui deliquisset atrociùs, indulgentiùs plecteretur. A Patre quippe meo ita se velle abdicari Principatum, ut is in me trasferretur: ipsi Patriarchalis amissio Sedis nullâ „ temperaretur in privatum paciscendâ solatium cognati fiduciâ successoris. En quan- „ C tum eius viri studium, quàm excellens extiterit caritas in me, adhuc puerulum, & „ modò infantiam egressum, ut me in legitimâ Possessione Imperij Romani iam tum „ constituere voluerit, vix dum hominem, „ nec rationis perfectè compotem. Vnde & „ vos intelligitis, & ego semper præ me feram, summam ei à me gratitudinem deberi. Quò ægriùs nunc à vobis audio ea proferri, quæ famam eius posthumam maculant. Quare desinite infamare impruden- „ D tibus assertis Dilectum, ut prædicatis, vobis, mihi venerabilem, & synceero affectu „ amatum Antistitem, dùm ea egisse tantum „ Præsulem, quæ virum honoratum haud „ deceant, effutire non veremini; fide videlicet ac prudentiâ eadem, quâ revocare in „ dubium audetis, & in rerum exceptioni „ obnoxiarum numero censere ordinationes „ Sacerdotum qui in nostrâ hodiè Ecclesiâ, „ Sacras exercent functiones; in quo vestrum „ iudicium requiro non intelligentium ex „ istiusmodi cavillatiunculis consequi: perijsse funditùs è Dei Ecclesiâ legitimam successionem Sacerdotij, ita ut iam restitui nullâ ope queat. Age enim sanè, per ipsam adiuro „ vos illam quam exquisito isto affectatis zelo indubitabilem securitatem administrandorum „ in Ecclesiâ Sacrorum, sive quæ nunc uspiam est, sive quam exulem è terris, & in merâ positam ideâ, speculantibus animis intuemini: si verè penes vestrum istud Conventiculum residere huius Ecclesiam temporis, & sectam hanc vestram continuatione non interruptâ commiti creditis uni Catholicæ per seriem sæculorum inde à Christo, & Apostolis ductæ Religioni, à quibusnam tandem ordinatoribus minimè dubijs istos habetis quibus utimini Sacerdotes, quorum successione ac consecratione certâ, indubitabilis veritas illius quam tàm „ ambitiosè nobis pollicemini, vobis arrogatis, Hierarchiæ demonstretur? quâ, inquam „ potestate, à quibus nullâ suspectis ex causâ Episcopis manuum impositionem accepe- „ runt, qui apud vos sacra faciunt Presbyteri, quos unos (si Christo placet, nostris ad Spuriorum reiectis classem, veros esse gloriamini Sacerdotes? Enimvero, quæ istorum ætas „ est, non video à quibus ordinari Præsulibus potuerint, contra quos non eædem quas nostrorum ordinatoribus opponitis, exceptiones locum habeant. Hoc ut omnium clarè subijciam oculis, Tria tempora distinguo, quorum ambitu comprehendi necesse est canonicas „ ad sacros Ordines promotiones hodiè vigentium vestræ Partis Sacerdotum. Primum „

illud

„ illud tempus est quo Ioannis tunc Pueri „ exautoratio & excæcatio contigit: secun- „ dum huic succedens, admissæ perperàm „ communionis Italorum, & commemora- „ tionis contrà fas inductæ Papæ Romani, cũ „ professione subiectionis nostræ ad eius „ spiritualem Principatum. Tertium, & om- „ nium postremum, hoc hodiernum est, quo „ ista illegitimè patrata, prout licuit, & „ quantum visum est sufficere, per nos „ emendata, & ad rectam disciplinæ nor- „ mam, ex illâ pravitate reducta sunt. Pri- „ mo tempore qui ordinandi potestatem ha- „ buere, iam pridem desierunt vivere. Se- „ cundum tempus quos ex eo vidit nume- „ ro, ij partim fato suo sunt functi, par- „ tim eiecti è sedibus, & honore spolia- „ ti nostris iudicijs, vestris etiam impen- „ sè votis suffragantibus, privatim sine sa- „ crâ potestate, vitam agunt hodièque. neu- „ tri horum, aut vestros ritè potuerunt or- „ dinare Sacerdotes, aut nostros, si velle- „ mus, possent, non solùm quòd alijs ipso- „ rum, vita, alijs iurisdictio modò deest: sed „ etiam, quoniam si vera vestra opinio est, „ consentium: ex quo depulsus sede vester „ Arsenius est (quæ depulsio primo tempo- „ re contigit) desijsse legitimam in hâc Ec- „ lesia potestatem: nullus illorum quantum- „ vis attentarit, verâ fungi ordinatione po- „ tuit. Restat tempus tertium, status vide- „ licet hic præsens rerum, quo si superesse „ adhuc putamus in terris certam ritè conse- „ crandi Sacerdotes autoritatem, quæ si de- „ sit, Ecclesia nulla est: in nostrâ hâc eam „ utique, quæ sola, vobis, etiam nobiscum. „ Latinam repudiantibus, habet Episcopos, „ qui nulli apud vos sunt, in nostrâ hâc, in- „ quam, illam autoritatem Ecclesiâ solâ „ agnoscere vos oportet. Quod si facitis „ iam nobiscum consentitis, iam vobis ma- „ nus damus, cunctis inter nos controver- „ sijs sublatis. Sin pergitis resistere, sin ad- „ mittere pro veris recusatis nostræ Partis „ Antistites, iam estis prorsùs importuni, „ qui studeatis persuadere: nullum hodiè in „ terris reperiri verum Episcopum: quod qui dicit, sacerdotalis ordinationis exhaurit „ fontem, & è rebus humanis spem omnem exterminat, videndi unquam ullum homi- „ nem canonicâ impositione manuum ad sacrificandi Ius evectum. Suscipitis, an reijcitis „ ab existimatione vestrâ, manifestè intolerabilem absurditatem istam? Atqui eius à vobis „ depellendæ una sola est sanè impeditissima ratio: in eo sita, ut evidenter ostenda- „ tis, super adhuc esse hodiè in vivis aliquos Episcopos ex eo tempore quo, ut po- „ tè tribus iam memoratis anteriore, nulla erat, de cuiusquam ipsorum statu ac potestate con- „ troversia. Horum Præsulum veteris & nemini suspectæ ordinationis, si quem fortè unicum „ in arcanis apud vos latebris huc usque custodistis, quæso ne invideatis nobis, ne celetis am- „ pliùs. Ostendite rem necessariam. Videat in eo per vos monstrato hodierna Ecclesia tradu- „ cem suæ propagationis ab Antiquâ, spem suæ transfusionis in Posteram. Memini vos pau- „ lò ante ut talem nominasse Marmaritziorum Episcopum: Sed præter quam quod is quo- „ que finem nunc vivendi fecit: etiam de hoc homine, ego tunc inquisitione habitâ, multâ „ in vitâ eius, atque actis vituperabilia reperiebã, ob quæ is Episcopali honore indignus meri- „ tò posset iudicari. Nostis ea, & vos, ex me utique illo tẽpore audita. quando nihilominus

A δὲ πατριαρχοῦντι, ἄξιος ὢν θαυμάσαι, ἀνα-λαμβάνειν ἐποίει τὸν λογισμὸν, μή πως Θεοῦ δοκοῦν αὐτὸν καὶ πάλιν ἱεραρχεῖν, ἀμετακινήτων μενόντων τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, ἃ ἀνάγκη περιέπεσθαι, εἰ ἄλλως γένοιτο, παρι-δόντα ταῦτα, ἐλεῶν τι ὑμᾶς, καὶ ἁμαρτάνω πρὸς τῷ μὴ δι' ἀποδοθῆναι τὸ πρᾶγμα κατὰ σκοπὸν, ὃν ἐξεχόμεθα. ὅθεν καὶ πρὸς ταῦτα παλινδρο-μοῦ. καὶ ὃν ὁρᾶτε, ὡς δῆθεν θεῖον τῇ ψήφῳ πλη-B ροῦν, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἀξίας ἀνάγω πάλιν, ἄνδρα λιτὸν τὰ πάντα καὶ ἄπλαστον, καὶ ἀρετῆς ἐπι-εικῶς φίλον. τὸ μέντοι γε δοκοῦν σκληρὸν, καὶ μὴ ἐσχάτως ἐπικλινές τι καὶ συγκεχωρηκὸς, ἣν κακεῖνος ὅτι κἀμοὶ, μαρτυρήσω γὰρ τ' ἀλη-θὲς, παρ' ὑμᾶς πάντας οὐδὲν ἐδόκει προσήκειν ἄλλως ποιηθῆναι. καὶ ταῦτα πνευματικῷ, καὶ οὐδ' ὥς γε ἐπαγωγὸν τῶν πολλῶν καὶ εἰρηνικὸν καὶ ποσοῦτον ὄντι καὶ τοῦ Μοναχοῦ Μηνᾶ τὰ ἀπ' C αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ λέγοντος, δυσχερῶς εἶχον πιστεύειν, εἰ τοιοῦτος ὢν, οἷος ἔδειξε τότε ἀγλευκής τε καὶ ἄτεγκτος, τοιοῦτον αὖ κριθείη θείων ἐννοιῶν ἄξιος· καὶ πιστεύειν ἀπόκνουν τοῖς λεγομένοις, οἷς ὀργὴν Θεοῦ ἐπιφέρεσθαι ταῖς ἡμετέραις εἰδέναι παρίστα. ἀλλ' ὅμως ὁ οὕτως ἔχων, περὶ τούτου ἐγὼ τόσον ἑάλωκα τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως, ὡς ἄλλο τι λογίζεσθαι νῦν συμβὰν ἐπ' ἐμοὶ εἰς τὸ καταλαμβάνειν ὡς D δυνατὸν κρίματα θεῖα, ἢ ὅτι παρ' ἄλλοις ἐμάνθανον. ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ πολλοῖς δοκοῦν ἐλάττωμα τοῦ ἀνδρὸς, προτέρημα μᾶλλον ἔκρινον. τί γὰρ, ἔλεγον, εἰ καὶ Θεὸς φιλάνθρω-πος ὢν, τὰ πλεῖστα δικαίως κολάζει, ὡς κα-θαρτικῆς ἴσως οὔσης καὶ τῆς κολάσεως; ὃ δὴ καὶ φιλανθρωπίας μᾶλλον εἴποι τις μέρος ἢ τὸ τυχόν. καὶ ὅτι μὴ ἀντεξέταστος ἄνθρωπος πάντως ἔχει χρῆσθαι τῇ προαιρέσει, καὶ πράττειν

perse-

τὰ κατὰ γνώμην, πλὴν καὶ νόμος δίδοται, ὁ μὲν φυσικὸς, ὁ δὲ γραπτὸς, καὶ δικαστὴς ἀναγκάζεται κρίνειν, εἰ ὁ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς ἔξω τῇ συνειδότι στρεφιζόμενος, καὶ ὡς ἀναγκαίῳ χαλινῷ κατεχόμενος, τοῦτο παρὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας παιδευθεὶς μάθοι. καὶ ὁ μεταλλῶν τὸ πλημμέλημα, ταῖς ἀληθείαις ἀλογήτως δόξοι καὶ τιμωρεῖν. ἐν δὲ γε τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ οἱ ἐν ὁδοῖς, καὶ πλατείαις, καὶ ῥύμαις κείμενοι, εἰς τοὺς γάμους τοῦ Βασιλέως εἰσελθεῖν ἀναγκάζονται· ὡς ἀναγκαίως ἐπικειμένου ὄντος τοῦ τῆς ἀνάγκης, εἰ βούλοιτό τις σώζεσθαι. τί τοίνυν τὸ ὑμῖν ἱκανὸν δοκοῦν εἰς τὸ σχίζεσθαι; τί τὸ ἐκκλιτέον ὑμῖν ὡς μὴ καλῶς ἔχον εἴρηται; ὥστε καὶ ἄλλοις παρέχειν σκάνδαλον, καὶ τὸν ἕνα καὶ ἄσχιστον χιτῶνα τῆς Ἐκκλησίας περισχίζειν, καὶ ἀμελεῖν ὡς μὴ ἴσως κακοῦ ἐσομένου; οὐδ' οὕτω, ἀλλ' ἰδοὺ Πατριάρχης, καὶ Γεράρχαι, ἰδοὺ Κλῆρος καὶ Σύγκλητος, καὶ Λαὸς, καὶ Μοναχῶν οἱ λογάδες, καὶ ὅσον ὑμῖν εἰς ἀπολογίαν παρίσταται, ἅπαντα. καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὁποῖοι καὶ τίνες ἐν Γεράρχαις, πρὸς οὓς ἀναφέρειν ἔχετε τὰ ὑμέτερα, ὥστε τούτων ἀποβουκοληθέντων, ὅμως δικαίως ἐγκρίνεσθαι; οὐ δὲ γὰρ εἰς ἀπέραντον σχισθήσεσθε, οὐ δὲ δίκαιον, οὐ δέ γ' ἑτέραν οἰκουμένην ζητήσομεν, ἀλλ' ὡς συνεγκομένη Γεράρχας σὺν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆθεν Ἐκκλησίας ὡς τὸ εἰκὸς καταστήσοντες. οὐδ' ἄλογον, περὶ τῶν ὄντων ἐρωτᾷν τοὺς μὴ ὄντας. ἀλλ' ἡμᾶς καθ' αὐτοὺς τὰς διαφορὰς δοκιμάσομεν. ἡμεῖς κρινοῦμεν, καὶ ἐν μέρει ἀντικριθησόμεθα, καὶ μετὰ Θεοῦ καὶ τῶν Πατέρων ζητοῦντες, οὐκ ἂν ἁμαρτοίημεν. Σὺν Θεῷ δ' εἰρήσεται, τοῦ κοινοῦ συνοίσοντος. τὰ μὲν παρ' ἐμαυτοῦ, ταῦτα. ὑμεῖς δὲ, εἰ καὶ συνεκλήθητε πάντες, ἀλλ' οὐ λέγειν πάντες ἁπλῶς ἐπιτρέ-

perseverantibus vobis in proposito præficiendi hunc Ecclesiæ, & contendentibus rectè compensari maculas quorumvis eius contrà disciplinam lapsuum, unâ illâ dote antiquitatis admoventis ipsum indubitato successionis fonti, remisi ego me, acquievique vestro iudicio: tanti ducens, quantovis incommodo, & qualicumque indignitate devorandâ, demereri vos, & nobis adiungere. Itaque Ioanni mox Patriarchatum abdicanti, vestrum Marmaritziensem subrogare, ut scitis, cogitaveram, solo impulsus ad hoc studio vobis gratificandi; fecissemque, nisi per id tempus intervenisset quippiam summâ considerazione dignum, quod totam ad se rapiam meam mentem ab istius prosecutione scopi necessariò abduxit. Cum enim contigisset declarari miro vaticinio statim eventis comprobato insigne meritû & summam apud Deum gratiam eius viri, qui deposito iampridem Patriarchatu, privatus tunc viveret, religioni duximus non sequi tàm evidentem suffragij divini prærogativam, eo in sede reponendo, è quâ perperàm deiectum ista ipsa prodigiosa significatio monstrabat. præsertim cum præter periculum Dei, ni sic faceremus, offendendi; ad idipsum urgeret status præsens Ecclesiasticarum Rerum: quas cunvis haud dubiè perturbationibus implicandas apparebat, si aliud decerneretur. Reputabam mecum etiam: vel si neglectis ijs tanti momenti rationibus, obstinarem animum in obsequendo vobis; frustrà quidem id facturum me. per viam enim tot ac tantis difficultatibus obseptam nulla spes allucebat pertingendæ unquam metæ, ad quam communi Vos & Ego cursu nitebamur. Per hæc satis, ut confido, demonstratâ æquitate ac necessitate ultimæ huius Electionis prorsùs ineluctabili, refero me ad proponendas vobis dotes conspicuas & quantivis æstimandas viri huius, quem divinum secutus suffragium in Patriarchali, ut videtis, repono sede. Homo is est planè simplex, fuci & fraudis expers, virtutis admodum amans. Scio videri quidem illum plerisque nunc solitum; olim etiam mihi quoque (fatebor enim ingenuè rem veram) austerum durumque, ac irrevocabiliter inflexibilis, emollirique in indulgentiam nesciæ rigiditatis; præfractiùs omnino quàm Pastorem, præsertim spiritualem, decere videatur. Fui & ego, inquam, aliàs in eâ vobiscum sententiâ, requirens in illo accomodatam conciliandæ multitudini, facilitatem, pacificamque mansuetudinem. quâ præoccupatus ab eo aversione cum audirem à referente Menâ Monacho, divinitus ipsi revelatam nobis imminentem cladem, ægrè sanè adducebar, ut crederem: haud fieri posse ratus, hominem asperum, immitis acerbique ingenij, dignum à Deo iudicari manifestationibus istiusmodi, eventuum insuspicabilium prudentiæ humanæ. Quare istud vaticinium iram Numinis nobis impendentem intentans, ut vanum aut gratis confictum aspernabar, diù ei fidem abnuens. Tamen viso postea successu, argumentoque irrefragabili convictus; habitare in illo Dei spiritum, cuius unique solius prophetia eventis patrata donum agnoscendum est, facere non potui quin raperer vehementi quodam erga talem virum studio, præiudiciaque in eum illa priora excuti mihi ex animo sinerem; reputans; idem mihi fortè, indulgentiâ numinis meam erudientis imperitiam, experiri talia concessum, ut quod

„ hactenùs nequiveram, intelligerem: im- A
„ mane quantum extolli supra cogitationes
„ Hominum, Iudicia divina, quorum illi
„ non raró suffragiis evehuntur; qui nullum
„ ab humano favore punctum ferunt. unde
„ istud ipsum quòd in hoc Plerique viro uti
„ vitium damnant, laudi potiùs adscriben-
„ dum iudicavi. Cur enim, aicbam, hunc
„ vituperem, quòd severus in castigando sit:
„ cum Deus, de cuius benignitate dubita-
„ re nemo potest; plerumque homines iu-
„ stè puniat? non animo scilicet ipsos per- B
„ dendi, sed purgandi; quod profectò beni-
„ gnitatis, eiusque non vulgaris, officium
„ est. Quoniam autem sui potens ac liberi
„ compos arbitrii conditus Homo est, expe-
„ ctari aliud non debet, quàm exerciturum
„ eum in vitæ actu suam istam expeditam
„ in utrumvis eligendi facultatem, & prout
„ iudicaverit operaturum. Tantum ei diri-
„ gendo lex apponitur, partim naturalis,
„ partim scripta: Arbiterque præsidet, Iu-
„ dicans: ut si cui à fraude coërcendo natu- C
„ tale singulis inditum propriæ cuiusque
„ conscientiæ, vitanda sequendaque distin-
„ guentis, haud suffecerit frænum, huius
„ defectum, externæ potestatis correptio
„ suppleat: discatque censurâ docente,
„ quod admonente intimo naturæ iudicio,
„ visus est non intellexisse qui peccavit; ex
„ quo infertur; castigatorem delicti, revera
„ Benefactoris loco ducendum, etiam cum
„ sævit, ab eo quem merentem corripit.
„ Nam esse hominibus expetibile vi adhibi- D
„ tá iuvari demonstrat sacrum Evangelium,
„ ubi refert turbam in viis, Plateis, vicis-
„ que otiosè desidentem, non inhumaniter,
„ sed beneficè compulsam intrare ad Regis,
„ nuptias; ut sibi necessarium omnes intel-
„ ligant auxilium admotæ necessitatis, si
„ qui salvi volunt fieri. Quæ cum ita sint,
„ quænam vobis demùm idonea persistendi
„ in schismate causa est? Quid excipitis de-
„ clinare nos debere, malum à vobis incon-
„ veniensque iudicatum, quo velut amoto
„ vestræ offensionis scandalo, in unum con-
„ ciliati omnes occurramus? Cur unam, & inconsutilem Ecclesiæ tunicam conamini scinde-
„ re, eoque facto securè pergitis vivere, quasi nullo vos crimine sic agendo illigetis? Sin
„ vos adhuc ista non movent, age proferte, quo nitamini? En Patriarcha & Hierarchæ; En
„ Clerus, & Senatus, & Populus, & lectissimi quique Monachorum: coram his exponite quod
„ ad vestram defensionem utiliter allegandum confiditis. Ante autem omnia, cum vera Ec-
„ clesia corpus sine capite esse non possit, ostendite: quibus & qualibus Hierarchis vestram
„ hanc rectè subiungi Congregationem autumetis: sed videte ut tales demonstretis, quali-
„ bus plenâ exploratione cognitis haud dubiè debeamus, repudiando nostros, ut minùs
„ idoneos, accedere. eia, inquam, reperiamus aliquem exitum infiniti iam propè nego-
„ tij: nullusne terminus iurgiorum sit? Num æquum arbitramini æterno vos irrevocabili-
„ ter à Mundo universo abiungi discidio? An alium quæremus terrarum Orbem,
„ unde Hierarchas vobis non fastidiendos adducamus, qui nostram aliquando Ecclesiam
„ non iam ampliùs dubiæ Ordinationis Presbyteris instruant, ac certâ cum Orthodoxâ veteri
„ continuatione cõnectant? Vtrum censetis controversijs finiendis conducibile, super statu vi-
„ ventium consultare cum mortuis: & exquirere ab ijs qui non sunt, quid iudicari de præ-
„ sentibus debeat? Quin nos ipsi potiùs decidimus lites nostras, & proferẽdis utrimq. invicem
cau-

A πονθε. ἔξεστι δὲ τῷ ἀξιωπίστῳ τὴν ἄλλων ὑπὲρ ἁπάντων καὶ λέγειν. καὶ οὔπω περιαιρεθείσης τῆς ταραχῆς, κατὰ τρόπον γίνεσθαι τὴν διάλεξιν. ταῦτα τοῦ Βασιλέως εἰπόντος, οἱ τῶν λοιπῶν προηγούμενοι, καὶ μάλιστα οἱ τυφλοί. Ἡμᾶς, εἶπον, ὦ Βασιλεῦ, οὐ ζητούμεθα τὴν κατὰ τρόπον τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν. τὸ μὲν γὰρ καλῶς ἔχειν αὐτὴν, καὶ αὐτοὶ μαρτυρεῖτε, καὶ πᾶσιν ἐγνώκασι· καὶ ἐπὶ παραβέβασται μὲν τὰ κατὰ τὸν Πα-
B τριάρχην Ἀρσένιον, ἀδίκως, ὦ δίκη, καθαιρεθέντα, παραβέβασται δὲ, καὶ τὰ ἐς πίστιν αὐτὴν, καὶ σχεδὸν δογμάτων ἀκρίβειαν, κοινωνούντων οὐ κοινωνεῖν ἀξίων. ταῦτα κἂν ἡμεῖς μὴ λεγόμεθα, ὑμῖν ὡμολόγηται. τὸ μὲν οὖν τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν παρεξετράπησαν δέδηλον ἐντεῦθεν καὶ φανερόν. τὸ δὲ τῆς τῶν σφαλέντων διορθώσεως, εἰ μηδὲν παρορᾶν δέοι, ἀλλὰ ζητεῖν ὅπως καὶ ἐπί τισι πεπρᾶχθαι; τοῦθ' ἡμῖν αἰ-
C κελεύεις ζητητέον. οὔπω γὰρ αὖ ὁπωσδήποτε τοῦ θεμέλου φανέντος, καὶ τὸ ἐποικοδόμημα γνωρισθήσεται. καὶ δὴ ἀρξαμένων λέγειν τὰ προσεχέστερα, ταῦτα δὴ τὰ ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου καὶ καθεξῆς, ὁ Βασιλεὺς ἀνεῖχε τούτους, καὶ πρὸς τὰ ἀρχαιότερα μετεβίβαζε. καὶ τὸν τοῦ ἀφορισμοῦ θρύλλον, ἀπήλεγχε μάταιον. μὴ ὅτι γε τὸν κατὰ τὸν Ἰωσὴφ ὃν ἐσπείπαν ἐθρύλλουν, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ Βασιλέως. πῶς γὰρ
D ἀσφαλὲς εἶναι ἔχειν αὖ ὑπὲρ ἀφορισμὸν, οὐ λειτουργῶν ἐκεῖνος ἐμέμνητο; πῶς δὲ καὶ ἄλυτον εἶναι καὶ χρήζοντα τοῦ λύσοντος, ὃν ὁ δεσμεύσας ἐκεῖνος ἐμπεράκτως ἔλυεν; ὥστε καὶ εἰ μὴ ἦν τὸ ἐπιγεγονός, ἔλεγε τὸ κατὰ τὸν Πάπαν, οὐκ ἂν πάντως τὸν τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας εὐφημίαν μνήμην κεκώλυτο. ταῦτα λέγων, ἐδείκνυ καὶ τινας ἐξ αὐτῶν κοινωνοῦντας τῷ Ἰωσὴφ, καὶ οὐ σχισθέντας ἄλλως, εἰ μὴ μόθῳ, τὰ κατὰ τὸν Πάπαν πά-

μέχρι]. ἐξέβαινον τοίνυν ὁ λόγοι, ἕως ὀψὲ τῆς νυκτός. ἦν δὲ τοῖς Μοναχοῖς ὁ σκοπὸς, καὶ πολλάκις ἔνθεν κἀκεῖθεν ἡ ὁρμὴ ὑπεπέκνιζε καὶ ἐθρύλλουν ἀεὶ περὶ τῶν Πατριαρχούντων ἐξετάζειν, χρώμενοι τοῖς αὐτῶν λήμμασιν, ὅτι τὰ περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου σφίσιν αὐτοῖς παραβέβασται· καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἄχρις αἱρέσεως κεκοινώνηκε. τοιούτων ὄντων τῶν φανερῶν λημμάτων, αὐτοὺς ἐπαίειν τὸ ἀναγκαῖον σύμμαχον. τὸ δ' ἦν, μὴ καθημένους ἐκείνων πλείους παρ' ὧν ἦν ἄξιον, τῶν ἀθίκτων τινάς. τοιούτων μενόντων εἰς τέλος, μὴ δ' ἱστορεῖσθαι ἀξίους εἶναι. καὶ ταῦτ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ αὐτοὺς παραβάντας, ὡς καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς παρεξάντας, Κανονικοὺς θεσμοὺς ὑπερβάντας, καὶ κακίᾳ μᾶλλον, καὶ ἀμαθίᾳ, ἢ ἀγνοίᾳ, καὶ ἀσφαλείᾳ ἐνεργασαμένους. ἔλεγον δὲ ὡς οὐδ' ἐριστὰ σφίσι πρὸς Βασιλέα τὸ σύμπαν, δεσπότην γε ὄντα, φυλαττομένοις καὶ ἄλλως περιγενομένου τῷ κράτει. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνοι, κἂν τὰ ἐννομώτατα λέγοιεν, ἀλλ' ἀκρίτου αὖ δεῖ τοῖς λεγομένοις κριτοῦ. ὡς γοῦν τὸ δικαιότατον λέγειν, οὐδεὶς ἄλλος πρὸς ταῦτα Βασιλέως ἂν εἴη Κριτὴς ἀξιόπιστος, ἐφ' οὗ καὶ ἀμφοῖν μάρτυρος λαλητοῦ, καὶ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους τὰς ἀμφισβητήσεις διαλυτέον, αὐτοῦ γε Θεοῦ ἐφορῶντος καὶ τῶν αὐτοῦ βραβευόντων νόμων. ταῦτα τοῖς Μοναχοῖς λέγουσιν, ὑποσπῶν σκοπὸς ἦν, ἦν τοὺς ἀκούοι λεγόντων, τὰ τῆς θρυλλουμένης ἀρχῆθεν καταστάσεως ἔπαθλα. ἀλλὰ κενὴν ἔψαλλεν, τὸ τοῦ λόγου, καὶ οὐδὲν ἦν τοῦτο. διὰ ταῦτα καὶ θροῦς ἐκ τῶν κατόπιν καθημένων ἠγείρετο. οὐδὲ καὶ ἀπέκτως συμπαρθέντες τῷ θρύλλῳ, βοαῖς ἀντεῖχον, καὶ βλασφημίας κατὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος (ὡς γε ἄδηλον εἶναι)

causarum adversarũ iuribus, iudicamus vicissim iudicamurq; sic conflictu argumẽtorum extundendâ veritate, quâ mox visâ, consentientes acquiescamus. Audeo polliceri, fiduciâ non defuturi divini auxilij, si, Dei ductu, Patrum autoritatibus, & exemplis, inquiremus quid opus facto sit: non aberrabimus à scopo: nec diù aberit, quin conveniamus in communiter salutarem, & commodam utrisque sententiam. Hæc ex meo sensu quæ profiterer habui. Vos autem etsi hùc convocati, omnes estis, non tamen putatote pariter universos promiscuam habere hîc loquendi facultatem. Permittitur autem ei quem præcipuè ad id aptum cunctisque præstantem inter vos ducitis, vice omnium quæ cuncti sentitis dicere: ut sic, tumultu, & confusione sublatâ, ritè disceptatio possit institui.

Talia locuto Imperatore, Arsenianorum præsentium Primarij, maximè autem cæci. Nos, dixerunt, Imperator, unum quærimus, Ecclesiæ scilicet restitutionem in bonum statum: malè quippe nunc habere ipsam, & vos ipsi testificamini, & cunctis notum est. Publicè nimirum idque graviter, peccatum est in causâ Patriarchæ Arsenij, iniquè, O Ius fasque! Throno deiecti: peccatum item largè alijs quoque occasionibus & modis, tùm contrà rectum ordinem Disciplinæ, tùm ferè in ipsam quoque Dogmatum exactam professionem, communicando cum ijs à quorum communione abhorrere oportebat. Hæc, vel si nos taceamus, vos ultrò ipsi confitemini: ut manifestum & in confesso apud omnes haberi debeat: perversas & à debitâ rectitudine detortas esse hodiè res Ecclesiæ. In his porrò quæ perperàm sunt acta emendandis si nihil negligere oportet; sed quærere quomodo, & quibus Gubernantibus patrata illa sint: id nobis, si iubes, erit investigandum. Sic enim, amoliendis supra congestis, detecto tandem, ubicumque latet obrutum, certo solidoque fundamento, tutò scilicet inædificabitur: & in eâ, quæ sic consurget, mole, verum instar agnoscetur Ecclesiæ.

Sub hæc Arsenianis monachis, retrò actorum considerationem inchoantibus à citeriori memoriâ, Gestorum scilicet sub Gregorio & deinceps, interpellavit eos Imperator, sic agere prohibens, promovensque inquisitionem in antiquiora tempora. Ac primùm illos olim tàm latè grassatos, tàm invidiosè celebratos de intorto ab Arsenio anathemate rumores, fuisse vanissimos ostendit: non solùm quatenus Iosephum, sed & quatenus Michaëlem ipsum per id fuisse sacris interdictos, temerè iactabatur. Nam Augustum quidem Patrem suum quâ veri specie affirmari potuisse, subiacere Anathemati, quo tempore, quoties sacra Liturgia publicè fieret, nominatim idem Augustus honorificè memorabatur in Ecclesiâ, ipso Patriarchâ qui eum excommunicasse ferebatur, audiente, sinentéque? quo, inquam, colore tum imperiti causabantur; teneri constrictum illum dirarum Ecclesiasticarum nodo, & indigere solutoris operâ, quem usu ipso ac factis, ipse qui ligaverat, solvebat? Itaque nisi quod deinde accidit, supervenisset (innuebat concordiam cum Papâ initam) numquam omninò eius in Ecclesiâ commemorationem honorificam fuisse prohibendam, affirmabat. Hæc dicens, indigitabat quosdam ex nunc inter Arsenianos stantibus, qui Iosepho communicassent, neque se abscidissent priùs, quam conventio cum Papâ fuisset inita. Huiusmodi sermonibus tẽ-

pus terebatur, usque ad multam noctem: ardenter incumbentibus in prosecutionem finis sibi propositi Monachis; multisque hinc inde è sectarijs ipsorum erupturientibus impetu impatienti in significationes contemnendi præsentem Patriarcham, & ei addictos irridendi, quòd sacram, quâ planè careret, potestatem in eo delusi agnoscerent. Præiudicijs quippe innixi suis illis antiquis, irritam omninò fuisse contendebant quamlibet Præsulis electionem, factam ab Ecclesiâ quæ vera esse defijsset, ex quo immerentem eiecisset Arsenium. Ergo illa consueta ipsis in Antistites Ecclesiæ, confidentissimè crimina iactabant: gravi scilicet ipsos teneri obstrictos scelere, ex quo ab ijs violatus, & Throno expulsus fuisset Arsenius: Ecclesiam quoque ipsorum, impiè admissâ communione cum Hæreticis, labem Hæreseos contraxisse, quâ nunc polluta sordesceret: in horum adeò atrocium & patentium purgationem criminum, subire illos oportere piacula eluendæ ouxæ paria, quę ipsi præscriberent: in his illud in primis necessarium esse: ut omnes qui hodiè sacra tractarent in sic prophanatâ Ecclesiâ, redigerentur io laicorum ordinem: in eo relinquendi usque in finem, sine spe regressûs: & novi Sacerdotes ordinarentur ab aliquo ex Episcopis hactenus intactis lue quæ in omnes reliquos propagata esset, contagione non vitatâ Latinorum. In sic corruptâ Ecclesia qui suogi sacris attentarent, sacerdotio in omne tempus indignos habendos; præsertim cum aliorum præterea plurium rei sint criminum: ut pote multa egisse contrà fas comperti, & canonicas passim transgressi præscriptiones, malitiâ potiùs & imperitiâ ruere in agendo, quam instinctu ordinatæ caritatis securè operari soliti. Subtexebant his tam acerbis aliqua blandiora, deliniendo Augusti animo, cui quàm ingrata quæ loquebantur acciderent, facilè sentiebant. Adiunxerunt ergo: nequaquam iurgari se cum Imperatore velle. Absit hoc quidem. agnoscere se illum venerarique ut Dominum: cavereque diligenter, tum eo in quo resideat potestas summa, se se temerè collidere; utique necessariò inferiores recessuros è certamine tali, quantumvis æqua, legibusque consona proferrent. Cæterùm altercationi quæ utrimque nunc ferveret componendæ, necessariam esse autoritatem Iudicis, qui iudicari ab alio nequiret. Talem nullum iustiùs agnoscendum Imperatore ipso. Ad hunc igitur se omne arbitrium deferre; unum ipsum profiteri dignissimum omnium qui iudex in hâc causâ supremus sedeat. Coràm hoc præsenti cognitore ambæ Partes sua iura proferant. tantùm ut iuxta olim sancitas Ecclesiæ constitutiones disceptentur dirimanturque controversiæ, Deo teste mentis oculis proposito, moderantibusque iudicium totum Dei eiusdem sanctissimis legibus. His vafrè adulatoriéque astuti Monachi differendis hoc spectabant: ut si forte Augustus supremæ in Ecclesiasticis quoque rebus potestatis delatione delinitus, acquiesceret auditis, obtinuisse ipsi viderentur quod petebant; & hoc ipsofacto demonstrasse: non continuari Ecclesiæ antiquæ verâ serie successionis Hierarchiam præsentem; & sic fundaméta præsentis Episcoporum, ac Sacerdotum status, quantumvis hactenùs credita & prædicata solida, deprehensa nunc ac perspecta esse instabilia ruinosaque, velut in arena mobili locata. Sed, quod plerumque cæcis usuvenit, vulgari dicto celebratum, haud istis, quam rem palpando prensabant, arripere, ac tenere contigit. nihil, inquam, se proficere, Augusto

ἐν πόσῳ πλήθει καὶ τοσούτῳ, τοῦ τὰ πολεμικὰ λέγοντος) ἀνέδην ἐξερρήπτετο, ἄχρι τῆς ἀποκαλοῦντες, καὶ τούτων ἔτι δεινότερα. Βασιλεὺς δ' ἀκούσας, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τόσῃ θρασύτητι διαταραχθεὶς, ἐκείνους μὲν ἐξελᾶν αὐτίκα προσέταττε· τοῖς δὲ προαγωνισοῦσι, καὶ λίαν ἐπεῖχε καὶ ἐξωρκίζετο· ἐν δεινῷ ποιούμενος, εἰ αὐτὸς μὲν καὶ βασιλικοὺς ὑφεικὼς ἐξουσίας, καὶ ὄγκου μείζονος, μετ' εἰρήνης σφίσι προσφέρεται, καὶ πάντας ἐδέξατο τὴν ἀρχὴν εἰσελθόντας, μὴ προστάξας ἀπαντᾶν πάντας, καὶ τούτους τινὰς παρέχειν, οἷς μὴ ἀπαντᾶν ἀπῄρητο, ὡς ὄντος δῆθεν ἐν πλήθει καὶ τοῦ ἀπακτήσοντος· αὐτοὶ δὲ ὁ καθ' αὑτοὺς ὑποστελλόμενοι, πρὸς τοιαύτας ἀπάκτους ὁρμὰς καὶ φωνὰς, ὑφῆκαν ἄλλοις λέγειν τὰ ἄριστα. οἷς καὶ ποία τόλμης ὑπερβολὴ ὑπολελεῖφθαι ἔδοξεν, ἀπαυθαδιζομένοις πρὸς Βασιλέα, ὡς ἐγκαθίζοι τοῦ καὶ τοῦ λέχριος ἑαυτοῦ δεξιόφι ζητοῦσι εἰρήνην καὶ ταῦτα πλείω, ἀλλὰ συγκαθίζειν ἐκεῖνος ἔλεγεν ἑαυτῷ, τὸν μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ὄντα εἰρηνικὸν, καὶ τὸν ἄξιον αὖθις καὶ θρόνου καὶ προστασίας πνευματικῆς. ταῦτα λέγων, καὶ πλείονα τούτοις ἐξονειδίζων, ὡς πολλὰ λέγειν καὶ αὐτὸς ἔχων καὶ ἀπελέγχειν, ὡς οὐκ ἀσφαλῶς ἔχοντα ἐφ' οἷς αὐτοὶ σεμνύνονται· ὅμως αἰδοῖ τῶν προεστώτων, καὶ τῷ τῆς εἰρήνης ἐφιέσθαι, ἄρρητα πάντ' ἀφίησι, καὶ σεμνοποιούμενος αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς συντίθεται καθίζει καὶ πάλιν τούτους ἐξ ἐπιτάγματος. καὶ τὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος συνεχῆ ἐγκώμια, τὰ χθὲς καὶ πρὸς τρίτης συμβάντα κατὰ λεπτὸν διηγούμενος. τέως οὖν λόγους κύκλῳ περιβαλλόμενος, καὶ ἕως ὀψὲ τῶν νυκτῶν παρατείνων, ὡς κωφοῖς ὁ παραινῶν ἐδόκει διαλεγόμενος, καὶ εἰ ἔφησε τῷ τυφλοῖς διηγούμενος. ὅθεν καὶ

&

ἀπολύει τούτους, πλὴν μετ' εἰρήνης, ἀξιώσαι ἀπενέγκας, καὶ διαπρυσίαν παρεκελεύσατο μᾶλλον, τὸν μὲν λαὸν οὐδὲν ἐπιταράττειν, ἐγκόμματα τρίβου τιθέντας σκάνδαλα· αὐτοὺς δὲ καθ' αὑτοὺς μένοντας ἡσυχάζειν, καὶ μὴ ὀρέξει ματαίᾳ, ἀλλὰ πνευματικῇ διακρίσει, ἐπισκεμμένους καὶ παραπεφυλακότας τὰ πράγματα, ψέγειν τὰ ὡς δεῖ ψέγειν ὀρθῶς, καὶ ἐπαινεῖν αὖθις τὰ ἐπαίνων ἄξια. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἠπείλει τούτοις τὰ δυσφορώτατα, καὶ ὡς σφᾶς αὐτοὺς τῶν καλῶς καὶ δικαίως κρινούντων. ἐντεῦθεν εἰς τὴν τοῦ Μωσηλὲ μονὴν ἐπανιόντες, ἐν εἰρήνῃ διῆγον. ὕστερον δὲ τοῦ Δεσπότου Ἰωάννου τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν ἐπανῃρημένου, ἐπ' ὀλίγον τὰ κατ' αὐτοὺς ἐταράχθησαν, ὅτι καί τινος Μοναχοῦ Κυβυκλεισίου τὸ γένος, ὃν αὐτοὶ ὡς ἀδιάφθορον ἐπὶ χρόνοις μείναντα, ἐν ὁσίοις εἶχον, καὶ ὡς Ἁγίῳ προσεῖχον, εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνέγκαντες οἷς ἦν προσηγμένον, ἔθαψαν. αὐτοῖς δὲ φυλακὰς ἐφιστᾷ, τοῦ μηδένα σφίσι παραβάλλειν ἀνέδην καὶ παρασυνάγεσθαι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπεσχισμένους. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τούτους τὸν δ' ἔσχε τὸν τρόπον.

A & Præsidibus cœtûs reclamantibus, intellexerunt. Quare confusis ipsis, Gregales corum confertim subsidentes, tenebratum & turbæ fiduciâ impunè laturos temeritatem rati, murmur à tergo insolens attollere cœperunt, mixtis multorum acclamantes vocibus contumeliosa quædam in Patriarchã; haud facili discrimine, quis cuius esset sonus, in densi tumultu vulgi sua freti multitudine, nihil non quamvis impudens vociferari ausi. Vocabant enim cum Euchiten, & aliis atrocioribus conscindebant probris. Quibus Imperator auditis, prout par erat, audaciâ turbatus tantâ, eijci confestim è cœtu talia clamantes, iussit. Monachos verò B modò locutos, & primas certaminis tenentes, quibus subiectæ ipsis & faventis turbæ meritò imputabatur immodestia, gravi us incessit verbis, iracundè increpans: & ut facinus indignum exprobrans: quòd, cum ipse demisso humaniter fastigio Augustæ Dignitatis, in æquum, & familiare eum ipsis descendere colloquium haud fuisset gravatus, studio Pacis procurandæ; cumque in illum conventum intrudentes se multos non à se vocatos, quin venire prohibitos, metu eius incommodi quod secutum viderent, tumultûs videlicet in turbâ; tamen indulgens posteà benevolè, cunctis ingressum, locumque concessisset: Ipsi, quos omnia in suos posse satis esset notum, petulantiam eorum in motus seditiosos & voces improbas erumpere sivissent, contenti simulatam in se ipsis exhibere modestiam, sub cuius larvâ deliruisse protervam contumaciam, hæ nimirùm consc æ ipsis & concordis plebeculæ, silentio, & tolerantia probatæ ipsorum, si non & nutu concitatæ, voces nefariæ testarentur. in quibus quid ad summam insolentiam scelestissimi sibi homũculi reliqui fecissent, inclamare contrà se præsentem Imperatorem ausi: eum quem sibi assidentem à dextris adhiberet, in concione ubi modi constituendæ Pacis inquirerentur, hominem esse pravum, his & illis quæ falsissimè iactare ora ferrea non essent verita, insigniter deformem maculis? Atqui scirent inverecundi nebulones: non qualem obtrectando pingerent, assidere se sibi tali occasione Virum voluisse; sed placidissimi hominem animi, pacificum inter odientes pacem, denique divinis suffragationibus dignum declaratum qui rursùs in Throno præfecturæ spiritualis collocaretur. Hæc dicens, & plura his exprobrans, ubi satis in eos stomachũ erupisset; mansuetiori deinde voce vultuque significavit: In causâ ipsorum & circa ea quæ disseruissent multa se quæ diceret, quæ argueret, habere; multa menti præsentia in os occurrere, quibus palàm evinceret, titubare ac labare illa ipsa quibus, ut certò fixis, securè indormirent, ut omni ex parte tutissimis gloriosè, sed vanè, ostentabundi se se iactarent. Pudori tamen se velle consulere ipsorum, ac quò eos ad optatæ assensum pacis eâ faciliùs alliceret indulgentiâ, ultrò cuncta silentio premere. Hîc in gravem se habitum componens, honorificè ipsos (nam assurrexerant) sedere iterum præcepit. Inde longa exorditur Patriarchæ qui tunc sacris præesset, encomia; Quæcumque nuper accidissent circa causam & modum restitutionis eius in Thronum, minutim renarrans; aliaque subinde intexens quæ putabat opportuna varijs Arsenianorum prætextibus amoliendis, & omni velut ex parte admovendis machinis quibus expugnaret pertinaciam illorum, producto in hoc ad multas noctis horas sermone immorans. Sed surdis omninò visus est canere, aut, ut loquar accomodatiùs ad sortem eorum quibuscum præcipuè agebat, cæcis innuere. Quare tandem illos dimisit, placidè tamen ac sine asperitate verborum; tantùm in digressu rogans, vel potius pro potestate iubens, ne ullâ in re populum turbarent, offendicula ad quæ vulgus posset impingere iuxtà viam ponentes. Verùm apud se manentes quiescerent. &, non cupiditate vanâ, sed spirituali discretione, considerantes & observantes quæ fiebant, vituperarent quos rectè oporteret vituperare, rursùs laudarent laude digna. Sin aliter facerent, minabatur gravissima quæque; contestans unis ipsis imputanda, iudicijs prudentũ, & æquorum Arbitrorum, quæcũque ipsis mala eo nomine meritis inferri deinde contingeret. Ex eo tempore cæci Monachi

chi ad Monasterium cui *Mosclè* nomen est, revertentes, in pace illîc degebant. Post hæc tamen, Despotâ Ioanne Vrbis præfecturam gerente, nonnihil turbatæ res ipsorum sunt; quando cuiusdam Monachi, qui cubiculo inclusus vitam exegerat, Cadaver longo post mortem tempore incorruptum repertum, ideóque pro sancti hominis, & cultu Religioso digni, spolio ipsis habitum, ad Periblepti Monasterium translatum, illic, quibus id erat demandatum, sepeliere. Tum enim Arsenianis appositi Custodes sunt qui prohiberent accessum liberum ad ipsos eorum qui Synaxes cum ipsis frequentare cupiebant, à Catholicâ se se abscindentes Ecclesiâ. Ac res quidem tunc Arsenianæ sectæ in hunc se modum habuere.

CAPVT III.

Traiectio Magni Ducis cum Catelanis in occciduam Continentem.

AT Magnus Dux multa frustrà circa Magnesiam conatus in eius obsidione Civitatis, & oppugnatione Attaleotæ qui eam præsidio tenebat; postquam multis suorum amissis successum incepti desperavit; &, quod dici solet, haud contiguum suo arcui tandem intellexit scopum, ad quem tàm crebrâ dudùm iaculatione collineans, ne admovere quidem è propinquo ictum, aut in eius viciniam perferre potuisset; motis inde castris, post insolenter exercitam in plerisque Asiæ Vrbibus pecuniæ avarè ac crudeliter extorquendæ licentiam, rursùs Mitylenen est reversus. partem quidem suarum copiarum secum ducens in navibus, cæteris veró itinere terrestri proficisci Calliopolim iussis. Causa illi sic agendi fuit, quòd scriptis ad ipsum literis mandarat Imperator, ut omissâ oppugnationæ Magnesiæ, lectissimos, quosque sui Exercitús secum assumens, cum ijs versùs Æmum tenderet, illîc se se adiuncturus Iuniori Augusto Michaëli, qui castris ad Adrianopolim considens, hinc quidem Eltimeris, inde autem Osphentisthlabi, eruprurientes in damna Romanorum, prout poterat coërcebat impetus. Vt hoc impetraretur sæpiùs scribi, multos mitti ab Imperatore opus fuit, non parvâ inter istas moras iactura temporis. Prætextùs tergiversandi erat solutio petita, nec repræsentata stipendiorum quæ in plurium talentorum immanes summas ascenderent. præterquam enim in antecessum numerari sibi, æquum censebant Ducis magni milites operæ militaris Imperatori Michaëli mox navandæ mercedem: etiam non redditarum ad diem veterum pensionum coacervata retrò ingentia debita iactabant: solius in stipendiorum solutione habendam contendentes rationem transacti quomodocumque temporis; ac sive illud cessando, sivè agendo; in functionibus bellicis, aut in pinguium stativorum ignavis remissionibus esset expensum, nihil referre aiebant oportere, quominus pari iure autoramenta semel promissa procederent;

Ὁ μέντοι γε μέγας δοὺξ τὰ πλεῖστα περὶ Μαγνησίαν πονέσας καὶ περικαθήμενος τὴν πόλιν, καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ ἀντιφερόμενος, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν, ἐπεὶ οὐκ ἦν αὐτοῦ τἀκεῖ, οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, βάλλοντι, μετὰ τὴν ἐν ταῖς πόλεσι πλείστην ἀλαστορίαν, καθ' ἣν ἐξηργυρίζετο μετ' ἀπηνείας χρήματα, ὑποστρέψας αὖθις, κατὰ Μιτυλήνην γίνεται. σὺν μὲν ἐπὶ τῶν νηῶν ἄγων, σὺν δὲ πεζῇ κελεύσας ἐπὶ τῆς Καλλίου βαδίζειν. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι βασιλεὺς γράφων ἐκέλευε τῆς κατὰ Μαγνησίαν μὲν πολιορκίας ἀποσχέσθαι, ἐξ αὐτῶν δὲ παραλαβόντα τοὺς κρατίστους, τὴν ἐπὶ τὸν Αἶμον ἰέναι, ὅπου καὶ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐστρατοπεδευμένος κατὰ τὴν Ἀδριανοῦ, ἔνθεν μὲν ἐπεῖχεν Ἐλτιμηρὴν, ἐκεῖθεν δὲ Ὀσφεντισθλάβον, τὰς ὁρμὰς τῶν ὁμόρων ἀνείργων ὡς εἶχεν. ὡς γοῦν πολλάκις βασιλέως γράφοντός τε καὶ ἀποστέλλοντος, ὁ μεταξὺ καιρὸς κατετρίβετο. ὁ δ' αἴτιος ὅτι καὶ πάλιν μισθοφορίας ἐζήτουν πολυταλάντους, οὐ μόνον ὧν ἔμελλον ἐκδουλεύειν βασιλεῖ Μιχαὴλ συλλεγομένους κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα, ἀλλὰ καὶ ὧν πρὶν ὁ παρῳχηκὼς διῆλθεν, οὐ ταῖς πράξεσιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸ καιροῦ, κἂν ὁποιαδὴ ἐποίουν, κἂν ἐν ἀνακωχαῖς καὶ ἀργείαις ἦσαν, περιμενόμενοι τοὺς μισθοὺς, καὶ εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων τὰ ζητούμενα συμποσούμενοι, μόλις ἀφέντες Μιτυλήνην, τοῖς κατὰ Μάδυτον αἰγιαλοῖς προσίσχουσιν. ἅμα δὲ καὶ οἱ πεζῇ διιόντες, σὺν δρόμοις ἱστᾶσι κατὰ τὴν Λάμψακον, κἀκεῖ τὸ σύμπαν ἐνδυναστεύσαντες, σπουδὴν διαπεραιοῦσθαι, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν Ἀντιπεραίαν, ἐπέχουσιν. οἱ δ' αὖθις ἐξηργυρίζοντο, καίτοι γε παρὰ τῶν ἐκεῖ ἐξουσιῶν τεταγμένων βασιλέως κελεύοντος, ἱκανῶν πρὸς ὑποδοχὴν ἐξαρτυθέντων, οὐκ ἔστι λόγῳ διεξελθεῖν, καὶ ἱκανῶς τὰ δεινὰ παρέχουσιν.

σαι. εὖ γὰρ καὶ Πλάτων ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσαφήσατο· τούτων ὁ πλεῖστοι, λέγων, γίνονται θρασεῖς, καὶ ἄδικοι, καὶ ὑβρισταὶ, καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων μάλα ὀλίγων. τελέαν μὲν καὶ ἐξ ἁπασῶν τῶν γενικῶν ἀρετῶν ἕξιν τῷ ἐν στάσει διαιρεθείσῃ πόλει τῇ προσμαρτυρεῖ· μόνην δὲ τὴν τετάρτην τούτων, ἣν δή τις φαίη ἀνδρείαν, ἀπονέμει τοῖς μισθοφόροις, ἐθέλουσιν ἀποθνήσκειν μόνως ἐν τῷ πολέμῳ, οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ μισθοῦ χάριν. καὶ διὰ ταῦτ' ἐν τοῖς ἔπειτα συχναῖς ἐνεχομένοις ἀτασθαλίαις· θρασυνομένοις μὲν, ὡς ἀδίκοις κατὰ δικαιοσύνης· θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑβρισταῖς κατὰ σωφροσύνης, καὶ τὸ πᾶν ἀφρονεστάτοις οὖσι, διὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς φρονήσεως. ταῦτα δὴ ξυμβεβήκει κἀκείνοις, καὶ ταῦτά γε Ἰταλοῖς οὖσι, καὶ εἰς ὀκτὼ χιλιοστύας ποσουμένοις. μὴ μόνον γὰρ σῖτον καὶ κριθὴν ἐξεφόρουν, καὶ ζῶα κατέσφαττον, καὶ χρήματα καὶ ἵππους τῶν ἐντυγχανόντων ἐξήρπαζον, καὶ σφαγὴ ἦν τῶν ἐναντιουμένων τὸ πρόστιμον· ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἐποίκων κατασχόντες οἰκίας, ταῖς γυναιξὶν ἐπεμαίνοντο, ἢν μή τις φθάσας ἀποδιδράσκει πόῤῥω που τὴν μὲν ἰδίαν ὕπαρξιν καταλείπων· μόνοις δὲ τοῖς οἰκείοις τὴν σωτηρίαν περιποιῶν. ταῦτα καὶ τοὺς περὶ τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀνάπυστα γεγονότα, ἀπὸ πολλῶν συνέβαινε τὰς ὁρμὰς σφίσι τὴν θρυλλουμένην ἀλαζονίαν, καὶ μελέτης πολεμικῆς ἐῤῥαθυμοῦν. μᾶλλον καὶ σὺν καὶ Βασιλεῖ προσανεφέροντες, εἰς περιποίησιν τῶν οἰκείων ὑποστρέφειν ἐδέοντο. καὶ πολεμεῖν ἐκείνοις, εἰ φανερὸν ἤθελον, οὐ συμμάχων τρόπον, ἀλλὰ πολεμίων ἐνδεικνυμένων. Βασιλεὺς δὲ κατέστελλε τὰς ὁρμὰς, καὶ ὡς εἰκὸς παρεμυθεῖτο. πλὴν καὶ πρὸς τὸν πατέρα καὶ Βασιλέα γράφων, ἀπέλεγε πέμπειν τὴν πρὸς αὐτὸν τῶν Κατελάνων διάβασιν, ὡς μαχουμένων αὐτίκα σφίσι Ῥωμαίων, καὶ εἰς ἐμφυλίους καθεστηξόντων μάχας. ἐδήλου δὲ καὶ ὡς αὐτὸς διὰ τὴν σφῶν βίαν καὶ ἐπιστασίαν, ὡς αὐτίκα ἑτοίμων ὄντων ἀναχωρεῖν κἂν αὐτὸς μὴ προστάξῃ, διὰ χρυσοβουλλείου ὅρκον ἔδωκε τὰ πιστά· ἢ μὴν ἐπὶ ῥητῷ τινι χρόνῳ δουλεύσαντας ὑποστρέφειν. οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς Ἰταλοὺς προσδέξασθαι. παντὶ δὲ τρόπῳ διακωλύσαι τὴν σφῶν εἰς αὐτοὺς διάβασιν. Βασιλεὺς δὲ, δεχόμενος μὲν καὶ τὰ τοῦ Βασιλέως μηνύματα, ὅμως γε μέντοι καὶ ἔτι ἐπὶ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ ἐλπιδοκοπούμενος ὡς ἐπ' ἀγαθῷ Ῥωμαίων δημαγωγήσοντι, ἔφθα-

A & semper ad diem pendi deberent: quâ licentiâ computandi ad pluries centenorum numerũ millium pecuniæ sibi ex debito solvendæ summas exaggerando cumulabant. His utcumque altercationibus sopitis, Dux Magnus cum suis ægrè tandem solventes Mitylene, vicinis Madyto littoribus appellunt; eodem ferè tempore quo qui eorum, ut est dictum, pedibus iter agere iussi fuerant, cursus suos Lampsaci stiterunt, ubi tota simul omnium collecta multitudo cuivis alij Præsidiariorum res illic Imperij Gerentium prævalens potentiæ, arbitrio suo uni- B versa transfretavit, adversamque occupavit plenâ potestate regionem. Ibi iam quæ isti dirè immaniterque fecerint, extorquendis alimentorum & hospitij prætextu (etsi hæc ipsis curâ Imperatoriorum Præfectorum benignâ copiâ ex ante ad hoc ipsum iussu Augusti præparatis præbebantur) bonis miserorum Incolarum, non facilè est verbis exequi; aut orationem ingenio concinnare parem exprimendæ atrocitati grassationum quas infelicissimos illos pati tunc contigit. Rectè sane Plato in Legibus, mercedè conductos descripsit milites; *Horum*, inquiens, C *plerique sunt audaces, iniusti, contumeliosi, dementissimi ferè omnium, exceptis quibusdam valde paucis*. Ac Civi quidem meliorum partium in civili dissensione Rempublicam utili operâ iuvanti, inesse attestatur idem Philosophus universam complexionem genericarum omnium virtutum: quarum quartam duntaxat, nempe fortitudinem, mercenarijs milibus attribuit, promptè illis quidem se exponentibus oppetendæ in bello morti; non tamen virtutis amore; sed cupiditate mercedis: proptereáque facile in multa flagitia prolabentibus; ac temerè ruentibus, ut iniu- D stis, contrà iustitiam; temerè quoque quidvis audentibus, ut contumeliosis, adversus temperantiam, & castimoniam: in summâ, dementissimis, quòd exciderint prudentiâ; moderationisque, ac consideratæ rationis nihil admodum aut habeant, aut habere curent. Hæc aptissimè in hos de quibus agimus quadrabant; cum præsertim Latini essent; hoc est è Gente, & genere nobis dudùm ac penè naturaliter infenso: ijdemque suæ conscientiâ multitudinis (nam octo millium numerum explebant) certi se impunè E quidquid agerent, laturos; quod nulla adesset ijs par ulciscendis Romana potentia. Itaque non modò frumentum, & hordeum è villis horreisque Indigenarum exportabant, & animalia mactabant, & res, equosque occurrentium rapiebant: & si quis contrà mutire auderet, pœnam liberæ vocis necem præsentem inferebant: sed & Incolarum occupatis domibus in mulieres effræni libidine furebant; non alijs Patrum familias tàm acerbæ contumeliæ exemptis, nisi qui præ-

occu-

occupassent quàm longissimè cum uxoribus & liberis fugere; Domo, & re familiari latronibus relictâ; satis babentes suam & sibi carissimorum salutem honestaremque, bonorum iacturâ redemisse. Horum fama scelerum in Michaëlis Iunioris Augusti Castra perlata, in Ducum ac Militum illic animis omnem suscepti certaminis acrimoniam infregit; adeo ut remisso studio Bulgaros vincendi, odia passim irasque ardentes in novos ut multò peiores hostes verterent. Tali ferventes æstu ab Imperatore turmatim convento flagitabant: fineret se defensum, aut ultum ire lares patrios ab iniurijs & contumelijs, quas illic coniugibus liberisque ipsorum Hospites tetriores Barbaris inferrent. quos quidem, simul occurrissent, minabatur non sociorum, quòd nomen falsò usurparent, se habituros numero: sed ut in hostes, quales se factis ostenderent, impetum facturos. Sic accensos reprimere ac consolari prout poterat conabatur Imperator. Cæterùm idem ad Patrem Augustum Seniorem datis literis, enixè precatus est, ne Catelanos usque ad sua Castra progredi fineret: disertè denuncians si accederent, haud se posse prohibere quin sui Romani Milites eos statim hostiliter invaderent; tanto ex acceptis nuncijs in eos furore concitabantur: quarè rem haud dubiè in civile idqoe internecinum, vicissim, & illis irritatis, desituram prælium; significabat etiam sibi extortum armatis suorum precibus, & metu ne se desererent, abireneque iniussu, si negaret, jusiurandum Diplomate Imperatorio aureâ bullâ munito ritè consignatum, quo se illos polliceretur, tamquam qui legitimo tempore militarem operam navassent, in domos suas regredi Sacramento liberos, passurum, si umquam sibi adiungi Latinos fineret: aut non omni ratione probiberet accessum istorum ad sua romana castra. His Filij literis Augustus Senior acceptis, non tamen abduci potuit à studio quo dudùm in Ducem magnum propendebat; nec spem abijcere quam in illo constituerat, Reipublicæ in meliorem statum eius ope reponendæ. Præmiserat autem iam priùs quàm hæc audiret propriam sororem Ducis Magni Socrum unà cum ipsius filiâ eiusdem coniuge in illius excensuriè navibus occursum; certò confidens illam, pro suâ quasi maternâ in Generum autoritate ac gratiâ, facilè impedituram magnam injuriarum partem quæ ab eius copijs in occiduam expositis continentem timeri poterant. Ergo, velut ratus expectandos de successu istius sui consilij certiores à Sorore nuncios, re interim integrâ in medio relictâ, cunctabundus secum disquirebat; quid agendum sibi foret, si vera comprobarentur, quæ literis filij, nondùm sibi plenè credita, cognoverat. Nec diù scilicet abfuit, quin iteratis, nec iam dubitabilibus indicijs etiam teriora priùs nunciatis afferrentur. Scribebatur enim: ne à publicâ quidem illic pecuniâ diripiendâ temperare Catelanos: eosdem planè vastare ac rapinis exhaurire Regionem, segetibus tum fortè maturis præmetendis; quæ tam læto proventu adoleverant, ut annona inde expectaretur non Indigenis solùm, sed & Advenis ex orientali continente propter Barbaricas incursiones incultâ, eò passim confugientibus plurimis abundè alendis sufectura. Hanc Exteri milites non modò in præsens pessundare diréque helluari ferebantur, sed spem etiam posteræ fertilitatis præcipere, bobus ubique aratoribus mactandis. Eâ rerum indignitate quamquam intimè urebatur Imperator, indignatione tamen in præsens dissimulatâ, tantùm præ se tulit: contrà suam mentem factum, ut universus Magni Ducis Exercitus in occiduam continentem ex Asiâ traijceret, missis itaque sobinde varijs institit urgere, ut è copijs Madytum appulsis milites circiter mille deligerentur, qui confestim Michaëlis Augusti plus eo numero non desiderantis, se se Castris adiungerent. Mittebatque simul pecuniam quanta in horum stipendia sufficeret. alios remitti iubebat unde venerant, & in orientalibus diversari Tractibus. Addens neque se à principio tantâ multitudine opus habuisse: nec

οι μὴ προαποστείλας καὶ τὴν ἰδίαν αὐταδέλφην, καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, τὴν γαμετὴν τοῦ μεγάλου Δουκός, ὥστε καὶ προσυπαντᾶν ἀποβαίνειν τῆς νηός. πληροφορίᾳ δέ γε καὶ ἐπ' ἐκείνῃ, ὡς κατασείσαι ἔχοι τὰ πολλὰ τῶν ἀτασθάλων ἔργων, ἐκ τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐντυχίας, τὸν καιρὸν ἐς τὸ λάβοι τέως, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διεβουλεύετο, κἂν τις τι καὶ τῶν ἀπαρτηθέντων ἐκείνοις γένοιτο, κἂν αὐτὰ παρήρηται ὁ δημόσια, κἂν τὴν χώραν ἐξέπορθει, ἐν καιρῷ ἀρέσει καὶ ταῦτα. ὅτι γὰρ πᾶς ἐς νέωτα θερισμὸς, καὶ ὁ βουφθόνιμ, ἅμα μὲν ξένοις, ἅμα δ' ἐπιχωρίοις, τῆς Ἀνατολῆς κακουμένης ἐλπίζετο. αὐτοὶ δὲ καὶ τῶν ἀροτήρων βοῶν ἀπείχοντο, ἀλλὰ καὶ καὶ αὐτοὺς θύοντες. ὅμως τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσεως καθυφεὶς, καὶ ἀρχῆς ἀποστάλλων, οὐ δὲ γὰρ ἠρέσκετο τῷ πάντων διαπεραιοῦσθαι, περὶ χιλίους ἐγκρίνειν διεκελεύετο, καὶ τὴν ταχίστην ἀπαντᾶν παρὰ Μιχαὴλ Βασιλέα, πέμπων καὶ ἱκανὰ πρὸς μισθώσεις. τοὺς δ' ἄλλους ἀντιπεραιοῦν ἐφιέναι, ἢ ἐπ' Ἀνατολῆς διατρίβειν. ἐπεὶ μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν πόσων δεῖσθαι, μὴ δ' ἔχειν τρέφειν τὴν Βασιλέα ποσούτους, εἰ καὶ πρὸς καιρὸν ἐλθόντας, προσεδέξατο.

nec vocasse, conscius haud posse hoc rerum accisatum statu Romanorum Imperium tàm multos alere. Etsi ultrò se offerentes exceperit, ad usum dumtaxat brevis temporis.

CAPVT IV.

De Adventu Mpyrigerij Tentza Catelani & de huius rebus.

Ἐν τοσούτῳ δὲ καί τις τῶν Κατελάνων καὶ αὐτὸς, Μπυριγέριος τοὔνομα, σὺν ἅμ' ἐννέα μακραῖς ναυσὶ τῷ τοῦ Μαδύτου προσίσχει λιμένι. ὃν Βασιλεὺς μὲν οὐ κέκληκεν. αὐτὸς δ' ἐκεῖνος ὁ μέγας Δοὺξ, τὸ μὲν, τοῖς καθ' αὑτὸν ἀκουσθεῖσι παρώτρυνε· τὸ δὲ, καὶ γράμμασι καθ' ὑπόσχεσιν μεγίστων καὶ περιφανῶν δωρημάτων ἐκ Βασιλέως. διὰ ταῦτα μόνον ἐκεῖνος ἐπέστη, καὶ ὁ μέγας Δοὺξ σὺν ὀλίγοις παρὰ Βασιλέα ἧκε, οὗ καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰσδεχθέντος, μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος λήγοντος, τὰ πρῶτα μὲν τὸν περὶ μισθῶν ἐκίνουν τοὺς λόγους, καὶ τριακοσίας χιλιάδας νομισμάτων συνεκορύφουν τὰς εἰς ἀπαίτησιν. ὕστερον δὲ καὶ τὸν ἐπιδημήσαντα τέως αὐτὸς συνίστα, καὶ ὡς γενναῖος εἴη καὶ ἀγαθὸς, καὶ ὡς δίκαιος ὑπὲρ ἄλλους τῆς βασιλικῆς εὐμενείας καταπολαύειν. μεγάλα γὰρ ἐλπίσαντα, καὶ παρὰ μέγαν ἀφιγμένον, οὐκ εἰκὸς ἐλαττόνων τῶν ἐλπισθέντων τυχεῖν. ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν εὐνοϊκῶς τοῖς τοῦ Βασιλέως, ὡς συμπράττειν ὅλῃ καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ, ἕνα τῶν Βασιλέως μεγιστάνων ὡς εἰκὸς καταστάντα, εἰ δέ γε καὶ μανθάνειν τἀληθὲς βούλοιτο, αὐτὸν εἶναι μᾶλλον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ μεγάλου Δουκὸς ἀξιώματι ἀξιώτερον. εἴτε πολλῷ μείζονι τὸ γένος ὑπερηρμένον. τὰ μὲν τοίνυν περὶ αὐτοῦ Βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχεν, ἐρωτήσας μόνον καὶ μαθών· εἴπως καὶ αὐτὸς μὴ προσκληθεὶς παραγένοιτο, ὡς κατὰ φήμην δῆθεν τῆς βασιλικῆς εὐδωρίας, καὶ ὧν αὐτὸς προσχωρήσεις ὁρᾷ. τὰ δὲ τῶν ἀπαιτουμένων μισθωμάτων αὐτὸν καὶ λίαν ὤδυνα.

A Hoc articulo rerum quidàm, & ipse Catelanus Mpyrigerius nomine, cum novem longis navibus ad Madyti Portum appulit: quem Imperator quidem non vocaverat: ille autem ipse sæpè nobis memoratus Dux magnus, partim exẽplo famâ vulgato ingentium suorum in quæstuosâ, & facili Militiâ lucrorum ad spes prędasque similes tacitus excitaverat: partim etiam, ut est credibile, disertè perscriptis pollicitationibus maximorum ac perillustriũ ab Imperatore Donorum, ultrò per literas invitaverat. Sanè apparuit haudquaquam B inexpectatum illum imparato supervenisse Duci Magno, ex eo quod simul adfuit Mpyrigerius, Dux magnus morâ nullâ interpositâ, cum paucis ad Imperatorem se contulit: rẽs videlicet cum eo sui popularis Advenæ transacturus, uti ex compacto inter ambos convenerat. Admissus ab Augusto de more splendidè sub finem Octobris, sermonem primùm intulit de pensionibus sibi ac suis, ut aiebat, pactæ mercedis nomine debitis, quarum summam usque ad trecenta nummorum millia flagitans accumulabat: orationem deinde convertit ad commendandum qui re- C cens advenerat civem suum Mpyrigerium; de cuius generositate, nobilitate, cæterisque dotibus quibus præcipuâ Imperatoris gratiâ præ cunctis alijs dignus foret, ubi mira prædicaverat, addebat; cum vir talis magna sperans ad magnum venisset Principem, haud cõvenire hunc, siquidem tueri gloriam suam, ac famæ non abrogare fidem propriæ velit, tardum aut parcum in ornando illo esse; dareve illi occasionem derogandi existimationi Andronici, testificando: se inferiora ijs quæ, iuxtà de illo procul audita, speraverat, admotum in præsentiam reperisse. præsertim cum idem præcipuo instinctus erga Imperatorem studio accedat, paratus totum se impendere in eius obsequia, remque imperij publicam manu quantum valet, & consilio iuvare: quod ut efficaciùs & constantiùs agat, è re videri promovere merentem inter Aulæ Proceres, & in numero Magnatum Augusto assistentium habere: quin (addebat) si audire ac sibi credere inopinatam fortè, cæterùm veram rem Imperator non gravaretur, ultrò se nec falsò profiteri: Digniorem haud paulò esse hunc quàm ipse fuerit honore ac titulo Ducis magni; quippe qui longo intervallo nobilitate generis ipsi præcelleret. Hac tàm accuratâ commendatione modò appulsi exteri haud multùm moveri visus Imperator, frigido responso defunctus neglectim est. Percontatus enim solùm: ecquid & hic accitus venisset? ubi continuò audivit: spontè illum accurrisse famâ tractum latè sparsâ regiæ liberalitatis Andronici, cuius in suo Amico Rontzerio tâm splendida specimina extarent: ulteriùs loquendo non prodijt; ictus videlicet penitùs illâ immani quam ingressu sermonis Rontzerius poposcerat in mercedem, auri summâ.

CAPVT V.

Oratio Imperatoris ad Catelanos.

VNde, & quadam die gravem obvertens Magno Duci vultum, quasi offensus quòd suis tantum pecuniæ flagitaret (sunt qui dicant ex composito hæc acta: & volentem Ronzerium hoc frigore percussum ab Augusto: quò sic videlicet Dux Magnus suis, qui tunc præsentes aderant, se se non solum purgaret à suspicione perfunctoriè procurandi res ipsorum: sed etiam commendaret; quasi qui tanto studio Amicis consuleret, ut periculum tali causâ excidendi Augusti gratiâ, subire non dubitaret) nubilâ, inquam, fronte, infensisque præter morem oculis magnum Ducem suis stipatum Catelanis intuens, sui adversùs eos defensionem præsens ipse peroraturus, ut ei audientiam faceret, nutu se admovere iussit quotquot per Aulam aberant longiùs, densatique plurimos velut in concionem, Senatuque ex adverso collocato, sanè prolixam orationem otiosè ad finem usque pertexuit, ad ipsos directam Catelanos, plerumque interim de industriâ Magnum ipsum perstringens Ducem. Sententia Dictionis fuit: Haudquaquam se à principio tantum Auxiliarium numerum optasse: neque ultrò appulsos scripto aut nutu significasse admittere se, atque in autorandorum à se militum censu habere. Indicatum sibi olim de Rontzerio, ipsum mille admodùm Peditibus, quingentis Equitibus præesse: hos nec plures ut sibi suppetias adduceret consensisse. quàm id verum sit, hodiéque cerni posse in Diplomate aureâ bullâ munito, quo illum evocasset, quo is præcisè numerus evocatorum ad se militum exprimitur. Itaque hoc primùm iniussu & temerè factum, ut tantò plures adducerentur. Tamen ubi iam isti adfuere, ne planè irritum illis tantæ viæ laborem faceret, benignè annuisse, ut tantùm ad tempus, admitterentur, definitis contenti donativis. Vlteriùs se deinde tamen quam professus fuerat, indulgendo, & largiendo processisse. nemine quippe illorum, spatio tanti iam temporis, dimisso, plena æquè cunctis numerari stipendia curasse. quantâ fide id fuerit à se præstitum, scire optimè omnium Ducem Magnum, cui plenis saccis sæpè ingentes, nec curiosè aut minutè numeratas, auri argentique signati summas commiserit, fide curáque ipsius dividendas suis, eâ proportione quam, qui nosset cunctos optimè, cuique omnes unicè fiderent, meritis usibusque singulorum æquam acco-

Ὅθεν καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, πρόσωπον ἐμφανίσας βαρύτητος τῷ μεγάλῳ Δουκί, ὡς τόσα ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ἀπαιτοῦντι. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν, ὅτι κἂν αὐτὸς ὑπέθετο οὕτω τὸν βασιλέα περὶ αὐτὸν φανῆναι. ἵν' ἅμα μὲν αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον δόξῃ ποιῶν ὑπὲρ τούτων, ἐφ' ὅσον καὶ βασιλικὴν ἀμβλύνειαν, καὶ τὸ τῶν φίλων συμφέρον ἀρνούμενος ᾖ. Βασιλεὺς δ' αὖθις αὐτοῖς προστείνας κατὰ πρόσωπον τὰς δημηγορίας παραστήσας ὅτι πλείστους ἐκείνους, καὶ τὸν τῆς Συγκλήτου ἑτέρωθεν, μακρὰν καὶ διωλύγιον κατέτεινε τὴν δημηγορίαν, λέγων πρὸς Κατελάνους ἐς μὲν τὰ πολλὰ ἐξεπιτηδές, καὶ τοῦ μεγάλου Δουκὸς προσαπτόμενος. μὴ δὲ γὰρ τόσους τὴν ἀρχὴν, μήτ' ἐκείνοις δηλῶσαι γράφοντα, μήτ' αὐτὸν καταneῦσαι δέξασθαι, ἀλλὰ μέχρι καὶ χιλίων μὲν πεζῶν, ἱππικῶν δὲ πεντακοσίων, καὶ τοῦτον τὸν Οὐλαμὸν τοῦ στρατεύματος συμποσοῦν, καὶ αὐτὸν ἀκούοντα, κατανεῦσαι δέξασθαι. τεκμήριον δ' εἶναι τῶν εἰρημένων, καὶ τὰ πρὸς ἐκεῖνον χρυσόβουλλα, οὐ μὴν δὲ τόσον προσαθροῖσαι πλῆθος καὶ ἐνεγκεῖν, ἐπεὶ δ' ἐνέγκοι, παρὰ τὸ δέχεσθαι πρὸς καιρὸν ἐφ' ὡρισμένοις φιλοτιμήμασι. καὶ διὰ ταῦτα, αὐτόν θ' ὑπακοῦσαι ἅπαξ ἁπλῶς πάντας ἀγάλλειν τοῖς δώροις καὶ τοῖς μισθοῖς. πλὴν ταὐτὸν μὲν πρὸς ἐκεῖνον διδόναι τοὺς ἀποδέσμους τῶν χρημάτων ἀπολυπραγμονήτως δικαιοῦν, ὡς ἐκείνους καὶ τὴν ἀρχὴν ἄγοντα. ἐκεῖνον δὲ διανέμειν ᾧ τινι θέλοι, καὶ ὥς γε βούλοιτο. ἀλλ' οὐδ' ἄλλον παρ' αὐτὸν πάντων τὸν ἐκείνους ἄξοντα, τὸν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀγόμενον. καὶ τὸ αἴτιον φησίν, ἵνα τῷ συνήθει καὶ φίλῳ δουλεύωσιν ἐν ἔργοις μετ' εὐταξίας ἀγόμενοι ὄντες. ἀλλ' ὡς τόσων καὶ τόσων χρημάτων ἐκεκένωντο θησαυροί, τί τὸ γεγονὸς παρ' ἐκείνων, βουλόμενος ἐντρέπειν, ἠρώτα; καὶ τίς ἐπὶ τούτοις ἀντέκτισις; διατριψάντων μὲν κατὰ Κύζικον· καὶ μὴ ὅτι γε μηδὲν τῶν ὀνησίμων πραξάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν λυμαντικῶν; τὰ δ' ἐφ' ἑκάστῃ πόλει καὶ χώρᾳ πραχθέντα μετέωρα, τοὺς παθόντας αὐτοὺς, σίντορος δίκην οἵους τ' εἶναι δηλοῦν. τὸ δὲ καὶ Μαγνησίαν πολιορκεῖν, καὶ

τοῖς

τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ προεστάναι κινδύνου, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνου τὸ τῶν Ῥωμαίων καταπεῖραν λαόν, πῶς ἂν ὑμῖν, ἢ αὐτὸς ἢ ἐκεῖνοι διελέγχως ἀπολογήσαιντο; ἔλεγε. εἰ μὲν ἄχρι ἐκείνοις προσμαρτυρεῖν, καὶ οὐκ ἀποκρύπτεσθαι, ὅ τῇ Φιλαδελφίᾳ ἐκ πολιορκίας κινδυνευούσῃ τὰ μέγιστα, ἐπ' ὀλίγον ἐσώθη ὁ κίνδυνος. τί δαί; ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ μόνον τῶν τοσούτων ἐστὶ μισθῶν ἀντάξιον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀλαζονείαν, καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ ἀφαιρεῖται κατόρθωμα. νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ αὖθις ἐκλεξαμένων χρήζειν ποσῶν δὲ, καὶ μὴ τῶν πάντων, ὡς μὴ οἵας τ' οὔσης τῆς Ῥωμαΐδος τοὺς πάντας ξενοτροφεῖν, ἀποχρώντως δὲ εἶναι κἂν κερτομηθεὶς διακενῆς ἐξαντλεῖσθαι, τοῦτο γνῶναι θέλειν παρὰ τῶν ἀκουόντων τότε. καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ δὴ καὶ οὐ παρῆσαν, τοῦτο γνῶναι καὶ τὸν τούτων ἐξάρχοντα. ὡς μεθ' ἡμᾶς, φησιν, ἀπαρτῶντα τὰ ὑπὲρ δυνάμιν, μήτ' ἐκεῖνος ἐνοχλοίη ζητεῖν ὑπὲρ ὑμῶν. ταῦτα μὲν, καὶ τὰ τούτοις πλείω Βασιλεὺς ἔλεξεν· ἐκεῖνοι δὲ, μηδὲν ἔχοντες ἀντιλέγειν, μόνον κορύζης πλησθέντες Ἰταλικῆς, ὡς δῆθεν παραλογισθέντες, ἐπεῖχον τῷ ἄγοντι.

modatamque iudicasset. Sic se gratificari vtrisque arbitratum, temperasse ab alio ipsis præficiendo vel Duce, vel Quæstore, ut ab eodem, cui olim Sacramento dixerant, cuiusque dudum imperijs insuevissent, vel descripta commodè militarium laborum pensa libentiùs obirent, vel repræsentata fideliùs ad diem acciperent stipendia. Hîc acri Rontzerium obtutu figens, quasi ut ipsum pudore confunderet, interrogavit: *heùs tu age dic* (inquiens) *quid tot ac tantis effusis in sinus vestros thesauris profecimus? quid pro exinanito toties in lucra vestra Imperij ærario nobis operæ pretij rependistis? Hybernastis apud Cyzicum: at illic quidem, non dicam nihil utile Reipublicæ, sed plurima maximè noxia fecistis. Quæ verò deinde in singulis per quas transistis, in quibus morati estis, urbibus aut regionibus egeritis, facilè potest intelligi ex planctibus lamentantium sua Damna Incolarum: stentoreâ enim, ideoque vel longissimè sensibili, de his voce conqueruntur. oppugnata deinde crimen Magnesia, signis armisque nostris in Subditorum nostrorum, hoc est in nostra ipsorum & Reipublicæ pericula conversis, exercitusque Romani cuius erat alibi adversùs Barbaros tam desiderata tàm necessaria opera, temerè ac flagitiosè tandiù in civibus obsidendis vestro iussu ac ductu detenti, quam comminisci unquam idoneam, quam allegare, vel tolerabilem defensionem, age, poteritis? unius recti ac laudabilis facti testimonium vobis debeo, & libentissimè persolvo. profiteor, inquam, ultrò ac gratus prædico, navatam à vobis Imperio fortiter, ac feliciter operam, in Philadelphiâ à Barbarica obsidionis malis maximis periculisque liberandâ. Quid tum autem posteà? an successus hic unicus, tot pensionum tantarumque tàm longi temporis mercedum fructus abundè magnus æquusque censebitur? Quem præsertim inficiat at corrumpat licentia & ubique alibi, & in eâ ipsa Urbe usurpata rapacissimè grassandi, quæ totum præclari per se facinoris pretium ac decus obterat.* Sub ea perorans Imperator redijt ad rem initio propositam; egere se tantùm dicens non toto isto numero militum: sed mille circiter è tantâ multitudine delectis. neque enim plures per Rei Romanæ, quæ nunc essent angustias ali à se Auxiliarios Exteros posse. Monere rem ipsam publicam iam propè perditam, & eogere, ut modus tandem aliquis adhibeatur infinitis inutilissimisque iacturis, quibus sint hactenus inconsultissimè universæ Imperij copiæ profusæ. In hoc testes se Auditores qui coram adessent, velle; perque hos idem indicari absentibus optare: denique istum quem memorarent recens cum nouo appulsum exercitum edoceri & disertè commoneri de istâ ipsâ suâ voluntate ac fixâ sententiâ cupere, se plures mille conductitijs militibus in rationes imputari publicas nolle. Desinerent sese ingerere ac velut inculcare supra usum supra opes facultatesque nostras cæteri: bonique consulerent nos non prodire pollicendo ultra quàm in numerato aut spe certa nos habere simus intimè conscij. *Ne igitur aut vos* (addidit præsentes Catelanos intuens) *exigatis à Nobis quod dare non possumus, aut ille speret quæ si promitteremus fidei nostræ transcenderemus modum. non eum fallimus. de re ut est maturè ingenueque præmonemus, ne deceptum se deinde queri possit, aut lites intentare murmurando nobis, quasi ei falsis ostentationibus illuserimus.* Hæc & id genus plura locutus Imperator Concionem dimisit; Catelanis, etsi gemebant in irritum abijsse spes inanes, quod ipsa tamen os obstrueret rerum evidentia, contrà quidquam hiscere non valentibus. Quamquam vel sic proprio latini generis fastu turgentes, ringebantur intimè, stomachumque in Ducem ipsorum, tamquam ab eo circumventi, murmurantes erumpebant.

CAPVT VI.

Indicium Imperatori delatum à Genuensibus adversùm Catelanos.

INter hæc Genuenses qui Constántinopoli degunt, in Vrbi obiecto ultra fretum suburbio domicilia habentes (& splendida quidem domicilia. Nam ex quo illic sedes obtinuerant, ædificia erant sanè magnifica moliri: dilatatis haud modicè soli ipsis initio concessi terminis, dum sensim substructionibus excedunt, pomeriaque promovent: non sine secura per circuitum munitione Valli ac fossæ perpetuæ) nuncium à suis civibus è Metropoli trepidum navibus celerrimis studiosè festinatum accipiunt, quo admonentur: strenuè armari Classem magnam quæ primò vere Constantinopolim oppugnatura certò existimetur. Eius partem periculi ad ipsos quoque pertinere qui lares & familias illic obtineãt. Quare pro suâ parte invigilent: ac cum fortunæ societate fœderato ipsis Imperatori sint coniuncti, quo modo commune ipsis enim eo mox inferendum bellum, collatis pro se opibus ac conatibus queant propulsare, maturè prospiciant. Nec suspicionibus niti vanis putent quæ diceretentur: cum ista qui admonerent ipsis benevoli & prudentes ęstimatores rerum signis propè manifestis eminere deprehendissent. His illi sic compertis moram faciunt nullam Imperatoris de re totâ edocendi, magnoperéque adhortandi, ut partem quæ ipsi competeret negotij capesseret: se se quos alibi natos, benigno illic exceptos hospitio propè numero civium haberet Inquilinos; liberisque ipsorum in eius iam ditione educatis & adultis, concordi proposito paratis nullas partes explorandi propulsandique insultus Hostium omittere: quin, & promptissimis pro fide Societatis ad omnem quæcumque instet in causâ publicâ tuendâ dimicationem. Instare autem, quantum non obscurè appareret, maximam, cóque formidabiliorem quòd Proditorum apud nos pro ipsis satagentium conscientiâ freti externi Hostes, faciliorem sibi de nobis „ spondent victoriam. Nempè (addebant) „ isti quos ex Siciliâ profectos, Domine, tãto „ sumptu alis ductu militantes Ducis Magni „ Catelani, quique se de novo ipsis adiũgunt „ arcanò commissum cum Hoste fovent com„ mercium. studiosè hinc indicãtes quæ ge„ runtur, & inde vicissim de omnibus admo„ niti prout opus cẽsent ad sua nefaria consi„ lia in commune nostrum exitium patranda. „ constituunt enim sic invicem tempora cum „ Exteræ incursioni fœderatorũ ipsis nostro-

ΕΝ τοσούτῳ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Γεννουιτῶν πέραν τὰς οἰκήσεις ποιούμενοι, καὶ αὖθις χρόνος, πρὸς τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἐπικαθημιλλώμενοι, ὥστε καὶ πλεῖστον ὑπὲρ τὴν προτέραν περιβαλέσθαι γῆν, ἧς ἐπελάβοντο, καὶ ἀσφαλῶς κύκλῳ περιταφρεύσαντες, δέχονται παρὰ τῶν οἰκείων διὰ ταχυδρόμων μηνύματα, ὡς πολὺς ἐξαρτύεται στόλος ἅμα ἦρι προσβαλεῖν τῇ πόλει. ἐφ' ᾧ παραφυλακτέον σφίσι τὴν προσβολήν, ὡς κίνδυνον καὶ αὐτοῖς κειμένοις, ὡς τῆς μερίδος τοῦ Βασιλέως οὖσιν. ἐξ ἐμφανῶν ὑποπτευμάτων, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει βουλευομένοις. ταῦτ' εὐθέως ἐκεῖνοι τῷ Βασιλεῖ προσανέφερον, προσθέντες, ὡς καὶ αὐτοὶ οὓς ὑποδέξαιτο ξενικούς, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸ ἐπιγεγονότες, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνοις εἰσὶ βουλῆς καὶ κατασκόπων, οὐ συμμάχων τρόπον ἐπέχουσι. τοὺς γὰρ ἐκ Σικελίας κρυφηδὸν τὸ αὐτοὺς συμπαραπλεῖν καὶ μήνυτρα δέχεσθαι καὶ λαμβάνειν· ὡς ἐπὶ καιρῷ ἐκείνοις καὶ αὐτοὺς συμμαχουμένους. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλους ἀπαντᾶν ἐξετάζεσθαι, καὶ αὖθις ἑτέρους, φίλον δηλοῦντας καὶ τρόπον τὸ ὄνομα. τὸν γὰρ τοῦ ῥηγὸς Θεοδερίχου νόθον ἀδελφόν, μαθεῖν ἔλεγον τὸ αὐτὸν σὺν ἅμα δυσὶν ἐκπλεῦσαι ναυσί, καὶ ὅσον οὔπω τοῖς τῇδε προσβαλεῖν τρόπον τὸν τοιοῦτον, μέχρις ἂν ἡ ὁλότης φανείη, καὶ ἓν πάντες γένοιντο. ὅμως γε μηδ' ὅτι καὶ συμβουλος, εἰ Βασιλεὺς θέλει συμπαραπλεῖν, ἀπεντεῦθεν τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον δέχεσθαι, ἀπὸ τούτων κατὰ θύρας ἀρξαμένους ὡς προχείρων ὄντων. ἔχειν γὰρ αὐτοὺς ἐξαρτύειν πεντήκοντα ναῦς. ἐζήτουν δὲ καὶ Βασιλέα τὰς ἴσας, ἢ μὴν τὰ ἐς πλήρωμα τούτων χρήματα. κἂν μὴ νῦν ἔχοι διδόναι, αὐτοὺς πως καταβαλόντας αὐτά, ἐπὶ καιροῦ παρὰ Βασιλέως ἀνταπολαμβάνειν. μὴ δὲ γὰρ εἶναι αὐτοὺς ἀλλοδαπούς, ἢ Ῥωμαίους τοὐντεῦθεν. τὸ πόνον εἶναι σφίσι τὸ μὴ φθάσαι προσαμῦναι Ῥωμαίοις πάσχουσι κατ' Ἀνατολήν, ἐξὸν καὶ αὐτοὶ τὰς ἐμπορείας πλουσίας ἔχοντες, οὐ μήν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ συμμαχεῖν ἐθέλειν, καὶ σὺν ἐπιόντας ἀμύνεσθαι. ἔχειν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ῥηγὸς ἀποστείλαντας, τοὺς τοῦ μεγάλου Δου-

κὸς ὡς

κὶς ὡς πολεμίους καταχθῆν ναῦς. καὶ οὕτω προσ- Σαρξαμθίνης, τὰ λοιπὰ ξυμπληρῶν ἐκεῖ προσουπανταδίντας, καὶ στόλῳ παντὶ ἦν φανείη καὶ μὴ ἐάσοντας προχωρεῖν προσωτέρω. ταῦτα Βασιλεὺς ἀκούων διαπεσὼν τοῖς πλείοσι τῶν λεγομένων, καὶ ταῦτα, ἅμα μὲν φθόνῳ, ἅμα δὲ καὶ κακίᾳ συμπεπλάσθαι τὴν ἀπὸ τῶν Γεννουιτῶν ὑποτόπαζε. καὶ ἡ ἀρχῆθεν σφόδρα πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα δυσμένεια, καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν πόλεμος, πρὶν παρεῖχε τὴν ὑποψίαν. οὐκ οἶδα δὲ, καὶ εἰ τὸ κῆδος τὸ πρὸς αὐτὸν, καὶ αἱ τῶν ὅρκων ἐμπεδώσεις τὴν βασιλικὴν κατεμάλασσον γνώμην, καὶ οὐ τοῖς κατ' ἐκείνων λέγουσι συνεφέρετο. ὅμως ἐκείνοις μὲν ηὐχαρίστησε τὰ μέγιστα, ὡς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων πράξεων δηλοῦσι, συγχωρεῖν ἐκέλευσε. αὐτὸς δ' ὑπισχνεῖτο βουλεύεσθαι περὶ τούτων, καὶ τὸ δόξαν συνοῖσον ποιεῖν.

A rum Hostium, tum suæ ipsorum proditioni „ opportuna: pollicentes, simùl illi bùc ad- „ vecti rem gerere ceperint, pro virili & ipsos „ annisuros, larvâ obsequij tandem exuendâ, „ & armis palàm in nos vertendis. Hæc satis „ constare ex eo quod, prætet modò in por- „ tus Imperij appulsam iniussu, classem Mpy- „ rigetij, alij eodem navigaturi se se parare „ nuncientur, rursus hos secuturis, & alijs; „ eo videlicet perfido animo ac scelerata spe, „ ut tot semel insidiatoribus simulatione ami- „ citiæ intra nostra præsidia credulè admissis, „ ubi deinde coniuratis secum in nos palàm ir- „ B ruentibus, ipsi ex compacto coospirantes, „ rebellaverint: pares simul externis oppugna- „ toribus internisque perduellibus unà sustinē- „ dis ac repellendis esse nequeamus. Eo quāto „ Rei summæ periculo istis igootis Amicos se „ verbo & speciē ferentibus, aditum ad no- „ stra intima pandamus. Nobis enim compor- „ tum præterea est Regis Theudericbi fra- „ trem nothumcum navibus duodecim vela „ iam fecisse ad nostra littora, quo scilicet so- „ cijs iam bùc appulsis se adiungat, dissimula- „ turus consilium oppugnandi oos, quoad alijs quoque suorum pari nostrâ facilitate permis- „ sis ei se aggregare, summa iam ipsi tota constet destinararum nobis subiugandis copiarum. „

His sic expositis magnoperè deinde incumbebant ad suadendum Imperatori, ut nihil cunctans dissimulansve ampliùs, palàm ipsis cooperari Geouensibus vellet Catclanos qui ad manum erant protinùs paratis bello aggredi, invadereque imparatos adbùc, ideóque subactu faciliores. Posse iam nunc se armare naves quioquaginta. Parem huic numerum ne gravaretur conferre Imperator: aut si expeditas tot non habet, pecuniam instruendis ijs suffecturam daret. vel si nec in numerato nummi forent: collaturos in antecessum se de suo quæ Augustus commodo sibi tempore postea refunderet. Hunc ipsos sibi solis, modò sic adiutis, ultrò deposcere laborem liberandi Romanos ab iniurijs quas dudùm diras per Orientem à Gente infidâ paterentur. Hoc debere ipsos eo oomine quòd quæstuosis per terras & portus Impetij commercijs rem quotidiè augereot: sed vel si nullâ causâ propria id in impellerentur, solo respectu initi fœderis & caritate hospitij, periclitari pro salute Sociorum velle discrimine quocumque, atque ipsos incursantium iniurias ulcisci. Sibi quin etiam esse facillimum (anoueret modò Augustus) immissâ statim in Naves Ducis Magni quam promptam iam haberent Classe, eas capere detinereque ut bostiles sub tutâ custodiâ; talique initio bellum ijs illatum streouè deinceps continuare occurrendo, subeundisque quæcumque inciderent periculis, etiam oavalium cum Classe Catelanâ Præliorum; omnique modo probibendo, ne quantacumque his admoveri partibus deinceps poterit potentia Gentis istius, proficere nostris damnis, & progressus facere ad oppressionem Imperij queat. Hæc Imperator audieos, vana pleraque & fide indigna censuit: partim invidiâ, partim fraude, astutoque artificio confingi à Genoeusibus talia suspectans. Præbebat ei fundamentum sic opinandi declarata dudùm eorum malevolentia in Magnum ducem, iam tùm quando ipsum Constantinopoli egredientem rixâ cruentâ sunt adorti. Haud scio etiam ao oon multum valuerit ad mitigandum Doci Magno Imperatoris animum, pravasque de illo suspiciones avertendas; conscientia tàm arctæ affinitatis quâ sibi eum admoverat & reverentia sanctè iurao cum eo tali occasione fœderis. His crediderim equidem obseptas Augusti aures quamlibet verisimilibus io tàm præiudicatæ gratiæ virum delatis criminibus minimè patuisse. Genuensibus tamen idem declaratæ fidei ac benevolentiæ in tàm officiosè coosulendo Rei Romanæ, gratias egit maximas; hortatus de cætero ut in arcano qoæ indicaverant, interim haberent. se enim impertitâ ootitiâ usurum haud segniter in posterum, invigilando prout par esset saluti publicæ: & quæ hùc conducerent impigrè ageodo.

CAPUT VII.

Accessus ad Imperatorem Ducis Magni & pro Mpyrigerio petitio.

AT Magnus Dux intelligens offensum Imperatorem tantæ in stipendia petitione pecuniæ, desperansque trecenta nummorum millia, totidem enim postulaverat; ab eo posse umquam exprimi; ea in longè minorem contraxit summam. in se recipiens, donativo non magno, nec ægrè ab Imperatore pro copiâ præsenti numerando, se se pacaturum Latinorum murmur, & horum ei plenè reconciliaturum voluntates. Nunciavit etiam iam quosdam ex ijs, prout Imperator se velle significasset, à se mercede instructos idoneâ, versùs Imperatoris Michaëlis Castra, eius auspicijs militaturos, iter arripuisse. Se verò paratum ostendit, quòd id etiam sibi esse cordi declarasset Augustus, cum reliquis in Orientalem redire continentem. Mpyrigerium Tentzam quod attineret, non videri committendum ut vir tantus tàm magnis appulsus spebus, irritus remitteretur. Videre saltem sustineret hominem Augustus paratum eius Maiestati se sistere, si præmissâ securitate ad id idoneâ vocetur: hoc est: si dato in manus ipsi Diplomate Imperatoris aureâ munito bullâ, plena ipsi fiducia contingat honorificæ admissionis & tuti post colloquium receptûs. Atque hîc vehementer asseverabat paratissimum hunc esse, ductis secum universis quibus præerat copijs, sub Iunioris Augusti signa proficisci, rê eius ductu strenuè, gesturum. Hæc & plura istiusmodi Dux magnus memorans assensum in suam sententiam statim rapuit Augusti. Literæ igitur aureæ insignes bullâ, quibus fides fieret liberi accessûs securique recessûs, Mpyrigerio expediuntur. Ipse autem Augustus multis præsentem Magnum Ducem donarijs cumulans, pleramque insuper partem vectigalis frumentarij, eidem postmodum mandans attribui, lætum eum ac voti compotem cum omni benignitate dimisit.

Ὁ μέντοι γε μέγας δοὺξ ἀποτυχὼν τῶν τοσούτων χρημάτων, ὧν παρὰ βασιλέως λαμβάνειν ἤλπιζεν, εἰς γὰρ τριακοσίων νομισμάτων χιλιοστύας τὸ πᾶν ἐπόσωτο τῆς ἀπαιτήσεως, ἐπ' ὀλίγοις ἴσα τὰς δόσεις, τὸ θρουῦν κατεστέλλετο τῶν Ἰταλῶν ὑπισχνούμενος· καὶ μὴν καὶ τινας ἐξ αὐτῶν ἱκανωθέντας μισθοῖς, τῆς πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ ἅψασθαι συμμαχήσοντας. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτόν γε καὶ αὖθις ἀντιπεραιοῦν κατ' Ἀνατολήν. τὸν μέντοι γε Μπυριγέριον Τέντζαν, ὡς καὶ αὐτὸν ἄξιον ὂν προσδέχεσθαι ὑπὸ μεγίστοις τοῖς ἐλπισμοῖς προσχωρήσαντα, συμπεπεῖσθαι παραγενέσθαι, μόνον ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ προσηκούσῃ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ χρυσοβούλλοις χρῆσθαι τοῦ θαρρεῖν τὸ ἱκανόν. ἕτοιμον δ' εἶναι τοῦτον καὶ μισθοφορίαις ἱκανωθέντα τῷ ἰδίῳ συνάμα λαῷ, τὴν πρὸς τὸν νέον βασιλέα προσθέσθαι σφοδρῶς ἰσχυρίζετο. ταῦτα λέγων καὶ πλείονα, αἱρεῖ τὴν γνώμην αὐτίκα τοῦ βασιλέως. καὶ ἅμα πρὸς μὲν τὸν Μπυριγέριον πιστὰ χρυσόβουλλα ἐχαρίζοντο. αὐτὸς δέ, τὰ πολλὰ μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσνείμας, τὰ πλεῖστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ σιτοσυναγόντων κελεύσας ἀναλαβεῖν, μετὰ πάσης δημηγορίας ἐκπέμπει.

CAPUT VIII.

Occasio & ratio tributi quod Tritichordeum est dictum.

TRibuti porrò memorati modò frumentarij quod vulgo σιτόκριθον, quasi diceres *tritichordeum* appellatum est, hæc origo atque institutio fuit. Vastata incursionibus Barbaricis Asia, & Orientales Tractus universi, vacante illic agrorum culturâ, extremâ victûs inopiâ premebantur. At eodem tempore adversa Continens

Τὸ δὲ τοῦ ἐπισυναγομένου σιτοκρίθου, τοιοῦτον δ' ἦν. τὰ μὲν γὰρ τῆς Ἀνατολῆς καὶ λίαν ἐξηπορήθη, ὡς μὴ δὲ ἔχειν ἐντεῦθεν τὴν βασιλείαν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνάγκην καταστῆναι ὑπὲρ ἐκείνης ἐκχεομένου χρήματα. ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων καὶ Δύσις πᾶσα καὶ λίαν εὐφόρησεν.

ἀφόρησιν. εἰ δὲ μὴ δίκαιος ὁ καρποὶ ἐξ αὐτοῦ ἀλώνιον ἦσαν. ἀλλ' ὡς ἐν καιρῷ μεγίστου λιμοῦ ὁ σῖτος διεπιπράσκετο, τῶν κατ' Ἀνατολὴν πρὸς Δύσιν μετῳκισμένων. ταῦτ' ἄρα καὶ Βασιλεὺς πόρους ἐπινοεῖν, τοῦτο μὲν, τῶν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς μισθωμάτων ὑπερηφάνων ὄντων· τοῦτο δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ χρείαις ἄλλαις δαπανημάτων· τὸ ἀφ' ἑκάστου γεωργοῦ ὀλίγιστον εἰς μέτρον ἅμα συμποσουμένου ἔγνω. καὶ ἀποστείλας, ἀφ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν γεωργούντων ὑπὲρ συγκομιδῆς ζευγηλάτου, σίτου μὲν, μοδίους ἕξ, κριθῆς δὲ, μοδίους τέσσαρας τοπικοὺς προσέταξε παρέχειν. ἐκ τούτων γοῦν καὶ τῷ μεγάλῳ Δουκὶ κελεύσας δίδοσθαι ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ ἀπεμπολουμένων, καὶ ἀνακωχὴν τὴν ἐκείνου χρῶν, τὰ περὶ τοῦ Μπυριγερίου διεβουλεύετο, ὡς αὐτίκα κἀκείνου προσηκόντως, καὶ ὡς ἐκεῖνος ἤλπιζεν ὑποδεξόμενος. διὰ ταῦτα καὶ τῶν κατὰ δύσιν προνοιῶν ἥπτετο, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τούτων ἀφῄρει. τὰ γὰρ τῶν μισθῶν τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα ἐκδουλευόντων, καὶ περὶ χρόνων διεκόπτει πάλαι. ἀλλὰ καὶ τὸ νόμισμα διὰ τὴν χρείαν ἐκιβδηλεύετο. πρότερον μὲν γὰρ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα, τὸ δίμοιρον τοῦ ταλάντου τῶν νομισμάτων, χρυσὸς ἦν ἄπεφθος. ὃ δὴ καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου διετήρει. ὕστερον δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ἁλούσης, διὰ τὰς τότε κατ' ἀνάγκην δόσεις, καὶ μάλιστα πρὸς Ἰταλοὺς, μετεχαράξατο μὲν τὰ τῶν παλαιῶν σημείων, τῆς πόλεως χαραττομένης ὄπισθεν· καθυφίετο δὲ καὶ παρακεράτιον τὸ ἐκ χρυσοῦ νομιζόμενον, ὡς πεντεκαίδεκα πρὸς γε τὰ εἰκοσιτέσσαρα γίνεσθαι. μεταλλάξαντος δ' ἐκείνου πρότερον μὲν, εἰς δεκατέσσαρα προελθεῖν πρὸς δέκα. νῦν δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἡμισείας τὸ ἄπεφθον καταμίγνυσθαι, παρὰ τὴν αἰτίαν καὶ δυσπόριστα μὲν ἐκ τοῦ καιροῦ τὰ χρειώδη, δύσωνα δ' αὖθις καὶ ταῦτα, ἦν ποῦ τι καὶ φανείη ἐγίνοντο. καὶ αἰχμαλωσία καὶ λιμὸς ἦν.

Europę, Macedonia & omnes Occiduę regiones, messibus sunt ubertimis ditatæ. Non enim, ut ferè fit, abundantia vilitatem annonæ induxerat. Sed propter concurrentes eò Asianos sedibus extrusos proprijs, ita frumentum in summâ segetum ubertate vendebatur, ut annis, vel maximè famelicis consueverat: unde quæstus Aratoribus, & Dominis Agrorum cumulatissimus redibat. Hoc Imperator animadverso, locum esse credidit indictioni vectigalis novi, quo plurimùm egebat, partim ad compescendas mercedibus repræsentandis murmurationes contumacium Latinorum, partim ad usus alios necessariorum sumptuum. Ergo edicit, ut singuli Agricolæ mensuram è suá messe non magnam, minimè gravi in tantâ copiâ collatione, darent Reipublicæ, eoque modico pretio lucrosissimam sibi facultatem emerent, frumenti sui atque hordei plaustris bigisque, quoquò vellent venditum mittendi. Ad hoc unicuique, modij sex tritici, hordei quatuor, per loca singula pendendi sont imperati. Ex hâc collectitiâ annonâ magno statim divenditâ, auri argentique summas ingentes reddi magno Duci iussit: istoque sic satiato, quietus iam ab eâ parte Imperator, Mpyrigerij quoque pro eius voto, munerandi cogitationem ingressus est: decrevitque ipsum ad se venientem admittere, eâ quam sperare illum norat, honorificentiâ. Id ut faceret manus iniecit Pensionibus quæ Reipublicæ Ministris per Tractus occiduos dudùm constitutæ, quotannis adhuc solvebantur. Has tertiâ parte diminuit. non enim fuit aliud quod arriperet: cum autoramenta quæ certissima priùs & præcipuæ conditionis habebantur, servientium in Imperiali Domo Palatinorum, iam pridem intervertisset. Sed & alium unde istam in Mpyrigerium effundendam pecuniam cõficeret quæstum excogitavit ex adulteratione monetæ publicæ, in sequius detrahendâ qualitate signati auri. Siquidem cum prius sub Ioanne Ducâ eatenus corrupta esset nummi aurei synceritas, ut auri puri dimidium dumtaxat haberet pondus, reliquo è deteriori materiâ submisto (qui usus usque ad Michaëlis tempora perseveravit) huius primis annis, recepta è Latinis Constantinopoli, cum idem Michaël pecuniâ egeret ad largitiones necessarias, præsertim faciendas Italis, recudi monetam omnem auream iussit, prætextu immutandi notas veteres. nam pro antea usitatis signis Vrbem Constantinopolim in posticâ nummi facie voluit extare. Verùm istâ occasione detrivit metalli probitatem eo usque, ut è vigintiquatuor partibus aurei solidi, auri dumtaxat puri novem essent, quindecim misturæ sequioris. Post Michaëlis mortem, exigua est emendatio secuta: decem saltem partibus auri purgati ad vitiosas quatuordecim adiectis. at nunc isti ipsi probi metalli particulæ dimidium detractum, scoriâ & retrimento suppletum est, unde securim infligi magnam fidei commutationum & necessario rerum victui aptarum commercio contigit; nec exteris facilè importantibus ad nos sua, nec nostris invenientibus cui suis usibus redundantia venderent; utique illis haud satis accipientibus pro merce probâ, pretium adulteratum; & suam melioris notæ monetam pari cum nostrâ sic corruptâ æstimatione profligare recusantibus. Ex quo & difficiliori redditâ redemptio-

ptione captivorum consenescere in hostium vinculis infelices in servitutem lapsi cogebantur; & interceptâ importatione annonæ, fames passim invalescat.

C A P V T IX.

Genuensium apud Peraam habitantium apparatus ad bellum per se, sine Imperatoris cooperatione sustinendum.

INterim Genuenses Inquilini Vrbis, ut in irritum abiisse viderunt spes & consilia priùs inita Imperatoris adiungendi sibi in Societatem belli communiter gerendi, adversùs eos quos machinari irruptionem in Terras Imperii compererant; ac sic privatis sibi opibus consulere coacti, motum subsiliêtium cordium ex trepidatione quam iniecerant fida indicia suorum, indubitatum adventum Hostilis adversùs Constantinopolim Classis certò denunciantia, non silentio aut quiete compescebant: neque enim, quod dici solet, certamen instans, acquiescere periclitantem prætextibus patitur: Verùm, ut nutrices difficilis somni pueros motu potiùs & cantilenis, quàm immotâ quiete sopiunt: quia cōparatum naturâ est, ut agitatio interior somnū excludens, externâ versatione superetur; eo talis fructu victoriæ quo trâquillitas animæ reddatur: sic & hi agēdo, ferendo, susque deque omnia versando, solicitis operationibus, strenuis ultrò citróque commeationibus, tumultum interiorem mētium Vulgi, ex instantis oppugnationis terrore conceptum, delinire conabantur. Ac nunc quidem fossas suo Galatæ suburbio circumdatas, altiùs excavabant, quò in eas aqua derivari è mari posset; munitioque securior istâ ratione reddi: nunc ballistas & machinas saxis telisque longè iaculandis moliebantur: & fenestras Domuum, ad splendorem priùs & magnificentiam è latere ac gypso speciose concinnatas, in metuendas hostibus pinnas, & secura propugnacula vertebant: nunc congerebant pecuniæ vim ex communi collatione Coloniæ totius, conducendis in tempore auxiliis externis suffecturam. Sed & ad Naves quas habebant iaminstructas, alias incessanter adornando adiungebant: Classiariosque milites sui generis quos iis imponerent, è conciliis suæ Gentis, in circumsitis Insulis ac locis sedes habentibus, corrogabant accersentes: sic nihil omittentes in providendo cuncta diligenter quæ ad belli sustinendi rationem pertinerent.

ΟΙ' μὲν οὖν γε κατὰ τὴν πόλιν Γεννούϊται, ἐπειδήπερ, τῶν κοινῶν ἀπετύγχανον βουλευμάτων, καὶ καθ' αὑτοὺς ἠναγκάζοντο πράττειν, τὴν χαλεπὴν τῆς καρδίας ἐκ τῶν ἀκουσθέντων πήδησιν τῶν ἰδίων, οὐ σιγῇ καὶ ἠρεμίᾳ κατέστελλον. ὁ γὰρ ἀγῶνα, φασί, προφάσεις οὐ πάνυ τι δέχεσθαι, ἀλλ' ὡς αἱ τίτθαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων κινήσει μᾶλλον καὶ μελῳδίαις, ἀλλ' οὐχ ἡσυχίαις κατακοιμίζουσι. πέφυκε γὰρ ἡ ἔξωθεν κίνησις ὑπερφερομένη καταγκρατεῖν τὴν ἐντός. καὶ οὕτω γαλήνην ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ· οὕτω καὶ οὗτοι, ἀλλ' ἐπαλλήλοις πράξεσι καὶ κινήσεσι, τὸν τῶν πολλῶν κατέστελλον θόρυβον. καὶ νῦν μὲν βαθύτερον διεσπάφρευον, καὶ ὡς ὕδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης μετοχετεύεσθαι δυνατὸν εἴη, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τοῖς ἐνοικοῦσι παρέχειν. νῦν δὲ ἰοβόλα καὶ πετροβόλα ἐμηχανῶντο· καὶ τὰς τῶν οἰκημάτων περιφανεῖς διὰ ὀπτῆς πλίνθου καὶ τιτάνου παραθυρίδας ἐπάλξεσι περιοικοδομημένας εἰς ἀσφαλὲς καθίστων· νῦν συνέλεγον χρήματα ἐκ κοινῆς τῆς καθ' αὐτοὺς συναγωγῆς τῆς συνδοσίας κατὰ καιρὸν ξυμμαχήσουσιν ἀποχρήσοντα. καὶ νῆας, τὰς μὲν εἶχον, τὰς δὲ καὶ ἐξηρτύοντο. τοὺς δ' ἅμα ναυμάχους ἐκ τῶν ἑκασταχοῦ κοινῶν συνεδρίων τοῦ γένους αὐτῶν μετεπέμποντο, καὶ σφίσι τὰ πρὸς πόλεμον ἅπαντ' ἐξήρτυντο.

C A P V T X.

De Piratâ Andreâ, & eius Exceptione.

Ὅτε καὶ τινα τῶν πειρατῶν Ἀνδρέαν ὠνομασμένον, δυσὶ πειρατικαῖς ναυσὶ καταχθέντα πρὸς Βασιλέα, ὃς οὐκ ὀλίγα μὲν καὶ Βενετικοὺς, Γεννουΐτης ὤν, διετίθει κακωτικὰ κατὰ θάλασσαν. ὕστερον δὲ καὶ ναῦν περιτυχὼν Περσικὴν, καὶ ταύτης αὐτάνδρου κρατήσας, οὓς μὲν ἀνεῖλε τῶν ἐν αὐτῇ, οὓς δέ γε ζῶντας κατέπεμψε τῷ Βασιλεῖ, ὡς δῆθεν τὰ ὑπὲρ τούτου φρονῶν, καὶ σὺν αὐτῷ συμπολεμῶν ἀντιπάλοις. τοῦτον Βασιλεὺς μὲν μετ' εὐμενείας δέχεται, ἐν ἀλλαγαῖς ἀγάλλει, καὶ τῷ τοῦ Βεστιαρίου τιμᾷ ἀξιώματι. Βενετικοὶ δὲ δι' ἔχθους εἶχον, καὶ ὧν παρ' αὐτοῦ ἔπαθον, ἀντιμείψασθαι ὥρμων. ὅθεν, καὶ νυκτὸς ἐπεισπεσόντες, πῦρ μὲν τῇ μιᾷ τῶν νεῶν ἐνιᾶσιν ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐναύσαντες, θατέρας ἀποδράσης, καὶ καταφλέγουσι. τῶν δ' ἐν αὐτῇ οὓς ἑλεῖν ἔσχον, ἀπηνῶς κατασφάττουσι.

A

B

Qvo tempore Piratam quendam Andream nomine, ad se cum navibus piraticis duabus quibus præerat, ultrò ut Amicum venientem, benevolè Imperator excepit. Is eum esset Genuensis, non pauca Venetis mala, maritimis grassationibus intulerat. novissimè autem occurrentem sibi persicam navem expugnatam ceperat cunctis eius vectoribus potitus, quorum parte occisâ, reliquos vivos Imperatori dedit, quasi significans: se pugnæ eius auspicijs pugnatæ, fructum ac spolia ipsi repræsentare fide Socij. Admisit hominem Augustus omni significatione humanitatis, cum inter alia honorans missis speciosarum Xenijs vestium, & Vestiarij dignitate insigniens. Sed Venetis exosus hic Andreas erat ob gravia quæ ab ipso damna pertulerant. Itaque in ultionis de illo sumendæ occasionem intenti, noctu in eum improvisò irruentes, alteri eius Navium ignem iniecerunt, quam flamma statim totam corripuit & absumpsit: repertosque in eâ quos in potestatem redigere potuere, crudeliter trucidarunt. Altera navis Andreæ, fugâ maturâ incolumis evasit.

C A P V T XI.

Imperator Mpyrigerium Tentzam accersit.

Βασιλεὺς δὲ ὅλος πρὸς τὸ τὸν Μπυριγέριον Τέντζα ὑποδέξασθαι γεγονὼς, συχνοὺς ἀποστέλλων πρὸς Καλλίπολιν ὅπου γε καταίρειν ἠκούετο, λιπαρῶς καὶ μετ' ἀξιώσεως μετεστέλλετο. ἵνα δὲ καὶ θαῤῥεῖν οἱ παρέχοι, χρυσοβουλλείους ἔπεμπε λόγους, καὶ πίστεις δι' ὅρκων τῶν παλαμναιοτάτων ἐδίδου· ἢ μένειν, παρόντα μὲν φιλεῖν τῷ εὐμενῶς ὑποδέχεσθαι καὶ προσηκόντως τιμᾶν· μὴ θέλοντα δ' αὖθις, εὐμενῶς καὶ μετὰ χρηστότητος ἀποπέμψειν. συχνάκις οὖν σὺν οἰκείους ἀποστέλλων μετεκαλεῖτο. καὶ δῆλον ἦν τὰ μεγάλα προξενεῖν ἐκεῖνος εἰ ἐπιστείη. ὁ δὲ τὰς πίστεις ἀνὰ χεῖρας ἔχων, μηδὲν μελλήσας, ἅμα δυσὶν ἰδίαις ναυσὶ, τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβάνει. πλὴν οὐκ εὐθὺς ἐλθὼν τῆς νεὼς ἀποβαίνει. ἀλλὰ πρὸς Βασιλέα μὲν ἀποστέλλει, καὶ τὴν

C

D

Inde Imperator totus incumbens in propositum Mpyrigerij Tentzæ excipiendi, plures misit Calliopolim (quò is Classem appulisse ferebatur) qui eum non invitarent solùm, sed suppliciter etiam atque instanter orarent, ad se venire, ne gravaretur: idque ut omni metu deposito fidentiùs faceret, amplissima promissa diplomatibus conscripta Imperialibus & bullis aureis munita perferenda illi dedit: adiectis quinetiam iuramentis, & imprecationibus horrendis, queis caput devovebat suum, ni eum præsentem omni affectûs significatione amplecteretur, & prout eius poscebat sibi nota dignitas, honoraret. ac si quidem apud se manere vellet, continuaturum ei benevoli officia hospitij; sin abire mallet, uti arbitrio suo passurum, & ut discedentes Amicos fas est, Donis propempticis cumulatum, dimissurum. Hæc per intimos sibi alium super alium missos Augustus Mpyrigerio incul-

culcans, denique illi fidem fecit, haud sibi defuturam, si quò vocabatur occurreret, splendidam atque illustrem admissionem. Itaque pignus idoneum tantæ spei, diplomata quæ dixi auro bullata tenens manibus, nihil cunctatus, cum duabus suis navibus Constantinopoli se admovet. Cæterùm non statim ac appulit navi exscendit; sed primùm per aliquot è suis Imperatorem de suo adventu certiorem facit. ac cum eum subitò Augustus, cum conveniente honorificentiâ invitaret, missis etiam, quibus ad hoc uteretur, Rhedis ac curribus, recusavit ille inflexibili constantiâ, nihil minùs fixus in propositio intra suas perstandi Naves, quàm illæ tenaci dente anchorarum fundo devinctæ mordicus hærerent. Tandem rogatus quam securitatem ultrà iam datas vellet? Respondit: tum se sibi cautum idoneè crediturum, si Filius Imperatoris Ioannes Despota in suam prior potestatem veniens, suis navibus detineretur, dum ipse iis relictis Imperatori se sisteret: aliter quàm tali obside præsumpto, se sui copiam Augusto facere non posse. His auditis offensus Imperator, & ad ludibrium sui pertinere indignanter reputans, quòd homo qui tàm vasta maris spatia nemine vocante ultrò esset emensus, solâ fretus, ut aiebat, procul per famam cognitâ Imperatoris rectâ comique mente: nunc tàm dudùm in intimam provectus viciniam; atque adeò portum tenens Vrbis regiæ, non contentus diplomatibus iure iurando confirmatis, etiam obsides, & tales obsides, pacisci æquum duceret, ac nobis tantò emendam sui præsentiam licitaretur: superbi arrogantiam Hospitis contemptu premendam iudicans, sine responso, ac quasi re indecisâ deliberabundus, multis eum diebus in salo iactari sivit. Quoad tandem instante solemnitate Natalis Christi (nam adventus Mpyrigerij Constantinopolim in medium fermè Decembrem inciderat) convenit denuò per Missos hominem, rogans ut suum iusiurandùm satis haberet, alijs insuper multis argumentis urgens ut ne dubitaret sibi fidere. In hæc multa ille contrà caussatus, vix denique manus dedit assentiens, progressusque in Augusti conspectum magnificam admissionem est nactus; idque continuis aliquot diebus certâ horâ frequentans Aulam; moxque in sibi adamatum Navium suarum ligatarum anchoris diversorium se recipiens. Eò ad illum Imperator quotidiè mittitabat ingentem copiam Edulium, quæ ipsi Socijsque saginandis sufficeret. Quam in rem haud modicæ nummorum summæ impendebantur. Quibus illo, ut apparebat, iam aliquantùm delinito, & de pristinis remittente fastidijs; quod liberiores eius hilarioresque frequentatæ Imperatoris coram aditi salutationes declara-

ἄφιξιν δήλην καθίστησι. μετακαλούμενος δὲ μετὰ τιμῆς προσηκούσης, πεμφθέντων καὶ ὀχημάτων, οὐχ ὑπήκουε τὸ παράπαν, ἀλλ' ἀτρεμὴς εἴχετο τῶν νεῶν, ὡς αὗται τῶν ἀγκυρῶν ἐν ταῖς ζάλαις. τέλος ἐνεχυρασίαν τὴν ἀσφαλεστάτην εἰσέπραττεν, οἷον τ' ἐσομένην παρέχειν τὸ πιστὸν κατεχομένην ἐν ταῖς ναυσί, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱόν, τὸν δεσπότην Ἰωάννην, ὅμηρον ἐζήτει λαβεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ παρὰ βασιλέα ἀφίξεως. βασιλεὺς δὲ πρὸς ταῦτα ὑβριοπαθῶν, εἰ τοσαύτην ἀναμετρήσας ἐκ πολλοῦ [illegible] θάλασσαν αὐτόματος, τῆς εἰς αὐτὸν χάριν ἀφίξεως πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως ἀθύτησι, νῦν καὶ ὅρκους λαβὼν οὐκ ἐθάρρει· ἀλλ' ἐφ' ὁμήροις ἤθελεν ἐμφανίζεσθαι, ἐν ἀνωρίαις τιθεὶς τὰ κατ' ἐκεῖνον, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἠφίει αὐλίζεσθαι κατὰ θάλασσαν. τέλος, ἐπεὶ τοῖς τοῦ Χριστοῦ γενεθλίοις ἡ ἑορτὴ προσεπέλαζε, περὶ τὰ μέσα γὰρ Σκιρροφοριῶνος ἀφίκετο, πέμπει γε καὶ αὖθις καὶ ἀξιοῖ τὸν τῶν ὅρκων ὑπόγυιον ὡς ἱκανὸν προτείνων, καὶ θαρρεῖν τὰ μέγιστα προτρεπόμενος. καὶ ὃς ἐπὶ πολὺ γνωσιμαχήσας, ἔπειτα πείθεται, καὶ τῷ βασιλεῖ παραγενόμενος, μεγαλοπρεπῆ τὴν ὑποδοχὴν εὑρίσκει, καὶ ὁσημέραι πεῖραν διδοὺς καὶ λαμβάνων, τῶν μὲν νεῶν, οὐκ ἀπείχετο, ἀλλ' ὡς καταλύματι ταύταις ἐχρῆτο, ἐδεσμάτων καθ' ἑκάστην ἐμφορούμενος τὴν ἡμέραν, οἷς ἔστελλε τούτων ὁ βασιλεύς, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τὴν διαχείαν συχνοῖς νομίσμασιν ἱκανούμενος. ἀνέδην δ' ὅμως τὰς πρὸς βασιλέα ἐποιεῖτο προσόδους, ἐκινεῖτο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς, καὶ δῆλος ἦν ὑποταχθησόμενος. τέλος, ἐπεὶ ἡ ἑορτὴ ἐφειστήκει, ἔδει δὲ καὶ αὐτὸν ἕνα ἤδη φανέντα τῆς γερουσίας, ὀφφικίῳ καὶ παρασήμοις τιμᾶσθαι, ὅρκους τῆς ὑποταγῆς παρασχόντα, διὰ τοῦτο, καὶ μέγας μὲν παραυτίκα κλίζεται δοὺξ συγκλήτου πάσης καὶ πολιτείας παρισταμένης. καὶ τὴν βακτηρίαν, τὸ τῆς ἀξίας λαμβάνει σύμβολον. καὶ τοῦτο γὰρ τῷ βασιλεῖ κεκαινούργητο, ἀργυροχρύσους βακτηρίας τοῖς τῆς γερουσίας προτιμοτέροις ἀξιωμάτων ἐπιδιδόντας σημειοῦσθαι. τὴν αὐτὸ δὲ χεῖρα λαμβάνει, καὶ ἑορτίοις ἀξίοις παρασήμοις κατὰ Ῥωμαίους στολίζεται, καὶ τὸ σκαραμάγγιον ἐπιθέμενος, κἀντεῦθεν θαρρήσας, ἔξεισι τῆς νεώς. καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κοσμιδίου μετὰ τῶν ἰδίων αὐλίζεται· καὶ γὰρ καί τινες ἐξ ἐκείνων, καθημερικαῖς τιμαῖς ἐπετιμῶντο παρὰ βασιλέως καὶ μεγαλοπρεπῶς πεφιλοτίμηντο. ὅλος τοίνυν ἐντεῦθεν προσκείμενος τῷ βασιλεῖ,

καὶ

καὶ τὰ πρῶτα τῶν βουληφόρων καὶ κρίνειν σιτλῶ. A

bant; delectatus Augustus crebris insuper eum pretiosarum vestium honorabat Donis. Ad quod liberalitatis Principis augmentum, hospitis quoque antiquâ contumaciâ in magis obnoxiam sensim se verecundiam ac venerationem molliente, eò denique ventum est, ut Mpyrigerius se non abhorrere declararet à ritè profitendâ Imperatori subiectionis fide, quam primùm is iuberet. Id verò ut statim fieret, urgebat festi tantùm non iam præsentis vicinia: quo cum de more oporteret apparere publicè adstantem Imperatori Senatum universum cunctosque Magistratus cum insignibus cuiusque Potestatis suæ; ne huic ceremoniæ deesset novus hic Senator & Magistratus designatus, sed in eâ destinati ei officij occupare locum, & eius insignibus ornatus posset conspici, præfestinanda visa est professio subiectionis eius ad Imperatorem iure iurando firmata; quippe quæ ad illa quæ dicta sunt, esset necessaria præparatio. Isto igitur ritu prævio perfunctus, statim Mpyrigerius renunciatur Magnus Dux, universo Senatu, & Corpore Civium, adstante, Scipionemque dignitatis eius accipit Symbolum. Nam & hoc novum Institutum Imperatoris Andronici est, bacillis ex auro argentoque affabre factis honorare primarios Senatorum quo die possessionem ineunt dignitatum Ipsis attributarum. Cum hoc ille insigni, præcessionis & primi consessûs impertitus honore est, & iuxtà morem Romanorum proprijs Ducis Magni tali festivitate vestibus ornatus prodijt, Scaramangio quoque desuper inducto. Hæc tandem illi fiduciam dederunt, in Vrbe Domicilium sumendi, omisso quod hactenùs omni vesperâ repetierat, Navis suæ diversorio. Habitavit enim diebus aliquot in Monasterio Cosmidij, unà cum suis familiaribus; quorum aliqui equestrem Dignitatem è manu Imperatoris acceperunt, omnes ab eo magnificè munerati. Inde totus intimus indivulsèque assiduus Imperatori novus hic Magnus Dux, primam præcipuamque autoritatem in Consilijs habebat.

CAPVT XII.

Iuramenta Mpyrigerii Tentzæ & Dignitates.

Πλὴν ὅσον τὴν ἀπὸ τούτου πρός· Βασιλέα πλεῖσθαι μὴ γνωστῶν ὁρκωμοσιῶν, ἐπεὶ ὁ φίλον μὲν τοῦ Βασιλέως φίλον· ἀντίπαλον δὲ τὸν ἀντιπάλων, ὡς εἴθισο, ἐς αὐτὸν ὀμνύειν καθίστατο. ὁ δὲ, τὸ ἁπλοῦς τῆς γνώμης ἐξ ἀρχῆς δεῖξαι ὑποκρινόμενος, δῆλος ἦν ἐξαίρειν τὸν Θευδέρικον τῶν λοιπῶν πολεμίων· φθάσαι γὰρ καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὁρκωσίοις πρᾶξαι καὶ τὸ δουλεύσαι, ὃν οὐ δίκαιος μηδὲν τῶν συγκειμένων αὐτοῖς ἀθετήσαντα αὖθις ἀπαρτᾶν, γ' καθίσταξ τῶν φίλων φανέντα καὶ δεσπότου. καὶ διὰ ταῦτ' ἐξὸν, αὐτοῦ γ' ἐξαιρεθέντος καὶ μόνου, ἐπὶ τοῖς ὁπωσδήποτε ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις, τοὺς ὅρκους προβαίνειν. τοῦτ' ἔδοξε μὲν ἔχειν καί τι βαθύτερον. ὡς ἐκείνῳ προεσχημένου τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπαρτωμένου. ἔδοξε δὲ καὶ κατά τινα θήραν εὐδοξίας γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς Βασιλέως. ὡς ἐκείνου καὶ μάλα τὸ πλεῖστον φυλαττομένου τὸ πρὸς τοὺς ὅρκους ἕτοιμος, ὥστε καὶ ἀσφαλὲς προσεῖναι τοὺς δ' ἀπείρους δοκεῖν, διὰ τὸ στεῤῥὸς τῶν φθασάντων ἀντέχεσθαι, ὁμολογουμένως τε ταύτα τὴν πρὸς τὸν Θευδέριχον φιλίαν. εἰ γὰρ τὴν πρὸς τὸν πολλῶν εὐδοξίαν τῷ νοῦ ἔχον-

B Cæterùm cum, post illam quam dixi obiter festi causâ instantis depropeeratam professionem Fidelitatis, oporteret ex more quædam capita distinctiùs exprimere iurando, ubi ventum ad illud est quo exigebatur à Mpyrigerio, ut iuratus sponderet: eosdem se cum Imperatore Amicos habiturum, eosdem Hostes: hæsit ille, liberéque respondit; quasi ad maturè dandum initio ipso specimen ingenui sui cuiusdam C simplicisque candoris; respondit, inquam: in eo quod à se exigeret, ut numero Hostium haberet omnes Imperatoris Hostes, necessariam sibi esse exceptionem unam, respectu Theuderichi, si & hunc exosum fieri Augusto contingeret. quippe se illi antiquiori iam esse amicitiæ ac cuiusdem subiectionis iuramento devinctum; cuius fœderis in conditionibus cum nihil is mutaverit; haud se posse, fide ac Religione integris, ab eo D desciscere. Hoc unico segregato, adversùs reliquos ubicumque ac quicumque sint omnes, suam partium Imperatoris propugnandarum alacrem devotionem Sacramenti contestatione sanciturum. Non aberat ab his suspicio tectioris, nec fortè Romanis innoxiæ, huius cum illo externo Principe initæ Societatis. Tamen Imperator id in eam potiùs partem rapuit, ut autumaret Mpyrigerium cupidum Gloriæ, ostentandæ

 synce-

fynceritatis ftudio, & famæ inde aucupandæ voto fic agere. Hinc autem, quod rem attineret ipfam, magis certum augurium duci debere conftantis futuræ atque inviolatæ in omnibus quæ fpondeceret, promiffionis eius. Cur enim non inflexibilitare pari, pofterio-ri hæreret fœderi, eius quam in priorum conventionum obfervatione monftraret? non minùs ergo illum fidum fibi, quam Theudeticho futurum. atque in eam fententiam indulgens fibi, differebat largiùs: Præftantium & egregiè prudentum virorum effe, nihil commodi aut emolumenti præhabere gloriæ illuftri exiftimationique inoffenfæ. Oportere quippe omninò, ut Platon ait, arbitrari, haud parvò interefſe, boni-ne an fecus videamur alijs. non enim ut virtutis verâ fubftantiâ & poffeffione plerique hominum carent, fic horum de alijs iudicantium fententiæ pondere deftituuntur autoritatis omni. quin perfæpe rē acu ipfam tangunt, & fubtiliter diftinguentes fpeciem à corpore, verè cùm fenfibus tùm fermonibus difcriminant Meliores à Peioribus virorum. Quod fi, autore Platone, in rebus publicè gerendis, venari auram opinionis etiam popularis convenit; quantò magis non ignofcendum folùm, fed favendum etiam huic fit, qui non Plebis fed Principis, & Imperatoris demereri fibi laudem hoc facto voluerit. quod cum erat in quavis actione probabile, quantò eſt commendandum magis, in folemni obligatione fuæ fidei? Prolixè igitur conceffit Auguftus Mpyrigerio, ut unius eius quam indicaffet exceptionis conditione fœdus temperaret fuum. ac deinceps hominem largè affecit laude fimplicis, & minimè fucati animi; prædicans eum apud obvios eo nomine. ut facilè quàm id fibi altè perfuafum effet, tam pronâ teftificatione proderet: atque hunc exiftimationis locum non aliâ, opinor, Mpyrigerius apud Auguftum arte ac facto promeruit, quàm iftâ, ut dixi, conventis inferendâ exceptione Theuderici.

τι προσημαίνειν, προὔργου καὶ τῶν ἀλόγων· χρὴ γὰρ πάντως, ὡς Πλάτων λέγει, οὐ περὶ μικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοὺς εἶναι τοῖς ἄλλοις, ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τὸ κρίνειν τῶν ἄλλων· ὥστε καὶ σὺν σφόδρα κακοὺς, ἐν τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιρεῖν τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνδρῶν καὶ τοὺς χείρονας· εἰ γοῦν τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν, ἐπὶ τοῖς πρακτικοῖς οὔπω δεῖ θηρᾶσθαι, ὡς δοκεῖ Πλάτωνι, πολλῷ γε μᾶλλον τὴν πρὸς βασιλέως· καὶ ταῦτ' ἐπὶ πίστιν ἐμπεδώσει. διὰ τοῦτο καὶ δέχεται μὲν ὁ Κράτωρ τὴν ἀξίωσιν· ἄρχεται δὲ μαρτυρεῖν ἐκείνῳ καὶ τὴν περὶ τὴν γνώμην ἁπλότητα, καταλαμβάνων ἐκεῖνον ὡς ἔλεγε. τοῦτο δὲ καὶ ἀναγκαίως προσθοῖμεν, οἶμαι, διὰ τὴν πρὸς τῶν προηγησαμένων σύγκρισιν.

CAPVT XIII.

Flagitia Catelanorum in Occiduo Tractu.

AT Amogabari & Catelani velut eluvies quædam grandinis exitiale ftrepens, irruêtes, omnê quâcumque infederant, quocumque attigerant, regionê, aut locû, nulli prorsùs parcentes, cunctis ijs iniuriis, & contumeliis afficiebant, quæ autores fuos maleficentiffimos & impudentiffimè violentos oftenderent: adeò ut aliam Barbaricam Incurfionem multò tetriorem Perficâ, occidua Continens ab his pateretur: priori iam orientali illâ, ubi cum hâc comparare-tur, haud tam atroci apparente; quinimo visâ tolerabili: eo faltem nomine quòd ab hoftibus inferretur; qui & quid alibi feciffent, & quàm propè abeffent, famâ nuncians, incutiebat metum utilem, quo inftincti quidam fugâ maturè præfumptâ malum evafere. Hic nulla facultas talis. Amici enim advenire dicebantur, & excepti ut tales, fe omnium longè immaniffimos Hoftium ufu

ΟἹ μέντοι γε Ἀμογάβαροί τε καὶ Κατελάνοι καθάπερ τι πλῆθος χαλάζης πικρᾶς ὀλέθριον εἰσπεσόντες, πᾶσαν ἐκάκουν ἣν ἐπέσχον, καὶ ἣν ἐπελάβοντο, οὐδενὸς φειδόμενοι τῶν ὅσα δείκνυσι τῶν ἐργασαμένων κακοῦργον καὶ βίαιον· ὡς ἄλλην τινὰ βαρβαρικὴν καταδρομὴν πάσχειν τὴν Δύσιν, ἀνύποιστόν τινα παρὰ τὴν προτέραν οὖσαν, καὶ γε φορτικήν, τῆς ἐπ' Ἀνατολῆς κατὰ σύγκρισιν. ὅσον ἐκείνην μὲν ὡς παρ' ἐχθρῶν οἱ πάσχοντες λογιζόμενοι ἔφθασαν ἢ τινες τὸ δεινὸν προφυγόντες τῷ τῶν ἄλλων φόβῳ σωφρονισθέντες· ταύτην δὲ οὐκ εἶχον ὅπως ἂν καὶ διαφύγοιντο· δεχόμενοι μὲν ὡς φίλους σὺν ἐπιόντας· πειρώμενοι δὲ ὡς παλαμναιοτάτων τούτων ἐχθρῶν. ἐπίσης δὲ καὶ τούτοις κἀκείνοις λύπης ἀντιβαίνοι,

τὸ ξι-

τὸ ξίφος εἰς ἄμυναν ἦν· μόλις πολλὰ τὰ διαπραξάμενοι, καὶ μηδὲν πλέον ἔχοντες πράττειν. τοῖς γὰρ εἰς τὰ πρόσω καὶ ἐπὶ ὁρμῶσιν ἐκωλύοντο. ὁ γὰρ Βασιλεὺς Μιχαὴλ, καὶ τὰς περὶ τοῦτον δυνάμεις, ὡς αὐτίκα καταδραμουμένας αὐτοὺς ἐκ τοῦ εἰκότος, ἢ καὶ δὴ ἂν ἤκουον μᾶλλον ὑπώπτευον. ἔγνωσαν ἄλλως μεταχθεῖν τὰ πράγματα.

A ipso monstrabant. Nec minus hi quàm Persæ ad stringendum in cædes gladium, si quis contrà nutum ipsorum hiscere quidpiam auderet, prompti, ac faciles erant. Eâ licentiâ ubi iam obvia cuncta prædando exhausissent, non invenientes amplius quod raperent. nam nec in ulteriores progrederentur Regiones, metu retardabantur superventuri in ipsos Imperatoris Michaëlis cum infesto exercitu Militum Romanorum, pœnas repetituro scelerum quibus tecta hospitalia, lareſque ipsorum ac familias, precariò excepti Advenæ crudelissimè, ac flagitiosissimè vexassent. Hoc, ut deesset alius talis index periculi, sua ipsos abundè conscientia monebat; & rerum, ut tum erant, ex verisimili confirmabat status. Itaque diversam de reliquo ineundam sibi rerum suarum administrandarum rationem decreverunt.

CAPVT XIV.

Legatio Catelanorum ad Imperatorem & huius ad illos responsum.

Καὶ καθ' ἑαυτοὺς γεγονότες, ὡς δῆθεν καὶ τοῦ ἄρχοντος καταολιγωροῦντες, Ἀποστόλους πρὸς Βασιλέα πέμπουσι τὰ ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύσοντας. πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ πρᾶξαι ὁμολογοῦντες τὴν χώραν· πλὴν ἐκ βίας, μὴ τὰς μισθοφορίας ἔχοντες, ἐξ ὧν εἶχον ἂν τρέφεσθαι, τοιοῦτο δεῖν ἢ ταύτας λαβόντας. εἰ Βασιλεὺς θέλοι, ἀπλῶς μηδὲν μὴ δ' ἀπόβολον πράττειν, ἀλλ' ὠνουμένους δικαίου δόματος ἀξίαν ὑπισχνοῦντο. ἑαυτοὺς δὲ παρέχειν ἑτοίμους, ὅπου ἄρα καὶ προσταχθεῖεν ἰέναι, πιστῶς τε ὡς ἐχρῆν ἀγαθοῖς ὑπηκόοις, δουλεύσοντας. ταῦτα Βασιλεὺς δεξάμενος τὰ μηνύματα, τὸ μὲν ὅσαπερ ᾔτουν διδόναι, οὐδ' ὄναρ βάλλων, οὐ μὴν ἐδοκίμαζε, δυσχερὲς ὂν καὶ ἄλλως τε τῶν ἀδυνάτων ἔγγιστα· δοκεῖν δ' ἀποπέμπειν δεσποτικῶς, δικαίως δοκοῦντας λέγειν, ἠδόξει τὸ σύμπαν· οἷός τ' ἂν μᾶλλον ἐλέγχειν. τῷ τε καὶ τοῖς περὶ τὸν μέγαν Ἑταιρειάρχην τὸν Δοῦκαν. ἤδη γὰρ αὐτὸν καὶ τῆς εἱρκτῆς ἐξάγων αὖθις ἐπὶ τῆς ἀξίας καὶ αὖθις εἶχεν, οὐκ ἄλλως αὐτοῖς εἰ μὴ τοῦ τότε μεγάλου Δουκὸς θέλοντός τε καὶ μεσιτεύοντος, ὡς ἐπ' αὐτοῦ τιθέντι τὴν χάριν. τότε τοίνυν τοῖς περὶ ἐκεῖνον ἐφίησιν· ἀλλά τε λοιποῖς οἵπερ ᾔδεσαν, καὶ σφράκελλοι πλήρεις γραμμάτων τῶν ἀπειθαλιαὶ ἐκείνων δίδονται. συμποσοῦται δὲ μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς κατὰ φιλοτιμίαν ἐδίδου, εἰς χιλίας χιλιοστὺς νομισμάτων ἔχειν. ἃ δὴ τε προστέτακτο τοῖς ἀποσταλεῖσι τῷ Μπεργκερίῳ μεγάλῳ Δουκί, ἤδη τε συμβούλῳ γ' ὡς τὸ εἰκὸς χρώμενος, προσανετίθει τὰ τῆς κρίσεως δικαιολογούμενα.

B Ergo congregati in consilium, & quasi diffisi Duci suo, res per se suas agere ipsos oportere rati, Legatos ad Imperatorem mittunt causam ipsorum acturos. Horum Oratio principiò fassa est: multa sanè damna gravia intulisse Catelanos Romanis Regionibus in quas hospites venerunt: sed extremæ id necessitatis impulsu ineluctabili fecisse, quòd iamdudum stipendijs non solutis, aliam vivendi quàm è raptu non haberent facultatem. Ostendebant ad hæc, se, si deinceps ipsis iussu Augusti bonâ fide stipendia penderentur, neminem in C posterum concussuros, nihilque nisi emptum debito pretio accepturos à quoquam: prætereaque obedientiam militiæ strenuitatemque in occasionibus pro Imperatore pugnandi constanter exhibituros, prout à fidelissimus expectari fas esset. Talia Imperator placidè audire videri voluit. non sanè quod vel primâ tenus cogitatione in animum induceret, numerare illis pecunias quas poscebant. non enim id pro præsenti Ærarij angustiâ solum difficile, sed propè suprà facultatem vel summè conantis foret. dimittere autem superbo & dominante perstrictos responso, eos qui D specie ac verbis supplicum ad se humiles accessissent, haud honestum sibi fore, ac ceteræ comitati consentaneum duxit. Viam ergo inivit mediam illos rationibus placandi. confessumque Amicorum adfuturorum sibi dum hoc ageret, talem quendam paravit. Et adhibuit inter alios Magnum Hæteriarcham Ducam è longo tum primùm eductum carcere, ac pristinæ restitutum dignitati, precibus Ducis Magni qui tunc erat, huius enim id in solidum imputari gratiæ voluit; clarè professus, haud se, ni rogasset ille, Ducam fuisse liberaturum. Huic

& alijs

& alijs quibusdam qui satis gnari petulanter A & immaniter actorum à Catelanis erant, dari iussit saccos pleoos literarum flagitia ista, cædes, ac rapinas indicantium. His præsentibus, datâ Catelanis audientiâ, coràm arbitro rerum iam omnium & Ministro consiliorum intimorum Mpyrigerio, novo Magno Duce, exposuit Augustus: quantum in Catelanos vel stipendij, vel extraordinarij Donativi nomine, pecuniæ hactenùs erogasset; facilèque demonstravit, cuncta in unum collata ferè ascendere in summam millies millium nummorum. His dictis circa nova Postulata Catelanorum stiturum se iudicijs præsentiũ ostendit. censerent proferrentque liberè quid æquum factu super re tali ducerent, Mpyrigerius maximè, nã hunc demereri honorando præ omnibus studebat. Sed illo nihil aliud quàm impensam tantam in Catelanos factam vehementer admirante, nec alijs magis ijs faventibus, Imperator, quasi ex Concilij sententia eos vacuos dimisit: addens: paratum se numerare illis aliquid pecuniæ, multò quidem inferius immenso illo quem petissent cumulo: tamen, si per se spectaretur, & ad præsentes compararetur Rei Romanæ publicæ angustias, quod non contemnendum videri posset. Non priùs autem istam pecuniam se passurum dari, quàm Catelani obtemperassent in priùs sibi præscriptis. Erant ea, ut præter circiter mille, reliqui eorum ex occiduâ quò traiecissent Continente, iterùm in Asiam transfretarent. Non enim tantâ multitudine in occiduo tractu opus se habere. quin, ut quod res erat fateretur, hoc ipsum facere in gratiam sibi carissimi Ducis eorum Rontzerij, quem Neptis suæ Virum, Soceri affectu prosequeretur.

τόπου ὑπερθαυμάζοντος τὴν δαπάνην. ἐκείνους μὲν οὖν ὡς ἀπράκτους ἀποπέμπει, ὀλίγον τι δώσειν, πρὸς ὅπερ ἐζήτουν, πολὺ καθ' αὑτὸ ὄν, ἑτοίμως καθυπισχνούμενος, εἰ τοῖς προτέροις ἐνδώσοιεν. μὴ γὰρ πάντων χρῄζειν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν μόνης ἕνεκα χάριτος.

C A P V T XV.

Magni Ducis Mpyrigerii Tentza recessus ex Vrbe insalutato Augusto.

Ostenderunt eventa, quod nimirum B insuspicabiliter latuit Augustum hæc agentem, Mpyrigerium Magnum Ducem auditis in illo, de quo dixi, concilio, fuisse incredibiliter efferatum. Nempè intimè ringens mussitabat apud se, & in fidas occurrentium hæc aures effundebat. „En Imperator in hos homines nihili, „vilis, & plebeiæ stirpis ad se profectos tot „centenaria millium nummorũ partim vo„lens, partim metu adactus effudit. Ego au- C „tẽ tantus genere ac dignitate, tot ac tales „ducens, nõ modo nihil adhuc accepi quod „vel longè accedat ad æqualitatẽ eius sum„mæ; sed & ubi summã spei mihi proposi„tæ ex promissionibus ac signis cæteris ritè „subduxi, certò intelligo eã demùm omnẽ, „in partẽ vix multesimam mercedis in Ca„telanos impensæ redigi. Tali penitùs indignatione æstuans, cepit primùm omittere officia aulica quotidianarum salutationum D Augusti, Domi contemptim desidens, nec obscurè ferens respectare secessum in naves suas: quòd iam utique liquidò videret, quàm longè infrà destinationes consiliorum suorum, & expectationes quæ illum ad Imperatorem traxerant, successus demùm ipse ac præsens experientia recideret. Ergo, quod aiunt, inhibere remigium, ac retrò unde venerat cursum reflectere decrevit.

Τὸν δὲ Μπυριγέριον μέγαν δοῦκα, καὶ λίαν ἐκπλῆξαν ἐκθηριῶσαι, ὡς ἔδοξεν, οὐδένας μὲν ἐκείνους, καὶ ὑπὸ μηδένα τὸ γένος γεγονότας δεξάμενος, τοσούτοις ἤνδησε. τοῦτο ἑκὼν τοῦτο δ' ἄκων, αὐτὸς δὲ τοιοῦτος ὤν, καὶ τοιούτους ἄγων μὴ ὅτι γε μὴ τὴν ἴσην τούτων, μηδὲ τὸ πολλοστὸν χρεὼν ἀπείληφεν, ἐξ ὧν ἤκουεν. ὅθεν καὶ ἀπεντεῦθεν ἐρραστωνεύθη, καὶ πρὸς τὰς ναῦς ἔβλεψε. καὶ ὡς τὸ τὰ μὲν τοῦ Βασιλέως ὕστερα πάντα παρὰ τῶν βουλευμάτων ὧν αὐτὸς εἶχε, κρίνεσθαι δὴ τὸ τοῦ λόγου, πρύμναν καὶ ὑποστρέφειν ἔγνωστο. καὶ λοιπὸν μὲν ἀπαίρας τῶν κατὰ τὰς Βλαχέρνας ὅρμων, ἐπὶ τὴν πύλην τῆς βασιλικῆς ἐπεπλεύκει, ἀλύειν δῆθεν καὶ τῷ γνωσιμαχοῦντι παρρησιακῶς. παρακατέχων μὲν τὰ τοῦ ἀξιώματος σύμβολα, παρακατέχων δὲ καὶ βασιλικὰ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ἐκπώματα πέντε τὸν τριάκοντα· εἰς δὴ τῇ προτεραίᾳ Βασιλεὺς ἐδέσματα πέμπων ἐγέραιρε. Βασιλεὺς δὲ εὐθὺς πεισθεὶς, ὅμως συχνοὺς ἀποστέλλων ἐπὶ τὴν ἑορτὴν τῶν φώτων ἐκάλει, μετὰ τῆς συνήθου παρασήμου τῇ γερουσίᾳ συνεορτάσοντα. καὶ ὁ μὲν ἐκάλει· ὁ δὲ συχνὸν μακρὰν τῆς σφίσιν ἐμφαίνων, ὡς καὶ δῆθεν καλοῖτο τῷ Κα-

Σκαραμαγκίῳ κατὰ θαλάσσης ἐπὶ γέλωτι χρῆσθαι, ἀπέπεμπε. καὶ τότε δῆλος ἦν τὰ τοῦ Βασιλέως ἀποστραφείς. καί γε μεμηνιμένος. εἰ δὲ μὴ τὴν οἴκοι, ἀλλ' ἄλλην τῆς πρὸς τὸν φίλον ὑποστροφῆς. κἀκεῖνος μὲν ταύτας ἡμέρας ὅλας τρεῖς καὶ νύξιν ἴσας παραμονοκλέπτων τὴν ἔκπλευσιν, ἀνταποστείλας καὶ τὰ ἐκπώματα. τῶν τινες δὲ Μονεμβασιωτῶν βασιλικῶν κατὰ θάλατταν δουλευτῶν, ἐπεὶ καὶ σφῶν τριήρη προκατεῖχεν ἐκεῖνος μισθώσας, ὥρμων ἐπαναστῆναι ἐξαίφνης. καὶ τοῦτο μὲν ἐκείνου τῆς πρὸς Βασιλέα χλεύης ἀμύνασθαι· τοῦτο δὲ καὶ ἑαυτοῖς σφίσι τὴν ναῦν ἀνασώσασθαι. Βασιλεὺς δὲ, εἴτε διὰ τοὺς ὅρκους, καὶ ἔτι ἐλπίζων τὴν ἐκείνου μεταβολὴν, εἴτε καὶ ἕν τι τῶν ἀπηχέστων ὑποτοπάζων συμβήσεσθαι, εἴτε μὴν καὶ κατ' ἐπιείκειαν, οὐκ ἠφίει. ἐδόκει δ' ὅμως τὸ πλεῖστον μὴ ἐφιέναι, κατὰ τὸ ἐπιεικές τι καὶ σύγνωμον τοῦ τ' ἐλέου καὶ ἀκριβοῦς γε παρὰ δίκην τὴν ὀργὴν παραθραύειν. ὃ δὴ τοῖς καθαροῖς ὑπηκόοις, καὶ μᾶλλον χρεών. ὁ δὲ καὶ τοῖς ἀκριβῶς ἀντιπάλοις ἀπονέμειν οὐδὲ μικρὸν οὐ κατώκνει· ὡς αὖ ἄλλην τὴν ἑαυτοῦ ἀποτριβόμενος τὸ ἐπίμωμον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. ὁ δὲ πάσας ἡμέρας ἐκείνας θαλασσοπλανῶν, ἐπεὶ νὺξ ἦν, τυχὼν ἐπιφόρου τοῦ πνεύματος, ὅλος βοῦς αὖ ὕλαν ἐφαίνετο βαίνειν, καὶ τὴν κατὰ τὴν Καλλίου Καταλάνων ἀθρόον ἵετο. τότε δὴ τότε καὶ Βασιλεὺς ἔγνω προσφανῶς χλευασθεὶς καὶ τὰ κατὰ τὸν γαμβρὸν, ἀσφαλῶς οὐκ εἶχε πιστά. ἐπεὶ μὴ δὲ ἐκεῖνος ἠρεμεῖν ἠκούετο. ἀλλὰ νῦν μὲν τὴν Καλλίου παραφθείρων, νῦν δὲ σιδηρᾶ δεσμὰ κόπτων, νῦν δ' ἱερείων ζῶα, καὶ ταρίχη κρεῶν ταῖς ναυσὶν ἐνσπορίζων, νῦν ἄπειρον πλῆθος σίτου συλλέγων, καὶ μάζας ἐνσκευαζόμενος, κἀπὶ τούτοις μεγαλόφρων τῶν πραγμάτων ἐχόμενος. καὶ δῆλος ὢν ἐκ πολλῶν, τὰ τῶν ἀποστατῶν μεταχειριζόμενος, κἂν οὐκ ἠβούλετο δείκνυσθαι.

A moxque cum suis Navibus versùs Blachernas tendens, ipsas Augusti Palatij prænavigavit Fores: incertitudinem tamen animi præferens quandam ambiguitatemque sententiæ; dum hinc quidem quasi hærens adhuc pactis conventis, dignitatis Symbola ab Imperatore accepta retinet: quin & palatinæ supellectilis vasa partim aurea partim argentea circiter triginta, in quibus ad eum Augustus pridiè honoris causâ è mensâ suâ edulia miserat, nondùm remissa tenebat apud se se. Porrò Imperator audiens, vela B facere Mpyrigerium insalutato se, primùm, ut rei planè incredibili, fidem abnegabat: ac ubi credidit, dissimulans, destinavit multos qui eum ad Festum Luminum, quod instabat, secum celebrandum expectari à se cum insignibus suæ dignitatis, consueto inter Senatores loco sessurum, officiosè indicarent. Verùm hos sic ad festum invitantes, ille irridens eludebat; quàm nihili duceret insignia quæ memorarent dignitatis ab Augusto data, protervè ostentans, abutendo coram ipsis per derisum Scaramangio ut cado, ad aquam è mari hauriendam. quo sui C contemptus in res Imperatoris palàm exhibito specimine, Missos eius sine alio responso à se dimisit. Tunc fuit manifestum, averso esse illum ab Augusto animo: cogitareque planè vel reditum Domum, vel ad suum Theudericbum, cuius erat amicitiam tàm splendidè professus, sibi certissimum accessum. Cæterùm idem in apparatu tumultuario eundi, tres dies & noctes totidem consumpsit, quo spatio remisit ad Imperatorem aureas suas argenteasque lances. Eo triduo Monembasiotæ quidam è Ministris Mariti- D mis Imperatoris, soliciti quòd Triremem quandam priùs à Mpyrigerio mercede conductam, is apud se haberet, uti apparebat, abducturus, consilium ceperunt in eum improvisò irruendi; quò simul irrisionem Imperatoris ulciscerentur, simul recuperarent navim propriam. Verùm eos id agere haud passus Imperator est; vel adhuc pertinaciter sperans illius reconciliationem secum; vel cladem maiorem aliquam metuens: vel denique indulgens innatæ sibi inolitæque lenitati. Et hâc quidem ultimâ trium causarum unicè se motum in prohibendâ aggressione Mpyrigerij, credi voluit Augustus, affectans semper famam mansuetudinis innoxiæ & facilis ad ignoscendum gravissimis etiam iniurijs, & Humanitatis, quâ vim severam recti Iudicij ac Iustitiæ ultricis laudabiliter infringeret. Quas equidem virtutes fateor, rectè a Principe impendi culpis excusandis verè fideliterque subditorum. Ille autem has adhibere non gravabatur fovendis tegendisque manifestis Adversarijs, & contumacissimis Rebellibus. Nimirùm hoc spectabat, ut istius Defectionis Mpyrigerij omnem à se in illum invidiam, tàm patienti moderatione averteret; sperans iudicaturos cunctos, nullam à se illi occasionem datam tàm ingratè, ac perfidiosè se gerendi. Tandem tres illos quos dixi dies moratus in salo Mpyrigerius, exorto noctu vento illi propitio, vela faciens ad Catelanos Callipoli confidentes, ea festinatione contendit quâ bos famelicus ad Syluam pascuam rapitur. Tunc denique Imperator sensit manifestò se delusum: magnaque illa, cui securè hactenùs indormierat, de Rontzerio tàm arctâ sibi necessitudine admoto, fiducia labefactari ac concuti

cepta

cepta est. Nam, neque illum quiescere, nunciabatur. Nunc Callipolim fossâ munire auditus; nunc ferrea Portûs illius repagula frangere; nunc denique magnam animalium cædem facere, quorum salitis carnibus naves compleret; nunc immensam frumenti copiam cogere, & panes ex hoc nauticos ingenti copiâ parare. Super his & illud ferebatur: maiores eundem solito videri Spiritus sumpsisse: resque iam, non ut alieno subiectum Imperio, sed ut supremum Arbitrum gerere. Quibus ex indicijs prona erat suspicio, machinari illum rebellionem; quantumvis id studiosè dissimularet.

CAPVT XVI.

Legatio Imperatoris ad Rontzerium qui Magnus Dux fuerat, & oblatio Cæsareæ Dignitatis.

CRedere hoc cunctans Imperator, persuasus & ipse tandem est, ex ijs, quæ est ipse per se expertus. Nam partim ut exploraret animum Rontzerij, partim ut eum, vel si fortè aversum, novis blandimentis deliniret, misit ad illum Magnum Prætorem Marulem, qui suo nomine & Rontzerium ipsum & Augusti Sororem, eius Socrum, ad Vrbem invitaret, prætextu apparendi secum in Pompâ Solemnitatis, quę instabat, Epiphaniæ. Hæc festum luminum vocitari à Græcis solet. Ad quæ, illa quidem excusans morbum, posse se iter facere negavit: ille autem palàm renuit, parùm se curare invitationem istam ostendens; sub quæ memoravit iram Catelanorum ob repulsam nuperam: petijtque solvi stipendia ipsis debita: ni enim id fieret, haud procul se abesse à periculo magni ab ipsis mali patiendi. His Augustus auditis, rursus misit rogans Rontzerium, ut satis acciperet non summam quidem integram petitam à Catelanis excedentem facultates, sed quantum suppeditare summo conatu posset, dum eo accepto statim navigaret in Orientales Tractus. Super eâ propositione Rontzerius se se contorquens, & circa orbem, quod aiunt, evagans obtentibus quærendis, præcisum responsum obumbrat: non dissimulans hybernare se in occiduâ Continenti velle, ubi frumentum ad victum non deesset: minimè autem transfretare in Asiam; ubi, quo statu res essent, sibi foret ac suis fame pereundum. His demùm experimentis inductus Imperator ad suspicandum est, meditari defectionem Catelanos, cuius avertendæ spem haud ratus constituendam in accersendis ad se Ducibus eorum, quos satis norat minimè venturos; alijs sibi putavit adoriendum Rontzerium machinis, haud planè inexpugnabilem Donis honoribusque aliàs expertus. Per multos ergo ad eum allegatos proposuit: se paratum illi coferre Dignitatem cęsaream, cedereque iam nunc ac plenæ ipsius potestati condonare universum Tractum Orienta-

ΚΑὶ γὰρ ἅμα μὲν Βασιλεὺς δοκιμάζων ἐκεῖνον, ἅμα δὲ καὶ ὑποποιούμενος, τὸν μέγαν ἄρχοντα πέμπων, ὡς ἦν ὁ Μαρούλης, ὡς μὲν ἐκεῖνον, ὡς δὲ τὴν αὐταδέλφην μετεκαλεῖτο, τὴν κατὰ τὰ φῶτα προεορτείαν προβαλλόμενος. ἀλλ' ἡ μὲν ἐσκήπτετο νόσον, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι· ὁ δὲ προφανῶς ἀπῆλεγε, καὶ ὑφεορτικῶς πρὸς τὴν μετάκλησιν. τὰ τῶν Καταλάνων δὲ προὔτεινε, καὶ τὰς μισθοφορίας ἀπῄτει, μή πως ἐπαύροι καὶ αὐτὸς, λέγων, τῶν ἀπ' ἐκείνων κακῶν. ταῦτ' ἤκουε Βασιλεὺς, καὶ αὖθις ἀντέπεμπε τὸ ἄξιον λαβόντα, οὐχ ὅσον ἐζήτει, ἀλλὰ τὸ ἱκανὸν, ἐκπερᾷν κατ' Ἀνατολήν. ὡς δὲ καὶ προφάσει κύκλῳ περιεβάλλετο, καὶ ὡς οὐ διαχειμερίζειν κατὰ Δύσιν βούλοιτο, ἀπορῶν αὐτοῦ τῶν ἐπιτηδείων, ἐντεῦθεν Βασιλεὺς τὴν ἐκείνου ἐπίστασιν, ἣν ὑπώπτευεν ἐκπεπεισμένος, τοῦ μὴ καλῶς καὶ αὖθις ἀπείχετο, ἤδη γὰρ οὐ πείσων, αὐτὸν δ' ἐκ τῶν εἰκότων ἐγκυισόμενος τὴν τῶν ἰδίων θεραπείαν τῶν βασιλικῶν ἐντολῶν περὶ πλείστου ποιούμενος, συχνοὺς πέμπων, προσποιεῖν ἑαυτῷ ἐπειρᾶτο· προτεινόμενος μὲν βασιλικὸν ἀξίωμα τὸ τοῦ Καίσαρος, παραδιδοὺς δὲ καὶ πᾶσαν χώραν Ἀνατολῆς, πλὴν τῶν περιφανῶν πολισμάτων, καὶ αὐτοκράτορα στρατηγὸν καθιστᾶν ὑπισχνούμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ τὰ εἰκότα ἔλεγε πολυωρεῖν καὶ χρήμασι καὶ δαπάναις, εἰ μόνον τὰ πιστὰ χοίη, ὡς εὐνοϊκὸς τοῖς τῆς Βασιλείας πράγμασι. αὐτίκα δὲ διαπεραιουμένους ἐπ' Ἀνατολῆς, εἴκοσι χιλιάσι χρυσῶν, καὶ τριακοσίαις χιλιάδων μοδίοις τοπικοῖς σίτου δωρεῖσθαι καθυπισχνεῖτο, καὶ τοῦ λοιποῦ μηδὲν ἀνεῖναι καὶ αὖθις τὰ εἰκότα πολυωρεῖν. ταῦτα συχνοὶ πεμπόμενοι παρεδήλουν. καὶ τούτων προσσυνετίθουν τὰ πλεῖστα τῇ τοῦ Βασιλέως ἀδελφῇ,

ἐκεῖσε

ἐκεῖσε καὶ ἔτι παρούσῃ· καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ αἱ περὶ Φιλαδέλφειαν πιέζοιντο, μέχρι καὶ τῶν νεκρῶν δεῖν ἐσθίειν, καὶ τῷ πολιορκεῖσθαι, ἀφασίᾳ κατηγγέλλοντο. οὐδὲν δ' ἐκεῖθεν ἄλλο ἠκούετο, ἢ αἱ μισθοφορίαι, καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἀκάθεκτον ὄν, αὐτὸς κατέχειν καὶ ἄγχειν οὐ δύναται. καὶ ὡς εἰ μὴ δοθείη τὸ ἀπαιτούμενον, οὐδ' αὐτὸς ἐν ἀσφαλεῖ ἔσται. καὶ μᾶλλον ὅσον τοῖς ἀξιώμασιν ὑπερηφανεύοιτο. ταῦτα λέγων, δῆλος ἦν ἐκείνοις προσκείμενος, καὶ θηρίου δυσμεταχειρίστου ἔχων ἦν τις μεταστῆσαι ἐπιχειρῶν, διὰ τὴν πηγὴν τοῦ φρονεῖν πάντως· μήπω κατηρτισμένην εἰς ὑπηκόοις πρέπουσαν τάξιν. ὡς γοῦν συχνοὶ ἐπὶ τούτοις ἐπέμποντο· ἔδει δὲ κἀκεῖθεν σὺν μνηστῆρας πέμπεσθαι, οὐδεὶς ἦν πρὸς τοῦτ' ἕτερος, εἰ μὴ ὁ οἰκεῖος ἐξυπηρετεῖν τῇ τοῦ Ἀσὰν Καννάβουρος. ὃς καὶ ἐπεὶ πολλάκις ἐκεῖθεν ὧδε, κἀντεῦθεν ἐκεῖ διαβαίνοιτο, τέλος ἀσφαλὲς ἐφ' οἷς προσέταττε Βασιλεὺς τὰς πίστεις ζητεῖν, ἐφιέμενος ἔλεγεν ἔχειν. αὐτὸν δ' ἐκεῖνος τὴν ἀντωμοσίαν παρέχειν, ἐπὶ προστάτῃ τοῦ ἀποστείλαντος, γενέσθαι δὲ καὶ τὰς ὁρκωμοσίας ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς τιμίας Εἰκόνος τῆς Θεομήτορος. ἐφ' οἷς αὐτίκα τοῦ Βασιλέως καταινέσαντος, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ τοῦ Θευδερίχου ἀδελφὸς ἐκ νοθείας, ἐν ναυσὶ τρισκαίδεκα περιπλέειν ἠγγέλλετο, καὶ τινας κατατρέχειν τῶν νήσων, καὶ ἀνὰ κράτος κακοῦν, πέμπειν τε καὶ πρὸς ἐκείνους, καὶ αὖθις παρ' ἐκείνων λαμβάνειν μηνύματα, πληρωθῆναι μὲν ὅρκοι.

lem, exceptis celebrioribus Vrbibus, ut suo illic arbitrio tamquam supremus Dominus ac Imperator, cuncta administraret: sed & militibus ipsius, se provisurum stipendia & alimenta, modò certis posset de fide ac bono animo illorum erga suum Imperium Romanamque rem indicijs persuaderi. His autem, statim ac traiecissent in Orientalem continentem, viginti se millia nummorum aureorum numerari iussurum, simulque donaturum trecenta millia modiorum tritici mensuræ locorum illorum; deincepsque in cunctis cæteris sedulò curaturum, ne quidquam ipsis necessarium deesset. Hæc varij, ut dixi, ab Imperatore ad Rontzerium subinde missi nunciabant: pleraque deponentes apud Sororem Imperatoris socrum Rontzerij, eo videlicet consilio ac spe, ut illa præsens pro necessitudine affinitatis, & gratiâ ex eâ, privatim eum impelleret quò Augustus optabat. Hæc tanta offerre ultrò ac velut oggerere extero nec ei fido homini cogebatur Imperator multis urgētissimis causis. Nā primò de Philadelphiâ nūciabatur à Persis arctissimè obsessâ, cuius liberādæ nulla uspiam alibi spes esset quàm in copiis Rontzerij, tantam intus illic grassari famem, ut à cadaveribus mortuorum hominum pro cibo absumendis non temperarent. Aliunde ab exercitu Rontzerij nihil aliud nisi sine fine iteratæ stipendiorum flagitationes audiebantur. Ipse quotidiè scribebat, haud se, vel si vellet, posse famelicam & desperatam multitudinem prohibere ne fureret, ac velut faucibus vociferantium constrictis querelas eius minasque comprimere. quin & denunciare, nisi darentur ipsis quod poscebant, haud se tutum & securum ab horum vi fore. nec sibi adversùs istorum insultus præsidio futuram summam quâ esset ornatus ab Imperatore dignitatem. quin eâ ipsâ magis irritari seditiosos ausus, vel invidiâ quadam & comparatione suæ cum alienâ sortis: vel opinione, posse sibi procurare quæ velint ab Augusto, eum quem tantâ pollere apud ipsum appareat gratiâ. Ex quibus à Rontzerio passim allegatis certò intelligebatur, vanam omnem spem esse abducendi eum à Partibus suorum, privarimque ipsi satisfaciendi aliâ ratione, quam simul explendo desideria Catelanorum. Præsertim cum appareret, iudicium arbitriumque intimum Rontzerij nondum irrevocabili proposito addicta obsequijs Imperatoris, sed quærere adhuc, & deliberare, ancipitem quò se applicaret. Hæc durissima necessitas quantumvis invitum adegit Andronicum ad unius hominis gratiam tàm carò licitandam. Cum igitur diù non cessarent quotidiani fermè ad Aulâ convenire Rontzerium super his Ministri publici; & ei proposita placerent: oportuit & ab ipso aliquando responsi quidpiam reddi. Quæsitus est idoneus ei perferendo: nec alius accomodatior repertus Cannaburio, fidissimo famulo filiæ Asanis uxoris Rontzerij. Hic ubi sæpiùs talia tractans ultrò citróque commeasset, tandem hæc conventionis capita sunt à Rontzerio proposita. Vt Imperator promissorum suorum quantam vellet Rontzerius confirmationem ac securitatem daret: ipse autem Ronzerius vicissim fidem Augusto iuraret, coràm ab illo misso ad id Sacramentum exigendum. Iuraretur autem ab utrisque seorsim in conspectu venerandæ Imaginis Dei-Matris. Hæc eò cupidiùs, abruptis tractationis ulterioris moris, statim arripuit Augustus, quòd interim metus ingens admovebatur, ne formidata coniuratio Catelanorum cum Sienlis in apertam Romanorum impugnationem erumperet. Nam Theuderichi frater nothus cum navibus tredecim circumnavigare terras Imperij nunciabatur, incursasseque iam quasdam Insulas, atque hostiliter vastasse. nec cessare nuncios mutuos, eius ad Catelanos & vicissim

eiſſim ad illum Catelanorum. Vltima hæc cauſa fuit tollendi cunctationes omnes, & ſtatim ad fœdus nouum iure iurando hinc & inde ſanciendum veniendi.

CAPVT XVII.

Iuramenta Imperatoris quibus ſe obſtringit ei quem Cæſarem conſtituit: & Legatio ad eundem.

AC ex parte quidem ſuâ ritè, in quæ A conuentum fuerat, iurauit Imperator: prætereaque Theodorum Chumnum ſtatim miſit ipſa Cæſareæ poteſtatis Rontzerio tradenda Inſignia ferentem, unà cum Diplomatibus bullâ roboratis aureâ, ad quamuis indubitabilem fidem faciendam. portabat & idem ſecum triginta millia nũmorum aureorum: nunciaturus etiam; qui promiſſus numerus frumenti fuerat, eũ ſperari iam paratum fore ex collatione nuper indictâ. quod ſi quid ſummæ deeſſet, omni ſublatâ morâ conficiendum, mandatis ad id B iam præmiſſis efficacibus: ne quid obſtet quo minùs ſimul Catelani traiecerint in Aſiam, triticum illic quantum eſt pollicitus Auguſtus, confeſtim accipiant. Id ingreſſus iter Chumnus, ſua ſecum reputans, vereri cœpir quo illum eſſet animo excepturus deſtinatus Cæſar, utique fratrem Præfecti Canicleo; cui Rontzerius haud diſſimulanter infenſus, quàm poſſet grauiſſima machinari mala ferebatur: Cauſam allegans, quòd præfectus Canicleo, cuius conſilijs Auguſtus regeretur, impediret ne ſuis militibus debita C is ſtipendia redderet; tot ipſe interim ac tantis circumfluens opibus. Eâ inſtinctus curâ Theodorus, prouidè ſe acturum iudicauit, ſi præmitteret ad Germanam Imperatoris Cannaburium: ſimul ut indicaret quæ ſuâ ex parte vel egiſſet, vel ageret Imperator ad executionem deſtinati fœderis; ſimûl etiam ut exploraret ſibique renunciaret, quo illic ſtatu res eſſent; quantumque opportunus ac ſecurus eò ſuus acceſſus occurſurus videretur. His ita præparatis, ipſe tardo gradu Cannaburium ſequebatur, reſponſum op- D periens. Nondum autem Branchialium Chumnus attigerat, cum fit certior è Caſtris Rontzerij, cuncta illic ſiniſtris & turbidis ſuſpicionibus miſceri, nec videri admiſſurum oblatam dignitatem Italum, niſi priùs ſuis militibus flagitata ſtipendia numerarentur, metu ne hos ira vehemens in exitialem ſeditionem concitaret. neque horum furori deliniendo valdè profecturum exiſtimari, quòd idem qui Cæſaris inſignia Rontzerio afferret, pecuniam etiam portaret in eius copias diuidendam. potiùs enim hinc ti-

Πέμπεται δὲ καὶ ὁ Χοῦμνος Θεόδωρος, αὐτά τε τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα φέρων, καὶ τὰς χρυσοβουλλείους πίστεις, καὶ νομίσματα χρυσίνων χιλιάδας τριάκοντα. τὰ δὲ τοῦ σίτου προϋπεσχημένα ἦν ὡς ἐλπίζετο ἐν συναγωγῇ. εἰ δ' οὖν· ἀλλὰ καὶ τὸ λεῖπον συνάγεσθαι ὥριστο, ἐπὶ τῷ ἅμα σφᾶς δεξαμένους περᾶν κατ' Ἀνατολήν. ὁ μέντοι γε Χοῦμνος διαπορῶν, ὅπως αὐτοῦ προσενεχθείη ὁ εἰς Καίσαρα προβαλλόμενος, καὶ μᾶλλον ὅτι ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, καθ' οὗ πολλάκις ἐκεῖνος εἰ δυνατὸν ὠδίνειν, ὡς ἠκούετο. εἰ αὐτοῦ τόσον ἀποσχοίη καὶ τόσων, τὸ ὑπ' ἐκείνου στρατιωτικὸν τῶν δικαίων μισθωμάτων στερίσκοιτο, κατά τινα πρόνοιαν πρὸς τὴν αὐταδέλφην τοῦ Βασιλέως προαποστέλλει τὸν Κανναβοῦριν, ἅμα μὲν δηλώσοντα τὰ πραττόμενα· ἅμα δ' αὖθις δηλοποιήσοντα καὶ τὴν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων διάθεσιν. αὐτὸς δὲ χωλαίνῳ ποδὶ κατόπιν προσήλαυνε. οὔπω δὲ τὸ Βραγχιάλιον πεφθάκει, καὶ δηλοῦται καὶ ἐκεῖθεν μέγας ἄττα ὑποψιῶν μηνύματα, ὡς μὴ προσποιουμένου τέως τοῦ Ἰταλοῦ τὸ ἀξίωμα, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἀργυρίων ὑπονοούμενον, ἦν μή γε τοῖς μισθώμασιν ἱκανοῦντο παρεσχημένοι. κἂν φανείη πάντως τὸ χρυσίον ἐπιφερόμενος, δέος μὴ ἀφελόμενος αὐτίκα τοῦτο, κακὸν ἦ καὶ τὸν ἄγοντα δράσειε. διὰ ταῦτα μαθὼν τοὺς λόγους, ὡς εἶχε τάχους, τῷ φρουρίῳ τῇ Τζίμπῃ ἐγκαταβαίνεται. καὶ ἐφ' ἡμέρας ἐκεῖ διάγων, ἐπεὶ οὐδὲν προσηνὲς ἀπ' ἐκείνων ἠκούετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δέος ἦν, μὴ ἐπεισπεσόντες τινὲς ἐκείνων, πρὸς τῷ δρᾶσαι τοῦτον τὰ πάνδεινα, τὸ χρυσίον ἀφέλωνται, λαβὼν αὖθις ἐπιφερόμενα, ἄπρακτος πρὸς Βασιλέα ὑποστρέφει. καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν ταχίστην ἐπάνεισιν. ἐκεῖνος δὲ, πρὸ τοῦ μὲν μαθὼν περὶ τῆς Χίου. ἔμελε γὰρ καὶ τῆς νήσου ὡς καὶ ταύτην ἔχειν ἐλπίζοντι. μαθὼν τοίνυν, ὡς Πέρσαι ναυσὶ χρη-

πά-

σιδήμοι περὶ τὰ τριάκοντα, ὧν τούτων ἡγεῖτο, A
πέμψας προσταμιευθὲν ὁπόσον τε, ἐχίοι, πλὴν
τῶν καταφυγόντων τῷ ἐκεῖ φρουρίῳ, παμ-
πληθεῖς ἀπώλοντο, καὶ ἄλλοι φορτηγοῖς τεσσα-
ράκοντα, παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ πλοῦτον
ἐνθέμενοι, καὶ περί που τὴν Σκῦρον πλέοντες
ἐναυάγησαν.

mendum verisimiliter putari, ne solita impunè quidlibet audere, & ardens avaritiâ multitudo armata, quem venire audiret pecuniâ onustum invaderet, ac spoliatum malè mulctaret. His Chumnus cognitis summâ festinatione in Arcem Tzimpam se abscondit. ubi per dies aliquot moratus, cum eo intervallo nihil mitiùs è Castris Catelaoorum audiretur: quin & metueretur, ne Arcem pars eorum oppugnaturi accurrerent, & se in potestatem redactum crudelissimè tractarent, auro ablato: resumens Theodorus quæ afferebat cuncta, infectâ re ad Augustum est reversus. Hunc autem reperit intentum Chio recipiendæ: cuius consilij successum præsens occasio sperabilem offerret. Audierat Persas Navibus in eam Insulam triginta exscensu facto, vastare universam. Festinabat igitur eò mittere suppetias Manum idoneam. Cæterùm infelices Chij præter paucos arce illic munitissimâ inclusos, ferè universi iam barbaricâ immanitate perierant. Alij verò qui onerarijs quadraginta se, coniuges, liberos, & quãtas efferre Domibus potuerant opes, in spem melioris fortunæ commiserant, circa Scyrum naufragium fecerunt.

CAPUT XVIII.

Oratio Itali Rontzerij, qui paulò post Cæsar fuit, ad suos congregatos.

Εἶτα λαὸν ἀθροίσας τὸν ἐξ ἑκάστης χώ-
ρας ἐμφανεστέρους, καὶ σταθεὶς προφανῶς
ἔξω τοῦ φρουρίου Καλλιουπόλεως, πολλά τε καὶ
τολμηρὰ μετ' ἐμβριθοῦς ἐδημηγόρει τοῦ σχήμα-
τος, ἀρχῆς ἀπ' ἄκρας τὰ καθ' αὐτὸν συνα-
γῶν, καὶ τὰς αἰτίας τῶν δυσχερῶν σφίσιν ἐπά-
γων τῷ βασιλεῖ. ὅπως τε γένοιτο τὴν ἀρχὴν,
καὶ ὅπως τραφείη διεξερχόμενος, καὶ ὡς πολ-
λοῖς διαγένοιτο· τοῖς μὲν συμμαχῶν, τοῖς δ' αὖ
πολεμῶν. καὶ ὅπως τύχης ῥοπῇ καὶ διηνεκεῖ
ἀσχολίᾳ, οἷς μὲν συμμαχήσων ἐπέσταιη, οὐ σφίσιν
αὐτοῖς παρέσχε τῆς μετακλήσεως μέμψασθαι.
ὧν δ' ἀποσταίη, μοῖραν οὐ τὴν τυχοῦσαν βοη-
θείας ἔδοξε προσαφαιρεῖσθαι. διεξῄει δὲ καὶ
τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ ὅτι μετὰ χρόνιον πό-
λεμον, εἰρήνης τοῖς ἐκεῖ ξυμβάσης, αὐτὸς εἰ-
θισμένος ἔχων μάλιστα ἀσχολεῖσθαι πολεμι-
καῖς, πέμψαι τε πρὸς βασιλέα καὶ προσα-
μύναι τῇ χώρᾳ τοῦτο κινδυνευούσῃ εἰς καὶ
αὐτὸς βούλοιτο ἀξιοῖν. καὶ μὴν τοί γε καὶ δεχθείη
αὐτίκα, καὶ γραμμάτων ἀξιοῖτο βασιλικῶν,
κῆδος βεβαιούντων ἐκ τῶν πρὸς αἵματος
καὶ τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίωμα· κἀντεῦ-
θεν ἄξοι ὀλίγους, ἢ ὅσους μετακαλοῖτο γρά-
φων ὁ βασιλεύς· καὶ πολλὰ μὲν πάθοι κατ'
Ἀνατολὴν, εἰ καὶ μὴ Πέρσαις συστάλεισιν ἐν-
δεὴς, ἀλλ' σὺν τῷ Ἀτταλειώτῃ μαχόμενος,
καὶ πολλοὺς ἀποβάλλοι γενναίους ἄνδρας, ὡς καὶ
ὡς ἀντιπάλῳ ἐπέχειν ὁρμῶν· καὶ ὡς ἐν ὑπαν-

B Sub hæc Rontzerius convocatis illustrioribus quibusque ex oppidis ac regionibus circumsitis, in patentem Campum extra arcem Callipolis, stans ipse io loco eminenti, cum alia multa audacissima fastuoso & iracundo gestu ac vultu declamavit, tum hæc, quæ in specimen hic referam. Ab initio vitæ publicæ Actorumque suorum se suaque, magnificè ostentans, eo modo atque artificio a se gesta exposuit, ut culpam cunctorum quæ post suum ad terras Imperii appulsum sinistrè contigissent, in Imperatorem conferret. Exorsus nimirùm C ab ultima pueritiæ memoriâ, quàm claris, natalibus, quàm splendidè fuisset educatus gloriosè iactavit: tum his non minùs arroganter attexuit, ut perseveranter apud multos fortiterque perstiterit; hos bello adiuvans, illos oppugnans: ut per omnes fortunæ varietates, occupatione continuâ, ijs quidem qui se in auxilium periclitantes accersissent, pœnitendi causam ob se vocatum non dederit; contrà verò iis à quibus sit digressus, quàm ingens sui reliquerit desiderium, quantoque illi præsidio se nudatos eius abscessu, experiendo comparandoque D posteà senserint. Processit hinc ad sua in Sicilia Gesta; memorans: longo se illic perfunctum bello, ubi deinde inter capita Partium de Pace conventum fuisset, ipsum impatientem otii, laborumque militarium amantem, misisse ad Imperatorem oppugnatum à Barbaris, ostendisseque se paratum ad veniendum ei cum valida manu suppetias. Admisisse oblata cupidè Augustum, & literis propterea remissis invitasse ad se; promissis hono-

honoribus quales deferri propriis consanguineis solerent,& Diguitate Ducis magni. Hæc se acceptantem rescripsisse ducturum se parvum aut multum numerum militum, prout Augustus præscripsisset: ex quo autem juxtà condictum appulisset, aggressum se opitulari laborsnti Asiæ, extrema bello difficillimo perpessum, tum Persis coërcendis, quos metu armorum suorum contrahere se se ac licentiam evagandi frænsre coëgerit, tum Attaleotâ, Imperatori subiecto illi quidem olim, sed tunc rebellanti, edomando. Quo in negotio quàm nulli operæ aut periculo pepercerit, quot qualesque viros fortissimos smiserit; adhuc se mœrentem meminisse. Novissimè palmam belli eius iam propè confecti sibi ab Imperatore de manibus extortam. Cum enim Perduellem arctâ obsidione teneret cinctum sine spe ac facultate evadendi, iussum se instantibus atque increpantibus moras imperatoriis literis,factione favetium Rebelli expressis, cunctis statim illic omissis, Hellespontum traiicere; cuius adversa in orâ, parati stare ferebantur ad usum nostrum, simul illùc appulissemus, Equi, commeatus,& pecuniæ stipendiorum nomine debitæ: ut iis instructi continuò progrederemur ad Michaēlē Iuniorē Augustū ei operā daturi,bello ad quod stare procinctus dicebatur,contrà Mysiam gerendo. Addebat, se ac suos ubi nihil cunctati traiecissent, nihil eorum paratum invenisse quæ promissa fuerant. itaque cum sine sine stipendiorum, quorum dies pridem exierat, solntio elusionibus differretur, necessitate adactos ultimâ suos milites illa & illa egisse, quæ Imperatorii solerent invidiosissimis apud suos querelis traducere. quos ex æquo æstimare oportebat, cui culpa horum imputanda sit.Si enim iustè arbitrentur, reperient totum crimen ad eos pertinere qui milites toties promissâ, tam pridem debitâ mercede fraudantes, in eam egestatem cōpulerunt, quæ famelicos cogeret obviis copiis rapiendis non abstinere.Sic loqnens Barbarus Reum peragere Imperatorem conabatur scelerum omnium quæ sui latrones perpetrassent, omnium damnorum quæ illata miserrimis tractuum illorum fuissent incolis. Quin, & eâdem impudentiâ iactantiæ perrexit, sibi quidem ac suis arrogare laudem omnem prosperè gestorum:lōgè verè plura quæ malè successerant,& illas offensiones Belli, successusque Barbarorum, unicè Imperatoris imprudentiæ, aut parsimoniæ tribuere. non argumentis id ille quidem idoneis evincens; sed consueto Latini generis & fastu & iniquitate in Græcam nationem, eam onerans invidiâ eorum quæ peccasset ipse cum suis, & eos absolvendo, nos condemnans. Ad extremum intulit. A se nihil suis-ve iniuriosè actum,quòd iniu-

A κόνης Βασιλέως λογιζομένου τὸ πάλαι, καὶ ἀφηνιάσαντος ἤδη, τὸν πρὸς ἐκεῖνον μὴ ἀφειδεῖν ἀγῶνα. καὶ πλέον ἐλθὼν τὸ πόλισμα παρεστήσατο, βασιλικὰς ἐξεπίτηδες διακελεύοντος τὴν παράστασιν δέξασθαι συλλαβὰς ἐπισπευδούσας τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου διαπεραίωσιν, ὡς αὐτίκα ἑτοίμων ὄντων καὶ ἵππων καὶ πάσης δαπάνης, καὶ μισθωμάτων, ἐφ᾽ ᾧ ἐπὶ Μυσίας πρὸς Βασιλέα Μιχαὴλ παραγίνοιτο, μηδὲν προσστραγγίσαντες. ὧν δὲ καὶ περαιωθέντες ἐπιστάντες, καὶ τῶν μισθωμάτων ἀποστερηθέντες, τὰ καὶ τὰ πρᾶξαι. B καὶ ταῦτα λέγων ὁ βάρβαρος, προσετίθει τὰς αἰτίας τῷ Βασιλεῖ, ὡς ἐκεῖθεν τὸ πᾶν πταιόντων ἐκείνων προβαλλόμενος. ἐπὶ τούτοις καὶ σεμνοποιούμενος, εἴ τι καὶ γέγονε δυσχερές, εἰς αἰτίαν ἀνάγων ἀσχήμονα, καὶ ὧν τὴν αἰτίαν εἰλήφεσαν Ἰταλοὶ ἐξ ἀλαστορίας συνήθους, εἰς τὴν ἀπὸ Βασιλέως πρόφασιν μεταφέρων, καὶ δικαίας τοὺς εἰργασμένους ἀπολύων μέμψεως, πλέον προσετίθει· καὶ ὡς οὐδὲν μὲν αὐτοὶ ἀδικοῖεν, C ἀποστερούμενοι δὲ τὸν μισθόν, ἁρπάζοιεν κατ᾽ ἀνάγκην τὴν χώραν κακοῦντες. ὧν μέντοι γε Βασιλέα Μιχαὴλ δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἔχοντα Ῥωμαϊκὰς ἀκούειν κατ᾽ αὐτοὺς ἰέναι ὡς ἀδικούντων βούλεσθαι. ἐφ᾽ ᾧ δὴ καὶ διὰ τῶν ὅρκων εἰς πρὸς τὴν Βασιλείαν ἐπώμοτος ἦν, ἐπὶ πόδα καὶ γόνυ χωρήσειν, μέχρι καὶ ἐς τεσσαράκοντα ἔχειν διεβεβαίου. τοὐντεῦθεν δὲ καὶ αὐτοῦ μελῆσαι τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἰδίων, κἂν αὐτὸς πίπτοι, πεσεῖται, κἂν ἐκεῖνος ὁ μόρσιμος. καὶ τοῦ λοιποῦ μὴ χρεὼν αὐτοῖς D φροντίζειν περὶ Κυρίου. ὡς ἀναγκαῖον ἐναμύνασθαι τοὺς ὑπάρξαντας, καὶ μὴ καθυφεικότας τῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σπουδῆς ναυαγεῖν ἐν λιμένι. ταῦτα, καὶ τοιαῦτ᾽ ἕτερα κορύζης Ἰταλικῆς πλέα προβαλλόμενος, τὰ μὲν τῶν Ἰταλῶν κακὰ παρατρέχων, καὶ εἰς αἰτίας μεταφέρων ἀλόγους, ὡς ὑπελάμβανε· τὰ δὲ τῶν Βασιλέων ὑποκοριζόμενος ἀναισχύντως, μᾶλλον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἰδίοις πιθανός, ἢ τοῖς E ἀκούουσιν ἔδοξεν. οὐ πλείους δ᾽ ἐξ ἐκείνου τῶν δέκα παρῆλθον ἡμέραι. καὶ γνοὺς ὡς οὐκ ἔχοι λόγοις ἐξαμαρτεῖν, ἢ καὶ τὴν παρὰ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ δεδιὼς ἐπεξέλευσιν. ἠγγέλλετο γὰρ καὶ ταῦτα, ὡς στρατολογοίη ὁ Βασιλεύς, κἂν παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ Βασιλέως ἐπείχετο γράφοντος. ταπεινώσας χρυσούμενος αὖθις γράμματι πλήρει δουλείας πέπομφε πρὸς Βασιλέα. ἀπολογούμενος μὲν αὐτῷ, εἴ τι που δὴ καὶ παρεξελέχθη πταίειν, καὶ ἄλλως ἀτρο-

πῶς

τὴς τὴν ἀπὸ τῆς Ἰταλῶν ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκεῖθεν κίνδυνον ὑπενοστήσαιμι ἀξιοῖεν· ἢ λῃζ-σαιντο μὲν καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς χώρας ὑπό-σης, παρακελευσάμενοι δ' ὑπὲρ ταύτης, ὁ πόσον καὶ βούλοιτο, παρ' ὃ καὶ μόνον τὸ λοιπὸν, ἐξ ἂν χιλιάδων ἀσπήρων διδόναι· κἂν οὐ νῦν τὰς πάσας, ἀλλ' οὖν τὰς πλείους τῶν ὅλων τέως. ἐπὶ δὲ τῷ λείποντι εἰς διωρίαν προσαναρτᾶν. εἰ δ' οὖν ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐλεγξῃ, δοῦλος ἐστὶ καὶ πάλιν καὶ τοῖς εἰς τὴν Βασιλείαν ὅρκοις ὑπεύ-θυνος. ἔχειν δὲ καὶ σὺν αὐτῷ χιλίους σὺν ἀ-θοῖς. Τοῖς δ' ἄλλοις αὖ αὐτοῦ ἢ βουλομένοις μάχεσθαι· ἢ τοῖς κακείνοις σκοπὸς, ἢ λαβοῦσιν, ἠρεμεῖν, ἢ μὴ λαβοῦσι τὴν χώραν καταδρα-μεῖν, καὶ αὐτοὺς συνάμα ταῖς βασιλικαῖς δυνά-μεσιν ἐπιτίθεσθαι.

A iustè fraudati stipendiis debitis, redactique ad incitas, unde viverent, manu quæsivissent, diripiendâ in quam vocati fuissent regione. Andire se tamen Michaelem Augustum Romanas circa se habentem copias, minari Exercitum infestum in ipsos immittere. Huic viro, ut Imperatoris filio & Imperii consorti, scire se se nec dissimulare quid deberet. adeóque perstantem in fide debitâ iuratæ illi subiectionis, paratum esse ipsum venerari procidendo ad pedes flexo, & humi B posito genu, vel osque ab quadragesimo vestigio; De cætero, si vim inferret, se haud cunctanter repulsurum: nihilque omissurum quod suæ ac suorum expediendæ saluti, necessariò adhibendum videretur. Prælij successum in fortis arbitrio fore: Se enim & cadere tali certamine paratum, & quemlibet se contra inferentem occidere. Nec velle suos augurandis eventibus, solicitos esse de Domino. Nam talium cura viris fortibus in discrimine negligenda est, uno proposito vigentibus intrepidè pugnandi, ulciscendique se ac frangendi intentam ex adverso vim.
» Itaque non committemus, stulta salutis obiiciendæ periculo formidine, ut iniuriæ succum-
» bentes servitutique inique mancipati naufragium in portu faciamus. Hæc & huius generis plura italæ plena insolentiæ licentissimè blaterabat Barbarus, fœda suorum Latinorum facinora speciosis, ut putabat, integeos obtentibus: Res Imperatorum extenuans deprimeosque impudenter: sed eo dicendi successu, ut sibi solùm ac suis, nulli autem aliorum qui audirent, probabilia loqui sit visus. Non plures decem ex hâc habitâ concione Dies effluxerant, cum visus est intelligere Rontzerius se le ultrà quàm fas foret dicendo provectum: sive id illi sua ipsius prudentia suggessit; sive istam inspiravit pœnitentiam metus ab Augusto Michaële; impetum, ut dicebatur, mox in ipsum facturo, & ad hoc Exercitum augente novis delectibus; quamquam literis Patris ab eo consilio tetrahebatur. Vt ut sit, cursu, quod aiunt, reflexo Rontzerius literas plenas humilitatis, cum obnoxiâ professione servitutis ad Augustum Seniorem dedit, excusans solicitè, si quid ipsi erga eius Maiestatem acerbiùs, aut alioqui minùs dictu conveniens, nuperâ concione excidisset. Si quid tale foret, sibi summâ vi expressum, necessitate deliniendi concitatos in seditionem, in seque adeò ipsum irruere hostiliter paratos feros Italorum animos. De negotio ipso flagitatorum ab his tanto furore stipendiorum, sic nunc sibi videri rem posse confici. Æstimari iubeat Maiestas eius damna nuper illata Regioni prædis rapinisque Catelanorum. Eam summam in stipendiorum retrò debitorum partem imputet: eoque nomine retineat ex illis, quæ poscunt nummorum millibus, quantum ex æquo censuerit. Reliquum debitum, repræsentet modò, si non totum, saltem ex parte maiore: cæteram solutionem suspendat, pollicendo se in tempore provisurum. se se quod attineret, iterùm ex animi sui sententiâ, verissimo affectu profiteri: subiectum se maiestati eius esse: ac pro iurisiurandi religione obsequentissimâ voluntate præparatum ad ei serviendum. Habere etiâ sibi satis morigeros è suis mille: quos si sit opus & Imperator iubeat, ducere non dubitet adversùs alios in contumaciâ perstantes: & adhuc vociferantes: se si pecuniam quam petunt, accipiant quieturos; sin minùs, regionem incursuros hostiliter. Horum ulcisci protervian conferendo cum his prælio, in animo sibi esse. ubi suarum cæterarum copiarum idoneum ad spem victoriæ subsidium adiungi sibi Augustus iusserit.

C A P V T XIX.

Legatio altera Catelanorum & Ducis ipsorum ad Imperatorem.

Τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ Κατελάνοι πρέσ-βεις πρὸς Βασιλέως τρεῖς πέμψαντες ἐπὶ διορίᾳ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, μετ' ὀλίγ-

C EAdem porrò vel his similia Catelani post sumptum quasi ad deliberandum intervallum quindecim dierum, triû è suis legatione ad Imperatorem missâ, non sine

fine decorâ ſpecie ſubmiſſionis venerabundæ, ac compoſitæ iam mentis, expoſuerunt. Quibus volens Imperator ob oculos ponere quæ feciſſent; & oſtendere, iſtorum quæ poſcerent pleraque iam ipſos præſumpſiſſe, partim volente, partim nolente ſe: nihil verò in ſuum obſequium egiſſe omnium quæ attrahere mercedem in ſedulos miniſtros ut merentes poſſunt: nonâ die Menſis Martij, congregatis in Conventum Palatinis familiaribus, adhibitis etiam eodem è Civium corpore quorum tali negotio præſentia utilis videretur: ipſe inde uſque ab ultimo res initio repetens, ſuper & Actis, & Poſtulatis, & meritis Catelanorum exorſus eſt dicere. Mihi videtur opportunum, eius orationis ſummam hîc in pauca contractam ponere. Principio ergo quid, ſcribens è Sicilia Dux eorum petierit, utque ipſe ac quatenus annuerit, ipſumque vocaverit, memoravit; magnoperè obſervari iubens: ſe ſe haudquaquam tot acceſſiviſſe quot ille duxiſſet: quos tamen iam adductos, quia durum eſſet continuò dimittere; precibus Ducis indultum à ſe, ut ad breve dumtaxat tempus retinerentur. Executus hinc eſt, ut illi hybernantes apud Cyzicum, ibique ad vet uſque adulnum diverſantes, non modò nihil contrà Hoſtes egerint, ſed multa interim graviſſimaque damna Incolis eius Regionis intulerint. Adiunxit bis quæ ijdem deinde in Tractu Orientali feciſſent, ut nimirum iniuriis & contumelijs plurimis, non Hoſtes, ſed Romanos affecerint, & nunc quoque traiecto Helleſponto quàm ſævè ac flagitiosè vexaverint occidui Tractûs Romanos Habitatores, attexuit: quorum quidquam ignotum inauditumque ſibi eſſe, ſi opinarentur, vehementer errarent. Atque hæc tot locis ab his corraſa ſi quis æſtimatione ritè inità in ſummam colligat, reperiet baud dubiè, plus ſatis iam eos ſtipendiorum ac mercedum accepiſſe. ubi cum indignandi locus eſſet, quod quæ violenter extorſiſſent, iterum ſeditiosè minaciterque repoſcerent; bis in eodem, idque intolerabiliter, peccantes: tamen conſuetâ ſe utentem lenitate, non modò rapta non repetere; ſed ſuper hæc offerre donum gratuitum pecuniæ, ſi ſe ad modeſtiam componant, ipſis numerandæ: aſſignareque regionem in quâ commodè vivant, proviſis iam à ſe copioſis alimentis, in Orientali continente, quò transfretare ipſos iubeat. Quid ad hæc autem illi? nempè conſuetâ ſtemunt audaciâ, & præterquam contumaciter obſequiū decrectant, etiam inſolenter minari non verentur: non reputantes quale ac quàm potens ſit Romanum Imperium: quàm ipſi facilè & triremes fabricare, & fortibus eaſdem complere Copijs: ſicque oſtendere quàm non egeat auxilijs ipſorū: quippe quod opti-

A μονος καὶ ἔξω τοῦ δοκεῖν καὶ προσποιήτως ὑ-
προσεβάλοντο. οἷς δὴ θέλων καὶ αὐτὸς Βασιλεὺς
ὑπ' ὄψιν θεῖναι τὰ σφίσι πραχθέντα, καὶ
δεῖξαι, ὡς πολλὰ μὲν ἔχων καὶ θέλοντος αὐτοῦ
καὶ μὴ θέλοντος, οὐδὲν δ' ὑπέταξαν, ὅσα μι-
σθὸς ἐφέλκεσθαι δύναιντο· ἐνάτῃ Κρονίου ἐν
ἰδίοις συνεκκλησιάσας, παρόντων καὶ τῶν τῆς
πολιτείας χρησίμων ἐν κοινῷ, καὶ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς
ἄχρις τὰ κατ' αὐτοὺς διεξῄει. ἐμοὶ δοκεῖ ἐπί-
τομα τῆς ἐκεῖ δημηγορίας συνεραζόμενος
αὔτικρυς. διεξῄει γὰρ καὶ ἐπὶ τὸ πρὸς σὺν προσ-
B βάσεις, λέγων ἀρχῆθεν τὴν ἀπὸ τῆς Σικε-
λίας τοῦ ἡγοῦντος σφᾶς ἀξίωσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ
ἐπὶ τούτοις νεῦσιν καὶ πρόσκλησιν. καὶ ὅτι οὐ
τόσους μετεκαλεῖτο, ὅσους ἐκεῖνος ἀγαγὼν ἐκεῖ-
νος, καὶ ἀγαγὼν ἠξίου πρὸς καιρὸν δέχεσθαι·
ὅτι τε διαχειμερίζοντες κατὰ Κύζικον, καὶ ἐς ἔαρ
οὐχ ὅπως ἐνήργουν κατὰ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ
πολλὰ ἄλλα τὴν χώραν εἰργάσαντο δυσχερῆ. ἐπ-
επισυνῆψε καὶ τὰ κατ' Ἀνατολήν. καὶ ὡς
πολλὰ ἄλλα καὶ δεινά, οὐ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ
C τοὺς Ῥωμαίους διατεθείκασι. καὶ νῦν δὲ δια-
περαιωθέντες, ἔλεγε, πολλὰ ἄλλα, καὶ ἀπαθα-
λᾶ κατὰ δύσιν πράξειαν. ὧν οὐδὲν ἐκ τῶν ἐκεί-
νων αὐτοῦ ὡς ἄπυστον εἴη. διὸ ὡν ἱκανὰς ἔχειν
τῶν μισθωμάτων, ἣν τις λογίζοιτο σφᾶς ἅ-
περ ἀξίως δεινῶς μεταλθεῖν. οὐ μετὰ λήθην ὅμως
ἀλλὰ καὶ ἄλλα προσφιλοτιμεῖται. καὶ πρὸς
Ἀνατολὴν πέμπει. χώραν ἱκανῶς ἔχουσαν
σφᾶς τρέφειν. ἐκεῖνοι δέ, ἀλλὰ πόρρω δε-
μένοι ἀπειθοῦσι, καὶ προσέτι προσαπειλοῦσι,
μηδὲν ἀκριβῶς εἰδότες τὴν Βασιλείαν Ῥωμαίων
D ὁπόσον ἰσχύει· καὶ ὡς ἐπ' εὐκόλως ἔχει, καὶ τρι-
ήρεις ναυπηγήσασθαι, καὶ μαχηταῖς ἐμπιπλᾶν
αὐτάς, μηδὲν δεομένην συμμάχων ἐκείνων, ἀλλ'
ἐπὶ τοσοῦτον τὰς δυνάμεις ἀποχρώσας ἔχου-
σαν, ὥστ' ἀμέλει ἔχειν, φόβον καὶ τοῖς μα-
κρὰν ἐμβαλεῖν, κἂν τῷ πέως αἰτιαῖς πολλὴν
προσοίσαντες ἁμαρτίαν. εἰ τοίνυν ἀγαπῶσι
λαμβάνοντες τὰ διδόμενα. εἰ δ' οὖν καὶ αὐτοὺς
ἔχειν ἀμύνεσθαι, ἀλλοτριώδεις φαινομένους ἀντὶ
συμμάχων, εἴ πη τοῖς καθ' ἑαυτοὺς παρενοχλεῖν
E ἐρῶσι. μηδὲ γὰρ ἀγνοεῖν ὅλως ὁπόσοις ἐν τῇ
Ῥωμαίων, ὀλίγου ἐνικανώθησαν χρόνου. καὶ
ταῦτ' ἐφ' ἱκανὸν ἐς Θευδερίχου πολέμοις συ-
νεχέσι ταλαιπωρούμενοι, καὶ μηδὲν ἀπονά-
μενοι τῶν ὅσα δίκαιον εὔπορος. σημεῖον δ'
εἶναι, τὸ ἐκεῖθεν ἀπαλλάττοντας, μηδὲν ἐς νόστον
ἐπιφέρεσθαι. ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἐρήμοις, διαγόν-
τας, οὕτως ἐκεῖθεν φανῆναι γυμνοὺς ἥκειν καὶ
ἀνόπλους. καὶ μηδὲ τῶν καθ' ἡμέραν ἐς τροφὴν
ἐπι-

ἀπορουμένους. νῦν δ' ἀλλ' ἀθρόοι κάθηνται, A καὶ ὑπερηφανοῦς τὰς μισθοφορίας ἀπαιτοῦσι. τί καὶ πράξαντες ἀγαθὸν, ἢ μαχητικὸν ἔργον ἐνδειξάμενοι, οὐδ' ἐχθροὺς ἢ ταῦτα ὅλως ὁρῶντες, πολέμοις συντραφέντες, καὶ μάχαις ὡς λέγουσι, ὧν χάριν ἐγκαλύπτεσθαι δίκαιον. ὃ δὲ καὶ ἀπειλοῦσι κατατρέχειν τὴν χώραν· ὥσπερ αὖ ἔρημος προὔκειτο τοῦ πολυωρησοῦντος. καὶ ὡς οὐκ οἴδασιν ὡς κατὰ νώτου τούτοις ὁ Βασιλεὺς, καὶ αἱ περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὧν μὴ ὅτι γε τὴν προσβολὴν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν φήμην προσπελαζόντων ἐνέγκοιεν.

mo militum genere ita eum vult abundat, ut terrorem sui in dissitas procul Gentes proferre soleat: ut cumque nunc provocatâ peccatis multorum Dei vindictâ, cladibus attritum inopinatis langueat paululùm; non sine spe tamen pristini vigoris citò resumendi. Consulant isti ergo rebus suis, & contenti, si sapiunt, donativis ex merâ suâ liberalitate oblatis, pacatè se conferant quò iubentur. Sin furere pergunt, sanè sciant, se haud cunctaturum amplius, quod facilè queat, rebelles sceleratos pœnis meritis subijcere: nec passurum ut, quod hactenùs fecerunt, Hostes se Romanis crudelissimos, nomine Sociorum admissi, perfidiosè præbeant. Se se porrò facultatesque circumspiciant suas, nec obliviscantur quod palàm est, ipsos quidquid habent, quo vivunt & spirant, à Romanis accepisse: Quos dudùm fame & egestate perisse necesse fuerat, nisi omnium inopes è Theuderichi Castris Romanum Imperium fomentis recreatos opportunis, incolumes ad hoc tempus perduxisset. Pallidos, exangues, miseras reliquias belli Siculi, nudos vos atque inermes excepimus, omnibus indicijs monstrantes, quàm sterilem ac damnosam alibi militiam militaveritis: ex quà utique vobis, quantum apparebat, ne unde quidem in diem posterum vel miserè vesceremini superarat. Nam ita facie luridi, ita vestibus laceri, ita professionis etiam instrumentis vestræ, armis inquam destituti, in littus estis nostrum expositi, quasi è deserto quodam & vastâ solitudine in terras demùm cultas transiretis. Nunc verò impinguati nostris copijs, otiosi videlicet desident: quin & feroces tumidique, laborum quos ignavè vitarunt, mercedes flagitant. Quænam verò eas navandâ operâ promeriti? Agite quid memorabile gessistis? Quo forti vos facinore manu rem gerendo commendastis? Atqui hostes non deerant, quos ante oculos habebatis, summo vestri contemptu ferentes agentesque latè cuncta. Hæccine decora vestra sunt Hominum, si ipsis de se prædicantibus creditur, bellis innutritorum ac prælijs? qui si vera memorant, pudere ipsos, quòd à pristinâ virtute tam probrosè degeneraverint, deceat, & latebras ignominiæ suæ quærere. Atque hi tamen sunt quos audio, minati, hostiliter incursuros terras nostræ Ditionis, tamquam regiones nostro subiectæ Imperio præsidijs tutelæ ipsarum invigilantibus careant. Neque cogitant imminere ipsis à tergo Augustum Michaëlem, tot ac talibus instructum copijs, quarum ne famam quidem adventantium, nedùm impetum ac vim irruentium queant sustinere. „

CAPUT XX.

Filius Porphyrogeniti in Panhypersebasticâ Dignitate constitutus.

Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων διαλαλήσας, ἐκείνοις μὲν τὸ σφίσι συνοῖσον ἀφῆκε βουλεύεσθαι· αὐτὸς δὲ τὸν τοῦ οἰκείου αὐταδέλφου τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου υἱὸν ἀναδοχῆς ἀξιώσας μείζονος ἢ κατ' ἀδελφόπαιδα, ἅμα δηλαδὴ ὡς τάχα αὖ καὶ τῷ πατρὶ τούτου καλῶς ἐσπείσατο ἔχειν, ἢ διὰ πλείους ἤγαγεν, εἰ μήγ' ἐκεῖνος τὰ πρὸς αὐτὸν ὑφορώμενος δύσνους, ἅμα οὔπω πλέον τοῦ ἑπτακαιδεκάτου ἐπιβαίνοντα ἔτους, τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἀξιώματι. πλὴν οὐ κατὰ τὸ ἀρχῆθεν τῆς ἀξίας ταυτησὶ σχῆμα· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῶν κιῤῥῶν παρασήμοις σεμνύνει. ἃ δὴ τῆς ἐπαρ-

B Hæc & plura horum prolocutus Imperator, Catelanos, ut de rebus suis secum deliberarent, dimisit. ipse autem proprij Germani Cõstantini Porphyrogeniti filium, in maiorem honorem provehens quâm sperare à Patruo verisimiliter potuerat Fratris Filius (significare videlicet, opinor, volens; se Patri huius Adolescentis mortuo, constans exhibiturum fuisse dum viveret officium benevolentiæ fraternæ; nisi ille se sibi insensum manifestis indicijs monstrasset) ornavit eum, nondùm anno ætatis septimodecimo egressum, Panhypersebasti Dignitate. quamquam ei non concessit à principio habitum eius tituli proprium; sed gilvis cum insignibus honoravit; quæ prætoriæ prius erant Symbola po-

potestatis; ita ut deinceps Prætor ornatum non haberet qui uni ipsi conveniret propriè. Sic enim, & priùs duobus Prætoribus Hypertimo & Chalceopulo fecerat, propriis eos privans insignibus, dum horum usum communicat alijs. Aiebat autem, rationem reddens facti huius Imperator, videri sibi peculiariter aptum colorem gilvum insigniendis qui gradu ac consanguinitate proximè Imperanti sunt admoti. Iam quoniam providebat à Catelanis, super repulsam, etiam obiurgatione à se irritatis asperâ, infultum iure aliquem timeri posse, Michaëlem Augustum iussit, collectis cunctis in unum copijs circa Arcem *Apro* dictam castrametari: ac si quà erumpere cum Amogabaris Catelani conarentur, vi eos pugnaque cohibere. Atque hæc sic agens Imperator, haudquaquam affinem suum intimum & quasi generum Rontzerium planè abdicabat, aut benevolentiæ curæque quas talis necessitudo posceret, omninò expertem relinquebat: sed è contrario genere omni blanditiarum demulcebat, iam utique penè declaratum Cæsarem; Cæsarea quippe insignia uxor eius ab Augusto accepta induerat. Satagebat videlicet hâc arte à communibus Gentis suæ consilijs Rontzerium abducere; occasionem eius spei è missis ab hoc arcanò ad se nuncijs sumens, quibus studiosè persuadere conabatur: se devoto perstare in Augustum animo; sed quandam agendi loquendique adversùs Imperatorem simulationem extorqueri sibi metu ac minis suorum, quorum contumaciam tacitus detestaretur.

χίας περιὸν σύμβολα ἦσαν· ἀξύμβολον ὅσον ἐπὶ τούτοις τὸ ἐντεῦθεν ὁ ἔπαρχος κατέστησε. οὕτω γὰρ πρότερον κἀν δυσὶν ἐπάρχοις, τῷ τε Ὑπερτίμῳ καὶ τῷ Χαλκεοπούλῳ πεποίηκεν, ἀξυμβόλους καταστήσας σφᾶς. ὡς ἄξιον ὄν, τὸν ἐγγὺς Βασιλέως ὄντα, καὶ γε πρὸς αἵματος, λέγων, παρασήμοις τούτοις σεμνύνεσθαι. τὰς δὲ περὶ τὸν υἱὸν καὶ Βασιλέα δυνάμεις πέμψας προσέταξε, ἐπεὶ ἐκείνους οὕτως ἀπέπεμπε, συναχθείσας περὶ τὴν τῶν Ἄπρω στρατοπεδεύεσθαι, κἂν τοὺς συνεξορμῶσι σὺν Ἀμογαβάροις Κατελάνοι, πειρᾶν ἐπέχειν πολέμῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἔπραττε Βασιλεύς, οὐ δὲ τὸν γαμβρὸν ἀφιεὶς ὅλως τῆς προσπαθείας καὶ ἀπαρτῶν τῆς κηδεμονίας· ἀλλὰ παντοίως προσποιούμενος, καὶ Καίσαρα ἤδη φημιζόμενον, ἐπεὶ καὶ ἡ σύζυγος ἐκείνου, τὰ Καισαρικὰ ἅμα δεξαμένη περιεβέβλητο. καὶ ταῦτ' ἔπραττε, τὴν πολλῶν διϊστᾶν ἐκεῖνον πειρώμενος· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πέμπων πρὸς Βασιλέα διεμήνυε.

CAPVT XXI.

De libello famoso: deque eo quod mirè accidit Armeno; superque illo concio Imperatoris.

Patriarcha porrò Athanasius, ut ingenti semper favore, atque applausu Imperatoris honorabatur, ita nec ipse videri volebat ullâ vicissim in re cessare quæ ad ei gratificandum obsequendum-ve pertineret: ad quod illũ stimulabat maximè solitudo Imperatoris, & destitutio à multis suâ causâ absentibus, quorũ præsentiâ & operâ in tot illis difficultatibus gravissimi temporis invari potuisset; quibusdã eorum exilium sibi spontè consciscentibus, recedendo in civitates alias; & iisdem cæteros implicantibus in easdem causas ob quas ipsi ab Imperatore discessissent. Quare Patriarcha congruentem tristitiæ temporum, solicitudinem ostentans, continuis vigilijs & Litanijs Numen propitiando, rerum in præcipiti pendentium ruinas fulcire conabatur. Multus igitur erat in congregandis ad orationem Monachorum coetibus, Sacer-

Οὐδέ γε Πατριαρχεύων Ἀθανάσιος τὰ πολλὰ παρὰ τοῦ Βασιλέως συγκεχρούμενος, οὐ θαυμαστῶς ὡς ἐδόκει κεχωρίσθαι τῆς πρὸς ἐκεῖνον θεραπείας, καὶ μᾶλλον ὅτι γε καὶ πολλῶν τῶν δυναμένων Βασιλεῖ συνεῖναι καὶ ξυνεργεῖν εἰς τἀγαθόν, ἔρημος τοῦτον ποιεῖν συνέβαινε· τούτων μὲν ἀποφυγόντων ἑκουσίως ἐς πόλεις ἑτέρας· τούτων δὲ καὶ αὐτῶν αἰτίαις περιβαλόντων ἐκείνους, ὧν ἕνεκα καὶ ἀπηρτημένοι Βασιλέως ἦσαν. καὶ διὰ ταῦτα ὑποποιούμενος τὸν καιρὸν ἔτι, συνεχέσι ἀγρυπνίαις καὶ λιτανείαις παρεκαλεῖτο, στῖφος Μοναχῶν συγκαλῶν καὶ ἱερωμένους, καὶ πλῆθος ἄλλο καὶ πολλὰ ὑπερπαθῶν τὸ δοκεῖν. Συνόδοις ἐλλειπομένας μὲν Ἀρχιερέων, μόνος τῶν προεχόντων τῆς Ἐκκλησίας, σὺν μὲν παραπέμπων ὡς δῆθεν

θεν εἰς τὰς λαχούσας· ἦν δὲ καὶ περὶ φαῦλον πειθόμενος, τὰς ἀμφισβητήσεις τοῦ πλήθους διαλύειν πειρώμενος. κἂν ἄλλως κακῶς εἶχε τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, τῶν περιφανῶν ἐν ἐνδείᾳ καὶ ἀτιμίᾳ διαβιούντων. οὐ γὰρ ἐξήλλακτο τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ ἤθους οὐδ᾽ ἐς βραχὺ καταστάσεως τῆς ἀρχῆθεν, καὶ τοίγε τοῦ Βασιλέως πληροφορουμένου, ὅτ᾽ αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πάλιν πραγμάτων ἐποίει, ὡς τὸ ἦθος ἐνήλλακται. ὅλως δὲ ἀθώπευτος ἦν καὶ ἄτεγκτος, καὶ ἵν᾽ οὕτως εἴπω, κατὰ τοὺς Κερασβόλους κυάμους ἀμάλακτος. βαρὺς μὲν Μοναχοῖς, ἐξαμείβων καὶ αὐτὰ τὰ τῶν μονῶν τυπικὰ, καὶ μονοφαγίαν δι᾽ ἔτους ἐξακριβούμενος· ὡς καὶ ἐννατίζειν ἀεὶ, κἂν ἐφεστῶσα δεσπόσυνος ἑορτὴ καὶ τῶν Πασχαλίων· βαρὺς δὲ καὶ Κληρικοῖς. βαρὺς δὲ καὶ Λαϊκοῖς· καὶ τὰ πάντ᾽ ἄγων καὶ φέρων εἰς θεῖα δικαιώματα, οἷς οὐδ᾽ ὅλως, οὐδ᾽ οἱ ὁμολογουμένως περὶ τὰ θεῖα ἠκριβωμένοι κατακεχρήσαντο. καὶ ἐπορεύετο κραταιούμενος ἐπὶ τοῖς τοῦ Βασιλέως συγκροτησμοῖς. κἂν πάντες, καὶ μᾶλλον τῶν ἐπιδόξων, δυσχερῶς εἶχον τοῖς παρ᾽ ἐκείνου πραττομένοις. τὰ γὰρ ἐκείνου ἤδη πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἐξαίσια ἦσαν. καὶ οὐδ᾽ ὅλως ἐκείνοις συνέβαινον· τοῖς μὲν ἐξ ἐναρέτου δῆθεν δοκήσεως· τοῖς δ᾽ ἐξ ἐμφύτου γνώμης δοκοῦν· τοῖς δ᾽ ἐμπαθοῦς διαθέσεως κατὰ γνώμην τὴν πάλαι. ὅπερ δὲ τοῦτ᾽ ἦν ἔξεστι γίνεσθαι τοῦ πείθοντος λογισμοῦ. ἀμέλει τοι καὶ μὴ μόνον τοῖς ἀρχῆθεν χωριζομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἀγλευκὴς ἐδόκει, καὶ ἀπηνὴς ἦθος, καὶ ὅλως δυσπέμφελος, Βασιλεῖ δ᾽ οὐ μᾶλλον ἐκείνῳ, ἢ τὴν οἰκείαν συνιστῶν ἀεὶ ὡς ἐῴκει γνώμην, ἐφ᾽ οἷς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐνεκρίκει. οὐδ᾽ ἐς βραχὺ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῦ πολυωρίας καθυφίει. ἐπεὶ δὲ καὶ φάμουσα ἄττα ῥιφέντα μέχρι καὶ ἐς αὐτοῦ χεῖρας πεφθάκει. δεινά ἄττα λέγοντα καὶ ἀπᾴδοντα, οὐκ ὀλίγην κακίας εὑρίσκει χειραδοθεῖσαν τῷ Πατριαρχοῦντι σύστασιν ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. εἶχε μετὰ πολλῶν ἄλλων ἡ πόλις καὶ Ἀρμενίους ἐποίκους. τούτων τις καὶ προσεπεπόμφει προσδραμὼν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ μύρῳ τῷ Ἁγίῳ χρισθείς. παρ᾽ ἣν αἰτίαν καὶ ἄλλοις μὲν τοῖς ὁμοεθνέσιν ἀπόστοργος ἦν· διαφερόντως δέ γε τῇ ἀδελφῇ. ὡς δὲ καὶ πικρῶς εἶχον καὶ ἐλοιδορεῖτο τῷ ἀποκλίναντι διὰ τὴν μετάθεσιν, ἐνεπικραίνετο ὁ καὶ ἡ ὁμαίμων, καὶ μέσον τούτων ἔχθρα συνίστατο. ὧν ἐν μιᾷ διαλοιδορουμένων, κἀκείνου προσπαροινουμένου ἀναφέρειν τῷ Πατριάρχῃ. καὶ

dotum quoque ac turbæ cęteræ; præ se ferens, ex animo se compati calamitatibus publicis. Quotidianas quinetiam celebrabat Synodos; quamquam solus ipse quidem Archiepiscoporum, solus Ecclesiasticorum Procerum; quippe cum reliquos ipse ab Vrbe amandasset omnes; alios quidem ad suas Ecclesias præsenti cura regendas ire iubens; alios delationibus vulgi ad suum tribunal vocatos, secundùm Accusantium vota ferè iudicans, ignominiâ deformatos cogens declinare conspectum multitudinis, & præ pudore dedecoris inusti, latebras peregrè quęrere. Reliquum verò Ecclesiasticorum Corpus graviter universum laborabat: Illustrioribus quibusque horum partim inopiâ conflictatis, partim honore imminuto de gradu splendoris pristini deiectis. Non enim vel ad breve tempus Athanasius immutare quidquam aut remittere de illâ morũ acerbitate priori Patriarchatu odiosissimè exercitâ curaverat: utcumque, & credidisset Imperator, & persuadere alijs spondendo studuisset, quando illum Ecclesiasticis rursus negotijs præposuit, alium planè iam ipsum à primo illo dudùm exoso ac formidato, nunc esse factum. Cum tamen is tunc maximè, nullis se verborum officijs delinibilem, prærigidum planè quendam, &, ut sic loquar, prout de fabis aiunt cornu tactis, nullâ coctură emollibilem præberet. Gravem quidem Monachis (quibus ipsum quotidiè numerum Psalmorum, & cantûs Ecclesiastici, usu Monasteriorum singulorum dudùm definiti, modum passim exaggerans mutaret: eisdemque de novo præscriberet, tamquam instituti observationi Monastici necessariò annexam, religionem continuati citrà intermissionem ullam per totum æquè annum iciunij, unicâ in die refectione contenti. unde fiebat, numquam planè horâ priùs nonâ gustare quidquam Monachos; ne in festis quidem Domini, aut ipsis Paschalibus) gravem etiam Clericis, gravem & Laïcis, dum omnia omnium ad divinarum, ut aiebat, Iustificationum normam, acerbè semper emendans revocat; quali severitate nullum eorum qui omnium confessione haberentur Divinarum legum observatores exactissimi, usum fuisse constabat. Inter hos ille velut inanes contemptim fremitus erectâ fronte, quò intenderat gradiebatur, fretus sibi paratissimo, & quò magis pergeret, benignius semper aspirante, favore Imperatoris: quamtumvis interim omnes ringerentur; maximè autem insigniores quique, ægerrimè ferrent quæ ab illo videbant fieri: tantumque abessent à dignandis assensu vel approbatione suâ ullâ eius Actis, ut mores ipsius in cōparatione cum alijs laude omnium celebratis Præsidibus Ecclesiarum, planè sibi videri monstrosos atque horribiles non dissimula-

rent. In eam alios sententiam adducebat A recta æstimatio veræ virtutis: Alij sensu quodam innato, & quasi Genij abhorrentis incitabantur impulsu. nonnullos, nec fortè paucos, stimulabant iræ in Athanasium veteres, prioris olim eius Regiminis iniurijs accensæ, quarum memoriam præsens similium experientia refricabat. cuiusmodi præiudicia qoos insederint animos, ijs nimirùm facilè persuadent: iustis se nec reprehensioni obnoxijs moveri odijs, dum eos aversantur, quos tàm meritò cunctis exosos intelligunt. Verùm Athanasius vel ignarus, vel sic tanquam B ignoraret securus, adeò flagrantis in ipsum invidiæ, non ijs solùm quos priori functione Patriarchalis potestatis irritaverat vexando, abscindique à sui cõmunione coëgerat, durū indomitūque se præbebat: sed & fine discrimine cunctis alijs. acerbus, austerus, morosus, ac uelut mare procellosum, minaci semper apparere pergebat, si non etiam affectabat, terribilis specie. Porrò Imperator, non magis illum, quàm proprij à principio de illo declarati autoritatem iudicij, constantiâ perseverabat irrevocabili tueri: nec C ei consulendi, eiusque invigilandi securitati providam solicitudinem remittebat. Quoniam verò tàm licenter in vulgus spargebantur libelli adversùs Athanasium famosi, ut quidam eorum gravia & valdè absona continentes, usque ad ipsas Imperatoris pervenirent manus; inventam is occasionem cupidè arripuit, Patriarchæ de novo ad populum commendandi, ex causâ quam mox exponam. Habebat Vrbs inter alios variorum Gentium Inquilinos plures, etiam aliquos Armenos. Horum quispiam relicto suorum ritu nostræ se Catholicæ aggregaverat Ecclesiæ, sacro ad hoc unctus Chrismate: quo nomine magnum in se concitarat odium Popularium suorum; præsertim verò Sororis: adeò ut passim eum cùm cæteri consanguinei conviciis proscinderent, quòd è religione patriâ, ad aliam desciuisset; tum eundem amarissimè ob id ipsum Germana increpare non desineret. Eratque tali ex causâ continuum inter eos commissum iurgium. Quod dum die quadam ferventiùs agitaretur, hinc de more conviciantibus Homini domesticis, inde illo minante, se ad Patriarcham relaturum quæ sibi exprobrarent, & eos apud ipsum accusaturum; tepertus illie quidam est, qui, velut rem indignam ratus intentari ipsis autoritatem alieni Patriarchæ, & iudicij eius periculum denunciari, erupit in maledicta, diris devovens, & Fidem, & Patriarcham istum, quem contemnere se nec nauci facere, aut quid de se censeret, si coram eo citaretur, omninò curare demonstrabat. Nondùm huic tota à prolatis verbis talibus hora effluxerat, cum abscedens inde, dum per Vrbem ambulabat, ex nullâ quæ appareret causâ supplantatur, sternitur que humi diro casu, visus Blasphemiæ pœnas pendere, quòd eo lapsu pedum illi contritus alter est. Eo Imperator cognito, eventum ex primâ statim specie, manifesto miraculo imputans, pro cæterâ suâ admiratione Patriarchæ, prodigium id esse à Deo declarante suum in ipsum amorem & eius apud se merita mirabiliter patratum, sine ullâ dubitatione credidit; verisimilius ni fallor opinaturus, si Fidei ab isto blasphemiâ violatæ, repetitam sic a Numine ultionem fuisset interpretatus. Postridiè igitur mane confestim concionem frequentem advocat. Præcepit autem eò in lectulo deferri eum qui pridiè pedem, ut dictum est, fregerat, quo in medio posito, sanè longam, & verbosam è superiore Augustus loco effudit orationem, exquisitis evehens præconijs quem volebat commendare, abscissos autem ab eo, aut potiùs ei privatim invidentes, haud parcè omni occasione incursans; frustrà id quidem, quantum ad eos de sententiâ dimovendos pertinuit. Adeò enim quidquid Imperator diceret, nullam vim eorum animos immutandi habuit; ut contrà in antiquis adversùs Athanasium iudiciis, & odiis magis magisque confirmarentur. Et patiebantur illi quidem

τὰ παρ' αὐτοῦ ὀνείδη διεγκαλῶν, ὡς παραρεθεὶς ἐκείνοις καὶ ἀπαξιωπαθήσας δῆ, τὴν ἐγκλήσει ἐβλασφήμει, καὶ πίστιν, καὶ Πατριάρχην τὸν καταφρονητὴν ὑπεμφαίνων, ὡς ἥκιστα φροντιοῦν, εἰ ἐπικαλοῖτο. μικρὸν διῆλθε τῆς ὥρας, καὶ ἀποστὰς ἐκεῖθεν, μεταξὺ τὴν ὁδὸν διερχόμενος, παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν ἐμφανῆ, ξυμποδίζεται. καὶ πίπτει πτῶμα δεινόν, καὶ ἔδοξεν ὑπεσχὼν δίκας τῆς βλασφημίας, θάτερος συντριβεὶς τὸν πόδα. ταῦτα μαθὼν Βασιλεύς, καὶ ὡς εἰκὸς τὸ πραχθὲν ἡγησάμενος θαυματούργημα, ὃ πᾶν τοῦ παραδόξου τῷ Πατριαρχοῦντι προσανετίθει. δέον ὂν οἶμαι καὶ μᾶλλον Θεῷ καὶ τῇ πίστει, ἣν ἐκεῖνος ἀφρόνως βεβλασφημήκει. καὶ αὐτίκα πρωΐας, σύναξιν κοινὴν παραγγέλλει, ἐπιτάττει δ' ἐνεχθῆναι καὶ τὸν καταρραχθέντα ὡς εἶχεν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος. οὗ δὴ καὶ ἐς μέσον τεθέντος, πολλὴν καὶ διωλύγιον διεξῄει δημηγορίαν. συνιστῶν ἐντεῦθεν, ὃν συνιστᾶν ἤθελε. τῶν δ' ἀπ' αὐτοῦ σχιζομένων, καὶ μᾶλλον τῶν ἰδίως ζηλούντων, τὰ πλεῖστα καθήπτετο. κἂν ἐκεῖνοι τὴν γνώμην ἀμετάθετον εἶχον, ἐφ' οἷς ἀρχῆθεν ἐπισχυρίζοντο. καὶ ἔπασχον μέν· ἔπασχον δ' αὖ καὶ τὰ μέγιστα εἰ Βασιλεὺς ὑφίει καὶ συνεχώρει. ἀλλ' ἀνεῖχεν ὅλως τὰς ἐπ' ἐκείνοις τῶν ἄλλων ὁρμάς, τρόποις χρηστότητος.

quidem ab Athanasio multa; multò plura & gravissima passuri si permitteret eum Imperatent ad extremum indulgere maligno suo genio. Inhibebat enim ille omninò, & ab illis arcebat, innatæ mansuetudinis instinctu, sævos ferosque imminentium ijs perdendis Athanasianorum impetus.

C A P V T XXII.

Acclamatio Cæsaris Itali.

ΕΝ τούτῳ δὲ ὁ ἀπὸ μεγάλου Δουκὸς Ἰταλὸς μὲν τὸ γένος, ταῖς δ' ἀπὸ τοῦ Βασιλέως ὀνομασίαις ὡς γαμβρὸς κλεϊζόμενος, πέμπων πολλάκις πρὸς Βασιλέα, καὶ τεχνιτεύων τὰς σκαιωρίας, τέλος ἀποσταλέντα καὶ αὖθις τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐγέρσεως ὑποδέδεκται, καὶ Καῖσαρ φημίζεται. δέχεταί τε παρὰ Βασιλέως, καὶ χρυσοῦ νομίσματος χιλιοστὰς τρεῖς πρὸς τριάκοντα. ξυνέκειτο δὲ σφίσι λαμβάνειν καὶ σίτου τοπικοὺς μοδίους ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ μέχρι, καὶ ἐς τρεῖς χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν παρακατασχόντα, τοὺς ἄλλους ἀποπέμψειν. καὶ αὐτίκα περᾶν κατ' Ἀνατολήν. ἀλλ' ὅμως ἐκ σκαιωρίας καὶ αὖθις οὐχ ὑπελείπετο πρόφασις. ἀλλὰ πολλοὺς μὲν ἀνὰ Κύζικον πέμψας, πολλοὺς δ' ἀνὰ Πηγάς· ἱκανὴν δὲ μοῖραν καὶ τῷ Λοπαδίῳ προσνείμας. αὐτὸς δὲ καὶ τὸν περὶ τὸν Μπυριγήριον θάλπων ἤδη ἀποστατήσαντα. ἔτι δὲ καὶ τὸν ἀμφὶ τὸν νόθον ἀδελφὸν Θευδερίχου ὑποποιούμενος, τούτοις μὲν μέχρι καὶ Μιτυλήνης τὸν πλοῦν περιώριζεν, ἐκείνους δὲ παρακατεῖχε καὶ προφάσεις ἐπλάττετο. καὶ ἄλλας μέν, τινὰς δέ γε τὴν ἔκδηλον, ὡς ἀκαθέκτους ὄντας, οὐ δυναίμην καθυπάγειν εἰς τὸ οἰκεῖον θέλημα· καὶ ταῦτα μάλιστα δὲ τὰς κεχρεωστημένας μισθοφορίας ἱκανωθέντας. ὑπεποιεῖτο δὲ καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν χιλιάδων τοῦ σίτου συναγωγήν· καὶ ἀνὰ μέρος μὲν ὡς τοῦ Βασιλέως συνῆγον ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης τὸν σῖτον· ἀνὰ μέρος δ' ἐκεῖνος τοὺς ἰδίους πέμπων, ἐξεφόρει τὸ εὑρισκόμενον. προφάσει μὲν ὡς ἐπιταχύνων τὴν ἀπανάστασιν· τὸ δ' ἀληθὲς καὶ ὃ μᾶλλον κατεποιεῖτο, τὰς ἐπιθυμίας ἐμπιπλῶν καὶ καταφρονῶν ἐς ἔτι μάλιστα. ἐν τοσούτῳ δέ, ἵνα δὴ καὶ πλέον τὸν Βασιλέα ὑποποιήσηται, ἅμα δὲ καὶ κατά τινας ἑτέρας προφάσεις, τὴν μὲν πενθερὰν καὶ τὴν σύζυγον τῷ ἐγχωρίῳ βαρυνομένην φόρτῳ πέμπει κατὰ πόλιν πρὸς τὸν Κρατοῦντα. παραρχῶν

INter hæc, is qui Magnus Dux fuerat, Italus quidem genere, sed qui Generi appellatione ab Imperatore honorabatur, mittens subinde ad Augustum, & fraudum illum suarum artificijs implicans, denique rursùs ab eo missa Cæsareę dignitatis insignia, die quâ Lazari resurrectio celebratur, induit; & Cæsar acclamatur. Accepit autem ab Imperatore tria & triginta nummorum aureorũ millia. convenerat que inter illos, tradenda præterea illi fore modiorum frumenti mensuræ locis illis usitatæ, centum millia. Ipse autem spoponderat, tria se dumtaxat bellatorum fortium millia è suis copijs retenturum, ac dimissis reliquis, cum illis traiecturum in Orientem. Quibus in cunctis administrandis consuetas adhibebat astutias, varijs prætextibus illudens. Nam ex illis quos se dimissurum promiserat, multos Cyzicum misit, multos Pegas; nec modicam eorum partem Lopadij collocavit. interim ipse Mpyrigerium palàm Imperatori rebellẽ fovebat: & cum fratre notho Theuderichi, eiusque classe piraticâ familiare commercium habebat, idoneis eos officijs deliniens. ac Siculis quidem illis spatium incursandi maris, usque ad Mytilenem præfinivit; Catelanos autem quos dimissurum se promiserat contra pacta retinens, fictas perfidiæ excusationes obtendebat; cùm alias, tùm illam iam tralatitiam: haud posse se adigere quò cuperet homines infrænes; qui præsertim debita dudum sibi, nec adhuc repræsentata, stipendia reposcerent. Nec temperabat quin fraudandi occasionem arriperet ex imperatâ de quâ diximus comportatione frumenti, ipsi priùs quàm trasfretaret in Asiam admetiendi. Ne enim umquam constitutus modiorum numerus plenè posset cõfici, ut quamque illius partem regij Ministri conferri locum in præscriptum curaverant è varijs regionibus Tractûs occidui, eam statim per à se missos iubebat tolli, exportarique prætextu accelerandæ migrationis Augusto exoptatæ Catelanorum; revera autem quod satis clarè pellucebat peritis rerum, inexplebili suæ indulgens cupiditati, & Romanum imperium licentissimè ludificans. Sub hæc ut Imperatorem tantò adstringeret arctiùs, prout ei erat opportunum ad varios

 quospiam

ἐσωματίνετο, πῶς αὖ καὶ παραχθείη; εἰ ὀργισθὲν αὐτοῦ παρὰ τοῦ Βασιλέως τὶ καὶ πικρὸς· εἰ αὐτὸς καὶ γνώμης ἦλθεν αὐτεπάγγελτος; καὶ ὃς τὴν πρὸς αὐτὸν μὴ δουλείαν καθωμολόγει. καὶ ὡς προσπαιωνίσων πάρεστιν· ἅμα δέ γε καὶ κατὰ τὴν προκειμένην ὁδὸν τὴν ἐπ' Ἀνατολὰς αὐτοῦ συνταξόμενος. ὁ δ' αὖθις ἀντέπεμπε, καὶ λόγοις ἐδεξιοῦτο προσήκουσι. τετράδα δὲ τὴν, τῆς τοῦ Θωμᾶ λεγομένης ἑβδομάδος, καὶ τὴν ἑσπέραν ἀνέσας, Βασιλεῖ φανεὶς καὶ φιλοφρονηθεὶς ὡς εἰκὸς ἀξίως βασιλικαῖς ὁμεστιάσεσι, τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν σὺν ἅμα Βασιλεῖ, τὴν Ἀδριανοῦ εἴσεισι. ταύτην δὲ καὶ τὴν μετ' ἐκείνης ἀγήλας φιλοτιμίαις αὐτὸν Βασιλεύς, παραινῶν τὰ εἰς προσηνῆ διοριζόμενος, ὡς μηδὲν ὅλως τῶν Ῥωμαίων χειρουμένων ποιοῦντα ἤδη τυραννικὰ καὶ ἀποσκευάσασθαι. ἐκεῖνος δ' ἐπιδιδοὺς τὴν ἀποχώρησιν, οἱονεὶ συνεπείγετο, καὶ τὴν παραίνεσιν ἀσμένως ἐδέχετο.

A ctio in effectum prorupisset. Hęc prudentiores Nostrorum reputantes non ferè dubitabant, quin explorandi animum alio fucans Rontzerius obtentu, istum ad Michaëlem Augustum accessum affectasset; maximè cum recordarentur certis nuper nuncijs auditum: quæcumque in Rontzerij venissent potestatem Arces Tractûs occidui, studiosè ab eo Catelanis Præfectis fuisse commendatas, attributis cuique ad earum tutelam validis ex eadem gente præsidiis. Octava igitur supra B vicesimam Martij mensis dies illuxerat, cum Imperatori Michaëli occasione censûs militaris apud Exercitum fortè tum versanti: Cæsaris adventus ab Asane fratre Cæsarissæ illius coniugis nunciatus est. Hîc statim Michaël per missos Cæsarem interrogavit, cur, quo animo, cuius impulsu veniret? an sponte ipse ad id consilium appulisset animum: & qui sibi obsequium iam ritè professus esset, an debitam exhibiturus venerationem, sibi se vellet sistere, valeque dicturus ad mox capessendum sibi præscriptum in Orientem iter? Ad ea ille cuncta obsequiosis humilibus usque occurrens responsis, fidem pacifici ac submissi accessûs plenam fecit. Quarta erat feria hebdomadæ quam Thomæ nominant, quãdo sub vesperam admissus ab Augusto Cæsar, cũ cæteris utriusque personæ dignitati cõgruis affectus est honoribus, tum mensæ regiæ communi participatione dignatus. Postridie simul cum Imperatore in Vrbem Adrianopolim invectus est: quã & consequenti die omnibus indiciis liberalissimæ benevolentiæ deliniens suum hospitem Michaël Augustus, cum interim magnoperè hortabatur ad tractandos modestiùs, ac mansuetiùs Romanos; liberè quinetiam denuncians, fieri non posse ut ij ampliùs obnoxiè quietéque tolerarent tyrannicos istos & rigidos ipsius & suorum mores. Eam ille admonitionem libenter audire præ se ferens, quasi festinans ad imperatam viam dimitti se postulavit, officiosissimè in digressu vale dicens.

CAPVT XXIV.

Cædes Itali Cæsaris.

Οἱ δὲ Ἀλανοὶ ἐθυμομαχοῦντο κατ' αὐτοῦ, τὸν καιρὸν ἐπιτηροῦντες, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Γεωργίου, οὗ ὁ υἱὸς κατὰ τὴν Κύζικον ἀπεσφάγη, καθ' ἃ φθάσαντες εἴπομεν. παρακολουθοῦσιν οὖν τούτῳ σιγῇ ἔνθεν κἀκεῖθεν. δοθέντος οὖν ἐκείνῳ καιροῦ τὴν Αὐγούσταν ἰδεῖν μόνος τῶν ἄλλων Ἰταλῶν πάντων ἔξω που ἑστώτων, ἀπερχόμενος καὶ ἤδη τῆς πύλης ἀνοιγομένης τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ ἡ Αὐγούστα ἦν, δέχεται καιρίαν τὴν πληγὴν ὄπισθεν διὰ τῆς κεφαλῆς παρὰ τοῦ Γεωργίου ζητοῦντος τὸ αἷμα τοῦ ἰδίου υἱοῦ. καὶ οὕτω παραχρῆμα πίπτει, ἀνὴρ βάρβαρος μὲν καὶ ἄδικος, καὶ ὡς τὰ πολλὰ φρονηματίας· ἀλλ' οὖν ὀξὺς εἰς πολέμους καὶ διεγηγερμένος· τῆς σπουδῆς ἐγείρεται. καὶ ὁ ἀπ' Ἀνατολῆς ... ἐκεῖνος διεσπάρα-

C AT Alani qui tum erant in Michaëlis comitatu dudùm infensi Rontzerio, eius ulciscendi occasionem observabant; haud lenem ad id instigatorem secum habentes Georgium illum, cuius Filium apud Cyzicum Catelani occiderant, prout superiùs narravimus. Hunc igitur taciti quocunque se conferret sequebantur. Contigit autem ei poscenti dari horam admissionis ad Augustam, quò erat ipse solus introducen- D dus; Italis quos ducebat comites, procul extra fores Palatij iussis subsistere. Hoc momentum suis consilijs aptissimum Alani cupidè captantes, destitutum præsidio suorum Cæsarem, in ipso cubiculi Augustæ aditu à tergo plagâ lethali in renibus transfodiunt. autor vulneris ipse Georgus fuit, pœnas interfecti filij repetens. Eo Cæsar ictu protinus concidit, Homo Barbarus ille quidem, & iniustus; magnorum tamen plerumque spi-

spirituum altæque mentis; nec non acutè A providus, expeditique in bellis consilij; ad hæc experrectus & acer in occasionibus rei gerendæ. Strepitu per hunc casum concitato cohors quædam non longè inde distans Militum Asianorum prima quod acciderat cognovit. Hi memores gravium iniuriarū quibus Rontzerius suos ipsorum cives popularesque, quin & plerorumque cognatos intimosque affines afflixerat, eâ in ipsum irruerunt rabie ut eius sanguinem ligurire velle viderentur. Discerpserunt ergo moribundum insatiabili furore, atque exangue iam cadauer in locum extrà seductum proie- B cerunt. Consternatus isto inopinato tumultu Augustus Michaël, primùm omnium, quòd vim in Augustæ cubiculo factam audiret, de ipsâ timuit, ne quid sinistri passa esset. Percuntatusque, ut cognovit salvam esse ipsam; solum trucidatum fuisse Cæsarem, etsi viri casu indoluit, tamen ut erat prudens, prævertendum strenuè putavit, ne quid à Latinorum Cæsaris comitum desperatâ rabie, funestæ commotionis oriretur. Primùm accuratissimam dedit operam ne ullum ad eos foris ubi stabant, rei gestæ indiciū emanaret: Interimque iussu eius Præto- C riani maximo numero circumdantes illos nihil minùs opinantes & funditùs ignaros patrati facinoris, iusserunt Augusti nomine arma quæ gestabant humi deponere. Sic eos sine certamine exarmatos & comprehensos universos custodijs incluserunt. Sub hæc dāti se in conspectum Augusto Alanorum primores autores cædis, & adiutores Asiani, fidenter excusabant factum, iure occisum à se falsum istum Cæsarem aientes, eum in ultionem rapinarum & flagitiorum quibus Romanos insolentissimè vexasset, tum in præcautionem Rebellionis quam perfidio- D sissimè in Augustos machinaretur, prout evidentibus erat indicijs compertum. Interim verò totis trepidabatur Castris, alio alium Michaëlis militum passim adhortante ad erumpendum in Latinos morte Ducis ipsorum superatu faciliores futuros. In primis Alani conscensis raptim equis, cum aliâ manu in istam incursionem feruntur. cuius certior rei Augustus factus, ac veritus non immeritò, ne suæ ferè universæ copiæ iniussu inexploratò solutisque ordinibus ruentes, in- E sidijs exceptæ, aut iniquo uspiam deprehensæ loco, clade aliquâ insigni temeritatem privatam damno magno publico luerent, misso post eos sollicitè Patruo suo Theodoro cum alijs, revocare conabatur; nequidquam id quidem; obfirmatis inflexibiliter cunctis in audaci proposito; præterquam iam plus aliqui præcurrerant, quàm ut eos assequi seriùs egressi potuerint. Itaque in manus aliquas stativaque sparsim posita Italorum inciderunt Nostri; & perculsos eos nacti fa-

ξιν καὶ ἀπεῤῥόφουν τοῦ αἵματος, τῶν ἰδίων μεμνημένοι, ὅπως ἐσπάραξεν αὐτοὺς ὁ κακός. σπαράττουσιν οὖν τὸν νεκρὸν ἐκείνου, ἔξω τοῦ καταρρίπτουσι. τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς καὶ μόλις ἑαυτοῦ γεγονὼς, πρῶτα μὲν πάντων περὶ τῆς Αὐγούστης ἐδεδίει. φόνος γὰρ, ὡς ἤκουσεν, εἰργασμένος ἐν τῷ αὐτῆς οἰκήματι μή τι καὶ ἐκείνη πέπονθεν ἀνήκεστον φοβεῖν ἐπῆγεν. ὡς γοῦν τὰ χρηστὰ μὲν περὶ τῆς Αὐγούστης μαθὼν ἦν, κἂν δὲ συμπαθήσας τοῦ ἀνδρὸς, ὅμως φρόνιμος ὢν προσεμηχανᾶτο πάνυ σοφῶς, καὶ προσέταξε μὴ ἐκφανῆναι τὸ ζητούμενον τοῖς ἄλλοις Ἰταλοῖς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὖσιν. ἐκείνους οὖν μηδὲν εἰδότας τῶν συμβάντων, σιγῇ κατὰ τὸ πρόσταγμα περικυκλώσαντες, ἐκέλευον ὁρισμῷ τοῦ Βασιλέως τὰ ὅπλα εἰς γῆν θεῖναι, καὶ ἀκονιτὶ ἐχειρώσαντο, ταῖς εἱρκταῖς ἀνέδην ἐγκαταβαλόντες. ἐντεῦθεν οἱ Ἀλανοὶ καὶ Ἀνατολικοὶ τοῦ Καίσαρος φονεῖς φανέντι τῷ Βασιλεῖ τὴν τόλμαν ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄλλως οὐκ ἂν μὴ τὸν πολλῶν ἀλάστορα, αὐτῶν δὲ Βασιλέων ἐπιστάντα τὴν γνώμην, ἀπηνῶς κατασφάττοιεν. ἄλλοι δὲ καὶ μείζοσιν ὁρμαῖς, ἀλλήλους διακεντρίζοντες, καὶ μᾶλλον Ἀλανοὶ, ἐπιβάντες τῶν ἵππων, ἐξέθεον πανταχοῦ, ὅπου ἂν καὶ καταλήψαιντο Κατελάνους. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς μαθὼν τὴν ἐκδρομὴν ὅλην τῶν στρατευμάτων, καὶ δείσας περὶ ἐκείνους, μή πως ἀσυντάκτως ἐκθέοντες ὑπληθῶσι, καὶ εἰς κίνδυνον αὖθις ἡ ὁρμὴ περιστῇ, πέμψας τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον ἅμα καὶ ἄλλοις, ὑποστρέφειν ἐπειρᾶτο· μάτην δὲ καὶ λύοντι τὸ πρᾶγμα. ἀλλ' ἤδη ἐξέθεον, τόποις τισὶν ἐφιστάμενοι, Ἰταλοῖς μὲν, οὐ δὲ γὰρ ἄπυστά που σφίσι τὰ τοῦ Καίσαρος ἦσαν, φόνον ἐπῆγον. ἵππους δ' ἐκείνων καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, τὰ μὲν ἀπῆγον, τὰ δὲ συνέλεγον. φθάνει δ' ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ τῆς φήμης ἐκπλέκεσθαι. καὶ ἀκαρεῖ ἅμα Κατελάνοι πάντες, τὴν Καλλίου εἰσελθόντες (ἦν γὰρ ἐκ πλείστου κατησφαλισμένον τὸ φρούριον) ἑαυτοῖς μὲν προνοοῦσι τὴν σωτηρίαν· τοὺς δ' ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους, παμπληθεὶ κτείνουσι, μὴ δ' αὐτῶν φειδόμενοι τῶν νηπίων. τέλος περὶ τῶν ἰδίων, ὧν τε Καῖσαρ ἐπήγετο, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν ἑκασταχοῦ πεμφθέντων δείσαντες μὴ κἀκείνοις κίνδυνος περιστῇ, καταχέοντες τοὺς προσιόντας, φυλακαῖς ἐτήρουν. ἔμελλον δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν νόθον ἀδελφὸν Θεοδερίχου ἐκλεῖσαι τοὺς ναυλοχουμένους εἰσφρήσεσθαι. ὡς δ' οὐχ ὡμολόγουν περὶ τὰ συμφωνούμενα, ἐκείνοις

μὲν

μὲν ἐφῆκαν καταῤῥέχειν τὰς νήσους, κωφὴν A ἑαυτοῖς συμμαχίαν, ὡς τότε ἡγούμενοι· αὐτοὶ δ' εἰς στεῤῥὰν παρεσκευάζοντο μάχην.

mâ quádã necis Cæsaris, facilè fuderunt fugaruntque, Equis eorum abactis, armis & pecuniis direptis. Pleniore autẽ cunctos iã imbuente Catelanos tristis eventûs notitiâ, momento cõcurrerunt universi Callipolim, quã sibi arcem ex longo providè in perfugium dubiorum temporum paraverant. Hûc primo impetu delati, flagrantis iræ vim sævam in Romanos illic repertos effuderunt, universos trucidantes, nullâ vel ætatis teneræ, vel infantiæ misericordiâ. Deinceps tamen reputantes eos è suis qui Cæsarem comitati euntem fuerant, tum quosdam Constantinopoli degentes, & varias in partes ad tractanda negotia communia dimissos, haud dubiè detentum à Romanis iri; quibus permutatione redimendis, utile foret habere Romanos in custodiâ; quos inde potuerunt capere, incolumes custodierunt. conati etiam per legatos sunt persuadere fratri notho Theuderichi, classem non longè habenti, ut infestè exscendens in terras Imperij se se ipsis adiungeret. Sed propositis hinc inde conditionibus, haud coalescere fœdus inter ipsos potuit. tandemque Siculis infecto Societatis Catelanicæ negotio, libera in fructum cessit incursatio deprædatioque Insularum; Rontzerianis exclusis illâ spe, totam fiduciam collocantibus in munitione Callipolitanæ Arcis: in quâ, si oppugnarentur, acri atque invictæ se accingebant resistendi constantiæ.

CAPVT XXV.

Vt irritati Catelani Tractus occiduos desolaverint.

ΑΛλὰ μὴν οὐδ' ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ B ἠμέλει τὸ σύμπαν. ἀλλὰ τὰ τῶν Βουλγάρων ἐν ἀνακωχαῖς θέμενος, σὺν ἀμφὶ τὸν μέγαν Πριμμικήριον ἐξορμᾷ. ὃς καὶ περικαθίσας τὸ φρούριον, πολιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο· ἔστι δ' οὗ καὶ κατευοδοῦτο. πληθουμένων δ' ἐκείνων, καὶ ἤδη θαῤῥούντων τὰς ἐκδρομὰς διὰ τὴν κενὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ἀσχολίαν. ὁ γὰρ Μπυριγέριος περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας τοῦ Βασιλέως, καὶ πέμπων πρὸς αὐτὸν, τὴν δουλείαν, καὶ τὸ ὑπήκοον C ὑπεκρίνετο, ὡς ἐν κενοῖς καὶ τὸν φόνον γενομένον, ὡς ἔλεγε, ἀνακωχὰς παρακαλῶν ἐντεῦθεν. κατοχυροῦσι μὲν ἐκεῖνοι καὶ αὖθις ἐπὶ πλέον τὸ φρούριον, μακραῖς δ' ἑπτὰ ναυσὶ καὶ ἄλλαις ἐννέα μικραῖς, μάχιμον ἐμβαλόντες λαὸν, εἰς τὸν κατὰ τῶν παραιγιαλίων σκυλευμὸν ἐκπέμπουσι. καὶ ἐπειδὴ προσβαλόντες μὲν Ἀρτάκῃ ἐπινείῳ Κυζίκου, προσβαλόντες δὲ Προικοννήσῳ, οὐδὲν ἴσχυσαν, ὑποστρέψαντες στεῤῥὰς τὴν ἐποίκησιν, τῇ αὐτοῦ Πυανεψιῶνος μηνὸς εἰκοστῇ ὀγδόῃ, Περίνθῳ προσβάλλουσι, D καὶ ἔνδον σὺν ἐν αὐτῇ κατεσφάττουσι· χώρας δ' ἠρήμουν τὰς παρ' ἑκάτερα, τῶν μὲν ἀπανισταμένων, τῶν δ' ἁλισκομένων. ὧν σὺν μὲν ἔκτεινον· σὺν δ' ἐλαφυραγώγουν. διὰ ταῦτα νυκτὸς ἀναπεπταμένων τῶν τῆς Κωνσταντίνου πυλῶν, παντοίων ποταμείων ὑδάτων ῥεῦμα μιμούμενον εἰσεχέετο. ὀλίγον δὲ ταῦτα ἐκ

B AT neque Michaël Augustus in tàm ancipiti rerum cardine sibi ac Reipublicæ deerat. Sed induciis, qualibus pro tempore licuit, pausam adeptus belli Bulgarici, magnum Primicerium cum ipsi propriè subiectâ parte non modica copiarum, oppugnatum arcem Callipolis misit. Atque ille obsidione amplexus locum, strenuè rem adversùs inclusos illic & nõ rarò erumpere conantes Latinos gerebat, non sine prospero successu secundorum interdum præliorum. Procedente tamen tempore, ac hinc quidem Romanis longo irriti C obsidij tædio languescentibus, Catelani accipiendo subinde illata navibus subsidia suorum adeò iam aucti numero sunt, ut potiri campo inferreque ultrò bellum emissis ad Regiones circumsitas vastandas sat validis copiis auderent. Causa eius incommodi fuit nova Mpyrigerij fraus, qui nota sibi Andronici facilitate iterùm in suorum periclitantium gratiam abuti tentavit, eo planè quem speraverat fructu. Post illa enim quæ de illo diximus, & necem Rontzerij, literis ad Imperatorem missis, se ipsi videlicet subiectum, nec à iuratâ fide obsequij D desciscere volentem, vanis verborum officijs exhibuit. tum huius obtentu autoritatem consilio addens, commendare instituit Induciarum & conventionis cũ Callipolitanis, ut Romanis utiliorem quàm apertæ impugnationis, viam; feram enim, & multò emendum Romano sanguine tam munitæ Arcis expugnationem ostendi. Quare ut, quas audiret sine operæ pretio frequentari, cædibus suorum parceret, pacisci utrimque ali-

aliquot dierum cessationem à vi suadebat, A spem faciens istâ morâ conditionum digerendarum commodæ honestæque ambabus æquè Partibus pacis. Hâc ille dolosâ negotiatione plus fidei quam merebatur nactus, spatium obsessis Callipoli Catelanis providit eius Arcis, oppugnatione acri non parùm concussæ, reparandæ; inducendisque commeatibus & præsidijs, tutissimè firmandæ. Neque his contenti, longis septem navibus, alijsque minoribus novem lectum militiæ imponentes robur, hos ad Accolarum Oræ hinc inde maritimæ Romanorum vastationem immisere. Primi horum conatus fuere oppugnatio Artacæ, quod est Vrbis Cyzici navale, & Procconesi, utraque irrita ob fortem Incolarum defensionem. Sorte tamen dispari eius, Maij mensis octavâ & vicesima die Perinthum aggressi subegerunt, puberibus illic cunctis interfectis; regionesque in utrâque continente illi circumsitas tubi desolarunt. Harum Incolis partim metu fugere compulsis, partim in potestatem redactis, quorum quosdam occiderunt, alios in servitutem vendiderunt. Porrò ijs quos dixi ex orientali Perintho adversâ Continente, cædem ac captivitatem fugâ prævertisse, maximo undique numero ex tantâ viciniâ concurrentibus ad Vrbem, cuius ad hoc ipsum Portæ noctu apertæ tenebantur, videres immensam turbam plebis miseræ, velut fluvios auctos torrentibus, influere: pauca inferentes è copiâ domestica, quantulum nimirùm raptim quisque domo fugiens auferre potuerat, terrore consternatus Catelanorum; qui eâdem die quâ potiti Perintho fuerant, promotis in oppositam Asiæ oram navibus, & ex iis confidentissimè militibus in littus expositis, ignem tectis per campos iniecerunt, omnique exterâ hostilis furoris immanitate in obvia cuncta sævierunt mortalibus plurimis quâ ferro quâ flammâ consumptis. Interiora verò infelicissimæ Asiæ aliam patiebantur, quasi ab illic incluso novo Empedocleo utre, erumpentem tempestatem: à Persis Orientales universos tractus deprædando scrutari pergentibus, & usque in Insulas ad hoc ipsum transmittentibus. Vnde tot variè miserrimorum è Continente utrâque, è vicinis Insulis, Persarum ab Oriente, Catelanorum ab Occasu sanguinarias manus dimissis Domibus declinantium, unum commune perfugium Vrbs erat, ad quam nullo, aut pertenui viaticô instructi convolabant.

τοῦ τυχαίου ἐξ ὧν αἰχμάλωτος ἐπιφερόμενοι. καὶ τὰ μὲν ἔξω, ἀνθημερὸν ἀπὸ θαλάσσης ἐκτὸς ἠπείρου, μέχρι καὶ ἐς πολὺ ἀνιέντες τῶν νεῶν ἀποβαίνοντες, ἐπυρπόλουν τὰς χώρας, καὶ τὰ πάνδεινα κατειργάζοντο. πλεῖστον ὅσων πυρὸς καὶ μαχαίρας ἔργον γενομένων, τὰ δ' ἐντὸς, σφαγεῖον ἦν ἄλλος ὁ Ἐμπεδόκλειος· ὁ γὰρ κατὰ τὴν Περαίαν πᾶσαν ἐσκεδασμένος [illegible], καὶ ὥσπερ ὑποδίοις προσιόντων ἀποδραίη; Πέρσαι, μίαν ἀρχὴν τὴν πόλιν ἐξ εἰκαίων ἐφοδίων καταφυγήν.

C A P V T XXVI.

De Actis per & propter Ameralem.

Aliquo autē priùs tempore quàm hæc B fierent, exceperat Imperator Catelanum quendam cum suis confugientem, & titulo Ameralis honoraverat. Hunc sibi fidum & esse & fore cum alijs idoneis è signis autumabat, tum quòd dogma, vestitumque Latinorū Græco mutaverat, in nostrum non modò Sacrorum ritum, sed & cultum civilem se transferens. multis ideò ab Imperatore amoris significationibus affectus, multis ornatus beneficijs; & super C omnia prænobili Virgini filiæ Raulis Crassi legitimo matrimonio coniunctus. Isti tot datis tot acceptis mutuæ benevolentiæ pignoribus planè sibi certo, &, prout securissimè credebat, constantissimè fideli, armatam ex Italis navem, & autoratos pensionibus idoneis, quos imposuerat ei milites, committere decreverat, præmittereque ad-

Ἔφθασε δὲ καὶ Βασιλεὺς ἕνα τῶν Κατελάνων προσφυγόντα μετὰ τῶν ἰδίων εἰς Ἀμηραλῆν τιμήσας, καὶ ὡς πιστὸν, ὡς ἐκ πολλῶν ἐδίδου δοκεῖν, χρώμενος, ὅτι γε καὶ εἰς Ἕλληνας ἐγνώμην καὶ στολὴν μετετίθετο. πολλαῖς δὲ καὶ φιλοτιμίαις πρὸς τοῦ Κρατοῦντος ἐκυδροῦτο ταῖς εὐεργεσίαις. πρὸς τούτοις, καὶ ἀρίστῃ κόρῃ τῇ τοῦ Πακχέος Ῥαοὺλ εἰς γάμον νόμιμον συνῳκίζετο. τούτῳ Βασιλεὺς ἐκ τόπου πιστεύων, ἐξ Ἰταλῶν ἀρτυσάμενος ναῦν, καὶ ῥόγαις ἐξικανώσας τοὺς ἐν αὐτῇ, πρὸς τὸ ἀποστέλλειν ᾖ, προπαρχομένου τούτου. ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ ἄλλας κατόπιν ἐκπέμπειν συναμμυχομένας τοὺς ὑπόντας. ὡς γοῦν συνετάθη τῷ Βασιλεῖ καὶ πρὸς ταῖς ἐξόδοις

δοῖς ἦν, ἀπέστελλεταί τε παρὰ τοῦ Κόμητος τῆς νεὼς ὡς Ἀμογαβάρους καὶ ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα ὡς εἰκάσαι, κρυφηδὸν ἔχει τῶν καταστρωμάτων ἐντός· ὃ δὴ καὶ φωραθὲν αὐθέως, τὴν ἀπιστίαν παρίστα καὶ τοῦ τριηράρχου. καὶ ὁ μὲν ἐγκέκλειστο. οἱ δὲ καὶ αὐτοί, οὔπω γὰρ καὶ οὗτοι τελέως ἐξέλλοντο τὰ δεινά, ἐν τηρήσεσιν ἦσαν, πλὴν τῶν ἀποστάντων ἐκεῖθεν. ἀλλ' εὐθὺς αἱ πικραὶ φῆμαι κατελάμβανον. ὡς οὐκ ἄλλος, ἀλλ' αὐτοὶ ἐφήμιζον οἱ παθόντες. καὶ θροῦς ἠγείρετο παμπληθής, καὶ θόρυβος ἐκ πάντων, διὰ τὸ φιλοικτον ἵστατο· καὶ τὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν νεῶν κατηγορίαν κατάλυσιν. ὡς οὐκ ἂν πάθοιεν τοιαῦτα, εἰ ὁ συνήθης στόλος τελειὸν διηρκεῖτο. καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς διελάλουν. τοῦτο γνοὺς Πατριάρχης, ἀπάρας ὡς εἶχε τῆς κατοικίας ἥπου κατῴκει, ἔργον ἔχων τὸ ἀσυνδύαστον περὶ τὸν δῆμον συνδιατρίβειν, καί γε τὰ πολλὰ δημοχαριστεῖν, κατὰ τὴν μέσην τῆς ἀγορᾶς μεσημβρίας ἐφίσταται, καὶ ξυγκαλεῖ τοὺς ξυγκλύδας, καὶ οἷς συνήθης ὁ θόρυβος. καὶ ἔν τινι τῶν ἐκεῖ νεῶν καταστάς, μακρὰν κατέτεινε τὴν διαλαλιάν, καὶ καταστέλλειν θορυβοῦντας ἠπείγετο, τὰ πολλὰ συναινῶν ἐκείνοις, καὶ τῶν δυσαμιλλήτων οἷος ἐν πολλοῖς ἐστὶ καταπιόμενος. τέλος ἐπεὶ τὸν πολὺν γογγυσμὸν περὶ τῶν νεῶν κατεμάνθανεν, ὡς μὴ οἷόν τ' ὄντος αὐτοὺς ἀσφαλῶς διάζειν, εἰ μή γε νῆες κατὰ τὸ πάλαι Ῥωμαίοις συνήθης ἐξαρτύοιντο, γνώμας ἀγχιμήδεας διομαλίζειν θέλων, ἅμα μέν τι καὶ λόγοις καὶ ὑποσχέσεσι, τινὰς ἐκείνων καὶ τοὺς ἐκδηλοτέρους παραλαβών, ἀναφέρειν καθυπισχνεῖτο· ἔτι δὲ καὶ τὴν ταχίστην ἐξοπλίσειν εἰς τὴν τῶν ἐπιόντων ἄμυναν, πρόθυμον ἑαυτόν. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν δημαγωγῶν, καὶ δημοχαριστῶν ἐς τὰ μάλιστα. εἰ καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ ἀμετάβλητον ἦν. Βασιλεὺς δὲ Γεννουΐταις ἠξίου καὶ χρημάτων χιλιοστύας ἐδίδου, ἐς ὅπερ ἐξ αὐτῶν ἐς ζώσαντες πολεμαρχικὸν ἐπιθήσονται. ὁ ξύγκλυς δ' ὄχλος εἰς ταυτὸν γεγονότες. ἐπεὶ τὰ μὲν ἔξω δεινὰ κατηγγέλλοντο, αὐτοὺς δ' οὐκ ἦν ἐκεῖ γινομένους ἀμύνεσθαι, ἔγνωσαν τοῖς αὐτοῖς τῆς πόλεως Κατελάνοις ἐπιχειρεῖν. οἷς μὲν ἦν συνδιαγαγεῖν κατὰ τὴν περαίαν τοῖς Γεννουΐταις οὐκ εἶχον ἐκεῖ γινόμενοι τιμωρεῖν. μαθόντες δὲ πεζευομένους τινάς, ἐν οἷς ὁ Ἀμηραλῆς ἐπεφέρετο, κατὰ τὴν τοῦ Παχέος Ῥαοὺλ οἰκίαν, παμπληθεὶ συρρεύσαντες, ἐμβριθῶς ἀπῄτουν ἐκείνους. ὡς δ' οὐκ ἦν ἐκείνους ἐκ τοῦ ῥᾷστα προδόντας ἀναιρεῖν, πῦρ ἐνιᾶσιν αὐτίκα, καὶ οἰκίαν πυρπολοῦ-

versus Hostes Trierarchæ potestate; pollicens se alias illi submissurum naves quibus Piratas & Classes hostiles mare nostrum infestantes coërceret. Dum in hoc apparatu res stabant: & iam procinctus Amerales, tamquam mox soluturus vale diceret Augusto, ecce huic nunciat, quem vocant Navis Comitē, Magister, & moderator Remigum, se se deprehendisse sub Tabulato Triremis, insidiosè, ut apparebat, ab Amerale illic absconditos plus quam quinquaginta Amogabaros armatos. id quod à missis illicò exploratoribus incredibilis facti, verissimum repertum, perfidiam Trierarchæ manifestam fecit. Quare is quidem clausus asservatur. Deprehensi verò in latebris milites, quasi ut plenius inquireretur de nondùm perfectè cōvictis maligni animi, in custodias & ipsi dati sunt, præter paucos inter primum tumultum elapsos. Eius rei fama statim per civitatem incredibiliter consternavit Populum, imagine horrendi exitij in quod penè fuisset nimiâ facilitate credendi Respublica coniecta. Primæ in hoc tumultu partes erant Convenarum, de quibus diximus, illorum vi ac terrore catelanicę incursionis compulsorum intra Vrbem. Hi ut experti immanitatem eius Gentis, cuius in potestatem tantum non data Vrbs fuisset, eiulabant videlicet impotentiùs cæteris, unos se nimirùm omnium scire aientes quantum haberet perniciei catelanica, quam tantum non incurrissent, servitus: & mœstitiam è viciniâ periculi querulam contagione in plebem facili vulgantes, luctus sibi planctusque pariter complorantium simul universorum aggregabant. Hinc procedebatur ad causas mali. nempè ideò exteris necessariò rem navalem credi, quòd classem dudùm Romanam negligentia præsidentium absumi ac funditùs destrui siverit. id ni fuisset perperam admissum, haud se his nunc obnoxios miserijs futuros. Hìc effundebantur populari licentiâ in liberam vituperationem administrantium Rempublicam, quam dissolutis perversisque consiliis perditum nimirùm irent. Increbrescebat totâ civitate gliscens murmur, nec procul à seditione res erat, concurrente ac vociferante undecunque turbâ. Quando Patriarcha eius commotionis indicio accepto, raptim domo ubi diversabatur prodit, nihil non experiri certus, quo spes esset deliniendi cōponendique in obsequiosam quietem, efferati iam in tumultum Populi. Ergo, quantum affectare connitendo poterat, popularitatis arte, homo parùm ad id naturâ factus, conciliare sibi gratiam iratæ multitudinis studebat, meridie medio se foro densis & invicem trudentibus cuneis immiscens temerè hùc illúcque cursantium. Ibi convenas præsertim ad se convocat, uti præcipuos ex more tumultuum autores. Tractos-

A ἐν ἐκείνῳ, καὶ πάντα τὰ τῇ καινῇ διαφθαρῆναι, καὶ οὐκ ὀλίγα δεινὰ κατὰ τὴν οἰκίαν τῶν τολμησάντων ἐγένετο. Κατελάνοι δὲ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου στεῤῥῶς ἀντεχόμενοι, σὺν πολλῷ τῷ πόνῳ, ἅμα μὲν σιδήρῳ, ἅμα δὲ καὶ πυρὶ καθαιροῦνται, μηδενὸς οἵου τ' ὄντος τὴν ὁρμὴν ἐπέχειν τοῦ πλήθους. καὶ γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχης ἐλθὼν ἐπιστὰς, λόγοις μειλικτηρίοις ἐπειρᾶτο τὴν ὁρμὴν ἀναστέλλειν, ὡς καὶ τὴν προλαβοῦσαν ὑποποιήσας, ἄλλως φανεὶς ἐκείνοις τοῦ καιροῦ φέρειν, B ἧς ἐν, οἴκοθεν ὥρμα, καὶ πολλὰ ἐλπίζων, καθυπέστρεψεν. ὥρμων δ' αὐτίκα καὶ ἄλλαις οἰκίαις ἐπιχειρεῖν, καὶ μάλιστα μεγιστάνων, τοῖς δημαγωγικοῖς λόγοις τῶν ἐπισάντων καὶ μᾶλλον παροξυνόμενοι. καὶ παρὰ τὴν τῶν Κατελάνων αἰτίαν ὡς δῆθεν ἐν αὐταῖς κρυπτομένων, ἐχέεσθαι καὶ οἷς ἄρ' εἶχον ἐκ τινων αἰτιαμάτων μέμφεσθαι.

que ad se non paucos in Templum illic forte obvium inducens, prælongam peroravit concionem, prout putabat, accomodatam pacandis animis & seditioni compescendæ. In eâ sensus ostentavit maiori in parte consentaneos iudicijs audientium; pariter ut illi Magistratus in multis culpans. Denique illud ipsum maximè invidiosum querelarum caput de Classe Romanâ incuria Regentium pessumdatâ, haud parcè iovehens exaggeransque ventilavit; & ipse affirmans largè in hoc, nec non perniciosissimè, peccatum, ultróque profitens nullam affulgere spem restiruendæ publicæ securitatis, nisi naves, ut olim, Romanæ Romanis instructæ Classiarijs mare nostrum ac portus à vi exterâ tutarentur: libens scilicet audiebat flagrans irâ populus eadem quæ sentiret ipse à Patriarchâ dici. quo ille ad eum sedandum promptè utens momento gratiæ, disertissimè affirmavit ac sanctè promisit, omninò curaturum se, ut isti malè hactenùs gestæ Reipublicæ Parti protinùs succurreretur. pro certo igitur haberent, visuros se brevi armatam Romanam classem; quam etiam ipse, si esset opus, alacriter conscenderet, duceretque adversùs infestantes mare Romanum Hostes. quin adeò iam nunc se se proficisci ad eam rem urgendam, istiusque negotij adiutores exposcere quorum eminere studia publicæ salutis in ipsâ concione cerneret. Sic ipsa capita turbarum secum abiens abduxit, non mediocri, nec à rigidâ eius indole facilè sperabili artificio gratiæ vulgi sanè in tempore captandæ. Interim Genuenses orabat Imperator, aliquot etiam nummorum millia ultrò largiens, ut è suis sibi Navarchis ad id aptum aliquem Classi Romanæ præficiendum darent. Multitudo porrò convenarum temerè per Vrbem vagans, causæ ac fortunæ societate in unum coacta coetum, querulis se mutuò, ut fieri solet, incendebat vocibus: iterans quæ de vastationibus regionum extrà Vrbem gravia in horas & miserabilia nunciabantur. Addebant quidam Provincijs perditis Civitatem nunc ipsam, unicum Cladium perfugium, propè à dominatu Hostium abesse. In eâ impunè versari, indulgenter foveri Catelanos, etiam postquam in flagranti scelere consiliorum opprimendæ Reipublicæ deprehensi modò sint. Haud ægrè hinc deventum ad vehemens propositum ulciscendorum manu nefariorum Hostium, Vrbisque funesta colluvione purgandæ. Cum autem Catelanorum plerosque receptum apud Peræam inter Genuenses quæsisse cognoscerent, illic tutos à Plebis Constantinopolitanæ vi; at eos certè qui servari intrà Vrbem contigui suis telis essent, haud inultos dimittendos statuerunt. Hoc impulsi furore, manu magnâ factâ Ædes invadunt Raülis Crassi, ubi apud Socerum Amerales custodiri ferebatur. In eam numero maximo, vociferatione ac impetu væsanis irrumpentes Domum, dedi sibi latentes illic Catelanos flagitant. moxque incertis consilij Domesticis haud sat citò expedientibus responsum, aut potiùs quod imperabatur exequentibus; igne tectis subiecto Domicilium id totum in cinerem redigunt, multis, interim dum incendium grassatur, crudelitatis, & avaritiæ in direptionibus rerum, & resistere ausorum gravi mulctatione familiarium, editis exemplis. In his Catelani sine spe veniæ pro capite atque animâ pugnantes, haud inulti ceciderunt, partim ferro, partim flammâ, à summâ vi annitentibus Seditiosis denique consumpti; nemine iam amplius sustinere aut sistere vim efferatæ multitudinis valente. Nam & hoc conatus Patriarcha, re infectâ coactus est redire. Nempe ille successu invitatus prioris suæ concionis, multa sperans, & parata, quæ diceret Domo afferens, Turbæ nunc quàm antea sæviùs furenti ausus occurrere, minimè iam familiaribus adstantium obtutibus territus, ac sibi vim ipsi timens, in lucro posuit quòd à plebe iam imbutâ cruore civili, incolumen regressum humillimis eblandiri valuisset obsequijs. Hinc iam illi velut rerum haud dubiè potentes, destinabant direptioni atque incendio alias Domos, præsertim verò Magnatum prout eos Ducum suorum, cuidam Procerum peculiariter invidentium aut aliâ de causâ infensorum, malitiosæ instigationes in eum concitabant, quasi suis in Ædibus Catelanos occultantem; quarum videlicet prætextu scrutandarum, ad eas deinde diripiendas, ac si ferret impetus mox incendendas, occasionis facilitate, prædæ pellaciâ, securitate impunitatis efferata Plebs impelleretur.

CAPVT

CAPVT XXVII.

De apparentibus è Genuâ sexdecim longis Navibus.

Κἂν τὸ κακὸν προσέβη, εἰ μή γε κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἐκ Γεννούας μακραὶ νῆες ἑκκαίδεκα, ἐμπορικῶν ἐπίφορτοι προσδοκώμεναι, νότου πνέοντος μετρίου, καὶ παρὰ τὴν τῆς προσδοκίας κρεῖσσον ἐφίσταντο. ἦν μὲν οὖν τοῖς Κατελάνοις καὶ Ἀμογαβάροις ναυλοχουμένοις κατὰ τὸ Ῥήγιον προσπιπτόμενα τὰ ἔθνη, καὶ ὡς φοβεροὶ κατὰ τὸ εἰκὸς δοκοῖεν, νήπια μὲν ἐξ ἀφεδρῶνος ἐς στόμα τοῖς ἰδίοις παλτοῖς ἐμπείρουσιν. ἀνδρῶν δέ, σὺν μὲν πυρπολοῦσι τοῖς δὲ καὶ ὡς διαγωγεῦσι χρώμενοι τῶν ἰδίων πλείστων, καὶ ὕστερον κατακτείνουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι τὰ χαλεπώτατα. τοῖς μὲν οὖν ἦσαν ταῦτα, καὶ ἐνετρύφων ταῖς συμφοραῖς· δείλης δ' ὀψίας αἱ τριήρεις τὸ πέλαγος διεκθέουσαι καταφαίνονται. ἃς ἐξ ὅτι πλείστου τοῦ ἀποστήματος μόλις ἀποσκοπεύοντες, ὡς ἰδίας αὐτῶν φανείσας. καὶ γὰρ ἐξ ὧν ἔφθασαν Ἀποστόλων, πέμψαι ἐκ Σικελίας συμμαχίαν ἐξεδέχοντο. χορείαν ἑλίττοντες ἐπεσκίρτων, καὶ ἕτοιμοι παρ' αὐτοὺς ἦσαν ὅπερ καὶ ἐκ προρρήσεως σφίσιν ἦν συμβάλλειν τῇ Κωνσταντίνου. ἀλλ' ὡς ἐγγίζων, καὶ τὰ σύμβολα κατεφαίνοντο καὶ δῆλοι ἦσαν Γεννουῗται συμπλέοντες, τοῦ θάρρους μὲν καθυφῆκαν· οὐ μὴν δὲ καὶ τελέως ἀπεγνώκασιν τὰ χρηστότερα. ἤλπιζον γὰρ ὡς ἐπιμίξασι, προσγενοῦσι τὰ τῆς εἰρήνης. ὡς οὐκ ἂν πάντως τὰς καθεστώσας διαπλωϊζομένας νῆας τοῦ γένους αὐτῶν ἀνέτους τι, καὶ ἀσυλήτους ἐῶσιν, εἰ μή γε σφίσιν ἔνσπονδοι ἦσαν. καὶ γὰρ οὐδ' ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν τυχόντες κατὰ πόλιν παρὰ τοῖς Γεννουΐταις διεφυλάσσοντο. ὥστε καὶ νηὸς τῶν χρειωδῶν ἐπιφέρτου πρὸς αὐτοὺς παρ' ἐκείνων ἀπολυθείσης, ἐπεὶ ἡ ναῦς παρὰ τῶν τοῦ Βασιλέως ἑάλω, Γεννουΐτας ταῦτα δυσχεράναντας, ἀποστεῖλαι σὺν ἀπαιτοῦντας τῶν τοῦ Βασιλέως ναυάρχων. καὶ ἀποτυχεῖν, καὶ δι' ὀργῆς ἐκείνους διὰ ταῦτα γενέσθαι τῷ Βασιλεῖ, κἂν καὶ δίκην ἔδωκαν τὴν ἐσχάτην. καὶ διὰ ταύτην, καὶ δι' ἄλλην προηγησαμένην αἰτίαν, περὶ ἧς αὐτίκα λέξομεν, εἰ μή γε τὰ ξυμπεσόντα τῶν κρατούντων κατεμάλασσον, ὡς ἐκεῖθεν τὰ τῆς ἀρωγῆς πλέον ἐλπίζοντα, καὶ σφίσιν ἐξελεῦσθαι. καὶ ἀμφοτέρωθεν κηρύγματα προὔβαινον συνεχῆ. ἀνωρμισμένων ἤδη καὶ τῶν

Et processisset in maximam perniciem inchoata, & authorata successu primo vesana licentia Domnum expugnandarum, ni repentè nova res apparens, civitatis universæ, ipsiusque concitati populi expectationem & cogitationes in se vertisset. Illâ nimirùm ipsa nocte in conspectum Vrbis se dederunt sedecim Naves longæ onustæ mercibus è Genuâ, expectatæ illæ quidem; sed beneficio lenis austri, citiùs quàm sperabatur appellentes. Sub eum tempons articulum Catelani & Amogabari nostris Insultoribus apud propinquum Vrbi navale Rhegium dictum, onerariarum stationem habentibus, sævo supervenientes impetu & loco ac prædâ vi potiti, quo terrorem sui latè scilicet spargerent, dira crudelitatis plusquam hostilis exempla ediderunt. Parvulos enim illic repertos, tragulis per podicem in os immissis, velut veru transfixerant: adulteriores autem, ubi priùs coëgerant proprijs humeris res ipsorum ferre quò suam congeri prædam feri latrones volebant, deinde immaniter trucidaverant, cæteraque his consentanea fecerant barbariæ furorem omnis longè superante stygiâ quadam rabie. Hoc illi rum recens facto, velut glorioso successu lætabantur insultantes calamitatibus nostris; quando primis se noctis intendentibus tenebris, Triremes quas diximus plenis velis pelago adventantes apparuere. quas è longinquo speculantes, per errorem crediderunt suas esse; hoc est fœderatorum ipsis, & suppetias venientium Siculorum. Miserant enim in Siciliam evocatum inde auxilia: & è spatio temporis illam ipsam esse Classem quam ipsorum Legati à socijs impetrassent, persuadebant sibi, credulitate, ut fit, in sui favorem præfestinante. Ergo effusi in gratulationis & gaudij signa, exultabant, choreasque implicabant: moxque, simul se illis ex condicto iunxissent, oppugnationem infestumque excensum in Vrbem Constantinopolitanam alacres destinabant. Verùm ut admotarum è vicinori iam intervallo Symbola Navium intuiti, haud dubiè agnoverunt, Genuensium esse quam adnavigare cernerent Classem, multum illi quidem de fastu audaciaque ferociâ remiserunt; non tamen planè desponderunt animos, aut fiduciam prosperi successûs omninò abiecerunt. Ingressi quippe in spem sunt, facilè constituendæ inter se ac Genuenses Pacis ac Societatis, ubi primum venire cum ijs in colloquium

alijsque id genus multis ad scopum quò aspirabat accomodatis Mpyrigerius memorandis delinire, atque inflectere in suas partes animos Genuensium conabatur: eo consilio, ut falsem ab ijs impetraret, ne vim atque arma in suos verterent. Verùm illi haud paulò sapientiùs arbitrati, minimè sibi festinandum in re tantâ esse, dilato interim responso, ipsâ nocte fidos submittunt in Vrbem homines, audituros è Suis, & strenuè quid compertisse relaturos, quo esset Augustus in ipsos animo. Præcucurrit ergo Galatam cum his mandatis una Triremium, quæ certam postmodum de vero rerum statu, consultis proprijs illic diversantibus civibus, fidem reportaret.

CAPVT XXVIII.

De ijs quæ geri paulò ante contigit circa Frerios in Vrbe.

Ἡμῖν δ' οὐ χεῖρον ἐν τοσούτῳ τὸ περὶ τῶν Φρερίων διασαφῆσαι. τόπος ἀνεῖτο τῷ δημοσίῳ κατὰ τὴν ἀγοράν, ὃν καὶ ἀξιώσαντες δέξασθαι ὠνούμενοι Φρέριοι βασιλέως προσεπιτάξαντος. ὃ δὲ αἴτιον, ἐφ' ᾧ μονὴν ἵνα συστήσωσι σφίσι, καὶ φιλοτίμως συνίστατο. πολλῶν παρ' ἑκάτερα κωλυόντων. καὶ ἄλλων μὲν ἕνεκα· μάλιστα δὲ διὰ τὸ τῆς ἀκριβοῦς θρησκείας ζηλωτικόν· παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ὁ πατριαρχεύων ὑποκνιζόμενος τὰς πρίν τι ἀναλαμβάνειν ὁμολογίας, καὶ βεβηλῶσαι ἥρητο τὸν τόπον. ὃ δὴ καὶ δεινὸν τοῖς Φρερίοις ἐδόκει, καὶ ἀντεζήλουν φιλονεικότερον. εἰ μονὴν ἱερὰν ξυστήσαιντό τινες. ἐν ᾗ καὶ θυσιαστήριον μὲν ἐπήχθη, καὶ ὕμνος ἱερῶν ἀνδρῶν ἐκπληροῦται στόμασι, καὶ τεθάφθαι συμβαίνει, μεταποιεῖν εἰς κοινὴν καταμονήν, οὐκ ἀπόντος τινὸς ζηλοῦντες τὰ θεῖα. ἀλλ' ὅμως τὸ δοκοῦν ἀκριβὲς τοῖς θρήσκοις παρώρμα. καὶ βασιλέα συνεργεῖν ἠξίουν. καὶ ὃς μηδὲν ἔχων ἀντιλέγειν τῷ ἱερεῖ, ἐνεδίδου τὴν μεταποίησιν. καὶ τῷ μὲν Ἀμηραλῇ τὸν τόπον ἀποχαρίζεται. τοὺς δὲ Φρερίους ἀξίοις ἀποτιμήμασι θεραπεύειν ᾑρεῖτο, κἂν αὐτοὶ τὸ παράπαν ἀποσεμνύνοντες τοῦ μὴ μεταπείθειν, προσηύχοντο καὶ τὴν ζωήν. πλὴν μὲν οὐχ οἷοί τ' ὄντες πρὸς βασιλικὰς ἀντέχειν διαταγάς, πρὸς μέντοι τὸ εὐλαβὲς περὶ τὰ θεῖα τοῦ προεστηκότος ἀφορῶντες. καὶ ἱερὰ μὲν ἐκεῖνα, καὶ πᾶσαν τὴν αὐτῶν ἑτοιμασίαν ἀμετάθετον εἰακότες, οὐδὲν ἧττον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν οὕτω διατεθέντες, ὡς μηδὲν ἐνδέον τῶν τοῦ ναοῦ μετατεθῆναι, ἠμέλουν ὡς μὴ αὖ μεταποιουμένων, ὥς γε σφᾶς οἴεσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ αὖθις ὁ κρατῶν ἐνεκλεῖτο, καὶ ἀπαραίτητον κατανόει τὴν βίαν, πέμψας τῷ τῶν Πισσαίων Ἐξάρχῳ προσετάσσει ἐν ἐκείνοις ὄντι συμπαραλαβόντα σὺν ἐν τῷ καθ' ἱερὸν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἱερεῖς ἐπιστῆναι τῷ τόπῳ. καί γε σὺν μὲν

Interea non erit opionr abs re distinctiorem huic loco declarationem inserere negotij Freriorum, cuius factam obiter mentionem in oratione Mpyrigerij modò vidimus. Locus erat vacuus, iuris, & usûs publici prope Forum, quem cum sibi vendi, Frerij Latini Monachi petiissent, annuenre Imperatore soluto pretio quantum convenerat, obtinuerunt. Causa ipsis eius emendi fuerat, voluntas illie sibi Monasterium condendi: quam in rem statim post soli possessionem aditam, manu atque impensâ incumbentes, inter multas licet variè obstare conantium interpellationes, citò ædificium ad fastigium perductum, cunctis etiã ad habitationem & sacrorum functionem opportunis splendidè magnificéque instruxerunt. Displicebat admodùm ea res Nostrorum plurimis, cum alias ob causas, tum maximè propter aversionem vehementem quã à ritibus doctrinaque Latinorum abhorrebãt, quorum sacræ disciplinæ exercitium in Vrbe osteotari publicum, haod concoquere, præ suæ melioris, vt certò credebant, religionis, flagrantiori zelo, taciti poterant. Ergo per hos instigatus Patriarcha, aggredi non dûbitavit, spretis rescissisque conventionibus, utcumque assensu Imperatoris roboratis, Latinos Monachos inde pellere, & sacram Ædem more ornatam italo, in quâ ritu proprio sacris operarentur, profanare. Id enimvero attentari, Frerijs peracerbum nec tolerandum videbatur. allegabantqoe contrà contentiosissime: haud fas esse, Sa- „ crum Monasterium publicâ autoritate cõ- „ stitutum, & in sibi peculiarinm legum ac „ ceremoniarum possesione aliquanti iã tẽ- „ poris permisso usu cõfirmatũ, in quo Alta- „ re stet erectum sacrificijs fungendis, in quo „ à ritè consecratis viris Deo laudes Eccle- „ siastico more cantentur, in qoo denique „ corpora Christianorum defunctorum de- „ posita in sepulturam sint, resecrari rursùs, „ mutarique in vulgare diversorium. atque „ hæc quæ à nemine possent fieri, minime „ aie-

„ aiebant convenire ab ijs attentari qui studium ferventiùs erga res Divini cultûs „ profiterentur. Talia illi quamlibet constanter obtendentes, nihil agebant; utique apud hominem, qualis erat Patriarcha, irrevocabiliter, quò intendisset tuere solitum. Ergo is præiudicatis suis indulgens affectibus, & persuasus zelo illo quo ferebatur exactæ religionis, debere se omninò qualemcumque aliam, maximè autem Latinam, à libero exercitio, in loco præsertim tam publico Metropolis sui Patriarchatûs, prohibere; urgebat nihilò remissius, quòd ceperat, & opem Imperatoris ad perrumpenda quæ amoliri per se ipse nequiret, obstacula implorabat. Pendebat Andronicus ex eius nutu, nec suo Patriarchæ pro viro eximiæ sanctitatis gratiæque apud Deum maximæ à se dudùm culto, negare quidquam aut contrà hiscere ullâ in re poterat. Itaque amotionem inde Freriorum quam is cupiebat, ipse auctoritate mandavit suâ: eam in executione invidiosâ moderationem adhibens, ut loci quidem ac soli proprietatem Latinis eripiendi, homini Latino cōdonaret Ameralæ; Freriis autem expensas quas in emptionem & ornatum loci fecerant, refundere se paratum profiteretur: quod quidem ipsi recusarunt: nullâ se adduci conditione posse præ se ferentes ad cessionem Tēpli proprij, quod ad extremum defendendo, vitam etiam non dubitarent impendere. Ac videbant illi quidem facilè, haud suarum esse virium mandatis Imperatoris obniti. confidebant tamen ex eâ quam celebrati audierant Andronici erga res sacras reverentiâ, nequaquam illum eò usque ruiturum, ut manu rapi ac dispergi iuberet sacram Templi Christiani supellectilem. Quare ipsi recusantes, prout iubebantur, res suas aliò transferre, sibi spondebant neminem alium ipsis eas invitis loco moturum: Augusto id scilicet præscribere non ausuro. tamque securè indormiebant tali fiduciæ, vasis sacris ac vestibus palàm in propatulo relictis assidentes, ut nihil minùs quàm vim ab Imperatorijs ministris formidare viderentur. Interim qui semel Andronicum ad id negotium capessendum impulerant, non desistentes eidem, ut ceptum absolveret, instare, eò denique perpulerunt Principem, clarè iam videntem, nunquam latinos Monachos voluntariè cessuros, nec perfici rem citrà vim posse, ut Pisanorum Exarcho, ædes incolenti vicinas Latinorum monasterio, mandatum dederit, assumptos è Templo & ipso propinquo Sancti Petri Apostoli Sacerdotes Græcos in Templum Latinorum inducendi: iisque loci præfecturam in perpetuam deinceps tradendi possessionem. Ipsum imperans in censum exactum referre, sub testimonio fide dignorum hominum, tàm ea quæ inveniret in Templo Latinorum, quàm quæ inde aliò transferret, diligenter cavendo, ne quisquam eorum re ullâ suâ fraudaretur: curare quoque præterea, ut sacram omnem supellectilem in Freriorum Monasterio inventam, & nume-

A περὶ αὐτὸν ἐν ἀξιοπίστοις τετάχθαι μάρτυσιν, ὡς θ' εὕρασι, καὶ ἃ μετέθεσαν, μηδενὸς τοῦ παράπαν ἐσκυλευμένου. τὴν δ' ἱερέας ἀλλαβεῖς ἀναλαβόντας πάντα κειμήλια, ἐν τῷ τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων μετατεθῆναι ναῷ. ὡς δὲ γέγονε ταῦτα, καὶ ἐπράχθη ἡ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἄλλων μετάθεσις, οἱ Φρέριοι μηδὲν ἔχοντες ὅ, τι τοῖς ἄλλοις χρήσαιντο, πρὸς τὸν ἐπιστάντα τὸ πᾶν τῆς ὀργῆς ἐξεκένουν. καὶ ἐνεκάλουν πρὸς Γεννουΐτας κατὰ τὴν Περαίαν, καὶ ἠξίουν τὸν καταφρονητὴν ἀμύνασθαι. κατὰ B ὁ Ἐξουσιαστὴς ἐκείνων, τὴν ἐπὶ τούτοις ἄμυναν τῶν καλῶν ἡγησάμενος, ἐκπέμπει κρύφα τοὺς ἐκεῖνον ἐγγὺς θανάτου ποιήσοντας. κτανεῖν γὰρ οὐκ ἐδικαίουν. ἀλλ' ἀπειθῆ στίζειν ἐσχάτως. ἐνεδρεύσαντες τοίνυν ἐξεπλήρουν τὰ τοῦ βουλεύματος, καὶ πολλαῖς τὸν ἄνθρωπον ἐπεισπεσόντες ἐκ τοῦ ἀφνιδίου, ᾐκίσαντο, ὡς φοράδην οἴκοι μόλις περισωζόμενον ζῶν ἀπαχθῆναι. τοῦτο Βασιλεὺς εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων, ἀποπροσποιεῖται τ' ἐποίει τοῦ Γεννουΐτου ἄρχοντα, ὃ καὶ σφὶν ἐφ' ἡμέραις ἐπιζυγοῦσθαι, τὰς τῆς C πόλεως πύλας προσέταττεν, ἀφαρπαγὲν δὲ τὸ παραχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ Κυμουνίου, μέλλοντος ἔπειτα κατὰ πύστιν ὅσον οὐκ ἤδη τὴν ἀρχὴν διαδέξασθαι· ταῦτα Μπουρικέριος τότε, ὡς λαβεῖν προὔτεινε σκάνδαλα, καὶ ἀλλοτριοῦν τοῦ Βασιλέως τὰς ἐκείνων γνώμας ἐπεῖχε, μὴ εἰδὼς, ἢ καὶ ἑκὼν παραλείπων, ὡς Βασιλεὺς φθάσας σφίσιν ἐξαμυθμίζετο. καὶ ξυμμάχους προσελάμβανεν, ἀγγελθέντων τῶν αὐτοῖς πεπραγμένων. ὡς ἀωρὶ τῶν νυκτῶν ὁ ναῦς ἐπέστη, καὶ D ἤδη Γεννουΐταις ἡ τῶν νεῶν ἠγγέλλετο ἄφιξις, προσέστη δὲ καὶ τὸ ποιητέον ἐζητεῖτο, ὡς αὖθις ὑποστρεψάντων καὶ κομισόντων τὰς ἀγγελίας, αὖθις ἐκεῖνοι παρὰ Βασιλέα ὑπὸ λαμπτῆρσιν ἀφιγμένοι, τὰς ἐκεῖθεν ἐγχειρήσεις ἐλάμβανον. ὡς εἰ μὴ ὑποκλιθεῖεν ἀντιμαχοῦσιν, εἰ δ' ἀνθίσταιντο αὖθις πολεμεῖν. καὶ πλήθους E συχνοῦ προσθέντος Ῥωμαϊκοῦ, τοῦ μὲν κατὰ τὰς Ἀκτὰς ἱσταμένου πρὸς ἄμυναν, τοῦ δ' Ἀλιάσι διαπονοῦ ἐξοπλισμένου· οὐδὲ γὰρ ἀπέβλεψαν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐ ποιήσων. πρὸς ἐκείνους δὲ τὸ πᾶν προσέχοντας, σφίσι μὲν οὕτω τὸ δέος ἦν ἐν χέρσῳ καὶ ὑπαίθριος.

ratò

tato acceptā Græci Sacerdotes reverenter depottatā deponerēt in memorato Principis Apostolorū Tēplo. Vt autē hæc facta sunt, & executioni plenè maudata Sacrorum vasorū, librorū, vestiū, aliarumque id genus translatio rerum, quæ Latinis in vsu fuerant, perculsi casu inopinato Fterij, nec qoid agerent aliud habentes, totam iram in Exarchum Pisanum qui negotio præfuerat effuderunt. Hunc igitur acerbè conquerentes accusarunt apud Genuenses habitantes in Peræâ, orantes ut in contemptorem communis Religionis Sacrilegum pro meritis vindicaret. Existimavit Magistratus Genuensium æquam à se rem peti: præclarumque sibi fore facinus ultionem de Pisano gravem sumere. Submisit igitur Sicarios qui clàm circumventum plagis atrocibus cędendo proximè necem adducerent. Non enim certis de causis planè interfici volebat, sed gladio citrà mortem vulneribus exarari luculentis. Fecerunt emissarij quod iussi fuerant, & irruentes ex insidijs in nihil minùs opinantem Exarchum Pisanorum, tot eum cruentatum ensium ictibus reliquerunt, ut miser à suis è carnificinæ loco cum modicâ spe vitæ, manibus Domum referretur. Hoc, ut erat, in sui contumeliam intolerabilem factum interpretatus Imperator, continuò Prætorem Galatensium in Comitatu ad res ipsorum curandas versari solitum, apparere deinceps coram se vetuit: ipsisque ad dies aliquot præcepit obserari portas urbis, nec in eam ulli eorum aditum permitti. Hæc sic Augustus egit, sensum quidem iniuriæ significans, eius tamen ultionem nondum exequens; cuius cognitionem reservandam integram putavit novis Magistratibus Galatensium. Nam Respublica illorum concilio quodam poblico lectorum è Gēte Procerum gubernabatur, cuius erat regimini certum temporis spatium præscriptum. hoc exacto aliud *Communium* (sic enim id Collegium res Gentis administrantium vocabatur) priori succedebat. Cum igitur audisset Imperator instare istius mutationis diem, & mox novos delegatos, abrogato veteribus Imperio, habenas rerum sumpturos in manus, apud hos, vbi Magistratum inivissent, expostulare de Pisani Exarchi oppressione decreverat. Talia porrò Mpyrigerius, in eâ quam retuli ad Genuenses peregrè adventantes oratione cupidè ut ansam opportunam arripuerat: alienandis ab obsequio Imperatoris illorum animis, atroxque iis inserendum in ipsum odium. Nempè aut nesciebat, aut sciens dissimulabat, placatum ultrò iam antea Genuensibus Imperatorem, prolixâ perperam actorum impertitis veniâ, etiam renovandi fœderis instaurandæque societatis, probatas acceptasque ipsis conditiones obtulisse. Id ille strenuè præoccupaverat facere, nunciato ipsi adventu sæpiùs memorararum è Genuâ Triremium; & inde orto metu provido imminentium Vrbi malorum, si eæ, iunctis præsertim cum Classe Catelanica viribus, aperto bello Romanos adorirentur. Itaque navis quam diximus ad explorandum missa, simul appulit Galatam, & missos ad cognoscendum rerum statum exposuit in littus: confestim ij edocti à Moderatoribus Reipublicæ de optimâ in Gentem ipsorum Imperatoris voluntate: negarunt deliberandum esse amplius, cum ipso-ne an cum eius Hostibus Amogabaris arma coniungerent. Pro Vrbe, quæ ipsis commùnis cum Romanis quasi Patria esset, sine ullâ cunctatione pugnandum esse adversùs illius oppugnatores. Hoc nuncio ad Classem operientem foris in salo per celeriter reversam allato Triremium, subitò ex eâ delegati quidam ad Imperatorem profecti nocte ipsâ intempestâ, prælucentibus facibus, admissi ab eo perbenignè sunt. eo colloquio constitutum est, Classem Amogabaricam & Catelanicam, nisi ultro eligeret cedere, acceptisque pacis legibus abire, primò mane iunctis viribus Romanorum, & Genuensium oppugnandam. Promisit Imperator cum primâ luce apparituras Romanas Copias, partim dispositas per oram Maris, ad iaculandum inde in Catelanos, partim è ripa evectas piscatoriis navibus, ut prælio navali pro virili rem gererent. Nolle quippè se dixit suos otiosos sedere spectatores certaminis sociorum, sed partem ipsos laboris, ac periculi, ut consentaneum erat, pro aris focisque certando capessere. Ab his conventis digredientes ab Augusto legati Genuenses per nocturnas adhuc tenebras, cum funali quisque in manu, regressi ad suos sunt.

CAPVT XXIX.

Vt Amogabari & Catelani prælio victi sint.

Βασιλεὺς δὲ μυριάς ἄξιλα μεθ' ὅπλων, ἀριθμὸς δ' ἦν νηῶν ἐπλήρου τὸ διαπλωϊζομένων πρὸς Ῥήγιον. οὕτω δὲ καλῶς ἐπίεζεν ὁ παμφθίντες χαλκέοις ἐξ ἑωθινοῦ A

EDuxit autem Imperator decem armatorum millia, quos quæ ferebant naves Rhegium euntes tanto erant numero, ut totum hoc maris spatium quo Vrbs à Rhegio dirimitur, ijs expleri, videretur

retur. Ex parte porrò Genuensium, vix dũ plenè reversis quos ab ijs ad Augustum missos diximus, à primo diluculo acer est impetus in Amogabaros factus. Causa propetandi fuit, præter allatas à Legatis cõventiones cùm Imperatore initas; etiam nova necessitas inde orta, quòd per noctem Mpyrigetium compererant, desperatâ cum Ductoribus classis Genuensis pace, tentasse alienare Classiarios ab ipsis. Circumvectum enim Triremes, Navarchos singularum magnæ pecuniæ pollicitationibus delinire studuisse, ut pugnâ temperarent, navesque aliò flecterent. Neque hoc frustrà fecisse: emollire quippe quosdam ceperat. Movit ea res cognita Vectores æmulatione lucri, indignantes videlicet, solis Navarchis certam eamque amplam mercedem constitutam; se prædæ omnis, si prælio abstineretur, expertibus. Quare occupant illucescente vix aurorâ pugnam invadere. Ac primùm iaculationibus Amogabaros excitant. deinde eunctantes tamen, spe videlicet promissæ à Navarchis remissionis, circum amplexi ne elaberentur; naves ipsorum, triremium ambitu suarum, in necessitatem ineluctabilem pugnandi conijciunt. Cadunt non pauci utrimque, pIntes autem vulnerantur. Sed Genuenses superant, cunctis hostium, præter unam, quæ effugit, solam, vi potiti navibus. Inrer causas cur sint tàm facilè Amogabari subacti, non postrema fortè fuerit Mpyrigetij Ducis ipsorum ignavia. Is haud procedere quos instruxerat dolos sentiens, & desperatâ summâ rerum, propriæ saltem consulere saluti studens, adito summo Præfecto Genuensis Classis, ipsi deditionem sui, vitam pactus, fecit. admissusque ab illo, altissiméque sub tabulato navis absconditus, dum in eá supernè à discurrentibus per foros militibus pugnabatur, otiosè ipse delituit, discriminis planè totius expers. Eius igitur meridie diei, quæ prima & tricesima Mensis Maij numerabatur, spectaculum Vrbi lætum fuit, videre longâ serie præter oram maris evectas nostram, victrices pariter Genuensium, & victas captivasque Amogabarorum naves; illas festo insignes ornatu, vexillis speciosè volitantibus, non sine sibilo illa leniter impellentis auræ, consonoque remotum plausu; has deformes luctu, spoliatas insignibus, claudicanti ægrè remigio provectas, temeréque fluctu impulsas hùc illúcque: ac vice remulci præcedentibus victricibus annexas, rudentibus prælongis, sicque pertractas quò illæ cumque ducerent. ut autem cuneum Acropoleos flexerunt, rectam illinc tenere ad suos Galatenses recusarunt viam; sed supra evecti circa medium Oræ, sancto Phocæ prætentæ, citráque appulsæ littori, acquievenunt. Postridiè Naves quidem illas bello captas cum ve-

A στερρὰ συνίστατο μάχη. τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν δήλωσιν· τοῦτο δὲ, καὶ τρόπον ἀνάγκης. τοῦ γὰρ Μπυριγερίου ἀπογνόντος τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μεγάλα χρήματα τοῖς ναυάρχοις καθυπισχνουμένου εἰ ἀφεθεῖεν. καὶ οὕτω σφόδρα μαλακιζομένων, οἱ ἐπιβάται ζηλοτυπήσαντες, εἰ μὴ κερδαίνοιεν καὶ αὐτοί, εὐθέως πρωΐας ἄρχουσι μάχης. καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοῖς Ἀμογαβάρους παρακινοῦσιν. ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἀνάγκην τοῦ μάχεσθαι καταστήσαντες, κυκλοῦσι τούτους. καὶ πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι ἐξ B ἑκατέρων, καὶ τραυματίαι γίνονται πλείους. ἀλλ' ὑπερτεροῦσι Γεννουῖται, καὶ κατὰ κράτος αἱροῦσι τὰς ναῦς, μιᾶς ἀποδράσης καὶ μόνης. ὁ γὰρ Μπυριγέριος ὡς ἅπαξ τῷ τῶν νηῶν ἡγεμόνι προσῆλθεν, ἐπειδὴ ἄπρακτα ὡς ἴσχειν τὰ προβαλλόμενα, τὸ ἴδιον ἅμα ἐκείνῳ προσανετίθει, καὶ εἰσδὺς τὰ τῶν καταστρωμάτων κατώτατα, ἐκείνων ἄνωθεν πολεμούντων, αὐτὸς ἀπόλεμος τὸ παράπαν ἔμενε. τῆς δ' αὖ ἡμέρας, ἥτις ἦν τριακοστὴ πρώτη Πυανεψιῶνος, C στεφθείσης ἱσταμένης μεσημβρίας, ἦν ὁρᾶν τὸν πορθμὸν ἀναπλευσάσας τὰς τριήρεις ὑπὸ κώπαις καὶ συριγμοῖς. πλεῖν τὰς μὲν μετ' εὐκόσμου στολῆς καὶ μειζόνων φρονηματισμῶν, ἐπιρροιζουμένων καὶ τῶν συμβόλων ἐκείνων πρὸς ἀνέμου. τὰς δ' ἡττηθείσας, ἀκόσμους, καὶ ἀσυμβόλους. ὑποσαλευούσας μὲν τῷ ῥεθίῳ, ὑπὸ κώπαις μετρίαις. τρόπον δ' ἐφολκίων ἐξημμένας τῶν προθεουσῶν πρυμνησίοις μηκίστοις, καὶ φερομένας, ἵν' ἂν ἐκεῖναι καὶ ἄγοιεν. ὡς γοῦν τὴν ἀκρόπολιν ἔκαμψαν, ὁδὸν μὲν ἐκείνην τὴν πρὸς τοὺς D οἰκείους ἀπείπαντο· ἄνω δὲ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἁγίου Φωκᾶ καὶ ἐπίταδε ναυλοχησάμενοι, ἀπεπαύοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νῆας μὲν ἐκείνας τὰς ἡττηθείσας, οὕτως ὡς εἶχον αὐτάνδρους πρὸς οἰκείους κατῆγον, καὶ ἐν τιμῇ ποιοῦνται παντοίᾳ· αὐτοὶ δὲ τῷ Βασιλεῖ προσκληθέντες, τὰ εἰκότα φιλοφρονοῦνται. καὶ τοῖς μὲν ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν ὡς εἶχον πρὸς Βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφίαστο· τοῖς δὲ γε πλήθεσι, τὰ εἰς δωρεὰς φιλοτιμίαν ἐδίδοντο. E αὐτοὶ δ' ἐφ' ἡμέρας προσμείναντες, μή τέ τι τῶν στομάτων, μή τέ τι τῶν πραγμάτων δόντες, χρημάτων ἀποδόσθαι ἤθελον. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μισθοῖς μὲν συμφρονεῖν ἐπὶ τὸν κατὰ τὴν Καλλαίου στρατεύειν. πλὴν δ' ὡς ἐδόκουν γνωσιμαχήσαντες διὰ τὸν ἐκεῖ Γεννουΐτας οἱ μάλιστα ἐξ αὐτῆς, συμπαραλαβόντες καὶ Μπυριγέριον, συνάμα τοῖς προστάταις αὐτῶν, πρὸς τὴν τῶν Λαζῶν ἀνέπλεον χώραν, μίαν μόνην τῶν τριή-

ἐκόμιζον πρὸς τὰ αὐτῶν ἤδη εἰς δήλωσιν ἀπολύσαντες. Βασιλεῖ δ' ἐντεῦθεν φροντὶς, ὅπως ἂν μετέλθοι σὺν καὶ Καλλιοῦ, ἐπεί τοι γε καὶ βοήθεια μετ' ἐκείνοις ἐμέλλετο διηγήσασθαι. ἠκούετο δὲ καὶ ὡς Πέρσας ἐκ τῆς Περαίας καλεῖν βούλοιντο. καὶ ὁ ἀμφοῖν ὁ νόθος δὲ τοῦ Θεοδερίχου αὐτάδελφος, προσδόκιμοι ἦσαν καὶ αὖθις φανῆναι. οὐ μὴν δέ.

A ctoribus earum ad suos perducunt, & idoneis eas custodijs sepiunt. ipsi verò victores accitu Imperatoris ad eum profecti, quibus par erat significationibus honoris & benevolentiæ sunt excepti. Ac Navarchi quidem conspicuè fulgebant missis ad quemque illorũ ab Imperatore speciosissimis indutivestibus: Vulgo autem Classiariorũ iussu eiusdē largè in epulas cibaria vinaque præbebantur. In his remissionibus cũ dies aliquot transegissent, nō tamen emolliri tantâ humanitate potuerunt, ut Imperatori quidquam de fructu victoriæ tribuerent, nec partem ullā prædæ ac spoliorum, nec vel ex captivis unum ei donantes. offerebant cuncta illa venalia, non parvo singulis pretio taxato: gratis nihil largituros se profitebantur. Hinc invitante ipsos Imperatore, ut sub pacto mercedis ire militatum adversus Carelanos Callipolim obtinentes vellent; primùm de summâ pecuniæ ipsis ab Augusto hoc nomine pendendæ, altercatum est: interimque dissensione circa id inter Classis Duces orta, instinctu, opinor, inquilinorum Galatæ Genuensium, qui quodam iam antea, ut dixi, fœdere præoccupati à Catelanis erant: omnes sublatis repentè anchoris cursum Lazos versùs intenderunt, assumpto secum, eum præcipuis Amogabarorum, Mpyrigerio, unâ dumtaxat è Triremibus ipsorum, domum ad suos, ut nunciaret, quæ contigerant, remissâ. Restabat indè Imperatori solicitudo pellendorum Callipoli Hostium: quod quâ vi quibus-ve copijs continuò aggrederetur, haud in expedito erat. Intendebat curam, quòd auxilia Callipolim tenentibus adventare ferebantur. Audiebatur quinetiam cogitare ipsos de advocandis in subsidium ex oppositâ Continente Persis. Exercitum quoque navalem cui frater Nothus Theuderichi præerat, mox rursùs in nostro mari appariturum, iactabat fama.

C A P V T XXX.

Vt successu infelici Romani pugnaverint.

Ἀλλ' οὐδ' ὁ νέος ἄναξ Μιχαὴλ ἠμέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀφεὶς τὴν Ἀδριανοῦ, καὶ πρὸς τῷ Παμφύλῳ γενόμενος, σὺν ἀμφὶ τὸν μέγαν ἑταιρειάρχην τὸν Δούκαν, καὶ τὸν μέγαν Τζαούσιον τὸν Οὐμπερτόπουλον, καὶ τρίτον τὸν Βοσπίλαν, ἱκανοὺς εἰς πολέμου ἐγχείρησιν, ἐπὶ σὺν καὶ τὴν Καλλιοῦ Ἀμογαβάρους ἐκπέμπει. οἱ δὲ καὶ ἀπὸ Βραγχιαλίου, ἐστρατοπεδευμένοι, ἕτοιμοι προσβαλεῖν ἦσαν, ὅπου τις φανείη. ὁ δὲ τῶν ἐντὸς ἀποδειχθέντες φόβον· οὐ δὲ γὰρ οὐδὲ σὺν προσιοῦσι τῶν συλληφθέντων ἐντὸς τῆς φρουρᾶς εἶεν. ἀλλ' ἐν τῷ κατ' αὐτοὺς καράβῳ ἐλεεινὰ φορτία συνάμα τῷ σφετέρῳ ἐπιτιθέμενοι πλούτῳ, ἀφύλακτος ὄχλος. τὴν μάχην αὐτόθεν σοφίζονται. καὶ πλείστην λείαν ἐξελάσαντες ζώων, ὡς ἂν μηδὲν ὑπεισδυόμενοι τῶν κακῶν, ἀπῆσαν. ὃ δ' ἦν ἄπιστον. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ, ἀγαθοὶ τὴν τῶν ὅπλων ἕξιν, καὶ ὡς

B Cæterum Iunior Augustus Michaël, haud & ipse tali articulo cessabat rerũ, aut negligebat bellũ Catelanicũ. Sed motis ab Adrianopoli strenuè castris, progressus usque Pamphylum, inde Magnũ Hetæriatcham Ducam, & Magnum Tzauzium Vmpertopulum, tertio insuper his addito Bospilâ, satis, ad rem benè gerendam & numero & apparatu instructos misit adversus Amogabaros Callipolim occupantes. Hi tres imperatorij Duces castris à Branchialio aliquantum ulteriùs promotis, parati ad aciẽ decertandum stabant, sicubi C Hostis apparens pugnæ copiam daret. Porrò Amogabari primùm studuerant liberare se periculo quod à Callipolitanis genere Romanis, fortè à tergo insurrecturis, dum ipsi contrà exteriùs oppugnantes arcem defenderent, timeri iure poterat. Id illi sibi videbantur assecuti, nullo prorsùs Romanorum intrà Callipolim relinquendo. cunctos enim in suâ quemque naviculâ, superimpositâ ibidem singulorum re domesticâ, & pretiosâ præsertim supellectili, salo

imposuerunt intrà portum, acri iugiter invigilante custodiâ illi miserandæ planè multitudini, cuius & corpora & opes, præda Dominia crudelibus certa, servabatur. Ab hâc iam parte securi, liberos animos ad belli prudenter administrandi rationem indagandam convertesunt, tali fraude compositâ. Extruserunt in agrum quasi temerè magnam vim incustoditam pecoris: propè collocato in insidijs peditatu equitatuque suorum fortissimorum militum, optimè ad prælium instructis: Oblatus aciei Romanæ conspectus errantis sine apparente præsidio armenti, solvit ordines cupidine lucrandi, traxitque plerosque ad abigendam sibi facilem, ut putabant, & paratam prædam. at in eos sic inordinatè discursantes, impetum ex improuiso, consurgentes è latebris faciunt Latini equites, duobus hinc inde optimè armatis italico arcu stipati, adiutique peditibus; ipsi cataphracti, cum peltis, & tragulis, genere illic telorum usitato, quæ veteri nomine *Angones* dicebantur. Hos compositè circumspectèque undique irruentes, exceperunt paribus animis raptim coëuntes nostri. acre inde committitur prælium, cadentibus utrimque multis; sed victoria Catelanorum fuit: qui nostros cædendo mactandoque insecuti usque ad Monocastaoum (id loci nomen) sunt. fama vulgaris, numerum occisorum è nostris ad ducentos redigit. Inter vulneratos, Duces fuerunt ipsi. Tunc Andronicus citis à Michaële filio de re totâ edoctus nunciis, serò doluit quòd non omnia quæ vellent largè pollicitus Genuensibus, illos omninò ad bellum contrà Callipolim suscipiendum perpulisset. Intervenerat enim quædam eius in licitatione petitæ ab his mercedis parsimonia: quâ sublatâ, si quanta poposcerant pro illa militari operâ stipendia promptè ac liberaliter donasset, capessituros eos statim fuisse apparebat arduam istam pellendorum Callipoli Amogabarorum Provinciam. Nunc avarè supputando, quodque ipsum offerebat non continuò expeditè numeratum repræsentando, voluntatem ipsis eius aggrediendæ rei dempserat; quam si tenuissent, haud esset ista, de quâ nunc mœreret, clades secuta Romanorum. Petierant Genuenses expeditionis Callipolitanæ sine morâ ullâ subitò post debellatam, & captam Mpyrigerii classem adoriendæ precium sex millia nummorum. Imperator pecuniæ ad eam solutionem signatæ parcens, aurum infectum loco monetæ ad ipsos miserat, curâ suis datâ, ut explorato per staterem æstimatoque pondere, summam ipsis istam conficerent. id lentum pensitandi ac supputandi dum negotium altercantiunculis trahitur: dumque illi queruntur tali commutatione monetæ in massam, haud levi

A ἰδεῖν ἀπροσμάχοι ἐνεδρεύουσι. τότε γοῦν τὸ μὲν καθαρὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς συντάξεως ἐν ὅπλοις ἦσαν, καὶ ὁ πόλεμος προσεδοκᾶτο. ὁ δὲ πλῆθος περὶ τὴν φανεῖσαν λιχνευσάμενοι λείαν, ἐξ ἔθους ἀσυντάκτως. καὶ αὖθις οἱ ἐνεδρεύοντες ἀσυντάκτως ἐς ὅτι μάλιστα καὶ πεφυλαγμένως ἀφώρμων. παρ' ἑκάτερα γὰρ ἑνὸς ἵππου δύο πεζοὶ ἐδοχμάζοντο, Γαλλικοῖς τόξοις καθωπλισμένοι. αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν ἐπιχωρίων δοράτων, ἃ δὴ τὸ παλαιὸν ἄγγωνες ἐκαλοῦντο, τὸν πόλεμον ἀπεθάρρουν. B οἱ δὲ συστάντες, μάχην ἔστησαν καρτεράν. καὶ πίπτουσι μὲν ἑκατέρωθεν. τέως δ' ἐπὶ τοῦ προτερήματος γίνονται Κατελάνοι, καὶ μέχρι καὶ Μονοκαστάνου τόπου κατατρέχουσι καὶ φονεύουσιν. ἡ δὲ πύστις ἐπὶ διακοσίοις ἴσα τὸν φόνον πεπλήθυκεν καὶ αὐτοὺς ἡγεμόνας. τότε Βασιλεὺς ἐκ βασιλικῶν ἔξωθεν μηνυμάτων μαθὼν τὸ συμβάν, ἤλγησέ τε σφόδρα, καὶ ἐν μεταγνώσει ἦν, τοῦ μὴ παντάπασι μεταλθεῖν Γεννουΐτας ἐκείνους, καὶ μισθώμασιν οἷς ἀπῄτουν C διακονησάμενος συμμαχεῖν πείθειν ἐπ' Ἀμογαβάρους, ὡς εἶχον αὖθις ὁρμήσαντες· ἀλλ' ὅμως περὶ τὰς δόσεις φειδώ τινα καὶ σμικρολογίαν ἐνδειξάμενος, νῦν ἐπὶ τοῖς ξυμβᾶσιν ἀλγεῖν. ἐκεῖνοι γὰρ ἐν ἑξ χιλιάσιν ἴσον χρυσίου τὸ μίσθωμα ἀπελθεῖν συνόλως, καὶ μαχέσασθαι τὴν ταχίστην, τῶν περὶ τοῦ Μπυριγέριον ἤδη ἑαλωκότων. Βασιλεὺς δὲ πέμπων, τῷ μέτρῳ μόνῳ ἐπίστευε, συμπληρῶν τὸ τῶν ἀπαιτουμένων ποσόν. ὡς δὲ στήσαντες ἐκεῖνοι ζυγοῖς τὸ διδόμενον ἐδοκίμαζον, καὶ πολὺ τὸ ἔλλειμμα ἦν, D διωργίζοντο, καὶ ἄλλως ἐν μεταμελείᾳ πως ὄντες, καὶ ἀντεπέστελλον ἐπὶ μισθοῖς. Πάτροκλος δ' ἦν τὰ ἐλλείμματα πρόφασις. ὡς γὰρ καὶ ταῦτα Βασιλεὺς ἐπλήρου, καὶ πέμπων διώριζε, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ λόγου τῶν βουλευμάτων κεχωρισμένοι· ἰδίως προσέχοντες ἐμπορίας, καὶ πρὸς αὐτὰς ὥρμησαν αὖθις, καὶ ἀπελάθοντο τὴν ταχίστην. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοιαῦτα μαθὼν, τοῖς ἰδίοις παρέβαλε τὰ μισθώματα, καὶ τριήρεις ἐξήρτυε, ἀναπαλαίειν τὴν ἧτταν E αἱρούμενος. οὐ γὰρ ἰσχὺς ἐπιλελοίπει τῇ Βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς τέλος ἦν, κἂν ποθέσωσι τὰ ὄργανα. καὶ ἁπλῶς αἱ λόγοι ἔχουσι στόματος στρατιωτικαὶ δυνάμεις, τῆς βασιλείας λόγον ἐχούσης ψυχῆς τῆς ἐπισκοπούσης αὐταῖς ἐνδείας ἐφαιροῦντο, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ παρεφέροντο, κἂν μικρᾶς κινήσεως εἶχον σφαδάζειν, κατὰ λόγον ποσοῦ ζώων, ἃ δὲ πλείας οὔσης τῆς ἐν αὐτοῖς ψυχῆς, ἀπελεῖ τὰ ὄργανα.

ὄργανα φέροντα. τὴν μὲν κίνησιν πάντως ἐνδεικνῦσι, καὶ τὴν τοῦ κινοῦντος ἐνέργειαν παρεμφαίνουσι· τὰ δὲ εἰκαίως καὶ ὡς ἔτυχεν φέρονται, καὶ παραβολώτερον ἄπεισι. καὶ ταῦτά εἰσι τὰ λεγόμενα παίγνια, ψυχῆς τελείας ἐνέργεια ἐν ἀτελέσι τοῖς σκεύεσι.

intertrimento contrahi sibi fructum pecuniæ promissæ, otium scilicet alia cogitandi habuere; ac suggerentibus contraria, fautoribus Catelanorum ut faciliores persuasu essent, indignatiuncula effecit ipsa illa quâ movebantur è diminutione sperati præmii. Pœnitentes igitur ostensæ voluntatis, portatum ad se mercedis nomine aurum Imperatori remiserunt. Prætextus autem merus fuit ista quam causabantur ex mutatione monetæ in massam, emergens in damnum eorum iactura. Nam istud quidquid foret detrimenti cõpensaturum se aliundè Augustus recepit, misitque adeò qui supplementum hoc repræsentarent, & negotium absolverent, remoris omnibus abruptis. at, ut dixi, serum id fuit, illis iam alienatis, & in diversa consilia deflexis. Ergo sua obtendentes mercimonia, quorum rationes maturam ipsorum flagitarent profectionem ad Lazos, vacare nunc sibi aliis attẽdere præcisè negarunt, confestimque solverunt. Quo Imperator comperto, in suos romani generis destinata Genuensibus stipendia impendit, triremes comparans quarum ope damnum cladis acceptæ repararet. Non enim summæ Imperij vis ac robur deerat. Sed cum valeret vigeretque quasi caput Reipublicæ, manus, & actionum tunc necessariarum instrumenta languebant. Infirmæ inquam militares Romanorum copiæ, quæ velut corpus faciebant, cui erat vice animæ potestas Imperantis Principis, nequidquam ipsa operans, & satagens, dum conatus illius omnes membrorum Reipublicæ præcipuorum debilitas & defectus reddebat irritos. Debilitas autem apparebat ista, ubi commovere se inciperent. statim enim sicut animalcula ætatis teneræ, gressum ante vires moliri audentia, concidebant. Atque ut in hisce recens natis animantibus ex motu qualicumque illo imbecillo argumentum quidem certum sumitur inditæ ipsis, & penitùs insidentis animæ, suis præditæ facultatibus, sed quarum exercendarum instrumendis adhuc destituitur ob fluxam mollitiem nondùm roboratorum incremento debito artuum: ita intelligebamus nos sanè, ex motu actuque in varia micantis exorsa Principis, subesse utique spiritum Imperio: cæterùm executione rectè præscriptorum, vitio invalidè obsequentium, corruptâ Ministrorum, Res summa nihilominus in præcipiti pendebat; nihil efficacis remedii malis adhibente publicis illâ infirmâ quasi palpitatione enerviũ Reipublicæ membrorum, quæ illo titubante lapsabundè motu gressum molientia, singulis quasi offensabant passibus, nihilque nisi risum Hostibus movebant; quippe cursitationum aut affectationum seriò agendi tentatarum à parvulis similia earum quas, *Pægnia*, dicimus, hoc est, *ludicra puerilia*; spectacula sui ludibrio visum oblectantia, dum incepta vana exhibent, necquidquam satagentis operari Animæ perfectæ in organis imperfectis.

CAPVT XXXI.

Concio Imperatoris de Populi se se inordinatè commoventis immodestiâ: deque fide in Principes novo Civium iureiurando firmatâ.

Τῷ τοι καὶ πρώτην τινὰ ὁρμὴν ἰδὼν ἀτακτοῦντος λαοῦ εἰς νεωτερισμοὺς ἐξεγηγερμένην, ἕως τις καὶ ἀμηχάνῃ παρακινοίη, εἰσάγει μὲν καὶ στρατιωτικὴν, εἴς τινα δῆθεν ἀνασολεύ. ὅμως δὲ καὶ Μαιμακτηριῶνος πρώτῃ, τὸ πρότερον τῆς πολιτείας συναθροίσας, μακρὰν κατατείνει δημηγορίαν τὰ περὶ τῶν Κατελάνων ἀπολογούμενος· καὶ ὡς ἐξ ὑποδεεστέρων τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων, ξένους ἀνακαλεῖσθαι ἀναγκασθείη· τοῦτο μὲν, Ἀλανούς· τοῦτο δὲ Ἰταλούς· καὶ ὡς οὐδὲ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ξένων δέξαιτό τινα καὶ τιμήσειε. ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Δούκας Γουλιέλμόν τινα προσλαβόμενος, ἐπ' ἀξίαις ἴσαις Ῥωμαϊκαῖς. καὶ ὁ πατὴρ

ANte omnia conspicatus Imperator excitatum in effrænes ausus impetum Populi, sic tum comparari, ut quisquis in pravum Autor impelleret, additurus eò se se haud reluctanter videretur, prævertendis novitatibus opportunum iudicavit militares copias in Vrbem inducere. Sed & præter istud quasi frænum plebeiæ inditum contumaciæ, Kalendis ipsis Iunij, quæ postera illuxit dies à debellatis per Genuenses Amogabaris, Primis convocatis Civium longam explicuit orationem, Acta cum Catelanis excusans sua; demonstransque, ultimâ se adactum necessitate, ob redactas in extremam infirmitatem Romanas copias, rectè ac prudenter (utcumque bono consilio haud par exitus responderit) exteræ supplementa militiæ quæsivisse; mercede con-

ducendis auxiliaribus primùm Alanorum, deinde Italorum. Neque id se solum aut primum fecisse; cum & Ioannes Ducas Guilelmum quendam ex Exteris assumptum Romanæ Aulę Dignitatibus ornaverit; & recentiori memoriâ Pater suus Michaël Icarium, Magni Ducis splendido titulo cohonestaverit. Sanè nullâ in parte cessatum à se; nec quidquam unquam prætermissum quo sustineri posse labantem Rempublicam, salutemque populi constitui, spes qualiscũque suaderet. Vnde non imputari eius negligentiæ debere ruinas quæ cernerentur rerum: sed iræ primùm Divinæ peccata nostra ulciscenti; postea ignaviæ incuriæque Præfectorum negotijs, per quas satis constaret pleraque materiam publico luctui præbentia, fuisse accepta detrimenta. His ubi similia multa subtexuit, tandem eò collegit summam orationis, ut magnoperè cunctis præciperet, æstu animorum compresso, quiescere: attenderéque suis quemque Domesticis rebus, nec temerè se in curam publici regiminis ingerere. Tantùm pro virili sic vivere curarent, ut commutatione morum in meliùs, dignos se prosperiori fortunâ, judicio moderantis humana Numinis, redderent; sibi autem, & quibus ad id ministris uti vellet, arbitrium publicæ Rei gubernandæ permitterent integrum, nihil curiosè sciscitando soper consiliis actorum, aut circà successus in futurum incertos inani divinatione conflictando. Neque in istâ se quisque viritim continere modestiâ satis haberent; verùm & si quos initium tumultuandi facere cernerent, contrà statim insurgendo cohibere conarentur, in eo promptos adiutores habituri quos ad hoc ipsum introduxisset in Vrbem milites. Horum ope fides ipsorum roborata magnam, si quantum par erat anniteretur, a Civitate calamitatem averteret, seditionem, quâ multos, diversis temporibus in malorum extrema devenisse Populos, partim ipsi meminissent, partim indicio Annalium è memoriâ veteri possent repetere. Sic sanè haberent; nullam quantumvis cruenti & internecini exteri belli tantam esse perniciem quæ damnis & exitijs civiliũ certaminũ cõparata, non reperiatur tolerabilior ac levior. Numquã enim seditiosis conflictibus, aut saluti hominum consulitur, aut tutelæ domuum, ac rerum; sed contrà per eos pacis & cõsensionis civilis, quæ sunt prima fundamenta bonorum omnium, iacturâ irreparabili factâ, universa in confusionem miserrimam veniunt. Ac quemadmodum deceptionum ea longè omnium pessima est, quâ quis à seipso decipitur: propter intimè atque inseparabiliter admorum decepto Deceptorem: & propter obnoxiam decepti facilitatem ad succumbendum insuspicabilibus adeò cari ac coniuncti Deceptoris fraudibus: ita Belli supra omnia capitalissimum genus est, quo Cives urbis

αὐτοῦ ὄντος Ἰκαρίου τῷ μεγαλοδουκικῷ τετίμηκεν ἀξιώματι· καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἀνίησι συνθέων ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Ῥωμαΐδα. εἰ δὲ καὶ Θεὸς μήνιμα ταῖς ἡμῶν, φησιν, ἁμαρτίαις μετέρχεται. καὶ ὡς ἡγεμόνων τὰ πλεῖστα κακότητι περιπολούντων τὰ πολλὰ ἀμελούντων, καὶ πολλὰ ἄλλα συνυφαίνων τοιαῦτα, τέλος ἐφ' ἡσυχίας μένειν αὐτοὺς διὰ λόγων ἐπέταττε, καὶ τοῖς ἔργοις προσέχειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν· ἀξίους μέντοι ἑαυτοὺς καθιστάντας, ἐφ' ὅσον δυνατόν· αὐτοῦ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐπιτρέποντας, κἂν τι καὶ θορυβηθῆναι, τὴν ἀταξίαν ἀνείργοντας, καθ' ἣν πολλοὶ δυσχερεῖς, ὡς καὶ ἑαυτοὺς ἔχειν εἰδέναι, κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀπηλλάχασιν. ὡς μεγίστου πολέμου τῆς στάσεως οὔσης τῆς ἐν ταῖς πόλεσι. καθ' ἣν οὐκ καὶ πραγμάτων, ἀλλ' εἰρήνης εἶναι καὶ ὁμονοίας ζημίαν, ἢ τὰ πάντα συγχεῖσθαι. ὡς γὰρ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐξαπατᾶσθαι πάντων χείριστον διὰ τὸ καθ' σμικρὸν ἀποστατεῖν· ἀλλ' ἀεὶ παρεῖναι τὸ ἐξαπατῶντα, καὶ πειθοῖς ἀνάγκης ὑπολαγχάνεσθαι τὸν ἐξαπατώμενον· οὕτω καὶ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς πολεμεῖσθαι πόλιν, δεινότατον, ὡς ἐντὸς τῶν ἐπιχειρημάτων ὄντων, εἰς βιαίας ἕτοιμα κακίας ἀνάπτειν. διὰ ταῦτα καὶ περὶ πλείονος ἐποιεῖτο τὸ τῆς πόλεως ἀστασίαστον, καὶ μᾶλλον ἐν τοιούτῳ καιρῷ, καθ' ὃν τῶν ἐκτὸς αὐξανομένων, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ἐντὸς συγκραδαίνεσθαι. ὥστε καὶ ὁρᾶσθαι σφᾶς ἀνησυχουμένους. τούτου μὲν τῶν ξυμβαινόντων χάριν, ἐκ τῆς πεσούσης ταραχῆς ἐκείνης, ὡς πακινουμένων ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως, στρατιωτικὰς εἰσάγει δυνάμεις καθ' ἀναχαιτισμὸν τῶν προσδοκωμένων θορύβων. τότε τὴν ἐν ταύτῃ στρατιᾶς ἀσχολίας προσετίθει ἄλλως χρείαν καὶ τὸν ἀναγκαῖον ἐφόριον, ἄλλως ἐγγυωμένας ἀσφάλειαν τὴν ὁμόνοιαν, καὶ ἐξ αὐτῆς τοὺς συνειλεγμένους ἐπιβαλόντες χεῖρας ἐπιτεθέντας τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις, ὀμνύειν ἦ μὴν πίστιν μὲν φυλάττειν εἰς Βασιλέα· πάντα δὲ διχονοίας ἔργον καὶ στάσεως, μήτ' αὐτοὺς ἐπιχειρεῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἤ τισι καὶ θορυβεῖν, δυσὶν, ὃ λέγεται, χεροῖν ἀντισχεῖν. καί γε ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν ἀνάγκη ἦν τῶν παραθηγομένων. οὐδεὶς οὖν παρερχομένους Βασιλεὺς, καὶ τῶν παραθηγομένους ὀμνύοντας, καὶ τὰ μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπεπράττοντο τῇδε.

bis unius invicem committuntur, quòd is exardescens furor faces applicet parato intùs & congesto fomiti, unde incendium erumpat universa consumpturum. Hęc cum ita sint, prae omnibus cupere se, ac tamquam optabilium maximum summo studio quaerere, tranquillum Civitatis concordis statum. Qualis cum expeti semper debeat, hoc praesertim maximè necessarium appareat tempore, quo rebus exterius turbatis inevitabile sit, non Vrbem pariter ipsam ipso circum undique titubantium Regionum motu ac strepitu concuti: cui si externae impressioni tumultus interior accedat, palàm sit cuncta in praeceps irrevocabiliter lapsura. Tam lubrico, & ancipiti momento, se pro vigilandi officio in communis salutis custodiam intentum, cum animadvertisset inquietum quorumdam aestum in impetus summae rerum exitiales, quin levi praetextu erumperet, vix se se posse continere; necessariò advocasse quas cernerent militares intra urbem copias, Bonis praesidio futuras, Levibus ac parùm sanis licentiam se se una simul cum omnibus perdendi, fraenaturas. Boni consulerent, quod esset in commune salutariter decretum: & hoc ipsum indicare ne gravarentur, & fidem, quam erga Principes integram animo foverent, profiteri rursùm exteriùs, eâ Deo teste confirmandâ. Hìc prolato sacri Evangelij Codice, singillatim citati cuncti qui aderant, ei manum imponere sunt iussi: sanctè iurando, & se se fidem quam deberent Augusto utrique servaturos, & ab omni dissensione ac turbâ civili, cum temperaturos ipsos, tùm alios, si qui fortè tumultum inchoarent, utráque, quod aiunt, manu repulsuros. Inde à concione, propagata per urbem confestim totam, eadem renovandi iuramenti cerimonia est, Ministris variè Imperatorijs cum sacro in manibus Codice cursantibus, & per omnes plateas ac hominum conventicula quoscumque reperissent ad Sacramentum adigentibus. Haec tunc intrà Civitatem acta.

CAPVT XXXII.

De pugnâ Michaëlis Augusti cum Amogabaris.

Ὁ δὲ Βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐκ ἠρέμει εἰς τὴν μάχην. ἀλλὰ πάντα λίθον κινῶν τὸ τοῦ λόγου, ὅπως τὴν ἧτταν ἀνακαλέσηται. οὐ δὲ γὰρ ὑπομένειν τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγενὲς καὶ ἀνδρεῖον ἀκούειν τε καὶ ὁρᾶν τὰ δεινά, ἅπερ ἔπασχον οἱ ἐλεεινοὶ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τῶν αἱμοχαρῶν Κατελάνων. ὅθεν καὶ πάντα λόγον ἀφεὶς ἐπισυνάγει τὸ στράτευμα, καὶ καταλιπὼν τὴν Ὀρεστιάδα, περὶ τὴν Ἄπρω πλησίον κατασκηνοῖ, ὡς ἅμα ἕῳ προσμίξων τοῖς Ἰταλοῖς. ἐκεῖσε γὰρ πλησίον καὶ αὐτοὶ κατεσκήνουν. τῇ γοῦν ὑστεραίᾳ συνταξάμενος, κατὰ τὸν τοῦ Ἰμέρι λεγόμενον τόπον, Ἀλανοὺς μὲν καὶ Τουρκοπούλους ἐντυχομένους συντάξεσιν ἵστη, περὶ τὸν Βοσίλαν τούτους ποιησάμενος, ἑπομένους δὲ σὺν περὶ τὸν μέγαν Πριμμικήριον Μακεδόνας διέταττε, καὶ μετὰ τούτους περὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον, σὺν τοῖς ἐξ ἀνατολῆς ἀπηρκότας, τὸ Βλαχικὸν δὲ καὶ ὅσον ἄλλως ἐκ θεληματαρίων συγκεκροτημένον ἦν, καὶ αὐτὸ κατ᾿ ἔσχατον περὶ τὸν μέγαν Ἑταιρειάρχην συνταξάμενος οὐραγοῦν, αὐτὸς σὺν ἅμα καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ αὐταδέλφῳ τε καὶ Δεσπότῃ, καὶ τῷ Πιγκέρνῃ Σεναχηρεὶμ τῷ Ἀγγέλῳ. οὐ δὲ γὰρ οὐδ᾿ αὐτοὺς λαὸν ἄγειν ἤρεσε· ἀλλ᾿ ἀμφιπονεῖσθαι περὶ τὸν Ἄνακτα, καὶ τὸ πλεονεκτεῖν τὴν ἀσφάλειαν ἤθελεν. ὅπως ἐκεῖ·

At Imperator Michael haud cunctabatur in apparatu pugnae quam omninò pugnare decreverat: sed omnem, quod dici solet, movebat lapidem ad nuperam belli offensionem emendandam. Non enim sustinebat nobilis eius & fortis animus audire ac videre iniurias atroces quas miseri Romani patiebantur à Sanguinarijs Catelanis. Missis itaque cunctis querelis minisque verborum, cogit exercitum; & Orestiade relictâ, circum Castrum Apro dictum, loco illi proximo, figit tentoria, tamquam diluculò commissurus cum Italis praelium. nam & ipsi propè tabernacula habebant. Postridiè igitur instructo progressus agmine, ubi ad locum cui nomen est *Imeri* pervenit, copias ordinavit in hunc modum. Alanos & Turcopulos in fronte constituit, Duce illis praeposito Bossilâ. Post hos Macedonas collocavit, quibus Magnus Primicerius praeerat. His subiunxit quos ductabat ex Oriente profectos Patruus ipsius Theodotus. Vltimam in aciem submovit, quantum è Blachico genere, Voluntarijsque collectum aderat: ac quantum subesse consueverat Magno Hetaeriarchae, quem eâ die curare extremâ illâ in parte iussit. Ipse Michaël fidos hinc inde habebat stipatores Constantinum Despotam fratrem suum, & Sennacherimum Angelum Pincernam. Nam neque hic proprios ducere ordines voluit; sed satagere circa Imperatorem, & eius saluti

luti ac securitati prospicere maluit. Sic Michaël acie instructâ, sumpto secum quod habuit fortissimum prætorianæ ac palatinæ domesticæ militiæ, novissimum effecit agmen. In totum Romanæ copiæ quinque maiorum legionum numerum explebant: Adversariorum autem, dumtaxat quatuor, quarum una Persarum fuit (Persas enim Catelani evocaverant) sub hæc acri certamine, manu quoque cominùs conserto; hinc quidem Alani, inde autem Turcopuli concurrentes, in primos Catelanorum impingunt ordines. excepti ab his intrepidè ac firmiter; instar turris videlicet persistentibus; nec quantumvis circum assultantes molirentur, vel uno cuiquam vestigio cedentibus, gravi quippe armaturâ protecti undique corpora, cum suis ipsi securi tegminibus, contemnebant utraque ex parte immissa iacula, tum suorum utrimque dispositorum non defuturis in tempore auxiliis satis fidebant. atque ita sanè fortiter obstantes, tuebantur locum. Cæterùm qui præcurrerant Turcopuli, & Alani, haud parem primæ illi alacritati vividæ impressionis, urgendi perseverantiam adiunxerunt: sed subito declinãtes in partem alteram, speciem fugæ præbuere; facilè opinatis, qui spectabant, desperata ipsos victoriâ cedere. At quibus erat interiore notitiâ perspectior horum Barbarorum animus, non abs re suspicabantur, meditatam eos ad prælium attulisse voluntatem flagitij militaris palàm consciscendi, loco ultrò deserendo; quoniam haud persolutis sibi retrò stipendijs, gratuitâ periclitari militiâ stultum ducerent. Sunt qui addant, emanasse ad sensum eorum, revocatos se se à Tuctaïne ipsorum Principe, qui missis ad Imperatorem nunciis, suos ad se remitti postulasset. Erant hi videlicet ex gente Tocharorum Tuctaïni subiectâ. nec erat obscurum venisse revera legatos ab eo ad Augustum, qui commodatas ipsi olim suas copias repeterent. His illi de causis remittentes impetum, ac spontè languescentes, in obliqua deflexerunt. Hoc ordinatis post ipsos terrorem iniecit. unde & hi iam obiecti Hostibus, segni ipsi quoque sunt certamine defuncti; aut potius maiori ex parte defecti animis detrectabant pugnam. Id Imperator ab extremo, ubi constiterat, ut diximus, conspicatus agmine, & rei summæ discrimen meritò metuens, facilè vidit ultimâ se se necessitate adigi ad conatum restituendi manu propriâ prælij: nec posse defugere quin suum caput, hosti se immiscens, in Martis aleam proiiceret. Nec dubitavit, quâ erat generositate, quin statim ita faceret. Verùm inscendere ad hoc volenti paratum sibi Equum mira res contigit, quam adscribere ostento divino humanarum rationum inverisimilitudo prudenter æstimantes

νος τὰς συντάξεις ἀποτάξας, τὸ οἰκεῖον ἅπαν καὶ μαχιμώτατον προσλαβὼν, τὸν ὕστατον ἀνεπλήρου σύλλογον. καὶ αἱ μὲν Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις εἰς πέντε τὰ τέλη τὰ μείζω συνεπληροῦντο· αἱ δὲ τῶν ἀντιπάλων εἰς τέτταρα. ὧν ἓν μὲν τὸ τῶν Περσῶν (προσεκαλέσαντο γὰρ καὶ Περσικὸν οἱ Κατελάνοι) καὶ δὴ καρτερᾶς γενομένης τῆς μάχης, καὶ ἐκ χειρὸς, ἔνθεν μὲν Ἀλανοὶ, ἐκεῖθεν δὲ Τουρκόπουλοι συνεκθέουσι, καὶ τῇ προηγουμένῃ συντάξει τῶν Κατελάνων προσβάλλουσι, καὶ αὐτοὺς πύργος ἦσαν ἐκεῖνοι, μηδὲν μηδενὶ καθυπείκοντες, ἐν ἀσφαλέσι γὰρ ὡπλισμένοι, καὶ τοὺς παρ' ἑκάτερα βάλλουσι [illegible], καρτερῶς ἀντεῖχον, ἐν μέρει καὶ εἰσβάλλοντες τῶν προσδραμόντων, τὸ λοιπὸν ἐκαρτέρουν. ἀλλ' εὐθὺς παρεκκλίναντες ἐπὶ θάτερα, δόξαν παρέσχον φυγῆς. τοῖς μὲν φαινομένοις καὶ οἷς ἑωρῶντο, ὡς δῆθεν ἀπογνόντες τὴν μάχην. τοῖς δὲ βαθυτέροις καὶ οἷς ὑπωπτεύοντο, λειποταξίου ἑκόντες εἶναι γραφόμενοι, οἷς ἔτι μὴ τῶν μισθῶν ἱκανούμενοι, μελέτης ἐρραθυμημένοις πολεμικῆς. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν, ὅτι καὶ ἀνάπυστον γεγονὸς ἐκείνοις τὸ ἀπὸ τοῦ Τουκταῒ πρὸς βασιλέα μήνυμα περὶ τῆς αὐτῶν ἀνθυποστροφῆς. δῆλον γὰρ ἦν καὶ ὁ Τουκταῒς ἐκείνους, ὡς ἰδίους καὶ τῆς τῶν Τοχάρων ἀρχῆθεν χειρὸς, ἀπαιτεῖ παρὰ τὸν Ἄνακτα πρεσβευόμενος. διὰ ταῦτα καθυφέντες τὰς ὁρμὰς, ἀρρωστοτέρως εἶχον καὶ ἐδοχμίαζον. ἀλλὰ τοῦτο τοῖς κατόπιν ἰοῦσι, δειλίαν ἐμβάλλει. καὶ ἀπροθύμως εἶχον περὶ τὴν μάχην. ὅπερ ὁ βασιλεὺς οὐραγῶν θεασάμενος, καὶ περὶ τοῖς ὅλοις ὡς εἰκὸς δείσας, αὐτὸς ἠναγκάζετο πολεμεῖν οἰκείῳ σώματι. καὶ γοῦν ἕτοιμος ἦν μετοχετεύσασθαι πρὸς τὴν μάχην. ἀλλ' ὁ πρὸς τοῦτο ἵππος ἔκ τινος δαιμονίου συμβάματος, καὶ ἧς οὐδεὶς αἰτίας ᾔδει, τοὺς χαλινοὺς ἀνεθεὶς, ῥυτῆρας μὲν εἰς χεῖρας τοῦ ἡνιόχου ἀφίησιν, αὐτὸς δ' ὡς εἶχε κατὰ πεδίου κεραίνων τῶν ἐχθρῶν [illegible]. ἐπιβὰς γοῦν ἄλλου, καὶ λαβὼν ἀνὰ χεῖρας ὑσσὸν, ὅλαις ὁρμαῖς σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν, Ἀμογαβάροις ἐπέρραξε. καὶ ἀρεικὸν θάρρος ἔδειξε, παραυτίκα τὸν πόλεμον ἀνθυργῶν. καὶ κατὰ προτέραν εἰσβολὴν ἐκείνην, εἰς ἤρκεσε τῷ ὑστέρῳ προσαπα-ρεῖς καὶ πεσών. καὶ δεύτερος, [illegible] παρατάλωμα. ἐν τούτῳ δὲ δυοῖν ὁμαιμόνοιν μετὰ [illegible] αὐτοῦ βασιλέως, [illegible] τοῦ ἐν χώρᾳ γενέσθαι, τὸν μὲν, ἔνθεν ὁ Πιγκέρνης, τὸν δ' ἔνθεν, νέος τις καὶ τῶν βασιλικῶν παιδαρίων

δέχον-

διέχοντος, καὶ τὴν βασιλικὴν περιποιοῦντος ζωήν· πολλοὶ γὰρ ἀπὸ βασιλέως ἐκ τῶν σημαίων φανέντος, ἐπεισφρήσαντες οὔταζον, ὥστ' ἐξικνεῖσθαι καὶ κατὰ τοῦ στόματος τὰς πληγάς. κἂν καὶ βασιλεὺς ἀγχιστρόφως ἐποίει τὰς μετακλίσεις. εἰ μὴ τῶν ἄλλων φυγομαχούντων, αὐτὸς σὺν ὀλίγοις, ἐν ἀναγκαίῳ κινδύνῳ ἦν, καὶ παρακληθεὶς ὑπέστρεφεν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐπιστάμενοι, οὐκ ἀνῆκαν ἔτι. ὁ δὲ μικρὸν ἀναχωρήσας τοῦ κυδοιμοῦ, δάκρυά τε τῶν ὀφθαλμῶν, οἷα λέγεται τὸν Ἀγαμέμνονα, ἔρρει. ἕλκετο δ' ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους τὰς τρίχας, τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐπικνιζόμενος πταίσμασι, καὶ ὑποστρέφειν ἐσφάδαζε, κἂν οὐκ εἶχεν ὅλως. ἔλεος δ' ἦν ἐντεῦθεν Θεοῦ, καὶ ἔννοιά τις εἰσῆλθε τῶν ἀντιπάλων, ὡς κατ' ἀπάτην ἀναχωροῦσιν, καὶ ὡς ἐνέδρας προλοχίζουσιν ἄλλοι, καὶ ἧττον ἀνείργοντο τῆς διώξεως. ὅθεν καὶ οὗτοι μὲν τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω φορᾶς ἵστανται, ἐκεῖνοι δὲ, ἄλλος ἀλλαχοῦ διασπαρέντες περιεσώζοντο. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς καταλαμβάνει μόλις τὸ Πάμφυλον. καὶ δὴ τῆς φήμης διαδοθείσης, οὐκ ἦν ὅς τις τῶν γεωργῶν, ἐν ἀκμῇ καὶ ταῦτα τοῦ θέρους, ἔξω τῆς Κωνσταντίνου ἐναπολέλειπτο· ἀλλ' ἅμα πάντοθεν μυρμηκιὰν μιμούμενοι, ἐσκευαγώγουν ἐφ' ἁμαξῶν, θέρη καὶ δράγματα, καὶ σωρούς, χαίρειν ἐῶντες. τοῖς μὲν οὖν ἐναντίοις, κἂν ἴσχον τὰ ὁρμήματα τότε κατά τινα ἐνέδρας ὑποψίαν· ἀλλ' οὖν οὐκ ὀλίγα τῶν ἀνηκόντων πρᾶξαι, καὶ τὰ προσχόντα ληϊσαμένοις, ἐπῄει τὴν Ἀπρὼ περικαθίσασθαι τῶν εἰσδεδυκότων ἕνεκα, καὶ ἐπειρῶντο πολιορκεῖν. ὡς δ' οὐκ ἤνυτον τὸ πρᾶξαι, ἔγνωσαν ὑποστρέφειν. Ἀλανοῖς δ' ἅπαξ ἀφικέσθαι πρὸς τοὺς βασιλεύοντας ἔννοιαν, σκύλλειν τε ἐν ποσὶν ἔδοξε· καὶ φίλοι μὲν ἐφίσταντο, ἐχθροὶ δ' ἀπανίσταντο. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπαλγήσας τῇ συμφορᾷ, τῷ μὲν υἱῷ τε καὶ βασιλεῖ σὺν παρακλητηρίοις ὡς εἶχεν ἐνεσχεδίαζε, τὸν δὲ Κουτζίμπαξιν ἀπολύει πρὸς Ἀλανούς, ἅμα μὲν ἐκείνους ἐγκαθεξήξοντα, ἅμα δὲ καὶ Τζερκοπούλους δουλαγωγήσοντα. τῷ γὰρ ὁμοεθνεῖ τε καὶ ὁμογλώσσῳ, καὶ ὅτι συνήθης ἦν Ἀλανοῖς ἐν Νογᾷ, καὶ ὅτι τὴν πρὸς Τοκταῦν προσβείαν αὐτὸς ἐποιεῖτο, εἰς αἰδῶ προτρέψειν ὑπηκόοις, ἐπαγαγέσθαι σφᾶς ἐπιστεύετο. αὐτὸς δ' ἐξ αὐτῆς στρατολογεῖν τε καὶ ἐφορμᾶν, ἐβούλετο μὲν, ἐπείχετο δὲ, ἐξ ἀναγκαίων πολλῶν ἀντισπώμενος. διὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ γῆς μὲν δυνάμεις ἀπολύσας προσετοιμάζει· οἷς θαρροῦντες οἱ πρόσχωροι, ἀφό-

A subigit. Equus, simul eum insilire parans Augustus contrectavit, caput excutiens frænum eiecit ore, subtrahensque sese, habenis in Agasonis manu relictis, vagè per campum exultabundus ad Hostes transijt. Nihilò tamen seciùs Michaël, equo alio strenuè conscenso, arreptâque manu hastâ, toto impetu cum paucis ipsum stipantibus, in Amogabaros irruit, obviumque primum Hostium hastâ trâsfixum deiecit; mox item alium ense occidit. Eo puncto temporis duo ex hostili procurrentes acie, Scutis latè protecti persicis, & gladio intento, rectà Im- B peratorem petierunt: iamque ferè contiguum habebant, &, quod dicitur, in acie novaculæ Michaëlis Imperatoris vita versabatur; quando peropportunè, hinc quidem Pincerna, inde autem Adolescens ex Ephebis honorarijs apparere Augusto solitis, amborum excipientes & in se sistentes impetum, saluti fuerunt in præsentissimum adducto discrimen Principi. Nam in eum ex imperialibus, quæ conspicuè gestabat, agnitum insignibus, post duos, de quibus diximus, etiam multi ex Hostibus alij passim & vehementer incurrebant, ictus ingeminan- C tes, quorum aliqui perruptâ loricâ in corpus ipsum perferebant plagam; utcumque ille variè declinabundus, plerasque petitiones eludere conaretur; obfirmans interim in cepto constantiam, nec recedendi cogitationem admittens; quoad omni iam ex parte fugientibus Romanis, Princeps ab animadvertentibus extremum eius periculum viris fortibus, qui eum pauci circumstabant, crebrò admonitus, ne secum omnia pessum traheret, necessario denique obsequens consilio recessit: insequentibus tunc quoque irremisse hostibus. Vix paulùm se hoc cursu D à prælio removerat, cum agente ferente generosam eius mentem immensâ miseratione rerum Romanarum, inter lacrymas (quod in re simili de Agamemnone memorant) ex oculis fluentes, etiam crines Capitis vellebat, æstu animi subinde redeunte, ad hosti occursandum iterùm impulsus; utique obsecuturus, nisi præter manifestæ in tali fortunâ reclamationem prudentiæ, vis quoque arcentium undique Comitum obstaret. Atque hic, miserante nos Deo, vanus hosti victori obiectus terror est, insidiarum à no- E stris positarum, in quas ipsos videlicet pertrahere artificiosâ fugæ simulatione cogitarent. Hæc illos ab ulteriùs persequendo cohibens causa, spatium Michaëli dedit manus eorum evadendi. Ac Romani quidem cæteri variè dispersi, salutem ubi quisque potuit, quæsiere. Imperator ægrè Pamphylum delatus, ibi quievit. Famâ Cladis huius latè ditidâ, nullus Agricolarum, etsi summâ, ut tunc erat, æstate, vel maximè opera eorum maturis colligendis segetibus ru-

re

re requireretur, extra Constantinopolim subsistere voluit. Longis undique agminibus instar formicarum, domesticam supellectilem plaustris impositam præ se agentes, in Vrbem ferebantur; securi messium, quas partim in campis non dum desectas falce, partim in Areis manipulatim in strues cōgestas relinquebant, condonantes hostibus, & in lucro ponentes, quòd barbaricum servitium aut ferrum vel nudi & omnium inopes effugerent. Victores Barbari, ubi satis discusserunt suspicionem insidiarum quæ illos à victos insequendo retardaverat, nec pauca nec levia obvijs crudeliter vastandis exēpla passim avaræ feritatis ediderunt. Arcis deinde *Apro* dictæ oppugnandę ex eo ipsis consilium natum est, quòd in eam se recepisse multos è prælio cognoverant, unde præda refertam arbitrabātur. copiis ergo admotis, cum egregiè repulsi parùm proficerent, nec plus ex perseverantiâ sperarent, soluta obsidione, reverti statuerunt. Interim Alanis semel amissâ ergà Imperantes benevolentiâ, passim obvia diripere, ac licenter latrocinari bonum factu visum est. Ergo & isti, cum ut Amici haberentur, hostes se feris maleficijs monstrabant. His Andronicus cunctis cognitis, & quę par erat ex clade acceptâ dolorem & sentiēs & profitens, Filio quidem Augusto consolatorias quāprimùm scripsit: Cutzimpaxim autem dimisit ad Alanos, sperans revocaturū eos ad officium; simul & Turcopulos quoque deliniturum, quibus esset generis & linguæ communione commendatus; Alanis etiam familiaris ex eo iam tum tempore, quo militiæ cum ipsis societatem Nogæ communis Ducis auspicijs habuerat: prætereaque legatione functus ad Tuctaïnem erat: unde credebatur autor idoneus futurus suadendæ ipsis emēdationis ostendi ab his ceptæ contumaciæ, & reditus ad frugem meliorem, resumendo, quod decet subditos, erga Principes obsequio. Ipse autem Imperator Senior conscribere confestim exercitum, & impetum in hostes facere cupiebat quidem, retardabatur autem, necessarijs plurimis in diversa trahentibus. Illud continuò expedivit, quod instantius urgebat, propter fugam tali tempore perniciosam ex agris Rusticorum. Paravit videlicet terrâ submittendas copias, illis dum segetes meterent, & cætera æstate consueta in procuratione annonæ opera exercerent, securitatem allaturas requisitam. Amogabaris inducias velut quasdam indulgebat interim; sed quas breves fore minaretur, affirmans se statim atque congregasset copias, in illos infestum incursurum. Post hæc reversos è Lazis Genuenses cum navibus tredecim, ad armorum secum societatem ineundam est pellicere conatus. Sed tantum abfuit ne id ei consilium succederet ex voto, ut duas continuò naves omnium optimas viderit expediri ab ijs in Italiam, reportaturas illuc Mpyrigerium ad sedes ipsorum. Qui autem superant in alijs Navibus Genuenses, ad solvendum, & ipsi comparabantur, obrendentes; ita sui mercimonij rationes poscere. Ægrè tandem multis precibus in magnâ parte gratiæ impetratum est, ut duæ naves Imperatori militaturæ segregarentur è Classe reliquâ; mercede pactâ sex millium nummorum. idque sub conditione disertè stipulatâ, & iureiurando inviolabili firmatâ, haud ultrà menses duos, illas Imperatori servituras; sed isto bimestri dumtaxat spatio, imperatoriæ istas accensendas classi, navigaturas, & citrà exceptionem pugnaturas ullam adversus Catelanos & Amogabaros, uti hostes Imperatoris, & perillustris Senatûs ipsorum. Aliorum quæ supererant novem Navium vectores polliciti sunt, substituros se ad dies aliquot gratis; & ad terrorem hostibus incutiendum, speciem præbituros quasi militantium auspiciis Augusti. Quin &, si se interim aliqua offerret occasio rei benè gerendæ, collaturos pro virili operam adiuvandis Romanis. Salvâ semper integrâ libertate quando vellent abeundi; sive aliquid effectum iam esset, sive non. His sic transactis Imperator totus erat in disquirendâ ratione victoriæ de Hostibus reportandæ.

A βοῦς ἐργάζοιντ' αὖ τὰ τοῦ θέρους. Ἀμογαβάροις δ' ἤτοι ἀνακωχὰς διδοὺς ὡς αὐτίκα καταδραμούμενος συναχθείσης τῆς δυνάμεως· ἐπεὶ ταῖς σὺν ζυγοῖς καὶ δέκα ναυσὶ Γεννουῖται ἐκ τῶν Λαζῶν ὑποστρέψαντες, συμμαχεῖν ἐπεχείρει πεισθῆναι. ἀλλὰ τοσοῦτον τῆς συλλήψεως ἐδέησεν, ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν δύο ναῦς τὰς κρατίστας ἐκπλεῦσαι, ἀγούσας πρὸς Ἰταλὴν ἤδη καὶ Μπουγέριον. Οἱ δ' ἐν ταῖς λοιπαῖς Γεννουίταις τὸ B ἐμπορικὸν περιεχόμενοι, ἀπαίρειν καὶ αὐτοὶ ἡτοιμάζοντο. μόλις ἀξιώσεως χάριν ἐκλέγονται δύο, μισθοῦ νομισμάτων ἑξακισχιλίων. πλεῖν ἐπὶ ῥητοῖς, ὥστε ὑφ' ὅρκῳ βεβαίῳ, δύο μῆνας ἐκδουλεῦσαι τῷ Βασιλεῖ, συμπαρατάξοντας τοῖς λοιποῖς, καὶ πολεμοῦντας ἐς ἅπαν, ὡς ἐχθροῖς Βασιλέως τε καὶ τῆς περιφανοῦς σφῶν ξυνεδρίου. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἐπιλοίποις ἐννέα, ὡμολόγουν τῷ Βασιλεῖ καὶ αὐτοὶ ἐπιμένειν δω- C ρεάν, καὶ ἐφ' ἡμέραις προσκαρτερήσαντες, κατά γε τὴν ἐχθρῶν δειλίαν πρᾶξαι, καὶ ὑπὲρ τῆς Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων περιποιήσασθαι, κἀντεῦθεν ἀναχωρεῖν, κἂν δέδοιεν, κἂν μή. ταῦτα διαπραξάμενος Βασιλεύς, πῶς αὖ τὸ ἐντεῦθεν τῶν ἐχθρῶν περιγένηται, βουλευόμενος διεσκόπει.

CAPVT

CAPVT XXXIII.

De Conclusis Adrianopoli Amogabaris.

Οἱ μὲν δὴ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Ἀδριανοῦ ἐγκεκλεισμένοι Καταλᾶνοι, περὶ ἑξήκοντα ὄντες, οἳ καί, τοῦ Καίσαρος ἐκποδὼν γεγονότος, ἔπειτα ὅρκοις δουλαγωγηθέντες ἐγκατεκλείσθησαν, οὐδ' αὐτοί γε τὸ περὶ τὸν βασιλέα ἀνάπυστον γεγονὸς τὸ πράττειν ἠμέλουν. ἀλλὰ φήμης διαδοθείσης, ὡς κατὰ κράτος ἡττηθέντων τῶν ἡμετέρων, καὶ οἱ τοῦ γένους αὐτῶν μέχρι καὶ αὐτῶν ἴασιν, ἀφήξαντες σφίσι, ῥήξαντες τὰ δεσμά, ἐπεὶ ἐκφυγεῖν οὐκ εἶχον, δυσπαραβιάστου ὄντος τοῦ πύργου, ἵνα καὶ ἐγκαθίδρυντο, ἄνω τοῦ ἀνερρήφθησαν κατὰ τὸ ὕπαιθρον· ἐκεῖθεν παρακειμένοις πέτραις ἠκροβολίζοντο, καὶ τῶν ὑπιόντων ἠμύνοντο, σπευδόμενοι καταπίπτειν μετ' ἀσφαλείας. ἀλλ' οὐκ ἐνῆν τὸ πράττειν, τῶν πολιτῶν ἐκείνοις περιεστώτων. ὅθεν καὶ ὀλίγων φυγομαχησάντων καὶ ἑαυτοὺς παραδόντων, οἱ λοιποὶ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου ἐνεργέστερον ἐπολέμουν, καὶ βάλλοντες ἐτιτρώσκοντο. τέλος, ὕλην παντοδαπὴν συμφορήσαντες οἱ πολῖται, πῦρ ἐνιᾶσιν, ὡς καταφλέξοντες καὶ πύργον καὶ τοὺς ἐν τούτῳ. καὶ τὸ μὲν ἦρε τὸ μέγα. οἱ δὲ τῇ φλογὶ ἐνειλημμένοι, οὐδ' ἐς βραχὺ τοῦ ἀτόλμου καθυφήκεσαν λήματος. ἀλλὰ πρῶτον περιδυόμενοι ἐσθῆτας, κατὰ πυρὸς βάλλοντες, τὸ πῦρ αὐτὸ ἠμύνοντο· ἔπειτα κατ' ὀλίγον κρατυνομένου τοῦ φλέγοντος, ἀνηλίσκοντο, ἐς αὐτὸ πηδῶντες ἑκόντες, φιλήμασιν ἀλλήλους ἀφοσιούμενοι, καὶ σταυρῷ φραττόμενοι. δύο δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἀδελφοὶ καὶ γένος καὶ γνώμας, στερρῶς περισχόντες ἀλλήλους, καὶ τὰ ἔσχατα περιπτυξάμενοι, ἅμα μὲν οἴκτῳ δὲ καὶ ἀρρενικῷ ἐπαρθέντες λήματι, τοῦ πύργου καταπεσόντες, ἐξ αὐτοῦ διαπεφωνήκεσαν. τρίτος δ' ἐκείνοις συνῆν, καὶ ἐπεὶ ἀργὸς ἦν ἐκ φιλοψύχου δειλίας, καὶ δῆλος ἦν μέλλων τὴν αὐθεντίαν, αὖθις ἀφειδοῦντες ἐκεῖνοι, καὶ περισχόντες τὸν νεανίαν, ἐρρίπτουν κατὰ πυρὸς ἀθρόως, ὡς οὐχ ἥκιστα σώσοντες, ἢ ἀπολοῦντες. καὶ ταῦτ' ἔδρων ἐξ ἀπογνώσεως τοῦ ὅλως περιγενέσθαι.

A Inter hæc ne ipsi quidem custoditi Adrianopoli Carelani circiter sexaginta, quos interfecto Cæsare deditionem vitâ salvâ iureiurando pactos, illic carcere conditos diximus, aut prorsus ignorarunt quid Imperatori contrà suam ipsorum gentem pugnanti accidisset, aut eâ uti notitiâ ad sibi quoque per se consulendum neglexere. Siquidem cum fama latè pervagans fusorum fugatorumque magno prælio Romanorum à suis contribulibus, ad ipsos quo- B que pervenisset, audaciâ confestim inde sumptâ, sua primùm ipsi vincula rupere. Quoniam autem ne sic quidem effugere valebant, turre intra quam erant clausi, cum muris solidissimi operis nec effringi manu facilibus, tum valvis securissimè obstructis, ineluctabiliter exitum negante: superato eius fastigio, ubi subdivale patebat spatium, inde repertas illic petras in nostros deiiciebât, sic studentes prævertere ne descensus ex eo loco ipsorum, in quo quàm securissimè li- C ceret adornando interim industriâ magnâ satagebant; à Custodibus infernè repugnantibus prohiberetur. Verùm Adrianopolitanis ad tumultum accurrentibus, iuvantibusque Custodes, parùm ipsis suus aut prorsùs nihil quantuslibet conatus proficiebat. Vnde paucis qui demissi ex alto frustrà, undique ambiti, fugere côtenderant, denique se se dedere coactis: reliqui pugnare usque ad mortem, quâ solent desperati ferociâ perrexerunt. Eiaculabantur illi quidem noxiè: D cæterùm undique & ipsi telis appetiti vulnerabantur. Procedente in longum certamine, pertæsi moræ cives, strue circum undique materiæ congestâ, ignem subiiciunt, ut turrim simul cum eâ inclusis, combusturi, exarsit luculentum incendium; cuius involuti licet flammis Amogabari, ne vel minimum quidem de generosâ pugnandi audaciâ remisere. Sed principio quidem exuen- E tes se vestibus, eas in ignem indignabundi, ac velut flammam ferire studentes, iaciebant. deinde paulatim æstu se corroborante consumebantur, ultrò in globos flammarum insilientes, postquam mutuis sibi osculis vale dixerant; & signo Crucis manu formato se se muniverant. Duo inter hos Iuvenes, & sanguine fratres, & animo, arctè se invicem complexi, generoso pariter & mise-

rabili ausu, se pessum ex alto deijcientes, lapsu statim contriti exspirarunt. Inter adhuc superstites cæteros puer fuit animo, ut cessans solos demonstrabat, imbelli, & quem appareret servitutem turpem letho emptæ libertati, si copia daretur, præferre paratum. Hunc, haud parcentes illi, circùm plures correptum tamquam mori fortiter docentes, in ignē coniecerunt, servare se illum potiùs quam perdere, quantum ex vultu sic agentium se prodebat, arbitrantes. Hùc illos perpulit desperatio salutis, in quam illos coniecerat iniquissima conditio certaminis, à paucis undecumque circumclusis adversus plenam populosamque ipsis infensam temerè suscepti Civitatem.

A οὐ δὲ γὰρ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου σφίσι τι καὶ ποσαύτῃ πόλει ξυνέβαινε τὸν ἀγῶνα εἶ).

CAPUT XXXIV.

De Andreâ Murisco & ab eo Actis.

Andreas autem Muriscus, quem Vestiarium ab Imperatore fuisse constitutum in libris superioribus diximus (sic enim qui præbet expensas his qui sunt supra naves, nominatur) qui Vicarius Summi Præfecti Classis iam pridem extitisset, cum duas quas ductabat naves appulisset Tenedum, arctâ obsidione, cinctam fortiter oppugnabat Arcem illic sitam, adeò ut brevi capturus putaretur. Eâ fortè vice rerum prætereuntes illàc Genuenses, cum Obsidentibus sermones contulerunt: huius fermè sententiæ. Aiebant, si se uti sequestris vellent in tractando cum Obsessis, Arce ipsos citrà laborem ac discrimen potituros: sin ad vi expugnandos quos oppugnarent obfirmarent animos, haud sine suo id assecuturos sanguine. Quare percontantes utro modo fieri voti compotes mallent, audierunt, quod pronum erat, satius esse ipsis cum pace ac placidè rem transigere. Tunc Genuenses colloquio cum Insulæ Incolis habito, facilè illis persuasere, ut è loco quē tueri ad extremum nequirent, salvi cum suis rebus incolumesque ultrò decederent. Quare illis in suas acceptis naves, vacuam Arcem Obsessoribus reliquerunt. Ambitiosis celebratum famæ præconiis id factum est. adeò, ut qui propenso, ut fit, favore vera fictis cumulabant, etiam adderent, Callipolim à Genuensibus subactam. quod longe à vero abfuit, toto demum Societatis Genuēsis operæ pretio ad Arcis unius Tenedensis procuratam deditionem redacto. Nec plus novi subsidij Rebus Imperatoris attulit, rumore iactatus magno apparatus Irenes Augustæ; quæ duobus iam annis Thessalonicæ, suis & filiorum negocijs ordinandis intenta morabatur; inter quæ non postrema illi cura erat splendidorum utiliumque suę Domni nuptialium fœderum tractandorum. Hæc porrò illic degens dicebatur, inivisse consilium cogendi copias Imperatori submittendas, partim Romanas è subditis Im-

B Ἀνδρέας δὲ Μουρίσκος, ὃν καὶ βεστιάριον πρὸς βασιλέως καταστῆναι ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις ἐλέγομεν (οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς τοῖς ἐπὶ τῶν νηῶν ὀνομάζεται) ὕπαρχος τοῦ χρατικοῦ πάλαι γενόμενος, ἐν δυσὶ ναυσὶ Τενέδῳ προσχὼν καρτερῶς ἐπολιόρκει τὸ ἐκεῖσε φρούριον· καὶ ἤδη μὲν ἦν ἐπίδοξος ὡς ἁλωσόμενον ἦν. Γεννουῖται δὲ τυχόντες ἐκ παρόδου, σφίσι τι ἐκοινολογοῦντο, καὶ C τὸν ἅπαντα λόγον ἐν τούτοις ἵστων, ὡς εἰ μὲν κατασχεῖν τὸ φρούριον θέλοιεν αὐτῶν μεσολαβούντων, ἀκονιτί γε λήψοιντ' ἄν· εἰ δέ γε τὴν ἐντὸς ἐσόπων προῃρημένοι, οὐκ ἂν ἀναιμωτὶ τὸ σύνολον ἀποδιαλλάξαιεν. καὶ ὅπη σφίσιν ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρᾶξιν εἴη, διεσημαίνοντο. ξυμφέρον δὲ τό γε μετ' εἰρήνης ἀπαλλάχθαι δόξαν, αὐτοὶ τοῖς ἐνοικοῦσι τῇ νήσῳ ἐπίκοινα βουλευσάμενοι, τὰ μὲν σώματα σφῶν ἐπὶ ταῖς ἰδίαις D ναυσὶν ἐπιβιβάσαντες περιεποιήσαντο· κενὸν δὲ τὸ φρούριον ἀφιᾶσι. καὶ μέγα τι ἐφημίσθη τοῦτο, ὡς αὐτὴν Καλλίπολιν κατασχόντων. ἐς τὸ δὲ ὅμως καὶ μόνον, ἀπεκρίθη τὸ φημιζόμενον. οὐδὲν δὲ πλέον ἐνεώχμασε, καὶ τὸ περὶ τῆς Αὐγούστης φημισθὲν Εἰρήνης, ἥ τις ἐπὶ δυσὶν ἤδη χρόνοις Θεσσαλονίκῃ προσαμείνασα, τὰ πρὸς αὐτῆς καὶ τῶν παίδων διῴκει, εἰς ἐπὶ γάμους ἁρμόδια συμβάσεις. τὸ δ' ἦν τὴν εἰς τὰ τῇδε E ἀπολομένην συμμαχικὸν ἐπάγεσθαι, ἔκ τε Βελεγράδων Ῥωμαίων κατάλογον, καὶ πλεῖστον ἄλλο Τριβαλλικὸν ξενικόν. ἀλλ' οἱ αὐτοὶ ἦσαν, καὶ τὰ αὐτὰ ἔπραττον πάλιν οἱ ἐναντίοι. τέως δὲ ἐκεχειρία ἦν τοῦ πολέμου, ἐξ ἐλλείποντος τὴν κατ' Ἄβυδον σχεδὸν, τῶν βασιλικῶν τριήρεων πλευσουσῶν, κατὰ κωλύμην τῆς ἔσωθεν τῶν Περσῶν περαιώσεως. οὓς δὴ αὐτοὶ προσεποιοῦντο, ὡς ἐλέγετο, Ἀμογάβαροι.

ἵνα

ἵνα γοῦν διοικοῖτο σφίσιν ἐπ' ἄλλα ἐπιφέρειν ὡς φθάσαντες διεπέρασαν, κατὰ τὰ αὐτοῖς δόξαν, τῇ καθ' αὑτοὺς πληθύϊ δουλαγωγουμένους. οἱ καὶ πολλοὶ τὴν Περαίαν διακατέχοντες, ἴσως πιστευόμενοι, τῆς ἰδέας ἀπήγοντο τῶν ἡμετέρων, ἐῶ τι ποι καὶ ἐγχειρεῖν ὅπη παρατύχοι ὁρμίζεσθαι, ἢ μὴν ὑδρεύεσθαι. παῦσαι γὰρ τότε διωκομένοις ξυνέβαινε Πέρσαις κατέχεσθαι. πλὴν τοῦ ὅσον κατ' Ἀτραμύττιον καὶ Φώκαιαν ἦν, ὃ δὴ τῷ Μανουὴλ Ζαχαρίᾳ κατείχετο· οὐ τόσον χωρίων ἰσχύϊ, ὅσον τῷ τῶν περὶ ἐκεῖνον Ἰταλῶν ὄντων, εἰς πόλεμον θράσει πεφυλαγμένον. τῷ τοι καὶ ἀτημελημένας τὰς ἑκατέρωθεν νήσους ὁρῶντες ὑπὸ τῶν ἐπιμαχωτάτας κειμένας τοῖς πλημμελοῦσι ξυμβαλεῖν· οὐ δὲ γὰρ σφίσιν ἀποδρᾶσαι ἦν τὰ ἐς κίνδυνον σφᾶς καταληφθέντας· πέμψαντες Βασιλέα ἠξίουν, ἢ αὐτὸν ταῖς νήσοις τὸ ἀσφαλὲς προνοεῖν, ἢ αὐτοῖς ἐπιτρέψαι τὰ ἐς φυλακὴν, ἀνέντα τε τὰς ἐκεῖθεν εἰσπράξεις, αἷς ἂν αὖ χρῷντο, ναῦς ἐξαρτυομένοις εἰς τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀνταγώνισιν. ἐκείνοις γὰρ καὶ πρὸ χρόνου ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ, τὸν τόπον ἐδίδου πρὸς ἐργασίαν στυπτηρίας ἐπιτηδείως ἔχοντα. οἱ δὴ καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντες, Βασιλέως ἐπιδημοῦντος ἐτύγχανον, εἰς ὃ πρᾶξαι σφίσι τὸ κατὰ βούλησιν. εἰ δὲ ταῦτα ἐν ἀναβολαῖς ἦν ἔτι.

perio Belegradensibus, partim auxiliares exteras è Gente Triballicâ. Cæterùm hisce spebus cunctantibus, Imperij Hostes ijdem qui priùs, erant; eademque agere pergebant: nisi quod nunc laxamentum belli contigit modicum, repressâ paulisper licentiâ hostili per admotas propiùs angustis faucibus Abydi Triremes Imperatorias, causâ prohibendæ, quæ illic parari ferebatur, traiectionis ex Oriente Persarum: quam ne ipsos quidem cupere, aut sibi utilem putare Amogabaros, fama erat: veritos ne quibus è Gente Persicâ evocatis fidis hactenùs & obsequiosis auxiliaribus in agendis ferendisque miseris Romanis utebantur, quòd maiori Gentis alienæ numero circumdati, haud impune sibi viderent fore, si quid attentare per contumaciam auderent; ijdem adiuncti suis Popularibus iusto exercitu transgressis, obtemperare iam iis dedignarentur, quibus se haud inferiores potentiâ confiderent. Interea verò cuncta illa Ora littoralis Asiæ persicis longâ ordinatis serie præsidijs insessa, infesta sanè Nostris erat, si quò appellere, aut aquãdi gratiâ exscendere tẽtarẽt, statim repulsis immissione iaculorũ. Tantùm illa pars littoris quæ ad Atramytiũ & Phocæã pertinet, persicâ militiâ vacabat: quòd eã in potestate haberet sua Manuël Zacharias, non tam locorum munitione, quàm famâ virtutis Italorum quos ille manu promptos, animisque paratos ad quidvis audendum, secum habere ferebatur. Atque hic idem Manuël cum suis, negligi videntes Insulas utrimque Phoceæ, quam obtinebant, adiacentes, & defectu præsidiorum patere latrocinijs expositas, facillimè expugnabiles cuivis modò invadere audenti; ac simùl intelligentes, si eas occupari ad Hostibus contingeret, haud sibi effugium restare, nec recusare tunc ipsos posse quin servituti succumberent; missis ad Imperatorem Legatis, eum orarunt, ut aut ipse provideret iis Insulis necessariam securitatem à deprædari eas tentantium incursibus, aut sibi eam ipsis curam committeret, remissis quæ inde Imperiales Ministri solerent exigere, vectigalibus: quibus ipsi usuri essent ad naves armandas prohibendis hostilium Classium in ea littora exscensionibus necessarias. Nimirùm iam à multis retrò annis Imperator Michaël Augusti nunc imperantis Pater istum illis locum dederat aluminis præparationi aptum, quo cum expellendos se viderent, nisi prospiceretur defensioni vicinarum Insularum, iure ad Imperatorem recurrebant, ad quem spectaret sua beneficia tueri; ac Clientibus Imperii consulere. Itaque talia postulantes Legati vbi ad Vrbem pervenere, facilem ad concedendum quod poscebant Imperatorem repererunt. quamquam & horum utcumque decretorum executio tracta dilationibus, pendebat adhuc.

CAPVT XXXV.

De Connubiis cum Smiltzanâ tractatis.

Τότε καὶ ἡ πάλαι συζυγεῖσα τῷ Σμιλτζῇ, καταλαβοῦσα τὴν πόλιν, ὡς ἐλέχθη τὸ πρότερον, τὰς μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐπιγαμίας κατησφαλίζετο. ἃ δὴ μαθὼν Ὀσφεντίσθλαβος, ζητεῖ καὶ αὐτὸς λιπαρῶς κα-

Hoc porrò tempore, quæ uxor olim Smiltzæ fuerat, cum iam ante in Vrbem advenisset, prout dictum est superiùs, de ijs quæ tractatura cum Imperatore venerat, ipso assenriente, connubijs convenit. Quod cum rescivisset Osphētisthlabus,

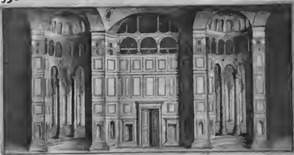
tisthlabus, qui & ipse instanter, sed frustrà, affinitatem sibi cum domo Augustâ ex Imperatore quæsierat: desperans iam se renere suis fidum Partibus Eltemerem posse, quippè quem inclinare versùs Imperatorem noverat, ut pote generum Smiltzænæ, duas Arces ex optimis Hyampolim & Lardæam, quas à se Romanis priùs ereptas, deinde in gratiæ pignus donaverat Eltemeræ suo Patruo, missis ad eum qui poscerent, certis conventionibus iterùm recepit; & præsidijs impositis sibi asseruit. Nec dubitabatur, quin porrò pergeret in eo genere conari, vindicando sibi quas posset Romanas Arces illius limitis, tamquam olim ad Bulgaros iure quam optimo pertinentes. Nam illum ad quæcumque posset ratione nocendum Romano Imperio, instigabat sensus acer repulsæ quâ ab Imperatore tulerat ambiēs honorē (quē tamen seriùs est suis postea tēporibus adeptus) necessitudinis nuptialis cum domo Augustâ. Videbatur autē hęc ita disponēs divinū Numē à Romanis quoque Tractùs occidui hactenus barbaricæ vexationis immunis, pœnas repetere scelerū ipsis occultorū, quæ, ne sinus quidem animi scrutando, intelligere manifestè poterāt, quando, quove modo cōscivissent. Quamtūlibet Vrbis Antistes Mancipum & Redemptorum Augustalium ex illâ ipsâ Gente, concussiones in suos populares, prætextu exigendorum tributorum, avarè ac crudeliter exercitas criminaretur, ijs causam imputans iræ cœlestis; paris ipse tamen, id quod omnes norant, haud expers culpæ, maximè in Ecclesiasticis possessionibus, & proventibus. Nihil enim iam erat istius generis è prioribus illis depeculationibus reliquum, quod non ipse usurparet; usque ad ipsos dignitatibus Ecclesiasticis sustinendis addictos olim census: adeò ut ad inopiam redacti qui sacrorum honorum titulos gererent, obsolescerent prorsùs & pudendâ illuvie sorderent. Et rapinis ille quidem istiusmodi curam mendicorum alendorum obtendebat. haud animadvertens multiplicare se hoc modo mendicorum numerum; in eumque compingere viros natalium & dotium splendore magnâ dignos reverentiâ, quos omni vitæ tolerandæ facultate destitutos relinquebat. ne id quidem solatium indulgens miseris, ut eorum, quas palàm cerneret, ærumnis condolere videretur. Crudum enim, & immitem pro suâ cæterâ rigidæ indolis acerbitate, obvertere perseverabat vultum atque obtutum iis ipsis, quos è splendidâ fortunâ, spoliando compulerat ad victum sibi mendicatò quæritandum (ò contumeliam liberè natis & educatis prorsùs intolerandam!) passim per vicos plateasque Civitatis. Tantum videlicet abfuerat à minuendâ molliendaque vel paululùm duritie antiquâ, ut quâ se quondam flagrasse

δος ἐκ Βασιλέως. καὶ ἤδη τὸν Ἐλτιμηρὴν ἀπογνοὺς, ὡς πρὸς Βασιλέα καὶ αὐτὸν ἀποκλινοῦντα, γαμβρόν γε ὄντα Σμιλτζαίνης, πέμψας, δύο φρούρια τῶν καλλίστων, τήν τε Ἄμπολιν καὶ τὴν Λαρδέαν, ἃ δὴ Ῥωμαίους ἀφελόμενος πρότερον, ἐδίδου κατὰ χάριν Ἐλτιμηρῇ θείῳ γε πρὸς πατρὸς ὄντι, δι' ὁμολογίας καὶ αὖθις ἀναλαμβάνει, καὶ φρουροῖς εἰσαχθεῖσι κατασφαλίζεται· ἐπίδοξος ὤν, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγχειρήσειν. ἡ γὰρ ἀποτυχία τοῦ βασιλικοῦ πρὸς αὐτὸν κήδους, τὰς ὁρμὰς ἐκείνῳ παρώξυνεν· εἰ καὶ ὕστερον ἡμέραις ἰδίοις καὶ τοῦτο γεγόνει. καὶ ὡς πάλαι Βουλγάρων ὄντα τὰ χωρία ἐσφετερίζετο. ἐῴκει δὲ τὸ δαιμόνιον, Ῥωμαίους καὶ κατὰ Δύσιν εἰσπραττόμενον δίκας ὧν ἐμφανῶς οὐχ οἷοί τ' ἦσαν εἰδέναι πλημμελημάτων. εἰ καὶ ὁ τῆς πόλεως ἱερεὺς, τὰς τῶν εἰσπραττόντων ἐργολαβίας ᾐτιᾶτο, ὧν οὐδ' αὐτοῦ ἐς ἅπαν, ὡς οἱ πάντες εἰδέναι, οὐ μετὸν ἦν. καὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασιν. οὐδὲν γὰρ ἦν ἐλλειφθὲν τῶν προτέρων ἐκείνων, ὅπερ οὐκ αὐτὸς ἔχων, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ τῶν ἀξιωμάτων προνόμια ἀκριβῶς αὐτοῖς ἐνεργούμενα, ὡς ἀπομαρανθῆναι τελέως τούτοις καὶ τὰς τιμάς. πτωχῶν μὲν πολυωρίαν προΐσχετο· τιμίους δ' ἄνδρας, καὶ εἰδόσι ἐπιεικῶς ἀξίους, παρ' οὐδὲν ἔχων, μηδὲν ἐκείνοις ζωῆς προνοῶν (ἀλλὰ καὶ ἀναλγήτως ὡς ἐκείνῳ προσφερόμενος, ἐκ πικροῦ καὶ ἀτενοῦς ἤθους) πτωχεύειν ἐποίει· ὧν συμφορὰς οὐχ οἷός τ' ἐνεγκεῖν ἐλεεινὰς θρηνεῖς ὅλως· πανταχόθι τῆς πόλεως. τῷ γὰρ ἤθει πικρῷ γε ὄντι, ὁ τῶν πάλαι ξυμπεσόντων κατὰ μνήμην Ῥωμαϊκοὺς εἰκότως, κοινὴν ἐρημίαν ἄντικρυς ἐποίει τῶν ἀνθρώπων· μὴ δ' αὐτοῦ Βασιλέως ὅλως δυνηθέντος μεταβάλλειν τὸ ἦθος, εἴπου γε καὶ εἰκάζοιτο. ὁσημέραι γὰρ ἀναφορᾶς πρὸς αὐτὸν γινομένων, οὐδὲν τὸ παράπαν ἤνυετο. καὶ ὡς εἰκὸς κατενοεῖτο, καὶ πρότερον ταῦτα πράττειν θέλων, εἰ καὶ παρὰ πολλῶν καὶ μεγάλων τῷ Βασιλεῖ πλησιαζόντων κατεκωλύετο. νῦν δ' ἄλλα τῶν μὲν ἐξ ἀνθρώπων γινομένων, τῶν δ' ἐκ ποδῶν ἑκόντων, τῶν δὲ καὶ κατ' ἐπήρειαν ἀπαλλοτριωθέντων καὶ Βασιλέως καὶ πόλεως, αὐτὸς τὸ κατ' ἔθος πικρὸν ὡς εἰκὸς θελητὸν ῥᾳδίως ἐξήνυε, μηδενὸς τῶν κρατοῦντα πολυμερῶς νύττειν. καὶ ὥσπερ αὖ εἰ Θεοῦ ἀρχομένου, κατὰ τὴν δημώδη παροιμίαν, ἵνα προσθῶ· ὑπὸ δὲ βασιλέως ἀρχομένου, διαχειριζομένων προσεχομένων Θεοῦ, οἷς οὐδ' αὐτὸς ἄνθρωπος γέροντι ἐχρήσατο, ταῦτ' ἐγίνοντο. καὶ ὅτι μὲν δι' ἁμαρτίας ἡ παραχώρησις, πρόδηλον. πλὴν ἀλλ'

ἀλλ' ὁ παρὰ τὸ κολάζειν κληθεὶς, φοβείσθω τὴν πρόσκλησιν, ὡς οὐδὲν ὅλως τῶν ἀγαθῶν Ἀγγέλων, κολάζειν τοὺς εἰς Θεὸν ἁμαρτάνοντας. ἀλλ', ὡς ἔοικε, μέλον ἦν Θεῷ, κοινῇ καὶ τοὺς ἐντὸς κυρῶσαι τοῖς χαλεποῖς, εἰ καὶ μὴ ὁμοίως τοῖς ἐπιδημοῦσιν ἐχθροῖς, μηδὲ τὰς κολάσεις ὑφίσταντο τὰς αὐτάς. ὡς ἐκεῖ μὲν πολεμίων ὄντων τῶν ἐπιτεθειμένων· ἐνταῦθα δ' ἰδίων. κἀκεῖ μὲν εἰς σῶμα τοῦ κινδύνου περιϊσταμένου· ἐνταῦθα δὲ καὶ εἰς ψυχὴν διαβαίνοντος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπῃ τῷ Θεῷ φίλον ἀγέσθω· εἴθε δέ γε καὶ ἄμεινον. ἡμῖν δ' αὖθις ἐκτέον τὴν ἐφεξῆς.

A ob eam invidiâ meminerat eam quasi iam ulcisci studens, indéque accensus indignatione sæviori, furiam planè quandam & cōmunem erynnin se præberet vice hominis: nec eum Imperator, utcumque calamitates publicas miserans, deflectere ab immani rigore posset: querelis ad hunc quotidiè obtestationibusque multorum dira patientium, sine ullo prorsùs effectu delatis. Intellige- B bantque qui statum præsentem rerum cum superiori comparabant prudentiùs, quod nunc Athanasius licentiùs quàm antea grassaretur, haud esse indicium auctæ nunc ipsius maleficæ voluntatis: sed, cum pari semper eius atrox animus inclementiâ ferretur, cohibitum illum quadamtenùs antea, præsentiâ & monitis Magnatum plurimorum propriâ nobilitate ac Principis familiari gratiâ ipsi quoque verendorum: quales cum modò non adessent, partim morte subtracti, partim voluntario secessu aliò delati, partim damnis acceptis alienati à Principe, proptereáque spontè Aulâ & Vrbe digressi, ipse nunc solutis omnis respectûs habenis, liberè totam exerebat innatæ inhumanitatis feritatem: nemine iam qui autoritate polleret aliquâ de his interpellare Augustum audente. Itaque sicut, iuxtà populare verbum, Deo cessante ac quasi dormitante, quædam aguntur: ita nunc feriante ac connivente Augusto, hæ impunè securéque immanitates exercebantur, specioso commendatæ obtentu, exequendarum Dei iustificationum, quibus ipse qui sic ageret, quantumvis, ut homo, nihilò quàm homines cæteri minùs obnoxius, in seipso tamen minimè uteretur. Atque hanc illi quidem propter peccata nostra, nos ita conculcandi licentiam ex alto concessam, non est dubium. Cæterùm qui ad alios castigandos à Deo vocatur, timeat præiudicium infamis ministerij, peccantium in Deum cruciandorum; quippe ad quod Rei solum, & Mali, non autem Boni adhiberi Angeli consueverint. Verùm uti apparet, id curabat Deus, ut Romani æquè omnes, imi, summi, Ecclesiastici, Laici, intrà Vrbem & extrà degentes, plecteremur malis, in genere dissimili vix disparis gravitatis; licet foris quidem hæc ab Hostibus, intùs à Civibus inferrentur: noxâ illic in corpore hærente; hic etiam penetrante usque ad animæ intimum. Sed ista quo Deo visum fuerit aguntor. utinam autem reflectantur in meliùs. Nostra porrò deinceps reddatur opera reliquis, prout sunt gesta, referendis.

ΓΕΩΡ-

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII
PACHYMERIS
ANDRONICVS PALAEOLOGVS

Sive

HISTORIA RERVM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO

Seniore in Imperio gestarum, vsque ad annum eius ætatis vndequinquagesimum.

Interprete PETRO POSSINO Societatis IESV.

LIBER SEPTIMVS.

CAPITA LIBRI SEPTIMI.

CAP. I.

Tractatio de Pace Imperatoris cum Amogabaris.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Κεφ. α.

Μεταχείρησις εἰρηνικὴ τοῦ Βασιλέως πρὸς Ἀμογαβάρους.

CAP.

Κεφ. β'. A CAP. II.

Δημηγορία πεμφθεῖσα Κατελάνοις πρὸς Βασιλέως. — *Oratio ad Catelanos ab Imperatore missa.*

Κεφ. γ'. CAP. III.

Πῶς οἱ Πέρσαι ἀντιπεραιοῦν εἰς Ἀνατολὴν ἐκωλύθησαν. — *Vt Persæ transfretare rursus in Orientem prohibiti fuerint.*

Κεφ. δ'. CAP. IV.

Ἀποστασία τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Τουρκοπούλων. — *Defectio Alanorum & Turcopulorum.*

Κεφ. ε'. CAP. V.

Περὶ τοῦ ῥιφέντος φαμώσου Τόμου. — B *De Libello famoso clàm iacto.*

Κεφ. ς'. CAP. VI.

Περὶ τῆς Μαδύτου, ὡς ἑάλω Ἀμογαβάροις. — *De Madyto, ut capta fuerit ab Amogabaris.*

Κεφ. ζ'. CAP. VII.

Ἀπαγωγὴ Μπυριγερίου πρὸς Γέννουαν. — *De Mpyrigerio ut Genuam sit abductus.*

Κεφ. η'. CAP. VIII.

Τὰ περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. — *De Patriarcha Alexandriæ.*

Κεφ. θ'. CAP. IX.

Τὰ συμπεσόντα διὰ Κυβυκλαίοις. — *Quæ mala acciderint Arci dictæ Cubuclea.*

Κεφ. ι'. CAP. X.

Περὶ τοῦ γεγονότος ἐμπρησμοῦ κατὰ τὴν πόλιν. — C *De Incendio quod in Vrbe contigit.*

Κεφ. ια'. CAP. XI.

Περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου. — *De Andrea Murisco.*

Κεφ. ιβ'. CAP. XII.

Περὶ τοῦ Ῥωμοφόρτου Λατίνου. — *De Romoforto Latino.*

Κεφ. ιγ'. CAP. XIII.

Ἅλωσις Θυραίων, καὶ τῆς Ἐφέσου. — *Thyræorum & Ephesi expugnatio.*

Κεφ. ιδ'. CAP. XIV.

Ἀποστολὴ Βασιλέως πρὸς Γέννουαν ὑπὲρ συμμαχίας. — *Legatio Imperatoris missa Genuam ad Armorum Societatem statuendam.*

Κεφ. ιε'. CAP. XV.

Περὶ τοῦ Μελὴκ Ἰσαάκ. — D *De Meleco Isaacio.*

Κεφ. ις'. CAP. XVI.

Περὶ τοῦ Πάπα Ἀλεξανδρείας. — *De Papa Alexandriæ.*

Κεφ. ιζ'. CAP. XVII.

Περὶ τοῦ Μοναχοῦ Ἱλαρίωνος. — *De Monacho Hilarione.*

ιη'. CAP. XVIII.

Περὶ τῶν ἐκ Γεννούας ἀναχθεισῶν νηῶν. — *De Navibus è Genua appulsis.*

Κεφ. ιθ'. CAP. XIX.

Ἐκστρατεία Ἀμογαβάρων κατ' Ἀλανῶν. — *Expeditio Amogabarorum in Alanos.*

Κεφ. κ'. CAP. XX.

Καταγωγὴ δὲ αὖθις τῶν ἐς Λάζους ἀναχθεισῶν νηῶν. — E *Secundus appulsus in Vrbem reducum è Lazis Genuensium navium.*

Κεφ. κα'. CAP. XXI.

Ὡς ἑάλωσαν τὰ κατὰ τὸν Γάνον. — *Vt quæ ad Ganum sunt, capta fuerint.*

Κεφ. κβ'. CAP. XXII.

Τὰ κατὰ τὸν Μελὴκ δὲ πάλιν Ἰσαάκ. — *Rursus de Isaacio Meleco.*

Κεφ. κγ'. CAP. XXIII.

Τὰ περὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν συμβάντα. — *Quæ circa Ordinem Ecclesiæ contigerunt.*

CAP.

CAPVT

CAPVT I.

Tractatio de Pace Imperatoris cum Amogabaris.

Ἤδη μὲν οὖν τοῖν βασιλέοιν, τῷ μὲν εἰκοστὸν καὶ τρίτον, τῷ δὲ δωδέκατον αὐτοκρατορεῖν ξυνέβαινεν ἐξανύεσθαι. καὶ τὰ μὲν κατ' Ἀνατολὴν καὶ ἐς τόσον ἐνόσει ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως, ὥστε καὶ ἀπηλπισμένως ἔχειν δοκοῦντα παρεωρᾶτο τὸ ξύμπαν, καὶ ἀποσκορακίζεσθαι τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, οἷς οἷοις τ' ἦν ἀκούουσιν ἂν ἐξιᾶσθαι. τὰ δὲ κατὰ Δύσιν, ἔνθεν μὲν Ὀσφεντίσθλαβος, τὰ Ἐλτιμερῆ κατέχων, οὐδὲν ἐπιλογιζόμενος, ὅτι μὴ τὴν ἐς Βασιλέα οἱ ἀπόκλισιν αἰτιώμενος, ἄγων καὶ φέρων τὰ πάντα ἐξεληίζετο, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἀπεχόμενος. ἐκεῖθεν δὲ Ἀμογάβαροι τῷ καθ' αὐτοὺς κρατυνόμενοι θράσει ἐξ ὑπογύου κατὰ τὴν μάχην εὐημερήσαντες, οὐδὲν ὅτι τοῦ ἐντὸς ποταμοῦ Μαρίτζης, οὕτω πως ἐπιχωρίως λεγομένου, ἀδεὲς εἴαζον, καὶ ἐν καταστάσει ἀνέφοδον. δὲ καὶ ὁ κατὰ Θρᾴκην ἔκειτο τόπος, καὶ τοῖς προσοικοῦσιν ὅσα δὴ καὶ τῶν περὶ ψυχῆς τρέχουσι, κατήπειγε τὸ μεταναστῆναι, τὸ πάντ' ἔρημα ἦσαν τῶν ἐνοικούντων, πλὴν οἷς ἀφροντιστοῦσι κινδύνου, σκυλεύειν καὶ φωρίοις ἀποζῆν ἐξ ἀλαστορίας εἴθιστο. ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς Μιχαὴλ τὸ Διδυμότειχον ὑπεισδὺς, οὔ τι ἑκούσιός γε, ἀλλ' οὐκ ἦν ὅλως πρὸς ἡδονὴν τοῖς στρατιώταις ἐπισπέσθαι τῷ ὀκνήσει ἰσχομένοις, τὰς ἐκ τοῦ πολέμου πτώσεις ἐθελοκακοῦντο. Βασιλεὺς δ' ἀπογνοὺς ἐντεῦθεν τὴν πρὸς Καταλάνους μάχην, ἄνδρας ὅλως δυσθανατοῦντας. καὶ τὸ ζῆν ἐν πεσσοῖς κύβοις τιθεμένους, ἄλλως ἔγνω τὰ κατὰ τούτους μεταχειρίσασθαι· καὶ μάλισθ' ὅτι ἠγγέλλετο τοὺς Πέρσας μὲν καὶ αὖθις ἦ ποθεν τύχοιεν, αὐθημερὸν ὁρμῆσθαι· εἶτα δὲ ταύτας, ἦν Βασιλεὺς θέλοι, τὰς Βασιλέως ἐκείνη περιελεύσας, καθ' ὃν καὶ λέλεκται τρόπον. ἐπεί τοι γε καὶ δι' ὑποψίας Ἀμογάβαροι γινόμενοι, τῆς ἐπὶ τὴν Κάγην ζῆν αὐτοῖς εἰσόδου διεκωλύοντο. αὐτοὺς δὲ Καταλάνους γνωσιμαχοῦντας, εἰς τὴν μετὰ τοῦ Βασιλέως εἰρήνην ῥέπειν, ἦν ὡς τὰ παρὰ σφίσι διδοῖεν. ἔτυχε δὲ καὶ γραμματεὺς τοῦ Καίσαρος, Ἰάκωβος τοὔνομα, ἁλοὺς ἐπὶ Τενέδου, γραφὰς παρὰ τοῦ ἐν Σικελίᾳ κομίζων, ὃν ἐπαναχθέντα πρὸς Βασι-

Ambobus iam Imperatoribus, Seniori quidem tertium & vigesimum, Iuniori autem duodecimum annum Imperij evolvi contigit. Quando Regiones quidem Orientales adeò à Persarum incursionibus laborabãt, ut velut desperatæ curationis, ac prorsus conclamatæ, negligerentur; & quæ inde tristia nunciabantur, ab iis qui rebus præerant, quasi nihil ad ipsos pertinentia, reiici solerent ad alios si qui uspiam forent, quibus facultas non deesset malis cognitis remedium adhibendi. In occiduo verò Tractu, hinc quidem Osphentisthlabus terras Eltemeræ subiectas, nihil aliud prætexens nisi eius inclinationem ad Imperatoris partes, agebat, ferebatque, hostiliter diripiens, ac ne Romano quidem abstinens limite: inde autem Amogabari successu nuper pugnæ prospero in audaciã confirmati, nihil in regione quanta patet citrã fluvium vulgò Maritzam dictum, aut securum à terrore aut intactum à vi sævâ integrumque sinebant. Limes quin etiã finitimæ Thraciæ nullo præsidio munitus ad arcendam horum vim, si vellent irrumpere, expositam eam totam istorum iniuriis Provinciam præbebat; cogebatque sui periculi conscios eius Incolas, certam necem maturâ fugâ prævertere. quod cum strenuè fieret à cunctis, vasta & habitatoribus vacua cuncta erant per Thraciam; solis ibi remanentibus, quibus antea periclitari latrocinando solitis, velut familiare institutum nefaria professio placebat rapto ac per scelera vivendi. Porrò Imperator Michaël Didymoticho, quam Arcem subierat, clausum se continebat: haud ille quidem volens: sed erumpere gestientem necessariò sistebat, quòd militibus alacritas & animus deerat ipsum sequendi si prodiret, nempe hi fracti animis ob acceptas clades, ignavâ desidiâ torpebãt: unde is nihil tũc agere aliud valẽs, accepta bello vulnera per otiũ curabat. Hoc Augustus Senior comperto, desperavit rem geri à suis manu cum fiduciâ successus prosperi contrà Catelanos posse, homines eo difficiliores occisu, quò se promptiùs ad occem offerunt. Quod enim nihilò cunctantiùs vitas in prælio, quam in ludo calculos in aleam iaciant, ut abundant ad quidvis aggrediendum audaciâ; ita nihil non quod susceperint istâ intrepiditate perficiunt. Igitur aliam à periculis aperti Martis incundam sibi decrevit ratio-

rationem eorum à se ac suis violentiæ avertendæ. Et causæ commodùm aderant cur sperari posset eos non gravarè compositionis mentionem admissuros. Primùm enim abducendi ab iis auxiliares Persas facultas offerebatur. Siquidem hos novæ sub Catelanis militiæ tædebat. nec dubitabatur quin si copia Navium ad traiectum in Asiã ipsis suppeteret, redituri statim ad suos forent. Posse autem, si vellet Imperator, commodari eis ad istum usum Imperatorias naves, in illo tunc mari, quo dictum modo est, morantes. Adeò autem palàm graviterque à Catelanis dissidere admixtos iis Persas fama erat, ut hos illi ab ingressu secum ipsis hactenùs cõmuni liberoque Vrbis Callipoleos, novissimè arcere cepisse, satis constaret: quin, & de Catelanis ipsis sciri, pugnare illos invicem sententiis de summâ rerum suarum: nec paucos ipsorum ad consilium inclinare ineundæ pacis cum Augusto, si eius securè tractandæ facultas offerretur. Super hæc isto ipso articulo rerum peraccommodatè ad spes tales lactandas, contigit capi quodam apud Tenedum, Iacobum nomine, qui paulò priùs à Commẽtarijs Cæsari Rontzerio fuisset, ac post eius necem missus à Catelanis in Siciliam ad auxilia ipsis illinc evocanda, literas inde referebat, cum quibus deductus ad Imperatorem est. His ille visis, auditoque captivo, magnoperè in hâc persuasione firmatus est: Despondere Catelanos animum, nec suis præsentibus fidere viribus satis, ut bellum à Romanis sustinere se confidant posse, nisi externis auxilijs roborentur; qualia cum è Siciliâ, unde petierant, intercepto illuc misso tractatore, non expectaturos ipsos verisimile sit, apparere non alienos a consilijs pacis fore. quam in sententiam Augustum Iacobi quoque huius, intimè conscij status ipsorum, affirmatio trahebat, aientis; sibi commissum uni id negotium fuisse, se iam capto antequam responsis perlatis conveniri de re totâ potuisset, fractam hanc prorsùs, nec ultrà processuram negotiationem esse. Addebat: videri sibi facile iam fore induci Catelanos ad tractandum, disquirendasque communiter utilis utrimque conventionis vias, modò Imperator nec ipsum se propendere ad belli consilia non gravaretur ultrò monstrare, missis ad eos hominibus maximè fidis, quorum promissa quin securituris certò effectibus deinde sancirentur, nullâ possent ratione dubitare. Hâc Imperator oratione Iacobi penitùs in animum admissâ, præterquàm plenè assensus ei est, incubuitque omninò in voluntatem pacificationis cum Amugabaris tentandæ; etiam cogitare cepit de isto ipso talis autore consilii in eius exequendi sequestrum & Ministrum adhibendo, quibusdam illi ad hoc additis socijs. Ac peridoneus is quidem, pro peritiâ Catelanicarum rerum, si par erga res Imperij studium ac fides non deforet, ad eiusmodi negotium futurus videbatur. timere tamen cogebat consanguinitas eius & intima necessitudo cum Hostibus, ne omnia in favorem suorum unicè trahens, aliquod fortasse rei Romanæ grave damnum importaret. Verùm contrà istam formidinem confirmavit Imperator facilè animum, autumans vel aliorum sibi fidissimorum interventu Collegarum, vel ceterâ suâ vigilantia, præcavendum omne incommodum eiusmodi. Minimè igitur periculosum arbitratus & hunc in parte legationis ad pacem Catelanis proponendam mittendæ censeri, dummodò sibi fidem ad id rectè agendum obstringeret, ius ab eo iurandum exegit & accepit, eoque sic religione præoccupato, deinceps securus, comitem ei adiun-

λέα, Βασιλεῖ πληροφορεῖν ξυνέβαινεν, ὡς ἦν μή γε καὶ ἄλλοι προσετέθησαν σφίσι Σικελόθεν ἀναχθέντες, τὰς ἐσμὰς αὐτοὶ ὑποκλινόμενοι, ἕτοιμοί εἰσιν εἰρηνεύειν. τὸ γοῦν ἐκεῖθεν ἰέναι τινὰς, ὅσον τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ συνεργοῦντος εἰ ἐπιστείη ἀλόντος ἀνακεκλίφθαι. εἶτα δ' ἐντεῦθεν ὀλιγωρὲς αὐτοὺς μετελθεῖν, καὶ τὸ τῆς εἰρήνης περιβεβλῆσθαι σχῆμα Βασιλεῖ τὰ μὴ μάχιμα ἐπαγγέλλοντι· πέμπουσι δὲ σὺν τισὶν ἐς τὰ μάλιστα σφίσι δόξαντας, καὶ οἷς ἦν ὡς πιστὰ διαψεύδεσθαι ὑπειλῆφθαι. τοὺς ἄρα καὶ Βασιλεὺς σὺν λόγοις ἀποδεξάμενος, τῷ μὲν αὐτοῦ ἐπιστέλλειν τὰ τῆς εἰρήνης συνῄνει καὶ ἄλλοις διαπρεσβεύσασθαι, ὅσον τῶν ὀνησίμων, τοσοῦτον σὺν ἐχέγγυον ἐκ τῆς πρὸς τὸ γένος ἦν οἰκειότητος, καταπεφαίνετο. ἄλλως δὲ τὰ τῆς γνώμης κατασφαλιζομένων, οὐδὲν ἐμποδὼν ὑπετόπαζε τῷ τούτοις ἐπιχειρεῖν, αὐτοῦ γε προσβεύοντος. ὅθεν καὶ ὅρκοις προσκατελάμβανε, καὶ σὺν αὐτοῦ ἦν τῶν Λατινικῶν Ἑρμηνέα Κοράλην ἐξαποστέλλων ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἰέναι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης πειρᾶν ὡς εἴη τι διαπράξασθαι. καὶ δὴ παραγενόμενοι, οὐ πολλῷ ὕστερον σφίσι συνῄεσαν καὶ ἴσον ἄλλοις ἔφασαν, καθημένων δ' ἔν τινι τῶν φρουρίων, καὶ μᾶλλον τῷ χρησαμένων, ἦν ἐν τῷ φρουρίῳ Καλλιουπόλεως Κατελάνοι ὁμήρους δόντες κατὰ πίστιν τοῦ μὴ ἂν παθεῖν ἐκείνους ἀνήκεστον, ἵππους πέντε, πέντ' οὖσιν ἐξαποστέλλουσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐς αὐτοὺς ἥκοντας· πλὴν ἑκάστῳ συνεπηχεῖτο ὄπισθεν ὁ φυλάξων ἦν ἐπιβάτην· τοῦ μὲν δοκεῖν, μή πως ἐξ ἐφόδου τις ἐκπηδήσας τῶν Κατελάνων, ἄχαρί τι δράσει ἐν πρεσβευτῇ· τῷ δὲ βαθυτέρῳ, ὡς ἂν μὴ δὲ καιρὸν διδόντες σφίσι περιαχθεῖν τι περὶ ἐκείνων ἐκ τινος περιεργίας ἐπερωτήσει.

ei adiunxit Coronen quendam quo latinarum literarum interprete utebatur. His duobus, tres insuper alij sunt additi. qui omnes mandatis ab Imperatore onerati urgentibus etiam, atque etiam negotij commissi quàm maximâ possent arte atque industriâ gerendi, confestim itineri se dare, rectaque ad Catelanos celeriter se conferre iussi sunt. Admoverunt se il li Callipoli primùm quàm proximè tutum fuit: admissique in illic situm Imperatorium Castrum, inde miserunt indicatum Catelanis: habere se quę ipsis proponerent Imperatoris, à quo mitterentur, nomine: paratos ad ipsos accedere, modò missis obsidibus suæ ipsorum securitati caveretur. Æqua & impetrabilia peti visa sunt. Mittuntur ergo Callipoli postulati obsides, in Castro Romano custodiendi, quoad in potestate Catelanorum missi ab Imperatore perstitissent, in pignus fidei quâ nihil ipsos passuros acerbum, Catelani promittebant. Mittuntur & equi quinque pro numero Legatorum, cum militibus totidem, quibus erat mandatum, ut à tergo Imperialium Missorum eodem cum ipsis equo veherentur. Ratio inexpectatæ præscriptionis allegabatur, securitas Legatorum, quos sic custos adhærens ab insultibus fortè obviorum hominum sui generis, ab agnitis è veste Romanis haud facilè temperaturorum manus, defenderet. Sed prætextus hic fuit. vera enim, ut qui penitiùs introspiciebant, iudicarunt, causa eius facti erat, ut per affixos ipsis arbitros Legati prohiberentur explorare circumspiciendo percontandoque, statum Callipolis præsentem curiosiùs, quàm tutum tali tempore Catelanis in Arce unâ illâ summam rerum habentibus videretur.

CAPVT II.

Oratio ad Catelanos ab Imperatore missa.

Οἱ καὶ εἰσελθόντες, ἔλεξαν τάδε, Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἡμέτερος μὲν Δεσπότης, σφῶν δ' ὑμῶν Κλήτωρ, τάδ' ἐπήγγειλεν ὑμῖν. Χρεὼν ἀνδράσι, Θεοῦ μὲν τιμῶν αἱρουμένοις δίκην, Βασιλεῖ δ' ἐς τὰ μάλιστα, μεμνῆσθαι χαρίτων δικαίοις οὖσι, μὴ ὅτι βουλομένοις ἂν εἴη πρέπον, ἀλλὰ καὶ ὅτι συνενέγκοι ἂν ἐς τὸ μετὰ ταῦτα σκοπεῖν. Τὸ μὲν γὰρ ἀβούλου καὶ πρὸς τὸ παραυτίκα μόνον ἀφορώσης γνώμης· τὸ δὲ τὴν εἰς τὸ μέλλον πρόνοιαν, ἀτεκμαίρετον οὐκ ἐᾷ κεῖσθαι. καὶ ὑμῖν τοίνυν, εἰ μὲν τὴν ἀρχὴν τὰ τῶν ἐχθρῶν ἑλόμενοι, ἐς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐσβαλεῖν ἔγνωτε, οὐ δικαίως ἂν νεμεσᾶν ἔχοι τις. μὴ δὲ γὰρ ἀνθρώποις ἀσύνηθες τοῦτ' εἶναι. καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τὰ γένη διαλλάττοιεν, οἷς ἔτι μὲν σπονδὰς χεῖσθαι, ἔτι δὲ καὶ ὁμόσε ταῖς μάχαις ἰέναι. ἐπεὶ δὲ ξύμμαχοι προσκληθέντες, τὰ τῶν ἐχθρῶν, οὐ δέον ὄν, ἐκ τοῦ ἐξαίφνης ἀνθείλεσθε, πῶς ἂν μὴ θέλων τις ὑμῖν νεμεσᾶν, ἐκφύγοι τὸ νεμεσᾶσθαι; μὴ ἤθητε γὰρ πρὸς ἐκείνους χεῖρας ἀνταίροντες, ὑφ' ὧν κινεῖν ὅπλα πρὸς τοὺς σφίσι πολεμοῦντας, μεγάλων ὡμολογήσατε τῶν μισθῶν. πῶς δὲ δίκαιον καὶ νόμιμον, κειμένων εἴτε θείων, εἴτε καὶ ἀνθρωπίνων, θέσθαι μὲν ἐν ἀλογίᾳ τὰ ὁμωμοσμένα, μεγάλων δὲ χρημάτων, ὧν εἰς ὑμᾶς ἐδαπανήσαμεν, τὰς καθ' ἡμῶν ὁρμὰς ἀντιδοῦναι; Τί δ' ὑμῖν καὶ ἀποκριθείη, ἐς τὸ μεταπεσὸν ὄνομα; συμμάχους ὀνομάσαι τις;

A Illi introducti hæc dixerunt: Imperator Andronicus, noster quidem Dominus, vester autem vocator, hæc nos vobis dicere mandavit. Convenit viris Dei vereri iustitiam ultrò professis, » Principi autem Supremo maximè, gratos se præbere benè meritis, non solum » quoniam ita deliniunt & sibi magis devinciunt eos quibus rependunt acceptam » gratiam: sed, vel si præsens fructus eius » facti nullus foret; quoniam id esse in posterum conducibile, qui rectè iudicant » B præsentiunt, ipsâ eventuum experientiâ » semper deinde suffragante. Porrò præsentibus dumtaxat attendere, inertis est » animi, & ad boni prosecutionem infirmâ » incertâque languescentis voluntate. Prospectus verò futuri, & verisimiliter expectandorum præsumpta solicitudo successuum, campum latè detegit oculis exploratricis providentiæ, eique longè consulenti nullas umbras aut cæcas latebras » quibus suspicio subesse insidiarum possit, » nihil obscurum ac non clarè perspectum » C esse sinit. Ac vobis quidem si à principio » hostilem in nos animum professis, susceptus deliberatè fuisset impetus terras Romanorum manu armatâ invadendi, queri » iustè nemo posset. Haud insuetum est e- » tenim hominibus, præsertim origine divisis, & generum diversorum, diffidere » sententijs, committique odijs, arcanosque istos sensus conatibus exprimere invicem infestis. Iure quippe communi » Genti cuivis licet, aut pacem cum aliâ » colere, aut bello eandem oppugnare. »

postquam autem ad auxiliandum nobis bellantibus vocati, hostes vos statim iniuriis atrocibus, quod nefas est, polliciti socios, monstrastis, quomodo qui vos arguere noluerit, meritam ipse iudicij parùm æqui, & malo faventis, reprehensionem non incurrat? Conscientiam hîc provoco vestram, utique recordantium, vos manus in eos ipsos violentas iniecisse, contra quorum hostes arma moturos, magnis in hoc autorati mercedibus, receperatis. Cui autem videri iustum queat, & legibus seu divinis seu humanis consentaneum, nullam quidem pactorum iuratorum rationem ducere: pro ingentibus autem pecuniæ summis quas in vos impendimus, impetus in nos hostiles rependi à vobis? Quonam verò vos deinceps apto appellare nomine licebit? An Socios quis dixerit? Sed vobis isti vocabulo præeligere acerbitatem hostilis nominis placuit. Hostes igitur vocemus? Sed obstat quod cum nemo utique mercede magnâ hostes ad sibi nocendum conduxerit: vos accitos à nobis & largis autoratos stipendiis, hostes dici contrà rationem omnem est. Fortè distinguens aliquis tempora, priùs Socios fuisse vos, deinde mutatis animis factos esse Hostes dicet. Atqui ad vestram nihil hoc quidem fœdiùs memorari contumeliam queat. quid enim vobis obijci odiosiùs vel ab amatissimis obtrectatoribus possit, quàm fide vos fractâ, quam Amicis oppigneraveratis, maximis in sinus per manus illorum vestros largitionibus effusis, repentè depravatâ voluntate, fœdus quidem icisse cum Hostibus contrà quos vocati suppetias eratis; coniunctâ verò cum ijsdem Hostibus operâ, & irâ, terras Amicorum ad quos iuvandos veneratis, qui ampla vobis numeraverant stipendia, pari furore devastasse. Agite proferte, si quid habetis in excusationem vestram, quo videamini, vel in speciem defendere facinus hoc vestrum, quo Christiani Christianos vehementissimis afficitis iniurijs. nisi non recusatis quin statim, citrà ulteriorem inquirendi moram, crudeles perfidique iudicemini, quod esse ultrò elegistis. Quid enim mali non à vobis actum est? Nonne vos totas Provincias pueris & mulieribus servitum abductis, viris trucidatis, desolastis? Nonne in iis parvulos & senes invalidos, turbam miserabilem, illos quidem immanissimè transfixistis, discerpsistis, hos autem, ut thesauros videlicet proderent, crudelissimis priùs tormentis excruciatos, enecastis? quid vos autem impulit ad tam execrabilia patranda? Cæsar periit. Sed nobis quidem haud volentibus. Scit qui cun-

ἀλλ' αἱρετώτερα τὰ τῆς ἔχθρας ὑμῖν ἔδοξεν· ἀλλ' ἐχθρούς. καὶ τίς ἂν καὶ τίνας μεγάλων μισθῶν ἐπὶ σφετέρῳ πονήρῳ προσκαλεῖσθαι δέξαιτο; ἀλλὰ συμμάχους μὲν τὸ πρῶτον, πολεμίους δ' ἐς ὕστατα καταστάντας. καὶ τί γ' ἄλλο ὑμῖν τις ἐπικαλεῖν δεινόν, εἰ σύμμαχοι ἐπιστάντες, πολλοῖς καὶ ταῦτα τῶν ἀναλωμάτων, ἔπειτα ἐσπείσασθε μὲν τοῖς ἐχθροῖς, δι' οὓς προσεκλήθητε, μετ' αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ληΐζεσθε; τί δὲ καὶ ἀπολογούμενοι, Χριστιανοὶ Χριστιανοὺς τὰ ἀνήκεστα δρᾶτε, τῷ μὴ ἐς ἀναβολὰς ἧσθαι, κακοὶ δόξαι, ὥσπερ αἱρούμενοι; τί γὰρ τῶν κακῶν οὐκ εἰργάσασθε; οὐ χώρας ἐξηνδραποδίσατε; οὐκ ἄνδρας ἐκτείνατε; οὐ νήπια καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς, τὰ μὲν ἀπηνῶς διεχρήσασθε, τοὺς δὲ πᾶσαν ἰδέαν βασάνων διενεγκεῖν ἀναγκάσαντες, ἔπειτα ἐκποδὼν ἔθεσθε; τί ὑμῖν τοὺς πρακτῆρας τοσούτων γεγένηται κακῶν αἴτιος; Καῖσαρ ἀπώλετο. ἀλλ' οὐχ ἡμῶν γε θελόντων, οἶδεν ὁ πάνθ' ὁρῶν ὀφθαλμός· ἀλλ' οἷς ἐνέτρεφε μῖσος τὸ κατ' ἐκείνου, ἔκ τινων παλαιῶν μνημάτων. τούτοις καὶ μόνοις αὐτόβουλος εἴργασται τὸ πραχθέν. τὸ παθεῖν οὖν ἐκεῖνον τὰ χείριστα, ὡς οὐχ ὑμῖν μᾶλλον ὅλως εἰς ζημίας δόκησιν, σφίσιν αὐτοῖς εἰς ἐκδίκησιν προσεγράφετε. καὶ μὴν παῖς ἦν ἡμῖν ἡ ἐκείνῳ συνοικοῦσα, ὥστ' ἂν καὶ συγγενέστερα ἐδόκει, ἦν οὖν τι καὶ πεπλημμέλητο. καὶ τὸ ὑπὸ τὰ πεπλημμελημένα μετέρχεσθαι, τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἔθεσιν ἥκιστα χρηστέα. καὶ τοῦτ' ἦν ἴσως εἰ προσῆν τὸ ἀδίκημα. ἦν δὲ μηδὲν ἔχοι τις ἐγκαλεῖν, ὡς καὶ αὐτοῖς ἡμῖν συλλημμένοις εἰδέναι ἂν εἴη, πῶς ἂν αἱρετέα ἡμῖν τὰ μὴ ξυνοίσοντα ξυμβαίνειν εἶναι; χωρὶς δὲ τούτων, τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν ἂν ὅπη τράποιντο, ἦν οὖν τι τῶν ἀβουλήτων παρά τινων γένοιτο, ἐκείνοις ἂν ξυμβαίη, καὶ παρὰ τὰ οἰκεῖα ἤθη παραπλημμελεῖν. οἷς γὰρ σφίσιν ἐν στενῷ κομιδῇ τὰ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπιχειρητέα καὶ τὰ ἥκιστα ἂν ἐς ἅπαν συνήθη. φέρει γὰρ εἰς καιρὸν τοῦτο τὸ ἀπονοεῖσθαι, καὶ τὸ τῶν δρασειόντων ἀσθενὲς ἢ ἀμήχανος, τοὺς καὶ εἰς τὰ συνήθη παραβαίνειν. ᾗ ὧν παραπλημμελήσειεν ἡ μέμψις ἐφαρμόσειεν ἄν τις δικαίως· οἷς δ' ἐνισχύει τὸ μετελθεῖν, ὡς βούλοιντ' ἄν, τὸ αἱρετὸν ἦν αἰσχίστως προελέσθαι σφίσιν ἑαυτοῖς, πῶς οὐκ ἀβούλητον; τῶν μὲν οὖν πεπραγμένων οὐχ ἧττον ξυγγνώμονας εἶναι χρή, ἢ ἐκδικητὰς βούλεσθε γίγνεσθαι, τίς οὐκ ἂν εἰ μὴ αἱροῖτο κακοὶ φαίνεσθαι καὶ ἐκ σπονδῶν χεῖρας ζημιωθησομένους τὸ σύνολον. εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἐκ τῶν φθασάν-

των

που συνεπλέκη αὖ ἐπ' ὑμῖν ὁπόσοις, δεόμενος παρ' ἐχθρῶν πλεῖστον, οὐκ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐξωλίσθητο. καὶ ἀφίημι ὅσα ἠθετηκότες τὰς εἰς Ῥωμαίους σπονδὰς καὶ συνθηκῶν ἠνδραποδίσαντο. ἀλλ' ὁπόσους ἡμεῖς αἰδοῦντων ἢ καὶ ἐγκεχωρηκότων λαμβάνειν ἀπονάσθε. τὸ γὰρ τῆς συμμαχίας σχῆμα, καὶ τὸ ἔτι δοκεῖν τῆς ἡμετέρας ὑπερπονεῖν, ὡς λαμβάνοντες δίδοτε, σὺν οὐδὲν ἧττον διδόντας, κἂν ὡς καὶ ἄλλη εἴη ἐδίδου, περισπαιρόμενος. τούτων μνήσθητε, καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας αἰδεσθέντες ἂν ἐμπεπέδωσθε, Καίσαρα μὲν προφάσει τοιαύτῃ δὲ ἀποθέσθε, ἔννοια δὲ εἰσίτω ὅπη γῆς προσπαθήμενοι ταῦτ' ἐργάζεσθε, καὶ τὰ ἀκίνδυνα σφίσιν αὐτοῖς τὸ ἐς νέωτα ἔσται. ἡμῖν μὲν γὰρ καὶ ἐς τόδε δόκησιν παρασπονδήσεως, ὡς ἥκιστ' ὑμῖν πρέπουσαν ἀποκλίνουσι, μαλακώτερος τὰ τῆς μάχης ἐπικεχείρηται. διὰ γὰρ τὰ ξυγκείμενα ἀπρακτεῖν πρέπει καὶ τὰ δυνάμενα προσέχοντας. καὶ πάσχουσιν ἔστι καταφυγὴ ἡ τῶν διομωμοσμένων αἰδώς, ἣν τις καὶ μέμφοιτο. ὑμῖν δὲ ὅποι προσήκει τὰ τῆς τόλμης, οὐκ εἰς μακρὰν εἰ μή τι νοήσασθε, εἴσεσθε. ἀλλ' ὅμως χρὴ καὶ παρανατέλλειν λέγοντας. ὑπὸ γὰρ καὶ τὴν τοῦ ἐς αὖθις ἐλελεῖφθαι ὑμῖν λόγον συγγνώμης παρὰ τοῖς τὰ δίκαια κρίνουσι δόξαν ἀποισόμεθ' αὖ, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον αὖθις, τὰς δίκας λαμβάνειν, ὑμῶν διδόντων καὶ ἀκόντων, τὴν ἀρήξει θεία προσαιρουμένοις, ἐπείπερ ἀρχὴν τῆς μάχης οὐ κατακινεῖτε. δεῖν γὰρ τὴν τῆς παρασπονδῆς δόκησιν ἐς ἅπαν ἐκκλίνειν. ὁ γὰρ ἐπὶ τοσούτοις δήνοις τὴν ἀρχὴν ἐς εἰρηνικὰς ἀξιούμενος καὶ μὴ θέλων ἐκεῖνος, καὶ τὴν τῆς παρασπονδῆς τὴν ἀρχὴν δόκησιν, δικαίως ἂν ἀπενέγκαιτ' ἄν. τοῖς γὰρ ἐπιοῦσι τὸ πρῶτον, οὐ τοῖς ἀμυνομένοις, τὸ ἄδοξον τοῦ πράγματος προσίσταται, ἢν πού τις ἀδικῶν τὰς συνθήκας τὴν ἄμυναν προσκαλοῖτο. δυοῖν δ' ὄντοιν ἐλέσθαι θάτερον, ἀναγκαῖον ἴσως, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ τῷ παρόντι καιρῷ πρέποντος, ἢ πάντα λαβόντας πρὸς τὰ ὑμέτερα ἐπανήκειν ἤδη, ἢ πάντ' ἔχοντας ἡμῖν προσφοιτᾶν, ὡς ἐπὶ μισθοῖς καὶ αὖθις ἐσομένους, τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑπηρετεῖσθαι ἀρχῇ. οὕτω γὰρ κατ' ἄμφω καὶ ἐπὶ βεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαίη ἂν τὰ πάντα κεκτῆσθαι, καὶ τὸ εἰς ἄγαν τὰς σπονδὰς ἠμελῆσθαι, ἥκιστ' ἂν δόξειε. καὶ ἔποι ποτ' ἂν προσχωρήσαντι, τὴν τῆς ἐν ἀσφαλεῖ συμμαχίας δόξαν οὐκ ἐσάπαν ἀποβεβληκότες εἶτα. ἐπεὶ τὸν ἔχειν λόγον ἀφισταμένους ἀμυντῆρας, ἔπειτα ἐπίκλημ' ὅτι τύχοι προβεβλημένους ἐχθροὺς καθίστασθαι

cta videt oculus Dei. at manu illorum qui longâ in eum ex antiquis offensionibus irâ in animo nutritâ, oblatam veteris doloris ulciscendi occasionem, incautum opprimendo, arripuere. Illi hoc soli facinus proprio consilio, liberâ voluntate susceepere; his unis æquum est eius invidiam criminis adscribi, non autem nobis præterquam inconscijs, etiâm illo ipso scelere violatis. Nostrum, inquam, quod inscijs, & invitissimis nobis Cæsar passus est, nostrum ipsorum, & quidem grave reputamus damnum. gratum ideo habituri si pœnis per vos, qui potestis, condignis afficiantur Autores Cædis, nostræ quoque Domui funestissimæ, per quam orbati Genero sumus. Sciris enim nostrâ fuisse filiam illius coniugem. quæ tam arcta necessitudo facilè suspiciones diluit nostræ cuiusdam ab eo aversionis ob nonnulla præcedentia dissidia. quis enim cui mores perspecti sint nostri, non facilè intelligit, etiam si quid ab illo molestiæ accepimus, paratos magis nos futuros ad veniâ impertiendum tam intimum affinẽ, quàm præcipites ad rapiendam ex eo perfidiâ & crudelitate cumulatam ultionem, à quâ Romani propria generis lenitas immane quantum abhorret? Hinc patet, neque si manifesta præcessisset in nos Cæsaris iniuria, debuisse quemquam suspicari de nobis tantam in eum sævitiam: unde quivis prudens perspiciat, quantò incredibiliorem illam sit consentaneum haberi, cum eo quidem tempore quo Cæsar oppressus est, nullam ei nobiscum intercessisse controversiam, nihil nos quod illi succenseremus habuisse, vobis quoque ipsis, si volueritis inquirere, constare manifestò queat. Sed fingite nos adeo feros, ut sine causâ ludibundè in familiarium prorumpamus cædes; etiamne tam imprudentes opinabimini, ut ultrò attentemus quæ minimè conducibilia, imò maximè damnosa nobis ipsis futura clarè provideantur? Cui autem queat esse dubium, gravi nostrâ pernicie cecidisse Cæsarem, in quo tot spes futuri, tantos effusos in eum ornandum sumptus, tam necessarium gravissimo nostro tempore præsidium Imperij, uno momento perdidimus? Præter hoc, ad planè nos omni suspicione procuratæ necis Cæsari purgandos, efficacissimum apud rectè iudicantes argumentum sit, quòd in istiusmodi immania ruere consilia, eorum est, qui passi à quopiam quod non vellent, quo se vertant non habent, omni destituti facultate desideratæ sibi satisfactionis, aut prosequendæ apud potentiores vijs legitimis, aut per se palàm iustâ potestate usurpandæ. Nam tales, urente intùs iniuriæ do-

lore

» lore, ultrà morem interdum ac fas ef- A
» ferri ad conatum quamvis iniustæ ultio-
» nis, exemplis, quàm esset optandum, cre-
» brioribus cernitur: quòd hos efferare so-
» leat desperatio, iuris aut honoris immi-
» nuti aliâ ratione reparandi. Quibus verò,
» (qualis nostra Dei beneficio conditio est)
» Quibus, inquam, Autoritas & vis ad ma-
» num prompta suppetit, contumeliarum, si
» quas accepimus, legitimâ, & inculpatâ ra-
» tione vindicandarum, hos nemo sanè sa-
» pienter æstimans autumaverit, probrosis
» potiùs pudendisque, quàm tectis & ho- B
» nestis ultrò malle modis uti, Rei aut Di-
» gnitatis quoquo modo detractæ reponen-
» dæ. Maneat igitur ex his evictum evi-
» denter; non nisi per iniquissimam calum-
» niam imputari nobis posse partem aut
» conscientiam ullam sceleris interficiendo
» Cæsare patrati: vosque nihil ferè minus
» grave, quàm quod ulcisci velle videmini,
» conscituros crimen, si pœnas illius cædis
» ab ijs repetere pergatis, quos in illam
» consensisse (cum id facere nequiverint,
» nisi non solum iurata fœdera perfidiosissi- C
» mè violando; sed etiam capitalissima ul-
» trò in se ipsos stultissimè attrahendo in-
» fortunia) perspicuum ratione utenti cuivis
» est, nullo posse pacto verisimile videri.
» Nunc ad vos vestráque Acta referre ora-
» tionem convenit, considerareque ex ge-
» stis huc usque, quantum vos, quos dite-
» scere ex damnis Hostium par erat, ex no-
» stris, sociorum, ut loquebamini, vestro-
» rum, è Romanorum, inquam quibus de-
» fendendis evocati veneratis, avarissimè in-
» iuriâ vestrâ direptorum prædis spolijsque D
» locupletati hactenùs fueritis. Prætereo
» quæ contrà ius fasque usurpastis nullâ ra-
» tione habita Societatis cum Romanis ini-
» tæ: illa solum nunc recordari vos velim,
» quæ nobis conniventibus aut permittenti-
» bus accepistis. Diù enim nos verecun-
» dia fœderis, & nomen amicitiæ vobiscū,
» dissimulare coëgit, dum rapinæ vestræ nar-
» rarentur, iudicium doloremque de his nostrum; nosque ita gerere, quasi crederemus,
» iure acquiri, Sociorum tunc adhuc nomen gerentibus, & militare nostro Imperio visis,
» quæ illi non à libenter dantibus accipiebant, sed vi aut minis extorquebant ab invitissi-
» mis miserrimisque Romanis. Ista, inquam, sola computari à vobis postulo quæ longo il-
» lo nostri silentij vestræ licentiæ patrocinantis, tempore, deprædationibus rerum, captivi-
» tatibus hominum, in lucra vestra congessistis. Ex his reperietis in eam vos auctos opu-
» lentiam, ut & quæstuosissimum vobis fuisse fœdus nobiscum ictum fateri debeatis, & nostræ
» admirari constantiam fidei, in illo inter tot ac tàm vehementes rumpendi causas tàm per-
» severanter observando. Vnde patebit manifestò unam allegari causam posse cur deinde,
» palàm defeceritis à nobis, quòd nihil reveriti antiquas nobiscum conventiones vestras,
» ultrò ac ludibundè vobis prosilire collibuerit in apertum earum & iniquissimum contem-
» ptum. Definite igitur allegare necem Cæsaris. prætextus hic merus & vanissimus est. Illud
» cogitate potiùs, in eamque vestrâ causâ entram ingredimini: ubi tandē terrarum confiden-
» tes, talia non dubitetis agere. & num vos putetis impunè ad extremum tam infanda sce-
» lera laturos? nec vestram in hoc genere confidentiam alat experientia successuum pa-
» rùm vobis ex quo nos oppugnatis adversorum. Nondùm enim in vos uti totis nostris vo-
» luimus viribus, religione adhuc quadam iuratæ vobis olim amicitiæ cohibiti. Grave quip-
pe

A τὰ πικρότατα. εἰ δὲ καὶ μισθοφορίας ὡς πέπυσμαι προτείνετε, αὖθις καὶ μόνον τὸ λέγειν· τίνων ἀνδραγαθημάτων χάριν καὶ πόνων καλῶν γε ἐς Ῥωμαίους καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφέλκειν μισθούς; τὸ παρ' ὑμῶν γοῦν ταῦτα ὁμολογοῦντες, ἐχθρωδέστεροι εἶναι σὺν ὑπὲρ τύπον μισθοὺς, ὡς σύμμαχοι ἀπαιτήσετε, καὶ ποίαν ἄρα ἀγνωμοσύνην οὐχ ὑπερβαλεῖσθε ὑπερβολήν; ἃ γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων παρεσχέθη σφίσιν ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸ δίκαιον ἔμμισθ' αὖ, εὕρητ' ἂν σκοπούμενοι, B τὰ δὲ κατ' αὐτῶν πεπραγμένα πόσον ἐφέλκειν μισθόν; δίκαιοι εἰσὶν ὅσα, καὶ δίκας αὐτῶν ὑπέχειν δίκαιοι ἂν λογισθεῖτε. χρεὼν οὖν συμπλεχθέντα βουλευσαμένους ὅπη δοκεῖ ποιητέα εἶναι, ταῦθ' ἑλέσθαι. ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τοῦδε λόγος οὐδεὶς πρὸς ὑμᾶς, ἢν μή πη γε ἄλλως ἢ ὡς ἡμῖν αὐθαίρη γένοιτο. ὁ μὲν οὖν πρέσβυς τοσαῦτα εἶπον. ἐκεῖνοι δὲ τοὺς λόγους ἐνδεξάμενοι, οὐδὲν ὅτι πρὸς εἰρηνικὰς ἐδόκει σπονδὰς ὑπεκρινόντο. ἀλλὰ πλήρεις C κορύζης Ἰταλικῆς λόγους ἐξέφερον. καὶ τέλος ἢν συνελομένῳ βασιλεῖ εἴη, ἔφασκον, ἐνσπόνδους ἡμᾶς ἀποδείξασθαι, παρασχόντα μὲν τοὺς μισθοὺς ὧν δεδουλεύκαμεν, ἀπολύοντα δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους, τούς τ' ἀλλαχοῦ, καὶ τοὺς κατὰ πόλιν, αὐτούς τε καὶ νῆας Γεννουΐτας πείσαντι. ἐξωνεῖται δὲ καὶ τοὺς ἵππους τιμῆς δικαίας· ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀνὰ χεῖρας σκῦλα καὶ αἰχμαλώτους. καὶ οὕτως ἀφέντος ἡμῖν πολεμεῖν, τὴν ταχί- D στην ἀποδεξόμεθα. ὡς ἡμῖν μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν ἀνταλλάττεσθαι, ἣν αἵρεσιν ἀμφοῖν κέοιτο, αὖθις καὶ πόνος οὐχὶ μικρός. τοῦτ' εἰπόντες, καὶ τὴν πρεσβείαν ἐξ αὐτῆς ἀποπέμψαντες, ἔργων εἴχοντο πραγμάτων ἀτόπων ἐκτόπως ἔζων.

pe ac turpe adeò fœdifragæ perfidiæ crimen existimamus, ut pro eius à nobis amoliendâ ”
vel levi & vanâ specie, ne maxima quidem damna recusavetimus pacisci. Remissiùs ergo ”
hactenùs bellando adversum vos egimus, minùs reputanres quid vos mereremini, quàm ”
quid nos deceret. Deinceps vobis clarè denuncio, nulla nos nimis iam à vobis rupti ma- ”
nifestè fœderis verecundia tardabit: atque adeò quantam in perniciem rerum ac capitum ”
vestrorum, vestra ista, nisi eius temerè ruentis impetum sistitis, præcipitet andacia, citò ”
sentietis. Vltimum hoc, ut exitium præverteremus vestrum, vobis si posset fieri ad frugem ”
revocandis, experiri monitum placuit. Quod ipsum pignus habetote nondùm prorsùs ob- ”
septi ad nostram gratiam reditûs, si eam vel serâ promereri pœnitentiâ velitis. in quo ”
potestis agnoscere reliquias meæ veteris ægrè abrumpentis se à vobis, & adhuc in vns ”
pronæ voluntatis. Quò vituperabilior, iudicio æquè arbitrantium, vestra censebitur du- ”
rities, si nunc quoque oblatam à nostrâ Maiestare ram graviter læsa, veniæ tam benignæ ”
conditionem aspernabimini: minúsque miseratione digna vestra videbitur calamitas, cum ”
mox, quod Deo iuvante faciemus, meritas à vobis pœnas exegerimus, bello iam sine ullâ ”
dubitatione iustissimo, postquam id primi vos lacessere, nobis ultrò impugnandis non ”
estis veriti; nullâ sumptâ curâ, colore saltem, ut oportuerat, aliquo velandæ nefariæ ”
transgressionis pactorum inratorum. cuius ne ullâ tergiversatione declinare vobis pro- ”
brum liceat, utcumque conantibus, extremum hoc ad eam ineluctabiliter evincendam ac- ”
cedet argumentum, è recusatione oblatæ nunc à me, si resipiscere velitis, veniæ, ducen- ”
dum. Quis enim non eum manifestè reum iniustè illati ab initio belli habeat, qui nec ido- ”
neam allegare ullam eius suscepti causam quiverit; & ab ijs quos voluntarius impugnet ”
invitatus ad redintegrationem gratiæ, superbè id pergat aspernari? A me ergo nostra ”
quibus post longam patientiam ultum denique ibimus perfidiam fœdifragæ rebellionis ”
vestræ, nemo tam iniquus reperietur, qui arguere possit infractionis initorum vobiscum ”
fœderum. Nam ijs qui primi pacta infringendo vim intulerint, non illis qui vim sic illa- ”
tam, aut necessariâ defensione repellere, aut legitimâ ultione vindicare sint conati, pro- ”
brosum illud & odiosum fœdifragorum vocabulum adiungitur. totaque invidia malorum ”
& calamitarum è tali bello secutarum, ijs solis imputatur, qui provocaverunt, violandis ”
iniustè conventionibus. Quod superest, duarum vobis optionem conditionum fero, qua- ”
rum alteram eligi à vobis, si rebus vestris in harum præsenti statu consulere salutariter ”
velitis, planè arbitror necessarium. Nempe ut aut prædis quas congessistis vobiscum ”
omnibus ablatis, domos vestras repetatis: aut hęc ipsa ut vobis iam propria spolia servan- ”
tes, accedatis denuò ad nos, & novâ conventione ineundâ, sub pactis statutæ mercedis ”
nostris deinceps vos militaturos auspicijs profiteamini. Hoc enim utrovis modo certa vo- »
bis, & per nostram iam cessionem iusta continget possessio istarum opum iniuriâ partarum: »
& ignominiosum præterea dedecus neglectorum à vobis fœderum sic purgasse quodam- »
modo videbimini. Quod ni facitis, quocumque vos continget ire, odia in vos hominum »
concitabit eò priùs delata vestræ fœderum transgressionis infamia. Quod si super ista quæ »
raptu licet acquisita condonare vobis parati sumus, alias etiam, retrò videlicet debito- »
rum stipendiorum nomine, pendi vobis è nostro ærario pecuniæ summas petieritis, quod »
vos audio velle facere: id profectò adeò pudendum vobis est, ut si vestri vos honoris cura »
tangit aliqua, sedulò abstinere vel à primâ rei talis mentione debeatis. Enimverò quo- »
rum, quæso, rectè, factorum, quorum laborum, cuius operæ, Romanæ Reipublicæ na- »
vatæ mercedes reposcitis? An hostilium illatum grassationum quibus vos in Romanos usos »
ipsi quoque fatemini, præmia nunc nei nibilominùs Socijs vobis rependi æquum ducitis? »
quod quam ingrati ac scelerati animi non transcendat hyperbolem? Nam si quid vobis »
videmini pugnando unquam pro Romanis meruisse, huius, & ipsi vobis estis conscij iusto »
etiam ampliora stipendia tulisse: ut iam qui rectè calculos posuerit, nihil aliud nos debe- »
re vobis, nisi pœnas inferre patratorum in nos scelerum, clarè perspiciat. Optimum ergo »
fuerit, his cunctis attentè consideratis, prudenter statuere, quid consilij vobis deinceps »
capiendum, in quam agendi viam ab hoc velut cardine deliberationem inflectendam arbi- »
tremini. hoc vobis ultimum de his decernendi tempus est. Nam nisi quæ proposuimus »
accipitis; nullam in posterum scitote colloquendi vos nobiscum habituros copiam. Hæc »
ut fuerant ab Imperatore scripta, Legati Catelanis cuncta recitarunt. quibus illi auditis,
nihil sanè pacati reposuere; sed voces Italico fastu, & arrogantiâ plenissimas. Per quas
iracundè ac minaciter debacchati satis, illud ad extremum pro ultimâ, & irrevocabili vo-
luntatis ipsorum declaratione subiecere. Si vult Imperator placatos nos benevolosque è »
terris suis recedere, persolvat retrò debita stipendia pro tempore quo ipsi militando ser- »
vivimus: emittat custodiâ liberosque reddat nobis quotquot Nostri ab ipso & suis in Vrbe »
aut uspiam alibi detinentur: naves nostras à Genuensibus captas, impetratas aut redem- »
ptas ex ijs qui ceperunt, nobis restituat: Equos nostros quos navigaturi relinquemus, iu- »
sto numerato pretio emat. Pro præda, & spolijs, quæ in manibus habemus, tum præte- »

rea

„ rea pro lytro captivorum quos servamus, æquâ æstimatione taxatam pecuniam rependat:
„ Hæc ubi fecerit, desinentes bello vos persequi, statim abibimus. sin noluerit, sic habeat:
„ in parte magnâ probri, ac dedecoris pudendi numeraturos nos, si optione oblatâ, vitæ
„ ignavè ac precariò servandæ; aut fortiter bellando moriendi, vel tantillum cunctaremur
„ in præoptandâ saluti virtute. His dictis, dimissâque confestim legatione, suâ se improbitate involverunt: nihil pensi habentes demonstrare palàm, placere ipsis quæ pravè fecerant, & abundare nefariam voluntatem adhuc peiora faciendi.

CAPVT III.

Vt Persæ transfretare rursùs in Orientem prohibiti fuerint.

AD horum porrò rationes peraccommodatum mox contigit quippiam, quod modò referam. Qui cum ipsis erant Persæ, in divisione spoliorum fraudati æquâ parte fuerant. Cum enim pacti essent prædam partam communiter æquâ ipsis & Latinis portione sortiēdā: ita ut ex duobus paris pretij, unū ipsis cōpeteret: Itali cavillantes, sibi ut Equitibus plusquā illis plerisque Peditibus in partitione deberi, quantū collibuerat sumpserant; particulâ dumtaxat, quantulam sat fore, quæstuoso ipsis sibi faventium arbitrio, statuerunt, in Persas Socios, uti nihil plus quàm gregarios, aspersâ. Sic se iniustè ac contumeliosè defraudari non ferentes Persæ, de hac iniuriâ, & quibusdam alijs, multum, sed frustrà querebantur; surdis, ad omnia, & quidquid læsi obtenderent, susque deque habentibus securè ac superbè Catelanis. Hinc natum Persarum nonnullis consilium, retrò se unde venerant, trans mare referendi. Ergo cum fortè occurrente Navarcho quopiam Romano clàm transigunt, ut se taxato naulo, & certis conditionibus in quas utrimque iureiurando dato est conventum, ipsos trans fretum innoxiè ac fide bonâ deportaret. Dum sic traijciunt, medio in cursu navem quâ vehebantur Andreas Muriscus invadens occupansque, Romanos quidem in eâ repertos servavit; Persas autem, ut quibus nullâ ipse Sacramenti religione cavisset, gladio peremit. Nunciatum id Persis reliquis apud Castra Catelanorum similia revertendi consilia versantibus, longè hos deinceps ab eiusmodi cogitationibus avertit. coactosque ad patienter tolerandam qualemcumque conditionem peregrinæ militiæ cui essent insolubiliter impliciti, perpulerunt ad coniungendam denuò cum Italis militarem operam, thracicis communiter regionibus incursandis. Sub hæc Muriscus remissâ Triremibus freti custo-

Ξυνηνέχθη δὲ καί τι ἐπὶ τῷ σφῶν ἐς μάλιστα ἀγαθῷ, ὃ καὶ αὐτίκα ὡς λέξων ἔρχομαι. οἱ μὲν οὖν μετ' αὐτῶν Πέρσαι, μερῖται τῶν σκύλων ἐκείνοις γενόμενοι, τῆς ἴσης ἠτόμβοντο, καὶ παρὰ δύο ἓν λαμβάνειν ἐδικαιοῦντο, τοὺς ἐπίσης ἐν πᾶσι μερίδας τὰ συγκείμενα ἔχοντας. Ἰταλοὶ δὲ ἱππεῖς σφᾶς αὐτοὺς, παρὰ πεζοὺς ἐκείνους τὸν πλείους συνέκρινον. καὶ ἀλλάττα δικαιολογουμένοις, οὐδένα ποιουμένων ἐκείνων, εἰ τῶν ἴσων στεροῖντο, ἠμέλουν ἐστέγαν. ὅθεν καί τισιν ἐκείνων ἀντιπεραιοῦν ἔδοξε. καὶ τῷ τινι Ῥωμαίων προσεντυχόντες, ἐν ῥηταῖς ὁμολογίαις καὶ ὅρκοις συμφωνοῦσιν, αὐτοὶ μὲν διδόναι ἄξιον τὸ πορθμεῖον, ἐκεῖνος δὲ ἀκακουργήτους διαπεραιοῦν. ἀλλ' ἐκ τοῦ αἰφνιδίου περαιουμένοις, ὁ Ἀνδρέας Μυρίσκος ἐφίσταται, καὶ μέσον τοῦ πορθμοῦ προσεντυχὼν, τοὺς μὲν Ῥωμαίους περιποιεῖται, Πέρσας δὲ, ὡς αὖ μὴ ὢν αὐτοῖς ἐπώμοτος, ἔργον μαχαίρας ποιεῖται. τοῦτο γνωσθὲν Πέρσαις, τῆς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἤδη ἀφίξεως καὶ λίαν ἀνεῖργε. καὶ οὕτως ἐς αὖθις πρὸς Ἰταλοὺς κλίναντες, σὺν αὐτοῖς τὰς Θρακικὰς κατατρέχουσι χώρας. ἀλλ' ὁ μὲν Μυρίσκος Βασιλεῖ παραγεγονὼς, ἅμα δὲ καὶ τῶν τριήρεων τῆς ἐπὶ τῷ πορθμῷ ἀσχολίας ἀπαλλαχθεισῶν, ἐκεῖνος μὲν τὴν τοῦ Ἀμηραλῆ ἀξίαν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος λαμβάνει. Ἰταλοὶ δὲ καὶ Πέρσαι, ἐπεὶ οὐδεμία τῶν βασιλικῶν τριήρεων ἐκεῖσε τι προσεσχήκει, τὰ πολλὰ ἐπὶ τῷ φρουρίῳ τῷ τῆς Καλλίου σχόντες, ὀλίγους τινὰς κατὰ φυλακὴν ἀφέντες, ὅλαις ὁρμαῖς τὰ προσεγγίζοντα ἐξεληΐζουσι, ἄνδρας κτείνοντες, τὰς δ' ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἀνοικτὶ ἐξανδραποδιζόμενοι, καὶ χρήματα μυρία συλλέγοντες, ζώσαν αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων παρορωμένων. λῃΐα δὲ

καὶ

καὶ θημωνίας μυρίας, τὰς μὲν, παρηβηκυίας ἐφ' ἑτέρου ταῖς ἅλωσιν, αἱ δὲ ἀτημελημέναι κείμεναι καθεωρῶντο.

A diendi tædiosâ ipsis, ac publicè salutari statione, cum ijs Constantinopolim rediit, ubi benevolè exceptus ab Imperatore, præmium rei benè gestæ Ameralis Dignitatē tulit. Verùm Itali ac Persæ recessu animadverso Teiremisii, quatum ipsis fuerat vicinia terrori: nihil iam deinceps Arci Callipoleos imminere periculi cernentes, paucis suorum, uti iam sufsecturis ad eius custodiam, ibi relictis, effuso impetu obvia sunt cuncta depopulati; viros quidem occidentes, adultas verò mulieres & pueros immisericorditer servitum abducentes, pecuniæ autem immensos congerentes cumulos; adeo ut animalia, & cætera utcumque magno & facilè vendibilia, ultrò in manus incurrentia, nec tollere curarent, ditiori pleni prædâ; quâ etiam ex causâ segetes in campis maturæ, struesque manipulorum in areis, illæ perire defectu metentium, hæ neglectæ iacere passim cernebantur,

---

CAPVT IV.

Defectio Alanorum & Turcopulorum.

ΟΥ μὴν δὲ καὶ Ἀλανοῖς ἐστέρχθη, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐξ ὑπογύου Χριστιανοῖς Τουρκοπούλοις, οἱ δὴ καὶ οὐ πολλῷ πρότερον ἐκ τῶν Βορείων Βασιλεῖ προσεφοίτησαν, τὸ δ' αὐτοῖς ἀλώβητον διετηρεῖτο ἔνσπονδον, ἀλλὰ μίαν μὲν ἔχοντες τὴν γνώμην ἀποστατοῦντες. ἑκάτεροι δὲ τὰ ὀχυρώτατα κατασχόντες, οὐδὲν ὅπερ οὐ κατατρέχοντες ἐξηφάνιζον. καὶ οἱ μὲν Τουρκόπουλοι ἄλλη που ὠχύρωσαν τὰς μετοικίας· ὁπόθεν ὡς ἐξ ὁρμητηρίου ἐκθέοντες, δεινὰ Ῥωμαίους εἰργάζοντο. Ἀλανοῖς δὲ Κουτζίμπαξις, καθὼς ἐρρέθη τὰ πρότερα, ἐπιστὰς, ἄλλως ἢ ὡς ἐπ' ἀγαθῷ Ῥωμαίων ἢ καὶ ἀπέσταλτο, δόξαν παρεῖχε ποιεῖν. ἦρξε γὰρ τοῦ ἐπὶ τῷ δοκεῖν Ἀλανοῖς ἐκθύμως ἀποφαυλίζειν τὰ Βασιλέως. καὶ δὴ καὶ [illegible] ἡ τοῦ Τουκταΐ πρὸς Βασιλέα καὶ περὶ αὐτοῦ ζήτησις, καὶ ἐπεὶ συνιᾶσι ἐζητεῖτο αὐτός τε, καὶ Ἀλανοὶ, ὡς ἀρχῆθεν τῇ τῶν Τοχάρων ἀρχῇ προσήκοντες, αὐτοῦ γε, καὶ μᾶλλον σὺν ἐπείξει ἀπήρχετο παρὰ Βασιλέως πρὸς ἐκεῖνον πρεσβεύοντος. Ταῦτ' Ἀλανοὶ ὡς πρὸς αὐτῶν ἐκ τῆς τύχης καὶ αὐτομάτου γεγονέναι δόξαν, καὶ λίαν ἀποδεξάμενοι, ὑποποιοῦνται παντοίως τὸν πρεσβευτήν. καὶ ὁ τέως ἐξημερώσων σφᾶς Βασιλεῖ, ὅλος, ὡς δόξαι, ἐκείνων ἦν. καὶ ἐς τοσοῦτον εἰκάσθη σφίσιν· ὥστε, καὶ ἄλλην τὴν τοῦ προσελθόντος ἐκείνου Κυρσίτη ἀδελφὴν ἀγάγεσθαι ἐκ σύζυγον. οἱ Ἀλανοὶ τὰς τῆς Νεάδος σκοπιὰς καταλαβόντες, τόπον διαρκῶς ὀχυροῦσι ταῖς κατὰ σφᾶς ἁρμαμάξαις, αἷς δὴ καὶ διεκομίζοντο. γυναῖκας δὲ καὶ παιδάρια, καὶ πᾶσαν ἄλλην περιουσίαν ἐκεῖ συγκλείσαντες, ἐντεῦθεν αὐτοὶ ὡς ἐπὶ βεβαίῳ

B Aliunde porrò neque Alanis, neque Turcopulis recens ad Christianam traductis Religionem, qui non multo ante hęc tempore, è Septemtrionalibus Tractibus ad militiam Imperatoris advenerant, fides & in observatione fœderis initi perseverantia constabat: verū pati utraque Gens consilio, defecit palàm à Nostris: & munitissimis locis occupatis, erumpentes inde nihil tutum aut securum per circuitum sinebant, incursionibus infestis C latè cuncta corrumpentes. Ac Turcopuli quidem alibi sibi receptacula muniebant, unde ut ex Arce procurrentes, ingentia Romanis inferebant mala. Alanis verò Cutzimpaxis, ut est priùs dictum, superveniens, brevi dedit occasionem opinandi, haud istum cum ijs congressum ad procurāda Romanorum commoda, ad quod mittebatur, fuisse collatum. Ceperunt enim statim ab hoc audito Alani animosiùs quàm antea partes Imperatoris aversari: præ se fe- D rentes, certò credere iam se, id de quo priùs dubitaverant, timidè dumtaxat suspicando: persuasum, inquam, plenè iam habentes, missum à Tuctaine ad Imperatorem Cutzimpaxim ad repetendos suos antiquos milites Alanos, eosque secum postlinio reducendos ad terras Tochatorum ad quos pertinerent, & quorum dudum auspiciis militavissent. Advenisse is nuncius in tempore visus est Alanis, quando eos E multis de causis Romanæ Societatis tædium ceperat. Itaque cum rem ipsam exceperunt avidè: tum eius ad se missum negotij Ministrum omnibus demereri officiosæ benevolentiæ declarationibus studuere. Nec segnis ille aut parcus fuit in exhibendâ mutuâ gratiâ. Vnde qui ad deliniendos Imperatori exacerbatos Alanorum animos utilis conciliator accessisse sperabatur, brevi

totus in eorum transisse partes haud dubiis est compertus indicijs. utique qui eousque se illis agglutinaverit, ut Sororem Curtitæ primas apud ipsos obtinentis, aliâ uxore duxerit. Hinc iam palàm Imperio Rebelles Alani loco potiti situs inaccessi, quem Neadis speculas vocant, eum quantum satis fore visum est, muniunt, plaustrorum quæ plurima trahebant, continuâ serie velut vallo circumdatum. Tum inclusis eâ munitione mulieribus, & parvulis, cæteràque supellectili; inde ipsi ut ex securâ sibi ad receptum Arce prodeuntes, omoi hostilitatis genere Romanos infestabant: nisi quod parcebant sanguini, minusque cædium edebât. Et hæc videlicet Cutzimpaxis transgessisse cû Alanis taodem audiebatur, quamvis necdum credente Imperatore: qui præoccupatus magnâ opinione fidei eius viri, ac benevolentiæ erga se sinceræ, assentiri non sustinebat talia de illo memorantibus, ad quod aliquid artis etiam ipse adhibebat Cutzimpaxis, spem etiamoum Imperatoris nuncijs submissis lactans, & ad quosdam ipsius familiares, defensiones facti sui scriptitans, quibus affirmabat: nihil in hoc actum à se quod in ullum incommodum Rei possetRomanæ redundare. Alterâ verò ex parte io Orientali Tractu rebellasse Attaleotam palàm prædicabatur: ostendebanturque inde allatæ literæ id citrà ullam dubitationem asserentes. Sed id novum vulnus haud multum, ut apparebat, dolebat Imperatori; desperatâ dudùm salute regionum Orientalium, unicè intento in Occiduas conservâdas. cui eum instantem curæ acriter pungebat quòd Exercitum Michaëlis Augusti planè illic constabat fuisse dissipatum. quam ob causam ipse Michaël crebris & urgentibus literis Patrem Augustum obsecrabat, ut quamprimùm posset fieri, veniret eò ipse cum exercitu, & circa Rædestum paulóque ulterius castra metaretur. Nec deerat Andronico impetus ad eam expeditionem capessendam, tantùm æstuabat animo, unde copias ad hoc idoneas cogeret. Nam quantum in Ærario tum Pecuniæ reperiebatur, haudquaquam ad stipendia iusto exercitui numeranda suffecturum, ex verò affirmabant intimè conscij. Restabat spes io voluntariâ collatione Civium, quâ is defectus suppleretur. Rogati non frustrà multi, quod poterant conferebant; dabaturque non indiligens opera colligendis his Symbolis, summæ ad præsentem usum necessariæ conflandæ. Sed immane quantum à modo requisito res aberat; itaque totum sensim negotium, tædio enraotium & desperatione perficiendi, neglectum evanuit.

A τῆς ἱδρύσεως, ἐξορμώμενοι τὰ πάντα διετίθουν Ῥωμαίους. μόνον δὲ φειδωλοὶ περὶ τὰς σφαγὰς ἦσαν. καὶ ταῦτ' ἠκούετο εἰργασμένος Κουτζίμπαξις, εἰ καὶ ὁ Κρατῶν ἐπ' ἐκείνῳ ἔτι πληροφορούμενος, οὐδ' ὅλως τὰ τῆς φήμης παραδεκτέα ἡγεῖτο. καὶ γὰρ κακόνους παρεσκεύαζε τὰς ἐλπίδας τῷ βασιλεῖ, ὡς οὐκ ἐπὶ πονηρῷ Ῥωμαίων ταῦτα πράττοι, ἐξ ὧν ἠκούετο περί τινας τῶν τοῦ βασιλέως ἀπολογούμενος. ἑτέρωθεν δὲ κατ' Ἀνατολὴν καὶ ὁ B Ἀτταλειώτης ἀποστατῶν ἐκηρύττετο. καὶ γράμματα ἀφικνούμενα τὴν ἀποστασίαν ἐδήλουν. ταῦτα μὲν οὐ λίαν, ὡς ἐῴκει, ὤδυνε τὸν βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ Δύσιν διὰ φροντίδος ποιούμενος οὐκ ἀνίει. καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ περὶ τὸν βασιλέα Μιχαὴλ διασκεδασθέντος. καὶ διὰ ταῦτα μηδὲν ἔχων ἐκεῖνος παρέπλεεν, τὸν πατέρα καὶ βασιλέα πέμπων ἐξιώτευεν, εἰ δυνατὸν εἴη, αὐτὸν ἐκστρατεύειν ἐκεῖνον, καὶ κατὰ Δύσιν περὶ τὸ Ῥαιδεστὸν καὶ πορρωτέρω C στρατοπεδεύεσθαι. ὁρμὴ δ' ἦν πρὸς τοῦτο, ὁπόθεν δὲ αἱ δυνάμεις συγκροτηθήσονται σκοπουμένῳ. οὐ δὲ γὰρ ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμιείου ταύτας γενέσθαι ἐπιτελεῖς, διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, ὡς ἔλεγον, δυνατὰ ἦν, ἢ ἐκ τῆς πολιτείας ἐκαραδόκει τὸ ἐθελουσίᾳ συγκρότησις. ὅθεν καὶ συνεκρότουν οἱ πλείους, καὶ συνελέγοντο χρήματα. ἀλλ' οὐκ ἦν πρὸς τοιαύτας χρείας ἀρκούντων τὸ συναγόμενον, καὶ ἠμελεῖτο τὸ ξύμπαν.

CAPVT V.

De Libello famoso clàm iacto.

INter hæc famosus libellus pleous irrisione iacitur. Eum qui iacere ausus est, cum aliter non speraret in manus Imperatoris, quod cupiebat, venturum: ipse furtim in intima Palatij conclavia penetravit, simulans fealium, & in ipso, ubi con-

D ἘΝ τούτῳ καὶ φάμωσος τόμος πλήρης χλεύης ἐῤῥίπτεται. καὶ οὐ γὰρ ἄλλως τῷ τολμήσαντι ῥίπτειν, ἐπεὶ ἤλπιζε εἰς χεῖρας δὲ δοθῆναι τὸν τόμον τῷ βασιλεῖ, ἦν μὴ ἐν αὐτοῖς τοῖς τῶν Ἀνακτόρων ἄλλως λαθὼν ἐκτεθείη ἐπὶ τὸν

αν-

θρόνου ἐπ' εἰώθει καθέζεσθαι Βασιλεύς. τοῦ ἀμφικεφάλου ὑποστηριχθέντος οἱ πολλάκις τοῦ λαθεῖν πρόνοιαν ποιουμένου τοῦ θείου τολμήσαντος. ὡς δ' ὁ τοῦ κοιτῶνος προκαθήμενος ὁ Χατζίκης εἰωθὼς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον εἰσιὼν τὰ τῆς καθέδρας διευθετεῖν φιλοκάλως συνήθως τῷ δίφρῳ προσεντυχὼν τῷ τόμῳ, δόξαν ὡς πρὸς Βασιλέως αὐτὸν τεθεῖναι, ἅτε ἀπόρρητά τινα περιέχοντα, μηδὲν πολυπραγμονήσας, μὴ ἀναγνούς, ὡς εἶχεν ἐξ αὐτῆς, οὕτως ἐγχειρίζει τῷ Βασιλεῖ. καὶ δὴ ἔδοξε μὲν ἐκ τοῦ παραυτίκα, ἀγνοοῦντ' ἐγχειρίζων, ξένον τι καὶ φορτικὸν ἄξιον ἐργαζόμενος, εἰ ὁ Βασιλεὺς οὐκ ᾔδει τεθέντα, ὡς θέντι παρέχει. τέως δὲ λαβὼν Βασιλεὺς καὶ τὴν ἀρχὴν διελθών, τὸ πᾶν τῆς γραφῆς, ὡς ἐκ κρασπέδου τὸ ὕφασμα κατενόει. κἀντεῦθεν μεταξὺ τοῦ θέλειν γνῶναι, καὶ μὴ ὡς τὸ εἰκὸς γινόμενος, δεινὰ ἐποίει, καὶ ἐν ἀμηχάνοις ἦν. εἰ γὰρ πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγονται, ὡς καὶ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις μαρτυρεῖ, τὸ περὶ ἑαυτοῦ, Βασιλέα καὶ τοσοῦτον ὄντα εἰδέναι. ᾧ ἔτι μὲν καὶ κολακείας ἐνδηλούσης, παρὰ μηδενὸς ἀκούειν τὰ δοκοῦντα ξύμφορα, ἣν ὁ παρὰ γνώμης ἦν. ἔτι δὲ καὶ κράτους ἰσχύος ἐξ ἀξιώματος, τὸ θελητὸν ἑστάναι ἐξομαλίζειν, μηδενὸς ἀντιζυγοῦντος διὰ τὴν ἐκ συνηθείας ὑποστολήν, τὸ μὴ δοκεῖν Βασιλεῖ προσοφλεῖν, πῶς οὐ μανθάνειν κἀκεῖνος τὸ πρᾶγμα γλίχεται παρεσκεύαζεν, ὧν τοιαῦτα τολμήσαντα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρατηρήσει ἔτι ἦν, ἀνίχνευτος τῶν δεδρακότων.

sidere Augustus solebat, Throno deposuit; multam in aditu & recessu, capite videlicet diligenter obnupto, ad latendum curam adhibens. Vt autem eò paulò post, prout erat sæpe solitus, Præfectus cubiculi Chatzices subiit, familiari ministerio sedile Principis adornaturus, in quo solebat esse diligens, incurrit in libellum; quem à non alio quam ipso Augusto relictum illic autumans, & veritus ne arcana contineret quæ minimè is vellet cognosci à quoquam, vi curiositati factâ, convolutum, ut erat, nec vel coniectu intus oculi libatũ, quam potuit celerrimè Imperatori tradidit in manus. in quo ille videri potuit, quasi sedulitate nimiâ peccasse, scriptum ignotum & forte ingratum reddens Principi, quod ei occultari quietis ipsius interesset; tamquam videlicet ab ipso positum; quod nec verum esset, nec sine argumento aut testimonio idoneo credi à prudente Ministro debuisset. Vt ut sit, explicato Augustus volumine, & primis raptim oculo versibus decursis; genus & argumentum Scripti totum intellexit, velut ex laciniâ de panni universo contextu æstimans. Hinc illum acris incessit cupido noscendi Scriptoris, quo in disquirendo cum parùm proficeret, indignans, ringensque angebatur. Si enim omnes homines naturâ scire desiderant, ut, quam ex usu sensuum percipiunt, delectatio testatur: mirum non est Imperatorem tam incensâ tunc fuisse punctum curiositate cognoscendæ rei ad se pertinentis intimè; hominis qui sibi primus diceret, quę à nullo umquam audisset. Non enim præsentis voce Autoris in Principum aures nisi laudes ac præconia perferuntur: circa Thronos utique ipsorum adulatione subsidente, liberasque longè monitiones arcente. dum omnes illic certatim obsecundant Dominantis nutibus, cunctaque sua ad eius quævis indicia voluntatis, sensa statim & obsequia inclinant; nemine frontem adversam opponere sustinente; aut, quod temerarium & audenti exitiosum censetur, Potentiori coram obniti. Ista igitur novitas rerum furtivæ huic inditarum Chartæ Andronicum stimulabat in cupiditatem sciendi quis nam hic tandem esset non modò censor audax, sed etiam amarus irrisor sui. At isto ipso se se indiciis efferente Principis studio, is qui conscius sibi erat ancipitis facti, ad se se cautiùs scilicet abscondendum incitabatur: quod & ex voto assecutus, omnes se se investigantium indagationes, semper incognitus, elusit.

C A P V T VI.

De Madyto, ut capta fuerit ab Amogabàris.

ΟΙ δὲ Ἀμογάβαροι, ὡς πολλάκις ἤδη περιτρεχόμενοι, ἐκθέοντες πανταχοῦ καὶ τὰ δεινὰ Ῥωμαίους τιθέμενοι, περικαθίζουσι φρούριον περὶ τὸν Σιγὸν ποταμόν, Μάδυτον ἐγχωρίως λεγόμενον. ὀχυρὸν δὲ ὂν ὡς εἰ-

AT Amogabari, ut sæpiùs iam antea diximus, quoquo versum excurrentes, & Romanos dirè vexantes; obsidione cingunt Arcem Sigo amni adsitam, vulgò Madytum vocatam. Verùm hæc adeò munita erat, ut frustrà omnis esset oppugnan-

pugnantium labor; utcumque illi quotidianis assultibus, machinis quin etiam adhibitis, nihil omitterent quod ei vi subigendæ posset utile videri. Quare tandem decreverunt, quos expugnare armis nequirent, fame debellare. Diù ergo circumsidentes, omni aditu commeatibus obsepto, eò penutiæ Madytenses redegerunt, ut iam res quoque fœdas, & naturæ humanæ fastiditas, vertere in cibum dicerentur. Processu têporis cum crescente necessitate spes subsidij deficeret, dediderunt se Obsessi, solam vitæ incolumitatem pacti, cæteris omnibus Obsidentium arbitrio permissis. Sic Madyto Amogabari potiti, quotquot illic reperere, foras eiecerunt, alios aliò dispergentes. De cætero ex Arce illâ valido suorum insessâ præsidio erumpentes, cum securi fiduciâ regressûs, omnem latè Thraciam assiduis & sævis incursionibus vastabant.

A κός, ὐ δυνατὸν ἦν αὐτοῖς κρατηθῆναι. πολιορκοῦσι δὲ καθ' ἑκάστην ποιοῦντες καὶ μηχανὰς τὰ πάντα μάτηα διεφαίνοντο. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀνυστὸν τοῖς Ἰταλοῖς ἦν, λιμῷ τὸ φρούριον ἔγνωσαν πολιορκεῖν. χρόνου τοιγαροῦν τριβομένου, ὁ λιμὸς οὕτως κρατερῶς ἐπεῖχετο, ὥστε καὶ τῶν ἀπηγορευμένων τοὺς ἐποίκους ἅψασθαι λέγεται. τέλος χρόνου ἀπορίᾳ συσχεθέντες, ἐφ' ὁμολογίαις τοῦ μή τινας ἤδη φονευθῆναι, ἄλλως δὲ B ἐν ἐκείνοις ἀρεστὸν χρήσασθαι, τὸ φρούριον ἤδη παρέχουσιν. εἰσελθόντες δ' ἦν ἅπαντας ἐξοικίζειν, ἄλλους ἀλλαχοῦ διασπείραντες. αὐτοὶ δὲ ὡς ὁρμητηρίῳ τούτῳ χρώμενοι, ἐξιόντες πανταχοῦ τῆς Θρᾴκης τὰ πάνδεινα ἐργαζόμενοι.

C A P V T VII.

De Mpyrigerio ut Genuam sit abductus.

MPyrigerius autem, ut superiùs diximus, à Genuensibus captus, & Trapezuntem delatus in vinculis, rursus inde reversis quæ illum portabant navibus, relatus; per duos menses in freto Callipolis perstitit, ubi mercede conductam ab Imperatore, naves duæ Genuenses stationem habuerunt, Illo quod pepigerant spatio transacto, teneri non potuere quin abirent, versùs Genuam dirigentes cursum, & illuc perinu tum Mpyrigerium ducentes, C atelanis nequidquam conatis impetrare liberationem eius. Nam horum ad id missæ legationes ad Navarchos Genuenses, planè successu caruere.

C Ὁ δὲ Μπυρινγέριος, ὡς ἤδη προείρηται, Γεννουίταις κρατηθεὶς, καὶ εἰς Τραπεζοῦντα ἀναχθεὶς, ὡς αἰχμάλωτος, ἔπειτα πάλιν καταχθεὶς μετ' αὐτῶν, καὶ δύο μῆνας προσωρμηκυιῶν τριήρεων δύο μισθοφορίαις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τὸ στενὸν Καλλιουπόλεως. πληρωθείσης δὲ τῆς τῶν δύο μηνῶν προθεσμίας ἀπαίρουσι μετ' αὐτῶν πρὸς τὴν Γένουαν. τῶν δὲ Κατελάνων πρεσβείαις τριήρεσι προσβαλόντων περὶ τούτου, οὐδὲν ἤνυσαν.

C A P V T VIII.

De Patriarchâ Alexandriæ.

POrrò Imperator inter opem eius exposcentia undique multa, quibus mederi pro viribus studebat, haudquaquam negligebat curâ sui cari Suscepti Patriarchæ Constantinopolitani Athanasij. Ergo ei consulere quàm efficacissimè cupiens, varijs ambiebat officiorum artibus ibi cognominem Alexandrinum Patriarchâ, eblandiri ab hoc satagens, ut tandem reconciliari se fineret Constantinopolitano, evectionemque ipsius in Thronum & Acta

D Ὁ δὲ Βασιλεὺς πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς εἶχε, καὶ ὡς δυνατὸν ἐσπούδαζε ταῦτα θεραπεύειν, καὶ τὰ τοῦ Πατριαρχοῦντος Ἀθανασίου θεραπεύειν περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. διὰ τοῦτο παντοίως μετήρχετο τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον ὁμώνυμον τοῖς πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου. ὁ δὲ οὐ μὴ μόνον συναινεῖ τοῖς πραχθεῖσιν, ἀλλὰ καὶ προφανῶς ἀπεσχίζετο. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν ἀλλ'

ἀλλά τι ἀνὴρ δρᾶν καθ' ἑαυτὸν πατριαρχοῦντα, καὶ μᾶλλον δόξαν ἐπὶ συνέσει καὶ ἀγχινοίᾳ ἔχοντα, πρὸς τὰ οἰκεῖα τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας χρησάμενος πλὴν εἶναι ἐπείγετο. καὶ ὃς δὲ αὐτῆς συσκευασάμενος, ἐπειδὴ οὐκ ἦν δυνατὸν αὐτῷ ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῷ τότε, ἐπὶ Βενετικῆς τριήρεως ἐς Κρήτην ἐστέλλετο. ἐκεῖ γὰρ ἔγνωσται αὐτῷ κατὰ τὸ τοῦ Σινᾶ, Σιναΐτης γὰρ ἦν ἀρχῆθεν, ἐπιδημήσασθαι μετόχιον. ὅμως γε μὴν τότε μεταξὺ τὸν διερχόμενος εἰς τὴν κατ' Εὔβοιαν μακρὰν, ὁ λόγος εἶχε, κατελύτησεν. ἃ δὲ τούτῳ συνέβη περιπλανωμένῳ μετ' ὀλίγον ἐρηθήσεται. ὁ δὲ Πατριαρχεύων Ἀθανάσιος τὰς ἐκείνου ἐν χρυσοβούλλοις μονὰς, τήν τε κατὰ τὸν ἀνάπλουν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ Εὐεργέτου Χριστοῦ χειρωσάμενος, τοῦ Βασιλέως ἀφιέντος σφραγῖδα ἰδίαν, καὶ καθηγούμενον ἐπ' αὐταῖς καθιστᾷ. ὕστερον δὲ καὶ τὴν τῶν Ὁδηγῶν μονὴν οὕτως ἔδρα, αὐτὸς ἐπιστὰς, αὐτὸς καταστήσας ἐκ χειροτονίας ἡγούμενον, αὐτὸς περιεργήσας, καὶ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τότε χηρευούσης ποιούμενος τῆς Ἀντιοχείας, ὡς ἐντεῦθεν, καὶ τοῦτον ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐξουσιάζειν, καὶ τὰ δίκαια, καὶ ὅπως καρπίζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχε.

cætera probaret. Hactenus quippe ille non modò assensus istius promotioni non fuerat, sed & ab illo se palàm abscissum tenebat. Verùm Alexandrino, invictâ in prædicato usu ac sensu pertinaciâ, omnes istius generis invitationes eludente, Imperator qui nec aliâ ratione posset cogere hominem aliunde ac fine suo beneficio Patriarchatu illustris Sedis insignem; & alioqui vereretur quidquam decernere severiùs in virum prudentiæ atque ingenij famâ percelebrem; ad ultimum illud consilium descendit, cum amovendi ex Vrbe, ubi exemplo nocebat, urgendo ut ad suam Ecclesiam quàm primùm navi se conferret. Ad hoc ille se se expedire haud gravatè visus est: convasatâque supellectili, quoniam Alexandriæ tunc petendæ copia non fuit, conscensâ Triremi venetâ solvit Cretam versùs. Ibi enim cum esse domum sciret Sinaïtæ Monasterio, unde ipse prodierat, subiectam: in eâ diversari constituerat. Sed in eo cursu delatus obiter in Eubœam longam, varijs illic est casibus iactatus, & occasione horum, erroribus itinerum multis implicitus, quos post paulò referemus. Nec cunctatus est Constantinopolitanus Athanasius discessu Æmuli proficere quàm potuit plurimum. Siquidem quæ Alexandrinus loca Dono Augustorum Bullis aureis sancito in Vrbe possederat, nempe Monasterium Archistrategi ad Anaplum, & aliud intrà Vrbem Christi Evergetæ, continuò invasit; revulsis etiam Alexandrini, quæ abiens concessu Imperatoris impresserat, sigillis; pro iisque sua ipsius signacula substituens; ac Præpositos à se pendentes ijs Cœnobijs imponens. Paulò post idem fecit & in Hodegorum Monasterio, per se illud ipse adiens, ipse ordinationis propriæ Præpositum præficiens; quin & de novo illic usurpans, ut, vacante tum fortè Antiochenâ sede, cuius iuri Præsulis id erat Cœnobium subiectum, suum illic nomen inter sacra recitaretur. Ita ille hic ut alibi iurium securus, pro arbitrio cuncta dispensabat, quoad posset, ad se trahens universa, & reditus opimos ad fructum proprium vindicans. Atque hæc quidem sic se habebant.

CAPVT IX.

Quæ mala acciderint Arci dictæ Cubuclea.

Συνέπεσε δὲ ἐντεῦθεν δεινὰ φρουρίῳ τινὶ κατὰ τὴν Μυσίαν τῷ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τὰ Κυβούκλεια λεγομένῳ. ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐπιτεθειμένων τῶν περὶ τὸν Πέρσην Ἀταρίαν, ἐν χερσὶ κινδύνου ἐλθόντες, ἀμηχανοῦντες, μόνον σύμφορον ἐνενόουν, τὴν ἐκ Λοπαδίου ἀρωγήν. ἐκεῖ γὰρ διῆγεν ὁ Μακρηνὸς σὺν ὀλίγοις τισὶ, καὶ τοῖς περὶ τοὺς Ἀμογαβάρους, οὓς φθάσας ὁ Καῖσαρ ἀπέστελλεν ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἐκεῖ. πέμψαντες

POst hæc autem acciderunt mala gravia cuidam Arci Mysiæ in Olympo sitæ, cui Cubuclea nomen est. Cum enim eius Incolæ acriter oppugnarentur ab Exercitu Persæ Ataris, & in extremum iam periculi venissent, unam sibi superesse spem auxilij viderunt à Lopadio, ubi Macrenus Dux Romanus cum paucis sui generis degebat, habens secum & quosdam Amogabaros, ex his quos olim Cæsar Rontzerius ad id Castrum custodiendum miserat. Orarunt ergo Macrenum legatione supplici, ne se in summo discrimine despiceret, sed quo

posset

possit auxilio servaret. Macrenus delectos sexaginta ex Amogabaris, fidos eos & benevolos Romanis, quales se ferebant, credens, ire suppetias Cubucleensibus jussit. Hi primùm profecti ad Persas, clàm cum illis convenerunt, fide datâ, & acceptâ, se ingressos in Arcem obsessam pro virili annisuros, ut Persis traderetur: vicissim autem velle perduci Persarum operâ se salvos Lampsacum, unde traiicere ad suos possent. Ab hoc arcano colloquio intra munitiones Cubucleensinm ut socij admissi, nihil immanis hostilitatis omiserunt quo non in miseros longè aliud expectantes indigenas vel inquilinos Loci vario prætextu grassarentur. ad extremum capto tempore, quorquot illic supererant, Præsidiarijs occisis, Cives eiectos produnt Persis, ab ijs crudeliter mactandos; Arcemque iisdem iuxtà pacta condonant. Ipsi deducente Præsidio Persarum iter ingressi versùs Lampsacum, plurimos Romanorum huc illucque fugientes varijs obiter locis captos servitum abducunt: ac cum aliâ diversi generis prędâ immensâ, ingenti potiti sceleris præmio Hellespontum transfretant.

ὥστε βοηθεῖν ἐπιβόλου τῷ Μακρηνῷ. πέμπει ἑξήκοντα Ἀμογαβάρους ὡς πιστοὺς τοῖς Ῥωμαίοις, οἵ τινες δὴ παραγεγονότες προσέρχονται Πέρσαις κατὰ τὸ λεληθὸς κοινολογησάμενοι, καὶ τὰ πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες· ἦ μὴν αὐτοὺς μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ἰδίῳ συμπρᾶξαι. ἐκείνους δὲ πρὸς Λάμψακον ὡς παραπέμψειν, διασωσομένους. εἰσελθόντες δὲ τὸ φρούριον οὐδὲν ἦν δεινόν, ὅπερ εἰς τοὺς ἐποίκους οὐκ ἐποίησαν. καὶ τέλος τοὺς ἐντὸς κατασφάξαντες φύλακας, τοὺς ἐποίκους πάντας ἐξελάσαντες, παρεδίδουν ἐπὶ δουλείᾳ τοῖς Πέρσαις τὸ φρούριον. αὐτοὶ δὲ σὺν ἐκείνοις ἁψάμενοι τῆς ἐπὶ Λάμψακον, ἐντυγχάνουσι πλήθει Ῥωμαίων καθ' ὁδὸν ἄλλους ἀλλαχοῦ φεύγοντας. καὶ τούτους ἐξανδραποδισάμενοι, σὺν ἄγρᾳ πλείστῃ καὶ μεγίστῳ ἑρμαίῳ τὸν Ἑλλήσποντον περαιοῦνται.

CAPVT X.

De Incendio quod in Vrbe contigit.

PEr hunc modum Constantinopolis ab utráque parte, Continente orientali & occiduâ dum premitur, angustias sensim ad extremas periclitabatur redigi; eo plerorumque mœrore Romanorum, ut in summâ inopiâ consilij parùm à desperatione ultimâ abessent. Et erat isto velut quodam unguis in ulcere zelus acerbus Athanasij Patriarchæ, qui nullum faciebat finem incusandi populum, causas, ut aiebat, suis sceleribus Deo præbere non cessantem immittendarum cladium tantarum. In earum porrò piacula culparum crebræ litaniæ celebrabantur ab eodem, præsentibus unà Monachis & Clericis, cum frequentis Conventu populi. Nec preces indicere contentus, obiurgationibus amaris, supplicijsque sæviebat; nunc Monachos criminans, nunc Sacerdotes, nunc Laicos: sæpe terrores iis, mulctas, & id genus sensu acria in pœnam, sat aliunde infelicibus imponens. In his ille ferebatur sive ostentandi sui prurigine, sive opinione quâ sibi persuaserat; pessũ ire omnia propter Priorum Patriarcharum, maximè autem Ioannis Cosmæ qui sibi successisset, negligentiam (hoc enim traducebat nomine, ad gratificandum pronam, & benevolam viri eius indolem) restitutionem autem autem cunctorum in melius, à suâ istâ instanti acrique diligentiâ expectari,

ἘΝτεῦθεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐς στενὸν ἦλθε τὸ Βυζάντιον ἐκινδύνευεν, ἐξ Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως. ὥστε ἀπόγνωσις καὶ ἀπορία πλείστη Ῥωμαίοις συνέπεσεν. ὁ δέ γε Πατριάρχης Ἀθανάσιος πρὸς τούτοις καὶ τῷ λαῷ ἐπεγκαλῶν ἐγκλήματα διηνεκῶς οὐκ ἀπώκνει. ὡς δῆθεν τὰς αἰτίας τῶν συμβαινόντων ἐντεῦθεν ἐπερχομένας ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ πλημμελείας. διὸ καὶ συχναὶ λιτανεῖαι παρ' ἐκείνου μετὰ Μοναχῶν καὶ Κληρικῶν καὶ παντὸς πλήθους ἐπετελοῦντο, καὶ συχνάκις ἐσαρπάζετο ποτὲ μὲν Μοναχοῖς, ποτὲ δ' Ἱερωμένοις, ποτὲ δὲ Λαϊκοῖς, καὶ ἐπιτίμια πολλάκις, καὶ φόβους, καὶ ζημίας ἐπιτιθεὶς τοῖς πλημμελοῦσι, κἂν ἄλλως καλῶς ἔχουσι, καὶ ἐπὶ τούτοις ὑπὸ φιλενδειξίας, καὶ τὸ οἴεσθαι τὴν φθορὰν ξυμβαίνειν ἐκ τῆς τῶν προτέρων ποιμένων, καὶ μᾶλλον τοῦ μετ' αὐτὸν Ἰωάννου, ἀτημελησίας, τὸ προσηνὲς καὶ ἀγαθοθελὲς οὕτω καλοῦντος· τὴν δ' ἐς τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον ἐκ τῆς αὐτοῦ σπουδαιοτριβήσεως προσδοκᾶσθαι. ὃ δὴ καὶ μᾶλλον εἰς τοὐναντίον συνέπιπτεν, ὡς ἐπὶ τοῖς ὅλοις ἐπὶ τούτῳ τὰ Ῥωμαίων ἐφθάρθαι, ὅσον εἰς διέγερσιν τῷ οὕτως αὐτονομοῦντι. ὥστε καὶ ἐν μιᾷ λιτανείας κατ'

αὐτὴν

αὐτὴν ἡμέραν ἑσπέρας, ἀπὸ τῆς τῶν κυνηγῶν **A** λεγομένης πύλης, μέχρι καὶ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς, πᾶσαν τὴν ὑπερέκειναν ἐκείνην, τὸ πῦρ ἐπιλαβὸν ἐπημάθυνε, πλοῦτον δ' ἐκεῖνον ὅσον ἐμπορικόν, καὶ πᾶσαν ἄλλην πολυτέλειαν διέφθειρεν, εἰς τὸ μηδὲν ἀπηκόντισεν. ὃ δὴ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ Πατριαρχείας ἐγένετο. ταύτῃ τοι καὶ διελοιδοροῦντό τινες ὡς διὰ τὴν ἐκείνου λιτανείαν γεγονέναι τὴν τοσαύτην πυρπόλησιν. ὁ δὲ τὴν ἐκείνων πρὸς τὰς ἱκετείας **B** ῥᾳστώνην, καὶ τὸ ἐρρᾳστωνευμένον τοῦ βίου καὶ ἀμελές, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῆς θεομηνίας κατῃτιᾶτο. ὁπότεροι δὲ τοῦ ἀληθοῦς κατηυστόχουν, λέγειν οὐκ ἔχω. ἀλλ' ἀφορμαὶ τῶν δικαστηρίων τῷ Πατριάρχῃ ἐντεῦθεν ἐσχεδιάζοντο· οὐ μόνον πυρποληθέντων τῶν ἐν ταῖς ἐμπορίαις συμβολαίων γραμμάτων· ἀλλ' ὅτι καὶ πολλοὶ τῆς νυκτὸς, ξυνδραμόντες ἐκείνοις, τὰς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων διεφόρουν διαρπάζοντες· ἡ γὰρ πᾶσα κρίσις ἀρχῆθεν τῷ Πατριάρχῃ προσανετί- **C** θετο, τοῦ Βασιλέως ἐνδόντος. τῷ μὲν φαινομένῳ, διὰ τὸ καθαρὸν τῶν λημμάτων· τῷ δ' ὑπονοουμένῳ τὸ ἀπὸ πάντων αἰδέσιμον καὶ φοβερὸν προσποιοῦντος τῷ κρίνοντι. ὡς ἐντεῦθεν ἐκ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ὀχλαγωγεῖσθαι τὸν Ἱερέα, ὄχλου μυρίου ἐπὶ τὴν μονὴν τοῦ μεγάλου Λογαριαστοῦ (ἐκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον διῆγεν) ἰλαδὸν συντρέχοντος.

A Quæ quidem expectatio in contrarium potiùs vertit: cum hoc eius demùm Patriarchatu Res summa Romanorum priùs concussa, planè iam irreparabiliterque conciderit: ipsa etiam huius securâ legum & pro libitu ruente gubernandi formâ impulsum ei pro sua parte addente ad ruinam, & in præceps omnia trudente. nec temerè rapi fortè queat in huius rei signum, & specimen fructûs istarum litaniarum, quod quadam dierum quâ illas ipse præsens magno ambitu obiverat, ferale sub vesperã exarsit **B** Incendium, quo à Portâ *Cynegorum* dictâ, usque ad Monasterium Prodromi, totus ille Vrbis quam latè patet frequentissimè habitatus Clivus flammâ grassante deletus est, redacta in cinerẽ ac planè perditâ illâ opulentia illic congestâ mercium è longo advectarum, illâ magnificentiâ superbarum Ædium, pariter unà cum pretiosissimâ supellectili splendidè in iis diversantium nobilium Familiarum: qualis & antea calamitas sub eius Patriarchatu contigerat. Inde non defuere qui Athanasio coram in os ipsi **C** exprobrare non dubitarent: præclaras istas eius litanias facẽ fuisse luculentã quæ tantã istam Vrbis partem inflammando corrupisset. Quibus ille reponebat, non litanias, sed ipsorum qui sic murmurarent, in eâ precatione ac cæteris pijs officijs ritè persolvendis ac fungendis supinam socordiam, causam incendij fuisse. Addebat impetu hinc capto ardentes invectivas in reliquam eorum dissolutam voluptatibus, & negligentem rerum divinarum vitam, è quâ super omne aliud ira Dei vindicis in nos sæviendi causas duceret. Vtri horum rem aeu tetigerint, definire nequeo. Cæterùm occasiones litium ad densiùs deinceps constipandum Patriarchæ forum hinc extitere. non solùm quoniam consumptis Syngraphis & Chartis plurimis apud Ædes igne consumptas Mercatorum, confusæ necessariò sunt debiti, & soluti rationes; sed etiam quia nocte illa plures concurrentes, specie commodandæ operæ exportandis in tutum rebus ab igne periclitantibus, furta multa fecerant; aliena in Domos proprias portata deinceps ut propria servantes. inde igitur natæ controversiæ Athanasio diiudicandæ veniebant. Nam ius omne arbitriumque Quæstionum forensium ab initio secundi Patriarchatûs Athanasio in solidum cesserat, indulgente Augusto: ob eam quidem, ut videri volebat, rationem, quòd à notissimâ eius abstinentiâ, puram & nullius suspectam acceptionis munerum expectandam esse iurisdictionem crederet: sed non latebat perspicaces alia occultata profundiùs istius attributionis causa. Nẽpe Imperator hominem palàm exosum quem à popularis insultibus invidiæ & querelis increbescentibus omniũ, ægrè totâ vi suâ defenderet, efficere hâc ratione studebat, ut plerique venerarentur & timerent, uti eum à quo supremam autoritatem obtinente iudicandi, suas sæpe pendere fortunas intelligerent. quam spem ipsum quoque apparebat Athanasium sequi, dum assiduitate constantissimâ usque à primo mane ad noctis crepusculũ, turbis se se trudentibus altercantium compressus, sacræ fastigium dignitatis ad cognitionem recularum vilium demittere Pontifex sustinebat: immensâ semper Populi lites sequentis multitudine ad Monasterium Magni Logariastæ (ibi enim plerumque degebat) perpetuo eam ob rem affluxu concurrente.

CAPVT

CAPUT XI.

De Andreâ Murisco.

PRius porrò quàm caperetur Madytos obsessa à Pharendâ Tzime, Andreas Muriscus ad eius viciniam se contulerat, Imperatoris iussu, cum navibus duabus, commeatûs, si quâ posset, importaturus in Arcem illam alimentorum penuriâ laborantem. Et hactenus quidem consilium successit, ut, ægrè licet, tandem tamen aliquam frumenti copiam Muriscus in id Castrum immitteret. Quo facto cum ad Imbrum recessisset, cognito illic duas adduci Amogabaris è Sicilia naves, harum studio præoccupandarum, eò quà veniebant cursum intendit. Illæ autem inobservatæ, longiùs quàm Nostri crederent processerant, adeoque in fretum iam evectæ propè Callipolim occurrunt improvisò non adverten-ti, & festinanti ulteriùs Andreæ. Hic fortè contigit nautas alterius Murisci navium ultrò se admovere Hosti non agnito, quòd navem conspicati siculam, illam esse ipsam crederent quâ Dux ipsorum Amerales vehebatur. Haud pari errore delusi Siculi, pa-tatam strenuè arripientes prædam, navi Romanâ sunt potiti: Nostrosque illic repertos occiderunt, præter quosdam qui iactu in mare præcipiti gladij aciem fugeruot, & Navarchum sponte à Victoribus servatum. Hic erat Murisci Patruus. Illi autem quos se in aquam iniecisse diximus solo manuum remigio ægrè tandem nudis corporibus salvi Tenedum appulsi, rem illic gestam Murisco nunciarunt. prætereaque significaruot, quid siculæ naves oneris haberent; &, ut remos atque id genus arma nautica, Triremibus scilicet instruendis, apportarent Catelanis. His Muriscus cognitis, simol etiam audiens aliam è missis ab Imperatore navibus captâ & ipsam fuisse, in gravem deiectus mœrorem est, anxiumque sic animum per varia versans consilia, in eo denique acquievit, quod minimè conducibile, ut eventus mōstravit, comitibus ipsius foret. Cum enim eam ipse, quam qui sub eo missi ab Imperatore Romani militabant, in duas iam solas relictas, cæteris ab Hoste occupatis, contrusi oaves essent, cum his solvens inde Proeconnesum appulsus, spoliat armis Romanos omnes, & nullo instructos viatico dimittit, ire ad Imperatorem iubens, & ei narrare qoæ acciderant. Pervenerunt hi tandem ad Augustum: ægrè quidem,& diu quæsitâ in Vrbem transfretandi facultate. Sed appareotibus commodùm septem Ge-

Πρὶ δὲ τοῦ ἁλῶναι Μάδυτον πολιορκουμένην ὑπὸ τοῦ Φαρέντα Τζιμῆ, ἐφίσταται Ἀμουράλης Ἀνδρέας Μουρίσκος ἀποσταλεὶς παρὰ βασιλέως σιταρκήσων τὸ φρούριον λειποσιτοῦν, ξυνάμα δύο ναυσί· καὶ δὴ ἐπιστὰς, μόλις εἰσάγει τὸν σῖτον. ἐκεῖθεν δ' αὖθις περί που τὴν Ἴμβρον ἐχώρει. ἐπεὶ γὰρ μαθὼν ὡς ἀνάγονται δύο νῆες ἐκ Σικελίας Ἀμογαβάροις, καὶ προκαταλαβεῖν τὸν ἐκείνων ἔσπευδε δρόμον. αἱ δὲ ἐξ ἀφανοῦς διαδρᾶσαι καὶ τῷ πορθμῷ ἐπιστᾶσαι κατὰ τὴν Καλλίου, χρεωμένων τῇ μετ' ἐξ ἐφόδου θατέρας τὴν τοῦ Μουρίσκου ἑκούσῃ προσέχουσαν, τῷ τὴν πολεμίαν ὑποτοπάσαι εἶναι τὴν τὸν Μουρίσκον φέρουσαν. ὁ δὲ, ὡς ἕτοιμος ἦσαν αὐτανδρον προσχέντες τὴν ναῦν, πάντας, δίχα τινῶν τῇ θαλάσσῃ ἀποκολλάντων, ἔργον ποιοῦσι μαχαίρας, μόνος ὁ Ναύαρχος περιποιησάμενοι. ὁ γὰρ Ναύαρχος θεῖος ἦν τοῦ Μουρίσκου. ἐκεῖνοι δὲ μόλις τῷ σώματι διαπλεύσαντες, τὸ προσχθὲν, ἐπιστάντες Τενέδῳ, ἀγγέλλουσι τῷ Μουρίσκῳ· πλὴν καὶ τὸν τῶν νηῶν φόρτον δηλοῦσιν· ὡς κώπας τοῖς Κατελάνοις διεκόμιζον. ταῦτα γνοὺς Μουρίσκος, καὶ ὡς κατέχεσιν ἐπύθετο καὶ ἑτέρας νῆας, ἣν προσαπέστελλε βασιλεὺς, δεινῶς ἤλγει, καὶ διενοεῖτο, ὡς ἔδειξε, τοῖς μετ' αὐτὸν τὰ μὴ πρόσφορα. ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε, καὶ οἱ ἐκ βασιλέως πεμφθέντες Ῥωμαῖοι, ἐν δυσὶ καὶ μόναις ναυσὶν ὑπέκελλον, τῶν λοιπῶν ἁλωμένων, ἀπάρας ξὺν αὐτοῖς ἐκεῖθεν καὶ τῇ Προικοννήσῳ προσχὼν, γυμνοῖ ξύμπαντας τῶν ὅπλων Ῥωμαίους οὓς εἶχεν ἐντὸς συμμάχους, γυμνούς τε καὶ ἀνόπλους ἀφεὶς, ἰέναι τε παρήγγελλε πρὸς βασιλέα καὶ δηλοῦν καὶ τὰ γεγονότα. ταῦτ' ἐπιστάντες ἐκεῖθεν, πλὴν μόλις καὶ μετὰ βίας, ἡμιθνῆτες ἑπτὰ φανεισῶν νεῶν, οἷς θαρρήσαντες καὶ αὐτοὶ ξυνεκπλεύσι καὶ τῷ Βασιλεῖ ἀγγέλλουσιν, ὡς κἂν αὐτὸς Μουρίσκος, εἰ μὴ νῆες ἀρκεταὶ πρὸς ἀντιπαλαίμησιν ἐπιστῶσι τῶν ἐναντίων, οὐ πρόθυμος ἂν εἴη τὴν ἐς βασιλικὴν δουλείαν, τὴν στρατικὴν περιπλάνησιν, καὶ τὰ ἐκεῖθεν κέρδη περὶ πλείστου ποιούμενος. ἀλλ' ἐκεῖ ἀπόνητο τῶν τοιούτων δὴ βουλευμάτων.

ἀλλ'

ἀλλ᾽ ἐπεὶ δύο νῆας ἐξαρτυσάμενος περί που τὸν τῆς Ἑλλησπόντου πορθμὸν, μαθόντες οἱ ἐναντίοι περὶ τούτου, σὺν οἷς Φίλιππος ἀρχηγὸς ἐκείνων, ὅσον τάχος ἐπ᾽ ἐκεῖνον ἐξελαύνουσι. καὶ περί που τὴν Ἀρτάκην τῶν Κυζικηνῶν ἐπίνειον κατὰ τὸ Ἀλώνιον συμβαλόντες, ἐφ᾽ ἱκανὸν διεμάχοντο, καὶ περιγενομένου τοῦ Μουρίσκου, τῶν περὶ ἐκεῖνον ἀπειρηκότων, καὶ τοῦ φόνου πολὺς, αὐτὸν μόνον Μουρίσκον περισωθέντος ἐκ παλαιᾶς φιλίας Φιλίππου. κἀκεῖνος γὰρ πάλαι ποτὲ ὑπὸ Μουρίσκου ἁλοὺς κατὰ θάλασσαν πειρατεύοντος, ἔτυχεν ἡμέρως· ὥστε καὶ ὠνῆς ἀπεμποληθῆναι μετρίας· διά τοι ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὡς ἥκιστα ἐτύγχανεν ἀχαρίστου· ἀλλὰ μικρῶν τριῶν χιλιάδων χρυσοῦ ἀπεμπόλησε τοῦτον πρὸς Τενέδῳ θείῳ ἐκείνου ἐκεῖ παρόντι. Ἀμογάβαροι δὲ ταῖς τόλμαις ἀναθαρρήσαντες, οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ Ἀτίνην Περσῶν συμμάχους διεπεραίωσαν περί που χιλιάδας δύο· ἐπιμιξάντων καὶ Ῥωμαίων ἐξ Ἀνατολῆς, ἀθρόον γεγονότες πλῆθος ἐξώρμησαν. καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφύλαττον· τὰ πέριξ δὲ καὶ διαδραμόντες ἀπὸ γοῦν Κληνῶν μέχρι καὶ Τζουρουλοῦ, τὸ ἐντὸς ἅπαν κακῶς διετίθουν, κτείνοντες παμπληθεί, ὡς εἰς χιλιάδας πίπτειν, ζῶα καὶ βόας ἀροτῆρας ζευγίτας ἀνδραποδίζοντες. καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ ἀρότου. ὅτε οὐ μὴ ἐσφάλλοντο. ὅσοι δὲ καὶ ἔφθασαν προσφυγόντες, ἐντὸς τῆς πόλεως παρεδύοντο· αὐτοὶ δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν εἰργασμένοι, ἐπεὶ ἀποκεκλεισμένην Ἡράκλειαν ᾔκουον (ἔφθασαν γὰρ οἱ τῇδε τῷ ἀπογνῶναι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ μᾶλλον διὰ τῶν ἡγεμόνων ἐξορμώμενοι, καταβαλεῖν μὲν ὅσον ἴσχυσαν τοῦ πολίσματος, πυρὶ δὲ τὰ πάντα δοῦναι, διαμείναντα, κατὰ Σηλυβρίαν δ᾽ ἐγκλεισθῆναι) ὡς εἶχον εὐθὺς Ῥαιδεστῷ προσβάλλουσι. καὶ ὅσον μὲν ἐκτὸς προσκατέλαβον, ἀνοικτὶ κτείνουσιν, ὡς κεῖσθαι πεσόντας ἐκ τῶν ἔξω Ἐκκλησιῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ Ῥαιδεστοῦ παμπόλλους ἀνθρώπων· ὁ δὲ πύργον πολλῶν ἐγκλεισθέντων περικαθίσαντες, ἤθελον ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατα ἦν σφίσιν αἱρεῖν μαχομένοις, καθ᾽ ὁμολογίας ἐπειρῶντο χειροῦσθαι. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οὕτως εἶχον· ταύτῃ τοι καὶ ἀπογνόντες ὑπέστρεφον.

A nuensium navibus, exorato in eas ascensu, deportati eò denique, Imperatori exposuerunt quid ipsis accidisset, eique nunciarunt, nolle amplius Muriscum ipsi servire, nisi & naves ipsi darentur idoneo numero ac robore ad pugnandū cum spe verisimili victoriæ contra Classem hostilē mox potentissimam futuram: & eædem sibi naves cum plenâ potestate permitterentur ducendi eas quocumque vellet latè per maria ad excursiones piraticas, qualium à se olim actarum B lucrum expertus ingēs, fraudari eo per causam angustæ ac sterilis circum suburbana littora navalis militiæ, haud se in posterum pati diceret posse. Cæterùm non longus huic suorum consiliorum fructus constitit. Nam ex quo renunciavit, quo modo diximus, obsequium Augusto, armatis sumptu suo duabus navibus, in ijs dum opperitur in Hellesponto transitum commodum in æquor plenum, ubi more suo ac quæstu veteri piratam ageret, conspicati eas Adver- C sarii, secum habentes appulsas recens è Sicilia naves quibus Philippus quidam præerat, cursum confestim in illas expediunt. & summâ celeritate insecuti, deprehendunt circùm Artacen Cyzicenorum navale, ubi prope Alonium pugna committitur diù anceps, acriter Murisco resistente; quoad huius militibus animos despondentibus, Philippus superavit, & cæde ac strage circùm Muriscum editâ non parvâ, cùm ipsum cepit, tum ambas eius naves suis adiungens, victor est reversus. Nec quidquam eo tem- D pore vitam Murisco nisi Philippi gratitudo servavit. meminerat hic enim aliàs se in mari captum à Murisco eodem, Piraticam tūc factitante; tractatum ab ipso humaniter fuisse brevique liberum dimissum, lytro non magno. Ergo parem illi modù gratiam rependere Philippus voluit, non multò post redimi eum apud Tenedum sinens, à Patruo eius illic fortè reperto, tribus aureorū parvorum millibus. Per hunc successum Murisci metu Amogabari soluti, fidentiùs iam commeantes in Asiam, Persas illic non paucos sub Duce Atinâ meteutes, certis in suas E partes conditionibus attractos, freto traiecto ad sua castra deportarunt. Hi cæteris adiuncti, qui iam illic erant, suis popularibus, Persarum ferè duum millium numerum explebant. Quibus multi quoque mixti Orientalis olim Tractûs incolæ Romani, nunc omnium inopes, eóque qualemcumque oblatam vivendi conditionem amplectentes, copias in formidabilem multitudinem Amogabaricas auxerunt. Hâc usi opportunitate in rem suam Duces illius Gentis præterquam saltûs, & iuga prærupta Montis Gani validis suorum præsidijs insessa, nostris invia fecerunt; etiam ex abundante turbâ varias conflatas manus quoquo versum emittentes, cuncta quæ circà Ganum sunt, usque Tzurulum sævis incursionibus vastabant, trucidantes passim obvios, ut pluribus cadaverum millibus strati post horum transitum

campi apparerent; greges armentaque abducentes, ne bobus quidem arantibus parcendo; quos ab opere abstrahebant licet publicè utili, & ob aoni tempus, opportuno. Hinc magna scilicet consternatio miseræ Plebis per cunctas illas Regiones erat: cunctis qui necem evadere potuerant in Vrbem confugientibus; ac intrà eam quoque terrore durante, illic in latebras se abdentibus. Porrò Barbari edius immanibus toto illo tractu inaudita crudelitatis exemplis, ubi se exclusos spe senserunt Heracleæ, prout destinaverant, occupandæ: (quoniam Heracleenses desperatione securitatis, & maximè Præfectis urgentibus, Vrbis ipsi suæ quantum manu potuere postquam diruerant, reliquis igne subiecto, intrà Selybriam se concluserant) toto impetu Rhædestum aggrediuntur. Ac exteriora quidem omnia per circuitum eius oppidi primo incursu occupant, sine misericordiâ trucidantes; ita ut à Tribus Ecclesiis ad ipsas usque Rhædesti portas strages ingës obtruncatorum plurium iaceret. Turrim autem numeroso infessam præsidio exorsi oppugnare, utcumque summam in hoc contentionem adhibebant, frustrà erant; itaque desperatâ expugnatione per vim apertam, pellicere Obsessos ad deditionem conditionibus offerendis conabantur, nihilò feliciore incepto. quare omisso vires ipsorum excedente negotio, unde venerant reverterunt.

CAPVT XII.

De Romoforto Latino.

HAc vice rerū Augustâ Irene Thessalonicâ Constantinopolim revertente, ac iam decem circiter diebus eo itinere progressâ, sed eâ lentitudine qua solent Reginæ procedere, Imperator re auditâ misit ei obviam qui à se magnopere monerent, ut cursum reflecteret, differetque in Vrbem reditum tali tempore ipsi periculosum. Nam ob incursiones hostiles tantâ esse perturbatione confusum occiduū tractum universum, ut nulla spes esset illàc eam transire securè posse. Porrò ipse adversùs tam vehementes insultus Hostium quantam poterat opponens contentionem resistendi, postquam cognovisset Turcos in paulò antè ab ipsis occupata Examilij Arce stativa habere, ubi cum iis erat Romofortus quoque Catelanus, Marulem ex Magno Archonte Ducem Exercitûs creatum, iussit, attributis ei quantas expedire pro tempore potuit, modicis copijs, circa locum Apro dictum Castris munitis considere. Ad hunc isto hærentem loco Romofortus nuncijs clàm missis indicat: cogitare se transfugium ad Imperatorem cum iis quos ex suâ Gente secum haberet peculiariter obnoxios (nam de Turcis quibus precariò præesset, spondere nihil posse) erant autem quos certò confideret se adducturum, circiter ducenti. Sed antequam accederet, cupere se nobili & Rei Romanæ in primis utili facinore specimen & quasi pignus fidei, ac virtutis suæ Augusto dare, Persis omnibus, qui contrà Romanos in occiduâ Continente militarent, funditùs delendis. Verùm ad hoc egere aliquot millibus nummorum, ut eâ pecuniâ perpelleret Turcos sibi quadamtenus parentes, ad pugnandum in Persas Socios, quod iis ostenso præmio facilè persuadendum confi-

Ὅτι καὶ τῆς Αὐγούστης Εἰρήνης ἐπαναζευγνυούσης ἐκ Θεσσαλονίκης, καὶ σταθμοῖς βασιλικοῖς ὡσεὶ δέκα διανυούσης τὰ τῆς ὁδοῦ, ἀγγελθὲν Βασιλεῖ πέμψας ἀπήγγελεν ὑποστρέφειν. μηδὲ γὰρ ἀσφαλὲς εἶναι πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἶναι, τῶν κατὰ Δύσιν πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως συγχυθέντων. αὐτὸς δὲ ὡς δυνατὸν ἀντιλαμβανόμενος πρὸς τοσαύτην κακίαν, ἔφθασαν γὰρ καὶ τὸ Ἐξαμίλιον, φρούριον οὕτω λεγόμενον, προκατασχόντες οἱ Τοῦρκοι, οἷς δὴ συνῆν καὶ ὁ Ῥωμοφόρτος Κατελάνος, ὁ δὲ Βασιλεὺς παραπέμπει τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλην, παραδοὺς δυνάμεις ὅσας ὁ καιρὸς ἐσχεδίαζε. καὶ περί που τὴν Ἄπρω προκαθῆσθαι διετάττετο. οἷς δὴ ὁ Ῥωμοφόρτος ἐν ἀπορρήτοις, ὡς δῆθεν, πέμπων, τὴν πρὸς Βασιλέα ἅμ' ἰδίῳ λαῷ περὶ τοὺς διακοσίους ποσουμένῳ, καθυπισχνεῖτο ἀπόκλισιν. πλὴν χιλιάδων χρυσίου τόσων ἀποσταλεισῶν ἐφ' ᾧ σὺν περὶ αὐτὸν δουλαγωγηθῆναι, καὶ σὺν Πέρσας ἀποσκάπτοντας προχειρίσασθαι, καὶ εἰς πέντε χιλιάδας τὸ δεησόμενον ἦσαν. ὁ δ' ἐπὶ στρατοῦ πέμπων σὺν ἄλλοις δωρήμασι, διεπυνθάνετο πῶς ἂν πάντας διαχειρίσαιτο; ὁ δ' ἔφασκέ οἱ, σὺν ἡμισείας ἔξω που στεῖλαι, καὶ σὺν ἐναπολειφθέντας ἐρήμην ἀποκτεννύειν, κἀκείνους ἐκ διαδοχῆς. ὁ δὲ δεῖγμα τοῦ τοιούτου ἀπῄτει πρὸς πίστωσιν. καὶ δέχεσθαι δὴ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἀποσταλείσας παρ' ἐκείνου, ὡς δῆθεν Περσῶν, καὶ ἠπάτησεν ἄν, εἰ μή τις γυνὴ μίαν τῶν κεφαλῶν ἀρίδηλος ἐγνώρισεν τοῦ ἰδίου ἀνδρός, ἐξ ἧς τοῖς λοιπαῖς Ῥω-

Ῥωμαίων εἶναι κατὰ τὸ εἰκὸς ὑποπτεύοντες, πρὸς ἐκείνης ἀπέχοιντο.

debat, licet à rursùs obligandâ Imperatori fide adeò videret abhorrentes, ut eò illos umquã assensuros planè desperaret. Accepit credulè propositionem Marules, & quò magis inclinaret sic iam affectum Romoforti animum, munera ipsi per submissos ad ulteriùs tractandum non parva obtulit. His distinctiùs inquirentibus de summâ quam posceret, ille respondebat haud minorem esse debere quinque aureorum millibus, pretio non magno, si cum promissi operæpretij utilitate ingenti conpararetur. Facilè in hoc conveniebat Marules; sed priùs percontabatur quâ demùm ratione rem quam pollicebatur oppidò difficilem, perfecturum se confideret? Ad ea ille: persuasurum se aiebat parti dimidiæ Persarum ut aliò abirent, prædâ quam illic diriperent ostẽsâ, cuius eos sciret avidissimos. ijs sic digressis in residuos cum suis cunctis unà iunctis Latinis, & Turcis improvisò ruiturum, interfecturumque haud dubiè universos: tum in alios illos similiter moturum, parique exitio paucos nec opinantes affecturum. His ultrò addebat, se se, si Marules vellet, in arrham promissæ operæ iam nunc missurum aliquot capita Persarum clàm à se occisorum. Ad quod huic assentienti, paulò post adfuerunt à Romoforto capita recens secta quorundam hominum, quos ipsi fuisse Persas affirmarent, afferentes: quâ specie inductus in fraudem esset minus cautus Dux noster, pecuniæque iacturam damno insuper maiori mox ab insidiis Perfidorum, transfugij obtentu cladem nobis novam molientium, cumulasset; nisi fortè reperta illic Romana mulier unum è capitibus allatis, sui viri à Catelanis nuper capti certissimò sibi agnitum, eiulatibus cuncta miscens, esse deierarer: unde suspicione ortâ, reliqua quoque capita Romanorum esse, malâque fide Romofortum agere, damnosus cum deprehenso iam Proditore tractatus abruptus est.

CAPVT XIII.

Thyraeorum & Ephesi expugnatio.

Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς λιμῷ καὶ πολιορκίᾳ καὶ τὰ κατ' Ἀνατολὴν φρούρια ταλαιπωρεῖσθαι συνθανόμενος, τῷ μὲν λιμῷ, ἐκ τῶν κατὰ πόλιν μεγίστων μονῶν τὸ περιττὸν τῶν σίτων ἐκλέγων, ἔστελλεν τοὺς διακομίσοντας κατὰ θάλασσαν, ὡς ἦν θεραπεύειν ὑπισχνεῖτο· τὴν δὲ τῶν Τούρκων καταδρομήν, τὰ αὐτὰ τῷ Κάνι τῶν Τοχάρων Χαρμπαντᾷ, ἃ δὴ καὶ τῷ Καζάνῃ διαπρεσβευόμενος, ἠξίου, κατὰ συμμαχίαν πέμποντα φράττειν ἀναστέλλειν. μικρῷ ὕστερον καὶ πρέσβεις ἐκεῖθεν ἀφίκοντο. καὶ ἀγγελίαι ὡς περὶ μ' χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων ἤδη καθωπλισμένων. ὧν τὰς κ' φυλάσσειν τοῦ Χαρμπαντᾶ αὐτανέψιος ἄγχι περὶ τὸ Ἰκόνιον, μεθέπεσθαι δὲ καὶ τὰς λοιπὰς οἱ πρέσβεις διεβεβαίουν. εἶναι δὲ μὴν πλεῖον σφίσι τοῦ μαθεῖν τὴν τοῦ βασιλέως θέλησιν, ὅπως καὶ ἐπί τινας προσβάλλοιεν ἀμυνόμενοι τοὺς ἀλάστορας. καὶ ὁ μὲν κρατῶν ἐν τούτοις ἦν. καὶ δῶρα καὶ πρέσβεις πρὸς ἐκείνους ἐξητοίμαζε τ' ἀπέλλειν· δὲ καὶ φήμη προσφρόντισμος, ὡς κατείληπται Ἔφεσος παρὰ τοῦ Περσάρχου Σασᾶν, ὃς γαμβρὸς ἅμα καὶ θεράπων τοῦ Καρμανοῦ Μαντακίου ὤν, ἐκείνου μὲν ἐκ πολλοῦ ἀπέστη· καθ' ἑαυτὸν δὲ δυνάμεις ἄγων, ὑπὲρ ἐκεῖνος ἐκστρατεύει. καὶ δὴ προσφάλαιον μὲν παρ' αὐτοῦ, τὸ ἐκεῖσε τῶν Θυ-

At Imperator fame & obsidione Arces per Orientalẽ Tractũ laborare audiens, fami quidem succurrere conatus est, frumento supra usum abundante necessarium è maximis quibusque Vrbis Monasterijs corrogato, Ministrisque tradito idoneis, qui illud mari, quò erat opus, deferrent. Turcorum verò incursionem coẽrcere studuit, missis Legatis ad novum Canin Tocharorum Charmpantanem, qui eadem à se illum rogarent, quæ iam impetrasset ab ipsius decessore Cazane: nempe ut sibi subditos populos ac Satrapas vetaret Terras Imperatoris Romanorum sibi Amici ac fœderati, hostiliter infestare. Ac retulerant paulò ante reduces Legati pronum se ad annuendum postulatis reperisse Charmpantanem. Iamque is adeò audiebatur in eam rem exercitum conscripsisse non minorem quadraginta millibus exercitatorum bello militum: quorum viginti millia eiusdẽ Charmpantanis fratris filius ducere nunciabatur, pervenisseque iam circùm Iconiũ. Reliquos mox secuturos Legati affirmabant. Esse porrò his mandatum, ex Imperatoris nutu pendere, quidquid ille significasset exequendo: veniendo quo vocasset, in eos movendo quos indicasset è Satrapis suo Imperio infestis. Dum hæc Imperator audiens & Legatos & munera quæ in occursum tam opportunis Auxiliaribus destinet, exquirit: turbat ecce gratulationem eius fa-

ma sanè feralis, nuncians captam Ephesum A à Persarchâ Sasane; qui gener simul & servus Carmani Mantachiæ cum esset, ab illo quidem iampridem defecerat; proprijs autem auspicijs copias ducens, adeò se opibus firmaverat, ut frustrà iam, si tentaret antiquus Herus, retrahere fugitivum conaretur. Atque ab hoc iam antea coacta ad deditionem longâ fame fuerat Arx illic sita Thyræorum. Postquam autem pari fa- B mis necessitate subigente, dedita eidem Ephesus quoque est, sub conventionibus tamen prius stipulatis, nihil sævum in deditos statuendi: vasa illa pretiosissima in Téplo Dilecti Christo, & Virginis Discipuli consecrata, cum opum illic conditarum infinito numero, inde asportabantur. Translati etiam à Victoribus sunt in Thyræorum Arcem plerique Civium, metu ne ab iis capto fortè postmodum tempore in novos Dominos dolo insurrecturis, Persarchæ improvisò circumventi molesti aliquid paterentur. Alios plurimos gladio Persæ interemerunt immisericorditer mactantes.

ραίων φρέριον, λιμῷ πολυημέρῳ σὺν ἐκεί-
ῳ δαπανησαμένου. ἐπεὶ δ' αὖθις ταύτης χάριν
τῆς αἰτίας ἐξ ὁμολογίας τοῦ μή τι τῶν ἀπηχέστων
σὺν ἀνθρώπους παθεῖν, συγκατείληπται καὶ ἡ
Ἔφεσος, καθὼς μὲν ἐκεῖνα τὰ τοῦ ναοῦ ἀφι-
ερωμένα, τοῦ ἠγαπημένου τῷ Χριστῷ καὶ Παρ-
θένῳ, χρημάτων τὸ ἄπειρον πλῆθος διεφορεῖ-
το. μετῳκίζοντο δὲ καὶ οἱ πλείους τῶν πολι-
τῶν ἐπὶ τὸ τῶν Θυραίων φρούριον, διὰ τοῦ μή τι
παθεῖν ἐκ δόλου σὺν Περσάρχας ἄχαρι, ἐπι-
θεμένων ἐκείνων, ὧν καιρὸς διδοίη. ἄλλους δὲ
πλείστους ἔργον μαχαίρας ἐποίουν ἀνοικτὶ σφάτ-
τοντες.

CAPUT XIV.

Legatio Imperatoris missa Genuam ad armorum societatem statuendam

HI tam tristes nuncij cum aliis aliunde quotidiè nihilò lætioribus perlatis, gravi quidem moerore Imperatorem affligebant; non tamen deiiciebant eius animum, qui perstabat erectus pertinaci spe, nec cessabat intendere conatus ad mala undique ingruentia quàm posset efficacissimè repellenda. Et princeps quidem eius cura laborabat in excutiendâ sibi è sinu intestinâ peste, Vrbi minantis è proximo Tumultus, coniuratis simul Amogabaris cum Persis, ad quos memorati prius D Turcopuli numero suprà mille se aggregaverant. Postquam enim hi Alanos imitati se ab alijs abiunxerant, perstiterunt sic aliquandiù in suo ipsorum arbitrio, nemini alteri obtemperantes; quando multorum opinio non inverisimilis, ut res apparebant; fuit; eos nisi ab Imperatore præoccuparentur promissione stipendiorum quanta ipsi peterent, ad Osphentisthlabum accessuros, id enim fore, revertens ad Imperatorē affirmaverat Cutzimpaxis, quod nomen si græcè E interpreteris, *Primū Hieromagorū* sonat. Verùm Alani certiores facti Turcopulos Calliopolim versùs iter intēdere, ductis unà secum uxoribus & liberis, in eos improvisò irruentes, quasi ut gratificarentur Imperatori, paucas è multis mulieres, & pueros sic captos, ad Augustum miserunt. Cæterùm adiunctione Turcopulorum Catelani adeò tunc roborati sunt, ut confestim inde nunciarentur, incursando agere ferreque quid-

C ΤΑῦτ' ἀγγελλόμενα, καὶ πρὸς αὐτοῖς
ἕτερ' ἄττα δεινὰ καθημέραν, δεινῶς ἀλύειν
ἐποίουν τὸν Βασιλέα. οὐ μὴν δ' ἐς τέλος κα-
τέπιπτεν, ἀλλὰ καὶ αὖθις ὅσον εἶχεν, σὺν
ἐλπίσιν ἀντελαμβάνετο. καὶ πῶς τὸ ἐγκόλ-
πιον κακὸν ὑπὲρ τ' ἄλλα, ἤθελεν ἀνασπᾶν.
τὸ δ' ἦν Ἀμογάβαροί τε καὶ ὁ σὺν αὐτοῖς
Πέρσαις, οἷς δὴ καὶ οἱ ἄνω ῥηθέντες ὑπὲρ τοὺς χι-
λίους ὄντες Τουρκόπουλοι προσεχώρησαν. ἐπεὶ δὲ
D γὰρ σύσσημα Ἀλανοῖς ἀφεστήκεσαν, ἐκεῖνοι
μὲν κατ' αὐτοὺς ἦσαν, καὶ δόξαν ἐκ πολλῶν
ἐδίδουν, εἰ μὴ ἱκανῶς πρὸς Βασιλέως μι-
σθοῖντο, ἀποχωρεῖν πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον.
ταῦτα γὰρ Κουτζίμπαξις ἐπανήκων πρὸς Βα-
σιλέα διεβεβαίου. πρῶτος δὲ τῶν ἱερομάγων,
τοὔνομα τοῦτο ἐξελληνίζει. οἱ δὲ Ἀλανοὶ μα-
θόντες ὡς Τουρκόπουλοι ἀπίασιν πρὸς Καλλιού-
πολιν ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἄφνως ἐπιπε-
E σόντες, καθ' ἣν πρὸς Βασιλέα δῆθεν χάριν,
γυναῖκας ἐκ πολλῶν ὀλίγας, καὶ παῖδας
προσσχόντες, πρὸς τὸν Κρατοῦντα ἀπέστελλον.
ταύτῃ τοι καὶ τῶν ἐχθρῶν κρατυνθέντων,
ὡς καὶ ἐξελαύνειν καὶ κατατρέχειν τὰ λοιπὰ τῆς
Θρᾴκης ἀγγέλλεσθαι. οἱ μὲν τοῖς προαστείοις ἐγ-
κατῳκισμένοι τῆς πόλεως ἀπαίροντες πρὸς τὴν
πόλιν ἐσεβιάζοντο. Βασιλεὺς δὲ καὶ πολλοῖς ἄλ-
λοις ἐπιχειρῶν ἐφ' ᾧ τοὺς ἐχθροὺς ἐπίσχοι, καὶ
πρὸς

πρὸς Γέννυαν πέμπει πρεσβείαν, ἀξιῶν ἐκεῖθεν ἀναχθῆναι στόλον νηῶν κατ' ἐκπλοὺς τῶν μισθῶν, καὶ ἅμα ἦρι πρὸς τάδε ἀφῖχθαι.

quid in Thraciâ reliquum erat: Quâ perculsi famâ Incolæ iam ipsi suburbiorum Constantinopolis, ne illam quidem securam rati stationem, convasantes palàm, intrà Vrbem se condebant. At Imperator multa iam frustrà expertus alia, ad hos tam importunos hostes coërcendos, appulit denique animum ad consilium mittendi LegatosGenuam, qui suo nomine rogarent, mitti suppetias inde ad se armatam Classem,mercede à se amplâ & rectè solvendâ suis auspicijs militaturam, quam ita tempestivè vela facere orabat, ut veris hùc initio posset occurrere.

CAPVT XV.

De Meleco Isaacio.

ΕΝ τοσούτῳ δὲ καί τις τῶν διαπεραιωθέντων Περσῶν, Ἰσαὰκ Μελὴκ, σατράπης ὤν, καὶ πολλοὺς ἄγων, πέμπει πρὸς βασιλέα κρυφηδὸν παρὰ πᾶσαν τὴν Κατελάνων αἴσθησιν, ἀξιῶν περὶ σπονδῶν, ὡς αὐτόθεν ἀποστατήσων Ἀμογαβάρων, καὶ ὅσα τοῖς τοῦ βασιλέως συνοίσει πράγμασι κατὰ τὸ δυνατὸν, ὡς ἔχει, διαπραξάμενος· ἢ γοῦν αὐτόθι μένων εἰ δυνατὸν ἦν, ἢ καὶ ἐπὶ τοὺς ἀντιπέραν σὺν ἰδίῳ λαῷ περαιούμενος. Βασιλεὺς δὲ τῶν δεινῶν ὁσημέραι πληθυνομένων, καὶ μὴ ἐώντων ἄλλως εὖ βουλεύσασθαι, ἢ τὸ χεῖρον ποιεῖν τὰ τῶν ἐχθρῶν κατά τινα σύνεσιν· ἄλλως γὰρ ἀντιπαρατάττειν καὶ πολεμεῖν οὐδ' ὅλως ἦν, ἀσμένως προσίεται τὴν πρεσβείαν, καὶ ἀντιπέμψας διά τινος Πέρσου, ὡς μὴ φωραθείη δῆθεν τὸ μελετώμενον, δώσειν μὲν εἰς γυναῖκα τὸ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου Μελὴκ θυγάτριον τῷ Περσάρχῃ καθυπισχνεῖτο, παρέχειν δὲ ὅσα τε κατὰ προῖκα, καὶ ὅσα κατ' ἄλλην φιλοτιμίαν τὰ ἱκανά. ἀλλὰ τούτων ὁσημέραι διαγγελλομένων, καθυπισχνέετο τοῦ καὶ αὖθις προσχωρεῖν τοὺς ἀποστάντας Τουρκοπούλους, αὐτός γε συμπαραστέλλοιτο, εἰ μόνον πέμποιντο αἱ τούτων γυναῖκες, πλὴν μετ' ἀσφαλείας τοῦ μή τι παραβλαβῆναι κατ' ἀπάτην τῶν συγκειμένων. ὡς γοῦν ταῦτ' ᾠκονόμητο, καὶ ἤδη ἐπέμποντο, φωρᾶται τοῖς Ἀμογαβάροις τὸ δρᾶμα, καὶ Ῥομοφόρτος τὸν Περσάρχην εἰς κρίσιν ἄγει, καὶ ὅσοι συνεμελέτων αὐτῷ τὰ τῆς ἀποστασίας. τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν ὅλως ἀπολογεῖσθαι, ἓν εἰς ἀπολογίαν προὐτείνετο, τὸ ἀπατᾶν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν θέλειν τὰς συζύγους τῶν Τουρκοπούλων, πλὴν ὑποσπονδηθέντας ἐντεῦθεν τὰς εἰς αὐτοὺς πληροφορίας τῶν Ἀμογαβάρων ἀπέλυον. ὅθεν καὶ ἐξ αὐτῆς ἀντιπερᾶν ἐγνώκεισαν τὸν Περσάρχην. αὐτοὶ δὲ κατὰ νώτου λιπόντες τῶν Περσῶν, παρ' αὐτὰ τὰ τῆς

INter hæc quidam è Persis qui in Tractum occiduum traiecerant, Isaacius Melecus, eius Gentis Satrapa & multos sub se habens, misit clàm ad Imperatorē, sine ullo Catelanorum sensu, qui rogarent ut se ipsi conciliari cupientem, & fœdus cum eo inire, admitteret. Offerebat autem, se statim relicturum Amogabarorum partes, & quidquid ad res & rationes Imperatoris expedire intelligeret, pro virili acturum: sive illic ubi erat, si fieri posset, persistendo, sive in adversam cum suis copiis transfretando Continentem. His Imperator auditis, reputans; malis quotidie ingravescentibus, non aliam aliundè spem remedij ostendi (quando exhaustæ opes Imperij facultatem negabant iusti Exercitus Rebellibus opponendi) quàm à procurandâ, si quâ posset arte confici, debilitatione atque imminutione Potentiæ hostilis: perlibenter excepit legationem, & remisso ad Melecum Persâ quodam fido, ut res tutius lateret, promisit se illi daturum in uxorem antiquioris illius Meleci filiam, adiecturumque dotem amplam: nec in cæteris, quoties foret opus, aut ipse cuperet, suam munificentiam requisiturum. Et procedebat feliciter tractatio Missis ultrò citroque quotidiè commeantibus; quorum quidam à Meleco nunciavit ipsi videri, posse Turcopulos à Societate Catelanorum abscindi, & dato idoneo fidei pignore, Romanis conciliari, si suæ ipsis Mulieres, quas captas ab Alanis Imperatori deditas dictum est, ab hoc illis redderentur. His facilè annuente Augusto, & mulieribus iam missis, deprehenditur ab Amogabaris arcana molitio. Quare Romofortus ad iudicium Persarcham citat, eosque omnes quos defectionis cum eo cogitatæ suspicio contingebat. His causam difficilem, exitu sanè ancipiti, dicentibus, cum non occurreret quid aliud verisimiliter allegarent, in eo consenserunt ut affirmarent, non verè deficere se voluisse, sed ostentandâ falsò eius rei voluntate, ab Imperatore retrahere uxo-

res

res Turcopulorum. Fidem invenit apud Amogabaros plausibilis excusatio. atque ita magno defuncti periculo coniurati, Persarchæ Meleco persuaserunt velocem in Asiam traiectum, quem is clàm administrare eò commodiùs potuit, quòd quasi soluti iam curâ Catelani, Persis à tergo relictis circà partes Madyti, hinc quidem Triremibus conscensis mare latrocinantes infestabant; inde autem terrestribus copijs latè prædabundi regiones incursabant, ipsi quoque Vrbi formidati, anxiâ eorum expectatione sollicitæ. Quando & ausi sunt novâ Imperatorem legatione superbè lacessere: quâ petebant: solvi sibi planè stipendia retrò debita, tum quæ rapta in manibus haberent, aliâ ipsorum arbitratu taxandâ pecuniâ redimi: ijs peractis præberi sibi ab Imperatore naves, & sic eum pace in Patriam remitti. Ni hæc fierent internecinum ad extremum denunciabant bellum. Hæc cum admitti nullo modo possent, palàm erat cunctis, spem conventionis nullam superesse. Quare in solâ fiduciâ divini auxilij precibus exorandi salutis publicæ facultas & ratio pendebat: haud segni ad id officium Patriarchâ, qui maximis crebrò conventibus solitas suas litanias iterabat. Interim autem periti rerum bellicarum, ut defendi satis posset Arx Cosmidij verentes, deseri, & ex parte subverti suasere. Imperator autem copias auxiliares ex Iberiâ, & ab Vrbe Geunâ, unde poposcerat, expectabat eò cupidiùs, quò ne interiora quidem Vrbis sat sibi tuta sentiebat, propter suboloraras quorumdam machinationes Proditorum. Nimirùm quidam cognomento Drimys, qui olim famæ parum bonæ, dudum ex occiduo Tractu ad Imperatorem accesserat, Sacerdotij dignitatem se adeptum ratus, nomen in Vrbe sibi fecerat, iactans se se ortum è stirpe Lascaris, & multorum studijs sic sibi conciliatis, baud cessabat quoad posset cunctos ad rebellandum adversus Imperatorem concitare. missis quin etiam ad Amugabaros, & nuncijs & literis, eos fraudulentis promissis incitabat ad urgendum quod cepissent bellum, & summâ vi Augustum oppugnandum. Aliunde verò in dignitatem Domestici Scholarum promotus Catelanus, memoratus pridem nobis Ameralis nomine, coniunctis consilijs cum quodam ex Occiduo Tractu Myzace, quem aliàs Imperator Ducem Exercitûs habuerat, multa malitiosè contrà Romanos miscebant; Amogabaros, & ipsi ad quàm maximè ijs nocendum adhortantes. Deprehensa tandem clarè utraque coniuratio est. autoresque iudicio convicti, poenæ carceris perpetui subiecti sunt. Ac cum inter has ventilandas causas quædam indicia manassent suspicionem moventia adversus schismate discissos quasi & ipsi Drimy aut Myzaci adhæsissent: quotquot eius factionis non modò in Monasterio Mosele dicto, sed & alibi uspiam intrà Vrbem erant, ijs exceptis qui per ætatem aut morbum, moveri nequiverunt, abire aliò coacti sunt; idque perincommodo tempore hiemis & gelu.

Μαδύτου μέρη, ἔνθεν μὲν ταῖς παρ' αὐτοῖς τριήρεσι χρώμενοι τὸ προστυχὸν ἐλῄζοντο τὴν περὶ ἑαυτοὺς κατὰ θάλασσαν· κατὰ δὲ ξηρὰν ἔθνος παμπληθεῖ· τὸ προσδόκιμοι ἦσαν προσβαλεῖν καὶ πόλει· προσεπετόλμων δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πρεσβείαν πέμπειν, τὸ ἀξιοῦν διδόναι μὲν τοὺς μισθούς, συνεκτιμᾶσθαι δὲ καὶ τὰ συλληφθέντα· καὶ οὕτω μετ' εἰρήνης ἐπὶ ναῦν πέμπειν αὐτοὺς εἰς τὰ ἴδια. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' οὐκ ἐχώρουν γενέσθαι, ἄπρακτα τὰ τῆς εἰρήνης ἦσαν. μόναις γὰρ ταῖς πρὸς Θεὸν ἱκετείαις ἐλπὶς ἦν σώζεσθαι. ἃς συχνὰς ὁ Πατριάρχης ἀεὶ παμπληθεῖ διεπράττετο. τινὲς δὲ καὶ τὸ τοῦ Κοσμιδίου φρούριον, δεδιότων μὴ ἐπιστάντες κατάσχοιντο, ἐκ μέρους κατηρείποντο, καὶ ξενικὰς δυνάμεις ἐκ τῆς Ἰβηρίας, κἀκεῖ γὰρ ἀποστέλλων βασιλεὺς περὶ συμμαχίας ἠξίου, ἔκ τε Γεννούας ἀπεξεδέχετο. οὐδὲ γάρ, οὐδὲ τὰ ἐντὸς ἐφάπαξ ἀσφαλὲς ἄχος τῷ βασιλεῖ. ἀλλ' ἔνθεν μὲν ὡς τῶν ἐπιρρυέντων ἐκ Δύσεως, ἱερωσύνης περιεσπᾶσθαι δόξας ἀξίωμα, καὶ πρὸ χρόνων προσχωρήσας ἐκεῖθεν τῷ βασιλεῖ, ὁ τοιοῦτος Δριμὺς τοὐπίκλην, ὄνομα θεὶς ἑαυτῷ, ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Λάσκαρι καταγόμενος, ὑπήρχετο τοὺς πολλούς, καὶ τὴν ἐκ βασιλέως ἀποστασίαν οἰκονομῶν οὐκ ἀπώκνει. ἔπειθε δὲ λόγους καὶ γράμματι, καὶ πρὸς αὐτοὺς Ἀμογαβάρους, τὴν κατὰ βασιλέως μάχην σφίσι δολεραῖς ὑπανάπτων. ἐκεῖθεν δὲ ὁ εἰς ἀξίαν τοῦ Δομεστίκου προχειρισθεὶς τῶν σχολῶν ὁ Κατελᾶνος δ' οὗτος ἦν καὶ πρὶν Ἀμηραλῆς, συμμίᾳ τῷ ἐκ Δύσεως Μυζάκῃ, ὃν ἐπὶ στρατοῦ εἶχεν ὁ ἄναξ. πολλά τινα κατὰ Ῥωμαίων ξυνέρραπτον, πρὸς Ἀμογαβάρους πέμποντες, καὶ τὴν μάχην ὡς μάλιστα ἐξοτρύνοντες. ταῦτα τοι κἀκείνους φωραθέντας, ποινὴν τῆς ἀξίας λαμβάνει τετυχηκότας δικαστηρίου κελεύεσθαι ταῖς φυλακαῖς. δόξαντες δέ τι κἀκ μέρει τοὺς σχιζομένους μετέχειν ἐκείνου τοῦ ἐγκλήματος, ἅμα πάντας, πλὴν τῶν μὴ δυναμένων κινεῖσθαι, μὴ μόνον τοὺς τοῦ Μωσελὲ μονῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως, ξυνέπεσε μετοικίζεσθαι, καὶ ταῦτα καιρῷ χειμῶνος καὶ κρύους.

CAPVT

CAPVT XVI.

De Papà Alexandriæ.

Ἡμῖν δὲ οὐδὲ τὸ κατὰ τὸν Πάπαν Ἀλεξανδρείας σιγητέον. ἐτύγχανε μὲν σὺν τοῖς συνάμα τοῖς περὶ αὐτὸν κατὰ τὴν Εὔβοιαν, ὡς ἀκριβέστερό μοι εἴρηται, παρά τινι τῶν δημοτικῶν μισθοῦ ξεναγούμενος. ἐπεὶ δὲ χρόνος διῆλθε, καὶ οὐδὲν ὅλως συνέμιξε τοῖς ἐκεῖ, εἰς ὑποψίαν καθίσταται· καὶ μᾶλλον Φρερίοις ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὸ σέβας. οἱ δὲ ἐπιστάντες ἅμα καί τινες τῶν δυναστευόντων, τὴν ἐνδημίαν ἀνέκρινον. ὡς δὲ πλέον οὐκ εἶχον μανθάνειν ἢ τὴν ἐκ παρόδου καταγωγὴν, καὶ τὴν εἰς ἀπαίρειν γινομένην αὖθις ἐκδέχεσθαι ἀναγωγὴν, τέως περὶ τῆς δόξης ἀνέκρινον, καὶ ὅπως ἔχοι πρὸς τὴν αὐτῶν Ἐκκλησίαν, καὶ οἷς εἰς ἁγιασμὸν χρῶνται ἀζύμοις μετὰ πολλῆς ἠρώτων τῆς ἐπιθέσεως. ὡς δ᾽ οὐκ ἦν αὐτὸν περὶ τούτων ἀποφαίνεσθαι, ἐκεῖνοι δίκαιον εἶναι καὶ πρέπον Πατριάρχην γε ὄντα λέγειν αὐτὸν τὰ τῆς γνώμης, σφοδρῶς κατέπειγον· εἰ δ᾽ οὖν ταῖς οὐ καλαῖς ὑποψίαις δοκεῖν ἐνέχεσθαι. τοῦτο ἐφ᾽ ἡμέραις ποιοῦντες, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυτον, τέλος, θάτερον δυοῖν ποιεῖν ἐδικαίουν, ἢ λαμβάνειν τὴν ἐξ ἐκείνου περὶ αὐτῶν ὁμολογίαν καθὼς ἦν θελητὸν σφίσιν, ἢ κατακαίειν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν, ὡς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἁμαρτάνοντας. ὥριστο τοίνυν ἡμέρα, καὶ λαὸς ἤθροιστο, καὶ λιπαρῶς ἀνέκρινον πάλιν. ὁ δ᾽ οὐδὲν παρὰ τὰ πρότερα ἔλεγεν. εἶναι γὰρ οὐδέτερον, καὶ μὴ ἀνάγκην ἔχειν μὴ τινὸς συνεστώσης συνόδου λέγειν. καὶ ἐπεχείρουν κατακαίειν. κἂν καὶ εἰς ἔργον προὔβη τὸ μελετώμενον, εἰ μή γέ τις τῶν ἐκείνων σταθεὶς, τὴν βουλὴν ἔλυε. μὴ γὰρ δὴ εἰς συνοῖσον τῷ γένει τούτων γενέσθαι τὴν πρᾶξιν, ἀλλ᾽ ἀνάγκην εἶναι μεγάλου τινὸς τοῦ κατ᾽ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἱκανὴν συγγένειαν ἔχοντος, ζητηθῆναι τὸν φόνον τούτου, ἀπὸ τῶν ἐκεῖ καταμενόντων τῆς αὐτῶν φυλῆς, οἳ δὴ κατὰ χρείαν ἐμπορείας τοῖς κατ᾽ Αἴγυπτον τόποις ἐφίστασθαι μέλλοιεν. ταῦτ᾽ εἰπὼν, ἔδοξε πιθανὸς, καὶ τὸ χείριστον ἐκεῖνο σκέμμα, ὡς ἀράχνης ἱστὸς διελύετο. διορίαν οὖν ἡμερῶν τῷ Πατριάρχῃ διδόασι τῆς χώρας ἐξελθεῖν, μεθ᾽ ἃς εἰ ἐπιμείνοι, δέχεσθαι τὸν κίνδυνον ἐδικαίουν. ὡς δ᾽ οὐδὲν ὑφίστατο, οὐδὲ τὴν ἔξοδον ἐδίδου, εἰς δέκα

A Nobis verò ne res quidem Alexandrini Papæ reticendæ hîc funt. Erat ille cum fuis, ut eft à me dictum, fuperiùs, Euboeæ, conducto illic hofpitio diverfans, cum verò longo ibi moratus tempore, planè fegregatus viveret, commmunione commercioque omni cum Indigenis cōftanter abftinens, fufpectus effe cepit, præfertim Freriis zelo Religionis inftinctis, quòd eum abhorrere à facris ipforum cernerent. B Hi ergo fecum ductis quibufdam è Magiftratibus aut Primoribus loci, adeunt hominem; & quamobrem eò veniffet, ad quid ibi hæreret, interrogant. Vbi autem nihil exprimere ab eo potuerunt aliud, nifi fe ut peregrinum viatorem meritorio interim uti diverforio; quoad expectata fibi adveniat opportunitas itineris quò intenderet profequendi, ad Ritū illi & res facras examē tranftulerunt: exquirentes quid de ipforum Ecclefia fentiret? & an probaret quod illic in ufu erat, confici Euchariftiam in Azymis? C De quo ut fentētiam fuam promeret vehemente inftantiâ flagitabant. Verùm illo pari conftantiâ negante fuper his pronunciare, illi nihilò minùs urgebant, aientes, nec æquum nec conveniens effe Patriarcham de re ad dogma vel religionem pertinente interrogatum, filere, minabanturque fi obftinaret in tacendo, fe id interpretaturos in partem fequiorem. Sic inftando ubi dies fruſtrà multos infumpfiffent, demum denunciarunt: alterum horum fibi certum effe facere; aut audire quæ vellent ex eo fcilicet profitente proba fibi & legitima videri facra ipforum; aut ipfum, & eius unà comites vivicomburio punire, tamquam blafphemos in Ecclefiam ipforum. Ei peragendæ rei dicta dies aderat, conveneratque ad fpectaculum iam populus. Tunc Frerii cum Proceribus eadem iterùm inftantiffimè à Patriarchâ exprimere contendebant. illo pariter folitâ tunc quoque fe involvente pertinaciâ tacendi, allegantéque, in itinere fe effe, non in Synodo, ubi fententiam de dogmate dicere fuam deberet. Ergo illi ad comburendum, uti decreverant, reculantem refpondere, accingebant iam fe: perfeciffentque quod deftinaverant, nifi quidā in medio ftans admonuiffet; damnofum id ipfis & univerfo ipforum generi factum videri fore. Nam hominem qui Alexandriæ fuiffet in Patriarchalem promotus Sedem, confentaneum effe ex magnâ illic & poten-

te ortum familiâ unde non esset dubitandum, quin aut suâ sponte aut concitati à viri Cognatis perillustribus Alexandrini, tam crudelem sui Patriarchæ necem, malè mulctandis eius autoribus, summâ vi ulcisci conarentur. cuius rei aut damnorum saltem ingentium Euboeensibus inferendorum, occasio ipsis deesse non posset, nundinantibus his frequenter commerciorum causâ, circa Portus, & littora Ægypti. Hæc ille dicens rectè monere visus est. totumque illud turbidum consilium momento est instar telæ aranei disiectum. Spatium ergo dierum certorum Patriarchæ præfiniunt, intrà quod, nisi è terris ditionis ipsorum excederet, suo periculo ibi moraturum declararunt, nec illi, nisi vades daret idoneos, incolumitatem præstare Magistratus. Ita ille, nihil conatus contrà excipere, aut in conquirendis fideiussoribus satagere, post decem dies in quas ipsi solas erat securitas promissa, solvit Euboeâ. Deinceps eidem comitibusque eius per illas oras vagantibus contigit, Thebas adire, magno ipsorum infortunio. Nam loci Princeps, vulgò dictus, magnus Dominus, securissimæ cunctos traditos custodiæ dimissurum se negabat, nisi nummorum duum millium persoluto pretio. Tandem tamen cum fortè accidisset ægrotanti magno Domino nescio quid utilis officij à Patriarchâ exhiberi, libertas carceratis data est; in digressu hinc exceptis ab Accolis Almyri: propè quem & ipsi amnem fixis tentorijs manserunt, perlibentibus locorum Dominis. Sed in orbem deinceps nobis historiæ nostræ redeundum est.

πόσαις τὰς ἡμέρας περιΐζωσι, καὶ ἀπολύουσιν· ἀλλ' οὕτως ἀλύουσι τούτοις, ἐπεὶ πρὸς ταῖς Θήβαις ἦσαν, μαθὼν ὁ τοῦ τόπου Ἄρχων, ὁ μέγας οὕτως Φημιζόμενος Κύριος, κακὸν ἀπαίνισμα τῶν. κατασχὼν γάρ, εἱρκταῖς παραδίδωσι ταῖς ἀσφαλεστάταις, καὶ τιμῆς δισχιλίων νομισμάτων ἠβούλετο ἀποδόσθαι. ὕστερον δὲ μετὰ καιρὸν χρησίμου φανέντος τοῦ Πατριάρχου τῷ κατέχοντι νοσηλευομένῳ, ἐλευθερία τοῖς κατακλείστοις δίδοται. καὶ περὶ τὸν Ἀλμυρὸν δεχθέντες, ἐκεῖ που καὶ κατεσκήνουν, ἀσμένως τῶν τοῦ τόπου Κυρίων αὐτοὺς ὑποδεξαμένων. ἡμῖν δ' ἐφεξῆς ἐκτέον τῆς ἱστορίας.

CAPVT XVII.

De Monacho Hilarione.

Monachus quidam Hilarion florentis ætatis in Periblepţæ Monasterio vitam religiosam exercitans, cum missus Elegmos versùs ad curanda illic sita Hospitium & Prædia ad ius modò memorati pertinentia Coenobij, videret inde, uti quotidie omnia incursionibus Persarum, aspirareque inultos Barbaros usque ad citimam viciniam Oppidi Elegmorum, Iuvenis ætate ferox, audax indole, nec militaribus, si adfuisset institutio, functionibus ineptus, collectâ Indigenarum manu, securè grassantes aggressus Persas, malè illos plerumque mulctabat; sicque locum defendens, intactum iniurijs hostilibus præstare pergebat, quando fama rei perlata in Vrbem, religionem Præpositis incussit, quasi contra fas fierent sacræ professionis hominem, alienum à sanctitate sui habitus, à solitudine quam nomine pollicetetur, a lenitate instituti suscepti propriâ, armorum & ductûs turbæ militaris exercere ministerium. Ea res ante omnes Præfectum Periblepţæ, mox & de his edoctum Patriarchã movit ad obiurgandum iuvenem vehementiùs, severéque sub interminatione poenarum gravium ei denunciandum, ne ullam

Μοναχός τις Ἱλαρίων, νέος ὤν, καὶ κατὰ τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνασκῶν. ἐπεὶ κατ' Ἐλεγμοὺς ἐγεγόνει πεμφθεὶς ἐπὶ ταῖς τῆς μονῆς χρείαις. ἦν γὰρ τὸ κτῆμα τοῖς ἐκείνων μετοχίοις ἁρμόζον· ὁσημέραι τε τὰς ἐκεῖθεν ἐκστρατείας ἑώρα Περσῶν, ὡς πάντα μὲν τὰ ἐκεῖ ληΐζεσθαι, ἐπιχειρεῖν δὲ καὶ τοῖς κατ' Ἐλεγμούς· καὶ τολμητίας ὢν ἄλλως, καὶ ἐμπειρίας πολεμικῆς οὐκ ἀπᾴδων, τὸν ἐκεῖσε συλλέγων λαόν, καὶ προσβάλλων τοῖς ἐπιοῦσι, Πέρσας κακῶς διετίθει. καὶ τὸν τόπον πολυωρῶν οὐκ ἀνίει. ἀλλ' ἡ πολιτεία αὖθις, καὶ ἡ ὀφειλομένη σεμνότης, καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν ἡσυχία καὶ μόνωσις, πρῶτον μὲν τὸν αὐτοῦ Καθηγούμενον, μετέπειτα δὲ καὶ Πατριάρχην περὶ τούτων μαθόντα, ἐμβριθῶς, καὶ δι' ἐπιτιμημάτων σφοδρῶν, ἀπείργειν τῆς πείρας τὸν Μοναχόν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ προσημαίνειν ἐδέδοκτο τοῖς μεγίστοις διὰ τὸ τόλμημα, γνοὺς ἐκεῖνος, Βασιλεῖ προσέρχεται. ὁ δὲ καὶ δέχεται, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν διακυβερνᾷ. οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν Πατριάρχην ἐκείνῳ εἶχεν ἐξευμενίζεσθαι. ἐν τοσούτῳ

σούτῳ τοῦ καιροῦ τριβομένου, καὶ τῶν ἐκεῖ A πραγμάτων ἀμελουμένων, ἐπισυμβαίνει Πέρσαι, καὶ ἐπιτίθενται αἰφνιδὸν, πλεῖστον φόνον ἐργαζόμενοι. ἐκείνων φυλαχθέντων καὶ μόνων, ὁπόσοι καὶ παρεδύησαν τῷ φρουρίῳ. ταῦτα γνοὺς Βασιλεὺς, καὶ ἐπαλγήσας τῇ συμφορᾷ, εἶχε μὲν ἀνενεγκεῖν τὴν αἰτίαν, ἐφ᾽ οὓς καὶ δίκαιος ἦν ἀνενεγκεῖν. ἀλλ᾽ ὅμως τὸ περὶ τῆς εὐλαβείας, καὶ ὅτι ἐδόκει ζωτικωτάτη συντήρησις B τάξεως Μοναχῶν ἀμελεῖν ἐποίει, καὶ τὰ τῆς θεραπείας ὡς ἐκείνῳ διεσκόπει. εἰ γὰρ καὶ ἄπρακτα πάντα κατὰ τὸ πεπραγμένον ἐφαίνετο, μόλις λιπαρῶς τῶν περιλειφθέντων ἀξιούντων Βασιλέα περὶ τοῦ Ἱλαρίωνος, ἐνδώσας διὰ τὸ τῆς ἀνάγκης. καὶ πεμφθεὶς ἐπὶ Πατριάρχην, μόλις ἀνεῖται. καὶ αὖθις ἐπιστὰς, ὅσον ἦν τὰ ἐκεῖσε διησφαλίζετο. τὸ γὰρ πρὶν ἅπαν, τοῖς Πέρ- C σαις κατελέλειπτο, καὶ Πέρσαι τὰ δεινὰ τὰ πρὸς ἐκείνους διδόασι πολλοῖς ὀνόμασι, σκιὰν εἰρήνης, οὐκ ἐν εἰρήνῃ παρὰ τῶν Περσῶν ἀντιλαμβάνον.

deinceps partem bellicæ administrationis attingeret. Haud satis ille se morigerum monitis talibus præbebat, præsenti aliud necessitate suadente. Quare cum intelligeret irritatos eius contumaciâ Præpositos in eo esse, ut sibi comprehendi iusso acria infligerent supplicia, confugit ad Imperatorem, qui eum libenter admisit, & apud se detinuit, frustrà interim satagens ei placare Patriarcham. Dum hæc mora longè ab Elegmis Hilarionem tenet, nemine illic interim tutelæ locorum invigilante; contigit Persas improvisò irrumpentes magnam illic cædem facere, trucidatis cunctis qui se abdere intra munitionem sat maturè nequivissent. Perculsus atroci nuncio Augustus, cladique indolens, rectè quidem poterat eam imputare culpæ illorum, quorum effet superstitiosâ morositate factum, ut tam necessarium præsidium tam extremè periclitanti loco subtraheretur: sua tamen eum religionis abundantia, respectusque monasticæ sanctitatis adeò abhorrentis à tractatione armorum, diù detinuit à vero, & unicè utili, malo huic remedio adhibendo. Quæsivit ergo modos alios eius incommodi levandi. Sed quidquid molitetur, nihil proderat. Interea conclusorum intrà Elegmos, solo illic muri obiectu vitam tuentium, increbescebant apud Augustum quotidianæ infimæque preces, remitti ad se Hilarionem flagitantium, cui haud amplius invidiæ ferendæ se parem Imperator negans, allegatâ Patriarchæ ineluctabili potentiâ victricis legum necessitatis, ægrè tandem impetravit, ut eo finente rediret unde retractus erat Hilarion. Reversus Elegmos ille fiduciam Incolis, securitatem agris, quanta maxima sperari tali tempore poterat, reddidit. nam circumquaque cuncta à Persis occupata tenebantur. Prusâ ipsa calamitatibus subactâ ingentibus emere à Persis, numerato immani pretio, tributi nomine umbram Pacis pro verâ quam mendacibus promissis ostentarant, Pace.

CAPVT XVIII.

De Navibus è Genuâ appulsis.

Ἀλλ᾽ ἰδού γε ἅμ᾽ ἦρι μακραὶ νῆες περὶ τὰς D ἐννεακαίδεκα ἐκ Γεννύας ἐφίσταντο. πλὴν οὐ καθὼς διαπρεσβευόμενος Βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς ἠξίου. ἀλλ᾽ ὁ μὲν κρατῶν δὴ ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ τῷ τῆς συμμαχίας μόνῳ μετεκαλεῖτο τὰς ναῦς, οἱ δὲ σκέψιν διδόντες τὸ ἀξιούμενον, καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀναλωμάτων ἐκλογιζόμενοι, ὑποτοπάζοντες δὲ καὶ ταῦτα, μή πως Βασιλεὺς ἐν τοσούτῳ ἄλλως πως τοὺς E ἐχθροὺς μετέλθοι, ἢ κατὰ μάχην στρατεύμασιν, ἢ κατ᾽ εἰρήνην χρήμασι, καὶ οὕτως ἄπρακτα σφίσι τὰ καθ᾽ αὐτοὺς φανοῖτο, πρὸς τῷ καὶ τὰς ἐξόδους παρέχειν τὸν Βασιλέα ἐνέχεσθαι, ὥσπερ καὶ τῶν ἰδίων ὅρμων ἀπολυθήσονται, ὡς αὖτις ἐπὶ συνήθεις, ἐμπορικὰς ταύτας εὐ-

AT ecce primo vere Naves longæ circiter novendecim è Genuâ superveniunt, Verùm non quales Imperator perLegatos poposcerat, bellicas universas; sed prout deinde consultantes super eo postulato Genuenses, suis accomodatiis rationibus censuerant, onustas mercibus, & ad quæstuosarum negotiationum compendia instructas. Sumptus enim quos absumeret ingentes numerosaClassis ad bellicos dumtaxat usus adornata, illi reputantes; veritique, insuper ne vehementer ex longo incumbens Imperator ad pacem cum suis hostibus qualemcumque quomodolibet faciendam, interim dum ipsi Classem ei molirentur, præoccuparet bellum conventione aliquâ dirimere: quod si accideret, suæ illis expensæ periissent, decreverunt, haud sibi

 ædifi-

ædificandas de novo bellicas naves: sufficere quippè ad fidem quam Legatis Imperatoris dedissent, liberandam, ex præsenti copiâ servientium mercimonijs navium delectas plusculas eo mittere, quarum pars ubi exoneratæ forent, Imperatori, si opus haberet, navaret militarem operam, aliæ notos ipsis, & iam pridem usu commercij pervios illorum Tractuum adirent Portus. tantùm ijs imposuerunt simul cum onere maiorem solito militum numerum. Mandarunt autem Præfectis ita ornatæ Classis solventibus, ut quando pervenissent Constantinopolim, si quidem Imperator ipsorum imploraret auxilium, cunctis alijs omissis se promptos exhiberent ad eum bello iuvandum, pacti quidem de more stipendia militibus ab Augusto pendenda: quæ tamen iubebant moderatiùs taxari, remittique de consuetâ Classariorum mercede aliquid in gratiam Imperatoris. Horum autor consiliorum & quasi sequester totius conventionis fuit tunc quidam Spinulus, qui filium Imperatoris Despotam Theodorum, Generum iam sibi, datâ ei in matrimonium Filia fecerat. Nam Imperator Pater, postquam Despotam creasset Demetrium suum filium natu minimum, secundum à Ioanne, eum in Longobardiam miserat; Mater autem ad eam sibi avitam cernendam hereditatem Theodorum prærogativâ maioris ætatis censens magis idoneum, hunc Thessalonicâ rectà misit in Italiam, legitimum hæredem declaratum Bonorum, & Principatus sui Fratris, sumpturum illic eo titulo Marchesij dignitatem. Huic collocaverat Filiam Spinolus: sed (ut quæ secuta sunt obiter adtexam (præmaturè is obijt sine prole masculâ. Vnde Marchionatus istius Subditi rogarunt Imperatorem, ut sibi Principem daret è suis ex Itene filijs quempiam, nominatim autem exposcebant Ioannem, cui ius, moribus ipsorum, peculiare competere aiebant, ut natu maximo, ad succedendum in locum defuncti absque prole virili Fratris sui primogeniti. Id factum est postea, & Despota Ioannes illuc profectus, prorsùs se ad mores & usum Italorum transtulit, eo fructu accomodationis istius, ut ea deliniti Longobardi se sub Principis peregrè appulsi, velut si esset Indigena, Imperium ultrò inclinarent studiosis obsequijs. Verùm hæc postea. Nunc autem appulsis, uti dixi, Constantinopolim Genuensibus cum Classe Navarchis, nihil fuit antiquiùs, quàm, prout in mandatis acceperant, exquirere quid vellet Imperator, exhibereque se ipsi paratos ad promptè agendum quod iuberet. Ille non dissimulavit, sic se animatum, ut bellum finire compositione pacatâ, quàm prælio & cruentâ victoriâ, haud paulò expetibiliùs duceret;

ὁρῶντες πρὸς τὰς ἐξόδους, καὶ πλείστῳ λαῷ ἱκανουμένας ἀποστέλλουσι, παραγγείλαντες σφίσιν εἰ Βασιλεὺς προσκαλοίη συμμάχους, πάσης ἄλλης ἀσχολίας, προτέραν τὴν συμμαχίαν θέσθαι· ὁμολογήσαντες αὐτοῖς ἐκεῖθεν καὶ τὰς μισθοφορίας τῆς συνήθους ἐλαττουμένας, χάριν τὴν πρὸς Βασιλέα. Συνέπραττε δέ τις ἐκείνοις ταῦτα Γεννουΐτης Σπίνουλος, ὃν τοῦ Βασιλέως υἱὸν καὶ Δεσπότην Θεόδωρον εἰς γαμβρὸν ἤδη λαβὼν ἐπὶ θυγατρί. ὁ γὰρ Βασιλεὺς καὶ Πατήρ, τὸν μετὰ τὸν Ἰωάννην πολλοστὸν τῷ χρόνῳ Δημήτριον, Δεσπότην καταστήσας, εἰς Λογγιβαρδίαν ἐξέπεμπεν. ἡ δὲ μήτηρ ὡς μείζω ἐξέκρινε τὸν Θεόδωρον, καὶ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀντ' ἐκείνου τοῦτον πρὸς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ κλῆρον ἀποκαθίστα, τὴν τοῦ Μαρκεσίου τιμὴν ληψόμενον. ἐπεὶ ἐκεῖνος μὲν ἐξ ἀνθρώπων ᾤχετο. τὸν δὲ Βασιλέα ἐκπέμψαντες ἠξίουν διά τινος τῶν ἰδίων τέκνων, καὶ μᾶλλον τοῦ τῷ χρόνῳ τῶν λοιπῶν προφέροντος Ἰωάννου κατά τινα κληρονομίαν δικαίαν, ἐκείνου ἀπαιδὸς τελευτήσαντος, τῆς κατ' αὐτοὺς ἀντέχεσθαι. ὃ καὶ γεγονὸς ὕστερον, ἐκεῖνοι κατ' Ἰταλοὺς τὸ πᾶν τὸν Δεσπότην μετασκευάσαντες. οὕτως ἠγάπων ὑποκλινόμενοι πρὸς ὑπακοήν. ἀναχθέντων τοιγαροῦν τῶν ἰσῶν, προσηγγελμένον τῶν ἄλλων ἐκείνοις ἦν, τὸ τοῦ Βασιλέως μανθάνειν θέλημα, ὡς πράξειεν ἃ ἂν αὐτὸς ἐπιτάττοι. ὁ δὲ τὴν μετ' εἰρήνης διάλυσιν, εἰ δύναιτο, τέως τῆς μάχης πολέμου ἐτίθει πολλῷ περὶ πλείονος, εἰ καὶ χρήματα δαπανᾶν μεγάλα ξυμβαίη. τὴν μὲν γὰρ ἀναιμωτί, τὴν δὲ πολλῶν πόνων κατὰ πόλεμον γίνεσθαι. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνοι πολλάκις πέμποντες ἠξίουν τὰ κεχρεωστημένα λαμβάνειν καὶ ἀποδεδόσθαι. τὰ δ' ἦσαν ὡς ἐκεῖνοι ἐβρενθύοντο, περὶ τὰς τριακοσίας χιλιάδας τοῦ νομιζομένου χρυσοῦ. καὶ γὰρ ποτ' ἦσαν ἐξ ὑπογύου, καὶ οἱ πεμφθέντες, εἰς τοῦτο πρέσβεις. ὧν δὴ προξένουν μὲν Γεννουΐται, οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ τῆς πρεσβείας πρὸς Βασιλέα διαπυθέσθων, μὴ δυναμένων ἐκείνων Βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι. διὰ δὴ ταῦτα προστελλόμενος ὁ Κρατοῦν τὴν πρεσβείαν, ἐπεὶ μὲν ἐν ταῖς ναυσὶ παρακατέχειν οὐκ εἶχον ὁρμηθείσας πρὸς Εὔξεινον, διὰ τὰ φορτία διαπλωΐζεσθαι. Τέσσαρας δὲ μόνον τριήρεις ἐπὶ ῥητοῖς μισθοῖς παρακατέσχον, ἐφ' ᾧ διατηρεῖν τὰ τῆς Ἀβύδου στενά, ἅμα μὲν κωλύειν τοὺς διαπεραιουμένους Πέρσας, ἅμα δὲ καὶ τὰς πειρατικὰς ἐπέχειν τὴν τῷ φανεῖσι. τὰς δ' ἄλλας ἀπέλυε. πλὴν

ἐπὶ

ἐπὶ ἐν ταῖς ἡμέραις εἴκοσιν, ἵν᾽ ἢν μὲν ἐν τῷ μεταξὺ ξυμβιβάζοιντο, εἰ δ᾽ οὖν συμμαχοῖεν τότε καὶ τὰ δόξαντα. καὶ ὁ μὲν ἀπέπλει. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκλεξάμενος πρέσβεις πρὸς Ἀμογαβάρους ἀπέστελλε, τάξας καὶ ὃ ἦν βουλόμενος δοῦναι χρυσίον, εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ποσούμενον. εἰ δ᾽ οὐ πείθουσι, προστιθέναι καὶ πλέον. ὁ γοῦν πρέσβεις ἐπιστάντες, οὐδὲν ἤνυτον· ἔτυχον γὰρ παμπληθεὶ πρὸ ἡμερῶν ἐκεῖνοι τῆς Καλλίου ἐκστρατευσάμενοι. οὐ δὲ γὰρ ἠρέμουν τὸ σύμπαν κακουργοῦντες. καὶ δὴ τῆς βουλῆς ἐκείνοις ἐνδιαζομένης, τοῖς μὲν ἐδόκει διελθόντας τὸ μεταξὺ Βραγχιαλίου καὶ πόλεως, καὶ τὸ οἰκούμενον ἠρημωκότας, τέλος τῇ πόλει προσσχεῖν. καὶ προσκαθημένους ἀπαιτεῖν τοὺς μισθούς. εἰ δ᾽ οὖν λάβοιεν τόπους. εἰ δ᾽ οὖν τὸ δόξαν ἐπιτελεῖν. τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον Τουρκοπούλοις διὰ τοὺς οἰκείους αὐτῶν κατεχομένους παρ᾽ Ἀλανοῖς, ἐπ᾽ ἐκείνους πρότερον ἰέναι ἐδόκει. ἱκανῶς καὶ τῶν ἐφοδίων ἐφ᾽ ἁμαξῶν ἔχοντες. καὶ γὰρ καὶ Ἀλανοί, ἅπαξ βασιλέως ἀποστατήσαντες, πέμποντες πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον ἤδη κρατυνθέντα (οὐ δὲ γὰρ Ἀγχιάλου αὐτῆς, ἤδη δὲ καὶ Μεσημβρίας, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὐτῆς Ἀγαθοπόλεως, καὶ τῶν πέριξ ἀπείχετο. ἀλλὰ καὶ τούτων ἦν ἐγκρατὴς ἐξ ὁμολογίας) ἠξίουν πέμπειν Βουλγάρους, ὡς ἔτι δὲ πρὸς αὐτῶν, ἐρχομένων κατ᾽ αὐτῶν, ὡς μάθοιεν Ῥωμαῖοι ἐφέξοντας. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ χιλίους, ὡς ἡ φήμη εἶχε ποσούμενοι ἐξεπέμποντο. οἷς καὶ θαρρήσαντες Ἀλανοί, πολλὴν τὴν ἐκεῖ καταδραμόντες καὶ λῃϊσάμενοι, πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον προσεχώρησαν ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις. ὧν χάριν ὑπεραλγοῦντες Τουρκόπουλοι, ὁ γὰρ αὐτῶν οἰκεῖοι παρ᾽ ἐκείνοις ὄντες συνεξηλαύνοντο, πείθουσι Τελαοὺς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Πέρσας, Ἀλανοὺς καταλαμβάνειν πρότερον συνθέμενοι. ἦσαν γὰρ καὶ παρ᾽ ἐκείνοις οὐκ ὀλίγην λείαν διεβεβαίουν, ἣν φθάσαντες ἐκ Ῥωμαίων περιεβάλοντο. καὶ τάχ᾽ ἂν αὐτοῖς ἐκ τῆς ῥᾷστα προσγενήσεσθαι προσδοκώμενοι τῶν Ἀλανῶν. ταῦτ᾽ ἔλεγον Πέρσαι, καὶ τῆς βουλῆς ἐπεῖχον· πλὴν γὰρ τινῶν ὀλίγων πᾶσαι αἱ γυναῖκες σὺν τέκνοις τῶν Τουρκοπούλων παρ᾽ Ἀλανῶν κατείχοντο. διὰ ταῦτα ἑπομένους εἶχον καὶ τοὺς λοιπούς. ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐπείσθησαν. πλὴν γὰρ τινῶν ὡς αἱ σύζυγοι πρὸς τὴν πόλιν παρ᾽ Ἀλανῶν ἀπεσφάλησαν τὰς σπονδὰς ἐπικρατούντων

ἀποστατήσαντας πρότερον τοῖς λοιποῖς τέκνοις διὰ τοὺς οἰκείους, καὶ διὰ

A etiamsi conventio ista magnis esset pecuniæ profusionibus emenda, rationem à suâ naturali clementiâ sumptam allegabat, quod nimis carum videretur quidquid parari oporteret pretio vitæ hominum multorum, quot in acie prælio commisso cadere foret necesse: propterea que præoptare incruentam, quantumvis aliunde damnosam, pacem. Sic à belli aleâ tentandâ videntes aversum Imperatorem Duces Classis Genuensis; indéque intelligentes, nihil esse quamobrem illic morarentur, orarunt Augustum, ut, si ei videretur, debitis retrò Genuensi Rei- B publicæ pecunijs, sibi iussis eas exigere, rectè numerandis, pergere cursu cœpto se fineret. Summam porrò istam exaggerantes ascendere iactabant ad trecenta millia nummorum aureorum. Et erant in Classe quidam peculiariter delegati ad disceptandas cum Imperatore, si dubitare illum aut cunctari contingeret, prout tunc accidit, rationes huius nominis. Quare cum Ducibus per internuncios tractantibus (exscendere quippe ac naves ipsis creditas deserere officio & periculo prohibebantur) respondisset Andronicus; plus petere ipsos quàm C debere se putaret, litis deinceps sequendæ longæ haud sibi esse otium causantes, expositures se in terrã quos huius propriè causæ instructos Tractatores ducerent, reposuerunt: se verò ipsos quò negotia instantia vocarent, statim vela facturos. Libenter se quos memorarent, Legatos admissurum respondit Imperator: ac quos retinere non poterat, festinantes Euxinum versùs, ob urgentes opportunitates distrahendarum, quibus oneratas naves traherent, mercium, eò quò intendebant cæteros omnes Navarchos passus est solvere, quatuor exce- D ptis, quos, cum totidem, quas ductabant, triremibus, navare sibi operam voluit certâ mercede constitutâ, custodiendis Abydi faucibus, & impediendo per fretum Traiectu Persarum; tutâque à Piratis, si qui ea maria infestare tentarent, orâ illâ præstandâ. Cæterùm his denunciavit, velle se, abstinere ipsos à vi hostibus inferendâ, usque ad diem à præsenti vicesimum; ne tractatum quendam iam institutum Pacis intempestiva fortè prælij commissio disijceret. Post eum terminum, si conventio non coalesceret, tum sanè arma expedirent, virtu- E temque monstrarent. Sic pleræque appulsarum Genuâ navium, quatuor relictis ulteriùs navigando sunt provectæ. Imperator autem delectos Legatos ad Amogabaros misit, cum mandatis offerendi eis à se, si bello abstinerent, centum aureorum millia: sin eâ perpelli summâ non possent, potestatem Legatis dabat, ad eam quantum ipsis videretur, plus pollicendo adiungendi. Hi profecti Callipolim Legati, nihil egerunt;

non repertis illic, prout speraverant, Gentis primoribus. Causa fuit, quod paucis ante diebus plerique Duces cum parte copiarum maximâ inde moverant: non enim patiebantur sibi morâ ignavâ perire occasionem, damna quàm possent maxima uninersis quàm latissimè paterent subiectis Imperatori terris inferendi. Quamquam in summâ consiliorum de ratione belli, haud planè consentiebant; quibusdam consentibus traijciendum ipsis ad eum locum esse qui Branchialium & Vrbem interiacet, vastataque dehinc totâ illâ regione, Vrbi denique ipsi copias admovendas: obsidione circumundique munitâ, mittendos ad Imperatorem qui debita ipsis olim stipendia solvi continuò poscerent; ni faceret, Civitatis oppugnationem minarentur, irrevocabiliter deinde scilicet acturi quod constituerant. Aliis prævertendum videbatur aliud. Opinabantur enim (in quâ maximè sententiâ Turcopuli erant, propter captivos è suis detentos ab Alanis plurimos) tunc opportunius esse adversùs Alanos proficisci; ad quam expeditionem se satis habere commeatuũ, plaustris secum exportandorum, aiebant. Alani quippe postquam ab Augusto pariter & ab Amogabaris defecerant, communes amborum hostes, inclinare ad Osphentisthlabum Bulgarum, iam satis ut putabant opibus ad ipsos protegendos firmatum, ceperant. Hic quippe Anchialum iam ipsam & Mesembream occupaverat; quin nec ab ipsâ temperabat Agathopoli, vicinisque circum illi Pagis, quibus cum maximè subigendis tum intentus erat, aut potiùs, ut recentissimi ferebant nuncij, cum ijs iam universis, & Civitate illâ ipsâ, tractatu stipulato, de deditione transegerat. Ab hoc igitur Alani, missis Legatis petierunt, præfici sibi Duces Bulgaros, quorum ductu militaturos se spondebant, & prohibituros transitu Romanos, si fortè infestas immittere copias in Bulgariam conarentur. Concessum id illis. venerunt enim ad eos ab Osphentisthlabo missi Præfecti, mille admodum, ut ferebatur, milites secum Bulgaros ducentes. Horum adiunctione audaciores iam Alani facti, prodire in campum non dubitarunt, deprædantes subiectam regionem; quâ demùm latè vastatâ, se cum Vxoribus & Liberis ad Osphentisthlabum contulere. Huius Alanorum itineris certiores facti Turcopuli, valdè doluerunt elabi sibi hostes è manibus, & spem præcidi omnem captivos è suâ Gente plurimos, & valdè caros, quos illi vinctos trahebant, ampliùs recuperandi. Ergo Italos & Persas secum militantes adeunt, facilè fore aientes, Alanos prædâ onustos in viâ longâ & difficili notis prævertendo compendijs deprehendere. nec arduum tum fore vincere improvisò circumventos; sed & idem quæstuosissimum cunctis ipsis futurum, spolia illa multa & pretiosa quæ Romanis erepta aveherent, amplum victoriæ præmium inter se divisuris. Ita illi alios quidem spe lucri ac prædæ in suam sententiam non frustrà conabantur attrahere: ipsos autem cura potissimùm movebat coniugum cum parvulis, quas fermè universas (paucis illis videlicet exceptis quas in Vrbem missas diximus) Alani abducebant, ab illâ servitute liberandarum. Ergo Turcopulos pro studio acriori præcurrentes, cæteri quoque persuasi subsecuti sunt: non omnes tamen. relicti sunt enim idoneo numero qui Callipolim interim tuerentur & Madytum. Nam & hanc paulò ante fame longâ debilitatam, infesto assultu, non sine cæde maximâ ceperant; prout est à me superiùs memoratum.

A ταῦτα προσκληθεῖσι τούτοις ἐπιμηδείως εἶχον καὶ τῶν λοιπῶν. οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐδόκουν παρὰ τῇ Καλλίου καὶ τῇ Μαδύτῳ (καὶ αὐτὴ γὰρ πρὸ μικροῦ σὺν φόνῳ πλείστῳ αὐτόθεν διὰ τὴν σιτοδείαν ἡλίσκετο, καθάπερ μοι εἴρηται) ἐφ' ᾧ φυλάττοιντο τὰ πολίσματα.

CAPVT XIX.

Expeditio Amogabarorum in Alanos.

DVm hæc ita variè parantur, Romanæ copiæ tanto maiori hostilium multitudini se se contrà in campo haud valentes opponere, partim sub Duce Marule, partim sub Augusto Iuniore, locis se situ inaccessis, valida etiam munitę circumvallatione continebant. Imperator autem Senior Vrbem tenens, emittebat inde qui segetes in agris falci iam maturas, ne prodessent Hostibus, ut opinio erat, adven-

B Ἅμα δὲ τούτοις παρασκευαζομένοις, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀντιτάττεσθαι τοσούτῳ πλήθει τῶν ἡμετέρους. οἱ δὲ ἐν μέρει μὲν περὶ τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλην, ἐν μέρει δὲ περὶ τὸν Βασιλέα, τοῖς ὀχυροῖς κατεστρατοπεδεύοντο, πέμψας ὁ Βασιλεὺς τὰ πέριξ τῆς πόλεως ἀπανίστη. καὶ ταῦτ' ἤδη πεπείρως δρεπάνου ὄντα ἄπο καὶ θερισμοῦ, οὐ γὰρ ὀλίγον φόρον ἐργάζοιντο ἐφι-

προσιστάμενοι. ὅθεν καὶ φήμη ἦν ἐκείνους αὐτοὺς λέγειν, ἐρωτωμένους παρὰ τῶν ἰδίων, πόσους ἄρα ἐν τοῖς ἐπαύτοις ἐκείνοις πεφόνευκεν ἕκαστος; καὶ λεγόντων· ὡσεὶ πέντε χιλιάδας τοὺς πεσόντας συμποσωθῆναι. καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς, ταῦτα. ἐκεῖνοι δ' ἐφ' ἁμαξῶν σκευάς τε ἰδίας, καὶ τὰ ἐφόδια φέροντες. λόγος δὲ καὶ ταύτας ὑπὲρ τὰς τετρακοσίας εἶναι), ὅλῳ ῥυτῆρι ὁμόσε τοῖς Ἀλανοῖς ἵεσαν καὶ δὴ περί που τὰς εἰσβολὰς τῆς τῶν Βουλγάρων ἐπικρατείας καταλαβόντες, μάχην συστάντες κρατερὰν Ἀλανοῖς, καὶ αὐτοῖς ταῖς καθ' ἑαυτοὺς ἁρμαμάξαις ὠχυρωμένοις ἐμάχοντο, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἐκείνων στέρξαντες, τῆς ἀγεννοῦς φιλοζωΐας, εὐκλεῆ θάνατον ἀντηλλάξαντο. αὐτοὶ δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες, καὶ μάλιστα τοῦ Περσικοῦ, τέλος, τῇ μάχῃ ἀπημερήσαντες, ἐξαναλωθέντων τοῖς Ἀλανοῖς τῶν κούφων βελῶν, κἀκείνων εἰς φυγὴν τραπέντων, πολλὴν λείαν ἐξηνδραποδίσαντο. καὶ τὰς ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας, καὶ λάφυρα ληϊσάμενοι, ἐς ἡμέρας ἐλαφυροπώλουν. εἰσβαλεῖν ἐντεῦθεν καὶ ἐς Ὀρεστιάδα ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἔγνωσαν· ἵνα γεγονότες, προσῆπται μὲν ἐξ ἀγριαθαλίας τόσης, ἀμπέλους μὲν κατέκλων, λήϊα δὲ μήπω παρηβηκότα πικρὰς ἐξεθέριζον. ἐπισχόντες δὲ καὶ τῷ κατ' αὐτὴν ἐμπορίῳ πυρποληθέντι τῇ προτεραίᾳ καὶ παρὰ τῶν ἐνοικούντων πρὶν αὐτοὺς εἰσβαλεῖν, καὶ ἐκ τοῦ ῥᾷστα κατασχόντες ἐκεῖθεν, κατὰ τοῦ ἄστεος ὡς εἶχον ἠκροβολίζοντο. ἀλλ' οἱ ἀμφὶ τὸν πιγκέρνην Ἄγγελον, καί γε τὸν Σκουτέριον Χοῦμνον προφθάσαντες τῆς μάχης, εἰσῆλθον τὸ ἄστυ, καί που περὶ τοὺς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀπῳκηκότας ἐξ Ἀνατολῆς καταλαβόντες ἐκεῖ, σὺν τούτοις ὡς δυνατὸν, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. καὶ ὡς εἶχον τοὺς ἐπιόντας ἠμύνοντο, οἱ δὲ ἐφ' ἡμέραις ὀκτὼ, σφοδρῶς ἐπιτιθέμενοι, οὐδὲν τῆς καθ' ἡμέραν μάχης ἠφίεσαν. ἀπαιτοῦντες δὲ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος ὀστᾶ, καὶ τοὺς ἔτι περιόντας τῶν Καπλάνων, ὅσοι τῶν ἁλόντων τοῦ Ῥοντζερίου φονευθέντος Καίσαρος καταλείφθησαν, περί που τοὺς εἴκοσι ἐναπολειφθέντας. εἰ καὶ, καὶ τὸ ἄστυ παραδώσειν ἔφασκον, μηδὲν ἄχαρι πείσεσθαι. ὡς δ' ἐπὶ μηδενὶ τῶν ἐντὸς πειθηνίους εἶχον, ἐνεργέστερον ἐπολιόρκουν. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, τὴν τοῦ βαρέος ὕπω πύλην χαλκευομένην, πῦρ ἐνιέντες, πυρπολοῦσιν εἰς τέλος. ὡς δ' ἔνδοθεν καὶ αὖθις τῷ ἐκ πηλοῦ τειχίσματι περιφραγνύντο, ἀμηχανήσαντες, ἑλεπόλεις ἱστῶσι. καὶ μηχάνημά τι πολιορκικὸν προσαχθησόμενον ἐκινοῦντο ὑπό-

A tantibus, corrumperent. quamquam vel si nullus Adversarius veniret, perituræ nihilominus illæ fuerant defectu Colonorum qui colligerent. tanta enim erat rusticæ plebis prioribus incursionibus strages facta, ut ex responsis Hostium interrogatorum quot quisque trucidasset, eliceretur: quinque saltem Agricolarum millia, non magno loci & temporis spatio videri ferro hostili cecidisse. Atque istam tunc quidem Imperator belli sustinendi rationem inierat, pro tempore arbitratus consultissimam. Turcopuli autem cum alijs quos ab iis diximus in B consilij persequendi Alanos societatem tractos, summâ festinatione post eos ibant, commeatibus, & propriâ cuiusque supellectili, plaustris unà ductis, impositis. Plaustra porrò ista fama erat, quadringentorum numerum excedere. Pervenerant iam Alani præeuntes usque ad confinia & primos fermè aditus Bulgariæ, cum eos qui persequebantur, assequuntur. Ibi prælium sanè acre commissum est, Alanis pariter è Plaustris, qualium & ipsi magnam habebant copiam iisdemque pro vallo utebantur, diu fortissimè resistentibus. Sed & multi eorum C extrà munitionem in æquo stantes, ignavæ vitæ amori gloriosam eo die mortem præoptarunt. nec ij inulti cecidere. Multi quippe ex Amogabaricâ quoque acie cæsi sunt, præsertim Persæ: nam in hos belli vis maior incubuit. Tandem exinanitis pharetris Alanorum, nec ijs sagittas iam, quibus sunt exercitatissimi mittendis, quas in hostem iacularentur, habentibus, fors fieri melior Amogabarorum cepit, quos fassi victores, fugâ passim effusâ versi Alani sunt, multam, & opulentam rerum ac corporum relinquentes prædam. quâ hostes sublegen- D dâ, congregandisque ac partiendis inter se captivis, maximè mulieribus florentis ætatis, dies aliquot insumpserunt. Decreverunt inde improviso adoriri Orestiadem, quando eorum tanta extitit rabies, ut toto eius Urbis territorio vineas diffractis avulsisque pessundarent vitibus, segetes autem nondùm planè maturas, sic, ut erant acerbæ, demeterent. Irruentes inde in suburbium commutationibus rerum venalium addictum, Emporiumque ex eo vocatum, cui pridiè Cives ipsi ignem iniecerant, ne inte- E grum occuparetur ab Hostibus veriti, eo facilè potiti, totis inde viribus urbem oppugnabant, telis maximè in propugnatores iactis. At Pincerna Angelus & Seuteris Chumnus paulò priùs quàm esset oppugnatio cepta, collectis secum fermè centum quinquaginta illic repertis ex Orientali continente profugis, cum his, ingressi Orestiadem, ei tuendæ pro virili attendebant, fortiter repellendis assultibus Hostium. qui post dies octo acerrimæ sed prorsùs irritæ

oppu-

oppugnationis, pelliciendis ad deditionem quos expugnare nequivissent, has conditiones offerebant. Redderentur sibi ossa Cæsaris Rontzerii, & viginti circiter, quos adhuc in vivis servari ferebantur, ex profectis cum eo quando est oppressus, Catelanis Comitibus: Vrbem præterea traderent. Ea si fierent, pollicebantur, nemini Orestiadensium quidquam se de cætero molestiæ illaturos. Vbi autem surdos ad omnia Obsessos, repererunt: ad vehementiorem se oppugnationem accingentes, ante omnia portam cui à *Bary* seu, *Gravi* nomen erat, igne iniecto consumunt totam, aditu per id ostium iam patens ipsis libero futuro, nisi Cives præoccupassent murum intus è lapide structum ipsis opponere. Hoc illi viso, desperantes illàc ingressum, ad machinas moliendas animum appellunt. Constructam ergo turrim intùs scalâ perviam, subiectis rotis mobilem, & taurino exteriùs corio undecumque protectam, muris admovent; conscensurosque in illam milites, ac per eã summa pinnarum Vrbis occupaturos ad rem strenuè gerendam, adhortantes & præmia pollicendo, animant. Eminebat inter hos Hortatores Pharenda Tzimes vexillum gestans manibus, quem arroganti ludibrio circumstantes Siciliæ Regem prædicabant. Huius ea cernebatur confidentia contumacis oris, ut facilè sentires, quasi de iam captâ ipsum sibi Civitate applaudere. Manu igitur ad muri viciniam Machinâ promotâ, ac fervidioribus quibusque iam super eam ascensu strenuo superatam stantibus, Defensores muri longam & prægravem ad hoc in id fastigium ante sublatam, deorsùm columnam devolventes, turrim subito casu afflictam deiiciunt, cunctosque in eâ repertos obterunt: alios quoque universos, qui circum magno undique numero satagebant, pari ruinâ involventes. Isto Amogabari successu denique persuasi, haud suarum esse virium expugnationem Vrbis talis, solutâ inde obsidione abeunt, non paucis viris fortibus amissis. Inde profecti Pamphylum tentant. Sed hic quoque post acta similia, paria passi, Callipolim iter intendunt, ne primâ quidem vicini Didymothichi oppugnandi cogitatione admissâ: illinc enim erupisse cum manu validâ, ad eos, si eò viam attenterent, priusquam admovere se possent, cædendos, Michaëlem Augustum acceperant, hâc ipsâ expectatione, circùm Morrham considentem.

A Ἔγχος κλίμακα, βύρσαις βοείαις δι' ὅλου κεκαλυμμένην ἐξετοιμάσαντες, φέροντες πρὸς τοῖς τείχεσιν ἵστων. καὶ οὐκ ἐπιβοσομένης ἐξώ-ξεως. ἦν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ Φαρέντα Τζιμῆς σημαίαν ταῖς χερσὶ φέρων, καὶ ἐξ ἄκρας κορύζης Ῥὴξ μὲν Σικελίας φημιζόμενος, θέλγων ὢν καὶ ἐπὶ τῇ ἁλώσει ὅσον οὔπω τοῦ ἄστεος. ἐκ χειρὸς δ' οὖν κατασπάσας τῆς μάχης καὶ ἀνερριχωμένων ἤδη τῶν θερμοτέρων, οἱ ἐντὸς ἀντιπαλαμώμενοι, κίονα μακρὸν ὑπεραναβιβασάμενοί τε καὶ προσαράξαντες ἐκ τοῦ αἰφνηδόν, ὃ μὲν μηχάνημα κατασπῶσι· πάντας δὲ τοὺς ἐκεῖ μετεωριζομένους, φθορᾷ προσεπέλασαν. καὶ ὑπὸ μὲν ἀπογνόντες, τῆς ἀπαναστάσεως ἀπῆλθον, οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἀρείους ἀποβαλόντες. κἀκεῖθεν Παμφύλου πειρῶνται. κἀκεῖ τὰ ὅμοια δράσαντες καὶ παθόντες, ἐπὶ τὴν Καλλίου βαδίζουσιν. Διδυμοτείχου καὶ λίαν ἀπείχοντο. καὶ γὰρ ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκεῖθεν ἐξώρμησε, καὶ περὶ τὴν Μορρὰν διέτριβε.

C A P V T XX.

Secundus Appulsus in Vrbem reducum è Lazis Genuensium Navium.

C Priusquam autem Amogabari Callipolim revertissent, appulere Constantinopolim reduces è Trapezunte ac locis Superioribus Genuensium Naves quas eò profectas diximus. Hæ cum iam essent in procinctu solvendi Domum versùs (quoniam Imperator, terrestribus non maritimis egens auxiliis, utique adversùs Amogabaros mediterranea vastantes, Genuenses autem exscendere ac bellum terrâ gerere se negabant posse; eas detinere ad sibi militandum non duxit operæ-

Πρὶν δ' αὐτοὺς ἐκεῖ παραγενέσθαι, ἐπεὶ καὶ αἱ ἐκ Γεννουίας νῆες, ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ τῶν ἄνω τόπων κατέρασαι, προσέσχον τῇ Κωνσταντίνου, ἐς ἰδίαν ἐπ' οἴκου ἔμελλον ἀποπλεῖν. οὐ γὰρ ἐδόκει τῷ Βασιλεῖ παρακατέχειν σφᾶς κατὰ συμμαχίαν. αὐτοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἦν κατὰ γῆν πολεμεῖν. Ἀμογάβαροι δὲ κατεῖχον τὴν μεσόγειον. πᾶσι δ' ὅπερ ἦν αὐτοῖς δυνατόν, καὶ τῷ Βασιλεῖ χρήσιμον κατεφαίνετο. Βασιλεία τε ἠξίου ἅπερ αὐ-

βου-

ἐβούλετο προσπαίειν. ὁ δὲ ἐκ παρόδου προσχὼν τῇ Καλλιουπόλει, πεῖραν προσάξαι, κἀκεῖνοι ὑφίσταντο, παρά τινων ἀπαριθμήτων φυλαττομένη. καί τι φρουρὸν εἰ δυνηθεῖεν διαπραξάμενοι, ἔπειτα ἀποπλεῖν. ὡς γοῦν προσέσχον, μάχην συστήσαντες, τὸ μὲν ἐμπόριον πυρπολεῖν ἐπιχειροῦσι. πῦρ δ' ἀνάψαντες, καί τινα τῶν νηῶν ἐφορμούσας τῷ λιμένι καταφλέξαντες τὸ μέρος, οὐδὲν πλέον ἤνυσαν. εἶτα καί τινα τῶν ἰδίων εὐγενῆ φρουράρχην ἀποβαλόντες κατὰ πόλεμον, πληγῆναί τε καὶ τὸν Μουρίσκον Ἀμηραλῆν. ὡς δὲ τὸ ἄστυ ἐπεχείρουν, μοῖρά τις τῶν πολεμίων φανεῖσα, πολύν τε στήσαντες τὸν κονιορτόν, κἀντεῦθεν δόξαντες εἶναι τὸ σύμπαν τῆς στρατιᾶς, δειλίαν ἐμβάλλουσι μαχομένοις ἐκ τοῦ ἐξαίφνης. καὶ διὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν λαφύρων ἐκεῖνοι λαβόντες, καὶ πρύμναν κρουσάμενοι, ἀπέλυον τὰ πρὸς τὰ ἴδια ἤθη.

pretium) Duces earum Augustum in digressu salutantes, ei se officiosè promptos obtulerunt ad navandam, si quam suberet militarem operam. Ille ostendit gratum sibi facturos, si priusquam vela facerent in Italiam, obiter admoverent se Callipoli, & quæ illic se offerret rei benè gerendæ occasio, captarent. Sibi enim nunciari paucos ibi præsidiarios relictos. & fortasse non magno conatu capi Arcem illam posse. Si quid tale reperiretur, & ipsis brevi tempore facinus edere aliquod memorabile contingeret; tum sanè magnâ apud se gratiâ, pari sibi ipsis gloriâ, exiguæ moræ facilè reparabili partâ dispendio, patriam lucro, & honore auctiores repeterent. Assensi haud illibenter Callipolim infesti tendunt: primoque impetu conantur Emporium Arci proximum incendere. Ac flammâ illi quidem eò iniectâ, etiam navem è multis unam in Portu stantibus, ex parte combusserunt. Sed ardorem instantiùs urgendi refrigeravit, cædes ab hoste resistente interim facta, cuiusdam inter ipsos viri fortis, & stirpe prænobilis, vulnus præterea Murisco inflictu Amerali. Tamen deinde Vrbem ipsam adorsi oppugnare, territi sunt visâ procul nube pulveris ingenti, quod esse indicium putarunt advectantis in ipsos Amogabarici Exercitus universi. Non erat id quidem verum. nam partis dumtaxat cuiusdam hostilium copiarum redeuntis Callipolim, istum pulverem fuisse signum, est postea compertum. Tamen hic error desperationem perpetrandi cepti Genuensibus incutiens, referre pedem coëgit, spolijsque non paucis inde ablatis, Domum versùs cursum reflexere.

CAPVT XXI.

Vt quæ ad Ganum sunt, capta fuerint.

Βασιλεὺς δὲ καὶ αὖθις πέμπων ἐπεῖρα μετ' εἰρήνης τῷ λαβεῖν χρήματα ἀπαλλάττεσθαι πείθειν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε διαπρεσβευόμενος. σὺν γὰρ αὐτοῖς ἀντέπεμπε Ῥομοφόρτος τὴν εἰρήνην ἀπεραιοῦντας, εἰ μὴ τάδε καὶ τάδε γένοιτο. λέγων ἅπερ δὴ καὶ προείπομεν. ἦσαν δὲ καὶ πρέσβεις τοῦ Ὀσφεντισθλάβου πρὸς Ῥομοφόρτον, σπονδὰς ζητοῦντες, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀσφεντισθλάβου, τὴν τοῦ Τζακᾶ τοῦ φονευθέντος σύζυγον, ἐγγυώμενοι πρὸς γάμον ἐκείνῳ, ὥστε ἔχειν ὁμαιχμίαν κατὰ Ῥωμαίων· καὶ τούτοις ὁ Ῥομοφόρτος συγκατάθετος ἦν. τῶν δὲ τοῦ Βασιλέως πρέσβεων ἐς πόλιν παρεληλακότων, καὶ ἀγγειλάντων, ὡς καί τινες τῶν Περσῶν διαπεράσειν ὑπὲρ τετρακοσίους, καὶ τοῦτο γὰρ ἐβρενθύετο Ῥομοφόρτος, ὡς εἴη τὰ δυνατὰ ὁπόσους θέλοι διαπεραιοῦν σὺν κατ'

AT Imperator rursùs tentandos de pace Amogabaros ratus, misit qui eis suadere conarentur, ut acceptâ pecuniâ migrarent aliò. Sed nihil profectum est. Nam per hos ipsos Legatos renunciari Romofortus Imperatori iussit, frustrà illum sperare conventuram sibi umquam cum ipso pacem, nisi priùs hæc & hæc faceret. enumerabat autem eadem quæ antè retulimus. Aderant autem & ab Osphentisthlabo ad Romofortum Legati, qui eum ad fœdus secum contra Romanos ineundum invitarent, oblatâ in coniugem Osphentisthlabi eiusdem sorore, viduâ Tzacæ nuper occisi. ad quæ Romofortus facilè consensit. Interim in Vrbem reversi qui missi ad tractandum cum Amogabaris fuerant, præter cætera Romoforti responsa, etiam rem obiter compertam Imperatori retulere, Persas videlicet supra quadringentos ex Asiâ traiicere ut se Amogabaris coniungerent. id

quod

quod aiebant congruere cum eo quod coram ipsis Romofortus inter alia iactasset; sibi esse facilè quot vellet ex Orientali continente in à se possessa Thraciæ litrora trasportare, necquidquam illud impedire conaturis quantislibet Imperatoris navibus. Hâc porrò rerum vice Pars quædam Amogabarici Exercitûs è Persis maxime conflata, arctis faucibus Gani montis impunè penetratis, iugum ipsius primo impetu occupant. & Arce illâ, postquam eam sibi, valido præsidio imposito, asseruissent, freti, ad subiectam inde regionem populandam, orsi ab Eudemoplatano, excurrerunt: multos occidentes, prædam immensam corradentes. Quin, & talis loci ad receprum ipsi a tuti fiduciâ, ulteriora palàm ausi tentare, inde usque Rhædestum, & huic citeriora, in latum verò usque Bizyam & ultrà, totum illum tàm vastum Terræ Tractum, nullo ibi hominum vivo relicto, desolarunt; frugibus & proventu reliquo agrorum, illic sanè tunc opimis, ipsi se ingurgigantes. Vndabant enim pro anni tempore ac terræ feracitate per hos campos immensa visu æquora expectantium falcem segerum, quas sibi Persæ demetere coactis quos magno habebant numero captivis, inæstimabiles inde opes, plaustris & iumentis ibidem usi repertis, avexerunt. Quibus Imperatori nunciatis, decrevit is tandem exequi, quod ipsi dudum eius Consiliarij suaserant, hactenùs multia, ut fit, causis intercurrentibus dilatum. mittendo qui flammâ iniectâ maturas segetes, hosti alioqui profuturas corrumperent, circa Selybriam & longe superius quantum tutò posset fieri. Tunc eventu perpetratum apparuit præsagum quoddam somnium ante annos retrò tres cuidam ex ordine Palatinorum oblatum. Viderat is inequitantes Camelis Persas ad Orientale littus, à Scuturio ad ulteriora longè loca extensos stare: mox autem subitò ferri per aërem volando Camelos cum suis sessoribus eosdem, & in oppositam pervenire Continentem. Acta hæc sunt mense Iulio, quando Augustus Michaël tot tantarumque cladium suis Subditis ipso otiose præsente illatarum convicium non ferens, paucos secum habens qui cum eo nuper ex interiori occiduo Tractu ascenderant, misso ad Patrem nuncio, poposcit permitti per eum sibi, cum exiguo quem haberet equitatu, in hostes irruere: ni mallet ipse sibi maturè suppetias accurrere. nam serum deinde auxilium fore ubi universa regio, quod si vel tantillum cessaretur, mox futurum apparebat, destructa excisaque irreparabilitet fuisset. Cæterùm paucitas comitum Michaëlis, obstitit ne ipsi per Andronicum tàm periculosa excursio liceret. visum enim sapienter est, cunctandum potius; nec committendum, ut intempestivo generositatis æstu Augustus Iunior tantam temerè aleam iaceret. præsertim cum in alio quopiam maiori præsentium malorum remedio machinando Pater eius nunc cum maximè satageret.

Θρᾴκης Αἰγιαλοὺς κατέχοντι· ὡς αὖ μηδὲν μηδ' ὅλως παρὰ τὴν τοῦ Βασιλέως νεῶν κωλυθησομένην, παραυτίκα μοῖρά τις καὶ μάλιστα τῶν Περσῶν εἰς τὰ τοῦ Γάνου στενὰ εἰσβαλόντες, αὐτοβοεὶ τὸν αὐχένα κατέχουσι, καὶ πολλὴν λείαν ἐξ Εὐδημοπλατάνου ληϊσάμενοι σὺν πολλοὺς φονεύσαντες, ἀρτιώσαντες ἑαυτοὺς ἐντεῦθεν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἔχοντες ἐκ τοῦ φρουρίου, τοῖς λοιποῖς ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν, ἐκεῖθεν καὶ ἕως Ῥαιδεστοῦ, τὰ πρὸς τὰ ὧδε κατὰ τὸ πλάτος Βιζύης καὶ πρόσω, ἅπαντα τὸν τοσοῦτον τόπον ἀνθρώπων παντελῶς ἐρημώσαντες, τοῖς ἐκείνων καρποῖς ἐνετρύφων. πελάγει γὰρ λῄων κυματίζοντι προσεγχαίνοντες, ἐξ αἰχμαλώτων σὺν ἀμητῆρας ἐπιστήσαντες, μυρίον διεφόρουν πλοῦτον, ἁμάξαις καὶ ζῴοις διακονούμενοι. Βασιλεῖ μὲν οὖν ἐδόκει καὶ συμβούλοις ἐκ πολλοῦ, πέμπειν διὰ ταῦτα καὶ κατακαίειν τὰ αὐτοῦ καὶ πόρρω τῆς Σηλυβρίας. ἔτι δὲ πολλῶν αἰτιῶν χάριν ὤκνουν καὶ ἀνεβάλλοντο τὴν ἐγχείρησιν. ἐς τοῦτο δ' ἀποκριθῆναι τό τ' οἶμαι καὶ ὄψις ὀνείρου φανεῖσα τινὶ τῶν ἐκ τῆς τάξεως τοῦ Παλατίου, χρόνοις τρισὶ πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι. Πέρσαι γὰρ ἐποχούμενοι καμήλοις καθ' ἑῷον αἰγιαλὸν ἀπὸ Σκουταρίου καὶ τὸ ἐπέκεινα ἵστασθαι τὸ ὄναρ ἐδείκνυ. ἐξαίφνης δὲ καθ' αἰθέρα τὰς καμήλους πετομένας, καὶ σὺν ἐπιβάταις φερούσας, πρὸς τὴν ἀντιπέραν γίνεσθαι. καὶ ταῦτ' ἐπετελεῖτο μηνὸς Αἰθεστριῶνος, ὅτε Βασιλεὺς Μιχαὴλ τὰς σφῶν ἀπαθαλίας προσοικότων, ὀλίγους περὶ αὐτὸν ἔχων σὺν συναναβαίνοντας ἀπὸ Δύσεως ἐκ προσαγῶς, πέμπων πρὸς τὸν πατέρα ἐκχωρεῖσθαί οἱ τὴν πρὸς ἐκείνους ἀφιππεύειν, εἰ μὴ ἄλλως καὶ αὐτόθεν θέλει ξυμμαχεῖν, ἐζητεῖτο. τὴν γὰρ χώραν ἤδη προσκινουμένην, καὶ δῆλον φανερὸν εἶναι ἀπολουμένην, ἢν μή τις ἀντέχῃ. ἀλλ' ἡ περὶ ἐκεῖνον ὀλιγοχειρία ἐμποδὼν ἦν καὶ μέλλοντος προσμηθής, αὐτὸς ἐπικινδύνου τὸ τηνικάδε κρεῖττον ἐδόκει ἄλλο δή τι μᾶλλον ἐπραγματεύετο.

CAPVT

CAPVT XXII.

Rursùs de Isaacio Meleco.

Ὡς γὰρ ὁ Πέρσης Ἰσαάκ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα, ὃν καὶ τὰ πρότερα ἱστορήμεθα τοῖς Ἰταλοῖς κατὰ Δύσιν συνόντα, πέμψειεν παρὰ τὴν ἐκείνων πρὸς Βασιλέα ἀφίησιν, καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτὸν συντίθεσθαι θέλειν, κατὰ δὲ γαμικὸν κῆδος τὸ ἐπὶ τῷ τοῦ Μελὴκ θυγατρίῳ, καὶ φωραθέντα μετ' εἰρήνης καὶ αὖθις ἀντιπεραιωθῆναι πρὸς Ἰταλῶν σύνταγμα καὶ τῷ ἰδίῳ λαῷ. ὡς γοῦν καὶ αὖθις πέμπων Ἀνατολίηθεν ἐπὶ κατέπειγε τὰς σπονδάς, ὑπισχνούμενος πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τοῖς Ῥωμαίων συνοίσοντα πράγμασιν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθρὲς καὶ πρῴην ἀποστατήσαντας Τουρκοπούλους, ἐκ μηνυμάτων τῶν πρὸς ἐκείνους προσοίξεσθαι, ἦν μόνον γυναῖκες ἐκείνων ἐπιστραφεῖεν καὶ τέκνα τὰ παρὰ τῶν Ἀλανῶν εἰς πόλιν ἀποσταλέντα, Βασιλεὺς δ' ἅπαντος θέλων τὰς τῶν Ἰταλῶν δυνάμεις ἀρρωστοτέρας ἐγκαθιστᾶν, δέχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ φιλανθρώπους τὰς ἀποκρίσεις διδοὺς, πῶς ἂν κατὰ τρόπον ταῦτα καταστήσειε διεσκέπτετο. οὐ δὲ ἡμῖν ὕστερον προσαναλαβεῖν καὶ δηλῶσαι, περὶ τῆς κόρης, τίνος μὲν Μελὴκ θυγάτριον; ὅπως δὲ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς Ῥωμαίων ἤθεσι προσετέθη διαιτᾶσθαι; Ἀζατίνης μὲν οὖν Σουλτὰν ἐκεῖνος περὶ οὗ ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐλέγομεν, ἔτι τῆς Περσίδος καθεστώσης, ἐπεὶ ἐκ ποδῶν ἦν αὐτῷ ὁ πατὴρ Ἰαφατίνης, ᾧ δὴ καὶ Πέρσαι κατήκοοι, εἰς διαφορὰς μεγίστας πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ῥουκρατίνην καθίσατο. διημφισβήτει γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκεῖνος καὶ διετέλει μαχόμενος, ὡς καὶ εἰς Τοχάρους ἀποκλῖναι ἤδη τοῖς Περσῶν ἐπικεχειρηκόσι πράγμασι. καὶ τὰς ἀρκούσας δυνάμεις ἐκεῖθεν λαβὼν, τὰ δυνατὰ τῷ ἀδελφῷ ἐπεισφρεῖν. καταταχούμενος δ' ὑπ' ἐκείνων Ἀζατίνης ἔγνω κατὰ σπονδὰς προσχωρεῖν τῷ πρεσβυβασιλεύοντι τῷ Λάσκαρι. ὁ δ' ἐκεῖνον καὶ ὑποδέχεται προσενεχθεὶς φιλανθρώπως, καὶ τιμᾷ τοῖς προσήκουσιν. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ παρακατέχειν δεῖν ἔκρινεν, ἀγωνιῶν περὶ τῆς σφετέρας, μή πως ταῖς πρὸς τὸν Ῥουκρατίνην συμμαχίαις, τῷ τέως ἀλλοτρίως τοῖς Πέρσαις ἔχοντας Τοχα-

Etenim Persa Isaacius nomine, quem superiùs retulimus, misisse, clàm Amogabaris, quibuscum tunc militabat, ad Augustum, qui se ad eius partes velle transire dicerent, omninóque facturum, si ei, prout fuerat oblatum, uxor daretur Meleci filia, tunc detecto arcano tractatu ab Italis, fugisse inde in Asiam eum suis copiis; is, inquam, ex Orientali Tractu, in quo tunc erat, novos ad Imperatorem miserat nuncios, qui fœderis priùs propositi clausulam urgerent, & à se pollicerentur, si hoc fieret, acturum ipsum multa Romanæ Rei tali tempore valdè conducibilia. Inter cætera verò Turcopulos, qui nuper ab Amogabaris deficere conati, perpetrare inceptum nequivissent, per se planè, quo oosset ad id efficaci modo, abducendos ab Hostium Partibus, & Imperatori recociliandos. Datam quippe ab ijs sibi recens fuisse per arcanos internuncios fidem, serviendi Augusto, si per eum ipsis redderentur uxores eorum cum liberis ab Alanis in Vrbem missæ. Hæc Imperator audiens, cum facilè videret nihil sibi tali rerum statu, expetibilius esse, quàm imminui ac debilitari quomodocumque ervicibus imminentes Amogabarorum copias, Isaaci Legatis perhomana respōsa reddidit. interimque cū ijs Suisque consultabat, quonam optimè ac citissimè modo, posset id perfici negotium. Non erit autem hic abs re ex retroactâ nos memoriâ repetendo quidpiam, docere, quænam hæc & cuius Meleci filia fuerit, de qua nunc Isaacio isti collocandâ tractabatur; quove casu contigerit, educari eam in Vrbe & ad mores Romanorum institui. Azatines ille Sultan de quo in Prioribus multa libris scripsimus, Perside adhuc ipsi subiectâ perstante, postquam est è medio sublatus Pater ipsius Iaphatines, cui Persæ libenter obediebant, gravibus commissus dissensionibus est cum Rucratine suo germano. Vertebatur enim inter ipsos controversia de Principatu, quem hic pertinere ad se contendens, vi etiam armisque vindicabat; inclinans, ideò quòd illinc auxilia sperabat, in Partes Tocharorum, qui iam invadere Persidem ceperant. Ab his, instructus copijs quæ facilè sufficerēt ad Fratrem, præsertim imparatum, opprimendum, toto in eum ruebat impetu. adeò ut Asatines suorum hostium vim celeritate quæ cursum

omnem suum præverteret se insequentium, effugere aliter nequiret, quam se recipiendo sub tutelam Imperantis tunc Romanis Lascaris. Excepit hic eum benevolè, ac quantis par fuit humanitatis & honoris significationibus coluit: non tamen ut putaret illum apud se se retinendum, veritus periculum ex eo imminens Rei Romanæ. Reputabat enim, fieri facilè posse, ut iam ante prævalida in Perside Tocharorum factio, Societatis modò cum Rucratine initæ illicio Persis hactenùs ei fortiter obsistentibus fucum faciens, ad fictam illos conciliationem attraheret; cuius deinde fiduciæ indormientes ipsos, planè subigeret; ac tũ cõspirantes Persæ cum Tocharis, prætextu Ruceratinis iurium, & specie ulciscendorum, qui eius æmulum hospitio foverent, Romanum è vicino irrumperent limitem, bellum internecinum Imperio moventes. Adhibito ergo Imperator perhumaniter Asatine, „cum Suis, hortatus eos est ad disquiren„dum inter se se, quid tali rerum cardine „iniri consilij utilis ad fortunam afflictam „extorris Principis sublevandam posset. in „quo aiebat, non recusaturum se quascum„que sibi auxilij officiique ad istud dele„garent partes. unum modò necessariâ ex „causâ deprecari; ne à se petendum existi„marent, ut residere Asatinem in suo Co„mitatu pateretur. Exitiale id utrisque, „ipsis videlicet & sibi, consilium futurum; „quippe unde secutura provideretur in„gens calamitas Imperij, cuius opibus ipsi „utique iuvari nequirent, nisi salvum ipsũ „incolumeque perstaret. His locis, ut tum „erant tempora, fateri se se ipsis, exterius „quasi vallum esse Romanę securitatis fœ„dus dudùm contractum, hactenùs illæsum, „cum finitimâ Perside. Huius infringendi „manifestum esse, plausibilem obtentum „datum iri Rucratini & Tocharis, exoso „ipsis apud Romanos Principe servando. „unde clarè perspici quàm foret hæc im„prudens sententia; cuius autores: Arcem „quam invictam & æternum firmam præse„ferrent cupere, suaderent tamen nudari „omni exteriori munimento, & Septi ac „Clathrorum accessum arcentium cunctis „obstaculis amotis, viam ab ipsis eius De„fensoribus Hosti ultrò pandi, æquum du„cerent, ad intimum contactum extremi, „quo unicè tegitur, muri. Tali oratione vel persuasit, vel perpulit Azatinem Augustus Lascaris ad perfugium alibi quærendum. nec tamen continuò discedentem à se, prosequi auxiliis validis destitit; quorum ope, cæteris suis præsidijs adiunctis, fuit deinde cum fratri prævaleret Azatines, & exortum ipsi paternum denuò possideret Imperium. Verùm eo iterùm ferociùs etiã quàm olim apparatiúsque rebellante, cum

ρα καταικασθέντος, ἐγρηγορότες μὲν ἀπαῦν γένοιντο· τοῖς Ῥωμαίων δὲ πράγμασι προσβάλλειν ἔχοιεν δεξιώτερον. ταύτῃ τοι καὶ τὴν περὶ αὐτὸν συγκαθίσας βουλήν, ἐπέτρεπε βουλεύεσθαι περὶ τῶν προκειμένων, ἑνὸς ἀπεχομένους καὶ μόνου, τοῦ τὸν Ἀζατίνην παρακατέχεσθαι. τὴν γὰρ βουλὴν εἶναι ταύτην, ἄπιστον μὲν πρὸς Βασιλέα, ἐπὶ πονήρῳ δὲ καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων βασιλεύσιν προαιρουμένου. ὅμοιον ἄρα ποιοῦντος καὶ λέγοντος, ὥσπερ ἄν τις τὸν θριγκὸν καταλύσαι ἐβούλετο τῶν ὀχυρωμάτων καὶ θέλων ταῦτα διατηρεῖν. ὡς γοῦν οὕτως ἀπεφήνατο Βασιλεὺς μὴ παρὰ Ῥωμαίοις τὸν Ἀζατίνην κατέχεσθαι, καὶ ἡ βουλὴ συνεφώνει, ὑπανέζευξε μὲν αὐτίκα καὶ αὖθις ὁ προσχωρήσας. οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλικῆς ἀπήλαυσε βοηθείας. ὥστε περιγενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς δὲ καὶ αὖθις ἐκεῖνος ὀξυτέρως ἐπολέμει. καὶ ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τὸν ὑποστρέψαντα. ὁπότε καὶ ἐκποδὼν ἤκουε τὸν Λάσκαριν γενέσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ὅλων καταστῆναι τὸν Παλαιολόγον, ἐχέγγυον ἔχων ἐκεῖνος τὴν πρὸς τὸν βασιλεύοντα συνήθειαν, προσχωρεῖ καὶ αὖθις ἐκείνῳ τευξόμενος συμμαχίας. ἀλλὰ πολὺ τῶν ἐλπίδων ἐψεύσθη. ὁ γὰρ Βασιλεὺς τὸ πρὸς Τοχάρους κῆδος διὰ ταῦτα πάντα τοῦ Σουλτὰν προτιθέμενος, τὸν μὲν Τοχάρων ἀρχηγὸν Χαλαοῦ, ὅς ἐκ σπερμάτων σκοτίων θυγατέρα τὴν Μαρίαν πέμπων, κηδεύει. οὗ καὶ τούτου ἐν τοσούτῳ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος, ὁ Ἀπαγάς, ἀδελφὸς ὢν ἐκείνου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τεταγμένος, τὴν Μαρίαν ἠγάγετο. τὸν δὲ Σουλτὰν κατὰ πόλιν ἔχων ἤδη Ῥωμαίοις ἁλισκομένην, περιεβουκόλει ἀλλαχόθεν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας. ὁ δὲ μὴ ἀγνοῶν τὰ βουλεύματα, καιρὸν δραξάμενος, ὡς ἐλέγομεν ἐν τοῖς προτέροις, εὐνόθεν φεύγει, καὶ ξυνὼ Τοχάρεις τοῖς κατὰ Δύσιν, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ, τὴν φυγαδείαν διατίθεται, ἀνὰ τὰ τοῦ Εὐξείνου βόρεια. πολλοῖς δὲ χρόνοις ὕστερον, ἐκποδὼν γεγονότος ἐκείνου, ὁ ἐξ ἐκείνου Μελὴκ τὸν Εὔξεινον διαπεραιωθεὶς, πρὸς Κασταμόνα γίνεται. καὶ ἤδη Τοχάρεις ὑποκλιθεὶς, τὴν πατρικὴν αὐτοῦ καὶ πατρῴαν λῆξιν, ἐπανασώσασθαι διεπειρᾶτο. ἀλλ' Ἀμούριος ἐμποδὼν ἐγίνετο, καὶ μαχόμενος οὐκ ἀνίει, μέχρις οὗ κατισχυθεὶς ἅμα γυναικὶ ἑαυτοῦ τοιοῦτος παραγενόμενος πρὸς τὴν κατὰ Πόντον Ἡράκλειαν, Βασιλεῖ προσχωρεῖν ἔγνω. καὶ παραγενόμενος κατὰ πόλιν, ὅπως τηνικαῦτα ἐνδημοῦντος τοῦ Βασιλέως τότε περὶ Νύμφαιον, αὐτὸς ἀφεὶς τὴν

σύζυγον

σύζυγον κατὰ τὴν πόλιν, ὑφ' ὧν δὴ γὰρ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τὴν πρὸς ἐκεῖνον διήρχετο φέρουσαν. καὶ ὅπως ἐξ Ἀτραμμυτίου λαβὼν τὰς βουλὰς ἀπέδρα, καὶ ὅπως τὰ καθ' αὐτὸν διῴκησεν, ἐρρέθη τὰ πρότερα. ὕστερον δὲ καὶ ἡ σύζυγος ὑποστρέφει, ἐκείνου μὲν ἀξιοῦντος, Βασιλέως δ' ἐφιέντος. ἡ δὲ κόρη ὡς ὅμηρος καταλείπεται. ἤδη μὲν οὖν ἡ τοιοῦτον ἐτέθραπτο κατὰ πόλιν ἐπὶ συχνοῖς τοῖς χρόνοις ὑπὸ βασιλικῷ σιτηρεσίῳ, καθὼς ἄρα καὶ ὁ Μελὴκ Κωνσταντῖνος, τῶν τοῦ Σουλτάνου υἱῶν ἅτερος, καὶ αὐτὸς παρὰ Ῥωμαίοις ἐγκαταλέλειπτο. ὃς δὴ καὶ βαπτισθεὶς, ἐκθύμως προσσυντέτηκε τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἤθεσιν. αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ Μελὴκ ἐκείνου θυγατρὸς, μαθὼν Ἰσαὰκ, Μελὴκ φημιζόμενος καὶ αὐτὸς, πρὸς γάμον ταύτης ᾔτει. ἐξῄτει δὲ καὶ τὸν θεῖον ταύτης Μελὴκ προσβληθῆναι πρὸς Βασιλέως Σουλτὰν, κἀκεῖσε καὶ αὐτὸν πεμφθῆναι, καὶ οὕτως εἰσποιηθέντα καὶ αὐτὸν Ἰσαὰκ Βασιλεῖ, τὰ πρὸς Ῥωμαίων κατὰ τὸ δυνατὸν ἐνεργεῖν. ταύτῃ τοι καὶ Βασιλεὺς ἐνασμενίσας τῇ κοινοπραγίᾳ τοῦ Πέρσου, τὸ μὲν Σουλτὰν ἐγκαθιστᾶν τὸν Μελὴκ τὸν θεῖον τῆς κόρης, οὐκ ἐδοκίμαζέ πως· τὸ γυναῖον δὲ, τὸ μεγάλως ἐξετοιμασμένον προῖκα, σὺν αὐτῷ διαπρεπῶς εἰς Πηγὰς πέμπει. ἵνα δὴ καὶ ἐπιτελεῖ καθημένης τὰ συμπεφωνημένα καθιστάνειν, σὺν τῷ καὶ τῆς πόλεως Πηγῶν τὸν Μελὴκ ἐγγυᾶσθαι. πλὴν δ' ἀλλὰ καὶ συχνὰ τῶν ἀκατίων, ἐκεῖσέ τι παρεσκευάζετο, διαπερᾶν εἰ θέλοιεν Πέρσαις. ὅτι δὴ καὶ περικαθημένων σὺν Πέρσαις τῶν Ἰταλῶν τὸν τοῦ Ῥαιδεστοῦ πύργον, διανοουμένων ἐξελεῖν, καὶ τὸ χρωμένης ὁρμητηρίῳ τοῖς περὶ τὴν Θρᾴκην πράγμασιν ἐφεδρεύειν, Βασιλεὺς πέμψας τριήρεις δύο, ἐπειρᾶτο μετάγειν ἐκεῖθεν τὴν ἄχρηστον ἡλικίαν· ὡς διαμενούντων καὶ μόνων τῶν ἐνεργῶν κατὰ πόλεμον. καὶ δὴ ἐπιστᾶσι τοῖς Βασιλέως, ἐμποδὼν ἔστησαν Πέρσαι κατὰ στόμα διακινδυνεύοντες. εἶτα μαθόντες τὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ Βασιλέως προμήθειαν, καθυφῆκαν πως καὶ ἑκόντες φυγομαχεῖν ἐῴκεισαν. καταταχύναντες δ' ἐν τοσούτῳ τὸ τῶν τριήρεων, πολλοὺς τῶν ἀχρήστων ἐκεῖθεν κατάγουσι. καὶ οὕτω διαφορήσαντες, ὀχυρωτέρους τοὺς περιλειφθέντας κατέστησαν. εἶτα καὶ ἐξιόντες ἐκ ποδὸς δίωκειν τοὺς ἐπιόντας. οἱ καὶ δυσχεραινόμενοι ἐπὶ τούτοις, τὰ μέχρι Σηλυβρίας καὶ ἐπίταδε κατατρέχουσι, καὶ κακῶς διετίθουν, οἷς δῆτα τὸ ὕστερον συνέβαινε φρουρίοις ἐγκαταλείπεσθαι.

stare in recuperato solio nequiret viribus haud dubiè Azatines inferior, audiẽs is, Lascari defuncto, præsidere supremâ potestate Romanis rebus Palæologum, fretus quadam cõtractâ sibi cũ eo quõdã adhuc privato necessitudine familiaris amicitiæ, ad novũ Imperatorẽ convolat, quin esset ab eo impetraturus auxilia, non dubitans. quamquã sua illũ in hoc quidem largè fiducia fefellit. Nã Imperator Palæologus Michaël, fœdus cum Tocharis longè Sultanis amicitiæ præoptãs, spes huius & vota, posteriora euocta suæ isti destinationi habuit. quam eò promovit usque, ut filiam suam notham Mariam Principi Tocharorum Chalaũ connubio sociandam miserit: quo inter apparatum nuptiarum fato functo, frater ipsius idemque in Principatu successor Apagas, Mariam uxorem duxit. Sultanem porrò Michaël in Vrbe iam è Latinis receptà honorificè secum habens, varijs sed vanis astutè lactabat spebus: qui eius artes quò spectarent non ignorans, arrepto, ut in libris prioribus memoravimus, tempore, ex Æno Aree fugit, & deducentibus Tocharis, tùm in occiduo militantibus Tractu, simulque Constantino Principe Bulgarorum, tutum nactus est receptum in partibus Borealibus Euxini. Multis verò post annis, isto Azatine mortuo, filius eius Melec Euxino traiecto, Castamone constitit, ubi reconciliatis sibi obsequio Tocharis, favore horum paternam avitamque ditionem recuperare conabatur: obstante vehementer Amurio, cum quo longo, & sibi ad extremum infelici, collisus bello, denique victus, Heracleam Ponti cum uxore se contulit: unde confugiendum sibi ad Andronicum Imperatorem statuens, Constantinopolim venit. ubi cognito diversari Nymphæi tùm Augustum, coniuge in Vrbe relictâ, ijs se adiunxit quos ad ipsum ad se perducendum certior de illius adventu factus Imperator, ei obviam miserat. ut is dehinc consilio repente capto Atrammytio fugerit, utque inde res suas administraverit, dictum à me iamdudum est. Longo post tempore, uxor ipso postulante, concedente Augusto, ad eum reversa sua est: sed filiâ in obsidem relictâ; hæc de quâ nunc sermo est, educatâ hinc in Vrbe multis annis, victu ipsi largè ab Imperatore suppeditato. Quem ipsum in modum & Constantinus Melec, Azatinis Sultanis alter filius, & ipse relictus apud Romanos, ac volens baptizatus, caritatem in res nostras educatione contraxisse visus est, eius haud disparem quam conscia origo & affectus è stirpe insitus, natis civibus erga Patriam inspirat. Istam igitur in Vrbe servari Meleci Azatinis nati filiam, Melec ipse quoque dictus Isaacius audiens, in præmium & autoramentum navandæ quam pollicebatur Im-

peratori operæ, dari sibi ab eo coniugem petiit: profitens talis conoubii necessitudine, se deinceps semper sic affixum augusti obsequijs, quasi non in Generum dumtaxat, sed & in Filium adoptatus ei foret: istiusque necessitudinis officium, serviendo quàm posset efficacissimè Romanis, expleturum. Rogavit item præterea, ut Patruum huius ipsius quam in Sponsam optabat Virginis, eum cuius modò meminimus Melecum, Imperator in Sultanis Dignitatem promoveret. Verùm Andronicus, de cætero perlibenter admittens propositiones Persæ, haud putavit opportunum eo rerum statu Melecum constituere Sultanem. At Puellam ipsam, magnâ ei dictâ dote, unà cum isto ipso suo Patruo, mari perduci curavit Pegas, ubi considere ipsos voluit, & ea de quibus inter se ac Melecum Isaacium convenerat, administrare: quod ut fieret faciliùs; eiusdem Pegarum Vrbis Præfecturam Meleco attribuit. Sed & naviculæ quamplurimæ ibidem comparabantur, usui futuræ deportandis ex occidua Continente Persis. ubi eis, prout spondebat se facturum, persuasisset Isaacius, retrò in Asiam traiicere. Quando latino exercitu, cooperantibus Auxilijs persicis, circumsidente Rhædesti Turrim (cuius loci potiundi magnâ Italos cupiditas incesserat, eum situ peropportunum ratos ad reliquam cùm occupandam excurrendo, tùm postquàm usurpassent, continendam in potestate inde Thraciam) Imperator missis eò Triremibus duabus, conabatur ex illo præsidio extrahere turbam per ætatem aut sexum bello inutilem, & alimentorum absumptione damnosam, quo illius solicito consortio liberi milites, expeditiùs & efficaciùs possent, tutelæ Castri, cuius foret iactura Romanæ Rei plurimùm exitialis, attendere. Ad id exequendum cum se admovissent littori Trierarchæ Imperatorij, obviam fortè habuere illic ad ostij defensionem oppositam Persicam cohortem, quæ fanè fortiter exscendere tentantibus obstabat: quoad significato in aurem quibusdam ex illo corpore, ac per eos in alios vulgato, quid ad eos, quò dudùm cuperent, transferendos, benevolè ipsis pararet Imperator, inflexi illi remiserunt de repugnandi pertin aciâ, ultróque; sed quasi fugere vi compellerentur, tamen retentâ certantium speeie recedentes, locum nostris dedere feliciter exequendi quæ destinaverant. Festinarunt quippe Triremium Vectores, eo brevi fugæ Persarum momento, pleramque partem imbellis multitudinis è Rhædesti extractam Turri, ad se se recipere, quam avehentes, residuos Obsessos haud paulò confirmatiores ad diutiùs animosiùsque resistendum, reliquerunt. cuius novæ alacritatis præsens tunc quoque edidere specimen, acri statim eruptione in Oppugnatores factâ; non sine horum damno. Quibus adversis Obsidentes irritati successibus; solatium suo dolori quæsiere, manibus latè prædatorijs spargendis, quæ cuncta usque Selybriam, ultráque ad viciniam Vrbis, cruentis incursionibus vastarent; omnes malè mulctando quos reperissent segniores in maturè se condendo intrà muros Arcium eius Tractûs.

CAPVT XXIII.

Quæ circà Ordinem Ecclesiæ contigerunt.

INterim dum hæc gererentur, Patriarcha Vrbis Athanasius, quasi ostentans religionis abundantiam, bis & ter in Hebdomade preces celebrabat: graviores quoque solito molestas pœnasque iis qui offendissent quomodolibet, infligens. Quin & eximium se quoddam sublimioris pietatis specimen editurum ratus, Tabulam illam pictam imaginibus Germanorum trium qui Patriarchatum Vrbis diverso tempore gesserunt, ab eorum ultimo, ex Orestiadensi Sede in Constantinopolitanam translato, in monumentum positam, ad dexteram ingredientibus per speciosas fores, sustulit, in eius qui posuerat ignominiam, cui se ferebat eo nomine infensum, quòd is legatione obitâ, Paci Græcorum cum Latinis conciliandæ fuisset cooperatus. Effigiem insuper Imperatoris Michaëlis Palæologi, titu-

A Τούτοις δὲ συμβαίνουσιν, ὁ Πατριαρχικὸς Ἀθανάσιος ἐπιδεικνύμενος αὖ τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἐξοσιώσεως, δὶς μὲν καὶ τρὶς τῆς ἑβδομάδος τὰς λιτὰς ἐποιεῖτο. βαρυτέρας δὲ τὰς ἐπιτιμήσεις τοῖς κατά τι προσκόπτουσι ἐπετίθει. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς πλέον εὐσεβείας ἥκειν δοκῶν, στήλην μὲν ἐκείνην Πατριαρχῶν τῶν τριῶν Γερμανῶν, τὴν ἐπὶ δεξιᾷ B εἰσιοῦσι τὴν ὡραίαν πύλην ἱσταμένην, διὰ τὸν ὕστερον τὸν ἐξ Ὀρεστιάδος μετατεθέντα, ὅτι τῇ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς εἰρήνῃ αὐτὸς ἐκεῖνος πρεσβεύσας, συνήργησε, καθαιρεῖ. στήλην δὲ Βασιλέως ἐν χρυσονήματος διεσκευασμένην κατ' ὀξὺν πέπλον, τὴν ἐκείνου Βασιλέως Μιχαὴλ Πατριαρχικῶν ἀνήρτα, τοῦ πρὸς

τῇ

τῇ δύσει μέσον ἐρυθρῶν κιόνων, κατὰ τὸν κλεισμὸν τοῦ νέου ἐκείνου Κωνσταντίνου βασιλέως Ῥωμαίοις, εἰς τὸ τοῦ παλαιοῦ κλεινοῦ Κωνσταντίνου σχῆμα μεταλλάξας ἦν. καὶ ἅπερ τῶν προτέρων τιμῆς ἡμερῶν τοῦ Πατριαρχοῦντος, κατὰ σχῆμα διετηρήθησαν, ὕστερον μεταγνόντος δὲ κατὰ τὴν ὀλιγωρίαν μετηλλάττετο, ὥσπερ ὀρφανοὺς μεταπεσόντος. ἐκεῖνος δὲ τὰ θεῖα εἰς τὰ σύμπαντα δικαιώματα μιγνύων, τοῖς πολλοῖς ἐκείνων ἀπέχειν, αὐτοπροσωποποιΐτης ἐλθὼν φαινόμενος. καὶ τοῖς πρὸς τὸν Κρατοῦντα λόγος τῆς εὐλαβείας ὑπερέχει, καὶ ἀρεταῖς, καὶ καταγνώσεις σὺν κατά τι προσκόπτοντας διεδέχοντο. τὰ δὲ τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὀλίγον γε περιΐσταντο· ἐξορισθέντος μὲν τοῦ Ἀλεξανδρείας· ἀλλοτριουμένου δὲ καὶ τοῦ τῆς Θεουπόλεως διὰ τὴν τῶν Ὁδηγῶν μονήν, ἣν ἔτι δὴ καὶ καταθέσθαι τις ἤλπιζε. τοῦ δ' Ἱεροσολύμων Ἀθανασίου ἐκ ποδῶν κἀκείνου γενομένου διὰ τὰς ἐκεῖθεν κατ' αὐτοῦ φήμας. ἃς δὴ Βρουλᾶς τις ἐκ Ῥωμαίων, καὶ Καισαρείας τῆς Φιλίππου Ἐπίσκοπος, Βασιλεῖ καὶ αὐτῷ προσελθὼν Πατριάρχῃ καὶ ἀνενέγκας, πεμφθεὶς συνάμα καὶ τοῖς ἐκ Βασιλέως πρέσβεσι, κατελέγχειν ἠπείγετο. οἱ δὲ ἐπιστάντες Ἱεροσολύμοις, τὸν μὲν Πατριαρχείου ἐξωθοῦσι. τὸν δὲ Βρουλᾶν παρὰ τὴν τοῦ Βασιλέως θέλησιν, τὸν γὰρ Βασιλέα, ζῆλος μόνος κατέπειγε ἐξετάζειν τὰ ἐγκλήματα, ἐπὶ τοῦ τῆς Αἰλίας θρόνου, φέροντα καὶ ταῦτα μισθὸν ἀφορισμοῦ, ὡς ἐλέγετο, φέροντες ἐνθρονίζουσι. καὶ λοιπὸν ἀπηρτημένου κἀκείνου ὄντος, μόνος ὁ Πατριαρχεῖον συνάμα τῷ προσκομίζοντι, ἀπηρτημένου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Θεουπόλεως ἤδη, ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐμνημονεύετο. Ἀρχιερεῖς δὲ, τοὺς μὲν ἀπεδήμουν, τοὺς δὲ ἐπιδημοῦντας ἀποδημεῖν κατηνάγκαζε. τῶν δὲ τοῦ Κλήρου τιμίους, οὓς δὴ ἐνίους ὑφεωρᾶτο, τῶν δὲ προσφαγμένος καὶ τὰ σιτηρέσια ἀπρακτεῖν ἐποίει. ἦν δὲ καὶ τοῖς κατά τι προσκρούουσιν εἰς αὐτόν, ἡ ἐκ Βασιλέως ἀποστροφὴ ἀπαραίτητος, θέλοντος ἐκείνου εὐλαβείας τρόποις ἐξάπαντος συνίστασθαι. καὶ πολλοί τινες εἱρκταῖς ἐδίδοντο ὡς μὴ τέ τινα παράκλησιν ἔχειν, μήτε μὴν ἐκ τοῦ τυχόντος ἐλευθεροῦσθαι. ὡς καί τινας ἀποδράντες τῶν Μοναχῶν, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν ὅπου ἄρα καὶ προσφύγοιεν, προσφυγεῖν τοῖς κατὰ τὴν περαίαν φρερίοις, τὸ προτετιμημένον τοῖς ἀθλίοις αὖ, ἡ κακουχία. ἵνα γοῦν, ἀλλ' οὕτως σωθεῖεν, καὶ τοῦτο ἦν αἴτιον τοῦ Διοδώρου πατρός, τὸ κακοποιεῖν τινὰς βαθέως,

A lo, & habitu inclyti illius prisci Constantini, quam cum idem Germanus dum esset Patriarcha, filorum subtextu aureorum exprimi curasset, in velo figuræ desinentis in acumen, id postea velum publicè appenderat in occiduâ magni Templi parte, inter duas illic sitas è porphyro columnas, inde quoque detraxit; suæ adversùs utriusque memoriam, Michaëlis videlicet ac Germani, obsequens iræ. Nam huius quidem opus erat, monumentum istud; in illius autem commendationem excogitatum & erectum fuerat à Germano, significare studente; B Michaëlem, Vrbe recuperatâ reparataque quam antiquus Constantinus condidisset, eidem præterea fortitudine ac pietate similem: actis simul & virtutibus promeritum, ut rectè in Imperio vocari novus Constantinus posset; præsertim cum Constantini appellationem præsago quodam omine iam olim adhuc puer & privatus accepisset. Atque has quidem Imagines Athanasius toto tempore prioris sui Patriarchatûs, & transacto huc usque spatio secundi, stare in loco ac spectari passus erat: nunc autem quasi damnans in hoc se se vituperabilis to- C lerantiæ, quam emendare pœnitentiâ par esset, velut fortuitò interlapsu tegulæ, statim, mutato consilio, amovendas nunc abscondendasque decrevit. Idem autem, *divinas*, ut loqui solebat *iustificationes*, ad promiscuum suæ asperrimæ censuræ in omne, indiscriminatim, genus & hominum & rerum, odiosissimum exercitium allegans, in obvios æquè cunctos sævus, ac respectuum securus irruebat; offendendi occasiones propè studiosè, ac datâ impensè operâ, quærere visus & captare. Nec erat cuiquam ab eo tali modo vexatorum, in recursu ad D Augustum spes ulla posita. Nam hic veneratione sui Patriarchæ constrictus ingenti, partem pietatis vel maximam putabat, in cunctis ei obnoxiè morem gerere. Carceres ergo & ignominiosæ damnationes, in quantulocumque deprehensos lapsu, certò ac subitò quoslibet excipiebant. Commune porrò Concilium Ecclesiæ, ne quis ad id, Synodo coactâ, suam referri causam aut querimonias posse confideret, in paucissima redactum capita, penè nullum erat: exterminato utique Alexandrino Patriarchâ, Antiocheno alienato propter Hodegorum Mo- E nasterium, Hierosolymitano quoque, (cui & ipsi nomen fuerat, Athanasius) nuper exautorato, propter allatas ex illis partibus in Vrbem accusationes eius per quendam Brulam nomine, ex Romanis oriundum, Cæsareæ Philippi Episcopum: qui convento de criminibus quæ deferebat Imperatore, ipsoque Patriarchâ, redire iussus unde venerat cum Imperatoris Legatis, ad explorandum coràm, ita ne se res haberent

uti

uti accusator dixerat; hi, ut ipsis est visum, plenè convicti de veritate delatorum, profecti Hierosolymam, Patriarcham quidem extruserunt sede, Brulam autem in Æliæ Throno collocarunt; per vim id attentantes, & contrà Imperatoris voluntatem, qui solo instinctu religiosi, ut putabat, zeli, delata examinari crimina æquum censuerat: non autem excommunicatum prius hominem, qualis Brulas deprehensus posteà est, in sacrâ illâ Sede constitui. Novo igitur etiam ipso Patriarchâ Hierosolymorũ Brulâ, propter anathema, suspenso, cum & antea, ut est dictum, suspensi pariter fuissent Alexandrinus, & Theopolitanus, nullius iam alterius è Sacris publicè Dipthychis recitabatur nomen nisi Athanasii Constantinopolitani solius Patriarchæ; & qui sacram tunc oblationem celebrabat, Sacerdotis. Episcopi autem versari aliás in Vrbe soliti, plerique ultrò abierant; si qui verò adhuc comparerent, summâ vi facessere inde compellebantur. E primoribus verò Cleri, quosdam quidem Patriarcha gravium suspectos habebat criminum; quosdam autem, subtractis alimentis, cessare ab officiorum exercitio cogebat. Tantundem porrò erat gratiâ excidisse apud Patriarcham, & Imperatoris ipsius indignationem incurrisse. Nam quoscumque quomodocumque exosos haberet Athanasius, eosdem Andronicus pietatis suæ putabat esse, irrevocabiliter & immisericorditer persequi. Vnde multos passim contingebat in ergastula compingi, & ibidem sine ullâ consolatiunculæ admixtione, citrà ullam expectationem aliquando successuræ liberationis; ad desperationem adigi. Vnde Monachorum nonnulli ex istâ infelici sorte nacti effugium furtivum, cum nullum asylum viderent inter Nostros tutum, profecti ad Fretios in Peræâ degentes, eorum protectione utebantur. Atque in his mirum erat, contrà omnem iustæ ac canonicæ animadversionis formam, non emendationem aut salutem ex hâc secuturam Delinquentiũ videri esse pro scopo propositam punientibus, sed ærumnam ipsam ac miseriam eorum in quos animadverteretur. Quæ si quis suis momentis æstimet, verissimum profectò per hæc comprobari deprehendet illud Diodori Patris antiqui dictum: *Quosdam tum exitiosiùs nocere, cum animadversioni sua divinarum iustificationum allegationem immiscuerint.* Cæterùm mirabile est, non quidem in hoc homine nihil apparuisse secundo Patriarchatu à prioris acerbitate diversum: sed ab ijs qui rursus illum talem experti promoverunt, non fuisse provisum, & citrà ullam dubitationem priusquam evenisset expectatum, hanquaquam illum ab usu naturâ, & consuetudine inolito deflexurum. In hoc autem nunc ipsum magis magisque confirmabat insigniter eminens, & continuis se observantiæ favorisque propensissimi quotidiè liberaliùs efferens obsequium prõptum ad omnia, veneratioque demississima Imperatoris. Hic enim alta quadam eius Viri meritorum, virtutum, gratiæque apud Deum intimæ existimatione præoccupatus, summam sibi religiosæ pietatis laudem constituebat in nullo fine aut modo faciendo ipsius officijs, & beneficijs ornandi. Quare illum subinde munerabatur stolis splendidissimis pretiosissimi textûs; addebat unâ, plurima Donaria votiva, quæ circùm aras appenderentur, monumenta in Templo conspicua devotionis pariter & magnificentiæ donantis eximiæ; eademque veluti pignora Patriarchæ futura paratissimæ sibi ad nutus omnes, quidquid præcipere aut indicare libuisset, efficacis Augusti voluntatis. Accedebat ostentata studiosè ab eodem obedientia in occurrendo quoties à Patriarchâ vocaretur ad quaslibet functiones sacras. quod factitabat, præsertim in Festis, cum curâ peculiari honorandi invitantem, accedendo ad eum in vestitu ac cultu exquisitissimi splendoris. Ex quibus signis palàm demonstratis, cum non magis ipse Patriarcha, quam omnes

A ὅταν δικαίωμα θεῖον μίξωσιν. ἀλλὰ γὰρ τὸ παράδοξόν ἐστιν, οὐκ εἰ γέγονέ τι τῆς συνηθείας ἔξω. ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὅσον τὸ γενόμενον ἐν ἐλπίσι πρὶν ἢ καὶ γενέσθαι. ἡ μὲν οὖν περὶ τὸν Πατριάρχην τοῦ Βασιλέως αἰδὼς, καὶ τὸ συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπασιν ἐκ πληροφορίας οὔτι μικρᾶς ὡς ἐδόκει, ὡς καὶ στολαῖς ἀγάλλειν ταῖς λαμπροτάταις, συνάμα πλείστοις τοῖς εἰς τὸν ναὸν ἀναθήμασιν, ἐς ὅτι πλείστης φιλοθεΐας εἶναι ταῦτα
B καὶ φιλοκαλίας τοῦ Βασιλέως παρέχεσθαι, καὶ ὑπακούειν ἑτοίμως ἐς ὅτι δὴ καὶ διαμηνύσοιτο, καὶ ἀπαντᾶν συχνάκις ἐν ἑορταῖς, ἐξάλλους καὶ πολυταλάντους τὰς στολὰς φέροντα, ἠρεμεῖν ἐκεῖνον οὐκ εἴα, ἀλλ' ὁσημέραι ὑπανοιγνὺς δικαστήρια, τὰς κρίσεις ἀνθέτει, ὡς καὶ τύπους ἀρχαίους μεταλλάττειν, κατὰ τὸ δόξαν συμφέρον καὶ εὐλαβές, καὶ ἄλλους μὲν καθιστᾶν ἐν ἄλλοις, Μοναχοὺς δὲ μονοφαγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἔτους ἀσκεῖν, δίχα μέντοι Σαββάτου καὶ Κυριακῆς.
C ὅθεν δὴ καὶ τρία ἐκ τοῦ ἀκολούθου τὰ μείζω ταῦτα πλημμελεῖσθαι ξυνέβαινε, πρὸς τὸ καὶ Πατέρων τύπους ἀρχαίους ἀλλάσσεσθαι, οἶμαι, τοῖς ἀμελεστέροις, λαθροφαγίαν, ἀπληστίαν τε καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τοῖς ἐστερημένοις δείλης ὀψίας· καὶ τρίτον, τὸ παραθεωρεῖσθαι τὰς θυσίας τὰς μυστικὰς τοῖς ὀψὲ σιτουμένοις. ἀηδὴς δὲ τοῖς πᾶσιν ἐδόκει καὶ ἄχαρις, τὸ περὶ τὸν νόμον ἐπιεικὲς μηδ' ὄναρ εἰδώς.

omnis

omnis generis homines sentirent addictissimũ & esse, et irrevocabiliter futurũ Andronicum Athanasio; inde consequebatur, ut, hinc quidem universi Ordines sub Patriarchæ tyrannide gementes, de mali huius levamento, quod aliunde quàm ab Augusti potestate nequiret expectari, desperarent; ipse autẽ Patriarcha experientiâ sui pleni in Principis animum Dominij, non parùm in dies, quidlibet attentandi, imperiosiúsque ac inexorabiliùs opprimendi quoslibet, feram licentiam augeret. Itaque haud unquam furorem remittens, horribile quotidiè tribunal aperiebat; miseris citandis quos sine misericordia damnaret. in quo pensi nihil habebat, esset quod agebat nec ne à regulis antiquis & formâ canonicâ dissentaneum. confidentissimè quippè pro arbitratu innovabat immutabatque cuncta, prout iudicabat accomodatum ad, quam informatã dudùm animo mordicùs tenebat, religionis & Ecclesiasticæ disciplinæ prorsus enormẽ ideã. Igitur alios amovebat, alios præficiebat officijs, citrà respectum ullum. Monachos verò severissimè cogebat, toto anno ieiunare, semel in die, nec horâ priùs nonâ comedendo; exceptis Sabatho, & Dominicâ. Vnde multos minùs robustæ virtutis imbecillitas humana subigebat in tria quædam non parùm abhorrentia ascitis Patrum labi piacula; Primùm ad clàm usurpandas comestiones furtivas: deinde ad excedendum in his, licentiâ secreti per tenebras nocturnas, debitæ modum temperantiæ: denique ad irreverenter assistendum mysticis manè celebratis sacrificiis, quæ scilicet nocturnis ingurgitati comessationibus, pleni adhùc crapulâ obirent. immane quantum indecenti, & à formâ Ecclesiasticâ antiquâ degenerante ministerio. Horum tamen Patriarcha securus omnium, pergebat institutâ viâ, cunctos fastidiosè despiciens, nemini non stomachosè acerbus obvio, benignæ accomodationis legum ad infirmitatem hominum, quam Epijkiam vocant, ne per somnium quidem unquam visus cogitationem ullam admisisse.

CAPVT XXIV.

De Magno Primicerio Cassiano.

Ὁ Μέντοι γε Βασιλεὺς τῷ δυσχερεῖ πανταχόθεν τῶν πραγμάτων ἀντιπαλαμώμενος, πέμπει μὲν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Κασσιανόν, καὶ τοῦ ἀξιώματος μέγαν Πριμμικήριον, ἀνὰ τὰ μέρη τῆς Μεσοθυνίας, ἐφ᾽ ᾧπερ καὶ ὡς ἔχοι αὖ τἀκεῖ καθιστᾶν. ὃς καὶ χρόνον διατρίψας ἐν τοῖς ἐκεῖ φρουρίοις, ἐπεὶ ἔδοξε τῇ βουλῇ φόρους ἐκλέγειν ἐκ τῶν κτηματικῶν συνήθεις, ἵν᾽ εἶεν ἔτι τῷ ἐκεῖ στρατιωτικῷ εἰς μισθούς, ἐκεῖνος ἢ καταδημαγωγῶν τὸν λαόν, ἢ καὶ ἄλλο τι δόξαν, τὸν εἰς τοῦτο πεμφθέντα Βαρδαλῆν κατασχών, πολλαῖς ταῖς πληγαῖς ἱμάσσει· καὶ μᾶλλον ὅτι φθάσας Βαρδαλῆς προσήγγελλε Βασιλεῖ τὰ χείριστα κατ᾽ ἐκείνου, δεξάμενος τοὺς λόγους παρ᾽ ἄλλου, ὡς κῆδος πρὸς τὸν Πέρσην συνιστᾶν αἱρεῖται, καὶ κοινοπραγίαν πρὸς ἐκεῖνον κατὰ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων συντίθεται. ταύτῃ τοι καὶ προσκαλούμενος ἀπαντᾶν. ὁ δὲ δυσελπιστῶν περὶ οὗ, τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα φέρουσαν ἀναβάλλεται. προσεταιρισάμενος δὲ καὶ λαὸν στρατιωτικόν, πέμπων καὶ ζητῶν ἀσφαλείας πίστεις πρὸς Βασιλέως, αὐτὸς ἠλᾶτο. ἐπεὶ δὲ τῇ Χηλῇ ἑαυτὸν ἐνεπίστευσε, καὶ τὰ πιστὰ τῆς ἀσφαλείας ἐκεῖθεν ἔχειν, ὡς ᾤετο, Χηλῖται

A

CÆterùm Imperator adversis undique ingruentibus quâ vi atque industriâ poterat occurrens, misit in Partes Mesothiniæ Generum suum Cassianum, vocabulo Dignitatis quâ insignitus erat Magnum Primicerium dictum, ut res illic laborantes quo posset modo sustentaret. Is cum in Arcibus eius Tractûs aliquanto fuisset tempore moratus, interimque decretum exisset Imperatorij Consilij, quo Agrorum illic Possessores tributa pen-

B

dere consueta iubebantur, quæ in stipendia militantium in eâ Provinciâ Copiarum expendi deberent: vel demereri volens populum, vel nescio quid aliud secutus; profectum illùc ad id vectigal exigendum Bardalem, comprehensum multis plagis affecit: infensus huic maximè, quòd acceperat graviter infamatum se ab eo fuisse apud Augustum; cui Bardales tamquam auditum ex alio retulerat, convenisse iam Cassianum cum Principe Persarum de affinitate inter

C

eos contrahendâ, promittente ipso transfugium, & communem operam in oppugnando Imperio Romano. Quapropter accersitus ab Imperatore in Vrbem fuerat, & iussus omissis omnibus se sistere. Verùm ille vix sperans purgare se satis apud Augustum posse, iter sibi periculosum, moras nectens, primùm differebat; deinde postquam vulgus militum beneficijs, & spebus ita deme-

ruisse

uti accusator dixerat; hi, ut ipsis est visum, A plenè convicti de veritate delatorum, profecti Hierosolymam, Patriarcham quidem extruserunt sede, Brulam autem in Æliæ Throno collocarunt; per vim id attentantes, & contrà Imperatoris voluntatem, qui solo instinctu religiosi, ut putabat, zeli, delata examinari crimina æquum censuerat: non autem excommunicatum prius hominem, qualis Brulas deprehensus posteà est, in sacrâ illâ Sede constitui. Novo igitur etiam ipso Patriarchâ Hierosolymorũ Bru- B lâ, propter anathema, suspenso, cum & antea, ut est dictum, suspensi pariter fuissent Alexandrinus, & Theopolitanus, nullius iam alterius è Sacris publicè Dipthychis recitabatur nomen nisi Athanasii Constantinopolitani solius Patriarchæ; & qui sacram tunc oblationem celebrabat, Sacerdotis. Episcopi autem versari aliàs in Urbe soliti, plerique ultrò abierant; si qui verò adhuc comparerent, summâ vi facessere inde compellebantur. E primoribus verò Cleri, quosdam quidem C Patriarcha gravium suspectos habebat criminum; quosdam autem, subtractis alimentis, cessare ab officiorum exercitio cogebat. Tantundem porrò erat gratiâ excidisse apud Patriarcham, & Imperatoris ipsius indignationem incurrisse. Nam quoscumque quomodocumque exosos haberet Athanasius, eosdem Andronicus pietatis suæ putabat esse, irrevocabiliter & immisericorditer persequi. Vnde multos passim contingebat in ergastula compingi, & ibidem sine ullâ consolatiunculæ admixtione, citrà ullam expectationem aliquando successuræ liberationis; ad desperationem adigi. Vnde Monachorum nonnulli ex istâ infelici sorte nacti effugium furtivum, cum nullum asylum viderent inter Nostros tutum, profecti ad Frerios in Peræâ degentes, eorum protectione utebantur. Atque in his mirum erat, contrà omnem iustæ ac canonicæ animadversionis formam, non emendationem aut salutem ex hac secuturam Delinquentiũ videri esse pro scopo propositam punientibus, sed ærumnam ipsam ac miseriam eorum in quos animadverteretur. Quæ si quis suis momentis æstimet, verissimum profectò per hæc comprobari deprehendet illud Diodori Patris antiqui dictum: *Quosdam tùm exitiosiùs nocere, cum animadversioni sua divinarum iustificationum allegationem immiscuerint.* Cæterùm mirabile est, non quidem in hoc homine nihil apparuisse secundo Patriarchatu à prioris acerbitate diversum: sed ab ijs qui rursùs illum talem experti promoverunt, non fuisse provisum, & citrà ullam dubitationem priusquam evenisset expectatum, hauquaquam illum ab usu naturâ, & consuetudine insolito deflexurum. In hoc autem nunc ipsum magis magisque confirmabat insigniter eminens, & continuis se observantiæ favorisque propensissimi quotidiè liberaliùs efferens obsequium prõptum ad omnia, veneratioque demississima Imperatoris. Hic enim alta quadam eius Viri meritorum, virtutum, gratiæque apud Deum intimæ existimatione præoccupatus, summam sibi religiosæ pietatis laudem constituebat in nullo fine aut modo faciendo ipsius officijs, & beneficijs ornandi. Quare illum subinde munerabatur stolis splendidissimis pretiosissimi textûs; addebat unà, plurima Donaria votiva, quæ circùm aras appenderentur, monumenta in Templo conspicua devotionis pariter & magnificentiæ donantis eximiæ; eademque veluti pignora Patriarchæ futura paratissimæ sibi ad nutus omnes, quidquid præcipere aut indicare libuisset, efficacis Augusti voluntatis. Accedebat obsecrata studiosè ab eodem obedientia in occurrendo quoties à Patriarchâ vocaretur ad quaslibet functiones sacras. quod factitabat, præsertim in Festis, cum curâ peculiari honorandi invitantem, accedendo ad eum in vestitu ac cultu exquisitissimi splendoris. Ex quibus signis palàm demonstratis, cum non magis ipse Patriarcha, quam omnes

A ὅταν δικαίωμα θεῖον μίξωσιν. ἀλλὰ γὰρ παράδοξόν ἐστιν, οὐκ εἰ γέγονέ τι τῆς συνηθείας ἔξω, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ἐστὶ τὸ γινόμενον ἐν ἐλπίσι πρὶν ἢ καὶ γενέσθαι. ἡ μὲν οὖν περὶ τὸν Πατριαρχοῦντα τοῦ Βασιλέως αἰδὼς, καὶ τὸ συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπασιν ἐκ πληροφορίας οὔτι μικρᾶς ὡς ἐδόκει, ὡς καὶ στολαῖς ἀγάλλειν ταῖς λαμπροτάταις, σὺν ἅμα πλείστοις τοῖς εἰς τὸν ναὸν ἀναθήμασιν, εἰς ὅτι πλεῖστος φιλοθεΐας εἶναι τοῦ τε B καὶ φιλοκαλίας τοῦ Βασιλέως τεκμαίρεσθαι, καὶ ὑπακούειν ἑτοίμως εἰς ὅτι δὴ καὶ διαμηνύοιτο, καὶ ἀπαντᾶν συχνάκις ἐν ἑορταῖς, ἐξάλλως καὶ πολυταλάντους τὰς στολὰς φέροντα, ἠρεμεῖν ἐκεῖνον οὐκ εἴα, ἀλλ' ὁσημέραι ὑπανοιγνὺς δικαστήρια, τὰς κρίσεις εὐθύνειν, ὡς καὶ τύπους ἀρχαίους μεταλλάττειν, κατὰ τὸ δόξαν συμφέρον καὶ ἀβλαβές, καὶ ἄλλους μὲν καθιστᾶν ἐν ἄλλοις, Μοναχοὺς δὲ μονοφαγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἔτους ἀσκεῖν, δίχα μέντοι Σαββάτου καὶ Κυριακῆς. C ὅθεν δὴ καὶ τρία ἐκ τοῦ ἀκολούθου τὰ μείζω ταῦτα πλημμελεῖσθαι ξυνέβαινε, πρὸς τὸ καὶ Πατέρων τύπους ἀρχαίους ἀλλάττεσθαι, οἶμαι, τοῖς ἀμελεστέροις, λαθροφαγίαν, ἀπληστίαν τε καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τοῖς ἐσιτισμένοις δείλας ὀψίας καὶ σῖτον, τὸ παραθεωρεῖσθαι τὰς θυσίας τὰς μυστικὰς τοῖς ὀψὲ σιτουμένοις. ἀγλευκὴς δὲ τοῖς πᾶσιν ἐδόκει καὶ ἄχαρις, τὸ περὶ τὸν νόμον ἐπιεικὲς μηδ' ὄναρ εἰδώς.

omnis

omnis generis homines sentirent addictissimũ & esse, et irrevocabiliter futurũ Andronicum Athanasio; inde consequebatur, ut, hinc quidem universi Ordines sub Patriarchæ tyrannide gementes, de mali huius levamento, quod aliunde quàm ab Augusti potestate nequiret expectari, desperarent; ipse autẽ Patriarcha experientiâ sui pleni in Principis animum Dominij, non parùm in dies, quidlibet attentandi, imperiosiúsque ac inexorabiliùs opprimendi quoslibet, feram licentiam augeret. Itaque haud unquam furorem remittens, horribile quotidiè tribunal aperiebat; miseris citandis quos sine misericordia damnaret. in quo pensi nihil habebat, esset quod agebat nec ne à regulis antiquis & formâ canonica dissentaneum. confidentissimè quippè pro arbitratu innovabat immutabatque cuncta, prout iudicabat accomodatum ad, quam informatã dudùm animo mordicùs tenebat, religionis & Ecclesiasticæ disciplinæ prorsus enormẽ ideã. Igitur alios amovebat, alios præficiebat officijs, citrà respectum ullum. Monachos verò severissimè cogebat, toto anno ieiunare, semel in die, nec horâ priùs nonâ comedendo; exceptis Sabatho, & Dominicâ. Vnde multos minùs robustæ virtutis imbecillitas humana subigebat in tria quædam non parùm abhorrentia à scitis Patrum labi piacula; Primùm ad clàm usurpandas comestiones furtivas: deinde ad excedendum in his, licentiâ secreti per tenebras nocturnas, debitæ modum temperantiæ: denique ad irreverenter assistendum mysticis manè celebratis sacrificiis, quæ scilicet nocturnis ingurgitati comessationibus, pleni adhùc crapulâ obirent. immane quantum indecenti, & à formâ Ecclesiasticâ antiquâ degenerante ministerio. Horum tamen Patriarcha securus omnium, pergebat institutâ viâ, cunctos fastidiosè despiciens, nemini non stomachosè acerbus obvio, benignæ accomodationis legum ad infirmitatem hominum, quam Epijkiam vocant, ne per somnium quidem unquam visus cogitationem ullam admisisse.

CAPVT XXIV.

De Magno Primicerio Cassiano.

A Ὁ μέντοι γε Βασιλεὺς τῷ δυσχερεῖ πανταχόθεν τῶν πραγμάτων ἀντιπαλαμώμενος, πέμπει μὲν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Κασσιανόν, καὶ τοῦ ἀξιώματος μέγαν Πριμμικήριον, ἀνὰ τὰ μέρη τῆς Μεσοθυνίας, ἐφ᾽ ᾧπερ καὶ ὡς ἔχοι ἂν τάχους καθιστᾶν. ὃς δὴ καὶ χρόνον διατρίψας ἐν τοῖς ἐκεῖ φρουρίοις, ἐπεὶ ἔδοξε τῇ βουλῇ φόρους ἐκλέγειν ἐκ τῶν κτηματικῶν συνήθεις, ἵν᾽ εἶεν οὗτοι τῷ ἐκεῖ στρατιωτικῷ B εἰς μισθούς, ἐκεῖνος ἢ καταδημαγωγῶν τὸν λαόν, ἢ καὶ ἄλλο τι τὸ δόξαν, τὸν εἰς τοῦτο πεμφθέντα Βαρδαλῆν κατασχών, πολλαῖς ταῖς πληγαῖς ἱμάσσει· καὶ μᾶλλον ὅτι φθάσας Βαρδαλῆς προσαπήγγελλε Βασιλεῖ τὰ χείριστα κατ᾽ ἐκείνου, δεξάμενος τοὺς λόγους παρ᾽ ἄλλου, ὡς κῆδος πρὸς τὸν Πέρσην συνιστᾶν αἱρεῖται, καὶ κοινοπραγίαν πρὸς ἐκεῖνον κατὰ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων συντίθεται. ταύτῃ τοι C καὶ προσκαλούμενος ἀπαντᾶν. ὁ δὲ δυσελπιστῶν περὶ οὗ, τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα φέρουσαν ἀναβάλλεται. προσεταιριζόμενος δὲ καὶ λαὸν στρατιωτικόν, πέμπων καὶ ζητῶν ἀσφαλείας πίστεις πρὸς Βασιλέως, αὐτὸς ἠλαύνετο. ἐπεὶ δὲ τῇ Χηλῇ ἑαυτὸν ἐνεπίστευσε, καὶ τὰ πιστὰ τῆς ἀσφαλείας ἐκεῖθεν εἶχεν, ὡς ᾤετο, Χηλῖται

A Cæterùm Imperator adversis undique ingruentibus quâ vi atque industriâ poterat occurrens, misit in Partes Mesothiniæ Generum suum Cassianum, vocabulo Dignitatis quâ insignitus erat Magnum Primicerium dictum, ut res illic laborantes quo posset modo sustentaret. Is cum in Arcibus eius Tractûs aliquanto fuisset tempore moratus, interimque decretum exisset Imperatorij Consilij, quo Agrorum illic Possessores tributa pen- B dere consueta iubebantur, quæ in stipendia militantium in eâ Provinciâ Copiarum expendi deberent: vel demereri volens populum, vel nescio quid aliud secutus; profectum illùc ad id vectigal exigendum Bardalem, comprehensum multis plagis affecit: insensus huic maximè, quòd acceperat graviter infamatum se ab eo fuisse apud Augustum; cui Bardales tamquam auditum ex alio retulerat, convenisse iam Cassianum cum Principe Persarum de affinitate inter C eos contrahendâ, promittente ipso transfugium, & communem operam in oppugnando Imperio Romano. Quapropter accersitus ab Imperatore in Vrbem fuerat, & iussus omissis omnibus se sistere. Verùm ille vix sperans purgare se satis apud Augustum posse, iter sibi periculosum, moras nectens, primùm differebat; deinde postquam vulgus militum beneficijs, & spebus ita deme-

ruisse

ruisse visus est, ut in omni sibi fortunâ fidum fore non temere confideret, iam audaciùs respondens, misit ad Imperatorem, qui nomine suo peterent, caveri priùs ab eo, fidei pignoribus idoneis, nihil sibi damni ex hoc ad ipsum accessu proventurum: quo denunciato, quasi iam solutus officio parendi, liber securusque vagabatur. Quoniam autem posteà impetrato in Arcem insularem Chelen aditu, exceptus illic est eâ benevolentiâ civium, ut se tutum loco tali de cætero putaret, fortè tunc Constantinopoli reperti Chelensium quidam, non dubitarunt Imperatori promittere, freti cognationibus & Clientelis suis, se se dolo comprehensum fugitivum his tradituros, quos ipse ad eum retrahendum mitteret. Et præstitere quod receperant. Cum iis enim ad hoc ire quidam iussus è Palatinis Eunuchis, ubi Navis Chelen appulit, ipse quidem sub tabulato delituit; Chelenses autem ingressi ad suos intrà munitionem, communicatoque clàm Amicis & necessariis consilio, his probantibus, & pro virili iuvare promptis, sub meridiem factâ manu, Cassiani diversorium petunt. Acquiescebat ille post prandium, nihil minùs quàm quod parabatur metuens; satellitesque ipsius ac custodes corporis, variè dispersi erant, prout res aut remissiones quemque vocarant suæ. Ergo coniurati Cassianum facilè correptum alligant, coniectumque in Navem reversi curriculo in Vrbem Imperatori vinctum tradunt. Porrò Augustus nullo eum dignatus verbo, in eundem ubi Cotanitza detinebatur, compegit carcerem: occasione sic agendi ex eo ductâ, quod Cassianus ad suum consocerum Canicleo Præfectum anteà scribens, minatus fuisset; se, nisi mitiùs ab Imperatore tractaretur, & suæ haberetur dignitatis ratio, haud minùs periculosâ, & noxiâ Rei Romanæ, quàm olim Cotanitza, defectione rebellaturum. Existimabatur Cassianus Romanorum tùm Ducum omnium scientissimus rei bellicæ. unde pro cæterâ infelicitate suâ Imperatori contigit, talis viri usuram tali tempore perdere. Ille tamen non remittens sollicitudinem satagebat, ne ad momentum quidem cessans, in ordinandis quà commodiùs posset, rebus suis, ita omni ex parte turbatis ac plenè deploratis.

τινες κατὰ πόλιν αἱρεθέντες, συστέλλονται Βασιλεῖ, ἢ μὴν καταχεῖν ἐκ δόλου τὸν φυγάδα καὶ παραδοῦναι τοῖς ἄξουσι. ὁ καὶ γέγονε τὴν ταχίστην. ὡς γάρ τις τῶν Εὐνούχων ἐπὶ τούτῳ ἐπέμπετο, αὐτὸς μὲν ὑπὸ τῶν καταστρωμάτων τῆς νηὸς ἐκρύπτετο· ἐκεῖνοι δὲ, ἅτε συνήθεις, εἰσελθόντες τὸ φρούριον, κοινοῦνται τὸν λόγον κρυφηδὸν καὶ τοῖς ἄλλοις· καὶ μεσούσης ἡμέρας μετ᾽ ἄριστον ἐπιστάντες ἅμα, τῶν συντηρούντων διεσπαρμένων, περισχόντες δεσμοῦσι, καὶ ἅμα παρὰ τὸν Βασιλέα φέρουσι δέσμιον. Βασιλεὺς δὲ πρὸς ἐκεῖνον μηδὲν ἀξιώσας εἰπεῖν, σὺν ἅμα τῷ Κοτανίτζῃ τοῦτον καθείργνυσιν. ἐπεὶ ἔφθασεν ἐκεῖνος γράψας πρὸς τὸν ἴδιον συμπένθερον τὸν ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, ὁμοίαν ἀποστασίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῷ Κοτανίτζῃ, εἰ μὴ συμπαθεῖτο, προσαπειλούμενος. καὶ ἔδοξε μὲν τότε ζημιωθεὶς ὁ Κρατῶν τῶν στρατηγῶν τὸν κράτιστον, ὅμως γε μήν τοι φροντίζων, οὐκ ἀνίει οὐδ᾽ ἐς βραχὺ, πῶς ἂν διοικοίη τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν, οὕτω πονηρῶς ἔχοντα,

CAPVT XXV.

De Societate cum Iberis ab Imperatore tentatâ, & quomodo eâ exciderit.

VNde & cum dudùm agitasset animo de mittendâ legatione ad Iberos Orientales, quâ eos ad belli Societatem secum ineundam invitaret: experiendum nunc denique putavit, destinatis illuc qui auxiliares inde copias evocarent. Audiverat enim paratos eos ad Romanis militandum sine stipendio, modò equi solùm ipsis, & alimenta, quantum sat esset, præberentur. Tamen cum paulò post Chatzicces quidam, unus ex Iberorum Primoribus, eâ ipsâ de re tractatum venisset ad Augustum, quòd de conditionibus fœderis

ἜΝθεν τοι καὶ πρὸς μὲν σὺν ἑῴους Ἴβηρας πρεσβείαν στέλλεσθαι κατὰ συμμαχίαν ἐκ πλείστου διανοούμενος, πέμπει σὺν συγκαλέσοντας. ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἕτοιμοι ἀπαντᾶν ἦσαν ἀμισθὶ, καὶ ἐπὶ μόνοις ἵπποις καὶ δαπάναις ταῖς ἀρκούσαις προσαμύνειν τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν. ὅθεν καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ Χατζίκης τις τῶν τῆς Ἰβηρίας μεγιστάνων προσελθὼν Βασιλεῖ ἐφ᾽ ᾧπερ καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους καταστήσαιτο κοινοπραγίαν, ἐπείπερ οὐ συνέβαινον σφίσιν αἱ συμφωνίαι, ἄπρακτος ὑποστρέφει. ὁ δὲ πρὸς

πρὸς τὸν Χαρμπαντᾶν κῆδος καὶ λίαν ἐξητοιμάζετο. καὶ τὰ τῆς Νικαίας μέρη κακούμενα συναισθανόμενος, τὴν οἰκείαν αὐταδέλφην Μαρίαν τὴν καὶ Δέσποιναν τῶν Μουγουλίων θρυλλουμένην, σὺν ἅμα λαῷ τῷ ἀρκοῦντι πέμπει πρὸς Νίκαιαν. ἀπέστελλε δὲ καὶ αὐτὴν καθημένην τῇδε, καθιστάνειν τὸ πρὸς τὸν Χαρμπαντᾶν κῆδος, καὶ τὰ τῶν Περσῶν δουλαγωγεῖν ὡς οἷόν τε πράγματα.

A convenire inter ipsos nequivisset, re infectâ rediit ad suos. Proniori spe successûs, affinitatis cum Charmpantane contrahendæ negotiatio procedebat. adeóque strenuè incumbebatur in apparatum destinati connubij proximum. Vrgebant enim ad maturandum nuncij ad Imperatorem appellentes crebri, regiones circa Nicæam bello infestari persico ferentes. Igitur sororem propriam Mariam, quæ titulo Domiοæ Mugulorum passim honorabatur, cum idoneo comitatu deduci Nicæam curat: mandans ipsi, ut illic considens, ex proximo suum cum Charmpantane coniugium promoveret, nec priùs quàm re perfectâ desisteret. tumque daret quam posset operam exarmandæ Persarum in Romanos iræ, ipsisque viri autoritate revocandis, ab Imperio vexando.

CAPVT XXVI.

Vt Hostes quasdam ex Arcibus ad Montem Ganum sitis subegerint.

Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Δύσιν Τοῦρκοι τὸ παράπαν ἠμέλουν. ἀλλὰ τοῦ Γάνου κυριεύσαντες τόπον, καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Ἠλιοὺ περικαθίζουσι φρούριον, καὶ σὺν κατ᾽ αὐτοὺς οὐλαμοὺς δίχα τεμόντες, ἐκεῖ σὺν ἐντὸς ἐκάκουν. ἕως οὗ συμπεσόντες ἐκεῖνοι τῇ πολυημέρῳ λειψυδρίᾳ, ὡς καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων λείχειν, καὶ θύοντες ζῷα ἀπορροφᾶν τοῦ αἵματος ἐπὶ πλείστας ἡμέρας, πολλοὺς δὲ καὶ ἀποθανεῖν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς προδιδόναι καὶ φρούριον, πλὴν οὐκ ἐθάρρουν τοῖς Πέρσαις, διὰ τὴν ἀλλοτρίωσιν τοῦ σεβάσματος· καὶ πέμψαντες, Ῥομοφόρτον ἐπεκαλοῦντο. καὶ ὃς παρῆν, καὶ βίᾳ μὲν, μόλις δ᾽ ὅμως, καὶ περὶ αὐτὸν τὸ Περσικὸν ἐξελάσαντες, τὰ πολλὰ δικαιολογούμενον πρὸς αὐτοὺς, καθ᾽ ὁμολογίας προσχωροῦντας μετὰ τῶν θείων Εὐαγγελίων δέχονται. καὶ ὅσον τὸ ἀφ᾽ αὐτοῦ φιλάνθρωπον τὴν διαγωγὴν παρέχουσι. τοῦτο ποιοῦσι καὶ ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ῥαιδεστοῦ, ἐπὶ πολὺ γὰρ διετέλουν τῷ φρουρίῳ ποιούμενοι προσβολὰς, ἀλλ᾽ οὐκ ἤνυτον. τέλος καὶ μηχάνημα ἐπιστήσαντες πετροβόλον, νυκτὸς τὰ πολλὰ κατηκόντιζον τὰς βολὰς, ὡς ἐπερρίφθησαν πέτρας περὶ τὰς ἑκατὸν, καὶ πολυταλάντους, πεντηκονταμναίας γὰρ τὰ πολλὰ ἐπέπιπτον. εἰ καὶ διὰ τὸ ὀλίγιστον τοῦ φρουρίου αἱ πλεῖσται ἠστόχουν, καὶ ἔξω ἐπέρρεπον τὰ πεμπόμενα, οὐ μὴν δὲ καὶ ἀζημίωτοι ἔμενον. ἀλλὰ πολλάκις τῶν τριακοσίων τῶν ἐντὸς ὄντες, ἀθαρσοῦς ἐξελαύ-

B Qui verò in Occiduâ continente bellum in nos gerebant Turci, haud segnes feriabantur: sed Gani iugo superato, Arcem cui à Sancto Eliâ nomen est obsidebant; divisisque bifariàm copiis, Obsessos utrimque adeò premebant, ut illi tandem longâ siti enecti (nam aquæ penuriâ cogebantur ardori faucium levando, arborum folia lingere, & occisis animalibus ligurire sanguinem; nec alio per dies plurimos potu victitarant, unde & multos mori contigit) decreverint seipsos & Arcem dedere. Sed Persis ob diversitatem religionis se credere veriti, C destinato ad Romofortum Christianum Latinum quodam è suis, ostenderunt, si suas admovere propiùs copias vellet, se suaque ipsius potestati permissuros. Accessit Romofortus, & huius exercitus, quamquam haud facilè, tandem tamen Persicum vi expulit, multa expostulantem & frementem, quòd parata sibi præda per socios vocatos extorqueretur è manibus. Tum Romoforto, pacti certas conditiones, utrimque manu sacris Evangeliis impositâ iuratas, Obsessi deditionem fecerunt. Nec fides tùm in Latinis desiderata est. D humanè siquidem, quod promiserant, tractarunt; & quò transferri poposcerant, tutò perduxerunt. Hoc illectus successu Romofortus, Turrim etiã Rhædesti subjicere sibi voluit. Et huic ergo munitioni copijs admotis longo institit tempore, crebris oppugnans assultibus, at semper irritis. Tandem elatâ contrà super altum aggerem Balistâ petras in muros per eam iaculabantur diu noctuque, sed nocte frequentiùs. adeò ut noctis

unius ſpatio cẽtum circiter numerati iactus ſint Saxorũ prodigioſę gravitatis, quippe quę quinquaginta minarum ſingula ferè pondus æquarent. Sed Turris exiguitas interdum per tenebras fallebat collineantium aciem: unde ab utroque latere multa intacto caſtri corpore cadebant. Nec indemnis Latinis obſidio erat. Nam præſidiarij Turris trecentis plures, audacter interdum in eos erumpebant, maléque mulctabant. Quoad denique debilitati diffiſique viribus, & hi ſunt compulſi deſcendere ad pacta, orareque Romofortum, ut certis conditionibus abire ſe fineret incolumes. Id ille ferociter renuit. indignans enim quòd eâ obſidione multos ſuorum amiſiſſet, iuraverat, ſe obſeſſos, quantumvis vellent rogarent, nunquam ad compoſitionem admiſſurum. in quâ eum maximè ſententiâ firmabat, quòd latera videbat obſeſſæ Turris multis iam locis hiãtia ob labes quas petræ muris per baliſtam impactæ intulerant. unde brevi ſe vi potiturum Caſtro ſperabat. Quoniam autem pactione conſtrictus, coactus fuerat cum Præſidiariis Arcis Sancti Heliæ nuper captæ humaniter præter genium ſe gerere, proſecutus etiam preſidio abeuntes, quo ſecurè ad deſtinatum deducerentur, in Rhædeſtinis quos oppugnatum inde ſtatim venerat, constituere volebat exemplum illuſtre ſui adversùs Romanos odij, cunctis iis immiſericorditer necandis. Adverſus hoc Obſeſſi iam redacti ad extrema, infimis precibus certabant, vitam ſaltem ac miſerum ſpiritum indulgeri ſibi, portas ſtatim, ſi hoc promitteretur, aperturis, ſuppliciter orantes. Diu ſurdis ad hæc irati victoris auribus, periclitabantur Rhædeſtini repulſæ ipſis exitiali ſubiacere, niſi quidam quem ſecum habebant Epiſcopus, & cum hoc alij, pro eis apud Barbarum Deprecatores interveniſſent. Hi pro Eccleſiaſticæ lenitatis officio, monebant, haud Deo probatum iri, Chriſtianorum per Chriſtianos cædem fieri tantam. Adiungebant: intereſſe ſuâ ipſius, manſuetudinis apud Arcem Heliæ partam famam hîc quoque tueri. Vbi enim non uno iam experimento compertum increbuiſſet, Lenem & exorabilem Romofortum eſſe, aliæ Tractûs iſtius Arces facilè adducerentur ad ei ſe dedendas. Ne igitur ſucceſſûs, gloriæ ſibi magnæ ac quæſtui futuros, intempeſtivo gratuitæ immanitatis opprobrio corrumperet, tamquam ei benevolè conſulentes, dum blandè obſecrarent, vix tandem eloquentiâ, & gratiâ exarmarunt ferociam Viri, perſuadendo ipſi, ut ſpoliatis omni pecuniâ & ſupellectili dedititijs, viva ſolum & libera corpora relinqueret. Impetratum inſuper & illud: ut ſi qui Rhædeſtinorum manere in loco ſub victoris poteſtate ultrò eligerent, illic ut ſubditi curâ dignarentur aliquâ; ſin aliud mallent, ſtatim quocumque luberet migrare ſinerentur. Inde Romofortus pronas ad Fortunæ obvium ſavorem habenas laxans, circumferebat Exercitum per Arces reliquas finium illorum, ſubigendis ijs imminens, in quo tentando non inefficaci uti opera ferebatur Epiſcopi cuiuſdam quem circumducebat. Panienſis hic erat, de quo fama perlata in Vrbem eſt, cooperari eum victoriis Latinorum, ſuadendo Romanis eius Tractûs, ne ſe ſe & quas cuſtodirent Arces aut Vrbes, dubitarent ijs tradere.

νοντες, σφίσιν ἐπέρρατο, καὶ τὰ πολλὰ ἐζημίουν. ἕως οὖν κατηχυνθέντες, οὐχ ὅτι προσχωρεῖν καθ' ὁμολογίαν ἱκέτευον, ἀλλ' οὐκ ἔπειθον. ἐπώμοτος γὰρ ἦν ὁ Ῥωμοφόρτος, ἐπεὶ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν ἰδίων, ἢ μὴν καὶ θέλοντας προσχωρεῖν, μὴ δέχεσθαι. καὶ μᾶλλον τοῦ πύργου σαθρωθέντος ταῖς συνεχέσι τῶν λίθων βολαῖς αὐτοῦ μηχανήματος. ὁ γὰρ τοῦ ἁγίου Ἠλιοὺ φρούριον χειρωσάμενος, φιλανθρώπως προσενήνεκτο τοῖς οἰκήτορσι, καὶ φρουρὰς ἐμβαλὼν ἐκείνοις, πρὸς Ῥαιδεστὸν ἦγε, ἐξελᾶν διανοούμενος, καὶ ἀνοικτὶ φονεύειν. ἦν δὲ προσπελιτάδριον θερμότητος, καὶ ἑαυτοὺς παρεδίδοσαν καθ' ὁμολογίας τοῦ σωθῆναι, ἐκ χθὲς ἤδη τῆς μάχης οὔσης, καὶ τοῦ κινδύνου ἐπηρτημένου. κἂν ἐκινδύνευσαν, εἰ μή τις τῶν Ἐπισκόπων συμπαρὼν σφίσι, καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τὸν βάρβαρον ἱκέτευσαν, μὴ ἀνὰ τόσον ἐργάσασθαι φόνον. ἅμα δέ γε καὶ συνεβούλευσαν, ὡς ἐλέγετο, τὸν τοῦ βαρβάρου θυμὸν κολακεύοντες, ὡς εὐθύκτως καὶ ἄλλοι προδώσειν αὐτοὺς τοῖς φιλανθρώποις ἐκ φήμης μετεωρισθέντες ἐλπίσι. ταῦτα λέγοντος, τῇ δεινότητι τῶν λόγων μόλις τὸν βάρβαρον κατεργάζονται. καὶ τὰ μὲν χρήματα ἀφαιρεῖται, γυμνὰ δὲ τῶν ἐνόντων τὰ σώματα καταλείπει, ὡς εἰ μὲν μένειν θέλοιεν, κηδεμονίας τινὸς ἀξιοῦσθαι. εἰ δ' οὖν ἀλλ' ὡς ἔχουσιν ἐξ αὐτῆς ἀπαλλάττεσθαι. περιῄει δὲ τὰς δυνάμεις ὁ Ῥωμοφόρτος ἐλαύνων, καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ φρούρια. φήμη δ' ἧκεν συμπράττειν καὶ τὸν Ἐπίσκοπον, Πανίου δ' οὗτος ἦν, καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτὸν ἐφιστάμενον συνεργεῖν τοῖς ἐχθροῖς, ἐφ' ᾧ προδιδόασιν αἱ πόλεις. καὶ διὰ ταῦτα ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνος ηὐθύνετο. καὶ ἡ δίκη, Πατριάρχου γράμμασιν ἐδηλοῦτο τῷ καταδικασθέντι. ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὴν φυγήν, καὶ τὰ τῆς ποινῆς δίκης ὑπεραλγήσας, καὶ γοῦν δραξάμενος φθάσας, καὶ τὴν ταχίστην, τῷ Βασιλεῖ παρῆν.

In

In quo culpam admittere meritò visus est Ecclesiastica animadversiône dignam. Reus igitur citatur literis ad eum missis Patriarchæ, cum denunciatione, nisi vadimonium sisteret, & satisfaceret, pœnæ canonicæ, debitæ hostium fautoribus, incurrendæ. Hoc ille perculsus nuncio, dolens ob infamiam contractam, & supplicij gravitatem intentati metuens, occasione arreptâ, fugit è Castris Romoforti, & festinanter Imperatorem adijt.

CAPVT XXVII.

Legatio Genuensium simul & Imperatoris ad Amogabaros.

A Βασιλεὺς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐλπίσι μετέωρος ὢν τὴν ψυχὴν, ὅμως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ ἐπεχείρει τοὺς ἀσπόνδους ἐκ τιμημάτων προσποιήσασθαι τοὺς ἀλάστορας. Γενουΐτῶν μὲν οὖν ὁ κατὰ πόλιν ἄρτι προέστως παρὰ τοῦ σφῶν συνεδρίου Ἄββας δεξάμενοι, δηλοῖ δὲ ἡ φωνὴ τὸν ἡγούμενον, ἔχει δ' ἐπὶ τὴν τοῦ δήμου προστασίαν, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις ὁ Πραίτωρ τοῦ δήμου πάλαι, Ἀμογαβάροις ἤθελον διαλλάττεσθαι. οὐ δὲ γὰρ εἶχον ἄλλως τὴν κάτω B διαπλωΐζεσθαι κατὰ τὰς αὐτῶν πραγματείας θάλασσαν· ταύτητοι καὶ τὰ τῆς πρεσβείας ὁ Ἄββας ἀνεδέχετο, καὶ βασιλεῖ γνωσθὲν, ἐπεὶ στρατὸν βαρὺν ἔχοντα οὐκ εἶχε πάμπαν, ἀλλά τινα τῶν ψιλικῶν ταγμάτων περὶ τὸν μέγαν Ἑταιρειάρχην ἦσαν τὸν Δούκαν, οὓς δὴ ὢν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ πρότερον. ἦν τι ποτὲ κρυφηδὸν, καὶ ἐξ ἐνέδρας προσβάλλειν. οὐ γὰρ ἦν φανερῶς ἀντιτάττεσθαι. διὰ ταῦτα οὐκ ἦν ἀποδέχεσθαι Γενουΐτας πρὸς ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην C συντίθεσθαι θέλοντας. ἔνθεν καὶ πρὸ τῶν μὲν πέμψας, ἀνασείλλειν ἐπειρᾶτο τὸ βούλημα, ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, εἶτα μὲν καὶ πάλιν οὐδὲν ἧττον σφᾶς φίλους καὶ βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις, ἐφ' οἷς καὶ ὅρκους ἀπαιτούμενοι, σὺν παλαμναιοτάτοις ἐδίδοσαν. ἡ μὲν καὶ αὖθις ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ ὅρκους ἑτέραν βουλὴν ὁ Κρατοῦν προσανατίθη τῷ Ἡγουμένῳ. καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ πρεσβείαν πρὸς Ἀμογαβάρους, ἐφ' ᾧ ἐθέλοιεν χρημάτων μεγάλων, D καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης καὶ κυβερνήσεως. ὡς καὶ ἀναδοχῆς ἀξιοῦσθαι, σὺν βασιλεῖ δουλεύειν θέλοντας, διαλύεσθαι. καὶ ταῦτα προσαναθεὶς τῷ Ἄββᾳ ἐκπέμπει· καὶ τῇ μεταξὺ διημερεύσει ἀνακωχὴ ἦν. εἰ καὶ ἄλλο τι ἐπεδαψιλεύετο πρὸς πόλιν. καὶ ὁσημέραι λαὸς καὶ ζῷα ἐντὸς τοῦ ἄστεος ἐπληθύνετο. ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων σφαγῇ καὶ μακέλλῳ δίδοσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν

A Hoc statu rerum Imperator, etsi expectatione peregrinæ quam accersere satagebat, militiæ suspensum habebat animum, tamen ex se quoque, si qua posset comminisci, malorum remedia exquirens, non abhorrebat à tentanda de novo reconciliatione ferocium illorum & immanium Amogabarorum; certus non parcere impensis etiam magnis, si largitionibus pecuniæ ad pacis illi consilia inflecti se finerent. Tales mente cogitationes Augusto versante, fortè accidit venire tunc B primùm ad Genuenses Constantinopoli degentes, destinatum ijs regendis ab ipsorum Metropolis Senatu Magistratum supremum quem dicunt Abbam, voce præfectum aut Præpositum sonante. Hic præditus autoritate in populum est eios simili quam olim apud Romanos Prætor populi habebat. Huius occasione adventûs, consultantes de rebus suis Galatini Genuenses, uno assensu convenerunt, necessariò sibi faciendam cũ Amogabaris Pacem: aliter enim quàm iis per ea loca prævalentibus in compositionẽ C secum adductis, liberas ipsis ac securas non fore navigationes Euxinum versùs, ad Emporia illarum Partium è quorum commercijs spes ac rationes Mercaturæ, cui potissimùm vacabant, magnâ ex parte penderent. Eo consensu & rei verisimilitudine ipsius Abbas motus, legationem ei paci tractandæ per se obeundam ad Amogabaros suscepit. Indicatum id consilium Imperatori est, tum maximè, ut dictum est, intento excogitandis modis resistendi Amogabaris. Exercitum enim iustum quem ijs opponeret, nec D habebat ad manum: nec unde cogeret suppetebat. Tantùm quidam levis armaturæ Ordines supererant: quos magnus Hetæriarcha Ducas Exercitûs totius antequam dissiparetur, Dux, reliquas adhuc habebat, ad usum furtivarum dumtaxat excursiuncularum · haud enim palàm ostentare ex adverso frontem tam multis tam paucos belli ratio aut communis prudentia sinebat. Hæc cuncta secum Imperator reputans, primùm experiundum putavit, ecquid revo-

care Genuenses à consilio Pacis Amogabaricæ posset. Misit ergo qui eam dissuaderent; quibus cum esset responsum à Genuésibus: necessariis se causis ad eam tentandam conventionem trahi: nec fraudi eam Romanis aut Imperatori fore, quibus amici & fidi esse ut antea non desisterent, postquã indemnem in loca ipsis opportuna transitum ab Hostibus Romanorum pepigissent; prout suorum rationes mercimoniorum flagitabant. Post quæ rogari ut saltem iurisiurandi fide interpositâ caverent, se non adiuturos adversùs rem Romanam Amogabaros, aut quidquam hoc toto in negotio acturos, abhorrens ab obsequio Imperatori à se debito, & ad extremum uti hactenus exhibendo: illi haud cunctanter sibi suisque capitibus horrenda sunt imprecati, si secùs facerent. Tum demum Imperator procinctum iam ad iter versùs Amogabaros Genuensem Abbam, suum quoque ad eosdem legatum instituit: dans in mandatis, ut eorum Primoribus à se offerret pecunias plurimâs, honores & præfecturas illustres, affinitates quinetiam; & quidquid à se optare maximum possent, si suorum eos qui vellent Imperatori militare, ut prius, constitutæ pactione mercedis, id liberè sinerent facere. His Abbæ commendatis, eum dimittit. interimque sibi quadam expectatione successûs ex eo tractatu prosperi blandiens, in quibusdã quasi curarum induciis paulisper acquievit. non tamen placidè, obstrepente utique continuò & magis semper magisque increbescente tumultu concursantium trepidè in Vrbem, Amogabarici belli terrore, Rusticorum, greges armentaque præ se agentium sua. Vnde animalibus & plebe inopi cunctæ iam Vrbis viæ refertæ visebantur. minuendusque necessariò esset pecoris extrâ pascua macrescentis numerus, ingenti bestiarum esui humano aptarum multitudine in macellis quotidiè mactandâ. At Abbas multis diebus apud Amogabaros commissa tractando moratus, quod res quidem attineret Genuensium suorum, non sine operæpretio rediit: de pace autem cum Romanis nihil prorsùs impetravit; multa, improba, & facultatem modumque omnem excedentia, flagitante Romoforto. Petebat enim, ut ex se ac suis priusquàm è locis emigrarent, quæ tenerent, numeratâ pecuniâ Imperator Oppida, Vrbes, Arces singulas; prætereaque quotquot Romani generis captivos in custodiis servarent, redimeret. Iubebat item reddi ad exactum militibus stipendia cuncta retrò debita. Ni hæc fierent, denunciabat: se, præter quas iam occupassent Vrbes & Arces, reliqua pariter loca subacturos; neque ullum hostilitatis in Romanos exercendæ omissuros genus. atque in istis pro-

Ἀββᾶς ἐπιστὰς, καὶ ἐφ᾽ ἡμέραις τὰ τῆς πρεσβείας μεταχειρίζων, οὐδὲν ἤνυσε πλέον, οὔτε ἄπρακτος ὑποστρέφει. πολλὰ γάρ τι καὶ ἀπίθανα καί γε μὴ οἷά τ᾽ ἂν γενέσθαι ἀπαιτοῦντος τοῦ Ῥομοφόρτου. ἐβούλετο γὰρ καὶ πόλεις, καὶ ὀχυρώματα, καὶ φρούρια ἀπεμπολεῖν πρὸς Βασιλέα μεγάλων χρημάτων. καί γε προσαπῄτει καὶ τὰς μισθοφορίας. εἰ δ᾽ οὖν ἄλλα χώρας προσθεῖναι λαβόντα κατέχειν, καὶ ἄλλον ἐπιβάλλεσθαι, ὃν αὖ δύναιντο τρόπον ἀντιπάλων, καὶ ἐς τέλος διαμάχεσθαι διετείνετο. ταῦτα καὶ ὁ κατὰ τὸ Μάδυτον Φαρέντα Τζιμῆς πέμπων ἀπείλει· εἰ γὰρ ἡμερώτερον ἦν παρὰ τὸν Ῥομοφόρτον, τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν ὀλέθριος ἅμα Τούρκοις, καὶ τοῖς ἰδίοις, ἐπεὶ δὴ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποστατήσειεν ἐξ Ἀνατολῆς. οἳ δὴ καὶ κουρσεύοντες ἐρχῶν, καὶ γενέσθαι Ἀμογαβάροις ἐξουσιοῦντο. οὕτω κακῶς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Ἀββᾶ δόντος, διατάξας τὴν στρατείαν, κέντρῳ κερδῶν μέχρι καὶ τῆς πόλεως ἤλαυνε. καὶ ἦν ἐντεῦθεν βλέπειν συναγομένους τοὺς ἔξω, καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς ἐν Περαίᾳ κατῳκημένους, ὡς νύκτα καὶ ἡμέραν ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως πύλας συνθλιβομένους δυσχερῶς διασώζειν αὐτοὺς καὶ ζῷα παντοῖα. καὶ πολλοὺς ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως κεῖσθαι ῥύμας ἀφειμένους τῶν ἔργων. τότε ὁ μὲν Πατριαρχεύων ὁσημέραι τὰς λιτανείας ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπιδαψιλεύετο. Βασιλεὺς δ᾽ ἐπαμηχανᾶτο τοῖς φημιζομένοις, ὅτι καὶ οὐκ ὀλίγος ἐπέπρακτο φόνος, οἷς ὑστερεῖν συνέβαινε τῶν ἐπὶ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. αἱ γὰρ δυνάμεις ἐπιλελοίπασιν, ἢ Θεῷ τὴν δίκην ἀνατιθέναι, καὶ παρ᾽ ἐκείνου ζητεῖν τὴν τοῦ ἐκκεχυμένου ἀδίκως ἐκδίκησιν αἵματος. ὅμως δὲ καὶ τὰ δυνατὰ ἦν πρὸς τὸ παρεὸν οὐκ ἠμέλει ποιεῖν. τὸν γὰρ Δούκα καὶ μεγάλῳ Ἑταιρειάρχῃ τῷ ἀξιώματι συγχρώμενον πέμπων ἐπετήδευε, κατ᾽ ἴχνος ἠρέμα τοῖς ἀλάστορσιν ἕπεσθαι, ἐπεὶ οὐ δυνατὸν ἦν κατὰ πρόσωπον παντὶ τῷ συστήματι ἀντιπαλαίεσθαι. ὅθεν καὶ ἦν μὲν ἐμπίπτων πολλάκις ἐξ ἀφανοῦς, τὸ ἐγχωροῦν ἐζημίου. ἐκ δὲ Τζουρουλοῦ ὢν ἐντὸς ἀναθαρσήσαντες, ἀνδρικώτερον προσβάλλουσι Ῥαιδεστῷ καὶ κακῶς τοὺς ἐκεῖ δρῶσι, πρὸς τῷ καὶ λείαν ἱκανὴν περιβαλέσθαι, εἰ δὲ καὶ γενναῖος δῆλον ὡς ἔδειξε τοῖς ἐχθροῖς. ἦν δ᾽ ὅτε πρὸς τὸ τυχὸν λαβόντες, ὁμοθυμαδὸν τὴν πορείαν πεποίηνται. οὐ μὴν δ᾽ ἀλλὰ οὐδ᾽ ἦν καθ᾽ Ἕω τῆς Περαίας Τοῦρκοι καλῶς ἀπηλλάττοντο. ἀλλὰ πολλάκις προσέβαλον, καὶ πολλοὺς κακῶς ἐποίουν εἰς φυγὴν τρέπεσθαι ἀξιοῦντας. ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ ἀναγκα-

ἀναγκαζομένους, ἐπεί ποτε καὶ ἐν τοῖς ἐκεῖνοι λαθόντες ἐγένοντο, εἰ καὶ αὖθις φοβηθέντες ἐξίασιν, οὐχ ἱκανοὶ τὸ πλῆθος ὄντες κατέχειν τὸ φρούριον, καταβολαῖς πεπηγμένον πλὴν τὰς ἀποιδὰς ἀνεῖναι. τοῖς δὲ καὶ κατὰ τὴν Μηλέαν τραχυνομένοις, καὶ πολλοῖς ἐν αὐτῷ οὖσιν, τὸ ἐκεῖ μαχίμων ἐμπίπλη, καὶ ἐπὶ τοῦ προσήματος ἦν. ὡς τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἡμέρας, φήμας ἀγαθὰς τὸν Κρατοῦντα καὶ ἀμφοτέρωθεν δέξασθαι. ἔδοξε δὲ ταῦτα τῶν συχνῶν ἐκείνων λιπανειῶν τοῦ Πατριαρχεύοντος καρπώματα. καὶ ἣν ἐντεῦθεν τοῖς γεωργοῦσιν ἐξιέναι κατὰ σπορὰν τῶν καρπίμων. εἰ καὶ αὖθις ἔνθεν μὲν ἡ τῶν ἐχθρῶν προσδοκία, καὶ ὁ ἐκεῖθεν φόβος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ κεκωλῦσθαι σπείρειν. ὅπου τῆς περὶ τὸν Βασιλέα δοκιμασθείσης βουλῆς, ὡς μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἐς νέωτα σπείρειν, ἀριστερὰς τὰς ὁρμὰς σφῶν ἐποίει, καὶ οὐκ ἀπεθάῤῥουν τὴν ἐμφανῆ τὴν ἐξέλευσιν. διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ ἀρότου ἠπράκτουν. καὶ λιμὸς ὁ βαρύτατος ἠπειλεῖτο τοῖς ἡμετέροις. κἂν τοῖς ἐχθροῖς βαρείας χεῖρας ἐφεῖναι τούτων προσεδοκᾶτο, μὴ δὲ τούτοις σπείρουσι. πλὴν ὁ Σφεντισλάβος μὲν τῆς εἰρήνης ἐδίψα, καὶ κῆδος πρὸς Βασιλέα συντιθέναι ἤθελεν. καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν Πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην, ἐκεῖ γὰρ κἀκεῖνος συνεάλω Σωζοπολίτης, μεσίτην πρὸς Βασιλέα περὶ τῶν ζητουμένων προὐβάλλετο. Βασιλεὺς δὲ ἐφηδόμενος, ὅμως τῆς ἀνάγκης ἡττᾶτο, καὶ πέμπων τὴν εἰρήνην ποιεῖν κατὰ τὸ αὐτῷ βουλητὸν ἐδοκίμαζε. ἐκεῖνος γὰρ ἓν τῶν θυγατέρων τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ ἐζήτει λαβεῖν. ἃ δὲ προὔφθασε τῶν πολισμάτων κατασχεῖν, οὐκ ἀπέλυε μὲν, ὅμως γε μέντοι τοῖς νέοις καὶ ὁμοζύγοις διενοεῖτο ταῦτα διατηρεῖν. Βασιλεὺς δ' ἄλλως θέλων προσάπτειν τὸ συνάλλαγμα, ἐκεῖνον ἀνεβάλλετο. καὶ ἐν τοσούτῳ ἐκεῖνος μετέωρος ὢν, τὸν ἐκεῖσε σῖτον διαπλωΐζεσθαι καθυφίει, καὶ οὕτω Ῥωμαῖοι ἐσιταρκοῦντο. καὶ φάρμακον ἦν τοῦ λοιμοῦ τὸ προσαγόμενον.

posito, & conatu bellandi, ac præliandi perseveraturos ad extremum irrevocabiliter. Similia respondit Medyto, ubi erat, alius Dux Latinorum Pharenda Tzimes, excusans per missum privatim ad Imperatorem se, si mitiùs, quam Romofortus agere cum Romanis vellet, præterquam in se se potentiorem concitaret, etiam nihil in summâ profecturum. Quoniam quæ Romoforto propriæ parebant copiæ, triplici genere constantes, Turcorum, Amogabarorum, & Transfugarum in eius Castra ex Orientali Continente Romanorum (qui tonsurâ capillorum & rasurâ barbæ se se Amogabaris similis fecerant, ut ex eâ esse Gente viderentur) istæ, inquam, adeò numerosæ ac fortes copiæ, abundè, se quantumlibet cessante, suffecturæ forent ad bellum atrox in Imperatorem continuandum. Vix dùm ea tristia responsa redux Abbas Augusto reddiderat, cum Duces Amogabarorum ordinato Exercitu iter rectà Constantinopolim pronunciarunt, processeruntque statim, instructam promoventes aciem, solito lituorum & cornuum cantu. Famâ eius expeditionis momentò sparsâ, videre passim erat quotquot degebant extrà Vrbem festinatione maximâ vasa colligere, cumque suis quosque sarcinis trudere se in Portas Vrbis ægrè turbam consternatorum in fugam capientes. Vnde & traiecto multi freto, aliique neque in adversa se tutos Continente rati, aditum tentabant intrà muros Peræ, sua quoque præ se agentes animalia, ac densè simul cum iis confertim penetrabant. strataeque cernebantur viæ passim Vrbis ac plateæ otiosâ iacentium multitudine rusticorum, intermissis agri operibus malè illic feriantium. His malis Patriarcha non aliud quàm consuetum ipsi remedium adhibebat suarum litaniarum, ijs tunc instantiùs quotidiè intrà Vrbem frequentandis. Imperator autem exanimatus diris nuncijs (nam cædes obiter feræ crebræque ab Amogabaris factæ memorabantur; unâ his consolatiunculâ admixtâ, quòd ijs ne pervenirent Constantinopolim, quò iter intenderant, aliquid obstitit) his inquam, attonitus Imperator indicijs alijs super alia ingruentibus cladium, destitutus copijs, unum quod erat reliquum tenebat, ut Deo ultionem earum iniuriarum reservaret; peteretque ab eo quam solus posset sumere vindictam effusi iniquè sanguinis. Non negligebat tamē administrare ex usu præsenti, quod poterat. Ducam enim Magnum Hæteriarcham titulo dignitatis vocitatum, crebris admonuit nuncijs, ut à tergo ex occulto & protectè vestigiis Exercitûs Amogabarici versùs Vrbem tendentis insisteret; & quoniam ad ei se ex adverso opponendum vires idoneas non haberet, imminendo à dorso, quadam illis respiciendi curâ, moram saltem aliquam ac solicitudinem inijceret. His ille mandatis obtemperans improvisò, identidem carpebat postremum agmen ex tuto irruens; quâ ratione sæpe illi contigit non modica inferre Amogabaris damna. Sub hoc tempus qui intrà Tzurulum erant ex recessu exercitûs Amogabarici sumptâ fiduciâ, forti erumpentes manu Rhedestum nuper ab hoste occupatum adoriuntur, & castro potiti repertos illic malè mulctarunt,

haud

haud parvæ prætereà compotes prædæ, quam Hostes ex rapto congesserant. Id nunciatum exercitus versùs Vrbem, ut dictum est, eunti, novi eius Ducibus consilij occasionem dedit. retrocedendum enim putaverunt, differendamque in tempus aliud oppugnationem Vrbis. Interim nec qui Continentem Orientalem dudùm infestabant Turci vim crudelem remittebant: sed multis nunc cum maximè assultibus tentabant Arces, multosque cædebant ad vindemiam necessariò ex Vrbibus prodeuntes. Itaque qui Castrum dictum Hierum Nostri tenebant, coacti sunt pacem facere cum Barbaris tributi pendendi pactione. Quippe Turci clàm semèl in eam Arcem penetraverãt, non tamen idoneo numero ad eam occupandã. unde territi retulerunt pedem. Verùm hoc eventu Hierenses admoniti, & de voluntate Hostium ipsos invadendi, & de suâ impari eis repellendis, ubi maiori multitudine redissent, potentiâ, optimum factu putarunt cladem certam conventione qualicumque prævertere, securitate vivendi nummorum impendio redimendâ. Meleam quoque Arcem qui tenebant Nostri viciniâ Barbarorum asperè premebantur, plurimis eorum in proximo stationes habẽtibus; sed quod illic erat robur militiæ Romanæ in eas Persicas irruentes copias, de iis victoriam retulerunt. Cuius utriusque successus, & Hieri pactione redempti, & Meleæ vi liberatæ, lætos ambos uno die nuncios Imperator accipiens, fructum hunc tandem apparere incipientem esse credidit crebrarum illarum Patriarchæ Litaniarum. Inter hæc verò appetente sementis tempore cultores Agrorum hinc quidem exire Vrbe gestiebant ad necessariam rure operam vocati: inde autem eodem Hostium terrore, quo fuerant intrà Vrbem compulsi, ne rursùs eò pergerent unde vix salvi evaserant, pari exitij periculo nunc quoque illic perdurante, tenebantur. Pendenti sic in ancipiti sententiæ, momentum in cessandi partem Imperatoris autoritas addidit. Is enim censens sementem cessuram in commodum Hostium, qui Campi Domioi segetes olim maturas essent in potestate habituri, consultiùs existimavit non periclitari Rusticos de vitâ in opere sibi & Romanis inutili, Barbaris dumtaxat profecturo. Ita est in hunc annum frumenti satio prætermissa. Nostris inde in magno famis metu versantibus; quam una consolatio temperabat, è spe debilitationis ipsorum Hostium proventu messium deficiente secuturæ. Nam ipsos haud daturos per se operam agris seminandis confidebant. unde fiebat verisimile difficultate annonæ graviter laboraturos. Cæterum Osphentisthlabus Pacem sitiebat: admoveri familiæ Augustæ affinitatis necessitudine cupiens. Ergo habens in potestate Ioannem Expatriarcham cum Sozopolitis captum, eum interpretem suorum apud Imperatorem desideriorum misit. Cunctatus aliquandiù ad eam propositionem Augustus est; vincente tamen tandem negandi consilium, necessariâ tali tempore minuendorum Imperij Hostium curâ, misit qui assensum ad eius quæsita suum afferrent. Petebat autem dari sibi Coniugem unam è filiabus Michaëlis Augusti Iunioris. Quæ autem occupaverat Romana oppida reddere abnuebat: causans liberis se ex destinato coniugio suscipiendis, & ipsis ex Imperatoris Domo futuris illa servare. Nec factum, nec facti ratio satis Andronico probabatur: volebatque omninò æquiori conditione contrahi. itaque responso differendo negotium extrahebat, haud tamen spem præcidens cunctatione Romanæ tunc rei perutili. Nam Osphentisthlabus interim dum pendet in ambiguo conventionis ab ipso tractatæ successus, frumentum quo abundabat Bulgaria inde asportari plenis navibus Constantinopolim permisit. quod prꝛterquam opportunum penuriæ iam illic prementi, subsidium; etiam formidatæ in futurum fami quasi antidotus, ac præsumptum in tempore fuit remedium.

CAPVT XXVIII.

De Gestis ad Bizyam.

COpias porrò suas Amogabari incessãter per Thraciã movebãt, circũferẽtes bellũ in Arces eius Regionis quas sigillatim oppugnabant. Inter has unam, cui Brysis nomen est, adorti, acri eorum qui erant intùs defensione redigebantur ad inopiam consilii: nihil invenientes, quod proficeret ad votum. quin & damnis interim non mediocribus affecti. Erumpebant enim in eos è Castro equites, & ple-

A

Τὰς δὲ δυνάμεις ὁ Ἀμογάβαροι ἀεὶ κατὰ Θρᾴκην ἐκίνουν, καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν φρουρίοις προσέβαλον, καθ' ἓν καὶ Βρύσει τῇ λεγομένῃ· ἀλλὰ τοὺς ἔνδοθεν αὐτοχεῖς εἶναι ἔχοντες ἐπὶ ποιεῖν. μᾶλλον μὴ ἦν ὃ προσεζημιοῦντο, ἀφιππευόντων ἐπὶ σφᾶς ἐκείνων καὶ πεζευομένων πολλάκις τῷ ἀκμῆτας προσβάλλειν καὶ κρατηθέντος διαμάχεσθαι. ἐκεῖθεν

θεν τοίνυν ὁ ἀμφὶ τὸν Φαρέντα Τζιμὴν ἐπὶ Βιζύης προῆγον, ἅμα Πέρσαις πλείους ἐζευγμένοι. καὶ ὁ ἀμφὶ τὸν μέγαν Τζαούσιον τὸν Οὐμπερτόπουλον πλείους τῶν διακοσίων ὄντες ἱππεῖς, ὀλίγοι τὴν πρὸς πολλοὺς οὐκ ἐθάῤῥουν ἀφίστασθαι. καὶ τῷ φρουρίῳ ἐγκεκλεισμένοι παρέμενον. ἀλλὰ τὸ ἐκεῖ πλῆθος λῆμμα λαμβάνον ἀρεϊκόν, καὶ περισσότης τῶν ἀγόντων, ὅπερ ἦσαν, εἰ ἐγχωροίη ἐκεῖθεν πολεμησείοντες. ὁ δὲ τῷ σφῶν θράσει, καὶ τῇ πολυχειρίᾳ καταγοητευθείς, εἰς χιλιάδας γὰρ συνεπλήρουν τὸ πεζικόν, σὺν ἱππεῦσι συντάξας ἅμα πεζοῖς ἐξήλαυνε. σώφρων τοίνυν ἦν, τὴν ῥαχίαν κατέχειν, καὶ προμηθέστερον διακινδυνεύειν ἐκεῖθεν ταῖς δυσχωρίαις βοηθουμένους. ἐπεὶ δὲ μοῖρα τις σφᾶς προσῆγεν ἀπολουμένους, ἀφέμενοι ταύτης, ἐπ' ἀγχωμάλου τῆς ἐκεῖ πεδιάδος, ἱππεῖς ἅμα πεζοῖς παρετάττοντο. καὶ διὰ τῶν πολλῶν προλοχιζόντων, τῶν Περσῶν σόφισμα, ἱππεῖς μὲν τὰ πρῶτα ἀντεῤῥάγησαν τοῖς φανεῖσιν. ἀλλ' οὔπω καλῶς ὤφθησαν κατὰ σῶμα κινδυνεύοντες, καὶ ὁ λόχος ἐμφανὴς ἦν, καὶ δειλίᾳ συγχυθέντες, ἀνὰ κράτος ὑπέστρεφον φεύγοντες. καὶ μυρίῳ πλήθει προσαράξαντες τῶν πεζῶν, ἐλεεινῶς, ποιμνίων δίκην, κατεσφάττοντο. ὡς πεσεῖν πολλοὺς ἀθρόον· ὅτε καὶ οἱ περὶ τὸ φρούριον ὄντες ἐντὸς δείσαντες, καὶ γυναῖκας αὐτὰς εἰς ἄνδρας μετασκευάσαντες κατὰ φυλακὴν δῆθεν εἰς δεῖγμα ἐπὶ πύργους ἐφίστων· μέχρις οὗ Βασιλεὺς ἀκούσας, καὶ περιαλγήσας τῇ συμφορᾷ, πέμψας τοὺς προσήκοντας τὸ φρούριον κατωχύρωσεν. ὁ δέ γε Πατριάρχης, καὶ ἀρχιερεῖς καὶ σὺν τιμίοις τοῦ Κλήρου ἐκποδὼν ποιησάμενος, καθηγουμένοις Μονῶν ἐχρῆτο συνέδροις εἰς κρίσεις. καὶ τούτοις μετὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ συνδιέφερεν. οἷς δὴ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς Μοναχοῖς ἅμα Πρεσβυτέροις καὶ τῷ Λαῷ ἑκάστης ἑβδομάδος συνελιτάνευεν, παρεμάρτυρεν ἀξιῶν καὶ περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως, καὶ πρός τι παίδων καὶ γυναικῶν ἵστασθαι δεομένους Θεοῦ. δέσποτα, μήτοι δικαίων, καὶ λαοῦ ἁμαρτίᾳ ἀντιταλαντεύειν τὰ ἡμέτερα ἔδοξαν. ὡς εἰ μὲν ἐζημίουν, τὸ ἐξ ἁμαρτίας καὶ ζημιοῦσθαι· εἰ δὲ ἦσαν, ἐκ τῆς τῶν δικαίων δεήσεως περισώζεσθαι. καὶ τὰ μὲν τῆς θείας ὀργῆς δῆλα ἦσαν καὶ ἑωρῶντο· ὅποθεν γε δὲ καὶ τισὶ τοῖς πλημμελήμασι ἐξεκαίετο, ἐπεικῶς ἄδηλος ἦν, ἄλλων ἄλλα αἰτιωμένων.

rumque superabant; quod & Iuvenes robusti erant, & summâ contentione decertabant. Indè igitur recedens Pharenda Tzimes, Bizyam promovit suas copias, Persis obiter adiũctis numerosiores quàm ad Brysin steterant. Magnus illic Tzaüzius Vmpertopulus Equites sub se habebat plures ducẽtis, sed quibus comparatione tantò maioris multitudinis Hostium, impares se se ad iis æquo campo contrà standum sentientibus, animus haud erat prodeundi. Quare se clausos munitione continebant. Longè diversis vigebat sensibus vulgus Plebis Bizyensis, martium spirans, & impatientiã præliandi cum vincendi fiduciâ ostentans. Ergo Præsidii Ducem frequentes circumstabant, orantes ut erumpere in Hostem se sineret. Ille deceptus tam alacri significatione audaciæ, simul etiam numero eorum fretus (nam aliquot peditum millia ex his videbat posse confici) armat illos, & ordinat, præposito in fronte armato arcubus Equitatu. ita omnes emittit, pro suâ ipsis militari prudentiâ magnoperè præcipiens, ut in latâ, quam monstrabat, Crepidine rupis eminentis Hostem operirentur, indeque circumspectè ac vitato quàm possent providentissimè, circumventionis periculo, prælium inirent. Ita ille sapienter, sed inutiliter. Illi enim, quasi fato quodam suo perituros in paratum exitium urgente, temere omissâ loci superioris securitate, ultrò in subiectam, equites simul peditesque, descendentes planitiem, æquo se campo instructæ Hostium aciei obiecere. Illic eos expectabant delitescentes more ipsorum in insidiis copiæ Persicæ auxiliares Latinarum. Tegendo tamen dolo turmæ quædam apparebant; in quas simul nostri Equites fecerunt impetum, statim è latebris insidiatores exurgentes horrendam inevitabilis undique periculi faciem ostendére nihil minùs opinantibus. unde hi subitò despondentes animos, retrò consternati refugerunt. Iter erat fugæ nullum aliud quam acies conserta sequentium Peditum nostrorum. Per eam ergo incitati fugacium equi dum rumpunt aditum, contigit stipatam multitudinem miserabiliter conculcari. ac velut agnos in Ovilibus Lupo irruente mactari: nam multos ipsâ horâ primus hic nostrorum impetus occidit: reliquos superveniens hostilis acies delevit. Quo luctuoso perculsi spectaculo qui intrà Bizyam stabant, iure metuentes ne victores, arbitrari, nullo iam (quod verè ita erat) præsidio defendi Arcem, eam undique insilientes facilè caperent, istam ipsis demere opinionem studuerunt, mulieribus virili veste indutis & armatis è pinnis procùl turrium idoneo tutandæ urbi ostentandis numero. Eâ falsâ specie Lucrifactũ est spatium admonendi de Bizyæ periculo Imperatoris. quo ille audito, & clade videlicet

tanti

tantâ deploratâ, submisso novo Præsidio illud oppidum munivit. Patriarcha interim Episcopis, & illustrioribus è Clero quibusque, per artes, & iniurias varias, quà eiectis, quà ultrò abire compulsis, solus iam reliquus, Præpositis Monasteriorum Assessoribus in Convẽtibus & iuredicundo utebatur, paratoque illorum assensu de rebus cunctis Ecclesiasticis pro libitu statuebat. Cum iisdem greges una trahentibus subiectorum cuique Monachorum, adhibitis simul Presbyteris, & Populo, singulis Hebdomadis Litanias celebrabat; adhortans, ut pro Vrbe iam periclitante soliciti, divinam ei opem exorare conarentur; curarent etiam Patresfamilias excitandis ad idem Domesticis, ut mulieres ipsorum, & liberi pro se quisque in orationibus perseverantes, Deo pariter propitiando intenderent. Cæterum preces iustorum & peccata populi quasi paribus, & neutro neutrum exuperantibus momentis quodam in æquilibrio res nostras suspendebant. Ita ut quæ damna quotidie ingruerent, propter peccata inferrentur; quæ adhue incolumia durarent, precibus Iustorum crederentur servari. Ac gravem quidem in nos flagrare iram Numinis, manifestissimis, & nulli non clarissimè perspectis, experimentis constabat. unde autem & quibus sceleribus illa inflammaretur, admodùm erat obscurum, alijs alia culpantibus.

CAPVT XXIX.

Adhuc de Isaacio Meleco, & Turcis,

TVnc Isaacius Melecus cui ad Pegas Vrbem maritimam sponsę deductio præparabatur, in eo erat, ut iuxta conventa Persas ex Occidua Continente in Asiam reduceret, & sic nuptias ipsi promissas in præmium celebraret. Sincero igitur animo pacta exequendi, sumptis secum quibusdam magnæ apud Gentem Persicam existimationis viris, quorum autoritas valitura putaretur, abducendis à Societate Latinorum, Populasibus ipsorum, cum iis occasionem traiiciendi commodam nactus, in littus occiduum ex Asiâ transfretavit. persuadereque aggressus quod volebat Persis illic militantibus, & suâ apud sibi obnoxios, & Comitum apud alios gratiâ, eitò voti compos est effectus: ab omnibus facile impetrans, ut ab Amogabaris deficerent. Id illi confestim audenter sanè sunt facere aggressi. Ducibus enim suis Italis insidiati, eos astu circumventos occiderunt, moxque pro se quisque strenuo cursu fugam armati, & ulcisci obsistentes parati, versùs maris littora intenderunt, ubi quædam illos opperiebantur Imperatoris naves, quibus tutò in Asiam deportarentur. Id simul atque cognoverunt Amogabari, repentè irâ ingenti consurgentes institere summâ vi fugacibus, deprehensos acri adorsi prælio, cadunt cæduntque vicissim, tandem tamen non paucis suorum amissis, sed Persis longè pluribus, nempè suprà ducentos interfectis, haud dubiè superiores evadunt: Persasque rursus in suam potestatem redigunt. Hi cum aliud non possent, iterùm inclinabant ad militandum Amogabaris, ut antea. Verùm ipsos hi admittere se velle in socios negarunt, aut omninò ijs fi-

ΤΟ'τε καὶ Ἰσαὰκ Μελὴκ, ᾧ δὴ καὶ κατὰ Πηγὰς, πόλιν παραθαλάσσιον, ἡ νυμφαγωγία ηὐτρέπιστο, συγκείμενον σφίσι τοὺς πέραν Πέρσας διαπερᾶν, καὶ ὑπὸ τοὺς γάμους διαπλεῦσαι, παραλαβών τινας τῶν τῆς αὐτοῦ δυναστείας αἱρετικῶν, τὰ εἰς τὸ Ἑλλήσποντον τῶν διαπερᾶν, καὶ αὐτοπροσώπως Πέρσας δουλαγωγεῖν. μηδέποτε καὶ πορθμείου τυχὼν, συνάμα τοῖς διαπεραιωθεὶς, πείθει Πέρσας, καὶ μᾶλλον ὡς αὐτὸς ᾠκείωτο, Ἀμογαβάρων ἀποστατεῖν. οἱ καὶ θαῤῥήσαντες παραυτίκα, τοῖς ἄγουσι τῶν Ἰταλῶν ἐπιτίθενται, καὶ δόλῳ κτείναντες, ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰγιαλοὺς ἐφυγομάχουν, ὡς ταῖς τοῦ Βασιλέως ναυσὶ περαιωθησόμενοι. ὃ δὴ γνωσθὲν, ἐνθυμότερον ἢ ὡς εἰκὸς ἐλάσαντες Ἀμογάβαροι, προσβάλλουσι φυγάσιν ἐκείνοις. κἀν τῆς ἀνδρείου μάχης συστάσης, πίπτουσι μὲν καὶ τῶν Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγοι, ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τοὺς διακοσίους τῶν Περσῶν πεσόντων, κατὰ κράτος σφῶν αὐτοὶ περιέσχον. ὡς δὲ καὶ αὖθις Πέρσαι πρὸς ἐκείνους ἀπέκλινον, οὐ προσῆκον αὐτοῖς ἐνεπιστεύθη τὰ τῆς συμμαχίας, πρὶν αὖ παραδοῦναι, οὐχ ὅπως τὸν Ἰσαὰκ Μελὴκ, ἀλλὰ καὶ τὸν σφῶν ἐξηγούμενον Ταχαντζιαρὴν, ὡς ἰδίως ἦγε τοὺς Τουρκοπούλους. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τρίτον αὐτὸν τὸν αὐτάδελφον τοῦ Ἰσαὰκ Μελὴκ ὡς φανέντι τῷ προστεθέντας. ὧν καὶ προσδοθέντων, τὸν μὲν Ἰσαὰκ φρίξῳ καὶ ξίφει διεχειρίσαντο, οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτάδελφον, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῷ φονεύειν κατὰ γῆς ἐπιδείξαντες,

ὡς

ὡς ἅμα τὴν τομὴν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρων. εἶτα δὲ περιδύσαντες, τὸ βασιλικὸν πρὸς ἐκεῖνον χρυσόβουλλον, ἐπὶ μάλης εὗρον ἐξηρτημένον. ὅπερ ἀναγνόντες σύνταγμα καὶ ἄλλοις τοῖς τῶν κατὰ Δύσιν ἐξηγουμένοις Περσῶν, εὑρίσκον, καθ' ὑπόσχεσιν εἰ ἀποστῶσι μεγάλας, καὶ τὸ τοῦ Ταχαντζιαρὶ ὄνομα, ἐφ' οἷς ἐκεῖνοι εἰς ἀπολογίαν καταστάντες, προφάσεις ἔπλαττον, τὰς σφᾶς ὠφελούσας. ταύτῃ τοι καὶ ὁ φόνος μὲν ἀνεῖχε. φυλακαῖς δ' ἐδίδουν τὰς ἀσφαλεστάτας. ὡς γοῦν καὶ αὖθις τὰ πιστὰ πρὸς Πέρσας λαβόντες καὶ δόντες, ἔμελλον ἐπὶ Τζουρουλοῦ ἐξελαύνειν, οὐκ ἄλλως συμπαρεῖναι σφίσιν ἤθελον οἱ Τουρκόπουλοι, εἰ μή γε τῆς εἱρκτῆς ὁ σφῶν ἐξηγούμενος Ταχαντζιαρὶς ἀπολυθείη. καὶ γέγονε τοῦτο, μιᾶς γνώμης συνόλου ὡς ἐοίκει γινομένου. ὅτε καὶ δοξαίνων ἀθρόον τῆς πόλεως ἐλαύνειν, καὶ αὖθις οἱ ἐκτὸς ἐσαλαγοῦντο, οὓς ἡ ἀπὸ τοῦ χρεία παραμένειν κατήπειγεν. ἀλλ' ἐκεῖνοι Τζουρουλῷ προσβαλόντες, ἐπὶ τοῦ ὑστερήματος ἐγεγόνεισαν, τῶν ἐντὸς ἀντισχόντων. Ταχαντζιαρὶς δὲ νυκτὸς σὺν ἅμα πλείοσι τῶν Τουρκοπούλων ἀπὸ ῥυτῆρος ἤλαυνε πρὸς Τζαράπαν ἐπὶ Κάπρῳ. καὶ προσδεχθεὶς παρὰ τῶν ἐπιστάντων προηγουμένων εἰ σημειωμάτων τῶν ὁμολογιῶν τῆς αὐτομολήσεως. οἱ μέντοι γε τῶν Περσῶν ἀπολειφθέντες ἐν Τζουρουλῷ, μαθόντες τὸ δρᾶμα, εὐθὺς ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰγιαλοὺς, ὡς διαπεραιωθησόμενοι φεύγουσι, τῷ ταῖς ναυσὶ τῶν Ἰταλῶν χρήσασθαι. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Ἰταλοὶ τὴν χλεύην μὴ ἐνεγκόντες, κατόπιν διώκουσι. καὶ ἔδοξεν ἀγαθὰ ταῦτα Ῥωμαίοις.

dere, nisi priùs sibi traderent non modò Isaacium Melecum, sed ipsorum quoque Præfectum Tachantziariu, qui propriè Turcopulos ductabat: quin & tertium Isaaci Meleci germanum, quo maximè viso ad defectionem inducti putabantur. His traditis, Isaacio quidem iusso collum cippo apprimere, caput gladio absciderunt; nec illum solum, sed & eius fratrem ferro pariter in cervicem impacto peremerunt: deiectis simul in terram capitibus ambotum, quòd uno tempore fuerat utrique ictus inflictus. Truncos inde spoliantes Imperatorium Diploma munitum aureâ bullâ super humerum Isaaci pendens sub veste reperiunt: quo lecto in eo observant nominatim invitatos magnis præmijs propositis ad trãseundum in partes Imperatoris, præter Duces omnes Persas in occiduo tum Tractu militantes, etiam Tachantziarin. unde iniecta cunctis illis solicitudo est, se viritim, ut quisque optimè potuit, à cogitati transfugij suspicione purgandi. rationes ergo certatim ad id aptas congerentes allegabant, non prorsùs inutiliter. per has enim impetrarunt dilationem cædis: contentis iu præsens Amogabaris in custodias omnes condere securissimas. Sic reconciliatâ sibi Persicâ militiâ, & ei vicissim ipsi quoque Latini placati, ac iam denuo fidentes; cum vellent copias contrà Tzurulum ducere, Turcopuli negarunt se ituros, nisi Dux ipsorum Tãchatziaris priùs custodiâ liberaretur. concessum hoc illis est. ita ut universæ iã copiæ concordes, & ad quidvis uno animo agendum satis ipsis paratæ viderentur. Hinc rursùs didita fama est, totum illum exercitum rectà in Vrbem processurum; ex quo nova incessit trepidatio Rusticos sementis causâ faciendæ rure hactenus moratos, ut convasarent ipsi iam quoque, seque ac sua intrà Vrbis mœnia conditũ currerẽt. Verùm Amogabari tunc quidem oppugnationem Tzuruli aggressioni Vrbis prævertendam rati, oppido se isti admoverunt, haud quali speraverant successu. Validâ quippe Tzurulensium defensione repulsi, damna non parva patiebantur. Hic capto tempore Tachantziaris cum plerisque Turcopulorum noctu aufugit, ad Tzarapen Arci Apro dictæ Præfectum cursu contento se conferens. Et admissus à Præsidiarijs intrà Castrum illud, factâ priùs idoneis indicijs fide veri transfugij ad partes Romanorum. Persæ autem relicti ad Tzurulum, fugâ Turcopulorum cognitâ, subitò, & ipsi versùs littora fugiunt, ubi stare sciebant naves Italorum vacuas, quibus vi occupatis traijcere in Asiam se sperabant posse. Hâc ipsorum Itali perfidiâ compertâ, retrò fugitivos insequuntur. gratulantibus Romanis, Hostes suos civili invicem discidio commissos.

CAPVT XXX.

De Pharendâ Tzime.

Sed & maior ijs erat gaudendi causa: quòd Phatenda Tzimes expectabatur mox in partes Imperij transiturus, pellectus ad hoc ab Andronico ingentium promissione præmiorum. Atque ille quidem fide, ut apparebat, bonâ, profectionem ad Augustum adornabat suam: quando ecce improviso supervenit Mpyrigerius in nave maximâ, multos secum Equites adducens. Hoc Tzimes appulso, lentiùs iam administrare negotium visus est, consilio, ut est verisimile, priori novis spebus concusso. afferebant enim Mpyrigerij Comites, ingentes è Sicilia pollicitationes Theuderici, adhortantis, ut bellum quod ceperant urgerent, missurum se quippè mox illis auxilia prævalida. Nondùm tamen prorsùs larvam Pharenda deposuit, lactare adhuc Imperatorem pergens sui propinqui expectatione accessûs. quin ut hærere cum maximè se se iam conventis, & Augusto benè velle, luculentiùs ostenderet, indicavit ei per fidos à se missos: Asanis viduam eius Sororem clàm ipsi nocere quàm posset gravissimè. Venisse quippè ab illâ ad se aliosque Latinorum Duces missum isti fidissimum Matronæ Cannabutium, ad omnes in Imperatorem concitandos; cui se infensam ferret, ob necem olim illatam Cæsari suo genero. Ictus inopinato Imperator indicio, inquisivit de re; ac partim ita esse, ut nunciabatur, comperit. Quare iratus Sorori, custodiri eam in Palatio iussit; quoad pleniùs explorasset quidquid hîc latebat, de causâ istâ iudicium suspendens. Interim hoc quasi novo pignore de fide Pharendæ certus, misit qui eum ad se venire, ut aiebat, cupientem honorificè deducerent. Duæ ad id profectæ Triremes in navigium, de quo diximus, Mpyrigerij fortè incidentes, illud expugnaturæ circumsteterant, nisi occurrens Tzimes, suos esse diceret illius vectores navis; negans idcirco, convenire initium exequendæ reconciliationis à prælio cum reconciliandis conserendo ducere. Cæterùm se nocte inde suos extracturum. postridiè manè posse illos navem illam iam suis amicis vacuam, si vellent, capere. Hæc loquens, ut cautiùs falleret, quasi ultrò dãs pignora Romanis suæ benevolentiæ synceræ, arcas aliquot sanè graves in ferculo constipatas quodam, quibus claudi suos thesauros diceret, ipsis in Triremi deponendas tra-

Καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ Φαρέντα προσδόκιμος ἦν ἀποκλίνειν πρὸς βασιλέα ἐπὶ μεγάλαις ταῖς ὑποσχέσεσιν. ἀλλ' ἐκεῖνος ἤδη πραγματευόμενος τὴν προσχώρησιν, Μπυριγερίου ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπιστάντος, ἐπὶ μεγίστου καράβου, καὶ πολλοὺς τῶν ἱππέων ἐν αὐτῷ φέροντος, ἀσθενέστερος μὲν ἐγίνετο ταῖς ὁρμαῖς. ὅτι γε καὶ ἐκ Σικελίας ἐπαγγελίαι πρὸς Θευδερίχου συχναί τε καὶ μέγισται πρὸς ἐκείνους ἦσαν εἰ ἐπιμένοιεν. ὅμως γε μὴν τότε, οὐ δῆλος ἦν τὰ πρὸς βασιλέα προηγμένα ἐξαθετῶν. καὶ πέμπων προσηγγελμένος μὲν περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσανίνης, τὰ πάνδεινα διεμήνυε, προσαγγέλλων· ὡς αὐτὴ πρὸς αὐτοὺς πέμπουσα τὸν οἰκεῖον αὐτῇ Καναβούριον, ἐξοπλίσειε κατὰ βασιλέως, ἐκ τῶν ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος μνημάτων πάλαι. ὁ δὲ μαθὼν βασιλεὺς καὶ ζητήσας, καὶ ἐκ μέρους καταλαβὼν ὃ κατέλαβεν, δι' ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν αὐταδέλφην, καὶ πέμψας ἐγκαθεῖργνυ τοῖς ἀνακτόροις, εἰς ἐντελεστέραν ἐξέτασιν τὰ κατ' αὐτὴν ἀναρτῶν. ἐκεῖνος δὲ τοὺς ἀνακομίσοντας αὐτὸν πρὸς βασιλέα, πέμπων, ὡς δῆθεν ἐζήτει, καὶ δύο ἐπὶ τούτῳ τριήρεις ἐξαπελύοντο. οἱ δὲ ἐπιστάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν τοῦ Μπυριγερίου κάραβον, ὡς αἱρήσοντες. ἀλλ' ὁ Τζιμὴς πέμψας περιεποιεῖτο τὴν ναῦν, ἴδιον λέγων εἶναι τὸν ἐν τούτῳ λαόν. μὴ χρεὼν δὲ πολεμεῖν τὴν πρώτην, εἰς καταλλάττεσθαι ἀρχομένους. ἀλλὰ σφῶν ἐξελθόντων, προσοκειλῶσιν εἰ θέλοιεν ἔωθεν. ταῦτ' εἰπὼν ἐξόπιστα· καὶ χηλοὺς, ὡς οἰκείους θησαυροὺς, μετά τινος σαβαδίου ἐξαποστέλλων, τὰ πιστὰ ἐδίδου τοῖς λόγοις, ἐξ ὧν ἔπραττε δῆθεν. ἀλλὰ νυκτὸς ἱκανωθέντος πλείοσι πολεμάρχοις τοῦ καράβου, τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ σκέμμα τῶν ἡμετέρων μάταιον ἐντεῦθεν ἦν· καὶ οὐκ ἐπεχείρουν τὸ σύνολον· αὐτὸς δὲ ἔδειξε μὴ ὑγιὴς ὢν τὰς πίστεις. καὶ διὰ ταῦτα ὑπόπτως καὶ περὶ τὰς χηλοὺς ἔχοντες ἀνοιγνύουσι, καὶ τὸν δόλον εὑρίσκουσι φανερόν. ἄμμος γὰρ καὶ πέτραι τὰ πληρώματα ἦσαν. καὶ οὐδὲν ἦν τὸ παράπαν ἀμφίβολον, τοῦ μὴ φενάκην εἶναι τὸ πᾶν, ὃ ἐκεῖνος ἔλεγέ τε

καὶ

καὶ ἐπέπρατον. ὅθεν καὶ κενοὶ πρὸς Βασιλέα ἀπέστρεφον. ἄλλος δέ τις ἐκείνων Φαρεντζανέζας αὐτάδελφος τοῦ κατασταθέντος Δομεστίκου τῶν σχολῶν Ἀμογαβάρου καὶ τούτου, προσχωρεῖ Βασιλεῖ σὺν πεντήκοντα· ὃν καὶ προσδεξάμενος ὁ Αὐτοκράτωρ, τοὺς προσήκοντας αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἔστελλεν. ὡς καὶ πρέσβεις ἐκ Ῥόδου ἐξαποστεῖλαι πρὸς Βασιλέα Φρερίους ἐπὶ τοῦ Βασιλέως νηῶν, ἀξιοῦντας ἐκχωρηθῆναι σφίσι τὸ φρούριον, ὡς μετ' ἀγάπης οἰκεῖν, A B καὶ εἰς ὑποταγὴν τοῦ Βασιλέως λογίζεσθαι, μαχομένους ἐκεῖθεν Πέρσαις, καὶ Βασιλεῖ τριακοσίους τῶν ἀρίστων πολεμαρχῶν συγχωροῦντας, ὅσοι ἅμα καὶ προσταχθεῖεν.

dit. Eâ illi tantâ velut arrhâ confirmati, nefas putarunt de viri dictorum veritate dubitare. Verùm nocte insecutâ Centurionibus aliquot cum manipulis eorum in Mpyrigerij navigium introductis, id ita munitum postridiè apparuit, ut elapsam sibi de manibus eius expugnandi occasionem, serò iam Trierarchæ Imperatorij sentirent; iidemque non sine causâ suspectarent fraudem in eo quandam Pharendæ versatam. cui suspicioni cum occurreret memoria pignorum datorum, subijt quosdam cura explorandi, quid lateret in cistis traditis. Has igitur ubi aperuissent, arenâ plenas & lapidibus reperiunt. Ergo cubilibus iam ipsis perfidiæ deprehensis, nihil dubitantes ampliùs, quin nefariam proditionem, pacificæ conventionis obtentu Tzimes machinaretur, spei ac votorum irriti Trierarchæ ad Imperatorem redierunt. Alius tamen quidam ex istâ Gente Pharentzanezas frater eius qui constitutus fuerat Domesticus Scholarum, Amogabarus & ipse; transfugit ad Imperatorem cum sociis quinquaginta: excepti ab eo cuncti sunt benevolè, ac munificè tractari. unde sumptis animis Rhodo inhiantes Frerij, ipsis impositos Imperatoris navibus Legatos ad ipsum miserunt, per quos orabant condonari sibi Arcem eius Insulæ, in quâ concorditer habitarent, eius Imperio subiecti. quod si annueret, offerebant trecentos è suis experientissimos rei bellicæ, ut non pugnare solùm, sed præesse aciebus, & ductare exercitus peritè possent. Hos pollicebantur à se ituros ad Augustum, & quocumque vellet destinare, ad rem contrà Persas manu, & consilio gerendam, profecturos.

CAPVT XXXI.

Quæ Rhodi contigerint.

C Οὐ μὴν δὲ καὶ Βασιλεὺς ταῦτα τέλεως ἐπείθετο. ἀλλὰ προσετοιμάσας καὶ αὖθις τὰς νῆας, ἐπὶ Ῥόδου πέμπει τὰ δυνατὰ προσσυναιρόμενος Ῥοδίοις. τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν Καινὴν Κυριακήν, καὶ ὁ φυλακίτης Μελιτηνιώτης θνήσκει, τῇ ἐξ ἀρχῆς ἐπιμένων γνώμῃ, ὥσπερ καὶ ὁ Βέκκος, μηδὲν πλέον πρὸς Βασιλέως ἀξιώσας, ἢ τὸ ἐπί τινι τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀοικήτων νήσων, ἀπαχθὲν τὸ ἴδιον σκῆνος ταφῆναι. ὃ καὶ γέγονε. καὶ εἰς τὴν Πλάτην ἐκκομισθὲν, καὶ εἰκαίως ἐτάφη. μόνος δὲ τῇ φυλακῇ ὁ Μετοχίτης ἐγκαταλέλειπτο· μηδὲν καὶ αὐτὸς ἐνδιδοὺς ἔτι ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐξείχετο.

Non tamen hæc illis Imperator assensus est: quin & rursus paratas naves Rhodum misit, pro virili Rhodios adiuvans. Eodem mense Aprili eâ die quæ *nova Dominica* vocatur, vetus bospes carceris Meliteniotes moritur, in primâ suâ, ut & Veccus, permanens sententiâ; nihil ampliùs Imperatorem precatus, nisi, ut in aliquâ desertarum Insularum cadaver suum sepeliri mandaret. quod & factum est. Nam in Insulam Platen deportatum corpus eius, ibi est tralatitiè humatû. Solus vero in carcere Metochita remansit; nec ipse quidquam adhuc remittens in ijs quæ à principio decreverat.

CAPVT XXXII.

De discessu Amogabarorum.

AT Amogabari fame vehementer pressi (non enim seminare curaverant) & morientium inde vulgata lue plurimorum fœtorem non ferentes, Rhædesto & Panijs, ac quæcumque ad Ganum tenebant, locis relictis, prono cursu ad Ænum & Megarisium se transferunt. ubi ob penuriam nihilò secius urgentem, coacti aleam iacere certaminis, iniquo etiam loco pugnam lacessendo, ne sic quidem malis suis medebantur, non parvis ab illarum Incolis Partium damnis affecti. Tunc fama increbuit ex opinione verisimili multorum, à viris etiam prudentibus, ubi audierunt, facilè credita: Eos velle traijcere Maritzam Amoem; sed quod scirent eum quo magis appropinquaret mari, eò altiori turgere alveo, loca de industriâ quærentes fonti eius viciniora, versùs Bolerum tendere, ubi quoadamtenus vadosus ferebatur; ut eum illic pedibus transireot. Hoc qui circa Tractus illos habitabant, cogoito, passim consternati deserebant domos, se suaque abdentes intrà munitas Arces, non alio quàm maturæ fugæ præsidio tutos se futuros arbitrati à gravissimis malis, quæ ab horum notâ crudelitate non immeritò timerent. Ita nondùm ullis vastata Hostibus Regio, vanâ trepidatione discursantium huc & illuc Incolarum, eam præferebat speciem, quasi cum maximè à Pabulatoribus magni Exercitûs passim diriperetur.

A Ἀμογαβάροι δὲ τὰ πολλὰ τῷ λιμῷ προσταλαιπωρούμενοι (οὐδὲ γὰρ σπείρειν ἤθελον) ἅμα δὲ καὶ τῆς ἐκ τῶν θνησκόντων δυσωδίας μὴ ἀνεχόμενοι, Ῥαιδεστὸν καὶ Πανίον καὶ τὰ τοῦ Γάνου καταλιπόντες, παμπληθεὶ κατὰ τὴν τοῦ Κοιλίου γίνονται, ἐκεῖ εἰς φυλακὴν αὐτάρκη λιπόντες, ὀλιγωροῦσι, ἐπὶ Αἶνον καὶ Μεγαρίσιον γίνονται. οὕτω καὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐνδείας προσβάλλοντες, καὶ ῥιψοκινδύνως μαχόμενοι, οὐδὲν ἧττον παρὰ τῶν προσχώρων ἐζημιοῦντο. καὶ πίστις ἦν πιθανωτάτη ἐνίοις, καὶ τοῖς δοκοῦσι τῶν ἀκουόντων, ὡς τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαρίτζης τὸ πολὺ τοῦ ὕδατος πρὸς θάλασσαν ἀποπλύσαντος, καὶ βατοῦ τοῦ ποταμοῦ γενομένου ποιεῖν πρὸς Βολερὸν διαπεραιοῦσθαι. ὅθεν καὶ πολλοὶ προσφθάνοντες, ἐξῴκουν ἐκεῖθεν, καὶ τοῖς φρουρίοις ἐγκατεδύοντο· ὡς προνομῆς τύπον ἔχειν, καὶ ὃν τόπον οὔπω τινὶ προνενομευμένον.

CAPVT XXXIII.

Expugnatio Tricoccia à Persis.

ALiunde per Orientem, & maximè circa Nicæam malo sanè loco res erant: Atmane cuncta illic ageote ferenteque, præsertim ex quo soror Imperatoris Maria, Muguliorum Domina vocitata, Nicææ residens, alto Atmanem despicere supercilio visa est, accusaturam se illum apud Carmpantanem fideter comminata. Nec minæ fuerunt vanæ. Nam a compellato per Mariam Carmpantane, triginta, ut fama fuit armatorum millia, ex interiori Perside versùs Orientalem Romaniæ Limitem missa sunt. cuius indicijs rei maturè ad Imperatorem præmissis, studuit ille obviam venientibus mittere, qui quàm

C Ἑτέρωθεν κατ' Ἀνατολὴν, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Νίκαιαν δυσφόρως εἶχον τὰ πράγματα. τοῦ Ἀτμὰν κλονοῦντος τὰ τῇδε, καὶ μάλιστα ὅτι ἡ αὐταδέλφη τοῦ Βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγουλίων οὕτω πως Δέσποινα ὀνομαζομένη, ἐπιστᾶσα Νικαίᾳ, ἐξ ὑπερτέρου φρονήματος τὸν Ἀτμὰν προσεφέρετο, καὶ εἰς τὸν Χαρμπαντᾶν ἐπεγκαλεῖν δῆλη ἦν ἀπειλοῦσα. καὶ γέγονε ταῦτα. καὶ μυριάδες τρεῖς ὡς ἡ πίστις εἶχε, περὶ τὰ ἑῷα μέρη Περσίδος ἐξεπέμποντο καὶ πρὸς Βασιλέα τὰ μηνύματα ἔφθανον, καὶ Βασιλεὺς πέμπων ἐπολυώρει

σφᾶς

σφᾶς συχνοῖς καὶ μεγαλοπρεπέσι φιλοτιμήμασι. οὐδὲν δὲ τούτων νωθέστερον τὸν Ἀτμὰν ἐποίουν, καὶ περὶ τὰς πράξεις ὠκνηρὸν προμηθέστερον· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον παρώξυνον. ὥστε τῇ Νικαίᾳ προσβάλλοντα, ἐκκόπτειν μὲν ἀμπελῶνας, ἀφανίζειν δὲ λήϊα, καὶ τέλος προσβάλλειν Τρικοκκίᾳ, τῷ τῶν Νικαέων ἐπιτειχίσματι· καὶ περικαθίσαντα σὺν πλήθει παντὶ τῷ περὶ αὐτὸν τῶν Περσῶν, πολλὰ μὲν παθεῖν ἐξ ἐκείνων ἀρειμανίων ὄντων, καὶ μᾶλλον εὐτήρων τόξων ἀρχῆθεν· τέλος δὲ, σὺν τάφροις οἷς ἐθάῤῥουν, σταυροῖς ἀναχώσαντες καὶ πέτραις, καὶ δένδροις, καὶ χώμασιν, αὐτοὺς παραστήσασθαι, καὶ φόνον μὲν πολὺν ἐξεργάσασθαι· ἑαυτῷ δὲ τὰ πιστὰ δοῦναι, ὥς γε ἐῴκει πρὸς τὴν τῶν Τοχάρων, εἰ ἐπιστῶσιν, ἐπίθεσιν. θέρος δὲ ἦν ἀκμὴ, καὶ αἱ μὲν τοῦ Βασιλέως νῆες περί που δέκα, μετὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλη, πρὸς Θάσον ἐξαπεστέλλοντο. καὶ γὰρ ἐπιστὰς τῇ νήσῳ δυσὶ ναυσὶ πειρατὴς ὁ τοῦ Μανουὴλ Ζαχαρίου προσπάτου τῇ Βασιλείᾳ θείου· ἀνεψιὸς ἀπιστότατος, τὸ πειρατοῦ ἔργον ἐπιχειρήσας, αἱρεῖ τὸ φρούριον. ὁ δὲ καὶ ἀνακτίσας, ὡς ἐχυρώτατον ἔχων τὸ φρούριον, καὶ αὐτὸν, διὰ τῶν οἰκείων κατεῖχε. καὶ διὰ ταῦτα Βασιλεὺς ἐξαποστείλας τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ σὺν ναυσί, συστρατευομένων μὲν αὐτοῖς, τὴν ἐπὶ τὴν νῆσον προσεδρίαν ἐπανετίθετο, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ φρούριον παραστήσαιτο, ἐπέσκηπτε δὲ πολιορκεῖν καὶ πρὸς Αἶνον, διὰ τοὺς Ἀμογαβάρους, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Τζιμὴν, ὡς ἐλέγομεν ἐπὶ τὴν Αἶνον γενόμενοι ἐπολιόρκουν καὶ ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν. ὥστε καὶ ἀνορύττειν ἐκ μέρους τὰ κείνης θέμεθλα. εἰ τῇ πέτρᾳ συμφύτῳ προσταράξαντες, οὐκ εἶχον ἔτι τὴν προσελθεῖν. τέως δὲ καὶ οἱ ἔνδον, ἑνὸς τῶν τειχῶν ὀρύττειν ἐχόντων προσφυγόντος ἐκείνοις, ἀνώρυττον ἔνδοθεν ἀντικρύ· καὶ προτρέψαντες ἄφνως τὸ ἀνορυττόμενον προσπαίξαντες, ἰσότ' ἔξωθεν ἐκεῖ συνεῖχον τὴν ἐξεφαίνοντο. στενεύσασθαι δ' ἤθελον, ὅτι τῇ λιμοῦ ἐκινδύνευον γίνεσθαι παρανάλωμα. ὅθεν καὶ μικράς τινας νῆας ἐξοπλισάμενοι, ἐς τὸ πέραν κατέπλεον τῆς Μαρίτζης. ἐφ' ᾧπερ ἐκ Βολέρου ἐπαρκοῖντο. οἱ δὲ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐντυχόντες τῷ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τὴν ἐπ' αὐτοὺς ἐπέστησαν δίωξιν λιχνευσάμενοι πρὸς τὸ θήραμα. τάχ' ἂν καὶ κατηνύσχουν τῆς ἄγρας εἰς τέλος, εἰ γὰρ ὑφεικότων τύπον τῆς ἐλασίας, ἐκεῖνοι ἀνυπόστως, καὶ εἴσετι τὸν ποταμὸν παρήλλαξαν, καὶ ἐπὶ τῶν πέραν τόπων ἐσώσον ἦν ἀσφαλέστερον ἐσόμενον, τάχ' ἂν φθάσαντες οὗτοι ἐντὸς ἀφύκτων ἀρκύων ἐ-

A gratus sibi foret illorum adventus, cunctis demonstrationibus benevolentiæ, & xenijs magnificis testarentur. Sed nihil horum Atmanem terruit, aut segniorem ad destinata exequenda reddidit: quin & aucto ex his impetu incumbere vehementiùs ad cepta strenuè perpetranda videbatur. Itaque infestum exercitum Nicææ admonens, agros primùm circùm undique vastavit: vineis excidendis, segetibus corrumpendis; mox oppugnare aggreditur Tricocciam, Arcem in Nicææ viciniâ munitissimam, & velut Propugnaculum eius Civitatis. Arctâ igi- B tur id Castrum, omnibus circùm suis copiis dispositis, obsidione cingit. Obtinebant eam Arcem Præsidiarij fortissimi, & ex longo exercitatissimi Arquitæ: unde ab his sũmâ vi repugnantibus multa & gravia pati damna milites Atmanis contigit. Tamen hi trans omnia obstacula pergentes usque ad Fossam processerunt profundam & latam, quâ Obsessi magnoperè fidebant. At eam Persæ decussatim connexis è trabibus super eam quasi pontem suspendentes, tùm petras desuper, arbores, terræ cumulos & ruderum, mole ingenti devolventes, coæ- C quarunt tandem, & per illam sic constratam insilientes in muros, Tricocciam vi ceperunt, cæde immani repertorum intus editâ. Eâ in munitione à se instauratâ & præsidio sibi fidissimorum prævalido insessâ, perfugium babere se tutum ac paratum adversùs omnes casus belli quod imminere ipsi diceretur à Tocharis suppetias Augusto venientibus, Atman credidit. Æstas porrò erat summa: & Imperatoris naves circiter decem, Duce illis præposito, qui Exercitui præfuerat, Marule, Thasum versùs iussæ solverunt. Causa mittendi fuit, quòd Ma- D nuël Patrui vel Avunculi Zachariæ Imperio fidelissimi nepos ex Fratre aut Sorore perfidiosissimus, in eam paulò ante Insulam Piratæ ritu duabus navibus irrumpens, Arcem in eâ sitam occupaverat, denuóque diligentiùs munitam, ut iam suam habebat; absens quidem ipse, sed vicariâ sibi fidorum illic degentium potestate regens. Hos ut inde pelleret, & Imperio restitueret iniustè usurpatam Insulam, quem nominavi, cum exercitu navibus vecto Imperator Ducem misit. Ille, ut erat iussus, exposito in Thasum milite, illic immorans, Arcem E amissam recuperare conabatur. Fuerat autem illi præterea imperatum, ut Æni Arcis ab Amogabaris obsessæ, quoad inde posset, tutelæ prospiceret. Nam Tzimes cum suis, ut nuper dicebamus, versùs Ænum profecti eam munitionem oppugnabant, omni ope subigere satagentes; adeò ut cuniculis sub humum ductis, ipsa eius penitùs emoliri fundamenta contenderent. in quo magnus illis occurrit labor; quòd petram

subtùs

fubtùs perpetuam repererunt ferrameotia haud facilè forabilem. tamen cum inceptũ perseveranter instando proveherent, oppotrune Obfeffis accidit transfugere ad ipsos peritum quendam fubterraneorum ifti-ufmodi molitorem operum, cuius fuafu ductuque, cootrarium & ipfi cuniculum effodiunt, quo progreffi ufque ad Hoftes cæcâ illâ progredientes viâ, nec opinato deprehenfos ioteremerunt, labore ipforum irrito reddito. Iftud Oblidentium incommodum aggravabat penuria commeatuum, & hinc metus ne fame peritent. Huic ut obviam malo irent, naviculas expediunt quibus in adverfam Maritzæ amnis delati ripam è Bolero, & agris circumfitis, alimenta corraderent; eifdem poftmodum fcaphis in caftra ipforum deportanda. Talem ipfos traiectum adminiftrantes, fortè confpicati noftrorum quidam Claffiariorum è Mati fluminis alveum ingreffi, tuunt ftatim cupidi venatores in prædam vifam: quam ne caperent nihil eis magis quàm nimia obftitit aviditas. Si enim lentiori pedetentim progreffi remigio, Cymbas hoftiles, quibus fluvium obliquè fecantibus, quippe cum non adverfum rectà littus, fed aliud multò remotius peterent, longus erat per amnem curfus emetiendus, eve hi à ripâ unde folverant, panlò latiùs fiviffeot, deprehendiffent utique illas in medio, & nec opinantibus fupervenientes, quafi teribus undique inevitabilibus conclufas, cum fuis univerfas vectoribus in fuam poteftatem redigiffent; nifi fi quæ, nihil profuturo ipfis effugio, in littus impactæ ulterius, vectores fuoa io hoftilem exponerent regionem, certò perituros, in loco infefto unde regreffus ipfis ad fuos, amne prealto interfluente, prohiberetur. Præproperè igitur fe fe noftri oftendentes, & fcaphas infecuti Amogabarorum nondum emenfas dimidium fpatium laritudinis alvei, eos ioipares refiftendo coëgerunt refpicere unde folverant, & naviculis in ripam fuis inleffam reflectendis, faluti propriæ confulere. Ita plerique ifto funt periculo defuncti: paucis duntaxat ipforum, & cymbis aliquot captis per noftros, qui homines quidem gladio, cymbas autem igne abfumpfere. Inter hæc Gidas quidam è Theuderici dominantis in Sicilia fratre natus, miffus à Patruo ad Amogabaros eft, eorum inter fe fe, fi poffet fieri, conciliandorum gratiâ. Audierat fcilicet Theudericus laborare diffenfiooe civili Catelanorum Res, dum fupremum Imperium Partium, plerique ipforum deferunr Pharendæ Tzimi. Nec pauci alii, Tzime ipfo affentiente, ductum Exercitus totius attribuunt Mpyrigerio, qui, ut fuperius diximus, abductus Genuam, inde nefcio quomodo elapfos, rurfum eò redierar. Diverfè ab his cunctis fentiebant propriè fubiecti Romofortо. Hi enim Doci fuo Præfecturam copiarum univerfam deferri æquum cenfebant; nec ipfi, nec Romofortus, fubi jci Mpyrigerio fuftinentes.

χον ἐκείνους, μηδὲν ὠφεληθησομένους, εἰ καὶ τῇ χέρσῳ προσηράττοντο, ἀδυνάτου ὄντος ἐπανασώζεσθαι πρὸς τοὺς ἰδίους, διὰ τὸ μεταξὺ ἐκ ποδῶν κεῖσθαι τὸν ποταμόν. νῦν δ᾽ ἀλλὰ λιχνευσάμενοι οἱ ἡμέτεροι, ἐμφανεῖς τοῖς ἐκείνους καταδιώκοντες πρὶν παραλλάξαι τὸν ποταμόν. ὅθεν καὶ ἐν στενῷ τῆς σωτηρίας ἐλθόντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσι πρὸς τοὺς τοῦ Βασιλέως μάχεσθαι, προσαράττουσι τῇ ξηρᾷ, καὶ τῇ χέρσῳ περιβαλόντες ἑαυτοὺς, πηδῶν ἑαλωκότων σὺν ἅμα ταῖς ναυσὶν, οἱ πολλοὶ σῴζονται· οἱ μὲν ὑπὸ ἔργον μαχαίρας· αἱ δὲ πυρὸς ἐγένοντο παρανάλωμα. Γίδας δέ τις ἀνεψιὸς Θευδερίχου τοῦ κατὰ Σικελίαν ἐξάρχοντος, ἀκουσθὲν ὡς οὐδὲν, ὅλως οἱ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξάρχοντες συμφωνοῦντες ἑνὶ τὴν σφῶν ἡγεμονίαν περιθεῖεν· ἀλλ᾽ οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Φαρέντα Τζιμὴν ἐθέλουσι τελεῖσθαι· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τῷ Φαρέντα τὴν ἡγεμονίαν τὴν ὅλην, Μπυριγερίῳ περιετρέπουσι· καὶ γὰρ ἐπεὶ αὖθις ἐπανῆλθε, καθὼς ἐν τοῖς ἄνω λόγοις ἐλέγομεν, οὐκ οἶδα πῶς ἐκ Γενούας ἀποδρὰς. οἱ περὶ τὸν Ῥομοφόρτον τελούμενοι, τῶν λοιπῶν οὐδὲν ἐπαΐουσι· μηδὲν γὰρ αὐτὸν Ῥομοφόρτον τὸ ὑπὸ τὸν Μπυριγέριον τελεῖσθαι καταδέχεσθαι.

CAPVT XXXIV.

De Navibus feptem cum Gidà ad Amogabaros appulfis.

EAs fe compofiturum controverfias Theudericus ratus, fi aliquem è fuâ cognatione, cui nemo ipforum parere recufaret, ad Amogabaros mitteret,

Διὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος παρὰ Θευδερίχου σὺν ἅμα μακραῖς ναυσὶν ἑπτὰ, ὡς ἡ φήμη εἶχεν, ἐξαποστέλλεται. ὁ δὲ τῶν

ὁ τοῦ Ῥηγὸς Σικελίας Ματέρκα Φαρέντε ταῦτα προσταχθὲν ἐφήμιζετο. οὐκ οἶδα δέ, εἰ Γίδας ὤν, κατ' ὄνομα κρεῖττον τὴν υἱοῦ τοῦ Ῥηγὸς ὑπεκρίνετο, ὡς ἔξωθεν προσλαλεῖσθαι τὸ τοιοῦτον ὄνομα, κατά τι σέμνωμα μέγιστον. ὅμως μὲν οὖν ἐλθόντος ἐκείνου, οὐδὲν ὅλως οἱ πάντες συνεφώνουν ὑπ' αὐτοῦ τάττεσθαι, καὶ μάλιστα Ῥομοφόρτος, ὑπερηφανῶν ὅλως καὶ μεγαλιζόμενος, εἰ χώρας ἃς αὐτὸς διὰ σπάθης ἦρξε, καὶ δυναστείαν ἑτέρῳ παραχωρεῖν ἐξ ὑπογύου φανέντι. ὁ οὐ τῇ τῶν λοιπῶν βουλῇ συνυπήγετο. ἀλλὰ κατ' αὐτὸν στρατηγεῖν ἠβούλετο. πρὸς ὃν βασιλέα καταλάμβανος, καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς Γίδας ἔτι προσεσημμένου. οὕτως ἀσυμφώνως ἐχόντων Ἀμογαβάρων. πρὸς ὁπόσον ἦν, ὅσον περὶ Τζιμῆν, κατεμάλασσε ὁ Κρατοῦν, μείζοσιν ἢ κατ' αὐτοὺς ὑποσχέσεσι, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐφάπαξ ἀσυμφωνίαν ἐντεῦθεν συνίστα. καὶ τὰς καθ' ἡμῶν συνθεσίας τούτων ὡς τὸ εἰκὸς ἀνεβάλετο. ὅσον γὰρ ἦν τὸ ἀπὸ μεθόδου καὶ ξυνέσεως οὐδὲν οἱ ἐνελέλειπτο, βαθυσκέμμονι ὄντι, εἰ καὶ δυνάμεσιν ἐνελέλειπτο, ἐπικλᾶν ἐς ὅσον γε, καὶ ἐνδέχετο τὰς τούτων ὁρμάς. ὅθεν καὶ τὰ κατ' Ἀνατολὴν, δὴ ἐς σπονδὰς ἐτίθει, ὡς αὐτίκα ἐφεξόμενος τῶν ἰδίων, ἦν γε καὶ ἐπιεικῶς ὁρμήσοι. τὰ δὲ κατὰ Δύσιν καὶ λίαν ἐπολυώρει, ἐξαναστᾶν ἐφιέμενος, τὸ δὴ κακὸν ἐγκόλπιον. ταύτῃ τοι καὶ Ἀτμὰν ἐπὶ πλεῖστον ταῖς ἐλπίσιν ἀπαιωρούμενος, οὐδὲν ἦν τῶν περὶ Νίκαιάν τε καὶ Πύθια, καὶ πάντα μέχρι καὶ θαλάσσης, ἅπερ οὐ κατεῖχεν.

A Gidam hunc ad eos destinavit cum quinque longis navibus, vel, ut alii dicebant, Matercam Pharentem proprium filium: sive revera hic venerit; sive Gidas ut se venerabiliori titulo commendaret, se natum è Theuderico simulavit; notamque filij Regis istius sibi appellationem sumpsit. ut ut sit, opinio tunc quidem increbuit, famâ latè dissipante, advectum his navibus Regis siculi filium. Cæterùm spe istâ suâ Theudericus falsus est. Nam ne huic quidem B ab eo misso subiicere se omnes Amogabari voluerunt. Contumacissimè inter cæteros id reiecit Romofortus, sublato renuens supercilio, & glorianter disserens: rem esse ne auditu quidem primo tolerabilem, quas ipse arces ac regiones manu ac ferro quæsisset propriis, alienæ hominis modò peregrè appulsi obnoxiè cedere potestati. Ergo vel si cuncti ad Siculum inclinarent cæteri, solum se, haud acquieturum est superbè professus, nec concessurum ulli quod C & meritus, & idoneus teneret, ac tenere porrò vellet, supremum in suas copias Imperium. Horum inter Amogabaros rumor discidiorum perlatus ad Augustum nō parvo ipsius solatio est. Nam & hinc intellexit non persiturum in hisce Partibus Gidam, tantâ utique offensum contumeliâ, & spem inde concepit in partes attrahendi proprias alicuius istorum discordium inter D sese Ducum Latinorum, si artibus eò ac promissis anniteretur. Ad id ergo se accingit, fœcundum talium industriarum ingenium illuc applicans; nihilque, ut solebat, sibi reliqui faciens ad summum conatum sustentandæ consiliis & artificijs Reipublicæ labantis, cui subvenire armis & manu nequiret. Submisit itaque certos homines ad Tzimem, qui cum novis ostensis quàm magnificentissimis emollire præmijs, ac quasi Attalicis conditionibus, tentarent. in quo sic rationes subducebat, reputans; haud pœnitendam talem fore operam, vel si tractatus successu careret ad extremum. præsentem enim extare incepti fructum, quòd sic soverentur simultates iam sibi suspectorum invicem, & fomites inter eos odiorum ventilarentur: qui nunc modus restaret unicus frangendi formidolosam illam, quamdiù conspiraret unanimis, & Romanæ Rei nunc prorsùs exitialem Gentis efferæ Potentiam. Hunc negotio ita totum Imperator animum advertit, ut quasi pepigisset cum Persis Orientalem irrumpentibus limitem certas inducias, nihil de illis interim coërcendis cogitaret. reputans se postmodum facilè recuperaturum quæ occupassent, ubi liber iam latino bello, vel modicis illuc expeditionem susciperet copijs. Curæ autem ipsius impendebantur omnes in comminiscendam, si posset, rationem tumultuum tractûs Occidui componendorum. Miro enim ardebat desiderio, eximendi sibi velut è sinu propinquum & intimè admotum malum. Quo Atman observato spebus elatus maioribus, cunctas iam liberè in partes grassationem extendit suam: eo successu, ut nihil circà Nicæam & Pythia, nihil in universis inde ad mare usque patentibus Tractibus, prorsùs esset non ab ipso occupatum.

CAPVT

CAPVT XXXV.

Epistola Missa ad Patriarcham à Primoribus Ecclesiæ.

PRimores autem Ecclesiæ, Alii, uti A superiùs diximus, suspecti, alij nullo numero habiti, âlij curationibus privati quas priùs habuerant, ex qno ipsorum, quorum titulos gestabant, Officiorum iactura sequebatur (ubi enim quis nullo oumero babetnr, & si obtineat Officium, id nihil illi prodest) sed & reditibus privati, prætereaque obiurgati ac lacerati probris; quasi negligerent quæ agere debnerant, iudeque severis edictis comparere cum vestibns ad eelebrationes festorum iussi, victûs aurem necessarii subministrationem à Patriarchâ ullam, ne per somnium quidem habentes; hæc inquam patieutes, querelas de his suas ad Imperatorem detulerunt; in eo maximè insistentes, ut sui eis proventus, unde posseut vivere, redderentur. Talia Imperator audiens, velut miseratione inflexus quadam, advocato Patriarchâ, communem super his cum eo deliberationem instituit. Allegabar Patriarcha, ne ablatos restitueret Ecclesiasticis reditus, difficultates commnnium temporum. Demum eò descendebat, ur dari unienique ipsorum curaret, alij sex, alij octo nummos, proportione habitâ differentium inter eos graduum Dignitatis. Ad quod contrà excipiebat Imperator, nihil hoc esse: nam ne dignam quidem videri tam exiguam summã quæ vel Sæcularibus offerretur: quantò minùs sufficiat Ecclesiasticis? Persistens nihilominus Patriarcha in sententiâ offerri sacris Hominibus pensiunculas istas iussit. Sed nemo eorum quidquam tale voluit accipere. Sic istos nihil à priori levatos inopiâ, cogebar nihilò seciùs imperiosissimis mandatis Patriarcha intempestâ horâ; paulò scilicet post noctem mediam, somno abrupto in Ecclesiam occurrere, ibique tam severo silentio toto Hymnodiæ rempore perstare, ut quemvis interim alteri quidpiam insusurasse pro piaculo acriter vindicando haberetur. Stare autem toto illo tempore iubebat immobiliter erectos, numquam neque in sinistram neque in dexteram vel tantillum inclinato eorpore. Sic enim aiebat à Sacris Canonibus præcipi. Hâc illi tam arctâ cõstringi disciplinâ non ferentes, remittebant

Οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας προέχοντες, καὶ ὡς ἤδη προείπομεν, ὑφορώμενοι, οἱ δ' ἐν οὐδενὶ λογιζόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες οἰκονομίας ταύτας ἀποστερούμενοι κατ' αὐτῶν ὀφφικίων· ὅταν γὰρ τις ἐν οὐδενὶ λογίζηται, κἂν ὀφφίκιον ἔχῃ εἰς οὐδὲν αὐτῷ χρησιμεύει· ἀλλὰ καὶ τῶν προσόδων ἀποστερούμενοι, καὶ ὀνειδιζόμενοι ἀμέλειαν, καὶ καθ' ἑορτὰς μεθ' ἱματίων ἀπαντᾶν προστατόμενοι. ἐπιμέλειαν δὲ ζωῆς παρὰ τοῦ Πατριαρχεύοντος οὐδ' ὄναρ ἔχοντες. ὅπερ γοῦν πάσχοντες τῷ Βασιλεῖ προσανέφερον. καὶ μᾶλλον περὶ τῆς προσόδου αὐτῶν. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐπικαμφθεὶς, καὶ Πατριάρχην μετακαλεσάμενος, εἰς κοινὴν τοῦτο σκέψιν θέμενος, ἐσκόπουν περὶ τούτου. ὁ δὲ Πατριάρχης τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν προεβάλλετο. τέλος συνετάξατο δοῦναι ἑκάστῳ ἀνὰ ἓξ τῶν νομισμάτων, ἄλλῳ δὲ ἀνὰ ὀκτώ. ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐδὲν ἔλεγεν εἶναι· ὀλίγοι γὰρ καὶ ταῦτα βιωτικοῖς. ὅμως τούτου γεγονότος, οὐδὲν οὐδεὶς ἐλάμβανεν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέσου νυκτὸς ἐγγὺς παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπαντᾶν ἠναγκάζοντο, καὶ διὰ μέσου τῆς ὑμνῳδίας ὁμιλῆσαι μηδένα μηδενὶ, μήτε εἰς ἀριστερὰ κλῖναι· μήτε εἰς δεξιὰ, ἀλλὰ ἀκλινεῖς ἵστασθαι, καθὼς ὁ ἱερῶν Κανόνων βεβαιοῖ λόγος. διὰ ταῦτα γοῦν ἀμελῶς εἶχον, καὶ σπανίως ἀπῄεσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπεσχίζοντο. ὁ δὲ Πατριάρχης, γραφὰς ἀποστέλλων αὖθις μετεκαλεῖτο. καὶ μάλιστα ἔλεγεν ἀναγνωσθείσας ταύτας μέσον τῆς συνόδου τῶν ἡγουμένων, μετὰ τούτων γὰρ τὰς συνόδους ἐποίει, ὡς δῆθεν εὔλογα λέγων. ἀναγκαζόμενοι οὖν οἱ τῆς Ἐκκλησίας προέχοντες ἀποστέλλουσι γράμμα τῷ Πατριάρχῃ ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως. Ἄνωθεν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ οἰκουμενικὲ Πατριάρχα. οὐχ ὥρα θεσμοὺς καὶ τάξεις ταύτας ἐφύλαττε μέχρι σοῦ. καὶ οἱ κατὰ καιρὸν Πατριαρχεύσαντες, καὶ εἰς ἕκαστος τῶν τοῦ Κλήρου τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, κατ' ὅ σοι·

τὸ στοιχοῦν τῆς ἀρετῆς, καὶ τὸν χρόνου βαθμὸν ἀφοριζόμενος. ἡμεῖς δὲ μικρολογίαν καταγνωσθείημεν, καὶ βαρυκάρδιοι ὀνειδισθείημεν, ὅτι ἀφέντες τὰ μείζω ζητεῖν, ζητοῦμεν τὰ ἐλάττω, καὶ οὐδὲν εἰς ψυχὴν χρησιμεύοντα. οὐ ζητοῦμεν ἡμέτερα Δέσποτα, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. αὕτη ἡ τάξις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου ἣν ἡμεῖς εἰς τὸ ἀκριβὲς εἰδότες, ταύτῃ ἐνεγηράσαμεν. καὶ καθεκάστην ἄλλοι καὶ ἄλλοι προσήρχοντο καὶ προσεδέχοντο· οὐ μάταιοι ὄντες καὶ φαῦλοι, ὅτι ἐξ νομισμάτων καθ' ἐνιαυτὸν δουλεύειν, ἀπέστησαν. οὐ μὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς, οὓς οἱ Πατέρες παρέδοσαν· ἀλλὰ τῇ χάριτος φυλαττόμενοι δυνάμει πάντες ἐκεῖνοι καὶ Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς ἦσαν, καὶ διδάσκαλοι κοινοὶ, καὶ φωστῆρες τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ἐμπρέποντες ἀξιώμασι, τίμιοι καὶ βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσιν, ἔχοντες ἐλευθερίαν προσηγουμένως, ὡς δι' αὐτῶν γινομένων τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἁπάντων. καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῆς Ἐκκλησίας προεστῶτες τοὺς τοῦ Κλήρου μέλη αὐτῶν ἐλογίζοντο. νῦν δὲ, ἀλλὰ τί; ἀλλ' ἔχει τίς προβάλλεσθαι τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν, ὡς καὶ πολλάκις ἡ Ἁγιωσύνη σου. ἀλλὰ μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἡμεῖς, καὶ ὡς ἕκαστος ἔτυχεν ἔχων οὕτω καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ μόνοι ἡμεῖς δυστυχοῦμεν. καὶ οὐχ ὅτι ἀπορεῖ ἡ Ἐκκλησία· ἀλλὰ καὶ εὐπορεῖ, ὅσον οἴδαμεν. ἀλλ' ὅτι ἀπαιτούμενοι κατὰ Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἀπαντᾶν μεθ' ἱματισμῶν, ἡμεῖς καὶ καθεκάστην σχολάζομεν· καὶ οὐχ ἁμαρτάνομεν εἰς τοῦτο. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τοῦτο ἀπολογούμεθα. οἴδαμεν γὰρ τοὺς μεγίστους ἄνδρας ἐκείνους τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὧν καὶ τοὺς τόπους ἡμεῖς ἐφθάσαμεν, ὅτι οἴκοι ναοὺς ἔχοντες, καὶ ἱερεῖς τὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν ἐξετέλουν, ἐσχόλαζον δὲ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶχεν ἕκαστος δυνάμεώς τε καὶ προαιρέσεως. αἱ δὲ ὑπηρεσίαι ἐκείνων, αἱ τῶν ὀφφικίων ἐκείνων ἦσαν ἐνέργειαι· τοῦ μὲν ὡς Οἰκονόμου, τοῦ δὲ ὡς Σακελλαρίου, τοῦ δ' ὡς Χαρτοφύλακος, καὶ Σκευοφύλακος ἄλλου, καὶ καθ' ἑξῆς τῶν λοιπῶν. ξένος οὖν εἰ ἐκείνων ἀφαιρεθέντες τὰ μὴ προσήκοντα ἀπαιτούμεθα. πῶς δὲ καὶ συχναὶ γραφαὶ τῆς Ἁγιωσύνης σου εἰς τοῦτο ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς εἰς ὅπερ οἱ Πατέρες ἡμῶν νηπίους ἡμᾶς ἐδίδαξαν, καὶ οἱ παιδαγωγήσαντες ἔστι δὲ καὶ πολυετὴς τοῦ χρόνου, καθ' ὃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσεδρεύομεν καὶ σχολάζομεν μεθ' ἱερῶν ἐνδυμάτων. ταῦτα ζητούσης τῆς Ἁγιωσύνης σου προσίεμεθα, οὐ πο-

A sese, ac rarò conveniebant in Ecclesiam, velutque pro abscissis à Patriarchæ communione se gerebant. At eos ille minacibus missis revocabat literis; hasque ipsas ad ignominiam illorum in medio coetu Præfectorum Monasterijs (cum his enim suas celebrabat Synodos) iubebat recitari: ostentandâ per hunc modum fiduciâ irreprehensibilis suæ in tā aspero regimine rectitudinis. Huiusmodi diù vexationibus Primores Ecclesiæ fatigati, Epistolā tandē ad Patriarchā mittunt his planè conscriptā verbis totidem.

„ Superiori tempore Dei Ecclesia, Sanctissi-
B „ me Domine & Oecumenice Patriarcha,
„ non invenit has leges, neque ordinatio-
„ nes istas observavit usque ad Te. Sed qui
„ pro tempore Patriarchatum gerebant, &
„ unusquisque Clericorum Sanctæ Dei Ma-
„ gnæ Ecclesię, pro virtutis profectu, præro-
„ gativam temporis & gradum ætati debitū
„ re periebant. Nos autem pusillanimitatis
„ nimiùm querulæ damnamur, & nobis ex-
„ probratur gravitas cordiū, quòd omitten-
„ tes quærere maiora, minora quæramus, &
„ nihil ad animā utilia. Non quærimus no-
„ stra, Domine, sed quæ Dei sunt & Ecclesię.
C „ Hic ordo est Ecclesiæ ac Cleri: quē nos e-
„ xactè scientes, in eo cōsenuimus, ad quē uti
„ esse noverant tenendū & alij accessere ag-
„ gregantes se nobis; eūque usu comproba-
„ rūt; hauquaquā idcirco stulti & mali quòd
„ mercede sex nūmorū toto anno servire ab-
„ nuerent. Non, per sacras leges quas Patres
„ tradiderunt: sed Gratiæ custoditi virtute o-
„ mnes illi & Patriarchæ, & Episcopi erāt, &
„ Magistri cōmunes, & luminaria Ecclesiasti-
„ cis, ornati Dignitatibus, venerabiles Impe-
„ ratoribus & Principibus, pleno ex vi posses-
„ sæ potestatis, iure prędit cōstituendi pro
D „ libito de rebus & personis Ecclesiæ, cū ctis
„ ex eorū arbitrio pēdētibus. Et qui varijs tē-
„ poribus præfuerūt Ecclesię eos qui è Cle-
„ ro essent, membra sua ipsorū reputabant.
„ Nunc autem quid? Fortè obtendere vo-
„ let quispiam difficultates præsentium tē-
„ porum, prout sæpe fecit Sanctitas Tua.
„ Verum in Romanorum omnium numero
„ censemur nos quoque: & quo iure quáve
„ conditione quisque illorum est, eā & nos
„ esse convenit. atqui haud ita est. Nos
E „ enim soli miseri, necessarij victûs inopiā
„ premimur. neque hoc inde est quod egeat
„ Ecclesia. illa enim etiam abundat, quan-
„ tum novimus. An id pati meritò dicemur,
„ quia requisiti quot Dominicis, & Festis
„ præstò adesse cum vestibus; nos quotidiè
„ vacamus? Verùm in hoc nō peccamus. ex-
„ cusationē quippe facti eius afferimus, ido-
„ neā. Scimus enim viros Magnos, quorū in
„ loca successimus, sacella Domi habuisse,
„ & Sacerdotes qui sacra pro ipsis ministeria

,, & Ordinis ipsorum officia peragerent. in-
,, de ipsi vacabant prout vellent: conve-
,, nientes in Ecclesiam quando dumtaxat
,, cuique videretur, pro viribus & affectu
,, singulorum. Ministeria porrò quæ obire
,, per se ipsi publicè deberent, Officiorum
,, quorum titulos gerebant, functiones erāt.
,, Puta Oeconomi illius, huius Sacellarij, al-
,, terius Charthophylacis, aut Custodis sa-
,, cræ supellectilis. & sic de cæteris. Mirum
,, igitur & novum est, nos istarum dudùm
,, commissarum nobis curationum autora-
,, mentis & exercitio privatos, cogi iam ad
,, alia quæ ad nos non pertinent ministeria.
,, Nunc autem crebræ illæ obiurgatoriæ li-
,, teræ Sanctitatis Tuæ adigunt nos ad minu-
,, tas observatiunculas, quales à nobis olim
,, parvulis Patres ac Pædagogi scuticæ mi-
,, nis exprimebant. Atqui iam senuimus,
,, maiori ævi spatio in assiduâ Ecclesiæ Dei
,, celebrandæ & frequentandæ perseveran-
,, tiâ consumpto, assistendo quoties oporte-
,, bat cum sacro vestitu publicis ritibus. Ta-
,, men ista inusitata nunc exigente à nobis
,, Sanctitate Tuâ, paremus, & facimus non
,, solùm ob reverentiam paterni tui manda-
,, ti: sed curâ etiam honoris nostri, & amo-
,, re laudis eius quæ talia præstantibus com-
,, petit. Verùm quidem est nos istam pau-
,, lulùm interdum remisisse diligentiam,
,, aliquoties ab his cessando. Sed causa
,, eius rei à nobis non est, nec nostræ cul-
,, pæ imputanda. Est autem hæc. Ex quo
,, præest tua Sanctitas, quasi non haberet
,, Ecclesia Clerum, sic te nobiscum gessisti;
,, nullam planè curam ostendens, aut ra-
,, tionem habens cuiusquam nostrûm, ma-
,, ioris aut minoris. Hæc prætermissio tuæ
,, in nos Providentiæ, cessationem suasit no-
,, strorum obsequiorum, & remissionem
,, assiduitatis in ministrando nostræ pristinæ.
,, quoniam neque ex usu Officij nobis adem-
,, pto quidquam emolumenti percipimus,
,, neque aliud undepiam subsidium appa-
,, ret, stati proventûs, aut honorarij nomi-
,, ne, unde vitam toleremus. Propter hoc
,, recurrimus ad communem Benefactorem
,, & Dominum nostrum Imperatorem San-
,, ctum: à quo autem impedita sit quam in-
,, de speraveramus beneficentia, Deus scit.
,, Tamen præcepisti dari nobis dimidium
,, pensionis. quod Imperator parum esse iu-
,, dicavit. meritò sanè. non enim per hoc
,, tam exiguum in meliorem reponi condi-
,, tionem possumus, aut gradui convenien-
,, tem nostro recuperare Dignitatem; quin
,, nec à probro in quo sumus ac despectu
,, vindicari. Quanta autem ex inopiâ extre-
,, mâ patiamur, testari Deus qui novit, po-
,, terit; & quidam hominum quibus conti-
,, git nostras ærumnas introspicere, non si-

σου δι' ἐντολῆς πατρικῆς, ὅσον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς προσποιούμενοι τὴν τιμήν. ἀληθὲς δὲ ὑπ' ὀλίγον ἠμελήσαμεν. καὶ ἡ αἰτία οὐκ ἀφ' ἡμῶν. ἐπειδὴ ἐπέστη ἡ ἁγιωσύνη σου, ὥσπερ ἂν μὴ ἔχοι ἡ Ἐκκλησία Κλῆρον, οὕτως ἤρξω πρὸς ἡμᾶς διατίθεσθαι, μὴ φροντίζειν ἡμῶν τὸ σύνολον, μή τι μείζονος, μή τι ἐλάττονος, καὶ πρὸς ταύτην ἀκυβερνησίαν τὰ πολλὰ τῆς προσεδρείας κατημελήσαμεν, ὅτι οὐκ ὀφφίκιον ἐνηργεῖτο, οὐδ' ἄλλο τι, ἢ πρόσοδος, ἢ τιμή, ἢ ζωὴ ἐκεῖθεν ἐφαίνετο. διὰ τοῦτο προσεδράμομεν εἰς τὸν κοινὸν εὐεργέτην ἡμῶν τὸν Βασιλέα τὸν ἅγιον. καὶ ὁπόθεν ἐνεποδίσθη ἡ ἀπ' ἐκεῖθεν εὐεργεσία ὁ Θεὸς οἶδεν. ὅμως διετάξω δίδοσθαι τὸ ἥμισυ τῆς ῥόγας. καὶ ὁ Βασιλεὺς ὀλίγον εἶναι διέκρινεν ἀλλὰ τί κἂν τοῦτο ἡμῖν; ἢ ἐν λόγῳ τινὶ ἐσμέν, ἢ ἐν τιμῇ; ὁπόσην δὲ κακοπάθειαν ἔχομεν, ὁ Θεὸς μαρτυρείτω, καὶ οἱ ἐλεοῦντες ἡμᾶς. εἶτα τί ἔδοξε τῇ Ἁγιωσύνῃ σου ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι, καὶ τοῦτο μετὰ πικρίας. ὀνειδιζόμεθα γὰρ ὡς παρεσχοκοποιοῦντες Μαρτίους, καὶ Σεπτεμβρίους. καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ [illegible] δόσις τὰ ἐξ ὑπέρπυρα, ἢ καὶ ἑκατόν, αἱ αἱ Δέσποτα. Τί πρὸς ταῦτα διανοεῖται ἡ Ἁγιωσύνη σου; θαῦμα μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅπερ εἰς ἡμᾶς διαπράττεται. ὅτε καιρὸς δόσεως, ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, ἡ βία, καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦ καιροῦ, καμνέτωσαν, ταλαιπωρείτωσαν. κοινὴ γὰρ ἡ δυσχέρεια. ὅτε δὲ καιρὸς δουλείας, ἀπαιτεῖς ἡμᾶς οὕτως δουλεύειν, ὥσπερ εἰ ἔχομεν ἱκανῶς τὴν οἰκονομίαν ἡμῶν. ὅταν δὲ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, πρόσωπον ἀμειδὲς ἦθος καὶ ἀπροσήγορον λαμβάνομεν. τέως δὲ ἀρχὴ ἀνεθῆναι τῆς δυσχερείας, καὶ τὸν ἅγιον Βασιλέα ἡμῶν. καί ποτε ἀναδραμούμεθα πρὸς τὸ ὑψηλὸν κράτος αὐτοῦ, καὶ ὅπερ ἂν νεύσῃ ἡ ἁγία ψυχὴ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, τοῦτο καὶ γενέσθαι. εἰ δὲ καὶ οὕτως ὁρίσῃ δουλεύειν ἡμᾶς, ὡς καταδεξάμενοι προσκυνήσομεν. ἡμεῖς δὲ πλέον οὐκ ἔχομεν λέγειν πρὸς τὴν σὴν ἁγιότητα, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγεννήθημεν, καὶ ἐτράφημεν, καὶ ἐγηράσαμεν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάλιν μενοῦμεν, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν δουλεύσομεν. ἡ δὲ σὴ ἁγιωσύνη οἶδεν ὅτι ποιεῖ, ὅτι καὶ ἐάν τι ἐναπολειφθῇ ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκονομίας ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ αὐτὸ περισυνάξει ὁ τῶν σῶν δικαίων ἔφορος. καὶ τοῦτο καλόν; πλὴν δὲ τοῦτο μόνον παρακαλοῦμεν, ὅτι ἐὰν τὰς γραφὰς τὰς πρὸς ἡμᾶς συνοδικῶς προστάττῃς ἀναγινώσκεσθαι

σθαι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἡγούμενοι ἐπιψηφίζοντες ἡμῖν τὰ ἀρεστὰ τῇ ἁγιωσύνῃ σου, ἵνα ἀναγνωσθῇ καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἡμῶν, καὶ ὅτι οὐ διακρίνουσιν ὡς Χριστιανοί. καὶ ἄλλο πιέζει ἡμᾶς δεινότερον τὸ ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις ἀπροβιβάστους διαμένειν ἡμᾶς. ἔδοξε τοῦτο ἡμῖν. καὶ ἔστω. ὅση ἡ ζημία πόση, ὁ συνετὸς οἶδεν. τὸ δὲ καὶ τῶν προσόδων τῶν ὀφφικίων ἡμῶν στερεῖσθαι, καὶ ἀπὸ λιμοῦ ἀποθνήσκειν, ποῖος κανὼν τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ποία τῶν Πατέρων πρᾶξις, ἢ ποῖα διηγήματα δίδωσι; ὅμως ἔστω καὶ τοῦτο, πλὴν ἵνα μὴ αὐτόφωροι γινώμεθα τὰς τῶν Χριστιανῶν περιτρεχόμενοι θύρας, καὶ ἀπαιτήσωμεν, καὶ μολοβροί, οἴμοι, οἱ τῆς Ἐκκλησίας θρέμμοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν θυρῶν τραφησόμεθα, πλατεῖ τῷ στόματι ἐκτραγῳδοῦντες, ὡς εἰκός, τὰ ἡμέτερα. παρακαλοῦμεν ἡσυχάζοντες. καὶ μὴ ἐκ τῶν σῶν γραφῶν παροξυνώμεθα, καὶ ταῦτ' ἀδικούμενοι. πῶς δὲ δουλεύειν μὲν μέλλομεν κατὰ δύναμιν, τὸν δὲ μισθὸν ἡμῶν θαρροῦμεν, ὡς εἰ Θεὸς θέλει, οὐκ ἀπολέσομεν. κἂν κάλαμος συντετριμμένος κατεάγῃ οὐκ ἀποκνεῖς, καὶ τοῦ καιροῦ δριμυτέρου γίνεσθαι. ἐχρῆν δὲ οὐχ οὕτω τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου πειθομένου πνεύματος. ταῦτα ἡμεῖς βιασθέντες εἴπομεν. πλὴν ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἐν Χριστῷ ἀπελεύθεροι, οὐ καταδουλούμενοι τὴν ἐλευθερίαν. καὶ ὅτι γε Σευήρου καὶ Ἀντωνίνου ἀσεβῶν Βασιλέων ἀντιγραφαὶ καλῶς ἔχουσι, καὶ ἐπὶ τοῖς εὐσεβέσι κατέχονται. ὡς μὴ ἀναγκάζεσθαι παρὰ δύναμιν τοὺς δούλους, κἂν ὅπως δήποτε. εἶτα τὰ διηγήματα τοῦ Θεοῦ ὡς ἐν Ἐκκλησίας ἱσταμένους ὅλους ἐστηλωμένους εἶναι Θεῷ δὲ μηδὲν πρὸς ἀλλήλους, κἂν ἀναγκαία παρεμπέσοι χρεία τοῦ συνομιλοῦντας, καὶ τοῦτο ἔπρεπε καὶ ἡμῖν γίνεσθαι Δέσποτα; εἰ κατὰ Μοναχοὺς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι ἐκκλησιαζώμεθα. ὥστε μὴ καλῶς ἐπιφώσκειν τὴν ἡμέραν, καὶ ἀπολύειν, μὴ δέ τινας τῶν ἔξω προσαπαντᾷν. νῦν δὲ ἐκ μεσονυκτίου ἐς μέσην ἡμέραν ἱστάμεθα, καὶ λαός, καὶ πλῆθος, καὶ κώδωνες, καὶ οὐκ ἔστι τὸ ἐνεργούμενον τῶν προσευχή, ἀλλ' ἔστι καὶ κλαγγοφωνία, καὶ ἀναγνώσματα, καὶ καθέδρα, καὶ αὖθις διὰ μέσου. καθ' ἃ ἄλλους μὲν ἔξεστι καὶ λέγειν, καὶ παρελθεῖν τὸ παριστάμενον ὡς ἀναγκαῖον. οὐ δὲ γὰρ καὶ ἡμᾶς ἄλλους τῶν οἰκονόμους ἔχομεν, ὡς ἐντεῦθεν ἀπολυομένους, τραπέζαις ἑτοίμαις ἐφίστασθαι, ἀλλὰ τυχὸν ἐκ διαλειμμάτων, κατὰ τὸ εἰκὸς φροντίσομεν, μὴ οὖν κατὰ τὴν ὑψη-

ne acri miserationis sensu: Deinde quid ita visum est Sanctitati tuæ animadvertere in nos, idque cum acerbitate. Exprobratur enim nobis quasi avidè expectemus Martios, & Septembres, & super his decantata largirio: sex Hyperpyra, vel etiam octo. ben hen Domine, quid super his cogitat Sanctitas tua? mirum est, per veritatem, quod erga nos agit. Dum veoit tempus statæ largitionis, allegatur aut necessitas oegotiorum, aut vis, aut difficultas temporis. tum additur, pergant ergo coosflictari, perdurent in miseriâ. communi quippe omnes ærumnâ premimur. quando autem adest hora ministerij, tunc ira servitium à nobis exigis, quasi eius autoramenta & idoneas mercedes, solitas scilicet olim nobis subministrari pensiones, nunc cum maximè haberemus. cum autem occurrimus in sacram ędem, primum torvo vultu, obtutu truculento despicimur. Sed & præclarè secum agi Dominus ipse noster Augustus putaverit, si ei fronte fortè amœniori excipi contingat. At vovemus nos quidem, ac precamur liberari eum aoe saltem levari quibus none premitur incommodis. Tonc enim reeurremus iterùm ad sacram eius Maiestatem. & quidquid innuerit Anima eius Sancta, illud fiet. Vel si tam durâ ut hactenus servire in posterum quoque nos conditione decreverit, qui hoc ita præscriptum admittent, insuper etiam adorabunt. De reliquo non habemus nunc quid ampliùs dicamus Sanctitati tuæ, nisi & in Dei Ecclesiâ nos natos, & educatos fuisse, in eadem etiam senuisse, porroque in eâ permansuros usque ad finem, & quoad nostra faculras ac vires ferent, servituros. Tua verò Sanctitas scit quid faciat. nec ignorat, si quid nostrorum proventuum ab hostili adhuc vastatione immune permanserit, tamqnam tuum colligi à Procuratore iurium tuorum. Hoc autem num æqoum est? Cæterùm hoc saltem oramus, ut quoniam quas scriptitas nobis censorias Epistolas, prælegi iubes io plenâ Synodo, & Fratres oostri Præpositi Monasteriorum suis comprobant suffragijs quæcumqne Sanctitati liber tuæ dicere de nobis: nostra hæc quoque recitetur Epistola illis andientibus, & eâ intellectâ, iudieium de causâ nostrâ ferant, eâ rectitudine, quæ Christianos decet, nihil tribuentes præiudicijs ant acceptioni personarum. Aliud præterea pungit nos gravius, quod iam tot annis nulla cuiusquam facta promotio est. Sic vobis visum est, perferatur & hoc. quò damnum eius omissionis recidat, Prudens quivis intelligit. Privari autem nos proventibus no-

λιῦ ταύτην δὴ καὶ μεγίστην, καὶ σὺν χθαμαλοῖς ἡμᾶς καὶ βιωτικοῖς ἔχειν θέλει, καὶ εἰς κατάγνωσιν ἀμελείας τίθη τὰ τῆς ἀνάγκης. ἀπονίσομεν γὰρ, πίστευσον. καὶ ἐὰν μέλλωμεν ἐντεῦθεν κατακρίνεσθαι, πλέον μὴ ζητείτω ἡ ἁγιωσύνη σου εἰς ἐπιτίμιον κατάγνωσιν. καλὸν τάξις, καλὸν προσευχὴ, καλὸν εὐλάβεια, καλὸν τῶν ἀγαθῶν ἕκαστον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς κυμαγωγουμένοις ἡμῖν διὰ τὴν ψῦξιν τῆς ἀγάπης, ὡς ὁ Κύριος ἔφησεν; ἕως αὖ τὸ σκάφος σώζηται, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην σπεύδειν πρὸς σωτηρίαν τοῦ κλυδωνιζομένου, ὅταν δ' ἡ θάλασσα ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ συμφορῶν περιγένηται, μάταιος ἡ σπουδή. ὅπως δὲ κατηντήσαμεν νῦν, καὶ τὰ ἡμέτερα καλύβια μαρτυρήσουσιν. ταῦτα γοῦν προσαναφέρειν μέλλομεν τῷ Ἁγίῳ ἡμῶν Δεσπότῃ, καὶ Βασιλεῖ. καὶ εἰ μὲν διακρινεῖ ἡ ἁγία αὐτοῦ Βασιλεία πάσχειν ἡμᾶς τοιαῦτα, ἴσως ὑποστησόμεθα καὶ μὴ θέλοντες. τοῖς γὰρ ζωῆς, καὶ τιμῆς ἀναξίοις οὐκ ἀποθύμιος ἂν εἴη ὁ θάνατος. εἰ δέ τι καὶ φιλανθρωπευθείημεν, χάρις μὲν Θεῷ, χάρις δὲ καὶ τῇ αὐτοῦ Βασιλείᾳ. κεφάλαιον τῶν λόγων. ἢ ὡς κληρονόμους δυσωπήθητι, καὶ φροντίδα θὲς ὅπως καὶ εἰς τὸ λοιπὸν στρατολογοίμεθα ταύτην δὲ τὴν πνευματικὴν στρατείαν, εἰ ὀρέγεσθε· πλὴν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς δυνάμεως, καὶ μὴ ἀναγκαστῶς οὕτω, καὶ μετ' ἐπιταγμάτων μειζόνων. πολλοῦ γὰρ ἐλλείπομεν πρὸς τὰς ἐπιταγὰς, καὶ τὸ ἀπαιτούμενον οὐδαμῶς, ἢ ὡς κατασπεῦσον ἤδη τῇ τοιαύτῃ στρατείᾳ, καὶ ἀποπέμψεις τὸ γράμμα ἀπὸ τὸ τῆς ἀφέσεως. κἂν γάρ ποτε καὶ διδῶται πρὸς σιτισμὸν, μὴ ὡς μισθὸν λογίζεσθαι, ὡς προσαπαιτεῖσθαι μεγάλας καὶ τὰς δουλείας, οὐ κατὰ χρείαν τόσον, ὡς οἰόμεθα, ἢ κατ' ἐπήρειαν· ἀλλ' ὡς προϋπηργμένων πόνων τε καὶ καμάτων πολυχρονίων ἀντέκτισις. πάντως δεῖ γε καὶ τὸ ἀπόλεμον γῆρας ἐν τοῖς ἡμίσεσι διὰ τὰ φθάσαντα.

» strorum Officiorum, & fame emori, quis Canon Ecclesiæ, qui usus Patrum, quæ iustitia permittit? Verum & istud quoque toleretur. Tamen ne nostræ ipsi, quod non licet, mortis autores simus, cursabimus mendicando circum Christianorum ostia, misera panis frusta conquirentes. & nûc lurida mendicabula, eheu! olim Alũni Ecclesiæ, sordidum victum in ostijs Christianorum precariò impetrare conabimur, hianti lamentantes ore summam infelicitatem nostram. Oramus autem ut in eo saltem miserrimo statu pacem ex te habeamus quiescentes; nec tuis infestemur literis, in cumulum tot aliarum, quibus opprimimur, iniuriarũ. De cætero serviemus nos quidem quantum poterimus: mercedem verò nostram confidimus, si Deus voluerit, nos non amissuros: etiam si tu calamum contritum confringere non cuncteris; & isto hoc ipso ærumnosissimo tempore asperior nobis sis. Atqui non sic oportebat agere hominem qui credi dignus esset à bono & hominum amante instinctus Spiritu. Hæc nos summâ vi adacti diximus, nempe ut Romani & in Christo liberi, nec cuiusquam obnoxiam respectui libertatem enunciandi quæ sentimus, retinẽtes. Enimverò Severi, & Antonini Gentilium licet Imperatorum, præscripta extant bona, & à Christianis quoque Principibus ut salubria retenta, quibus vetatur ne à servis opera supra vires exigatur, aut cuiuscũque sortis mãcipia contendere cogantur ultrà quã valent. Quæ autem istæ sunt quas allegas Iustificationes Dei, quibus scilicet ut obtemperes, à nobis exigis, ut stemus in Ecclesiâ erecti, immobiles instar columnæ defixi, nihil hiscentes ad nos invicem, quantumvis urgens cuiquam inciderit necessitas verbulum socio insusurrandi? utrũ & hoc decuit te nobis iniungere Domine? Si legibus Monachorum teneri nos æquũ censes, sit ita sanè; celebremus ergo quo illi ritu Ecclesiasticas vigilias. Vbi primo diluculo dies cœperit albescere, à Choro dimittamur: neminem dum preces nocturnas peragimus sinamus externorum in Templum ingredi. Nunc nobis à nocte mediâ ad meridiem standum est, obiectis oculis populi in concursu multitudinis excitæ tintinnabulorum sono. nec verò quod tanto continuo spatio in Ecclesiâ fit, Oratio solum est. Sunt vices illic officiorum. Est quando modulatè cantantur quædam: est cum aliquid audiendum pronunciatur à Lectore; est denique sedendi tempus, est & inserta illic contentioni quædam remissio; per quam conceditur dici agique quod præsens fortè usus poposcerit. Non enim nos alios à nobis ministros rerum familiarium habemus, quorum operâ ubi choro excesserimus, mensas instructas Domi reperiamus. itaque subsecivas è ministerio tam longo particulas liberi temporis, necessariæ curæ corporum rectè impendimus. Ne igitur ad tuam istam institutionem vitæ austeræ, sublimis, & longè humanum supergressæ modulum, Nos humi repentes sæculares velis exigere per omnia; & cum severis istis iudicijs causas nostras absentium expendes, ne prius nos condemna negligentiæ, quàm necessitatis rationem habueris. Sic enim tibi persuade. utemur & in posterum ut prius remissione necessariâ; utcumque nos eo dein-

de

de nomine à te damnatum iri expectemus. Itaque si tibi certum est deinceps ut hacte-„ nùs infirmitati nihil compati, exere iam nnoc mucronem censuræ iudicialis in crimina„ nondùm licet patrata: nec aliud quærat tua Sanctitas ad nos iam nunc damnandos ob ea„ quæ mox certò, quippe inevitabiliter, peccabimus. Pulcher ordo, bona oratio, hone-„ sta religio, nulla non bonarum rerum commendabilis est. Sed quid hæc nobis, vitæ so-„ licitæ ac egentis necessariis, fluctu agitatis, idcircò quòd, sicut dixit Dominus, *caritas*„ *refrixit*. Quoad scapha natat adhuc nec depressa nec fracta, nautam, & Gubernatorem„ sanè convenit satagere, conarique quantum valet ad salutem periclitantis asserendam.„ Vbi navem Mare obruerit fluctibus, ubi iam vita ærumnis oppressa in profundum absor-„ pta, stulta sit omnis contentio servare quod iam perijt, studentium. Quò malorum„ extremâ nunc denique omnium inopiâ devenerimus, testabuntur tuguria nostra fundi-„ tus exinanita. è quibus reliquias ultimas absumptæ longâ fame vel paupertinæ supelle-„ ctilis, delaturi sancto nostro Domioo Imperatori sumus, in specimen miseriæ infra quam„ nihil sit. At si quidem sacra eius Maiestas intellecto, ad quas simus incitas redacti, dignos„ qui patiamur talia, cunctis perpensis, nos iudicaverit; acquiescemus animo, utcumque„ naturâ repugnante, & sortem boni consulemus, quæ nobis obtigit, pessimam. Nam„ qui vitâ & honore indigni iudicantur, ijs neque mors recusanda est. Quod si aliquid mi-„ seratus indulgebit nobis, Gratias primùm Deo, mox beneficæ Principis humanitati de-„ bitas reddemus. Summam dictorum in hæc colligimus. Si nos ut Ecclesiæ filios partici-„ pandæ maternæ hæreditatis ius habentes, agnoscitis, curate sultis suppeditari necessaria„ nobis huic tolerandæ ac continuandæ, in quam dudùm scripti sumus, spirituali Militiæ:„ sed & huius necessarias functiones, ne arbitrarijs aggravetis auctarijs. ne plus imponatis,„ quàm ferre possumus: ne imperijs nos acribus & dominante obterentes supercilio, in-„ genuitatem conculcando deprimatis nostram, in pudendam necessitatem mancipatûs ser-„ vilis. Etenim his quæ præstare nos paratos profitemur, satis scimus haudquaquam debi-„ tâ proportione responsura quæ dabuntur stipendia: ut his esse contenti, debeatis. Quod„ si nostrâ, uti effœtorum & ævo enervium iam militum in sacris hisce Castris uti deinceps„ operâ renuitis, eia igitur dimittite, cedò libellum exauctorationis date, bonam emeritis„ repræsentate missionem. Si quid sic ablegatis unde victitemus adieceritis, non ut stipen-„ dium reputetur; ex quo ulterioris ministerij onus nobis præstandi, vobis exigendi ius„ pendeat; unde titulum habere vos putetis iterùm nobis acerbè iniungendi servitia incon-„ grua, non tàm ad usum publicum, ut putamus, ullum, quàm ad nostram contumeliam„ pertinentia. Sed si quo abeuntes donativo prosequemini, sit id longorum grata quædam„ remuneratio laborum: nam & imbelle senium post vitam honoratâ militiâ expensam,„ clementi Ducum iudicio, dignum honorario censetur, recordatione certaminum olim„ exhantlatorum.„

CAPVT XXXVI.

Vt digressi sint Amogabari cum Turcis; & ad Cassandream in se mutuò incurrerint.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, εἰς δεῖξιν μαρτυρίαν τῶν καταλαβουσῶν σὺν τῆς Ἐκκλησίας περιαλυπήσεων. ἡμῖν δὲ πινοσάλλως εἰς τέλος σὺν καταλύσαντες τῆς ἱστορίας λόγους. πλὴν ἀλλ' εὐχόμεθα πάλιν καὶ τὰ βελτίονα. καὶ εἰ Θεὸς βουλεύοιτο, οὐκ τὴν χεῖρα ἐφεξόμεθα τοῦ μὴ προθύμως τὰ τῆς ἐπαναλήψεως καθόσον ἀποσχόμενοι συντάττεσθαι. Νῦν γὰρ αἱ συμφορὰς μὲν ὑπετεμνόμεθα γράφειν ταύτας κοινὰς, δη- A

HÆc describere operæpretium est visum, ut essent vel exiguum specimen ærumnarum quas tunc Ecclesiastici ab Athanasio Patriarchâ peracerbas passi sunt. Nobis autem iam hic cursus in portu est, & laborem alia nostrum vocant, Historiâ quam scribendam susceperamus, in finem destinatum aliquando perductâ. Verùm, siquidem accincturi Nos aliàs ad rerum gestarum narrationem sumus, optamus, & à Divinâ benignitate, non

non desperantes fieri voti compotes, peti- A mus, suggeri nobis felicius, ac saltem minus luctuosum, hoc quod hactenùs obtigit, scriptionis argumentum. Et sperabatur hoc articulo rerum quædam in meliùs commutatio publicæ fortunæ. quæ si contigerit, haud retrahemus manum, promptè occursuri desiderijs revocantium ad provinciam semel utcumque gestam commendandi memoriæ pro modulo facultatis nostræ, quæ viderimus evenire non indigna notitiâ Posterorum. Illiberale quippe, nec conse- B quens fuerit, nos, postquam ultrò tædium devoraverimus consignandi monumentis illa tot exposita libris hisce, mundo acerba, Romano Imperio funesta, Vrbi huic nostræ & Ecclesiæ luctuosa; prosperiora deinde, quandò successerint, nolle nec invitatos attingere. Vertat modo, qui facilè potest, scenam hanc feralem, & conversione rotæ meliora Deus tandem propitius, reducat tempora, haud cunctantes occurremus ad fausta Posteritati nuncianda; qua- C lium non semper defuturam huic ævo copiam, licet augurari ex perseveranti spe ac fide longanimâ Imperatoris; cuius haud fractus adversis animus, & fidenter expectat commutationem sortis publicæ, & ei pro virili procurandæ sedulus insistit, nusquam indormiens; sed toto conatu generosæ virtutis infestis contrà ingruentibus obluctans casibus. Sanè hoc tempore quædam pro tristitiâ præteritorum satis læta sermonibus celebrabantur. Nam hinc quidem triginta D circiter millia Tocharorum à Charmpantane in auxilium Imperatori missa, planè magnam, etiam supra quam sperari verisimiliter potuerat, Persis per Asiam grassantibus inferre trepidationem ceperant: quâ illi perculsi, non solùm se continebant à novis incursationibus & oppugnationibus tentandis, sed & multa loca priùs invasa, & quotquot Arces Romanorum ante occupaverant, passim relinquebant, se intrà Olympi montis inaccessa tesqua, arcto trâ- E situ, & præruptis hinc inde munita rupibus, recondentes. Ex occiduâ verò Continente Amogabari nunciabantur, dimissis quæ tenebant, Maritzam fluvium traijcere, animo per ulteriores illi amni regiones recedendi, quàm citissimè possent. in Patrias ipsorum, ut quidem audiebatur, ut autem ipsi dicebant, proposito invadendi Vrbem Atho sitam in monte cognomine Macedoniæ; si tamen ipsis incruentè penetrare contingeret angustias faucium per quas illuc necessarium est iter. Ac talia quidem famâ ferebantur. Cæterùm illi motis ab Æno Castris, Romofortus cum Turcis, Mpyrigerius cum Pharendâ Tzime, & Gidas, infensi licet invicem, iunctis nihilominùs copijs, communi comitatu Cassandream pervenerunt. ubi confidentes, pro eo quò clàm in se se mutuo ardebant odio, intenderunt animos machinandis in sibi suspectos dolis. Quoad in vim apertâ disci-

ναὶ δὲ καὶ τῷ κόσμῳ, δῆναι δὲ καὶ ἡμῖν, ἀποναρκείημεν δὲ εἰ Θεὸς διδοίη τὰ καλά, καὶ ταῦτα τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τῆς εἰς Θεὸν μεγίστης ἐλπίδος, καὶ πίστεως προσδοκῶντος τὰ βελτίονα, μὴ δὲ αὐτοῦ τὸ παράπαν ἐπινυστάζοντος, ἀλλ' ὡς δυνατὸν ἀντιμαχομένου πρὸς τὰ παχάλεπα. νῦν δὲ ἐπιεικῶς φημίζονται καὶ τὰ βελτίω. καὶ ἔνθεν μὲν ὡς εἰς τρισμύριοι Τόχαροι πεμφθέντες παρὰ τοῦ Χαρμπαντᾶ, μεγάλως, καὶ ὡς οὐκ ἤλπισέ τις, ἀναστολὴν ἐργάζεσθαι ἄρχονται τῶν Περσῶν. ὥστε, καὶ ὅσα φρούρια Ῥωμαίων ἑαλώκεσαν πρότερον, ἀνὰ δὲ τὰ ὀχυρὰ τοῦ Ὀλύμπου παραβυσθῆναι. ἐκ δύσεως δὲ Ἀμογάβαροι ἀφέντες ἃ κατεῖχον, τὸν ποταμὸν περῶσι Μαρίτζαν, ἐς ὅτι ἄκρα διελθόντες ἀπαναγαγεῖεν, ὡς αὖ τε καὶ δυνάμενοι, καὶ ὡς μὲν οἴκαδε· ὡς δὲ ἔλεγον ἐφ' ᾧ προσβάλλοιεν Ἄθῳ, εἰ πως αὐτοῖς ἀναιμωτὶ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ κλεισωρείας διελθεῖν γένοιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῆς φήμης. ἐκεῖνοι δὲ ἐξάραντες ἀπὸ τῆς Αἴνου Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς Τούρκοις, Μπυριγέριος σὺν Φαρέντᾳ Τζιμῇ καὶ Γίδᾳς, ἔχθραν δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες. ἀλλ' οὖν μὲν ἀπελθόντες κατέλυσαν εἰς Κασάνδρειαν, κἀκεῖ πρὸς ἀλλήλους διεσχηνάζοντο. ὁ γὰρ Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν Τούρκοις ἐχθραίνων τὸν Μπυριγέριον, Φαρέντα Τζιμῆν, καὶ Γίδαν. κἀκεῖνοι σύμπαντες τούτῳ. ὁ δὲ Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς τὴν ἐπιβουλὴν ἐνέδραις τὴν μάχην ἐπισθύσεν, καὶ πόλεμον προσαρράξας κατὰ κράτος νικᾷ. ὡς πεσεῖν μὲν Μπυριγέριον, τὸν δέ γε Φαρέντα ἁλῶναι. εἶτ' αὖθις ἀπολυθῆναι παρὰ τοῦ Ῥομοφόρτου. ὁ δὲ Φαρέντα Τζιμῆς ἀπογνοὺς τοῖς ὅλοις, ὥσπερ τις πλανήτης καὶ αἰχμάλωτος αὐτομολεῖ τῷ Δομεστίκῳ πρὸς Ξανθίαν. ὁ καὶ μόλις γνωσθὲν παρεισάγεται. τὸν μέντοιγε παρὰ τὸν ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντας προσπεσεῖν Ῥομοφόρτῳ, καὶ οὕτω πρὸς Θετταλίαν ἀπιέναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὅσῃ Θεοῦ φίλος ἀγέσθω. ἄγριος δὲ κατ' ἐλπίδας χρηστάς, καὶ ὡς ἡ τοῦ Κρατοῦντος ἔχει πεποίθησις. ἡ μέντοιγε συνόλη ἱστορία τὴν δεκατριάδα λόγων, περιέχει χρόνους δέοντος μόνου πεντήκοντα. καθ' ὃν καιρὸν καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὸ αὐτὸ τῆς ἡλικίας παρίστησι χρόνον.

discidium erupit, commissis palàm factionibus. Nam Romofortus cum suis Turcis iram hostilem, nec ipsam benè dissimulatam, coquebat adversùs Mpyrigerium, Pharendam Tzimem; & Gidam: hique vicissim haud satis tegebant voluntatem, Romofortum insidijs circumventum opprimendi. quod hic intelligens, aleæ martis spem credere, atque ancipiti discrimine fraudum occultarum, invadendo palàm prælio semel defungi duxit consultius. quod & illi è sententiâ successit. plenam enim de Adversarijs, in eos irruens, victoriam retulit. Adeò ut Mpyrigerius quidem eâ pugnâ ceciderit: Pharenda verò Tzimes, primùm ignominiosè captus, post à Romoforto liber dimissus, desperatâ summâ rerum, ut erio & captivus quispiam, ad Domesticum propè Xantheam transfugerit; à quo ægrè agnitus, servatur. Qui prælij carnificinæ superfuere, ad partes Romoforti se adiunxerunt. Sicque ille cunctos sub se habens unus iam Dux, in Thessaliam movit. Verum hęc quà Deo cordi fuerit, ferantor. utinam autem illi placeat, secundùm spes nostras meliora sibi despondere orsas, cuncta dirigere, ac quò vota & fiducia constans Principis nostri dudum incumbunt. Historia hæc uniuersa tredecim librorum, annos complectitur, uno minus quinquaginta: æquæva exactè Andronico Imperatori. nam is quo illa definit tempore, pariter undequinquagesimum ætatis agebat annum.

FINIS. LAVS DEO.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV

OBSERVATIONVM
PACHYMERIANARVM

Ad Historiam rerum ab Andronico Palæologo Seniore in Imperio gestarum.

LIBRI TRES.

I

GLOSSARIVM

II

NOTAE

III

CHRONOLOGICVS.

PETRI POSSINI

E SOCIETATE IESV

Ad Historiam rerum

AB ANDRONICO PALAEOLOGO

In Imperio gestarum.

OBSERVATIONVM

PACHYMERIANARVM

LIBER I.

GLOSSARIVM.

In quo & huius propriæ Voluminis multæ ignotæ dictiones explicantur; & quædam Priori Glossario præterita supplentur.

ΑΓΓΩΝΕΣ.

LIB. VI. Cap. XXX. Αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν ἐπιχειρίων δοράτων, ἃ δὴ τὸ παλαιὸν Ἄγγωνες ἐκαλοῦντο. Telum ejus simile quod Medis olim familiare Xenophon in Cyri Pædia παλτὸν appellavit, cum usurparent posteà Bellis contra Græcos, aut alios Populos Orientales, Franci, ἄγγωνα ipsi vocabant: unde & res, & nomen Græcis Recentioribus innotuit. non enim illud τὸ παλαιὸν nostri hoc loco Pachymeris ad ultimam ve-

tustissimæ Græciæ, aut Florentium Athenarum memoriam referendum est, sed ad sæculis aliquot anteriores Pachymere Byzantinæ Græciæ Scriptores. Ex quibus & Suidas, & Eustathius istiusmodi teli descriptionem hauserunt. Prior sic loquitur: Ἄγγωνες ἐπιχώρια δόρατα παρὰ φράγκοις. quem ut vides Pachymeres descripsit: Francos tantum non memorans, quod Italos ibi ante nominatos iis Synonymos duceret. reverà enim à sacratum præsertim Expeditionum in Terram Sanctam temporibus Asiani Francorum vocabulo transmarinas omnes Europę nationes comprehendebant. Eustathius quoque ad Odyss. τ sub initium Ἄγγον, lege, Ἄγγων, εἶδος δόρατος φραγγικοῦ οὔτε λίαν μικροῦ φασιν, οὔτε μεγάλου, οὗ τὸ πλεῖστον σιδήρῳ περιέχεται. οὐ κατὰ τὸ παρὰ Λυκόφρονι σίγυμνον, ἐκεῖνο γὰρ ὁλοσίδηρον. *Angon species Hastæ Francicæ neque nimis parvæ, ut ajunt, neque magnæ; quæ ferè tota ferro comprehenditur. in hoc dissimilis memorato apud Lycophronem Sigymno: hoc enim telum est totum ferreum.* Videtur Auctor Etymologici existimare nomen hoc ab ἀκοντίζειν ductum. ut quoniam istiusmodi pila non longi manubrii non modò manu quassa vibrataque hostem cominus admotum foderent, sed & habili brevitate ad jaculationē apta, eminus in remotos mitterētur ἄγγωνες dicta sint. Verba ejus Scriptoris hæc sunt: Ἄγγωνες δοράτια οὐ λίαν μικρὰ· ἀλλ' οὐδὲ μεγάλα. ἀλλ' ὅσον ἀκοντίζεσθαι ἐπιτήδεια. Sed vanum opinor sit quærere originem vocabuli Francici in linguâ Græcâ.

Α Γ Ρ Ω Τ Ι Δ Ε Σ.

Lib. iii. Cap. xxviii. Οἰκίας δ' ἀγρωτίδας καὶ αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, τὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνεσπάσθαι τῶν θεμελίων, καὶ φορητὰς μακρόθεν εἶναι τοῖς ὕδασι, μὴ τῆς φορᾶς ληγούσης πρὶν αὖ ἀποσκίφθαι τῷ τείχει τῆς πόλεως. τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσιν. Casas rusticas ac tuguria æstiva Messorum manipulos in areis terentium, opinor, intelligit: quas à fundamentis avulsas eluvie, &, quòd ferè tabulis ac materiâ constarent, torrente abreptas significat innatantes aquis; quoad impactæ mœnibus Vrbis, allisu dissiparentur. Agi autem potissimùm de temporariis tabernaculis circum areas frugibus plenas positis ad custodiam congestarum illic in moles frumenti spicarum, quas excuti, & ex iis granum secerni, operâ multorum continenter dierum laborem exigenre, oportebat, suadet temporis articulus sub extremum Augustum, & adjuncta mentio ἔργων αἰζηῶν ἀνδρῶν *operum juvenum virorum*, hoc est valentium messorum. ἔργα enim universìm opera rustica circa fruges vocantur; extenso etiam ejus vocis significatu ad fructus ipsos istis laboribus paratos: quo sensu etiam Psalm. cxxvii. 2. labores manuum suarum manducare homines, nempe Agricolæ dicuntur. corroborat autem conjecturam, quod mox Pachymeres in membro periodi respondente his verbis, αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, subjungit, τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσι; disjecta & disperdita ista opera dicens cum molibus, aut metis frumentariis, struibus videlicet aggestis manipulorum tritici ac frugum cæterarum, quæ solent per æstatem in areis extare. Favet his conjecturis Epitome in hunc locum Vaticana, quam vide recitatam in hoc glossario infra verbo προχώσεις. quod huc pertinet, admoneo, satis rarum videri vocabulum ἀγρωτίδες cum ω scriptum. nam vulgò ἀγρότης *rusticus* scribitur. sed fortasse noster ex usitato eâdem notione verbo ἀγροιώτης, crasi quadam, hanc vocem formaverit: aut etiam in mente habuerit & scriptioni suæ, ut interdum solet, inseruerit locum Poëtæ cujusdam. certè hæc cuncta, præsertim verò αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, poëtici styli saporem habent.

Α Δ Η Ρ Ι Τ Ο Ν.

Lib. ii. Cap. xvi. Ὅμως τὸ γὰρ τῆς ἀνάγκης ἐστὶν ἀδήριτον, τὴν σκληρὰν ἐκείνην καὶ ὡς ἐν σιδηρᾷ ῥάβδῳ διέφερεν ποίμανσιν. Vocem ἀδήριτον hîc usurpat Autor in notione

ne ab Hesychio observatâ, dum ἀδηρίτῳ pro synonymis copulat, ἄμαχον, ἀκαταμάχητον, *invictum ineluctabile*. quare verbum διέφερον quod mox subditur, nullum eorum elegantium significatuum hîc obtinet, quibus insignitur in plerisque disertorum Operum libris: sed simpliciter sonat, *ferebant*.

Α Λ Λ Α Γ Α Ι.

Lib. vi. Cap. x. Τοῦτον Βασιλεὺς μετ' εὐμενείας δέχεται καὶ ἀλλαγαῖς ἀγάλλει. Capite verò sequenti de Mpyrigerio sic scribit: ἐκοσμεῖτο τ' συχναῖς ἀλλαγαῖς Hesychius ἀλλαγὴν exponit ἀμοιβήν. Sed eam Generalem notionem his nostri locis haud quadrare, nemo non videt. Multò minus contẽtus quispiã esse possit eâ quã Eustathius παρεκβολαῖς ad Iliad. ε. pag. 531. Edit. Rom. annotat his verbis; αἱ δὲ ἱστορίαι σταθμοὺς οἴδασι λέγειν καὶ τὰς ὡρισμένας, εἴτ' οὖν τεταγμένας, ὁδοὺς ἀναπαύλας τοῖς εἴτε ἱππεῦσιν, εἴτε πεζοδρόμοις, ἃς καὶ ἀλλαγὰς ἔλεγόν τινες in quam sententiam duo Meursius testimonia allegat; alterum Basilicon Eclog. lviii. ἐάν τις παρελάσῃ μίαν γοῦν ἀλλαγὴν, τὸ τετραπλάσιον τῆς τοῦ ζώου τιμῆς διδότω: alterum è Glossis Veteribus, σταθμὸς ζώων δρομικὸν (forte legendum) σταθμὸς ζώων δρομικῶν, ὃς λέγεται νῦν ἀλλαγή. Verum nihil hinc elicio quod declarationi duorum quæ proposui locorum sufficiat. Reperio ἀλλαγὰς præterea, vestes dici speciosiores, ornatus potiùs in festo aut pompâ, quam necessitatis aut usus civilis gratia sumi solitas. Codin. lib. de Offic. Cap. x. num. vii. ἔνθα ὁ Πατριάρχης μᾶλλον δὲ οἱ Πατριάρχαι εἰ παρόντες εἰσὶν, ἐνδεδυμένοι τὰς ἀλλαγὰς αὐτῶν agit de pompâ diei Palmarum. Vestes quoque Imperatori eadem solemnitate usitatas num. iii. vocaverat ἀλλάγματα: uti, & num. iv. vestimenta τῶν Ἀρχόντων Principum, aut præcipuorum Magistratuum apparere cerimonia tali, splendido habitu ex more debentium, ἀλλάγματα pariter dixerat. Videtur hæc appellatio derivata è sacris Literis, ubi vestimenta quædam insigniora comparata potiùs ad speciem quàm ad vulgarem usum חליפות à verbo חלף *mutare* dicuntur IV. Reg. v. 5. & 22. Isaiæ verò iii. 22. & Zachariæ item iii. 4. vocantur מחלצות ad quæ omnia loca Hieronymus *mutatoria* interpretatur. duobus verò prioribus locis septuaginta Seniores ἀλλασσομένας στολὰς pro חליפות reddunt: Genesis verò xlv. 22. (de quo loco mox agemus) ἐξαλλασσούσας στολάς. Hæc nos movent ut initio propositis Historici nostri locis munera pretiosarum vestium ab Andronico honorandis Hospitibus impensa, dici ἀλλαγὰς putemus. Sanè perantiquus mos Principum caros Advenas donativo splendidarum vestium demerendi, iam inde à Iosephi Aegypto præpositi temporibus est celeber. ille quippe loco modo memorato Genes. xlv. 22. dum se agnoscendum fratribus præbuit, *singulis eorum* (verba sunt S. Hieronymi vulgatæ Autoris) *proferri iussit binas stolas. Beniamin verò* (utique germano præ cæteris dilecto) *dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis*. In Historiâ quoque Augustâ Romanos Imperatores munerari solitos pretiosis vestibus quos vellent honorare, de Alexandro Severo refertur à Lampridio, de Probo à Flavio Vopisco. quem olim morem in Aulâ Constantinopolitanâ Orientaliũ Cæsarum viguisse, præterquam hi Pachymeris loci indicant, etiam potest intelligi ex consuetudine Turcarum illic hodiè regnantium; quos in admissionibus Legatorum insignium ve personarum, donativis talibus *vestarum*, ut vulgo vocant, passim uti compertum est. Et Andream igitur & Mpyrigerium Pachymeres, dum ἀλλαγαῖς ab Andronico honoratos scribit, significat, donis pretiosarum & speciosarum vestium non semel cultos. Hæc hactenus scripseram quando forte in locum incidi Paraphrastis Vaticani quo declaratur ipsum in eadem mecum de potestate vocis ἀλλαγὴ sententiâ fuisse. Siquidem is illa verba Pachymeris Capite xxix. Libri vi. τοῖς μὲν Ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν, ὡς εἶχον πρὸς Βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφίασο

ſit exprimit: οἱ Ναυάρχοι Γενεῖ τιμηθέντες παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀγλαγυῆς ἱματίων λαμπρῶν ta ille. in quibus non temerè ſuſpicor: vocem quidem ipſum ἀλλαγῶν ex hiſce quæ modo tractamus Pachymeris locis accepiſſe: quid autem ea ſuo iudicio valeret demonſtrare ſtuduiſſe adiunctione ad illam exegeticâ ἱματίων λαμπρῶν. Non omittatur ad extremum, hinc fortaſſe originationem duci plauſibiliorem poſſe vocabuli Αλλάγιος, eâ quam priori noſtro Gloſſario hæſitabundi proponebamus. Quid ſi enim Αλλάγια putemus dicta fuiſſe Collegia ſeu corpora militum ἀλλαγῇ ſimili, hoc eſt veſte utẽtiũ? quę communio facilè coaleſcere inter eiuſdem nationis armatos potuit. Certè id cõveniſſe proprio præſertim Imperatoris Α'λλαγίῳ nominatim ab Acropolita memorato, ſive Τάξει, quã idem vocem pro illius alterius ſynonyma ponit, veriſimillime cogitabitur ex uſu quoque hodierno diſtinguendi certo genere coloris, inſignis habitus, aut peculiaris Chlamydis certos Ordines Militum, Principi nomine ipſo ac ſingulari delectu addictorum. Poſt hæc omnia ſcripta animadverti locum alium huc pertinentem noſtri Autoris, quem vide lib. i. Cap. xxix. Paginâ 50. ſub finem.

Α Λ Λ Η Λ Ε Ν Δ Ε Τ Α.

Lib. i. Cap. xxxv. ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετά εἰσι τὰ τοῦ ἁγίου ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα. Ita optimè omnium Barberinus Codex, cum Allatianus ἀλληθὴν δετὰ Scribat; Vaticanus autem ἀλληλενδοτά; ille vitioſiùs, hic propinquiùs verò. Notum eſt δετὸν vinctum & nexum ſonare, à δέω *Ligo*. Eſt ergo, ἀλληλένδετον *invicem nexum*, vt ſit ἰσοδύναμος τῷ ἀλληλόπλοκα mox poſito: aptiſſimâ notione ad loci ſententiam; ut Lector oculatus ſtatim cernet.

Α Μ Α Γ Ε Ι Ρ Ε Υ Τ Ο Ι.

Lib. i. Cap. xxxiv. Ο' δὲ ἀμαγειρεύτων Νικόλαος. qui vocarentur hoc loco ἀμαγείρευτοι cum foret divinare neceſſarium in ſilentio Scriptorum, non occurrit quod veriſimilius dicerem, quàm quod in Interpretatione poſui: ſic nempe vocatos eos qui poſtquam in aliquâ Parte Miniſterij aut Præfecturæ Coquinæ Palatinæ diuturnam probaſſent operam, inde emeriti Promovebantur in ſpecioſiora officia: ut hic Nicolaus ad Epiſcopatum. quamquam ne ἀμέσως manus è Culinâ ſordidas ad aras ferret, profeſſione priùs monaſticâ purgatus videri potuit, nomen ex eâ ſumptum, Neophyti, Cathedræ Pruſenſi honeſtiùs inferens. Et ſi autem in Græcis originibus culinæ hîc Palatinæ nulla indicatio eſt, res tamen ipſa prudenti coniecturam ſuggerit, talem intelligi oportere, hoc ipſo quod culina memoratur. Nam id per ſe tam vile miniſterium niſi è principali Domo ſplendoris aliquid accipiat, obſoletius obſcuriuſque per ſe ſit, quam ut in ſcripto publico rectè oſtentetur. Præterquam favorem Principum, ſine quo iſte Neophytus non promoveretur in Epiſcopatum Vrbis illuſtris, pronum æſtimatu eſt, non aliâ gratiâ huic aſpiraſſe, quàm ex comendatione intimi Miniſterij olim regnantibus impenſi. Congruit autem analogia, ut miſſionem nactus bonam à coquinarijs Imperatori exhibendis obſequijs ſic ἀμαγείρευτος vocetur, ut ἀστράτευτος dicitur qui bonam à militiâ miſſionem emeruit.

Α Μ Ο Γ Α Β Α Ρ Ο Ι.

Lib. v. Cap. xii: Κατὰ τὸν ἔτι τοῦτο Γαμηλιῶνα εἶδεν ὁ Κωνσταντῖνος καὶ τὸν Λατῖνον Ρ'ουτζέριον ἅμα ναυσὶν ἰδίαις ἐπελθὼν συμμαχικῷ στόλῳ ἐκ Καταλάνων καὶ Α'μογαβάρων. Hęc prima quod meminerim, in hâc Hiſtoriâ mẽtio eſt Amogabarorũ, quos alibi

alibi noster, nempe Lib. v. Cap. xxi. pag 289. sic dictos putat quòd originem traherent ex Avaris, sive Avaribus, Borealibus videlicet Asiæ Populis circa Caussarum sedes habentibus. Sed ea Historici suspicio est planè inverisimilis. quid enim Avaribus Hamaxobijs ex Scythico genere cum hisce Catelanis esse commune potuit ex Siciliâ profectis, quò priùs ex Hispaniâ transierant? Plausibilius hi nomen duxisse videri poterant à Promontorio Tarraconensis Hispaniæ quod Ptolemæus Αὔαρον *Auarum* vocatum scribit. Repetio apud Marianam Lib. xii. Cap. xvii. de Rebus Hispaniæ, *Almogaraves* illic appellatos veteranos milites è gente mauricâ. Horum multos admixtos Catelanis subsidio missos Friderico bellum in Siciliâ gerenti à Fratre ipsius Rege Aragoniæ arbitror. Et hos bello siculo, pace factâ terminato, duce Rogerio Brundusino, quem noster Rontzerium vocat, Constantinopolim venisse. Itaque pari licentiâ quâ Fridericum in Theuderichum, Rogerium in Rontzerium, Pachymeres deformat, etiam in *Amogabaris* balbutierit, sic eos pro *Almogaravis* nominans. Habet ea vox haud dubium linguæ Arabicæ Mauris familiaris characterem. Itaque placet, quam vir pereruditus mihique amicissimus Dominicus Magrius, è patrij Melitensis idiomatis usu & domesticâ notitiâ suggerit, originatio vocis huius. Ait is Africanos *Algharbi* Melitæ vocari, quod vocabulum *occidentales* sonat, quoniam ab occasu Melita Africam respicit. inseritur autem inter primam & secundam syllabam vocabuli *Algharbi* particula *mo* latinæ præpositioni *ex* æquivalens, quoties designare opus est aliquem ex Africa, sive aliâ regione occiduâ profectum. Talis enim illic *Almogharbi* dicitur, hoc est *qui ex Africa*, sive *occiduo tractu* venerit. Nec est incredibile ex etymo eiusmodi in Hispaniâ quoque nomen istud inolevisse. Nam Mauros omnes certum est ex Africâ traiecisse in Iberiam, & ex huius occiduis partibus in cæteras dominatum extendisse. unde isthic quoque rectè *Almogharbi* dici potuerint, aut vocabulo in popularem sonum detorto *Almogabari* seu, prout Mariana scribit, *Almogaraves*, Mauri milites ex Africâ, & occiduis Tractibus venientes. Postquam hæc scripseram, vidi quæ Petrus d'Outremannus noster in notis ad Cap. iii. Libri sui, de excidio Græcorum circa vocem, *Amogabari*, tradit. Ea nihil mutandum in iis quæ supra posui, suadent. Indicandum tamen locum putavi studioso Lectori, ut eo, si ipsi videbitur, adito, eligat ex omnibus pro arbitrio quæ magis probaverit.

Α Μ Φ Ι Δ Ρ Ο Μ Ι Α.

Lib. iv. Cap. ii. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς εἶναι ἄρτι πρώτως μετὰ τὴν ἡλικιῶτιν σχεδὸν μετάβασιν, καὶ ὁ πολλῷ τινι χρόνῳ μετὰ τὰ ἀμφιδρόμια μὴ τὸν Πατριάρχην βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. Perobscurum de mote Autoris hunc locum qui græca inspiciet, reperiet, ni fallor. mihi quidem haud parùm negotij dedit. quoad omnibus pensatis quam interpretatio exprimit exsculpsi sententiam. Cæterùm ἀρχαιολογία hic notanda in verbo Ἀμφιδρόμια quod noster ex suo mutuatur Hesychio, sic scribēte Ἀμφιδρόμια, ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν ᾗ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἔφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν (forte corrigendum) καὶ ἐπετίθουν αὐτοῦ ὄνομα ὅτι ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπετο. Paulò distinctius Suidas, qui nomen hoc singulare fœmininum facit. Ἀμφιδρομία (inquit) τὴν πέμπτην ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν, ἐν ᾗ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναψάμεναι τῆς μαιεύσεως, τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἑστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας καὶ σηπίας, τῇ δεκάτῃ δὲ τοὔνομα τιθέασι). Hoc est *Amphidromia, quam diem celebrant quintam à natis infantibus, quâ purgant manus quæ obstetricationi operam dederunt, infantem circum focum gestant currentes; & dona mittunt Propinqui, polypodas plerumque ac sepias: decima verò nomen imponunt.* Ex his apparet, cerimoniam veterem aptare studuisse Christianis ritibus Pachymerem: & forte is voluit isto verbo Baptismi Panegyrim exprimere. Ego tamen coniecturæ do-

cti Lectoris divinationem istiusmodi relinquens, satis habui quintam ab ortu diem exprimere, quotam voce ἀμφιδρομίᾳ, cui synonymè consonant τὰ ἀμφιδρόμια, designari, Suidam retuli docentem.

Α Ν Α Γ Ω Γ Ο Σ

LIb. iv. Cap. xxvii. Ἀνάγωγος καὶ ἄλλως ὢν ἐκεῖνος, καὶ ἐπὶ διαβολαῖς γνώριμος. Vocis ἀνάγωγος quæ hîc usurpatur notio repetenda ex Hesychio est, apud quem legimus. Ἀνάγωγος ὑβριστὴς, ὁ μὴ τῆς δεούσης ἀγωγῆς τετυχηκώς.

ΑΝΑΞΑΓΟΡΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΑ.

LIb. ii. Cap. xvi. πάντα δ' ἀνέτρεπον καὶ συνέχεον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν, κατὰ τὰ Ἀναξαγόρεια χρήματα. Sic duo Codd. optimi concorditer B. & A. Vaticanus Interpolator, pro suo more obscura transiliendi, sic tantum habet: καὶ πάντα ἀνέτρεπον καὶ συνέχεον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν. Habuit autem in animo hæc scribens Pachymeres initium celebris Operis ab Anaxagorâ de Rerum naturâ scripti, recitatum à Diogene Laertio in eius Vitâ his verbis: Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ· εἶτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε. *Omnes res erant simul, deinde mens veniens ipsas ornatè disposuit.*

Α Π Ο Σ Κ Ι Π Τ Ω.

HVius quoque nusquam alibi à tot diligentissimis Vocabulorum Collectoribus reperti Verbi, aliquam in hoc minùs obviorum censu fieri mentionem æquum est; cuius præteritum infinitivi passivi noster usurpat dum sic scribit, Lib. iii. Cap. xxxviii. μὴ τῆς φορᾶς λωφώσης πρὶν ἂν ἀπεσκίφθαι τῷ τείχει τῆς πόλεως. *Non cessante impetu priusquam illiderentur muro Civitatis.* agit de Casis Rusticorum eluvione avulsis, & torrente abreptis. Quod verbum vulgò scribitur σκήπτω alias per ι scribi solitum, non obscura, vestigia supersunt in vocibus inde derivatis, σκίπων, quam Hesychius exponit, βακτηρία, ῥάβδος, & σκιπίων quam iam olim Latini arripuerunt, Scipionem baculum dicentes. quin, & ipsum, sed ἐπενθέσει τοῦ μ auctum reperitur verbum σκίμπτω Hesychio sæpius memoratum, nam apud hunc legitur σκίμπτει σκίμπτεται, χαλεπαίνει, ἐρείδεται, ἐπιπίπτει & σκίμψαι ἐμπαγῆναι ἐμπελασθῆναι. denique ut alia omittam σκιμφθῇ ἐρεισθῇ ἐμπελασθῇ Bene habet, dicet aliquis: sed τὸ ἀπὸ τοῦ σκίμπτεσθαι præpositum significationem in contrarium vertit. Huic ego sic occurro ut ultrò confitear, plerumque στερητικὸν esse τὸ ἀπὸ in compositione verborum aut nominum. Sic ἀπανθεῖν est *deflorescere* ἀπάξιος *indignus*, ac similia passim obvia sexcenta. in quibus iuvat obiter memorare vocem ἀπαρτιτόκος elegantissimè compositam ab Authore pulcherrimi Epigrammatis ab eruditissimo Octavio Falconerio descripti è basi marmoreâ nuper effossâ, & cum notis eiusdem doctissimis editi. Sustinebat olim ea basis signum Aesculapij repræsentans illum ut infantem recens natum: unde primum distichon sic habet:

Τὸν Παιδὸς καλλίσταν εἰκὼ τάνδε Θεοῖο
Παιᾶνος κούρου ματρὸς ἀπαρτιτόκου

ἀρτιτόκον hoc est *recens enixã* Aesculapii modò nati genitricem verè appellare Nicomedes Epigrammatis Scriptor non potuit: quoniam eam sciebat nunquam peperisse; utique non ignorans vulgarissimam & constantissimè creditam fabulam, quâ quæcumque tandem fuerit mater Aesculapij (nam Alij Coronide, Arsinoë Alij natum autumant) prius mortua quàm pareret asseritur. ex illius verò statim exsecto utero vivum puerum Aesculapium extractum. quare is meritò vocatur κοῦρος ματρὸς ἀπαρτιτόκου *filius matris non puerpera*; quippe quæ illum dumtaxat alvo conce-

ceperit, & formaverit, enixa in lucem numquam fuerit, morte partum præoccupante. Ineſt ergo ſine dubio in compoſitione vis negandi τῷ ἀπό: ſed non ſempernam ad verſum 773. Iliadis β, ubi legitur de Achille Κεῖτ' ἀπομηνίσας, ſic annotat Euſtathius: ἐν μὲν τοῖς ἑξῆς ἀπομηνίσαντα τὸν Ἀχιλλέα ὁ Ποιητὴς ἐρεῖ τουτέστιν ἀποθέμενον τὴν μῆνιν· ἐνταῦθα δὲ εἰπὼν ὅτι ἐν νήεσσιν ἔκειτο ἀπομηνίσας Ἀγαμέμνονι, τὴν ἐπιμονὴν δηλοῖ τῆς μήνιδος. καίτοι γὰρ ἡ ἀπὸ προθέσεως ἀργή. ὡς καὶ ὅτε τις λέγει ἀπομνημονεύειν χάριτος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα. οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀπαντᾶν ἀδιάφορον πρὸς τὸ ἀντᾶν. *In conſequentibus dicet Poeta Achillem ἀπομηνίσαντα hoc eſt depoſuiſſe iram. hic verò dicens quod is in Navibus tacuerit ἀπομηνίσας Agamemnoni, perſeverantiam iræ ſignificat. Præpoſitio enim ἀπό hic otioſa iacet, Sicut & quando quis dicit: ἀπομνημονεύειν χάριτος recordari ſe gratiæ; unde eſt & nomen ἀπομνημόνευμα. Eiuſdem formæ ac notionis verbum ἀπαντᾶν occurrere; idem valens; ac ſimplex ἀντᾶν* &c. Doctrinam huius Magiſtri ad rem ego meam cõferens aio, in hoc noſtro verbo ἀποσκίμπτεσθαι, τὸ ἀπό, vacare, & idem valere compoſitum ac ſimplex, σκίμπτειν καὶ ἀποσκίμπτειν: niſi ſi quam maioris impetus emphaſim compoſitio adijciat: ut cum σκίμπτεσθαι ſit ſolum *ἐμπίπτειν incidere*, ἀποσκίμπτεσθαι ſit vehementer incidere, hoc eſt, ut vertimus, *illidi*,

ΑΡΜΑΤΟΦΥΛΑΚΙΟΝ.

Lib. ij. Cap. xij. ἐν τῷ πάλαι ἁρματοφυλακίῳ. nimirum in veteri armamentario. unde confirmantur quæ in Gloſſario priori de notione vocis ἅρμα apud Græcos Poſteriores notavimus: quibus addo teſtimonium veterum Gloſſarum Iuris, ubi legitur: Ἅρμα παρ' Ἕλλησι μὲν, τὸ ζεῦγος βοῶν. παρὰ δὲ ῥωμαίοις τὴν καρροῦχαν, σημαίνει καὶ ὅπλον.

ΑΡΧΗ.

Omiſi annotare in Gloſſario Priori notionem peculiarem vocabuli, ἀρχή uſurpatam To. i. huius Hiſtoriæ capite iv. Libri i. ubi ſic ſcribitur: τῆς ἀρχῆς ἔξωθεν ὄντος ἀναξέσσης ἐποίμυ πρὸς ἅπαν τὸ ἀντιστησόμενον. ſententia loci exigit. ἀρχὴν hic vocari Aulam, ſive Comitatum Imperatoris, aut Vrbem Imperij ſedem

ΑΥΓΟΥΣΤΕΩΝΟΣ ΑΥΛΑΙΑ.

Lib. iii. Cap. i. ὑπ' αὐγὰς δὲ συναχθέντων, καὶ τὴν τοῦ Αὐγουστεῶνος αὐλαίαν πληρούντων εἰς τόσον, ὥστε εἰς μίαν ἁρμογὴν καὶ συνέχειαν ξύμπαντας ξυνεπλέχθαι ζῶον φαινόμενος ἓν &c. Agit de concurſu multitudinis ingentis quæ forum aut Plateam Propyleo Templi S. Sophiæ contiguam impleverat, ſtudio viſendæ cerimoniæ inaugurationis Michaëlis à Patre Andronico in Imperii collegam aſsumendi, & ſolemniter coronandi. A congregatâ tali occaſione turbâ confertam ſtipatis corporibus & ſe arctè comprimentibus fuiſse ait Αὐγουστεῶνος αὐλαίαν; quod utrumque vocabulum declarandum eſt. Incipiamus à priori. Non videtur dubium quin Αὐγουστεών forum ſit idem quod Codinus Παρεκβολαῖς περὶ τῶν Πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως docet vocatum fuiſse Αὐγουστεῖον à Conſtantino, cum antea στρατήγιον diceretur: verba Codini ſunt ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἑαυτὸν ἐπὶ λιθίνης ἀνέγραψε στήλης . . . . . καὶ τὸν τόπον, ἐκάλεσεν Αὐγουστεῖον. *In Foro ſtrategio dicto, ubi militares Magiſtratus ſuos honores accipiebant, ſuam ipſius ſtatuam lapideæ columnæ impoſuit . . . . & locum Auguſteum nominavit.* Ita Codinus iuxta Editionem Georgij Douzę Anno 1596. aliter tamen eundem, ut apparet, locum Meurſius recitat, verbo γυστεῖον, ex Codini

dini Originibus Constantinopolis, referens; Forum istud ἀυγουστεῖον denominatum cum antea γουστεῖος vocaretur, hoc est, ὀψοπώλιος. De foro eodem hæc habet Procopius Lib. i. de Aedificiis Cap ii. ἀγορά τις ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐτύγχανεν οὖσα, καλοῦσι δὲ Αὐγουστεῖον τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι hoc est ex Interpretatione Maltreti: *Pro curia forum est, dictum Byzantiis Augustæum*. Fuisse hoc forum, quod Pachymeris narratio exigit, propè Templum S. Sophiæ, suadetur ex iis quæ scribit Petrus Gillius de Topogr. Constantin. Lib ii. Cap. xvii. his verbis. *Procopius forum quod Constantinopolitani Augustæum nominant, declarat ante Regias situm fuisse Columnis circumdatum. nunc nomen non modo amisit, sed ne forum quidem extat, totum ferè exædificatum. Regiæ dudum deletæ sunt. Fuisse tamen Augustæum ubi nunc cernitur aqua saliens, non longè à Sophiæ angulo ad occasum vergente, assequor ex Stylobatâ paulò ante extante Columnæ Iustiniani à Turcis sublatæ, quam Procopius tradit Iustinianum in Augustæo foro, Zonaras in aulâ ante Aedem Sophiæ excitasse. Suidas addit Iustinianum, cum Sophiæ Templum condidisset, purgasse aulam, & marmore stravisse, appellatam priùs Augustæum forum: &c.* Hactenus Gillius Suidas verbo Αὔγουστος, meminit ὀψοπωλίου εἰς ἀυγουστεῖον μετονομασθέντος. Sed videtur agere de loco veteris Romæ sic dicto, nempe de Foro Augusti. Verba eius sunt: οἱ ἑξηκοντάρχαι καὶ σεβαστοφόροι ἐχόρευον ἐν τῷ ἀυγουστείῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου. τόνδε τοῦτον τόπον οὕτως ἐκάλεσε ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου ita Suidas; continuè subiungens; ἔστησε δὲ καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐξ ἐναντίας τοῦ ἀσκεπῆ τῆς δάφνης στήλην τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ἐξ ἧς ὠνόμασε τὸν τόπον Αὐγουστεῖον. Forte vult significare Constantinum studentem novam quam condebat Romam veteri per omnia similem facere, Fori etiam Augustei, cujus apud antiquam Romam dudum visi meminisset, simulacrum eadem appellatione Byzantii fecisse, & locum prius Strategium vocatum, erectâ ibi matris suæ Augustæ statuâ, Augustæum nuncupasse. Atque hinc forte repetenda ratio fuerit cur Codinus & Procopius forum hoc Constantinopolitanum Αὐγουσταῖος per αι scribant, Suidas verò forum antiquæ Romæ Αὐγουστεῖος per ει. nimirum quod hoc à nomine Imperatoris Augusti appellationem sumpserit, ex quo iuxta analogiam formari debuerit ἀυγουστεῖον: illud verò ex Augustâ Helenâ denominatum cum αι scribi debuerit ut ut sit, positæ in hoc Constantinopoli tãto Foro à magno Cõstantino præter propriã statuam, etiam alterius statuæ matris suæ Helenæ, meminit quoque Codinus loco superiùs indicato, in quo videtur successio temporis fuisse: ut primò suam matrem honoraverit simulacro illius illic erecto, & loco ex eâ nominato: deinde signum quoque se ipsum referens, ibidem extare voluerit. Porrò lapsu temporum invaluisse, ut locus prius dictus ἀυγουσταῖος, postea ætate Pachymeris vulgò vocitaretur Αὐγουσιών, ex hoc istius Historici testimonio rectè, ut opinor, colligimus

Restat videndum quid ἀυλαῖον idem vocet. ἀυλαία Suidæ est τὸ τῆς σκηνῆς παραπέτασμα, Proscenium, velum obiectum oculis spectatorum mimis operam dantium. Hesychius præter istam notionem aliam etiam subjicit voci huic, dum scribit: ἀυλαία, ἐν αὐλῇ διατρίβοντα. disquiratur ergo quid sit αὐλή: quod vocabulum in huius ipsius mentione loci usurpant & Zonaras, & Suidas supra citati à Petro Gillio. Athæneus lib. v. δειπνοσοφιστῶν pag. 189. edit. Commelini anni 1597. ad versum Aristarchi.

Ζηνός που τοιήδε γ' ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή

sic disputat de significatu vocis huius. ἔτι τοίνυν, οὐδ' ἡ αὐλὴ ἁρμόζει ἐπὶ τοῦ οἴκου· ὁ γὰρ διαπνεόμενος τόπος αὐλὴ λέγεται. *Præterea vox αὐλὴ ædibus non congruit. apertus enim perflatusque locus αὐλὴ dicitur.* Notat hunc locum Animadversor Athenæi, censurâ, ni fallor, parum dignâ cætero ejus acumine critico. Sic scribit capite iii. Libri v. *Hæc Athenæus: sed quam ista levia? . . . quid enim vetat per αὐλὴν & palatium intelligere*. & paulò post: *è contrario affirmamus nos: Διὸς αὐλὴν Homerum appellasse, Iovis Palatium. sic enim loqui observamus antiquissimum Poëtam, & quod in*

primis

primis ad rem facit, *summum Homeri imitatorem Aeschylum*, *cuius est illud in Prometheo vincto*: ὅσοι τὴν Διὸς αὐλὴν οἰχνεῦσιν: Hactenus Casaubonus, quem sanè miror: id ipsum pro argumento allegare quod eius causam unicè iugulat Itane vero ex eo quod Homerus & Æschylus Διὸς αὐλὴν memorent, sequitur eos alian Iovi habitationem assignasse quam qualem αὐλῆς vocabulo exprimi contendit Athenæus, intectam & aurâ perflabilem? quin potius ex Iovis, qui Aether ipse est, iuxta illud Ennij: *Aspice hoc sublime candens quem invocant omnes Iovem*; ex Iovis inquam naturâ prudens quivis Homeri & Aeschyli lector intelligat, tale utique illi assignari diversorium qualis ipse est, sine murorum lateribus, sine recti fastigio, patens omnem in partem atque perflabile. Quis legens apud Virgilium, *annosasque domos avium*: aut de Aristæo intra fluenta Penei amnis admisso: *Iamque domum mirans genitricis & humida regna*: subiiciat animo ędes ad humanum usum lapide ac cæmento structas, tectas laquearibus: & non potius *domus* vocabulum utrobique accipiendum puet consentaneè ad conditiones rerum quarũ est illic mentio; volucrũ, in ramis arborum; Nymphatum, sub aquis degentium? Equidem inde potius suspicor, sola terrarum patentia, supernè intecta loca dici ὑπαίθρα, subdialia, sub Iove frigido posita, quod Διὸς *Iovis* ipsius habitaculum eiusmodi esse vulgò existimetur. quare nihil in adductis à Casaubono video quod me moveat ad fidem negandam docenti verum significatum vocis αὐλὴ antiquissimo Grammatico; haud paulò, ut est verisimile, perspectiorem habenti nativam potestatem vocabulorum linguæ proprię, in cuius sit meditatione accuratissimè versatus, quam rectè credi de ullo recenti queat quantumvis diligenti literatore. Illud potuerat elegantius Illustrator Athenæi in eius interprete culpare quod in illo Aristarchi versu latinè reddendo, vocabulum latinum, *Atrium* tamquam græco αὐλὴ ἰσοδυναμοῦν adhibuerit. Atrium enim, prout eruditè demonstrat Famianus Nardinius in sua Româ Antiquâ lib. iii. cap xiii. planè contrariam αὐλῇ, hoc est, ut vidimus, loco ὑπαίθρῳ & sine murorum obicibus perflabili, notionem apud Latinos veteres habuit; significans nimirum partem ædium structis omni ex parte lateribus murorum, & laqueari supernè imposito protectam. unde Ausonius in Mosellâ *laqueati* adiunctum *Atrio* aptat: & Apuleius describendo Atrium Regię Psyches, *summa eius laquearia citro, & ebore curiosè cavata* sustineri ait, *aureis columnis*. Sed & usus apud veteres attributi Atrio, tectum illud fuisse demonstrant. Illic enim ex Plinio lib. xxxv. cap. ii. Polybio lib. vi. Iuvenale Sat. viii. & aliis, Imagines Maiorum servabantur, quas in loco aëris iniuriis exposito non est verisimile relinqui solitas; ex Servio ad primum Aeneid. in Atriis coenabatur, ad quod subdivalis locus, noctu pręsertim, ineptus est. Ibidem ex eodem Servio ad xi. Aeneid. Senatus interdum habebatur. ibi, ut docet Corippus lib. iii. de laudibus Iustini minoris, Legati gẽtium exterarum ab Imperatoribus admittebantur. Illic denique, ut ex concordi Testimonio Evangelistarum Marci, Lucæ, Ioannis constat, ignis excitabatur; unde etiam Isidorus vocis etymon repetendum putat, *Atrium* existimans dictum *quasi ab igne, & fumo atrum*, nihil horum commodè loco aperto ac perflabili fieret. Sed hæc obiter. ad orbem Instituti redeamus, definiamusque quid αὐλαίας verbo designare Pachymeres, hoc quem tractamus loco voluerit. Equidem non dubito quin is αὐλαίαν ab αὐλῇ, iam expressâ notione intellectâ, deflexerit, ac studuerit indicare subdivalem aream Augustæi Fori, spatium videlicet extra laterales hinc inde Porticus in medio purum ac latè vacuum, quod densa tunc multitudo compleverit.

ΑΥΤΟΠΡΟΣΚΟΠΙΤΗΣ.

Lib. vii. cap. xxiii. αὐτοπροσκοπίτης ἔγγυς φαινόμενος. Agit de Athanasio Patriarchâ consuetâ sibi atque innatâ morositate cunctos sine discrimine offēdere nihil pensi habente. divinanda est origo, & notio huius vocabuli mihi quidem alibi non lecti. unde autem verisimilius duci putem quam à προσκοπὴ Voce Ecclesiastici usus ex Epistolis Pauli notissima. Ad Cor. ii. cap vi. μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν *nemini dantes ullam offensionem*, ex quâ idem Sanctus Apostolus appellativum alibi format ἀπρόσκοπος. Ad Cor. i. cap. x. xxxii. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ut ergo significet Pachymeres Athanasium non modò non cavisse ut oportuerat, ne actis à se aliud spectante, bono etiam animo, contingeret aliquos offendi; sed ita se gessisse ut penè videretur de industria quærere ac captare occasiones offendendi omne genus hominum, eum αὐτοπροσκοπίτην hoc loco vocat.

Β Λ Α Χ Ι Κ Ο Ν.

Lib. i. cap. xvii. Τὸ δέ γε βλαχικὸν, ὃ δὴ σχεδὸν ἀπὸ τῶν ἐξωτέρω τῆς πόλεως ἐς βιζύην καὶ πόῤῥω, εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον συνειλεγμένον ὑπῆρχε, ἔθνος δυσχωρίαις χαῖρον καὶ βοσκήμασι προσανέχον οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μαχαῖς εἰθισμένων ἀνδρῶν &c. Congruunt quæ hic Pachymeres de Gente Blachicâ scribit, cum iis quæ prius Anna Comnena in Alexiade de Blachis scripserat. lib. viii. pag. 227. καὶ ὁπόσοι τὸν νομάδα βίον εἵλοντο (Βλάχους τούτους ἡ κοινὴ καλεῖν οἶδε διάλεκτος) de quibus iuverit videre quę in nostro Glossario Primæ Alexiadis editioni subiuncto pridem annotavimus.

Β Ο Η Δ Ρ Ο Μ Ι Ω Ν.

Et si semper alibi Pachymeres hoc vocabulo mensem Aprilem indicat: tamen propter rationes à me Lib iii. Obser. cap. vi. n. ix. allatas, necessariò dicendū est eum lib. vi. cap. xxiii. hoc nomine designasse Martium mensem, nec novum est variare illum in nomenclatione mensium: vide quæ verbo Ανθεστηριών, & verbo Μαιμακτηριών hoc ipso Glossario notamus.

Β Ο Υ Τ Ζ Ο Ν.

Lib. v. cap. xiv. Γενομένου δὲ αὐτόθεν κατ' αἰγιαλοὺς βούτζοις, καὶ πέρναις (fortè leg. πάρμαις) καὶ σανίσιν ἀσφαλισθέντων κύκλῳ. Quid sint hoc loco βοῦτζα quæritur? puto idem quod βουτζαὶ & βουτζία, vocabula dudum explicata à Meursio, dolia videlicet vinaria lignea rotunda, qualium liquore vacuorum, & terrâ oppletorum, usus est frequens in subitis obvallationibus; quas Galli hodiè *barricades* vocant: quia dolia vinaria *barricas*, sive, ut solent scribere, *Barriques*, appellant. Italis eiusmodi dolia, *botte* dicuntur: voce propiùs accedente ad sonū *Butzi*, cuius significatum obtinet, & fortasse origo est.

Γ Λ Υ Κ Υ Σ Α Γ Κ Ω Ν.

Lib. i. cap. xiv. Γλυκὺς ἀγκὼν, ὃ δὴ λέγεται. In huius enarratione Adagij dissident invicem Grammatici, sententiis contrariè commissis. Zenobius cent. ii. num. 92. Anonymus Vaticanus cent. i. n. 55. Eustathius ad Iliad x. pag. 791. Ed. Rom.

Rom. contendunt per antiphrasim dici de re molestâ. Suidas contra iudicat. cent. iv. n. 94. sic enim scribit: γλυκὺς ἀγκὼν οὐ κατ' ἐναντίωσιν ἡ παροιμία. ἀλλὰ βουλόμενός φησιν, ὦ γλυκέα ἤθη ἐχρήσατο Πλάτων ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Φάωνι. λέγει δ' αὐτῷ ὑπόκειται ἐρῶν ἀναλειφθεὶς ὦ χρυσοῦν ἀνάθημα .... ὦ γλυκὺς ἀγκών. Suidę Pachymeres accedens, facilē ad quidvis cuivis gratificandum Cozyleni Episcopi animū hâc formulâ expressit.

Δ Ε Ι Ξ Ι Σ.

Lib. vi. cap. xxiii. ἠγγέλλετο τῷ Κρατοῦντι Μιχαὴλ ἡ τοῦ Καίσαρος ἄφιξις ἀνὰ τὴν δεῖξιν ἅμα τῷ στρατῷ διάγοντι. Quid sit hoc loco δεῖξις diù quęsivi. nec vulgaris notio ostensionis, vel ostentationis, nec peculiaris quam notat Plutarchus Convivalium sermonum libro viii. quæstione xv. docens sic vocari speciem aut partem quandam ὀρχήσεως, *saltationis*, hùc quidquam faciunt. Aliquando suspicabar δεῖξιν vocatum campum quendam suburbanum Vrbi Adrianopoli, in quâ tunc diversabatur Imperator Michaël, exercitum, ut solet fieri, in Castris habens suburbanis loco δεῖξις vocato positis, ad quę se ille tum forte contulisset cum nunciatus est adventus Cæsaris. nec abluderet usus prępositionis ἀνὰ quę sæpe ęquivalet latinę *per* & locum per quem itur denotat. Sic Homerus habet ὀδυσ. ξ. χῶρον ἀν' ὑλήεντα *per locum sylvosum*, & alibi ἀνὰ στρατὸν *per exercitum*. Aliorum quoque Scriptorum Classicorum testimonia in promptu. Sed figere sententiam, in coniecturâ merâ non sum ausus donec autoritas me doceret idonea, locum ita nominatum prope Adrianopolim fuisse. Illud in hoc dubio quod minùs inverisimíliter sequerer se unum obtulit. novatum in usu vocis huius hîc aliquid agnoscere ex posteriorum militari disciplinâ temporum. Nempè Franci qui per Asiam Sacri belli causâ diù militaverant census militum, quales maximè solvendorum cuique stipendiorum occasione à Duce ipso supremo Rege aut Imperatore celebrantur, *Montres* hodieque vocant, quasi diceres *ostensiones*, quibus scilicet unusquisque militum ad nomen citatus se ostendit atque exhibet. Manifestum autem est, si quis vocem gallicam *montre* greco vocabulo velit reddere non aliud aptius repertum nomine δεῖξις. Res autem ipsa narrationi aptissimè congruit, ut dicatur Imperator ex Vrbe in vicina castra census militaris & solutionis stipendiorum causa prodijsse, ibique repertum eum ei nunciatus accessus ad eum novi est Cęsaris.

Δ Ε Φ Ε Ν Δ Ε Υ Ε Ι Ν.

Lib. ii. cap. xxiii. ἀλλ' ἤδη μᾶλλον οἱ νυκτὸς ἐξελευσόμενον τὴν ὁδὸν δεφενδεύοντες ἀπεστέλλοντο. *Sed iam potius qui nocte profecturum per viam defenderent, mittebantur.* δεφενδεύειν planè pro *tueri, protegere, defendere* ponitur. nec nunc primū hoc verbum è Latio transit in Helladem. Glossæ Basilicorum. Δεφενδεύεται explicant (ἐκκρίνεται, ἐκδικεῖται). Sed hæc defensio iudicialis est Patronorum aut Advocatorum Reos excusantium, aut ab iis crimina obiecta resellendo depellentium. Magis hùc facit, declaratum iisdem Glossis Vocabulum Δεφένσωρες in hunc modum: οἱ μετὰ τοὺς Κυρατόρας ἤτοι συμμάχους ἐπικαλεσθέντες παρὰ ἐκδίκησιν αὐτοῦ. Vtitur & alibi noster hoc verbo, nempe lib. iii. cap xviii. sub finem sic scribens: καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν (οἰκίας) χρεὼν ἦν δεφενδεύειν. *Etenim, & domos Italorum defendere Imperatorem oportebat.* hoc est, ab iniuriâ tutas præstare, & vindicare si quid suisset in eas contra ius factum. Agit de domibus Genuensium Galatæ permissu Imperatoris habitantium: quas cum Veneti flammâ iniectâ corrupisent, mulctâ iis per Imperatorem indictâ, damnum reparare sunt compulsi.

Δ Ι Α Κ Ι Ν Η Σ Ι Μ Ο Σ.

Lib. I. cap. XVII. Τῇ γὰρ δευτέρᾳ ἑβδομάδος μετὰ τὴν ἀναστάσιμον, ἣν δὴ καὶ διακαινήσιμον λέγουσιν. Legebatur in MS. mendosè opinor, τῆς γὰρ δευτέρας, quasi referretur ad, ἑβδομάδος. Quod à recto aberrat. non enim meminit secundæ cuiuspiam Hebdomadis, sed feriæ secundæ Hebdomadis Paschalis, quæ feria diem Resurrectionis Domini ἀμέσως sequitur. ita ut in δευτέρᾳ intelligatur ἡμέρᾳ; & dum τὴν ἀναστάσιμον appellat, non ἑβδομάδα subintelligat, sed ἡμέραν aut ἑορτὴν, hoc est Dominicam ipsam Paschæ, quam Vaticanus Paraphrastes vocat hoc loco Κυριακὴν νέαν. Diem nimirum quam fecit Dominus. Græci enim Hebdomadem quæ incipit à die statim sequente diem Paschæ, τὴν διακαινήσιμον nuncupant; uti & eam quæ inchoatur postridie octavæ Paschæ nominant ἑβδομάδα τοῦ Θωμᾶ, quod illi quoque, ut Latini, in Missâ Octavæ Paschæ recitent Evangelium in quo narratur Thomæ Apostoli correctio & confessio; cuius hebdomadæ Thomæ in hac quoque nostrâ Historiâ fit mentio libro VI cap. XIII. Rectè siquidem Iacobus Goar O. P. in Euchologio pag. 933. hæc verba τῇ πέμπτῃ τῆς διακαινησίμου, vertit: *feriâ quintâ post Pascha*. ut autem illic πέμπτην feriam, sic hoc loco δευτέρᾳ non hebdomadem, ut monui, sed hebdomadis diem iudicat, feriam videlicet secundam, quâ fuerit Edictum, de quo hic agitur, promulgatum. Ex his confido apparituram necessitatem emendationis loci huius à me factæ. Restaret excutienda diversitas scripturæ in voce διακαινήσιμος, quam alij, διακαινήσιμος, nonnulli etiam, διακαινήσιμος, scribunt. Nos Codicibus adhæremus nostris sic constanter, uti repræsentamus, scribentibus. idque sufficere nunc quidem ducimus. nec enim vacat, aut tanti est, in ratione talis appellationis, aut etymo vocis indagando conflictari.

Δ Ι Α Σ Ω Σ Τ Α Ι.

Lib. IV. cap. XVI. Ἔτι δὲ καὶ ἵπποις ἱκανώσας, ἐκ τοῦ ἰδίων στρατιωτῶν, μάλιστα τοῖς ἱκανοῖς ἔχειν σφίσι δοκοῦσι παρ᾽ αὐτοὺς διασωστὰς ῥωμαίους. Agit de Alanis Nogâ sublato cui militaverant, ultrò se offerentibus Andronico, qui eos velut divinitùs missos accepit, summam eis Rei militaris permittens, adsciscens in locum copiarum Romanarum. adeo ut delectis ex isto genere qui equitatu operam navaturi viderentur, detractos proprijs Equitibus equos assignaverit: ipsos quoque Romanos horum Barbarorum obsequiis mancipans. Nam cum esset iampridem in Orientali equestri militiâ usitatum ut Caraphractis Equitibus adessent in præliis quidam pedites, qui eos, si forte, vulneratos aut alio casu periclitantes iuvarent servarentque; tales istis ministrare homines Romanos iussit. Hoc genus equestrium ministrorum noster hoc loco διασωστὰς, quasi dicat, *conservatores*, vocat. Δεποτάτους sive διαποτάτους appellaverat Mauricius recitatus à Rigaltio in Glossario, sic continuò eorum officium describens: οἱ παρακολουθοῦντες τῇ τάξει, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γενομένους ἀνακομίζοντές τε καὶ περιποιούμενοι. Adiungit hic eruditissimus Rigaltius loca varia Constitutionum Leonis de hoc genere Subsidiariorum multa docentia. Horum in uno ex Constit. III. §. XV. dicitur. Istos Asseclas & adiutores Equitum olim *Deputatos* dictos, Leonis Augusti tempore appellari solitos Σκρίβωνας *Scribones*. In altero ex Constit. XII. §. LII. noto glossam hanc τοὺς λεγομένους δεποτάτους, τουτέστιν, τοὺς ἐπιμελητὰς τοῦ τραύματι ζωμένων στρατιωτῶν. Præscribit deinceps ibidem Leo quædam circa numerum & delectum horum Deputatorum, iubens constitui ad omne *signum* (Grecè βάνδον, nempè turmam aut Alam Equitum sub uno vexillo merentium, quales Galli *Cornettes* vocant) octo aut decem

cem ex Deputatorum Ordine ἐλαφροὺς καὶ γοργοὺς ἄνευ ὅπλων *agiles*, *&* *strenuos sine armis*. qui debeant turmas quibus inserviunt intervallo centum pedum retrò insequi, ut in prælijs periculosè saucios, aut quocumque casu delabentes ex equis milites colligant, recreent, deportent in tutum. tum ijs solvi præcipit pro quolibet servato milite nummum unum. §. vero 54. Idem Leo imperat, in usum istorum Deputatorum addi Ephippiis militarium equorum scalam geminam ad lævam, ut harum alterâ Deputatus, quoties opus fuerit ad subsidium equitis periclitantis, adjuvari possit ad scandendum in equum. Verba Leonis sunt: πρέπον ἐστὶν ἵνα ὁ Δεποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλλας ἔχῃ. Addit denique eosdem Deputatos debere καὶ εἰς φλάσκια ὕδωρ βαστάζειν διὰ τοὺς πολλάκις λειποψυχοῦντας τραυματίας, circumferre aquam in Lagenis unde revocent ad sensum Saucios sæpe ex dolore vulnerum aut jactura sanguinis deliquium patientes. Obiter observo ex hactenus relatis: quod hi *Deputati* Leonis Imperatoris tempore, ut ipse testatur, *Scribones* dicebantur, quæ affinis notionis vox est *Actuario*: Satis indicat, & hos ex Actuariorum genere fuisse, qui multi, prout ostendimus in eâ voce Primo nostro Glossario, Castra olim Romana sequebantur. ac quod ibi diximus Medicos; quoque, Chirurgos & νοσοκόμους universos eo vocabulo pariter censeri, confirmat Leo idem Augustus Const. III. §. 15. dum his δεποτάτοις Medicorum partes clarè tribuit, sic de illis scribens: οἵτινες παρακολουθοῦσι τῇ παρατάξει, ὅπως ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀναλαμβάνονται ὡς ἰατροὶ ἢ περιποιῶνται. Hinc istos hoc loco noster vocat διασωστὰς, *Servatores*: seu δεποτάτων vocem usitatam, quòd alienæ esset originis, verè græcâ mutans, ut solet in nominibus mensium, & occasionibus similibus. (nam & quas σκάλας modo descripto loco Leo Imp. dixit, stapedas designans, Pachymeres lib. V. cap. XXVII. Tomi prioris κλίμακας maluit dicere) sive quod forte tunc sic usus invaluisset, ut qui δεποτάτοι appellati fuerant, tum vulgò audirent διασωσταί. Cæterùm hos Διασωστὰς solitos fuisse, saltem Pachymeris tempore, interdum armari; & militarem præstare operam tutò deducendis per vias infestas viatoribus, docet nos locus ex cap. XXIV libri V. huius Historiæ, ubi refertur. Rontzerium Magnum Ducem cum Magnesiâ Constantinopolim Cannaburium quendam mitteret, Nostongo Provinciæ illic Præfecto mandasse ut ei διασωστὰς è suis copijs comites daret; quorum tutus præsidio securè iter istud conficeret: πέμπει πρὸς τὸν Νόστογγον παρεγγυῶν ἱκανοὺς δοῦναι διασωστὰς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸν ἀποσταλλόμενον. Additque mox Historicus, Nostongum ostendere affectantem abundans gratificandi Duci magno studium, plusquam rogabatur fecisse: obivisse enim ipsum cum suis Prætorianis id officium, & Cannaburium in Vrbem perduxisse.

Δ Ι Β Α Μ Β Ο Υ Λ Ο Ν

LIb. II. cap. XXVIII. Ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος ὡς εἴθισται, κάτεισι καὶ διβαμβούλῳ. Quid dicatur hoc loco διβάμβουλον *Dibambulum* eò mihi diligentiùs est quærendum, quò doctissimorum Hominum editæ hactenus de hujus vocabuli notione sententiæ à vero aberrate, vel ex hoc ipso Historici nostri testimonio manifestè deprehenduntur. Eruditissimus Iacobus Pontanus noster in latinâ, quam sine Græco contextu solam edidit, Interpretatione Chronici Georgij Phrantzis Protovestiarij, lib. III. cap. XIX. pag. 197. edit. Ingolstad. An. 1604. referens ritum, quo Patriarcha Constantinopolitanus ejus dignitatis inire possessionem erat solitus, inter alia hæc habet: *Secundum hac Patriarcha cum lampadibus ad diababula, sive Atrium, descendebat*. Ita ibi. Rectè porrò, ut opinior, Meursius in Glossario verbo Διβάμβουλον; & ex eo verba ipsa describens Mathias Martinius in suo Lexico Philologico, verbo *Monobambulum*, pro *Diababula*, dibambula illo Phrantzæ loco rescribi debere putaverunt. non

rectè

rectè autem, quantum arbitror, glossema illud, *sive Atrium*, pro verâ vocis ejus expositione receperunt. Sic enim uterque scribit: Μονοβάμβουλος *simplex conclave Palatij secretius in quo congregabatur Clerus Patriarcham novum electurus*, Codinus *ejus meminit*: ὁ δεύτερος ὀστιάριος κρατοῦν τὸ μονοβάμβουλον *Ante hoc erat aliud, in quod promiscuè conveniebant omnes, qui cuperent scire, quem Clerus Patriarcham creasset*; *& illud* διβάμβουλος *dicebatur*. Ita illi ambo: & hoc continuè probant prolato, quem suprà descripsi, Phrantzæ, aut potius Pontani, loco. Sed in hoc utrumque falli non diffitebitur, qui attenderit: quàm ridiculè diceretur à Codino δεύτερος ὀστιάριος κρατοῦν τὸ μονοβάμβουλον, *Secundus Ostiarius manu tenens Monobambulum*, Si Monobambulum Atrium esset, quale utique *manu tenere* (hoc enim est κρατεῖν) nemo unus potest. Vnde manifestum est ex mente Codini Monobambulum fuisse rem aliquam manu gestabilem. ac paritate argumenti idem erit statuendum de Dibambulo, quod ejusdem formæ ac generis esse gestamen debuisse; & ratio communis etymi, & series ipsa narrationis Phrantzæ, & ut ad rem meam redeam, hic Pachymeris locus tantum non evidentissimè demonstrant. quem enim quæso possent sensum tolerabilem habere verba hæc nostri Autoris: *Patriarcha Pastorali baculo ab Imperatore accepto, honoratur & dibambulo*: si *Dibambulum*, Atrium esset exterius? Quidnam igitur hîc significare Pachymeres voluit verbo *Dibambulum*? Idem sine dubio, quod aliàs clariùs expressit, dum refert Lib. II Tomi prioris Cap. XV. pag. 74. litt. E. solicitos Antistites eo quod Arsenius è Patriarchio in Monasterium spontè profugus, scripto expressam Abdicationem dare rogatus recusasset, ut aliquid haberent scriptæ Cessioni æquivalens, ab eo repeti curasse βακτηρίαν καὶ λαμπάδουχον *baculum & Candelabrum*, rati si ea reddidisset per quæ investitus Patriarchatu fuerat, hoc ipso satis indicaturum, Sedi se renunciare; ac liberam Synodo facturum ad novam Patriarchæ electionem procedendi potestatem. Hîc necessariò de antiquâ formâ inaugurationis Episcoporum repetendum è monumentis Ecclesiasticis aliquid est. Primùm autem admoneo, consuetudinē Ecclesiæ Latinæ, ut in aliis plurimis, sic in hoc à Græcę usibus discrepasse. S. Bernardus serm. in Cœnâ Domini: *Variæ sunt* (inquit) *investituræ secundum ea de quibus investimur. Verbi gratia: Investitur Canonicus, per librum; Abbas, per baculum; Episcopus, per baculum & annulum simul*. Ita ille Ecclesia Græca duo quidem & ipsa conjunctim adhibuit symbola in conferenda electis Pastoribus & Sponsis Ecclesiarum, Episcopalis possessione Dignitatis; quæ similiter responderent duobus memoratis titulis *Pastoris* & *Sponsi*. At in primo dumtaxat cum Latinis Græci convenientes, in posteriori lampadem Sponsis præferri solitam ex Evangelicâ Parabolâ, & usu Orientalium Nationum, ad nuptialem ceremoniam accommodatissimam, Annulo prætulerunt; quem tamen Occidentalis ad id potius adhibuit Ecclesia, ut populari forte Gentium Europęarum mori congruentiùs conjugalis necessitudinis signum. Quidquid porrò circa hoc in consuetudine Latinorum fuerit, Asianos quidem Episcopos Lampadis prælatione auspicatos Dignitatē, præterquam indicant quæ alias notavi Lib. II. Observationum Tomi prioris pag. 446. etiam adstruit Codini Locus de Officiis Cap. I. in sextâ Pentade: ubi agens de Ordinationibus Episcoporum solitis à Patriarchâ celebrari, (id enim indicant illa ejus verba: εἰς τὰς χειροτονίας explicantia quid primus, & secundus Ostiarii proprii sibi quisque ministerii gereret in eâ ceremonia) sic scribit: ὁ πρῶτος ὀστιάριος κρατοῦν τὰς θύρας. . . . ὁ δεύτερος κρατῶν τὸ μονοβάμβουλον: Primus videlicet Ostiarius interim dum Patriarcha, aut alii ejus concessu Episcopi, novum Episcopum intrà Presbyterium, sivè βῆμα, consecrarent, fores Soleæ manu tenebat, ut statim eas panderet atque perfecta intus solitis ritibus inauguratio fuisset. Tunc enim produci novus Antistes, & ostendi Populo debebat. Quia verò prodire is Bemate debebat præviâ lampade, ad hanc illi præferendam secundus Ostiarius accinctus stabat, κρατῶν τὸ μονάμπουλον

vel

vel ut alia est lectio, τὸ μονοδάμβουλον, manu tenens gestamen cui erat inserta lampas una. nam μονάμπουλον ὁ μόνη ἄμπουλλα. Quid sit autem ἄμπουλλα docent Aëtij verba illa libro vij. ἄμπουλλαν ὑελίνην πλήσας ἐλαίου *Ampullam vitream ubi repleveris oleo*. Est ergo ἄμπουλλα *lampas*, & μονάμπουλον instrumentum portatile cui esset una Lampas indita. Verum ubi Patriarcha Constantinopolitanus inaugurabatur, satis prudens quivis intelligit aliquid illi præcipui honoris supra Episcopos haberi debuisse. nimirum huic prodeunti ad Populum, non μονάμπουλον aut μονοβάμβουλον præferebatur; sed quod noster hic docet Autor διβάμβουλον. de hoc vocabulo quid nos doceat Codinus, videamus. is libro de Officijs capite x. de festis, dum explicat quomodo pompa instrueretur quâ Imperator ad celebrandum Christi natale venire admittique in Ecclesiam solebat, ait: paratum adstitisse *Lampadarium cum dibambulo aureo in manu*; verba sunt Codinj: λαμπαδάριος κρατῶν τὸ χρυσοῦν διβάμβουλον. Quid ita vero, nisi quia hunc præire oportebat processuro per Templum Augusto? Quod si ut vidimus δικάμβουλον gestamen erat lampadem unicam insertam habens: quid restat nisi ut διβάμβουλον intelligamus aut *lucernam* fuisse *bilychnem*, qualis meminit Petronius in nuper edito fragmento Traguriensi, aut Instrumentum aliud bifidum in duobus hinc inde protensis ramis geminas lampades ardentes habens. Sanè opportunissimè ad hanc rem admonet Balsamo: Imperatori, quando in solemnitatibus accedebat ad Ecclesiam, duplicem lampadem præferri consuevisse: Ministrum quoque gestatorem eius duplicis lampadis, *Lampadarium* vocatum. Igitur quod Codino *dibambulum aureum* dicitur, Vas est, iuxta Balzamonem geminâ lampade insigne. Quare his Autoribus non sane iam reformido falsi dicam inpingere latino Phranzę, *dibambula*, per *Atrium* exponenti. utinam ęopia inspiciendi daretur archetypi contextus. quæsivi diù & solicite: sed frustrà. confido tamen in græcâ, si uspiam extet, oratione nullam prorsus reperiendam *Atrij* mentionem. & quod Phranses *dibambula* in plurali posuit, significare puto voluisse gemina Candelabri brachia, quorum suam unumquodque sustineret lampadem. quis enim neget perapte cadere sensum istum in hæc verba: *cum lampadibus ad dibambula*?

Opponi adversus hæc posset ex modo laudato Balzamone; singularem Imperatoris fuisse prærogativam præviis duabus per Ecclesiam incedere lampadibus: qualis nec Patriarchæ, ac ne ipsi quidem Imperatrici tribuebatur. His enim tradit Balzamon; singulas tantum præferri solidas lampades. Ad hoc duplex responsio mea est. Prior: non omnia quæ primis auspicijs, ineundæ dignitatis quibusdam Magistratibus legitimè dabantur, eadem itidem quotidiano vitæ usu tribui. Quot ceremonię Imperatoribus, Regibus, Alijs Principibus inaugurandis adhibentur, quas nefas est ultra illum diem repeti? Sic & in Patriarchis Constantinopolitanis. institutum fuisse potuit, ut primâ dumtaxat ordinatione dibambulo honorarentur: reliquâ vitâ eum prodirent per Ecclesiam non nisi Monobambulum ipsis pręiret, ut multis hodie Episcopis primo ingressu in Vrbes suas umbellę honorem dari videmus, qui postea negatur. Altera: satis magnum esse discrimen ter Balzamonis, & Pachymeris ætatem. Nam centum fere annis Balzamon Pachymere antiquior est. Eo autem intervallo multa constat in Magistratuum Ecclesiasticorum & secularium prærogativis & honoribus fuisse immutata. Vnde pronum est creditu, ab Imperatoribus Schismaticis suum Constantinopolitanum Thronum ad invidiam, & depressionem etiam omnium primi Romani ambitiosè attollere certantibus, facilè isto spatio concessum, ut eum antea unius Prælatione Lampadis Patriarchæ honorarentur, deinceps bilychni quoque lucernâ (qui erat antea Solis Augustis reservatus honos) ante ipsos portatâ conspicui ambularent in Ecclesiâ, tam primâ Potestatis usurpatione quam deinceps. Eligat igitur æquus Lector utrum malit. An ætate quoque Balzamonis Constantinopolitaos

Patriar-

Patriarchas in primâ consecratione usos Dibambulo, in reliquo, etiam solemnitatum Magnarum, per Ecclesiam incessu, Monobambulo contentos: An neutrum dum Balzamon scriberet concessum ipsis; utrumque, aut saltem prius, ante hanc editam à Pachymere Hystoriam Byzantinis fuisse Antistitibus per suos Principes indultum. Confirmatur prior responsio ex eo quod ait Balzamon, Episcopis præter Patriarcham, & paucos eximiè honoratos, ut Cypri & Bulgariæ Archiepiscopos, fuisse cæteris negatam in processu per Ecclesiam, solemnibus etiam diebus, unius prælationem lampadis; quâ tamen illos in primâ saltem inauguratione fuisse cohonestatos vix potest ob superiùs dicta dubitari. Quidni ergo sic dicatur de Patriarchâ quoque, in primâ illi inauguratione Dibambulum concessum. in reliquis cerimonijs Monobambulum dumtaxat. Superest, ut veriloquium vocum istarum μονοβάμβυλος & διβάμβυλος inquiramus. Puto equidem è latinâ voce, *obambulus*, deduci: & ut rem ita nomen in Aulam Romæ novæ è veteri migrasse. In Aulam dico: non in Ecclesiam. nam prælationes lampadum Episcopis usque ab Apostolicis in Asiâ usitatas temporibus scio: Augustis quidem ignem prælatum priùs Romæ quam Constantinopoli fateri necesse est: eum iam Commodi ætate solemne Romæ esset ignem Augustis præferri; Herodianus Lib. 1. Λυκίλλα ἦν τῷ Κομμόδῳ πρεσβυτάτη πάντων ἀδελφή· αὐτὴ πρότερος Λυκίῳ Βήρῳ Αὐτοκράτορι συνῴκει .... ἀλλ' ἐπεὶ συνέβη τὸν Λύκιον τελευτῆσαι, μενόντων τῇ Λυκίλλῃ τῆς Βασιλείας συμβόλων, Πομπηϊανῷ ὁ Πατὴρ αὐτὴν ἐξέδοτο. οὐδὲν ἧττον μέντοι ὁ Κόμμοδος ἐφύλαττε τὰς τιμὰς τῇ ἀδελφῇ. καὶ γὰρ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τὸ πῦρ προεπόμπευεν αὐτῆς. En Herodianus Augustis Romæ Imperantibus tantò ante Constantinum, & uxoribus eorum ignem quàquà incederent prælatum docet: & (ut hoc obiter admoneam) solus docet; ne miremur ab uno interdum Autore scriptò notata reperiri quædam olim usu vulgatissima; ideoque quod tunc essent notissima literis scribentium non expressa. Sic fuisse in usu quondam & pretio quendam honorem *Bissellii* vocatum (quem est verisimile situm fuisse in prælatione *sedis geminæ* aliquibus eximiè concessâ) ex vnâ nuper exscriptâ, & vulgatâ constat per virum doctissimum Chimentellium Pisani marmoris Inscriptione; reliquis eâ de re vetustaris monumentis silentibus. Vnde nec si primus & solus Pachymeres istã de quâ nunc agimus Dibambuli vocabulo designatam, geminæ lampadis ante Patriarcham Constantinopolitanum prælationem memoriæ prodidisset, mirari prudens Lector, aut suspectam unius habere fidem propterea deberet. Sed quod cepimus agamus de origine vocis *Dibambulum*. Credo equidem Ministrum qui lumen Imperantibus Romæ præferret vulgò dictum *Obambulum* quin, & instrumento aut vasi quo is igni portando uteretur, eandem quoque appellationem accomodatam usu populari: & translatâ per Constantinum è Româ Vetere in Novam sede Imperij, nomen idem Latinæ originis Græcis Literis signatum. Ac cum forte posteà excogitati gradus essent in participatione huius honoris; ita ut fax aut lampas unica ante quosdam portaretur, ante alios duplex, explicatam istam differentiam vocibus græcâ formâ compositis; ita ut instrumentum unicam gerens lampadem *Monobambulum* geminas habens *Dibambulum* vocaretur. Dicet aliquis commodiùs *Dibambulum* dictum videri posse quasi *Dibampulum* ab *Ampullâ*. mollito, p. m, b. Atqui si hoc esset *Monambulum* ex analogiâ formari debuisset. Agnoscamus ergo in voce *Monobambulum*, verâ tam *Monobambuli*, quam *Dibambuli* originem Latinum Vocabulum *Obambulum*. Hæc mea circa *Dibambulum* conjectanea, ut soleo meo iudicio diffidere, cum aliis discutienda obtuli Viris eruditis, tum Doctissimo & mihi amicissimo Dominico Magrio Theologo Ecclesiæ Viterbiensis: qui rem adeò probavit, ut statim, quæ dudùm scripserat in suo Onomastico Ecclesiastico duabus iam editionibus vulgato, quæque in Tertiâ in quâ nunc Prælum laborat, decreverat ponere de notione vocis *Dibambulum* Opinioni Meursij

&

& Martinij consentanea, in meam sententiam refinxerit. Hactenus de his scripseram, cum forte incidit in meas manus Historia Græca Concilij Florentini, autore, ut nuperus editor vocat, Sylvestro Sguropulo; Alij Syropulum dictum volunt. in hoc ego libro reperi luculentam confirmationem coniecturæ de *Dibambulo* meæ, quam tacitam transmittere, prævaricari sit. Narrat is Scriptor cap. XVII. Sectionis III. pag. 62. Cum esset Patriarcha Constantinopolitanus in procinctu desideratæ sibi navigationis in Italiam ad concilium illic celebrandum & concordiam Ecclesiarum statuendam, voluisse, repugnante Syropulo & alijs quibusdam in Schismate & odio Latinorum obfirmatis, portari secum vasa sacra omnia Sanctæ magnæ Ecclesiæ: Πατριάρχης παρεκελεύσατο ἐπιμαθεῖν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πάντα τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, δυσχεραινόντων δὲ ἡμῶν &c. Eâ occasione, cum sacra illa vasa recenserentur in Sarcinas liganda, quæ ipsorum ævo aut longo usu passa quippiā fuerant, reconcinnata ac restaurata sunt, in quo dū elaborant artifices, contigit afferri eis tria ῥιπίδια. Creygtonus inscitè *pyxides* vertit. *Ventilabra* enim illa vox sonat, aut ut Autor Antiquus vitæ S. Petri Cavensis apud Henschenium die IV. Martii, cap. IV. scribit, *Flabella.* verba eius hîc ponam, quia usum τῶν ῥιπιδίων in sacro indicant: *Cum Teresini in Ecclesia S. Ioannis Missas (S. Petrus Cavensis) celebraret, & quidam Flabelli ministerium negligenter exhiberet, lampadem impulit, & oleum super altare fudit.* Erant nempe ῥιπίδια laminæ tenues in Alarum formas extensæ, quæ circa Christi Corpus, dum in altari stabat, à Ministris movebantur. Istiusmodi instrumenta tria è pretioso fusa metallo, sed contusa, aut maculosa; ideoque reparationis egentia, haudquaquam fuere, ut alia in priorem refecta, & elimata figuram; verum in unicum conflata *Dibambulum* ἀντὶ τοῦ ἰδρασθῆναι καὶ ἐυξεσθῆναι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἠυτρεπίσθησαν. :. . . . εἰς διβάμβουλον μετεπλάσθησαν· τῆς μορφῆς τῶν ἑξαπτερύγων ἀποσπάσης ἢ ἀπελαθείσης, εἰπεῖν, ἐξ αὐτῶν. *priori formâ in iis sculptâ Cherubinorum sex alis instructorum, avolante, aut inde, ut sic dicam, expulsâ.* En ergo ex relatione Syropuli, tres laminas argenteas simulacris Cherubinorum celatas, in unum conflatas *Dibambulum*. Restat videre quid tandem rei esse *Dibambulum* existimaverit, imo certò scierit, & ex publicâ tunc omnium notitiâ innuere satis habuerit Syropulus idem. Intelligitur id ex quadam ipsius auguratione inde captatâ; quam his verbis mox explicat: καὶ ἀντὶ τοῦ θείᾳ ἀναπαύεσθαι τραπέζῃ, ὡς ἱερὸν ἀνάθημα, τὸ δὲ λαμπαδοῦχον περιάγεσθαι ὧδε κἀκεῖσε, καὶ ὡς ἔτυχεν ἀποτίθεσθαι καὶ ῥιπτεῖσθαι προοίμιον, εἴπερ αὖ τις τοῦτο τῆς ὅσον οὔπω γενησομένης παραφθορᾶς τοῦ καθαροῦ καὶ ἀκιβδήλου τῆς ἐκκλησίας δόγματος: Hęc sonant. Ex istâ conflatione trium ventilabrorum ex argento formis Cherubinorum celatorum, in unum Dibambulum, consecutum esse, ut illa materia exciderit honore quo dignata prius fuerat, insidendi sacræ mensæ, & ex eâ speciem augustam ostentandi circum venerantibus: deiecta verò fuerit in usum longè viliorem, quippe facta candelabrum huc illucque portabile, & deponi aut proiici ubivis solitum. quam rem Syropulus, qui negotium Conciliationis Ecclesiarum Græcæ ac Latinæ, nec suscipi unquam voluisset, nec perpetratum admisit, in omen rapuit mox secuturæ perversionis puri, & synceri Ecclesiæ dogmatis: qualem evenisse, sancitâ, unanimi Orientis cum Occidente Consensu, in Sacro Florentino Concilio, doctrinâ Processionis Spiritus Sancti ex Patre Filioque, hic pertinax in Hæresi, & Schismate Scriptor temerè ac blasphemè non veretur affirmare. illud tamen hæc ejus impia divinatio mihi affert commodi, ut ex eâ manifestè appareat *Dibambulum* aliud nihil quam λαμπαδοῦχον, instrumentum lampadibus gestandis in pōpâ præferri Patriarchæ solitum, quale is, processuro in Italiam sibi, quò maximè augustam rerum suarum speciem præberet Latinis, curasse ut quàm speciosissimum mole ac formâ pararetur, hinc intelligimus; unde in id unum materiâ quæ tribus altaris vasis suffecerat, est impensa. Et pertulit revera suum istud

sic fusum cusumque *Dibambulum* Iosephus Constantinopolitanus Patriarcha Florentiam: idque ibi solemni suo ad Papam accessu ostentare studuit. Audiatur idem Syropulus cap. xxiv. Sect. iv. pag. 99. εἶτα διεμηνύσατο ὁ Πατριάρχης τῷ Πάπᾳ, ὡς βούλεται καὶ ἰδεῖν αὐτόν, καὶ ἵνα τάξῃ ἡμέραν καθ' ἣν ἀποδέχεται τοῦτο ποιῆσαι. *Deinde significavit Patriarcha Papæ, velle se ipsum visere: rogans ut diem admissioni assignaret.* Paulò post ἐπελθούσης δὲ τῆς ἀποταχθείσης ἡμέρας. *cum præstituta dies advenisset.* ait Syropulus Patriarcham inter cætera, quæ ad pompam sui versus Papæ palatium processûs commendandam providit, jussisse, ut sibi *Dibambulum*, & *Dicanicium* præferrentur: ἐπέταξε δὲ ἵνα κατέχωσι καὶ τὸ διβάμβουλον καὶ τὸ δικανίκιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Est δικανίκιον *Dicanicium* aliquid simile baculis illis aut contis argenteis specie clavarum (vulgo *Massas* vocant) quas præferri videmus S.R.E. Cardinalibus, dum solemniter incedunt. qualium Græcis Patriarchis usitatorum meminit Chronicon Constantinop. his verbis: ἰδίαις χερσὶ δέδωκεν αὐτῷ δικανίκιον πολλοῦ ἄξιον, ἤτοι ῥάβδον ἀργυρᾶν περικεχρυσωμένην. *proprijs manibus dedit ipsi Dicanicium magni pretij, sive virgam argenteam circumauratam.* motam verò, pergens Syropulus fuisse refert, Patriarchæ controversiam de prælatione *Dibambuli*, & *Dicanicij*, dicente illi Magno Chartophylace: ὅτι ἐνταῦθα οὐδὲν αὐτῶν συγχωρεῖται τούτων, καὶ εἰ ὁρίσεις, καταλειφθήσονται. *Hæc hoc loco prægestari nihil attinet. quare, si tibi videtur, relinquantur.* contra tamen tendente Patriarchâ, convênit ad extremum, solius Dibambuli prælationem omitti. ὅμως ἀφῆκε τὸ διβάμβουλον. Candelabri bifidi prægestatio, tamquam ab usu in Italiâ recepto nimis aliena, vel aliam quamlibet ob causam, ultrò à Patriarchâ remissa est: *Dibambulo* domi relicto. Potuit ne clariùs adstrui à me prius tradita διβαμβούλου notio? Tamen hoc mihi Syropuli suffragium eripere Creygton Interpres conatur: quo successu, videndum modò restat. Ille priori ex indicatis locis Cap. xvii. Sectionis iii. pag. 62. verba illa: τὰ δὲ (hoc est τρία ῥιπίδια) εἰς διβάμβουλον μετεποιήθησαν sic vertit: *Sed hæ . . . tres pyxides in unam, sed eamdem, & geminam ampullam prodiere* Idem porro in Notis ad eum locum docet: *Dibambylum* esse à latinâ voce *Ampulla*, sonareque *ampullam bigutturem gemino ore, seu epistomio supernè hiantem.* debuerat autem addere. quem usum tale vas habuerit; aut quam ob causam ituro in Italiam Patriarchâ, instrumentum ejus formæ tam solicitè paratum fuerit: tribus etiam sacris ex altari vasis in id conflatis: contentus erroris damnare Gretserum Iesuitam, quod lib. Comment. in Codin. 3. cap. 1. p 217. *Dibambylum cum lampade confundit.* Id verò Gretsero falsò imponitur. Is enim ibi tantum dicit: sibi aliàs non displicuisse διβάμβουλον dici *aureum contum cui lampas imponebatur: sed se in aliâ mente nunc esse.* qui etsi non mutasset sententiam, dici non posset, eum *confudisse dibambylum cum lampade.* aliud enim est *lampas*, aliud *contus gestans lampadem.* quod si contus intelligatur bifidus duos quasi ramos protendens, quorum quisque in summo habeat loculum capiendæ lampadi aptum: veram διβαμβούλου expressisset Gretserus formam: & si audiret suum Syropulum Creygton idem ipse sentire debuerat. Sic enim non laboraret in divinando, quorsum is λαμπαδούχου *instrumenti lampadibus gestandis accommodati*, mentionem vers. 35 faciat, ponens id vocabulum tamquam Synonymum διβαμβούλου. At nihil mirabilius est quàm quod omnium horum oblitus Creygton, dum capite xxiv Sectionis iv. pag. 99. iterùm illic memoratum à suo Syropulo διβάμβουλον interpretatur, *æstivū Papilionem* id appellat. & Notarum pag 18. hunc locum indigitans, sic scribit: *Διβάμβουλον in hoc loco omni dubio procul velum significat umbratile. . . . Illud enim velum dum ut umbram arceat, à conto longiori supra capitis fastigium explicatur, incurvum & cameratum fornicem repræsentat: dum rursus ad contum reducitur, ventrosam laguenculam aut ampullam.* In his non quæro cur dicatur *Vmbella*, sive, ut Creygton loquitur, *æstivus Papilio*, *umbram arcere*, cum *Soli* potius *arcendo* & umbræ faciendæ comparatum ejusmodi

instru-

instrumentum fit. illud etiam atque etiam explicare Creygtonum ne gravetur, rogo: quâ tandem ratione metallum *trium pyxidum* conflari in unum *æstivum Papilionem*, sive umbellam, potuerit? Sed omnia hæc arbitranda æquo, & erudito Lectori permittantor: interim dum, quæ multa nos vocant alia, prosequimur.

Δ Ι Ω Ρ Ι Α.

Lib. v. cap. IX. Βασιλεῖ δὲ ὡδὲ διωρίαν βουλῆς παρέχοντος ἀξιελλόιθμα τὰ δεινά. Videri posset διωρίαν hic diei duarum horarum spatium, sicut *trihorium* (Ausonio Poetæ usurpata vox) tres horas indicat: sed non est ita. Nam Glossæ veteres universim exponunt Διωρία *intercapedo spatium*. & Suidas: Διωρία ἀναχωχή quod probat adducto statim loco ex quodam, ut apparet, Historico: δόξαν δ' ἐπανεῖναι τὴν πολιορκίαν, καὶ διωρίαν βουλῆς τοῖς στασιασταῖς παρασχεῖν. *cum autem esset visum, remittendam oppugnationem Vrbis, & spatium deliberandi seditiosis dandum.* Ergo & in hâc reliquâ Historia noster aliquoties διωρίαν pro morâ, & spatio, quo cessatur, aut deliberatur, ponit. ut lib. VI. cap. XI. ἐν διωρίαις ἐτίθει τὰ κατ' ἐκεῖνον. utitur & hoc vocabulo S Abbas Nilus in Epistolâ juxta Editionem nostram CL. pag. 159. (in Posteriore, & longè pleniore Allatianâ est CCXIII. libri III. pag. 396 inscripta Rodomino: cum in Archetypo unde descripsi Mediceo codice olim legerim ego, & ediderim Rhodonymo.) Ibi ergò hæc loquentem facit Sanctus Pater Peccatorem impœnitentem in Iudicio Supremo: οἴμοι πῶς ἑκουσίως ἀπώλεσα τὴν διωρίαν τοῦ παρελθόντος χρόνου! *Hei mihi, quod volens passus sum effluere in vanum spatium transacti temporis ad pœnitentiam concessum!*

Ε Γ Κ Λ Η Τ Ε Τ Ε Ι Ν.

Lib. v. Cap. I οἱ μὲν κατὰ χρείαν ἐγκλητεύοντες κρίσεως. An ἐγκλητεύειν reperiatur apud alium Græcum Autorem, dicant qui omnes me diligentiùs legerunt. Mihi, etsi alibi non occurrerit, non fuit dubia eius notio; utique recordanti ἔγκλητον δίκην vocari litem, de cujus judicio provocatum sit: & forum in quo ex provocatione disceptatur; ἔγκλητον δικαστήριον.

Ε Κ Φ Α Ν Σ Ι Σ.

Lib. II. Cap. I. verba hæc referuntur ex Tomo Gregorij Cyprii Constantinopolitani Patriarchæ. εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ Θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ τὸ διὰ Λόγου ἐξ ἑρμηνείας προβολεὺς οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ πνεύματος πρόοδον ἡ λέξις δηλοῦν βούλεται· ἀλλὰ τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν. Cum sæpiùs paucis his versibus repetatur vox ἔκφανσις, semel tantum codex noster eam exprimit addito ν, aliàs ἔκφασις scribens. unde verebar equidem corrigere tot loca indicio unius, nisi animadvertissem Codicem Vaticanum constanter ἔκφανσιν scribere. inde intellexi sic revera scriptum à Pachymere. more utique recepto aliorum. etsi nonnusquam ἔκφασις quoque legitur. Sed majoris momenti fuerit notionem scrutari vocis hujus. vulgò video à Summis Theologis Græca latinè reddentibus ἔκφανσιν, ἐκφαντορίαν, ἐκφαντορικὸν πνεῦμα enunciationis significatu declarari, non reprehendo. jure tamen meo visus mihi sum posse hoc nomẽ ducere ab ἐκφαίνω quatenus sonat *eluceo*, ut ἔκφανσις rectè vertatur *explendescentia*. quod commodius ad subiecti loci sententiam ni fallor accidit.

ΕΝΙΚΑΝΟΩ.

Lib. I. Cap. xxxv. sub finem. ὁ μὲν ἑκατὸν χρυσοῖς ἐνικανῶν. Hujus verbi satis in libris quos viderim rari notionem è Paraphraste Vaticano sumpsi, totum hunc locum sic reddente: ἑκατὸν πεντήκοντα χρυσίνους αὐτοῖς ἐδωρήσατο. Sic ille conjungens quæ Autor discreverat, centum aureos Vecco, quinquaginta Meliteniotæ suppeditatos memorans. cui quatenus simpliciter donandi significatum vocabulo ἐνικανοῦν subjicit, adhæreo defectu melioris Autoris; interim tamen suspicans, assignationem annuæ pecuniæ istas summas æquantis, duobus Exulibus in alimenta, & usus vitæ cæteros præbendæ, isto vocabulo indicatam à Pachymere: ut dicere voluerit: cum catenus nihil cõstituisset Imperator de victu Captivis duobus suggerendo; tunc per Alexandrinum Patriarcham, & Logothetam ipsis assignari è fisco curavisse annuas pensiones, Vecco quidem aureorum centum, Meliteniotæ verò quinquaginta.

ΕΝΝΑΤΙΖΕΙΝ.

Lib. VI. Cap. XXI. βαρὺς μὲν ἦν μοναχοῖς .... καὶ μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξακριβούμενος. ὡς καὶ ἐνναπίζειν ἀεὶ, κἂν ἐφιστῶτο δεσπόσυνος ἑορτὴ, καὶ ταῖς πασχαλίοις Codex optimus Barb. in contextu habet ἐννατίζειν: sed meliorem, ut opinor, idem lectionem in margine suggerit, ἐνατίζειν pro quo Vatic. ἐννεάζειν exhibet. Nos ad marginalem lectionem probam illud ex duabus aliis contulimus ut τὸ, ν, geminaremus. Cum enim hoc verbum, ut mox ostendemus, formetur, ab ἐννάτη, quod frequentius per duplex, ν, scribitur, rectius putavimus ἐννατίζειν quam ἐνατίζειν dici. etsi nos non fugit scriptionem τοῦ, ἐνάτη pro ἐννάτη; non modo ut probam defendi ab Eustathio ad Iliad. β. pag. 223. Ed. Rom. sed etiam ad Iliad. θ. pag. 712. commendari tamquam λογίοις eruditis usurpatam, ut dent locum ingeniosæ trajectioni literarum, quâ ἔνατον in νέατον mutetur: *nonum* quippe per ἔνατον signatum, cum sit ultimum in numeris simplicibus, νέατον idem quoque est, hæc enim vox sonat *novissimum*. At mihi quidem haud placet hæc argutia, quæ vocabulum ab origine sua divellit. Si enim ἔνατον quasi νέατον dictum est, jam hoc numerale nomen à suo numero ἐννέα non derivabitur: quod absurdum videtur. ut ut sit: scriptum à Pachymere ἐννατίζειν cum, ν, duplici, ex scriptura contextûs, & Vaticani Codicis non temerè, ut puto, auguror: existimoque usitatum in monasteriis hoc verbum ad indicandam refectionem corporis semel in die dumtaxat, nec priùs horâ ab ortu Solis nonâ, usurpatam: quod diebus religioso jejunio sacratis tantùm, olim fiebat. Nunc verò Athanasius Patriarcha ita quotidie fieri jubebat μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξακριβούμενος. nimirũ qui ad necessariam observantiã Monastici Instituti pertinere duceret, toto anno nonnisi semel in die comedere, idque non ante horam à meridie tertiam, à Solis ortu nonam, sic per Monasteria fieri quotidie jubebat. ὡς καὶ ἐννατίζειν ἀεὶ hoc est: ita ut inde sequeretur: semper Monachos horâ duntaxat nonâ jejunium solvere, etiam festis Domini, & Paschalibus. Legitima videlicet in Cœnobiis iam olim, quo die jejunabatur, refectionis hora nona erat; prout demonstrare possem multis testimoniis Veterum, nisi eum laborem præoccupasset Rosvveidus noster in Onomastico ad Vitas Patrum, verbo *Nonâ horâ* quem vide. In confirmationem hactenus dictorum Noster hic idem Autor inferius Lib VI. Cap. XXIII. quasi explicans quid priùs vocasset ἐννατίζειν, ait: Athanasiũ coëgisse μοναχοὺς μονοφαγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἔτους ἀσκεῖν: *Monachos jejunare quotidie per totum annum, semel tantum in die, idq; non ante horam nonam comedendo.*

ΕΞΑ-

Ε Ξ Α Γ Ω Ν Ι Α.

LIb IV. cap III. Ταῦτα δὲ ἄρα ἐξαγώνια ἦσαν τῷ Βασιλεῖ· ὅτι μηδ' αὐτοῖς ἐξεληλύθει χάριν προσδοῦναι· πάρεργον δ' ἦν τὰ τοῦ Σέρβου. Etiam si vulgò Grammatici ἐξαγώνια dici censeant quasi ἔξω ἀγῶνος, quæ sint extra certamen, nihil ad causam attinentia, ἀπροσδιόνυσα: videor mihi tamen vel ex hoc Nostri loco non temerè suspicari, significari eo vocabulo quæ Latini *Subsceiva* vocant, ultra mensuram rectam excedentia in partitionibus Agrorum. Cum enim Agrimensio per lineas fiat invicem ad rectos augulos sectas, sæpè in campis obliquæ figuræ contigebat abundare spatium aliquod extra angulum ἔξω γωνίας, quod ἐξαγώνιον Græci, Latini, vt dixi, Subsecivum vocarent. Sæpè per hæc vocabula utrique tropo quodam indicantes res accessorias, nec præcipuè intentas, sed quæ auctarii loco ad primarias accumulentur, sicut istæ subsecivæ agri partes alteri confinium Colonorum addebantur. πάρεργα Græci aliter appellant, quibus præcipuè intentum designans respondet τὸ πρῶργου, quod & hîc noster usurpat.

Ε Ξ Α Ν Τ Η Σ.

LIb. III. cap. XXVI. περὶ τὸ ἐξαίτης ἤδη φανείσης Τοχαρικῆς ἐξουσίας γίνεσθαι βούλεσθαι. Scio ἐξαίτην vulgò putari dictum quasi ἔξω ἄτης, *sine noxâ*, *incolumem*, *indemnem.* cujus notionis in Phœd. Platonis exempla leguntur. Sed non quadraret ad loci sententiam interpretatio, quæ istis vocabulis hîc uteretur. Non enim ideò vocabant Bulgari ad Regnum Michaëlem Constantini Regis quondam sui filium, quòd ejus cum spe successûs inchoandi negotii tempus nunc esse putarent, cum adversa stirpi Constantini potentia Tocharorum in Bulgariæ confinio dominantium staret incolumis: sed id volunt significare; infirmam esse modò illam minusque quàm prius formidabilem. unde occasionem offerri non aspernandam censebant Michaëlis in paterni Regni possessionem reducendi. Nec abludit ab origine ac veriloquio jam indicato vocis hujus hæc secunda notio. Nam ἐξαίτης ex vi etymi propriè sonat eum, qui ex gravi noxâ primulùm emergere incipit, & ἔξω ἄτης esse. Itaque votum est febre laborantis, & morbo periclitantis sontico, illo versu expressum quem recitat Etymologici Autor. Ὦ Ζεῦ γενέσθαι τοῦδέ μ' ἐξαίτην νόσου. *Da Iupiter evadere me periculum huius morbi*. Iam porrò sanus esse dicitur, cujus remittens, aut penitus cessans febris spem rediturae valetudinis relinquit integram. Cujus rei quia somnus in acurè febrientibus interdum signum est, discipuli dormire languentem Lazarum à Christo audientes, aiunt Ioan. XI. 12. Κύριε εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. *Domine si dormit, salvus erit*. Ergo cum, quem Hippocrates ἐξαίτην dicit, Galenus ὑγιῆ *sanum* interpretatur, sic intelligendum putarim, ut malo defunctum, & febre purum velit dicere. nam & hi dicuntur ὑγιαίνειν, licet ad plenum robur integri vigoris nondum confirmati sint. Sed adhuc debilitatem imminutarum morbo virium sentiant. Ac fortè more suo Hesychij Glossas in animo habuerit Pachymeres bæc scribens, ubi legerat. ἐξαίτης ὁ τῆς νόσου ἔξω ὤν. qui autem è morbo recens emergit, debilis videlicet imbecillisque adhuc est. quales tum videri poterant Tocharorum Bulgaris finitimorum opes; utpote qui paulò ante bello inter se civili, ducibus hinc Tuctaï, inde Nogâ, ad internecionem usque conflixerant, secutâ inde miserrimâ desolatione totius ipsorum regionis: & paucis admodùm ipsorum Tzacam fugientem in Bulgariam secutis, nuper illic oppressis prævalent e Ospbentisthlabo. Vnum superest dubium: cur Pachymeres in secundo casu ἐξαίτης scribat. nam in primo accipi non potest, cum tribus mox adjunctis fœmininis genitivis coaptetur φανείσης Τοχαρικῆς ἐξουσίας. An

error

error hic agnoscendus, &, Ξάντες, rescribendum; contra fidem Codicum optimorum B. & A? (nam Vatic. hoc, de more, omisit?) An potius existimandum, è nominativo fœminino Ξάντη, patrium hunc casum à Nostro duci? quod vereor ut analogia, & recta grammaticæ ratio permittat.

Ε Π Ι Τ Υ Μ Β Ι Ο Ν.

Lib. I. cap. XXIII. λαβὼν μοναχικὸν ἐπιτύμβιον. agit de Nicandro Latisseno irridente Andronicum olim Episcopum Sardensem, postea Monachum; sed per ambitionem è vitâ monasticâ reversum ad Dignitates; quibus subitâ conversione Sortis ejectus, multis, quos irritaverat ludibrium debuit; in primis Nicandro isti ejus operâ Episcopatu pulso. qui ut Andronico exprobraret ambitiosam eruptionem è statu monastico, monachicum ei ἐπιτύμβιον iniecit, ipso statim rejiciente. Non reperio alibi hanc vocem. Sed manifestè docet hic ipse locus, capitis tegmen Monachorum proprium sic dictum. unde & cucullum latinè reddidi; & mox in repetitione rei ejusdem, Ecclesiasticis usurpatam Scriptoribus pro cuculli synonymâ caputij vocem adhibui. Videri possit cucullum Monasticum, ideò dictum ἐπιτύμβιον quòd cum vestis ipsa sit quasi sepulcrum Monachi, cucullus extet velut apex ac fastigium tumbæ.

Ε Σ Κ Α Μ Μ Α Τ Ι Σ Μ Ε Ν Ο Σ.

Lib. II. cap. III. Συμβὰν δὲ τι καὶ περὶ τὸν ἐσκαμματισμένον χαρτοφύλακα· ὁ γὰρ Μοσχάμπαρ καὶ πρεσβύτης ἅμα μετὰ τὸ ὀφφίκιον, ἅμα δὲ καὶ ταξιάρχου, &c. quid sit hoc loco ἐσκαμματισμένος minus mirum est ignotum mihi esse nusquam alibi tale vocabulum nacto; cum ne Vaticano quidem Paraphrastæ vocis hujus potestas perspecta fuerit, prout apparet ex eo quod, ἐσκαμματισμένον viri nomen intelligit distincti à Moschampare, hujus videlicet in Chartophylacis Officio Successoris: Sic enim ab eo hic locus redditur. Συμβὰν δέ τι καὶ περὶ τὸν ἐσκεμματισμένον χαρτοφύλακα καὶ Μοσχάμπαρα. ἔχοντες δὲ οὗτοι καὶ τὸν Πεντεκκλησιώτην ἐνεχόντων τῷ Πατριάρχῃ. Ita ille: tres ponens, ubi satis manifestè duorum tantum Autor meminit, Moschamparis Exchartophylacis, & Quinqueecclesiensis Antistitis. Nam cum nominasset ἐσκεμματισμένον χαρτοφύλακα mox exponens quis is esset, & quam ob causam ἐσκαμματισμένος diceretur, Parenthesim inserit quâ docet, Moschamparem Officio Chartophylacis, prius quàm hæc fierent quibus se narrandis accingebat, decessisse. Hoc ipso indicans ἐσκαμματισμένον χαρτοφύλακα hîc à se positum pro Exchartophylace, sive Chartophylace exautorato. quid σκάμμα sit, & quid τὰ ἐσκαμμένα nemini est ignotum non planè peregrino in Græcorum Librorum lectione. quid autem hîc comminisci verisimilius possumus, quam vel finxisse Pachymerem verbum σκαμματίζειν ex nomine σκάμμα, vel id verbum aut apud Autorem Nobis incognitum repertum, aut usu vulgari sermonis Byzantini tunc tritum, suæ Historiæ inseruisse. Excogitari porrò duplex potest notionis talis huic participio ἐσκαμματισμένος hoc loco inditæ ratio. Prior quia Tabularium Ecclesiasticum cui custodiendo præpositus erat Chartophylax, credibile est in loco Septis circumdato fuisse servatum. Septa autem ἐσκαμμένα, & σκάμμα locus fossâ, & vallo circumclusus dicitur. unde σκαμματωθεὶς, aut ἐσκαμματισμένος dicatur, qui, septo Ecclesiastici Archij excesserit jure amisso illic præsidendi post Chartophylacis officium amissum. Est præterea σκάμμα magis propriè locus certaminis. Hieronymus ad Pammachium. *Cur tu omissis super quibus pugna est, de Scammate, & loco certaminis egrediens, in peregrinis, & longè alienis disputationibus immoraris?* Sic Sanctus Doctor. ex quo liquet, usitatissimo significatu σκάμμα dici

septum

septum intra quod certant Athletæ, quod Galli *Champ-clos* vocant. hinc altera ducitur causa cur à Pachymere Moschampar Chartophylax dici ἐσκαμμανισμένος potuerit. Commiserat enim is se se cum Vecco, in celebri illo colloquio Capite XXXV. Lib. I. narrato, contra eum disputans, sed infelici successu. nam quæ dixit adeò validè sunt à Vecco retusa, ut ab ipso Patriarchâ, cui tunc Moschampar militabat, reprobata sint. quare quod victis Athletis, & septo pulsis convenire videbatur ἐσκαμμανισμένου, sive ἐξωθέντος ἐκ σκάμματος vocabulum adaptaverit hîc Noster Moschampari.

Ε Υ Φ Υ Η Σ.

Lib. I. cap. XII. Tomi prioris sic Pachymeres, causam morbi, quo gravi, & longo laboravit Imperator Ioannes Lascaris, indicans, scripsit: τὸ δ' ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. ὅθεν οἶμαι καὶ τὸ εὐφυὲς ἐκείνῳ ἐπὶ τοῦ προσώπου ὤν. Hæc ego in hunc modum verteram: *Origo ejus verisimiliter imputabatur naturali effervescentiæ cordis: quam & causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis* Super his editâ jam priori Parte illâ Pachimerianæ Historiæ, convenit me Vir & dignitate Illustrissimus, & ingenio ac eruditione præstans, idemque humanissimus, ac mei longè supra meritum amans: & mirari se dixit, quod τὸ εὐφυὲς quo vulgò ingeniũ, industria, bona indoles, in Classicis autoribus signatur, ego ad vultûs ruborem contulerim. Huic ego gratiis prolixè habitis, & ex vero significatâ docilitate meâ ad obtemperandum recta monentibus, ostendi quid secutus à notâ vocis eius notione deflexissem. & ille me audito, innuere non est gravatus, sibi satisfactum. Quia verò Eruditis quoque alijs Lectoribus simile quidpiam occursu ejus loci venturum in mentem est credibile: quæ illi respondi, palàm hîc exponere operæ pretium putavi. Non me latet, εὐφυὲς adaptatum homini plerumque sonare τὸ δεξιὸν τοῦ νοῦ καὶ εὖ πεφυκὸς πρὸς τὸ μαθεῖν, industriam, & facilitatem quandam acris ingenij: sed & scio Hesychium εὐφυῆ explicare per ὡραῖος formosum. formæ autem partem in vultu quis neget ruborem esse? & quid aliud ad formam pertinens ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου *ex naturali fervore cordis*, quàm ruborem hic dici existere, verisimiliter comminisci potui? Rectè Eustathius ad Iliad. β. pag. 172. Ed. Rom. ἐντεῦθεν, ὡς δῆθεν εὖ φυὲν, ἢ μὲν κατὰ τὸ ἐκτός... δεξιότης δὲ σωματικὴ καὶ εἰς ταὐτὸν ἥκουσα τὸ κάλλει.... ἀφ' ἧς καὶ προσώπου εὐφυές.... καὶ αὐτὸ μὲν ὁ κατὰ σῶμα φυή... ἐπειδὴ δὲ κατὰ νοῦν, ὅθεν καὶ εὐφυὴς ὁ εὖ ἔχων εἰς τὸ εἰδέναι. Vides hîc clarè distingui duplicem vim verbi εὐφυὴς, quarum ad mentis acrimoniam una, ad corporis, ac vultûs speciem pertineat altera. juxta priorem nequaquam hîc Pachymerem locutum suadet, quod sit inconsequens, promptitudinem ingenii nimiæ ac morbosæ cordis effervescentiæ tamquam proprium effectum assignare. præsertim cum mox addat rem planè contrariam. nempe: *fuligines ex isto cordis incendio sursum in cerebrum perlatas, rationis in Ioanne Augusto usum perturbasse.* hæc enim est sententia verborum illorum: ἡ σίγοντος τῆς μορίου τὸ πάθος, κἀντεῦθεν ἐκπεμπομένης τῆς αἰθάλης, ὡς μηδὲ χρησίμως πολλάκις ἀναπίμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰς ἀναδόσεις, &c. Quin & dum reputo Pachymerem lectione antiquitatis plenum, potius in scribendo respicere quid apud Autores viderit, quam curare quid minùs ipso tritus in veteri eruditione Lector intellecturus statim sit, in animo, cum hæc chartæ illineret, habuisse simul illos Homeri versus Iliad. δ.

> τοῖοί τοι Μενέλαε μιάνθην αἵματι μηροὶ
> Εὐφυέες.

Simul Plutarchi ex Libro; Πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ, locum hunc de Iuvene progresso jam in studio virtutis ἀλλὰ καὶ προσαγορευθεὶς ὑφ' ἑτέρου ταύτῃ προσηγορίᾳ (φιλοσόφου) φρίσσει ὡς εὐφυὴς νέος, ὡς εἰπεῖν μειδιάσας, καὶ ὑπο-

πλη-

πλησθεὶς ἐρυθήματος, ὃ τῆς τοῦ Θεοῦ εἰμι, &c. eum in primo eruentam rubedinem, in altero verecundum ruborem faciei, conjuncta cum vocaculo διφυὴς videret, illud in suâ scriptione posuisse, animo indicandi conspicuum ardorem vultûs flagrantis, qualem in Ioanne Lascari ex cordis inflammatione, ut credebat, ortum observaverat.

ΖΕΥΞΙΠΠΟΥ ΦΥΛΑΚΗ.

Lib. vi. Partis Prioris cap. xxxiii. Τῇ τῆς Ζευξίππου διδόντες φυλακῇ. Agit de Latinis captis ad Bellagrada, quos Constantinopolim ductos, & illic ostentatos Plebi, deinde ait Historicus in hunc, quem vocant τῆς Ζευξίππου Zeuxippi carcerē fuisse conclusos. Nullum vidi idoneum Autorem qui fuisse Constantinopoli carcerem sic dictum doceat. Procopius lib. i. de Bell. Pers. pag. 70. Ed. Reg. & lib. item i. de Ædif. pag. 23. βαλανεῖος *Balnei publici* meminit quod ὁ Ζεύξιππος vocaretur. Nicephorus item, Callisti lib. ix. cap. ix. pag 697. Ed. Paris. δημόσιον λουτρὸν περιφανές τε καὶ μέγιστον, *publicum lavacrum conspicuum, & maximum*, τὸν Ζεύξιππον fuisse nominatum tradit. Thermas à Severo conditas has ferunt in templo Διὸς Ζευξίππου Iovis equos jungentis, seu curru subiunctis equis tracto vehentis, quod Ζευξίππου vox indicat, fortasse sic dicto, quia tali specie Iuppiter olim in eo Templo effictus viseretur. Ex veteri porrò illo Fano vocabulum recentiori Thermarum ædificio ei adjuncto adhæsisse apparet. estq; id verisimilius, quam quod alij suspicantur, à Zeuxis Pictoris Tabulis quales illic prostarent, locum nominatum. Statuis enim, & signis fuisse videtur insignior quàm tabulis. Vide quæ de loci ejus ornatu exquisitissimo collegit è veteribus Petrus Gyllius lib. ii. de Topog. Constant. cap. vii. ubi prolixum exhibet Catalogum statuarum illic erectarum. Frequentari solitum concursu curiosorum indicat Nazianzenus orat. xxv. ubi Zeuxippum propterea vocat novam Ierusalem, quòd Templo à S. Helenâ in Calvariâ condito, & Nova Ierusalem vocato, splendore ac magnificentia non cederet. Quare solus Pachymeres articulo fem. generis τῆς Ζευξίππου φυλακὴν dixerit, non planè comperi. Suspicabar: posterioribus temporibus, collapsa ævo parte antiquarum Balnearum, (nam ante hos centum annos nulla restare vestigia Zeuxippi, testatur Gyllius) rudera in στοὰν, *Porticum* efformata. juxta quam spatiis vacuis septo circumdatis multitudo hæc captorum bello Latinorum, quam Vrbis ordinarij carceres minùs caperent, conclusa tunc fuerit; & hæc à nostro τῆς Ζευξίππου (subaudi, στοᾶς) φυλακὴ vocata. Sic hodiè apud Algerium, ex veteri *Iol cæsaria* deformatum nomen, à Piratis capti custodiuntur in Balneo, *vel bagno*, prout ab Expertis didicimus.

ΖΥΓΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΙΘΕΝΑΙ.

Lib. ii. cap. xv. ὡς δ' ὁ Καρδινάλιος Νικομηδείας τὸ ζυγὸν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ἐπέθηκε. Agit de ordinatione Athanasij Patriarchæ Constantinopolitani. in quâ quærendum ad intelligentiam hujus loci, quid sit *Iugum Sancti Evangelii ponere*? Docet id nos Ritus Ordinationis Episcoporum apud Græcos, qui extat in Euchologio pag. 302. ubi disertè traditur: completo Trisagio celebrantem Episcopum ascendere in crepidinem Sacræ Mensæ, ibique illi offerri à præsentibus tribus Episcopis Ordinandum, à dextris celebrantis; à sinistris autem adstare Chartophylacem, qui Celebranti chartam offert, in quâ Scriptum sit; ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων καὶ τῶν ὁσιωτάτων πρεσβυτέρων, ἡ θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται τὸν δεῖνα τὸν Θεοφιλέστατον Πρεσβύτερον, Ἐπίσκοπον τῆς θεοσώστου πόλεως τῆσδε. εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ

αὐτοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος. Hoc est *Suffragio, & approbatione Dei amantissimorum Episcoporum, & Sanctissimorum Presbyterorum, divina gratia, quæ ubique infirma curat, & deficientia supplet, promovet N. Dei amantissimum Presbyterum, Episcopum à Deo servatæ Civitatis N. oremus igitur pro eo, ut veniat super eum gratia Sanctissimi Spiritus.* ubi chartam hanc Celebrans accepit: Archidiaconus audiētiam indicit, clamās: πρόσχωμεν. *attendamus* Mox Celebrans quæ scripta sunt in chartâ pronunciat, intelligibili cunctis voce. Post quod ut præcepto orandi pro Ordinando pareant, tam qui sunt intra Cancellos Presbyterij, quam qui extra, pariter acclamant: Κύριε ἐλέησον *Domine miserere:* Tunc Celebrans Evangelij volumen explicat & sic apertum imponit capiti, & collo ejus, qui ordinatur, adjutantibus in eo, & aliis Episcopis: Ἀναπτύσσεται τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου, συνεφαπτομένων καὶ τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων. En quid sit ζυγὸν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου τιθέναι; quod hîc noster memorat, cerimoniæ ordinationis partem illam obire, qua Sacer Evangelii Codex explicatus ponitur supra caput, & collum ejus qui ordinatur ad modum jugi ζυγοῦ. Porro in Codicis apertura curiosa superstitio captabat omen ex verbis in oculos adstantium incurrentibus visu primo diducti voluminis: cujus vanitatis exemplum hîc Pachymeres recitat, prout in ordinatione Athanasij contigit.

Θ Ε Μ Ε Λ Ι Ο Ν.

Lib. IV cap. XV. Κατὰ τοῦτον δ' οὖν (Γαμηλιῶνα) θεμέλιος πρῶτον τῆς Σελήνης ἐχούσης. quid vocet hoc loco Pachymeres θεμέλιος πρῶτον, exponit mox in versu per illa verba: πρώτη βάσις. Est ergo ex ejus mente θεμέλιος σελήνης πρῶτον primus à Synodo novilunij processus: hoc est νεομηνία, & verum mensis lunaris initium. idcircò autem non otiosè id notatur, quod plerumque in mensibus, quales sunt Romani, solaribus contingat, plenilunium, & neomeniam ad menses diversos pertinere. Ostendemus autem Libro harum Observationum III. ubi defectionis hujus lunaris calculos dabimus, contigisse illam die XIV. Ianuarii Anno Chr. 1302. unde est consequens, νεομηνίαν quæ præcessit hoc plenilunium Eclipticum in ipsas Ianuarii Kalendas incidisse. Nam XIV. Lunæ die plenilunia fiunt. Exprimere igitur Noster hîc voluit Lunæ menstruum cursum allegoriâ quadam ædificij: quia enim substructionis initium, fundamentum est, Græcis dictum θεμέλιος; rectè transferri posse id nomen putavit ad significandum initium motûs, quo Luna statim à puncto coitûs cum Sole ad novum circuitum se se incitat. Fortè autem κυριολογίαν quandā Autor posuit in voce μηνὶ, ut per eā alioqui totū τριακονθήμερος spatium triginta, & si quid excurrit, dierum indicare vulgò solitam, hic propriè intellexerit Kalendas ipsas, sive primam mensis diem: ita ut, cum dicit, μηνὶ δὲ λιμναίῳ πρώτη βάσις ἵστατο μηνὸς indicare, quod dixi, voluerit, mensem lunarem eo anno cum civili paria inchoando fecisse; ac primo ipso Ianuarij primum inivisse Lunaris periodi diem. quod ex tabulis hodieque Astronomicis verissimum deprehenditur.

Ι Κ Τ Α Ρ.

Lib. I. cap. XIV. Ἀρχιερεῖς μὲν ἐκεῖνοι, ἢ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῷ Πατριαρχεύσαντι ψῆφον, μηδ' ἴκταρ εἰς νοῦν βάλλειν. Iterum Lib. II. cap. XIX. ἐκεῖνο τοῦτο μὲν γέγονε, τοῦτο δὲ καὶ ὡς δῆθεν παιδὶ, καὶ ἐκτροπῆς καταφρονήσασα, οὐδ' ἴκταρ ἐπεσκέψατο. Hesychius τὸ ἴκταρ, exponit ἐγγὺς *propè* Idem docet Eustathius ad Odyss. Ψ. & uterq; recitat usurpatum Platoni 9. de Repub. adagium, οὐδ' ἴκταρ βάλλει, de Iaculatore infelici, qui non solùm non ferit scopum, sed ne propè quidem accedit. Ad hanc

hujus vocis notionem cogitatam in his locis Pachymeri, interpretationem utrobiq; meam accommodans, haud aberrasse me ab Autoris sententiâ confido. Adiiciam obiter quod in mentem venit, etymon vocis latinæ *instar*, non aliundè videri quam ab hâc græcâ ἴκταρ repetendum. Est ἴκταρ, ut monet Hesychius ἀπὸ τοῦ ἱκνεῖσθαι, quod sonat *pervenire*, ex eâ origine accomodatum ad significandam imitationem, seu expressionem formæ, quæ tantum non pervenit, & abest proximè à vera similitudine Archetypi, ut rectè instar illius possit haberi. Grammatici, & in his novissimè accuratissimus Vossius, frustra ni fallor conflictantur, in extundendo Musis invitis veriloquio vocis hujus è verbo *instare*. Habemus ex eo quod subiicio etiam literam, n, ex ν τοῦ ἱκνέομαι. cappa verò facile credi potest ob Euphoniam sublatum, aut in s emollitum in vocabulo latino *instar*. Sic opinabar · judicent οἱ τὰ τοιαῦτα δεινοί. quorum arbitriis obnoxius, & libens stetero. Antequam desino admoneo, tertiùm uti verbo hoc Pachymerem, Cap. nimirum VII. libri IV. οὐδ' ἴκταρ ἄξιος χρίνοντα τὸ συνάλλαγμα de Augusta Matre Ioannis Despotæ hujus matrimonium cum filiâ Chumni Præfecti Canicleo, licet id Andronicus Pater Despotæ optaret, impar dignitati filii ducente. Sed & alter occurrit locus lib. VI. cap. XIV. Τὸ μηδὲ ὥσπερ ἤτοι διδόναι, οὐδ' ἴκταρ βάλλειν θυμῷ νῦν ἐδοκίμαζε. significat: ne primâ quidē cogitatione tenus venisse in mentē Imperatori dare Catelanis stipendia flagitantibus quantum pecuniæ poposcerant. Vide etiam Lib. VI. cap. III.

ΙΠΝΟΣ ΑΓΙΟΣ.

Lib. I. Cap. XXVIII. Ἐκεῖνος δὲ πότε (ἄρτον ἅγιον σεσηπότα) ὁ τοῖς τοιούτοις ἀφιερωμένος τόπος ἐν παλαιῷ, ὃς δὴ καὶ ἰπνὸς ἅγιος λέγεται, οὕτως ἐπιρριφέντα, οὕτως δέχεται. vulgatâ notione ἰπνὸς furnus est, aut etiam fimetum, & receptaculum sordium. Hinc in AEdibus Sacris, locus in quem res sacræ putredine inutiles consumendæ projiciuntur Græcis, ut hîc docet noster, ἰπνὸς ἅγιος dicitur. Memini & alicubi legere δεξαμενὴν vocatum. Latini *Piscinam* appellant.

ΙΧΝΗΛΑΤΗΣ.

HOC verbum priori à me Glossario tractatum repono, ne Lectorem lateant quæ Claudius Maltretus illic à me scripta legens, de suo contulit ad rē illam
„ illustrandam, auro contra non cara. *Texeira* (inquit) Lusitanus in Historiâ Persidis
„ Lib. I. cap. XXXV. meminit Regis cujusdam *Referè Annuxiron* vocati. Is nimirum
„ est *Chosroes Anasuranus* tui Symeonis Seth. Addit Texeira ejus Regis tempore
„ delatos ex Indiâ in Persidem Libros duos Philosophicos, quorū uni nomen fuit
„ *Celilah*, alteri *Vuademama*. Vnum nimirum librum divisit in duos, pro duplici
„ nomine duorum Interloquutorū primæ Dissertationis. כליל *Celilab* apud Schin-
„ dlerum pag. 861. significat arabicè, *Corona*, in voce *Vuademana* primum, v, con-
„ junctio est ו. Secunda syllaba *Va* est verbum בָא *Va, ingressus*, vel quid ex eo de-
„ rivatum. reliquæ tres syllabæ *Demana* videntur esse à דָמָה *Dama, observavit*, un-
„ dè cum adjuncto נ *Nun heemantico*, nomen formatur significans *Observatorem*
„ *Gressuum*, ἰχνηλάτην videlicet ac *Vestigatorem* tuum. Symeon Seth ait initio primi
„ Prolegomeni *Chosroen Anasuranum* fuisse filium *Davidis*. Meus Procopius eun-
„ dē asserit *Cabadis* filiū. Liceat suspicari Exscriptores Libri Seth Δαβὶδ pro Καβὰδ
„ vitiosè posuisse. Nam in totâ Historiâ Regum Persicorum nullus reperitur *David* dictus Puto etiam eos errasse in nomine Perzoes trajectione literarum, cum
„ *Perozes* recta scriptio sit. Nam hoc nomen Persis usitatum reperitur: quare cor-
„ rigendum quoq; puto Amianum Marcellinum lib. XIX. dum *Prosen* pro *Perozen*,
„ ut opinor, scribit. Totum locum ita & legerem, & interpretarer pace doctis-

simi

ſimi Valeſii: Perſis Saporem & *Xahan-xa*, & *Perozen* appellantibus, *Regum Regem*, & *Diſſipatorem*, ſupple, Hoſtium à פרץ *parats* hebræo. unde Baal peratſim dictus locus, vbi *diviſit Dominus inimicos Davidis*. 11 Reg. v 20. Hæc Maltretus, quibus addo, quod Amici Florentiâ ſcribunt. Nempe illic in celeberrimâ Ducis Magni Mediceâ Bibliothecâ ſervari exemplar Græcum hujus ejuſdem Libri, cum indicio temporis, quo is eſtè Barbaricâ in Græcam translatus linguâ. Aſſeritur enim id factum juſſu Alexii Comneni, quem conſtat Imperium Orientale tenuiſſe ab Anno Chriſti 1080. ad 1118. Nec abhorret ab hâc Chronologiâ ætas Symeonis Sethi, quippe quem Illuſtriſ. Leo Allatius Diatriba de Simeonum ſcriptis pag. 181. floruiſſe teſtatur ſub Imperatore Michaële Ducâ: cujus Imperium cum ab Anno Chriſti 1071. ad 1078. pertinuerit, facilè potuit florentis tunc ætatis Sethus vitam ad multos inde annos propagaſſe. & conſequenter diù vixiſſe ſub Alexio Comneno.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙΚΑΙ ΤΙΜΑΙ.

Lib. VI. cap. XI. Καὶ γὰρ καί τινες ἐξ ἐκείνων καβαλλαρικαῖς τιμαῖς ἐτετίμηντο παρὰ Βασιλέως. Agit de Comitibus Mpyrigerij Tentzæ, quorum aliquos docet ab Imperatore Equeſtribus fuiſſe honoribus affectos. Intelligit, opinor, Equeſtrem dignitatem certis formulis, & publicâ cerimoniâ ipſis ab Andronico Auguſto honorificè collatam. quod in Hiſtoriis ævi citerioris erebrò factitatum à Regibus legimus. Puta cum manu ſuâ calcaria nobilibus ſibi caris induunt, aut torquem in collum injiciunt, inſigne honorarium equeſtris dignitatis.

ΚΑΚΗ καὶ ΚΑΚΗΝ ΕΠΙΛΥΕΙΝ.

Lib. II. cap. VIII. Δεῖν ἔλεγον κρίνεσθαι τὸν Γρηγόριον, καὶ σφᾶς τὸ ἀποβησόμενον δέχεσθαι· μηδ' ἐπιλύειν τὴν κάκην, μηδ' ἄλλα κεύθοντας, ἄλλα βάζειν, οἰκονομοῦντας ἀνοικονόμητα. Ita codex uterque Barberinus, & Allatianus, quæ Vaticanus omittit. In hoc loco notanda præſertim vox κάκην cum accentu in priori ſyllabâ, longè ideò diverſa à feminino adiectivi κακὸς, quod ſemper κακὴ, cum gravi in ultimâ ſcribitur. Nec Antiquis ignota eſt hæc differentia. Enarrat Heſychius quendam locum innominati Autoris, in quo viſebantur hæc verba τῆς ἐμῆς κάκης; voci κάκης, ut ſynonymam ſubjiciens vocem κακυκίας (reſcribe κακυχίας) Euſtathius quoque παρεκβολαῖς ad Iliad. ν. ad illum verſum 634. Ἣν ἐμὲ λωβήσασθε κακαὶ κύνες &c. agnoſcit vocabulum κάκη diverſum à κακὴ, ſic annotans: κάκη γὰρ οὐ μόνον ἡ κακία, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἀλλὰ καὶ ἡ δειλία. Denique Antiquus Grammaticus Autor Opuſculi, cui titulus eſt Ὅσαι λέξεις πρὸς διάφορον σημαινόμεναι, διάφορον δέχονται τόνον. Inter vocabula pro accentûs diverſitate ſignificatum mutantia, recenſet κάκη, vocabulum aliud ſonans quam κακή. Reſtat nunc ſtatuendum quam huic voci notionem hoc loco ſubjiciat Pachymeres. Aliàs obſervavi pendere illum ex Heſychio. Heſychius autem, ut modò monui, κάκην per κακυχίαν exponit. Reſciamus autem licet ex eodem Heſychio quæ ſit apud ipſum vis hujus vocabuli. κακυχία, inquit ille, ἀσθένεια, ἀμέλεια, ἀθεραπευσία. Eſt ergò Heſychio κακυχία, non quælibet infirmitas, ſed incurata, & neglecta. quid ergò hîc ſibi volunt Epheſinus, & Cyzicenus Epiſcopi, negantes: declarandum eſſe orthodoxum Gregorium Cyprium priuſquam judicium ſubjerit: & ſecus facere, dicentes fore, ἐπιλύειν τὴν κάκην *ſolvere plagam incuratam*? Hoc opinor volunt: tam perperam id actum iri; quàm inconſultè Medicus Chirurgus vulnus altum nondum coalitum, aut cicatrice obductâ perſanatum, ſolveret faſciis, & pro planè curato dimitteret, ac temerè iactaret. Hunc ſenſum adſtruunt duæ illæ, quas continuò

ſubjungunt, proverbiales item locutiones, ἄλλα κεύθοντας ἄλλα βάζειν. *alia occultantes alia effutire*; & οἰκονομοῦντας ἀνοικονόμητα *excuſantes inexcuſabilia*, quæ in parem ſententiam facilè coëunt pro conditione argumenti ſubiecti.

ΚΑΜΠΟΣ ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.

Lib. IV. cap. XVIII. Καὶ εἰς αὐτὸν τοῦ μαινομένου κάμπον ἐλθόντα. campi Latinum nomen Græci Recentiores ſuis literis eâdem notione ſcripſerunt, Exempla dat Meurſius. Nec dubium videtur quin hîc de campò quodam, & planitie agatur fortè interiore ditioni Romanæ, & diſtante à Limite, uſque in quam tamen licenter excurrendo Barbari penetrarint. quis proprie hic locus inter Orientales Imperij regiones fuerit, & cur μαινομένου κάμπος, *furentis campus* appellatus, nondum reperi.

Κ Α Ν Ι Κ Λ Ε Ι Ο Ν.

Lib. II. cap. XXII. Ὃν δὲ οὐ μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου κατέστησε. quid eſſet Κανικλεῖον nuſquam ſatis explicatum occurrit. Vereor autem ut poſſim credere Pontano Arcem id & Monaſterium fuiſſe Conſtantinopoli ajenti: Notis ad cap. XIV. Libri I. Hiſtoriæ Cantacuzeni, ubi de hoc ipſo Nicephoro Chumno, quem Pachymeres hic ait Canicleo Præpoſitum fuiſſe ab Auguſto, quemque prius capite XX. bujus Libri dixerat ex Quæſtore creatum ab eodem Myſticum, Cantacuzenus conſentaneè Noſtro hæc ſcribit: Καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου Νικηφόρος ὁ Χοῦμνος, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θαυμάσιος ἐν φρονήσει, πολλῆς τε ἀπολαύων Βασιλέως εὐνοίας τε καὶ τιμῆς. *Et qui Canicleo præerat Nicephorus Chumnus, ſapiens, & miræ prudentiæ vir, in primis carus Imperatori, magnique ab eo habitus.* Arcem fuiſſe Conſtantinopoli Canicleum vocatam non memini legere; Monaſterii ejus nominis meminit obiter Zonaras in Alexio Comneno, dum ait Comnenos Fratres Vrbe captâ, jam ſecuros evocaſſe matrem, & conjuges è Monaſterio Caniclei in Palatium. verba Zonaræ ſunt: Ἤδη δ' ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότες οἱ Κομνηνοί, καὶ τὴν μητέρα σφῶν καὶ τὰς ὁμευνέτιδας ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Κανικλείου πρὸς τὰ Βασίλεια μετεστείλαντο. Tamen id Monaſterium quò abſtractas è Templo S. Sophiæ, in quod Aſyli jure confugerant, Matronas Comnenorum Botaniates tranſtulerat, ut idem Zonaras mox ait, Anna Comnena rem eandem referens Lib. I. pag. 54. vocat γυναικείαν μονὴν τῶν πετρίων, *muliebre Monaſterium Petriorum*, quod & ait ſitum fuiſſe *prope Ferream* τὴν ἀγχοῦ τῆς Σιδηρᾶς διακειμένην. Suſpicor Κανικλεῖον AEdes fuiſſe in quibus aſservabantur Scripturæ publicæ, & ubi expediebantur Imperatoria diplomata: quale Romæ viſitur Palatium Cancellariæ. Monaſteriumque illud Petriorum propriè vocatum, ex ejus domûs publicæ, ac notiſſimæ viciniâ indicatum, & denominatum à Zonarâ fuiſſe. Præfectum autem Caniclei vocatum, quem Cancellarium dicimus, cui eſset Tabularii Regii cuſtodia, & Chartarum Imperatoriarum Expeditio commiſsa. amplum jam & celebris in Aulis omnibus ſplendoris Officium. Autorem habeo Radevicum Lib. I. de Geſtis Friderici Imperatoris cap. XLVII. *Vnus* ait *de Servis Palatii, Caniclinus videlicet, quem nos Cancellarium dicere poſſumus.* Sic ille, meliùs opinor, quam Guntherus, qui metri fortè commoditatem ſecutus, *Caniclinum* interpretatur *Camerarium*.

Græci cognominis uſu
Hic Caniclinus erat. Nobis Camerarius idem
Eſſe poteſt, &c.

Eſt in eadem ſententia Spelmannus in Archæologo, verbo *Cancellarius*, et *Caniclinus*. Videtur idem confirmare Nicetas Lib. II. in Alexio, dum de officio Præfecti Ca-

ēti Ca-

ñi Canicleo fcribit, exiftimatum id fuifse fummæ apud Imperatorem aut fub Imperatore poteftatis. verba ejus funt: παρὰ Βασιλεῖ διαπρέποντα πάντα οἰόμενος τὸ μὴ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου ὀφφίκιον. Quod cui magis quam *Magni*, ut nos loquimus, *Cancellarii* Officio conveniat, non video. hoc enim qui exercet, mens veluti & manus eft Principis. Κανικλείονα uno vocabulo *Canicleonem*, ifto fungentem Magiftratu virum appellatum affirmat Gregentius. agens enim de quodam *Herba*, probato, & caro Imperatori, qui & hunc è Sacro fonte fufceperat; ait eum a faventeipfi Augufto cooptatum in Senarum, & factum ὑπερεκκλήσιονα, *Hypecclefionem qualem*, ut addit, *Romani Patricium*, *& Canicleonem appellant*. ἕνα τῆς Συγκλήτου τῶν ἀπέφηνε, ὑπερεκκλήσιονα αὐτὸν ποιήσας, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι πατρίκιον καὶ Κανικλείονα προσαγορεύουσι. ubi obiter habemus non memoratum alibi Magiftratus hujus nomen ὑπερεκκλήσιονα. de etymo vocabuli hujus, nifi eft à latinâ voce *Cancelli*, unde *Cancellarium* meritò Spelmannus deducit, rationem originis explicans, amplius quærendum puto.

K A N I Σ.

Lib.VI.cap.I. Καζάνης μὲν οὖν ὁ τῶν ἀνατολικῶν Κάνις Τοχάρων. De voce Κάνις aut ut alibi Nofter fcribit Κάνης, dixi quędā Gloffario Priori. Iis nūc hæc habeo quę addā. Animadverti in Chronico Arabico Abulpharagij, unde universā Imperii Tocharorū Mogulici Chronologiā, quatenus ad Pachymerianæ Hiftoriæ illuftrationē pertinet, inferiùs libro harum Obfervationum III. cap.VII. digeram, animadverti, inquam, duplicem in ufu Orientalium Gentium affinis foni vocem fuiffe fupremæ indicativam Poteftatis, quarum altera communis Tocharis cum Præftejanenfibus, & Sinenfibus, alia Mogulenfium fuit propria. Voces hæ funt *Chan*, & *Kaan*. Priore infignitus legitur qui ultimus ei præfuit Imperio, quod Presbyteri Ioannis appellabatur; ex cujus everfione Mogulicum ortum eft. Refert enim Abulpharagius, extremum illum *Ioannem*, fuiffe proprio vocabulo *Vng-Chan* appellatum. Hunc qui occidit ejufque occupavit Solium *Tamujinus* primùm dictus, novo deinde adfcito *Gingiz* nomini *Chanis* nomenclationem ut regni indicem addidit Ginhiz-Chanes nuncupatus. Hujus filius, & hæres priùs vocatus *Ogtai*, *Kaanis* in aufpiciis Regni vocabulum accepit, quod & illuftre reddidit, geftis tebus, victoriifque clariffimis. Inde factum puto, ut quidam ejus Pofterorum nomen illud pro regni infigni ufurparent. Dico, quidam, non enim omnes. cum qui Kaani huic ipfi ἀμέσως fucceffit ejus filius Cayuchus, non *Kaanis*, fed *Chanis* appendicem in Imperij notam privato nomini adjunxerit, vocatus conftanter Cayuch-chan. Primus qui Cayucho decedenti fuffectus eft Munkakaus non *Chanis*, fed *Kaanis* Epitheton adfcivit. Munkakao mortuo, & ejus fucceffione incertâ propter Kublai, & Aribugæ Candidatorum Imperij per duodeviginti annos bella civilia, *Hulacu* frater Munkakai, miffus dudum ab eo, ut pro fe præeffet Occiduis Imperij Tractibus, cum etfi, numquam ritè lectus, aut inauguratus Imperator, haud obtinere videretur verum jus Regni Mogulenfium, tamen quia de facto tali poteftate fungebatur, ab Abulpharagio aliquando appellatur *Hulacu il Chan*. hoc verò mortuo, ubi legitimis fuffragiis Gentis collocatum in Mogulenfium Solio Abakam, Hulacu filium retulit, femper illum deinde *Abaka-il Chan* Abakam Chanem nominat; ut emphafim αὐτοκρατορικῆς Monarchiæ in voce *Chan* non dubiam agnofcat. Cazanen deindè, quem Pachymeres celebrat Principum veterum in paucis illuftrium ambitiofum æmulatorem, facilè crediderim, *Kaanis* fecundi fuæ Gentis longè Clariffimi Monarchæ, cognomen potiùs optaffe quàm *Chanis*, quod in Reges quoque fuæ Gentis non laudatiffimos vulgatum, & in aliis infuper Populis ufitatum noverat. Etenim Sinatum Rex, quem *Kaan* vicit,

& ad

& ad necem ultrò sibi consciscendam adegit, *Altun-Chan* nominatus traditur. Hęc cum ita sint, Pachymeres uti, & multi alii Scriptores, ex *Chan*, & *Kan* unicam conflarunt appellationem, Tatarorum, ut putant, peculiarem Principum: cum tamen sit, meo judicio, verisimilius, vocem quidem *Kaan* propriam Gentis Mogulicæ fuisse: *Chan* autem Sinensibus saltem, & Præstejannensibus, fortassis etiam et aliis interioris Asiæ gentium Dynastis, tribui præterea fuisse solitam.

Κ Α Ρ Α Β Ο Σ.

Lib. III. cap. IX. Ἐπιχὼν σὺν τῆς λίμνης Καράβους, σωυδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μήκιστα ὄντα, ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζεται μέσωνας. Hesychius Κάραβος à Macedonibus dici ait πύλην. Hæc sola è multis huius vocis notionibus hùc quadrat, dum cã pro naturâ subiectæ rei significatos putemus exitus Paludis, sivè canales certis locis defossos, et hinc inde tignis altè fixis munitos ad aquam corrivandam. Horum capita extantia tignorum primùm devinxisse invicem validis funibus Philanthropenus hîc narratur, deindè instravisse trasversis tabulis, tum hoc plano pro fundo usus Turribus tollendis, è quibus arcem oppugnaret.

Κ Α Ρ Π Ο Σ.

Lib. II. cap XV. Μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλου φύλλα καρπὸν ἀνέφαινεν ἕτερον. vox καρπὸς hîc in notione qualem alibi nuspiam observaveram ponitur, folij paginam indicans, metaphorâ nimirum populari, quali vulgò in Gallia scapus Chartæ vocari solet *une main de papier*. Est καρπὸς junctura brachii cum manu ἄρθρον χειρὸς ἢ βραχίονος, ut loquitur Aristoteles 1. de Part. Animal. Apparet tamē volam ipsam seu palmam, et mediam planitiem concavæ manus καρπὸν etiam dici. Nam Homerus Iliad. Σ. Chorcas describens Iuvenum cum Virginibus manibus invicem consertis saltantium, tali videtur significatu καρπὸν usurpare dum scribit,

> Ἔνθα μὲν ἠΐθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι
> Ὠρχεῦντ', ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχοντες.

Si enim alter in alterius Carpo manum habebat, ut ait, non utique brachij juncturam carpum dicit, sed palmam, et volam, quâ teneri, et stringi solet manus se invicem saltando trahentium. Habet autem quandam speciem volæ extensæ pagina: ut fundamentum translationis non desit, usitatæ tunc fortè vulgari sermone, etsi rariùs in libris reperiatur. Aliquando putaram καρπὸν hic reddi posse *articulum*, aut *capitulum* comma scilicet primùm in oculos incurrens libro aperto. quod potest interdum esse ex mediâ, aut infimâ pagina. Sed id dici nequit hoc loco. Satis enim Noster indicat omen de quo agit, captari solitum ex verbis in capite, sive principio paginæ occurrentibus. alioqui enim non omnes convenissent in animadvertendo malo augurio ex verbis iisdem. fieri enim potuisset, vt tres Episcopi, qui cum Celebrante cooperabantur in illâ apertione, et impositione Codicis Evangelici, non in eandem omnes paginæ partem oculos conjecissent. Hæc me causæ impulerunt ad καρπὸν hoc loco *paginam* interpretandum.

Κ Α Σ Τ Ρ Ω Ν.

AD ea, quæ dudum notavi Glossario Tomi prioris περὶ κάστρου, sivè εἱρκτῆς λήθης; de castello, sivè carcere oblivionis, addam hîc quæ suggessit Pater Claudius Maltretus Soc. Iesu, datis ad me post illa lecta humanissimis literis.
„ *Dudum* (inquit) *hac notaveram ad cap. v. Libri 1. Procopii de Bello Persico, de Ca-*
„ *stello oblivionis*; Hujus Arcis mentionem faciunt in Vitâ S. Ioannis Eleemosy-

narii

„ narii Leontius, et Metaphrastes apud Bollandum Mens. Ian. Tom. i. pag. 508.
„ et 525. de eodem agunt Cedrenus Ed. Reg. p. 346. Autor Miscellæ, Lib xvii.
„ p. 510. Theophanes p. 220 Agathias lib iv. Ed. Reg. p. 138. Accuratiùs cæte-
„ ris Theophylactus Simocatta, cujus verba ad calcem hujus capitis commodiùs
„ reddam. Simile quoddam habuisse Castellum videntur Græci imperante Andro-
„ nico seniore. cui Nicephorus Gregoras lib. ix. p 200. Ed Basil datam fuisse di-
„ cit optionem malletne monasticum habitum induere, aut aliud subire malum:
„ quæ postrema verba aut cædē innuebant, inquit Gregoras, aut exilium, aut βιαίαν
„ ἀπαγωγὴν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον violentam abductionem in Castellum oblivio-
„ nis. Leunclavius in Pandectis Historiæ Turcicæ pag. 445. Ed. Reg. n 128.
„ Castellum illud Bosphoro fuisse appositum ex Gregorâ conjicit. At nusquam
„ Gregoras ejus situm designat. *De Castello verò Persico oblivionis dicto, post-*
„ *quam ostendi tragicam Arsacis Historiam à Procopio narratam, eamdem referri ab Am-*
„ *miano Marcellino Lib* xvii. *Sic notavi ad illa verba mei Procopii*: Arsacem in
„ Castellum oblivionis detrudi. Verba Theophylacti Simoc. quæ me redditu-
„ rum promisi supra, hîc accipe ex Lib. iii. cap. v. φρούριον (Γιλιγέρδων ὄνομα αὐτῷ)
„ ἐνδοτέρω τῆς Μηδικῆς ᾠκοδόμηται ἐν χώρᾳ ἐπιλεγομένῃ Βιζαχῇ, οὐ πόῤῥω Βενδοσαβεί-
„ ρων τῆς πόλεως. προσέστι δὲ τούτῳ καί τις εἱρκτή· λήθην δὲ ὀνομάζουσι ταύτην οἱ Βάρ-
„ βαροι. Hinc nos videtur abducere Ammianus Marcellinus cum ait: Arsacem
„ *exterminatum fuisse in Castellum Agabana*. At hoc ipsum, meâ quidem senten-
„ tiâ illius est carceris nomen ex duobus coalitum cum articulo. Proximè ad ori-
„ gines accedet, qui ita scripserit. *Hagoba-nas*, vel *Hagoba-nsa*. etenim *Gob*, &
„ Chaldaicè *goba*, vel *gubba*, quod toties in cap. vi. Danielis occurrit, foveam, &
„ lacum significat. utroque autem vocabulo Scripturæ Sacræ Interpretes carce-
„ rem benè septum, & præaltis parietibus munitum designant. Carcer in quem
„ Ioseph conjectus fuit, fovea dicitur Sap. x. 13. à LXX. λάκκος: & Gen. XLI.
„ 14. ὀχύρωμα munitio. Hæc est Chaldaici potestas nominis גבא vel גב alterum
„ verò à verbo נשא progenitum: *oblivionem* sonat. Originem quoque nominis
„ *Giligerdon* mihi videor in eo deprehendisse, quod subjicit Simocatta, arcem il-
„ lam fuisse addictam custodiendis bello captis, quos Rex intentiùs asservari vel-
„ let. *Gili*, vel *Geli* deduco à verbo גלה, quod valet *captivum abduci*. est autem
„ *Gerd*, nisi fallor, idem ac *Geder*, latinè *Septum*, à verbo גדר *Gadar* vndè no-
„ men *Gades*, & Γάδειρα quod Hesychius περίφραγμα interpretatur. Subscribit
„ Avienus Vers. 914. cum ait:
„ *Barbara quin etiam Gades hinc lingua frequentat:*
„ *Pœnus quippe locum Gadir vocat undique septum.*
„ Ex illo fonte transmarino fluxisse arbitror voces gallicas *Garde*, *garder*, leviter
„ transpositis literis, ut fit in ultimâ parte nominis *Giligerd*, quod nisi me fallit
„ conjectura, *captivorum septum* significat. Hæc verbis totidem Maltretus noster,
cujus specimen Notarum doctissimarum, sed nondum editarum, in Procopium,
qui dudum typis Regiis cum ejus accuratâ, & eleganti interpretatione prodijt,
vidisse hac occasione non pigebit Lectores Eruditos.

K A T A Φ Λ A Ν.

Lib. iii. cap. xviii. Μεγίστοις τοῖς ἀπ' ἐκείνου (μηχανήματος) λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας νεὼς κόρυμβα, ἃ ἐκεῖνοι κατεῖχον, πολεμοῦντες ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ τείχους, κατέφλων πιμπρῶντες. Nusquam alibi hoc verbum legisse memini. intellexi autem quid significet ex eo, quod Hesychius verbum φλᾷν exponat: μαλάσσειν πληγαῖς, *plagis subigere*. Eustathius ad illum versum Iliad. α.

καὶ χαρτίσεις ἐμάχοντο
φρεσὶν ὀρεσκώοισι.

Contendit ἀττικῶς esse διαλέκτου permutationem θ. in φ & iuxta illam dici φὴρ pro θὴρ: φλάω pro θλάω. quod si recipitur jã patet quid sit, φλάω, *pertundo*, videlicet ac *perfringo*. quare καταφλᾷν hîc à Nostro positum illam notionem impetu quodam ex præpositionis adjectione roborabit. ut intelligi debeat expressus vehementissimus ictus qualis erat vasti molaris tormento ejaculati, aut ut hodie suppositis in vicem veterum ballistarum tubis æneis prægrandibus globo ferreo igneâ vi fulminato. Vaticanus paraphrastes ignoti verbi quasi contagionem perhorrescens, totam cui erat insertum transilijt sententiam; omnemque ballistæ ac explosorum per eam molarium indicationem conscio silentio absorpsit, sic plerumque defungi solitus.

ΚΑΤΑΤΡΟΠΟΥΜΑΙ.

Lib. vi. cap. xxv. πολιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο, ἔστι δ' οὗ καὶ κατετροποῦτο. Agit de Magno Primicerio jussu Augusti Michaëlis Catelanos Calliopolim tenentes oppugnante, non sine aliquo interdum successu prælii secundi, quo illos funderet fugaretque. Non alibi quam apud Suidam reperitur hoc verbum κατατροποῦμαι. Suidas autem notionem ejus non exprimit. Sed tantum accusativo jungi monet. Ex hoc Pachymeris loco habemus: activi esse significatûs, & fundere, ac fugare aliquos, rectè dici græcè κατατροποῦσθαί τινας.

ΚΕΡΑΣΒΟΛΟΙ ΚΥΑΜΟΙ.

Lib. vi. cap. xxi. Καὶ ἦν οὗτος ἐκεῖνος, κατὰ τοὺς κερασβόλους κυάμους, ἀμάλακτος. Agit de Athanasio Patriatchâ Duritiei immanis, & inexorabilis homine: hũc cõparat fabis ex jis ortis, quæ cũ in terram a serente jacerentur, bovis cornu tetigerint. tales enim ferebantur adeò duræ nasci, ut nullâ cocturâ ad mollitiem esui opportunam subigi possent. Meminit hujus, ut antiquæ, & celebris Fabulæ Theophrastus Lib. iv. cap. xiv. his eam verbis pro superstitione frivolâ traducens; ὃ δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ διά τι τὸ κερασβόλον ἀτέραμον γίνεται, μήποτ' ἄγαν εὐήθης σκληρότερος γὰρ ὁ λίθος, πρὸς ὃν πολλάκις προσπίπτει τὰ σπέρματα· κἂν μὴ προσκόψῃ, μηδὲ βοῶν ἀροτριᾷ τις, οὐδὲν ἧττον ἀτέραμον γίνεται. *Quod autem vulgò dicitur: cur cornu contactum incoctile fit? vidẽdum an non rejiciendum pro vano, & nugatorio videri debeat. Durior quippe quam cornu est lapis. in quem sæpè incidunt, dum è manu jactuntur in terram semina. Et videmus quæ ad cornu non offenderint; ac ne opera quidẽ boum iis serendis adhibita fuerit, nihilominus incoctilia nasci.* Cæterum ex hoc qualicumque vulgari dicto jam olim invaluit, ut homines immorigeri, & ductu Legum inflexibiles κερασβόλοι dicantur. Plato lib ix. de Legibus. ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖσθαι μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασβόλος ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ τήκεσθαι, καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρί, νόμοις ὄντι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτηκτοι γίγνωνται]. Hæc sic vertit Serranus. *Minimè indignandum est, si vereamur ne quis civium ita projectâ audaciâ nobis nascatur, vel cornu minabundus atrox nimirum & ferus, ut quasi legumina coctu prædura: ita illi adeò indomito sint, & refractario ingenio, ut vehementissimarum robustissimarumque Legum, igne liquefieri, nec perdomari possint.* Ita ille. atqui κερασβόλος non valet hic *cornu minabundus*. Ego locum sic interpretarer. judicium, utra sit melior versio. æquo & perito Lectori permittens: *nec reprehensibile fuerit vereri, ne civis exsiltat nobis quispiam velut cornu contactus, qui eousque indomabilis nascatur, ut sicut illa id passa legumina negant igne posse subigi; sic isti à legum vi quantumvis validâ, intacti perdurent.* Hunc locum Platonis videtur potissimùm in animo habuisse Pachymeres hæc scribens. Sed totam hanc rem magis illustrat Plutarchus hoc argumentum

quasi

quasi ex professo tractans Libro VII. Convivalium sermonum quæstione II. Ac factum quidem ex communi opinione verum ponens, causam ejus comminiscitur minimè superstitiosam. Nempe ait: legumina aut semina quæ, ut solet dici, dû in terram jaciuntur in cornua impingunt Boum arantium, non ex eo contactu qualitate affici malignâ, quâ deinde fiat, ut quæ inde germinaverint, duræ coctaræ sint: sed quòd eâ offensione repercussa aliò resiliât quàm quò manus serẽtis destinabat, in sinû nempe Sulci, ubi statim terrâ tegerentur nunc verò in campi superficiẽ temerè effusa, ibi exposita frigori, ac reliquis aëris injuriis relinquantur, unde non nisi serò, & ægrè pullulent sequioris etiam naturæ fructus, ac contumaces ad coctaram. De cætero idem agnoscit usitatam inde translationem ad præfracti hominis ingenii κερασβόλων verbo designandos. Δῆλον γὰρ, inquiens, ἦν ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ προσπίπτοντα τοῖς τῶν βοῶν κέρασιν, ἀτεράμονα τὸν καρπὸν ἐκφύειν νομίζοντες, οὕτως τὸν αὐθάδη καὶ σκληρὸν ἄνθρωπον ἐκ μεταφορᾶς κερασβόλον καὶ ἀτεράμονα προσηγόρευον. *Liquet enim, ab opinantibus, ea semina, quæ in boum cornua inciderunt, fructum edere durum, & coctu difficilem, fuisse inde vocabulo translata, hominem præfractum, & contumacem ateramona, & kerasbolon dictum*. Ita Plutarchus. Vide etiam hæc eadem confirmantes Plinium, & Sudam. Nam nobis testimoniorum abundè jam est.

Κ Λ Ο Β Ο Σ.

Lib. II. cap. XX. Ἐπιφερόμενος καὶ σὺν κατακρίτως· τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐν κλωβῷ, εἱρκτῇ φορητῇ, τις εἴποι. τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμιον. Ita Codd Barb. & Allat. Vaticanus solum solùm habet: ἐπιφερόμενος καὶ σὺν κατακρίτως δεσμίως τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν Στρατηγόπουλον. vocem κλωβῷ, ut reliqua solet, quæ non intelligit, omittens: in quo non solum mutilat sententiam Autoris, sed corrumpit, & pervertit; faciens, ut affirmare Pachymeres videatur, quod potiùs apparet ipsum studiosè negare voluisse: nempe Constantinum Porphyrogenitum à Fratre Augusto vinctum abductum non minus quam Strategopulum. cum inter eos Historicus discrimen habitum ponat hujusmodi, ut Strategopulus quidem ligatus deportatus fuerit, Constantinus verò pro reverentiâ natalium vinculis quidem caruerit, sed in septo Clathrato, aut caveâ, velut carcere portatili, sit gestatus. Consideranda nobis deinceps est vox κλωβὸς, quam alii κλουβὸν, alii κλωβὸν scribunt. eam rectè interpretatur hic Noster εἱρκτῇ φορητῇ, *carcerem portatilem*, definiens. Est enim, ut Glossæ veteres docent, κλωβὸς *caveâ*. unde est diminutivum κλωβίον recensitum à Scholiaste Oppiani inter instrumenta piscatoria. Igitur vehiculum quoddam, aut cellam, vel lecticam gestatoriam clathratam hic significari vocabulo κλωβῷ apparet, quò tutò deportatus sit Nymphæo Constantinopolim, citra vincula, Porphyrogenitus Septo prohibitus effugere, utcumcumque catenis liber. Reperio tamen ad mulierum usum, quas clausas haberi ad sexûs honorem pertinet, adhibitum carpenti genus κλουβὸν, nuncupatum, cancellis videlicet munitum. Id docet Ioannes Tzetzes dum Chiliade V. pag. 90. Edit. Basil An. 1545. de Aviâ suâ memorat, pari eam fuisse honore dignatam cum aliâ primariâ fœminâ, in eundem cum illâ κλουβὸν, hoc est, muliebre carpentum cancellis Clathratum, impositam. Istam enim, ni fallor habet sententiam ille Tzetzis versus.

ἰσοτιμοῦν, καὶ τῷ αὐτῷ κλουβῷ συνεμβιβάζων.

Κ Ο Μ Μ Ε Ρ Κ Ι Ο Ν.

Lib. V. cap. XXIX. Γενουΐταις ἦν συνηθὲς. . . . ἀπομερίζειν τὰ κέρδη τῶν μετοχέριζον ἐκ κομμερκίου λεγομένου Ῥωμαϊκοῖς, τοῖς τῆς χώρας ἄρχουσι. Commercium latinam vocem Græcis hoc loco scriptam literis Auror adhibet, ex multo scilicet cum Genuensibus Latinis usu Græcis quoque Byzantinis usitatam.

K O K K O I.

IN priori Glossario, quod dixi ad hoc vocabulum, confessio potius fuit ignorantiæ meæ, quàm vocis propositæ declaratio. Lux deinde mihi quædam à cæcis affulsit. Conjecturam inde ductam hîc obnoxiè propono, prudentis judicio Lectoris, & de re ipsâ, & de suspicione mea plenum ei arbitrium tribuens. Cum legerem in hac Secunda Historiæ Pachymerianæ parte, Lib IV. cap. II. sæpius memorari *τυφλοὺς μοναχοὺς*, in eam opinionem sum ingressus: eosdem illic significari, qui capite XXIV. Libri VI. Tomi prioris, *κόκκοι μοναχοὶ* à Pachymere vocantur. certè toto illo capite exempla excæcationum crudeliter multis illatarum congeruntur multa: post quæ subdit Autor sub finem capitis pag. 333. lit. D. *Κόκκους δὲ μοναχοὺς καὶ σὺν κατ' ἐκεῖνο ἐῶ.* ubi relativo *ἐκεῖνο* indigitari, vel *καιρὸν*, tempus nimirum prius illud exorientis Arseniani Schismatis, vel ipsum ejus Schismatis causam, aut prætextum Expatriarcham Arsenium, credi poterit. Comparat enim tacitè Historicus duo tempora, quibus similem impotentiam sæviendi Michaël Imperator ostenderit: Prius exorientis sub Patriarchatu Iosephi Arsenianæ Factionis, autoribus maximè Monachis; in quos ideò impulsu Iosephi, jussu Augusti, Georgius Acropolita, immaniter grassatus ulciscendo sit, *χαλεπῶς αἰκιζόμενος δαίρων, κρεμαννύων, μαστίζων*, omni crudelitatis, & ignominiæ genere cædens, ac dehonestans venerabiles populo professores Vitæ Religiosæ, ex celebri præsertim Monasterio, Pantepoptæ dicto, quos & postquam malè mulctaverat, exulatum amandabat. Tunc excæcatos fuisse istos Antesignanos Arsenianæ partis, quos convincere, & ad concordiam reducere conatus longo post tempore Andronicus est, prout refert noster ejus Historiæ Lib. VI. cap. II. equidem crediderim, cum id alibi narratum ab eo distinctiùs non legam. Puto autem istos tali causâ, & tempore privatos oculis Monachos, illo cap. XXIV Lib. VI. Partis Prioris à Pachymere indicatos, populari nomine, quo à suis Arsenianis pertinaciter in sententiâ hærentibus vulgò appellabantur, *Κόκκοι μοναχοί*, cum laude, ac commendatione tamquam Confessores celebrari ab his solitos. vocabulo videlicet latino *cæci*, vt alia multa per id tempus, græcæ Plebis usu frequentato, & expresso græcis literis: ut fortè legendum illic sit *καῖκοι*, aut iuxta scripturam multis Latinorum usitatam, *κοῖκοι*. quod propriùs à *κόκκοι* aberit. *Cæcum* enim per disphtongum œ, à multis Latinorum, vocabulum *τυφλῷ* græco respondens, scribi in non paucis, hodieque, ut non dicam plerisque, etiam antiquâ exaratis manu, cernitur Libris. Quâ occasione non verebor dicere; fortè istam emendatiorem, utpotè accommodatiorem ad etymum, scriptionem esse. Video accuratissimos Grammaticos multùm se contorquere in disquirendâ origine vocis *Cæcus*. Isidorus, Perottus, Decembrius, relati à Vossio in suo accuratissimo Etymologico, *Cæcum* per æ scribentes à *carendo*, aut *capiendo* dictum autumnat, quòd nimirùm *careat*, aut *captus sit* oculis, quod ut longè petitum, nullus non emunctioris paulò naris transmittat Lector. Martinius postquam à græco *καίειν urere*, cæcum videri formatum proposuit, sicut *τυφλὸν* à *τύφω accendo* (neutiquam in hoc ipsi assentiente Græco Etymologistâ) deindè longè prudentiùs fatetur, *cæci* originationem plane cæcam, & occultam esse. Quid si autem *cæcum* per œ scribamus, & ejus sic scripti vocabuli veriloquium accersamus à græco *κοεῖ*, quod est *νοεῖ*; ut sit *κοϊκὸς* idem quod *νοϊκὸς*, qui acie solum mentis videat, intuitu oculorum carens? Sanè Eustathius *παρεκβολαῖς εἰς Ἰλιάδ. ζ.* p. 736. Ed. Rom. vocem comicam *κοάλεμος* exponens, *ἤγουν* (inquit) *ἐν τῷ κοεῖν, ὅ ἐστι νοεῖν ἀλεόμενος*. Ergò *κοεῖν νοεῖν* est; ut *κοϊκὸν cæcum* primi Latini profecti è Græciâ, *κατ' εὐφημισμὸν* privatum lumine oculorum vocare potuerint: quasi ad consolandâ calamitatē hominis principe corporeorū sensuum orbati:

orbati: quo genere solatii recreasse cæcum Didymum Magnus olim Antonius legitur: negans grave illi esse debere, quod destitueretur instrumento corporeo videndi communi homini eum culicibus, & infimis insectorum, cum mente valeret æmulante perspicacem intelligentiam immortalium mentium. Præsertim cum ingeniosiores, & acutiores plerumque cæteris in operationibus mentis, luce cassi oculorum, experientiâ probentur: unde & Democritum ajunt, quò philosopharetur feliciùs, ultrò sibi videndi sensum ademisse. Sed hæc nimis multa extra rem nostram: Hoc quippe solum significare volui: seu vox latina *cæcus* per œ; seu *cæcus* per æ scribatur; & cuius ea demum eumque sit originis, mihi videri probabile: Monachos quosdam passim celebres visu orbatos, à Constantinopolitanâ Plebe, ex frequenti convictu, commercioq; Latinorum multa in suam vocabula linguam transferente, καίκους, sivè κοίκους μοναχοὺς dictos. idque vulgare verbum expressisse cap. XXIV. Libri VI. Partis Prioris Pachymerem: licet ejus Librarii, Codicum, quos vidimus, descriptores in ejus scriptura verbi leviter erraverint, κόκκους pro καίκους, aut κοίκους, scribentes. Reperio apud Hesychium καῖλους οὐρανοὺς Ῥωμαῖοι an magis mirum *Cælos* vocem latinam à Græcis ad idem, quod romanè sonat significandum usurpatam, quam Καῖκος ab jisdem dictum τυφλὸν, quoniam sic Latini vocant. & hic etiam nota abusum scriptionis dum καῖλος tamquam ex latino *cælum* græcè scribitur, quod omninò scribi debuit latinè, *cœlum*. est enim manifestè à græco κοῖλος *cavum*: ut minùs te moveat, si, quod monuimus, increbuerit usus scribendi *cæcus*, cum sit rectius, *cœcus*.

ΚΟΥΒΟΥΚΛΕΙΣΙΟΣ:

Lib. VI. cap. II. ὅτι καὶ τινὸς μοναχοῦ Κουβουκλεισίου τὸ νεκρὸν, &c. agit de honore habito corpori post longum tempus incorrupto reperto cujusdam Monachi quem κουβουκλείσιος dicit, hoc est, ex eo genere, qui exquisitioris religionis causa perpetuo inclusi cellâ permanebant; qualium cum sit creberrima in Ecclesiasticis Historiis mentio, lucrifacere operam possum demonstrandi tales extitisse, exemplis, quæ passim occurrerent colligendis. Tantum dico quos Inclusos Latini vocant, hic à Pachymere Κουβουκλεισίους dici, quasi clausos cubiculo. Nam Κουβούκλειον Græci posteriores, voce à Latinis mutuatâ, *cubiculum* appellarunt, ut dudum observavit Meursius. Eosdem ἐγκλείστους nominatos, intelligimus ex Epistola S. Abbatis Nili, Libri II. XCVI in Editione nupera Leonis Allatii τοῦ πάνυ. Ea inscribitur ΦΙΛΟΥΜΕΝΩι ΕΓΚΛΕΙΣΤΩι Ita oportuit in M.S. archetypo legi, nisi error est Typographi: sed ausim quovis pignore contendere, ἐγκλείστῳ, scriptum à Nilo. Agit enim manifestè cum Homine, qui spontè inclusus degeret: quem & arguit, quòd parùm consentaneè tali professioni viveret. describam tantum verba quædam, quæ hoc evidenter probant. Sic incipit: οὐ γε τοῦ ὑμετέρου κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐπιτηδεύματος. οὐ γε τοῦ ὑμετέρου κατ' ἀρετὴν προκοπῶν. Ἀπέφευγε τῆς ὑμετέρας κατὰ τὸ ἐγκλεισμὸν ματαίας καὶ αἰωνικῆς, καὶ κατεσχηματισμένης διαγωγῆς. Vides in his claram mentionem ἀναχωρήσεως *secessionis à congressu hominum*, & διαγωγῆς κατ' ἐγκλεισμὸν *Instituti vitæ intra clausuram se continentis*. Obiurgat autem hunc quod ex fenestellâ cubiculi intra quod clausus durabat, & trans obducta illi clathra, audiebatur cupidissimè, ac loquacissimè negotiando tumultuans, quin & iracundè convicians; non numquam manus per crates ad pulsandos rabiosè obvios emittens, ut ursus è caveâ, Verba hæc sunt: τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ θερμοὺς ἐμπορευομένους, καὶ τοὺς τὰς μυρίας δίκας, καὶ τὰς ποικίλας λογομαχίας ἐν Πραιτωρίοις πλεκόντων, οὐδὲν δοκεῖς διαλλάττειν, πραγματείας παντοίας ἐπινοῶν, κράζων μετ' ὀργῆς, καὶ βρύχων, ἀπὸ τῆς καγκελλάγρας καθυβρίζων, καὶ ἀσελγῶν, καὶ λοιδορῶν, διαμεμφόμενος τοὺς περιτυγχάνοντας· ἔσθ' ὅτι δὲ καὶ τὰς ἰδίας χεῖρας προσφέρων τῆς θυρίδος, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τύπτων. Paulò post, hujus

cellam inducit lamentantem ob immanitatem, & acerbitatem feri hujus, quem velut in vivario clausum detineret. deinde ipsum affatur: *εἰπέ μοι παρακαλῶ τί κεκέρδακας τῷ οἰκειδίῳ κατακλεισθείς dic mihi amabo te quid lucratus es domunculâ te includens? τί ὤνησας τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, τοῖς τειχαρίοις τὸ σῶμα ἐγκεκρυφώς; quid profuisti animæ tuæ, corpus tuum intra muros arctos abscondens?* Hæc dubium non relinquunt quin hæc Epistola inscripta fuerit *Philumeno Inclusa*. Porrò permagnum jam olim inter Græcos Byzantinos fuisse numerum istorum cellis inclusorum, inde intelligimus, quòd Anonymus Scriptor Vitæ S. Mariæ Iunioris in Vatic. Cod. 800. qui se vixisse indicat sub Basilio Macedone, circa Christi Annum 875. in duas quasi notissimas, & copiosas species Monachorum genus universum dividat, sic de S. Maria Iuniore scribens: Μοναχοῖς, τοῖς τε ἐν σπηλαίοις, καὶ τοῖς ἐν οἰκίσκοις ἑαυτοὺς ἐγκλείουσιν, ἐχορήγει τὰ πρὸς τὴν χρείαν. *Monachis, sivè in speluncis, sivè in domunculis se ipsos includentibus, quæ opus erant præbebat.*

K O Y M O Y N I O N.

Lib. VI. cap. XXVIII. ἀναρτηθὲν δὲ παραχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ Κουμουνίου μέλλοντος ἐπέρου καὶ πίστιν ὅσον οὐκ ἤδη τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι. Scio vocem Κουμουνίου usurpari in Concilio Florentino pro eo, quod gallicè dicitur *Communauté* sonans complexionem omnium Ordinum, ac Civium Urbis, ac Reipublicæ cujusvis. quales Collectiones universæ cum nequeant simul intervenire Conventibus, certos homines destinant qui loco ipsarum adsint. & hi vocantur in Actis Florent. Synodi Τοποτηρηταὶ τοῦ Κουμουνίου. Hoc loco ea vox videtur significare certum numerum Lectorum suffragijs populi Consiliariorum, qui præscripto spatio temporis præesse Regimini Reipub. debeant. Ait enim Noster Andronicum offensum Genuensibus quod ii quemdam malè mulctandum curassent, exclusisse ipsos Urbe; versarique solitum in ejus Comitatu Legatum quendam, aut Magistratum eorum, à conspectu amovisse. De facto tamen ipso nondum judicando, aut judicari per Genuenses postulando, quòd ejus judicium reservaret novo *Communio* hoc est Collegio Magistratuum, delecto ad Regiminis administrationem. Istiusmodi quippe novum Concilium, aut Collegium præfectorum regimini, jam designatum mox initurum possessionem Gubernationis rerum audiebat.

K T H T O P I K O N Δ I K A I O N.

Lib. II. cap. XXI. Καὶ τὸν νεκρὸν Νικαίαζε κομισθῆναι ἐν τῇ Τορνικίου μονῇ κατά τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον, ἐνσοριασθησόμενον. Agit de corpore Protovestiarii Constantinopoli mortui, quod ait portatum Nicæam, quia jus ibi sepulturæ is haberet dotali ratione partum, uxore ipsius Patronatum in id Monasterium obtinente; quod Majores scilicet ejus, aut ipsa totum, vel ex parte fundassent. Hoc videtur hîc dici κτητορικὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς συζύγου. κτήτορες Hesychio sunt κτισταὶ *Conditores*, seu, ut vulgò loquimur, *Fundatores*. Unde jus, quod ex *conditu*, sivè *fundatione*, Fundatoribus competit, rectè κτητορικὸν δίκαιον dici potuit. Sæpè autem Ecclesiastico usu inter alia honoraria, quæ Fundatoribus Ecclesiæ, Monasterii, aut Sacri cujusvis Loci, competunt, est jus sepulturæ in iis locis.

Λ E Π A Σ.

Lib. I. cap. XVII. Καὶ ὡς λέπας πέτρας, τῆς μονῆς εἴχετο. Hoc proverbium Tomò Priori a se usurpatum, & illic à nobis declaratũ in Glossario; eò aptius, & elegãtius hîc adhibet Pachymeres, quod istud Prodromi Monasterium à quo se divelli

ægrè

ægrè sinebat Theodorus Cyzicenus, fortiter abducere conantibus obluctans, Petræ cognomen habebat. Idem enim, ut videtur, est eum illo quod superiùs cap. XIV. Libri hujus, Μονὴ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας, *Monasterium Prodromi Petræ*, appellatur.

Λ Ι Κ Ν Ο Σ.

Lib. I. cap V. Ἐντεθεὶς λίκνῳ ὁ Ἰωσήφ. λίκνος. vulgò cuna. videtur hic dici genus Lecticæ, aut ferculi, quo gestaretur senex decrepitus. Nempe *Gestatorium*, vox usurpata Suetonio in Claudio: *Solitus in Gestatorio ludere*.

Λ Η Ν Α Ι Ω Ν.

Lib. IV. cap. XV. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους μηνὸς ἐνεστῶτος Ἰανουαρίου, ὃν οἱ ἄσκρηθεν ποιητοῦ ἐξηγούμενοι Ληναιῶνα κατ' Ἀθηναίους ἔλεγον. οὐκ ὀρθῶς, οἶμαι, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ἐπιποιοῦντες, τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκαμεν ἐξηγήσει. ἀκριβῶς γὰρ Ἀθηναῖοι τὸν κατὰ Ῥωμαίους Ἰανουάριον, ἑκατομβαιῶνα λέγουσι. Et infra.

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα περῶντι βάσις ἵστατο μήνης.

Habes in his Pachymerem secutum authoritatem Interpretum Hesiodi, dum carmen apud ipsos pangeret, Ianuarium vocasse ληναιῶνα quasi sic ille mensis ab Atheniensibus nominaretur: cum revera juxta exactiorem, ut putat, sententiam, Romanorum Ianuarius, Atheniensibus Hecatombæon dictus sit. Iam pridem in Observationibus ad Priorem Historiæ Pachymerianæ Partem Lib. III. cap. I. demonstravi hanc Historici nostri opinionem, & illi singularem, & falsam esse: nisi solum velit, primum anni Attici mensem ἑκατομβαιῶνα, dictum, quemamdmodum primus anni Romani mensis Ianuarius dicitur. Hoc enim sanè verissimum. illud autem falsissimum: Ianuarium ἑκατομβαιῶνι respondere; ita ut temporibus indicandis alterum illorum vocabulorum usurpari tamquam ęquivalens alteri queat, quod constanter, sed singulariter, & mendosè, Pachymeres facit. Hîc videndum solum est quinam sint illi, quos hîc memorat, ἐξηγηταὶ τοῦ ἄσκρηθεν ποιητοῦ *Enarratores Ascræi Poetæ*. Habemus Hesiodum merè græcè eum merè Græcis Scholijs, editum Venetiis An. Chr. 1537. operâ Victoris Trineaveli, cujus in libri folio LXVIII. ad illum ejus Poëtæ versum.

Μῆνα δὲ ληναιῶνα κακὴ ἤματα βούδορα πάντα, &c.

Moscopulus sic annotat: κατὰ δὲ Μῆνα τὸν ληναιῶνα, ὅστις ἐστὶν ὁ Ἰανουάριος. Folio postea LXXI. Proclus alter Scholiastes varia disputans de vocabulis mensium, propendet eodem. denique folio LXXIII. Ioannes Tzetzes disertè scribit, ληναιῶνα. ἤτοι τὸν Ἰανουάριον, ὡς ληναιὸς παρὰ Ἴωσι καλεῖται. Videmus hinc quosnam innuat Pachymeres, nempe Moschopulum, Proclum, & Ioannem Tzetzen. quid significat autem cum se ἐπιποιήσαντα κατ' αὐτοὺς memorat? An se cum puer illorum ludum frequentaret, & versus quos recitat de lunari deliquio compositos, ut Scholasticum Pensum illis Magistris redderet, isti eorū in his opinioni adhæsisse? An potius, cum privatim Hesiodum legens horum adhiberet Scholia, & interim subortus ipsi esset impetus meditandi carmen imitatione Vatis quem commentaretur, obvio argumento Lunaris defectionis, noluisse in eo recedere à sententiâ Scholiastarum Hesiodi, utcumque minus sibi probata? Suspicari opinor liceret alterutrum, si Moscopulum, Proclum, & Tzetzen eo constaret simul omnes tempore vixisse quo potuisset dare ipsis puer operâ Pachymeres in ludo literario. Cui ne nos implicemus disquisitioni non necessariæ, secundam potius viam tenebimus. nisi si quis malit suspicari, Pachymerem apud qualescumque Magistros daret operam literis, quod ji vulgò celebrium istorum Hesiodi Interpretum sententiam eo Poëtâ enarrando sequerentur, illam dicis causâ, & persunctoriè in versibu s iuxta ipsorum dictata scriptis amplexum fuisse.

ΛΟΓΑ-

ΛΟΓΑΡΙΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ.

LIb IV. cap. IX. Παρῆν δὲ καὶ μάρτυρα λεγόμενον ὁ τότε λογαριαστὴς τῆς αὐλῆς Ἀγγελος. mox illum ait fuisse ὀφφικίῳ τετιμημένος *honoratum officio*. hoc est magistratu honorifico insignem. Hujus munus Codinus cap v. num. 84. his verbis exprimit: ὁ τῆς αὐλῆς λογαριαστὴς λογίζεται σὺν ἐν τῇ αὐλῇ εὑρισκομένους πάντας ῥογάτορας, εἰ λείπεται τινὶ ἀπὸ τῆς ῥόγας αὐτοῦ, ἢ ἐξεδούλευσεν ὑπὲρ ὧν ἐδέχθη. hoſt eſt interprete Getſero Noſtro: *Logariaſtes Aulæ numerat, & computat omnes milites, qui in Aulâ ſtipendia merent; & diſpicit, numquid alicui de ſtipendio deſit; aut num plenè ſatisfecerit pro ſtipendio, quod accepit*. meminit hujus officii ſæpè alibi Codinus. Erat & alius Logariaſtes magnus memoratus eidem non ſemel, ut cap. II. num. 40. Ab hoc prior diſtinguitur adjuncto Aulæ vocabulo. quod à Codino ſcribitur cap. V. n. 61. de Logariaſte Aulæ ὅτι οὐκ ἔχει τι ὑπηρέτημα νῦν, *carere nunc functione* facilè quadrat in hæc, aut paulò poſteriora his tempora, quibus vixiſſe Codinus putatur ſub Cantacuzeno, aut cum illo. hoc eſt principatu Andronici Iunioris, hujus Andronici, cujus Hiſtoriam Pachymeres hoc opere tradit, Nepotis, & aliquando Collegæ. Cum enim ex his, quæ ſæpè ſuperius noſter queſtus eſt de neglecta ſolutione penſionum militibus decretarum, quas ῥόγας Codinus, & alii vocant, intelligatur ſenſim inductum ſub Andronico ſeniori morem, primùm ſetò nec integrè ſolvendi, quod conſtitutum militantibus erat; deinde, ut apparet, prorſus negandi; locum amplius non habuit functio Logariaſtæ Aulæ, ſi ejus erat, ut eſt dictum, providere ut integrè penſiones iſtæ pro modo navatæ operæ numerarentur. Potuit tamen nomen, & honor hujus Magiſtratus retineri, quod hîc noſter indicat, etſi jam tum fortè, ſi Codinus, cujus ætas eſt incerta, ſub Andronico ſeniore ſcripſit, ejus miniſterium, ὑπηρέτημα, ceſſaſſet.

ΜΑΙΜΑΚΤΗΡΙΩΝ.

LIb. V. cap. VII Ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευὴ ἦν τετάρτη δὲ μετ' εἰκάδα ὁ κατ' Ἀθηναίους μαιμακτηριὼν μὴν ἦγε. Cave putes hoc ut aliis locis hujus Hiſtoriæ priori noſtro Gloſſario indicatis μαιμακτηριῶνα Iunium dici. Repugnat manifeſtè character feriæ. Nam certiſſimum eſt annum, quo hîc narrata geri contigit, fuiſſe Chriſti 1304. qui ſine ullâ controverſia Cyclum Solis numeravit 25. quia verò biſſextilis fuit duplicem habuit indicem Dominicæ literam E, & D. quarum prior uſque ad 28. Februarii diem, reliquo inde tempore poſterior in uſu fuit. Menſe igitur Iunio, ſi ejus meminiſſet hoc loco Pachymeres; oporteret in Kalendario ad latus vigeſimæ primæ diei literam B, indicem ſextæ feriæ, quando D primam deſignat feriam, ſignari. Atqui contra, ut palam cernitur, D. litera, character videlicet Dominicæ ipſius, vigeſimam primam Iunii diem inſignit. Non igitur de Iunio hic ſermo. Vidit hoc quiſquis eſt Autor Paraphraſeos Vaticanæ. Nam is etſi alibi ſemper μαιμακτηριῶνα Iunium reddit, ſic præter morem hunc locum παραφράζει. ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, &c. Cæterum hic argutior in odorandâ vocis μαιμακτηριὼν ancipiti notione, quam felicior in unâ verâ ex pluribus diſcernendâ fuit. Nec enim Iulio menſi character hic congruit ut 21. diem literâ B, inſignem habeat. Nota hæc propria ſextilis ſivè Auguſti menſis eſt, & quidem ſolius inter omnes anni menſes. unde non videtur dubitandum quin quem alibi Ποσειδεῶνα noſter appellare conſuevit, hoc loco μαιμακτηριῶνα dixerit. Sanè ipſe innuit non ex propriâ ſe hîc, ſed ex alienâ loqui ſententiâ; dum hunc menſem non abſolutè μαιμακτηριῶνα vocat, ſed eum qui juxta Athenienſes ſic appelletur: quemadmodum idem Lib. IV. cap. XV. ſcribit: Ianuarium, quem nimi-

rum

rum ipſe, ut cap. I. Lib. III. Obſervationum Tomi prioris oſtendimus, Hecatombæonem judicat debere appellari, Lenæonem juxta Athenienſes, à quibuſdam dici, non rectè ſuo quidem judicio: quamquam ipſe aliquando eorum autoritatem ſecutus fuiſſet. Simile quiddam hîc intelligendum, etſi Autor pro ſuo more obſcurè ac dimidiatè res exprimendi, clarè utique non indicat: Sed abſolutè videtur dicere Auguſtum Athenienſibus Mæmacterionem eſſe: cum tamen ſatis appareat id illum non credidiſſe planè ita ſe habere. Etenim ſi ſic cenſeret, non tam ſæpè alibi *Mæmacterionis* vocabulo Iunium, Auguſtum verò *Poſideonis* indicaſſet.

ΜΑΜΑΚΟΥΘΟΣ.

ΔΕύτεραι φροντίδες καὶ φίλων τοῖς λογίων ὑπομνήσεις ſuggerunt hîc aliquid quod addam ad olim à me notata ad hoc verbum. Occurrit mihi deinde fortè legenti Tzetzen hujus enarratio vocabuli Chiliade IV. his verſibus:

> Ταυτὸν τῷ βλιτομάμμονι μαμμάκυθος σημαίνει.
> Ἤτοι μωρὸν συγκρύπτοντα μάμμαν τε καὶ τὸν ἄρτον.
> Μωρὲ, φησὶ γὰρ ἀστεοφανῶς, συγκρύπτε τὸ μάμμαν σοῦ.

Origini hîc indicatæ vocis μαμμάκυθος ἀπὸ τῆς μάμμης conſentaneè ſcribit Phavorinus in Lexico: μαμμάκυθοι ἀντὶ τοῦ μαμμόθρεπτοι. Henricus Stephanus in Theſauro μαμμοθρέπτους dici putat pueros molliùs, & indulgentiùs educatos; quales illi ſunt, qui ab Aviâ pro ſenum more teneriùs nepotulos amante, nutriuntur. Eiuſmodi cum inertes, & voluptarii eſſe ſoleant, hinc adhæſiſſe putat vocabulo μαμμόθρεπτος ſimilem diſſolutionis, & ἀκολασίας infamiam ei quam Latini uſu antiquo affixerunt verbo, *Nepos*. Ita ille, ex cujus ſententiâ nullam ſtultitiæ ac hebetudinis mentis, ſed ſolùm luxuriei, indicationem contineret vocabulum μαμμόθρεπτος; atque adeò non æquivaleret τῷ μαμμάκυθῳ, prout docet Phavorinus; cui tamen, ut opinor, tutiùs creditur enarranti ſuæ linguæ origines, quàm tantò recentiori Grammatico, quantumvis accurato, Stephano. Multò igitur melior illa vocis μαμμόθρεπτος expoſitio eſt quam ſuggerit S. Auguſtinus Concione II. in Pſalm XXX. ad illa verba verſ. 15. *Ego autem in te ſperavi Domine*. *Si attendis*, inquit, *adhuc hominem, & eum quæris imitari, & ex illo pendere, adhuc lacte vis nutriri, & fies* Mammothreptus, *quales dicuntur pueri, qui diù ſugunt, quod non decet*. Notum autem eſt experientiâ, cujus aſſignant cauſam Medici; Pueros qui non ablactantur tempeſtivè, adoleſcere bardos ac ſtupidos; & quales deſcribuntur ab Ariſtophane βατράχοις, fol. 123. pag. 2. Ed. Græca Florentinæ Anni 1525. ἀβελτερώτεροι, κεχηνότες, μαμμάκυθοι, ſtultè hiabundi, & ſalivam ore defluere ſinentes, quod I. Reg. cap. XXI 13 ut inſaniæ ſignum ponitur. Galli hodie vulgari ſermone tales indicant verbo τῶν κεχηνότων exprimente, *Badaux*. Sed de his plus ſatis.

ΜΑΡΚΟΥΤΖΑΣ.

QVod in priori Gloſſario ſuſpicabar μαρκούτζας potius quam μαρμούτζας legẽdum Tomi I. lib. IV. cap. XIII. comprobat Maltretus Noſter, cujus è literis ad me datis hæc deſcribo: in verbo Μαρμοῦτζας præfero tecum exem-
„ plaria, quæ μαρκοῦτζας ſcribunt: cum eius vocabuli ſic ſcripti origo arabica faveat
„ ſententiæ illic indicatæ Pachymeris. מר *Mar* enim arabibus *Vir* ſonat, & קצי
„ *Kutzi* longinquus, ſivè ex longuiquo profectus Advena.

MESI-

ΜΕΣΙΤΕΥΟΝΤΕΣ.

Lib. III. cap. VIII. Πλεονέκτημα γὰρ ἡμῖν ἐγένετο σὺν παρόντας χρόνυς, μισθῦ τοῖς μεσιτεύυσι καὶ λημμάτων τὰ πολλὰ πράττεσθαι. Ex multis Historiæ hujus locis, & æqualium Pachymeri Scriptorum, observandum semel, ad hujus, & aliorum intelligentiam locorum, μεσιτεύοντας illâ tempestate Constantinopoli dici eos solitos, qui gratiâ, & existimatione in primis pollentes apud Principem, instrumenta illi præcipua regiminis universi erant, cuncta ferè per illos, aut eorum suasu interventuve gerenti. Ministros quædam Europæ Aulæ hodie tales, κατ' ἐξοχὴν, & antonomastice appellant, functionemque ipsorum absolutè Ministerium. Ejusmodi fuit apud Andronicum hujus Historiæ Argumentum primò Theodorus Muzalo Lib. I. cap. I. & II. deindè Chumnus Præfectus Caniclei, Lib. II. cap. ultimo, Lib. IV. cap. VII. & alibi. Quos Pachymeres μεσιτεύοντας, videtur Cantacuzenus, & Phrantzes μεσάζοντας vocare: de quibus vide quæ annotat Pontanus Noster in Prolegomenis ad Phrantzen. Ad ea, quæ hîc scribo refingi velim, quæ priori Glossario notavi, verbo μεσάζων. Illud etiam adjungo, unde non parùm confirmantur hactenus dicta, eos qui ad istud principale ministerium promovebantur, dici consuevisse ἀποκαταστῆναι ἐπὶ τῦ μέσυ, ut videre est apud hunc Nostrum Autorem in titulo capitis XXXII. Libri II. ubi τὸ μέσον nomen est Officii hujus: quod illic latinè reddidi: *curam primariam principalium negotiorum*.

ΜΕΓΕ.

De Mepe Iberiæ memorato in Glossario priori, ex Lib. III. cap. XXI. Tomi prioris sic admonet Claudius Maltretus noster. *Quid si suspicemur Prin-*
„ *cipem* Iberiæ Mepe dictū à Pachymere additione græcis citerioris ævi usitata τῦ μ
„ ante π. Sic enim illi scribūt μπάλλα *palla*, μπαρύνια pro *Baronia* μπασίας Bassa, μπο-
„ τέστας. Potestas, & alia multa apud Meursium. Potuerit ergo Dynasta Iberorum
„ illis vocari פחה *Pechah*, & contractè *Pe*, quæ vox ducem, ac Principem indicat:
„ & à Pachymere, solemni istorum τῦ μ præpositione, *Mpe* nominari unde vitio
„ Exscriptoris *Mepe* fluxerit.

ΜΟΝΟΚΕΛΛΙΚΟΝ.

Lib. V. cap. I. Πλὴν καὶ μονοκελλικόν. quid dicatur hoc loco μονοκελλικὸν libentiùs discerem quàm aggrediar docere. Multa enim diù quærenti, parum quod satisfaceret occurrit. Res ipsa locum totum expendentibus persuadet, hoc μονοκελλικὸν pertinere ad genus πρόσοδων pensionum, seu annuorum censuum è Fisco præbitorum: qualia nunc autoramenta, gravissimo Reipublicæ tempore, remitti à Ius habentibus ad illa, conferrique ad militem novum conducendum, decrevisse Imperatorem refert Historicus hoc loco: addens tamen exceptum fuisse μονοκελλικὸν quod salvum Possidentibus maneret. Quid aliud suspicer quàm ita vocatam partem Pensionum præcisè necessariam ad victum diurnum; quo privari Pensionarios utique non oportebat. κέλλα, ex latino, *Cella* penum non rarò significat, apothecam quotidiani alimenti. quidni ergo μονοκελλικὸν demensum intelligatur cuique autoratorum è Fisco descriptum ad alimenta: præter quod illæ plerumque pensiones abundabant ad ornamenta, & minus necessarias expensas. Sæpe legi apud Ciceronem in Verrinis dari solitum à Provinciâ Magistratibus Romanis ei regendæ missis *Frumentum in Cellam*, aut pecuniam unde id emerent. Hoc est, ut opinor, unde mensam sibi & familiæ quotidianam instruerent. Pensionum

ſionum igitur Fiſcalium quidquid cuique abundaret ſupra merè neceſſariam vitæ tolerandæ annonam, conferri ad delectus habendos juſſum: ſola victui quotidiano ſic autoratorum parte ſuffecturâ relictâ, quam hîc μονοκωλικὸν dici antumem: quod ſi cui haud placet; aliud ſuggerat.

M O Υ Γ O Υ Λ I O I.

Lib. VII cap. XXV. Μαρίαν δέσποιναν τῶν Μουγουλίων θρυλλουμένην, & cap. XXXII. αὐταδέλφη Βασιλέως Μαρία καὶ τῶν Μουγουλίων οὕτω πως δέσποινα ὀνομαζομένη. Quos plerique Latinorum, *Tartaros*; Græci paſſim, & Arabes *Tataros*, Pachymeres, *Tocharos* (Plinium ſecutus, qui lib. VI. cap. XVII. inter Scythicas Gentes disertè Tocharos recenſet; non longè abludente Strabone, qui Libro XI. eoſdem Tacharos appellat) eos dixerat jam Tomo Priori idem Hiſtoricus noſter, capite V. Libri IV. ſe ſe ipſos vocare *Mugulios* conſueviſſe. *Mogulenſes* conſtanter appellat Gregorius Abulpharagius in accuratiſſimo Chronico arabicè ſcripto ſub idem tempus, aut non multò ſuperius, quam ſuam hanc Hiſtoriam Pachymeres commentaretur. Quin & Aytonus ejuſdem ævi ſcriptor capite XVI. Hiſtoriæ ſuæ Orientalis, quæ latinè extat, *Mogli* eoſdem vocitatos memorat. quod nomen Leunclavius indicat propriè deſignaſſe aliquot ſingulares Populos (Septem ab Aytono numerantur) communi Tocharicæ, aut Tataricæ Gentis appellatione cenſitos: ita ut adjuncto quodam inter ſe diſcernerentur, quemadmodum in Gothis, Oſtrogothis, Viſigothis fieri videmus. Nam, ut is Scriptor ait, *Sumogli* dicebantur Accolæ Tatari amnis, quæ vox ipſorum linguâ *Mugulios aquaticos* ſignificet: ac ſic alii aliis differentiis ad notitiam inſignibantur. Hujus porrò peculiaris ſpeciei Tocharorum quæ Muguliorum vocabulo generalem Tocharicæ, aut Tataricæ Gentis nomenclationem cōtrahebat, proprium fuit illud Imperium, quod ab anno Chriſti 1202. per centum, & quod excurrit, annos, latè per Aſiam, & partem Septentrionalis Europæ magnis victoriarum ſucceſſibus inclaruit: cujus quia ſæpè noſter meminit, breve Specimen damus capite VII. Libri III. harum Obſervationum. Gingizchanes videlicet autor ejus Imperij ex illâ Tocharorum parte ſtirpem trahebat, ut innuit Abulpharagius, quæ peculiari, *Mogulenſium*, appellatione noſcebatur. certè, quod idem diſertiſſimè affirmat, Mogulenſium concordi electione, & delato unanimiter obſequio, idem Gingizchanes primam ſuam &, ut ſic dicam, originariam potentiam accepit, tranſmiſitque in Poſteros. Non eſt incredibile habitaſſe hos Populos in Regione antiquitus *Megala* vocatâ; quam in confinibus Mediæ propè Elymaidem collocat Plinius Libro VI. Nat. Hiſt. cap. XXVI. ubi ſuſpicari licet mutationem irrepſiſſe aliquam, qualis in tranſlatione ex unâ in aliam linguam nominum peregrinorum ferè ſemper intervenit. *Mogola* ſanè aut *Mugula* facilè à Græcis omnia ad ſui origines idiomatis trahere ſolitis (ut in *Byrſa* pro *Boſra*, in *Axino*, & *Euxino* pro *Aſcenez*, & aliis ſexcentis cernimus) in *Megala* potuit deformari, quod ex his, ut alia pleraque, ſumpſerit Plinius. Equidem arbitror Maximum hodie, ac Potentiſſimum Imperium *Mogolis*, ſuperſtitem iſtius *Mogolæ* appellationem ſervare. Ferunt enim illud conditum à Baburxâ Magni Tamerlanis Pronepote. Tamerlanem autem ſe genus à Mogulenſibus antiquis Principibus duxiſſe, haut vanè gloriatum, ſatis eſt veriſimile. Nam etſi hunc viliſſimo genere, Patre pecuario, natum in Sogdianis Montibus, Turci præſertim Hiſtorici Ottomanicis Principibus adulantes ſcripſerint, ad infamandam ejus memoriam, qui Bajazetem bello victum, ac captum dirâ uſque ad mortem cuſtodiâ tenuiſſet: tamen Alhacenus Arabs, qui ei Comes individuus expeditionum omnium adhæſiſſe dicitur, & ideò meritò creditur res ejus præ cæteris perſpectas habuiſſe, in ejus quam ſcripſit vitâ, teſtatur: illum cum inclareſcere ſtupendis fa-

cinoribus circa Christi annum 1390. cœpit: non ex privatâ, & sordidâ fortunâ, sed ex avito, quem hæreditario jure crevisset, Samarkandæ Principatu in eam claritatem emersisse: fuisse quippe illum oriundum è Regio Tatarorum, hoc est, Mogulensium, Imperatorum sanguine. quod innuens Bizarus Libro IX. fatetur, à nonnullis in literas relatum: fuisse Tamerlanem filium (hoc est unum è Posteris) Magni Chami Tartarorum: & disertè Aljanabius, & Ahmedus Historici Arabes; ab Eduardo Pocockio laudati in supplem. Chronici Abulpharagii pag. 5. Tamerlanem è Gingizchane primo Imperii Mogulensium conditore stirpem duxisse affirmant. Porro licet, ut Chalcondiles Libro III. & Heroldus in continuatione Belli Sacri Libro VI. cap. V. docent, mortuo Tamerlane (quod contigit anno Chr. 1402.) vastissimum ejus Imperium brevi discerptum est, infelicitate aut imprudentiâ successorum ejus; ex hujus tamen stirpe memoratus paulò antè Baburxa, Sadruchi, aut Pajanguris, Filiorum Tamerlanis, nepos, Dynastiam obtinuisse hæreditariam inter Mogoles Gentem Scythicam à Chronologis recentioribus traditur: indeque contractis copiis vicinos primùm Parthos, sivè Patanas, debellasse, felicibusque inde progressibus usque ad constituendum, transmittendumq; stirpis suæ Posteris Mogolicum hodie Florens Imperium profecisse: adamato, prout suspicatu pronum est, potissimùm isto nomine, quod id Gingizcbanidum Regum Majorum suorum olim inclytam vocabulo Mogulensium Principum Potentiam, è veteri repetitam memoriâ, præsentibus objiceret. Hæc de Muguliorum vocabulo Tocharis à Pachymere tributo hîc duxi memoranda: quæ ad illustrandum hunc Nostri Historici locum non parùm esse utilia æquus credo Lector judicabit.

N A.

LIb. IV. cap. XXVIII. *ὁ δ᾽ ὅρκος ἰδιωτικῶς πῶς οὕτως ἐξενεχθεὶς· νὰ ἦμαι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ· οὐ μὴν εἰμὶ μεθ᾽ ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο.* Cum autem dubitaretur an hoc esset verè juramentum, consultus ipse Ioannes Cosmas Patriarcha, qui hæc dixerat, quid censeret? respondit in hunc modum eodem Lib. cap XXXII *ὅπερ ἐφθεγξάμην ἀπὸ περιαλυπήσεως τοῖς ἀδελφοῖς μου, οὐχ ὡς ὅρκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἐκ συνηθείας τοῦ λέγειν, νὰ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ*, &c Et antea similia attulerat vulgaris sui usus verba illa: *νὰ ἔχω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ εἰμὶ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ.* In his *νὰ* non videtur planè usurpari in notione hodie trita in vulgari idiomate Græcorum. Nam hujus linguæ Græcæ corruptæ Lexicographi *νὰ* exponunt *ἰδοὺ en ecce*: sed videtur potius usu quodam peculiari Ioannis Cosmæ positum pro *ναὶ utique, certè*. Illi autem qui jurasse illum per hæc verba crediderant *νὰ* pro *νὴ* videntur intellexisse. *νὴ* enim ut notum est, linguâ veteri græca jurandi adverbium est. Posset etiam videri Cosmas in aliqua ex recitatis formulis, puta illâ: *νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ* posuisse *νὰ* pro *εἴθε utinam*.

N E A.

LIb. II. cap. XV. *Καὶ πῶς τις κατὰ τὴν Νέαν πορτὰν*. Suspicabar hîc *νέαν* dici, ut assolet, per compendium subintellectâ voce *πύλην*. Sed deterruit, quòd Petrus Gillius ubi Vrbis Constantinopoleos Portas enumerat, Lib. I. Cap. XX. nusquam meminit ullius Portæ, quæ *νέα nova* diceretur. Potuit & subintelligi aliud substantivum fœmininum puta *μονὴ*, aut *ἀγορὰ Monasterium*, vel *Forum*: sed cũ *μονὴν* aut *ἀγορὰν νέαν* vocitatã Cõstãtinopoli fuisse alibi non legerim, divinare non ausus, in Interpretatione nomen ipsum *Νέαν Neam* velut loci noti proprium retinui: donec aliud quod sequerer certiùs occurreret.

Ξ Ε Ν Ω Ν.

Lib. VI. cap. II. πέμπων εἰς Σηλυβρίαν καὶ τὰ τοῦ ξενῶνος συνήθη νομίσματα προσφιλοτιμούμενος, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφηδὸν ἀεί ποτ' ἐδίδου· τῷ πατριάρχῃ δὲ τὸ ἔλεος εἰς χιλιάδα κατ' ἔτος προσφερόμενος ἐπεγράφετο. Videntur hîc ξενῶνος συνήθη νομίσματα dici eleemosynæ ab Imperatore suggeri Patriarchæ solitæ, ut eas impenderet in excipiendos hospitio Peregrinos, & in alia Egentium solatia: quam in rem sumptū ferè annuum mille aureorum imputari consuevisse rationibus Patriarchæ, ex occasione docet hîc Noster. Non omittam admonere, haud rectè intellectum hunc locum videri à Paraphraste Vaticano, dum eum sic exprimit: καὶ τὰ συνήθη τοῦ ξενῶνος νομίσματα πέμπων ἐκεῖ καὶ γὰρ κατ' ἔτος βασιλεὺς ἐλεημοσύνην κρυφίως ἐδίδου τῷ πατριάρχῃ, εἰς χιλιάδας πολλὰς ποσουμένην. Hæc qui contulerit cum contextu Autoris, facilè discrepantias notabit.

Ο Ι Κ Ο Ν Ο Μ Ι Α Ι,

Lib. II. cap. XX. Καὶ διὰ τὸ τὰς οἰκονομίας ἐκείνων ἐπέχειν, παρακατέχειν καὶ ἀπαιτεῖν τὰς προσόδους, ὡς ἂν ἐκείνων καθοσιωμένων. Agit de Ecclesiasticis à Sabâ Monacho vexatis, in quorum eum οἰκονομίας irruisse, detinendo, & repetendo proventûs, tamquam illi jure illos percipiendi excidissent crimine perduellionis, in quod illos incurrisse ajebat, habens jam tum ipsos pro convictis, & damnatis. Ex his videtur colligi οἰκονομίας hîc vocari, quas vulgò *præbendas*, aut *beneficia* dicimus, jura varia percipiendarum portionum ex reditibus Ecclesiæ certis Clericis, aut Sacerdotibus ratione functionum, aut ministeriorum ipsis demandatorum competentia. Sic opinabar. tamen ne quid præiudicarem, ipsam *Oeconomiarum* vocem interpretando retinui.

Ο Δ Η Γ Ο Ι.

Lib. II. cap. XXXI. καὶ τρίτης ἑκάστης ἑβδομάδος πρὸς τιμὴν τῶν ὁδηγῶν κατ' ἔθος λαοῦ συντρέχοντος, κἀκεῖνο ὑπανοιγόμενον τοῖς προσιοῦσιν ἄνετον ἦν. Agit de Arca intra quam erat conditum Arsenii corpus; quam paulò antè κιβωτὸν vocavit, & fuisse repositam dixit περὶ τὰ δεξιὰ τοῦ βήματος *à dexteris altaris*, hîc autem ait, feriâ tertiâ cujusvis hebdomadis, concurrenti de more populo ad cultum Hodegorum, subaperiri consuevisse arculam istam; hoc est ut opinor, modicè referari, ut obtutibus intuentium per rimas, aut clathra, ossa intus reposita paterent, non contrectationi. Hîc ante omnia disquirendum est, quidnam hîc ὁδηγοὶ dicantur; & quis hic eorum usitatus tertiis feriis Popularis cultus? Cogor micare in tenebris, qui de his in Græcorum Libris nihil invenerim. Diù & attentè circumspectis omnibus, nihil verisimilius video, quàm solitam feriis tertiis Constantinopoli Plebem veneratum ire SS. Angelos. nam hos ὁδηγῶν indicari vocabulo ex Chrysostomi Liturgiâ colligo, in quâ Diaconus sic voce sublatâ pronunciat. Ἄγγελον εἰρήνης πιστὸν ὁδηγὸν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα. *Angelum pacis, fidelem Ducem, Custodem Animarum, & corporum nostrorum à Domino postulemus.* cui respondens Chorus acclamat: παράσχου Κύριε. *Præbe Domine*. Ad hunc locum sic annotat Cabasilas cap. XXXIV. εὐχόμεθα περὶ τοῦ φύλακος ἀγγέλου οὐχ ἵνα ἡμῖν τότε δοθῇ· δέδοται γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἑκάστῳ τῶν πιστῶν Ἄγγελος· ἀλλ' ἵνα ἐνεργὸς ᾖ, καὶ τὰ αὐτοῦ ποιῇ, καὶ φρουρῇ, καὶ πρὸς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἡμᾶς ὁδηγῇ. *Oramus super Custode Angelo, non ut nobis detur. datus enim est à principio unicuique Fidelium Angelus: sed ut intentè operetur, & quæ sui sunt muneris agat. custodiat nempe; ac in rectam nos viam dirigat.*

Hæc ibi. Ex quibus patet quàm frequens Græcis indicatio Custodum Angelorum per vocem ὁδηγῶν fuerit. Est autem & illud antiquæ in Ecclesiâ traditionis hodierno experimento notissimæ, ut feria tertia cujusvis hebdomadis cultui Angelorum assignetur. Existimo igitur solitum Constantinopoli Populum tertiis feriis ad venerationem Angelorum concurrere. quem autem in locum? Indicat hîc Pachymeres, concursum hunc factum ad partem dexteram Arę maximæ in Templo Sanctæ Sophiæ. ibi enim, ut dixit, collocatum fuerat feretrum, aut theca ossium Arsenii quondam Patriarchę, quam occasione concursûs istius tali die solitam relinqui apertam ait. Non vana opinor conjectura fuerit, electum hunc locum, in quo potissimùm residere Angelos crederetur, ex eo quod Luc. I. 11. *Stans à dextris altaris incensi apparuisse Zachariæ Angelus dicitur*. unde in illam tamquam legitimam & Sacris Oraculis declaratam Angelorum Sedem, ac quasi stationem, Populi Angelos venerantis devotio ferretur. quò pertinet dictum Hilarii Can. ult. in Matthęum, affirmantis: significatum scissione veli, quę in morte Christi contigit, discessum Angelorum à Custodiâ Synagogę, & Sacrorum Iudaicorum, quibus excubabant ad velum Templi consistentes, hoc est propè altare incensi quod intimè admotum velo erat Sancta Sanctorum operienti, ut notissimum est. Verba sunt Hilarii. *Veli honor cum custodiâ Angeli protegentis aufertur*. Superest ut rationem Lectori reddam emendationis ex conjecturâ necessariæ. In duobus Codicibus optimis B. & A. (nam V. hunc locum funditùs omittit) πρὸς τὴν τοῦ ὁδηγοῦ, scribebatur; quæ sanè lectio intricata est. quorsum enim istud τὴν pertinet, aut quam rem indicat, cum nulla occurrat ei generi conveniens è priùs aut post memoratis? solent veterum istiusmodi Descriptores Librorum certa vocabula compendiariis notis pingere. multa in hoc utroque talia visuntur, ubi passim ἄν⊙ pro ἄνθρωπος, υἱὸς pro οὐρανὸς, ut sexcenta omittam similia. Putarim ergò hic τὴν compendiariè scriptum pro τιμὴν, vocabulo jam ad sententiam non incommodè quadrante, juxta modò exposita. confirmat hoc alius Nostri Autoris locus infra Lib. IV. càp. XII. ubi προσκυνήσεως ἕνεκα procedere solitum feria tertiâ in Monasterium Hodegorum Populum, & ipsum Principem indicat. Verba ejus hęc sunt: ἐπ' ἐκεῖθεν δὲ τρίτη τῆς ἑβδομάδος ἦν· καὶ γ' ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ ὁδηγοῦ μονῇ χρ πάντων τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως ἕνεκα. Ex quibus vides feriis tertiis solitum Imperatorem, ex more videlicet etiam populari, ad Templum Monasterii Hodegorum, cui, ut licet suspicari, nomen id adhęsisset ex eo, quod illic peculiaris memoria τῶν ὁδηγῶν, hoc est, juxta prius dicta, Angelorum Custodum, celebraretur.

Ο Ν Τ Ω Σ Ι Σ.

Lib. III. cap. XXIII. ἡ Θεοῦ ἀγαθότης ἀρχή τις γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν εἰς ὄντωσιν. Sic B. & A. Codd. Vat. totum hoc comma transilit. ὄντωσιν hîc apparet à Pachymere dictam ὕπαρξιν *extantiam*, aut ut scholę loquuntur *existentiam*. Exempla desunt, quę quidem viderim hujus ab aliis usurpati vocabuli. quod si non alibi Noster legerat: viderat tamen certè illa S. Dionysii Lib. de Divin. Nominibus cap. 5. de Deo scripta, ἀρχὴ καὶ μέτρον αἰώνων, καὶ χρόνων ὀντότης. quę etiam verba idem Pachymeres prolixè declaravit in suâ ad eum locum Paraphrasi. Cum ergò nomen ὀντότης ibi reperisset quasi ex verbo ὀντόω derivato è participio ὢν ὄντος, deductum pari analogiâ se posse putaverit indidem producere vocabulum ὄντωσις, quod hîc ponit.

ΟΡΘΟ-

Ο Ρ Θ Ο Δ Ο Ξ Ι Α.

Lib IV. cap. II. ἡ μετ' αὐτὴν καὶ ὑστεραία, ἡ δ' ἦν ἡ τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμέρα, ἐφίστατο. Fuisse hanc primam Dominicam Quadragesimę disertè docet Philotheus Homilia in I. Dom. Quadrag. sic scribens: Τῇ κυριακῇ ταύτῃ καὶ πρώτῃ τῶν νηστειῶν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἑορτάζειν παρέλαβε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἤτοι τὴν ἀναστήλωσιν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων γενομένην παρὰ Μιχαὴλ βασιλέως καὶ Θεοδώρας τῆς τούτου μητρὸς τῆς μακαρίας βασιλίδος, καὶ τοῦ ἁγίου Μεθοδίου Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *Ista Dominicâ primâ Iejuniorum, Christi Ecclesia suscepit celebrandam Orthodoxiā, sivè restitutionem venerandarum, & Sanctarum Imaginum factam à Michaele Imperatore, & Theodora hujus Matre Beatâ Imperatrice, & Sancto Methodio Patriarchâ Constantinopolitano.* quod in eâ Dominica Codinus Lib. de Offic. innuit recitari solitum adstante Imperatore Synodicum, videtur significare formulam fidei, sivè anathematismos in Hæreses à Synodis decretos. quibus consentaneè scribit Pachymeres Lib. I. cap. IX. Ioannem Veccum Patriarcham addidisse aliquot anathematismos jis qui solebant recitari die Orthodoxiæ. ex quo intelligimus non fuisse necessariò illud Synodicum Decretum, aut Canonem Synodi Oecumenicæ, sed potuisse sub id nomen venire Sanctiones statutas in ordinariis Synodis Patriarchæ cujusque.

Π Α Ρ Α Θ Ε Ω Ρ Ε Ι Σ Θ Α Ι.

Lib. VII. cap. XIII. παραθεωρεῖσθαι μυστικὰς θυσίας τοῖς ὀψὲ σιτουμένοις. Agit de his, qui acerbis jussis Athanasij Patriarchæ inviti coacti jejunare, clàm comessabantur: unde consequebatur eos, quod nocte intempestâ comedissent, adstare postridianis sacrificiis Saturos, & crudos: in quo erat irreverentia disciplinæ veteri damnata. vocat ergò noster hîc παραθεωρεῖσθαι μυστικὰς θυσίας violari reverentiam mystico sacrificio debitam ex usu veteri, assistentiâ non jejunorum à nocte mediâ. θεωρεῖν & θεωρεῖσθαι verbum est sacris olim addictum, castè obitas cerimonias, & religiosis præparatum ritibus conspectum mysteriorum exprimens. Hinc in Epistola Platonis, οἱ θεωροῦντες ἐν Δελφοῖς Ministri iuxtà ritus illic consuetos Apollinis cultui vacantes, & varias functiones religionis ejus proprias, operâ consulentibus præsertim Oraculum navandâ, obeuntes. unde Thucyd. Lib V. θεωρεῖν κατὰ πάτρια hoc est, opinor, ritu à Maioribus tradito sacra Officia obire, conjungit cum θύειν, & μαντεύεσθαι sacrificare, & Oraculum consulere, aut acceptum edere. Non enim accedo Scholiastæ, verbum θεωρεῖν eo loco exponenti θεωροὺς πέμπειν. de quo pluribus disserendi non est hîc locus. Porrò quando ab indignis, aut non legitimo initiatis apparatu ἐποπτεία conspectus mysteriorum, aut contrà quàm fas est neglecto statuto ritu religiosū aliquod obitur officiū, παραθεωρεῖσθαι despici, & quasi pollui Sacra dicūtur. Sic Hesychius exponit παρεθεωροῦντο, κατεφρονοῦντο. ubi etsi videatur respicere locum Act. Apost. VI. I. tamen latius hoc extēdi jure potest; & ad irreverēntiam, quâ religio violatur, non immeritò hîc à Pachymere accommodatum est. contemptus enim non dubius est Divinæ Majestatis, præscriptas ab ipso Deo in ejus cultu observationes negligere. Quare Paulus Corinthios tamquam Dei Ecclesiam *contemnentes* καταφρονοῦντας, increpat I. Cor. II. 22. quòd in eâ, velut in loco prophano comederent: μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε. Quid autem si suspicemur Pachymerem nostrum cum apud suum magnum Apollinem Hesychium legisset, loco à me modò descripto, παραθεωρεῖσθαι & καταφρονεῖσθαι ut ἰσοδυναμοῦντα comparari, simulque haberet in animo memoratum Pauli locum contemni καταφρονεῖσθαι Ecclesiam comestione conquerentis, irreverē-

tiâ,

tiâ quâ præſumpto nocte intempeſtâ cibo non jejuni Clerici, aut Monachi aris, dum ſacrificatur mane adſtarent, παραθεωρεῖσθαι hoc eſt καταφρονεῖσθαι, deſpici contemni Sacras Oblationes criminantem, poſuiſse?

ΠΑΡΟΙΚΟΙ.

Lib. III. cap. VIII. πλὴν καὶ ὑπὸ σφᾶς ὀκνηροζομένων ἡ ζημία τοῖς Παροίκοις περιΐσταται. quos hîc vocat Pachymeres παροίκους opponit habentibus προνοίας, quas ab eo vocari Penſiones pendi ſolitas è publico militantibus, aut aliquam Reipub. navantibus operam, docemus ad id verbum hoc ipſo Gloſſario. Ait enim hîc (quamquam intrincatè, ac perobſcurè, nam totum hoc præ cæteris caput confusè ellipticè tenebricoſiſſimè conceptum eſt) ait, inquam, vel potius utcumque ſignificat: Andronicum, cui magna opus erat pecunia unde ſtipendia Cretenſibus ab ipſo in Orientem evocatis, & illic fidam ipſi navantibus operam, cum fide repræſentaret, eam indicta Subditorum collatione confeciſſe. quia verò ejuſmodi extraordinariis ſumptibus aſſignata dudum fuerat exactio decimæ penſionum annuarum à ſtipendia quocumque nomine merentibus: cum jam ij continuatâ diù ea diminutione mercedis exhauſti, enervatique ſolvendo non eſsent, onus id devolvebatur ad παροίκους hoc eſt, ut res ipſa monet, ad privatos patrimonio viventes, aut peculio domeſtico, ſine ullis à Fiſco ſubſidiis. En qui dicantur hoc loco πάροικοι. ego privatæ rei Dominos, & Patres familias interpretor.

ΠΑΡΥΠΟΣΤΑΣΕΙΣ.

Lib. II. cap. XIV. Ὡς εἴπερ ὁρισθείη ἀληθῆ τ' ἀγαθά, ἀνάγκη πᾶσα συναφανίζεσθαι τὰ κακά, παρυποστάσεις ὄντα ἐκ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἀπουσίας. Hæc ſcribens Autor ſine dubio cogitabat illud S. Dionyſii Areopagitæ dictum Lib. de Divinis Nominibus cap. IV. pag. 217. Edit. Lanſelii, Pariſienſis An. 1615. διὸ οὐδὲ ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακόν, ἀλλὰ παρυπόστασιν. Significat, cum malum nihil ſit aliud quàm boni privatio, hoc vocabulo, malum, non ſignificari veram extantiam, aut ſubſiſtentiam rei cujuſpiam, ſed quaſi extantiam, aut quaſi ſubſiſtentiam, ſolo modo loquendi exprimente poſitivâ formâ, rem merè privativam. Vnde idem Noſter Pachymeres in Paraphraſi ad eum Dionyſii locum pag. 124. ejuſdem editionis, rationem quare Dionyſius neget ὑπόστασιν ſubſiſtentiam, malo, hanc affert: ἡ στέρησις γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις unde infert nō poſse habere virtutē ullam: τὸ δὲ μὴ ὑφιστάμενον, ποίαν ἕξει τὴν δύναμιν; enarret igitur Pachymeres ſeipſum; & cur παρυποστάσεις vice-ſubſiſtentias, ut ſic dixerim, ἐκ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἀπουσίας vocet κακά, declaret jis ipſis verbis, quæ non longo intervallo poſt modò deſcripta in ejus Paraphraſi leguntur: ὅτι τότε ἡ στέρησις παρυφίσταται, ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἀπέρχεται, *quoniam tunc privatio quaſi ſubſiſtit, quando bonum* (cujus eſt privatio) *abſcedit*. unde nihil eſt ſolidum, ſed formâ ſolidi expreſſum. ut cum tenebras quis dicit, videtur poſitivum aliquid dicere; revera autem nihil dicit niſi poſitivæ rei abſentiam lucis.

ΠΕΙΣΜΟΝΗ.

Lib. II. cap. V. Πεισμονῆς ἐνεκάλει καὶ γ' αἱρέσεως. Ait: Patriarcham Cyprium errorem in ejus Tomo deprehenſum agnoſcere ac corrigere nolentem, non ſolum πεισμονῆς, hoc eſt aſsensûs in errorem contra Fidem, ſed etiam αἱρέσεως, contumacis videlicet in oſtenſo errore pertinaciæ, accuſatum apud Imperatorem fuiſse. unde apparet voci πεισμονὴ Eccleſiaſtico uſu hanc fuiſse ſubiectam notionem, ut ea deſignaret adhæſionem malè perſuaſæ mentis ad dogma falſum; quæ nondum

Hæreſis

Hæresis censeretur, nisi postquam admonitus, qui erraverat, obtemperare monentibus, & pravam opinionem revocare abnuisset pertinaciâ se involvens suâ.

ΠΕΛΑΓΟΣ.

Lib II.cap.XIII. Καὶ τὸ Χριστοῦ ὄντα παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεσθαι, φιλανθρωπίας ἡγεῖται πέλαγος. Vocē πέλαγος aliud quidpiā à pervagatā obviâq; notione hoc loco sonare quisquis intimè introspexerit sentiet. Reperio apud Hesychiū πλαγίζειν explicari ἐγγίζειν, πλησιάζειν. ut non temerè suspicemur quandam viciniæ indicationem vocabulo πλάγος hîc à Nostro inditam; quam loci sanè sententia exigit. quem enim aliorqui saporem habeat, dicere Pachymerem se *ex eo quod pertineat ad Christum, ab ipso eodem puniri, benignitatis existimare pelagus*? diceret potius *pignus*. nihil enim ad fiduciæ omen accomodatum habet vox *pelagus*, si vulgari significatu usurpetur. Nimirum à πέλας quod est ἐγγὺς *prope*, aut à πελάζειν, quod sonat *admoveri, appropinquare*, videri non immeritò potest ductum vocabulum πέλαγος. propterea non planè abhorrens à *viciniæ*, ac *propinquitatis* mentione, huc sanè opportunâ, quam ideò interptetando expressimus.

ΠΗΛΕΥΣ.

AD ea, quæ Glossario priori circa hoc verbū notavi, quædā in meę suplementū inscitiæ ab Amicis suggesta hic adjungā. R.P. Ioannes Fayonus S.I. viso edito Pachymere scripsit ad me, sibi videri Pachymerem hæc scribentem de Vecci castitate: ἐρωτῆς γὰρ εἰς πορνείας κἂν Πηλεὺς ὤφλεν ἢ ἂν ἐκεῖνος, habuisse in mente locum Aristophanis in nubibus pag. 112. Edit. Basil. ann. 1547. καὶ τὴν Θέτιν δ' ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν ὁ Πηλεύς, in quæ verba Scholiastes multa memorat, quæ castimoniæ insignis Peleo laudem asserunt. Inter alia hoc: Ἀστυδάμεια δὲ ἡ Ἀκάστου γυνή, ἐρασθεῖσα Πηλέως, καὶ μὴ πείσασα, διὰ σωφροσύνην, συνελθεῖν αὐτῇ, κατεψεύσατο αὐτοῦ πρὸς Ἄκαστον, &c. Paulò ante idem Scholiastes eandem Historiam retulerat ex alio Autore, qui illam Acasti uxorem ἱππολύτην Hippolyten appellat. quæ veriùs *Phædra* diceretur, cujus similis castissimum Peleum, uti Phædra Hippolytum pellicete ad adulterium conata, cum persuadere nequivisset, reum ut Phædra Hippolytum, sic Astydamea, vel Hippolyte Peleum attentatæ ipsius pudicitiæ apud virum nimis credulum peregit. unde Peleus ab Acasto inermis expositus feris, feliciori quam Hippolytus sorte, μάχαιραν (ἔλαβεν) ἡφαιστότευκτον, καὶ οὕτως ἔφυγε τὸν κίνδυνον, ensem à Vulcano eusum divinitùs accepit, cujus ope periculum effugit. Suidas eandem rem paulò aliter refert verbo Ἀπελάντη, Hactenus Fayonus Noster, opportunè in memoriam revocans, quæ à me aliàs in Aristophanis Νεφέλαις lecta, funditùs animo exciderant. Gaudeo autem mihi hanc qualemcumque oblatam occasionem venerationis, & gratitùdinis testandæ meæ erga Virum optimum, & doctissimum, mihique olim amicissimum, quem dum hæc scribo, plenum religiosis meritis, ad meliorem vitam migrasse audio, in longæva, sed omnibus virtutum exemplis commendata senectute. His addit Claudius Maltretus Annotationem Eustathii ad v. 195. Iliad ρ. λέγει ἡ παροιμία, Πηλεὺς τὴν μάχαιραν ὡς διὰ σωφροσύνην λαβόντος αὐτοῦ καὶ ξίφος θεόθεν, &c. Adagium hoc memoratur à Suida duobus locis V. μέγα φρονεῖ, & V. Πηλεύς. Ptiori loco sic scribit: μέγα φρονεῖ μᾶλλον ἢ Πηλεὺς ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ. φασὶ ταύτην ἀπὸ τοῦ Ἡφαίστου γενομένην, δῶρον Πηλεῖ σωφροσύνης ἕνεκα ὑπὸ Ἡφαίστου δοθῆναι, ᾗ χρώμενος πάντα ἐκατόρθου καὶ ἐν ταῖς μάχαις & ἐν ταῖς θήραις. Erasmus hujus Adagii mentionem factam ex Zenobio refert apud Anacreontem, & apud Pindarum. Ego in editis hodiè Anacreontis ni-

tis nihil huc pertinens reperi. Pindarus in Nem. Od IV. memorat ensem Pelei & calumnias in eum Hippolytes. ejus Scholiastes ad eum locum legi digna scribit. Catullus sub finem Epithalamii Pelei & Thetidos, Domibus castis Pelei domum accenset, dum ait:

Domos invisere castas
Cœlicolæ, nondum spretâ pietate, solebant.

Hæc Claudius Maltretus.

ΠΟΝΤΟΓΕΦΥΡΑ.

Lib. IV. cap. XXV. Ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὁ ποταμὸς μετοχεύεται καὶ ζητεῖ τὴν παλαιὰν κοίτην, καθ' ἣν καὶ ἡ Ἰουστινιάνειος ποντεγέφυρα. Sic ibi optimus Cod. Barberinus, tamen habens notatam in margine aliam hujus ultimi vocabuli lectionem ποντεγέφυρα vitiosam, & ipsam, sed eatenus ad rectum accedentem, quatenus ex alterâ errantium Syllabarum duarum mendum sustulit. Scripsit enim sine dubio Pachymeres ποντογέφυρα: quod ut demonstrem, primùm pono; haud quaquam imposuisse Iustinianum Sangari amni quintuplicem Pontem, nimirum quinque veluti contignationibus sublatum, cujusmodi τριγέφυρα *Pons triplex* antiquissimi, & miri operis, hodieque superstes visitur supra Gardonem fluvium in Galliâ Narbonensi, paucis ab Vrbe Vcetiâ miliaribus. non enim si hoc fecisset diligentissimus recensitor omnium ejus Imperatoris Ædificiorum, in proprio de hoc Argumento Opere, prætermissurus fuerat Procopius. Ille autem hæc solum habet Libro περὶ κτισμάτων Quinto Cap. III. Ὁ μέγας δὲ ποταμὸς οὗτος, ὅνπερ Σάγγαριν καλοῦσι νῦν, σφοδρὸς μὲν κατιὼν ἐς ἄγαν τῷ ῥεέθρῳ, ἐπὶ μέσης δὲ πεφυκὼς ἄβυσσος, ἐρρυμένος δὲ θαλάσσῃ ἴσα, διαγέγονε μὲν τά γε εἰς γέφυραν, ἀνέπαφος πᾶσιν, ἐξ οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι. ἀκάτων δὲ συνδέοντες πλῆθος, καὶ φορμηδὸν αὐτὰς ἀλλήλαις ἐναρμοσάμενοι, ἐνταῦθα διαπορθμεύονται ὁπλῖται πεζοί, ὥσπερ ποτὲ δέει τοῦ Ξέρξου τὸν Ἑλλήσποντον ὁ τῶν Μήδων στρατός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἀνεπικινδύνως αὐτοῖς γίνεται. πολλάκις γὰρ ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς συλλαβὼν τὰς ἀκάτους ἁπάσας, εἶτα τὴν διάβασιν ἀνεχαίτισε τοῖς τῇδε ἰοῦσι. Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς γέφυραν αὐτοῦ ἐγκεχείρηκεν ἐποικοδομεῖσθαι ταύτην. ἀρξάμενός τε τοῦ ἔργου ἤδη πολλὴν ἐς αὐτὸ διατριβὴν ἔχει. ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι ἀποτελέσει οὐ πολλῷ ὕστερον, τεκμηριούμενος ὅτι δὴ αὐτοῦ τὰ ἔργα συνεπιλαμβάνεται ὁ Θεὸς ἅπαντα, &c. Hæc ille, quæ sic latinè sonant ex accuratissimâ, & pereleganti interpretatione Claudii Maltreti Nostri. *Magnus fluvius, quem hodie Sangarin vocant, cursu violentissimus in medio, profundus admodum, latitudineque æquoreus, numquam post homines natos Pontem subijt: sed scaphis pluribus connexis, tegetisque instar inter se aptis; audent transgredi pedites, ut quondam Medorum Exercitus Hellespontum transijt, Xerxis metuens indignationem. at res non vacat periculo. Nam sæpè flumen scaphis omnibus abreptis cum nexibus, transitum Viatoribus abnuit. Nunc Iustinianus Aug. Pontem illi imponere aggressus, acriter in opus incumbit, brevi proculdubio absolvendum: idque ex eo conjicio, quod omnibus illius ceptis manum Deus admovet, &c.* Pontem igitur supra Sangarin ædificare Iustinianus aggressus, quando suos de ejus Aedificiis Commentarios Procopius edidit, postea perfecit. Vocatumque illud opus Ἰουστινιάνειος ποντογέφυρα. Cum enim simplex γεφύρας vocabulum, etsi ex origine, si Eustathio credimus, sonare videatur solidum ex lapide, ac cæmento super loca humentia stratum (sic enim ille annotat ex Herodiano, ad Iliad. φ. Κυρίως γέφυρά ἐστι, γῆ ἐφ' ὕγρας Ἡρωδιανὸς λέγει) tamen satis frequenter adhibetur ad exprimendum mobilem contextum tabularum, quo è litore in navim, aut è navi transitur ad littus; moles illæ lapideæ ingentes, quibus magnorum ripæ fluminum fiunt viatoribus perviæ, videntur ad differentiam non simpliciter γέφυραι sed propriè ποντογέφυραι vocatæ. Id Mauritius innuit Lib. II. Strateg. cap. XXI. de Ponte amnibus imponendo, quatenus id ad Imperatoriam

ductoris

ductoris Exercitûs curam spectat, præcipiens his verbis εἰ μὲν γεφυρῶσαι χρεία, τουτέστι ποντογέφυραν ποιῆσαι, δεῖ ἀπὸ τῆς ἰδίας ὄχθης ἄρξασθαι τὰ ἐπὶ τὸν τόπον, τουτέστι νάυκλας μεγάλας καὶ πλατυλῶσαι, ἤτοι καταστρῶσαι, πάντων ἐν ἑτοίμῳ ὄντων. En Magister militaris, seu potius Imperatoriæ artis hîc præcipit; ubi in amnis occursu, quem belli ratio non tantum cum exercitu transgredi, sed etiam per eum viam liberam servare ad regressum suadeat, opus fuerit solidâ illum mole consternere, quam ποντογέφυραν potius quàm γέφυραν (quæ sit extemporaneum quidpiam) vocari ait, inchoare, & apparatum Operis, & opus ipsum à ripâ quam Imperator cum exercitu obtinet, non autem ab adversâ. Nec movere quenquam debet adversus hæc quod *Ponti* nomen malè fluminibus, quæ sola ferè Pontes patiuntur, convenire videatur. nam præterquam quod sunt quidam fluvii, ut de modò memorato Sangari Procopius loquitur εὐρυνόμενοι θαλάσσῃ ἴσα, *latitudine æquorei*, ac Ponto similes etiam ex origine ab omnibus quibusque latioribus designandis non videtur abhorrere πόντου vocabulum: siquidem, ut Eustathius admonet ad Iliad δ. πόντος λέγεται ὡς οἷά τις πνόος, ἐκ τοῦ καταπνεῖσθαι ἀνέμοις à verbo πνέω *Spiro* deduci πόντου nomen ait, quòd supra æquor aura spiret. Id autem & paulò amplioris alvei amnibus convenire quis non videt? quare non repugnaverit etymi ratio, eos quoque Ponti appellatione aspergi, quo jure suum Garumnam Ausonius in Mosellâ *æquoreum* appellat. Atque hanc ποντογεφύρας notionem longè antiquiorem Mauricij, & Pachymeris ætate non malè forsitan quis autumaverit ex antiquissimo apud Latinos usu vocis *Pons* pro γέφυρα. quæ vox videri potest ex ποντογέφυρα deducta. Hæc quæ timidâ suspicione protuli, audentiùs amplecterer, si (quod nec contigit, nec spero) nactus essem idonea testimonia Autorum græcæ linguæ Veterum ex quibus constaret, jam tum antequam Latinus sermo è Græcis esset originibus productus, ποντογεφύρας vocabulum inusu Græciæ fuisse, ut ex eo ducta existimari posset vetustissima in Latio vox *Pontis*. Interim igitur vulgaribus inhærens veriloquiis autumantium *Pons* dictum quasi *pens* compendio verbi *pendens*, quod spatio subtus vacuo supernè impendeat; existimo vocē ποντογέφυρα Græcis tantum ævi citerioris usurpatam, quibus solemne fuit pleraque tritiora usu Romani Latii vocabula suis exprimere literis, scriptionibus inserere. cujus consuetudinis non pauca in hoc ipso Scriptore Nostro exempla vidimus, loquendi morem, qui tunc erat, repræsentante. ut tot alios omittam, quorum vocabula istius generis tot sunt Lexicis Græcobarbaris, Glossariisque recensita. Itaque ποντογέφυραν, & Mauricius Autor Strategicorum, & Noster hîc ex usu sermonis tunc popularis dixerint, mixtâ mentione *Pontis*, latinæ vocis, cum antiquâ græcâ γέφυρα ut faciliùs intelligeretur quid exprimerent à vulgo jam bilingui, ac multa mixtione Italorum assueti patriam antiquam linguam insertis variegare latinis vocibus. Ad extremum hîc apponam ex Livio quædam à Lectore non inutiliter conferenda ijs, quæ de situ locorum istorum, naturâ Sangarii amnis, & necessitate imponendi ei pontis Noster hoc, quē illustratum hic imus loco scribit. Lib. VIII. IV. Decadis ubi Expeditionem Cneii Manlii Consulis in Gallo-Græcos describit: Sic Livius habet: *Cum ad Sangarium flumen pervenisset* (Manlius Cos. cum Romano Exercitu) *Pontem, quia vado nusquam transitus erat, facere instituit. Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens, miscetur ad Bithyniam Thymbreti fluvio; inde major jam geminatis aquis per Bithyniam fertur, & in Propontidem se se effundit; non tam magnitudine memorabilis, quàm quod piscium Accolis ingentem vim præbet.* Ita ille.

ΠΟΣΕΙΔΕΩΝ.

Lib. III. cap. XXVIII. Τότε καὶ ποσειδεῶνος ἐννάτη καὶ εἰκοστῇ, καθ' ἣν ἀπὸ θερινῆς τροπῆς πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀποκλίνει ὁ ἥλιος. Quod in priori Glossario admonebam, in prioribus sex Libris hujus Historiæ desiderari Pachymerianum Augusti mensis nomen, μηνωνυμικὸν fuit σφάλμα, ut mox dicam. Certè hoc loco Ποσειδεῶνος vocabulo planè *Sextilis*, & *Augustus* Latinis dictus mensis exprimitur. Id demonstat, non modò quam continuò Autor adhibet, indicatio tempestatis Anni, quâ nimirum *ab æstivo cardine ad æquinoctialem Sol declinat*: sed clarè Vatic. Paraphr. exprimit, sic ibi scribens: Τότε δὲ ἐννάτη καὶ εἰκοστῇ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, &c. Memoraverat, & hunc mensem Tomo priori Lib. VI. cap. XXV. pag. 336. Noster, licet ego per oblivionem, uti jam fassus sum, cap. I. Libri III. Observationum scripserim, Augusti Pachymerianum nomen in eo volumine nusquam extare. Sic enim ibi scribit: τότε δὲ Ποσειδεῶνος ἑκκαιδεκάτη μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου ἑορτὴν, &c. ibique ambo Codd. optimi adscribunt oræ marginis Αὔγουστος. & Vat. solum id nomen in contextum recipit. demonstratque idem satis, ut alia indicia deessent, quòd sextam decimam illam cujus meminit diem illuxisse ait *Postridiè Festi Deiparæ* maximi nempè omnium Mariæ Matris Dei Festi, quod sic per antonomasiam sine addito vocatur, nempè Assumptionis ejus in Cœlum, quod Græci iuxta cum Latinis die Augusti mensis quintadecimâ celebrant. Est tamen ubi Pachymeres à se ipse quodammodo deficiens, & ex alienâ, ut opinor, magis quàm ex propriâ sententiâ, mensem Augustum, non Ποσειδεῶνα, sed μαιμακτηριῶνα κατ' Ἀθηναίους vocat, Libri V cap. VII. In quem locum vide quæ annotamus in hoc ipso Glossario, verbo Μαιμακτηριὼν, & Libro III. harum Observationum cap. IV. numero V.

ΠΡΟΝΟΙΑΙ.

Lib. III. cap. VIII. Τὸ τῆς ἐφ' ἑκάστου προνοίας δίκαιον dicuntur hîc προνοίαι *pensiones*, quæ vel in mercedem operæ præsentis, uel in præmium præteritæ merentibus, aut emeritis è publico solvuntur: quales hodieq; ab Italis, & Gallis *provisioni*, *provisions* vocitari audimus. Annotasse jam hoc debueramus in Tomi prioris Glossario. Sæpiùs enim in Historiâ Michaëlis Noster hanc vocem istâ notione usurpavit, quæ in Classicis non reperitur Autoribus. Vnum hîc è multis in specimen locum ponam. Lib. I. cap. IV. προνοίαις δ' ἐκ τύπων τοὺς ἐπιδεξιοτέρους καὶ τοῖς πολεμοῖς τὸ φρόνημα γράμμασιν ἐδωροῦντο βασιλικοῖς.

ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΩΝ.

Lib. VII. cap. XXIII. Μόνος ὁ Πατριαρχεύων συνάμα τῷ προσκομίζοντι . . . ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐμνημονεύετο. Contra meam huius loci expositionem quâ προσκομίζοντα *Sacerdotem celebrantem*, interpreratus sum, grave stare præjudicium video hominis utique valdè docti, & à me semper cùm suo, tùm sui Ordinis merito permagni habiti, Iacobi Goaris. Hic enim suis Notis ad Missam S. Ioannis Chrysostomi locum, opinor, hunc ipsum tractans, quem hîc innuit Pachymeres, referens: in solemni Liturgiâ tunc, propter expunctos è Sacris Diptychis Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum Patriarchas, solum ex Ecclesiasticis Constantinopolitanum Athanasium συνάμα τῷ προσκομίζοντι, *unà cum Offerente*; fuisse inter sacra memoratos, per προσκομίζοντα intelligit: *eum, qui hostias & oblatas in Ecclesiam intulit*, & ab ab eo distinguit *Sacerdotem celebrantem*. Ego verò & unum hîc designari per verbum προσκομίζοντα Sacerdotem Sacris operantem contendo, & nomi-

natim

natim, quod hinc constet, nuncupari sulitum à Diacono, *eumqui* panes ex quibus *oblata* fierent *in Ecclesiam intulit*, peraego. Evincique utramque istud satis clarè puto, ex ipsis quæ Goar exponit Sacræ Liturgiæ verbis, nempe hisce: ὁ Διάκονος πρὸς τῇ θύρᾳ σὺς λέγει· τοῦ δεῖνος πανιερωτάτου μητροπολίτου, &c. nimirum Episcopi Ecclesiæ, in quâ Sacrum fiebat, qualis erat Constantinopoli Patriarcha: mox subdit: καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἅγια δῶρα ταῦτα εὐλαβεστάτου ἱερέως τοῦ δεῖνος: *& pro offerente Sancta hæc dona religiosissimo Sacerdote N.* quis satis attendens unicum hîc nomine proprio palàm appellari non videat sacrificantem Sacerdotem? Sanè si προσκομιδὴ, quod idem P. Goar rectè annotat pag. 16. sui Euchologii, est *oblatio perfecta*, nempe illa, quæ fit à Sacerdote ad aram faciente panis, & vini mox consecrandi, quid ni ὁ προσκομίζων is dicatur, & intelligatur, qui eâ ritè fungitur? Equidem arbitror, si eum qui antea panem, & vinum, ut essent materia sacrificii in Ecclesiam intulerat, designare Diaconus vellet, non προσκομίζοντα in præsenti eum vocaret, sed in præterito προσκομίσαντα. Hæ mihi causæ confidendi sunt, Interpretationem meam, etsi gravetur autoritate contrariâ viri tam præstantis, veritatem suam Aequo, & Erudito Lectori probaturam.

ΠΡΟΧΩΣΕΙΣ.

Lib. III. cap XXVIII. Τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσεσι. Refertur hoc ad ἔργα τῶν ἀνδρῶν opera Agricolarum: congestas videlicet in areis fruges, quas eluvie abreptas, & disperditas dicit, *ταῖς προχώσεσι cum ipsis molibus*, nempè aggeribus manipulorum pro anni tempestate (erat enim æstas mense utique Augusto) in areis extantium, quas aquæ torrentes dispergendo corruperint. Elegans in hunc locum est Epitome Codicis Vaticani tàm multa Pachymeris verba in hęc pauca contrahentis θημωνιαὶ δὲ καὶ ἅλωνες αὐτοῖς καρποῖς κατάῤῥουν ἐφέροντο. In his vox θημωνιαὶ respondet προχώσεσι. Sunt autem ex Hesychio θημωνιαὶ, οἱ σωροὶ τῶν δραγμάτων *acervi manipulorum*. ἅλωνες hîc *area* pro frugibus ponitur usitatâ synechdoche contenti pro continente, ut in illis Tertulliani Libro ad Scapulam: *Sicut sub Hilariano Præside cum de areis sepulturarum nostrarum acclamassent, areæ non sint: areæ ipsorum non fuerunt. messes enim suas non egerunt.* expositionis ergò clarioris gratia αὐτοῖς καρποῖς additum. Nam solum ipsum terræ οὐκ ἐφέρετο κατάῤῥουν, sed quæ super illud stabant, spicarum & manipulorum aggeres προχώσεις hîc Nostro dicti, aut ex iis excussarum cumuli frugum.

ΡΗΣΕΙΔΙΑ.

Lib. I. cap. IX. παρενσεγκαμμένα τοῖς λόγοις ἐκείνων (Πατέρων) ῥησείδια Sententiolas. diminutivum à ῥῆσις. Ita Gregorius Nyssenus Or. XII. λεξείδια verba ejus sunt: καταχεῖ τῷ κρότῳ τῶν λεξειδίων, ἐπαπορίζων τοῖς ῥήμασι.

ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΙΟΝ.

Lib: VI. cap. XV. Ο' δὲ συχνὸν μυκτῆρα σφίσιν ἐμφαίνων. ὡς καὶ αὐτῷ τῷ καῖδδω σκαραμαγκίῳ καὶ θαλάσσης ἐπὶ γέλωτι χρῆσθαι. Quæ multa de Scaramangio, aut Scaramanceio Veste Senatoriâ præcipui honoris Meursius docet, non repeto; nec describo hîc alia Nostri Autoris loca istius quasi paludamenti mentionem facientia: tantum observo: ex hoc loco (cum quæ peculiaris fuerit ejus vestimenti forma nuspiam hactenus legerim) videri fuisse instar penulæ largum, & profundum in summo assutum Caputium habentis, idque ex panno crassiori, nec simplici, ut facilè hians perseveraret. Tali enim figurâ opportunum memorato hîc ludibrio fuerit.

Nempe Pueri Mpyrigerii, ejus jussu, coram missis ab Imperatore, corpore illius talaris pallii pro fune utebantur, quo ex orâ navis ad aquam pertingentes, in mare Caputium immergebant, & id aquâ impletum inde velut Cadum, aut Situlam tollebant. quod exprimens Vaticanus Epitomator, sic hunc locum περιφρύζει: καὶ τὸ σκαραμάγγιον εἰς γέλωτα κατὰ θαλάσσης ἔβαλλε. *Et Scaramangium per derisum in mare demittebat.* ubi videtur innuere cucullum præcipuè illum instar cadi liquoris capacem, qui summo adhærebat Scaramangio, peculiari jure Scaramangium dici, uti præcipuam ejus partem: Illud enim solum cavum patulum, quippe hauriendo aptum, in aquam ex orâ navis demissum fuisse putandum est.

ΣΚΟΡΔΙΝΙΑΝ.

Lib. IV. cap XXV. ὡς δῆθεν σκορδινιῶντες καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείναντες, &c. ità planè omnes Codd. vocem hanc scribunt, quam alibi legere non memini. tantû apud Hesychium reperio. σκορδινᾶται (puto legendum σκορδινᾶσθαι) τὸ παρὰ φύσιν τὰ μέλη ἐκτείνειν, καὶ στρέφεσθαι μετὰ χάσμης. γίνεται δὲ τοῦτο περὶ τοὺς ἐγειρομένους ἐξ ὕπνου, ὅτε τι χασμώδεις ὄντες, ἐκτείνουσι τὰς χεῖρας. σκορδινᾶται *significat* præter naturalem modum membra extendere cum oscitatione: ut solent qui è somno expergiscuntur, quando oscitabundi manus extendunt. Ita ille: Ex quo, aut ex communi utrique antiquiorum Scriprorum fonre, sine dubio suum hoc loco σκορδινιᾶν Pachymeres hauserit, etiam extensionem manuum memorans. quam trucidationis exercendæ signum Melechus hîc suis instituisse dicitur. Parem cujusdam Quæstoris crudelitatem Epigrammate XXXVI. Libri VII. traducit Martialis.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΡΙΒΕΙΝ.

Lib. V. cap. VII. καὶ ὁ μὲν σπουδαιοτριβῶν καὶ ἐς τέλος τὰ εἰ προσήκοντα καὶ ὑπὲρ δύναμιν οὐκ ἀνίει. Verbum σπουδαιοτριβεῖν alibi non reperi. Sed partim ex originibus vocabuli, partim ex contextu loci, quid valeret hoc loco divinavi. ut & feci aliàs in ἐλπιδοκοπεῖν, ἐλπιδοτριβοῦσι, & similibus.

ΣΤΑΣΕΙΔΙΟΝ.

Lib. II. cap. XV. Τὰς πρὸς τῷ στασιδίῳ φυλαγωγάς, &c, est στασίδιος subsellium, aur loculus, in q :o vel considentes, vel stando innitentes acquiescebant Sacerdotes, aur alii Ministri, vel etiam Laici, dum in Templo Sacris operam dabant. habemus imaginem ejus rei obviâ in Templis nostraribus, ubi Chorus est Canonicorum, aur Monachorum. Ibi enim circum disposita magno numero videmus sedilia sic formata, ut aliquando planè in iis sedendo conquiescere, aliquando standi laborem cubitis hinc inde reclinandis, & mole corporis innixu humerorum in dorsum stariunculæ non indecorè deonerandâ, qui longæ vacant Psalmodiæ possint. Est autē inter bas sedes speciosior una, & sublimior Præsidis loci, quā hîc noster peculiariter indicat, cōmuni licet στασιδίου nomine. Sicuti & Philotheus Patriarcha C.P. in Libello inscripto Διάταξις τῆς ἱεροδιακονίας ubi sic scribit: εἶτα ὁ διάκονος ἀπέρχεται καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τὴν εἰς τὸ στασίδιον τοῦ προεστῶτος καὶ αὐτὸν τὸν προεστῶτα, &c. quæ P. Goar sic vertit: *Tunc Diaconus discedit, & Sanctam Imaginem Superioris sedili superpositam, & ipsum Superiorem incensat.* Igitur στασίδιος cujus hîc Noster meminir sedes fuit, in qua stabat Patriarcha Athanasius dum perageretur ceremonia ejus χειροτονίας inaugurationis, sivè consecrationis. Erar autem ea sine dubio Sedes Præsidis loci, στασίδιος τοῦ προεστῶτος, certo semper loco fixa, cui in Templo Magno S. Sophie fenestræ quædam supernè responderent: ex quarum succus-

su, si

su, si contingeret, quieto alioqui Cælo, & nullo vento flante, augurium Græci captabant, perseveraturus-ne Patriarcha qui ordinabatur in eâ quam tunc accipiebat potestate foret usque ad mortem, an vivus inde esset ejiciendus.

ΣΤΑΥΡΩΤΗΡΕΣ.

Lib. IV. cap. XXV. καὶ ὑσσοὺς ἐν σταυρωτῆρσιν ὑσσούς. In M.S. legebatur ἐν σταυρωτῆρσιν ὕσσας. Sed voci quidem ὕσσας in margine subiiciebatur, ὑσσοὺς; quod ut emendatius sum amplexus: vocabulum autem σταυρωτῆρσιν, manifestè mendosum ex conjecturâ reformavi in σταυρωτῆρσιν: cujus utique origo in aptum huic loco significatum congruens apparet: utcumque verbum hoc apud ullum alium Scriptorem Græcum nondum invenerim. Sunt inquit Hesychius σταυροί, οἱ καταπεπηγότες σκόλοπες, χάρακες, καὶ πάντα τὰ ἑστῶτα ξύλα, ἀπὸ τοῦ ἑστάναι σταυρούς, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὔραν ἵστασθαι. Hinc σταυρόω *vallum*, seu *palum figo*. usitatum Thucydidi Lib. VII. & σταύρωσις pro munimento è vallis defixis ab eodem Thucydide alibi Libro eodem posita; quod Libro VI. σταύρωμα dixerat, sic scribens: ταῦτα τε πάσι ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν. Et Xenophon Lib. IV. Ἑλληνικῶν σταύρωμα τ' ἐπεποίηντο καὶ τάφρον. Hinc σταυρωτῆρας credibile est Pachymeri dicta tigna defixa, & ut solet ad operis firmitatem, decussatim invicem plexa, impositis crepidini supernè ad hostes, ubi accederent submovendos contis ferro armatis, quos ὑσσοὺς appellat. Appianus in fragmento Κελτικῆς: τὰ δὲ δόρατα ἦν οὐκ ἐοικότα ἀκοντί (lege ἀκοντίοις) ἃ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν ποσσούς (lege ὑσσοὺς) ξύλου τετραγώνου τὸ ἥμισυ, καὶ τὸ ἄλλο σιδήρου τετραγώνου, καὶ τοῦδε ἐ μαλακοῦ, χωρὶς γε τῆς αἰχμῆς. Significat his verbis, ὑσσοὺς dici jacula in hostem mittenda; qualium stare copiam promptam ad subitos usus dispositam super vallum oportebat. huiusmodi jacula sive hastas ab accedentibus ad munitionem, dum Præsidiarii dormirent, hostibus hîc Noster ablatas ait.

ΣΤΗΛΗ.

Lib. VII. cap. XXIII. στήλην μὲν ἐκείνην πατριαρχῶν τῶν τριῶν Γερμανῶν, & paulò post στήλην δὲ βασιλέως ἐν χρυσονήμασι. Vereor ne præoccupatus vulgaribus notionibus quispiam dicam hîc mihi παρερμηνείας scribat, quòd græcum vocabulum στήλη cum latino *columna*, vel *statua* non commutaverim. Sed, quæso quem sensum commodum faceret. *columna, vel statua trium Germanorum* aut; *columna, vel statua in velo aureis contexta filis Michaëlem repræsentans Paleologum specie Prisci Constantini, & titulo novi*? An parùm est evidens: στήλην priori loco Tabulam esse pictam imaginibus trium Patriarcharum, qui Germani sunt vocati: posteriore autem, effigiem Michaëlis Palæologi eo habitu formatam, in textu veli, qui tribui Magno Constantino consuevit? Nimirum στήλη à στάω & ἵστημι verbale nomen generaliter quidquid extat, & eminet in prospectu positum significat. unde cippi monumentorum, ac quæcumque fastigia, & in conspectum obiectę marmoreæ tabulæ inscriptæ literis, frequentissimè στῆλαι dictæ reperiuntur. Itaque cavendum ne speciem pro genere Lectori obrepat assueto cippos, & columellas in apicibus sepulcralium molium, aut id genus monumentorum erectas στηλῶν nomine intelligere. illa enim στῆλαι sunt, sed non sola. pertinet quippe hęc vox latiùs, tabulas etiam, & vela figuris insignita in conspicuo statuta indicans.

ΣΥΝΔΟΣΙΑΙ.

Lib. IV. cap. IV. συχνῶν δὲ συνδοσιῶν γινομένων. Etsi apud veteres Autores legere συνδοσίας non memini: puto tamen Pachymerem, cujus omnes æquè Codices

dices vocabulum hoc loco istud exhibent, id in notione *largitionis* usurpasse, quasi ductum à παραδίδωμι *condono*. cui verbo usu antiquo Latinorum inest vis peculiaris indicandi vitiosas profusiones in Indignos. Cicero Philipp. II. *Apothecæ totæ nequissimis hominibus condonabantur*. Nec abhorret hic significatus ab hujus loci sententia. Vituperans quippe Patriarcha conventionem Imperatoris cum Crale, cujus occasione multa pretiosissima munera eidem, & ejus Comitibus magnificè ab Augusto donata superiùs Noster memoravit; facilè potuit, ad querelam avarè auctorum vectigalium, adjungere cohærentem reprehensionem exhausti ambitiosis profusionibus ærarij.

Σ Φ Α Κ Ε Λ Ο Σ.

Lib. III. cap. XXII. σφάκελος τῶν γραμμάτων καὶ τόμος ὃ δὴ λέγεται φάμουσος. quod hîc Noster σφάκελος scribit videtur idem esse, quod priori Volumine Lib. VI. cap. XXXII. φακέλλου vocabulo indicavit. fascem videlicet, aut fasciculum, sivè fascellum, chartarum significans. Laudavimus in priori Glossario Synesium eadem notione φάκελλος usurpantem. Reperio apud Dionysium Haliacarnasseum Lib. VII. σφακέλλους φρυγάνων pro *fasciculis virgultorum* positum. Pachymeres hîc neutro genere, & cum unico λ, idem vocabulum pari significatu exhibet.

Σ Φ Ε Ν Δ Ο Ν Α Ι.

Lib. I. cap. XXIII. Ἐξέπιπτε τι περιεσθὺς ἐπιχὼν τὴν καλύπτραν ἐκ σφενδονῶν. videntur hîc dici σφενδόναι Laciniæ pendentes è Pontificio Galero funiculis sericis in fundæ modum perplexis inter sese, more etiam hodie Latinis usitato.

Σ Φ Ρ Α Γ Ι Σ.

Lib. I. cap. XIV καὶ σφραγῖδα τοῦ πατριάρχου Ἰωσὴφ φέροντα. & paulò post κἂν τούτῳ τῆς δόξης Ἰωσηφίτας μὲν ἐκ τῆς σφραγῖδος ὑποποιούμενος. Ego hîc σφραγῖδα *benedictionem* verti. intellexi enim signum crucis manu expressum à Patriarchâ Iosepho super istum, de quo hîc agitur, Georgium, unà pronunciatâ certa verborum formulâ, quâ is electus ad officium Primi Ecclesiastis Palatinæ concionis, (hoc enim sonat ἀρχονταποστολάριος) ritè ad fungendum id ministeriom missus fuisset. quia verò talem benedictionem Episcopi non impendunt nisi sibi probatis, & de quorum rectâ fide, sufficienti eruditione, probis moribus, certi forent, hinc rebatur Andronicus, hunc Georgium gratum, & commendabilem visum iri Iosephi Sectariis, quem utique Iosephus, ipsi ad concionem dicturo benè precando, bonum, doctum, orthodoxum declarasset. Hîc obiter præmuniendus Lector est, ne decipiatur legens apud Meursiû vocationem ad Patriarchatum σφραγῖδα dictam quam & duplicem ariolatur μικρὰν καὶ μεγάλην parvam, & magnam, quasi prior *designatio* sit, posterior *confirmatio*: λῆρος πολύς Nec Codinum, quem Asserti fundum laudat, intellexit Is enim nihil vult aliud, nisi Episcopos qui ordinant, & consecrant Patriarcham, illum in eâ functione bis cruce signare, quarum benedictionum prior *parva*, posterior *magna* consueverit vocari. Dicebantur eædem benedictiones μηνύματα, ut observavit idē Meursius verbo μήνυμα. nam μήνυμα *Signum* est & κατ' ἐξοχὴν *Signum Crucis* manu benedicendo formatum, μήνυμα *signum* dicitur, non autem, ut is ibi somniat, *vocatio*.

TA

ΤΑ ΤΕΤΕΛΕΣΜΕΝΑ.

Lib. I. cap. XXVIII. Ἐπηλήθευσε δὲ τοῖς τετελεσμένοις καί τι συμβὰν, &c. quid sit hîc ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις, comminisci multum cogitans aliud non potui quàm quod interpretando expressi. contigisse tunc nimirum aliquid quo sacra Symbola consecrati, et Verbis Sacramentalibus mutati in Christi corpus panis aliâ etiã notione, quàm illâ in Ecclesiis usitatâ rectè vocari τὰ τετελεσμένα potuerint, nempè quod finita, et alteratione accidentium ex specie in novam formam corrupta fuerint. τὸ τελεῖν videlicet non solum ex usu sonat *peragere perficere sacrificare*; se etiam ex origine *finire*, *consumere*. unde passivum τὰ τετελεσμένα quę velut propria appellatio speciebus Eucharisticis è sacrificio servatis more Gręcorum, tribuebatur, alio sensu tum convenire sic putrefactis, et in informem speciem transfiguratis symbolis Christi Corporis potuit; quatenus nimirum ex nativâ, ut dixi, significatione radicis unde verbum istud germinat, sonat præterea *consumpta*, *corrupta*, ex priori desitâ jam formâ in novam aliam *demutata*. Hęc utcumque dici verisimiliter poterant: puto tamen aliud Pachymerem dum hęc scriberet spectasse. sui videlicet Hesychii memorem, quod in eo legisset τετελεσμένος· τὸ εἶδος ἀλλάγματα τελεσθέντα, ἤγουν πληρωθέντα, ἢ καὶ μεμιασμένος. raram illic indicatam notionem, quâ τετελεσμένος μεμιασμένος pollutum, et contaminatum sonat, hîc voluit innuere ignotam non esse sibi.

ΤΕΡΑ.

Lib. V. cap. XII. Ὃν καὶ εἰς βασιλέα σέψας ὁ Πάπας καὶ δίχα τέρας, ἤτ' οὖν γῆς, ἐπικηρύξας κράτορα, Ponitur hic gręcis literis nomen latinum *Terra* sed cum unico ρ scriptum τέρα. videtur autem hanc vocem retinuisse Historicus, quod vulgaris esset loquendi forma illis temporibus, ut qui Principes Regionum ab aliis possessarum jus sibi vindicantes titulum sumerent, ad differentiam Possidentium *sine terra* χωρὶς τέρας ἤτ' οὖν γῆς, tales appellarentur. puta Rex Hierosolymorum, aut Imperator Constantinopoleos, qualis hîc declaratus à Papa Regis Siculi Frater dicitur, jure videlicet dotali è filiâ Balduini, qui olim imperaverat Constantinopoli, in Sponsam illi junctâ tracto. Sed *sine terra*; hoc est citrà possessionem ejus Imperii, ab Andronico videlicet detenti.

ΤΖΑΓΚΡΑΤΟΡΕΣ.

Lib. V. cap. XXI. Πέμπει ἐπὶ Σιδέρην στρατοπεδάρχην τῶν τζαγκρατόρων τετιμημένος. Fuisse per hæc tempora apud Græcos Byzantinos in usu frequenti arcus quosdam peculiaris formæ à Latinis acceptæ, quæ Τζαγγρά, vel Τζαγγρὰς vocabant, intelligimus cum ex aliis locis Scriptorum ejus ęvi, tum ex hoc Cantacuzeni Lib. I. Cap. XXXVj. pag. 108. Edit. Reg. τῶν ἐκ τόξων λατινικῶν λεγομένων τζαγγρῶν, ἀφιέντων βέλη, &c. Huiusmodi arcubus qui uterentur Τζαγκράτορες, Pachymere autore, vocabantur, opinor, ἀπὸ τοῦ κρατεῖν τὰ τζάγγρα *à manu tenendis Tzangris Latinæ formæ arcubus*. Sic etiam hoc vocabulum antea scripserat Nicetas in Manuële Comneno Lib. II. his verbis à Meursio relatis φραξάμενοί τε, ὡς εἶχον, τὰ τείχη τοξόταις καὶ τζαγγράτορσι. Nicetas idẽ in Alexio Lib. III. milites ejusdem generis Τζαγγροτοξότας vocat. Eosdem porrò proprium habuisse στρατοπεδάρχην, sicut hîc docet Pachymeres, confirmat, bis ejus στρατοπεδάρχου mentionem faciens, Codinus. Sed utrobique mendum est Librarii τζαγγατόρων pro τζαγγρατόρων, (ait Meursius) imo pro τζαγκρατόρων, scribentis. In voce hâc interpretandâ non debui adhibere Arquitæ,

aut

aut Sagittarii vocabula, quæ peculiarem formam armorum hujus ordinis non exprimerent. Retinui ergò tamquam proprium, vulgò tunc usitatum nomen.

Τ Ρ Ι Β Α Ι.

Lib. VII. cap. XXXIV. Ὅθεν καὶ τὰ κατ' ἀνατολὴν εἰς τριβὰς ἐτίθει. Nota est vulgaris potestas vocis τριβὴ duplex. nam & usum exercitatione partum, & moram, aut cunctationem, apud Autores Classicos sonat. quod utrumque breviter Hesychius expressit, dum τριβή, explicat διατριβὴ ἢ βραδύτης. Sed hîc noster plurali numero vocem hanc usurpat peculiari, ni fallor, notione, pro induciis. sententia quippe loci hæc videtur esse: Imperatorem totum intentum Hostibus, à quibus è propinquo molestiùs urgebatur, reprimendis, inducias interim velut quasdam concessisse Persis per Tractus Imperii Orientales grassantibus, nihil contra eos moliendo, quoad malo viciniori, & in sinu posito ἐγκολπίῳ mederetur. Suspicor ergò in usu populari Græcorum Byzantinorum fuisse vocabulum τριβαὶ ad significandum, quòd Latini *Inducias* dixerunt. Argumentumque ejus sumo ex voce hodie Gallica *Treves*, idem valente, quam puto à Francis occasione Sacrarum Expeditionum diù illic versatis inde relatam in Patriam.

Υ Π Ε Ρ Π Υ Ρ Ο Ν.

Lib. VII. cap. XXXV. ἡ Θρυλλουμένη δόσις ἐξ ὑπερπύρων. Meritò elevat largitionem sex hyperpyrorum, si, quod ex Græco homine fide dignissimo audivi, ὑπέρπυρον nummulus est argenteus quatuor *Aspris* æquivalens. cum autem, ut idem tradedat, *Aspra* non plus singula valeant sex minutis æneis, sivè *quatrinis*, ut vulgò hîc Romæ loquuntur, quorum quinquaginta Iulium, sive denarium Romanum, pretio adæquant, intelligitur hyperpyron quatrinos viginti quatuor pendere: hoc est, ne semijulium quidem Romanum, quem *grossum* vocant, æstimatione assequi. nam is vigintiquinque quatrinos continet. Usitatum & aliis Scriptoribus hoc græcæ monetæ nomen, dudum te Meursius docuerit: sed quantum ea valeat, si credendum duxeris in re Græcorum popularis usûs, homini nato, educatoque in Græciâ, unde nos hausimus, ex hâc nostrâ testimonii ejus recitatione, Lector, disces.

Φ Α Μ Ο Υ Σ Ο Σ.

Lib. III. cap XXII. Οἱ δὲ λόγοι φάμουσοι. Dudum notavi ad illa verba Annæ Comnenæ Lib. XIII. Alexiadis pag. 377. φαμουσά τινα γράφοντες κατὰ τὴν τοῦ Βασιλέως ἐρριπτοῦν αὐλήν, & hoc Latinæ stirpis vocabulum Byzantinę Græciæ fuisse civitate donatum, jam à temporibus Alexii Comneni; quo minus mirum tanto posteriorem id hoc loco usurpare Pachymerem: ex vulgari illic consuetudine loquendi scripta maledica mutuato ab Italis nomine φάμουσα, & τιμῆς sive λόγους φαμόσους dicentis.

Φ Ι Α Λ Η   Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Σ.

Lib. I. cap. VII. συνέρχονται ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς ἐκκλησίας &c. Φιάλη, ut doctissimus Iacobus Goar O.P. observavit Notis ad Διάταξιν τῆς ἱεροδιακονίας pag. 25. sui Euchologii, fons erat in Ecclesiis Græcorum ἐν αὐλῇ τοῦ ναρθηκος in *Subdivali Area Narthecis*, ultimæ Partis Aedis Sacrę, aquas fundens usui ad lotionem ingredi volentibus futuras. Colligitur autem ex Balsamone ad Can. lxxvi. Sextę Synodi

Synodi, Aream etiam ipſam, in quâ ſons eſt, uſitata videlicet ſynecdoche, φιάλην dictam. Connumerat enim φιάλας, τοῖς ἑτέροις μέρεσι τοῦ θείου ναοῦ, *Phialas, alijs Partibus Sacrorum templorum*, quas omnes utcumque ſubdivales communi προναΐων nomine comprehendi, ex probatiori multis ſententiâ tradit. Eſt igitur φιάλη τῆς ἐκκλησίας, vel fons ante fores Aedis Sacrę poſitus, vel Area quoq; ipſa Templi Oſtiis prętenta, in quâ ſub divo in Conchâ fons tubulis ductus aquas ſalientes eructat. Imitatos & hunc morem Latinos demonſtrat Paulini locus Epiſt. XXXIII. *In veſtibulo*, inquiens, *cantharum miniſtra manibus, & oribus noſtris fluenta ructantem faſtigiatus ſolido ære tholus ornat, & inumbrat, non ſine myſticâ ſpecie quatuor columnis ſalientes aquas ambiens*, &c. De more antiquo lavandi manus extra Eccleſiam ante ingreſsum, vide Epiſtolam S. Nili XXIV. Libri I. Ed. Rom. Typis Barberinis, pag. 9.

ΦΥΛΛΟΚΡΙΝΕΙΝ.

Lib. II. cap. II. ἔφερε δὲ πολλοῖς νοῦν ἡ τοῦ Βέκκου ἀντίῤῥησις, ἣ ἐφυλλοκρίνουν ἀκριβῶς τὴν ἐξήγησιν. Ita clariſſimè exprimit hunc locum Codex optimus Barberinus quem hęc editio pręcipuè ſequi profitetur. quare aliam lectionem Allatiani ἐφιλοκρίνουν pro ἐφυλλοκρίνουν legentis, ſilente pręſertim Vaticano, qui comma iſtud pręterit, poſt habendam duxi: etſi ultrò fatear ejus expeditiorem ſenſum eſse. nam φιλοκρινεῖν notum verbum eſt; etiam commodè quadrans in ſententiam loci. Sed cum ſciam Pachymerem ab obviis ſępè refugere, obſoletiora cupidè accerſere; arbitror illum raro vocabulo hîc uti maluiſse; &, quod Codex omnium emendatiſſimus ſuadet, ἐφυλλοκρίνουν poſuiſse, ut indicaret ſingula folia Diſsertationis à Vecco ſcriptę excuſsa perattentè à Lectoribus fuiſse. Iterùm utitur hoc verbo noſter Cap. XVI Libri huius; ubi ſic ſcribit de odioſiſſimis Criminatoribus AſsecLis Athanaſii Patriarchę: καὶ τοῦτον ἐφυλλοκρίνουν ταῦτα καὶ ποιναῖς ἐξεκόλαζον, ὡς μὴ μόνον τὸν ἀδιαφοροῦντας δεδιέναι καὶ ζέμειν ἐκείνων ἐπισυσίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσφοιτηκώτερον. hîc ſimiliter Barberinus Codex clariſſimè ſcribit ἐφυλλοκρίνουν. Allatiano in ſuo ἐφιλοκρίνουν perſeverante. Vaticano autem ſic locum exprimente: καὶ τοῦτον ταῦτα ἐξετάζοντες ἐξεκόλαζον, ὥστε, &c. Videtur velle Autor, totos iſtos fuiſse in ſtudioſè cognoſcendis Libellis delationum, utcumque nugatoriarum, chartis iſtiuſmodi cunctis avidè ſcrutandis. Confirmat Hactenus dicta, & alius Noſtri locus Lib. IV. Cap. XXXIII. Βασιλεὺς δ᾽ ὅμως ἅπας διὰ σοφοῦ θυμὸν αὐτοὺς περισαλεύεσθαι, οὐδὲν ἐφυλλοκρίνει πρὸς ταῦτα. *Nihil nimium ſcrutari, aut curioſiùs diſquirere de his voluit*.

ΧΟΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Lib. IV. cap. I. Εἰ καὶ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχε τὸ δῆλα γίνεσθαι ταῦτα τῷ πατριάρχῃ οὐχ ἧττον ἢ καὶ τὸν τῆς θαλάσσης χοᾶς, ὡς λέγεται. Fixit mihi crucem hic locus haud in promptu habenti quid hîc eſsent aut quorſum huc facerent χοαὶ, ſeu veriùs, ut mox oſtendam, χοᾶς θαλάσσης. quid divinaverim proponam, Videtur Autor alluſiſse Proverbiū è ſacris ſumptum literis de re quàm quis cuipiam minimè indicare curaverit, ut Deus hominibus quot hydrias, ſivè aquæ menſuras contineat mare. Ante omnia conſtituendum eſt vocem χοᾶς in accuſandi caſu plurali ſignificare certam menſuram liquoris. Docet hoc Scholiaſtes Ariſtophanis ad illum ejus Poëtæ in Comediâ Νεφέλαι dictâ locum

—— ἐξ χοᾶς χωρήσεται.

ubi ſic annotat: χοῦς δέ ἐστιν εἶδος μέτρου, ᾧ μετροῦσι τὸν οἶνον· ὃ καὶ κλίνεται χοέως παλαιῶς. ὡς καὶ ἐν ἱππεῦσιν, ἀλλ᾽ ἔνεγκέ μοι ταχέως οἴνου χοᾶ, ἐνταῦθα δὲ τὸ χοᾶς, εἰ μὴ

πε-

πλεισᾶ), ἐκ τούτου τοῦ χοεὺς ἐστὶ κατὰ ποιητικὴν ἀδιαπαυχοῆς γὰρ ἀφαιλεῖν εἰπεῖν, ὡς ἱστορῆς, &c. Similiter, & Eustathius ad ὀδυσσ. α. ἐστὶ καὶ ὁ χοεὺς μέτρον τι. Vide & illum ad Iliad. ι. ad Iliad. π. & ad Odyss. σ. Hinc sumpsisse hoc verbum Pachymerem est credibile versatissimum hominem in Scholiis Poëtarum antiquorum; uti etiam peculiariter ipse significat Capite XV. hujus libri IV. χοας ergò μέτρα intellexit. Videtur autem habuisse hæc scribens in animo loca illa sacrarum literarum, quibus Deus inter ea, quæ sibi notissima incompertissima sunt Hominibus, numerat mensuram maris, numerum scilicet Hydriarum, aut metretarum, quo definitur immensitas undarum ejus. Ecclesiastici I. 2. *Arenam maris, & pluviæ guttas, & dies sæculi quis dinumeravit?* Grçcè ἄμμον θαλασσῶν. ubi etsi obvius sensus est probabilis de summâ granorum sabuli desperatissimâ inventu, propter infinitatem omni supputatione majorem: tamen ex comparatione loci alterius III. Reg. IV. 29. *Dedit quoque Deus Salomoni latitudinem cordis quasi arenam, quæ est in litore maris.* Græcè καὶ χῦμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν ubi ἄμμος singulariter ponitur pro vase, ut sic dicam, aut alveò maris in arenâ ubique cubantis, cui vasi, non autem arenæ granatim sumptæ, convenit χῦμα *latitudo*, quæ illi tribuitur in loco illo. quare in hoc nostro pari notione possumus accipere idem ἄμμος, & arenæ nomen, pro alveo scilicet capacissimo maris universi; in quo, ubi de numero agitur, synecdoche usitatissimâ continentis pro contento, sicut quando vinum vocatur calix, intelligendum sit agi de mensura liquoris ejus. ita ut dicere: quis dinumeravit arenam, sit dicere: quis tenet numerum amphorarum, aut urceorum aquæ, quibus tota expletur capacitas maris? Atque ut illo Ecclesiastici principio Deus ostentat reservatam istam sibi notitiam mensurarum elementi Oceanum implentis: ita in Lib. Iob. Cap. XXVIII. 23. istam scientiam se negare hominibus, & sibi ut propriam habere innuit: *Deus intelligit viam ejus* (Sapientiæ) *& ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur, & omnia, quæ sub Cælo sunt respicit: qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in mensura.* In Græco legerat Pachymeres pro his ultimis verbis ὕδατος μέτρα ὅτε ἐποίησεν *Aquæ mensuras quando fecit.* En Aquæ mensuras singulari Dei scientiæ imputat. Similiter, & eiusdem Libri Iob cap. XXXVIII inter exprimendum magnificè quid Deus possit, & sciat, quid nequeant, & ignorent homines v. 16. ponitur: *Numquid ingressus es profunda maris, & in novissimis Abyssi deambulasti?* quæ uteumque numeri mensurarum aquæ disertè non meminere, tamen per præsentiam quasi obeuntis, & curiosè lustrantis, notitiæ interioris emphasim habent. Hinc videtur invaluisse proverbialis inter Græcos formula de rebus alicui celatis, tam ea illi esse ignota quàm numerum amphorarum liquoris, quo expletur mare: quē ut Deus scire vult solus, nec communicare dignatur hominibus, ita Imperator suum de fœdere Serbico nuptiis conglutinando consilium impertiendum Patriarchæ non putavit.

ADDENDUM VERBO ΚΑΡΑΒΟΣ.

PAg. 486. post illa verba: *arcem oppugnaret*: Non me latebat eum hæc scriberem καράβος, navem quoque significare. Nam & alibi hanc usurpatam à Pachymere vocem sic sum interpretatus. Ideò tamen mihi minùs verisimile visum est, id vocabulum isto Cap. IX. Lib III. à nostro Historico in hâc vulgari notione usurpatum, quòd naviculas, quantumlibet inter se vinctas, innatantes stagno, parùm solidum fundū existimarem poliorceticis machinis sustinendis, prout factū illic narratum exigit. quia tamen exempla non desunt πύργων, *obsidionalium Turrium*, & machinarum id genus, ἑλεπόλεων, navibus impositarum in oppugnationibus Littoralium Arcium; si cui prudentiori me Lectori præferenda videretur simplicior, & magis obvia loci ejus expositio, Interpretationem illam meam in hunc

hunc modum refictam hîc habeat: Pro hisce Græcis Pachymeris verbis pagina 144. lit. C. ἐπιχῶν, τὰς τῆς λίμνης καράβους, συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἄνωθεν ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζε) μόσυνας; hæc in latina versione substituantur: *arreptas, quæ in Stagno repertæ sunt, cymbas, funibus colligat; & lignis super eas constratis maximis, turres in eo Tabulato, & machinas construit*. Atque hanc ingenuè fateor, nunc mihi verisimiliorem videri sententiam; ex eo præsertim quòd Pachymeres statim addat τὰ δ' ἄλλα πλοῖα πληρώσας, &c. Ista enim *aliarum Navium* mentio satis indicat, putasse ipsum: καράβους quoque, quos paulò ante memoraverat, ex eodem πλοίων, sivè Navigiorum genere esse.

ADDENDVM AD VERBVM ΚΑΜΠΟΣ.

PAg. 484. post illa verba *nondum reperi*: etsi repererim in Actis S. Platonis Ancyrani Martyris elegantissimè Græcè scriptis, quæ Manuscripta servantur in Bibliothecâ Vaticanâ, fuisse propè Ancyram locum, qui Κάμπος vocabatur, in quo Sanctum ejus Martyris Corpus à Christianis sepultum est, ubi & idem amputato capite martyrium consummaverat. Hæc enim illîc leguntur: τὸ δὲ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον τοῦ μακαρίου Πλάτωνος, λαβόντες οἱ χριστιανοὶ, κατέθεντο ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τῷ ἐπιλεγομένῳ Κάμπῳ.

Finis Glossarij.

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM
PACHYMERIANARVM
Ad Hiſtoriam
ANDRONICI
LIBER II.
NOTAE
Ad Librum I.

CAP. I.

PAg. 4. *Vnde contigerat Imperatorem ab Eccleſiæ autoritate jam animo deficere: utcumque corpore, ac ſpecie adhuc in Subjectione perſtaret.* Eſt hic Imperator quo de agitur ſine dubio Andronicus: quem vivente adhuc Patre , cui erat in Imperio Collega, perterritum tumultu Schiſmaticorum, jam animo defeciſſe à Patris, & Eccleſiæ autoritate, Hiſtoricus hoc loco docet. Vnde intelligatur quàm congruam defectionis pœnam tulerit, qui metu turbarum revolutus in Schiſma: nullum ferè in omnium infeliciſſimo Principatu, diem vacuum à turbis domeſticis, civilibus, bellicis, Eccleſiaſticis habuerit, ut ex hujus decurſu Hiſtoriæ patebit. *Tum Potiſſimum Muzalonis Theodori, quem Pater in Magni Logothetæ dignitatem, loco Acropolitæ mortui promoverat.* Clariſſimè hîc aſſerit Pachymeres Georgium Acropolitam Magnũ Logothetam vivente adhuc Michaële Palæologo Imperatore fato functum: quod idem cum ſuperiori volumine Lib v. Capitibus XXVI. & XXXIV. innuiſſet potiùs quàm diſertè affirmaſſet, mihi non perſuaſerat, ut in Notis ad illa Capita Lib. II. Obſervationum mearum pag. 480. & 481. expoſui, quæ à me dicta nunc non vellem. Non enim video cur fides negari debeat tam claræ aſſertioni Hiſtorici quæ præſens cerneret ſcribentis. Induxit me in iſtum errrorem non benè conſideratum teſtimonium Demetrij Raülis, quod in ijſdem Notis pag, 458. recito. Sed, quod animadverto nunc ſerò, in eo non agitur de Georgio Acropolitâ, verùm de Georgio Metochitâ, quem Demetrius Magnum fuiſſe Logothetam ibi ſcribit, quod mihi fucum fecit: & quomodo verum eſſe potuerit non intelligo, cum vivente Michaële ſolus, quod ex Pachymere appareat, Georgius Acropolita tali dignitate functus ſit: quæ poſt ejus mortem in Theodorum Muzalonem ab ipſo Michaële Auguſto eſt tranſlata. prout hic locus docet.

Pag 5. *Regias literas menſis tum primùm appoſitione conſignatas.* De reſervatâ Seniori Auguſto ſubſcriptione *cum appoſitione* menſis, vide quæ notavimus Gloſſario priori ad verbum Μηνολογεῖν, pag. 403.

CAP. II.

CAP. II.

PAg. 6. *Probrosum supplicium fustuarij*. Vide rem narratam Tomo priori Cap. XXVI. Lib. 6. Pag. 338.

CAP. III.

OBiter hîc admonuerim: quæ hoc capite traduntur pag. 7. à lit. B. usque ad D. de fraudatâ, Schismaticorum odio, animâ Michaëlis Imperatoris in Romanâ Communione mortui, subsidio Piacularium sacrorum, & tamquam irrevocabiliter addictâ Tartaro, declaratâ incapaci habendâ suffragiorum Ecclesiæ, quæ pro piis in Dei caritate defunctis, non pro Deo exosis, & in suo gravi peccato mortuis offerri consueverunt, satis demonstrare quàm falsum sit, quod multi, præsertim Heterodoxi, persuadere sunt conati; doctrinam in Ecclesiâ Romanâ receptam de Purgatorio, à Græcis penitùs reiici.

CAP. IV.

PAg. 9. *Ejusdem mensis post diem trigesimam sub vesperam*. Videtur indicare trigesimam primam Decembris diem. ea enim est *post trigesimam*. unde festum, cujus paulò post fit mentio, fuerit Octava Nativitatis, & Circumcisio Domini à vespera pridianâ, ut fit, incipiens. Sic inferius cap. VII. quintâ Ianuarii sub vesperam Festum Theophaniorum, aut, ut nos vocamus, Epiphaniæ celebrari cœptum innuitur: dum ibi scribit Historicus pag. 11. datis unicuique cereis peracta fuisse *quæ Festi ritus poscebat*.

CAP. VIII. & IX.

QVÆ in his Capitibus duobus, sed distinctiùs in IX. de Vecco traduntur, & eius sententiâ, declaratione indigent, ut iis species dematur ἑτεροδοξίας. Pronum quippe fuerit non præmunito Lectori, ubi viderit Veccum negantem: Filium esse causam, hoc est Principium, Spiritûs, concausam, sive comprincipium cum Patre, denique subjicientem anathemati tam eos, qui ea senserint, ac dixerint, quàm qui sic sapientibus, & loquentibus, scientes communicaverint, accusare ipsum prævaricationis in causâ susceptâ purgandæ ab Hæresis suspicione doctrinæ Latinorum circa Processionem Spiritus Sancti ex Patre Filioq; aut potiùs pudendi lapsûs in errorem Græcorum à Latinâ Ecclesiâ damnatum, ajentium à Patre solo procedere Spiritum Sanctum: à quibus is tamen culpis longissimè abfuit. Animadvertere igitur opus est, Catholicâ doceri veritate: non esse nisi unum principium S. Spiritûs, licet is ex *Patre per Filium*, ut Græci Patres loquuntur, & *ex Patre, Filioque*, ut Latini verè declarantes idem proferunt, procedat. Pater enim, ut essentiam, & naturam Divinam Filio per generationem communicat; ita eidem Principium spirans, sive spirationem activam tradit. adeò ut quemadmodum eadem numero natura, & essentia divina Patri, Filioque, licet duabus alioqui distinctis personis inest, ita Principium spirans, sive spiratio activa una, eademque numero in Patre generante, in Filio genito reperitur; unde fit, ut ex unico Principio procedat Spiritus, quantumvis id Principium unicum indistinctum in duabus Personis subsistat identificatum utrique. Vnde etiam fit, ut, quod disertè tradit S Maximus in Dial. cum Anom. Pater S. Spiritum non producat quà Pater est; Nam Spiritus Patrem non habet: nec Filius S. Spiritum producat,

quà

quâ Filius eſt: Filius enim ut Filius ſolum Patrem reſpicit: ſed tam Pater, quàm Filius eatenus tantùm producant Spiritum, quatenus identificatum ſibi quiſque obtinent, & exercent unicum indiviſibile ſpirandi Principium, quod ſpiratio activa vocari præſertim in Scholis ſolet. Doctrinam hanc antiquâ continuè traditione inde uſque à Chriſto, & Apoſtolis tranſmiſſam, ſic diſertè Græcis ipſis agnoſcentibus, & admittentibus, explicat Concilium Oecumenicum Lugdunenſe, & ei coràm Præſidens Gregorius X. Pont. Max. Decretum id refero prout à Manuële Caleca recitatur, quale illinc ad Græcos miſſum ipſorum linguâ eſt: Is enim Scriptor Libro contra Græcos Cap. xxxix. Sic habet: Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Λουγδοῦνον συγκροτηθείσῃ καθολικῇ συνόδῳ. εὐλαβεῖ δὲ καὶ πιστῇ ὁμολογίᾳ φαμὲν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀϊδίως ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, οὐχ ὡς ἐκ δύο ἀρχῶν, ἀλλ' ὡς ἐκ μιᾶς, οὐ δυσὶ πνεύσεσιν, ἢ ἐκπορεύσεσιν, ἀλλὰ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύεσθαι. τοῦτο ἄνωθεν ὡμολόγησε καὶ διδάσκει ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἡ μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος· τοῦτο κατέχει ἡ τῶν ὀρθοδόξων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Γραικῶν ἀληθὴς καὶ ἀμετακίνητος ψῆφος. Hoc eſt; *Gregorius Decimus in apud Lugdunum congregatâ univerſali Synodo: devotâ, & fideli confeſſione dicimus, Spiritum Sanctum æternaliter ex Patre, & Filio, non tamquam ex duobus Principiis, ſed tamquam ex uno; non duabus ſpirationibus, aut proceſſionibus, ſed unâ & eâdem procedere. Hoc hactenus profeſſa eſt, prædicavit, docuit; hoc firmitèr tenet, prædicat, profitetur, & docet Sacroſancta Romana Eccleſia Mater omnium fidelium, & Magiſtra. Hoc habet Orthodoxorum Patrum, atque Doctorum Latinorum pariter, & Græcorum vera, & incommutabilis ſententia.* Ita ibi Gregorius X. ſtatim poſt indicans: ex iſtâ non ſatis diſtinctè obſervatâ veritate lapſos quoſdam in varias Hæreſes: Nempe duas iſtas è contrario oppoſitas, Dicentium: ex ſolo Patre procedere Sanctum Spiritum: & Affirmantium: ex Patre Filioque eumdem tamquam ex duobus procedere Principiis. quod utrumque exorbitat à rectâ fide, hinc ad dexterâ illinc ad ſiniſtram ab unâ vera ſitâ in medio deflectens viâ. Quia verò hanc ſecundam Hæreſim duo Spiritui Sancto Principia aſſignantem, Græci Latinis imputabant, & prioré Patri ſoli ejus productionem tribuentem, Latini viciſſim impingebant Græcis, ut ambos, aut errore, aut ſuſpicione iſtis Gregorius purgaret, prout ad conſenſionem inter utroſque ſtabiliendam oportebat, ultrò damnat falſas opiniones iſtas, & ut hæreticas proſcribit. Verba ejus Superioribus continua hîc deſcribamus. Ἀλλ' ἐπεί τινες διὰ τῆς ἀρρήκτου ταύτης ἀληθείας ἄγνοιαν εἰς ποικίλας αἱρέσεις ὑπωλίσθησαν. ἡμεῖς πᾶσαν ὁδὸν ταῖς τοιαύταις αἱρέσεσιν ἀποφράττειν ἐπιθυμοῦντες, τῆς ἱερᾶς συμψηφιζομένης Συνόδου, κατακρίνομεν, καὶ ἀποδοκιμάζομεν πάντας τοὺς ἀρνεῖσθαι τολμῶντας, αἰωνίως ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι Πνεῦμα, ἢ προπετεῖ τινι τόλμῃ διισχυρίζεσθαι, τὸ Πνεῦμα ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ὡς δυοῖν ἀρχῶν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐκ μιᾶς ἐκπορεύεσθαι. *Sed quoniam per irrefragabilis iſtius ignorantiam veritatis in varias Hæreſes quidā prolapſi ſunt: Nos omnem aditum iſtiuſmodi Hæreſibus obſtruere cupientes, Sacro ſuffragante Concilio, damnamus, & reprobamus omnes, qui negare præſumpſerint: æternaliter Spiritum Sanctum ex Patre, & Filio procedere: aut, qui temerario auſu aſſeruerint; Spiritum ex Patre, & Filio, tamquam ex duobus Principiis, & non tamquam ex uno, procedere.* Hæc Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi. Ex quibus apparet quàm exactè ad Catholicam veritatem, quamque citrà ſuſpicionem favendi Græcorum errori, tres illos Veccus Anathematiſmos Formulæ fidei quotannis in Eccleſiâ die Orthodoxiæ recitari ſolitæ addiderit. Cum enim anathema dixit ei, qui affirmaret Filium eſſe cauſam, ſivè Principium Spiritûs: & ei pariter, qui diceret: Filium eſſe concauſam, ſivè comprincipium unà cum Patre ejuſdem Spiritus, intellexit de Principio *quo* ſivè *formali*, ut loquuntur in Scholis. nimirum *ſpiratione activâ*, quæ cum ſit una & eadem indiviſibiliter exiſtens in Patre, & Filio, & ab illo huic communicata, dici non poteſt competere Filio, quà præciſè Filius eſt, quaque Patri relativè opponitur, & ab eo

diſtingui-

distinguitur, *Spirationem activam*, , sivè rationem Principii respectu Sancti Spiritûs: quia secundum istam rationem non distinctus à Patre, sed idem cum illo est: quemadmodum & secundum divinam, quam item ab illo accipit, essentiam, & naturam. ac propter eandem rationem perperam diceretur *comprincipium Filius Patri respectu S. Spiritus*, si agitur de Principio *quo*, quia indicata *comprincipii* vocabulo dualitas Principiorum simplicissimam identitatem unius spirationis activæ in Patre simul, ac Filio subsistentis videretur excludere. Idque satis indicavit ipse Veccus se ita intelligere, cum sub finem IX. Capitis pag. 18. Græcis objicientibus, ex eo quod ipse cum Latinis affirmaret Spiritum Sanctum ex Patre, & Filio procedere, manifestè sequi Filium dici oportere Principiũ Spiritûs Sancti, aut saltem comprincipium unà cum Patre, respondet; non magis rectam hanc esse collectionem: *Pater cũ Filio est Principiũ S. Spiritus: ergò duo sunt Principia S. Spiritus*: quam istam alteram ab omnibus sine dubio explodendam: *Pater est perfectus Deus: Filius est perfectus Deus: Spiritus Sanctus est perfectus Deus: Ergò tres sunt perfecti Dii*. Ita ibi Veccus. quod idem inferiùs Cap. XXXV. Libri hujus repetiit, in disputatione contra Patriarcham Gregorium Cyprium pag. 58. utrobiq; significans: sicut una unicè indistincta individua Divinitas in Tribus Personis distinctis Patre, Filio, & Spiritu Sancto subsistens, non patitur eos tres Deos dici: ita una unicè indistincta individua Spiratio activa in Patre, ac Filio existens, non sinere eos dici duo Principia Spiritûs Sancti. Eandem quoque istam unitatem spirationis activæ in Patre licet Filioque distinctis existentis, illa respiciunt quæ refertur à Nostro Historico dixisse sub finem Capitis IX. pag. 18. *Si quis inesse contenderit præpositioni* διὰ per, *notionem causæ*, eum jure temeritatis accusandum. Vult enim quando Patres Græci dicunt S. Spiritum à Patre διὰ υἱοῦ *per filium* procedere, cum illa præpositione διὰ *per* indicent communicationem à Patre factam Filio spirationis activæ unius, ejusdemque, omninò negandam esse præpositionem illam διὰ *per* indicare ullam rationem principii Sancti Spiritus, quæ Filio competat, distincta ab ea, quæ inest Patri quamque illi Patet communicat. His ita in universum præstructis ad amoliendam à Vecco suspicionem omnem Hæreseos, quædam alia in Capite IX. restant explicanda nobis.

Pag. 16. τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως. Respiciunt hæc locum Hermogenis Lib I. de Inventione, ubi κατασκευὴ τῆς προτάσεως dicitur αἰτία, *causa*, sivè ratio cur enuncietur, & affirmetur aliquid. Est enim πρότασις *propositio*, enunciatio, affirmatio. quæ cum habere fundamentum aliquod debeat, illud κατασκευὴ dicitur.

Paulò post: παρῃρημένην opponitur τῇ κειμένῃ. κειμένη cũ sit propositio expressè, clarè, intelligibiliter, & citrà interpretationẽ visu primo agnoscibiliter posita (nã τὸ κείμενον Textus dicitur Glossemata excludens) sequitur è ratione contrarii, ut παρῃρημένη sit, obliquè insinuata, latenter adumbrata. Nec penitùs id abhorret à notione usitatâ τοῦ παραιρεῖν, quæ est, adimere, suffurari, auferre; publicæ videlicet cognitioni subtrahere, hoc est, abscondere: nec nisi per ambages, & conjecturas indicare, aut etiam penitùs tollere: unde disiunctivam posui: *aut omissam, aut obliquè insinuatam*, interpretans: ne qua me fugiat, τῆς σκοτεινοῦ Συγγραφέως *sententia Lucifugæ Scriptoris*: eam enim, ne aliquaversum elabatur, sepire undique consultum est.

Pag. 17. lit. A. Inducit Historicus Veccum purgantem se se a suspicione culpandi Græcos, aut favendi Latinis. in quo ei affingit aliquid, ex suo fortasse sensu, e usmodi quod non citra injuriam Latinorum sit: qui & in Tractatione prioris istius Concordiæ quę tempore Michaëlis Paleologi in Concilio Lugdunẽsi coaluit; & in apparato secundæ in Concilio Florentino firmatæ, semper defenderunt: se justè ac sine culpâ, Verbum *Filioque* Symbolo Nicæno dicto addidisse. cum tamen hîc Veccus: gravitèr in eo peccasse illos, quasi ultrò prævaricans, profiteatur.

tur. Verba Historici tale Vecco dictum tribuentis hæc sunt: δεδιὼς δὲ αὖθις καὶ τὰς κατηγορίας τῆς τόλμης, ταῖς ἀληθείαις ὅρκους προσανεστάλετο τοὺς φρικώδεις ἢ μὴν ὡς δῆθεν καταγινώσκειν τῶν ἡμετέρων ἢ ἐγκαλεῖν ἐλλείψεως, κἀκείνοις προσάπτεσθαι ὡς κρειττόνως λέγουσι, ἢ τί τοιοῦτον καὶ ἐννοεῖν γράφοντα· ἀλλ' ἵνα πῶς καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο, τὸ τῶν Ἰταλῶν ὑμνοῦν. ἐκείνοις γὰρ κἂν ἐπὶ πᾶσιν ἀφεῖσθαι τῶν ἐγκλημάτων· ἀλλ' ἓν τῷ τολμῆσαι προσθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, ἔγκλημα κεῖσθαι τὸ μέγιστον. En ut Veccus, si Pachymeri credimus, etiam juratus, nimium sanè liberaliter, ut non dicam injustè, ac calumniosè concedat, *crimini subjacere maximo* Italos, hoc est, Latinam, & Romanam Ecclesiam, eo quod vocem *Filioque* apposuerit Symbolo. Hoc visum sibi audisse (ut sensus affectibus serviunt) Schismaticum Historicum, dum huic Vecci, & suorum Græcorum concertationi interesset, facilè concesserim: Veccum revera ita locutum, ægrè adducar ut credam. Nam prolabi Scriptores studio ac favore causæ propriæ, exemplum in hoc ipso præsens habeo Vaticani Paraphrastis: qui cum hæc dumtaxat, modò à nobis descripta, in Pachymere legisset, ea immaniter amplificans deformavit in hunc modum: ἀλλὰ πῶς καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο, τὸ τῶν Ἰταλῶν ὑμνοῦν. ἐκεῖνοι γὰρ χωρὶς τῶν ἄλλων ὧν ἔχουσιν αἱρέσεων, τῷ τολμῆσαι μόνον προσθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, μεγάλης αἱρέσεως εἰκότως ἔνοχοι γεγόνασι. hoc est: *Sed hactenus duntaxat, ut crimen excusaret* (Veccus) *non utique Italorum. Illi enim, præter alias, quibus tenentur hæreses, vel solo ausu additionis symbolo appositæ huius vocis, ingentis Hæreseos rei jure peracti sunt habendi.* Ita Interpolator Schismaticus, oblitus quam sæpè apud Scriptorem, quem compilat legerit, Veccum omnem lapidem movisse, in eoque summam semper contentionem adhibuisse, ut evinceret: puros omni Hæreseos labe Latinos esse. ut inde inferret, rectè potuisse illos in communionem à Græcis admitti, etiamsi fortè non satis purgarent invidiam adiunctionis verbi ad symbolum: quæ ut summo jure ageretur, error contra dogma, esse non posset, sed peccatum dumtaxat contra disciplinam, qualia non inducunt obligationem communionis abrumpendæ. ut igitur Historiam quam scriptam præ oculis habebat anonymus Epitomator, affectui privato erga schisma indulgens, in præjudicatam corrupit sententiam: ita suspicari licet, audientem Vecci verba Pachymerem, contendentis, vel si fortè afferri nequiret idonea excusatio Additamenti Latinorum ad Symbolum, in quo ipse pugnare odiosiùs non duceret necessarium ad causam: tamen hæreticæ immunes labis utique ipsos esse, qui in eâ, quam tradebant de Processione S. Spiritûs etiam ex Filio doctrinâ non dubiè Suffragatores Patres Græcos primæ autoritatis haberent. Eam ille concessionem, in expressam Latinorum ob additionem ad Symbolum, damnationem augendo perverterit. ut ut sit: equidem satis clarè demonstrasse mihi videor propriâ super eo argumento Dissertatione, quæ extat Lib. II. Mearum Observationum ad prius volumen hujus Historiæ à paginâ 466. ad pag. 472. Additionem ad Symbolum rectè, ac prudenter factam, nulli esse obnoxiam reprehensioni; ut eam seu Veccus, seu Pachymeres culpare voluerit, frustra sint.

Eodem Cap. IX. pag 17. lit. D. καίτοιγε τὰ μέγιστά γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσπεφρουρημένος, obnoxiè fateor in M.S. me legisse προσπεριεχόμενος. sed verbum ignotum, & huic quidem loco ἀπροσδιόνυσον, cum προσπεφρουρημένος, mutasse: sententiâ percommodâ, quam interpretatio mea exprimit.

A D C A P. X.

Pag. 19. lit. D. *At Veccus aliud potius quodvis, quàm quod tunc erat, talia purgandi tempus esse sciens, &c.* Notentur hæc ad excusandum Veccum si quando in his concertationibus, præsertim in colloquio ejus cum Adversariis infra

cap.

cap. xxxv. Libri hujus recitato, multa ſubticuerit ad cauſam pertinentia, ſed quæ ſi dicerentur, Auditores præjudicatis ruentes affectibus efferarent. Nam talia etſi juſta, & vera, pacis cauſâ laudabiliter interdum ſilentio comprimi, intelligitur ex facto S. Gregorii Papæ, qui ut ipſe teſtatur, Synodi v. etſi probatæ ſibi mentionem facere ſuperſedit apud eos qui eâ offenderentur. Verba Sancti Pontificis hæc ſunt ex Epiſtolâ xxxvii. Libri Tertii, ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem: *quod autem ſcripſiſtis, quia Epiſtolam meam Theodelindæ Reginæ tranſmittere minimè voluiſtis, pro eo quod in eâ quinta Synodus nominabatur, ſi eam exinde ſcandalizari poſſe credidiſtis, rectè factum eſt, ut minimè tranſmitteretis.* Mox ubi de iſta Synodo Conſtantinoplitanâ, à multis quintâ nominatâ, ſubjunxit, probari eam ſibi; addit: *Nos tamen, ſicut voluiſtis ita fecimus, ut ejuſdem Synodi nullam memoriam faceremus.*

C A P. XIII.

PAg. 22. lit. B. Πάἔγκλος δ᾽ ἔδεξεν Ι᾽ωσήφ. uſurpatur hîc vox πάἔγκλος proverbialiter ſignificatu προφάσεως. qui uſus creber apud Annam Comnenam, ut ad ejus Alexiadem in Gloſſario notavi: ſed & apud alios citerioris ævi Græcos Scriptores. trahit originem è verſu Homeri notiſſimo Il. τ.

--- ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες
Πάἔγκλον πρόφασιν, σφῶν δ᾽ αὐτῶν κήδε᾽ ἑκάστη.

ad quem locum annotat Euſtathius illic à me relatus, abüſſe rem eam in proverbium, ut πάἔγκλον verbo compendioſè ſignaretur ſimulatio, quâ quis aliquâ cauſâ facere ſe quidpiam ſtudens oſtendere, aliud revera ſequitur. In eo uſu hoc habet ſingulare noſter, quod ferè Anna duo continuè vocabula πάἔγκλον πρόφασιν jungit, Pachymeres hîc ſolùm πάἔγκλον exprimit. Etiam & illud admoneatur, in hoc ut & in vocabulis crebri uſus, manu ſcriptos antiquâ Codices uti compendio. Itaque Noſtri Codices B. & A. integri ſoli (nam Vat. Epitomator hæc ut ſolet decurtans, ne ſententiam quidem loci hujus reddit) προῦκλος pro Πάἔγκλος habebant.

C A P. XIV.

PAg. 25. Cur hîc σφραγῖδα *benedictionem* verterim, cauſam dico in *Gloſſario. de voce Πρωτοαποστολαρίς, & ejus notione nihil addo ad Meurſium.

C A P. XV.

PAg. 27: *Ne qui autem in Superioribus Veſtibuli Odeis, quæ Catechumenea vocabantur, &c.* Totam hujus loci ſententiam Abbreviator Vaticanus, vix quintam hujus capitis exhibens partem, etiam in contrarium menti Autoris deformat ſenſum. Cum enim Pachymeres manifeſtè affirmet: ne è Catechumeneis quidem deſpectandi in Templum facultatem cuiquam conceſſam, poſitis ibi ad hoc prohibendum cuſtodibus, ille tamen ait: ἄνω δὲ τῶν Κατηχουμενείων πάντες. καὶ Βασιλεὺς, καὶ ἄρχοντες, καὶ πάντες λαὸς (fortè voluit ſcribere λαοί, vel λαϊκοί) ἑώρων τὰ τελούμενα *Imperatorem, Principes, & omnem populum inde ſpectaſſe Sacra dum fierent.* quod δὶς διὰ πασῶν diſcrepat à Scriptoris aſſerto. quare cautè legendus hic Epitomator: nec ei ſine pignore fidendum in ijs, quæ Pachymeris nomine, ipſo plerumque invito, recitat.

CAP. XVIII.

PAg. 32. Pro eo quod habent Codd. B. & A. ἀκριβῶς παριστῶσαι τὴν φύσιν de guttis sanguinis clarè apparentibus supra vela, saxa, & frondes, Vaticanus habet: ἀκριβῶς τὴν φύσιν ἐχαρακτήριζε, eleganti paraphrasi.

CAP. XIX.

PAg. 33. E regione hujus Capitis in Codice optimo B. hæc aliâ manu scripta extant: τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνεδρίου κατὰ τοῦ ἀποδεξαμένου τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν Πάπαν, ψῆφος καὶ ἀπαιτήσεις, quæ ostendunt, narrata in hoc capite Acta esse Synodi ejusdem, de quâ Historicus Cap. xvii. egerat. Sed cum id non exprimatur in contextu, ego quod κατὰ τὸ σιωπώμενον per se Scriptor intelligi à Lectore voluit, σαφηνείας χάριν verbo indicandum credidi.

Sub finem Capitis significat Pachymeres, negatum ab Athanasio Patriarchâ Alexandrino assensum in Acta Synodi, utcumque quæsitum sub interminatione omittendæ, ni daret, commemorationis ejus è Sacris Diptychis. Planè contrarium suo periculo, & nullâ fide affirmat Interpolator Vaticanus sic disertè scribens: καὶ πολλῶν λεγομένων, τέλος καθυποκλίνει, καὶ τὰ ζητούμενα ἐκπληροῖ. *Multis ultro, citroque allegatis, tandem* Alexandrinus *dat manus, & quæ postulabantur, exequitur.* Cave credas. negat enim id tantum non disertè oculatus testis Pachymeres.

CAP. XXI.

PAg. 35. Καὶ ἡ ἐκ δυτικῶν Ἄννα, ἡ καὶ βασίλισσα. Cur hæc Anna Eulogiæ Andronici Amitæ filia, Michaëlis Despotæ uxor, ut constat ex Tomo priori Lib. iii. Cap. xxvii. hîc, & alibi βασίλισσα Regina dicta reperiatur, quærendum. An, quòd non extaret græcè fœmininum vocabulum è verbo Δεσπότης *Despota* formatum quo uxores Despotarum insignirentur, βασιλισσῶν eas appellatione dignari usus obtinuerat?

CAP. XXIII.

PAg. 40. Initium hujus capitis quâdam inter Codices differentiâ Scripturæ, & Antiquarii Scriptoris affectatâ ad rem non valdè notam allusione, me torsit. Horum omnium hîc reddenda ratio Lectori est. Codex Allatianus ita exhibebat hunc locum. Οὐ μὴν δὲ περὶ τοῦ κατὰ Λάμψακον καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μήκιστον χρόνον δρόμος ἦν. Barberinus autem optimus omnium, οὐ μὴν δὲ κατὰ Λάμψακον περὶ τοῦ. Sed ad marginem è regione manu perantiquâ sic scriptum habebat: οὐ μὴν δὲ περὶ τοῦ κατὰ Λάμψακον. Hæc videtur sola recta Lectio, quam ideò unam sum amplexus. Operosior fuit inquisitio fabulæ, aut Historiæ, quam Autor hoc loco innuit, rei ad Lampsacum gestæ. Circumspectis diù omnibus, in hoc tandem acquievi, ut crederem: habuisse Pachymerem hæc scribentem in animo id quo Autor Etymologici refert verbo Λάμψακος in hunc modum: ὅτι τοῖς Λαμψακηνοῖς χρησμὸς ἐδόθη ὅπου ἂν αὐτοῖς λάμψῃ, ἐκεῖ πόλιν κτίσαι. ἀστραπῆς οὖν γενομένης, εἶδον τὸν τόπον καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν, Λάμψακον ταύτην προσαγορεύσαντες, ἐπεὶ τοὺς πολεμοῦντας αὐτοῖς βαρβάρους, λόχον ποιοῦντας, διὰ τῆς ἀστραπῆς ἰδόντες, κατέκαυσαν. Ita ille. Hic eventus, insidiarum luce fulguris à Lampascenis Vrbem molientibus detectarum, & statim immisso igne in suis ipsis latebris incensorum Hostium, videtur quasi proverbiali celebritate relatus ad significationem vindictæ celeris divinitùs immissæ, clade post minas non

tardante

tardante; sed continuò excipiente indicationem primam. Atque haud scio an non inde Adrastea Nemesis, sive hîc memorata Δίκη, peculiariter apud Lampsacenos culta olim fuerit, cujus velut auspiciis structa illa Civitas fuisset. Strabo videndus Lib. XIII pag. 684. Ed. Basil.

CAP. XXVIII.

PAg. 48. quid hic esse putem ἐπιλαθέσθαι τοῖς τελεσομένοις, videat æquus Lector in Glossario, Verbo τὰ τελεσομένα, antequam meam interpretationẽ damnet.

Paulò post τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρεικότος &c. τὸ παρεικὸς sonat hîc remissum, dissolutum, negligens, quod negat posse convenire Dei sapientiæ, acri semper vigiliâ intentæ in res, quæ fiunt: & nulli non eventui suum interponenti judicium.

Altero inde versu: μανίαισιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος. Alludit quod extat, hodieque apud Pindarum in Olymp. τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν, μανίαισιν ὑποκρέκει.

Non dissimulo, mihi hoc caput & legenti, & interpretanti sæpè tædium obortum ob εὐήθη δεισιδαιμονίαν Scriptoris, qui tot præfationum anxiarum ambages casui minimè miro prætexendas putaverit, æstum animi ostentans aniculæ superstitiosæ potius quàm viro, præsertim Theologo, consentaneum. Quare non prolixè solum ignosco Vaticano breviatori, quod verbosas lacinias ridicularum admirationum ex hoc capite recidens, illud in versus paucissimos contraxerit: sed etiam ejus hîc quidem judicium laudo, & in ejus gloriam totam hanc ejus Epitomen adscribo: ὃ δὲ μέλλω ἐρεῖν (inquit) τινὲς μέγα τι σημεῖον ἔκριναν, διὰ τὸ εὑρεθῆναι τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ σεσηπότα. τοῦτο δὲ καινὸν οὐκ ἔστιν εἰ σέσηπτο· κατὰ τὴν τῶν βαΐων ἑορτὴν, ὅτε ὁ Κύπριος ἀρχιερεὺς ἐπλέετο, πεποίηντο κατὰ τὸ σύνηθες, προηγιασμένα· καὶ κατά τι συμβὰν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετράδι, παρελήφθη μὴ τελεσθῆναι τὰ τῆς θείας ἱερουργίας προηγιασμένης. κἀντεῦθεν ἐναπολειφθεὶς ὁ ἅγιος ἄρτος ὢν ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ μέχρι καὶ τῆς τυρινῆς εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος. μέλλοντος γὰρ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν τῆς κυριακῆς ἡμέραν, ἐμβαλεῖν τῷ ἀρτοφορίῳ προηγιασμένους ἁγίους ἄρτους, εὗρε τὸν χρόνῳ διαβιβάσαντα ἅγιον ἄρτον σεσηπότα πάντη καὶ ἀπηχρειωμένον. καὶ τοῦτο μέγα σημεῖον τινὲς τῶν μικροθαυμάστων ὑπέλαβον. *Quod dicturus* (ait) *sum quidam ingens portentum putaverunt. inventum nempe esse in sacrâ Pyxide panem consecratum putrefactum. Panem autem longo ævo putrescere minimè mirum est. Nimirum in festo Palmarum, quo die inaugurabatur Patriarchâ Cyprius, cum de more fuissent cõsecrati panes ex quibus deinde, quo ritu per insequentẽ hebdomadã fas est, Sacra ex præsanctificatis dicta celebrarentur, contigit casu quodã feriâ quartâ majoris hebdomadæ Sacrum eo die fieri solitum ex præsanctificatis omitti. unde consumenda per illud, si ritè peractum foret, panis consecrati particula in sacra Pyxide relicta est usque ad Dominicam* Tyrinen *vocatam insequentis anni. quâ die cum ad aram Sacerdos faciens, novas consecrati panis particulas indere Sacræ Pyxidi deberet, reperit in ea putrefactum tanti temporis morâ, qui ei anno superiori fuerat inditus, sacrum panem. Et hoc magnum prodigium quidam parva mirantes putaverunt.* Hactenus hic Breviator, cujus in negotio suscepto tractando securæ libertatis, hoc specimen habe, Lector; in quo si minùs fidam Epitomen, certè non immeritam censuram Nostri hoc loco Historici videbis, nec usquequaque improbabis, ut opinor.

CAP. XXXI.

PAg 54. De Veneratione Angelorum feriâ tertiâ cujusvis hebdomadæ à Constantinopolitanis celebrari solitâ populari concursu ad partem dexteram Altaris Templi S. Sophiæ, vide quæ annoto in Glossario verbo ΟΔΗΓΟΙ.

CAP. XVIII.

PAg. 32. Pro eo quod habent Codd. B. & A. ἀκριβῶς παρισῶσαι τὴν φύσιν de guttis ſanguinis clarè apparentibus ſupra vela, ſaxa, & frondes, Vaticanus habet: ἀκριβῶς τὴν φύσιν ἐχαρακτήριζε, eleganti paraphraſi.

CAP. XIX.

PAg. 33. E regione hujus Capitis in Codice optimo B. hæc aliâ manu ſcripta extant: τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνεδρίῳ κατὰ τῶν ἀποδεξαμένων τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν Πάπαν, ψῆφος καὶ ἀπαιτήσεις, quæ oſtendunt, narrata in hoc capite Acta eſſe Synodi ejuſdem, de quâ Hiſtoricus Cap XVII. egerat. Sed cum id non exprimatur in contextu, ego quod κατὰ τὸ σιωπώμενον per ſe Scriptor intelligi à Lectore voluit, σαφηνείας χάριν verbo indicandum credidi.

Sub finem Capitis ſignificat Pachymeres, negatum ab Athanaſio Patriarchâ Alexandrino aſſenſum in Acta Synodi, utcumque quæſitum ſub interminatione omittendæ, ni daret, commemorationis ejus è Sacris Diptychis. Planè contrarium ſuo periculo, & nullâ fide affirmat Interpolator Vaticanus ſic disertè ſcribens: καὶ πολλῶν λεγομένων, τέλος καθυποκλίνει, καὶ τὰ ζητούμενα ἐκπληροῖ. *Multis ultro, citroque allegatis, tandem* Alexandrinus *dat manus, & quæ poſtulabantur, exequitur*. Cave credas. negat enim id tantum non disertè oculatus teſtis Pachymeres.

CAP. XXI.

PAg. 35. Καὶ ἡ ἐκ δυτικῶν Ἄννα, ἡ καὶ βασίλισσα. Cur hæc Anna Eulogiæ Andronici Amitæ filia, Michaëlis Deſpotæ uxor, ut conſtat ex Tomo priori Lib. III. Cap. XXVII. hîc, & alibi βασίλισσα Regina dicta reperiatur, quærendum. An, quòd non extaret græcè fœmininum vocabulum è verbo Δεσπότης *Deſpota* formatum quo uxores Deſpotarum inſignirentur, βασιλισσῶν eas appellatione dignari uſus obtinuerat?

CAP. XXIII.

PAg. 40. Initium hujus capitis quâdam inter Codices differentiâ Scripturæ, & Antiquarii Scriptoris affectatâ ad rem non valdè notam alluſione, me torſit. Horum omnium hîc reddenda ratio Lectori eſt. Codex Allatianus ita exhibebat hunc locum. Οὐ μὴν δὲ περὶ τὴν κατὰ Λάμψακον καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μήκιστον χρόνου ἀργὸς ἦν Barberinus autem optimus omnium, οὐ μὴν δὲ κατὰ Λάμψακον περὶ τῶν. Sed ad marginem è regione manu perantiquâ ſic ſcriptum habebat: οὐ μὴν δὲ περὶ τὸν κατὰ Λάμψακον. Hæc videtur ſola recta Lectio, quam ideò unam ſum amplexus. Operoſior fuit inquiſitio fabulæ, aut Hiſtoriæ, quam Autor hoc loco innuit, rei ad Lampſacum geſtæ. Circumſpectis diù omnibus, in hoc tandem acquievi, ut crederem: habuiſſe Pachymerem hæc ſcribentem in animo id quo Autor Etymologici refert verbo Λάμψακος in hunc modum: ὅτι τοῖς Λαμψακηνοῖς χρησμὸς ἐδόθη ὅπου ἂν αὐτοῖς λάμψη, ἐκεῖ πόλιν κτίσαι. ἀστραπῆς οὖν γενομένης, εἶδον τὸν τόπον καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν, Λάμψακον ταύτην προσαγορεύσαντες, ἢ τοὺς πολεμοῦντας αὐτοῖς βαρβάρους, λόχον ποιοῦντας, διὰ τῆς ἀστραπῆς ἰδόντες, κατέκαυσαν. Ita ille. Hic eventus, inſidiarum luce fulguris à Lampaſcenis Urbem molientibus detectarum, & ſtatim immiſſo igne in ſuis ipſis latebris incenſorum Hoſtium, videtur quaſi proverbiali celebritate relatus ad ſignificationem vindictæ celeris divinitùs immiſſæ, clade poſt minas non

tardante

tardante; sed continuò excipiente indictionem primam. Atque haud scio an non inde Adrastea Nemesis, sive hîc memorata Δίκη, peculiariter apud Lampsacenos culta olim fuerit, cujus velut auspiciis structa illa Civitas fuisset. Strabo videndus Lib. XIII pag. 684. Ed. Basil.

C A P. XXVIII.

PAg. 48. quid hic esse putem ἐπαληθεύειν τοῖς τελεσομένοις, videat æquus Lector in Glossario, Verbo τὰ τελεσομένα, antequam meam interpretationẽ damnet.

Paulò post τὸ δ᾽ αὖ ἐκ τοῦ παρετικότος &c. τὸ παρετικὸς sonat hîc remissum, dissolutum, negligens, quod negat posse convenire Dei sapientiæ, acri semper vigiliâ intentæ in res, quæ fiunt: & nulli non eventui suum interponenti judicium.

Altero inde versu: μανίαισιν ὑποκρέκειν, φησὶ Πίνδαρος. Alludit quod extat, hodieque apud Pindarum in Olymp. τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν, μανίαισιν ὑποκρέκει.

Non dissimulo, mihi hoc caput & legenti, & interpretanti sæpè tædium obortum ob εὐήθη δεισιδαιμονίαν Scriptoris, qui tot præfationum anxiarum ambages casui minimè miro prætexendas putaverit, æstum animi ostentans aniculæ superstitiosæ potius quàm viro, præsertim Theologo, consentaneum. Quare non prolixè solum ignosco Vaticano breviatori, quod verbosas lacinias ridicularum admirationum ex hoc capite recidens, illud in versus paucissimos contraxerit: sed etiam ejus hîc quidem judicium laudo, & in ejus gloriam totam hanc ejus Epitomen adscribo: ὃ δὲ μέλλω ἐρεῖν (inquit) τινὲς μέγα τι σημεῖον ἔκριναν, διὰ τὸ εὑρεθῆναι τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ σεσηπότα. τοῦτο δὲ καινὸν οὐκ ἔστιν εἰ σέσηπε· κατὰ τὴν τῶν βαΐων ἑορτὴν, ὅτε ὁ Κύπριος ἀρχιερεὺς ἐτελεῖτο, πεποίηντο κατὰ τὸ σύνηθες προηγιασμένα· καὶ κατά τι συμβὰν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετράδι, παρελήφθη μὴ τελεσθῆναι τὰ τῆς θείας ἱερουργίας προηγιασμένης. κἀντεῦθεν ἐναπολειφθεὶς ὁ ἅγιος ἄρτος ἦν ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ μέχρι καὶ τῆς τυρινῆς εἰς τὸ ἑξῆς ἔτος. μέλλοντος γὰρ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν τῆς κυριακῆς ἡμέραν, ἐμβαλεῖν τῷ ἀρτοφορίῳ προηγιασμένους ἁγίους ἄρτους, εὗρε τὸν χρόνον διαβιβάσαντα ἅγιον ἄρτον σεσηπότα πάντη καὶ ἀπηχρειωμένον. καὶ τοῦτο μέγα σημεῖον τινὲς τῶν μικροθαυμάστων ὑπέλαβον. *Quod dicturus* (ait) *sum quidam ingens portentum putaverunt. inventum nempe esse in sacrâ Pyxide panem consecratum putrefactum. Panem autem longo ævo putrescere minimè mirum est. Nimirum in festo Palmarum, quo die inaugurabatur Patriarchâ Cyprius, cum de more fuissent cõsecrati panes ex quibus deinde, quo ritu per insequentẽ hebdomadã fas est, Sacra ex præsanctificatis dicta celebrarentur, contigit casu quodã feriâ quartâ majoris hebdomadæ Sacrum eo die fieri solitum ex præsanctificatis omitti. unde consumenda per illud, si ritè peractum foret, panis consecrati particula in sacra Pyxide relicta est usque ad Dominicam* Tyrinen *vocatam insequentis anni. quâ die cum ad aram Sacerdos faciens, novas consecrati panis particulas indere Sacræ Pyxidi deberet, reperit in ea putrefactum tanti temporis morâ, qui ei anno superiori fuerat inditus, sacrum panem. Et hoc magnum prodigium quidam parva mirantes putaverunt.* Hactenus hic Breviator, cujus in negotio suscepto tractando securæ libertatis, hoc speimen habe, Lector; in quo si minùs fidam Epitomen, certè non immeritam censuram Nostri hoc loco Historici videbis, nec usquequaque improbabis, ut opinor.

C A P. XXXI.

PAg. 54. De Veneratione Angelorum feriâ tertiâ cujusvis hebdomadæ à Constantinopolitanis celebrari solitâ populari concursu ad partem dexteram Altaris Templi S. Sophiæ, vide quæ annoto in Glossario verbo ΟΔΗΓΟΙ.

CAP. XXXII.

PAg. 55. *Elegit igitur Irenen è Dynastis quidem duntaxat minoribus, quos Marcessos, seu Marchiones appellant.* Fuit hæc soror Marchionis Montisferrati in Subalpinâ regione; cui etiam deindè sine liberis mortuo, filius Andronici ex hoc secundo natus conjugio, ut postea Noster docet, jure materno successit.

CAP. XXXV.

PAg. 59. *Sic magno Logothetâ locuto, & validè ac ineluctabiliter à cunctis existimato disputasse.* Cuncti nimirum qui aderant, præter Veccum & Archidiaconos, præoccupatis Schismate & errore animis, judicabant de præsenti controversiâ. aliter enim numquam *validè, & ineluctabiliter disputata* censuissent, quæ Theodorus Muzalo hîc refertur protulisse prorsus ἀσύςατα, & sese invicem destruentia. Duo enim affirmat. priùs, se agnoscere pro verâ Damasceni sententiam à Vecco allegatam, quâ is S. Doctor affirmat: *Patrem esse productorem per Verbum enunciatorij Spiritus*: Alterum, se tamen non admittere: *Spiritum per Verbum & Filium, originem ex Patre trahere.* Atqui citrà ullam dubitationem est, originem passivam ex æquo respondere origini activæ. unde qui admittit istud assertum: *Producit Pater per Filium, Spiritum*: nonnisi cum absurdissimâ inconsequentiâ negare potest hoc aliud: *Spiritus Sanctus producitur à Patre per Filium.* Quomodo igitur tam manifesta ἀσυλλογισία plausum à cunctis adstantibus meruit? nisi quod præjudicato sensu sapiebant; & similes habebant labra lactucas. Quam mox adjungit Muzalo dicti sui rationem: quod nimirum ex ea quam respuit doctrina sequeretur: *Aliud esse S. Spiritus Principium activum Patrem, aliud ejusdem Principium activum filium*, vanam esse demôstrat Doctrina Vecci à Nobis declarata superiùs Notis ad Cap. IX. hujus Libri, quam is haustam ex antiquis Patribus distinctiùs explicatam à Lugdunensi Generali Concilio, & Gregorio X. tenebat affirmans, vim spirandi, sivè rationem Principii activi respectu Spiritus Sancti, unam indivisibiliter & eamdem existere in Patre & Filio, ab illo huic communicatam. ex quo fieret, ut Pater & Filius unum essent Principium activum Spiritus Sancti, non duo; sicut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, non tres Dii, sed unus Deus sunt.

Sub finem pag. 59. *Talia, quæ Archidiaconos validè urgebant, Patriarcha cum dixisset, illi secundæ ejus orationis Parti nihil habentes, quod obicerent, adversus priorem, &c.* Temerè judicat Pachymeres Archidiaconos nihil habuisse, quod opponerent secundæ Parti Orationis Patriarchæ quâ is affirmaverat: non posse illos demonstrare: *Testimonium Damasceni constari, confirmarique ex aliis quoque autoritatibus Patrum.* Hoc enim illi non omiserunt facere, quia non possent; sed quia de hoc nunc non agebatur; & statum propositæ tunc ad tractandum quæstionis mutare nolebant. Hic nempe cardo erat controversiæ loco illo, ac tempore disceptandæ, rectene Veccus conclusisset ex Damasceni loco, Spiritum ex Patre per Filium procedere ajentis, non esse hæreticos Latinos, qui Spiritum ex Patre, & Filio dicerent procedere. ut bona ea judicaretur illatio nihil aliud oportebat, quàm verum, & orthodoxum agnosci à Græcis, & Patriarchâ, Damasceni testimonium, & æquipollentiam præpositionum *per* & *ex*, quam adeò illi admittebant, ut etiam Muzalo paulò ante professus sit: audaciùs affirmari *per Filium*, quam *ex Filio* procedere Spiritum. Alioqui quâ fide scribit hîc Pachymeres Archidiaconos Vecci Asseclas non potuisse confirmare Damasceni testimonium consonis autoritatibus Patrum aliorum, cum idem hoc ipso Libro superiùs Capite IX. retulerit pag. 15.

pag. 15. lit. C. Veccum Sanctorum Scripta attentiùs perlegentem in horum plerisque dici observasse: Sanctum Spiritum *ex Patre per Filium profundi, exsplendescere, præberi, prodire, procedere*. Laudatque in eam sententiam S. Maximum, Tarasium, Athanasium, Basilium, præter Græcos recentiores magni nominis Maroniensem Nicetam, & Nicephorum Blemmidam; ut omittam quos ibidem percenset Græcis quoque Venerabiles Latinos Patres Ambrosium, Augustinum, Hieronymum. quin & mox hoc ipso Cap. pag. 60. Idem affirmat prolatum à Vecco pro dogmate eodem luculentum testimonium Gregorii Nysseni. Calumniosè igitur, & in contumeliam causæ Catholicæ Schismatici hoc Vecco, & ejus Sociis impingunt: qui utique poterant, si status id præsentis controversiæ caperet; & catholicum Dogma publicâ disputatione propugnari, non impactum ipsis falsum crimen privatâ defensione refelli res posceret, poterant inquam effundere congestam ipsis lóngâ lectione Patrum, Chrestomathiam eruditionis orthodoxæ quâ manifestò evincerent, didicisse Damascenum quæ tradit de S. Spiritûs per Filium à Patre processione, ab Antiquioribus Doctoribus Ecclesiæ: nimirum ex Athanasio Lib. de Humanâ Naturâ susceptâ Cap. IV. ubi tractans locum Prophetæ Davidis ex Psal. 35. 10. *Quoniam apud Te est fons vitæ*: Sic scribit de Davide loquens: ᾔδει γὰρ παρὰ Θεῷ Πατρὶ ὄντα τὸν υἱὸν πηγὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος. *Noverat enim, apud Patrem Filium esse fontem Sancti Spiritus*. Ex Didymo Lib. II. de Spiritu Sancto, cujus græcum contextum Veccus habere potuit: nos in solâ quæ extat latinâ ejus autore Hieronymo versione, hæc legimus: ad illa Christi in Evangelio Ioannis verba: *Non enim loquetur à semetipso: Hoc est, non sine meo, & Patris arbitrio: quia inseparabilis à meâ, & Patris voluntate: quia non ex se, sed ex Patre, & Me est. Hoc enim ipsum quod subsistit, à Patre, & Me illi est* Ex Epiphanio in Ancorato numer. 67. Χριστὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς πιστεύεται Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἢ παρ' ἀμφοτέρων. *Christus ex Patre creditur Deus de Deo, & Spiritus ex Christo, aut ab ambobus*. Et antea clarius eodem Libro num. 8. πνεῦμα Θεοῦ καὶ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ πνεῦμα υἱοῦ, οὐ κατά τινα σύνθεσιν, καθάπερ ἐν ἡμῖν ψυχὴ καὶ σῶμα· ἀλλ' ἐν μέσῳ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ τρίτον τῇ ὀνομασίᾳ. *Spiritus Dei, & Spiritus Patris, & Spiritus Filij non compositione aliquâ, quemadmodum in nobis anima, & corpus; sed inter Patrem, Filiumque medius ex Patre, & Filio, appellatione tertius*.

Ex Gregorio Nysseno Lib. I. contra Eunomium. ὡς συνάπτεται τῷ Πατρὶ ὁ υἱός· καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἔχων, οὐχ ὑστερίζει κατὰ τὴν ὕπαρξιν· οὕτω πάλιν καὶ τοῦ μονογενοῦς ἔχεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπινοίᾳ μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον, προθεωρουμένου τῆς τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως. *Vt Patri conjunctus est Filius, & cum ex illo esse habeat, non tamen posterius existit: Sic etiam Spiritus Sanctus proximè hæret Filio, qui sola cogitatione secundum rationem Principij, priùs consideratur subsistentiâ Spiritus*.

Ex Cyrillo Alexandrino Lib. I. de Adorat. ἔστι τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ μὴν καὶ τοῦ υἱοῦ, τὸ οὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοῖν, ἤτ' οὖν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεόμενον πνεῦμα: *Est Dei, & Patris, sed & Filij quoque, qui substantialiter ex ambobus, nimirum ex Patre per Filium, profunditur Spiritus.*

Ex Chrysostomo in quadam Homiliâ Tom. V. Edit. Savil. pag. 674. ὁ Σωτὴρ δείκνυσιν ἑαυτὸν πηγὴν ζωῆς, καὶ ὕδωρ ζῶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. &c: ὁρᾷς πηγὴν ὕδατος τὸν Θεὸν, ζῶν δὲ ὕδωρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· πηγὴ ὕδατος ζῶντος ὁ Πατήρ· ποταμὸς ἐκ τῆς πηγῆς προερχόμενος ὁ υἱός· ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. *Salvator ostendit seipsum fontem esse vitæ, & aquam vivam esse Spiritum Sanctum. &c: vides fontem aquæ Deum; aquam autem vivam Spiritum Sanctum. Fons aquæ vivæ Pater est: flumen ex fonte procedens, Filius: aqua fluminis, Spiritus Sanctus*.

Hæc quæ pauca de multis speciminis hîc gratiâ posuimus, quin & in eamdem sententiam non minus diserta plura, sine dubio potuerant ex Patribus allegare Socii Vecci, quippe quibus diù cum Vecco in Theologiæ Spiritûs Sancti perscrutatione

tione versatis ignota in hoc genere esse non poterant, quæ fuere ipsi Vecco perspectissima, ut intelligitur ex hujus scriptis, quæ partim edidit Ill. Allatius, partim legit in manu exaratis Codicibus, & ex iis plurima descripsit Petavius Noster in Opere Theologicorum Dogmatum. Sed consultò id omiserunt, quod nunc non erat his locus. agebatur quippe ut dixi, verumne esset crimen Hæreseos impactum Vecco, & Sociis: non autem de Dogmate inquirebatur. & calumnioso artificio Vecci Adversarii eludere conabantur vim defensionis ejus, aliò traducendâ quæstione.

Pag. 60. & 61. *Ad quod Patriarcha cum suis, interpellantes occurrerunt: Tune, ajentes, non confiteris Spiritum Sanctum continuum Patri, sicut & Filium? &c.* Hoc ipsũ absurdũ Latinis impingit acer Græcorũ Hæreseos defensor Gregorius Palamas, contendens: doceri à Patribus, Spiritũ Sãctũ cõtinnè, ac citrà medium à Patre procedere. κηρύττων (inquit) ἐῤῥέθη καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἀμέσως. vultque id adstrui versibus quibusdam S. Gregorii Theologi, quibus Filius, & S. Spiritus pariter dicuntur Θεοῦ πατρὸς τὰ δεύτερα ἔχειν: *Secundas à Deo Patre habere*. Sed frustra sunt hi Schismatici. Nã juxtà Patrum tam Græcorum quam Latinorum orthodoxam doctrinam, utrumque verum est, & procedere *ἀμέσως citrà medium*, à Patre Sanctum Spiritum: & eumdem, δι' υἱοῦ *per Filium*, à Patre produci. Aptè conciliat hæc in speciem contraria Ricardus Victorinus Lib. v. de Trinitate Cap. vi. Similitudine ex humanis generationibus adductâ: *Procedit namque* (ait) *Persona de Personâ quandoque quidem tantummodo immediatè, quandoque tantummodo mediatè: quandoque autem mediatè simul, & immediatè*. Exemplum deindè processionjs tantummodò immediatæ ponit in Isaaco respectu Abraami. Siquidem Isaacum immediatè Abraamus genuit: processionis verò tantummodò mediatæ in Iacobo respectu Abraami. Nam Iacobus Patriarcharum duodecim Pater, mediatè tantum ab Abrahamo est genitus, quatenus Filium Abraami Isaacum Patrem habuit, ipse Abraami nepos. Hoc secundo modo verè negatur à Doctoribus Catholicis S. Spiritum *mediatè* à Patre procedere. Sed est alia processio immediata simul & mediata, cujus formam Ricardus statuit in generatione Sethi ex Adamo, & Eva. Nam quoniam Eva ex Adamo processerat, utique ex ejus costâ formata, Sethi productio per Evam facta, mediata eatenus respectu Adami fuit: verum quia idem nihilominus Adamus per se ad illam generationem concurrit, immediata eadem Adamo extitit. Verba Ricardi hæc sunt: *Nam Seth quidem processit de substantiâ Adæ immediatè; utique in quantum fuit de proprio semine: mediatè verò, inquantum fuit de semine Evæ*. Talem autem esse ait processionem S. Spiritus ex Patre: mediatam quidem quatenus ex Filio est, quem Pater genuit: simul autem immediatam quoque: quoniam Filius pariter, & Pater Sanctum Spiritum producunt. *Spiritus* enim *Sanctus* (verba sunt Augustini Lib. xv. de Trnitate Cap. xxvii.) *non de Patre procedit in Filium, & de Filio procedit ad sanctificandam creaturam: Sed simul de utroque procedit: quamvis hoc Filio Pater dederit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat*. Hæc Augustinus. quæ quatenus mediata, quatenus immediata Patri sit Sancti Spiritûs Processio, luculenter explicant.

Pag. 61. lit. B. *Sentire autem continuum ex Patre Spiritum, ratio non concedit differentiæ. Nam Gregorius de Filio quidem ait: esse illum continuè ex Patre: de Spiritu verò; esse per eum, qui continuè ex Patre est*. Significat his verbis Veccus non posse catholicè dici, *dumtaxat immediatam* Processionem Sancti Spiritûs ex Patre: dicendam enim esse *simul immediatam, & mediatam*. itaque hîc τὸ συνεχῶς *continuè*, usurpatur *exclusivè*, hoc est cum subintellectâ negatione *mediationis* ullius. qualis tamen aliqua in Processione Sancti Spiritns à Patre agnoscenda Orthodoxis est, sed quæ non excludat immediatam Patris ipsius actionem in productione Spiritus, at tantum admittat in eâ consortium Filii, cui prius ratione Pater ipse

commu-

communieaverit, & ei per generationem identificaverit, illam ipſam unam, & individuam, quam ipſe originaliter, hoe eſt non aliundè tractam, ſed naturaliter identificatam ſuæ perſonæ habet ſpirationem activam, in quâ, non ſolum in naturâ, & eſſentiâ divinâ, Pater, & Filius unum ſunt. Audiatur S. Anſelmus hæc eleganter explicans Lib. de Proceſſione Spiritûs Sancti: *Conſtat inexpugnibili ratione Spiritum Sanctum eſſe de Filio ſicuteſt de Patre, nec tamen eſſe de duobus diverſis, Sed de uno. Exeo enim quod Pater, & Filius unum ſunt, id eſt ex Deo, eſt & Spiritus Sanctus, non ex eo unde alij ſunt ab invicem. Sed quoniam Deus, de quo eſt Spiritus Sanctus, eſt Pater, & Filius; idcircò verè dicitur eſſe de Patre, & Filio, qui duo ſunt.* Cujus ratio eſt, quia Principium activum Spiritus Sancti, ſivè ſpiratio activa, ejuſmodi quædam vis eſt, quæ ut in actum exeat, exigit identificari Perſonis duabus, quarum una ex alterâ proceſſerit. unde cauſam repetit Ricardus Victorinus Lib. v. de Trinitate Cap VII. cur ordine poſterior ſit proceſſio S. Spiritus, proceſſione Filii. *Naturaliter* (inquit) *prior eſt Dualitas, quàm Trinitas. nam illa poteſt eſſe ſine iſtâ, iſta verò numquam ſine illâ. Naturaliter itaque, & Proceſſio prior eſt, quæ poteſt ſubſiſtere in Perſonarum Dualitate, quàm illa, quæ non poteſt eſſe ſine Perſonarum Trinitate.* Hine intelligitur id, quod innuit verbis ſupra deſcriptis Veccus, proprietatem eſſe diſtinctivam Proceſſionis Filii à Proceſſione Spiritus Sancti, quod Filius quidem procedat ab uno ſolo Principio *quod*, & *quo*; ab unicâ nimirum Perſonâ Divinâ, Patre; & per unicam generationem activam incommunicabilem alteri perſonæ; Spiritus verò Sanctus procedat, & procedere exigat, per unicum quidem Principium *quo*, nempe *Spirationem activam unicam* indiviſè propagatam ex Patre in Filium; tamen à duobus Principiis *quod*; geminis videlicet Perſonis, quarum ubi prior alteri communieaverit vim propriam ſpirandi, ambæ conſpirantes per unam indiviſibilem operationem producant tertiam perſonam, quæ Sanctus eſt Spiritus. Atque hæc eſt illa *ratio differentiæ* quam allegat hîc Veccus, eam obſtare ajens quominus diei poſſit Spiritus *continuè ex Patre* προσεχῶς ἐκ τοῦ πατρὸς, quod ſumpſit ex Gregorio Nyſſeno in Epiſtolâ ad Ablabium, unde totum hunc locum juvat hîc deſciptum proponere: Τοῦ δὲ ἐξ αἰτίας ὄντος πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν· Τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς. *Ejus quod ex Principio eſt rurſus aliam differentiam intelligimus. Nam aliud continuè ex primo eſt: aliud verò per illud, quod eſt continuè ex primo.* unde ſtatim infert Nyſſenus idem: ὥστε καὶ τὸ μονογενὲς, ἀναμφίβολον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένειν. Hoc loco μονογενὲς non idem quod latinè *unigenitum* ſonat. ſed, prout eruditè hunc ipſum Nyſſeni locum tractans explicat Manuel Caleeas Cap. III. ſignificat, *id quod unum ex uno producitur.* Verba ſunt Calecæ: Καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφιβόλου (lege ἀναμφιβόλως) ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένει. μόνος γὰρ ἐκ μόνου, ἐπεὶ μέχρι τούτου ἵστησιν ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τὸ ἰδίωμα. *Monogenis titulus ſine dubio Filio proprius manet. Solus enim ex ſolo eſt. quandoquidem eatenus orthodoxa doctrina ſiſtit illius exiſtentiæ proprietatem.* Potuerat hoc Gregorius Nyſſenus didieiſse à Seniore Fratre Baſilio, cujus extat ad Fratrem Nyſſenum Epiſtolâ, in quâ hæc leguntur: ὁ δὲ υἱὸς, ὁ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον πνεῦμα δι' ἑαυτοῦ καὶ μεθ' ἑαυτοῦ γνωρίζων, μόνος μονογενῶς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου φωτὸς ἐκλάμψας, οὐδεμίαν κατὰ τὸ ἰδιάζον τῶν γνωρισμάτων τὴν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὸν πατέρα ἢ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. *Filius verò, qui ex Patre progredientem Spiritum per ſe ipſum, & in ſe ipſo notum facit, ſolus unigeno modo ex ingenitâ luce reſplendens, nullam ſecundum proprietatem notionum communionem habet cum Patre, aut Spiritu Sancto.* Ex quibus omnibus patet, juxta Doctrinam Catholicam Patrum, Characteriſticam eſse proprietatem Filii æterni, quâ & à Patre, & à Spiritu Sancto diſtinguitur, *ab uno procedere*, ſive, ut loquitur Manuel Calecas, μόνον ἐκ μόνου *ſolum ex ſolo* produci. Hoc idem eſt, quod Veccus ex Nyſeno hoc loeo vocat: *eſſe Filium continuè ex Patre*: Notionem autem, ac proprietatem pariter diſtinctivam Spiritus Sancti eſse: *produci per*

ci per eum, qui continuè ex Patre est. hoc est: identificatâ duabus Personis,& à primâ alteri communicatâ spiratione produci.

Pag. 61. lit. E. *Nos Ecclesiæ dogmata mordicùs tenemus .... ita verò loqui non didicimus, &c.* Responsum est Alexandrini Patriarchæ ex lectulo, sanè somniculosum,& oscitabundum. cui meritò reponi poterat illud Christi ad Nicodemum Ioan. III. 10. *Tu es Magister in Israël & hæc ignoras?* quod autem negat se *ita loqui didicisse*, culpa ejus est, quod scripta Magistrorum non legisset ut debuerat, Patrum nimirum antiquorum, ubi quæ afferebat, Veccus invenerat. Sed longè inscitius hujus dictum refertur pagina mox sequenti lit A. ubi Schismaticus iste definit: Hæresim reputari τὸ συνιστᾷν θέλειν ἀσύνηθες, κἂν ἀσφαλὲς ᾖ, *stabilire velle insuetum quippiam, etsi securum sit.* quo iniquissimo edicto omnes Ecclesiæ Patres, omnes Theologi, omnes Sacrorum Librorum Interpretes in Hæreticorum Ergastula compinguntur. quotus enim quisque illorum non aliquid profert *insuetum*, Idiotis præsertim aut in studio sacræ doctrinæ negligentiùs versatis; qualem se hic Patriarcha Schismaticus prodit.

Pag. 62. lit. B. *Vbi enim plus clarè deprehendatur nugatoriæ loquacitatis, quàm in ejusmodi oratione; quæ simul, & ex primo esse, & ex eo, qui continuè ex primo est, eidem tribuit?* Verba sunt Constantinopolitani Patriarchæ Gregorii Cyprii, quæ illum ostendunt nihilò aut doctiorem, aut moderatiorem Athanasio isto Alexandrino, quem modò notavimus. Profectò enim, si ex æquo respondenre, vel famæ quâ celebrabatur, vel dignitati quâ fulgebat, esset eruditione præditus, non ignoraret, quæ de immediatâ simul & mediatâ processione Sancti Spiritus ex Patre, veteres, ut paulò superiùs ostendimus, Ecclesiæ Doctores magno consensu tradunt: &, si eam reverentiam Antiquis Patribus tribueret, quam iis à Catholico quovis, maximè autem Episcopis, deferri par est: numquam *nugatoriæ loquacitatis* plenissimam diceret, quam à Sancto Gregorio Nysseno disertis affirmari verbis sententiam fateretur.

Ead. pag. lit. C. *Fatemur temeritatem, & veniam poscimus.* verba sunt Vecci, in quibus vel ironia quædam agnoscenda tacita est, vel permissio necessaria homini causam accusatę calumniosè innocentię apud pręoccupatos errore incurabili Iudices agenti. Videbat ille rucre manifestè, & inconsequenter loqui Patriarcham, sed eo supercilio, ut se revinci non passurum appareret. Frustrà igitur contenderet si vindicare à calumniâ nugacitatis impacta, usquequaque orthodoxam Nysseni doctrinam conaretur; & interim occasionem perderet se, ac suos ab Hęreseos infamiâ purgandi. usitatissimum Patronis est reos in Iudicio defendentibus, postquam satis refutarunt criminationem aliquam minus ad rem pertinentem, eâ non agnitâ quidem pro verâ, sed omissâ uti parùm curandâ, referre se ad caput causæ, hoc aut simili genere loquendi. Verum sit ita sanè, ut vultis: tamen vel hoc etiam concesso, extra culpam esse in causæ capite meum Susceptum paret. Talem omninò sensum hæc Vecci habet oratio, ut clarè intelligitur ex consequentibus.

Pag. 61. vel potius 62. erravit enim hîc in numeris Typotheta. *Hæc Veccus dixit, lepidè alludens ad nomen aliud Chartophylacis Moschamparis. erat enim vir ille binomius.* quodnam fuerit illud aliud nomen Georgii Moschamparis ne Ill. quidem Allarius in accuratissimâ de Georgiis Diatribâ multa de hoc memorans, prodit. Licet suspicari ex urbano illo Vecci dicto, ψύλλά τις ὑπεκαθίσατο, &c. *Psyllum* fuisse cognominatum. Recitat hunc locum pag. 349. Editæ de Georgiis Diatribæ modò laudatus Leo Allatius cum aliqua diversitate tàm in contextu Græco, quàm in latinâ interpretatione, cujus hîc admonere Lectorem debeo. Illîc igitur illa verba ψύλλα τις vertuntur: *culex quispiam*. suspicor mendum Typothetæ, qui e pro p in priori vocabulo posuerit. Facili utique lapsu, qualem Amanuensium

ſiú Eruditi agnoſcút in loco Plinii Lib.xix. Cap. x. *Napis culices &c.* ubi ex Theophraſto,quē deſcribebat,*Pulices* Autor ſine dubio poſuerat.Sed memoratu dignior in Græcis varietas eſt. ubi enim clariſſimè Codex Barberinus fundus noſtræ Editionis, habet: ὑτ' ἀναπτῶν, ὑπ καταπτῶν ἔχει τὴν πείρινθα. Ill. Allatius, vel ex proprio Codice, quem ad manum modò non habeo, vel ex conjecturâ legit: τὴν μήρινθον. Arbitrum diſcrepantiæ Codicum duorum Vaticanum exemplar ferrem; Sed is utramque illam vitavit vocem, hunc locum ſic exprimens. ψύλλα (ſcribere voluit) ψύλλα τις ἐπεκάθισεν τῷ τῆς ἁμάξης ῥυμῷ, ἥτις οὔτε βάρος φέρει τῇ ἁμάξῃ, ὅπιμλω ἐλαφρύνη τι καὶ κοῦφον. verboſiùs quam Breviatorem decuit, nec multùm eleganter. Ego cur abrogarem fidem meo Archetypo cauſam non habui, cum proba, & Pachymete digna videatur hęc lectio, utpotè quam appareat ductam ex Homero Iliad. ω.

Αὐτὰρ ὁ γ' υἷας ἄμαξαν ἐΰτροχον ἡμιονείην
Ὁπλίσαι ἠνώγει, πείρινθα δὲ δῆσαι ἐπ' αὐτῆς.

Ex Odyſ ο. Καὶ τὰ μὲν ἐς πείρινθα τίθει Πεισίστρατος ἥρως. quorú locorú ad prioré Euſtathius docet: πείρινθα dici τὸ πλινθίον τὸ ἄνω τῆς ἁμάξης, ὅπου τὰ φορτία ἐπιτίθεν) Ad poſteriorem autē ἔτι δ' αὖ πείρινθα καὶ ἡ ἀπὸ τούτου ῥηθεῖσα που ὑπερτερία ἐστὶ τῆς κατὰ τὴν Ναυσικάαν ἅμαξαν, ὅπερ ὁ ὕστερος ἐσχάραν καλοῦσιν. ex quibus habemus πείρινθα vocari loculum, aut ciſtam, ſivè capſam quandam formę quadratæ curribus imponi ſolitam capiendis rebus, quæ vehendæ ſint; ὑπερτερίαν & ἐσχάραν aliis dictam. unde ſatis opinor defenditur noſtra, & lectio, et verſio. Nec obſtat, quod verba ἀναπτῶν & καταπτῶν magis convenire videantur μηρίνθῳ *funi*, quam πείρινθι *Plauſtri ciſtæ*. etſi enim *trahendi* notio ex origine ipſis ineſt congruentior funi tractionis inſtrumento: tamen non minùs frequens eſt iſtorum verborum uſus ad ſignificandam depreſſionem, quæ fit aggravando, aut ſublevationem, quæ fit minuendo pondus. ut ſenſus hîc ſit: Pulicem inſidentem tracto cum impetu currui, nec addere, nec dettahere quidquam oneris, ſed perindè habere ac ſi non eſset.

Pag, eadem lit E. *Volo & vobis orthodoxè ſentientibus communicare, & cum iiſdem vobis ſi fortè communiter à recto deflexiſtis, pœnæ omnis ac noxæ conſortium ſubire.* Per hyperbolem hæc dici credendum eſt, et eâ fiduciâ quâ, ſi fierent, quæ fieri non poſse qui loquitur intelligit, is ſe duræ cuipiam obiicit conditioni. Similem quandam nonnulli Interpretes appingunt ſententiam illis Moſis, et Pauli verbis: *Dimitte illis, aut dele me de Libro*: Exod. xxxii. 32. Et *optabam anathema eſſe à Chriſto pro Fratribus meis*. Rom ix. 3.

Supplendum hîc, quod Hiſtoricus diſertè non exprimit, perlatum à Shiſmaticis de Vecco, et Sociis Iudicium; atque hoc ipſum Colloquium, cum ſecutâ Reorum auditorum condemnatione, Synodum vocatam, cujus acta publicata ritè ſint. Hujus qualiſcumque Synodi exemplar antiquum nactus Iacobus Sirmondus Noſter, id communicavit Henrico Spondano Epiſcopo Apamienſi, qui Summam ejus exhibet in ſuâ continuatione Annalium Baronii ad Annum 1283. num. x. Dicitur illic iſta Synodus habita ſub Andronico Palæologo Imperatore, et Gregorio Patriarchâ, contra Ioannem Veccum, et hujus Socios Conſtantinum Melitenioten, et Georgium Metochitam, qui Latinorum dogma de Proceſsione Spiritus Sancti profitebantur ab annis octo. Hunc ibi numerum Acta Synodi exprimunt, ex quo illam hoc anno celebratam evincitur, qui, ut Libro Tertio harum Obſervationum Capite ii. demonſtrabimus, verè octavus eſt ab inito à Vecco Patriarchatu, et receptâ palàm (quod ſub idem tempus contigit) Conſtantinopoli communione cum Eccleſiâ Romanâ. deinde memorant eadem Acta Pſeudoſynodi, Ioannem Veccum jam ante ob eandem cauſam fuiſse damnatum in quadam Græcorum Synodo; quam apparet eam eſſe, cujus meminit Noſter hoc Libro i. Cap. x. nam in eâ dicunt Veccum, *Libellum reſipiſcentiæ obtuliſſe, quo acquieſcebat*

scebat damnationi, ac depositioni suæ. sic nimirum appellant, quam extortam ibi Vecco Pachymeres narrat *Subscriptionem compositi Libelli, quo professio rectæ fidei conjungebatur cum amolitione suspicionum, siquæ in contrarium extarent, quibus ad extremum annectebant abdicationem Sacerdotii.* Adjungit Pseudosynodus Codicis Sirmundiani: Veccum postea in priorem sententiam redijsse. Id verò negabat Veccus, qui eo scripto se revocasse fidem priùs propugnatam non crediderat, sed tantum temporis causa Throno cessisse. Sequitur illic sententia condemnationis in Veccum & duos ejus Socios latæ, cum refutatione capitum doctrinæ illorum de Spiritu Sancto, & iteratâ detestatione factæ Conciliationis Ecclesiarum græcæ, ac latinæ, quam πεπλασμένην οἰκονομίαν καὶ εἰρήνην πλασμίαν vocant. Adduntur in fine subscriptiones, primò Imperatoris rubris literis: *Andronicus in Deo fidelis Rex, & Imperator Ducas Angelus Comnenus Palæologus.* Deinde Patriarchæ: *Gregorius Misericordia Dei Archiep. C.P. novæ Romæ, & Oecumenicus Patriarcha.* subscribunt inde 42. Episcopi, quorum primus est Ioannes Ephesinus, & è Clero in Dignitate constituti viginti octo. Locus Synodi omissus in Cod. Sirmondi, fuit, ut Pachymeres docet, Alexiaeum Triclinium in Palatio Constantinopolitano.

Ad Lib. II.

CAP. I.

PAg. 73. *In Libro dudum præjudicatæ apud omnes autoritatis, cui titulus erat* Sacra Hoplotheca. Hic Liber, quod scire hactenus potuerim, non extat. Collectio fuit, ut apparet, Testimoniorum è Patribus, per quæ impugnari, & convinci Hæreses possent: eaque summâ curâ, & fide facta: unde illi vulgò præjudicata indubitabilis fidelitatis autoritas adhæserit. Ex eo quod paulò post hoc loco memoratur, ei operi attexta *exceptiuncula Comneni Manuëlis Augusti submonentis* quippiam ad sententiam ibi recitatam S. Ioannis Damasceni pertinens, oborta mihi suspicio quædam est, quam meo periculo hîc exponam judicijs Lectorum Eruditorum. Quid si Manuëlis Comneni jussu compilatam, & nomine editam autumemus farraginem istam sententiarum Patrum, quæ pro Armamentario esse posset Catholicis Theologis ad Heterodoxos impugnandos? Sanè talia curandi avitum exemplum Manuel habuit, nepos utique Imperatoris Alexii Comneni, quem ipsius Filia, Manuelis Amita Anna memorat Alexiadis lib. xv. Pag. 490. Edit. Reg. curasse Opus componi & edi, argumenti, atque usûs non absimilis Non erit abs re verba hîc Annæ ponere iuxta Interpretationem nostram. ubi egit fusè de Basilio quodam Autore Hæresis quam vocat, Bogomilorum, quorum Dogmata, & facinora ob turpitudinem referre se audere negat, memorem verecundiæ mulierem, eamque Principem decentis; sic continuò subjungit: *quæ si cui nosse tanti est, consulere is poterit Librum qui inscribitur Dogmatica Panoplia, jussu mei Patris scriptum, atque editum. Autor ejus est Monachus Zygadenus nomine, notus Dominæ meæ Aviæ maternæ, & omnibus Deo sacris Hominibus, Sacerdotibus, ac Pontificibus familiaris. Hunc Summum Grammaticum, eundemque Rhetorem non inexercitatum: Theologiæ verò, & Catholici Dogmatis præ omnibus scientissimum, Augustus Pater meus ad se accersitum jussit, digerere ordine in Opus unum cunctas Hæreses, & unicuique relatæ sigillatim opponere refutationes Sanctorum Patrum. Post omnes denique subjungere ultimam hanc Bogomilorum Hæresim, ejusque Dogmata, prout ea impius ille Basilius exposuerat. Ex hoc Alexij mandato extitit Opus ingens plures in Libros tributum, cui hodieque universo adhæret Nomenclatio ab Imperatore primùm excogitata, atq; indita illi quam diximus Panopliæ Dogmaticæ.* Hactenus Anna. Ex cujus verbis quis prudens non agnoscat, haud abhorruisse à Genio Domûs Comnenæ, aut ab

indole

indole peculiari Maouëlis summam sibi ponere soliti in imitatione facinorum omnis generis laudatorum in Avo suo Alexio Augusto, descendere in curam concinnandi talis commentarii, & suo nomini ejus editionem imputandi. In quo fortè non parum illi profuerit prior illa Zygadeni scriptio; quam resectis tantum descriptionibus Hæresum, & recitationibus absurdarum Assertionum, quibus illæ constabant; tum Testimonijs Patrum à Zygademo congestis, in ordinem commodum distributis, breviaverit, & proprij nominis autoritate munitum vulgaverit novo titulo ἱερᾶς Ὁπλοθήκης *Sacri Armamentarij.*

Ibidem lit. D. *An nimirum idem Sanctus* (Ioannes Damascenus) ex Filio autem Spiritum non dicimus. Ex his Damasceni verbis, quæ leguntur, hodieque apud illum Lib. I. de Fide, Capite, ut quidam citant, XII (Ego in XI reperio Edit. Basileensis anni 1575. pag. 43) non modò Græci Schismatici Antiqui, Macarius Ancyranus, Gregorius Palamas, Iosephus Bryennius, Emanuël Palæologus Augustus, Georgius Scholasticus Monachus, Matthæus Monachus, Maximus Margunius, Gabriel Severus Philadelphiensis, Georgius Coresius, & passim alii, colligunt eum negasse S. Spiritûs processionem ex Filio: sed & è Recentioribus Latinis id pro certo admittit Ioann. Gerardus Vossius Lib. II. de Historicis Græcis pag. 281. quin multò ante vir summæ auctoritatis S. Th. Doctor Angelicus, idem concesserat in Summâ, I Parte Quæst. XXXVI Art. 2. ubi cum sibi objecisset Argumento 3. hunc ipsum locum Damasceni, sic respondet: *Ad 3. dicendum: quod Spiritum Sanctum non procedere à Filio, primò fuit à Nestorianis introductum, ut patet in quodam Symbolo Nestorianorum damnato in Ephesinâ Synodo. Et hunc errorem secutus fuit Theodoricus* (fortè legendum *Theodoritus*) *Nestorianus, & plures post ipsum, inter quos fuit etiam Damascenus. unde in hoc ejus sententiæ non est standum. Quamvis à quibusdam dicatur: quod Damascenus sicut non confitetur Spiritum Sanctum esse à Filio; ita etiam non negat ex vi verborum.* Ita ibi S. Doctor. Defendunt tamen hîc ab errore Damascenum Græci quoque ipsi; sed Orthodoxi, & alieni à Schismate, Nicephorus Blemmida Or. ad Iacobum Episcopum Bulgariæ de Processione Spiritus Sancti, Bessario Cardinalis Epist. ad Alexium Lascarim Philanthropenum; & Oratione Dogmaticâ ad Synodum Orientalem, Demetrius Cydonius Opusculo de Processione Spiritus Sancti, Iosephus Methonensis, & Gregorius Protosyncellus, contra Epist. Marci Ephesii, Gennadius Patriarcha pro Concilio Florentino, quos omnes laudat, fusissimè, & eruditissimè tractans hunc locum Ill. Leo Allatius Lib. II de Eccl. Occid. & Orient. perpetuâ consensione, cap. II. Horum plerorumque pro Damasceno responsio ferè coincidit cum postremis S. Thomæ Aquinatis modo relatis verbis. Aiunt scilicet & isti: nequaquam sequi ex eo quod scribat Damascenus *se non dicere Spiritum ex Filio*, negari ab ipso istud ipsum. quædam enim certâ ex causâ non dicuntur, quæ non negantur tamen. quia verba quæ Hæretici pravo sensu protulerint, interdum Catholici verentur usurpare, ne audita puteotur appictam illis per damnatos Autores adhuc retinere sententiam. quoniam ergo Eunomius Trinitatis consubstantialis Hostis S. Spiritum esse ex Filio affirmaverat, eo scilicet modo id intelligens, quo ipsum ex Patre Filium, & Verbum non coosubstantialiter procedere aiebat: vitabant Catholici simpliciter talem sententiam efferre, cui ex latè vulgato Eunomii errore, reprobi Dogmatis calumnia hæreret. quâ sola cautione idem Damascenus refugit vocare Beatam Mariam Christiparam, licet minimè negaret eam verè Christum peperisse: tantum ne utens notis verbis Nestorii, quibus ille Hæresiarcha blasphemam suam exprimebat opinionem, personas duas Christo affingentem divinam, & humanam; sic ut Maria solius humanæ personæ Mater esset: unde illam contendebat Christiparam vocari debere, non autem Deiparam: ne illis inquam jisdem Damascenus verbis utens, videri posset minus cautis non satis vitare contagionem

Nestorianæ labis: non solum iis uti noluerit, sed etiam, nequaquam se ita loqui disertè sit professus. Hæc utcumque plausibiliter allegentur: vera tamen ejus nodi solutio est, quam ex Bessarione Epist. ad Lascarim afferunt Petavius Tomo II. Theol. Dogm. Lib. VII. Cap. XVII. num. VIII. et Allatius Lib. II. de Consens. Ecclesiarum, Cap II. num. X. Nempè ideò absolutè, ac sine adjunctâ Patris mentione, *esse S. Spiritum ex Filio*, non dixisse Damascenum, quod metueret ne sic videretur agnoscere in Filio προκαταρκτικὴν αἰτίαν, *Originale principium* Spiritus, quod à Dogmate Catholico abhorret; juxta quod, ut superius ostendimus Notis ad Cap. VIII. & IX. Libri I. ita inest Filio vis spirandi, hoc est producendi Sanctum Spiritum, ut is illam à Patre acceperit, non ex se, quatenus à Patre distinctus est, habeat. Imò eadem simplicissimè una Patri pariter insit ac Filio, huic ab illo communicata; sic ut illa quatenus in Patre est προκαταρκτικὴ dicatur, quia illam ex se habet à nullo sibi alio tributam, non item quatenus Filio convenit. hic enim aliundè hausit, nempe à Patre tribuente per generationem ipsi omnia, quæ habet, præter, *esse Patrem*: ac consequenter ipsam quoque dante in se originaliter existentem Spirationem activam, quâ simul cum Filio per modum unius Principii spirantis Spiritum producit. Ergo Damascenus cum disertè professus fuisset τὸν Πατέρα προβολέα δι' Υἱοῦ τοῦ ἐκφαντορικοῦ πνεύματος *Patrem productorem per Filium enunciatorij Spiritus*, rectè recusavit dicere ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα *Ex Filio Spiritum esse*, ἁπλῶς et sine adjunctâ Patris, qui ei ex se præbitam vim spirandi simul cum eo exerceat, mentione. Fallitur ergò Pachymeres dum hoc loco ait, isto Damasceni testimonio quasi mucrone quodam confodi, cum Latinos Spiritum ex Filio procedere dicentes, tum Græcos ijs patrocinantes adstruendâ æquivalentiâ præpositionum *ex*, & *per*. neutros enim revera vel minimùm perstringit ista χρῆσις ex vero Damasceni sensu declarata.

AD CAP. II.

PAg. 76. lit. A. *Perlatus Tomus in manus Vecci pupugit irritabilem, &c.* Extat hîc indicatum Vecci Opus, Editum Tomo II. Orthodoxæ Græciæ, à pag 215. ad 286. ubi Autor sub ipsum principium questus: primum hunc Cyprium ad Schisma Græcorum à trecentis jam annis inchoatum isto impio suo Tomo Hæresim addere, in tanti autorem mali fas putans iræ liberæ aculeum exerere, vocat eum pag. 216. κακὸν διαπόντιον, θῆρα θαλάττιον, ἄγριον κῆτος τῆς Κύπρου ἐπαναστὰν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεδημηκός, οὐχ ἵνα φυγάδα προφήτην ὑποδέξηται, καὶ εἰς ὑπηρεσίαν Θεοῦ διασώσηται· ἀλλ' ἵνα ἐκκλησίαν ὅλην καταπιὸν, ἄφαντον ἀπεργάσηται. *Malum Ponto deportatum, Feram Marinam, Immanem Cetum Cypro erumpentem, & huc peregrè appulsum, non ut fugitivum Prophetam ad Dei Ministerium servaret; sed ut Ecclesiam universam absorbens aboleret.* Inde pergit disertè, accuratè: eleganter, acritèr quæ Cyprius mendosè in Tomo scripserat arguere.

Sed præsertim incursabat expositionem in eo traditam sententiæ Damasceni... circa vocabulum προβολεύς. Iuvabit, ni fallor, Eruditum Lectorem Vecci locum, quem his verbis indicat Pachymeres, videre. Reperiet illum Oratione I. in Tomum Cyprii pag. 227. et 228. Tomi secundi Græciæ Orthodoxæ ab Ill. Leone Allatio editæ Romæ An. 1659.

AD CAP. III.

PAg 78. lit. D. Τὸν Βέκκον Νέστορα ἄλλον ἀποκαλεῖ: Vix tanti est admonere, comparari hîc Veccum post damnationem, et ejectionem suam, Gregorio Cyprio Persecutori suo graviter, et periculosè molestiam facessentem, cum illo ex fabulis

fabulis notiſſimo Neſso Centauro, qui dum rapiens Deianiram eminus telo Herculis transfixus expirat, ſuo ſanguine miſto cum veneno Hydræ, quo eſset tincta cuſpis vulnerantis ipſum jaculi, veſtem infecerit, quam deindè induens Hercules, ex eâ perierit. Illud fortè opportuniùs notabitur: ſcribi à Pachymere hoc nomen cum unico *ſigma*: cum tamen et pasſim ab aliis cum duplici ſcribatur: et ita fieri debere doceat Euſtathius ad Iliad. ω.

AD CAP. XV.

PAg. 98. lit. B. *Quieto Cælo. . . Feneſtræ, quæ ex circum per gyrum altè diſpoſitis, ſedile inaugurati ſupernè ſpectabant, . . . ſpontè concuſſæ ſunt.* ut elariùs intelligatur hic motus feneſtrarum circum ſupernè imminentium Throno Patriarchali apud S. Sophiam, ex quo, ut hîc docet Pachymeres, conſueverant Græci captare augurium eventis comprobatum de fortunâ Inaugurati, curavi delineandum proſpectum Interiorem Templi S. Sophiæ ex Imagine ejus perantiquâ, perque eleganti, quam reperi in Cod. vetuſto Bibliothecæ Barberinæ. Habes Lector hîc ſubjunctam Iconem ejus Proſpectûs, in quâ Feneſtras hoc loco memoratas facilè intelliges eas eſse è pluribus illic expresſis, quæ Bemati, ſive Presbyterio in mediâ, et intimâ Templi parte ſito, circum undique affundunt lucem, et inter has, illas præcipuè quæ Throno Patriarchæ ſuperſtabant.

AD CAP. XVI.

PAg. 100. lit. C. ὡς ἀπλαγκτοφόρως ἔχοντες περὶ τὸ κακόν. Sic reſtituimus ex marginali correctione perantiquâ: cum ἐν τῷ κειμένῳ utriuſque Codd. B. et A. legeretur καλόν. ſed qui penitùs introſpiciat, manifeſtè deprehendet, planè contra loci ſententiam hîc καλόν poni. Et ſuffragatur Vaticanus Interpolator, qui pro illis: ἀπλαγκτοφόρως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν; hæc ſubdit: τὸ κακὸν μὴ μισοῦντες.

AD CAP. XXII.

PAg. 113. lit. B. διὰ τοῦτο δὲ διὰ τὸ παραιτήσεως πέμπει πρὸς βασιλέα. In utroq; M. S. legebatur πέμπειν. unde Lector quidam, ut fulciret pendentem ſententiam in margine adſcripſit ἔγνω. Sed expeditior correctio eſt, extritio abundantis literæ, in voce πέμπειν. Vaticanus hęc omittit,

AD

AD CAP. XXV.

PAg. 118. lit. D. *Omitto duo alia, quæ apud transmarinum suburbium Galatam, &c.* Græca sic habent κατὰ τὴν Περαίαν δυτικὴν Requiret quispiam in interpretatione meâ quod respondeat voci δυτικήν. Existimavi me cum *Galatam* dicerem, duas illas voces περαίαν, & δυτικήν, unicâ illâ explicare. Sivè enim Suburbia transmarina Byzantio duo fuere, alterum ad ortum vergens, alterum ad occasum, ex istis hoc solum secundum, in quo Genuenses habitarunt, Galatam dictum reperio: & de hoc solo agere hîc Pachymerem existimavit ante me Paraphrastes Vaticanus, à quo hic locus sic effertur: κατὰ ἀντίπεραν τῆς πόλεως πρὸς τῷ Γαλατᾶ μέρει. Sivè unius tantum suburbii duæ distinguuntur Partes ἀνατολικὴ & δυτικὴ, quarum hanc solam incendium corripuerit, ex eodem Paraphraste intelligo propriam appellationem istius περαίας δυτικῆς, *Galatam* fuisse. Hoc sequebar. Si me ratio fefellerit, ignoscat Lector, & corrigat.

AD CAP. XXVIII.

PAg. 124. lit. A. ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ τοῦ Κρατοῦντος ὡς ἔθος. Hunc morem Orientalium Imperatorum imitari Germani voluerunt, quibus malè cum Romanâ Ecclesiâ convênit, arrogantes & hi sibi jus investiendi Episcopos traditione Pastoralis baculi; quod ab Hadriano Papâ fuisse concessum Carolo Magno, ac consequenter ipsius quoque successoribus, Sigebertus regnanti, & à Romano Pontifice discordi Henrico assentans confinxit, haud dignus fide sine antiquiori teste rem affirmans trecentis priùs annis gestam, ut observat Baronius An. Chr. 774. Quid sit *Dibambulum* hîc continuè memoratum, vide in Glossario.

Ad Librum III.

CAP. I.

NArratur simul Assumptio Michaëlis in consortium Imperii, simul ejusdem coronatio solemnis; quas tamen diversis contigisse temporibus, & hanc illa toto anno fuisse posteriorem, ostendemus Libro III. harum Observ. Cap. III. quod diem attinet ceremoniæ delectâ Maii XXI. ca ipsâ hodie in Libris Ecclesiasticis Græcorum memoriæ anniversariæ Magni Constantini, & Matris ejus S. Helenæ consecrata cernitur. Descriptio ritûs Coronationis Augustorum Orientalium, quam hîc Pachymeres paucis exequitur, satis consona reperietur longiori à Cantacuzeno editæ Capite XLI. Libri I. si quis utramque contulerit. Unam observavi discrepantiam, ex quâ non inverisimiliter mihi videor confirmare conjecturam modò indicatam de distinctione evectioniis ad Imperium, & coronationis in hoc juniori Michaele: ideoque istam differentiam exponam distinctiùs. Scribit hoc loco laudato Cantacuzenus: Τοῦ μέλλοντος χρίεσθαι βασιλέως ἐπὶ ἀσπίδος καθισθέντος, ὁ βασιλεὺς καὶ πατὴρ τοῦ ἀναγορευομένου, εἴ γε περίεστι, καὶ ὁ Πατριάρχης, τῶν ἐμπροσθίων μερῶν ἐπιλαμβανόμενοι τῆς ἀσπίδος, τῶν δ' ἐπιλοίπων οἱ ἐν ἀξιώμασιν ὑπερέχοντες, Δεσπόταί τε καὶ Σεβαστοκράτορες, εἴπερ εἰσὶν, ἢ οἱ ἐπιφανέστατοι μάλιστα τῶν Συγκλητικῶν, καὶ μετεωρίσαντες ὡς ἔνι μάλιστα αὐτὸν ἅμα τῇ ἀσπίδι, τοῖς πλήθεσιν ἐπιδεικνύουσι τὸν βασιλέα πάντοθεν περιεστηκόσι. Hoc est: *Imperatore inungendo super scutum considente, Imperator Pater ejus, qui acclamatur, si quidem superest, & Patriarcha, anterioribus scuti partibus correptis, reliquas verò tenentibus Magistratibus primariis, nempe Despotis, & Sebastocratoribus, si adsunt, aut Illustrissimis quibusque maximè Senatoriorum, ipsum*

anà

unà cum ſcuto quantum altiſſimè poſſunt elevantes inaugurandum Imperatorem, circumfuſæ undique multitudini oſtentant. Ita Cantacuzenus. At Noſter in elevatione Scuti nullam Imperatoris ſenioris operam memorat, totumq; id factum in ſolidum adſcribit τοῖς ἐν τέλει *Magiſtratibus*, non omiſſurus, ut apparet, Andronici Patris mentionem, ſi qua in iſtâ functione pars ejus extitiſſet: ſicut paulò infra dum meminit impoſitæ capiti Michaëlis poſt inunctionem coronæ, diſtinctè admonet Patrem eius ſeniorem Auguſtum coronaſſe jam inunctum Michaëlem, *adjuvante Patriarchâ, ac Coronæ dum imponitur partem tenente*. Quid hîc dicemus? an negligentiæ taxandum Pachymerem? an exquiſitiori ceremoniâ uſum in Andronico Nepote inaugurando Andronicum Avum, quam Patrem eundem in Michaële filio longè cariſſimo? Nihil horum veriſimile putaverim: ſed exiſtimo, & unam utrobique obſervatam formam, & ambos Hiſtoricos, quod viderint fide optimâ narraſſe. Tantum animadvertendum: duas functiones unâ & die, & operâ in Andronico Iuniore exercitas, Aſſumptionis in Imperium, & Coronationis; in Michaële, dictâ quidem die Maij XXI. alteram dumtaxat, nempe coronationem, cum jam Aſſumptio anno ſuperiori præceſſiſſet; id quod diſtinctè quidem hîc non exprimit Pachymeres, alibi tamen inſinuat, vel in titulo Capitis IV. Libri III. ubi Michaëlem, jam tum quando Sponſa ei quæri eſt cepta (quod longè ante hoc tempus contigit) Auguſtum Iuniorem vocat, vel Capite I. Libri VII. ubi Andronici annum viceſimum tertium cum Michaëlis duodecimo concurriſſe ait, prout alibi fuſiùs explicabimus, Obſerv. Lib. III. Cap. III. Non fuiſſe autem ritè aſſumptum ab Andronico Avo in conſortium Imperii Andronicum Iuniorem, ſed tantùm deſignatione tacitâ, dum vixit ejus Pater Michaël, ut hæredem Imperii à Populo reveritum, non obſcurè ſe arbitratum innuit Andronicus ipſe Senior, dum, prout narrat Cantacuzenus Libri I. Cap. II. mortuo Michaële Andronici Iunioris Patre, vetuit ne juraretur deinceps in hujus nomen, talem ei Patre vivo habitum honorem videlicet exiſtimans, non ut jam Auguſto, ſed tantum ut Auguſti filio, quam appellationem Patris morte perdidiſſet. Atque hæc primæ Avum inter, & Nepotem diſcordiæ cauſa extitit, quâ denique compoſitâ ſimul aſſumptus ſolemniter in Collegam Imperii ſimul coronatus Iunior Andronicus eſt, quod à Cantacuzeno Libri I Cap. XLI. refertur. Idq; præſtructum, utriuſque jam concordis conſilio innuitur ad apparatum nuptiarum, quas Iunior celebraturus erat cum filiâ Comitis Sabaudiæ, quam ideò frater ejus (Pater enim obierat) ubi ritè Andronico Iuniori jam, ut à Legatis Audiebat, Imperatori inaugurato deſpondit, non uti antea quaſi ſororem natu minorem, & ſibi ſubditam tractavit, ſed ei deinceps ultrò deceſſit, ſibi Superiorem illam agnoſcens, & Dominam appellans. ita disertè memorat Cantacuzenus capite XL. Sanè ante hoc tempus nomine dumtaxat tenus, ac præſumptione, citrà ullam legitimis celebratam ritibus Aſſumptionem, fuiſſe tributam Andronico Iuniori appellationem Imperatoris, & Senior Andronicus demonſtrat dum, referente Cantacuzeno Lib. I. Capite IX. Andronicum eum Palæologum ſimpliciter vocat, & ut principem agnoſci prohibet; & ipſe fateri videtur Andronicus Iunior, dum eodem Libro Cap. XXIII. petit ab Avo admitti ſe in conſortium Imperii cum jure ſucceſſionis. Rectè igitur cum ſimul aſſumptus, ſimul inunctus ac coronatus Andronicus Iunior fuit, quod narrat Cantacuzenus cap. XLI. ſcuti partem anteriorem ipſe Avus Auguſtus tenuit: eo conſueto ritu ipſum evehens in Auguſtam Dignitatem, quod nondum fecerat: quando autem inunctus, & coronatus duntaxat, jam anteà evectus in Imperium à Patre Michaël eſt, ſcutum in quo elevabatur, à Patre ſublatum non eſt, prout Pachymeres rem à ſe viſam deſcribens ſignificat. De ſparſis in hâc occaſione in populum nummulis intra lini ſegmenta ligatis, quorum hîc meminit Pachymeres, vide quæ annotavimus in Gloſſario Tomi prioris verbo Ἐπικόμβια.

A D

AD CAP. II.

PAg. 134 lit. B. *Ioannem filium, quem ex Irene susceperat.* Irene Marchionis Montisferrati in Lombardiâ filia, secunda Conjux Andronici Senioris Imperatoris tres ei mares peperit, Ioannem, Theodorum, Demetrium. Hoc disertè docet Cantacuzenus Præfatione ad Historiam, pag. 5. Ed. Reg. Mortuo sine Liberis Fratre Irenes Marchione Montisferrati, cum ad succeſſionem Principatûs ejus mittendus eſſet aliquis ex Irenes filiis, Pater omnium minimum Demetrium eò destinavit, & Despotæ titulo honoratum in Longobardiam misit ad illam hæreditatem jure materno cernendam. Sed Mater Irene, quæ tunc procul à Viro Thessalonicæ degebat; quæque, ut Pachymeres alicubi timidiùs indicat, multò autem exertiùs Gregoras profitetur, rationes in multis sequens proprias, haud multùm obnoxiè Mariti placitis suas subjungere solebat voluntates, apriorem prærogativâ ætatis adultioris ad hoc Theodorum autumans, eum ex propinquiori strenuè mittens, adventum Demetrii prævenit. Quare Marchionatûs Montisferratensis poſſeſſionem Theodorus adiit, conjuge acceptâ Spinuli Genuensis viri Primarii Filiâ, ex quâ cum prolem dumtaxat fœmininam suscepiſſet, & sic obiiſſet sine masculâ sobole, Monferratẽses Ioannem Despotam nominatim, ut primogenitum Irenes in Principem petierunt, impetraruntque tandem. Hæc narrat Noster Lib. VII. Cap XVIII. ubi & observat, hunc Ioannem planè se accommodasse ad mores Italorum, & gratum subditis fuisse. Propagasse hic dicitur longam seriem Principum non Schismaticorum Domûs Palæologicæ, in verâ profeſſione Fidei Catholicæ Romanæ.

AD CAP. IV.

PAg. 138. *Imperatore, ac Patribus Ecclesiæ in constanti aversione inconceſſæ Affinitatis perseverantibus.* Erat ista Affinitas quâ de personis sexto inter se gradu cognationis junctis, matrimonio copulandis, speciali ad id obtinendâ Prælatorum Ecclesiæ veniâ, tractabatur; ut Autor Capite superiori declaravit. Atqui, uti Tomo superiori Noster idem Historicus Libro VI. Cap. VI docuerat, similis impedimenti, sex pariter consanguinitatis graduum, obstantis connubio inter Michaëlẽ Occidui Tractûs Despotam, & Annam Imperatoris Michaëlis Filiam conciliando, gratiam fecerant, poscente Augusto, qui tunc præerant Ecclesiæ; cum tamen adeò præsens, & præstans utilitas in rem Imperii ex isto conjugio non speraretur, quàm quæ certò apparebat ex hoc secutura. Nimirum Schismatici nunc potentes rerum affectabant religiosiores apparere Catholicis tunc & Ecclesiæ, & Reipublicæ præsidentibus. atque ut Andronicus ejuratâ concordiâ cum Papâ, quam ejus Pater sanctè coluerat, videri studuit, hâc superstitiosâ omiſſione affinitatis utiliſſimæ Imperio, propter metum inanem, quasi ejus impedimentum removeri Ecclesiæ autoritate nequiret, plus sapere, quàm ille, quem meminerat pari occasione Præsulum Ecclesiasticorum auxilium imploraſſe: ita Patriarcha nũc sedens, & ejus Aſſeſſores Antistites, omnes Schismati addictiſſimi, Ioannis Vecci, qui tunc de sententiâ Catholicorum ei aſſistentium Episcoporum Ecclesiasticâ potestate relaxaverat vinculum è sexto cognationis gradu ortum, quo à jure contrahendi matrimonium Despotæ Michaël Angelus, & Anna Palæologa filia Michaëlis Imperatoris arcebantur, factum damnare voluiſſe, ultrò fatendo, excedere id vim Patriarchalis autoritatis. Permittebat autem Deus, qui non rarò Factiosos contra Ecclesiam conspirantes, mutuis inter sese simultatibus committit, se se istos vanis hisce scrupulis invicem infestare. Nam paulò superiùs

Capite

Capite tertio Pachymeres refert; Patriarcham, & Epiſcopos præfractè negaſſe Andronico inſtantiſſimè oranti Conſtitutionem Eccleſiaſticam quâ ſub interminatione Anathematis omnes Imperio ſubditi juberentur Michaëli Iuniori Auguſto fidem, & obedientiam præſtare: quaſi eſſet ab Eccleſiæ maternâ lenitate alienum diris in perduelles ſævire: & iſtius in ultionem repulſæ Andronicum eundem Novellam edidiſſe, quâ largitionem Sportularum in Epiſcoporum Ordinationibus uſitatam ex longo Conſtantinopoli, ut ſimoniacam damnabat, & deinceps adhiberi prohibebat; viciſſim urens prætextu quæſito, eos, qui ſe nihilo probabiliori obtentu pupugerant.

Ad aſtruenda quæ modò dixi, pertinere puto notam marginalem à Lectore Græco manu ſatis antiquâ in orâ Barberini Codicis poſitam. E regione ſiquidem illorum verborum: ὥστε τὸν νέον βασιλέα γαμβρὸν ἐκείνῃ γενέσθαι &c. Sic ibi ſcribitur ἵνα μὴ τοιοῦτον καὶ αὖθις συμβαίνοι ὁ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεὺς τὰ τοιαῦτα παραχωρεῖ. quæ opinor ſignificant, caviſſe illos, qui Eccleſiæ nunc præerant, ne imitari viderentur exemplum à Vecco, & alijs Epiſcopis Græcis Romanæ communionis in illo permittendo connubio, de quo Tomo priore Lib. VI. Cap. VI. actum fuerat, præbitum. Cauſam verò cur id diligenter vitaverint, exprimunt verba ſequentia: ὁ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεὺς τοιαῦτα παραχωρεῖ, *Romanus Pontifex talia permittit*. Nempe Autor Annotatiunculæ ſignificat, ſtudio reprobandi uſum, & conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ provectos Græcos Schiſmaticos ad negandam iſtiuſmodi matrimonialium impedimentorum relaxationem; quaſi eam Veccus contra fas attentaſſet, propterea quod Romani Pontificis autoritatem ſequeretur.

AD CAP. V.

PAg. 140. lit. C. *Ejurato ritu patrio, &c.* Agit de Mariâ Filiâ Regis Armeniæ deſtinatâ Sponſâ Michaëli Auguſto Iuniori, quam ait operâ, & ſuaſionibus Deducentium adductam ad ejurandum ritum patrium. Acri circà religionem diſcidio invicem abhorruiſſe Græcos, & Armenos non ſemel in hiſce Hiſtoriarum Libris Pachymeres innuit. Vide Tomi prioris Caput I. Libri VI. Hujus Voluminis ſecundi Caput XX. Libri III. & Caput XXI. Libri VI. Solitos porrò Græcos eos, qui Ritum Patrium cum ſuo mutarent unctione velut initiare quadam, & hîc vides à Noſtro Hiſtorico, & infra Libri VI. Cap. XXI. diſertè affirmatum de Armenis: & idem eos uſurpare in Latinis ad Ritum Græcum tranſeuntibus, accipimus è literis Noſtrorum, hodieque in Græciâ degentium.

AD CAP. VIII.

PAg. 143. lit. A *Mulios è Cretâ Inſulâ ſervire Latinis illic jam ineluctabiliter prævalentibus non ſuſtinentes, &c.* Hos Latinos apud Cretam Inſulam armis prævalentes fuiſſe Venetos indicat Noſter infra Lib. VII. Cap VIII. dum ſolviſſe Conſtantinopoli Cretam verſus Athanaſium Patriarcham Alexandrinum nave Venetâ teſtatur. Sed & idem Libro III. Cap. XIX. clarè dixerat Cretam paruiſſe Venetis.

AD CAP. IX.

PAg. 144. lit. D. *Mulierem pellicere tentavit, ſe illam conjugem ducturum pollicens.* Mirari licet quomodo Philanthropenus offerre condirionem connubii ſecum huic Mulieri potuerit, quem ex Capite XI Libri hujus intelligitur habuiſſe tunc aliam legitimam uxorem, & ex eâ filium. An repudiaturum ſe oſten-

dit antiquam conjugem, ut locum novæ daret? An potius cum sciret istam Viduam Salampaxis Persæ non unam ipsi sed primariam inter plures fuisse uxorem, speravit illam credituram: posse connubium ritè initi cum viro præoccupato alijs nuptiis? seu, quod innuit Historicus, non ex verò hæc, sed astutè obtendebantur ad inducendam in fraudem Feminam Exteram, & sic eripiendam ei, quam tenebat Arcem.

AD CAP. X.

PAg 152. lit. D. ἀντιδόσεων ἱερῶν ἐγκολπίων. De hoc more firmandi pacta per mutuam traditionem Sacrorum Amuletnrum è collo suspensorum, videnda quæ notavimus Glossario Priori, verbo ἐγκόλπια. ubi geminum huic Cantacuzeni locum Lib. III. Cap. XVII. à παρερμηνείᾳ doctissimi alioqui & accuratissimi, necessariò vindicamus Interpretis.

AD CAP. XV.

PAg. 158. lit. D. *Quidam tamen qui decrepitum attigerant Senium, prisco illi Terræmotui, qui per excellentiam Magnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabilem putabant.* Puto hîc innui Terræmotum, qui Anno Chr. 1202. omnium fando auditorum per Orientem dirissimus contigit, quem Robertus Monachus Autisiodorensis in suâ Chronologiâ, incepisse ait triduo ante Ascensionem, & eo Tyrum, Acconem, Tripolim, &c. magnâ ex parte concidisse. Huius antiqui Terræmotus meminisse poterant, cum iste alius de quo Noster agit hoc loco Constantinopoli contigit circiter annum Chr. 1296. quicumque vivebant centenarii, aut paulò centenariis majores. Meminit alterius Constantinopolitani Terræmotus Magni, Scriptor vitæ Gregorij IX Romani Pont. referens eum contigisse Ann. Chr. 1231. quo ait multas domos, & templa Constantinopoli corruisse. At hujus recordari, vel Septuagenarij poterant. Indicat autem Noster, solos eos qui ultrâ vulgarem modum senuissent, illius Magni Terræmotûs potuisse memoriam testari. Quare verimilius fortè fuerit hîc significari Terræmotum An. 1222. quo Cæsarius Lib. X. Cap. XLVII. refert in Cypro Insulâ duas Civitates Terræmotu fuisse subversas, & in earum alterâ Episcopum sacris operantem, & circumpræsentem populum, Templi ruina pariter obrutos perijsse.

AD CAP. XVIII.

PAg. 162. lit. D. *Siquidem ab initio convenerat, quando est utrique isti Italorum generi* (Venetis, & Genuensibus) *permissum libera in Vrbe, ac per hos Tractus exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixæ, committere pugnam invicem non possent toto maris spatio, quod patet inter Abydi fauces, & Pharum.* Petrus Gillius Lib. II. de Topographia Vrbis Constantinopolis Capite VI. existimat Pharum fuisse sitam in Promontorio *Ceras* dicto. De hâc Pharo hîc agi verisimile videtur. unde crediderim aberrare ab Autoris sententiâ Breviatorem Vaticanum, dum hos terminos spatii intra quod digladiari Veneti cum Genuensibus ex pacto cum Imperatore inito nequirent, sic exprimit ἀπὸ τοῦ στενοῦ καλλιουπόλεως μέχρι καὶ τοῦ ἱεροῦ quid vocet ἱερὸν ipse viderit. Fauces quidem ad Callipolim eædem non sunt cum faucibus, quæ ad Seston, & Abydum, sed è Diametro illæ sunt invicem oppositæ: mediâ inter utrasque Propontide.

AD CAP. XX.

PAg. 164. lit. D. *Rixâ ex vulgari, & nihili offensiunculâ exardescente*. quod Codd. B. & A. ἔκ τινος αἰτίας εἰκαίας habent, Vat. exprimit ἔκ τινος μηδαμινῆς αἰτίας, *causâ*, vel offensiunculâ *nihili*.

Paulò post. *Rex Armeniæ ... cum Frerijs Italis vivens*. Hunc Regem Armeniæ Sanutus Lib. III. Pat. XIII: Cap. II. Haythonem vocat, & venisse Constantinopolim dicit, eo quod Michaël Andronici Filius Sororem suam desponsasset. congruunt hæc cum Pachymere, qui superiùs docuit Regis Armeniæ filiam Mariam nomine, Michaëli nupsisse. Explicat autem Sanutus, de quo genere convictûs Pachymeres agat, dum ait Hunc Regem cum Frerijs vixisse. docet quippe sumpsisse illum habitum Ordinis Minorum S. Francisci, & ut Sodalem horum Patrum, & Fratrem Constantinopoli vixisse; unde sumptâ occasione Sebath Haythonis frater Regnum Armeniæ occupavit. qui etiam Haythonem deinde captum excæcavit. sed is divino miraculo rursum adeptus usum oculorum, Regni quinetiam compos est factus: & Sebathum Constantinopolim misit, rogans Imperatorem, ut eum illic detineret. Hæc ibi Sanutus. Et ex eo fusiùs Spondanus An. Chr. 1294. num. x & xi.

AD CAP. XXIII.

PAg. 168. lit. B. Τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νικᾶ τῇ συνέσει. Sic Cod B. Vat. autem νικᾷ γοῦν ἡ σύνεσις τὸ ποιεῖν χάριν τὴν ἀνάγκην. Perobscuri loci ut possit intelligi, primùm constituenda scriptura est, puto in voce νικᾶ, ut in C. B. cum circumflexo in ultimâ legitur, mendum esse. Non enim est hæc tertia persona Indicativi præsentis à νικάω, νικᾷ: Sed secunda persona præsentis imperativi. Itaque acuenda penultima est, ut sit νίκα contractum ex νίκαε. & hujus vestigium scripturæ aliquod videri potest præferre Vat. Cod. dum ultimam acuit in voce νικά, in sede accentûs, non in accentû peccans. Sic ad verbum hæc sonant: *Vince prudentiâ, ut necessitas gratia fiat*. Hoc est: cum sit necesse usu jam recepto dare titulum fratris, in literis, Sultani, ne dubites hoc libenter facere, consideratione scrupulum vincens.

AD CAP. XXIV.

PAg. 170. lit. D. *Quæ cum ita sint, acri opus esse deliberatione, &c.* His verbis explicatur æstus animi, quo Patriarchâ, et Imperator ex repertis Athanasij scriptis diras intentantibus turbabantur, vano quidem metu. nam quid ex impotenti privati iam hominis iracundiâ Chartis clanculariis timidè inditâ formidari jure poterat? Tamen isti Schismatici, qui dirissima omnium anathemata ultrò arcessere in sua ipsorum capita non dubitabant, obedientiâ Christi Vicario negandâ, et dilacerandâ Ecclesiâ, religiosi usque ad superstitionem apparere affectabant, illîc trepidantes timore ubi non erat timor, ut dicitur Psal. XIII. Id, quod illis meritò exprobrat quidam Prudens verbis hisce ad oram Codicis B. è regione loci hujus adscriptis: ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀμαθία τὰ μηδαμινὰ μηδαμῶς φοβερὰ φοβεῖται· τὰ δ' ἀληθῶς φοβερώτατα οὐ δέδοικε. *Inscita, insulsaque stultitia, quæ nulla prorsus ratione metuenda sunt, metuit: quæ autem longè formidolosissima meritò censeantur, securo contemptu negligit*. quibus utique illud Christi Matt. XXIII. 24. convenit: *Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes*.

Pag. eâdem lit. E. *Disquirebat anxio, incertoque consilii animo, quem iniret modum his*

his sese angustijs explicandi. Ad hæc ille idem Censor marginalis hæc annotat. οὐχ οὕτως Ἀλέξανδρος· ἀλλὰ τὸν Γορδίου δεσμὸν πελέκει ἔλυσεν. *Non sic Alexander: sed Gordij nodum securi soluit.*

A D C A P. XXVI.

PAg. 179. lit. E. Quæ sequuntur in contextu græco post hæc verba: ἀλλ' οὕτω μὲν Ὀσφεντίσθλαβος; sic planè ut hîc leguntur in utroque optimo Cod. expressa, inextricabili perplexitate confusa sunt. Nam Noster naturâ tenebrosus, quoties multa paucis studet cogere, densiori se caligine involvit. Vaticanus Epitomator paulò distinctiùs hunc locum explicat. Eius hæc verba sunt: εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτέρην μετὰ πολλῶν ἀρχόντων αὐτοῦ· καὶ Ῥαδόσθλαβον Σεβαστοκράτορα Βουλγάρων, ἀνεψιὸν τοῦ ἐκεῖ· ἀδελφὸς γὰρ ἦν τοῦ Μίλτζου ὃς ἐβασίλευσε βουλγάρων βουλήσει Νογὰ ἀποστάντος τοῦ Τερτέρη· ἐλθόντος δὲ τοῦ Τζακᾶ, τῆς ἀρχῆς ἐξέβλητο ὁ Μίλτζος. τοῦτον οὖν τὸν Ῥαδόσθλαβον εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς περὶ τιμῆς, καὶ τὸ τοῦ Σεβαστοκράτορος ἀξίωμα βεβαιοῖ· ἀποστέλλεται οὖν ὁ Ῥαδόσθλαβος ἀπὸ Θεσσαλονίκης παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγιστάνων Ῥωμαίων καὶ ἱκανῆς δυνάμεως κατὰ τοῦ Ἐλτιμήρη ὃς ἦν ἀδελφὸς τοῦ Τερτέρη· νικᾷ γοῦν ὁ Ἐλτιμήρης τὸν Ῥαδόσθλαβον, καὶ κρατήσας αὐτὸν καὶ ἐκτυφλώσας, στέλλει παρὰ βασιλέα πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ σύζυγον· τοὺς δὲ μεγιστᾶνας τῶν Ῥωμαίων ἐκράτει, μέχρις ἂν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτέρην καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ δοὺς ἀντηλλάττει τούτους. Hęc Vaticanus Breviator Pachymeris, qui non meminit memoratæ Autori δεσποτείας Ἐλτιμήρη κατὰ τὸν Κρῦνον. ea vox à Pachymere bis posita in altero loco Κροῦρος scribitur. Nos utrobique Κρῦνον scripsimus, quòd Cruni loci mentionem apud Geographos reperimus, non autem Cruri Κρούρου. Præterea Epitomator omittit Eltimerē fuisse fratrē non solum Terteris, sed et conjugis Smiltzi, rem disertè expressam à Pachymere. deinde contra hujus autoritatem affirmat: venisse in potestatem Imperatoris Rhadosthlabū unà cum Tertere, hic enim ait spontè illum ad Imperatorem transfugisse ὁ γὰρ Βουλγάρων Σεβαστοκράτωρ Ῥαδόσθλαβος βασιλεῖ προσεχώρησεν, etc. deindè asserit Epitomator, ab Eltimere commutatos Proceres Romanos cum Tertere, et ejus Proceribus ab Imperatore detentis, cum Autor nullam mentionem faciat Bulgarorum Procerū simul istâ permutatione liberatorum, sed unius tantummodò Terteris cum Romanis numero tredecim Magnatibus commutati meminerit, ac permutationem ab Osphentisthlabo, ad quem Eltimeres Romanos misisset, factam dixerit. Nos nihil in Græco Pachymeris contextu immutare ausi, sententiam loci, prout divinate potuimus, exprimere sumus conati quàm clarissimè.

A D C A P. XXVII.

PAg. 181. *Nothâ filiâ Mariâ*. Præter hanc filiam Notham Andronicus, & aliam habuit similiter illegitimam Irenen nomine, cujus meminit Gregoras Lib. VII. quam & nuptui deinde traditam ait Ioanni Duci Pelasgorum, & Thessalorum principi. Hæc eadem esse potuit, quam oblatam in Sponsam Carani, Noster infetius indicat; nuptijs, prout appatet, non secutis.

A D C A P. XXIX.

PAg. 183. lit. B. *Mortuus quoque tunc est Veccus*, constantissimè perstitisse Veccum usque ad extremum spiritum in semel editâ professione Recti Dogmatis de Processione Spiritûs Sancti etiam ex Filio, & subiectionis Christi Vicario Romano Pontifici debitæ, præter quam satis indicat Noster Historicus et hîc, et quoties de illo agit: manifestè evincit ejus Testamentum instante morte in carcere tot annis pro religione à Schismaticis tolerato, conditum. cujus ideò exemplar nactus beneficio Ill. Allatii, hoc loco illud apponam cum latinâ interpretatione meâ.

TESTA-

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἐξορίαις καὶ φυλακαῖς τὸν ἴδιον καταλύοντες βίον, εἰ καὶ μηδὲν ἴσως ἕτερον ἔχουσιν, ἐφ' ᾧ ἂν καὶ διαθῶνται· ἀλλ' ὡς ἐν τύπῳ γοῦν διαθήκης τὴν τοῦ ἐγκλήματος ἐξάρνησιν διατίθενται, ἐφ' ᾧ ἄν τις αὐτῶν καὶ τύχοι τὴν ἐξορίαν, καὶ φυλακὴν καταδικασθείς· ἐντεῦθεν οἶμαι, οὐδὲν πραγματευόμενοι ἕτερον, ἢ τὸ τῆς κακουργίας, δι' ἣν τὸ πολλοὶ τὰς τοιαύτας καταδίκας ὑφίστανται, ἀποτριβόμενοι ὄνειδος. Ἐμοὶ δὲ τῷ ταπεινῷ καὶ ἁμαρτωλῷ, τοῦ τε θρόνου, ὃν τοῖς ἀῤῥήτοις Θεοῦ κρίμασιν ἔλαχον διωχθέντι, τοῖς τε μέχρι θανάτου ἐξορίαις, καταδικασθέντι καὶ φυλακαῖς, οὐδέν μοι μέλει, οὐδὲν ἐν χρείᾳ γεγονότι πτωχῆς καὶ πενιχρᾶς διαθήκης, ὃ τούτων μοι παραίτιον ἔγκλημα ἐξαρνήσασθαι· ἀλλὰ καὶ τοῦτο διὰ σπουδῆς ἡ ὁμολογία, ὅτι καὶ τὴν ἐπιτελεύτιον φθάνων ἀνάγκην, καὶ διατίθεμαι καὶ ὁμολογῶ. ὡς γὰρ τοῖς ἄλλοις εἰς ἀποσκευὴν ὀνείδους τοῦ ἐπὶ κακουργίᾳ, τοῦ ἐγκλήματος ἡ ἀπάρνησις· οὕτως ἐμοὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἡ ἀπολογία. Ἐπεὶ γὰρ τὸ τὴν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ὕπαρξιν φρονεῖν καὶ πρεσβεύειν με, ἔγκλημα ἐλογίσθη, τῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ ἐκπτώσεως θρόνου, καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ ἕως θανάτου ἐξορίας καὶ φυλακῶν ἄξιον, οὐ φεύγω τὸ ἔγκλημα, οὐκ ἀπαρνοῦμαι, ὡς μάλιστα ὡς ὄνειδος οὐκ ἀποσκευάζομαι· κἄν τινι ἐπάξιον ὕβρεως, ἐγὼ τοῦτον ὕβρεως στέφανον ἀναδῆσαι οὐκ ἀπαναίνομαι. Πῶς γὰρ ἂν καὶ ἀρνησαίμην ὀνειδισμὸν ἐπὶ δόγματι, ὅπερ καὶ εἰς ὀνειδισμὸν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀντιλέγοντες ὑμῖν περιτρέψουσιν; εἰ γάρ τινα ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ φησιν ἡ γραφή, τοῦτον οὐκ ἄλλον ἐγώ φημι τὸν τοιοῦτον εἶναι ὀνειδισμόν. Οἱ γὰρ ὑπὸ τῆς συγχωρίας τοῦ τῶν γραφῶν ἐλέγχου

TESTAMENTVM CONSTANTINOPOLITANI PATRIARCHAE IOANNIS.

PLerique Hominum in Exilijs, & Carceribus vitam absolventes, utcumque fortè morientes nihil habeant quod supremis tabulis cuiquam legent, prætextu tameo, & formâ condendi testamenti, luculentam criminis, ob quod addici eos exterminio, ac custodiæ contigit, inficiatiooem, Codicillo ritè ultimo consignant: non aliud, quantum arbitror, inde sibi proventurum potissimùm commodum spectantes, quam amolitionem famæ sioistræ, memoriam quoque ipsorum post vitam exhaustam, gravaturæ; quâ plerisque hactenus persuasum sit, iure ipsos, ac meritò pœnis fuisse istiusmodi subjectos; quippe verè reos sceleris ob quod justè, legitimeque damnati fuerint. Mihi contra humili, & peccatori, & Throno, quem ineffabilibus Dei judicijs sortitus fueram, dejecto, & exilijs carceribusque usque ad mortem damnato; nec quidquam in mendicâ, & miserâ fortunâ quod transmittam hæredibus habenti; haud quaquam scribendi tamen Testmenti consilium innascitur, ut in eo crimen abnegem tantarum mihi calamitatum causam; ejus quippe profitendi, ac quasi glorianter osteotandi, taotò potiùs studio teneor, ut hâc solùm gratia obtentum hunc usurpem supremarum Tabularum pro moribundorum consuetudine scribendarum: quò nimirum in ijs ultimo, & irrefragabili testimonio confirmem, me in istius professionis irrevocabili constantiâ usque ad extremum halitum durasse. Nam quæ alijs amolitioni dedecoris est, criminis, cujus habentur Rei, negatio; mihi eadem infamiæ causa esset. proptereaq; famæ posthumæ consulens, illud hîc ultrò clareq; confiteor. Quoniam enim imputatum Mihi vice criminis est, quod processionem Sancti Spiritûs ex Patre per Filium, & eiusdem Spiritus ex Patre per Filiũ extantia crederem, & docerem; ideòq; dignus judicatus sum, qui & è Patriarchico Throno dejicerem, & exilijs, custodijsque usque ad mortem addicerer, non me illud conscivisse, non in eo perstare inficior, non id à me ut probrum, ut dedecus, amolior; quin si cui fortè id contumeliâ dignum pudendumque videatur, Ego ab eo dissentiens, laudis hoc in parte pono, ac talis quidem opprobrij

probrij velut coronâ quadam redimiri, me non renuo. quorsû enim inficiando repellerem opprobrium, quod ob professionem recti dogmatis, non magis in me, quam in ipsum Christum à communibus utriusque intorquetur Adversarijs? Nam si fieri posset aliquod Christi opprobrium sacris affirmari literis, hoc ego unum præ omnibus esse contenderem, si ex sacrâ doctrinâ, quod isti volunt, revera conficeretur. Cæterum in hoc hallucinantur ij, quibuscum mihi controversia est: quod ipsis, vi argumentorum ex authenticis scripturarum, & Patrum testimonijs depromptorum, ineluctabiliter pressis, cum nulla ostenderetur via declinandi, quin fatenda esset, ac pro certo dogmate habenda; Sancti Spiritûs ex Patre per Filiû processio; aliunde verò cû pari Theologicarû ex scripturis ratiocinationû evidentiâ constringi se putarent ad affirmandû, proprietatem esse Personæ Patris hypostaticâ, originalê Spirationê activâ, concordare cû eo nequivere côsortiû in spirando Filij cû Patre; indeq; in frivolâ abstracti cavillatiunculâ vanæ distinctionis sunt, quâ pernegant idem esse *processionem*, & *extantiam*, ac fatêntes *procedere* quidem Spiritum ex Patre per Filium, dici tamen vetant, Spiritum per Filiû *extare*, Spirationê activam transire per Filium fingentes, quasi per mediû, & instrumentum inanime in nullo cooperans, ut ea ratione procedens Spiritus consequens quiddam intelligatur ad Filium solâ cogitatione, cui nihil respondeat in re, ita ut proprius Filij Spiritus, verborum tenus, & meri soni dicatur, re autem verâ alienus ab eo sit: utpote qui è solo procedat, & extet Patre. nulla quippe persuadeat ratio, Spiritum Filij dici, qui ex Filio non sit, aut, quod idem est, per ipsum suam non habeat extantiam. Quoniam igitur duo hæc absurdè, ut verè dicam, & impiè asserta; nimirùm Filium esse instrumentum ministratorium Patri in processione Spiritûs, & eundem Spiritum alienum esse à Filio, necessariâ consecutione demonstrantur ex his, quę isti ajunt, dum Spiritum ex solo Patre habere extantiam affirmant: ajo ego processionem per Filium, quam arctè stringentia Scripturarum testimonia fateri cogunt, cum eo quod proprium processionis est, infitiari non valentes ipsos, pervertere in opprobrium Christi Processionem ex Patre per Filium. quid

ἀναγκαζόμενοι τὴν δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν Πατρικὸν εἶναι δόγμα ὁμολογεῖν, τὸ μηδὲ εἰς τὴν τῆς ἐκπορεύσεως ὁμωνυμίαν ὀρθοποδοῦντες, ὡς ὑπὸ τῆς τῶν γραφῶν στενοχωρίας ἀγχόμενοι, τὴν ὑποστατικὴν τοῦ Πατρὸς ἰδιότητα τὴν ἐκπόρευσιν διαζευγνύουσιν· ὅμως μέντοι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἀναγκάζοντες λέγειν τὸ Πνεῦμα ἔχειν τὴν ὕπαρξιν, παντὶ σθένει ἀνάγκης ἀποδεικτικῆς ἀπελεγχόμενοι κατ' αὐτὴν τὴν ἐκπόρευσιν, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τὴν ὕπαρξιν, οὐ, ὡς αὐτοί φασιν, ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα ἔχειν τὸ ἄχρον, ὀργανικῶς δῆθεν αὐτὸ φέρειν διὰ Υἱοῦ ὡς ἑπόμενον τούτῳ συναφαιρεῖσθαι τῷ φρονήματι, καὶ τὸ μέχρι λόγων ψιλῶν ἴδιον Υἱοῦ, ἀληθῶς δὲ ἀλλότριον πρεσβεύειν αὐτοῦ· ἐπεὶ λόγος ἔσται ὁ πείσων οὐδεὶς, ἴδιον εἶναι υἱοῦ τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ, ἤτοι δι' αὐτοῦ. ὅτι γοῦν τὰ δύο ταῦτα ἔκτοπα ὡς ἀληθῶς ἀσεβήματα, ὀργανική τε ὑπηρεσία τοῦ υἱοῦ τῷ Πατρὶ ἐπὶ τῇ ἐκπορεύσει τοῦ Πνεύματος, ἀλλοτριότης τε τοῦ Πνεύματος ἐξ Υἱοῦ, ἀναγκαστικῶς ἀποδείκνυται ἐξ ὧν φασιν ὡς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα ἔχειν τὴν ὕπαρξιν λέγοντες, καὶ τὴν δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν κατὰ τὴν τῶν γραφῶν ἔλεγχον στενοχωρίαν, σὺν τῷ ἰδιάζοντι τῆς ἐκπορεύσεως ἀπαρνεῖσθαι μὴ ἔχοντες, εἰς ὀνειδισμὸν, ἐγώ φημι, τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν περιτρέπειν αὐτούς. τί γὰρ ἂν εἰς ὀνειδισμὸν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ, τὸ ἴδιον αὐτοῦ Πνεῦμα, ὅπερ ἡ ἀληθὴς ἐστι αὐτοῦ δόξα ὡς αὐτὸς τοῦ Πατρὸς, αὐτοῦ ἀλλοτριοῦν; καὶ τί ἂν εἰς ὀνειδισμὸν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ, ὑπηρετικὸν αὐτὸν πρεσβεύειν ὄργανον τοῦ Πατρὸς; Ἀρεσπισμὸς πάντως ταῦτα λαμπρῶς, καὶ τούτων φθόγγων ἐγὼ τόν τε ὀνειδισμὸν οὐκ ἀναίνομαι, οὔ τινι αἰσχύνῃ δοκεῖ, τὴν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν, ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ὕπαρξιν φρονεῖν, καὶ πρεσβεύειν με· τὴν τε ὁμολογίαν ταύτην τῆς παρούσης μου διαθήκης προαναπτύσσω. Ἐφεξῆς δὲ διατίθεμαι, οὐ πλοῦτον, οὐ χρήματα, ὅτε κτή-

ματα (πάντα γὰρ συναφηρέθη τῷ θρόνῳ) οἰκείοις διανέμων καὶ ἀλλοτρίοις· τὰ δὲ προσόντα μοι βραχέα καὶ πενιχρά, τοῖς ἐν τῇ φυλακῇ συμπαραμείνασί μοι παισίν, ὧν ὁ μὲν εἰς τάξιν υἱοῦ μοι λελόγισται, εἰς ὑπηρέτην δέ μοι ὁ ἕτερος, κατὰ τὴν ἐμὴν ἐμοὶ διαμερίζων ἐπίκρισιν.

quid enim in opprobrium Christi statui pejus possit, quam alienare proprium ab ipso Spiritum, qui gloria ejus est, sicut & ipse gloria est Patris? Et quid rursus in opprobrium Christi decernatur pejus, quàm si declaretur, & prædicetur esse ipsum Ministratorium Instrumentum Patris? Arianismus omninò hæc manifestus sunt. & hunc fugiens ego, non recuso quod inde in me redundat opprobrium, si cui pudenda res, & dedecus inferens, videatur, sentire, ac prædicare me: Patris per Filium processionem, esse item ex Patre per Filium extantiam. Itaque hanc professionem in capite hujus mei Testamenti colloco.

Deinde vero supremâ voluntate statuo, non de divitijs, non de pecunijs, non de possessionibus (omnia enim ista simul cum Trono mihi erepta sunt) eas aut Domesticis dividens, aut alienis: sed de reculis, quas habeo hîc paucis; cunctas Pueris, qui mecum in carcere permanserunt, quorum alterum loco Filii habui, altero famulo sum usus, mei arbitrio judicii dispertiens.

Ἰωάννης ταπεινὸς ἐλέῳ μὲν Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, διὰ δὲ τὸ ἀληθὲς τῶν Πατέρων δόγμα· τὴν ἐκ Πατρὸς δηλονότι δι' Υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, τὴν ἕως θανάτου ἐξορίαν καὶ φυλακὴν καταδικασθείς, οἰκειοχείρως τὴν παροῦσάν μου Διαθήκην γράψας ὑπέγραψα.

Ioannes humilis miseratione Dei Archiepiscopus Constantinopolis; propter autem verum Patrum Dogma; videlicet, Processionem Spiritûs ex Patre per Filium, exilio usque ad mortem, & custodiâ damnatus; propriâ manu scriptum præsens hoc meum Testamentum subscriptione firmavi.

Requiret forte aliquis in hoc Testamento Vecci professionem Subjectionis ad Romanum Pontificem. Verùm ea satis, ni fallor, innuitur in subscriptione, ubi pro Constantinopolitano Archiepiscopo se adhuc ferens Veccus, quòd suam Depositionem meritò irritam existimaret, abstinet tamen à titulo ambitiosè usurpato ab ejus Sedis Antistitibus Schismaticis, Oecumenici Patriarchæ.

Ad Librum IV.

CAP. I.

PAg. 192. lit. A. ὀψὲ παρασκευῆς ὑπὸ λυχνάψιν ἀφάς, τῶν κεκοιμημένων κατ' ἔθος μνημονευομένων ἀρχαῖον. *Vespere Parasceves, quando jam ad commemorationem mortuorum, ex more antiquo, faces accendebantur, &c.* Illa hîc memorata consuetudo vetus commemorationem Defunctorum multa facum accensione celebrandi, non ad paulò ante factam Ἀνθεστηριῶνος ἐνεστηκότος, *ineuntis Februarij* mentionem referenda est; quasi ejus potissimùm mensis initio ex more antiquo is ritus observaretur; sed ad indicationem præcedentem Vesperæ Parasceves, sivè sextæ feriæ; quando jam usu Ecclesiastico Sabbatum postridianum inchoari censebatur. Siquidem cunctis Hebdomadarum omnium sabbatis Ecclesia Græca mortuorum memoriam recolebat. Hoc docet nos Gennadius Patriarcha Libro de Purgatorio sic scribens. ἀκμὴν ἀσύνετοί ἐστε, καὶ οὐκ ἔγνωτε, ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία εὔχεται ἀεὶ ὑπὲρ κεκοιμημένων, καὶ κατὰ πᾶν σάββατον μόνως περὶ τῶν ψυχῶν μνείαν ποιεῖται, καὶ σαββατίζουσι δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπὶ πανήγυριν περὶ μνήμης ψυχῶν μνείαν· ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀπόκρεω φημί, καὶ τῷ περὶ πεντηκοστῆς. *Adhuc, & vos sine intellectu estis, &*

non

non cognovistis Christi Ecclesiam orare semper pro iis, qui dormierunt: & per omne Sabbatum memoriam facere solitam Animarum. Praetereaque bis in Anno Panegyrim celebrare commemorationis Animarum. nimirum sabbato praecedente Dominicam Carnisprivij, & sabbato ante Pentecosten. Hæc Gennadius. Annus, quo contigit hoc loco narrata Andronici Thessalonicam profectio, ut infra Lib. III. Cap. VII. ostendã, fuit Christi 1299. qui annus cum numeraverit Cyclũ Solis 20. cui competit litera index Dominicæ, D. intelligitur hîc memoratam feriam sextã ineunte Februario, in sextũ Februarii diem incidisse, fuit ergo talis diei vesperâ inchoata commemoratio Defunctorum merè hebdomadaria, non autẽ una ex solemnibus Mortuorum Panegyribus, quæ bis, ut ex Gennadio audivimus, in anno ceremoniã exquisitiori celebrantur, Sabbato præcedente Dominicam ἀπόκρεω sive, ut cum vulgò loquar, *Carnisprivij* Græcorum; quæ coincidit cum nostrâ Dominicâ Sexagesimæ, & Sabbato ante Pentecosten. Nam de Sabbato quidem Pentecostes, satis patet, quàm à mense Februario remotum sit. Sabbatum autem Dominicæ Carnisprivij Græcorum, sive Sexagesimæ, illo Anno, Pascha 19. Aprilis habente, fuit dies 21 Februarij, quæ ad Φεβρουαρίου ἐνισταμένου *ineuntem Februarium* nullo pacto pertinet, notum quippe satis, decem tantum primos cujusque mensis dies istâ μηνὸς ἐνισταμένου *mensis ineuntis* apud Græcos appellatione designari; cum qui sequuntur ad 20 μεσοῦντι μηνί, *medianti mensi*, reliqui ad finem usque λήγοντι hoc est desinenti mensi tribuantur. Atque hoc ipsum, videlicet ordinariam, & hebdomadariam dumtaxat fuisse hanc Commemorationem Mortuorum, indicat Noster Historicus, dum non πανηγυριζομένων, sed μνημονευομένων hoc loco τῶν κεκοιμημένων meminit. Mentionem porrò hîc factam accensarum facum, quam ego in interpretatione ad Ecclesiasticum usum revoco, non deerit fortè qui contendat ad merè civilem referendam fuisse rationem. Enimverò nec ego ignoro tali plerumque locutione designari tempus vesperæ adultæ usque ad jam increbescentes tenebras post occasum Solis: quando ad necessarium videndi usum, intra domos præsertim faces accenduntur. Sed si quis attentiùs reputet, videbit haud esse verisimile Imperatorem, summâ præsertim, & rigidâ hyeme, horam elegisse profectioni ex Vrbe capessendæ, quâ nocte ingruente aër magis magisque obscuraretur. Prima ergò pars vespertini temporis, sole ad occasum vergente, sub tertiam horam à meridie, intelligenda est. tali enim tempore rectè Imperator cum numerosissimo suo comitatu dare se in viam potuit, reliquijs lucis diurnæ suffecturis ad perveniendum in dissitam paucis milliaribus, ac suburbanam stationem Dripeam. Ibi enim diversorium habebat paratum in noctem insequentem. Non ergò quando Vrbe Imperator exivit Sole adhuc lucente civilis necessitatis gratiâ faces accendebantur; cum longè crepusculum abesset. quare restat, ut id ad ceremoniam religiosam sit referendum, occupari videlicet solitâ jam tum postridianâ commemoratione Defunctorum, accendendis per omnia Templa luminibus. Ad extremum observo: mentionem hic παρασκευῆς non intellectam à Vaticano Paraphraste juxta veram, & usitatam autori notionem feriæ sextæ. Sic enim hunc locum exhibet: τότε γοῦν παρασκευασθεὶς ὁ Βασιλεὺς ἔξεισι. *tunc igitur paratus Imperator exijt*. Ita ille; translatâ ad apparatum profectionis, dici Parasceves expressione; quo & valdè superficiariè defunctum hunc Epitomatorẽ apparet; & non valde fuisse peritum Rituum Græcorum, suspicio movetur. Non fuisse mihi tamen illum inutilẽ, hic ipse gratè profitendi locus est. Nam quædam in hoc capite, prout describibitur in Codicibus duobus alioquin optimis, diminutè aut confusiusculè posita, exertiùs Vaticanus Paraphrastes, & intelligibiliùs exponit. quare nonnihil ex illo interpretans adscivi: quod quale sit, ne, cui fortè id curæ fuerit, ignoret, verba ejus hîc adscribam. Loco igitur eorum, quæ sequuntur in nostro contextu Græco post illa verba: Ἰωάννης δὲ, &c. usque ad finem Capitis, Vaticanus hæc exhibet:

ὁ δὲ Πατριάρχης ἔμαθε τὸ βουλευόμενον παράλογον, ἔξεισι νῦν τῷ βασιλεῖ συντεξόμενος, καὶ τὰ περὶ τούτων κινήσων βουλόμενος· πολλὰ γὰρ ἦν τὰ προσπίπτοντα τῷ συναλλάγματι. πρῶτον, τὸ ἀπολέσαι τὴν ἰδίαν γυναῖκα τὸν Κράλην· δεύτερον, ἀφήλικα τῆς θυγατρός· τρίτον, τὸ ἀκουσθῆναι, ὡς ἐπιδημήσασαν τὴν Μοναχὴν γυναικαδέλφην τοῦ προτέρου ἀδελφοῦ Στεφάνου τοῦ Κράλη, εἰς Σερβίαν ἰδεῖν τὴν ἀδελφήν, ἥ τις ἦν γυνὴ τοῦ Στεφάνου, ὅστις ἦν καὶ κατεαγὼς τὸ σκέλος· διὰ τοῦτο καὶ ἀπραγμόνως ἔζη· αὐτὸς γὰρ ἦν δικαιότερος τὴν ἀρχὴν ἔχειν, ὡς πρῶτος ἀδελφός· αὐτὴ γοῦν ἡ μοναχὴ καὶ τοῦ βασιλέως ἦν γυναικαδέλφη ἐκ τῆς τοῦ Ῥηγὸς Οὐγγρίας· ταύτην οὖν (forte ταύτῃ) πορνικῶς ἠκούσθη συμμιγῆναι ὁ Κράλης ἐπὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως λαμβάνων. &c.

A D C A P. XV.

PAg. 211: lit. A. *Ianuario, quem enarratores Ascræi Poëtæ Lenæona dictum Atheniensibus tradunt*. Sanè in Græcis Scholijs hodie in Hesiodum extantibus fol. lxviii. editionis Venetæ Trincaveli Anni 1537. legitur ad illa Poëtæ verba, Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. hæc Moscopuli Annotatio: κατὰ τὸν μῆνα δὲ Ληναιῶνα, ὅς ἐστι Ἰανουάριος. Infra fol: lxxiii. pag 2. post medium, Ioannes Tzetzes ad eumdem locum sic observat: μῆνα δὲ Ληναιῶνα ἤγουν χοιάκ, ἤτοι τὸν Ἰανουάριον, ὃς Ληναιὸς παρὰ Ἴωσι καλεῖται. Quod autem se Pachymeres alioqui dissentientem in hoc ab ijs, tamen dum carmen apud ipsos pangeret (οἱ καὶ ἡμᾶς ἐν τοῖς κατ᾽ αὐτοὺς ἐποποιοῦντες) quasi excusat, quod eorum improbatam aliàs sententiam expresserit, aut indicat se alicujus horum Magistri ludum frequentantem, eos versus conscripsisse; aut si ætas, vel aliud repugnet quominus Ioannis Tzetzæ, aut Moscopuli Pachymeres auditor fuerit, dici posset, id carmen ab eo scriptum dum Ludimagistris operam puer daret, qui Hesiodum ex prius publiblicatis Ioannis Tzetzæ, aut cujusvis alterius expositionibus enarrarent. Dixi & de his in Glossario.

A D C A P. XVI.

PAg 212. lit. D. ὡς μετ᾽ αἰδῶ παρ᾽ ἀλλήλων ἀπεῖναί σφισι. Vltrò fateor me in his verbis supplevisse syllabam ἀπ, in verbo εἶναι, quod solum in Codd. B. & A. legebatur, mendo à loci sententiâ manifestè redarguto.

A D C A P. XXII.

PAg. 221. lit. E. εἰς δ᾽ ἐκεῖνον ἐν ἀφανεῖ μιμεῖται Πάνδαρον, καὶ ὀϊστῷ βάλλει· καὶ καιρίαν, οὐ κατ᾽ ἐκεῖνον, τὴν πληγὴν δίδωσι. Respicit his Autor rem narratam Iliad. Δ. à vers. 93. ad 154. Ibi Pandarus refertur, inobservatus, & contra fidem pacti fœderis, sagittam in Menelaum immisisse, quæ tamen summam illi duntaxat cutem perstinxerit leviter. in quo dissimilis fuit exitus utriusque jaculationis. Nam hæc ab Alano pari fraude, perfidiaque attentata, grave revera, & profundum vulnus in Raülis Magni Domestici vitalia pertulit. quò spectant illa Nostri verba ὀϊστῷ βάλλει, καὶ καιρίαν, οὐ κατ᾽ ἐκεῖνον, (nempe Pandarum) πληγὴν δίδωσι. de Pandari enim telo sic Homerus scribit.

Ἀκρότατον δ᾽ ἄρ᾽ ὀϊστὸς ἐπέγραψε χρόα φωτός.

Summam extimamque sagitta superscripsit cutem viri. Raüli autem Alanus καιρίαν, hoc est altam, & periculosam, si non etiam lethalem infixit plagam.

CAP. XXIV.

PAg. 224 lit. D. Οἱ δὲ γε καὶ ἀκμῆτες εἰς ὅπλα ἦσαν, καὶ ὀδυνηθεὶς ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν Σκύλλαν, ὅπως ὄντοι τὰς ὁρμὰς ἐπ' ἐκείνους προσέχοντο. Hæc digitum intendunt in Odyſſeam μ, ubi refert Poëta vidiſſe Vlyſſem raptos à Scyllâ diſcerpi, ac vorari ſex è ſuis ſocijs, ſummo dolore ſuo, quod ijs opitulari nullo pacto poſſet: unde ait.

> Οἴκτιστον δὴ κεῖνο ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
> Πάντων ὅσσ' ἐμόγησα, πόρους ἁλὸς ἐξερεείνων.

Non potuit autem noſter aptiori imagine repræſentare cordolium Romanorum ſuos Cives in mari à Piratis eruciari è litore ſpectantium ſine ullâ facultate ſuccurrendi.

AD CAP. XXV.

PAg. 226 lit. B. καὶ Θυμαίνη προσχών, &c. Fuerit hæc Thymæna Vrbs, quam Ptolomæus in Galatiâ collocat: cuius & Arrianus meminit in Periplo. Alij Teuthraniam appellant.

AD CAP. XXVII.

PAg. 233. lit. C. *Inane Aeneæ Simulacrum*. Sumptum ex Iliad. ε. v. 449.

> Αὐτὰρ ὁ γ' εἴδωλον τεῦξ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
> Αὐτῷ τ' Αἰνείᾳ ἴκελον, καὶ τεύχεσι τοῖον, &c.

Vnde Virgilius Æneid. x.

> *Tum Dea nube cavâ tenuem ſine viribus umbram*
> *In faciem Aeneæ, viſu mirabile monſtrum,*
> *Dardanijs ornat telis, &c.*

AD CAP. XXXII.

PAg. 241. lit. C. Quæ hîc citantur ex Ethicis S. Baſilij, inter ea, quæ hoc nomine leguntur in Collectione editâ Operum ejus S. P. non reperi. In Epiſt. ad Amphilochium Can. x. pag. 764. Edit. Pariſ. An. 1618. quædam de juramento habentur, à cauſâ, & caſu hîc à Pachymere tractato non omninò abhorrentia.

AD CAP. XXXIII.

PAg. 244. lit. D. ὅτι συνάμα πολλοὺς χειροτονοίη ἐν μιᾷ ἱερᾷ τελετῇ, τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ τάξεως. Vitio vertitur Epiſc. Marmaritzieſi, *quòd multos ſimul ordinaret ejuſdem in Sacerdotio Ordinis unâ ſacrâ functione*. Hoc eſt, opinor, quòd cauſa compendij, in Ordinationibus quas, ut ante Hiſtoricus retulerat, pecuniâ venderet, unicâ impoſitione manuum multos ſimul initiaret, errore intolerabili exiſtimans, nihil eſſe neceſſe unicuique ſingillatim ritum illum ſacrum adhibere. quod ei feſtinanti lucri ſimoniaci gratiâ, in quamplurimis quàm breviſſimo tempore ordinandis, id commodum videretur, parum penſi habens quæſtuoſo ſe illigare ſacrilegio. Ergo ἱερωσύνη *Sacerdotium* hoc loco generatim Ordines majores indicat, puta Diaconatum, & Presbyteratum, & cum *multos* dicit, ejuſdem Ordinis *unicâ ſacrâ ceremoniâ* μιᾷ τελετῇ ordinaſſe, ſignificat plures Diaconatûs, plures etiam Presbyteratûs petitores, non ſingulis adhibendo ſacrum ritum, ſed uni pro cunctis, aut ſuper omnes in commune ceremoniam legitimam

timam

timam exercendo, abundè universos pro rectè, ac viritim initiatis habuisse.

Pag. eâdem lit. E. Καὶ μᾶλλον ὅτι ἐκλελοιπότων κατὰ Δύσιν καὶ τῆς ἀπὸ μεγάλης Συνόδου Ἀρχιερέων διὰ τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπιμέλειαν. Quænam sit his verbis memorata Magna Synodus post quam *Episcopi defecisse* dicantur in *Occidente*, hoc est, esse desijsse legitimi Ecclesiarum Præsules veræ Ordinationis Charactere insigniti, quæri non immeritò potest. mihi non videtur dubium quin hîc agatur de Synodo Oecumenicâ VIII. eademque Constantinopolitanâ IV. & tempore, & causâ Photij celebratâ, maximè super controversijs Ignatium inter & Photium. Post hanc cum fraudibus, & mendacijs suis Photius ita Græcos à Latinis alienasset, ut numquam deinceps bonâ fide universa Orientalis Ecclesia cum Occidentali consenserit, desierunt Oecumenica Concilia in Oriente celebrari, unde ultima fuit Synodus octava inter eas, quæ in Orientalis Imperij celebratæ ditione in commune consulentes concordi assensû Græcos pariter, & Latinos habuere. Finxerunt autem Græci Schismatici, quod refert hoc loco Andronicus addictissimus Schismati, & infensissimus Ecclesiæ Romanæ, ex illo tempore, quo vixit Photius, & est Syodus Oecumenica octava celebrata, desijsse in Occidente veram Episcoporum successionem. De confictâ ab impostore notissimo Photio, & à Photianis iactatâ Synodo, quam isti nomine octavæ venditant: vide Opus ante hos annos sex hîc Romæ editum ab Ill. Leone Allatio, hoc titulo. *De octavâ Synodo Photianâ*.

Ad Lib. V.

CAP. II.

PAg. 259. lit. D. E regione horum verborum: ἐμοὶ μὲν, ἔλεγεν, ἓν ἀναγκαῖον, καὶ αὐτῆς ζωῆς προτιμότερον, τὸ Θεοῦ θέλημα γίνεσθαι, &c. quibus Andronicus magnificè jactat: *unum sibi videri necessarium, esseque idem vitâ, & spiritu carius, fieri quod Deus vult*: legitur in Barberino Cod. annotatum in margine, ἀλλ' ὦ βέλτιστε, αἱ δὲ συχναὶ ζημίαι οὐκ ἂν εἶεν Θεοῦ θέλημα. *Atqui, ô optime, damna, & infestationes hæ crebræ, non utique fuerint voluntas Dei*. Manus portò quâ hæc verba scripta sunt, non minus videtur antiqua quàm ipse contextus; cujus scriptura, ut aliàs observavi, non immeritò credi potest æqualis ætati Pachymeris. Itaque non inverisimiliter quis opinetur, hanc censoriam ad hunc locum Notam fuisse appositam ab aliquo eorum Clericorum, quos non raró deinceps Historicus memorat dira perpessos ab Athanasio post restitutionem in Thronum, quam nunc cum maximè moliebatur Imperator.

AD CAP. IX.

PAg 270. lit. B. καὶ πᾶν ἄλλο χεῖριστον καὶ ἐπίῤῥητον ὄνομα. Aliquando suspicabar legendum ἐπάρατον. Sed contra stat consensus Codicum. Nec verò est necesse. Nam & ἐπίῤῥητον ad vituperationem, & execrationis significarionem confertur. unde Eustathius ad Iliad. Iota pag. 736. Ed Rom. τὸ, ἐπίῤῥητος, exponit: καταῤῥήσεων ἄξιος, *maledictis dignus*.

Vers. seq. ἔκ τινος ἀλλοκότου καὶ πανικοῦ φρονήματος. Novè hîc Pachymeres *Panici* adjunctum, quod vulgo terrori lymphatico, ac consternationi subitæ tribui solet, audaci supra modum, & vi majore, afflatuque velut Numinis concitato impetui adaptat. Sed proclivis est transitus ab activo ad passivum. Furentes videlicet motus, quos Pan Dux, ut Fabulæ ajunt, in Exercitu Bacchi, in suis militibus ciebat;

unde illi in improvisos, & vehementissimos insultûs erumpebant, metum trepidum in ijs, quos peterent, creabant. Nisi fortè τὸ μανικὸν generatim causam superiorem humanarum cujuscumque generis perturbationum indicat. ut æquè timor, & audacia, si non spontanea, sed vi divinâ impressa fuerint, μανικὰ dicantur.

AD CAP. XII.

PAg. 273. lit. B. *Vidit Constantinopolis Latinum Rontzerium*. Hic quem Pachymeres Rontzerium nominat, non videtur esse posse alius à Rogerio Lauriâ, de quo multa satis splendida narrat Thomas Fazellus, in Opere de Rebus Siculis, Lib. IX, posterioris Decadis.

Paulò post lit. C. *De quo pauca præfari, prout audivi, volo; quæ si abhorrere à vero reperiantur, non scriptor, sed quâ est usus autore, Fama culpetur*. Meritò quæ deinceps refert de Rogerio Pachymeres habuit ipse suspecta; præstareque fidem illorum noluit. Fuerunt enim, quantum è Latinis monumentis illorum temporum potest intelligi, falsa pleraque; à Græcis videlicet odio in Rogerium suo indulgentibus conficta. Puta, illum fuisse militem è Religioso Sodalitio Templariorum. Deinde illius Religionis habitu rejecto, ac professione impiè spretâ, piraticam fecisse. Inde exosum Romano Pontifici; & ab eo ad pœnas petitum. Et similia; quorum nec vola, nec vestigium in eius rebus prolixè à pluribus tractatis, apparet. Imo invenimus literas huic à Romano Pontifice perhonorificas scriptas. Petrus d'Oultremanus Noster in Libro singulari, De Excidio Græcorum, ait: Hunc Rogerium ab Hispanis Brundusinum dici, Germanum verò stirpe fuisse, Filium Ricardi Flori. unde & ipsum Moneada Florum cognominat.

Ibidem lit B. *Præcesserat hunc Farenda Tzimes*. Hic vero nomine dictus est Ferrandus Ximenes, uti nos docet Petrus d'Outremanus Libro modò laudato, autorem citans Moncadam, qui & paulò inferius, Cap. XIV. memorati à Pachymere Ferrandi è Cyzico recessûs, meminit.

Pag. 274. lit. A. *Theuderico Nepoti Manfredi Siciliã obtinenti*. Agitur hîc sine dubio de Friderico Aragonio. cujus ut Noster balbutit in nomine; ita in genere peregrinatur. erat enim gente Hispanus, non Germanus; & non Manfredi Nepos, sed Petri Regis Aragoniæ filius.

Iidem lit. B. *Nam Ecaterinam connubio sibi junxit Regis Frater*. Quando Fridericus cum Carolo Rege Neapolis pacem fecit, eamque affinitate firmavit, Anno Christi 1302. quâ de re hoc loco agitur, Fridericus ipse non ejus frater, duxit uxorem, non Ecaterinam, sed Eleonoram Caroli filiam. prout ex ejusdem Friderici publicis literis datis apud Castrum Novum Ann. Chr. 1302. mensis Augusti die 19, ab Oderico Raynaldo in eo Annali descriptis constat. Sed videtur Pachymeres in hoc errandi occasionem sumpsisse, ex eo quod Ann. Chr. 1295. tractatum fuerat connubium Friderici hujus cum Catherina, ex Filiâ Regis Caroli Neapolitani, & Balduino, qui Constantinopolitanum Imperium amiserat, natâ. Id matrimonium vehementer urgebat Bonifacius VIII. Rom. Pont. cujus plures de illo argumento literas recitat Odoricus ad illum annum. Non successit tamen negotium. & illa Catherina deinde nupsit Carolo Philippi Regis Francorum fratri, Ann. Chr. 1301. quod ipsum alieno loco, prout obiter audierat, visus est commemorare Pachymeres, parùm attendens pertineret id nec ne, ad rem, de quâ nunc agit. ad Pacem videlicet inter Carolum Regem Neapolitanum, & Fridericum sancitam Ann. Christi 1302. cum jam Anno superiori Carolus Frater Regis Franciæ evocatus in Italiam à Pontifice ut Carolo II. Regi Neap. adversus Fridericum Siciliam occupantem auxiliaretur, conciliante ipso Bonifacio matrimonium inijsset cum modò memoratâ Catherinâ, imputato in dotem Imperij Con-

Conſtantinopolitani titulo, ad quod Catherina jus è Patre trahebat. Narrat hæc Ioannes Villanius Lib. IX. Cap. CV. Iordani Temporum illorum Hiſtorici, cujus Opus M.S. ſervatur in Bibliothecâ Vatic. num. 1960. de hâc re verba hæc recitat Diligentiſſimus Odoricus Raynaldus An. Chr. 1301. num. 15. *Mortuâ Conjuge Caroli* (Fratris Regis Franciæ) *duxit Catharinam, cui jus Imperij Conſtantinopolitani debebatur. ideò cum Venetis compoſuit pro Conſtantinopolitano Imperio recuperanda, & venit Romam MCCCI. & à Papa Bonifacio honorificè ſuſceptus, Vicarius, & Defenſor Eccleſiæ conſtituitur, &c.* Satis porrò veriſimile eſt Carolum iſtum, ſimul Catherinam duxit, ſumpſiſſe titulum Imperatoris Conſtantinopolitani, collatum ipſi à Pontifice Coronam Imperialem ei tribuente. Id ſaltem innuere videntur illa continuò ſubjuncta Noſtri verba: *quem Papa coronans Imperatorem ſine Terra, commovit illi ſpem Conſtantinopoleos recuperandæ, ex jure quod ſcilicet traheret à Sponſâ Nepte* (imò Filiâ) *Balduini*. quid hîc dicatur *Imperator ſine Terra*, vide explicatum in Gloſſario verbo TEPA. Verum hæc cuncta, ut dixi, pertinent ad tempus ſuperius pace ſiculâ, cujus occaſione Rogerius Catelanos, qui in Siciliâ militaverant, volente ſua causâ Friderico, in Orientem abduxit. De quo audiendus Fazellus Lib. IX. Dec. Poſt. pag. 477. *Porrò Sicilia tot bellorum motibus libera, in Militum Catelanorum Aragonenſium, & Siculorum rapinas, & deprædationes incidit. quas Fridericus, ut inſulam expurgaret, contra Turcas, qui Conſtantinopolim infeſtabant, auxiliares miſit.*

AD CAP. XV.

PAg. 279. lit B. *Nemini porrò his præſentium dubium fuit, id quod re ipsâ verũ erat, quin per iſta declararetur, Ioannem illum olim Imperatorem cognomento Batatzam, &c. defenſaſſe Magneſiam Civitatem.* Quod hoc facilè præſentes crediderint, & Hiſtoricus ita eſſe revera indicaverit; non continuò rem evidentem, & indubitabilem opinor reddet apud judicij ſeverioris viros. Mutus ille, ac Surdus ex utero, miro prodigio repente audiens, & loquens, quid tandem affirmavit? nempè id ſolùm, quod paulò ſuperiùs poſitum eſt: ſe vidiſſe *Virum Imperatorijs ornatum inſignibus, qui ſeſe ajebat ipſum, Vrbis ſibi tuendæ curam aſſumere*. nominavitne hunc Ioannem Batatzam? aut viſæ ſibi Imaginis illius, formam ſibi conſpectam aſſeruit fuiſſe ſimilem? nihil horum. Nam Pachymeres ſi quid tale dixiſset, non taceret. Fundamento igitur caret idoneo hæc quæ exprimitur hoc loco, tum iſtorum Magneſiæ Præſidiariorum, tum Pachymeris opinatio ipſius. Nam forma Viri Inſignibus Imperatorijs ornati, quî magis Ioanni Batatzæ convenit, quàm Theodoro ejus filio Imperatori ibidem quoque Magneſiæ ſepulto, aut, ſi Conſtantinopolitanos Imperatores laudatæ memoriæ, & in fide Orthodoxâ, ac Catholicâ communione indubitatæ conſtantiæ quærimus, quàm Conſtantino Magno, quàm Marciano, alijſve paris meriti? Nam Ioannem Batatzam etſi multæ virtutes commendabant; tamen præter communem Græci Schiſmatis, & circa S. Spiritûs ex Filio Proceſſionem Hæretici erroris invidiam, libido etiam in ætate ſenili, probroſa deformabat. Vide ſummum alioqui ejus admiratorem Acropolitam Hiſtoriæ ſuæ num. LII pag. 56. Ed. Reg. ubi eum infamem amoribus cum aliarum tum Marceſinæ cujuſdam Pediſſequæ Annæ Alemannæ Auguſtæ ſecundæ illius Conjugis, fatetur. Quantò veriſimilius credi potuiſset, iſti muto, & ſurdo formam Viri Imperatorijs ornati inſignibus oblatam repræſentaſse S. Archangelum Michaëlem Protectorem Chriſtianorum contra Barbaros? Hunc Græci paſſim Ἀρχιστράτηγον appellant, qui Titulus Imperatorem ſonans Imperialibus non disconvenit Inſignibus.

AD

A D C A P. XVII.

PAg. 282. lit. A. Ad finem hujus Capitis, ubi dicitur de Michaële Augusto Iuniore: ὥσπερ τις Τροπαιοῦχος τὴν Πόλιν εἰσήρχετο; non renuit se libera indignario Lectoris cujuspiam quin hæc oræ marginali Barb. Codicis allineret; Τροπαιοῦχος ὁ φυγὼν τοὺς ἐχθρούς, καὶ αἴτιος διὰ τὴν ἑαυτοῦ δειλίαν γεγονὼς πάντων κακῶν; *Itane Trophæum referens, qui tergum vertit Hostibus, & causa fuit ob suam ignaviam omnium malorum*] Alludunt hæc turpissimam Michaëlis, & totius Romnni Exercitûs in ipso procinctu Prælij fugam, superiùs narratam Lib. IV. Cap. XVIII.

A D C A P. XXIII.

PAg. 296. versu antepenulrimo. *Amurio se admovere festinavit*. His verbis in Græco B. Codicis conrextu respondebanr ista: ἔρχεται πρὸς τὸ ἀμμόριον. juxta quæ Ammorium videtur esse loci nomen, in quem se Alisyras victus, & saucius receperit. Sed præterquam quod mentio non extat Arcis, aut Oppidi sic dicti per hos Tractûs; id credi vetat ipse Pachymeres Cap. XXV. affirmans, Alisyram ex fugâ se recepisse Tripolim, quam Vrbem priùs occupaverat. Est sæpiùs supra, & infra memoratus in hâc Historia Dux Barbarus Amurius. hinc est mihi suborta suspicio mendi in hâc Scripturâ. Pachymeremque scripsisse non πρὸς τὸ, sed τῷ Ἀμουρίῳ. quod, quia ex priori lectione consequitur quippiam Pachymeris narrationi contrarium, ut demonstravi, emendandum putavi, eo quem innui modo.

A D C A P. XXXII.

PAg. 314. lit. A. ἀλλ' οὔτε φλὸξ ὤρτο, οὔτε πῦρ θεσπιδαὲς ἴαχε, κατὰ ποίησιν. μόνος δ' ὑπετύφετο καπνός. Allusit hæc scribendo Pachymeres varios simul miscens Homeri locos. Primum illum Iliad. θ. v. 135.

— Δεινὴ δὲ φλὸξ ὦρτο θεείου καιομένοιο.

Deindè illum ex Iliad. ψ. v. 216.

— μέγα δ' ἴαχε θεσπιδαὲς πῦρ.

unde etiam illa paulò superiùs verba, ἐφύσα λιγέως, sumpserat. Pergit enim ibi Poëta.

Παννύχιοι δ' ἄρα τοίγε πυρῆς ἄμυδις φλόγ' ἔβαλλον
Φυσῶντες λιγέως.

quibus & istud ulimum de fumo, vel ex suo quodam, vel ex alrerius mihi nunc non succurrentis Vatis Poëmare addidit.

Ad Librum VI.

HVic Libro præter morem Pachymeres peculiarem præfixit Prologum, qui tamen sine proprio titulo in Codicibus est cum Capite I. confusus. Ego distinguendum putavi. Porrò non parùm laborandum fuit in extricandâ nitideq; declarandâ Autoris hîc præstantis sententiâ, quam & percepisse me & satis explicasse confido. Causa istius in proloquendo novitaris opinor fuerit, quod aliquo intervallo post hactenus scripta Pachymeres operi se reddiderit: & ei rei dum se accingeret, eventuumque narrandorum atrocitatem reputaret, hâc Lectoris præmonitiunculâ proludendum putaverit.

AD CAP. I.

PAg. 319. lit. A. *Cazanes, (ut de illustri in paucis Principe, brevi digressione, pauca non indigna scitu memorem) &c.* quæ deinceps pertexit de Cazanis laudibus Pachymeres satis congruunt cum ijs, quæ Aythonus, Villanius, Sanutus, & S. Antoninus de illo memorant, quæ vide Collecta apud Continuatores Baronij Henricum Spondanum, & Odoricum Raynaldum, ad annos 1294. 1301. & 1304.

Pag. 319. lit. D. *Cum alia gravia Sultani Arabum damna intulit; tum ipsis quoque Hierosolymis hostiliter admotus, parum absfuit ab Urbe illâ tantâ, cui Sultan Christianis ereptæ dominabatur, expugnandâ, &c.* Hæc Cazanis adversus Sultanem Syriæ expeditio oculatum ab Aythono, qui ei se interfuisse narrat, testimonium habet. Refert is Hist Or. Cap. xlt. Cassanum Regem Tartarorum Christianum unà cum Regibus Armeniæ, & Georgiæ pariter Christianis, expeditione communiter suscepta duxisse contra Melechnazerum Sultanem Aegypti, Syriæ dominantem, Exercitum ducentorum millium, magnam partem Equitum: & occurrentem sibi Sultanem apud Hamam, antiquis Emesam, dictam, cum centum Equitum millibus, & infinitâ multitudine Peditum, ingenti prælio fudisse, fugereque in Aegyptum coëgisse. Idque præsens Aythonus contigisse ait die Mercurij ante festum Nativitatis Domini. Existimat Spondanus ad An. Chr. 1300. n. 1. id referendú ad Decembrem superioris Anni Chr. 1299. quo Cyclus Solis 20. literam Dominicalem D. habuit, cuius indicio cognoscimus Christi Natalem illo anno incidisse in feriam sextam. quare 23. decemb feria quartâ, die ante Christi Natalem tertiâ, clades illa Sultani contigerit. nisi quis retrò eam movere ad Annum superiorem Christi 1298. malit. quo vigilia Natalis Christi dies mercurij fuit. De his differemus postea Lib. III. harum Obs cap. VII. num. XIX.

Pag. 319. lit. E. *Vastans quin etiam Aegyptum, cladesque illic Arabibus non leves inferens; longè pluribus, & gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei ne penetraret interius, locorum arenis invijs, & aquæ inopibus latè squallentium insuperabilis difficultas obstitisset.* Ante omnia Lectori rationem reddo suppletæ à me lacunæ, quę hîc in M. S. archetypis hiabat. Sic enim ibi extat: εἰ μὴ γ᾽ ἐκείνῳ τὸ ἐν τῷ ...... τόπων ἀμμώδης καὶ ἄνυδρος εἰς πολλὰ προσίστατο. ego inter τῷ & τόπων, duo hæc verba πρόσω χωρεῖν inserenda censui, non sine verisimilitudine confidens, haud longè sic à verâ primigeniâ scriptione abesse hunc ita suppletum locum.

Pag. 320. lit. D. *Curam ingressus sibi parandi è consanguinitate successoris, quod liberis carebat.* Hæc quæ Pachymeres hoc loco de Cazane scribit: caruisse illum liberis, non benè cohærent cum ijs quæ Villanius lib. VIII. Cap. XXXV. & ex eo Sanctus Antoninus Titulo XX Cap. VIII. §. 9. ex relatione cujusdam Civis Florentini diù in Perside versati memorant. Nimirum Cassano uxorem fuisse filiam Regis Armeniæ speciosissimam, eamdemque Christianam: ex quâ cum ei natus esset filius ita deformis, ut vix humani aliquid habere videretur, Cassanú uxorem quasi compertam adulterij, una cum monstroso, quem ex se negaret editum, fœtu incendio perimi mandasse. Sed cum impetrasset à Cassano Mulier ut sibi per eum liceret antequam flammis cum Puero traderetur, confessione apud Sacerdotem purgare animum, & sacram Eucharistiam percipere, filiumque baptizare, contigisse, ut sacro Lavacro tinctus Puer, repentè formosissimus evaderet. Quo motus Cassanus non modò revocavit præceps judicium; sed & Christi palàm Religionem est amplexus. Ita illi: quæ non innotuisse Constantinopoli, etiam alio ex hac Historiâ ducto argumento suadetur. Superiùs enim Libro V. Cap. XVI. scripsit Noster, Andronicum certiorem factum de potentiâ Cazanis, ut eum sibi adjungeret,

geret, offerendam ei curasse filiam suam notham in conjugem, quam & ille propositionem benignè acceperit.

Pag. 320. lit. E. *Hunc igitur, cui erat Carmpantas nomen, accersivit usque ab Indiâ*. Etiam Aytonus Cap. XLV. Hist. Or. & Sanutus Lib. III. Par. XIII. Cap. VIII. disertè affirmant Successorem Casani fratrem ipsius. Licet Bizarus his posterior, & minus, ubi dissentit, fide dignus, filium Casano morienti successisse scribat, Libro VIII. Rerum Persicarum. Discrepant tamen hi omnes in hujus nomine à Pachymere, dum Carbandam, seu Carbagandam vocant, quem Noster hîc Carmpantam, alibi Carmpantanem appellat. Tradunt autem modò laudati Autores istum Casani fratrem matre Christianâ editum, & ipsum Christianum, Nicolai nomen in Baptismo accepisse, perseverasseque in verâ Religione, quoad vixit mater; sed eâ mortuâ; quod post annos sex contigit, ad Mahometismũ defecisse.

AD CAP. II.

PAg. 323. lit D. *Sapientissimus Ignatius, cujus hâc de re testimonium quæso audire ne gravemini, dum legitur*. χρῆσις S. Martyris Ignatii hoc loco lecta quænam fuerit, non facilè divinatu est, quòd multæ in ejus Epistolis legantur in eam sententiam quâ subiectio Populi ad Episcopum ut necessaria commendatur. Indicabo hic aliquas. In I. Epist. ad Smyrnæos. Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ, ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς χριστὸς τῷ Πατρί· καὶ τῷ Πρεσβυτερίῳ, ὡς τοῖς Ἀποστόλοις. . . . μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ· ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω· ὥσπερ ὅπου ἂν ᾖ χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· οὐκ ἐξὸν ἐστὶ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, &c. Hoc est ex antiquâ Interpretatione Latinâ: *Nullus sine Episcopo aliquid operetur eorum, quæ conveniunt in Ecclesiam. Illa firma gratiarum actio reputetur, quæ sub ipso est, vel quam utique ipse concesserit. ubi utique apparet Episcopus, illic Multitudo sit: quemadmodum utique ubi est Christus Iesus, illic Catholica Ecclesia. Non licitum est sine Episcopo, neque baptizare, neque Agapen facere: sed quod utique ille probaverit, &c.* Idem Epist. II. ad Polycarpum: Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν· ἀντίψυχος ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. *Episcopo attendite, ut & Deus vobis: Vnanimis ego cum subjectis Episcopo*. In III. ad Ephesios: πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ: *Decet vos concurrere Episcopi sententiæ*. Quartæ ad Magnesios hæc sunt in hoc propositum inter alia: πρέπον οὖν ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὥσπερ καὶ τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσι, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐκ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται. *Decens igitur est, non solum vocari Christianos, sed & esse, quemadmodum quidam Episcopum quidem vocant: sine ipso autem omnia operantur. Tales autem non bonæ conscientiæ mihi esse videntur, &c.* In sexta ad Trallesios hæc habet: ὅτ' ἂν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ χριστῷ, φαίνεσθέ μοι οὐ κατ' ἀνθρώπους ζῶντες· ἀλλὰ κατ' Ἰησοῦν χριστὸν, &c. *Quum Episcopo subiecti estis, ut Iesu Christo, videmini mihi non secundùm homines viventes, sed secundum Iesum Christum, &c.* Horum aliqua, vel fortè omnia, aut etiam his plura, quæ in Ignatianis Epistolis leguntur, crediderim jussisse hîc recitari Andronicum. unicè enim faciebant ad scopum illi propositum persuadendi Arsenianis, ut Athanasio Patriarchæ se subderent: & eum ex pluribus Ignatij Epistolis quædam allegasse, argumento esse potest, quod nullam nominatim designavit, ex quâ verba, quæ audiri voluit, erueret.

Pag. 324. lit. D. *Tunc adhuc Orthodoxa fidei synceritas Romæ florebat; cum nondum fuisset ab Ecclesiâ deprehensa damnataque labes Honorij*. Vt superiùs Schismaticus Imperator persuadere voluit: à tempore Magnæ Synodi, hoc est Oecumenicæ octa-

cæ octavæ (aut potius Pseudosynodi suppositæ à notissimo Impostore Photio, quam Photiani pro Oecumenicâ octavâ ostentant, & venerantur) defecisse in Occidēte veram successionem legitimorum Præsulum, quod Notis ad Cap.xxxiii. Libri iv. refutavimus: ita nunc pari vanitate ait: Sedem Romanam, ex quo deprehensa damnataque labes Honorij fuerit, Orthodoxam esse desijsse; quo nihil; non dicam iniquiùs, & calumniosiùs: sed & obtusiùs, stultiusque dici potuit: ut enim omittam collisionem horum duorum Assertorum; quorum alterum hîc ponit: desijsse in Honorio Pontifices Romanos esse Orthodoxos; alterum Capite xxxiii. Libri iv. superiùs adstruxerat; post octavam demum Synodum, hoc est ducentis annis ab Honorio, desijsse in Occidente veram successionem legitimorum Præsulum; ex quo sequitur Romanos Pontifices totis annis ducentis, & fuisse legitimos Pontifices, & rectè ut tales à Græcis ipsis agnitos; cum tamen Orthodoxi non essent: illud modò ajo: satis esse manifestum: Honorij, si quis fuit, lapsum in metâ facti hæsisse imprudentiâ; ad fidem ac dogma minimè pertinuisse. Sergius Patriarcha Constantinopolitanus, nondum agnitus pro Hæretico, scripsit ad Honorium Romanum Pontificem An. Christi 632. agitari magno tumultu controversias: *duæ ne an una sola in Christo agnoscendæ essent voluntates, & operationes*; quibus rixis compescendis opportunum interim sibi videri suggerebat, imponi à Pontifice ex æquo utrisque super tali altercatione silentium. Fecit quod rogabatur Honorius; & quia tale consilium eventu noxium Catholicis, commodum Hæreticis deprehensum est, multorum postea querelis, & criminationibus nomen fuit illius, & memoria notata, quasi temerè credendo subdolo Hæresiarchæ, qui nondum larvam deposuisset, Hæresi Monothelitarum *fomentum impendisset*. In quo toto quis non videt, ne primam quidem speciem defectionis ab orthodoxâ fide apparuisse ullam, aut vel fingi potuisse? An enim silentio ad tempus quibusdam inter se contendentibus indicendo, damnavit aliquid rectè assertum, aut pravè dictum aliud sancivit? nihil minus. Sileri quippe de re etiam verâ, sine ullo veritatis præjudicio, potest; & interdum propter commune bonum expedit. Plura de celeberrimâ controversiâ à Viris doctissimis, hodieque eruditissimè tractatâ, dici à mè non postulat hic locus.

Pag. 326. lit. D. ὑμεῖς δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν ἱερωσύνην ἐν μέρει τίθετε τῶν ἀνεπιλήπτων. Hîc errore Librarij Descriptoris negatio exciderat, quæ, sententiâ clarè flagitante, restituenda fuit, οὐκ ante ἀνεπιλήπτων reposito. Sonat enim ἀνεπίληπτος, ut patet, & Hesychius distinctè admonet, ἄμεμπτος ἀκατάγνωστος, *irreprehensibilis, nec reprobari dignus*. cujus contrarium de Sacerdotio Ecclesiæ præsentis Arseniani, ut & hoc loco, & alibi Pachymeres docet, affirmabant; asserentes, videlicet, dubiam saltem, si non manifestè invalidam, ordinationem eorum esse, qui à Patriarcha tunc Constantinopolitanam Ecclesiam regente, sacris initiarentur. Scripsit ergò sine dubio Pachymeres, prout restituimus ex justa conjecturâ, ἐν μέρει τίθετε τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων:

Pag. 428. lit. A. παριδὼν ταῦτα ἑλὼν τι ὑμᾶς. Sunt in hac Oratione perobscura, & ἀσύνθετα *inconnexa* quædam, nisi, quod interdum factum est à me, paraphrasi ex antecedentibus, & consequentibus necessaria divinante suppleantur. In istis perintricatis locus hic fuit, in Cod. Allat. sic scriptus: παριδὼν ταῦτα ἕλωμαί τι ὑμᾶς. Cod. Barb. habet ἕλωμαι. neutra lectio cum sequentibus cohæret. Reposui ἑλὼν τι ὑμᾶς, sententiâ jam tolerabili.

Pag. 331. lit. C. ἀλλ' ἀκρίτου αὖ δεῖ τοῖς λεγομένοις κριτοῦ. sic necessario reposui: cum in Codd. corruptè legeretur: ἀλλὰ κριτοῦ αὖ, &c. præterquam enim insulsa esset illa nominis κριτοῦ quasi continuata repetitio: manifestè loci sententia exigit, ut sequentia declarant, significare Arsenianos: opus esse ad decisionem controversiæ suæ, Iudice supremo, qualem vocant, κριτὴν ἄκριτον, Iudicem judicio subeundo

non obnoxium, ex cujus ſententiâ provocari nequeat, utpote ſupra quem alius non ſit in terris Iudex: & talem iſtos Adulatores Schiſmaticos agnoſcere Laicum Imperatorem, in cauſis etiam Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, non pudet. Sed ſimiles habent labra lactucas.

AD CAP. III.

PAg. 335. εὖ γὰρ καὶ Πλάτων ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσκαριφήσατο. Locus hîc indigitatus à Pachymere extat apud Platonem Lib. 1. de Legibus, pag. 630. Ed. Steph. ubi ſic legitur: διαβάντες δὲ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ (φράζει Τυρταῖος) τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι· ὧν οἱ πλεῖστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων μάλα ὀλίγων. quod addit mox Noſter, ex Platone, de Cive inter ſeditiões fido, hoc eſt pro Republicâ fortiter ſtante, & eam ſuâ virtute, ac ſapientiâ iuvante, videre eſt in verbis, quæ ἀμέσως præcedunt modò deſcripta, ubi Athenienſis Interlocutor eum à Cliniâ Cretenſi expreſſiſſet: videri Tyrtæi verſibus commendari potiſſimùm illos, qui bello externo contra Hoſtes Gentis alterius, non autem bello civili contra Cives ſuos, bellicam fortitudinẽ probarent: ſic reſumit: ἡμεῖς δέ γε ἀρίστους, ἀγαθῶν ὄντων τούτων, ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι, καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν πολίτην τῶν ἐν σικελίᾳ μεγαρέων. ὅς φησι.

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
Ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

Τοῦτον δὲ φαμὲν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταυτὸν ἐλθοῦσα (ἴσ' ἐλθοῦσαι) μετ' ἀνδρείας· πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς. διαβάντες δὲ καὶ εὖ μαχόμενοι, &c. ſuperiùs deſcripta, quæ illic continuè ſequuntur. In quorum Latinâ Interpretatione verborum (ut hoc obiter admoneam) neſcio quare Serranus mentionem Patriæ Theognidis in Græco diſertè poſitam omiſerit. Cur item non expreſſerit ἀντίθεσιν à Platone affectatam Poëtæ ad Poëtam, dum Tyrtæo priùs laudato, Theognin Poëtam & ipſum ſic opponit, ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν πολίτην τῶν ἐν σικελίᾳ μεγαρέων, *Poetam autem, & nos teſtem habemus Theognin civem in Siciliâ Megarenſium*. Sed ut ad Pachymerem revertar, in hoc ejus contextu duo neceſſariò emendavimus. Prius quod ſcriptum erat Πλάτων ἐν νόμοις, pro quo repoſitum ἐν Νόμοις. In Opere nimirum inſcripto, Νόμοι *leges* in Libros expanſo XII. aut potius XIII. computatâ in eum numerum, quaſi Appendice, quam vocat Ἐπινομίν. Alterum in illis verbis: θρασυνομένοις μὲν, ὡς ἀδίκους, κατὰ δικαιοσύνης· θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑβρισταῖς, κατὰ σωφροσύνης. ubi quis non videt illud, ὡς ἀδίκους, malè reſpondere τῷ, ὡς ὑβρισταῖς cui ἀντίθετον ? reſcribendum ergò fuit, ὡς ἀδίκοις. Non abſcedam hinc prius, quam & illud obſervarim. Διαβάντας à Platone hîc vocari milites externos (cujus tamen vocis nullum veſtigium in Interpretatione Serrani viſitur) quòd ferè tales in Græciam mari tranſportarentur. Διαβαίνειν enim eſt trajicere flumen, aut mare. Græciæ autem ſitus erat ejuſmodi, ut ad eam ex exteris Gentibus mari ferè veniretur. Porrò ex iſto μισθοφόρων διαβάντων genere, vel in primis hi erant Ducis Magni milites, è Siciliâ, aut Italiâ ab ipſo deportati, quibus tam implacabiliter Pachymeres iraſcitur in omni occaſione de his agendi. Hîc autem etiam contra eos Platonis teſtimonium ſubornat.

AD

AD CAP. IV.

PAg. 337. lit. A. *Quidam & ipse Catelanus, Mpyrigerius nomine*. Existimo *Berengarij* nomen à Pachymere in *Mpyrigerium* deformatum. Nam Occidentalium vocabulis à B, præsertim inchoatis Græci temporum illorum M p, præponebant. Sic videmus, & supra à nostro Libro III. Cap. 20. & apud Cantacuzenum *Mpajulum* positum pro *Bajulo*, ut similia præteream sexcenta. Certum est Catelanis valde usitatum fuisse Berengarij nomen. In Collectione Historicorum, qui res Aragoniæ scripserunt, saltem quindecim Catelanos viros illustres, qui Berengarij vocarentur memoratos reperio; quorum aliquem hunc ipsum fuisse, de quo hîc agitur, crediderim: licet quis sit ex omnibus designare certò non possim. Vidi post hæc jam scripta, Librum Petri d'Outremanni Nostri de Excidio Græcorum, in quo lego Cap. III. pag. 465. verum & patrium nomen hujus Mpyrigerij Tenzæ, fuisse *Berengarius Entensa*, vel de *Intentijs*: eumque fuisse genere Catalanum. Hunc Frantzes Lib. I. cap. VIII. vocat *Piceriotetzam* conflatis in unum, & monstrose corruptis vocabulis duobus, *Mpyrigerius Tenza*. Gregoras Lib. VII. pag. 103. propiùs ad Pachymerem, hunc Catelanum *Piringerium Tenizam* nominat.

AD CAP. XX.

PAg. 359. vers. ultimo. ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν κιρρῶν παραπήμασι. Ita Barb. Codex: Vat. autem: ἀλλὰ καὶ τις ἐκ τῶν κιτρίνων παραπήμασι σημαίνει. τὰ κιρρὰ gilvi coloris, ut notum est, vestimenta sunt, medij inter album, & rufum; melini à melle, quibusdam dicti. Idem autem videotur exprimere τὰ κίτρινα Vat. Codicis. Vox quippe ea est à κίτρῳ *malo citrio* ducta, cujus corticis naturalis color à gilvo, aut Melino non abhorret. Dubiro tamen de scripturâ an non congruentius ad analogiam scribi τὰ κίτρινα debeat.

AD CAP. XXI.

DE Fabis eorou tactis memoratis hoc Capite, Vide Glossarium Verb. ΚΕΡΑΣΒΟΛΟΙ ΚΥΑΜΟΙ.

AD CAP. XXIV.

PAg. 366. lit. B. *Etsi viri casu indoluit*. Persuadere hâc totâ narratione studet Pachymeres, solos Alanos sine jussu, consensu, aut conscientiâ Michaëlis Aug. Autores fuisse Necis Rontzerij. Phrantzes tamen Protovestiarius Lib. I. Cap. VIII disertè affirmat: Michaëlem Satellitibus suis, & stipatoribus mandasse, ut Rogerium (sic rectè Rontzerium appellat) obtruncarent. Gregoras Lib. VII. pag. 102. ait: cædem illam factam à militibus Michaëlis, quòd ei iratum illum nossent, gratam ipsi fore, arbitratis. Idem tamen paulò post, non Iuniorem solùm, sed & Seniorem Augustos istius facinoris suspicione aspergit, dum scribit: Rontzerium interfectum à Romanis, quòd ipsos ejus accersiti pœniteret. Satis enim patet, non à privatis hunc Romanis, sed ab Imperantibus accersitum.

AD CAP. XXVI.

PAg. 368. lit. B. *Catelanum quendam.. titulo Ameralis honoraverat.* Nomen hujus Catelani prodit Outremanus Lib. de Exc. Græc. Cap. III. pag. 466. Fernandez Aones. ubi & ejus Socerum, quem Ῥαὺλ παχὺν Pachymeres appellat (nos Raulem Crassum vertimus) ipse nominat Radulfum Paqueum.

Pag. 370. lit. B. *In his Catelani... pro capite pugnantes haud inulti ceciderunt.* Hac seditione Oultremannus occisos memorat Rodericum Perez de S. Cruce, Arnaldum de Moncortes, & Ferrerium de Torellas, à Berengario Legatos ad Andronicum missos.

AD CAP. XXXIII.

PAg. 385. lit. A. *Catelani circiter sexaginta.* Superiùs dixerat, centum quinquaginta Catelanos comitatos fuisse Rontzerium ad Michaëlem euntem, tum eosdem illo interfecto captos. Nimirùm multi primo tumultu fugerint, multi longi carceris incommodis absumpti perierint, ut nunc tantum sexaginta superessent. Gregoras, & Phrantzes comites hosce Rontzerij liberaliter multiplicant, numero ad ducentos rotundando.

AD CAP. XXXV.

PAg. 387. Quæ hic referuntur de Smiltzænâ, hoc est, uxore Smiltzæ, quæ Neptis erat Imperatoris Andronici ex Fratre Constantino Sebastocratore, respiciunt priùs narrata à Nostro Historico Cap. XVIII. Libri V. cum quibus ut intelligantur, comparanda sunt.

Pag. 388. lit. B. *Sensus acer repulsæ quam ab Imperatore* (Osphenthistlabus) *tulerat ambiens honorem (quem tamen seriùs suis est postea temporibus adeptus) necessitudinis nuptialis cum Domo Augustâ.* Hoc ex occasione Pachymeres attingit ultra metas ejus Historiæ excurrens. Nam sub finem vitæ Imperatoris Michaëlis Iunioris, quem Libro harum Observ. III. Cap. I. num. IV. demonstrabimus mortuum fuisse Octobri mensi Anni Chr. 1320. tredecim fermè annis post id tempus, in quo Historia Pachymeriana desinit, hic Osphenthislabus Rex Bulgariæ Theodoram alteram Filiarum ejusdem Augusti Michaëlis Iunioris duxit uxorem, prout disertè testatur Gregoras ipso principio Libri VIII. pag. 129. quam & longè prius petijsse, Noster memorat infra Cap. XXVII. Libri VII. Porrò (ut & hoc obitèr attexam) quòd huic interdum nomini Pachymeres O literam præmittit, hoc loco, & quibusdam alijs Osphentistlabum vocans, quem alibi Sphenthistlabum nominat, favet, ni fallor conjecturæ Volfij, Notis ad Gregoram pag. 271. suspicantis, à Græcis *Sphenthistlabum* scribi nomen à Pannonibus hodie ac Sarmatis *Venceslaum* efferri solitum.

Ad Librum VII.

CAP. V.

PAg. 403. lit. B. *τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγονται πάντες, ὡς ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις μαρτυρεῖ. Omnes homines naturâ scire desiderant, ut, quam ex usu sensuum percipiunt, delectatio testatur.* quinque priora hujus commatis verba notissimum sunt, & decãtatissimum Aristotelis effatum, ex initio Primi ejus Metaphysicorum Libri.

Libri. quæ autem continuè memoratur à Pachymere ἀγάπησις τῶν αἰσθήσεων, non eam solum, quã in interpretatione expressi delectationem in usu percipiendi objecta per sensus designat, sed præterea, juxta notionem propriam græci verbi ἀγαπᾷν, satisfactionem, & quasi plenam satietatem bominis contenti, desiderare plus non valentis dum fruitur vegetâ facultate suorum omnium sensuum. Hanc quietem humanæ curiositatis in usu expedito sensuum, eleganter declarat Cicero Lib. II. Quæstionum Academicarum his verbis: *Ordiamur ... à sensibus; quorum ita clara judicia & certa sunt, ut, si optio naturæ nostræ detur, & ab eâ Deus aliquis requirat, contenta ne sit suis integris incorruptisq; sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quærat amplius*. Hactenus Tullius.

Cæterum (de quo semel admonendus hîc Lector est) Codex optimus Barberinus hîc deserere nos incipit, crebris in reliquo Libri hujus Lacunis hians, & ubi continuat utcumque scriptionem, interdum irreparabiliter corruptus. unde assuetis illi ad calcem supplementis, ex alijs exemplaribus, deligentes attentione magnâ, quæ probabiliora videbantur, usi sæpè sumus; ex Codice quin etiam illo Vaticano, etsi evagari ab Autoris verbis liberè solito, ubi melius non occurrit, excerpentes, unde sententiam tolerabilem efficeremus.

AD CAP. XI.

PAg. 409. lit. E. *Præterquam saltus, & juga præ rupta Montis Gani validis suorum insessa præsidijs nostris invia fecerunt.* Postquam hæc erant edita, dubitavi, an non græca his respondentia: καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφυλάττοντο. potiùs significarent, Iuga prærupta Gani adhuc à Romanis fuisse custodita: quare Barbari tunc tantum potuerint incursare, quæ circa Ganum sunt. cui opinioni favet quod infra Cap. XXI. tamquam eventum his posterius refertur: arctas fauces Gani Montis ab Amogabaris fuisse penetratas, & Arcem in Iugo positam, captam. Iuxta istam sententiam refingi debet mea interpretatio in hunc modum: *Duces illius Gentis, cum saltus, & juga prærupta Gani Montis validè adhuc custodita, tentare non auderent, varias ex abundante turbâ conflatas manus quoquoversum emittentes, &c.* Hoc indicare volui; etsi adhuc sentiam: non carere penitùs verisimilitudine, quam expressi in editis sententiam. Potuerunt enim Amogabari, ne à tergo irrumpentibus Præsidiarijs Arcis Gani cæderentur, custodes ipsis angustarum faucium è suis opponere.

CAP. XVIII.

PAg. 418. lit. B. *Sequester totius conventionis fuit quidam Spinulus.* Ex Monumentis Genuensium habeo; vocatum hunc Opicium Spinolam, potentissimum Ducem Gibellinorum, Generum Principis Antiochiæ Filij Friderici II. Imperatoris, ut affirmat Constantius Capite CCLVIII. in Historijs Siciliæ. Porrò Zurita Tom. II. Cap. XII. & Corius Cap. CLXV. ajunt, Palæologos exquisivisse affinitatem cum modò memorato Opicio Spinolâ, ut per illum Gibellinos sibi adiungerent. quod idem affirmat Foglieta in Elogijs, & in Tristano Calco Lib. XIX. Cap. CCCCXXIV. qui & ait: ob potentiam Opicij omnes Italiæ Civitates in eo oculos fixisse.

Paulò post. *Qui* (Spinulus) *filium Imperatoris Despotam Theodorum Generum jam sibi datâ in matrimonium filiâ fecerat.* Hæc filia Opicij Spinolæ Theodoro Palæologo Montisferrati Marchioni nupta, Argentina vocabatur.

Ibid. lit. C. *Prœmaturè is obijt, sine prole masculâ.* Agit de Theodoro. Vocem græcam ἄπαις non debui vertere: *sine liberis*: sed, *sine prole masculâ*: quoniam Historici Itali affirmant, natam ex Argentinæ Spinolæ, cum Theodoro Palæologo conjugio

conjugio filiam *Iolanten* dictam, quæ postea nupsit Aymoni Comiti Sabaudiæ. Videtur hic fuisse filius Amadei IV. cui postea morienti in Comitatu successit: quando, quasi ut ostenderet quàm non eum pœniteret affinitatis cum Domo Palæologâ contractæ, libentissimè consensit in propositam ipsi conditionem sororis suæ Ioannæ (quam Græci Annam vocaverunt) Andronico Iuniori, Michaëlis sæpiùs hoc opere memorati filio, in Imperij consortium adscito, collocandæ. prout fusè narrat Cantacuzenus Lib. 1. Cap. xl. Hujus Annæ sive Ioannæ Sabaudæ Imperatricis, nacti è Museo Emin. Card. Francisci Barberini veram effigiem, quam Illustriss. & Excellentissimus D. Comes Laurentius Nomius, Primus Præses Cameræ Serenissimi Sabaudię Ducis, & ejus olim in Monasteriensi Conventu Legatus Plenipotentiarius, ex Archio Serenissimę Domûs Sabaudicę depromptam Eminentię Suę misit, ejus hîc Ectypum damus.

AD CAP. XXII.

PAg. 427. lit. B. *Frater ipsius, idemque in Principatu Successor Apagas.* Filius Chalaii Apagas, non frater erat, ut agnoscit ipse Pachymeres Tomo priore Cap III. Libri III. pag. 116. & in hâc secundâ Parte Lib III. Cap. xxvi. pag. 178. Idemque attestantur summo consensu Historici Arabes. Vide Librum III. harum Observationum Cap. VII. num. XII. ignoscendum igitur hoc loco est μνημονικὸν σφάλμα Pachymeri.

AD CAP. XXV.

PAg. 433. lit. A. *Μαρίαν τὴν Δέσποιναν τῶν Μουγουλίων θρυλλουμένην.* Similiter inferiùs Capite XXXII. αὐταδέλφη τοῦ Βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγουλίων ὕστερον πρὸς Δέσποινα ὀνομαζομένη. Carmāptani Successori Cazanis, & novo Kani Tocharorum obtulerat in spōsam Andronicus Augustus Sororem propriam Mariam,

& illo

& illo acceptante, eandem cum regio Comitatu Nicæam miserat. Hanc ait Historicus vulgò fuisse nominatam Dominam Muguliorum. Sic enim Mogulenses Principes, primariam & præ cæteris nobilem uxorem solebant à cæteris distinguere addito ei *Dominæ* titulo. Id disertè testatur Abulpharagius pag. 429. sui Chronici Arabici, agens de Iingizchano Primo Imperatore Mogulensium cujus uxorem primariam, & nobilissimam الخاتون *Al Chatun* hoc est, *Dominam* vocatam, proprio nomine nuncupatam fuisse ait *Ovisuniin Begi*. Similiter in aliis, quorum ordine meminit Imperatoribus ejus Gentis, plerumque memorat præcipuam cujusque conjugem, semper illi uni tribuens titulum *Chatun*, sivè præposito articulo, *Al Chatun*: quem titulum Eduardus Pocockius Latinus ejus Chronici Interpres, solet exprimere vocabulo *Dominæ*. Maria igitur Palæologa, uti jam nunc primaria uxor Carmpantanis Kanis Muguliorum, à suis Græcis titulum *Chatun* ei à Mogulensibus tributum, suâ linguâ reddentibus δέσποινα *Domina* Muguliorum vocitabatur, prout his duobus locis Pachymeres affirmat.

AD CAP. XXVIII.

PAgina 439. litera A. ἐπὶ Βιζύης ἀπεῖχον. Bizyam fuisse in mediterraneis Thraciæ, dudum docuerunt Ptolomæus, & Stephanus. πόλιν autem eamdem, non κώμην extitisse, *Civitatem*, non *vicum*; demonstrat Scriptor Anonymus æqualis temporum Basilij Macedonis, qui annis ferè quingentis priùs Andronico hoc Nostro, Orientale tenuit Imperium; in Vitâ nondum editâ quam græcè scripsit Sanctæ Mariæ cognomento Iunioris. Servatur hæc in Bibliothecâ Vatic. Cod. 800. fol. 230. Ibi autem postquam dixisset Autor: Mariam cum Viro suo ex Vico quodam, αἱ Καμαρέαι, vocato, ubi Mariti ejus Nicephori Paterna erat Domus, migrasse Bizyam, addit: ἐνταῦθα ἡ μακαρία τὸν μὲν τόπον ἤμειψεν ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν, &c. *Hic Beata locum quidem mutavit è vico in Vrbem*. quam & non multò post, πολυάνθρωπον vocat, celebrem, & populosam. quò facit, quod Pachymeres mox dicit: multa millia bellatorum ex ejus Civibus subitò conflata.

Paulò post: *Magnus illic Tzauzius Vmpertopulus Equites sub se habebat plures ducentis*. Veteri planè instituto Augusti Byzantini præsidio equestri Byziam tenebant; & ejus Præfecturam viris præstantibus committebant. Nam jam ab Anno Christi circitèr 880. modò laudatus Scriptor vitæ S. Mariæ Iunioris, docet viro ejus S. Mulieris Nicephoro, quòd bello Bulgarico fortibus se factis commendasset, in præmium datam esse Turmæ Præfecturam habentis stationem Byzię. Verba ejus hæc sunt: τότε τοίνυν ὁ τῆς Μαρίας ἀνὴρ Νικήφορος ἀριστεύσας τοῖς Βουλγάροις μαχόμενος καὶ ψήφῳ τῶν κρατούντων εἰς τὴν τῆς Βιζύης τοῦρμαν ἐκπέμπεται.

AD CAP. XXXIII.

PAg 445. lit. D. ὁ τοῦ Μανουὴλ Ζαχαρίου πρωτάτου τῇ Βασιλείᾳ θεῖος ἀνεψιὸς ἀπεσώπητος. Hunc innominatum, è Familiâ Cataneorum Genuensium Phoçam obtinentium fuisse, pro certo est habendum ex ijs, quæ Tomo priori ad Cap. xxx. Libri v. observavimus pag. 474. utique cum hîc eum Noster Manuëlis Zachariæ qui primus Phocæam beneficio Michaëlis Primi Palæologi Imp. accepit ἀνεψιόν, hoc est ex Fratre, vel Sorore Nepotem vocet. Etsi enim vox ἀνεψιὸς aliquando Patruelem significat; tamen hîc è Fratre, aut Sorore genitum designare, debet intelligi ex eo, quod ad θεῖος refertur; quâ unâ Græci voce geminam indiscriminatim latinam exprimunt *Patrui*, & *Avunculi*. quare in Interpretatione utramvis disjunctim necessitudinem expressi. Fuerunt sanè Catanei, ac Zachariæ diversæ

Genuen-

Genuensium Familiæ: tamen, ut à peritis Rerum illarum accipio, crebris Affinitatibus, & Connubijs, ita inter se confusæ, ut potuerit unus, & idem nomine illo duplici, hinc à Patre, inde à Matre ducto, promiscuè nominari: præsertim ab Exteris Scriptoribus parum in his ad exactum rem callere plerumque curantibus.

AD CAP. XXXIV.

PAg. 446. lit. D. *Eas se compositurum controversias Theudérichus ratus si aliquem è suâ consanguinitate mitteret*, *&c.* circa hanc rem gestam hæc apud d'Outremannum reperio Lib. de Exc' Græc. Cap. III. pag. 467. *A Friderico Rege Siciliæ, cujus auspicijs pugnare ceperant, missus Ferdinandus Balearici Regis minor Filius, in pace Catalanos ponere nequivit.* Ita ille: quem ergo hîc Gidâm, aut Matercam Farentem Theuderichi filium vocat Pachymeres, credibilius est fuisse Ferdinandum Balearicum. Quin & fortasse vocabula illa *Materca Pharens*, è *Balearico Fernande*, sivè *Ferdinando* deformata fuerint.

Finis Libri II. Observ. Pachym.

PETRI

PETRI POSSINI
E SOCIETATE IESV
OBSERVATIONVM
PACHYMERIANARVM
Ad Hiſtoriam
ANDRONICI
LIBER III.
Quæ ad Tempora, & ad Chronologiam pertinent tractans.

CAPVT I.
De numero Annorum, quos hæc Rerum Andronici Hiſtoria complectitur. hujus finis quantum abſit ab initio Hiſtoriæ Cantacuzeni.

I. ANTE omnia operæ pretium duco figere utrimque metas huic Hiſtoriæ, & ex quo limine procedens, in quem excurrat limitem, definire metiendo. Scribit Noſter Cap. I. Lib. I. pag. 4. lit. B. Andronicum Palæologum capeſſentem ſolum, extincto jam Patre habenas Imperij, *annos natum fuiſſe quatuor ſupra viginti*: ac Cap. XXXVI. & ultimo Libri VII. hujus Operis poſtremi, affirmat deſinere hanc Hiſtoriam in Anno undequinquageſimo ætatis Andronici ejuſdem. unde infertur; Res geſtas ann. ſex, & viginti, hujus Secundi Pachymerianæ Hiſtoriæ voluminis argumentum facere: annos quippe ſumimus expletos, ad expeditiorem calculum: id quod citrà magni detrimenti periculum poſſe nos facere, ex ijs quæ numero mox tertio; de nato circa Iuliani anni principium Andronico dicemus, apparebit.

II. Reſtat explorandú quoti numerĕtur in Aerâ vulgari Chriſtianâ duo bi anni, qui ſpatium temporis, in quo explicando hæc Hiſtoria verſatur, utrinque terminant. Eorum prior quidem unde principium ducitur, eum ſtatim à Michaëlis Palæologi Auguſti morte incboĕtur: & hæc, ut demonſtratum eſt Tomo priore Libro III. Noſtrarum Obſervationum Cap. IX. die 11. Decembris Anno Chriſti 1282. contigerit, fuit ſine dubio Annus idem Aræ vulgaris 1282. ſed poſtremâ dumtaxat ſui parte, diebus videlicet viginti. Huic anno ſi 25. ſolidos addamus, fiet annus Chriſti 1307. in cujus die undecimâ Decembris, neceſſe ſit metam defigere ultimam temporis hâc Hiſtoriâ deſcripti. Quia verò in collectione majorum ſummarum ferè minutiæ contemnuntur: haud magnoperè repugnaverim,

si quis malit à Kalendis Ianuarijs Anni Christi 1283. hujus Historiæ initium ducere, ac finem eiusdem in Kalendis iisdem Anni 1308. statuere, neglectis utrobique viginti diebus, qui supra priorem Epocham abundant, posteriori desunt, ad perfectam plenitudinem.

III. Et commodùm ad istam putandi rationem satis aptè quadrant anni vitæ Andronici, quos insigniendo principio spatij narratarum à se hoc Opere Rerum Noster adhibet Historicus. Nam editum in lucem, vel mense Ianuario, vel Februarij principio Andronicum hûc Imperatorem, dudùm collegimus, Lib. III. Observationum ad Tom. priorem Cap. VIII ex illis Nicephori Gregoræ verbis Lib. X. pag: 214. quibus in Monodiâ de Andronici ejusdem obitu, affirmat; cum die duodecimo Februarij morientem explevisse annum ætatis quartum supra septuagesimum. τέταρτον μὲν ἤδη καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτοῦ τελευτῶντι ἠνύετο. *Quartus, & septuagesimus annus à nativitate ipsi morienti absolvebatur.* Cum autem eum natum definiverimus ibidem, anno Christi 1258. intelligimus ipsum ingressum annum quartum, & vicesimum ætatis, primo sesquimense Anni Christi 1282. cuius anni mense ultimo Patri decedenti solus in Imperio succedens, extremos trahebat menses anni suæ vitæ quarti & vicesimi; post non multos dies vigesimum quintum initurus: ex quo tempore cum annos quinque supra viginti evolvisset, quando ea gerebantur in quibus narrandis desinit hæc Historia Pachymeris, quadragesimum nonum Andronicus vitæ annum propè absolverat, quinquagesimum proximè inchoaturus.

IV. Atque hic declarandi locus est, quod obiter dixi Præfatione ad universum hoc Opus, quæ in fronte Partis Prioris proposita, & ad hanc nihilominus extenditur; scripsi autem illic: per hanc nunc prodeuntem Pachymeris Historiam, expleri velut quendam hiatum publicæ memoriæ à Nicetâ, & Acropolitâ, ad Cantacuzenum. id quod non ὁλοσχερῶς accipi, aut resecari ad vivum volui; quasi ἀμέσως, & protinùs contiguè, initium Cantacuzenianæ Historiæ fini Pachymerianæ committatur. Inchoat Cantacuzenus narrationē suam à morte Imperatoris Michaëlis Secūdi Palæologi, quem Nepotē Prioris Michaëlis Andronicus Senior Michaëlis Primi Filius, Secundi Pater, Primogenitum suum Imperij Collegam habuit. Hunc Cantacuzenus primu statim Libri primi capite, diem suum obijsse Thessalonicæ, scribit; τρίτον πρὸς τεσσαράκοντα χρόνον ἄγοντα τῆς ἡλικίας, ἔτους ἐννάτου πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ὀκτακοσίοις καὶ ἑξακισχιλίοις, δωδεκάτῃ μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἡμέρᾳ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος. *Tertium & quadragesimum annum agentem ætatis; anni noni, & vicesimi supra octingentesimū, & sexies millesimum, duodecimâ mensis Octobris, feriâ primâ Hebdomadis.* Vt anni Aeræ Græcorum ad Aeram nostram vulgarem reducantur, perpetuâ methodo ex illis tollendi sunt Anni solidi 5508. Tali subtractione factâ reperietur annus, quo est mortuus Michaël, Christi 1321. Sed in his diligenter observare oportet discrepantias initii annorum. Nam Græci annos suos Aeræ Mundi à Septembri, sicut & Indictionem, inchoant: nos verò à Kalendis Ianuarij. Itaque quando per methodum modò indicatam comperimus annum Græcorum 6829. respondere anno Christi 1321. intelligendum id ex maiori dumtaxat parte; non autem ut alter alterum perfectè adæquet. concurrunt enim in octo dumtaxat mensibus, quorum primus Ianuarius sit. ab hoc enim ineunt Christi anni, quando jam à Kalendis Septembris superioris annus Aeræ Græcorum, qui respondere tali Christi anno creditur, inchoaverat. Id nisi quis animadverterit, in hoc ipso, quod tractamus exemplo se lapsum sentiet. Ecce enim ait Cantacuzenus, diem duodecimum Octobris, quo est mortuus Michaël, illo anno Aeræ Mundi 6829. fuisse Dominicum. Id verò anno Christi 1321. minimè convenit. Est enim hic in Periodo Iulianâ 6034. qui numerus per 28. divisus dat Cyclum Solis 14. ei Christi anno 1321. proprium. Cyclo porrò Solis 14. cui Litera Dominicalis, D, competit, duodecimus

Octobris

Octobris dies Lunæ fuit. Nimirum Octobri præcedentis Christi anni 1320. Michaël obierat. Nam is annnus Cyclo Solis 13. & Litera Dominicali geminâ F, E, quia bissextilis fuit, insignitus à mense Martio Literam E, feriæ primæ indicem habuit. Hæc autem litera duodecimum Octobris diem signat. Vnde Charactere Chronologico certa redditur Epocha obitûs Imperatoris Michaëlis Iunioris in Octobrem anni Christi 1320. exactè incidens. Ex quo limine cum procedat Historia Cantacuzeni, caput ejus, à fine Pachymerianæ, desinentis, ut est dictum, sub exitum anni Christi 1307. distat spacio annorum tredecim, quod non impedit quo minus populari, & minus scrupuloso numerandi more dici possit, excipi Pachymerianam à Cantacuzenianâ, & hanc illi continuari Historiam, sicut Thucidideam Herodotianæ succedere multi dixerunt, licet illa propriè ducat initium ab exordijs Belli Peloponnesiaci, quæ competunt anno Periodi Iulianæ 4283. hæc in Plateensi clade Persarum, Mardonio Duce, & fine Belli Medici deficiat, anno Periodi Iulianæ 4235. Intervallo medio inter Epocham utramque annorũ 58.

CAPVT II.

Ioannis Vecci ejectio è Patriarchatu, Exilium, Carcer, Obitus, suis annis assignantur; tempus definitur secundi Patriarchatus Gregorij Cyprij: denique prioris quoque Patriarchatus Athanasij.

I. IAM demonstravi Libro III. Observationum ad Tomum priorem, Cap. VI. num. IV. Ioannis electionem in Patriarchatum Constantinopolitanum, contigisse die 25. mensis Maij Anno Christi 1275. inaugurationem verò ejusdem factam Dominicâ Pentecostes; quæ incidit illo anno in diem secundam Iunij. De hujus è Throno dejectione narrat Noster hoc Tomo secundo Libri Primi Cap. IV. Veccum animadversâ mutatione rerum, & propensione novi Principis ad restituendum Schisma, cui obsistere nequiret, ultrò abire Patriarchio paratum, expectasse tamen dum à Satellitibus ab Imperatore missis, abduceretur; quos libens secutus est, anno ipso, & mense, quo erat mortuus Michaël, concordiæ cum Latinis Autor, & usque ad obitum defensor. Id gestum postridie Natalis Domini tradit ibidem Historicus. Decembris igitur die 26. Anno Christi 1282. desijt Veccus se pro Patriarchâ gerere. quare septem solidis annis, & totidem integris mensibus, in ejus dignitatis possessione Veccus perstitit. Sic igitur intelligenda sunt illa Gregorij Cyprij verba de Vecco ab Ill. Leone Allatio descripta Col. 766. Operis de Perp. Cons. πλὴν ὄγδοος μὲν τῷ κακῷ τῷδε σχεδὸν ἠνύετο ἔτος· εἰς τοσοῦτον δὴ κακῶς ὁ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς δὲ καλῆς ἐπιμαρτίας εἶχεν ἐνιδρυων: ut non planè absolverit Veccus in Patriarchatu octavum annum, sed is in cursu fuerit, & majore ex parte transactus, cum est Throno dejectus.

II. Docet capite mox sequenti I. Libri V. Pachymeres, Iosephum die Decembris tricesima, eodem anno, iterùm in Aedes Patriarchales reportatum. Ostendi priorum Observationum Libro III. Cap. VI num. III. Iosephum è Patriarchio secessisse die undecimâ Ianuarij anno Christi 1274. Annis igitur octo, minus duodecim diebus, extra Palatium Patriarchale cum privatam egisset vitam, in id est denuò relatus. Ibi non totis duobus mensibus Patriarcham egit. Nam affir-

mat Noster Libri I. Capite XIII. mortuum fuisse illum ineunte Martio Anni sine dubio 1283. dixerat autem eapite præcedenti, eum morbo, & senio gravatum paulò ante Patriarchatum abdicasse, cujus abdicationis scriptum ritè formatum prodierit. Oportuit id factum mense Februario ejusdem anni. Quare brevior bimestri secundus Iosephi Patriarchatus fuit, quem vitæ finis est secutus paucorum dierum intervallo.

III. Ad Veccum redeamus. Is mense Ianuario anni 1283. varijs Schismaticorum exagitatus calumnijs, &, quod Capite X. narratur, citatus ad Synodum; brevi post ab Imperatore Prusam relegatur. Docet id Noster Capite XI. tempus non exprimens: sed colligitur ex serie Actorum, id actum sub initium Februarij. Revocatio Vecci è Prusâ in Vrbem Capite Libri ejusdem primi XXXIV. refertur. Sed ejus tempus divinandum est. Si Codex antiquus ex quo Sirmondus Noster Acta Pseudosynodi quâ est, post colloquium Capite hujus Libri I. XXXV. relatum, damnatus Veccus, quorum Actorum Apographa misit ad Henricum Spondanū,& ad Odoricū Raynaldū continuatores Annalium Baronij,ut illorum uterqtestatur, Prior Anno Christi 1283. num X. Posterior an.seq. n.XLVIII. Si Codex inquam ille integer fuisset, haberemus ex eo tempus, hoc est diem, & mensem celebratæ istius Synodi, quæ statim à Vecci revocatione Constantinopolim è Prusâ est habita. unde intelligeremus quo mense talis in urbem Vecci reditus contigerit. Sed ut observat Spondanus, Titulus Synodi in quo tempus ejus, & locus verisimiliter notata fuerant, magnâ ex parte obliterata in eo Codice fuere.

IV. Restat ergò via unica indagandi finis exilij, quod Veccus apud Vrbem Prusam pertulit, ex serie rerum, quæ inter ejus abductionem illùc, & postliminio retractionem intervenisse ab Historico Nostro memorantur. Sunt eæ mors Iosephi Cap. XIII. Evectio in Patriarchatum Georgij, sive Gregorij Cyprij, Cap. XIV. & XV. Profectio Imperatoris in Orientem Cap XXI. & conventiones Adramytij per ignem habitæ Sabbato ipso Sancto pridie Paschæ, ut Cap.XXII. pag. 37. sub finem expresſè dicitur. Fuit hic annus Christi 1283 in Periodo Iuliana 5996. numeravit Cyclum Solis 4. Lunæ autem 11. qui Pascha assignant Aprilis 18. Fuit ergo dies, quâ Arsenianorum, & Anti-Arsenianorum utrorumque ex æquo Schismaticorum, scripta probationis gratiâ in ignem iniecta pariter arserunt, decima septima mensis Aprilis, quem & Sabbatum fuisse oportuit, quoniam 4. Cycli Solaris annus literam Dominicæ indicem habet C. quæ cernitur in Kalendario notata ad diem sequentem octavam decimam ejusdem Aprilis. Memorantur inde ostentum pluviæ sanguineæ mense Maio, Cap. XVIII. Expeditio Protovestiarij in occiduos Tractûs Cap. XXV. Exercitûs strages ex lue, & Ducis ipsius Protovestiarij mors Cap. XXVII. Consecrati panis in Sacrâ Pyxide deprehensa corruptio Dominicâ *Tyrine* vocatâ, Cap. XXVIII. ubi pag. 49. lit. D. disertè tradirur eam particulam putrefactam, fuisse illic depositam anno superiori feriâ quartâ hebdomadæ majoris. Annus ille superior sine dubio fuit Christi 1283. quo cum, ut diximus, Pascha inciderit in diem 18 Aprilis, feria quarta Majoris hebdomadæ fuerit omninò 14. ejusdē mensis. Annus post hunc sequens Christi 1284. Cyclum Solis numeravit 5. & Aureum numerū 12. Hæ notæ Pascha cōferunt in diem nonum Aprilis. unde cum Dominica *Tyrine*, eadem cum eâ, quam Nos Dominicam Quinquagesimæ vocamus, illo anno bissextili in diem convenerit 19. Februarij, quo mense superioris anni relegatum Prusam Veccum vidimus, liquet istud ejus exilium annuo diuturnius fuisse. Siquidem post illam consecrati panis corrupti reperti mentionem; quæ ante narrationem revocationis Vecci, ordinem, ut apparet, gestarum rerum sequens, interserit Historicus, aliquot facilè mensium tempus expleverint. nempe debellatio Scytharum Cap. XXIX. conatus Imperatoris ad Factiones Ecclesiæ componendas Cap. XXX. Reportatio in Vrbem

Reliquia-

Reliquiatum Patriarchæ Arsenij Cap. xxxj Clades Christianorum in Syria, seu initium Belli à Sultane Babylonis Latinis Antiochiam, Tripolim, & Ptolemaidem tenentibus illati, cujus secuti posteriùs ultimi eventûs à nostro per occupationem memorantur Capite xxxii. Denique secundùm Matrimonium Andronici Imperatoris, de quo Cap. xxxiii. His cunctis circumspectis, haud temerè videbimur affirmare: Evocationem Vecci Prusâ Byzantium, Anno Christi 1284. circa mensem Majum, Iuniumve contigisse. ipsum verò Synodo tunc habitâ damnatum, ab Imperatore frustrà diù conato eum ad partes trahere, in custodiam Arcis à Sancto Gregorio nominatæ traditum, quod sub finem Capitis xxxv. pag. 63. docet Pachymeres. Hæc faciunt ne assentiri possim Henrico Spondano, dum Vecci damnationem, sub quam mancipatus est carceri, Anno Christi 1283. tribuit.

V. Perstitit quidem Veccus usque ad mortem in eâ Arcis San-Gregorianæ custodiâ, sed conditione non semper eâdem. Nam initio durissimè habitus est in summâ inopiâ, sine ullâ provisione necessariorum ad victum. Ejus incommodi laxamentum aliquod quando, & quomodo acceperit indicat obiter loco nô suo Pachymeres, ad calcem modò memorati Capitis xxxv. cum ait: à proficiscente in Orientem Athanasio jam creato Patriarchâ, & fretum ad Helenopolim trajiciente, missum ex itinere in Arcem S. Gregorij Magnum Logothetam, qui Vecco centum aureos, Meliteniotæ quinquaginta donaverit: Metochita Sociorum Vecci altero iam antea propter morbum, in domum propriam relato. Investigemus si quâ possumus istius gestæ rei tempus. Successit Gregorio Cyprio in Constantinopolitano Patriarchatu Athanasius, nec statim, ac nullo interregno medio, successit. Primùm igitur videndum, quamdiu Gregorius in Sede perstiterit. tum quo inde intervallo suffectus ipsi fuerit Athanasius. postremò, Profectionis hujus in Orientem tempus. Primum quod attinet, Gregorius in Abdicatione Throni scriptò expressa, quæ recitatur Libri ii. Cap ix. pag. 87. sub finem, ait se annos sex, & quod excurrit, in possessione Patriarchatûs perdurasse. Creatio hujus, & inauguratio, Capitibus Libri prioris xiv. & xv. narrata, contigit, ut illic innuitur, paulò post Iosephi mortem, quam superiori capite demonstravimus sub initium Martij anno Christi 1283. evenisse. Initum porrò à Gregorio Patriarchatum ante medium Aprilis, cogit affirmare, quod Historicus cap. xv. pag. 28. memorat, feriâ jam tum secundâ majoris hebdomadæ fuisse Cyprium in plenâ possessione Patriarchalis Potestatis. Fuit enim illo anno, ut Capite superiori ostendimus, Pascha die Aprilis 18. unde majoris hebdomadæ feria secunda diem Aprilis 12. insederit. quo anteriorem inaugurationem Gregorij fateri necesse sit: ex quâ si sex anni pleni, & aliquid præterea excurrentis temporis, numerentur, reperiemus ejus abdicationem in Annum Christi 1289. post medium Aprilem conferri oportere. Ponamus ergò licet abdicationem Cyprij, & secessum ejus in Monasterium Aristinæ Cap. x. Libri ii. narratum, mense Majò, aut Iunio Anni modò memorati à Christo nato 1289. accidisse. Hinc duo, tres ve menses fluxerint in altercationibus, & disquisitionibus à Nostro Historico relatis à Capite xi. Libri ad xv. quo tandem scribitur, Athanasium jam antea electum Patriarcham, die xiv. mensis Octobris in Templo ritè fuisse ordinatum, Procedit ergò prior Patriarchatus Athanasij à pridie Iduum Octobris anni Aeræ Christ vulgaris 1289.

VI. Paulò antè memoratam Athanasij Patriarchæ transmissionem freti ad Helionopolim, & profectionem in Orientem communem illi fuisse cum Andronico Imperatore docet Noster hoc Libro ii. cap. xviii. dum Imperatorem se contulisse Nymphæum narrat, & eo itinere Partes Bithyniæ transgressum, ibi obiter egisse. circa Veccum, & ejus Socios, quæ paulò antè (nimirum Cap xxxv. Lib. i.) se memorasse ait. quibus verbis innuit Athanasij quidem Patriarchæ nomine Imperatorem Andronicum comitantis; missum Magnum Logothetam ad Veccum: cæterùm

rùm id totum esse actum instinctu, & jussu Imperatoris. Nec enim erat verisimile, Patriarcham, austerum hominem ac ferum, spontè initurũ cogitationem Vecci, & Sociorum ejus, quos pessimè oderat homo schismati addictissimus, sublevandorum. Vnum hîc quandam malè cohærentis, & secum ipsâ collisæ narrationis speciem habet. Siquidem illo priori loco Capitis xxxv. Libri I. affirmat Historicus: Magnum Logothecam, qui ad Veccum ad Athanasio missus est, nondum fuisse Protovestiarium: Capite autem xvIII. Libri II, disertè scribit, Andronicum Imperatorem ijs obiter cum Vecco transactis, quæ paulò ante diximus Nymphæum pervenisse, comite secum ducto Muzalone, super antiquum honorem Magni Logothetæ, novâ Protovestiarij dignitate decorato. Sed hæc facilem conciliationem habent, si dicatur, statim postquam à præscriptâ sibi profectione ad Veccum Muzalo rediens Imperatorio Comitatui se iterùm adjunxit, ab Augusto in ipso itinere, prius quam Nymphæum perveniret, fuisse Protovestiarius declaratus. Nihil ergò causæ est cur istud laxamentum ærumnarum Veeci, non ad illud pertinere affirmemus tempus quo Andronicus ex Vrbe regiâ Nymphæum se contulit, prout Libri II. Capite xvIII. memoratur. Explorandum ergò nobis est quando contigerit ista profectio. Narrat Capite superiori Noster Historicus mortem Expatriarchæ Cyprij, & circa ejus sepulturæ formam præscriptiones ab ipso Augusto ad funeris curatores missas, quæ satis indicant non abfuisse tunc illum ab Vrbe: Nam si jam tunc peregrinaretur, non tam citò perferri ad eum Nuncij mortis Cyprij potuissent, ut exiguo illo spatio, quod ab obitu ad funus interest, per crebros subinde Missos tam distinctè caveret, ne modus excederetur sepulcralium privati hominis honorum. Erat ergo Constantinopoli Andronicus, quando mortuus, & sepultus est Cyprius: & primus post istum notabilis eventus fuerit discessus Imperatoris ejusdem ex Vrbe; propterea sequenti mox Capite à Pachymere narratus. Cesserat Patriarchio Cyprius juxta verisimiliter à nobis paulò superius statuta, circa mensem Iunium Anni Christi 1289. Post tres, aut paulò plus menses, pridie Idus Octobris Athanasius in Thronum evectus est. Novembri, Decembri, Ianuario insequentibus verisimiliter acciderit, quod Capite Libri II. xvII. refertur, nempe Cyprium gloriæ avidum hominem, cum se tandiu neglectum in secessu ac solitudine doleret, ringi, ac confici ægritudine cepisse; ex quo ei tædio languor ille multorum dierum extiterit. quo consumptus demum est citciter mensem, ut apparet Martium. Aprili mox insequente, apta regijs expeditionibus tempestate, Andronicus Augustus ex Vrbe movens, amœnæ, ac circumductæ peregrinationis metas Nymphæi denique defixerit, eò perveniens sub mensem Iunium. Circa Majum igitur Anni Christi 1290 laxata custodia Vecco fuerit, postquam egestatis cum captivitate junctæ incommoda tolerasset annis sex integris à mense videlicet Majo, aut Iunio Anni Christi 1284. juxta prius definita num. v. hujus Capitis.

VII. Hâc eâdem in Orientales Tractus peregrinatione Andronici contigisse præterea oportuit, accessum ejus Dacibyzam, ubi sub custodiâ tenebatur Ioannes Theodori Lascharis Filius, quem Michaël Andronici Pater immani fraude circumscriptum Imperio dejecit, & excæcavit. Hùc profectum Andronicum narrat Pachymeres Libri I. Cap. xxxvI. petijsse à Ioanne cœco veniam injuriæ ipsi à Michaële Patre suo illatæ, & multis benevolentiæ significationibus, ac donis eblanditum ab eo fuisse cessionem juris ad Imperium sui. Ratio, quæ cogit dicere tunc id actum, hæc est: Noster illo capite disertè asserit: post conventum ab Andronico Ioãnem, missum fuisse ab Athanasio jam Patriarchâ Provestiarium ad Veccum: quod idem alibi factum affirmat eo itinere, quo Nymphæum se denique, illic diù commoraturus, Imperator contulit. Igitur & hæc eadem via per Dacibyzam Andronico ducta est. Non enim bis Patriarcha Athanasius Provestiarium ad Veccum misit.

misit. Rectè itaque admonet sub finem Capitis Historicus: hæc se in antecessum hoc loco ex multò posteriori memoriâ prælibasse. Dicet aliquis. Quare igitur Pachymeres ipso initio istius Capitis XXXVI. Libri I. sic loquitur: *Sed me præterierat quod paulò priùs contigit. Imperatorem videlicet ex Vrbe se contulisse Dacibyzã, &c.* Respondeo: non hæc referenda sunt ad Colloquium Vecci cum Patriarchâ Gregorio habitum, toto præcedenti Capite XXXV. descriptum: sed ad obiter adtextam ad calcem illius Capitis mentionem laxatæ multò posteriùs Vecci custodiæ, in quam post id colloquium est conjectus. Id ergò tantum illa Capitis XXXVI. prima verba significant: paulò ante quam in sæpiùs memoratâ Imperatoris Andronici profectione in Orientẽ, per missum in Arcem S. Gregorij Protovestiarium, Veccus in paulò tolerabiliorem conditionem transferretur, aditum Dacibyzæ ab Andronico Ioannem Theodori Lascaris Augusti Filium:

VIII. Mors inde Vecci narratur Libri III. Cap. XXIX. sed quo anno contigerit disquirendum nobis Historicus relinquit. Experiamur ergò, ecquid, sequendis vestigijs rerum ab illo serie continuâ, quâ gestæ sunt, narratarum, possimus certò deprehendere, quantum præcisè spatij intercesserit à modò memoratâ relaxatione acerbitatis in Vecci carcere, ad perfectam ejus, quæ felici demùm obitu ei obtigit, liberationem ab ærumnis omnibus. Primùm certum est, Andronicum Imperatorem Nymphæi perstitisse spatio plus annuo. Refert enim Noster Cap. IX. Libri II. fuisse eum illic *undetrigesimo mensis Iunij die quo Sanctorum Apostolorum* (Petri nempè, & Pauli) *festum celebratur, altero currente anno ex quo Imperator castra illic habebat*: δευτέρας τρεχούσης ἐξ ἀπὸ [illegible] τῷ βασιλεῖ. Cum ergo numero superiori verisimiliter statuerimus Andronicum Augustum pervenisse Nymphæum circa initium Iunij Anno Christi 1290. quod illo Cap. IX. Pachymeres memorat dissidium Principum Matronarum contractum occasione Panegyris Apostolorum, contigerit 29. die Iunij Anni Chr. 1291. quando jam annum alterum suæ apud Nymphæum commorationis Andronicus inchoaverat. Reditus ejus inde in Vrbẽ notatur cap. XX. & assignatur diei duodetrigesimæ Iunij, anni videlicet statim sequentis Aeræ Christi vulgaris 1293. cum iam reparata fuisent damna incendij, quo biennio ante abdicationem Athanasij ut disertè traditur capite XXV. Forum magnum conflagraverat.

IX. Abdicationis porrò modò memoratæ Athanasij tempus satis disertè Pachymeres exprimit, dum Cap. XXXIV. scribit: ipsum *exactè quadriennium in Patriarchatu explevisse*, ità *ut initi, relictique regiminis Ecclesiæ eandem fermè numeraverit diem sextamdecimam Octobris*. Alludunt hæc ad priùs scripta Cap. XV. Libri II ubi dicitur; quartamdecimam Octobris diem, primam Athanasio Patriarchatus initi fuisse. pertinet hoc ut dixi num. V. ad annum Chr. 1289. ex quo anni vertentes quatuor in diem 14. Octob. An. 1293. desiere. biduo post Throno cessit Athanasius, gestâ Patriarchali dignitate annis omninò quatuor, & duobus præterea diebus. Incendium ergò Magni Fori Anno 1291. sub medium Novembrem evenit, cujus ruinæ spatio mensium ferè octo, adeò strenuè à Civibus reparatæ sunt, ut rediens in Vrbem Imperator extremo Iunio anni 1292. *gratularetur*, quod Historicus ait Cap: XXV. extremo: *solo sibi aurium indicio constare notitiam Incendij; nullo jam oculis superstite sui vestigio sensibilis*. Ab hoc loco, quæ narrantur à Nostro Historico serie continuâ res prout evenere declarante, usque ad Caput XXIX. Libri III. quinque ferè annorum explent spatium. unde quod scribitur illo Capite XXIX. mortuum esse Veccum sub finem Martij, ad annum sine dubio pertinet Christi 1298. octo igitur annis post laxatam aliquantulum custodiam, perstans nihilominus Ioannes Veccus in carcere, quoniam Imperatori assentiri ad schisma revocanti, constantissimè semper renuit, ad suorum, ut sperare licet, præmia laborum à Deo vocatus in Cœlum est. At Meliteniotes, alter ejus Sociorum, non priùs quam

post

post decem evolutos inde annos, pari laude cõmendatus invictæ in Fide Romanâ constantiæ, decessit. tempus sic exprimit Pachymeres Lib. VII. Cap. XXXI. *μηνὸς βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καινὴν κυριακὴν, mense Aprili circa novam Dominicam*. Inter Dominicas Græcorum nullam in horum Ecclesiasticis Libris reperio, quæ proprio nomine *καινὴ nova* vocetur. Puto sic dictã à Pachymere Dominicam Paschalem, cujus hebdomas διακαινήσιμος illis dicitur. Sic enim aliqui vocem illam scribunt. Fuit ille annus, ut ex serie rerum in Synopsi demonstro, Christi 1308. quo Pascha incidit in 14. Aprilis. Circa illùm ergò diem obierit Meliteniotes.

C A P V T III.

Definitur Tempus Evectionis ad Imperium Michaëlis Palæologi Andronici Filij, nec non hujus Conjugij cum Maria Filia Regis Armeniæ.

I. Scribit Pachymeres Lib. III. Cap. I cum videret Andronicus Michaëlem filium suum primogenitum jam ultrà puberem provectum ætatem, & ea edentem specimina bonæ Indolis, morumque proborum, quæ dignum eum augusto fastigio monstrarent, adsciscendum ipsum sibi putasse in Imperio Collegam; ideoque solemnem ejus inaugurationem in Templo Sanctæ Sophiæ à Patriarchâ celebrari curasse; quam describit illo Cap. I. Libri III. fuisse illum Patriarcham Ioannem Cosmam ex rebus, quæ ante, ac post narrantur, manifestum redditur. unde cum is Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesse ceperit, ut Capite sequenti, & in Synopsi Chronologicâ hujus Historiæ demonstrabimus, kalendis Ianuarii Anni Christi 1293. non videtur dubium quin statim post illic memorata Michaëlis coronatio ministerio Patriarchæ facta die festo Magni Constantini, ad illum quem dici annum pertineat; & ad mensem ejus Majum. Nam ut disertè Historicus memorat, & ex usu etiam hodierno Græcorum, ac Ecclesiasticis eorum Libris, quos editos habemus, patet; anniversaria memoria Magni Constantini, simulq; Matris ejus S Helenæ, die Mensis Maii vicesimâ primâ recolitur in Ecclesiâ Græca. unde verisimile est traditione veteri Constantinopoli acceptum, tali die fato functum Constantinum: quamvis Socrates Lib. I. Hist. Eccl. Cap. XXVI. disertè scribat illum obiisse 22. Maii; *ἐτελεύτησε* (inquiens) *τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ Μαΐου μηνός*.

II. Ex his sequi videtur Imperium Michaëlis Iunioris Palæologi à mẽse Maio Anni Christi 1294. procedere. Sed huic obstat quod Pachymeres Capite I. Libri VII duodecimum Michaëlis hujus ãnum eum Andronici Patris ipsius tertio supra vicesimum comparat. Cum autem, ut Cap. Harum Observationum primo demonstravimus, solus imperare Andronicus ceperit sub finem Anni Christi 1282. unde est consequens, ut Anno Christi 1294. duodecimum is Imperii annum egerit. sic manifestum est, si primus Michaëlis cum Patris ejus duodecimo concurreret; duodecimum Michaëlis ejusdem cum Andronici vicesimoquarto fuisse concursurum. Ergò ut duodecimus Michaëlis, Andronici vicesimus tertius sit, promovenda necessariò est in annum præcedentem, Christi 1293. Andronici undecimum, Epocha Principatûs Michaëlis; & fatendum, ante coronationem solemnem, quæ anno Christi 1294. celebrata est, jam illum à Patre adscitum fuisse in consortium Augustæ Potestatis. nec illud prorsus Pachymeres tacuit. nam in titulo capitis IV. Libri III. Michaëlem jam tum Augustum Iuniorem vocat, cum de ejus

Matrimo-

Matrimonio tractaretur longè ante adductam ex Armeniâ Mariam, quam deinde duxit. Credibile igitur est jam à principio anni Christi 1293. Michaëlem ab Andronico Patre fuisse Collegam assumptum.

III. Et fit illud sanè verisimile ex ætatis mentione quâ obiter indicat Historicus invitatum Andronicum, ad Imperatoriæ communicationem Dignitatis filio abundè jam adulto non ultrà differendam. Scribit illic videlicet Pachymeres ipso protinus ingressu Libri hujus Historiæ Tertij: ἐπεὶ δ' ἀντίπαις ἦν ὁ υἱὸς Μιχαὴλ ἤδη τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ὑπὲρ τὸν ἔφηβον ἤλαυνε. *Quoniam verò erat Imperatori filius jam ultrà puberem adultus ætatem Michël.* ἀντίπαιδες Græcis ἔφηβοι dicuntur Adolescentes annum ætatis supergressi quartum decimum. Atqui sat longo intervallo provectum ulteriùs Michaëlem hoc tempore oportuit: cum eum, aut anno Christi 1273. aut non multò pòst, natum fuisse sit verisimile. Nam Andronicus ejus Pater nuptias cum ejus Matre celebravit anno Christi 1272. juxta dudum à nobis constituta Libro III. Priorum Observ. Cap. VIII. Ponamus Christi 1274., aut, quo vix recedi ulterius potest, 1275. ortum in Lucem Andronici Primogenitum Michaëlem; jam ergò quando Andronicus Imperij undecimû, Christi anno 1293. numerabat, Michaël saltem octavumdecimum vitæ annum attigerat. unde causa non erat cur differret Pater jampridem decretam ejus Assumptionem in Collegam Principatus. Apparet igitur jam tum illo Anno Christi 1293. evectum à Patre in consessum Augusti Solii fuisse Michaëlem: licet, fortè propter nutantem illo Anno Patriarchæ Athanasij mox exautorati Dignitatem, differendam Andronicus putaverit Imperantis secum ex tunc Filij celebrem inaugurationem in illud tempus quo novus Patriarcha Ioannes Cosmas, in pleno, ac pacifico aliquot jam mensibus perstitisset Exercitio Patriarchalis Potestatis, & ad augustiorem istam ceremoniam reddendam, expectatus esset dies Constantini Byzantini Imperii fundatoris anniversariâ celebritate insignis. Nuptiæ deinde ejusdem Michaëlis Augusti Iunioris cum Mariâ filiâ Regis Armeniæ, Libro III. Capitibus V. & VI. à nostro Historico relatæ, ad diē 16. Ianuarij Anni Christi 1296. pertinent, prout ex serie rerum in Synopsi monstramus.

CAPVT IV.

De Ioannis Cosmæ Patriarchatu, & restitutione Athanasij.

I. Inter Athanasij Constantinopolitani Patriarchæ dejectionem è Throno, & restitutionem in Thronum, Ioannis Cosmæ Patriarchatus infinditur; multis vicissitudinibus varius: per quas tamen sat longo spatio duravit. Ejus quà ineuntis, quà desinentis definire momenta; spatiaque totius durationis exactè dimetiri, cum est hujus Historiæ callere Chronologiam volenti necessarium; tum idem propter confusionem perplexè mistarum rerum, Historicique Nostri ambiguam alicubi de his affirmationem, haud sanè obvium facileque explicatu fore sperandum est, Lectori præsertim primùm ad hæc advertenti, & defungi, ut ferè fit, obiter cupido. Hujus Ego studio, ut pro mei ratione officii serviam, cuncta hîc ejus generis, quàm brevissimè, & clarissimè potero exponam.

II. Id agenti ante omnia considerandum occurrit, quod à Pachymere scriptum extat principio Libri V. Athanasium Expatriareham, quando cum die Ianuarii decimâ nonâ Imperator Andronicus cum Episcopis, & Populo convenit, transegisse in illo Monasterii secessu annos decem, minus novem mensibus. In eo Asserto sibi egregiè constat Historicus; dixerat enim Lib. II. Cap. XXIII. & XXIV Athanasium,

sium, renunciato Patriarchatu, Monasterio Cosmidii fuisse inclusum die 16. Octobris, cum ante annos quatuor die quartadecima mensis ejusdem, Patriarchatûs possessionem adiisset. Erat ille Aonus, quo Athanasius in Monasterium Cosmidij è Patriarchio migravit, Christi Æræ 1293. prout in Synopsi subiicimus oculis: alter autem aonus, cujus Ianuarii 19. conventus illic idem ab Andronico Athanasius fuit, in eâdem Christi Aerâ, sine dubio millesimus trecentesimus quartus numerabatur. quia verò nonus annus privatæ commorationis Athanasij apud Monasterium Cosmidii evolutus fuerat die 16. Octobris anni præcedentis Christi millesimi trecentesimi tertij; &, si decimus à tali Epochâ fuisset explendus annus, perseverare idem clausus in isto loco debuisset usq; ad 16. Octobris insequentis diem, à quo dies 19. Ianuarij novem ferè solidis abest mensibus, apparet, quàm ad verum exactè definita Athanasij in Cosmidii Monasterio secreta habitatio fuerit, spatio præciso decem annorum, mint s novem mensibus.

III. Hæc utcumque non inutiliter io rem nostram anootata sunt, non absolvunt tameo propositam de principio, & fine Patriarchatûs Ioannis Cosmæ quæstionem. Siquidem is nec inchoavit statim à recessu Athanasij in Monasterium Cosmidij: nec eo momento desijt, quo Andronicus Athanasium eundem ibi convênit. Sed de initio quidem clarè tradit Pachymeres Libri II. Cap. XXVIII. kalendis Ianuarii Ioannem Cosmam ritè fuisse inauguratum Patriarcham. nec dubium ex toto contextu rerum ante ac post ibi narratarum est, quin istæ kalendæ Ianuariæ fuerint proximè secutæ post discessum è Patriarchio Athanasii, & hujus inclusionē io Monasterium Cosmidii, quam 16. die Octobris, anni Christi 1293. contigisse vidimus. Maneat igitur pro certo: Ioannem Cosmam à Kal. Ianuariis anni Christi 1294. Præesse Patriarchali potestate Constantinopolitanæ Ecclesiæ cepisse. Quia verò quando novem annis, & octodecim diebus inde vertentibus, Andronicus Imperator Episcopos, Clerum, & Populum secum ducens Athanasium adijt, no odum manifestè Cosmas abjecerat possessionem Patriarchalis honoris; quem nec ipse Athanasius, utcumque tunc delatum, admisit; & Cosmas posteà, ipso fatente Imperatore, adhuc Patriarcha verus, etiam, ut talis anathemati subjecit quemcumque qui moliretur Athanasium in Throno reponere: quærendus alibi est verus, & indubitatus finis Patriarchatûs Cosmæ.

IV. Is porrò noo alibi reperietur, quam Cap. VII. Libri V. ubi refert Pachymeres, Andronicum abscindentem nodum quem solvere nequibat, dum Episcopos in Synodo, sine modo aut spe cooveotionis, de Abdicatione Ioannis Cosmæ, & restitutione Athanasii altercantes videt, assumptis secum ijs, qui Athanasio favebant, eum Iuris securum, usu, ac facto in Patriarchatûs possessione constituisse; multis Episcoporum, & ipso Ioanne Cosmâ nequidquam reclamantibus; & hoc quidem (etsi vi majori cedens Sozopolim in Patriam recessit) verum se adhuc Patriarcham arbitrante. Ex tunc tamen ab Imperatore, ac plerisque Ioannes Cosmas haberi pro Patriarchâ desiit: & Athanasius functiones ejus Potestatis, (quo jure, quave injuriâ, Deus scit) exercuit. Habemus autem hanc Epocham insignitam Charactere Chronologico, sed propter affectatam à Pachymere quandam in verbo ambiguitatem, indigente declaratione non perfunctoriâ.

V. Ait nimirum Noster Historicus illo Capite VII. Libri V. diem, quo est ab Andronico Imperatore vi, & maou Throno impositus Athanasius, fuisse vicesimū tertium mensis Atheniensibus Mæmacterionis dicti, cujus primus & vicesimus dies illo anno in Parasceven, hoc est, modo loquendi huic Autori usitato, in feriam hebdomadis sextam inciderit. Mæmacterionem alibi Pachymeres constanter, ut in priori observavimus Glossario, Iunium mensem vocat. hîc autem non uti eum hactenus consuetâ notione, illud ipsum subindicat, quod non *ἁπλῶς*, & absolutè, sed *κατ' ἀθηναίους juxtà Athenienses* istum de quo agit mensem fuisse Mæmacterionem asserit. Sanè is esse hoc loco Iunius non potest, quoniam, quo hæc

gesta

gesta esse anno feries narrationis fateri cogit, Chsisti millesimo treecentesimo quarto, cum Cyclus Solis numeraretur 25. cui competit pro mensibus Februarium sequentibus litera index Dominicæ D. vicesimus primus Iunii dies Dominica, non autem feria sexta fuit. nec medetur huie incommodo, postquam illud animadvertisse visus est, Paraphrastes Vatieanus, dum solitus semper aliàs Mæmacterionem Pachymeris ἰούνιος *Iunium* interpretari, hoc dumtaxat loco ἰούλιος *Iulium* reddidit: nam neque Iulij mensis dies vicesimus primus affixam lateri literam, B, habet in vulgari Kalendario, prout oportuerat ut feria sexta censeri posset; sed literam F, feriæ tertiæ indicem quando D, feriam primam, sivè diem Dominicam designat. Omninò unus in toto anno est Mensis Augustus, cujus diei vicesimæ primæ litera B, anno tali feriam sextam indicans ad latus appicta cernitur. Hoc igitur ipso mense contigisse oportuit memoratam Cap. VII. Libri V. à Pachymere promotionem Athanasii. ac sanè suadet idem ille vehemens Solis flagrantis æstus, quo excoctum fuisse Andronicum dum hoc ageret Pachymeres innuit verbis illis, ὑπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καυματώδει πνιγεῖ, *Sub aere ignem spirante, ac prout tali tempestate solet fieri, penè suffocante trahentes halitum*. quæ nemo non fatebitur, sextili sivè Augusto mensi, sub Leonis signo, & Caniculæ sydere longè omnium ardentissimo, eximiè convenire.

VI. Idem adstruit ordo gestarum, & à Pachymere memoratarum rerum, quæ exactè totum spatium inter diem 19. Ianuarii, & Mensis Augusti 21. complent, ut breviter demonstro. Refert Historicus Lib. V. Cap. II. statim à refrigerato primo illo ardore, quo in Athanasii repositionem in Sede, die 19. Ianuarii passim omnes abrepti fuerant, non paucos Anristitum adversa ei promotioni studia mõstrasse. qua contentione durante, addit Pachymeres mox Cap. III. Andronicum diebus Tyrophagiæ, qui proximè quadragenarium iejunium præcedunt, adiisse Io: Cosmam. Fuit illo anno feria quarta Cinerum dies undecima Februarii. unde illa profectio Imperatoris ad Ioannem, aliquo septem dicrum undecimam Februarii diem ἀμέσως præcedentium contigisse debuit. Narrat postea Historicus, perculsum Andronicum excommunicatione à Ioanne, postquam illum ipse verum adhuc Patriarcham agnoverat, in eos intentatâ, qui Athanasium reponere in Sede molirentur, multum remisisse de studio in eam restitutionem suo. supervenit his morbus, & mors Theodorę Augustæ Matris Andronici, rebus humanis subtractæ feriâ secundâ secundæ Iejuniorum Hebdomadæ, hoc est, die Februarii decimâ sextâ, ut IV. Capite refertur: significaturque ibidem curas universas Imperatoris ad curandam dum ægrotavit, & postquam fato functa est, magnifico, ac regio funere honorandam Matrem esse conversas. Post Paschales non magno inde intervallo secutas ferias, aliæ urgentes domesticorum affectuum solicitudines Andronici animum à cogitando de Athanasio averterunt. cura nimirum adornandę profectionis Irenes suæ Conjugis Thessalonicam cogitantis, & Nuptiarum Ioannis Despotæ sui Filii cum Filia Chumni sui Primarii Ministri celebrandarum: quę capite quinto memorantur; & facilè dies à Pascha quindecim expleverint. Incidit autem illo anno Pascha in diem 29. Martii. Adulto igitur jam Aprile resumptum Ecclesiæ negotium est; & longæ illæ Capite VI. indicatæ instituti ab Episcopis deliberationes ceptæ circa Excommunicationem à Ioanne Cosmâ coràm in os Andronico Augusto intentatam: quibus absumptum Majum mensem, & Iunium non temerè prudens æstimator ex Historici verbis autumaverit. donec mense Iulio, nihil ab iis sibi sperandum Andronicus videns ad exemptionem scrupuli quem ejus animo iniecerat molestissimum inopinata illa Ioannis Cosmæ comminatio excommunicationis, se vertere statuit; & longo tempore per missos varios eblandiri à Ioanne ipso conatus est revocationem anathematis illius; cujus tãdem voti compos est factus, in optatam ipsi sententiam editâ declaratione remissionis ab eodem

 impe-

impetratæ Ioanne Cosmâ; quam scripturam Imperator accepit feriâ illâ sextâ, eâdemque die vicesimâ primâ mensis Augusti, suprà memoratâ sæpiùs. unde triduò post, die mensis eiusdem vicesimâ tertiâ Athanasium in Sedis Patriarchalis iteratam possessionem Imperator induxit. En ut Successio, & contextus Actorum illius anni, eumdem nos in locum pedetētim ducit, quem procul quasi signaveramus indicio altè se ostentantis Characteris Chronologici; hoc est conjunctionis feriæ sextæ cum die Augusti 21. quæ conjunctio cum annum exigat Cyclo Solis 25. insignitum, qualis nullus isto temporum tractu alius est ab anno, qui in Aerâ Christianâ numeratur quartus supra trecentisimum, & millesimum, testat demonstratum: anno Christi 1304. die 23. Augusti desiisse Patriarchatum Ioannis Cosmæ; Athanasium autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ præsidere iterùm cepisse. Vnde consequitur: Ioannem Cosmam à Kal. Ianuariis an. Christi 1294. ad diem 23. Augusti an Christi 1304. annis novem, septem mensibus, & 22. prætetea diebus Patriarchatum tenuisse.

VII. Restat hîc definiendus annus eventi notabilis à Nostro Historico relati Lib. III. Cap. XXIV. quod sine dubio ad Patriarchatum Ioannis Cosmæ hîc à nobis Chronologicâ ratione definitum pertinet. Refert loco laudato Pachymeres: Pueros quosdam dum mense Septembri nidos columbarum in Cathecumeneis scrutarentur, testas reperisse intra quas Athanasius Patriarchio excessurus scripta quædam incluserat, prout idèm narraverat Cap. XXII. & XXIII. Libri II. His sic prolatis Chartis turbatum vehementer Andronicum fuisse propter memoratum illic Anathema ab Athanasio intortum in adversantes sibi. Itaque allegasse certos homines ad Athanasium privatim in Monasterio degentem, qui ex eo rescirent, an & quo animo ista scripsisset. His eum tradidisse scriptum, quo Imperatorem omni exolvit scrupulo. Scriptum autem istud fuisse consignatum notâ temporis ait, mensis Aprilis, & indictionis XI. Igitur id contigerit anno Christi 1298 quo certissimum est Indictionem XI. fuisse numeratam Græcis à Septembri anni præcedētis, Latinis à kal. Ianuariis. Illud hic occurrit incommodum, quod literæ istæ Athanasij declaratrices mentis ejus, mense demum Aprili post inventionem Chartarum absconditarum octavo consignentur cum tota narratio Historici demonstret multò breviùs spatiū intercessisse inter scrupulū insertū, & evulsū animo Imperatoris. Omninò credo mendum hic esse in duobus alioquin optimis Codicibus Pachymeris B. & A. disertè habentibus μηνὶ Ἀπριλλίῳ, & apud unum Vaticanum veram hujus loci extare lectionem. In eo enim legitur, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ια hoc est *Mense Septembri Indictionis* XI. Septembris igitur initio anni Chr. 1297. quo jam Græci Indict. XI. numerare suo more occupabant, repertæ Chartæ istæ fuerint: post paucos verò dies eodem mense literæ Athanasij quas diximus conscriptæ. Fuit autem is annus Cosmæ Patriarchatûs quartus.

CAPVT V.

De Lunæ defectione totali Constantinopoli visa die 14. Ianuarii Anno Christi 1302. quam describit Pachymeres Lib. IV. Cap. XV.

I. FVit Ioannis Cosmæ Patriarchatus aliâ quoque conspicuus cœlesti notâ, eò hîc à nobis pertractandâ diligentiùs, quod ejus consideratio spectetur redundatura in non vulgare stabilimentum Chronologicarum hujusce totius Historiæ ra-

riæ rationum. Loco modò indicato, Capite nimirum xv. Libri iv. ſcribit Noſter
„ Hiſtoricus: eodem anno cujus poſt Aequinoctium autumnale Cometa præ-
„ cedente Capite deſcriptus apparuerat, Ianuario currente, cũ primus Lunæ à No-
„ vilunio progreſſus ſimul cum illo menſe incepiſſet, eum Planetam Plenilunio
„ in Deliquium incidiſſe, prout Imperatori prædixerant Aſtronomicarum periti
„ rationum: nempe ita ut obſcurari cæperit ferè tertia noctis horâ, à parte diſci
„ Lunaris Orientali; paulatimque per horæ ſpatium caligine ſubintrante, pror-
„ ſus intra umbram Luna tota abſorpta, nigra perſtiterit horæ triente. poſt quod
„ reſumens lento progreſſu, à Limbo Cœli parti Orientali obverſo, perditum lu-
„ men, totâ ſenſim horâ tenebris emergens, pura denique plenum os, ut antea
„ lucens oſtendit. His ferè verbis autor iſtud Phænomenum exprimit: quotus
is annus ab orbe condito, (quâ ſolet interdum uti ærâ) numeratus fuerit tacens.
Conſului ego ſuper hoc domeſticum oraculum doctiſſimi humaniſſimi mihique
amiciſſimi Patris Ioannis Baptiſtæ Riccioli Societatis Noſtræ, datis ad illum hinc
Româ literis circa initium Aprilis Anno Chriſti 1667. ad eas mutuam ejus Epi-
ſtolam hic deſcribere operæ pretium duxi.

Epiſtola Ioannis Baptiſtæ Riccioli Soc. Ieſu, ad Petrum Poſſinum ejuſdem Societatis.

Reverende in Chriſto Pater.

Pax Chriſti.

CVM Pachymeres Lib. iv. Cap. xv. narret viſam Conſtantinopoli Eccli-
pſim Lunæ totalem menſe Ianuario, horâ noctis 3. ita ut Luna poſt horam
„ ferè tota intra umbrã telluris immerſa fuerit, & emergere viſa ſit ab umbrâ poſt
„ horæ trientem, tandemq; poſt horæ intervallum tota emerſerit: neque verò diem
„ neque annum exprimat; ſed ſolum id accidiſſe tempore Andronici Palæologi re-
„ ferat; jubes me, Pater doctiſſime, & Amantiſſime, inquirere ex meâ Aſtrono-
„ miâ Reformatâ quoto Chriſtianæ Epochæ anno talis Eclipſis contigerit: ſuppo-
„ niſque ex contextu Rerum geſtarum, annum hujuſmodi conſiſtere inter 1298.
„ & 1310. dictæ Epochæ. Vt votis tuis obſecundarem, examinavi Plenilunia Ia-
„ nuarij omnium prædictorum annorum; & reſpondeo diſtinctè per tres conclu-
„ ſiones; ſuppono que pro certo, ex meâ tum Geographiâ, tum Aſtronomiâ Re-
„ formatâ, Conſtantinopoli Altitudinem Poli eſſe Graduum 42. 56. ejuſq; Me-
„ ridianum Orientaliorem eſſe Bononienſi (cui affixæ ſunt meæ Tabulæ) hora 1.
„ min. 20. 26.

I. Concluſio.

„ Inter annos Chriſti 1298. & 1310. nullus fuit, in cujus Ianuario fuerit Ple-
„ nilunium Ecclipticum, niſi ann. 1301. 1302. & 1303.

„ Ratio eſt quia, ut Lunæ Ecclipſis ſit naturaliter poſſibilis, Lunæ diſtantia à pro-
„ piore Nodorum non debet excedere Gradus 17. 20. ut docui Libro 5. Almage-
„ ſti Novi. At in Pleniluniis Ianuarii omnium annorum ab anno 1298. ad 1310.
„ demptis annis 1301. 1302. 1303. Luna diſtitit à propiore Nodo pluſquam
„ Gradus 17. 20. ut ex primâ Tabellâ infrà ſcripta liquet. Ergo &c. & ad id di-
„ ſcernendum ſufficit adhibere Plenilunia media.

TABEL-

TABELLA.

Anni vulgaris Epocha Christi.	*Menses.*	*Plenilunium mediū Constantinopoli post meridiem.*				*Lunæ locus verus tempore Plenilunij.*			*Nodi ☊ Borei Locus verus.*			*Distantia Lunæ à nodo propiore.*	
Anni	Menses	Dies.	H.	′	″	Signa	Gr.	Min.	S.	G.	M.	Grad.	Min.
1298.		28.	8.	48.	51.	4.	15.	46.	0.	20.	59.	65.	4.
1299.	Ianua-	17.	17.	37.	29.	4.	9.	35.	11.	22.	13.	42.	38.
1300.	rius.	7.	2.	26.	7.	3.	28.	42.	11.	13.	27.	44.	45.
1301.		24.	23.	58.	48.	4.	16.	6.	10.	23.	8.	8.	2.
1302.	Ianua-	14.	8.	47.	26.	4.	1.	26.	10.	4.	22.	2.	56.
1303.	rius.	3.	17.	36.	4.	3.	16.	53.	9.	5.	36.	11.	17.
1304.		22.	15.	8.	46.	4.	4.	23.	8.	25.	16.	39.	7.
1305.	Ianuar	11.	0.	57.	24.	3.	25.	7.	8.	6.	30.	48.	37.
1306.	rius.	0.	8.	46.	2.	3.	17.	32.	7.	17.	44.	59.	48.
1307.		18.	6.	18.	33.	3.	28.	0.	6.	27.	28.	89.	28.
1308.	Ianua-	8.	15.	7.	22.	4.	0.	9.	6.	8.	39.	68.	30.
1309.	rius.	26.	12	40.	3.	3.	18.	50.	5.	18.	19.	59.	28.
1310.		15.	21.	28.	41.	4.	3.	31.	4.	29.	33.	26.	1.

II, Conclusio.

„ Ex tribus Plenilunijs Eclipticis mensis Ianuarij Annorū Christi 1301. 1302.
„ & 1303. solum Plenilunium Anni 1302. respondet conditionibus à Pachyme-
„ re relatis.

„ Plenilunia enim annorum 1301. & 1303 Ianuario facta, neque totalem
„ Eclipsim cum morâ notabili in umbrâ terræ habuerunt; neque aut initium in iis
„ aut medium Ecclipsis fuit circa tertiam noctis horam, sed longè pluribus horis
„ post. At Eclipsis Anni 1302. Ianuarii die 14. fuit totalis, cum insigni morâ Lu-
„ næ in tenebris; & ejus initium fuit prorsus horâ tertiâ noctis Constantinopoli, ut
„ patebit ex calculo infrà scripto: & quoad hoc respondet exactè relationi Pachy-
„ meris.

III. Conclusio.

„ Recuperatio luminis post Horæ trientem asserta à Pachymere non fuit vera
„ recuperatio luminis radiorum Solis directè Lunam illuminantium: cum Luna
„ morata sit revera in umbrâ Terræ horâ 1. 42. 24. Sed ob radios Solis refractos
„ rubicunda cepit apparere, licet intra umbram esset, ut plerumque evenit in Ecli-
„ psibus totalibus; juxta ea, quæ Demonstravi in v. Libro Almagesti Novi, cap. v.

CAL-

CALCVLVS

Eclipsis Lunæ totalis cum morâ, visæ Codstantinopoli Anno Christi MCCCII. Ianuarij die 14. nocte sequenti.

Altitudo Poli Constantinopoli. Grad. 42. 56.
Meridianus Constantinopolis Orientalior Bononiensi Hor. 1. 20 26.

Tempus æquale Plenilunii post merid. Hor. 10. 37. 32.
Tempus apparens Plenilunii post merid. Hor. 10. 25. 20.

	Signa	*Grad.*	*min.1.*	*min.2.*
Solis verus locus in Aquario post Signa	10.	2.	33.	18.
Apogei Solaris locus.	3.	2.	29.	38.
Anomalia Solis æquata	6.	29.	55.	58.
Lunæ locus verus in Leone, seu post signa	4.	3.	33.	18.
Anomalia Lunæ coæquata	5.	29.	14.	44.
Nodi ☊ Borealis Lunæ locus medius	10.	4.	21.	31.
Et Nodi Australis ☋	4.	4.	21.	31.
Distantia Lunæ à nodo Australi	0.	1.	18.	13.
Verus igitur locus Nodi ☋ Australis	4.	4.	15.	46.
Lunæ latitudo maxima	0.	4.	58.	30.
Argumentum latitudinis veræ Lunaris	5.	28.	17.	32.
Latitudo ergò vera, & Borealis Lunæ in medio Ecclipsis, seu in momento Plenilunij	0.	0.	8.	52.
Semidiameter apparens Lunæ	0.	0.	16.	12.
Et Diameter	0.	0.	32.	24.
Semidiameter umbræ correcta in loco transitûs Lunæ	0.	0.	47.	43.
Scrupula deficientia	0.	0.	55.	3.
Digiti eclipsati 20. 19. 4.				
Horarius Lunæ motus à Sole.	0.	0.	35.	30.
Scrupula incidentiæ, aut repletionis	0.	0.	63.	21.
Scrupula semimoræ in umbrâ.	0.	0.	30.	13.
	Dies	*Hora*	*min.1.*	*min.2.*
Semidiurnum tempus Constantinopoli	0.	5.	43.	20.
Initium Ecclipsis in horis post meridiem	14.	8.	43.	30.
In horis noctis sequentis	14.	3.	0:	10.
Initium totalis immersionis post Meridiem	14.	9.	34.	28.
In horis noctis sequentis	14.	3.	51.	8.
Medium Eclipsis, seu plenilunium post Meridiem	14.	10.	25.	20.
In horis noctis sequentis	14.	4.	42.	0.
Initium veræ recuperationis Luminis post Meridiem	14.	11.	16.	32.
In horis noctis sequentis	14.	5.	33.	12.
Finis Eclipseos verus post Meridiem	14.	12.	7.	30.
In horis noctis sequentis	14.	6.	24.	10.
Tota mora Lunæ in umbra Terræ.	0.	1.	42.	24.
Tota duratio Eclipsis	0.	3.	24.	20.

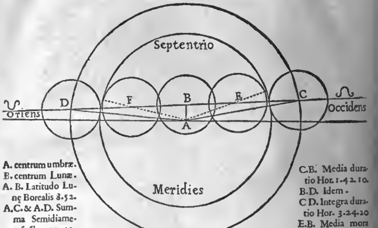
Bononiæ 16. Aprilis 1667.

R.V. Servus in Christo
Ioannes Baptista Ricciolus.

Hactenus

Hactenus Epistola R.P. Riccioli, cui ad notitiam perfectam deliquii Lunaris à Pachymere memorati nihil addi potest nisi fortè Typus Eclipseos ejusdem, quem à summo Amico talium peritissimo meo rogatu delineatum, hîc, cum bona R.P. Riccioli veniâ, ne quid Lector è solitis tali occasione præstari, desideret, apponam.

Typus Eclipseos Lunaris visæ Constantinopoli die 14. Ianuarij An. MCCCII.

A. centrum umbræ.
B. centrum Lunæ.
A. B. Latitudo Lunę Borealis 8.52.
A.C. & A.D. Summa Semidiametrû; ûbrę 47.43. & Lunæ, 16.12.

C.B. Media duratio Hor. 1.42.10.
B.D. Idem.
C D. Integra duratio Hor. 3.24.20
E.B. Media mora 51.12.
B. F. Idem.
Integra mora Hor. 1.42.24:

III. Primus usus bujus deliquii Lunaris est eerta indicatio Anni, quo memoratus capite præcedenri Cometa comparuit. Ait Pachymeres eodem anno, quo post Aequinoctium autumnale visus Cometes fuerat, mense Iaouario eonspectam Eclipsim Lunæ. Scribit, & numerat more Græcorum. Hi enim Mundi annos, quâ Aerâ vulgò utebantur, à Septembri mense inchoabant. unde non est dubium quin per Autumnum anni Christi 1301. nova illa crinita stella eonspecta in Cœlo fuerit; quin à vernis mesibus ejusdem anoi ad finem Septembris prodigiosa illa, quam describit Historicus extremo Capite xiv. exarserit Cœli ariditas, prata, & segetes, plantasque omnis generis adurens; puteos quoque perennes, & vivas uberrimorum fontium scaturigines exsiccans. Denique, quod *inter hæc*, hoc est, circa hoc tempus contractum Historicus memorat Cap. xiii. Michaëlis Despotæ cum Terteris Filiâ à Crale Serbiæ repudiatâ connubium, ad hunc quoque ipsum 1301. Cbristi anoum haud dubiè pertinere putandum est. Et confirmatur idem Cbaractere Chrooologieo, quo anteriùs narrata superiori anno Christi trecentesimo supra millesimum vindicantur. Refert siquidem Pachymeres Capite xii. Patriarcham Ioannem Cosmam se eontulisse ad Andronicum Imperatorem, & cum eo simul ad Palæologorum Monasterium ivisse die xxv. Octobris, quæ tuoe numerata fuerit Feria Hebdomadis tertia. Nempe anno Christi 1300. Bissextili Cyclus Solis 21. literas Dominicales habet duas, C. & B. quarum posterior

ſteriot cum inſigniens 23. Octobris diem, oſtendat eam illo anno Dominicam fuiſſe; demonſtrat pariter 25 ejuſdem menſis fuiſſe feriam tertiam. Ac quia cætera eventa tū ante tum poſt iſtam Eclipſim eâ ferè quâ geſta ſunt ſerie in hâc Hiſtoriâ referūtur eorum fermè omnium verū tempus ex hac cœleſti notâ deſignari poſſet: quod facili experimento demonſtrarem, ſi tanti eſſet in iis immorari diutiùs. Sufficiat, quod in eo genere ad Lectoris ſolatium conati ſumus Capite ultimo hujus Obſervationum Libri Tertii; ubi pleraque Libris ſeptem Pachymerianæ de rebus Andronici Hiſtoriæ deſcripta ſub unum velut aſpectum in annos digeſta conjecimus. Eſt tamen ex iſtis eventis unum paulò intricatius, implicatione caſuum, & ambiguis affirmationibus Autoris, quàm ut relinqui à Nobis, evolvere perplexitates chronologicas hoc loco profeſſis, intactum debeat. Eſto igitur id argumentum Capitis ſequentis.

CAPVT VI.

Intricatæ rationes Temporum circa Rontzerij, ac Catelanorum Res, & Acta explicantur.

I. QVæ tribus ultimis Libris hujus Hiſtoriæ de Rontzerio, Pharendâ Tzime, Mpyrigetio Tentzâ, & quibuſdam aliis Latinis Ducibus; tum de militibus, quibus præerant, Catelanis & Amogabaris, primùm auxiliaribus infidis, deinde feris hoſtibus Andronici, & Romanorum, referuntur, haud ſatis dilucidè ordinata ſunt ab Hiſtorico, vel ſub finem longi, & laborioſi Operis feſſo, vel ob indignationem in Catelanos, & Duces eorum, propter atrociſſimas in ſuam gentem injurias, numquam ferè ſine indicio perturbationis ex vehementi odio, eorum recordante; ideoque imperfectè defungente diſtinctione & explicatione neceſſariâ. Huic ut, pro virili, medeamur incommodo, in gratiam Lectoris ſtudioſi, confuſam iſtam congeriem hîc evolvere, & Chronologicâ methodo, ſuis acta eiuſmodi, & eventa ſingula alligare Epochis aggredimur; initio à primâ Rontzerij, & Catelanorum è Siciliâ in Terras Orientalis Imperii evocatione ducto.

II. Narrat Libro v. Cap.xII. Pachymeres: Imperatorem parùm præſidii adverſus Perſarum irruptiones in Orientales Imperii Regiones in Romana Militiâ reperientem; ideoque reſpicere coactum externa auxilia, primùm Farendam Tzimem cum manu Militum, quos è ſibi ſubditis armaverat, ſuppetias ultrò venientem gratè excepiſſe: ac prætereà offerentem ſe ad idem per Literas Rontzerium, amplis conditionibus invitaſſe, quibus ille permotus poſtea cum magno navali exercitu venerit Conſtantinopolim. Iſtius Andronicum inter & Rontzerium per literas invicem ſcriptas initæ ſtipulatæque conventionis tempus non diſertè notatum à Noſtro Hiſtorico, ex causâ, quâ inductum ad eam Tractationem Rontzerium ait, divinandum eſt. Scribit autem ille Rontzerium ex Milite Templi poſt captam ab Aethiopibus (hoc eſt Saracenis duce Sultane Aegypti Melec Seraf dicto) Ptolemaidem, ditiſſimam & munitiſſimam Vrbem Phœniciæ (quod anno Chriſti 1291. die 18 vel ut alii 19. Maii contigiſſe, accuratè Spondanus illo anno docet, ex Scriptoribus illorum temporum) manu collectâ ſibi obnoxiorum, quæſtuoſam aliquandiù per illa maria Piraticam feciſſe; partiſque magnis opibus, Ducem jam claſſis validæ, Friderico Siciliam obtinenti (Teuderichum hunc perperam vocat Pachymeres) militarem longo tempore certi pactione ſtipendii operam

navasse, bello quod ille adversus Ecclesiam rebellis contra Carolum gerebat Apuliæ Regem. Cæterùm hoc tandem bello nuptialibus conditionibus dirempto, quibus Ecaterina Regis Caroli filia Regis Siculi fratri Collocata sit: Rontzerium hærere ampliùs in Siciliâ non valentem, quòd eum Romanus Pontifex dedi sibi puniendum à Rege Siculo poscebat: pactum de quo diximus iniisse cum Andronico:

III. Ita ibi Pachymeres, in rebus quæ de alienis terris, aut gentibus obiter memorat, suo more balbutiens. Voluit enim sine dubio illic indicare Pacem factam Anno Christi 1302. inter Carolum Regem Neapolis, & Fridericum in Siciliâ dominantem, quâ non Ecatherina, sed Eleonora Regis Caroli filia, non Fratri Regis Siculi, sed ipsi Friderico desponsa conjux est, prout Fridericus ipse attestatur in Instrumento Conventionis istius publicè per ipsum edito, ad Castrum Novum die 19. Mensis Augusti Anno Christi 1302. Indictione xv. quod totum recitat Odoricus Rainaldus eo Annali, unde manifestum est, ab illo jam tempore institui ceptum esse tractatum inter absentes, hinc Rontzerium, inde Andronicum Imperatorem, de auxiliari classe ab illo ad hunc adducendâ. Sanè præsens status rerum impellere vehementer Andronicum ad admittendum oblatum auxilium debuit. eo quippe anno Michaël Augustus Iunior ejus filius, omnes secum Imperij copias ductans tergum inhonestè Persis verterat, fugaque præcipiti se incluserat Magnesiæ, ubi & deserebatur à militibus, & omnium rerum extremâ laborabat inopiâ, cui subvenire Andronicus Pater cum maximè cuperet, obstaculis ineluctabibus prohibebatur, prout priùs narraverat ipse Pachymeres Lib. IV. Cap. XVIII. consequenter inde referens miserrimam desolationem omnium Imperii regionum per illos Orientales Tractûs ex his secutam; præsertim post novam & luculentam Cladem Romanorum Duce Muzalone Hetæriarchâ, die 27. Iulij circa Bapheum propè Nicomediam à Persis Duce Atmane illatam, quæ Lib. IV. cap. XXV. describitur. Extremis ergò mensibus An. 1302. & primis anni sequentis 1303. fuit conventio ista, commeantibus ultrò citroque Nunciis conclusa; rursusque aliquot inde mensibus in Classis apparatu impensis, tandem ea mense Septembri Constantinopolim appulit.

IV. Mense inquam Septembri Anni Christi 1303. disertè siquidem attestatur Pachymeres Lib. V. Cap. XII. Insecuto mox Septembri, post mensem Augustum, cujus die octavo Terræmotus incepit, quo subversa est Rhodus, appulisse Rontzerium Constantinopolim cum Classe auxiliari, Indictione secunda, verba ejus sunt: κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα δευτέρας ἐπινεμήσεως, εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατῖνον Ῥοντζέριον, &c. Gamelion, hoc est, usu perpetuo Pachymeris, September Indictionis secundæ, est, sine ullo dubio, September à quo incepit more Græcorum numerari Indictio secunda. Indictiones autem, quas Latini à Kalendis Ianuariis numerare incipimus, Græci semper à quarto retrò mense inchoant, unde & initium ducunt annorum AEræ suæ à Mundi principio juxta calculos ipsorum. unde cum viderimus superiùs num. III. Fridericum literas publicas, quâ Pacem à se cum Carolo Rege Neapolis initam promulgavit, consignasse anno Christi 1302. die 19. Augusti Indictione 15. intelligere debemus fuisse illum annum ultimum Cycli Indictionis complectentis annos quindecim. ita ut Septembri post illum Augustum mox secuto, Græci numerare primam Indictionem ceperint: Latini verò id facere distulerint usque ad primum diem Ianuarii sequentis, quo Christi annus 1303. calculo ipsorum est initus. Rursus hujus anni Christi 1303. mense Septembri Græci secundam Indictionem numerarunt; dum Latinis Indictio adhuc prima per spatium quadrimestre curreret. Nec alius ab hoc September Indictione secundâ Græcis insignis reperiri hoc tractu temporum potest, nisi quis retrocedat annis quindecim ad annum Christi 1288. aut progrediatur pari spatio consequentis tē-

poris

poris usque ad annum AEræ Christianæ 1318. quorum item annorum duorum mense Septembri apud Græcos δευτέρας ἐπινεμήσεως *Secunda Indictio* numerari cœpta est. quàm verò est manifestum ad neutrum illorum Annorum pertinere potuisse appulsum Rontzerianæ Classis Constantinopolim, tam certum haberi debet, illum esse assignandum mensi Septembri Anni Christi 1303.

V. At ecce hoc Assertum tam disertâ Pachymeris affirmatione constitutum, contrario ejusdem testimonio evertitur. Scribit ille in hunc modum Capite 1. Libri VII. *Ambobus jam Imperatoribus, Seniori quidem tertium, & vicesimum, Iuniori autem duodecimum annum Imperij evolvi contigit, quando, &c.* eventa varia memorat, quæ in illum inciderunt articulum temporis, quo Andronici annus Imperij 23. Michaëlis autem ejus Filii 12. evoluti erant, hoc est, expleti numerabantur, sequentibus jam inchoatis. Inter alia verò istius generis eventa, paulò post recenset inclusionem Michaëlis Augusti Iunioris intra Didymothicum, munitam Arcē, in quâ se necessariò continebat, quòd milites Romani, quibus præerat, fracti animis ob acceptas clades, inde progredi, & os Hostibus obvertere non auderent. Hostes hîc non alios intelligere Historicus quàm Catelanos potest. & ipse statim clarè de ijs se loqui demonstrat, dum continuè subjungit; Andronicum experimentis evidentibus persuasum, vinci non posse marte aperto suorum armis Catelanos, alias eorum debilitandorum, aut alliciendorum ad conventiones Pacis, rationes iniisse. Clades igitur, quarum Pachymeres hîc meminit Romanis militibus Exercitûs cui Michaël Iunior Augustus in occiduo Tractu præerat, à Catelanis illatarum, non aliæ fuerint quàm quas idem retulit Lib. VI. Cap. XXX. & Libri ejusdē Cap. XXXII. quorum in priori narrat: Progressum contra Catelanos aliquanto post necem Rontzerii Cæsaris, Adrianopoli Pamphylum usque, Michaëlem Augustum Iuniorem, cum toto Romano Exercitu, partem hujus sub tribus Ducibus, Ducâ, Vmpertopulo, & Bospilâ, contra Calliopolim misisse, ubi Catelani, & Amogabari suas copias habebant: sed hi objectâ Romanis armentorum prædâ, cum sic eorum ordines solvissent, immisso in discursantes inordinatè Equitatu, fuderunt eos fugaruntque, ducentis interfectis, vulneratis ipsis Ducibus. Posteriori autem loco, nempe Libri VI. Cap. XXXII Idem Historicus fusè describit, commissum postea à Michaële Augusto, digestis in aciem universis Romanis copijs, adversus Catelanos prælium, eo successu, ut Romanus quidem Exercitus fugatus, ipse verò Michaël fortiter pugnās periclitatus de vitâ fuerit; & vix denique fugâ ipse quoq; servatus, Pamphylum primùm se receperit; paulò verò post, juxta ea, quæ deinde Cap. 1. Libri VII. noster idem Autor tradit, Didymothicum se transtulerit; ubi exanimatas metu ex cladibus acceptis Romanas copias, intra muros munitæ Arcis continere cogebatur. Id porrò si contigit quando evolvebatur, aut potius evolutus jam erat, Annus Imperij Andronici vicesimus tertius Michaëlis duodecimus, oportuit sine dubio contingere anno Christi 1306. Tūc enim Andronicus, cui primus à Patris morte Imperii annus fuit 1283. vicesimum tertium Principatûs annum absolverat, & vicesimum quartum inchoaverat: Michaël verò, cujus primus annus Imperii cum Patris undecimo Christi 1293. concurrit, Principatûs duodecimum annum evolverat, decimum tertium inierat.

VI. Atqui cum hoc quidem constare nequit quod Pachymeres ex publicæ memoriæ conscientiâ, tamquam certissimum, & à se visum, asseverat: Rontzerium Mense Septembri secundæ Indictionis appulisse Constantinopolim. Hoc nunc demonstratur ex serie, ac nexu rerum intervallisque temporum disertè memoratis à Pachymere. Rontzerius Septembri secundæ Indictionis, hoc est An. Chr. 1303. in Vrbem appulsus ab Andronico magnificè excipitur; Magnus Dux creatur, uxorem ducit Imperatoris Neptem, Cyzicum in Hiberna missus, in digressu ab Vrbe à Genuensibus oppugnatur. Hæc narrata Lib. V. Cap. XIV. facilè reliquum anni

 1303.

1303. expleverint. Igitur circa initium Anni Christi 1304. excepti à Cizycenis Catelani uberi & copioso hospitio, nihil minus cogitarunt, quàm cujus causâ missi erant, Persas ulterioribus Imperij Provincijs infestos oppugnatum ire. Itaque perstiterunt *à vere* illic *ad arcturum*, ut scribit Pachymeres, hoc est, ab Aprile ad Septembrem, quo mense oritur Arcturus Stella *undecim diebus ante Aequinoctiũ Autumni*, verba sunt Plinij Lib. II. Cap. XLVII. iis verbis significat Historicus universam eos tempestatem aptam expeditionibus in stativis consumpsisse, non tam desidendo, quod ipsum esset flagitiosum; quàm deprædationibus, ebrietatibus, extorsionibus, stupris, & nullo non injuriarum maximè intolerabilium genere miserrimos hospites vexando. quæ scelera non ferens Farenda Tzimes unus è Latinis Ducibus, pars militiæ istius, sed non subiectus Rontzerio, at sibi propriè autoratos milites ductans, unà cum iis recessit Patriam repetens, ut tradit Pachymeres Lib. V. Cap. XIV. Ea æstate per totã passim Orientalẽ Imperii ditionem licentissimè Persæ Barbari agebant ferebantque cuncta; quod fusè describitur à Nostro Lib. V. Cap. XXI. quare solicitati Rontzeriani, ut suppetias oppressis accurrerent, cũ ab aliis, tum à Marule Imperatorio Duce, qui cum aliquibus Romanis copijs admixtus Catelanis Cizyci degebat, varijs semper prætextibus profectionem differebant. & cum ipse Marules cum Suis, frustra invitato Rontzerio, adversus provectos in viciniam Hostes movens prosperè pugnasset, præda quam de Persis ipse, & ejus milites tulerant, redeunti à Catelanis est extorta. Cum propter hæc, & multa talia in Aulâ nunciata, gravi Rontzeriani infamiâ apud Imperatorem laborarent, profectus in Vrbem sub anni finem (ut videtur) Rontzerius facilè omnia credulo, & sibi addicto Andronico purgavit; grandemque ab eo pecuniam accepit in stipendia, ut ajebat, Alanorum, quos etiam admixtos suis Cizyci habebat, expendendam; & promissa ingentis alterius summæ ex collatione Tributorum intra quadragesimum inde diem numerandæ, prout ex fide factum est: sicque onustus Thesauris Rontzerius ad suos redijt circa initium veris an. 1305. ut apparet, mox videlicet, uti sperabat Imperator, eos contra Persas ducturus. verùm interim non pauci è Catelanis, convasatâ in naves prædâ quam Cizyci, & locis circumvicinis, Romanos diripiendo, corraserant, domos proprias injussu repetierunt. Inde secuta stipendiorum per Rontzerium iniqua divisio est, Italis largè donatis, Alanis malignè aspersis imperatoriâ pecuniâ. Hinc inter hos & illos ortæ simultates, diù suspicionibus, odiisq; rixisque inter ipsos mutuis exercitæ sunt. per hæc decrectata varijs elusionibus in hujus quoque anni æstatem expeditio in Persas est; Catelanis stativa commoda relinquere nolentibus, quantumvis urgente Imperatore; quem maximè premebat obsideri cepta, Alisyræ Persæ Satrapæ Validis copijs, Philadelphia; quod sub Autumnum An. 1305. evenisse crediderim.

VII. Iniit annus Christi 1306. quando solicitus Imperator pro Philadelphiâ jam acri fame laborante, frustra per Missos, & literas expertus duobus primis mensibus emoliri Cizyco Rontzerium, mense tertio Socrum ejus Irenen, Asanis viduã, Sororem suam, ad eum allegavit nave celeri, quod factum ait Pachymeres Capite XXI. *cepta jam hebdomadâ majore sub finem Martij* τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος Hæc Characterem certum habent hujus anni Christi 1306. quo Pascha incidit in diem 3. Aprilis: nec convenire superiori possunt, qui Pascha habuit die Aprilis decimaquarta. unde finis martij Hebdomadam Majorem nequivit attingere. Nihil omisit artis, & industriæ Irene ad persuadendum Rontzerio, ut contra Persas tenderet, sed Catelani prætextus quærebant hærendi loco sibi grato, interimque superbissimè insultantes Alanis, in ipsos per jurgia minatos, grassatione nocturnâ irruunt. unde atroci commissâ pugnâ vincuntur Alani, filio Ducis ipsorum Georgi occiso. sed postridie, quæ fuit dies Aprilis nona, vicissim insurgentes Alani, circiter trecentos è Catelanis peremerunt. Placatis utcumq;

Alanis

Alanis, mense tandem Majo procedere cepit Rontzerianus Exercitus è Romanis, Catelanis, Alanis constans. Hæc ex Pachymere constant Lib. v. Cap. xxi. Cap. verò xxiii. Idem memorat, solutam Rontzerij adventu Philadelphiæ obsidionem, commisso ad Aulacem prælio, ex quo vulneratus dux Persarum, & Carmanorum Alisyras maturâ sibi fugâ consuluit, Amurii suarum Partium Ducis Castris se admovens. Ex hoc successu latè inclytus Rontzerius, avaritiæ pecunias à Romanis extorquet, Lib. v. Cap. xxvi. Partem prædæ deponens apud fidam sibi ut putabat Magnesiam, cujus occupatorē Attaleoram Imperatori reconciliaverat: sed hoc ipso autore Magnesienses in Rontzerium rebellant, & ab eo totis viribus nequidquam oppugnantur. Alani ex ejus Castris fugiunt. Lib. v. Cap. xxxi. Andronicus multis missis, & literis frustra diù conatus Rontzerium à Magnesiæ oppugnatione avellere, tandem ei persuadet trajectum in occiduum Tractum, ut ibi copias cum priùs eò profecto Michaële Augusto Iuniore conjungeret. Ergo ille cunctis Romanis Regionibus quaquà transit vastatis, copias denique traducit partim Mitylene partim Lampsaco Madytum, & in alia Continentis occiduæ loca, ubi Romanos hostiliter Catelani deprædati sunt. Narrat hæc Pachymeres Lib. vi. Capite iii. quæ sine dubio pertinent ad Octobrem, aut Novembrem An. Chr. 1306. quando nondum Andronicus 24. Michaël 13. Imperii annum expleverant. unde ultimum id tempus est, quo verum esse potuit illud quod scribit Noster in fronte Libri septimi: *Ambobus jam Imperatoribus, Seniori quidem tertium, & vicesimum, Iuniori autem duodecimum annum Imperij evolvi contigit*. progressi enim uterque multum erant in anno ille 24. hic 13. sed neuter illum absolverat: desinunt enim anni æquè amborum extremo Decembri. Vsus ergò repetitione quadam est dum ista scripsit Pachymeres, & retrò ex eâ quam tum tractabat memoriâ resilijt. insignire, ut opinor, volens verum initium Belli Catelanici, quod si quis rectè consideret, ex hoc tempore processit. Etsi enim adhuc Rontzerius, & ejus milites se stipendiarios Imperii ferebant, tamen non dubiè apertam defectionem machinabantur, cujus certa indicia Genuenses degentes Galatæ Andronico detulerunt, ut Noster refert Libri vi. Capitibus vi. & ix. & sanè res id ipsæ loquebantur. Nam ex hoc præsertim tempore relictæ oppugnationis Magnesiæ, nihil minus contumaciæ in Imperatorem, sævitiæ in Romanos omnes, Catelani monstrarunt, quàm ipsi Hostes Persæ Barbari. Ac quamquam eos Andronicus tractare adhuc ut socios pergebat, ignavo cōstrictus metu; tamen alter Imperator Michaël pro veris eos, quales erant, palàm habuit Hostibus, adjungere illos sibi renuens, jubente licet Patre, & irruere in ipsos se paratum ferens, ut docet Noster Lib. vi. Capitibus iii. & xiii.

VIII. Verum quidē est, geri ceptum à Catelanis in Romanos multò apertiùs, & immaniùs bellum post necem Rontzerij, quæ anno sequēti contigit. Sed inde aliud non conficitur; nisi, duo quasi fuisse initia Catelanici Belli, quorum alterum ad Autumnum Anni Christi 1306. alterum ad Ver Anni 1307. pertinet. unde credimus Pachymerem cum secundo referendo se accingeret, in ipso limine Libri vii. Prioris Epocham ex retrò actis retraxisse, eique mentione coniunxisse eventa multa quorum quædam posterioris erant memoriæ; & non ad annum Andronici 23. expletum, 24. currentem, Michaëlis 12. expletum 13. currentem, qui fuit Christi 1306. pertinebant; sed ad sequentem Chr. 1307 quo Andronicus 25. Michaël 14. iniverant. Hæc igitur solutio est objectionis superiùs num. v. propositæ. Concedo secuturum, quod opponitur incommodum submotionis adventûs in Vrbem Rontzerii retrò in Indictionem primam, si Michaëlis Augusti duplex à Catelanis Clades, & inde secuta ejus intra Didymothicum inclusio in annum Andronici 23. expletum, 24. inchoatum; Michaëlis 12. evolutum, 13. initum conveniret. Nego autem id ita esse. & ajo commemorari tempus illud

ex tran-

ex transactâ memoriâ per anacephalæosim : & ex multis eventis , quæ simul ibi conglobantur , pleraque non illius esse anni, qui fuit , ut sæpè dictum est Christi 1306. sed sequentis 1307. Nunc cætera quæ ad Rontzerium pertinent, reddamus.

IX. Satis diligens Noster fuit in hujus, & promotione in Cæsaream dignitatem, & cæde non multò post secutâ, referendis; adjunctis etiam notis temporis, sed quarum aliqua subobscura est. Tradit Pachymeres Lib. VI. Cap. XXII. Rontzerium ad se missa ab Andronico Cæsareæ Dignitatis insignia induisse, ac ritè acclamatum Cæsarem fuisse *die quâ Lazari resurrectio celebrabatur* . hic dies in Kalendario Græcorum est Sabatum contiguè præcedens Dominicam Palmarum . Porrò cum illo anno Chr. 1307. Cyclum Solis 28. Lunæ 15. numerante, Dominica Resurrectionis septiduo serior Dominicâ Palmarum , inciderit in 26. Martij , Sabbatum Lazari pridianum Dominicæ Palmarũ, omninò fuerit 18. Martij dies . Adjungit his noster Historicus Cap. sequenti hoc est, Lib. VI. Cap. XXIII. novũ Cæsarem Rontzeriũ adeundum sibi putasse Michaëlem Augustum Iuniorem qui apud Adrianopolim Castra habebat : præmisisseque ideo ad illum Asanem vxoris suæ fratrem à quo ait primum indicium venturi Rontzerii perlatum ad Michaëlem *die octavâ supra vicesimam Boëdromionis* . βοηδρομιῶνος τετάρτῃ ὀγδόῃ λήγοντος ἦν . Boëdromion alibi semper à Pachymere dicitur Aprilis mensis . sed ne hîc ita intelligatur , prohibet, quod mox addit : *quartâ feriâ post Hebdomadam Thomæ, admissum fuisse ab Augusto Cæsarem*. Hebdomas Thomæ est apud Græcos sine ullo dubio ea quæ sequitur octavam Paschæ , à nobis dictam *in Albis* , aut *quasi modo* : in quâ Dominicâ post Pascha primâ Græci item ut Latini, inter sacra recitant Comma Evangelii ex Cap. XX. Ioannis, quo narratur dubitatio Thomæ Apostoli de resurrectione Christi, convicta curataque tactu Sacrorum ejus vulnerum, unde nomen Hebdomadis Thomæ, contiguis isti Dominicæ diebus, usu Græcorum adhæsit. Manifestum porro est Hebdomadam Thomæ illo anno, qui, ut ostendimus, Pascha 26. Martii habuit, sequi non potuisse diem 28. Aprilis: sed neque sequenti anno Christi 1308. nam hôc Pascha in Aprilis 14. incidit . igitur aliud quam Aprilem nomine Boëdromionis hoc loco expressit Pachymeres . Nec est novum illum variare in appellationibus mensium , utpote quem certò deprehendcrimus , Ianuarium , quem solet vocare *Hecatombæonem*, aliquando *Lenæonem* appellasse ; & Augustum , cui consuevit Posideonis nomenclationem adaptare , semel designasse vocabulo *Mamacterionis* quo alibi est solitus Iunium exprimere. Itaque necessariò intelligendum *Boëdromionem* nunc Pachymeri Martium dici . cujus die 28. tertiâ post Pascha feriâ, monitus de Rontzerij adventu Michaël , ubi eum se benevolè excepturum declarasset, dedit se hic in viam, & nono ab hoc die feriâ quartâ hebdomadæ Thomæ, primæ post Paschalem, admissus est . Fuit ea dies Aprilis quinta . Sextâ insequenti Cæsar Rontzerius unà cum Augusto Michaele in Vrbem Adrianopolim solemni occursu invehuntur . Sed paulò post idem Cæsar in limine cubiculi Augustæ, quam salutatum ibat, ab Alanis , necem Filii Georgi Cizyci à Catelanis patratam ulciscentibus, interfectus est, prout Lib. VI. Cap. XXIV. distinctiùs narratur.

CAPVT

CAPVT VII.

Quæ Pachymeres in utraque Parte hujus Historiæ sparsim tradit, de Rebus & Principibus Muguliorum, ex Monumentis Arabicis illustrata, ordine temporum digeruntur,

I. MVguliorum Imperij latè per Asiam ab anno Christi circiter ducentesimo supra millesimum,ad millesimum trecentesimum quadragesimum clari; sed, quod jure nonnulli questi sunt, Græcis Latinisque Scriptoribus nimis perfunctoriè memorati; non facilè quisquam alius horum temporum notâ per Europam linguâ usus Historicus, crebriorem, distinctioremque suis scriptis mentionem inseruit, quàm Pachymeres hic Noster. Cui propterea illustrando addictam dudum habens operam, fugere, salvo officio, non potui, quin illigare certâ ratione Chronologicâ conarer quæ, variè ille ac confusè indicans, passim de Muguliis plurima congerit: ad quod parùm utique subsidij in Græcis, Latinisque Historicis reperiens, consulere sum Arabas coactus. Ex his Gregorius Abulpharagius, Christianus autor accurati Chronici, nuper ex arabico latinitate donati, atque utroque conjunctim idiomate Londini editi ab Eduardo Pocockio, in hoc de re literariâ optimè merito, me, quod gratè fateor, juvit insigniter. Vixit & scripsit is Chronographus, prout colligitur è varijs ejus Operis locis, incipiente dominari Constantinopoli domo Palæologâ, sub primis ejus nominis Imperatoribus Michaële, & Andronico Seniore, quorum Acta duorum Pachymerianæ hujus Historiæ Voluminum argumentum sunt: scripsit autem & ad rerum verè gestarum exactam indicationem, & ad temporum ordinationem, quarum ex collatione cum optimis quibusque explorare potui, fidelissimè. quare accuratione, quam præstat in ijs quæ possunt alieno testimonio coargui, dignus videtur, cui fides securè habeatur in his, quæ affirmat solus.

II. Hic igitur sui Chronici in Arabico quidem contextu pag. 427. in latinâ verò Interpretatione pag.280. Ait: Anno Hegiræ 599.cujus initium fuit dies 20. Septembris in Anno Æræ nostræ Christi vulgaris 1202.cepisse Imperium Mogulensium, desijsse autem Imperium Præstejannis sivè Presbyteri Ioannis. Ioannes erat commune nomen Principum latissimè quondam Dominãtium super Scythas Asiaticos, ad montẽ Imaum;adeò ut quidam scribant duos & septuaginta Reges ipsis aliquando fuisse vectigales. Christianam autem Religionem,sed juxta Nestorii Hæresim, colebant, Crucemque in bellis præ se duplicem ferebant,alteram auream, alteram gemmeam. Huic Imperio qui ultimus præfuit, ut docet Abulpharagius, præter commune Ioannis nomen, propriè *Vng Chan* vocatus: cum quendam, Tamujinum nomine, quo fuerat usus diù, in bellis præsertim, strenuo & felicissimo Ministro, calumniis AEmulorum invisum sibi factum comprehendere aggrederetur, ab eo fortissimè repugnante victus ipse, occisusque est. quo tempore quidam inter Mogulenses magnæ autoritatis, apparuisse sibi Deum affirmans, & declarasse: electum à se Tamujinum in quem Orbis Terrarum Imperium atque in ejus Posteros transferre decrevisset; universam illi conciliavit Muguliorum Gentem; cujus consensu creatus Imperator, à Deo ipso, ut ille quem dixi

Phana-

Phanaticus ajebat, impositũ ipsi accepit *Gingizchanis* nomen. Hactenus Abulpharagius, cui satis consentaneè Noster Pachymeres priore Tomo Capite IV. Libri V. Legislatorem Tocharorum, qui se ipsi Mugulios nominant, nomen habuisse *Tzincissanis* asserit, addens eum ex Fabro ferrario ad Imperium evectum. Tum eorum instituta, mores, & Acta fusè memorat: Sedem etiam novi hujus Imperii indicans, Portas Caspias, qui locus in Mediæ, ac Parthiæ confinijs situs est.

III. Pergit Abulpharagius, referens: Anno Hegiræ 600. captam à Latinis Constantinopolim. Est annus Hegiræ 600. in AErâ Christi 1203. sed à die dumtaxat decimâ mensis Septembris Iuliani, quam in diem Neomenia Muharram Primi Arabum mensis incidit. Cum autem Nos demonstraverimus Tomo superiore, occupatam à Latinis Constantinopolim fuisse die 12. Aprilis Anni Christi 1203. eam Epocham retrò trahere aliquot mensibus cogimur, & ad quadrimestre ultimum Anni Hegiræ 599. conferre. ut magnæ illæ conversiones duæ, Imperij à Præstejannensibus ad Mugulios translati, & redactæ in Latinorum Potestarem Metropolis Imperij Græcorum, in unum eundemque Aeræ Arabicæ, quam *Hegiræ* vocant, annum undesexcentesimum convenerint. Anno inde 606. Hegiræ, qui iniit 6. Iulii Anni Chr. 1209. Gingizchanes Imperio suo subjunxit Regiones Caracathaiæ, quæ videntur Tartarorum Sinensi Regno confinium. Anno Heg. 610. cujus est initium à Maij 23. An. Christi 1213. Gingizchanes bello indicto Sultani Mohamedi, in ultionem injustæ Necis quorumdam Mercatorum, Vrbem maximam Otraram post quinque mensium obsidionem vi cepit, cum infinitâ hominum cæde. ut & anno 617. cujus kalendæ in 8. Martij incidunt, Bocharam, & Samarkandam Vrbes longè amplissimas, quarum huic præsidio fuisse imposita à Sultane Mohamede centum viginti Equitum millia tradit Abulpharagius. sed his prælio cruentissimo profligatis, dedita & direpta Samarkanda est, triginta hominum millibus occisis, totidem in servitutem abductis.

IV. Anno Heg. 618. ineunte à Februarij 25. Anni Christi 1221. Balkam, Talakanum, & Albamiyanum, reliquas è Chorazani ditione Civitates opulentissimas & munitissimas, expugnavit Gingizchanes; & ad Sendiam amnem acie Ialalodinum vicit: hujus tamen admirans, prædicansq; fortitudinem, quòd cum illum vivum ad se perduci jussisset, is è strage circa se suorum intelligens, quare sibi Hostes parcerent, eques fluvium tranavit, & ex eo medio natans conversus, sagittam est ejaculatus in Mogulenses. contigisse hoc ait Abulpharagius mense Rajebo, qui in Anno arabico mensis Septimus est, Ex hoc miro successu fortitudinis Ialalodini, natum asserens proverbium arabicum, quo dici solet: *Vive ad Rajebum, & videbis mira*. Ex occasione hîc ponam experimentum consensionis Abulpharagij cum Nostris Chronographis à me cum voluptate observatum. Ait: hoc eodem Anno Heg 618. Sultanem Aegypti Damiaram de Francis recuperasse die mercurii, Rajebi 19. postquam in eâ substitissent Franci annum integrum, & undecim menses. Vix alius eventus est cujus plures & certiores è nostris spectatæ fidei Scriptoribus habeamus autores. Ioannes de Vitriaco, Sanutus, S. Antoninus, Nauclerus, Blondus, Aemilius, & alij, summâ concordiâ memorant: Anno Christi 1219. nonis Novembris, post menses octodecim obsidionis, captam fuisse Damiatam ab Exercitu Cruce-signatorum; eandem autem Sultani redditam Anno 1221. die Natali B. Virginis Mariæ octavo Septembris. Vides quam exactè tempus detentæ à Latinis Damiatæ definiat Abulpharagius anno uno, & undecim mensibus. nunc inquirendum an pari fide feriam quartam, & 19. mensis Rajebi diem, isti restitutioni assignet. Hic 618. Hegiræ annus, Muharrami primi sui mensis Kalendas, ut dixi, habuit eodem die anni Iuliani AEræ Christi 1221. qui vicesimus quintus Februarii numeratus est. Hinc patet Kalendas Rajebi, Septimi, ut monuimus, Arabum mensis, in diem Augusti vicesimum primum illo

anno

anno incidisse. ex die Aug. 21. Si novemdecim dies numeres, pervenies ad octavum Septembris. De quo si velis scire quota feria fuerit: quære quotus isto anno numeratus fuerit Cyclus Solis. Fuit annus Christi 1221. Periodi Iulianæ 5934. Divisus hic numerus per 28. reliquos facit 26. qui fuit Cyclus Solis hujus anni. Cyclo autem Solis 26. competit litera Dominicalis C. quæ cum in Iuliano Kalendario respondeat diei quintæ Septembris, ostendit; illam eo anno fuisse primam feriam: ac consequenter, diem octavam ejusdem mensis, diem Mercurij, ut Abulpharagius notat, sive feriam quartam, necessariò esse debuisse.

V. Anno Hegiræ 624. cuius Muharram incepit à die 22. Decembris Anni Christi 1226. mortuus est Gingizchanes primus Imperator Mogulensium die 4. mensis Ramadani, noni ordine in anno Arabico. Incidit ea mors in autumnum Anni Christi 1227. Addit Abulpharagius: imperasse illum circiter viginti quinque annis, quod verum est: cum, ut vidimus, imperare cœperit Anno Christi 1202. Hegiræ 599. Anno inde Hegiræ 626. cujus Muharram incepit à die 30. Novembris Anni Christi 1228. congregatis comitijs universæ gentis Mugulicæ, ex Testamento Gingizchanis, creatus est Imperator Ogtaï tertius ejus Filius, qui præ modestiâ per dies quadraginta recusans, quòd suos Patruos, aut Fratres natu majores præferendos sibi diceret; tandē consensu victus, ab Vtacino Patruo, & Iogtaï fratre majore collocari se in Throno passus, cognomen ab iisdem impositū *Kaan* accepit. Anno Hegiræ 627. cujus Kalendæ Muharrami occupant diem vicesimum Novembris Iuliani Anno AEræ Christi 1229. expeditionem suscepit novus Imperator Mogulensium Kaan in Regem Cathajæ. Cathaja porrò quid fuerit, qui ex hoc discere autore idoneo malet, quam è nugacibus fabellis Institorum illudentiū credulitati vulgi, non dubitabit amplius quin Sinense Regnum hodiè in Europâ notissimum navigationibus Lusitanorum, idipsum revera sit cum eo quod Aiton Armenus, Paulus Venetus, & si qui alii Scriptores Rerum interioris, & maximè Orientalis Asiæ, nomine Cathaï significarunt. Docet enim hic Abulpharagius, *Altun Chan* eâ tempestate Cathajç Regem in Vrbe suâ primariâ *Nam Cinc*, sivè ut vulgò alii scribunt, *Namquin*, expectasse successum irruptionis hujus Tartaricæ, misso ad arcendos finibus Mogulenses centum millium fortissimorum militū exercitu. Sed has copias à Kaane, numerosissimas per se ductante Mogulensium Legiones, cruentissimo fuisse prçlio deletas, alia longè sperans, inopinatissimè Altun Chan audivit; inde adeò consternatus, ut filios & uxores in suo secum Palatio incenderit, ne vivus in Mogulensium manus veniret: qui paulò post venientes, & Namquinum, & cæteras maximas Cathajæ Vrbes sibi subjecerunt. Notissimum porrò est, Namquinum nomen esse alterius vrbis Regiæ Imperii Sinarum, quàm tum fuisse captam à Tartaris videri incredibile non debet, cū hâc nostrâ ætate similem irruptionem Tartaricam in Sinense Regnum contigisse, certissimis Nunciis cognoverimus; quâ etiam hæc eadem Namquinensis Civitas capta, & vastata fuisse disertissimè traditur; itemque altera Pequinum; ubi deprehensus Sinensium Rex, non minus tragico, quam tunc Altun Chan exitu desperationem ostendit. Nam ne Victoribus ludibrio esset, nubili priùs filiâ obtruncatâ, se se ipse ex arbore suspendit, Anno Christi 1644. ut legitur in Historiâ Martini Martinii Nostri Testis penè oculati, hac de re editâ, quæ & eadem ex ejus ore, & P. Michaëlis Boymi item nostri, hîc Romæ dum visa referrent audivimus. Sed & Catayum non aliud esse quàm Sinam, missus Goâ An. Christi 1603. 16. Ianuarii Benedictus Goëz Noster ad hoc ipsum explorandum, trienni peregrinatione clarissimè deprehendit, in Vrbem Sinensis Regni Suceum sub finem Anni Christi 1605. perveniens. denique idipsum disertè Abulpharagius alibi testatur; nempe pag. 351. hujus ipsius sui Chronici.

VI. Hîc cætera breviter Secundi Mogulensium Imperatoris Acta reddemus, eò

libentiùs quòd quæ horum proximè occurrunt, illustrandæ huic nostræ Pachymerianæ Historiæ non parùm accomodata deprehenduntur. Reversum è Sinensi expeditione Kaanem Abulpharagius memorat, *Batu*, sive Batuo Tusbi fratris sui natu maximi nuper mortui Filio, numerosas, & validas dedisse copias, cum mandato expeditionem suscipiendi in Tractûs Septentrionales, & subjugandi Sclavoniam, Alaniam, Russiam, Bulgariam. Hisce obtemperans mandatis Batuus ingentes mortalium strages edidit. nam, ut ibi ait Abulpharagius, cum Kaan proficiscentibus ad hoc bellum militibus edixisset, ut hominum quos quisque occideret aurem dexteram, ad indicium numeri, recisam è cadavere secum auferret, qui ferali huic censui habendo præfecti erant, ducenta septuaginta hominum millia, totidem exhibitarum dextrarum auricularum argumento compererunt neci tradita fuisse. Addit Arabs Chronologus, re benè in Sclavoniâ gestâ, decrevisse Batuum adoriri Constantinopolim, & eo animo in Bulgariam movisse. Sed illic habuisse obvios Francorum Reges, hoc est Duces Latinorum qui tunc Constantinopolim tenebant, qui frequentibus prælijs victos Mogulenses *terga dare coëgerunt* (verba sunt Abulpharagij) *adeò ut ab his incursionibus reversi Mogulenses, haud iterùm ad hunc vsque diem Græcorum Francorumve Regiones aggressi fuerint*. Tali narratione multorum annorum bella, & incursiones in varias Imperii Romani Orientalis partes, diverso successu à Mogulensibus tentatas, innui satis apparet: unde non vana conjectura fit, hunc circumminantem Romanis Provincijs Tocharicum tumultum, ab anno circiter Hegiræ 628. ad 638. hoc est ab anno Christi 1230 ad 1240. inquietasse, partim Nicææ Dominantes Græcis Lascarim, aut Batatzam; partim Imperantem Constantinopoli Balduinum ejus nominis secundū. Fortiùs porrò ac felicius restitisse Tocharis Latinos, quàm Græcos eo bello, quod fortè parùm eandidè Pachymeres dissimulavit, disertè hîc affirmat Abulpharagius. ex quo etiam discimus, debuisse Græcos fortitudini Latinorum, victoriis in Bulgariâ de Mogulensibus relatis probatæ, recessum Tocharorum ab ipsorum finibus: à quibus bello tentandis, nisi terrore Latinorum cohibiti temperassent, quantum profecturi forent, consternatio Græcorum ad solam mentionem belli Tocharici sæpè, ac fusè à Pachymere memorata satis augurandum præbet. Hùc enim sine dubio pertinent, quæ ille Parte Priore Libro II Cap. XXV. narrat de terrore Imperatorum Nicænsium, quoties rumor Tocharorum inerebuerat: tum quæ Cap. XXVIII. refert de consternatione Panicâ Nieææ Vrbis ad ortum ex vano murmur irruptionis horum. Videntur autem repulsi metu à Romanis tunc Provinciis Mogulenses incubuisse in Persidem; ubi navasse ipsos operam, Calyphâ illic dominante victo, & oppresso, narrat ibidem fusè Pachymeres Capite XXIV. adjungens, hos in Perside belligerantes Tocharos vulgò *Atarios* vocatos. quod nomen fortè haud temerè suspicetur quispiam, è nomine Ducis ipsorum detortum, ut qui se ipsi *Batuarios* à *Batuo* dicerent, quòd hujus auspiciis militabant, Populari corruptione vexatarum ab ipsis linguæ diversæ Gentium, *Atarij* nominarentur.

VII. Interim quæ alii Mogulensium Duces alibi agerent exequens Abulpharagius tradit: Anno Hegiræ 633. cujus est initium à die 16. Septemb. anni Christi 1235. captam fuisse à Mogulensibus Carmalisam Vrbem maximam in regione Arbelæ, & anno sequenti ipsam Arbelam, post quadraginta dierum obsidionem, magnâ pecuniâ taxatam. Anno Hegiræ 635. Christi 1237. ab Augusti mensis die 24. Mogulenses in Bagdadi fines procurrentes, primùm acie victi sunt, sed postea cum novis copiis redeuntes, ad locum Canekinium vocatum, Bagdadensium Exercitium cruento prælio profligarunt. Anno 639. Hegiræ, Christi 1241. à die 12. Iulij, Mogulenses Duce Iarmaguno Vrbem Arzen Rumam vi ceperunt. Anno Heg. 640. Christi 1242. à kalendis Iulii, Mogulenses Sultanem Giattodinum acie vicerunt, ejus Vrbes Sivasam & Cæsaream, & Azenganum ceperunt:

& his

& his malis fracto Sultani tributum impofuerunt. Anno Hegiræ 643. Christi 1245. à Maii 29. Kaan fecundus Imperator Mogulenfium vivere defiit. defignato prius fucceffore, & accerfito ad hoc dum adhuc viveret, Cayuco fuo filio: qui in itinere nuncium accepit de Patris morte. Mater Cayuci, dicta *Turacina*, quæ *Chatun*, hoc eft *Domina*, five uxor primaria, Kaanis fuerat, Imperium adminiftravit, donec comitia Gentis univerfæ convenirent. Anno Heg. 644. Chrifti 1246. à Maij 19. celebratus eft Magnus conventus Principum, & Ducum Mogulenfium *tempore verno*, ait Abulgaragius, hoc eft, ut opinor, menfe Aprili An. Cht. 1247. adhuc currente 644. Hegiræ. His Comitiis Cayucus filiorum *K*aanis natu maximus, non folà ætatis prærogativâ, aut Patris judicio, fed & præftantium virtutum ac dotium merito prælatus Cubano, & Siramuno minoribus Fratribus, Imperator declaratur; titulufque ipfi additus eft Cayue-Chanis. Hic duos præcipuos Miniftros Chriftianos habuit: quorum alteri *KadaKo*, alteri *GinKai* nomen fuit: quorum favore Epifcopi, & Monachi à Cayuc-Chane Matre ipfius, univerfaq; regiâ familiâ impensè honorabantur. undè contigit adeò illic crefcere Chriftianam Religionem, quantum his verbis Abulpharagius oftendit: *Factumque eft*(inquiens) *Imperium Chriftianum: & magni habitæ funt Gentes quæ huic Religioni nomen dederunt, è Francis, Ruffis, Syris, & Armenis. ac eò redacti funt tam melioris notæ quam è Plebe Mogulenfes; alijque ijs permixti, ut inter falutandum dicerent*; Barech Mor, *quod verbum eft compofitum Syriacum, fonans*: Benedic Domine. Ad huius ego Mogulenfis Imperatoris Cayue-Chanis tempora referendum puto quod Pachymeres narrat, Tomo Priore, Capite III. & IV. Libri V de Nogâ uno è Ducibus Exercitûs quem à Kaane Secundo Imperatore Mogulenfium miffum diximus in Septentrionales Tractûs ad eos fubjugandos, præpofito cunctis Batuo fratris fui filio, à quibus Sclavoniam, & Ruffiam fuiffe occupatas fuperiùs num. VI. hujus Cap. ex Abulpharagio indicavimus. Sed improfperè à Mogulenfibus tentato Conftantinopolitano Imperio, propter acres in ipfos impetus, victoriafque Latinorum Byzantii Dominantium, Batuus non ab iis folum, fed & à Græcis laceffendis abftinens, cum præcipuâ parte copiarum videtur in Perfidem primùm, deinde ad fuos in Orientis interiora receffiffe: proximè ad Cayuc-Chanis fui Propinqui Comitatum, relicto in Sclavoniâ, & Ruffiâ, qui parta illic tueretur, Nogâ. Hic autem, ut refert Pachymeres, cum auctis ex Indigenarum Iuventute in fuos mores traductâ copiis, fatis fe inftructum putaret, ad defendendas fuis aufpiciis uberes eas fertilefque regiones, ex Præfecto fe Principem fupremum declaravit, obedientiâ deinceps Moguleofibus Imperatoribus negatâ. quam contumaciam diù impunè tulit; aut negligentibus eam rem illis, aut non fufficientes rebelli domando copias contra Nogam mittentibus: unde illum in Principatu perfidiâ quæfito corroborari contigerit, florereque potentiâ; quâ motus Michaël Palæologus recuperatâ Conftantinopoli totum Orientale Imperium obtinens, ejus amicitiam, & affinitatem ultrò ambierit, datâ Nogæ in uxorem propriâ filiâ Euphrofyne, prout fusè narrat Nofter Cap. IV. Libri V. Partis Prioris. ubi poffeffione diuturnâ, & crebrâ profperitate Succeffuum, partim in eludendis arte ac dolo, partim in vi repellendis conatibus Dominorum veterum fugitivum repetentium, fenfim fuiffe confirmatam Nogæ Dynaftiam Pachymeres infinuat. Vnde non incongruè fufpicari licet, ab anno maxime Chrifti 1250. quo Batuus, ut mox dicemus, negotiis majoribus Reipublicæ Mogulicæ à curâ Septentrionalis limitis, avocatus in longum tempus eft, cepiffe Nogam res illis fuas agere: perfeveraffeque crefcendo femper, quoufque duodecim poft Annis, anno fcilicet Chrifti circiter 1262. cum talem Imperator Michaël judicaverit, cuius affinitas intima, quâ tunc eum fibi generum faciens admovit, & honori & præfidio rebus fuis futura videretur.

VIII. Anno Hegiræ 647. cujus primus dies fuit sextusdecimus Aprilis Iuliani, anno Christi 1249. mortuâ primùm Turacinâ Matre dilectissimâ Cayuc-Chanis, ipse præ dolore locum mutans, in itinere versus Partes Orientales fato functus est, nono die Rabiæ Prioris, tertij mensis in Anno Arabico, hoc est, die quinquagesimo septimo à Kal. Muharrami, quæ nota numeri diem Iunii undecimum designat. Turbatis eo inopinato casu Mogulensiû Rebus, tota cura Imperij ad Batuû è stirpe Gingizchanis natu maximum devoluta est. Is per interregnum regimine in manus sumpto dabat operam congregandis, de more, Gentis Comitiis: quæ res ob distantiam locorum, Principumque ac Ducum occupationes in Provinciis, longiores nunc solito moras habuit. In hunc eumdem annum, rectè ac consentaneè nostratibus Chronologis cõfert Abulpharagius priorem in Syriam, & Aegyptum Expeditionem Sancti Ludovici, quem sono vocis famâ iactatâ in literas arabicas conjecto, *Redefrans*, appellat. Ab hoc refert captam Damiatam: tum cætera de illo eadem planè, parique ordine ac nostri exequitur Historici. quæ obiter, ad specimen veracitatis hujus Chronici, tanti fuit indicasse. Anno dehinc Hegiræ 648. cujus Kalendæ Muharrami à die Aprilis quinta procedunt in anno AEræ vulgaris Christianæ 1250. evoluto jam biennio à morte Cayuc-Chanis, cernens Batuus frustrà se hactenus laborasse in accersendis è longinquo cogendisque in legitima comitia Mogulensium Principibus, de consilio præsentium, & assensu absentium per Missos & literas declarato, MunKaKaum è Gingizchanis stirpe magnis dotibus insignem ritè Imperatorem declaravit, adjuncto ei Kaanis titulo. Neque hic tamen prius quam verno tempore anni sequentis, Hegiræ 649. in Solio solemnibus ceremoniis collocatus est. Incepit is annus arabicus à die 26. Martij Iuliani in Anno Christi 1251. unde intelligimus auspicia Imperii MunKaKai Kaanis, diei nono Rabiæ prioris, ut disertè asserit Abulpharagius, affixa, exactè procedere à Kalendis Iunij Iuliani, anno Christi memorato 1251. Videtur hic MunKaKaus Kaan aliquid, quod observare nostra interest, primus innovasse in Regimine Imperii. adscivit enim sibi veluti Collegas è suis fratribus septem, duos natu maximos *Kobla*, & *Hulacu*: quorum priorem in ultimos Orientis fines, Cathajum videlicet, & Sinenses Provincias misit, tuendo illic Mogulensis Imperij limiti; alterum *Hulacu* moderandis occiduis tractibus Imperii ejusdem, hoc est Regionibus, Persidis, Babyloniæ, & alijs Romano Imperio confinibus præfecit supremâ potestate: quam multis annis illic exercuit, unde à Pachymere Tomo Priori Cap. III. Libri III. Χαλαοῦ *Chalaü* (nam ita *Hulacu* vocabulum deformat) Ἄρχων Τοχάρων *Princeps Tocharorum* absolutè dicitur: & apud Abulpharagium pag. 337. Consiliarij Caliphæ Bagdadi de modo resistendi copijs ingentibus quas *Hulacu* ductabat, deliberantes, eum *Regem præpotentem* vocant. Videtur ad id consilium partiendi cum Fratribus Imperii MunKaKaüs Kaan descendisse, doctus experientiâ quàm esset difficile tot tam latè patentes Provincias unum regere. Anno quippe secundo sui Imperii, Hegiræ 650. cujus Kalendæ Muharrami processerunt à die 14 Martii Iuliani in anno Christi 1252. is vix salvus effugerat conjurationem adversum se validam Principum suæ Gentis post quam oppressam statim refert Abulpharagius destinatos ab eo *Koblam* Fratrum maximum in Partes Cathaïæ, & *Hulacu* secundum ab hoc, in Occiduum Mogulensis Imperii Limitem.

IX. Anno Hegiræ 651. cujus primus dies in anno Iuliano AEræ Christi 1253. est tertius Mensis Martii, capessivit *Hulacu*, sive *Chalaü* commissam sibi anno superiore præfecturam Provinciarum Occiduarum Mogulensis imperii, ad quas profectus est ducens Exercitum numerosissimum atque lectissimum. Nam è singulis decadibus militum, duos elegit. Suppeditavit etiam ei MunKaKaus-Kaan ingentem apparatum armorum, & machinarum cum Fabris earum. Duxit quoque secum *Hulacu* filium suum natu maximum (*AbaKam*, inquit Abulpharagius) est is

eſt is ſine dubio, quem Pachymeres *Apagam* vocat, & primariam uxorem Chriſtianam *DuKuſam* nomine. quæ cuncta juvat memorare, quoniam iis, quæ de *Chalaü* Pachymeres tradit, fidem adſtruunt. Annis Heg. 653. & 654. recenſet Abulpharagius quædam Acta *Hulacu* ſatis conſpicua: ſed parùm ad nos pertinentia. unde ad Annum Heg. 655. promovemus gradum. in eo quippe nimis etiam multa ad nos ſpectantia Abulpharagius memorat. Incepit is annus Arabicus à die 19. Ianuarii Anni Chr. 1257. unde totus ferè cum hoc commenſuratur. eo ſcribit Abulpharagius pag. 334. & deinceps: *Aegrotaſſe Theodorum Imperatorem Græcorum in Vrbe Nicia: interimque vexaſſe Patricium quendam è ſuo comitatu Michaëlem cognomento Palæologum, quod è quibuſdam vaticinijs quæ ferebantur, ſuſpectaret regnaturum; juſſiſſe illum in territorij Theſſalonicenſis Caſtro quodam comprehendi, duciq; in carcerem à quodam Gadino, qui tamen ei prædixerit Imperium, exequendo nihilominus juſſum Imperatoris Theodori. Hunc addit adducti ad ſe Michaëlis miſericordiâ motum eum liberaſſe, & tutorem parvo, quem relinquebat, filio Calo-Ioanni vocato præfeciſſe. ac paulo poſt mortuum, in Monaſterio Magneſiæ fuiſſe ſepultum.* Addit Muzalonis Cædem, Michaëlis Palæologi promotionem ad Imperium, circumſcriptionem Pueri Calojoannis; ejectionem Arſenii Patriarchæ in Exilium juſſu Michaëlis, quod is ipſum de Pupilli oppreſſione reprehendiſſet: denique accumulat ſuper omnia recuperationem Vrbis Conſtantinopolitanæ, & ejectionem ex eâ Latinorum; modum rei geſtæ referens, in quo, ut & ſuperiùs memoratis, quædam non adeò magni momenti diſcrepantiæ, à Pachymerianâ narratione, facilè cum deprehendi; tum corrigi poterunt ex collatione cum Libro I. Partis prioris hujus noſtræ Hiſtoriæ. unum neceſſariò hîc emendamus, quod ait ſpatium temporis, quo Vrbs Conſtantinopolis, tunc Græcis reddita, permanſit in poteſtate Latinorum, fuiſse *annorum circiter quinquaginta trium*. Veriùs quippe Georgius Acropolita, quem deſcripſimus & rectè numeraſse demonſtravimus, Priorum Obſervationum Lib. III. Cap. IV. num. III. detentam à Latinis Conſtantinopolim per annos octo ſupra quinquaginta affirmavit. Cum ab iis expugnata fuerit Anno Chriſti 1203. die 12. Aprilis, & Græcis reddita An. Chriſti 1261. die 25. menſis Iulij. Fraudi nimirum Abulpharagio fuit, quod hæc cuncta, prout ſimul audierat, uno faſce in annum ſui Chronici unicum congeſſit: quæ ſi diſtinxiſset, perducturus fuerat ad annum Hegiræ 659. cujus Kalendæ Muharrami cum inierint à die ſextâ Decemb. Anni Chriſti 1260. majori ſui parte annus ille arabicus cum Iuliano in Æra noſtrâ vulgari 1261. concurrit.

X. Ignoſcamus autem cenſeo Abulpharahio culpam iſtam qualemcumq; confuſorum in unum annorum quatuor, quam excuſat in homine arabe peregrè degente vix evitabilis ignorantia rerum græcarum haud per ſe magnoperè inſigniũ, & locis à commercio abruptis tranſactarum. cum præſertim eodem tempore mentes ad ſe omnium per interiorem Aſiam raperent, prodigioſi Mogulenſis Imperii, ſub auſpiciis *Hulacu* ſive *Chalaii*, progreſsus; nec iis ſpatium alia longè minora diſtinctiùs obſervandi relinquerent. Nam ſtatim poſt annum illum Hegiræ 655. (quo ægrotaſse Theodorum Græcorum Imperatorem tradit Abulpharagius, non malè ad noſtram Chronologiam Tomo priori Cap. ultimo Libri III. Obſervarionum expanſam. Etſi enim illic nos Anno Chriſti 1258. reſpondente Anno Hegiræ 656. primam morbi Theodori mentionem poſuerimus, quod tunc ingraveſcere magis ceperit, ſuperiùs tamen inoleviſse non negamus; imò id Hiſtoriæ ſeries indicat.) Statim inquam poſt, nempe anno Hegiræ 656. cujus fuit initium dies Ianuarii octavus in anno Chriſti modò memorato 1258. Hulacu menſe ipſo anni primo Muharramo, oppugnavit expugnavitque vi ſummâ Vrbem longè maximam Bagdadum, olim Babylonem dictam, Metropolim Regni Calyphæ. quo in ordinē redacto, ditioneq; eius in Imperii Mogulici Provinciam converſâ, finitimũ

Dyna-

Dynaſtam Mauſelæ Dominum, minis territum ſibi tributarium fecit: & Aſtrapbum Dynaſtam, arcis munitiſſimæ fiduciâ jugum ſubire detrectantem, in ipsâ illâ ſuâ Vrbe MihaphareKino, licet inexpugnabili, fame domandum obſideri juſſit à ſuis. Duravit obſidio plus biennio. tandem An. Hegiræ 658. Aſtrapbus plerisque ſuorum fame abſumptis dedens ſeſe, ad Hulacu perducitur, & juſſu ejus interficitur. Eodem autem an. Heg. 658. qui cum inceperit à 18. Decembris An. Chr. 1259. uſque in Decembrem an Chr. 1260. excurrit, Hulacu ponte Euphrati impoſitô trajecit in Syriam, ducens ſecum formidabiles copias millium quadringentorum, quibus Damaſcum obiter cepit, Halebum poſt dierum paucorum oppugnationem, cum cæde innumerabilium illic repertorum, expugnavit. Al Naſer Halebi Dominus cum Vxoribus, & Liberis jam ante profugus, captus deinde, & occiſus eſt. Sub hæc à recedente è Syriâ Hulacu relictus ab eo illic qui Provinciæ præeſſet Cetbuga cum decem millibus equitum, prælio victus & interfectus eſt à Kutuzo Turcomanno Præfecto Aegypti. Eodem anno MunKaKaus-Kaan ſupremus Imperator Mogulenſium prælio adverſum Regem Sinarum rebellantem cōmiſſo, ſagittâ ictus occubuit. De hujus ſucceſſione inter duos ejus fratres per annos inde octodecim certatum eſt; ſuccumbente denique, & cedere coacto Arigbugâ natu minore; & Kublai præter ætatis prærogativam præſtantibus quoque commendato dotibus, armis etiam prævalente. quo civili tam longi temporis diſcidio, tantò videlicet certiùs cōfirmatus eſt Hulacu in abſoluto Tractuum Occiduorum, quibus præerat, Imperio.

XI. Ergò is ut amiſſam clade Cetbugæ Syriam recuperaret, Anno Hegiræ 659. qui cepit à die 6. Decembris An. Chr. 1260. & conſequenter exceſſit in partem maximam an Chr. 1261. ingentem ſuorum Exercitum eò miſit Duce quodam *Gugalcio*, qui cuncta primo adventu facilè ſubegit Halebum uſque, plurimis paſſim obſiſtentium occiſis. Sed cum præproperè ad ſuos revertiſſet, ſupervenientes Aegyptiorum magnæ copiæ, Mogulenſibus denuò Syriam eripuerunt. Intereſt noſtrâ hìc obſervare, cujus auſpiciis hæc tam felix Aegyptiorum expeditio ſit ſuſcepta. De hoc enim non perfunctoriè agit Noſter Pachymeres Libro III Cap. III. IV. & V. Tomi Prioris, res exequens à Michaële Palæologo geſtas ſtatim à ſolemni ſuâ Coronatione, quam accepit miniſterio Patriarchæ Arſenij, prout narratur ibidem Capite II. demonſtramus autem Lib. III. Obſervationum Noſtrarum ad eum Tomum Capite IV. & X. eam Coronationem celebratam fuiſſe Anno Chriſti 1261. hoc eſt illo ipſo in quo nunc verſatur Abulpharagius, eum numerans Hegiræ 659. Scribit igitur loco modò indicato Pachymeres, ſolicitum Michaëlem de ſibi ſtabiliendo recens parto Imperio, quos maximè Potentes circa ſe Principes videbat, ſibi conciliare ſtuduiſſe. ac facilè videntem eminere tunc Opibus inter finitimos Dynaſtas Chalaü Principem Tocharorum, hoc eſt *Hulacu*, cujus crebrò meminit Abulpharagius, & Sultanem Aethiopum, utriuſque gratiam ambire officijs legationibuſque affectaſſe. Eâ occaſione de Sultane Aethiopum memorat: fuiſſe illum genere Comanum, quæ Regio eſt propè Pontum Euxinum, hinc olim venditum in ſervitutem Aegyptio Domino, ſuâ illic induſtriâ ſerviles catenas in regium diadema commutaſſe. Eundem addit in primis prudentem habitum; & quòd in Aegypto natos parùm habiles bellicis laboribus videret, emiſſe Pueros magno numero è Scythiâ, & aliis Regionibus trans Pontum, quibus apud ſe nutritis, fortibus deindè militibus utebatur, permittente id commercium, magno rei Chriſtianæ detrimento, Imperatore Michaële. Hinc enim auctum opibus Aegypti Sultanem Latinos Palæſtinam occupantes, illinc expuliſſe. Hæc Pachymeres. quæ multùm illuſtrantur comparatione cum ijs, quæ Abulpharagius hoc loco ſcribit. Ait enim; poſtquam Kutuzus Turcomannus Aegypti Dominus Cetbugam Mogulenſium in Syriâ Præfectum acie victum occidiſſet, quod ait contigiſſe die 27. Men-

27. Mensis Ramadani, Anno Hegiræ 658. hoc est, die 3. Septembris An. Chr. 1260. satis gnarum illum, haud quieturos Mogulenses ab ultione cladis istius reposcendâ, properasse in Aegyptum ut copias illic pararet, quibus ipsis obsisteret. Sed eo itinere propè Gazam progressum, à quodam *Baibars* vocato fuisse interfectum; addit hunc *Baibars* conciliatis, & adjunctis sibi copiis quæ Kutuzo militaverant, cum iis ingressum Aegyptum eam occupasse. Tradit ibidem istum *Baibars* servum antea fuisse Magni cujusdam in Aegypto Ducis, cui *BundoKdar* nomen fuerat: unde initio *BundoKdar minorem* nominatum. At postquam Sultan Aegypti factus est, cognominatum à suis fuisse *Rucnodinum Al Malec Al Dhaher*. Eum tamen pergit in sequentibus Abulpharagius vocare BundoKdarem, successûs ejus maximos recensens contra Christianos Latinos Antiochiam, & Syriæ maritima obtinentes, quos illinc expulit, ut etiam deplorat Pachymeres Tomo 1. Lib. III. Cap. V. culpam earum Cladium ex parte imputans imprudenti avaritiæ Michaëlis Palæologi, qui propter quęstum modicum, permittebat è Ponto exportari in Aegyptum Scythica mancipia teneræ ætatis, quæ deinde illic in robustos, & Christianis rebus exitiales bellatores adolescerent. quem igitur Pachymeres è Servo apud Comanos nato factum Aethiopum Sultanem expulisse Syriâ Latinos Christianos ait, is sine dubio fuit, quem Patrio vocabulo *Baibars* dictum, Domini cui servierat nomine *BundoKdarem* nuncupatum, Abulpharagius docet.

XII. Referamus nos jam ad res intermissas *Hulacu* sive *Chalaü*, & subjectorum ipsi Mogulensium, cum deinceps narratis à Pachymere utiliter comparandas. Tradit Abulpharagius: eodem hoc modò indicato anno Hebiræ 659. cujus fuit initium dies sextus Decembris an. Christi 1260. Missum in Syriam ab Hulacu Mogulensium Exercitum Duce Samdagu Christianis favente, obsidione cinxisse Mauselam Vrbem, incluso in eâ Al Salcho Syriæ Principe, & copijs è Syriâ obsessis suppetias venientibus, per longè illis occurrentes Mogulenses circumventis, & occidione deletis, Mauselam cepisse, plurimis in eâ repertis occisis, aliis servitum abductis, ipso Principe Al Salheho ad Hulachu pertracto, hujusque jussu interfecto. Hæ tantæ Chalaü victoriæ moverunt Michaelem Palæologum Augustum ad omni ope satagendum in parandâ sibi benevolentiâ tam Potentis, & penè finitimi Principis. Igitur, quod narrat Pachymeres Lib. III. Cap. III. Partis Prioris, Legatos ad eum misit, qui ipsum à se salutarent, & ejus amicitiam poscerent, oblatâ in sponsam propriâ filiâ Maria. Indicat Pachymeres venisse à Chalaü ad Michaëlem mutuam Legationem, quâ is significaret placere sibi conditionem oblatam. idem verò distinctiùs expressum in Abulpharagij Chronico legitur pag. 355. ubi narratâ Hulacu morte, de qua mox dicetur, scribit eum jam antea misisse Legatos Constantinopolim, qui filiam illic Imperantis in uxorem sibi poscerent. Has mutuas Michaëlis, & Hulacu Legationes obitas apparet ab an. 661. Heg. ad 663. quorum annorum prior incipit à die 15. Novembris An. Christi 1262. Posterior à 24. aut 25. Octobris An. Christi 1264. Perspectâ porrò Michaël Hulacu voluntate, filiam suam Mariam apparatu magnifico deducendam ad eum strenuè curavit per Archimandritam Monasterii Pandocratoris nomine Principem, ex illustri familia Peloponnesiensium Dynastarum, quem ait loco proximè laudato Pachymeres, in eo itinere Nuncium accepisse mortis Chalaü; nec tamen re infectâ rediisse; sed perduxisse Sponsam illi destinatam ad filium ejus, & successorem Apagam, qui eam sibi junxerit uxorem. Hæc eadem distinctiùs etiam exprimit Abulpharagius, memorans: Legatos Imperatoris Constantinopolitani, qui hujus filiam Hulacu desponsam comitarentur, ubi Cęsaream pervenissent, accepisse Nuncios de Hulacu obitu: nec tamen ideò retrocedendi consiliũ inivisse: sed Puellam perduxisse ad *Abakam* in Patris *Hulacu* jam Solio Regio locatum; qui eam sibi ritè conjugem sociavit. hoc sine dubio pertinet ad annum Hegiræ 664. cujus Kalendæ Muharrami

rami

rami diem insederunt tertium decimum Octobris an. Christi 1265. & quia quæ multa & molis magnæ ab Abulpharagio in hunc annũ congeruntur, nempe mors *Hulacu*, & aliquo intervallo secuta mors etiam Dukusæ Christianæ conjugis ipsius, tum post hanc Comitia Mogulensium Principum, qui *AbaKam* ob perspectam ipsis, ut ait Abulpharagius, eius *prudentiam*, *sufficientiam*, *eruditionem*, *&c.* liberis suffragiis in Supremum suę Gentis Imperatorem elegerunt, & subinde ritu ipsorum coronarunt, non videntur posse in primum anni Arabici trimestre facilè compingi, verisimiliùs differimus Auspicia Imperii AbaKæ, hujusque cum Mariâ nuptias in annum Christi 1266. Observandum hîc est *AbaKam*, sive ut Pachymeres vocat *Apagam* titulum supremi Mogulensium Kanis ritè delatum accepisse, cum ejus Pater tale Imperium exercere satis habens, vocabulo ejus abstinuerit. Hoc eò videri potest mirabilius, quòd satis constabat vivere adhuc Kublai qui MunKaKao Kaani occumbenti successerat in Imperio, Anno ab hinc retrò quinto, aut sexto, Hegiræ 659. ut paulò superiùs num. x. retulimus. verum quia, ut ibidem dictum est, Arigbugâ fratre minore Kublai successionem sibi Imperii vindicante, bellum inter eos civile conflatum est, quod annos ipsos octodecim tenuit, ac consequenter ad duodecim aut tredecim ab hinc annos propagatum est, totum instar Imperii Mogulici ex Orientalibus fraternâ dissensione turbatis Tractibus, in Occiduis, & fundatâ dudum illic Hulacu (qui & ipse MunKaKai Kaanis frater fuerat) domo, & potentiâ constitit: successioque Mogulensium Principum hinc deinceps â Chronologis Arabibus est deducta; neglecto Kublai quem tandem prævaluisse Arigbugæ Abulpharagius tradit, & in quadam specie absoluti Imperii aliquamdiù pacificè indicat vixisse: & si qui post in extremo illo limite Mogulensium Kaanum titulum sumpserunt. quos ne mentione quidem dignandos putaverunt, aut Noster hic Abulpharagius, aut è quibus supplementum concinnatur hujus Chronici, Al Iannabius, Abulfeda, & Ebn Yusephus, Arabes & ipsi Chronologi. Vnde MunKaKao Kaani ἀμέσως continuare possumus AbaKam, numerando eum quartum à Ginzischane, & absolutè quintum Imperatorem Mogulensium.

XIII. AbaKas-Chan (sic enim illum nominat Abulpharagius ex quo est inauguratus Imperator) misit ad recuperandam Syriam Exercitum, cui ducem præfecit fratrem suum natu minorem, vocatum *Kulgortai*, *BundoKdaro* Ægypti, & Syriæ Sultane, paulò antè victo & mortuo. Mogulenses ductore Kungortai cuncta statim illic subegerunt, facilè progressi Halebum usque, & illâ ipsâ Vrbe subjugatâ: verum, ut aliàs fecerant, nimis citò recesserunt: ideò mox coacti eo redire Duce Mungo Timuro, corroborato copiis Regis Armeniæ, prout consequenter illic exponitur distinctiùs. Sed ego harum rerum, prout in Chronico digeruntur, seriem attentiùs explorans conturbatas paululùm deprehendo Abulpharagij rationes. quod equidem, propter in alijs probatam hujus fidem ac diligentiam, errori Librariorum in numerorum notas irrepenti libentiùs imputaverim. Scriptum videlicet legitur pag. 360. hujus Chronici: Anno Hegiræ 679. missum in Syriam Kungortai. Kalendæ Muharrami Anni Arabici istius cadunt in diem tertiam Maii Iuliani in Anno Christi 1280. statim post additur: hunc Exercitum Duce Kungortai rem in Syriâ gessisse hyeme Anni Hegiræ 680. quem inchoasse certum est eâ die quæ Aprilis vicesima secunda in anno Christi 1281. numerata est. hîc illud primùm inopinatissimum occurrit: quod mora solidi ferè biennii interiicitur inter initium expeditionis è propinquo susceptæ, & rem per eam gestam. Addit Abulpharagius, Kungortai cunctâ peragratâ Syria, & usque ad Halebum facilè subactâ, recessisse. Verùm rebellantibus denuò videlicet illic gentibus, missum eodem ab Abakâ alium Exercitum quinquaginta millium Anno Hegiræ 681. præposito illi Ductore Mungâ Timuro fratre suo natu minimo; cui comitem

initem se adiunxit Rex Armeniæ cum proprijs copiis. Hi duo simul juncti Exercitûs obvios inter Hamam & Hemesam habuerunt Syros simul & Aegyptios prævalidis copiis instructos, cum quibus statim acri, & cruento prælio commisso, nec planè victores Mogulenses, & Armenii, nec tamen prorsus victi fuerunt. Post illum dubium eventum, Munga exercitu in Mesopotamiam reducto, in itinere versus Nisibin Veneno extinctus est. His continuè Abulpharagius attexit: eodem anno, nempe Hegiræ 681. AbaKam, postquam Hamdani festum Paschæ cum Christianis celebrasset, postridie, die lunæ, convivio exceptum à quodam Persâ nomine *Banham*, mistum ab hoc cibis venenum hausisse. ex quo, die martis statim sequente graviter ægrotare cœperit, die mercurii contiguo mortuus sit. Hunc porrò diem Mercurij ait fuisse vicesimum mensis Dhul-Haiæ, hic est mensis ultimus in anno Arabum. Habemus in his Characteres duos: Paschæ Christianorum, & feriæ quartæ concurrentis in diem 20. Dhul-Haiæ, quorum neuter anno Hegiræ 681. competit, prout clarissimè demonstro. Annus AEræ Christianæ vulgaris 1283. in cujus mensem saltem ultra tertium necessariò excurrit annus Hegiræ 681. Aprilis undecimo die anni præcedentis 1282 inchoatus, cum fuerit Periodi Iulianæ 5996. Cyclum numeravit Solis 4. cum litera Dominicali, C. Cyclum verò Lunæ, 11. Hæc signa Pascha Chtistianorum indigitant in die 18. mensis Aprilis, qui dies necessariò extra Hegiræ anni 681. fines excessit. Hoc inficiari nō poterit qui sciet, quod certum est, annum Arabum Iuliano esse minorem diebus saltē decē. unde manifestum est: Si annus Arabicus 681. die 22 Aprilis an. Chr. 1282. iniit, desinere illū debuisse ante 18. Apr. an. Chr. 1283. quoniā à 22. Apr. die ad diē ejusde mēsis 18. nō intercedunt dies decē. En ostensū evidenter Pascha Christianorum anni Hegiræ 681. in mensē Dhul-Haiam ultimū anni Arabici non potuisse convenire. Deinceps pari evidentiâ demonstro: Vicesimam Dhul-Haiæ diem, eodem illo anno Hegiræ 681. feriam quartam non fuisse. Fuit ille annus arabicus Embolimæus, ac consequenter 355. dierum, & Dhul-Haia mensis ejus ultimus in annis ordinariis cavus, in eo plenus fuit, dies numerans triginta. Tollantur 355. qui est numerus dierum anni Heg. 381. de 365. à die 22. Aprilis An. Christi 1282 incipientibus, ultimus residuorum cadet in undecimū Aprilis An. Christi 1283. hic est tricesimus Ddul-Haiæ; à quo si retrò decem diebus promoveas, invenies vicesimum ejusdem Dhul-Haiæ primum Martii, qui dies Iovis & quinta feria, eo anno literam Dominicalem C. habente, fuit; non autem, ut ait Abulpharagius, dies mercurij, sivè quarta feria.

XIV. His Lector adactus ad fatendum Characteres istos duos Chronologicos, Paschæ incidentis in mensem Dul-Haiam, & feriæ quartæ insignientis vicesimum Dhul-Haiæ diem, minimè convenire in annum Hegiræ 681. quæret fortè, num in alium conveniant? Non longè abibitur; Ajo aptissimè ambos quadrare in annum ἀμέσως præcedentem, videlicet Hegiræ 680. Hic annus initium duxit à die 22. Aprilis Iuliani Anno Christi 1281. Desijt autem die decimâ ejusdem Aprilis anno Christi sequenti 1282. Fuit annus Christi 1282. Periodi Iulianæ 5995. Cyclum Solis habuit 3. cum litera Dominicali D. Cyclum verò Lunæ 10. Ex his patet Pascha ejus anni occupasse diem 29. mensis Iuliani Martii. Hæc dies deesse non potuit quin ambitu mensis Arabici Dhul-Haiæ in anno Hegiræ 680. clauderetur, quoniam is annus à 22. Aprilis an. Chr. 1281. inchoatus, usque ad 10. Aprilis an. Chr. 1282. protenditur: Dhul-Haia verò ultimus mensis anni Arabici viginti novem postremos ejus anni dies continet. qui cum retro numerati à 10. Aprilis ad 13. Martii perveniant, ibi designant Neomeniam Dhul-Haiæ. Prior igitur Character manifestè competit anno Hegiræ 680. nec minus evidenter posterior eidem adaptatur. Nam vicesimus nonus dies Martii, quem fuisse diem Paschæ ostendimus in anno Christi 1282. fuit necessariò decimusseptimus Dhul-

Haiæ mensis Arabici, siquidem is incepit, ut est dictum, à die 13. Martij. Porrò ad diem 29. Martij, quæ Paschæ Dominica fuit, si tres ferias adjungas secundam, tertiam, & quartam, hanc profectò ultimam residere deprehendes in Kalen. Aprilis Iuliani, in quas incidit vicesimus dies Arabici Dul-Haiæ. Ergò vicesimus Dul-Haiæ Anno Hegiræ 680. fuit dies Mercurij, sivè quarta feria: qui erat secundus Chronologicus Character annum, quo est Abaka mortuus, insigniens: quare hunc Imperatorem Mogulensium, non anno Hegiræ 681. ut perperam in Abulpharagii Chronico scribitur; sed præcedenti Hegiræ 680. vivere, ac regnare desiisse tenendum pro certo est. unde quæ proximè antecessisse illic dicuntur eius obitum expeditiones Mogulensium in Syriam duæ, sic verisimiliter ordinandæ sunt, ut prior duce Kungurtai cepta verno tempore an. Hegiræ 679. hyeme anni ejusdem terminetur. Posteà vere anni seq. Hegiræ 680. nnnciatâ novâ Syrorum defectione, eò Munga Timurus Minimus Abakæ frater, cum Exercitu Mogulensium quinquaginta millium moverit, habens præterea secum sociales Armenorum Copias, Rege ipso Armeniæ ducante. Hi simul omnes cum Syris, & Aegyptiis dubio marte inter Hamam, & Hemesam conflixerunt. Inde Munga Timurus se ad AbaKam recipiens, cum in Mesopotamiam pervenisset, ibi ex veneno per fraudem propinato in itinere versus Nisibin extinctus est, eorumdem videlicet insidiis, qui non multò post AbaKam ipsum pari scelere, ac dolo peremerunt. Nam effectus tam gemini rectè uni & eidem imputentur causæ, odio quorumdam conjuratorũ in AbaKæ domum. At de his pro instituto plus satis.

XV. AbaKæ mortuo successit ejus Insidiator Ahmedes & ipse filius Hulacu, sed aliâ matre natus, ex quâ præterquam novercalem in Abakam animum trahere potuit, etiam instinctus videtur ad eundem AbaKam perdendum odio Christianæ Religionis, cujus cultorem fuisse Abakam clarè affirmat Abulpharagius, dum eum celebrasse festum Paschæ unà cum Christianis, scribit. Hujus Ahmedis Acta Principatus omnia rediguntur in unam prolixam Epistolam in commendationem Alcorani, & superstitionis Mahometicæ ad Sultanem Aegypti scriptam, quam Abulpharagius recitat. continuò referens, indulgentem Ahmedem dudum concepto in AbaKæ familiam furori, dum Argunem AbaKæ filium studet opprimere, ab eo, & ei studentibus fuisse comprehensum, & custodiæ mancipatum die mercurii Iomadi prioris undecimo, Anni Hegiræ 683. qui incepit à die 20. Martii Anno Christi 1284 Est Iomadi Prior quintus ordine mensis in anno Arabico: cujus Kalendæ à 20. Martii numeratæ incidunt in decimum sextum Iulii ejus Christi anni 1284 Bissextilis, cujus Cyclus Solis fuit 5. & litera Dominicalis B.A. unde patet undecimum Iomadi prioris revera fuisse diem Mercurii. talis enim fuit feria, 26. dies Iulii, cum undecimo die Iomadi prioris coincidens. Iam tum à clauso in carcere Ahmede cepit Mogulensium consensu imperare Argun titulo Chanis assumpto. nam deinceps *Argun-Chan* est dictus. meminit hujus Pachymeres Libro IV. Cap. XXV. Arganen Kanin vocans. Censuerunt autem Principes Ahmedem, ut Cædis AbaKæ-Chanis reum, jure posse interfici; idque autores ipsi jubendi erant. Verum ille recusavit, satis habens Ahmedem Matri Kungurtai, & hujus filijs dedere, qui eum occiderunt in ultionem paternæ cædis, die 2. Iomadi posterioris, quæ dies in feriam item quartam incidit, ut ait Abulpharagius, & verum cernitur. Siquidem Iomadi posterioris, sexti mẽsis Arabum dies secundus in diem eo anno Christi 1284. cedit sextumdecimum mensis Augusti. cui diei ad marginem adjacet in Romano Kalendario litera d, nota quartæ feriæ, quando, ut tunc, litera feriæ primæ, sive Dominicæ, index est, A. Hîc definit Chronicon Abulpharagij: cui Latinus Interpres perutiliter supplementum attexuit ex Al Iannabio, Abulfeda, Ebn Yusepho, & alijs Chronologis Arabibus expressum, unde hîc Mog ulensis Imperii extrema tempora, quantum ad rem nostram conferet, reddemus.

XVI. Ar-

XVI. Argun-Chan Anno Heg. 690. qui à die 4. Ianuarii Anni Christi 1291. duxit initium, finem imperandi & vivendi fecit, veneno, ut est creditum, sublatus à Iudæis, mense Rabia priori: hic tertius est in anno Arabico, & tunc majori ex parte Martio Iuliano respondit. Huic successit *Chaichtu*, vel, ut alii scribunt, *Ganiatu*, cui communis cum Argun-Chane Pater fuit AbaKa. Hunc morum improbitate suis exosum factum, Mogulensium plerique factâ conjuratione, cujus Dux fuit *Baidu* filius Targihi fratris AbaKæ, fugientem assecuti trucidarunt, Anno Hegiræ 694. cujus Kalendæ Muharrami, diem occuparunt 21. Novemb. in anno Christi 1294. unde mensis Rabia Posterior, quo *Caichtu* dicitur occisus, extremam Iuliani Februarii, & priorem Martii partem insedit in anno Christi 1295. Puto extremo Argun-Chanis Principatu cogitatum ab eo de recuperandis Septentrionalibus Europæ Provinciis ultra Bulgariam; quas, ut est superiùs dictum numero VI. auspiciis Kaanis, secundi Mogulensium Imperatoris à Batuo subjugatas, Noga eis tuendis à Batuo Persidem versus recedente præfectus, progressu temporis suas fecerat, obsequium Imperatori Mogulio recusans: diuq; prout multis locis Pachymeres significat, istam Rebellionem impunè tulit; in eâ etiam Michaëlis Primi Palæologi Augusti affinitate firmatus, ductâ ipsius filiâ Euphrosyne. Talis ab Argun-Chane suscepti consilii vestigium in fine Abulpharagiani Chronici reperio, ubi scriptum legitur: *Argun-Chanem Imperio sibi stabilito, unicuique filiorum Præfecturam alicujus Regni sui Exercituum commisisse.* Filii Argun Chanis fuerunt Kazanes, Carmpantas, Tuctais. Ex his Kazanes videtur Exercitui, & Provinciæ loco ubi degebat Imperator Propinquæ præpositus. Nam occupato postmodum, ut mox dicetur, à Baidu Imperio, primus qui obsisteret, viciniæ, prout appparet, beneficio extitit. Alij duo Cazanis fratres longiùs à Patre leguntur amandati. Siquidem Carmpantanem Pachymeres Libri VI. Partis Posterioris Capite I. ait. Exercitum in Indiâ ductasse: Tuctainem idem refert Partis ejusdem Libro III. Cap. XXVI. & XXVII, longum, difficile, atque anceps cum Nogâ gessisse bellum, quoad cum jam senem acie postremâ victum occidit: funditusque prodigavit factionem ejus, restituris Imperio Mogulensium, prætentis Euxino, ex parte Europæ, Regionibus, quas inde Nogæ rebellio alienaverat, & ijs ipse Patris Argun-Chanis primùm, deinde Fratris Kazanis autoritate regendis præsentem impendens operam. cujus tam potentis vicini Andronicus Imperator, Patris Michaëlis imitatione, gratiam sibi firmare affinitate studuit, filiam ei Mariam volenti despondendo, quod narrat Noster Cap. XXVII. Lib. III. Hæc longa Tuctainis bella videntur tenuisse ab anno circiter Chr. 1290. ad 1296.

XVII. Sublato è medio Caichtu successore Argun-Chanis, Baidu, qui cum oppresserat, in ejus se solium intrusit. Sed ei obstitit Kazanes Argun-Chanis filiorum, ut videtur, natu maximus, avitum paternumque Imperium sibi armis vindicans. commisso itaque inter Regni candidatos prelio, Baidu proditione suorum victus, & occisus, liberum Aemulo Kazani reliquit Imperium, postquam illud per octo circiter menses occupavit. Contigit mors Baidu mēse Dhul-Haia ejusdem anni Heg. 694. hoc est, circa finem Octobris, aut initium Novembris anni Chr. 1296. Hinc procedit Imperium Kazanis, cujus dotes præclaras, Instituta laudabilia, Acta illustria effusè laudans memorat Pachymeres Cap. I. Lib. VI. Res gestæ sic sūmatim perstringuntur in Supplemento Chronici Abulpharagii. An. Heg. 697. qui cepit à die 19. Octob. An Chr. 1297. occiso *Niruzo*, cujus proditione Baidu fuerat oppressus *Atabegi* Dignitatē (erat id nomen illustris in Imperio Mogulensi Magistratus) quâ Niruzus functus fuerat. trāstulit in *Kotlu Sahum*: quē eūdē esse suspicor eum *Chutluchaimo* nominato à Pachymere sub finem modò laudati Cap I. Lib. VI. ubi pag. 320 lit. B vocat χουτλουχάϊμ κατὰ τὸν εὔξεινον ἄρχοντα Prætorem Provinciarum imperii Mugulici ad Euxinum sitarum. Fuerat ista, uti diximus, Præfe-

ctura Tuctainis. Quare hinc licet intelligere,circa quartú,aut quintum Principatûs Kazanis annum Túctainem ad fratris Imperantis Comitatum se transtulisse, forsitan eo vocante, ut mores ejus observaret, statueretque an dignus is foret quem Imperii successorem designaret. quæ probatio parùm è Tuctainis voto succedens, hunc exclusit Imperio. Scribit enim Pachymeres sæpè indicato Capite I. Libri VI. Kazanem in dubiâ suâ valetudine successioni Regni consulentem,cum mores Tuctainis, quem in propinquo haberet, fratris, suis dissimiles notasset, Carmpantanem alium fratrem ex Indiâ, ubi exercitui præerat, evocasse, eumque ad id accuratâ institutione præparatum, Imperii hæredem designasse. Igitur decedenti ex Partibus Euxino vicinis Tuctaini, suffectum in istarum Provinciarum Regimine Chutluchaimum arbitror,quem illic tali officio fuisse functum quando est mortuus Cazanes, affirmat Pachymeres.

XVIII. Pergit Continuator Abulpharagiani Chronici Acta Kazanis exequi, scribens: anno 699. moventem eum Exercitu in Syriam Kazanem; cum occurrente sibi Sultane Aegypti,qui vocabatur Al Malec Al Naser Mohammedes, conflixisse prælio, eumque fusum in fugam vertisse; dein Damasco potitum: quibus gestis, relicto in Syriâ Præfecto *KapiaK* vocato, in Regiones Orientales rediisse. Habuit Annus Hegiræ 699 initium a die 28. Septembris anni Christi 1299. quia verò dies, quo acie victus est Sultan Aegypti dicitur illic fuisse vicesimusseptimus Rabiæ Prioris, indicat nota illa diem vicesimumsecundum mensis Decembris ejusdem Christi anni 1299. quod autem addit Continuator Abulpharagii diem illum fuisse mercurii,haud usquequaque quadrat. Siquidem illo Christi anno Cyclus Solis 20. literam attulit Feriæ primæ indicem D.quæ 22.Decembris diem feriam fuisse tertiam demonstrat. Crediderim mendum irrepsisse in numeros, & pro 27. Rabiæ prioris scribi oportere 28. qui dies fuit 23. Decembris feria 4. Fundamentum mihi sic opinandi est testimonium oculatum Scriptoris illorum temporum Aythoni. Extat hujus Opus titulo Historiæ Orientalis, cujus Capite xli. affirmat: se fuisse comitem Expeditionis quam *Cassanus*(sic enim vocat) *Rex Tartarorum* Christianus, unà cum Regibus Armeniæ, & Georgiæ pariter Christianis, suscepit in Syriam contra Melechnaserum Sultanem Aegypti Syriæ dominantem, quem & habuit obvium propè Hamam, antiquis Emesam dictam. Ducebat Sultan secum Equitum centum millia cum infinitâ peditum multitudine. Casanus autem Exercitum ducentorum millium, magnam partem Equitum habebat. commissum fuisse Prælium inter hos Exercitus Aythonus, qui præsens interfuit asserit, *die mercurij ante Festum Nativitatis*. Cadit aptissimè nota hæc in diem 23. Decembris, quæ illo anno, ut est dictum, feria quarta fuit. Addit Aythonus prælio victum, & fugere compulsum fuisse Sultanem. tum die post victoriam 45. deditam Casano fuisse Vrbem Damascum, in quâ Casanus præfectum pro se Syriæ cum parte exercitus reliquit quemdam Ducem Saracenum ad se à Sultane Transfugam, nomine CapcaKum: cui dedit in mandatis, ut si Christiani ab Occidente venirent,eis Syriam traderet. Sed cum Europæ Principes ire illùc, aut Exercitûs mittere neglexissent; CapcaKus rebus suis consulens, impetratâ à Sultane Transfugii veniâ, Syriam illi rursus, expulsis Tartaris, subjecit. Hæc Aythonus de hâc Expeditione: quæ quàm sint cõsentanea traditis à Continuatore Abulphagii ex collatione patet Etenim apud hunc legitur: Agyptios audito Kazanis abitu, reversos in Syriam fuisse, & Kapcako in Partes eorum transeunte, Tartaros, qui erant in Syriâ eâ relictâ in Orientem contendisse, & Damascum iterùm in Aegyptiorum potestatem rediisse.

XIX. Anno Hegiræ 700. cujus initium fuit dies sextusdecimus Septembris in anno AEræ Christi vulgaris 1300. Kazanes secundam expeditionem duxit in Syriam, ait Continuator Abulpharagii: sed cum tribus circiter mensibus in Halebi ditionibus

ditionibus substitisset, re infectâ iterum se subduxit. Ita ille. Ad hoc tempus equidem retulerim, quod scribit Pachymeres loco sæpè memorato de Cazane his verbis: *vastans quin etiam Aegyptum, cladesque illic Arabibus non leves inferens, longè pluribus, & gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei ne penetraret interiùs, locorum, arenis invijs & aquæ inopibus latè squallentium, insuperabilis difficultas obstitisset*. Hactenus Pachymeres. unde licet suspicati vel ipsum Cazanem, vel partem ejus Exercitûs, ipso apud Halebum interim morante, Aegyptum tentasse, at ob impedimentum memoratum, cepto abstitisse. Refero etiam ad hãc secundam expeditionem illa quæ paulò superiùs idem Pachymeres dixerat: nempe *Cazanem Hierosolymis hostiliter admotum, parùm abfuisse ab Vrbe illâ tantâ, cui Sultan Christianis ereptæ dominabatur, expugnandâ*. Ita ille. Longè verisimiliùs quam quidam Latini Scriptores citati ab Henrico Spondano in Continuatione Annalium Baronii An. Christi 1300. num. 1. qui ajunt tunc à Cassano *Hierosolymam fuisse captam, & Sacris Locis magnâ veneratione visitatis, restauratis, & dotatis, habitandam concessam Christianis Armenis, Georgianis, cæterisque ex Cypro, & latebris convolantibus*. Nam id, si verè contigisset, non videtur aut ignorare potuisse Aythonus tunc vivens, aut in Historia de his scripta silere voluisse; in quâ tamen nihil tale reperitur. Anno dehinc Hegiræ 702. (pergit supplementum Abulpharugji) Cazanes copias in Syriam misit Duce Kotlu Saho, sive ut Pachymeres vocat, Chutlu Chaimo; Primus dies istius Anni Hegiræ 702 fuit vicesimussexrus Mensis Augusti in Anno Æræ nostræ vulgaris 1302. Ex his, quæ referr de morbo Cazanis diuturno Pachymeres, necesse est dicere: jam tum illum ægrotasse; atque adeò morbo impeditum à per se obeundâ expeditione necessariâ, hominem cui maximè fideret vice suâ misisse Chultuchaimum, sive illum evocavit è Partibus Septentrionalibus circa Euxinum, quibus eum, in locum Tuctais, sive Tuctainis, fuisse jam antea præfectum, paulò superiùs suspicabamur, sive illum adhuc in Officio Atabegi circa se habuit: & tantum post ipsius reditum è Syria, ad istum Septentrionalem limitem destinavit, ne occasione secuturæ brevi (quod præsentiebat) mortis suæ, Tuctais, quem exclusum Imperio volebat ex istis sibi dudùm obnoxiis Prouinciis opes ducere posset ad negotium Carmpantani, sibi in successione Prælato, facessendum. utrumque sit, utrumque idoneis autoribus discimus, & bellum in Syriâ pro Cazane gessisse, illo jam ægrotante, Chutluchaimum; & Cazane non multò post mortuo, eundem Regionibus circa Euxinum priùs à Tuctai possessis præfuisse.

XX. De Successu porrò Syriacæ hujus Expeditionis Chutluchaimi, sic breviter Collector supplementi Abulpharagii tradit. Primùm Equites decies mille Exercitûs Mugulici, à Ducibus Copiarum Aegyptiarum, inter quos fuit Abulfeda, prout ipse testatur in Historiâ de his scriptâ, fuisse profligatos: deinde universum Exercitum fractum, fugatum, & pessumdatum. unde credibile est Chutluchaimum cum reliquiis copiarum revertisse quamprimùm ad Cazanem, â quo ingravescere languorem suum sentiente, ptopter causam suprà indicatam missus ad arctoû limitem fuerit. Eodem anno, Hegiræ 702. die 13. mensis Shavalis, ut ait Iannabius, Cazanes est mortuus. Est Shaval decimus Arabum mensis, cujus diem tertium decimum incurrisse oportuit in diem 31. mensis Maii anno Chr. 1303. si quidem, ut est dictum, Kalendæ Muharrami sextumvicesimum Augusti mensis anni superioris insedetant. Hinc definire certò possumus controversiam. quæ inter quosdam mox referendos autores de numero annorum Imperii Cazanis agitatur. Si enim, quod superiùs num. XVII. statuimus, cepit Cazanes imperare circa initium Novembris Anno Christi 1296. moriens in fine Maii anni Christi 1303. utique sex in Imperio annos explevit, & menses insuper septem. Plus ergò justo spatij Cazanis Principatui tribuit Arabs Chronologus Iannabius, dum eum regnasse dicit *annos octo, & menses circiter decem*. Ioannes Villanius Libro VIII. Cap. XV.

Sanutus

Sanutus Lib. III. Part. XIII. Cap. VIII. & Aythonus Hist. Orientalis Cap. xlv. etsi disertè spatium Regni Cazanis non exprimunt, quædam tamen affirmant unde ultra præscriptos à Nobis limites illud haud paulùm excessisse sit consequens. Nempe duo priores ajunt cepisse illum imperare anno Christi 1294. & Aythonus obitū ejusdem confert in annum Christi 1304. ex quibus inferendum esset, eum ultra novem plenos annos Mogulense Imperium rexisse. Sed de verâ Sede Epocharum initi à Cazane Principatûs & mortis obitæ, tutiùs, opinor, creditur Arabibus Chronographis, quàm aut Aythono Armeno, aut Villanio, & Sanuto Europæis Scriptoribus: præsertim cum ad Arabum Chronologiam se accommodet Nostri Pachymeris assertio mortuum Cazanem affirmantis, *cum ad sex annos imperasset*, quod si de annis expletis agitur, exactissimè scriptum est. Ejus qui Cazani successit nomen sic effert Iannabius: *Giyathoddin Chodabandah Mohammed, filius Argunis, filij Abagæ*. Abulfeda, & Ahmed Ebn Yuseph, propiùs ad Pachymeris *Carmpantan*. *Chorbandam* hunc Principem appellant. Is post Fratris decessoris funus, die 23. Dhul Haiæ solemnibus Ceremoniis inauguratus, pro *Chanis* titulo majoribus usitato, *Alsjaitu* se dici voluit, quæ vox, teste Iannabio, *Magnum Imperatorem* significat. Vereor ne mendum sit apud Iannabium, ubi Coronationem Carmpantanis die 23. Dhul-Hajæ celebratam, confert in annum Hegiræ 703. hoc est in mensem ferè quintumdecimum à Decessoris obitu, quod parum est verisimile: præsertim cum, ut Pachymeres videtur significare, non solum designatus à Cazane adhuc vivente fuerit unicus heres Imperii, sed & jam tum in possessionem Regni missus. Id me invitat ad credendum eodem quo est Cazanes mortuus anno, sed altero ferè post mense, nempe die 23. Dhul-Haiæ coronatum Carmpantanem. Cum autem dies 13. Shavalis, ultimus vitæ Cazanis, fuerit in anno Iuliano 31. Maii: oportuit diem 23. Dhul Haiæ anni ejusdem concurrere cum 29. Iulii anni Christi 1303. Vitam, & Principatum produxit Carmptantan usque ad annum Hegiræ 716. quo vivere simul & imperare desiit mensis Ramadanis die 27. cepit annus Hegiræ 716. à die 26. Martii anni Christi 1216. unde Ramadanis mensis Arabum noni dies 27. coincidit cum die 13. Decembris ejusdem anni Christi 1316. Carmpantani suffectus est *Bahadur-Chan*, puer undecim annorum: quo Imperante quisque Præfectorum Provinciis, eas sibi jure supremo ceperunt usurpare. unde hoc moriente (quod contigit anno Hegiræ 736. qui cepit ab Augusti 21. Anni Christi 1335.) Bahadur-Chane, inquam, decedente nullus deinceps est creatus Imperator Mogulensium; tantâ illâ Dynastiâ in partes minutas fractâ, & penitus dissipatâ. Hactenus brevem Synopsim dedimus Imperij Mogulici, quod ab anno Christi 1202. ad Annum Christi 1335. per annos 133 sub Imperatoribus undecim, Gingizchane, Kaane, Cayue-Chane, MunKa-Kao, AbaKâ, Ahmede, Argun-Chane, Caichtu, Cazane, Carmpantane, Bahadur-Chane, magnis per Asiam rebus gestis inclaruit.

CAPVT VIII.

Origines Imperij Ottomanici à Pachymere indicatæ distinctius explicantur.

VT Regum quibus in interiore Asia commune nomen Presbyteri Ioannis fuit, vastum & diù florens Imperium, Mogulici exortu deletum est: ita ipsum Mogulicum magnâ ex parte in Ottomanicum defecit; rebellione primi hujus fundatoris Ottomani, quem Noster Pachymeres Atmanen nominat, contra

Cazanem

Cazanem, & Carpantanem, primùm impunitâ remanente, inde sensim invalescente in justum instar Regni proprii: auctibus postea stupendis usque ad extinctionem Imperii Romani Orientalis, & Regni Mamalucorum in Ægypto, profecturi in terrorem Europæ, cui minatur, hodieque universæ. Hujus Novæ Dynastiæ, quasi cunabula, obiter à Pachymere perstricta; nesciente scilicet in quantam ex his illa molem foret immaniter crescendo surrectura; operæ pretium duxi considerare hîc paulò attentiùs, & Epochas Originum istarum, in principiis parùm notabiles, ex inopinato deinde successu, momentum & æstimationis meritum nactas, suis exactè locis figere.

II. Othmanis sive Ottomani genus Historici Arabes deducunt è quodam *Soliman Saho*, quem ajunt circa Annum Hegiræ 611. cujus fuit initium Maij dies 13. in Christi Anno 1214. præfuisse Provinciæ Persis subjectæ, quæ vocabatur *Mahan*. Hic cum à Mogulensium potentiâ, tunc sub primo illorum Imperatore Gingizchane irruptionibus in omnem partem vehementibus fines dilatante, tueri suam Præfecturam desperaret posse, convasatis, quæ potuit auferre, assumptisque secū quà è Principibus, quà è Populo, qui novas alibi quærere Sedes mallent quàm in Patriâ servire, in Asiam Minorem iter intendit. Sed, dum incerto vado Euphratem traiicit, aquis hausto Solimanshaho, è tribus, qui ejus fugam comitabantur, Filiis, duo Priores *SanKur Zengi*, & *Cun Tugdi*, redierunt in Persidem; Tertius *Ortogrules* ibidem ad ripas Euphratis domicilium fixit: illicque diù moratus tres educavit Filios *Condozum*, *Sarubanum*, & *Othmanem*. Verùm cum angustè incommodeque habitarent, Sarubano filio ad Aladinum Iconii Satrapam Legato misso supplex petiit, ab eo assignari sibi locum ubi cum Liberis degeret in terris ipsius ditionis. Annuit Satrapa, & Ortogruli permisit ut cum suis migraret in Regionem sitam inter montes Tumalagii, & Armeniæ. *Karajaptag* ei loco nomen fuit, quem insedit Ortogrules tanto numero suorum, ut quadringenta tentoria illic fixa explerent. Rem ibi strenuè multis annis, limitem tutans, & auspiciis Aladini Principis Iconiensis feliciter militans, Ortogrules gessit, magni ob hoc ab illo habitus: & desideratus cum fato functus est, quod contigit Anno Hegiræ 687. qui cepit à die 6. Februarii anno Christi 1288. Heres Ortogrulis Othman fuit, cui ut in Karajaptagi Principatu Patri succederet, prono favore Aladinus indulsit, & eum, quoad ipse perstitit in potentiâ, beneficiis fovit. Verùm Aladino, & annis jam fracto, & opibus diminuto, ut jam amplius armis Mogulensium sub Chalaū, & Apagâ in istis Partibus prævalentium ac cuncta subjugantium, par sustinendis haud foret, Res sibi suas agere Othmanes cepit, & propriis auspiciis in Romani Imperii Provincias irrumpere, non prædis solum inde abigendis intentus, sed & Arcibus atque Vrbibus ibidem occupandis. quod ceptum cum ei ex voto successisset, expugnatis, & præsidio suorum infessis validis quibusdam Munitionibus, unde Regionum illis adjacentium facilè Dominium sibi perpetuum assereret, Sultanis tum demum Othman, hoc est Supremi Principis, titulum palàm usurpavit, Anno Hegiræ 699. cujus Kalendæ Muharram inciderunt in diem 28. Septembris Anni Christi 1299.

III. Hactenus relata de Othmanis primordijs tradunt Arabes Scriptores: cum quibus comparare sparsim de his asserta à Pachymere, ac quàm hæc iis aptè congruant ostendere, labor deinceps meus sit. Principiò repeto quæ in ipso sui Operis limine Noster Historicus Partis I. Lib. I. à Cap. III. ad VI fusè disserit de Arcibus Limitis Orientalis Romanæ Ditionis contra Persidem: deq; illarum momento ad tutelam Imperii; tum de curâ, quâ eas amplexi Dominantes Nicææ post amissam Constantinopolim Imperatores Græci, optimè consuluerint Reipublicæ numerosis Virorum fortium Præsidiis in eo limite autorandis, cùm largorum stipendio-

pendiorum fidâ solutione ad diem, tum assignatione Agrorum in illâ viciniâ, & concessione prædæ omnis quam ex hostili agro infestis incursionibus possent corradere. Innuitque ad id adhibitos a Byzantinis Augustis Exteros probatæ virtutis & experientiæ bellicarum rerum; quorum multos illic, quà spoliis ex hoste raptis, quà pēsionibus cum fide numeratis, quà fructibus datorum ipsis agrorum, magnas adeptos divitias ait. unde tantò terribiliores Hostibus fierent, ac fortiùs propugnarent Romanas Provincias, Barbaris procul intra ipsorum terras, vel terrore continendis, vel vi armisque, si erumpere conarentur, retrudendis. Non videtur dubium quin par in contrarium cura fuerit infestorum Romano nomini & Christianæ Religioni Saracenorum Principum, aut Persidem aut vicinas ei limiti Provincias sub sua ditione habentium; inter quos Alodinus fuit Dynasta sedem Imperii habens Iconii, quæ est Vrbs Lycaoniæ Primaria. Quare cum apud Arabas Historicos legimus, evocatum ab hoc ex trans-eufratensi regione Ortogrulem cum familiâ, & inter montes Tumulagii & Armeniæ, in loco cujus ipsi Toparchiam concesserit collocatum, intelligere debemus illam *Karajaptagam*, Regionem attributam Ortogruli ab Alodino, fuisse confinem Romanis illis modò memoratis Arcibus; & Militiæ illic dudum constitutæ lateque formidandæ stipendiariorum Exterorum Romanis Augustis militantium, oppositam à Sultane Alodino istam Cohortem sequentium fortunam Ortogrulis peregrè appulsi Turcorum, qui quadringenta illic Tabernacula complerent. quod si tempus indagemus quo migrasse Karajaptagam è ripâ Eufratis ulteriore Ortogrulis familiam Arabes indicant, reperiemus ferè convenire in Principatum Ioannis Batatzæ qui Nicææ Græcis imperavit ab anno 1228. ad 1255. quo moriens successorem habuit Theodorum filium. Per illa tempora & inde ad receptam è Latinis Constantinopolim, vigentibus, & numero atque alacritate prævalentibus Præsidiariis limitanearum Arcium Imperii Romani contra Persidem, facilè ab illis sustinebatur impetus Barbarorum in quotidianis velitationibus plerumque inferiorum: quoad pessimo consilio suggesto à Chadeno, Michaël Palæologus postquam in Imperium invasit, circumscripto Pupillo Ioanne Theodori Lascaris filio, ubi se potitum Constantinopoli Latinis ereptâ vidit, isti Præsidiarii Romani limitis vexari fiscalibus calumniis, & ad inopiam redigi, minuique inde cum animis, tum viribus & numero ceperunt, ut observat Pachymeres ibidem. quando potissimùm contigisse credibile est, quod Arabes indicant, ut Ortogrules cum suis prosperè in Romanos pugnando, laudem ab Alodino, cujus auspiciis militabat, mereretur.

IV. Nec verò istam Ortogrulis, & Filiorum ejus adversus Præsidiarios Romanarum Arcium comparatam operam, & quæsitam in viciniâ ex parte adversæ Persidis stationem Pachymeres ipse dissimulat. En ejus verba è Principio Sexti Cap. Libri I. Partis I. *Post hæc Viris fortibus inter Persas, quibus omnis vivendi spes, & conditio in Armis erat, cæteris inclinatis ad Tocharos, qui nuper Imperium Persarum occupaverant, Rebellantibus visum opportunum est refugere ad claustra castellaque Montium, & inde vicina incursando, rapto ac prædis victum quærere.* Hæc ille, quæ quin Ortogrulis familiæ conveniant Karajaptagæ propè arces Romanas in finibus Persidis collocatæ, negare nemo poterit, qui præsertim attenderit ad hîc indicatam ejus aversionem à Tocharis invasoribus Persidis, quibus ne parêre cogeretur Soliman-Shahus Ortogrulis Pater, inde, relictâ Provinciâ, fugerat. Addit statim Pachymeres: Præsidiarios Romanarum Arcium utcumque agris mulctatos, & prædę parte spoliatos imprudenti avaritiâ Michaëlis Primi è Palæologis Imperatoris, abstinuisse quidem ab incursando fines Hostium, quod antea utilissimè fecerant: tamen Arces ipsis commissas fide constanti tenuisse, quandiù annuæ pensiones ad victum necessariæ præbitæ ipsis è fisco sunt: Has verò ipsis suppeditari desiisse post mortem Michaëlis, solo jam Andronico imperante, disertè noster asserit Libro III. Partis

Partis II. Cap. VIII. ubi *Alterum fontem enervationis Imperij* fuisse scribit, *Parsimoniam plenè solvendarum ex fide Pensionum, quæ Præsidiarijs Arcium in limite sitarum olim statutæ fuerant in mercedem operæ militaris, adeò illic ad communem tutelam necessaria. Hæ malignè nunc suppeditabantur, avaritiâ Præfectorum erogationi pecuniæ publicæ, quorum apponebatur lucris quod per astutas frustrationum artes diffundendâ prætextibus vafris solutionis die, miseris militibus subtrahebatur, pretium sudoris & sanguinis*. ita ille ibi. qui & multis inferiùs locis significat, non jam solùm per Fiscalium calumniosas fraudes, sed edicto ipso ac jussu diserto Andronici Augusti, Pensiones & autoramenta istiusmodi fuisse interversa. unde necessariò contigit Arcium custodiam negligi, ac quasdam ipsarum in Militum ex Parte Persidis contrarias Romano limiti Stationes obtinentium venire potestatem. Sustinuit quodam tempore labem illam, ac Ruinam felix Alexii Philanthropeni per illos Tractûs militia, circiter annum Christi 1295. Andronici 13. eò missi cum valido Exercitu, prout fusè narrat Pachymeres Lib. III. Partis II. Cap. IX. Sed postquam is rebellans à Libadario est oppressus, & Persæ, qui sub eo militaverant, malè mulctati reversi domum, & causâ cladis ulciscendæ, & fiduciâ nullius satis validæ occursuræ Romanæ Potentiæ, Philanthtopeno quem unum timuerant, amoto, Arcibus jam cunctis potiti, licentissimè in subjectas Imperio Regiones passim inundarunt. Hoc memorat Pachymeres Lib. III. Part. II. Cap. XIV. & cepisse videtur ab anno Chr. 1297. Imperii Andronici XV. durasse verò sine intermissione, imò cum atrocioribus subinde malorum augmentis, usque ad finem hujus Historiæ, intelligitur ex frequentissimis eâ de re nostri Historici querelis, ac Lamentationibus per cunctos ferè consequentes hujus Operis Libros sparsis.

V. Ex his patet quam consentaneè ad nostræ hujus Historiæ memoriam Arabum Annales referant quod superiùs exscripsimus, Ortogrulem Otmanis Patrem obiisse Anno Hegiræ 687. qui ex parte coincidit cum anno Christi 1288. inclytum bellicis successibus, de Romanâ videlicet Persici limitis militia relatis; quippe quæ jam tùm à receptâ de Latinis Constantinopoli, hoc est ab annis retrò sedecim, debilitari valde ceperat. Quare succedens Ortogruli Otman filius, aliquot jam tum habuit loca de Romanis manu parta, quibus plura majoraque, postquàm annorum plurium continuâ felicicitate ad Paternam Karajaptagæ adjecisset dirionem, Sultanis denique, hoc est Supremi Principis, nomen haud dubitavit usurpare, tueri se illud posse sperans. Hujus primæ ac quasi fundamentalis Epochæ Ottomanici Imperii, sedem ex vero in ordine temporum statuere nostrum est, quod efficere conabimur comparatis Arabum Chronologorum, & Nostri Pachymeris testimoniis. Refert Pachymeres Libro IV. Partis hujus secundæ cap. XXV. Atmanem invaluisse Opibus adjunctâ sibi manu fortissimâ Bellatotum acerrimorum è Paphlagoniâ, & obsistere sibi conatum Muzalonem Romanum Ducem acie vicisse propè Nicomediam Bithyniæ Metropolim, quam inde Vrbem velut obsessam campi Dominus tenuerit. Hæc contigisse circa Bapheum propè Nicomediam die vicesimâ septimâ Mensis Iulii, disertè Pachymeres tradit, annum ex serie rerum verisimiliter affirmamus in Synopsi hunc fuisse, Christi 1299. sequenti 1300. putarim evenisse quod Noster narrat Lib. V. Cap. XXI. videlicet quasdam Romanas copias Duce quodam Siuro, ab Imperatore ad eam tuendam Provinciam misso, collectas, ab Atmane occidione fuisse deletas; unde victor Atman progrediens Belocomam (verba sunt Pachymeris) *insiliens vi capit, & ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus eâ clausis munitione potitus, prædives inde est habitus. Arcis quippe illius munimentis situ & arte validis, ad quæsitæ pecuniæ custodiam usus, magnos sibi thesauros, unde belli ac Principatus expediret sumptus, securè conditos ad manum habuit. Harum magna pars calamitatum in Prusam redundavit, sic nudatam possessione Agri sui, & intra murorum ambitum redactam, &c.* Hæc Pachymeres: quæ satis clarè indicant mu-

tationem hoc tempore in Atmane factam, quasi è privato in Principalem statum. Audiamus jam Arabas. Hi magno consensu affirmant: Othmanem è Toparchâ Karajaptagæ & simpliei Satrapâ, Sultanis seu Supremi Domini nomen adscivisse Anno Hegiræ 699. Hujus anni eum Kalendæ Muharram insederint diem 28. Septembris Iuliani in anno Christi 1299. & quam memoravimus è Pachymere Belocomæ expugnatio ad menses æstivos pertinuisse videatur, intelligendum relinquitur regnate Atmanem, sine ullâ jam dissimulatione vocabulum imperii palam vsurpando, cepisse Anno Christi 1300. idque in Bithyniâ ad Vrbem Prusam, quam paulò post ei fuisse subiectã tributariæ Pacis nomine, revera deditione ac subiectione plenâ, innuit Pachymeres dum sic scribit Libro VII. Cap. XVII. *Prusa ipsa calamitatibus subacta ingentibus, emere à Persis numerato immani pretio, umbram Pacis, pro verâ, quam mendacibus promissis ostentarant, Pace.* Ita ille.

VI. Hæc tamen non eò traho ut existimem Prusam Atmani jam tùm Regni principio plenè possessam; eum eam quidam Arabum sub finem tantum Vitæ Atmanis, quidam nonnisi post ejus obitum à Filio ejus, & successore Vrchane, penitus subjugatam tradant. Verùm cum eam Vrbem arcibus undecumque à se possessis cinctam, & vectigalem ad libitum haberet, æquo interim animo ferebat ejus se ingressu exclusum, quem sibi, ac suis aliquando, ut res tum se habebant, liberè pandendum, certâ præsumebat spe. In hoc igitur incumbebat, ut agri ac Provinciç illius, nempe Bithyniæ universç, sibi Dominium assereret, quod consequebatur Arcibus Primariis, & unde Vrbium Magnarum salus & securitas penderet, occupandis, & validissimo præsidio tenendis, sicut modò eum vidimus in Belocomâ fecisse; in quâ Claves Prusæ reperit: uti & Nicæam sibi subjugasse visus est, captâ & suis firmissimis copiis insessa Tricocciâ. quâ de re iuvat nostrum hîc Pachymerem audire Libro hujus Operis ultimo Capite XXXIII. scribentem in hunc modum: *Circa Nicæam malo sanè loco res erant; Atmane cuncta illic agente ferenteque.* Ac paulò post: *Itaque infestum Exercitum Nicææ admovens* (Atman) *agros primùm circum undique vastavit, vineis excidendis, segetibus corrumpendis. Mox oppugnare aggreditur Tricocciam, Arcem in Nicææ viciniâ munitissimam, & velut Propugnaculum ejus Civitatis. Arctâ igitur, omnibus circum suis copijs dispositis, obsidione cingit. Obtinebant eam Arcem Præsidiarij fortissimi, & ex longo exercitatissimi Arquitæ. Vnde ab his summâ vi repugnantibus, multa & gravia pati damna milites Atmanis contigit. Tamen ij trans omnia obstacula pergentes, usque ad fossam processerunt profundam & latam, quâ Obsessi magnoperè fidebant. At eam Persæ, decussatim connexis trabibus super illâ quasi pontem suspendentes, tum petras desuper, arbores, terræ cumulos & ruderum mole ingenti devolventes, coæquarunt tandem, & per illam sic constratam insilientes in muros, Tricocciam vi ceperunt, cæde immani repertorum intus editâ. Eâ in munitione à se instauratâ, & præsidio sibi fidissimorum prævalido insessâ, perfugium habere se tutum, & paratum adversus omnes casus Belli quod imminere ipsi diceretur à Tocharis suppetias Augusto venientibus, Atman credidit.* Hactenus Pachymeres, ex cujus triplici modò memoratâ narratione rerũ ab Atmane, ad Nicomediam victo Muzalone, ad Prusam captâ Belocomâ, ad Nicæã expugnatâ Tricocciâ gestarũ, manifestũ est, habuisse illum in potestate universam Bithyniã, tribus illis primariis ejus Provinciæ Vrbibus, etsi non plenè possessis, saltem undique circumdatis, & lentâ sic obsidione, cum interim pro libito macerãdis, & pecuniâ mulctandis, tum deniq; certissimè trahendis sub absolutum integrumque Dominium. Id quod non ipsi quidem obtigit Atmani. Verũ illius hæres, & filius Orchanes, quẽ Cantacuzenus Lib. III. Cap. IX. statum in quo eum Pater moriens reliquerat, exprimens *Satrapam* Oriẽtalis Bithyniæ appellat, brevi se Bithyniæ totius Principem ostendit Prusâ, Nicomediâ, & Nicæâ planè domitis, postquam huic ultimæ periclitanti Suppetias Andronicus Iunior accurrens, repulsus & vulneratus in femore recessit. cujus pugnæ ac vulneris

neris

neris meminit Cantaeuzenus Lib. II. Cap. VII. inde secutam tamẽ Nicææ deditionẽ parùm candidè dissimulans, quam ingenuè fatentur Gregoras Libro IX. & Phrantzes Capite XI. Libri I. ut omittam idem disertè affirmantes Arabas Scriptores, inter quos omnes convenit, *Iznicmid* & *Iznik* (sic illi Nicomediam, & Nicæam nominant) ab Vrchane Othmanis filio post Patris mortem captas fuisse. Brusiam verò (ita Prusam appellant) quidam illorum Othmani adhuc viventi, alii eo mortuo, Vrehani deditam ajunt. Fato verò functum Othmanem omnes ij magno consensu tradunt, anno Hegiræ 726. cujus fuit initium dies 8. Decem. anni Christi 1325. adeò ut mors Othmanis in annum Christi 1326. videatur differenda.

VII. Hactenus dictis liceat mihi per benignum Lectorem Mantissæ loco apponere considerationem duorum veterum Oraculorum, quæ per hæc fuisse patrata eventis, non immeritò credi potest. id quod eò minùs alienum ab hoc loco fortè fuerit, quòd eorum alterum est implicatum cum rationibus Chronologicis quibusdam, numeros à nobis hîc subductos recto positos calculo adstruentibus. Recitat antiquus Scriptor Zosimus, Histotiarum Lib. II. Erythrææ, vel Epyroticæ Sybillæ hoc Vaticinium.

Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι
Ζηνὸς ἐπιφροσύνῃσι· ταχὺ δ᾽ ἐπιβήσεται ἀρχὴ
Ἀνδράσιν, οἳ Βύζαντος ἕδος καταναιετάουσι.
Tunc Bithynorum Terram Lupi habitabunt
Divino consilio: celeriter autem superveniet (horum)
Principatus
Viris qui Byzantis solum incolunt.

Hujus eventum Prophetiæ conatur Zosimus adaptare ætati Constantini, & restaurationi atque amplificationi per eum factæ Byzantii. quàm rectè, ipse viderit. non enim satis apparet, quid ista mentio *Luporum Bithyniam habitantium*, cum exornatione Byzantinæ Vrbis commune habeat. Dicamus nos licet accommodatiùs ad speciem veri, per Sibyllam Divino afflatam Spiritu, tantò ante his fuisse prænunciatum verbis exortum Othomanici Imperii à Prædonibus avidis, & Lupinâ voracitate ac crudelitate præditis, in Bithyniâ fundati, cui non multo post tempore succumbere deberet Byzantinæ Vrbis Imperantis Potentia & splendor, barbaricæ deinceps servitutis Iugum gravissimum, & probrosissimum laturæ. Græci Byzantini in pœnam impii, & pertinacis ab Ecclesiâ Romanâ omnium matre inde usque à Photij temporibus continuati Schismatis, duram à Latinis, Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta obtinẽtibus, servitutem passi fuetant: ex quâ profecisse visi sunt, dum eâ liberati, Romani Papæ Primatum agnoverunt. At ubi Michaële istius concordiæ autore mortuo, filius ejus Andronicus, pessimo consilio, quæ Pater saluberrimè statuerat rescindens, se suosque iterum à Sede Petri contumacitèr abrupit, statim Dei ultoris Providentiâ præparari cepit, & sensim in Bithyniâ concrescere Othomanica tyrannis, à quâ diris continenter cladibus flagellati Byzantini, cum minimè resipiscerent, sed magis magisque in Hæresi ac Schismate obfirmarentur, vi tandem sævâ subacti ab uno ex Atmanis Successoribus Mahomete Secundo, anno Chr. 1453. captivitatem Babylonicâ Iudęorum eò tristiorem, quòd Cyrum nullum qui eam solvat, expectant, ducentis jam & quod excurrit annis, infelicissimi tolerant, fidem ingenti suo luctu sancientes Sybillini, quod retulimus, Oraculi.

VIII. Aliud de his habemus suspicioni fictionis minimè obnoxium Vaticinium; quippe quod in Sacro, & Canonico Libro clarissimè legatur Apocalypsi S. Ioannis. In eâ Novi Testamenti Prophetiâ, eventa complectente præcipua rerum, quæ à Christi Resurrectione, & primâ fundatione Ecclesiæ, ad hanc usque diem Dei Regnum attinentes contigerunt, postquàm Persecutiones Imperatorum adumbratæ

ſunt à Cap.xɪɪ. ad xx. in hoc jam per ſymbolū alligationis Satanę,tempus illud deſcribitur quo Conſtantinus, victo et occiſo Licinio, Imperii Romani plenè potens, liberaliſsimis, et quaſi triumphalibus Edictis Religionem Chriſtianā ſtuduit ornare. Iſta Edicta recitantur ab Euſebio Lib.ɪɪ. de vita Conſtantini,à Cap. xxv. ad lx. In horum uno (tria enim ſunt) nempe in Reſcripto ad Euſebium Capite xlv. deſcripto, quo imperatur ut Eccleſiæ Chriſtianorum ubique ſumptu publico ædificentur, fit diſtincta mentio Draconis,quem hîc Ioannes Ligatum memorat. Sic enim illic Conſtantinus loquitur: νυνὶ δὲ τῆς ἐλευθερίας ἀποδοθείσης, καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως, τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου προνοίᾳ, ἡμετέρᾳ δ᾽ ὑπηρεσίᾳ, ἐκδιωχθέντος, *Nunc autem autem libertate redditâ, & Dracone illo* (Licinium innuit Idololatriæ promotorē) *ab adminiſtratione rerum, Dei maximi providentiâ, & noſtro miniſterio dejecto*. Contigerunt iſta circa Chriſti Annum 320. Inde per mille annos in plenâ poſſeſsione liberæ pacis intra Imperium Romanum Chriſtiana Religio permanſit, nempe uſque ad annum Chriſti 1320. quo tempore, ut vidimus, Othmanes exitiale Chriſti Religioni fundavit Imperium, fœdisſimam Mahumetis Superſtitionem Orbe fermè toto propagaturum, ex quâ non minus ferè Dei Regno detrimentum quàm ex invaleſcente, ac ſubnixâ olim Regum opibus, Idololatriâ illatum eſt. Acceſsit circa idem tempus emergens VViclefi Hæreſis, in Ioannem deinde Hus, Lutherum, Calvinum alioſque propagata. Denique circa idem tempus ſemina ſunt jacta longi Schiſmatis poſt obitum Gregorii XI. per annos ſupra ſexaginta Romanæ Sedis autoritatem, quâ eatenus Eccleſiaſticæ Monarchiæ ſalus ſteterat, pernicioſisſimè labefactaturi. Hæc ſimul tria mala milleſimo vertente poſt pacem à Conſtantino datam anno exorientiâ; ſolutione priùs ligati Satanæ, à Sancto Vate deſignantur. Id verò, quod ad noſtram propriè rem attinet, adſtruitur ex eo quod Turci Othomanici ab omnibus habentur Originis Scythicę. Scythæ autem ex Magog ſecundo filio Iapheti memorato Gen. x. 4. propagati haud dubiè creduntur. Idem porrò Magog Gog quoque dictus per Apocopen, occupata coloniis Lydiâ, Gyges Græcorum literis appellatus fuerit. Hinc Plinius Lib. v. Cap. xxɪɪɪ. Hierapolim Syriæ dictam à Syris *Magog* teſtatur; nimirum quoniam ea Civitas, ut docet Lucianus Libro de Deâ Syria, à Deucalione Promethei, ſivè Magogi, aut Gogi filio Scytharum autore ſit condita. quæ his adjungit Ioannes de Actis Gog & Magog magnam habent cum narratis de Geſtis Othomanicorum Principum ſimilitudinem. Primùm ait: *congregandos in prælium, quorum numerus ſicut arenæ maris*, morem iſtorum innuens numeroſiſſimos armandi exercitus. Addit *& aſcenderunt ſuper latitudinem terræ*. Europa originis Græcæ nomen eſt ex εὖρος *latitudo*, & ὤψ, ὀπὸς *terra*. nam hoc vocabulo deſignatam Cybeleu, quę eadem *Tellus*, & mater magna, apud Veteres videmus. unde *inopes* defunctos inſepultos qui terrâ carent, Virgilius in vɪ Æn. vocat illo verſu

Hæc omnis quam cernis inops inhumataque turba eſt.

Et Auſonius in Moſellâ, de oſſibus inſepultorum in Campi ſuperficie jacentium

Infletæque jacent inopes ſuper arva catervæ.

Igitur tranſitus Othomanidarum in Europam his verbis innuitur. Is primùm contigiſſe ab Arabibus traditur anno Hegirę 758. qui pene totus coincidit cum anno Chriſti 1357. quippe cum cęperit à die 25. Decembris Anni Chriſti 1356. Tunc enim juſſu Orchanis filius bujus Solimanes *connexis trabibus copias in Græciam trajecit, & anno ſequenti cepit Vrbem Callipolim.* verba ſunt Continuatoris Abulpharagiani Chronici. Quod autem ex Aſiâ in Europam, nempe ſeptentrionalem ad Callipolim *aſcendi* dicitur, rectè quadrat ad naturalem ſitum. Nam verè Maro ſcripſit:

Mundus ut ad Scythiam riphæaſque arduas arces.
Conſurgit, &c.

Pergit

Pergit Sacer Vates adjungens de Gog & Magog, hoc est Turcis Othomanicis: *& circuierunt Castra Sanctorum.* voci *Castra* in Originibus Græcis respondet παρεμβολὴ locum singularem designans. Ego per *Castra Sanctorum* Terram Sanctam, & Hierosolymam intelligo, tot Christianorum sacris expeditionibus, & bellicis facinoribus quæsitam & diu possessam. Hanc Othomanica potentia circumijt ἐκύκλωσεν illinc Aegypto, hinc Asiâ majori, inde Phœnice Cyproque occupatjs, ut jam ne adiri quidem à Privatis causa Religionis, nisi empto ab ipsis transitu, possit. Vltimum Othomanidarum facinus S. Ioannes his verbis exprimit: *& capient Civitatem dilectam*: quænam hæc intelligi possit alia quàm Constantinopolis, à Muhamete Secundo An. Chr. 1453. expugnata, & ab ejus successoribus hactenus pro Imperii Othomanici primariâ Sede habita? *Dilectam* vocat, quia eam fundator Constantinus, non ut Patriam in quâ esset natus amaverit, sed naturali situ & præstantibus ejus Cœli ac Soli dotibus, præ cunctis delegerit & dilexerit, Sedem in ea Romani collocans Imperii, & veteris Romæ splendorem cum novæ Romæ nomine in eam transferens. Ita utraque tàm Sybillæ, quàm S. Ioannis Prophetia, excidium Vrbi Constantinopoli à Domo Othomanicâ denunciat: hæc verò id illâ plus facit, ut tempus invalescentis Othmanidarum potentiæ distinctè prodat, millesimum scilicet annum à Pace per Constantinum Ecclesijs datâ. Deinceps nihil, opinor, Chronologicæ Operæ circa Pachymeris Historiam superest aliud, nisi ut Res hâc secundâ Parte in eâ memoratas, sicut in priori fecimus, suis annis assignatas, & expansas in tabulam, Lectori proponamus; cui rei Caput sequens Operis ultimum impendimus.

CAPVT IX.

Synopsis Chronologica Præcipuarum Rerum hoc Secundo Historiæ Pachymeris Tomo memoratarum; eas assignans Annis suis.

Anni Christi	Romanorum Pontificum. Martini IV.	Impp. Roman. Andronici	
1282	2	1	Andronicus Michaëli Imp. XI. Decemb. mortuo succedens, solus Imperare incipit. Lib. I. Cap. I. Tocharos à Patre evocatos, in Triballos immittit. Ibid. Spontè propendens in abrogationem concordię Ecclesiarum Latinæ ac Græcæ Michaëlis ejus Patris studio initæ, consilijs præterea Eulogiæ Amitæ, & Theodori Muzalonis Magni Logothetæ ad idem impulsus, veniam petit quòd in eam consenserit. Lib. I. Cap. II. Ioanni Vecco è Patriarchatu dejecto Iosephum dudū exautoratum substituit. Lib. I. Cap. III. IV. & V.
1283	3	1	Ecclesiastici, & Laici, qui Ecclesiarum concordiæ assenserant, mulctis & piaculis subjecti, vix tandem in communionem recipiuntur. Cap. VI. & VII. Veccus, & alii concordiæ Auctores in Synodo accusantur. Cap. VIII. Veccus condemnatus relegatur Prusam. Cap. X. & XI. Arseniana Factio revalescit. Cap. XII.

Iosephus

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Martini IV.	Impp. Roman. Andronici.	
			Iosephus moritur mense Martio. Cap. XIII. Georgius Cyprius, nomine in Monachatû sumpto Gregorius vocatus, creatur Patriarcha, circa initium Aprilis. Cap. XV. & hujus Observ. Libri III. Cap. II. num. V.
1283	3	1	Mense Aprili Stella Saturni per diē apparet. Cap. XVI. Antistites qui Paci Ecclesiarū consenserant, condemnantur, & gradu deiiciuntur. Cap. XVII. Mense Majo sanguis de Cœlo cadit. Cap. XVIII. Augusta Theodora renunciare cogitur obedientæ Papæ. Cap. XIX. Ab Athanasio Patriarchâ Alexandrino exigitur damnatio Actorum in causâ concordiæ Ecclesiarum. Ibid. Fœdus Imperatoris Andronici cum Tertere, quem pro legitimo Rege Bulgariæ agnoscit. Cap. XX. Sectas Iosephitarum, & Arsenianorum Imperator conciliare studet. Cap. XXI. Inito inter hos tali conventionis pacto, ut utrique chartas jura ipsorum complectentes in ignem iniicerent, & ii superiores agnoscerentur, quorum scripta non arsissent; utrorumque libelli pariter consumpti flammâ sunt. contigit id Sabbato Sancto pridiè Paschæ 23. Martii, præsente Imperatore: Cap. XXII. & hujus Observ. Lib. Cap. II. num. IV. Perculsi eo successu Arseniani, cum se Patriarchæ Gregorio obedituros promisissent, statim à pactis resiliunt. Ibidem. Andronicus olim Episcopus Sardensis ex multùm gratiosq apud Imperatorem, reus læsæ Majestatis peractus, ignominiosissimè eiicitur. Cap. XXIII. Cotanitza Monachus ex Latrone factus, Prusâ fugit. Cap. XXIV. Tarchaniota Protovestiarius mittitur ab Imper. cum Exercitu in Occiduos Tractus. Cap. XXV. Classis Romana negligitur pessimo consilio, & sensim aboletur. Cap. XXVI.
1284	4	2	Panis consecratus in Sacra Pyxide corruptus, & planè putrefactus reperitur in Magnâ Ecclesiâ Constantinopoli, Dominicâ Græcis *Tyrine*, Latinis *Quinquagesimæ* dicta, die 23. Februarii, Lib. I. Cap. XXVIII. & hujus Observ. Lib. III. Cap. II. num. IV. Imago Deiparæ picta in pariete domus privatæ Constantinopoli multis diebus lacrymas fundit. Cap. XXX. In ædibus Charsiæ apud eandem Constantinopolim ex effigie S. Martyris Georgii sanguis copiosè manavit. Ibidem. Arsenii Patriarchæ dudum mortui reliquiæ in Vrbem solemni pompâ reportantur. Cap. XXXI. Sultan Babylonis Christianos Syriam obtinentes bello ve-

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Martini IV.	Impp. Roman. Andronici.	
1284	4	2	lo vexat. Cap. xxxii. Andronicus Imperator viduus secundam ducit conjugem Irenen filiâ Marchionis Mõtisferrati. Cap. xxxiii. Veccus Prusâ evocatus congreditur cum Schismaticis in Alexiaco Triclinio, & rationem reddit fidei suæ, & Actorum. tamen ab infestis condemnatus, deportatur cum Sociis duobus Archidiaconis, in Arcem S. Gregorii ubi nullâ victûs provisione, durissimâ custodiâ detinentur sex annis integris. Capitibus xxxiv & xxxv. Vide pręterea Cap. ii. hujus Libri Observ. iii. num. vi. Ex neglectu et debilitate Romanę Classis licentiâ Piratarum increbescente, littorum Accolę migrare in mediterranea jubentur. Cap. xxxvii. Scythis Danubii accolis incursionem in Thraciam, et Macedoniam minantibus, cadaver Michaëlis Imper. ne ab illis ablatum, redimendum foret postea, ex Allage Selybriam transfertur. Ibid. Blachi ne se Scythis adjungerent, ex Occiduâ continente in Orientalem transfretare coguntur. Ibidem pag. 66.
1285	Honorij IV. An. 1.	3	Martinus IV. Sum. Pont. Perusii moritur iv. Kalen. Apr. hoc est 29. Martii. Huic suffectus est Iacobus Diaconus Card. è Familiâ Sabellâ, qui coronatus est Romę xvii. Kal. Maii, dictus Honorius IV. Curopalates Vmpertopulus Scythas Danubii Accolas acie vincit, et fugat; in ejus rei benè gestæ pręmium Magnus Papias creatus. Cap. xxix. Disceptatur inter Ecclesiasticos de allegatis Patrum Testimoniis à Vecco, dum in Colloquio Synodali auditus est; quibus multi non benè satisfactum mussitabant. Lib ii. Cap. i. pag. 73. et 74.
1286	2	4	Plurimi è Blachis altero ab hinc anno ex Occidua continente in Orientalem transire compulsi, cum et parvuli et greges ipsorum ei Cœlo non assuescerent, quod crebræ utriusque generis mortes testabantur, reditum in priores sedes ab Imperatore pecuniâ redimunt; Lib. i. Cap. ult. pag. 66.
1287	3 Sedes vacat	5	Ad sedandos circa Vecci Allegationes multorum scrupulos, negotium datur Tomi scribendi Gregorio Patriarchę. Lib. ii. Cap. i. Pag. 74. Honorius iv. moritur Romę die Cœnæ Domini: quę fuit 3. Aprilis, ut Spondanus, et Rainaldus rectè observant. Illo enim anno, qui Cyclum Solis numeravit 8. Lunę autem 15. et lit. Dom. habuit E. Pascha incidit in Apr. 6. Vacavit Sedes à Cœna Domini hujus Anni usque

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Nicolai IV.	Impp. Roman. Andronici.	usque ad 22. Februarii anni sequentis, per menses ferè undecim.
1288	1.	6	Die Cathedræ S. Petri 22. Februarij, creatur Romæ Pontifex F. Hieronymus Ord. S. Francisci, Card. Prænestinus, dictus Nicolaus ejus nominis IV. Tomus anno superiori à Gregorio Patriarchâ conscribi ceptus editur, & publicè legitur in Ecclesiâ. Lib. II. Cap. I. pag. 74. lit. E. Multi è Clericis ei subscribere recusant. pag. 75. lit. B. & C. Propter hoc variè vexantur. Ibidem, & pag. 76. Athanasius Patriarcha Alexandrinus degens Cōstantinopoli vehementer, sed frustrà, urgetur ad subscribendum Tomo Gregorii. Lib. II. cap. V. pag 81. Arsenius Patriarcha Antiochenus Constantinopoli damnatur, & è Sacris Diphtycis eraditur, quòd auditus esset, consensisse in negotio Ecclesiæ cum Rege Armeniæ. Ibidem. Veccus in Carcere scribit contra Tomum Gregorii: & ejus Liber Constantinopoli lectus multorum animis scrupulum iniicit, vitia Tomi detegens. Lib. II. Cap II. pag. 76. & 77. Tomus accusatur à Quinqueeclesiensi, & Exchartophylace Moschampare; insurgunt in eundem Alii quoque. Cap. III. pag. 77. & 78.
1289	2	7	Exardescit Antistitum scandalum in Gregorium occasione Commentarij à Marco ejus Discipulo editi, ipso probante. Cap IV. pag. 79. Imperatore Tomum corrigi oportere judicante, Gregorius id facere recusat pag. 80. Gregorius invidiæ ferendæ se imparem sentiens, Patriarchio recedit. Cap. VI. pag. 82. Tandem Patriarchatum abdicat circa mensem Iunium, post transactos in eâ Dignitate sex annos, & paulò plus. Cap. IX. pag. 87. & 88. Lib. III. Observationum, Cap. II. Corrigitur Tomus Gregorii sublatâ ex eo expositione sententiæ S. Ioannis Damasceni. Cap. XI. pag. 90. Athanasius Monachus è Monte Gano, eligitur & inauguratur Patriarcha, die 14. Octobris. Cap. XV. pagina 97. & 98.
1290	3	8	Gregorius Expatriarcha moritur. Cap. XVII. pag. 102. Imperator Andronicus ex Vrbe se confert in Arcem Niceatiarum Daccybizam, ubi custodiebatur Ioannes Theodori Augusti filius & hæres, olim excœcatus à Michaële

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Nicolai IV.	Impp. Roman. Andronici.	
1290	3	8	chaële Patre Andronici, ab eoque officiosè salutato, & liberaliter munerato, eblanditur cessionem juris ad Imperium. Lib. I. Cap. xxxvi. pag. 64. Inde idem Andronicus per Athanasium Patriarcham, quem comitem ducebat, mitti curat ad Veccum, & Socios in Arce S. Gregorii custoditos, Theodorum Muzalonem, qui eorum sublevavit egestatem. Lib. I. Cap. xxxv. pag. 63. & Cap. xxxvi. pag. 64. Præterea Lib. II. Cap. xvii. pag. 102. Andronicus Veccum, & Socios carcere eductos humaniter admittit, comitate illâ præparare illos studens ad amplectendum Schisma. quem in finem iterùm quoque Lopadii eos allocutus est. Lib. I Cap. xxxvi. pag. 64. & 65. sed tractatu non succedente relinquuntur in carcere, ut intelligitur ex Cap. xxix. Libri III. Imperator collatâ Theodoro Muzaloni magno Logothetæ Protovestiarii Dignitate, Nymphæum pervenit sub finem Maii. Lib II. Cap xviii. Ibique spatio plus annuo moratur, ut intelligitur ex Cap. sequenti. Vide & Caput II. Libri hujus Observ. III. num VII. Constantinus Porphyrogenitus Imperatoris frater Nymphæi Augusti gratiâ excidit, & durè ac contemptim ab eo tractatur. Lib. II Cap. xix. pag. 105. & seq.
1291	4	9	Constantinus Porphyrogenitus affectati Imperii delatus mense Martio hujus anni, custodiæ traditur, una cum Strategopulo. Lib. 2. Cap. 19. pag. 108. Constantinopoli circa medium Novembrem Forum Magnũ casu exorto incendio conflagrat. Lib 2. Cap. 25. In restaurandas ejus incendii ruinas Cives strenuè incumbunt. Ibidem. Athanasius Patriarcha Alexandrinus injurias ipsi ab Athanasio Constantinopolitano illatas non ferens, Rhodum secedit. Lib 3. Cap. 5. Circa hoc tempus Melec Masur Azatini Sultanis filius, post Patris mortem, auxilio Arganis Tocharorum Kanis, Thymænæ ultrà Pontum Euxinum, & locis circumsitis dominatus, magnis deinde cladibus, ab Amurio Satrapa Tocharorum validis copiis adjuto, affectus: supplex ad Andronicum Imperatorem cũ Vxore ac Liberis confugit. Sed eo Constantinopoli non reperto; dum uxore in Vrbe relictâ Nymphæum se ad eum, accitu ipsius, à Prothieracario Imperatoris Abrampace ducitur, offensus in itinere observari se à deductore curiosiùs quã suæ dignitati conveniret, Adramyttii noctu à Comitatu se abjungens, fugit ad Persas, & horum auxilio Amurium oppugnat. Lib. 4. Cap. 25. Filia ejus in Vrbe obses retenta, illic educatur. Lib. 7. Cap. 22.

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Nicolai IV.	Impp. Roman. Andronici	
1292	5 Sedes vacat	10	Hoc anno Andronicus Imperator natam sibi filiam; metuens ne non vitalis esset, quòd erat aliquoties expertus infelicem in feminis uxoris partum, superstitiosâ cerimoniâ præmunire studuit ab ejusmodi periculo, Simonidem eam vocans, ex occasione eventi narrati. Lib. 3. Cap. 32. Nicolaus IV. Romanus Pontifex Romæ moritur circa festum Paschæ, quod incidit illo anno bissextili, Cycli Solis 13. Lun. 1. in Sextum Aprilis. cum inchoasset annum Pontificatûs quintum à 22. Februarij, circiter per sesquimensem. vacavit Sedes longo tempore. Andronicus Imperator Constantinopolim redit, Fratrem Constantinum in Lecticâ Clathratâ secum ducens, & sic Vrbem ingreditur die 28. Iunii. Lib. 2. Cap. 20. Magnâ exardescente in Athanasium Patriarcham invidiâ, ob ferum ejus rigorem, & immanium ejus Ministrorum sævas in quosvis grassationes, Ecclesiasticis eâ causâ se ab illo abscindentibus graviter succenset. Ibid. Theodoro Muzaloni longo morbo decumbenti substituere Imperator incipit in curâ Primariâ Principalium Negotiorum Nicephorum Chumnum. Ibidem. Imperator filiam Muzalonis Fratri suo Theodoro despondet: & iis sponsalibus solutis ob deprehensum in Puellâ ex incestu prægnante vitium, eandem nihilominus Constantino proprio filio Sponsam destinat. Lib. 2. Cap. 26. Idem Sophoniam Hieromonachum in Apuliam mittens ad ibi tractandum Filii sui Michaëlis matrimonium cũ Nepte Balduini olim Imperatoris, natâ ex Filiâ Caroli Regis Apuliæ, dare illi noluit literas ad Papam, ne illum *Patrem Sanctissimum* in his appellare cogeretur. Lib. 3. Cap. 5. Tamen ipse Andronicus postea scribens ad Sultanem Babyloniæ, Fratrem illum vocare non dubitat, autoribus Episcopis; præsertim Philadelphiensi Theolepto; qui etiam Dæmones malos, Fratres Ecclesiæ in Cantico Canticorum dici, ex quodam Gregorii Nysseni testimonio affirmavit. eo nomine acriter reprehensus à Dyrrhachiensi Nicetâ; sed excusatus, & defensus ab Imperatore, concione super eo propriè argumento habitâ. Lib. 3. Cap. 5. & Cap. 23. Circa hoc tempus Tuctaïs Nogam prælio victum occidit; ac mox desponsam sibi priùs Andronici Imper. Filiam Notham, uxorem accipit. Lib. 3. cap. 28.
1293		11	Episcopi, & ipsi quoque à Sabâ, & aliis Athanasii Patriarchæ Ministris vexati, Clericis ab Imperatore, quod ab Athanasio se abscinderent, inclementer habitis, se palàm adjungunt: & primùm Patriarcham de suorum excessibus

cessibus

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Sedes vacat.	Impp. Roman. Andronici	
			cessibus admonent: deinde à negligentis satisfacere communione se abjungunt. Denique per missos ad Imperatorem duos, eum graviter monent, ne Actis inconvenientissimis favorem præbeat. Lib. 2. Cap. 21.
1293		11 Mich Augusti Iunioris An. 1.	Ab hoc Anno Pachymeres Imperium Michaëlis Iunioris Augusti inchoat, comparans 12. hujus annum cum 23. illius. Lib. 7. Cap. 1 unde oportet Michaëlem Collegam hoc anno fuisse declaratum; etsi tantum sequenti die 21. Maii a novo Patriarchâ coronatus fuerit. Athanasius, scripto datâ Patriarchatûs cessione, in Monasterium recedit die 16. Octobris; Annis quatuor, & duobus insuper diebus, Patriarchali dignitate possessâ. Lib. 2. à Cap. 22. ad 25. Melec Masur auxiliis Persarum contrà veterem hostē Amurium prævalens, eum ad se supplicem venientem, coràm ipsius filio Ale crudeliter trucidat. Lib. 4. c. 25. Athanasius Patriarcha Alexandrinus Rhodo Constantinopolim redit. Lib. 3. Cap. 5. Nicephorus Angelus Despota, Occiduorum Tractuum Dynasta, moritur. Lib. 3. Cap. 4.
1294	Celestinus V.	And. 12. Mich. 2.	Kalendis Januariis primâ hujus anni die, Cosmas, qui & Ioannes alio nomine vocabatur, ritè anteà electus, cōsecratur Patriarcha Constantinopolitanus. Lib. 2. c. 28. Tzaca Nogæ filius Bulgariȩ Regnum invadit, fugiente Tertere. Lib. 3. Cap. 26. Imperator sub initium Martij Conventum in Alexiaco Triclinio celebrat, in quo causas damnati à se Constantini Despotæ fratris sui, & cum eo Strategopuli, exponit, & plerisque approbat. Cap 29. Quidam Lachanæ dudum à Nogâ occisi nomen usurpans, ab Imperatore coniicitur in vincula. Cap. 30. Theodorus Muzalo Protovestiarius moritur. Cap. 31. Ei sufficitur in curâ primariâ Principalium Negotiorum, Nicephorus Chumnus Canicleo Prȩfectus. Cap. 32. Die 5. Mensis Iulij eligitur in Rom. Pontificem à Cardinalibus Perusii congregatis, Petrus de Murrhone, qui ægrè honorem admittens, Aquilæ in Vestinis coronatus 4. Kal. Septembris Celestini V. nomen accepit. Sed mox pridie Idus, aut Idibus Decembris Idē Neapoli in publico consessu Cardinalium Pontificatum abdicavit, recitatâ Cessionis ex scripto formulâ. In cujus locum ibidem electus est Benedictus Cardin. Cajetanus, qui Bonifacij nomen assumpsit.
1295	Bonifacij VIII. 1	Andron. 13 Mich. 2.	Bonifacius Papa coronatur Romæ in Basilicâ S. Petri 17. Kal. Februarias, Andronicus Michaëlem Filium, jam anno superiori in Collegam Imperii assumptum, 21. die Maii coronari

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Bonifacij VIII.	Impp. Roman. Andronici	
			folemniter curat in Templo S. Sophiæ, operâ Ioannis Patriarchæ. Lib. 3. Cap. 1. Ales, Amurius ex Patre cognominatus, Melechum Patris interfectorem, singulari certamine victum occidit. Lib. 4. Cap. 25.
1295	1	13 Mich. 2.	Ioannes Andronici Imperat. ex Irene secundâ conjuge primogenitus filius, creatur à Patre, & Fratre Michaële novo Augusto, Despota Lib. 3. Cap. 2. Cum Patriarcha, & Episcopi Augustis petentibus negassent Expeditionem Constitutionis Ecclesiasticæ, quâ diris & anathemati subiicerentur qui obedientiam negassent Michaëli Iuniori Augusto, in ultiònem ejus repulsæ Andronicus Imp Novellam promulgavit, quâ distributiones Sportulatum ab Episcopo dum consecrabatur Suffragatoribus, & Ordinatoribus suis fieri solitas, ut simoniacas damnavit, & in posterum prohibuit. Lib. 3. Cap. 3. Matrimonium Michaëlis Augusti cum Ithamare filia defuncti Nicephori Angeli Despotæ, ambitum ab Annâ Puellæ matre, licet Imperio utile, ob sextum inter destinatos conjuges consanguinitatis gradum, rejicitur. Lib. 3. Cap. 4. Veneti, & Genuenses Constantinopoli se mutuò infestant, implacabilibus commissi odiis. Lib. 3 Cap. 15.
1296	2	Andron. 14 Michaël. 3	Michaël Augustus Iunior die 16. Ianuarii apparatu splendido nuptias celebrat, cum Mariâ Regis Armeniæ filiâ, paulò antè Constantinopolim appulsâ. Lib. 3. Capitibus 5. & 6. Novus Imperatoris conatus in reconciliandis Ecclesiæ Arsenianis, irritus. Lib. 3. Cap. 7. Desperatâ Cretæ Insulæ adversus Latinos eam acriter oppugnantes defensione, copiæ inde evocatæ Persis Asiam incursantibus opponuntur. Lib. 3. Cap. 8. Alexius Philanthropenus Dux Asiæ Minoris ab Imperatoribus declaratus, illic aliquandiù contra Persas limitem Romanum irrumpentes, rem benè ac prosperè gerit. Lib. 3. Cap. 9. Osphentisthlabus Terteris Regno Bulgariç pulsi filius, paulatim invalescens, Tzacam dolo captum interficit, Ioachimum Bulgarorum Patriarcham præcipitio necat. Lib. 3. Cap 26. Radosthlabus Sebastocrator Bulgariæ, ejectus inde ab Osphentisthlabo, ad Imperatorem confugit. Ibidem. Ales Amurius ex paternæ cædis ultione clarus factus, collectis copiis, primùm bello palàm non indicto latrociniis infestat Romanum limitem: deinde cum repentino casu, Martio mense, Sangaris fluvius alveum mutans, Arcium illic Romanarum Præsidiarios, munimēto amnis invadabilis objecti hostibus, nudatos, fugere inde compulisset,

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Bonifacij VIII.	Impp. Roman. Andronici.	
			set, transgressus in mediterranea, minori jam verecundiâ Romanos hostiliter infestat; instinctus ad hoc æmulatione Atmanis, alterius Satrapæ loca Niceæ vicina prosperè incursantis. Lib. 4. Cap. 25.
			Muzalo Dux Romanorum capitur ab Atmane, sed mox liberatur. Ibidem.
1296	2	14 Mich. 3.	Kalendis Iunii Terræmotus ingens & exitiosissimus Constantinopolim & ejus Tractûs Provincias concussit. duravit vario tenore usque ad desinentem Iulium. damna ejus memorantur. Lib. 3. Cap. 15. Ea occasione Andronicus Imperator Deo propitiando, supplex cum Populo procedit, & prolixam habet concionem. moxque corruptelas Iudiciorum Constitutione Bullâ aureâ munitâ de iis editâ, emendare nititur. Ibid. Cap. 16. & 17. Veneti cum 75. longis nauibus infesti Cōstantinopolim adversus Genuēses illic degentes appellunt, die Dominica 22. Iulii ingressi Galatā, nō repertis illic Genuēsibus, domos eorum incenderunt, Vrbemque ipsam variis locis oppugnarunt. & comperto, pugnare pro Genuensibus Romanos, Galatam reversi, Ædes insuper illic sitas Romanorum, flammis absumpserunt. Cap. 18. Imperator Nicephorum Ep. Cretensem, qui de his expostularet Venetias mittit. interimque Venetis Vrbis inquilinis, in reparationem damni per ipsorum Cives illati, mulctam nummorum octoginta millium indicit; oppigneratis in eam summam omnium illorum bonis. Lib. 3. Cap. 19. Mense Decembri Genuenses Venetos Constantinopoli degentes, initio à Bajulo facto, trucidant: Primores Venetorum Vrbis inquilinorum omnes eâ carnificinâ interempti. Vilior ipsorum Plebs, & mechanicarum professores artium, nece primò latebris vitatâ, deinde clàm Venetias recedunt. Lib. 3. Cap. 20. Ob hæc Andronicus Imperator Monachum Maximum Planudem & Præfectum Orphanotrophii Leonē, Aquilejam misit, sui apud Senatum Venetum purgandi gratia. Alexius Philanthropenus rebellat, & paulò post captus excæcatur à Libadario Protovestiarite, sub finem Decembris. Lib. 3. Cap. 10. & 11. Ejus successûs famâ strenuè in Vrbem perlatâ extremis anni diebus, Imperator Deo, & Deiparæ solemniter gratias agit. Lib. 3. Cap. 13.
1297	3	Andr. 15 Mich. 4.	Andronicus Imperator nactus clàm jactum famosum Libellum in quo de multis accusabatur, ad Episcopos, Clerum, Monachos, & Populum convocatos, longam Orationem habuit, quâ se purgare ab omnibus objectis solicitè contendit. Lib. 3. Cap. 22.

Hoc

Anni Chri.	Romanorum Pōtificum. Bonifacij VIII.	Impp. Roman. Andronici.	
1297	3	15 Mich. 4.	Hoc anno mense Septembri, quando jam, more Græcorum, incipiebat Indictio undecima, quam Latini tantum inchoabant à Kal. Ian. anni sequentis Christi 1298. reperta sunt Scripta ab Athanasio, antequam Patriarchatu cederet, composita & recondita; quibus anathema intorquebat in sibi adversantes. Horum Lectione turbatis Patriarchâ, & Imperatore, conventus ipse Expatriarcha Athanasius, novum Scriptum dedit, quo illa priora emendabat, aut revocabat. Lib. 3. Cap. 24. Ioannes Tarchaniota mittitur cum exercitu ad limitē Imperii firmandum adversus minas & incursiones Tocharorum, Triballorum, Serborum, & Persarum: quo in negotio, prudenter & strenuè versatur. Lib. 3. C. 25. Michaël Constantini olim Regis Bulgariæ, & Mariæ Andronici consobrinæ filius, ab hoc mittitur ad recuperandum paternum Regnum: sed factione illic Osphentisthlabi prævalente, exclusus Ternobo, circum errat. Lib. 3. Cap. 26. Diluvium perniciosè inundans ex imbre vehementi & longo, die 29. Augusti cadente, videtur hoc anno contigisse, narratum. Lib. 3. Cap. 27.
		Andron.	
1298	4	16 Mich. 5.	Ioannes Lazorum Princeps moritur, succedente illi filio Alexio. Lib. 3. Cap. 29. Matrem hujus Eudociam à Viri morte ad Fratrem Andronicum Imperatorem profectam, hic collocare Crali Serbiæ cogitat. Lib. 3. Cap. 30. Ioannes Veccus olim Patriarcha, moritur in carcere apud Arcem S. Gregorii, sub finem Martii. Lib. 3. Cap. 29. Eudocia in viduitate perstare certa, connubium Cralis Serbiæ recusat. Lib. 3. Cap. 30. Eâ spe dejectus Andronicus Imp. cum necessarium putaret devincire sibi Cralem affinitate intimâ, propriā filiam Simonidem, non multùm Sexenni maiorem, ipsi offert in sponsam. Lib. 3. Cap. 31. Theophano Soror Mariæ conjugis Michaëlis Augusti Iunioris, Theodora nominata in memoriam Matris Andronici sic dictæ, despondetur Ioannis Sebastocratoris filio, item Ioanni dicto. Lib. 3. Cap. 6. Sed ante nuptias moritur. Lib. 4. Cap. 3. Persæ irritati cæde suorum qui Philanthropeno rebelli adhæserant, universas Orientales Regiones sævis excursionibus desolant. Lib. 3. Cap. 14.
		Andron.	
1299	5	17 Mich. 6.	Maxima & rigidissima omnium quas homines meminissent hyems primis hujus anni mensibus desæviit. unde cōtigit destinatam Imperatori profectionem Thessalonicam, necessariò differri. Lib. 3. Cap. 33.

Tandem

Anni Chri.	Romanorum Pontificum.	Impp. Roman.
	Bonifacij VIII.	Andronici 17.
1299	5.	Mich. 6.

Tandem ineunte Februario die Parasceves, hoc est feriâ sextâ, quam incidisse oportuit illo anno Cyclum Solis 20. & lit. Dominicæ indicem D, habente, die sextâ mensis ejus, sub vesperam Andronicus Imperator Vrbe exiens, Dripeam se confert, unde reliquam profectionem adornavit, nonnullâ illic morâ. Lib. 4. Cap. 1.

Ioannes Patriarcha dissuadere Andronico volens conjugium Simonidis cum Clale, Dripeam tendit: sed à gnaro quorsum veniret Imperatore, præcedere Selybriam per missos obviam rogatur. Ibidem.

Selybriæ elusus ab Andronico Ioannes, nec permissus quæ volebat de Simonidis conjugio disserere, ibi perstare decernit, Imperatore abeunte, nec redire in Vrbem, donec ille Thessalonicâ redijsset. Lib. 4. Cap. 2.

Thessalonicâ Imp. Andronicus Radosthlabum cum Romanis copiis in Bulgariam remittit, unde is pulsus ab Osphentisthlabo fuerat. Lib. 3 Cap. 26.

Eltimeres pro Osphentisthlabo pugnans Radosthlabum prælio victum capit, & excœcatum ad uxorem remittit. Ibidem.

Osphentisthlabus Terteren Patrem ab Andronico Imp. custodiâ detentum, permutatione Romanorum Ducum ab Eltimere captorum redimit; nec tamen ei Regnum Bulgariæ reddit, sed Civitatem attribuit, ubi liber privatus vivat. Ibidem,

Imperator Thessalonicæ, tractatu affinitatis cû Crale Serbiæ concluso, ab eo Cotanitzam transfugam, & priorem Cralis conjugem filiam Terteris accipit: vicissimque Crali propriam filiam Simonidem sponsam consignat, puellulam vix octennem Viro propè quinquagenario, & plurium jam uxorum marito; custodiendam videlicet intactam usque ad puberem ætatem (quem tamen Gregoras Libro 7. scribit: festinandâ per intemperantem expectandi impatientiam defloratione virgunculæ, inhabilem illam gignendis posteà liberis reddidisse.) Lib. 4. Capitibus 4. & 5.

Venetorum Legatio Andronicum Imperat. Thessalonicæ convenit, petens remitti mulctam Venetis Vrbis Constantinopolitanæ Inquilinis indictam, & relaxari oppignerationem bonorum jamdudum factam, propter incendium Galatæ: sed nihil impetravit. Lib. 4. Cap. 6.

Imperator Andronicus frustra conatur conciliare matrimonium Alexii Principis Lazorum, sui ex Sorore Nepotis, & pupilli, testamento Patris, cum Filiâ Præfecti Canicleo, & irritare jure tutorio prius conjugium ab eodem Alexio, sine Autoribus Matre aut Avunculo, contractum cum quadam unius è Primoribus Iberorum filiâ. Lib. 4. Cap. 7.

Hinc dejectus, nequidquam tentat eandem Præfecti Canicleo filiam collocare Filio suo Ioanni Despotæ, matre Iuvenis Augustâ Irene repugnante. Ibidem.

Die

Anni Chri.	Romanorum Pōtificum. Bonifacij VIII.	Impp. Roman. Andronici.	
1299	5	17 Mich. 6.	Die 22. Novembris Andronicus Imper. è Thessaliâ redux in Vrbem Constantinopolim solemni occursu invectus est. Lib. 4. Cap. 8. Atman Persarum Satrapa, aliis Ottomanes dictus, auctor Domûs hodiè regnantis apud Turcos, invalescit opibus, adjunctis sibi numerosis copiis ferocium è Paphlagoniâ Latronum. Lib. 4. Cap. 25.
1300	6	Andron. 18 Mich. 7.	Ioannes Patriarcha dolore initæ ab Andronico sine suo consilio noxiæ ac turpis, ut putabat, affinitatis cum Crale Serbiæ, in Pammacaristi Monasterio quasi privatus degit. Lib. 4. Cap. 8. Imperator postquam eum placare per multos à se missos frustrà tentasset, denique Kalendis Februarij multâ nocte illum ipse convenit; & ei circa tria querelarum de se Capita plenè satisfacit, persuadetque ut in Patriarchales remigrans Aedes, regimini Ecclesiæ se reddat. Lib. 4. Cap. 9. Post Paschales ferias Imp. Andronicus palàm revocavit latam à se in Ioannem Ephesinum sententiam, eúq; declaravit innocentem criminis ob quod falsò impactũ Throno deiectus & datus in custodiam fuerat. Lib. 4. Cap. 10. Tamen Ioannes Patriarcha cum Episcopis Philadelphiensi & Smyrnensi, Ioannis Ephesini restitutioni obsistunt. Ibidem. Iurgiis inde exortis offensus Ioannes Patriarchâ, iterùm è Patriarchio in Pammacaristi Monasterium recedit. Ibidem. Contrà illum Antistites Libellum querelarum plenum Imperatori offerunt. Lib. 4. Cap. 11. Ioannes Patriarcha ultrò Imperatorem adiens 25. Octobris feriâ tertiâ illo anno Cycl. Sol. 21. numerante cum litera Dom. C B. ex eius voto functionibus Patriarchatûs se reddit, quod sibi per Angelum imperatum ajebat. Lib. 4. Cap. 12.
1301	7	Andron. 19 Mich. 8.	Michaël Despota repudiatam à Crale Serbiæ Terteris filiam uxorem ducit. Lib. 4. Cap. 13. Hoc anno sub Aequinoctium Autumni Sole, in Virginem ingresso, apparet Constantinopoli Cometa, descriptus à Pachymere. Lib. 4 Cap. 14. Præcesserat exortum Cometæ siccitas insolitâ, ex quâ fontes perennes exaruerunt; unde terræ fructus, & segetes perire funditùs contigit; ventis etiam crebris, aridis & procellosis, aërem vix spirabilem reddentibus. ibid. Alani qui sub Nogâ militaverant, numero sedecim millium, in Partes Imperatoris transeunt. Lib. 4. Cap. 16. Missi in Asiam Romanos vexant, & spoliant; tamen juncti

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Bonifacij VIII.	Impp. Roman. Andronici	
			iuncti copiis Imperatoriis, ad locum Chenam dictum Hostes Imperii egregiè vincunt, prædâ inde non modicâ ditati. Ibidem. Circa hoc tempus Atman, sivè Ottomanes, Regium nomen sumpsit, & occupatâ posteà Prusâ, Regni Sedem illic posuit. Is moriens deinde Anno Hegiræ, ut tradit Aliannabius Chronologus Arabs, 726. hoc est anno Christi circiter 1327. Vrchanem filium, Regni in Vrbe Prusâ recens captâ inchoati, reliquit Hæredem. Prusæ obsidionem innuit Pachymeres. Lib. 5. Cap. 21. pag. 296. Expugnationem autem. Lib. 7. Cap. 27.
1301	7	19 Mich. 8.	
1302	8	And. 20. Mich. 9.	Die 14. Iannarii visa est Constantinopoli Ecclipsis Lunæ horribilis. Lib. 4. Cap. 15. Michaël Augustus Iunior, primo vere circa Paschales ferias, cum valido exercitu in Orientem movet, & magnam consternationem sui famâ Persis inijcit. Lib. 4. Cap. 17. Persæ tandem eliciuntur ad certamen: sed in procinctu Prælij Imp. persuasus à Ducibus Romanis, ignavè pugnam detrectat: unde in contemptum Hostibus venit: à quibus universæ mox illorum Tractuum Romanæ Regiones, sævis & avaris Incursionibus desolatæ sunt. Lib. 4. Cap. 18. & 21. Muzalo Hetæriarcha Dux copiarum Romanarum in Bithyniâ, dum Atmani cuncta vastanti se adversum ferens, obsistere nititur, militum Romanorum, tædio, livore ac desperatione ignavè pugnantium, degeneri languore vincitur; & vix Alanorum forti operâ reliquias fusi exercitus secum intrà Nicomediam recondit. Contigit hęc Clades die 27. mensis Iulii circa Bapheum propè Nicomediam. Lib. 4. Cap. 25. Tredecim Venetæ Triremes cum septem Piraticis Navibus meridie Constantinopolim infestæ invehuntur. portum *Ceras* dictum ineunt, è regione Imperialis Palatii statione fixâ hostiliter grassantur, igne ac telis in obvia immissis. sicque Imperatorem cogunt, concedere quod Legatis Venetis Thessalonicæ negaverat, nempe remissionem mulctæ & expignerationem Bonorum occupatorum. Lib. 4. Cap 23. Eodem tempore Piratæ Insulâ Principum occupatâ, cogunt Imperatorem ad redimendos præsenti pecuniâ Captivos plurimos, quos illic fecerant. Lib. 4. Cap. 24. Clauso Magnesiæ Michaële Augusto Iuniore, Alani qui sub eo militabant, missionem petunt. ægrè tandem blanditijs verborum trimestre moræ spatium ab iis impetratur. Monitus de his Andronicus subministrare Filio ea quibus egeret, cum maximè vellet, nequit Lib. 4. Cap. 19. Quæ impedierũt Andronicũ à providẽdis quæ neces-

Anni Chri.	Romanorum Pontificum.	Impp. Roman.	
	Bonifac. VIII.	Andronici.	faria erant Exercitui Augusti Michaëlis fuerunt, præter modò memoratum bellum Venetum, turbæ tunc coortæ Ecclesiasticorum in Vrbe, quæ narrantur Lib. 4. à Cap. 27. ferè ad finem Libri.
1302	8	20 Mich. 9.	Hoc anno inter Carolū Regē Neapolitanum, & Fridericum Dominantem in Siciliā, post bellum diuturnum pax coaluit, Eleonorā Caroli Filiā Friderico in uxorem datā. Filiam hanc Caroli Pachymeres Aecatherinam perperam vocat; cujus erroris occasionē in Notis refero. Pontifex Bonifacius eas Nuptias, & Pacem approbat; licet in conditionibus mutari aliquid voluerit. Vide accuratissimum Odoricum Raynaldum hoc anno à numero 1. ad 8. Rogerius Lauria, quem Pachymeres Rontzerium nominat, qui bello præcedente Friderico utiliter militaverat, ab Andronico Imperatore, cui se suppetias venturum obtulerat, cupidè acceptus, & diplomate Aureâ Bullâ munito ad spes amplas invitatus, Classem, & Copias parat ad eò proficiscendum. Lib. v. Cap 12.
1303	9	Andr. 21 Mic. 10.	Alani trimestri, quod cum Imp. Michaële pepigerant, spatio elapso, missionem armatis precibus extorquent. Lib 4. Cap. 20. Imp. Michaël, nullo à Patre subsidio interim accepto, Barbaris Satrapis Ale Amurio, Laminse, Atmane ac plurimis aliis ipsum Magnesiæ clausum circum undique oppugnantibus, noctu inde, perturbatione ac confusione maximā, aufugit Pergamum. Ibidem. Inde omnes Orientales Imperii Regiones in prædam Barbaris cedunt. Cap 21. Alani è ditione Imperii injussu abeuntes, retinere conantem in trajectu ad Calliopolim, Magnum Domesticum Raülem Alexium interficiunt. Cap. 22. Post hoc, excusantes factum Alani, iterùm ab Andronico in gratiam recipiuntur. Ibidem. Patriarcha Ioannes Cosmas variis Episcoporum Ioāni Ephesio faventium machinationibus clàm palàm oppugnatus, prout fusè narratur Capitibus Libri quarti 27. 28. 29. ad extremum die quintâ Iulii, eademque feriâ sextâ (quæ nota est hujus anni Cyclum Sol. 24. cui convenit lit. Dominicæ index F. numerantis) è Synodo indignatus excedens, Patriarchio in Monasterium Pammacaristi migrat; unde postridiè scriptam Patriachatûs abdicationem ad Imperatorem mittit. Imperator trepidis simul undecumque Nuncijs turbatus, non unius alteriusve Vrbis aut Provinciæ Barbaris succumbentis; sed universi ubique Imperii uno tempore oppressi: utique cum Persæ universæ Orientalis continentis sine controversiâ Domini, mare classibus Piraticis ingressi, Tenedo occupatâ, inde Chium, Samū,

Carpa-

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Bonifac. VIII.	Impp. Roman. Andronici

Carpathum, Rhodum ſubitis exſcenſionibus deprædarentur, cauſam Patriarchæ, & deliberationem ecquid valida eſſet ejus Abdicatio, Epiſcoporum ſuffragiis permittit. Ibidem.

1303	9	21 Mic. 10.

Ipſe interim procurandâ clàm affinitate inter Cuximpaxim Tocharum ſibi fidum, & Solymampaxim Ducem Exercitûs Barbarorum Nicomediæ minantis, ſervare illam Vrbem ſatagit, & minuere aliquantulum belli atrocis mala; quâ in re non multùm proficit. Lib. 4. Cap. 30.

Poſt Synodicas deliberationes circa Ioannis Coſmæ Patriarchæ ceſsionem, & varias utrimque iſtâ occaſione tricas Capitibus 31. 32. memoratas, re adhuc indeciſâ Imperator, ſpe attrahendorum Arſenianorum in ſuas partes oſtendit ſe non abhorrere à promotione Epiſcopi Marmaritzienſis, ab ijs ad hoc nominati, in Patriarcham. Lib. 4. Cap. 33.

Michaël Auguſtus Iunior vehementiſsimis inſultibus Perſarum reſiſtendo impar, Pergamo Cyzicum recedit; ac ne illic quidem ſe tutum ſentiens, Pegas, quæ erat Vrbs maritima munitiſsima, ſe recipit. Lib. 5. Cap. 10.

Bonifacius VIII. Summus Pontifex moritur Romæ 5. Idus Octob. cum ſediſſet annos 8. menſes 9. dies 18. Eligitur ei Succeſſor 11. Kal. Nov. Fr. Nicolaus Bocaſinus Ord. Prædicatorum, Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, qui Dominicâ ſequenti 6 Kal. Nov. vigiliâ Apoſt. Simonis, & Iudæ, coronatus apud S. Petrum, Benedicti nomen aſſumpſit. hunc IX. inter Romanos Pontifices ſic appellatos Spondanus numerat, etſi pleriq; XI. cenſeant,

Septembri hujus anni, ceptâ jam numerari more Græcorum Indictione 2. Rontzerius cum Exercitu auxiliari Conſtantinopolim appellit. Creatur, ab Imp. Dux Magnus; & Filiam Aſanis ex Auguſti ſorore natam, uxorem accipit. Mittitur Cyzicum. In digreſſu oppugnatur à Genuenſibus. Drungarius Muzalo miſſus ab Imp. ad rixam dirimendam, interficitur. Lib. 5. Cap. 14.

1304	Benedictus IX.	Andron. 22 Mic. 11.

Menas Monachus Cognomento Scoleces, Diſcipulus Athanaſij Expatriarchæ, die 25. Ianuarij ſub Solis occaſum, Andronicum Imperatorem adiens, ægrè tandem audientiâ impetratâ, denunciat ei: dixiſſe Athanaſium ſe præſente: Iram Dei Vrbi, ac populo imminere proximam: & cupere ſe ut ſtatim Auguſtus juberet per omnia Vrbis Monaſteria orari, & pervigilari à cunctis toto triduo. Arripiente conſilium Auguſto ſtatim ipſa nocte mandatæ preces indicuntur. Poſtridiè manè animadvertit Imp. lenem Terræmotum. idque eſſe initium mali ab Athanaſio prænunciati cenſuit. Die mox ſeptimadecimâ Ianuarii Terræmotus extitit vehementior:

Anni Cri.	Romanorum Pontificum.	Impp. Roman.
	Benedictus IX.	Andronici 22.
1304		Mic. 11.

non tamen qui usque ad ædificiorum subversionem invalesceret. Tunc non dubitavit, quin revelatum Athanasio fuisset ingruens Vrbi periculum; & quin supplicationibus ab eo præscriptis, noxia vis terræmotûs debilitata fuisset. unde ipsum tamquam hominem Deo carum suspexit, & in Throno reponere decrevit. Die 18. Ianuarij convocatis Imperator Episcopis, Ecclesiasticis, & Monachis, disseruit de consilio sibi suggesto, & secuto post hoc eventu, nomen Athanasij reticens. Inde die 19. ejusdem mensis, ad cunctos non solum Ecclesiasticos, & Monachos, sed & Cives convenire jussos, concionem in eandem sententiam habuit, commendans innominatum adhuc illum Vaticinij & Consilij salutaris autorem. Tum ex ipsâ concione, professus adire se protinus velle Prophetam Beneficum, ut se sequetentur invitavit universos; sicque ferè cunctis comitantibus, se confert ad Athanasium, quem primo visu Episcoporum plerique Patriarcham acclamaverunt, ad regimen Ecclesiæ resumendum hortantes; ipso fictâ modestiâ recusante; & tantùm petente impetranteque statim ab Imperatore, autoritatem sublevandi oppressos. unde contigit omnium penè in Vrbe rerum supremam potestatem ipsi deferri; cunctis ad illum ex quocumque judicio provocantibus. Narrantur hæc fusiùs tribus ultimis Capitibus. Libri 4. & 1. Libri 5.

Dissensio exardescit inter Episcopos circa Athanasiû, an ritè is & prudenter in Throno reponi posset. Lib. 5. Cap. 2.

Andronicus Imperator resistentium Athanasij promotioni Antistitum eluctari autoritatem studens, assensu Ioannis Cosmæ in eam impetrando, eum adit diebus Tyrophagiæ, qui sunt 7. feriam 4. Cinerum præcedentes (fuit hæc illo anno, 11. Februarij) & ab illo interrogatus, ecquid se putaret Patriarchalem adhuc obtinere potestatem? obnoxiè assentiens, audivit: *Atqui, siquidem Patriarcha ego verè sum, meâ nondum abdicatione, vel probatâ, vel acceptâ; perseveranteque adhuc in magnâ Ecclesiâ & Monasterijs commemoratione mei nominis; autoritate Sanctæ Trinitatis Excommunicationi majori subjicio eum, qui volet Domnum Athanasium in Patriarchali rursus Sede constituere.* Lib. 5. Cap. 3.

Theodora Augusta Impet. Andronici Mater moritur feriâ 2. secundæ jejuniorum Hebdomadæ, Februarij decimasextâ; & ab eo magnificè sepelitur. Lib. 5. Cap. 4.

Post Pascha, quod illo anno incidit in 29. Martij, Nuptiæ Ioannis Despotæ cum filiâ Præfecti Canicleo celebrantur. Lib. 5. Cap. 5.

Irene Augusta uxor Imp. Andronici, ex Vrbe Thessalonicam proficiscitur. Ibidem.

Melitas ambitiosus Clericus, solvendo impar æri alieno quod immane contraxerat, laqueo se suspendit

Constan-

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Benedictus IX.	Impp. Roman. Andronici.
1304		22 Mic. 11.
	Sedes vacat.	

Constantinopoli hoc anno die 30. Iulii. Lib. 5. Cap. 8.

Die 8. Augusti Terræmotus incipit, quo Rhodus, Alexandria, Pelopponensi pars magna, & Cretæ Insulæ, miserè deformatæ sunt. Lib. 5. Cap. 11.

Andronicus Imperator de excommunicatione, quâ ipsum Ioãnes Cosmas Athanasij repositionem in Throno meditantem obligaverat, solicitus, disquiri curat inter Episcopos ecquid valida illa nec ne censenda foret: sed illis sine fine aut spe concordiæ dissidentibus, per multos ad ipsum Ioannem Cosmam deprecatores missos, tandem Imperator eblanditur revocationem Anathematis illius scripto expressam: quod Scriptum accipit feriâ sextâ, incidente in diem vigesimam primam mensis Augusti. Lib. 5. Cap. 6. & 7.

Andronicus verbo admonitos Episcopos de relaxatis à Ioanne excommunicationis vinculis in eos intentatis, qui Athanasium restituere in Patriarchatum vellent; de illius promotione deliberare jubet Cõgregatos in Templo SS. Apostolorum. Id illi fecerunt infinitè altercando toto Sabbato sequente & antemeridianis horis Dominicæ, quæ fuit dies 23. mensis eiusdem Augusti, cujus ipso meridie Andronicus, intellecto per suos, quos ad explorare jusserat, Antistes in factiones scissos numquam conventuros unanimiter videri in restitutionem Athanasij, profectus ad Synodum inde secum arripit Episcopos, qui Athanasio favebant, & cum illis ad Athanasium procedens, hunc Pontificaliter ornatum ipse pedes sub flagrantissimo Sole ad Ecclesiam perducit, & in Patriarchatûs possessionem inducit. Lib. 5. Cap 7.

Michaël Augustus Iunior, apud Pegas, quo se receperat, ex diro morbo periclitatus, ope Deiparæ convalescit. Lib. 5. Cap. 10.

Rontzerius cum suis ingressi Cizycum diram ibi tyrannidem exercent. Lib. 5. Cap. 14.

Ioannes Batatza olim Imperator, apparet custodiens Magnesiam, & qui eum videt, antea mutus, loquendi facultatem recipit. Lib. 5. cap. 16.

Cazanem Tocharorum Orientalium Kanin Andronicus Imperator sibi conciliare studet oblatis filiæ nuptijs: quâ ille conditione gratè acceptâ, Edicto jubet Duces Barbaros Romanum Imperium infestantes, ab injurijs cessare; comminans ni pareant se illos armis repressurum. Lib. 5. Cap. 16.

Cæteris Satrapis parùm istas minas curantibus, unus Alaïs iis motus, inducias quasdam paciscitur cum Præsidiarijs Vrbis Sardium: à quibus adjuvante Romano Duce Primicerio Aulæ, Alaïdis copiæ circumventæ, internecione sunt deletæ. Ibidem.

Benedictus IX. Rom. Pontifex moritur Perusij die 6. vel 7. Iulij. Dissidentibus circa Successoris electionem

Cardina-

Anni Chri.	Romanorum Põtificum.	Impp. Roman.	
	Sedes vacat.	Andronici.	Cardinalibus, plus decem mensibus Sedes vacat.
1304		22 Mic. 11.	Rontzeriani à vere ad autumnum flagitiosissimè Cyzici desident, Socios vexantes, movere in Hostem detrectantes. Multi eorum, prædâ è Civibus raptâ in naves impositâ, fugiunt: quarum rerum excusandarum causâ extremis hujus anni mensibus Rontzerius Andronicum adit. ei quæ vult persuadet; magna insuper pecuniâ donatur. Lib. 5. Cap. 21. Hoc anno contigit mors Cazanis Kanis Tocharorum, memorata Cap. 1. Libri 6. Vide Notas nostras ad illud Caput, & Cap 7. Libri 3. nostrarum Observationũ. Paulùm eam præcesserat Carmpantanis Cazani Fratri succedentis Coronatio.
1305		Andron. 23 Mic. 12.	Michaël Augustus Iunior ex Orientali Expeditione redux die 24. Ianuarij, solemni Patris & Vrbis occursu Constantinopolim ingreditur. Lib. 5. cap. 17. Die 13. Martij Michaël Despota perduellionis damnatus perpetuo carceri addicitur. Lib. 5. Cap. 19. Sphentisthlabo Bulgaro bellum Imperio indicente, Andronicus Imp. præsidiis illum limitem firmat: Eltemerem Sphentisthlabi patruum donis præoccupando continere in fide satagit. Denique Michaëlem Augustum Iuniorem eò destinat, attributis ei Possessionibus Michaëlis Despotæ. Lib. 5. Cap. 18. & 19. Mense Martio instanter urgens Andronicus Imper. abscissos ab Athanasio Antistites, ab ijs impetrat, ut ei reconciliari velint. unde mox proximo Palmarum festo, quod incidit in 7. Aprilis, convenientes in Templum, Athanasium, ut Patriarcham agnoverunt, eum eo communicantes. Lib. 5. Cap. 20. Solus Athanasius Alexandrinus communicare Athasio Constantinopolitano inflexibiliter respuit. Ibid. Ex universâ Orientali continente impunè à Persis direptâ, concurritur in Vrbem Constantinopolim, inde gravatam numero immenso egentium Advenarum. Lib 5. Cap. 21. Nicæa, Nicomedia, & aliæ magnæ Vrbes, circumsitis Arcibus, & suburbanis Pagis in Barbarorum potestatem redactis, obsessæ vix durant. Ibid Atman in Catoeciæ Partibus Copias Romanas sub Siuro Stratopedarchâ, internecione delet. inde Arcem Belocoma dictam, munitissimam & omni apparatu instructissimâ occupat: quâ prædâ ditissimus evadit. Ibid. Persæ à Marule Duce Romano ad Turrim Gulielmi dictam cæduntur: sed parta ex his spolia Catelani victoribus Romanis eripiunt. Ibidem. Horrenda exempla crudelitatis, avaritiæ, libidinis à Catelanis edita Cyzici. Ibidem. Vigiliâ Pentecostes, Nonis, sive quinto die, Iunij creatur

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.	
1305	1	23 Mic. 12.	creatur Perusij Pontifex Bertrandus de Agutis Archiepiscopus Burdegalensis, qui sumpsit nomen Clemētis V. Rontzerius sciens se & suos gravi infamiâ in Aulâ laborare, quod Cizyci otiosè, & flagitiosè desidêrent, interim dum Hostes impunè per Imperii Provincias ejus Tractus volitantes, etiam Philadelphiam Castris circum positis commeatu exclusam, fame ad deditionem compellere conarentur; Constantinopolim sub finem hujus anni proficiscitur, & ibi Augusto allegat, recusasse milites in Hostem tendere propter stipendia non soluta. Hoc intelligitur ex Cap. 21. Libri 8.
1306	2	Andr. 24 Mich 13	Rōtzerius hujus Anni primo, vel secundo mense, facilè purgatis apud credulum & sibi addictū Imperatorem criminationibus sui ac suorum, grandem etiam ab eo impetravit pecuniam (cujus partem præsens accepit, alterius vero certa promissa intra diem quadragesimum Cyzici numerandæ, prout factum est) quâ non solum suis Catelanis, sed Alanis etiam stipendia plenè solveret. Lib. 5. Cap. 21. Cyzici Rontzerius dum pecuniam Imperatoriam suis largè, Alanis malignè dividit, causam querelarum, & simultatum inter ambas Nationes præbet. Ibidem. Irritati Catelani Alanos contemptim tractant, nec vim abstinentes. unde ad puguam venitur, vincentibus primò Catelanis occiso Georgi Alanorum Primoris Filio: sed postea Catelani trecenti ab Alanis perimuntur die 9. Aprilis. Ibidem. Alisyras cum Exercitu Carmanorum Philadelphiam arctâ obsidione cinctam in extremam famem adigit. Ibidem. Andronicus pro Philadelphiâ solicitus, Rontzerium urget, ut cum ijs, quas Cyzici habebat, suis & Alanorum copiis eò suppetias accurat. Ibidem, Sed iis moras âdhuc nectentibus, adulto jam Martio, Andronicus Germanam suam Irenem Asanis viduam Rontzerii Socrum; ceptâ jam Hebdomadâ majore sub finem Martii (Pascha enim illo anno fuit 3. Aprlis) Cyzicum proficisci jubet, & illic apud Generum instare, ne tam necessariam expeditionē ultra differat. Ibidem. Tandem mense Maij, reconciliatis utcumque Alanis, Rontzerius universum Exercitum Achiraüm promovit, indeque Germæ admovet, quam Arcem fugâ Persarum desertam capit. Romani res suas in Prædâ Persicâ agnitas recipientes, malè à Rontzerio mulctantur. Ea occasione Chranisthlabus magnus Tzausius periclitatur de suspendio. Lib. 5. Cap. 21. & 23. Constantinus Porphyrogenitus Andronici Imperatoris frater in carcere moritur die quintâ Mensis Maij. Lib. v. Cap. 22.

Rontze-

Anni Cri.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici 24.
1306	2	Mic. 13.

Ronizerius ad Aulacem prælio vincit Alifyram quo vulnerato fugiente, Philadelphia liberatur. Lib. 5. Cap. 23.

Antea Tripolis ad Męandrum ſtratagemate capta per noctem à Perſis. Lib. v. Cap. 25.

Magnus Dux Attaleottam occupatorem Magneſiæ, Imperatoris, cui ſuſpectus erat, gratiæ reſtitutum ſuæ intimæ fiduciæ admovet. Lib. 5. Cap. 14.

Noſtongus Magnus Hetæriarcha, Præfectus illi Provinciæ, injurijs Ducis Magni cogitur, injuſſu Imperatoris redire Conſtantinopolim, ubi à Præoccupato in favorem Rontzerij Principe malè accipitur, & Dignitatibus privatur. Ibidem.

Dux Magnus ingentes à Romanis pecunias crudeliter extorquet. Lib. 5. Cap. 26.

Magneſia Duce & ſuaſore Attalcottâ deficiens à Magno Duce, ab eo ſummâ vi, ſed fruſtrà, oppugnatur. Ibidem.

Arx, Chenchreæ, dicta, quò multi Romanorum confugerant, diù à Barbaris obſeſſa, & auxilio à Choeroboſco illato ad breve tempus recreata, ſiti ad extremum compellitur ad deditionem. Lib. 5. Cap. 27.

Michaël Auguſtus Iunior cum exercitu in Tractus occiduos profectus, Regionem Iugo exteriori ſubiectâ, quæ Bulgaris Hoſtibus parcebat, Die menſis Auguſti viceſimatertiâ hoſtiliter ingreſſus, latè vaſtat. Lib. 5. Cap. 28.

Alexius Princeps Lazorum Trapezunte proſperè contra Genuenſes pugnat. Lib. 5. Cap. 29.

Anna Regina in Occiduis Tractibus à Genero Philippo, cui dotales terras dare juxtà pacta differebat, bello impetitur. Lib. v Cap. 30.

Mutus linguæ uſum ſubitò recuperat interceſſione Sanctæ Theodoſiæ Martyris. Lib. 5. Cap. 32.

Alani è Caſtris Magni Ducis fugâ elapſi, propè Pegas Perſas nongentos, ipſi multò pauciores internecione delent. Lib. 5. cap. 31.

Andronicus Imperator Ducem Magnum ab oppugnatione Magneſiæ, iteratis ſæpè juſſis nequidquam conatur avellere. Ibidem.

Tandē Is in Occiduum, ut jubebatur, Tractum, cuncta in itinere vaſtans, copias traducit. Lib. 6. Cap. 3.

Cazanes Tocharorum Kanis, Romanorum Amicus, moritur, ſucceſſore ſibi priùs deſignato Carmpantane fratre, quē ad hoc ex Indiâ accerſiverat. Lib. 6. Cap. 1.

Amurius cum Andronico Imperatore de Pace tractat. Ibidem.

Die 29. Septembris Imperator longam concionem ad Arſenianos pertinaci dudum Schiſmate à cæteris diſciſſos habet, reducere illos ad conſenſionem in caſſum ſtudens. Lib. 6. Cap. 2.

Trajecti

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici
1306	2	24 Mic. 13.

Trajecti in occiduam continentem Amogabari crudelissimè Romanos diripiunt, prætextu noo solutorum ipsis stipendiorum;& victoriam à se apud Philadelphiam de Carmanis partam sine fine prædicantes.Lib.6.Cap.3. Cap 13. Cap. 14. & Lib.7. Cap.1.

Hunc enim puto esse locum Epochæ Libri 7. initio descriptæ. nam revera hoc tempore contigerat evolvi 12. Michaëlis, 23 Andronici annum. Etsi enim titulus hujus anni in hoc nostro Indice Mich. 13. And. 24. habet, nihil obstat; quoniam Nos in titulo inchoatos annos ponimus, Pachymeres verò de absolutis manifestè loquitur. Vtcumque igitur Annus 13. Mich. And. 24. in cursu esset,expletos quidem annos numerare non poterant,nisi ille 12.hic 23. Voluit autem,opinor,Historicus illâ insolitâ sibi diligentiâ, Annorum,quibus Principes imperaverant, exprimendorum, insignire principium Belli Catelanici. Vide dicta superiùs hujus Libri Chronologici Cap. 6. num.8.

Genuenses Galatæ degentes Imperatorem Andronicum admonent,parari à Catelanis contrà Romanos bellum, expectarique ad hoc auxilia è Siciliâ. Sed Imperatore fidem indicio non tribuente, ipsi ad bellum illud propulsandum se comparant. Lib 6. Cap.6. & Cap.9.

Mpyrigerius Tentza Catelanus cũ novẽ longis navibus ad Madyti portum appellit, accitus à Magno Duce, quem is, ut conciliaret Aodronico, & autorari honoribus, stipendijsque suaderet, ad eum accessit sub finem Octobris:& suis quidem militibus treenta nummorum millia in stipendiorum debitorum solutionem poposcit; Tentzæ deinde suffragatus, honorari eum petijt. Imperator tantæ pecuniæ flagitatione perculsus, primò assentiri negat; posteà tamen, iterùm adeunti illum Ronzerio, ac stipendiorum petitionem in summam moderatiorem cootrahenti, utrumque indulget. Lib. 6. à Cap. 4. ad 8.

Andreas Pirata Imperatori militarem operam cum duabus armatis navibus offerens, admittitur. Sed ab infensis Andreæ Venetis altera ejus navium comburitur; ipso cum alterâ fugiente. Lib. 6. Cap. 10.

Mpyrigerius Tentza circa medium Decembrem Constantinopolim accitu Imperatoris appellit, exscensurum se è navi negans, nisi obsides darentur. tandem persuasus ad festum Christi Natalis exscendere, creatur Dux Magnus, & fidem Imperatori, sed cum exceptione, jurat. Lib. 6. Cap. 11. & 12.

Adhibitus inde ad Consilium super petitionibus Catelanorum, ubi audivit ab Imperatore, quantum ipse iam dedisset Catelanis,& quantum adhuc dare paratus esset; queri cepit, avarè secum agi, cui tam pauca, cæterorum comparatione, donarentur. Indeque defectionem ab Imperatore cogitavit. Lib. 6. Cap. 14. & 15.

Anni Chri.	Romanorum Pōtificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.
1307	3	25 Mic. 14.

Mpyrigerius invitatus ab Imperatore ad comparendum secum simul in festo Luminum, hoc est Epiphaniæ, celebrando 6. Ianuarij, protervè recusat ire, irridens etiam contemptim concessa sibi ab Augusto insignia honorum: ac tertio post die vela fecit Calliopolim ad Catelanorum Castra, insalutato Augusto, qui eum satis compertum parare defectionem, invadi, detinerique à suis vetuit. Lib. 6. Cap. 15.

Imperator videns Catelanos planè certos belli palàm Romanis inferendi, quod Genuensibus dudùm, & recentiùs Michaëli Augusto indicantibus credere noluerat: ut id quoquomodo impediret, Cæsaream dignitatem per Legatos offert Rontzerio, qui eam certis ægrè tandem conditionibus admittit. Lib. 6. Cap. 16.

Theodorus Chumnus portans ab Imperatore ad Rôtzerium Insignia Cæsareæ Dignitatis, cum Diplomatibus auro bullatis, & triginta nummorum millibus, audiens in itinere Catelanos non exequi pacta, & vim ab iis metuens, re infectâ redit. Lib. 6. Cap. 17.

Insula Chios à Persis capta, dirępta, vastata est, plerisque Incolarum barbaricâ immanitate trucidatis. Ibid.

Rontzerius apud Calliopolim iniuriosam Imperatori & superbè minacē concionem habet. Ib. Lib. 6. Cap. 18.

Post decem inde dies literis ad Andronicum datis Rontzerius, pœnitentiam à se contrà illum Actorum & dictorum simulans, & necessitatem ex vi à suis in seditionem concitatis excusans, veniam petit. Lib. 6. Cap. 18.

Die nono Martij ad Legationem à Catelanis missam Andronicus, magno cœtu congregato, orationem habet, quâ eos officij admonitos, etiam minis deterrere à contumacia tentat. Cap. 19.

Andronicus Imperator filium Constantini Porphyrogeniti Fratris sui, Panhypersebastum creat. Lib. 6. Cap. 20.

Athanasium Patriarcham ob immanem in omnes sævitiam cunctis exosum, & ideò clam sparsis libellis famosis proscissum, adversus invidiam munire studens Imperator, concionem habet de ejus laudibus; addens exemplum cujusdam Armeni, qui postquam Athanasio maledixisset, casu crus fregerat. quod ipse pœnam esse divinitùs illatam persuadere conabatur. Lib. 6. Cap. 21.

Inter hæc die quâ Lazari excitati per Christum è mortuis Evangelium inter sacra recitatur in Ecclesiâ Græcâ, quod certum est fieri Sabato contiguo Dominicæ Palmarum, sivè pridie ejus festi, quod illo anno Pascha habente 26. Martij, omninò incidit in 19. ejusdem mensis, ac consequenter præcedens sabatum 19. Martii diem insedit, Rontzerius Cæsaris insignia ab Andronico Imp. ad se missa, cum tribus, & triginta num-

morum

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis IV.	Impp. Roman. Andronici
1307	3	25 Mic. 14.

morum aureorum millibus, solemniter induit. Lib. 6. Cap. 22.

Rontzerius jam Cæsar, cum 150. lectis è suorum numero, Adrianopolim se confert, salutaturus illic Michaëlem Iuniorem Augustum, à quo magnificè excipitur. Lib. 6. Cap. 23.

Rontzerius Cæsar ab Alanis interficitur Adrianopoli in ipso aditu cubiculi Augustæ, ad quam salutandam admittebatur. Lib. 6. Cap. 24.

Ejus comites in custodiam tunc dati, postea fugâ evadere conantes, obsessi, oppugnati, igne absumpti sunt. Lib. 6. Cap. 33.

Catelani Callipoli, ubi dominabantur, Romanis ibi crudeliter interfectis, obsidentur ab Exercitu Romano, Duce Magno Primicerio: sed obsidione, fraude impetratis inducijs, laxatâ, Arcem illam commeatibus, & præsidijs muniunt: tum aucti copiis Regiones Romanas incursant. Perinthum die 28. Maii vi capiunt, Puberibus ibi repertis occisis. Et eadem die trajecto freto, ignem tectis rusticis per Campos inijciunt, obvios quoque obtruncantes, & terrorem Vrbis ipsius portis admovent, confugientium in tutum vix capientibus turbâm Lib. 6. Cap 25.

Cujusdam Catelani ad Imperatorem Transfugæ, quem is Amiralem creaverat, proditio detegitur. Lib. 5. Cap. 26.

Inde seditione in Vrbe concitatâ, Plebs quærendorum Catelanorum latentium prætextu, Aedes Civium diripit, & inflammat. Ibidem.

Frerij, hoc est, Monachi Latini, Domo & Templo, quę consensu Imperatoris intra Vrbem habebant, per Athanasium Patriarcham expelluntur. Exarchus Pisanus, qui ei executioni præfuerat, per submissos à Galatinis Genuensibus Sicarios vulneratur. Eam ob rem Andronicus Galatenses Vrbis ingressu arcet. Lib. 6. cap. 28.

Andronicus reconciliatur Genuensibus, & appellentes in Vrbem longas eorum Naves sedecim contra Classem Catelanam Duce Mpyrigerio Vrbi minantem, pugnare persuadet. Omnes, præter unam, Catelanorum Naves in Genuensium potestatem veniunt. Dux ipse Mpyrigerius capitur. Lib. 6 Cap. 29.

Duo Romani Duces, à Michaële Iuniore Augusto, cum parte exercitûs, contra Catelanos missi, ab iis in insidias pertracti vincuntur. Lib. 6. Cap. 30.

Plebem in Vrbe tumultuantē Imper. Andronicus cōcione habitâ, minis, & monitis coërcet. Lib. 6. Cap. 31.

Iunior Imperator Michaël universum Exercitum cōtra Catelanos acie instructum ipse ductans, vincitur, & de vita periclitatus ægrè fugit. Lib. 6. Cap. 32.

Maturæ Segetes in campis, collectæ fruges in areis, & villis à Rusticis undique in Vrbem fugiētibus relictę,

 in præ-

Anni Chri.	Romanorum Ponticum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.	
			in prædam Catelanorum cedunt. Ibidem. Duæ naves bellicæ Genuensium magnâ mercede in bimestrem militiam ab Andronico Imperatore conducuntur. Ibidem.
1307	3	25 Mich. 14	Andreas Muriscus pro Imperatore Tenedum obsidens, procuratâ per Genuenses deditione, Arce illa potitur. Lib. 6. Cap. 34. Manuel Zacharias Phocææ imperitans, Insulas illi objacentes, custodiæ suæ immunes permitti, ab Andronico impetrat. Ibidem. Mpyrigerius à Genuensibus captivus in Italiam abducitur. Lib. 7. Cap. 7.
1308	4	Andr. 26 Mic. 15.	Incluso Didymothici Michaële Augusto Iuniore, post pugnam adversam, & hinc Osphentisthlabo Bulgaro Romanum limitem vexante; inde Catelanis cuncta infestantibus, Andronicus Imperator de Pace cum Catelanis per Legatos Callipoli tractat, sed frustrà; illis conditiones intolerabiles exigentibus. Lib. 7. Cap. 1. & 2. Persæ qui Catelanis militabant, dum iis offensi, se ad suos in Asiam recipientes, trajiciunt fretum, ab Andreâ Muriseo Imperatoris Navarcho intercepti pereunt. Lib. 7. Cap. 3. Inde Muriscus in præmium operæ creatur Ameralis. Ibidem. Alani, & Turcopuli ab Imperatore deficientes, Romanos impugnant. Lib. 7. Cap. 4. Attaleota in Oriente contra Imperatorem rebellat. Ibidem. Catelani latè omnes Romanas regiones populantur. Lib. 7. Cap. 3. Madyto longâ obsidione Catelanorum fame laboranti, Andreas Muriscus frumentum importat. Lib. 7. Cap. 11. Paulò post ab Augusto deficit. Ibidem. Madytus tandem ad deditionem compulsa, capitur à Catelanis Duce Pharendâ Tzime. Lib. 7. Cap. 6. & 11. Athanasio Patriarchâ Constantinopolitano cunctis exoso, Litanias Deo in tot malis propitiando quotidianas celebrante, ferale incendium casu aut Dei nutu preces illas se aversari declarantis sub vesperam exortû, à Portâ Cynegorum ad Monasterium Prodromi, frequentissimè habitatum, & ditissimum Vrbis Tractum in cinerem redigit inæstimabili jacturâ. Lib. 7. Cap. 10. Athanasius Alexandrinus Patriarcha irrevocabiliter infensus Athanasio Constantinopolitano, ab Andronico Imperatore frustrà sæpiùs conato hunc illi reconciliare, in suam Ecclesiam redire jussus, solvens Cretam versus, defertur in Euboeam, ubi graviter periclitatus

à La-

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici.
1308	4	26 Mic. 15.

à Latinis illic Dominantibus, Thebis deinde conjectus in carcerem, tandem Liber emittitur Lib. 7. Capitibus 8. & 16.

Menſe Aprili, Dominicâ quæ *nova* vocatur, Meliteniota conſtans in fide Romanæ Eccleſiæ moritur. Lib. 7. Cap. 31.

Cubuclea Arx Myſiæ in Olympo ſita, per Amogabatos Perſis perfidioſiſſimè ac crudeliſſimè proditur: ipſi Lampſacum ſalvi deducuntur. Lib. 7, Cap. 9.

Turei Arcem Examilij occupant, Duce Romoſorto Latino, cujus in Imperatorem adornata proditio detegitur. Lib. 7. Cap. 12.

Arx Thyræorum per longam obſidionem famis neceſſitate, cogitur ſe dedere, & poſt illam Ephesus à Perſareha Saſane capitur: ubi Templum S Ioannis Evãgeliſtæ, opulentiſſimum ſacræ ſuppellectilis, tali occaſione diripi contigit. Lib. 7. Cap. 13.

Viginti millia militum à Charmpantane Kani Tocharorum in Auxilium Imperatori miſſa, Iconium perveniſſe nunciantur. Ibid.

Catelani Turcopulis adjuncti Thraciam univerſam deſolant. Lib. 7. Cap. 14.

Imperator Andronicus auxilium à Genuenſibus, Legatis ad eos miſſis, implorat. ibidem,

Monachus Hilarion manu & armis adverſus Perſas feliciter rem gerit; ideò vexatus à Patriarchâ, protectus ab Imperatore. Lib. 7. Cap. 16,

Pruſa tributum pendere Perſis cogitur. Ibidem.

Primo vere naves longæ circiter novemdecim Genuâ Conſtantinopolim appellunt. Lib. 7. Cap. 18.

Iis uti contra Catelanos negligit Andronicus, ſpe conveniendi cum illis de Pace: quam ad rem Legatos Callipolim fruſtra mittit. Ibidem.

Turcopuli juncti Amogabaris Alanos prælio vincunt in finibus Bulgariæ, & multam ijs prædam ereptam præmium victoriæ inter ſe partiuntur. Lib. 7. Cap. 19.

Amogabari ab Oreſtiade diù necquidquam oppugnatâ recedere coguntur, multis ſuorum amiſſis. Lib. 7. Cap. 19.

Pars Amogabariei Exercitus è Perſis maximè conflata, Gani Montis faucibus, & Arce occupatis, ſubjectam regionem vaſtat, ſegetibus maturis demetendis, menſe Iulio. Lib. 7. Cap. 20.

Alias Arces ejus Tractûs Romofortus cum Latinis capit. Lib. 7. Cap. 26.

Iſaacius Melecus Perſa, Perſarum, qui Amogabaris militabant, ab ijs abducendorum datâ Imperatori fide, hôc viciſſim ei promittente nuptias filię alterius Meleci, Nepris Sultanis Azarinis; deprehenſus dú quod erat pollicitus tentat, obtruncatur. Lib. 7. Cap. 15. 22. & 29.

Magnus

Anni Chri.	Romanorum Pontificum. Clementis V.	Impp. Roman. Andronici 26.
1308	4	Mic. 15.

Magnus Primicerius Caſſianus contra Imperatorem rebellans, proditus à Chellenſibus, ducitur Conſtantinopolim, carceri mancipatur. Lib. 7. Cap. 24.
Societas cum Iberis ab Imperatore, ſucceſſu irrito, tentatur. Lib. 7. Cap. 25.

Arx Rhædeſti dedere ſe Romoforto cogitur. Lib. 7. Cap. 26.

Imperator, Legatis ſuis cum Genuenſibus ad Catelanos miſſis, impetrare ab iis pacem nequidquam tentat. Lib. 7. cap. 27.

Romani ad Byziam ab Amogabaris cæduntur. Poſt eam cladem, ne Arx Byziæ caperetur, mulieres pro viris oſtentatæ prohibent. Lib. 7. Cap. 28.

Graviſſimæ oppreſſiones omnium, præſertim Eccleſiaſticorum, ab Athanaſij Patriarchæ immanitate, deſcribuntur. Lib. 7 Cap. 22. 28. & 35.

Pharendæ Tzymis in Imperatorem proditio, ſpecie transfugij adornata, deprehenditur. Lib. 7. Cap. 30.

Maria Soror Imperatoris, Sponſa Chatmpantani Kani Tocharorum deſtinata, Nicææ degens, impetratis à Sponſo armatorum triginta millibus, ut fama ferebat, adventantibus, fruſtra conatur deterrere Atmanem à Romanis Arcibus Tractuum illorum oppugnandis. Nam ille eo ipſo tempore Tricocciam, munitiſſimum Nicææ propugnaculum, vi expugnat. Lib. 7. Cap. 33.

Thaſi Arcem à Manuële Genuenſi, Zachariæ fratris aut Sororis filio, occupatam, miſſis ſummâ æſtate decem navibus, Præfecto Marule, recuperare Imperator nititur. Ibidem.

AEnus Arx Romana, fruſtrà oppugnatur à Latinis, Duce Tzime. Ibidem.

Duces Catelanorum inter ſe diſſidentes, ne à miſſo quidem à Rege Siciliæ proprio filio, conciliari queunt. Lib. 7. Cap. 34.

Tandem ad Caſſandream Catelanorum Duces inter ſe pugnant Mpyrigerio interfecto, Pharenda Tzime fugato, ſolus Romofortus rerum potitus, univerſas Catelanicas Copias in Theſſaliam ducit. Libro 7. Cap. 36.

Finis hujus Hiſtoriæ, in Anno vitæ Andronici undequinquageſimo deſinentis. Ibidem.

Laus Deo.

OMIS-

OMISSA.

Pag. 476. post versum ultimum, hæc adde.

Post hæc scripta, reperi verbum ἐννατίζειν hoc ipso quem hîc exposui significatu, usurpatum à S. Theodoro Studita in Laudatione funebri S. Platonis Monachi, quæ ms. servatur in Cod. Vaticano 1660. In eâ Oratione paulò ante medium referuntur hæc verba Antonij Monachi, qui Discipulus, & minister fuerat S Platonis dum adhuc viveret: Ἄρτος φησὶ τῷ Πατρὶ καὶ κύαμος πρὸς λαχάνοις καὶ ἀκροδρύοις, ἡ καθ' ἡμέραν ἐννατίζουσα ἀνέλαιος διατροφή, πλὴν κυριακῆς καὶ ἑορτῆς, καθ' ἃς εἰώθει ὁμοτράπεζος εἶναι τῇ κοινῇ ἀδελφότητι. Vbi vides ἐννατίζουσαν διατροφὴν vocari, refectionem horâ nonâ sumptam. Hoc enim totum Testimonium sic latinè sonat: *Panis (inquit) Patri, & faba cum Oleribus, ac teneris fastigijs stirpium, quotidianum erant sine oleo alimentum, nonâ non prius horâ sumi solitum; nisi Dominica esset, aut festum: quibus diebus communi cunctis Fratribus mensâ consueverat vesci.*

Pag. 492. vers. 13. post illa verba: *quæ opus erant præbebat*, hæc addantur.

Huc facit quod S. Theodorus Studita de S. Platone Monacho in ejus pereleganti Oratione funebri, nondum editâ, sub finem scribit: μεθ' ἡσυχαστῶν ἡσυχαστὴς ἔννομος, μετὰ καθηγητῶν καθηγητὴς, ἔνθεσμος, μετ' ἐγκλειστῶν, οὐ μόνος ἐγκλειστὸς, ἀλλὰ καὶ ὑποτακτικὸς, ὃ καὶ σεβάσμιος. ubi clarè vides inter species Monachorum ἐγκλειστὰς recenseri. in quo & obiter notanda toni diversitas, ad quam ut emendatiorem refingi volumus eam quâ sumus usi, ἔγκλειστον eum acuto in antepenultimâ scribendo:

Quod scripsi pag. 550. non reperiri per Tractûs Orientalis Limitis Imperij Byzantini, locum, qui vocetur Ammorium, re melius consideratâ nunc revoco. Inveni enim apud Theophanem pag. 291. & 292. Ed. Reg. itemque apud Leonem Grammaticum pag. 454. ejusdem Editionis, luculentam mentionem Vrbis munitæ *Amorium* vocatæ, sitæque in ijs partibus, cujus etiam Ptolomæus meminit. quare fateor non rectè emendatum à me fuisse Pachymerem in fine Capitis vicesimi tertii Libri v. ubi pro τὸ Ἀμόριον, reposui τὸν Ἀμμώριον. & illa verba: ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμόριον, simpliciter fuisse vertenda: *venit Amorium*. Nam hoc non impedit quo minus verum esse potuerit, quod Capite deinde xxv. ait Historicus, Alisyram se Tripolim recepisse. priùs scilicet quàm in hoc ultimum perfugium pervenisset; Amorij, quæ fida ipsi Vrbs tunc erat, persequentium vim obiter declinaverat.

IN GRAECIS.

ERRATA			sic	CORRIGE.
Pag. 193.	lit. D. v.	2.	Κυλυβρίας	Σηλυβρίας.
366.	lit. B. v.	2.	Ιταλοις	Ἰταλοις.
462.		v. 42.	Πάναιος	Γαμῶνος.
486.	v. à fine	5.	ΚΑΣΤΡΩΝ	ΚΑΣΤΡΟΝ.
488.		v. 27.	ὁ ἢ λίθος	ἢ ὁ λίθος.
491.		v. 33.	ΕΓΚΕΙΣΤΩι	ΕΓΚΛΙΣΤΩι.
533.	v. à fine	10.	κακὸ	κακόν.

IN LA-

IN LATINIS.

ERRATA		sic	CORRIGE.
Pag. 11.	Cap.7. v. 7.	Ecclesia	Ecclesiæ.
144.	v. 47.	admodis	admotis.
465.	v. 14.	puet	putet.
473.	v. 38.	venerantbius	venerantibus.
495.	v. vlt.	longiuquo	longinquo.
522.	v. à fine 8.	quo	quod.
550.	v. 7.	Romuni	Romani.
	v. à fine 11.	ulimum	ultimum.

INDEX I.
AVTORVM.
Qui citantur in Tribus hisce Observationum Libris.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

Index I.

INDEX

INDEX II.
RERUM PRAECIPUARUM,
Quæ tractantur in his Tribus Observationum Libris.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

deinde

Pur-

INDEX III.

RERVM MEMORABILIVM.

In VII. Libros II. Partis

HISTORIAE PACHYMERIS.

A.

gusti

In Partem II. Historiæ Pachym.

tate

B.

Ca-

Index III. Rerum

C.

40:

D.

E.

Encone

P.

G.

H.

I.

K.

L.

M.

In Partem II. Historiæ Pachym.

N.

O.

P.

capro

In Partem II. Historiæ Pachym.

Q.

R.

Index III. Rerum

T.

Censet

In Partem II. Historiæ Pachym.

V.

Z.

F I N I S.

L A V S D E O.